קבלה · זהר · זהר מתורגם

הזהר המתורגם - במדבר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הזהר המתורגם - במדבר

מקור הטקסט: אורייתא

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הזהר-המתורגם-במדבר/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרשת במדבר 8
דף קיז. 8
דף קיז: 9
דף קיח. 11
דף קיח: 14
דף קיט. 17
דף קיט: 19
דף קכ. 22
דף קכ: 24
דף קכא. 27
פרשת נשא 29
דף קכא: 29
דף קכב. 32
דף קכב: 34
דף קכד. 43
דף קכד: 44
דף קכה. 45
דף קכה: 46
דף קכו. 48
דף קכו: 56
דף קכז. 59
דף קכז: 61
דף קכח. 63
דף קכח: 66
דף קכט. 67
דף קכט: 69
דף קל. 70
דף קל: 72
דף קלא. 73
דף קלא: 75
דף קלב: 76
דף קלג. 79
דף קלג: 81
דף קלד. 82
דף קלד: 84
דף קלה. 85
דף קלה: 87
דף קלו. 88
דף קלו: 90
דף קלז. 91
דף קלז: 93
דף קלח. 95
דף קלח: 96
דף קלט. 98
דף קלט: 99
דף קמ. 101
דף קמ: 102
דף קמא. 104
דף קמא: 105
דף קמב. 107
דף קמב: 108
דף קמג. 110
דף קמג: 111
דף קמד. 113
דף קמד: 114
דף קמה. 115
דף קמה: 118
דף קמו. 120
דף קמו: 123
דף קמז. 126
דף קמז: 128
דף קמח. 131

דף קמח: 133
פרשת בהעלותך 134
דף קמט. 136
דף קמט: 139
דף קנ. 141
דף קנ: 143
דף קנא. 146
דף קנא: 156
דף קנב. 159
דף קנב: 162
דף קנג. 163
דף קנג: 169
דף קנד. 170
דף קנד: 173
דף קנה. 175
דף קנה: 178
דף קנו. 180
דף קנו: 182
פרשת שלח לך 183
דף קנז. 185
דף קנז: 187
דף קנח. 190
דף קנח: 192
דף קנט. 195
דף קנט: 198
דף קס. 200
דף קס: 202
דף קסא. 205
דף קסא: 207
דף קסב. 210
דף קסב: 212
דף קסג. 215
דף קסג: 217
דף קסד. 220
דף קסד: 222
דף קסה: 228
דף קסו: 233
דף קסז. 235
דף קסז: 238
דף קסח. 240
דף קסח: 242
דף קסט. 245
דף קסט: 247
דף קע. 250
דף קע: 252
דף קעא. 255
דף קעא: 258
דף קעב. 261
דף קעב: 263
דף קעג. 266
דף קעג: 269
דף קעד. 271
דף קעד: 273
דף קעה. 276
דף קעה: 281
דף קעו. 283
פרשת קרח 284
דף קעו: 286
דף קעז. 288
דף קעז: 291
דף קעח. 293
דף קעח: 296
דף קעט. 298
דף קעט: 302

פרשת חקת 303
דף קפ. 304
דף קפ: 307
דף קפא. 309
דף קפא: 312
דף קפב. 315
דף קפב: 317
דף קפג. 319
דף קפג: 322
דף קפד. 325
דף קפד: 327
פרשת בלק 328
דף קפה. 329
דף קפה: 332
דף קפו. 335
דף קפו: 337
דף קפז. 340
דף קפז: 342
דף קפח. 345
דף קפח: 348
דף קפט. 350
דף קפט: 353
דף קצ. 356
דף קצ: 358
דף קצא. 361
דף קצא: 364
דף קצב. 366
דף קצב: 369
דף קצג. 372
דף קצג: 374
דף קצד. 400
דף קצד: 402
דף קצה. 405
דף קצה: 408
דף קצו. 411
דף קצו: 413
דף קצז. 416
דף קצז: 419
דף קצח. 422
דף קצח: 425
דף קצט. 427
דף קצט: 430
דף ר. 433
דף ר: 436
דף רא. 438
דף רא: 441
דף רב. 444
דף רב: 446
דף רג. 449
דף רג: 452
דף רד. 454
דף רד: 457
דף רה. 460
דף רו. 465
דף רו: 468
דף רז. 471
דף רז: 473
דף רח. 475
דף רח: 478
דף רט. 481
דף רט: 483
דף רי. 486
דף רי: 488
דף ריא. 491

דף ריא: 494
דף ריב. 496
דף ריב: 499
פרשת פנחס 502
דף ריג: 504
דף ריד. 507
דף ריד: 509
דף רטו. 511
דף רטו: 512
דף ריח. 526
דף ריח: 527
דף ריט. 528
דף רכ: 540
דף רכא. 543
דף רכא: 545
דף רכב. 548
דף רכב: 551
דף רכג. 554
דף רכג: 556
דף רכד. 559
דף רכד: 561
דף רכה. 562
דף רכו. 569
דף רכו: 570
דף רלא: 601
דף רלב. 603
דף רלב: 606
דף רלג. 609
דף רלג: 611
דף רלד. 614
דף רלד: 617
דף רלה. 619
דף רלה: 622
דף רלו. 625
דף רלו: 628
דף רלז. 631
דף רלז: 634
דף רלח. 634
דף רלט: 645
דף רמ. 647
דף רמ: 650
דף רמא. 653
דף רמא: 655
דף רמב. 657
דף רמב: 660
דף רמג. 663
דף רמג: 666
דף רמד. 669
דף רמד: 670
דף רמו: 682
דף רמז. 690
דף רמז: 692
דף רמח. 695
דף רמח: 697
דף רמט. 700
דף רמט: 701
דף רנ. 704
דף רנ: 707
דף רנ. 708
דף רנ: 709
דף רנא. 710
דף רנא: 711
דף רנב. 713
דף רנג: 723

דף רנד. 725
דף רנד: 727
דף רנה: 734
דף רנו. 737
דף רנו: 739
דף רנז. 742
דף רנז: 745
דף רנח. 748
דף רנח: 751
דף רנט. 753
דף רנט: 756
פרשת מטות 757

פרשת במדבר

דף קיז.

(דף קי"ז ע"א) (במדבר א) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ', רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגוֹ', הַאי קְרָא אִתְּמַר. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם עָבֵד לֵיהּ בְּדִיוּקְנָא דִּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וַהֲוָה כְּלִיל מִכֹּלָּא, וַהֲוָה נְהוֹרֵיהּ נָהִיר, מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא. וַהֲווּ דַּחֲלִין קַמֵּיהּ כֹּלָּא.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגוֹ'. הַפָּסוּק הַזֶּה נִתְבָּאֵר. בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶת הָאָדָם, עָשָׂה אוֹתוֹ בִּדְמוּת שֶׁל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְהָיָה כָּלוּל מֵהַכֹּל, וְהָיָה אוֹרוֹ מֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְהָיוּ פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ הַכֹּל.

וְאַף עַל גַּב דְּהָא אוּקְמוּהָ, אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ בְּהַאי קְרָא, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ, כֵּיוָן דְּאָמַר בְּצַלְמוֹ, מַאי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. אֶלָּא וַדַּאי תְּרֵין דַּרְגִּין דְּכְלִילָן דְּכַר וְנוּקְבָּא, חַד לְדָכַר, וְחַד לְנוּקְבָּא.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהָרֵי פֵּרְשׁוּהָ, יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בַּפָּסוּק הַזֶּה. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ, כֵּיוָן שֶׁאָמַר בְּצַלְמוֹ, מַה זֶּה בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ? אֶלָּא וַדַּאי שְׁתֵּי דַּרְגּוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת זָכָר וּנְקֵבָה, אַחַת לִזָּכָר וְאַחַת לִנְקֵבָה.

וּבְגִין כַּךְ דּוּ פַּרְצוּפִין הֲווֹ וַדַּאי, וְסֵיפָא דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם. וְכָלִיל הֲוָה מִכָּל סִטְרִין (נ"א מתרין סטרין) וְאַף עַל גַּב דְּנוּקְבָּא אֲחִידַת בְּסִטְרוֹי. הָא הִיא נָמֵי כְּלִילָא מִתְּרֵין סִטְרִין, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא.

וְלָכֵן שְׁנֵי פַּרְצוּפִים הָיוּ בְּוַדַּאי, וְסוֹף הַפָּסוּק מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וְכָלוּל הָיָה מִכֹּל הַצְּדָדִים (משני צדדים). וְאַף עַל גַּב שֶׁהַנְּקֵבָה אֲחוּזָה בְּצִדּוֹ, הֲרֵי הִיא גַּם כְּלוּלָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים, לִהְיוֹת שָׁלֵם בַּכֹּל.

וַהֲוָה מִסְתַּכַּל בְּחָכְמְתָא, לְעֵילָּא וְתַתָּא. כֵּיוָן דְּסָרַח, אִתְמַעֲטוּ פַּרְצוּפִין, וְחָכְמְתָא אִסְתָּלַקַת מִנֵּיהּ, וְלָא הֲוָה מִסְתַּכַּל אֶלָּא בְּמִלֵּי דְּגוּפֵיהּ. לְבָתַר אוֹלִיד בְּנִין מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְלָא אִתְיַשְּׁבוּ דָּא וְדָא בְּעָלְמָא, עַד דְּאוֹלִיד בַּר, וּמִנֵּיהּ אִשְׁתְּלִים (ס"א אשתיל) עָלְמָא, דְּאִקְרֵי שֵׁת, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בַּחָכְמָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. כֵּיוָן שֶׁסָּרַח, הִתְמַעֲטוּ הַפַּרְצוּפִים, וְהַחָכְמָה הִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ, וְלֹא הָיָה מִסְתַּכֵּל אֶלָּא בִּדְבָרֵי גּוּפוֹ. אַחַר כָּךְ הוֹלִיד בָּנִים מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְלֹא הִתְיַשְּׁבוּ זֶה וְזֶה בָּעוֹלָם עַד שֶׁהוֹלִיד בֵּן, וּמִמֶּנּוּ נִשְׁלַם (נשתל) הָעוֹלָם, שֶׁנִּקְרָא שֵׁת, וְכָךְ פֵּרְשׁוּהָ.

וְעִם כָּל דָּא, עָלְמָא תַּתָּאָה לָא אִשְׁתְּלִים, וְלָא הֲוָה שְׁלִים, וְלָא אִשְׁתְּכַח בְּקִיּוּמֵיהּ, עַד דְּאָתָא אַבְרָהָם, וְאִתְקַיֵּים עָלְמָא. אֲבָל לָא אִשְׁתְּלִים, עַד דְּאַבְרָהָם אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ בְּעָלְמָא וְאִחִיד

בֵּיהּ בִּימִינָא, כְּמַאן דְּאָחִיד בִּימִינֵיהּ, לְמַאן דְּנָפִיל. אָתָא יִצְחָק, וְאָחִיד בִּידֵיהּ דְּעָלְמָא בִּשְׁמָאלָא, וְאִתְקָיֵּים יַתִּיר. כֵּיוָן דְּאָתָא יַעֲקֹב, אָחִיד בְּאֶמְצָעִיתָא בְּגוּפָא, וְאִתְכְּלִיל בִּתְרֵין סְטָרִין, אִתְקָיֵּים עָלְמָא וְלָא הֲוָה מִתְמוֹטֵט.

וְעִם כָּל זֶה, הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן לֹא הֻשְׁלַם וְלֹא הָיָה שָׁלֵם וְלֹא נִמְצָא בְּקִיּוּמוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְעָמַד הָעוֹלָם. אֲבָל לֹא הֻשְׁלַם עַד שֶׁאַבְרָהָם נִמְצָא בּוֹ בָּעוֹלָם, וְאָחַז בּוֹ בְּיָמִין כְּמִי שֶׁאוֹחֵז בִּימִינוֹ אֶת מִי שֶׁנּוֹפֵל. בָּא יִצְחָק וְאָחַז בִּידֵי הָעוֹלָם בִּשְׂמֹאל וְהִתְקַיֵּים יוֹתֵר. כֵּיוָן שֶׁבָּא יַעֲקֹב, אָחַז בְּאֶמְצַע הַגּוּף, וְנִכְלַל בִּשְׁנֵי צְדָדִים, עָמַד הָעוֹלָם וְלֹא הָיָה מִתְמוֹטֵט.

וְעִם כָּל דָּא לָא אַשְׁתִּיל (ס"א אשתלים) בְּשָׁרְשׁוֹי, עַד דְּאוֹלִיד תְּרֵיסָר שִׁבְטִין, וְשִׁבְעִין נַפְשָׁאן, וְאַשְׁתִּיל (ס"א ואשתלים) עָלְמָא. וְעִם כָּל דָּא לָא אִשְׁתְּלִים, עַד דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, וְאִתְקַם מַשְׁכְּנָא. כְּדֵין אִתְקַיְּימוּ עָלְמִין וְאִשְׁתְּלִימוּ, וְאִתְבְּסָמוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְעִם כָּל זֶה לֹא נִשְׁתַּל (נשלם) בְּשָׁרְשָׁיו עַד שֶׁהוֹלִיד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים וְשִׁבְעִים נָפֶשׁ, וְנִשְׁתַּל (ונשלם) הָעוֹלָם. וְעִם כָּל זֶה לֹא הִשְׁתַּלֵּם עַד שֶׁקִּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה בְּהַר סִינַי וְהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, וְאָז עָמְדוּ הָעוֹלָמוֹת וְנִשְׁלְמוּ, וְהִתְבַּשְּׂמוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

דף קיז:

כֵּיוָן דְּאוֹרַיְיתָא וּמַשְׁכְּנָא אִתּוֹקְמוּ, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִפְקַד (דף קי"ז ע"ב) חֵילוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה חַיָּילִין אִינּוּן דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמָּה חַיָּילִין אִינּוּן דְּמַשְׁכְּנָא. תָּא חֲזֵי, כָּל מִלָּה דְּבָעֵי לְאִתְיַישְׁבָא בְּדוּכְתֵּיהּ, לָא מִתְיַישְׁבָא עַד דְּאִדְכַּר בְּפוּמָא, וְאִתְמְנֵי עָלָּה. אוּף הָכָא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִפְקַד חַיָּילִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְחַיָּילִין דְּמַשְׁכְּנָא, וְכֻלְּהוּ הֲווֹ כְּחַד וְלָא מִתְפָּרְשֵׁי דָּא מִן דָּא, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא וּמַשְׁכְּנָא לָא מִתְפָּרְשֵׁי דָּא מִן דָּא, וְאִזְלִין כַּחֲדָא.

כֵּיוָן שֶׁהַתּוֹרָה וְהַמִּשְׁכָּן הוּקְמוּ, רָצָה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לִפְקֹד חֵילוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, כַּמָּה צְבָאוֹת הֵם שֶׁל הַתּוֹרָה, כַּמָּה צְבָאוֹת הֵם שֶׁל הַמִּשְׁכָּן. בֹּא רְאֵה, כָּל דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב בִּמְקוֹמוֹ, לֹא מִתְיַשֵּׁב עַד שֶׁנִּזְכָּר בַּפֶּה, וּמִתְמַנֶּה עָלָיו. אַף כָּאן - רָצָה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לִפְקֹד חֵילוֹת הַתּוֹרָה וְחֵילוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְכֻלָּם הָיוּ כְּאֶחָד וְלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה, הַכֹּל כְּמוֹ לְמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּשְׁכָּן לֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה, וְהוֹלְכִים כְּאֶחָד.

וּבְגִין כַּךְ, חַיָּילֵיהוֹן עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא גַּבַּיְיהוּ, בַּר אִינּוּן אַחֲרָנִין דִּלֵּית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד. אִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד, אֲמַאי בְּמִדְבַּר סִינַי. אֶלָּא חַד לְאוֹרַיְיתָא וְחַד לְמַשְׁכְּנָא. וְהַאי וְהַאי, בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית, וְכֹלָּא חַד, וְהַאי אִקְרֵי (מלכים א ו) חֹדֶשׁ זִיו רֶמֶז לְהַהוּא יַרְחָא וְשַׁתָּא דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא, דְּהָא כְּדֵין עָלְמִין כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּכָחוּ בִּשְׁלִימוּ. לְצַאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא דְּהָא כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הָוָה.

וּמְשׁוּם זֶה חֵילוֹתֵיהֶם עוֹלִים בְּחֶשְׁבּוֹן לְהוֹדִיעַ אֲלֵיהֶם, פְּרֹט לְאוֹתָם אֲחֵרִים שֶׁאֵין לָהֶם חֶשְׁבּוֹן. וְלָכֵן כָּתוּב, וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד. אִם בְּאֹהֶל מוֹעֵד, לְמָה בְּמִדְבַּר סִינַי? אֶלָּא אֶחָד לַתּוֹרָה וְאֶחָד לְמִשְׁכָּן. וְזֶה וְזֶה - בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית, וְהַכֹּל אֶחָד, וְזֶה נִקְרָא חֹדֶשׁ זִיו, וְמָה לְאוֹתוֹ חֹדֶשׁ וְשָׁנָה שֶׁמֵּאיר לַלְּבָנָה, שֶׁהֲרֵי אֵז כָּל הָעוֹלָמוֹת נִמְצָאִים בִּשְׁלֵמוּת. לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְהוֹדִיעַ שֶׁכְּשֶׁיָּצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, זֶה הָיָה בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן.

רִבּוֹי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים קטו) יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית וְגוֹ'. יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ, אִלֵּין גּוּבְרִין. דַּהֲווֹ עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא בְּמַדְבְּרָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לוֹן, וְאוֹסִיף עֲלַיְיהוּ בְּכָל זִמְנָא. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים קטו) ה' זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית וְגוֹ'. ה' זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ - אִלֵּין הַגִּבָּרִים, שֶׁהָיוּ עוֹלִים בַּחֶשְׁבּוֹן בַּמִּדְבָּר, וְהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מְבָרֵךְ אוֹתָם וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶם בְּכָל זְמַן.

תָּא חֲזֵי, הַאי מַאן דְּאָמַר שְׁבָחָא דְּחַבְרַיָּיהּ, דְּבָנוֹי, אוֹ דְּמָמוֹנֵיהּ, בָּעֵי לְבָרְכָא לֵיהּ, וּלְאוֹדָאָה עֲלֵיהּ בְּרָכָאן. מְנָלָן. מִמֹּשֶׁה. דִּכְתִיב, (דברים א) וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב. אַחַר כָּךְ מַה כְּתִיב, לָבַתַּר מַה כְּתִיב, יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וְגוֹ'. תְּרֵין בִּרְכָאן הֲווֹ, חַד יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וְגוֹ'. הָא חַד. לְבָתַר וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. לְאוֹדָאָה עֲלַיְיהוּ, בִּרְכָאן עַל בִּרְכָאן.

בֹּא רְאֵה, מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁבַח חֲבֵרוֹ, שֶׁל בָּנָיו, אוֹ שֶׁל מָמוֹנוֹ - צָרִיךְ לְבָרְכוֹ וּלְהוֹדוֹת עָלָיו בִּבְרָכוֹת. מִנַּיִן לָנוּ? מִמֹּשֶׁה, שֶׁכָּתוּב (דברים א) וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב. אַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וְגוֹ'. שְׁתֵּי בְּרָכוֹת הָיוּ: אַחַת - ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם, הֲרֵי אַחַת. אַחַר כָּךְ - וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. לְהוֹדוֹת עֲלֵיהֶם, בְּרָכוֹת עַל בְּרָכוֹת.

וְאִי אִיהוּ מָנֵי שְׁבָחָא דְּחַבְרַיָּיהּ, וְלָא אוֹדֵי עֲלֵיהּ בִּרְכָאן. הוּא נְתִפַּס בְּקַדְמֵיתָא מִלְּעֵילָּא. וְאִי אִיהוּ מְבָרֵךְ לֵיהּ, הוּא מִתְבָּרֵךְ מִלְּעֵילָּא. וּבִרְכָתָא בָּעֵי לְבָרְכָא לֵהּ בְּעֵינָא טָבָא, וְלָא בְּעֵינָא בִּישָׁא. וּבְכֹלָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימוּתָא דִּלְבָּא. וּמַה מַאן דִּמְבָרֵךְ לְחַבְרַיָּיהּ, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְבָּרֵךְ לֵיהּ בְּעֵינָא טָבָא, בִּלְבָּא טָבָא. מַאן דִּמְבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, דְּבָעֵי עֵינָא טָבָא, וְלִבָּא טָבָא, וּרְחִימוּתָא דִּלְבָּא. בְּגִין כָּךְ (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וְגוֹ'.

וְאִם הוּא מוֹנֶה אֶת שֶׁבַח חֲבֵרוֹ וְלֹא מוֹדֶה עָלָיו בְּרָכוֹת - הוּא נִתְפָּס בַּתְּחִלָּה מִלְּמַעְלָה. וְאִם הוּא מְבָרֵךְ אוֹתוֹ - הוּא מִתְבָּרֵךְ מִלְּמַעְלָה. וְהַמְבָרֵךְ צָרִיךְ לְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּעַיִן טוֹבָה, וְלֹא בְּעַיִן רָעָה. וּבַכֹּל רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אַהֲבַת הַלֵּב. וּמַה מִּי שֶׁמְּבָרֵךְ אֶת חֲבֵרוֹ, רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שֶׁיְּבָרֵךְ אוֹתוֹ בְּעַיִן טוֹבָה, בְּלֵב טוֹב - מִי שֶׁמְּבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ עַיִן טוֹבָה וְלֵב טוֹב וְאַהֲבַת הַלֵּב. בִּגְלַל זֶה, (שם ו) וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, הָא אוּקְמוּהָ לֵית בִּרְכָתָא דִּלְעֵילָּא שַׁרְיָא, עַל מִלָּה דְּאִתְמְנֵי. וְאִי תֵּימָא, יִשְׂרָאֵל אֵיךְ אִתְמְנוּן. אֶלָּא כּוּפְרָא נַטְלֵי מִנַּיְיהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְחוּשְׁבָּנָא לָא הֲוֵי עַד דְּיִתְכְּנִישׁ כָּל הַהוּא

כּוּפְרָא, וְסָלִיק לְחוּשְׁבָּנָא, וּבְקַדְמֵיתָא מְבָרְכָן לֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּלְבָתַר מְנָאן הַהוּא כּוּפְרָא, וּלְבָתַר מְהַדְּרִין וּמְבָרְכִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. אִשְׁתְּכָחוּ דְּיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִין בְּקַדְמֵיתָא וּבְסוֹפָא, וְלָא סָלִיק בְּהוּ מוֹתָנָא.

בֹּא רְאֵה, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, אֵין הַבְּרָכָה שֶׁלְּמַעְלָה שׁוֹרָה עַל דָּבָר שֶׁנִּמְנָה. וְאִם תֹּאמַר, יִשְׂרָאֵל אֵיךְ נִמְנוּ? אֶלָּא כֹּפֶר לָקַח מֵהֶם, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, וְהַחֶשְׁבּוֹן לֹא הָיָה עַד שֶׁנֶּאֱסַף כָּל אוֹתוֹ הַכֹּפֶר וְעָלָה לַחֶשְׁבּוֹן. וּבִתְחִלָּה מְבָרְכִים אֶת יִשְׂרָאֵל, אַחַר כָּךְ מוֹנִים אוֹתוֹ כֹּפֶר, אַחַר כָּךְ חוֹזְרִים וּמְבָרְכִים אֶת יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִים בַּתְּחִלָּה וּבַסּוֹף, וְלֹא עוֹלָה בָהֶם מַגֵּפָה.

מוֹתָנָא אֲמַאי סָלִיק בְּמַנְיֵינָא. אֶלָּא בְּגִין דְּבִרְכְתָא לָא שַׁרְיָא בְּמַנְיֵינָא, כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַק בִּרְכָתָא, סִטְרָא אַחֲרָא שָׁאֲרֵי עֲלוֹי, וְיָכִיל לְאַתְזָקָא. בְּגִין דָּא בְּמַנְיֵינָא נַטְלִין כּוּפְרָא וּפִדְיוֹנָא, לְסַלְקָא עֲלֵיהּ מִנַּיְיהוּ. (ס"א מעליה מותנא) יְבָרֶכְךָ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, אִלֵּין נָשִׁין, דְּלָא סַלְקִין בְּמַנְיֵינָא. יְבָרֶכְךָ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, דְּאִינּוּן מְבָרְכִין לְעַמָּא, בְּעֵינָא טָבָא וּבְלִבָּא טָבָא, וּבִרְחִימוּתָא דִּלְבָּא. אֶת בֵּית אַהֲרֹן, הָכִי נָמֵי נָשִׁין (דלהון), דְּאִתְבָּרְכָן בִּבְרָכָתָא (ס"א דלהון).

לָמָּה הַמַּגֵּפָה עוֹלָה בְּמִנְיָן? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁבִּרְכָה לֹא שׁוֹרָה בְּמִנְיָן. כֵּיוָן שֶׁמִּסְתַּלֶּקֶת הַבְּרָכָה, הַצַּד הָאַחֵר שׁוֹרֶה עָלָיו, וְיָכוֹל לְהִנָּזֵק. בִּגְלַל זֶה בְּמִנְיָן לוֹקְחִים כֹּפֶר וּפִדְיוֹן, לְסַלֵּק אוֹתוֹ מֵהֶם. יְבָרֶכְךָ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל - אֵלּוּ הַנָּשִׁים, שֶׁלֹּא עוֹלוֹת בַּמִּנְיָן. יְבָרֶכְךָ אֶת בֵּית אַהֲרֹן - שֶׁהֵם מְבָרְכִים אֶת הָעָם בְּעַיִן טוֹבָה וּבְלֵב טוֹב וּבְאַהֲבַת הַלֵּב. אֶת בֵּית אַהֲרֹן - כָּךְ גַּם הַנָּשִׁים (שלהם), שֶׁמִּתְבָּרְכוֹת בִּבְרָכָה (שלהם).

יְבָרֶכְךָ יְרֹאֵי יְיָ. אִלֵּין אִינּוּן לֵיוָאֵי, וְכָלְהוּ מִתְבָּרְכִין, בְּגִין דְּדַחֲלִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדוֹלִים, אַף עַל גַּב דְּלָא עָאלִין בְּמַנְיֵינָא.

יְבָרֶכְךָ יִרְאֵי ה' - אֵלֶּה הֵם הַלְוִיִּם, וְכֻלָּם מִתְבָּרְכִים, כִּי הֵם יְרֵאִים מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדוֹלִים - אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא עוֹלִים בַּמִּנְיָן.

דף קיח.

תָּא חֲזֵי לָא אִשְׁתְּכַח מִנְיֵינָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְבָּרְכָן בֵּיהּ, כְּהַאי מִנְיֵינָא. דְּהַאי מִנְיֵינָא לְאִתְבָּרְכָא הֲוָה, וּלְאַשְׁלְמָא שְׁלֵימוּתָא דְּעָלְמִין הֲוָה, וּבַאֲתָר דְּבִרְכָאן נָפְקִין אִתְמְנוּן, דִּכְתִיב בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, דְּאִיהוּ זִיוָא דְּבִרְכָאן דְּעָלְמָא, דְּמִנֵּיהּ נָפִיק זִיוָא לְעָלְמָא. וְעַל דָּא אִקְרֵי חֹדֶשׁ זִ"ו, דְּזִיוָא דְּכֹלָּא נָפִיק מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קלד) יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, וְכֹלָּא חַד מִלָּה וּכְתִיב (תהלים קלג) כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ (דף קי"ח ע"א) אֶת הַבְּרָכָה וְגוֹ'.

בֹּא רְאֵה, לֹא נִמְצָא מִנְיָן בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְבָּרְכוּ בּוֹ כְּמִנְיָן זֶה, שֶׁמִּנְיָן זֶה לְהִתְבָּרֵךְ הָיָה, וּלְהַשְׁלִים שְׁלֵמוּת הָעוֹלָמִים הָיָה, וּבְמָקוֹם שֶׁהַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת נִמְנוּ, שֶׁכָּתוּב בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא זִיו בְּרָכוֹת הָעוֹלָם, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵא זִיו לָעוֹלָם. וְעַל זֶה נִקְרָא חֹדֶשׁ זִ"ו, שֶׁהַזִּיו שֶׁל הַכֹּל יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קלד) יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן, וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד, וְכָתוּב (שם קלג) כִּי שָׁם צִוָּה ה' אֶת הַבְּרָכָה וְגוֹ'.

רִבִּי יְהוּדָה הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר לֵיהּ יִשְׂרָאֵל מֵאַן אֲתָר אִתְבָּרְכָן. אֲמַר לֵיהּ, וַוי לְעָלְמָא, דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּנֵי נָשָׁא, בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכָחוּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַהֲווּ עָלְמִין (ס"א עמיה) שְׁכִיחִין בְּחַד אִילָנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דִּמְזוֹנָא דְּכֹלָּא בֵּיהּ, הֲוָה מִתְבָּרֵךְ מֵאֲתָר דְּכָל בִּרְכָאן כְּנִישִׁין בֵּיהּ. וּבֵיהּ אִתְנַטַע וְאַשְׁתִּילוּ שָׁרְשׁוֹי.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה מָצוּי לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹ, יִשְׂרָאֵל, מֵאֵיזֶה מָקוֹם הֵם מִתְבָּרְכִים? אָמַר לוֹ, אוֹי לָעוֹלָם שֶׁלֹּא מַשְׁגִּיחִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּנֵי אָדָם בִּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְהָעוֹלָמוֹת הָיוּ (עמו) מְצוּיִים בְּעֵץ אֶחָד עֶלְיוֹן קָדוֹשׁ, שֶׁהַמָּזוֹן שֶׁל הַכֹּל בּוֹ, הָיָה מִתְבָּרֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת כְּנוּסוֹת בּוֹ, וּבוֹ נִטְּעוּ וְנִשְׁתִּלוּ שָׁרָשָׁיו.

וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, הֲווֹ מִתְבָּרְכָן (ואשתילו שרשוי) מֵאֲתָר דְּכָל אִינּוּן בִּרְכָאן נָפְקִין בֵּיהּ, וְלָא מִתְעַכְּבֵי לְמֵיפַק, הֲדָא הוּא דִכְתִיב יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, וּכְתִיב (תהלים קלג) כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיּוֹרֵד עַל הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם. וְדָא אִיהוּ נְהִירוּ דְּעָלְמָא. דִּכְתִיב, (תהלים נ) מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹופִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. הוֹפִיעַ: נָהִיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לג) הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן (ס"א ודא נהירו). וְכַד יִנְהַר, יְנַהֵר לְכָלְהוּ עָלְמִין.

וְיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה הֵיוּ מִתְבָּרְכִים (ונשתלו שרשיו) מִמָּקוֹם שֶׁכָּל אוֹתָן בְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת בּוֹ וְלֹא מִתְעַכְּבוֹת לָצֵאת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן, וְכָתוּב כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיֹּרֵד עַל הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה ה' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם. וְזֶהוּ אוֹר הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (תהלים נ) מִצִּיּוֹן מִכְלַל יֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. הוֹפִיעַ - הֵאִיר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג) הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן. (וזה אור) וּכְשֶׁמֵּאִיר, מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָמוֹת.

וְכַד הַאי נְהִירוּ אִתְעַר, כֹּלָּא הוּא בְּחַד בְּרוּתָא (ס"א כלא הוא בחביבותא), כֹּלָּא הוּא בְּרַחֲימוּתָא, כֹּלָּא הוּא בִּשְׁלִימוּ, כְּדֵין הוּא שְׁלָמָא דְּכֹלָּא, שְׁלָמָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קכב) יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ. (במדבר ב) אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיה סו) שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבָא אוֹרַיְיתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא בְּכָל אֲתָר דְּמַלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּמָעוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל חַיָּילִין דִּילֵיהּ כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְמִלּוֹלֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתֵי לְדַיְירָא עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי וְגוֹ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּשַׁנְאוֹי נָפְלִין קַמֵּיהּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וּכְשֶׁאוֹר זֶה מִתְעוֹרֵר, הַכֹּל הוּא בַּחֲבִרוּת (הכל הוא בחביבות), הַכֹּל הוּא בְּאַהֲבָה, הַכֹּל הוּא בִּשְׁלֵמוּת, וְאָז הוּא שְׁלוֹם הַכֹּל, שְׁלוֹם שֶׁלְּמַעְלָה וְשֶׁלְּמַטָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קכב) יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ. אִישׁ עַל דִּגְלוֹ יַחֲנוּ בְּאוֹתוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' (במדבר א). רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיה סו) שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, שֶׁהֲרֵי בְּכָל מָקוֹם שֶׁדִּבְרֵי תוֹרָה נִשְׁמָעִים, הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְכָל חֵילוֹתָיו, כֻּלָּם מַקְשִׁיבִים לִדְבָרָיו,

וְהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בָּא לְדוּר עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי וְגוֹ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁשּׁוֹנְאָיו נוֹפְלִים לְפָנָיו, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ.

תָּא חֲזֵי, פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא עִלָּאִין אִינּוּן לְעֵילָּא. אָתֵי בַּר נָשׁ וְעָבִיד פִּקּוּדָא חָדָא, הַהוּא פִּקּוּדָא קַיְימָא קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְעַטָּרָא קֳמֵיהּ, וְאָמַר פְּלָנְיָיא עֲבַד לִי, וּמִן פְּלָנְיָיא אֲנָא, בְּגִין דְּאִיהוּ אִתְעַר לֵיהּ לְעֵילָּא. כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ אִתְעַר לֵיהּ לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי אִתְעַר לְעֵילָּא, וְעָבִיד שְׁלָמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה כז) אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעוּזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי, לְעֵילָּא. (לעיל י"ד ע"ב) שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, לְתַתָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּעָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

בֹּא רְאֵה, מִצְווֹת הַתּוֹרָה הֵן עֶלְיוֹנוֹת לְמַעְלָה. בָּא אָדָם וְעָשָׂה מִצְוָה אַחַת - אוֹתָהּ הַמִּצְוָה עוֹמֶדֶת לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וּמִתְעַטֶּרֶת לְפָנָיו וְאוֹמֶרֶת: פְּלוֹנִי עָשָׂה אוֹתִי, וּמִפְּלוֹנִי אֲנִי. מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹרֵר אוֹתָהּ לְמַעְלָה. כְּמוֹ שֶׁהוּא עוֹרֵר אוֹתָהּ לְמַטָּה, כָּךְ גַּם עוֹרֵר אוֹתָהּ לְמַעְלָה, וְעָשָׂה שָׁלוֹם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כז) אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעוּזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי - לְמַעְלָה. שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי - לְמַטָּה. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם שֶׁעוֹשֶׂה מִצְווֹת הַתּוֹרָה.

שִׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגוֹ', בְּגִין דְּחֶדְוָה לָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל קַיְימֵי בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. דְּתַמָּן אִתְחַבְּרַת אִתְּתָא בְּבַעְלָהּ, וּכְדֵין הוּא חֶדְוָותָא דִּכְלָּא, חֶדְוָותָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶחְדֵּי, וּלְאַחְזָאָה חֵידוּ. דִּכְתִיב, שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ וְגוֹ', וְגִילוּ בָהּ דַּיְיקָא.

שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגוֹ', מִשּׁוּם שֶׁחֶדְוָה לֹא נִמְצֵאת אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁשָּׁם מִתְחַבֶּרֶת אִשָּׁה בְּבַעְלָהּ, וְאָז זוֹהִי שִׂמְחַת הַכֹּל, הַשִּׂמְחָה שֶׁלְּמַעְלָה וְשֶׁלְּמַטָּה. בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא נִמְצְאִים בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, אָסוּר לְאָדָם לִשְׂמֹחַ וּלְהַרְאוֹת שִׂמְחָה, שֶׁכָּתוּב שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ וְגוֹ', וְגִילוּ בָהּ דַּוְקָא.

רִבִּי אַבָּא חָמָא חַד בַּר נָשׁ, דְּהֲוָה חַדֵּי בְּבֵי טְרוֹנְיָיא דְּבָבֶל, בְּטַשׁ בֵּיהּ, אֲמַר שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם כְּתִיב (אמר רבי אבא), בִּזְמַנָּא דִּירוּשָׁלַם בְּחֶדְוָה, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחְדֵּי. רִבִּי אֶלְעָזָר לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהלים ק) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה.

רַבִּי אַבָּא רָאָה אִישׁ שֶׁהָיָה שָׂמֵחַ בְּבֵית טְרוֹנְיָא שֶׁבָּבֶל. הִכָּה בּוֹ וְאָמַר, שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם כָּתוּב (אמר רבי אבא), בִּזְמַן שֶׁיְּרוּשָׁלַיִם בְּשִׂמְחָה צָרִיךְ אָדָם לִשְׂמֹחַ. רַבִּי אֶלְעָזָר לְטַעֲמוֹ, שֶׁאָמַר שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם, הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ק) עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (תהלים ב) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה וְגִילוּ בְּרַעֲדָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא, כָּאן בִּזְמַנָּא דְּיִשְׂרָאֵל שָׁרָאן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא. כָּאן בִּזְמַנָּא דְּיִשְׂרָאֵל שָׁרָאן בְּאַרְעָא אַחֲרָא. (ד"א) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בִּזְמַנָּא דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה. וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (שם ב) עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא, כָּאן בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים בְּאַרְצָם הַקְּדוֹשָׁה - כָּאן בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת. (ד"א) עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן שֶׁהִיא בַּגָּלוּת בֵּין הָעַמִּים.

דף קיח:

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא כְּתִיב (ישעיה נה) כִּי בְּשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ, וְדָא הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּאָמַר תֵּצֵאוּ, מִן גָּלוּתָא הוּא, וְאִקְרֵי שִׂמְחָה. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּכָל זִמְנָא דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא וּשְׁכִיבַת לְעַפְרָא, לָא אִקְרֵי שִׂמְחָה, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֵיתֵי לְגַבָּהּ, וְיוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא, וְיֵימָא (ישעיה נב) הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר וְגוֹ'. (ישעיה ס) קוּמִי אוֹרִי וְגוֹ'. וְיִתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא, (ויוקים לה מעפרא) כְּדֵין חֶדְוָותָא אִקְרֵי. חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא, וּכְדֵין בְּשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וַדַּאי. כְּדֵין כַּמָּה חַיָּילִין יִפְקוּן לְקֶבְלָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, לְחֶדְוָותָא דְּהִלּוּלָא דְּמַלְכָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה נה) הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ וְגוֹ', וּכְתִיב (ישעיה נב) כִּי הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם יְיָ וּמְאַסִּפְכֶם וְגוֹ'. (דף קי"ח ע"ב) (במדבר ב) אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת. אִלֵּין אַרְבַּע מַשְׁרְיָין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר שְׁבָטִין, תְּרֵיסָר תְּחוּמִין, סְחוֹר סְחוֹר לָהּ. כֹּלָּא כְּנָוּנָא דִּלְעֵילָּא, כְּתִיב (תהלים קכב) שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ וְגוֹ'. שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים, אִלֵּין י"ב שְׁבָטִין, י"ב תְּחוּמִין דִּלְתַתָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרֵי כְּתוּב (ישעיה נה) כִּי בְּשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ, וְזוֹ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן שֶׁאָמַר תֵּצֵאוּ, מֵהַגָּלוּת הוּא, וְנִקְרֵאת שִׂמְחָה. אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ הוּא זֶה, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהִיא בַּגָּלוּת וְשׁוֹכֶבֶת לֶעָפָר, לֹא נִקְרֵאת שִׂמְחָה, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא יָבֹא אֵלֶיהָ, וְיָקִימָהּ מֵהֶעָפָר וְיֹאמַר, (שם נב) הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי וְגוֹ', (שם ס) קוּמִי אוֹרִי וְגוֹ', וְיִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד, (ויקימה מעפרה) וְאָז חֶדְוָה נִקְרֵאת, חֶדְוַת הַכֹּל, וְאָז בְּשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וַדַּאי. אָז כַּמָּה חֲיָלוֹת יֵצְאוּ מִגּוֹ הַגְּבִירָה לְחֶדְוַת הִלּוּלַת הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נה) הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ וְגוֹ', וְכָתוּב (שם נב) כִּי הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם ה' וּמְאַסִּפְכֶם וְגוֹ'. אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת - אִלּוּ אַרְבַּע מַחֲנוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, שְׁנַיִם עָשָׂר תְּחוּמִים סָבִיב סָבִיב לָהּ. הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, כָּתוּב (תהלים קכב) שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ וְגוֹ'. שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים - אִלּוּ שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, שְׁנַיִם עָשָׂר תְּחוּמִים שֶׁלְּמַטָּה.

שִׁבְטֵי יָהּ, הָא אוּקְמוּהָ בְּגִין דְּיָ"ה עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל וַדַּאי. וּבְגִין דָּא, הָרְאוּבֵנִי, הַשִּׁמְעוֹנִי, יָ"ה בְּכָל חַד וְחַד. אֲבָל וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא אִילְנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, בֵּהּ אַחְתָּם בְּחוֹתָמוֹי. וְאוֹקְמוּהָ דִּכְתִיב, (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין וְגוֹ'. דְּיוּקְנָא דְּאָדָם אִתְכְּלִיל בְּכֻלְּהוּ, וְאִפֵּין הֲווֹ לְד' סִטְרִין דְּעָלְמָא, וּמִתְפָּרְשָׁן בְּדִיוּקְנֵיהוֹן, וְכֻלְּהוֹן כְּלִילָן בֵּיהּ בְּאָדָם.

שִׁבְטֵי יָהּ - הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, מִשּׁוּם שֶׁיָ"ה עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל וַדַּאי. וְלָכֵן (במדבר כו) הָרְאוּבֵנִי, הַשִּׁמְעוֹנִי, יָ"ה בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד. אֲבָל וַדַּאי כָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי הָעֵץ הָעֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ, בּוֹ חוֹתָם בְּחוֹתָמוֹ. וּפֵרְשׁוּהָ שֶׁכָּתוּב,

(יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין וְגוֹ'. דְּמוּת אָדָם נִכְלֶלֶת בְּכֻלָּם, וְהַפָּנִים הָיוּ לְאַרְבַּעַת צַדְדֵי הָעוֹלָם, וְנִפְרָדִים בִּדְמָיוֹתֵיהֶם, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בּוֹ בָּאָדָם.

מִיכָאֵל מִימִינָא, גַּבְרִיאֵל מִשְּׂמָאלָא, אוּרִיאֵל לְקֳדָמַיְיהוּ, רְפָאֵל לַאֲחוֹרַיְיהוּ, שְׁכִינְתָּא עֲלַיְיהוּ. תְּרֵין מִכָּאן, וּתְרֵין מִכָּאן, וְהִיא בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּגַוְונָא דְּא בְּאַרְעָא דִּלְתַתָּא, תְּרֵי מִכָּאן, וּתְרֵי מִכָּאן, וְיָ"ה בֵּינַיְיהוּ.

מִיכָאֵל מִימִין, גַּבְרִיאֵל מִשְּׂמאל, אוּרִיאֵל לִפְנֵיהֶם, רְפָאֵל לַאֲחוֹרֵיהֶם, הַשְּׁכִינָה מֵעֲלֵיהֶם. שְׁנַיִם מִכָּאן, וּשְׁנַיִם מִכָּאן, וְהִיא בָּאֶמְצַע. כְּמוֹ זֶה בָּאָרֶץ שֶׁלְּמַטָּה - שְׁנַיִם מִכָּאן, וּשְׁנַיִם מִכָּאן, וְיָ"ה בֵּינֵיהֶם.

כְּיָון דְּנַטְלִין תְּרֵין דְּגָלִים, מַה כְּתִיב. וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם וְגוֹ'. וּלְבָתַר, אִינּוּן תְּרֵין אַחֲרָנִין ד' מַשְׁרְיָין אִינּוּן לְד' סִטְרֵי עָלְמָא, וְאִשְׁתְּכָחוּ תְּרֵיסָר. אוּף הָכִי לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְנָסַע בְּרֹאשׁוֹנָה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה, לְקֶבֶיל מַשְׁרְיָיא דְּאוּרִיאֵל. וּמַחֲנֶה דְּרְאוּבֵן לְקֶבֶיל מַשְׁרְיָיא דְּמִיכָאֵל. דָּא לַדָּרוֹם, וְדָא לְמִזְרָח. מִזְבֵּחַ הָכִי נָמֵי דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. וּמַחֲנֵה דָּן לַצָּפוֹן. מַחֲנֵה אֶפְרַיִם יָמָּה. מַחֲנֵה דָּן לְקֶבֶיל מַשְׁרְיָיא דְּגַבְרִיאֵל. מַחֲנֶה אֶפְרַיִם לְמַעֲרָב, לְקֶבֶיל מַשְׁרְיָיא דְּרָפָאֵל מִזְבֵּחַ הָכִי נָמֵי צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. כֹּלָּא אַחִיד דָּא בְּדָא, עַד דְּסַלְקָא כֹּלָּא וְאִתְאַחַד בְּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא. עִלָּאָה דְּכֹלָּא קַדִּישָׁא דְּכֹלָּא. כֹּלָּא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ. י' מִזְרָח הוּא שֵׁירוּתָא דְּנָהוֹרָא, אָזִיל וְשָׁאט וְאַפִּיק לְדָרוֹם. וְדָרוֹם נָפִיק וְתַלְיָיא בְּשֵׁירוּתָא דְּמִזְרָח. ה' דָּרוֹם. מִנֵּיהּ נָפִיק דָּרוֹם בְּעָלְמָא. וְעָיֵיל י' בְּשֵׁירוּתָא דְּמִזְרָח, וְאַפִּיק לֵיהּ.

כֵּיוָן שֶׁלּוֹקְחִים שְׁנֵי דְגָלִים, מַה כָּתוּב? וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם וְגוֹ'. וְאַחַר כָּךְ אוֹתָם שְׁנַיִם אֲחֵרִים אַרְבַּע מַחֲנוֹת הֵן לְאַרְבַּעַת צַדְדֵי הָעוֹלָם, וְנִמְצְאִים שְׁנֵים עָשָׂר. אַף כָּךְ לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וְנָסַע בָּרִאשׁוֹנָה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה מוּל מַחֲנֵה אוּרִיאֵל. וּמַחֲנֵה רְאוּבֵן מוּל מַחֲנֵה מִיכָאֵל. זֶה לַדָּרוֹם, וְזֶה לַמִּזְרָח. כָּךְ גַּם הַמִּזְבֵּחַ דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. וּמַחֲנֵה דָן לַצָּפוֹן. מַחֲנֵה אֶפְרַיִם יָמָּה. מַחֲנֵה דָן מוּל מַחֲנֵה גַּבְרִיאֵל. מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לַמַּעֲרָב מוּל מַחֲנֵה רָפָאֵל. כָּךְ גַּם הַמִּזְבֵּחַ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. הַכֹּל אָחוּז זֶה בָּזֶה, עַד שֶׁהַכֹּל עוֹלֶה וְנֶאֱחָז בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא הָרֵאשִׁית שֶׁל הַכֹּל, הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל, הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַכֹּל, הַכֹּל כָּלוּל בּוֹ. י' מִזְרָח הוּא רֵאשִׁית הָאוֹר, הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט וּמוֹצִיא לַדָּרוֹם, וְדָרוֹם יוֹצֵא וְתָלוּי בְּרֵאשִׁית הַמִּזְרָח. ה' דָּרוֹם, מִמֶּנּוּ יוֹצֵא דָּרוֹם בָּעוֹלָם. וְנִכְנָס י' בְּרֵאשִׁית הַמִּזְרָח, וּמוֹצִיא אוֹתוֹ.

וּמִן ה' תַּלְיָיא דָּרוֹם וְצָפוֹן, וְהַהוּא (אד"ג) דְּבֵינַיְיהוּ, י' מִזְרָח יָ"ה דָּרוֹם וְצָפוֹן תַּלְיָיאן בֵּיהּ. ו' בְּאֶמְצָעִיתָא. וְדָא הוּא בֵּן דָּכָר. בְּגִין כָּךְ אִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, מַאן דְּיָהִיב מִטָּתוֹ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, הַוְיָין לֵיהּ בָּנִים זְכָרִים. דְּהַאי בֵּן דְּכַר אִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. ה' עִלָּאָה בָּהּ תַּלְיָא צָפוֹן וְדָרוֹם, וּבֵן דְּכַר בֵּינַיְיהוּ, בְּרָזָא דְיוּ"ה. ה' בַּתְרָאָה מַעֲרָב.

וּמֵה' תְּלוּיִים דָּרוֹם וְצָפוֹן, וְאוֹתוֹ שֶׁבֵּינֵיהֶם, י' מִזְרָח, יָ"ה - דָּרוֹם וְצָפוֹן תְּלוּיִים בּוֹ. ו' בָּאֶמְצַע, וְזֶה הוּא בֵּן זָכָר. בִּגְלַל זֶה הוּא בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, מִי שֶׁנּוֹתֵן מִטָּתוֹ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, יִהְיוּ לוֹ בָּנִים זְכָרִים.

שֶׁהֲרֵי בֵּן זָכָר הוּא בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. ה' עֶלְיוֹנָה, בָּהּ תְּלוּי צָפוֹן וְדָרוֹם, וּבֵן זָכָר בֵּינֵיהֶם, בְּסוֹד שֶׁל יו"ה. ה' הָאַחֲרוֹנָה - מַעֲרָב.

וְעַל דָּא דָּרוֹם אָחִיד מִזְרָח, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא וְתַלְיָיא בֵּיהּ. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, מִסְטָרָא דְּאַבָּא אָחִיד וְתַלְיָיא חֶסֶד עִלָּאָה. מִסְטָרָא דְּאִימָּא תַּלְיָיא גְּבוּרָה. כְּגַוְונָא דָּא אָחִיד כֹּלָּא דָּא בְּדָא.

וְעַל זֶה הַדָּרוֹם אָחוּז בַּמִּזְרָח, שֶׁהוּא רֵאשִׁית הַשֶּׁמֶשׁ וְתָלוּי בּוֹ. וְעַל זֶה לָמַדְנוּ, מִצַּד אַבָּא אָחוּז וְתָלוּי הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן, מִצַּד הָאִמָּא תְּלוּיָה גְּבוּרָה. כְּמוֹ זֶה אָחוּז הַכֹּל זֶה בָּזֶה.

זַוְויִן דְּמַדְבְּחָא הָכִי נְמֵי אִסְתַּחָרָן, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. דְּדָרוֹם תּוּקְפֵּיהּ בְּמִזְרָח, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, וְתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא לָא שַׁרְיָיא אֶלָּא בְּשֵׁירוּתָא. מִזְרָחִית צְפוֹנִית. כֵּיוָן דְּדָרוֹם נָטִיל תּוּקְפֵּיהּ דְּמִזְרָח, הוּא אַנְהִיר לַצָּפוֹן וְצָפוֹן אִתְכְּלִיל בְּדָרוֹם, דְּהָא שְׁמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא.

זַוְויוֹת הַמִּזְבֵּחַ גַּם כֵּן מְסוֹבְבִים, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. שֶׁהַדָּרוֹם כֹּחוֹ בַּמִּזְרָח, שֶׁהוּא רֵאשִׁית הַשֶּׁמֶשׁ, וְחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ אֵין שׁוֹרֶה אֶלָּא בָּרֵאשִׁית. מִזְרָחִית צְפוֹנִית - כֵּיוָן שֶׁדָּרוֹם נוֹטֵל תָּקְפּוֹ שֶׁל הַמִּזְרָח, הוּא מֵאִיר לַצָּפוֹן, וְהַצָּפוֹן נִכְלָל בַּדָּרוֹם, שֶׁהֲרֵי שְׂמֹאל נִכְלָל בַּיָּמִין.

צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, דְּהָא מַעֲרָב דְּאִיהִי בְּהּ' בַּתְרָאָה, נַטְלָא מִצָּפוֹן. וְעַל דָּא צָפוֹן אָזִיל לְמַעֲרָב. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, הִיא אַזְלָא (ס"א לאתחבקא) לְאִתְחַבָּרָא בְּדָרוֹם, כְּמָה דְּדָרוֹם תַּלְיָיא בְּמִזְרָח, וְתוּקְפֵּיהּ אָזִיל בְּשֵׁרוּתָא. הָכִי נְמֵי מַעֲרָב, אַזְלָא (ס"א לאתחבקא) לְאִתְאַחֲדָא בְּדָרוֹם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב) וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. יְמִינָא דָּא הוּא דָּרוֹם. בְּגִין כָּךְ יַנְקָא מִתְּרִין סִטְרִין, מִצָּפוֹן וּמִדָּרוֹם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. שְׂמֹאלוֹ דָּא הוּא צָפוֹן, וִימִינוֹ דָּא הוּא דָּרוֹם.

צְפוֹנִית מַעֲרָבִית - שֶׁהֲרֵי הַמַּעֲרָב, שֶׁהוּא בְּהּ' אַחֲרוֹנָה, נוֹסֵעַ מֵהַצָּפוֹן. וְעַל זֶה הַצָּפוֹן נוֹסֵעַ לַמַּעֲרָב. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית - הִיא הוֹלֶכֶת (להתחבק) לְהִתְחַבֵּר בַּדָּרוֹם כְּמוֹ שֶׁדָּרוֹם תָּלוּי בַּמִּזְרָח, וְחָזְקוֹ הוֹלֵךְ בָּרֵאשִׁית. כָּךְ גַּם הַמַּעֲרָב הוֹלֵךְ (להתחבק) לְהֵאָחֵז בַּדָּרוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. הַיָּמִין הַזֶּה הוּא הַדָּרוֹם, בְּגָלָל זֶה יוֹנֵק מִשְּׁנֵי צְדָדִים - מִצָּפוֹן וּמִדָּרוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. שְׂמֹאלוֹ - זֶהוּ צָפוֹן, וִימִינוֹ - זֶהוּ דָּרוֹם.

וְרָזָא דָּא אוֹלִיפְנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב מְטָתֵיהּ, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וַאֲחִידַת לְהַאי בֵּן וּדַאי. וְעַל דָּא אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְמֵיהַב מְטָתַיְיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וְהָכִי אוֹלִיף לִי אַבָּא. דְּיַהֲבִין לְהוּ בְּנִין דְּכָרִין. דְּהָא אִיהוּ אִתְכָּוון כְּלַפֵּי מְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימָא עִלָּאָה, בִּשְׁלִימוּתָא דְּכֹלָּא. לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאַנְהִירִין (ס"א דאיהי) בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וַדַּאי יֶהֱוֵון לֵיהּ בְּנִין דְּכָרִין.

וְסוֹד זֶה לְמַדְנוּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן מִטָּתוֹ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וְאוֹחֶזֶת הַבֵּן הַזֶּה בְּוַדַּאי, וְעַל זֶה יֵשׁ לִבְנֵי אָדָם לְתֵת מִטָּתָם בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. וְזֶה לְמַד אוֹתִי אַבָּא, שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ בָּנִים זְכָרִים. שֶׁהֲרֵי הוּא הִתְכַּוֵּן כְּלַפֵּי הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה הָעֶלְיוֹנָה, בִּשְׁלֵמוּת הַכֹּל, לְגַבֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּאִירִים (שהיא) שֶׁהִיא בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם - וַדַּאי יִהְיוּ לוֹ בָּנִים זְכָרִים.

דף קיט.

וּבְכֹלָּא (דף קי"ט ע"א) בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּכְמָה דְּאַחֲזֵי עוֹבָדָא לְתַתָּא, הָכִי נָמֵי אִתְעַר לְעֵילָּא, וְאוֹקְמוּהָ. שָׁמַע רִבִּי פִּנְחָס, וּנְשָׁקֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר, וּבָכָה וְחַיֵּיךְ אָמַר, זַכָּאָה חוּלְקִי בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וּבַכֹּל צָרִיךְ לְהִרָאוֹת מַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וּכְמוֹ שֶׁמְּרָאֶה מַעֲשֶׂה לְמַטָּה, כָּךְ מְעוֹרֵר לְמַעְלָה, וּפֵרְשׁוּהָ. שָׁמַע רַבִּי פִּנְחָס וְנָשַׁק לְרִבִּי אֶלְעָזָר, וּבָכָה וְצָחַק וְאָמַר, אַשְׁרֵי חֶלְקִי בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים כז) יְיָ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא וְגוֹ'. יְיָ אוֹרִי וְיִשְׁעִי, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ אִסְתַּכַּל (נ"א אתאחד) בְּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַנְהִיר עָלֵיהּ, לָא דָּחִיל מֵעִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה ס) וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְיָ וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה. יְיָ מָעוֹז חַיַּי, כֵּיוָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אְחִיד בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ, לָא מִסְתַּפֵּי בְּהַהוּא עָלְמָא מִכָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינִין. אוּף אֲנָא כְּהַאי גַּוְונָא, כֵּיוָן דְּאַחִידְנָא בְּאָבוּךְ וּבָךְ לָא אֶסְתַּפֵּינָא בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא אַחֲרָא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים כז) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא וְגוֹ'. ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי, כֵּיוָן שֶׁאָדָם הִסְתַּכֵּל (נאחז) בָּאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאִיר עָלָיו, לֹא פוֹחֵד מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ס) וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה. ה' מָעוֹז חַיַּי, כֵּיוָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹחֵז בָּאָדָם, לֹא יִפְחַד בְּאוֹתוֹ עוֹלָם מִכָּל בַּעֲלֵי הַדִּינִים. גַּם אֲנִי כְּמוֹ זֶה, כֵּיוָן שֶׁאֲחַזְתִּי בְּאָבִיךָ וּבָךְ, לֹא אֶפְחַד בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הָאַחֵר.

וְעָלָךְ כְּתִיב, (משלי כג) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְגוֹ'. כֵּיוָן דִּכְתִיב יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ, מַאי וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ, דְּהָא בְּאִמֶּךָ סָגְיָא. אֶלָּא יִשְׂמַח אָבִיךְ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִמֶּךָ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ: יוֹלַדְתֶּךָ דִּלְתַתָּא. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָבוּךְ אָן חֶדְוָותָא דִּילֵיהּ. אֶלָּא קְרָא הוּא בִּלְחוֹדוֹי דִּכְתִיב, (משלי כג) גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ: דָּא אָבִיךְ דִּלְתַתָּא. דָּבָר אַחֵר, גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק: דָּא אָבִיךְ דִּלְתַתָּא. וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ, כְּתִיב בְּתוֹסֶפְתָּא וְא"ו, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא לְעֵילָּא.

וְעָלֶיךָ כְּתוּב, (משלי כג) יִשְׂמַח אָבִיךָ וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁכְּתוּב יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ, מַה זֶּה וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ? שֶׁהֲרֵי בְּאִמֶּךָ מְסַפִּיק. אֶלָּא יִשְׂמַח אָבִיךָ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאִמֶּךָ - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ - יוֹלַדְתֶּךָ שֶׁלְּמַטָּה. אֵיפֹה שִׂמְחָתוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיךָ? אֶלָּא פָּסוּק הוּא לְבַדּוֹ, שֶׁכְּתוּב (שם) גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ - זֶה אָבִיךָ שֶׁלְּמַטָּה. דָּבָר אַחֵר, גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק - זֶה אָבִיךָ שֶׁלְּמַטָּה. וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ, כְּתוּב בְּתוֹסֶפְתָּא וְא"ו - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (תהלים לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת. הַאי קְרָא אִית לֵיהּ לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ, חֲמִיתוּן מַאן דְּאַפְקִיד בִּידָא דְּמַלְכָּא מִידִי. אֶלָּא, וַדַּאי זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ, דְּאָזִיל בְּאוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְלָא חָטֵי קֳמֵיהּ תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּעָאל לֵילְיָא, אִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁלִּיט בָּעָלְמָא, וְאִילָנָא דְּחַיֵּי אִסְתַּלָּק לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְכֵיוָן דְּאִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁלִּיט בָּעָלְמָא בִּלְחוֹדוֹי, כָּל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהַהוּא אִילָנָא גָּרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב (תהלים לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת. יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בַּפָּסוּק הַזֶּה. רְאִיתֶם מִי שֶׁמַּפְקִיד דָּבָר בִּידֵי הַמֶּלֶךְ? אֶלָּא, וַדַּאי אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְלֹא חוֹטֵא לְפָנָיו. בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנָס הַלַּיְלָה, עֵץ הַמָּוֶת שׁוֹלֵט בָּעוֹלָם, וְעֵץ הַחַיִּים מִסְתַּלֵּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְכֵיוָן שֶׁעֵץ הַמָּוֶת שׁוֹלֵט בָּעוֹלָם לְבַדּוֹ, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם מָוֶת. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ עֵץ גּוֹרֵם.

וּבַר נָשׁ בָּעֵי לְאַקְדָּמָא וּלְמִפְקַד בִּידֵיהּ נַפְשֵׁיהּ בְּפִקָּדוֹנָא. כְּפִקָּדוֹנָא דְּבַר נָשׁ, דְּיָהִיב פִּקָּדוֹנָא לְאַחֲרָא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ אִתְחַיָּיב לְגַבֵּיהּ יַתִּיר מֵהַהוּא פִּקָּדוֹנָא, לָאו כְּדֵאי לְאִתְאַחָדָא בֵּיהּ, הוֹאִיל וּפִקָּדוֹנָא אִתְמְסַר לְגַבֵּיהּ, וְאִי יִסְרַב בֵּיהּ, וַדַּאי נִבְדּוּק אֲבַתְרֵיהּ, דְּלָאו מִזְרָעָא קַדִּישָׁא הוּא, וְלָאו מִבְּנֵי מְהֵימְנוּתָא.

וְהָאָדָם צָרִיךְ לְהַקְדִּים וּלְהַפְקִיד בְּיָדוֹ אֶת נַפְשׁוֹ בְּפִקָּדוֹן, כְּפִקָּדוֹן שֶׁל אָדָם שֶׁנּוֹתֵן פִּקָּדוֹן לְאַחֵר. שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהוּא הִתְחַיֵּב אֵלָיו יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ פִּקָּדוֹן - לֹא כְּדַאי לְהֵאָחֵז בּוֹ, הוֹאִיל וְהַפִּקָּדוֹן נִמְסַר לוֹ, וְאִם יְסָרֵב בּוֹ - וַדַּאי נִבְדֹּק אַחֲרָיו, שֶׁאֵין הוּא מִזֶּרַע קֹדֶשׁ וְלֹא מִבְּנֵי הֶאֱמוּנָה.

כַּךְ הַהוּא אִילָנָא, בְּנֵי נָשָׁא אַקְדִּימוּ וְיָהֲבִין לֵיהּ פִּקָּדוֹנָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ, וְכָל נִשְׁמָתִין דִּבְנֵי עָלְמָא נָטִיל. וְכֻלְּהוּ טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, בְּגִין דְּהַאי אִילָנָא דְּמוֹתָא הוּא. וּבְגִין דְּכָל אִינּוּן נַפְשָׁתָא, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ אִתְחַיְּיבוּ לְגַבֵּיהּ, וְלָאו כְּדַאי הוּא לְאִתְבָּא פִּקָּדוֹנָא לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, אֶלָּא כֵּיוָן דְּכֻלְּהוּ אִתְמְסָרִי לֵיהּ בְּפִקָּדוֹנָא, אָתִיב כָּל פִּקָּדוֹנִין לְמָארֵיהוֹן.

כְּךָ אוֹתוֹ עֵץ, בְּנֵי אָדָם מַקְדִּימִים וְנוֹתְנִים לוֹ פִּקָּדוֹן נְפָשָׁם, וְלוֹקֵחַ כָּל נִשְׁמוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם. וְכֻלָּם טוֹעֲמִים טַעַם מָוֶת, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה עֵץ הַמָּוֶת הוּא. וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל נְפָשׁוֹת אֵלּוּ, אַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם הִתְחַיְּבוּ לוֹ, וְלֹא כְּדַאי הוּא לְהָשִׁיב הַפִּקָּדוֹן לְאָדָם. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁכֻּלָּם נִמְסְרוּ לוֹ בְּפִקָּדוֹן, מַחֲזִיר כָּל הַפִּקָּדוֹנוֹת לְבַעְלֵיהֶם.

תָּא חֲזֵי, לָאו כְּדַאי הוּא הַאי אִילָנָא דְּמוֹתָא לְאָתְבָּא פִּקָּדוֹנָא לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי אִתְעַר בָּעָלְמָא. וְאֵימָתַי אִתְעַר הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק צַפְרָא. וּכְדֵין, כֵּיוָן דְּהַאי אִתְעַר בָּעָלְמָא, כָּל בְּנֵי עָלְמָא חַיִּין, וְשָׁבִיק וְאָהֵדַּר הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא כָּל פִּקָּדוֹנִין דְּאִתְפְּקָדוּ לְגַבֵּיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ. מַאי טַעְמָא חַיִּין. בְּגִין דְּהַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי גָּרִים. בֹּא רְאֵה, לֹא כְּדַאי לְעֵץ הַמָּוֶת הַזֶּה לְהַחֲזִיר פִּקָּדוֹנוֹ לְאָדָם אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁעֵץ הַחַיִּים מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם. וּמָתַי מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ עֵץ חַיִּים? בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה הַבֹּקֶר. וְאָז, כֵּיוָן שֶׁזֶּה מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם חַיִּים,

וּמַשְׁאִיר וּמַחֲזִיר אוֹתוֹ עַל הַמָּוֶת כָּל הַפְּקֻדוֹנוֹת שֶׁהֻפְקְדוּ אֶצְלוֹ, וְהוֹלֵךְ לוֹ. מָה הַטַּעַם הֵם חַיִּים? מְשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים גָּרַם.

וְאִי תֵּימָא, הָא בְּנֵי נָשָׁא סַגִּיאִין אִינּוּן דְּמִתְעָרְרִין בְּלֵילְיָא, בְּעוֹד דְּאִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁלִּיט. אֶלָּא, וַדַּאי הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי קָא עָבִיד. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב, (תהלים יד) לְרָאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דּוֹרֵשׁ אֶת אֱלֹהִים. וְלָא יְהֵא לֵיהּ פִּתְחוֹן פֶּה לְבַר נָשׁ, דְּיֵימָא, אִלְמָלֵי שְׁלִיטְנָא בְּנַפְשָׁאי בְּלֵילְיָא אִשְׁתַּדַּלְנָא בְּאוֹרַיְיתָא. אֲמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי בְּיִשְׂרָאֵל וַדַּאי וְהָכִי הוּא. אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם דַּחֲמֵינָא כְּהַאי גַּוְונָא, מַאי טַעְמָא. אֲמַר לֵיהּ וַדַּאי שַׁפִּיר הוּא דְּקָא אֲמָרְתְּ. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי בְּנֵי אָדָם רַבִּים הֵם מִתְעוֹרְרִים בַּלַּיְלָה בְּעוֹד שֶׁעֵץ הַמָּוֶת שׁוֹלֵט? אֶלָּא וַדַּאי אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים עוֹשֶׂה אֶת זֶה. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁכָּתוּב (תהלים יד) לְרָאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דּוֹרֵשׁ אֶת אֱלֹהִים. וְלֹא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לְאָדָם שֶׁיֹּאמַר: אִלְמָלֵא שְׁלַטְתִּי בְנַפְשִׁי בַּלַּיְלָה, הָיִיתִי מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה בְּיִשְׂרָאֵל בְּוַדַּאי, וְכָךְ הוּא! אֲבָל בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁרָאִינוּ כָּזֶה, מָה הַטַּעַם? אָמַר לוֹ: יָפָה מַה שֶּׁאָמַרְתָּ.

דף קיט:

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) מָה אֶקֹּוב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹום לֹא זָעַם יְיָ. תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דְּאִית לְעֵילָּא, אִית לְתַתָּא. לְעֵילָּא אִית יְמִינָא וְאִית שְׂמָאלָא. לְתַתָּא יִשְׂרָאֵל וְעַמִּין. יִשְׂרָאֵל אִתְאַחֲדָן לִימִינָא, בְּקִדּוּשָׁא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לִשְׂמָאלָא, לְסִטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא. וְכֻלְּהוּ לְתַתָּא מִכֻּלְּהוּ דַּרְגִּין דִּשְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוּ דַּרְגִּין אָחִידָן דָּא בְּדָא, (דף קי"ט ע"ב) עַד דְּתַלְיָין מִן רֵישָׁא. וּכְגַוְונָא דְּרֵישָׁא נָטִיל, בְּהַהוּא גַּוְונָא נָטִיל זַנְבָא, דְּאִיהִי תַּתָּאָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאָחִיד בֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ, עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּהַהוּא סִטְרָא מְסָאֲבָא דִּלְהוֹן, הָכִי אִתְדְּבָרוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם ה'. בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֵׁיֵּשׁ לְמַעְלָה יֵשׁ לְמַטָּה. לְמַעְלָה יֵשׁ יָמִין וְיֵשׁ שְׂמֹאל - לְמַטָּה יִשְׂרָאֵל וְהָעַמִּים. יִשְׂרָאֵל אֲחוּזִים לְיָמִין בִּקְדֻשַּׁת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. הָעַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לִשְׂמֹאל, לְצַד רוּחַ הַטֻּמְאָה. וְכֻלָּם לְמַטָּה מִכָּל דַּרְגּוֹת הַשְּׂמֹאל. וְכָל הַדַּרְגּוֹת אֲחוּזוֹת זוֹ בָּזוֹ עַד שֶׁתְּלוּיוֹת מֵהָרֹאשׁ. וּכְמוֹ שֶׁהָרֹאשׁ נוֹסֵעַ, בְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן נוֹסֵעַ הַזָּנָב, שֶׁהוּא תַּחְתּוֹן. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁאָחוּז בּוֹ. וּמְשׁוּם זֶה הָעַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּאוֹתוֹ צַד הַטֻּמְאָה שֶׁלָּהֶם כָּךְ מֻנְהָגִים.

בְּלָעָם הוּא אִשְׁתְּמַשׁ בְּכֻלְּהוּ כְּתָרִין (נ"א דרגין) תַּתָּאִין. וְהוּא הֲוָה חָמֵי בְּהַאי תַּתָּאָה דְּאִיהוּ זַנְבָא, דְּלָא יָכִיל לְאִתְדַּבְּרָא אֶלָּא בְּרֵישָׁא. בְּגִין כַּךְ אָמַר, מָה אֶקֹּוב לֹא קַבֹּה אֵל, (דאיהו רישא בגין) דְּהַהוּא רֵישָׁא עִלָּאָה, לָא אִשְׁתְּכַח בְּדִינָא בְּאִינּוּן יוֹמִין.

בְּלָעָם הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַדַּרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְהוּא הָיָה רוֹאֶה בַּתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא הַזָּנָב, שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהִתְנַהֵג אֶלָּא בָּרֹאשׁ. מְשׁוּם כָּךְ אָמַר מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל, (שהוא הראש משום) שֶׁאוֹתוֹ הָרֹאשׁ הָעֶלְיוֹן אֵינוֹ נִמְצָא בְּדִין בְּאוֹתָם הַיָּמִים.

וְאַף עַל גַּב דְּהַאי אֵל אוֹקִימְנָא, הַאי מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא נְטִיל שְׁמָא כְּגַוְונָא דְּכֻלָּא, וְהַאי טַב וְחֶסֶד דְּהַאי עָלְמָא (ס"א אוקימנא באתר אחרא עלאה והוא טב וחסד עלמא האי מלכותא קדישא נטיל שמא כגוונא דעילא) וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אֵל, אֶלָּא דְּאִיהוּ (לעיל ל"ב) זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ דִּינָא.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהָאֵל הַזֶּה בְּאַרְנוּ, הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה הַזוֹ לוֹקַחַת שֵׁם כְּמוֹ הַכֹּל, וְהַטּוֹב וְהַחֶסֶד שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, (בארנו במקום אחר עליון, והוא טוב וחסד של העולם, המלכות הקדושה הזו לוקחת שם כמו שלמעלה) וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרֵאת אֵל, אֶלָּא שֶׁהוּא זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, שֶׁנִּמְצָא בּוֹ דִּין.

וְתָא חֲזֵי, אֵל שַׁדַּי (שמות רנ"ג ע"א) הָא אוֹקִימְנָא דְּבֵיהּ סְפוּקָא דְּעָלְמָא וְאִיהוּ אָמַר לַעוֹלָם דַּי, דְּהָא הַאי אֵל הוּא דְּאִזְדַּוּוג בַּהֲדֵיהּ, וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אֵל שַׁדַּי, אֵל דְּשַׁדַּי. וְעַל דָּא מַה אֶקוֹב לֹא קַבֹּה אֵל. בְּגִין כַּךְ, כְּגַוְונָא דְּאִתְעַר רִישָׁא, הָכִי נָמֵי אִתְעַר תַּתָּאָה.

וּבֹא רְאֵה, אֵל שַׁדַּי בְּאַרְנוּ שֶׁבּוֹ הֶנְאַת הָעוֹלָם, וְהוּא אָמַר לָעוֹלָם דַּי. שֶׁהֲרֵי הָאֵל זֶה הוּא שֶׁמִּזְדַּוֵּג עִמּוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא אֵל שַׁדַּי, אֵל שֶׁל שַׁדַּי. וְעַל זֶה מָה אֶקּוֹב לֹא קַבֹּה אֵל. מִשּׁוּם כָּךְ, כְּמוֹ שֶׁמִּתְעוֹרֵר הָרֹאשׁ - כָּךְ מִתְעוֹרֵר הַתַּחְתּוֹן.

בָּכָה רַבִּי אֶלְעָזָר, פָּתַח וְאָמַר (ירמיה מו) קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ וְגוֹ'. הַשְׁתָּא (כהאי גוונא) דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהִי וַדַּאי אַזְלָא כְּנָחָשׁ. חִוְיָא כַּד אִיהוּ (ד"א בדינא) כָּפִיף רֵישָׁא לְעַפְרָא, סָלִיק זַנְבָא, שַׁלִּיט וּמָחֵי לְכָל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ קַמֵּיהּ. אוּף הָכִי הַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, כְּהַאי גַּוְונָא, רֵישָׁא כָּפִיף לְעַפְרָא, וְזַנְבָא שַׁלִּיט. מַאן עָבִיד לְזַנְבָא דְּיִסְתְּלִיק לְעֵילָּא וְשָׁלִיט וּמָחֵי, רֵישָׁא דְּאִתְכַּפְיָא לְתַתָּא. וְעִם כָּל דָּא, מַאן מַדְבַּר לֵיהּ לְזַנְבָא, וּמַאן נָטִיל לֵיהּ לְמַטַלְנוֹי. הַאי רֵישָׁא. אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ כָּפִיף לְעַפְרָא, הוּא מְדַבֵּר לְמַטַלְנוֹי, בְּגִין דָּא קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ.

בָּכָה רַבִּי אֶלְעָזָר, פָּתַח וְאָמַר, (ירמיה מו) קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ וְגוֹ'. כָּעֵת (כמו זה) שֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, הִיא וַדַּאי הוֹלֶכֶת כַּנָּחָשׁ. נָחָשׁ, כְּשֶׁהוּא (בדין) כּוֹפֵף רֹאשׁוֹ לֶעָפָר, עוֹלֶה הַזָּנָב, שׁוֹלֵט וּמַכֶּה אֶת כָּל אוֹתָם שֶׁנִּמְצָאִים לְפָנָיו. אַף כָּךְ כָּעֵת בַּגָּלוּת - כְּגוֹן זֶה הָרֹאשׁ כָּפוּף לֶעָפָר, וְהַזָּנָב שׁוֹלֵט. מִי עָשָׂה שֶׁהַזָּנָב יַעֲלֶה לְמַעְלָה, יִשְׁלֹט וְיַכֶּה? הָרֹאשׁ שֶׁמִּתְכּוֹפֵף לְמַטָּה. וְעִם כָּל זֶה, מִי מְנַהֵיג אֶת הַזָּנָב וּמִי מַסִּיעוֹ לְמַסָּעָיו? זֶה הָרֹאשׁ. אַף עַל גַּב שֶׁהוּא כָּפוּף לֶעָפָר, הוּא מַנְהִיג אֶת מַסָּעָיו. בִּגְלַל זֶה, קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ.

וְהַשְׁתָּא שְׁאַר עַמִּין דְּאִינּוּן אֲחִידָן בְּזַנְבָא, סַלְקִין לְעֵילָּא, וְשַׁלְטִין וּמַחְיָין, וְרֵישָׁא כָּפִיף לְעַפְרָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם וְגוֹ'. וְעִם כָּל דָּא, הַאי רֵישָׁא מַדְבַּר לְזַנְבָא וְנָטִיר (ס"א ונטיל) לֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים א) שָׂמוּנִי נוֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, אִלֵּין עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִינּוּן זַנְבָא. אָתָא רַבִּי יְהוּדָה וְנָשִׁיק יְדוֹי, אָמַר אִלְמָלֵי לָא שְׁאִילְנָא מִלָּה בָּעָלְמָא, אֶלָּא דְּשְׁאִילְנָא דָּא וְרַוַוחְנָא לֵיהּ, דַּי לִי. דְּהַשְׁתָּא יָדְעָנָא עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְשׁוּלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן הֵיךְ מִתְדַּבְּר. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ וְגוֹ'.

וְעַכְשָׁו, שְׁאָר הָעַמִּים שֶׁהֵם אֲחוּזִים בַּזָּנָב, עוֹלִים לְמַעְלָה, וְשׁוֹלְטִים וּמַכִּים, וְהָרֹאשׁ כָּפוּף לָעָפָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם וְגוֹ'. וְעִם כָּל זֶה, הָרֹאשׁ הַזֶּה מַנְהִיג אֶת הַזָּנָב וְשׁוֹמֵר (ומסיע) אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים א) שָׂמֵנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים. אֵלֶּה עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, שֶׁהֵם הַזָּנָב. בָּא רַבִּי יְהוּדָה, וְנָשַׁק יָדָיו וְאָמַר, אִלְמָלֵא לֹא שָׁאַלְתִּי דָּבָר בָּעוֹלָם, אֶלָּא שֶׁשָּׁאַלְתִּי זֶה וְהִרְוַחְתִּי אוֹתוֹ - דַּי לִי, שֶׁעַכְשָׁו יָדַעְתִּי עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְשִׁלְטוֹנָם אֵיךְ מְנֻהָג. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ לִסְגוּלָתוֹ. אָמַר לֵיהּ, תְּלַת אֲבָהָן אִלֵּין אִקְרוּן סְגוּלָה, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא, כְּנֶגְוָונָא דָּא כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים, וְכֻלָּא חַד. וְאִלֵּין סְגוּלָתוֹ שֶׁל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, וּסְגוּלָתוֹ לְתַתָּא, וְדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות יט) וְהָיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים. (במדבר ב) וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם וְגוֹ'. לְבָתַר מַה כְּתִיב, וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם יָמָּה. הֵיינוּ שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בְּמַעֲרָב, וְאוֹקְמוּהָ. כְּתִיב (בראשית מח) וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְגוֹ'. וַיָּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם וְגוֹ'. בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה זֶּה לִסְגֻלָּתוֹ? אָמַר לוֹ, שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת הַלָּלוּ נִקְרְאוּ סְגֻלָּה, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כְּמוֹ זֶה כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, וְהַכֹּל אֶחָד. וְאֵלֶּה סְגֻלָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וּסְגֻלָּתוֹ לְמַטָּה, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יט) וְהָיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים. וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם וְגוֹ'. אַחַר כָּךְ מַה כְּתוּב? [ונסע] דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם יָמָּה. הֵינוּ שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בַּמַּעֲרָב, וּפֵרְשׁוּהָ. כְּתוּב (בראשית מח) וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמוֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְגוֹ', וַיָּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם וְגוֹ'. בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. מַה מַּשְׁמִיעֵנוּ?

אֶלָּא בְּךָ יִתְבָּרֵךְ יִשְׂרָאֵל לָא כְּתִיב, אוֹ בְּךָ יְבוֹרָךְ יִשְׂרָאֵל, מַהוּ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא, יִשְׂרָאֵל קַדִּישָׁא לָא יְבָרֵךְ לְעָלְמָא, אֶלָּא בְּךָ, דְּאַנְתְּ בְּמַעֲרָב. וּכְתִיב (בראשית לה) אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה. אוֹלִיפְנָא דְּחָמָא עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וּכְדֵין אָמַר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר. בְּךָ יְבָרֵךְ לְעָלְמָא.

אֶלָּא בְּךָ יִתְבָּרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֹא כָּתוּב, אוֹ בְּךָ יְבוֹרָךְ יִשְׂרָאֵל. מַה זֶּה יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל? אֶלָּא יִשְׂרָאֵל הַקָּדוֹשׁ לֹא יְבָרֵךְ אֶת הָעוֹלָם אֶלָּא בְּךָ, שֶׁאַתָּה בַּמַּעֲרָב, וְכָתוּב (שם לה) אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה. לַמְּדָנוּ שֶׁרָאָה עִמּוֹ שְׁכִינָה, וְאָז אָמַר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר. בְּךָ יְבָרֵךְ אֶת הָעוֹלָם.

וְהֵיאַךְ חָמָא, וְהָכְתִיב (בראשית מח) וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן וְגוֹ'. אֶלָּא שִׂכֵּל אֶת יָדָיו כְּתִיב. מַאי שִׂכֵּל. אֶלָּא יְמִינָא הֲוָה זָקִיף, וְסָטֵי לֵיהּ שְׁכִינְתָּא כְּלַפֵּי אֶפְרַיִם, וְאָרַח רֵיחָא דִּשְׁכִינְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ, כְּדֵין אָמַר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. וְחָמָא דְּאִיהוּ לְמַעֲרָב.

וְאֵיךְ רְאָה? וַהֲרֵי כָּתוּב (שם) וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן וְגוֹ'? אֶלָּא כָּתוּב, שִׂכְלוֹ אֶת יָדָיו. מַה זֶּה שִׂכְלוֹ? אֶלָּא הַיְמִין הָיְתָה זְקוּפָה, וְהַשְּׁכִינָה הֵסִיטָה כַּלְפֵּי אֶפְרַיִם, וְהֵרִיחַ רֵיחַ שְׁכִינָה עַל רֹאשׁוֹ, וְאָז אָמַר בָּךְ יְבֹרַךְ יִשְׂרָאֵל, וְרָאָה שֶׁהוּא בַּמַּעֲרָב.

דף קכ.

וַדַּאי שְׁכִינְתָּא בְּמַעֲרָב, וְהָא אוּקִימְנָא בְּגִין דְּלֶהֱוֵי בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא, וּלְמֶהֱוֵי בְּזִוּוּגָא חַד. וְצָפוֹן מְקַבְּלָא לָהּ תְּחוֹת רֵישָׁא, וְדָרוֹם מְחַבְּקָא לָהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וימינו [וִימִינוֹ] תְּחַבְּקֵנִי. וְהָא אוּקִימְנָא וַדַּאי, מְטָתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא, וּכְדֵין כְּלֶלָּא חַד לְאִתְבָּרְכָא עָלְמָא. תְּנַן, כָּל הָאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד ג' פְּעָמִים בְּכָל יוֹמָא, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא, (דף ק"כ ע"א) וְהָא אוּקִימְנָא בְּגִין לְזַוְּוגָא לָהּ לְהַאי תְּהִלָּה, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בְּכָל יוֹמָא בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם.

וַדַּאי שְׁכִינָה בְּמַעֲרָב, וַהֲרֵי בַּאֲרִנוּ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְהִתְחַבֵּר בְּגוּפָא וְלִהְיוֹת בְּזִוּוּג אֶחָד. וְצָפוֹן מְקַבֵּל אוֹתָהּ תַּחַת הָרֹאשׁ, וְהַדָּרוֹם מְחַבֵּק אוֹתָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וימינו [וִימִינוֹ] תְּחַבְּקֵנִי. וַהֲרֵי בַּאֲרִנוּ וַדַּאי, (שם ג) מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, וּלְהִתְחַבֵּר בְּגוּפָא, וְאָז כְּלָל אֶחָד לְהִתְבָּרֵךְ הָעוֹלָם. לָמַדְנוּ, כָּל הָאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא. וַהֲרֵי בַּאֲרִנוּ, כְּדֵי לְזַוֵּג אֶת הַתְּהִלָּה הַזּוֹ, וְשֶׁתִּמָּצֵא בְּכָל יוֹם בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם.

אָתֵי בַּר נָשׁ בְּצַפְרָא, מְקַבֵּל עָלֵיהּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם (כמה דאתמר מסדר שבחא) בְּאִינּוּן תּוּשְׁבְּחָן דְּקָאָמַר (עם) תְּהִלָּה לְדָוִד, וְכֻלְּהוּ הַלְלוּיָהּ דְּאִינּוּן סִדּוּרָא דַּעֲשָׂרָה תּוּשְׁבְּחָן, דַּעֲשָׂרָה כִּתְרִין קַדִּישִׁין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כַּךְ עֲשָׂרָה אִינּוּן הַלְלוּיָהּ. לְבָתַר סְיֵים בַּעֲשָׂרָה תּוּשְׁבְּחָן, דְּאִינּוּן (תהלים קנ) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ וְגוֹ'. הַלְלוּהוּ וְגוֹ'. מַאן אִינּוּן עֲשָׂרָה הַלְלוּיָהּ, וְהָא חֲמִשָּׁה אִינּוּן. אֶלָּא שָׁרֵי שַׁבָּחָא בְּהַלְלוּיָהּ, וְסַיֵּים בְּהַלְלוּיָהּ.

בָּא אָדָם בַּבֹּקֶר - מְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם (כמו שנתבאר, מסדר שבח) בְּאוֹתָן תִּשְׁבָּחוֹת שֶׁאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד, וְכָל הַהַלְלוּיָהּ, שֶׁהֵם סִדּוּר שֶׁל עֶשֶׂר תִּשְׁבָּחוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה כְּתָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּמִשּׁוּם זֶה עֲשָׂרָה הֵם הַלְלוּיָהּ. אַחַר כָּךְ סִיֵּם בְּעֶשֶׂר תִּשְׁבָּחוֹת, שֶׁהֵן: (תהלים קנ) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ וְגוֹ'. הַלְלוּהוּ וְגוֹ'. מִי אֵלֶּה עֲשָׂרָה הַלְלוּיָהּ, וַהֲרֵי חֲמִשָּׁה הֵם? אֶלָּא מַתְחִיל שֶׁבַח בְּהַלְלוּיָהּ, וּמְסַיֵּם בְּהַלְלוּיָהּ.

לְבָתַר עָלְוִיָא דְּסִדּוּר שְׁבָחָא, בָּאן יָשִׁיר מֹשֶׁה, דְּאִית בֵּיהּ כֹּלָּא. וּבְדָא מְקַבֵּל עָלֵיהּ עוֹל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא. לְבָתַר אַשְׁרֵי לֵהּ בְּחֶסֶד, בְּסִיּוּמָא דְּצְלוֹתָא, לְאִתְקַדְּשָׁא בֵּיהּ. לְבָתַר בְּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה דְּגְבוּרָה תַּלְיָיא, וְדִינָא שָׁארֵי. אִשְׁתְּכַח בְּכָל דָּרוֹמָא (ס"א יומא) דָּא מַטָּה דְּאִתְיְהִיבַת בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. לְאִתְחַבְּרָא בְּזִוּוּגָא דָּא בְּגוּפָא כְּדְקָא יָאוּת. וּמַאן דְּמְסַדֵּר וּמְחַבֵּר לֵהּ בְּכָל יוֹמָא כְּהַאי גַּוְונָא, וַדַּאי הוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא.

לְאַחַר הָעִלּוּי שֶׁל סִדּוּר הַשָּׁבָת בָּאָז יָשִׁיר מֹשֶׁה, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַכֹּל, וּבָזֶה מְקַבֵּל עֲלָיו עֹל מַלְכוּת הַקָּדוֹשָׁה. אַחַר כָּךְ מַשְׂרָה אוֹתָהּ בְּחֶסֶד בְּסוֹף הַתְּפִלָּה, לְהִתְקַדֵּשׁ בּוֹ. אַחַר כָּךְ בִּתְפִלַּת מִנְחָה, שֶׁהַגְּבוּרָה תְּלוּיָה וְהַדִּין שׁוֹרֶה. נִמְצָא בְּכָל הַדִּרוֹם (היום) הַמִּטָּה הַזּוֹ שֶׁנְּתוּנָה בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, לְהִתְחַבֵּר בְּזִוּוּג זֶה בַּגּוּף כָּרָאוּי. וּמִי שֶׁמְּסַדֵּר וּמְחַבֵּר אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם כָּךְ, וַדַּאי הוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא.

בְּגִין כַּךְ הַאי דֶּגֶל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם יָמָּה, וְאִיהוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. דָּרוֹם רְאוּבֵן מִן סִטְרָא חַד, דְּכְתִיב דֶּגֶל מַחֲנֶה רְאוּבֵן תֵּימָנָה. צָפוֹן דָּן מִסִּטְרָא אַחֲרָא, דִּכְתִיב דֶּגֶל מַחֲנֵה דָן צָפוֹנָה. אֶפְרַיִם, בֵּין דָּא לְדָא. אִשְׁתְּכַח מַעֲרַב דְּאִיהוּ אֶפְרַיִם, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, כֹּלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

מְשׁוּם כַּךְ דֶּגֶל שֶׁל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם יָמָּה, וְהוּא בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. דָּרוֹם רְאוּבֵן מִצַּד אֶחָד, שֶׁכָּתוּב דֶּגֶל מַחֲנֶה רְאוּבֵן תֵּימָנָה. צָפוֹן דָּן מִצַּד אַחֵר, שֶׁכָּתוּב דֶּגֶל מַחֲנֵה דָן צָפוֹנָה. אֶפְרַיִם בֵּין זֶה לָזֶה. נִמְצָא מַעֲרָב, שֶׁהוּא אֶפְרַיִם, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, הַכֹּל כְּמוֹ לְמַעְלָה.

רָזָא לְיַתְבֵי דְּרוֹמָא אֲחוּנָא. וְהָכִי שָׁדַר לוֹן אֲחוּנָא, מִסִּטְרָא דְּבוּצִינִין (ס"א מסדרי בוצינין) בְּרָזִין קְטִירִין, דְּבָעְיתוּ לְיַחֲדָא יְחוּדָא בְּטוּפְסָרָא דְּקִטְרָא עִלָּאָה, קַבִּילוּ עֲלַיְיכוּ עוֹל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא בְּכָל יוֹמָא בְּקַדְמֵיתָא, וּבְדָא תַּעֲלוּן (ס"א בקשורא) בְּקִסּוּרָא (ס"א בקסטרא) קַדִּישָׁא דְּדָרוֹם, וְאַסְחָרוּ סִטְרֵי עָלְמָא, עַד דְּמִתְקַשְׁרָן בְּקִטּוּרָא חָדָא, וּבְדָרוֹם תְּקִיפוּ (ס"א תקיעו) דּוּכְתָּא, וְתַמָּן תִּשְׁרוּן.

סוֹד לְיוֹשְׁבֵי הַדָּרוֹם אַחֵינוּ. וְכָךְ שָׁלַח לָהֶם: אַחֵינוּ, מִצַּד הַמְּנוֹרוֹת (מסדרים מנורות) בְּסוֹדוֹת קְשׁוּרִים, שֶׁרְצִיתֶם לְיַחֵד יִחוּד בְּטֹפֶס שֶׁל קֶשֶׁר עֶלְיוֹן, קַבְּלוּ עֲלֵיכֶם עֹל מַלְכוּת הַקָּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם בַּהַתְחָלָה, וּבָזֶה תַּעֲלוּ (בקשר) בְּהֶעְלֵם (בהיכל) קָדוֹשׁ שֶׁל הַדָּרוֹם, וְסוֹבְבוּ צִדְדֵי הָעוֹלָם עַד שֶׁיִּתְקַשְּׁרוּ בְּקֶשֶׁר אֶחָד, וּבַדָּרוֹם (התחזקו) (תקבעו) מָקוֹם, וְשָׁם תִּהְיוּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּי, אָמַר לֵיהּ, סִימָנָא לְזִוּוּגָא דְּיִחוּדָא מִנַּיִן. אָמַר לֵיהּ בְּרִי, אַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא מִלִּין לְכָל סְטָר וּסְטָר, וְאִתְבָּדְרוּ הָכָא מִלָּה וְהָכָא מִלָּה סִימָנָא דָּא נְקוֹט בִּידָךְ, וְהָכִי הוּא, כְּעֵין סָחֲרָא דְּמַדְבְּחָא, דִּתְנָן, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. אָמַר לֵיהּ וְהָא לָא יָכִיל עַד דְּמְקַבֵּל עֲלֵיהּ בַּר נָשׁ עוֹל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא בְּקַדְמֵיתָא, וְיָהִיב עֲלֵיהּ עוֹל דָּא, וְאַתְּ אֲמָרַת דְּיֵיתֵי לְדָרוֹם בְּקַדְמֵיתָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, סִימָן לְזִוּוּג הַיִּחוּד מִנַּיִן? אָמַר לוֹ, בְּנִי, אַף עַל גַּב שֶׁבֵּאַרְנוּ דְּבָרִים לְכָל צַד וְצַד, וְהִתְפַּזְּרוּ כָּאן דָּבָר וְכָאן דָּבָר - סִימָן זֶה נְקֹט בְּיָדְךָ, וְכָךְ זֶה, כְּמוֹ סָבִיב הַמִּזְבֵּחַ. שֶׁלְּמַדְנוּ, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי לֹא יָכוֹל עַד שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו אָדָם עֹל מַלְכוּת הַקָּדוֹשָׁה בַּתְּחִלָּה וְנוֹתֵן עָלָיו עֹל זֶה, וְאַתָּה אָמַרְתָּ שֶׁיָּבֹא לַדָּרוֹם בַּתְּחִלָּה?!

אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא הָא אֲמֵינָא לָךְ, דְּהָא וּבָא לוֹ לְקָרָן, אֲמֵינָא בְּקַדְמִיתָא, וְהָא יַדְעַתָּא רָזָא דְּקָרָן, וְדָא הוּא עוֹל מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא. לְבָתַר דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, דְּתַמָּן הוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. וְדָא לְאִזְדַּוְּוגָא לֵיהּ בְּמִזְרָח דְּאִיהוּ אַבָּא עִלָּאָה. דְּהָא בֵּן מִסְטָרָא דְּאַבָּא קָא אָתֵי. וּבְגִין כַּךְ, מִדְּרוֹם לְמִזְרָח, דְּתוּקְפָּא דְּדָרוֹם בְּמִזְרָח הוּא, וּבָעֵי לְאִתְקַשְּׁרָא כַּחֲדָא, דָּרוֹם בְּמִזְרָח.

אָמַר לוֹ, הַכֹּל אָמַרְתִּי לָךְ, שֶׁהֲרֵי וּבָא לוֹ לְקֶרֶן, אָמַרְתִּי בַּהַתְחָלָה, וַהֲרֵי יָדַעְתָּ סוֹד הַקֶּרֶן, וְזֶהוּ עֹל מַלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה. אַחַר כָּךְ דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, שֶׁשָּׁם הוּא עֵץ הַחַיִּים, וְזֶה לְזַוֵּג אוֹתוֹ בַּמִּזְרָח, שֶׁהוּא הָאָב הָעֶלְיוֹן, שֶׁהֲרֵי הַבֵּן מִצַּד אַבָּא הוּא בָּא. וְלָכֵן מִדְּרוֹם לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁכֹּחַ הַדָּרוֹם הוּא בַּמִּזְרָח, וְצָרִיךְ לְהִתְקַשֵּׁר כְּאֶחָד, דָּרוֹם בְּמִזְרָח.

וּמִזְרָח דְּאִתְקְשַׁר בְּצָפוֹן, (כמה דאת אמר (תהלים י"ז) וצפונך תמלא בטנם) בְּגִין דְּהַאי אַשְׁלִים וּמַלֵּי נַחֲלִין וּמַבּוּעִין, וְעַל דָּא מִזְרָחִית צְפוֹנִית, אִלֵּין אַבָּא וְאִמָּא דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין, וְהָא אוֹקִימְנָא. וּמַה דְּאִתְמַר צְפוֹנִית, דְּאִיהוּ טְמִירָא עִלָּאָה, וּמִסְטַר דִּילָהּ נָפִיק צָפוֹן, וְדִינִין מִסְטָרָא דִּילָהּ מִתְעָרִין, אַף עַל גַּב דְּהִיא רַחֲמֵי וְחֵידוּ. וְהָא אוֹקִימְנָא. וְכַד אִיהִי נָפְקַת, צָפוֹן נָפְקַת בֵּיהּ, דְּאִיהוּ אִתְכְּלִיל וְאִתְקְשַׁר בַּדָּרוֹם.

וְהַמִּזְרָח שֶׁמִּתְקַשֵּׁר בַּצָּפוֹן, (כמו שנאמר (תהלים יז) וצפונך תמלא בטנם) מִשּׁוּם שֶׁזֶּה מַשְׁלִים וּמְמַלֵּא נְחָלִים וּמַעְיָנוֹת, וְעַל זֶה מִזְרָחִית צְפוֹנִית, אֵלּוּ אַבָּא וְאִמָּא שֶׁלֹּא נִפְרָדִים לְעוֹלָם, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ. וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר צְפוֹנִית, שֶׁהוּא סֵתֶר עֶלְיוֹן, וּמִצַּדָּהּ יוֹצֵא צָפוֹן, וּמִצַּדָּהּ מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא רַחֲמִים וְשִׂמְחָה. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ. וּכְשֶׁהִיא יוֹצֵאת - צָפוֹן יוֹצֵא עִמָּהּ, שֶׁהוּא נִכְלָל וְנִקְשָׁר בַּדָּרוֹם.

לְבָתַר צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, דְּהָא מִסְטָרָא דְּאַבָּא נָפִיק בֵּן, וּמִסְטָרָא דְּאִמָּא נְפִיקַת בַּת. וּבְגִין כַּךְ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, וְדָא הוּא קֶרֶן דְּקַדְמֵיתָא, (ס"ה ע"א) דְּהַשְׁתָּא אִתְקְשַׁר בַּצָּפוֹן סָתָם. לְבָתַר בָּעֵי לְקַשְּׁרָא לָהּ בַּדָּרוֹם, דְּתַמָּן הוּא קְשׁוּרָא דְּכֹלָּא, וְגוּפָא בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח, וְעַל דָּא מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית.

אַחַר כָּךְ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, שֶׁהֲרֵי מִצַּד הָאַבָּא יוֹצֵא בֵּן, וּמִצַּד הָאִמָּא יוֹצֵאת בַּת, וּמִשּׁוּם כָּךְ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, וְזוֹהִי קֶרֶן שֶׁל הַתְּחָלָה, שֶׁכְּבָר נִקְשֶׁרֶת בַּצָּפוֹן סָתָם. אַחַר כָּךְ צָרִיךְ לְקַשְּׁרָהּ בַּדָּרוֹם, שֶׁשָּׁם הוּא קֶשֶׁר הַכֹּל, וְהַגּוּף בָּהּ נִמְצָא, וְעַל כָּךְ מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית.

דף קכ:

אִשְׁתְּכַח הַאי קֶרֶן ג' זִמְנִין, חַד לְקַבְּלָא לֵיהּ בַּר נָשׁ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר הָכִי לְקַשְּׁרָא לָהּ בִּתְרֵי דְּרוֹעֵי, לְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא, וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. וְדָא הוּא סִדּוּרָא דִּיחוּדָא שְׁלִים. וְכָל סְטַר וּסְטַר בְּהַהוּא קִשּׁוּרָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְלָא יַחְלִיף סִטְרָא בְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּלָא אִיתְחֲזֵי לֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִתְעַנַּשׁ. מַאן דְּעָבִיד (דף ק"כ ע"ב) יִחוּדָא דָּא כַּדְקָא חֲזֵי כְּמָה דַּאֲמֵינָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא יָדַע לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהּ, וְיִחוּדָא דְּמָארֵיהּ,

וְלָא עוֹד אֶלָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ. עָלֵיהּ כְּתִיב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

נִמְצֵאת קָרֶן זוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים: אַחַת לְקַבֵּל אוֹתָהּ אָדָם בַּתְּחִלָּה, אַחֵר כָּךְ לְקַשְּׁרָהּ בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, לְהִתְחַבֵּר בַּגּוּף וְלִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד. וְזֶהוּ סִדּוּר שֶׁל הַיִּחוּד הַשָּׁלֵם. וְכָל צַד וְצַד בְּאוֹתוֹ קֶשֶׁר שֶׁרָאוּי לוֹ, וְלֹא יַחֲלִיף צַד בְּצַד אַחֵר שֶׁלֹּא רָאוּי לוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵעָנֵשׁ. מִי שֶׁעוֹשֶׂה יִחוּד זֶה כְּרָאוּי כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהֲרֵי יוֹדֵעַ לְסַדֵּר שֶׁבַח רִבּוֹנוֹ וְיִחוּד רִבּוֹנוֹ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בּוֹ. עָלָיו כָּתוּב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, (תהלים כה) לְדָוִד אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי וְגוֹ', מַאי קָא חָמָא דָּוִד לְסַדְּרָא הַאי שְׁבָחָא הָכִי. וְכֻלְּהוּ שְׁבָחֵי דְּאִינּוּן בְּאַלְפָּא בֵּיתָא כֻּלְּהוּ שְׁלֵמִין, וְהַאי חַסְרָא דְּלָא אִית בֵּיהּ ו'. וַאֲמַאי סִדּוּרָא דָּא לְמִנְפַּל עַל אַנְפִּין.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, (תהלים כה) לְדָוִד אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי וְגוֹ'. מָה רָאָה דָּוִד לְסַדֵּר שֶׁבַח זֶה כָּכָה? וְכָל הַשְּׁבָחִים שֶׁהֵם בְּא"ב, כֻּלָּם שְׁלֵמִים, וְזֶה חָסֵר, שֶׁאֵין בּוֹ ו'? וְלָמָּה סִדּוּר זֶה לִפֹּל עַל אַפַּיִם?

אֶלָּא (תא חזי) רָזָא עִלָּאָה הוּא, גְּנִיז בֵּין חַבְרַיָּיא. בְּשַׁעֲתָא דְּלֵילְיָא עָאל, (ושלטא) אִילָנָא תַּתָּאָה דְּתַלְיָיא בֵּיהּ מוֹתָא פָּרִישׁ עַנְפּוֹי וּמְכַסְיָא לְכֹלָּא. וְעַל דָּא אִתְחֲשָׁךְ. וְכָל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְאַקְדִּים בַּר נָשׁ וְיָהִיב לֵיהּ פִּקְדוֹנָא דְּנַפְשֵׁיהּ, וְאַפְקְדֵיהּ בִּידֵיהּ בְּפִקְדוֹנָא. וּבְגִין דְּנָטִיל לוֹן בְּפִקְדוֹנָא, תָּב פִּקְדוֹנָא לְמָארֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי צַפְרָא. כַּד אָתֵי צַפְרָא וְתָב לְגַבֵּיהּ פִּקְדוֹנֵיהּ, בָּעֵי לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ מְהֵימָנָא עִלָּאָה. אֶלָּא סוֹד עֶלְיוֹן הוּא גָּנוּז בֵּין הַחֲבֵרִים. בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנָס הַלַּיְלָה, (ושולט) הָעֵץ הַתַּחְתּוֹן שֶׁהַמָּוֶת תָּלוּי בּוֹ, פּוֹרֵשׂ עֲנָפָיו וּמְכַסֶּה הַכֹּל. וְעַל כָּךְ מַחְשִׁיךְ, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם הַמָּוֶת, וּמַקְדִּים אָדָם וְנוֹתֵן פִּקָּדוֹן נַפְשׁוֹ, וּמַפְקִיד בְּיָדוֹ בְּפִקָּדוֹן. וּמִשּׁוּם שֶׁלּוֹקֵחַ אוֹתָם בְּפִקָּדוֹן, חוֹזֵר הַפִּקָּדוֹן לְבַעְלָיו בְּשָׁעָה שֶׁמַּגִּיעַ הַבֹּקֶר. כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַבֹּקֶר וְחוֹזֵר אֵלָיו פִּקָּדוֹנוֹ, צָרִיךְ לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא הַנֶּאֱמָן הָעֶלְיוֹן.

לְבָתַר דְּקָם, עָאל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, מְעָטַר בְּטוֹטָפֵי. אִתְכְּסֵי בְּכִיסּוּי דְּצִיצִית. עָאל וּמְדַכֵּי גַּרְמֵיהּ בְּקִרְבְּנִין בְּקַדְמֵיתָא. לְבָתַר קָבֵיל עָלֵיהּ עוֹל מַלְכוּתָא בְּסִדּוּרָא דִּשְׁבָחֵי דָּוִד, דְּאִינּוּן סִדּוּרָא דְּעוֹל מַלְכוּתָא. וּבְסִדּוּרָא דִּשְׁבָחָא דָּא, אַשְׁרָא עָלֵיהּ הַהוּא עוֹל. לְבָתַר סִדּוּרָא דִּצְלוֹתָא דִּמְיוּשָׁב, וּצְלוֹתָא דִּמְעוּמָד, לְקַשְּׁרָא לוֹן כַּחֲדָא.

אַחֲרֵי שֶׁקָּם, נִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, מִתְעַטֵּר בִּתְפִלִּין, מִתְכַּסֶּה בְּכִסּוּי צִיצִית, נִכְנַס וּמִטַּהֵר עַצְמוֹ בְּקָרְבָּנוֹת בְּתִחִלָּה, אַחַר כָּךְ מְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת בַּסִּדּוּר שֶׁל שִׁבְחֵי דָוִד, שֶׁהֵם סִדּוּר שֶׁל עֹל מַלְכוּת. וּבְסִדּוּר שֶׁבַח זֶה מִשָּׁרֶה עָלָיו אוֹתוֹ עֹל. אַחַר כָּךְ סִדּוּר תְּפִלַּת מִישָׁב, וּתְפִלָּה מֵעֹמֶד, לְקַשְּׁרָם כְּאֶחָד.

תָּא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה אַף עַל גַּב דְּצְלוֹתָא תַּלְיָיא בְּמִלּוֹלָא וְדִבּוּרָא דְּפוּמָא, כֹּלָּא תַּלְיָיא בְּעִקָּרָא דְּעוֹבָדָא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר בְּדִבּוּרָא וּבְמִלּוֹלָא דְּפוּמָא. מַאן עוֹבָדָא, אֶלָּא הַהוּא עוֹבָדָא

דְּעָבִיד בַּר נָשׁ בְּקַדְמִיתָא, כְּגַוְונָא דְּצָלוֹתָא הוּא, וְלָא יְצָלֵי בַּר נָשׁ צָלוֹתָא, עַד דְּיִתְחֲזֵי עוֹבָדָא בְּקַדְמִיתָא כְּגַוְונָא דְּצָלוֹתָא. (שמות ר"א ע"ב)

בֹּא רְאֵה סוֹד הַדָּבָר, אַף עַל גַּב שֶׁתְּפִלָּה תְּלוּיָה בְּמֶלֶל וְדִבּוּר הַפֶּה - הַכֹּל תָּלוּי בְּעִקַּר הַמַּעֲשֶׂה בַּתְּחִלָּה, אַחַר כָּךְ בְּדִבּוּר וּבְמֶלֶל הַפֶּה. אֵיזֶה מַעֲשֶׂה? אֶלָּא אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם בַּתְּחִלָּה כְּמוֹ תְּפִלָּה זוֹ. וְלֹא יִתְפַּלֵּל אָדָם תְּפִלָּה, עַד שֶׁיִּרְאֶה מַעֲשֶׂה בַּתְּחִלָּה כְּמוֹ הַתְּפִלָּה.

עוֹבָדָא דְּקַדְמִיתָא (ס"א בקדמיתא עובדא) בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ קָאִים, בָּעֵי לְדַכְּאָה גַּרְמֵיהּ בְּקַדְמִיתָא. וּלְבָתַר יְקַבֵּל עֲלֵיהּ הַאי עוֹל, לְפָרְשָׁא עַל רֵישֵׁיהּ פְּרִישׁוּ דְּמִצְוָה. לְבָתַר יִתְקַשַּׁר קְשׁוּרָא דִּיחוּדָא דְּאִינּוּן תְּפִלִּין, (מהו תפלין) תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל יָד. וּלְאַתְקָנָא לוֹן בְּקִשּׁוּרָא חָדָא בִּשְׁמָאלָא, וְעַל לִבָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וגו'. וּכְתִיב (שיר השירים ח) שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ. וְהָא אוֹקִימְנָא. וְדָא הוּא עוֹבָדָא בְּקַדְמִיתָא.

מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן (בראשונה מעשה) בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם קָם - צָרִיךְ לְטַהֵר עַצְמוֹ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ יְקַבֵּל עָלָיו עֹל זֶה, יִפְרֹשׂ עַל רֹאשׁוֹ פְּרִיסַת מִצְוָה. אַחַר כָּךְ יִקָּשֵׁר קֶשֶׁר הַיִּחוּד, שֶׁהֵם תְּפִלִּין, (מהו תפלין, ') תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל יָד, וּלְתָקְנָם בְּקֶשֶׁר אֶחָד בִּשְׂמֹאל וְעַל הַלֵּב, כְּפִי שֶׁבֵּאַרְנוּ (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם ח) שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ. וְהֵרֵי בֵּאַרְנוּ. וְזֶהוּ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁבַּתְּחִלָּה.

לְבָתַר בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ עָאל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, יְדֵכֵי גַּרְמֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, בְּקָרְבְּנִין, בְּמִלּוֹלָא דְּפוּמָא. לְבָתַר יְקַבֵּל עֲלֵיהּ הַאי עוֹל מַלְכוּת, לְפָרְשָׁא עַל רֵישֵׁיהּ (פרישו דמצוה) בְּשִׁבְחֵי דְּדָוִד מַלְכָּא. כְּגַוְונָא דְּעוֹבָדָא דְּפָרִישׁ עַל רֵישֵׁיהּ פְּרִישׁוּ דְּמִצְוָה. וּלְבָתַר צְלוֹתָא דְּמָיוּשָׁב, לְקֵבֵל תְּפִלָּה שֶׁל יָד. לְבָתַר צְלוֹתָא דְּמָעוּמָד, דְּהִיא לְקֵבֵל תְּפִלָּה דְּרֵישָׁא. וְדָא כְּגַוְונָא דְּדָא. עוֹבָדָא כְּגַוְונָא דְּדִבּוּרָא. וַדַּאי בְּעוֹבָדָא וּמִלּוֹלָא תַּלְיָיא צְלוֹתָא.

אַחַר כָּךְ, בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם נִכְנָס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, יְטַהֵר עַצְמוֹ בַּתְּחִלָּה בַּקָּרְבָּנוֹת, בְּדִבּוּר הַפֶּה. אַחַר כָּךְ יְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת זֶה, לִפְרֹשׂ עַל רֹאשׁוֹ (פרישת מצוה) בְּשִׁבְחֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁפּוֹרֵס עַל רֹאשׁוֹ פְּרִישַׂת מִצְוָה. אַחַר כָּךְ תְּפִלַּת מִישֵׁב כְּנֶגֶד תְּפִלִּין שֶׁל יָד, וְאַחַר כָּךְ תְּפִלַּת מֵעֹמֶד שֶׁהִיא כְּנֶגֶד תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְזֶה כְּמוֹ זֶה. מַעֲשֶׂה כְּמוֹ דִבּוּר. וַדַּאי בְּמַעֲשֶׂה וְדִבּוּר תְּלוּיָה הַתְּפִלָּה.

וְאִי פָּגִים עוֹבָדָא, מִלּוֹלָא לָא אַשְׁכַּח אֲתַר דִּשַׁרְיָא בֵּיהּ, וְלָאו אִיהוּ צְלוֹתָא, וְאִתְפְּגִים הַהוּא בַּר נָשׁ לְעֵילָּא וְתַתָּא. (ולא עוד אלא) דְּבָעֵינָן לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, וּלְמַלְלָא מִלּוֹלָא עֲלֵיהּ, וְדָא הוּא צְלוֹתָא שְׁלִים. וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּפָגִים צְלוֹתֵיהּ, פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (ישעיה א) כִּי תָבוֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי וְגוֹ'. גַּם כִּי תַרְבּוּ תְּפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁומֵעַ, דְּהָא בְּעוֹבָדָא וּבְמִלּוֹלָא תַּלְיָא מִלְּתָא.

וְאִם פּוֹגֵם אֶת הַמַּעֲשֶׂה, הַדִּבּוּר לֹא מוֹצֵא מָקוֹם שֶׁשּׁוֹרֶה בּוֹ, וְזוֹ לֹא תְּפִלָּה, וְנִפְגָּם הָאִישׁ הַהוּא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, (ולא עוד, אלא) שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְאוֹת מַעֲשֶׂה וּלְמַלֵּל דִּבּוּר עָלָיו, וְזוֹהִי תְּפִלָּה שְׁלֵמָה. אוֹי לָאִישׁ שֶׁפּוֹגֵם

בִּתְפִלָּתוֹ, עֲבוֹדַת רִבּוֹנוֹ, עָלָיו כָּתוּב (ישעיה א) כִּי תָבֹאוּ לֵראוֹת פָּנָי וגו'. גַּם כִּי תַרְבּוּ תְּפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ. שֶׁהֵרִי בְּמַעֲשֶׂה וְדִבּוּר הַדִּבּוּר תְּלוּי.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ עָבִיד צְלוֹתָא כְּגַוְונָא דָּא, בְּעוֹבָדָא וּבְמִלּוֹלָא, וְקַשִּׁיר קִשּׁוּרָא דְּיִיחוּדָא, אִשְׁתְּכַח דְּעַל יְדֵיהּ מִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּדֵין בָּעֵי לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ, בָּתַר דְּסִיֵּים צְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, כְּאִלּוּ אִתְפְּטַר מִן עָלְמָא, דְּהָא אִתְפָּרַשׁ מִן אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְכָנִישׁ רַגְלוֹי לְגַבֵּי הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא, דְּאָהֲדָר לֵיהּ פִּקְדוֹנֵיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מט) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה. דְּהָא אוֹדֵי חֶטְאוֹי, וְצַלֵּי עֲלַיְיהוּ.

בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה תְּפִלּוֹת כָּךְ, בְּמַעֲשֶׂה וּבְדִבּוּר, וְקוֹשֵׁר קֶשֶׁר הַיִּחוּד, נִמְצָא שֶׁעַל יָדוֹ מִתְבָּרְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. וְאָז צָרִיךְ הָאָדָם לְהַרְאוֹת עַצְמוֹ, אַחֲרֵי שֶׁסִּיֵּם תְּפִלַּת עֲמִידָה, כְּאִלּוּ נִפְטָר מִן הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי נִפְרַד מֵעֵץ הַחַיִּים וְכִנֵּס רַגְלָיו לְאוֹתוֹ עֵץ הַמָּוֶת, שֶׁהֶחֱזִיר לוֹ פִּקָּדוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מט) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, שֶׁהֲרֵי הוֹדָה עַל חֲטָאָיו וְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם.

דף קכא.

הַשְׁתָּא בָּעֵי לְאִתְכַּנְּשָׁא לְגַבֵּי הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא, וּלְמִנְפַּל, וְלֵימָא לְגַבֵּיהּ אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. בְּקַדְמֵיתָא, (דף קכ"א ע"א) יְהֵיבְנָא לָךְ בְּפִקָּדוֹנָא, הַשְׁתָּא דְּקַשִּׁירְנָא יִיחוּדָא, וְעָבֵידְנָא עוֹבָדָא וּמִלּוֹלָא כְּדְקָא יָאוֹת, וְאוֹדֵינָא עַל חֲטָאַי, הָא נַפְשִׁי מְסִירְנָא לָךְ וַדַּאי.

עַכְשָׁו צָרִיךְ לְהִתְכַּנֵּס לְאוֹתוֹ עֵץ הַמָּוֶת, וְלִנְפֹּל וְלוֹמַר אֵלָיו, אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. בַּהַתְחָלָה נָתַתִּי לְךָ בְּפִקָּדוֹן. כָּעֵת שֶׁקִּשַּׁרְתִּי אֶת הַיִּחוּד וְעָשִׂיתִי מַעֲשֶׂה וְדִבּוּר כָּרָאוּי וְהוֹדֵיתִי עַל חֲטָאַי, הֲרֵי נַפְשִׁי מָסַרְתִּי לְךָ בְּוַדַּאי.

וְיֶחֱזֵי בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ כְּאִילּוּ פָּטִיר מִן עָלְמָא, דְּנַפְשֵׁיהּ מָסִיר לְהַאי אֲתַר דְּמוֹתָא, בְּגִין כַּךְ לָא אִית בֵּיהּ וָא"ו, דְּוָא"ו אִילָנָא דְּחַיֵּי הוּא, וְהַאי אִילָנָא דְּמוֹתָא הוּא. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּרָזָא דְּמִלָּה, (מאי קא משמע לן רזא דמלה) דְּאִית חוֹבִין דְּלָא מִתְכַּפְּרָן, עַד דְּאִתְפְּטַר בַּר נָשׁ מֵעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה כב) אִם יְכוּפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמוּתוּן, וְהַאי יָהִיב גַּרְמֵיהּ וַדַּאי לְמוֹתָא, וּמָסִיר נַפְשֵׁיהּ לְהַאי אֲתַר. לָאו בְּפִקָּדוֹנָא כְּמָה בְּלֵילְיָא, אֶלָּא כְּמַאן דְּאִתְפְּטַר מִן עָלְמָא וַדַּאי.

וְיִרְאֶה אָדָם עַצְמוֹ כְּאִלּוּ נִפְטַר מֵהָעוֹלָם, שֶׁנַּפְשׁוֹ מָסַר לְמָקוֹם הַמָּוֶת הַזֶּה, מִשּׁוּם כָּךְ אֵין בּוֹ וָא"ו, שֶׁוָּא"ו עֵץ הַחַיִּים הוּא, וְזֶה עֵץ הַמָּוֶת הוּא. וְזֶה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁסּוֹד הַדָּבָר (מה בא להשמיענו סוד הדבר) - שֶׁיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁלֹּא מִתְכַּפְּרִים עַד שֶׁנִּפְטָר הָאָדָם מֵהָעוֹלָם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כב) אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמֻתוּן. וְזֶה נָתַן עַצְמוֹ וַדַּאי לְמוּת וּמָסַר נַפְשׁוֹ לְמָקוֹם זֶה, לֹא בְּפִקָּדוֹן כְּמוֹ בַּלַּיְלָה, אֶלָּא כְּמִי שֶׁנִּפְטָר מֵהָעוֹלָם וַדַּאי.

וְתִקּוּנָא דָּא בָּעֵי בְּכַוָּונָא דְּלִבָּא וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְרַחֵם עָלוֹי, וּמְכַפֵּר לֵיהּ לְחוֹבֵיהּ. זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּיָדַע לְמִפְתֵּי לֵיהּ, וּלְמִפְלַח לְמָארֵיהּ, בִּרְעוּתָא וּבְכַוָּונָא דְּלִבָּא. וַוי לֵיהּ

לְמַאן דְּאָתֵי לְמִפְתֵּי לְמָאנֵי דְּהִיקָא, בְּלִבָּא רְחִיקָא, וְלָא בִּרְעוּתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים עח) וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ. הוּא אוֹמֵר (תהלים כה) אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא, וְלָאו כָּל מִלּוֹי אֶלָּא בְּלִבָּא רְחִיקָא, הָא גָּרַם עֲלֵיהּ לְאִסְתַּלְקָא מֵעָלְמָא, עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי, בְּזִמְנָא דְּהָא אִילָנָא אִתְעַר בְּעָלְמָא לְמֶעְבַּד דִּינָא.

וְתִקּוּן זֶה צָרִיךְ בְּכַוָּנַת הַלֵּב, וְאֵז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עָלָיו וּמְכַפֵּר לוֹ עַל חֲטָאָיו. אַשְׁרֵי הָאִישׁ שָׁיּוֹדֵעַ לְפַתּוֹתוֹ וְלַעֲבֹד לְרִבּוֹנוֹ בְּרָצוֹן וּבְכַוָּנַת הַלֵּב. אוֹי לְמִי שֶׁבָּא לְפַתּוֹת לְרִבּוֹנוֹ בְּלֵב רְחוֹק, וְלֹא בְרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים עח) וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ. הוּא אוֹמֵר (שם כה) אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא, וְלֹא כָּל דְּבָרָיו, אֶלָּא בְּלֵב רָחוֹק, זֶה גּוֹרֵם עָלָיו לְהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם טֶרֶם שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ יָמָיו, בִּזְמַן שֶׁאִילָן זֶה מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם לַעֲשׂוֹת דִּין.

וְעַל דָּא בְּעֵי בַּר נָשׁ לְאַדְבְּקָא נַפְשֵׁיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּמָארֵיהּ, וְלָא יֵיתֵי לְגַבֵּיהּ בִּרְעוּתָא כְּדִיבָא, בְּגִין דִּכְתִיב, (תהלים קא) דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. מַאי לֹא יִכּוֹן. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּהוּא אַתְקִין גַּרְמֵיהּ לְהַאי, וְלִבֵּיהּ רְחִיקָא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָלָא נָפִיק וְאָמַר, לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. (אמאי) הַאי בָּעֵי לְאַתְקָנָא גַּרְמֵיהּ, לֹא יִכּוֹן, לָא בָּעֵינָא דְּיִתְתָּקַן. כָּל שֶׁכֵּן אִי אָתֵי לְיִחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלָא מְיַחֵד לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת.

וְלָכֵן צָרִיךְ אָדָם לְהַדְבִּיק נַפְשׁוֹ וּרְצוֹנוֹ בְּרִבּוֹנוֹ, וְלֹא יָבֹא אֵלָיו בְּרָצוֹן כּוֹזֵב, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (שם קא) דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. מַה זֶּה לֹא יִכּוֹן? בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַתְקִין עַצְמוֹ לָזֶה וְלִבּוֹ רָחֹק מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, קוֹל יוֹצֵא וְאוֹמֵר: לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. (למה) זֶה צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ, לֹא יִכּוֹן, אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּתְתַּקֵּן. כָּל שֶׁכֵּן אִם הוּא בָּא לְיַחֵד שֵׁם הַקָּדוֹשׁ וְלֹא מְיַחֲדוֹ כָּרָאוּי.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיה סו) וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי וְגוֹ'. וּכְתִיב, (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ וְגוֹ'. אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יָדוֹי. אָמַר, אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין דַּיָּי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלָקָנָא, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקִין בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים וְגוֹ'. (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה סו) וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי וְגוֹ'. וְכָתוּב (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ וְגוֹ'. בָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יָדוֹ וְאָמַר, אִלְמָלֵא לֹא בָאתִי לָעוֹלָם רַק לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים אֵלּוּ - דַּי לִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי חֶלְקִי וְאַשְׁרֵי חֶלְקָן יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּדְבָּקִים בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, שֶׁכָּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים וְגוֹ'. (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

פרשת נשא

(במדבר ד) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים לב) אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁוב יְיָ לוֹ עָו�ֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה. הַאי קְרָא, לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. וְאִית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים לב) אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב ה' לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה. הַפָּסוּק הַזֶּה אֵין רֹאשׁוֹ סוֹפוֹ, וְאֵין סוֹפוֹ רֹאשׁוֹ. וְיֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְכָךְ פֵּרְשׁוּהוּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא דְּמַנְחָה דִּינָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, וְיִצְחָק תִּקֵּן צְלוֹתָא דְּמַנְחָה, וּגְבוּרָה עִלָּאָה שַׁלְטָא בְּעָלְמָא, עַד דְּאָתֵי וְעָאל לֵילְיָא, בְּגִין לְקַבְּלָא לֵיהּ (לליליא), וּמִזְמְנָא דְּשָׁאֲרֵי צְלוֹתָא דְּמַנְחָה, אִתְפְּרַשׁ שְׁמָאלָא לְקַבְּלָא (ליה) וְאִתְעַר לֵילְיָא. בָּתַר דְּאִתְעַר כָּל אינון נְטוּרֵי פִּתְחִין דִּלְבַר, כֻּלְּהוּ מִתְעָרִין בְּעָלְמָא וְאִתְפָּשְׁטוּ. וְכָל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעַת תְּפִלַּת מִנְחָה הַדִּין שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם, וְיִצְחָק תִּקֵּן תְּפִלַּת מִנְחָה, וּגְבוּרָה עֶלְיוֹנָה שׁוֹלֶטֶת בָּעוֹלָם, עַד שֶׁבָּא וְנִכְנַס הַלַּיְלָה, בְּשָׁבִיל לְקַבֵּל אוֹתוֹ (ללילה). וּמִזְּמַן שֶׁשָּׁרְתָה תְּפִלַּת מִנְחָה, נִפְרַד הַשְּׂמֹאל לְקַבֵּל (אותו) וּמִתְעוֹרֵר הַלַּיְלָה. אַחַר שֶׁמִּתְעוֹרְרִים כָּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַפְּתָחִים שֶׁבַּחוּץ, כֻּלָּם מִתְעוֹרְרִים בָּעוֹלָם וּמִתְפַּשְׁטִים, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם מָוֶת.

דף קכא:

וְהָא אִתְּמַר. בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, אִתְעַר שְׂמָאלָא כְּמִלְקַדְמִין, וּוַרְדָּא קַדִּישָׁא סַלְקָא רֵיחִין, וְהִיא מְשַׁבַּחַת וַאֲרִימַת קָלָא, וּכְדֵין סַלְקָא וְשַׁרְיָא רֵישָׁא לְעֵילָּא בְּשָׂמָאלָא, (דף קכ"א ע"ב) וּשְׂמָאלָא מְקַבֵּל לָהּ.

וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ מִתְעוֹרֵר הַשְּׂמֹאל כְּמִקֹּדֶם, וְשׁוֹשַׁנָּה הַקְּדוֹשָׁה מַעֲלָה רֵיחוֹת וּמְשַׁבַּחַת וּמְרִימָה קוֹל, וְאָז עוֹלֶה וְשׁוֹרֶה הָרֹאשׁ לְמַעְלָה בַּשְּׂמֹאל, וְהַשְּׂמֹאל אָז מְקַבְּלָהּ.

כְּדֵין כָּרוֹזָא קָאֲרֵי בְּעָלְמָא, דְּהָא הוּא עִידָּן לְאִתְעָרָא לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְמַלְכָּא. וּכְדֵין תּוּשְׁבְּחָן מִתְעָרִין, וְאִתְבַּסְּמוּתָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּאִתְעַר לְזַוּוּגָא זַוּוּגָא דָּא. כַּד אֲתֵי צַפְרָא, וִימִינָא אִתְעַר וּמְחַבְּקָא לָהּ, כְּדֵין זַוּוּגָא דְּכֹלָּא אִשְׁתְּכַח כַּחֲדָא. (ס"א למלכא, כד אתי צפרא וימינא אתער ומחבק לה כדין זווגא דכלא אשתכח כחדא וכדין תושבחתן מתערין ואתבסמותא דכלא אשתכח זכאה חולקיה מאן דאתער לזווגא זווגא דא)

אָז הַכָּרוֹז קוֹרֵא בָּעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי זְמַן הוּא לְהִתְעוֹרֵר לְשַׁבֵּחַ לַמֶּלֶךְ. וְאָז תִּשְׁבָּחוֹת מִתְעוֹרְרוֹת, וְנִמְצֵאת הִתְבַּשְּׂמוּת הַכֹּל. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְזַוֵּג זִוּוּג זֶה כְּשֶׁבָּא הַבֹּקֶר, וְהַיְמִין מִתְעוֹרֵר וּמְחַבֶּקֶת, וְאָז זִוּוּג הַכֹּל נִמְצָא כְּאֶחָד. (למלך, כשבא הבקר והימין מתעורר ומחבק אותה, אז נמצא זווג הכל כאחד, ואז התשבחות מתעוררות ונמצאת התבשמות הכל. אשרי חלקו של מי שמעורר לזוג זווג זה).

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דִּבְנֵי נָשָׁא דְּמִיכִין, וְטַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְנִשְׁמָתָא סַלְקָא לְעֵילָּא, קַיְימָא בַּאֲתָר דְּקַיְימָא, וְאִתְבְּחִינַת עַל עוֹבָדָהָא דְּעַבְדַת כָּל יוֹמָא, וְכַתְבִין לָהּ עַל פִּתְקָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמָתָא סַלְקָא לְעֵילָּא, וְאַסְהִידַת עַל עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ, וְעַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּנָפִיק מִפּוּמֵיהּ.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם יְשֵׁנִים וְטוֹעֲמִים טַעַם מָוֶת וְהַנְּשָׁמָה עוֹלָה לְמַעְלָה - עוֹמֶדֶת בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֶדֶת, וְנִבְחֶנֶת עַל מַעֲשֶׂיהָ שֶׁעָשְׂתָה כָּל הַיּוֹם, וְכוֹתְבִים אוֹתָם עַל פֶּתֶק. מַדּוּעַ? מִשּׁוּם שֶׁהַנְּשָׁמָה עוֹלָה לְמַעְלָה וּמְעִידָה עַל מַעֲשֵׂי הָאָדָם וְעַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁיּוֹצֵא מִפִּיו.

וְכַד הַהִיא מִלָּה דְּאַפִּיק בַּר נָשׁ מִפּוּמֵיהּ אִיהִי כְּדָקָא יָאוּת, מִלָּה קַדִּישָׁא דְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא. הַהִיא מִלָּה סַלְקָא, וּבָקַע רְקִיעִין, וְקַיְימָא בָּאֲתָר דְּקַיְימָא, עַד דְּעָאל לֵילְיָא, וְנִשְׁמָתָא סַלְקָא וְאָחִיד לְהַהִיא מִלָּה, וְעָאִיל לָהּ קַמֵּי מַלְכָּא.

וּכְשֶׁאוֹתוֹ דִּבּוּר שֶׁהוֹצִיא הָאִישׁ הוּא כָּרָאוּי, דִּבּוּר קָדוֹשׁ שֶׁל תְּפִלָּה וְתוֹרָה - אוֹתוֹ דִּבּוּר עוֹלֶה וּבוֹקֵעַ רְקִיעִים, וְעוֹמֵד בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד, עַד שֶׁנִּכְנָס הַלַּיְלָה, וְהַנְּשָׁמָה עוֹלָה וְאוֹחֶזֶת אוֹתוֹ הַדִּבּוּר וּמַכְנִיסָתוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

וְכַד הַהִיא מִלָּה לָאו אִיהִי כְּדָקָא יָאוּת, וְאִיהִי מִלָּה מְמִילִין בִּישִׁין, מִלִּישָׁנָא בִּישָׁא, הַהִיא מִלָּה סַלְקָא לַאֲתָר דְּסַלְקָא, וּכְדֵין אִתְרְשִׁים הַהִיא מִלָּה, וְהַהוּא חוֹבָה עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (מיכה ז) מְשׁוֹכֶבֶת חֵיקֵךְ שְׁמוֹר פִּתְחֵי פִיךְ. וּבְגִין כָּךְ (תהלים לב) אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחֲשׁוֹב יְיָ לוֹ עָוֹן. אֵימָתַי. כְּשֶׁאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָה.

וּכְשֶׁאוֹתוֹ דִּבּוּר אֵינוֹ כָּרָאוּי, וְהוּא דִּבּוּר מְדֻבְּרִים רָעִים, מִלָּשׁוֹן הָרַע - אוֹתוֹ הַדִּבּוּר עוֹלֶה לְמָקוֹם שֶׁעוֹלֶה, וְנִרְשָׁם אוֹתוֹ דִּבּוּר וְאוֹתוֹ חֵטְא עַל הָאָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) מִשׁוֹכֶבֶת חֵיקֵךְ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיךְ. וְלָכֵן אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב ה' לוֹ עָוֹן, אֵימָתַי? כְּשֶׁאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָה.

רעיא מהימנא (במדבר ד) מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לַעֲבוֹד עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד. פִּקּוּדָא דָּא לְהֵיוֹת הַלְוִיִם מְשׁוֹרְרִים בַּמַּקְדָּשׁ. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא לְעֵילָּא, הָכָא צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ מִלִּין, דְּהָא כֹּהֵן אִיהוּ מַקְרִיב קָרְבָּנָא, וְאִיהוּ מִיכָאֵל. לֵוִי אִיהוּ גַּבְרִיאֵל. אִיהוּ צָרִיךְ לְנַגְּנָא. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ, דָּא חֶסֶד כַּהֲנָא רַבָּא דְּמִיכָאֵל אִיהוּ כֹּהֵן הֲדָיוֹט לְגַבֵּי מָארֵיהּ, וְעִם כָּל דָּא דְּהֲדָיוֹט אִיהוּ אֲצַל מָארֵיהּ. מֶלֶךְ דְּחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ אִיהוּ. וּבִרְכַּת הֲדָיוֹט אַל תְּהִי קַלָּה בְּעֵינֶיךָ, וְהַאי אִיהוּ יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ. וּבַלַּיְלָה שִׁירוֹ עִמִּי, דָּא גְּבוּרָה. שִׁירוֹ: (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל, וְנֶבְרִיאֵל שְׁלוּחֵיהּ, וְצָרִיךְ לְשׁוֹרֵר וּלְנַגֵּן בְּחֶדְוָה בְּחַמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, (לאתעסקא לשלחא קרבנא קמי מלכא בחדוה ומאן דלית ליה רשו) לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא, יְקַיֵּים (איכה ב) קוּמִי רֹנִּי בַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת. וַיֵּימָא בְּאַשְׁמוּרוֹת, כַּמָּה סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבַקָּשׁוֹת, בְּכָל מִינֵי רִנָּה בְּגַרוֹנֵיהּ, דְּאִיהוּ כְּנוֹר לְאַפָּקָא בֵּיהּ קָלָא, בְּשִׁית כַּנְפֵי רֵיאָה עִם וַוּרְדָא. בְּשִׁית עִזְקָאן דְּקָנָה. וְדָא ו'. וְיִפּוּק לֵיהּ מִלְּבָא, דְּתַמָּן בֵּינָה. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הַלֵּב מֵבִין. יִפּוּק בֵּן מִבִּינָה, מִבֶּן יָהּ,

דְּאִיהוּ ו', דְּאִיהוּ אֶפְרוֹחַ בְּשֵׁית גַּדְפִּין. וְיַסֵּק לֵיהּ בְּשֵׁית עִזְקָאן דְּקָנֶה, דְּאִינּוּן (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וב' כְּרָסְיִין אִינּוּן (ירמיה יז) כִּסֵּא כָּבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן, וְאִינּוּן לְבָא וּפוּמָא. לֵ"ב, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יְהּ מִלְחָמָה לַיְיָ בַּעֲמָלֵק, (בנה"ר) כְּבֵד, סְמָאֵ"ל, פּוּמָא דְּכִסֵּ"ה, כִּ"ס י"ה, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר וְגוֹ'. מַאי שׁוֹפָר. קָנֶה, ו', קוֹל דְּסָלִיק מִן הַקָּנֶה, לְגַבֵּי פּוּמָא, דְּתַמָּן ה'. בָּה' מִינֵי תְּקוּנִין דְּדִבּוּרָא, דְּאִינּוּן שִׁפְוָון וְשִׁינַיִם וְחִיךְ. שִׁפְוָון תְּרֵין. שִׁינַיִם וְטוֹחֲנוֹת תְּרֵין מִינִין. וְחִיךְ, הָא חָמֵשׁ. דְּטָחֲנִין כְּנָהֲר דְּאִיהוּ קוֹל, כְּגַוְונָא דְּטָחֲנִין רֵיחַיָּא. לְאַפָּקָא קוֹל וְדִבּוּר, דְּנָפִיק מִבֵּינָה דְּלִבָּא. בְּמַחֲשָׁבָה. דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפֹרָשׁ בְּעֶשֶׂר מִינֵי תְּלִים. וּבְשׁוֹפָר, אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וְאוֹרַיְיתָא, קַלָּא דִּילָהּ, דִּיבּוּר דִּילָהּ, בֵּינָה דִּילָהּ, דְּאוּקְמוּהָ אֵיזְהוּ חָכָם הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. מַחֲשָׁבָה דִּילֵיהּ. חָשִׁיב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּל קָרְבְּנִין וְעֲלָוִון, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה וְלַמִּנְחָה. (ע"כ רעיא מהימנא) (כ"ד ע"ב פקודא דא המועל בהקדש וכו')

מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַמַּעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לְעָבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד. מִצְוָה זוֹ לִהְיוֹת הַלְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בַּמִּקְדָּשׁ. וְאַף עַל גַּב שֶׁבֵּאַרְנוּ לְמַעְלָה, כָּאן צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים, שֶׁהֲרֵי הַכֹּהֵן מַקְרִיב קָרְבָּן, וְהוּא מִיכָאֵל. לֵוִי הוּא גַּבְרִיאֵל, הוּא צָרִיךְ לְנַגֵּן. וְסוֹד הַדָּבָר - (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ, זֶה חֶסֶד כֹּהֵן גָּדוֹל, שְׁמִיכָאֵל הוּא כֹּהֵן הֶדְיוֹט לְגַבֵּי רִבּוֹנוֹ, וְעִם כָּל זֶה שֶׁהֶדְיוֹט הוּא אֵצֶל רִבּוֹנוֹ - הוּא מָלֵךְ חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וּבִרְכַּת הֶדְיוֹט אַל תְּהִי קַלָּה בְּעֵינֶיךָ, וְזֶהוּ יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ. וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי - זוֹ גְּבוּרָה. שִׁירָה - (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. וְגַבְרִיאֵל שְׁלוּחוֹ, וְצָרִיךְ לְשׁוֹרֵר וּלְנַגֵּן בְּחֶדְוָה בְּיֵין הַתּוֹרָה, (להתעסק לשלח קרבות לפני המלך בשמחה. ומי שאין לו רשות) לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, יְקַיֵּם (איכה ב) קוּמִי רֹנִּי בַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמֻרוֹת. וְיֹאמַר בְּאַשְׁמוּרוֹת כַּמָּה סִלְיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבַקָּשׁוֹת בְּכָל מִינֵי רִנָּה בִּגְרוֹנוֹ, שֶׁהוּא כִּנּוֹר לְהוֹצִיא בּוֹ קוֹל בְּשֵׁשׁ כַּנְפֵי רָאָה עִם וָרְדִים בְּשֵׁשֶׁת צִנּוֹרוֹת הַקָּנֶה, וְזוֹ ו'. וְיוֹצִיאוֹ מֵהַלֵּב, שֶׁשָּׁם בִּינָה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הַלֵּב מֵבִין. יוֹצִיא בֵּן מִבִּינָה, מִבֶּן יְהּ, שֶׁהוּא ו', שֶׁהוּא אֶפְרוֹחַ בְּשֵׁשׁ כְּנָפַיִם, וְיַעֲלֶה בְּשֵׁשֶׁת צִנּוֹרוֹת הַקָּנֶה, שֶׁהֵם (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וּשְׁנֵי כְּסָאוֹת הֵם, (ירמיה יז) כִּסֵּא כָּבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן, וְהֵם הַלֵּב וְהַפֶּה. לֵ"ב, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יְהּ מִלְחָמָה לַה' בַּעֲמָלֵק. כָּבֵד, סְמָאֵ"ל, פֶּה הַכִּסֵּ"ה, כֵּס ה', וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר וְגוֹ'. מַהוּ שׁוֹפָר? קָנֶה, ו', קוֹל שֶׁעוֹלֶה מִן הַקָּנֶה אֶל הַפֶּה, שֶׁשָּׁם ה', בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי תְּקוּנֵי דִבּוּר, שֶׁהֵם: הַשִּׂפְתַיִם וְשִׁנַּיִם וְחֵךְ. שִׂפְתַיִם שְׁנַיִם. שִׁנַּיִם וְטוֹחֲנוֹת שְׁנֵי מִינִים. וְחֵךְ - הֲרֵי חֲמִשָּׁה. שֶׁטּוֹחֲנִים כְּנָהָר, שֶׁהוּא קוֹל, כְּמוֹ שֶׁטּוֹחֲנִים הָרֵחַיִם. לְהוֹצִיא קוֹל וְדִבּוּר שֶׁיּוֹצֵא מֵהַבִּינָה שֶׁל הַלֵּב בְּמַחֲשָׁבָה. שֶׁהוּא שֵׁם מְפֹרָשׁ בַּעֲשָׂרָה מִינֵי תְּלִים. וּבְשׁוֹפָר, אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וְהַתּוֹרָה - הַקּוֹל שֶׁלָּהּ, הַדִּבּוּר שֶׁלָּהּ, הַבִּינָה שֶׁלָּהּ, שֶׁפֵּרְשׁוּהָ, אֵיזֶהוּ חָכָם? הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. מַחֲשָׁבָה שֶׁלּוֹ חֲשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל קָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה [ו] לַמִּנְחָה.

(במדבר ה) אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שופטים ד) וְחֶבֶר הַקֵּינִי נִפְרָד מִקַּיִן מִבְּנֵי חוֹבָב חוֹתֵן מֹשֶׁה וְגוֹ', וְחֶבֶר הַקֵּינִי מִבְּנֵי בְנוֹי דְּיִתְרוֹ הֲוָה, כְּמָה

דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א טו) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּינִי וְגוֹ'. אֲמַאי אִקְרֵי קֵינִי. וְהָא אוּקְמוּהָ. וּכְתִיב (בראשית טו) אֶת הַקֵּינִי וְאֶת הַקְּנִיזִּי. וְאִתְּמַר דְּעַבֶד קְנָא בְּמַדְבְּרָא, כְּעוֹפָא דָּא, בְּגִין לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְפָּרֵשׁ מִן מָתָא, נְפָרָד מִקַּיִן, אִתְפָּרַשׁ מֵהַהוּא עַמָּא דְּהֲוָה בְּקַדְמִיתָא, וְאִתְדַּבָּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נִפְרַד מִקַּיִן.

אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַ את הָאָדָם וְגוֹ' (במדבר ה). בֹּא רְאֵה, כָּתוּב (שופטים ד) וְחֶבֶר הַקֵּינִי נִפְרַד מִקַּיִן מִבְּנֵי חֹבָב חֹתֵן מֹשֶׁה וְגוֹ'. וְחֶבֶר הַקֵּינִי מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל יִתְרוֹ הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א טו) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּינִי וְגוֹ'. לָמָּה נִקְרָא קֵינִי? וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. וְכָתוּב (בראשית טו) אֶת הַקֵּינִי וְאֶת הַקְּנִזִּי. וְנִתְבָּאֵר שֶׁעָשָׂה קֵן בַּמִּדְבָּר כְּעוֹף זֶה, כְּדֵי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְנִפְרַד מִן הָעִיר. נִפְרַד מִקַּיִן, נִפְרַד מֵאוֹתוֹ עַם שֶׁהָיָה שָׁם קֹדֶם וְנִדְבַּק בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, נִפְרַד מִקַּיִן.

דף קכב.

זַכָּאָה בַּר נָשׁ דְּזָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לְמֵיזַל לְאִתְדַּבְּקָא בְּאוֹרְחוֹי. דְּכַד בַּר נָשׁ אָזִיל (דף קכ"ב ע"א) בְּאוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, מַשִּׁיךְ עָלֵיהּ רוּחָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה לב) עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם. וְכַד בַּר נָשׁ סָטֵי אוֹרְחוֹי, מַשִּׁיךְ עָלֵיהּ רוּחָא אַחֲרָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, דְּהוּא סִטְרָא דְּמַסְאָבָא. וְסִטְרָא דְּמַסְאָבָא אִתְעַר מִסִּטְרָא דְּנוּקְבָא דְּתָהוֹמָא רַבָּא, דְּתַמָּן מָדוֹרִין דְּרוּחִין בִּישִׁין, דְּנָזְקֵי לִבְנֵי נָשָׁא, דְּאִקְרוּן נָזְקֵי עָלְמָא. דְּהָא (קמ"ג ע"א ע"ב) מִסִּטְרָא דְּקַיִן קַדְמָאָה אִשְׁתְּכָחוּ.

אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁזּוֹכֶה בַּתּוֹרָה לְלֶכֶת וּלְהִתְדַּבֵּק בִּדְרָכֶיהָ. שֶׁכְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לב) עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם. וּכְשֶׁאָדָם סוֹטֶה בִּדְרָכֶיהָ, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ אַחֶרֶת מִצַּד אַחֵר, שֶׁהוּא צַד טֻמְאָה, וְצַד הַטֻּמְאָה מִתְעוֹרֵר מִצַּד נֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה, שֶׁשָּׁם מְדוֹרֵי רוּחוֹת רָעוֹת שֶׁמַּזִּיקִים לָאֲנָשִׁים שֶׁנִּקְרָאִים מַזִּיקֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵרֵי מִצַּד קַיִן הָרִאשׁוֹן נִמְצְאוּ.

וְיִתְרוֹ בְּקַדְמִיתָא כּוּמְרָא לְעֲבוֹדָה זָרָה הֲוָה, וּלְהַהוּא סִטְרָא הֲוָה פָּלַח, וּמְשַׁךְ עָלֵיהּ רוּחָא מֵהַהוּא אֲתָר. וְעַל דָּא אִקְרֵי קֵינִי לְבָתַר נִפְרַד מִקַּיִן (ודאי), וְאִתְדַּבַּק (נ"א ואתחבר) בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (מאי משמע) דְּכָל מַאן דְּאִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כְּבִיכוֹל, הוּא קַיֶּים עָלְמָא דִּלְעֵילָּא וְעָלְמָא דִּלְתַתָּא. וְהָא אוּקְמוּהָ, וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּתִיב.

וְיִתְרוֹ בַּהַתְחָלָה הָיָה כֹּמֶר לַעֲבוֹדָה זָרָה, וּלְאוֹתוֹ צַד עָבַד, וּמְשַׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם, וְלָכֵן נִקְרָא קֵינִי, אַחַר שֶׁנִּפְרַד מִקַּיִן (ודאי) וְנִדְבַּק (נ"א והתחבר) בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. (מה משמיענו, ') שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּדְבָּק בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְעוֹשֶׂה מִצְווֹת הַתּוֹרָה, כְּבִיכוֹל הוּא מַעֲמִיד עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, שֶׁכָּתוּב וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם.

וְכָל מַאן דְּעָבַר עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כִּבְיָכוֹל פָּגִים לְעֵילָּא, פָּגִים לְתַתָּא, פָּגִים לְגַרְמֵיהּ, פָּגִים לְכָל עָלְמִין. מְתַל לְאִינּוּן מַפְרִישֵׁי יָמִין דְּשָׁאטֵי (ס"א דטסרין) בְּאַרְבָּא, קָם חַד שַׁטְיָיא בֵּינַיְיהוּ, בָּעָא לְנַקָּבָא וְכוּ'.

וְכָל מִי שֶׁעוֹבֵר עַל מִצְווֹת הַתּוֹרָה, כִּבְיָכוֹל פּוֹגֵם לְמַעְלָה, פּוֹגֵם לְמַטָּה, פּוֹגֵם אֶת עַצְמוֹ, פּוֹגֵם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. מָשָׁל לְאוֹתָם סַפָּנִים שֶׁשָּׁטִים בָּאֲנִיָּה, קָם שׁוֹטֶה אֶחָד בֵּינֵיהֶם וְרָצָה לַעֲשׂוֹת חוֹר בַּסְּפִינָה וכו'.

וְעַל דָּא אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ', הָאָדָם וְגוֹ'. (תא חזי) (הושע ו) וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית. אָדָם עָבַר עַל פִּקּוּדָא חַד דְּאוֹרַיְיתָא, גָּרִים לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ מִיתָה, וְגָרַם לְכָל עָלְמָא, פָּגִים לְעֵילָּא, פָּגִים לְתַתָּא, וְהַהוּא חוֹבָא תַּלְיָיא, עַד דְּיֵקֵיִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין, וְיִתְעֲבַר הַהוּא פְּגִימוּ מֵעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה כה) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגוֹ'. וּבְגִין כָּךְ כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם. (כתיב) הָאָדָם, אָדָם קַדְמָאָה.

וְלָכֵן, אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ', הָאָדָם וְגוֹ'. (בא ראה) (הושע ו) וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית. אָדָם עָבַר מִצְוָה אַחַת שֶׁל הַתּוֹרָה - גָּרַם לְעַצְמוֹ מִיתָה, וְגָרַם לְכָל הָעוֹלָם, פָּגַם לְמַעְלָה, פָּגַם לְמַטָּה. וְאוֹתוֹ חֵטְא תָּלוּי עַד שֶׁיַּעֲמִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם כְּמִקֶּדֶם וְיַעֲבֹר אוֹתוֹ פְּגַם מֵהָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כה) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגוֹ'. וְלָכֵן כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם. (כתוב) הָאָדָם - אָדָם הָרִאשׁוֹן.

לְמָעוֹל מַעַל בַּיְיָ, דְּמַאן דְּיִפּוֹק מֵרַחֲמֵי, וְיַנָּקָא מִן דִּינָא, הוּא גָּרִים פְּגִימוּ וכו', וְעַל דָּא, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן מֵחַיָּיבֵי דְּהַאי עָלְמָא, וּמִן פְּגִימוּ דִּלְהוֹן, כַּמָּה זַכָּאִין מִסְתַּלְקֵי בְּגִינַיְיהוּ, בַּר כָּל מַה דְּגַרְמֵי לְעֵילָּא וְתַתָּא.

לְמָעֹל מַעַל בַּה', שְׁמִי שֶׁיּוֹצֵא מֵרַחֲמִים וְיוֹנֵק מִדִּין, גּוֹרֵם פְּגָם. וְלָכֵן הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ מֵרִשְׁעֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִפְּגָמֵיהֶם. כַּמָּה צַדִּיקִים מִסְתַּלְקִים בִּגְלָלָם, מִלְּבַד לְכָל מַה שֶּׁגּוֹרְמִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה (יצחק) נַיְמָא מִילִּין דְּאוֹרַיְיתָא וְנֵזִיל. פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה (ס"א יצחק) וְאָמַר, (שמות כא) כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְגוֹ'. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם וְגוֹ'. וּמַה עַל דָּא כַּךְ, מַאן דְּגָרִים לְאַבָּאשָׁא עָלְמָא בְּחוֹבוֹי עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֶלָּא תַּוּוהְנָא דְּאַף עַל גַּב דְּאַבְּאִישׁ עָלְמָא, אֲמַאי אִית לֵיהּ תְּשׁוּבָה, כְּמָה דִּכְתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ' וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם וְהֵשִׁיב.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוּשָׁא לְלוּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה (יצחק), נֹאמַר דִּבְרֵי תוֹרָה וְנֵלֵךְ. פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה (יצחק) וְאָמַר, (שמות כא) כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְגוֹ'. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם וְגוֹ'. וּמָה עַל זֶה כָּךְ - מִי שֶׁגּוֹרֵם לְהַסְרִיחַ הָעוֹלָם בַּחֲטָאָיו עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֶלָּא

תְּמַהְנוּ, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁמַּסְרִיחַ הָעוֹלָם, לָמָּה יֵשׁ לוֹ תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ' וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם וְהֵשִׁיב?

אֶלָּא וַדַּאי דָּא מְהַנְיָא לְהוּ, בְּגִין דְּעָבִיד תְּשׁוּבָה, כְּבְיָכוֹל הוּא עָבִיד לֵיהּ מַמָּשׁ. דְּהָא מַה דְּפָגִים לְעֵילָּא, אַתְקִין לֵיהּ, וּבְמָה בִּתְשׁוּבָה. דִּכְתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ', וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם וְהֵשִׁיב, וּתְשׁוּבָה אַתְקִין כֹּלָּא, אַתְקִין לְעֵילָּא, אַתְקִין לְתַתָּא, אַתְקִין לְגַרְמֵיהּ, אַתְקִין לְכָל עָלְמָא.

אֶלָּא וַדַּאי זֶה מוֹעִיל לָהֶם מְשׁוּם שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, כְּבְיָכוֹל הוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ מַמָּשׁ. שֶׁהֲרֵי מַה שֶּׁפָּגַם לְמַעְלָה - תִּקֵּן, וּבַמֶּה? בִּתְשׁוּבָה, שֶׁכָּתוּב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגוֹ', וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם וְהֵשִׁיב, וּתְשׁוּבָה מְתַקֶּנֶת הַכֹּל, מְתַקֶּנֶת לְמַעְלָה - מְתַקֶּנֶת לְמַטָּה, מְתַקֶּנֶת עַצְמוֹ - מְתַקֶּנֶת לְכָל הָעוֹלָם.

דף קכב:

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק (ס"א יהודה) אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (דברים ד) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'. בַּצַּר לְךָ, מִכָּאן דִּתְשׁוּבָה מֵעַלְיָא מִכֹּלָּא, עַד לָא יִשְׁרֵי דִּינָא בְּעָלְמָא. דְּבָתַר דִּשְׁרֵי דִּינָא תַּקִּיף חֵילֵיהּ מַאן יַעְבַּר לֵיהּ מֵעָלְמָא וְיסַלֵּק לֵיהּ. דְּהָא (דף קכ"ב ע"ב) כַּיָּון דְּשָׁארֵי דִּינָא, לָא אִסְתְּלִיק עַד דְּיִשְׁתְּלִים. בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִים, וְעָבַד תְּשׁוּבָה, אַתְקִין עָלְמִין כֻּלְּהוּ. מַשְׁמַע, דִּכְתִיב וּמְצָאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וּכְתִיב וְשַׁבְתָּ עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'.

פָּתַח רִבִּי יִצְחָק (יהודה) אַחֲרָיו וְאָמַר, (דברים ד) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'. בַּצַּר לְךָ - מִכָּאן שֶׁתְּשׁוּבָה מְעֻלָּה מֵהַכֹּל עַד שֶׁלֹּא יִשְׁרֶה הַדִּין בָּעוֹלָם. שֶׁאַחַר שֶׁשּׁוֹרֶה הַדִּין מִתְחַזֵּק כֹּחוֹ, מִי יַעֲבִירוֹ מֵהָעוֹלָם וִיסַלְּקוֹ? שֶׁהֲרֵי כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹרֶה הַדִּין, לֹא מִסְתַּלֵּק עַד שֶׁנִּשְׁלַם. אַחַר שֶׁנִּשְׁלַם וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, מְתַקֵּן כָּל הָעוֹלָמוֹת. מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְכָתוּב וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'.

בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, מַאי אִיכָּא הָכָא. אֶלָּא לְאַכְלְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא, וְאִשְׁתְּכַחַת בְּעָאקוּ דִּלְהוֹן, וְלָא שַׁבְקַת לוֹן לְעָלְמִין. וּבְגִין כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַף עַל גַּב דְּאִשְׁתָּרֵי דִּינָא בְּעָלְמָא, בָּעֵי דְּיַהֲדְרוּן יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה, לְאוֹטָבָא לְהוּ בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלֵית לְךָ מַאן דְּקָאִים קַמֵּי תְּשׁוּבָה.

בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, מַה יֵּשׁ כָּאן? אֶלָּא לְהַכְלִיל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בַּגָּלוּת וְנִמְצֵאת בְּצָרָתָם, וְלֹא עוֹזֶבֶת אוֹתָם לְעוֹלָמִים. וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַף עַל גַּב שֶׁמִּשָּׁרֶה דִּין בָּעוֹלָם, רוֹצֶה שֶׁיַּחְזְרוּ יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה לְהֵיטִיב לָהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין לְךָ מִי שֶׁיַּעֲמֹד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה.

תָּא חֲזֵי, אֲפִילּוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, תְּשׁוּבָה אִקְרֵי. וְאִי תֵּימָא (תשובה) עִלָּאָה (ס"א מעליא) (נ"א ואת עלאה) מִכָּל אֲתַר לָא שְׁכִיחַ, אֶלָּא דָּא אִקְרֵי תְּשׁוּבָה, כַּד אַהְדַּר רַחֲמֵי לְקִבְלָהָא, וְהִיא

תָּבַת עַל כָּל אִינּוּן אוֹכְלֹסִין וְיִנָּקָא לוֹן. וּתְשׁוּבָה מֵעַלְיָא, כַּד אִתְמְסַר נַפְשָׁא לְגַבֵּהּ, וְנָטִיל לָהּ בְּזִמְנָא דְּאִיהִי בִּתְשׁוּבָה, כְּדֵין כֹּלָּא אִתְתָּקַן לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְאִתְתַּקַּן הוּא, וְכָל עָלְמָא.

בֹּא רְאֵה, אֲפִלּוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת תְּשׁוּבָה. וְאִם תֹּאמַר, (תשובה) עֶלְיוֹנָה (מעלה) (ואות עליונה) מִכָּל מָקוֹם לֹא נִמְצֵאת - אֶלָּא זוֹ נִקְרֵאת תְּשׁוּבָה, כְּשֶׁחוֹזֶר רַחֲמִים לְמוּלָהּ, וְהִיא חוֹזֶרֶת עַל כָּל אוֹתָם אוּכְלוּסִים וּמֵיניְקָתָם. וּתְשׁוּבָה מְעֻלֶּה - כְּשֶׁנִּמְסֶרֶת הַנֶּפֶשׁ אֵלֶיהָ וְלוֹקַחַת אוֹתָהּ בִּזְמַן שֶׁהִיא בִּתְשׁוּבָה, אָז הַכֹּל מִתְתַּקֵּן לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמִתְתַּקֵּן הוּא וְכָל הָעוֹלָם.

חַיְיָבָא חַד בְּעָלְמָא, קַלְקוּלָא דְּכַמָּה אַחֲרָנִין בְּגִינֵיהּ. וַוי לַחַיְיָבָא, וַוי לְשִׁבְיֵיהּ. תָּא חֲזֵי, יוֹנָה, בְּגִין דְּלָא בָּעָא לְמֵהַךְ בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ, כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא הֲווֹ אִתְאֲבִידוּ בְּגִינֵיהּ בְּיַמָּא, עַד דְּכֻלְּהוּ אָהַדְרוּ עֲלוֹי, וְדַאִינוּ לֵיהּ בְּדִינָא בְּיַמָּא, וּכְדֵין אִשְׁתֵּזִיבוּ כֻּלְּהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיהּ לְבָתַר, וְשֵׁזִיב כַּמָּה אוֹכְלֹסִין בְּעָלְמָא. אֵימָתַי. כַּד אַהְדַּר לְמָארֵיהּ מִגּוֹ עַקְתֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יונה ב) קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל יְיָ וַיַּעֲנֵנִי. וּכְתִיב, (תהלים קיח) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ וְגוֹ'.

רָשָׁע אֶחָד בָּעוֹלָם - בִּגְלָלוֹ יֵשׁ קִלְקוּל לְכַמָּה אֲחֵרִים. אוֹי לָרָשָׁע, אוֹי לִשְׁכֵנוֹ! בֹּא רְאֵה, יוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רָצָה לֵילֶךְ בִּשְׁלִיחוּת רִבּוֹנוֹ, כַּמָּה אֲנָשִׁים הָיוּ אוֹבְדִים בְּגָלָלוֹ בַּיָּם, עַד שֶׁכֻּלָּם חָזְרוּ עָלָיו וְדָנוּ אוֹתוֹ בְּדִין בַּיָּם, וְאָז נִצְּלוּ כֻּלָּם, וְאַחַר כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רִחֵם עָלָיו, וְהִצִּיל כַּמָּה אוּכְלוּסִים בָּעוֹלָם. מָתַי? כְּשֶׁחָזַר לְרִבּוֹנוֹ מִתּוֹךְ צָרָתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יונה ב) קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל ה' וַיַּעֲנֵנִי. וְכָתוּב (תהלים קיח) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַּמֶּרְחָב יָהּ וְגוֹ'.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא, הִיא מִצְוַת תְּשׁוּבָה. וְדָא אִיהִי בִּינָה. וּבְעָוֹנוֹתֵינוּ מִדְּחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לָא אִשְׁתְּאַר לָנוּ אֶלָּא וּדּוּי דְּבָרִים לְבַד, וְדָא מַלְכוּת. וּמֵאי בִּינָה. בֵּן יְ"ה. וְהַאי בֵּן, ו' אִיהוּ וַדַּאי. וְכָל מַאן דְּחָזַר בִּתְיוּבְתָּא, כְּאִלּוּ חָזַר אֶת ה' לְאֵת ו', דְּאִיהוּ בֵּן יְ"ה, וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ יְדוֹ"ד. וְדָא אִיהוּ תְּשׁוּבָה, תָּשׁוּב ה' וַדַּאי לְגַבֵּי ו'.

מִצְוָה זוֹ הִיא מִצְוַת תְּשׁוּבָה, וְזוֹהִי בִּינָה. וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לֹא נִשְׁאַר לָנוּ אֶלָּא וִדּוּי דְּבָרִים לְבַד, וְזוֹ מַלְכוּת. וּמַה זֶּה בִּינָה? בֵּן יְ"ה. וּבֵן זֶה הוּא ו' בְּוַדַּאי. וְכָל מִי שֶׁחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, כְּאִלּוּ הֶחֱזִיר ה' לָאוֹת ו', שֶׁהִיא בֵּן יְ"ה, וְנִשְׁלָם בּוֹ יְהוֹ"ה. וְזוֹהִי תְּשׁוּבָה - תָּשׁוּב ה' וַדַּאי לְוֹ'.

דְּאֵת ה' וַדַּאי אִיהוּ וִדּוּי דְּבָרִים, וְרָזָא דְּמִלָּה, (הושע יד) קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ אִמְרוּ אֵלָיו וְגוֹ' וּנְשַׁלְּמָה פָּרִים שְׂפָתֵינוּ. דְּוַדַּאי כַּד בַּר נָשׁ אִיהוּ חוֹטֵא, גָּרִים לְאִתְרַחָקָא ה' מֵאֵת ו'. דְּאִסְתְּלַק בֵּן יְ"ה, דָּא יה"ו, מֵאֵת ה'. וּבְגִין דָּא אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאִתְרַחָקוּ יִשְׂרָאֵל מִתַּמָּן, וְאִתְגָּלוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא. וּבְגִין דָּא, כָּל מַאן דְּעָבִיד תְּשׁוּבָה, גָּרִים לְאַחְזָרָא ה' לְאֵת ו', וּפוּרְקָנָא בְּדָא תַּלְיָיא. וּבְגִין דָּא הַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה. דְּכַךְ אָמְרוּ קַדְמָאֵי, כָּל הַקְּצִים כָּלוּ, וְאֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דִּשְׁמֵיהּ.

שֶׁאוֹת ה' וַדַּאי הִיא וִדּוּי דְּבָרִים, וְסוֹד הַדָּבָר - (הושע יד) קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה' אִמְרוּ אֵלָיו וְגוֹ' וּנְשַׁלְּמָה פָּרִים שְׂפָתֵינוּ. שֶׁוַּדַּאי כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, גּוֹרֵם לְהַרְחִיק ה' מֵאוֹת ו'. שֶׁמִּסְתַּלֵּק בֵּן יְ"ה, זֶה יה"ו, מֵאוֹת ה'. וְלָכֵן חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהִתְרַחֲקוּ יִשְׂרָאֵל מִשָּׁם וְגָלוּ לְבֵין הָעַמִּים. וּמִשּׁוּם זֶה, כָּל מִי

שֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, גּוֹרֵם לְהַחֲזִיר ה' לָאוֹת ו', וְהַגְּאֻלָּה תְּלוּיָה בָּזֶה. וּמִשּׁוּם זֶה הַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה. שֶׁכָּךְ אָמְרוּ הָרִאשׁוֹנִים, כָּל הַקְּצִים כְּלוֹ, וְאֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, שֶׁהוּא שְׁלֵמוּת שְׁמוֹ.

וְעַל דָּא (יחזקאל כ) וְאֶעֱשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי. וְעוֹד (ישעיה מח) לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה. וְאִם לְאוֹ חַזְרִין, אֲנָא אַעֲמִיד לוֹן מַלְכָּא, שֶׁקְּשִׁין גְּזֵרוֹתָיו מִשֶּׁל פַּרְעֹה, וְיַחְזְרוּן עַל כָּרְחַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְשַׁבְתָּ עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ, עַד יְהוֹ"ד וַדַּאי.

וְעַל כָּךְ, (יחזקאל כ) וְאֶעֱשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי. וְעוֹד, (ישעיה מח) לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה. וְאִם לֹא חוֹזְרִים, אֲנִי אַעֲמִיד לָהֶם מֶלֶךְ שֶׁקְּשִׁים גְּזֵרוֹתָיו מִשֶּׁל פַּרְעֹה, וַיַּחְזְרוּ בְּעַל כָּרְחָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ד) וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ, עַד יְהוֹ"ה וַדַּאי.

וּתְשׁוּבָה דָּא אִתְקְרִיאַת חַיִּים, (משלי ד) כִּי מְמֶנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים, דְּאִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִיהוּ הֶבֶל דְּנָפַק וְעָאל בְּפוּמָא דְּבַר נָשׁ, בְּלֹא עָמָל וּבְלֹא יְגִיעָה. ה' דִּבְהִבָּרְאָם. וְעָלָהּ אִתְּמַר, (דברים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי ה' יִחְיֶה הָאָדָם. וְהִיא עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ. עָלָה אִתְּמַר, (במדבר יב) וּתְמוּנַת יְיָ יַבִּיט. (תהלים לט) אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ.

וּתְשׁוּבָה זוֹ נִקְרֵאת חַיִּים, (משלי ד) כִּי מְמֶנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהוּא הֶבֶל שֶׁיּוֹצֵא וְנִכְנָס בְּפִי הָאָדָם בְּלֹא עָמָל וּבְלֹא יְגִיעָה, ה' שֶׁל הִבָּרְאָם, וְעָלָיו נֶאֱמַר (דברים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי ה' יִחְיֶה הָאָדָם. וְהִיא עַל רֹאשׁ הָאִישׁ, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (במדבר יב) וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט. (תהלים לט) אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ.

וּבְגִין דְּאִיהִי עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵיזַל ד' אַמּוֹת בְּגָלוּי דְּרִישָׁא, דְּאֵם הִיא אִסְתַּלָּקַת מֵעַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, מִיָּד אִסְתַּלָּקוּ חַיִּים מִנֵּיהּ.

וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא עַל רֹאשׁ הָאִישׁ, אָסוּר לוֹ לְאָדָם לְלֶכֶת אַרְבַּע אַמּוֹת בְּגָלוּי רֹאשׁ, שֶׁאִם הִיא מִסְתַּלֶּקֶת מֵעַל רֹאשׁוֹ שֶׁל הָאָדָם, מִיָּד מִסְתַּלְּקִים מִמֶּנּוּ הַחַיִּים.

וְאִי תֵּימָא דְּכַךְ שַׁרְיָא עַל אוּמִין דְּעָלְמָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְבְּרִי בְּהוֹן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכָל תּוֹלְדִין דִּבְהוֹן. לָא שַׁרְיָא וַדַּאי, דְּמִשֶּׁה בָּעָא מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא תִּשְׁרֵי שְׁכִינָה עַל אוּמִין דְּעָלְמָא, וְיָהִיב לֵיהּ. הֶבֶל דְּקַיְימָא עַל אוּמִין דְּעָלְמָא מֵאָן נָפְקָא. אוֹ עַל חַיְיבַיָּא דְּאִינּוּן עֵרֶב רַב מְעוּרְבִין עִם יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא וַדַּאי לֵית כָּל אַפַּיָּא שָׁוִין, אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל לָאו אִינּוּן שַׁוִין, כָּל שֶׁכֵּן אַחֲרָנִין.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁכָּךְ שׁוֹרָה עַל רֹאשׁ אֻמּוֹת הָעוֹלָם, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִבְרְאוּ בָהֶם שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל תּוֹלְדוֹתֵיהֶם - לֹא שׁוֹרָה וַדַּאי. שֶׁמֹּשֶׁה בִּקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא תִּשְׁרֶה שְׁכִינָה עַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְנָתַן לוֹ. הַהֶבֶל הָעוֹמֵד עַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם מֵאֵיפֹה יוֹצֵא? אוֹ עַל הָרְשָׁעִים שֶׁהֵם עֵרֶב רַב, מְעֹרָבִים עִם יִשְׂרָאֵל? אֶלָּא וַדַּאי לֹא כָּל הַפָּנִים שָׁוִים. אֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל אֵינָם שָׁוִים, כָּל שֶׁכֵּן אֲחֵרִים.

אֶלָּא וַדַּאי עַל הַאי דִּיוּקְנָא דְּאָת ה' אוּקְמוּהָ, מַתְנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנָזַי וְשַׁבָּת שְׁמָהּ. וְכַד הַאי שַׁרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל, לֵית לוֹן יְגִיעָה וְלָא שִׁעְבּוּד. וּבָה נֶפֶשׁ עֲמֵלָה וְיֵגִיעָה (שמות לא) שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ.

אֶלָּא וַדַּאי עַל דְּמוּת זוֹ שֶׁל אוֹת ה' פְּרֵשׁוּהָ, מַתְנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנָזַי וְשַׁבָּת שְׁמָהּ. וּכְשֶׁהִיא שׁוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל, אֵין לָהֶם יְגִיעָה וְלֹא שִׁעְבּוּד, וּבָהּ נֶפֶשׁ עֲמֵלָה וְיֵגֵעָה (שמות לב) שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ.

דְּנֶפֶשׁ אַחֲרָא אִית עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּאִתְקְרִיאַת עֶבֶד. וְאִיהוּ דִּיוּקְנָא עַל בַּר נָשׁ. וְאִיהִי עֶבֶד דְּמַלְכָּא, דִּמְנַעְנְעָא כָּל אֲבָרִין דְּבַר נָשׁ, לְמֵיזַל בְּאָרְחִין טָבִין, וּלְקַיְימָא בְּהוֹן רמ"ח פִּקּוּדִין, לְשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ ה' דִּבְהִבָּרְאָם, דְּכַךְ סָלִיק הִבָּרְאָם לְרמ"ח.

שֶׁנֶּפֶשׁ אַחֶרֶת יֵשׁ עַל רֹאשׁ הָאָדָם, שֶׁנִּקְרֵאת עֶבֶד, וְהִיא דְּמוּת עַל הָאִישׁ, וְהוּא עֶבֶד הַמֶּלֶךְ, שֶׁמְּנַעְנַעַת כָּל אֵיבְרֵי הָאָדָם לָלֶכֶת בְּדְרָכִים טוֹבוֹת וּלְקַיֵּם בָּהֶם רמ"ח מִצְווֹת, לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶם ה' שֶׁל בְּהִבָּרְאָם, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה הִבָּרְאָם לְרמ"ח.

וּדְיוּקְנָא אַחֲרָא עַל רֵישֵׁיהּ, דְּאִתְקְרִיאַת יְרָאָה, וְדָא י'. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. תְּרֵין דְּיוּקְנִין טָבִין, דְּאִינּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. דְּכַר מִסְטְרָא דְּאַת י'. נוּקְבָא מִסְטְרָא דְּאַת ה'.

וּדְיוּקָן אַחֵר עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁנִּקְרָא יְרָאָה, וְזֶה י'. וַעֲלַיְיהֶם נֶאֱמַר, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. שְׁתֵּי דְּמֻיּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁהֵם זָכָר וּנְקֵבָה. זָכָר מִצַּד הָאוֹת י', נְקֵבָה מִצַּד הָאוֹת ה'.

וּתְרֵין אַתְוָון אִתְעָרִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְתוֹרָה וְלַמְצְוָה. י' יְרָאָה, וְדָא אִיהִי עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, וּמְנָהּ יֵיעוּל דְּחִילוּ לְלִבָּא דְּבַר נָשׁ, לְמִדְחַל מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְנַטְרָא גַּרְמֵיהּ דְּלָא יֶעְבַר עַל פִּקּוּדִין דְּלָא תַּעֲשֶׂה. ה' אַהֲבָה עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, וּמִנַּיהּ עָאל רְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל רמ"ח אֲבָרִין דִּילֵיהּ, לְקַיְימָא בְּהוֹן פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה. ו' אִיהִי עַל רֵישֵׁיהּ דְּבַר נָשׁ, וּמִנַּיהּ יֵיעוּל עַל פּוּמָא דְּבַר נָשׁ מִלּוֹלִין לְאוֹלָפָא בְּאוֹרַיְיתָא.

וּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מְעוֹרְרוֹת אֶת הָאָדָם לַתּוֹרָה וְלַמִּצְוָה. י' יְרָאָה, וְזוֹהִי עַל רֹאשׁ הָאָדָם, וּמְמֶּנָּה תִּכָּנֵס יִרְאָה לְלֵב הָאָדָם לְיָרֵא מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל מִצְווֹת לֹא תַּעֲשֶׂה. ה' אַהֲבָה עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל הָאָדָם, וּמִמֶּנָּה נִכְנֶסֶת אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל רמ"ח אֵיבָרָיו לְקַיֵּם בָּהֶם מִצְווֹת עֲשֵׂה. ו' הִיא עַל רֹאשׁ הָאָדָם, וּמִמֶּנָּה יִכָּנֵס עַל פֶּה הָאָדָם דִּבּוּרִים לִלְמֹד בַּתּוֹרָה.

וּבְהַאי קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ. וּבְהַאי דִּיהֵא בְּכוֹן הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה וְהַתּוֹרָה יִתְחַזַּר יְדוֹ"ד דְּאִיהוּ בִּינָה תְּשׁוּבָה, ו' תְּשׁוּב לְגַבֵּי ה', דְּאִיהוּ עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְאִיהִי ל"ב אֱלֹהִים. (דף קכ"ג ע"א) וְיִשְׁתְּלִים יְדוֹ"ד וּבָה יְהֵא לְכוֹן נַיְיחָא מִכֹּלָּא, וּבָהּ שַׁבַּת וַיִּנָּפֶשׁ.

וּבָזֶה קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'. וּבָזֶה שֶׁתִּהְיֶה בָּכֶם הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה וְהַתּוֹרָה, יַחֲזֹר יְהוָ"ה שֶׁהוּא בִּינָה, תְּשׁוּבָה, ו' תָּשׁוּב לֶהּ', שֶׁהִיא מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְהִיא ל"ב אֱלֹהִים. וְיִשְׁתַּלֵּם יְהוָה, וּבָהּ תִּהְיֶה לָכֶם מְנוּחָה וְנַחַת מֵהַכֹּל, וּבָהּ שַׁבַּת וַיִּנָּפֶשׁ.

וּבָהּ יִתְכְּלִיל יד"ו, וּבְגִין דָּא וַיְכֻלּוּ: שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. בָּהּ, אִתְבְּרֵי כָּל עָלְמָא, וְעָלָהּ קַיְימִין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְיַמָּא וְכָל בְּרְיָין דְּאִתְבְּרוּן, דִּכְתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בְּרָאָם. וְאִם הִיא אִתְרַחֲקַת מֵעָלְמָא אֲפִילּוּ רִגְעָא, כֹּלָּא אִתְחָרַב וְאִתְבָּטֵל, וְלָא הֲוֵי קִיּוּמָא בְּעָלְמָא.

וּבָהּ יִכָּלֵל יה"ו, וּמִשּׁוּם זֶה וַיְכֻלּוּ - שְׁלֵמוּת הַכֹּל. בָּהּ נִבְרָא כָּל הָעוֹלָם, וְעָלֶיהָ עוֹמְדִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְהַיָּם וְכָל הַבְּרִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בְּרָאָם. וְאִם הִיא תִּתְרַחֵק מֵהָעוֹלָם אֲפִלּוּ רֶגַע, הַכֹּל יֶחֱרַב וְיִתְבַּטֵּל, וְלֹא תִּהְיֶה עֲמִידָה לָעוֹלָם.

הַאי ה' לָא תֵּיזִיל מִגּוֹפָא, וּבָהּ קַיְימָא וְכַד הִיא תֵּיזִיל מִינַּיְיהּ, הוּא סַם הַמָּוֶת תֵּיתֵי וְתִשְׁרֵי עֲלֵיהּ, דְּתִתְקְרֵי טוּמְאָה, נְבֵלָה, פִּסוּלָה, מַלְאַךְ הַמָּוֶת, חֹשֶׁךְ, אֲפֵלָה, וְשַׁרְיָא עַל גּוּפָא דְּבַר נָשׁ. וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְקְרֵי בַּר נָשׁ מֵת. וְרָזָא דְּמִלָּה, (יחזקאל יח) כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם יְיָ אֱלֹהִים וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ.

ה' זֹאת לֹא תֵלֵךְ מֵהַגּוּפָּא, וּבוֹ הוּא עוֹמֵד. וּכְשֶׁהִיא תֵּלֵךְ מִמֶּנּוּ, הוּא סַם הַמָּוֶת יָבֹא וְיִשְׁרֶה עָלָיו, שֶׁתִּקָּרֵא טֻמְאָה, נְבֵלָה, פְּסוּלָה, מַלְאַךְ הַמָּוֶת, חֹשֶׁךְ, אֲפֵלָה, וְשׁוֹרָה עַל גּוּף הָאִישׁ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן נִקְרָא הָאָדָם מֵת, וְסוֹד הַדָּבָר - (יחזקאל יח) כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם ה' אֱלֹהִים וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ.

כָּל פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, דַּהֲווֹ עָתִידִין לְשַׁרְיָא בְּרמ"ח אֵבָרִין דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ מִתְאַבְּלִין עָלֵיהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ישעיה נז) דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְגוֹ'. וְלַאֲבֵלָיו. מַאי וְלַאֲבֵלָיו. אִילֵּין רמ"ח אֵבָרִין, דְּקָא מִתְאַבְּלִין עָלֵיהּ, דְּאִינּוּן דִּיוּקְנָא דְּשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, דְּבָהּ שַׁרְיָא הַוָיָ"ה. דִּכְמָה דְּאִית (וישלח קס"ה, שמות ק"ו ע"ב) דִּיוּקְנָא טָבָא עַל צַדִּיק, וּמַנְהִיג לֵיהּ לְכָל עוֹבָדִין טָבִין, לְזַכָּאָה לֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כַּךְ אִית דִּיוּקְנָא בִּישָׁא, עַל רֵישָׁא דְּחַיָּיבָיָא, לְאַנְהָגָא לוֹן בְּעוֹבָדִין בִּישִׁין, דְּיַרְתּוּן גֵּיהִנָּם. וּבְגִין דָּא אִית הֶבֶל וְאִית הֶבֶל, אִית הֶבֶל טָב, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (דברים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי יְיָ יִחְיֶה הָאָדָם. וְאִית הֶבֶל בִּישׁ, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (קהלת ב) גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ.

כָּל מִצְוֹות עֲשֵׂה שֶׁהֵיוּ עֲתִידוֹת לִשְׁרוֹת בְּרמ"ח אֵיבָרָיו, כֻּלָּן מִתְאַבְּלוֹת עָלָיו, וְסוֹד הַדָּבָר - (ישעיה נז) דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְגוֹ', וְלַאֲבֵלָיו. מַה זֶּה וְלַאֲבֵלָיו? אֵלּוּ רמ"ח אֵיבָרִים שֶׁמִּתְאַבְּלִים עָלָיו, שֶׁהֵם דְּמוּת עֶלְיוֹנָה שֶׁשּׁוֹרָה עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁבָּהּ שׁוֹרֶה הַוָיָ"ה. שֶׁכְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ דְּמוּת טוֹבָה עַל צַדִּיק וּמַנְהִיגָה אוֹתוֹ לְכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים לְזַכּוֹתוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, כָּךְ יֵשׁ דְּמוּת רָעָה עַל רֹאשׁ הָרְשָׁעִים לְהַנְהִיגָם בְּמַעֲשִׂים רָעִים, שֶׁיֵּרָשׁוּ גֵּיהִנֹּם. וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ הֶבֶל וְיֵשׁ הֶבֶל. יֵשׁ הֶבֶל טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם. וְיֵשׁ הֶבֶל רָע, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ גַּם זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ.

וְתָא חֲזֵי בְּעוֹבָדִין דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא, דְּאִיהִי עֲלֵיהּ, וּפַרְצוּפָא דְּאַנְפּוֹי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה ג) הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם. בְּדִיוּקְנָא, אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא דְּחַיָּה דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ, אִם הוּא אַרְיֵה, אוֹ שׁוֹר אוֹ נֶשֶׁר, אוֹ אָדָם. מֵהַמֶּרְכָּבָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. אוֹ מֵהַמֶּרְכָּבָה דְּמַלְאַךְ שַׂר הַפָּנִים. אוֹ מֵהַמֶּרְכָּבָה בִּישָׁא דְּסָמָאֵל. אוֹ מֵהַמֶּרְכָּבָה דְּאַרְבַּע יְסוֹדִין דְּעָלְמָא. וְלֵית בְּהוֹן לָא הַיְצֶר טוֹב, וְלָא הַיְצֶר הָרָע, אֶלָּא כְּבְעִירִין דְּעָלְמָא.

וּבֹא וּרְאֵה, בְּמַעֲשֵׂי הָאָדָם נוֹדָע הַפַּרְצוּף שֶׁעָלָיו וּפַרְצוּף פָּנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ג) הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם. בְּדִמּוּת נוֹדָע פַּרְצוּף הַחַיָּה שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו, אִם הוּא אַרְיֵה, אוֹ שׁוֹר, אוֹ נֶשֶׁר, אוֹ אָדָם. מִמֶּרְכָּבָת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, אוֹ מִמֶּרְכֶּבֶת מַלְאַךְ שַׂר הַפָּנִים, אוֹ מִמֶּרְכָּבָה רָעָה שֶׁל סָמָאֵ"ל, אוֹ מִמֶּרְכֶּבֶת אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְאֵין בָּהֶם לֹא הַיֵּצֶר הַטּוֹב, וְלֹא הַיֵּצֶר הָרָע, אֶלָּא כְּבַהֲמוֹת הָעוֹלָם.

וּבְגִין דָּא כַּמָּה הֲבָלִים אִית בִּבְנֵי נָשָׁא, כָּל חַד לְמִינֵיהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (בראשית א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּבְגִין דָּא, בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֶד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ. וּבְכָל פַּרְצוּפָא אִית מְמַנָּא עֲלֵיהּ.

וּמִשּׁוּם זֶה כַּמָּה הֲבָלִים יֵשׁ בִּבְנֵי אָדָם, כָּל אֶחָד לְמִינוֹ. וְסוֹד הַדָּבָר - (בראשית א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּמִשּׁוּם זֶה, בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד - בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ. וּלְכָל פַּרְצוּף יֵשׁ מְמֻנֶּה עָלָיו.

תָּא חֲזֵי, לְשִׁית יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, לְכָל חַד אִית לֵיהּ פָּרְצוּפֵיהּ, דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאַנְהִיג לֵיהּ, וְלָא תִּשְׁכַּח יוֹם דְּלֵית בֵּיהּ טוֹב. וְאַף עַל גַּב דִּבְיוֹמָא תְּנִינָא לָא אִית בֵּיהּ טוֹב, בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה תִּשְׁכַּח לֵיהּ. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בֵּיהּ תְּרֵי זִמְנֵי טוֹב.

בֹּא רְאֵה, לְשִׁשָּׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, לְכָל אֶחָד יֵשׁ אֶת פַּרְצוּפּוֹ שֶׁל אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁמַּנְהִיגָה אוֹתוֹ, וְלֹא תִמְצָא יוֹם שֶׁאֵין בּוֹ טוֹב. וְאַף עַל גַּב שֶׁבַּיּוֹם הַשֵּׁנִי אֵין בּוֹ טוֹב, תִּמְצָאֶנּוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר בּוֹ פַּעֲמַיִם כִּי טוֹב.

וְכָל יוֹמָא אִית לֵיהּ גְּדֵר מִלְּבַר, דְּלָא יִיעוּל כָּל בַּר נָשׁ לְהַהוּא טוֹב. כְּגוֹן חֹשֶׁךְ דְּכַסֵּי לְנָהוֹרָא. דְּתִשְׁכַּח בְּיוֹמָא קַדְמָאָה אוֹר, וְתִשְׁכַּח בֵּיהּ חוֹשֶׁךְ. בְּכָל יוֹמָא תִּשְׁכַּח נְטִירָא. וְאִינּוּן נְטִירִין אִינּוּן, כְּגוֹן קוֹצִים לַכֶּרֶם. וְאִית נְטִירִין אַחֲרָנִין, כְּגוֹן נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וּשְׂרָפִים, וְנָטְרִין הַהוּא טוֹב, דְּלָא יִיעוּל תַּמָּן דְּלָאו אִיהוּ רָאוּי לְמֵיעַל. וְאִי לָאו, כָּל חַיָּיבַיָּא הֲווֹ עָאלִין בְּרָזִין דְּאוֹרָיְיתָא. וּבְגִין דָּא מַאן דְּאִיהוּ חַיָּיבָא, וְיִיעוּל לְמִנְדַּע רָזִין דְּאוֹרָיְיתָא, כַּמָּה מַלְאָכֵי חַבָּלָה דְּאִתְקְרִיאוּ חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים חֵיוֹת בָּרָא אִתְקְרִיאוּ, וּמְבַלְבְּלִין מַחֲשַׁבְתֵּיהּ, דְּלָא יִיעוּל לַאֲתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ.

וּלְכָל יוֹם יֵשׁ גְּדֵר מִבַּחוּץ שֶׁלֹּא יִכָּנֵס כָּל אָדָם לְאוֹתוֹ טוֹב, כְּמוֹ חֹשֶׁךְ שֶׁמְּכַסֶּה אֶת הָאוֹר. שֶׁתִּמְצָא בְּיוֹם רִאשׁוֹן אוֹר, וְתִמְצָא בּוֹ חֹשֶׁךְ. בְּכָל יוֹם תִּמְצָא שְׁמִירָה, וְאוֹתָם שׁוֹמְרִים הֵם כְּמוֹ קוֹצִים לַכֶּרֶם. וְיֵשׁ שׁוֹמְרִים אֲחֵרִים, כְּמוֹ נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וּשְׂרָפִים, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ טוֹב שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְשָׁם מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִכָּנֵס. וְאִם לֹא - כָּל הָרְשָׁעִים הָיוּ נִכְנָסִים ! בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה. וּמְשׁוּם זֶה, מִי שֶׁהוּא רָשָׁע וְיִכָּנֵס לְדַעַת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, כַּמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה שֶׁנִּקְרָאִים חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה, נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, חַיּוֹת בָּר נִקְרָאִים, וּמְבַלְבְּלִים מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ.

אֲבָל מַאן דְּאִיהוּ טוֹב, כָּל אִלֵּין נְטִירִין אִינּוּן לְמֶמְרֵיהּ, וְקַטֵּיגוֹר נַעֲשֶׂה סָנֵיגוֹר, וְיֵיעָלוּן (ליה) לְטוֹב הַגָּנוּז, וְיֵימְרוּן לֵיהּ מָרְנָא, הָא בַּר נָשׁ טוֹב וְצַדִּיק יָרֵא שָׁמַיִם, בָּעֵי לְאַעָלָא קֳדָמָךְ, אֲמַר לָנוּ, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. הַהוּא טוֹב הַגָּנוּז יֵימָא לוֹן, פִּתְחוּ לֵיהּ בְּהַאי תַּרְעָא דְּאִתְקְרֵי אַהֲבָה, אוֹ בְּהַאי תַּרְעָא דְּאִיהִי תְּשׁוּבָה. כָּל צַדִּיק יִיעוּל כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, וְרָזָא דְּמִלָּה (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק וְגוֹ'.

אֲבָל מִי שֶׁהוּא טוֹב, כָּל הַשּׁוֹמְרִים הֵם לְמָרוּתוֹ, וְקַטֵּגוֹר נַעֲשֶׂה סָנֵגוֹר, וְיַכְנִיסוּ (אותו) לַטּוֹב הַגָּנוּז, וְיֹאמְרוּ לוֹ: מוֹרֵנוּ, אִישׁ זֶה הוּא טוֹב וְצַדִּיק, יָרֵא שָׁמַיִם, רוֹצֶה לְהִכָּנֵס לְפָנֶיךָ, אָמַר לָנוּ (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. אוֹתוֹ טוֹב הַגָּנוּז יֹאמַר לָהֶם: פִּתְחוּ לוֹ בְּשַׁעַר זֶה שֶׁנִּקְרָא אַהֲבָה, אוֹ בְּשַׁעַר זֶה שֶׁנִּקְרָא תְּשׁוּבָה. כָּל צַדִּיק יִכָּנֵס כְּפִי דַּרְגָּתוֹ, וְסוֹד הַדָּבָר - (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק וְגוֹ'.

כְּעַן צָרִיךְ לְאָהֳדָרָא עַל פָּתַח הַתְּשׁוּבָה. וְכִי מִכַּמָּה מִינִין אִיהוּ תְּשׁוּבָה דְּעַבְדִין בְּנֵי נָשָׁא, כֻּלְּהוּ טָבִין, אֲבָל לָאו כָּל אַפַּיָּיא שָׁוִין. אִית בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ רָשָׁע גָּמוּר כָּל יָמָיו, וְאִיהוּ עוֹבֵר עַל כַּמָּה פִּקּוּדִין דְּלָא תַּעֲשֶׂה, וּמִתְחָרֵט וּמוֹדֶה עַלַיְיהוּ, וּלְבָתַר כֵּן לָא עָבֵד לָא טַב וְלָא בִּישׁ. לְדָא וַדַּאי יִמְחוֹל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲבָל לָא דְּיִזְכֶּה לִתְשׁוּבָה עִלָּאָה. אִית בַּר נָשׁ לְבָתַר דְּיֵיתוּב מֵחַטָאַיו, וּמִתְכַּפַּר לֵיהּ, אִיהוּ אָזִיל בְּדָרְכֵי

מִצְוָה, וּמִתְעַסֵּק בְּכָל כֹּחוֹ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּא זַכֵּי לְתִשְׁוּבָה תַּתָּאָה, דְּאִתְקְרֵי ה'. וְדָא אִיהוּ תְּשׁוּבָה תַּתָּאָה.

כְּעֵת צָרִיךְ לְחָזֹר עַל פֶּתַח הַתְּשׁוּבָה. וְכִי מַכַּמָּה מִינִים הִיא הַתְּשׁוּבָה שֶׁעוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם? כֻּלָּם טוֹבִים, אֲבָל לֹא כָּל הַפָּנִים שָׁוִים. יֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר כָּל יָמָיו, וְהוּא עוֹבֵר עַל כַּמָּה מִצְווֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, וּמִתְחָרֵט וּמוֹדֶה עֲלֵיהֶם, וְאַחַר כָּךְ לֹא עוֹשֶׂה לֹא טוֹב וְלֹא רַע - לָזֶה בְּוַדַּאי יִמְחֹל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲבָל לֹא יִזְכֶּה לִתְשׁוּבָה עֶלְיוֹנָה. יֵשׁ אָדָם שֶׁלְּאַחַר שֶׁיָּשׁוּב מֵחֲטָאָיו וּמִתְכַּפֵּר לוֹ, הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ מִצְוָה וּמִתְעַסֵּק בְּכָל כֹּחוֹ בְּיִרְאָה וְאַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - זֶה זוֹכֶה לִתְשׁוּבָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת ה', וְזוֹ הִיא תְּשׁוּבָה תַּחְתּוֹנָה.

וְאִית בַּר נָשׁ לְבָתַר דְּמִתְחָרֵט מֵחוֹבוֹי, וְיַעֲבִיד תְּשׁוּבָה, וְיִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. דְּא זַכֵּי לְאָת ו', וְאִיהוּ בֵּן יְ"ה, וְעַל שְׁמֵיהּ אִתְקְרֵי בִּינָה, וְדָא גָּרִים דְּתְשׁוּב ו' לְגַבֵּי ה'. וּמִלַּת תְּשׁוּבָה כַּךְ הִיא, תְּשׁוּב ו' לְה'. וּלְעוֹלָם לָא שָׁרְיָא ה' בְּבַר נָשׁ, וְלָא ו', (דף קכ"ג ע"ב) בְּלָא דְּחִילוּ וּבְלָא רְחִימוּ, דְּאִינּוּן יְ"ה, יִרְאָה וְאַהֲבָה קָרֵינָן לֵיהּ וַדַּאי. וּמִתַּמָּן אִתְיְיהִיבוּ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה דְּאִינּוּן בֵּן וּבַת. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל מְקַיְּימִין הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, אִתְקְרִיאוּ בָּנִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם.

וְיֹשׁ אָדָם שֶׁלְּאַחַר שֶׁהִתְחָרֵט עַל חֲטָאָיו וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְיִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּיִרְאָה וְאַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס - זֶה זוֹכֶה לָאוֹת ו', וְהוּא בֵּן יְ"ה, וְעַל שְׁמוֹ נִקְרֵאת בִּינָה, וְזֶה גּוֹרֵם שֶׁתָּשׁוּב ו' לְה'. וּמִלַּת תְּשׁוּבָה כָּךְ הִיא, תְּשׁוּב ו' לְה'. וּלְעוֹלָם לֹא שׁוֹרָה ה' בְּאִישׁ, וְלֹא ו', לְלֹא יִרְאָה וּלְלֹא אַהֲבָה, שֶׁהֵם יְ"ה, יִרְאָה וְאַהֲבָה נִקְרָאִים בְּוַדַּאי. וּמִשָּׁם נִתְּנוּ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, שֶׁהֵם בֵּן וּבַת. וּמִשּׁוּם שְׁיִשְׂרָאֵל מְקַיְּמִים הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, נִקְרְאוּ בָּנִים לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יב) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

הַנִּסְתָּרוֹת: יִרְאָה וְאַהֲבָה, דְּאִינּוּן בְּמוֹחָא וְלִבָּא. בַּחֲלָלָא דְּגוּפָא. וּבְרֵישָׁא. וַהֲנָגְלוֹת: הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, דְּאִינּוּן בְּגוּפָא וּבְרֵישָׁא לְבַר. וְרָזָא דְּמִלָּה הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּאִי בַּר נָשׁ דְּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹ רָחִים לֵיהּ, דְּא לָא יָדַע בַּר נָשׁ אַחֲרָא, בְּגִין דְּאִיהוּ מִלָּה דְּלָא אִתְגַּלְיָא אֶלָּא בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ.

הַנִּסְתָּרוֹת (דברים כט) - יִרְאָה וְאַהֲבָה, שֶׁהֵם בְּמֹחַ וּבַלֵּב, בַּחֲלַל הַגּוּף וּבְרֹאשׁ. וְהַנִּגְלֹת - הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, שֶׁהֵם בַּגּוּף וּבְרֹאשׁ מִבַּחוּץ. וְסוֹד הַדָּבָר כָּךְ הוּא וַדַּאי, שֶׁאִם הָאָדָם פּוֹחֵד מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹ אוֹהֵב אוֹתוֹ - אֶת זֶה לֹא יוֹדֵעַ אָדָם אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁזֶּהוּ דָּבָר שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה אֶלָּא בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ.

אֲבָל בַּר נָשׁ דְּמִתְעָסַק בְּאוֹרַיְיתָא, וְאָזִיל בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, דְּא אִתְגַּלְיָא לְכָל בַּר נָשׁ, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד לֵיהּ פּוּמָא בְּאִתְגַּלְיָא, לְאִתְעַסָּקָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְעַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא בָּהּ, וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע בָּהּ. וְעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּבַר נָשׁ, יְדִין וְרַגְלִין וְגוּפָא, לְמֶעְבַּד בְּהוֹן פִּקּוּדִין דְּעָשֵׂה.

אֲבָל אָדָם שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּמִתְעַסֵּק בְּמִצְוֹת עָשֵׂה - זֶה גָּלוּי לְכָל אָדָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה לוֹ פֶּה בְּגָלוּי לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְעֵינַיִם לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ, וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ אוֹתָהּ, וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָדַיִם וְרַגְלַיִם וְגוּף לַעֲשׂוֹת בָּהּ מִצְווֹת עָשֵׂה.

אִם כֵּן חוֹטָמָא לְמַאי נָפְקָא מִנַּיְיהּ. (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, דָּא אִיהִי דִּיוּקְנָא דְּעַל בַּר נָשׁ, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית כח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם. סֻלָּם וַדַּאי אִיהִי נִשְׁמַת חַיִּים, כְּרַסְיָיא לְשֵׁם יְדוֹ"ד דְּאִיהוּ הַיְרָאָה וְהָאַהֲבָה הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה וּבָהּ שַׁרְיָא, וְהַאי כְּרַסְיָיא, מְנָהּ גְּוִוירוֹת כָּל נִשְׁמָתִין דְּיִשְׂרָאֵל, וְאִיהִי דִּיוּקְנָא עַל רֵישָׁא דְּבַר נָשׁ.

אִם כָּךְ, חֹטֶם לָמָּה צָרִיךְ? (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, זוֹהִי דְּמוּת שֶׁעַל הָאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם כח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם. סֻלָּם וַדַּאי הִיא נִשְׁמַת חַיִּים, כִּסֵּא לְשֵׁם יְהוָ"ה, שֶׁהוּא הַיְרָאָה וְהָאַהֲבָה, הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, וּבוֹ שׁוֹרֶה. וְכִסֵּא זֶה, מִמֶּנּוּ גְּוִוירוֹת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהִיא דְּמוּת עַל רֹאשׁ הָאָדָם.

וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. אֵלֵּין הֲבָלִים דְּסַלְקִין וְנָפְקִין בְּגוּפָא, בְּהַאי סֻלָּם. אִיהוּ חַד, שְׁבִיעָאָה דְּכוֹלָּא. וְאִיהוּ מַצָּב אַרְצָה, תְּרֵין. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, תְּלַת. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים, תְּרֵי. וְיוֹרְדִים תְּרֵי. אִינּוּן לָקֳבֵל ד' רוּחוֹת וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְרָזָא, דְּמִלָּה (קהלת א) הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל. אִינּוּן שִׁבְעָה, לָקֳבֵל כּוּרְסְיָיא, דְּאִיהוּ הַסֵּלָּם, וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְד' יְסוֹדִין דְּעָלְמָא, וְאִינּוּן שִׁבְעָה. לָקֳבֵל שִׁבְעָה יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית. אִית כָּל בְּרִיִּין דִּשְׁמַיָּא, וְיַמָּא, וְאַרְעָא. כְּגוֹן חַיּוֹת עוֹפוֹת בְּהֵמוֹת דָּגִים, וְכַמָּה תּוֹלְדִין דְּתַלְיָין מִינַּיְיהּ.

וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ - אֵלּוּ הֲבָלִים שֶׁעוֹלִים וְיוֹצְאִים בַּגּוּף בְּסֵלָם זֶה. הוּא אֶחָד, שְׁבִיעִי שֶׁל הַכֹּל. וְהוּא מֻצָּב אַרְצָה - שְׁנַיִם. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה - שְׁלֹשָׁה. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים - שְׁנַיִם. וְיֹרְדִים - שְׁנַיִם. אֵלֶּה כְּנֶגֶד אַרְבַּע רוּחוֹת וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְסוֹד הַדָּבָר - (קהלת א) הֶבֶל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל. הֵם שִׁבְעָה כְּנֶגֶד הַכִּסֵּא, שֶׁהוּא הַסֵּלָּם, וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם שִׁבְעָה כְּנֶגֶד שִׁבְעַת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. יֵשׁ כָּל בְּרִיּוֹת הַשָּׁמַיִם וְהַיָּם וְהָאָרֶץ, כְּמוֹ חַיּוֹת, עוֹפוֹת, בְּהֵמוֹת וְדָגִים, וְכַמָּה תּוֹלְדוֹת שֶׁתְּלוּיוֹת מִמֶּנּוּ.

וּבְגִין דְּכוֹלָּא אִתְבְּרִי בְּהַאי צוּרְמָא, דְּעַל כָּל יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי צַדִּיק, אִתְּמַר בְּהוֹן (בראשית ט) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. וְדָא מְמַלֵּל עַל בְּנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן מְתִילִין לְחַיְוָן בָּרָא, וְלִבְעִירָן, וּלְעוֹפִין, וּלְנוּנֵי יַמָּא. דְּאִית בַּר נָשׁ דְּמַזְלֵיהּ שׁוֹר, וּמַזְלֵיהּ אַרְיֵה, וּמַזְלֵיהּ נָשֶׁר, וּמַזְלֵיהּ אָדָם. וּמִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל נִבְרָא בַּצֶּלֶם הַזֶּה שֶׁעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא צַדִּיק, נֶאֱמַר בָּהֶם (בראשית ט) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. וְזֶה מְדַבֵּר עַל בְּנֵי אָדָם שֶׁמְּשׁוּלִים לְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה, לִבְהֵמוֹת וּלְעוֹפוֹת וְלִדְגֵי הַיָּם. שֵׁשׁ אָדָם שֶׁמַּזָּלוֹ שׁוֹר, וּמַזָּלוֹ אַרְיֵה, וּמַזָּלוֹ נֶשֶׁר, וּמַזָּלוֹ אָדָם.

וְכָל אֵלֶּין, לָמָּה מִתְפַּחֲדִין מֵהַאי דִּיוּקְנָא דְּאִינּוּן מִתַּמָּן אִתְבְּרִיאוּ. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּשֵׁם יְדוֹ"ד שַׁרְיָא עֲלֵיהּ. רָזָא דְּמִלָּה, (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְכָל מַאן דְּפָגֵים עוֹבָדוֹי, אִתְפְּגִים דִּיוּקְנֵיהּ. וְשֵׁם יְיָ לָא שַׁרְיָא בַּאֲתַר פָּגִים, וּבְהַהוּא פְּגִימוּ שַׁרְיָא חֻשָּׁךְ, בְּגִין פְּגִימוּ דְּסִיהֲרָא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ חַשׁוֹכָא. וְהַאי בַּר נָשׁ כְּמָה דְּאִיהוּ פָּגִים דִּיוּקְנֵיהּ, כַּךְ אִתְפְּגִים אִיהוּ לְתַתָּא, אוֹ אִתְעֲבִיד אִלֵּם, אוֹ חֵרֵשׁ, אוֹ סוּמָא, אוֹ חִגֵּר. בְּגִין דְּיִהֵא רָשִׁים לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְכָל אֵלֶּה לָמָּה מִתְפַּחֲדִים מִדְּמוּת זוֹ שֶׁהֵם נִבְרְאוּ מִשָּׁם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם ה' שׁוֹרֶה עָלָיו. סוֹד הַדָּבָר - (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְכָל מִי שֶׁפּוֹגֵם מַעֲשָׂיו, נִפְגֶּמֶת דְּמוּתוֹ, וְשֵׁם ה' לֹא שׁוֹרֶה בְּמָקוֹם

פְּגוּם. וּבְאוֹתוֹ פְּגָם שׁוֹרֶה חֹשֶׁךְ, בְּגַלַּל פְּגִימַת הַלְּבָנָה שֶׁהַחֹשֶׁךְ שׁוֹרֶה בָּהּ. וְאָדָם זֶה, כְּמוֹ שֶׁהוּא פְּגַם דְּמוּתוֹ - כָּךְ נִפְגַּם הוּא לְמַטָּה, אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה אִלֵּם, אוֹ חֵרֵשׁ, אוֹ סוּמָא, אוֹ חִגֵּר, בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהְיֶה רָשׁוּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְהַהוּא חֹשֶׁךְ שַׁרְיָא בִּפְגִימוּ דִּילֵיהּ, וּמִיַּד אִשְׁתְּמוֹדְעָאן בֵּיהּ דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן חֵילוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְרַחֲקִין מִנֵּיהּ, דִּכְבַר יַדְעִין דִּבְהַהוּא פְּגִימוּ לָא שַׁרְיָא מַלְכָּא. וּבְגִין דָּא חֵילוֹי דְּמַלְכָּא מִתְרַחֲקִין מִנֵּיהּ, דְּחַיְילִין דְּמַלְכָּא לָא שַׁרְיָין, וְלָא מִתְקָרְבָן, אֶלָּא בְּאֲתָר דְּמַלְכָּא שַׁרְיָא, דְּכַךְ אינּוּן מִתְנַהֲגִין אֲבַתְרֵיהּ, כְּאֲבָרִין בָּתַר גּוּפָא.

וְאוֹתוֹ חֹשֶׁךְ שׁוֹרֶה בַּפְּגָם שֶׁלּוֹ, וּמִיַּד יוֹדְעִים בּוֹ דְּרָגוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁהֵם כֹּחוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, שֶׁכְּבָר יוֹדְעִים שֶׁבְּאוֹתוֹ פְּגָם לֹא שׁוֹרֶה הַמֶּלֶךְ. וּמִשּׁוּם זֶה חַיּוֹת הַמֶּלֶךְ מִתְרַחֲקוֹת מִמֶּנּוּ, שֶׁחֵילוֹת הַמֶּלֶךְ לֹא שׁוֹרִים וְלֹא מִתְקָרְבִים, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁהַמֶּלֶךְ שׁוֹרֶה. שֶׁכָּךְ הֵם מִתְנַהֲגִים אַחֲרָיו, כְּאֵיבָרִים אַחַר הַגּוּף.

וּבְהַהוּא אֲתָר דְּשַׁרְיָ הַהוּא חֹשֶׁךְ, כַּמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, דְּאִתְקְרִיאוּ נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, מִתְקָרְבִין לֵיהּ, וְיַהֲבִין לֵיהּ כַּמָּה נְשִׁיכִין, וְאִלֵּין אִינּוּן יְסוּרִין. וְאִי אִית לֵיהּ מָמוֹנָא דְּעוֹבָדִין טָבִין דְּעָבִיד, אִתְמַעֲטוּן מִנֵּיהּ. וְאִיךְ אִתְמַעֲטוּן מִנֵּיהּ, אֶלָּא כָּל זְכוּת דְּנָחִית לֵיהּ מִלְעֵילָּא, יָהִיב לֵיהּ לְאִלֵּין מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וּבַטְלִין מִנֵּיהּ יְסוּרִין. וְאִי לֵיהּ לֵיהּ זְכוּ, וְלָא חוֹבָא לְעֵילָּא, אֶלָּא כֹּלָּא לְתַתָּא, בְּכָל זְכוּ דְּעָבִיד נָחִית לֵיהּ מָמוֹנִין, וְאוּמִין דְּעָלְמָא מִתְקָרְבִין לֵיהּ, לְקֶבֶל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְיָהִיב לוֹן מָמוֹנָא, וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ.

וּבְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁשּׁוֹרֶה אוֹתוֹ חֹשֶׁךְ, כַּמָּה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, שֶׁנִּקְרָאִים נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, מִתְקָרְבִים אֵלָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ כַּמָּה נְשִׁיכוֹת, וְאֵלֶּה אוֹתָם יְסוּרִים. וְאִם יֵשׁ לוֹ מָמוֹן שֶׁל מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁעָשָׂה - יִתְמַעֲטוּ מִמֶּנּוּ. וְאֵיךְ יִתְמַעֲטוּ מִמֶּנּוּ? אֶלָּא כָּל זְכוּת שֶׁיּוֹרֶדֶת לוֹ מִלְמַעְלָה, נוֹתְנִים אוֹתָהּ לְאוֹתָם מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וּמְבַטְּלִים מִמֶּנּוּ יְסוּרִים. וְאִם אֵין לוֹ זְכוּת וְלֹא חוֹבָה לְמַעְלָה, אֶלָּא הַכֹּל לְמַטָּה - בְּכָל זְכוּת שֶׁעוֹשֶׂה, יוֹרֵד לוֹ מָמוֹנוֹת, וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם מִתְקָרְבִים אֵלָיו כְּנֶגֶד מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה, וְנוֹתֵן לָהֶם מָמוֹן וְנִצָּל מֵהֶם.

וּבְגִין דָּא הֲווֹ יִשְׂרָאֵל מְקָרְבִין לַעֲזָאזֵל, לְגַבֵּי הַהוּא חֹשֶׁךְ. וְשִׁבְעִים פָּרִים, לְקֶבֶל שִׁבְעִים אוּמִין, לְקַיְימָא קְרָא, (משלי כה) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. וּמִיַּד דְּהַדְרִין בְּתִיּוּבְתָּא, אִתְעַבַּר הַהוּא חֹשֶׁךְ מֵהַהוּא פְּגִימוּ, וְיִשְׁתְּלִים. וְרָזָא דְּמִלָּה, (שמואל ב יב) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. וּמִיַּד אִתְהַדַּר בֵּיהּ שְׁמָא דַּיְיָ, וְאִתְרַעֵי (נ"א ויתרפי) בֵּיהּ, מֵאינּוּן נְשִׁיכִין דְּיִסּוּרִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה ו) וְשָׁב וְרָפָא לוֹ. וּמִנַּיִן דְּאִתְהַדַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִיַּד דְּהַדַּר בְּתִיּוּבְתָּא וְאִשְׁתְּלִים הַהוּא פְּגִימוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ג) שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם.

וּמִשּׁוּם זֶה הָיוּ יִשְׂרָאֵל מַקְרִיבִים לַעֲזָאזֵל אֵצֶל אוֹתוֹ הַחֹשֶׁךְ. וְשִׁבְעִים פָּרִים כְּנֶגֶד שִׁבְעִים אֻמּוֹת, לְקַיֵּם הַפָּסוּק (משלי כה) אִם רָעֵב שנאך הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. וּמִיַּד שֶׁחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה, עוֹבֵר אוֹתוֹ חֹשֶׁךְ מֵאוֹתוֹ פְּגָם וְנִשְׁלָם. וְסוֹד הַדָּבָר - (שמואל ב יב) גַּם ה' הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. וּמִיַּד חוֹזֵר בּוֹ שֵׁם ה' וּמִתְרַצֶּה (ומתרפא) בּוֹ מֵאוֹתָן נְשִׁיכוֹת שֶׁל הַיִּסּוּרִים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ו) וְשָׁב וְרָפָא

לוֹ. וּמִנַּיִן שֶׁחוֹזֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיָּד כְּשֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה וְנִשְׁלָם אוֹתוֹ הַפְּגָם? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלאכי ג) שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם.

וְדָא אִיהוּ בִּתְשׁוּבָה גְּמוּרָה, דְּגָרִים לְאַהֲדְּרָא בֵּינָה דְּאִיהוּ יד"ו, לְגַבֵּי ה' דְּאִיהִי מַלְכוּת. דְּאָזְלָא מְנַדְּדָא מִן (דף קכ"ד ע"א) קְנָהָא, דְּאִיהִי הַהִיא דְּיוּקְנָא, דְּמִתְקַטְרִין בָּהּ כָּל פְּקוּדִין. וּבָהּ מִתְקַטְרִין עֶשֶׂר סְפִירָן. כַּד בַּר נָשׁ עָבֵד פִּקּוּדָא חָדָא וְלָא יַתִּיר, וְעָבִיד לָהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִינָהּ שַׁרְיָין עֲלַיְיהוּ י' סְפִירָן. וְכָל מַאן דְּקַיֵּים פִּקּוּדָא חַד כַּדְקָא יָאוּת, כְּאִלּוּ מְקַיֵּים רמ"ח פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה, דְּלֵית פִּקּוּדָא דְּלָאו אִיהוּ כְּלִילָא מִכֻּלְּהוּ רמ"ח. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְזוֹהִי תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה שֶׁגּוֹרֶמֶת לְהַחֲזִיר בִּינָה, שֶׁהִיא יה"ו, לְגַבֵּי ה' שֶׁהִיא מַלְכוּת. שֶׁהוֹלֶכֶת וְנוֹדֶדֶת מִקִּנְּהָ, שֶׁהִיא אוֹתָהּ דְּמוּת שֶׁנִּקְשָׁרוֹת בָּהּ כָּל הַמִּצְווֹת, וּבָהּ נִקְשָׁרוֹת עֶשֶׂר סְפִירוֹת. כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת וְלֹא יוֹתֵר, וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּיִרְאָה וְאַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בִּגְלָלָהּ שׁוֹרוֹת עָלָיו עֶשֶׂר סְפִירוֹת. וְכָל מִי שֶׁקַּיֵּם מִצְוָה אַחַת כָּרָאוּי, כְּאִלּוּ מְקַיֵּם רמ"ח מִצְווֹת עֲשֵׂה, שֶׁאֵין מִצְוָה שֶׁאֵינָהּ כְּלוּלָה מִכָּל הָרמ"ח.

דף קכד.

(במדבר ה) אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וְגוֹ'. מַאי הַאי לְגַבֵּי הַאי. אֶלָּא כְּמָה דְּכְתִיב, (במדבר ה) לִמְעוֹל מַעַל בַּיְיָ. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אִישׁ אִישׁ, מַאי אִישׁ אִישׁ, דְּהָא בְּחַד סַגֵּי, אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ, אֲבָל אִישׁ אִישׁ, מַשְׁמַע אִישׁ דְּאִיהוּ אִישׁ, וְקַיֵּים קְרָא דִּכְתִיב, (משלי ה) שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְגוֹ'. כְּדֵין הוּא אִישׁ בְּעָלְמָא, אִישׁ לְגַבֵּי אִתְּתֵיהּ. וּמַעֲלָה בּוֹ מָעַל, הָא בְּחַד סַגֵּי, אֲמַאי תְּרֵי. אֶלָּא חַד לְעֵילָּא וְחַד לְתַתָּא. חַד לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְחַד לְבַעְלָהּ. בְּגִין כַּךְ וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וְגוֹ'. מַה זֶּה לְגַבֵּי זֶה. אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, לִמְעֹל מַעַל בַּה'. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אִישׁ אִישׁ, מַה זֶּה אִישׁ אִישׁ, שֶׁהֲרֵי בְּאֶחָד מַסְפִּיק? אֶלָּא הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, אֲבָל אִישׁ אִישׁ, מַשְׁמַע אִישׁ שֶׁהוּא אִישׁ, וְקַיֵּים פָּסוּק שֶׁכָּתוּב (משלי ה) שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְגוֹ', אָז הוּא אִישׁ בָּעוֹלָם, אִישׁ לְגַבֵּי אִשְׁתּוֹ. וּמַעֲלָה בּוֹ מָעַל, הֲרֵי בְּאֶחָד מַסְפִּיק, לָמָּה שְׁנַיִם? אֶלָּא אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, אֶחָד לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד לְבַעְלָהּ. בִּגְלַל זֶה, וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

אֲמַאי אֶל הַכֹּהֵן. רָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דְּכַהֲנָא שׁוּשְׁבִינָא אִיהוּ דְּמַטְרוֹנִיתָא. הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, הָא כְּתִיב (ויקרא א) וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר, וְשָׁחַט אַחֲרָא, וְלָאו כַּהֲנָא, דְּכַהֲנָא אָסִיר לֵיהּ בִּדְרָגִין, בְּגִין דְּלָא יַפְגִּים הַהוּא אֲתָר דְּאִתְחִיד בֵּיהּ, וְאִתְּ אֲמַרְתְּ, וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן, לְמֵידָן דִּינָהָא. אֶלָּא וַדַּאי כַּהֲנָא לְדָא חָזֵי, בְּגִין דְּאִיהוּ שׁוּשְׁבִינָא לְמַטְרוֹנִיתָא, וְכָל נְשֵׁי עָלְמָא מִתְבָּרְכָן (נ"א אתאחדת) בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְעַל דָּא אִתְּתָא דְּלָתַתָּא מִתְבָּרְכָא בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, דְּאָחִידַת בָּהּ בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְכַהֲנָא קָאִים לְאַתְקָנָא מִלֵּי דְּמַטְרוֹנִיתָא, וּלְעַיְינָא בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ, בְּגִין כַּךְ כַּהֲנָא לְדָא, וְלָא אַחֲרָא.

לְמָה אֶל הַכֹּהֵן? סוֹד הַדָּבָר - מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּהֵן הוּא שׁוֹשְׁבִין הַמַּלְכָּה. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, הֲרֵי כָּתוּב (ויקרא א) וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר, וְשָׁחַט אַחֵר וְלֹא הַכֹּהֵן, שֶׁהַכֹּהֵן אָסוּר לוֹ בְּדִין בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִפְגֹּם אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהוּא אָחוּז בּוֹ, וְאַתָּה אָמַרְתָּ וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן, לְדוּן דִּינָהּ? אֶלָּא וַדַּאי כֹּהֵן לָזֶה רָאוּי, מִשּׁוּם שֶׁהוּא שׁוֹשְׁבִין הַמַּלְכָּה, וְכָל נְשׂוֹת הָעוֹלָם מִתְבָּרְכוֹת (נאחזת) בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה הָאִשָּׁה שֶׁלְּמַטָּה מִתְבָּרֶכֶת בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, שֶׁאֲחוּזָה בָּהּ בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד לְתַקֵּן דִּבְרֵי הַמַּלְכָּה וּלְעֵין בְּכָל מַה שֶּׁצָּרִיךְ, וּמִשּׁוּם זֶה הַכֹּהֵן לָזֶה, וְלֹא אַחֵר.

וְאִי תֵּימָא דְּאִיהוּ עָבִיד דִּינָא, לָאו הָכִי, אֶלָּא לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּעָלְמָא קָא אִשְׁתַּדַּל בְּהַאי, וּלְאַסְגָּאָה חֶסֶד. דְּאִי הַהִיא אִתְּתָא אִשְׁתַּכַּחַת זַכָּאָה, כַּהֲנָא אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּהוּ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמִתְעַבְּרָא בִּבְרָא דְּכַר, וְאִתְעָבִיד שְׁלָמָא עַל יְדֵיהּ. וְאִי לָא אִשְׁתְּכַחַת זַכָּאָה, אִיהוּ לָא עָבִיד דִּינָא, אֶלָּא הַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִיהִי קָא מְשַׁקְּרָת בֵּיהּ, הוּא עָבִיד דִּינָא, וְהוּא בָּדִיק לָהּ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה דִּין - לֹא כָּךְ, אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם הוּא מִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה, וּלְהַגְדִּיל חֶסֶד. שֶׁאִם אוֹתָהּ אִשָּׁה תִּמָּצֵא צַדֶּקֶת וְזַכָּאִית, הַכֹּהֵן מַגְדִּיל שָׁלוֹם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת בְּבֵן זָכָר, וְנַעֲשָׂה שָׁלוֹם עַל יָדוֹ. וְאִם לֹא תִּמָּצֵא צַדֶּקֶת, הוּא לֹא עוֹשֶׂה דִּין, אֶלָּא אוֹתוֹ שֵׁם קָדוֹשׁ שֶׁהִיא מְשַׁקֶּרֶת בּוֹ, הוּא עוֹשֶׂה אֶת הַדִּין וְהוּא בּוֹדֵק אוֹתָהּ.

דף קכד:

תָּא חֲזֵי, כַּהֲנָא לָא עָיֵיל גַּרְמֵיהּ לְהַאי, אֶלָּא כַּד הִיא יְהֲבַת גַּרְמָהּ קַמֵּיהּ, מִפְּאָה (נ"א לזכאה) (דף קכ"ד ע"ב) זְמָנָא, וּתְרֵין שְׁאֵיל לָהּ, כֵּיוָן דְּאִיהִי בַּעְיָא לְאִשְׁתַּכְּחָא זַכָּאָה, כְּדֵין כַּהֲנָא עָבִיד עוֹבָדָא, בְּגִין לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא.

בֹּא רְאֵה, הַכֹּהֵן לֹא מַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ לָזֶה, רַק כְּשֶׁהִיא נוֹתֶנֶת אֶת עַצְמָהּ לְפָנָיו לְכַסּוֹת (להזדכות), פַּעַם וּפַעֲמַיִם שׁוֹאֵל אוֹתָהּ. כֵּיוָן שֶׁהִיא רוֹצָה לְהִמָּצֵא זַכָּאִית, אָז הַכֹּהֵן עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם.

כַּהֲנָא כְּתִיב שְׁמָא קַדִּישָׁא חַד זְמָנָא בְּאַרַח מֵישָׁר, לְבָתַר כְּתִיב לֵיהּ לְמַפְרַע אַתְוָון (נ"א סריטין) טְרִיסִין בִּטְהִירִין, דִּינָא בְּדִינָא, רַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי, רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְדִינָא בְּרַחֲמֵי. אִשְׁתְּכַחַת זַכָּאָה, אַתְוָון רַחֲמֵי אִשְׁתְּכָחוּ, וְדִינִין סַלְקִין. לָא אִשְׁתְּכַחַת כַּדְקָא יָאוּת, רַחֲמֵי סַלְקִין, וְדִינִין אִשְׁתְּאָרוּ, וּכְדֵין דִּינָא אִתְעָבִיד.

הַכֹּהֵן כּוֹתֵב אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ פַּעַם בְּדֶרֶךְ יָשָׁר, אַחַר כָּךְ כּוֹתְבוֹ לְמַפְרַע אוֹתִיּוֹת (רשומות) מְהֻפָּכוֹת בְּאוֹרוֹתֵיהֶן, דִּין בְּדִין, רַחֲמִים בְּרַחֲמִים, רַחֲמִים בְּדִין, וְדִין בְּרַחֲמִים. נִמְצָאָה זַכָּאִית - אוֹתִיּוֹת הָרַחֲמִים נִמְצָאִים, וְהַדִּינִים מִסְתַּלְּקִים. לֹא נִמְצֵאת כָּרָאוּי - הָרַחֲמִים מִסְתַּלְּקִים, וְנִשְׁאָרִים הַדִּינִים, וְאָז נַעֲשָׂה הַדִּין. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (שמות טו) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם, הָא אוּקְמוּהָ. אָמַר, תַּנּוּהָנָא אֵיךְ בְּנֵי עָלְמָא לָא מִסְתַּכְּלִין וְלָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, אֲמַאי כְּתִיב הָכָא שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (שמות טו) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. אָמַר, תּוֹרָה אֲנִי אֵיךְ בְּנֵי אָדָם לֹא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא מִשְׁתַּדְּלִים בְּדִבְרֵי תוֹרָה. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, לָמָּה כָּתוּב כְּאן, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ?

אֲבָל וַדַּאי רָזָא דְּמִלָּה, דְּהָכָא עַל מַיָּא הֲוָה, בְּגִין דְּמִצְרָאֵי הֲווֹ אָמְרֵי, דִּבְנַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ מְנַיְּיהוּ, וַהֲווּ כַּמָּה בְּיִשְׂרָאֵל דְּחַשְׁדִין לְאִנְתְּתַיְיהוּ בְּדָא. עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָטָא לוֹן לְהַאי אֲתָר, וּבָעֵי לְמִבְדַּק לוֹן, מַה כְּתִיב וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְגוֹ'. וְיִצְעַק אֶל יְיָ וְגוֹ'.

אֲבָל וַדַּאי סוֹד הַדָּבָר, שֶׁכָּאן עַל מַיִם זֶה הָיָה, מִשּׁוּם שֶׁהַמִּצְרִים הָיוּ אוֹמְרִים, שֶׁבָּנִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיוּ מַמְזֵרִים, וְהָיוּ כַּמָּה בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁחָשְׁדוּ בָּזֶה בִּנְשׁוֹתֵיהֶם, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵבִיאָם לְמָקוֹם זֶה וְרָצָה לְבָדְקָם. מַה כָּתוּב? וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְגוֹ'. וְיִצְעַק אֶל ה' וְגוֹ'.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה מַה אַתְּ בָּעֵי, הָא כַּמָּה חֲבִילִין קָיְימִין גַּבַּייכוּ הָכָא, וַאֲנָא בָּעֵינָא לְמִבְדַּק הָכָא נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּתוֹב שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּרְמֵי לְמַיָּא, וְיִבָּדְקוּן כֻּלְּהוֹן, נְשֵׁי וְגוּבְרִין, וְלָא יִשְׁתְּאַר לַעז עַל בָּנַי. וְעַד דְּיִבָּדְקוּן כֻּלְּהוּ הָכָא, לָא אַשְׁרֵי שְׁמֵי עֲלַייהוּ, מֵיַד וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם, דָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, הַהוּא דְּהֲוָה כּוֹתֵב כַּהֲנָא לְמִבְדַּק נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵין, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, מָה אַתָּה רוֹצֶה? הֲרֵי כַּמָּה חֲבִילוֹת עוֹמְדוֹת עֲלֵיכֶם כָּאן, וַאֲנִי רוֹצֶה לְבָדֵק כָּאן אֶת נְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל. כְּתֹב שֵׁם קְדוֹשׁ וּזְרֹק אוֹתוֹ לַמַּיִם, וְיִבָּדְקוּ כֻּלָּם, נָשִׁים וּגְבָרִים, וְלֹא יִשָּׁאֵר לַעַז עַל בָּנַי. וְעַד שֶׁיִּבָּדְקוּ כֻּלָּם כָּאן, לֹא אַשְׁרֶה אֶת שְׁמִי עֲלֵיהֶם. מִיָּד - וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶת הַמַּיִם, זֶה הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, אוֹתוֹ שֶׁהַכֹּהֵן הָיָה כּוֹתֵב לְבָדֵק אֶת נְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאָז - שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ.

דף קכה.

וְאִי תֵּימָא נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יָאוּת, אִינּוּן אֲמַאי. אֶלָּא אוּף אִינּוּן בַּעְיַין, דְּלָא אִסְתַּאֲבוּ בִּנְשֵׁיהוֹן דְּמִצְרָאֵי. וּנְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל לָא אִסְתַּאֲבוּ בְּמִצְרָאֵי, כָּל אִינּוּן שְׁנִין דַּהֲווֹ בֵּינַייהוּ, וְכֻלְּהוּ נָפְקוּ גּוּבְרִין וְנוּקְבִין זַכָּאִין, וְאִשְׁתְּכָחוּ זַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, זַכָּאִין, כְּדֵין (דף קכ"ה ע"א) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁרֵי שְׁמֵיהּ בֵּינַייהוּ, וְעַל דָּא עַל מַיָּא וַדַּאי, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ אוּף הָכָא, בְּמַיָּא בָּדִיק כַּהֲנָא לְאִתְּתָא, וּבִשְׁמָא קַדִּישָׁא. (במדבר ה) וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקַּרְקַע הַמִּשְׁכָּן. מַאן הֶעָפָר. הָא תְּנִינָן, כְּתִיב (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, אֲפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה, כָּל שֶׁכֵּן בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתְּכָחוּ מִנֵּיהּ.

וְאִם תֹּאמַר, נְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל רָאוּי, הֵם לָמָּה? אֶלָּא גַּם הֵם צְרִיכִים, שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ בְּנְשׁוֹת מִצְרַיִם. וּנְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא נִטְמְאוּ בְּמִצְרַיִם כָּל אוֹתָן שָׁנִים שֶׁהָיוּ בֵּינֵיהֶם, וְכֻלָּם יָצְאוּ, גְּבָרִים וְנָשִׁים, זַכָּאִים, וְנִמְצְאוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים וְזַכָּאִים. אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִשְׁרָה שְׁמוֹ בֵּינֵיהֶם, וְעַל זֶה עַל מַיִם וַדַּאי, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. גַּם כָּאן בְּמַיִם בּוֹדֵק הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה, וּבְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ. וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע

הַמִּשְׁכָּן. אֵיזֶה עִפָּר? הֲרֵי לָמַדְנוּ, כְּתוּב (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר. הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר - אֲפִלּוּ גֻּלְגֹּל חַמָּה, כָּל שֶׁכֵּן בֶּן אָדָם שֶׁנִּמְצָא מִמֶּנּוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִלּוּ כְּתִיב וּמִן הֶעָפָר וְלָא יַתִּיר, הֲוִינָא אָמַר הָכִי. אֲבָל כֵּיוָן דִּכְתִיב וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, מַשְׁמַע דְּאַחֲרָא הוּא. אֶלָּא כְּתִיב (ישעיה מא) יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ, אִלֵּין מָארֵיהוֹן דְּקִיסְטִין וּבַלִּיסְטָרָאִין, מָארֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, דַּאֲחִידָן לְתַתָּא. וְעַל דָּא יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִלּוּ כְּתוּב וּמִן הֶעָפָר וְלֹא יוֹתֵר - הֲיִיתִי אוֹמֵר כָּךְ. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, מַשְׁמַע שֶׁאַחֵר הוּא. אֶלָּא כְּתוּב (ישעיה מא) יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ, אֵלֶּה בַּעֲלֵי כְּלֵי זַיִן וּבַלִּיסְטָרָאוֹת, בַּעֲלֵי דִּין הַקָּשֶׁה. מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, שֶׁאֲחוּזִים לְמַטָּה. וְעַל זֶה, יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם.

מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים, אִלֵּין מַי יַמָּא, דְּאִינּוּן מְרִירִין. מַאי הוּא. דָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִשְׁתְּכַח בְּדִינָא, כְּדֵין אִקְרוּן מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים. וּבְגִין כָּךְ מַיָּא דְּיַמָּא דִּלְתַתָּא כֻּלְּהוֹן מְרִירִין.

מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים - אֵלֶּה מֵי יָם שֶׁהֵם מְרִירִים. מַהוּ? זֶה שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְצָא בְּדִין, אָז נִקְרָאִים מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים. וּמְשׁוּם זֶה מֵי הַיָּם שֶׁלְּמַטָּה כֻּלָּם מָ רִירִים.

תָּא חֲזֵי, הַאי יַמָּא קַדִּישָׁא כַּמָּה נַהֲרִין מְתִיקִין עָאלִין בְּגַוָּוהִי, וּבְגִין דְּאִיהִי דִּינָא דְּעָלְמָא, מֵימוֹי מְרִירָן, בְּגִין דְּאָחִיד בָּהּ מוֹתָא לְכָל בְּנֵי עָלְמָא. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן מְרִירָן, כַּד מִתְפַּשְׁטִין מְתִיקִין אִינּוּן. לְזִמְנִין מַיִין דְּיַמָּא מְרִירָן. לְזִמְנִין יַמָּא דְּבָלַע לְכָל שְׁאַר מֵימִין, וְאִקְרֵי יַמָּא דְּקָקָפָא, וּבָלַע כָּל אִינּוּן אַחֲרָנִין, וְשָׁאִיב לוֹן בְּגַוָּויהִי, וְלָא נִיגָרִין לְבַר. לְזִמְנִין שָׁארָן מַיָּיא, וְנַגְדִין מֵהַהוּא יַמָּא, כָּל מַה דְּנָגִיד לְתַתָּאי. וּבְכַמָּה גְּוָונִין קַיְימָא הַאי יַמָּא. הַמַּיִם הַמְאָרְרִים, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי חִיוָּא וְאָטִיל זוּהֲמָא, כְּדֵין הַמַּיִם הַמְאָרְרִים וְעַל דָּא כַּהֲנָא עָבִיד עוֹבָדָא לְתַתָּא, וְאוֹמֵי אוֹמָאָה, וְאִתְעָבִיד דִּינָא.

בֹּא רְאֵה, יָם קָדוֹשׁ זֶה, כַּמָּה נְהָרוֹת מְתוּקִים נִכְנָסִים בְּתוֹכוֹ, וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא דִּין הָעוֹלָם, מֵימָיו מָרִירִים, מִשּׁוּם שֶׁאָחוּז בָּהֶם הַמָּוֶת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֵם מָרִירִים, כְּשֶׁמִּתְפַּשְׁטִים הֵם מְתוּקִים. לִפְעָמִים מֵי הַיָּם מָרִירִים. לִפְעָמִים הַיָּם שֶׁבּוֹלֵעַ לְכָל שְׁאָר הַמַּיִם, וְנִקְרָא יָם קָפוּא, וּבוֹלֵעַ כָּל אוֹתָם אֲחֵרִים וְשׁוֹאֵב אוֹתָם לְתוֹכוֹ, וְלֹא נֶגָרִים הַחוּצָה. לִפְעָמִים שׁוֹרִים הַמַּיִם וּמַשְׁפִּיעִים מֵאוֹתוֹ הַיָּם כָּל מַה שֶּׁשּׁוֹפֵעַ לַתַּחְתּוֹנִים. וּבְכַמָּה גְּוָונִים עָמַד יָם זֶה. הַמַּיִם הַמְאָרְרִים, בְּשָׁעָה שֶׁבָּא הַנָּחָשׁ וְהִטִּיל זֻהֲמָה, אָז הַמַּיִם הַמְאָרְרִים, וְעַל כָּךְ הַכֹּהֵן עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה לְמַטָּה, וְנִשְׁבָּע שְׁבוּעָה, וְנַעֲשָׂה דִּין.

דף קכה:

תָּא חֲזֵי, אִי אִתְּתָא אִשְׁתְּכַחַת זַכְיָיתָא, אִלֵּין מַיִין עָאלִין בְּגַוָּוהִי, (דף קכ"ה ע"ב) וְאִתְהַפְּכָן מְתִיקָן, וְנָקָאן גַּרְמָהִי, וְקַיְימִין בְּגַוָּוהִי, עַד דְּמִתְעַבְּרָא. כֵּיוָן דְּמִתְעַבְּרָא, הֲווֹ מְשַׁפְּרֵי בְּשַׁפִּירֵי

לְעוּבָּרָא דְּמָעָהָא, וְנָפִיק בְּרָא שַׁפִּירָא, נָקִי בְּלָא מוּמָא דְּעָלְמָא. וְאִי לָאו, אִינּוּן מַיִין עַיְילִין בְּגַוָּוהִי, וְאָרְחָא רֵיחָא דְּזוּהֲמָא, וְאִינּוּן מַיִין מִתְהַפְּכִין לְחִוְיָא בִּמְעָהָא, בְּמָה דְּקִלְקְלָה אִתְפְּסַת, וְאִתְחֲזֵי קְלָנָא לְכֹלָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

בֹּא רְאֵה, אִם הָאִשָּׁה נִמְצֵאת זַכָּאִית, מַיִם אֵלֶּה נִכְנָסִים בְּתוֹכָהּ וְנֶהְפָּכִים לִמְתוּקִים, וּמְנַקִּים עַצְמָהּ, וְעוֹמְדִים בְּתוֹכָהּ עַד שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת. כֵּיוָן שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת, הֵיוּ מְיַפִּים בְּיָפְיוֹ לַעֻבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ, וְיוֹצֵא בֶּן יָפֶה, נָקִי בְּלִי מוּם שֶׁל הָעוֹלָם. וְאִם לֹא - הַמַּיִם הָאֵלֶּה נִכְנָסִים בְּתוֹכָהּ, וּמְרִיחָה רֵיחַ זֲהֲמָה, וְאוֹתָם מַיִם מִתְהַפְּכִים לְנָחָשׁ בְּמֵעֶיהָ. בְּמָה שֶׁקִּלְקְלָה נִתְפָּסֶת, וְנִרְאֶה קָלוֹן לַכֹּל, וְכָךְ פֻּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן נְשֵׁי עָלְמָא, בְּאַתְרַיְיהוּ קַיְימֵי וְאִתְדָּנוּ, וְעַל דָּא הַהוּא אֲתָר מַמָּשׁ דְּאִינְהוּ קַיְימֵי, בֵּיהּ אִתְדָּנוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבְעֵי לְדַכְּאָה לְהוּ.

בֹּא רְאֵה, כָּל נְשׁוֹת הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת בִּמְקוֹמָן וְנִדּוֹנוֹת, וְעַל כָּךְ, אוֹתוֹ מָקוֹם מַמָּשׁ שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת, שָׁם נִדּוֹנוֹת. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בָּהֶם וְרוֹצֶה לְזַכּוֹתָם.

רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהלים קכח) אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה וְגוֹ', מַה גֶּפֶן לָא מְקַבֶּלְ עֲלֵיהּ אֶלָּא מִדִּידֵיהּ, כַּךְ אִתְּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, קַיְימָא בְּהַאי גַּוְונָא, דְּלָא מְקַבְּלָא עָלָהּ אֶלָּא הַהוּא בַּר זוּגָהּ. כְּשַׁפְּנִינָן (נ"א כתורא) דָּא, דְּלָא מְקַבְּלָא אֶלָּא הַהוּא בַּר זוּגָהּ. וְעַל דָּא כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ. מַהוּ פּוֹרִיָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים כט) פּוֹרֶה רֹאשׁ. פּוֹרִיָּה: פּוֹרַחַת, דְּאַפִּיקַת עֲנָפִים לְכָל סְטָרָא. וְאָן. בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, וְלָאו לְבַר בְּשׁוּקָא, בְּגִין דְּלָא תֵּיתֵי לְשַׁקְרָא בִּבְרִית עִלָּאָה.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהלים קכח) אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה וְגוֹ'. מַה גֶּפֶן לֹא מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ אֶלָּא מִשֶּׁלָּהּ - כָּךְ אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל עוֹמֶדֶת בִּכְגוֹן זֶה, שֶׁלֹּא מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ אֶלָּא אוֹתוֹ בֶּן זוּגָהּ, כְּמוֹ הַיּוֹנָה (כיונה) הַזֹּו שֶׁלֹּא מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ אֶלָּא אוֹתוֹ בֶּן זוּגָהּ. וְעַל כֵּן, כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ. מַה זֶּה פֹּרִיָּה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט) פֹּרֶה רֹאשׁ. פֹּרִיָּה - פּוֹרַחַת, שֶׁמּוֹצִיאָה עֲנָפִים לְכָל צַד. וְאֵיפֹה? בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, וְלֹא לַחוּץ בַּשּׁוּק, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תָּבֹא לִשְׁקֹר בִּבְרִית עֶלְיוֹנָה.

וּשְׁלֻמֹּה אָמַר, (משלי ב) הָעוֹזֶבֶת אַלּוּף נְעוּרֶיהָ וְאֶת בְּרִית אֱלֹהֶיהָ שָׁכֵחָה. מַאן בְּרִית אֱלֹהֶיהָ. הַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי בְּרִית. וְהֵיא אִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ, בְּגִין כָּךְ בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ.

וּשְׁלֹמֹה אָמַר, (משלי ב) הָעֹזֶבֶת אַלּוּף נְעוּרֶיהָ וְאֶת בְּרִית אֱלֹהֶיהָ שָׁכֵחָה. מַה זֶּה בְּרִית אֱלֹהֶיהָ? אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּרִית וְהִיא הִתְקַשְּׁרָה בּוֹ, בִּגְלַל כָּךְ בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, תּוּנְבָא לֵיתֵי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּשָׁבַק לְאִנְתְּתֵיהּ דְּתִתְחֲזֵי מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁה לְבַר. וְדָא הוּא חַד מֵאִינּוּן צְנִיעוּתָא דְּבֵיתָה. וְאִתְּתָא דְּאָפִיקַת מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁה לְבַר, לְאִתְתַּקָּנָא בֵּיהּ, גָּרִים מִסְכְּנוּתָא לְבֵיתָא. וְגָרִים לִבְנָהָא דְּלָא יִתְחַשְּׁבוּן בְּדָרָא. וְגָרִים מִלָּה אַחֲרָא דְּשַׁרְיָא בְּבֵיתָא. מַאן גָּרִים דָּא. הַהוּא שַׁעֲרָא דְּאִתְחֲזֵי מֵרֵישָׁהּ לְבַר. וּמַה בְּבֵיתָא הַאי, כָּל שֶׁכֵּן בְּשׁוּקָא, וְכָל שֶׁכֵּן חֲצִיפוּתָא אַחֲרָא. וּבְגִין כָּךְ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, קִלְלָה תָּבֹא עַל אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁמַּשְׁאִיר אֶת אִשְׁתּוֹ לְהֵרָאוֹת עִם שֵׂעָרוֹת רֹאשָׁהּ בַּחוּץ, וְזֶה אֶחָד מֵאוֹתָם צְנִיעֻיּוֹת שֶׁל הַבַּיִת. וְאִשָּׁה שֶׁמּוֹצִיאָה מִשֵּׂעָרוֹת רֹאשָׁהּ הַחוּצָה לְהִתְתַּקֵּן בּוֹ, גּוֹרֶמֶת עֲנִי לְבַּיִת, וְגוֹרֶמֶת לְבָנֶיהָ שֶׁלֹּא יֵחָשְׁבוּ בַּדּוֹר, וְגוֹרֶמֶת דָּבָר אַחֵר שֶׁשּׁוֹרֶה בַּבַּיִת. מִי גָּרַם זֶה? אוֹתוֹ שֵׂעָר שֶׁנִּרְאֶה מֵרֹאשָׁהּ הַחוּצָה. וּמַה בַּבַּיִת כָּךְ - כָּל שֶׁכֵּן בַּשּׁוּק, וְכָל שֶׁכֵּן חֲצִיפוּת אַחֶרֶת. וּמִשּׁוּם זֶה, אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ.

דף קכו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֵׂעָרָא דְּרֵישָׁא (דף קכ"ו ע"א) דְּאִתְתָּא דְּאִתְגַּלְיָיא, גָּרִים שֵׂעָרָא אַחֲרָא לְאִתְגַּלְיָיא, וּלְאַפְּנָמָא לָהּ. בְּגִין כַּךְ, בַּעְיָא אִתְּתָא דְּאָפִילוּ טְסִירֵי דְּבֵיתָא, לָא יֶחמוּן שֵׂעָרָא חַד מֵרֵישָׁא, כָּל שֶׁכֵּן לְבַר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֵׂעָר רֹאשׁ הָאִשָּׁה שֶׁמִּתְגַּלֶּה, גּוֹרֵם לְשֵׂעָר אַחֵר לְהִתְגַּלּוֹת וְלִפְגֹּם אוֹתָהּ. מִשּׁוּם כָּךְ צְרִיכָה אִשָּׁה שֶׁאָפִלּוּ קוֹרוֹת בֵּיתָהּ לֹא יִרְאוּ שֵׂעָרָה אַחַת מֵרֹאשָׁהּ, וְכָל שֶׁכֵּן בַּחוּץ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה בִּדְכוּרָא שֵׂעָרָא הוּא חוּמְרָא דְּכֹלָּא, הָכִי נָמֵי לְנוּקְבָא. פּוּק חֲמֵי, כַּמָּה פְּגִימוּ גָּרִים הַהוּא שֵׂעָרָא דְּאִתְּתָא. גָּרִים לְעֵילָּא, גָּרִים לְתַתָּא, גָּרִים לְבַעְלָהּ דְּאִתְלַטְיָיא, גָּרִים מְסָכְּנוּתָא, גָּרִים מִלָּה אַחֲרָא בְּבֵיתָא, גָּרִים דְּיִסְתְּלַק חַשִּׁיבוּתָא מִבְּנָהָא. רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבוּן, מֵחֲצִיפוּ דְּלָהוֹן.

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁבְּזֶכֶר הַשֵּׂעָר הוּא חֲמֻרַת הַכֹּל - כָּךְ גַּם לַנְּקֵבָה. צֵא וּרְאֵה כַּמָּה פְּגָם גּוֹרֵם אוֹתוֹ שֵׂעָר הָאִשָּׁה: גּוֹרֵם לְמַעְלָה וְגוֹרֵם לְמַטָּה, גּוֹרֵם לְבַעְלָהּ לְהִתְקַלֵּל, גּוֹרֵם עֹנִי, וְגוֹרֵם דָּבָר אַחֵר בַּבַּיִת, גּוֹרֵם שֶׁתִּסְתַּלֵּק חֲשִׁיבוּת מִבָּנֶיהָ. הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ מֵחֲצִיפוּתָן.

וְעַל דָּא, בַּעְיָא אִתְּתָא לְאִתְכַּסָּיָא, בְּזִיווֹתֵי דְּבֵיתָא. וְאִי עַבְדַת כֵּן מַה כְּתִיב, (תהלים קכח) בָּנַיִךְ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים. מַהוּ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים. מַה זַּיִת דָּא, בֵּין בְּסְתָוָוא, בֵּין בְּקַיְיטָא, לָא אִתְאֲבִידוּ טַרְפּוֹי, וְתָדִיר אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ חֲשִׁיבוּת יַתִּיר עַל שְׁאַר אִילָנִין. כַּךְ בָּנָהָא יִסְתַּלְקוּן בַּחֲשִׁיבוּ עַל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּבַעְלָהּ מִתְבָּרֵךְ בְּכֹלָּא, בְּבִרְכָאן דִּלְעֵילָּא, בְּבִרְכָאן דִּלְתַתָּא, בְּעוּתְרָא, בִּבְנִין, בִּבְנֵי בְנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קכח) הִנֵּה כִּי כֵן יְבוֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ. וּכְתִיב (תהלים קכח) יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלִַם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּרְאֵה בָּנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. (ישראל סבא קדישא)

וְעַל כָּךְ צְרִיכָה אִשָּׁה לְהִתְכַּסּוֹת בְּזָוִיוֹת בֵּיתָהּ. וְאִם עוֹשָׂה כָּךְ, מַה כָּתוּב? (תהלים קכח) בָּנַיִךְ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים. מַה זֶּה כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים? מַה זַּיִת זֶה, בֵּין בַּסְּתָו בֵּין בַּקַּיִץ לֹא אוֹבְדִים עָלָיו, וְתָמִיד נִמְצֵאת בּוֹ חֲשִׁיבוּת יְתֵרָה עַל שְׁאָר הָאִילָנוֹת - כָּךְ בָּנֶיהָ יַעֲלוּ בַּחֲשִׁיבוּת עַל שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁבַּעְלָהּ מִתְבָּרֵךְ בַּכֹּל: בִּבְרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, בִּבְרָכוֹת שֶׁלְּמַטָּה, בְּעֹשֶׁר, בְּבָנִים וּבִבְנֵי בָנִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) הִנֵּה כִּי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא ה'. וְכָתוּב, יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלִַם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּרְאֵה בָּנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. (ישראל הזקן הקדוש)

רעיא מהימנא אֱלִיָהוּ, קוּם אַפְתַּח עַמִּי בְּפִקּוּדִין, דְּאַנְתְּ הוּא עוֹזֵר לִי, בְּכָל סִטְרָא. דְּהָא עָלָךְ אִתְּמַר בְּקַדְמֵיתָא, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. וּבֶן אַהֲרֹן וַדַּאי אִיהוּ אָח דִּילִי, (משלי יז) אָח לְצָרָה יִוָּלֵד. אֱלִיָהוּ, קוּם פְּתַח אִתִּי בְּמַצְוֹות, שֶׁאַתָּה הוּא עוֹזֵר לִי בְּכָל צַד, שֶׁהֲרֵי עָלֶיךָ נֶאֱמַר בַּתְּחִלָּה, (במדבר כה) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. וּבֶן אַהֲרֹן הוּא וַדַּאי אָח שֶׁלִּי, אָח לְצָרָה יִוָּלֵד.

פְּתַח וְאֱמַר, פְּקוּדָא לְדוּן בְּדִינֵי סוֹטָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא וְגוֹ'. וַדַּאי רוּחַ טוּמְאָה מִתְרַיִן סִטְרִין אִשְׁתְּכַח, חַד בְּשִׁקְרָא, וְחַד בְּקִשּׁוֹט. בְּגִין דָּא, בְּרוּחַ שִׁקְרָא וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהִיא לֹא נְטְמָאָה. וְתָנֵינָא, וְעָבַר עָלָיו וְגוֹ', וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא נְטְמָאָה.

פְּתַח וְאֱמַר, מִצְוָה לְדוּן בְּדִינֵי סוֹטָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא וְגוֹ'. וַדַּאי רוּחַ קִנְאָה נִמְצֵאת בִּשְׁנֵי צְדָדִים, אֶחָד בְּשֶׁקֶר וְאֶחָד בֶּאֱמֶת, בִּגְלַל זֶה, בְּרוּחַ שֶׁקֶר - וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהִיא לֹא נְטְמָאָה. וְלַמַּדְנוּ, וְעָבַר עָלָיו וְגוֹ', וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא נְטְמָאָה.

וְכִי אִית קוּשְׁטָא בְּרוּחַ מְסָאֲבָא. אֶלָּא בְּבַר נָשׁ מִסְטְרָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וְרַע, תַּמָּן יֵצֶר הָרַע, נָחֵשׁ. בְּזִמְנָא דְּאִית לְבַר נָשׁ אִתְּתָא שַׁפִּירָא, בְּכָל עוֹבָדִין טָבִין, דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי יב) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. יֵצֶר הָרַע אִית לֵיהּ קִנְאָה, כְּגַוְונָא דְּאִשְׁכַּחְנָא דְּקִנְיָ אָדָם עַל אִנְתְּתֵיהּ, עַד דְּפַתֵּי לָהּ, וְגָרַם לָהּ מִיתָה. וּלְזִמְנִין שַׁלִּיט עֲלָהּ בְּחוֹבִין, וּמְסָאֵב לָהּ, וְהָא אִתְעֲבִידַת נְבֵלָה.

וְכִי יֵשׁ אֵמֶת בְּרוּחַ טֻמְאָה? אֶלָּא בָּאָדָם מִצַּד עֵץ טוֹב וָרַע, שָׁם יֵצֶר הָרַע, נָחֵשׁ. בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אִשָּׁה יָפָה בְּכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי יב) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, לַיֵּצֶר הָרַע יֵשׁ קִנְאָה, כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנוּ שֶׁקִּנֵּא אָדָם עַל אִשְׁתּוֹ, עַד שֶׁפִּתָּה אוֹתָהּ וְגָרַם לָהּ מִיתָה. וְלִפְעָמִים שׁוֹלֵט עָלֶיהָ בַּעֲבֵרוֹת וּמְטַמֵּא אוֹתָהּ וְנַעֲשֵׂית נְבֵלָה.

וְיֵצֶר הָרַע, מִסִּטְרָא דִּימִינָא, דִּילֵיהּ, דַּרְגָּא דְּיִשְׁמָעֵאל, אִתְקְרֵי נָחֵשׁ. וּמִסִּטְרָא דְּשְׂמָאלָא, דַּרְגֵּיהּ דְּעֵשָׂו סָמָא"ל, אִתְקְרֵי כֶּלֶב, מְמָנָא דְּגֵיהִנֹּם דְּצַוּוֹחַ הַב הַב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב. וּבִרְצוֹנוֹ לֶאֱכֹל נְשָׁמָה טְמֵאָה בְּאֵשׁ שֶׁלּוֹ, גֵּיהִנֹּם. וְעָבַר עָלָיו רוּחַ טֻמְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ בֶּאֱמֶת, וְהִיא נְטְמָאָה.

וּבְגִינָהּ אִתְּמַר, (ויקרא כא) וּבַת אִישׁ כֹּהֵן, דָּא מִיכָאֵל, כִּי תֵּחֵל לִזְנוֹת אֶת אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף. וְתַמָּן אִתּוֹקְדַת הַהִיא זוּהֲמָא, וְאִתְלַבְּנַת אִיהִי מִנַּיְהּ, כַּכֶּסֶף דְּאִתְלַבַּן בְּנוּרָא, וְהַהִיא עוֹפָּרֶת דְּזוּהֲמָא אִתּוֹקַד, וְאִתְעֲבִיד עָפָר, וְאִתְאֲבִיד.

וּבְגִלְגֻּלָּהּ נֶאֱמַר, (ויקרא כא) וּבַת אִישׁ כֹּהֵן - זֶה מִיכָאֵל - כִּי תֵּחֵל לִזְנוֹת אֶת אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף. וְשָׁם נִשְׂרֶפֶת אוֹתָהּ זֻהֲמָא, וּמִתְלַבֶּנֶת הִיא מִמֶּנּוּ כְּכֶסֶף שֶׁמִּתְלַבֵּן בָּאֵשׁ, וְאוֹתָהּ עֹפֶרֶת שֶׁל זֻהֲמָא נִשְׂרֶפֶת, וְנַעֲשֵׂית עָפָר וְנֶאֱבֶדֶת.

כְּגַוְונָא דָּא בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד אִינּוּן מְחַלְּלִין אוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְיעוּל לוֹן בְּגָלוּתָא דִּבְנֵי עֵשָׂו וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל, תְּחוֹת שִׁעְבּוּדָא דְּלֵהוֹן, דְּדַרְגַּיְיהוּ כֻּלָּ"ב וְנָחָ"שׁ, וְאִתְּדָנוּ תַּמָּן, וּבְהוֹן יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְּרְפוּ כִּצְרוֹף הַכֶּסֶף וְכִבְחוֹן הַזָּהָב, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה יג) וּצְרַפְתִּים כִּצְרֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת הַזָּהָב, עַד דְּיִתְקַיְּים בָּהוּ, (ישעיה א) אֵם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ.

כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהֵם מְחַלְּלִים אֶת הַתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכְנִיס אוֹתָם לְגָלוּת בְּנֵי עֵשָׂו וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל שֶׁתַּחַת שִׁעְבּוּדָם, שֶׁדַּרְגָּתָם כֻּלָּ"ב וְנָחָ"שׁ, וְנִדּוֹנִים שָׁם, וּבָהֶם יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְטָרְפוּ כְּצָרְפָ הַכֶּסֶף וְכִבְחֹן הַזָּהָב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (זכריה יג) וּצְרַפְתִּים כְּצָרְפָ אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת הַזָּהָב, עַד שֶׁיִּתְקַיֵּים בָּהֶם, (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ.

וְאֵילָנָא דְּטוֹב וָרָע, בְּגִינֵיהּ אִתְמַר, (שמות טו) וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם וְגוֹ'. בְּגִין דַּהֲווֹ יִשְׂרָאֵל עִם עֵרֶב רַב, כֻּלְּהוּ הֲווֹ אִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, וְעַל דָּא, חֲצָיוֹ מָתוֹק מִסְטָרָא דִּימִינָא. וְחֲצָיוֹ מַר, מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא. וּבְזִמְנָא דְּעֵרֶב רַב הֲווֹ מַחֲטִיאִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הֲווֹ כְּאִילּוּ הֲווֹ כֻּלְּהוּ מִסְטָרָא דְּרָע. וּמַיָּא אִתְהַדְּרָא כֻּלְּהוּ מְרִירִין, כְּהַהוּא עֵץ מַר בְּמַיָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות טו) וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם.

וְעֵץ טוֹב וָרָע, בִּגְלָלוֹ נֶאֱמַר (שמות טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם וְגוֹ'. מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עִם עֵרֶב רַב, כֻּלָּם הָיוּ עֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע, וְעַל זֶה חֲצָיוֹ מָתוֹק מִצַּד יָמִין, וְחֲצָיוֹ מַר מִצַּד שְׂמֹאל. וּבְזִמַּן שֶׁעֵרֶב רַב הָיוּ מַחֲטִיאִים אֶת יִשְׂרָאֵל, הָיָה כְּאִלּוּ הָיוּ כֻּלָּם מִצַּד הָרָע, וְהַמַּיִם חָזְרוּ לִהְיוֹת מְרִירִים כְּמוֹ אוֹתוֹ עֵץ מַר בַּמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם.

וְהַאי עֵץ מַר, אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּנִסְיוֹנָא דְּסוֹטָה, אִי סָטַת תְּחוֹת בַּעְלָהּ, אִינּוּן מַיִּין דְּאַשְׁקְיִין לָהּ אִתְהַדְּרוּ מְרִירִין, וּבְהוֹן וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ, וְאִי לָא סָטַת מַה כְּתִיב, וְנִקְתָה וְנִזְרְעָה זָרַע, וְאוֹלִידַת בַּר. אוּף הָכָא וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

וְעֵץ מַר זֶה הוּא כְּמוֹ נִסְיוֹן הַסּוֹטָה. אִם סָטְתָה תַּחַת בַּעְלָהּ, אוֹתָם מַיִם שֶׁמַּשְׁקִים אוֹתָם חוֹזְרִים לִהְיוֹת מְרִירִים, וּבָהֶם צָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ. וְאִם לֹא סָטְתָה, מַה כְּתוּב? וְנִקְתָה וְנִזְרְעָה זָרַע, וּמוֹלִידָה בֵּן. אַף כָּאן וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

כְּגַוְונָא דָּא, יִתְעָבִיד לְנַסָּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל יב) יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים, דְּאִינּוּן מִסְטָרָא דְּטוֹב, וְקַיְימִין בְּנִסְיוֹנָא. וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים אִינּוּן מִסְטָרָא דְּרָע, וְיִתְקַיֵּים בָּהוֹן (יחזקאל יג) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וְקָטִיל לוֹן.

כְּמוֹ זֶה יַעֲשֶׂה לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בַּגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים - שֶׁהֵם מִצַּד הַטּוֹב, וְעוֹמְדִים בַּנִּסָּיוֹן. וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים - הֵם מִצַּד הָרָע, וְיִתְקַיֵּם בָּהֶם (יחזקאל יג) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ, וְהוֹרֵג אוֹתָם.

(דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַבִּינוּ, מִסְטָרָא דְּבִינָה, דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, בְּגִינֵיהוּ אִתְמַר, (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ בְּהַאי חִבּוּרָא דִּילָךְ דְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר, מִן זוֹהֲרָא דְּאִימָא עִלָּאָה תִּשּׁוּבָה.

בְּאִלֵּין לָא צָרִיךְ נִסְיוֹן, וּבְגִין דַּעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעַם מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִיהוּ הַאי סִפְרָא הַזֹּהַר, יִפְקוּן בֵּיהּ מִן גָּלוּתָא בְּרַחֲמֵי. וְיִתְקַיֵּים בְּהוֹן, (דברים לב) יְיָ בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ - מִצַּד הַבִּינָה, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, בְּגִלְגֻּלָּם נֶאֱמַר (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, בְּחִבּוּר זֶה שֶׁלְּךָ, שֶׁהוּא סִפְרָא הַזֹּהַר, מִזֹּהַר הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה תִּשּׁוּבָה. בְּאֵלֶּה לֹא צָרִיךְ נִסְיוֹן, וּמְשׁוּם שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לִטְעֹם מֵעֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא סִפְרָא הַזֹּהַר הַזֶּה, יֵצְאוּ בּוֹ מֵהַגָּלוּת, וְיִתְקַיֵּים בָּהֶם (דברים לב) ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

וְאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֶיתֵּר טוּמְאָה וְטָהֳרָה, לָא שַׁלְטָא עַל יִשְׂרָאֵל יַתִּיר, דְּהָא פַּרְנָסָה דִּילָן לָא לִיהֱוֵי, אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלֵית תַּמָּן לָא קְשָׁיָא מִסִּטְרָא דְּרַע, וְלָא מַחֲלוֹקֶת מֵרוּחַ הַטּוּמְאָה, דִּכְתִיב, (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

וְעֵץ טוֹב וָרָע, שֶׁהוּא אִסּוּר וְהֶתֵּר, טָמְאָה וְטָהֳרָה, לֹא שׁוֹלֵט יוֹתֵר עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֲרֵי פַּרְנָסָתֵנוּ לֹא תִהְיֶה אֶלָּא מִצַּד עֵץ הַחַיִּים, שֶׁאֵין שָׁם לֹא קְשִׁי מִצַּד הָרַע, וְלֹא מַחֲלֹקֶת מֵרוּחַ הַטֻּמְאָה, שֶׁכָּתוּב (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

דְּלֹא יִתְפַּרְנְסוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מֵעִמֵּי הָאָרֶץ, אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּטוֹב, דְּאָכְלִין טָהֳרָה כָּשֵׁר הֵיתֵּר, וְלָא מֵעֲרֶב רַב, דְּאָכְלִין טוּמְאָה פָּסוּל אִיסּוּר, דְּאִינּוּן מְסָאֲבִין, דְּמָסָאֲבִין גַּרְמַיְיהוּ בְּנִדָּה שִׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה. בְּגִין דְּאִינּוּן בְּנוֹי דְּלִילִית, דְּאִיהִי, נִדָּה שִׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה חַזְרִין לְשָׁרְשַׁיְיהוּ. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (ישעיה יד) כִּי מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע.

שֶׁלֹּא יִתְפַּרְנְסוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מֵעִמֵּי הָאָרֶץ אֶלָּא מִצַּד הַטּוֹב, שֶׁאוֹכְלִים טָהֳרָה, כָּשֵׁר, הֶתֵּר, וְלֹא מֵעֲרֶב רַב שֶׁאוֹכְלִים טֻמְאָה, פָּסוּל, אִסּוּר. שֶׁהֵם טְמֵאִים, שֶׁמְּטַמְּאִים עַצְמָם בְּנִדָּה שִׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁהֵם בְּנֵי לִילִית, שֶׁהִיא נִדָּה שִׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה, חוֹזְרִים לְשָׁרְשָׁם, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה יד) כִּי מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע.

וּבְזִמְנָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע שַׁלְטָא, דְּאִיהוּ חוּלִין דְּטָהֳרָה, וְחוּלִין דְּטוּמְאָה. אִינּוּן חֲכָמִים דְּדַמְיִין לְשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב, לֵית לוֹן אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לוֹן אִינּוּן חוּלִין. כְּגַוְונָא דְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דְּלֵית לֵיהּ, אֶלָּא מַה דְּמִתַּקְנִין לֵיהּ בְּיוֹמֵי דְּחוֹל.

וּבְזִמַן שֶׁעֵץ טוֹב וָרָע שׁוֹלֵט, שֶׁהוּא חֻלִּין שֶׁל טָהֳרָה וְחֻלִּין שֶׁל טֻמְאָה, הֵם חֲכָמִים שֶׁדּוֹמִים לְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אֵין לָהֶם אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לָהֶם אוֹתָם חֻלִּין, כְּמוֹ יוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁמְּתַקְּנִים לוֹ בֵּימוֹת הַחֹל.

וּבְזִמְנָא דְּשַׁלְטָא אִילָנָא דְּחַיֵּי, אִתְכַּפְיָיא אִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, וְלָא יְהֵא לְעַמֵּי הָאַרְצוֹת, אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לוֹן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאִתְכַּפְיָין תְּחוֹתַיְיהוּ, וּכְאִלּוּ לָא הֲווֹ בְּעָלְמָא.

וּבְזִמַן שֶׁשּׁוֹלֵט עֵץ הַחַיִּים, נִכְפֶּה עֵץ טוֹב וָרָע, וְלֹא יִהְיֶה לְעַמֵּי הָאָרֶץ, רַק מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לָהֶם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְנִכְפִּים תַּחְתֵּיהֶם, וּכְאִלּוּ לֹא הָיוּ בָּעוֹלָם.

וְהָכִי אִיסּוּר וְהֶיתֵּר, טוּמְאָה וְטַהֳרָה, לָא אִתְעֲבַר מֵעַמֵּי הָאָרֶץ. דְּמִסִּטְרַיְיהוּ לֵית בֵּין גָּלוּתָא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ (לגבייהו) אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכִיּוֹת בִּלְבַד דְּאִינּוּן לָא טַעֲמִין מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְצָרִיךְ לוֹן מַתְנִיתִין בְּאִיסּוּר וְהֶיתֵּר

טוּמְאָה וְטָהֳרָה. אֶלָּא יְהוֹן מְבוּזִים קֳדָם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּגַוְונָא דַּחֲשׁוֹכָא קַמֵּי נְהוֹרָא, דְּעֲרַב רַב אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ אִינּוּן חֲשׁוּכִין. וְלָא אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא עַבְדִּין זְבִינִין לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאִינּוּן כִּבְעִירִין. וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְכֵן אִסּוּר וְהֶתֵּר, טֻמְאָה וְטָהֳרָה, לֹא עוֹבֵר מֵעַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁמִּצַּדָּם אֵין בֵּין גָּלוּת לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ (אליהם) אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת בִּלְבַד, שֶׁהֵם לֹא טוֹעֲמִים מֵעֵץ הַחַיִּים, וְצָרִיךְ לָהֶם מִשְׁנָה בְּאִסּוּר וְהֶתֵּר, טֻמְאָה וְטָהֳרָה. אֶלָּא יִהְיוּ מְבֻזִּים לִפְנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים כְּמוֹ חֹשֶׁךְ לִפְנֵי הָאוֹר, שֶׁעֲרֶב רַב הֵם עַמֵּי הָאָרֶץ, הֵם חֲשׁוּכִים. וְלֹא נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא עֲבָדִים מְכוּרִים לְיִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהֵם כִּבְהֵמוֹת, וְכָךְ פֵּרְשׁוּהָ.

וְיִשְׂרָאֵל אִתְקְרִיאוּ אָדָם, וּמִנַּיִן דְּאִית בְּהוֹן בְּעִירָא וְאָדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי - הֵם עַמֵּי אֲרָצוֹת טוֹבִים מִצַּד הַטּוֹב. אָדָם אַתֶּם - תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וּבְקֹרֶא דָּא נָמֵי רָמִיז לֵיהּ, (תהלים פא) לוֹ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. בְּתַר דְּאָמַר עַמִּי, אֲמַאי קָאָמַר יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא עַמִּי: עַמֵּי הָאָרֶץ. יִשְׂרָאֵל: תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וּבְגִינַיְיהוּ אִתְמַר (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה.

וּבְפָסוּק זֶה גַּם רָמוּז לוֹ, (תהלים פא) לוֹ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אַחַר שֶׁאָמַר עַמִּי, לָמָּה אָמַר יִשְׂרָאֵל? אֶלָּא עַמִּי - עַמֵּי הָאֲרָצוֹת. יִשְׂרָאֵל - תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וּבְגָלְלוֹ נֶאֱמַר (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיָד רָמָה. כְּגַוְונָא דְּפָלִיג לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּטוּרָא דְסִינַי, הָכִי פָּלִיג לוֹן בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בֵּהוֹן, (שמות יג) וַחֲמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. מִסְטְרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּאִינּוּן נ' שְׁנִין דְּיוֹבְלָא. אִתְמַר בֵּהוֹן, (שמות יט) הֵמָּה יַעֲלוּ בָהֶר. וּבֵהוֹן (שמות יד) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְלוֹן אִתְמַר (שמות יט) וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים, דְּאִינּוּן עֲנָנֵי כָּבוֹד. וַאֲבִיא אֶתְכֶם אֵלָי. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה, הָכִי יָפִיק לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, בְּכָל הַאי יְקָר.

כְּמוֹ שֶׁחִלְּקָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּהַר סִינַי, כָּךְ חִלְּקָם בַּגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה, שֶׁיִּשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם יג) וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, מִצַּד עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהֵם חֲמִשִּׁים שְׁנוֹת יוֹבֵל, נֶאֱמַר בָּהֶם (שם יט) הֵמָּה יַעֲלוּ בָהֶר. וּבָהֶם (שם יד) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְלָהֶם נֶאֱמַר (שם יט) וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים, שֶׁהֵם עֲנָנֵי כָבוֹד, וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיָד רָמָה, כָּךְ יוֹצִיא אֶת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּכָל הַכָּבוֹד הַזֶּה.

וּכְגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּעַמֵּי הָאָרֶץ מִסְטְרָא דְּטוֹב, (שמות יט) וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר. הָכִי יְהוֹן בְּמַפְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, תְּחוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּעַבְדָּא דְּאָזִיל לְרַגְלַיָּא דְסוּסְיָא דְּמָארֵיהּ. וּכְגַוְונָא דְּאָמַר לוֹן בְּתַחְתִּית הָהָר, אִם תְּקַבְּלוּ תּוֹרָתִי מוּטָב, וְאִם לָאו שָׁם תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם. הָכִי יֵימָא בְּמַפְקָנָא פּוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, אִם תְּקַבְּלוּן עֲלֵיכוֹן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּמַפְקָנָא דְּגָלוּתָא, כְּאָדָם דְּרָכִיב עַל סוּסְיָא, וְעַבְדָּא דְּמְשַׁמֵּשׁ לֵיהּ מוּטָב. וְאִם לָאו תַּמָּן תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם, בְּגָלוּתָא.

וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּעַמֵּי הָאָרֶץ מִצַּד הַטּוֹב, (שם) וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר - כָּךְ יִהְיֶה בַּיְצִיאָה הָאַחֲרוֹנָה תַּחַת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּעֶבֶד שֶׁהוֹלֵךְ לְרַגְלֵי סוּס בְּעָלָיו, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם בְּתַחְתִּית הָהָר: אִם תְּקַבְּלוּ תּוֹרָתִי - מוּטָב, וְאִם לָאו - שָׁם תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם. כָּךְ יִהְיֶה בִּיצִיאַת גְּאֻלָּה אַחֲרוֹנָה: אִם תְּקַבְּלוּ עֲלֵיכֶם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בִּיצִיאַת הַגְּלוּת, כְּאָדָם שֶׁרוֹכֵב עַל סוּס וְעֶבֶד שֶׁמְּשַׁמְּשׁוֹ - מוּטָב. וְאִם לֹא - שָׁם תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם בַּגָּלוּת.

וְעֵרֶב רַב כְּנָוונָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (שמות כ) וַיַּרְא הָעָם וַיָּנוּעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחוֹק. הֲכִי יְהוֹן רְחִיקִין מִן פּוּרְקָנָא, וְיִחְמוּן לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וּלְעַמָּא קַדִּישָׁא בְּכָל הַאי יְקָר, וְאִינּוּן רְחִיקִין מִינַּיְיהוּ. וְאִי בָּעוּ לְאִתְחַבָּרָא בַּהֲדַיְיהוּ מַה כְּתִיב בְּהוּ, (שמות יט) לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה. בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים לב) יְיָ בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר, וְהָא אוּקְמוּהָ אֵין מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. (שמואל א ב) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדְּמוּ, אִינּוּן עֵרֶב רַב. וּבְגִין דָּא אָמַר נְבִיאָה עֲלַיְיהוּ, (יחזקאל יג) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ.

וְעֵרֶב רַב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם, (שמות כ) וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק. כָּךְ יִהְיוּ רְחוֹקִים מִן הַגְּאֻלָּה, וְיִרְאוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְהָעָם הַקָּדוֹשׁ בְּכָל הַכָּבוֹד הַזֶּה, וְהֵם רְחוֹקִים מֵהֶם. וְאִם יֵרְדוּ לְהִתְחַבֵּר אִתָּם, מַה כָּתוּב בָּהֶם? (שם יט) לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה. בְּאוֹתוֹ זְמַן יִתְקַיֵּם בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים לב) ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר, וְהֵרֵי פֵּרְשׁוּהָ, אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. (שמואל א ב) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדְּמוּ - הֵם עֵרֶב רַב. וּמְשׁוּם זֶה אָמַר עֲלֵיהֶם הַנָּבִיא, (יחזקאל יג) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ.

אָמַר אֱלִיָּהוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הָא שַׁעֲתָא אִיהִי לְסַלְקָא לְעֵילָּא, בְּאוֹמָאָה אִימָּא אַנְתְּ, דְּהָא בְּגִינָךְ אֲנָא בָּעֵי לְסַלָּקָא. דְּיָהִיב לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְשׁוּ, לְאִתְגַּלְיָיא לָךְ בְּבֵית אֲסוּרִים דִּילָךְ, בִּקְבוּרָה דִּילָךְ, וּלְמֶעְבַּד עִמָּךְ טִיבוּ, דְּאַנְתְּ מְחוֹלָל בְּחוֹבִין דְּעַמָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ.

אָמַר אֱלִיָּהוּ, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הֲרֵי שָׁעָה הִיא לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, בְּשָׁבוּעָה אֲמֹר אַתָּה, שֶׁהֲרֵי בִּגְלָלְךָ אֲנִי רוֹצֶה לַעֲלוֹת. שֶׁנָּתַן לִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְשׁוּת לְהִתְגַּלּוֹת לְךָ בְּבֵית הָאֲסוּרִים שֶׁלְּךָ, בִּקְבוּרָתְךָ, וְלַעֲשׂוֹת עִמְּךָ טוֹב, שֶׁאַתָּה מְחוֹלָל בַּחֲטָאֵי הָעָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ בִּשְׁמָא דְיִדְוָ"ד, לָא תְּאַחַר בְּכָל יְכוֹלְתָּךְ, דְּהָא אֲנָא בְּצַעֲרָא סַגִּי. (שמות ב) וַיְהִי כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, עוֹזֵר לִי, לְאַפָּקָא לִי מֵהַאי צַעֲרָא, בְּהַאי קְבוּרָה דְּאִתְמַר עָלַי, (ישעיה נג) וַיִּתֵּן אֶת הָרְשָׁעִים קִבְרוֹ, וְלֹא אִשְׁתְּמוֹדָעָן בִּי, וַאֲנִי חָשִׁיב בְּעֵינַיְיהוּ בֵּין עֵרֶב רַב רַשִׁיעַיָּיא, כְּכֻלֵּב מֵת דְּסָרַח בֵּינַיְיהוּ, דְּחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח בֵּינַיְיהוּ, בְּכָל קַרְתָּא וְקַרְתָּא, וּבְכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל מְפוּזָרִין בֵּינַיְיהוּ בֵּין מַלְכָוָון. וְאִתְהַדְּרוּ אִינּוּן עֵרֶב רַב רַעְיָין עַל יִשְׂרָאֵל, עַאנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְמַר בְּהוּ (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם, וְלֵית לוֹן יְכוֹלְת לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

אָמַר לוֹ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, בְּשָׁבוּעָה עָלֶיךָ בְּשֵׁם ה', אַל תְּאַחַר בְּכָל יְכֹלְתְּךָ, שֶׁהֲרֵי אֲנִי בְּצַעַר רַב. (שמות ב) וַיְהִי כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, עוֹזֵר לִי, לְהוֹצִיאֵנִי מִצַּעַר זֶה, בְּקִבְּרוּרָה זוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עָלַי, (ישעיה נג) וַיִּתֵּן אֶת הָרְשָׁעִים קִבְרוֹ, וְלֹא נוֹדַע בִּי, וַאֲנִי חָשׁוּב בְּעֵינֵיהֶם, בֵּין עֵרֶב רַב הָרְשָׁעִים, כְּכֶלֶב מֵת שֶׁסָּרַח בֵּינֵיהֶם, שֶׁחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח בֵּינֵיהֶם בְּכָל עִיר וְעִיר וּבְכָל מָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְפֻזָּרִים בֵּינֵיהֶם בֵּין הַמַּלְכִים. וְחָזְרוּ

אוֹתָם עֶרֶב רַב רוֹעִים עַל יִשְׂרָאֵל, צֹאן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל לד) וְאַתֵּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם, וְאֵין לָהֶם יְכֹלֶת לַעֲשׂוֹת טוֹב עִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטְא מְסוֹבְבִים מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ, וּמַחֲרִימִין עֶרֶב רַב בֵּינֵיהוּ. וְלָא יַהֲבִין לוֹן בְּאַתְרִין סַגִּיאִין אֶלָּא דְּבָר קָצוּב, דְּלָא יְהֵא תְּקוּמָה לְנְפִילוּ דִּלְהוֹן, וַאֲפִילוּ חַיֵּי שְׁעָה. וְכָל חֲכָמִים וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטְא בְּצַעֲרָא בְּדוֹחֲקָא בְּיַגוֹנָא, חֲשִׁיבִין כְּכָלְבִים. (מיכה ד) בָּנִים הַמְסוּלָאִים בַּפָּז אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי חֶרֶשׂ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת. דְּלָא אַשְׁכָּחוּ אַכְסַנְיָא בֵּינֵיהוּ.

וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטְא מְסוֹבְבִים מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ, וּמַחֲרִימִים עֶרֶב רַב בֵּינֵיהֶם. וְלֹא נוֹתְנִים לָהֶם בִּמְקוֹמוֹת רַבִּים, אֶלָּא דָּבָר קָצוּב, שֶׁלֹּא תִהְיֶה תְּקוּמָה לְנְפִילָתָם, וַאֲפִלּוּ חַיֵּי שָׁעָה. וְכָל הַחֲכָמִים וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטְא בְּדַחַק וְיָגוֹן, חֲשׁוּבִים כִּכְלָבִים, בָּנִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ לִנְבְלֵי חֶרֶשׂ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת. שֶׁלֹּא מָצְאוּ אַכְסַנְיָה בֵּינֵיהֶם.

וְאִינּוּן עֶרֶב רַב, אִינּוּן עֲתִירִין, בְּשַׁלְוָה, בְּחֶדְוָה, בְּלָא צַעֲרָא, בְּלָא יְגוֹנָא כְּלָל, גַּוְלָנִין מָארֵי שׁוֹחַד, דְּאִינּוּן דַּיָּינִין רִישֵׁי עַמָּא. (בראשית ו) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, עָלְיְיהוּ אִתְּמַר (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. בְּאוֹמְאָה עָלָךְ זְמָנָא תְּנֵינָא, בְּחַי יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, דְּכָל אִלֵּין לָא יִפְלוּן מִפּוּמָךְ, בְּכָל יְכָלְתָּךְ לְמִלְּא בְּהוֹן קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאַחְזָאָה דּוֹחֲקָא דִּלְהוֹן. (ע"כ רעיא מהימנא) (אמור פ"ט ע"א כי אם בתולה וכו')

וְאוֹתָם עֶרֶב רַב הֵם עֲשִׁירִים בְּשַׁלְוָה, בְּשִׂמְחָה, בְּלִי צַעַר, בְּלֹא יָגוֹן כְּלָל, גַּוְלָנִים, בַּעֲלֵי שׁוֹחַד, שֶׁהֵם דַּיָּנִים רָאשֵׁי הָעָם. (בראשית ז) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם. עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. בְּשָׁבוּעָה עָלֶיךָ פַּעַם שְׁנִיָּה, בְּחַי ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֹא יִפְּלוּ מִפִּיךָ, בְּכָל יְכָלְתְּךָ לְדַבֵּר אוֹתָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְהַרְאוֹת אֶת הַדַּחַק שֶׁלָּהֶם.

(במדבר ו) אִישׁ כִּי יַפְלִיא לִנְדֹּר וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיה נ) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ וְגוֹ'. מַדּוּעַ בָּאתִי. כַּמָּה חֲבִיבִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבְכָל אֲתָר דְּאִינּוּן שַׁרְיָין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא אַעְדֵי רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ מִנְּהוֹן, מַה כְּתִיב, (שמות כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ סְתָם, דְּכָל בֵּי כְּנִישְׁתָּא דְּעָלְמָא מִקְדָּשׁ אִקְרֵי. וְהָא אוּקְמוּהָ. וּשְׁכִינְתָּא אַקְדִּימַת לְבֵי כְּנִישְׁתָּא.

אִישׁ כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר וְגוֹ'. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ישעיה נ) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ וְגוֹ'. מַדּוּעַ בָּאתִי. כַּמָּה חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבְּכָל מָקוֹם בּוֹ הֵם שׁוֹרִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא בֵּינֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא מַעֲבִיר אַהֲבָתוֹ מֵהֶם. מַה כָּתוּב? (שמות כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ סְתָם. שֶׁכָּל בֵּית כְּנֶסֶת בָּעוֹלָם נִקְרָא מִקְדָּשׁ, וְהָרֵי פֵּרְשׁוּהָ. וְהַשְּׁכִינָה מַקְדִּימָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת.

זַכָּאָה הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתְּכַח מֵאִינּוּן עַשָּׂרָה קַדְמָאָה בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא, בְּגִין דִּבְהוּ אִשְׁתְּלִים מַה דְּאִשְׁתְּלִים, וְאִינּוּן מִתְקַדְּשֵׁי בְּקַדְמִיתָא בִּשְׁכִינְתָּא. וְהָא אִתְּמַר. וְהָא בַּעְיָא דְּיִשְׁתְּכָחוּ עַשָּׂרָה בְּזִמְנָא חֲדָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא. וְלָא יִיתוּ פִּסְקֵי פִּסְקֵי, דְּלָא יִתְעַכֵּב שְׁלִימוּ דְּשַׁיְיפִין, דְּהָא

בַּר נָשׁ בְּזִמְנָא חַד עָבֵד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְקִין לֵיהּ כַּחֲדָא כָּל שַׁיְיפֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים לב) הוּא עָשְׂךָ וַיְכוֹנְנֶךָּ. (חסר וזהו הוא)

אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁנִּמְצָא מֵעֲשָׂרָה הָרִאשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ נִשְׁלָם מַה שֶּׁנִּשְׁלָם, וְהֵם מִתְקַדְּשִׁים בַּהַתְחָלָה בַּשְּׁכִינָה, וְהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְהֲרֵי צָרִיךְ שֶׁיִּמָּצְאוּ עֲשָׂרָה בִּזְמַן אֶחָד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא יָבֹאוּ קִבּוּצוֹת קִבּוּצוֹת, שֶׁלֹּא תִתְעַכֵּב שְׁלֵמוּת הָאֵיבָרִים, שֶׁהֲרֵי הָאָדָם בִּזְמַן אֶחָד עֲשָׂאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִתְקִינוֹ כְּאֶחָד כָּל הָאֵיבָרִים. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים לב) הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָּ.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּלִימוּ שַׁיְיפוֹי, בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְתַּקַּן לְכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא כַּדְקָא יָאוּת. כְּגַוְונָא דָּא, כֵּיוָן דִּשְׁכִינְתָּא אַקְדִּימַת לְבֵי כְנִישְׁתָּא, בַּעְיַין עַשְׂרָה דְּיִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן כַּחֲדָא, וְיִשְׁתְּלִים מַה דְּיִשְׁתְּלִים. וּלְבָתַר דְּאִתְתַּקַּן כֹּלָּא. וּבְמָה הִיא תִּיקוּנָא דְּכֹלָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי יד) בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ, וְעַל דָּא עַמָּא דְּאִתְיַיאן לְבָתַר כֵּן, כֻּלְּהוּ תִּיקוּנָא דְּגוּפָא. בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁלְמוּ אֵיבְרֵי הָאָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן הִתְתַּקֵּן לְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר כְּרָאוּי. כְּמוֹ זֶה, כֵּיוָן שֶׁשְּׁכִינָה מְקֻדֶּמֶת לְבֵית הַכְּנֶסֶת, צָרִיךְ עֲשָׂרָה שֶׁיִּמָּצְאוּ שָׁם כְּאֶחָד, וְיִשְׁתַּלֵּם מַה שֶּׁיִּשְׁתַּלֵּם. וְאַחַר שֶׁמִּתְתַּקֵּן הַכֹּל. וּבַמָּה הוּא תִּקּוּן הַכֹּל? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד) בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ. וְעַל זֶה הָעָם שֶׁבָּא אַחַר כָּךְ, כֻּלָּם תִּקּוּן הַגּוּף.

וְכַד אָתַת אַקְדִּימַת שְׁכִינְתָּא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא אַתְיַיאן כַּחֲדָא כַּדְקָא יָאוּת. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָארֵי, מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. מַאי וְאֵין אִישׁ. דְּלָא מִתְתַּקְּנֵי שַׁיְיפֵי, וְלָא אִשְׁתְּלִים גּוּפָא. דְּכַד גּוּפָא לָא אִשְׁתְּלִים, אֵין אִישׁ. וּבְגִין כָּךְ, וְאֵין אִישׁ דַּיְיקָא. וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּגוּפָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא, קְדוּשָׁה עִלָּאָה אַתְיָא וְעָאל בְּהַאי גּוּפָא, וְאִתְעֲבִיד תַּתָּאָה, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא מַמָּשׁ. וּכְדֵין, כֹּלָּא בַּעְיַין דְּלָא יִפְתְּחוּן פּוּמָא בְּמִילֵּי דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּהָא קַיְימֵי יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלִימוּ עִלָּאָה, וּמִתְקַדְּשֵׁי בִּקְדוּשָׁה עִלָּאָה, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

וּכְשֶׁבָּאָה וּמַקְדִּימָה שְׁכִינָה, וּבְנֵי אָדָם לֹא בָאִים כָּרָאוּי - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא, מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. מַה זֶּה וְאֵין אִישׁ? שֶׁלֹּא מְתֻקָּנִים הָאֵיבָרִים וְלֹא הֻשְׁלַם הַגּוּף. שֶׁכְּשֶׁגּוּף לֹא מֻשְׁלָם, אֵין אִישׁ. וּמְשׁוּם זֶה, וְאֵין אִישׁ דָּוְקָא. וּבֹא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַגּוּף הֻשְׁלַם לְמַטָּה, קְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה בָּאָה וְנִכְנֶסֶת בְּגוּף זֶה, וְנַעֲשֶׂה לְמַטָּה כְּמוֹ לְמַעְלָה מַמָּשׁ, וְאָז הַכֹּל צְרִיכִים שֶׁלֹּא יִפְתְּחוּ פֶּה בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם. מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי עוֹמְדִים יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלֵמוּת עֶלְיוֹנָה וּמִתְקַדְּשִׁים בִּקְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה, אַשְׁרֵי חֶלְקָם.

(במדבר ו') אִישׁ כִּי יַפְלִיא וְגוֹ'. מַאי כִּי יַפְלִיא. דְּאִתְפְּרַשׁ מִשְּׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, לְאִתְקַדְּשָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא שְׁלִים. בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אָתֵי לְאִתְדַּכְּאָה, מַדְכִּין לֵיהּ. בַּר נָשׁ דְּבָעֵי לְאִתְקַדְּשָׁא, מְקַדְּשִׁין לֵיהּ. וּפַרְסֵי עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא, קְדוּשָׁה דְּאִתְקְדַּשׁ בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (חסר)

אִישׁ כִּי יַפְלִא וְגוֹ'. מַה זֶּה כִּי יַפְלִא? שֶׁנִּפְרַד מִשָּׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם לְהִתְקַדֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה וּלְהַמְצֵא שָׁלֵם. בְּשָׁעָה שֶׁבָּא אָדָם לִטָּהֵר - מְטַהֲרִים אוֹתוֹ. אָדָם שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקַדֵּשׁ - מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ, וּפוֹרְסִים עָלָיו קְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה, קְדֻשָּׁה שֶׁהִתְקַדֵּשׁ בָּהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים קג) לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהּ, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּרוֹזָא קָארֵי וְאָמַר, (משלי א) עַד מָתַי פְּתָאִים תְּאֲהֲבוּ פֶתִי וְגוֹ'. (ירמיה ג) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם. וְלֵית מַאן דְּיַרְכִּין אוּדְנֵיהּ, אוֹרַיְיתָא קָא מַכְרְזָא קַמַּיְיהוּ, וְלֵית מַאן דְּיַשְׁגַּח.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים קג) לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה' וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ. כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל וְלִדְעַת בַּעֲבוֹדַת רִבּוֹנוֹ, שֶׁהֲרֵי בְּכָל יוֹם וְיוֹם הַכָּרוֹז קוֹרֵא וְאוֹמֵר: (משלי א) עַד מָתַי פְּתָיִם תְּאֲהֲבוּ פֶתִי וְגוֹ'. (ירמיה ג) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם. וְאֵין מִי שֶׁיַּרְכִּין אָזְנָיו. הַתּוֹרָה מַכְרִיזָה לִפְנֵיהֶם, וְאֵין מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ.

דף קכו:

תָּא חֲזֵי, בַּר נָשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא, וְהוּא חָשִׁיב דְּדִילֵיהּ הוּא תָּדִיר וְיִשְׁתְּאַר בְּגַוְויהּ לְדָרֵי דָּרִין, עַד דְּאִיהוּ אָזִיל בְּעָלְמָא, יָהֲבִין לֵיהּ בְּקוּלְרָא, עַד דְּאִיהוּ יְתִיב, דַּיְינִין לֵיהּ בְּקִינְפּוֹן עִם שְׁאַר בְּנֵי דִּינָא. אִי אִשְׁתְּכַח לֵיהּ סַנֵּיגוֹרָא, הָא אִשְׁתְּזִיב מִן דִּינָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר וְגוֹ'. מַאן (דף קכ"ו ע"ב) הוּא סַנֵּיגוֹרָא. אִלֵּין עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן, דְּקָיְימֵי עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ.

בֹּא רְאֵה, בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְחוֹשֵׁב שֶׁשֶּׁלּוֹ הוּא תָּמִיד וְיִשָּׁאֵר בְּתוֹכוֹ לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. עַד שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בָּעוֹלָם, נוֹתְנִים אוֹתוֹ בְּקוּלָּר. עַד שֶׁהוּא יוֹשֵׁב, דָּנִים אוֹתוֹ בְּמוֹשַׁב הַדַּיָּנִים עִם שְׁאָר בְּנֵי הַדִּין. אִם נִמְצָא לוֹ סָנֵגוֹר - הֲרֵי נִצּוֹל מֵהַדִּין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר וְגוֹ'. מִי הוּא הַסָּנֵגוֹר? אֵלֶּה מַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים שֶׁעוֹמְדִים עַל הָאָדָם בְּשָׁעָה שֶׁמִּצְטָרֵךְ לָהֶם.

וְאִי לָא יִשְׁתְּכַח עָלֵיהּ סַנֵּיגוֹרָא, הָא אִתְחַיַּיב מִן דִּינָא לְאִסְתַּלָּקָא מִן עָלְמָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כַּד אִיהוּ שָׁכִיב בְּקוּלָּרָא דְּמַלְכָּא, עַד דְּזָקִיף עֵינוֹי, חָמָא דְּאַתְיָין לְגַבֵּיהּ תְּרֵין, דְּכַתְבִין קַמַּיְיהוּ כָּל מַה דְּעָבִיד בְּהַאי עָלְמָא. וְכָל מַה דְּאַפִּיק מִן פּוּמָא, וְיָהִיב דִּינָא (נ"א חושבנא) עַל כֻּלָּא וְכַתְבִין קַמַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (עמוס ד) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שִּׂיחוֹ וְגוֹ'. וְהוּא אוֹדֵי עֲלַיְיהוּ.

וְאִם לֹא יִמָּצֵא עָלָיו סָנֵגוֹר - הֲרֵי הִתְחַיֵּב מֵהַדִּין לְהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כְּשֶׁשּׁוֹכֵב בְּקוּלַּר הַמֶּלֶךְ, עַד שֶׁמַּרִים עֵינָיו, רוֹאֶה שֶׁבָּאִים אֵלָיו שְׁנַיִם שֶׁכּוֹתְבִים לְפָנָיו כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְכָל מַה שֶּׁהוֹצִיא מִפִּיו, וְנוֹתֵן דִּין (חשבון) עַל הַכֹּל וְכוֹתְבִים לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (עמוס ד) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שִּׂיחוֹ וְגוֹ'. וְהוּא מוֹדֶה עֲלֵיהֶם.

מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּהַהוּא עוֹבָדָא דְּאִיהוּ עָבִיד, סַלְקָא וְקַיְימָא עֲלֵיהּ לְאַסְהֲדָא בֵּיהּ, וְקַיְימִין לְאַסְהֲדָא עָלֵיהּ, וְכֻלְּהוּ נַחְתִּין וְאִתְרְשִׁימוּ קַמֵּיהּ, וְקַיְימֵי קַמֵּיהּ, וְלָא מִתְעַבְּרָן מִנֵּיהּ, עַד שַׁעֲתָא דְּאִתְדָּן בְּהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּעָבִיד בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ זְמִינִין וְקַיְימֵי לְאַסְהֲדָא בֵּיהּ, וְלָא אִתְאֲבִידוּ מִינֵּיהּ.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂה, עוֹלֶה וְעוֹמֵד עָלָיו לְהָעִיד בּוֹ, וְעוֹמְדִים לְהָעִיד עָלָיו, וְכֻלָּם יוֹרְדִים וְנִרְשָׁמִים לְפָנָיו וְעוֹמְדִים לְפָנָיו, וְלֹא עוֹבְרִים מִמֶּנּוּ עַד שָׁעָה שֶׁנִּדּוֹן בָּהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁעָשָׂה בֶּן אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם זְמִינִים וְעוֹמְדִים לְהָעִיד בּוֹ, וְלֹא נֶאֱבְדוּ מִמֶּנּוּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּמַפְקֵי לֵיהּ לְקִבְרָא, כֻּלְּהוּ מִתְעַתְּדָן וְאָזְלֵי קַמֵּיהּ. וּתְלַת כָּרוֹזֵי מַכְרְזֵי. חַד קַמֵּיהּ, וְחַד מִימִינֵיהּ, וְחַד מִשְּׂמָאלֵיהּ. וְאָמְרֵי דָּא פְּלָנְיָא דְּמָרִיד בְּמָארֵיהּ. מָרִיד לְעֵילָּא, מָרִיד לְתַתָּא, מָרִיד בְּאוֹרַיְיתָא, מָרִיד בְּפִיקּוּדוֹי. חָמוּ עוֹבָדוֹי, חָמוּ מִלּוֹי, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

וּבְשָׁעָה שֶׁמּוֹצִיאִים אוֹתוֹ לַקֶּבֶר, כֻּלָּם מִזְדַּמְּנִים וְהוֹלְכִים לְפָנָיו. וּשְׁלֹשָׁה כְּרוֹזִים מַכְרִיזִים.. אֶחָד לְפָנָיו, וְאֶחָד מִימִינוֹ, וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ, וְאוֹמְרִים: זֶה פְּלוֹנִי שֶׁמָּרַד בְּרִבּוֹנוֹ.. מָרַד לְמַעְלָה, מָרַד לְמַטָּה, מָרַד בַּתּוֹרָה, מָרַד בְּמִצְוֹותָיו. רְאוּ מַעֲשָׂיו! רְאוּ דְּבָרָיו! טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא!

עַד דְּמָטֵי לְגַבֵּי קִבְרָא, כֻּלְּהוּ מֵתִין אִתְרַגְזוּן מִדּוּכְתַּיְיהוּ עָלֵיהּ, וְאָמְרֵי וַוי וַוי דָּא אִתְקְבַר בְּגִנּוֹן. עוֹבָדוֹי וּמִלּוֹי אַקְדָּמָן וְעָאלִין לְקִבְרָא, וְקַיְימֵי עָלֵיהּ דְּהַהוּא גּוּפָא, וְרוּחֵיהּ אָזְלָא וְשָׁאט, וּמִתְאַבְּלָא עַל גּוּפָא. כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ אִתְטְמַר בְּבֵי קִבְרֵי, דּוּמָ"ה קָדִים (ס"א קאים) וְנָפִיק תְּחוֹת יְדֵיהּ, תְּלָתָא בֵּי דִּינָא, דִּי מְמָנָן עַל דִּינָא דְּקִבְרָא, וּתְלַת שַׁרְבִיטֵי דְּאֶשָּׁא בִּידַיְיהוּ, וְדַיְינִין רוּחָא וְגוּפָא כַּחֲדָא. וַוי עַל הַהוּא דִּינָא, וַוי עַל עוֹבָדוֹי.

עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַקֶּבֶר, כָּל הַמֵּתִים רוֹגְזִים עָלָיו מִמְּקוֹמָם וְאוֹמְרִים: אוֹי אוֹי שֶׁזֶּה נִקְבַּר בְּתוֹכֵנוּ! מַעֲשָׂיו וּדְבָרָיו מַקְדִּימִים וְנִכְנָסִים לַקֶּבֶר, וְעוֹמְדִים עַל אוֹתוֹ גּוּף, וְרוּחוֹ הוֹלֶכֶת וְשָׁטָה וּמִתְאַבֶּלֶת עַל הַגּוּף. כֵּיוָן שֶׁהָאָדָם נִטְמָן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, דּוּמָ"ה מַקְדִּים וְיוֹצֵא תַּחַת יָדָיו שְׁלֹשָׁה בְּתֵי דִינִים שֶׁמְּמֻנִּים עַל דִּין הַקֶּבֶר, וּשְׁלֹשָׁה שִׁרְבִיטֵי אֵשׁ בִּידֵיהֶם, וְדָנִים רוּחַ וְנֶפֶשׁ כְּאֶחָד. אוֹי עַל אוֹתוֹ הַדִּין! אוֹי עַל מַעֲשָׂיו!

בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ תָּפִיס בְּקוּלְרָא דְּמַלְכָּא, וְאִתְּדָן דִּינֵיהּ, וְאִשְׁתְּלִים, דְּלָא אִשְׁתְּכַח עָלֵיהּ סַנֵּיגוֹרְיָא. וְסַנְטִירָא דְּמַלְכָּא נָחִית, וְקָאִים קַמֵּיהּ, לַרְגְלוֹי, וְחַד סַיְיפָא שְׁנָנָא בִּידֵיהּ.

בְּשָׁעָה שֶׁהוּא תָּפוּס בְּקוֹלַר הַמֶּלֶךְ וְנִדּוֹן דִּינוֹ וְנִשְׁלַם, שֶׁלֹּא נִמְצָא עָלָיו סָנֵגוֹר, וְשׁוֹטֵר הַמֶּלֶךְ נוֹחֵת, וְעוֹמֵד לְפָנָיו לְרַגְלָיו, וְחֶרֶב שְׁנוּנָה אַחַת בְּיָדוֹ.

זָקִיף בַּר נָשׁ עֵינוֹי, וְחָמֵי כְּתָלֵי בֵּיתָא דְּמִתְלַהֲטָן בְּאֶשָּׁא (דזיוא) מְנִיהּ אַדְהָכֵי חָמֵי לֵיהּ קַמֵּיהּ כּוּלֵיהּ מָלֵי עֵינִין, לְבוּשֵׁיהּ אֶשָּׁא דְּלָהִיט קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא חָמוּ מַלְאָכָא בְּשׁוּקָא, וְקַיְימֵי קַמֵּיהּ, וּשְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא לָא חָמָאן לֵיהּ.

מַרִים הָאִישׁ אֶת עֵינָיו, וְרוֹאֶה כְּתָלֵי הַבַּיִת לוֹהֲטִים בְּאֵשׁ (הזיו) מִמֶּנּוּ. וּבֵין כָּךְ רוֹאֶה אוֹתוֹ לְפָנָיו כֻּלּוֹ מָלֵא עֵינַיִם, לְבוּשׁוֹ אֵשׁ לוֹהֵט לִפְנֵי הָאָדָם. כָּךְ הוּא וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה בְּנֵי אָדָם רָאוּ מַלְאָךְ בַּשּׁוּק וְעָמְדוּ לְפָנָיו, וּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם לֹא רָאוּ אוֹתוֹ.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגוֹ'. הֵיךְ יָכִיל לְאִתְחָזָאָה בְּאַרְעָא. אֶלָּא מִלָּה דָּא, הָא אוּקְמוּהָ, דְּכִיוָן דְּנָחִית מַלְאָכָא לְאַרְעָא, אִתְלַבַּשׁ בְּגוּפָא, וְאִתְחָזֵי לְמַאן דְּאִתְחָזֵי, בְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּאִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ. וְאִי לָאו, לָא יָכִיל לְמִסְבַּל לֵיהּ עָלְמָא וּלְאִתְחָזָאָה. כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן הַאי דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא צְרִיכִין לֵיהּ.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגוֹ', אֵיךְ יָכוֹל לְהֵרָאוֹת בָּאָרֶץ? אֶלָּא דָּבָר זֶה כְּךָ בֵּאֲרוּהוּ: שֶׁכְּיָון שֶׁיּוֹרֵד מַלְאָךְ לָאָרֶץ, מִתְלַבֵּשׁ בְּגוּף, וְנִרְאֶה לְמִי שֶׁנִּרְאֶה בְּאוֹתוֹ לְבוּשׁ שֶׁהוּא לָבוּשׁ בּוֹ. וְאִם לֹא, לֹא יָכוֹל הָעוֹלָם לְסָבְלוֹ וּלְהֵרָאוֹת בּוֹ. כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן זֶה שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם צְרִיכִים אוֹתוֹ.

תִּלַּת טִפִּין בְּחַרְבֵּיהּ וְכוּ', וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא. כְּיָון דְּחָמֵי לֵיהּ, אִזְדָּעְזָע כָּל גּוּפֵיהּ וְרוּחֵיהּ, וְלִבֵּיהּ לָא שָׁכִיךְ, בְּגִין דְּאִיהוּ מַלְכָּא דְּכָל גּוּפָא. וְרוּחָא דִּילֵיהּ אַזְלָא בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, וְאִשְׁתְּאִיל מִנַּיְיהוּ, כְּבַר נָשׁ דְּאִשְׁתְּאִיל מֵחַבְרֵיהּ, לְמֵהַךְ לַאֲתָר אַחֲרָא. כְּדֵין הוּא אוֹמֵר וַיּוֹ עַל מַה דְּעָבַד, וְלָא מְהַנְיָא לֵיהּ, אֶלָּא אִי אַקְדִּים אַסְוָותָא דִּתְשׁוּבָה, עַד לָא מָטָא הַהִיא שַׁעֲתָא.

שָׁלֹשׁ טִפּוֹת בְּחַרְבּוֹ, וַהֲרֵי בֵּאֲרוּהוּ הַחֲבֵרִים. כֵּיוָן שֶׁרוֹאֵהוּ, מִזְדַּעֲזֵעַ כָּל גּוּפּוֹ וְרוּחוֹ, וְלִבּוֹ לֹא שׁוֹכֵךְ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁל כָּל הַגּוּף. וְרוּחוֹ הוֹלֶכֶת בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף, וְנִפְרֶדֶת מֵהֶם, כְּמוֹ בֶּן אָדָם שֶׁנִּפְרָד מֵחֲבֵרוֹ לְלֶכֶת לְמָקוֹם אַחֵר. אָז הוּא אוֹמֵר אוֹי עַל מַה שֶּׁעָשָׂה - וְלֹא עוֹזֵר לוֹ, אֶלָּא אִם הִקְדִּים רְפוּאַת הַתְּשׁוּבָה עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעָה אוֹתָהּ שָׁעָה.

דָּחִיל הַהוּא בַּר נָשׁ, וּבָעֵי לְאִתְטַמְּרָא וְלָא יָכִיל. כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלָא יָכִיל, הוּא פָּתַח עֵינוֹי, וְאִית לֵיהּ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְאִסְתָּכַל בֵּיהּ בְּעַיְינִין פְּקִיחִין. וּכְדֵין הוּא מָסִיר גַּרְמֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ. וְהַהוּא שַׁעֲתָא, הוּא עִידָּן דְּדִינָא רַבָּא, דְּבַר נָשׁ אִתְדָּן בֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא. וּכְדֵין רוּחָא אָזְלָא בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, וְאִשְׁתְּאִיל מִינַּיְיהוּ, וְשָׁאט בְּכָל שַׁיְיפִין, וְאִזְדַּעְזָעָא לְכָל סִטְרִין וְכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא כֻּלְּהוּ מִזְדַּעְזָעָן.

פּוֹחֵד אוֹתוֹ הָאִישׁ וְרוֹצֶה לְהִסְתַּתֵּר וְלֹא יָכוֹל. כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל, הוּא פּוֹתֵחַ עֵינָיו, וְיֵשׁ לוֹ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וּמִסְתַּכֵּל בּוֹ בְּעֵינַיִם פְּקוּחוֹת. וְאָז הוּא מוֹסֵר עַצְמוֹ וְנַפְשׁוֹ. וְאוֹתָהּ שָׁעָה הוּא זְמַן דִּין הַגָּדוֹל שֶׁהָאָדָם נִדּוֹן בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאָז הָרוּחַ הוֹלֶכֶת בְּכָל הָאֵיבָרִים שֶׁל הַגּוּף וְנִפְרֶדֶת מֵהֶם, וּמְשׁוֹטֶטֶת בְּכָל הָאֵיבָרִים וּמִזְדַּעְזַעַת לְכָל הַצְּדָדִים, וְכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף כֻּלָּם מִזְדַּעְזְעִים.

כַּד מָטָא רוּחָא לְכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא, וְאִשְׁתְּאִיל מִנֵּיהּ. נָפַל זִיעָא עַל הַהוּא שַׁיְיפָא, וְרוּחָא אִסְתְּלִיק מִנֵּיהּ. וּמֵיַּד מִית הַהוּא שַׁיְיפָא. וְכֵן בְּכֻלְּהוּ.

כְּשֶׁמַּגִּיעָה הָרוּחַ לְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר וְנִפְרֶדֶת מִמֶּנּוּ, נוֹפֶלֶת זֵיעָה עַל אוֹתוֹ אֵיבָר, וְהָרוּחַ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, וּמֵיָּד מֵת אוֹתוֹ אֵיבָר, וְכֵן בְּכֻלָּם.

כֵּיוָן דְּמָטֵי רוּחָא לְמֵיפַּק, דְּהָא אִשְׁתְּאִיל מִכָּל גּוּפָא, כְּדֵין שְׁכִינְתָּא קָיְימָא עֲלֵיהּ. וּמֵיָּד פָּרְחָא מִן גּוּפָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּאִתְדַּבַק בָּהּ, וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דִּרְחִיקִין מִנָּהּ, וְלָא מִתְדַּבְּקִין בָּהּ.

כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעָה הָרוּחַ לָצֵאת, שֶׁהֲרֵי נִפְרֶדֶת מִכָּל הַגּוּף, אָז הַשְּׁכִינָה עוֹמֶדֶת עָלָיו, וּמִיָּד פּוֹרַחַת מֵהַגּוּף. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּדְבָּק בָּהּ! אוֹי לְאוֹתָם רְשָׁעִים שֶׁרְחוֹקִים מִמֶּנָּה וְלֹא מִתְדַּבְּקִים בָּהּ!

דף קכז.

וְכַמָּה בֵּי דִינָא אַעְבַּר בַּר נָשׁ כַּד נָפִק מֵהַאי עָלְמָא. חַד הַהוּא דִּינָא עִלָּאָה דְּקָאָמַרָן, כַּד נָפִיק רוּחָא מִן גּוּפָא. וְחַד דִּינָא, כַּד עוֹבָדוֹי וּמִלּוֹי אָזְלִין קַמֵּיהּ, וְכָרוֹזֵי מַכְרְזֵי עֲלוֹי. וְחַד דִּינָא, כַּד עָיֵיל לְקִבְרָא (דף קכ"ז ע"א) וְחַד דִּינָא דְּקִבְרָא. וְחַד דִּינָא דְּתוֹלַעְתָּא. וְחַד דִּינָא דְּגֵיהִנָּם. וְחַד דִּינָא דְּרוּחָא דְּאָזְלָא וְשָׁאט בְּעָלְמָא, וְלָא אַשְׁכַּח אֲתָר, עַד דְּיִשְׁתְּלִימוּ עוֹבָדוֹי. וְדַאי שִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלוֹי. בְּגִין כַּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ, כַּד אִיהוּ אִשְׁתְּכַח בְּהַאי עָלְמָא, לְדַחֲלָא מִן מָארֵיהּ, וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּעוֹבָדוֹי, וְייתוּב מִנַּייהוּ קַמֵּי מָרֵיהּ.

וְכַמָּה בָּתֵּי דִינִים עוֹבֵר הָאִישׁ כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה? אֶחָד - אוֹתוֹ דִּין עֶלְיוֹן שֶׁאֲמַרְנוּ כְּשֶׁיּוֹצֵאת הָרוּחַ מֵהַגּוּף. וְאֶחָד דִּין, כְּשֶׁמַּעֲשָׂיו וּדְבָרָיו הוֹלְכִים לְפָנָיו וְהַכְּרוֹזִים מַכְרִיזִים עָלָיו. וְאֶחָד דִּין כְּשֶׁנִּכְנָס לַקֶּבֶר. וְאֶחָד דִּין הַקֶּבֶר. וְאֶחָד דִּין הַתּוֹלַעַת. וְאֶחָד דִּין הַגֵּיהִנֹּם. וְאֶחָד דִּין הָרוּחַ שֶׁהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת בָּעוֹלָם וְלֹא מוֹצֵאת מָקוֹם עַד שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ מַעֲשָׂיו. וַדַּאי שִׁבְעָה עִדָּנִים יַחְלְפוּ עָלָיו. בִּגְלַל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בָּעוֹלָם הַזֶּה לִירָא מֵרִבּוֹנוֹ וּלְהִסְתַּכֵּל בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּמַעֲשָׂיו, וְיָשׁוּב מֵהֶם לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ.

כַּד אִסְתַּכַּל דָּוִד מַלְכָּא בְּאִינּוּן דִּינִין דְּבַר נָשׁ, כַּד אִסְתַּלַּק מֵהַאי עָלְמָא, אַקְדִּים וְאָמַר, (תהלים קג) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ, עַד דְּלָא תִּפּוֹק מֵעָלְמָא, הַשְׁתָּא דְּאַנְתְּ אִשְׁתְּכַחַת עִם גּוּפָא. וְכָל קָרְבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ, אַתּוּן שַׁיְיפֵי דְּמִשְׁתַּתְּפֵי בְּרוּחָא, הַשְׁתָּא דְּאִשְׁתְּכַחַת עִמְּכוֹן, אַקְדִּימוּ לְבָרְכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, עַד לָא יְמְטֵי זִמְנָא, דְּלָא תֵּיכְלוּן לְבָרְכָא לֵיהּ, וּלְאוֹדָאָה עֲלַייכוּ.

כְּשֶׁהִסְתַּכֵּל דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּאוֹתָם דִּינֵי הָאָדָם כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, הִקְדִּים וְאָמַר, (תהלים קג) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה', עַד שֶׁלֹּא תֵּצֵא מֵהָעוֹלָם, כָּעֵת שֶׁאַתְּ נִמְצֵאת עִם הַגּוּף. וְכָל קָרְבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ, אַתֶּם הָאֵיבָרִים שֶׁמִּשְׁתַּתְּפִים בָּרוּחַ, כָּעֵת שֶׁהִיא נִמְצֵאת אִתְּכֶם, הַקְדִּימוּ לְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעַ זְמַן שֶׁלֹּא תוּכְלוּ לְבָרְכוֹ וּלְהוֹדוֹת עֲלֵיכֶם.

תָּא חֲזֵי אִישׁ כִּי יַפְלִיא לִנְדּוֹר נֶדֶר, נָזִיר דְּאַקְדִּים בְּהַאי עָלְמָא, לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקִדּוּשָׁה דְּמָארֵיהּ (במדבר ו) מַיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חוֹמֶץ יַיִן וְגוֹ'. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, כֵּיוָן דְּאָסִיר לֵיהּ חַמְרָא,

עֲנָבִים לָמָּה. דְּהָא בְּכַהֲנֵי כְּתִיב יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ וְגוֹ', יָכוֹל עֲנָבִים נָמֵי לָא, בַּעֲנָבִים שָׁרֵי. הָכָא לַנְּזִיר, מַאי טַעְמָא אָסַר לֵיהּ עֲנָבִים.

בֹּא רְאֵה, אִישׁ כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר. נְזִיר שֶׁהִקְדִּים בָּעוֹלָם הַזֶּה לְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת רִבּוֹנוֹ, מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְגוֹ'. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לוֹ יַיִן - עֲנָבִים לָמָּה? שֶׁהֲרֵי בַּכֹּהֲנִים כְּתוּב (ויקרא י) יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ וְגוֹ'. יָכוֹל גַּם עֲנָבִים? לֹא. בַּעֲנָבִים מֻתָּר. כָּאן לַנְּזִיר, מָה הַטַּעַם אָסוּר לוֹ עֲנָבִים?

אֶלָּא, עוֹבָדָא דָּא, וּמִלָּה דָּא, רָזָא עִלָּאָה הוּא, לְאִתְפָּרְשָׁא מִן דִּינָא בְּכֹלָּא. וְהָא יְדִיעָא הַהוּא אִילָנָא דְּחָב בֵּיהּ אָדָם קַדְמָאָה, עֲנָבִים הֲווֹ. וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה, דְּהָא יַיִן וְשֵׁכָר וַעֲנָבִים, בְּסִטְרָא חַד אִתְאֲחָדוּ. יַיִן לְעֵילָּא וְאוֹקְמוּהָ. שֵׁכָר לִשְׁמָאלָא, דְּהָא שֵׁכָר מִיַּיִן נָפְקָא. עֲנָבִים דְּכָנִישׁ כֻּלְּהוּ לְגַבַּיְיהוּ, וְדָא הוּא אִילָנָא דְּחָב בֵּיהּ אָדָם קַדְמָאָה. בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא בְּחַד סִטְרָא אִתְאֲחָד. וְאִי תֵּימָא דְּהַאי נָזִיר שָׁבִיק מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה. (ס"א כלום) לָאו הָכִי, אֶלָּא לָא אִתְחֲזֵי בֵּיהּ עוֹבָדָא מִסְטָר שְׁמָאלָא כְּלוּם.

אֶלָּא מַעֲשֶׂה זֶה וְדָבָר זֶה סוֹד עֶלְיוֹן הוּא לְהַפְרֵד מֵהַדִּין בַּכֹּל. וַהֲרֵי יָדוּעַ אוֹתוֹ עֵץ שֶׁחָטָא בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן, עֲנָבִים הָיוּ. וְזֶהוּ סוֹד הַדָּבָר, שֶׁהֲרֵי יַיִן וְשֵׁכָר וַעֲנָבִים בְּצַד אֶחָד נֶאֱחָזוּ. יַיִן לְמַעְלָה, וּפֵרְשׁוּהָ. שֵׁכָר לִשְׂמֹאל, שֶׁהֲרֵי שֵׁכָר יוֹצֵא מִיַּיִן. עֲנָבִים, שֶׁכּוֹנְסִים כֻּלָּם אֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ עֵץ שֶׁחָטָא בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן. בִּגְלַל זֶה הַכֹּל נֶאֱחָז בְּצַד אֶחָד. וְאִם תֹּאמַר שֶׁנָּזִיר זֶה עָזַב אֱמוּנָה עֶלְיוֹנָה - (כלום) לֹא כָּךְ, אֶלָּא לֹא נִרְאָה בּוֹ מַעֲשֶׂה מִצַּד שְׂמֹאל כְּלוּם.

תָּא חֲזֵי, דְּהָכִי אוֹלִיפְנָא מִסִּפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְהָכִי הוּא. כְּתִיב גַּדֵּל פְּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ, בָּעֵי דְּיִתְרַבֵּי שְׂעַר רֵישֵׁיהּ וְדִיקְנֵיהּ, וְיִתְפָּרֵשׁ מִיַּיִן וְשֵׁכָר וַעֲנָבִים, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ סְטָר שְׂמָאלָא, וְלָא תַּלְיָין שַׂעֲרָא. יַיִן אִימָא עִלָּאָה. שֵׁכָר סִטְרָא דַּאֲחִידוּ בֵּיהּ לֵיוָאֵי וְנַפְקֵי מִיַּיִן עִלָּאָה וְלָא תָּלֵי שַׂעֲרָא. וּבְגִין כָּךְ כַּד סְלִיקוּ לֵיוָאֵי לְהַהוּא אֲתָר, בָּעַיִין לְאַעְבָּרָא כָּל שַׂעֲרָא דִּלְהוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר ח) וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם. (קכ"א ע"ב).

בֹּא רְאֵה, שֶׁהֲרֵי לָמְדְנוּ מִסִּפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְכָךְ הוּא: כָּתוּב גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ, צָרִיךְ שֶׁיִּתְרַבֶּה שְׂעַר רֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ, וְיִפָּרֵשׁ מִיַּיִן וְשֵׁכָר וַעֲנָבִים, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם צַד שְׂמֹאל, וְהַשְּׂעָרוֹת לֹא תְּלוּיוֹת. יַיִן - הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה (בינה). שֵׁכָר - צַד שֶׁאֲחוּזִים בּוֹ לְוִיִּם, וְיוֹצֵא מִיַּיִן עֶלְיוֹן, וְלֹא תְּלוּי הַשֵּׂעָר. וּמִשּׁוּם כָּךְ עוֹלִים הַלְוִיִּם לְאוֹתוֹ מָקוֹם, צָרִיךְ לְהַעֲבִיר כָּל שְׂעָרָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ח) וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם.

עֲנָבִים אִימָא תַּתְּאָה, דְּכָנִישׁ יַיִן וְשֵׁכָר לְגַוָּוהִי, וְעַל דָּא אִתְפְּרַשׁ מִכָּל סְטָר שְׂמָאלָא, דְּלָא לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא דִּילְהוֹן לְגַבֵּיהּ. עֲנָבִים דָּא לָא תָּלֵי שַׂעֲרָא וְדִיקְנָא. דְּהָא נוּקְבָא בַּעְיָיא לְסַפְּרָא שַׂעֲרָא, כַּד אַתְיָא לְאִזְדַּוְּוגָא בִּדְכוּרָא, וְהָא דִּיקְנָא לָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ. בְּגִין כָּךְ הוּא תָּלֵי שַׂעֲרָא דְּרֵישָׁא וְדִיקְנָא, וְרָזָא דְּמִלָּה (שופטים יג) נְזִיר אֱלֹהִים אִקְרֵי, וְלָא נָזִיר יָיִ, פָּרִישׁ מִדִּינָא כֹּלָּא.

עֲנָבִים - הַאִם הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁכּוֹנֶסֶת יַיִן וְשֵׁכָר לְתוֹכָהּ, וְעַל כָּךְ נִפְרָד מִכָּל צַד שְׂמֹאל, שֶׁלֹּא לְהַרְאוֹת מַעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶם אֵלָיו. עֲנָבִים זֶה לֹא תוֹלֶה שֵׂעָר וְזָקֵן, שֶׁהֲרֵי הַנְּקֵבָה צְרִיכָה לְסַפֵּר שְׂעָרָהּ כְּשֶׁבָּאָה לְהִזְדַּוֵּג בְּזָכָר, וַהֲרֵי זָקֵן לֹא נִמְצָא בָּהּ. בְּגַלַּל זֶה הוּא תוֹלֶה שֵׂעָר הָרֹאשׁ וְהַזָּקֵן, וְסוֹד הַדָּבָר - נְזִיר אֱלֹהִים (שופטים יג) נִקְרָא, וְלֹא נְזִיר ה', פָּרוּשׁ מֵהַדִּין כֻּלּוֹ.

תָּא חֲזֵי, עַל דָּא כְּתִיב, וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְגוֹ'. עַל נַפְשׁוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל הַנֶּפֶשׁ סְתָם. וּמַאי אִיהוּ. דָּא עֲנָבִים, דְּאִקְרֵי נֶפֶשׁ. וְעַל דָּא כְּתִיב חָטָא, בְּגִין דְּסָטָר דִּילֵיהּ יַיִן וְשֵׁכָר הוּא, וְגָרַע מִנַּיהּ אָתָר דִּינָא. חָטָא, מַאי חָטָא. אֶלָּא גָּרַע דִּינָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ.

בֹּא רְאֵה, עַל זֶה כָּתוּב, וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וְגוֹ'. עַל נַפְשׁוֹ לֹא כָּתוּב, אֶלָּא עַל הַנֶּפֶשׁ סְתָם. וּמַהוּ? זֶה עֲנָבִים, שֶׁנִּקְרָא נֶפֶשׁ. וְלָכֵן כָּתוּב חָטָא, מִשּׁוּם שֶׁצַּד שֶׁלּוֹ יַיִן וְשֵׁכָר הוּא, וְגָרַע מִמֶּנּוּ מָקוֹם דִּין. חָטָא, מַה זֶּה חָטָא? אֶלָּא גָּרַע דִּין הַנֶּפֶשׁ.

אִי הָכִי, אֲמַאי וְכִפֶּר עָלָיו. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא קָא אַתְיָא לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא מְקַבְּלָן לֵיהּ הָנֵי אַתְרֵי, עַד דְּיִמְלֵךְ בְּכַהֲנָא, וִיכַפֶּר עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שָׁדֵי לוֹן לְבַר בְּקַדְמֵיתָא, כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא אָתֵי לְגַבַּיְיהוּ, בָּעֵי לְאִתְחַבְּרָא תְּקוּנָא דְּכַפָּרָה, וְיִקַּבְּלוּן לֵיהּ, וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה. (ודאי בכלא).

אִם כָּךְ, לָמָּה וְכִפֶּר עָלָיו? מִשּׁוּם שֶׁעַכְשָׁו בָּא לְהִתְחַבֵּר אִתָּם, וְלֹא מְקַבְּלִים אוֹתוֹ מִקּוֹמוֹת אֵלֶּה, עַד שֶׁיִּמְלֹךְ בַּכֹּהֵן וִיכַפֵּר עָלָיו. מִשּׁוּם שֶׁהוּא זָרַק אוֹתָם הַחוּצָה בַּהַתְחָלָה, כֵּיוָן שֶׁכָּעֵת בָּא אֲלֵיהֶם, צָרִיךְ לְהִתְחַבֵּר תִּקּוּן שֶׁל כַּפָּרָה וִיקַבְּלוּהוּ, וְזֶהוּ סוֹד הַדָּבָר. (ודאי בכל).

וְאִי תֵּימָא, שִׁמְשׁוֹן נְזִיר אֱלֹהִים הֲוָה, אֲמַאי אִתְעַנַּשׁ. אֶלָּא שַׁפִּיר הוּא מִלָּה, דְּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. וַהֲוָה לֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בְּדִידֵיהּ, בְּמָה דְּאִתְחָזֵי לֵיהּ. וְהוּא דְּהֲוָה קַדִּישׁ, אַעָרֵב הַהִיא קְדוּשָׁה בִּבַת אֵל נֵכָר, וְשָׁבִיק אַתְרֵיהּ, דְּאִתְחָזֵי לְהַהִיא קְדוּשָׁה, וּבְגִין כָּךְ אִתְעַנַּשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, שִׁמְשׁוֹן נְזִיר אֱלֹהִים הָיָה, לָמָּה נֶעֱנַשׁ? אֶלָּא נָאֶה הוּא הַדָּבָר, שֶׁבָּעַל בַּת אֵל נֵכָר, וְהָיָה לוֹ לְהִתְחַבֵּר בְּשֶׁלּוֹ, בְּמַה שֶׁרָאוּי לוֹ. וְהוּא, שֶׁהָיָה קָדוֹשׁ, עֵרֶב אוֹתָהּ קְדֻשָּׁה בְּבַת אֵל נֵכָר, וְעָזַב מְקוֹמוֹ שֶׁרָאוּי לְאוֹתָהּ קְדֻשָּׁה, וְלָכֵן נֶעֱנַשׁ.

דף קכז:

וְאִית מַאן דְּאָמַר, דְּלֵית לֵיהּ חוּלְקָא בְּהַהוּא עָלְמָא. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאָמַר (שופטים ט"ז) תָּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים, וּמִסַּר חוּלְקֵיהּ בְּחוּלְקָא דְּפִלְשְׁתָּאֵי, דְּיִמּוּת נַפְשֵׁיהּ עִמָּהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא. כַּךְ (דף קכ"ז ע"ב) הֲווֹ מַכְרְזֵי עַל נְזִירָא, לֵךְ לֵךְ אֲמָרִין נְזִירָא, סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאָמַר (שופטים טז) תָּמֹת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים, וּמָסַר חֶלְקוֹ בְּחֵלֶק פְּלִשְׁתִּים, שֶׁתָּמוּת נַפְשׁוֹ אִתָּם בָּעוֹלָם הַהוּא. כָּךְ הָיוּ מַכְרִיזִים עַל הַנָּזִיר: לֵךְ לֵךְ, אוֹמְרִים לְנָזִיר, סָבִיב סָבִיב, וְלַכֶּרֶם אַל תִּקְרַב. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים.

לֵיוָאֵי מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר ח) וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם. כֵּיוָן דְּעַבְרֵי שַׁעֲרָא, וְעַבְדֵי כּוּלֵי הַאי, כְּדֵין אִקְרֵי לֵיוָאֵי טָהוֹר, וְלָא קָדוֹשׁ. אֲבָל הַאי נָזִיר בְּגִין דְּאִתְפְּרַשׁ מֵהַאי סִטְרָא, אִקְרֵי קָדוֹשׁ וְלָא טָהוֹר. בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ וְגוֹ' אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדוֹשׁ יִהְיֶה וְגוֹ'.

לְוִיִם, מַה כָּתוּב בָּהֶם? (במדבר ח) וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם. כֵּיוָן שֶׁהֶעֱבִירוּ שֵׂעָר וְעָשׂוּ כָּל זֶה, אָז נִקְרָאִים הַלְוִיִם טְהוֹר, וְלֹא קָדוֹשׁ. אֲבָל נָזִיר הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁנִּפְרָד מִצַּד זֶה, נִקְרָא קָדוֹשׁ, וְלֹא טָהוֹר. בִּגְלַל כָּךְ כָּתוּב, כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ וְגוֹ' אֲשֶׁר יַזִּיר לַה' קָדֹשׁ יִהְיֶה וְגוֹ'.

גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ, מִשּׁוּם הָא דִּכְתִיב, (דניאל ז) וּשְׂעַר רֵאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא, דִּבְהַאי דָּמֵי לְגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּר רַב, בְּשַׁעֲרֵי מַמָּשׁ אִשְׁתְּמוֹדַע דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) קְווּצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים.

גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ, מִשּׁוּם זֶה שֶׁכָּתוּב (דניאל ז) וּשְׂעַר רֹאשׁוֹ כְּצֶמֶר נָקִי, שֶׁבָּזֶה דּוֹמֶה לַגָּוֶן הָעֶלְיוֹן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַב, בַּשְּׂעָרוֹת מַמָּשׁ נוֹדָע שֶׁהוּא קָדוֹשׁ, שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ה) קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים.

תָּאנֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵי יְדָעֵי בְּנֵי נָשָׁא, מַאי קָאֲמָרֵי בְּהַאי שַׂעֲרָא, וּבְרָזָא דִּילֵיהּ, (ס"א בהני שערי ובהני מילין) כְּמָה דְּאִיהוּ בְּרָזָא דְּרָזִין, אִשְׁתְּמוֹדָעָן לְמָארֵיהוֹן, בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. עַד כָּאן רָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה כִּתְרֵי (נ"א סתרי) תּוֹרָה, (ישעיה כג) סַחְרָהּ וְאָתְנַנָּהּ קֹדֶשׁ לַיְיָ.

שְׁנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵא יָדְעוּ בְּנֵי אָדָם מָה אוֹמְרִים בַּשַּׁעַר הַזֶּה וּבְסוֹדוֹ (באלו השערות ובאלו הדברים) כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּסוֹד הַסּוֹדוֹת, יוֹדְעוּ לְרִבּוֹנָם בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. עַד כָּאן סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. מִכָּאן וָהָלְאָה כִּתְרֵי (סתרי) תּוֹרָה, (ישעיה כג) סַחְרָהּ וְאָתְנַנָּהּ קֹדֶשׁ לַה'.

(אמר אברהם המגיה להסיר מכשול מדרך המעיינים אשר לא הופיע עליהם עדין אור בקבלה השומע ישמע והמבין יבין כי כל המלות אשר הביא האלהי רשב"י בזה הספר הקדוש כגון מצחא דגולגלתא, שערי דרישא, חללי דמוחא, חוטמא דעתיקא, אודנין, ידין, ורגלין וזולתם מהכלים הגשמיים ותארים אחרים שתאר בהם ה' ית' ובפרט באדרא קדישא רבא ובאדרא קדישא זוטא כי באלו השני מקומות רבו התארים הללו, הלא המה מורים מדות וספירות וענינים פנמיים שכליים וכל האברים שבנו החכמים הללו הם לדמיון וסימנים לדברים לא לשום סתומים ונעלמים דבר גשמי וחמרי חלילה וחס כי אין דמיון בינו ית' ובינינו בשום צד מהצדדים וכל שכן מצד העצם והתבנית ה' יצילנו משגיאות. אכי"ר.)

האדרא רבא קדישא

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, עַד אֵימַת נֵיתִיב בְּקַיְימָא דְחַד סַמְכָא. כְּתִיב (תהלים קיט) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ. יוֹמִין זְעִירִין, וּמָארֵי דְחוֹבָא דָחִיק. כָּרוֹזָא קָארֵי כָּל יוֹמָא, וּמְחַצְּדֵי חַקְלָא זְעִירִין אינּוּן. וְאִינְהוּ בְּשׁוּלֵי (נ"א בשורי) כַּרְמָא. לָא אַשְׁגְּחָן, וְלָא יָדְעִין, לְאָן אָתָר אָזְלִין כְּמָה דְיָאוּת. אִתְכָּנָשׁוּ חַבְרַיָּיא לְבֵי אִדְּרָא, מְלוּבָּשִׁין שַׁרְיָין סַיְיפֵי וְרוּמְחֵי בִּידֵיכוֹן, אִזְדָּרְזוּ בְּתִקּוּנֵיכוֹן. בְּעֵיטָא, בְּחָכְמְתָא. בְּסוּכְלְתָנוּ. בְּדַעְתָּא. בְּחִיזּוּ. בְּיַדִּין. בְּרַגְלִין (נ"א בחילא דידין ורגלין). אַמְלִכוּ עֲלֵיכוֹן לְמַאן (ס"א למלכא) דְּבִרְשׁוּתֵיהּ חַיֵּי וּמוֹתָא. לְמַגְזַר מִלִּין דְּקַשׁוֹט. מִלִּין דְּקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין צַיְיתֵי לְהוּ, וַחֲדָאן לְמִשְׁמַע לְהוּ, וּלְמִנְדַּע לְהוּ.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לַחֲבֵרִים, עַד מָתַי נֵשֵׁב בְּקִיּוּם עַמּוּד אֶחָד? כָּתוּב (תהלים קיט) עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ. הַיָּמִים קְטַנִּים, וּבַעֲלֵי הַחוֹב דּוֹחֵק. הַכָּרוֹז קוֹרֵא כָּל יוֹם, וְקוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה קְטַנִּים הֵם, וְהֵם בְּשׁוּלֵי הַכֶּרֶם, לֹא מַשְׁגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים לְאֵיזֶה מָקוֹם הוֹלְכִים כָּרָאוּי. הִתְכַּנְּסוּ הַחֲבֵרִים לְבֵית הָאִדְּרָא, לְבוּשִׁים שִׁרְיוֹן סַיִף, וּרְמָחִים בִּידֵיכֶם! הִזְדָּרְזוּ בְּתִקּוּנֵיכֶם, בְּעֵצָה, בְּחָכְמָה, בְּשֵׂכֶל, בְּדַעַת, בְּמֹרְאֶה, בַּיָּדַיִם, בָּרַגְלַיִם. הַמְלִיכוּ עֲלֵיהֶם לְמִי שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ חַיִּים וּמָוֶת, לְגָזֹר דִּבְרֵי אֱמֶת, דְּבָרִים שֶׁקְּדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים מַקְשִׁיבִים לָהֶם וּשְׁמֵחִים לְשָׂמְעָם וְלָדַעַת אוֹתָם.

יָתִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבָכָה, וְאָמַר וַוי אִי גָּלֵינָא, וַוי אִי לָא גָּלֵינָא. חַבְרַיָּיא דְּהָווּ תַּמָּן אִשְׁתִּיקוּ. קָם רִבִּי אַבָּא וְאָמַר לֵיהּ, אִי נִיחָא קַמֵּיהּ דְּמָר לְגַלָּאָה, הָא כְּתִיב (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו, וְהָא חַבְרַיָּיא אִלֵּין דַּחֲלִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן, וּכְבַר עָאלוּ בְּאִדְּרָא דְּבֵי מַשְׁכְּנָא, מִנְּהוֹן עָאלוּ, מִנְּהוֹן נַפְקוּ.

יָשַׁב רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבָכָה וְאָמַר, אוֹי אִם אֲגַלֶּה! אוֹי אִם לֹא אֲגַלֶּה! הַחֲבֵרִים שֶׁהָיוּ שָׁם שָׁתְקוּ. עָמַד רַבִּי אַמַּר וְאָמַר לוֹ, אִם נוֹחַ לְפָנֶיךָ מַר לְגַלּוֹת, הֲרֵי כָּתוּב (שם כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו, וַהֲרֵי חֲבֵרִים אֵלּוּ הֵם יִרְאֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְבָר נִכְנְסוּ בְּאִדְּרַת בֵּית הַמִּשְׁכָּן, מֵהֶם נִכְנְסוּ, מֵהֶם יָצְאוּ.

דף קכח.

תָּאנָא, אִתְמְנוּ חַבְרַיָּיא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאִשְׁתְּכָחוּ, רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. וְרִבִּי אַבָּא. וְרִבִּי יְהוּדָה. וְרִבִּי יוֹסֵי בַּר יַעֲקֹב. וְרִבִּי יִצְחָק. וְרִבִּי חִזְקִיָּה בַּר רַב. וּרְבִּי חִיָּיא. וְרִבִּי יוֹסֵי. וְרִבִּי יֵיסָא. יָדִין יָהֲבוּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָצְבְּעָן זְקִפוּ לְעֵילָּא. וְעָאלוּ בְּחַקְלָא בֵּינֵי אִילָנֵי וְיָתְבוּ. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, יָתִיב בְּגַוָּוייהוּ וְאָמַר, כָּל חַד יְשַׁוֵּי יְדוֹי בְּתוּקָפֵיהּ. שַׁוּוּ יְדַיְיהוּ, וְנָסִיב לוֹן פָּתַח וְאָמַר (דברים כז) אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ (דף קכ"ח ע"א) וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ (ס"א כל העם) כֻּלָּם וְאָמְרוּ אָמֵן.

שְׁנֵינוּ, נִמְנוּ הַחֲבֵרִים לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְנִמְצְאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וְרַבִּי אַבָּא, וְרַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יַעֲקֹב, וְרַבִּי יִצְחָק, וְרַבִּי חִזְקִיָּה בַּר רַב, וְרַבִּי חִיָּיא, וְרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי יֵיסָא. יָדִים נָתְנוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָצְבְּעוֹת זָקְפוּ לְמַעְלָה, וְנִכְנְסוּ בְּשָׂדֶה בֵּין הָעֵצִים וְיָשְׁבוּ. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, יָשַׁב בְּתוֹכָם וְאָמַר, כָּל

אֶחָד יְשַׁיִּם יָדוֹ בְּחָזְקוֹ. שְׁמוּ יְדֵיהֶם, וְלָקַח אוֹתָם. פְּתַח וְאָמַר, (דברים כז) אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה [וגו'] מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסֵּתֶר וְעָנוּ כָל הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהלים קיט) עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ, אֲמַאי עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ. מִשּׁוּם דְּהֵפְרוּ תּוֹרָתָךְ. מַאי הֵפְרוּ תּוֹרָתָךְ, תּוֹרָה דִּלְעֵילָּא. דְּאִיהִי מִתְבַּטְּלָא אִי לָא יִתְעֲבִיד בְּתִקּוּנוֹי (ס"א שמא) דָּא. וּלְעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר. כְּתִיב (דברים לג) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ. וּכְתִיב, (שמות טו) מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִם יְיָ .

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, עֵת לַעֲשׂוֹת לַה', מַדּוּעַ עֵת לַעֲשׂוֹת לַה'? מִשּׁוּם הֵפְרוּ תּוֹרָתָךְ. מַה זֶּה הֵפְרוּ תּוֹרָתָךְ? תּוֹרָה שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁהִיא מִתְבַּטֶּלֶת אִם לֹא יֵעָשֶׂה בְּתִקּוּנֵי זֶה. וּלְעַתִּיק הַיָּמִים נֶאֱמַר. כָּתוּב (דברים לג) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ, וְכָתוּב (שמות טו) מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִים ה'.

קְרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אוֹתְבֵיהּ קַמֵּיהּ, וּלְרַבִּי אַבָּא מִסְּטָרָא אַחֲרָא, וְאָמַר אָנָן כְּלָלָא דְּכוֹלָא. עַד הַשְׁתָּא אִתְתְּקָנוּ קַיְימִין. אִשְׁתְּיקוּ, שַׁמְעֵי קָלָא, וַאֲרְכּוּבָתָן דָּא לְדָא נַקְשָׁן. מַאי קָלָא. קָלָא דִּכְנוּפְיָיא עִלָּאָה דְּמִתְכַּנְּפֵי.

קְרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, הוֹשִׁיבוֹ לְפָנָיו, וּלְרַבִּי אַבָּא מִצַּד אַחֵר, וְאָמַר, אָנוּ כְּלַל הַכֹּל. עַד עַכְשָׁו הִתְתַּקְּנוּ הָעוֹמְדִים. שָׁתְקוּ. שָׁמְעוּ קוֹל, וַאֲרֻכְּבוֹתֵיהֶם נָקְשׁוּ זֶה לָזֶה. אֵיזֶה קוֹל? קוֹל שֶׁל כְּנֶסְיָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁמִּתְכַּנֶּסֶת.

חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (חבקוק ג) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. (אמר) (קל"ח ע"ב) הֲתָם יֵאוֹת הֲוָה לְמֶהֱוֵי דָּחִיל. אֶלָּא בַּחֲבִיבוּתָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, דִּכְתִיב, (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וּכְתִיב (דברים ז) מֵאַהֲבַת יְיָ אֶתְכֶם, וּכְתִיב (מלאכי א) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם וְגוֹ'.

שָׁמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (חבקוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. שָׁם רָאוּי לִהְיוֹת יִרְאָה. אָנוּ בַּחֲבִיבוּת תָּלוּי הַדָּבָר, שֶׁכָּתוּב (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ, וְכָתוּב (שם ז) מֵאַהֲבַת ה' אֶתְכֶם, וְכָתוּב (מלאכי א) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם וְגוֹ'.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי יא) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. הוֹלֵךְ רָכִיל, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, (כיון דאתמר רכיל אמאי הולך) אִישׁ רָכִיל מְבַעֲלֵי לֵיהּ לְמֵימַר, מַאן הוֹלֵךְ. אֶלָּא מַאן דְּלָא אִתְיְישַׁב בְּרוּחֵיהּ, וְלָא הֲוֵי מְהֵימְנָא, הַהוּא מִלָּה דְּשָׁמַע, אָזִיל בְּגַוְויהּ כְּחִיזְוָרָא בְּמַיָּא, עַד דְּרָמֵי לֵיהּ לְבָר. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֵית רוּחֵיהּ רוּחָא דְּקִיּוּמָא. אֲבָל מַאן דְּרוּחֵיהּ רוּחָא דְּקִיּוּמָא, בֵּיהּ כְּתִיב, וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. וְנֶאֱמַן רוּחַ, קִיּוּמָא דְּרוּחָא. (כמו (ישעיה כ"ב) ותקעתיו יתד במקום נאמן) בְּרוּחָא תַּלְיָיא (נ"א ברזא) מִלְּתָא. וּכְתִיב, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי יא) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. הוֹלֵךְ רָכִיל, פָּסוּק זֶה קָשֶׁה, אִישׁ רָכִיל הָיָה לוֹ לוֹמַר, מַה זֶּה הוֹלֵךְ? אֶלָּא מִי שֶׁלֹּא הִתְיַשֵּׁב בְּרוּחוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן, אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁשָּׁמַע הוֹלֵךְ בְּתוֹכוֹ כְּקָנֶה בְּמַיִם עַד שֶׁמּוֹצִיאוֹ הַחוּצָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאֵין רוּחוֹ רוּחוֹ שֶׁל עֶמִידָה. אֲבָל מִי

שָׁרוּחוֹ רוּחַ עֲמִידָה, כְּתוּב בּוֹ וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. וְנֶאֱמַן רוּחַ, קִיּוּם הָרוּחַ. (כמו ותקעתיו יתד במקום נאמן) בְּרוּחַ (בסוד) הַדָּבָר תְּלוּי. וְכָתוּב (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ.

וְלֵית עָלְמָא מִתְקַיְּימָא אֶלָּא בְּרָזָא. וְכִי אִי (קל"ח ע"א) בְּמִלֵּי עָלְמָא אִצְטְרִיךְ רָזָא. בְּמִלִּין רָזִין דְּרָזַיָּיא דְּעַתִּיק יוֹמִין, דְּלָא אִתְמַסְרָאן אֶפִילּוּ לְמַלְאָכִין עִלָּאִין עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לִשְׁמַיָּא לָא אִיתָמָא דְּיֵצִיתוּן (ס"א דיציתן), לְאַרְעָא לָא אִיתָמָא דְּתִשְׁתְּמַע, דְּהָא אֲנָן קַיּוּמֵי עָלְמִין. תָּנָא רָזִין דְּרָזִין, כַּד פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרָזֵי דְּרָזִין, אִזְדַּעְזָע אַתְרָא, וַחֲבֵרִין אִתְחַלְחָלוּ. וְאֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא בְּסוֹד. וְכִי אִם בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם צָרִיךְ סוֹד - בְּדָבָרִים סוֹדִיִּים שֶׁל סוֹדוֹת עַתִּיק הַיָּמִים שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ אֲפִלּוּ לְמַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לַשָּׁמַיִם לֹא אָמַר שֶׁיִּקְשִׁיבוּ, לָאָרֶץ לֹא אָמַר שֶׁתִּשְׁמַע, שֶׁהֲרֵי אָנוּ קִיּוּמֵי הָעוֹלָמוֹת. לָמַדְנוּ סוֹדֵי הַסּוֹדוֹת. כְּשֶׁפָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּסוֹדֵי הַסּוֹדוֹת, הִזְדַּעְזְעוּ הַמָּקוֹם, וְהַחֲבֵרִים הִתְחַלְחֲלוּ.

גַּלֵּי בְּרָזָא וּפְתַח וְאֱמַר, כְּתִיב (בראשית לו) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלֹךְ מֶלֶךְ וְגוֹ'. זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאִתְגְּלֵי לְכוֹן רָזֵי דְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִתְגַּלְיָין לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, מַאן יַשְׁגִּיח בְּהַאי, וּמַאן יְזַכֶּה בְּהַאי, דְּהוּא סַהֲדוּתָא עַל מְהֵימְנוּתָא (דמהימנותא) דְּכֹלָּא (ק"ל ע"ב, קכ"ט ע"א, קל"ו ע"א). (דנהיר למאתאן ושבעין עלמין ומניה נהיר אורייתא דנהירין ביה צדיקייא לעלמא דאתי. הדא הוא דכתיב (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. מן ההוא ארחא מתפרשן לשית מאה ותליסר אורחיה דפליג בזעיר אנפין דכתיב (תהלים כ"ה) כל ארחות יי חסד ואמת לנוצרי ברית וגו') צְלוֹתָא בָּרַעֲוָא יְהֵא, דְּלָא יִתְחַשַּׁב לְחוֹבָא לְגַלָּאָה דָּא.

וּמַה יֵּימְרוּן חַבְרַיָּיא, דְּהַאי קְרָא קַשְׁיָא הוּא, דְּהָא לָא הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב הָכִי, דְּהָא חֲזִינָן כַּמָּה מְלָכִים הֲווֹ, עַד דְּלָא יֵיתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַד לָא יְהֵי מַלְכָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַה אִתְחֲזֵי הָכָא, וּבְדָא אַתְעָרוּ חַבְרַיָּיא. אֶלָּא רָזָא דְּרָזִין הוּא, דְּלָא יַכְלִין בְּנֵי נָשָׁא לְמִנְדַּע וּלְאִשְׁתְּמוֹדָעָ וּלְמִרְחַשׁ בְּדַעֲתַיְיהוּ בְּהַאי.

תָּאנָא, (קל"ד, קמ"ב ע"א) עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, טְמִירָא דִּטְמִירִין, עַד לָא זַמִּין תִּקּוּנוֹי (דמלכא), וְעִטּוּרֵי עִטּוּרִין, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא לָא הֲוָה. וַהֲוָה מַגְלִיף וּמְשַׁעֵר בֵּיהּ. וּפָרִיס קַמַּיְיהוּ חַד פַּרְסָא, וּבָה גְּלִיף וְשִׁיעֵר מַלְכִּין.

וְתִקּוּנוֹי לָא אִתְקַיְּימוּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלֹךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. מַלְכָּא קַדְמָאָה, לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קַדְמָאָה. וְכֻלְּהוּ דְּגְלִיפוּ (ולא אתקיימו) בִּשְׁמָהָן אִתְקְרוּן. וְלָא אִתְקְיְּימוּ, עַד דְּאָנַח לְהוּ, וְאַצְנַע לְהוּ, וּלְבָתַר זִמְנָא הוּא אִסְתְּלַק (נ"א הוה מסתכל) בְּהַהוּא פַּרְסָא, וְאִתְתַּקַּן בְּתִקּוּנוֹי.

וְתָאנָא, כַּד סָלִיק בְּרַעוּתָא, לְמִבְרֵי אוֹרַיְיתָא טְמִירָא תְּרֵי אַלְפֵּי שְׁנִין, וְאַפְּקָה, מִיַּד אָמְרָה קַמַּיְיהוּ, מַאן דְּבָעֵי לְאִתְקָנָא וּלְמֶעְבַּד (קל"ה ע"א), יְתַקֵּן בְּקַדְמֵיתָא תִּקּוּנוֹי.

דף קכח:

תְּאַנָא בְּצָנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, סְתִרָא דְּסִתְרִין טְמִיר דְּטְמִירִין, אִתְתְּקַן (דף קכ"ח ע"ב) וְאִזְדַּמַּן, (כלומר אשתכח, ולא אשכח ממש, אבל אתתקן ולא דידע ליה משום דהוה עתיק דעתיקין) (אבל בתיקוני ידיע) כְּחַד סָבָא דְּסָבִין, עַתִּיק מֵעַתִּיקִין, טְמִיר מִטְּמִירִין, וּבְתִיקוּנוֹי יְדִיעַ וְלָא יְדִיעַ. מָארֵי דְּחָוְור כְּסוּ (ס"א בסומק), וְחֵיזוּ בּוּסְיטָא (ס"א בוצינא) דְּאַנְפּוֹי (נ"א באנפוי), יָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא דְּשֶׁבִיבִין, לְאַכְפְיָיא לוֹן.

אַרְבַּע מְאָה אַלְפֵי עָלְמִין, אִתְפַּשָּׁט חִוָּורָא דְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישׁוֹי. וּמִנְּהִירוּ דְּהַאי חִיוָּורָא, יַרְתֵּי צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, ד' מְאָה עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כג) אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עוֹבֵר לַסּוֹחֵר.

בְּגוּלְגַּלְתָּא, (בכל יומא) יַתְבִין תְּלֵיסַר (ס"א תריסר) אַלְפֵי רִבּוֹא עָלְמִין, דְּנַטְלִין עֲלוֹי רַגְלִין, וְסַמְכִין עֲלוֹי. וּמֵהַאי גּוּלְגַּלְתָּא נָטִיף טַלָּא, לְהַהוּא דְּלְבַר, וּמַלְיָיא לְרֵישֵׁיהּ בְּכָל יוֹמָא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) שְׁרָאשִׁי נִמְלָא טָל.

וּמֵהַהוּא טַלָּא דְּאַנְעַר מֵרֵישֵׁיהּ, הַהוּא דְּאִיהוּ לְבַר, יִתְעָרוּן מַתַּיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. דִּכְתִיב (שראשי נמלא טל, מלאתי טל לא כתיב, אלא נמלא) דִּכְתִיב (ישעיה כו) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ, אוֹרוֹת נְהוֹרָא דְּחִוָּורְתָּא דְּעַתִּיקָא. וּמַהַהוּא טַלָּא, מִתְקַיְּימִין קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין. וְהוּא (רצ"ב) מָנָא דְּטַחְנֵי לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְנָטִיף הַהוּא טַלָּא לְחַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות טז) וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל וְהִנֵּה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק מְחוּסְפָּס. וְחֵיזוּ הַהוּא טַלָּא חִוָּור. כְּהַאי גַּוְונָא דְּאַבְנִין (מ"ט) דִּבְדוֹלְחָא, דְּאִתְחַזְיָיא כָּל גַּוְונִין בְּגַוְונֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר יא) וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדוֹלַח.

הַאי גּוּלְגַּלְתָּא. חִוָּורָא דִּילֵיהּ, אַנְהִיר לְתְלֵיסַר (רפ"ח) עִיבָּר גְּלִיפִין בְּסַחֲרָנוֹי. לְאַרְבַּע עִיבָּר בְּסִטְרָא חַד, וּלְאַרְבַּע עִיבָּר בְּסִטְרָא דְּא, בְּסִטְרָא דְּאַנְפּוֹי. וּלְאַרְבַּע עִיבָּר בְּסִטְרָא דָּא, לְסִטְרָא דְּאָחוֹרָא. וְחַד לְעֵילָּא דְּגוּלְגַּלְתָּא. (כלומר לסטרא דלעילא).

וּמֵהַאי אִתְפַּשָּׁט אוֹרְכָא דְּאַנְפּוֹי, לְתִתַּל מְאָה וְשִׁבְעִין רִבּוֹא עָלְמִין. וְהַהוּא אִתְקְרֵי אֶרֶךְ אַפַּיִם. (כלומר אורכא דאנפין) וְהַאי עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין אִתְקְרֵי אֲרִיכָא דְּאַנְפִּין. וְהַהוּא דִּלְבַר אִתְקְרֵי זְעֵיר אַנְפִּין. לְקֻבְלֵיהּ דְּעַתִּיקָא סָבָא, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים דְּקָדְשַׁיָּא. וּזְעֵיר אַנְפִּין (קל"ה ע"ב) כַּד אִסְתַּכַּל לְהַאי, כֻּלָּא (ס"א טלא) דִּלְתַתָּא אִתְתְּקַן, וְאַנְפּוֹי מִתְפַּשְּׁטִין וַאֲרִיכִין בְּהַהוּא זִמְנָא, אֲבָל לָא כָּל שַׁעֲתָא כְּמָה דְּעַתִּיקָא.

וּמֵהַאי גּוּלְגַּלְתָּא, נָפִיק חַד עִיבָּר חִוָּור לְגוּלְגַּלְתָּא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, לְתַקָּנָא רֵישֵׁיהּ. וּמֵהַאי לִשְׁאַר גּוּלְגַּלְתִּין דִּלְתַתָּא, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכָל גּוּלְגַּלְתָּא יְהֲבִין אֲגַר חִיוָּרְתָּא (ס"א

אוראותא) לְעַתִּיק יוֹמִין. כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא תְּחוֹת שַׁרְבִּיטָא. וְלָקֵבִיל דָּא, (קל"ו) בָּקַע לַגּוּלְגּוֹלֶת לְתַתָּא, כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא.

בְּחַלָּא דְּגוּלְגַּלְתָּא, קְרוּמָא דַּאֲוִירָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה סְתִימָה דְּלָא פָּסַק. וְהַאי לָא שְׁכִיחַ (קכ"ט), וְלָא אִתְפַּתַּח. וְהַאי קְרוּמָא אִתְחַפְיָיא עַל מוֹחָא דְּאִיהוּ חָכְמְתָא סְתִימָאָה. וּבְגִינֵי כַּךְ אִתְכַּסְיָא (ס"א ובגין דאתכסיא) הַאי חָכְמְתָא בְּהַהוּא קְרוּמָא, דְּלָא אִתְפַּתְּחָא. (ס"א בגין דא אקרי חכמתא סתימאה).

וְהַאי מוֹחָא, דְּאִיהוּ הַאי חָכְמְתָא סְתִימָאָה. שְׁקִיט וְאִשְׁתְּכִיךְ בְּאַתְרֵיהּ, כַּחֲמָר טַב עַל דּוּרְדַּיֵּיהּ, וְהַיְינוּ דְּאָמְרֵי סָבָא דַּעְתּוֹי סְתִים, וּמוֹחֵיהּ סְתִים וְשָׁכִיךְ.

וְהַאי קְרוּמָא אִתְפְּסָק מִזְּעִיר אַפִּין, וּבְגִינֵי כַּךְ מוֹחֵיהּ אִתְפְּשַׁט וְנָפִיק לְתִלְתִּין וּתְרֵין שְׁבִילִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּקְרוּמָא אִתְפְּסָק, דְּלָא מְחַפְּיָא עַל מוֹחָא. (ועל כל פנים קרומא פסיק לתתא) וְהַיְינוּ דְּתָנֵינָן בְּרֵישׁוּמֵי אַתְוָון, תָּי"ו רָשִׁים רֵישׁוּמָא לְעַתִּיק יוֹמִין דְּלֵית דִּכְוָותֵיהּ. (דביה תליא תמים דעות שלים מכל סטרוי וסתים ושכיך ושקיט כחמר טב על דורדייה)

תְּאנָא, בְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא, תַּלְיָין אֶלֶף אַלְפִּין רִבּוֹא, וְשִׁבְעָת אַלְפִּין, וַחֲמֵשׁ מְאָה קוֹצֵי דְּשַׂעְרֵי, חִוָּור וְנָקִי, כְּהַאי עַמְרָא כַּד אִיהוּ נָקִי, דְּלָא אִסְתְּבַךְ דָּא בְּדָא. דְּלָא לְאַחֲזָאָה עָרְבּוּבְיָה בְּתִקּוּנוֹי. אֶלָּא כֻּלָּא עַל בּוּרְיֵיהּ, דְּלָא נָפִיק נִימָא מִנִּימָא, וְשַׂעֲרָא מִשַּׂעֲרָא.

דף קכט.

וְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, אִית בֵּיהּ אַרְבַּע מְאָה וְעֶשֶׂר נִימֵי דְּשַׂעְרֵי, כְּחוּשְׁבַּן קָדוֹ"שׁ. וְכָל נִימָא וְנִימָא (דף קכ"ט ע"א) לְהֵיט בְּאַרְבַּע מְאָה וְעֶשֶׂר עָלְמִין. וְכָל עָלְמָא וְעָלְמָא סְתִים וְגָנִיז, וְלֵית דְּיִדַּע לוֹן, בַּר אִיהוּ. וְלְהֵיט לְשֶׁבַע (ס"א לארבע) מְאָה וְעֶשֶׂר עִיבָר.

וּבְכָל נִימָא וְנִימָא, אִית מַבּוּעַ דְּנָפַק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, (דבתר כותלא) וְנָהִיר וְנָגִיד בְּהַהוּא נִימָא, לְנִימִין דְּזָעִיר אַנְפִּין. וּמֵהַאי מִתְקַן (ס"א מתזן) מוֹחֵיהּ. וּכְדֵין, נָגִיד הַהוּא מוֹחָא, לְתִלְתִּין וּתְרֵין שְׁבִילִין.

וְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא מִתְלַהֲטָן, וְתַלְיָין. מִתְתַּקְּנָן בְּתִקּוּנָא יָאֶה, בְּתִקּוּנָא שַׁפִּירָא. מְחַפְּיָין עַל גּוּלְגַּלְתָּא. מִתְתַּקְנֵי קוֹצֵי דְּנִימִין, מֵהַאי סְטָרָא, וּמֵהַאי סְטָרָא, עַל גּוּלְגַּלְתָּא. וְתַאנָא, כָּל נִימָא וְנִימָא, אִקְרֵי (ס"א איהי) מְשִׁיכָא מְמַבּוּעַ (ס"א ממבועין) (ס"א ואינון מבועין) סְתִימִין, דְּנָפְקִין מִמּוֹחָא סְתִימָאָה.

וְתַאנָא, מְשַׁעְרוֹ דְּבַר נָשׁ, אִשְׁתְּמוֹדַע מַאי הוּא, אִי דִּינָא אִי רַחֲמֵי. מִכַּד עַבְרִין עֲלוֹי אַרְבְּעִין שְׁנִין. וַאֲפִילּוּ כַּד אִיהוּ עוּבָּם, בְּשַׁעֲרֵיהּ בְּתִיקוּנֵיהּ (ס"א בדיוקניה) (ס"א בדיקניה) וּבְגִבְיֵנִי עֵינוֹי.

קוֹצִין דְּשַׁעֲרֵי, תַּלְיָין בְּתִקוּנֵי נַקֵּיי כַּעֲמַר נָקֵא עַד כִּתְפּוֹי. עַד כִּתְפּוֹי סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא עַד רֵישֵׁי דְּכִתְפּוֹי, דְּלָא אִתְחֲזֵי קוּדְלָא. מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (ירמיה ב) כִּי פָנוּ אֵלַי עוֹרֶף וְלֹא פָנִים. וְשַׁעֲרָא סָלִיק אֲבַתְרוֹי דְּאוּדְנִין, דְּלָא לְחַפְּיָיא עֲלוֹי, דִּכְתִיב לְהָיוֹת אָזְנֶיךָ פְּקוּחוֹת.

שַׁעֲרָא דְּנָפִיק מִבָּתַר אוּדְנוֹי, כּוּלֵיהּ בְּשִׁקּוּלָא. לָא נָפִיק דָּא מִן דָּא, תִּקּוּנָא שְׁלִים. תִּקּוּנָא יָאֶה. תִּקּוּנָא שַׁפִּירָא. תָּאִיב לְמֵחמֵי. תִּיאוּבְתָּא וְחֶדְוָותָא דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן בְּזִעֲיר אַפִּין, לְמֵחֱמֵי וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּתִקּוּנוֹי. דְּעַתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא.

י"ג נִימִין דְּשַׁעֲרִין, קַיְימֵי מֵהַאי סִטְרָא, וּמֵהַאי סִטְרָא דְּגוּלְגַּלְתָּא, לָקֳבֵיל אַנְפּוֹי. וּבְאִינּוּן שַׁרְיָין שַׁעֲרֵי לְאִתְפַּלְגָא. לֵית שְׁמָאלָא בְּהַאי עַתִּיקָא סְתִימָאָה, כֹּלָּא יְמִינָא. אִתְחֲזֵי וְלָא אִתְחֲזֵי. סְתִים וְלָא סְתִים. וְהַאי בְּתִקּוּנַיְיהוּ, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיהּ. (שמות פ"ד ע"ב).

וְעַל הַאי, תָּאִיבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצָרְפָא בְּלִבְּהוֹן, דִּכְתִיב, (שמות יז) הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן. בֵּין זְעֵיר אַנְפִּין דְּאִקְרֵי יְיָ, וּבֵין אֲרִיךְ אַנְפִּין דְּאִקְרֵי אֵי"ן. אֲמַאי אִתְעָנָשׁוּ. מִשּׁוּם דְּלָא עַבְדוּ בַּחֲבִיבוּתָא, אֶלָּא בְּנִסְיוֹנָא. דִּכְתִיב, (שמות יז) וְעַל נַסּוֹתָם אֶת יְיָ לֵאמֹר הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן.

בְּפַלְגוּתָא דְּשַׁעֲרֵי, אָזִיל חַד אֲרָחָא דְּנָהִיר לְמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין. וּמְנַיֵּיהּ נָהִיר אֲרָחָא דְּזִעֲיר אַנְפִּין, דְּנָהִירִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ד) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. וּמִן הַהוּא אֲרָחָא אִתְפָּרְשָׁא לְשִׁית מֵאָה וּתְלֵיסָר אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּפָלִיג בְּזִעֲיר אַפִּין. דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים כה) כָּל אָרְחוֹת יְיָ חֶסֶד וֶאֱמֶת וְגוֹ'.

מִצְחָא דְּגֻלְגַּלְתָּא רַעֲוָא דְרַעֲוִין, רְעוּתָא דְּזִעֲיר אַנְפִּין לָקַבְלֵי הַהוּא רְעוּתָא (נ"א מצחא דגולגלתא, רצון אקרי. דהא רעוא דרעוין אתגלי בההוא מצחא לקבל דא לתתא. כתיב) דִּכְתִיב (שמות כח) וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לָרָצוֹן וְגוֹ' וְהַהוּא מִצְחָא דְּאִקְרֵי רָצוֹן, הוּא גְּלוּפְיָיא דְּכָל רֵישָׁא וְגוּלְגַּלְתָּא, דְּמִתְכַּסְיָיא בְּאַרְבַּע מְאָה וְעֶשְׂרִין (נ"א ועשר) עָלְמִין.

וְכַד אִתְגַּלְיָא, אִתְקַבְּלָא צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. אֵימָתַי אִתְגַּלְיָא. שָׁתִיק רַבִּי שִׁמְעוֹן. שָׁאַל תְּנָיְינוּת אֵימָתַי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֵימָתַי אִתְגַּלְיָא. אָמַר לֵיהּ בְּשַׁעֲתָא דְּצָלוֹתָא (רפ"ח) דְּמִנְחָה דְּשַׁבְּתָא. אָמַר לֵיהּ מַאי טַעְמָא. אָמַר לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּהַהִיא שַׁעֲתָא בְּיוֹמֵי דְּחוֹל, תַּלְיָא דִּינָא לְתַתָּא בְּזִעֲיר אַפִּין.

וּבְשַׁבְּתָא אִתְגַּלְיָא מִצְחָא דְּאִתְקְרֵי רָצוֹן. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּכִיךְ רוּגְזָא. וְאִשְׁתְּכַח רַעֲוָא, וּמִתְקַבְּלָא צְלוֹתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים סט) וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן. וְעֵת רָצוֹן מֵעַתִּיק יוֹמִין, לְגַלָּאָה מִצְחָא. וּבְגִין כָּךְ אִתְתָּקַן הַאי קְרָא, לְמֵימְרֵיהּ בְּצָלוֹתָא דְּמִנְחָה

בְּשַׁבְּתָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבֵּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, בְּרִיךְ בְּרִי לְעַתִּיק יוֹמִין, רַעֲוָא דְּמִצְחָא תִּשְׁכַּח בְּשַׁעֲתָא דְּתִצְטָרִיךְ לֵיהּ.

תָּא חֲזֵי, בְּשָׁעָה (ס"א בשעתא) דְּלְתַתָּא, כַּד אִתְגְּלֵי מִצְחָא אִשְׁתְּכַח חוּצְפָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תא חזי בשאר דלתתא כד אתגלי מצחא דינא אתער ואשתכח ואתעביד מצחא דאשגחותא לחייבי עלמא לאינון דלא מתכספי בעובדייהו כמה דאת אמר) (ירמיה ג) וּמֵצַח (קל"ו) אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאַנְתְּ הִכָּלֵם. וְהָכָא כַּד אִתְגְּלֵי מִצְחָא, תִּיּוּבְתָּא (ס"א חביבותא) וְרַעֲוָא שְׁלִים אִשְׁתְּכַח, וְכָל רוּגְזִין אִשְׁתְּכָכוּ וּמִתְכַּפְיָין קַמֵּיהּ.

דף קכט:

מַהַאי מִצְחָא (ס"א דלתתא), נַהֲרִין אַרְבַּע מְאָה בָּתֵּי דִּינִין. כַּד אִתְגַּלְיָיא הַאי עֵת רָצוֹן, כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְכִין קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ז) דִּינָא יְתִיב. (כלומר יתיב באתריה (דף קכ"ט ע"ב) ודינא לא אתעביד) וְתָאנָא, שַׁעֲרָא לָא קָאִים בְּהַאי אֲתָר, מִשּׁוּם דְּמִתְגַּלְיָיא, וְלָא אִתְכַּסְיָיא. אִתְגַּלְיָא, דְּיִסְתַּכְּלוּן מָארֵי דְּדִינָא, וְיִשְׁתַּכְּכוּן. וְלָא אִתְעֲבִידוּ.

תָּאנָא, הַאי מִצְחָא אִתְפְּשָׁט בְּמָאתָן וְשִׁבְעִין אַלְפִּין נְהִירִין בּוּצִינִין (ס"א דנהרין) מֵעֲדֶן עִלָּאָה. דְּתַנְיָא, אִית עֵדֶן דְּנָהִיר לְעֵדֶן. עֵדֶן עִלָּאָה לָא אִתְגַּלְיָיא, וְהוּא סָתִים בְּסָתִימָא וְלָא מִתְפָּרְשָׁא לְאָרְחִין כְּדְקָאמְרָן. וְהַאי עֵדֶן דִּלְתַתָּא, מִתְפָּרַשׁ בִּשְׁבִילוֹי, לְתִלְתִין וּתְרֵין (ע"ב) שְׁבִילִין. וְאַף עַל גַּב דְּמִתְפָּרַשׁ הַאי עֵדֶן בִּשְׁבִילוֹי, לֵית דְּיֵדַע לֵיהּ, בַּר הַאי זְעֵיר אַפִּין. וְעֵדֶן דִּלְעֵילָּא, לֵית דְּיֵדַע לֵיהּ, וְלָא שְׁבִילוֹי, בַּר הַהוּא אָרִיךְ אַנְפִּין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב כח) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ. אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ, דָּא עֵדֶן דִּלְתַתָּא, דְּיֵדַע זְעֵיר אַפִּין. וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, דָּא עֵדֶן דִּלְעֵילָּא, דְּיֵדַע עַתִּיק יוֹמִין, סְתִימָאָה דְּכֹלָּא.

עֵינוֹי דְּרֵישָׁא חִוָּורָא, מִשְׁתַּנְיָין מִשְּׁאַר עֵיינִין, לֵית כְּסוּתָא עַל עֵינָא. וְלֵית גְּבִינִין עַל עֵינָא. מַאי טַעֲמָא. דִּכְתִיב (תהלים קכא) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא. וּכְתִיב (ירמיה לב) אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקוּחוֹת. וְתָאנָא, כָּל מַה דְּאָתֵי בְּרַחֲמֵי, לֵית כְּסוּתָא עַל עֵינָא, וְלֵית גְּבִינִין עַל עֵינָא. כָּל שֶׁכֵּן רֵישָׁא חִוָּורָא, דְּלָא בָּעָא מִידֵי. (ס"א נטירו)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבֵּי אַבָּא לְמָאי הִיא רְמִיזָא. אָמַר לֵיהּ לְנוּנֵי יַמָּא, דְּלֵית כְּסוּתָא עַל עֵינָא, וְלֵית גְּבִינִין עַל עֵינָא, וְלָא נַיְימִין, וְלָא בַּעְיָין נְטוּרָא עַל עֵינָא. כָּל שֶׁכֵּן עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, דְּלָא בָּעֵי נְטוּרָא. וְכָל שֶׁכֵּן דְּאִיהוּ מַשְׁגִּיחַ לְכֹלָּא, וְכֹלָּא מִתְּזַן בֵּיהּ וְלָא נָאִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא.

כְּתִיב (תהלים לג) הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל יְרֵאָיו. וּכְתִיב (זכריה ד) עֵינֵי יְיָ הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. לָא קַשְׁיָא, הָא בְּזְעֵיר אַפִּין. הָא בַּאֲרִיךְ אַנְפִּין. וְעִם כָּל דָּא תְּרֵי עֵיינִין אִינּוּן וְאִתְחַוָּורוּ (ס"א ואתחזרו) לְחָד, עֵינָא דְּאִיהִי חִוָּור בְּגוֹ חִוָּור וְחִוָּור דְּכָלִיל כָּל חִוָּור.

חִוָּורָא קַדָּמָאָה, נָהִיר וְסָלִיק, וְנָחִית לְאִסְתַּכְלָא (ס"א לאתכללא), דְּצָרִיר בִּצְרוֹרָא. תָּאנָא, בָּטַשׁ הַאי חִיוָּרָא, וְאַדְלִיק ג' בּוֹצִינֵי, דְּאִקְרוּן: הוֹד. וְהָדָר. וְחֶדְוָה. וְלַהֲטִין בְּחֶדְוָותָא בִּשְׁלֵימוּתָא.

חִוָּורָא תִּנְיָינָא, נָהִיר, וְסָלִיק וְנָחִית, וּבָטַשׁ וְאַפִּיק (ס"א ואדליק) ג' בּוֹצִינִין אַחֲרָנִין, דְּאִקְרוּן נָצַח וְחֶסֶד וְתִפְאֶרֶת, וְלַהֲטִין בִּשְׁלֵימוּתָא בְּחֶדְוָותָא.

חִוָּורָא תְּלִיתָאָה, לָהִיט וְנָהִיר, וְנָחִית וְסָלִיק, וְנָפִיק מַסְתִּימוּתָא דְּמוֹחָא, וּבָטַשׁ בְּבוּצִינָא אֶמְצָעִיתָא שְׁבִיעָאָה. וְאַפִּיק אָרְחָא לְמוֹחָא תַּתָּאָה, (נ"א ואפיק ארחא ללבא תתאה) וּמִתְלַהֲטָן כֻּלְּהוּ בּוֹצִינִין דִּלְתַתָּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן יָאוּת הוּא, וְעַתִּיק יוֹמִין יִפְקַח עֵינָא דָּא עָלָךְ, בְּשַׁעֲתָא דְּתִצְטָרִיךְ לֵיהּ.

תָּאנָא חִוָּור בְּגוֹ חִוָּור. וְחִוָּור דְּכְלִיל כָּל חִוָּור. חִוָּורָא קַדָּמָאָה, נָהִיר, וְסָלִיק. וְנָחִית לְתַתָּא (ס"א לתלת) בּוֹצִינֵי דְּלִסְטַר שְׂמָאלָא, וְלַהֲטִין וְאַסְחַן בְּהַאי חִוָּורָא, כְּמַאן דְּאַסְחֵי גּוּפֵיהּ בְּבוּסְמִין טָבִין, וּבְרֵיחִין, עַל מַה דַּהֲווֹ עָלּוֹי בְּקַדְמֵיתָא.

חִוָּורָא תִּנְיָינָא, נָחִית, וְסָלִיק, וְנָהִיר לְתַלַּת בּוֹצִינֵי, דְּלִסְטַר יְמִינָא. וְלַהֲטִין וְאַסְחִין בְּהַאי חִוָּורָא, כְּמַאן דְּאַסְחֵי בְּבוּסְמִין טָבִין וּבְרֵיחִין, עַל מַה דַּהֲווֹ עָלּוֹי בְּקַדְמֵיתָא.

חִוָּורָא תְּלִיתָאָה, נָהִיר וְסָלִיק וְנָחִית, וְנָפִיק נְהִירוּ דְּחִוָּורָא, דִּלְגוֹ לְגוֹ מִן מוֹחָא, וּבָטַשׁ בְּשַׁעֲרָא אוּכְמָא, כַּד אִצְטְרִיךְ. וּבְרֵישָׁא. וּבְמוֹחָא דְּרֵישָׁא. וְנָהִיר לְתַלַּת כִּתְרִין דְּאִשְׁתְּאָרוּ, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה. אִי נִיחָא קַמֵּי עַתִּיק סְתִימָא דְּכֹלָּא.

וְתָאנָא לָא סָתִים הַאי עֵינָא. וְאִינּוּן תְּרִין וּמִתְחַוְּורָן (ס"א ואתחזרו) לְחַד. כֹּלָּא הוּא יְמִינָא. לָא הֲוֵי (ס"א ליה ביה) שְׂמָאלָא. לָא נָאִים וְלָא אַדְמִיךְ, וְלָא בָּעֵי נְטִירוּתָא. לֵית מַאן דְּאָגִין עָלֵיהּ. הוּא אָגִין עַל כֹּלָּא, וְהוּא אִשְׁתְּגַח עַל כֹּלָּא. וּמֵאִשְׁתְּגְחוּתָא דְּהַאי עֵינָא מִתְזָנָן כֻּלְּהוּ.

דף קל.

תָּאנָא, אִי עֵינָא דָּא אַסְתִּים רִגְעָא חָדָא, לָא יַכְלִין לְקַיְּימָא כֻּלְּהוּ, בְּגִין כָּךְ אִקְרֵי עֵינָא פְּקִיחָא. עֵינָא עִלָּאָה. עֵינָא קַדִּישָׁא. עֵינָא דְּאִשְׁתְּגְחוּתָא. עֵינָא דִּלָּא (דף ק"ל ע"א) אַדְמִיךְ וְלָא נָאִים. עֵינָא דְּהוּא נְטוּרָא דְּכֹלָּא. עֵינָא דְּהוּא קְיוּמָא דְּכֹלָּא. וְעַל הַאי כְּתִיב (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ אֶלָּא יְבָרֵךְ. דְּהַאי אִתְקְרֵי טוֹב עַיִן, וּמְנַיֵּהּ מְבָרֵךְ לְכֹלָּא.

וְתָאנָא, לֵית נְהִירוּ לְעֵינָא תַּתָּאָה, לְאִסְתַּחֲזָאָה מֵאַדְמִימוּתָא מֵאוּכְמוּתָא בַּר כַּד חֲזִי (ס"א אתחזי) מֵהַאי נְהוֹרָא חִוָּורָא דְּעֵינָא עִלָּאָה דְּאִקְרֵי טוֹב עַיִן. וְלֵית דְּיָדַע כַּד נְהִיר עֵינָא עִלָּאָה דָּא קַדִּישָׁא וְאַסְחֵי לְעֵינָא תַּתָּאָה דָּא. בַּר אִיהוּ.

וּזְמִינִין צַדִּיקַיָּיא, זַכָּאֵי עֶלְיוֹנִין, לְמֶחֱמֵי דָּא בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נב) כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ. אֵימָתַי. בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן. וּכְתִיב (במדבר יד) אֲשֶׁר עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְיָ.

וְאִלְמָלֵא עֵינָא טָבָא עִלָּאָה, דְּאַשְׁגַּח וְאַסְחֵי לְעֵינָא תַּתָּאָה, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם רְגָעָא חָדָא.

תָּאנָא בְּצַנְיוּתָא דְּסִפְרָא, אַשְׁגָּחוּתָא דְּעֵינָא תַּתָּאָה, כַּד אַשְׁגַּח נְהִירוּ עִלָּאָה בֵּיהּ, וְעָיֵיל הַהוּא נְהִירוּ דְּעִלָּאָה בְּתַתָּאָה. דְּמִנֵּיהּ נָהִיר כֹּלָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֲשֶׁר עַיִן בָּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְיָ.

כְּתִיב (תהלים לג) הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל יְרֵאָיו. וּכְתִיב (זכריה ד) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. זְכוּ, עֵינֵי יְיָ אֶל יְרֵאָיו, עֵינָא דִּלְעֵילָּא. לָא זְכוּ, עֵינֵי יְיָ הֵמָּה מְשׁוֹטְטוֹת, עֵינָא דִּלְתַתָּא.

דְּתַנְיָא, מִפְּנֵי מַה זָכָה יוֹסֵף דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא, מִפְּנֵי שֶׁזָּכָה לְאִשְׁתַּגְּחָא בְּעֵינָא טָבָא עִלָּאָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרָת עֲלֵי עָיִן. אֲמַאי הוּא בֵּן פּוֹרָת. עֲלֵי עָיִן. כְּלוֹמַר עַל סִבַּת עַיִן דְּאִשְׁתְּגַח בֵּיהּ.

וּכְתִיב טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, מַאי טַעְמָא. כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מַאי טַעְמָא אִקְרֵי חַד. תָּא חֲזֵי, בְּעֵינֵיהּ דְּתַתָּאָה אִית עֵינָא יְמִינָא, וְאִית עֵינָא דִּשְׂמָאלָא. וְאִינּוּן תְּרֵי, בְּתְרֵי גְּוונֵי. אֲבָל הָכָא, לֵית עֵינָא שְׂמָאלָא. וְתַרְוַוייְהוּ בְּדַרְגָּא חַד סַלְקֵי, וְכֹלָּא יְמִינָא. וּבְגִינֵי כַּךְ, עֵינָא חַד, וְלָא תְּרֵין.

וְתָאנָא, עֵינָא דָּא, דְּהוּא עֵינָא דְּאַשְׁגָּחוּתָא. פְּקִיחָא תָּדִיר. חַיְיכָאן תָּדִיר. וְחַדָּאן (ס"א וחזאן) תָּדִיר, דְּלָא הֲוִי הָכִי לְתַתָּאָה, דְּכִלִּילָן בְּסוּמָקָא וּבְאוּכְמָא וּבְחִוָּורָא, בְּג' גְּוונֵי, וְלָא הֲוָה תָּדִיר פְּקִיחָא (ס"א דליה גבינא) דְּלֵית גַּבְהָנָא סוּטָרָא (ס"א כליה גביני סודרא) (ס"א דליה עיניה בגביני דמכסאן) עַל עֵינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים מד) עוּרָה לָמָּה תִישַׁן יְיָ. (מלכים ב יט) פְּקַח יְיָ עֵינֶיךָ.

כַּד אִתְפְּקַח, אִית לְמַאן דְּאִתְפְּקַח לְטָב. וּלְמַאן דְּלָא אִתְפְּקַח לְטָב. וַוי לְמַאן דְּאִתְפְּקַח וְעֵינָא אִתְעֲרַב בְּסוּמָקָא, וְסוּמָקָא אִתְחֲזֵי לְקֳבְלֵיהּ, וּמְכַסְיָא עֵינָא. מַאן יִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ. אֲבָל עַתִּיק יוֹמִין, טָבָא דְּעֵינָא. חִוָּור בְּגוֹ חִוָּור. חִוָּור דְּכָלִיל כָּל חִוָּורֵי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, לְמַאן דְּיִשְׁתְּגַּח עִלָּוֵיהּ, חַד חִוָּור מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא וַדַּאי כְּתִיב טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ. וּכְתִיב (ישעיה ב) בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְיָ.

תָּאנָא, (עם כל דא) שְׁמֵיהּ דְּעַתִּיקָא סָתִים מִכֹּלָּא, וְלָא מִתְפָּרֵשׁ בְּאוֹרַיְיתָא, בַּר מִן אָתָר חַד, דְּאוֹמֵי זְעֵיר אַפִּין לְאַבְרָהָם, דִּכְתִיב, (בראשית כב) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יְיָ. נְאֻם דִּזְעֵיר אַפִּין. וּכְתִיב, (בראשית מח) בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, יְשָׂרֵאל דִּלְעֵילָּא. וּכְתִיב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר, לְיִשְׂרָאֵל קָאֲמַר דָּא. וְתַנְיָנָן עַתִּיק יוֹמִין אֲמָרוֹ וְהַאי וְהַאי שַׁפִּיר.

תַּנְיָא, כְּתִיב (דניאל ז) חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב. כָּרְסָוָן רְמִיו, מַאן הוּא. אָמַר לְרַבִּי יְהוּדָה, קוּם בְּקִיּוּמְךָ וְאַתְקִין כָּרְסְיָיא דָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (דניאל ז) כּוּרְסָיֵיהּ שְׁבִיבִין דִּינוּר. וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב עַל הַאי כֻּרְסְיָיא. מַאי טַעְמָא. דְּתַנְיָא אִי עַתִּיק יוֹמִין לָא יָתִיב עַל הַאי כֻּרְסְיָיא, לָא יָכִיל לְאִתְקַיְּימָא עָלְמָא, מִקַּמֵּי הַהוּא כּוּרְסְיָיא. כַּד יְתִיב עַתִּיק יוֹמִין עָלֵיהּ לְכַפְּיָיא (ס"א אתכפייא) לְהַהוּא כּוּרְסְיָיא, וּמַאן דְּרָכִיב שַׁלִּיט. בְּעִידָנָא דְּנָטִיל מֵהַאי כֻּרְסְיָיא, וְיָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא אַחֲרָא, כּוּרְסְיָיא קַדְמָאָה רְמִיו, דְּלָא שַׁלְטָא אֶלָּא אִיהוּ דְּרָכִיב בֵּיהּ עַתִּיק יוֹמִין. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי יְהוּדָה, יִתְתַּקַּן אַרְחָךְ, וְיֵיתֵי בָּךְ מֵעַתִּיק יוֹמִין.

וְתָא חֲזֵי כְּתִיב (ישעיה מא) אֲנִי יְיָ רִאשׁוֹן וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. כֹּלָּא הוּא, וְהוּא סָתִים מִכָּל סְטָרוֹי. (בהאי) חוֹטָמָא. תָּאנָא, בְּחוֹטָמָא אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא.

דף קל:

וְתָא חֲזֵי מַה (דף ק"ל ע"ב) בֵּין עַתִּיקָא, לְזְעֵיר אַפִּין. דָּא מָארֵיהּ דְּחוֹטָמָא מֵחַד נוּקְבָא חַיִּין, וּמֵחַד נוּקְבָא חַיִּין דְּחַיִּין. הַאי חוֹטָמָא. הוּא פַּרְדַּשְׁקָא, דְּבֵיהּ נָשִׁיב רוּחָא דְּחַיֵּי, לְזְעֵיר אַפִּין. וְקָרִינָן לֵיהּ סְלִיחָה. וְהוּא נַחַת רוּחַ, אִתְבַּסְּמוּתָא דְּרוּחָא.

דְּרוּחָא דְּנָפִיק (מהכא) מֵאִינּוּן נוּקְבֵי, חַד רוּחָא נָפִיק לְזְעֵיר אַפִּין. לְאַתְעָרָא (ס"א חיין מכל סטרין, חירו מכל סטרי, חיין דחיין) לֵיהּ בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְחַד רוּחָא דְּחַיֵּי, דְּבֵיהּ זַמִּין לְזַמָּנָא לְבָרִיהּ דְּדָוִד, לְמַנְדַּע חָכְמְתָא. וּמֵהַהוּא נוּקְבָא, אִתְעַר וְנָפִיק רוּחָא מְמוֹחָא סְתִימָאָה, וְזַמִּין לְאַשְׁרָאָה עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דִּכְתִיב, (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. הָא הָכָא ד' רוּחִין, וְהָא רוּחָא חָדָא אַמְרִינָן. אֲמַאי תְּלַת. קוּם רִבִּי יוֹסֵי בְּקִיּוּמָךְ.

קָם רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר. בְּיוֹמוֹי דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, לָא יֵימְרוּן חַד לְחַד, אֱלִיף לִי חָכְמְתָא, דִּכְתִיב, (ירמיה לא) וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגוֹ', כִּי כֻלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם. וּבְהַהוּא זְמָנָא, יִתְעַר עַתִּיק יוֹמִין, רוּחָא דְּנָפִיק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא, וְכַד יִשְׁלוֹף דָּא, כָּל רוּחִין דִּלְתַתָּא יִתְעָרוּן עִמֵּיהּ. וּמַאן אִינּוּן. אִינּוּן (תרין) כִּתְרִין קַדִּישִׁין דִּזְעֵיר אַפִּין. וְאִינּוּן שִׁיתָּא רוּחִין אַחֲרָנִין, דְּיַהֲבֵי (ס"א דהכי) אִינּוּן (ס"א שיתא רוחין, ג' רוחין אינון דכללינן תלת אחרנין) דִּכְתִיב רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ.

דְּתָנֵינָן, כְּתִיב (דברי הימים א כט) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא יְיָ. וּכְתִיב (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא זַמִּין לְמֵיתַב בְּשִׁבְעָה. שִׁיתָּא אִינּוּן וְרוּחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין דְּעַלַּיְיהוּ, הָא שִׁבְעָה. כְּמָה דְּאִתְּמַר. (ג' רוחי אינון דכללינן ג' אחרנין) אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, רוּחֲךָ יָנוּחַ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (יחזקאל לז) כֹּה אָמַר יְיָ (בראשית קל"ט ע"א, רל"ה ע"א) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וְגוֹ'. וְכִי אַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא, מַאי עַבְדֵי הָכָא. אֶלָּא אַרְבַּע רוּחֵי יִתְעָרוּן. ג' אִינּוּן.

וְרוּחָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָא אַרְבַּע, וְהָכִי הֲווֹ. דְּכַד יִפּוֹק דָּא, נָפְקִין עִמֵּיהּ תְּלָתָא, דִּכְלִילָן בְּגוֹ תְּלָתָא אַחֲרָנִין.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא חַד רוּחָא דְּכָלִיל מִכֻּלְּהוּ. דִּכְתִיב מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. אַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי לָא כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי. וּבְיוֹמֵי דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, לָא יִצְטָרְכוּן לְמֵילַף חַד לְחַד, דְּהָא רוּחָא דִּלְהוֹן דְּכָלִיל מִכָּל רוּחִין. יְדִיעַ כֹּלָּא. חָכְמָה וּבִינָה עֲצָה וּגְבוּרָה (רות) דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. מַשּׁוּם רוּחָא דְּכָלִילָא מִכָּל רוּחֵי. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, דְּאִינּוּן אַרְבַּע דִּכְלִילָן בְּשִׁבְעָה דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאַמָּרָן. וְתָאנָא, דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי רוּחָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, דְּנָפִיק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה לְנוּקְבָּא דְּחוֹטָמָא.

וְתָא חֲזֵי, מַה בֵּין חוֹטָמָא לְחוֹטָמָא. חוֹטָמָא דְּעַתִּיק יוֹמִין חַיִּין מִכָּל סִטְרוֹי. חוֹטָמָא דְּזְעֵיר אַפִּין, כְּתִיב, (שמואל ב כב) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל וְגוֹ'. עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, וּמַהַהוּא עָשָׁן דָּלִיק נוּר, כַּד סָלִיק תְּנָנָא לְבָתַר. גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ. מַהוּ מִמֶּנּוּ (ג' נוסחי). מֵאוֹתוֹ עָשָׁן. מֵהַהוּא חוֹטָמָא, מֵהַהוּא אֵשָׁא.

תָּאנָא, כַּד הֲוָה רַב הַמְנוּנָא סָבָא בָּעֵי לְצַלָּאָה צְלוֹתֵיהּ, אָמַר לְבַעַל הַחוֹטֶם אֲנִי מִתְפַּלֵּל, לְבַעַל הַחוֹטֶם אֲנִי מִתְחַנֵּן. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (ישעיה מח) וּתְהִלָּתִי אֶחטָם לָךְ, הַאי קְרָא לְעַתִּיק יוֹמִין אֲמָרוֹ.

תָּנָא, אוֹרְכָא דְּחוֹטָמָא, תְּלַת מְאָה וע"ה עָלְמִין, אִתְמַלְיָין מִן הַהוּא חוֹטָמָא. וְכֻלְּהוּ מִתְדַּבְּקִן בְּזְעֵיר אַפִּין. הַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּתִקוּנָא דְּחוֹטָמָא הוּא. וְכָל תִּקוּנֵי דְּעַתִּיק יוֹמִין, אִתְחָזוּן וְלָא אִתְחָזוּן, אִתְחָזוּן לְמָארֵי מִדִּין, וְלָא אִתְחָזוּן לְכֹלָּא.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַוי מַאן דְּאוֹשִׁיט יְדוֹי בְּדִיקְנָא יַקִּירָא עִלָּאָה, דְּסָבָא קַדִּישָׁא, טְמִירָא וּסְתִימָא (נ"א טמיר וסתים) מִכֹּלָּא דִּיקְנָא דְּהַהִיא תּוּשְׁבַּחְתָּא. דִּיקְנָא דְּסְתִים וְיַקִּיר מִכָּל תִּקוּנוֹי. דִּיקְנָא דְּלָא יַדְעִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. דִּיקְנָא דְּהַהִיא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּכָל תּוּשְׁבַּחִין. דִּיקְנָא דְּלָא הֲוִי בַּר נָשׁ נְבִיאָה וְקַדִּישָׁא דְּיִקְרַב לְמֶחֱמֵי לֵיהּ. דִּיקְנָא דְּהִיא תַּלְיָיא בְּשַׂעֲרוֹי עַד טַבּוּרָא דְּלִבָּא. חִוּוֹרָא כְּתַלְגָּא יַקִּירָא דְּיַקִּירִין. טְמִירָא דְּטְמִירִין. מְהֵימְנוּתָא דְּמְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא.

דף קלא.

תָּאנָא, בְּצַנִּיעוּתָא (דף קל"א ע"א) דְּסִפְרָא, דְּהַאי דִּיקְנָא מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא, נָפִיק מֵאוּדְנוֹי, וְנָחִית סוֹחֲרָנֵיהּ דְּפוּמָא קַדִּישָׁא, וְנָחִית וְסָלִיק וְחָפֵי, בְּתַקְרוּבְתָּא (סגי) דְּבוּסְמָא טָבָא, חִוּוֹרָא דְּיַקִּירָא (ס"א דבדיקניה). וְנָחִית (ס"א חוורא יקירא דדיקניה נחית) בְּשִׁקּוּלָא, וְחָפֵי עַד טַבּוּרָא. הוּא דִּיקְנָא יַקִּירָא, מְהֵימָנָא שְׁלֵימָא, דְּנָגְדִּין בֵּיהּ י"ג נְבִיעִין, מַבּוּעִין דִּמְשַׁח רְבוּת טָבָא, בְּתַלְתָּ עֲשַׂר תִּקוּנִין מִתְתַּקְנָא.

תִּקּוּנָא קַדְמָאָה. מִתְתַּקֵּן שַׁעֲרָא מִלְּעֵילָּא, וְשָׁאַרִי מַהַהוּא תִּקּוּנָא דִּשְׁעַר רֵישֵׁיהּ, דְּסָלִיק בְּתִקּוּנוֹי לְעֵילָּא מֵאוּדְנוֹי, וְנָחִית מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין, בְּחַד חוּטָא בְּשִׂקּוּלָא טָבָא, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא.

תִּקּוּנָא תִּנְיָינָא. מִתְתַּקֵּן שַׁעֲרָא מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, (וסליק) עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפוּמָא, בְּתִקּוּנָא שָׁקִיל.

תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה. מֵאֶמְצָעִיתָא דִּתְחוֹת (ס"א דהאי) חוֹטָמָא, מִתְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין, נָפִיק חַד אוֹרְחָא, וְשַׁעֲרָא אִתְפְּסַק בְּהַהוּא אָרְחָא, וּמַלְיָא מֵהַאי גִּיסָא, וּמֵהַאי גִּיסָא שַׁעֲרָא, מְתִקּוּנָא שְׁלִים סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אוֹרְחָא.

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה. מִתְתַּקֵּן שַׁעֲרָא (ונחית) תְּחוֹת פּוּמָא, מֵרֵישָׁא חֲדָא לְרֵישָׁא חֲדָא, בְּתִקּוּנָא שְׁלִים.

תִּקּוּנָא חֲמִישָׁאָה. תְּחוֹת פּוּמָא נָפִיק אָרְחָא אַחֲרָא, בְּשִׂקּוּלָא דְּאָרְחָא דִּלְעֵילָּא, וְאִלֵּין תְּרֵין אָרְחִין רְשִׁימִין עַל פּוּמָא, מִכָּאן מִכָּאן.

תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה. מִתְתַּקֵּן שַׁעֲרָא, וְסָלִיק וְנָפִיק מִלְּרַע לְעֵיל לְרֵישָׁא דְּפוּמָא. וְחָפֵי תַּקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא טָבָא, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא דִּלְעֵילָּא. וְנָחִית שַׁעֲרָא לְרֵישָׁא דְּפִתְחָא דְּאוֹרְחָא תַּתָּאָה דְּפוּמָא.

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. פָּסִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְחָזֵן תְּרֵין תַּפּוּחִין, בְּתַקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא טָבָא, שַׁפִּירָן וְיָאִין לְמֵחֱזֵי. בְּגִינֵיהוֹן אִתְקְרֵיאוּ עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי טז) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

תִּקּוּנָא תְּמִינָאָה. נָפִיק חַד חוּטָא דְּשַׁעֲרֵי סוֹחֲרָנֵי דְּדִיקְנָא, וְתַלְיָין בְּשִׂקּוּלָא עַד טַבּוּרָא.

תִּקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה. מִתְעָרֵי וּמִתְעָרְבִין שַׁעֲרֵי דִּיקְנָא, עִם אִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין בְּשִׂקּוּלָא, (דתליין) וְלָא נַפְקֵי דָּא מִן דָּא.

תִּקּוּנָא עֲשִׂירָאָה. (מתערבין) נַחְתִּין שַׁעֲרֵי תְּחוֹת דִּיקְנָא. וְחַפְיָין בִּגְרוֹנָא תְּחוֹת דִּיקְנָא.

תִּקּוּנָא חַד סָר. דְּלָא נָפְקִין נִימָא מִן נִימָא, וּמִתְשַׁעְרָן בְּשִׁיעוּרָא שְׁלִים.

תִּקּוּנָא תְּרֵיסָר. דְּלָא תַּלְיָין שַׁעֲרֵי עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי. וְיָאִן שַׁעֲרֵי סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ.

תִּקּוּנָא תְּלֵיסַר. דְּתַלְיָין שַׁעֲרָן בִּתְחוֹת דִּיקְנָא, מִכָּאן וּמִכָּאן, בִּיקָרָא יָאָה, בִּיקָרָא שַׁפִּירָא. מְחַפְיָין עַד טַבּוּרָא. לָא אִתְחֲזֵי (ס"א לאתחזאה) מִכָּל אַנְפֵּי תַּקְרוּבָא דְּבוּסְמָא, בַּר אִינּוּן תַּפּוּחִין שַׁפִּירִין חִוָּורִין, דְּמַפְקִין חַיִּין לְעָלְמָא, וּמְחַזְיָין חֲדוּ לְזָעִיר אַפִּין.

בְּתֵלֵיסַר תִּקּוּנִין אִלֵּין, נְגִדִּין וְנָפְקִין תְּלֵיסַר מַבּוּעִין דִּמְשַׁח רְבוּת, וְנָגְדִּין לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. וּנְהָרִין בְּהַהוּא מִשְׁחָא. וּמְשִׁיחִין מֵהַהוּא מִשְׁחָא, דִּבְתֵלֵיסַר תִּקּוּנִין אִלֵּין. בִּתְתֵלֵיסַר תִּקּוּנִין אִלֵּין אִתְרְשִׁים דִּיקְנָא יַקִּירָא, סְתִימָאָה דְּכֹלָּא, דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין. מִתְרֵי תַּפּוּחִין שַׁפִּירָן

דְּאַנְפּוֹי, נְהִירִין אַנְפּוֹי דְּזְעֵיר אַנְפִּין, וְכָל חִיּוָר (ס"א חיזור) וְשׁוּשָׁן דְּאִשְׁתַּכְחָן לְתַתָּא, נְהִירִין וּמִתְלַהֲטִין מֵהַהוּא נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא. תִּקוּנִין תְּלֵיסַר אִלֵּין, אִשְׁתְּכָחוּ בְּדִיקְנָא, וּבִשְׁלֵימוּת דִּיקְנָא בְּתִקוּנוֹי, אִתְקְרֵי בַּר נָשׁ נָאֶמָן. דְּכָל דְּחָמֵי דִּיקְנֵיהּ, תָּלֵי בֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא.

תָּאנָא בְּצָנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, תְּלֵיסַר תִּקוּנִין אִלֵּין דְּתַלְיָין בְּדִיקְנָא יַקִּירָא, בְּשִׁבְיעָאָה (מנהון) מִשְׁתַּכְּחֵי בְּעָלְמָא, וּמִתְפַּתְּחֵי בַּתְלֵיסָר תַּרְעֵי דְּרַחֲמֵי. וּמַאן דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לְאוּמָאָה, כְּמַאן דְּאוֹמֵי בְּתְלֵיסָר תִּקוּנֵי דִּיקְנָא. הַאי בַּאֲרִיךְ אַפִּין. בְּזְעֵיר אַפִּין בְּכַמָּה. אָמַר לְרַבִּי יִצְחָק, קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְסַלְסֵל בְּסַלְסָלָא דְּתִקוּנָא דְּמַלְכָּא (ס"א בדיקנא) קַדִּישָׁא הֵיאַךְ יִתְתַּקְּנוּן.

דף קלא:

קָם רַבִּי יִצְחָק, פָּתַח וְאָמַר, (מיכה ז) מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְגוֹ', יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ וְגוֹ', תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב וְגוֹ'. תָּאנָא, תְּלֵיסַר מְכִילִין אִתְחָזוּן הָכָא, וְכֻלְּהוּ נָפְקִין מִתְּלֵיסַר מַבּוּעִין דִּמְשַׁח רְבוּת דְּתִיקוּנֵי (דף קל"א ע"ב) דִּיקְנָא קַדִּישָׁא, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. טְמִירָא דְּטְמִירִין. תָּנָא, תִּקוּנָא דְּדִיקְנָא טָמִיר וְסָתִים, טָמִיר וְלָא טָמִיר. סָתִים וְלָא סָתִים. בְּתִקוּנוֹי יְדִיעַ וְלָא יְדִיעַ. תִּקוּנָא קַדְמָאָה. הָא תָּנֵינָן, דְּכָל שַׂעֲרָא וְשַׂעֲרָא וְכָל נִימָא וְנִימָא לָא מִתְדַּבְּקָא לְחַבְרְתָּהּ. וְשָׂאֲרוּ נִימִין דְּדִיקְנָא לְאַתְקָנָא, מְתִקוּנָא דְּשִׂעַר רֵישָׁא.

הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, אִי כָּל נִימִין דְּשִׂעַר רֵישָׁא, וְנִימִין דְּדִיקְנָא יַקִּירָא עִלָּאָה, בְּחַד נִימָא אִתְכְּלָלוּ, (ס"א בחד מתקלא אתקלו) אֲמַאי אִלֵּין אֲרִיכִין, וְאִלֵּין לָא אֲרִיכִין. אֲמַאי (ק"מ) נִימִין דְּדִיקְנָא לָא אֲרִיכִין כּוּלֵי הַאי, וְקִשְׁיָין. וְאִלֵּין דְּרֵישָׁא לָא קַשְׁיָין, אֶלָּא שְׁעִיעִין.

אֶלָּא, כָּל נִימִין שְׁקִילִין דְּרֵישָׁא וְדִיקְנָא. דְּרֵישָׁא אֲרִיכִין עַל כַּתְפִּין, לְמֵיגַד לְרֵישָׁא (ד"א מרישא) דְּזְעֵיר אַפִּין, מַהַהוּא מְשִׁיכָא דְּמוֹחָא, לְמוֹחָא דִּילֵיהּ. וּבְגִינֵי כַּךְ לָא הֲווֹ קַשְׁיָין. וְעַל דָּא אִתְחָזוּן לְמֶהֱוֵי רְכִיכֵי.

תָּאנָא, מַאי (ע"ח ע"א, ק"מ ע"א, רס"ב ע"א) דִּכְתִיב, (משלי א) חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה. וּלְבַסּוֹף כְּתִיב, בְּרָחוֹבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ. הַאי קְרָא לָאו רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ, וְלָאו סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. אֶלָּא חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה, כַּד נָגִיד מִמּוֹחָא סְתִימָאָה דַּאֲרִיךְ אַפִּין, לְמוֹחָא דְּזְעֵיר אַפִּין, בְּאִינּוּן נִימִין. כְּאִלּוּ מִתְחַבְּרָאן לְבַר, תְּרֵין (בראשית קמ"א ע"ב, ק"מ) מוֹחִין, וְאִתְעָבִיד חַד מוֹחָא, בְּגִין דְּלֵית קִיּוּמָא לְמוֹחָא תַּתָּאָה, אֶלָּא בְּקִיּוּמָא דְּמוֹחָא עִלָּאָה. וְכַד נָגִיד מֵהַאי לְהַאי, כְּתִיב תִּתֵּן קוֹלָהּ חַד.

וּבְגִין דְּנָגִיד מִמּוֹחָא לְמוֹחָא בְּאִינּוּן נִימִין (כאלו מתחבראן לבר תרין מוחין ואתעביד חד מוחא באינון נימין) אִינּוּן לָא אִשְׁתְּכָחוּ קְשִׁישִׁין. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּאִי אִשְׁתַּכְּחוּ קְשִׁישִׁין, לָא נָגִיד חָכְמָתָא לְמוֹחָא בְּהוֹן. בְּגִינֵי כַּךְ, לֵית חָכְמָתָא נָפְקָא מִבַּר נָשׁ דְּאִיהוּ קְשִׁישָׁא (ס"א

קשיא) וּמָארֵי דְּרוּגְנָא. דִּכְתִיב, (קהלת ט) דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים. וּמַהָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּשַׁעְרוֹי דְּרֵישֵׁיהּ קְשִׁישָׁן, לָאו חָכְמְתָא מִתְיַשְׁבָא עִמֵּיהּ.

וְעַל דָּא אִינּוּן אֲרִיכֵי, לְמֵיתֵי תּוֹעַלְתָּא לְכֹלָּא. מַאי לְכֹלָּא. לְמֵיעַל עַל חוּטָא דְּשַׁדְרָה, דְּמִתְשַׁקְיָין מִן מוֹחָא. וּבְגִין דָּא לָא תָּלֵי שַׂעֲרָא דְּרֵישָׁא עַל שַׂעֲרָא דְּדִיקְנָא. דְּשַׂעֲרָא דְּרֵישָׁא תָּלֵי וְסָלִיק עַל אוּדְנִין לַאֲחוֹרוֹי, וְלָא תָּלֵי עַל דִּיקְנָא, מִשּׁוּם דְּלָא אִצְטְרִיךְ לְאִתְעָרְבָא אִלֵּין בְּאִלֵּין. דְּכֻלְּהוּ מִתְפָּרְשָׁן בְּאָרְחַיְיהוּ.

תָּאנָא, כֻּלְּהוּ שַׂעֲרֵי בֵּין דְּרֵישָׁא, בֵּין דְּדִיקְנָא, כֻּלְּהוּ חִוָּורֵי כְּתַלְגָּא. וְתָאנָא, אִינְהוּ דְּדִיקְנָא קְשִׁישָׁאֵי כֻּלְּהוּ. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּאִינּוּן תַּקִּיפָא דְּתַקִּיפִין, לְאַחֲסָנָא (נ"א לאחתא) אִינּוּן י"ג מְכִילָן, מֵעַתִּיק דְּעַתִּיקִין. וַהֲנֵי מְכִילָן מְקַמֵּי אוּדְנוֹי שַׂרְיָין, וַהֲנֵי מְכִילָן סְתִימָן אִינּוּן. דְּלָא יִתְעָרְבוּן בְּאַחֲרָנִין. (דאתחסינו לתתא והכי תנינא מקמי אודנוי שריין שערי משום דבלחודייהו אינון ולא אתערבו באחרנין).

וְאִי תֵּימָא דְּלֵית אַחֲרָנִין כְּוָותַיְיהוּ. לָא. דְּתַנְיָא תְּלִיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא: מִי אֵל כָּמוֹךָ, חַד. (ק"מ) נוֹשֵׂא עָוֹן, תְּרֵי. וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, תְּלַת. לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ, אַרְבַּע. לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ, חֲמֵשׁ. כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא, שִׁית. יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ, שְׁבָעָה. יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ, תְּמַנְיָא. וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם, תִּשְׁעָה. תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, עַשְׂרָה. חֶסֶד לְאַבְרָהָם, חַד סָר. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ, תְּרֵיסָר. מֵימֵי קֶדֶם, תְּלֵיסַר. לָקֶבֶיל דָּא, אֵל רַחוּם וְחַנּוּן וְגוֹ', אִינּוּן לְתַתָּא.

וְאִי תֵּימָא, מֹשֶׁה אֵיךְ לָא אָמַר אִלֵּין עִלָּאִין. (קל"ח) אֶלָּא, מֹשֶׁה לָא אִצְטְרִיךְ, אֶלָּא לְאֶתָּר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, וּבַאֲתַר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, לָא בָּעֵי הָכִי לְמֵימַר. וּמֹשֶׁה לָא אָמַר, אֶלָּא בְּעִידָנָא דְּיִשְׂרָאֵל חָאבוּ, וְדִינָא הֲוָה תַּלְיָיא, וּבְגִינֵי כַּךְ לָא אָמַר מֹשֶׁה, אֶלָּא בַּאֲתַר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח. אֲבָל בְּהַאי אֲתַר, סִדּוּרָא דִּשְׁבָחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין מְסַדֵּר נְבִיאָה.

דף קלב:

וְאִינּוּן תְּלֵיסָר תִּקּוּנִין דְּדִיקְנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, טְמִירָא דְּטְמִירִין, תַּקִּיפִין, לְתַבָּרָא וּלְאַכְפְּיָיא כָּל גִּזְרֵי דִּינִין. מַאן חָמֵי דִּיקְנָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, טְמִירָא דְּטְמִירִין דְּלָא אַכְסִיף (קל"ב) (ס"א אתכסי) מִנַּיהּ. וּבְגִין כָּךְ, כָּל שַׂעֲרוֹי קְשִׁישִׁין, וְתַקִּיפִין בְּתִקּוּנוֹי (דף קל"ב ע"ב) .

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי הָא שַׂעֲרֵי דְּלַתַּתָּא, אִינּוּן אוּכְמֵי, אֲמַאי לָא הֲווֹ דָּא כְּדָא. דְּתַנְיָא כְּתִיב, (שיר השירים ה) קְווּצוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת כָּעוֹרֵב. וּכְתִיב, (דניאל ז) וּשְׂעַר רֵישֵׁיהּ כַּעֲמַר נָקֵא. לָא קַשְׁיָא, הָא בְּדִיקְנָא עִלָּאָה, הָא בְּדִיקְנָא תַּתָּאָה. וְעַל דָּא, כַּד אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אִתְיְיהִיבַת בְּאֵשׁ שְׁחוֹרָה עַל גַּבֵּי אֵשׁ לְבָנָה.

וְעִקָּרָא דְּמִלָּה מִשּׁוּם דְּהָנֵי שַׁעְרֵי בְּגִין דְּמִמּוֹחָא אִשְׁתְּכָחוּ לְאִתְמַשְּׁכָא לְמוֹחָא דִּלְתַתָּא וְאִינּוּן לְעֵילָּא מִן דִּיקְנָא דִּיקְנָא בִּלְחוֹדוֹי הוּא. וְכָל תִּקּוּנוֹי בִּלְחוֹדֵיהוֹן אִשְׁתְּכָחוּ. דִּיקְנָא בִּלְחוֹדוֹי. וְשַׁעְרֵי בִּלְחוֹדֵיהוּ.

תִּקּוּנָא קַדְמָאָה תִּקּוּנָא דְּשָׁאֲרֵי מֵרֵישָׁא דְּשַׁעֲרֵי דְּרֵישָׁא. וְתָאנָא, כָּל תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא (מחומא דלבא) מִמּוֹחָא דְּרֵישָׁא, (ס"א מתיקוני דרישא) וְהָכָא לָא פָּרִישׁ הָכִי, דְּהָא לָא הֲוִי. אֶלָּא תִּקּוּנָא דָּא, דְּנָחִית מִן רֵישָׁא דְּשַׁעְרֵי דְּרֵישָׁא, הָכִי אִשְׁתְּכַח. (חסר כאן) וּמֵהַאי דִּיקְנָא אִשְׁתְּמוֹדַע, כָּל מַה דַּהֲוִי בְּרֵישָׁא, דְּאֶלֶף עָלְמִין דְּחַתִּימִין (ס"א אלף עלמין חתימין) בְּעִזְקָא דְּדַכְיָא. עִזְקָא, דְּכָלִיל כָּל עִזְקִין.

אוֹרְכָא דְּכָל שַׁעֲרָא, דְּנָחִית מִקַּמֵּי אוּדְנוֹי, לָא הֲוִי אֲרִיכָא. וְלָא אִתְדַּבַק דָּא בְּדָא, וְלָא (ס"א דכלא) נַחְתִּין. אֶלָּין שַׁעֲרִין. מִכַּד נָגְדִין אִתְמַשְּׁכָן (ס"א אלא מכד נחתין אלין, שערין. נגדין ואתמשכן) וְתַלְיָין.

וְשִׁירוּתָא דְּתִקּוּנָא קַדְמָאָה, תְּלָתִין וְחַד קוֹצֵי, שְׁקִילָן, אִתְמַשְּׁכָן עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא. וּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין נִימִין אִשְׁתַּכְחָן בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא.

תְּלָתִין וְחַד קוֹצֵי שְׁקִילִין, דַּהֲווּ בְּתִקּוּנָא קַדְמָאָה תַּקִּיפִין, לְאַכְפְּיָיא לְתַתָּא, כְּחוּשְׁבָּן אֵ"ל. מַהוּ אֵ"ל. תַּקִּיף יָכוֹל. וּבְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, מִתְפָּרְשִׁין תְּלָתִין וְחַד עָלְמִין, תַּקִּיפִין שָׁלְטִין, לְאִתְעָיְינָא (ס"א לאתפשטא) (ס"א לאכפיא, ואתפשטו) ל"א בְּהַאי סְטָר, וְל"א בְּהַאי סְטָר. וְכָל עָלְמָא וְעָלְמָא מִנַּיהּ, מִתְפָּרֵשׁ לְאֶלֶף עָלְמִין דִּכְסִיפִין לְעִדּוּנָא רַבָּא. וְכֹלָּא סָתִים בְּרֵישָׁא דְּדִיקְנָא, דְּכָלִיל תַּקִּיפָא, וּכְלִילָן בְּהַאי א"ל. וְעִם כָּל דָּא, הַאי אֵ"ל אִתְכַּפְיָיא לְרַחֲמֵי, דְּרַחֲמֵי דְּעַתִּיק יוֹמִין, (אתבסם) וְאִתְכְּלַל וְאִתְפַּשַּׁט בֵּיהּ.

אֲמַאי עַד פּוּמָא. מִשּׁוּם דְּכְתִיב, (דניאל ז) דִּינָא יְתִיב וְסִפְרִין וְגוֹ'. מַאי דִּינָא יְתִיב. יְתִיב לְאַתְרֵיהּ דְּלָא שַׁלְטָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה ט) פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר. אֵל דְּהוּא גִּבּוֹר, וְאִתְבְּסָם בְּדִיוּקְנָא (ס"א בדיקנא) קַדִּישָׁא דְּעַתִּיק יוֹמִין. וְרָזָא דִּכְתִיב, מִי אֵל כָּמוֹךָ בְּעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר, בְּתִקּוּנָא קַדְמָאָה דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

עָלְמָא קַדְמָאָה, דְּנָפִיק מְתִקּוּנָא קַדְמָאָה, שַׁלִּיט וְנָחִית. וְסָלִיק לְאֶלֶף אַלְפִין וְרִבּוֹא רִבְבָן מָאנֵי תְּרֵיסִין. וּמִנַּיהּ מִתְאַחֲדִין, בְּקִסְטָא בְּעִזְקָא רַבָּא.

עָלְמָא תִּנְיָינָא. דְּנָפִיק מֵהַאי תִּקּוּנָא. שַׁלִּיט וְנָפִיק, וְנָחִית וְסָלִיק, לְשִׁבְעָה וְחַמְשִׁין אֶלֶף דַּרְגִּין, מָארֵי דִּיבָּבָא. וּמִתְאַחֲדָן מִנַּיהּ, לְאַכְפְּיָיא בְּקוּדְלָא בְּחִיוָּרָא. (ס"א בחיזרא)

עָלְמָא תְּלִיתָאָה. דְּנָפִיק מֵהַאי תִּקּוּנָא שַׁלִּיט וְנָחִית, וְסָלִיק לצ"ו אַלְפִין מָארֵי דִּילָלָה, וּמִתְאַחֲדָן מִנַּיהּ (בבוסיטא לקוסטיראָ) (ס"א כבוסינא לקוסרא) (בבוצינא קמורא), וּמֵהַאי תִּקּוּנָא, מִתְכַּפְיָין כֻּלְּהוּ, וּמִתְבַּסְּמָן בִּמְרִירָא דִּדְמָעִין, דְּמִתְבַּסְּמִין בְּיַמָּא רַבָּא.

מַאן חֲמֵי תִּקוּנָא דָא, דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא, עִלָּאָה, יַקִּירָא, דְּלָא אַכְסִיף מִנַּיהּ. מַאן חֲמֵי טְמִירוּתָא (ס"א יקירותא) דְּקוֹצִין דְּשַׂעֲרֵי דְּתַלְיָין מֵהַאי סָבָא. יְתִיב בְּעִיטְרָא דְּעִטְרִין, עִטְרִין דְּכָל עִטְרִין. עִטְרִין דְּלָא אִתְכְּלִלוּ בְּעִטְרִין. עִטְרִין דְּלָא כְּשַׁאַר עִטְרִין. עִטְרִין, דְּעִטְרִין דִּלְתַתָּא מִתְאַחֲדָן מִנֵּהוֹן. וּבְגִין כָּךְ, הָנֵי תִּקוּנִין, אִינּוּן תִּקוּנִין דִּלְתַתָּא מִנֵּהוֹן מִתְאַחֲדִין. תִּקוּנֵי דְּאִתְתְּקַן, דְּאִצְטְרִיךְ לְאִתְבָּרְכָא, מַאן דְּבָעֵי בָּרְכָה. דְּכָל תִּקוּנִין דְּאִתְתְּקַן בְּקַבְלֵיהוֹן, בָּרְכָאן מִשְׁתַּכְּחִין (לקבליהון) וְאִתְעֲבִיד מַה דְּאִתְעֲבִיד. כֹּלָּא כְּלִיל בְּהָנֵי תִּקוּנִין. כֹּלָּא זַקְפָן לְקַבְלֵיהּ תִּקוּנִין דְּמַלְכָּא תַּקִּיפָא, עַתִּיקָא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. וְכֻלְּהוּ אִתְבַּסְּמָן מִתִּקוּנִין אִלֵּין. (דמלכא עתיקא)

תָּאנָא. אִי עַתִּיק דְּעַתִּיקִין, קַדִּישָׁא דְּקַדִּישִׁין, לָא אִתְתְּקַן בְּאִלֵּין תִּקוּנִין, לָא אִשְׁתְּכַחוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וְכֹלָּא הֲוִי כֹּלָּא הֲוִי. וְתַנְיָא, עַד כַּמָּה זְהִירִין אִלֵּין (ס"א אתתקן באלין ל"ג) תִּקוּנֵי דְּדִיקְנָא. עַד תְּלֵיסַר (דלתתא), וְכָל זְמָנָא (דף קל"ב ע"ב) דְּתְלֵיסַר אִלֵּין מִשְׁתַּכְּחִין, זְהִירִין אִלֵּין דִּלְתַתָּא. וְכֹלָּא. בְּחוּשְׁבָּנָא דְּאִלֵּין תְּלֵיסַר, אִשְׁתְּכַח דִּיקְנָא דְּמַלְכָּא עַתִּיקָא יַקִּירָא מִכֹּלָּא. כֹּלָּא בְּחַד אִיהוּ טְמִירָא וְיַקִּירָא.

וּבְגִין דְּאִיהוּ יַקִּירָא וּטְמִירָא מִכֹּלָּא, לָא אִדְכַּר בֵּיהּ בְּאַתָר דְּאוֹרַיְיתָא (ס"א לא אדכר באורייתא), וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וּמַה דִּיקְנָא אִתְגַּלְיָיא. דִּיקְנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא עִלָּאָה. וּמֵהַאי דִּיקְנָא, נָחִית לְדִיקְנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא דִּלְתַתָּא. (מאי דיקנא דכהנא רבא) דִּיקְנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא בְּתַמָּנְיָא תִּקוּנִין אִתְתְּקַן. וּבְגִין כַּךְ, תְּמַנְיָא תִּקוּנִין לְכַהֲנָא רַבָּא, כַּד מִשְׁחָא נָחִית עַל דִּקְנֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן וְגוֹ'.

וּמְנָא לָן. דִּכְתִיב, (תהלים קלג) שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד. גַּם לְרַבּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל דִּלְתַתָּא. דְּכָל זְמָנָא דְּכַהֲנָא רַבָּא דִּלְתַתָּא, מְשַׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָא רַבָּא, כְּבֵיכוֹל כֹּהֵן גָּדוֹל דִּלְעֵילָּא, מְשַׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָא רַבָּא.

דָּא תִּקוּנָא חַד, דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָא דְּכֹלָּא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת אֲנָתְ רִבִּי יִצְחָק, לְמֵחֲמֵי בְּיַקִּירָא דְּתִקוּנֵי דְּדִיקְנָא, וּסְבַר אַפֵּי דְּעַתִּיק יוֹמִין, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. זַכָּאָה חוּלָקָךְ, וְזַכָּאָה חוּלָקֵי עִמָּכוֹן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

תִּקוּנָא תִּנְיָינָא. מִתְתַּקַּן שַׂעֲרָא, מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפוּמָא, בְּתִקוּנָא שְׁקִיל. קוּם רִבִּי חִזְקִיָּה, וְקָאִים בְּקִיּוּמָךְ, וְאוֹקִיר יְקָרָא דְּתִקוּנָא דָּא דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא. קָם רִבִּי חִזְקִיָּה, שָׁאֲרֵי וְאָמַר, (שיר השירים ז) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ מִי גָּרַם שֶׁאֲנִי לְדוֹדִי. מִשּׁוּם דְּעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ.

מִסְתַּכֵּל הֲוִינָא, וַאֲרוּ חָמִית, נְהוֹרָא יַקִּירָא דְּבוּצִינָא עִלָּאָה, נָהִיר וְסָלִיק לְתִלַּת מְאָה וַחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִין עִיבָר. וְחַד חֻשׁוֹךְ הֲוָה אִתְסָחֵי בְּהַהוּא נְהוֹרָא, כְּמַאן דְּאִתְסְחֵי בְּהַהוּא

נַהֲרָא עֲמִיקָא, דְּמֵימוֹי מִתְפַּלְגִין, וּנְהִרִין, וְנַגְדִין לְכָל עִיבָר, מִמָּה דְּעָלוֹי. וְסָלִיק הַהוּא נְהוֹרָא, בִּשְׁפָתָא דְּיַמָּא עִלָּאָה עֲמִיקָא, דְּכָל פִּתְחִין טָבִין וְיַקִּירִין, בְּהַהוּא פִּתְחָא אִתְפַּתְחָן. אֲנָא שָׁאִיל מֵהֶם (ס"א מהו), פִּשְׁרָא דְּחָמֵית. פָּתְחוּ וְאָמְרוּ, נוֹשֵׂא עָוֹן חֲמֵיתָא. אָמַר, דָּא הוּא תִּקוּנָא תְּנֵינָא. יָתִיב. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָאִידָנָא אִתְקַשַּׁר (ס"א אתבסם) עָלְמָא. בְּרִיךְ אַנְתְּ רִבִּי חִזְקִיָּה, לְעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין חַבְרִין, דְּאַתְיָין בְּהַאי עִזְקָא קַדִּישָׁא. אִסְתַּדָּנָא עָלַי שְׁמַיָּא עִלָּאִין דְּעִלְּאִין, וְאַרְעָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּעִלָּאָה. דַּאֲנָא חֲמֵי הַשְׁתָּא, מַה דְּלָא חָמָא בַּר נָשׁ, מִיּוֹמָא דְּסָלִיק מֹשֶׁה זִמְנָא תְּנֵינָא לְטוּרָא דְּסִינַי. דַּאֲנָא חֲמֵינָא אַנְפָּאי נְהִירִין, כִּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא תַּקִּיפָא, דְּזִמִּין לְמֵיפַּק בְּאַסְוָותָא לְעָלְמָא. דִּכְתִיב, (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ. וְעוֹד דַּאֲנָא יָדְעָנָא דְּאַנְפָּאי נְהִירִין, וּמֹשֶׁה לָא יָדַע וְלָא אִסְתָּכַל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות לד) וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו.

וְעוֹד, דַּאֲנָא חֲמֵי בְּעֵינַי, תְּלֵיסַר מְכִילִין גְּלִיפִין קַמָּאי, וּנְהִירִין כְּבוּצִינִין. וְכַד אִתְפְּרִישׁ כָּל חַד מִנַּיְיהוּ מִפּוּמֵיכוֹן, אִסְתָּלִיק וְאִתְתְּקַן, וְאִתְעֲטַר וְאִתְטַמַּר בְּטָמִירוּתָא דְּתִקוּנֵי דְּדִיקְנָא, וְכָל אַחֲרָנִין אִשְׁתְּאָרָן. וּבְעוֹד דְּכָל חַד מִתְפְּרַשׁ בְּפוּמַיְיכוּ, נָהִיר וְאִתְעֲטָר וְיָתִיב כְּמַלְכָּא בְּגוֹ חֵילֵיהּ. וְכַד אִסְתְּיָים לְאִתְפָּרְשָׁא, סָלִיק וְאִתְעֲטָר בְּעִטְרָא קַדִּישָׁא, וְאִתְתָּקַן וְאִתְטַמַּר, וְיָתִיב בְּתִקוּנוֹי דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא, וְכֵן לְכָל חַד וְחַד. אִזְדָּרְזוּ חַבְרִין קַדִּישִׁין, דְּהָא בְּקִיּוּמָא דָּא, לָא יֵהֵא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא.

קוּם רִבִּי חִזְקִיָּה תְּנֵינוּת. וְאוֹקִיר תִּיקוּנָא תְּלִיתָאָה, דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא. תָּנָא, עַד לָא קָם רִבִּי חִזְקִיָּה, קָלָא נָפַק וְאָמַר, אֵין מַלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה שְׁתֵּי שְׁלִיחוּת. אִתְרְגִישׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַדַּאי כָּל חַד וְחַד בְּאַתְרֵיהּ. וַאֲנָא, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי, וְרִבִּי אַבָּא, אִשְׁתְּדַלְנָא שְׁלֵימָתָא עִלָּאָה.

דף קלג.

קוּם רִבִּי חִיָּיא. קָם רִבִּי חִיָּיא, פָּתַח וְאָמַר, (ירמיה א) וַאוֹמַר אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים הִנֵּה לָא יָדַעְתִּי דַּבֵּר כִּי נַעַר אָנֹכִי. וְכִי יִרְמְיָה לָא הֲוָה יָדַע לְמַלְּלָא, וְהָא כַּמָּה מִלּוֹלִין נָפְקִי מִפּוּמוֹי, עַד לָא אֲמַר דָּא. וְהוּא אָמַר מִלָּה כְּדִיבָּא, דִּכְתִיב הִנֵּה לֹא יָדַעְתִּי דַּבֵּר. אֶלָּא (תאנא) חַס וְשָׁלוֹם דְּאֵיהוּ אָמַר עַל דָּא. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, מַה בֵּין דִּבּוּר לַאֲמִירָה. אֲמִירָה הוּא דְּלָא בָּעֵי לְאַרְמָא קָלָא, (דף קל"ג ע"א) דִּבּוּר, בָּעֵי לְאַרְמָא קָלָא, וּלְאַכְרָזָא מִלִּין.

דִּכְתִיב, (שמות כ) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר. וְתָאנָא, כָּל עָלְמָא שָׁמְעוּ הַהוּא דִּבּוּר, וְכָל עָלְמָא אִזְדָּעֲזָעוּ. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב וַיְדַבֵּר, וְלָא כְּתִיב וַיֹּאמֶר. אוּף הָכָא כְּתִיב הִנֵּה לֹא יָדַעְתִּי דַּבֵּר, לְאַכְרָזָא מִלָּה וּלְאוֹכְחָא בְּרוּחַ קֻדְשָׁא לְעָלְמָא.

אִי הָכִי, הָא כְּתִיב (שמות ו) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. אֶלָּא, מַאן הוּא נְבִיאָה עִלָּאָה כְּמֹשֶׁה, דְּלָא זָכָה בַּר נָשׁ כְּוָותֵיהּ. דְּהוּא שָׁמַע דִּבּוּר בְּהַכְרָזָה, וְלָא דָחִיל, וְלָא אִזְדַּעְזָע. וּשְׁאַר נְבִיאִים אִזְדַּעְזָעוּ, אֲפִילּוּ בַּאֲמִירָה, וְדָחֲלִין בִּדְחִילוּ.

וְתָאנָא, תִּקּוּנָא קַדְמָאָה דְּדִיקְנָא, וְתַנְיִינָא לְאָתְבָא (ס"א לאייתאה) (ס"א לאכפא) לִתְלִיתָאָה. דִּכְתִיב, (איוב לג) הֶן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. (תרין נוסחי) וְתָא חֲזֵי דְּתַרְיִן תִּקּוּנִין קַדְמָאִין לְמֵיתֵי לְתִלִיתָאָה הֲווּ דְּהוּא

תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה. מֵאֲמָצְעִיתָא דְּתִחוֹת חוֹטָמָא, מִתְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין. נָפִיק חַד אָרְחָא, וְשַׁעֲרָא אַפְסִיק (ס"א אתפסק) בְּהַהוּא אָרְחָא. אֲמַאי אִתְפְּסָק. מְשׁוּם (דכתיב ועובר על פשע) דְּהַאי אוֹרְחָא אִתְתָּקַן לְאַעְבָּרָא בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ, יְתִיב תְּחוֹת נוּקְבֵי חוֹטָמָא הַאי אוֹרְחָא. וְשַׁעֲרָא לָא אִתְרַבֵּי בְּהַאי אוֹרְחָא, מְשׁוּם דִּכְתִיב וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, לְמֵיהַב אַעְבָּרָא עַד (על) פּוּמָא קַדִּישָׁא, דְּיֵימָא סָלַחְתִּי. תָּאנָא, כַּמָּה עַרְקִיסָאוֹת מְחַכָּאן לְהַהוּא פּוּמָא, וְלָא אִתְגְּלֵי לְחַד מִנַּיְיהוּ, דְּהָא אִסְתְּלַק וְאִתְעַטַר, יְדִיעַ וְלָא יְדִיעַ.

תָּאנָא, בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, מַהוּ דִּכְתִיב פֶּשַׁע. זָכוּ עוֹבֵר, לֹא זָכוּ פֶּשַׁע. (מאי משמע עובר על פשע, שפע דאקדים ש' לפ', לא זכו עומד ולא עובר) (האי) בְּזָעֵיר אַפִּין.

מַאי בֵּין הַאי לְהַאי. בְּזָעֵיר אַפִּין, כַּד נָחִית הַהוּא אוֹרְחָא מִתְּחוֹת נוּקְבֵי חוֹטָמוֹי, כְּתִיב, (במדבר יב) וַיִּחַר אַף יְיָ בָּם וַיֵּלַךְ. מַאי וַיֵּלַךְ. דְּנָפִיק רוּחָא דְּרוּגְזָא מֵאִינּוּן נוּקְבֵי, וּמַאן דְּאַשְׁכַּח קַמֵּיהּ, אָזִיל וְלָא אִשְׁתְּכַח. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מ) כִּי רוּחַ יְיָ נָשְׁבָה בּוֹ וְאֵיננּוּ (ס"א כי רוח עברה בו ואיננו). בְּאֲרִיךְ אַפִּין כְּתִיב, (מיכה ז) וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. וּכְתִיב, (איוב לז) וְרוּחַ עָבְרָה וַתְּטַהֲרֵם. וְתָאנָא, הָכָא כְּתִיב, עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע בְּהַהוּא אָרְחָא. הָתָם, (שמות יב) וְעָבַר יְיָ לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּזָכֵי לְהַאי. וְדָא הוּא תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה, (דאורחא) דְּדִיקְנָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַסְגֵּי לְאוֹטָבָא לָךְ, וְיֶחְדֵּי לְאַגָּנָא עָלָךְ.

וְתָאנָא, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיה סא) שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיְיָ, בְּעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר. דְּהָא הוּא חֶדְוָותָא דִּכְלָּא. תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְגְּלֵי הַאי אוֹרְחָא דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיק יוֹמִין. כֻּלְּהוּ מָארֵי דִּיבָּבָא וִילָלָה, וּמָארֵיהוֹן דְּדִינָא סְתִימִין וּשְׁתִיקִין, וְלֵית דְּיִפְתַּח פִּטְרָא לְאַבָּאשָׁא. מִשּׁוּם דְּהַאי אוֹרְחָא אִתְגַּלְיָיא לְתַקָּנָא. וּמֵהַאי, מַאן דְּאָחִיד (נ"א דאחית) וְאַזְהַר (משום דהאי אורחא סימנא לשתיקותא ומהאי הוא מאן דאחזי ואזהר) לְשַׁתְקָאָה, לְהַאי אוֹרְחָא רְשִׁים, דְּהוּא סִימָנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה, מִתְתַּקֵּן שַׂעֲרָא (ונחית) תְּחוֹת פּוּמָא, מֵרֵישָׁא חֲדָא לֶרֵישָׁא חֲדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז) לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים ב יט) וְנָשָׂאתָ תְּפִלָּה בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה. הַנִּמְצָאָה מַמָּשׁ. שְׁאֵרִית דִּכְתִיב, (צפניה ג) שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה.
תִּקּוּנָא חֲמִישָׁאָה. נָפִיק אוֹרְחָא אַחֲרָא מִתְּחוֹת פּוּמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז) לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ. קוּם רְבִּי יוֹסֵי. קָם רְבִּי יוֹסֵי, פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ. מַהוּ שֶׁכָּכָה לּוֹ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, שְׁכִיךְ מֵרוּגְזֵיהּ.
דָּבָר אַחֵר. שְׁכִיךְ בְּרוּגְזֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר יא) וְאִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג. דָּא הוּא דִּינָא דְּדִינָא. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו, רַחֲמֵי דְּרַחֲמֵי.
דָּבָר אַחֵר, שֶׁכָּכָה, שְׁמָא דְּכְלִיל כָּל שְׁמָהָן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַעְבַּר רוּגְזֵיהּ, וַאֲנַח בֵּיהּ לְזִעֵיר אַנְפִּין, וּמַעֲבִיר עַל כָּל אִינּוּן דִּלְבַר.

דף קלג:

דְּתַנְיָא, אָרְחָא, עִלָּאָה דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא, (עלאה עתיקא דעתיקין) דְּאִיהוּ נָחִית (בדיקניה) תְּחוֹת נוּקְבֵי דְּחוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא. וְהַאי אָרְחָא דִּלְתַתָּא. שְׁקִילָן אִינּוּן בְּכֹלָּא. דָּא (דף קל"ג ע"ב) לְעֵילָּא, וְדָא לְתַתָּא. לְעֵילָּא, עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. לְתַתָּא, לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ. וְתַנְיָנָן, לֹא הֶחזִיק: דִּלְא אִית אֲתַר לְמֵיתַב. כְּמָה דִּלְעֵילָּא יָהִיב אַתְרָא לַאֲתְבְּרָא. כַּךְ לְתַתָּא, יָהִיב אֲתַר לַאֲתְבְּרָא.
תָּנָא, בְּכָל אֲתַר דְּבַהַאי עַתִּיקָא טְמִירָא דְּכֹלָּא אָרְחָא אִתְגַּלְיָיא, טַב לְכֻלְּהוּ דִּלְתַתָּא, דְּהָא אִתְחֲזֵי עֵיטָא לְמֶעְבַּד טַב לְכֹלָּא. מַאן דְּסָתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא, לֵית עֵיטָא, וְלֵית מַאן דְּיֵדַע לֵיהּ, אֶלָּא הוּא בִּלְחוֹדוֹי. כְּמָה דְּעֵדֶן עִלָּאָה, לֵית דְּיֵדַע לֵיהּ אֶלָּא הוּא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין.
וְעַל הַאי כְּתִיב, (תהלים צב) מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן יִתְתַּקְּנוּן עוֹבָדָךְ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. מֵעִם עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין.
תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה. מִתְתַּקֵּן שַׂעֲרָא וְסָלִיק מִלְּרַע לְעֵילָּא, וְחַפֵּי תַּקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא טָבָא עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא דִּלְעֵילָּא. וְנָחִית שַׂעֲרָא (דרישא) לְרֵישָׁא דְּפִתְחָא דְּאָרְחָא תַּתָּאָה דְּפוּמָא.
קוּם רְבִּי יֵיסָא וְאַתְקִין תִּקּוּנָא דָּא. קָם רְבִּי יֵיסָא, פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה נד) וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ לֹא יָמוּשׁ, וּכְתִיב (ישעיה נד) וּבְחֶסֶד עוֹלָם רִחַמְתִּיךְ, הֲנֵי קְרָאֵי קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי.
וְלָא אַקְשׁוּ, דְּתָנֵינָן, אִית חֶסֶד וְאִית חֶסֶד. אִית חֶסֶד דִּלְגוֹ, וְאִית חֶסֶד דִּלְבַר. חֶסֶד דִּלְגוֹ, הָא דְּאָמְרָן דַּעֲתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וְהוּא סְתִים בְּסִטְרָא דָּא דְּדִיקְנָא, דְּאִקְרֵי פְּאַת הַזָּקָן. וְלָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְחַבְּלָא הַאי סִטְרָא, מִשּׁוּם הַאי חֶסֶד דִּלְגוֹ דְּעַתִּיק יוֹמִין. וּבְגִין כָּךְ, בְּכֹהֵן דִּלְתַתָּא כְּתִיב בֵּיהּ, (ויקרא כא) לֹא יְקָרֵחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא לְחַבְּלָא אוֹרְחוֹי דְּחֶסֶד דְּעַתִּיקָא, דְּכֹהֵן מִסִּטְרָא דָּא קָא אָתֵי.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, בְּכֹלָּא אִצְטְרִיךְ חֶסֶד לְאִתְרַבְּאָה וּלְמִבְנֵי, וְלָא לְקַטְעָא לֵיהּ, וְלָא אִשְׁתְּצֵי מֵעָלְמָא. וְהַאי דְּכְתִיב וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ לֹא יָמוּשׁ, חֶסֶד דְּעַתִּיק יוֹמִין. וּבְחֶסֶד עוֹלָם, חֶסֶד דְּאִקָּרֵי חֶסֶד עוֹלָם, וְהַאי הוּא אַחֲרָא דְּזָעֵיר אַנְפִּין, דִּכְתִיב, (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

וְהַאי חֶסֶד דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין, הוּא חֶסֶד דְּקִשׁוֹט. וְחֶסֶד דְּקִשׁוֹט לָאו בְּחַיֵּי גּוּפָא אִתְמַר, אֶלָּא בְּחַיֵּי דְּנִשְׁמְתָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (מיכה ז) כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא. דָּא הוּא תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה דְּדִיקְנָא יַקִּירָא, דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִי.

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. פָּסִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְחָזֵן ב' תַּפּוּחִין בְּתִקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא, שַׁפִּירָן וְיָאִין לְמֶחֱזֵי.

פִּתַּח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (שיר השירים ב) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגוֹ'. מַה תַּפּוּחַ זֶה כָּלִיל בְּתַלַּת גְּוָונֵי, כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תְּרֵין תַּפּוּחִין כְּלִיל שִׁיתָּא גְּוָונֵי, וּתְרֵין תַּפּוּחִין אִלֵּין, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא ז', אִינּוּן כְּלָלָא דְּכָל שִׁיתָּא תִּקּוּנִין דַּאֲמֵינָא. וּבְגִינֵיהוֹן אִתְקָיְּים (משלי טז) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

וְתָאנָא, מַהֲנֵי תַּפּוּחִין נָפְקִין חַיִּין לְעָלְמָא, וּמְחַזְּיִין חֵידּוּ לְזָעֵיר אַפִּין. כְּתִיב (במדבר ו) יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ. וּכְתִיב (משלי טז) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ אִלֵּין אִינּוּן תְּרֵין תַּפּוּחִין דְּתִקְרוֹבְתָּא דְּבוּסְמָא דַּאֲמֵינָא. יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, פָּנִים דִּלְבַר, דְּכַד נְהִרִין מִתְבָּרֵךְ עָלְמָא.

וְתָאנָא, כָּל זְמַן דְּהָנֵי בּוֹצִינֵי דִּלְבַר נְהִירִין, כָּל עָלְמָא מִתְבָּרֵךְ, וְלָא אִשְׁתְּכַח רוּגְזָא בְּעָלְמָא. וּמָה אִי הָנֵי דִּלְבַר כַּךְ. תְּרֵין תַּפּוּחִין דְּנָהִרִין תְּדִירָא, דְּחַדָּאן תְּדִירָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

תָּנְיָא, כַּד אִתְגַּלְיָין תְּרֵין תַּפּוּחִין אִלֵּין, אִתְחֲזֵי זְעֵיר אַפִּין בְּחֶדְוָותָא. וְכָל אִינּוּן בּוֹצִינִין דִּלְתַתָּא, בְּחֶדְוָותָא. וְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא, נְהִרִין, וְכָל עָלְמִין חַדָּאן, וּשְׁלֵימִין מִכָּל שְׁלֵימוּתָא. וְכֹלָּא חַדָּאן וּנְהִרִין. וְכָל טִיבוּ לָא פָּסִיק. כֻּלְּהוּ אִתְמַלְיָין בְּשַׂעֲתָא חָדָא, כֻּלְּהוּ חַדָּאן בְּשַׂעֲתָא חָדָא.

תָּא חֲזֵי, פָּנִים דִּלְבַר, אִית זְמַן דְּנָהִרִין, וְאִית זְמַן דְּלָא נָהִרִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ. (תהלים סז) יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה. מִכָּלָּ דְּלָא הֲוֵי תְּדִירָא. אֶלָּא כַּד אִתְגַּלְיָין תַּפּוּחִין דִּלְעֵילָּא.

דף קלד.

תָּאנָא, אִלֵּין תַּפּוּחִין דְּסִתְּימִין, נְהִירִין וְחִוָּורִין תְּדִירָא. וּמִנְּהוֹן נְהִירִין לְתַלַּת מְאָה וְשִׁבְעִין עִיבָר. וְכָל שִׁיתָּא תִּקּוּנִין קַדְמָאִין דִּבְדִיקְנָא בֵּיהּ כְּלִילָן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז) יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ. יָשׁוּב, מִכָּלָּ דְּזִמְנִין טְמִירִין, וְזִמְנִין אִתְגַּלְיָין. הָכָא, הוּא יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ. וּבְהַאי

דִּלְתַתָא, הוּא וְאֻמָּת. דָּא הוּא תִּקוּנָא (דף קל"ד ע"א) שְׁבִיעָאָה, דְּכָלִיל שִׁיתָא, בְּתְרִין תַּפּוּחִין דִּבְעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין.

תִּקוּנָא תְּמִינָאָה. נָפִיק חַד חוּטָא דְּשַׁעֲרֵי סוֹחֲרָנֵיהּ דְּדִיקְנָא, וְתַלְיָין בְּשִׁקּוּלָא עַד טַבּוּרָא. קוּם אֶלְעָזָר בְּרִי, אַתְקִין תִּקוּנָא דָּא.

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר (בריה), פָּתַח וְאָמַר, הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, וַאֲפִילּוּ סֵפֶר תּוֹרָה בָּהֵיכָל. מִלָּה דָּא אוֹקִימְנָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, וְהָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, וְכִי הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, וְתָנֵינָן, סֵפֶר תּוֹרָה קוֹדֶשׁ, וְנִרְתָּקוֹ קוֹדֶשׁ, וְהַהֵיכָל קוֹדֶשׁ. וּכְתִיב (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, הָא תְּלַת אִינּוּן. וְסֵפֶר תּוֹרָה. לְקֻבְלֵיהוֹן, נַרְתִּקוֹ קוֹדֶשׁ, וְהַהֵיכָל קוֹדֶשׁ, וְהוּא קָדוֹשׁ. וְהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּג' קְדוּשׁוֹת. בְּשָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת, בִּימִים שְׁלשָׁה, שְׁכִינָה בִּשְׁלֹשׁ, לוּחוֹת וַאֲרוֹן וְהֵיכָל בְּסֵפֶר תּוֹרָה תַּלְיָא, וְאִיהוּ תַּלְיָא בְּמַזָּל, וּכְתִיב (ירמיה י) וּמֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל תֵּחָתּוּ. מַאן דְּאִיהוּ בְּקְדוּשׁוֹת הַלָּלוּ לֶהֱוֵי תַּלְיָא בְּמַזָּלָא.

אֶלָּא הָכִי אוֹקִימְנָא בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, הַאי חוּטָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, דְּכָל שַׂעֲרֵי דְּדִיקְנָא תַּלְיָין בֵּיהּ, אִתְקְרֵי מַזָּל. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּכָל קָדְשֵׁי קוֹדָשִׁין דְּקוּדְשַׁיָּא, בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָין. וְסֵפֶר תּוֹרָה, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ קָדוֹשׁ לָא חָל עָלֵיהּ עֶשֶׂר קְדוּשִׁין עַד דְּעָיֵיל לָהֵיכָל. כֵּיוָן דְּעָיֵיל לָהֵיכָל, אִתְקְרֵי קָדוֹשׁ בְּעֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת. כְּגַוְונָא דָּא דִּלָּא אִתְקְרֵי הֵיכָל, אֶלָּא כַּד אִתְחַבָּרָן עֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת. וְתָאנָא, הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, דְּאִיהוּ הַאי חוּטָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, דְּכָל שַׂעֲרִין תַּלְיָין בֵּיהּ.

אֲמַאי אִקְרֵי מַזָּל. מִשּׁוּם דְּמִנֵּיהּ תַּלְיָין מַזָּלֵי, וּמַזָּלֵי מִנֵּיהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּבְגִין כָּךְ אִיהִי תַּלְיָיא. וּבֵיהּ תַּלְיָין כָּל מִלֵּי דְּעִלְּמָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וַאֲפִילּוּ סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁבָּהֵיכָל, דְּמִתְעַטָּר בְּעֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת, לָא נָפִיק מִכְּלֵלֵיהּ עִם שְׁאַר קִדּוּשִׁין וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַאי. וּמַאן דְּחָמֵי לְהַאי תִּקוּנָא, אִתְכַּבְּשָׁן חוֹבֵיהוֹן מִקַּמֵּיהּ וּמִתְכַּפְּיָין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז) יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ בְּרִי לְקוּדְשָׁא דְּקַדִּישִׁין, עַתִּיק מִכֹּלָּא.

תִּקוּנָא תְּשִׁיעָאָה. מִתְעָרְבִין שַׂעֲרֵי עִם אִינּוּן שַׂעֲרֵי דְּתַלְיָין, וְלָא נָפְקִין דָּא מִן דָּא. קוּם רִבִּי אַבָּא, קָם רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, אִלֵּין (אינון) שַׂעֲרֵי דְּמִתְעָרְבִין עִם אִינּוּן דְּתַלְיָין, אִקְרוּן מְצוּלוֹת יָם. מִשּׁוּם דְּנָפְקֵי מִמּוֹתְרֵי מוֹחָא, וּמֵהַאי אַתְרָא רְמִיזוּ, כָּל מָארֵי דְּתַבְעִין חוֹבֵי דִּבְנֵי נָשָׁא וּמִתְכַּפְּיָין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ תְּהֵא לְעַתִּיק יוֹמִין.

תִּקוּנָא עֲשִׂירָאָה. נַחְתִּין שַׂעֲרֵי תְּחוֹת דִּיקְנָא, וְחַפְּיָין בְּגַרוֹנָא תְּחוֹת דִּיקְנָא. קוּם רִבִּי יְהוּדָה. קָם רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה ב) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צוּרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יְיָ וְגוֹ'. מִפְּנֵי פַּחַד יְיָ, הָא אִתְיְדַע דְּמַאן דְּאִיהוּ לְבַר, פַּחַד יְיָ אִתְקְרֵי. וּמֵהָדָר גְּאוֹנוֹ, אִינּוּן שַׂעֲרֵי

דִּתְחוֹת דִּיקְנָא, וְאִתְקְרוּן חֲדַר גְּאוֹנוֹ, תְּרֵי. תִּקּוּנָא עֲשִׂירָאָה, (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. וְחַד סָר, דְּלָא נַפְקֵי נִימָא מִן נִימָא, חֶסֶד לְאַבְרָהָם.

תִּקּוּנָא דִּתְרֵיסָר. דְּלָא תַּלְיָין שַׂעֲרֵי עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרִין, וְיָאִין שַׂעֲרֵי סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח טַרְחוּתָא, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ.

טַרְחוּתָא בְּמַאי קָא מַיְירֵי. דִּינָא. בַּאֲתַר (נ"א בתר) דִּינָא טַרְחוּתָא אִשְׁתְּכַח. וְכִי שַׂעֲרֵי דְּדִיקְנָא טִרְחָא אִינּוּן, אוֹ דִּינָא אִינּוּן, וְהָא כֹּלָּא רַחֲמֵי אִתְחָזוּן. אֶלָּא דְּלָא אִתְטָרַח בְּיִשּׁוּבָא (ס"א בנשובא) דְּרוּחָא דְּזָעִיר אַפִּין.

דְּתָאנָא מֵהַאי פּוּמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, נָשְׁבָא רוּחָא. מַאי רוּחָא. רוּחָא דְּאִיתְרַק (ס"א דאתדבק) בֵּיהּ, דְּמִתְלַבַּשׁ בֵּיהּ (נ"א דאתתקן ומתלבש ביה) זָעִיר אַפִּין. וּמֵהַאי רוּחָא מִתְלַבְּשִׁין כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. וְכַד הַהוּא רוּחָא נָפִיק, אִתְפְּרַשׁ לִתְלָתִין וְשִׁבְעָה אֶלֶף עִיבָר. וְאִתְפְּשַׁשׁ (ס"א ואתפרשא) כָּל חַד בְּלְחוֹדוֹי לְאַתְרֵיהּ, וְכָל מַאן דְּאִתְחֲזֵי לְאִתְלַבְּשָׁא מִנֵּיהּ אִתְלַבַּשׁ. וְעַל דָּא שַׂעֲרִין לָא אִשְׁתְּכָחוּ עַל פּוּמָא קַדִּישָׁא, מִשּׁוּם דְּרוּחֵיהּ נָפִיק, וְלָא בָּעֵי מִלָּה אַחֲרָא לְאִתְעָרְבָא בֵּיהּ, וּלְקָרְבָא בַּהֲדֵיהּ.

דף קלד:

וְדָא הוּא טְמִירוּתָא דְּכֹלָּא, דְּלָא אִתְדְּבַק לָא לְעֵילָּא וְלָא לְתַתָּא. וְהוּא סָתִים בְּסָתִימָא דְּסָתִימִין דְּלָא אִתְיְדַע. (דף קל"ד ע"ב) דָּא הוּא דְּלָא אִתְתָּקַן, וְלָא הֲוָה בֵּיהּ תִּקּוּנָא. וּבְגִין כַּךְ, רוּחַ דְּנָפִיק לְבַר (ס"א דנפיק מההוא דלבר), וּמִתְלַבְּשִׁין בֵּיהּ נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי, אִתְקְרֵי פֶּה יְיָ. אֲבָל בְּהַאי עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין לָא אִתְפְּרַשׁ. וְלֵית מַאן דְּיֵדַע רוּחֵיהּ בַּר אִיהוּ. וּבְגִין כַּךְ שַׂעֲרוֹי שְׁקִילִין סוּחֲרָנֵא דְּפוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי.

וּבְהַאי אִתְרְחִיצוּ אֲבָהָתָנָא, לְאִתְלַבְּשָׁא בְּהַאי רוּחָא, דְּמִתְפַּשַּׁט לְכַמָּה עִיבָרִין, בַּאֲתַר דְּכָל שַׂעֲרֵי שְׁקִילִין בְּסוֹחֲרָנוֹי. (הדא הוא דכתיב, (מיכה ז) אשר נשבעת לאבותינו). וְדָא הוּא תִּקּוּנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּתְרֵיסָר. דְּמִכָּאן אִשְׁתְּלָשְׁלוּ י"ב תְּחוּמִין לְעֵילָּא. י"ב תְּחוּמִין לְתַתָּא. י"ב תְּחוּמִין לי"ב שִׁבְטֵי אֲבָהָתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.

תִּקּוּנָא דִּתְלֵיסָר. תַּלְיָין שַׂעֲרֵי דְּתְחוֹת דִּיקְנָא מִכָּאן וּמִכָּאן, בִּיקָרָא יָאָה, וּבִיקָרָא שַׁפִּירָא, וְחַפְיָין עַד טַבּוּרָא וְלָא אִתְחֲזָיָין מֵאַנְפֵּי תַּקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא, בַּר אִינּוּן תַּפּוּחִין שַׁפִּירָן חִוָּורִין. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּמַאן דְּאִשְׁתְּכַח בְּהַאי אִדְּרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דַּאֲנַן בֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. דַּאֲנַן יַתְבִין בְּקַדּוּשָׁא עִלָּאָה, אֶשָּׁא עִלָּאָה אַסְחַר לָן (ס"א בין אשא עלאה דאסחר לן) וְהָא כָּל תִּקּוּנִין עִלָּאִין (לדיוקנא) דְּדִיקְנָא קַדִּישָׁא אִתְתָּקָנוּ, וְאִתְעַטָּרוּ וְאַסְחָרוּ לְדוּכְתַּייהוּ.

וְהַאי תִּקוּנָא דְּתַלִּיסָר, הוּא תִּקוּנָא יָאֶה, דְּבֵיהּ אֲחִידָן כֹּלָּא. כֻּלְּהוּ מִתְכַּסְּפִין לְמִזְקַף רֵישָׁא לָקֳבְלֵיהּ. מִנֵּיהּ תַּלְיָין כָּל אִינּוּן דְּבִזְעִיר אַפִּין אֲחִידָן. מִנֵּיהּ תַּלְיָין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְכָל גִּנְזִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין גְּנִיזִין בֵּיהּ, וּבֵיהּ כְּלִילָן. וְאִיהוּ מַזָּלָא דְּמִתְזָלָא מִנֵּיהּ כֹּלָּא, דָּא הוּא תִּקוּנָא שְׁלֵימָתָא, דְּאַשְׁלִים לְכָל תִּקוּנִין, דָּא אַשְׁלִים לְכֹלָּא.

תָּאנָא, אִלֵּין תִּקוּנִין אִקְרוּן יְמֵי קֶדֶם, יוֹמִין קַדְמָאֵי. וְאִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ בִּזְעִיר אַפִּין, אִקְרוּן (ישעיה סג) יְמֵי עוֹלָם. וְתָאנָא, אִלֵּין יְמֵי קֶדֶם, כֻּלְּהוּ מִתְתַּקְנָן בְּתִקוּנָא דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, טְמִירָא דְּטְמִירִין (כליל בהו). וְהַאי דְּתַלִּיסָר כְּלִיל לְהוֹן, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְדָא יוֹמָא לָא אִתְכְּלִיל בַּהֲדַיְיהוּ, אֶלָּא הוּא כְּלִיל כֹּלָּא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְּעַר עַתִּיק יוֹמִין בְּתִקוּנִין דִּלְעֵילָּא, הַהוּא אִתְקְרֵי יוֹם אֶחָד, דְּבֵיהּ זַמִּין לְאוֹקִיר דִּיקְנֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה יד) יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ. הוּא בְּלְחוֹדוֹי יַתִּיר מִכֹּלָּא. הוּא דְּכָלִיל כֹּלָּא, הוּא דְּאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא יְדִיעָא.

דְּתָנֵינָן, בַּאֲתָר דְּאִית יוֹם אִית לַיְלָה דְּלֵית יוֹם בְּלָא לַיְלָה. וּמִשּׁוּם דְּהַהוּא זִמְנָא, זְמַן יְהֵא דִּיקְרָא דְּדִיקְנָא, וְהוּא בְּלְחוֹדוֹי יִשְׁתְּכַח. לָא אִתְקְרֵי לָא יוֹם וְלָא לַיְלָה. דְּלֵית יוֹם אִקְרֵי, אֶלָּא מִסְטָרָא דִּילָן. וְלֵית לַיְלָה אִקְרֵי, אֶלָּא מִסְטָרָא דִּילָן. וּמִשּׁוּם דְּהַאי תִּקוּנָא כָּלִיל כֹּלָּא, לָא אִתְיְדַע וְלָא אִתְחֲזֵי מִנֵּיהּ, וּמִנֵּיהּ נָגִיד מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא לְתַלִּיסַר עִיבָר מַבּוּעִין. לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא, דְּנָהֲרִין בְּהַהוּא מִשְׁחָא. (אתתקנו)

בְּתַלִּיסָר תִּקוּנִין אִלֵּין אִתְתַּקְנָא דִּיקְנָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאִלֵּין תִּקוּנִין דְּבַהַאי דִּיקְנָא, מִתְתַּקְנָן וְנַחְתִּן לְכַמָּה עִיבָר. וְלָא אִתְחֲזוּן הֵיךְ מִתְפַּשְׁטִין וְהֵיךְ נָפְקִין, מִכֹּלָּא אִסְתִּימוּ, וּמִכֹּלָּא אִתְטַמְּרוּ. לֵית דְּיִדַּע אֲתַר לְהַאי עַתִּיקָא, בְּפִשְׁיטוּתָא דִּלְהוֹן כֻּלְּהוֹן כְּלִילָן, כְּמָה דְּאִתְּמַר, אִתְיְדַע וְלָא אִתְיְדַע. טְמִיר וְלָא טָמִיר. עֲלֵיהּ אִתְקְרֵי, (ישעיה מב) אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. וּכְתִיב (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. וּכְתִיב (דניאל ז) וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב. בְּאַתְרֵיהּ יְתִיב וְלֵית יְדִיעַ לֵיהּ. יְתִיב וְלָא שְׁכִיחַ, וּכְתִיב (תהלים קלט) אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵיתִי וְגוֹ'.

דף קלה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא, כַּד אִתְפְּרִיס פְּרִיסָא דָּא, דְּאַתּוּן חָמָאן עֲלָנָא, אֲנָא חֲמֵינָא דְּנַחְתּוּ כֹּל תִּקוּנִין בְּגַוָּוה, וּנְהִירוּ בְּאֲתָר דָּא. וְחַד פָּרוֹכְתָּא בּוּצִינָא דְּקוּדְשָׁא (ס"א בוסיטא דקדושא) בְּרִיךְ הוּא, פְּרִיסָא בְּאַרְבַּע סַמְכִין, לְאַרְבַּע עִיבָר. (דף קל"ה ע"א)

סַמְכָא חַד הוּא יְתִיב מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְחַד מַגְרוֹפְיָא בִּידֵיהּ. וּבְמַגְרוֹפְיָא אַרְבַּע מַפְתְּחֵי שְׁנִינָן (ס"א שניין) מִכָּל סְטָרוֹי. וּמִתְאַחֲדָן פַּרְסָא, וְנַחְתִּין לֵהּ מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וְכֵן לְסַמְכָא תִּנְיָינָא,

וּתְלִיתָאָה וּרְבִיעָאָה. וּבֵין סַמְכָא לְסַמְכָא, אֲחִידָן תִּמְנֵיסָר רַגְלֵי דְּסַמְכֵי וּמִתְנַהֲרִין בְּבוּצִינָא דִּגְלִיפָא (בבוסיטא דגליפין) בְּהַהוּא פְּרִיסָא. וְכֵן לְד' עִיבָר.

וַחֲמֵינָא אִלֵּין תִּקּוּנִין דְּנְהִרִין עָלָהּ, וַהֲווּ מְחַכָּאן מִלֵּי דְּפוּמָנָא, לְאִתְעַטָּרָא וּלְאִסְתַּלְקָא כָּל חַד בְּאַתְרֵיהּ. וְכַד הֲווֹ מִתְתַּקְנָן מִפּוּמָנָא, כָּל חַד וְחַד סָלִיק וְאִתְעַטָּר וְאִתְתָּקַן בְּהַהוּא תִּקּוּנָא דְּאִתְתָּקַן הָכָא, מִכָּל (ס"א בהבל דכל) פּוּמָא דְּחַד מִינָן. וּבְשַׁעֲתָא דְּחַד מִינָן פָּתַח פּוּמָא, לְתַקָּנָא בְּהַהוּא תִּקּוּנָא, הַהוּא תִּקּוּנָא הֲוָה יָתִיב וּמְחַכֶּה לְמִלָּה דְּנָפִיק מִפּוּמֵיכוֹן, וּכְדֵין סַלְקָא בְּדוּכְתֵּיהּ וְאִתְעַטָּר.

וְכָל סַמְכִין מִכָּאן וּמִכָּאן, חַדָּאן עַל דְּשַׁמְעִין מַה דְּלָא יָדְעוּ, וְצַיְּיתִין לְקַלֵּיכוֹן. כַּמָּה רְתִיכִין קַיְּימִין הָכָא בְּגִינֵיכוֹן. זַכָּאִין אַתּוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּכֻלְּהוּ מִלֵּי דְּנַפְקֵי מִפּוּמֵיכוֹן, כֻּלְּהוּ מִלִּין קַדִּישִׁין. מִלִּין כַּשְׁרָן דְּלָא אִסְטָאן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי לְמִשְׁמַע, וְצַיְּית לְהֲנֵי מִלֵּי, עַד דְּהוּא אַגְמַר (ס"א אגזר) דִּינָא, דִּי לְעָלְמָא דְּאָתֵי תֵּימְרוּן זִמְנָא אַחֲרָא כָּל הָנֵי מִלֵּי קַדִּישִׁין. עֲלַיְיכוּ כְּתִיב, (שיר השירים ז) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב וְגוֹ', דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. מַאי דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. דְּאֲפִילּוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי מְרַחְשָׁן שִׂפְוָותַיְכוּ אוֹרַיְיתָא קַמֵּיהּ.

הַשְׁתָּא אִתְתָּקָנוּ וְאִתְכָּוונוּ דַּעְתָּא, לְמִתְקָן תִּקּוּנוֹי דִּזְעֵיר אַפִּין, הֵיךְ יִתְתַּקַּן, וְהֵיךְ יִתְלַבַּשׁ בְּתִקּוּנוֹי מִתְקוֹנֵי עַתִּיק יוֹמִין, קַדִּישָׁא דְּקַדִּישִׁין, טְמִירָא דְּטִמִּירִין, טְמִירָא מִכֹּלָּא. דְּהַשְׁתָּא חוֹבָתָא (חכמתא) עֲלַיְיכוּ, לְמִגְזַר דִּינָא קוּשְׁטָאָה יָאָה וְשַׁפִּירָא וּלְאַתְקָנָא כָּל תִּקּוּנִין עַל בּוֹרְיֵיהּ.

תִּקּוּנֵי דִּזְעֵיר אַפִּין, מִתִּקּוּנֵי דַּאֲרִיךְ אַפִּין אִתְתַּקָּנוּ. וְאִתְפַּשְׁטוּ תִּקּוּנוֹי מִכָּאן וּמִכָּאן, כְּחֵיזוּ בַּר נָשׁ, לְמִשְׁלְטָא (ס"א ומשלחא) בֵּיהּ רוּחָא דְּטִמִּירָא דְּכָל טְמִירִין. בְּגִין לְמֵיתַב עַל כּוּרְסַיָּיא, דִּכְתִיב, (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּכָלִיל כָּל שְׁמָהָן. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּבֵיהּ סְתִימִין כָּל עָלְמִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. כְּמַרְאֵה אָדָם: דְּכָלִיל כָּל רָזִין דְּאִתְאֲמָרוּ וְאִתְתָּקָנוּ עַד דְּלָא אִבְרֵי עָלְמָא, וְאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְקָיְימוּ.

תָּאנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין עַד לָא זַמִּין תִּקּוּנוֹי, בָּאנֵי מַלְכִין, כָּנֵס מַלְכִין, (נ"א (קכ"ח) גליף מלכין) וּמְשַׁעֵר מַלְכִין, וְלָא הֲווֹ מִתְקַיְּימֵי, עַד דְּדָחֵי (ס"א דאנח) לוֹן, וְאַצְנַע לוֹן לְבָתַר זִמְנָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית לו) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם. בְּאֶרֶץ אֱדוֹם, בְּאֲתַר דְּכָל דִּינִין מִתְקַיְּימִין תַּמָּן, וְכֻלְּהוּ לָא אִתְקַיְּימוּ.

עַד דְּרֵישָׁא חִוָּורָא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין אִתְתַּקַּן. כַּד אִתְתַּקַּן, תַּקִּין כָּל תִּקּוּנִין דִּלְתַתָּא, תַּקִּין כָּל תִּקּוּנִין דְּעָלְאִין וְתַתָּאִין. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, כָּל רֵישָׁא דְּעַמָּא, דְּלָא אִתְתַּקַּן הוּא בְּקַדְמִיתָא,

לֵית עַמָּא מִתְתַּקְנָא. וְאִי אִיהוּ מִתְתַּקְנָן, כֻּלְּהוּ מִתְתַּקְנָן. וְאִי אִיהוּ לָא מִתְתַּקֵּן בְּקַדְמִיתָא, לָא יַכְלִין עַמָּא לְאִתְתַּקְנָא.

מְנָלָן. מֵעַתִּיק יוֹמִין. דְּעַד לָא אִתְתָּקַן הוּא בְּתִקוּנוֹי, לָא אִתְתְּקָנוּ כָּל אִינּוּן דְּבָעוּ לְאִתְתַּקְנָא, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין אִתְחָרְבוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית לו) וַיִּמְלוֹךְ בֶּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן בְּעוֹר. וַיִּמְלוֹךְ בֶּאֱדוֹם, רָזָא חָדָא (ס"א יקירא) הוּא. אֲתָר דְּכָל דִּינִין מִתְקַטְּרִין תַּמָּן, וְתַלְיָין, מִתַּמָּן. בֶּלַע בֶּן בְּעוֹר, תָּאנָא הוּא גְּזֵרַת דִּינָא, תַּקִּיפָא דְּתַקִּיפִין, דִּבְגִינֵיהּ מִתְקַטְּרָן אֶלֶף אַלְפִין מָארֵי דִּיבָבָא וִילָלָה. (בראשית לו) וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה. מַאי דִּנְהָבָה. כְּלוֹמַר דִּין הָבָה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי כ) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב.

דף קלה:

כֵּיוָן דְּסָלִיק לְאִתְיַשְּׁבָא, בֵּיהּ לָא קָאִים, וְלָא הֲוָה יָכִיל לְמֵיקָם, וְכֻלְּהוּ עָלְמִין אִתְחָרְבוּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּאָדָם לָא אִתְתַּקַּן. דְּתִקּוּנָא דְּאָדָם בְּדִיוּקְנֵיהּ, כָּלִיל כֹּלָּא, וְיָכִיל (דף קל"ה ע"ב) כֹּלָּא לְאִתְיַשְּׁבָא בֵּיהּ.

וּבְגִין דְּתִקּוּנָא דָּא דְּאָדָם, לָא אִשְׁתְּכַח. לָא יָכִילוּ לְמֵיקָם וּלְאִתְיַשְּׁבָא, וְאִתְבְּטָלוּ. וְאִתְבְּטָלוּ סַלְקָא דַּעְתָּךְ וְהָא כֻּלְּהוּ בְּאָדָם אִתְכְּלִילָן. אֶלָּא אִתְבְּטָלוּ וְאִסְתַּלָּקוּ מֵהַהוּא תִּקּוּנָא, עַד דְּיֵיתֵי תִּקּוּנָא (נ"א דיוקנא) דְּאָדָם. וְכַד אָתָא הַאי דְּיוּקְנָא, אִתְגַּלְפוּ (ס"א אתכללו) כֻּלְּהוּ, וְאִתְחֲזִרוּ לְקִיּוּמָא אַחֲרָא. מִנְּהוֹן אִתְבְּטָלוּ, (ס"א מנהון אתבסמו ולא אתבסמו) וּמִנְּהוֹן לָא אִתְבְּסָמוּ כְּלָל. וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב וַיָּמָת, וַיָּמָת. דְּאִתְבְּטָלוּ לְגַמְרֵי. לְאוֹ הָכִי, אֶלָּא כָּל מַאן דְּנָחִית מִדַּרְגָּא קַדְמָאָה דְּהַוָה בֵּיהּ, קָאֲרֵי בֵּיהּ מִיתָה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות ב) וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, דְּנָחַת מִדַּרְגָּא קַדְמָאָה דְּהַוָה קָם בֵּיהּ. וְכֵיוָן דְּאִתְתַּקַּן אָדָם, אִתְקְרוּן בִּשְׁמָהָן אַחֲרָנִין, וְאִתְבְּסָמוּ בְּקִיּוּמָא בֵּיהּ, וְקַיְימִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ.

וְכֻלְּהוּ אִתְקְרוּן בִּשְׁמָהָן אַחֲרָנִין מִן קַדְמָאִין, בַּר הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (בראשית לו) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּהָנֵי לָא אִתְבְּטָלוּ כִּשְׁאַר אַחֲרָנִין. מִשּׁוּם דְּהַוָה דְּכַר וְנוּקְבָא. כְּהַאי תְּמָרָא, דְּלָא סַלְקָא אֶלָּא דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין כָּךְ הִשְׁתָּא דְּאִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, לָא כְּתִיב בֵּהּ מִיתָה כְּאַחֲרָנִין, וְאִתְקְיְימוּ. אֲבָל לָא אִתְיַשָּׁבוּ, עַד דְּאִתְתַּקַּן דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, וְכֵיוָן דְּאִתְתַּקַּן דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, אִתְחֲזִרוּ וְאִתְקְיְימוּ בְּקִיּוּמָא אַחֲרָא, וְאִתְיַשָּׁבוּ.

תָּאנָא, כַּד סָלִיק בְּרַעוּתָא דְּרִישָׁא חִוָּורָא, לְמֶעְבַּד יְקָרָא לִיקָרֵיהּ, תַּקִּין וְזַמִּין וְאַפִּיק מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, חַד נִיצוֹצָא, נָשַׁב בֵּיהּ אִתְתּוֹקַר (ס"א אתתקן) וְסָלִיק (רעותיה) וְאִתְפַּשַּׁט לְתַלַּת מְאָה וְשִׁבְעִין עִיבָר. וְנִיצוֹצָא קָאִים, וְשָׁארֵי נָפִיק אֲוִירָא דַּכְיָא וּמִתְגַּלְגְּלָא, נָשַׁב בֵּיהּ אִתְתַּקַּן. וְנָפִיק חַד גּוּלְגַּלְתָּא תַּקִּיפָא, וְאִתְפַּשַּׁט לְאַרְבַּע סְטָרִין.

וּבְהַאי אֲוִירָא דַּכְיָא, אִשְׁתְּאִיב נִיצוֹצָא וְאִתְאֲחָד, וְכָלִיל (ס"א ואתכליל) בֵּיהּ. בֵּיהּ סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא אִתְטָמַר בֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ, הַאי גּוּלְגַּלְתָּא אִתְפָּשַׁט בְּסִטְרוֹי, וְהַאי אֲוִירָא הוּא טָמִיר דְּטָמִירִין דְּעַתִּיק יוֹמִין, בְּרוּחָא דְּגָנִיז.

בְּהַאי גּוּלְגַּלְתָּא אִתְפָּשָׁטוּ אֶשָּׁא מִסְּטַר חַד, וַאֲוִירָא מִסְּטַר חַד. וַאֲוִירָא דַּכְיָא קָאִים עָלַיהּ מֵהַאי סְטָר. וְאֶשָּׁא דַּכְיָא קָאִים מֵהַאי סְטָר. מַאי אֶשָּׁא הָכָא. אֶלָּא לָאו הוּא אֶשָּׁא, אֲבָל בּוּצִינָא דָּא (נ"א ניצוצא) דְּאִתְכְּלִיל בַּאֲוִירָא דַּכְיָא, נָהִיר לְמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין, וְדִינָא מִסִּטְרוֹי אִשְׁתְּכַח, וּבְגִין דָּא, הַאי גּוּלְגַּלְתָּא, אִתְקְרֵי גּוּלְגַּלְתָּא תַּקִּיפָא.

בְּגוּלְגַּלְתָּא דָּא, יַתְבִין תִּשְׁעָה אַלְפֵי רִבּוֹא עָלְמִין, דְּנַטְלִין עֲלוֹי וְסַמְכִין עֲלוֹי. בְּהַאי גּוּלְגַּלְתָּא, נָטִיף טַלָּא מֵרֵישָׁא חִיוָּרָא, דְּאִתְמְלֵי מִנֵּיהּ תְּדִיר. וּמַהַאי טַלָּא דְּאַנְעַר מֵרֵישֵׁיהּ זְמִינִין מֵיתַיְיא לְאַחֲיָאָה.

וְהוּא טַלָּא דְּאִתְכְּלִיל בִּתְרֵי גְּוָונֵי, מִסִּטְרָא דְּרֵישָׁא חִיוָּרָא, חִיוָּור בְּגַוְויהּ (ס"א בגויה). דְּכָלִיל כֻּלְּהוּ חִיוָּורֵי (וכלהו חיוורי) אֲבָל כַּד אִתְיַישְׁבָן בְּהַאי רֵישָׁא דְּזָעִיר אַפִּין, אִתְחֲזֵי בֵּיהּ סוּמָקָא. כְּהַאי בְּדוֹלְחָא דְּאִיהוּ חִיוָּור, וְאִתְחַזְיָיא גַּוְונָא סוּמָקָא בְּגַוְונָא חִיוָּורָא.

וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מְיֻשְּׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם. לְחַיֵּי עוֹלָם, בְּגִין דְּאִתְחֲזִיאוּ לְהַהוּא חִיוָּורָא, דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּעַתִּיק יוֹמִין, אֲרִיכָא דְּאַנְפִּין. לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם, בְּגִין דְּאִתְחֲזִיאוּ לְהַהוּא סוּמָקָא דְּזָעִיר אַפִּין. וְכֹלָּא כָּלִיל בְּהַהוּא טַלָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ. אוֹרוֹת: תְּרֵין. וְהַהוּא טַלָּא דְּנָטִיף, נָטִיף כָּל יוֹמָא לְחַקְלָא דְּתַפּוּחִים. כְּגַוְונֵי חִיוָּורָא וְסוּמָקָא.

הַאי גּוּלְגַּלְתָּא אַנְהִיר בִּתְרֵי גְּוָונֵי, לְהַאי סְטָר וּלְהַאי סְטָר. וּמֵהַאי אֲוִירָא דַּכְיָא, אִתְפָּשָׁט מְגוּלְגַּלְתָּא לְאַנְפּוֹי ק"נ רִבּוֹא עָלְמִין. וּבְגִין כַּךְ אִתְקְרֵי זְעִיר אַפִּין. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ, אִתְפְּשָׁטוּ אַנְפּוֹי וַאֲרִיכִין בְּהַהוּא זִמְנָא, בְּגִין דְּאַשְׁגַּח בְּאַנְפּוֹי דְּעַתִּיקֵי דְּעַתִּיקִין, וְחַיֵּיס לְעָלְמָא.

דף קלו.

וּמֵהַאי גּוּלְגַּלְתָּא, נָפִיק חַד עִיבָר, לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. וְיַהֲבֵי אֲגַר אוֹרָאוּתָא לְעַתִּיק יוֹמִין. כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא, (דף קל"ו ע"א) תְּחוֹת שַׁרְבִיטָא. וְלָקֵבִיל דָּא. (שמות לח) בָּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת לְתַתָּא, כַּד עָאלִין בְּחוּשְׁבָּנָא. וְהַאי בָּקַע אֲגַר אוֹרָאוּתָא, אִשְׁתְּכַח מִנֵּיהּ לְעַתִּיק יוֹמִין.

בַּחֲלֵיהּ דְּגוּלְגַּלְתָּא, (ס"א בגולגלתא דא) ג' חַלְלִין אִשְׁתְּכָחוּ, דְּשַׁרְיָיא מוֹחָא בְּהוּ, וּקְרוּמָא דָּקִיק חַפְיָיא עֲלַיְיהוּ. אֲבָל לָא קְרוּמָא קְשִׁישָׁא סְתִימָא כְּעַתִּיק יוֹמִין. וּבְגִין דָּא, הַאי מוֹחָא אִתְפְּשָׁט וְנָהִיר (ס"א ונפיק) לְתַלְתִּין וּתְרֵין שְׁבִילִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן.

וְתָאנָא, בִּתְלַת חַלָּלִין דְּגוּלְגַּלְתָּא מוֹחָא שַׁרְיָיא. מֵחַלָּלָא חַד מִתְבַּקַּע (ס"א ומתפשט) חַד מַבּוּעָא לְד' סִטְרִין, וְנָפִיק מֵהַהוּא מוֹחָא דְּשַׁרְיָיא בְּהַאי חַלָּלָא, תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין רוּחִין דְּחָכְמְתָא.

מֵחַלָּלָא תִּנְיָינָא, מִתְבַּקַּע וּמִתְפַּשַּׁט חַד מַבּוּעָא אַחֲרָא. וּמִתְפַּתְחִין ן' תַּרְעִין. מֵאִלֵּין ן' תַּרְעִין, אִתְאַחֲדָן ן' יוֹמִין דְּאוֹרַיְיתָא. ן' שְׁנִין דְּיוֹבְלָא. ן' אֶלֶף דָּרִין, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָתָבָא רוּחֵיהּ לֵיהּ, וּלְשַׁרְיָיא בֵּיהּ.

מֵחַלָּלָא תְּלִיתָאָה, נָפְקִין אֶלֶף אַלְפִין אַדְּרִין וְאַכְסַדְרָאִין, דְּדַעְתְּהוֹן שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ, וְדָרֵי בְּהוּ. וְהַאי חַלָּלָא שָׁרֵי חֲלֵלְיָה (ס"א מדוריה) בֵּין הַאי חַלָּלָא וּבֵין הַאי חַלָּלָא, וְאִתְמַלְיָין מִתְּרִין סִטְרִין. כָּל אִינּוּן אַדְּרִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כד) וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ. וְאִלֵּין ג' מִתְפַּשְּׁטִין בְּכָל גּוּפָא, לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא. וּבְאִינּוּן אָחִיד כָּל גּוּפָא וְאָחִיד בְּהוּ גּוּפָא מִכָּל סִטְרוֹי. וּבְכָל גּוּפָא אִתְפַּשְּׁטָן וְאִשְׁתַּכְחָן.

תָּאנָא, בְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא, תַּלְיָין אֶלֶף אַלְפֵי רִבּוֹא וְרִבּוֹא רִבְבָן קוֹצֵי דְּשַׂעְרֵי אוּכְמָן, וּמִסְתַּבְּכִין דָּא בְּדָא, וּמִתְעָרְבִין דָּא בְּדָא. וְלֵית חוּשְׁבָּנָא לְנִימִין דְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, דְּאֲחִידָן בֵּיהּ דְּכָיְין וּמְסָאֲבָן. וּמִכָּאן אִתְאַחֲדָן טַעֲמֵי אוֹרַיְיתָא, בְּדָכְיָא בִּמְסָאֲבָא. בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּאִינּוּן דְּכָיְין, בְּכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּאִינּוּן מְסָאֲבָן.

יַתְבִין קוֹצֵי מִסְתַּבְּכִין וְתַקִּיפִין. מִנְּהוֹן שְׁעִיעִין, וּמִנְּהוֹן תַּקִּיפִין. וּבְכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, יַתְבִין נִימִין תִּלִּין עַל תִּלִּין. מִתְלַהֲטָן וְתַלְיָין כְּגִיבָר תַּקִּיף, מָארֵי נַצַח קָרְבִין. בְּתִקּוּנָא יָאֶה בְּתִקּוּנָא שַׁפִּירָא תַּקִּיפָא (בחור כארזים). רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) בָּחוּר כָּאֲרָזִים.

מִתְתַּקְּנִין קוֹצִין דְּשַׂעְרֵי, וְתַלְיָין תִּלִּין עַל תִּלִּין, מֵהַאי סִטְרָא לְהַאי סִטְרָא, עַל גּוּלְגַּלְתָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) קְווּצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים. וְתָאנָא יַתְבִין תְּלֵי תִּלִּין, מְשׁוּם דְּמְשִׁיכִין מְמַבּוּעִין סַגִּיאִין, דְּתָלֵת רַהֲטֵי מוֹחָא. מִמַּבּוּעָא חַלָּלָא חַד דְּגוּלְגַּלְתָּא, אִתְמַשְּׁכָן שַׂעְרֵי בְּמְשִׁיכוּתָא, וּמִתְעָבְדִין תִּלִּין, דְּתַלְיָין מִכַּמָּה מַבּוּעִין, דְּאִתְמַשְּׁכָן מֵהַאי חַלָּלָא. מֵחַלָּלָא תִּנְיָינָא, נַפְקֵי חַמְשִׁין מַבּוּעִין, וְאִתְמַשְּׁכָן שַׂעְרֵי מֵאִינּוּן מַבּוּעִין בְּמְשִׁיכוּתָא, וְאִתְעָבְדִין תִּלִּין, דְּתַלְיָין וּמִתְעָרְבִין בְּקוֹצִין אַחֲרָנִין. מֵחַלָּלָא תְּלִיתָאָה, נָפְקֵי אֶלֶף אַלְפִין אַדְּרִין וְאַכְסַדְרָאִין, וְאִתְמַשְּׁכָן שַׂעְרֵי בְּמְשִׁיכוּתָא מִכֻּלְּהוּ. (ומתעבדין תלין על תלין ומתערבין בקוצין אחרנין) וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן קוֹצִין, תִּלִּין עַל תִּלִּין.

וְכֻלְּהוּ מְשִׁיכָן דְּאִתְמַשְּׁכָן מִג' חַלָּלִין דְּמוֹחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא. וְכָל אִינּוּן נִימִין וְכָל אִינּוּן קוֹצֵי תַּלְיָין וְחַפְיָין לְסִטְרָא דְּאוּדְנִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דניאל ט) הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע. וּבְהַאי

תִּלִּין, תַּלְיָין (נ"א ובהאי תליין) יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, נְהוֹרָא וַחֲשׁוֹכָא, רַחֲמֵי וְדִינָא. וְכָל יְמִינָא וּשְׂמָאלָא תָּלֵי בְּהַאי, וְלָא בְּעַתִּיקָא.

בְּפַלְגוּתָא דְשַׂעֲרֵי, אִתְחֲזֵי חַד אוֹרְחָא דָּקִיק, דְּמִתְאַחֲדָא מֵהַהוּא אָרְחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין. וּמֵהַהוּא אָרְחָא, אִתְפָּרְשָׁן שִׁית מְאָה וּתְלֵיסַר אָרְחִין, דְּאִתְפַּלְגוּן בְּאָרְחִין דְּפִקּוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא. דִּכְתִיב, (תהלים כה) כָּל אָרְחוֹת יְיָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנוֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדוֹתָיו.

תָּנָא, בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, מִתְאַחֲדָן אֶלֶף אַלְפִין מָארֵי דִּיבְבָא וִילָלָה, דְּתַלְיָין בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא מֵאִינּוּן תַּקִּיפִין. וּמֵאִינּוּן שְׁעִיעִין מָארֵיהוֹן דְּמַתְקְלָא, (ס"א מאריהון דרחימותא ואיהו מתקלא בינייהו) בְּגִין כָּךְ אִית יְמִינָא וְאִית שְׂמָאלָא.

דף קלו:

מְצָחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא. אַשְׁגָּחוּתָא דְּאַשְׁגָּחוּתָא. וְלָא מִתְגַּלְיָיא, בַּר הַהוּא זִמְנָא, דְּצָרִיכִין חַיָּיבַיָּא לְאִתְפַּקְדָא, וּלְעַיְינָא בְּעוֹבָדַיְיהוֹן. וְתָאנָא, כַּד אִתְגַּלְיָיא הַאי מְצָחָא, אִתְעָרוּ כָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינָא, וְכָל עָלְמָא בְּדִינָא אִתְמְסַר. (דף קל"ו ע"ב) בַּר הַהִיא שַׁעֲתָא, כַּד סָלְקוּ צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל לְקַמֵּי עַתִּיק יוֹמִין, וּבָעֵי לְרַחֲמָא עַל בְּנוֹי, גַּלֵּי מְצָחָא דְּרַעֲוָא דְּרַעֲוִין, וְנָהִיר בְּהַאי דְּזָעִיר אַפִּין, וְאִשְׁתְּכִיךְ דִּינָא.

בְּהַאי מְצָחָא, נָפִיק חַד (פקודי רל"ז ע"ב) שַׁעֲרָא, דְּמִתְפַּשְׁטָ בֵּיהּ מִמּוֹחָא דְּאַפִּיק חַמְשִׁין תַּרְעִין. וְכַד אִתְפַּשְׁטָ, אִתְעֲבִיד מְצָחָא דְּאַשְׁגָּחוּתָא, לְחַיָּיבֵי עָלְמָא, לְאִינּוּן דְּלָא מִתְכַּסְּפֵי בְּעוֹבָדַיְיהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה ג) וּמֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מַאַנְתְּ הִכָּלֵם.

וְתַנְיָא, שַׁעֲרָא לָא קָאִים בְּהַאי אֲתַר דְּמְצָחָא, בְּגִין דְּאִתְגַּלְיָיא לְאִינּוּן דְּחַצִּיפִין בְּחוֹבַיְיהוּ. וְשַׁעֲתָא דְּמִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא, נְהִירִין אַנְפּוֹהִי דְּעַתִּיק יוֹמִין, בְּאַנְפּוֹי דְּזָעִיר אַפִּין, וּמִתְגַּלְיָא מְצָחֵיהּ, וְנָהִיר לְהַאי מְצָחָא, וּכְדֵין אִתְקְרֵי עֵת רָצוֹן. וְכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא דְּדִינָא תָּלֵי, וְהַאי מְצָחָא דְּזָעִיר אַפִּין אִתְגַּלְיָיא, אִתְגַּלְיָיא מְצָחָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וְאִשְׁתְּכִיךְ דִּינָא, וְלָא אִתְעֲבִיד.

תָּאנָא, הַאי מְצָחָא, אִתְפָּשָׁט בְּמָאתָן אֶלֶף סוּמָקֵי דְּסוּמָקֵי, דְּאִתְאַחֲדָן בֵּיהּ, וּכְלִילָן בֵּיהּ. וְכַד אִתְגַּלְיָיא מְצָחָא דְּזָעִיר אַפִּין, אִית רְשׁוּתָא לְכֻלְּהוּ לְחַרְבָּא. וְכַד אִתְגַּלְיָיא מְצָחָא דְּרַעֲוָא דְּרַעֲוִין, דְּנָהִיר לְהַאי מְצָחָא, כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּכְּכִין. (קכ"ט, רל"ג)

וְתַנְיָא, עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע בָּתֵּי דִינִין מִשְׁתַּכְּחִין בְּהַאי מְצָחָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן נָצַח (ס"א מצחא וכל חד אקרי נצח). וּבְאַתָּוון (דאפין) רְצוּפִין, הוּא מֻצַח. וְאִית נֻצַח דְּאִינּוּן נְצָחִים. וְהַיְינוּ דִּתְנַן נָצַח נְצָחִים. וְאִינּוּן בְּמְצָחָא, וּמִתְפַּשְׁטָן מִנְּהוֹן בְּגוּפָא, בְּאַתְרִין יְדִיעָן.

תָּנְיָא, מַאי דִּכְתִיב, (שמואל א טו) וְגַם נֻצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם. הַאי רָזָא אוֹקִימְנָא, כָּל הַהוּא נֻצַח דְּאִתְפַּשַׁט בְּגוּפָא, זִמְנִין דְּתָלֵי עַל עָלְמָא לְמֵידָן,

וְתָב וּמִתְחָרֵט וְלָא עָבִיד דִּינָא, אִי תַּיְיבִין. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּקָאֵי בְּדוּכְתָּא דְּאִקְרֵי אָדָם, וְיָכִיל לְאִתְחָרְטָא. אֲבָל אִי בְּאֲתָר דְּאִתְקְרֵי רֹאשׁ, (בהאי מצחא) אִתְחֲזֵי וְאִתְגַּלְיָיא הַאי נָצַח, לָאו הוּא עִידָּן וַאֲתָר לְאִתְחָרְטָא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלָא הֲוָה מֵאֲתָר דְּאִקְרֵי אָדָם, דְּהָא לָא אִתְגְּלֵי פַּרְצוּפָא וְחוֹטָמָא, אֶלָּא מִצְחָא בִּלְחוֹדוֹי. וּבַאֲתָר דְּלָא אִשְׁתְּכַח פַּרְצוּפָא, לָא אִקְרֵי אָדָם. וּבְגִין כָּךְ לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם כְּנָצַח דְּבִשְׁאַר תִּקּוּנֵי גּוּפָא.

עֵינוֹי דְּרִישָׁא, מַשְׁתַּנְיָין מִשְּׁאָר עַיְינִין, שְׁרִקוּתָא דְּבִגַּבְתָּא, דְּעַל רֵיסֵי עַיְינִין, מְכַחֲלָן (דכל עיינין מכחלן) בְּאוּפָּמָתָא, תַּלְיָין תִּלִּין עַל תִּלִּין דְּשַׂעְרֵי, וְאִינּוּן תִּקּוּנָא דְּעַל עַיְינִין, בְּרֵישָׁא דְּמִצְחָא, וּמִתְאַחֲדָן מִתַּרְוַוּיְיהוּ שָׁבַע מְאָה אַלְפֵי מָארֵי דְּאַשְׁגָּחוּתָא. (דעל תריסי דעיינין) בְּכָסוּתָא דְּעַיְינִין, לַהֲטִין אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה רִבּוֹא, דְּמִתְאַחֲדָן בִּגְבִינִין דְּאִינְהוּ כְּסוּתָא. וְאַשְׁגָּחוּתָא דְּעֵינָא דְּעַתִּיק יוֹמִין עֲלַיְיהוּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּסַלְקִין אִינּוּן כְּסוּתָא, אִתְחֲזֵי כְּמַאן דְּאִתְעַר מִשְּׁנָתֵיהּ, וְאִתְפַּקְחָן עֵינוֹי, וְחָמָאן לְעֵינָא פְּקִיחָא, וְאִתְסָחָן בְּחַד חִוָּורָא דְּעֵינָא טָבָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) רוֹחֲצוֹת בֶּחָלָב. מַאי בֶּחָלָב. בְּחִוָּורָא דִּלְעֵילָּא קַדְמָאָה (נ"א בחוורא קדמאה דעינא טבא). וּבַהֲהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּכַח אַשְׁגָּחוּתָא דְּרַחֲמֵי. (ס"א ובגין כך צלותא דישראל סלקא בגין דיפקח עינוי, ויתסחון בההוא חוורא)

וְעַל דָּא צַלֵּי דָּוִד, (תהלים מד) עוּרָה לָמָּה תִּישָׁן יְיָ הָקִיצָה. דְּיִפְקַח עֵינוֹי, וְיִתְסָחוּן בְּהַהוּא חִוָּורָא. וְכָל זִמְנָא דְּעֵינוֹי לָאו מִתְפַּקְחָן, כָּל מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, כַּפְיָין לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּשְׁאַר עַמִּין שַׁלְטִין עֲלַיְיהוּ. וּבְזִמְנָא דְּיִפְקַח עֵינוֹי, יִתְסָחֲן בְּעֵינָא טָבָא, וְרַחֲמֵי עַל יִשְׂרָאֵל. וְאִסְתְּחַר (ס"א ואתזהר) עֵינָא, וְעָבִיד נוּקְמִין בִּשְׁאַר עַמִּין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים לה) הָעִירָה וְהָקִיצָה. הָעִירָה: לְאִתְסָחָאָה בְּהַהִיא חִוָּורָא. הָקִיצָה: לְמֶעְבַּד נוּקְמִין לְאִינּוּן דְּכַפְיָין לוֹן.

עֵינוֹי כַּד אִתְפַּקְחָן, אִתְחֲזוּ שַׁפִּירִין כְּהֲנֵי יוֹנִים, בְּסוּמָק וְאוּכָם וְיָרוֹק, חִוָּור לָא אִתְגְּלֵי, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּאִסְתְּכַל בְּעֵינָא טָבָא, וּמִסְתְּחָאן כָּל אִינּוּן גַּוְונִין, בְּהַהוּא חִוָּור.

דף קלז.

מֵאִינּוּן גַּוְונִין דְּמִתְגַּלְיָין, נָפְקִין שִׁבְעָה עַיְינִין דְּאַשְׁגָּחוּתָא. דְּנַפְקֵי מֵאוּכָמָא (דף קל"ז ע"א) דְּעֵינָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם. מַאן אֶבֶן אַחַת. אוּכְמָתָא דְּעֵינָא.

מִסּוּמָקָא, נָפְקִין שִׁבְעָה רְהִיטִין, דְּסַמְכִין (נ"א דסחרן) לְסָטָר שְׂמָאלָא, וּמִתְלַהֲטִין בְּאֶשָּׁא דְּלִסְטַר צָפוֹן, וּמִתְאַחֲדָן לְאִתְפַּשְׁטָא בְּעָלְמָא, לְגַלָּאָה אָרְחִין דְּחַיְיבַיָּא הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה ד) שִׁבְעָה (ויחי רמ"ט) אֵלֶּה עֵינֵי יְיָ הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ.

מִירוֹקָא, נָפְקִין שִׁבְעָה טָהִירִין (ס"א נהירין) דְּקִטְרָא דְּלִסְטַר (נ"א רהיטין דסחראן לסטר) דָּרוֹמָא, וּמִתְאַחֲדָן לְאִתְפַּשְׁטָא בְּעָלְמָא, לְגַלָּאָה אָרְחִין וְעוֹבָדִין דִּבְנֵי נָשָׁא, בֵּין טַב בֵּין בִּישׁ, דִּכְתִיב, (איוב לד) כִּי עֵינָיו עַל דַּרְכֵי אִישׁ וְגוֹ'.

וְכַד אִסְתְּחָאן בְּחִוָּורָא, מִשְׁתַּכְּחִין כֻּלְּהוּ לְאַשְׁגָּחָא לְכָל מָארֵי קְשׁוֹט, לְאוֹטָבָא עָלְמָא בְּגִינֵהוֹן. וְכָל אַשְׁגָּחוּתָא דְּהַהוּא חִוָּורָא, הֲוֵי לְטַב עַל יִשְׂרָאֵל. וַאֲשְׁגַּח בְּסוּמְקָא לְמַאן דְּעָאקִין לְהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ג) רָאֹה רָאִיתִי. רָאֹה: לְאוֹטָבָא לוֹן. רָאִיתִי: לְנָקָמָא לוֹן, מִדְּעָקִין לוֹן, וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (תהלים מד) עוּרָה לָמָּה תִישַׁן יְיָ הָקִיצָה אַל תִּזְנַח לָנֶצַח. עוּרָה, וְהָקִיצָה, תְּרֵי אַשְׁגָּחוּתָא. תְּרֵי פְּקִיחִין. תְּרֵי טָבָן. רַחֲמֵי וְנוּקְמִין.

גַּוְונָא קַדְמָאָה, סוּמְקָא בְּגוֹ סוּמְקָא כָּלִיל וְסָתִים כָּל סוּמְקִין, מִקַּמֵּיהּ לָא אִתְחָזוֹן. סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא סוּמְקָא, אַסְחַר חַד חוּטָא אוּכְמָא, וְאָקִיף לֵיהּ.

גַּוְונָא תִנְיָינָא, אוּכְמָא. כְּאַבְנָא חַד דְּנָפִיק מִתְּהוֹמָא, חַד זְמַן לְאֶלֶף שְׁנִים, בְּיַמָּא רַבָּא. וְכַד נָפִיק הַאי אַבְנָא, אָתֵי רִגְשָׁא וְתָקְפָא עַל יַמָּא. וְקָלֵיהּ דְּיַמָּא, וְגַלְגַּלּוֹהִי אַזְלִין, וְאִשְׁתַּמְעוּ לְנוּנָא רַבָּא, דְּאִקְרֵי לִוְיָתָן. וְנָפִיק מִתְּהוֹמָא. וְהַאי אַבְנָא מִתְגַּלְגְּלָא בְּתוּקְפָא דְּיַמָּא, וְנָפִיק לְבַר. וְהִיא אוּכְמָא, דְּכָל אוּכְמִין סְתִימִין קָמֵיהּ. (ס"א והא אוקמוה דכל אורחין סתימין קמה) וְכַךְ הִיא אוּכְמוּתָא דְּעֵינָא אוּכְמָא, דְּכָלִיל וְסָתִים כָּל שְׁאַר אוּכְמִין. וְסוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אוּכְמָא, אַסְחַר חַד חוּטָא סוּמְקָא, (ס"א לסטר חד) וְאָקִיף לְהַהוּא אוּכְמָא.

גַּוְונָא תְּלִיתָאָה. יְרוֹקָא דִּירוֹקֵי, דְּכָלִיל וְסָתִים כָּל יְרוֹקִין. וּבְסוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא יְרוֹקָא, אַסְחַרוּ תְּרֵין חוּטִין. חוּטָא סוּמְקָא לְסִטַר חַד. וְחַד חוּטָא אוּכְמָא לְסִטַר חַד. וְאַקִּיפִין לְהַהוּא יְרוֹקָא.

וְכַד אִסְתְּחַר (נ"א אתגלי) חִוָּורָא, וְאִסְתְּחָרֵי עֵינָא, כָּל אִינּוּן גַּוְונִין לָא מִשְׁתַּכְּחִין, וּמִשְׁתַּקְּעִין לְתַתָּא (סומקא ירוקא אוכמא). לָא אִתְחָזֵי בַּר הַהוּא חִוָּורָא, דְּנָהִיר מֵעַתִּיק יוֹמִין. וּנְהִירִין מִנַּיהּ כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. (נ"א הוא).

וְלֵית גַּוְונָא אִתְחָזְיָיא, בַּר הַהוּא חִוָּורָא בִּלְחוֹדוֹי. וּבְגִין כַּךְ אִסְתְּלָקוּ כָּל מָארֵיהוֹן דְּסוּמְקָא וְאוּכְמָא, דְּאִינּוּן תְּאוֹמִין כַּחֲדָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שיר השירים ד) שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת. מַאי מִן הָרַחְצָה. מֵהַהוּא אַסְחוּתָא דְּעֵינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת. מִתְעָרְבָן דָּא בְּדָא, וְאִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא. וּמַה דְּאָמַר שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת. כְּלוֹמַר, חִוָּורָא דִּלְהוֹן, כְּהַהוּא חִוָּורָא דְּעַיְינִין, כַּד אַסְחָן בְּחִוָּורְתָּא דְּעֵינָא עִלָּאָה.

וְדָא זְמִינִין לְמִנְדַּע צַדִּיקַיָּיא, לְמֵחֲזֵי בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה נד) כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ. אֵימָתַי בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן. וּכְתִיב (במדבר יד) אֲשֶׁר עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְיָ, וּכְדֵין פְּקִיחוּתָא דְּעַיְינִין לְטַב.

וְאִית פְּקִיחוּתָא דְּעַיְינִין לְטַב. וְאִית פְּקִיחוּתָא דְּעַיְינִין לְבִישׁ. כְּמָה דִּכְתִיב, (דניאל ט) פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שוֹמְמוֹתֵינוּ וְגוֹ'. וְדָא הָכָא לְטַב, וּלְבִישׁ. וּכְתִיב (ישעיה לג) עֵינֶיךָ תִּרְאֶנָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן בַּל יִסַּע יְתֵדוֹתָיו לָנֶצַח הָא הָכָא לְטַב וּלְבִישׁ. דְּלָא אִתְעָבִיד דָּא בְּלָא דָּא.

דף קלז:

תָּנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, מַהוּ עֵינֶיךָ תִּרְאֶנָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן. וְכִי יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן הוּא, וְהָא כְּתִיב (ישעיה א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. וּבַאֲתָר דְּאִשְׁתְּכַח צֶדֶק, לָאו שְׁקִיט, וְלָאו שַׁאֲנָן הוּא. אֶלָּא עֵינֶיךָ תִּרְאֶנָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן, נָוֶה שַׁאֲנָן, לְעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר, (דישגח באלין עיינין) דְּהַהוּא עֵינָא שָׁקִיט וְשַׁאֲנָן. עֵינָא דְּרַחֲמֵי, עֵינָא דְּלָא נָטִיל מֵאַשְׁגָּחוּתָא דָּא, לְאַשְׁגָּחוּתָא אַחֲרָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב (קמ"ו ע"ב), עֵינֶךָ תִּרְאֶינָּה חָסֵר יו"ד, וְלָא עֵינֶיךָ. וּמַה דְּאָמַר יְרוּשָׁלַם וְלָא צִיּוֹן, הָכִי אִצְטְרִיךְ, לְאַכְפְּיָיא (דף קל"ז ע"ב) לְדִינָא, דְּאִשְׁתְּכַח בָּהּ וּלְרַחֲמָא עִלָּהּ.

וְתָאנָא, כְּתִיב (דברים יא) עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה, (הדא הוא דכתיב צדק ילין בה דבה אשתכחו גזרי דדינין יתיר מכל שאר אתרי) (נ"א דכתיב צדק ילין בה דבה אשתכחו גזרי דדינין יתיר מכל שאר אתרי ותאנא, כתיב (דברים יא) עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה) וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, יִשְׁתְּכַח בָּהּ עֵינָא חַד דְּרַחֲמֵי. עֵינָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ. כֵּיוָן דְּאָמַר רַחֲמִים, מַהוּ גְּדוֹלִים. אֶלָּא אִית רַחֲמֵי, וְאִית רַחֲמֵי. רַחֲמֵי דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין, אִינּוּן אִקְרוֹן רַחֲמִים גְּדוֹלִים. רַחֲמֵי דִּזְעֵיר אַנְפִּין, אִקְרוֹן רַחֲמִים סְתָם. (מהנ"א הוא: משום דאית ביה ימינא ושמאלא, דינא ורחמי) וּבְגִין כָּךְ וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ, דְּעַתִּיק יוֹמִין.

תָּאנָא בְּהָנֵי עַיְינִין, בִּתְרִין גַּוְונִין מְנַיְיהוּ, בְּסוּמָקָא וְאוּכְמָא, שָׁרָאן תְּרִין דִּמְעִין. וְכַד בָּעֵי קוּדְשָׁא דְּקוּדְשִׁין לְרַחֲמָא עַל יִשְׂרָאֵל, אְחִית תְּרִין דִּמְעִין, לְאִתְבַּסְמָא בְּיַמָּא רַבָּא. מַאן יַמָּא רַבָּא. יַמָּא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. כְּלוֹמַר דְּיִתְסְחוּן בְּנַהֲרָא (ס"א בחוורא) בְּמַבּוּעָא דְּנָפִיק מֵחָכְמְתָא רַבָּא, וּמְרַחֵם לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל.

חוֹטָמָא. תָּאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, חוֹטָמָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין. בְּחוֹטָמָא אִשְׁתְּמוֹדַע פַּרְצוּפָא. בְּהַאי חוֹטָמָא אִתְפָּרְשָׁא מִלָּה דִּכְתִיב, (שמואל ב כב) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְגוֹ'. עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, בְּהַאי תְּנָנָא, אִתְכְּלָלוּ אֶשָּׁא, וְנַחֲלֵי דְּנוּרָא. דְּלֵית (ס"א בחוטמא אשתמודע פרצופא תלת שלהובין מתוקדן בנוקבוי מהאי חוטמא אתפשטן תלת גווני תננא ואשא וגחלי דנורא דכתיב, (שמואל

ב כב) עלה עשן באפו. ולית) תְּנָנָא בְּלָא אֶשָּׁא, וְלָא אֶשָּׁא בְּלָא תְּנָנָא. וְכֻלְּהוּ אִסְתְּלִיקוּ (ס"א אתדליקו) וְנָפְקֵי מֵחוֹטָמוֹי.

וְתָאנָא, כַּד אִתְחַבָּרוּ תְּלַת אִלֵּין, דִּכְלִילָן בְּהַאי תְּנָנָא, דְּנָפִיק מֵחוּטָמָא. אִתְקְמַט חוֹטָמָא, וְנָשִׁיב וְנָפִיק תְּנָנָא אוּכְמָא וְסוּמְקָא. וּבֵין תְּרֵי (נ"א בתרי) גְּוָונֵי. וְקָרֵינָן לֵיהּ, אַף וְחֵימָה וּמַשְׁחִית. וְאִי תֵּימָא אַף וְחֵימָה כְּתִיב, (דברים ט) כִּי יָגוֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵימָה, דְּאִינּוּן תְּנָנָא אוּכְמָא וְסוּמְקָא, מַשְׁחִית מְנָא לָן. דִּכְתִיב, (בראשית יג) לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדוֹם וְאֶת עֲמוֹרָה. שַׁחֵת הַמַּשְׁחִית, בְּנוּרָא דְּלִיק מוֹקְדָא.

וְתָאנָא, חֲמֵשׁ גְּבוּרָאן אִינּוּן, בְּהַאי זְעֵיר אַנְפִּין. וְאִסְתְּלָקוּ לְאֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה גְּבוּרָאן. וּמִתְפַּשְׁטָאן בְּחוֹטָמוֹי. בְּפוּמָא. בִּדְרוֹעוֹי. בִּידִין. בְּאֶצְבְּעִין. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהלים קו) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ. גְּבוּרוֹת כְּתִיב, כְּתִיב הָכָא גְּבוּרוֹת, וּכְתִיב הָתָם, (דברי הימים א כט) לְךָ יְיָ הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, כַּד אִתְחַבָּרָאן כֻּלְּהוּ גְּבוּרָאן כַּחֲדָא, אִתְקְרֵי גְּבוּרָה חֲדָא. וְכֻלְּהוּ גְּבוּרָאן, שְׁרְיָאן לְנַחְתָּא מֵחוֹטָמוֹי. וּמֵהַאי תַּלְיָין, אֶלֶף (אלפין) וְאַרְבַּע מְאָה רִבּוֹא, לְכָל חַד מִנַּיְיהוּ. וּבְהַאי תְּנָנָא דְּאַפִּיק מֵחוֹטָמוֹי, תַּלְיָין אֶלֶף (אלפין רבוא) וְאַרְבַּע מְאָה (וחמש) דְּסָטָר גְּבוּרָה דָּא. וְכֻלְּהוּ גְּבוּרָאן תַּלְיָין מֵהַאי חוֹטָמָא, דִּכְתִיב, (תהלים קמה) דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וְגוֹ'. וְכַד שָׁאֲרֵי גְּבוּרָה דָּא, כֻּלְּהוּ גְּבוּרָאן מִתְלַהֲטָן וְשָׁטָאן, (נ"א ונחתין) עַד דְּנַחְתָּן לְלַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת.

כְּתִיב, (בראשית יט) כִּי מַשְׁחִיתִים אֲנַחְנוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה. וּכְתִיב (בראשית יג) לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדוֹם אֶת עֲמוֹרָה. וּכְתִיב, (בראשית יט) וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, לֹא דַיִּין לְרִשְׁעִים וְכוּ', אֶלָּא דְּמְהַפְּכֵי מִדַּת רַחֲמִים לְמִדַּת הַדִּין.

וְהַיְינוּ דְּמְהַפְּכֵי, וְהָא כְּתִיב (מלאכי ג) אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי. אֶלָּא בְּכָל זִמְנָא דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקִין, רֵישָׁא חִוָּורָא, (אתגלייא) רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, אִתְגַּלְיָין, רַחֲמִין רַבְרְבִין אִשְׁתְּכָחוּ בְּכֻלָּא. וּבְשַׁעֲתָא דְּלָא אִתְגַּלְיָין אִלֵּין בּוֹצִינֵי. מִתְעָרִין דִּינִין, וְאִתְעֲבִיד דִּינָא. מַאן גָּרִים לְהַאי דִּינָא. רַעֲוָא דְּרַעֲוִין דְּלָא אִתְגַּלֵּי, וּבְגִין כָּךְ מְהַפְּכִין חַיְיבֵיָא רַחֲמֵי לְדִינָא. וּמָה דְּאָמַר הָכָא, מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם. בְּזְעֵיר אַפִּין אִתְמַר. וּמַשְׁמַע דְּכְתִיב מִן הַשָּׁמַיִם, אֵשׁ וּמַיִם. רַחֲמֵי וְדִינָא. לְאַפָּקָא מַאן דְּלֵית בֵּיהּ דִּינָא כְּלָל.

דף קלח.

תְּאַנָא, הַאי חוֹטָמָא זְעֵיר. וְכַד שָׁארֵי תְּנָנָא (דף קל"ח ע"א) לְאַפָּקָא, נָפִיק בִּבְהִילוּ, וְאִתְעָבֵד דִּינָא. וּמַאן מְעַכֵּב לְהַאי חוֹטָמָא דְּלָא יְפִיק תְּנָנָא, חוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּהוּא אִקְרֵי אֲרֻךְ אַפַּיִם מִכֹּלָּא.

וְהַיְינוּ רָזָא דְּתָנֵינָן, (שמות לד) יְיָ יְיָ פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ. בְּכֻלְּהוּ אֲתָר דְּשָׁמָא אַדְכַּר תְּרֵי זִמְנֵי, פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ, כְּגוֹן (בראשית כב) אַבְרָהָם אַבְרָהָם. (בראשית מו) יַעֲקֹב יַעֲקֹב. (שמואל א ג) שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל. כֻּלְּהוּ פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ. חוּץ מִמֹּשֶׁה מֹשֶׁה, דְּלָא פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ. מַאי טַעֲמָא. אַבְרָהָם אַבְרָהָם, בַּתְרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא שְׁלִים בְּעֶשֶׂר נִסְיוֹנֵי, וּבְגִין כַּךְ פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ, דְּהַשְׁתָּא לָא הֲוָה אִיהוּ כְּדְקַדְמֵיתָא. יַעֲקֹב יַעֲקֹב, בַּתְרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא אִתְבָּשַׂר בְּיוֹסֵף, וְשָׁרַאת עָלֵיהּ שְׁכִינְתָּא. וְעוֹד, דְּהַשְׁתָּא אִשְׁתְּלִים בְּאַרְעָא, אִילָנָא קַדִּישָׁא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, בְּתַרְיסַר תְּחוּמִין, בְּשִׁבְעִין עַנְפִּין, מַה דְּלָא הֲוָה בְּקַדְמֵיתָא. וּבְגִינֵי כַּךְ, בַּתְרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, וּפָסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ. שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, טַעֲמָא פָּסִיק בְּגַוְויהּ. מַאי טַעֲמָא. בַּתְרָאָה שְׁלִים, קַדְמָאָה לָא שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא הוּא נְבִיאָה, וְקוֹדֶם לָכֵן לָא הֲוָה נְבִיאָה. אֲבָל מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לָא אַפְסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ, דְּמִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִיד, שְׁלִים הֲוָה. דִּכְתִיב, (שמות ב) וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא.

אוּף הָכָא יְיָ יְיָ, פָּסִיק טַעֲמָא בְּגַוְוּיְיהוּ, קַדְמָאָה שְׁלִים, בַּתְרָאָה שְׁלִים בְּכֻלְּהוּ. וּמֹשֶׁה, בַּאֲתָר דִּינָא אָמַר, לְנַחְתָּא לוֹן מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, רַחֲמִין לְזְעֵיר אַנְפִּין. דְּהָכִי תְּנֵינָן, כַּמָּה חֵילָא דְּמֹשֶׁה, דְּאָחִית מְכִילָן דְּרַחֲמֵי לְתַתָּא. וְכַד אִתְגְּלֵי עַתִּיקָא בְּזְעֵיר אַפִּין, כֹּלָּא בְּרַחֲמֵי אִתְחָזוּן. וְחוֹטָמָא אִשְׁתְּכִיךְ, וְאֶשָּׁא וּתְנָנָא לָא נָפִיק, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה מח) וּתְהִלָּתִי אֶחטָם לָךְ.

וְתָאנָא, בְּתֵרִין נוּקְבִין דְּחוֹטָמָא, בְּחַד נוּקְבָּא נָפִיק תְּנָנָא, לְהֵיט, וּמִשְׁתַּקְעָא בְּנוּקְבָּא דְּתִתְהוֹמָא רַבָּא. וּמֵחַד נוּקְבָּא, נָפִיק אֶשָּׁא דְּאוֹקִיד בְּשַׁלְהוֹבוֹי, וּמִתְלַהֲטָא (בארבע אלף) בְּאֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה עָלְמִין דְּבִסְטַר שְׂמָאלָא. וּמַאן דְּגָרִים לְקָרְבָא בְּהַאי, אִקְרֵי אֵשׁ יְיָ. אֶשָּׁא דְּאַכְלָא וְאוֹקִיד כָּל שְׁאַר אֶשִּׁין. וְהַאי אֶשָּׁא לָא אִתְבְּסָם, אֶלָּא בְּאֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא. וְהַאי תְּנָנָא דְּנָפִיק מִנּוּקְבָּא אַחֲרָא, לָא אִתְבְּסָם אֶלָּא בִּתְנָנָא דְּקָרְבָּנָא. (דמדבחא).

וְכֹלָּא תַּלְיָיא בְּחוֹטָמָא, בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, (בראשית ח) וַיָּרַח יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. דְּכֹלָּא בְּחוֹטָמָא תַּלְיָין, לְאַרְחָא הַאי חוֹטָמָא, בִּתְנָנָא, וְאֶשָּׁא סוּמָקָא. וּבְגִין כַּךְ אִתְקַבָּל בְּרַעֲוָא. וְהַאי (הוא) דִּכְתִיב, (במדבר יב) וַיִּחַר אַף יְיָ. (דברים יא) וְחָרָה אַף יְיָ. (שמות כב) וְחָרָה אַפִּי. (דברים ו) פֶּן יֶחֱרֶה אַף יְיָ. כֹּלָּא בִּזְעֵיר אַפִּין אִתְמַר, וְלָא בְּעַתִּיקָא.

תָּאנָא, כְּתִיב (דניאל ט) הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמַע הַאי (ס"א תאנא בצניעותא דספרא דרגא (ס"א עקימא) עמיקא למשמע טב וביש ודא) אִיהוּ אוּדְנָא דְּאִתְעָבִיד תְּחוֹת שַׁעֲרֵי. וְשַׁעֲרֵי תַּלְיָין עֲלֵיהּ. (ואודנא הוא למשמע) וְאוּדְנָא אִתְעָבִיד בְּרִשּׁוּמֵי רְשִׁימִין לְגָאוּ. כְּמָה דְּעָבִיד (ס"א דכארי) דַּרְגָּא בְּעַקִּימָא, (להאי ולהאי) מַאי טַעְמָא בְּעַקִּימָא. (ס"א בגין דיתעכב קלא לאעלא למוחא ויבחין במוחא ולא בבהילו) בְּגִין לְמִשְׁמַע טַב וּבִישׁ וְתָאנָא, מֵהַאי עֻקִּימָא דִּבְגוֹ אוּדְנִין, תַּלְיָין כָּל אִינּוּן מָארֵי דְּגַדְפִּין, דִּכְתִיב בְּהוּ, (קהלת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר.

בְּגוֹ אוּדְנָא, נָטִיף מִגּ' חַלְלֵי דְּמוֹחָא, לְהַאי נוּקְבָּא דְּאוּדְנִין. וּמֵהַהוּא נָטִיפָא, עָיֵיל קָלָא בְּהַהוּא עֻקִּימָא, וְאִתְצְרִיךְ בְּהַהוּא נָטִיפָא, בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ. טָב, דִּכְתִיב, (תהלים סט) כִּי שׁוֹמֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים יְיָ. בִּישׁ, דִּכְתִיב, (במדבר יא) וַיִּשְׁמַע יְיָ וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ.

וְהַאי אוּדְנָא סָתִים לְבַר. וַעֲקִימָא עָיֵיל לְגוֹ, לְהַהוּא נוּקְבָּא דְּנָטִיפָא מִן מוֹחָא, בְּגִין לְמִכְנַשׁ קָלָא לְגָאוּ, דְּלָא יִפּוּק לְבַר, וִיהֵא נָטִיר וְסָתִים מִכָּל סִטְרוֹי. בְּגִין כָּךְ הוּא רָזָא. וַוי לְהַהוּא דְּמָגַלֵּי רָזִין, דְּמַאן דְּמָגַלֵּי רָזִין כְּאִילּוּ אַכְחִישׁ תִּקּוּנָא דִּלְעֵילָּא. דְּאִתְתָּקַן לְמִכְנַשׁ רָזִין, וְלָא יִפְּקוּן לְבַר.

דף קלח:

תָּנְיָא, בְּשַׁעֲתָא דְּצַוָּוחִין יִשְׂרָאֵל בְּעָאקָא, וְשַׁעֲרֵי מִתְגַּלְיָין מֵעַל אוּדְנִין, כְּדֵין עָיֵיל קָלָא בְּאוּדְנִין, בְּהַהוּא נוּקְבָּא דְּנָטִיף מִמּוֹחָא, וְכָנַשׁ (ובטש) בְּמוֹחָא. וְנָפִיק בְּנוּקְבֵי דְּחוֹטָמָא. וְאִתְזְעַר חוֹטָמָא, וְאִתְחַמָּם, (ס"א ואתקמט) וְנָפִיק אֶשָּׁא וּתְנָנָא מֵאִינּוּן נוּקְבִין, וּמִתְעָרִין (דף קל"ח ע"ב) כָּל גְּבוּרָאן, וְעָבִיד נוּקְמִין.

וְעַד לָא נָפְקִין מֵאִינּוּן נוּקְבִין אֶשָּׁא וּתְנָנָא"סָלִיק הַהוּא קָלָא לְעֵילָּא, וּבָטַשׁ בְּרֵיחָא דְּמוֹחָא (ס"א ברישא במוחא), וְנַגְדִּין תְּרִין דְּמִעִין מֵעֵינִין, וְנָפַק מִנְּחִירוֹי תְּנָנָא וְאֶשָּׁא, בְּהַהוּא קָלָא דְּנָגִיד לוֹן לְבַר.

בְּהַהוּא קָלָא דְּעָיֵיל בְּאוּדְנִין, אִתְמַשְׁכָאן וּמִתְעָרָן (ס"א מתערבין) כּוּלֵי הַאי, בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, וַיִּשְׁמַע יְיָ וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ. בְּהַהִיא שְׁמִיעָה דְּהַהוּא קָלָא, אִתְעַר מוֹחָא. (כלא) תָּנָא, כְּתִיב הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ, כְּלוֹמַר אַרְכִּין (ס"א אודנין). שִׁית מְאָה אֶלֶף רִבּוֹא אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּגַדְפִּין, דְּתַלְיָין בְּאִלֵּין אוּדְנִין. וְכֹלָּא אִתְקְרוּן אָזְנֵי יְיָ. וּמַה דְּאִתְמַר הַטֵּה יְיָ אָזְנְךָ, אָזְנְךָ בִּזְעִיר אַפִּין אִתְמַר.

מִסִּטְרָא דְּחַד חַלְלָא דְּמוֹחָא תַּלְיָין אוּדְנִין. וּמֵחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּנָפְקִין מֵהַהוּא חַלְלָא, דָּא הוּא (ס"א אית) תַּרְעָא חַד, דְּנָגִיד וְנָפִיק וְאִתְפְּתַח בְּהַהוּא נוּקְבָּא דְּאוּדְנָא, דִּכְתִיב, (איוב לד) כִּי אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן. וּכְתִיב (תהלים ז) וּבוֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת. וּמִסִּטְרָא דְּאִתְפַּשְׁטוּתָא דְּהַהוּא חַלְלָא,

דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּאִתְפַּשְׁטוּתָא בְּגוּפָא, בַּאֲתַר דְּלִבָּא שַׁארֵי, מִתְפָּשֵׁט הַהוּא חַלָּלָא דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין, וְאוּדְנָא קָרֵי בֵּיהּ בְּחִינָה, וּבְלִבָּא קָרֵי בֵּיהּ בְּחִינָה, מִשּׁוּם דְּמֵאֲתַר חַד מִתְפַּשְׁטִין.
(ס"א בההוא נוקבא דאודנא ומסטרא דאתפשטותא דההוא חללא דחמשין תרעין אתפשט בגופא באתר דלבא שארי ועל דא באודנא קרי ביה בחינה ובלבא קרי ביה בחינה דכתיב כי אזן מלין תבחן וכתיב בוחן לבות וכליות משום דמאתר חד מתפשטין)

תָּאנָא בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, כְּמָה דְּאוּדְנָא דָּא אַבְחַן בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ, כַּךְ כֻּלָּא. דְּבִזְעֵיר אַפִּין אִית סְטָרָא דְּטָב וּבִישׁ. יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. רַחֲמֵי וְדִינָא. וְהַאי אוּדְנָא כְּלִיל בְּמוֹחָא וּמִשּׁוּם דְּאִתְכְּלִל בְּמוֹחָא וּבַחֲלָלָא חַד. אִתְכְּלִיל בְּקָלָא דְּעָיֵיל בֵּיהּ. וּבְאוּדְנָא קָרֵי בֵּיהּ שְׁמִיעָה. וּבִשְׁמִיעָה אִתְכְּלִיל בִּינָה. שְׁמַע: כְּלוֹמַר, הֲבֵן אִשְׁתְּכַח (ס"א ואסתכל) דְּכֻלָּא בְּחַד מַתְקָלָא אִתְקַל. וּמִלִּין אִלֵּין לְמָארֵיהוֹן דְּמָארִין אִתְיְהִבָן, לְמִשְׁמַע וּלְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַּע.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (חבקוק ג) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי וְגוֹ', הַאי קְרָא אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּכַד נְבִיאָה קַדִּישָׁא, (ס"א מהימנא) שָׁמַע, וְאִסְתַּכַּל, וְיָדַע, וְקָאִים עַל תְּקוּנִין אִלֵּין, כְּתִיב יָרֵאתִי, תַּמָּן יָאוּת הוּא לְדַחֲלָא וּלְאַתְבָּר קְמֵיהּ, הַאי בִּזְעֵיר אַפִּין אִתְמַר.

כַּד אִסְתַּכַּל וְיָדַע מַה כְּתִיב. יְיָ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שְׁנִים חַיֵּיהוּ. הַאי לְעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר. וּבְכֹל אֲתַר דְּיִשְׁתְּכַח, יְיָ יְיָ, בְּיוֹ"ד הֵ"א תְּרֵי זְמָנֵי, אוֹ בְּאָלֶ"ף דָּל"ת, וְיוּ"ד הֵ"א, חַד לְזֵעֵיר אַפִּין, וְחַד לְעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין. וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ חַד, וְחַד שְׁמָא אִקְרוּ.

וְתָנֵינָן אִיתְּתַי אִקְרֵי שֵׁם מָלֵא. בְּזִמְנָא דִּכְתִיב יְיָ אֱלֹהִים. דְּהַאי הוּא שֵׁם מָלֵא דְּעַתִּיק דְּכֻלָּא, וְדִזְעֵיר אַנְפִּין. וְכֻלָּא הוּא שֵׁם מָלֵא אִקְרֵי. וּשְׁאַר לָא אִקְרֵי שֵׁם מָלֵא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, (בראשית ב) וַיִּטַּע יְיָ אֱלֹהִים, שֵׁם מָלֵא בִּנְטִיעוּת גִּנְתָּא. וּבְכָל אֲתָר, יְיָ אֱלֹהִים, אִתְקְרִיא שֵׁם מָלֵא. יְיָ יְיָ, כֻּלָּא הוּא בִּכְלָלָא. וְהַהוּא זִמְנָא אִתְעָרוּן רַחֲמִין בְּכֻלָּא. יְיָ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שְׁנִים חַיֵּיהוּ, לְעַתִּיק יוֹמִין אִתְמַר. מַאן פָּעָלְךָ. זְעֵיר אַפִּין. בְּקֶרֶב שְׁנִים, אִינּוּן שְׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, דְּאִקְרוּן יְמֵי קֶדֶם, וְלָא אִקְרוּן שְׁנוֹת עוֹלָם. שְׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת אִינּוּן יְמֵי קֶדֶם. שְׁנוֹת עוֹלָם אִלֵּין יְמֵי עוֹלָם. וְהָכָא בְּקֶרֶב שְׁנִים, מַאן שְׁנִים. שְׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת. חַיֵּיהוּ לְמַאן. חַיֵּיהוּ לְזֵעֵיר אַפִּין. דְּכָל נְהִירוּ דִּילֵיהּ מֵאִינּוּן שְׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת אִתְקַיְּימוּ, וּבְגִין כָּךְ אָמַר חַיֵּיהוּ. בְּרוֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר, לְהַהוּא חֶסֶד עִלָּאָה דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, דְּבֵיהּ אִתְעַר רַחֲמִין לְכֻלָּא, לְמַאן דְּבָעֵי לְרַחֲמָא, וּלְמַאן דְּיֵאוֹת לְרַחֲמָא.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַסְהַדְנָא עֲלֵי שְׁמַיָּא, וּלְכָל אִלֵּין דְּעָלְנָא קַיְּימִין. דְּחַדָּאן מִלִּין אִלֵּין, בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וְחַדָּאן בְּלִבָּאי מִלֵּי, וּבְגוֹ פָּרוֹכְתָּא עִלָּאָה דְּפִרִיסָא עָלָנָא, מִתְטַמְּרִין, וְסַלְקִין, וְגָנְיָז לְהוּ עַתִּיקָא דְּכֻלָּא, גָּנִיז וְסָתִים מִכֹּלָּא. וְכַד שָׁרֵינָא לְמַלָּלָא, לָא הֲווֹ יָדְעִין חַבְרַיָּא,

דְּכָל הָנֵי מִלִּין קַדִּישִׁין מִתְעָרִין הָכָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן חַבְרַיָּיא דְּהָכָא. וְזַכָּאָה חוּלָקִי עִמְּכוֹן, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

דף קלט.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'. מַאן עַמָּא קַדִּישָׁא כְּיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב בֹּהוּ (דברים לג) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ, דְּכְתִיב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ. מִשּׁוּם דְּאִתְדַּבְּקוּתָא דִּלְהוֹן הוּא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּעָלְמָא דֵּין. וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי יַתִּיר מֵהָכָא. (דף קל"ט ע"א) דְּהָתָם לָא מִתְפָּרְשָׁן מִנַּיְיהוּ, מֵהַהוּא צְרוֹרָא דְּצָרִירִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ, וְלָא כְּתִיב הַדְּבֵקִים לַיְיָ, אֶלָּא בַּיְיָ מַמָּשׁ.

תָּאנָא, כַּד נָחִית מִן דִּיקְנָא יַקִּירָא עִלָּאָה, דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סָתִים וְטָמִיר מִכֹּלָּא, מִשְׁחָא דִּרְבוּת קַדִּישָׁא, לְדִיקְנָא דִּזְעֵיר אַפִּין. אִתְתָּקַן דִּיקְנָא דִּילֵיהּ, בְּתִשְׁעָה תִּקּוּנִין. וּבְשַׁעֲתָא דְּנָהִיר דִּיקְנָא יַקִּירָא דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, בְּהַאי דִּיקְנָא דִּזְעֵיר אַפִּין, נַגְדִּין תְּלֵיסַר מַבּוּעִין דְּמִשְׁחָא עִלָּאָה, בְּהַאי דִּיקְנָא. וּמִשְׁתַּכְחִין בֵּיהּ, עֶשְׂרִין וּתְרֵין תִּקּוּנִין. וּמִנַּיְיהוּ נַגְדִּין, עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַתְוָון (ס"א דאורייתא) דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא. (מתחיל מסוף קל"ח ע"ב) (נ"א ובעלמא דאתי, משום דאתדבקותא דילהון הוא בשמא קדישא בעלמא דין ובעלמא דאתי יתיר מהכא דהתם לא מתפרשין מההוא צרורא דחיי דצרורין ביה צדיקייא הדא הוא דכתיב ואתם הדבקים ביי ביי ממש עלייכו כתיב אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביי וכתיב מי כמוך באלים יי השתא אתכוונו דעתא לאוקורי למלכא ולאוקיר יקרא דדיקנא קדישא דמלכא, תנא מתתקן דיקנא עלאה דיקנא קדישא בט' תקונין ודא איהו דיקנא דזעיר אנפין וכד נחית מן דיקנא יקירא עילאה דעתיקא קדישא בהאי דיקנא דזעיר אנפין נגדין נגדין י"ג מבועין דמשחא עילאה בהאי דיקנא ומשתכחין ביה כ"ב תקונין ומניה נגדין כ"ב אתוון דש"ק)

וְאִם תֹּאמַר דִּיקְנָא לָא אִשְׁתְּכַח, וְלֹא אָמַר שְׁלֹמֹה אֶלָּא (שיר השירים ה) לְחָיָיו. (ולא קארי דיקנא) אֶלָּא הָכִי תָּאנָא בְּצַנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, כָּל מַה דְּאַטְמַר וְנָנִיז, וְלָא אִדְכַּר וְלָא אִתְגַּלְיָיא. הַהוּא מִלָּה הֲוִי עִלָּאָה וְיַקִּירָא מִכֹּלָּא, (משום) וּבְגִין דָּא הוּא סָתִים וְנָנִיז. וְדִיקְנָא מִשּׁוּם דְּהוּא שְׁבָחָא וּשְׁלֵימוּתָא, וְיַקִּירוּתָא מִכָּל פַּרְצוּפָא, נְנִזֵיהּ קְרָא, וְלָא אִתְגַּלְיָיא.

וְתָאנָא, הַאי דִּיקְנָא דְּאִיהוּ שְׁלֵימוּתָא דְּפַרְצוּפָא וְשַׁפִּירוּתָא דִּזְעֵיר אַפִּין, נָפִיק מֵאוּדְנוֹי, וְנָחִית וְסָלִיק וְחָפֵי, בְּתַקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא. מַאי תַּקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה) לְחָיָיו כַּעֲרוּגַת הַבּוֹשֶׂם (ולא ערוגות). בְּתִשְׁעָה תִּקּוּנִין, אִתְתָּקַן הַאי דִּיקְנָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין. בְּשַׁעֲרֵי (דדיקנא) אוּכְמֵי, מִתַּתְקְנָא בְּתִקּוּנָא שַׁפִּיר. כְּגַבָּר תַּקִּיף שַׁפִּיר לְמֶחֱזֵי. דְּכְתִיב, (שיר השירים ה) בָּחוּר כָּאֲרָזִים.

תִּקּוּנָא קַדְמָאָה. מְתַתְקֵן שַׁעֲרָא מִלְּעֵילָּא, וְנָפִיק הַהוּא נִיצוֹצָא (בראשית ט' ע"א) בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְנָפִיק מִכְּלָלָא דַּאֲוִירָא דַּכְיָא, וּבָטַשׁ בִּתְחוֹת שַׁעֲרָא דְּרִישָׁא, מִתְּחוֹת קוֹצִין דְּעַל אוּדְנִין. וְנָחִית מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין נִימֵי עַל נִימֵי, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא.

תִּקּוּנָא תִּנְיָינָא. נָפִיק שַׁעֲרָא, וְסָלִיק מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפִתְחָא דְּפוּמָא. וְנָחִית מִתְּחוֹת פּוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא, נִימִין עַל נִימִין, בְּתִקּוּנָא שַׁפִּירָא.

תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה. מֵאֶמְצָעִיתָא דִּתְחוֹת חוֹטָמָא, מִתְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין, נָפִיק חַד אָרְחָא, וְשַׁעֲרִין זְעִירִין תַּקִּיפִין, מַלְיָין לְהַהוּא אָרְחָא, וּשְׁאַר שַׁעֲרִין מַלְיָין מֵהַאי גִּיסָא, וּמֵהַאי גִּיסָא, סוֹחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אָרְחָא. וְאָרְחָא לָא אִתְחֲזֵי לְתַתָּא כְּלָל, אֶלָּא הַהוּא אָרְחָא דִּלְעֵילָּא, דְּנָחִית עַד רֵישָׁא דְּשַׁפְוָותָן, וְתַמָּן שְׁקִיעָא הַהוּא אָרְחָא.

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה. נָפִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְתַּקַּן, וְסָלִיק וְחָפֵי בְּעִלְעוֹי דְּתִקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא.

תִּקּוּנָא חֲמִשָּׁאָה. פְּסִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְחֲזֵיין תְּרֵין תַּפּוּחִין, מִכָּאן וּמִכָּאן, סוּמָקָן כְּהַאי וַרְדָא סוּמָקָא. וּמִתְלַהֲטָן בְּמָאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין, דְּמִתְלַהֲטִין מִתַּמָּן (ס"א מנהון).

תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה. נָפִק שַׁעֲרָא כְּחַד חוּטָא בְּסַחֲרָנֵיהּ דְּדִיקְנָא, וְתַלְיָין עַד רֵישָׁא דְּמֵעוֹי, וְלָא נָחִית עַד טַבּוּרָא.

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. דְּלָא תַּלְיָין שַׁעֲרֵי עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סְטָרוֹי. וְיִתְבִּין שַׁעֲרֵי בְּתִקּוּנָא סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ.

תִּקּוּנָא תְּמִינָאָה. דְּנַחְתִּין שַׁעֲרֵי בִּתְחוֹת דִּיקְנָא, דִּמְחַפְּיָין קְדָלָא, דְּלָא אִתְחֲזֵיָא. כֻּלְּהוּ שַׁעֲרֵי דְּקִיקִין, נִימִין עַל נִימִין. מַלְיָין מִכָּל סְטָרוֹי.

תִּקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה. (מתערבין שערי עם אינון) דְּמִתְחַבָּרָן (נ"א אתמשכן) שַׁעֲרֵי כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא מְעַלְיָיא, (ס"א מלייא) עַד (נ"א עם) אִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין. כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא שַׁפִּיר, כְּחַד גִּיבָּר תַּקִּיף, מָארֵי נָצַח קָרְבִין.

בְּתִשְׁעָה תִּקּוּנִין אִלֵּין, נָגְדִין וְנָפְקִין ט' מַבּוּעִין דִּמְשַׁח רְבוּת דִּלְעֵילָּא. וּמֵהַהוּא מְשַׁח רְבוּת, נָגְדִין לְכָל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. ט' תִּקּוּנִין אִלֵּין אִשְׁתְּכָחוּ בְּדִיקְנָא דָּא. וּבִשְׁלֵימוּת תִּקּוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא, אִתְקְרֵי (בר נש לתתא) גִּיבָּר תַּקִּיף. דְּכָל מַאן דְּחָמֵי דִּיקְנָא קַיְּימָא בְּקִיּוּמֵיהּ, תַּלְיָיא בֵּיהּ גְּבוּרָה תַּקִּיפָא. עַד כָּאן תִּקּוּנָא דְּדִיקְנָא עִלָּאָה דְּזָעִיר אַפִּין.

דף קלט:

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, קוּם בְּרִי (קדישא), סַלְסֵל תִּקּוּנָא דְּדִיקְנָא (נ"א דמלכא) קַדִּישָׁא, בְּתִקּוּנוֹי אִלֵּין. (דף קל"ט ע"ב) קָם רִבִּי אֶלְעָזָר, פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיח) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ וְגוֹ'. עַד מִבְּטוֹחַ בִּנְדִיבִים. תָּנָא, הָכָא ט' תִּקּוּנִין דִּבְדִיקְנָא דָּא. לְהָנֵי תִּקּוּנִין אִצְטְרִיךְ דָּוִד מַלְכָּא, בְּגִין לְנַצָּחָא לִשְׁאַר מַלְכִין, וְלִשְׁאַר עַמִּין.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּאָמַר הָנֵי ט' תִּקוּנִין, לְבָתַר אָמַר כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם. אָמַר, הָנֵי תִּקוּנִין דַּאֲמֵינָא, לְמַאי אִצְטָרִיכְנָא. מִשּׁוּם דְּכָל גּוֹיִם סְבָבוּנִי. וּבְתִקוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא, ט' תִּקוּנִין, דְּאִינּוּן שֵׁם יְיָ, אַשְׁצִינּוּן מִן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם.

וְתָנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, תִּשְׁעָה תִּקוּנִין אָמַר דָּוִד, הָכָא, שִׁיתָא אִינּוּן בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּשִׁית שְׁמָהָן הֲווֹ, וּתְלַת אָדָם. וְאִי תֵּימָא תְּרֵין אִינּוּן. תְּלָתָא הֲווֹ, דְּהָא נְדִיבִים בִּכְלַל אָדָם הֲווֹ.

תָּנָא שִׁיתָא שְׁמָהָן, דִּכְתִיב: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, חַד. עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, תְּרֵין. יְיָ לִי לֹא אִירָא, תְּלַת. יְיָ לִי בְּעוֹזְרָי, אַרְבַּע. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ, חֲמִשָּׁה. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ, שִׁיתָא. אָדָם תְּלַת, דִּכְתִיב: יְיָ לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם, חַד. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם, תְּרֵי. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטוֹחַ בִּנְדִיבִים, תְּלַת.

וְתָא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, דְּבָכָל אֲתַר דְּאִדְכַּר אָדָם הָכָא, לָא אִדְכַּר אֶלָּא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּהָכִי אִתְחֲזֵי. מִשּׁוּם דְּלָא אִקְרֵי (הוה) אָדָם, אֶלָּא בְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. וּמַאי אִתְחֲזֵי לֵיהּ. שְׁמָא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בְּשֵׁם מָלֵא, דְּהוּא יְיָ אֱלֹהִים. כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ וּבְגִין כָּךְ הָכָא לָא אִדְכַּר אָדָם אֶלָּא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְתָנָא, כְּתִיב מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, תְּרֵי זִמְנֵי יָ"ה יָ"ה, לָקֳבֵיל תְּרֵי עִלְּעוֹי, דְּשַׁעְרֵי אִתְאַחֲדָן בְּהוּ. וּמִדְּחָמָא דְּשַׁעְרֵי אִתְמַשְׁכָאן וְתַלְיָין, שְׁאֲרֵי וְאָמַר יְיָ לִי לֹא אִירָא. יְיָ לִי בְּעוֹזְרָי. בִּשְׁמָא דְּלָא חָסֵר. בִּשְׁמָא דְּהוּא קַדִּישָׁא. וּבִשְׁמָא דָּא, אַדְכַּר אָדָם. וּמַה דְּאָמַר מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם, הָכִי הוּא. דְּתָנָא כָּל אִינּוּן כִּתְרִין קַדִּישִׁין דְּמַלְכָּא, כַּד אִתְתַּקְנָן בְּתִקוּנוֹי. אִתְקְרוּן אָדָם. דִּיוּקְנָא דְּכֻלִּיל כֹּלָּא. וּמַה דְּמַשְׁלְפָא בְּהוּ, אִתְקְרֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְתַעְרָא וּמַה דְּבֵיהּ, אִתְקְרֵי ידו"ד, וְאִתְקְרֵי אָדָם בְּכְלָלָא דְּתַעְרָא, וּמַה דְּבֵיהּ.

וְאִלֵּין תִּשְׁעָה תִּקוּנִין דְּאָמַר דָּוִד הָכָא, לְאַכְנָעָא שַׂנְאוֹי בְּגִין דְּמַאן דְּאִחִיד דִּיקְנָא דְּמַלְכָּא, וְאוֹקִיר לֵיהּ בְּיִקְרוּ עִלָּאָה, כָּל מַה דְּבָעֵי מִן מַלְכָּא. מַלְכָּא עָבִיד בְּגִינֵיהּ. מַאי טַעְמָא דִּיקְנָא, וְלָא גּוּפָא. אֶלָּא גּוּפָא אָזִיל בָּתַר דִּיקְנָא, וְדִיקְנָא לָא אָזִיל בָּתַר גּוּפָא. (ס"א ומה דאשתליף מתערא אתקרי שמא קדישא, תערא ומה דביה אתקרי יהו"ה אתקרי אדם בכלא תערא ומה דביה) (ול"ג מן ודיקנא עד וגופא)

וּבְתָרֵי גְּוֹונֵי אִתַּי הַאי חוּשְׁבָּנָא, חַד כִּדְקַאמְרָן. תְּרֵין: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, חַד. עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, תְּרֵי. ה' לִי לֹא אִירָא, תְּלַת. מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם, אַרְבַּע. ה' לִי בְּעוֹזְרָי, חֲמֵשׁ. וַאֲנִי אֶרְאֶה בְּשׂוֹנְאָי, שִׁיתָא. טוֹב לַחֲסוֹת בַּה', שְׁבָעָה. מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם, תְּמַנְיָיא. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטוֹחַ בִּנְדִיבִים, תִּשְׁעָה. (ס"א טוב לחסות בה', מבטוח באדם. ז. טוב לחסות בה'. ח. מבטוח בנדיבים)

מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָ"הּ, מַאי קָא מַיְירֵי אֶלָּא דָּוִד, כָּל מָה דְּאָמַר הָכָא, עַל תִּקוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא קָאָמַר. (רבי יהודה אמר) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, מֵאֲתַר דְּשָׁאֲרֵי דִּיקְנָא לְאִתְפַּשְׁטָא, דְּהוּא

אֲתַר דְּחִיק, מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין מֵעֵילָּא, תְּחוֹת שַׁעֲרֵי דְּרִישָׁא. וּבְגִין כָּךְ אָמַר יְ"ה יָ"ה תְּרֵי זִמְנֵי. וּבַאֲתַר (ס"א ובתר) דְּאִתְפַּשַׁט דִּיקְנָא, וְנָחִית מֵאוּדְנוֹי, וְשָׁארִי לְאִתְפַּשְׁטָא, אָמַר יְיָ לִי לֹא אִירָא, דְּהוּא אֲתַר דְּלָא דְּחִיל (ס"א דחיק) וְכָל הַאי אִצְטְרִיךְ וְכוּ', (אדם אתקרי ועל אתפשטותא האי אצטריך) דָּוִד לְאַכְנָעָ תְּחוֹתֵיהּ מַלְכִין וַעֲמִין, בְּגִין יְקָרָא דְּדִיקְנָא דָּא.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, כָּל מַאן דְּחָמֵי בְּחֶלְמֵיהּ דְּדִיקְנָא דְּבַר נָשׁ עִלָּאָה אָחִיד בִּידֵיהּ, אוֹ דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לֵיהּ. יִנְדַּע דְּשִׁלִּים הוּא עִם עִלָּאֵי, וְאַרְמֵיהּ תְּחוֹתֵיהּ אינוּן דְּמָצַעֲרִין לֵיהּ. תָּנָא, מְתַתְקֵן דִּיקְנָא עִלָּאָה בְּתִשְׁעָה תִּקוּנִין, וְהוּא דִּיקְנָא דִּזְעֵיר אַפִּין, בְּט' תִּקוּנִין מְתַתְקֵן.

דף קמ.

תִּקוּנָא (דף ק"מ ע"א) קַדְמָאָה. מְתַתְקֵן שַׁעֲרָא מֵעֵילָּא, וְנָפִיק מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין, מִתְּחוֹת קוֹצֵי דְּתַלְיָין עַל אוּדְנִין, וְנַחְתִּין שַׁעֲרֵי, נִימִין עַל נִימִין, עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא. תָּאנָא, כָּל אִלֵּין נִימִין דִּבְדִיקְנָא, תַּקִּיפִין יַתִּיר מִכָּל נִימִין דְּקוֹצִין דְּשַׁעֲרֵי דְּרִישָׁא, וְשַׁעֲרֵי דְּרִישָׁא אֲרִיכִין (וכפיין), וְהָנֵי לָאו אֲרִיכִין, וְשַׁעֲרֵי דְּרִישָׁא, מִנְּהוֹן שְׁעִיעֵי, וּמִנְּהוֹן קְשִׁישִׁין.

וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְמַשְּׁכָן שַׁעֲרֵי חִוָּורֵי דְּעַתִּיק יוֹמִין, לְשַׁעֲרֵי דִּזְעֵיר אַפִּין, כְּתִיב, (משלי א) חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה. מַאי בַּחוּץ. בְּהַאי זְעֵיר אַפִּין. דְּמִתְחַבְּרָן תְּרֵי מוֹחֵי.

תְּרֵי מוֹחֵי סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא אִימָא אַרְבַּע מוֹחֵי. תִּלַת מוֹחֵי דַּהֲווֹ בְּזְעֵיר אַפִּין, וְאִשְׁתְּכַחוּ בְּתִלַת חַלָּלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרִישָׁא. וְחַד מוֹחָא שְׁקִיט עַל בּוּרְיֵיהּ, דְּכָלִיל כָּל תִּלַת מוֹחֵי. דְּאִתְמְשָׁךְ מִנֵּיהּ מְשִׁיכָן כְּלִילָן שְׁקִילָן, בְּשַׁעֲרֵי חִוָּורֵי. לְהַאי זְעֵיר אַפִּין לְתִלַת מוֹחֵי דְּבֵיהּ. וּמִשְׁתַּכְחָן אַרְבַּע מוֹחֵי בְּהַאי זְעֵיר אַפִּין. בְּגִין כַּךְ אִשְׁתְּלִימוּ אַרְבַּע פָּרְשִׁיּוֹת דְּכְתִיבִין בַּתְּפִילִין, דְּאִתְכְּלִיל בְּהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּעַתִּיק יוֹמִין, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וּזְעֵיר אַפִּין. דְּהַאי הוּא שְׁלֵימוּתָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב, (דברים כח) וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ. שֵׁם יְיָ. שֵׁם יְיָ מַמָּשׁ, דְּאִינּוּן אַרְבַּע רְהִיטֵי בָּתֵּי דִּתְפִילִין.

וּבְגִין כָּךְ, (קל"א ע"ב, רס"ב ע"א) חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה. דְּהָכָא מִשְׁתַּכְחִין. דְּהָא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, סְתִימָא דִּסְתִימִין, לָא אִשְׁתְּכַח, וְלָא זַמִּין חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, מִשּׁוּם דְּאִית חָכְמְתָא סְתִימָא דְּכֹלָּא וְלָא אִתְפְּרַשׁ. וּבְגִין דְּאִתְחַבָּרוּ אַרְבָּעָה מוֹחִין בְּהַאי זְעֵיר אַפִּין. אִתְמַשְּׁכָן אַרְבַּע מַבּוּעִין מִנֵּיהּ לְאַרְבַּע עִיבָּר, וּמִתְפָּרְשָׁן מֵחַד מַבּוּעָא, דְּנָפִיק מְכֻלְּהוּ. וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן אַרְבַּע.

וְתָאנָא, הַאי חָכְמְתָא דְּאִתְכְּלִילָא בְּאַרְבַּע, אִתְמַשְּׁכָא בְּהָנֵי שַׁעֲרֵי, דְּאִינּוּן תַּלְיָין תִּלִּין עַל תִּלִּין. (נ"א הוא) וְכֻלְּהוּ קַשְׁיָין וְתַקִּיפִין, וְאִתְמַשְּׁכוּ וּנְגִידוּ כָּל חַד לְסִטְרוֹי. וְאֶלֶף אַלְפִּין וְרִבּוֹא רִבְבָן תַּלְיָין, מִנַּיְיהוּ דְּלֵיתְהוֹן בְּחוּשְׁבָּנָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) קְווּצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים. תִּלֵּי תִּלִּים. וְכֻלְּהוּ קַשְׁיָין וְתַקִּיפִין לְאִתְחַבְּרָא, כְּהַאי חַלְמִישׁ תַּקִּיף. וּכְהַאי טִנָּרָא

דְּאִיהִי תַּקִּיפָא. עַד דְּעַבְדִּין נוּקְבִין וּמַבּוּעִין מִתְּחוֹת שַׁעֲרָא, וְנַגְדִּין מַבּוּעִין תַּקִּיפִין לְכָל עִיבָּר וְעִיבָּר לְכָל סְטָר וּסְטָר. וּבְגִין דְּהָנֵי שַׁעְרֵי אוּכְמֵי וַחֲשׁוֹכָן, כְּתִיב (איוב יב) מְגַלֶּה עֲמוּקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ וַיּוֹצֵא לָאוֹר צַלְמָוֶת.

וְתָנָא, הָנֵי שַׁעְרֵי דְּדִיקְנָא תַּקִּיפִין (בלחודי) מִשְּׁאַר שַׁעְרֵי דְּרֵישָׁא, מִשּׁוּם דְּהָנֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ מִתְפָּרְשָׁן וּמִשְׁתַּכְחָן, וְאִינּוּן תַּקִּיפִין בְּאוֹרְחַיְיהוּ. אֲמַאי תַּקִּיפִין. אִי תֵּימָא, מִשּׁוּם דְּכֻלְּהוּ דִּינָא, לָאו הָכִי, דְּהָא בְּתִקּוּנִין אִלֵּין אִשְׁתְּכָחוּ רַחֲמֵי (ודינא). וּבְשַׁעֲתָא דְּנַחְתִּין תְּלֵיסַר מַבּוּעֵי נַהֲרֵי דְּמַשְׁחָא, אִלֵּין כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי.

אֶלָּא תְּאַנָא, כָּל הָנֵי שַׁעְרֵי דְּדִיקְנָא, כֻּלְּהוּ תַּקִּיפִין. מַאי טַעְמָא. כָּל אִינּוּן דְּרַחֲמֵי, בַּעְיָין לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפִין. לְאַכְפְּיָיא לְדִינָא. וְכָל אִינּוּן דְּאִינְהוּ דִּינָא, הָא תַּקִּיפִין אִינּוּן. וּבֵין כַּךְ וּבֵין כַּךְ בַּעְיָין לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפִין, מִתְּרִין סְטָרִין. כַּד בָּעֵי עָלְמָא רַחֲמִין, רַחֲמֵי תַּקִּיפִין וְנָצְחִין עַל דִּינָא. וְכַד בָּעֵי דִּינָא, דִּינָא תַּקִּיף, וְנָצַח עַל רַחֲמֵי. וּבְגִין כָּךְ בַּעְיָין לְמֶהֱוֵי תַּקִּיפִן מִתְּרִין סְטָרִין, דְּכַד בָּעוּ רַחֲמֵי, שַׁעְרֵי דְּאִינּוּן בְּרַחֲמֵי, קַיְימִין וּמִתְחַזְיָא (ס"א מתאחדא) דְּיִקְנָא בְּאִינּוּן שַׁעְרֵי, וְכֹלָּא הֲווֹ רַחֲמֵי. וְכַד בָּעְיָא דִּינָא, אִתְחַזְיָא דְּיִקְנָא בְּאִינּוּן שַׁעְרֵי. וְכֹלָּא אִתְקַיָּים בְּדִיקְנָא. וְכַד אִתְגַּלְיָיא דְּיִקְנָא קַדִּישָׁא חִוָּורָא, כָּל הָנֵי וְכָל הָנֵי מִתְנַהֲרִין וּמִסְתַּחָיִין, כְּמַאן דְּאִסְתְּחֵי בְּנַהֲרָא עֲמִיקָא מִמָּה דְּהָווֹה בֵּיהּ. וְאִתְקָיְימוּ כֻּלְּהוּ בְּרַחֲמֵי, וְלֵית דִּינָא אִשְׁתְּכַח, וְכָל הָנֵי תִּשְׁעָה כַּד נַהֲרִין כַּחֲדָא, כֻּלְּהוּ אִסְתַּחְיָין בְּרַחֲמֵי.

דף קמ:

וּבְגִין כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה זִמְנָא אָחֳרָא, (במדבר יד) יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד. וְאִלּוּ אֱמֶת לָא קָאָמַר. מִשּׁוּם דְּרָזָא דְּמִלָּה, אִינּוּן תִּשְׁעָה מְכִילָן דְּנַהֲרִין מֵעַתִּיק יוֹמִין לְזְעֵיר אַפִּין. וְכַד אָמַר מֹשֶׁה זִמְנָא תְּנָיְינָא, תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין אָמַר. וְאִינְהוּ תִּקּוּנֵי דִּיקְנָא דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בִּזְעֵיר אַפִּין, וְנַחְתִּין מֵעַתִּיק יוֹמִין וְנַהֲרִין (דף ק"מ ע"ב) בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ אֱמֶת תַּלְיָיא בְּעַתִּיקָא, וְהַשְׁתָּא לָא אָמַר מֹשֶׁה וֶאֱמֶת.

תָּנָא, שַׁעְרֵי דְּרֵישָׁא דִּזְעֵיר אַפִּין, כֻּלְּהוּ קְשִׁישֵׁי, תִּלִּין עַל תִּלִּין. וְלָא שְׁעִיעִין. דְּהָא חֲמֵינָא דִּתְלַת מוֹחֵי בְּתְלַת חֲלָלֵי מִשְׁתַּכְּחִין בֵּיהּ, וּנְהִרִין מִמּוֹחָא סְתִימָאָה. וּמִשּׁוּם דְּמוֹחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין, שְׁקִיט וְשָׁכִיךְ כַּחֲמָר טַב עַל דּוּרְדַּיְיהוּ, שַׁעֲרוֹי כֻּלְּהוּ שְׁעִיעִין, וּמְשִׁיחִין בְּמִשְׁחָא טַב. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (דניאל ז) רֵאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא.

וְהַאי דִּזְעֵיר אַפִּין, קְשִׁישִׁין וְלָא קְשִׁישִׁין. דְּהָא כֻּלְּהוּ תַּלְיָין וְלָא מִתְקַמְטֵי, וּבְגִין כָּךְ חָכְמְתָא נָגִיד וְנָפִיק. אֲבָל לָא חָכְמְתָא דְּחָכְמְתָא, דְּאִיהִי שְׁכִיכָא וּשְׁקִיטָא. דְּהָא תְּנֵינָא דְּלֵית דְּיָדַע מוֹחֵיהּ דְּעַתִּיק יוֹמִין, בַּר אִיהוּ. וְהַאי דִּכְתִיב, (איוב כח) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת

מְקוֹמָהּ, (קכ"ט ע"ב) בְּזָעֵיר אַפִּין אִתְמַר. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תִּקוּנָא תְּנֵיינָא. נְפִיק שַׁעֲרָא, וְסָלִיק מֵרֵישָׁא דְּפוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא דְּפִתְחָא דְּפוּמָא, וְנָחִית מִתְּחוֹת פּוּמָא, עַד רֵישָׁא אַחֲרָא, נִימִין עַל נִימִין, בְּתִקוּנָא שַׁפִּיר.

קוּם רִבִּי אַבָּא. קָם רִבִּי אַבָּא, פָּתַח וְאָמַר, כַּד תִּקוּנָא דְּדִיקְנָא דָּא מִתְתַּקַּן בְּתִקוּנָא דְּמַלְכָּא, (ס"א בתיקוני מלכין) (ס"א כד תקונא דא מתתקן בדיקנא דמלכא אתחזי) כְּגַבָּר תַּקִּיף שַׁפִּיר לְמֶחֱזֵי, רַב וְשָׁלִיט, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קמז) גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ. וְכַד אִתְבָּסָם בְּתִקוּנָא דִּיקְנָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא, וְיִשְׁגַּח בֵּיהּ, אִקְרֵי בִּנְהִירוּ דִּילֵיהּ, אֵל רַחוּם וְגוֹ'. וְהַאי תִּקוּנָא תְּנֵיינָא אִתְתַּקַּן, כַּד נָהִיר בִּנְהִירוּ דְּעַתִּיק יוֹמִין, אִקְרֵי רַב חֶסֶד. וְכַד מִסְתַּכְּלֵי דָּא בְּדָא, אִתְקְרֵי בְּתִקוּנָא אַחֲרָא וְאֶמֶת. דְּהָא נְהִירוּ אַנְפֵּיהּ. (ס"א דא נהירו דאנפין)

וְתָאנָא, נוֹשֵׂא עָוֹן אִתְקְרֵי דָּא תִּקוּנָא תְּנֵיינָא, כְּגַוְונָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. אֲבָל מִשּׁוּם הַהוּא אוֹרְחָא דְּנָפִיק, בְּתִקוּנָא תְּלִיתָאָה תְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין דְּחוֹטָמָא, וְשַׁעֲרִין תַּקִּיפִין זְעִירִין מַלְיָין לְהַהוּא אוֹרְחָא. לָא אִתְקְרוּן הָכָא נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, וְאִתְקְיָימוּ בְּאָתָר אַחֲרָא.

וְתַנְיָא, תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין וְחַמֵּשׁ חֲסָדִים, כְּלִילָן בְּחֶסֶד דְּעַתִּיק יוֹמִין, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן חַסְדֵּי קַדְמָאֵי. דִּכְתִיב, (תהלים פט) אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּחֶסֶד דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. וְחֶסֶד דְּזָעֵיר אַפִּין אִקְרֵי חֶסֶד עוֹלָם.

וּבְסִפְרָא דְּצְנִיעוּתָא, (שמות קע"ז ע"ב) קְרֵי בֵּיהּ לְחֶסֶד קַדְמָאָה דְּעַתִּיק יוֹמִין רַב חֶסֶד. וּבְזָעֵיר אַפִּין, חֶסֶד סְתָם. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָכָא, (שמות לד) וְרַב חָסֶד. וּכְתִיב, (שמות לד) נוֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים סְתָם. וְאוֹקִימְנָא, הַאי רַב חֶסֶד, מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד, לְנַהֲרָא לֵיהּ, וּלְאַדְלָקָא בּוֹצִינֵי. דְּתָנָא הַאי אוֹרְחָא דְּנָחִית תְּחוֹת תְּרֵין נוּקְבִין דְּחוֹטָמָא, וְשַׁעְרִין זְעִירִין מַלְיָין לְהַהוּא אָרְחָא, לָא אִקְרֵי הַהוּא אָרְחָא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, דְּלֵית אָתָר לְאַעְבָּרָא לֵיהּ בִּתְרֵי גְּוונֵי. חַד מִשּׁוּם שַׁעְרֵי דְּאִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא אָרְחָא, הוּא אָתָר קַשְׁיָא לְאַעְבָּרָא. וְחַד, מִשּׁוּם דְּנָחִית אַעְבָּרָא דְּהַהוּא אוֹרְחָא עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא, וְלָא יַתִּיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ה) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים, סוֹמְכִין כְּוָורְדָא, נוֹטְפוֹת מוֹר עוֹבֵר, סוֹמְכָא תַּקִּיף, וְהַאי אוֹרְחָא דְּהָכָא, בִּתְרֵי גְּוונֵי לָא (ס"א בתרי גווני אגזים ולא) אִתְבְּסָם. מִכָּאן מַאן דְּבָעֵי לְאַגְוְמָא, תְּרֵי זִמְנֵי בָּטַשׁ בִּידֵיהּ בְּהַאי אוֹרְחָא.

תִּקוּנָא רְבִיעָאָה נָפִיק שַׁעֲרָא, וְאִתְתַּקַּן, וְסָלִיק וְחָפֵי בְּעִלְעוֹי, בְּתִקְרוּבְתָּא דְּבוּסְמָא. הַאי תִּקוּנָא יָאֶה וְשַׁפִּירָא, לְאִתְחַזְיָא הוֹד וְהָדָר הוּא (ס"א הוד עלאה). וְתַנְיָא, הוֹד עִלָּאָה, נָפִיק וְאִתְעַטָּר וְנָגִיד לְאִתְאַחֲדָא (ס"א ליאה דעלעין) בְּעִלְעוֹי, וְאִתְקְרֵי הוֹד זָקֵן. וּמַהַאי הוֹד וְהָדָר,

תַּלְיָין אִלֵּין לְבוּשֵׁי, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, וְאִינּוּן פּוּרְפִּירָא יַקִּירָא דְּמַלְכָּא. דְּכְתִיב, (תהלים קד) הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ, תִּקּוּנִין דְּאִתְלַבַּשׁ בְּהוּ, וְאִתְתַּקַּן בְּהַאי דְּיוּקְנָא דְּאָדָם, יַתִּיר מִכָּל דְּיוּקְנִין.

דף קמא.

וְתָאנָא (דף קמ"א ע"א) הַאי הוֹד, כַּד אִתְנְהַר בְּנְהִירוּ דְּדִיקְנָא עִלָּאָה, (נ"א דא) וְאִתְפַּשַּׁט בִּשְׂאַר תִּקּוּנִין נְהִירִין. הַאי הוּא נוּשְׁא עָוֹן מֵהַאי גִּיסָא, וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע מֵהַאי גִּיסָא. וּבְגִין כָּךְ, (שיר השירים ה) לְחָיָיו כְּתִיב. וּבְצַנִּיעוּתָא דְּסִפְרָא אִקְרֵי, הוֹד וְהָדָר וְתִפְאֶרֶת. דְּהָא תִּפְאֶרֶת הוּא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יט) וְתִפְאַרְתּוֹ עָבוֹר עַל פֶּשַׁע. אֲבָל הַאי תִּפְאֶרֶת לָא אוֹקִימְנָא, אֶלָּא בְּתִקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְתִפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם. וְתַמָּן אִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. וְכַד אִתְתַּקַּל (ס"א אסתכל), בְּמַתְקָלָא חַד סַלְקִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יֵאוֹת אַנְתְּ רַבִּי אַבָּא, לְאִתְבָּרְכָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקִין מִנֵּיהּ.

תִּקּוּנָא חֲמִישָׁאָה. פְּסִיק שַׂעֲרָא, וְאִתְחָזוּן תְּרֵין תַּפּוּחִין מִכָּאן וּמִכָּאן, סוּמָקָן כְּהַאי וַרְדָא סוּמְקָא. וּמִתַּלְהֲטָן בְּמַאתָן וְשִׁבְעִין עָלְמִין, הָנֵי תְּרֵי תַּפּוּחִין, כַּד נָהֲרִין (מתרין סטרין) מִנְּהִירוּ דְּתַרֵּין תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין דְּעַתִּיקָא, אִתְמְשַׁךְ סוּמָקָא, וְאָתֵי חִיוָּרָא. בְּהַאי כְּתִיב, (במדבר ו) יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ. דְּכַד נָהֲרִין מִתְבָּרְכִ עָלְמָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְעֲבִדוּ סוּמָקָא, כְּתִיב יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, כְּלוֹמַר יִסְתַּלֵּק. וְלָא יִשְׁתְּכַּח רוּגְזָא בְּעָלְמָא. תָּאנָא, כֻּלְּהוֹן נְהוֹרִין דְּאִתְנַהָרָן מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, אִתְקְרוּן חַסְדֵּי קַדְמָאֵי. וּבְגִין אִינּוּן, נָהֲרִין כָּל אִינּוּן חַסְדֵּי עוֹלָם.

תִּקּוּנָא שְׁתִיתָאָה. נָפִיק שַׂעֲרָא, כְּחַד חוּטָא דְּשַׂעֲרֵי בְּסַחֲרָנֵיהּ דְּדִיקְנָא. (ס"א ותליין עד רישא דמעוי ולא נחית עד טבורא, תנא תקונא דא הוא דאקרי) פְּאַת זְקָנְךָ וְאִיהוּ חַד מֵחֲמֵשׁ פֵּאִין, דְּתַלְיָין בְּחֶסֶד (וברחמי), וְלָא אִבְעֵי לְחַבָּלָא הַאי חֶסֶד, כְּמָה דְּאִתְמַר. וּבְגִין כַּךְ, (ויקרא יט) לֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ כְּתִיב.

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. דְּלָא תַּלְיָין שַׂעֲרָא עַל פּוּמָא, וּפוּמָא אִתְפְּנֵי מִכָּל סְטָרוֹי, וְיַתְבִין שַׂעֲרִין בְּתִקּוּנָא סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ. קוּם רַבִּי יְהוּדָה. קָם רַבִּי יְהוּדָה, פָּתַח וְאָמַר, (דניאל ד) בְּגֵוַּירַת עִירִין פִּתְגָמָא. כְּמָה אֶלֶף רִבְבָן מִתְנָשָׁן (ס"א מתישבן) וּמִתְקַיְּימָן בְּהַאי פּוּמָא, וְתַלְיָין מִנֵּיהּ, וְכֻלְּהוֹן אִקְרוּן פֶּה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים לג) וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. וּמֵהַהוּא רוּחָא דְּנָפִיק מִפּוּמָא, מִתְלַבְּשָׁן.

כָּל אִינּוּן דִּלְבַר, תַּלְיָין מֵהַאי פּוּמָא. וּמֵהַאי פּוּמָא (ס"א רוחא) כַּד אִתְפְּשָׁט הַאי רוּחָא, מִתְלַבְּשָׁן בֵּיהּ כַּמָּה נְבִיאֵי מְהֵימְנָא, וְכֻלְּהוּ פֶּה יְיָ אִתְקְרוּן. וּבַאֲתַר דְּרוּחָא נָפִיק, לָא אִתְעָרְבָא מִלָּה אַחֲרָא וְכֻלְּהוּ (פיות) מְחַכָּאן לְאִתְלַבְּשָׁא בְּהַהוּא רוּחָא דְּנָפִיק. וְהַאי תִּקּוּנָא שַׁלִּיטָא עַל כֻּלְּהוּ שִׁיתָּא. מִשּׁוּם דְּהָכָא מִתְקַיְּימָן כֻּלְּהוּ וּמִתְאַחֲדָן. וּבְגִינֵי כַּךְ שַׂעְרוֹהִי

שְׁקִילִין סוֹחֲרֵיהּ דְּפוּמָא. וְאִתְפְּנֵי מִכָּל סִטְרוֹי, וְהַאי תִּקוּנָא שַׁלִּיטָא עַל כֻּלְּהוּ מִשּׁוּם דְּהָכָא מִתְקַיְּימָן כֻּלְּהוּ וּמִתְאַחֲדָן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

תִּקוּנָא תְּמִנָאָה דְּנַחְתִּין שַׁעֲרֵי בִּתְחוֹת דִּיקְנָא, מְחַפְּיָין קְדָלָא דְּלָא אִתְחֲזֵי. דְּתַנְיָא, אֵין לְמַעְלָה לֹא עֹרֶף וְלֹא עִפּוֹי, וּבְזִמְנָא דְּאַגַּח (ס"א דנצח) קְרָבֵי אִתְחֲזֵי. מִשּׁוּם לְאַחֲזָאָה גְּבוּרְתָּא. דְּהָא תְּנֵינָן, אֶלֶף עָלְמִין אִתְאַחֲדָן מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ד) אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים. וְאֶלֶף הַמָּגֵן רָזָא הוּא. בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא, כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים דְּאִתּוּ מִסְּטַר גְּבוּרָה חַד, מֵאִינּוּן גְּבוּרָאן.

תִּקוּנָא תְּשִׁיעָאָה. דְּאִתְמַשְּׁכָן (ס"א דמתחברן) שַׁעֲרֵי בְּשִׁקּוּלָא מַלְיָא, עִם אִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין, כֻּלְּהוּ בְּשִׁקּוּלָא שַׁפִּיר, כְּחַד גִּיבָּר תַּקִּיף, מָארֵי נַצָּחָן קְרָבַיָּיא. מִשּׁוּם דְּכֻלְּהוּ שַׁעֲרֵי אִתְמַשְּׁכָן בָּתַר אִינּוּן דְּתַלְיָין. וּכְלָלָא דְּכֻלְּהוּ בְּאִינּוּן דְּתַלְיָין. וְכוּלָּא אִתְמְשַׁךְ, (חסר כאן) וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כ) תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם. (ונראה על הים כבחור טוב הדא הוא דכתיב) כְּתִיב (שיר השירים ה) בָּחוּר כָּאֲרָזִים, כְּגִיבָּר עָבִיד גְּבוּרָאן, וְדָא הוּא תִּפְאֶרֶת, חֵילָא וּגְבוּרְתָּא וְרַחֲמֵי.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כָּל הָנֵי תִּקוּנִין, וְכָל הָנֵי מִלִּין, בָּעֵינָא לְגַלָּאָה לְמָארֵיהוֹן דְּאִתְקָלוּ בְּמַתְקָלָא, וְלָא לְאִינּוּן דְּלָא עָאלוּ (נ"א דעאלו ולא נפקו) אֶלָּא לְאִלֵּין דְּעָאלוּ וְנַפְקוּ, דְּכָל מָאן דְּעָיֵיל וְלָא נָפִיק, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

דף קמא:

כְּלָלָא דְּכָל מִלִּין, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, וּזְעֵיר אַפִּין, כֹּלָּא חַד. כֹּלָּא הֲוָה. כֹּלָּא יְהֵא. לָא יִשְׁתַּנֵּי. וְלָא מִשְׁתַּנֵּי. וְלָא שְׁנָא. אִתְתָּקַן בְּתִקוּנִין אִלֵּין. אִשְׁתְּלִים דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין. דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל שְׁמָהָן. דִּיוּקְנָא (דף קמ"א ע"ב) דְּאִתְחֲזֵי בְּגוַונַיָּיה כְּהַאי דִּיוּקְנָא (נ"א בגוויה כל דיוקנין) לָאו הַאי דִּיוּקְנָא הֲוֵי, אֶלָּא כְּעֵין הַאי דִּיוּקְנָא.

כַּד אִתְחַבָּרָן עִטְרִין וְכַתְרִין, כְּדֵין הוּא אַשְׁלְמוּתָא דִּכְלָּא. בְּגִין, דְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם, הֲוֵי דִּיוּקְנָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין דְּאִתְכְּלָלוּ בֵּיהּ. וּבְגִין דְּהַאי דִּיוּקְנָא כָּלִיל עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אַתְקִין עַתִּיקָא קַדִּישָׁא תִּקּוּנוֹי, וְתִקּוּנָא דְּזְעֵיר אַפִּין, בְּהַאי דִּיוּקְנָא וְתִקּוּנָא.

וְאִי תֵּימָא מַה בֵּין הַאי לְהַאי. כֹּלָּא הוּא בְּמַתְקָלָא חָדָא, אֲבָל מִכָּאן (נ"א מנן) אִתְפָּרְשָׁן אָרְחוֹי. (נ"א אתפשטן רחמי) וּמִכָּאן (נ"א ומנן) אִשְׁתְּכַח דִּינָא. וּמִסִּטְרָא דִּילָן הֲווֹ שַׁנְיָין דָּא מִן דָּא. וְרָזִין אִלֵּין לָא אִתְמְסָרוּ, בַּר לְמָחֲצָדֵי חַקְלָא קַדִּישָׁא. וּכְתִיב (תהלים כה) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו. כְּתִיב (בראשית ב) וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בִּתְרֵי יוֹדִי"ן. אַשְׁלִים תִּקּוּנָא גּוֹ תִּקּוּנָא, טַבְרָקָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא. וְדָא הוּא וַיִּיצֶר. תְּרִין יוֹדִין לָמָּה. רָזָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְרָזָא דְּזְעֵיר אַפִּין. וַיִּיצֶר, מַאי צֶר. צֶר צוּרָה בְּגוֹ צוּרָה. (ודא הוא וייצר) וּמַהוּ צוּרָה בְּגוֹ צוּרָה. תְּרִין

שְׁמָהָן, דְּאִתְקְרֵי שֵׁם מָלֵא, יְיָ אֱלֹהִים. וְדָא הוּא רָזָא דִּתְרֵין יו"ד"ן דְּוַיְיצָר, דְּצָר צוּרָה גּוֹ צוּרָה. תִּקּוּנָא דִּשְׁמָא שְׁלִים, יְיָ אֱלֹהִים.

וּבְמָה אִתְכְּלִילוּ. בְּדִיוּקְנָא עִלָּאָה דָּא, דְּאִקְרֵי אָדָם. דְּכָלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. וְעַל דָּא כְּתִיב אֶת הָאָדָם דְּכָלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. אֶת: לְאַפָּקָא וּלְמִסְגֵּי זִינָא דְּנָפִיק מִנַּיְיהוּ. (מדכר ונוקבא) עָפָר מִן הָאֲדָמָה: דִּיוּקְנָא בְּגוֹ דִּיוּקְנָא. וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים: טַבְרָקָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא גּוֹ בְּגוֹ. וְכָל דָּא לָמָּה. בְּגִין לְאִשְׁתַּלְּפָא וּלְעַיְילָא בֵּיהּ סָתִים דְּסָתִימָא עִלָּאָה, עַד סוֹפָא דְּכָל סְתִימִין. (הדא הוא דכתיב (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים) נִשְׁמָתָא, דְּכָל חַיֵּי דְּעֵילָּא וְתַתָּא תַּלְיָין מֵהַהִיא נִשְׁמָתָא, וּמִתְקַיְימֵי בָּהּ.

וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, לְאַתְרָקָא, וּלְעַיְילָא בְּתִקּוּנִין כְּגַוְונָא דָּא, וּלְאַשְׁלְפָא לְהַהִיא (נ"א מההיא) נִשְׁמָתָא. מְדַּרְגָּא לְדַרְגָּא עַד סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין. בְּגִין דִּיהֵוֵי הַהִיא נִשְׁמָתָא מִשְׁתַּכְּחָא בְּכֹלָּא, וּמִתְפַּשְּׁטָא בְּכֹלָּא. וּלְמֶהֱוֵי כֹּלָּא בְּיִחוּדָא חַד. וּמַאן דְּפָסִיק הַאי יְחוּדָא מִן עָלְמָא, כְּמַאן דְּפָסִיק נִשְׁמָתָא דָּא, וּמְחֵזֵי דְּאִית נִשְׁמָתָא אַחֲרָא, בַּר מֵהַאי. וּבְגִין כַּךְ, יִשְׁתְּצֵי הוּא וְדוּכְרָנֵיהּ מִן עָלְמָא לְדָרֵי דָּרִין.

בְּהַאי דִּיוּקְנָא דְּאָדָם, שַׁארֵי וְתָקִין כָּלָּא דְּכַר וְנוּקְבָא. כַּד אִתְתָּקַן הַאי דִּיוּקְנָא בְּתִקּוּנוֹי, שָׁארֵי מֵחַדּוֹי, מִבֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין. בְּאֲתָר דְּתַלְיָין שַׁעֲרֵי דְּדִיקְנָא, דְּאִתְקְרוּן (נ"א דאתקרי) תִּפְאֶרֶת. וְאִתְפַּשַּׁט הַאי תִּפְאֶרֶת, וְתָקִין תְּרֵין חַדִּין, וְאִשְׁתְּלִיף לַאֲחוֹרוֹי, וְעָבַד גּוּלְגַּלְתָּא דְּנוּקְבָא. כֹּלָּא סְתִימָא מִכָּל סִטְרוֹי. בְּשַׁעֲרָא בְּפַרְצוּפָא דְּרֵישָׁא. וּבְכֻלָּא חֲדָא אִתְעֲבִידוּ בְּהַאי תִּפְאֶרֶת, וְאִקְרֵי אָדָם דְּכַר וְנוּקְבָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בַּיִת.

כַּד אִתְבְּרֵי פַּרְצוּפָא דְּרֵישָׁא דְּנוּקְבָא, תַּלְיָיא חַד קוֹצָא דְּשַׁעֲרֵי מֵאֲחוֹרוֹי דְּזִעִיר אַפִּין, וְתַלֵּי עַד רֵישָׁא דְּנוּקְבָא. וְאִתְעָרוּ שַׁעֲרֵי בְּרֵישָׁהָא, כֻּלְּהוּ סוּמְקֵי דְּכָלִיל בְּגוֹ גְּוונֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז) וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן. מַהוּ אַרְגָּמָן. גְּוונֵי דְּכָלִילָן בְּגוֹ גְּוונֵי.

תָּאנָא, אִתְפַּשַּׁט הַאי תִּפְאֶרֶת מִטַּבּוּרָא דִּלְבָּא, וְנָקִיב וְאִתְעֲבַר בְּגִיסָא אַחֲרָא, וְתָקִין פַּרְצוּפָא דְּנוּקְבָא עַד טַבּוּרָא. וּמִטַּבּוּרָא שָׁארֵי, וּבְטַבּוּרָא שְׁלִים.

תּוּ אִתְפַּשַּׁט הַאי תִּפְאֶרֶת, וְאִתְתָּקַן מֵעוֹי דְּדִכּוּרָא, וְעָיֵיל (ואתתקן) בְּהַאי אֲתָר כָּל רַחֲמִין, וְכָל סִטְרָא דְּרַחֲמֵי. וְתָאנָא, בְּהָנֵי מֵיעַיִין אִתְאַחֲדָן, שִׁית מֵאָה אֶלֶף רִבּוֹא מָארֵי דְּרַחֲמֵי. וְאִתְקְרוּן בַּעֲלֵי מֵיעַיִין. דִּכְתִיב, (ירמיה לא) עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם יְיָ.

תָּאנָא, הַאי תִּפְאֶרֶת, כָּלִיל בְּרַחֲמֵי, וְכָלִיל בְּדִינָא, וְאִתְפַּשַּׁט רַחֲמֵי בְּדִכּוּרָא, וְאִתְעֲבַר וְנָקִיב (ס"א ונהיר) לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְתָקִין מֵיעוֹי דְּנוּקְבָא, וְאִתְתְּקָנוּ מְעָהָא בְּסִטְרָא דְּדִינָא.

דף קמב.

תְּאַנָא, אִתְתַּקַּן דְּכוּרָא בְּסִטְרֵיהּ, בְּמָאתָן וּתְמַנְיָא וְאַרְבְּעִין תִּקּוּנִין דִּכְלִילָן בֵּיהּ, וּמְנָהוֹן לְגוֹ, וּמְנָהוֹן לְבַר. מִנְהוֹן רַחֲמֵי. וּמִנְהוֹן דִּינָא. כֻּלְּהוּ (דף קמ"ב ע"א) דְּדִינָא, אִתְאַחֲדוּ בְּדִינָא דַּאֲחוֹרוֹי, דְּנוּקְבָּא אִתְפַּשְׁטַת תַּמָּן. וְאִתְאַחֲדוּ וְאִתְפַּשְׁטוּ בְּסִטְרָהָא.

וְתָאנָא, חֲמִשָּׁה עֶרְיָתָא (נ"א תקונין) אִתְגַּלְיָין בָּהּ, בְּסִטְרָא דְּדִינִין חֲמִשָּׁה. וְדִינִין ה' (נ"א בסטרא דדינא ודינהא) אִתְפַּשְׁטָן, בְּמָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא אָרְחִין. וְהָכִי תָּאנָא, קוֹל בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. שֵׂעָר בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. שׁוֹק בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. יַד בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. רֶגֶל בְּאִשָּׁה עֶרְוָה. דְּאַף עַל גַּב דְּתִרִּין אִלֵּין לָא שַׁנְיוּהָ חַבְרָנָא, וּתְרִין אִלֵּין יַתִּיר מֵעֶרְוָה אינוּן.

וְתָאנָא בְּצָנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, אִתְפַּשַּׁט דְּכוּרָא וְאִתְתַּקַּן בְּתִקּוּנוֹי. אִתְתַּקַּן תִּקּוּנָא דִּכְסוּתָא דַּכְיָא. וְהָאי הַוְיָא אַמָּה דַּכְיָא. אָרְכֵּיהּ דְּהַהוּא אַמָּה, מָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא עָלְמִין. וְכֻלְּהוּ תַּלְיָין בְּפוּמָּא דְּאַמָּה, דְּאִתְקְרֵי יו"ד. וְכֵיוָן דְּאִתְגַּלְיָיא יו"ד פּוּמֵּיהּ דְּאַמָּה, אִתְגְּלֵי חֶסֶד עִלָּאָה. וְהָאי אַמָּה חֶסֶד הוּא דְּאִתְקְרֵי, וְתָלֵי (נ"א והאי חסד הוא תלי) בְּהָאי פּוּם אַמָּה. וְלָא אִקְרֵי חֶסֶד, עַד דְּאִתְגַּלְיָיא יו"ד דְּפוּם אַמָּה.

וְתָא חֲזֵי, דְּלָא אִתְקְרֵי אַבְרָהָם שְׁלִים בְּהָאי חֶסֶד, עַד דְּאִתְגַּלְיָיא יו"ד דְּאַמָּה. וְכֵיוָן דְּאִתְגְּלֵי אִקְרֵי שְׁלִים, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים, תָּמִים מַמָּשׁ. וּכְתִיב (שמואל ב כב) וָאֱהְיֶה תָמִים לוֹ וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי. מַאי קָא מַיְירִי, רֵישָׁא וְסֵיפָא. אֶלָּא כָּל דְּגַלֵּי הַאי יו"ד, וְאִסְתְּמַר דְּלָא עַיְילֵיהּ לְיו"ד בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא. לִיהֱוֵי שְׁלִים לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלֶהֱוֵי צָרִיר בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי. מַאי בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא. דִּכְתִיב, (מלאכי ב) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, וָאֱהְיֶה תָמִים לוֹ, דְּכֵיוָן דְּהוּא תָּמִים בְּגִלּוּיָיא דְּיו"ד, וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי.

וְכֵיוָן דְּאִתְפַּשַּׁט אַמָּה דָּא, אִתְפַּשָּׁט סְטָר גְּבוּרָה מֵאִינּוּן גְּבוּרָאן (בשמאלא) דְּנוּקְבָּא, וְאִשְׁתְּקַע בְּנוּקְבָּא בַּאֲתָר חַד, וְאַרְשֵׁם בְּעֶרְיָתָא, כְּסוּתֵהּ דְּכָל גּוּפָא דְּנוּקְבָּא. וּבְהַהוּא אֲתָר אִקְרֵי עֶרְוָה דִּכְלָא. אֲתָר לַאֲצִנְעָא לְהַהוּא אַמָּה, דְּאִקְרֵי חֶסֶד. בְּגִין לְאִתְבַּסְּמָא גְּבוּרָה דָּא דְּכְלִיל חֲמֵשׁ גְּבוּרָאן, בְּהַאי חֶסֶד דְּכְלִיל בְּחַמֵּשׁ חֲסָדִין. חֶסֶד יְמִינָא, גְּבוּרָא שְׂמָאלָא. אִתְבְּסָם דָּא בְּדָא, וְאִקְרֵי אָדָם, כְּלִיל מִתְּרִין סִטְרִין. וּבְגִין כַּךְ, בְּכֻלְּהוּ כְּתִרִין אִית יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דִּינָא וְרַחֲמֵי.

תְּאַנָא, עַד לָא זַמִּין תִּקּוּנוֹי דְּמַלְכָּא, עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, בָּנָה עָלְמִין, וְאַתְקִין תִּקּוּנִין לְאִתְקַיְּמָא. הַהוּא נוּקְבָּא לָא אִתְבַּסְּמָא, וְלָא אִתְקַיְּמוּ, עַד דְּנָחִית (רפ"ט ע"ב) חֶסֶד עִלָּאָה וְאִתְקַיְּמוּ, וְאִתְבְּסָמוּ תִּקּוּנֵי נוּקְבָּא, בְּהַאי אַמָּה דְּאִקְרֵי חֶסֶד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית לו) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם, אֲתָר דְּכָל דִּינִין מִשְׁתַּכְּחִין תַּמָּן (ואינון תקוני אתתא,

אשר היו לא כתיב אלא אשר מלכו) וְלָא אִתְבָּסָמוּ, עַד דְּאַתְקַן כֻּלָּא, וְנָפִיק הַאי חֻסָּד, וְאִתְיְשָׁב בְּפוּמָא דְּאַמָּה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיָּמָת וַיָּמָת, דְּלָא אִתְקַיְּימוּ, וְלָא אִתְבָּסָמוּ, דִּינָא בְּדִינָא. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי דְּדִינָא כֻּלְּהוּ, וְהָא כְּתִיב וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו שָׁאוּל מֵרְחוֹבוֹת הַנָּהָר, וְהָא לָא אִתְחֲזֵי דִּינָא. דְּתָנֵינָן, רְחוֹבוֹת הַנָּהָר אִיהוּ בִּינָה, דְּמִינָהּ מִתְפַּתְּחִין חֲמִשִּׁין תַּרְעִין דִּנְהוֹרִין וּבוּצִינִין, לְשִׁית סִטְרֵי עָלְמָא. תָּאנָא, כֻּלְּהוּ דִּינָא, בַּר מַחַד דְּאִתְקַיְּים בַּתְרָאָה, וְהַאי שָׁאוּל מֵרְחוֹבוֹת הַנָּהָר, דָּא הוּא חַד סִטְרָא, דְּאִתְפְּשָׁט וְנָפִיק מֵרְחוֹבוֹת הַנָּהָר.

וְכֻלְּהוּ לָא אִתְקַיְּימוּ, לָא תֵּימָא דְּאִתְבָּטָלוּ, אֶלָּא דְּלָא אִתְקַיְּימוּ בְּהַהוּא מַלְכוּ, (ובסטר נוקבא) עַד דְּאִתְעַר וְאִתְפְּשַׁט הַאי בַּתְרָאָה מִכֻּלְּהוּ, דִּכְתִיב וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר. מַאי הֲדַר. חֶסֶד עִלָּאָה. וְשָׁם עִירוֹ פָּעוּ, מַאי פָּעוּ. בְּהַאי פְּעִי בַּר נָשׁ דְּזָכֵי לְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא וְשָׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל, בְּכָאן אִתְבָּסָמוּ דָּא בְּדָא, וְאִתְקְרֵי אִשְׁתּוֹ, מַה דְּלָא כְּתִיב בְּכֻלְּהוּ.

מְהֵיטַבְאֵל, אִתְבַּסָּמוּתָא דְּדָא בְּדָא. בַּת מַטְרֵד, תִּקּוּנִין דְּמִסְטַר גְּבוּרָה. בַּת מֵי זָהָב, אִתְבָּסָמוּ וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, מֵי זָהָב: רַחֲמֵי וְדִינָא. כָּאן אִתְדַּבְּקוּ אִתְּתָא בְּדְכוּרָא.

דף קמב:

בְּסִטְרוֹי, אִתְפְּרְשָׁן בְּדְרוֹעִין, בַּשּׂוֹקִין. דְּרוֹעִין דִּדְכוּרָא, חַד יְמִינָא, חַד שְׂמָאלָא דְּרוֹעָא קַדְמָאָה (ס"א קדישא) (דף קמ"ב ע"ב) תְּלַת קִשְׁרִין אִתְקְשָׁרוּ בֵּיהּ, וְאִתְכְּלִילוּ ב' דְּרוֹעִין. וְאִתְכְּלִילוּ סַלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא ג' קִשְׁרִין בִּימִינָא, וְג' קִשְׁרִין בִּשְׂמָאלָא. ג' קִשְׁרִין דִּימִינָא, אִתְכְּלִילָן בְּג' קִשְׁרִין דִּשְׂמָאלָא. וּבְגִין כָּךְ, דְּרוֹעָא לָא כְּתִיב אֶלָּא חַד. אֲבָל יְמִינָא, לָא כְּתִיב בֵּיהּ זְרוֹעַ, אֶלָּא (שמות טו) יְמִינְךָ יְיָ. (תהלים קיח) יְמִין יְיָ אִתְקְרֵי, בְּג' קִשְׁרִין דַּאֲבָהָתָא דְּאַחֲסִינוּ לְחוּלָקֵיהוֹן.

וְאִי תֵּימָא הָא בְּתַלַת חֻלָּלִין מוֹחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא מִשְׁתַּכְחִין. תָּאנָא, כֻּלְּהוּ ג' מִתְפַּשְׁטִין, וּמִתְקַשְׁרָן בְּכָל גּוּפָא, וְכָל גּוּפָא אִתְקְשַׁר בְּהֲנֵי תְּלַת, וּמִתְקַשְׁרָן בְּדְרוֹעָא יְמִינָא. וּבְגִין כַּךְ תָּאִיב דָּוִד וְאָמַר, (תהלים קי) שֵׁב לִימִינִי. מִשּׁוּם דְּהוּא אִתְחַבָּר עִמְּהוֹן דַּאֲבָהָתָא, וְיָתִיב תַּמָּן לְכוּרְסְיָא שְׁלֵימְתָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים וְגוֹ', מִשּׁוּם דְּיָתִיב לִימִינָא. הֵיינוּ דִכְתִיב, (דניאל יב) וְתָנוּחַ וְתַעֲמוֹד לְגוֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין, כְּלוֹמַר, כְּמַאן דְּזָכֵי לַחֲבִיבוּתָא דְּמַלְכָּא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, דְּמַאן דְּפָרִישׁ מַלְכָּא יְמִינֵיהּ. וְקַבִּיל לֵיהּ תְּחוֹת יְמִינֵיהּ. וְהַאי יְמִינָא כַּד יְתִיב, קִשְׁרִין אִתְפַּשְׁטָא.

וּדְרוֹעָא לָא אוֹשִׁיט יְדֵיהּ (ס"א וקשרין לא אתפשטו ודרועא לא אושיט יתיב) בְּתַלַת קְשִׁירִין דְּאַמְרָן. וְכַד מִתְעָרִין חַיְּיבַיָּא, וּמִתְפַּשְׁטָן בְּעָלְמָא, מִתְעָרִין תְּלַת אַחֲרָנִין, דְּאִינּוּן דִּינָא קַשְׁיָא, וְאוֹשִׁיט דְּרוֹעָא וְכַד אוֹשִׁיט דְּרוֹעָא, יַד יְמִינָא הוּא, אֲבָל אִתְקְרֵי (ישעיה נא) זְרוֹעַ יְיָ, (דברים ט) זְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה (נ"א תלת קשרין אתקשרו ביה ואתכלילו תלת קשרין דימינא ותלת קשרין דשמאלא

בג' קשרין דאבהתא דאחסינו לחולקיהון. ואי תימא הא בג' חללי מוחא דגולגלתא משתכחין. תאנא כולהו ג' מתפשטין ומתקשרין בכל גופא וכל גופא אתקשר בהני תלתא ומתקשרין בדרועא ימינא. והאי ימינא כד יתיב (קשרין לא אתפשטו ודרועא לא אושיט ויתיב) בתלת קשרין דאמרן. וכד חייביא מתערין. מתערין תלת אחרנין דאינון דינא קשיא ואושיט דרועא ואתקרי זרוע יי זרועך הנטויה) בְּזִמְנָא דְּג' אִלֵּין אִתְכְּלִילָן בג' אַחֲרָנִין, אִקְרֵי כֻּלָּא יְמִינָא, וְעָבִיד דִּינָא בְּרַחֲמֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְיָ תִּרְעַץ אוֹיֵב, בְּגִין דְּמִתְעָרָן רַחֲמֵי בְּהוּ.

וְתָאנָא, בְּהַאי יְמִינָא מִתְאַחֲדָן תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף רִבּוֹא, דְּאִקְרוּן יְמִינָא. וּמְאָה וְתִמְנִין וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף רִבּוֹא, מִזְּרוֹעַ דְּאִקְרֵי זְרוֹעַ יְיָ. מֵהַאי וּמֵהַאי תַּלְיָיא זְרוֹעָא, וְהַאי וְהַאי אִקְרֵי תִּפְאֶרֶת, דִּכְתִיב, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה, הָא יְמִינָא. זְרוֹעַ, הָא שְׂמָאלָא. דִּכְתִיב, (ישעיה סג) זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ, דָּא בָּדָא.

וְתָאנָא, בִּידָא שְׂמָאלָא, מִתְאַחֲדָן אַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין רִבּוֹא מָארֵי תְּרִיסִין, מִתְאַחֲדָן בְּכָל אֶצְבָּעָא וְאֶצְבָּעָא. וּבְכָל אֶצְבָּעָא וְאֶצְבָּעָא עֶשֶׂר אַלְפִּין מָארֵי תְּרִיסִין מִשְׁתַּכְּחִין. פּוּק וַחֲשׁוֹב, כַּמָּה אִינּוּן דְּבִידָא. וְהַהוּא יְמִינָא אִקְרֵי סִיּוּעָא קַדִּישָׁא, דְּאָתֵי מִדְּרוֹעָא דִּימִינָא, מִתְּלַת קִשְׁרִין. (ואף על גב דאקרי יד הוי סיועא) דִּכְתִיב (וכתיב) (שמואל ב ג) וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ. וּמִתְאַחֲדָן מֵהַאי, אֶלֶף וְאַרְבַּע רִבּוֹא, וּתְמַנְיָא, וְחַמֵּשׁ מְאָה אַלְפִּין מָארֵי תְּרִיסִין דְּסִיּוּעִין בְּכָל עָלְמָא. וְאִקְרוּן יַד יְיָ עֶלְיוֹנָה. יַד יְיָ תַּתָּאָה. וְאַף עַל גַּב דְּבְכָל אֲתָר יַד יְיָ שְׂמָאלָא. זְכוּ יְמִין יְיָ, אִתְכְּלִיל יָדָא בִּזְרוֹעָא, וַהֲוֵי סִיּוּעָא, וְאִקְרֵי יָמִין. וְאִי לָאו, יַד יְיָ תַּתָּאָה. תָּאנָא, כַּד מִתְעָרִין דִּינִין קַשְׁיָין לְאַחֲזָא בְּעָלְמָא, הָכָא כְּתִיב, (תהלים כה) סוֹד יְיָ לִירֵאָיו.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, דְּכָל דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחִין מִדְּכוּרָא, תַּקִּיפִין בְּרֵישָׁא, וְנַיְיחִין בְּסוֹפָא. וְכָל דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחִין מִנּוּקְבָא, נַיְיחִין בְּרֵישָׁא, וְתַקִּיפִין בְּסוֹפָא. וְאִלְמָלֵא דְּאִתְעֲבִידוּ כַּחֲדָא, לָא יַכְלִין עָלְמָא לְמִסְבַּל. עַד דְּעַתִּיק דְּעַתִּיקֵי סְתִימָא דְּכֹלָּא, פָּרִישׁ דָּא מִן דָּא, וְחָבַר לוֹן לְאִתְבַּסָּמָא כַּחֲדָא.

וְכַד פָּרִישׁ לוֹן, אָפִיל דּוּרְמִיטָא לְזָעִיר אַפִּין, וּפָרִישׁ לְנוּקְבָא מֵאֲחוֹרוֹי דְּסִטְרוֹי, וְאִתְקִין לְהּ כָּל תִּקּוּנָהָא, וְאַצְנְעָא לְיוֹמָא דִּילֵיהּ, לְמֵיתָהָא לְדָכוּרָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) וַיַּפֶּל יְיָ אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן. מַהוּ וַיִּישָׁן. הַאי הוּא דִּכְתִיב, (תהלים מד) עוּרָה לָמָּה תִישָׁן יְיָ. וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו, מַאי אַחַת. דָּא הִיא נוּקְבָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי, וְסַלְקָא, וְאִתְתַּקְנָא. וּבְאַתְרָהָא שְׁקִיעַ רַחֲמֵי וְחֶסֶד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה. וּכְתִיב (יחזקאל לו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר.

דף קמג.

וּבְשַׁעֲתָא דְּבָעָא לְמֵיעַל שַׁבְּתָא הֲוָה בָּרֵי רוּחִין וְשֵׁדִין וְעִלְּעוּלִין, וְעַד לָא סְיֵים לוֹן, אָתַת מַטְרוֹנִיתָא בְּתִקוּנָהָא, וְיָתִיבַת קַמֵּיהּ. בְּשַׁעֲתָא דְּיָתִיבַת קַמֵּיהּ, אֲנָח לוֹן לְאִינּוּן בְּרְיָיאן, וְלָא אִשְׁתְּלִימוּ. כֵּיוָן דְּמַטְרוֹנִיתָא יַתְבַת עִם מַלְכָּא, (דף קמ"ג ע"א) וְאִתְחַבָּרוּ אַפִּין בְּאַפִּין, מַאן יֵיעוּל בֵּינַיְיהוּ, מַאן הוּא דְּיִקְרַב בַּהֲדַיְיהוּ. (בגין כך סתימא דמלה עונתן של תלמידי חכמים דידעין רזא דנא משבת לשבת.) וְכַד אִתְחַבָּרוּ, אִתְבְּסָמוּ דָּא בְּדָא. יוֹמָא דְּכֹלָּא אִתְבְּסָם בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ, אִתְבְּסָמוּ דִּינִין דָּא בְּדָא, וְאִתְתְּקָנוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, בָּעָא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא לְמֵחֱזֵי, אִי אִתְבְּסָמוּ דִּינִין, וְאִתְדְּבָקוּ תְּרִין אִלֵּין דָּא בְּדָא, וְנָפַק מִסְטָרָא דְּנוּקְבָא דִּינָא תַּקִּיפָא, (דלא יכיל עלמא למסבל) דְּכְתִיב, (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי וְגוֹ'. וְלָא הֲוָה יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל, מִשּׁוּם דְּלָא אִתְבַּסְּמַת, וְחִוְיָא תַּקִּיפָא אַטִּיל בָּה זוּהֲמָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, וּבְגִין כָּךְ לָא הֲוָה יָכִיל לְאִתְבַּסְּמָא. וְכַד נָפִיק דָּא קַיִן מִסְּטַר דְּנוּקְבָא, נָפַק תַּקִּיף קַשְׁיָא, תַּקִּיף בְּדִינוֹי, קַשְׁיָא בְּדִינוֹי. כֵּיוָן דְּנָפַק אִתְחֲלָשָׁת וְאִתְבַּסְּמַת. בְּתַר דָּא, אַפִּיקַת אַחֲרָא בְּסִימָא יַתִּיר, וְסָלִיק קַדְמָאָה דְּהֲוָה תַּקִּיפָא קַשְׁיָא, וְכָל דִּינִין לָא אִתְעָרְבוּ (ס"א אתערעו) קָמֵיהּ (ס"א וכל דינין (לא) אתערו) עִמֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (בראשית ד) וַיְהִי בְּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה. בַּשָּׂדֶה: דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לְעֵילָּא. בַּשָּׂדֶה דְּאִקְרֵי שָׂדֶה דְּתַפּוּחִים. וְנָצַח הַאי דִּינָא לַאֲחוּהּ, מִשּׁוּם דְּהֲוָה קַשְׁיָא מִנֵּיהּ, וְאַכְפֵּייהּ וְאַטְמְרֵיהּ תְּחוֹתֵיהּ. עַד דְּאִתְעַר בְּהַאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַעְבְּרֵיהּ מִקַּמֵּיהּ. וְשַׁקְעֵיהּ בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא. וְכָלִיל לַאֲחוּי בְּשִׁקּוּעָא דְּיַמָּא רַבָּא, דְּמַבְּסֵם דִּמְעִין עִלָּאִין. וּמִנָּהוֹן נַחְתִּין נִשְׁמָתִין לְעָלְמָא, אֵינָשׁ לְפוּם אוֹרְחוֹי.

וְאַף עַל גַּב דְּטָמִירִין אִינּוּן. מִתְפַּשְׁטִין דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִידוּ גּוּפָא חַד וּמֵהַאי גּוּפָא, נַחְתִּין נִשְׁמָתְהוֹן דְּרַשִׁיעַיָּיא חַיָּיבַיָּא, תַּקִּיפֵי רוּחָא. מִתַּרְוִיהוֹן כַּחֲדָא סַלְקָא דַּעְתְּךָ. אֶלָּא דָּא לְסִטְרוֹי, וְדָא לְסִטְרוֹי. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִשַּׁלְפֵי נִשְׁמָתְהוֹן מֵהַאי גּוּפָא קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי אָדָם, דְּכָלִיל כֹּלָּא, אֲתַר דְּעִטְרִין וְכִתְרִין קַדִּישִׁין מִתְחַבְּרָאן תַּמָּן, בְּצְרוֹרָא דְּאִתְקְלָא (ס"א דאתכלא).

זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, (ס"א אתון חברייא) דְּכָל הָנֵי מִלִּין קַדִּישִׁין, דְּאִתְמָרוּ בְּרוּחַ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, רוּחַ דְּכָל קַדִּישִׁין עִלָּאִין אִתְכַּלְלָן בֵּיהּ, אִתְגַּלְיָין לְכוּ. מִלִּין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין צַיְיתִין לְהוּ, זַכָּאִין אַתּוּן מָארֵיהוֹן דְּמָארִין, מְחַצְדֵי חַקְלָא, דְּמִלִּין תִּנְדְּעוּן וְתִסְתַּכְלוּן בְּהוּ, וְתִנְדְּעוּן לְמָארֵיכוֹן אַפִּין בְּאַפִּין, עֵינָא בְּעֵינָא. וּבְהָנֵי מִלִּין תִּזְכּוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא

דְכְתִיב, (דברים ד) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ וְגוֹ'. יְיָ: עַתִּיק יוֹמִין הוּא הָאֱלֹהִים. וְכֹלָּא הוּא חַד, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמֵינָא עִלָּאִין לְתַתָּא, וְתַתָּאִין לְעֵילָּא. עִלָּאִין לְתַתָּא, דְּיוּקְנָא דְאָדָם, דְּהוּא תִּקּוּנֵי עִלָּאָה, כְּלָלָא דְכֻלְּהוּ. (חסר)

תָּאנָא, כְּתִיב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּכָלִיל שִׁית בְּקַרְטוֹפָא כַּחֲדָא. וְהַאי הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְסִפְרָא, בָּאָדָם אִתְכְּלִילוּ כִּתְרִין עִלָּאִין, בִּכְלַל וּבִפְרַט. וּבְאָדָם אִתְכְּלִילוּ כִּתְרִין תַּתָּאִין, בִּפְרָט וּכְלָל. כִּתְרִין עִלָּאִין בִּכְלַל, כְּמָה דְאִתְמַר בְּדִיוּקְנָא דְכָל הָנֵי תִּיקוּנִין (ס"א דיוקנין). בִּפְרָט: בְּאֶצְבְּעָן דִּימִין, חֲמֵשׁ כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ. כִּתְרִין תַּתָּאִין, בְּאֶצְבְּעִין דְּרַגְלִין דְּאִינּוּן פְּרָט וּכְלָל. דְּהָא גּוּפָא לָא אִתְחֲזֵי בַּהֲדַיְיהוּ. דְּאִינּוּן לְבַר מִגּוּפָא. וּבְגִין כָּךְ לָא הֲווֹ בְּגוּפָא. דְּגוּפָא אַעְדִּיוּ מִנַּיְיהוּ.

אִי הָכִי, מַאי (זכריה יד) וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא. אֶלָּא רַגְלָיו דְּגוּפָא, מָארֵיהוֹן דְּדִינִין (ס"א דמארין) לְמֶעְבַּד נוּקְמִין וְאִקְרוּן בַּעֲלֵי רַגְלַיִם. וּמִנְּהוֹן תַּקִּיפִין. וּמִתְאַחֲדָן מָארֵיהוֹן דְּדִינִין דִּי לְתַתָּא, בְּכִתְרִין תַּתָּאִין.

תָּאנָא, כָּל אִינּוּן תִּקּוּנֵי דִּלְעֵילָּא, דִּבְגוּפָא קַדִּישָׁא, (בדכר ונוקבא) כְּלָלָא דְאָדָם, אִתְמְשִׁיךְ דָּא מִן דָּא, וּמִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא, וְאַשְׁקוּן דָּא לְדָא. כְּמָה דְּאִתְמְשָׁךְ דָּמָא בְּקִטְפִין דְּוָרִידִין לְדָא וּלְדָא, לְהָכָא וּלְהָכָא, מֵאֲתַר דָּא לְאֲתַר אַחֲרָא, וְאִינּוּן מַשְׁקִין (ס"א קסטין) דְּגוּפָא (נ"א לגופא). אַשְׁקְיִין דָּא לְדָא, מְנַהֲרִין דָּא לְדָא. עַד דְּאַנְהִירוּ כֻּלְּהוּ עָלְמִין, וּמִתְבָּרְכָן בְּגִינֵיהוֹן.

דף קמג:

תָּאנָא, כָּל אִינּוּן כִּתְרִין (דף קמ"ג ע"ב) דְּלָא אִתְכְּלִילוּ בְּגוּפָא, כֻּלְּהוּ רְחִיקִין וּמְסָאֲבִין, וּמְסָאֲבָן כָּל מַאן דְּיִקְרַב לְגַבַּיְיהוֹן, לְמִנְדַּע מִנְּהוֹן מִלִּין.

תָּאנָא, מַאי תִּיאוּבְתָא דִּלְהוֹן לְגַבֵּי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּחָמָן בְּהוּ גּוּפָא קַדִּישָׁא, וּלְאִתְכַּלָּלָא בְּהוּ בְּהַהוּא גּוּפָא. וְכִי תֵּימָא, אִי הָכִי, הָא מַלְאָכִין קַדִּישִׁין וְלֵיתְהוֹן בַּכְלָלָא דְּגוּפָא. לָא. דְּחַס וְשָׁלוֹם אִי לֵיהֱווֹן לְבַר מִכְּלָלָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא, לָא הֲווֹ קַדִּישִׁין וְלָא מִתְקַיְּימֵי. וּכְתִיב (דניאל י) וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ. וּכְתִיב (יחזקאל א) וְגַבּוֹתָם מְלֵאוֹת עֵינַיִם. (דניאל ט) וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל. כֻּלְּהוּ בִּכְלָלָא דְּאָדָם. בַּר מֵהָנֵי דְּלֵיתְהוֹן בִּכְלָלָא דְּגוּפָא, דְּאִינּוּן מְסָאֲבִין, וּמְסָאֲבָן כָּל מַאן דְּיִקְרַב בַּהֲדַיְיהוּ.

וְתָאנָא, כֻּלְּהוּ מֵרוּחָא דְּשַׁמָּאלָא, דְּלָא אִתְבְּסָם בְּאָדָם מִשְׁתַּכְּחִין, וְנַפְקוּ מִכְּלָלָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא, וְלָא אִתְדַּבְקוּ בֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ מְסָאֲבִין וְאָזְלִין וְטָאסִין עָלְמָא, וְעַיְילִין בְּנוּקְבָא דְּתָהוֹמָא רַבָּא, לְאִתְדַּבְּקָא בְּהַהוּא דִּינָא קַדְמָאָה דְּאִקְרֵי קַיִן, דְּנָפִיק בִּכְלָל דְּגוּפָא דְּלַתַּתָּא.

וְשָׁאטִין וְטָאסִין כָּל עָלְמָא, וּפַרְחָן וְלָא מִתְדַּבְקָאן בְּכָלְלָא דְּגוּפָא, וּבְגִינֵי כַּךְ אִינּוּן לְבַר, מִכָּל מַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא. מִסְאֲבִין אִינּוּן. בְּהוּ כְּתִיב (ויקרא יג) מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ. וּבְרוּחָא דְּאִקְרֵי הֶבֶל, דְּאִתְבָּסַם יַתִּיר בְּכָלְלָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא. נָפְקִין אַחֲרָנִין דְּמִבַּסְמָן יַתִּיר, וּמִתְדַּבְקָן בְּגוּפָא, וְלָא מִתְדַּבְקָן. כֻּלְּהוּ תַּלְיָין (ע"ו ע"ב) בַּאֲוִירָא וְנָפְקִין מֵהַאי כְּלָלָא דְּאִלֵּין מִסְאֲבִין. וְשַׁמְעִין מַה דְּשַׁמְעִין מֵעֵילָּא, וּמִנַּיְיהוּ יַדְעֵי לְתַתָּא דְּקָאַמְרֵי לְהוּ.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, כֵּיוָן דְּאִתְבָּסְמוּ לְעֵילָּא כְּלָלָא דְּאָדָם, גּוּפָא קַדִּישָׁא, דְּכַר וְנוּקְבָא. אִתְחַבְּרוּ זְמָנָא תְּלִיתָאָה, וְנָפַק אִתְבַּסְמוּתָא דְּכוֹלָּא. וְאִתְבָּסְמוּ עָלְמִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּמִכָּאן אִשְׁתְּכְלִל עָלְמָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, מִסִּטְרָא דְּגוּפָא קַדִּישָׁא. וּמִתְחַבְּרָן עָלְמִין, וּמִתְאַחֲדָן דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִידוּ חַד גּוּפָא. (ובגין דכלהו חד גופא, שכינתא לעילא, שכינתא לתתא, קודשא בריך הוא לעילא, קודשא בריך הוא לתתא') וּמְשַׁלְּפָא רוּחָא, וְעַיְילָא בְּחַד גּוּפָא. וּבְכֻלְּהוּ לָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא חַד. (ישעיה ו) קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. דְּכוֹלָּא הוּא חַד גּוּפָא.

תָּאנָא, כֵּיוָן דְּאִתְבָּסְמוּ דָּא בְּדָא, (כתיב (שיר השירים א) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף) אִתְקְשָׁרוּ דִּינָא וְרַחֲמֵי. (אתבסמא דינא ברחמי) וְאִתְבַּסְמַת נוּקְבָא בִּדְכוּרָא. וּבְגִינֵי כַּךְ לָא סַלְקָא דָּא בְּלָא דָּא, כְּהַאי תָּמָר, דְּלָא סַלְקָא דָּא בְּלָא דָּא. וְעַל הַאי תָּנֵינָן, מַאן דְּאַפִּיק גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא מִכְּלָלָא דְּאָדָם, לְבָתַר כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, לָא עָיֵיל בְּכָלְלָא דְּאָדָם, דְּאִקְרֵי גּוּפָא קַדִּישָׁא. אֶלָּא בְּאִינּוּן דְּלָא אִקְרוּן אָדָם, וְנָפִיק מִכְּלָלָא דְּגוּפָא.

תַּנְיָא, תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ עִם נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף, דְּאִתְבָּסְמוּ דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְלֵית דִּינָא, דְּלָא הֲווֹ בֵּיהּ רַחֲמֵי. וְעַל הַאי כְּתִיב, (שיר השירים א) נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים. בַּתּוֹרִים: כְּמוֹ דִּכְתִיב, תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ וְגוֹ'. בַּחֲרוּזִים: כְּמָה דִּכְתִיב, עִם נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף. צַוָּארֵךְ, בְּכָלְלָא דְּנוּקְבָא, דָּא מַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַח בֵּי מַקְדָּשָׁא דִּלְעֵילָּא, וְיִרוּשָׁלַם דִּלְתַתָּא (ס"א ומקדשא דכלא) וּמַקְדָּשָׁא. וְכָל דָּא מִדְּאִתְבָּסְמַת בְּדְכוּרָא, וְאִתְעֲבִיד כְּלָלָא דְּאָדָם, וְדָא הוּא כְּלָלָא דִּמְהֵימְנוּתָא. מַאי מְהֵימְנוּתָא. דִּבְגִינֵיהּ אִשְׁתְּכַח כָּל מְהֵימְנוּתָא. (שייך פרשת כי תצא) וְתָאנָא, מַאן דְּאִקְרֵי אָדָם, וְנִשְׁמְתָא נַפְקַת מִנֵּיהּ, וּמִית. אָסִיר לְמֵיבַת לֵיהּ בְּבֵיתָא, לְמֶעְבַּד לֵיהּ לִינָה עַל אַרְעָא, מִשּׁוּם יְקָרָא דְּהַאי גּוּפָא, דְּלָא יִתְחֲזֵי בֵּיהּ קְלָנָא, דִּכְתִיב, (תהלים מט) אָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין, אָדָם דְּהוּא יָקָר מִכָּל יְקָרָא, בַּל יָלִין. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּאִי יַעֲבְדוּן הָכִי, נְמִשַּׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ. מַה בְּעִירֵי לָא הֲווֹ בִּכְלָלָא דְּאָדָם, וְלָא אִתְחֲזֵי בְּהוּ רוּחָא קַדִּישָׁא, אוּף הָכָא כִּבְעִירֵי, גּוּפָא בְּלָא רוּחָא, וְהַאי גּוּפָא, דְּהוּא יְקָרָא דְּכוֹלָּא, לָא יִתְחֲזֵי בֵּיהּ קְלָנָא.

דף קמד.

וְתָאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, כָּל מַאן דְּעָבִיד לִינָה לְהַאי גּוּפָא קַדִּישָׁא, בְּלָא רוּחָא, עָבִיד פְּגִימוּתָא בְּגוּפָא דְּעִלְּמִין. דְּהָא בְּגִין (דף קמ"ד ע"א) דְּא, לָא עָבִיד לִינָה בְּאַתְרָא קַדִּישָׁא, בְּאַרְעָא דְּצַדִּיק יָלִין בָּהּ, (ס"א דכתרא קדישא דמלכא בארעא דכתיב (ישעיה א) צדק ילין בה) מְשׁוּם דְּהַאי גּוּפָא יְקָרָא, אִתְקְרֵי דְּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא. וְאִי עָבִיד בֵּיהּ לִינָה, הֲוֵי כְּחַד מִן בְּעִירָא. (הדא הוא דכתיב, (תהלים מט) נמשל כבהמות (ע"כ) נדמו)

תָּאנָא, (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. (ס"א בני האלהים) אִינּוּן (ס' ע"ב) דְּאִטְמַרוּ, וְנָפְלוּ בְּנוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּא. אֶת בְּנוֹת הָאָדָם, (האדם הידוע). וּכְתִיב וְיָלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְגוֹ'. מֵהַהוּא דְּאִקְרֵי עוֹלָם. כְּדְתָנֵינָן יְמֵי עוֹלָם. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, מִנְּהוֹן נַפְקוּ רוּחִין וְשֵׁדִין לְעָלְמָא, לְאִתְדַּבְּקָא בָּרְשִׁיעַיָּיא.

הַנְּפִילִים הָיוּ בָאָרֶץ, לְאַפָּקָא אִלֵּין אַחֲרָנִין. דְּלָא הֲווֹ בָּאָרֶץ. הַנְּפִילִים: עַזָּ"א וְעַזָּאֵ"ל הֲווֹ בָּאָרֶץ. בְּנֵי הָאֱלֹהִים לָא הֲווֹ בָּאָרֶץ. וְרָזָא הוּא וְכֹלָּא אִתְמַר.

כְּתִיב (בראשית ו) וַיִּנָּחֶם יְיָ כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ, לְאַפָּקָא אָדָם דְּלְעֵילָּא, דְּלָא הֲוֵי בָּאָרֶץ. וַיִּנָּחֶם יְיָ הַאי בִּזְעִיר אַפִּין אִתְמַר. וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ, וַיֶּעְצַב לֹא נֶאֱמַר. אֶלָּא וַיִּתְעַצֵּב, אִיהוּ אִתְעֲצָב, דְּבֵיהּ תַּלְיָיא מִלְּתָא. לַאֲפוּקֵי מִמַּאן דְּלָא אִתְעֲצָב. אֶל לִבּוֹ, בְּלִבּוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶל לִבּוֹ. כְּמַאן דְּאִתְעֲצָב (ומקבל) לְמַארֵיהּ, דְּאַחְזֵי הַאי לְלָבָּא דְּכָל לִבִּין.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְגוֹ'. לְאַפָּקָא אָדָם דְּלְעֵילָּא. וְאִי תֵּימָא אָדָם דְּלְתַתָּא בְּלִחוֹדוֹי. לָאו לְאַפָּקָא כְּלָל. מְשׁוּם דְּלָא קָאִים דָּא בְּלָא דָּא.

וְאִלְמָלֵא חָכְמָה סְתִימָא דְּכֹלָּא, כֹּלָּא אִתְתָּקַן כְּמֵרִישָׁא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח) אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה. אַל תִּקְרֵי שָׁכַנְתִּי, אֶלָּא שָׁכִינְתִּי (ס"א שיכנתי).

וְאִלְמָלֵא הַאי תִּקּוּנָא דְּאָדָם, לָא קָאִים עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג) יְיָ בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. וּכְתִיב (בראשית ו) וְנָח מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְיָ.

וְתָאנָא, כֻּלְּהוּ מוֹחִין תַּלְיָין בְּהַאי מוֹחָא. וְהַחָכְמָה הוּא כְּלָלָא דְּכֹלָּא הוּא. וְדָא חָכְמָה סְתִימָא, דְּבֵהּ אִתְתָּקְיף וְאִתְתַּקַּן תִּקּוּנָא דְּאָדָם, לְאִתְיַישְׁבָא כֹּלָּא עַל תִּקּוּנֵיהּ, כָּל חַד בְּאַתְרֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז) הַחָכְמָה תָּעוֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים, דְּאִינּוּן תִּקּוּנָא שְׁלֵימָא דְּאָדָם. וְאָדָם הוּא תִּקּוּנָא דִּלְגוֹ, מִנֵּיהּ קָאִים רוּחָא. (הדא הוא דכתיב, (שמואל א טז) כי האדם יראה לעינים ויהוה יראה ללבב, דאיהו בלגו לגו)

וּבְהַאי תִּקּוּנָא דְּאָדָם, אִתְחֲזֵי שְׁלֵימוּתָא מֵהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא, דְּקָאִים עַל כּוּרְסְיָיא. דִּכְתִיב, (יחזקאל א) וּדְמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. וּכְתִיב (דניאל ז) וַאֲרוּ עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵה הֲוָא וְעַד עַתִּיק יוֹמַיָּא מְטָה וּקְדָמוֹהִי הַקְרֵבוּהִי. עַד כָּאן סְתִימָאן מִלִּין. וּבְרִירָן טַעֲמִין. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּיִדַּע וְיִשְׁגַּח בְּהוֹן. וְלָא יִטְעֵי בְּהוֹן. דְּמִלִּין אִלֵּין לָא אִתְיְהִיבוּ,

אֶלָּא לְמָארֵי מְדִין וּמְחַצָּדֵי חַקְלָא, דְּעָאלוּ וְנַפְקוּ. דִּכְתִיב, (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפוֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם.

תָּאנָא, בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָרִים קָלֵיהּ וְאָמַר, אִי בְּמִלִּין דִּילָן, דְּאִתְגַּלְיָין הָכָא, אִתְגְּנִיזוּ חַבְרַיָּיא בְּאַדְרָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִסְתְּלָקוּ מֵהַאי עָלְמָא, יָאוּת וְשַׁפִּיר הֲוָה, בְּגִין דְּלָא אִתְגַּלְיָין לְחַד מִבְּנֵי עָלְמָא. הָדָר וְאָמַר, הַדְרִי בִּי, דְּהָא גַּלֵּי קֳמֵיהּ דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּהָא לָא לִיקָרָא דִּילִי עֲבִידְנָא, וְלָא לִיקָרָא דְּבֵית אַבָּא, וְלָא לִיקָרָא דְּחַבְרַיָּיא אִלֵּין, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא יִטְעוּן בְּאוֹרְחוֹי, וְלָא יַעֲלוּן בְּכִסּוּפָא לְתַרְעֵי פַּלְטְרוֹי, וְלָא יִמְחוּן בִּידֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלְקֵי עִמְּהוֹן, לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּנָא, עַד לָא נַפְקוּ חַבְרַיָּיא מֵהַהוּא אַדְרָא, מִיתוּ (צ"ע ע"א ע"א) רִבִּי יוֹסֵי בַּרְבִּי יַעֲקֹב, וְרִבִּי חִזְקִיָּה, וְרִבִּי יֵיסָא. וְחָמוּ חַבְרַיָּיא, דַּהֲווֹ נַטְלִין לוֹן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין בְּהַהוּא פַּרְסָא. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְאִשְׁתְּכָכוּ. צָווח וְאָמַר, שָׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם גְּזֵרָה אִתְגְּזַר עָלָנָא לְאִתְעַנָּשָׁא, דְּאִתְגְּלֵי עַל יָדָנָא מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי מִיּוֹמָא דְּקָאִים מֹשֶׁה עַל טוּרָא דְּסִינַי, דִּכְתִיב, (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם יְיָ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וְגוֹ'. מַה אֲנָא הָכָא. אִי בְּגִין דָּא אִתְעָנָשׁוּ.

דף קמד:

שְׁמַע קָלָא, זַכָּאָה אַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאָה חוּלְקָךְ וְחַבְרַיָּיא, אִלֵּין דְּקַיְימִין בַּהֲדָךְ, דְּהָא אִתְגְּלֵי לְכוֹן מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי לְכָל חֵילָא דִּלְעֵילָּא, (דף קמ"ד ע"ב) אֲבָל תָּא חֲזֵי, דְּהָא כְּתִיב, (יהושע ו) בִּבְכוֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ. וְכָל שֶׁכֵּן דְּבִרְעוּ סַגִּי וְתַקִּיף, אִתְדַּבָּקוּ נַפְשָׁתְהוֹן בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְנְסִיבוּ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן, דְּהָא בִּשְׁלֵימוּתָא אִסְתַּלָּקוּ. (דלא הוה כן לאינון דהוו קמייהו, אמאי מיתו)

תָּאנָא, בְּעוֹד דְּאִתְגַּלְיָין מִלִּין, אִתְרְגִישׁוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, (דאינון רתיכין) וְקָלָא אִתְעַר בְּמָאתָן וְחַמְשִׁין עָלְמִין דְּהָא מִלִּין עַתִּיקִין לְתַתָּא אִתְגַּלְיָין, וְעַד (נ"א ועוד) דְּאִלֵּין מִתְבַּסְּמָן נְשְׁמָתַיְיהוּ בְּאִינּוּן מִלִּין, נַפְקָא נְשְׁמָתַיְיהוּ בִּנְשִׁיקָה, וְאִתְקַשָּׁר בְּהַהוּא פַּרְסָא, וְנַטְלִין לְהוּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, וְסַלְקִין לוֹן לְעֵילָּא. וַאֲמַאי אִלֵּין. מִשּׁוּם דְּעָאלֵן וְלָא נַפְקוּ זִמְנָא אַחֲרָא מִן קַדְמַת דְּנָא, וְכֻלְּהוּ אַחֲרִינֵי עָאלוּ וְנַפְקוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּהָנֵי תִּלְתָא, וְזַכָּאָה חוּלְקָנָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי בְּגִין דָּא. נָפַק קָלָא תְּנָיְינוּת וְאָמַר, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. קָמוּ וְאָזְלוּ. בְּכָל אֲתַר דַּהֲווֹ מִסְתַּכְּלֵי סָלִיק רֵיחִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁמַע מִינָּהּ, דְּעָלְמָא מִתְבָּרֵךְ בְּגִינָן. וַהֲווּ נַהֲרִין אַנְפּוֹי דְּכֻלְּהוּ, וְלָא הֲווֹ יַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ.

תָּאנָא, עֲשָׂרָה עָאלוּ, וְשֶׁבַע נַפְקוּ, וַהֲוָה חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְרִבִּי אַבָּא עָצִיב. יוֹמָא חַד הֲוָה יָתִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אַבָּא עִמֵּיהּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְחָמוּ לְאִלֵּין תִּלְתָא דַּהֲווֹ מַיְיתִין

לְהוֹן מַלְאָכִין עִלָּאִין, וּמְחַזְיָין לְהוּ גְּנִיזִין וְאַדְרִין דִּלְעֵילָּא, בְּגִין יְקָרָא דִּלְהוֹן. וַהֲווּ עַיְילֵי לוֹן בְּטוּרֵי דְּאֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא. נַח דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אַבָּא.

תָּאנָא, מֵהַהוּא יוֹמָא לָא אַעְדּוּ חַבְרַיָּיא מִבֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְכַד הֲוָה רַבִּי שִׁמְעוֹן מְגַלֶּה רָזִין, לָא מִשְׁתַּכְּחִין תַּמָּן אֶלָּא אִינּוּן. וַהֲוָה קָאֲרֵי לְהוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁבְעָה אֲנָן עֵינֵי יְיָ. דִּכְתִיב, (זכריה ד) שִׁבְעָה אֵלֶּה עֵינֵי יְיָ וְעָלָן אִתְּמַר. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אֲנָן שִׁיתָּא בּוֹצִינֵי, דְּנַהֲרָאן מִשְּׁבִיעָאָה. אַנְתְּ הוּא שְׁבִיעָאָה דְּכוֹלָּא. דְּהָא לֵית קִיּוּמָא לְשִׁיתָּא, בַּר מִשְּׁבִיעָאָה. דְּכוֹלָּא תְּלֵי בְּשְׁבִיעָאָה. רִבִּי יְהוּדָה קָאֲרֵי לֵיהּ שַׁבָּת, דְּכֻלְּהוּ שִׁיתָּא מִנֵּיהּ מִתְבָּרְכִין, דִּכְתִיב, (שמות כ) שַׁבָּת לַיְיָ, קֹדֶשׁ לַיְיָ, מַה שַּׁבָּת לַיְיָ קֹדֶשׁ, אוּף רַבִּי שִׁמְעוֹן שַׁבָּת לַיְיָ קֹדֶשׁ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תַּוּוהְנָא עַל הַהוּא חַגִּיר חַרְצָן, מָאֲרֵיהּ דְּשַׁעְרֵי, אֲמַאי לָא אִשְׁתְּכַח בְּבֵי אִדְּרָא דִּילָן, בְּזִמְנָא דְּאִתְגַּלְיָין מִלִּין אִלֵּין קַדִּישִׁין. אִדְּהָכִי, אָתָא אֵלִיָּהוּ, וּתְלַת קַטְפּוֹרֵי נְהִירִין בְּאַנְפּוֹי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי טַעְמָא לָא שְׁכִיחַ מֹר בְּקֶרְדּוּטָא (ס"א בקרטמא) גְּלִיפָּא דְּמָאֲרֵיהּ, בְּיוֹמָא דְּהִלּוּלָא.

אָמַר לֵיהּ, חַיֶּיךָ רִבִּי שֶׁבַּע יוֹמִין אִתְבְּרִירוּ קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אִינּוּן דְּיֵיתוּן וְיִשְׁתַּכְחֵן עִמֵּיהּ, עַל לָא עַיְילְתּוּן בְּבֵי אִדְּרָא דִּלְכוֹן, וּבָעֵינָא לְאִשְׁתַּכְּחָא, זַמִּין קָטִיר בְּכַתְפּוֹי (ס"א נ"ל שכן צריך לומר, ואנא הוה זמין תמן, ובעינא קמיה לאשתכחא, וכדין קטיר בכתפוי) וְלָא יָכִילְנָא, דְּהַהוּא יוֹמָא שַׁדַּרְנִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֶעְבַּד נִסִּין לְרַב הַמְנוּנָא סָבָא וְחַבְרוֹי, דְּאִתְמְסָרוּ בְּאַרְמוֹנָא (ס"א בקרוניא) דְּמַלְכָּא, וְאַרְחִישְׁנָא לְהוּ בְּנָסָא, דְּרָמֵינָא לְהוּ כּוֹתָלָא דְּהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא, וְאִתְקְטָרוּ בְּקִטְרוֹי, דְּמִיתוּ אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה פַּרְדַּשְׁכֵּי. וַאֲפֵיקְנָא לְרַב הַמְנוּנָא וְחַבְרוֹי וְרָמֵינָא (ס"א ואוליכנא) לוֹן לְבֵקְעַת אוֹנוֹ, וְאִשְׁתְּזִיבוּ. וְזַמִּינְנָא קַמַּיְיהוּ נָהֲמָא וּמַיָּיא, דְּלָא אָכְלוּ תְּלָתָא יוֹמִין. וְכָל הַהוּא יוֹמָא לָא בָּדִילְנָא מִנַּיְיהוּ.

וְכַד תַּבְנָא, אַשְׁכַּחְנָא פַּרְסָא דְּנָטְלוּ כָּל אִינּוּן סַמְכִין, וּתְלַת מִן חַבְרַיָּיא עֲלָהּ, וְשָׁאֲילְנָא לוֹן. וְאָמְרוּ חוּלָקָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵהִלּוּלָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרוֹי. זַכָּאָה אַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְזַכָּאָה חוּלָקָךְ, וְחוּלָקָא דְּאִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּיַתְבִין קַמָּךְ. כַּמָּה דַּרְגִּין אִתְתָּקָנוּ לְכוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. כַּמָּה בּוֹצִינִין דְּנָהֲרִין זְמִינִין לְנַהֲרָא לְכוּ.

דף קמה.

וְתָא חֲזֵי, יוֹמָא דֵּין בְּגִינָךְ אִתְעַטָּרוּ חַמְשִׁין כִּתְרִין לְרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר חָמוּךְ. וַאֲנָא אֲזַילְנָא עִמֵּיהּ בְּכָל אִינּוּן נַהֲרֵי דְּטוּרֵי דְּאֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא, וְהוּא בָּרִיר דּוּכְתֵּיהּ, וְאִתְתָּקַן. (ס"א ואנא הא חזינא דהא בריר וכו') אָמַר לֵיהּ, קְטוּרִין צַדִּיקַיָּיא בְּקֶרְטוּפָא דְּעִטְרִין, (דף קמ"ה ע"א) בָּרִישׁ יַרְחֵי וּבְזַמְנֵי שַׁבָּתֵי, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר יוֹמִין.

אָמַר לֵיהּ, וְאַף כָּל אִינּוּן דִּלְבַר, דִּכְתִיב, (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וְגוֹ'. אִי אִלֵּין אַתְיָין, כָּל שֶׁכֵּן צַדִּיקַיָּיא. מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ, לָמָּה. מִשּׁוּם דְּמִתְעַטְּרֵי אֲבָהָתָא וְרָתִיכָא קַדִּישָׁא. וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ, דְּמִתְעַטָּר שְׁבִיעָאָה דְּכָל אִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין, דִּכְתִיב, (בראשית ב) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ'.

וְאַנְתְּ הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן, שְׁבִיעָאָה דְּשִׁיתָּא, תְּהֵא מִתְעַטָּר וּמִתְקַדָּשׁ יַתִּיר מִכֹּלָּא. וּתְלַת עִדּוּנִין דְּמִשְׁתַּכְחִין בִּשְׁבִיעָאָה, זְמִינִין חַבְרַיָּיא אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא לְאִתְעַדָּנָא בְּגִינָךְ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּכְתִיב (ישעיה נח) וְקָרָאתְ לְשַׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכוּבָּד. מַאן הוּא קָדוֹשׁ יְיָ. דָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּאִקְרֵי מְכוּבָּד בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (עד כאן האדרא קדישא רבא)

(במדבר ו') דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ וְגוֹ'. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קג) וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים. כַּמָּה גְּדוֹלָה הַיִּרְאָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּכְלַל הַיִּרְאָה עֲנָוָה, וּבִכְלַל הָעֲנָוָה חֲסִידוּת. נִמְצָא שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת חֵטְא, יֶשְׁנוֹ בְּכֻלָּן וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָרֵא שָׁמַיִם, אֵין בּוֹ לֹא עֲנָוָה וְלֹא חֲסִידוּת.

דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ וְגוֹ'. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קג) וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים. כַּמָּה גְּדוֹלָה הַיִּרְאָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּכְלַל הַיִּרְאָה עֲנָוָה, וּבִכְלַל הָעֲנָוָה חֲסִידוּת. נִמְצָא שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת חֵטְא, יֶשְׁנוֹ בְּכֻלָּן. וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָרֵא שָׁמַיִם, אֵין בּוֹ לֹא עֲנָוָה וְלֹא חֲסִידוּת.

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא (כ"ב) דָּא לְבָרְכָא כַּהֲנָא יַת עַמָּא בְּכָל יוֹמָא, בִּזְקִיפוּ דְּאֶצְבְּעָן. וּלְבָרְכָא בִּרְכָתָא בְּכָל יוֹמָא, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן עִילָּא וְתַתָּא. דְּהָא אֶצְבְּעָאן קַיְימִן בְּרַזָּא עִלָּאָה, חֲמֵשׁ גּוֹ חֲמֵשׁ. חֲמֵשׁ דִּימִינָא, וְחֲמֵשׁ דְּשְׂמָאלָא. חֲמֵשׁ דִּימִינָא, אִינּוּן שְׁבָחָא יְתִירָא עַל אִינּוּן דִּשְׂמָאלָא, בְּגִין, דְּהָא יְמִינָא אִית לֵיהּ שְׁבָחָא יְתִירָא עַל שְׂמָאלָא. וְעַל דָּא בְּבִרְכָתָא דְּקָא בָּרִיךְ כַּהֲנָא יַת עַמָּא, אִצְטְרִיךְ לְזַקְפָּא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא. וּלְעַיְינָא בְּעֵינָא טָבָא.

מִצְוָה (כ"ב) זוֹ לְבָרֵךְ הַכֹּהֵן אֶת הָעָם בְּכָל יוֹם בִּזְקִיפוּת הָאֶצְבָּעוֹת, וּלְבָרֵךְ בְּרָכָה בְּכָל יוֹם, לְהַמְצֵא בְּרָכוֹת מַעְלָה וּמַטָּה. שֶׁהֲרֵי הָאֶצְבָּעוֹת עוֹמְדוֹת בְּסוֹד עֶלְיוֹן, חָמֵשׁ תּוֹךְ חָמֵשׁ. חָמֵשׁ שֶׁל הַיָּמִין וְחָמֵשׁ שֶׁל שְׂמֹאל. חָמֵשׁ שֶׁל הַיָּמִין הֵן שֶׁבַח יוֹתֵר עַל אוֹתָן שֶׁל שְׂמֹאל, מִשּׁוּם שֶׁיָּמִין זוֹ יֵשׁ לָהּ שֶׁבַח יָתֵר עַל שְׂמֹאל. וְעַל זֶה בַּבְּרָכָה שֶׁמְּבָרֵךְ הַכֹּהֵן אֶת הָעָם, צָרִיךְ לְזַקֵּף יָמִין עַל שְׂמֹאל וּלְעַיִן בְּעַיִן טוֹבָה.

וְכַד פָּרִישׁ יְדוֹי כַּהֲנָא, שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עַל אִינּוּן אֶצְבְּעָן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכַם עִמֵּיהּ דְּכַהֲנָא בְּאִינּוּן בִּרְכָאן. וְיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִין מִתְּרִין סִטְרִין מֵעֵילָּא וְתַתָּא. מֵעֵילָּא, שְׁכִינְתָּא דְּשַׁרְיָא עַל אִינּוּן אֶצְבְּעָן. וְכַהֲנָא דְּקָא מְבָרֵךְ.

וּכְשֶׁפּוֹרֵשׂ הַכֹּהֵן אֶת יָדָיו, הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עַל אוֹתָן הָאֶצְבָּעוֹת, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִסְכִּים עִם הַכֹּהֵן בָּאוֹתָן בְּרָכוֹת. וְיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִים מִשְּׁנֵי צְדָדִים - מִלְמַעְלָה וּמִלְמַטָּה. מִלְמַעְלָה - הַשְּׁכִינָה שֶׁשּׁוֹרָה עַל אוֹתָן אֶצְבָּעוֹת, וְהַכֹּהֵן שֶׁמְּבָרֵךְ.

תָּא חֲזֵי, מִלִּין דְּקָא עָבְדֵי, מִתְעָרִין מִלִּין לְעֵילָּא. כְּנֶוונָא דָּא בְּפִרִישׁוּ דְּאֶצְטְבְּעָן דְּכַהֲנָא לְתַתָּא, אִתְעָרַת שְׁכִינְתָּא לְמֵיתֵי וּלְשַׁרְיָא עֲלָן. וְכֵן כַּמָּה מִלִּין אִינּוּן בְּעָלְמָא, דְּמִתְעָרִין מִלִּין לְעֵילָּא. דְּהָא בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, אִתְּעַר חֵילָא אַחֲרָא לְעֵילָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי. וְהַיְינוּ טַעֲמָא דְּלוּלָב, וְהַיְינוּ טַעֲמָא דְּשׁוֹפָר. וּכְמָה אִינּוּן בְּהַאי גַּוונָא עֶשֶׂר אֶצְטְבָּעָן, מִתְעָרֵי שְׁכִינְתָּא לְשַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ. מִתְעָרֵי עֶשֶׂר דַּרְגִּין אַחֲרָנִין לְעֵילָּא לְאַנְהָרָא, וְכוֹלָּא בְּשַׁעֲתָא חָדָא.

בֹּא רְאֵה, דְּבָרִים שֶׁעוֹשִׂים, מְעוֹרְרִים דְּבָרִים לְמַעְלָה. כְּמוֹ זֶה בִּפְרִישַׁת אֶצְבָּעוֹת הַכֹּהֵן לְמַטָּה, מִתְעוֹרֶרֶת הַשְּׁכִינָה לָבֹא וְלִשְׁרוֹת עָלֵינוּ. וְכֵן כַּמָּה דְּבָרִים הֵם בָּעוֹלָם שֶׁמְּעוֹרְרִים דְּבָרִים לְמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלְּמַטָּה מִתְעוֹרֵר כֹּחַ אַחֵר לְמַעְלָה, וְזֶה בְּאַרְנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וְהַיְינוּ טַעַם הַלּוּלָב, וְהַיְינוּ טַעַם הַשּׁוֹפָר. וּכְמוֹ הֵם בְּנֶגֶן זֶה עֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת מְעוֹרְרוֹת הַשְּׁכִינָה לִשְׁרוֹת עֲלֵיהֶן. מִתְעוֹרְרוֹת עֶשֶׂר מַעֲלוֹת אֲחֵרוֹת לְהָאִיר, וְהַכֹּל בְּשָׁעָה אַחַת.

וְעַל דָּא, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְזַקְפָּא אֶצְבְּעָן בִּזְקִיפוּ לְמַגָּנָא, אֶלָּא בִּצְלוֹתָא, וּבְבִרְכָאן, וּבִשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּאִינּוּן אִתְעָרוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְרָזָא דְּמֵהֵימְנוּתָא. זְקִיפוּ דְּאֶצְבְּעָאן, מְמַנָּן בְּהַהוּא זְקִיפוּ דִּלְהוֹן, עֶשְׂרָה שַׁלִּיטִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְכַהֲנָא בַּעֵי לְבָרְכָא בְּעֵינָא טָבָא, בְּאִסְתַּכְּמוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

וְעַל כָּךְ אָסוּר לְבֶן אָדָם לְזַקֵּף אֶצְבָּעוֹת בִּזְקִיפוּת לְחִנָּם, אֶלָּא בַּתְּפִלָּה וּבִבְרָכוֹת וּבַשֵּׁם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ, שֶׁהֵם הַמְּעוֹרְרִים אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְסוֹד הָאֱמוּנָה. זְקִיפוּת הָאֶצְבָּעוֹת, מְמֻנִּים בְּאוֹתָהּ זְקִיפוּת שֶׁלָּהֶן עֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְהַכֹּהֵן צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּעַיִן טוֹבָה בְּהַסְכָּמַת הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּבָרְכָתָא דָּא נָפְקָא מִפּוּמֵיהּ דְּכַהֲנָא, אִינּוּן שִׁתִּין אַתְוָון, נָפְקִין וְטָסִין בְּרָקִיעָא, וּמְמָנָן שִׁתִּין רַבְרְבִין, עַל כָּל אָת וְאָת. וְכַלָּהוּ אוֹדָן עַל כָּל אִלֵּין בִּרְכָאן. מַאי טַעֲמָא שִׁתִּין אַתְוָון בְּבִרְכָן אִלֵּין. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל שִׁתִּין רִבּוֹא אִינּוּן, וְרָזָא דְּשִׁתִּין רִבּוֹא קַיְימִין בְּעָלְמָא, וְכָל חַד וְחַד אִיהוּ חַד רִבּוֹא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁבָּרְכָה זוֹ יוֹצֵאת מִפִּי הַכֹּהֵן, אוֹתָן שִׁשִּׁים אוֹתִיּוֹת יוֹצְאוֹת וְטָסוֹת בָּרָקִיעַ, וּמְמֻנִּים שִׁשִּׁים גְּדוֹלִים עַל כָּל אוֹת וְאוֹת, וְכֻלָּם מוֹדִים עַל כָּל הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ. מָה הַטַּעַם שִׁשִּׁים אוֹתִיּוֹת בַּבְּרָכוֹת הַלָּלוּ? מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם שִׁשִּׁים רִבּוֹא, וְסוֹד שִׁשִּׁים רִבּוֹא עוֹמְדִים בָּעוֹלָם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד הוּא (רבוא) אֶחָד. שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּנָפְקָא מֵהַאי, סַלְקָא לְעֵילָּא, עַד הַהוּא כֻּרְסְיָיא דִּלְעֵילָּא. וְכוֹלָּא שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, וּשְׁכִינְתָּא דִּלְתַתָּא, אוֹדָן בְּכַהֲנָא בְּאִינּוּן בִּרְכָאן, וְכָל אִינּוּן שִׁתִּין מְמֻנָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֵכֵם. וּכְדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. (ע"כ) (פקודא כ"ג לכבד אב וכו' פ"ג ע"א)

הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁיּוֹצֵא מִזֶּה עוֹלֶה לְמַעְלָה עַד אוֹתוֹ הַכִּסֵּא שֶׁלְּמַעְלָה. וְהַכֹּל, שְׁכִינָה עֶלְיוֹנָה וּשְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה, מוֹדִים לַכֹּהֵן בְּאוֹתָן הַבְּרָכוֹת וְעַל אוֹתָם שִׁשִּׁים מְמֻנִּים. וְעַל זֶה כָּתוּב, וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֵכֵם. וְאָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. (ע"כ רעיא מהימנא).

תָּאנָא, מִי שֶׁיָּצָא מִן הַיִּרְאָה, וְנִתְלַבֵּשׁ בַּעֲנָוָה, עֲנָוָה עָדִיף, וְנִכְלָל בְּכֻלְּהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כב) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְיָ. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, זוֹכֶה לַעֲנָוָה. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ

עֲנָוָה, זוֹכֶה לַחֲסִידוּת. וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, זוֹכֶה לְכֻלָּם. לַעֲנָוָה, דִּכְתִיב עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְיָ. לַחֲסִידוּת, דִּכְתִיב וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו.

לְמַדְנוּ, מִי שֶׁיָּצָא מִן הַיִּרְאָה וְנִתְלַבֵּשׁ בַּעֲנָוָה - עֲנָוָה עֲדִיף, וְנִכְלָל בְּכֻלָּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כח) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, זוֹכֶה לַעֲנָוָה. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲנָוָה, זוֹכֶה לַחֲסִידוּת. וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, זוֹכֶה לְכֻלָּם. לַעֲנָוָה - שֶׁכָּתוּב עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'. לַחֲסִידוּת - שֶׁכָּתוּב (תהלים קג) וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו.

דף קמה:

תָּאנָא, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲסִידוּת, נִקְרָא מַלְאַךְ (דף קמ"ה ע"ב) יְיָ צְבָאוֹת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי ב) כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת הוּא. מִפְּנֵי מָה זָכָה כֹּהֵן לְהִקָּרֵא מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַה מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת, כֹּהֵן לְמַעְלָה, אַף כֹּהֵן מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת לְמַטָּה.

לְמַדְנוּ, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲסִידוּת, נִקְרָא מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלאכי ב) כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת הוּא. מִפְּנֵי מָה זָכָה כֹּהֵן לְהִקָּרֵא מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת כֹּהֵן לְמַעְלָה, אַף כֹּהֵן מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת לְמַטָּה.

וּמַאן הוּא מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת לְמַעְלָה. זֶה מִיכָאֵ"ל הַשַּׂר הַגָּדוֹל, דְּאָתֵי מֵחֶסֶד שֶׁל מַעְלָה, וְהוּא כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה, כִּבְיָכוֹל, כֹּהֵן גָּדוֹל דִּלְתַתָּא, אִקְרֵי מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת, מִשּׁוּם דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד. מַהוּ חֶסֶד. רַחֲמֵי גּוֹ רַחֲמֵי. וּבְגִין כַּךְ, כֹּהֵן לָא אִשְׁתְּכַח מִסִּטְרָא דְּדִינָא. מַאי טַעְמָא זָכָה כֹּהֵן לְחֶסֶד, בְּגִין הַיִּרְאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קג) וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו.

וּמִי הוּא מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת לְמַעְלָה? (דניאל יב) זֶה מִיכָאֵ"ל הַשַּׂר הַגָּדוֹל, שֶׁבָּא מֵחֶסֶד שֶׁל מַעְלָה, וְהוּא כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה. כִּבְיָכוֹל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁלְּמַטָּה נִקְרָא מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת, מִשּׁוּם שֶׁבָּא מִצַּד הַחֶסֶד. מַהוּ חֶסֶד? רַחֲמִים תּוֹךְ רַחֲמִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ כֹּהֵן לֹא נִמְצָא מִצַּד הַדִּין. מָה הַטַּעַם זָכָה כֹּהֵן לְחֶסֶד? בִּגְלַל הַיִּרְאָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קג) וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו.

עוֹלָם וְעוֹלָם מַהוּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק כְּמָה דְּאִתְתָּקַן בְּאַדְּרָא קַדִּישָׁא, עוֹלָם חַד, וְעוֹלָם תְּרֵי. אָמַר רִבִּי חִיָּיא אִי הָכִי מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, תְּרֵי עָלְמֵי נִינְהוּ. וְאִתְהַדְּרוּ לְחַד. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי יִצְחָק עַד מָתַי תִּסְתּוֹם דְּבָרֶיךָ. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, כְּלָלָא דְּרָזָא עִלָּאָה, אָדָם דִּלְעֵילָּא, וְאָדָם דִּלְתַתָּא, וְהַיְינוּ עוֹלָם וְעוֹלָם. וּכְתִיב יְמֵי עוֹלָם, וּכְתִיב שְׁנוֹת עוֹלָם, וְהָא אוּקְמוּהָ בְּאַדְּרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. עַל יְרֵאָיו, דְּכָל מַאן דְּאִיהוּ דָּחִיל חַטָּאָה, אִקְרֵי אָדָם. אֵימָתַי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, דְּאִית בֵּיהּ יִרְאָה עֲנָוָה חֲסִידוּת, כְּלָלָא דְּכֻלָּא.

מַהוּ עוֹלָם וְעוֹלָם? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ שֶׁהֻתְקַן בַּחֶדֶר הַקָּדוֹשׁ, עוֹלָם אֶחָד, וְעוֹלָם שְׁנַיִם. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אִם כָּךְ, מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת! אָמַר לוֹ, שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם, וְחָזְרוּ לִהְיוֹת אֶחָד. אָמַר רַבִּי

אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִצְחָק, עַד מָתַי תִּסְתֹּם דְּבָרֶיךָ? מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם כְּלָל שֶׁל סוֹד עֶלְיוֹן, אָדָם שֶׁלְּמַעְלָה וְאָדָם שֶׁלְּמַטָּה, וְהֵינוּ עוֹלָם וְעוֹלָם. וְכָתוּב יְמֵי עוֹלָם, וְכָתוּב שְׁנוֹת עוֹלָם, וְהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ בְּחֶדֶר הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן. עַל יֶרְאֵיו - שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא יָרֵא חֵטְא, נִקְרָא אָדָם. מָתַי? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאָה, עֲנָוָה, חֲסִידוּת, כְּלָל שֶׁל הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא תְּנֵינָן אָדָם כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכָא הוּא, בְּכָלָּא דְּאָדָם, דְּמַאן דְּאִתְחַבָּר דְּכַר וְנוּקְבָא, אִקְרֵי אָדָם, וּכְדֵין דְּחִיל חֲטָאן. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שַׁרְיָא בֵּיהּ עֲנָוָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ חֶסֶד. וּמַאן דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, לָא הֲווֹ בֵּיהּ לֹא יִרְאָה וְלֹא עֲנָוָה וְלֹא חֲסִידוּת. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אָדָם כְּלָלָא דִּכְלָּא, וְכֵיוָן דְּאִקְרֵי אָדָם, שַׁרְיָא בֵּיהּ חֶסֶד, דִּכְתִיב, (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה וְגוֹ'. וְלָא יָכִיל לְאִתְבָּנָאָה, אִי לָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲרֵי שְׁנֵינוּ, אָדָם כְּלַל זָכָר וּנְקֵבָה. אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ זֶה בִּכְלַל שֶׁל אָדָם, שֶׁמִּי שֶׁמִּתְחַבֵּר זָכָר וּנְקֵבָה, נִקְרָא אָדָם, וְאָז יָרֵא חֵטְא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁשּׁוֹרָה בּוֹ עֲנָוָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁשּׁוֹרָה בּוֹ חֶסֶד. וּמִי שֶׁלֹּא נִמְצָא זָכָר וּנְקֵבָה, אֵין בּוֹ לֹא יִרְאָה וְלֹא עֲנָוָה וְלֹא חֲסִידוּת. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא אָדָם כְּלַל הַכֹּל. וְכֵיוָן שֶׁנִּקְרָא אָדָם, שׁוֹרָה בּוֹ חֶסֶד, שֶׁכָּתוּב (שם פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה וְגוֹ'. וְלֹא יָכוֹל לְהִבָּנוֹת אִם לֹא נִמְצָא זָכָר וּנְקֵבָה.

וּכְתִיב וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו. יְרֵאָיו כְּלָלָא דְּאָדָם. דְּבָר אַחֵר וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם, אִלֵּין אִינּוּן כַּהֲנֵי דְּאִתּוּ מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, וְאַחֲסִינוּ אַחֲסָנָא דָּא דְּנָחִית מֵעוֹלָם דִּלְעֵילָּא לְעוֹלָם דִּלְתַתָּא. עַל יְרֵאָיו, כַּהֲנֵי דִּלְתַתָּא, דִּכְתִיב, (ויקרא טז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ לְאִתְכַּלְלָא בְּכָלָּא דְּאָדָם. וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים, מִשּׁוּם דְּזָכָה לִבְנֵי בָנִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי, מַהוּ וְצִדְקָתוֹ, וְחַסְדּוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ.

וְכָתוּב (תהלים קג) וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו. יְרֵאָיו - כְּלַל שֶׁל אָדָם. דְּבָר אַחֵר וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם - אֵלֶּה אוֹתָם כֹּהֲנִים שֶׁבָּאוּ מִצַּד הַחֶסֶד, וְיָרְשׁוּ יְרֻשָּׁה זוֹ שֶׁיָּרְדָה מֵעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה לְעוֹלָם שֶׁלְּמַטָּה. עַל יְרֵאָיו - כֹּהֲנִים שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא טז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ, לְהִתְכַּלֵּל בְּכָלָּל שֶׁל אָדָם. (שם) וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים, מִשּׁוּם שֶׁזָּכָה לִבְנֵי בָנִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כָּךְ, מַהוּ וְצִדְקָתוֹ? וְחַסְדּוֹ הָיָה צָרִיךְ לוֹ לְהֵיוֹת!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַיְינוּ רָזָא דְּתָנֵינָן בְּזֹאת, (בראשית ב) כִּי מֵאִישׁ לֻקְּחָה זֹאת. וּכְתִיב (בראשית ב) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה, וְזֹאת אִתְכְּלִילַת בְּאִישׁ, דְּהַיְינוּ חֶסֶד, וְזֹאת נוּקְבָא. חֶסֶד דְּכַר. וּבְגִין כַּךְ דְּכַר דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּחוּוָרָא דָּא, אִקְרֵי חֶסֶד. וְזֹאת אִתְקְרֵי צֶדֶק, דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא סוּמְקָא. וּבְגִין כַּךְ אִקְרֵי אִשָּׁה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב וְצִדְקָתוֹ, מַאי וְצִדְקָתוֹ. צִדְקָתוֹ דְּחֶסֶד, בַּת זוּגוֹ, דְּאִתְבָּסְמָא דָּא בְּדָא. וּבְגִין כַּךְ תָּנֵינָן, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵין לוֹ בַּת זוּג, אָסוּר בַּעֲבוֹדָה, דִּכְתִיב וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינוּ סוֹד שֶׁשָּׁנִינוּ בְּזֹאת, (בראשית ב) כִּי מֵאִישׁ לֻקֳחָה זֹאת. וְכָתוּב לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה. וְזֹאת נִכְלְלָה בְּאִישׁ, שֶׁהֵינוּ חֶסֶד, וְזֹאת נִקְבָּה. חֶסֶד זָכָר. וּמִשּׁוּם כָּךְ זָכָר שֶׁבָּא מִצַּד הַלֵּבָן הַוָּה, נִקְרָא חֶסֶד. וְזֹאת נִקְרֵאת צֶדֶק, שֶׁבָּאָה מִצַּד אָדם, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרֵאת אִשָּׁה. וְהֵינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב וְצִדְקָתוֹ. מַה זֶּה וְצִדְקָתוֹ? צִדְקָתוֹ שֶׁל חֶסֶד, בַּת זוּגוֹ, לְהִתְבַּשֵּׂם זֶה בָּזֶה. וּמִשּׁוּם כָּךְ לְמַדְנוּ, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵין לוֹ בַּת זוּג, אָסוּר בָּעֲבוֹדָה, שֶׁכָּתוּב וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשּׁוּם דְּלֵית שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא, בְּמַאן דְּלָא אַנְסִיב, וְכַהֲנֵי בַּעְיָין יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמָּא, לְאַשְׁרָיָא בְּהוּ שְׁכִינְתָּא. וְכֵיוָן דְּשַׁרַת בְּהוּ שְׁכִינְתָּא, שַׁרְיָא בְּהוּ חֶסֶד, וְאִקְרוּן חֲסִידִים. וּבַעְיָין לְבָרְכָא עַמָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. וּכְתִיב, (דברים לג) תָּמֶיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. וּמִשּׁוּם דְּכַהֲנָא אִקְרֵי חָסִיד, בָּעֵי לְבָרְכָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ. מַאי טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּאִקְרוּן חֲסִידִים, וּכְתִיב וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשּׁוּם שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה בְּמִי שֶׁלֹּא נָשָׂא אִשָּׁה, וְכֹהֲנִים צְרִיכִים יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָעָם לְהִשְׁרוֹת בָּהֶם שְׁכִינָה. וְכֵיוָן שֶׁשּׁוֹרָה בָּהֶם שְׁכִינָה, שׁוֹרָה בָּהֶם חֶסֶד, וְנִקְרָאִים חֲסִידִים, וּצְרִיכִים לְבָרֵךְ אֶת הָעָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. וְכָתוּב (דברים לג) תָּמֶיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. וּמִשּׁוּם שֶׁכֹּהֵן נִקְרָא חָסִיד, צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וּמִשּׁוּם כָּךְ כְּתוּב, דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּקְרָאִים חֲסִידִים, וְכָתוּב וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה.

דף קמו.

כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם, כֹּה תְבָרֲכוּ, בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כֹּה תְבָרֲכוּ, בְּיִרְאָה. כֹּה תְבָרֲכוּ, בַּעֲנָוָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כֹּה תְבָרֲכוּ, תָּאנָא, הַאי צָדֵ"ק אִתְקְרֵי כ"ה, דְּכָל דִּינִין מִתְעָרִין מִכ"ה (נ"א מניה), וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ מַכָּה רַבָּה. (ס"א דכה) כְּלוֹמַר, מַכָּה מִן כֹּה. וּכְתִיב (שמות ז) וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כ"ה, כְּמָה דְּאַגְזִים מֹשֶׁה. וּכְתִיב (שמות ז) בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי יְיָ, וְכֹלָּא חַד, וּכְתִיב (שמות ז) וְלֹא (דף קמ"ו ע"א) שָׁת לִבּוֹ גַּם לָזֹאת, דְּזִמְינָא לְחַרְבָּא אַרְעָיְהוּ.

כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם. כֹּה תְבָרֲכוּ - בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כֹּה תְבָרֲכוּ - בְּיִרְאָה. כֹּה תְבָרֲכוּ - בַּעֲנָוָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כֹּה תְבָרֲכוּ - לָמַדְנוּ, הַצַּדִּיק הַזֶּה נִקְרָא כ"ה, שֶׁכָּל הַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים מִכ"ה (ממנו), וְהֵינוּ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה זֶּה מַכָּה (שכה) רַבָּה? כְּלוֹמַר, מַכָּה מִכֹּה. וְכָתוּב (שמות ז) וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כ"ה, כְּמוֹ שֶׁהִפְחִיד מֹשֶׁה. וְכָתוּב בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי ה', וְהַכֹּל אֶחָד. וְכָתוּב וְלֹא שָׁת לִבּוֹ גַּם לָזֹאת, שֶׁהִזְמִינָהּ לְהַחֲרִיב אֶת אַרְצוֹ.

וּמַהַאי כ"ה מִתְעָרִין דִּינִין. וּמִדְּאִתְחַבָּר עִמָּהּ חֶסֶד, אִתְבַּסְּמַת. וּבְגִין כַּךְ, אִתְמְסַר דָּא לַכֹּהֵן, דְּאָתֵי מֵחֶסֶד, בְּגִין דְּתִתְבָּרֵךְ וְתִתְבְּסָם כ"ה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כֹּה תְבָרֲכוּ, כְּלוֹמַר, אַף עַל גַּב

דְּהַאי כֹּה אִשְׁתְּכַחַת בְּדִינִין, תְּבַסְּמוּן לָהּ, וּתְבָרְכוּן לָהּ, דִּכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, תְּבָרְכוּ בְּהַאי חֶסֶד לְכ"ה, וּתְבַסְּמוּן לָהּ לְקָבְלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בָּהּ דִּינִין.

מַהַכ"ה הַזֹּאת מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים, וּמִשֶּׁהִתְחַבֵּר עִמָּהּ חֶסֶד, מִתְבַּשֶּׂמֶת. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִמְסָר זֶה לְכֹהֵן שֶׁבָּא מֵחֶסֶד, כְּדֵי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ וְתִתְבַּשֵּׂם כ"ה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה תְבָרֵכוּ. כְּלוֹמַר, אַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּה הַזֹּאת נִמְצֵאת בְּדִינִים, תְּבַשְּׂמוּ אוֹתָהּ וּתְבָרְכוּ אוֹתָהּ, שֶׁכָּתוּב כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. תְּבָרְכוּ בְּחֶסֶד זֶה אֶת כ"ה, וּתְבַשְּׂמוּ אוֹתָהּ מוּל יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ בָהּ דִּינִים.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם. אִמְרוּ לֹא כְּתִיב, אֶלָּא אָמוֹר, לְאַפָּקָא מִשָּׁרֵבוּ הַפְּרִיצִים, דְּלָא מְפַרְסְמִין מִלָּה, דְּהָא לָא אִתְפְּקָדוּ לְפָרְסָמָא שְׁמָא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב אָמוֹר לָהֶם. אָמוֹר סְתָם. דָּבָר אַחֵר אָמוֹר כֵּיוָן דִּכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ, אֲמַאי לָא כְּתִיב תֹּאמְרוּ. אֶלָּא תָּנֵי רִבִּי יְהוּדָה, אָמוֹר לָהֶם. זָכוּ לָהֶם, לֹא זָכוּ אָמוֹר סְתָם.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם. לֹא כָּתוּב אִמְרוּ, אֶלָּא אָמוֹר, לְהוֹצִיא מִשֶּׁרַבּוּ הַפְּרִיצִים שֶׁלֹּא מְפָרְסְמִים דָּבָר, שֶׁהֲרֵי לֹא הִצְטַוּוּ לְפָרְסֵם הַשֵּׁם, מִשְׁמַע שֶׁכָּתוּב אָמוֹר לָהֶם. אָמוֹר סְתָם. דָּבָר אַחֵר אָמוֹר - כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב כֹּה תְבָרְכוּ, לָמָּה לֹא כָּתוּב תֹּאמְרוּ? אֶלָּא שָׁנָה רַבִּי יְהוּדָה, אָמוֹר לָהֶם, זָכוּ - לָהֶם. לֹא זָכוּ - אָמוֹר סְתָם.

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דניאל י) וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה וְגוֹ'. וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי. וְהָא תְּנֵינָן, אִינְהוּ נְבִיאֵי, וְאִיהוּ לָאו נָבִיא, וּמַאן נִינְהוּ. חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. אִי הָכִי, אִתְעֲבִיד קוֹדֶשׁ חוֹל, וְהָא כְּתִיב לֹא רָאוּ, אֲמַאי דְּחִילוּ. וּבְדָנִיֵּאל כְּתִיב וְרָאִיתִי אֲנִי, וְלָא דְּחִיל. וְאִיהוּ לָאו נָבִיא, הָא חוֹל קוֹדֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דניאל י) וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה וְגוֹ'. וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי?! וַהֲרֵי שְׁנֵינוּ, הֵם נְבִיאִים, וְהוּא לֹא נָבִיא, וּמִי הֵם? חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. אִם כָּךְ, נַעֲשָׂה קוֹדֶשׁ חֹל, וַהֲרֵי כְּתוּב לֹא רָאוּ, לָמָּה פָּחֲדוּ? וּבְדָנִיֵּאל כָּתוּב וְרָאִיתִי אֲנִי, וְלֹא פָּחַד, וְהוּא לֹא נָבִיא, הֲרֵי חֹל קוֹדֶשׁ?

אֶלָּא הָכִי תְּאנָא, כְּתִיב (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ. בְּזֹאת, הָא דְּאָמַרְן זֹאת עַדְבָּא חוּלְקֵיהּ, לְאִתְחַסָּנָא, וּלְמֶעְבַּד לֵיהּ נוּקְמִין. וְתָנָא, עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָוִד, רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִם אֲבָהָתָא, כִּתְרִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין דְּכֹלָּא, דְּאַחֲסִינוּ אֲבָהָתָא. וְתָאנָא, מַלְכוּ יְרִית דָּוִד לְבָנוֹי בַּתְרוֹי. וּבַאֲתָר מַלְכוּ דְּלְעֵילָּא, אִתְקַף, וְאַחֲסִין הוּא וּבְנוֹי מַלְכוּ דָּא, דְּלָא אַעְדֵּי מִשּׁוּלְטָנֵהוֹן לְדָרֵי דָּרִין.

אֶלָּא כָּךְ לַמַּדְנוּ, כָּתוּב (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ. בְּזֹאת, זֶה שֶׁאָמַרְנוּ. זֹאת חֶבֶל חֶלְקוֹ לִירֹשׁ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ נְקָמוֹת. וְשָׁנִינוּ, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת דָּוִד מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה עִם הָאָבוֹת, כְּתָרִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים שֶׁל הַכֹּל, שֶׁיִּרְשׁוּ הָאָבוֹת. וְלִמַּדְנוּ שֶׁדָּוִד

הוֹרִישׁ מַלְכוּת לְבָנָיו, וּבְמָקוֹם מַלְכוּת הָעֶלְיוֹנָה הִתְחַזֵּק וְיָרַשׁ הוּא וּבָנָיו מַלְכוּת זוֹ שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר מִשֻּׁלְטוֹנָם לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

וְתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי כְּתָרָא דְּמַלְכוּתָא אִתְּעַר לְבָנוֹי דְּדָוִד, לֵית מַאן דְּקָאִים קַמֵּיהּ. וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה, מִשּׁוּם דְּמִבְּנוֹי דְּדָוִד הֲוָה, דִּכְתִיב, (דניאל א) וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה וְגוֹ'. וְהוּא חָמָא וְחַדֵּי בְּהַאי דְּהוּא מִסְטַר אַחֲסָנַת חוּלָקָא עַדְבָא דַּאֲבוֹי, וּמִשּׁוּם דְּהָוָה דִּילֵיהּ הוּא סָבִיל, וְאַחֲרִינֵי לָא סַבְלֵי. דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי כ"ה אִתְּעַר בְּדִינוֹי, לָא יַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיקַם קָמֵיהּ.

וְלַמַּדְנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁכָּתֵר הַמַּלְכוּת הַזֶּה הִתְעוֹרֵר לִבְנֵי דָוִד, אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד לְפָנָיו. וְרָאִיתִי אֲנִי דָּנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה, מִשּׁוּם שֶׁמִּבְּנֵי דָוִד הָיָה, שֶׁכָּתוּב (דניאל א) וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה וְגוֹ'. וְהוּא רָאָה וְשָׂמַח בָּזֶה שֶׁהוּא מִצַּד יֶרֶשֶׁת חֵלֶק חֶבֶל אֲבִיו, וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה שֶׁלּוֹ הוּא סוֹבֵל, וַאֲחֵרִים לֹא סָבְלוּ. שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשָׁעָה שֶׁהַכ"ה הַזֹּאת מִתְעוֹרֶרֶת בְּדִינֶיהָ, לֹא יְכוֹלִים בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲמֹד לְפָנֶיהָ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּפַרְסִין כַּהֲנֵי יְדֵיהוּ, דְּאַתְיָין מֵחֶסֶד, אִתְּעַר חֶסֶד דִּלְעֵילָּא, וְאִתְחַבַּר בְּהַאי כֹּה, וּמִתְבַּסְּמָא וּמִתְבָּרְכָא בְּאַנְפִּין נְהִירִין לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִתְעֲדֵי מִנְּהוֹן דִּינִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא לִשְׁאַר עַמִּין.

וּבְשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים פּוֹרְשִׂים יְדֵיהֶם, שֶׁבָּאִים מֵחֶסֶד, מִתְעוֹרֵר חֶסֶד שֶׁלְּמַעְלָה וּמִתְחַבֵּר בַּכ"ה הַזֹּאת, וּמִתְבַּשֶּׂמֶת וּמִתְבָּרֶכֶת בְּפָנִים מְאִירוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמַעֲבִירִים מֵהֶם דִּינִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אֶת שְׁאָר הָעַמִּים.

בְּגִין כַּךְ כֹּהֵן, וְלָא אַחֲרָא. כֹּהֵן בְּגִין דְּיִתְּעַר הַאי כְּתָרָא דִּילֵיהּ חֶסֶ"ד, עַל יְדוֹי, דְּאִקְרֵי חָסִיד, דִּכְתִיב, (דברים לג) לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. וְהוּא אָתֵי מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד. וּכְתִיב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. אַל תִּקְרֵי יְבָרְכוּכָה, אֶלָּא יְבָרְכוּ כ"ה. כֹּה תְבָרְכוּ - בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ. כֹּה תְבָרְכוּ, בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

בְּגַלַל כְּךָ כֹּהֵן וְלֹא אַחֵר. כֹּהֵן, כְּדֵי שֶׁיִּתְעוֹרֵר הַכֶּתֶר הַזֶּה שֶׁלּוֹ, חֶסֶד, עַל יָדוֹ, שֶׁנִּקְרָא חָסִיד, שֶׁכָּתוּב (דברים לג) לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. וְהוּא בָּא מִצַּד הַחֶסֶד. וְכָתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. אַל תִּקְרֵי יְבָרְכוּכָה, אֶלָּא יְבָרְכוּ כ"ה. כֹּה תְבָרְכוּ - בְּשֵׁם הַמְפֹרָשׁ. כֹּה תְבָרְכוּ - בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא דִּלְתַתָּא קָם וּפָרִיס יְדוֹי, כָּל כְּתָרִין קַדִּישִׁין דִּלְעֵילָּא מִתְעָרִין, וּמִתְתַּקְּנִין לְאִתְבָּרְכָא, וְנַהֲרִין מֵעוּמְקָא דְּבֵירָא, דְּאִתְמְשָׁךְ לְהוּ מֵהַהוּא עוּמְקָא דְּנָפַק תְּדִיר, וְלָא פָּסִיק בִּרְכָאן דְּנַבְעָן, מַבּוּעִין לְכֻלְּהוּ עָלְמִין וּמִתְבָּרְכָן וּמִתְשַׁקְיָין מְכֻלְּהוּ.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן שָׁלְמַטָּה קָם וּפוֹרֵשׂ יָדָיו, כָּל הַכְּתָרִים (ספירות) הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלְּמַעְלָה מִתְעוֹרְרִים וּמִתְקַנִּים לְהִתְבָּרֵךְ, וּמְאִירִים מֵעֹמֶק הַבְּאֵר שֶׁנִּמְשָׁךְ לָהֶם מֵאוֹתוֹ עֹמֶק שֶׁיּוֹצֵא תָּמִיד, וְלֹא פוֹסְקִים הַבְּרָכוֹת הַנּוֹבְעוֹת מַבּוּעִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִתְבָּרְכִים וּמֻשָּׁקִים מִכֻּלָּם.

וְתָאנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא, לְחִישׁוּתָא וּשְׁתִיקוּתָא הֲוֵי בְכָל עָלְמִין. לְמֶלֶךְ דְּבָעֵי לְאִזְדַּוְּגָא בְּמַטְרוֹנִיתָא, וּבָעֵי לְמֵעַאל לָהּ בִּלְחִישׁוּ, וְכָל שַׁמָּשִׁין מִתְעָרִין בְּהַהוּא זִמְנָא וּמִתְלַחֲשִׁין, הָא מַלְכָּא אָתֵי לְאִזְדַּוְּגָא בְּמַטְרוֹנִיתָא. מַאן מַטְרוֹנִיתָא. דָּא כְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל סְתָם.

וְלָמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ זְמַן לַחַשׁ וּשְׁתִיקָה יֵשׁ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. לְמֶלֶךְ שֶׁרוֹצֶה לְהִזְדַּוֵּג בַּמַּלְכָּה וְרוֹצֶה לְהַכָּנֵס אֵלֶיהָ בְּלַחַשׁ, וְכָל הַשַּׁמָּשִׁים מִתְעוֹרְרִים בְּאוֹתוֹ זְמַן וּמִתְלַחֲשִׁים: הֲרֵי הַמֶּלֶךְ בָּא לְהִזְדַּוֵּג בַּמַּלְכָּה. מִי הַמַּלְכָּה? זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל? כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל סְתָם.

תָּאנָא אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כֹּהֵן בָּעֵי לְזַקְפָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא, דִּכְתִיב, (ויקרא ט) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם. יָדוֹ כְּתִיב, וְלֹא יָדָיו. מִשּׁוּם דִּשְׂבָחָא דִּימִינָא עַל שְׂמָאלָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, סוֹד הוּא, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וְהוּא יִמְשֹׁל בָּךְ.

דף קמו:

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֹּהֵן צָרִיךְ לִזְקֹף יָמִין עַל שְׂמֹאל, שֶׁכָּתוּב (ויקרא ט) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם. יָדוֹ כְּתוּב, וְלֹא יָדָיו, מִשּׁוּם שֶׁשֶּׁבַח הַיָּמִין עַל הַשְּׂמֹאל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סוֹד הוּא, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וְהוּא יִמְשֹׁל בָּךְ.

תָּאנָא, כֹּהֵן דְּבָעֵי לְפָרְסָא יְדוֹי, בָּעֵי דְּיִתּוֹסַף קְדוּשָּׁה (דף קמ"ו ע"ב) עַל קְדוּשָּׁה דִּילֵיהּ, דְּבָעֵי לְקַדְּשָׁא יְדוֹי, עַל יְדָא דְּקַדִּישָׁא. מַאן יְדָא דְּקַדִּישָׁא. דָּא לֵיוָאָה. דְּבָעֵי כַּהֲנָא לְיטוֹל קְדוּשָּׁה דְּמַיָּיא מִידּוֹי, דִּכְתִיב וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם, הָא אִינּוּן קַדִּישִׁין. וּכְתִיב בְּהוּ בַּלְוִיִּם, (במדבר יח) וְגַם אֶת אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי וְגוֹ'. שֶׁבֶט אֲבִיךָ כְּלֵל. מִכָּאן, דְּכָל כֹּהֵן דְּפָרִיס יְדוֹי, בָּעֵי לְאִתְקַדְּשָׁא עַל יְדֵי דְּקַדִּישָׁא, לְיתוֹסַף קְדוּשָּׁה עַל קְדוּשָּׁתֵיהּ. וְעַל דָּא, לָא יִטּוֹל קְדוּשָּׁה דְּמַיָּיא, מִבַּר נָשׁ אָחֳרָא, דְּלָא הֲוֵי קַדִּישָׁא.

לְמַדְנוּ, כֹּהֵן שֶׁרוֹצֶה לִפְרֹשׂ יָדָיו, צָרִיךְ שֶׁיִּתּוֹסַף קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁתוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ יָדָיו עַל יַד הַקָּדוֹשׁ. מִי יַד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ? זֶה לֵוִי, שֶׁצָּרִיךְ כֹּהֵן לִטֹּל קְדֻשָּׁה שֶׁל מַיִם מִיָּדָיו, שֶׁכָּתוּב וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם. הֲרֵי הֵם קְדוֹשִׁים. וְכָתוּב בַּלְוִיִּם, (במדבר יח) וְגַם אֶת אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי וְגוֹ'. שֶׁבֶט אָבִיךָ - כְּלֵל. מִכָּאן שֶׁכָּל כֹּהֵן שֶׁפּוֹרֵשׂ יָדָיו, צָרִיךְ לְהִתְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי קָדוֹשׁ, לְהוֹסִיף קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁתוֹ. וְלָכֵן לֹא יִטֹּל קְדֻשָּׁה שֶׁל מַיִם מִבֶּן אָדָם אַחֵר שֶׁאֵינֶנּוּ קָדוֹשׁ.

וּבְצַנְיעוּתָא דְּסִפְרָא תָּאנָא, לֵוִי דְּאִתְקַדַּשׁ כַּהֲנָא עַל יְדוֹי, בָּעֵי הוּא לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקַדְמֵיתָא. וַאֲמַאי לֵוִי, וְיִתְקַדַּשׁ עַל יְדָא דְּכַהֲנָא אַחֳרָא. תָּאנָא, כַּהֲנָא אַחֳרָא לָא בָּעֵי, דְּהָא כֹּהֵן דִּלְא שְׁלִים, לָא בָּעֵי הַאי כַּהֲנָא שְׁלִים, לְאִתְפַּגָּמָא עַל יְדָא דְּפָגִימָא דִּלְא שְׁלִים. אֲבָל לֵוִי דְּאִיהוּ שְׁלִים, וְאִתְחֲזֵי לְסַלְּקָא בְּדוּכְנָא, וּלְמִפְלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא, הָא שְׁלִים הוּא, וְהָא אִקְרֵי קָדוֹשׁ, דִּכְתִיב וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, אַף אִקְרֵי טָהוֹר, דִּכְתִיב, (במדבר ח) וְטִהַרְתָּ אוֹתָם. וּבְגִין כַּךְ בָּעֵי לְאוֹסָפָא כַּהֲנָא קְדוּשָּׁה עַל קְדוּשָּׁתֵיהּ.

וּבְסִפְרָא דְצְנִיעוּתָא לְמַדְנוּ, לְוִי שֶׁהִתְקַדֵּשׁ כֹּהֵן עַל יָדוֹ, צָרִיךְ הוּא לְהִתְקַדֵּשׁ בַּתְּחִלָּה. וְלָמָּה לְוִי? שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי כֹּהֵן אֶחָד. לְמַדְנוּ, כֹּהֵן אֶחָד לֹא צָרִיךְ, שֶׁהֲרֵי כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שָׁלֵם, לֹא צָרִיךְ זֶה הַכֹּהֵן הַשָּׁלֵם לְהַפְגִּם עַל יְדֵי פְּגוּם שֶׁלֹּא שָׁלֵם. אֲבָל לְוִי שֶׁהוּא שָׁלֵם וְרָאוּי לַעֲלוֹת לַדּוּכָן וְלַעֲבֹד בְּאוֹהֶל מוֹעֵד, הֲרֵי הוּא שָׁלֵם, וַהֲרֵי נִקְרָא קָדוֹשׁ, שֶׁכָּתוּב וְקִדַּשְׁתָּ אֶת הַלְוִיִּם. אֲמַר רַבִּי תַּנְחוּם, אַף נִקְרָא טָהוֹר, שֶׁכָּתוּב וְטִהַרְתָּ אֹתָם. וּמִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ לְהוֹסִיף כֹּהֵן קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁתוֹ.

תָּאנָא, כַּהֲנָא דְּפָרִיס יְדוֹי, בָּעֵי דְּלָא יִתְחַבְּרוּן אֶצְבְּעָן דָּא בְּדָא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן כִּתְרִין קַדִּישִׁין, כָּל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. בְּגִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בָּעֵי לְאִתְפָּרְשָׁא בְּאַתְוָון רְשִׁימִין דְּלָא לְאַעְרָבָא דָּא בְּדָא. וְלָא יִתְכַּוְון (נ"א ולאתכוונא) בְּאֵינוּן מִלִּין.

לְמַדְנוּ, כֹּהֵן שֶׁפּוֹרֵשׂ יָדָיו, צָרִיךְ שֶׁהָאֶצְבָּעוֹת לֹא יִתְחַבְּרוּ זוֹ בָּזוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ כְּתָרִים קְדוֹשִׁים כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַדּוֹ כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ צָרִיךְ לְהִתְפָּרֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת שֶׁלֹּא לְעָרֵב זֶה בָּזֶה, וְלֹא יְתַכֵּוֵן (ולהתכון) בְּאוֹתָם דְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיִתְבָּרְכוּן עִלָּאֵי, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן תַּתָּאֵי, וְיִתְבָּרְכוּן עִלָּאֵי דְּאִינוּן קַדִּישִׁין בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, עַל יְדָא דְּתַתָּאֵי, דְּאִינוּן קַדִּישִׁין בְּקִדּוּשָׁה עִלָּאָה, דְּאִינוּן קַדִּישִׁין מִכָּל קַדִּישִׁין דִּלְתַתָּא, דִּכְתִיב, (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּתְבָּרְכוּ עֶלְיוֹנִים כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ תַּחְתּוֹנִים, וְיִתְבָּרְכוּ עֶלְיוֹנִים שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים בְּקְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה עַל יְדֵי הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים בְּקְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה, שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים מִכָּל קְדוֹשִׁים שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל כֹּהֵן דְּלָא יָדַע רָזָא דָּא, וּלְמַאן מְבָרֵךְ, וּמַאן הִיא בִּרְכָתָא דְּמְבָרֵךְ, לָאו בִּרְכָתָא דִּילֵיהּ בִּרְכָתָא, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (מלאכי ב) כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. מַאי דַעַת. דַּעַת סְתָם. וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ, עִלָּאִין, יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. וּמַאי יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. תּוֹרָה. תּוֹרָה סְתָם, הֵיךְ אֲחִידָא תּוֹרָה דְּלְעֵילָּא דְּאִקְרֵי תּוֹרָה סְתָם. דְּתַנְיָא, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּאֵינוּן כִּתְרִין עִלָּאִין דְּאִתְקְרוּן הָכִי. מַאי טַעְמָא. כִּי מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת הוּא. וְתָנֵינָא, דְּבָעֵי כַּהֲנָא לְכַוְונָא בְּאֵינוּן מִלִּין דִּלְעֵילָּא, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל כֹּהֵן שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ סוֹד זֶה, וּלְמִי מְבָרֵךְ, וּמַהִי הַבְּרָכָה שֶׁמְּבָרֵךְ - אֵין בִּרְכָתוֹ בְּרָכָה, וְהַיְינוּ מַה שֶׁכָּתוּב (מלאכי ב) כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. מַה זֶּה דַּעַת? דַּעַת סְתָם. וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ, עֶלְיוֹנִים יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. וּמַה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ? תּוֹרָה. תּוֹרָה סְתָם. אֵיךְ אֲחִוּזָה תּוֹרָה שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁנִּקְרֵאת תּוֹרָה סְתָם? שֶׁלְּמַדְנוּ, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּאוֹתָם כְּתָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁנִּקְרְאוּ כָּךְ. מָה הַטַּעַם? כִּי מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת הוּא. וְלָמַדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ הַכֹּהֵן לְכַוֵּן בְּאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁלְּמַעְלָה לְיַחֵד אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כְּפִי שֶׁצָּרִיךְ.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, בִּרְכַּת כֹּהֲנִים יְבָרֶכְךָ יְיָ. יָאֵר יְיָ. יִשָּׂא יְיָ. מְקוֹרָא מִתְּלַת שְׁמָהָן אִלֵּין, יו"ד ה"א וא"ו ה"א (ס"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י). קְדוּשָּׁה, אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה, דְּמְקוֹרָא דִּילֵיהּ, יו"ד ה"א וָא"ו הֵ"א. קִשּׁוּרָא דְּתַרְוַיְהוּ, יְחוּד דְּתַרְוַיְיהוּ, אֲדֹנָ"י, דְּבֵיהּ א"י, דְּרָמְיָזִין אִיהדונה"י (ס"א יאהדונהי ודא עמודא דאמצעיתא ושכינתא איהי יאהדונהי) (ס"א מקורא מג' שמהן אלין יו"ד ה"י וי"ו ה"י דרמיזין יאהדונהי ודא עמודא דאמצעיתא שכינתא איההדונה"י נ"א אידהונה"י) וּרְמִיזִין א"י רְבִיעָאָה, מִתְּרֵי שְׁמָהָן מְפָרְשָׁן, דְּרָשִׁימִין בְּהוֹן (ע"כ רעיא מהימנא) (תצא רע"ז ע"א כי ימצא איש נערה)

מִצְוָה אַחַר זוֹ - בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. יְבָרֶכְךָ ה', יָאֵר ה', יִשָּׂא ה'. מָקוֹר מִשָּׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת אֵלּוּ: יוֹד הֵ"א וָא"ו הֵ"א (יו"ד ה"י וא"ו ה"י). קְדֻשָּׁה, אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה אֶהְיֶ"ה, שֶׁמְּקוֹרוֹ יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. הַקְשׁוּר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, הַיִּחוּד שֶׁל שְׁנֵיהֶם - אֲדֹנָ"י, שֶׁבּוֹ א"י, שֶׁרְמוּזִים איהדונה"י (יאהדונה"י, וזה העמוד האמצעי, והשכינה היא יאהדונה"י) (מקור מג' שמות אלו יו"ד ה"י וי"ו ה"י שרמוזים יאהדונה"י, וזה העמוד האמצעי, השכינה איההדונה"י) (אידהונה"י), וּרְמוּזִים א"י רְבִיעִי מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת מְפֹרָשִׁים שֶׁרְשׁוּמִים בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תָּאנָא בִּצְנִיעוּתָא דְּסִפְרָא, שְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְגַּלְיָיא וְאִתְכַּסְיָיא. דְּאִתְגַּלְיָיא, כְּתִיב בְּיוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. דְּאִתְכַּסְיָיא כְּתִיב בְּאַתְוָון אַחֲרָן, וּמְהַהוּא דְּאִתְכַּסְיָיא הַהוּא טָמִירָא (ס"א אחרנין וההוא דאתכסייא הוא טמירו) דְּכֹלָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַאֲפִילּוּ הַהוּא דְּאִתְגַּלְיָיא, אִתְכַּסְיָא בְּאַתְוָון אַחֲרָן, בְּגִין הַהוּא טָמִירָא דְּטָמִירִין בְּגוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְמַדְנוּ בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, שֵׁם הַקָּדוֹשׁ גָּלוּי וּמְכֻסֶּה, שֶׁנִּגְלוּי הֲרֵי כָּתוּב בְּיוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. שֶׁמְּכֻסֶּה כָּתוּב בְּאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, וְאוֹתוֹ שֶׁמְּכֻסֶּה הוּא הַנִּסְתָּר (אחרים, ואותו שמכסה הוא נסתר) שֶׁל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַאֲפִלּוּ אוֹתוֹ שֶׁמְּגֻלֶּה מְכֻסֶּה בְּאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, בִּגְלַל אוֹתוֹ טָמִיר הַטָּמִירִים בְּפָנִים.

דְּהָא הָכָא בָּעֵי כַּהֲנָא לְצָרְפָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְמֵיחַת רַחֲמֵי, (כלהו) דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּדִיבּוּר דְּכ"ב אַתְוָון (ס"א דכלהו מכילן) (ס"א בתרי כתרי) כִּתְרֵי דְּרַחֲמֵי. וּבְהָנֵי אַתְוָון דְּהַאי שְׁמָא, סְתִימָאן כ"ב מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, וי"ג דַּעֲתִיקָא סָתִים וְגָנִיז מִכֹּלָּא, וְט' דְּאִתְגַּלְיָין מִזֵּעִיר אַנְפִּין (בזעיר אנפין) וּמִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ בְּצֵרוּפָא דְּשְׁמָא חַד, דְּהָוָה מְכַוְּון כַּהֲנָא כַּד פָּרֵיס יְדוֹי בְּכ"ב אַתְוָון גְּלִיפָן.

שֶׁהֲרֵי כָּאן צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְצָרֵף שֵׁם הַקָּדוֹשׁ וּלְהוֹרִיד רַחֲמִים, (כלם) שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בְּדִבּוּר שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת (שכלן מדות) (בשני כתרים) כִּתְרֵי הָרַחֲמִים. וּבְאוֹתִיּוֹת אֵלּוּ שֶׁל הַשֵּׁם הַזֶּה סְתוּמִים עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם מִדּוֹת הָרַחֲמִים, וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שֶׁל הָעַתִּיק נִסְתָּר וְגָנוּז מֵהַכֹּל. וְתֵשַׁע שֶׁהִתְגַּלּוּ מִזְּעֵיר אַנְפִּין (בזעיר אנפין), וּמִתְחַבְּרִים כֻּלָּם בְּצֵרוּף שֵׁם אֶחָד שֶׁהָיָה הַכֹּהֵן מְכַוֵּן כְּשֶׁפָּרַס יָדָיו בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת.

וְתָאנָא, כַּד הָוָה צְנִיעוּתָא בְּעָלְמָא, הָוָה מִתְגַּלְיָיא שְׁמָא דָּא לְכֹלָּא. מִדְּאַסְגֵּי חֲצִיפוּתָא בְּעָלְמָא, סָתִים בְּאַתְוָוֹ. דְּכַד הָוָה מִתְגַּלְיָיא. כַּהֲנָא מְכַוִּין, וּשְׁמָא מִתְפָּרֵשׁ. בְּמַאי מְכַוִּין.

מְכַוִּין בְּסִתְיָמָא דְּטָמִיר וְגָנִיז, וּמִתְגַּלְיָיא וּמִתְפָּרַשׂ. מִדְּאַסְגֵּי חֲצִיפוּתָא בְּעָלְמָא, סָתִים כֹּלָּא בְּאַתְוָון רְשִׁימִין.

וְלָמָּדְנוּ, כְּשֶׁהָיְתָה צְנִיעוּת בָּעוֹלָם, הָיָה מִתְגַּלֶּה שֵׁם זֶה לַכֹּל. מִשֶּׁרָבְתָה הַחֲצָפָה בָּעוֹלָם, נִסְתַּר בְּאוֹתִיּוֹתָיו. שֶׁכְּשֶׁהָיָה מִתְגַּלֶּה, הַכֹּהֵן הָיָה מְכַוֵּן, וְהַשֵּׁם מִתְפָּרֵשׂ. בַּמֶּה מְכַוֵּן? מְכַוֵּן בַּנִּסְתָּר שֶׁטָּמִיר וְגָנוּז, וּמִתְגַּלֶּה וּמִתְפָּרֵשׂ. מִשֶּׁהִתְרַבְּתָה הַחֲצָפָה בָּעוֹלָם, נִסְתַּר הַכֹּל בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת.

דף קמז.

וְתָא חֲזֵי, דְּכָל הָנֵי כ"ב אַתְוָון (ס"א רחמי) (ס"א דכל הני כ"ב מכילן דרחמי), (דף קמ"ז ע"א) מֹשֶׁה אֲמָרָן בִּתְרֵי זִמְנֵי. זִמְנָא קַדְמָאָה אָמַר, י"ג מְכִילָן דְּעַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין סְתִימָא דְּכֹלָּא, לְנַחְתָּא אִלֵּין לְאָתָר דְּדִינָא אִשְׁתְּכַח, לְאַכְפְּיָא לְהוּ. זִמְנָא תִּנְיָינָא, אָמַר ט' מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּכָלִילָן בְּזֵעִיר אַנְפִּין, וּנְהִירִין מֵעַתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא. וְכֻלְּהוּ כָּלִיל כַּהֲנָא כַּד פָּרֵיס יְדוֹי לְבָרְכָא עַמָּא, וּמִשְׁתַּכְחָן דְּמִתְבָּרְכִין כֻּלְּהוּ (ס"א עלאין) עִלְּמִין בְּסִטְרָא דְּרַחֲמֵי, דְּאִתְמַשְּׁכָן מֵעַתִּיקָא טְמִירָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא. וְכָל הָנֵי כ"ב אַתְוָון, מְכִילָן סְתִימָן.

וּבֹא רְאֵה שֶׁכָּל אֵלּוּ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת (רחמים) (שכל אלו עשרים ושתים מדות הרחמים), מֹשֶׁה אָמַר אוֹתָן בְּשָׁתֵי פְּעָמִים. פַּעַם רִאשׁוֹנָה אָמַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל עַתִּיק הָעַתִּיקִים, נִסְתַּר הַכֹּל, לְהוֹרִיד אֵלֶּה לִמְקוֹם שֶׁנִּמְצָא הַדִּין, לְכָפּוֹתָם. פַּעַם שְׁנִיָּה אָמַר תֵּשַׁע מִדּוֹת רַחֲמִים שֶׁכְּלוּלִים בְּזֵעִיר אַנְפִּין, וּמְאִירִים מֵהָעַתִּיק נִסְתַּר הַכֹּל. וְכֻלָּם כּוֹלֵל הַכֹּהֵן כְּשֶׁפּוֹרֵשׂ יָדָיו לְבָרֵךְ אֶת הָעָם, וְנִמְצָאִים שֶׁמִּתְבָּרְכִים כָּל (העליונים) הָעוֹלָמוֹת בְּצַד הָרַחֲמִים שֶׁנִּמְשָׁכִים מֵהָעַתִּיק הַטָּמִיר, נִסְתַּר הַכֹּל. וְכָל הָעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ מִדּוֹת נִסְתָּרוֹת.

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ, אִלֵּין תְּלַת קְרָאֵי, וְג' שְׁמָהָן דִּתְרֵיסָר אַתְוָון כְּלִילָן לָקֳבֵלֵיהוֹן, וּבְכֻלָּא אִתְכְּוָון כַּהֲנָא. וְכָל עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי מִתְבַּסְּמָן בְּכ"ב אַתְוָון, דְּסִתְיָמִין בְּהָנֵי ג' קְרָאֵי, לְקַבֵּיל כ"ב (אתוון) מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְּכָלִיל כֹּלָּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב אָמוֹר, וְלָא אִמְרוּ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. אָמוֹר. דְּבָעֵי לְכַוְּונָא בְּכָל הָנֵי סְתִימִין, בְּכָל הָנֵי דַּרְגִּין. אָמוֹר: בְּמִלִּין סְתִימִין דְּלְעֵילָּא. אָמוֹר: חוּשְׁבָן רמ"ח אֵבְרִין דְּבָאָדָם חָסֵר חַד. מַאי טַעְמָא. דְּבְחַד תַּלְיָין כֻּלְּהוּ. וְכֻלְּהוּ מִתְבָּרְכָאן בְּהַאי בִּרְכָתָא, בְּהָנֵי תְּלַת קְרָאֵי, כְּדַאֲמָרָן. לָהֶם: לְאִתְכַּלְּלָא בְּהַאי בִּרְכָתָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

יְבָרֶכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ, אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וּשְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת שֶׁל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת הַכְּלוּלוֹת כְּנֶגְדָּם, וּבַכֹּל הִתְכַּוֵּן הַכֹּהֵן. וְכָל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מִתְבַּשְּׁמִים בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּסְתָּרוֹת בִּשְׁלֹשֶׁת הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ, כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם (אותיות) מִדּוֹת רַחֲמִים שֶׁכְּלוּלוֹת הַכֹּל. וְלָכֵן כָּתוּב אָמוֹר, וְלֹא אִמְרוּ, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אָמוֹר - שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן בְּכָל הַנִּסְתָּרִים הַלָּלוּ בְּכָל הַמַּעֲלוֹת הַלָּלוּ. אָמוֹר - בִּדְבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁל מַעְלָה. אָמוֹר - חֶשְׁבּוֹן רמ"ח אֵיבָרִים שֶׁבָּאָדָם חָסֵר אֶחָד. מָה הַטַּעַם? שֶׁבְּאֶחָד כֻּלָּם תְּלוּיִים. וְכֻלָּם מִתְבָּרְכִים בִּבְרָכָה זוֹ בִּשְׁלֹשֶׁת הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. לָהֶם - לִכְלֹל בִּבְרָכָה זוֹ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, יוֹמָא חַד יָתִיבְנָא קַמֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר בַּר רִבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁאֵילְנָא לֵיהּ, אֲמֵינָא, רִבִּי מַאי קָא חָמָא דָּוִד דְּקָאֲמַר (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ, אָדָם תִּינַח, בְּהֵמָה לָמָּה. אָמַר לֵיהּ יָאוּת שָׁאַלְתְּ, כֹּלָּא בְּמִנְיָינָא הוּא, זְכוּ אָדָם, לָא זְכוּ בְּהֵמָה.

לַמְּדָנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יוֹם אֶחָד יָשַׁבְתִּי לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, אָמַרְתִּי, רַבִּי, מָה רָאָה דָּוִד שֶׁאָמַר (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'? אָדָם מֵילָא, בְּהֵמָה לָמָּה? אָמַר לוֹ, יָפָה שָׁאַלְתָּ, הַכֹּל הוּא בְּמִנְיָן. זְכוּ - אָדָם. לֹא זְכוּ - בְּהֵמָה.

אֲמֵינָא, רִבִּי, רָזָא דְּמִלָּה קָא בָּעֵינָא. אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא אִתְמַר, וְתָא חֲזֵי, קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אָדָם, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְקָרָא לְהוּ בְּהֵמָה, וְכֹלָּא בְּחַד קְרָא, דִּכְתִיב (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי וְגוֹ'. וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי, הָא בְּהֵמָה. אָדָם אַתֶּם, הָא אָדָם. וְיִשְׂרָאֵל אִקְרוּ אָדָם וּבְהֵמָה, וּבְגִין כָּךְ אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ. וְעוֹד רָזָא דְּמִלָּה, זְכוּ אָדָם כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. לֹא זְכוּ, בְּהֵמָה אִקְרוּן. וְכֻלְּהוּ מִתְבָּרְכָן בְּשַׁעֲתָא חָדָא. אָדָם דִּלְעֵילָּא. וּבְהֵמָה דִּלְתַתָּא. וְכָל שֶׁכֵּן דְּכֹלָּא אִית בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ.

אָמַרְתִּי, רַבִּי, סוֹד הַדָּבָר אֲנִי רוֹצֶה. אָמַר לוֹ, הַכֹּל נֶאֱמַר, וּבֹא רְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרָא לְיִשְׂרָאֵל אָדָם, כְּדָגְמָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְקָרָא לָהֶם בְּהֵמָה, וְהַכֹּל בְּפָסוּק אֶחָד, שֶׁכָּתוּב וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי וְגוֹ'. (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי - הֲרֵי בְּהֵמָה. אָדָם אַתֶּם - הֲרֵי אָדָם. וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ אָדָם וּבְהֵמָה, וּמִשּׁוּם זֶה אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'. וְעוֹד סוֹד הַדָּבָר, זְכוּ - אָדָם כְּדָגְמָה שֶׁלְּמַעְלָה, לֹא זָכוּ - נִקְרָאוּ בְּהֵמָה, וְכֻלָּם מִתְבָּרְכִים בְּזֶמֶן אֶחָד - אָדָם שֶׁלְּמַעְלָה וּבְהֵמָה שֶׁלְּמַטָּה. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהַכֹּל יֵשׁ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'.

וְתָא חֲזֵי, לֵית בִּרְכָתָא לְתַתָּא אִשְׁתְּכַח, עַד דְּיִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא. וּמִדְּאִשְׁתְּכַח לְעֵילָּא אוּף לְתַתָּא אִשְׁתְּכַח, וְכֹלָּא הָכִי תַּלְיָא לְטָב וּלְבִישׁ. לְטָב, דִּכְתִיב (הושע ב) אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. לְבִישׁ, דִּכְתִיב (ישעיה כד) יִפְקֹד יְיָ עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

וּבֹא רְאֵה, הַבְּרָכָה לֹא נִמְצֵאת לְמַטָּה עַד שֶׁתִּמָּצֵא לְמַעְלָה, וּמִשֶּׁנִּמְצְאָה לְמַעְלָה - גַּם לְמַטָּה נִמְצֵאת, וְהַכֹּל תָּלוּי כָּךְ לְטוֹב וּלְרַע. לְטוֹב, שֶׁכָּתוּב (הושע ב) אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ. לְרַע, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כד) יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּגִין כָּךְ (האי תפארת פתח ביה) כְּתִיב אָמוֹר לָהֶם סְתָם, לְאִתְבָּרְכָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין, כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. דִּכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם סְתָם, לְאִתְבָּרְכָא כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, יְבָרֶכְךָ יְיָ, לְעֵילָּא. וְיִשְׁמְרֶךָ, לְתַתָּא. יָאֵר יְיָ פָּנָיו, לְעֵילָּא. וִיחֻנֶּךָּ, לְתַתָּא. יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו, לְעֵילָּא. וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגַלַּל זֶה (התפארת הזו פתח בו) כָּתוּב אָמוֹר לָהֶם סְתָם, לְהִתְבָּרֵךְ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים כֻּלָּם כְּאֶחָד, שֶׁכָּתוּב כֹּה תְבָרְכוּ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם סְתָם, לְהִתְבָּרֵךְ כֻּלָּם כְּאֶחָד.

יְבָרֶכְךָ ה' - לְמַעְלָה. וְיִשְׁמְרֶךָּ - לְמַטָּה. יָאֵר ה' פָּנָיו - לְמַעְלָה. וִיחֻנֶּךָּ - לְמַטָּה. יִשָּׂא ה' פָּנָיו - לְמַעְלָה. וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם - לְמַטָּה.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא מִתְבָּרְכָאן, בְּכ"ב אַתְוָון גְּלִיפָן דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְכְּלִיל וְסָתִים הָכָא, בְּכ"ב אַתְוָון מִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ. וְאִינּוּן רַחֲמֵי גּוֹ רַחֲמֵי, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ דִּינָא. וְלָא, וְהָכְתִיב יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, יִשָּׂא: יְסָלַק וְיַעֲבַר בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח דִּינָא כְּלָל.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כֻּלָּם מִתְבָּרְכִים כְּאֶחָד בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּכְלָל וְנִסְתָּר כָּאן, בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת כֻּלָּם מִתְבָּרְכִים. וְהֵם רַחֲמִים תּוֹךְ רַחֲמִים, שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּהֶם דִּין. וְלֹא? וַהֲרֵי כְּתוּב יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ! אָמַר רַבִּי אַבָּא, יִשָּׂא - יְסַלֵּק וְיַעֲבִיר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּצֵא דִּין כְּלָל.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא פָּרֵיס יְדוֹי, אָסִיר לֵיהּ לְעַמָּא לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, מִשּׁוּם דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בִּידוֹי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי, כֵּיוָן דְּלָא חָמָאן מַה אִכְפַּת לְהוּ, דְּהָא כְּתִיב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, בְּחַיֵּיהוֹן לָא חָמָאן, אֲבָל בְּמִיתָתְהוֹן חָמָאן. אָמַר לֵיהּ, מִשּׁוּם דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא רְמִיזָא בְּאֶצְבְּעָן דִּידוֹי, וּבְעֵי בַּר נָשׁ לְדַחֲלָא, אַף עַל גַּב דְּלָא חָמָאן שְׁכִינְתָּא, לָא בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא בִּידַיְיהוּ דְּכַהֲנֵי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכְחוּן עַמָּא חֲצִיפָאן לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא.

לָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן פּוֹרֵשׂ יָדָיו, אָסוּר לָעָם לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּיָדָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁלֹּא רוֹאִים, אֲז מָה אִכְפַּת לָהֶם, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי, בְּחַיֵּיהֶם לֹא רוֹאִים, אֲבָל בְּמִיתָתָם רוֹאִים? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ רָמוּז בְּאֶצְבְּעוֹת יָדָיו, וְצָרִיךְ הָאָדָם לְפַחֵד. אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא רוֹאֶה שְׁכִינָה, לֹא צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל הַיָּדַיִם שֶׁל הַכֹּהֲנִים, כְּדֵי שֶׁהָעָם לֹא יִמָּצֵא בְּחֻצְפָּה אֶל הַשְּׁכִינָה.

תָּאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא פָּרֵיס יְדוֹי, צְרִיכִין עַמָּא לְמֵיתַב בִּדְחִילוּ, בְּאֵימָתָא, וְלִינְדַע דְּהַהִיא שַׁעֲתָא, עִידָן רְעוּתָא אִשְׁתְּכַח בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּמִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְלֵית דִּינָא בְּכֻלְּהוּ. וְהוּא שַׁעֲתָא, דְּאִתְגְּלֵי סְתִימָא עַתִּיקָא דְּעַתִּיקִין בִּזְעֵיר אַנְפִּין וְאִשְׁתְּכַח שְׁלָמָא בְּכֹלָּא.

לָמַדְנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן פּוֹרֵשׂ יָדָיו, צָרִיךְ הָעָם לָשׁוּב בְּיִרְאָה, בְּאֵימָה, וְלָדַעַת שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה עֵת רָצוֹן נִמְצָא בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִתְבָּרְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְאֵין דִּין בְּכֻלָּם, וְהִיא הַשָּׁעָה שֶׁמִּתְגַּלֶּה הַנִּסְתָּר עַתִּיק הָעַתִּיקִים בִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְנִמְצָא שָׁלוֹם בַּכֹּל.

דף קמז:

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהָנֵי תְּלַת קְרָאֵי (דף קמ"ז ע"ב) רַ"שִׁ"יהוֹן יו"ד יו"ד יו"ד, יְ"בָרֶכְךָ יְ"אֵר יְ"שָׂא. כֻּלְּהוּ לְאַחֲזָאָה מְהֵימְנוּתָא שְׁלִימָא. וּלְאִתְבָּרְכָא מַעַתִּיקָא מַאן דְּאִצְטְרִיךְ. יו"ד יו"ד יו"ד, לְאִתְבָּרְכָא זְעֵיר אַנְפִּין מֵעַתִּיקָא דְּכֹלָּא. וּבְגִין כָּךְ יְבָרֶכְךָ יְיָ לְעֵילָּא, וְיִשְׁמְרֶךָּ הוּא לְתַתָּא, וְכֵן כֻּלְּהוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרֵאשִׁי שְׁלֹשֶׁת הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ יו"ד יוֹ"ד יוֹ"ד: יְ"בָרֶכְךָ יְ"אֵר יְ"שָׂא. כֻּלָּם לְהַרְאוֹת אֱמוּנָה הַשְׁלֵמָה, וּלְהִתְבָּרֵךְ מֵהַעֲתִּיק מִי שֶׁצָּרִיךְ. יו"ד יוֹ"ד יוֹ"ד, לְהִתְבָּרֵךְ זְעֵיר אַנְפִּין מֵעַתִּיק הַכֹּל. וּמְשׁוּם כָּךְ, יְבָרֶכְךָ ה' לְמַעְלָה, וְיִשְׁמְרֶךָ הוּא לְמַטָּה, וְכֵן כֻּלָּם.

וְתָאנֵי תְּנָא קָמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי מַאן דְּמָצָעַר בְּחֶלְמֵיהּ, לֵיתֵי בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנֵי פָּרְסֵי יְדֵיְיהוּ, וְלֵימָא רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלְּךָ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלְּךָ וְכוּ'. אֲמַאי. מִשּׁוּם דְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּכַחוּ רַחֲמֵי בְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ, וּמַאן דְּיִבְעֵי צְלוֹתֵיהּ בְּצַעֲרֵיהּ, אִתְהַפָּךְ לֵיהּ דִּינָא לְרַחֲמֵי. (במדבר ו') וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי. מַהוּ וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יְתַקְּנוּ. כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר ד) וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְאֶל מַשָּׂאוֹ. לְאַתְקָנָא בְּבִרְכָתְהוֹן כִּתְרִין דִּימִינָא לִימִינָא, וְכִתְרִין דִּשְׂמָאלָא לִשְׂמָאלָא, כַּדְקָא חָזֵי. דִּבַעְיָא דְּלָא יִטְעוּן בְּהוֹן, לְאַתְקָנָא כֻּלָּא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וְשָׁנָה הַתָּנָא לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִי שֶׁמְּצַטַּעֵר בַּחֲלוֹמוֹ, שֶׁיָּבֹא בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים פּוֹרְשִׂים יָדֵיהֶם, וְיֹאמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי שֶׁלְּךָ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלְּךָ וְכוּ'. לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה נִמְצָאִים רַחֲמִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִי שֶׁיְּבַקֵּשׁ תְּפִלָּתוֹ בְּצַעֲרוֹ, מִתְהַפֵּךְ לוֹ דִּין לְרַחֲמִים. וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי. מַה זֶּה וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יְתַקְּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר ד) וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ וְאֶל מַשָּׂאוֹ. לְהִתְתַּקֵּן בְּבִרְכָתָם כְּתָרִים שֶׁל יָמִין לִימִין, וּכְתָרִים שֶׁל שְׂמֹאל לִשְׂמֹאל כָּרָאוּי, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁלֹּא יִטְעוּ בָהֶם לְהִתְתַּקֵּן הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וְאִי יַעַבְדוּן הָכִי, מַה כְּתִיב. וַאֲנִי אֲבָרֵכֵם. לְמַאן. לְאִינּוּן כַּהֲנֵי, דִּכְתִיב, (בראשית כז) וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ. וּכְתִיב (בראשית יב) וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ. אִינּוּן מְבָרְכִין לְעַמָּא, וַאֲנָא אֲבָרֵךְ לְהוּ. וּלְפִיכָךְ כְּתִיב וְשָׂמוּ, וְלָא כְּתִיב יֹאמְרוּ, אוֹ יְזַכְּרוּ.

וְאִם יֵעָשׂוּ כָּךְ, מַה כָּתוּב? וַאֲנִי אֲבָרֵכֵם. לְמִי? לְאוֹתָם כֹּהֲנִים, שֶׁכָּתוּב (בראשית כז) וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ. וְכָתוּב (שם יב) וַאֲבָרְכָה מְבָרֲכֶיךָ. הֵם מְבָרְכִים אֶת הָעָם, וַאֲנִי אֲבָרֵךְ אוֹתָם, וּלְפִיכָךְ כָּתוּב וְשָׂמוּ, וְלֹא כָּתוּב יֹאמְרוּ אוֹ יְזַכְּרוּ.

תָּאנָא, כָּל כֹּהֵן דְּלָא רַחֲמִין לֵיהּ עַמָּא, לָא יִפְרוֹס יְדוֹי. וְעוֹבָדָא הֲוָה בְּחַד כֹּהֵן דְּקָם וּפָרִיס יְדוֹי, וְעַד דְּלָא אַשְׁלִים, אִתְעֲבִיד תִּלָּא דְּגַרְמֵי. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלָא בְּרִיךְ בַּחֲבִיבוּתָא. וְקָם אַחֵר וּפָרִיס יְדוֹי וּבָרִיךְ, וְאִתְתַּקַּן הַהוּא יוֹמָא. כָּל כֹּהֵן דְּהוּא לָא רָחִים לְעַמָּא, אוֹ עַמָּא לָא רַחֲמִין לֵיהּ, לָא יִפְרוֹס יְדוֹי לְבָרְכָא לְעַמָּא, דִּכְתִיב, (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ, אֶלָּא יְבָרֵךְ.

לַמְּדָנוּ, כָּל כֹּהֵן שֶׁלֹּא אוֹהֲבִים אוֹתוֹ הָעָם, לֹא יִפְרֹשׂ יָדָיו. וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁקָּם וּפֵרַשׂ יָדָיו, וְעַד שֶׁלֹּא הִשְׁלִים נַעֲשָׂה גַּל עֲצָמוֹת. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא בֵּרַךְ בַּחֲבִיבוּת. וְקָם אַחֵר וּפֵרַשׂ יָדָיו וּבֵרַךְ, וְהִתְתַּקֵּן אוֹתוֹ הַיּוֹם. כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ אוֹהֵב אֶת הָעָם אוֹ הָעָם לֹא אוֹהֲבִים אוֹתוֹ, לֹא יִפְרֹשׂ יָדָיו לְבָרֵךְ אֶת הָעָם, שֶׁכָּתוּב (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבֹרָךְ, אַל תִּקְרֵי יְבֹרָךְ, אֶלָּא יְבָרֵךְ.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בְּהַהוּא רָשָׁע דִּבְלְעָם, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמְסַר לֵיהּ לְבָרְכָא לְיִשְׂרָאֵל, הֲוָה מַשְׁגַּח בְּעֵינָא בִּישָׁא, בְּגִין דְּלָא יִתְקְיָים בִּרְכָתָא, וַהֲוָה תָּלֵי מִלּוֹי בְּהַהוּא עֵינָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב, (במדבר כד) נְאֻם בִּלְעָם בְּנוֹ בְעוֹר. מַאי בְּנוֹ בְעוֹר. מֵהַהוּא דְּהֲוָה סָאנֵי לְהוּ יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתוּם הָעָיִן, דְּסָתִים עֵינָא טָבָא מִנַּיְיהוּ, בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן, וְלָא יִתְקַיְּים בִּרְכָתָא.

לַמְּדְנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב בְּאוֹתוֹ בִּלְעָם הָרָשָׁע. בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְסַר לוֹ לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, הָיָה מַשְׁגִּיחַ בְּעַיִן רָעָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִתְקַיֵּם הַבְּרָכָה, וְהָיָה תּוֹלֶה דְּבָרָיו בְּאוֹתָהּ עַיִן רָעָה, שֶׁכָּתוּב (במדבר כד) נְאֻם בִּלְעָם בְּנוֹ בְעֹר. מַה זֶּה בְּנוֹ בְעֹר? מֵאוֹתוֹ שֶׁהָיָה שׂוֹנֵא אוֹתוֹ יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן, שֶׁסָּתוּם הָעַיִן טוֹב מֵהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבָּרְכוּ וְלֹא תִתְקַיֵּם הַבְּרָכָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּאִשְׁתְּכַח פְּקִיעָא (ס"א דאשתכחן פקיחא) דְּעֵינָא לְבָרְכָא, דִּכְתִיב, (דניאל ט) פְּקַח עֵינֶיךָ, בְּגִין לְבָרְכָא. וּבִרְכָתָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, הָכִי אָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְקַח עֵינוֹי עָלָךְ. וּבְהַהוּא רָשָׁע כְּתִיב, שְׁתוּם הָעָיִן. בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן עַל יְדוֹי. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּגִין כָּךְ כַּהֲנָא דְּבָרִיךְ בְּעֵינָא טָבָא, בִּרְכָתֵיהּ אִתְקַיְּים. וּדְלָא מְבָרֵךְ בְּעֵינָא טָבָא, כְּתִיב, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו, כְּלוֹמַר אַל תִּבְעוּ מִנֵּיהּ בִּרְכָתָא כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי, שֶׁנִּמְצֵאת פְּתִיחַת (שנמצאת פקיחת) עַיִן לְבָרֵךְ, שֶׁכָּתוּב (דניאל ט) פְּקַח עֵינֶיךָ, כְּדֵי לְבָרֵךְ. וּבִרְכַּת רַב הַמְנוּנָא סָבָא כָּךְ הָיָה אוֹמֵר: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִפְקַח עֵינוֹ עָלֶיךָ. וּבְאוֹתוֹ רָשָׁע כָּתוּב שְׁתֻם הָעַיִן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבָּרְכוּ עַל יָדוֹ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָכֵן צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְבָרֵךְ בְּעַיִן טוֹבָה, בִּרְכָתוֹ תִתְקַיֵּם. וְשֶׁלֹּא מְבָרֵךְ בְּעַיִן טוֹבָה, כָּתוּב (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו. כְּלוֹמַר, אַל תְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּרָכָה כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים כג) וְלֹא אָבָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמוֹעַ אֶל בִּלְעָם וגו'. לִשְׁמוֹעַ אֶל בִּלְעָם, אֶל בָּלָק מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא עָבִיד בָּלָק כֹּלָּא, מַהוּ אֶל בִּלְעָם. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהֲוָה סָתִים עֵינוֹי, בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל. תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבִלְעָם, רָשָׁע, אַתְּ סָתִים עֵינָךְ בְּגִין דְּלָא יִתְבָּרְכוּן בָּנַי. אֲנָא אַפְקַח עֵינַי, וְכָל מִלִּין דְּתֵימָא, אֶהֱפֹּךְ לְהוּ לִבְרָכָאן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיַּהֲפֹּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בֹּא רְאֵה, כָּתוּב (דברים כג) וְלֹא אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל בִּלְעָם וגו'. לִשְׁמֹעַ אֶל בִּלְעָם?! אֶל בָּלָק הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת, שֶׁהֲרֵי בָּלָק עָשָׂה הַכֹּל! מַה זֶּה אֶל בִּלְעָם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהָיָה סוֹתֵם עֵינָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבָּרְכוּ יִשְׂרָאֵל. לַמְּדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבִלְעָם: רָשָׁע, אַתָּה סוֹתֵם עֵינֶיךָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבָּרְכוּ בָּנַי - אֲנִי אֶפְקַח עֵינַי, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁתֹּאמַר, אֶהְפֹּךְ אוֹתָם לִבְרָכָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיַּהֲפֹךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ וְגוֹ'.

וְעַל דָּא כְּתִיב, טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מַהוּ מִלַּחְמוֹ. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (ויקרא כא) לֶחֶם אֱלֹהָיו מְקֻדְּשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וְגוֹ'. מַשְׁמַע דְּקֻדְּשֵׁי הַקֳּדָשִׁים לֶחֶם אֱלֹהָיו נָפַק מִנַּיְיהוּ. וּבְגִין כָּךְ כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. תַּנְיָא, כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעָלָאֵי לָא מִתְבָּרְכֵי אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַל כֵּן כָּתוּב, (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבֹרַךְ כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מַה זֶּה מִלַּחְמוֹ? כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כא) לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים וְגוֹ'. מַשְׁמָע שֶׁקָּדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, לֶחֶם אֱלֹהָיו יָצָא מִמֶּנּוּ, וְלָכֵן כִּי נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. לְמַדְנוּ כַּמָּה חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מִתְבָּרְכִים רַק בִּגְלַל יִשְׂרָאֵל.

דף קמח.

דְּתָנֵינָן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַם שֶׁל מַעֲלָה, עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם שֶׁל מַטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבֹא בְּעִיר. כְּלוֹמַר, כָּל זְמָנָא דְּשָׁכְינְתָּא הָכָא בְּגָלוּתָא, שְׁמָא דִּלְעֵילָּא לָא אִשְׁתְּלִים. וְכָל תִּקּוּנִין לָא אִתְּקָנוּ, כְּבֵיכוֹל אִשְׁתָּאַר (דף קמ"ח ע"א) שְׁמָא קַדִּישָׁא חַסְרָא.

שֶׁלְּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר. כְּלוֹמַר, כָּל זְמַן שֶׁהַשְּׁכִינָה כָּאן בַּגָּלוּת, הַשֵּׁם שֶׁלְּמַעְלָה לֹא נִשְׁתַּלֵּם, וְכָל הַתִּקּוּנִים לֹא נִתְקְנוּ, כְּבֵיכוֹל נִשְׁאַר הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ חָסֵר.

רַבִּי אַבָּא הֲוָה אָזִיל לְלוּד, פָּגַע בֵּיהּ רַבִּי זֵירָא בַּר רַב, אָמַר לֵיהּ הָא חֲמֵינָא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, וּמַאן דְּחָמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, בָּעֵי לְמֵיזַל וּלְרַהֲטָא בַּתְרָאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (הושע ו) וְנֵדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת ה'. וּכְתִיב (ישעיה ב) וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְיָ וְגוֹ'. כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה וְגוֹ'. וַאֲנָא בְּעֵינָא לְמֵהַךְ בָּתְרָךְ, וּלְמֵילַף מֵאִינּוּן מִלֵּי מְעַלְּיָיתָא, דְּאַתּוּן טַעֲמִין כָּל יוֹמָא, מֵאַדְרָא קַדִּישָׁא.

רַבִּי אַבָּא הָיָה הוֹלֵךְ לְלוֹד, פָּגַע בּוֹ רַבִּי זֵירָא בַּר רַב. אָמַר לוֹ, הֲרֵי רָאִיתִי פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, וּמִי שֶׁרוֹאֶה פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, צָרִיךְ לָלֶכֶת וְלָרוּץ אַחֲרֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (הושע ו) וְנֵדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת ה'. וְכָתוּב (ישעיה ב) וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' וְגוֹ'. כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה וְגוֹ'. וַאֲנִי רוֹצֶה לָלֶכֶת אַחֲרֶיךָ וְלִלְמֹד מֵאוֹתָם דְּבָרִים מְעֻלִּים שֶׁאַתֶּם טוֹעֲמִים כָּל יוֹם מֵהַחֶדֶר הַקָּדוֹשׁ.

מַאי דִּכְתִיב, (בראשית טו) וְהֶאֱמִין בַּיְיָ וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַשָּׁבָהּ לְאַבְרָהָם, אוֹ אַבְרָהָם לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וַאֲנָא שְׁמַעְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַשָּׁבָהּ לְאַבְרָהָם, וְלָא אִתְיְשְׁבָא בְּלִבָּאי. אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹקִימְנָא, וְלָאו הָכִי הֲוִי. תָּא חֲזֵי, וַיַּחְשְׁבֶהָ, וַיַּחְשׁוֹב לוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיַּחְשְׁבֶהָ, אַבְרָהָם וּדְאִי חֲשָׁבָהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּתַנְיָא, כְּתִיב (בראשית טו) וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, צֵא מֵאִצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ,

לָאו הַהוּא אוֹרְחָא לְמִנְדַּע שְׁמִי, אַת חָמֵי, וְאָנָא חָמֵינָא, אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד, אַבְרָהָם מוֹלִיד. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִשְׁתְּדָלוּ בְּאָרְחָא אַחֲרָא, כ"ה יְהֶיֶה זַרְעֶךָ. מַאי כ"ה. הֵיא כְּתָרָא עֲשִׂירָאָה קַדִּישָׁא דְּמַלְכָּא, לְמִנְדַּע שְׁמֵיהּ, וְהֵיא כְּתָרָא דְּדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ.

מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב, (בראשית טו) וְהֶאֱמִן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה? אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָשַׁב אוֹתָהּ לְאַבְרָהָם אוֹ אַבְרָהָם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא? וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָשַׁב אוֹתָהּ לְאַבְרָהָם, וְלֹא הִתְיַשֵּׁב בְּלִבִּי. אָמַר לוֹ, כָּךְ בֵּאַרְנוּ, וְלֹא הָיָה כָּךְ. בֹּא רְאֵה, וַיַּחְשְׁבֶהָ, לֹא כְתוּב וַיַּחְשֹׁב לוֹ, אֶלָּא וַיַּחְשְׁבֶהָ, וַדַּאי שֶׁאַבְרָהָם חָשַׁב אוֹתָהּ לְקָדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. שֶׁלְּמַדְנוּ, כָּתוּב וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, צֵא מֵאִצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ, לֹא אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ לַדַּעַת שְׁמִי, אַתָּה רוֹאֶה וַאֲנִי רוֹאֶה, אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד, אַבְרָהָם מוֹלִיד. מִכָּאן וְהָלְאָה הִשְׁתַּדְּלוּ בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת, כ"ה יְהֶיֶה זַרְעֶךָ. מַה זֶּה כ"ה? הֵיא כֶּתֶר עֲשִׂירִי הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַמֶּלֶךְ לְדַעַת אֶת שְׁמוֹ, וְהֵיא הַכֶּתֶר שֶׁהַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים מִמֶּנּוּ.

וְתָאנָא, כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ מַמָּשׁ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא חַדֵּי אַבְרָהָם, לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע שְׁמֵיהּ, וּלְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, מִשּׁוּם דְּאִתְבְּשַׂר בְּכ"ה, וְאַף עַל גַּב דְּדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ, חֶשְׁבָהּ אַבְרָהָם לְהַהוּא כְּתָרָא, אַף עַל גַּב דְּהִיא דִּינָא, כְּאִלּוּ הִיא רַחֲמֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיַּחְשְׁבֶהָ. מַאי וַיַּחְשְׁבֶהָ. לְהַהוּא כְּתָרָא. צְדָקָה רַחֲמֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כ"ה כְּתָרָא עֲשִׂירָאָה הִיא, וְאִתְקְרֵי צֶדֶק"ק, וְדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ, וְאַבְרָהָם אַף עַל גַּב דְּיָדַע דְּדִינִין מִתְעָרִין מִנָּהּ מֵהַאי צֶדֶק. הוּא חֶשְׁבָהּ צְדָקָה, דְּדִינִין לָא מִתְעָרִין מִנָּהּ, בְּגִין דְּהוּא רַחֲמֵי.

וְלָמָּדְנוּ, כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ מַמָּשׁ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שָׂמַח אַבְרָהָם לְהִסְתַּכֵּל וְלָדַעַת אֶת שְׁמוֹ וּלְהִדָּבֵק בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהִתְבַּשֵּׂר בְּכ"ה, וְאַף עַל גַּב שֶׁמִּתְעוֹרְרִים מִמֶּנָּה הַדִּינִים, חָשַׁב אַבְרָהָם לְאוֹתוֹ הַכֶּתֶר, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא דִּין, כְּאִלּוּ הִיא רַחֲמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּחְשְׁבֶהָ. מַה זֶּה וַיַּחְשְׁבֶהָ? אֶת אוֹתוֹ הַכֶּתֶר, צְדָקָה וְרַחֲמִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כ"ה הִיא כֶּתֶר עֲשִׂירִי, וְנִקְרֵאת צֶדֶק, וּמִמֶּנָּה מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים. וְאַבְרָהָם, אַף עַל גַּב שֶׁיָּדַע שֶׁמִּהַצֶּדֶק הַזֶּה מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים, הוּא חָשַׁב אוֹתָהּ צְדָקָה שֶׁלֹּא מִתְעוֹרְרִים מִמֶּנָּה הַדִּינִים, בִּגְלַל שֶׁהִיא רַחֲמִים.

תּוּ אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית כד) וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דברי הימים א כט) כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. וּכְתִיב כֹּה תְבָרְכוּ, דִּבְגִינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרֵךְ הַאי כ"ה עַל יְדָא דְּכַהֲנָא, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְיִשְׁתְּכַח בִּרְכָתָא בְּכֹלָּא וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי (ס"א כתיב) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קלד) יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וְגוֹ'. (תהלים קלה) בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַם. (במדבר ז') וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה וְגוֹ'. תָּנָא רִבִּי יוֹסֵי, בְּיוֹם שֶׁנִּכְנְסָה כַּלָּה לַחוּפָּה. בְּמַאי אוֹקִימְנָא בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה. אֶלָּא מְלַמֵּד, דְּעַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה נִכְנְסָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְכִי עַד הַשְּׁתָּא אִתְעַכָּבַת דְּלָא עַיְילַת לְדוּכְתָּהּ, וְהָכְתִיב (שמות מ) וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה.

עוֹד אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַה שֶּׁכָּתוּב (שם כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים א כט) כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. וְכָתוּב כֹּה תְבָרֲכוּ. שֶׁבִּגְלַל יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרֶכֶת הַכ"ה עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, בִּשְׁבִיל שֶׁיִּתְבָּרְכוּ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, וְתִמְצָא בְרָכָה בַּכֹּל. וְלֶעָתִיד לָבֹא (כתוב) כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (תהלים קלד) יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וְגוֹ'. (שם קלה) בָּרוּךְ ה' מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלִם. וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה וְגוֹ'. שָׁנָה רַבִּי יוֹסֵי, בְּיוֹם שֶׁנִּכְנְסָה כַּלָּה לַחֻפָּה. בַּמֶּה בֵּאַרְנוּ בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁעַל יְדֵי מֹשֶׁה נִכְנְסָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכִי עַד עַכְשָׁו הִתְעַכְּבָה שֶׁלֹּא נִכְנְסָה לִמְקוֹמָהּ, וַהֲרֵי כָּתוּב (שמות מ) וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ'? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה.

וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלַּת שֶׁל מֹשֶׁה וַדַּאי. דְּתָנֵינָן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִּכְתִיב, (תהלים סח) עֲלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי וְגוֹ'. אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (שמות ג) שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, אִזְדַּעְזַע הָהָר, אָמַר מִיכָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם תִּבְעֵי לְסִתּוֹר אָדָם. וְהָא כְּתִיב (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, וְלֵית בִּרְכָתָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא בְּמַאן דְּאִיהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאַתְּ אֲמָרְתְּ לְאִתְפָּרְשָׁא מְאִתְּתֵיהּ.

וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, וַדַּאי כַּלָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים סח) עֲלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי וְגוֹ'? אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שמות ג) שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, הִזְדַּעְזַע הָהָר. אָמַר מִיכָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֲתִרְצֶה לְסַתֵּר אָדָם? וַהֲרֵי כָּתוּב (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, וְאֵין נִמְצֵאת הַבְּרָכָה אֶלָּא בְּמִי שֶׁהוּא זָכָר וּנְקֵבָה, וְאַתָּה אוֹמֵר לְהַפְרֵד מֵאִשְׁתּוֹ?

אָמַר לֵיהּ הָא קָיֵים מֹשֶׁה פְּרִיָה וּרְבִיָה, הַשְׁתָּא אֲנָא בָּעֵינָא דְּיִתְנְסַב בִּשְׁכִינְתָּא, וּבְגִינֵיהּ יֵחוּת שְׁכִינְתָּא לְדַיְירָא עִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב עֲלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי. וּמַאי שֶׁבִי. שְׁכִינְתָּא דְּאִתְנְסִיבַת עִמָּךְ. לְקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם. בְּאָדָם לָא כְּתִיב, אֶלָּא בָּאָדָם הַיְדוּעַ לְמַעְלָה. וּבְיוֹמָא דְּנַחְתַּת שְׁכִינְתָּא, הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְנַסְּבָא בְּמֹשֶׁה נַחְתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלַּת מֹשֶׁה מַמָּשׁ.

אָמַר לוֹ: הֲרֵי קַיֵּם מֹשֶׁה פְּרִיָה וּרְבִיָה, כְּעֵת אֲנִי רוֹצֶה שֶׁיִּשָּׂא אֶת הַשְּׁכִינָה, וּבִשְׁבִילוֹ תֵּרֵד הַשְּׁכִינָה לְדוּר עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי. וּמַהוּ הַשֶּׁבִי? שְׁכִינָה שֶׁנִּשְׁאָה לְךָ. לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם. בְּאָדָם לֹא כָּתוּב, אֶלָּא בָּאָדָם הַיְדוּעַ לְמַעְלָה. וּבְיוֹם שֶׁיָּרְדָה הַשְּׁכִינָה, אוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּשְׂאָה לְמֹשֶׁה הִיא יָרְדָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלַּת מֹשֶׁה מַמָּשׁ.

דף קמח:

וּבִיהוֹשֻׁעַ דְּאַנְפֵּי סִיהֲרָא כְּתִיב, (יהושע ה) שַׁל נַעֲלֶךָ, דְּלָא אִתְפָּרַשׁ אֶלָּא בְּזִמְנִין יְדִיעָן, דְּהָא לָא אִתְנְסִיבַת עִמֵּיהּ שְׁכִינְתָּא כָּל כַּךְ, וְלָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב (יהושע ה) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ עַל פָּנָיו אַרְצָה. אֲבָל הָכָא כַּלַּת מֹשֶׁה וַדַּאי. מַתָּנוֹת בָּאָדָם, מַתְּנַת כְּתִיב, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּמָארֵיהּ בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, עַל כָּל שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא. (במדבר ז) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל

מִשֶּׁה נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם. מַהוּ לַיּוֹם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יוֹמִין דִּלְעֵילָּא, דְּאִתְחַנְּכוּ (דף קמ"ח ע"ב) לְאִתְבָּרְכָא, בְּאִינּוּן תְּרֵיסָר תְּחוּמִין, דְּמִתְפָּרְשָׁא, וְכָל חַד אִתְתָּקַן וְאִתְחַנָּךְ בְּבִרְכָתָא עַל יְדוֹי דְּאִלֵּין דִּלְתַתָּא. תָּאנָא, כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָן בְּגִין מַדְבְּחָא דִּלְעֵילָּא, וַאֲפִילּוּ תַּתָּאָה וַאֲפִילּוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מִתְבָּרְכָן.

וּבִיהוֹשֻׁעַ שֶׁפָּנָיו כִּפָּנֵי הַלְּבָנָה, כָּתוּב (יהושע ה) שַׁל נַעֲלְךָ, שֶׁלֹּא נִפְרַד אֶלָּא בִּזְמַנִּים יְדוּעִים, שֶׁהֲרֵי הַשְׁכִּינָה לֹא נִשְׁאָה לוֹ כָּל כָּךְ וְלֹא נִרְאֲתָה לוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל [על] פָּנָיו אַרְצָה. אֲבָל כָּאן כַּלַּת מֹשֶׁה וַדַּאי. מַתָּנוֹת בָּאָדָם, מַתְּנַת כָּתוּב. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁרִבּוֹנוֹ חָפֵץ בִּיקָרוֹ עַל כָּל שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם. מַהוּ לַיּוֹם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יְמִים שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁהִתְחַנְּכוּ לְהִתְבָּרֵךְ בְּאוֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר תְּחוּמִים שֶׁנִּפְרָדִים, וְכָל אֶחָד הִתְתַּקֵּן וְהִתְחַנֵּךְ בִּבְרָכָה עַל יְדֵי אוֹתָם שֶׁלְּמַטָּה. לְמַדְנוּ, כֻּלָּם מִתְבָּרְכִים בִּגְלַל מִזְבֵּחַ שֶׁלְּמַעְלָה, וַאֲפִלּוּ הַתַּחְתּוֹן, וַאֲפִלּוּ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מִתְבָּרְכִים.

דְּתַנְיָא, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵא לֹא אַקְרִיבוּ אֵלֶּין תְּרֵיסָר נְשִׂיאִין, לֹא יָכִיל עָלְמָא לְמֵיקַם קַמֵּי תְּרֵיסָר נְשִׂיאֵי יִשְׂמָעֵאל, דִּכְתִיב, (בראשית כה) שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִים לְאוּמֹתָם. מִדְּאַקְרִיבוּ אִלֵּין דְּיִשְׂרָאֵל, נָסְיבוּ שׁוּלְטָנוּתָא דְּכֻלְּהוּ, בְּגִין כָּךְ נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם.

שֶׁלְּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵא לֹא הִקְרִיבוּ שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִים אֵלּוּ, לֹא יָכֹל הָעוֹלָם לַעֲמֹד לִפְנֵי שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאֵי יִשְׁמָעֵאל, שֶׁכָּתוּב, (בראשית כה) שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִים לְאֻמֹּתָם. מִשֶּׁהִקְרִיבוּ אֵלּוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לָקְחוּ שִׁלְטוֹן שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם כָּךְ נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם.

וְכָל מַה דְּאַקְרִיבוּ, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא אַקְרִיבוּ, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן כֻּלְּהוֹן. אֵילִם שִׁשִּׁים, עַתּוּדִים שִׁשִּׁים, כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ, דִּבְסִטְרָא גְּבוּרָה. כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב וְגוֹ', וְהָא אִתְּמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַרִיק עֲלֵיהוּ בְּרָכָאן, וְצַיְית צְלוֹתְהוֹן, וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהלים קב) פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם וְגוֹ'.

וְכָל מַה שֶׁהִקְרִיבוּ, כְּדֶגְמָה שֶׁלְּמַעְלָה הִקְרִיבוּ, כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ כֻּלָּם. אֵילִם שִׁשִּׁים, עַתּוּדִים שִׁשִּׁים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ג) שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ, שֶׁבְּצַד הַגְּבוּרָה. כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב וְגוֹ', וְהֲרֵי נִתְבָּאֵר. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹרִיק עֲלֵיהֶם בְּרָכוֹת וּמַקְשִׁיב לִתְפִלּוֹתֵיהֶם, וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים קב) פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם וְגוֹ'.

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת בהעלותך

(במדבר ח') וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת וְגוֹ', רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים יט) וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחוּפָּתוֹ וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל,

דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוֹן, וְיָהֵב לְהוֹן אוֹרַיְיתָא דְקְשׁוֹט, אִילָנָא דְחַיֵּי, דְּבֵיהּ אָחִיד בַּר נָשׁ (ס"א ירית) חַיִּין לְהַאי עָלְמָא, וְחַיִּין לְעָלְמָא דְאָתֵי. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וְאָחִיד בָּהּ, אִית לֵיהּ חַיִּין (ס"א אחיד בחיין). וְכָל מַאן דְּשָׁבִיק מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, וְאִתְפְּרַשׁ מֵאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ מִתְפְּרַשׁ מֵחַיִּין, בְּגִין דְּהִיא חַיִּין, וְכָל מִלּוֹי חַיִּין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ד) כִּי חַיִּים הֵם וְגוֹ'. וּכְתִיב (משלי ג) רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְגוֹ'.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים יט) וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ וְגוֹ'. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה בָהֶם, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, עֵץ חַיִּים, שֶׁבּוֹ הָאָדָם אוֹחֵז (יורש) חַיִּים לָעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְאוֹחֵז בָּהּ, יֵשׁ לוֹ חַיִּים (אוחז בחיים). וְכָל מִי שֶׁעוֹזֵב דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וְנִפְרָד מֵהַתּוֹרָה, כְּאִלּוּ נִפְרָד מֵהַחַיִּים, מִשּׁוּם שֶׁהִיא חַיִּים, וְכָל דְּבָרֶיהָ חַיִּים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ד) כִּי חַיִּים הֵם וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם ג) רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, אִילָנָא דְחַיֵּי, אָחִיד מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וְהַאי שִׁמְשָׁא דְנָהִיר לְכֹלָּא, נָהוֹרָא דִּילֵיהּ שָׁאֲרֵי מֵרֵישָׁא, וְאִתְפַּשַּׁט בְּגוּפָא דְּאִילָנָא בְּאַרְחַ מֵישָׁר, ב' סְטָרִין אֲחִידָן בֵּיהּ, חַד לַצָּפוֹן, וְחַד לַדָּרוֹם. חַד יְמִינָא, וְחַד שְׂמָאלָא. (ואינון) בְּשַׁעֲתָא דְּשִׁמְשָׁא נָהִיר כְּמָה דְּאִתְמַר, מֵהַהוּא גּוּפָא (ס"א נופא) דְּאִילָנָא, אַתְקִיף לְדָרוֹעָא דִימִינָא, וַאֲנָהִיר בְּתוּקְפֵּיהּ. וּמִתּוּקְפֵּיהּ נָהִיר שְׂמָאלָא, וְאִתְכְּלִיל בְּנָהוֹרֵיהּ.

בֹּא רְאֵה, עֵץ הַחַיִּים אָחוּז מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וְשֶׁמֶשׁ זוֹ שֶׁמְּאִירָה לַכֹּל, אוֹרָהּ מַתְחִיל מֵהָרֹאשׁ, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּגוּף הָאִילָן בְּדֶרֶךְ יָשָׁר. שְׁנֵי צְדָדִים אֲחוּזִים בּוֹ, אֶחָד לַצָּפוֹן וְאֶחָד לַדָּרוֹם, אֶחָד יָמִין וְאֶחָד שְׂמֹאל, (והם) בְּשָׁעָה שֶׁמְּאִירָה הַשֶּׁמֶשׁ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, מֵאוֹתוֹ גּוּף (נוף) הָאִילָן, מְחַזֵּק לִזְרוֹעַ יָמִין וּמֵאִיר בְּתָקְפּוֹ, וּמִתָּקְפּוֹ מֵאִיר הַשְּׂמֹאל וְנִכְלָל בְּאוֹרוֹ.

וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, מַאן אִיהוּ חֻפָּתוֹ. דְּא אִיהוּ (שיר השירים ג) עֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ. יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, דָּא אִיהוּ רֵישָׁא דְּכָל נְהוֹרָא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר בַּקְּרָא דַּאֲבַתְרֵיהּ, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ, דָּא שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא, דְּאִקְרֵי מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם. וּכְדֵין, נָפִיק כְּחָתָן מַמָּשׁ, כַּד נָפִיק לְאַעְרָעָא לְכַלָּתֵיהּ, רְחִימָתָא דְנַפְשׁוֹי, וּפָרִישׁ דְּרוֹעוֹי, וּמְקַבֵּל לָהּ.

וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ? זֶהוּ (שיר השירים א) עֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ. יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ - זֶהוּ רֹאשׁ שֶׁל כָּל אוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּפָּסוּק שֶׁלְּאַחֲרָיו, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ. זוֹ רֵאשִׁית הַכֹּל שֶׁנִּקְרֵאת מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם. וְאָז יֹצֵא כְּחָתָן מַמָּשׁ, כְּשֶׁיּוֹצֵא לְפְגֹּשׁ אֶת כַּלָּתוֹ אֲהוּבַת נַפְשׁוֹ, וּפוֹרֵשׂ זְרוֹעוֹתָיו וּמְקַבְּלָהּ.

כְּהַאי גַּוְונָא וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, אַזְלָא שִׁמְשָׁא וְאִתְפַּשַּׁט לְגַבֵּי מַעֲרָב, כֵּיוָן דְּמַעֲרָב אִתְקְרִיב, סְטָר צָפוֹן אִתְעַר לְקַבְלֵיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְקָרִיב לְמַעֲרָב, וְזָוִיג לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ, כְּמָה דְּאִתְמַר דְּכְתִיב, (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וּלְבָתַר סְטָר דָּרוֹם דְּאִיהוּ יְמִינָא,

דְּכְתִיב וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. כְּדֵין יְשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח, לְאַנְהָרָא סִיהֲרָא וְאוֹקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, אִלֵּין בּוֹצִינִין עִלָּאִין, דְּכֻלְּהוּ נְהִירִין כַּחֲדָא מִן שִׁמְשָׁא. (חסר כאן)

כְּמוֹ זֶה וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, הוֹלֶכֶת הַשֶּׁמֶשׁ וּמִתְפַּשֶּׁטֶת לַמַּעֲרָב. כֵּיוָן שֶׁמַּעֲרָב מִתְקָרֵב, צַד צָפוֹן מִתְעוֹרֵר מִוּלוֹ בַּתְּחִלָּה, וּמִתְקָרֵב לַמַּעֲרָב, וּמְזַוֵּג אוֹתוֹ בְּמְקוֹמוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שָׂכַתּוּב (שם ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. וְאַחַר כָּךְ צַד דָּרוֹם, שֶׁהוּא יָמִין, שֶׁכָּתוּב וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי. אָז יָשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח, לְהָאִיר הַלְּבָנָה, וּפָרְשׁוּהָ. בֹּא רְאֵה, בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת - אֵלּוּ מְנוֹרוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁכֻּלָּן מְאִירוֹת כְּאַחַת מֵהַשֶּׁמֶשׁ.

דף קמט.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים פט) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, (דף קמ"ט ע"א) וְאוֹלִיף לוֹן אָרְחוֹי, לְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ, וּלְמֵיטַר פִּקּוּדֵי דְּאוֹרַיְיתָא, לְמִזְכֵּי בְּהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְקָרִיב לְהוּ בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקוּ מִמִּצְרַיִם, דְּהָא כְּדֵין אַפִּיק לוֹן מֵרְשׁוּתָא אַחֲרָא, וְסָלִיק לוֹן לְאִתְאַחֲדָא בִּשְׁמֵיהּ, וּכְדֵין אִקְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי חוֹרִין מִכֹּלָּא. דְּלָא יָתְבוּ תְּחוֹת רְשׁוּתָא אַחֲרָא, וְסָלִיק לוֹן לְאַחֲדָא בִּשְׁמֵיהּ, דְּסָלִיק עַל כֹּלָּא, דְּשַׁלִּיט עַל עִלָּאִין וְתַתָּאִין.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים פט) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה ה' בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן. הַפָּסוּק הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ, אֲבָל בּא רְאֵה, אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלִמְּדָם דְּרָכָיו לְהִתְדַּבֵּק בּוֹ, וְלִשְׁמֹר מִצְווֹת הַתּוֹרָה לִזְכּוֹת בָּהֶן לָעוֹלָם הַבָּא, וְקֵרְבָם בְּשָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, שֶׁהֲרֵי אָז הוֹצִיאָם מֵרְשׁוּת אַחֶרֶת, וְהֶעֱלָם לְהֵאָחֵז בִּשְׁמוֹ, וְאָז נִקְרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי חוֹרִין מֵהַכֹּל, שֶׁלֹּא יָשְׁבוּ תַּחַת רְשׁוּת אַחֶרֶת, וְהֶעֱלָם לְהֵאָחֵז בִּשְׁמוֹ, שֶׁעוֹלֶה עַל הַכֹּל, שֶׁשּׁוֹלֵט עַל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וּמַגּוֹ רְחִימוּתָא דִּלְהוֹן, קָרָא לוֹן (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, כְּגַוְונָא (דקדושה) עִלָּאָה (ועל דא). קָטֹל (ס"א וקטל) כָּל בְּכוֹר דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְשָׁרָא קְטִירִין וְאָסִירִין דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין, בְּגִין לְאַפָּקָא לוֹן, וְעָבִיד לוֹן בְּנֵי חוֹרִין מִכֹּלָּא. וְעַל דָּא לָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא מַלְאָךְ, וְלָא שָׂרָף, אֶלָּא אִיהוּ. וְעוֹד, דְּהָא אִיהוּ יָדַע לְאַבְחָנָא וּלְמִנְדַּע כֹּלָּא, וּלְמַשְׁרֵי אָסִירִין, וְלָאו אִינּוּן בְּרַשׁוּתָא דִּשְׁלִיחָא אַחֲרָא אֶלָּא בִּידֵיהּ.

וּמִתּוֹךְ אַהֲבָתָם קָרָא לָהֶם (שמות ז) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, כְּדֻגְמָה (של הקדשה) עֶלְיוֹנָה. (ועל זה) הָרֹג (והרג) כָּל בְּכוֹר שֶׁלְּמַעְלָה וּמַטָּה, וְהַתִּיר קְשָׁרִים וַאֲסוּרִים שֶׁל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים כְּדֵי לְהוֹצִיאָם, וַעֲשָׂאָם בְּנֵי חוֹרִין מֵהַכֹּל. וְעַל זֶה לֹא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מַלְאָךְ וְלֹא שָׂרָף, אֶלָּא רַק הוּא. וְעוֹד, שֶׁהֲרֵי הוּא יָדַע לְהַבְחִין וְלָדַעַת הַכֹּל וּלְהַתִּיר אֲסוּרִים, וְאֵינָם בִּרְשׁוּת שְׁלִיחַ אַחֵר, אֶלָּא בְּיָדוֹ.

תָּא חֲזֵי, בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַטְלָא כָּל אִינּוּן בְּכוֹרֵי כְּמָה דְּאִתְמַר, בְּשַׁעֲתָא דְּרָמַשׂ לֵילְיָא, אָתוּ מְזַמְּרִין לְזַמְּרָא קַמֵּיהּ, אָמַר לוֹן, לָאו עִידָּן הוּא דְּהָא שִׁירָתָא אַחֲרָא, מְזַמְּרִין בָּנַי בְּאַרְעָא.

בֹּא רְאֵה, בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַהֲרֹג כָּל אוֹתָם בְּכוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, בְּשָׁעָה שֶׁיָּרַד הַלַּיְלָה, בַּאוּ מְזַמְּרִים לְזַמֵּר לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם, לֹא זְמַן הוּא, שֶׁהֲרֵי שִׁירָה אַחֶרֶת מְזַמְּרִים בְּנֵי בָּא רֶץ.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּלִיג לֵילְיָא, אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין עָבַד נוּקְמִין, וְיִשְׂרָאֵל עַבְדִּין שִׁירְתָא בְּקוֹל רָם, (ס"א וישראל מזמרין ואמרין הלילא בקול רם) וּכְדֵין עָבַד לוֹן בְּנֵי חוֹרִין מִכֹּלָּא, וּמַלְאָכִין עִלָּאֵי, וְכָל מַשְׁרְיָין כֻּלְּהוּ, הֲווֹ צַיְיתִין לְהוֹן לְקַלֵּיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. בָּתַר דְּאִתְגְּזָרוּ, רְשִׁימוּ לְבָתֵּיהוֹן, מֵהַהוּא דָּמָא, וּמִדָּמָא דְּפִסְחָא, בְּתְלַת רְשִׁימִין. (שמות יב) עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת.

בְּשָׁעָה שֶׁנֶּחֱלַק הַלַּיְלָה הִתְעוֹרְרָה רוּחַ צָפוֹן, וְאָז עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְקָמוֹת, וְיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים שִׁירָה בְּקוֹל רָם, (וישראל מזמרים ואומרים הלל בקול רם) וְאָז עָשָׂאם בְּנֵי חוֹרִין מֵהַכֹּל, וּמַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים וְכָל מַרְכְּבוֹתֵיהֶם הָיוּ מַקְשִׁיבִים לָהֶם לְקוֹלוֹת יִשְׂרָאֵל. אַחַר שֶׁנִּמּוֹלוּ, רָשְׁמוּ אֶת בָּתֵּיהֶם מֵאוֹתוֹ דָּם וּמִדַּם הַפֶּסַח בִּשְׁלֹשָׁה רְשׁוּמִים: (שם יב) עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת.

מַאי טַעְמָא. הָא אוּקְמוּהָ בְּגִין דְּאִיהוּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וּמְחַבְּלָא כַּד אִיהוּ נָפִיק, וְחָמֵי הַהוּא דָּמָא דְּהָווֹ רְשִׁים עַל הַהוּא פִּתְחָא, חָייִס עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח וְגוֹ'. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי וְקָטִיל בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, וְלֹא שְׁלִיחַ אַחֲרָא, רְשִׁימָא דָּא דְּעַל פִּתְחָא לָמָּה, וְהָא כֹּלָּא גַּלֵּי קַמֵּיהּ. וְתוּ, מַהוּ וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית, וְלֹא יַשְׁחִית מִבָּעֵי לֵיהּ.

מָה הַטַּעַם? הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֹשֶׁם קָדוֹשׁ, וְהַמַּשְׁחִית כְּשֶׁהוּא יוֹצֵא וְרוֹאֶה אוֹתוֹ דָּם שֶׁהָיָה רָשׁוּם עַל אוֹתוֹ פֶּתַח, חָס עַל יִשְׂרָאֵל. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב וּפָסַח ה' עַל הַפֶּתַח וְגוֹ'. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא וְהָרַג בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא שָׁלִיחַ אַחֵר, רֹשֶׁם זֶה שֶׁעַל הַפֶּתַח לָשֶׁם מָה, וַהֲרֵי הַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו? וְעוֹד, מַה זֶּה וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית? וְלֹא יַשְׁחִית צָרִיךְ לוֹ לְהָיוֹת!

אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, דִּכְתִיב, (שמות יב) וַיְיָ הִכָּה כָל בְּכוֹר. וַיְיָ: הוּא וּבֵית דִּינוֹ. וְהַהוּא בֵּי דִּינָא הָכָא אִשְׁתְּכַח. (ס"א מכאן דבכלא) וּבְכֹלָּא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא, בְּגִין לְאִשְׁתְּזָבָא. דְּהָא כְּגַוְונָא דָּא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח מְחַבְּלָא.

אֶלָּא וַדַּאי כָּךְ הָיָה, שֶׁכָּתוּב (שם) וַה' הִכָּה כָל בְּכוֹר. וַה' - הוּא וּבֵית דִּינוֹ. וְאוֹתוֹ בֵּית דִּין כָּאן נִמְצָא. (מכאן שבכל) וּבְכֹל צָרִיךְ לְהַרְאוֹת מַעֲשֶׂה כְּדֵי לְהַנְצֵל, שֶׁהֲרֵי כְּגוֹן זֶה עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּצֵא הַמַּשְׁחִית.

הַאי בְּעוֹבָדָא, וּבִזְמָנָא דְּלָא אִצְטְרִיךְ הַאי, כְּגוֹן רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, וּמְאֵרֵיהוֹן דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא קַיְימִין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, בָּעֵינָן מִלִּין, צְלוֹתִין וּבָעוּתִין, וּבָעֵינָן לְאַחֲזָאָה עוֹבָדָא (ס"א ברוחא ונפשא) כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְהָא אִתְּמַר, וּבְמָה. בַּשּׁוֹפָר. (לאחזאה שופר) לְאַתְעָרָא שׁוֹפָר אַחֲרָא. וַאֲנָן מְפִיקִין בְּהַהוּא קָלָא, רַחֲמֵי וְדִינָא כַּחֲדָא, כֹּלָּא כַּדְקָא יָאוּת. כְּמָה דְּהַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה, אַפִּיק קָלָא דְּאִיהוּ כְּלָלָא כַּחֲדָא. וּלְאַתְעָרָא רַחֲמֵי קַאזְלִינָן,

וּלְתַבְּרָא מָאנֵי־הוֹן דְּדִינָא, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּהַאי יוֹמָא. וְכַד רַחֲמֵי מִתְעָרִין, כֻּלְּהוּ בּוּצִינִין עִלָּאִין נַהֲרִין מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא. כְּדֵין (משלי טז) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

וֶה בְּמַעֲשֶׂה, וּבִזְמַן שֶׁלֹּא צָרִיךְ אֶת וֶה, כְּמוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין, וּבַעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע עוֹמְדִים עַל יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים דְּבָרִים, תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, וּצְרִיכִים לְהַרְאוֹת מַעֲשֶׂה (ברוח ונפש) כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וּבְמֶה? בַּשּׁוֹפָר, (להראותשופר) לְעוֹרֵר שׁוֹפָר אֶחָד. וְאָנוּ מוֹצִיאִים בְּאוֹתוֹ קוֹל רַחֲמִים וְדִין כְּאֶחָד, הַכֹּל כְּרָאוּי. כְּמוֹ שֶׁלְּאוֹתוֹ שׁוֹפָר עֶלְיוֹן מוֹצִיא קוֹל שֶׁהוּא כְּלָל שֶׁל אֶחָד. וּלְעוֹרֵר רַחֲמִים אָנוּ הוֹלְכִים, וְלִשְׁבּוֹר אֶת בַּעֲלֵי הַדִּין שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בַּיּוֹם הַזֶּה. וּכְשֶׁמִּתְעוֹרְרִים הָרַחֲמִים, כָּל הַמְּנוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת מְאִירוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְאָז (משלי טז) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּכַהֲנָא (רבא) אִתְכְּוִון לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין לְתַתָּא, וַהֲוָה קָרִיב קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא כְּדֵין בּוּצִינִין עִלָּאִין נַהֲרִין, וְאִתְקְטַר כֻּלָּא כַּחֲדָא, וְחִדּוּ וְחֶדְוָותָא אִשְׁתְּכַח בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטוֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, וְעַל דָּא בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן (הגדול) מִתְכַּוֵּן לְהַדְלִיק נֵרוֹת לְמַטָּה וְהָיָה מַקְרִיב קְטֹרֶת בְּשָׂמִים, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָז מְנוֹרוֹת עֶלְיוֹנוֹת מְאִירוֹת, וְנִקְשָׁר הַכֹּל כְּאֶחָד, וְשִׂמְחָה וְחֶדְוָה נִמְצֵאת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וֶזהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, וְעַל וֶה בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יִצְחָק, הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, פָּגְעוּ בְּאִינּוּן טוּרֵי קָרְדּוֹ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, זָקַף עֵינוֹי רִבִּי אֶלְעָזָר, וְחָמֵי אִינּוּן טוּרֵי רָמָאֵי, וַהֲווּ חֲשׁוֹכָן, וְדַחֲלָן בִּדְחִילוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְאִינּוּן חַבְרַיָּיא, אִלּוּ אַבָּא הָכָא, לָא הֲוָה דְּחִילְנָא, אֲבָל כֵּיוָן דַּאֲנָן תְּלָתָא, וּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בֵּינָנָא, דִּינָא הָכָא לָא אִשְׁתְּכַח.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. פָּגְעוּ בְּאוֹתָם הָרֵי קָרְדּוֹ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הֵרִים רַבִּי אֶלְעָזָר עֵינָיו, וְרָאָה אוֹתָם הָרִים רָמִים, וְהָיוּ חֲשׁוּכִים, וּפְחָדוּ בְּפַחַד. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹתָם חֲבֵרִים, אִלּוּ אַבָּא כָּאן, לֹא הָיִינוּ פּוֹחֲדִים. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁאָנוּ שְׁלֹשָׁה וְדִבְרֵי תוֹרָה בֵּינֵינוּ, הַדִּין כָּאן לֹא נִמְצָא.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, כְּתִיב וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', עַל הָרֵי אֲרָרָט וְגוֹ', כַּמָּה חֲבִיבִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דִּבְכָל מִלָּה וּמִלָּה, אִית רָזִין עִלָּאִין, וְאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, עִלָּאָה אִיקָרֵי. וְתָנִינָן בְּתִלֵּיסָר מְכִילִין דְּאוֹרַיְיתָא, כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל, וְיָצָא מִן הַכְּלָל, לְלַמֵּד, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, כָּתוּב (בראשית ח) וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', עַל הָרֵי אֲרָרָט וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבִים דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁבְּכָל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ סוֹדוֹת ע�ֶלְיוֹנִים, וְהַתּוֹרָה כֻּלָּהּ נִקְרֵאת עֶלְיוֹנָה. וְשִׁנִּינוּ בְּשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא.

דף קמט:

דְּהָא אוֹרַיְיתָא דְּאִיהִי (דף קמ"ט ע"ב) כְּלָלָא עִלָּאָה, אַף עַל גַּב דְּנָפֵק מִנָּהּ, חַד סִפּוּר בְּעָלְמָא. וּדְאי לָא אָתֵי לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא סִפּוּר, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה מִלִּין עִלָּאִין, וְרָזִין עִלָּאִין. וְלֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. בְּגִין דְּהַהוּא סִפּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ הַהוּא עוֹבָדָא, אַף עַל גַּב דְּהוּא נָפְקָא מִכְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, לָאו לְאַחֲזָאָה עַל גַּרְמֵיהּ נָפַק בְּלָבַד, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא כְּלָלָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא נָפַק.

שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא כְּלָל עֶלְיוֹן, אַף עַל גַּב שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנָּה סִפּוּר אֶחָד בָּעוֹלָם, וַדַּאי לֹא בָּאָה לְהַרְאוֹת אֶת אוֹתוֹ סִפּוּר, אֶלָּא לְהַרְאוֹת דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים וְסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים. וְלֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ סִפּוּר שֶׁל הַתּוֹרָה אוֹ אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא יוֹצֵא מִכְּלַל הַתּוֹרָה, לֹא לְהַרְאוֹת עַל עַצְמוֹ יָצָא בִּלְבַד, אֶלָּא לְהַרְאוֹת עַל אוֹתוֹ כְּלָל עֶלְיוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ יָצָא.

כְּגוֹן הַאי דִּכְתִיב, (בראשית ח) וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט. וַדַּאי הַאי קְרָא מִכְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא נָפַק, וְאָתֵי בְּסִפּוּר דְּעָלְמָא. מַאי אִכְפַּת לָן, אִי שָׁרֵי בְּהַאי, אוֹ בְּהַאי, דְּהָא בַּאֲתַר חַד לִישָׁרֵי. אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. וְזַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְיְהִיב לְהוּ אוֹרַיְיתָא עִלָּאָה אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט. וּמַאן דְּאָמַר, דְּהַהוּא סִפּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא סִפּוּר בִּלְבַד קָאֲתֵי, תִּיפַּח רוּחֵיהּ. דְּאִי הָכִי, לָאו אִיהִי אוֹרַיְיתָא עִלָּאָה, אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט, אֶלָּא וַדַּאי אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אִיהִי אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט.

כְּגוֹן זֶה, שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט. וַדַּאי פָּסוּק זֶה יָצָא מִכְּלַל הַתּוֹרָה, וּבָא בְּסִפּוּר הָעוֹלָם. מָה אִכְפַּת לָנוּ אִם שׁוֹרֶה בָּזֶה אוֹ בָּזֶה, שֶׁהֲרֵי בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁיִּשְׁרֶה? אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. וְאַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה עֶלְיוֹנָה תּוֹרַת אֱמֶת. וּמִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאוֹתוֹ סִפּוּר שֶׁל הַתּוֹרָה, לְהַרְאוֹת עַל אוֹתוֹ סִפּוּר בִּלְבַד הוּא בָּא - תִּפַּח רוּחוֹ. שֶׁאִם כָּךְ, הֵיא אֵינָהּ תּוֹרָה עֶלְיוֹנָה, תּוֹרַת אֱמֶת, אֶלָּא וַדַּאי תּוֹרָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה הִיא תּוֹרַת אֱמֶת.

תָּא חֲזֵי, מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם, לָאו יְקָרָא דִּילֵיהּ הוּא, לְאִשְׁתַּעֵי מִלָּה דְּהֲדְיוֹטָא, כָּל שֶׁכֵּן לְמִכְתַּב לֵיהּ, וְאִי סָלִיק בְּדַעְתָּךְ, דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲווֹ לֵיהּ מִלִּין קַדִּישִׁין, לְמִכְתַּב וּלְמֶעְבַּד מִנַּיְיהוּ אוֹרַיְיתָא, אֶלָּא דְּאִיהוּ כְּנִישׁ כָּל מִלִּין דְּהֲדְיוֹטִין, כְּגוֹן מִלִּין דְּעֵשָׂו. מִלִּין דְּהָגָר. מִלִּין דְּלָבָן בְּיַעֲקֹב. מִלִּין דְּאָתוֹן. מִלִּין דְּבִלְעָם. מִלִּין דְּבָלָק. מִלִּין דְּזִמְרִי. וְכָנִישׁ לְהוּ, וְכָל שְׁאָר סִפּוּרִין דִּכְתִיבִין, וְעָבִיד מִנַּיְיהוּ אוֹרַיְיתָא.

בֹּא רְאֵה, מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם לֹא מִכְבּוֹדוֹ לְדַבֵּר דִּבְרֵי הֶדְיוֹט, כָּל שֶׁכֵּן לִכְתָבָם. וְאִם עוֹלֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁמֶּלֶךְ עֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הָיוּ לוֹ דְּבָרִים קְדוֹשִׁים לִכְתֹּב וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶם תּוֹרָה, אֶלָּא שֶׁהוּא כִּנֵּס דִּבְרֵי הֶדְיוֹטוֹת, כְּמוֹ דִּבְרֵי עֵשָׂו, דִּבְרֵי הָגָר, דִּבְרֵי לָבָן בְּיַעֲקֹב, דִּבְרֵי הָאָתוֹן, דִּבְרֵי בִלְעָם, דִּבְרֵי בָלָק, דִּבְרֵי זִמְרִי, וְכִנְּסָם, וְכָל שְׁאָר הַסִּפּוּרִים שֶׁכְּתוּבִים, וְעָשָׂה מֵהֶם תּוֹרָה.

אִי הָכִי, אֲמַאי אִקְרֵי (מלאכי ב) תּוֹרַת אֱמֶת, (תהלים יט) תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה, עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה, פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים, מִצְוַת יְיָ בָּרָה, יִרְאַת יְיָ טְהוֹרָה, מִשְׁפְּטֵי יְיָ אֱמֶת, וּכְתִיב הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב. אֶלָּיִן אִינּוּן מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. אֶלָּא וַדַּאי אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אִיהוּ אוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט, תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה. וְכָל מִלָּה וּמִלָּה, אַתְיָיא לְאַחֲזָאָה מִלִּין (אחרנין) עִלָּאִין, דְּהַהוּא מִלָּה דְּהַהוּא סִפּוּר, לָאו לְאַחֲזָאָה עַל גַּרְמֵיהּ בִּלְבַד קָא אָתְיָא, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה עַל הַהוּא כְּלָלָא קַאֲתֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

אִם כֵּן, לָמָּה נִקְרֵאת תּוֹרַת אֱמֶת, (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, עֵדוּת ה' נֶאֱמָנָה, פִּקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים, מִצְוַת ה' בָּרָה, יִרְאַת ה' טְהוֹרָה, מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת, וְכָתוּב הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב, אֶלָּה אוֹתָם דִּבְרֵי תוֹרָה? אֶלָּא וַדַּאי תּוֹרָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה הִיא תּוֹרַת אֱמֶת, תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, וְכָל דָּבָר וְדָבָר בָּא לְהַרְאוֹת דְּבָרִים (אחרים) עֶלְיוֹנִים. שֶׁאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁל אוֹתוֹ סִפּוּר לֹא לְהַרְאוֹת עַל עַצְמוֹ יָצָא בִּלְבַד בָּא, אֶלָּא לְהַרְאוֹת עַל אוֹתוֹ כְּלָל הוּא בָּא, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

תָּא חֲזֵי וַתָּנַח הַתֵּיבָה וְגוֹ'. הַאי קְרָא כַּךְ, כָּל שֶׁכֵּן אַחֲרָנִין, (ס"א האי קרא כך איהו והא אתמר) בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא תָּלֵי עַל עָלְמָא, וְדִינִין שַׁרְיָין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כּוּרְסְיֵיא דְּדִינָא לְמֵידָן עָלְמָא בְּהַהוּא כּוּרְסְיֵיא, כַּמָּה רְשִׁימִין אִתְרְשִׁימוּ בֵּיהּ, כַּמָּה פִּיתְקִין גְּנִיזִין בְּגַוֵּיהּ, בְּגוֹ אַחְמְתָא דְּמַלְכָּא, כֻּלְּהוּ סְפָרִים דְּפִתְיחוּ תַּמָּן אִתְגְּנִיזוּ, וּבְגִין כַּךְ לָא אִתְנְשֵׁי מִלָּה מִן מַלְכָּא, וְהַאי כּוּרְסְיֵיא לָא אַתְקִן, וְלָא שַׁרְיָא. אֶלָּא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, דְּאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, יוֹמָא דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא אִתְפַּקְּדוּן בֵּיהּ, כֻּלְּהוּ עֲבְרִין קַמֵּי הַהוּא כָּרְסְיֵיא. וְעַל דָּא, וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּדַאי, דְּאִיהוּ דִּינָא דְּעָלְמָא. עַל הָרֵי אֲרָרָט, אִלֵּין (סמכי כורסייא) מָארֵיהוֹן דְּדִינִין, מָארֵיהוֹן דִּיבָּבָא וִילָלָא, וְכֻלְּהוּ שְׁלִיחִין (ס"א דכלהו שכיכין) בְּהַהוּא יוֹמָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכַמָּה מָארֵי תְּרִיסִין אִתְעֲרוּ בְּהַאי יוֹמָא, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי תְּחוֹת הַהוּא כָּרְסְיֵיא, בְּדִינָא דְּעָלְמָא.

בֹּא רְאֵה, וַתָּנַח הַתֵּיבָה וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה כָּךְ, כָּל שֶׁכֵּן אֲחֵרִים, (הפסוק הזה כך הוא, והרי נתבאר) בְּשָׁעָה שֶׁדִּין תָּלוּי עַל הָעוֹלָם וְהַדִּינִים שְׁרוּיִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא דִּין לָדוּן הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ כִּסֵּא, כַּמָּה רְשׁוּמִים נִרְשָׁמוּ בוֹ, כַּמָּה פְּתָקִים גְּנוּזִים בְּתוֹכוֹ בְּתוֹךְ תֵּיק הַמֶּלֶךְ. כָּל הַסְּפָרִים שֶׁפְּתוּחִים שָׁם נִגְנְזוּ, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא נִשְׁכַּח דָּבָר מֵהַמֶּלֶךְ, וְכִסֵּא זֶה לֹא נִתְקַן וְלֹא שׁוֹרֶה אֶלָּא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין, יוֹם שֶׁבּוֹ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם נִפְקָדִים בּוֹ, כֻּלָּם עוֹבְרִים לִפְנֵי אוֹתוֹ כִּסֵּא. וְעַל זֶה וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וַדַּאי, שֶׁהוּא דִּין הָעוֹלָם. עַל הָרֵי אֲרָרָט - אִלּוּ (עמודי הכסא) בַּעֲלֵי הַדִּין, בַּעֲלֵי יְבָבָה וִילָלָה, וְכֻלָּם שְׁלוּחִים (שכלם שקטים) בְּאוֹתוֹ יוֹם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכַמָּה בַּעֲלֵי מַגָּנִים מִתְעוֹרְרִים בְּיוֹם זֶה, וְכֻלָּם עוֹמְדִים תַּחַת אוֹתוֹ כִּסֵּא בְּדִין הָעוֹלָם.

וְיִשְׂרָאֵל מְצַלָּאן צְלוֹתָא בְּהַהוּא יוֹמָא, וּבָעָאן וּמִתְחַנְּנָן קַמֵּיהּ, וְתַקְעִין בַּשּׁוֹפָר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָייֵס עֲלַיְיהוּ, וּמְהַפֵּךְ דִּינָא לְרַחֲמֵי. וְכָל עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, פָּתְחֵי וְאָמְרֵי, (תהלים פט)

אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. וְעַל דָּא בָּעֵינָא בְּהַהוּא יוֹמָא, דְּהַהוּא דְּתָקַע, דְּיָדַע עִקָּרָא דְּמִלָּה, וְיכַוּון בֵּיהּ בִּתְרוּעָה, וְיִעְבִּיד מִלָּה בְּחָכְמְתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, וְלָא כְּתִיב תּוֹקְעֵי תְרוּעָה, וְהָא אִתְּמַר.

וְיִשְׂרָאֵל מִתְפַּלְלִים תְּפִלָּה בְּאוֹתוֹ יוֹם, וּמְבַקְּשִׁים וּמִתְחַנְּנִים לְפָנָיו, וְתוֹקְעִים בַּשּׁוֹפָר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם וְהוֹפֵךְ דִּין לְרַחֲמִים, וְכָל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: (שם פט) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. וְעַל זֶה צָרִיךְ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁאוֹתוֹ שֶׁתּוֹקֵעַ שֶׁיֵּדַע עִקַּר הַדָּבָר, וִיכַוֵּן בָּהּ בִּתְרוּעָה, וְיַעֲשֶׂה הַדָּבָר בְּחָכְמָה, וְעַל זֶה כָּתוּב אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, וְלֹא כָּתוּב תּוֹקְעֵי תְרוּעָה, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר.

דף קנ.

אָזְלוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא, כַּד רָמַשׁ לֵילְיָא, סְלִיקוּ לְחַד אֲתָר, וְאַשְׁכָּחוּ חַד מְעָרְתָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לִיעוּל חַד גּוֹ מְעָרְתָא, אִי אִשְׁתְּכַח אֲתָר דְּאִיהוּ יַתִּיר מְתַתְקָן. עָאל רִבִּי יוֹסֵי, וְחָמָא מְעָרְתָא אַחֲרָא בְּגַוֵּיהּ, נְהוֹרָא דִּשְׁרָגָא בֵּיהּ, שָׁמַע חַד קָלָא דְּהַוָה אָמַר, בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. הָכָא נָטְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נְהוֹרָא, וְאָמָא עִלָּאָה (דף ק"נ ע"א) מִתְעַטְּרָא, וְכֻלְּהוּ בּוּצִינִין מֵינַהּ נָהֲרִין. בָּהּ תְּרִין טוּפְסִירִין דְּקִיקִין פַּרְחִין, שׁוּשְׁבִינִין (ס"א שבשבין) כֻּלְּהוּ קִטְרִין לְגַבֵּי עִלָּאָה, וּמִתַּמָּן לְתַתָּא.

הָלְכוּ כָּל אוֹתוֹ יוֹם. כְּשֶׁיָּרַד הַלַּיְלָה עָלוּ לְמָקוֹם אֶחָד, וּמָצְאוּ מְעָרָה אַחַת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יִכָּנֵס אֶחָד לְתוֹךְ הַמְּעָרָה, אִם נִמְצָא מָקוֹם שֶׁהוּא יוֹתֵר מְתֻקָּן. נִכְנַס רַבִּי יוֹסֵי, וְרָאָה מְעָרָה אַחֶרֶת בְּתוֹכָהּ, אוֹר הַנֵּר בָּהּ. שָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. כָּאן לְקִחָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹר, וְהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה מִתְעַטֶּרֶת, וְכָל הַנֵּרוֹת מִמֶּנָּה מְאִירִים. בָּהּ שְׁתֵּי שַׁלְהֲבוֹת דַּקִּיקוֹת פּוֹרְחוֹת, כֻּלָּם שׁוֹשְׁבִינִים (מסרגים) קְשׁוּרִים לָעֶלְיוֹנָה, וּמִשָּׁם לְמַטָּה.

שָׁמַע רִבִּי יוֹסֵי וְחַדֵּי, אָתָא לְגַבֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, נֵיעוּל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים לָן הַאי יוֹמָא, לְאִתְרַחֲשָׁא לָן בְּנִסִּין. עָאלוּ, כֵּיוָן דְּעָאלוּ, חָמוּ תְּרֵין בְּנֵי נָשָׁא, דַּהֲווֹ לָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, (תהלים לו) מַה יָקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן. קָמוּ אִלֵּין, וְיָתְבֵי כֻּלְּהוּ, וְחַדּוּ כֻּלְּהוּ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מָה יָקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים, דְּאַשְׁכַּחְנָא לְכוּ. חֶסֶד עָבַד לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּאֲתַר דָּא, הַשְׁתָּא אַדְלִיקוּ בּוּצִינִין.

שָׁמַע רַבִּי יוֹסֵי וְשָׂמַח. בָּא אֶל רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, נִכָּנֵס, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִקְדִּימָנוּ הַיּוֹם הַזֶּה לְהַרְחִישׁ לָנוּ בְּנִסִּים. נִכְנְסוּ. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ, רָאוּ שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, (תהלים לו) מַה יָקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן. קָמוּ אֵלֶּה, וְיָשְׁבוּ כֻּלָּם, וְשָׂמְחוּ כֻּלָּם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה יָקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים, שֶׁמְּצָאנוּ אֶתְכֶם. חֶסֶד עָשָׂה לָנוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמָקוֹם זֶה. עַכְשָׁו הַדְלִיקוּ נֵרוֹת.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר. (במדבר ח') בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, בְּאַדְלָקוּתָךְ. דְּהָא כַּחֲדָא אִתְעֲבִיד עַל יְדָא דְּכַהֲנָא תְּרֵין פּוּלְחָנִין. דְּאִינּוּן קִשּׁוּרָא חֲדָא. וּמַאן אִינּוּן. שֻׁמָּן

וּקְטֹרֶת. כְּדְכְתִיב, (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. דִּכְתִיב, (שמות ל) וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן וְגוֹ'. וּכְתִיב וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה. מַאי שְׁנָא הָכָא בְּהֵטִיבוֹ, וּמַאי שְׁנָא הָתָם וּבְהַעֲלוֹת. אֶמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֹּלָּא חַד מִלָּה.

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת, בְּהַעֲלֹתְךָ מַמָּשׁ, בְּהַדְלָקָתְךָ. שֶׁהֲרֵי כְּאַחַת נַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי הַכֹּהֵן שְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, שֶׁהֵן קֶשֶׁר אֶחָד, וּמֵהֵן? שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, שֶׁכָּתוּב (שמות ל) וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן וְגוֹ'. וְכָתוּב וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה. מַה שׁוֹנֶה כָּאן בְּהֵיטִיבוֹ, וּמַה שׁוֹנֶה שָׁם וּבְהַעֲלֹת? אֶמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּהֵטִיבוֹ: כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים א) כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ מִיָּיִן. טוֹבִים: רָווּי חַמְרָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ירמיה מד) וַנִּשְׁבְּעָה לֶחֶם וַנִּהְיֶה טוֹבִים. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, הֲטָבָה מַמָּשׁ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָמִיד. וּבְהַעֲלוֹת, דְּהָא בְּזִמְנָא דְּאִתְשַׁקְיָין וְאִתְרְוְיָין מַשְׁקְיוּ דְנַחֲלָא, כְּדֵין עִלָּאִין עִלּוֹיָא, וּבְרָכָאן (ס"א עלאין מתתאין) אִשְׁתַּכְּחוּ בְּכֻלְּהוּ, וְחַדּוּ בְּכֹלָּא. וְעַל דָּא וּבְהַעֲלוֹת.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּהֵיטִיבוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים א) כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן. טוֹבִים - רְוּוֵי יַיִן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה מד) וַנִּשְׁבְּעָה לֶחֶם וַנִּהְיֶה טוֹבִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הֲטָבָה מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָמִיד. וּבְהַעֲלֹת, שֶׁהֲרֵי בִּזְמַן שֶׁמַּשְׁקִים וּמֵרְוִים מֵהַשְׁקָאַת הַנַּחַל, אָז עֶלְיוֹנִים מִתְעַלִּים, וּבְרָכוֹת (עליונות ותחתונות) נִמְצָאוֹת בְּכֻלָּם, וּשְׂמֵחִים בַּכֹּל. וְעַל זֶה וּבְהַעֲלֹת.

רִבִּי אֶחָא אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דַּעֲמִיקָא דְּכֹלָּא נָהִיר, (ס"א דסתימא דכלא נהיר) נָהִיר בְּנַחֲלָא. וְנַחֲלָא, נָגִיד (ס"א נהיר) בְּאֹרַח מֵישָׁר לְאַשְׁקָאָה כֹּלָּא. כְּדֵין כְּתִיב, בְּהַעֲלוֹת (נ"א בהטיבו) בְּגִין דְּהָא מֵעוּמְקָא דְּכֹלָּא נָפְקֵי, בְּהַעֲלוֹת דְּאַתֵּי מִסִּטְרָא עִלָּאָה, (בראשית כ"א א') דְּעַמִּיקָא (ס"א דסתימא) דְּכֹלָּא, דְּאִקְרֵי מַחֲשָׁבָה. וְכֹלָּא חַד מִלָּה, וּכְדֵין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְבָּרְכָא, וּבְרָכָאן אִשְׁתַּכְּחֵי בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין.

רַבִּי אֶחָא אָמַר, בְּשַׁעְתָּא שֶׁעֻמָּק הַכֹּל מֵאִיר, (שסתום הכל מאיר) מֵאִיר בַּנַּחַל, וְהַנַּחַל שׁוֹפֵעַ (מאיר) בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לְהַשְׁקוֹת הַכֹּל, וְאָז כָּתוּב בְּהַעֲלֹת (בהיטיבו), מִשּׁוּם שֶׁזֶּה יוֹצֵא מֵעֹמֶק הַכֹּל. בְּהַעֲלֹת, שֶׁבָּא מִצַּד עֶלְיוֹן שֶׁל עֹמֶק (של סתום) הַכֹּל שֶׁנִּקְרָא מַחֲשָׁבָה. וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד. וְאָז כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרֶכֶת, וּבְרָכוֹת נִמְצָאוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, כְּתִיב (מלכים א ח) בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבוּל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים. בֵּית זְבוּל, בֵּית זְבוּל וַדַּאי, כַּד אִתְפְּקָדוּ בִּידָהָא, כָּל גִּנְזֵי מַלְכָּא, וְשַׁלְטָא בְּהוּ. כְּדֵין אִקְרֵי בֵּית זְבוּל. וְרָקִיעַ חַד אִית דְּאִקְרֵי זְבוּל, דְּהָא דָּא אַשְׁכַּח לְקַבְּלָא בִּרְכָאן, וּלְסַדְּרָא כֹּלָּא, וְהַאי אִקְרֵי בֵּית זְבוּל.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, כְּתוּב (מלכים א ח) בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית זְבֶל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים. בֵּית זְבֶל, בֵּית זְבוּל וַדַּאי. כְּשֶׁנִּפְקְדוּ בְיָדֵיהּ כָּל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ וְשׁוֹלֶטֶת בָּהֶם, אָז נִקְרָא בֵּית זְבוּל. וְרָקִיעַ אֶחָד יֵשׁ שֶׁנִּקְרָא זְבוּל, שֶׁהֲרֵי זֶה נִמְצָא לְקַבֵּל בְּרָכוֹת וּלְסַדֵּר הַכֹּל, וְזֶה נִקְרָא בֵּית זְבוּל.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים לג) וְלִזְבוּלֵן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאָהָלֶיךָ, מִלַּמֵּד דְּאִשְׁתְּתָפוּ כַּחֲדָא. דְּא נָפִיק וְאָנַח קָרְבָא, וְדָא יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְדָא יָהִיב חוּלָקָא לְדָא, וְדָא יָהִיב חוּלָקָא לְדָא. בְּחוּלָקֵיהּ דִּזְבוּלוּן יַמָּא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִקְרֵי יָם כִּנֶּרֶת. וְהָכִי אִתְחֲזֵי, בְּגִין דְּהָא תְּכֵלֶת נָפִיק מִתַּמָּן, וְאוֹקְמוּהָ, דְּהָא לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, יָם כִּנֶּרֶת לְעֵילָּא, יָם כִּנֶּרֶת לְתַתָּא. תְּכֵלֶת לְעֵילָּא, תְּכֵלֶת לְתַתָּא, וְכֹלָּא בַּאֲתָר חַד.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (דברים לג) וְלִזְבוּלֵן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאָהָלֶךָ. מִלַּמֵּד שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ כְּאֶחָד. זֶה יוֹצֵא וְעוֹרֵךְ קְרָב, וְזֶה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְזֶה נוֹתֵן חֵלֶק לָזֶה, וְזֶה נוֹתֵן חֵלֶק לָזֶה. בְּחֵלֶק זְבוּלוּן הַיָּם, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת יָם כִּנֶּרֶת. וְכָךְ רָאוּי, מִשּׁוּם שֶׁתְּכֵלֶת זוֹ יוֹצֵאת מִשָּׁם, וּפֵרוּשׁוֹהִי, שֶׁהֲרֵי לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. יָם כִּנֶּרֶת לְמַעְלָה - יָם כִּנֶּרֶת לְמַטָּה, תְּכֵלֶת לְמַעְלָה - תְּכֵלֶת לְמַטָּה, וְהַכֹּל בְּמָקוֹם אֶחָד.

וְעַל דָּא יָרִית זְבוּלוּן, לְמֵיפַּק לְאַגְּחָא קְרָבָא, וּמְנָלָן דְּהָכִי הוּא. דִּכְתִיב, (דברים לג) עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק. זִבְחֵי צֶדֶק וַדַּאי. מַאי טַעְמָא. כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ. וְיִשָּׂשכָר חוּלָקֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְיָהִיב לְזְבוּלוּן חוּלָקָא דְּאוֹרַיְיתָא וַדַּאי, וְעַל דָּא אִשְׁתְּתָפוּ כַּחֲדָא, לְאִתְבָּרְכָא זְבוּלוּן מִיִּשָּׂשכָר, דְּבִרְכָתָא דְּאוֹרַיְיתָא, הִיא בִּרְכָתָא דְּכֹלָּא.

וְעַל זֶה יָרַשׁ זְבוּלוּן, לָצֵאת לַעֲרֹךְ קְרָב. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁכָּךְ זֶה? שֶׁכָּתוּב (שם) עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק. זִבְחֵי צֶדֶק בְּוַדַּאי. מָה הַטַּעַם? כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ. וְיִשָּׂשכָר חֶלְקוֹ בַּתּוֹרָה, וְנוֹתֵן לִזְבוּלוּן חֵלֶק שֶׁל הַתּוֹרָה בְּוַדַּאי. וְעַל זֶה הִשְׁתַּתְּפוּ כְּאֶחָד, לְהִתְבָּרֵךְ זְבוּלוּן מִיִּשָּׂשכָר, שֶׁבִּרְכַּת הַתּוֹרָה הִיא בִּרְכַּת הַכֹּל.

דף קנ:

רַבִּי אַבָּא אָמַר, אַחֲסַנְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא וַדַּאי הָכִי הוּא, וְדַרְגָּא דָּא שְׁתִיתָאָה יָהִיב אֲגַר (ס"א חד שתיתאה יהיב אגר) אוֹרַיְיתָא, וְאַחֲסִין לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַחֲסִין חִוָּורָא לִתְכֶלְתָּא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, מַשְׁיְכִיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן, דְּיִשְׁתְּמוֹדָעָן גַּוְונֵי, דְּהָא כְּדֵין אִקְרֵי בֹּקֶ"ר, וְחִוָּורָא אִתֵּי לְעָלְמָא, וּתְכֶלְתָּא אִתְעֲבַר. וְעַל דָּא כָּל קִרְבִין דְּמַלְכָּא, וְכָל זַיְינֵי מַלְכָּא בִּידָהָא אִתְמְנָן, וְהָא אוֹקִימְנָא. (חסר תחילת המאמר ועיין פרשת וילך רפ"ו ע"א) (במדבר כא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, בְּאֵר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. חָפָרוּהָ שָׂרִים, דָּא אַבָּא וְאִמָּא, דְּאוֹלִידוּ לָהּ. כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אִלֵּין אָבָהָן. דִּכְתִיב, (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְגוֹ'. בְּגִין (דף ק"נ ע"ב) לְאִתְבָּרְכָא מִנְּהוֹן, עַל יְדֵי דְּדַרְגָּא חַד, וּמַנּוֹ. צַדִּיק דְּקָאִים עָלָהּ. וְעַל דָּא אַמְרֵינָן, כַּד הַאי בְּאֵר נַטְלָא, בְּסִיוּעָא דַּאֲבָהָן נַטְלָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, יֶרֶשֶׁת הַתּוֹרָה בְּוַדַּאי כָּךְ הִיא, וְדַרְגָּה שִׁשִּׁית זוֹ נוֹתֶנֶת שָׂכָר (ששית אחת נותנת שכר) תּוֹרָה, וּמוֹרִישָׁה לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מוֹרִישׁ הַלָּבָן לַתְּכֵלֶת. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, (ברכות א) מַשְׁיְכִיר בֵּין תְּכֵלֶת

לְלֵבָן, שֶׁיִּוָּדְעוּ הַגְּוָנִים, שֶׁהֲרֵי אָז נִקְרָא בֹּקֶ"ר, וַהֲלֹבֶן בָּא לָעוֹלָם, וְהַתְּכֵלֶת נֶעֱבַר. וְעַל זֶה כָּל קְרֻבוֹת הַמֶּלֶךְ וְכָל כְּלֵי זֵין הַמֶּלֶךְ נִמְנוּ בְּיָדֵיהּ, וַהֲרֵי בְּאַרְנוּ. בְּאֵר חֶפְרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם. בְּאֵר - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. חֶפְרוּהָ שָׂרִים - זֶה אַבָּא וְאִמָּא שֶׁהוֹלִידוּ אוֹתָהּ. כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם - אֵלּוּ הָאָבוֹת, שֶׁכָּתוּב (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְגוֹ'. בִּשְׁבִיל לְהִתְבָּרֵךְ מֵהֶם עַל יְדֵי דַּרְגָּה אַחֶרֶת. וּמִי הַדַּרְגָּה? צַדִּיק שֶׁעוֹמֵד עָלֶיהָ. וְעַל זֶה אָמְרוּ, כְּשֶׁבְּאֵר זוֹ נוֹטֶלֶת - בְּסִיּוּעַ הָאָבוֹת נוֹטֶלֶת.

וְאִקְרֵי בְּאֵר, וְאִקְרֵי יָם. אִקְרֵי בְּאֵר, בְּשַׁעֲתָא דְּיִצְחָק נָפַק מִזַּיְינָא מִסְטָרָא דְּאִימָּא, וְאָתֵי לְאַמְשָׁכָא אֲבַתְרָא דְּדָא, וּמַלֵּי לָהּ, כְּדֵין אִקְרֵי בְּאֵר דְּיִצְחָק. בְּאֵר דְּמַרְיָם. וְהָא אוּקְמוּהָ. יָם כַּד אִתְנַהֲרָא מִנְּהָרָא עִלָּאָה דְּאַבָּא, כְּדֵין אִקְרֵי יָם, דְּנַחֲלִין אַזְלִין לְגַוָּהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא.

וְנִקְרֵאת בְּאֵר, וְנִקְרֵאת יָם. נִקְרֵאת בְּאֵר בְּשָׁעָה שֶׁיִּצְחָק יוֹצֵא מִזַּיְין מִצַּד אִמָּא וּבָא לְהִמְשִׁיךְ אַחֲרֵי זֶה וּמְמַלֵּא אוֹתָהּ, אָז נִקְרֵאת בְּאֵר יִצְחָק, בְּאֵר מִרְיָם, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ. יָם, כְּשֶׁמְּאִירָה מֵאוֹר עֶלְיוֹן שֶׁל אַבָּא, אָז נִקְרֵאת יָם, שֶׁנְּחָלִים הוֹלְכִים לְתוֹכָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא.

וּמִיּוֹמָא דְּגָלְתָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, כְּתִיב (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ, דָּא צַדִּיק. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד וְגוֹ'. דְּהוּא הֲוָה נָהָר עִלָּאָה וְיַקִּירָא, דְּעָיֵיל בְּגַוָּהּ, וְהוּא כְּנִישׁ כָּל אינּוּן נַהֲרִין וּנְחָלִין, דְּנַגְדִּין מִנְּגִידוּ דְּהַהוּא נָהָר קַדִּישָׁא, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין, דְּנָגִיד וְנָפִיק מֵעֵדֶן עִלָּאָה, וְהוּא עָיֵיל בְּגַוָּהּ וּמַלֵּי אַגְמָהָא, וּמִתַּמָּן יָרְתִין עָלְמִין כֻּלְּהוּ (אתנזו וירתין) בִּרְכָן בְּכוּלָּא.

וּמִיּוֹם שֶׁגָּלְתָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, כָּתוּב (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ - זֶה צַדִּיק. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד וְגוֹ'. שֶׁהוּא הָיָה נָהָר עֶלְיוֹן וּמְכַבֵּד שֶׁנִּכְנָס לְתוֹכָהּ, וְהוּא כּוֹנֵס כָּל אוֹתָם נְהָרוֹת וּנְחָלִים שֶׁשּׁוֹפְעִים מִשָּׁפַע אוֹתוֹ נָהָר קָדוֹשׁ שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים מֵימָיו לְעוֹלָמִים, שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֵדֶן הָעֶלְיוֹן, וְהוּא נִכְנָס לְתוֹכָהּ וּמְמַלֵּא אֲגַמָּיהּ, וּמִשָּׁם יוֹרְשִׁים כָּל הָעוֹלָמוֹת (נזונו ויורשים) בְּרָכוֹת בַּכֹּל.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְבָּרְכָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עָלְמִין כֻּלְּהוּ אִתְבָּרְכָן, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, יַנְקִין וּמִתְבָּרְכָן בְּגִינָהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא דְּהִיא אַגָּנָא עֲלַיְיהוּ, דְּיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְבָּרֶכֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כָּל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים, וְיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה יוֹנְקִים וּמִתְבָּרְכִים בְּגָלָלָהּ. וְהֲרֵי בֵּאַרְנוּ שֶׁהִיא מְגִנָּה עַל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

כְּתִיב (שמות יד) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ וְגוֹ'. מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּהַהִיא שַׁעֲתָא, בְּסִיּוּעַ דַּאֲבָהָן נַטְלָא. וְכַד אִינּוּן מִשְׁתַּכְּחִין לְגַבָּהּ, כֹּלָּא מִשְׁתַּכְּחֵי. וּבְגִין כָּךְ אִתְמְסַר בְּאִלֵּין קְרָאֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּכָלִיל בְּהוֹן אֲבָהָתָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. חַד קְרָא כְּסִדְרָא, וְחַד לְמַפְרֵעַ, וְחַד כְּסִדְרָא.

כְּתוּב (שמות יד) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ וְגוֹ'. מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ שֶׁאוֹתָהּ שְׁעָה בְּסִיּוּעַ הָאָבוֹת לוֹקַחַת. וּכְשֶׁהֵם נִמְצָאִים אֲצָלָהּ, הַכֹּל נִמְצָאִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִמְסָר בְּפִסּוּקִים אֵלּוּ שָׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁכּוֹלֵל בָּהֶם הָאָבוֹת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. פָּסוּק אֶחָד כַּסֵּדֶר, וְאֶחָד לְמַפְרֵעַ, וְאֶחָד כַּסֵּדֶר.

וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ וְגוֹ', דָּא כְּסִדְרָא בְּגִין דְּאַבְרָהָם אִשְׁתְּכַח הָכָא, וְכָל אִינּוּן דְּאָתוּ מִסְּטָרֵיהּ, וְעַל דָּא אִיהוּ כְּסִדְרָא כְּגַוְונָא דָּא. (אמר המגי"ה כאן מצאתי כתוב פסוק ויסע כסדר כל אות ואות בבית אחד במרובע עם זה הלשון ותמצאם כולם בסוף ח"ב בסוף שמות)

וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ וְגוֹ' - זֶה כַּסֵּדֶר, מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם נִמְצָא כָּאן וְכָל אוֹתָם שֶׁבָּאִים מִצִּדּוֹ, וְעַל כָּךְ הוּא כַּסֵּדֶר כְּמוֹ זֶה.

הָכָא אִתְעָטַר אַבְרָהָם בְּעִטְרוֹי, וְאַעְטַר לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִלֵּין אַתְוָון כֻּלְּהוּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, לְמֵיהַךְ בֵּימָמָא. דִּכְתִיב (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיִּסַּע, אֵימָתַי נָטְלִין בְּמַטְלָנְיֵיהוּ, הֲוֵי אֵימָא בֵּימָמָא, כַּד נָהִיר שִׁמְשָׁא. וְדָא חַד קְרָא דְּאִיהוּ בְּשִׁבְעִין וּתְרִין אַתְוָון.

כָּאן הִתְעַטֵּר אַבְרָהָם בְּעִטָּרוֹתָיו וְעִטֵּר אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹתִיּוֹת אֵלּוּ כֻּלָּן בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לְלֶכֶת בַּיּוֹם, שֶׁכְּתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. וְעַל זֶה כְּתוּב וַיִּסַּע. אֵימָתַי לוֹקְחִים בַּמַּשְׂאוֹתֵיהֶם? הֱוֵה אוֹמֵר בַּיּוֹם, כְּשֶׁמַּאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, וְזֶהוּ פָּסוּק אֶחָד שֶׁהוּא בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

תְּנֵינָא דְּיִצְחָק, הָכִי נָמֵי דְּאִשְׁתְּכַח בְּע"ב אַתְוָון, לְאִשְׁתַּכְחָא בְּדִינָא לְגַבֵּי מִצְרָאֵי וּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרִים וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, לָקֳבֵיל אִלֵּין וְלָקֳבֵיל אִלֵּין. וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ, דְּהָכִי הוּא יוֹמָא דְּיִצְחָק, דְּעִיבָא הֲוֵי, עֲנָנָא וַחֲשׁוֹכָא מַנִּיהּ הוּא. וּבְגִין כַּךְ סְדוּרָא דְּאַתְוָון לְמַפְרֵעַ, (באורחא עקימא) וְלָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, כְּגַוְונָא דָּא. (כאן מצאתי כתוב פסוק ויבא למפרע כל אות ואות בבית אחד במרובע עם זה הלשון)

שְׁנֵי שֶׁל יִצְחָק, כָּךְ גַּם שֶׁנִּמְצָא בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, לְהִמָּצֵא בְּדִין לְגַבֵּי הַמִּצְרִים וּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. וְעַל זֶה כָּתוּב וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרִים וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, לְמוּל אֵלֶּה וּלְמוּל אֵלֶּה. וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ, שֶׁכָּךְ הוּא יוֹם שֶׁל יִצְחָק, שֶׁמֵּעָנָן הָיָה, עָנָן וְחֹשֶׁךְ מִמֶּנּוּ הוּא. וּמִשּׁוּם כָּךְ סִדּוּר הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרֵעַ, (בדרך עקם) וְלֹא בְּדֶרֶךְ יָשָׁר כְּמוֹ זֶה.

וְעַל דָּא אַתְוָון כֻּלְּהוּ לְמַפְרֵעַ, דִּכְתִיב וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ, דְּכֵיוָן דְּעָאל יִצְחָק בְּדִינוֹי, לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה. כְּתִיב זֶה אֶל זֶה, אִינּוּן דְּאָתוּ מִסְּטָרָא דְּאַבְרָהָם, לָא קָרִיבוּ דָּא בְּדָא. דְּהָא לָא יַכְלִין, בְּגִין דְּהַאי בְּאֵר אִתְדַּבְּקָא בְּיִצְחָק. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַיָּאֶר אֶת הַלָּיְלָה. דְּכַד אִתְמַלְיָיא לְאִתְחַבָּרָא (ס"א לאתקפא) בְּיִצְחָק, לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה, וְלָא יָכִיל לְקָרְבָא. עַד דְּאָתָא יַעֲקֹב, וְאִתְחַבָּר בְּאַבְרָהָם, וְנָטַל לְיִצְחָק, וְשָׁארִי לֵיהּ בְּאֶמְצָעִיתָא, כְּדֵין אִתְקְשַׁר מְהֵימְנוּתָא דָּא בְּדָא וְדָא בְּדָא, וְאִשְׁתְּזִיבוּ יִשְׂרָאֵל.

וְעַל זֶה כָּל הָאוֹתִיּוֹת לְמִפְרַע, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס יִצְחָק בְּדִינָיו, לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה. כְּתוּב זֶה אֶל זֶה. אוֹתָם שֶׁבָּאוּ מִצַּד אַבְרָהָם לֹא קָרְבוּ זֶה לָזֶה, שֶׁהָרֵי לֹא יָכְלוּ, מִשּׁוּם שֶׁבָּאֵר זוֹ נִדְבָּקָה בְּיִצְחָק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּאֶר אֶת הַלַּיְלָה. שֶׁכְּשֶׁהִתְמַלְּאָה לְהִתְחַבֵּר (להתחזק) בְּיִצְחָק, לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה וְלֹא יָכֹל לְהִתְקָרֵב, עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב וְהִתְחַבֵּר בְּאַבְרָהָם, וְלָקַח אֶת יִצְחָק וְשָׂם אוֹתוֹ בָּאֶמְצַע, וְאָז הִתְקַשְּׁרָה הָאֱמוּנָה זֶה בָּזֶה וְזֶה בָּזֶה, וְנִצָּלוּ יִשְׂרָאֵל.

וְתָנִינָן, בַּאֲתָר דַּאֲבָהָתָא אִשְׁתַּכְחֵי, שְׁאַר צַדִּיקַיָּיא מִשְׁתַּכְחֵי גַּבַּיְיהוּ, וְעַל דָּא שְׁמָא דָּא, סְלִיק לְסִטְרִין אַחֲרָנִין מִתְפָּרְשָׁן, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ נָפְקִין לְאָרְחָא חַד.

וְשָׁנִינוּ, בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָאִים הָאָבוֹת, שְׁאָר הַצַּדִּיקִים נִמְצָאִים אִתָּם, וְעַל זֶה שֵׁם זֶה עוֹלֶה לִצְדָדִים אֲחֵרִים מְפֹרָדִים, אַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם יוֹצְאִים לְדֶרֶךְ אֶחָד.

דף קנא.

כַּד נַהֲרָא הַאי בְּאֵ"ר מִסְטָרָא דְּיִצְחָק, וְאִתְקְשַׁר בֵּיהּ, אִתְעֲבִיד יַמָּא רַבָּא תַּקִּיפָא, וְגַלְגְּלִין תַּקִּיפִין, סַלְּיקִין וְנָחְתִין בְּזַעַף וְרוּגְזָא בְּתָקִיפוּ, נָטִיל לְעֵילָּא, (דף קנ"א ע"א) סָלִיק, וְנָחִית לְתַתָּא, אַבְרָהָם אָתֵי לְקָבְלָא (ס"א לקבליה), וּמְגוֹ רוּגְזָא וְעָפָא וְחֵימָתָא וּתְקִיפוּ, זֶה אֶל זֶה לָא הֲווֹ מִתְקָרְבִין, עַד דְּאָתָא יַעֲקֹב, וְשָׁכִיךְ רוּגְזָא, וּמָאִיךְ וְתָבַר גַּלְגַּלֵּי יַמָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות יד) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְיָ אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה וְגוֹ'. מַאי בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה. דָּא רוּחַ יַעֲקֹב, עַזָּה תַּקִּיף לְקָבְלֵיהּ, לְתַבְרָא רוּגְזָא דְּהַאי יַמָּא. וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם (נ"א הוא) אָרִיךְ יַמָּא מֵימֵי רוּגְזִין, וְאִתְפַּלִּיגוּ מַיָּא לְסִטְרָא דְּאַבְרָהָם וּלְסִטְרָא דְּיַעֲקֹב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא. וְעַל דָּא אַתְוָון כֻּלְּהוּ בְּאֹרַח מֵישָׁר כַּדְּקָא יָאוּת. (כאן היה כתוב פסוק ויט כסדר כל אות ואות בבית אחד במרובע עם זה הלשון)

כְּשֶׁמְּאִירָה בְּאֵ"ר זוֹ מִצַּד יִצְחָק וְנִקְשֶׁרֶת בּוֹ, נַעֲשֶׂה יָם הַגָּדוֹל תַּקִּיף, וְגַלִּים חֲזָקִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּזַעַף וְרוֹגֶז בְּתַקִּיפוּת, נוֹטֵל לְמַעְלָה, עוֹלֶה, וְיוֹרֵד לְמַטָּה. אַבְרָהָם בָּא מוּלוֹ (כנגדו), וּמִתּוֹךְ רֹגֶז וְזַעַף וְחֵמָה וְתַקִּיפוּת זֶה אֶל זֶה לֹא הָיוּ מִתְקָרְבִים, עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב וְשׁוֹכֵךְ הָרֹגֶז, וּמֵמִיךְ וְשׁוֹבֵר גַּלֵּי הַיָּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יד) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה וְגוֹ'. מַה זֶּה בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה? זוֹ רוּחַ יַעֲקֹב, עַזָּה, תַּקִּיפָה לְמוּלוֹ לִשְׁבֹּר רֹגֶז יָם זֶה. וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם, (הוא) רוֹכֵן הַיָּם מִמֵּי רֹגֶז, וְנֶחְלְקוּ הַמַּיִם לְצַד אַבְרָהָם וּלְצַד יַעֲקֹב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם, לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, וְעַל כָּךְ כָּל הָאוֹתִיּוֹת בְּדֶרֶךְ יָשָׁר כְּרָאוּי.

אִלֵּין אַתְוָון בְּאֹרַח מֵישָׁר, בִּסְטַר דְּיַעֲקֹב, וְכָל אִינּוּן דְּאָתוּ מִסִּטְרֵיהּ, וְכַד אָתָא יַעֲקֹב, אִתְחַבָּר בְּאַבְרָהָם, וְנָטַל לְיִצְחָק, וְשָׁארִי לֵיהּ בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּדֵין אִתְקְשַׁר מְהֵימְנוּתָא דָּא בְּדָא וְדָא בְּדָא. וְעַל דָּא, עוֹבָדָא בְּתִקוּנָא בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּזִוּוּגָא דַּאֲבָהָן אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּאִיהוּ קִשׁוּרָא חַד, קִשׁוּרָא מְהֵימָנָא, לְמֶהֱוִי רְתִיכָא שְׁלֵימְתָא. וּבְזִוּוּגָא דַּאֲבָהָן כַּחֲדָא, אִתְעֲבִיד כֹּלָּא.

אֱלֶּה אוֹתִיּוֹת בְּדָרְךָ יְשָׁר בְּצַד יַעֲקֹב, וְכָל אוֹתָם שֶׁבָּאוּ מִצִּדּוֹ. וּכְשֶׁבָּא יַעֲקֹב, הִתְחַבֵּר בְּאַבְרָהָם וְלִקַּח אֶת יִצְחָק, וְהִשְׁרָהוּ בָּאֶמְצַע. אָז הִתְקַשְּׁרָה הָאֱמוּנָה זֶה בָּזֶה וְזֶה בָּזֶה. וְעַל זֶה מַעֲשֶׂה בְּתִקּוּן בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּזִוּוּג הָאָבוֹת נוֹדָע, שֶׁהוּא קֶשֶׁר אֶחָד, קֶשֶׁר נֶאֱמָן, לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה שְׁלֵמָה, וּבְזִוּוּג הָאָבוֹת כְּאֶחָד נַעֲשֶׂה הַכֹּל.

וַיַּדְעִין חַבְרַיָּיא לְמֵימַר בְּאוֹרַח מֵישָׁר, לְאַתְקָנָא עוֹבָדִין כַּדְקָא יָאוּת, וּבְשְׁמָא דְּא קְשׁוּרָא דַּאֲבָהָן, אִשְׁתְּכָחוּ אוֹרְחִין לְדִינָא, וּלְרַחֲמֵי, לְסִיּוּעַ, לְחֶסֶד, לְדְחִילוּ, לְאוֹרַיְיתָא, לְחַיֵּי, לְמוֹתָא, לְטָב, לְבִישׁ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעִין אוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעִין לְמֵימַר בְּאוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, זַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (וכאן מצאתי הע"ב שמות היוצאים מג' פסוקים אלו במרובע כל שם ושם מג' אותיות בבית אחד ישר הפוך ישר, וסימניך יהי אור ולא הדפסתי אותו מפני יקר תפארת קדושתו)

וְיוֹדְעִים הַחֲבֵרִים לְלֶכֶת בְּדָרְךָ יָשָׁר, לְהִתְקַיֵּן מַעֲשֶׂה כִּרְאוּי, וּבְשֵׁם זֶה קֶשֶׁר הָאָבוֹת, נִמְצְאוּ דְּרָכִים לְדִין וּלְרַחֲמִים, לְסִיּוּעַ, לְחֶסֶד, לְיִרְאָה, לְתוֹרָה, לְחַיִּים, לְמָוֶת, לְטוֹב, לְרַע. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁיּוֹדְעִים דַּרְכֵי הַתּוֹרָה וְיוֹדְעִים לָלֶכֶת בִּדְרָכֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

הָא אֲבָהָן בְּמַטְלָנִין, בְּעוֹבָדִין, בְּקִשּׁוּרִין דְּמִתְקַשְּׁרֵי דָּא בְּדָא. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, לֵית מַאן דְּיָקוּם קַמַּיְיהוּ. וְתָנֵינָן, בְּאָתָר דַּאֲבָהָתָא אִשְׁתְּכָחוּ, שְׁאַר צַדִּיקַיָּיא מִשְׁתַּכְּחֵי גַּבַּיְיהוּ. וְעַל דָּא שְׁמָא דָּא סָלִיק לְסִטְרִין אַחֲרָנִין מִתְפָּרְשָׁן, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ נָפְקִין לְאַרְחָא חַד.

הֲרֵי הָאָבוֹת בְּמַסְעוֹת, בְּמַעֲשִׂים, בְּקִשְׁרִים שֶׁמִּתְקַשְּׁרִים זֶה בָּזֶה. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, אֵין מִי שֶׁיָּקוּם לְפָנֵיהֶם. וְשָׁנִינוּ, בְּמָקוֹם שֶׁהָאָבוֹת נִמְצָאִים, שְׁאָר הַצַּדִּיקִים נִמְצָאִים עֲלֵיהֶם. וְעַל זֶה שֵׁם זֶה עוֹלֶה לְצָדָדִים אֲחֵרִים נִפְרָדִים, אַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם יוֹצְאִים לְדֶרֶךְ זֶה.

השלמה מההשמטות (סימן ח)

שִׁבְעָה יוֹמִין עִלָּאִין, בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא. וַעֲלַיְיהוּ שָׁתֵיל וּבָנֵי עָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות כ) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה', וְלֹא כְתִיב בְּשֵׁשֶׁת.

שִׁבְעָה יָמִים עֶלְיוֹנִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, וַעֲלֵיהֶם שָׁתַל וּבָנָה עוֹלָמוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה', וְלֹא כָתוּב בְּשֵׁשֶׁת.

וְלָקֵבִיל אִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עִילָּאִין, בָּרָא בְּאַרְעָא שִׁבְעָה זַכָּאֵי קְשׁוֹט, לְקַיְימָא לוֹן, וּלְאַנְהָרָא לוֹן, כָּל חַד וְחַד לָקֵבִיל יוֹמֵיהּ. וְשָׁתֵיל לְהוֹ, כָּל חַד וְחַד בְּדָרָא דְּאִתְחָזֵי לֵיהּ. וְאִינּוּן אֲבָהָן דְּעָלְמָא, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדָוִד.

וּכְנֶגֶד אוֹתָם שִׁבְעָה יָמִים עֶלְיוֹנִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ שִׁבְעָה צַדִּיקֵי אֱמֶת, לְהַעֲמִידָם וּלְהָאִיר לָהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּנֶגֶד יוֹמוֹ, וְשָׁתַל אוֹתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּדוֹר שֶׁרָאוּי, וְהֵם אָבוֹת הָעוֹלָם, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְדָוִד.

וְאִינּוּן אִיקָרוּן הָרִים, הַרְרֵי קֶדֶם, דְּאִינּוּן תַּלְיָין מֵאִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עִילָּאִין דַּאֲמָרַן. ו' יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְז' דְּקָיְימָא קַמָּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (זכריה יב) וּבֵית דָּוִד כֵּאלֹהִים כְּמַלְאַךְ ה' לִפְנֵיהֶם.

וְהֵם נִקְרָאִים הָרִים, הַרְרֵי קֶדֶם, שֶׁהֵם תְּלוּיִים מֵאוֹתָם שִׁבְעָה יָמִים עֶלְיוֹנִים, וְהַשִּׁבְיעִי שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵיהֶם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (זכריה יב) וּבֵית דָּוִיד כֵּאלֹהִים כְּמַלְאַךְ ה' לִפְנֵיהֶם.

וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, רְבִיעָאָה אִיהוּ בְּיוֹמִין. וְיוֹסֵף אִיהוּ שְׁבִיעָאָה. אֲבָל כַּד אִתְכְּלִילַת בֵּיהּ בְּיוֹסֵף, וְיָהֵיב לֵיהּ תּוֹסֶפֶת תַּפְנוּקָא מִבֵּי מַלְכָּא, אִקְרֵי אוּף אִיהִי שְׁבִיעָאָה.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, ..., כְּשֶׁנִּכְלַל בּוֹ בְּיוֹסֵף וְנוֹתַן לוֹ תַּפְנוּק מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, נִקְרָא גַּם הוּא שְׁבִיעִי.

וְכָלְהוֹ אֲחִידוּ בַּה בִּשְׁכִינְתָּא, בְּרָזָא דְּשַׁבְּעָה. בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִיקְרֵי בַּת שֶׁבַע. בַּת מֵאִימָּא עִילָּאָה, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְּשֶׁבַע דַּרְגִּין דְּעִמַּהּ. וְאִיהִי דַּרְגָּא דְּצַדָּק, עֲשִׂירָאָה דְּאִינּוּן סְפִירִין, דְּאִיקְרֵי בֵּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכֻלָּם אֲחוּזִים בַּשְּׁכִינָה בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעָה, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע, בַּת מֵאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא כְּלַל שֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁעִמּוֹ, וְהִיא דַּרְגָּה שֶׁל צֶדֶק הָעֲשִׂירִי, שֶׁהֵן סְפִירוֹת שֶׁנִּקְרָא בָּהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְאִיקְרֵי שְׁבִיעָאָה בִּקְרָא, (דברי הימים א כט) דִּלְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל וכו', עַד הַמַּמְלָכָה. וּמַאי טַעֲמָא, וְהָא רְבִיעָאָה הִיא לְיוֹמֵי. אֶלָּא בְּגִין דְּאִיהִי נְטִיעָה בַּתְרָאָה, וְאִתְכְּלִילַת בִּשְׁבִיעָאָה, בְּגִין כָּךְ נָטְלָה שְׁמֵיהּ, וְכוֹלָּא חַד.

וְנִקְרָא שְׁבִיעִי בַּכָּתוּב, שֶׁכָּתוּב (דברי הימים א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּ"ה וְהַגְּבוּר"ה וְהַתִּפְאֶר"ת וְהַנֵּצַ"ח וְהַהוֹ"ד כִּי כֹל וְכוּ', עַד הַמַּמְלָכָה. וּמָה הַטַּעַם? וַהֲרֵי הִיא רְבִיעִית לַיָּמִים! אֶלָּא בְּגִלַּל נְטִיעָה אַחֲרוֹנָה וְנִכְלֶלֶת בַּשְּׁבִיעִית, מִשּׁוּם כָּךְ לָקְחָה שְׁמוֹ, וְהַכֹּל אֶחָד.

וְכָל חַד וְחַד מֵאֲבָהָן, יָדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דִילֵיהּ. אַבְרָהָם יָדַע לֵיהּ, מִגּוֹ חֶסֶד, דְּאִיהוּ מִדַּת הַגְּדוּלָה, מִדַּת הַחֶסֶד, יָמִינָא דְמַלְכָּא. וְעַל דָּא אָחִיד בָּהּ, וְלָא שָׁבִיק לָהּ לְעָלְמִין, וְעָבִיד טִיבוּ עִם בְּנֵי נָשָׁא, וְאוֹקְמוּהָ. דְּהָא עוֹבָדוֹי סְלִיקוּ לֵיהּ בְּהַאי דַּרְגָּא.

וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהָאָבוֹת יָדַע אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ דַּרְגָּתוֹ וְאָחַז בּוֹ בְּאוֹתָהּ דַּרְגָּה. אַבְרָהָם יָדַע אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּדֻלָּה, מִדַּת הַחֶסֶד, שֶׁהִיא יְמִין הַמֶּלֶךְ, וְעַל כָּךְ הוּא אָחַז בָּהּ וְלֹא עָזַב אוֹתָהּ לְעוֹלָמִים, וְעָשָׂה טוֹב עִם כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וּפֵרְשׁוּהָ שֶׁהָרֵי מַעֲשָׂיו הֶעֱלוּהוּ לַדַּרְגָּה הַזֹּאת.

יִצְחָק יָדַע לֵיהּ בְּדַרְגָּא דִּגְבוּרָה, דְּאִקְרֵי פַּחַד יִצְחָק, וְדָחִיל לֵיהּ לְעָלְמִין. יַעֲקֹב יָדַע לֵיהּ מִגּוֹ דַּרְגָּא דְּתִפְאֶרֶת. דְּאִיהוּ כְּלִיל מֵחֶסֶד וּמִפַּחַד, וְאִקְרֵי אֱמֶת, וְאָחִיד בַּהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

יִצְחָק יָדַע אוֹתוֹ בְּדַרְגַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁנִּקְרֵאת פַּחַד יִצְחָק, וּפָחַד מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. יַעֲקֹב יָדַע אוֹתוֹ מִתּוֹךְ דַּרְגַּת הַתִּפְאֶרֶת, שֶׁהוּא כְּלוּל מֵחֶסֶד וּמִפַּחַד, וְנִקְרָא אֱמֶת, וְאָחַז אוֹתָהּ, וְהוּא שֶׁכָּתוּב תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

יוֹסֵף יָדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִגּוֹ הַהִיא אַסְפַּקְלַרְיָא, דְּאִקְרֵי כֹּל. וְעַל דָּא אִיקְרֵי יוֹסֵף כְּלְכֵּל, דִּכְתִיב (בראשית מז) וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף. וְאִיקְרֵי יְסוֹד עוֹלָם.

יוֹסֵף יָדַע אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָהּ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁנִּקְרֵאת כֹּל, וְנִקְרָא יְסוֹד, וְעַל זֶה נִקְרָא יוֹסֵף כַּלְכֵּ"ל, שֶׁכָּתוּב וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף, וְכָתוּב וְנִקְרָא יְסוֹד עוֹלָם.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין, דְּאִשְׁתְּמַע קָלָא דִּלְעֵילָא מִבֵּינַיְיהוּ, וְעַל דָּא אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא עַל יְדַיְיהוּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ וְגוֹמֵר. וְאִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין דִּלְעֵילָא, אִינּוּן נֶצַח וְהוֹד, וְאִינּוּן תְּרֵין סַמְכִין דְּגוּפָא.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הֵם שְׁנֵי כְּרוּבִים שֶׁנִּשְׁמַע קוֹל שֶׁל מַעְלָה מִבֵּינֵיהֶם, וְעַל זֶה נִתְּנָה תוֹרָה עַל יְדֵם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ, וְהֵם שְׁנֵי כְּרוּבִים שֶׁלְּמַעְלָה, וְהֵם נֵצַ"ח וְהוֹ"ד, וְהֵם שְׁנֵי הָעַמּוּדִים שֶׁל הַגּוּף.

כְּגַוְונָא דָּא, אִית לֵהּ לְמַטְרוֹנִיתָא לְתַתָּא, תְּרֵין כְּרוּבִין תְּחוֹתָהּ, דְּיָנְקִין מִינָהּ. וְאִינּוּן עִילָּאִין וּדְאִי, עַל אָרוֹן הָעֵדוּת, דְּאִיקְרֵי צֶדֶק, אָרוֹנָא דְּעֵדוּת. וּמַאן עֵדוּת, דָּא יוֹסֵף, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים פא) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְאִיקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהַאי אָרוֹנָא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

כְּמוֹ זֶה יֵשׁ לַמַּלְכָּה לְמַטָּה שְׁנֵי כְּרוּבִים תַּחְתֶּיהָ שֶׁיּוֹנְקִים מִמֶּנָּה, וְהֵם וַדַּאי עֶלְיוֹנִים, עַל אֲרוֹן הָעֵדָת, שֶׁנִּקְרָא צֶדֶק, אֲרוֹן הָעֵדוּת. וּמִי עֵדוּת? זֶה יוֹסֵף, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ, וְנִקְרָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְאָרוֹן זֶה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן אֲבָהָן עִילָּאִין דַּאֲחִידָן לְעֵילָּא, רְמִיזָן כֻּלְּהוֹ בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, תּוֹרַת ה'. וְדָוִד דְּאִיהוּ אֶחָיד בְּבָרְיְיתָא, דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, רְמִיזָא בְּדִבְרֵי קַבָּלָה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי קַבָּלָה, דְּמִקַּבֶּלֶת נְהִירוּ מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּאִיקְרֵי צַדִּיק, וְאִיקְרֵי יוֹסֵף, וְאִיקְרֵי כֹּל.

בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתָם אָבוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁאֲחוּזִים לְמַעְלָה, כֻּלָּם רְמוּזִים בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. וְדָוִד שֶׁאֲחוּז בָּאַחֲרוֹנָה, שֶׁהִיא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, רְמוּזָה בְּדִבְרֵי קַבָּלָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרֵאת קַבָּלָה, שֶׁמְּקַבֶּלֶת אוֹר מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב.

וְאִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין עִילָּאִין, קַיְימִין עַל הַהוּא סַהֲדוּתָא דַּאֲרוֹנָא, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (דברי הימים א כט) וְהַנֶּצַח וְהַהוֹד, כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְדָא אִיהוּ סִיּוּמָא דִּשְׁמַיָּא וּמְזַוּוֹג לְהַאי אֶרֶץ.

וְאוֹתָם שְׁנֵי כְּרוּבִים עֶלְיוֹנִים עוֹמְדִים עַל אוֹתוֹ עֵדוּת וְאָרוֹן, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְהַנֶּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. וְזֶהוּ סִיּוּם הַשָּׁמַיִם, וּמְזַוֵּג אֶת הָאָרֶץ הַזּוֹ.

וְהָכִי הוּא, דְּכָל מַה שֶּׁבָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, בָּרָא לְקַבְלֵיהּ לְתַתָּא. וְיוֹסֵף אִקְרֵי עֵדוּת, הָדָא הוּא דִכְתִיב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וְעַל דָּא שְׁמָא דְיוֹסֵף שְׁלִים בְּכֹלָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְכָךְ הוּא, שֶׁכָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה - בָּרָא כְּנֶגְדּוֹ לְמַטָּה. וְיוֹסֵף נִקְרָא עֵדוּת, וְהוּ שֶׁכָּתוּב עֵדוּת בְּיהוֹסֵף שָׂמוֹ, וְעַל זֶה שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁלֵּם בַּכֹּל, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, אָרוֹן דְּיוֹסֵף וְאָרוֹן דִּשְׁכִינְתָּא, בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הֲווֹ אָזְלִין בְּמַדְבְּרָא, וַהֲווּ כּוּלֵּי עָלְמָא אָמְרֵי מַה טִּיבָן שֶׁל שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת אֵלּוּ. וּמְתִיבִין לוֹן, קַיֵּים זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה. קַיְי"ם וּדַאי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, אִיהוּ קַיּוּמָא דְעָלְמָא.

וְעַל זֶה שְׁנֵינוּ שֶׁיּוֹסֵף וְהָאָרוֹן וְהַשְּׁכִינָה הָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר בְּיַחַד, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ אוֹמְרִים: מַה טִּיבָן שֶׁל שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת הַלָּלוּ? וּמְשִׁיבִים לָהֶם: קַיֵּם זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה. קַיְּים בְּוַדַּאי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, הוּא קַיּוּם הָעוֹלָם.

אָתָא דָּוִד דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, דַּאֲבָהָן אָחִיד בַּהּ, בְּהַאי בַּת שֶׁבַע, דְּאִיהִי מַמְלְכָה, וְלָא שָׁבִיק לָהּ לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל לז) וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם. וּכְתִיב, (תהלים פט) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְכָל דָּא אוֹלִיף לָן אוֹרַיְיתָא, דִּכְלָהוֹ אֲחִידָן בַּהּ בִּשְׁכִינְתָּא בְּרָזָא דְּשֶׁבַע.

בָּא דָוִד, שֶׁהוּא שִׁבְעִי שֶׁל הָאָבוֹת, אָחַז בָּהּ בְּבַת שֶׁבַע הַזֹּאת, שֶׁהִיא מַמְלָכָה, וְלֹא עָזְבָהּ לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם, וְכָתוּב (תהלים פט) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְכָל זֶה לִמְּדָתְנוּ הַתּוֹרָה, שֶׁכֻּלָּם אֲחוּזִים בְּשִׁכִינָה בְּסוֹד שֶׁל שֶׁבַע.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם בּוּצִינָא קַדְמָאָה קַדִּישָׁא דְעָלְמָא, כַּד בָּעָא לְסַלָּקָא לְדַרְגֵּיהּ, לָא יָכִיל, עַד דְּסַלֵּיק וְאִשְׁתְּמוֹדַע בְּאִינּוּן תְּלַת דַּרְגִּין עִילָּאִין דַּעֲלֵיהּ, דְּהַהוּא חוּלָקָא דִילֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, אַבְרָהָם נֵר רִאשׁוֹן קָדוֹשׁ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּשֶׁרָצָה לְהִתְקָרֵב לְדַרְגָּתוֹ, לֹא יָכֹל, עַד שֶׁעָלָה וְנוֹדַע בְּאוֹתָן שְׁלֹשׁ דְּרגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁעָלָיו, שֶׁהוּא חֵלֶק שֶׁלּוֹ.

כֵּיוָן דְּסַלֵּיק וְאִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ אִינּוּן תְּלַת דַּרְגִּין, דְּעִם אִינּוּן שִׁבְעָה, דְּאִיקָּרוֹן כֶּתֶר עֶלְיוֹן חָכְמָה בִּינָה, וְאִינּוּן שִׁלֵּימוּ דְּעֶשֶׂר סְפִירָן, דְּאִיקָּרֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּסַלֵּיק אַחַר כַּךְ בְּאִינּוּן תְּלָתָא, דְּאִינּוּן עַתִּיקָא וְאַבָּא וְאִימָּא, דְּנָגִיד מִנְּהוֹן נְהִירוּ לְתַתָּא, כְּדֵין אָחִיד לְחוּלָקֵיהּ, הַהוּא דַּרְגָּא דִּתְחוֹתַיְיהוּ דְּאִינּוּן תְּלָתָא, דְּאִיקָּרֵי חֶסֶד.

כֵּיוָן שֶׁעָלָה וְהִתְוַדַּע לוֹ לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָן שְׁלֹשׁ דְּרגוֹת, שֶׁעִם אוֹתָן שֶׁבַע, וְשְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת, הֵן כֶּתֶר עֶלְיוֹן חָכְמָה בִּינָה, וְהֵן שִׁלֵּמוּת עֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁנִּקְרָא בָּהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכֵיוָן שֶׁעָלָה אַחַר כָּךְ בְּאוֹתָן שָׁלֹשׁ, שֶׁהֵן עַתִּיק וְאַבָּא וְאִמָּא, שֶׁשּׁוֹפֵעַ מֵהֶן אוֹר לְמַטָּה, אָז אָחַז לְחֶלְקוֹ אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁתַּחַת אוֹתָן שָׁלֹשׁ, שֶׁנִּקְרָא חֶסֶד.

וְכָלְהוֹ אַדְבֵּיק לוֹן, מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דְּשָׁלְטָא בְּלֵילְיָא, דִּבְהוֹ מַמָּשׁ לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיָדַע כְּלוּם. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בֶּן שְׁלֹשָׁה שָׁנִים, הִכִּיר אַבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ, בֶּן שְׁלֹשָׁה דַּיְיקָא.

שֶׁאֶת כֻּלָּן הוּא הִדְבִּיק מִתּוֹךְ אוֹתָהּ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה, שֶׁבָּהֶן וַדַּאי לֹא הָיָה אָדָם שֶׁיֵּדַע כְּלוּם. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ בֶּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים הִכִּיר אַבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ, דַּוְקָא בֶּן שְׁלֹשׁ.

וְתָא חֲזֵי, רָזָא דְּהַנֵּי שְׁלֹשָׁה שְׁנִין, וְלָא פָּחוֹת, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא אִקְרֵי בַּת שֶׁבַע, וְלָא יָכֵיל לְאִתְקָרָבָא בַּהֲדָהּ, עַד דְּסָלֵיק בְּאינוּן תְּלַת דַּרְגִּין עִילָּאִין, דְּעִם אינוּן ז', לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא מִגַּוָּון, וּלְאִתְנַהֲרָא בְּכָל מַאי דְּאִיהוּ לְתַתָּא, וְג' וְז', הָא עֶשֶׂר דַּרְגִּין עִלָּאִין, רָזָא דִּשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבֹא רְאֵה סוֹד שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵלּוּ וְלֹא חָסֵר, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁכִינָה נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע, וְלֹא יָכֹל לְהִתְקָרֵב אֵלֶיהָ עַד שֶׁעָלָה לְהִוָּדַע מִתּוֹכָהּ וְלִהְיוֹת מוּאָר וּלְהָאִיר לַכֹּל, מַה שֶּׁהוּא לְמַטָּה בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת עִם אוֹתָן שִׁבְעָה וְשִׁלֹּשׁ, הֲרֵי עֶשֶׂר דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת סוֹד שֶׁל שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְכֵיוָן דְּהַוָה מִתְנַהֵיר בְּאינוּן שְׁלֹשָׁה, בָּעָא לְסַלָּקָא בְּאינוּן שָׁבַע, בְּרָזָא דִּכְתִיב, (בראשית כא) וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת שֶׁבַע כִּבְשֹׂת הַצֹּאן. וְרָזָא דָא רָמֵיז לַאֲבִימֶלֶךְ, דְּלָא יִשְׁלְטוּן עֲלֵיהוֹן בְּנוֹי, עַד דְּיִשְׁתְּלִימוּ אינוּן שִׁבְעָה זַכָּאֵי קְשׁוֹט בְּיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּיל אינוּן שִׁבְעָה דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא.

וְכֵיוָן שֶׁהָיָה נֹאוֹר בְּאוֹתָן שֶׁלֹּשׁ, רָצָה לְהַעֲלוֹת בְּאוֹתָן שֶׁבַע בְּסוֹד הַכָּתוּב (בראשית כא) וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת שֶׁבַע כִּבְשֹׂת הַצֹּאן. וְסוֹד זֶה רָמָז לַאֲבִימֶלֶךְ שֶׁלֹּא יִפְרְעוּ מֵהֶם, עַד שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ אוֹתָם שִׁבְעָה צַדִּיקֵי אֱמֶת בְּיִשְׂרָאֵל. כְּנֶגֶד אוֹתָן שֶׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה.

כֵּיוָן דְּיִשְׁתְּלִימוּ, יָתֵיב עָלְמָא תַּתְאָה כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה. בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. וַיֵּיתֵי דָּוִד, דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, וְיִתְעַר לְהַהִיא בַּת שֶׁבַע דִּלְעֵילָּא, דְּאִיהִי נָקְמָא נְקַמְתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְיִתְפְּרַע מִנְּהוֹן.

כֵּיוָן שֶׁהִשְׁתַּלְּמוּ, יִהְיֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן בְּקִיּוּם שָׁלֵם, וְיָבֹא דָּוִד, שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, וְיעוֹרֵר אֶת אוֹתָהּ בַּת שֶׁבַע שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהִיא נוֹקֶמֶת נְקָמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְתִפְרַע מֵהֶם.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל ב ח) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. מַאי וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן. בְּתַר דְּאִשְׁתְּלִימוּ יִשְׂרָאֵל, וַהֲווּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, כְּדַיִן וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם. דְּהָא עַד הַשְׁתָּא לָא יָכִילוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיתְבַּר תּוֹקְפֵיהוֹן, וְהָא אִיתְעָרוּ חַבְרַיָּיא בְּהַהוּא מֶתֶג הָאַמָּה, וְאוֹקְמוּהָ.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל ב ח) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתֶג הָאַמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. מַה זֶּה וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן? אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּלְּמוּ יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ כְּמוֹ לְמַעְלָה, אָז וַיַּךְ דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּכְנִיעֵם. שֶׁהֲרֵי עַד עַכְשָׁו לֹא יָכְלוּ יִשְׂרָאֵל לִשְׁבֹּר אֶת כֹּחָם, שֶׁהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים בְּאוֹתוֹ מֶתֶג הָאַמָּה, וּפֵרְשׁוּהָ.

וְתָא חֲזֵי, הַאי דְּרָמַז לֵיהּ אַבְרָהָם בְּכִבְשׂוֹת הַצֹּאן, וְלֹא בְּעִזִּים, וְלֹא בְּמֵילֵי אַחֲרִינֵי, בְּגִין דְּאינוּן מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, מֵאינוּן מְמַנָּן דְּיָנְקִין מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, יָנְקִין לְתַתָּא אינוּן כְּבָשִׂים, תְּחוֹת שׁוּלְטָנֵיהוֹן. וְאַבְרָהָם אָחִיד לְחוּלָקֵיהּ מִדַּת הַחֶסֶד, וְכוֹלָּא בָּרָזָא דְּחָכְמְתָא.

וּבָא וּרְאֵה, זֶה שֶׁרָמַז לוֹ אַבְרָהָם בְּכִבְשׂוֹת הַצֹּאן וְלֹא בְּעִזִּים וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד הַחֶסֶד, שֶׁמַּאוֹתָם מְמַנִּים שֶׁיּוֹנְקִים מִצַּד הַחֶסֶד יוֹנְקִים לְמַטָּה אוֹתָם כְּבָשִׂים שֶׁתַּחַת שִׁלְטוֹנָם, וְאַבְרָהָם אָחַז לְחָלְקוֹ מִדַּת הַחֶסֶד, וְהַכֹּל בְּסוֹד הַחָכְמָה.

וְעַל דָּא תָּנִינָן, מַאן דְּשָׁרֵי גּוֹ עָאנָא, לָא מִסְתַּכַּן לְעָלְמִין. וְאִי אִיהוּ שָׁרֵי גּוֹ עִזַּיָּיא, וְרָעֵי לוֹן, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין, יָתְבִין לְקַבְלֵיהּ לְאַסְטָאָה לֵיהּ, בְּגִין דְּאִינּוּן מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא.

וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, מִי שֶׁשָּׁרוּי בְּתוֹךְ צֹאן לֹא מִסְתַּכֵּן לְעוֹלָמִים. וְאִם הוּא שָׁרוּי בְּתוֹךְ עִזִּים וְרוֹעֶה אוֹתָם, כַּמָּה שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים יוֹשְׁבִים כְּנֶגְדּוֹ לְהַסְטוֹתוֹ, בִּגְלַל שֶׁהֵם מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה.

אֲבָל כַּד אָתָא יִצְחָק לְמַגְזַר עִמֵּיהּ קְיָים, גָּזַר עִמֵּיהּ בְּשִׁבְעָה, דְּאִתְנַּלְיָיא מִנּוֹ הַהִיא בֵּירָא, דִּכְתִיב (בראשית כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה.

אֲבָל כְּשֶׁבָּא יִצְחָק לִכְרֹת אִתּוֹ בְּרִית, כָּרַת אִתּוֹ בְּשִׁבְעָה שֶׁנִּגְלָה מִתּוֹךְ אוֹתוֹ בְּאֵר, שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם קָרָא לַהַהִיא בֵּירָא דְּמַיִּין, בְּאֵר שָׁבַע. יִצְחָק קָרָא לָהּ, שִׁבְעָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא בְּגִין דְּיִצְחָק אָחִיד לְחוּלָקֵיהּ דַּרְגָּא דְּפַחַד, דְּאִיהוּ דִּינָא, וְעַל דָּא אוֹסִיף בָּהּ ה'. וְה' בְּכָל מָקוֹם דִּין, וְסִימָנָךְ הֵא דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי (יחזקאל טז) דְּאִיהוּ דִּינָא, וְעַל דָּא אוֹסִיף בָּהּ ה'. וְעַל דָּא תָּנִינָן, מִי שֶׁשָּׁרוּי בְּתוֹךְ צֹאן לֹא מִסְתַּכֵּן לְעוֹלָמִים. וְאִם הוּא שָׁרוּי בְּתוֹךְ עִזִּים וְרוֹעֶה אוֹתָם, כַּמָּה שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים יוֹשְׁבִים כְּנֶגְדּוֹ לְהַסְטוֹתוֹ, בִּגְלַל שֶׁהֵם מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה.

אֲבָל כַּד אָתָא יִצְחָק לְמַגְזַר עִמֵּיהּ קְיָים, גָּזַר עִמֵּיהּ בְּשִׁבְעָה, דְּאִתְנַּלְיָיא מִנּוֹ הַהִיא בֵּירָא, דִּכְתִיב (בראשית כו) וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה.

אֲבָל כְּשֶׁבָּא יִצְחָק לִכְרֹת אִתּוֹ בְּרִית, כָּרַת אִתּוֹ בְּשִׁבְעָה שֶׁנִּגְלָה מִתּוֹךְ אוֹתוֹ בְּאֵר, שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה.

תָּא חֲזֵי, אַבְרָהָם קָרָא לַהַהִיא בֵּירָא דְּמַיִּין, בְּאֵר שָׁבַע. יִצְחָק קָרָא לָהּ, שִׁבְעָה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא בְּגִין דְּיִצְחָק אָחִיד לְחוּלָקֵיהּ דַּרְגָּא דְּפַחַד, דְּאִיהוּ דִּינָא, וְעַל דָּא אוֹסִיף בָּהּ ה'. וְה' בְּכָל מָקוֹם דִּין, וְסִימָנָךְ הֵא דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה. וְאוֹסִיף בָּהּ ה', לְאַחֲזָאָה דְּאִיהִי חוּלָקֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, אַבְרָהָם קָרָא לְאוֹתָהּ בְּאֵר מַיִם נוֹבְעִים בְּאֵר שָׁבַע, וְיִצְחָק קָרָא לָהּ שִׁבְעָה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁיִּצְחָק אָחַז לְחֶלְקוֹ דַּרְגָּא שֶׁל פַּחַד, שֶׁהוּא דִּין, וְעַל זֶה הוֹסִיף בָּהּ ה'. וְה' בְּכָל מָקוֹם הִיא מִדַּת הַדִּין. וְסִימָנְךָ - (יחזקאל טז) הֵא דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה. שֶׁלֹּא עָשָׂה בַּכְּבָשִׂים כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֲבִיו, וְהַכֹּל בְּסוֹד הַחָכְמָה, וְהוֹסִיף בָּהּ ה', לְהַרְאוֹת שֶׁהִיא חֶלְקוֹ.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, בָּרָא לֵיהּ בְּדִינָא. כֵּיוָן דְּחָזָא דְּלָא מִתְקַיֵּים, שְׁתֵּף בֵּיהּ חֶסֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב כ (בראשית ב) בְּהִבָּרְאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וּלְקַמּוֹהָ בְּאַבְרָהָם אִיתְקַיֵּים עָלְמָא. בְּגִין כְּךָ הַאי בֵּירָא, בֵּיתָא דְּעָלְמָא, עַל שְׁמֵיהּ אִיתְקְרֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם כא) עַל כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע. אַף עַל גַּב דְּהַאי בֵּירָא אִתְדַּבַּק בְּיִצְחָק, דִּכְתִיב (שם כו) וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה. שְׁמָהּ בְּאֵר שָׁבַע, סְטָרָא דְּאַבְרָהָם, וְלֹא בְּאֵר שִׁבְעָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ב) וּימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בָּרָא אוֹתוֹ בְּדִין. כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁלֹּא מִתְקַיֵּם, שִׁתֵּף בּוֹ חֶסֶד, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וּפֵרְשׁוּהָ בְּאַבְרָהָם הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בִּגְלַל כָּךְ הַבְּאֵר הַזֹּאת בֵּית הָעוֹלָם עַל שְׁמָהּ נִקְרָא, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הָעִיר בְּאֵר שָׁבַע. אַף עַל גַּב שֶׁהַבְּאֵר הַזֹּאת נִדְבְּקָה בְּיִצְחָק, שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה - שְׁמָהּ בְּאֵר שֶׁבַע צַד שֶׁל אַבְרָהָם, וְלֹא בְּאֵר שִׁבְעָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ב) וּימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי.

וְתָא חֲזֵי, ד' מַאינוּן שִׁבְעָה זַכָּאֵי קְשׁוֹט, כַּד בָּעוֹ לְאִתְקָרָבָא בִּשְׁכִינְתָּא, בְּרָזָא דְּשֶׁבַע, כָּלְהוֹ אִיעָרְעוּ בְּהַאי בְּאֵר, דְּלָא פָּסְקוּ מֵימוֹי לְעָלְמִין.

וּבָא וּרְאֵה, אַרְבָּעָה מֵאוֹתָם שִׁבְעָה צַדִּיקֵי הָאֱמֶת, כְּשֶׁרָצוּ לְהִתְקָרֵב לַשְּׁכִינָה בְּסוֹד שֶׁל שֶׁבַע, כֻּלָּם פָּגְשׁוּ בַּבְּאֵר הַזּוֹ שֶׁלֹּא פוֹסְקִים מֵימֶיהָ לְעוֹלָמִים.

אַבְרָהָם כָּרֵי לָהּ לְהַאי בֵּירָא, בְּגִין דְּאִיהוּ אוֹלִיף לְכָל בְּנֵי עָלְמָא, דְּיִפְלְחוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּכָרֵי לָהּ, אַפֵּיק מַיִין נָבְעִין דְּלָא פָּסְקִין לְעָלְמִין.

אַבְרָהָם כָּרָה אֶת הַבְּאֵר הַזֹּאת מִשּׁוּם שֶׁהוּא לִמֵּד אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֵיוָן שֶׁכָּרָה אוֹתָהּ, הוֹצִיא מַיִם נוֹבְעִים שֶׁלֹּא פוֹסְקִים לְעוֹלָמִים.

וְכֵיוָן דְּמֵת אַבְרָהָם, מַה כְּתִיב (בראשית כו) וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם. בְּאֵרוֹת כְּתִיב, וְחַד הֲוָה, דִּכְתִיב בְּאֵר שָׁבַע, וְקָרוֹ לֵיהּ בְּאֵרוֹת, דְּמַשְׁמַע דְּסַגִּיאִין הֲווֹ. בְּגִין דְּהַאי בֵּירָא, מִתְחֲזֵי לוֹן לַאֲבָהָן בְּכָל דּוּכְתָּא דַּהֲווֹ אָזְלִין, וַהֲוָה מִתְחֲזֵי לוֹן כְּבֵירִין סַגִּיאִין.

וְכֵיוָן שֶׁמֵּת אַבְרָהָם מַה כָּתוּב? (בראשית כו) וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם. כָּתוּב בְּאֵרֹת, וְרַק אַחַת הָיְתָה, שֶׁכָּתוּב בְּאֵר שָׁבַע, וְקוֹרְאִים בְּאֵרוֹת, מַשְׁמָע שֶׁרַבִּים הָיוּ, מִשּׁוּם שֶׁהַבְּאֵר הַזֹּאת נִרְאֵית לְאֲבוֹת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הָיְתָה נִרְאֵית לָהֶם גְּדוֹלִים וְכַבִּירִים.

כֵּיוָן דְּמִילְּאוּ פִּלְשְׁתִּים עַפְרָא, רָזָא דְּאַהֲדְּרוּ בְּנֵי עָלְמָא לַעֲבוֹדָה זָרָה, הֲוָה עָלְמָא שָׁמֵם, דְּלֵית דְּיַדַּע לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כֵּיוָן דְּאָתָא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו. מַאי וַיָּשָׁב, אֶלָּא דַּאֲתֵיב עָלְמָא לְתִיקוּנֵיהּ, וְאוֹלִיף לוֹן לִבְנֵי עָלְמָא דְּיִדְּעוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם כה) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ.

כֵּיוָן שֶׁמִּלְּאוּהָ הַפְּלִשְׁתִּים עָפָר, סוֹד שֶׁחָזְרוּ בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהָעוֹלָם הָיָה שָׁמֵם, שֶׁאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כֵּיוָן שֶׁבָּא יִצְחָק מַה כָּתוּב? (שם) וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו. מַה זֶּה וַיָּשָׁב? אֶלָּא שֶׁהֵשִׁיב אֶת הָעוֹלָם לְתִקּוּנוֹ וְלִמֵּד אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁיֵּדְעוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כה) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ.

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִ"י, הַאי בֵּירָא מִמַּאן הוּא. מִמַּאן דְּכָל חַיִּין עִילָּאִין וְתַתָּאִין וְקִיּוּמֵיהוֹן תַּלְיָין בֵּיהּ. וְחָזֵי כֹּלָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל ב) יָדַע מַה בַּחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּיהּ שְׁרֵא.

בְּאֵר זוֹ מִמִּי הָיְתָה? מִמִּי שֶׁכָּל חַיֵּי הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים תְּלוּיִים בּוֹ וְרוֹאֶה הַכֹּל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ב) יוֹדֵעַ מַה שֶּׁבַּחֹשֶׁךְ וְאוֹר שָׁרוּי עִמּוֹ.

וְתָא חֲזֵי, אֵינוּן עַבְדֵי יִצְחָק בְּגִין דְּאֵינוּן מִסְטָרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, כַּד חָפְרוּ לֵהּ, מַה כְּתִיב, שִׂטְנָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ, עַד דְּאָתָא אִיהוּ (בראשית כו) וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגוֹ', וַיִּקְרָא שְׁמָהּ

רְחוֹבוֹת וּדַאי. אֲבָל עַבְדֵי אֲבִיו, בְּגִין דְּכָלְהוֹ אַתְיָין מִסִּטְרָא דִּימִינָא, לָא הֲוָה שִׁטְנָא בְּעָלְמָא, וְלָא נָפֵיק דִּינָא בְּהַאי בֵּירָא, לְאַשְׁטָנָא לוֹן, כַּד לָא מַכְשְׁרֵי עוֹבָדַיהוֹן.

וּבָא וּרְאֵה, אוֹתָם עַבְדֵי יִצְחָק, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד הַדִּין הַקָּשֶׁה, כְּשֶׁחָפְרוּ אוֹתָהּ מַה כָּתוּב? שִׂטְנָה, וַהֲרֵי פָּרְשׁוּהָ, עַד שֶׁהוּא בָּא וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוֹבוֹת וַדַּאי. אֲבָל עַבְדֵי אֲבִיו, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם בָּאִים מִצַּד הַיְמִין, וְלֹא הָיְתָה שִׂטְנָה בָּעוֹלָם, וְלֹא יָצָא דִּין מֵהַבְּאֵר הַזֹּאת לְהַסְטִין עֲלֵיהֶם כְּשֶׁמַּעֲשֵׂיהֶם לֹא הָיוּ כְּשָׁרִים.

וּמַהַאי בֵּירָא, אִיהוּ פִּתְחָא לְמֵינְדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. וְעַד דְּלָא סָלֵיק יִצְחָק מֵעָלְמָא, בָּרִיךְ לֵיהּ לְיַעֲקֹב, וּשְׁלַחֵיהּ לְחָרָן, לְאִזְדַּוְּגָא. וְכַד אָזֵיל לְחָרָן מַה כְּתִיב (בראשית כט) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה, כֵּיוָן דְּחָזָא יַעֲקֹב יְקָרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִגּוֹ הַהוּא בֵּירָא, דְּאִקְרֵי בְּאֵר שָׁבַע. כְּדֵין אָמַר לֵיהּ לְלָבָן, אֲעֶבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְךָ הַקְּטַנָּה דַּיְיקָא.

וּמֵהַבְּאֵר הַזֹּאת הוּא הַפֶּתַח לָדַעַת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. וְעַד שֶׁלֹּא הִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, בָּרַךְ אֶת יַעֲקֹב וּשְׁלָחוֹ לְחָרָן לְהִזְדַּוֵּג. וּכְשֶׁהָלַךְ לְחָרָן מַה כָּתוּב? (בראשית כט) וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה. כֵּיוָן שֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֶת כְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָהּ בְּאֵר שֶׁנִּקְרֵאת בְּאֵר שָׁבַע, אָז אָמַר לְלָבָן, (שם) אֲעֶבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְךָ הַקְּטַנָּה, דַּוְקָא הַקְּטַנָּה.

תָּא חֲזֵי, לְקֳבֵל אִינּוּן שִׁבְעָה זַכָּאִין, פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא, לְקָרְבָּא קָרְבַּן מוּסָף, בְּשֶׁבַע זְמָנִין בְּשַׁתָּא. בְּגִין לְאוֹסָפָא לְהוֹ עִדּוּנִין וְתַפְנוּקִין מִבֵּי מַלְכָּא, דְּיִשְׁבְּעוּן אֲבָהָן בְּקַדְמֵיתָא, וּבָתַר כֵּן בְּנִין. וְאִינּוּן ז' זְמָנִין וְלָא יַתִּיר.

בּא וּרְאֵה, כְּנֶגֶד אוֹתָם שִׁבְעָה צַדִּיקִים צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה לְהַקְרִיב קָרְבַּן מוּסָף שֶׁבַע פְּעָמִים בַּשָּׁנָה, כְּדֵי לְהוֹסִיף לָהֶם תַּפְנוּקִים וְעִדּוּנִים מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. הָאָבוֹת יִשְׁבְּעוּ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הַבָּנִים, וְהֵם שֶׁבַע פְּעָמִים וְלֹא יוֹתֵר.

בְּשַׁבַּתָּא לָקֳבֵל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּאִקְרֵי כֹּל, וְאִקְרֵי שַׁבָּת, לְאוֹסָפָא לֵיהּ עִידּוּנִין מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, וּבְרֵישׁ יַרְחָא, לְקֳבֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרִיאַת סִיהֲרָא.

בְּשַׁבָּת כְּנֶגֶד צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם שֶׁנִּקְרָא כ"ל, וְנִקְרָא מוּסָף שַׁבָּת, לְהוֹסִיף לוֹ עִדּוּנִים מֵהַמּוֹחַ הַנִּסְתָּר. וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרֵאת לְבָנָה.

וּבְט"ו יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה, לָקֳבֵיל אַבְרָהָם אֲבוּהוֹן, דְּאִתְיְהִיבַת בְּמִדַּת הַחֶסֶד, וּאִקְרֵי רֹאשׁוֹן. וּבַעֲצֶרֶת דְּבַחֹדֶשׁ הַג', דְּאִתְיְהִיבַת בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא בְּשִׁבְעָה קוֹלוֹת, לָקֳבֵיל יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ תְּלִיתָאי לַאֲבָהָן, וְאִתְיְהִיב בְּקוֹל קוֹל יַעֲקֹב. וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לָקֳבֵיל יִצְחָק, דְּאִתְיְלִיד בֵּיהּ, וַאֲנַן מַדְכְּרִינָן בֵּיהּ עֲקֵדַת יִצְחָק, וְאִיהוּ יוֹמָא דְּדִינָא, לָקֳבֵל מִדַּת הַדִּין דְּאִתְיְהִיב בֵּהּ.

וּמֵחֳמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ רִאשׁוֹן כְּנֶגֶד אַבְרָהָם אֲבִיהֶם שֶׁאָחוּז בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְנִקְרָא רִאשׁוֹן. וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי בַּעֲצֶרֶת שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה בְּשִׁבְעָה קוֹלוֹת, כְּנֶגֶד יַעֲקֹב שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי לַאֲבוֹת וְאָחוּז בְּקוֹל, קוֹל

יַעֲקֹב. וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּנֶגֶד יִצְחָק שֶׁנּוֹלַד בּוֹ, וְאָנוּ מַזְכִּירִים בּוֹ עֲקֵדַת יִצְחָק, וְהוּא יוֹם הַדִּין כְּנֶגֶד מִדַּת הַדִּין הָאֲחוּזָה בּוֹ.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לְקֶבֶל מֹשֶׁה, דְּקֶבֶל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ צְלוֹתַיהּ, וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַהֲדַר לֵיהּ לוּחֵי אוֹרַיְיתָא. בְּחַג הַסֻּכּוֹת, לְקֶבֶל אַהֲרֹן, דְּבִזְכוּתֵיהּ הֲווֹ אָזְלִין שִׁבְעָה עֲנָנִין, דְּחָפָן עַל יִשְׂרָאֵל כְּסוּכּוֹת, וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן עָבְדִין סוּכָּה. וְכָל אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה רָזִין עִילָּאִין סְתִימִין בַּהּ, וְכַד אִלֵּין שִׁבְעָה מִתּוֹסְפִין בְּבִרְכָאן, כָּל עָלְמָא בִּשְׁלִימוּ סַגִּיאָה. (עד כאן מההשמטות)

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּנֶגֶד מֹשֶׁה, שֶׁבּוֹ קִבֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת תְּפִלָּתוֹ וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל וְהֶחֱזִיר לוֹ אֶת הַתּוֹרָה. בְּחַג הַסֻּכּוֹת כְּנֶגֶד אַהֲרֹן, שֶׁבִּזְכוּתוֹ הָלְכוּ אוֹתָם שִׁבְעָה עֲנָנִים שֶׁכִּסּוּ עַל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ סֻכָּה, וּמְשׁוּם זֶה עוֹשִׂים סֻכָּה, וּבְכָל הַתּוֹרָה יֵשׁ כַּמָּה סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים נִסְתָּרִים בָּהּ. וּכְשֶׁשִּׁבְעַת אֵלֶּה מִתּוֹסְפִים בַּבְּרָכוֹת, כָּל הָעוֹלָם בִּשְׁלֵמוּת רַבָּה. ע"כ מההשמטות.

שִׁבְעָה קְשׁוּרִין אִינּוּן, דְּמִתְקַשְּׁרֵי בְּהוּ ג' אָבָהָן, וְד' אִמָּהָן. רֵישָׁא וְאֶמְצָעִיתָא בְּקִשּׁוּרָא חָדָא. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּחַפְרוּ בֵּירָא דְּמַיָּא. תְּנַיְינָא זֶה אֵל זֶה, וְאִינּוּן קְשׁוּרָא חָדָא, בַּתְלַת יוֹדִין. שִׁבְעָה קְשׁוּרִים הֵם שֶׁמִּתְקַשְּׁרִים בָּהֶם שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת וְאַרְבָּעָה אִמָּהוֹת. רֹאשׁ וְאֶמְצַע בְּקֶשֶׁר אֶחָד. וְאֵלֶּה אוֹתָם שֶׁחָפְרוּ בְּאֵר מַיִם. שֵׁנִי זֶה אֵל זֶה, וְהֵם קֶשֶׁר אֶחָד בְּשָׁלֹשׁ יוֹדֵי"ן.

תְּלִיתָאָה, שְׁלִימוּ דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. רְבִיעָאָה, תְּרֵין קַיְימִין, דְּגוּפָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ. חֲמִישָׁאָה, טַב וּבִישׁ, נַהֲרָא דְּנָפִיק אִילָנָא דְּחַיֵּי וּמוֹתָא, (בראשית רכ"א ע"א) עֲמִיקְתָא דְּכֹלָּא. שְׁתִיתָאָה, דִּינָא בְּרַחֲמֵי. שְׁבִיעָאָה, בְּקַדְמִיתָא אִתְּמַר, בֵּהַהוּא רֵישָׁא דְּאַמְרָן, בְּגִין דְּאִיהוּ אֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ אֶמְצָעִיתָא דְּכֹלָּא, אִקְרֵי (שמות נ"ה ע"א) אֲנִי, קְיוּמָא דְּכָל עַנְפִין דְּמִתְאַחֲדָן מִסַּחֲרָנֵיהּ.

שְׁלִישֵׁי שְׁלֵמוּת כָּל הָאֱמוּנָה. רְבִיעִי שְׁנֵי עַמּוּדִים שֶׁהַגּוּף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. הַחֲמִישִׁי טוֹב וָרָע, נָהָר שֶׁמּוֹצִיא עֵץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת, הָעֹמֶק שֶׁל הַכֹּל. שִׁשִּׁי דִּין בְּרַחֲמִים. שְׁבִיעִי בַּתְּחִלָּה נֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ רֹאשׁ שֶׁאֶמְרָנוּ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אֶמְצַע הַכֹּל. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא אֶמְצַע הַכֹּל, נִקְרָא אֲנִי, עַמּוּד שֶׁכָּל הָעֲנָפִים נֶאֱחָזִים מִסְּבִיבוֹ.

שִׁבְעָה דַּרְגִּין אִלֵּין, מִדַּרְגָּא חָדָא לְדַרְגָּא חָדָא (ס"א אחרא), אִשְׁתְּמוֹדְעָא רְתִיכָא חָדָא, בְּכָל אִינּוּן דְּמִתְאַחֲדָן בֵּיהּ. וְכֵן מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, וְכֻלְּהוּ אִתְנַהֲגָן אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְפַּקְּדָא עֲלַיְיהוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

שֶׁבַע דְּרָגוֹת אֵלּוּ, מִדְּרָגָה אַחַת לְדַרְגָּה אַחַת (אחרת), נוֹדַעַת מֶרְכָּבָה אַחַת בְּכָל אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱחָזִים בָּהּ. וְכֵן מִדְּרָגָה לְדַרְגָּה, וְכֻלָּם מִתְנַהֲגִים אַחֲרֵיהָ שֶׁל אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁנִּפְקְדָה עֲלֵיהֶם, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִלֵּין דַּרְגִּין מִשְׁתַּכְחֵי, כָּל מְהֵימְנוּתָא אִשְׁתְּכַח, וְאִלֵּין שִׁבְעָה עֲנָנִין דְּאִסְתָּרוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. בְּגִין כָּךְ כַּד נַטְלָא שְׁכִינְתָּא, בַּאֲבַהְתָא נַטְלָא. וְכַד אִלֵּין נַטְלִין, כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין אַחֲרָנִין נַטְלִין בְּהוּ, וּכְדֵין אִתְעַטָּרַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כַּדְּקָא יָאוֹת.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁדְּרֻגּוֹת אֵלּוּ נִמְצָאוֹת, כָּל הָאֻמּוּנָה נִמְצֵאת. וְאֵלּוּ שִׁבְעַת הָעֲנָנִים שֶׁסָּבְבוּ אֶת יִשְׂרָאֵל. בְּגִלַּל זֶה כְּשֶׁנּוֹטֶלֶת הַשְּׁכִינָה - בָּאבוֹת הִיא נוֹטֶלֶת. וּכְשֶׁאֵלֶּה נוֹטְלִים, כָּל הַדְּרֻגּוֹת הָאֲחֵרוֹת נוֹטְלוֹת בָּהֶם, וְאָז מִתְעַטֶּרֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כָּרָאוּי.

תָּא חֲזֵי, זְבוּלֻן דְּקַאֲמַרְן יָרִית יָם כִּנֶּרֶת. יָם כִּנֶּרֶת סְתָם, וְהָכִי אִתְחֲזֵי. אִי הָכִי יְהוּדָה מַה חוּלָקָא אִית בֵּיהּ, אֶלָּא יְהוּדָה נָטַל מַלְכוּתָא כֻּלָּא, וְאִתְאֲחִיד בֵּיהּ בְּכָל סִטְרִין.

בֹּא רְאֵה, זְבוּלוּן שֶׁאָמַרְנוּ יוֹרֵשׁ יָם כִּנֶּרֶת. יָם כִּנֶּרֶת סְתָם, וְכָךְ רָאוּי. אִם כָּךְ, יְהוּדָה מַה חֵלֶק יֵשׁ בּוֹ? אֶלָּא יְהוּדָה נָטַל מַלְכוּת הַכֹּל וְנֶאֱחַז בָּהּ בְּכָל הַצְּדָדִים.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הַאי פַּרְשְׁתָא, הָא אִתְּמַר עוֹבָדָא דִּמְנַרְתָּא וְתִקוּנָהָא וְכָל מַה דְּבָהּ, אֲמַאי הָכִי זִמְנָא אַחֲרָא. אֶלָּא כֵּיוָן דִּנְשַׁיאִים קָרִיבוּ (לעילא) קוּרְבָּנָא דְּמַדְבְּחָא, וְכָל תִּקוּנָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ, אִתָּא קְרָא וְאִשְׁתְּעִי עוֹבָדָא דִּמְנַרְתָּא, דְּהִיא תִּקוּנָא עַל יָדָא דְּאַהֲרֹן, דְּהָא לְעֵילָּא מְנַרְתָּא, וְכָל בּוּצִינִין (ס"א תקונין) דִּילָהּ, עַל יָדָא דְּאַהֲרֹן נָהֲרִין כֻּלָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בְּפָרָשָׁה זוֹ הֲרֵי נֶאֱמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַמְּנוֹרָה וְתִקּוּנֶיהָ וְכָל מַה שֶּׁבָּהּ, מַדּוּעַ כָּךְ בְּפַעַם אַחֶרֶת? אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהַנְּשִׂיאִים הִקְרִיבוּ (למעלה) קָרְבַּן הַמִּזְבֵּחַ וְכָל תִּקּוּן שָׁרָאוּי לוֹ, בָּא הַכָּתוּב וְדִבֶּר שׁוּב עַל מַעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה שֶׁהוּא תִּקּוּן עַל יָדוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, שֶׁהֲרֵי לְמַעְלָה מְנוֹרָה, וְכָל הַנֵּרוֹת (התקונים) שֶׁלָּהּ, עַל יְדֵי אַהֲרֹן הַכֹּל מְאִירִים.

דף קנא:

תָּא חֲזֵי, מַדְבְּחָא, תְּרֵיסָר נְשִׂיאִין הֲווֹ לְחַנְכָא לֵיהּ, וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ תְּרֵיסָר אִינּוּן שְׁבָטִין, לְד' סִטְרִין, ד' דְּגָלִים, וְכֻלְּהוּ תְּרֵיסָר. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. מְנַרְתָּא (דף קנ"א ע"ב) אִתְמְנֵי בְּשִׁבְעָה בּוּצִינִין, לְאַדְלָקָא עַל יָדָא דְּכַהֲנָא, וְכֹלָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וּמְנַרְתָּא, עַל אָת קַיָּימָא, וּבְנִיסָא אִתְעֲבִידַת, וְהָא אוּקְמוּהָ בְּעוֹבָדָא דִּמְנַרְתָּא.

בֹּא רְאֵה, הַמִּזְבֵּחַ, שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִים הָיוּ לְחַנְּכוֹ וּלְהַתְקִינוֹ. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, שְׁנֵים עָשָׂר הֵם הַשְּׁבָטִים לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, אַרְבָּעָה דְּגָלִים, וְכֻלָּם שְׁנֵים עָשָׂר, וְהַכֹּל בְּדֶגֶמָה עֶלְיוֹנָה. הַמְּנוֹרָה נִמְנֵית בְּשִׁבְעָה נֵרוֹת לְהַדְלִיק עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, וְהַכֹּל כְּדֶגֶמָה עֶלְיוֹנָה. וְהַמְּנוֹרָה עַל אוֹת עוֹמֶדֶת וּבְנֵס נֶעֱשְׂתָה, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ בְּמַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה.

וּמַדְבַּח פְּנִימָאָה, וּמְנַרְתָּא, קַיְימֵי כַּחֲדָא, לְחֻדְוּתָא דְּכֹלָּא. דִּכְתִיב, (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וְאוֹקִימְנָא דִּתְרֵי מַדְבְּחָן הֲווֹ, חַד פְּנִימָאָה דְּכֹלָּא, וְהַאי קַיְימָא לְחֶדְוָותָא. וְחַד לְבַר, לְקָרְבָּא קָרְבְּנִין. וּמֵהַאי פְּנִימָאָה נָפִיק לְהַאי דִּלְבַר, וּמַאן דְּחָמֵי וְיִסְתַּכַּל, יִנְדַּע חָכְמָתָא עִלָּאָה, רָזָא דְּמִלָּה אֲדֹנָי יְדוֹד. וְעַל דָּא לָא אִתְקְרַב קְטָרְתָּא, אֶלָּא בְּשַׂעֲתָא דְּשֶׁמֶן אִשְׁתְּכַח.

וּמִזְבֵּחַ פְּנִימִי וּמְנוֹרָה עוֹמְדִים כְּאֶחָד לְשִׂמְחַת הַכֹּל, שֶׁכָּתוּב (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וּבַאֲרְנוּ שֶׁשְּׁנֵי מִזְבְּחוֹת הָיוּ: אֶחָד פְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, וְזֶה עוֹמֵד לְחֶדְוָה, וְאֶחָד בַּחוּץ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת. וּמֵהַפְּנִימִי הַזֶּה

יוֹצֵא לָזֶה שֶׁבַּחוּץ. וּמִי שֶׁרוֹאֶה וְיִסְתַּכֵּל, יֵדַע חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, סוֹד הַדָּבָר אֲדנָי יְהוֹוָה, וְעַל כָּךְ לֹא נִקְרְבָה הַקְטֹרֶת אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁמֶן נִמְצָא.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, קְטֹרֶת הוּא לְחֻדָּוָה, וּלְסַלְקָא מוֹתָנָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּדִינָא מֵהַאי דִּלְבַּר אִשְׁתְּכַח, וְחֻדָּוָותָא וְחַדּוּ וְקִשׁוּרָא דִּנְהִירוּ, מֵהַהוּא פְּנִימָאָה, דְּכָל חֵידוּ בֵּיהּ קַיְימָא. וְכַד הַאי אַתְעַר, כָּל דִּינָא אִסְתַּלָּק מֵהַאי, וְלָא יָכִיל לְמֶעְבַּד דִּינָא. וּבְגִין כָּךְ קְטֹרֶת קַיְימָא לְבַטָּלָא מוֹתָנָא, וְעַל דָּא, קְטֹרֶת קְשִׁירוּ הוּא דְּכֹלָּא, וְדָא אִתְקְרִיב בְּהַהוּא פְּנִימָאָה. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי, עָלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. (במדבר ח') קַח אֶת הַלְוִיִּם וְגוֹ', הָא אוּקְמוּהָ דְּבָעֵי לְדַכָּאָה (ס"א לדברא) לוֹן, וּלְאַמְשָׁכָא לוֹן, לְאִתְקַשָּׁרָא בְּאַתְרַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִינּוּן דְּרוֹעָא שְׁמָאלָא, וְסִטְרָא דְּדִינָא, וְכָל מַאן דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּדִינָא, בָּעֵי דְּלָא יַרְבֵּי שַׂעֲרָא, בְּגִין דְּאַסְגֵּי דִּינָא בָּעָלְמָא. וְעַל דָּא אִתָּתָא כְּהַאי גַּוְונָא, דְּלָא יִתְחֲזֵי שַׂעֲרָא לְבַר, וּבָעְיָיא לְאִתְחַפְּיָיא רֵישָׁהּ, וּלְכַסֵּי שַׂעֲרָהָא, וְאוֹקִימְנָא, וְהָא אִתְּמַר. וּכְדֵין אִתְבָּרְכָן כָּל אִינּוּן דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דְּדִינָא. וְעַל דָּא בְּלֵיוָאֵי כְּתִיב, וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם וְגוֹ', וְהֶעֱבִירוּ תַעַר וְגוֹ'. וְאִתְּמַר לֵיוָאֵי לָא סַלְקִין לְאַתְרַיְיהוּ, עַד דְּיָרִים לוֹן כַּהֲנָא, בְּגִין דִּימִינָא מַדְבַּר תְּדִיר לְשִׂמְאלָא.

מָצָאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהַקְּטֹרֶת הִיא לְחֶדְוָה וּלְסַלֵּק הַמָּוֶת. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַדִּין נִמְצָא מִזֶּה שֶׁבַּחוּץ, וְשִׂמְחָה וְחֶדְוָה וְקֶשֶׁר שֶׁמֵּאִיר מֵאוֹתוֹ פְּנִימִי שֶׁכָּל שִׂמְחָה בּוֹ קַיֶּמֶת. וּכְשֶׁזֶּה מִתְעוֹרֵר, כָּל הַדִּין מִסְתַּלֵּק מִזֶּה וְלֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דִּין, וּמִשּׁוּם זֶה קְטֹרֶת עוֹמֶדֶת לְבַטֵּל הַמָּוֶת, וְעַל זֶה קְטֹרֶת הִיא קֶשֶׁר הַכֹּל, וְזוֹ נִקְרֶבֶת בַּפְּנִימִי. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. קַח אֶת הַלְוִיִּם וְגוֹ'. הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁצָּרִיךְ לְטַהֲרָם (להנהיגם) וּלְהַמְשִׁיכָם לְהִתְקַשֵּׁר בִּמְקוֹמָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם זְרוֹעַ שְׂמֹאל וְצַד הַדִּין. וְכָל מִי שֶׁבָּא מִצַּד הַדִּין, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יַרְבֶּה שֵׂעָר, מִשּׁוּם שֶׁמַּרְבֶּה דִּין בָּעוֹלָם. וְעַל כָּךְ אִשָּׁה כְּמוֹ זֶה, שֶׁלֹּא תִּתְרָאֶה שֵׂעָרָה הַחוּצָה, וּצְרִיכָה לְכַסּוֹת רֹאשָׁהּ וּלְכַסּוֹת שְׂעָרָהּ, וּבַאֲרָנוּ וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְאֵז מִתְבָּרְכִים כָּל אֵלּוּ שֶׁבָּאִים מִצַּד הַדִּין. וְעַל כָּךְ כָּתוּב בַּלְוִיִּם, וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם וְגוֹ', וְהֶעֱבִירוּ תַעַר וְגוֹ'. וְנֶאֱמַר כִּי הַלְוִיִּם לֹא עוֹלִים לִמְקוֹמָם עַד שֶׁיָּרִים אוֹתָם הַכֹּהֵן, מִשּׁוּם שֶׁהַיְמִין מַנְהִיג תָּמִיד לַשְּׂמֹאל.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּיוֹמָא דְּסַלְקִין לֵיוָאֵי בְּדוּכְתַיְיהוּ, בְּתָרִין פָּרִים. מַאי טַעֲמָא פָּרִים. אֶלָּא אִינְהוּ כְּפָרִים, לְקַבְּלָא בִּשְׂמָאלָא לְהַאי פָּרָה דְּאִקְרֵי פָּרָה אָדוֹמָה. כַּהֲנָא כָּל חֵילָא וְכָל תִּקּוּנָא בֵּיהּ תַּלְיָיא, בְּגִין דְּכָל חֵילָא דְּגוּפָא בִּדְרוֹעָא יְמִינָא קַיְימָא. וְעַל דָּא כַּהֲנָא דְּרוֹעָא דְּיִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ הָוֵי. וּבֵיהּ קַיְימָא לְאַתְקָנָא כֹּלָּא וּלְאַתְקָנָא עָלְמָא (ס"א מאי טעמא פרים אלא אינהו שמאלא כפרים לקבלא בשמאלא. תא חזי כהנא דרועא ימינא דישראל כלהו הוה וביה קיימא לאתתקנא עלמא ולאתתקנא כלא בגין דכל חילא דגופא בדרועא ימינא קיימא וכל תקונא ביה תלייא) וְעִם כָּל דָּא, לָא אִשְׁתְּכַח בִּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא בְּגוּפָא וּשְׂמָאלָא, וְגוּפָא עִקָּרָא הוּא דְּכֹלָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּיוֹם שֶׁעוֹלִים הַלְוִיִּם לְמִקוֹמָם, בִּשְׁנֵי פָּרִים. מָה הַטַּעַם פָּרִים? אֶלָּא הֵם כְּפָרִים לְקַבֵּל בְּשְׂמֹאל אֶת הַפָּרָה הַזּוֹ שֶׁנִּקְרֵאת פָּרָה אֲדֻמָּה. הַכֹּהֵן, כָּל הַכֹּחַ וְכָל תִּקּוּן תְּלוּי בּוֹ, מְשׂוּם שֶׁכָּל כֹּחַ הַגּוּף עוֹמֵד בִּזְרוֹעַ יָמִין, וְעַל כָּךְ הַכֹּהֵן הוּא זְרוֹעַ שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבוֹ עוֹמֵד לְהַתְקִין הַכֹּל וּלְהַתְקִין עוֹלָם, (מה הטעם פרים, ' אלא הם שמאל כמו הפרים לקבל בשמאל. בא ראה, הכהן זרוע ימין של כל ישראל היה, ובו עומד להתקין העולם ולהתקין הכל, משום שכל כח הגוף בזרוע הימין עומד, וכל התקון בו תלוי) וְעִם כָּל זֶה לֹא נִמְצָא לְבַדּוֹ, אֶלָּא בְּגוּף וּשְׂמֹאל, וְהַגּוּף הוּא עִקַּר הַכֹּל.

השלמה מההשמטות (סימן ט)

וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֵת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ. רַבִּי יְהוּדָה שָׁאִיל לְרַבִּי אַבָּא, לָמָּה הָיָה הַכֹּהֵן מֵנִיף אֵת הַלְוִיִּם. אָמַר לוֹ, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְתִינוֹק. כְּשֶׁהוּא בּוֹכֶה וְכוֹעֵס, מָה עוֹשִׂין כְּדֵי לְפַיְּסוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, מֵנִיפִין אוֹתוֹ וּמְנַעְנְעִים אוֹתוֹ כְּדֵי לְשַׁתְּקוֹ.

וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי ה'. רַבִּי יְהוּדָה שָׁאַל אֶת רַבִּי אַבָּא, לָמָּה הָיָה הַכֹּהֵן מֵנִיף אֶת הַלְוִיִּם? אָמַר לוֹ, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְתִינוֹק כְּשֶׁהוּא בּוֹכֶה וְכוֹעֵס, מָה עוֹשִׂין כְּדֵי לְפַיְּסוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מְנִיפִין אוֹתוֹ וּמְנַעְנְעִים אוֹתוֹ כְּדֵי לְשַׁתְּקוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא, יְהוּדָה יְהוּדָה, מִלָּה זֹאת בָּאָה לְיָדְךָ וְלֹא חָקַרְתָּ בָּהּ, וַהֲלֹא יִשְׁמְעוּ אָזְנֶיךָ מָה שֶׁפִּיךָ מְדַבֵּר. כָּךְ הִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה כּוֹעֶסֶת וְרוֹגֶזֶת. דִּכְתִיב, (בראשית מ"ט) שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם. וּכְתִיב (בראשית מ"ט) אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה. לְפִי שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִים וּמִתְקַשִּׁים בְּאַפָּם וְעֶבְרָתָם לַעֲצֹאת לַעֲשׂוֹת דִּין לְכַלּוֹת וּלְהַכְרִית בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲזַי הַכֹּהֵן שֶׁהוּא הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן מֵנִיף אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַלְוִיִּם שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה, כְּדֵי לְשַׁבֵּךְ וּלְשַׁקֵּט רְגָזָה וְכַעֲסָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּבְּרוּ הַשְּׁעָרוֹת מִכָּל שׁוּלֶיהָן וְלֹא יִתְגַּבְּרוּ וְלֹא יִתְחַזְּקוּ. כְּעֵין דּוּגְמָא זוֹ, הַכֹּהֵן שֶׁמֵּנִיף אֵת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁקוֹט הַצַּד שֶׁל גְּבוּרָה שֶׁלָּהֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעוֹרֵר הַדִּין בָּעוֹלָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, יְהוּדָה יְהוּדָה, מִלָּה זֹאת בָּאָה לְיָדְךָ וְלֹא חָקַרְתָּ בָּהּ?! וַהֲלֹא יִשְׁמְעוּ אָזְנֶיךָ מַה שֶּׁפִּיךָ מְדַבֵּר! כָּךְ הִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה, כּוֹעֶסֶת וְרוֹגֶזֶת, שֶׁכָּתוּב (בראשית מט) שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם, וְכָתוּב אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה, לְפִי שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִים וּמִתְקַשִּׁים בְּאַפָּם וְעֶבְרָתָם לַעֲצֹאת לַעֲשׂוֹת דִּין לְכַלּוֹת וּלְהַכְרִית בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲזַי הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן, מֵנִיף אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַלְוִיִּם, שֶׁהוּא מִדַּת הַגְּבוּרָה, כְּדֵי לְשַׁבֵּךְ וּלְשַׁקֵּט רְגָזָה וְכַעֲסָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּבְּרוּ הַשְּׁעָרוֹת מִכָּל שׁוּלֶיהָן וְלֹא יִתְגַּבְּרוּ וְלֹא יִתְחַזְּקוּ, כְּעֵין דְּגְמָא זוֹ הַכֹּהֵן שֶׁמֵּנִיף אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁקוֹט הַצַּד שֶׁל הַגְּבוּרָה שֶׁלָּהֶן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעוֹרֵר הַדִּין בָּעוֹלָם.

בָּא רַבִּי יְהוּדָה וְנָשַׁק אֵת יָדָיו. וּכְשֶׁיִּתְעוֹרְרוּ הַדִּינִין בָּעוֹלָם, כָּל הַדִּינִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הוּא דּוֹחֶה אוֹתָם לַחוּץ וְאֵינָם עוֹמְדִים לְפָנָיו, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. (עד כאן מההשמטות) (במדבר ח) זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, לֵיוָאָה בַּר חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִין שְׁנִין יִפְלַח בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין סְלִיק לְדוּכְתֵּיהּ וְאִתְעַטָּר. וְחָמֵשׁ וְעֶשְׂרִין יִפְלַח דְּהָא בַּר נָשׁ (ס"א תא חזי ליואה בר חמש ועשרין שנין לדוכתיה ואתעטר. וחמש ועשרין יפלח עד דסליק לדרגא דחמשין). כַּד סָלִיק לְהַאי דַּרְגָּא דְּחַמְשִׁין שְׁנִין וּלְהָלְאָה, נָחִית מִן תּוּקְפָּא דְּאֶשָּׁא דְּבֵיהּ, וְכֵיוָן דְּאֶשָּׁא וַחֲמִימוּתָא אִתְקְרַר, הָא פָּגִים לְהַהוּא אֶתָר דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ.

בָּא רַבִּי יְהוּדָה וְנָשַׁק אֶת יָדָיו. וּכְשֶׁיִּתְעוֹרְרוּ הַדִּינִין בָּעוֹלָם, כָּל הַדִּינִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הוּא דּוֹחֶה אוֹתָם לַחוּץ וְאֵינָם עוֹמְדִים לְפָנָיו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֵל זֹאת בְּכָל יוֹם: ע"כ מההשמטות. זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם וְגוֹ'. בֹּא רְאֵה, לֵוִי בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד, בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנִים עוֹלֶה לְמִקוֹמוֹ וּמִתְעַטֵּר, וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ יַעֲבֹד, שֶׁהֲרֵי אָדָם (בא ראה, לוי בן עשרים וחמש שנים עולה למקומו ומתעטר, ועשרים וחמש שנים יעבד, עד שעולה לדרגת חמשים), כְּשֶׁעוֹלֶה לְדַרְגָּה זוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים שָׁנִים וְהָלְאָה, יוֹרֵד מִתֹּקֶף הָאֵשׁ שֶׁבּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁהָאֵשׁ וְהַחֲמִימוּת מִתְקָרֶרֶת, הֲרֵי הוּא פּוֹגֵם לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ.

דף קנב.

וְעוֹד, דְּקָלָא דְּזִמְרָא לָא אִתְקְשַׁר בַּהֲדֵיהּ כָּל כַּךְ. וְקָלָא בָּעֵי דְּלָא יִתְפְּגֵם, אֶלָּא בָּעֵי לְאִתְקְפָא, דְּהָא בַּאֲתָר דְּדִינָא תַּקִּיף קַיְימָא, וְלָא בְּחַלְשָׁא. וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי דְּלָא יַפְגִּים הַהוּא אֶתָר דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ, דְּאִיהוּ דִּינָא תַּקִּיפָא, וְלָא חַלְשָׁא, וְעַל דָּא לָא בָּעֵי לְאַחֲזָאָה חוּלְשָׁתָא כְּלָל בְּכָל סְטָרִין. זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְיִנְדַּע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא סָטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, דִּכְתִיב (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ. (במדבר ט) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי טַעְמָא אַזְהַר לְהוֹן הָכָא עַל פִּסְחָא, וְהָא אִתְּמַר לְהוּ בְּמִצְרַיִם. אֶלָּא בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית הֲוָה, דְּיִשְׂרָאֵל חָשִׁיבוּ דְּהָא פָּסַח לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּמִצְרַיִם, וְכֵיוָן דְּעָבְדוּ לֵיהּ זִמְנָא חָדָא בְּמִצְרַיִם, חֲשִׁיבוּ דְּלָא אִצְטְרִיךְ יַתִּיר. אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַזְהַר לוֹן עֲלֵיהּ, דְּלָא יַחְשְׁבוּן דְּהָא קָא עָבַר זִמְנֵיהּ בְּמִצְרַיִם, וְלֹא יִצְטְרִיךְ. בְּגִין (דף קנ"ב ע"א) כַּךְ בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית, לְאַתְקָנָא לְהוּ לְדָרֵי דָּרִין.

וְעוֹד, שֶׁקּוֹל זִמְרָה לֹא כָּל כַּךְ נִקְשָׁר בּוֹ, וְקוֹל צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִפָּגֵם, אֶלָּא צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק, שֶׁהֲרֵי בִּמְקוֹם הַדִּין הַקֶּשֶׁה עוֹמֵד, וְלֹא בְּחֻלְשָׁה. וּמִשּׁוּם זֶה צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִפָּגֵם אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהוּא קָשׁוּר בּוֹ, שֶׁהוּא דִּין הַקָּשֶׁה, וְלֹא הַחֻלְשָׁ, וְעַל זֶה לֹא צָרִיךְ לְהַרְאוֹת חֻלְשָׁה כְּלָל בְּכָל הַצְּדָדִים. אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְיֵדַע דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא סוֹטֶה לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, שֶׁכָּתוּב (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה הַטַּעַם הִזְהִירָם כָּאן עַל פֶּסַח, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר לָהֶם בְּמִצְרַיִם? אֶלָּא בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית זֶה הָיָה, שֶׁחָשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁפֶּסַח זֶה הוּא רַק בְּמִצְרַיִם, וְכֵיוָן שֶׁעָשׂוּ אוֹתוֹ פַּעַם אַחַת בְּמִצְרַיִם, חָשְׁבוּ שֶׁלֹּא צָרִיךְ יוֹתֵר. בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִזְהִירָם עָלָיו, שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּ שֶׁעָבַר זְמַנּוֹ בְּמִצְרַיִם וְלֹא יִצְטָרֵךְ. בִּגְלַל זֶה בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית, לְהַתְקִין לָהֶם לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

וְאַף עַל גַּב דְּהָא אַזְהַר לְהוּ בְּמִצְרַיִם, הַשְׁתָּא פָּקִיד לוֹן זִמְנָא אַחֲרָא, בְּהַהוּא אֲתָר דְּכָל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא בֵּיהּ אִתְיְהִיבוּ. וְעַל דָּא בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית. מַאי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה הִיא, חַד שָׁנָה. וְחַד חֹדֶשׁ. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. חֹדֶשׁ: דָּא סִיהֲרָא. שָׁנָה: דָּא שִׁמְשָׁא, דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא. וּכְדֵין הֲוָה בְּזִמְנָא דְּכָל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא אִתְמְסָרוּ בֵּיהּ.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהִזְהִירָם בְּמִצְרַיִם, עַכְשָׁו צִוָּה לָהֶם פַּעַם אַחֶרֶת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁבּוֹ נִתְּנוּ כָּל מִצְוֹות הַתּוֹרָה. וְעַל כָּךְ בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית. מַה זֶּה בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן? אֶלָּא סוֹד עֶלְיוֹן הוּא שָׁנָה אַחַת וְחֹדֶשׁ אֶחָד. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? חֹדֶשׁ זוֹ הַלְּבָנָה. שָׁנָה זֶה הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁמֵּאִיר לַלְּבָנָה. וְאָז הָיָה בִּזְמַן שֶׁכָּל הַמִּצְוות נִמְסְרוּ בּוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאָמַר, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אָתָא לְאַחֲזָאָה סִפּוּרִין בְּעָלְמָא, וּמִלִּין דְּהֶדְיוֹטֵי. דְּאִי הָכִי, אֲפִילּוּ בְּזִמְנָא דָּא, אֲנַן יָכְלִין לְמֶעְבַּד אוֹרַיְיתָא, בְּמִלִּין דְּהֶדְיוֹטֵי, וּבִשְׁבָחָא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ. אִי לְאַחֲזָאָה מִלָּה דְּעָלְמָא, אֲפִילּוּ אִינּוּן קַפְסִירֵי דְּעָלְמָא, אִית בֵּינַיְיהוּ מִלִּין עִלָּאִין יַתִּיר. אִי הָכִי נֵזִיל אֲבַתְרַיְיהוּ, וְנַעֲבִיד מִנַּיְיהוּ אוֹרַיְיתָא, כְּהַאי גַּוְונָא. אֶלָּא כָּל מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, מִלִּין עִלָּאִין אִינּוּן, וְרָזִין עִלָּאִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אוֹי לְאוֹתוֹ אִישׁ שֶׁאָמַר שֶׁתּוֹרָה זוֹ בָּאָה לְהַרְאוֹת סִפּוּרִים בָּעוֹלָם וְדִבְרֵי הֶדְיוֹטוֹת. שֶׁאִם כָּךְ, אֲפִלּוּ בִּזְמַן זֶה אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת תּוֹרָה בְּדִבְרֵי הֶדְיוֹטוֹת, וּבְשֶׁבַח יוֹתֵר מִכֻּלָּם. אִם לְהַרְאוֹת דְּבַר הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ אוֹתָם סוֹפְרִים בָּעוֹלָם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם דְּבָרִים יוֹתֵר עֶלְיוֹנִים. אִם כָּךְ, נֵלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם תּוֹרָה כְּמוֹ זֶה. אֶלָּא כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה דִּבְרִים עֶלְיוֹנִים הֵם וְסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים.

תָּא חֲזֵי, עָלְמָא עִלָּאָה וְעָלְמָא תַּתָּאָה בְּחַד מַתְקְלָא אִתְקְלוּ. יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מַלְאָכֵי עִלָּאֵי לְעֵילָּא. מַלְאָכֵי עִלָּאֵי כְּתִיב בְּהוּ, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת. (האי באתר עלאה) בְּשַׁעֲתָא דְּנַחְתִּין לְתַתָּא (אף על גב דנחתין), מִתְלַבְּשֵׁי בִּלְבוּשָׁא דְּהַאי עָלְמָא. וְאִי לָאו מִתְלַבְּשֵׁי בִּלְבוּשָׁא כְּנַוּונָא דְּהַאי עָלְמָא, לָא יַכְלִין לְמֵיקַם בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא סָבִיל לוֹן עָלְמָא. וְאִי בְּמַלְאָכֵי כַּךְ, אוֹרַיְיתָא דְּבָרָא לְהוּ, וּבָרָא עָלְמִין כֻּלְּהוּ, וְקַיְימִין בְּגִינָהּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כִּיוָן דְּנַחְתַּת לְהַאי עָלְמָא, אִי לָאו דְּמִתְלַבְּשָׁא בְּהָנֵי לְבוּשִׁין דְּהַאי עָלְמָא, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל.

בֹּא רְאֵה, עוֹלָם עֶלְיוֹן וְעוֹלָם תַּחְתּוֹן בְּמִשְׁקָל אֶחָד נִשְׁקְלוּ. יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה - מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה. בַּמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים כָּתוּב, (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת. (זה במקום עליון) בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹרְדִים לְמַטָּה (אף על גב שיורדים), מִתְלַבְּשִׁים בִּלְבוּשׁ הָעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם לֹא יִתְלַבְּשׁוּ בִּלְבוּשׁ כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוּכְלוּ לַעֲמֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהָעוֹלָם לֹא יִסְבֹּל אוֹתָם. וְאִם בְּמַלְאָכִים כָּךְ, הַתּוֹרָה שֶׁבָּרְאָה אוֹתָם וּבָרְאָה אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת וְעוֹמְדִים בְּגָלָלָהּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, כֵּיוָן שֶׁיָּרְדָה לָעוֹלָם הַזֶּה, אִם לֹא תִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשֵׁי הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוּכַל הָעוֹלָם לְסָבֵל.

וְעַל דָּא הַאי סִפּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא. אִיהוּ. מַאן דְּחָשִׁיב דְּהַהוּא לְבוּשָׁא אִיהוּ אוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא, תִּיפַּח רוּחֵיהּ, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין כַּךְ אָמַר דָּוִד, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. מַה דְּתְחוֹת לְבוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא.

וְעַל זֶה סִפּוּר זֶה שֶׁל הַתּוֹרָה, לְבוּשׁ הַתּוֹרָה הוּא. מִי שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁאוֹתוֹ לְבוּשׁ הִיא הַתּוֹרָה מַמָּשׁ וְלֹא דָּבָר אַחֵר - תִּפַּח רוּחוֹ, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. בִּגְלַל זֶה אָמַר דָּוִד, (שם קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. מַה שֶּׁתַּחַת לְבוּשׁ הַתּוֹרָה.

תָּא חֲזֵי, אִית לְבוּשָׁא דְּאִתְחֲזֵי לְכֹלָּא, וְאִינּוּן טִפְּשִׁין כַּד חָמָאן לְבַר נָשׁ בִּלְבוּשָׁא דְּאִתְחֲזֵי לוֹן שַׁפִּירָא, לָא מִסְתַּכְּלִין יַתִּיר. חָשִׁיבוּ דְּהַהוּא לְבוּשָׁא, גּוּפָא, וַחֲשִׁבוּ דְּגוּפָא, נִשְׁמְתָא.

בֹּא רְאֵה, יֵשׁ לְבוּשׁ שֶׁנִּרְאֶה לַכֹּל, וְאוֹתָם הַטִּפְּשִׁים כְּשֶׁרוֹאִים לְבוּשׁ עַל בֶּן אָדָם שֶׁנִּרְאֶה יָפֶה, לֹא מִסְתַּכְּלִים יוֹתֵר. חוֹשְׁבִים שֶׁאוֹתוֹ לְבוּשׁ הוּא הַגּוּף, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַגּוּף הִיא הַנְּשָׁמָה.

כְּהַאי גַּוְונָא אוֹרַיְיתָא, אִית לָהּ גּוּפָא, וְאִינּוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִקְרוּן גּוּפֵי תּוֹרָה. הַאי גּוּפָא מִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשִׁין, דְּאִינּוּן סִפּוּרִין דְּהַאי עָלְמָא. טִפְּשִׁין דְּעָלְמָא, לָא מִסְתַּכְּלֵי אֶלָּא בְּהַהוּא לְבוּשָׁא, דְּאִיהוּ סִפּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יַדְעֵי יַתִּיר, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּמָה דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא. אִינּוּן דְּיַדְעִין יַתִּיר, לָא מִסְתַּכְּלָן בִּלְבוּשָׁא, אֶלָּא בְּגוּפָא, דְּאִיהוּ תְּחוֹת הַהוּא לְבוּשָׁא. חַכִּימִין עַבְדֵי דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי, לָא מִסְתַּכְּלֵי אֶלָּא בְּנִשְׁמְתָא, דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּכֹלָּא אוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ. (ולעלמא) וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, זְמִינִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּנִשְׁמְתָא דְּנִשְׁמְתָא דְּאוֹרַיְיתָא.

כְּמוֹ זֶה הַתּוֹרָה יֵשׁ לָהּ גּוּף, וְהֵם מִצְווֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאִים גּוּפֵי תּוֹרָה. גּוּף זֶה מִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשִׁים, שֶׁהֵם סִפּוּרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. טִפְּשֵׁי הָעוֹלָם לֹא מִסְתַּכְּלִים, רַק בְּאוֹתוֹ לְבוּשׁ, שֶׁהוּא סִפּוּר הַתּוֹרָה, וְלֹא יוֹדְעִים יוֹתֵר, וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּמָה שֶׁתַּחַת אוֹתוֹ לְבוּשׁ. אוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים יוֹתֵר לֹא מִסְתַּכְּלִים בַּלְּבוּשׁ, אֶלָּא בַּגּוּף שֶׁהוּא תַּחַת אוֹתוֹ לְבוּשׁ. הַחֲכָמִים עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁהֵם עָמְדוּ בְּהַר סִינַי, לֹא מִסְתַּכְּלִים אֶלָּא רַק בַּנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא עִקַּר הַכֹּל, תּוֹרָה מַמָּשׁ. (ולעולם) וְלֶעָתִיד לָבֹא עֲתִידִים לְהִסְתַּכֵּל בַּנְּשָׁמָה שֶׁל נִשְׁמַת הַתּוֹרָה.

תָּא חֲזֵי, הָכִי נָמֵי לְעֵילָּא, אִית לְבוּשָׁא, וְגוּפָא, וְנִשְׁמְתָא, וְנִשְׁמְתָא לְנִשְׁמְתָא. שְׁמַיָּא וְחֵילֵיהוֹן. אִלֵּין אִינּוּן לְבוּשָׁא. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דָּא גּוּפָא, דְּמִקְבְּלָא לְנִשְׁמְתָא, דְּאִיהִי תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אִיהוּ גּוּפָא לְנִשְׁמְתָא. נִשְׁמְתָא דְּאַמָּרָן דָּא תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא מַמָּשׁ. וְנִשְׁמְתָא לְנִשְׁמְתָא, דָּא אִיהוּ עֲתִיקָא קַדִּישָׁא. וְכֹלָּא אְחִיד דָּא בְּדָא.

בֹּא רְאֵה, כָּךְ גַּם לְמַעְלָה יֵשׁ לְבוּשׁ, וְגוּף, וּנְשָׁמָה, וּנְשָׁמָה לִנְשָׁמָה. הַשָּׁמַיִם וְחֵילוֹתֵיהֶם אֵלֶּה אוֹתָם לְבוּשִׁים, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל זֶה הַגּוּף שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, וְעַל כָּךְ הִיא גּוּף לַנְּשָׁמָה. נְשָׁמָה שֶׁאָמַרְנוּ זוֹ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא תּוֹרָה מַמָּשׁ. וּנְשָׁמָה לִנְשָׁמָה זֶהוּ הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ, וְהַכֹּל אָחוּז זֶה בָּזֶה.

דף קנב:

וַוי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא, דְּאָמְרֵי דְּאוֹרַיְיתָא לְאו אִיהִי אֶלָּא סִפּוּרָא בְּעָלְמָא, וְאִינּוּן מִסְתַּכְּלֵי בִּלְבּוּשָׁא דָּא וְלָא יַתִּיר. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִסְתַּכְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוּת. חַמְרָא לָא יָתִיב אֶלָּא בְּקַנְקַן. כַּךְ אוֹרַיְיתָא לָא יְתִיב אֶלָּא בִּלְבּוּשָׁא דָּא. וְעַל דָּא לָא בָּעֵי לְאִסְתַּכָּלָא, אֶלָּא בְּמָה דְּאִית תְּחוֹת לְבוּשָׁא. וְעַל דָּא כָּל אִינּוּן מִלִּין, וְכָל אִינּוּן סִפּוּרִין, לְבוּשִׁין אִינּוּן. (במדבר ט) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ מַאי וַיַּעֲשׂוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא אִתְּמַר, כָּל מַאן דְּאַחֲזֵי עוֹבָדָא לְתַתָּא כַּדְקָא יָאוּת, כְּאִילּוּ עָבִיד לֵיהּ לְעֵילָּא. דְּהָא בְּגִינֵיהּ אִתְּעַר הַהוּא מִלָּה, כְּבָיְכוֹל, כְּאִילּוּ הוּא עָבִיד לֵיהּ, וְהָא אִתְּמַר. (דף קנ"ב ע"ב) (במדבר ט) אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא וְגוֹ'. אִישׁ אִישׁ תְּרֵי זִמְנֵי, אֲמַאי, אֶלָּא אִישׁ אִישׁ דְּהוּא אִישׁ, וְיִתְחֲזֵי לְקַבְלָא נִשְׁמְתָא עִלָּאָה, וְהוּא פָּנִים גַּרְמֵיהּ. דְּלָא שַׁרְיָיא עֲלּוֹי שְׁכִינְתָּא (ס"א שירותא) (ס"א נשמתא) עִלָּאָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ גָּרִים, וְהוּא מְסָאֵב לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ. וְעַל דָּא אִישׁ אִישׁ. אִישׁ דְּיִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי אִישׁ, וְהוּא מְסָאֵב גַּרְמֵיהּ, דְּלָא יִשְׁרֵי עֲלּוֹי קְדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא. (במדבר ט) אוֹ בְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, דָּא אִיהוּ חַד מֵעַשְׂרָה דְּאִינּוּן נְקוּדִים בְּאוֹרַיְיתָא, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין לְאַחֲזָאָה מִלָּה. מַאי בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. בְּגִין דְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ מַסְאִיב גַּרְמֵיהּ, מְסָאֲבִין לֵיהּ לְעֵילָּא. כֵּיוָן דְּמְסָאֲבִין לֵיהּ לְעֵילָּא, הָא אִיהוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. מֵהַהוּא אֲתָר וְאַרְחָא דְּזַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אֲחִידָן בֵּיהּ, הָא בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה אֲחִיד, דְּאִתְרְחַק (נ"א מלמקרב) לְמִקְרַב לְכוֹן, וּלְאִתְקַשְּׁרָא בְּכוֹן, כְּמָה דְּאַתּוּן מִתְקַשְּׁרִין.

אוֹי לְאוֹתָם רְשָׁעִים שֶׁאוֹמְרִים שֶׁהַתּוֹרָה הִיא רַק סִפּוּר בָּעָלְמָא, וְהֵם מִסְתַּכְּלִים בִּלְבוּשׁ זֶה וְלֹא יוֹתֵר. אַשְׁרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בַּתּוֹרָה כָּרָאוּי. יַיִן אֵינוֹ יוֹשֵׁב, רַק בְּקַנְקַן. כָּךְ הַתּוֹרָה אֵינָהּ יוֹשֶׁבֶת אֶלָּא בִּלְבוּשׁ זֶה, וְעַל כָּךְ לֹא צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל אֶלָּא בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ תַּחַת הַלְּבוּשׁ. וְעַל כָּךְ כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ וְכָל הַסִּפּוּרִים הַלָּלוּ הֵם לְבוּשִׁים. וְיַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ. מַה זֶּה וַיַּעֲשׂוּ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הֲרֵי נִתְבָּאַר, כָּל מִי שֶׁמַּרְאֶה מַעֲשֶׂה לְמַטָּה כָּרָאוּי, כְּאִלּוּ עָשָׂאוֹ לְמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי בִּגְלָלוֹ הִתְעוֹרֵר דָּבָר זֶה, כִּבְיָכוֹל, כְּאִלּוּ הוּא עָשָׂאוֹ, וַהֲרֵי נִתְבָּאַר. אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא וְגוֹ'. אִישׁ אִישׁ - שְׁתֵּי פְּעָמִים, לָמָּה? אֶלָּא אִישׁ שֶׁהוּא אִישׁ וְרָאוּי לְקַבֵּל נְשָׁמָה עֶלְיוֹנָה, וְהוּא פָּגַם עַצְמוֹ שֶׁלֹּא שׁוֹרָה עָלָיו שְׁכִינָה (תחלה) (נשמה) עֶלְיוֹנָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא גָּרַם וְהוּא טִמֵּא אֶת עַצְמוֹ. וְעַל זֶה אִישׁ אִישׁ. אִישׁ שֶׁרָאוּי לִהְיוֹת אִישׁ, וְהוּא מְטַמֵּא אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא תִּשְׁרֶה עָלָיו קְדֻשָּׁה שֶׁל מַעְלָה. אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה - זֶהוּ אֶחָד מֵעֲשָׂרָה שֶׁהֵם נְקוּדִים בַּתּוֹרָה, וְכֻלָּם בָּאִים לְהַרְאוֹת דָּבָר. מַה זֶּה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה? מִשּׁוּם שֶׁאָדָם שֶׁהוּא מְטַמֵּא אֶת עַצְמוֹ, מְטַמְּאִים אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה. כֵּיוָן שֶׁמְּטַמְּאִים אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה, הֲרֵיהוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. מֵאוֹתוֹ מָקוֹם וְדֶרֶךְ שֶׁזָּרַע יִשְׂרָאֵל אֲחוּזִים בּוֹ, הֲרֵי בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה אֲחוּז, שֶׁהִתְרַחֵק (מלהתקרב) לְקָרֵב אֲלֵיכֶם וּלְהִתְקַשֵּׁר בָּכֶם כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם מִתְקַשְּׁרִים.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְהָא כְּתִיב כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, דְּאִתְחֲזֵי תְּרֵין מִלִּין. מַשְׁמַע דִּכְתִיב אוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּאן, עַד לָא מְסָאֲבִין לֵיהּ. כָּאן, בָּתַר דִּמְסָאֲבִין לֵיהּ. וּמַשְׁמַע אֲפִילּוּ הַאי, אוֹ הַאי, לָא יִשְׁרֵי עֲלוֹי קְדוּשָּׁה דִּלְעֵילָּא, וְלָא יַעֲבְדוּן פִּסְחָא בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל עָבְדִין לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַהֲרֵי כָּתוּב כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, שְׁנֵּרְאֶה שְׁנֵי דְּבָרִים מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב אוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּאן עַד שֶׁלֹּא מְטַמְּאִים אוֹתוֹ, כָּאן אַחַר שֶׁטִּמְּאוּ אוֹתוֹ. וּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ זֶה אוֹ זֶה לֹא תִשְׁרֶה עָלָיו קְדֻשָּׁה שֶׁלְּמַעְלָה, וְלֹא יַעֲשׂוּ פֶּסַח בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים אוֹתוֹ.

וְאִי תֵּימָא, הָא בְּיַרְחָא תְּנֵינָא עָבִיד אִי לָא מְתַקֵּן גַּרְמֵיהּ. לָא, אֶלָּא כֵּיוָן דְּמִתַּדְּכֵי וּמְתַקֵּן גַּרְמֵיהּ, הָא יַרְחָא תְּנֵינָא לְמֶעְבַּד פִּסְחָא. מִכָּאן, כָּל בַּר נָשׁ דְּמְדַכֵּי גַּרְמֵיהּ, מְדָכָאן לֵיהּ.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי עוֹשֶׂה אִם לֹא תִקֵּן עַצְמוֹ - לֹא! אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁנִּטְהַר וְתִקֵּן עַצְמוֹ, הֲרֵי הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לַעֲשׂוֹת פֶּסַח. מִכָּאן, כָּל אִישׁ שֶׁמִּטַּהֵר עַצְמוֹ, מְטַהֲרִים אוֹתוֹ.

דְּאִי תֵּימָא דִּבְדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר קָאִים בְּיַרְחָא תְּנֵינָא. לָאו הָכִי, דְּהָא יִשְׂרָאֵל זַרְעָא קַדִּישָׁא דְּעָבְדוּ פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ, נָטְלוּ לֵיהּ לְסִיהֲרָא וּלְשִׁמְשָׁא כְּחָד. וּמַאן דְּנָטִיל יְסוֹדָא בְּקַדְמֵיתָא, נָטִיל בְּנֵינָא. מַאי יְסוֹדָא. לָא תֵּימָא יְסוֹדָא עִלָּאָה דְּצַדִּיקָא דְּעָלְמָא, אֶלָּא יְסוֹדָא דְּאֶבֶן טָבָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְהַאי הוּא אֶבֶן דְּשָׁאֲרֵי עָלֵיהּ מַאן דְּשָׁאֲרֵי.

שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁבְּדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר עוֹמֵד בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי - לֹא כָּךְ! שֶׁהֲרֵי יִשְׂרָאֵל זֶרַע קֹדֶשׁ שֶׁעָשׂוּ פֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, לָקְחוּ אֶת הַלְּבָנָה וְאֶת הַשֶּׁמֶשׁ כְּאֶחָד, וּמִי שֶׁלּוֹקֵחַ יְסוֹד בַּתְּחִלָּה - לוֹקֵחַ הַבִּנְיָן. מָה הַיְסוֹד? אַל תֹּאמַר יְסוֹד שֶׁל עֶלְיוֹן שֶׁל צַדִּיק הָעוֹלָם, אֶלָּא יְסוֹד שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְזוֹהִי הָאֶבֶן שֶׁשּׁוֹרָה עָלֶיהָ מִי שֶׁשּׁוֹרֶה.

דף קנג.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וַדַּאי כֹּלָּא נָטִיל אֲפִילּוּ בְּיַרְחָא תְּנֵינָא. אֲבָל לָאו אֵיהוּ כְּמַאן דְּנָטִיל לֵיהּ בְּזִמְנֵיהּ. מַאי טַעֲמָא. דְּא דְּנָטִיל פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ, נָטִיל מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְלָא נָחִית. בְּגִין דְּמַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ, וְלָא מוֹרִידִין. וְדָא דְּנָטִיל בָּתַר זִמְנֵיהּ, (דף קנ"ג ע"א) נָחִית מֵעֵילָּא לְתַתָּא. בְּגִין כָּךְ שַׁוְיָן בְּכֹלָּא, וְלָא שַׁוְיָן. דְּדָא סָלִיק וְלָא נָחִית, וְדָא נָחִית וְלָא סָלִיק. בְּגִין כַּךְ מַאן דְּמְקָרֵב פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ, שְׁבָחָא יַתִּיר אִית לֵיהּ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּזַכָּאן בְּכֹלָּא, דְּזַכָּאן בְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל מַאן דְּזָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, זָכֵי לֵיהּ בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַדַּאי הַכֹּל אֲפִלּוּ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, אֲבָל אֵינוֹ כְּמִי שֶׁנּוֹטֵל בִּזְמַנּוֹ. מָה הַטַּעַם? זֶה שֶׁנּוֹטֵל פֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, נוֹטֵל מִמַּטָּה לְמַעְלָה וְלֹא יוֹרֵד, מִשּׁוּם שֶׁמַּעֲלִים בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִים. וְזֶה שֶׁנּוֹטֵל אַחַר זְמַנּוֹ, יוֹרֵד מִמַּעְלָה לְמַטָּה. בְּגַלָּל זֶה שָׁוִים בַּכֹּל, וְלֹא שָׁוִים. שֶׁזֶּה עוֹלֶה וְלֹא יוֹרֵד, וְזֶה יוֹרֵד וְלֹא עוֹלֶה. בְּגַלָּל כָּךְ

מִי שֶׁמַּקְרִיב פֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, יֵשׁ לוֹ שֶׁבַח יוֹתֵר. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁזְּכָאִים בַּכֹּל, שֶׁזְּכָאִים בַּתּוֹרָה, וְכָל מִי שֶׁזּוֹכֶה בַּתּוֹרָה, זוֹכֶה לוֹ בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

רעיא מהימנא פִּקּוּדָא לְמֶעְבַּד פֶּסַח שֵׁנִי, עַל אִינּוּן דְּלָא יְכִילוּ, אוֹ דְּאִסְתָּאֲבוּ בְּמִסְאֲבוּ אַחֲרָא. אִי רָזָא דְּפֶסַח, רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל עָאלִין בֵּה, שַׁלְטָא בְּנִיסָן, וּכְדֵין אִיהוּ זִמְנָא לְחֶדְוָה, אֵיךְ יַכְלִין אִלֵּין דְּלָא יְכִילוּ, אוֹ דְּאִסְתָּאֲבוּ, לְמֶעְבַּד בִּירְחָא תִנְיָינָא, דְּהָא אַעְבָּר זִמְנָא.

מִצְוָה לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי עַל אֵלּוּ שֶׁלֹּא יָכְלוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאָה אַחֶרֶת. אִם סוֹד הַפֶּסַח סוֹד הָאֱמוּנָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִכְנָסִים בָּהּ, שׁוֹלֵט בְּנִיסָן, וְאָז הוּא זְמַן לְשִׂמְחָה, אֵיךְ יָכְלוּ אֵלֶּה שֶׁלֹּא יָכְלוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ לַעֲשׂוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, שֶׁהֲרֵי עָבַר הַזְּמַן?

אֶלָּא כֵּיוָן דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרָהָא בְּנִיסָן, לָא אִתְעֲדִיאַת כִּתְרָהָא וְעִטְרָהָא מִנַּהּ תְּלָתִין יוֹמִין. וְכָל אִינּוּן ל' יוֹמִין מִן יוֹמָא דְּנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִפֶּסַח יָתְבָא מַטְרוֹנִיתָא בְּעִטְרָהָא, וְכָל חֵילָאָה בְּחֶדְוָה. מַאן דְּבָעֵי לְמֶחֱמֵי לְמַטְרוֹנִיתָא, יְכִיל לְמֶחֱמֵי. כְּרוֹזָא כָּרִיז, כָּל מַאן דְּלָא יָכִיל לְמֶחֱמֵי מַטְרוֹנִיתָא, ייֵתֵי וְיֶחְמֵי עַד לָא יִנְעֲלוּן תַּרְעֵיהָ. אֵימָתַי כְּרוֹזָא כָּרִיז. בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לְיַרְחָא תִּנְיָינָא, דְּהָא מִתַּמָּן עַד שִׁבְעָה יוֹמִין, תַּרְעִין פְּתִיחִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה יִנְעֲלוּן תַּרְעֵי. וְעַל דָּא פֶּסַח שֵׁנִי. (ע"כ) (פקודא דא לספור ספירת העומר צ"ז ע"א)

אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטֶּרֶת בְּעַטְרוֹתֶיהָ בְּנִיסָן, לֹא מַעֲבִירָה כְּתָרֶיהָ וְעַטְרוֹתֶיהָ מִמֶּנָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְכָל אוֹתָם שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִפֶּסַח, יוֹשֶׁבֶת הַמַּלְכָּה בְּעַטְרוֹתֶיהָ, וְכָל חֵילוֹתֶיהָ בְּחֶדְוָה. מִי שֶׁרוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת הַמַּלְכָּה יוּכַל לִרְאוֹת. הַכְרוֹז מַכְרִיז: כָּל מִי שֶׁלֹּא יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַמַּלְכָּה, יָבֹא וְיִרְאֶה עַד שֶׁלֹּא יִנָּעֲלוּ הַשְּׁעָרִים. אֵימָתַי הַכְרוּז מַכְרִיז? בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, שֶׁהֲרֵי מִשָּׁם וְעַד שִׁבְעָה יָמִים הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִים. מִכָּאן וְהָלְאָה יִנָּעֲלוּ הַשְּׁעָרִים. וְעַל זֶה פֶּסַח שֵׁנִי.

פִּקּוּדָא דָא, שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ. וַאֲבַתְרֵיהּ פֶּסַח רִאשׁוֹן וּפֶסַח שֵׁנִי לֶאֱכוֹל אוֹתָן כְּמִשְׁפָּטָן. וּטְמֵאִים לִהְיוֹת נִדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי, דְּאִיהוּ פִּקּוּדָא תְּלִיתָאָה. תַּנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין, אִית בְּנֵי נָשָׁא כְּחוּלִּין דְּטָהֳרָה, מִסְטָרָא דְּמַיְכָאֵל. וּכְחוּלִּין דְּהֶקְדֵּשׁ, כְּגוֹן בְּשַׂר קֹדֶשׁ, וְאִינּוּן מִסְטָרָא דְּגַבְרִיאֵל. כֹּהֵן וְלֵוִי. וְאִית בְּנֵי נָשָׁא דְּאִינּוּן כְּיוֹמִין טָבִין, וְאִינּוּן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים.

מִצְוָה זוֹ - שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ. וְאַחֲרָיו פֶּסַח רִאשׁוֹן וּפֶסַח שֵׁנִי לֶאֱכֹל אוֹתָם כְּמִשְׁפָּטָן. וּטְמֵאִים לִהְיוֹת נִדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי, שֶׁהִיא מִצְוָה שְׁלִישִׁית. תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, יֵשׁ בְּנֵי אָדָם כְּמוֹ חֻלִּין שֶׁל טָהֳרָה מִצַּד מִיכָאֵל, וּכְמוֹ חֻלִּין שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, כְּגוֹן בְּשַׂר קֹדֶשׁ, וְהֵם מִצַּד גַּבְרִיאֵל. כֹּהֵן וְלֵוִי. וְיֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם כְּמוֹ יָמִים טוֹבִים, וְהֵם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים.

שְׁכִינְתָּא אִיהִי פֶּסַח רִאשׁוֹן, מִימִינָא. וּפֶסַח שֵׁנִי, מִשְּׂמָאלָא. פֶּסַח רִאשׁוֹן מִימִינָא, דְּתַמָּן חָכְמָ"ה. פֶּסַח שֵׁנִי מִשְּׂמָאלָא, דְּתַמָּן בִּינָה. וּבְגִין דִּבְגְבוּרָה מִתְעַבְּרִין כָּל אֶשִּׁין נוּכְרָאִין, דְּאִינּוּן כְּקַשׁ וְתֶבֶן לְגַבֵּי אֵשׁ דִּגְבוּרָה, טְמֵאִים נִדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי.

שְׂכִינָה הִיא פֶּסַח רֹאשׁוֹן מִיָּמִין, וּפֶסַח שֵׁנִי מִשְּׂמֹאל. פֶּסַח רִאשׁוֹן מִיָּמִין, שֶׁשָּׁם חָכְמָ"ה. פֶּסַח שֵׁנִי מִשְּׂמֹאל, שֶׁשָּׁם בִּינָה. וּמִשּׁוּם שֶׁבְּגִבּוּרָה עוֹבְרִים כָּל הָאֹשִׁים הַנִּכְרִיִּים, שֶׁהֵם כְּקַשׁ וְתֶבֶן לְגַבֵּי אֵשׁ שֶׁל גְּבוּרָה, הַטְּמֵאִים נִדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי.

וְכָל טוּמְאָה נִדָּה, וּמִצּוֹרָע, וְזָב וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת, בְּאֶשָּׁא דִּגְבוּרָה אִיהוּ שׁוֹרֵף. דְּנִשְׁמְתָא אִיהוּ מָאנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיהוּ לָא שָׁרֵי בָּהּ, עַד דְּאִתְלַבְּנַת בְּאֶשָּׁא דִּגְבוּרָה, דִּכְתִיב, (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרַי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ. וּבַהֲאי אֶשָּׁא, אִם בַּרְזֶל הוּא מִתְפּוֹצֵץ, וְאִם אֶבֶן הוּא נִמּוֹחַ.

וְכָל טֻמְאָה נִדָּה, וּמִצָּרַעַת, וְזָב וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת, בְּאֵשׁ הַגְּבוּרָה הוּא שׁוֹרֵף. שֶׁהַנְּשָׁמָה הִיא כְּלִי שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא לֹא שׁוֹרֶה בָּהּ עַד שֶׁמִּתְלַבֶּנֶת בְּאֵשׁ הַגְּבוּרָה, שֶׁכָּתוּב (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרַי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'. וּבְאֵשׁ זוֹ, אִם בַּרְזֶל הוּא - מִתְפּוֹצֵץ, וְאִם אֶבֶן הוּא - נִמּוֹחַ.

וּבְיִמְינָא (נ"א ובמיא) דְּתַמָּן תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דְּאִיהִי מַיִם, (ויקרא יב) וְטָהֲרָה מִמְּקוֹר דָּמֶיהָ, וְאִתְדְּכֵי בָּהּ מְצוֹרָע, וְטָמֵא מֵת, וְזָב וְטָמֵא בְּכָל מִינֵי שֶׁרֶץ. (דף קנ"ג ע"א) הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל לג) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם וְגוֹ'.

וּבְיִמִין, שֶׁשָּׁם תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, שֶׁהִיא מַיִם - (ויקרא יב) וְטָהֲרָה מִמְּקוֹר דָּמֶיהָ, וְנִטְהָר בָּהּ מְצֹרָע, וּטְמֵא מֵת, וְזָב, וְטָמֵא בְּכָל מִינֵי שֶׁרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם וְגוֹ'.

בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מָאנָא אִתְיַחֲדַת בְּבַעְלָהּ, דְּאִיהִי אִתְתָא, בָּתַר דְּאִתְקַדְּשַׁת בְּשִׁמְאלָא, וְאִתְדְּכָאַת בְּמֵי מְקָוֶה בִּימִינָא, וְאוֹמְרִים עַל מָאנֵי דְּפִסְחָא, כֵּלִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן בְּצוֹנֵן, מַטְבִּילָן בְּצוֹנֵן, וְהֵן טְהוֹרִים. אִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּרַחֲמֵי, וְאִינּוּן רַחֲמָנִים, מָארֵי חִנָּא וְחִסְדָּא, לָא צְרִיכִין לְאַדְכָּאָה בְּמַיִם פּוֹשְׁרִים כַּבֵּינוֹנִיִּים. כָּל שֶׁכֵּן בְּחַמֵּי חַמִּין, דִּבְהוֹן מִתְדַּכְּיִן רְשָׁעִים גְּמוּרִים, דְּמִחַמְּמִין גַּרְמֵיְיהוּ בְּאֶשָּׁא דְּיֵצֶר הָרַע. וְעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ. בְּגִין דְּזוּהֲמָא דִּלְהוֹן נְפִישָׁא. אֲבָל צַדִּיקִים גְּמוּרִים בְּצוֹנֵן. דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, כָּל הַמַּשִּׂים רֶיוַח בֵּין הַדְּבֵקִים, מְצַנְּנִים לֵיהּ גֵּיהִנֹּם.

בְּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי כְּלִי מִתְיַחֶדֶת בְּבַעְלָהּ, שֶׁהִיא אִשָּׁה, אַחַר שֶׁמִּתְקַדֶּשֶׁת בִּשְׂמֹאל וְנִטְהֶרֶת בְּמֵי מִקְוֶה בִּימִין, וְאוֹמְרִים עַל כְּלֵי פֶּסַח: כֵּלִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶם בְּצוֹנֵן, מַטְבִּילִם בְּצוֹנֵן וְהֵם טְהוֹרִים. אוֹתָן נְשָׁמוֹת שֶׁהֵן מִצַּד הָרַחֲמִים, וְהֵן רַחֲמָנִים, בַּעֲלֵי חֵן וְחֶסֶד, לֹא צְרִיכִים לְהִטָּהֵר בְּמַיִם פּוֹשְׁרִים כְּבֵינוֹנִיִּים. כָּל שֶׁכֵּן בְּחַמֵּי חַמִּים, שֶׁבָּהֶם נִטְהָרִים רְשָׁעִים גְּמוּרִים שֶׁמְּחַמְּמִים עַצְמָם בְּאֵשׁ יֵצֶר הָרַע, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (במדבר לא) כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ, בִּגְלַל שֶׁזּוּהֲמָתָם רַבָּה. אֲבָל צַדִּיקִים גְּמוּרִים בְּצוֹנֵן, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, כָּל הַמַּשִּׂים רֶוַח בֵּין הַדְּבֵקִים מְצַנְּנִין לוֹ גֵּיהִנֹּם.

וְאִי נְשָׁמָתִין חָמְרִיִּים, דְּאִינּוּן כְּמָאנֵי חֶרֶס, שְׁבִירָתָן זוֹ הִיא טַהֲרָתָן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר נִשְׁבָּרוּ, נִטְהָרוּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהלים נא) זְבָחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. אֲבָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב וּבְאוֹרַיְיתָא דְּבַעֲל פֶּה, דְּאִינּוּן אֵשׁ וּמַיִם, וְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּרַזֵי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ אוֹר, דִּכְתִיב בָּהּ, (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר, בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן מִתְדַּכְּיִן בָּהּ.

וְאִם נְשָׁמוֹת חֲמְרִיּוֹת, שֶׁהֵם כִּכְלֵי חֶרֶס - שְׁבִירָתָן זוֹהִי טַהֲרָתָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר נִשְׁבָּרוּ, נִטְהָרוּ. וְסוֹד הַדָּבָר - (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. אֲבָל אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וּבַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה,

שֶׁהֵם אֵשׁ וּמַיִם, וְאוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא אוֹר, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר, הֵם נִטְהָרִים בָּהּ.

וְעוֹד בָּפֶרֶק הָרוֹאֶה תְּמָרִים בַּחֲלוֹם, תַּמּוּ עֲוֹנוֹתָיו. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה ד) תַּם עֲוֹנֵךְ בַּת צִיּוֹן. בְּגִין דִּתְמָרִים, בֵּיהּ תַּם, דַּרְגָא דְיַעֲקֹב, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. חוֹבִין מָרִים, וְעַל דָּא תְּמָרִים: תַּמָּן תָּ"ם, וְתַמָּן מָ"ר.

וְעוֹד בָּפֶרֶק הָרוֹאֶה: הָרוֹאֶה תְּמָרִים בַּחֲלוֹם, תַּמּוּ עֲוֹנוֹתָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ד) תַּם עֲוֹנֵךְ בַּת צִיּוֹן. מְשׁוּם שֶׁתְּמָרִים, בּוֹ תָּם, דַּרְגַּת יַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. עֲבֵרוֹת מָרוֹת, וְעַל כָּךְ תְּמָרִים - שָׁם תָּ"ם, וְשָׁם מָ"ר.

הָכָא רָמִיז, וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם. מֵהָכָא, מַאן דְּאִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ עֵץ. חוֹבִין דִּילֵיהּ, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שמות א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל לֵיהּ, וְיִתְחַזְרוּן מְתִיקִין.

כָּאן רָמוּז, וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵץ, וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם. מִכָּאן, מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא עֵץ, עֲוֹנוֹתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שם א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ, וְיִחְזְרוּ מְתוּקִים.

דְּיוֹמִין יֵיתוּן, דְּיִתְקַיְּים בְּהוּ כְּמַפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות א) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא. וּבְגָלוּתָא בַּתְרָאָה, לֵית מִיתָה אֶלָּא עוֹנִי דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת. לְקַיֵּים בְּהוֹן (צפניה ג) וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ בְּשֵׁם יְיָ. לְאִתְקַיְּימָא בְּהוֹן (שמואל ב כב) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ. וְאֵלַיִן עֲתִידִים דְּיִשְׁתָּאֲרוּן בְּהוֹן יִתְקַיֵּים בְּהוֹן, (שמות ה) נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים. נִרְפִּים הֵם בְּאוֹרַיְיתָא. נִרְפִּים הֵם, לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם מָארֵי תּוֹרָה. וְאַנְשֵׁי חֵיל הַמְסוֹבְבִים מֵעִיר לָעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ.

שֶׁיִּבֹאוּ יָמִים שֶׁיִּתְקַיְּים בָּהֶם כִּיצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בֵּיהּ (שם) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא. וּבַגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה אֵין מִיתָה, אֶלָּא עֹנִי. שֶׁעָנִי חָשׁוּב כְּמֵת. לְקַיֵּים בָּהֶם (צפניה ג) וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ [בך] עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ בְּשֵׁם ה'. לְהִתְקַיֵּים בָּהֶם (שמואל ב כב) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ. וַעֲשִׁירִים אֵלּוּ שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ בָהֶם, יִתְקַיֵּם בָּהֶם (שמות ה) נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים. נִרְפִּים הֵם בַּתּוֹרָה, נִרְפִּים הֵם לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת עִם בַּעֲלֵי תוֹרָה וְאַנְשֵׁי חֵיל הַמְסוֹבְבִים מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ.

וְנִרְפִּים הֵם בְּכוֹבָד הַמַּס, דְּאִי תֵּימָא כְּבֵדִין אִינּוּן בְּכוֹבָד הַמַּס, וְלָא עַבְדִין טִיבוּ, בְּגִין דָּא תִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ בָּהּ, דְּכוֹבָד הַמַּס עֲלַיְיהוּ, וְאַל יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי שֶׁקֶר, דְּאִינּוּן מְשַׁקְּרִין וְאָמְרִין דְּכוֹבָד הַמַּס עֲלַיְיהוּ, וּבְגִין דָּא לָא יַעַבְדוּן טִיבוּ. אִינּוּן מְשַׁקְּרָן בְּמִלּוֹלַיְיהוּ, וְאָמְרִין דְּמַהַכּוֹבָד דְּתִכְבַּד עֲלַיְיהוּ, תֶּבֶן אֵין נִתָּן, מְמוֹנָא דְּשַׁקְּרָא, דְּבֵיהּ טוֹעִין (ס"א שועין) לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְגִין דְּלָא יִשְׁעוּן בֵּיהּ, וְלָא חָסוּ בְּשֵׁם יְיָ, אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ.

וְנִרְפִּים הֵם בְּכֹבֶד הַמַּס. שֶׁאִם תֹּאמַר, כְּבֵדִים הֵם בְּכֹבֶד הַמַּס וְלֹא עוֹשִׂים טוֹבוֹת - בִּגְלַל זֶה (שם) תִּכְבַּד הָעֲבֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ בָהּ, שֶׁכֹּבֶד הַמַּס עֲלֵיהֶם, וְאַל יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי שֶׁקֶר, שֶׁהֵם מְשַׁקְּרִים וְאוֹמְרִים שֶׁכֹּבֶד הַמַּס עֲלֵיהֶם, וּמְשׁוּם זֶה לֹא יַעֲשׂוּ טוֹבוֹת. הֵם מְשַׁקְּרִים בְּדִבְרֵיהֶם, וְאוֹמְרִים שֶׁמֵּהַכֹּבֶד שֶׁתִּכְבַּד

עֲלֵיהֶם, תֶּבֶן אֵין נִתָּן, מְמוֹן הַשֶּׁקֶר שֶׁבּוֹ טוֹעִים (מדברים) לְקַדּוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא מְדַבְּרִים בּוֹ וְלֹא חָסוּ בְּשֵׁם ה', אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ.

וְאֵלֶּין דְּאִית לוֹן, טָמִיר וְגָנִיז מָמוֹנָא מִלְּגוֹ, דְּאִיהוּ תּוֹכָן, כְּגוֹן תּוֹךְ הָאוֹצָר וְתֵיבָה, אִתְקְיָים בְּהוּ וְתוֹכָן לְבָנִים תִּתֵּנוּ. וְדָא כְּסָפִים לְבָנִים, דִּיהוֹן בְּהַהוּא דָּרָא.

וְאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם נִסְתָּר וְגָנוּז הַמָּמוֹן מִבִּפְנִים, שֶׁהוּא תֹּכָן, כְּמוֹ תּוֹךְ הָאוֹצָר וְתֵבָה, מִתְקַיֵּם בָּהֶם וְתֹכָן לְבֵנִים תִּתֵּנוּ. וְזֶה כְּסָפִים לְבָנִים שֶׁיִּהְיוּ בְּאוֹתוֹ דּוֹר.

בְּהַהוּא זִמְנָא (שמות ט"ו) שָׁם שָׂם לוֹ חוֹק וּמִשְׁפָּט, וְאִינּוּן מָארֵי מִשְׁנָה. אוּף הָכָא וַיִּבְאוּ מָרָתָה, אִתְהַדָּר לוֹן אוֹרַיְיתָא דְּבָעֵל פֶּה, מָרָה בְּדַחֲקִין סַגִּיאִין, בַּעֲנִיּוּתָא, דְּיִתְקְיָים בְּהוּ, (שם א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה: זוֹ קוּשְׁיָא. בְּחֹמֶר: דָּא קַל וְחוֹמֶר. וּבִלְבֵנִים: דָּא לִבּוּן הֲלָכָה. וּבְכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה: דָּא בָּרַיְיתָא. אֵת כָּל עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ: דָּא תֵּיקו"ּ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן, (שמות טו) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, וְהֵם בַּעֲלֵי מִשְׁנָה. גַּם כָּאן וַיִּבְאוּ מָרָתָה, חוֹזֶרֶת לָהֶם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מָרָה בִּדְחָקִים רַבִּים, בַּעֲנִיּוּת, שֶׁיִּתְקַיֵּם בָּהֶם (שם א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה - זוֹ קֻשְׁיָא. בְּחֹמֶר - זֶה קַל וְחֹמֶר. וּבִלְבֵנִים - זֶה לִבּוּן הֲלָכָה. וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה - זוֹ בָּרַיְיתָא. אֵת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ - זֶה תֵּיקו"ּ.

וְרַעְיָא מְהֵימְנָא, תַּמָּן אִתְקְיָים בָּךְ, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. וּבְהַאי עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֶתֵּר. וּבְאִינּוּן רָזִין דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. כַּמָּלַח דְּמַמְתְּקָת בְּשָׂרָא, הָכִי יִתְמַתְּקוּן בְּרָזַיָּא דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ, כָּל אִינּוּן קוּשְׁיָין וּמַחֲלוֹקוֹת, דְּמַיִין מְרִירָן דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה, אִתְהַדְּרוּ מְתִיקָן מֵי אוֹרַיְיתָא, וְיִסּוּרִין דִּילָךְ, בְּרָזִין אִלֵּין דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ, יֵהוֹן לָךְ מְתִיקִין, וִיהַדְּרוּן לָךְ כָּל דַּחֲקִין דִּילָךְ, כְּחָלְמִין דְּעַבְרִין. וַחֲל"ם, בְּהִיפּוּךְ אַתְוָון מָל"ח. דְּמַמְתְּקַת יַת בְּשָׂרָא. אוּף יִסּוּרִין מְמַתְּקִים. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, שָׁם הִתְקַיֵּם בְּךָ, שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ. וּבְעֵץ הַדַּעַת הַזֶּה טוֹב וָרָע, שֶׁהוּא אִסּוּר וְהֶתֵּר, וּבְאוֹתָם סוֹדוֹת שֶׁהִתְגַּלּוּ עַל יָדָךְ, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. כְּמוֹ מֶלַח שֶׁמַּמְתִּיק אֶת הַבָּשָׂר, כָּךְ יִתְמַתְּקוּ בְּסוֹדוֹת שֶׁמִּתְגַּלִּים עַל יָדָךְ כָּל אוֹתָן קֻשְׁיוֹת וּמַחֲלוֹקוֹת שֶׁל מַיִם מְרִירִים שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, יַחְזְרוּ מְתוּקִים מֵי הַתּוֹרָה. וְיִסּוּרֶיךָ, בְּסוֹדוֹת אֵלּוּ שֶׁהִתְגַּלּוּ עַל יָדָךְ, יִהְיוּ לְךָ מְתוּקִים, וְיַחְזְרוּ לְךָ כָּל הַדְּחָקִים שֶׁלְּךָ כַּחֲלוֹמוֹת שֶׁעָבְרוּ. וַחֲל"ם בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת - מָל"ח, שֶׁמַּמְתִּיק אֶת הַבָּשָׂר. גַּם יִסּוּרִים מְמַתְּקִים, כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ.

וְלָרְשָׁעִים מִתְהַדְּרָן יִסּוּרִין מֶלַח סְדוֹמִית, דְּאִיהִי מְסַמָּא אֶת הָעֵינַיִם, לְקַיֵּימָא בְּהוּ (איוב יא) וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה. וְאִינּוּן (דף קנ"ג ע"ב) עֶרֶב רַב רַשִׁיעַיָּיא, דְּיִתְקְיָים בְּהוּ בְּהַהוּא זִמְנָא, (דניאל יב) יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים. יִתְלַבְּנוּ: אִינּוּן מָארֵי מִשְׁנָה. וְיִצָּרְפוּ: אִינּוּן זַרְעָא קַדִּישָׁא דְּשָׁאַר עַמָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה יג) וּצְרַפְתִּים כִּצְרוֹף אֶת הַכֶּסֶף. וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים, אִינּוּן עֶרֶב רַב.

וְלָרְשָׁעִים חוֹזְרִים הַיִּסּוּרִים מֶלַח סְדוֹמִית, שֶׁמְּעַוֵּר אֶת הָעֵינַיִם, לְקַיֵּם בָּהֶם (איוב יא) וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה. וְהֵם עֶרֶב רַב רְשָׁעִים, שֶׁיִּתְקַיֵּם בָּהֶם בְּאוֹתוֹ זְמַן, (דניאל יב) יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים

וְהַרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים. יִתְלַבָּנוּ - אֵלֶּה בַּעֲלֵי מִשְׁנָה. וְיִצָּרְפוּ - הֵם זֶרַע קֹדֶשׁ שֶׁל שְׁאָר הָעָם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (זכריה יג) וּצְרַפְתִּים כִּצְרֹף אֶת הַכָּסֶף. וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים - אֵלֶּה עֶרֶב רַב.

(דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ, אינון מָארֵי קַבָּלָה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. אִלֵּין אִינּוּן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּזֹהַר דָּא, דְּאִקְרֵי סֵפֶר הַזֹּהַר, דְּאִיהוּ כְּתִיבַת נֹחַ, דְּמִתְכַּנְּשִׁין בֵּהּ שְׁנַיִם מֵעִיר, וְשֶׁבַע מִמַּלְכוּתָא. וּלְזִמְנִין אֶחָד מֵעִיר, וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה. דִּבְהוֹן יִתְקַיֵּים (שמות א) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַיֹּלְדוֹת הַיְאוֹרָה תַּשְׁלִיכוּהוּ. וְדָא אוֹרָה דְּסִפְרָא דָּא, וְכֹלָּא עַל סִיבָּה דִּילָךְ.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ (דניאל שם) - אֵלּוּ בַּעֲלֵי קַבָּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. אֵלּוּ אוֹתָם שֶׁמַּשְׁתַּדְּלִים בְּזֹהַר זֶה שֶׁנִּקְרָא סֵפֶר הַזֹּהַר, שֶׁהוּא כְּמוֹ תֹּבֶת נֹחַ שֶׁמִּתְכַּנְּסִים בָּהּ שְׁנַיִם מֵעִיר וְשֶׁבַע מִמַּלְכוּת, וְלִפְעָמִים אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה, שֶׁבָּהֶם יִתְקַיֵּם (שמות א) כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ. וְזֶה אוֹרָה שֶׁל סֵפֶר זֶה, וְהַכֹּל עַל הַסִּבָּה שֶׁלְּךָ.

וּמַאן גָּרִים דָּא. עוֹרֵב דְּאַנְתְּ תְּהֵא בְּהַהוּא זִמְנָא, כַּיּוֹנָה. דִּשְׁלִיחַ אַחֲרָא דְּאִקְרֵי בִּשְׁמָךְ, כָּעוֹרֵב דְּאִשְׁתְּלַח בְּקַדְמֵיתָא, וְלָא אִתְהַדַּר בִּשְׁלִיחוּתָא, דְּאִשְׁתְּדַל בַּשְׁקָצִים, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, עִמֵּי הָאָרֶץ שֶׁקֶץ. בְּגִין מְמוֹנָא דִּלְהוֹן, וְלָא אִשְׁתְּדַל בַּשְׁלִיחוּתֵיהּ לְאֲהַדָּרָא לְצַדִּיקַיָּיא בִּתְיוּבְתָא. כְּאִילּוּ לָא עָבִיד שְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ.

וּמִי גָּרַם זֶה? עוֹרֵב, שֶׁאַתָּה תִּהְיֶה בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּיוֹנָה, שֶׁשְּׁלִיחַ אַחֵר שֶׁנִּקְרָא בִּשְׁמְךָ, כָּעוֹרֵב שֶׁנִּשְׁלַח בַּתְּחִלָּה וְלֹא חָזַר בַּשְּׁלִיחוּת, שֶׁהִשְׁתַּדֵּל בַּשְּׁקָצִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁקֶץ, בִּגְלַל מָמוֹנָם, וְלֹא הִשְׁתַּדֵּל בִּשְׁלִיחוּתוֹ לְהַחֲזִיר צַדִּיקִים בִּתְשׁוּבָה, כְּאִלּוּ לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוּת רִבּוֹנוֹ.

וּבָךְ יִתְקַיֵּים רָזָא דְּיוֹנָה, דְּעָאל בְּעַמְקֵי דִּתְהוֹמֵי יַמָּא, הָכִי תֵּיעוּל אַנְתְּ בַּעֲמִיקוּ דִּתְהוֹמֵי אוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יונה ב) וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים. וְיהוֹן חָכְמָה חֻסָּד נָצַח לְיָמִין. דִּבְגִינַיְיהוּ אָמַר דָּוִד, (תהלים קיח) יְמִין יְיָ עוֹשָׂה חָיִל יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה יְמִין יְיָ עוֹשָׂה חָיִל. וּתְלַת מִשְׁמָאלָא יִתְקַשְּׁרוּן כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן בִּינָה גְּבוּרָה הוֹד. וְג' דַּרְגִּין דְּאֶמְצָעִיתָא, כֻּלָּהוּ יְסוֹד, דַּאֲחִידָן בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא.

וּבְךָ יִתְקַיֵּם סוֹד הַיּוֹנָה שֶׁנִּכְנַס בְּעַמְקֵי תְהוֹם רַבָּה, כָּךְ תִּכָּנֵס אַתָּה בְּעַמְקֵי תְהוֹמֵי הַתּוֹרָה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (יונה ב) וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים. וְיִהְיוּ חָכְמָה חֶסֶד נֵצַח לְיָמִין, שֶׁבִּגְלָלָם אָמַר דָּוִד (תהלים קיח) יְמִין ה' רוֹמֵמָה יְמִין ה' עֹשָׂה חָיִל. וְשָׁלֹשׁ מִשְּׂמֹאל יִתְקַשְּׁרוּ כְּאֶחָד, שֶׁהֵם בִּינָה גְּבוּרָה הוֹד, וְשָׁלֹשׁ דְּרָגוֹת שֶׁבָּאֶמְצַע - כֻּלָּהוּ יְסוֹד - שֶׁאֲחוּזוֹת בִּימִין וּשְׂמֹאל.

וּבְגִין דְּחָזָא לָךְ נְבִיא מִתְקַשֵּׁר בִּתְלַת דַּרְגִּין דְּאֶמְצָעִיתָא, פְּתַח עָלָךְ הַאי קְרָא, (ישעיה נב) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד. וּבְגִין דְּאַנְתְּ תְּהֵא אֲחִיד בְּתַרְיִן מְשִׁיחִין, אָמַר דָּוִד עַל ג' יְמִינִין דְּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, יְמִין יְיָ תְּלַת זִמְנִין. לְקֻבֵּיל ג' שְׂמָאלִין, דְּאֲחִיד בְּהוֹן מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, אָמַר מִסְטָרָא דְּחַד שְׂמָאלָא, גְּבוּרָה, לֹא אָמוּת. כִּי אֶחְיֶה, מִסְטָרָא דְּשְׂמָאלָא דְּהוּ"ד דִּילָךְ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ וְנָתַן הַהוֹד לְמֹשֶׁה. אִתְיְיהִיב בָּךְ, מִסְטָרָא דְּבִינָה. בְּגִין דְּבֵיהּ הֲוִית אַנְתְּ חָרֵב וְיָבֵשׁ בְּכֹלָּא, בְּגִין מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, בְּאוֹרַיְיתָךְ, בְּנְבִיאוּתָךְ עֲלֵיהּ, בְּגוּפָךְ דְּסִבְילַת כַּמָּה מִינֵי יִסּוּרִין, בְּגִין דְּלָא יְמוּת הוּא. וּבְעִית רַחֲמֵי עֲלֵיהּ. אִתְמַר בֵּיהּ כִּי אֶחְיֶה, מִסְטָרָא דְּבִינָה. וּבְגִין דָּא לָא אָמוּת, מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה. כִּי אֶחְיֶה מִסְטָרָא דְּבִינָה, אִילְנָא דְּחַיֵּי, דְּאִתְגַּבָּר עֲלֵיהּ קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וְקִשְׁיר לֵיהּ בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִילִּין, בִּימִינָא דְּאַבְרָהָם, דְּאִיהוּ שַׁחֲרִית.

וּמִשּׁוּם שֶׁרָאָה אוֹתָהּ נָבִיא מִתְקַשֵּׁר בִּשְׁלֹשׁ דַּרְגּוֹת הָאֱמְצַע, פָּתַח עָלֶיהָ פְּסוּק זֶה, (ישעיה נב) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד. וּמִשּׁוּם שֶׁאֹתָהּ תִּהְיֶה אָחוּז בִּשְׁנֵי מִשְׁיחִים, אָמַר דָּוִד עַל שִׁלְשָׁה יְמִינִים שֶׁל מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, יְמִין ה' שֹׁלֶשׁ פְּעָמִים. כְּנֶגֶד שִׁלְשָׁה שְׁמָאלִים שֶׁאָחוּז בָּהֶם מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, אָמַר מִצַּד אֶחָד שְׂמֹאל, גְּבוּרָה, לֹא אָמוּת. כִּי אֶחְיֶה - מִצַּד שְׂמֹאל שֶׁל הו"ד שֶׁלְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְנִתַּן הַהוֹד לְמֹשֶׁה, נִתַּן בְּךָ מִצַּד בִּינָה. מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ הָיִיתָ חָרֵב וְיֵבֵשׁ בַּכֹּל, בְּגִלַּל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, בְּתוֹרָתְךָ, בִּנְבִיאוּתְךָ עָלָיו, בְּגוּפְךָ שֶׁסָּבַלְתָּ כַּמָּה מִינֵי יִסּוּרִים כְּדֵי שֶׁהוּא לֹא יָמוּת, וּבַקָּשָׁתְךָ עָלָיו רַחֲמִים, נֶאֱמַר בּוֹ כִּי אֶחְיֶה, מִצַּד הַבִּינָה. וּמִשּׁוּם זֶה לֹא אָמוּת - מִצַּד הַגְּבוּרָה. כִּי אֶחְיֶה - מִצַּד הַבִּינָה, עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהִתְגַּבְּרָה עָלָיו קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וְקוֹשֵׁר אוֹתוֹ בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין בִּימִין אַבְרָהָם, שֶׁהוּא שַׁחֲרִית.

וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ, מִסְטָרָא דְּהוֹד. יַסּוֹר יִסְרַנִּי יָהּ, חָכְמָה וּבִינָה, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, בִּתְלַת יְמִינִין, וּתְלַת שְׂמָאלִין. וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּגִ' דְּכָלִיל כֻּלָּהוּ, וְצַדִּיק, וְאִיהוּ בֶּן יָ"ה. וּמִיַּד יָקוּם ו' לָהּ' בְּיָ"ה, בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, בְּרַחֲמֵי וְתַחֲנוּנֵי, בְּכַמָּה פִּיּוּסִים לָהּ וְלִבְנָהָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת. וּבְגִין דָּא אָמַר נָבִיא, (ירמיה לא) בִּבְכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם.

וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ - מִצַּד הַהוֹד. יַסּוֹר יִסְרַנִּי יָהּ - חָכְמָה וּבִינָה, מִימִין וּמִשְּׂמֹאל, בִּשְׁלֹשָׁה יְמָנִים וּבִשְׁלֹשָׁה שְׂמָאלִים. וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי - הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי בְּגִ' שֶׁכּוֹלֵל כֻּלָּם וְצַדִּיק, וְהוּא בֶּן יָ"ה. וּמִיָּד יָקוּם ו' לָהּ' בְּיָ"ה, בִּימִין וּשְׂמֹאל, בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, בְּכַמָּה פִּיּוּסִים לָהּ וּלְבָנֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנּוֹפֶלֶת. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר הַנָּבִיא (ירמיה לא) בִּבְכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם.

קָם רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְנָשִׁיק לֵיהּ, וּבָרִיךְ לֵיהּ, וְאָמַר וַדַּאי שְׁלִיחָא דְּמָארֵךְ אַנְתְּ לְגַבָּן. פְּתָחוּ תָּנָאִין וַאֲמוֹרָאִין וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימְנָא, אַנְתְּ הֲוִית יָדַע כָּל דָּא, וְעַל יָדָךְ הִיא אִתְגַּלְיָיא, אֲבָל בַּעֲנָוָה דִּילָךְ, דְּאִתְמַר בָּךְ (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, בְּאִלֵּין אַתְרִין דְּאַנְתְּ מִתְבַּיֵּישׁ לְאַחְזָקָא טִיבוּ לְגַבָּךְ, מַנִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָן, וּלְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי בִּידָךְ וּבְפוּמָךְ בְּאִלֵּין אַתְרִין. (ע"כ רעיא מהימנא) (ע"ח ע"א פקודא בתר דא וכו')

קָם רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְנָשַׁק לוֹ וּבֵרַךְ אוֹתוֹ, וְאָמַר, וַדַּאי שְׁלִיחַ רִבּוֹנְךָ אַתָּה אֵלֵינוּ. פָּתְחוּ תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְאָמְרוּ, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אַתָּה הָיִיתָ יוֹדֵעַ כָּל זֶה, וְעַל יָדְךָ הִתְגַּלְּתָה, אֲבָל בַּעֲנָוָה שֶׁלְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּךָ (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, בְּמָקוֹמוֹת אֵלּוּ שֶׁאַתָּה מִתְבַּיֵּשׁ לְהַחֲזִיק טוֹבָה אֵלֶיךָ, מִנָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָנוּ וְלַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לִהְיוֹת בְּיָדְךָ וּבְפִיךָ בְּמָקוֹמוֹת אֵלּוּ.

דף קנג:

(במדבר ט') וּבְיוֹם הָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים קיב) פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד. פִּזַּר לָאֶבְיוֹנִים, מַאי פִּזַּר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי יא) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד. יָכוֹל פִּזּוּר בָּעָלְמָא, קָא מַשְׁמַע לָן פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים, כֵּיוָן דְּיָהִיב לְמִסְכְּנֵי, הַאי פִּזּוּרָא יָאוּת. מַאי וְנוֹסָף עוֹד. בְּכֹלָּא. וְנוֹסָף עוֹד בְּעוּתְרָא. וְנוֹסָף עוֹד בְּחַיֵּי.

וּבְיוֹם הָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים קיב) פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד. פִּזַּר לָאֶבְיוֹנִים, מַה זֶּה פִּזַּר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יא) יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד. יָכוֹל פִּזּוּר בָּעָלְמָא?

בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ פִּזֵּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים. כֵּיוָן שֶׁנָּתַן לָעֲנִיִּים, פִּזּוּר זֶה וְנוֹסֵף עוֹד? בַּכֹּל. וְנוֹסֵף עוֹד - בְּעֹשֶׁר. וְנוֹסֵף עוֹד - בְּחַיִּים.

דף קנד.

הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, יֵשׁ מְפַזֵּר וְיוֹסֵף עוֹד, מַאי וְנוֹסֵף. אֶלָּא הַהוּא אֲתָר דְּשָׁרֵי בֵּיהּ מִיתָה, הוּא גָּרִים לֵיהּ דְּיִתּוֹסַף מֵחַיִּים דִּלְעֵילָּא לְאוֹסְפָא לֵיהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּיא, קְרָא אַסְהִיד, דְּכָל מַאן דְּיָהִיב לְמִסְכְּנֵי, אִתְעַר אִילָנָא דְּחַיֵּי, לְאוֹסְפָא לְהַהִיא אִילָנָא דְּמוֹתָא, וּכְדֵין אִשְׁתְּכַח חַיִּים וְחֵדוּ לְעֵילָּא. וּבַר נָשׁ דְּגָרִים דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי קָאִים עָלֵיהּ, וְהַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא אַגִּין עָלוֹי. וּבְגִין כַּךְ וְנוֹסֵף עוֹד. (כמה דאת אמר) (תהלים קיב) צְדָקָתוֹ (דף קנ"ד ע"א) עוֹמֶדֶת לָעַד. מַאי עוֹמֶדֶת לָעַד. עוֹמֶדֶת עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, לְזַמָּנָא לֵיהּ קִיּוּמָא וְחַיִּים, כְּמָה דְּאִיהוּ יָהִיב לֵיהּ חַיִּים, וְאַתְעַר לְגַבֵּי חַיִּין, הָכִי נָמֵי יַהֲבִין לֵיהּ. וְאִינּוּן תְּרֵי אִילָנִין (יהבין ליה) קַיְימִין עֲלֵיהּ לְשֵׁיזָבָא לֵיהּ, וּלְאוֹסְפָא לֵיהּ חַיִּין.

פְּסוּק זֶה כְּדֵךְ צָרִיךְ לוֹ לְהִיוֹת: יֵשׁ מְפַזֵּר וְיוֹסֵף עוֹד. מַה זֶּה וְנוֹסֵף? אֶלָּא אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁשּׁוֹרָה בּוֹ מִיתָה, הוּא גּוֹרֵם לוֹ שֶׁיִּתּוֹסֵף מֵחַיִּים שֶׁלְּמַעְלָה לְהוֹסִיף לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הַפָּסוּק מֵעִיד שֶׁכָּל מִי שֶׁנּוֹתֵן לָעֲנִיִּים, מְעוֹרֵר עֵץ הַחַיִּים לְהוֹסִיף לְאוֹתוֹ עֵץ הַמָּוֶת, וְאָז נִמְצָא חַיִּים וְשִׂמְחָה לְמַעְלָה. וְהָאָדָם שֶׁגּוֹרֵם אֶת זֶה, בְּשָׁעָה שֶׁצָּרִיךְ לוֹ, אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים עוֹמֵד עָלָיו, וְאוֹתוֹ עֵץ הַמָּוֶת מֵגֵן עָלָיו, וּמְשׁוּם כְּךְ וְנוֹסֵף עוֹד (כמו שנאמר). צְדָקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד (תהלים קיא). מַה זֶּה עֹמֶדֶת לָעַד? עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם לְזַמֵּן לוֹ קִיּוּם וְחַיִּים. כְּמוֹ שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ חַיִּים וְעוֹרֵר לְגַבֵּי הַחַיִּים, כְּךְ גַּם נוֹתְנִים לוֹ, וְאֵלּוּ שְׁנֵי אִילָנוֹת (נותנים לו) עוֹמְדִים עָלָיו לְהַצִּילוֹ וּלְהוֹסִיף לוֹ חַיִּים.

קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד, תָּא חֲזֵי עָלְמָא דְּאַמְרָן, הַהוּא (ק"כ ע"א) קֶרֶן תָּרוּם. וּבְמָה. בְּכָבוֹד דִּלְעֵילָּא, דְּהַאי בַּר נָשׁ גָּרִים לְחַבְּרָא לוֹן כַּחֲדָא, וּלְאַרְקָא בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד. בֹּא רְאֵה, הָעוֹלָם שֶׁאָמַרְנוּ, אוֹתָהּ קֶרֶן תָּרוּם, וּבַמֶּה? בַּכָּבוֹד שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁאִישׁ זֶה גָּרַם לְחַבְּרָם כְּאֶחָד, וּלְרוֹקֵן בְּרָכוֹת לְמַעְלָה וּמַטָּה.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכָל זִמְנָא דְּמַשְׁכְּנָא אִתְקָם בְּעוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, כְּדֵין הַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְּחֶדְוָה דִּכְלָּא, וּמְשַׁח רְבוּת קַדִּישָׁא אִתְרַק בַּהֲנָהוּ בּוֹצִינִין, וְנַהֲרִין כֻּלְּהוּ. מַאן דְּגָרִים דָּא, גָּרִים לֵיהּ (בההוא עלמא דאתי) דְּיִשְׁתְּזִיב בְּהַאי עָלְמָא, וְיהֵא לֵיהּ חַיִּים בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי יא) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת, וּכְתִיב (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. (במדבר י) עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (יחזקאל א) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים. וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת, בְּקִוּוּפְיָרָא דִּלְעֵילָּא הֲווֹ אָזְלֵי. דְּאִי תֵּימָא דְּהַאי לְעֵילָּא לְעֵילָּא. לָאו, לְתַתָּא. אֶלָּא כְּגַוְונָא הַאי מִקַּמֵּי אַנְפִּין, וְהַאי לְבָתַר אַנְפִּין.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכָל זְמַן שֶׁהַמִּשְׁכָּן מוּקָם בְּמַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם, אָז אוֹתוֹ יוֹם, יוֹם שֶׁל שִׂמְחַת הַכֹּל, וְשֶׁמָּן מִשְׁחַת קׇדֶשׁ מִתְרוֹקֵן בְּאוֹתָם נֵרוֹת, וּמְאִירִים כֻּלָּם. מִי שֶׁגּוֹרֵם אֶת זֶה, גּוֹרֵם לוֹ (באותו עולם הבא) שֶׁיִּנָּצֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְיִהְיוּ לוֹ חַיִּים בָּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יא) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת, וְכָתוּב (שם ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נָכוֹן הַיּוֹם. עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (יחזקאל א) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים. וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת, בָּרְשׁוּת שֶׁלְּמַעְלָה הָיוּ הוֹלְכִים. שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁזֶּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה - לֹא. לְמַטָּה. אֶלָּא כְּמוֹ זֶה מִלְּפָנֵי הַפָּנִים, וְזֶה לְאַחַר הַפָּנִים.

זִיקָא מֵאַרְבַּע זִיקִין, בְּד' מָדוֹרִין, וּבְד' סְטָרִין, בְּזִיוָון דְּאִתְבְּרוּן בְּקוֹלְמִיטִין דְּאַנְפִּין נְהִירִין. בְּגִין כַּךְ כְּעֵין (נאש"ר) כְּמַרְאֵה הַחַיּוֹת, דְּאִינּוּן אַרְבַּע זְוִיִּין, דְּנָלִין פְּרִישָׁן, אַרְיֵ"ה. נָשֶׁ"ר. שׁוֹ"ר. אָד"ם. דְּכְלִיל כֻּלְּהוּ ד' מַלְאָכִין דְּשַׁלְטִין וּכְלִילָן כֹּלָּא.

רוּחַ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאַרְבָּעָה מָדוֹרִים וּבְאַרְבָּעָה צְדָדִים, בְּזִיוָם שֶׁנִּבְרְאוּ בְּהִדּוּר הַפָּנִים הַמְּאִירוֹת. בִּגְלַל זֶה כְּעֵין (נאש"ר) כְּמַרְאֵה הַחַיּוֹת, שֶׁהֵם אַרְבַּע זְוִיּוֹת, דְּנָלִים פְּרוּשִׁים, אַרְיֵ"ה נָשֶׁ"ר שׁוֹ"ר אָד"ם, שֶׁכּוֹלֵל כֻּלָּם אַרְבָּעָה מַלְאָכִים שֶׁשּׁוֹלְטִים וְכוֹלְלִים הַכֹּל.

דְּגְלָא קַדְמָאָה, מַשְׁרְיָא מְזַיְינָא, אַרְיֵ"ה. מִיכָאֵ"ל, רָשִׁים בִּפְרִישׁוּ דְּגְלָא פְּרִישָׁא לִימִינָא. מִזְרָח שֵׁירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, אָזִיל בְּמַטְלָנוֹי, בִּנְהִירוּ. תְּרִין מְמָנָן תְּחוֹת יְדֵיהּ, יוֹפִי"אֵל, צַדְקִי"אֵל. חַד לְאוּרְתָא (נ"א לאורייתא). וְחַד, לְמֵיהַךְ בְּשׁוּקָא דְּאָזִיל

דֶּגֶל רִאשׁוֹן, מֻרְכָּבָה מְזַיֶּנֶת, אַרְיֵ"ה, מִיכָאֵ"ל, רָשׁוּם בִּפְרִישַׁת הַדֶּגֶל הַפָּרוּשׂ לְיָמִין. מִזְרָח רֵאשִׁית הַשֶּׁמֶשׁ הוֹלֵךְ בְּמַשָּׂאוֹ בְּאוֹר. שְׁנֵי מְמֻנִּים תַּחַת יָדָיו, יוֹפִיאֵ"ל צַדְקִיאֵ"ל. אֶחָד לְלַמֵּד (לתורה), וְאֶחָד לָלֶכֶת בַּשּׁוּק שֶׁהוֹלֵךְ.

כַּד אִלֵּין נַטְלִין, נַטְלִין כַּמָּה מַשְׁרְיָין מְזַיְינִין, מִסְטָרָא דִּימִינָא, וְכֹלָּא חַד. לְסִטְרָא שְׂמָאלָא, שִׁמְשָׁא אָזִיל (ס"א נטל כד חד לסטר שמשא, שמשא אזיל) וְנָהִיר, וּמְעַטֵּר לְהוּ. אֶלֶף וְרִבָּוון מְמָנָן תְּחוֹתוֹי. וְכֻלְּהוּ בִּדְחִילוּ בְּאֵימָתָא בְּזִיעַ בְּרֶתֶת.

כְּשֶׁאֵלֶּה לוֹקְחִים, לוֹקְחִים כַּמָּה מֻרְכָּבוֹת מְזַיָּנוֹת מִצַּד יָמִין, וְהַכֹּל אֶחָד. לְצַד שְׂמֹאל הַשֶּׁמֶשׁ הוֹלֵךְ (לוקח כאחד לצד השמאל, השמש הולך) וּמֵאִיר וּמְעַטֵּר אוֹתָם. אֶלֶף וּרְבָבוֹת מְמֻנִּים תַּחְתָּיו, וְכֻלָּם בְּיִרְאָה וּבְאֵימָה, בְּזִיעַ וּבְרֶתֶת.

אַרְיֵה אוֹשִׁיט יְדֵיהּ יְמִינָא, כָּנִישׁ לְכָל חֵילוֹי לְגַבֵּיהּ, תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף אַרְיָוותָא, סוֹחֲרַנֵיהּ דְּהַהוּא אַרְיֵ"ה, וְאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא.

אַרְיֵה מוֹשִׁיט יַד יְמִינוֹ, כּוֹנֵס לְכָל חֵילוֹתָיו אֵלָיו. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אֶלֶף אֲרָיוֹת סָבִיב אוֹתוֹ אַרְיֵ"ה, וְהוּא בֵּינֵיהֶם בָּאֶמְצַע.

כַּד גָּעֵי הַאי אַרְיֵה, מִזְדַּעְזָעָן רְקִיעִין, וְכָל חַיָּלִין וּמַשְׁרְיָין מִזְדַּעְזְעִין, מִדְּחִילוּ דִּילֵיהּ. מֵהֲהוּא קָלָא, נְהַר דִּי נוּר מִתְלַהֲטָא, וְנָחִית בְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה דַּרְגִּין דְּגֵיהִנָּם לְתַתָּא, כְּדֵין כֻּלְּהוּ חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם מִזְדַּעְזָעָן, וּמְלַהֲטָן אֶשָּׁא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (עמוס ג) אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא.

כְּשֶׁגּוֹעָה הָאַרְיֵה הַזֶּה, הָרְקִיעִים מִזְדַּעְזְעִים, וְכָל הַחַיָּלוֹת וְהַמֶּרְכָּבוֹת מִזְדַּעְזְעִים מִיִּרְאָתוֹ. מֵאוֹתוֹ קוֹל מִתְלַהֵט נְהַר דִּי נוּר, וְיוֹרֵד בְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת דַּרְגּוֹת הַגֵּיהִנֹּם שֶׁל מַטָּה. אָז מִזְדַּעְזְעִים כָּל רִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם, וְהָאֵשׁ לוֹהֶטֶת, וְעַל זֶה כָּתוּב (עמוס ג) אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא.

גָּעֵי תְּנָיְינוּתָא, תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֶלֶף אַרְיָוָתָא, כֻּלְּהוּ גָּעֲאן. אוֹשִׁיט יְדֵיהּ שְׁמָאלָא, כָּל מָאריֵהוֹן דְּדִינָא לְתַתָּא דַּחֲלִין, וְאִתְכַּפְיָין תְּחוֹת הַהוּא יְדָא. וְהַהוּא יְדָא פָּשִׁיט עָלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ תְּחוֹתֵיהּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית מט) יָדְךָ בְּעוֹרֶף אוֹיְבֶיךָ.

גּוֹעָה פַּעַם שְׁנִיָּה - שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אֶלֶף אֲרָיוֹת, כֻּלָּם גּוֹעִים. מוֹשִׁיט יַד שְׂמֹאלוֹ - כָּל בַּעֲלֵי הַדִּין לְמַטָּה פּוֹחֲדִים וְנִכְפִּים תַּחַת אוֹתָהּ יָד, וְאוֹתָהּ יָד פּוֹשֶׁטֶת עֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם תַּחְתֶּיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מט) יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ.

אַרְבַּע גַּדְפִּין לְכָל חַד וְחַד, מֵאֶשָּׁא חִוָּורָא. כֻּלְּהוּ מְלַהֲטִין. כָּל אַפִּין דְּחִזּוּר וְשׁוּשָׁן בְּחִוָּורְתָּא דְּהַהוּא אֶשָּׁא שְׁקִיעָן.

אַרְבַּע כְּנָפַיִם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֵשׁ לְבָנָה. כֻּלָּם לוֹהֲטִים. כָּל פָּנִים שֶׁל כַּפְתּוֹר וָפֶרַח בְּלֹבֶן שֶׁל אוֹתָהּ אֵשׁ שְׁקוּעִים.

אַרְבַּע אַנְפִּין לְכָל חַד וְחַד לְאַרְבַּע סְטָרִין, כֻּלְּהוּ נְהִירִין בְּחִוָּורָא דְּשִׁמְשָׁא. חַד לְסָטַר מִזְרָח, נְהִיר בְּחֶדּוּ. וְחַד לְסָטַר מַעֲרָב, (ס"א דא כניש) דְּאִתְכְּנִישׁ נְהוֹרֵיהּ. וְחַד לְסָטַר צָפוֹן, חֲשׁוּךְ בְּלָא נְהִירוּ, כְּצִלָּא דְּשִׁמְשָׁא לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא. צִלָּא חֲשׁוּךְ, שִׁמְשָׁא נְהִיר. בְּגִין דְּשִׁמְשָׁא וְצִלָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאַזְלָא כַּחֲדָא. חֲשׁוֹכָן (ס"א חושבן) דְּאַזְלִין עִמַּיהּ, כָּל אִינּוּן דְּנַטְלִין זַיְינָא.

אַרְבַּע פָּנִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, כֻּלָּם מְאִירִים בְּלֹבֶן הַשֶּׁמֶשׁ. אֶחָד לְצַד מִזְרָח מֵאִיר בְּשִׁמְחָה, וְאֶחָד לְצַד מַעֲרָב, (זה כונס) שֶׁהִכְנִיס מְאוֹרוֹ. וְאֶחָד לְצַד צָפוֹן, חֲשׁוּךְ בְּלִי אוֹר, כְּצֵל הַשֶּׁמֶשׁ לְגַבֵּי הַשֶּׁמֶשׁ. הַצֵּל חֲשׁוּךְ, הַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר. מְשׁוּם שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהַצֵּל - יָמִין וּשְׂמֹאל, וְהוֹלְכִים כְּאֶחָד. חֲשׁוּכִים (חשבון) שֶׁהוֹלְכִים עִמּוֹ, כָּל אֵלּוּ שֶׁלּוֹקְחִים כְּלֵי זַיִן.

וְכֻלְּהוּ מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא בְּתִלַּת רֵישִׁין. רֵישָׁא חֲדָא דִּילֵיהּ, שִׁבְעִין וְאַרְבַּע אֶלֶף, וְשִׁית מְאָה. אִלֵּין אִינּוּן רֵישָׁא חַד. נָפְקֵי חֵילָא בִּימִינָא, דְּאִיהוּ אֲרִים עָלַיְיהוּ. בַּר כָּל אִינּוּן מְמַנָּן דִּלְתַתָּא, תְּחוֹת אִלֵּין. שִׁלְטוֹנִין אִלֵּין עַל אִלֵּין, דְּרִגִּין תַּתָּאִין עִם עִלָּאִין, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכֻלָּם מִימִין וּמִשְּׂמֹאל בִּשְׁלֹשָׁה רָאשִׁים. רֹאשׁ אֶחָד שֶׁלּוֹ, שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת. אֵלֶּה אוֹתָם רֹאשׁ אֶחָד. יוֹצְאִים כֹּחַ בִּימִין שֶׁהוּא הֵרִים עֲלֵיהֶם, פָּרַט לְכָל אוֹתָם מְמֻנִּים שֶׁלְּמַטָּה, תַּחַת אֵלֶּה. שִׁלְטוֹנִים אֵלֶּה עַל אֵלֶּה, דְּרִגּוֹת תַּחְתּוֹנוֹת עִם עֶלְיוֹנוֹת, שֶׁאֵין לָהֶם חֶשְׁבּוֹן.

דף קנד:

רֵישָׁא תִּנְיָינָא, דְּאָזִיל בְּרֵישָׁא קַדְמָאָה, חוּשְׁבָּן דִּילֵיהּ חַמְשִׁין וְאַרְבַּע אֶלֶף, וְאַרְבַּע מְאָה. בַּר כָּל (דף קנ"ד ע"ב) אִלֵּין מְמָנָן דְּתָחוֹת לְד' סִטְרִין, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. רֵישָׁא תְּלִיתָאָה, דְּאָזִיל בַּתְרֵייהוּ, חַמְשִׁין וְשִׁבְעָה אֶלֶף, וְאַרְבַּע מְאָה. כְּגַוְונָא דְּנָטִיל יְמִינָא, הָכִי נָמֵי נָטִיל שְׂמָאלָא, הָכִי נָמֵי מִקַּמַּייהוּ, הָכִי נָמֵי מִבַּתְרַייהוּ.

רֹאשׁ שֵׁנִי, שֶׁהוֹלֵךְ בָּרֹאשׁ הָרִאשׁוֹן, חֶשְׁבּוֹנוֹ חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת, פְּרֵט לְכָל הַמְמֻנִּים הַלָּלוּ שֶׁתַּחַת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁאֵין לָהֶם חֶשְׁבּוֹן. רֹאשׁ שְׁלִישִׁי, שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם, חֲמִשִּׁים וְשִׁבְעָה אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת. כְּמוֹ שֶׁנּוֹטֶל הַיָּמִין, כָּךְ גַּם נוֹטֵל הַשְּׂמֹאל. כָּךְ גַּם מִלְּפָנֵיהֶם, כָּךְ גַּם מֵאֲחֲרֵיהֶם.

כְּיָון דְּנָטִיל הַאי קַדְמָאָה, וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן. וְכֻלְּהוּ לֵיוָואֵי אַמְרֵי שִׁירָתָא, מָארֵי דְּתוּשְׁבְּחָן כֻּלְּהוּ מִסְטָרַיהּ. כְּדֵין (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים כְּתִיב.

כְּיָון שֶׁנּוֹסַע רֹאשׁוֹן - וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן. וְכָל הַלְוִיִּם אוֹמְרִים שִׁירָה. בַּעֲלֵי הַתְּשְׁבָּחוֹת כֻּלָּם מִצְּדוֹ. וְאָז כָּתוּב, (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים.

דְּגָלָא תִּנְיָינָא. מַשְׁרְיָיא מִזְיָינָא, נָשָׂ"ר, אוּרִיאֵ"ל, דָּרוֹ"ם. תְּרֵי מְמָנָן עִמֵּיהּ, שַׁמְשִׁיאֵ"ל חַסְדִּיאֵ"ל. הַאי נָשָׂר סָלִיק, וְכָל מָארֵיהוֹן דְּגַדְפִּין מִקַּמֵּיהּ. כַּמָּה מַשְׁרְיָין סַלְקִין בְּכָל סִטְרִין. כָּל חַד וְחַד בְּתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא.

דֶּגֶל שֵׁנִי, מָרְכָּבָה מְזֻיֶּנֶת, נָשָׂ"ר, אוּרִיאֵ"ל, דָּרוֹ"ם. וּשְׁנֵי מְמֻנִּים עִמּוֹ - שַׁמְשִׁיאֵ"ל, חַסְדִּיאֵ"ל. נָשָׂר זֶה עוֹלֶה, וְכָל בַּעֲלֵי הַכְּנָפַיִם מִלְּפָנָיו. כַּמָּה מֶרְכָּבוֹת עוֹלוֹת בְּכָל הַצְּדָדִים, כָּל אַחַת וְאַחַת בְּחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ.

רוּחָא דְּרוּחָא פְּנִימָאָה נָפִיק, וְהַהוּא רוּחָא מָטֵי לְהַאי נָשָׂר, וְסָלִיק אֶבְרוֹי וּמְכַסְיָיא לְגוּפָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (איוב לט) הֲמִבִּינָתְךָ יַאֲבֶר נֵץ יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו לְתֵימָן. כְּגַוְונָא כְּדוּגְמָא כְּעֵין כְּנָשָׂר יָעִיר קִנּוֹ הַאי נָשָׂר נֵץ בַּהֲדֵיהּ יוֹנָה, בַּהֲדֵיהּ נֵץ, וְכָל מָארֵי דְּגַדְפִּין כֻּלְּהוּ מְצַפְצְפָן וְחַדָּאן. חַד מִסְטָרָא (ס"א חד סמכא) קָמֵיהּ, סָלִיק מְתַתָּא לְעֵילָּא. כַּמָּה צִיפְּרִין נָחְתִין וְעָאלִין, מְצַפְצְפָן וְחַדָּאן, אַזְלִין וְשָׁאטִין.

רוּחַ שֶׁל רוּחַ פְּנִימִית יוֹצֵאת, וְאוֹתָהּ הָרוּחַ מַגִּיעָה לַנֶּשֶׁר הַזֶּה, וְעוֹלִים אֵיבָרָיו וּמְכַסִּים אֶת הַגּוּף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לט) הֲמִבִּינָתְךָ יַאֲבֶר נֵץ יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו לְתֵימָן. כְּמוֹ דָּגְמַת כְּעֵין (דברים לב) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ, נָשָׂר נֵץ זֶה עִם יוֹנָה, עִם נֵץ, וְכָל בַּעֲלֵי הַכְּנָפַיִם כֻּלָּם מְצַפְצְפִים וּשְׂמֵחִים. אֶחָד מִצַּד (עמוד אחד) לְפָנָיו עוֹלֶה מִמַּטָּה לְמַעְלָה. כַּמָּה צִפֳּרִים יוֹרְדוֹת וְעוֹלוֹת, מְצַפְצְפוֹת וּשְׂמֵחוֹת, הוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת.

כַּד נָטִיל, אוֹשִׁיט גַּדְפָּא יְמִינָא, כָּנִישׁ לְכָל חֵילוֹי, תְּלַת מְאָה וְחַמְשִׁין אֶלֶף מָארֵי דְּגַדְפִּין, בְּתְרֵי גּוּפֵי, נָשָׂ"ר וְאַרְיֵ"ה כַּחֲדָא. אְרִים קַלָּא, כֻּלְּהוּ אַחֲרָנִין סַלְקִין וְנָחְתִין, מְצַפְצְפָן מִסְטָרַייהוּ, מִכַּמָּה דַּרְגִּין.

כְּשֶׁנּוֹסֵעַ. מוֹשִׁיט כָּנָף יָמִין, כּוֹנֵס לְכָל חֵילָיו, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף בַּעֲלֵי כְנָפַיִם בִּשְׁנֵי גוּפִים, נָשָׂ"ר וְאַרְיֵ"ה כְּאֶחָד. מֵרִים קוֹל, כָּל הָאֲחֵרִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים, מְצַפְצְפִים מִצַּדָּם מִכַּמָּה דְּרָגוֹת.

ג' רֵישִׁין אִינּוּן כַּחֲדָא, בְּמַשְׁרְיָין אִלֵּין. וְכֻלְּהוּ בְּחַד חוּשְׁבָּן. וְחוּשְׁבָּן דְּאִלֵּין רֵישִׁין, רֵישָׁא חֲדָא, אַרְבְּעִין וְשִׁית אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה. רֵישָׁא תִּנְיָנָא חַמְשִׁין וְתַשַׁע אֶלֶף וּתְלַת מְאָה. רֵישָׁא תְּלִיתָאָה, אַרְבְּעִין וַחֲמֵשׁ אַלְפִין, וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין.

שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים הֵם כְּאֶחָד בְּמַחֲנוֹת אֵלּוּ, וְכֻלָּם בְּחֶשְׁבּוֹן אֶחָד. וְחֶשְׁבּוֹן הָרָאשִׁים הַלָּלוּ - רֹאשׁ אֶחָד, אַרְבָּעִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת. רֹאשׁ שֵׁנִי, חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת. רֹאשׁ שְׁלִישִׁי, אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים.

מַאִלֵּין תְּרֵי סִטְרִין, נָפִיק תְּרֵין כְּרוֹזֵי, דְּאָזְלֵי מִקַּמֵּי כֻּלְּהוּ מַשְׁרְיָין. כַּד אִלֵּין תְּרֵי מַכְרִיזֵי, כָּל חֵילִין, וְכָל מַשְׁרְיָין, חֵיוָון זְעִירִין עִם רַבְרְבָן, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשֵׁי. מַאן חָמֵי נְטִילָא דְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין, כּוּלְהוּ נַטְלִין בְּמַטּוּלָא בְּמַשְׁרְיָין, לְקַמֵּיהּ דְּהַהוּא מַשְׁכְּנָא.

מִשְּׁנֵי צְדָדִים אֵלּוּ יוֹצְאִים שְׁנֵי כְּרוּזִים שֶׁהוֹלְכִים לִפְנֵי כָּל הַמַּחֲנוֹת, כְּשֶׁשְּׁנֵי אֵלֶּה מַכְרִיזִים: כָּל הַחַיָּלוֹת וְכָל הַמַּחֲנוֹת, חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת, כֻּלָּם מִתְכַּנְּסִים. מִי רָאָה נְסִיעַת כָּל הָרְקִיעִים, כֻּלָּם נוֹסְעִים בְּמַשָּׂא בַּמַּחֲנוֹת לִפְנֵי אוֹתוֹ מִשְׁכָּן.

בְּשַׁעֲתָא דְּחַד מִנַּיְיהוּ, הַהוּא דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּאַרְיֵה, פָּשִׁיט קָלָא, בְּגִין דְּלָא יִזְדַּעְזְעוּן כָּל אִינּוּן קַלִּין. כְּדֵין מִתְכַּנְּשִׁין כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין. בְּשַׁעֲתָא דְּאַחֲרָא קָרֵי, מַתְבְּרִ קָלָא וְלָא פָּשִׁיט, כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָין דְּהַאי נָשָׂר, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשׁוּ לְנַטְלָא בְּמָטַלְנַיְיהוּ. לְקֵבִיל אִינּוּן, שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף, כְּנַוְונָא דָּא כֹּלָּא לְתַתָּא. תָּא חֲזֵי, כַּד אִלֵּין נַטְלִין מַה כְּתִיב, (יחזקאל א) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם, אִינּוּן דְּמִתְכַּנְּשׁוּ לְגַבַּיְיהוּ, כְּנַוְונָא דְּרֵישָׁא אִסְתְּכַל, הָכִי נָמֵי כֻּלְּהוּ.

בְּשָׁעָה שֶׁאֶחָד מֵהֶם, אוֹתוֹ שֶׁבָּא מִצַּד אַרְיֵה, פּוֹשֵׁט קוֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזְדַּעְזְעוּ כָּל אוֹתָם קוֹלוֹת, אָז מִתְכַּנְּסוֹת כָּל אוֹתָן מַחֲנוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁאַחֵר קוֹרֵא, נִשְׁבָּר הַקּוֹל וְלֹא פוֹשֵׁט, כָּל אוֹתָן הַמַּחֲנוֹת שֶׁל הַנֶּשֶׁר הַזֶּה, כֻּלָּן מִתְכַּנְּסוֹת לִנְסֹעַ בְּמַסָּעָם. כְּנֶגֶד אֵלּוּ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף, כְּגוֹן זֶה הַכֹּל לְמַטָּה. בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁאֵלֶּה נוֹסְעִים, מַה כָּתוּב? (יחזקאל א) וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם, אוֹתָם שֶׁמִּתְכַּנְּסִים אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁהָרֹאשׁ מִסְתַּכֵּל, כָּךְ גַּם כֻּלָּם.

דְּגְלָא תְּלִיתָאָה. שׁוֹר. גַּבְרִיאֵל. צָפוֹן. תְּרֵין מְמָנָן עַמֵּיהּ, קַפְצִיאֵ"ל חִזְקִיאֵ"ל. הַאי שׁוֹר מִסִּטְרָא דִּשְׁמָאלָא. קַרְנוֹי סַלְקִין בֵּין תְּרֵין עֵינוֹי. רָגִיז בְּאִסְתַּכְלוּתָא, עַיְינִין מְלַהֲטָן כְּאֶשָּׁא דְּנוּר דָּלִיק. נָגַח וְרַפְסָא בְּרַגְלוֹי וְלָא חָייֵס.

דֶּגֶל שְׁלִישִׁי, שׁוֹר, גַּבְרִיאֵל, צָפוֹן. שְׁנֵי מְמֻנִּים עִמּוֹ, קַפְצִיאֵ"ל חִזְקִיאֵ"ל. הַשּׁוֹר הַזֶּה מִצַּד שְׂמֹאל. קַרְנָיו עוֹלוֹת בֵּין שְׁתֵּי עֵינָיו. רוֹגֵז בְּהִסְתַּכְּלוּת, עֵינַיִם לוֹהֲטוֹת כְּאֵשׁ שֶׁל נוּר דּוֹלֵק. נוֹגֵחַ וְרוֹפֵס בְּרַגְלָיו וְלֹא חָס.

כַּד גָּעֵי הַאי שׁוֹר, נָפְקִין מִנּוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, כְּמָה חֲבִילֵי שְׂרִיקִין (ס"א טריקין), כֻּלְּהוּ גָּעֲאן וְשָׁטָאן קָמֵיהּ, וְחֵימָתָא, וְאַחְמְתָא דְּכָל חוֹבִין תַּלְיָיא קָמֵיהּ, דְּהָא כָּל חוֹבֵי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ בְּסִפְרָא סְלִיקִין וּכְתִיבִין.

כְּשֶׁגּוֹעָה הַשּׁוֹר הַזֶּה, יוֹצְאִים מִנֶּקֶב תְּהוֹם רַבָּה כַּמָּה חֲבוּרוֹת מַכִּים (מחבלים), כֻּלָּם גּוֹעִים וּמְשׁוֹטְטִים לְפָנָיו, וְהַחֻמָּת וְהַתִּיק שֶׁבּוֹ שֶׁל כָּל עֲוֹונוֹת תְּלוּיִים לְפָנָיו, שֶׁהֲרֵי כָּל עֲבֵרוֹת הָעוֹלָם כְּתוּבִים בְּסֵפֶר וְעוֹלִים. שְׁבָעָה נַהֲרֵי דְּאֶשָׁא נַגְדִּין קַמֵּיהּ, כַּד צָחֵי אָזִיל לְגַבֵּי הַהוּא נְהַר דִּינוּר, וְשָׁאִיב לֵיהּ בִּגְמִיעָא חָדָא. וְהַהוּא נְהַר אִתְמְלֵי כִּדְבְקַדְמֵיתָא, וְלָא כְּדִיב. כָּל אִינּוּן חַיָּילִין, שָׁאֲבִין אֶשָׁא אַכְלָא אֶשָׁא, וְאִלְמָלֵא דְּמִסְטָרָא דְּאַרְיֵה, נָפִיק חַד נַהֲרָא דְּמַיָּא, דְּמְכַבִּין גַּחֲלָתַיְיהוּ, לָא יָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל.

שְׁבָעָה נַהֲרוֹת אֵשׁ שׁוֹפְעִים לְפָנָיו. כְּשֶׁצָּמֵא הוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ נָהָר דִּינוּר, וְשׁוֹאֵב אוֹתוֹ בִּגְמִיעָה אַחַת. וְאוֹתוֹ נָהָר מִתְמַלֵּא כְּבַתְּחִלָּה וְלֹא נֶחְיָה אַכְזָב. כָּל אוֹתָם חֲיָלוֹת שׁוֹאֲבִים אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ. וְאִלְמָלֵא שֶׁמִּצַּד אַרְיֵה יוֹצֵא נָהָר אֶחָד שֶׁל מַיִם שֶׁמְּכַבִּים אֶת הַגֶּחָלִים שֶׁלָּהֶם, לֹא יוּכַל הָעוֹלָם לִסְבֹּל.

חֲשׁוֹכָא דְּשִׁמְשָׁא תַּמָּן אִשְׁתְּכַח, לָא אִשְׁתְּכַח נְהִירוּ. כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין אָזְלִין וְשָׁטָאן בְּחֲשׁוֹכָא וְהַהוּא נָהָר דְּדָלִיק בְּסִטְרָא דָּא, נוּרָא אוֹכְמָא חֲשׁוּפָּא. וְאִי תֵּימָא, דְּלָא אִית אֶשָׁא חִוָּורָא, אֶשָׁא אוֹכְמָא, אֶשָׁא סוּמָקָא, אֶשָׁא דְּתָרֵי גְּוָונֵי. לָא תֵּימָא, דְּהָא וַדַּאי הָכִי הוּא, וְעִם כָּל דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא הָכִי אִשְׁתְּכַח, וּמִתַּמָּן נָגִיד לְאִלֵּין תַּתָּאֵי.

חֹשֶׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ שָׁם נִמְצָא, לֹא נִמְצָא אוֹר. כַּמָּה חֲיָלוֹת שֶׁל שׁוֹמְרֵי חֹק הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בַּחֹשֶׁךְ, וְאוֹתוֹ נָהָר שֶׁדּוֹלֵק בַּצַּד הַזֶּה, אֵשׁ שְׁחוֹרָה חֲשׁוּכָה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵין אֵשׁ לְבָנָה, אֵשׁ שְׁחוֹרָה, אֵשׁ אֲדֻמָּה, אֵשׁ שֶׁל שְׁנֵי גְוָנִים - אַל תֹּאמַר, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי כָּךְ זֶה! וְעִם כָּל זֶה לְמַעְלָה לְמַעְלָה כָּךְ נִמְצָא, וּמִשָּׁם שׁוֹפֵעַ לַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ.

דף קנה.

תָּנֵינָן אוֹרַיְיתָא בְּמָה אִשְׁתְּכַחַת. אֶשָׁא חִוָּורָא, וְאֶשָׁא אוּכְמָא עַל גַּבֵּי אֶשָׁא חִוָּורָא. בִּתְרֵי אִשֵּׁי אִשְׁתְּכַחַת אוֹרַיְיתָא. תָּא חֲזֵי, אֶשָׁא חֲדָא הוּא, וְהַאי אִתְפְּלַג לְאַרְבָּעָה. מַיָּא חֲדָא (דף קנ"ה ע"א) אִיהוּ, וְהַאי אִתְפְּלִיג לְאַרְבַּע. רוּחָא חֲדָא אִיהוּ, וְהַאי אִתְפְּלִיג לְאַרְבַּע.

שְׁנֵינוּ, הַתּוֹרָה בַּמָּה נִמְצֵאת? אֵשׁ לְבָנָה, וְאֵשׁ שְׁחוֹרָה עַל גַּבֵּי לְבָנָה. בְּשְׁנֵי סוּגֵי אֵשׁ נִמְצֵאת הַתּוֹרָה. בֹּא רְאֵה, הָאֵשׁ אַחַת הִיא, וּמִתְחַלֶּקֶת לְאַרְבָּעָה. הַמַּיִם אֶחָד הֵם, וּמִתְחַלְּקִים לְאַרְבָּעָה. הָרוּחַ אַחַת הִיא, וּמִתְחַלֶּקֶת לְאַרְבָּעָה.

תְּלַת רֵישִׁין אִשְׁתְּכָחוּ (ס"א אתחברו) בְּמַשְׁרְיָין אִלֵּין. חוּשְׁבָּן דִּלְהוֹן, רֵישָׁא חֲדָא שְׁתִּין וּתְרֵי אֶלֶף וּשְׁבַע מְאָה. רֵישָׁא ב', אַרְבְּעִין וְחַד אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה. רֵישָׁא תְּלִיתָאָה, תְּלַת וְחַמְשִׁין אֶלֶף וְאַרְבַּע מְאָה. בַּר כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין אַחֲרָנִין דְּאִתְפָּרְשָׁן בְּסִטְרַיְיהוּ, וְלֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין. בַּר כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין דְּאִינּוּן לְתַתָּא, חֲצִיפִין כְּכַלְבָּא, נַשְׁכִין כְּחַמָּרָא, וַוי מַאן דְּאִשְׁתְּכַח גַּבַּיְיהוּ, וְדִינָא דִּלְהוֹן בְּסִטְרָא רְבִיעָאָה.

שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים נִמְצָאִים (מתחברים) בְּמֶרְכָּבוֹת אֵלּוּ. חֶשְׁבּוֹנָם - רֹאשׁ אֶחָד, שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת. רֹאשׁ שֵׁנִי, אַרְבָּעִים וְאֶחָד אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת. רֹאשׁ שְׁלִישִׁי, חֲמִשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת.

פְּרַט לְכָל אִלֵּין הַדַּרְגּוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁנִּפְרָדוֹת בְּצִדֵּיהֶן, וְאֵין לָהֶן חֶשְׁבּוֹן. כֻּלָּן דַּרְגּוֹת עַל דַּרְגּוֹת, פְּרַט לְכַמָּה חֵילוֹת שֶׁל שׁוֹמְרֵי חֹק שֶׁהֵם לְמַטָּה, חֲצוּפִים כַּכֶּלֶב, נוֹשְׁכִים כַּחֲמוֹר. אוֹי לְמִי שֶׁנִּמְצָא לִפְנֵיהֶם, וְדִין שֶׁלֹּהֶם בְּצַד רְבִיעִי.

דְּגְלָא רְבִיעָאָה, אָדָ"ם רְפָאֵ"ל. מַעֲרָב. בַּהֲדֵיהּ אַסְוָותָא. בְּסִטְרָא דְּאָדָם אִתְכְּלִיל דִּינָא עִלָּאָה עִלָּיהּ אַתְּסַי. הַאי (ס"א חד) אָחִיד בְּקַרְנוֹי דְּשׁוֹר, כַּד מִבָּעֵי לְאַעֲלָא לוֹן לְתַהוֹמָא רַבָּא. וְכַפִּית לוֹן, דְּלָא יוֹקִיד עָלְמָא. בָּתַר דָּא שַׁרְיָא קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה דִּינָא. (ס"א הכא) מִלָּה בַּחֲשַׁאי, לָא מִשְׁתְּמַע מִלָּה דְּהַבָרָה כְּלָל.

דֶּגֶל רְבִיעִי, אָדָ"ם, רְפָאֵ"ל, מַעֲרָב. יַחַד אִתּוֹ רְפוּאָה. בַּצַּד שֶׁאָדָם נִכְלָל, דִּין עֶלְיוֹן עָלָיו מִתְרַפֵּא. זֶה (אחד) אוֹחֵז בְּקַרְנֵי הַשּׁוֹר, כְּשֶׁרוֹצֶה לְהַכְנִיסָם לִתְהוֹם רַבָּה, וְכוֹפֵת אוֹתָם שֶׁלֹּא יִשָּׁרֵף הָעוֹלָם. לְאַחַר זֶה שׁוֹרֶה קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, דִּין. (כאן) דָּבָר בַּחֲשַׁאי, לֹא נִשְׁמָע דָּבָר הֲבָרָה כְּלָל.

בְּסִטְרָא דָּא, שַׁרְיָא מַאן דְּשַׁרְיָא, סָלִיק מַאן דְּסָלִיק, שְׁמָשָׁא אִתְכְּנִישׁ לְאַנְהָרָא לְהַאי אֲתָר. בְּגִין כַּךְ וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה, בְּסִטְרָא דְּרוֹם. אֲבָל הָכָא, לָאו הַאי וְלָאו הַאי. אֲמַאי תְּרוּעָה. לְאַכְפְּיָיא סְטָר צָפוֹן, וּבְגִין כַּךְ סְטָר צָפוֹן לַאֲחוֹרָא.

בְּצַד זֶה שׁוֹרֶה מִי שֶׁשּׁוֹרֶה, עוֹלֶה מִי שֶׁעוֹלֶה, הַשֶּׁמֶשׁ מִתְכַּנֶּסֶ לְהָאִיר לְמָקוֹם זֶה. בִּגְלַל זֶה וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה בְּצַד דָּרוֹם. אֲבָל כָּאן לֹא זֶה וְלֹא זֶה. מַדּוּעַ תְּרוּעָה? לִכְפּוֹת צַד צָפוֹן, וְלָכֵן צַד צָפוֹן לְאָחוֹר.

תָּא חֲזֵי, שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת, בְּגִין דְּאִינּוּן מְסַטְרֵי תְּרֵי דְּקָאֲמְרֵי, מִמִּזְרָח וּמִדָּרוֹם. אִינְהוּ זְמִינִין לְתַבְרָא דִּינִין, וּלְאַכְפְּיָיא לוֹן. וְעַל דָּא אִינּוּן מְכָסֶף. וּבְגִין כָּךְ וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וְגוֹ', וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת, סְתָם, בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא. זַכְאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן, וְיָהִיב לוֹן חוּלָקָא עִלָּאָה עַל כָּל שְׁאַר עַמִּין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּבַח בְּהוּ בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. (במדבר י') וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, נ' דְּאִיהִי (ס"א מנוזרא) מְחַזְּרָא לַאֲחוֹרָא הָכָא בִּתְרֵי דּוּכְתֵּי, אֲמַאי. וְאִי תֵּימָא נ' כְּפוּפָה, הָא יְדִיעָה נ' כְּפוּפָה נוּקְבָא. נ' פְּשׁוּטָה, כְּלָלָא דְּדִכְרַ וְנוּקְבָא. וְהָא אוֹקִימְנָא בַּאֲתָר דָּא, וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרוֹן. אֲמַאי אִתְהַדַּר לְבָתַר כְּנָוונָא דָּא.

בֹּא רְאֵה, שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד שְׁנַיִם שֶׁאָמַרְנוּ, מִמִּזְרָח וּמִדָּרוֹם. הֵן עֲתִידוֹת לִשְׁבּוֹר דִּינִים וּלְכָפּוֹתָם. וְעַל זֶה הֵן מִכֶּסֶף. וּמִשּׁוּם זֶה, וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וְגוֹ', וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת. סְתָם, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בְּכִבּוּדָם וְנָתַן לָהֶם חֵלֶק עֶלְיוֹן עַל כָּל שְׁאָר הָעַמִּים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בְּתִשְׁבְּחוֹתֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְגוֹ'. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, נ' שֶׁהִיא (מנזרת) מְחַזֶּרֶת לְאָחוֹר, כָּאן בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, לָמָּה? וְאִם תֹּאמַר נ' כְּפוּפָה, הֲרֵי יָדוּעַ נ' כְּפוּפָה נְקֵבָה. נ' פְּשׁוּטָה, כְּלָל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. וְהֲרֵי בֵּאַרְנוּ בְּמָקוֹם זֶה, וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן. לָמָּה חָזַר לְאַחַר כָּךְ כְּמוֹ זֶה?

תָּא חֲזֵי, נ בְּאַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ לָא אִתְמַר, בְּגִין דְּהִיא בְּגָלוּתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא דְּכְתִיב, (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אֶלָּא מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַאֲרוֹן בְּרִית יְיָ נוֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה. כֵּיוָן דְּהָווֹ נָטִיל אֲרוֹנָא, נו"ן נָטִיל עֲלֵיהּ (נ"א עמיה), וְהָא שְׁכִינְתָּא עַל גַּבֵּי אֲרוֹנָא יְתִיב.

בֹּא רְאֵה, נ' בְּאַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ לֹא נֶאֱמְרָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בַּגָּלוּת, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים, שֶׁכָּתוּב (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אֶלָּא מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? וַאֲרוֹן בְּרִית ה' נוֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה. כֵּיוָן שֶׁהָיָה נוֹסֵעַ הָאָרוֹן, נו"ן נוֹסַעַת עָלָיו (עמו), וַהֲרֵי הַשְּׁכִינָה יוֹשֶׁבֶת עַל גַּבֵּי הָאָרוֹן.

תָּא חֲזֵי, חֲבִיבוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבַּייהוּ דְיִשְׂרָאֵל, דְּהָא אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן סָטָאן מֵאַרַח מֵישָׁר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי לְשַׁבְקָא לוֹן, וּבְכָל זִמְנָא אַהְדַּר אַנְפּוֹי לָקֳבָלַייהוּ, דְּאִי לָאו הָכִי לָא יְקוּמוּן בְּעָלְמָא.

בֹּא רְאֵה חֲבִיבוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֲרֵי אַף עַל גַּב שֶׁהֵם סוֹטִים מִדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֶה לְעָזְבָם, וּבְכָל זְמַן מַחֲזִיר פָּנָיו לְמוּלָם, שֶׁאִם לֹא כֵּךְ, לֹא יַעַמְדוּ בָּעוֹלָם.

תָּא חֲזֵי, אֲרוֹנָא הֲוָה נָטֵל קַמַּייהוּ אֹרַח תְּלָתָא יוֹמִין, נ לָא הֲוָה מִתְפָּרֵשׁ מִנַּיהּ, וְנָטִיל עִמֵּיהּ. וּמִגּוֹ רְחִימוּ דִּלְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, אַהְדַּר אַנְפּוֹי וְאִסְתְּחַר מִלְּגַבֵּי אֲרוֹנָא, כְּהַאי אַיָּילָא דְּעָזְלָתָא, כַּד אִיהוּ אָזִיל, אַהְדַּר אַפּוֹי לַאֲתָר דְּנָפִיק. וְעַל דָּא בִּנְסוֹעַ הָאָרוֹן, נו"ן אִסְתַּחַר אַנְפִּין לָקֳבָלַייהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְכַתְפֵּי גּוּפָא לְגַבֵּי אֲרוֹנָא.

בֹּא רְאֵה, הָאָרוֹן הָיָה נוֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים, נ' לֹא הָיְתָה נִפְרֶדֶת מִמֶּנּוּ, וְנוֹסַעַת עִמּוֹ. וּמִתּוֹךְ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל מַחֲזִיר פָּנָיו וּמִסְתּוֹבֵב מִלְּגַבֵּי הָאָרוֹן, כְּמוֹ עֹפֶר הָאַיָּלִים, כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ, מַחֲזִיר פָּנָיו לַמָּקוֹם שֶׁמִּשָּׁם יָצָא. וְעַל כֵּן בִּנְסֹעַ הָאָרֹן, נו"ן מְסוֹבֶבֶת פָּנִים לְמוּל יִשְׂרָאֵל, וְכִתְפֵּי הַגּוּף לְגַבֵּי הָאָרוֹן.

וְעַל דָּא כַּד אֲרוֹנָא הֲוָה נָטִיל, מֹשֶׁה אָמַר קוּמָה יְיָ, לָא תִּשְׁבּוֹק לוֹן, אַהְדַּר אַנְפָּךְ לְגַבָּן, כְּדֵין נו"ן אִתְהַדַּר לְגַבַּייהוּ כְּגַוְונָא דָּא כְּמַאן דְּמְהַדַּר אַנְפֵּיהּ לְמַאן דְּרָחִים, וְכַד הֲוָה שָׁאֲרֵי אֲרוֹנָא (וישראל) לְמִשְׁרֵי, כְּדֵין אַהְדַּר נוּן אַנְפּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל, וְאִתְהַדַּר לְגַבֵּי אֲרוֹנָא, וּבְכֹלָּא אִתְהַדַּר.

וְעַל כָּךְ, כְּשֶׁהָאָרוֹן הָיָה נוֹסֵעַ, מֹשֶׁה אָמַר קוּמָה ה', לֹא תַּעֲזֹב אוֹתָם, הַחֲזֵר פָּנִים אֲלֵינוּ, וְאָז נו"ן חוֹזֶרֶת לְגַבֵּיהֶם כְּצוּרָה זוֹ, כְּמִי שֶׁמַּחֲזִיר פָּנָיו לְמִי שֶׁאוֹהֵב. וּכְשֶׁהָיָה מַתְחִיל הָאָרוֹן (וישראל) לִשְׁרוֹת, אָז הֶחֱזִירָה נו"ן פָּנֶיהָ מִיִּשְׂרָאֵל, וְהֶחְזִירָה לְגַבֵּי הָאָרוֹן, וּבְכֹל הַחֲזֹר.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, בְּוַדַּאי הָכִי הוּא, אֲבָל הָכָא לָא אַהְדַּר אַנְפּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל, דְּאִי הָכִי בָּעֵי נוּן לְאִתְהַפְּכָא מִגַּוְונָא דְּאַחֲרָא עִלָּאָה (ס"א דלעילא), הַאי מְנוּזָר לַאֲחוֹרָא וְהַאי בְּאוֹרַח מֵישָׁר לְגַבֵּי אֲרוֹנָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, בְּוַדַּאי כָּךְ הוּא, אֲבָל כָּאן לֹא הֶחֱזִיר פָּנָיו מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁאִם כָּךְ, צְרִיכָה נו"ן לְהִתְהַפֵּךְ מִגַּוָּן שֶׁל אַחֵר עֶלְיוֹן (שלמעלה), זֶה מְנֻזָּר לְאָחוֹר, וְזֶה בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לְגַבֵּי הָאָרוֹן.

דף קנה:

אֶלָּא וַדַּאי לָא אַהְדַּר אַנְפּוֹי מִנַּיְיהוּ, וּמָה עֲבִיד בְּשַׁעֲתָא דְּשָׁארֵי אֲרוֹנָא לְמִשְׁרֵי. אָמַר מֹשֶׁה שׁוּבָה יְיָ, כְּדֵין שָׁארֵי אֲרוֹנָא, וּשְׁכִינְתָּא קָאִים בְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְאַנְפִּין לְקֳבְלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלְקֳבְלַיְיהוּ דַּאֲרוֹנָא. (ובגין כך) וּכְדֵין כֹּלָּא כָּלִיל (לגווה) לְכַוָּונָא, (דף קנ"ה ע"ב) לַאֲרוֹנָא, וּלְיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְּיִשְׂרָאֵל גָּרְמוּ לְבָתַר, דְּכְתִיב וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאוֹנְנִים.

אֶלָּא וַדַּאי לֹא הֶחֱזִיר פָּנָיו מֵהֶם. וּמָה עָשָׂה בְּשָׁעָה שֶׁהָאָרוֹן הִתְחִיל לְהַשְׁרוֹת? אָמַר מֹשֶׁה שׁוּבָה ה', וְאָז שׁוֹרֶה הָאָרוֹן, וְהַשְּׁכִינָה עוֹמֶדֶת בְּצַד אַחֵר, וְהַפָּנִים מוּל יִשְׂרָאֵל וּמוּל הָאָרוֹן. (ומשום כך) וְאָז הַכֹּל נִכְלָל (לתוכה) לַכַּוּוּן, לָאָרוֹן וּלְיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל גָּרְמוּ אַחַר כָּךְ, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲנָא דְּאָמְרָן מִסְפְּרָא דְּרַב יֵיבָא סָבָא, דְּאָמַר דְּבֵין בְּהַאי גִּיסָא, וּבֵין בְּהַאי גִּיסָא, אִתְהַדָּר. אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר קָאָמַר, אֲבָל דָּא דַּאֲמֵינָא, הָכִי תִּשְׁתַּכַּח בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲנִי שֶׁאָמַרְתִּי מִסִּפְרוֹ שֶׁל רַב יֵיבָא סָבָא, שֶׁאָמַר שֶׁבֵּין מִצַּד זֶה וּבֵין מִצַּד זֶה חָזַר. אָמַר לוֹ, נָאֶה אָמַר, אֲבָל זֶה שֶׁאָמַרְנוּ, כָּךְ תִּמְצָא בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְכָךְ זֶה בְּוַדַּאי.

וְהָמָן (במדבר י"א) כִּזְרַע גֶּד הוּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לְקַיְימָא זַרְעָא וְחֵילִין בְּאַרְעָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מט) גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ. מַה זַּרְעָא דְּגָד נַטְלֵי חוּלְקֵיהוֹן בְּאַרְעָא אַחֲרָא, כַּךְ מָן שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא.

וְהָמָן כִּזְרַע גֶּד הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לְהַעֲמִיד זֶרַע וַחֲיָלוֹת בָּאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מט) גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ. מַה זֶּרַע גֶּד נָטְלוּ חֶלְקָם בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת, כָּךְ הָמָן שָׂרָה עַל יִשְׂרָאֵל מִחוּץ לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

דָּבָר אַחֵר כִּזְרַע גֶּד הוּא. כִּזְרַע דְּגַד חִוָּורָא, וְאַקְפֵי כַּד נָחִית לַאֲוִירָא, וְאִתְנַגְרִיס (ס"א ואתגשים) (ס"א ואתבלע) בְּגוּפָא, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדוֹלַח, כְּהַבְּדוֹלָח דְּאִיהוּ חִוָּור, כְּגַוָונָא דִּימִינָא (ס"א חיוורא דעינא) דִּלְעֵילָּא. (כזרע גד הכי לא אקרון בארעא דמצראי אבל לכך מחרשי זריעא כזרע גד הוא כזרע גדא חוורא ואתקפיה כד נחית מלעילא לתתא)

דָּבָר אַחֵר כִּזְרַע גֶּד הוּא - כִּזְרַע גֶּד לָבָן, וְנִקְפָּה כְּשֶׁיּוֹרֵד לָאֲוִיר, וְנִטְחָן (והתגשם) (ונבלע) בַּגּוּף, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים. וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח, כְּמוֹ אוֹתוֹ בְּדוֹלַח שֶׁהוּא לָבָן, כְּגוֹן הַיְּמִין (לבן העין) שֶׁלְּמַעְלָה. (כזרע גד, כך לא נקראו בארץ מצרים, אבל לכך מכשפים זרע כזרע גד הוא, כזרע גד לבן, וכחו כאשר יורד מלמעלה למטה).

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מַאי שְׁנָא (דאמר) דְּמֹשֶׁה בְּמִלָּה דָּא (חליש) לְעֵילָּא כְּנוּקְבָא, דִּכְתִיב אִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי, אַתְּ, אַתָּה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא לַאֲתָר דְּמוֹתָא שָׁארֵי בֵּיהּ קָאָמַר, וְהַהוּא אֲתָר דְּנוּקְבָא אִיהוּ. בְּגִין כַּךְ אָמַר הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג, וְדָא אִילָנָא דְּמוֹתָא. וְהָא אוּקְימְנָא דִּבְאִילָנָא

דְּחַיֵּי לָא שַׁרְיָיא בֵּיהּ מוֹתָא. וְעַל דָּא אִתְהַדָּר לְגַבֵּי אִילָנָא דְּמוֹתָא וְאָמַר אַתְּ, וְלָא אָמַר אַתָּה, וְהָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה שׁוֹנֶה (שאמר) מֹשֶׁה בְּדָבָר זֶה (חלש) לְמַעְלָה כְּנֶקְבָה, שֶׁכָּתוּב אִם כָּךְ אַתְּ עֹשֶׂה לִי? אַתְּ?! אַתָּה צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת! אֶלָּא לְמָקוֹם שֶׁהַמָּוֶת שׁוֹרֶה בּוֹ הוּא אָמַר, וְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁל הַנְּקֵבָה הוּא. בִּגְלַל זֶה אָמַר הָרַגֵנִי נָא הָרוֹג, וְזֶה עֵץ הַמָּוֶת. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ שֶׁבְּעֵץ הַחַיִּים לֹא שׁוֹרֶה הַמָּוֶת. וְעַל כָּךְ חָזַר לְגַבֵּי אִילָן הַמָּוֶת וְאָמַר אַתְּ, וְלֹא אָמַר אַתָּה, וְכָךְ צָרִיךְ לוֹ.

מִיָּד (במדבר י"א) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֶסְפָּה לִי שִׁבְעִים אִישׁ וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְּ בָּעֵי מוֹתָא בְּכָל זִמְנָא, הֲרֵי לָךְ, וְאַצְלְתִּי מִן הָרוּחַ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, דְּהָכָא יָדַע מֹשֶׁה דְּאִיהוּ יְמוּת, וְלָא יֵיעוּל לְאַרְעָא, דְּהָא אֶלְדָּד וּמֵידָד מִלָּה דָּא הֲווֹ אָמְרֵי. עַל דָּא, לָא לִבָּעֵי לֵיהּ לֶאֱינָשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּרוּגְזָא שָׁארֵי בֵּיהּ, לְלַטָּיָיא גַּרְמֵיהּ. דְּהָא כַּמָּה קַיְימֵי עָלֵיהּ דְּמְקַבְּלֵי הַהִיא מִלָּה. בְּזִמְנָא אוֹחֳרָנָא דְּבָעָא מִיתָה, לָא קַבִּילוּ מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּכֹלָּא לְתוֹעַלְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה. הַשְׁתָּא לָאו אִיהוּ, אֶלָּא מִגּוֹ רוּגְזָא וְדוֹחֳקָא, וּבְגִין כָּךְ קַבִּילוּ מִנֵּיהּ. וְעַל דָּא אִשְׁתָּאַרוּ לְבָתַר אֶלְדָּד וּמֵידָד, וְאָמְרוּ דָּא, דְּמֹשֶׁה יְתְכְּנִישׁ, וְיהוֹשֻׁעַ יֵיעוּל לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא.

מִיָּד - וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֶסְפָּה לִי שִׁבְעִים אִישׁ וְגוֹ'. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתָּה רוֹצֶה מָוֶת בְּכָל זְמַן - הֲרֵי לְךָ, וְאִצְטַלְתִּי מִן הָרוּחַ וְגוֹ'. בֹּא רְאֵה שֶׁכָּאן יָדַע מֹשֶׁה שֶׁהוּא יָמוּת וְלֹא יִכָּנֵס לָאָרֶץ, שֶׁהֲרֵי אֶלְדָּד וּמֵידָד הָיוּ אוֹמְרִים דָּבָר זֶה. עַל כָּךְ לֹא צָרִיךְ לוֹ לָאָדָם בְּשָׁעָה שֶׁהִרְגָּז שׁוֹרָה בּוֹ לְקַלֵּל עַצְמוֹ, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה עוֹמְדִים עָלָיו שֶׁמְּקַבְּלִים אוֹתוֹ דָּבָר. בְּזְמַן אַחֵר שֶׁרָצָה מִיתָה, לֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הָיָה לְתוֹעֶלֶת יִשְׂרָאֵל. כָּעֵת אֵינוֹ, אֶלָּא מִתּוֹךְ רֹגֶז וְדַחַק, וּמִשּׁוּם זֶה קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. וְעַל כָּךְ נִשְׁאֲרוּ לְאַחַר כָּךְ אֶלְדָּד וּמֵידָד וְאָמְרוּ אֶת זֶה, שֶׁמֹּשֶׁה יִתְאַסֵּף, וְיהוֹשֻׁעַ יַכְנִיסָם לְיִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ.

וּבְגִין כָּךְ אָתָא יְהוֹשֻׁעַ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, וְקַנֵּי עֲלֵיהּ דְּמֹשֶׁה. וּמֹשֶׁה לָא אַשְׁגַּח בֵּיקָרָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא אָמַר, אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם. מַאי כְּלָאֵם. מָנַע מִנְּהוֹן אִינּוּן מִלִּין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות לו) וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא. (בראשית ח) וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן הַשָּׁמָיִם. מְנִיעוּתָא מַמָּשׁ. וּמֹשֶׁה לָא בָּעָא. פּוּק חֲמֵי עַנְוָותָנוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה, מַה כְּתִיב הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּאִיהוּ סָלִיק עַל כֻּלְּהוּ נְבִיאֵי עִלָּאֵי (נ"א דעלמא). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שְׁאַר נְבִיאִין לְגַבֵּי מֹשֶׁה, כִּסְיהֲרָא לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא.

וּמִשּׁוּם זֶה בָּא יְהוֹשֻׁעַ לְמֹשֶׁה וְקִנֵּא עַל מֹשֶׁה, וּמֹשֶׁה לֹא הִשְׁגִּיחַ בִּכְבוֹדוֹ, וְעַל כָּךְ אָמַר, אֲנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם. מַה זֶּה כְּלָאֵם? מָנַע מֵהֶם אוֹתָם דְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לו) וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא. (בראשית ח) וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן הַשָּׁמָיִם. מְנִיעוּת מַמָּשׁ. וּמֹשֶׁה לֹא רָצָה. צֵא וּרְאֵה עַנְוְתָנוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, מַה כָּתוּב? הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וְגוֹ'. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא עָלָה עַל כָּל הַנְּבִיאִים הָעֶלְיוֹנִים (של העולם). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שְׁאַר הַנְּבִיאִים לְגַבֵּי מֹשֶׁה כִּלְבָנָה לְגַבֵּי הַשֶּׁמֶשׁ.

רִבִּי אַבָּא חָוֶה יָתִיב לֵילְיָא חַד, וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וַהֲווּ עִמֵּיהּ רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא תַּקִּיפוּ לְבָּא, דְּלָא מַשְׁגְּחֵי בְּמִלֵּי דְּהַהוּא עָלְמָא כְּלוּם. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בִּשְׂרָא דִּלְבָּא, דַּאֲחִידָא בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, קָא עָבִיד לוֹן. פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ו) יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא עַל הָאָדָם. יֵשׁ רָעָה: דָּא אִיהִי תּוּקְפָּא בִּישָׁא דִּלְבָּא, דְּבָעֵי לְשַׁלְטָאָה בְּמִלֵּי דְּהַאי עָלְמָא, וְלָא אַשְׁגַּח בְּמִלֵּי דְּהַהוּא עָלְמָא מִדֵּי.

רַבִּי אַבָּא הָיָה יוֹשֵׁב לַיְלָה אֶחָד וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְהָיוּ עִמּוֹ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה אוֹתָם בְּנֵי הָאָדָם חֲזָקֵי לֵב, שֶׁלֹּא מַשְׁגִּיחִים בְּדִבְרֵי אוֹתוֹ עוֹלָם כְּלוּם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּשַׂר הַלֵּב שֶׁאָחוּז בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף עוֹשֶׂה לָהֶם. פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ו) יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא עַל הָאָדָם. יֵשׁ רָעָה - זֶה הוּא חֹזֶק רַע שֶׁל הַלֵּב, שֶׁרוֹצֶה לִשְׁלֹט בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא מַשְׁגִּיחַ בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם הַהוּא דָּבָר.

אֲמַאי אִיהִי רָעָה. קְרָא דְּבַתְרֵיהּ אוֹכַח, דִּכְתִיב אִישׁ אֲשֶׁר יִתֶּן לוֹ הָאֱלֹהִים עוֹשֶׁר וּנְכָסִים וְגוֹ'. הַאי קְרָא קַשְׁיָא, כֵּיוָן דִּכְתִיב וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יִתְאַוֶּה, אֲמַאי וְלֹא יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ, דְּהָא אֵינוֹ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ כְּלוּם אֶלָּא. רָזָא אִיהוּ, וְכָל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, מִתְלַבְּשָׁן אִינּוּן בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, כְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן מִתְלַבְּשָׁן בְּסִפּוּרֵי עָלְמָא.

מַדּוּעַ הִיא רָעָה? הַפָּסוּק אַחַר כָּךְ מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב אִישׁ אֲשֶׁר יִתֶּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְגוֹ'. פָּסוּק זֶה קָשֶׁה, כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִתְאַוֶּה, לָמָּה וְלֹא יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ כְּלוּם? אֶלָּא סוֹד הוּא, וְכָל דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ מִתְלַבְּשִׁים הֵם בְּדְבָרִים אֲחֵרִים, כְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בְּסִפּוּרֵי הָעוֹלָם.

דף קנו.

תָּא חֲזֵי, אַף עַל גַּב דְּבָעֵינָן לְאִסְתַּכְּלָא בִּלְבוּשָׁא, הַשְׁתָּא הַאי קְרָא הָכִי קָאָמַר, דְּבַר נָשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא, וְיָהִיב לֵיהּ (דף קנ"ו ע"א) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוּתְרָא, בְּגִין דְּיִזְכֵּי בֵּיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִשְׁתְּאַר לְגַבֵּיהּ קָיְּם. מַאי קָיְּם. הַהוּא דְּאִיהוּ קַיָּים, דְּאִיהוּ אָתָר לְאִתְצַרָּרָא בֵּיהּ נִשְׁמְתָא. בְּגִין כָּךְ בָּעֵי לְאַשְׁאָרָא אֲבַתְרֵיהּ (נ"א עותריה) לְהַאי קָיְּם, וְהַאי קָיְּם יְקַבֵּל לֵיהּ, בָּתַר דְּיִפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא.

בֹּא רְאֵה, אַף עַל גַּב שֶׁרוֹצִים לְהִסְתַּכֵּל בַּלְּבוּשׁ, כְּעֵת פָּסוּק זֶה כְּךָ אוֹמֵר, שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹתֵן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֹשֶׁר כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ לָעוֹלָם הַבָּא וְתִשָּׁאֵר אֶצְלוֹ הַקָּיָּם. מַהוּ הַקָּיָּם? אוֹתָהּ שֶׁעוֹמֶדֶת, שֶׁהוּא מָקוֹם לִצְרֹר בּוֹ הַנְּשָׁמָה. בִּגְלַל זֶה צָרִיךְ לְהַשְׁאִיר אַחֲרָיו לְאוֹתָהּ קָיָּם, וְקָיָּם זוֹ יְקַבְּלָהּ לְאַחַר שֶׁיֵּצֵא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה.

בְּגִין דְּהַאי קָיָּם, הוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי דְּהַהוּא עָלְמָא, וְלָא קַיְּימָא בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא הַהוּא אִיבָּא דְּנָפִיק מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא אִיבָּא דִּילֵיהּ אָכִיל בַּר נָשׁ, דְּזָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְהַקָּיָּם קַיְּימָא לֵיהּ לְהַהוּא עָלְמָא, לְמִזְכֵּי בֵּיהּ בַּחַיִּין עִלָּאִין דִּלְעֵילָּא.

מִשּׁוּם שֶׁקָּרֵן זוֹ הִיא עֵץ הַחַיִּים שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם, וְלֹא עוֹמֵד בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא אוֹתוֹ פְּרִי שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וְלָכֵן אוֹכֶל הָאָדָם פְּרִיוֹ, שֶׁזּוֹכֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לְאוֹתוֹ עוֹלָם לִזְכּוֹת בָּהּ בְּחַיִּים עֶלְיוֹנִים שֶׁלְּמַעְלָה.

וּמַאן דְּסָאִיב גַּרְמֵיהּ, וְאִתְמְשַׁךְ בָּתַר גַּרְמֵיהּ, וְלֵיתֵיהּ חָסֵר לְנַפְשֵׁיהּ וּלְגַרְמֵיהּ כְּלוּם. וְהַהוּא אִילָנָא אִשְׁתְּאַר, וְלָא שַׁוְיֵהּ לְקָבְלֵיהּ בְּדִחְילוּ, וּלְקַבְלָא לֵיהּ לְעֵילָּא. כְּדֵין וְלֹא יַשְׁלִיטֻנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, וּלְמִזְכֵּי בְּהַהוּא עוּתְרָא, וַדַּאי אִישׁ אַחֵר יֹאכְלֶנּוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב כז) יָכִין וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ. בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִזְכֵּי, בְּמַה דְּיָהִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא עָלְמָא, וּכְדֵין אָכִיל מִינֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְיִשְׁתְּאַר לְגַבֵּיהּ הַהוּא קֶרֶן לְעָלְמָא אַחֲרָא, לְמֶהֱוֵי צְרוֹרָא בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי.

וּמִי שֶׁמְּטַמֵּא עַצְמוֹ וְנִמְשַׁךְ אַחַר עַצְמוֹ וְלֹא מְחַסֵּר לְנַפְשׁוֹ וּלְעַצְמוֹ כְּלוּם, וְאוֹתוֹ עֵץ נִשְׁאָר וְלֹא שָׁם אוֹתוֹ מוּלוֹ בְּיִרְאָה וּלְקַבְּלוֹ לְמַעְלָה, אֲז - וְלֹא יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, וְלִזְכּוֹת בְּאוֹתוֹ עֹשֶׁר. וַדַּאי אָדָם אַחֵר יֹאכְלֶנּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כז) יָכִין וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ. בִּגְלַל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לִזְכּוֹת בְּמַה שֶּׁנָּתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ עוֹלָם, וְאָז אוֹכֵל מִמֶּנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְתִשָּׁאֵר לוֹ אוֹתָהּ קֶרֶן לְעוֹלָם אַחֵר, לִהְיוֹת צָרוּר בִּצְרוֹר הַחַיִּים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי.

תּוּ אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב אִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא וְגוֹ' וְכִי מֹשֶׁה דְּאִיהוּ עָנָו מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּשָׁאִילוּ מִנֵּיהּ יִשְׂרָאֵל לְמֵיכַל, מְסַר גַּרְמֵיהּ לְמִיתָה, אֲמַאי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַאי מִלָּה אוֹלִיפְנָא, וְרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, מֹשֶׁה לָא אַבְאִישׁ קַמֵּיהּ, וְלָא שָׁאַל לְמִיתָה עַל דְּשָׁאִילוּ יִשְׂרָאֵל.

עוֹד אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּתוּב אִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא וְגוֹ'. וְכִי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא עָנָו מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל מָסָר עַצְמוֹ לְמִיתָה? לָמָּה? אָמַר רַבִּי אַבָּא, דָּבָר זֶה לְמַדְנוּ וְסוֹד עֶלְיוֹן הוּא. מֹשֶׁה לֹא הֵרַע לְפָנָיו וְלֹא שָׁאַל מִיתָה עַל שֶׁשָּׁאֲלוּ יִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה אִתְאֲחַד, וַהֲוָה סָלִיק בְּמַה דְּלָא אִתְאֲחַד נְבִיאָה אַחֲרָא. (דהא אחיד צדקה הוי) וּבְשַׁעֲתָא דְּאֲמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, (שמות טז) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם. חַדֵּי מֹשֶׁה וְאָמַר, וַדַּאי הַשְׁתָּא הַהוּא שְׁלִימוּ בִּי אִשְׁתְּכַח. דְּהָא בְּגִינַי אִשְׁתְּכַח מָן לְיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּחָמָא מֹשֶׁה דְּאָהֲדְרוּ לְנַחְתָּא לְדַרְגָּא אַחֲרָא, וְשָׁאִילוּ בָּשָׂר, וְאָמְרֵי וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלוֹקֵל. אָמַר אִי הָכִי הוּא, הָא דַּרְגָּא דִּילִי פָּגִים. דְּהָא בְּגִינִי יֵיכְלוּן יִשְׂרָאֵל מָן בְּמַדְבְּרָא (קפ"א), הָא אֲנָא פְּגִימָא, וְאַהֲרֹן פָּגִים, וְנַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב פָּגִים.

בֹּא וּרְאֵה, מֹשֶׁה נֶאֱחַז, וְהָיָה עוֹלֶה בְּמַה שֶּׁלֹּא נֶאֱחַז נָבִיא אַחֵר. (שהרי היה אחוז בצדקה) וּבְשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שמות טז) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם, שָׂמַח מֹשֶׁה וְאָמַר, וַדַּאי כָּעֵת אוֹתָהּ שְׁלֵמוּת נִמְצֵאת בִּי, שֶׁהֲרֵי בִּגְלָלִי נִמְצָא מָן לְיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן שֶׁרָאָה מֹשֶׁה שֶׁחָזְרוּ לָרֶדֶת לְדַרְגָּה אַחֶרֶת וְשָׁאֲלוּ בָּשָׂר, וְאָמְרוּ (במדבר כא) וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלוֹקֵל, אָמַר, אִם כָּךְ זֶה, הֲרֵי דַּרְגָּתִי פְּגוּמָה, שֶׁהֲרֵי בִּגְלָלִי יֹאכְלוּ יִשְׂרָאֵל מָן בַּמִּדְבָּר. הֲרֵי אֲנִי פָּגוּם, וְאַהֲרֹן פָּגוּם, וְנַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב פָּגוּם.

אָמַר וְאִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג, דַּחֲשִׁיבְנָא נוּקְבָא בְּמֵיכְלָא דִּילָהּ, (ואנא נחית מן שמייא דאיהו דרגא עלאה, לנחתא לדרגא דנוקבא, ואנא עדיף מן שאר נביאי עלמא, ועל דא אמר ואל אראה (אחותי) ברעתי כמת ודאי לנחתא לדרגא תתאה. כדין ויאמר יי אל משה אספה לי שבעים איש. את שאיל אתר דמיתה לא תבעי אתר דלא תהא פגים בדרגא דילך. ועל דא כתיב ואצלתי מן הרוח אשר עליך דכלהו אינון דתמן אתאחדו). (ס"א ואנא נחית מן שמייא לארעא. את עושה לי לנחתא לאתר דנוקבא, ולמפגם לאתרי ודרגי אי הכי הרגני נא הרוג אם נא מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי. רעתי היא ודאי לאחדא בדרגא תתאה. כדין ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. הא אינון למיתן להו מיכלא אחרא, ולא תהא פגים בדרגא דילך. ועל דא ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם. מאי טעמא. בגין דאינון אתאחדו בסיהרא וכו') בְּסִיהֲרָא וּבָעֵי שְׁמָשָׁא לְאַנְהָרָא לָהּ. וְעַל דָּא וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם, בְּגִין לְאַנְהָרָא מִן שִׁמְשָׁא, כְּנָהוֹרָא דְּסִיהֲרָא. (ס"א ובגיני האי מיכלא דא, לא) אַתְיָיא עַל יָדָא דְּמֹשֶׁה, בְּגִין דְּלָא יִתְפְּגִים.

אָמַר, וְאִם כָּכָה אַתְּ עֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרֹג, שֶׁנֶּחְשַׁבְתִּי נְקֵבָה בְּמַאֲכָלָהּ, (ואני יורד מהשמים, שהוא דרגה עליונה, לרדת לדרגת נקבה, ואני עדיף משאר נביאי העולם. ועל זה אמר, ואל אראה (אחותי) ברעתי, כמת, ודאי לרדת לדרגה תחתונה. אז, ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש. אתה שאלת מקום שמיתה לא תצטרך, מקום שלא תהא פגום בדרגה שלך, ועל זה כתוב ואצלתי מן הרוח אשר עליך, שכלם הם שנאחזו שם). (ואני ירדתי מן השמים לארץ. את עשה לי, לרדת למקום הנקבה ולפגם מקומי ודרגתי. אם כך, הרגני נא הרג אם נא מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי. רעתי היא ודאי לאחז בדרגה תחתונה. אז, ויאמרה'אלמשהאספהלישבעים איש מזקני ישראל. הרי הם לתתלהם אכל אחר, ולא תהיה פגום בדרגתך. ועל זה, ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם. מה הטעם, ' משום שהם נאחזו בלבנה וכו') בַּלְּבָנָה, וְרָצָה הַשֶּׁמֶשׁ לְהָאִיר לָהּ. וְעַל כָּךְ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם, כְּדֵי לְהָאִיר מֵהַשֶּׁמֶשׁ, כְּאוֹר הַלְּבָנָה. (ומשום זה אכל זה לא) בָּא עַל יְדֵי מֹשֶׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְּגֵם.

דף קנו:

זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, עֲלֵיהּ כְּתִיב (משלי כג) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְגוֹ'. יִשְׂמַח אָבִיךְ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִמֵּךְ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ: דָּא אִימָּא דְּמֹשֶׁה דִּלְתַתָּא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לֵיהּ יַתִּיר מִכָּל נְבִיאֵי עָלְמָא, בְּלָא, אֶמְצָעֵי כְּלָל. (ס"א דהא משה אסתלק על כל נביאי עלמא בלא אמצעי כלל כמה) דִּכְתִיב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ, וְהָא אוֹקִימְנָא בְּכַמָּה אֲתָר. (במדבר י"ב) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. הָא אוּקְמוּהָ, וְהוּא רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, מֵחַד סְרֵי אַתְוָון, וְלָא בָּעָא מֹשֶׁה לְצַלָּאָה יַתִּיר, בְּגִין דְּעַל דִּידֵיהּ לְמַלְכָּא לָא בָּעֵי (דף קנ"ו ע"ב) לְאַטְרָחָא יַתִּיר. בְּגִין כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא עַל יְקָרָא דְּמֹשֶׁה. וּבְכָל אֲתָר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא עַל יְקָרֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, יַתִּיר עַל דִּילֵיהּ. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, עָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִתְבַּע עֶלְבּוֹנָא דְּיִשְׂרָאֵל מֵעַמִּין עוֹבְדֵי

כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּלְמֶחֱדֵי לוֹן בְּחֶדְוָותָא דְּצִיּוֹן. דִּכְתִיב, (ירמיה לא) וּבָאוּ וְרָנְנוּ בְמְרוֹם צִיּוֹן וְגוֹ'. וּכְדֵין (ישעיה נט) וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה בִכְבוֹדוֹ, עָלָיו כָּתוּב (משלי כג) יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְגוֹ'. יִשְׂמַח אָבִיךָ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאִמֶּךָ - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ - זוֹ אֵם מֹשֶׁה שֶׁלְּמַטָּה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֲבוֹ יוֹתֵר מִכָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם לְלֹא אֶמְצָעֵי כְּלָל, (שהרי משה נתעלה על כל נביאי העולם ללא אמצעי כלל, כמו) שֶׁכָּתוּב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ, וְהֲרֵי בֵּאַרְנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וַיִּצַּע מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, וְהוּא סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ מֵאַחַת עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, וְלֹא רָצָה מֹשֶׁה לְהִתְפַּלֵּל יוֹתֵר, מִשּׁוּם שֶׁעַל שֶׁלּוֹ לֹא רָצָה לְהַטְרִיחַ יוֹתֵר לַמֶּלֶךְ. בִּגְלַל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה בִּכְבוֹד מֹשֶׁה. וּבְכָל מָקוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בִּכְבוֹד הַצַּדִּיקִים יוֹתֵר עַל שֶׁלּוֹ. וְלָעָתִיד לָבֹא עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתַבֵּעַ עֶלְבּוֹן יִשְׂרָאֵל מֵעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וּלְשַׂמְּחָם בְּחֶדְוַת צִיּוֹן, שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) וּבָאוּ וְרָנְנוּ בִּמְרוֹם צִיּוֹן וְגוֹ'. וְאָז (ישעיה נט) וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְגוֹ'. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת שלח לך

(במדבר י"ג) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתוּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (איוב לח) הֲמִיָּמֶיךָ צִוִּיתָ בֹּקֶר יְדַעְתָּ הַשַּׁחַר מְקוֹמוֹ. שַׁחַר כְּתִיב, הֵ"א אִתְרַחֲקָא מִשַּׁחַר. מַאי טַעְמָא. אֶלָּא אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בְּשַׁעֲתָא דְּנָטֵי עֲרֶב, וְשִׁמְשָׁא נָטֵי לְמֵיעַל, כְּדֵין אִתְחֲלָשׁ תּוּקְפֵּיהּ, כְּדֵין שַׁלְטָא שְׁמָאלָא, וּמִשְׁתְּכַח דִּינָא בְּעָלְמָא, וְאִתְפַּשַּׁט (לעילא). וּכְדֵין בְּעֵי בַּר נָשׁ לְצַלָּאָה, וּלְכַוְּנָא רְעוּתָא (ס"א לצלאה דישכח רעותא) קַמֵּי מָארֵיהּ.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן וְגוֹ'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (איוב לח) הֲמִיָּמֶיךָ צִוִּיתָ בֹּקֶר יְדַעְתָּה שַׁחַר מְקֹמוֹ. כְּתוּב שַׁחַר, הֵ"א הִתְרַחֲקָה מִשַּׁחַר. מָה הַטַּעַם? אֶלָּא אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹטֶה הָעֶרֶב וְהַשֶּׁמֶשׁ נוֹטָה לְהִכָּנֵס, אָז נֶחֱלָשׁ כֹּחוֹ, וְאָז שׁוֹלֵט, הַשְּׂמֹאל וְנִמְצָא דִּין בָּעוֹלָם וּמִתְפַּשֵּׁט (למעלה). וְאָז צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל וּלְכַוֵּן רָצוֹן (להתפלל שימצא רצון) לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ.

דְּאָמַר רַבִּי יֵיסָא, כַּד נָטֵי שִׁמְשָׁא, וְאִתְחֲלָשׁ, כְּדֵין אִתְפְּתַח חַד פְּתִיחוּ בְּשִׂמְשָׁא, וְאִתְכְּנִישׁ חֵילֵיהּ, וּשְׂמָאלָא שַׁלִּיט. וְיִצְחָק כָּרֵי בֵּירָא תְּחוֹתֵיהּ.

שֶׁאָמַר רַבִּי יֵיסָא, כְּשֶׁנּוֹטֶה הַשֶּׁמֶשׁ וְנֶחֱלָשׁ, אָז נִפְתָּח פֶּתַח אֶחָד בַּשֶּׁמֶשׁ וּמִתְכַּנֵּס כֹּחוֹ, וְהַשְּׂמֹאל שׁוֹלֵט, וְיִצְחָק כּוֹרֶה בְּאֵר תַּחְתָּיו.

כֵּיוָן דְּעָאל לֵילְיָא, פְּתָקָא דְּקוּטְפָא בְּאַחֲמָתֵיהּ שְׁכִיחַ. וְכַמָּה חֲבִילִין טְרִיקָן (אזדריקו) אִתְפַּשָּׁטוּ בְּעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ שָׁטָאן בְּעִרְבּוּבְיָא, וְאָזְלֵי וְחַיְיכָאן בְּנַפְשָׁן דְּרַשְׁיעַיָּיא, (ס"א דבני

נשא) וּמוֹדְעִין לוֹן מִלִּין, מִנְּהוֹן כְּדִבָּן, וּמִנְּהוֹן קְשׁוֹט, וּמַאן דְּאִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, אִתְיְיהִיב לוֹן רְשׁוּ לְחַבָּלָא, וְכֻלְּהוּ בְּנֵי עָלְמָא נַיְימִין, (ואתכנשו) וְטַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

כֵּיוָן שֶׁנִּכְנָס הַלַּיְלָה, הַשֵּׁטָר שֶׁל הַכְּרִיתָה מְצוּי בְּאוֹצָרוֹ, וְכַמָּה קְבוּצוֹת מְחַבְּלִים מַזִּיקִים (נזרקים) מִתְפַּשְּׁטִים בָּעוֹלָם, וְכֻלָּם מְשׁוֹטְטִים בְּעֶרְבוּבְיָה, וְהוֹלְכִים וְצוֹחֲקִים בְּנַפְשׁוֹת הָרְשָׁעִים (שלבני אדם) וּמוֹדִיעִים לָהֶם דְּבָרִים, מֵהֶם כּוֹזְבִים וּמֵהֶם אֱמֶת, וּמִי שֶׁנִּמְצָא בֵּינֵיהֶם, נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם יְשֵׁנִים (והתכנסו) וְטוֹעֲמִים טַעַם מָוֶת, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְּעַר רוּחַ צָפוֹן, כְּדֵין אִתְקַבְּלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּשְׁמָאלָא, וְאִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא וְשַׁרְיָא בְּדַרוֹעָא בְּאַתְרָהָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וּכְדֵין כָּל מַאן דְּיִתְעַר לְמִלֵּעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַהוּא שַׁעֲתָא. הָא אִשְׁתְּתַף בַּהֲדָהּ, בְּגִין דְּהִיא (יתבת) וְכָל אֲכְלוּסִין דִּילָהּ, מְשַׁבְּחָן לְמַלְכָּא עִלָּאָה, וְכָל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּכָחוּ (נ"א דאשתתפו בהדה) בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא, כֻּלְּהוּ כְּתִיבִין בִּבְנֵי הֵיכָלָא, וְאִקְרוּן בִּשְׁמֵהוֹן, וְאִלֵּין רְשִׁימִין בֵּימָמָא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת רוּחַ צָפוֹן, אָז מִתְקַבֶּלֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּשְׂמֹאל, (ומתחברים כאחד) וְשׁוֹרָה בִּזְרוֹעַ בִּמְקוֹמָהּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְאָז כָּל מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִשְׁתַּתֵּף יַחַד אִתָּהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא (יושבת) וְכָל אוּכְלוּסִיהָ מְשַׁבְּחִים לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְכָל אֵלּוּ שֶׁנִּמְצָאִים (שהשתתפו אתה) בְּתִשְׁבְּחוֹת הַתּוֹרָה, כֻּלָּם כְּתוּבִים בִּבְנֵי הַהֵיכָל וְנִקְרָאִים בִּשְׁמוֹתָם, וְאֵלֶּה רְשׁוּמִים בַּיּוֹם.

תָּא חֲזֵי שְׁמָא חָדָא קַדִּישָׁא אִית בִּגְלוּפֵי אַתְוָון, דְּהוּא שַׁלְטָא מִפַּלְגוּ לֵילְיָא וְאֵילָךְ, וְאִינּוּן אַתְוָון (כל"ך סעפ"ה יאעוצ"ה) ם דְּמַנְצַפָּךְ כָּלִיל לוֹן, אוּקְמוּהָ, (ישעיה ט) לְמַ רְבֵּה הַמִּשְׂרָה. נ' הָוָה אַסְתִּים לְהַאי וּלְהַאי, כְּדֵין כְּתִרִין כְּלִילָן הוּא ו' (נ"א י') דְּשְׁמָא קַדִּישָׁא אַתְקִין לֵיהּ. וְסָתִים מַבּוּעָהָא. בָּתַר דְּאוֹלִידַת, פְּתִיחָא הֲוַת בְּחַד רֵישָׁא דְּפִתְחָא.

בֹּא וּרְאֵה, שֵׁם קָדוֹשׁ אֶחָד יֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת, שֶׁהוּא שׁוֹלֵט מֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְאֵילָךְ, וְהֵן אוֹתִיּוֹת (כל"ך סעפ"ה יאעוצ"ה) ם' שֶׁל מנצפ"ך כּוֹלֵל אוֹתָם. ם פְּרֻשׁוּהָ (ישעיה ט) לְמַ רְבֵּה הַמִּשְׂרָה. נ' הָיְתָה סְתוּמָה לְזֶה וְלָזֶה, וְאָז כְּתָרִים כְּלוּלִים הוּא ו' (י') שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הִתְקִינוֹ, וְסָתַם מַבּוּעָיהָ. אַחַר שֶׁיָּלְדָה, פְּתוּחָה הָיְתָה בְּרֹאשׁ אֶחָד שֶׁל הַפֶּתַח.

כַּד אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אַסְתִּימוּ מַבּוּעִין מִכָּל סְטָרִין. (ס"א את דאכליל אתוון) וְאַכְלִיל אַתְוָון אַחֲרָן, וְאִינּוּן שִׁבְעָה. תְּלַת מֵהַאי סְטָרָא, וְאַרְבַּע מֵהַאי סְטָרָא. כל"ך. וְסִימָן (שיר השירים ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, ן' דְּכַר וְנוּקְבָא כָּלִיל כַּחֲדָא, דָּא כָּלִיל תְּלַת מִכָּאן וּתְלַת מִכָּאן וְאִינּוּן שִׁית. וְאוֹקִימְנָא בְּאִלֵּין תְּרֵין אַתְוָון ם' ן' (נ"א ס' ו') אִתְכְּלָלוּ (תליסר) תְּרֵיסָר אַתְוָון סָלִיק מִנַּיְיהוּ תְּרֵי. חַד לַאֲתָר חַד, וְחַד לַאֲתָר חַד. (נ"א לאת חד וחד לאת חד)

כְּשֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִסְתְּמוּ הַמַּבּוּעִים מִכָּל הַצְּדָדִים, (אות זו כוללת אותיות) וְנִכְלְלוּ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, וְהֵן שֶׁבַע. שֶׁלֹּשׁ מִצַּד זֶה, וְאַרְבַּע מִצַּד זֶה. כל"ך. וְסִימָן - (שיר השירים ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. ן' זָכָר וּנְקֵבָה כְּלוּלִים כְּאֶחָד, זֶה כּוֹלֵל שָׁלֹשׁ מִכָּאן וְשָׁלֹשׁ מִכָּאן, וְהֵם שֵׁשׁ. וּבַאֲרִנוּ, בְּשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵלֶּה, ם' ן', נִכְלְלוּ שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת. הֵסֵר מֵהֶן שְׁתַּיִם, אַחַת לְמָקוֹם אֶחָד, וְאַחַת לְמָקוֹם אֶחָד.

כל"ך סעפ"ה יאע"וצה, הָכִי אִתְגְּלִיפוּ אַתְוָון, וְרָזָא דָּא בְּכִי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה, קְרָא דְּכְתִיב, (דברים כב) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה. נַעֲר כְּתִיב, בָּתַר דְּאִסְתַּלַק לֵילְיָא, וְצַפְרָא נָהִיר, כְּדֵין ה' סַלְּקָא וְאִתְכְּלִילַת בְּנְהוֹרָא עִלָּאָה. וּכְדֵין יְדַעְתָּ הַשַּׁחַר מְקוֹמוֹ, דְּיָדַע (דודא') שַׁחַר מְקוֹמוֹ דְּהֵ"א, וְאִתְכְּלִילַת בְּגַוְויהּ.

כל"ך סעפ"ה יאעוצ"ה, כְּדְּ נֶחְקְקוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְסוֹד זֶה בְּכִי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה, פָּסוּק שֶׁכָּתוּב (דברים כב) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה. נַעַר כָּתוּב. אַחַר שֶׁהִסְתַּלֵּק הַלַּיְלָה וְהַבֹּקֶר מֵאִיר, אָז ה' עוֹלֶה וְנִכְלֶלֶת בְּאוֹר עֶלְיוֹן, וְאָז - יְדַעְתָּה שַׁחַר מְקוֹמוֹ, שֶׁיֵּדַע (שודא') שַׁחַר מְקוֹמוֹ שֶׁל הֵ"א, וְנִכְלָל בְּתוֹכוֹ.

דף קנז.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה הֲוָה שְׁמְשָׁא, וּבָעָא לְאַעְלָאָה לְאַרְעָא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, כַּד אָתֵי נְהוֹרָא דִּשְׁמְשָׁא, אִתְכְּלִיל סִיהֲרָא (דף קנ"ז ע"א) בְּגַוְויהּ, הַשְׁתָּא דְּאַנְתְּ שְׁמְשָׁא, הֵיךְ יְקוּמוּן כַּחֲדָא שְׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא, לָא נָהִיר סִיהֲרָא אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְכְּנִישׁ שְׁמְשָׁא, אֲבָל הַשְׁתָּא לֵית אַנְתְּ יָכִיל. אִי תִּבְעֵי לְמִנְדַּע מִנָּהּ שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים, לְגַרְמָךְ, בְּגִין לְמִנְדַּע.

בֹּא וּרְאֵה, מֹשֶׁה הָיָה הַשֶּׁמֶשׁ, וְרָצָה לְהִכָּנֵס לָאָרֶץ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֹשֶׁה, כְּשֶׁבָּא אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, נִכְלֶלֶת הַלְּבָנָה בְּתוֹכוֹ. כֵּעֵת שֶׁאַתָּה שֶׁמֶשׁ, אֵיךְ יָקוּמוּ כְּאֶחָד שֶׁמֶשׁ וּלְבָנָה? הַלְּבָנָה אֵינָהּ מְאִירָה אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְכַּנֶּסֶת הַשֶּׁמֶשׁ, אֲבָל כֵּעֵת אֵינָךְ יָכוֹל. אִם תִּרְצֶה לָדַעַת מִמֶּנָּה, שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים, לְעַצְמְךָ, כְּדֵי לָדַעַת.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה, אִי תֵּימָא דְּהוּא לָא יָדַע דְּלָא יְיעוּל לְאַרְעָא בְּזִמְנָא דָּא. לָאו הָכִי, אֶלָּא יָדַע, וַהֲוָה בָּעֵי לְמִנְדַּע מִנָּהּ, עַד לָא יִסְתַּלַק, וְשִׁלַּח לְאִלֵּין מְאַלְּלֵי, כֵּיוָן דְּלָא אָתִיבוּ מִלָּה כַּדְקָא יָאוּת, לָא שָׁלַח זִמְנָא אַחֲרָא, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲזֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב, (דברים לב) עָלֶה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ. וּכְתִיב (דברים לד) וַיַּרְאֵהוּ יְיָ אֶת כָּל הָאָרֶץ. וְלָא דָּא בְּלִחוֹדוֹי, אֶלָּא כָּל אִינּוּן דִּזְמִינִין לְמֵיקָם בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, כֻּלְּהוּ אַחֲזֵי לֵיהּ לְמֹשֶׁה. וְאִתְּמַר, וְאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

בֹּא וּרְאֵה, מֹשֶׁה, אִם תֹּאמַר שֶׁהוּא לֹא יָדַע שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לָאָרֶץ בַּזְּמַן זֶה - לֹא כָּךְ, אֶלָּא יָדַע, וְרָצָה לָדַעַת מִמֶּנָּה עַד שֶׁלֹּא יִסְתַּלֵּק, וְשָׁלַח אֶת הַמְרַגְּלִים הַלָּלוּ. כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֵשִׁיבוּ דָּבָר כָּרָאוּי, לֹא שָׁלַח פַּעַם אַחֶרֶת, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶרְאָה לוֹ, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ. וְכָתוּב (שם לד) וַיַּרְאֵהוּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ. וְלֹא זֶה בִּלְבַדּוֹ, אֶלָּא כָּל אֵלּוּ שֶׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, כֻּלָּם הֶרְאָה לְמֹשֶׁה. וְנִתְבָּאֵר, וּפֵרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים.

כֵּיוָן דְּשָׁארִי מֹשֶׁה לְמִשְׁלַח, מַה אָמַר לוֹן. הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ. וְכִי מַה הוּא דְּקָאָמַר, וְאִי תֵּימָא דְּלָא יָדַע. (לקמן יימא מלה אבל הכא) אֶלָּא הָכִי אָמַר מֹשֶׁה, אִם יֵשׁ בָּהּ עֵץ, הָא יְדַעְנָא דַּאֲנָא אִיעוּל לְתַמָּן. מַאי עֵץ. דָּא אִילָנָא דְּחַיֵּי. וְתַמָּן לָא הֲוָה אֶלָּא בְּגַן עֵדֶן דְּאַרְעָא. אָמַר אִם יֵשׁ בָּהּ עֵץ דָּא, אֲנָא אִיעוּל לְתַמָּן. וְאִי לָא, לָאו אֲנָא יָכִיל לְמֵיעַל.

כֵּיוָן שֶׁהִתִּר מֹשֶׁה לִשְׁלֹחַ, מָה אָמַר לָהֶם? הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ. וְכִי מַהוּ שֶׁאָמַר? וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא יָדַע? אֶלָּא (לפנינו יאמר דבר, אבל כאן) כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה: אִם יֵשׁ בָּהּ עֵץ, הֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁאֲנִי אֶכָּנֵס לְשָׁם. אֵיזֶה עֵץ? זֶה עֵץ הַחַיִּים. וְשָׁם לֹא הָיָה, אֶלָּא בְּגַן עֵדֶן שֶׁבָּאָרֶץ. אָמַר, אִם יֵשׁ בָּהּ עֵץ זֶה, אֲנִי אֶכָּנֵס לְשָׁם. וְאִם לֹא, לֹא אוּכַל אֲנִי לְהִכָּנֵס.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כְּתִיב (במדבר טו) וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. מַאן עֵצִים הָכָא. וּמַאן הוּא דָּא. אֶלָּא דָּא צְלָפְחָד, וַהֲוָה דָּייִק עַל אִלֵּין אִילָנִין, הֵי מִנַּייְהוּ רַב עַל אַחֲרָא, וְלָא חָשַׁשׁ לִיקָרָא דְּמָארֵיהּ, וְאַחְלַף שַׁבַּת לְשַׁבָּת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר כז) כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת, בְּחֵטְא ו' מֵת. (ורזא דכלא ודאי מקושש עצים) בְּגִין כַּךְ, הֲוָה דִּינֵיהּ סָתִים, וְלָא אִתְפָּרַשׁ דִּינֵיהּ. כְּדִינִין אַחֲרָנִין. בְּגִין דְּמִלָּה דָּא בְּעֵי בַּחֲשַׁאי וְסָתִים וְלָא גַּלְיָיא. וְעַל דָּא לָא אִתְּמַר בְּאִתְגַּלְיָיא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבַד יְקָר לִיקָרֵיהּ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כָּתוּב (במדבר טו) וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. אֵיזֶה עֵצִים כָּאן? וּמַה הוּא זֶה? אֶלָּא זֶה צְלָפְחָד, וְהָיָה מְדַקְדֵּק עַל הָעֵצִים הַלָּלוּ אֵיזֶה גָּדוֹל מֵהָאַחֵר, וְלֹא חָשַׁשׁ לִכְבוֹד רִבּוֹנוֹ, וְהֶחֱלִיף שַׁבָּת לְשַׁבָּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כז) כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת, בְּחֵטְא ו' מֵת. (וסוד הכל ודאי מקושש עצים) בְּגַלַל זֶה הָיָה דִּינוֹ סָתוּם, וְלֹא הִתְפָּרֵשׁ דִּינוֹ כְּדִינִים אֲחֵרִים, מִשּׁוּם שֶׁדָּבָר זֶה צָרִיךְ בַּחֲשַׁאי וְנִסְתָּר וְלֹא גָּלוּי, וְעַל זֶה לֹא נֶאֱמַר בְּגָלוּי, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה כָּבוֹד לְכְבוֹדוֹ.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, שְׁאַר עֵצִים בַּהֲדֵי שַׁבָּת הֲוָה מְקוֹשֵׁשׁ, וְקַבֵּיל עוֹנְשָׁא לְפוּם שַׁעֲתָא, וְאִתְכְּפַר חוֹבֵיהּ. וְעַל דָּא אִתְקָשֵׁי מֹשֶׁה בְּדִינָא דִּבְנָתָא, דְּלָא יָדַע אִי אִתְכַּפָּר לְמֶהֱוֵי לִבְנָתֵיהּ חוּלָק וְאַחֲסָנָא אִי לָאו. כֵּיוָן דְּדָכַר שְׁמֵיהּ (דצלפחד) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דּוֹבְרוֹת, אִתְיְדַע דְּהָא אִתְכַּפָּר חוֹבֵיהּ.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, שְׁאַר הָעֵצִים יַחַד עִם שַׁבָּת הָיָה מְקוֹשֵׁשׁ, וְקִבֵּל עֹנֶשׁ לְפִי שָׁעָה וְהִתְכַּפֵּר חֶטְאוֹ. וְעַל זֶה הִתְקַשָּׁה מֹשֶׁה בְּדִין הַבָּנוֹת, שֶׁלֹּא יָדַע אִם הִתְכַּפֵּר לְהִיוֹת לִבְנוֹתָיו חֵלֶק וְנַחֲלָה אִם לֹא. כֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר שְׁמוֹ (של צלפחד) הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שם) כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דּוֹבְרֹת, נוֹדַע שֶׁהִתְכַּפֵּר חֶטְאוֹ.

תָּא חֲזֵי, ב' אִילָנִין אִינּוּן, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא, בְּדָא חַיִּין, וּבְדָא מוֹתָא. מַאן דְּאִתְחָלַף לוֹן, גָּרִים לֵיהּ מוֹתָא בְּהַאי עָלְמָא, וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַהוּא עָלְמָא. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי כה) דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכוֹל דַּיֶּךָּ וְגוֹ'.

בֹּא וּרְאֵה, שְׁנֵי עֵצִים הֵם, אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, בָּזֶה חַיִּים וּבָזֶה מָוֶת. מִי שֶׁמַּחֲלִיפָם, גּוֹרֵם לוֹ מָוֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי כה) דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ וְגוֹ'.

אָרוֹן וְתוֹרָה בְּחַד קַיְימֵי. תּוֹרָה עִקָּרָא, אָרוֹן בֵּיתָא. וְעַל דָּא, אָרוֹן חָסֵר בְּלָא וְא"ו בְּכָל אֲתָר, אֲרוֹן הַבְּרִית, אֲרוֹן הָעֵדוּת. בְּכָל אֲתָר אַהֲרוֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא, בַּר בְּחַד, דִּכְתִּיב (במדבר ג) כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, נָקוּד לְעֵילָּא.

אָרוֹן וְתוֹרָה בְּאֶחָד עוֹמְדִים. תּוֹרָה הָעִקָּר. הָאָרוֹן הַבַּיִת. וְעַל זֶה אָרוֹן חָסֵר בְּלִי וְא"ו בְּכָל מָקוֹם; אֲרוֹן הַבְּרִית, אֲרוֹן הָעֵדֻת. בְּכָל מָקוֹם אַהֲרוֹן זְרוֹעַ יָמִין, פְּרָט לְאֶחָד, שֶׁכָּתוּב (במדבר ג) כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, נָקוּד לְמַעְלָה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה אִילָנָא דְּחַיֵּי נָקַט, וְעַל דָּא בָּעָא לְמִנְדַּע, אִי הֲוָה שְׁכִיחַ בְּאַרְעָא, אִי לָאו, וּבְגִין כָּךְ אָמַר, הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ. דְּהָא אִילָנָא דְּחַיֵּי אִתְחָמַד לְכֹלָּא. וְאִינּוּן לָא אַיְיתִיאוּ אֶלָּא עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים וּתְאֵנִים, בְּאִילָנָא אַחֲרָא תַּלְיָין וַאֲחִידָן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה נָקַט עֵץ הַחַיִּים, וְלָכֵן רָצָה לָדַעַת אִם הָיָה מְצוּי בָּאָרֶץ אִם לֹא, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ. שֶׁהֲרֵי עֵץ הַחַיִּים נֶחְמָד לַכֹּל. וְהֵם לֹא הֵבִיאוּ אֶלָּא עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים וּתְאֵנִים, בְּאִילָן אַחֵר תְּלוּיִים וַאֲחוּזִים.

תָּא חֲזֵי, (במדבר י"ג) שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים: בְּגִינָךְ. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי כה) כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו וְנֶפֶשׁ אֲדוֹנָיו יָשִׁיב. כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר, דְּאַהֲנֵי לְגוּפָא וּלְנַפְשָׁא. צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו, אֵלּוּ כָּלֵב וּפִנְחָס דַּהֲווֹ שְׁלִיחֵי מְהֵימְנֵי לְגַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ. וְנֶפֶשׁ אֲדוֹנָיו יָשִׁיב, דְּאָהֲדְרוּ שְׁכִינְתָּא לְדַיְירָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִסְתָּלָקָא מִנַּיְיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים, בִּשְׁבִילְךָ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי כה) כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו וְנֶפֶשׁ אֲדֹנָיו יָשִׁיב. כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר, שֶׁמְּהַנֶּה אֶת הַגּוּף וְאֶת הַנֶּפֶשׁ. צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו, אֵלּוּ כָּלֵב וּפִנְחָס שֶׁהָיוּ שְׁלִיחִים נֶאֱמָנִים לִיהוֹשֻׁעַ. וְנֶפֶשׁ אֲדֹנָיו יָשִׁיב, שֶׁהֶחֱזִירוּ שְׁכִינָה לָדוּר בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא הִסְתַּלְּקָה מֵהֶם.

וְאִלֵּין דְּשָׁדַר מֹשֶׁה, גְּרִימוּ בְּכְיֵיהּ לְדָרִין בַּתְרָאִין, וְגָרִימוּ לְאִסְתַּלְּקָא מִישְׂרָאֵל כַּמָּה אַלְפִין וְרִבְבָן. וְגָרִימוּ לְסַלְּקָא שְׁכִינְתָּא מֵאַרְעָא מִבֵּינַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. אִינּוּן דְּשָׁדַר יְהוֹשֻׁעַ, וְנֶפֶשׁ אֲדוֹנָיו יָשִׁיב.

וְאִלּוּ שֶׁשָּׁלַח מֹשֶׁה גָּרְמוּ בְּכְיָה לְדוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים, וְגָרְמוּ לְהִסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל כַּמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת, וְגָרְמוּ לְסַלֵּק שְׁכִינָה מֵהָאָרֶץ מִבֵּין יִשְׂרָאֵל. אוֹתָם שֶׁשָּׁלַח יְהוֹשֻׁעַ, וְנֶפֶשׁ אֲדֹנָיו יָשִׁיב.

דף קנז:

רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יֵיסָא לְרִבִּי חִזְקִיָּה. חֲמֵינָא בְּאַפָּךְ דְּהַרְהוּרָא אִית בְּגַוָּוךְ. אָמַר לֵיהּ, הָא וַדַּאי הַאי קְרָא אִסְתַּכְלָנָא בֵּיהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת ג) כִּי מִקְרֶה בְנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד לָהֶם וְגוֹ'. וְתָנֵינָן, דְּכָל מִלּוֹי

דִּשְׁלְמֹה מַלְכָּא, כֻּלְּהוּ סְתִימִין מִדַּרְגִּין דְּחָכְמְתָא. אִי הָכִי, הַאי קְרָא אִית בֵּיהּ לְאִסְתַּכְּלָא, דְּהָא פִּתְחָא לְאִינּוּן דְּלָאו בְּנֵי (דף קנ"ז ע"ב) מְהֵימְנוּתָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ.

רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יֵיסָא הֲווּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יֵיסָא לְרַבִּי חִזְקִיָּה, אֲנִי רוֹאֶה בְּפָנֶיךָ שֶׁבְּתוֹכְךָ יֵשׁ הִרְהוּר. אָמַר לוֹ, חֲרֵי וַדַּאי בְּפָסוּק זֶה הִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ. כֵּיוָן שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה, (קהלת ג) כִּי מִקְרֶה בְּנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה מִקְרֶה אֶחָד לָהֶם וְגוֹ'. וְשָׁנִינוּ, שֶׁכָּל דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כֻּלָּם נִסְתָּרִים מִדְּרָגוֹת הַחָכְמָה. אִם כָּךְ, בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שֶׁהֲרֵי נִמְצָא בּוֹ פֶּתַח לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם בְּנֵי הֶאֱמוּנָה.

אָמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכִי הוּא, וְאִית בֵּיהּ לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכְּלָא. אַדְּהָכִי חָמוּ חַד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָתֵי, שָׁאַל לוֹן מַיָּיא, דְּהֲוָה צָחֵי, וַהֲוָה לָאֵי בְּתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא. אָמְרוּ לֵיהּ, מַאן אַתְּ. אָמַר לוֹן יוּדָאי אֲנָא, וַאֲנָא לָאֵי וְצָחֵינָא. אָמְרוּ לָעִית בְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר לוֹן, עַד דַּאֲנָא עִמְכוֹן בְּמִלִּין, אֶסְלַק לְהַאי טוּרָא, וְתַמָּן אֶסַּב מַיָּיא וְאִשְׁתֵּי.

אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ זֶה, וְיֵשׁ בּוֹ לְדַעַת וּלְהִסְתַּכֵּל. בֵּין כָּךְ רָאוּ אָדָם שֶׁהָיָה בָּא, וּבִקֵּשׁ מֵהֶם מַיִם, שֶׁהָיָה צָמֵא וְעָיֵף מֵחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ. אָמְרוּ לוֹ, מִי אַתָּה? אָמַר לָהֶם? יְהוּדִי אֲנִי, וַאֲנִי עָיֵף וְצָמֵא. אָמְרוּ, עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אָמַרלָהֶם, עַד שֶׁאֲנִי אִתְּכֶם בְּדִבְרִים, אֶעֱלֶה לְהָר הַזֶּה, וְשָׁם אֶקַּח מַיִם וְאֶשְׁתֶּה.

אַפִּיק רִבִּי יֵיסָא חַד זְפִירָא מָלֵי מַיִין, וִיהַב לֵיהּ. בָּתַר דְּשָׁתָה, אָמַר נְסַלֵּק עִמָּךְ לְמַיָּיא. סְלִיקוּ לְטוּרָא, וְאִשְׁתְּכָחוּ חַד חוּטָא דְּמַיָּיא דָּקִיק, וּמַלֵּי קַטְפּוּרָא חַד. יָתְבוּ. אָמַר לוֹן הַהוּא בַּר נָשׁ, הַשְׁתָּא שָׁאֵילוּ, דְּהָא אֲנָא אִשְׁתַּדַּלְנָא בְּאוֹרַיְיתָא, עַל יְדוֹי דְּחַד בְּרִי, דַּאֲנָא עַיְּילִית לֵיהּ לְבֵי רַב, וּבְגִינֵיהּ רַוּוחָנָא בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה אִי עַל יָדָא דְּבָרָךְ, טַב הוּא. אֲבָל מִלָּה דַּאֲנָן בֵּיהּ, אֲנָא חֲמֵינָא דְּלַאֲתָר אַחֲרָא בָּעֵי לְאִסְתַּלְקָא. אָמַר הַהוּא בַּר נָשׁ, אִימָא מִלָּךְ, דִּילְזְמִנִין בְּאָפַּרְקָסְתָא דְּעַנְיָיא תִּשְׁכַּח מַרְגָּנִיתָא.

הוֹצִיא רַבִּי יֵיסָא כְּלִי אֶחָד מָלֵא מַיִם וְנָתַן לוֹ. אַחַר שֶׁשָּׁתָה, אָמַר, נַעֲלֶה אִתְּךָ לַמַּיִם. עָלָה לָהָר, וְנִמְצְאוּ חוּט מַיִם דַּקִּיק, וּמִלְּאוּ כְּלִי אֶחָד. יָשְׁבוּ. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הָאָדָם, כְּעֵת תִּשְׁאָלוּ, שֶׁהֲרֵי אֲנִי הִשְׁתַּדַּלְתִּי בַּתּוֹרָה עַל יְדֵי בְּנֵי אֶחָד, שֶׁאֲנִי הִכְנַסְתִּיו לְבֵית רַב וּבִגְלָלוֹ הִרְוַחְתִּי בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, אִם עַל יְדֵי בְּנְךָ - טוֹב הוּא. אֲבָל הַדָּבָר שֶׁאָנוּ בוֹ, אֲנִי רוֹאֶה שֶׁלְּמָקוֹם אַחֵר רוֹצֶה לַעֲלוֹת. אָמַר אוֹתוֹ הָאָדָם, אֲמֹר דְּבָרְךָ, שֶׁלִּפְעָמִים בְּתַרְמִיל הֶעָנִי תִּמְצָא מַרְגָּלִית.

אָמַר לֵיהּ הַאי קְרָא דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, סַח לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, וְכִי (נ"א כמה) בְּמָה אַתּוּן פְּרִישָׁן מִשְּׁאַר בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יַדְעֵי. אָמְרוּ לֵיהּ וּבְמָה. אָמַר לוֹן, עַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה הַאי קְרָא, וְלָא אָמַר הַאי מִגַּרְמֵיהּ, כְּשְׁאַר אִינּוּן מִלִּין. אֶלָּא אַהְדָּר אִינּוּן מִלִּין דְּטִפְּשָׁאֵי עָלְמָא דְּאָמְרֵי כַּךְ, וּמַאי אָמְרֵי. כִּי מִקְרֶה הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וְגוֹ', טִפְּשָׁאֵי דְּלָא יַדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלָן בְּחָכְמְתָא אָמְרֵי דְּהַאי עָלְמָא אָזִיל בְּמִקְרֶה, וְקִוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַשְׁגַּח עָלַיְיהוּ, אֶלָּא מִקְרֶה הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד וְגוֹ'.

אָמַר לוֹ פָּסוּק זֶה שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה. סָח לוֹ. אָמַר לוֹ, וְכִי (כמו) בַּמֶּה אַתֶּם נִפְרָדִים מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים? אִמְרוּ לוֹ, וּבַמֶּה? אָמַר לָהֶם, עַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה פָּסוּק זֶה, וְלֹא אָמַר זֶה מֵעַצְמוֹ כְּשְׁאָר אוֹתָם דְּבָרִים, אֶלָּא חָזַר עַל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁל טִפְּשֵׁי הָעוֹלָם שֶׁאוֹמְרִים כָּךְ. וּמֶה אוֹמְרִים? כִּי מִקְרֶה [בנ"] הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וְגוֹ'. טִפְּשִׁים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בַּחָכְמָה, אוֹמְרִים שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה הוֹלֵךְ בְּמִקְרֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, אֶלָּא מִקְרֶה [בנ"] הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד וְגוֹ'.

וְכַד שְׁלֹמֹה אִסְתַּכַּל בְּאִלֵּין טִפְּשָׁאִין דְּקַאֲמְרֵי דָּא קָרָא לוֹן בְּהֵמָה, דְּאִינּוּן עַבְדִּין גַּרְמַיְיהוּ בְּהֵמָה מַמָּשׁ, בְּגִין דְּאַמְרֵי מִלִּין אִלֵּין. וּמְנָלָן. קְרָא דְּעָלַיְיהוּ אוֹכַח, דִּכְתִיב, (קהלת ג) אָמַרְתִּי אֲנִי בְלִבִּי עַל דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם לְבָרָם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם. אָמַרְתִּי אֲנִי בְלִבִּי וְחָשִׁשְׁבְנָא בְּהַאי לְאִסְתַּכְּלָא עַל מָה, עַל דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם. עַל הַהוּא מִלָּה דְּטִפְּשׁוּתָא, דְּאִינּוּן אַמְרֵי לְבָרָם הָאֱלֹהִים בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא יִתְחַבְּרוּן בַּהֲדֵי בְּנֵי נָשָׁא אַחֲרָנִין דְּאִית לוֹן מְהֵימְנוּתָא, וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם.

וּכְשֶׁשְּׁלֹמֹה הִסְתַּכֵּל בַּטִּפְּשִׁים הַלָּלוּ שֶׁאוֹמְרִים אֶת זֶה, קָרָא לָהֶם בְּהֵמָה, שֶׁהֵם עוֹשִׂים עַצְמָם בְּהֵמָה מַמָּשׁ מִשּׁוּם שֶׁאוֹמְרִים דְּבָרִים אֵלּוּ. וּמִנַּיִן לָנוּ? הַפָּסוּק שֶׁעָלָיו מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב (קהלת ג) אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי עַל דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם לְבָרָם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם. אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי, וְחָשַׁבְתִּי בָּזֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל מָה? עַל דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם, עַל אוֹתוֹ דָּבָר טִפְּשׁוּת שֶׁהֵם אוֹמְרִים לְבָרָם הָאֱלֹהִים לְבַדָּם, וְלֹא יִתְחַבְּרוּ יַחַד עִם בְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֱמוּנָה, וְלִרְאוֹת שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם.

וְלִרְאוֹת בְּהוּ אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, שֶׁהֵם בְּהֵמָה מַמָּשׁ, וְדַעְתַּיְיהוּ כִּבְעִירָא. הֵמָּה לָהֶם בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלֹא לְאַעֲלָאה לִבְנֵי מְהֵימְנוּתָא בְּדַעְתָּא דְּטִפְּשׁוּתָא דָּא, וְעַל דָּא הֵמָּה לָהֶם, וְלָא לְאַחֲרָנִין. וּמַה דַּעְתָּא דִּלְהוֹן. כִּי מִקְרֶה בְּנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד לְכָלָּם וְגוֹ'. תִּיפַּח רוּחֵיהוֹן דְּאִינּוּן בְּעִירֵי. אִינּוּן טִפְּשָׁאֵי. אִינּוּן מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא. וַוי לוֹן וַוי לְנַפְשָׁתַיְיהוּ. טַב לְהוּ דְּלָא יֵיתוּן לְעָלְמָא.

וְלִרְאוֹת בָּהֶם אוֹתָם בְּנֵי אֱמוּנָה שֶׁהֵם בְּהֵמָה מַמָּשׁ, וְדַעְתָּם כַּבְּהֵמָה. הֵמָּה לָהֶם - בִּלְבַדָּם, וְלֹא לְהַכְנִיס אֶת בְּנֵי הָאֱמוּנָה בְּדַעַת וְטִפְּשׁוּת זוֹ, וְעַל כָּךְ הֵמָּה לָהֶם, וְלֹא לַאֲחֵרִים. וּמַה דַּעְתָּם? כִּי מִקְרֶה בְּנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה וּמִקְרֶה אֶחָד לְכֻלָּם וְגוֹ'. תִּפַּח רוּחָם שֶׁל אוֹתָן בְּהֵמוֹת, אוֹתָם טִפְּשִׁים אוֹ מְחֻסְּרֵי אֱמוּנָה. אוֹי לָהֶם! אוֹי לְנַפְשָׁם! טוֹב לָהֶם שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לָעוֹלָם!

וּמַה אָתִיב לוֹן שְׁלֹמֹה עַל דָּא. קְרָא אֲבַתְרַיְיהּ, וְאָמַר, וּמִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. מִי יוֹדֵעַ בְּאִינּוּן טִפְּשָׁאֵי, דְּלָא יַדְעֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה, הִיא לְמַעְלָה, לַאֲתָר עִלָּאָה, לְאֲתָר יְקָר, לַאֲתָר קַדִּישָׁא, לְאִתְזָנָא מִנְּהִירוּ עִלָּאָה, מִנְּהִירוּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי צְרוֹרָא בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וְאִשְׁתְּכַחַת קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא עוֹלָה תְּמִימָה וְדָא הוּא הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה.

וּמַה חֶשְׁבָּם שְׁלֹמֹה עַל זֶה? הַפְּסוּק אַחֲרָיו, וְאָמַר, וּמִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. מִי יוֹדֵעַ בְּאוֹתָם טִפְּשִׁים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים בִּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בַּתּוֹרָה, רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמַעְלָה, לְמָקוֹם עֶלְיוֹן, לְמָקוֹם נִכְבָּד, לְמָקוֹם קָדוֹשׁ, לְהִזּוֹן מֵאוֹר עֶלְיוֹן, מֵאוֹר הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, לִהְיוֹת צָרוּר בִּצְרוֹר הַחַיִּים, וְנִמְצָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ עוֹלָה תְּמִימָה, וְזוֹהִי הָעֹלָה הִיא לְמַעְלָה.

דף קנח.

וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ, וְלַאו לְהַהוּא אֲתָר דְּהַוָה כָּל בַּר נָשׁ, דְּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וּכְתִיב (משלי כ) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם. הֵיךְ אַמְרֵי אִינּוּן טִפְּשָׁאֵי דְּלָאו מִבְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל, תִּיפַּח רוּחֵיהוֹן, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהלים לה) יִהְיוּ כְמוֹץ לִפְנֵי רוּחַ וּמַלְאַךְ יְיָ דּוֹחֶה. אִלֵּין יִשְׁתַּאֲרוּן בַּגֵּיהִנָּם, לְאִינּוּן דַּרְגִּין תַּתָּאִין, וְלָא יִסְתַּלְקוּן לְדָרֵי דָּרִין. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (תהלים קד) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ הַלְלוּיָהּ. אָתוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא, וְנַשְׁקוּ רֵישֵׁיהּ, אָמְרוּ וּמַה כָּל כָּךְ הָוֶה עִמָּךְ וְלָא יְדַעְנָא, זַכָּאָה הַאי שַׁעֲתָא דְּאַעְרַעְנָא בָּךְ. (דף קנ"ח ע"א)

וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ, וְלֹא לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָיָה כָּל אָדָם, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וְכָתוּב (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. אֵיךְ אוֹמְרִים אוֹתָם טִפְּשִׁים שֶׁאֵינָם מִבְּנֵי הָאֱמוּנָה, וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל (קהלת ג) ? תִּפַּח רוּחָם! עֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים לה) יִהְיוּ כְּמֹץ לִפְנֵי רוּחַ וּמַלְאַךְ ה' דּוֹחֶה. אֵלֶּה יִשָּׁאֲרוּ בַּגֵּיהִנֹּם לְאוֹתָן דְּרָגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת, וְלֹא יַעֲלוּ לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. עֲלֵיהֶם כָּתוּב (שם קד) יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה' הַלְלוּיָהּ. בָּאוּ רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יֵיסָא וְנָשְׁקוּ רֹאשׁוֹ. אָמְרוּ, וּמַה כָּל זֶה הָיָה אִתְּךָ וְלֹא יָדַעְנוּ? אַשְׁרֵי הַשָּׁעָה הַזּוֹ שֶׁפָּגַשְׁנוּ אוֹתָךְ.

תּוּ אָמַר, וְכִי עַל דָּא בְּלָחוֹדוֹי תָּוֹה שְׁלֹמֹה, וְהָא בַּאֲתָר אַחֲרָא אָמַר כְּגַוְונָא דָּא, פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ט) זֶה רָע בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. זֶה רָע וַדַּאי. מַאי זֶה רָע. דָּא הוּא מַאן דְּאוֹשִׁיד זַרְעָא בְּרֵיקָנָיָא, וְחָבִיל אוֹרְחוֹי, בְּגִין דְּהַאי לָאו מָדוֹרֵיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ה) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע. עַל דָּא אָמַר, זֶה רָע, דְּלָא יְהֵא לֵיהּ מָדוֹרָא לְעֵילָּא.

עוֹד אָמַר, וְכִי עַל זֶה בִּלְבַד תָּמַהּ שְׁלֹמֹה, וַהֲרֵי בְּמָקוֹם אַחֵר אָמַר כְּמוֹ זֶה? פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ט) זֶה רָע בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. זֶה רָע וַדַּאי. מַהוּ זֶה רָע? זֶהוּ מִי שֶׁשּׁוֹפֵךְ זֶרַע בְּרֵיקָנוּת וּמְחַבֵּל דְּרָכָיו, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה אֵין מְדוֹרוֹ בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ה) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגָרְךָ רָע. עַל זֶה אָמַר, זֶה רָע, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ מָדוֹר לְמַעְלָה.

כִּי מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי הָאָדָם מָלֵא רָע (בנין דא) וְהוֹלֵלוֹת בִּלְבָבָם. בְּחַיֵּיהֶם שְׁטוּתָא תָּקִיעַ בְּלִבַּיְיהוּ, וְאִינּוּן מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא, וְלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְאִינּוּן

בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, לָאו בְּעָלְמָא דֵּין, וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ט) וְאַחֲרָיו אֶל הַמֵּתִים.

כִּי מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי הָאָדָם מָלֵא רָע (משום זה) וְהוֹלֵלוֹת בִּלְבָבָם בְּחַיֵּיהֶם (קהלת ט). שְׁטוּת תְּקוּעָה בִּלְבָּם, וְהֵם מְחַסְּרֵי אֱמוּנָה, וְאֵין לָהֶם חֵלֶק בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וּבְאוֹתָם בְּנֵי אֱמוּנָה, לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְאַחֲרָיו אֶל הַמֵּתִים.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְהַר לִבְנֵי עָלְמָא וְאָמַר, (דברים ל) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה, (בהאי עלמא, ובעלמא דאתי) וְחַיִּין דְּהַהוּא עָלְמָא נִינְהוּ. אִינּוּן חַיָּיבִין מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא מַאי קָא אָמְרֵי. (קהלת ט) כִּי מִי אֲשֶׁר יִבְחַר וְגוֹ'. אַף עַל גַּב דְּיִבְחַר בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא (ס"א בההוא עלמא) כְּמָה דְּאָמַר, לָאו הוּא כְּלוּם, דְּהָא מִסְתְּרָא דָּא בִּידָנָא, (קהלת ט) אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן, וּמִסְתְּרָא דָּא בִּידַיְיהוּ, (קהלת ט) כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה הַמֵּת. הֵיךְ יְהֵא לָן חַיִּין בְּהַהוּא עָלְמָא. וְעַל דָּא זֶה רָע וּדְאי, דְּלָא יְדוּרוּן בְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וְלָא יְהֵא לוֹן חוּלָקָא בֵּיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַזְהִיר לִבְנֵי הָעוֹלָם וְאָמַר, (דברים ל) וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה, (בעולם הזה, ובעולם הבא) וְהַחַיִּים שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם הֵם. אוֹתָם רְשָׁעִים מְחֻסְּרֵי אֱמוּנָה מָה אוֹמְרִים? כִּי מִי אֲשֶׁר יִבְחַר וְגוֹ'. אַף עַל גַּב שֶׁיִּבְחַר אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם (באותו עולם) כְּמוֹ שֶׁאָמַר - לֹא כְלוּם הוּא, שֶׁהֲרֵי מָסוּר בְּיָדֵינוּ, (קהלת שם) אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן, וּמָסוּר הוּא בְּיָדֵינוּ, (שם) כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה הַמֵּת. אֵיךְ יִהְיֶה לָנוּ חַיִּים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם? וְעַל כֵּן זֶה רָע וַדַּאי, שֶׁלֹּא יִדְּרוּ בַּמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם בּוֹ חֵלֶק.

וְאַף עַל גַּב דְּכָל הָנֵי קְרָאֵי תִּשְׁכַּח סְמִיכִין לְחַבְרַיָּיא בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, אֲבָל וַדַּאי שְׁלֹמֹה קָא אָתָא לְגַלָּאָה עַל אִינּוּן חַיָּיבִין מְחוּסְרֵי מְהֵימְנוּתָא, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְאַף עַל גַּב שֶׁכָּל הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ תִּמְצָא סְמוּכִין לַחֲבֵרִים בְּדָבָרִים אֲחֵרִים, אֲבָל שְׁלֹמֹה בָּא לְגַלּוֹת עַל אוֹתָם רְשָׁעִים מְחֻסְּרֵי אֱמוּנָה שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר לֵיהּ, תִּבְעֵי דְּנָתְחַבָּר בַּהֲדָךְ וְתֵזֵיל בַּהֲדָן. אָמַר לְהוּ, אִי עֲבִידְנָא הָכִי, אוֹרַיְיתָא יְקָרֵי עֲלַי כְּסִיל, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאִתְחַיַּיבְנָא בְּנַפְשָׁאי. אָמְרוּ לֵיהּ לָמָּה. אָמַר לוֹן דְּהָא שְׁלִיחָא אֲנָא, וְשַׁדְּרוּ לִי בִּשְׁלִיחוּתָא, וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אָמַר, (משלי כו) מְקַצֵּה רַגְלַיִם חָמָס שׁוֹתֶה שׁוֹלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד כְּסִיל. תָּא חֲזֵי, מְרַגְּלִים עַל דְּלָא אִשְׁתְּכָחוּ בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא וּשְׁלוּחֵי מְהֵימְנוּתָא, אִתְחָיַיבוּ בְּנַפְשַׁיְיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. נָשַׂק לוֹן, וְאָזַל לֵיהּ.

אָמַר לוֹ, הֲתַרְצֶה שֶׁנִּתְחַבֵּר בְּנַפְשִׁי. אִתְּךָ וְתֵלֵךְ אִתָּנוּ? אָמַר לָהֶם, אִם אֶעֱשֶׂה כֵּן. הַתּוֹרָה תִּקָּרֵא עָלַי כְּסִיל! וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאֶתְחַיֵּב בְּנַפְשִׁי. אָמְרוּ לוֹ, לָמָּה? אָמַר לָהֶם, שֶׁהֲרֵי אֲנִי שָׁלִיחַ, וּשְׁלָחוּנִי בִּשְׁלִיחוּת, וּשְׁלֹמֹה

הַמֶּלֶךְ אָמַר, (משלי כו) מְקַצֶּה רַגְלַיִם חָמָס שֹׁתֶה שֹׁלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד כְּסִיל. בֹּא וּרְאֵה, הַמְרַגְּלִים, עַל שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ בְּנֵי הָאֱמוּנָה וּשְׁלוּחֵי אֱמוּנָה, הִתְחַיְּבוּ בְּנַפְשָׁם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. נִשְׁקַם וְהָלַךְ לוֹ.

אֲזַלוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא, עַד דַּהֲווֹ אָזְלוּ פָּגְעוּ בְּאִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא. שְׁאֵילוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא עִלָּיהּ, אָמְרוּ מַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ. אָמְרוּ, רִבִּי חַגַּי הוּא, וְחַבְרָא דְּבֵין חַבְרַיָּיא הוּא, וְשַׁדְּרוּ לֵיהּ חַבְרַיָּיא דְּבָבֶל, לְמִנְדַּע מִלִּין מֵרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, וּדַאי דָּא הוּא רִבִּי חַגַּי, דְּכָל יוֹמוֹי לָא בָּעָא לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ בְּמַה דְּיָדַע, וְעַל דָּא אָמַר לָן דְּהָא בְּרֵיהּ זָכָה לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאָמַר קְרָא, (משלי כו) רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ. וַדַּאי שְׁלִיחָא מְהֵימָנָא אִיהוּ, (וזכאה הוא שליחא מהימנא) וְזַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּשַׁדַּר מִלּוֹי בִּידָא דִּשְׁלִיחָא מְהֵימָנָא.

הָלְכוּ רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יֵיסָא. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים פָּגְעוּ בְּאוֹתָם בְּנֵי אָדָם. שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יֵיסָא עָלָיו. אָמְרוּ, מַה שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם? אָמְרוּ, רַבִּי חַגַּי הוּא, וְחָבֵר בֵּין הַחֲבֵרִים הוּא, וּשְׁלוּחוּהוּ הַחֲבֵרִים מִבָּבֶל לָדַעַת דְּבָרִים מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי יֵיסָא, וַדַּאי זֶהוּ רַבִּי חַגַּי, שֶׁכָּל יָמָיו לֹא רָצָה לְהַרְאוֹת עַצְמוֹ בְּמַה שֶׁיֵּדַע, וְעַל זֶה אָמַר לָנוּ שֶׁהֲרֵי בְּנוֹ זָכָה לוֹ בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁאָמַר הַפָּסוּק, (שם) רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ. וַדַּאי שָׁלִיחַ נֶאֱמָן הוּא, (ואשריו הוא שליח נאמן) וְאַשְׁרָיו מִי שֶׁשָּׁלַח דְּבָרָיו בִּידֵי שָׁלִיחַ נֶאֱמָן.

תָּא חֲזֵי, אֶלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם מִבְּנֵי כְּנַעַן הֲוָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (הושע יב) כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה. וּכְנַעַן כְּתִיב עָלֵיהּ, (בראשית ט) אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. וּבְגִין דְּהַהוּא שְׁלִיחָא מְהֵימָנָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (בראשית כד) בֹּא בְרוּךְ יְיָ. בְּרוּךְ יְיָ מַמָּשׁ. וְעַל דָּא אַכְתִּיב הָכִי בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּנָפַק מֵהַהִיא קְלָלָה, וְאִתְבָּרַךְ. וְלָא דַּי לֵיהּ דְּנָפִיק מִנָּהּ, אֶלָּא דְּאִתְבָּרַךְ בְּשֻׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאוֹלִיפְנָא דְּאָתָא מַלְאָךְ, וְאַעְיל מִלָּה דָּא בְּפוּמֵיהּ דְּלָבָן.

בֹּא וּרְאֵה, אֶלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם מִבְּנֵי כְּנַעַן הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יב) כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה. וְעַל כְּנַעַן כָּתוּב, (בראשית ט) אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה שְׁלִיחַ נֶאֱמָן, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שם כד) בֹּא בְרוּךְ ה'. בְּרוּךְ ה' מַמָּשׁ. וְעַל זֶה נִכְתַּב כָּךְ בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁיָּצָא מֵאוֹתָהּ קְלָלָה וְהִתְבָּרַךְ. וְלֹא דַי לוֹ שֶׁיָּצָא מִמֶּנָּה, אֶלָּא שֶׁהִתְבָּרַךְ בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְלַמַּדְנוּ שֶׁבָּא מַלְאָךְ, וְהִכְנִיס דָּבָר זֶה בְּפִי לָבָן.

דף קנח:

וַיִּשְׁלַח אוֹתָם מֹשֶׁה וְגוֹ', כֻּלָּם אֲנָשִׁים. כֻּלְּהוּ זַכָּאִין הֲווֹ, וְרִישֵׁי דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ. אֲבָל אִינּוּן דְּבָרוּ לְגַרְמַיְיהוּ עֵיטָא בִּישָׁא. אֲמַאי נַטְלֵי עֵיטָא דָּא. אֶלָּא אָמְרוּ, אִי נֵיעֲלוּן יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, נִתְעָבֵר אֲנָן מִלְּמֶהֱוֵי רֵישִׁין, וְיִמְנֵי מֹשֶׁה רֵישִׁין אַחֲרָנִין, דְּהָא אֲנָן זַכֵּינָן בְּמִדְבְּרָא לְמֶהֱוֵי רֵישִׁין, אֲבָל בְּאַרְעָא לָא נְזַכֵּי. וְעַל דְּנַטְלֵי עֵיטָא בִּישָׁא לְגַרְמַיְיהוּ, מִיתוּ אִינּוּן, וְכָל אִינּוּן דְּנַטְלָן מַלַּיְיהוּ. (דף קנ"ח ע"ב)

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה וְגוֹ', כֻּלָּם צַדִּיקִים הָיוּ וְרָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל הָיוּ, אֲבָל הֵם לְקָחוּ לְעַצְמָם עֵצָה רָעָה. מַדּוּעַ נָטְלוּ עֵצָה זוֹ? אֶלָּא אָמְרוּ, אִם יִכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ - יַעֲבִירוּ אוֹתָנוּ מִלִּהְיוֹת רָאשִׁים, וִימַנֶּה מֹשֶׁה רָאשִׁים אֲחֵרִים, שֶׁהֲרֵי אָנוּ זְכִינוּ בַּמִּדְבָּר לִהְיוֹת רָאשִׁים, אֲבָל בָּאָרֶץ לֹא נִזְכֶּה. וְעַל שֶׁלְּקְחוּ עֵצָה רָעָה לְעַצְמָם, מַתּוּ הֵם וְכָל אוֹתָם שֶׁלְּקְחוּ דִּבְרֵיהֶם.

אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה וְגוֹ', אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה אִסְתַּכַּל וְיָדַע דְּלָא יִצְלְחוּן בְּאַרְחַיְיהוּ, כְּדֵין צַלִּי עֲלֵיהּ דְּיהוֹשֻׁעַ. כְּדֵין כָּלֵב הֲוָה בְּדוֹחֲקָא, אָמַר, מַה אַעְבִּיד, הָא יְהוֹשֻׁעַ אָזִיל בְּסַיְיעְתָּא עִלָּאָה דְּמֹשֶׁה, דְּשָׁדַר בֵּיהּ נְהִירוּ דְּסִיהֲרָא, וְהוּא אַנְהִיר עֲלֵיהּ בְּצִלּוֹתֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שִׁמְשָׁא. מָה עֲבַד כָּלֵב. אִשְׁתְּמִיט מִנַּיְיהוּ, וְאָתֵי לְגַבֵּי קִבְרַיָּיא דַּאֲבָהָן, וְצַלֵּי תַּמָּן צְלוֹתֵיהּ.

אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֹשֶׁה הִסְתַּכַּל וְיָדַע שֶׁלֹּא יַצְלִיחוּ בְּדַרְכֵיהֶם, וְאָז הִתְפַּלֵּל עַל יְהוֹשֻׁעַ. וְאָז כָּלֵב הָיָה בְּדַחַק, וְאָמַר מָה אֶעֱשֶׂה? הֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ הוֹלֵךְ בְּסִיּוּעַ עֶלְיוֹן שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁשִּׁלַּח בּוֹ אוֹר הַלְּבָנָה, וְהוּא הֵאִיר עָלָיו בִּתְפִלָּתוֹ מֹשֶׁה שֶׁהוּא שֶׁמֶשׁ. מָה עָשָׂה כָּלֵב? נִשְׁמַט מֵהֶם וְהָלַךְ לִקְבְרֵי הָאָבוֹת, וְהִתְפַּלֵּל שָׁם תְּפִלָּתוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֹרַח אַחֲרָא נָטִיל, וְעָקִים שְׁבִילִין, וּמָטָא עַל קִבְרֵי דַּאֲבָהָן, וְאִסְתַּכַּן בְּגַרְמֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב וְשָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק. אֲבָל מַאן דְּאִיהוּ בְּדוֹחֲקָא, לָא אִסְתַּכַּל מִדֵּי. כַּךְ כָּלֵב, בְּגִין דְּהֲוָה בְּדוֹחֲקָא, לָא אִסְתַּכַּל מִדֵּי, וְאָתָא לְצַלָּאָה עַל קִבְרֵי אֲבָהָן, לְאִשְׁתְּזָבָא מֵעֵיטָא דָּא. (במדבר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְכִי הוֹשֵׁעַ קָרָאוֹ הַפּוֹסֵוק? וַהֲרֵי כָּתוּב (שמות יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ. (שמות לג) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר. (שמות יז) וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, יָהּ יוֹשִׁיעֲךָ מִנַּיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דָּרֵךְ אַחֵר לָקַח, וְעָקַם שְׁבִילִים, וְהִגִּיעַ עַל קִבְרֵי הָאָבוֹת וְהִסְתַּכֵּן בְּעַצְמוֹ, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וְשָׁם אֲחִימָן וְשֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק. אֲבָל מִי שֶׁהוּא בְּדַחַק, לֹא מִסְתַּכֵּל עַל דָּבָר. כָּךְ כָּלֵב, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה בְּדַחַק, לֹא הִסְתַּכֵּל עַל דָּבָר, וּבָא לְהִתְפַּלֵּל עַל קִבְרֵי הָאָבוֹת לְהִנָּצֵל מֵעֵצָה זוֹ. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְכִי הוֹשֵׁעַ קָרָאוֹ הַפּוֹסֵוק? וַהֲרֵי כָּתוּב (שמות יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ. (שם לג) יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר. (שם יז) וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ. אֶלָּא אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, יָהּ יוֹשִׁיעֲךָ מֵהֶם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כֵּיוָן דְּשַׁדְּרֵיהּ לְמֵיעַל לְתַמָּן, אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי שְׁלִים. וּבְמָה. בִּשְׁכִינְתָּא. דְּעַד הַהִיא שַׁעֲתָא נַעַר אִקְרֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא קְשִׁיר לֵיהּ מֹשֶׁה בַּהֲדֵהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאַשְׁכְּחָן יְהוֹשֻׁעַ בְּקַדְמֵיתָא, קְרָא קַרְיֵיהּ הָכִי עַל הַהוּא דְּזַמִּין לְמִקְרְיֵיהּ. אָמַר מֹשֶׁה, וַדַּאי לָא אִצְטְרִיךְ דָּא לְמֵיעַל תַּמָּן, אֶלָּא בִּשְׁכִינְתָּא, וְהָכִי אִתְחֲזֵי. (במדבר יג) הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן וְגוֹ', רִבִּי חִיָּיא אָמַר, וְכִי לָא הֲוָה יָדַע מֹשֶׁה דְּאִית בָּהּ כַּמָּה אִילָנִין מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְהָא הוּא שִׁבַּח לָהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה זִמְנִין, וְהוּא אִסְתַּפַּק בְּדָא. וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא קָאָמַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה בְּקַדְמֵיתָא, דְּהִיא אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא אַתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, דִּכְתִיב, (איוב א) אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כֵּיוָן שֶׁשִּׁלְחוּ לְהַכָּנֵס לְשָׁם, הִצְטָרֵךְ לִהְיוֹת שָׁלֵם, וּבַמֶּה? בַּשְּׁכִינָה. שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה נִקְרָא נַעַר, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה קְשָׁרוֹ מֹשֶׁה אֵלֶיהָ. וְאַף עַל גַּב שֶׁמָּצָאנוּ יְהוֹשֻׁעַ בַּתְּחִלָּה, הַפְּסוּק קָרָאוֹ כְּךָ עַל שֶׁעָתִיד לְהִקָּרֵא כָּךְ. אָמַר מֹשֶׁה, וַדַּאי זֶה לֹא צָרִיךְ לְהַכָּנֵס לְשָׁם, אֶלָּא בַּשְּׁכִינָה, וְכָךְ רָאוּי. הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מֹשֶׁה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כַּמָּה עֲצִים מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה? וַהֲרֵי הוּא שִׁבַּח אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל כַּמָּה פְּעָמִים, וְהוּא הִסְתַּפֵּק בָּזֶה?! וַהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה בַּתְּחִלָּה שֶׁהִיא אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בָּזֶה הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁכָּתוּב (איוב א) אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, רָמַז לָהֶם רְמִיזָא דְּחָכְמְתָא, עַל מַה דְּשָׁאִילוּ בְּקַדְמֵיתָא. דִּכְתִיב, (שמות י"ז) הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן. אָמַר, תַּמָּן, תֻּשְׁמּוֹן, אִי הִיא אִתְחַזְיָא לְהַאי, אוֹ לְהַאי. אָמַר לוֹן, אִי תֻּשְׁמּוֹן דְּאִיבָא דְּאַרְעָא כִּשְׁאַר אַרְעֵי דְּעָלְמָא, יֵשׁ בָּהּ עֵץ אִילָנָא דְּחַיֵּי, וְלָא מַאֲתַר עִלָּאָה יַתִּיר. וְאִי תֻּשְׁמּוֹן דְּאִיבָא דְּאַרְעָא יַתִּיר וּמְשַׁנְיָיא מִכָּל אֲתַר דְּעָלְמָא, תִּנְדְּעוּן, דְּהָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא קָא נָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ הַהוּא שִׁנּוּיָיא עִלָּאָה, מִכָּל אַתְרֵי דְּעָלְמָא. וּבְדָא תִּנְדְּעוּן, הֲיֵשׁ בָּהּ עֵ"ץ, אִם אַיִ"ן, וְדָא בְּעִיתּוּן בְּקַדְמֵיתָא (דבמעיכון בעיתון) לְמִנְדַּע דָּא, דִּכְתִיב, (שמות יז) הֲיֵשׁ יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ. בְּקִרְבֵּנוּ דַּיְיקָא, אוֹ אִם אַיִן. וְעַל דָּא וְהִתְחַזְּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ, לְמִנְדַּע שִׁנּוּיָיא דִּילֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רְמַז לָהֶם רֶמֶז חָכְמָה עַל מַה שֶׁשָּׁאֲלוּ בַּתְּחִלָּה, שֶׁכָּתוּב (שמות יז) הֲיֵשׁ ה' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אַיִן. אָמַר, שָׁם תִּרְאוּ אִם הִיא רְאוּיָה לָזֶה אוֹ לָזֶה. אָמַר לָהֶם, אִם תִּרְאוּ שֶׁפְּרִי הָאָרֶץ כִּשְׁאָר אַרְצוֹת הָעוֹלָם - יֵשׁ בָּהּ עֵץ הַחַיִּים, וְלֹא מִמָּקוֹם יוֹתֵר עֶלְיוֹן. וְאִם תִּרְאוּ שֶׁפְּרִי הָאָרֶץ יֶתֶר וּמְשֻׁנֶּה מִכָּל מָקוֹם בָּעוֹלָם, תֵּדְעוּ שֶׁהֲרֵי מֵהַעֲתִּיק הַקָּדוֹשׁ שׁוֹפֵעַ וְנִמְשָׁךְ אוֹתוֹ שִׁנּוּי עֶלְיוֹן מִכָּל מְקוֹמוֹת הָעוֹלָם. וּבָזֶה תֵּדְעוּ - הֲיֵשׁ בָּהּ עֵ"ץ אִם אַיִ"ן, וְזֶה צְרִיכִים אַתֶּם בַּתְּחִלָּה (שבמעיכם רציתם) לְדַעַת זֶה, שֶׁכָּתוּב הֲיֵשׁ ה' בְּקִרְבֵּנוּ. בְּקִרְבֵּנוּ דַּוְקָא, אוֹ אִם אַיִן. וְעַל זֶה וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ, לְדַעַת שִׁנּוּי שֶׁלּוֹ.

וְהַיָּמִים יְמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים. וְהַיָּמִים, מַאי קָא מַיְירֵי, דְּהָא וְאָז בְּכוּרֵי עֲנָבִים סַגֵּי לֵיהּ. אֶלָּא וְהַיָּמִים, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָן, כֻּלְּהוּ הֲווֹ מִתְחַבְּרָן בְּהַהוּא זִמְנָא בְּהַהוּא אִילָנָא דְּחַטָּא בֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן. כְּמָה דְּתַנְיָנָן עֲנָבִים הָיוּ וְעַל דָּא, וְהַיָּמִים: אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָן, יְמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים דַּיְיקָא. (במדבר יג) וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. וַיָּבֹאוּ מִבַּעֲי לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּלֵב הוּא דְּאָתָא לְצַלָּאָה עַל קִבְרֵי אֲבָהָתָא. אָמַר כָּלֵב, יְהוֹשֻׁעַ הָא בָּרְכֵיהּ מֹשֶׁה בְּסִיּוּעָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְיָכִיל לְאִשְׁתְּזָבָא מִנַּיְיהוּ, וַאֲנָא מַה אַעֲבִיד. אִימְלָךְ, לְמִבַּעֵי בָּעוּתָא עַל קִבְרֵי אֲבָהָתָא, בְּגִין דְּיִשְׁתְּזִיב מְרַזֵּיהוֹן (ס"א מעיטא בישא) דִּשְׁאַר מְאַלְּיִן.

וְהַיָּמִים יְמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים. וְהַיָּמִים, מַה בָּא לוֹמַר, שֶׁהֲרֵי וְאִז בְּכוּרֵי עֲנָבִים מַסְפִּיק לוֹ? אֶלָּא וְהַיָּמִים - אוֹתָם הַנּוֹדָעִים, כֻּלָּם הָיוּ מְחֻבָּרִים בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּאוֹתוֹ עֵץ שֶׁחָטָא בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ עֲנָבִים הָיוּ, וְעַל זֶה וְהַיָּמִים - אוֹתָם הַיְדוּעִים - יְמֵי בְּכוּרֵי עֲנָבִים דַּוְקָא. וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. וַיָּבֹאוּ צְרִיךְ לִהְיוֹת! אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּלֵב הוּא שֶׁבָּא לְהִתְפַּלֵּל עַל קִבְרֵי הָאָבוֹת. אָמַר כָּלֵב, יְהוֹשֻׁעַ חֲרֵי בֵּרְכוֹ מֹשֶׁה בְּסִיּוּעַ עֶלְיוֹן קָדוֹשׁ וְיָכוֹל לְהִנָּצֵל מֵהֶם, וַאֲנִי מָה אֶעֱשֶׂה? נִמְלַךְ לְבַקֵּשׁ בַּקָּשָׁה עַל קִבְרֵי הָאָבוֹת כְּדֵי שֶׁיִּנָּצֵל מִסּוֹדוֹתֵיהֶם (מעצה רעה) שֶׁל שְׁאָר מְרַגְּלִים.

דף קנט.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מַאן דְּהַוָה רָשִׁים מִכֻּלְּהוּ דְּא עָאל בְּגַוּוֵיהּ דְּבֵיהּ תַּלְיָא כֹּלָּא. וְתָא חֲזֵי, מַאן הוּא מִשְׁאַר אָחֳרִי דְּיֵכוֹל לְאַעָלָא תַּמָּן, דְּהָא כְּתִיב וְשָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמָי, וּמִדְּחִילוּ דִּלְהוֹן מַאן יָכִיל לְאַעְלָאָה (דף קנ"ט ע"א) בְּמַעֲרָתָא. אֶלָּא שְׁכִינְתָּא עָאלַת תַּמָּן בְּכָלֵב, לְבַשְּׁרָא לַאֲבָהָן, דְּהָא מָטָא זִמְנָא לְאַעָלָא בְּנַיְיהוּ לְאַרְעָא, דְּאוֹמֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא הוּא וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִי שֶׁהָיָה רָשׁוּם מִכֻּלָּם, זֶה נִכְנַס בּוֹ, שֶׁבּוֹ תָּלוּי הַכֹּל. וּבֹא וּרְאֵה, מִי הוּא מִשְּׁאָר אֲחֵרִים שֶׁיָּכוֹל לְהִכָּנֵס לְשָׁם? שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וְשָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמָי, וּמִפַּחְדָּם מִי יָכוֹל לְהִכָּנֵס בַּמְּעָרָה? אֶלָּא הַשְּׁכִינָה נִכְנְסָה שָׁם עִם כָּלֵב, לְבַשֵּׂר לָאָבוֹת שֶׁהֲרֵי הִגִּיעַ זְמַן לְהַכְנִיס בְּנֵיהֶם לָאָרֶץ שֶׁנִּשְׁבַּע לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן.

תָּאנָא, אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמָי, מִמַּאן נַפְקוּ. זַרְעָא הֲווֹ מֵאִינּוּן נְפִילִין, דְּאִפִּיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, וְאוֹלִידוּ מִבְּנַת אַרְעָא, וּמִנַּיְיהוּ נַפְקוּ גִּיבָּרֵי עָלְמָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ו) הַמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם. אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, שַׁמָּשֵׁי (נ"א מדאתברי) עָלְמָא מִשְׁתַּכְּחֵי. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמָי. (במדבר יג) וַיַּבְאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל וְגוֹ', רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם וְגוֹ'. כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכְּלָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּמָּה אִית לְהוּ לְאִסְתַּכְּלָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִילּוּ מְקָרֵב כָּל קוּרְבָּנִין דְּעָלְמָא לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר לֵיהּ עַל כָּל חוֹבוֹי, וּמְתַקְנִין לֵיהּ כַּמָּה כּוּרְסְיִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, (חסר).

לְמַדְנוּ, אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמָי מִמִּי יָצְאוּ? זֶרַע הָיוּ מֵאוֹתָם נְפִילִים שֶׁהִפִּילָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ וְהוֹלִידוּ מִבְּנוֹת הָאָרֶץ, וּמֵהֶם יָצְאוּ גִּבּוֹרֵי עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ו) הַמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם. אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, שַׁמָּשֵׁי (משנברא) הָעוֹלָם נִמְצְאוּ. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמָי. וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם וְגוֹ'. כַּמָּה יֵשׁ לָהֶם לִבְנֵי אָדָם לְהִסְתַּכֵּל בַּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כַּמָּה יֵשׁ לָהֶם לְהִסְתַּכֵּל בְּדִבְרֵי תוֹרָה. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה,

כְּאִלּוּ מַקְרִיב כָּל קָרְבְּנוֹת הָעוֹלָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְכַפֵּר לוֹ עַל כָּל חֲטָאָיו, וּמְתַקְּנִים לוֹ כַּמָּה כִסְאוֹת לְעוֹלָם הַבָּא.

רִבִּי יְהוּדָה הָוָה אָזִיל בְּאָרְחָא בַּהֲדֵי רִבִּי אַבָּא, שָׁאַל לֵיהּ, אֲמַר מִלָּה חַד בָּעֵינָא לְשָׁאֲלָא, כְּיָון דְּיָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּזַמִּין בַּר נָשׁ לְמֶחֱטֵי קַמֵּיהּ, וּלְמִגְזַר עָלֵיהּ מִיתָה, אֲמַאי בָּרָא לֵיהּ. דְּהָא אוֹרַיְיתָא הָוָה תְּרֵי אַלְפִין שְׁנִין עַד לָא אִיבְּרֵי עָלְמָא. וּכְתִיב בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. (במדבר כז) אִישׁ כִּי יָמוּת. וַיְחִי פְּלוֹנִי וַיָּמָת. מַאי קָבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, דְּאֲפִילּוּ אִי אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יָמָא וְלֵילְיָא יְמוּת, וְאִי לָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יְמוּת, כֹּלָּא בְּחַד אָרְחָא, בַּר פְּרִישׁוּתָא דְּהַהוּא עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת ט) כַּטּוֹב כַּחוֹטֶא.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ יַחַד עִם רַבִּי אַבָּא. שָׁאַל אוֹתוֹ, אָמַר, דָּבָר אֶחָד אֲנִי רוֹצֶה לִשְׁאֹל; כֵּיוָן שֶׁיֹּדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעָתִיד הָאָדָם לַחֲטֹא לְפָנָיו וְלִגְזֹר עָלָיו מִיתָה, מַדּוּעַ בְּרָאוֹ? שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה הָיְתָה אַלְפַּיִם שָׁנִים עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכָתוּב בָּהּ בַּתּוֹרָה, (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל. (שם כז) אִישׁ כִּי יָמוּת. וַיְחִי פְּלוֹנִי וַיָּמָת. מָה רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁאֲפִלּוּ אִם יִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלַיְלָה יָמוּת, וְאִם לֹא יִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמוּת, הַכֹּל בְּדֶרֶךְ אֶחָד, פְּרָט לִפְרִישׁוּת אוֹתוֹ עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ט) כַּטּוֹב כַּחוֹטֶא.

אָמַר לֵיהּ, אוֹרְחוֹי דְּמָארָךְ, וְגַזְרֵי דְּמָארָךְ, מַה לָךְ לְמִטְרַח בְּהוּ. מַה דְּאִית לָךְ רְשׁוּ לְמַנְדַּע וּלְאִסְתַּכְלָא שָׁאִיל, וּדְלֵית לָךְ רְשׁוּ לְמַנְדַּע, כְּתִיב (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ, דְּאוֹרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסִתְרִין, גְּנִיזִין עִלָּאִין, דְּהוּא סָתִים וְגָנִיז לֵית לָן לְשָׁאֲלָא. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, הָא אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא סָתִים וְגָנִיז, דְּהָא הִיא שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה הָוֵי, וּמַאן דְּמִתְעָסַק בְּאוֹרַיְיתָא כְּאִלּוּ אִתְעָסַק בִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא, וְאִי הָכִי, לֵית לָן לְשָׁאֲלָא וּלְאִסְתַּכְלָא.

אָמַר לוֹ, דַּרְכֵי רִבּוֹנְךָ וּגְזֵרוֹת רִבּוֹנְךָ מַה לְךָ לִטְרֹחַ בָּהֶם? מַה שֶּׁיֵּשׁ לְךָ רְשׁוּת לָדַעַת וּלְהִסְתַּכֵּל - שְׁאַל, וּמַה שֶּׁאֵין לְךָ רְשׁוּת לָדַעַת - כָּתוּב (שם ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ, שֶׁדַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּסְתָרָיו גְּנוּזִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁהוּא נִסְתָּר וְגָנוּז אֵין לָנוּ לִשְׁאֹל. אָמַר לוֹ, אִם כָּךְ, הֲרֵי הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ נִסְתֶּרֶת וּגְנוּזָה, שֶׁהֲרֵי הִיא שֵׁם קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן, וּמִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה כְּאִלּוּ הִתְעַסֵּק בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאִם כָּךְ אֵין לָנוּ לִשְׁאֹל וּלְהִסְתַּכֵּל.

אָמַר לֵיהּ אוֹרַיְיתָא כֹּלָּא סָתִים וְגַלְיָיא, וּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא סָתִים וְגַלְיָיא, וּכְתִיב (דברים כט) הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, הַנִּגְלוֹת לָנוּ, דְּאִית רְשׁוּ לְשָׁאֲלָא, וּלְעַיְינָא וּלְאִסְתַּכְלָא בְּהוּ וּלְמִנְדַּע בְּהוּ. אֲבָל הַנִּסְתָּרוֹת לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ, דִּילֵיהּ אִינּוּן, וְלֵיהּ אִתְחֲזָיִין, דְּמַאן יָכִיל לְמִנְדַּע וּלְאִתְדַּבְּקָא דַּעְתּוֹי סְתִימָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְמִשְׁאַל.

אָמַר לוֹ, כָּל הַתּוֹרָה נִסְתָּרֶת וּגְלוּיָה, וּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ נִסְתָּר וְגָלוּי, וְכָתוּב (דברים כט) הַנִּסְתָּרֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ. הַנִּגְלֹת לָנוּ, שֶׁיֵּשׁ לָנוּ רְשׁוּת לִשְׁאֹל וּלְעַיֵּן וּלְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם וְלִדְעַת בָּהֶם. אֲבָל הַנִּסְתָּרֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ, שֶׁלּוֹ הֵם, וְלוֹ נִרְאִים, שֶׁמִּי יָכוֹל לָדַעַת וּלְהִתְדַּבֵּק בְּדַעְתּוֹ הַנִּסְתָּרֶת, וְכָל שֶׁכֵּן לִשְׁאֹל?

תָּא חֲזֵי, לֵית רְשׁוּ לִבְנֵי עָלְמָא לְמֵימַר מִלִּין סְתִימִין וּלְפָרְשָׁא לוֹן, בַּר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכַם עַל יְדוֹי. וּבְגִין דְּדָרָא דִּילֵיהּ רְשִׁימָא הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעַל דָּא מִלִּין אִתְמָרוּ בְּאִתְגַּלְיָיא עַל יְדוֹי, וְלָא יְהֵא דָרָא כְּדָרָא דָּא דְּאִיהוּ שָׁאֲרֵי בְּגַוֵּיהּ, עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא.

בֹּא וּרְאֵה, אֵין רְשׁוּת לִבְנֵי הָעוֹלָם לוֹמַר דְּבָרִים נִסְתָּרִים וּלְפָרְשָׁם, פָּרַט לְמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִסְכִּים עַל יָדוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁדּוֹרוֹ רָשׁוּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעַל זֶה דְּבָרִים נֶאֱמָרִים בְּגָלוּי עַל יָדוֹ, וְלֹא יִהְיֶה דּוֹר כְּדוֹר שֶׁהוּא שָׁרוּי בְּתוֹכוֹ, עַד שֶׁיָּבא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

אֲבָל תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ (בכלא הוא כעין דוגמא דעילא תא חזי) רָזָא דְּמִלָּה, תִּלַּת עָלְמִין אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ גָּנִיז בְּגַוָּוֵיהוּ. עָלְמָא קַדְמָאָה, הַהוּא עִלָּאָה טְמִירָא דְּכֹלָּא, דְּלָא אִסְתַּכַּל בֵּיהּ, וְלָא אִתְיְדַע בֵּיהּ, בַּר אִיהוּ, דְּאִיהוּ גָּנִיז בְּגַוָּויהּ.

אֲבָל בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. (בכל הוא כעין דגמה שלמעלה. בא ראה) סוֹד הַדָּבָר - שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת יֵשׁ לַקֹּדֶשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּתוֹכָם. עוֹלָם רִאשׁוֹן, אוֹתוֹ עֶלְיוֹן נִסְתָּר הַכֹּל, שֶׁלֹּא מִסְתַּכֵּל בּוֹ וְלֹא נוֹדָע בּוֹ, פָּרַט לוֹ שֶׁהוּא גָּנוּז בְּתוֹכוֹ.

עָלְמָא תִּנְיָינָא, דְּאִיהוּ קָשִׁיר בְּהַהוּא דִּלְעֵילָּא, וְדָא הוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּמוֹדַע מַנַּיְיהוּ, כְּמָה דִּכְתִיב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק, זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ. וְדָא הוּא עָלְמָא תִּנְיָינָא. עוֹלָם שֵׁנִי, שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, וְזֶהוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹדָע מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק, זֶה הַשַּׁעַר לַה'. וְזֶהוּ עוֹלָם שֵׁנִי.

עָלְמָא תְּלִיתָאָה, הַהוּא עָלְמָא תַּתָּאָה מַנַּיְיהוּ, דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ פְּרוּדָא, וְדָא הוּא עָלְמָא, דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי שַׁרְיָין בְּגַוָּויהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ, וְלָא אִשְׁתְּכַח. אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ הַשְׁתָּא, כַּד בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע לֵיהּ, אִסְתַּלָּק מִנַּיְיהוּ, וְלָא אִתְחָזֵי, עַד דְּכֻלְּהוּ שָׁאֲלֵי אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. וְהַאי הוּא עָלְמָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ תְּדִירָא.

עוֹלָם שְׁלִישִׁי, אוֹתוֹ עוֹלָם תַּחְתּוֹן מֵהֶם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פֵּרוּד, וְזֶהוּ עוֹלָם שֶׁמַּלְאָכִים עֶלְיוֹנִים שׁוֹרִים בְּתוֹכוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא בּוֹ וְלֹא נִמְצָא. נִמְצָא בּוֹ כָּעֵת. כְּשֶׁרוֹצִים לְהִסְתַּכֵּל וְלָדַעַת אוֹתוֹ, מִסְתַּלֵּק מֵהֶם, וְלֹא נִרְאֶה, עַד שֶׁכֻּלָּם שׁוֹאֲלִים אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. וְזֶהוּ עוֹלָם שֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ תָּמִיד.

דף קנט:

כְּגַוְונָא דָּא, (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. כְּדֵין אִית (דף קנ"ט ע"ב) לֵיהּ תְּלַת עָלְמִין. עָלְמָא קַדְמָאָה: הַאי עָלְמָא דְּאִקָּרֵי עָלְמָא דְּפִירוּדָא, וּבַר נָשׁ אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ וְלָא אִשְׁתְּכַח. כַּד בָּעָאן לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, אִסְתַּלָּק מִנַּיְיהוּ וְלָא אִתְחֲזֵי.

כְּמוֹ זֶה, (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. אָז יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת. עוֹלָם רִאשׁוֹן - הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא עוֹלַם הַפֵּרוּד, וְהָאָדָם נִמְצָא בּוֹ וְלֹא נִמְצָא. כְּשֶׁרוֹצִים לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, מִסְתַּלֵּק מֵהֶם וְלֹא נִרְאֶה.

עָלְמָא תִּנְיָינָא, עָלְמָא דְּאִיהוּ קְשִׁיר בְּהַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה, וְדָא הוּא גַּן עֵדֶן דִּי בְּאַרְעָא, דְּדָא הוּא קְשִׁיר בְּעָלְמָא אָחֳרָא עִלָּאָה, וּמַהַאי אִתְיְדַע וְאִשְׁתְּמוֹדַע עָלְמָא אָחֳרָא.

עוֹלָם שֵׁנִי - עוֹלָם שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּאוֹתוֹ עוֹלָם עֶלְיוֹן, וְזֶהוּ גַּן עֵדֶן שֶׁבָּאָרֶץ, שֶׁזֶּהוּ קָשׁוּר בְּעוֹלָם עֶלְיוֹן אַחֵר, וּמִזֶּה נוֹדָע וּמִתְיַדֵּעַ עוֹלָם אַחֵר.

עָלְמָא תְּלִיתָאָה, עָלְמָא עִלָּאָה טְמִירָא, גְּנִיז וְסָתִים, דְּלֵית מַאן דְּיַדַּע לֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. וְכֹלָּא כְּגַוְונָא עִלָּאָה, (קדמאה דאמינא ובקשוט) דִּכְתִיב, (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. (תא חזי ודאי) עַל דָּא כְּתִיב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ', כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְאִלֵּין אִינּוּן בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, וְאִלֵּין יָרְתִין יְרוּתָא עִלָּאָה כְּגַוְונָא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא אַזְהַר בְּאוֹרַיְיתָא, (דברים יד) לֹא תִתְגּוֹדְדוּ וְלֹא תָשִׂימוּ קָרְחָה. דְּהָא לָא אִתְאֲבִיד, וְהָא שְׁכִיחַ בְּעָלְמִין טָבִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין, לֶהֱוֹוֹן חַדָּן כַּד אִסְתַּלַק (צדיקא) מֵהַאי עָלְמָא.

עוֹלָם שְׁלִישִׁי - עוֹלָם עֶלְיוֹן טָמִיר, גָּנוּז וְנִסְתָּר, שֶׁאֵין מִי שֶׁיֵּדַע אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמְחַכֶּה לוֹ. וְהַכֹּל כְּדֶגְמָה עֶלְיוֹנָה, (ראשון שאמרתי ובאמת) שֶׁכָּתוּב (בראשית ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. (בא ראה, ודאי) עַל זֶה כָּתוּב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ', כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁנוּ. וְאֵלּוּ הֵם בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, וְאֵלּוּ יוֹרְשִׁים יְרֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה כְּמוֹ שֶׁלּוֹ. וְעַל זֶה אָזְהַר בַּתּוֹרָה (דברים יד) לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא תָשִׂימוּ קָרְחָה. שֶׁהֲרֵי לֹא נֶאֱבָד, וַהֲרֵי מְצוּי בְּעוֹלָמוֹת טוֹבִים עֶלְיוֹנִים וּמְכֻבָּדִים, לִהְיוֹת שְׁמֵחִים כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק (צדיק) מֵהָעוֹלָם הַזֶּה.

וְתָא חֲזֵי, אִלְמָלֵי לֹא חָב אָדָם, לֹא יִטְעַם טַעֲמָא דְּמוֹתָא בְּהַאי עָלְמָא, בְּזִמְנָא דְּעָיֵיל לְעָלְמִין אַחֲרָנִין. אֲבָל בְּגִין דְּחָב, טַעַם טַעֲמָא דְּמוֹתָא, עַד לָא יֵיעוּל לְאִינּוּן עָלְמִין, וְאִתְפְּשַׁט רוּחָא מֵהַאי גּוּפָא, וְאִשְׁאַר לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְרוּחָא אִסְתַּחְיָא בְּנָהֳרָא דִּינּוּר לְקַבְּלָא עוֹנְשָׁא. וּלְבָתַר עַיְילָא לְגַן עֵדֶן דִּבְאַרְעָא, וְאִזְדַּמְנָא לֵיהּ מָאנָא אַחֲרָא דִּנְהוֹרָא, כְּהַאי פַּרְצוּפָא דְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא מַמָּשׁ. וְאִתְלְבָּשׁ וְאִתְתָּקַן בֵּיהּ. וְתַמָּן הוּא מָדוֹרָא דִּילֵיהּ תָּדִיר. וְאִתְקְשַׁר בְּרֵישׁ יְרֵחֵי וְשַׁבַּתֵּי בְּנִשְׁמְתָא. וְסָלִיק וְאִתְעַטָּר לְעֵילָּא לְעֵילָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וְגוֹ'.

וּבָא וּרְאֵה, אִלְמָלֵא לֹא חָטָא אָדָם, לֹא יִטְעַם טַעַם הַמָּוֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּזִמָּן שֶׁיִּכָּנֵס לְעוֹלְמוֹת אֲחֵרִים. אֲבָל מִשּׁוּם שֶׁחָטָא, טוֹעֵם טַעַם הַמָּוֶת עַד שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְאוֹתָם עוֹלְמוֹת, וּמִתְפַּשֵּׁט הָרוּחַ מִגּוּף זֶה, וּמַשְׁאִירוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהָרוּחַ מִתְרַחֶצֶת בִּנְהַר דִּינוּר לְקַבֵּל עָנְשָׁהּ. וְאַחַר כָּךְ נִכְנֶסֶת לְגַן עֵדֶן שֶׁבָּאָרֶץ, וּמְזַדַּמֶּן לָהּ כְּלִי אוֹר אַחֵר, כְּפָרְצוּף הַגּוּף שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה מַמָּשׁ. וּמִתְלַבֶּשֶׁת וְנִתְקָנֶת בּוֹ, וְשָׁם הוּא מְדוֹרָהּ תָּמִיד. וְנִקְשֶׁרֶת בְּרֵאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת בַּנְּשָׁמָה, וְעוֹלֶה וּמִתְעַטֶּרֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וְגוֹ'.

מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ אֲמַאי. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין חַדְתּוּתֵי דְּסִיהֲרָא, דְּאִתְעַטָּרָא (עטרוי) לְאַנְהָרָא מִן שִׁמְשָׁא בְּהַהוּא זִמְנָא. וְכֵן מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ, מִדֵּי שַׁבָּת דָּא סִיהֲרָא. בְּשַׁבַּתּוֹ דָּא שִׁמְשָׁא. דִּנְהוֹרָא אִתְיָא לָהּ מִן תַּמָּן. וְעַל דָּא כֻּלָּא חַד מִלָּה. וְדָא הוּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, בַּר לְחַיָּיבָיָא דִּכְתִיב בְּהוּ מִיתָה לְכֻלְּהוּ עָלְמִין, כָּרֵת מִכֻּלְּהוּ עָלְמִין. וְאִשְׁתַּצְיָין מִכֹּלָּא, כַּד לָא עַיְּילֵי בְּתְשׁוּבָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּשָׁאֵילְנָא וְרַוּוחָנָא מִלִּין אִלֵּין, וְקַאֲימְנָא עֲלַיְיהוּ.

לָמָּה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ? אֶלָּא סוֹד הַדָּבָר, בִּגְלַל הִתְחַדְּשׁוּת הַלְּבָנָה שֶׁמִּתְעַטֶּרֶת (עטרות) לְהָאִיר מַהַשֶּׁמֶשׁ בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְכֵן מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ. מִדֵּי שַׁבָּת - זוֹ הַלְּבָנָה. בְּשַׁבַּתּוֹ - זֶה הַשֶּׁמֶשׁ. שֶׁהָאוֹר בָּא לָהּ מִשָּׁם. וְעַל זֶה הַכֹּל דָּבָר אֶחָד. וְזֶה בְּרוּר הַדָּבָר, פֵּרוּשׁ לְרִשְׁעִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶם מִיתָה לְכָל הָעוֹלָמוֹת, כָּרֵת מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, וּמֻשְׁמָדִים מֵהַכֹּל כְּשֶׁלֹּא נִכְנָסִים בִּתְשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשָּׁאַלְתִּי וְהִרְוָחְתִּי דְּבָרִים הַלָּלוּ וְעָמַדְתִּי עֲלֵיהֶם.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִפָּרָשְׁתָּא דָּא אוֹלִיפְנָא רָזָא דְּחָכְמְתָא, וְאִשְׁתְּמַעוּ מִנָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח בְּאוֹרַיְיתָא, וְאָמַר אַזִּילוּ בָּאוֹרְחַי, אִשְׁתַּדְּלוּ בְּפוּלְחָנַי, וְהָא אֲנָא מְעַיֵּיל לְכוֹן לְעָלְמִין טָבִין, לְעָלְמִין עִלָּאִין. בְּנֵי נָשָׁא דְּלָא יַדְעֵי, לָא מְהֵימְנֵי, וְלָא מְסַתַּכְּלֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אַזִּילוּ אֲלִילוּ הַהוּא עָלְמָא טָבָא, הַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה דְּכְסוּפָא. אִינּוּן אָמְרֵי, אֵיךְ נֵיכוֹל לְאַלָּלָא לֵיהּ, וּלְמִנְדַּע כָּל הַאי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִפָּרָשָׁה זוֹ לָמַדְנוּ סוֹד חָכְמָה, וְנִשְׁמָעִים מִמֶּנָּה סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים וְנִכְבָּדִים. בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁבֵּחַ בְּתוֹרָה וְאוֹמֵר: לְכוּ בְדַרְכַי, הִשְׁתַּדְּלוּ בַּעֲבוֹדָתִי, וַהֲרֵינִי מַכְנִיסָכֶם לְעוֹלָמוֹת טוֹבִים, לְעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים. בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים, לֹא מַאֲמִינִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים, אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לְכוּ תִּרְגְּלוּ אוֹתוֹ עוֹלָם טוֹב, אוֹתוֹ עוֹלָם עֶלְיוֹן שֶׁל כִּסּוּפִים. הֵם אוֹמְרִים: אֵיךְ נוּכַל לְרַגֵּל אוֹתוֹ וְלָדַעַת כָּל זֶה?

מַה כְּתִיב. עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב, אִשְׁתְּדְּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְתֶחְמוּן דְּהָא הִיא קַיְימָא קַמַּיְיכוּ, וּמִנָּהּ תִּנְדְּעוּן לֵיהּ. (במדבר יג) וּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מַה הִיא וְגוֹ'. תֶּחְמוּן מִנָּהּ הַהוּא עָלְמָא, דְּהָא יְרוּתָא דְּאַחֲסָנָא, דַּאֲנָא עַיֵּיל לְכוּ בָּהּ. וְאֶת הָעָם הַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ, אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, דְּקַיְימָן שׁוּרִין שׁוּרִין בִּיקָרָא עִלָּאָה, בְּדַרְגִּין עִלָּאִין.

מַה כָּתוּב? עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב. הִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה וְתִרְאוּ שֶׁהֲרֵי הִיא עוֹמֶדֶת לִפְנֵיכֶם, וּמְמֻנָּה תַּדְעוּ אוֹתוֹ. וּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מַה הִיא וְגוֹ'. תִּרְאוּ מְמֻנָּה אוֹתוֹ עוֹלָם, שֶׁהֲרֵי יֵרֵשָׁה שֶׁל חֵלֶק שֶׁאֲנִי מַכְנִיסָכֶם בָּהּ. וְאֶת הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ - אוֹתָם צַדִּיקִים שֶׁבְּנֵן עֵדֶן, שֶׁעוֹמְדִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת בְּכָבוֹד עֶלְיוֹן בְּדַרְגוֹת עֶלְיוֹנוֹת.

דף קס.

הֶחָזָק הוּא הֲרָפָה, בָּהּ תֶּחֱמוּ אִי זָכוּ לְכָל הַאי כַּד אַתְקָפוּ עַל יְצֻרֵיהוֹן, וְתַבְרוּ לֵיהּ, אִי לָא. אוֹ כַּד אַתְקָפוּ בְּאוֹרַיְיתָא, לְמִלְעֵי בָּהּ יְמָמָא וְלֵילְיָא. אוֹ אִי אַרְפּוּ יְדֵיְיהוּ מִנָּהּ. וְזָכוּ לְכָל הַאי. הַמַּעַט הוּא אִם רָב, אִי סַגִּיאִין אִינּוּן דְּאִשְׁתַּדְּלוּ בְּפוּלְחָנִי, וְאַתְקִיפוּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּזָכוּ לְכָל הַאי אִי לָא. (במדבר י"ג) וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׁמֶנָה הִיא אִם רָזָא. מִדְּאוֹרַיְיתָא תִּנְדְּעוּן מַה הָאָרֶץ. מַה הַהוּא עָלְמָא אִי אַסְגֵּי טִיבוּ עִלָּאָה לְיָתְבָהָא, אוֹ אִי אַזְעִיר מִנֵּהּ כְּלוּם. הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן, הֲאִית בָּהּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין, אוֹ אִי צְרוֹרָא דְּחַיֵּי אִשְׁתְּכַח בְּגַוָּוהִי, אִם לָא. (דף ק"ס ע"א) (במדבר י"ג) וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב, בְּנֵי נָשָׁא סַלְקִין בְּגַוָּוהּ בַּנֶּגֶב, בְּלִבָּא עַצְלָא, כְּמַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּמַגָּנָא, בְּנְגִיבוּ, דְּחָשִׁיב דִּלֵּית בָּהּ אֲגָר, חָמֵי דְּהָא עוּתְרָא דְּהַאי עָלְמָא אֲבִיד בְּגִינָהּ, חָשִׁיב דְּכֹלָּא הוּא. בַּנֶּגֶב: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ח) חָרְבוּ הַמַּיִם, וּמְתַרְגְּמִינָן נְגִיבוּ.

הֶחָזָק הוּא הֲרָפָה. בָּהּ תִּרְאוּ אִם זָכוּ לְכָל זֶה כְּשֶׁהִתְגַּבְּרוּ עַל יִצָּרָם וּשְׁבָרוּהוּ, אִם לֹא. אוֹ כְּשֶׁהִתְחַזְּקוּ בַּתּוֹרָה לַעֲסֹק בָּהּ יוֹמָם וָלַיְלָה. אוֹ אִם הֵרְפוּ יְדֵיהֶם מִמֶּנָּה, וְזָכוּ לְכָל זֶה. הַמְעַט הוּא אִם רָב, אִם רַבִּים אֵלּוּ שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַּעֲבוֹדָתִי וְהִתְחַזְּקוּ בַּתּוֹרָה מִשּׁוּם שֶׁזָּכוּ לְכָל זֶה, אִם לֹא. וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׁמֶנָה הִיא אִם רָזָה. מֵהַתּוֹרָה תִּדְעוּ מָה הָאָרֶץ, מָה אוֹתוֹ עוֹלָם, אִם מַרְבֶּה טוֹבָה עֶלְיוֹנָה לְיוֹשְׁבֶיהָ, אוֹ אִם מַמְעִיט מִמֶּנּוּ כְּלוּם. הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן. הֲיֵשׁ עֵץ הַחַיִּים לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, אוֹ שֶׁצְּרוֹר הַחַיִּים נִמְצָא בְּתוֹכָהּ, אִם לֹא. וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב, בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ בַּנֶּגֶב, בְּלֵב עָצֵל, כְּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּחִנָּם, בִּיבֵשׁ, שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁאֵין בָּהּ שָׂכָר. רוֹאֶה שֶׁעָשָׂר הָעוֹלָם הַזֶּה אָבַד בִּגְלָלָהּ, חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הַכֹּל. בַּנֶּגֶב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ח) חָרְבוּ הַמַּיִם, וּמְתַרְגְּמִים נְגִיבוּ.

לְבָתַר וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן, עַד דְּאָתֵי לְאִתְחַבְּרָא בָּהּ, קָאֵרֵי וְשָׁאנֵי בָּהּ. (במדבר י"ג) וְשָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי, תַּמָּן חָמֵי פְּלִיגָן סַגִּיאִין, טָמֵא וְטָהוֹר, אָסוּר וּמוּתָּר, (נ"א כשר ופסול) עוֹנָשִׁין וְאַגָּרִין. אִלֵּין אִינּוּן אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּקִדּוּקֵי אוֹרַיְיתָא. יְלִידֵי הָעֲנָק, דְּאִתְיְלִידוּ מִסִּטְרָא דְּגְבוּרָה.

אַחַר כָּךְ - וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן. עַד שֶׁבָּא לְהִתְחַבֵּר בָּהּ, קוֹרֵא וְשׁוֹנֶה בָּהּ. וְשָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי, שָׁם רוֹאֶה פְּלוּגִים רַבִּים, טָמֵא וְטָהוֹר, אָסוּר וּמֻתָּר, (כשר ופסול) עֲנָשִׁים וּשְׂכָרִים. אֵלֶּה אוֹתָם דַּרְכֵי הַתּוֹרָה, דִּקְדּוּקֵי הַתּוֹרָה. יְלִידֵי הָעֲנָק, שֶׁנּוֹלְדוּ מִצַּד הַגְּבוּרָה.

וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה, אִלֵּין אִינּוּן שִׁבְעִין אַנְפִּין דְּאוֹרַיְיתָא, שִׁבְעִין פָּנִים אִית לָהּ, לְכָל סִטְרָא עַשְׂרָה. וְחֶבְרוֹן, דָּא אוֹרַיְיתָא, מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ אִקְרֵי חָבֵר. לִפְנֵי צוֹעַן מִצְרַיִם,

תָּנֵינָן אוֹרַיְיתָא אִית לָקֳבֵל אוֹרַיְיתָא. וְהֵיינוּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְהַאי (מלכות) חֶבְרוֹן. מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב נַפְקַת. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (משלי ז) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. וְהַאי נְבִנְתָה שֶׁבַע שְׁנִין, דְּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי בַּת שֶׁבַע. לְפָנֵי צֹעַן מִצְרָיִם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים א ה) וַתֶּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם. (במדבר י"ג) וַיַּבֹּאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל, אִלֵּין אִינּוּן מִלֵּי אַגָּדָה, דְּרָשָׁה, דְּתַלְיִין מִסִּטְרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה וְגוֹ', אוֹלִפִין מְתַמָּן רָאשֵׁי פִּרְקִין, רָאשֵׁי מִלִּין, אִינּוּן דְּבָנֵי מְהֵימְנוּתָא, חַדְּאִן בְּמִלִּין, וּמִתְבָּרְכָן מִלִּין בְּגַוַּיְיהוּ, וּמִסְתַּכְּלָן שְׁרְשָׁא חַד וְעִקָּרָא חַד, וְלָא אִשְׁתְּכַח בְּהוּ פְּרוּדָא. אִינּוּן דְּלָא מִשְׁתַּכְּחֵי בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, וְלָא אוֹלְפֵי אוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, שַׁוְיָן לֵיהּ לְמְהֵימְנוּתָא בְּפְרוּדָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּשָּׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, בְּפְרוּדָא. מַהוּ בַמּוֹט. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קכא) אַל יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ. וּמִן הָרִמּוֹנִים וּמִן הַתְּאֵנִים, כֹּלָּא שָׁוִין לְהָנֵי מִילֵּי לְסִטְרָא אַחֲרָא, לְסִטְרָא דְּמִינָּאֵי, לְסִטְרָא דִּפְרוּדָא.

וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה - אֱלֶּה אוֹתָם שִׁבְעִים פָּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. שִׁבְעִים פָּנִים יֵשׁ לָהּ, לְכָל צַד עֶשֶׂר. וְחֶבְרוֹן, זוֹ הַתּוֹרָה, מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ נִקְרָא חָבֵר. לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם. שָׁנִינוּ, יֵשׁ תּוֹרָה מִפִּי תּוֹרָה, וְהֵיכָן תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְזֶה (מלכות) חֶבְרוֹן. מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב יוֹצֵאת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ז) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. וְזוֹ נְבִנְתָה שֶׁבַע שָׁנִים, שֶׁבִּגְלַל זֶה נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע, לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ה) וַתֶּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם. וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל - אֵלֶּה אוֹתָם דִּבְרֵי אַגָּדָה, דְּרָשָׁה, שֶׁתְּלוּיִים מִצַּד הָאֱמוּנָה. וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה וְגוֹ', לוֹמְדִים מִשָּׁם רָאשֵׁי פְּרָקִים, רָאשֵׁי דְּבָרִים, אוֹתָם שֶׁבְּנֵי הָאֱמוּנָה שְׁמֵחִים בִּדְבָרִים, וּמִתְבָּרְכִים דְּבָרִים בְּתוֹכָם, וּמִסְתַּכְּלִים שֹׁרֶשׁ אֶחָד וְעִקָּר אֶחָד, וְלֹא נִמְצָא בָהֶם פֵּרוּד. אוֹתָם שֶׁלֹּא נִמְצָאִים בְּנֵי אֱמוּנָה וְלֹא לוֹמְדִים תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, שָׂמִים אֶת הָאֱמוּנָה בְּפֵרוּד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּשָּׂאֻהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, בְּפֵרוּד. מַהוּ בַמּוֹט? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכא) אַל יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ. וּמִן הָרִמּוֹנִים וּמִן הַתְּאֵנִים, הַכֹּל שָׁוִים לִדְבָרִים אֵלֶּה לְצַד אַחַר, לְצַד הַמִּינִים, לְצַד הַפֵּרוּד.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ. וַיָּשֻׁבוּ, תַּיְיבִין לְסִטְרָא בִּישָׁא, וְתַיְיבִין מֵאָרְחָא דְּקִשׁוֹט. אֲמַרִי, מַאי אִכְפַּת לָן. עַד יוֹמָא לָא חֲמִינָא טַב לְעָלְמָא, אַעְמַלְנָא בָּהּ, בֵּיתָא רֵיקָם. יָתִיבְנָא בְּקָלְנָא דְּעַמָּא, וּלְהַהוּא עָלְמָא מַאן יְזִכֵּי וּמַאן יֵיעוֹל לְגַוֵּויהּ, טַב לָן דְּלָא אַטְרַחְנָא כּוּלֵי הַאי. (במדבר י"ג) וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ', הָא אַעְמַלְנָא וְלָאֵינָא, בְּגִין לְמִנְדַּע חוּלָקָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא, טַב הוּא הַהוּא עָלְמָא עִלָּאָה, כְּמָה דְיַדְעְנָא בְּאוֹרַיְיתָא, אֲבָל מַאן יְכִיל לְמִזְכֵּי בֵּיהּ. (במדבר י"ג) אֲפֶס כִּי עַז הָעָם, תַּקִּיף הוּא, דְּלָא יַחֲשִׁיב כָּל עָלְמָא כְּלָל, בְּגִין דְּיֵהֵא לֵיהּ עוּתְרָא סַגִּיא לְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ, מַאן הוּא דְּיִזְכֵּי בָּהּ. וַדַּאי אֲפֶס כִּי עַז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ, מַאן דְּבָעֵי לְמִזְכֵּי בָּהּ, בָּעֵי לְמֶהֱוֵי תַּקִּיף בְּעוּתְרָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (משלי יח) וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוּת. וְהֶעָרִים גְּדוֹלוֹת בְּצוּרוֹת. בָּתִּין מַלְיָין כָּל טוּבָא,

דְּלָא יַחְסְרוּן מִכֹּלָּא. וְעִם כָּל דָּא וְגַם יְלִידֵי הָעֲנָק רָאינוּ שָׁם, בָּעֵי גּוּפָא תַּקִּיף, גִּיבּוֹר כַּאֲרִי. (דאשתכח תמן תדירא) בְּגִין דְּהֵיא מַתֶּשֶׁת חֵילֵיהּ דְּבַר נָשׁ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַהוּא אִיסּוּר וְהֻתַּר, טָמֵא וְטָהוֹר, כְּשֵׁר וּפָסוּל. מַאן יֵיכוּל לְזַכָּאָה בָּהּ.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ. וַיֵּלְכוּ, שֶׁבִים לְצַד הָרַע וְשָׁבִים מִדַּרְכְּךָ הָאֱמֶת. אוֹמְרִים, מָה אִכְפַּת לָנוּ? עַד הַיּוֹם לֹא רָאִינוּ טוֹב לְעוֹלָם. עָמַלְנוּ בָהּ, הַבַּיִת רֵיק, יָשַׁבְנוּ בְקִלּוֹן בָּעָם, וּלְאוֹתוֹ עוֹלָם מִי יוֹדֵעַ וּמִי יְכַנֵּס לְתוֹכוֹ? טוֹב לָנוּ שֶׁלֹּא טָרַחְנוּ כָּל זֶה. וְיִסָּפְרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ', הֲרֵי עָמַלְנוּ וְעַיַּפְנוּ בִּשְׁבִיל לְדַעַת חֵלֶק אוֹתוֹ עוֹלָם. וְגַם זֶבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא, טוֹב הוּא אוֹתוֹ עוֹלָם עֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁיְּדַעְנוּ בַּתּוֹרָה, אֲבָל מִי יָכוֹל לִזְכּוֹת בּוֹ? אֶפֶס כִּי עַז הָעָם, תַּקִּיף הוּא, שֶׁלֹּא יַחֲשִׁיב כָּל הָעוֹלָם כְּלָל, מִשּׁוּם שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עֹשֶׁר רַב לְהִשְׁתַּדֵּל בּוֹ, מִי הוּא שֶׁיִּזְכֶּה בָּהּ? וַדַּאי אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ. מִי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת בָּהּ, צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק בְּעֹשֶׁר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יח) וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוֹת. וְהֶעָרִים גְּדֹלֹת בְּצֻרוֹת, בָּתִּים מְלֵאִים כָּל טוּב שֶׁלֹּא יֶחְסְרוּ מֵהַכֹּל. וְעִם כָּל זֶה, וְגַם יְלִדֵי הָעֲנָק רָאינוּ שָׁם, צָרִיךְ גּוּף חָזָק, גִּבּוֹר כַּאֲרִי. (שימצא שם תמיד) מִשּׁוּם שֶׁהֵיא מַתֶּשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתוֹ אִסּוּר וְהֻתַּר, טָמֵא וְטָהוֹר, כְּשֵׁר וּפָסוּל. מִי יָכוֹל לִזְכּוֹת בָּהּ? וְעוֹד, (במדבר י"ג) עָמְלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. אִי יֵימָא בַּר נָשׁ, דְּאָפִילּוּ בְּכָל דָּא יִזְכֵּי. עָמְלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, הָא יִצְרָא בִּישָׁא, קַטֵּיגוֹרָא, מְקַטְרְגָא דְּבַר נָשׁ, דְּיִשְׁתְּכַח תְּדִיר בְּגוּפָא. וְהַחִתִּי וְהָאֱמוֹרִי וְגוֹ', כַּמָּה מְקַטְרְגֵי מְשְׁתַּכְּחֵי תַּמָּן. דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְמֵיעַל בְּהַהוּא עָלְמָא כְּלָל, מַאן יִזְכֵּי לֵיהּ, וּמַאן יֵיעוּל בְּגַוֵּיהּ, בְּמִלִּין אִלֵּין, (במדבר לב) וַיָּנִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עָלֵהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיּוֹצִיאוּ אֶת דִּבַּת הָאָרֶץ.

וְעוֹד, עָמְלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. אִם יֹאמַר אָדָם שֶׁאֶפְלּוּ שֶׁיִּזְכֶּה לְכָל זֶה, עָמְלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, הֲרֵי יֵצֶר הָרַע, הַקַּטֵּגוֹר, מְקַטְרֵג עַל הָאָדָם, שֶׁנִּמְצָא תָּמִיד בַּגּוּף. וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְגוֹ', כַּמָּה מְקַטְרְגִים נִמְצָאִים שָׁם, (כדי) שֶׁלֹּא יָכוֹל הָאָדָם לְהִכָּנֵס לְאוֹתוֹ עוֹלָם כְּלָל, מִי יִזְכֶּה בּוֹ וּמִי יִכָּנֵס לְתוֹכוֹ? בְּדִבְרִים הַלָּלוּ (במדבר לב) וַיָּנִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רַע עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיּוֹצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ.

אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא מַאי קָא אָמְרֵי, אִם חָפֵץ בָּנוּ יְיָ וּנְתָנָה לָנוּ. כֵּיוָן דְּיִשְׁתַּדֵּל בַּר נָשׁ בְּרַעוּתָא דְּלִבָּא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא בָּעֵי מִנָּן אֶלָּא לִבָּא, וְיִסְתַּמְרוּן הַהוּא רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, דְּכְתִיב, (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ.

אוֹתָם בְּנֵי הָאֱמוּנָה מָה אוֹמְרִים? אִם חָפֵץ בָּנוּ ה' [וגו'] וּנְתָנָהּ לָנוּ. כֵּיוָן שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל אָדָם בִּרְצוֹן הַלֵּב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא צָרִיךְ מִמֶּנּוּ אֶלָּא הַלֵּב, וְיִשְׁמְרוּ אוֹתוֹ רְשׁוּם קָדוֹשׁ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ.

דף קס:

אֲבָל, (דף ק"ס ע"ב) (במדבר י"ד) אַךְ בַּיָּיְ אַל תִּמְרֹדוּ, בָּעֵי דְּלָא יִמְרְדוּן בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאוֹרַיְיתָא לָא בָּעֵי עוּתָרָא, וְלָא מָאנֵי דְּכַסְפָּא וְדַהֲבָא. וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ, דְּהָא גּוּפָא תְּבִירָא, אִי יִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, יִשְׁכַּח אַסְוָותָא בְּכֹלָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ג) רְפָאוֹת

תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וּכְתִיב (משלי ד) וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא. וְכָל אִינּוּן מְקַטְרְגֵי, אִינּוּן מַכְרָזָן וְאָמְרֵי, פַּנּוּ אֲתַר לְפָלָנְיָא עַבְדָּא דְמַלְכָּא.

אֲבָל, אַךְ בַּה' אַל תִּמְרֹדוּ. צָרִיךְ שֶׁלֹּא תִמְרְדוּ בַתּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה לֹא צְרִיכָה עֹשֶׁר וְלֹא כְּלֵי כֶסֶף וְזָהָב. וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ, שֶׁהֲרֵי גּוּף שָׁבוּר, אִם יִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יִמְצָא רְפוּאָה בַּכֹּל. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ג) רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְכָתוּב (שם ד) וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא. וְכָל אוֹתָם מְקַטְרְגִים מַכְרִיזִים וְאוֹמְרִים: פַּנּוּ מָקוֹם לִפְלוֹנִי עֶבֶד הַמֶּלֶךְ!

בְּגִין כַּךְ אַל תִּירְאוּ, כִּי לַחְמֵנוּ הֵם, אִינּוּן בְּגַרְמַיְיהוּ מְזַמְּנָן מְזוֹנֵי בְּכָל יוֹמָא לְאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א יז) וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָ. וּכְתִיב (מלכים א יז) וְהָעוֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר. סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם. מַאן צִלָּם. דָּא תּוּקְפָּא דְּדִינָא קַשְׁיָא. מַאי טַעֲמָא אַעְדֵּי. מִשּׁוּם דְּיֵיצֶ אִתָּנוּ אַל תִּירְאוּם. כֹּלָּא אַעְדִּיאוּ בְּגִין אוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, דְּהָא מִתְקַשְּׁרֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַמָּשׁ. וְאִקְרוּן אַחִים וְרֵעִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קכב) לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם בָּךְ. (במדבר י"ג) וַיַּבֹּאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא אָמַר, כָּרְתוּ הַהוּא אֶשְׁכּוֹל, אֹתוֹ כְּלֵב וִיהוֹשֻׁעַ, נָטְלוּ לֵיהּ, וּסְלִיקוּ לֵיהּ, לֵיהּ לָא יָכִילוּ. אָתוּ לְנַטְלָא לֵיהּ, לָא יָכִילוּ. אָתוּ כָּלֵב וִיהוֹשֻׁעַ, נָטְלוּ לֵיהּ, וּסְלִיקוּ לֵיהּ, וְאִזְדַּקַּף עַל יְדֵיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּשְׂאוּהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם. בִּשְׁנַיִם בְּאִינּוּן שְׁנַיִם יְחִידָן. זְמוֹרָה מַאי קָא בָּעָאן. אֶלָּא אֶשְׁכּוֹל הֲוָה תַּלְיָיא בֵּיהּ, וּבְעוֹד דַּהֲוָה מִתְחַבָּר בְּאַתְרֵיהּ, אִקְרֵי זְמוֹרָה. לְבָתַר קָרֵייהּ מוֹט, דִּכְתִיב וַיִּשָּׂאוּהוּ בַּמּוֹט. הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע. הַהוּא דְּכָרְתוּ.

בְּגִלַּל זֶה אַל תִּירְאוּ, כִּי לַחְמֵנוּ הֵם. הֵם בְּעַצְמָם מְזַמְּנִים מְזוֹנוֹת בְּכָל יוֹם לְכָל אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א יז) וְאֶת הָעֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָ, וְכָתוּב (שם) וְהָעוֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר. סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם. מַהוּ צִלָּם? זֶה תֹּקֶף הַדִּין הַקָּשֶׁה. מָה הַטַּעַם סָר? מִשּׁוּם שֶׁה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאֵם. הַכֹּל זֶה בְּגִלַּל הַתּוֹרָה. אַשְׁרֵי חֵלֶק אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, שֶׁהֲרֵי מִתְקַשְּׁרִים בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מַמָּשׁ, וְנִקְרָאִים אַחִים וְרֵעִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קכב) לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם בָּךְ. וַיַּבֹּאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכּוֹל וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּרְתוּ אוֹתוֹ אֶשְׁכּוֹל, בָּאוּ לַהֲרִימוֹ, לֹא יָכְלוּ. בָּאוּ לְקַחְתּוֹ, לֹא יָכְלוּ. בָּאוּ כָּלֵב וִיהוֹשֻׁעַ וּלְקָחוּהוּ וְהֶעֱלוּהוּ, וְעָלָה עַל יָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּשָּׂאֻהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם. בִּשְׁנַיִם, בְּאוֹתָם שְׁנַיִם יְחִידִים. זְמוֹרָה מָה רָצוּ? אֶלָּא אֶשְׁכּוֹל הָיָה תָּלוּי בָּהּ, וּבְעוֹד שֶׁהָיָה מְחֻבָּר בְּמְקוֹמוֹ, נִקְרָא זְמוֹרָה. אַחַר כָּךְ קָרְאוּ מוֹט, שֶׁכָּתוּב וַיִּשָּׂאֻהוּ בַּמּוֹט, אוֹתוֹ הַנּוֹדָע, אוֹתוֹ שֶׁכָּרְתוּ.

מִכָּאן יָדְעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב, דְּאִינּוּן אִתְחַזְיָין לְמֵיעַל לְאַרְעָא, וּלְמֶהֱוֵי לוֹן בָּהּ חֶלְק וַאֲחֻסָנָא. עַד דַּהֲווֹ אַתְיָין אַמְלִכוּ עֲלַיְיהוּ כֻּלְּהוּ, קָאִים כָּלֵב בְּאֵיבָא, אָמַר אֵיבָא אֵיבָא, אִי בְּגִינָךְ אֲנָן מִתְקַטְלִין, מַה אֲנָן בְּחוּלָקָךְ. מִיַּד קָלִיל גַּרְמֵיהּ. וְיָהֲבוּ לוֹן.

מִכָּאן יָדְעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב שֶׁהֵם רְאוּיִם לְהִכָּנֵס לָאָרֶץ וְלִהְיוֹת לָהֶם בָּהּ חֵלֶק וְנַחֲלָה. עַד שֶׁבָּאוּ, נִמְלְכוּ עֲלֵיהֶם כֻּלָּם. עָמַד כָּלֵב בִּפְרִי, אָמַר: פְּרִי פְּרִי, אִם בִּגְלָלְךָ אָנוּ נֶהֱרָגִים, מָה אָנוּ בְּחֶלְקְךָ? מִיָּד עָשָׂה עַצְמוֹ קַל וְנִתַּן לָהֶם.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא יָהֲבוּ לְאָחֳרִי, דְּהָא כְּתִיב וַיִּשְׁאֲהוּ בַמּוֹט, וּכְתִיב בִּשְׁנָיִם, וּבְכֻלְּהוּ לָא הֲווֹ שְׁנַיִם כְּוָותַיְיהוּ. וּמִכָּאן אוֹלִיף יְהוֹשֻׁעַ לְכָלֵב, דִּכְתִיב, (יהושע ב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מִן הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים. וְהָנֵי שְׁנַיִם הָא אוּקְמוּהָ קַדְמָאֵי. וְכַד מָטוּ לְגַבַּייְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, יְהָבוּ לוֹן, וְאִינּוּן אִשְׁתָּאֲרוּ, וְעַבְדוּ גַּרְמַייְהוּ שִׁירַיִים.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא נָתְנוּ לָאֲחֵרִים, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וַיִּשְׁאֲהוּ בַמּוֹט, וְכָתוּב בִּשְׁנָיִם, וּבְכֻלָּם לֹא הָיוּ שְׁנַיִם כְּמוֹתָם. וּמִכָּאן לָמַד יְהוֹשֻׁעַ אַחַר כָּךְ, שֶׁכָּתוּב (יהושע ב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מִן הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים. וּשְׁנַיִם אֵלֶּה הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַקַּדְמוֹנִים. וּכְשֶׁהִגִּיעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל, נָתְנוּ לָהֶם, וְהֵם נִשְׁאֲרוּ וְעָשׂוּ עַצְמָם כְּשִׁירַיִם.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כַּד הֲווֹ מָטָאן לְגַבַּייְהוּ דְּאִינּוּן עֲנָקִים, הֲווֹ שַׁוְויָין הַהוּא חוּטְרָא דְּמֹשֶׁה קַמַּייְהוּ, וְאִשְׁתְּזִיבוּ. וּמְנָלָן דְּהַהוּא חוּטְרָא יָהִיב לוֹן. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִלּוּ זֶה בַּנֶּגֶב. כְּתִיב הָכָא עֲלוּ זֶה, וּכְתִיב הָתָם (שמות ד) וְאֶת הַמַּטֶּה הַזֶּה וְגוֹ', וּבְגִינֵיהּ אִשְׁתְּזִיבוּ. דְּאִי תֵּימָא הֲנֵי עֲנָקַייָא שַׁבְקֵי לוֹן. אֶלָּא אִתּוּ לְנַסְבָּא לוֹן, וַהֲווּ שַׁוְויָין לְקַמַּייְהוּ הַהוּא חוּטְרָא, וּמִשְׁתֵּזְבֵי (ס"א ומשתמטי) מִקַּמַּייְהוּ. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, מָסוֹרֶת שְׁמָא קַדִּישָׁא מָסַר לוֹן מֹשֶׁה, וּבְגִינֵיהּ אִשְׁתְּזִיבוּ מִנַּייְהוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהָיוּ מַגִּיעִים לְאוֹתָם עֲנָקִים, הָיוּ שָׂמִים אוֹתוֹ מַטֵּה שֶׁל מֹשֶׁה לִפְנֵיהֶם, וְנִצָּלוּ. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁאוֹתוֹ מַטֶּה נָתַן לָהֶם? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב. כָּתוּב כָּאן עֲלוּ זֶה, וְכָתוּב שָׁם (שמות ד) וְאֶת הַמַּטֶּה הַזֶּה וְגוֹ', וּבְגָלְלוֹ נִצָּלוּ. שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁהָעֲנָקִים הָלְלוּ עִזְבוּ אוֹתָם? אֶלָּא בָּאוּ לְקַחְתָּם, וְהָיוּ שָׂמִים מוּלָם אוֹתוֹ מַטֶּה, וְנִצּוֹלִים (ובורחים) מִלְּפָנֵיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מָסֹרֶת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ מָסַר לָהֶם מֹשֶׁה, וּבְגָלְלוֹ נִצְּלוּ מֵהֶם.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, תִּלַּת שְׁמָהָן אִקְרוּן, נְפִילִים. עֲנָקִים. רְפָאִים. וְכֻלְּהוּ אוֹרְכֵי יוֹמֵי. נְפִילִין אִקְרוּן בְּקַדְמִיתָא, לְבָתַר כַּד אִתְחַבְּרוּן בִּבְנַת בְּנֵי נָשָׁא, וְאוֹלִידוּ מִנַּייְהוּ, אִקְרוּן עֲנָקִים. לְבָתַר דַּהֲווֹ אָזְלֵי וְשָׁטָאן בְּהַאי עָלְמָא, וּמִתְרַפְיָין מֵהַהוּא דְּלְעֵילָּא, אִקְרוּן רְפָאִים.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת נִקְרְאוּ: נְפִילִים, עֲנָקִים, רְפָאִים. וְכֻלָּם הָאֲרִיכוּ יָמִים. נְפִילִים נִקְרְאוּ בַּתְּחִלָּה. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ בִּבְנוֹת בְּנֵי הָאָדָם וְהוֹלִידוּ מֵהֶם, נִקְרְאוּ עֲנָקִים. אַחַר כָּךְ שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם הָזֶה וּמִתְרַפִּים מֵאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, נִקְרְאוּ רְפָאִים.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא כְּתִיב (איוב כו) הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ, (דברים ב) רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף הֵם כַּעֲנָקִים. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא, בְּגִין דַּעֲנָקִים אִתּוּ מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא, וְאִתְיְאֲשׁוּ יַתִּיר בְּאַרְעָא. כְּגַוְונָא דְּא רְפָאִים, וּמַנַּייְהוּ נַפְקֵי, וַהֲווּ אוֹרְכֵי יוֹמֵי. וְכַד מִתְחַלְּשֵׁי אִתְחֲלָשׁ פַּלְגוּת

גּוּפָא, וּפַלְגּוּת קָאִים. כֵּיוָן דְּפַלְגּוּת גּוּפָא הֲוָה מִית, הֲווֹ נַסְבֵי עִשְׁבָּא מֵעִשְׁבֵי בָּרָא וְשַׁדְיָין לְפוּמַיְיהוּ, וּמִיתוּ. וּבְגִין דְּאִינּוּן בָּעָאן לְקָטְלָא גַּרְמַיְיהוּ, אִקְרוּן רְפָאִים. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שַׁדְיָין גַּרְמַיְיהוּ בְּיַמָּא רַבָּא, וְטַבָּעָן וּמֵתִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כו) הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשׁוֹכְנֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲרֵי כָּתוּב (איוב כו) הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ, (דברים ב) רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף הֵם כַּעֲנָקִים. אָמַר לוֹ, כָּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁעֲנָקִים בָּאוּ מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה וְהִתְחַזְּקוּ יוֹתֵר בָּאָרֶץ. כְּמוֹ זֶה רְפָאִים, וּמֵהֶם יָצְאוּ, וְהָיוּ מַאֲרִיכִים יָמִים. וּכְשֶׁנֶּחֱלָשִׁים, נֶחֱלָשׁ חֲצִי גּוּף, וַחֲצִי עוֹמֵד. כֵּיוָן שֶׁחֲצִי הַגּוּף הָיָה מֵת, הָיוּ לוֹקְחִים עֶשֶׂב מֵעִשְׂבֵי הַשָּׂדֶה וְזוֹרְקִים לְפִיהֶם וּמֵתִים. וּמִשּׁוּם שֶׁהֵם רָצוּ לַהֲרֹג עַצְמָם, נִקְרְאוּ רְפָאִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זוֹרְקִים עַצְמָם לַיָּם הַגָּדוֹל, וְטוֹבְעִים וּמֵתִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשׁוֹכְנֵיהֶם.

דף קסא.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִלְמָלֵא הֲווֹ עַיְילִין יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, בְּסִימָנָא (נ"א באומנא) (דף קס"א ע"א) דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, לָא הֲוָה קָאִים עָלְמָא רִגְעָא חַד. מַאן אוּמָנָא דְּלִישָׁנָא בִּישָׁא, נָחָשׁ. וְרָזָא דְּמִלָּה, מִדְּאָתָא נָחָשׁ עַל חַוָּה אִסְתִּיל בָּהּ זוּהֲמָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְעַל כֹּלָּא מַחַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר מִן לִישָׁנָא בִּישָׁא. בְּגִין דִּכְתִיב, (תהלים יב) אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשׁוֹנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִלְמָלֵא הָיוּ נִכְנָסִים יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ בְּסִימָן (באמנות) לָשׁוֹן הָרַע, לֹא הָיָה הָעוֹלָם עוֹמֵד אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד. מִי אֻמָּן שֶׁל לָשׁוֹן הָרַע? הַנָּחָשׁ. וְסוֹד הַדָּבָר - מִשֶּׁבָּא הַנָּחָשׁ עַל חַוָּה הִטִּיל בָּהּ זֻהֲמָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְעַל הַכֹּל מוֹחֵל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, פָּרַט לְלָשׁוֹן הָרַע, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (תהלים יב) אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשׁוֹנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה עָבֵד הַהוּא לִישָׁנָא בִּישָׁא, גָּזַר עַל אֲבְהָתָנָא דְּלָא יֵיעוֹל לְאַרְעָא וּמִיתוּ אִינּוּן דְּאָמְרוּ. וְאִתְגְּזַר בְּכִיָּה לְדָרֵי דָּרִין. (כל שכן הכא דאפיקו לישנא בישא על כלא) כְּבָיְכוֹל כֵּיוָן דְּאַפִּיקוּ עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא, כְּאִילּוּ אַפִּיקוּ עֲלֵיהּ. בְּגִין כַּךְ קַנֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דָּא, (כלומר קני לשמיה) וְקָאֵימוּ יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ לְאִשְׁתַּצָאָה מֵעָלְמָא, אִלְמָלֵא בָּעוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה. (במדבר י"ג) וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מַאי שְׁנָא הָכָא וַיְסַפְּרוּ, וְלָא כְּתִיב וַיַּגִּידוּ, אוֹ וַיֹּאמְרוּ. אֶלָּא כָּל חַד אוֹלִיף מִלָּה בִּלְחוֹדוֹי. וַיַּגִּידוּ, בְּכָל אֲתָר דֶּמֶז קָא רָמִיז בְּחָכְמְתָא, וְהָא אִתְּמַר. וַיֹּאמֶר, אֲמִירָה בְּעָלְמָא. וַיֹּאמְרוּ, הִרְהוּרָא דְּלִבָּא. וַיֹּאמְרוּ, תַּפְקִידְתָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא בְּכַמָּה אֲתָר. וַיְסַפְּרוּ, פְּרִישׁוּתָא דְּמִלָּה בְּכָל אֲתָר.

בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה עָשָׂה אוֹתוֹ לָשׁוֹן הָרַע; גָּזַר עַל אֲבוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לָאָרֶץ, וּמֵתוּ אֱלֶּה שֶׁאָמְרוּ, וְנִגְזְרָה בְכִיָּה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. (כל שכן כאן שהוציא לשון הרע על הכל) כְּבָיְכוֹל כֵּיוָן שֶׁהוֹצִיאוּ עַל הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, כְּאִלּוּ הוֹצִיאוּ עָלָיו. בְּגַלָּל זֶה קִנֵּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל זֶה, (כלומר קנא לשמו) וְעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם לְהִשְׁתַּמֵּד מֵהָעוֹלָם אִלְמָלֵא תְּפִלַּת מֹשֶׁה. וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מַה שּׁוֹנָה כָּאן וַיְסַפְּרוּ, וְלֹא כָתוּב

וַיַּגִּידוּ אוֹ וַיֹּאמְרוּ? אֶלָּא כָּל אֶחָד מְלַמֵּד דָּבָר לְבַדּוֹ. וַיַּגִּידוּ - בְּכָל מָקוֹם רָמְז הוּא רוֹמֵז בְּחָכְמָה, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וַיֹּאמֶר - אֲמִירָה בְּעֶלְמָא. וַיֹּאמְרוּ - הִרְהוּר הַלֵּב. וַיֹּאמְרוּ - פְּקֻדָּה. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וַיְסַפְּרוּ - פֵּרוּשׁ הַדָּבָר בְּכָל מָקוֹם.

בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ, הָלַכְנוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בָּאנוּ, עָאלְנָא לְתַמָּן לְהַהִיא אַרְעָא דַּהֲוָית מְשַׁבַּח בְּכָל יוֹמָא, וַהֲוָית אַמָּרְתְּ דְּלֵית דְּכְוָותָהּ. וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מַאן דְּבָעֵי לְמֵימַר כְּדִיבָא, אֲמַר מִלָּה דְּקִשׁוֹט בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין דְּיֶהֱמְנוּ לֵיהּ כְּדְבוֹי.

בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ. הָלַכְנוּ הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת! אֶלָּא בָּאנוּ, נִכְנַסְנוּ לְשָׁם לְאוֹתָהּ אֶרֶץ שֶׁהָיִיתָ מְשַׁבְּחָהּ בְּכָל יוֹם וְהָיִיתָ אוֹמֵר שֶׁאֵין כְּמוֹתָהּ, וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִי שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר כָּזֹב, אוֹמֵר דְּבַר אֱמֶת בַּהַתְחָלָה, כְּדֵי שֶׁיַּאֲמִינוּ לוֹ כְּזָבָיו.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, (אלא) הָכִי אָמְרוּ, עָאלְנָא לְהַהִיא אַרְעָא דַּהֲוָית מְשַׁבַּח לָהּ כָּל יוֹמָא וְאַמָּרַת דְּלֵית דְּכְוָותָהּ, (וגם זבת חלב ודבש היא), וַאֲרִימַת שִׁבָחָא עַל כֹּלָּא. וְלָאו הָכִי, דְּהָא זֶה פְּרָיָהּ, אַתְכְּלָא חַד מֵאִינּוּן זְעִירִין קַטְפּוּ. אָמְרוּ, אִי לְדָא אַחֲסִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְסַבְלוּ כָּל אִינּוּן עַקְתִּין וְלֵיאוּתִין, הָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אִית אַתְכְּלִין וְאֵיבִין דְּאַרְעָא יַתִּיר, עַל חַד תְּרִין. (במדבר י"ג) אֶפֶס כִּי עַז הָעָם, אוֹרְחֵיהּ דְּעֶלְמָא דְּאִינּוּן גִּבָּרִין מַגִּיחֵי קְרָבָא יַתְבִין לְבַר, לְאִסְתַּמְּרָא אָרְחִין. וְהָכָא אֲפִילּוּ אִינּוּן בְּנֵי מָתָא, תַּקִּיפִין גִּבּוֹרִין. וְהֶעָרִים בְּצוּרוֹת, דְּאֲפִילּוּ כָּל מַלְכִין דְּעֶלְמָא יִתְכַּנְּשׁוּ עֲלַיְיהוּ. לָא יַעַבְדוּן בְּהוּ פְּגִימוּתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל מַה דְּאָמְרֵי, בְּלִישָׁנָא בִּישָׁא אָמְרוּ, וְקִשְׁיָא מִכֻּלְּהוּ, דִּכְתִיב עָמֶלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. לְבַר נָשׁ דִּנְשָׁכֵיהּ חִוְיָא, כַּד בָּעָאן לְאַגְזָמָא לֵיהּ, אַמְרֵי הָא חִוְיָא הָכָא.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, (אלא) כָּךְ אָמְרוּ: נִכְנַסְנוּ לְאוֹתָהּ אֶרֶץ שֶׁהָיִיתָ מְשַׁבְּחָהּ כָּל יוֹם וְאָמַרְתָּ שֶׁאֵין כָּמוֹהָ, (וגם זבת חלב ודבש היא), וְהַרַמְתָּ שִׁבְחָהּ עַל הַכֹּל - וְלֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי זֶה פִּרְיָהּ, אֶשְׁכּוֹל אֶחָד מֵאוֹתָם קְטַנִּים קָטְפוּ. אָמְרוּ: אִם לָזֶה הוֹרִישׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל וְסָבְלוּ כָּל אוֹתָן צָרוֹת וַעֲיֵפוּת, הֲרֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם יֵשׁ אֶשְׁכּוֹלוֹת וּפֵרוֹת הָאָרֶץ יוֹתֵר, עַל אֶחָד שְׁנַיִם. אֶפֶס כִּי עַז הָעָם. דֶּרֶךְ הָעוֹלָם שֶׁאוֹתָם גִּבּוֹרִים עוֹרְכֵי הַקְּרָב יוֹשְׁבִים בַּחוּץ לִשְׁמֹר הַדְּרָכִים, וְכֵן אֲפִלּוּ אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר תַּקִּיפִים גִּבּוֹרִים. וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת, שֶׁאֲפִלּוּ כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם יִתְכַּנְּסוּ עֲלֵיהֶם, לֹא יַעֲשׂוּ בָהֶם פְּגָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל מַה שֶׁאָמְרוּ, בְּלָשׁוֹן הָרַע אָמְרוּ, וְהַקָּשֶׁה מֵהַכֹּל - שֶׁכָּתוּב עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב. לְבֶן אָדָם שֶׁנִּשְׁכוֹ נָחָשׁ, כְּשֶׁרוֹצִים לְהַפְחִיד אוֹתוֹ, אוֹמְרִים: הִנֵּה נָחָשׁ כָּאן.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, וּדְאִי דָּא קַשְׁיָא מִכָּל מַה דְּאָמְרֵי, כְּלוֹמַר, הַהוּא דְּאַגָּח קְרָבָא בְּכֹלָּא, הָא הָכָא זַמִּין. וּבְאֶרֶץ אָתָר. בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, דְּהָא הוּא אָתָר לְאַעְלָאָה בֵּיהּ. מִיַּד וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם. קְבִיעוּ בְּכְיָה לַדּוֹרוֹת, לְעָלְמִין, בְּהַהוּא לֵילְיָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַדַּאי זֶה קָשֶׁה מִכָּל מַה שֶּׁאָמְרוּ, כְּלוֹמַר, אוֹתוֹ שֶׁעוֹרֵךְ קָרֵב בַּכֹּל הֲרֵי כָּאן זְמִין. וּבְאֵיזֶה מָקוֹם? בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, שֶׁהֲרֵי הוּא הַמָּקוֹם לְהַכָּנֵס בּוֹ. מִיָּד - וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם. קָבְעוּ בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת, לְעוֹלָמִים, בְּאוֹתוֹ לַיְלָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, עֵיטָא נָסִיבוּ עַל כֻּלָּא, לְאַפְקָא שׁוּם בִּישׁ. מַאי עַל כֻּלָּא. עַל אַרְעָא, וְעַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל אַרְעָא תִּינַח. עַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַיִן. אָמַר לֵיהּ מַשְׁמַע דִּכְתִיב, אֶפֶס כִּי עַז הָעָם. מַאן יָכִיל בֵּהּ. כִּי עַז הָעָם דַּיְיקָא. וּכְתִיב עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, כְּדֵין גָּרְמוּ כָּל הַאי, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה לוֹן מִן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו וְגוֹ'. (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ. רַבִּי אָחָא וְרַבִּי יוֹסֵי אָמְרֵי, זַכָּאי אִינּוּן יִשְׂרָאֵל מֵעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וְאִתְכְּנֵי בְּהוּ, וְאִתְפַּאַר בְּהוּ, דְּהָא עָלְמָא לָא אִבְרֵי אֶלָּא בְּגִינַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּחַד בְּחַד אִתְקַשְׁרָן. וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּהַאי עָלְמָא, אִינּוּן קִיּוּמָא דִּילֵיהּ, וְקִיּוּמָא דְּכָל שְׁאַר עַמִּין, אֵימָתַי בְּזִמְנָן דְּעַבְדֵי רְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, עֵצָה לְקַחוּ עַל הַכֹּל לְהוֹצִיא שֵׁם רַע. מַה זֶּה עַל הַכֹּל? עַל הָאָרֶץ וְעַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל הָאָרֶץ בְּסֵדֶר, עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְנַיִן? אָמַר לוֹ, מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב אֶפֶס כִּי עַז הָעָם. מִי יָכוֹל לָהֶם? כִּי עַז הָעָם דַּוְקָא. וְכָתוּב עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, וְאָז גָּרְמוּ כָּל זֶה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַשְׁמִידָם מֵהָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו וְגוֹ'. וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ ה'. רַבִּי אָחָא וְרַבִּי יוֹסֵי אָמְרוּ, אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מֵעַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בָהֶם וְהִתְכַּנָּה בָהֶם וְהִתְפָּאֵר בָּהֶם, שֶׁהֲרֵי הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁאֶחָד בְּאֶחָד הִתְקַשְּׁרוּ, וְיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה בָּעוֹלָם הַזֶּה הֵם קִיּוּמוֹ, וְקִיּוּם שֶׁל כָּל שְׁאָר הָעַמִּים. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁעוֹשִׂים רְצוֹן רִבּוֹנָם.

דף קסא:

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא, אִתְקִין לֵיהּ כְּגַוְונָא עִלָּאָה (יקירא), וְיָהַב לֵיהּ חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ בְּאֶמְצָעִיתָא דְּגוּפָא, דְּתַמָּן שַׁרְיָא לִבָּא. דְּהוּא (מזונא) תּוּקְפָּא דְּכָל גּוּפָא, וּמִתַּמָּן אִתְּזָן כָּל גּוּפָא. (וכל אינון שייפי דגופא מתמן אתזנו) וְהָא לִבָּא אֲחִיד (דף קס"א ע"ב) וְאִתְקַף בַּאֲתָר עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא. דְּאִיהוּ מוֹחָא דְּרֵישָׁא, דְּשָׁארֵי לְעֵילָּא (ואחיד ביה), וְדָא אִתְקְשַׁר בָּדָא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָדָם בָּעוֹלָם, הִתְקִינוֹ כְּדֶגְמָה עֶלְיוֹנָה (מכבדת), וְנָתַן לוֹ כֹּחוֹ וְתָקְפּוֹ בְּאֶמְצַע הַגּוּף, שֶׁשָּׁם שׁוֹרֶה הַלֵּב, שֶׁהוּא חֹזֶק (ומזון) כָּל הַגּוּף וּמִשָּׁם נִזּוֹן כָּל הַגּוּף. (וכל אותם איברים שבגוף משם נזונו) וְהֲרֵי הַלֵּב אָחוּז וּמִתְחַזֵּק בְּמָקוֹם עֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה (ואחוז בו), שֶׁהוּא מֹחַ הָרֹאשׁ שֶׁשּׁוֹרֶה לְמַעְלָה, וְזֶה נִקְשָׁר בָּזֶה.

וּבְגַוְונָא דְּדָא, אַתְקִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. וְעָבַד (ליה) חַד גּוּפָא, וְאַתְקִין שַׁיְיפֵי דְּגוּפָא סַחֲרָנֵיהּ דְּלִבָּא, וְלִבָּא שָׁארֵי בְּאֶמְצָעֵיתָא דְּכָל גּוּפָא. וְכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין אִתְּזָנוּ מֵהַהוּא לִבָּא, דְּהוּא תּוּקְפָּא דְּכוֹלָּא, וְכוֹלָּא בֵּיהּ תַּלְיָין. וְהַהוּא לִבָּא, אִתְקְשַׁר וְאִתְאֲחַד בְּמוֹחָא עִלָּאָה דְּשַׂרְיָא לְעֵילָּא.

וּבְצוּרָה זוֹ הִתְקִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם וְעָשָׂה (אותו) גּוּף אֶחָד, וְהִתְקִין אֵיבְרֵי הַגּוּף סָבִיב הַלֵּב, וְהַלֵּב שׁוֹרֶה בְּאֶמְצַע כָּל הַגּוּף. וְכָל אוֹתָם אֵיבָרִים נִזּוֹנִים מֵאוֹתוֹ לֵב, שֶׁהוּא חֹזֶק הַכֹּל, וְהַכֹּל בּוֹ תְּלוּיִים. וְאוֹתוֹ לֵב נִקְשָׁר וְנֶאֱחָז בַּמֹּחַ הָעֶלְיוֹן שֶׁשּׁוֹרֶה לְמַעְלָה.

תָּא חֲזֵי, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, אַשְׁרָא (ס"א אסדר) לְיַמָּא דְּאוֹקְיָנוּס דְּאַסְחַר כָּל יִשּׁוּבָא דְּעָלְמָא. וְיִשּׁוּבָא דְּכָל שִׁבְעִין אוּמִין כּוֹלָּא אַסְחַר לִירוּשְׁלַם. וְירוּשָׁלַם בְּאֶמְצָעֵיתָא דְּכָל יִשּׁוּבָא שַׁרְיָא. וְהִיא אַסְחָרָא לְהַר הַבַּיִת. וְהַר הַבַּיִת אַסְחַר לַעֲזָרוֹת דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִינּוּן עֲזָרוֹת סָחֲרָן לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית, דְּתַמָּן סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה יַתְבִין. וְתַנְיָנָן, לֵית יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה, אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְחוֹדַיְיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם, הִשְׁרָה (סדר) אֶת יָם הָאוֹקְיָנוֹס סְבִיב יִשּׁוּב כָּל הָעוֹלָם, וְיִשּׁוּב כָּל שִׁבְעִים הָאֻמּוֹת כֻּלָּם סְבִיב לִירוּשָׁלַיִם, וִירוּשָׁלַיִם שׁוֹרָה בְּאֶמְצַע כָּל הַיִּשּׁוּב, וְהִיא מְסוֹבֶבֶת לְהַר הַבַּיִת, וְהַר הַבַּיִת סְבִיב עֲזָרוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹתָן עֲזָרוֹת סוֹבְבוֹת לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁשָּׁם יוֹשְׁבִים סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה. וְשָׁנִינוּ שֶׁאֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה, אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד לְבַדָּם.

וְלִשְׁכַּת הַגָּזִית אַסְחַר לַמִּזְבֵּחַ. וְהַמִּזְבֵּחַ אַסְחַר לְבֵית הָאוּלָם. וְהָאוּלָם לְהֵיכָל. וְהֵיכָל לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּתַמָּן שְׁכִינָה שַׁרְיָא, וְכַפֹּרֶת וּכְרוּבִים וְאָרוֹן. וְהָכָא הוּא לִבָּא, דְּכָל אַרְעָא וְעָלְמָא. וּמֵהָכָא אִתְּזָנוּ כָּל אִינּוּן אַתְרֵי דְּיִשּׁוּבָא, דְּאִינּוּן שַׁיְיפֵי דְּגוּפָא. וְלִבָּא דָּא אִתְּזָן מִמּוֹחָא דְּרֵישָׁא, וְאִתְאֲחִיד דָּא בְּדָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות טו) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ. כְּגַוְונָא דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאֵיהוּ בְּרָזָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, בְּרָזָא יַקִּירָא סְתִימָאָה.

וְלִשְׁכַּת הַגָּזִית סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ, וְהַמִּזְבֵּחַ סְבִיב בֵּית הָאוּלָם, וְהָאוּלָם לַהֵיכָל, וְהַהֵיכָל לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה הַשְּׁכִינָה וְכַפֹּרֶת וּכְרוּבִים וְאָרוֹן. וְכָאן הוּא הַלֵּב שֶׁל כָּל הָאָרֶץ וְהָעוֹלָם, וּמִכָּאן נִזּוֹנוּ כָּל אוֹתָם מְקוֹמוֹת הַיִּשּׁוּב, שֶׁהֵם אֵיבְרֵי הַגּוּף. וְלֵב זֶה נִזּוֹן מִמֹּחַ הָרֹאשׁ וְנֶאֱחָז זֶה בָּזֶה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה'. כְּמוֹ זֶה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהוּא בְּסוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, בְּסוֹד נִכְבָּד נִסְתָּר.

יַמָּא עִלָּאָה לָקֶבֶיל דָּא. דְּאִית יַמָּא לְעֵילָּא מִן יַמָּא, וְיַמָּא מִן יַמָּא. תָּא חֲזֵי, נְהַר דִּינוּר אַסְחַר לְכַמָּה מַשְׁרְיָין. מִקֶּבְלֵיהּ שִׁבְעִין סִטְרִין, גְּלִיפִין מִשִּׁבְעָה דְּלִיקִין, וְאִינּוּן סָחֲרָן, לְאִינּוּן שַׁמְשֵׁי דְּלָגוֹ מַנְיֵיהוּ. וְאִינּוּן סָחֲרִין לְאַרְבַּע רְתִיכִין. וְאִינּוּן סָחֲרָן לְהַהִיא קַרְתָּא דְּקַדִּישָׁא דְּרַבִּיעָא עֲלַיְיהוּ.

הַיָּם הָעֶלְיוֹן כְּנֶגֶד זֶה. שֵׁישׁ יָם לְמַעְלָה מִן הַיָּם, וְיָם מִן יָם. בֹּא וּרְאֵה, נְהַר דִּינוּר סוֹבֵב לְכַמָּה מָרְכָּבוֹת. כְּנֶגְדּוֹ שִׁבְעִים צְדָדִים חֲקוּקִים מִשֶּׁבַע דְּלָקוֹת, וְהֵם סוֹבְבִים לְאוֹתָם שֶׁמַּשִּׁים שֶׁלְּתוֹכָם. וְאֵלֶּה סוֹבְבִים לְאַרְבַּע מֶרְכָּבוֹת, וְאֵלּוּ סוֹבְבִים לְאוֹתָהּ עִיר קְדוֹשָׁה שֶׁרוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם.

וְתָאנָא, תַּמָּן עֲזָרוֹת לְגוֹ מֵעֲזָרוֹת. וְלֵית יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה דְּתַמָּן, אֶלָּא לְמַלְכֵּי יְהוֹן דְּבֵית דָּוִד בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְתַמָּן מִשְׁתַּכְחֵי וְיָתְבֵי. וְסַהֲנָדְרֵי גְּדוֹלָה, מִשְׁתַּכְחֵי תַּמָּן בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית. וְהַהוּא בֵּי דִינָא עִלָּיְיהוּ, דִּמְשַׁמֵּשׁ לָאֲתָר דִּמְשַׁמֵּשׁ. וְדִינָא אִתְיְהִיב מִתַּמָּן, לְקַדִּישִׁין עֶלְיוֹנִין, עַד דְּמָטָא לַאֲתָר דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּבֵיהּ כֹּלָּא, וְתַמָּן הוּא לְבָא שַׁרְיָיא, וְדָא אִתְּזַן מִן מוֹחָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְאַחִיד דָּא בְּדָא.

וְלָמָּדְנוּ, שָׁם עֲזָרוֹת לִפְנִים מֵעֲזָרוֹת. וְאֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה שֶׁל שָׁם, אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד לְבַדָּם, וְשָׁם נִמְצָאִים וְיוֹשְׁבִים. וְסַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה נִמְצָאִים שָׁם בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְאוֹתוֹ בֵּית דִּין עֲלֵיהֶם, שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לְמָקוֹם שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ. וְהַדִּין נִתָּן מִשָּׁם לְקְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים שֶׁבּוֹ הַכֹּל, וְשָׁם הַלֵּב שׁוֹרֶה, וְזֶה נִזּוֹן מִמּוֹחַ הָעֶלְיוֹן, וְנֶאֱחָז זֶה בָּזֶה.

כְּבָנְוֹנָא דָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, וְאִיהוּ בְּרָזָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, בְּרָזָא יַקִּירָא סְתִימָאָה. עַד דְּאִשְׁתְּכַח, דְּכֹלָּא אִתְּזַן מִמּוֹחָא עִלָּאָה, סְתִימָאָה דְּכֹלָּא. וְכַד יִסְתַּכְּלוּן מִלֵּי, כֹּלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא וְדָא בְּדָא.

כְּמוֹ זֶה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהוּא בְּסוֹד מֶלֶךְ הָעֶלְיוֹן, בְּסוֹד נִכְבָּד סָתוּם, עַד שֶׁנִּמְצָא, שֶׁהַכֹּל נִזּוֹן מִמּוֹחַ עֶלְיוֹן סָתוּם שֶׁל הַכֹּל. וּכְשֶׁיִּסְתַּכְּלוּ עַל הַדְּבָרִים, הַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בָּזֶה וְזֶה בָּזֶה.

תָּא חֲזֵי, כַּד אַנְהִיר עַתִּיקָא סְתִימָא בְּמוֹחָא, וּמוֹחָא אַנְהִיר לְלִבָּא, בְּדָרָךְ נֹעַם יְיָ. וְהָא אוֹקִימְנָא, וְדָא הוּא כֹּחַ יְיָ. הַהוּא חֵילָא דְּאָתֵי מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. יִגְדַּל נָא, דְּיִתְרַבֵּי וְיִסְגֵּי לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וְיִתְנַגִּיד וְיִתְמַשַּׁךְ לְתַתָּא. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. לֵאמֹר, לְמֵילַךְ מֵהָכָא כָּל דְּרִין בַּתְרָאִין, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. לֵאמֹר, לְמֵימַר לְדָא בְּשַׁעֲתָא דְּעַקְתָּא. לְמֵימַר דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּרָווֹחָא. וּמַאי הוּא. יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגוֹ', וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁמֵּאִיר הָעַתִּיק הַסָּתוּם בַּמּוֹחַ, וְהַמּוֹחַ מֵאִיר לַלֵּב, בְּדֶרֶךְ נֹעַם ה'. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ, וְזֶהוּ כֹּחַ ה'. אוֹתוֹ כֹּחַ שֶׁבָּא מֵהָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ, סְתוּם כָּל הַסְּתוּמִים, יִגְדַּל נָא, שֶׁיִּתְרַבֶּה וְיִגְדַּל לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְיִשְׁפַּע וְיִמָּשֵׁךְ לְמַטָּה. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ. לֵאמֹר, לְלַמֵּד מִכָּאן לְכָל הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. לֵאמֹר, לוֹמַר לָזֶה בְּשָׁעַת צָרָה, לוֹמַר זֶה בְּשָׁעַת רְוָחָה. וּמַה הוּא? ה' אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגוֹ', וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ הַדְּבָרִים.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֱמֶת אָמַאי סָלִיק מִכָּאן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אִינּוּן גָּרְמוּ לֵיהּ דְּאִסְתָּלִיק מִכָּאן, דְּהָא בְּשַׁקְרוּ דִּבְּרוּ גַּרְמַיְיהוּ בְּהַהוּא מְדָּה דְּבַר נָשׁ מוֹדֵד בָּהּ, מוֹדְדִין לֵיהּ. וְכֵן שְׁאַר אֲחֵרֵי אִסְתְּלָקוּ, דְּלָא יָכִיל מֹשֶׁה לְמֵימְרִינְהוּ, בְּגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ. סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶיךָ, כִּדְבָרֶיךָ מַמָּשׁ, וְהָא אַתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא, וְהָא אִתְּמַר. (אמר המגיה כך מצאתי בהעתקות אשר לפני ומתוך הלשון

נראה שחסר התחלת המאמר וגם במקומות אחרים ממנו חסר ועם כל זה לא רציתי להשמיטו מן הספר להגדיל תורה ולהאדיר)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲמַאי לְמָה עוֹלֶה מִכָּאן? אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הֵם גָּרְמוּ שֶׁעָלְתָה מִכָּאן, שֶׁהֲרֵי בְּשֶׁקָּר דִּבְּרוּ עַצְמָם. בְּאוֹתָהּ מִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ. וְכֵן שְׁאָר הָאֲחֵרִים הִסְתַּלְּקוּ, שֶׁלֹּא יָכֹל מֹשֶׁה לְאָמְרָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם גָּרְמוּ. סַלַּחְתִּי כִּדְבָרֶךָ, כִּדְבָרֶךָ מַמָּשׁ, וַהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר.

דף קסב.

דָּא עִם דָּא, מַה דְּלָא הֲווֹ יְכִלִין לְמַלְלָא מִקַּדְמַת דְּנָא. נַפְקוּ מֵהַהִיא פִּתְחָא, וְיָתְבוּ בְּגִנְתָא תְּחוֹת אִילָנִין. אָמְרוּ דָּא לְדָא, כֵּיוָן דַּאֲנָן הָכָא, וְחַמֵּינָן כָּל דָּא, אִי נֵמוּת הָכָא, וַדַּאי נֵיעוּל לְעָלְמָא דְּאָתֵי. יָתְבוּ. שַׁיְנָתָא נַפְלַת עֲלַיְיהוּ. וְדַמְכוּ. אַדְהָכִי, הָא הַהוּא מְמָנָא אָתָא, (דף קס"ב ע"א) וְאַתְעַר לוֹן, אָמַר לוֹן, קוּמוּ פּוּקוּ לְגוֹ פַּרְדֵּס דְּאַבְרָא. נַפְקוּ, חָמוּ לְאִלֵּין מָארֵי מִקְרָא, דַּהֲווֹ אָמְרֵי בְּהַהוּא קְרָא, (במדבר י"ד) בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ, הָא בַּאֲתַר אַחֲרָא לָא. וְשָׁם יָמוּתוּ, הָא בַּאֲתַר אַחֲרָא לָא, וְדָא בְּגוּפִין, אֲבָל בְּנִשְׁמָתִין לָא, כְּגַוְונָא דִּבְנֵי גִּנְתָא.

זֶה עִם זֶה, מַה שֶּׁלֹּא יָכְלוּ לְדַבֵּר מִקֹּדֶם זֶה. יָצְאוּ מֵאוֹתוֹ פֶּתַח, וְיָשְׁבוּ בְּגִנָּה תַּחַת אִילָנוֹת. אָמְרוּ זֶה לָזֶה, כֵּיוָן שֶׁאָנוּ כָאן וְרוֹאִינוּ כָּל זֶה, אִם נָמוּת כָּאן, וַדַּאי נִכָּנֵס לָעוֹלָם הַבָּא. יָשְׁבוּ. שֵׁנָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וְנִרְדְּמוּ. בֵּין כָּךְ בָּא אוֹתוֹ מְמֻנֶּה וֶהֱעִירָם. אָמַר לָהֶם, קוּמוּ צְאוּ לְתוֹךְ פַּרְדֵּס שֶׁבַּחוּץ. יָצְאוּ. רָאוּ אוֹתָם בַּעֲלֵי מִקְרָא שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בְּאוֹתוֹ פָּסוּק, בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ - הֲרֵי בְּמָקוֹם אַחֵר לֹא. וְשָׁם יָמֻתוּ - הֲרֵי בְּמָקוֹם אַחֵר לֹא. וְזֶה בַּגּוּפִים, אֲבָל בַּנְּשָׁמוֹת לֹא כְּמוֹ בְּנֵי הַגָּן.

אָמַר לוֹן הַהוּא מְמָנָא, פּוּקוּ. נַפְקוּ בַּהֲדֵיהּ, אָמַר לוֹן, שְׁמַעְתּוּן מִדֵּי לְגוֹ הַהוּא דַּרְגָּא. אָמְרוּ, שְׁמַעְנָא דְּהָא חַד קָלָא הֲוָה אָמַר, מַאן דְּפָסַק, יִתְפְּסַק. מַאן דְּקָצַר, יִתְקַצַּר. מַאן דְּקָצַר, יִתְאֲרֵךְ. אָמַר לוֹן, יְדַעְתּוּן מַאי הַאי. אָמְרוּ, לָא. אָמַר לוֹן, חֲמִיתּוּן הַהוּא נִשְׁרָא רַבְרָבָא, וְהַהוּא יְנוֹקָא דְּקָא מְלַקֵּט עֲשָׂבִין, רִבִּי אֵילְאִי דְּנָצִיבִין הֲוָה. הוּא וּבְרֵיהּ, וּמָטָא הָכָא, וְחָמָא הוּא וְינוֹקָא בְּרֵיהּ מְעַרְתָּא דָּא, כֵּיוָן דְּעָאלוּ לְגוֹ חָשׁוּךְ, לָא יָכִילוּ לְמִסְבַּל, וּמִיתוּ.

אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ מְמֻנֶּה, צְאוּ. יָצְאוּ עִמּוֹ. אָמַר לָהֶם, שְׁמַעְתֶּם דָּבָר לְתוֹךְ אוֹתָהּ דַּרְגָּה? אָמְרוּ, שָׁמַעְנוּ, שֶׁהֲרֵי קוֹל אֶחָד הָיָה אוֹמֵר: מִי שֶׁפָּסַק - יִפָּסֵק, וּמִי שֶׁקִּצֵּר - יִתְקַצֵּר. מִי שֶׁקִּצֵּר - יִתְאָרֵךְ. אָמַר לָהֶם, יְדַעְתֶּם מַה זֶּה? אָמְרוּ, לֹא. אָמַר לָהֶם, רְאִיתֶם אוֹתוֹ נָשֶׁר גָּדוֹל וְאוֹתוֹ תִּינוֹק שֶׁמְּלַקֵּט עֲשָׂבִים? זֶה הָיָה רִבִּי אֵילְאִי מִנְּצִיבִין, הוּא וּבְנוֹ, וְהִגִּיעַ לְכָאן, וְרָאָה הוּא וּבְנוֹ הַתִּינוֹק מְעָרָה זוֹ. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ, לֹא יָכְלוּ לִסְבֹּל, וּמֵתוּ.

וַהֲהוּא יְנוֹקָא בְּרֵיהּ, קַיְימָא בְּכָל יוֹמָא קָמֵיהּ דְּבְצַלְאֵל, בְּשַׁעֲתָא דְּנָחִית מִמְּתִיבְתָּא עִלָּאָה, וְאָמַר קָמֵיהּ תְּלַת מִלִּין, עַד לָא יִפְתַּח בְּצַלְאֵל בְּרָזִין סְתִימִין דְּחָכְמְתָא, דְּכָל מִלּוֹי רָזִין סְתִימִין אִינּוּן, (ישעיה סד) דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. הַאי (מאן) דְּאָמַר, מַאן דְּפָסַק יִתְפְּסַק. מַאן דְּפָסַק מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, עַל מִלִּין בְּטֵלִין, יִתְפַּסְקוּן חָיּוֹהִי מֵהַאי עָלְמָא, וְדִינֵיהּ

קַיְימָא בְּהַהוּא עָלְמָא. מַאן דְּקָצַר יִתְקְצַר, מַאן דְּקָצַר אָמַן, וְלָא מַאֲרִיךְ בֵּיהּ גּוֹ נַיְיחָא, יִתְקְצַר מֵחַיִּין דְּהַאי עָלְמָא. מַאן דְּקָצַר יִתְאָרֵךְ, מַאן דְּאָמַר אֶחָד, אִצְטְרִיךְ לְחַטָּפָא אָלֶף, וּלְקַצָּרָא קְרִיאָה דִּילֵהּ, וְלָא יְעַכֵּב בְּהַאי אָת כְּלָל. וּמַאן דְּעָבִיד דָּא, יִתְאָרְכוּן חַיָּיו.

וְאוֹתוֹ תִּינוֹק בְּנוֹ עוֹמֵד כָּל יוֹם לִפְנֵי בְצַלְאֵל בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹרֵד מֵהַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה, וְאוֹמֵר לְפָנָיו שִׁלְשָׁה דְּבָרִים, עַד שֶׁלֹּא יִפְתַּח בְּצַלְאֵל בְּסוֹדוֹת סְתוּמִים שֶׁל הַחָכְמָה, שֶׁכָּל דְּבָרָיו סוֹדוֹת סְתוּמִים הֵם, (ישעיה סד) שֶׁעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. (מי) זֶה שֶׁאָמַר מִי שֶׁפָּסַק יִפָּסֵק. מִי שֶׁפּוֹסֵק דִּבְרֵי תוֹרָה עַל דְּבָרִים בְּטֵלִים, יִפָּסְקוּ חַיָּיו מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, וְדֵינוֹ עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. מִי שֶׁקִּצֵּר יִתְקַצֵּר - מִי שֶׁקִּצֵּר אָמַן וְלֹא מַאֲרִיךְ בּוֹ תּוֹךְ מְנוּחָה, יִתְקַצֵּר מֵחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה. מִי שֶׁקִּצֵּר יִתְאָרֵךְ - מִי שֶׁאוֹמֵר אֶחָד, צָרִיךְ לַחְטֹף אָלֶ"ף וּלְקַצֵּר קְרִיאָתָהּ, וְלֹא יְעַכֵּב בָּאוֹת הַזֹּאת כְּלָל. מִי שֶׁעָשָׂה כֵּן, יִתְאָרְכוּ חַיָּיו.

אָמְרוּ לֵיהּ, תּוּ אָמַר, תְּרֵין אִינּוּן, וַחֲדָא אִשְׁתְּתַּף בְּהוּ, וְאִינּוּן תְּלָתָא. וְכַד הֲווֹ תְּלָתָא, אִינּוּן חַד. אָמַר לוֹן, אִלֵּין תְּרֵין שְׁמָהָן דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן יְיָ יְיָ. אֱלֹהֵינוּ אִשְׁתְּתַּף בְּהוּ, וְאִיהוּ חוֹתְמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא, אֱמֶת. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא אִינּוּן חַד בְּיִחוּדָא חֲדָא.

אָמְרוּ לוֹ, עוֹד אָמַר, שְׁנַיִם הֵם, וְאֶחָד הִשְׁתַּתֵּף בָּהֶם, וְהֵם שְׁלֹשָׁה. וּכְשֶׁהֵיוּ שְׁלֹשָׁה, הֵם אֶחָד. אָמַר לָהֶם, אֵלֶּה שְׁנֵי שֵׁמוֹת שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם ה' ה'. אֱלֹהֵינוּ הִשְׁתַּתֵּף בָּהֶם, וְהוּא חוֹתָם הַטַּבַּעַת, אֱמֶת. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, הֵם אֶחָד בְּיִחוּד אֶחָד.

תּוּ אָמַר, תְּרֵין אִינּוּן וְחַד אִתְהַדָּר. כַּד שַׁלִּיט. טָאס עַל גַּדְפֵּי רוּחָא, וְשָׁאט בְּמָאתָן אֶלֶף, וְאִתְטַמַּר. אָמַר לוֹן, אִלֵּין תְּרֵין כְּרוּבִים, דְּהַוָה רָכִיב בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמִן יוֹמָא דְּאַגְנִיז יוֹסֵף מֵאֲחוּי, אַגְנִיז אִיהוּ (ס"א חד), וְאִשְׁתְּאַר חַד לְגַבֵּי בְּנֵימִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים יח) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּדָא עַל כַּנְפֵי רוּחַ. וְאַגְנִיז בְּמָאתָן אֶלֶף עָלְמִין וְאִתְטַמַּר, הַהוּא דְּרָכִיב עָלֵיהּ, דְּאִינּוּן מָאתָן אֶלֶף גְּנִיזִין, אִינּוּן דִּילֵיהּ, בְּרִיךְ הוּא.

עוֹד אָמַר, שְׁנַיִם הֵם, וְאֶחָד חָזַר. כְּשֶׁשּׁוֹלֵט, טָס עַל כַּנְפֵי הָרוּחַ וְשָׁט בְּמֵאתַיִם אֶלֶף, וְנִסְתָּר. אָמַר לָהֶם, אֵלּוּ שְׁנֵי כְרוּבִים שֶׁהָיָה רוֹכֵב בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמִיּוֹם שֶׁנִּגְנַז יוֹסֵף מֵאֶחָיו, נִגְנַז הוּא (אחד), וְנִשְׁאַר אֶחָד אֵצֶל בִּנְיָמִין. וְהוּא שֶׁכָּתוּב (תהלים יח) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּדָא עַל כַּנְפֵי רוּחַ. וְנִגְנַז בְּמֵאתַיִם אֶלֶף עוֹלָמוֹת, וְנִסְתָּר אוֹתוֹ שֶׁרוֹכֵב עָלָיו, שֶׁהֵם מֵאתַיִם אֶלֶף גְּנָזִים, הֵם שֶׁלּוֹ בָּרוּךְ הוּא.

פּוּקוּ מֵהָכָא, זַכָּאִין אַתּוּן, נַפְקוּ, יָהַב לוֹן הַהוּא מְמָנָא וַורְדָא (אחרא) חֲדָא וְנַפְקוּ. כַּד נַפְקוּ אַסְתִּים פּוּם מְעַרְתָּא, וְלָא אִתְחֲזִי כְּלָל. חָמוּ הַהוּא נְשָׁרָא, דְּהַוָה נָחִית מֵהַהוּא אִילָנָא, וְעָאל גּוֹ מְעַרְתָּא אַחֲרָא. אַרְחוּ אִינּוּן בְּהַהוּא וַורְדָא, וְעָאלוּ תַּמָּן, אַשְׁכָּחוּ הַהוּא נְשָׁרָא אַפּוּם מְעַרְתָּא, אָמַר לוֹן עוּלוּ זַכָּאֵי קִשׁוֹט חַבְרִין, דְּהָא לָא חֲמֵינָא חֶדְוָה דְּחַבְרוּתָא, מִן יוֹמָא דַּאֲנָא הָכָא, אֶלָּא בְּכוּ.

צָאוּ מִכָּאן, אַשְׁרֵיכֶם. יְצָאוּ. נָתַן לָהֶם אוֹתוֹ מְמֻנֶּה שׁוֹשַׁנָּה (אחרת) אַחַת וְיָצְאוּ. כְּשֶׁיָּצְאוּ, נִסְתַּם פִּי הַמְּעָרָה וְלֹא נִרְאָה כְּלָל. רָאוּ אוֹתוֹ נָשֶׁר שֶׁהָיָה יוֹרֵד מֵאוֹתוֹ עֵץ וְנִכְנַס לְמְעָרָה אַחֶרֶת. הֵרִיחוּ הֵם בְּאוֹתָהּ שׁוֹשַׁנָּה

וְנִכְנְסוּ לְשָׁם, מָצְאוּ אוֹתוֹ נָשֵׁר עַל פִּי הַמְּעָרָה. אָמַר לָהֶם, הִכְנְסוּ צַדִּיקֵי אֱמֶת חֲבֵרִים, שָׁהֲרֵי לֹא רְאִיתִי שִׁמְחַת הַחֲבְרוּתָא מִיּוֹם שֶׁאֲנִי כָּאן, אֶלָּא בָּכֶם.

עָאלוּ מָאטוּ לַפַּרְדֵּס אַחֲרָא, וְהַהוּא נְשְׁרָא בַּהֲדַיְיהוּ, כַּד מָטוּ לְגַבֵּי אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּמַשְׁנָה, אִתְהַדַּר הַהוּא נְשְׁרָא בְּדִיוּקְנָא דְּאָדָם, בִּלְבוּשׁ יְקָר, מְנַהֲרָא כְּוָותַיְיהוּ, וְיָתִיב עִמְּהוֹן כַּחֲדָא, אָמַר לְאִינּוּן דְּיַתְבֵי, הָבוּ יְקָר לְמָארֵי מַתְנִיתָא דְּאִתּוּ הָכָא, דְּהָא מָארֵיהוֹן אַחְמֵי לוֹן פְּלִיאָן רַבְרְבָן הָכָא. אָמַר חַד מִנַּיְיהוּ, אִית בְּכוּ סִימָנָא. אָמְרוּ הֵין. אַפִּיקוּ תְּרֵין וְרָדִין, וְאַרְחוּ בָּהוּ. אָמְרוּ, תִּיבוּ מָארֵי מְתִיבְתָּא, תִּיבוּ זַכָּאֵי קְשׁוֹט, אֲחִידוּ בָּהוּ, וְיָתְבוּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אוֹלְפוּ תַּמָּן תְּלָתִין הֲלָכוֹת, דְּלָא הֲווֹ יַדְעֵי מִקַּדְמַת דְּנָא, וְרָזִין אַחֲרָנִין דְּאוֹרַיְיתָא.

נִכְנְסוּ, הִגִּיעוּ לְפַרְדֵּס אַחֵר, וְאוֹתוֹ נָשֶׁר עִמָּהֶם. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְאוֹתָם בַּעֲלֵי מִשְׁנָה, חָזַר אוֹתוֹ נָשֶׁר בִּדְמוּת אָדָם בִּלְבוּשׁ נְכְבָּד מֵאִיר כְּמוֹתָם, וְיָשַׁב אִתָּם כְּאֶחָד. אָמַר לְאוֹתָם שֶׁיּוֹשְׁבִים, תְּנוּ כָבוֹד לְבַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁבָּאוּ לְכָאן, שֶׁהֲרֵי רִבּוֹנָם הֶרְאָה לָהֶם נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת כָּאן. אָמַר אֶחָד מֵהֶם, יֵשׁ בָּכֶם סִימָן? אָמְרוּ, הֵן. הוֹצִיאוּ שְׁנֵי שׁוֹשַׁנִּים וְהֵרִיחוּ בָהֶם. אָמְרוּ, שְׁבוּ בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, שְׁבוּ צַדִּיקֵי אֱמֶת. אֲחָזוּ בָהֶם וְיָשְׁבוּ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לָמְדוּ שָׁם שְׁלֹשִׁים הֲלָכוֹת שֶׁלֹּא יָדְעוּ מִקֹּדֶם, וְסוֹדוֹת תּוֹרָה אֲחֵרִים.

דף קסב:

אָהֲדְרוּ לְגַבֵּי אִינּוּן מָארֵי מִקְרָא, אַשְׁכָּחוּ דַּהֲווֹ אָמְרֵי, (תהלים פב) אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם. אֲנִי אָמַרְתִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַקְדִּימְתּוּן עֲשִׂיָּה לַשְּׁמִיעָה. דְּהָא אֱלֹהִים אַתֶּם וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאַמְשְׁכְתּוּן בָּתַר יֵצֶר הָרַע, אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וְגוֹ'. מַה מִּיתָתוֹ שֶׁל אָדָם אָחִית לֵיהּ לְעַפְרָא, בְּגִין דְּיִתְמְחֵי הַהוּא יֵצֶר הָרַע דִּי בְגַוֵּיהּ, וְהַהוּא יֵצֶר הָרַע אִיהוּ דְּמִית, וְאִתְעֲכַּל בְּגַוֵּיהּ. (דף קס"ב ע"ב)

חָזְרוּ לִפְנֵי אוֹתָם בַּעֲלֵי מִקְרָא, וּמָצְאוּ שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, (שם פב) אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם. אֲנִי אָמַרְתִּי, בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדַּמְתֶּם עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, שֶׁהֲרֵי אֱלֹהִים אַתֶּם וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁנִּמְשַׁכְתֶּם אַחַר יֵצֶר הָרַע - אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וְגוֹ'. מַה מִּיתָתוֹ שֶׁל אָדָם מוֹרִידָתוֹ לֶעָפָר כְּדֵי שֶׁיִּמָּחֶה אוֹתוֹ יֵצֶר הָרַע שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְאוֹתוֹ יֵצֶר הָרַע הוּא שֶׁמֵּת וְנִתְעַכֵּל בְּתוֹכוֹ.

אָמַר הַהוּא סָבָא דְּעָלַיְיהוּ, אוּף הָכָא כְּתִיב, וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה. מַאי פִּגְרֵיכֶם. דָּא יֵצֶר הָרַע, כָּלִיל דְּכַר וְנוּקְבָא. חֶסְרוֹנִין דְּאִית בְּכוּ, דְּיֵצֶר הָרַע נָחִית תְּדִיר לְחֶסְרוֹנָא, וְלָא סָלִיק. בַּקֹּדֶשׁ מַעֲלִין וְלָא מוֹרִידִין, בְּמָסָאֲבוּ מוֹרִידִין תְּדִיר, וְלָא מַעֲלִין. וְעַל דָּא אִקְרוּן פִּגְרֵיכֶם, חֶסְרוֹנִין דִּלְכוֹן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ל) אֲשֶׁר פִּגְּרוּ מֵעֲבוֹר אֶת הַנַּחַל וְגוֹ', סוֹפָא דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב יִפְּלוּ, וְלָא תִּפָּלוּ. וְעַל דָּא, בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ אִינּוּן פִּגְרִים וְשָׁם יָמוּתוּ, בְּגִין דְּרִעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה לְהַנֵּי פִּגְרִים מֵעָלְמָא, לְעָלַם.

אָמַר אוֹתוֹ זָקֵן שֶׁעֲלֵיהֶם, גַּם כְּךָ כָּתוּב, וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה. מַה זֶּה פִּגְרֵיכֶם? זֶה יֵצֶר הָרַע, כּוֹלֵל זָכָר וּנְקֵבָה. חֶסְרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּכֶם, שֶׁיֵּצֶר הָרַע יוֹרֵד תָּמִיד לְחִסָּרוֹן, וְלֹא עוֹלֶה. בַּקֹּדֶשׁ מַעֲלִים

וְלֹא מוֹרִידִים. בַּשַּׁמְאָה מוֹרִידִים תָּמִיד וְלֹא מַעֲלִים. וְעַל זֶה נִקְרְאוּ פְּגָרֵיכֶם, חֶסְרוֹנוֹתֵיכֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א ל) אֲשֶׁר פִּגְּרוּ מֵעָבֹר אֶת [ה] נַחַל וְגוֹ'. סוֹף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב יִפְּלוּ, וְלֹא תִּפְּלוּ. וְעַל כָּךְ, בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ אוֹתָם פְּגָרִים וְשָׁם יָמוּתוּ, מְשׁוּם שֶׁרְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַשְׁמִיד אוֹתָם פְּגָרִים מֵהָעוֹלָם לְעוֹלָם.

אָמַר לְהוּ רַבִּי אִילְאִי, זַכָּאֵי קְשׁוֹט, עוּלוּ וְתֶחֱמוּ, דְּהָא רְשׁוּ אִתְמְסַר לְכוּ, לְמֵיעָל עַד הַהוּא אֲתָר דְּפָרוֹכְתָּא פְּרִיסָא. זַכָּאָה חוּלְקֵכוֹן. קָמוּ וְעָאלוּ גּוֹ דּוּכְתָּא חָדָא, וַהֲווּ תַּמָּן מָאתַיִם וְחַמְשִׁים דְּאַגָּדָה, וְאַנְפֵּיהוֹן מְנַהֲרָן כִּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא. אָמְרוּ מַאן אִלֵּין. אָמַר לְהוֹן, אִלֵּין מָאתַיִם וְחַמְשִׁים דְּאַגָּדָה. וְחָמָאן בְּכָל יוֹמָא נְהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוֹת. קַיְימוּ, וּשְׁמָעוּ כַּמָּה מִלִּין חַדְתִּין בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אִתְיְהִיב לוֹן רְשׁוּ לְמֵיעַל לְגַוַּיְיהוּ.

אָמַר לָהֶם רַבִּי אִילְאִי, צַדִּיקֵי אֱמֶת, הִכָּנְסוּ וּרְאוּ, שֶׁהֲרֵי רְשׁוּת נִמְסְרָה לָכֶם לְהִכָּנֵס עַד אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁפָּרֹכֶת פְּרוּסָה. אַשְׁרֵי חֶלְקְכֶם. קָמוּ וְנִכְנְסוּ לְתוֹךְ מָקוֹם אֶחָד, וְהָיוּ שָׁם בַּעֲלֵי אַגָּדָה, וּפְנֵיהֶם מְאִירִים כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. אָמְרוּ, מִי אֵלֶּה? אָמַר לָהֶם, אֵלֶּה בַּעֲלֵי אַגָּדָה, וְרוֹאִים בְּכָל יוֹם אוֹר הַתּוֹרָה כָּרָאוּי. עָמְדוּ וְשָׁמְעוּ כַּמָּה דְבָרִים חֲדָשִׁים בַּתּוֹרָה, וְלֹא נִתְּנָה לָהֶם רְשׁוּת לְהִכָּנֵס לְתוֹכָם.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אִילְאִי, עוּלוּ לְדוּכְתָּא אַחֲרָא וְתֶחְמוּ. עָאלוּ לְגוֹ גִּנְתָּא אַחֲרָא, וְחָמוּ אוּף הָכִי כָּרָאן קְבָרִין, וּמַיָּד מֵתִין. וּמִתְהַדְּרִין חַיִּין בְּגוּפִּין מְנַהֲרָן קַדִּישִׁין. אָמְרֵי לֵיהּ, מַאי הַאי. אָמַר לֵיהּ, דָּא עַבְדֵי בְּכָל יוֹמָא, וּמַיָּד דְּשַׁכְבֵי מִתְעַכְּלָא הַהוּא זוּהֲמָא בֵּישָׁא דְּקַבֵּילוּ בְּקַדְמֵיתָא, וְקַיְימִין מַיָּד בְּגוּפִּין חַדְתִּין מְנַהֲרִין, בְּאֵינּוּן גּוּפִּין קַדִּישִׁין דְּקַיְימֵי עַל טוּרָא דְּסִינַי, כְּגַוְונָא דְּאַתּוּן חָמָאן, קַיְימוּ כֻּלְּהוּ עַל טוּרָא דְּסִינַי, בְּגוּפִּין בָּלָא לִכְלוּכָא כְּלַל, כֵּיוָן דְּאַמְשִׁיכוּ עֲלַיְיהוּ יֵצֶר הָרָע, אִתְהַדָּרוּ בְּגוּפִּין אַחֲרָנִין, דְּגוּפִּין קַדְמָאִין, גּוּפִּין נוּכְרָאִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב.

אָמַר לָהֶם רַבִּי אִילְאִי, הִכָּנְסוּ לְמָקוֹם אַחֵר וְתִרְאוּ. נִכְנְסוּ לְתוֹךְ גִּנָּה אַחֶרֶת, וְרָאוּ גַּם כָּךְ כּוֹרִים קְבָרִים, וּמַיָּד מֵתִים, וְחוֹזְרִים חַיִּים בְּגוּפוֹת מְאִירִים קְדוֹשִׁים. אָמְרוּ לוֹ, מַה זֶּה? אָמַר לָהֶם, זֶה עוֹשִׂים בְּכָל יוֹם, וּמַיָּד שֶׁשּׁוֹכְבִים, מִתְעַכֶּלֶת אוֹתָהּ זֻהֲמָה רָעָה שֶׁקִּבְּלוּ בַּתְּחִלָּה, וְעוֹמְדִים מַיָּד בְּגוּפִּים חֲדָשִׁים מְאִירִים, בְּאוֹתָם גּוּפִּים קְדוֹשִׁים שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רוֹאִים, עָמְדוּ כֻּלָּם עַל הַר סִינַי בְּגוּפִּים לְלֹא לִכְלוּךְ כְּלָל. כֵּיוָן שֶׁהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם יֵצֶר הָרָע, חָזְרוּ בְּגוּפִּים אֲחֵרִים שֶׁל גּוּפִּים רִאשׁוֹנִים, גּוּפִּים נָכְרִיִּים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב.

קַלָּא אִתְעַר, זִילוּ אִתְכַּנָּשׁוּ, הָא אֱלִיאָב קָאִים עַל קִיּוּמֵיהּ, וְכָל אִינּוּן קַתָּדְרָאִין קַמֵּיהּ. לְשַׁעֲתָא פָּרְחוּ כֻּלְּהוּ, וְלָא חָמוּ מִדִּי, אִשְׁתָּאֲרוּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ תְּחוֹת אִילָנִין דְּגִנְתָּא. חָמוּ פִּתְחָא אַחֲרָא, עָאלוּ תַּמָּן, חָמוּ הֵיכְלָא חָדָא, עָאלוּ וְיָתְיבוּ תַּמָּן. תְּרֵין עוּלֵימִין הֲווֹ תַּמָּן. זָקְפוּ עַיְינִין, וְחָמוּ חַד מַשְׁכְּנָא מְרֻקְמָא בְּכָל זִינֵי צִיּוּרִין וּגְוָונִין דְּעָלְמָא, וְעָלֵיהּ פְּרִיס פְּרִיסָא דִּנְהוֹרָא

מְנַצְּצָא, דְּלָא יְכְלִין עַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא (וכפון תרין מלין חמו גו ההוא משכנא עד אתר פרוכתא פריסא דלא חמו), מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה לָא חָמוּ כְּלוּם.

קוֹל הִתְעוֹרְרוּ: לְכוּ הִתְכַּנְּסוּ, חֲרֵי אֲהֲלִיאָב עוֹמֵד עַל עָמְדוֹ, וְכָל אוֹתָן קְהָדְרָאוֹת עִמּוֹ. לְשָׁעָה פָּרְחוּ כֻּלָּם וְלֹא רָאוּ דָּבָר. נִשְׁאֲרוּ לְבַד תַּחַת אֵילָנוֹת הַגִּנָּה. רָאוּ פֶּתַח אַחֵר, נִכְנְסוּ לְשָׁם, רָאוּ הֵיכָל אֶחָד, נִכְנְסוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם. שְׁנֵי עֲלָמִים הָיוּ שָׁם. הֵרִימוּ עֵינַיִם, וְרָאוּ מִשְׁכָּן אֶחָד מְרֻקָּם בְּכָל מִינֵי צִיּוּרִים וּגְוָנִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְעָלָיו פְּרוּסָה פְּרִיסַת אוֹר נוֹצֶצֶת שֶׁלֹּא יְכוֹלוֹת הָעֵינַיִם לְהִסְתַּכֵּל. (וכפי שני מילין ראו תוך אותו המשכן עד מקום פריסת הפרכת שלא ראו) מִשָּׁם וְהָלְאָה לֹא רָאוּ כְּלוּם.

אַרְכִּינוּ אוּדְנַיִן, וּשְׁמָעוּ חַד קָלָא דְּהַוָה אָמַר, בְּצַלְאֵל רְבִיעָאָה אִיהוּ לְנָהוֹרִין עִלָּאִין. יוֹסֵף רְבִיעָאָה אִיהוּ גּוֹ נָהוֹרִין דְּאָדָם קַדְמָאָה. סְלִיקוּ דִּלְעֵילָּא, חֲבִיבָא דְּכֹלָּא. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר כח) וְנִסְכּוֹ רְבִיעִית הַהִין בַּקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. מַאן דְּיִסְתַּכַּל וְחָמֵי, יִסְמוֹן עֵינֵיהּ. מַאן דְּלָא יִסְתַּכַּל, חָמֵי וְאִתְפְּתַח. אִילָנָא דְּתַמְנֵי סְרֵי, כַּד כָּפִיף, יְזָקוֹף וְיִתְקַיֵּים. אִי לָא כָּפִיף, חַוְיָא בִּישָׁא אָכִיל לֵיהּ. מַאן דְּעָאל תְּרֵין כְּרוּבִין לְגוֹ, רְעוּתֵיהּ אִתְעֲבִיד. מַאן דִּמְעַיֵּין, רָחִיק מֵרְעוּתֵיהּ. קָרְבָּנָא דְּרַבָּיָא, שְׁלִים לְאִתְקַבְּלָא. פָּסַק הַהוּא קָלָא.

הַרְכִּינוּ אָזְנַיִם, וְשִׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: בְּצַלְאֵל רְבִיעִי הוּא לְאוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים. יוֹסֵף רְבִיעִי הוּא תּוֹךְ אוֹרוֹת אָדָם הָרִאשׁוֹן. עֲלֵיהֶם שֶׁל מַעְלָה חֲבִיבַת הַכֹּל, עָלָיו כָּתוּב (במדבר כח) וְנִסְכּוֹ רְבִיעִית הַהִין בַּקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. מִי שֶׁיִּסְתַּכֵּל וְיִרְאֶה, יִסָּמְאוּ עֵינָיו. מִי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל, יִרְאֶה וְיִפָּתְחוּ עֵינָיו. עֵץ שֶׁל שְׁמֹנָה עָשָׂרָה, כְּשֶׁמִּתְכּוֹפֵף, יִזְקֹף וְיַעֲמֹד. אִם לֹא מִתְכּוֹפֵף, נָחָשׁ רַע יֹאכַל אוֹתוֹ. מִי שֶׁמַּכְנִיס שְׁנֵי כְּרוּבִים לִפְנִים, רְצוֹנוֹ יֵעָשֶׂה. מִי שֶׁמְּעַיֵּן רָחוֹק מֵרְצוֹנוֹ, קָרְבַּן הַתִּינוֹק שָׁלֵם לְהִתְקַבֵּל. פָּסַק אוֹתוֹ הַקּוֹל.

אָמְרוּ אִינּוּן תְּרֵין עוּלֵימִין, סִימָנָא אִית בְּגַוָּייכוּ. אָמְרוּ הֵין. אַפִּיקוּ אִינּוּן תְּרֵין וְרָדִין, אַרְחוּ בְּהוּ, אָמְרוּ תִּיבוּ, עַד דְּתִשְׁתְּמְעוּן תְּרֵין מִלִּין, בְּרָזִין עַתִּיקִין, מַגּוֹ מָארֵי מְתִיבְתָּא, וִיהוֹן תָּדִיר בְּרָזָא בְּגַוָּייכוּ. אָמְרוּ הֵן.

אָמְרוּ אוֹתָם שְׁנֵי עֲלָמִים, סִימָן יֵשׁ בָּכֶם? אָמְרוּ, הֵן. הוֹצִיאוּ שְׁנֵי שׁוֹשַׁנִּים וְהֵרִיחוּ בָהֶם. אָמְרוּ, שְׁבוּ עַד שֶׁתִּשְׁתְּמְעוּ שְׁנֵי דְּבָרִים בְּסוֹדוֹת עַתִּיקִים מִתּוֹךְ רֹאשֵׁי הַיְשִׁיבָה, וְיִהְיוּ תָמִיד בְּסוֹד בְּתוֹכְכֶם. אָמְרוּ, הֵן.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל הָנֵי מִלִּין, וְכָל מַה דְּחָמוּ, כַּתְבוּ. וְכַד מָטוּ הָכָא, הֲוָה כְּתִיב (תהלים לט) אֶשְׁמְרָה דְּרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי. וַאֲנָא שְׁאֵילְנָא לַאֲבִי אַבָּא, כַּמָּה הֲווֹ אִינּוּן תְּרֵין מִלִּין, וְאָמַר לִי חַיֶּיךָ בְּרִי, אִינּוּן תְּרֵין מִלִּין, בְּאנוּ עָלְמִין, וְחָרִיבוּ עָלְמִין, מַאן דְּאִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ וְכָל מַה שֶּׁרָאוּ, כָּתְבוּ. וּכְשֶׁהִגִּיעוּ לְכָאן, הָיָה כָּתוּב (תהלים לט) אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי. וַאֲנִי שְׁאַלְתִּי לַאֲבִי אַבָּא, כַּמָּה הָיוּ אוֹתָם שְׁנֵי דְּבָרִים? וְאָמַר לִי, חַיֶּיךָ בְּנִי, אוֹתָם שְׁנֵי דְּבָרִים בָּנוּ עוֹלָמוֹת וְהֶחֱרִיבוּ עוֹלָמוֹת מִי שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.

כֵּיוָן דְּשַׁמְעוּ אִלֵּין תְּרִין מִילִּין, אָמְרוּ אִינּוּן יְנוּקֵי, פּוּקוּ פּוּקוּ, לֵית לְכוּ רְשׁוּתָא יַתִּיר לְמִשְׁמַע. אַפִּיק חַד מִנַּיְיהוּ, תַּפּוּחַ אֶחָד, וְיָהַב לוֹן. וְאָמַר, אַרְחוּ בְּדָא, אַרְחוּ בֵּיהּ, וְנַפְקוּ, וּמִכָּל דְּחָמוּ לָא אַנְשׁוּ כְּלוּם. נַפְקוּ.

כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעוּ שְׁנֵי דְבָרִים אֵלּוּ, אָמְרוּ אוֹתָם תִּינוֹקוֹת, צְאוּ צְאוּ! אֵין לָכֶם רְשׁוּת יוֹתֵר לִשְׁמֹעַ! הוֹצִיא אֶחָד מֵהֶם תַּפּוּחַ אֶחָד, וְנָתַן לָהֶם וְאָמַר, הֵרִיחוּ בָּזֶה, הֵרִיחוּ בו. וְיָצְאוּ, וּמִכָּל מַה שֶּׁרָאוּ לֹא שָׂכְחוּ כְּלוּם. יָצְאוּ.

דף קסג.

הָא מָמָנָא אַחֲרָא, אָתָא אָמַר לוֹן, חַבְרַיָּיא, רִבִּי אִילְאִי שָׁדַרְנִי לְכוּ, תּוֹרֵיכוּ לֵיהּ הָכָא אַפּוּם מְעַרְתָּא, וְהוּא יֵיתֵי וְיוֹדַע לְכוּ מִלִּין עִלָּאִין דְּלָא יְדַעְתּוּן. דְּאִיהוּ תָּבַע מִגּוֹ (דף קס"ג ע"א) מְתִיבְתָּא, דִּיהֵא לֵיהּ רְשׁוּ לְגַלָּאָה לְכוּ מִלִּין. נַפְקוּ בַּהֲדֵיהּ וְאוֹרִיכוּ אַפּוּם מְעַרְתָּא, וַהֲווּ מְהַדְּרִין מִלֵּי דָּא לְדָא, מִכָּל מַה דְּחָמוּ וְאוֹלִפוּ תַּמָּן.

הֲרֵי מְמֻנֶּה אַחֵר בָּא וְאָמַר לָהֶם, חֲבֵרִים, רַבִּי אִילְאִי שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם, חִכּוּ לִי כָּאן עַל פִּי הַמְּעָרָה, וְהוּא יָבֹא וְיוֹדִיעַ לָכֶם דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁלֹּא יְדַעְתֶּם. שֶׁהוּא תָּבַע מִתּוֹךְ הַיְשִׁיבָה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רְשׁוּת לְגַלּוֹת לָכֶם דְּבָרִים. יָצְאוּ אִתּוֹ וְחִכּוּ עַל פִּי הַמְּעָרָה, וְהָיוּ מַחֲזִירִים דְּבָרִים זֶה לָזֶה מִכָּל מַה שֶּׁרָאוּ וְלָמְדוּ שָׁם.

אַדְּהָכִי, הָא רִבִּי אִילְאִי אָתָא, נָהִיר כְּשִׁמְשָׁא. אָמַר לֵיהּ אוֹרַיְיתָא חַדְתָּא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לוֹן וַדַּאי, וּרְשׁוּ יָהֲבוּ לִי לְמֵימַר לְכוּ מִלֵּי. אִתְחַבְּרָא כַּחֲדָא אַפּוּם מְעַרְתָּא, וְיָתְבוּ. אָמַר לוֹן זַכָּאִין אַתּוּן, דְּאַחְמֵי לְכוֹן מָארֵיכוֹן כְּגַוְונָא דְּעִלְמָא דְּאָתֵי, וְהָא לֵית לְכוּ דְּחִילוּ וְאֶמְתְּנוּ, אָמְרוּ וַדַּאי הָא אִתְנְשֵׁי מִנָּן אַרְחָא דִּבְנֵי נָשָׁא, וּתְוֹוהָא אִיהוּ עַל כָּל מָה דַּחֲמֵינָן בְּהַאי טוּרָא.

בֵּין כָּךְ הֲרֵי רַבִּי אִילְאִי בָּא מֵאֵיר כַּשֶּׁמֶשׁ. אָמַר לוֹ, תּוֹרָה חֲדָשָׁה שָׁמַעְתָּ? אָמַר לָהֶם, בְּוַדַּאי! וְנָתְנוּ לִי רְשׁוּת לוֹמַר לָכֶם דְּבָרִים. הִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד עַל פִּי הַמְּעָרָה וְיָשְׁבוּ. אָמַר לָהֶם, צַדִּיקִים אַתֶּם, שֶׁרִבּוֹנְכֶם הֶרְאָה לָכֶם כְּמוֹ הָעוֹלָם הַבָּא, וַהֲרֵי אֵין לָכֶם פַּחַד וְאֵימָה. אָמְרוּ, וַדַּאי הֲרֵי נִשְׁכַּח מֵאִתָּנוּ דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם, וּתְמִיהָה הִיא עַל כָּל מַה שֶּׁרָאִינוּ בָּהָר הַזֶּה.

אָמַר לוֹן, חֲמִיתוּן אִלֵּין טוּרַיָּא, כֻּלְּהוּ רָאשֵׁי מְתִיבְתֵּי לְעֵמָּא דָּא דִּבְמַדְבְּרָא. וְזָכוּ הַשְׁתָּא, מַה דְּלָא זָכוּ כַּד הֲווֹ בַּחַיִּין. וְאִלֵּין רֵישֵׁי מְתִיבְתֵּי, כֻּלְּהוּ בְּרֵישׁ יַרְחֵי יַשְׁבַּתֵּי וּמוֹעֲדַיָּא, מִתְכַּנְּשֵׁי לְגַבֵּי טוּרָא דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא, וּמִתְעָרֵי לְגַבֵּיהּ, וְעָאלִין גּוֹ מְתִיבְתָּא דִּילֵיהּ, וּמִתְחַדְּשָׁן תַּמָּן, בְּדַכְיוּ דְּטַלָּא קַדִּישָׁא דְּנָחִית עַל רֵישֵׁיהּ, וּמְשַׁח רִבּוּ דְּנָגִיד עֲלֵיהּ, וְעִמֵּיהּ מִתְחַדְּשָׁן כֻּלְּהוּ בְּחִדּוּשִׁין דְּרָזִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, עַד דְּאִקְרֵי הָכָא מְתִיבְתָּא דְּרָזִימוּתָא.

אָמַר לָהֶם, רְאִיתֶם הָרִים אֵלֶּה? כֻּלָּם רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת לְעַם הַזֶּה שֶׁבַּמִּדְבָּר. וְזָכוּ כְּעֵת מַה שֶּׁלֹּא זָכוּ כְּשֶׁהָיוּ בַּחַיִּים. וְאֵלֶּה רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת, כֻּלָּם בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדִים מִתְכַּנְּסִים לְהַר אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּמִתְעוֹרְרִים אֵלָיו, וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ יְשִׁיבָתוֹ וּמִתְחַדְּשִׁים שָׁם בְּטַל הַטַּל הַקָּדוֹשׁ שֶׁיּוֹרֵד עַל רֹאשׁוֹ, וְשָׁמֶן מִשְׁחָה שֶׁשּׁוֹפֵעַ עָלָיו, וְעִמּוֹ מִתְחַדְּשִׁים כֻּלָּם בְּחִדּוּשִׁים אֲהוּבִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, עַד שֶׁנִּקְרָא כָּאן יְשִׁיבַת הָאַהֲבָה.

וְאִיהוּ נָטִיל בְּכָל מְתִיבְתָּא, בְּטָמִירוּ דָּקִיק מִתְעָפְפָן כְּנִשְׁרִין גּוֹ מְתִיבְתָּא דִּנְהוֹרָא, וְאִיהִי מְתִיבְתָּא דְּמשֶׁה, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי לְבַר, וְלָא עָאלִין לְגוֹ, בַּר אַהֲרֹן בִּלְחוֹדוֹי וּכְפוּם שַׁעֲתָא אִקְרוּן בִּשְׁמָא.

וְהוּא לוֹקֵחַ בְּכָל יְשִׁיבָה, בְּסֵתֶר דַּקִּיק מִתְעוֹפְפִים כִּנְשָׁרִים לְתוֹךְ יְשִׁיבַת הָאוֹר, וְהִיא יְשִׁיבַת מֹשֶׁה, וְכֻלָּם עוֹמְדִים בַּחוּץ וְלֹא נִכְנָסִים פְּנִימָה, פֵּרֵט לְאַהֲרֹן לְבַדּוֹ, וּלְפִי שְׁעָה נִקְרָאִים בְּשֵׁם.

וְלֵית מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ לְמשֶׁה, דְּהָא הַהוּא מַסְוָה דְּאַנְפּוֹי, פְּרִיס קְמֵיהּ. וּשְׁבַע עֲנָנֵי יְקָר סַחֲרָנֵיהּ. אַהֲרֹן קָאִים גּוֹ פַּרְגּוֹדָא דִּלְתַתָּא מִן משֶׁה. וּפַרְגּוֹדָא פָּסִיק, וְלָא פָּסִיק בְּגַוַּיְיהוּ. וְכָל רֵישֵׁי מְתִיבְתֵּי, לְבַר מִפָּרוֹכְתָּא דְּפַרְגּוֹדָא דָּא. וְכָל שְׁאָר, לְבַר מֵאִינּוּן עֲנָנִין. וּכְפוּם חִדּוּשֵׁי דְּנָהִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִתְנַהֲרָא, הָכִי מְנַהֲרָן אִינּוּן עֲנָנִין.

וְאֵין מִי שֶׁיִּרְאֶה אֶת משֶׁה, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ מַסְוֶה שֶׁעַל פָּנָיו פָּרוּשׂ לְפָנָיו, וְשִׁבְעָה עֲנָנֵי כָבוֹד סְבִיבוֹ. אַהֲרֹן עוֹמֵד תּוֹךְ הַפָּרְגּוֹד שֶׁלְּמַטָּה מִמשֶׁה. וּפָרְגּוֹד פּוֹסֵק, וְלֹא פּוֹסֵק בְּתוֹכָם. וְכָל רָאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת מִחוּץ לְפָרֹכֶת הַפָּרְגּוֹד הַזֶּה, וְכָל הַשְּׁאָר מִחוּץ לְאוֹתָם עֲנָנִים. וּכְפִי חִדּוּשֵׁי אוֹר הַתּוֹרָה שֶׁמְּאִירָה, כָּךְ מְאִירִים אוֹתָם עֲנָנִים.

וְאִתְקְלִישׁוּ בְּדָקִיקוּ דִּנְהוֹרָא, עַד דְּאִתְחֲזֵי הַהוּא מַסְוָה, וּמִגּוֹ הַהוּא מַסְוָה, חָמָאן נְהוֹרָא דְּנָהִיר יַתִּיר מִכָּל נְהִירִין דְּעָלְמָא. וְאִינּוּן אַנְפֵּי משֶׁה. אַנְפּוֹי לָא אִתְחָזוּן כְּלָל, וְלֵית מַאן דְּחָמֵי לוֹן, בַּר הַהוּא נְהִירוּ דְּנָפִיק מִגּוֹ הַהוּא מַסְוָה, בָּתַר כָּל אִינּוּן עֲנָנִין.

וְנִהְיִים קְלוּשִׁים בְּדַקִּיקוּת הָאוֹר, עַד שֶׁנִּרְאֶה אוֹתוֹ מַסְוֶה, וּמִתּוֹךְ אוֹתוֹ מַסְוֶה רוֹאִים אוֹר שֶׁמַּאִיר יוֹתֵר מִכָּל אוֹרוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם פְּנֵי משֶׁה. פָּנָיו לֹא נִרְאִים כְּלָל, וְאֵין מִי שֶׁיִּרְאֶה אוֹתָם, פֵּרֵט לְאוֹתוֹ אוֹר שֶׁיּוֹצֵא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ מַסְוֶה אַחַר כָּל אוֹתָם הָעֲנָנִים.

משֶׁה אָמַר מִלָּה סְתָם לְאַהֲרֹן, וְאַהֲרֹן פָּרִישׁ לְרַבְרְבֵי מְתִיבְתֵּי. בְּמַה פָּרִישׁ. בְּכָל אִינּוּן מַבּוּעִין דְּאַסְתִּימוּ מִנַּיְיהּ, כַּד מָטָא זִמְנַיְיהּ דִּיהוֹשֻׁעַ. וְהַשְׁתָּא אִיהוּ מְהַדַּר לוֹן. בְּכַמָּה פְּלִיאָן, וּמְקוֹרִין וּמַבּוּעִין וּנְחָלִין דְּנַבְעִין מִכָּל מִלָּה וּמִלָּה.

משֶׁה אָמַר דָּבָר סְתָם לְאַהֲרֹן, וְאַהֲרֹן מְפָרֵשׁ לִגְדוֹלֵי הַיְשִׁיבוֹת. בַּמֶּה מְפָרֵשׁ? בְּכָל אוֹתָם מַבּוּעִים שֶׁנִּסְתְּמוּ מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ. וְכֵעֵת הוּא מַחֲזִיר לָהֶם בְּכַמָּה פְּלָאוֹת, וּמְקוֹרוֹת וּמַבּוּעִים וּנְחָלִים שֶׁנּוֹבְעִים מִכָּל דָּבָר וְדָבָר.

כָּל נָשִׁין זַכְיָין דְּהַאי דָּרָא, אִתָּאן לְמֵרְים אוּף הָכָא בְּהָנֵי זִמְנִין. וּכְדֵין סַלְקִין כֻּלְּהוּ, כְּתִמָּרוֹת עָשָׁן גּוֹ מַדְבְּרָא דָּא. וְהַהוּא יוֹמָא, אִקְרֵי יוֹמָא דְּהִלּוּלָא. נָשִׁין בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת וּבְלֵילֵי יוֹמִין טָבִין, כֻּלְּהוּ אִתָּאן לְגַבֵּי מֵרְים, וְיַדְעִין אִשְׁתַּדְּלוּתָא בִּידִיעָה דְּמָארֵי עָלְמָא. זַכְאָה דָּרָא דָּא, מִכָּל דָּרִין דְּעָלְמָא. נַפְקֵי מִמְּתִיבְתָּא דְּמשֶׁה, וּפָרְחֵי לְגַבֵּי מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וְאִינּוּן דְּאִתְחָזוּן פָּרְחֵי לְגַבֵּי מְתִיבְתָּא עִלָּאָה. עַל הַהוּא דָּרָא כְּתִיב, (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו.

כָּל נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת שֶׁל הַדּוֹר הַזֶּה בָּאוֹת לְמֵרִים גַּם כָּאן בַּזְּמַנִּים הַלָּלוּ, וְאָז עוֹלוֹת כֻּלָּן כְּתִמְרוֹת עָשָׁן לְתוֹךְ הַמִּדְבָּר הַזֶּה, וְאוֹתוֹ יוֹם נִקְרָא יוֹם הַהִלּוּלָא. נָשִׁים בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת וּבְלֵילֵי יָמִים טוֹבִים, כֻּלָּן בָּאוֹת לְמֵרִים, וְיוֹדְעוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת בַּיְדִיעָה שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם. אַשְׁרֵי דּוֹר זֶה מִכָּל דּוֹרוֹת הָעוֹלָם. יוֹצְאִים מִישִׁיבַת מֹשֶׁה, וּפוֹרְחִים לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְאֵלֶּה שֶׁנִּרְאִים פּוֹרְחִים לַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה. עַל אוֹתוֹ דּוֹר כָּתוּב, (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו.

פְּתַח רַבִּי אִילְאִי וְאָמַר, (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. מַה בֵּין תָּם לְתָמִים. בְּאַבְרָהָם כְּתִיב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים. יַעֲקֹב דְּאִשְׁתְּלִים יַתִּיר, כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. אֲמַאי אִקְרֵי אִישׁ תָּם. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּאַר בֵּיהּ פְּסוֹלֶת כְּלַל, דְּהָא פְּרִיעָה הֲוָה בֵּיהּ.

פְּתַח רַבִּי אִילְאִי וְאָמַר, (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. מַה בֵּין תָּם לְתָמִים? בְּאַבְרָהָם כָּתוּב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. יַעֲקֹב שֶׁהִשְׁתַּלֵּם יוֹתֵר, כָּתוּב בּוֹ, (שם כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. לָמָּה נִקְרָא אִישׁ תָּם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִשְׁאַר בּוֹ פְּסֹלֶת כְּלָל, שֶׁהֲרֵי פְּרִיעָה הָיְתָה בּוֹ.

בְּמָה אִתְפְּרַע, (ס"א פריעה הוה ביה דאתפרע) וְאִתְדַּכֵּי מֵהַהוּא פְּסוֹלֶת בְּגִין דְּהַהוּא אֲתָר דְּאִתְקְרִיף לְפְסוֹלֶת, דְּלְגוֹ אֲתָר דִּפְרִיעָה שְׁאַרִי, אִיהוּ שׁוֹר, דְּיוּקְנָא דְּשׁוֹר דְּכַרְסַיָּא דִּילֵיהּ. וְהַהוּא שׁוֹר, אִקְרֵי שׁוֹר תָּם. דְּהָא רְתִיכָא דְּכַרְסַיָּא, רְשִׁימָא דְּבְרִית אִית בֵּיהּ. וְעַל דָּא, הַאי שׁוֹר אִקְרֵי תָּם. וְיַעֲקֹב אָחִיד בֵּיהּ בְּגַוְונֵיהּ, וּבְהַאי שׁוֹר עָבִיד פְּרִיעָה, וְאַעְבַּר זוּהֲמָא דְּפְסוֹלֶת כֻּלָּא.

בַּמָּה נִפְרַע (פריעה היתה בו שנפרע) וְנִטְהַר מֵאוֹתָהּ פְּסֹלֶת? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁמְּחַזֵּק פְּסֹלֶת, שֶׁלְּתוֹךְ מְקוֹם הַפְּרִיעָה שׁוֹרָה, הוּא שׁוֹר, דְּמוּת הַשְּׁמֹאל שֶׁל כִּסֵּא שֶׁלּוֹ. וְאוֹתוֹ שׁוֹר נִקְרָא שׁוֹר תָּם, שֶׁהֲרֵי מֻרְכָּבֶת הַכִּסֵּא, רֹשֶׁם שֶׁל בְּרִית יֵשׁ בּוֹ. וְעַל זֶה שׁוֹר זֶה נִקְרָא תָּם, וְיַעֲקֹב אָחוּז בּוֹ בְּתוֹכוֹ, וּבְשׁוֹר זֶה עוֹשִׂים פְּרִיעָה, וּמַעֲבִירִים זֻהֲמַת הַפְּסֹלֶת כֻּלָּהּ.

דף קסג:

בְּמַתְנִיתָא דִּבְצַלְאֵל כְּתִיב, (בראשית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל. בְּשָׂרָה כְּתִיב (בראשית כא) פָּקְיָדָה, וּבְרָחֵל כְּתִיב זְכִירָה, אֲמַאי. בְּגִין דְּזָכוֹר אִתְרְשִׁים בְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ בְּרִית שְׁלִים, כַּד (אתעביד) אִתְיְלִיד יוֹסֵף. וּבְמָה. כַּד נָטַל שׁוֹר בַּהֲדֵיהּ, דְּלָא יַתְקִיף לְסִטְרָא אַחֲרָא. וּבְגִין כָּךְ, אִתְקְרֵי יוֹסֵף (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹר, בְּכוֹר דְּהַהוּא שׁוֹר (דף קס"ג ע"ב) דְּנָטַל יַעֲקֹב בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, (ודחי להההוא שור).

בְּמִשְׁנַת בְּצַלְאֵל כָּתוּב, (שם ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל. בְּשָׂרָה כָּתוּב פְּקִידָה, וּבְרָחֵל כָּתוּב זְכִירָה. לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁזָּכוֹר נִרְשַׁם בְּיַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּרִית שָׁלֵם כְּשֶׁנַּעֲשָׂה (כשנולד) יוֹסֵף, וּבַמֶּה? כְּשֶׁנָּטַל שׁוֹר עִמּוֹ שֶׁלֹּא יִתְחַזֵּק לַצַּד הָאַחֵר, וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָא יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹר, בְּכוֹר שֶׁל אוֹתוֹ שׁוֹר שֶׁלָּקַח יַעֲקֹב (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ.

וּדְאי, וְהַהוּא שׁוֹר שׁוֹר תָּם, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. רִבּוֹן וְשַׁלִּיט, מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, דְּהַהוּא שׁוֹר תָּם שָׁארֵי בְּגַוּוּיהּ. בְּגִין דְּאִית שׁוֹר מוּעָד בִּסְטָר עָרְלָה פְּרִיעָה. וְכַמָּה גַּרְדִּינֵי נִימוֹסִין נַפְקִין מִנֵּיהּ, עַד דְּרָגָא בַּתְרַייְתָא דְּאִקְרֵי שְׁאִיָ"ה. הַהוּא דְּאָפִיל בֵּיתִין דְּעָלְמָא, דְּלָא דַיְירִין בֵּהּ בְּנֵי נָשָׁא. וְכֻלְּהוּ נַפְקָא מֵהַהוּא שׁוֹר מוּעָד. וְדָא בְּחִבּוּרָא דַּחֲמוֹר בִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ (דברים כב) לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּיו. בְּגִין דְּלָא לְאַתְעָרָא לְהוּ.

וַדַּאי, וְאוֹתוֹ שׁוֹר שׁוֹר תָּם, (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. רִבּוֹן וְשַׁלִּיט, בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁאוֹתוֹ שׁוֹר תָּם שְׁרוּי בְּתוֹכוֹ. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ שׁוֹר מוּעָד בְּצַד עָרְלָה פְּרִיעָה. וְכַמָּה מְמַנִּים עַל הַחֻקִּים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ עַד דַּרְגָּא אַחֲרוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת שְׁאִיָ"ה, אוֹתוֹ שֶׁמַּפִּיל בָּתֵּי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא דָרִים בָּהֶם אֲנָשִׁים. וְכֻלָּם יוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ שׁוֹר מוּעָד. וְזֶה בְּחִבּוּר עִם חֲמוֹר רַע. וּמִשּׁוּם זֶה (דברים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו, כְּדֵי לֹא לְעוֹרֵר אוֹתָם.

וּבְהַהוּא מְתִיבְתָּא דִּבְצַלְאֵל, וְכֵן בִּתְרֵין מְתִיבְתָּא, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, בַּעְלָהּ דְּהַהוּא תָּם. וּמַאן אִיהוּ א' רָזָא דְּוָ"ו. וְכַד הֲווֹ כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, כְּדֵין נָטִיל כָּל אַתְוָון אִלֵּין אֶת"ם, וְאִיהוּ אֵמ"ת. (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, שְׁלִימוּ דְּכוֹלָּא.

וּבְאוֹתָהּ יְשִׁיבַת בְּצַלְאֵל, וְכֵן בִּשְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, בַּעְלָהּ שֶׁל אוֹתוֹ תָּם. וּמִיהוּ א'? סוֹד וָ"ו. וּכְשֶׁהָיוּ כְּלַל זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד, אָז נוֹטֵל כָּל אוֹתִיּוֹת אֵלֶּה אֶת"ם, וְהוּא אֱמ"ת. (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. כְּלַל זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד, שְׁלֵמוּת הַכֹּל.

אַבְרָהָם לָא אִתְפְּקַד עַל פְּרִיעָה, וְכַד עָאל עָאל, עָאל לְהַאי תָּם, וּלְגוֹ דַּרְגִּין דִּילֵיהּ, דְּאִקְרוֹן כַּחֲדָא יָם. וְהַיְינוּ תְּמִים. לְבָתַר אִסְתַּלַּק אַבְרָהָם, וְעָאל לְגוֹ, וְאִתְקְשַׁר עִם יְמִינָא עִלָּאָה.

אַבְרָהָם לֹא הִצְטַוָּה עַל פְּרִיעָה, וּכְשֶׁנִּכְנַס, נִכְנַס לְתָם זֶה וּלְתוֹךְ דַּרְגּוֹתָיו, שֶׁנִּקְרְאוּ כְּאֶחָד יָם, וְהַיְינוּ תְּמִים. אַחַר כָּךְ הִתְעַלָּה אַבְרָהָם, וְנִכְנַס פְּנִימָה, וְנִקְשַׁר עִם יְמִין הָעֶלְיוֹן.

תְּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וַדַּאי, כְּמָה דְּאִיהוּ תְּמִים כְּלָלָא חֲדָא, אוּף אַנְתְּ תִּהֵא עִמֵּיהּ תְּמִים, עִמֵּיהּ וַדַּאי. בְּמָה אִתְעֲבִיד בַּר נָשׁ תְּמִים, דִּיהֵא תְּ"ם יָם. תֹּם כְּמָה דְּאִתְמַר. יְ"ם כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין קַדִּישִׁין דִּילֵיהּ אִקְרוּן יָ"ם, וְלָא אִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. (תרי נוסחי) אוּף אַנְתְּ כְּגַוְונָא דָּא, לְאִתְדַּבְּקָא מִנָּךְ דַּרְגִּין נוּכְרָאִין, וּלְאִתְקַשְּׁרָא בְּתָמִים, לְמֶיהֱוִי בָּךְ דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, רָזָא דְּיָם, וְדַרְגָּא קַדִּישָׁא, תְּ"ם. לְקַבְּלָא א' רָזָא דְּיַעֲקֹב. בַּר נָשׁ אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוִי בְּכָל יוֹמָא, תְּ"ם יָ"ם. כְּגַוְונָא דָּא מַמָּשׁ.

תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ וַדַּאי, כְּמוֹ שֶׁהוּא תְּמִים, כְּלָל אֶחָד, גַּם אַתָּה תִּהְיֶה עִמּוֹ תְּמִים, עִמּוֹ וַדַּאי. בַּמֶּה נַעֲשֶׂה בֶּן אָדָם תָּמִים, שֶׁיִּהְיֶה תְּ"ם יָ"ם? תְּ"ם - כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. יָ"ם - כָּל אוֹתָן דְּרָגוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁלּוֹ נִקְרָאִים יָ"ם, וְלֹא נִפְרָדִים מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. (שתי נסחאות) גַּם אַתָּה כְּמוֹ זֶה, לְהִתְעַבֵּר מִמְּךָ דְּרָגוֹת נָכְרִיּוֹת, וּלְהִתְקַשֵּׁר בְּתָמִים, לִהְיוֹת בְּךָ דְּרָגוֹת קְדוֹשׁוֹת, סוֹד שֶׁל הַיְ"ם, וְדַרְגָּה קְדוֹשָׁה תְּ"ם, כְּנֶגֶד א' סוֹד שֶׁל יַעֲקֹב. בֶּן אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּכָל יוֹם תְּ"ם יָ"ם כְּמוֹ זֶה מַמָּשׁ.

הַשְׁתָּא פָּרִישׁ מַאן דְּפָרִישׁ, בְּמָתִיבְתָּא, דְּסִיהֲרָא קַדִּישָׁא שַׁפִּירָא, אִיהוּ בְּחִוָּורוּ, וְכָל גַּוְונִין מְנַצְצָן בָּהּ וּמְרַקְמָן, וְאִיהוּ כְּהַהוּא שְׁפִירוּ וְחִוָּורוּ דְּשִׁמְשָׁא מַמָּשׁ. וּבְהַהוּא יַמָּא דִּילָהּ, גּוֹ שִׁבְעִין שְׁנִין, נָפְקָא נוּנָא חָדָא, וְאַפִּיק מִנַּיהּ גַּוְון תְּכֵלֶת, וְאִיהִי נַטְלָא גַּוְון דָּא, וְתַקִּינַת לֵיהּ, וְאִתְחַפְּיָיא לְבַר בְּהַאי גַּוְון.

כָּעֵת פֵּרֵשׁ מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ בַּיִּשִׁיבָה, שֶׁהַלְּבָנָה הַקְּדוֹשָׁה יָפָה הִיא בְּלִבָּן, וְכָל הַגְּוָונִים נוֹצְצִים בָּהּ וּמְרֻקָּמִים, וְהִיא כְּאוֹתוֹ יַפִּי וְלִבָּן הַשֶּׁמֶשׁ מַמָּשׁ. וּבְאוֹתוֹ הַיָּם שֶׁלָּהּ בְּתוֹךְ שִׁבְעִים שָׁנָה יוֹצֵא דָּג אֶחָד, וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ גֶּוֶן תְּכֵלֶת, וְהִיא לוֹקַחַת גֶּוֶן זֶה וּמַתְקִינָה אוֹתוֹ, וּמִתְחַפָּה בַּחוּץ בַּגֶּוֶן הַזֶּה.

לָאו דְּהַאי גַּוְון לְבוּשָׁא דִּילָהּ, דְּהָא (משלי לא) שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ. אֲבָל חוּפְאָה דִּלְבַר הַאי גַּוְון הוּא. כְּגַוְונָא דָּא הֲוָה מַשְׁכְּנָא, דְּכוּלֵּיהּ בְּשִׁפְירוּ מְרֻקָּמָא לְגוֹ, וּלְבָתַר (במדבר ד) וּפָרְשׂוּ בֶּגֶד כְּלִיל תְּכֵלֶת. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּתְחוֹת יָם דָּא, אִית מְצוּלוֹת יָ"ם, כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא, וְאִית לוֹן עֵינָא בִּישָׁא לְאִסְתַּכְּלָא, וְכַד מִסְתַּכְּלִין, זַמִּין לְעֵינַיְיהוּ גַּוְון תְּכֵלָא, וְלָא יַכְלָא עֵינַיְיהוּ לְשַׁלְטָאָה, וְאִיהִי אִתְתְּקַנַת לְגוֹ, בְּכָל גְּוונִין מְרֻקָּמָן כַּדְקָא יָאוּת, מִתְתַּחְמָן לְד' סִטְרִין דְּעָלְמָא.

לֹא שֶׁגֶּוֶן זֶה הוּא לְבוּשָׁהּ, שֶׁהֲרֵי (משלי לא) שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ. אֲבָל צִפּוּי חִיצוֹנִי הוּא הַגֶּוֶן הַזֶּה. כְּמוֹ זֶה הָיָה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁכֻּלּוֹ בִּיפִי מְרֻקָּם לִפְנִים, וְאַחַר כָּךְ - (במדבר ד) וּפָרְשׂוּ בֶּגֶד כְּלִיל תְּכֵלֶת. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁתַּחַת יָם זֶה יֵשׁ מְצוּלוֹת יָ"ם, כְּלָל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה, וְיֵשׁ לָהֶם עַיִן הָרָע לְהִסְתַּכֵּל. וּכְשֶׁמִּסְתַּכְּלִים, מִזְדַּמֵּן לְעֵינֵיהֶם צֶבַע תְּכֵלֶת, וְלֹא יְכוֹלָה עֵינָם לִשְׁלֹט, וְהִיא מִתְתַּקֶּנֶת לִפְנִים בְּכָל גְּוָונִין מְרֻקָּמִים כָּרָאוּי, מִתְתַּחֶמִים לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם.

כְּגַוְונָא דָּא בַּר נָשׁ דְּלָבִישׁ צִיצִית, אִתְעֲבִיד בְּכָל יוֹמָא תָּמִים. תַּ"ם, בְּד' כְּנָפַיִם מְתֻקָּנָן כַּדְקָא יָאוּת. יָ"ם, בְּהַהוּא תְּכֵלֶת דְּנוּנָא, דְּשַׁבְעִין דַּרְגִּין דְּיַמָּא, סִטְרָא בִּישָׁא כַּד אִסְתַּכַּל בְּהַאי בַּר נָשׁ לָא יָכִיל לְאַבָּאשָׁא לֵיהּ בְּעֵינָא בִּישָׁא. וּכְדֵין אִיהוּ תָּם יָ"ם, עִם יְיָ אֱלֹהָיו מַמָּשׁ, בְּתִקּוּנָא חָדָא, אִיהִי לְעֵילָא, וְאִיהוּ לְתַתָּא.

כְּמוֹ זֶה בֶּן אָדָם שֶׁלּוֹבֵשׁ צִיצִית, נַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם תָּמִים. תַּ"ם, בְּאַרְבַּע כְּנָפַיִם מְתֻקָּנוֹת כָּרָאוּי. יָ"ם, בְּאוֹתוֹ תְּכֵלֶת שֶׁל הַדָּג שֶׁל שִׁבְעִים דַּרְגּוֹת הַיָּם, צַד הָרָע כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל בָּאָדָם זֶה לֹא יָכוֹל לְהַזִּיקוֹ בְּעֵין הָרָע, וְאָז הוּא תָּם יָ"ם עִם ה' אֱלֹהָיו מַמָּשׁ בְּתִקּוּן אֶחָד, הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא לְמַטָּה.

לְבָתַר אִסְתָּלָקַת אִיהִי גּוֹ דַּרְגִּין עִלָּאִין. אוּף הָכִי בַּר נָשׁ, אִסְתַּלָּק אִיהוּ לְבָתַר בִּתְפִלִּין, גּוֹ דַּרְגִּין עִלָּאִין. וְעַל דָּא תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ, עִמֵּיהּ וּדְאי. וַדַּאי בְּשַׁעֲתָא חָדָא, בְּרִגְעָא חָדָא, אִיהִי אִתְקְנַת לְעֵילָא, וּבַר נָשׁ אִתְקַן לְתַתָּא.

אַחַר כָּךְ מִסְתַּלֶּקֶת הִיא לְתוֹךְ דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת. גַּם כָּךְ הַבֶּן אָדָם עוֹלֶה הוּא אַחַר כָּךְ בִּתְפִלִּין לְתוֹךְ דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת. וְעַל זֶה תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ, עִמּוֹ וַדַּאי. וַדַּאי בְּשָׁעָה אַחַת, בְּרֶגַע אֶחָד, הִיא מְתֻקֶּנֶת לְמַעְלָה, וּבֶן אָדָם מְתֻקָּן לְמַטָּה.

אָמַר רִבִּי אִילָאִי, כָּל אִלֵּין דְּהָכָא, כְּגַוְונָא דְּא מְתַקְּנָן, לְמֶהֱוֵי כָּל חַד תָּמִים עִם יְיָ. וְעַל רָזָא דָּא, בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ. אִי תֵּימְרוּן דְּכַד אִתְּמַר לְבִישׁ אִתְּמַר, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהַוָה לוֹן לְמֶהֱוֵי כָּל חַד תָּמִים עִם יְיָ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אֲתָר דַּיְיָ שָׁארֵי תַּמָן, לְמֶהֱוֵי אַפֵּין בְּאַפֵּין כַּחֲדָא עִמֵּיהּ, וְהַשְׁתָּא כָּל חַד הֲוֵי תָּמִים בְּמַדְבְּרָא דָּא לְבַר, אֲתָר רָחִיק מִתַּמָּן, דְּלָא יִסְתַּכַּל אַנְפִּין בְּאַנְפִּין בַּהֲדֵיהּ לְמֶהֱוֵי עִם יְיָ כַּדְקָא יָאוּת. וְשָׁם יָמוּתוּ, כְּמָה דַּחֲמִית דְּעַבְדִין בְּכָל יוֹמָא.

אָמַר רַבִּי אִילָאִי, כָּל אֵלּוּ שֶׁל כָּאן, כְּמוֹ זֶה מְתֻקָּנִים לִהְיוֹת כָּל אֶחָד תָּמִים עִם ה'. וְעַל סוֹד זֶה, בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ. אִם תֹּאמְרוּ שֶׁכְּשֶׁנֶּאֱמַר, לְרַע נֶאֱמַר - כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי, שֶׁהָיָה לָהֶם לִהְיוֹת כָּל אֶחָד תָּמִים עִם ה' בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, מָקוֹם שֶׁה' שָׁרוּי שָׁם, לִהְיוֹת פָּנִים בְּפָנִים כְּאֶחָד עִמּוֹ, וְכֵעֵת כָּל אֶחָד הָיָה תָּמִים בְּמִדְבָּר זֶה לַחוּץ, מָקוֹם רָחוֹק מִשָּׁם, שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל פָּנִים בְּפָנִים אִתּוֹ לִהְיוֹת עִם ה' כָּרָאוּי. וְשָׁם יָמוּתוּ, כְּמוֹ שֶׁרָאִיתֶם שֶׁעוֹשִׂים בְּכָל יוֹם.

דף קסד.

זַכָּאָה חוּלָקְכוֹן חַבְרַיָּיא קַדִּישִׁין, דְּזַכִּיתוּן לְכָל הַאי. הָנֵי תְּרֵי מְעַרְתֵי אַחֲרָנִין דִּילְכוּ, דְּלָא תִּשְׁכְּחוּ כָּל דָּא תַּמָן, דְּאִינּוּן גּוֹ מְתִיבְתָּא דְּמִשָּׁה, יַתְבֵי מַרְחִיק. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמִשָּׁה, (במדבר יב) עָנָו מְאֹד מִכֹּל (דף קס"ד ע"א) הָאָדָם. וּנְבִיאָה עִלָּאָה, קַבִּיל לוֹן לְמִתְיבְתָּא דִּילֵיהּ, מִיּוֹמָא דְּשָׁארֵי לְמֶחֱמֵי כָּל דָּא, עַד הַהִיא שַׁעֲתָא שִׁבְעָה יוֹמִין. וְהָא לָא הֲווֹ מִסְתַּכְּלִין בְּהַאי עָלְמָא כְּלוּם.

אַשְׁרֵי חֶלְקָכֶם, חֲבֵרִים קְדוֹשִׁים, שֶׁזְּכִיתֶם לְכָל זֶה. שְׁתֵּי מְעָרוֹת אֵלֶּה אֲחֵרוֹת שֶׁלָּכֶם, שֶׁלֹּא תִמְצְאוּ כֹּל זֶה שָׁם, שֶׁהֵם תּוֹךְ יְשִׁיבַת מֹשֶׁה יוֹשְׁבִים מֵרָחוֹק. וְעַל זֶה כָּתוּב בְּמֹשֶׁה, (במדבר יב) עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם. וְנְבִיא עֶלְיוֹן קִבֵּלָם לִישִׁיבָתוֹ מִיּוֹם שֶׁהֵחֵל לִרְאוֹת כָּל זֶה עַד אוֹתָהּ שָׁעָה שִׁבְעָה יָמִים. וַהֲרֵי לֹא הָיוּ מִסְתַּכְּלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּם.

אָמַר לוֹן רִבִּי אִילָאִי, זַכָּאִין קַדִּישִׁין, אִימָא לְכוּ מִלִּין דִּשְׁמַעְתּוּן. וּמִלָּה קַדְמָאָה כַּד תִּנְדְּעוּן מְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא, בְּשִׁמְא גְּלִיפָא מְפָרַשׁ, תִּנְדְּעוּן (ואף על גב) דְּבְצַלְאֵל רְבִיעָאָה אִיהוּ, דְּנָהוֹרִין עִלָּאִין. דִּכְתִיב, (שמות לא) וָאֲמַלֵּא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. מַאן דְּלָא אִסְתַּכַּל חָמֵי וְאִתְפְּתַח.

אָמַר לוֹ רַבִּי אִילָאִי, צַדִּיקִים קְדוֹשִׁים, אֹמַר לָכֶם דְּבָרִים שֶׁשְּׁמַעְתֶּם. וְדָבָר רִאשׁוֹן כְּשֶׁתֵּדְעוּ מְדִידַת הַמִּשְׁחָה בְּשֵׁם חָקוּק מְפֹרָשׁ, תֵּדְעוּ (שאף על גב) שֶׁבְּצַלְאֵל הוּא רְבִיעִי שֶׁל אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, שֶׁכָּתוּב (שמות לא) וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. מִי שֶׁלֹּא הִסְתַּכֵּל, רוֹאֶה וְנִפְקָח.

מַאן דְּלָא אִסְתַּכַּל, בְּאִינּוּן תְּלַת מִלִּין טְמִירִין, מַה לְעֵילָּא, מַה לְתַתָּא וְכוּ'. זַמִּין אִיהוּ לְאִתְפַּתְּחָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְפַקְחָא עַיְינִין בָּהּ. אִילָנָא דְּתַמְנֵי סְרֵי, שְׁדָרְתוֹ דְּבַר נָשׁ, כַּד כָּפִיף קַמֵּי מָארֵיהּ, יְזַקּוֹף וְיִתְקְיֵים לִתְחַיֵּית מֵתַיָּיא. אִי לָא כָּפִיף בְּמוֹדִים, אִתְעֲבִיד חִוְיָא, וְלֵית לֵיהּ תְּקוּמָה לְהַהוּא זִמְנָא. מַאן דְּעָאל בֵּין תְּרִין כְּרוּבִים לְגוֹ.

מִי שֶׁלֹּא הִסְתַּכֵּל בְּאוֹתָם שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים טְמִירִים, מַה לְּמַעְלָה מַה לְּמַטָּה וְכוּ', עַתִּיד הוּא לְהִפָּקֵחַ בַּתּוֹרָה וְלִפְקֹחַ בָּהּ עֵינָיו. עֵץ שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר, שִׁדְרַת הַבֶּן אָדָם, כְּשֶׁמִּתְכּוֹפֵף לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, יִזְקֹף וְיַעֲמֹד לִתְחִיַּת הַמֵּתִים. אִם לֹא כּוֹפֵף בְּמוֹדִים, נַעֲשֶׂה נָחָשׁ, וְאֵין לוֹ תְּקוּמָה לְאוֹתוֹ הַזְּמַן.

מַאן דְּעָאל שִׁיעוּר תְּרֵין פִּתְחִין, לְגוֹ בֵּי כְּנִשְׁתָּא, אִתְדַּבַּק בְּמָארֵיהּ, וּרְעוּתֵיהּ אִתְעֲבִיד. מַאן דְּמְעַיֵּין בְּצְלוֹתֵיהּ, וְאִסְתַּכַּל בָּהּ, רָחִיק מֵרְעוּתֵיהּ דְּשָׁאֵיל. קָרְבָּנָא דְּרַבְיָא, כַּד קָרֵב בַּר נָשׁ בָּרֵיהּ לְבֵי סַפְרָא, אוֹ לְמֵילָה, דָּא קָרְבָּנָא שְׁלִים לְאִתְקַבָּלָא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה רְחִימִין, זִילוּ.

(חסר)

מִי שֶׁנִּכְנַס לְבֵין שְׁנֵי כְרוּבִים פְּנִימָה, מִי שֶׁנִּכְנַס שִׁעוּר שְׁנֵי פְּתָחִים לְתוֹךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת, נִדְבַּק בְּרִבּוֹנוֹ, וּרְצוֹנוֹ נַעֲשֶׂה. מִי שֶׁמְּעַיֵּן בִּתְפִלָּתוֹ וּמִסְתַּכֵּל בָּהּ, רָחוֹק מֵרְצוֹנוֹ שֶׁשּׁוֹאֵל. קָרְבַּן הַתִּינוֹק כְּשֶׁמַּקְרִיב אָדָם בְּנוֹ לְבֵית סֵפֶר אוֹ לְמִילָה, זֶה קָרְבָּן שָׁלֵם לְהִתְקַבֵּל. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אֲהוּבִים, לְכוּ.

אֶלְעָזָר בְּרִי, שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ, כְּפוּם מָה דְּאוֹלִיפַת. אֲבָל חַס וְשָׁלוֹם, דְּאַף עַל גַּב דְּרָחֵל הֲוָת עָקְרָא בְּהַהוּא זִמְנָא, יַעֲקֹב חַכִּים הֲוָה. וְאִלְמָלֵא לָא יָדַע יַעֲקֹב, דְּלָאָה אִנְתְּתֵיהּ, לָא קָבִיר לָהּ בְּמְעָרְתָּא, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, בְּחִבּוּרָא חָדָא, וִיהֵא קָבִיר לָהּ לְבַר מֵאַרְעָא. אֲבָל לְלֵאָה אִעִיל לָהּ גּוֹ אַרְעָא, וּלְרָחֵל שַׁוּוֹ לְבַר. מִית יַעֲקֹב, אִתְקְבַר בְּגַוָּוה, בְּחִבּוּרָא חָדָא.

אֶלְעָזָר בְּנִי, יָפָה אָמַרְתָּ כְּפִי מַה שֶׁלָּמַדְתָּ. אֲבָל חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁרָחֵל הָיְתָה עֲקָרָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, יַעֲקֹב חָכָם הָיָה. וְאִלְמָלֵא לֹא יָדַע יַעֲקֹב שֶׁלֵּאָה אִשְׁתּוֹ, לֹא קְבָרוֹ אוֹתָהּ בַּמְּעָרָה לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ בְּחִבּוּר אֶחָד, וְיִקְבְּרוֹ אוֹתָהּ מִחוּץ לָאָרֶץ. אֲבָל אֶת לֵאָה הִכְנִיס לְתוֹךְ הָאָרֶץ, וְרָחֵל שָׁם בַּחוּץ. מֵת יַעֲקֹב, נִקְבַּר בְּתוֹכָהּ בְּחִבּוּר אֶחָד.

כְּמָה דְּעָבְדוּ כָּל שְׁאַר אֲבָהָן, אוּף הָכִי אָדָם. מֵתָה חַוָּה בְּקַדְמִיתָא, אִתְקַבְּרַת תַּמָּן. וְתַמָּן יָדַע אָדָם, דְּהַאי דּוּכְתָּא אִתְחֲזֵי לֵיהּ. מִית אָדָם, אִתְקְבַר בְּגַוָּוה בְּחִבּוּרָא חָדָא. מֵתָה שָׂרָה אִתְקַבְּרַת תַּמָּן, וְחַוָּה חָמָאת, וְחַדְּאת לְקָבְלָהּ, וְקָמַת וְקַבְּלָה לָהּ. שִׁיעוּרָא דְּחַוָּה לְגַבֵּי שָׂרָה, שִׁיעוּרָא דְּתְרֵין אַמִּין, וְלָא יַתִּיר. מֵת אַבְרָהָם, אִתְקְבַר לְגַבֵּי שָׂרָה, בְּחִבּוּרָא חָדָא. מֵתָה רִבְקָה, אִתְקַבְּרַת תַּמָּן, וְשָׂרָה חָמָאת, וְקָמַת וְקַבְּלַת לָהּ. מֵת יִצְחָק, אִתְקְבַר בַּהֲדָהּ בְּחִבּוּרָא חָדָא. מֵתָה לֵאָה, אִתְקַבְּרַת תַּמָּן, וְרִבְקָה חָמָאת, וְקָמַת, וְקַבְּלָה לָהּ. מֵת יַעֲקֹב, אִתְחָבָּר בַּהֲדָהּ בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְכֻלְּהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא, בְּחִבּוּרָא חָדָא.

כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ כָּל שְׁאָר הָאָבוֹת, גַּם כֵּן אָדָם. מֵתָה חַוָּה בַּתְּחִלָּה, וּקְבָרוּהָ שָׁם, וְשָׁם יָדַע אָדָם שֶׁזֶּה מָקוֹם רָאוּי לוֹ. מֵת אָדָם, נִקְבַּר בְּתוֹכָהּ בְּחִבּוּר אֶחָד. מֵתָה שָׂרָה, נִקְבְּרָה שָׁם, וְחַוָּה רָאֲתָה וְשָׂמְחָה לִקְרָאתָהּ וְקָמָה וְקִבְּלָתְהּ. שִׁעוּר חַוָּה לְגַבֵּי שָׂרָה, שִׁעוּר שֶׁל שְׁתֵּי אַמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר. מֵת אַבְרָהָם, נִקְבַּר לְיַד שָׂרָה בְּחִבּוּר אֶחָד. מֵתָה רִבְקָה, נִקְבְּרָה שָׁם, וְשָׂרָה רָאֲתָה וְקָמָה וְקִבְּלָתְהּ. מֵת יִצְחָק, נִקְבַּר אִתָּהּ בְּחִבּוּר אֶחָד. מֵתָה לֵאָה, נִקְבְּרָה שָׁם, וְרִבְקָה רָאֲתָה וְקָמָה וְקִבְּלָתְהּ. מֵת יַעֲקֹב, הִתְחַבֵּר אִתָּהּ בְּחִבּוּר אֶחָד. וְכֻלָּם זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד בְּחִבּוּר אֶחָד.

סִדּוּרָא דִּלְהוֹן הֵיךְ שָׁכְנֵי. נָשִׁין לְגַבֵּי נָשִׁין, וּדְכוּרִין לְגַבֵּי דְּכוּרִין. אָדָם בְּרֵישָׁא, חַוָּה סָמִיךְ לֵיהּ. שָׂרָה לְגַבֵּי חַוָּה. אַבְרָהָם סָמִיךְ לְשָׂרָה. יִצְחָק סָמִיךְ לְאַבְרָהָם. רִבְקָה סָמִיךְ לְיִצְחָק. לֵאָה סָמִיךְ לְרִבְקָה. יַעֲקֹב סָמִיךְ לְלֵאָה. אִשְׁתְּכַח אָדָם בְּסִטְרָא דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא דָּא, דָּא רֵישָׁא, וְדָא סִיפָּא.

סִדּוּרָם אֵיךְ שׁוֹכְנִים? נָשִׁים לְיַד נָשִׁים, וּזְכָרִים לְיַד זְכָרִים. אָדָם בָּרֹאשׁ, חַוָּה סְמוּכָה לוֹ. שָׂרָה לְיַד חַוָּה. אַבְרָהָם סָמוּךְ לְשָׂרָה. יִצְחָק סָמוּךְ לְאַבְרָהָם. רִבְקָה סְמוּכָה לְיִצְחָק. לֵאָה סְמוּכָה לְרִבְקָה. יַעֲקֹב סָמוּךְ לְלֵאָה. נִמְצָא אָדָם בְּצַד זֶה וְיַעֲקֹב בְּצַד זֶה, זֶה רֹאשׁ וְזֶה סוֹף.

בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא אִיהוּ כַּדְקָא יָאוּת וְהָכִי הוּא, אָדָם וְחַוָּה בְּקַדְמִיתָא. וְשָׂרָה וְאַבְרָהָם סָמִיךְ לוֹן. יִצְחָק וְרִבְקָה לְזִוְיָא אַחֲרָא, בְּאַרַח מֵישָׁר בְּשׁוּרָה חֲדָא. יַעֲקֹב וְלֵאָה בְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִינּוּן נָשִׁין לְגַבֵּי נָשִׁין. וּדְכוּרִין לְגַבֵּי דְּכוּרִין. וְאָדָם וְחַוָּה, שָׂרָה וְאַבְרָהָם, יַעֲקֹב וְלֵאָה, רִבְקָה וְיִצְחָק. אָדָם בְּסִטְרָא דָּא, וְיִצְחָק בְּסִטְרָא דָּא, וְיַעֲקֹב בְּאֶמְצָעִיתָא. יִצְחָק לְגַבֵּי אֲבוּהָ לָאו אַרַח עָלְמָא. וְעִם כָּל דָּא יַעֲקֹב אִצְטְרִיךְ בְּאֶמְצָעִיתָא.

בְּסֵפֶר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הוּא כָּרָאוּי, וְכָךְ זֶה: אָדָם וְחַוָּה בַּתְּחִלָּה, וְשָׂרָה וְאַבְרָהָם סְמוּכִים לָהֶם. יִצְחָק וְרִבְקָה לְזָוִית אַחֶרֶת, בְּדֶרֶךְ יָשָׁר בְּשׁוּרָה אַחַת. יַעֲקֹב וְלֵאָה בָּאֶמְצַע. וְאוֹתָם נָשִׁים לְיַד נָשִׁים, וּזְכָרִם לְיַד זְכָרִים. וְאָדָם וְחַוָּה, שָׂרָה וְאַבְרָהָם, יַעֲקֹב וְלֵאָה, רִבְקָה וְיִצְחָק. אָדָם בְּצַד זֶה, וְיִצְחָק בְּצַד זֶה, וְיַעֲקֹב בָּאֶמְצַע. יִצְחָק לְיַד אָבִיו לֹא דֶּרֶךְ הָעוֹלָם. וְעִם כָּל זֶה יַעֲקֹב צָרִיךְ בָּאֶמְצַע.

וּבְכָל אִינּוּן זוּגִין, כְּמָה דְּאִתְקָבְרוּ, הָכִי יְקוּמוּן, וְהָכִי יִשְׁתַּכְּחוּן. לֵאָה תֶּחֱדֵי בַּהֲדֵי מָשִׁיחַ, בְּרֵיהּ דְּדָוִד, דְּנָפִיק מִנָּהּ לְגוֹ. רָחֵל תֶּחֱדֵי בַּהֲדֵי מָשִׁיחַ, בְּרֵיהּ דְּיוֹסֵף, דְּנָפִיק מִנָּהּ לְבַר מִירוּשָׁלַם. וְכֹלָּא לְדוּכְתַּיְיהוּ.

וּבְכָל הַזּוּגוֹת הַלָּלוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּקְבְּרוּ - כָּךְ יָקוּמוּ וְכָךְ יִמָּצְאוּ. לֵאָה תִּשְׁמַח עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנָּה לְפָנִים. רָחֵל תִּשְׁמַח בְּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנָּה מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְהַכֹּל לִמְקוֹמוֹתֵיהֶם.

דף קסד:

אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא. דְּאִינּוּן (ס"א מגדלין) מַרְגָּלָאן דְּאֶבֶן טָבָא כֻּלְּהוּ. בֵּין כֻּלְּהוּ מִגְדָּלִין אִית חַד מִגְדָּל דְּאֶבֶן טָבָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וְדָא סָלִיק לְרוּם רְקִיעָא, וְלָא אִתְחֲזֵי הַשְׁתָּא, עַד הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְגַּלֵּי. רַב מְתִיבְתָּא חָמָא לֵיהּ, וַהֲוָה רָשִׁים בֵּיהּ לְעֵילָּא הַאי קְרָא, (משלי יח) מִגְדַּל עֹז שֵׁם יְיָ בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב. וּפָרִישׁ רַב מְתִיבְתָּא קְרָא דָּא, מִגְדַּל עֹז: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. (דף קס"ד ע"ב) בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק: בֵּיהּ רָעוּתֵיהּ דְּצַדִּיק תָּדִיר. וְעַל דָּא, וְנִשְׂגָּב הַהוּא מִגְדָּל, דְּלָא יִנְפּוֹל לְעָלְמִין, כְּמָה דְּהֲוָה.

אֵלֶּה כָּאן וְאֵלֶּה כָּאן. שֶׁהֵם (מגדלים) מַרְגָּלִיּוֹת שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה כֻּלָּם. בֵּין כָּל הַמִּגְדָּלִים יֵשׁ מִגְדָּל אֶחָד שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה בָּאֶמְצַע, וְזֶה עוֹלֶה לְרוּם הָרָקִיעַ, וְלֹא נִרְאֶה כָּעֵת, עַד אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּתְגַּלֶּה. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה רָאָה אוֹתוֹ, וְהָיָה רָשׁוּם שָׁם פָּסוּק זֶה לְמַעְלָה, (משלי יח) מִגְדַּל עֹז שֵׁם ה' בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב. וּפֵרַשׁ רֹאשׁ

הַיְשִׁיבָה פְּסוּק וָה, מִגְדַּל עֹז - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק - בּוֹ רָצוֹן הַצַּדִּיק תָּמִיד. וְעַל וָה, וְנִשְׂגָּב אוֹתוֹ מִגְדַּל שֶׁלֹּא יִפֹּל לְעוֹלָמִים כְּמוֹ שֶׁהָיָה.

וְרִבְּי כְּרוּסְפְּדַאי חָמִיד לְבָא, פְּרִישׁ הַאי קְרָא עַד לָא אִסְתַּלָּק, וּפְרִישׁ שַׁפִּיר. מִגְדַּל עֹז: דָּא תֵּיבָה, וְסֵפֶר תּוֹרָה דְּאִיהוּ עֹז, לְשַׁוָּאָה בֵּיהּ, וּלְאַפָּקָא לֵיהּ מִגּוֹ הֵיכָל, דִּיּוּקְנָא דְּהֵיכָל פְּנִימָאָה, דְּמַנֵּיהּ נָפְקָא תּוֹרָה, וְהַהוּא מִגְדַּל שֵׁם יְיָ אִיהוּ, וּדְיּוּקְנָא דִּילֵיהּ וְאִצְטְרִיךְ בְּשִׁית דַּרְגִּין.

וְרַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי חָמוּד הַלֵּב פֵּרַשׁ פָּסוּק זֶה עַד שֶׁלֹּא הִסְתַּלֵּק, וּפֵרַשׁ יָפֶה. מִגְדַּל עֹז - זוֹ תֵּבָה. וְסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁהוּא עֹז, לְשַׁיֵּם בּוֹ, וּלְהוֹצִיאוֹ מִתּוֹךְ הַהֵיכָל, דְּמוּת הֵיכָל הַפְּנִימִי, שֶׁמִּמֶּנּוּ יָצְאָה תּוֹרָה, וְאוֹתוֹ מִגְדַּל שֵׁם ה' הוּא וּדְמוּתוֹ, וְצָרִיךְ בְּשֵׁשׁ דְּרָגוֹת.

בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק, בְּמַאן. בְּמִגְדַּל, אוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה. אֶלָּא קְרָא דְּרִישׁ בְּהַאי וּבְהַאי. כַּד דָּרַשׁ בְּמִגְדַּל, אִצְטְרִיךְ צַדִּיק דָּא דְּלֵיוֵי חֲזַן הַכְּנֶסֶת, זַכָּאָה דְּקִשׁוֹט, וּדְיּוּקְנָא דְּצַדִּיק עִלָּאָה. כַּד דָּרִישׁ לְסֵפֶר תּוֹרָה, מַאן דְּסָלִיק לְסֵפֶר תּוֹרָה לְמִקְרֵי אוֹרַיְיתָא, אִצְטְרִיךְ צַדִּיק. וְצַדִּיק אִקְרֵי. מַאן אִקְרֵי צַדִּיק מְכֻלְּהוּ. שְׁתֵּיתָאָה, דְּסָלִיק מַאינּוּן שִׁבְעָה. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי, דְּאִיהוּ לָא סָלִיק כָּל יוֹמוֹי, אֶלָּא שְׁתֵּיתָאָה לְאִינּוּן דְּסַלְקִין. בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק, בְּסֵפֶר תּוֹרָה יָרוּץ דִּבְרֵי צַדִּיק דָּא. וְנִשְׂגָּב מִמַּאן. מִדְּחִילוּ דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּהָא אוֹרִיךְ יוֹמִין. וְנִשְׂגָּב דְּלָא יִתְנְזַק לְעָלְמִין.

בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק, בַּמֶּה? בְּמִגְדַּל אוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה? אֶלָּא הַפָּסוּק נִדְרָשׁ בָּזֶה וּבָזֶה. כְּשֶׁדּוֹרְשִׁים בְּמִגְדַּל, צָרִיךְ צַדִּיק זֶה שֶׁיִּהְיֶה חַזַּן הַכְּנֶסֶת צַדִּיק אֱמֶת, וּדְמוּת שֶׁל צַדִּיק עֶלְיוֹן. כְּשֶׁדּוֹרְשִׁים בְּסֵפֶר תּוֹרָה, מִי שֶׁעוֹלֶה לַסֵּפֶר תּוֹרָה לִקְרֹא בַּתּוֹרָה, צָרִיךְ צַדִּיק, וְצַדִּיק נִקְרָא. מִי נִקְרָא צַדִּיק מִכֻּלָּם? הַשִּׁשִּׁי שֶׁעוֹלֶה מֵאוֹתָם שִׁבְעָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי שֶׁהוּא לֹא עוֹלֶה כָּל יָמָיו, אֶלָּא שִׁשִּׁי לְאוֹתָם שֶׁעוֹלִים. בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק, בְּסֵפֶר תּוֹרָה יָרוּץ דִּבְרֵי צַדִּיק זֶה. וְנִשְׂגָּב מִמָּה? מִפַּחַד מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁהֲרֵי מַאֲרִיךְ יָמִים. וְנִשְׂגָּב שֶׁלֹּא יִנָּזֵק לְעוֹלָם.

בְּהַהוּא מִגְדַּל דְּסַלְקָא בֵּין אִינּוּן מִגְדָּלִין, קַיְימָא נְהִירוּ חַד, בְּדִיּוּקְנָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה, כַּד אָתֵי הַהוּא צַיְּפָרָא, נַטְלָא הַהוּא מִגְדַּל מֵאַתְרֵיהּ, וְקָאִים גּוֹ אֶמְצָעִיתָא דַּעֲזָרָה, גּוֹ גַּדְפֵּי דְּכְרוּבִים הֲוָה. (ס"א ומה דהוה). רוּמֵיהּ לְרוּם שְׁמַיָּא מָאִיךְ וְעָאל תְּחוֹת אִינּוּן כְּרוּבִים, וְשׁוּרוֹי בֵּין רֵישֵׁי כְּרוּבִים.

בְּאוֹתוֹ מִגְדַּל שֶׁעוֹלֶה בֵּין אוֹתָם מִגְדָּלִים קָיַם אוֹר אֶחָד בִּדְמוּת סֵפֶר תּוֹרָה. כְּשֶׁבָּאָה אוֹתָהּ צִפּוֹר, לוֹקַחַת אוֹתוֹ מִגְדַּל מִמְּקוֹמוֹ, וְעוֹמֶדֶת תּוֹךְ אֶמְצַע הָעֲזָרָה תּוֹךְ כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים הָיָה. (ומה שהיה), רוּמוֹ לְרוּם הַשָּׁמַיִם נִשְׁפָּל וְנִכְנָס תַּחַת אוֹתָם כְּרוּבִים, וְחוֹמוֹתָיו בֵּין רָאשֵׁי הַכְּרוּבִים.

תְּלַת מֵאָה פִּתְחִין תַּמָּן, בְּפִתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא, קַיְימָא נְהִירָא דָּא, דִּיּוּקְנָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה, בֵּיהּ זַמִּין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְמִקְרֵי בְּפָרָשַׁת הַקָּהֵל. וְדָא לֵיוֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְלָא אַחֲרָא.

שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּתָחִים שָׁם, בַּפֶּתַח הָאֶמְצָעִי עוֹמֵד מָאוֹר זֶה, דְּמוּת סֵפֶר תּוֹרָה, בּוֹ עָתִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לִקְרֹא בְּפָרָשַׁת הַקָּהֵל, וְזֶה יִהְיֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, וְלֹא אַחֵר.

וּבְהַהוּא סֵפֶר תּוֹרָה דְּהַהוּא נְהִירוּ, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, זַכָּאָה אִיהוּ דְּמַפּוּמֵיהּ יִשְׁמְעוּ, קַל נְעִימוּ דְּמִלּוֹי מֵאִינּוּן מִלִּין סְתִימִין דְּפָרִישׁ בְּאוֹרַיְיתָא. בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי, וְשַׁבַּתֵּי וּמוֹעֲדַיָּיא וְזִמְנַיָּיא, כַּד בָּעָאן כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי לְסַלָּקָא לְעֵילָּא לְגוֹ מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְפֵי לְגַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, וְאִיהוּ פָּרִישׁ מִלִּין, וּמְגוֹ מְתִיקוּ דְּמִלּוֹי בְּתִיאוּבְתָּא, סַלְקִין. כֻּלְּהוּ עֶשֶׂר מִלִּין, גְּנִיזִין לָךְ מֵאִינּוּן מִלִּין דְּאִיהוּ פָּרִישׁ, לְיוֹמָא דִּשְׁאֲלְתִּין דִּילָךְ.

וּבְאוֹתוֹ סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁל אוֹתוֹ אוֹר, אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, אַשְׁרֵי מִי שֶׁמַּפִּיו יִשְׁמְעוּ קוֹל נְעִימוּת שֶׁל דְּבָרָיו מֵאוֹתָם דְּבָרִים סְתוּמִים שֶׁפֵּרַשׁ בַּתּוֹרָה. בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְשַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדִים וְחַגִּים, כְּשֶׁרוֹצִים כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה לַעֲלוֹת לְמַעְלָה לְתוֹךְ יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ, כֻּלָּם מִתְכַּנְסִים אֶל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, וְהוּא מְפָרֵשׁ דְּבָרִים, וּמִתּוֹךְ מְתִיקוּת דְּבָרָיו בְּעֶרְגָּה עוֹלִים. כָּל עֲשָׂרָה הַדְּבָרִים גְּנוּזִים לְךָ מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁפֵּרַשׁ לַיּוֹם שֶׁל הַשְּׁאֵלוֹת שֶׁלְּךָ.

כַּד קַיְימָא הַהוּא מְגָדְּל בְּאֶמְצָעוּ דַּעֲזָרָה, וּפְתָחָא דָּא פָּתַח, פְּתָחִין אִינּוּן כְּרוּבִין פּוּמַיְיהוּ, וּפַרְשֵׁי גַּדְפַּיְיהוּ, וְנָהִיר נְהִירוּ עִלָּאָה עַל הַהוּא פְּתָחָא. וְהַהוּא סֵפֶר תּוֹרָה פָּתִיחַ, וְאִינּוּן כְּרוּבִים פַּתְחֵי וְאָמְרֵי (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. סָגִירוּ פְּתָחִין, וְסֵפֶר תּוֹרָה אִתְגְּלִיל.

כְּשֶׁעוֹמֵד אוֹתוֹ מִגְדָּל בְּאֶמְצַע הָעֲזָרָה וּפֶתַח זֶה פּוֹתֵחַ, פּוֹתְחִים אוֹתָם כְּרוּבִים פִּיהֶם, וּפוֹרְשִׂים כַּנְפֵיהֶם, וּמֵאִיר אוֹר עֶלְיוֹן עַל אוֹתוֹ פֶּתַח. וְאוֹתוֹ סֵפֶר תּוֹרָה נִפְתָּח, וְאוֹתָם כְּרוּבִים פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. נִסְגָּרִים הַפְּתָחִים, וְסֵפֶר הַתּוֹרָה נִגְלָל.

מַאן חָמָא, נְהִירוּ דְּנַהֲרָא דְּהַהוּא סֵפֶר תּוֹרָה, כּוּלֵּיהּ נְהוֹרָא דְּנָהִיר, אַתְוָון דִּילֵיהּ, שַׁלְהוֹבֵי דְּאֶשָּׁא מֵד' גַּוְונֵי, דְּאִינּוּן דְּעִלְּמָא עִלָּאָה, כֻּלְּהוּ בַּלְטֵי וּמְנַצְּצֵי, לֵית מַאן דְּיָכִיל לְמֵיקַם בְּהוּ, בַּר מָשִׁיחַ. סָגִיר פִּתְחָא דָּא, כְּרוּבִים מִשְׁתַּכְּכֵי. וְהַהוּא מְגָדְּל פָּרַח, וְקַיְימָא בְּאַתְרֵיהּ בֵּין שְׁאַר מִגְדָּלִין.

מִי רָאָה אוֹר הַמֵּאִיר שֶׁל אוֹתוֹ סֵפֶר תּוֹרָה, כֻּלּוֹ אוֹר מֵאִיר, אוֹתִיּוֹת שֶׁלּוֹ, שַׁלְהֶבוֹת אֵשׁ מֵאַרְבָּעָה גְוָנִים שֶׁהֵם מֵעוֹלָם עֶלְיוֹן, כֻּלָּם בּוֹלְטִים וְנוֹצְצִים, אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמֹד בָּהֶם פְּרָט לַמָּשִׁיחַ. נִסְגָּר פֶּתַח זֶה, וּכְרוּבִים שׁוֹכְכִים, וְאוֹתוֹ מִגְדָּל פּוֹרֵחַ וְעוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ בֵּין שְׁאָר הַמִּגְדָּלִים.

בְּהַהוּא פִּתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִית עֲטָרָה דְּפָז עִלָּאָה וְיַקִּירָא גְּנִיזָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי הַשְׁתָּא, גְּלִיפָא וּמְחֻקָּקָא בְּכָל זִינֵי אַבְנֵי יְקָר, וּזְמִינָא לְמֶהֱוֵי עַל רֵישָׁא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, כַּד סָלִיק בְּהַהוּא מְגָדְּל, וּתְרֵין נְשָׁרִין, דָּא מִסְטָרָא דָּא, וְדָא מִסְטָרָא דָּא, נַטְלֵי לֵיהּ בִּידַיְיהוּ.

בְּאוֹתוֹ פֻּתָּח אֶמְצָעִי יֵשׁ עֲטָרָת פֶּז עֶלְיוֹנָה וְנִכְבֶּדֶה גְּנוּזָה, שֶׁלֹּא נִרְאֵית כָּעֵת, גְּלוּפָה וַחֲקוּקָה בְּכָל מִינֵי אֲבָנִים יְקָרוֹת, וַעֲתִידָה לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ כְּשֶׁעוֹלֶה בְּאוֹתוֹ מִגְדָּל, וּשְׁנֵי נְשָׁרִים, זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה, לוֹקְחִים אוֹתוֹ בִּידֵיהֶם.

כַּד סָלִיק מַלְכָּא מְשִׁיחָא, מִתְתַּקְנִין נְשָׁרִין, וְנַטְלֵי עֲטָרָא דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרֵי לְמִקְרֵי, יִתְפְּתַח פִּתְחָא אַחֲרָא, וּמִתַּמָּן תִּפּוּק הַהִיא יוֹנָה, דְּשָׁדַר נֹחַ בִּימֵי טוֹפָנָא, דִּכְתִיב, (בראשית ח) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה, הַיּוֹנָה: הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא, וְלָא מַלִּילוּ בָּהּ קַדְמָאֵי, וְלָא יָדְעוּ מַה הִיא, אֶלָּא מֵהָכָא נַפְקַת, וְעַבְדַת שְׁלִיחוּתָא.

כְּשֶׁעוֹלֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, מִתְתַּקְנִים הַנְּשָׁרִים, וְלוֹקְחִים עֲטָרָה זוֹ בְּשָׁעָה שֶׁיִּתְחִיל לִקְרֹא, יִפָּתֵחַ פֶּתַח אַחֵר, וּמִשָּׁם תֵּצֵא אוֹתָהּ יוֹנָה שֶׁשָּׁלַח נֹחַ בִּימֵי הַמַּבּוּל, שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה, הַיּוֹנָה, אוֹתָהּ הַנּוֹדַעַת, וְלֹא דִּבְּרוּ בָהּ הַקַּדְמוֹנִים וְלֹא יָדְעוּ מַה הִיא, אֶלָּא מִכָּאן יָצְאָה וְעָשְׂתָה שְׁלִיחוּתָהּ.

וּבְשַׁעֲתָא דְּכְתִיב וְלָא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד, לָא יָדַע בַּר נָשׁ לְאָן אָזְלַת, וְהִיא תָּבַת לְאַתְרָהּ, וְאִתְגְּנִיזַת בְּפִתְחָא דָּא וְאִיהִי תִּטּוֹל עֲטָרָה בְּפוּמָהָא, וּתְשַׁוֵּי עַל רֵישֵׁיהּ דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, מָטֵי וְלָא מָטֵי, וּכְדֵין כְּתִיב, (תהלים כא) תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת פָּז.

וּבְשָׁעָה שֶׁכָּתוּב וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד, לֹא יָדַע אָדָם לְאָן הָלְכָה, וְהִיא שָׁבָה לִמְקוֹמָהּ וְנִגְנְזָה בְּפֶתַח זֶה, וְהִיא תִּקַּח עֲטָרָה בְּפִיהָ וְתָשִׂים עַל רֹאשׁ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, הִגִּיעַ וְלֹא הִגִּיעַ, וְאָז כָּתוּב, (תהלים כא) תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת פָּז.

וְכֵיוָן דְּיִקְרֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה. יְקוּמוּן תְּרֵין נְשָׁרִין, דָּא מִכָּאן וְדָא מִכָּאן, וְיוֹנָה מֵאֵיהּ, וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא נָחִית, וְעֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, עַד דַּרְגָּא בַּתְרָאָה. וּתְרֵין נְשָׁרִין פַּרְחִין לְעֵילָּא עַל רֵישֵׁיהּ, וְיוֹנָה תָּבַאת (דף קס"ה ע"א) וַעֲטָרָה בְּפוּמָהּ, וְיַקְבְּלוּן לָהּ אִלֵּין תְּרֵין נְשָׁרִין.

וְכֵיוָן שֶׁיִּקְרֵא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּסֵפֶר תּוֹרָה, יָקוּמוּ שְׁנֵי נְשָׁרִים, זֶה מִכָּאן וְזֶה מִכָּאן, וְיוֹנָה מִתְכּוֹפֶפֶת, וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יוֹרֵד, וַעֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ, עַד מַדְרֵגָה אַחֲרוֹנָה. וּשְׁנֵי נְשָׁרִים פּוֹרְחִים לְמַעְלָה עַל רֹאשׁוֹ, וְיוֹנָה שָׁבָה וַעֲטָרָה בְּפִיהָ, וְיַקְבְּלוּ אוֹתָהּ שְׁנֵי נְשָׁרִים אֵלּוּ.

דָּוִד מַלְכָּא, זַיִת רַעֲנָן אִקְרֵי קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (תהלים נב) וַאֲנִי כְּזַיִת רַעֲנָן בְּבֵית וגו'. עֵלָּה זַיִת, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּרֵיהּ דְּדָוִד. וְדָא אִיהוּ דְּרָמִיז יוֹנָה דָּא בְּיוֹמוֹי דְּנֹחַ, דִּכְתִיב, (בראשית ח) וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ. הַהוּא עֲלֵה זַיִת, טָרָף וְחָטַף לִיקָרָא דִּילֵיהּ. בְּמָה. בְּפִיהָ. דְּקַיְימָא עַל רֵישֵׁיהּ, וּמְקַבְּלָא יְקָר מֵהַאי יוֹנָה וְהַאי דִּכְתִיב טָרָף, וְלָא טָרְפָה, (אלא) כְּדְכוּרָא דָּא, דְּעָבִיד חֵילָא וְנָצַח. בְּמִתְיבְתָּא דְּרַקִּיעַ, יוֹנָה דְּכַר הוּא, מִגּוֹ דְּאִקְרֵי יוֹנָה, כְּתִיב כְּנוּקְבָא, וּכְתִיב כִּדְכוּרָא, בְּזִמְנָא דְּמִקַּבְּלָא יְקָר (חסר) דָּא.

דָּוִד הַמֶּלֶךְ נִקְרָא זַיִת רַעֲנָן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (תהלים נב) וַאֲנִי כְּזֵית רַעֲנָן בְּבֵית וגו'. עֵלֶה זַיִת - זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְזֶהוּ שֶׁרָמְזָה יוֹנָה זוֹ בִּימֵי נֹחַ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ. אוֹתוֹ עֲלֵה זַיִת טָרָף וְנָחְטַף לְכְבוֹדוֹ, בַּמֶּה? בְּפִיהָ. שֶׁעוֹמֶדֶת עַל רֹאשׁוֹ, וּמְקַבֶּל כָּבוֹד מִיּוֹנָה זוֹ. וּמַה

שֶׁכָּתוּב טָרַף וְלֹא טָרְפָה, (אלא) כַּזָּכָר הַזֶּה שֶׁעוֹשֶׂה חַיִל וּמְנַצֵּחַ. בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ יוֹנָה זָכָר הוּא. מִתּוֹךְ שֶׁנִּקְרָא יוֹנָה כְּתוּב כְּנֶקֵבָה, וְכְתוּב כְּזָכָר בִּזְמַן שֶׁמְּקַבֵּל כָּבוֹד זֶה.

מִגְדָּ"ל דָּא כַּד תָּב לְאַתְרֵיהּ, נָהִיר כְּנְהִירוּ דְּעֵינָא דְּשַׁמְשָׁא, דִּכְתִיב, (תהלים פט) כְּסָאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי. וְאַף דְּכָרְסְיָיא אַחֲרָא לֵיהֱוֵי בְּנִסִּין וְאָתִין רַבְרְבִין. בְּרֵישׁ מִגְדָּל דָּא, אִית עוֹפָּין דְּנוּר (דרורא) דְּקָא מְצַפְצְפָאן, כַּד סָלִיק צַפְרָא, צְפְצוּפָא דִּנְעֵימוּ, דְּלֵית נְעִימוּ וְנִגּוּנָא כְּהַהוּא נְעִימוּ.

מִגְדָּל זֶה כְּשֶׁשָּׁב לִמְקוֹמוֹ, מֵאִיר כְּאוֹר עֵין הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁכָּתוּב (תהלים פט) כִּסְאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי, וְאַף שֶׁכִּסֵּא אַחֵר יִהְיֶה לוֹ בְּנִסִּים וְאוֹתוֹת גְּדוֹלִים. בְּרֹאשׁ מִגְדָּל זֶה יֵשׁ עוֹפוֹת אֵשׁ (דרור) שֶׁמְּצַפְצְפִים, כְּשֶׁעוֹלֶה הַבֹּקֶר, צִפְצוּף שֶׁל נְעִימוּת, שֶׁאֵין נֹעַם וְנִגּוּן כְּאוֹתָהּ נְעִימוּת.

לְעֵילָּא מְכָלְהוּ, זִינִין אַחֲרָנִין, וְשַׁפְנִינִין אַחֲרָנִין, דְּקָא פַּרְחִין בַּאֲוִירָא, סַלְקֵי וְנַחְתֵּי, נַחְתֵּי וְסַלְקֵי, לָא מִשְׁתַּכְּכִין לְעָלְמִין. אַתְוָון רַבְרְבָן, וְאַתְוָון זְעִירָן, פַּרְחִין בֵּינַיְיהוּ.

לְמַעְלָה מִכֻּלָּם מִינִים אֲחֵרִים וְיוֹנִים אֲחֵרִים שֶׁפּוֹרְחִים בָּאֲוִיר, עוֹלִים וְיוֹרְדִים, יוֹרְדִים וְעוֹלִים, לֹא שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים. אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וְאוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת פּוֹרְחוֹת בֵּינֵיהֶם.

אִי חָסִידָא קַדִּישָׁא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְוָון פַּרְחִין, חָמֵי בַּר נָשׁ בְּאַתְוָון רַבְרְבָן. כְּתִיב בַּאֲוִירָא לְפוּם שַׁעֲתָא, (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ (והארץ היתה תהו ובהו וגו', מהכא אהדרי אתוון רברבן כמלקדמין) בַּטְשֵׁי אַתְוָון זְעִירָן בְּהוּ, וּפַרְחִין, וְאִתְחֲזֵי מִנַּיְיהוּ כְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וְגוֹ', וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר וְגוֹ'. לְבָתַר מְהַדְּרֵי אַתְוָון זְעִירָן, וּבַטְשֵׁי בְּאַתְוָון רַבְרָבָן, וּמִתְחֲזֵי מִנַּיְיהוּ דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ וְגוֹ'. וְכֵן כָּל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, פְּלִיאָן רַבְרָבָן, וְחֻדּוּ לְעַיְינִין עוֹבָדָאן דְּאַתְוָון אִלֵּין, זַכָּאָה עַמָּא דְּכָל דָּא מְחַכָּאן.

אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, בְּשָׁעָה שֶׁהָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת, רוֹאֶה הָאָדָם בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת. כָּתוּב בָּאֲוִיר לְפִי שָׁעָה, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. (והארץ היתה תהו ובהו וגו', מכאן חוזרות האותיות הגדולות כבתחלה) מַכּוֹת אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת בָּהֶם וּפוֹרְחוֹת, וְנִרְאֶה מֵהֶן כָּתוּב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וְגוֹ', וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר וְגוֹ'. אַחַר כָּךְ חוֹזְרוֹת אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת וּמַכּוֹת בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת, וְנִרְאֶה מֵהֶן שֶׁכָּתוּב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ וְגוֹ'. וְכֵן כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, פְּלָאוֹת גְּדוֹלוֹת, וְשִׂמְחָה לְעֵינַיִם מַעֲשִׂים שֶׁל אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁלָּכָל זֶה מְצַפִּים.

אִי חָסִידָא קַדִּישָׁא, מַאן דְּנָטִיר בְּרִית, שַׁוִּי לֵיהּ אֲבַתְרוֹי, וְאִיהִי לְקָמָא. וְאִי תֵּימָא, מַאן נָטִיר לַאֲחוֹרָא. הָא נָטִירוּ רַב וְעֵלָּאָה מִכֹּלָּא, דְּנָטִיר לֵיהּ. וּמַאן אִיהוּ. צַדִּיק עֵלָּאָה בְּרָחִימוּ סַגִּי. עָאל בֵּין צַדִּיק וְצָדָק. וְאִשְׁתְּכַח נָטִיר מִכָּל סִטְרִין. זַכָּאָה מַאן דְּנָטִיר בְּרִית דָּא. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל, אִתְחָזוּן כָּל דְּכוּרִין, דְּנָטְרִין אֶת קַיְימָא דָּא, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. מַאן אִיהוּ דְּיָכִיל לְנַזָּקָא לְבָרָא, דְּאִיהוּ בְּאֶמְצָעוּ אֲבוּהָ מִכָּאן, וְאִמֵּיהּ מִכָּאן, וְאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ. וְדָא כַּד אִיהוּ אַחֲרֵי יְיָ.

אִי חָסִיד קַדִּישׁ, מִי שֶׁשּׁוֹמֵר בְּרִית, שָׂם אוֹתוֹ אַחֲרָיו, וְהוּא לַהֲתָחָלָה. וְאִם תֹּאמַר, מִי שׁוֹמֵר לְאָחוֹר? הֲרֵי שְׁמִירָה גְּדוֹלָה וְעֶלְיוֹנָה מֵהַכֹּל שֶׁשּׁוֹמְרוֹ. וּמִי הוּא? צַדִּיק בְּאַהֲבָה רַבָּה. נִכְנָס בֵּין צַדִּיק וְצַדָּק, וְנִמְצָא שָׁמוּר מִכָּל הַצְּדָדִים. אַשְׁרֵי מִי שֶׁשּׁוֹמֵר בְּרִית זוֹ. וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל נִרְאִים כָּל הַזְּכָרִים שֶׁשּׁוֹמְרִים אוֹת בְּרִית זוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. מִיהוּ שֶׁיְּכוֹל לְהַזִּיק לְבֶן שֶׁהוּא בְּאֶמְצַע אָבִיו מִכָּאן, וְאִמּוֹ מִכָּאן, וְהוּא בֵּינֵיהֶם? וְזֶה כְּשֶׁהוּא אַחֲרֵי ה'.

תָּא חֲזֵי הַהוּא רָקִיעַ כַּד סָחֲרָא בְּגַלְגּוּלָא מְנַגְּנָא בְּנִגּוּנָא, וּמַקַּל נְהִימוּ דְּמַיִּין דְּנַבְעִין, לָא יְדִיעַ הַהוּא נִגּוּנָא. כָּל אִינּוּן אַנְּנִין דִּי בְּאַרְבַּע סִטְרִין, מַלְיָין מִנְּבִיעוּ דְּמַיִּין דְּנַבְעִין. מַאן דְּאִיהוּ לְגוֹ, בְּתַרִּין סִטְרִין קַיְימָא תַּמָּן. חַד בְּחֶדְוָה, דְּלֵית חֶדְוָה כְּהַהִיא חֶדְוָה בְּעָלְמָא, לְקַיְימָא (תהלים ק) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה. וְחַד בְּיִרְאָה, דְּלֵית דְּחִילוּ כְּהַהוּא דְּחִילוּ בְּעָלְמָא, לְקַיְימָא (תהלים ב) עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה.

בֹּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ רָקִיעַ כְּשֶׁסּוֹבֵב בְּגַלְגּוּל, מְנַגֵּן בְּנִגּוּן, וּמְקוֹל נַהֲמַת הַמַּיִם הַנּוֹבְעִים לֹא יָדוּעַ אוֹתוֹ נִגּוּן. כָּל אוֹתָם הָאַוְּנִים שֶׁבְּאַרְבָּעָה צְדָדִים מִתְמַלְּאִים מִנְּבִיעַת הַמַּיִם שֶׁנּוֹבְעִים. מִי שֶׁהוּא בְּפָנִים, בִּשְׁנֵי צְדָדִים עוֹמֵד שָׁם. אֶחָד בְּשִׂמְחָה, שֶׁאֵין שִׂמְחָה כְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה בָּעוֹלָם, לְקַיֵּם (שם ק) עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה. וְאֶחָד בְּיִרְאָה, שֶׁאֵין יִרְאָה כְּאוֹתָהּ יִרְאָה בָּעוֹלָם, לְקַיֵּם (שם ב) עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה.

חַד מַעְיְינָא דְּמַיָּיא, דְּנָבְיעַ מִסְּטַר מִזְרָח, דָּא הוּא דְּאָמַר יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה. מֵהַאי מַעְיְינָא, לָא יַכְלִין לְסַיְימָא שְׁבָחָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא. בַּאֲתַר דְּאִתְיְילִיד תַּמָּן לְסַטַר מִזְרָח, לֵית עוּמְקָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ, אֶלָּא זְרָתָא וְלָא יַתִּיר.

מַעְיָן מַיִם אֶחָד שֶׁנּוֹבֵעַ מִצַּד מִזְרָח, זֶהוּ שֶׁאָמַר יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא. מִמַּעְיָן זֶה לֹא יְכוֹלִים לְסַיֵּם שֶׁבַח כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹלַד שָׁם לְצַד מִזְרָח, אֵין עֹמֶק וְרוּם שֶׁלּוֹ אֶלָּא זֶרֶת, וְלֹא יוֹתֵר.

כַּד נַבְעִין מַיָּא וְסַלְקִין, סַלְקִין כָּל זִינֵי מַרְגְּלָאן דְּעָלְמָא, וְלָא נַפְלִין לְבַר, הַשְׁתָּא אִתְחָזוּן בְּגַוְונָן חַד, לְפוּם שַׁעֲתָא נַפְלִין אִלֵּין, וְהָא סַלְקִין, אָחֳרָנִין, כְּגַוְונָן אָחֳרָא, בְּכָל זִינֵי גַּוְונִין דְּעָלְמָא. נַפְלֵי אִינּוּן מַרְגְּלָאן, וְלָא נַפְלֵי לְבַר.

כְּשֶׁנּוֹבְעִים הַמַּיִם וְעוֹלִים, עוֹלִים כָּל מִינֵי מַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְלֹא נוֹפְלִים בַּחוּץ. כְּעֵת נִרְאִים בְּגָוֶן אֶחָד, לְפִי שָׁעָה נוֹפְלִים אֵלֶּה, וְהִנֵּה עוֹלִים אֲחֵרִים בְּגָוֶן אַחֵר בְּכָל מִינֵי גְּוָנִים שֶׁבָּעוֹלָם. נוֹפְלוֹת אוֹתָן מַרְגָּלִיּוֹת, וְלֹא נוֹפְלוֹת בַּחוּץ.

סַחֲרָנִין דְּהַהוּא נְבִיעוּ, חֵיזוּר וְשׁוּשָׁן סָחֲרִין. וְלָא יַכְלִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיקַם עַל אִינּוּן גַּוְונִין, כֻּלְּהוּ שַׁלְהוֹבִין מְלַהֲטָאן, וְלָא יַכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ. לָא יְדִיעַ חֲשִׁיבוּ דְּעוֹבָדָא. טַרְפִּין דִּלְהוֹן מְנַצְּצָן בְּכַמָּה גְּוונִין.

סְבִיב אוֹתָהּ נְבִיעָה סוֹבְבִים כַּפְתּוֹר וָפֶרַח, וְלֹא יְכוֹלִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲמֹד עַל אוֹתָם גְּוָנִים, כֻּלָּם שַׁלְהֶבוֹת לוֹהֲטוֹת, וְלֹא יְכוֹלִים לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. לֹא יָדוּעַ חֲשִׁיבוּת הַמַּעֲשֶׂה. הֶעָלִים שֶׁלָּהֶם נוֹצְצִים בְּכַמָּה גְּוָנִים.

עוֹבֵד צִיּוּר, אוּמָנוּ דְּמָארֵי עָלְמָא, חַפְיִין עַל תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁה כְּרוּבִין דְּתְחוֹתַיְיהוּ, בָּתַר שְׁבָכִין אַחֲרָנִין לְגוֹ. וְאִינּוּן שְׁבָכִין סְחוֹר דַּעֲזָרָה לְגוֹ.

מַעֲשֵׂה צִיּוּר, אָמָנוּת רִבּוֹן הָעוֹלָם, מְכַסִּים עַל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה כְּרוּבִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם, אַחַר שְׁבָכִים אֲחֵרִים לִפְנִים. וְאוֹתָם שְׁבָכִים סְבִיב הָעֲזָרָה לִפְנִים.

דף קסה:

וּלְעֵילָּא מִנְּהוֹן, אִינּוּן (דף קס"ה ע"ב) גּוּפְנִין פְּרִישָׁאן, תְּחוֹת גּוּפְנִין אִינּוּן כְּרוּבִין, כֻּלְּהוּ גַּדְפִּין פְּרִישָׁן, מְשֻׁלְבָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. הָכָא אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דְּכָל מַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּאִינּוּן גּוּפְנִין, מְנַהֲרִין אַנְפּוֹי כִּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא.

וּלְמַעְלָה מֵהֶם אוֹתָן גְּפָנִים פְּרוּשׁוֹת, תַּחַת הַגְּפָנִים אוֹתָם כְּרוּבִים, כֻּלָּם בִּכְנָפַיִם פְּרוּשׂוֹת מְשֻׁלָּבוֹת אֵלּוּ בְאֵלּוּ. כָּאן אָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָן גְּפָנִים, מְאִירִים פָּנָיו כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ.

אִינּוּן שְׁבָכִין דְּאִתְחָמָן סְחוֹר סְחוֹר דַּעֲזָרָה, כֻּלְּהוּ מְרֻקָּמָן, בְּחוּטִין דִּנְהִירִין בִּגְוָונִין סַגְיאִין, מְלַהֲטָן בְּד' מִינֵי זְהוֹרִין דְּאֶשָּׁא. שַׁלְהוֹבִין סַלְקִין, וּגְוָונִין מְנַצְצָן, וּלְזִמְנִין שַׁלְהוֹבִין מִשְׁתַּכְכֵי, וּנְהוֹרִין וּגְוָונִין סַלְקִין, וּבַטְשֵׁי אִלֵּין בְּאִלֵּין.

אוֹתָם שְׁבָכִים שֶׁתּוֹחֲמִים סָבִיב סָבִיב לָעֲזָרָה, כֻּלָּם מְרֻקָּמִים בְּחוּטִים שֶׁמְּאִירִים בִּגְוָנִים גְּדוֹלִים, לוֹהֲטִים בְּאַרְבָּעָה מִינֵי זֹהַר שֶׁל אֵשׁ. שַׁלְהֲבוֹת עוֹלוֹת, וּגְוָנִים נוֹצְצִים, וְלִפְעָמִים הַשַּׁלְהֲבוֹת שׁוֹכְכוֹת, וְאוֹרוֹת וּגְוָנִים עוֹלִים וּמַכִּים אֵלֶּה בְאֵלֶּה.

שִׁית אֶלֶף אַנְּגִין, לְגַבֵּי אִינּוּן שְׁבָכִין, ד' גַּוְונִין, לְד' סִטְרִין דַּעֲזָרָה, אִלֵּין אִינּוּן רַבְרְבִין, וּנְבִיעוּ דְּמַיִין חַיִּין בְּכָל סִטְרֵי. וְאִינּוּן נַפְלֵי בְּאִינּוּן אַנְּגִין, וּבַלְעֵי בְּאַתְרַיְיהוּ וְאִלֵּין מַיִין לָא יַדְעֵי לְאָן אַזְלִין.

שֵׁשֶׁת אֲלָפִים אַנְּגִין לְגַבֵּי אוֹתָם שְׁבָכִים, אַרְבָּעָה גְוָונִים לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעֲזָרָה. אֵלֶּה הֵם גְּדוֹלִים, וּנְבִיעַת הַמַּיִם הַחַיִּים בְּכָל הַצְּדָדִים. וְהֵם נוֹפְלִים בְּאוֹתָם אַנְּגִין, וְנִבְלָעִים בִּמְקוֹמָם, וּמַיִם אֵלֶּה לֹא יוֹדְעִים לְאָן הוֹלְכִים.

בְּאֶמְצָעוּ דַּעֲזָרָה, יְקוּמוּן כֻּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַזּוּן קֳמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. בְּסִטָר דָּרוֹם בַּעֲזָרָה דָּא, אִתְיְילִיד חַד מַעְיְינָא דְּמַיָּא, וְאִתְרְמֵי (ס"א ואתדמי) (ס"א ואתרבי) דְּקָא יִשְׁטְפוּן מַיָּא כָּל עָלְמָא. מַאן דְּייעוּל בָּהוּ, יְהוֹן עַד בִּרְכַּיִם, ייעוּל בָּהוּ גִּיבָּר רַב ייעוּל בָּהוּ עַד בִּרְכַּיִם, אִי תִּינוֹק בַּר יוֹמָא עַד בִּרְכַּיִם. מַאן דְּשָׁתֵי מִנַּיְיהוּ יִתְחַכָּם, וְיִתְפַּקַּח בְּחָכְמְתָא.

בְּאֶמְצַע הָעֲזָרָה יְקוּמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וְיֵרָאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. בְּצַד דָּרוֹם בַּעֲזָרָה זוֹ נוֹלַד מַעְיָן מַיִם אֶחָד, וְנִדְמֶה (והתרבה) שֶׁיִּשְׁטְפוּ הַמַּיִם אֶת כָּל הָעוֹלָם. מִי שֶׁיִּכָּנֵס בָּהֶם, יִהְיוּ עַד הַבִּרְכַּיִם. יִכָּנֵס בָּהֶם גִּבּוֹר גָּדוֹל, יִכָּנֵס בָּהֶם עַד הַבִּרְכַּיִם. אִם תִּינוֹק בֶּן יוֹם, עַד הַבִּרְכַּיִם. מִי שֶׁשּׁוֹתֶה מֵהֶם יִתְחַכֵּם, וְיִתְפַּקַּח בְּחָכְמָה.

מַעְיְינָא דָּא נָפִיק מִגּוֹ מַרְגְּלָא חָדָא זְעִירָא, בְּכוֹתָלָא דְּדָרוֹם. אִינּוּן מַיִין בַּלְעֵי גּוֹ אַתְרָא (ס"א גו אתר דא), וּמִתַּמָּן יִפְקוּן לְבַר מִמַּקְדְּשָׁא, עַד דְּיֵעָלוּ לְנַחַל שִׁטִּים, יִשְׁטְפוּן הַהוּא זִמְנָא, דְּאוֹלְדִין

מַיָּא דְּשִׁטִּים. וְעַל דָּא מַיִין אֲלֵין בַּעֲזָרָה, בְּגִין אִינּוּן דְּאִתְחָזוּן תַּמָּן דְּכוּרִין. הֲווֹ שָׁתָאן מִן מַיָּא, לָא חַיְישֵׁי בְּנוּקְבֵי, בְּמֵיתַיְהוֹן לְאִתְחָזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. תּוּ, דְּהָא יִתְפַּקְחוּן לְמִנְדַּע מִלִּין סְתִימִין דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, גּוֹ מַקְדְּשָׁא דָּא כָּל הִרְהוּרִין יִשְׁתַּכְּחוּן, בַּר הִרְהוּרָא דְּחָדְוָה דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

מַעְיָן זֶה יוֹצֵא מִתּוֹךְ מַרְגְּלִית קְטַנָּה אַחַת בְּכֹתֶל דָּרוֹם. אוֹתָם הַמַּיִם נִבְלָעִים תּוֹךְ הַמָּקוֹם (תוך המקום הזה), וּמִשָּׁם יֵצְאוּ הַחוּצָה מֵהַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעַד שֶׁיַּעֲלוּ לְנַחַל שִׁטִּים, יִשְׁטְפוּ אוֹתָהּ זִמָּה שֶׁיָּלְדוּ הַמַּיִם שֶׁבַּשִּׁטִּים. וְעַל כָּךְ מַיִם אֵלֶּה בָּעֲזָרָה, בִּגְלַל אֵלּוּ שֶׁנִּרְאוּ שָׁם זְכָרִים, הָיוּ שׁוֹתִים מֵהַמַּיִם, לֹא נִתְעַוְּרוּ לְנָקֵבוֹת בְּבוֹאָם לְהִתְרָאוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. וְעוֹד, שֶׁהֲרֵי יִתְפַּקְּחוּ לַדַּעַת דְּבָרִים סְתוּמִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, תּוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ הַזֶּה כָּל הַהִרְהוּרִים נִשְׁכָּחִים, פְּרָט לְהִרְהוּר שֶׁל חֶדְוַת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

עַנְפָּא חַד נָפִיק, גּוֹ אֶמְצָעוּ דְּהַהוּא מַעְיְינָא. אֲמַר רַב מְתִיבְתָּא, כַּד קָרִיבְנָא לְהַהוּא עַנְפָּא גּוֹ מַעְיְינָא, אִסְתַּלָּק עַנְפָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, כָּל מַה דְּקָרִיבְנָא, הָכִי אִסְתַּלָּק, יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא דְּהַהוּא עַנְפָּא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּמַיָּא. הַהוּא עַנְפָּא חָפֵי עָלְמִין. כָּל גַּוְונִין דְּעָלְמָא בְּאִינּוּן טַרְפִּין דִּילֵיהּ. אִיבָּא דִּילֵיהּ, לָא יְדִיעַ מַהוּ. וְלָא יָכְלִין לְמִנְדַּע. וְאָמַר, דְּקָא שָׁאִיל לְמָשִׁיחַ עַל הַהוּא אִיבָּא, וְאָמַר, אִיבָּא דָּא גָּנִיז, (זכריה ח) לְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרוֹב יָמִים. מַאן דְּזָכֵי לְמִנְדַּע דָּא, לִינְדַּע.

עָנָף אֶחָד יוֹצֵא בְּתוֹךְ אֶמְצַע אוֹתוֹ מַעְיָן. אָמַר רַאשׁ הַיְשִׁיבָה, כְּשֶׁהִתְקָרַבְתִּי לְאוֹתוֹ עָנָף שֶׁבְּתוֹךְ הַמַּעְיָן, עָלָה עָנָף לְמַעְלָה לְמַעְלָה. כָּל מַה שֶּׁהִתְקָרַבְתִּי - כָּךְ עָלָה. יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ אוֹתוֹ עָנָף אֵינוֹ רַק בַּמַּיִם. אוֹתוֹ עָנָף מְכַסֶּה עוֹלָמוֹת. כָּל גּוֹנֵי הָעוֹלָם בְּאוֹתָם הָעָנָפִים שֶׁלּוֹ. פִּרְיוֹ לֹא יָדוּעַ מַהוּ, וְלֹא יְכוֹלִים לָדַעַת. וְאָמַר שֶׁשָּׁאַל אֶת הַמָּשִׁיחַ עַל אוֹתוֹ פְּרִי, וְאָמַר, פְּרִי זֶה גָּנוּז (זכריה ח) לְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים. מִי שֶׁזּוֹכֶה לָדַעַת זֶה - שֶׁיֵּדַע.

רַקִּיעַ חַד אִית עַל הַהוּא עַנְפָּא, פָּרִישׁ לְעֵילָּא. מֵהַהוּא רְקִיעָא, אָזִיל טַלָּא עַל גַּבֵּי מַעְיְינָא דָּא, וְלָא יַתִּיר. כַּד אִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ לְהַהוּא רָקִיעַ מֵרָחִיק, דְּמֵי תִּכְלָא. קָרִיב יַתִּיר, דָּמֵי סוּמָקָא. קָרִיב יַתִּיר, דָּמֵי יָרוֹק קָרוֹב יַתִּיר, דָּמֵי חִוָּור, דְּלֵית חִוָּור בְּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. טַלָּא דְּקָא אָזִיל מִנֵּיהּ, אִשְׁתְּאִיב בְּהַהוּא עַנְפָּא, וְעָבִיד אִיבָּא דָּא, וְאִתְרַבֵּי. הַהוּא רְקִיעָא, אִיהוּ אָזִיל בְּגַלְגּוּלָא יַתִּיר, מִמָּה דְּעַיְינִין יָכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא.

רָקִיעַ אֶחָד יֵשׁ עַל אוֹתוֹ עָנָף פָּרוּשׂ לְמַעְלָה. מֵאוֹתוֹ רָקִיעַ הוֹלֵךְ טַל עַל גַּבֵּי אוֹתוֹ מַעְיָן, וְלֹא יוֹתֵר. כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל אָדָם עַל אוֹתוֹ רָקִיעַ מֵרָחוֹק, דּוֹמֶה תְּכֵלֶת יוֹתֵר קָרֵב, דּוֹמֶה אָדֹם. קָרֵב יוֹתֵר, דּוֹמֶה יָרֹק. קָרֵב יוֹתֵר, דּוֹמֶה לָבָן, שֶׁאֵין בָּעוֹלָם לָבָן כְּמוֹתוֹ. טַל שֶׁהוֹלֵךְ מִמֶּנּוּ נִשְׁאָב בְּאוֹתוֹ עָנָף, וְעוֹשֶׂה פְּרִי זֶה וּמִתְגַּדֵּל. אוֹתוֹ רָקִיעַ הוּא הוֹלֵךְ בְּגַלְגּוּל יוֹתֵר מִמָּה שֶׁעֵינַיִם יְכוֹלוֹת לְהִסְתַּכֵּל.

כָּל אִינּוּן נְטוּרֵי קַיְימָא קַדִּישָׁא, (ס"א בעון) דְּבָעוּן לְאִתְחָזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא, דְּהָא לָא אִתְחָזוּן, אֶלָּא בְּגִין לְאַחָזָאָה דְּאִינּוּן בְּנֵי גְּזִירוּ קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא, (שמות כג) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ, אִינּוּן בְּנֵי

קַיָּימָא קַדִּישָׁא. דַּייִק רַב מְתִיבְתָּא, זְכוּרְךָ, וְלָא זְכָרְךָ. דְּהָא זָכָר כְּתִיב, וְלָא זָכוּר, מַאי זְכוּרְךָ. אֶלָּא כָּל אִינּוּן דְּנַטְרִין קַיָּימָא קַדִּישָׁא, וְלָא חָבָאן בֵּיהּ, אִינּוּן הָווּ בְּנֵי מַלְכָּא, דְּבְכֹל יוֹמָא מִשְׁתַּבַח בְּהוּ וְדָכִיר לוֹן תָּדִיר. וְעַל דָּא זְכוּרְךָ, הֲהוּא דְּאִית בֵּיהּ קַיָּימָא קַדִּישָׁא, דְּדָכִיר לוֹן מַלְכָּא בְּכָל יוֹמָא, דְּלֵית שְׁבָחָא קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, (אלא) כְּמַאן דְּנָטַיר קַיָּימָא דָּא.

כָּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי בְּרִית הַקֹּדֶשׁ (רוצים) שֶׁרוֹצִים לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֵרֵי לֹא נִרְאוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל לְהֵרָאוֹת שֶׁהֵם בְּנֵי מִילָה קְדוֹשָׁה. וְעַל זֶה, (שמות כג) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ, אוֹתָם בְּנֵי בְּרִית קֹדֶשׁ. דַּיִּק רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, זְכוּרְךָ וְלֹא זְכָרְךָ, שֶׁהֵרֵי זָכָר כָּתוּב, וְלֹא זָכוּר. מַה זֶּה זְכוּרְךָ? אֶלָּא כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁמְרוּ בְּרִית קֹדֶשׁ וְלֹא חָטְאוּ בּוֹ, הֵם הָיוּ בְּנֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁבְּכָל יוֹם מִשְׁתַּבֵּחַ בָּהֶם וְזוֹכֵר אוֹתָם תָּמִיד. וְעַל כֵּן זְכוּרְךָ, הַהוּא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בְּרִית קְדוֹשָׁה, שֶׁזּוֹכֵר אוֹתָם הַמֶּלֶךְ בְּכָל יוֹם, שְׁאֵין שֶׁבַח לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן (אלא) כְּמִי שֶׁשּׁוֹמֵר בְּרִית זוֹ.

וְעַל דָּא בְּעֵי דְּיִתְחָזוּן תִּלַּת זְמָנִין בְּשַׁתָּא קַמֵּיהּ. תִּלַּת זְמָנִין אֲמַאי. אֶלָּא בְּגִין אֲבָהָן קַדְמָאֵי, דְּקַבִּילוּ לְהַאי בְּרִית, קַדְמָאָה לְכָל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְגִין כָּךְ תִּלַּת זְמָנִין אִינּוּן בְּשַׁתָּא. אַבְרָהָם קַבִּיל בְּרִית. יִצְחָק קַבִּיל בְּרִית. יַעֲקֹב הֲוָה שְׁלִים מִכֻּלְּהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, שְׁלִים מִכֹּלָּא.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְהֵרָאוֹת שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה לְפָנָיו. שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לָמָּה? אֶלָּא בִּגְלַל אָבוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁקִּבְּלוּ בְּרִית זוֹ רִאשׁוֹנָה לְכָל מִצְווֹת הַתּוֹרָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֵם בְּשָׁנָה. אַבְרָהָם קִבֵּל בְּרִית, יִצְחָק קִבֵּל בְּרִית, יַעֲקֹב הָיָה שָׁלֵם מִכֻּלָּם, וְעַל כֵּן כָּתוּב בּוֹ (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, שָׁלֵם מֵהַכֹּל.

אַבְרָהָם תָּמִים אִקְרֵי, וְלָא הֲוָה כְּל כַּךְ שְׁלִים, אֲבָל תָּם: שְׁלִים מִכֹּלָּא. מַה כְּתִיב בְּנֹחַ, (בראשית ו) אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדוֹרֹתָיו. הֲוָה רְשִׁים בִּרְשִׁימוּ קַדִּישָׁא בֵּינַיְיהוּ. וְאָמַר רַב מְתִיבְתָּא, בְּכָל אֲתָר דִּכְתִיב תָּמִים, דְּרָשִׁים בִּרְשִׁימוּ קַדִּישָׁא, בְּאֵת קַיָּימָא דִּבְרִית, וּבְגִין (דף קס"ו ע"א) דְּנָטַר בְּרִית, אִקְרֵי תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו. מַה דְּלָא הֲווֹ כֻּלְּהוּ הָכִי, דְּאִינּוּן מְחַבְּלָן אָרְחַיְיהוּ.

אַבְרָהָם נִקְרָא תָּמִים, וְלֹא הָיָה כָּל כָּךְ שָׁלֵם, אֲבָל תָּם - שָׁלֵם מֵהַכֹּל. מַה כָּתוּב בְּנֹחַ? (שם ו) אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו. הָיָה רָשׁוּם בְּרִשּׁוּם קָדוֹשׁ בֵּינֵיהֶם. וְאָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב תָּמִים, שֶׁרָשׁוּם בְּרִשּׁוּם קָדוֹשׁ בְּאוֹת קִיּוּם הַבְּרִית, וּמִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר הַבְּרִית נִקְרָא תָּמִים בְּדֹרֹתָיו, מַה שֶּׁלֹּא הָיוּ כֻּלָּם כָּךְ, שֶׁהֵם מְחַבְּלִים דַּרְכֵיהֶם.

וְעַל דָּא כְּתִיב, אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ. וְכִי מַאן יָכִיל לְמֵיהַךְ עִמֵּיהּ. אֶלָּא כָּל מַאן דְּנָטַיר בְּרִית קַדִּישָׁא, אִזְדַּוְוגַת בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וְשָׁרְיָאת עָלֵיהּ. וּבְגִין כָּךְ, (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. תָּמִים תִּהְיֶה, וּלְבָתַר עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. בְּזִווּגָא חָדָא. דְּכֵיוָן דְּנָטַיר בְּרִית דָּא, עִם יְיָ לֶהֱוֵי, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ.

וְעַל זֶה כָּתוּב אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלָּךְ נֹחַ. וְכִי מִי יָכוֹל לְלֶכֶת עִמּוֹ? אֶלָּא כָּל מִי שֶׁשּׁוֹמֵר בְּרִית קֹדֶשׁ, מְזַדַּוֵּגֶת בּוֹ שְׁכִינָה וְשׁוֹרָה עָלָיו. וּמִשּׁוּם כָּךְ, (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. תָּמִים תִּהְיֶה, וְאַחַר כָּךְ עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. בְּזוּוּג אֶחָד. שֶׁכֵּיוָן שֶׁשּׁוֹמֵר בְּרִית זוֹ, עִם ה' לְהִיוֹת, וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנּוּ.

בְּאַבְרָהָם כְּתִיב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים, גְּזִירוּ דְּאַת קַיָּימָא. הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, מֵהָכָא, דְּלָא יְהַךְ גַּבָּר בָּתַר אִתְּתָא, אֶלָּא קָמָהָא, אֹרַח כְּשֵׁר אִיהוּ. וְהָא כְּתִיב, (שמות כג) הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁולֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ. (שמות לג) וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ. לְאַבְרָהָם דְּלָא הֲוָה גָּזִיר, דָּחָה לֵיהּ לְקַמָּהּ. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב הֱיֵה תָמִים, וְהִתְהַלֵּךְ לְפָנַי. אֶלָּא הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, דְּלָא יֵאוֹת אַנְתְּ, עַד שֶׁתְּהֵא תָמִים. וְכֵן בְּכֻלְּהוּ, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ תָּמִים, וְנָטִיר לֵיהּ, מִיַּד הִיא לְקַמֵּיהּ, וְאִיהוּ אֲבַתָרָהּ, כָּשֵׁר אִיהוּ לְדָא. לְגַרְעוֹנָא מַה כְּתִיב, (שמואל א טו) כִּי שָׁב מֵאַחֲרַי.

בְּאַבְרָהָם כְּתוּב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים, מִילַת אוֹתוֹ בְּרִית. הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי - מִכָּאן שֶׁלֹּא יֵלֵךְ גֶּבֶר אַחַר אִשָּׁה, אֶלָּא לְפָנֶיהָ דֶּרֶךְ כָּשֵׁר הוּא. וַהֲרֵי כְּתוּב (שמות כג) הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ. (שם לג) וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ. לְאַבְרָהָם שֶׁלֹּא הָיָה מְהוּל, דְּחָה אוֹתוֹ לְפָנֶיהָ. וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב הֱיֵה תָמִים וְהִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, אֶלָּא הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, שֶׁלֹּא רָאוּי אַתָּה עַד שֶׁתִּהְיֶה תָמִים. וְכֵן בְּכֻלָּם, כֵּיוָן שֶׁבֶּן אָדָם תָּמִים וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ, מִיָּד הִיא לְפָנָיו, וְהוּא אַחֲרֶיהָ, כָּשֵׁר הוּא לָזֶה. לְחִסָּרוֹן מַה כְּתוּב? (שמואל א טו) כִּי שָׁב מֵאַחֲרַי.

נֹחַ גְּזִיר הֲוָה, וְתָמִים, פְּרִיעָה לָא הֲוָה בֵּיהּ, וּבְגִין דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ פְּרִיעָה מַה כְּתִיב, אֶת הָאֱלֹהִים, וְלָא אַחַר הָאֱלֹהִים, לְקַמָּא לָא הֲוָה, בְּגִין דְּהֲוָה גְּזִיר, לַאֲחוֹרָא לָא הֲוָה, בְּגִין דְּלָא אִתְפְּרַע. אֵיךְ הֲוָה. אֶת הָאֱלֹהִים, סָמִיךְ לֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּלָאו כְּשֵׁר כָּל כַּךְ.

נֹחַ מְהוּל הָיָה וְתָמִים, פְּרִיעָה לֹא הָיְתָה בּוֹ, וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיְתָה בּוֹ פְּרִיעָה, מַה כְּתוּב? אֶת הָאֱלֹהִים, וְלֹא אַחַר הָאֱלֹהִים. לְקֶדֶם לֹא הָיָה, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה מְהוּל. לְאָחוֹר לֹא הָיָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרַע. אֵז אֵיךְ הָיָה? אֶת הָאֱלֹהִים, סָמוּךְ לוֹ, וְלֹא יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, שֶׁלֹּא כָּל כָּךְ כָּשֵׁר.

בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיב, (שמות יג) וַיְיָ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, (שמות יד) הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם וְגוֹ'. כִּי טוֹב לָנוּ עָבוֹד אֶת מִצְרַיִם. כְּבֵיכוֹל, אִתְחֲלָשׁ דַּעְתָּא. כְּתִיב וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם, וַיִּסַּע לְמֶעְבַּד בְּהוּ נוּקְמִין. (חסר)

בְּיִשְׂרָאֵל כְּתוּב, (שמות יג) וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן [וגו'] וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל (שם יד) הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם וְגוֹ', כִּי טוֹב לָנוּ עָבֹד אֶת מִצְרַיִם - כְּבֵיכוֹל נֶחְלַשׁ דַּעְתּוֹ. כְּתוּב וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם נְקָמוֹת.

וְעַל דָּא חַדֵּי מָשִׁיחַ, וְחַדֵּי רַב מְתִיבְתָּא, דְּקָא אִתְבָּשַׂר בְּדָא. וְאָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דְּהָא דְּיֵיק לְמָשִׁיחַ וְאָמַר, מָנָא הֲוָה לְדָנִיֵּאל דְּקָאָמַר, (דניאל ה) פְּרֵיס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ וְיהִיבַת לְמָדַי וּפָרָס. מֵאִינּוּן אַתְוָון דְּוּפַרְסִין אִשְׁתְּמַע לֵיהּ. וְהָכָא מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי,

פְּרֵיס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ חַיָּיבָא, עַל יְדֵי דְּמָשִׁיחַ אַחֲרָא, וּלְבָתַר יִשְׁלוֹט מֶלֶךְ פְּרָס, וְיִטּוֹל מַלְכָּוָן סַגִּיאִין, וְהוּא יִשְׁלֹט עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא תְּרֵיסָר יַרְחֵי, וְהוּא יִשְׁלוֹט וְיִקְטוֹל סַגִּיאִין, וְהַהוּא מְשִׁיחָא, וּלְבָתַר יִפּוֹל, וְיִקַּבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין. וְעַל דָּא, וּפַרְסִין, מַלְכָּא דְּפָרַס, אִשְׁתְּמַע הָכָא.

וְעַל זֶה שָׁמַח הַמָּשִׁיחַ וְשָׂמַח רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, שֶׁהִתְבַּשֵּׂר בָּזֶה. וְאָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, שֶׁהֲרֵי דִּיֵּק לַמָּשִׁיחַ וְאָמַר, מִנַּיִן הָיָה לְדָנִיֵּאל שֶׁאָמַר, (דניאל ה) שְׁבַר מַלְכוּתְךָ לְשָׁנַיִם וְנִתְּנָה לְמָדַי וּפָרַס? מֵאוֹתָן אוֹתִיּוֹת שֶׁל וּפַרְסִין נִשְׁמַע לוֹ. וְכָאן מַהוּ? אָמַר לוֹ, כָּךְ זֶה וַדַּאי, פְּרֵס פְּרִיסַת מַלְכוּתְךָ (שבר מלכותך) הָרְשָׁעָה עַל יְדֵי מָשִׁיחַ אַחֵר, וְאַחַר כָּךְ יִשְׁלֹט מֶלֶךְ פָּרַס וְיִטֹּל מַמְלָכוֹת רַבּוֹת, וְיִשְׁלֹט עַל אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר חֳדָשִׁים, וְיִשְׁלֹט וְיַהֲרֹג רַבִּים וְאוֹתוֹ מָשִׁיחַ, וְאַחַר כָּךְ יִפֹּל, וְיִקַּבְּלוּ אֶת הַמַּלְכוּת קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים. וְעַל זֶה וּפַרְסִין, מֶלֶךְ פָּרַס נִשְׁמַע כָּאן.

אִי חָסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה, בְּהַהוּא מַעְיְינָא. בְּהַהוּא מַעְיְינָא, מְגַדְּלָא כָּל זִינֵי אִילָנִין, דְּנָצִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי לְאַסְוָותָא, טַרְפִּין וְאֵיבִין וְעַנְפִין, וּלְחַדּוּ לְבָא תְּדִיר. וְלֵית בֵּינַיְיהוּ כַּפְנָא, וּדְאָגָה, וַאֲנָחָה, לְעָלְמִין. זָכָאָה עַמָּא דְּכָל דָּא מְחַכָּאן, וְכָל דָּא גָּנִיז לוֹן.

אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, כַּמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה בְּאוֹתוֹ מַעְיָן. בְּאוֹתוֹ מַעְיָן מְגַדְּלִים כָּל מִינֵי אִילָנוֹת שֶׁהִצִּיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, וְכֻלָּם קַיָּמִים לִרְפוּאָה, עֲלִים וּפֵרוֹת וַעֲנָפִים, וּלְשַׂמְּחַת הַלֵּב תָּמִיד. וְאֵין בֵּינֵיהֶם רָעָב וּדְאָגָה וַאֲנָחָה לְעוֹלָמִים. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁלְּכָל זֶה מְצַפִּים וְכָל זֶה גָּנוּז לָהֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּקַרְקַע דְּהַאי מַקְדְּשָׁא, אית מַאלַיִן ם פְּלִיאָן, אָמַר לֵיהּ, אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ דְּכָל הַאי. בְּהַהוּא. עַל גַּבֵּי הַהוּא מַעְיְינָא רְקִימָא, אֲבָל לֵית מַאן דְּיָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, לְזִמְנִין נְהִירוּ דִּילֵיהּ נְהוֹרָא. לְזִמְנִין חֲשׁוֹכָא, לְזִמְנִין גַּוֹון אַרְגְּוָונָא. מְנַצְּצָן דְּלָא יְכִלִין עַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא לְעֵילָּא. (ס"א ההיא) הִיא דְּשַׁאֲלַת חָסִידָא קַדִּישָׁא, מֵהַהוּא קַרְקַע דְּמַקְדְּשָׁא, רַב מְתִיבְתָּא לָא פָּרִישׁ מִנֵּיהּ, דְּהָא גָּנִיז אִיהוּ גּוֹ יַרְדְּנָא, וְהָא אֲמִינָא לָךְ מַה דַּאֲמִינָא, אֲבָל נְשָׁאַל מִלָּה דָּא, וְתִנְדַּע מַה דְּתִנְדַּע.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּקַרְקַע הַמִּקְדָּשׁ הַזֶּה יֵשׁ מֵאוֹתָן הַפְּלָאוֹת. אָמַר לוֹ, אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ שֶׁכָּל זֶה בְּאוֹתוֹ עַל גַּבֵּי אוֹתוֹ מַעְיָן רָקוּם, אֲבָל אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ. לִפְעָמִים אוֹרוֹ אוֹר, לִפְעָמִים חֹשֶׁךְ, לִפְעָמִים גּוֹן אַרְגָּמָן, נוֹצְצִים שֶׁהָעֵינַיִם לֹא יְכוֹלוֹת לְהִסְתַּכֵּל לְמַעְלָה. (ההיא) הִיא שֶׁשָּׁאֲלָתְ, חָסִיד קָדוֹשׁ, מֵאוֹתוֹ קַרְקַע הַמִּקְדָּשׁ, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה לֹא נִפְרַד מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי גָּנוּז הוּא בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן, וַהֲרֵי אָמַרְתִּי לְךָ מַה שֶׁאָמַרְתִּי, אֲבָל נְשָׁאֵל דָּבָר זֶה, וְתֵדַע מַה שֶׁתֵּדַע.

יַרְדֵּן דָּא, עָאל וְאִתְמְשַׁךְ זִמְנָא חֲדָא בְּשַׁתָּא, גּוֹ הַהוּא נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן, לָאו מֵאִינּוּן אַרְבַּע נַהֲרִין דְּאִתְמַשָּׁכָן מִנֵּיהּ, אֶלָּא בֵּיהּ מַמָּשׁ. כֵּיוָן דְּמָטֵי לְגַבֵּיהּ, אִיהוּ אִתְמְשַׁךְ וְאִתְפַּשַׁט וְעָאל גּוֹ יַרְדֵּנָא. וְכֵיוָן דְּמָטֵי גּוֹ קַרְקַע דְּמַקְדְּשָׁא, אִשְׁתְּכַח תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין, וְלָא אִתְפַּשָּׁט וְלָא

אִתְמְשַׁךְ לְאֶתָר אַחֲרָא. וְאָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דְּכַד אַהֲדָר הַהוּא נָהָר לְאַתְרֵיהּ, שָׁבִיק תַּמָּן, כָּל זִינֵי צִיּוּרִין, דְּקָא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, דְּאִינּוּן צִיּוּרִין גְּנִיזִין, דִּתְחוֹת דּוּכְתַּיְיהוּ. (חסר)

יַרְדֵּן זֶה נִכְנָס וְנִמְשָׁךְ זְמַן אֶחָד בַּשָּׁנָה לְתוֹךְ אוֹתוֹ נָהָר שֶׁיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְלֹא מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה נְהָרוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ, אֶלָּא בּוֹ מַמָּשׁ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו, הוּא נִמְשָׁךְ וּמִתְפַּשֵּׁט וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַיַּרְדֵּן. וְכֵיוָן שֶׁמַּגִּיעַ לְתוֹךְ קַרְקַע הַמִּקְדָּשׁ, נִמְצָא שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלֹא מִתְפַּשֵּׁט וְלֹא נִמְשָׁךְ לְמָקוֹם אַחֵר. וְאָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, שֶׁכְּשֶׁחוֹזֵר אוֹתוֹ נָהָר לִמְקוֹמוֹ, מַשְׁאִיר שָׁם כָּל מִינֵי צִיּוּרִים שֶׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, שֶׁאוֹתָם צִיּוּרִים גְּנוּזִים תַּחַת מְקוֹמָם.

דף קסו:

אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא, וְסַלְקֵי וְנָחְתֵי כִּדְקַדְמֵיתָא. בְּהַהוּא סְטָר דְּרוֹם, אִית תְּלַת מְאָה וְחַמְשִׁין עַמּוּדִין, מִכָּל זִינֵי מַרְגְּלָאן. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּנָהֲרִין תָּדִיר, וְנָטְפִין בּוּסְמִין טְמִירִין, דְּלָא אִתְגַּלּוּ לְעָלְמִין. אַרְבַּע אַגָּנִין בָּכָל (דף קס"ו ע"ב) עַמּוּדָא וַעֲמּוּדָא נְעִיצִין. וְכַד אִינּוּן בּוּסְמִין נַטְפִין, מֵאִינּוּן עַמּוּדִין, נָפְקֵי בְּהוּ, וְאִתְמַלְיָין כֻּלְּהוּ אֲגַנּוֹת, וְלָא נָפְקִין בּוּסְמִין לְבַר.

אֵלֶּה כָּאן וְאֵלֶּה כָּאן, וְעוֹלִים וְיוֹרְדִים כְּמִקְדָּם. בְּאוֹתוֹ צַד דָּרוֹם יֵשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים עַמּוּדִים מִכָּל מִינֵי מַרְגָּלִיּוֹת. וְאֵלֶּה אוֹתָם שֶׁמְּאִירִים תָּמִיד, וְנוֹטְפִים בְּשָׂמִים נִסְתָּרִים שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ מֵעוֹלָם. אַרְבָּעָה אֲגַנִּים בְּכָל עַמּוּד וְעַמּוּד נְעוּצִים. וּכְשֶׁאוֹתָם בְּשָׂמִים נוֹטְפִים מֵאוֹתָם עַמּוּדִים, נוֹפְלִים בָּהֶם, וּמִתְמַלְּאִים כָּל הָאֲגַנּוֹת, וְלֹא יוֹצְאִים הַבְּשָׂמִים הַחוּצָה. מֵאוֹתָם בְּשָׂמִים עֲתִידִים לֶעָתִיד

מֵאִינּוּן בּוּסְמִין, זְמִינִין לְזַמְנָא דְּאָתֵי, לְאַקְטָרָא בְּכָל יוֹמָא קְטוֹרְתָא, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. דְּלָא יֵהוּי מִכְתִּישׁוּ דִּבְנֵי נָשָׁא. אִינּוּן בּוּסְמִין לָא יְדִיעַ עִקָּרָא דִּלְהוֹן, וּמִמָּה הֲווֹ, אֶלָּא מֵאִינּוּן עַמּוּדִין נַפְקִין תַּמָּן.

לָבא לְהַקְטִיר בְּכָל יוֹם קְטֹרֶת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁלֹּא יִהְיוּ מִכְתִּישַׁת בְּנֵי הָאָדָם. אוֹתָם בְּשָׂמִים לֹא יָדוּעַ עִקָּרָם, וּמֵמָּה הָיוּ, אֶלָּא מֵאוֹתָם עַמּוּדִים שֶׁנּוֹפְלִים שָׁם.

תְּרֵין נְשָׁרִין בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא, מִתְנַצְּצָן מִתְלַהֲטִין בְּכָל גַּוְונִין. שָׁבַע מְאָה נְשָׁרִין. אִינּוּן, פַּרְחִין, אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא, בְּגַלְגּוּלָא דְּעַמּוּדִין. כַּד אִסְתַּחֲרָן, לָא יָכְלִין עַיְינִין לְאִסְתַּכְּלָא, דּוּכְתָּא דִּבְהוּ.

שְׁנֵי נְשָׁרִים בְּכָל עַמּוּד וְעַמּוּד נוֹצְצִים וְלוֹהֲטִים בְּכָל הַגְּוָונִים. שְׁבַע מֵאוֹת נְשָׁרִים הֵם, פּוֹרְחִים אֵלֶּה כָּאן וְאֵלֶּה כָּאן בְּגַלְגּוּל הָעַמּוּדִים. כְּשֶׁמִּסְתּוֹבְבִים, לֹא יְכוֹלוֹת הָעֵינַיִם לְהִסְתַּכֵּל הַמָּקוֹם שֶׁבָּהֶם.

תְּלַת אַתְוָון בַּלְטִין וּפָרְחִין, מִפּוּמָא דָּא לְפוּמָא דָּא. בְּגַלְגּוּלָא דְּעַמּוּדִין וּנְשָׁרִין. כָּל אִינּוּן אַתְוָון מְרַקְמָן בְּאֶשָּׁא חִוָּורָא, וְדַהֲבָא יְרוֹקָא. תְּרֵין אַלְפִּין וּמְאָה מְנַרְתִּין, תַּלְיָין בֵּין אִינּוּן עַמּוּדִין. וּתְרֵין אַלְפִּין וּמְאָה שְׁרָגִין, בְּכָל מְנַרְתָּא וּמְנַרְתָּא. דְּלִקִין בִּימָמָא, וּבְלֵילְיָא מִתְדַּעֲכֵי, עַל צַעֲרָא דְּיִשְׂרָאֵל. כַּד אָתֵי צַפְרָא, דַּלְקִין כֻּלְּהוּ מִגַּרְמַיְיהוּ.

שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וּפוֹרְחוֹת מִפֶּה זֶה לְפֶה זֶה. בְּגִלְגּוּל הָעֲמוּדִים וּנְשָׁרִים. כָּל אוֹתָן אוֹתִיּוֹת מְרֻקָּמוֹת בְּאֵשׁ לְבָנָה וְזָהָב יָרֹק. אֵלֶּפִים וּמֵאָה מְנוֹרוֹת תְּלוּיוֹת בֵּין אוֹתָם עֲמוּדִים, וְאֵלֶּפִים וּמֵאָה נֵרוֹת בְּכָל מְנוֹרָה וּמְנוֹרָה. דּוֹלְקִים בַּיּוֹם, וּבַלַּיְלָה דּוֹעֲכִים עַל צַעַר יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַבֹּקֶר דּוֹלְקִים כֻּלָּם מֵעַצְמָם.

אַדְהָווֹ יַתְבֵי, אֲמַרִי הָא רָמַשׁ לֵילְיָא. אֲמַר לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, נְהִירוּ דְּעָלְמָא, טוֹל פִּנְקָסָא דְּאַחְמָתָא דָּא, וְטוֹל שְׁרָגָא, וּכְתוֹב מִלִּין אִלֵּין, דְּהָא מָטָא זִמְנָא דִּילָן, לְפַקְדָּא כָּל חַד וְחַד לְגוֹ קִבְרֵיהּ, עַד פָּלְגוּ לֵילְיָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל גּוֹ גִּנְתָּא לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בַּהֲדֵי צַדִּיקַיָּיא וּכְדֵין כָּל חַד וְחַד פָּרַח לְתַמָּן. וּלְמָחָר נָהֲוֵי גַּבָּךְ, הוֹאִיל וְיָהֲבוּ לָן רְשׁוּ, לְאַשְׁלָמָא דּוֹרוֹנָא דְּקָא מְשַׁדְּרֵי לָךְ. פַּרְחֵי, בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְגָעָא.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, אָמְרוּ, הֲרֵי יָרַד הַלַּיְלָה. אָמַר לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, אוֹר הָעוֹלָם, קַח פִּנְקָס שֶׁל תִּיק זֶה, וְקַח נֵר וּכְתֹב דְּבָרִים אֵלּוּ, שֶׁהֲרֵי הִגִּיעַ זְמַנֵּנוּ לִפְקֹד כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְתוֹךְ קִבְרוֹ עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְתוֹךְ הַגַּן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ יַחַד עִם הַצַּדִּיקִים, וְאָז כָּל אֶחָד וְאֶחָד פּוֹרֵחַ לְשָׁם. וּלְמָחָר נִהְיֶה אֶצְלְךָ, הוֹאִיל וְנָתְנוּ לָנוּ רְשׁוּת לְהַשְׁלִים דּוֹרוֹן שֶׁמְּשַׁלְּחִים לְךָ. פָּרְחוּ, וּבָכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְנָעָה.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי ה) אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוּךָ בְכָל עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד. אוֹרַיְיתָא אוֹרַיְיתָא, נְהִירוּ דְּכָל עָלְמִין, כַּמָּה יָמִין, וּנְחָלִין, וּמְקוֹרִין, וּמַבּוּעִין, מִתְפַּשְׁטֵי מִנָּךְ לְכָל סִטְרִין. מִנָּךְ כֻּלָּא, עָלָךְ קַיְימֵי עִלָּאִין וְתַתָּאִין, נְהִירוּ עִלָּאָה (ודא) מִנָּךְ נָפְקָא. אוֹרַיְיתָא אוֹרַיְיתָא, מַה אֵימָא לְגַבָּךְ, אַיֶּלֶת אֲהָבִים אַנְתְּ, וְיַעֲלַת חֵן (גבי) עֵילָא וְתַתָּא רְחִימִין דִּילָךְ. מַאן יְזַכֵּי לְיַנְקָא מִנָּךְ כְּדְקָא יָאוֹת. אוֹרַיְיתָא אוֹרַיְיתָא שַׁעֲשׁוּעִים דְּמָארָךְ, מַאן יָכִיל לְגַלָּאָה, וּלְמֵימָר סִתְרִין וּגְנִיזִין דִּילָךְ. בָּכָה, וְאָעִיל רֵישֵׁיהּ בֵּין בִּרְכוֹי, וְנָשַׁק לְעַפְרָא.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי ה) אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוּךָ בְכָל עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד. תּוֹרָה תּוֹרָה, אוֹר כָּל הָעוֹלָמוֹת, כַּמָּה יַמִּים וּנְחָלִים וּמְקוֹרוֹת וּמַבּוּעִים מִתְפַּשְּׁטִים מִמֵּךְ לְכָל הַצְּדָדִים. מִמֵּךְ הַכֹּל, עָלַיִךְ עוֹמְדִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, אוֹר הָעֶלְיוֹן (בזה) מִמֵּךְ יוֹצֵא. תּוֹרָה תּוֹרָה, מָה אֹמַר לְפָנַיִךְ? אַיֶּלֶת אֲהָבִים אַתְּ, וְיַעֲלַת חֵן, (אצל) מַעְלָה וּמַטָּה אֲהוּבִים שֶׁלָּךְ. מִי יִזְכֶּה לִינֹק מִמֵּךְ כָּרָאוּי? תּוֹרָה תּוֹרָה, שַׁעֲשׁוּעִים שֶׁל רִבּוֹנֵךְ, מִי יָכוֹל לְגַלּוֹת וְלוֹמַר סְתָרִים וּגְנִיזוֹת שֶׁלָּךְ? בָּכָה, וְהִכְנִיס רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָיו וְנָשַׁק אֶת הֶעָפָר.

אַדְהָכִי חָמָא כְּמָה דִּיוּקְנִין דְּחַבְרַיָּיא סַחֲרָנֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, לָא תִּדְחַל בְּרֵיהּ דְּיוֹחָאי, לָא תִּדְחַל בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, כְּתוֹב וְחַדֵּי גּוֹ חֶדְוָה דְּמָארָךְ. כָּתַב כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּשָׁמַע בְּהַהוּא לֵילְיָא, וְלָעָא לוֹן, וְלָהַג לוֹן, וְלָא אַנְשֵׁי מִלָּה. וַהֲוּוּ שְׁרָגָא נָהִיר קָמֵיהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא, עַד דְּאָתָא צַפְרָא. כַּד אָתָא צַפְרָא, זָקַף עֵינוֹי, וְחָמָא חַד נְהִירוּ דְּהָווֹה נָהִיר בְּרָקִיעָא, מָאִיךְ עֵינוֹי לְתַתָּא. אַהֲדָר כְּמִלְקַדְמִין, וְחָמָא נְהִירוּ בְּכָל רְקִיעָא, דְּנָהִיר וְסָלִיק בְּהַהוּא נְהִירוּ דִּיוּקְנָא דְּבֵיתָא, בְּכַמָּה צִיּוּרִין. חֲדָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּלְפוּם רִגְעָא, אַגְנִיז הַהוּא נְהוֹרָא.

בֵּין כָּךְ רָאָה כַּמָּה דְמָיוֹת שֶׁל חֲבֵרִים סְבִיבוֹ. אָמַר לוֹ, אַל תִּירָא בַּר יוֹחַאי, אַל תִּפְחַד מְנוֹרָה קְדוֹשָׁה, כְּתֹב וּשְׁמַח תּוֹךְ שִׂמְחַת רִבּוֹנְךָ. כָּתַב כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁשָּׁמַע בְּאוֹתוֹ לַיְלָה, וְלָמַד בָּהֶם וְעָסַק בָּהֶם, וְלֹא שָׁכַח דָּבָר. וְאוֹתוֹ נֵר הֵאִיר לְפָנָיו כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁהִגִּיעַ הַבֹּקֶר. כְּשֶׁהִגִּיעַ הַבֹּקֶר, הֵרִים עֵינָיו, וְרָאָה אוֹר אֶחָד שֶׁהָיָה מֵאִיר בָּרָקִיעַ. הוֹרִיד עֵינָיו לְמַטָּה. חָזַר כְּמִקֹּדֶם וְרָאָה אוֹר בְּכָל הָרָקִיעַ שֶׁמֵּאִיר וְעוֹלֶה בְּאוֹתוֹ אוֹר דְּמוּת הַבַּיִת בְּכַמָּה צִיּוּרִים. שָׂמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּלְפִי רֶגַע נִגְנַז כָּל אוֹתוֹ הָאוֹר.

אַדְהָכִי, הָא אִינּוּן תְּרֵין שְׁלִיחָן אַתְיָין. אַשְׁכְּחוּהוּ רִישֵׁיהּ בֵּין בִּרְכּוֹי. אָמְרוּ לֵיהּ שְׁלָמָא עָלֵיהּ דְּמָר, שְׁלָמָא לְמַאן דְּעָלְאִין וְתַתָּאִין בָּעָאן לְאַקְדָּמָא לֵיהּ שְׁלָם. קוּם. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲדָא בְּהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ, וְלָא חָמִית נַיְיחָא דִּרוּחָא דְּעָבַד לָךְ מָארָךְ, חָמִית נְהִירוּ דְּבֵיתָא בְּרָקִיעָא. אָמַר לוֹן חֲמֵינָא, אָמְרוּ לֵיהּ בֵּיהּ שַׁעֲתָא, אַפִּיק תְּהוֹמָא בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְאַעְבְּרֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיַמָּא רַבָּא, וּמְנָהֲרוּ דִּילֵיהּ, הֲוָה נָהִיר בְּרָקִיעָא.

בֵּין כָּךְ הֲרֵי אוֹתָם שְׁנֵי שְׁלִיחִים בָּאִים. מְצָאוּהוּ רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו. אָמְרוּ לוֹ, שָׁלוֹם עָלֶיךָ מֹרִי! שָׁלוֹם לְמִי שֶׁעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים רוֹצִים לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם. קוּם! קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְשָׂמַח בָּהֶם. אָמְרוּ לוֹ, וְלֹא רָאִיתָ נַחַת רוּחַ שֶׁעָשָׂה לְךָ רִבּוֹנְךָ? רָאִיתָ אוֹר הַבַּיִת בָּרָקִיעַ? אָמַר לָהֶם, רָאִיתִי. אָמְרוּ לוֹ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הוֹצִיא הַתְּהוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהֶעֱבִירוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיָּם הַגָּדוֹל, וּמֵאוֹרוֹ הָיָה מוּאָר בָּרָקִיעַ.

אָמְרוּ לֵיהּ, רַב מְתִיבְתָּא בָּעָא בְּשְׁלָמָךְ, וְהָא יָדַע דַּאֲנָן שְׁלִיחָן לְגַבָּךְ. וְכַמָּה מִלִּין חַדְתִּין עַתִּיקִין, אִתְחַדָּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי לֵילְיָא. אָמַר לוֹן, בְּמַטּוּ מִנַּייכוּ, אָמְרוּ חַד מִלָּה מִנַּייהוּ. אָמְרוּ, לָא אִתְיְיהִיב לָן רְשׁוּ לְמַאי דְּאִתַּיְנָן לְגַבָּךְ, אֲבָל מִלָּה חַדְתָּא הֲוָה לְגַבָּךְ הַשְׁתָּא.

אָמְרוּ לוֹ, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה דּוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹמְךָ, וַהֲרֵי יוֹדֵעַ שֶׁאָנוּ שְׁלִיחִים אֵלֶיךָ, וְכַמָּה דְבָרִים חֲדָשִׁים עַתִּיקִים הִתְחַדְּשׁוּ בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה הַזֶּה. אָמַר לָהֶם, בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, אִמְרוּ דָּבָר אֶחָד מֵהֶם. אָמְרוּ, לֹא נִתְּנָה לָנוּ רְשׁוּת לְמַה שֶּׁבָּאנוּ אֵלֶיךָ, אֲבָל דָּבָר חָדָשׁ הָיָה אֵלֶיךָ כְּעֵת.

דף קסז.

פְּתַח רַב מְתִיבְתָּא וְאָמַר (בראשית יב) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹ', דָּא בְּגִין דְּאִתְנַהֲרָא בֵּיהּ נְהִירוּ כְּגַוְונָא דָּא. מַאן דְּלָא זָכֵי בַּאֲתָר דָּא, יְהֵךְ וְיִנְטַל גַּרְמֵיהּ לַאֲתָר אַחֲרָא, וְיִזְכֵּי בֵּיהּ. אֲעָא דְּדָלִיק, וּנְהוֹרָא לָא סָלִיק וְנָהִיר בֵּיהּ, יְנַעְנְעוּן לֵיהּ, וִיסַלֵּק בֵּיהּ נְהוֹרָא, וְאַנְהִיר. וַהֲוִינָן זְמִינִין לְמִשְׁמַע, אֲבָל בְּגִין לְמֵיתֵי גַּבָּךְ, (דף קס"ז ע"א) לָא בָּעֵינָן לְאִתְעַכְּבָא, חַדֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן.

פְּתַח רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה וְאָמַר, (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹ'. זֶה בִּשְׁבִיל שֶׁנִּרְאָה בּוֹ אוֹר כְּמוֹ זֶה. מִי שֶׁלֹּא זוֹכֶה בְּמָקוֹם זֶה, יֵלֵךְ וְיִקַּח עַצְמוֹ לְמָקוֹם אַחֵר וְיִזְכֶּה בּוֹ. עַז שֶׁהוֹלֵךְ, וְהָאוֹר לֹא עוֹלֶה וּמֵאִיר בּוֹ, יְנַעְנְעוּ אוֹתוֹ וְיַעֲלֶה בּוֹ הָאוֹר וְיָאִיר. וְהָיִינוּ עֲתִידִים לִשְׁמֹעַ, אֲבָל בִּשְׁבִיל לָבא אֵלֶיךָ לֹא רָצִינוּ לְהִתְעַכֵּב. שָׂמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן.

אָמְרוּ לֵיהּ, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, כָּל מִלִּין דִּי בְּגַוָּון בְּאוֹרַיְיתָא, מִלִּין זְעִירִין אִינּוּן, בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה. וְאִינּוּן מִלִּין זְעִירִין, כַּמָּה אִינּוּן מִלִּין רַבְרְבִין וְעִלָּאִין, עַד דְּלֵית לוֹן שִׁיעוּרָא. דְּהָא לֵית בְּגַוָּון סְפֵקָא, אֶלָּא בְּרִירוּ דְּאוֹרַיְיתָא עַל בּוּרְיֵיהּ. וְהַשְׁתָּא רַב מְתִיבְתָּא פָּרִישׁ מִלִּין סְתִימִין עַל דָּא, בְּגִין דְּעִקָּרָא דְּנִשְׁמְתָא, אֲמַאי לָא נָהִיר בַּאֲתָר דָּא, וְזָכֵי לְאִתְנַהֲרָא בַּאֲתָר אַחֲרָא. וְעַד כְּעַן לָא זָכִינָן בְּהוּ, בְּגִין לְמֵיתֵי גַּבְּךָ.

אָמְרוּ לוֹ, אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּתוֹכֵנוּ בַּתּוֹרָה, דְּבָרִים קְטַנִּים הֵם בְּכָל דָּבָר וְדָבָר. וְאוֹתָם דְּבָרִים קְטַנִּים, כַּמָּה הֵם דְּבָרִים גְּדוֹלִים וְעֶלְיוֹנִים עַד שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר? שֶׁהֲרֵי אֵין בָּנוּ סָפֵק, אֶלָּא בֵּרוּר הַתּוֹרָה עַל בֶּרְיָהּ. וְכָעֵת רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה פֵּרַשׁ דְּבָרִים סְתוּמִים עַל זֶה בְּגַלַּל מַה שֶּׁעִקַּר הִנְשְׁמָה לְמָה לֹא מֵאִיר בְּמָקוֹם זֶה וְזוֹכֶה לִהְיוֹת מוּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר? וְעַד עַתָּה לֹא זָכִינוּ בָּזֶה בְּשָׁבִיל לְבֹא אֵלֶיךָ.

וּמִלָּה אַחֲרָא זְכֵינָן לְמִשְׁמַע מִנַּיְיהוּ, רוּחָא דְּאַזְלָא בְּעַרְטוּרָא בְּהַהוּא עָלְמָא בְּלָא בְּנִין, אִנְתְּתַיְיהוּ יִתְעֲבִיד לֵיהּ מָאנָא לְאִתְבָּנָאָה אִיהוּ. מַאי טַעֲמָא. אִנְתְּתַיְיהוּ אִיהִי שְׁרָנָא, דְּאִתְדְּלִיקַת מִנַּיְיהוּ, וְתַרְוַויְיהוּ שְׁרָנָא חָדָא הֲווֹ, נְהוֹרָא דָּא נָפַק מִנְּהוֹרָא דָּא, אִתְדַּלִּיק מִגּוֹ נְהוֹרַיְיהוּ מַמָּשׁ, בְּגִין דַּחֲדָא נְהוֹרָא הֲווֹ.

וְדָבָר אַחֵר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ: רוּחַ שֶׁהוֹלֶכֶת עֶרְמָה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בְּלִי בָּנִים, אִשְׁתּוֹ תֵּעָשֶׂה כְּלִי לִבְנוֹתוֹ. מָה הַטַּעַם? אִשְׁתּוֹ הִיא נֵר שֶׁנִּדְלֶקֶת מִמֶּנּוּ, וּשְׁנֵיהֶם נֵר אֶחָד הָיוּ, אוֹר זֶה יוֹצֵא מֵאוֹר זֶה. דַּעַדְ זֶה, נִדְלָק מִתּוֹדְ אוֹרוֹ מַמָּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ אוֹר אֶחָד.

הַשְׁתָּא רִבִּי, נֶהְדַּר לְמִלִּין קַדְמָאִין, וְכַד נֶהְדַּר לְאַתְרִין, נְטוֹל רְשׁוּ מֵרַב מְתִיבְתָּא, בְּאִינּוּן מִלִּין דְּנִקְבֵּל מִנַּיְיהוּ, וְנֵימָא קַמָּדְ. זַכָּאָה חוּלָקָדְ, דְּאַתְּ זָכֵי לְנָהוֹרִין סְתִימִין, מִכָּל סִטְרִין, מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא, מֵהַאי עָלְמָא, וּמֵעָלְמָא אוֹחֲרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִלָּה חֲדָא בָּעֵינָא לְמִנְדַּע, אִי תֵּיכוּל לְאוֹדָעָא לִי. נְשִׁין בְּהַהוּא עָלְמָא, אִי זַכְאִין לְסַלְקָא לְעֵילָּא, אוֹ הֵיךְ אִינּוּן תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ, אִי רִבִּי אִי רִבִּי, בְּדָא אִית לָן רָזָא יַתִּירָא (ס"א יקירא). בְּגִין דְּלָא לְגַלָּאָה סִתְרִין דְּתַמָּן, אֲבָל דָּא יְהַדְּ וְיִטּוֹל רְשׁוּ, וְנֵימָא לָדְ. אַדְּהָכִי פָּרַח חַד, וְאִתְכַּסֵּי מִנַּיְיהוּ, וְאָזַל לֵיהּ.

כְּעֵת, רַבִּי, נַחֲזֹר לְדְבָרִים הָרִאשׁוֹנִים, וּכְשֶׁנַּחֲזֹר לְמְקוֹמֵנוּ נִטֹּל רְשׁוּת מֵרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה בְּאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁנְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְנֹאמַר לְפָנֶיךָ. אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ שֶׁאַתָּה זוֹכֶה לְאוֹרוֹת נִסְתָּרִים מִכָּל הַצְּדָדִים מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵעוֹלָם אַחֵר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּבָר אֶחָד רָצִיתִי לָדַעַת, אִם תּוּכַל לְהוֹדִיעַ לִי. נָשִׁים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם אִם זַכָּאִיוֹת לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, אוֹ אֵיךְ הֵן שָׁם? אָמַר לוֹ, אִי רַבִּי אִי רַבִּי, בָּזֶה יֵשׁ לָנוּ סוֹד יָתֵר (נכבד) כְּדֵי לֹא לְגַלּוֹת סוֹדוֹת שֶׁל שָׁם, אֲבָל זֶה יֵלֵךְ וְיִטֹּל רְשׁוּת, וְנֹאמַר לְךָ. בֵּין כָּךְ פָּרַח אֶחָד וְהִתְכַּסָּה מֵהֶם וְהָלַךְ לוֹ.

וּלְפוּם שַׁעֲתָא תָּב לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר לוֹן, זְמִינָא הֲוִינָא לְמֵיעָאל, וַהֲווּ כֻּלְּהוּ בְּעִטּוּרָא חָדָא, דְּדַיְינֵי דִּינָא דְּחַד בַּר נָשׁ, דְּקָאִים עַל פִּתְחָא דְּגַן עֵדֶן, וְאִינּוּן כְּרוּבִין אֲחִידוּ בֵּיהּ, וְלָא שָׁבְקוּ לֵיהּ לְמֵיעָאל תַּמָּן, וַהֲוָה בְּצַעֲרָא בֵּינַיְיהוּ, וְצַוָּוחַ צַוָּוחִין עַל גַּבֵּי פִּתְחָא, וּשְׁמָעוּ כּוּלְּהוּ

צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן, וְהַשְׁתָּא הָווֹ מִתְכַּנְּפֵי כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי, לְמֵיעָאל לְגַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לְעַיְינָא בְּדִינֵיהּ. וַאֲתֵינָא לְאוֹדָעָא לְכוּ, וְדָא חַבְרַאי אִצְטְרִיךְ לְמֵהַךְ תַּמָּן, דְּכָרוֹזָא הֲוָה אַעְבָּר בְּכָל אִינּוּן בְּנֵי מְתִיבְתֵּי. דְּלִיהֱוֹוֹן כְּנִישִׁין הַשְׁתָּא קַמֵּי מָשִׁיחַ. נָטַל פִּתְקָא חָדָא, וְיָהַב לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, טוֹל דָּא, וְעָיֵין בְּמָה דְּתַמָּן, עַד דְּנֵיתֵי גַּבָּךְ, פַּרְחוּ תַּרְוַויְיהוּ.

וּלְפִי שָׁעָה שָׁב אֱלִיָּהוּ. אָמַר לָהֶם, עָתִיד הַיִּיתִי לְהִכָּנֵס, וְהָיוּ כֻּלָּם בְּעִטּוּר אֶחָד, שֶׁדָּנוּ דִּין בֶּן אָדָם אֶחָד שֶׁעָמַד עַל פֶּתַח הַגַּן עֵדֶן, וְאוֹתָם כְּרוּבִים אֲחָזוּ בּוֹ, וְלֹא נָתְנוּ אוֹתוֹ לְהִכָּנֵס שָׁם, וְהָיָה בְּצַעַר בֵּינֵיהֶם, וְצִוַּח צְוָחוֹת עַל גַּבֵּי הַפֶּתַח, וְשָׁמְעוּ כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁשָּׁם, וְכָעֵת הָיוּ מִתְכַּנְּסִים כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה לְהִכָּנֵס אֶל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לְעַיֵּן בְּדִינוֹ. וּבָאתִי לְהוֹדִיעַ לָכֶם, וְזֶה חֲבֵרִי הִצְטָרֵךְ לְלֶכֶת לְשָׁם, שֶׁכָּרוֹז הָעֲבַר בְּכָל אוֹתָם בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת שֶׁיִּהְיוּ מִתְכַּנְּסִים כְּעֵת לִפְנֵי הַמְּשִׁיחַ. לָקַח פִּתְקָה אַחַת וְנָתַן לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, קַח אֶת זֶה וְעַיֵּן בְּמָה שֶׁשָּׁם עַד שֶׁנָּבֹא אֵלֶיךָ. וּפָרְחוּ שְׁנֵיהֶם.

וְרִבִּי שִׁמְעוֹן נָטַל פִּתְקָא, וְחָמָא מַה דְּחָמָא, בְּרָזִין דְּתַמָּן, כָּל הַהוּא יוֹמָא. בְּלֵילְיָא חָמָא שְׁרָגָא, וְנָפִיל בֵּיהּ שֵׁינָתָא, וְדָמַךְ עַד צַפְרָא. כַּד נָהִר יְמָמָא, קָם וּפָרַח הַהוּא פִּתְקָא מִנֵּיהּ, וְהָא אִינּוּן תַּרְוַויְיהוּ אַתְיָין, אָמַר לֵיהּ, קוּם רִבִּי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, קוּם. בְּגִינָךְ חֲמֵינָן וְזָכֵינָן לְכַמָּה סִתְרִין עִלָּאִין, כַּמָּה חֶדְוָה אַחְזִיוּ לָן, כַּד יָהֲבוּ רְשׁוּ לְגַלָּאָה לָךְ, כָּל מַה דְּאִתְּ בָּעֵי. רֵישׁ מְתִיבְתָּא עִלָּאָה נָפַק לְגַבָּן, וְאָמַר, שָׁאִילוּ בִּשְׁלָמֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי, אַתְרֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי, הָא פָּנוּ לֵיהּ מִכַּמָּה יוֹמִין. לֵית מַאן דְּיִקְרַב לְגַבֵּיהּ, זַכָּאָה אִיהוּ.

וְרִבִּי שִׁמְעוֹן לָקַח הַפִּתְקָה וְרָאָה מַה שָּׁרָאָה בַּסּוֹדוֹת שֶׁשָּׁם כָּל אוֹתוֹ יוֹם. בַּלַּיְלָה רָאָה נֵר, וְנִפְלָה עָלָיו שֵׁנָה, וְנִרְדַּם עַד הַבֹּקֶר. כְּשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם קָם, וּפָרְחָה אוֹתָהּ פִּתְקָה מִמֶּנּוּ, וְהִנֵּה שְׁנֵיהֶם בָּאִים. אָמַר לוֹ, עָמֹד רַבִּי, אַשְׁרֵי חֶלְקֶךָ. עָמַד. בְּגִלְגֻּלְךָ רָאִינוּ וְזָכִינוּ לְכַמָּה סִתְרִים עֶלְיוֹנִים, כַּמָּה חֶדְוָה הֶרְאוּ לָנוּ כְּשֶׁנִּתְּנוּ רְשׁוּת לְגַלּוֹת לְךָ כָּל מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה יָצָא אֵלֵינוּ וְאָמַר: שַׁאֲלוּ בִּשְׁלוֹם בַּר יוֹחַאי, מְקוֹמוֹ שֶׁל בַּר יוֹחַאי הֲרֵי פָּנוּי לוֹ מִכַּמָּה יָמִים, אֵין מִי שֶׁיִּקְרַב אֵלָיו, אַשְׁרֵיו!

רִבִּי רִבִּי, כַּד פָּרַחְנָא (בגינך) מִגַּבָּךְ, עָאלְנָא וַחֲמֵינָא כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי, דְּהָא מִתְכַּנְּפֵי לְגוֹ הֵיכָלָא חָדָא, דְּמַשִׁיחַ תַּמָּן, וְדַיְינִי דִּינָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, דְּקָאִים עַל פִּתְחָא, שְׁמֵיהּ לֵית לָן רְשׁוּ לְגַלָּאָה. אִצְטָעַר רִבִּי שִׁמְעוֹן עַל דָּא, אָמַר לֵיהּ, לָא תִּצְטַעַר רִבִּי עַל דָּא, אַנְתְּ תֵּדַע בָּדָא לֵילְיָא בְּחֶלְמָךְ. אֲבָל דִּינָא דַּיְינִי עָלֵיהּ, דְּגָזַר מַשְׁיחַ, דְּלֵהֱוֵי הַהוּא בַּר נָשׁ לְבַר בְּהַהוּא צַעֲרָא אַרְבְּעִין יוֹמִין. לְסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין, יְצַעֲרוּן לֵיהּ בְּדִינָא, בְּצַעֲרָא דְּגֵיהִנָּם, שַׁעֲתָא וּפַלְגָא.

רַבִּי רַבִּי, כְּשֶׁפָּרַחְנוּ מִמְּךָ (בשבילך), נִכְנַסְנוּ וְרָאִינוּ כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת שֶׁהָרֵי מִתְכַּנְּסִים לְתוֹךְ הֵיכָל אֶחָד שֶׁשָּׁם הַמָּשִׁיחַ, וְדָנוּ דִּין שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם שֶׁעָמַד עַל הַפֶּתַח, שֶׁשְּׁמוֹ אֵין לָנוּ רְשׁוּת לְגַלּוֹת. הִצְטַעֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן עַל זֶה. אָמַר לוֹ, אַל תִּצְטַעֵר רַבִּי עַל זֶה, אַתָּה תֵּדַע בַּלַּיְלָה הַזֶּה בַּחֲלוֹמְךָ. אֲבָל דִּין דָּנוּ עָלָיו, שֶׁגָּזַר מָשִׁיחַ שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ אָדָם בַּחוּץ בְּאוֹתוֹ צַעַר אַרְבָּעִים יוֹם, וּלְסוֹף אַרְבָּעִים יוֹם יְצַעֲרוּ אוֹתוֹ בְּדִין בְּצַעַר הַגֵּיהִנֹּם שָׁעָה וַחֲצִי.

דף קסז:

וְכָל דָּא, בְּגִין דְּיוֹמָא חָדָא, חַד מִן חַבְרַיָּיא הֲוָה פָּרִישׁ מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, כַּד מָטָא לְחַד מִלָּה, יָדַע הַאי בַּר נָשׁ דְּיִתְכְּשַׁל בֵּיהּ, וְאָמַר לְחַבְרַיָּיא שְׁתּוֹקוּ, לָא תֵּימְרוּן מִדִּי. וּבְגִין דְּשְׁתִיקוּ חַבְרַיָּיא אִתְכְּשַׁל בְּהַהוּא מִלָּה, וְאִכְסִיף. וְהַהוּא כְּסוּפָא. דְּגָרִים הַאי בַּר נָשׁ, דַּיְינִין לֵיהּ בְּהַאי דִּינָא (דף קס"ז ע"ב) קַשְׁיָא, בְּגִין דְּלָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשַׁבְקָא חוֹבָא דְּאוֹרַיְיתָא, אֲפִילּוּ כְּמָלָּא נִימָא.

וְכָל זֶה מִשּׁוּם שֶׁיּוֹם אֶחָד מִן הַחֲבֵרִים הָיָה מְפָרֵשׁ דִּבְרֵי תוֹרָה, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְדָבָר אֶחָד, יָדַע הָאָדָם הַזֶּה שֶׁיִּכָּשֵׁל בּוֹ, וְאָמַר לַחֲבֵרִים: שִׁתְקוּ, אַל תֹּאמְרוּ דָבָר. וּמִשּׁוּם שֶׁשָּׁתְקוּ הַחֲבֵרִים, נִכְשַׁל בְּאוֹתוֹ דָּבָר וְהִתְבַּיֵּשׁ. וְעַל אוֹתָהּ בּוּשָׁה שֶׁגָּרַם אָדָם זֶה, דָּנוּ אוֹתוֹ בַּדִּין הַזֶּה הַקָּשֶׁה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַשְׁאִיר עָוֹן הַתּוֹרָה אֲפִלּוּ כְּמִלֹּא נִימָה.

דַּיְינוּ דִּינֵיהּ, וְנַפְקוּ כָּל בְּנֵי מְתִיבְתָּא. וַאֲנָא שְׁאֵילְנָא רְשׁוּ, דְּהָא בְּרֵיהּ דְּיוֹחָאי, שְׁאֵיל שְׁאֵלְתָּא דָּא. וְעַל דָּא אַחְזִיו לִי, מַה דְּלָא יְדַעְנָא מִקַּדְמַת דְּנָא. אִי רַבִּי, שִׁית הֵיכָלִין אַחְזִיו לִי, בְּכַמָּה עִנּוּגִין וְעִדּוּנִין, בַּאֲתַר דְּפָרוֹכְתָּא פְּרִישָׁא בְּגִנְתָּא. דְּהָא מַהַהוּא פָּרוֹכְתָּא וּלְהָלְאָה, לָא עָאלִין דְּכוּרִין כְּלַל.

דָּנוּ דִּינוֹ, וְיָצְאוּ כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה, וַאֲנִי שָׁאַלְתִּי רְשׁוּת, שֶׁהֲרֵי בַּר יוֹחַאי שְׁאַל שְׁאֵלָה זוֹ. וְעַל זֶה הֶרְאוּ לִי מַה שֶּׁלֹּא יָדַעְתִּי מִלִּפְנֵי כֵן. אִי רַבִּי, שִׁשָּׁה הֵיכָלוֹת הֶרְאוּ לִי, בְּכַמָּה עִנּוּגִים וְעִדּוּנִים, בְּמָקוֹם שֶׁפָּרֹכֶת פְּרוּשָׁה בַּגִּנָּה. שֶׁהֲרֵי מֵאוֹתָהּ פָּרֹכֶת וּלְהָלְאָה לֹא נִכְנָסִים זְכָרִים כְּלָל.

בְּהֵיכָלָא חָדָא, אִית בַּתְיָה בַּת פַּרְעֹה, וְכַמָּה רִבּוֹא וְאַלְפֵי נָשִׁין, זַכְיָין בַּהֲדָהּ, וְכָל חָדָא וַחֲדָא מִנַּייהוּ, דּוּכְתִּין דְּנָהוֹרִין וְעִדּוּנִין, בְּלָא דְּחָקָא כְּלָל אִית לָהּ. תְּלַת זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא, כָּרוֹזֵי אַכְרִיזוּ, הָא דִּיוּקְנָא דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא אָתֵי, וּבַתְיָה נַפְקַת, לַאֲתָר דְּפַרְגּוֹדָא חָדָא דְּאִית לָהּ, וְחָמָאת דִּיוּקְנָא דְּמֹשֶׁה, וְסָגְדַת לְגַבֵּיהּ, וְאָמְרָה, זַכָּאָה חוּלָקִי דְּרָבִיתִי נְהִירוּ דָּא. וְדָא אִיהוּ עִנּוּגִין דִּילָהּ, יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ.

בְּהֵיכָל אֶחָד יֵשׁ בַּתְיָה בַּת פַּרְעֹה, וְכַמָּה רִבּוֹא וְאַלְפֵי נָשִׁים זוֹכוֹת אִתָּהּ, וּלְכָל אַחַת וְאַחַת מֵהֶן יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁל אוֹרוֹת וְעִדּוּנִים לְלֹא דַּחַק כְּלָל. שֵׁשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם הַכְּרוֹזוֹת מַכְרִיזוֹת: הֲרֵי דְּמוּת מֹשֶׁה נְבִיא הַנֶּאֱמָן בְּאָה! וּבַתְיָה יוֹצֵאת לִמְקוֹם פַּרְגּוֹד אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לָהּ, וְרוֹאָה דְּמוּת מֹשֶׁה וּמִשְׁתַּחֲוָה אֵלָיו, וְאוֹמֶרֶת: אַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁגִּדַּלְתִּי אוֹר זֶה. וְזֶה עִנּוּגִים שֶׁלָּהּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם.

אַהֲדְרַת לְגַבֵּי נָשִׁין, וְאִשְׁתַּדְּלָן בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. כֻּלְּהוּ בְּאִינּוּן דִּיוּקְנִין דַּהֲווּ בְּהַאי עָלְמָא, בִּלְבוּשָׁא דְּנָהוֹרָא, (ס"א כלבושא) בִּלְבוּשָׁא דִּדְכוּרִין, בַּר דְּלָא נַהֲרֵי הָכִי, פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא זָכוּ לְקַיְּימָא לוֹן בְּהַאי עָלְמָא, מִשְׁתַּדְּלֵי בָּהוּ, וּבְטַעֲמַיְיהוּ, בְּהַהוּא עָלְמָא. וְכָל הָנֵי נָשִׁין, דְּיַתְבִין בַּהֲדֵי בַּתְיָה בַּת פַּרְעֹה, אִקְרוּן נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת, דְּלָא אִצְטַעֲרוּ בְּצַעֲרָא דְּגֵיהִנָּם כְּלַל.

חוֹזֶרֶת לַנָּשִׁים וּמִשְׁתַּדֶּלֶת בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה. כֵּלֶן בְּאוֹתָן דְּמָיוֹת שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּלְבוּשׁ אוֹר, (כלבוש) בִּלְבוּשׁ הַזְּכָרִים, פְּרָט שֶׁלֹּא מְאִירִים כָּךְ, מִצְווֹת הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא זָכוּ לְקַיְּמָן בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִשְׁתַּדְּלוֹת בָּהֶן וּבְטַעֲמֵיהֶן בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְכָל הַנָּשִׁים הַלָּלוּ שֶׁיּוֹשְׁבוֹת יַחַד עִם בַּת פַּרְעֹה נִקְרָאוֹת (ישעיה לב) נָשִׁים שַׁאֲנַנוֹת, שֶׁלֹּא הִצְטַעֲרוּ כְלָל בְּצַעַר הַגֵּיהִנֹּם.

בְּהֵיכָלָא אַחֲרָא, אִית סָרַח בַּת אָשֵׁר, וְכַמָּה נָשִׁין רִבּוֹא וְאַלְפִין בַּהֲדָהּ. תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא מַכְרִיזִין קַמֵּה, הָא דְּיוּקְנָא דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא אִתָּא, וְאִיהִי חַדְּאת, וְנַפְקַת לְגַבֵּי פַּרְגּוֹדָא חָדָא דְּאִית לָהּ, וְחָמָאת נְהִירוּ דְּדְיוּקְנָא דְּיוֹסֵף, וְחַדְּאת, וְסָגִידַת לְגַבֵּיהּ, וְאָמְרָת, זַכָּאָה הַאי יוֹמָא, דְּאִתְעָרִית בְּשׁוֹרָה דִּילָךְ לְגַבֵּי סָבָאי. לְבָתַר אַהֲדְרַת לְגַבֵּי שְׁאַר נָשִׁין, וּמִשְׁתַּדְּלִין בְּתוּשְׁבְּחָן דְּמָארֵי עָלְמָא, וּלְאוֹדָאָה שְׁמֵיהּ. וְכַמָּה דּוּכְתִּין וְחֵידוּ, אִית לְכָל חָדָא וַחָדָא. וּלְבָתַר אֲהַדָּרָן לְאִשְׁתַּדָּלָא בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וּבְטַעֲמַיְיהוּ.

בְּהֵיכָל אַחֵר יֵשׁ סָרַח בַּת אָשֵׁר, וְכַמָּה נָשִׁים רִבּוֹא וַאֲלָפִים יַחַד אִתָּהּ. שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם מַכְרִיזִים לְפָנֶיהָ: הֲרֵי דְּמוּת יוֹסֵף הַצַּדִּיק בָּאָה! וְהִיא שְׂמֵחָה וְיוֹצֵאת לְגַבֵּי פַּרְגּוֹד אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לָהּ, וְרוֹאָה אוֹר דְּמוּת יוֹסֵף, וּשְׂמֵחָה, וּמִשְׁתַּחֲוָה אֵלָיו וְאוֹמֶרֶת: אַשְׁרַי הַיּוֹם שֶׁעוֹרַרְתִּי בְשׁוֹרָתְךָ לְסָבַי. אַחַר כָּךְ חוֹזֶרֶת לְשְׁאָר הַנָּשִׁים, וּמִשְׁתַּדְּלוֹת בְּתִשְׁבְּחוֹת רִבּוֹן הָעוֹלָם וּלְהוֹדוֹת לִשְׁמוֹ. וְכַמָּה מְקוֹמוֹת וְשִׁמְחָה יֵשׁ לְכָל אַחַת וְאַחַת. אַחַר כָּךְ חוֹזְרוֹת לְהִשְׁתַּדֵּל בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה וּבְטַעֲמֵיהֶן.

בְּהֵיכָלָא אַחֲרָא, אִית יוֹכֶבֶד, אִמֵּיהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, וְכַמָּה אַלְפִין וְרִבְבָן בַּהֲדָהּ. בְּהֵיכָלָא דָּא, לָא מַכְרְזֵי כְּלַל, אֶלָּא ג' זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, אוֹדַת וּמְשַׁבְּחַת לְמָארֵי עָלְמָא, אִיהִי וְכָל אִינּוּן נָשִׁין דִּי בַּהֲדָהּ. וְשִׁירְתָא דְּיַמָּא מְזַמְּרִין בְּכָל יוֹמָא, וְאִיהִי בִּלְחוֹדָהָא אֲמָרַת מֵהָכָא, (שמות טו) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה וְגוֹ', אֶת הַתּוֹף בְּיָדָהּ וְגוֹ'. וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּי בְגַן עֵדֶן, צַיְּיתִין לַקָּל נְעִימוּ דִּילָהּ. וְכַמָּה מַלְאָכִין קַדִּישִׁין אוֹדָאן וּמְשַׁבְּחָן עִמָּהּ לִשְׁמָא קַדִּישָׁא.

בְּהֵיכָל אַחֵר יֵשׁ יוֹכֶבֶד אֵם מֹשֶׁה נְבִיא הַנֶּאֱמָן, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת עִמָּהּ. בְּהֵיכָל זֶה לֹא מַכְרִיזִים כְּלָל, אֶלָּא שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם מוֹדָה וּמְשַׁבַּחַת לְרִבּוֹן הָעוֹלָם הִיא וְכָל הַנָּשִׁים שֶׁאִתָּהּ. וְשִׁירַת הַיָּם מְזַמְּרוֹת בְּכָל יוֹם, וְהִיא לְבַדָּהּ אוֹמֶרֶת מִכָּאן, (שמות טו) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה וְגוֹ', אֶת הַתֹּף בְּיָדָהּ וְגוֹ'. וְכָל אוֹתָם צַדִּיקֵי גַּן עֵדֶן מַקְשִׁיבִים לְנְעִימוּת קוֹלָהּ, וְכַמָּה מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים עִמָּהּ לְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ.

בְּהֵיכָלָא אַחֲרָא, אִית דְּבוֹרָה, אוּף הָכִי וְכָל שְׁאַר נָשִׁין בַּהֲדָהּ, אוֹדָן וּמְזַמְּרָן בְּהַהִיא שִׁירְתָא דְּאִיהִי אֲמָרַת בְּהַאי עָלְמָא. אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, מַאן חֲמֵי חֶדְוָה דְּצַדִּיקַיָּיא, וּדְנָשִׁין זַכָּיִין דְּעַבְדִּין לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְגוֹ לְגוֹ דְּאִינּוּן הֵיכָלִין, אִית אַרְבַּע הֵיכָלִין טְמִירִין, דְּאִמָּהָן קַדִּישִׁין דְּלָא אִתְמַסָּרָן לְאִתְגַּלָּאָה, וְלֵית מַאן דְּחָמֵי לוֹן. בְּכוּלֵּיהּ יוֹמָא אִינּוּן בַּלְחוֹדֵיהוֹן, כְּמָה דַּאֲמֵינָא לָךְ, וְגוּבְרִין אוּף הָכִי.

בְּהֵיכָל אַחֵר יֵשׁ דְּבוֹרָה, גַּם כָּךְ וְכָל שְׁאָר הַנָּשִׁים אֹתָהּ מוֹדוֹת וּמְזַמְּרוֹת בְּאוֹתָהּ שִׁירָה שֶׁהִיא אָמְרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה. אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, מִי רָאָה חֲדָוֹת הַצַּדִּיקִים וְשֶׁל נָשִׁים זַכָּאִיּוֹת שֶׁעוֹשׂוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. לִפְנֵי וְלִפְנִים שֶׁל אוֹתָם הֵיכָלוֹת יֵשׁ אַרְבָּעָה הֵיכָלוֹת טְמִירִים שֶׁל הָאֱמָהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁלֹּא נִמְסָר לְהַגָּלוֹת, וְאֵין מִי שֶׁרוֹאֶה אוֹתָן. בְּכָל הַיּוֹם הֵן לְבַדָּן, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ, וְהַגְּבָרִים גַּם כֵּן.

וּבְכָל לֵילְיָא אִתְכְּלִילָן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, בְּגִין דְּשַׁעְתָּא דְּזִוּוּגָא אִיהוּ בְּכַלְגּוּת לֵילְיָא, בֵּין בְּהַאי עָלְמָא, בֵּין בְּהַהוּא עָלְמָא. זִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, אִתְדַּבְּקוּתָא דְּנִשְׁמָתָא בְּנִשְׁמָתָא נְהוֹרָא בְּנְהוֹרָא. זִוּוּגָא דְּהַאי עָלְמָא, גּוּפָא בְּגוּפָא. וְכֹלָּא כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי, זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ, זִוּוּגָא בָּתַר זִוּוּגָא, גּוּפָא בָּתַר גּוּפָא, זִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, נְהוֹרָא בָּתַר נְהוֹרָא. הֵיכָלִין דְּאַרְבַּע אִמָּהָן, אִקְרוּן הֵיכָלִין דְּבָנוֹת בּוֹטְחוֹת. וְלָא זָכֵינָא בְּהוּ לְמֵחמֵי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, גּוּבְרִין וְנוּקְבֵי דְּאַזְלֵי בְּאֹרַח מֵישָׁר בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין לְכֻלְּהוּ עִנּוּגִין דְּהַהוּא עָלְמָא.

וּבְכָל לֵילָה נִכְלָלִים כֻּלָּם כְּאֶחָד, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁעַת הַזִּוּוּג הִיא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, בֵּין בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבֵין בָּעוֹלָם הַבָּא. זִוּוּג אוֹתוֹ עוֹלָם - הִתְדַּבְּקוּת נְשָׁמָה בִּנְשָׁמָה, אוֹר בְּאוֹר. זִוּוּג הָעוֹלָם הַזֶּה - גּוּף בְּגוּף. וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, מִן אֶחָד מִינוֹ, זִוּוּג אֶחָד זִוּוּג, גּוּף אֶחָד גּוּף, זִוּוּג אוֹתוֹ עוֹלָם אוֹר אֶחָד אוֹר. הֵיכָלֵי אַרְבַּע הָאֱמָהוֹת נִקְרָאִים הֵיכָלוֹת שֶׁל בָּנוֹת בּוֹטְחוֹת (ישעיה לב), וְלֹא זָכִינוּ בָּהֶם לִרְאוֹת. אַשְׁרֵי חֵלֶק הַצַּדִּיקִים, גְּבָרִים וּנְקֵבוֹת שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יָשָׁר בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְזַכָּאִים לְכָל הָעִנּוּגִים שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם.

דף קסח.

אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, אִלְמָלֵא בַּר יוֹחַאי אַנְתְּ, לָא אִתְמְסַר לְגַלָּאָה. זִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, אִתְעָבִיד אִיבָּא (דף קס"ח ע"א) יַתִּיר, מֵאִיבָּא דְּאִתְעָבִיד בְּהַאי עָלְמָא. בְּזִוּוּגָא דִּלְהוֹן, בְּזִוּוּגָא דְּהַהוּא עָלְמָא, בְּתִיאוּבְתָּא דִּלְהוֹן כַּחֲדָא, כַּד מִתְדַּבְּקָן נְשָׁמָתִין דָּא עִם דָּא, עַבְדֵי אֵיבִין, וְנַפְקֵי נְהוֹרִין מִנַּיְיהוּ, וְאִתְעַבְדֵי שְׁרָגִין. וְאִינּוּן נְשָׁמָתִין, לַגַּיּוֹרִין דְּמִתְגַּיְירִין, וְכָל הָנֵי עַיְילִין לְהֵיכְלָא חָדָא.

אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, אִלְמָלֵא בַּר יוֹחַאי י אַתָּה, לֹא נִמְסַר לְגַלּוֹת. זִוּוּג אוֹתוֹ עוֹלָם נַעֲשֶׂה פְּרִי יוֹתֵר מִפְּרִי שֶׁנַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה. בַּזִּוּוּג שֶׁלָּהֶם, בְּזִוּוּג אוֹתוֹ עוֹלָם, בָּעֶרְגָּה שֶׁלָּהֶם כְּאֶחָד, כְּשֶׁהַנְּשָׁמוֹת נִדְבָּקוֹת זוֹ בָּזוֹ, עוֹשׂוֹת פֵּרוֹת, וְיוֹצְאִים אוֹרוֹת מֵהֶם וְנַעֲשִׂים נֵרוֹת. וְהֵם הַנְּשָׁמוֹת לַגֵּרִים הַמִּתְגַּיְּרִים, וְכָל אֵלֶּה עוֹלִים לְהֵיכָל אֶחָד.

וְכַד מִתְגַּיְּרָא גִּיּוֹרָא חָדָא, פַּרְחָא מֵהַהוּא הֵיכָלָא נִשְׁמָתָא, וְעָאלַת תְּחוֹת גַּדְפָּהָא דִּשְׁכִינְתָּא, וְנַשְׁקַת לָהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ אִיבָּא דְּצַדִּיקַיָּיא, וּמִשַּׁדְרַת לָהּ לְגוֹ הַהוּא גִּיּוֹרָא, וְשָׁרָאת בֵּיהּ. וּמֵהַהוּא זִמְנָא, אִקְרֵי גֵּר צֶדֶק. וְהַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, (משלי יא) פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים. מַה אִילָנָא דְּחַיֵּי אַפִּיק נִשְׁמָתִין, אוּף הָכִי צַדִּיק, אִיבָּא דִּילֵיהּ עָבִיד נִשְׁמָתִין.

וּכְשֶׁמִּתְגַּיֵּר גֵּר אֶחָד, פּוֹרַחַת מֵאוֹתוֹ הֵיכָל נְשָׁמָה, וְנִכְנֶסֶת תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וְנוֹשֶׁקֶת אוֹתָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא פְּרִי הַצַּדִּיקִים, וְשׁוֹלַחַת אוֹתָהּ לְתוֹךְ אוֹתוֹ גֵּר וְשׁוֹרָה בּוֹ, וּמֵאוֹתוֹ זְמַן נִקְרָא גֵּר צֶדֶק. וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב, (משלי יא) פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים. מָה עֵץ הַחַיִּים מוֹצִיא נְשָׁמוֹת, גַּם צַדִּיק פִּרְיוֹ עוֹשֶׂה נְשָׁמוֹת.

רַב מְתִיבְתָּא אָמַר, כְּתִיב (בראשית יא) וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד. מִמַּאי דְּאָמַר וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה, לֵית אֶנָא יוֹדֵעַ דְּלֵית לָהּ וָלָד, מַאי אֵין לָהּ וָלָד, אֶלָּא הָכִי אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, וָלָד לָא הֲוָת מוֹלִידָה, אֲבָל נִשְׁמָתִין הֲוָת מוֹלְדָה בְּאִתְדַּבְּקוּתָא דְּתִיאוּבְתָא, דְּאִינּוּן תְּרִין זַכָּאִין הֲווֹ מוֹלִידֵי נִשְׁמָתִין לְגִיּוֹרֵי כָּל הַהוּא זִמְנָא דַּהֲווֹ בְּחָרָן. כְּמָה דְּעַבְדִּין צַדִּיקָיָּא בְּגַן עֵדֶן. כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית יב) וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן, נֶפֶשׁ עָשׂוּ וַדַּאי.

רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה אָמַר, כָּתוּב (בראשית יא) וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד. מִמַּה שֶּׁאָמַר וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לָהּ וָלָד? מַה זֶּה אֵין לָהּ וָלָד? אֶלָּא כָּךְ אָמַר רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה, וָלָד לֹא הָיְתָה מוֹלִידָה, אֲבָל נְשָׁמוֹת הָיְתָה מוֹלִידָה בְּהִתְדַּבְּקוּת עֶרְנָּה, שֶׁאוֹתָם שְׁנֵי צַדִּיקִים הָיוּ מוֹלִידִים נְשָׁמוֹת לַגֵּרִים כָּל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָיוּ בְּחָרָן כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ צַדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם יב) וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן. נֶפֶשׁ עָשׂוּ בְּוַדַּאי.

חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא, אִי רִבִּי, מָה אֵימָא לָךְ, בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי וּמוֹעֲדַיָּיא וּזְמָנַיָּיא, אִינּוּן דְּכוּרִין סַלְקִין לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּכוּרִין וְלָא נוּקְבִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כג) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ. וְכַד אַהְדָּרָן מְהַדְּרָן בְּכַמָּה מִלֵּי חַדְתִּין, וְאַהְדָּרָן מִלִּין קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא.

שָׂמֵחַ רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ, אִי רַבִּי, מָה אֹמַר לָךְ, בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְשַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדִים וּזְמַנִּים, אוֹתָם זְכָרִים עוֹלִים לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, זְכָרִים וְלֹא נְקֵבוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ. וּכְשֶׁחוֹזְרִים, חוֹזְרִים בְּכַמָּה דְּבָרִים חֲדָשִׁים, וּמַחֲזִירִים דְּבָרִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה.

יוֹמָא דָּא אַהְדָּרָן מִלִּין חַדְתִּין קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, עַל רָזִין עַתִּיקִין, צַדִּיק וְטוֹב לוֹ, צַדִּיק וָרָע לוֹ. דְּכֵלְהוּ סַלְקִין גּוֹ מַתְקָלָא דְּאִילָנָא, עַד לָא יֵיתוּן לְעָלְמָא, וּכְפוּם טַקְלָא דְּמַתְקָלָא, הָכִי אִית לוֹן בְּהַאי עָלְמָא. רַב מְתִיבְתָּא, נָחִית וְגַלֵּי מִמָּה דְּשָׁמַע לְעֵילָּא, מִלָּה חֲדָא גַּלֵּי וְלָא יַתִּיר. אָעָא דְּלָא סָלִיק נְהוֹרֵיהּ, יְבָטְשׁוּן בֵּיהּ וְאַנְהִיר. גּוּפָא דְּלָא סַלְקָא בֵּיהּ נְהוֹרָא דִּנְשָׁמְתָא, יְבָטְשׁוּן בֵּיהּ, וִיסַלֵּק נְהִירוּ דְּנִשְׁמְתָא, וְיִתְאַחֲדוּן דָּא בְּדָא לְאַנְהָרָא. (תרי נוסחי)

יוֹם זֶה הֶחֱזִירוּ דְּבָרִים חֲדָשִׁים לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה עַל סוֹדוֹת עַתִּיקִים - צַדִּיק וְטוֹב לוֹ, צַדִּיק וָרָע לוֹ. שֶׁכֻּלָּם עוֹלִים תּוֹךְ מִשְׁקַל הָאִילָן עַד שֶׁלֹּא יָבאוּ לָעוֹלָם, וּכְפִי מִשְׁקוֹלֶת הַמִּשְׁקָל כָּךְ יֵשׁ לָהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה יָרַד וְגִלָּה מִמַּה שֶׁשָּׁמַע לְמַעְלָה, דָּבָר אֶחָד גִּלָּה וְלֹא יוֹתֵר. עֵץ שֶׁלֹּא עוֹלֶה אוֹרוֹ, יַכּוּ בּוֹ וְיָאִיר. גּוּף שֶׁלֹּא עוֹלֶה בּוֹ אוֹר הַנְּשָׁמָה, יַכּוּ בּוֹ וְיַעֲלֶה אוֹר הַנְּשָׁמָה, וְיֹאחֲזוּ זֶה בָּזֶה לְהָאִיר. (שתי נסחאות)

בְּגִין דְּאִית גּוּפָא דְּנְהִירוּ דְּנִשְׁמְתָא לָא נָהִיר בֵּיהּ, עַד דְּיִבְטְשׁוּן בֵּיהּ, כְּדֵין נָהִיר נְהִירוּ דְּנִשְׁמְתָא, וְאִתְאַחֲדַת בְּגוּפָא, וְגוּפָא אִתְאַחַד בָּהּ. גּוּפָא כְּדֵין סָלִיק נְהִירוּ מִגּוֹ נִשְׁמְתָא, מְהַדַּר מְרוֹמַם וּמְשַׁבַּח, מְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ וּבָעוּתֵיהּ, מְבָרֵךְ לְמָארֵיהּ, הָא כְּדֵין כֻּלָּא נָהִיר. בְּגִין דְּאִית גּוּפָא, דְּלָא יָכִילַת נִשְׁמְתָא לְאַנְהָרָא בֵּיהּ, עַד דְּיִבְטְשׁוּן בֵּיהּ, וּכְדֵין נָהִיר וְאִתְאַחַד דָּא בְּדָא. אִית אָעָא דְּלָא אִתְאַחַד בִּנְהוֹרָא, וְלָא סָלִיק נְהוֹרָא בֵּיהּ, עַד דְּיִבְטְשׁוּן בֵּיהּ, וּכְדֵין נָהִיר.

מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ גּוּף שֶׁאוֹר הַנְּשָׁמָה לֹא מֵאִיר בּוֹ עַד שֶׁיַּכּוּ בּוֹ, אָז מֵאִיר אוֹר הַנְּשָׁמָה וְנֶאֱחָז בַּגּוּף, וְהַגּוּף נֶאֱחָז בּוֹ. הַגּוּף אֵז עוֹלֶה אוֹר מִתּוֹךְ הַנְּשָׁמָה, מְהַדֵּר מְרוֹמֵם וּמְשַׁבֵּחַ, מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וּבַקָּשָׁתוֹ, מְבָרֵךְ לְרִבּוֹנוֹ. הֲרֵי אֵז הַכֹּל מֵאִיר, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ גּוּף שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה יְכוֹלָה לְהָאִיר בּוֹ עַד שֶׁיַּכּוּ בּוֹ, וְאָז מֵאִיר וְנֶאֱחָז זֶה בָּזֶה. יֵשׁ עֵץ שֶׁלֹּא נֶאֱחָז בָּאוֹר, וְלֹא עוֹלֶה בּוֹ אוֹר עַד שֶׁיַּכּוּ בּוֹ, וְאָז מֵאִיר.

סְטָרָא אַחֲרָא, בָּעֵי לְמֶעְבַּד הָכִי, וּבָטַשׁ בְּחַיָּיבַיָּא, וְכָל מַה דְּבָטַשׁ, כְּדֵין (משלי יג) וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ. מְחָרֵף וּמְגַדֵּף לְכָל סִטְרִין, וְלָא יָכִיל לְאַנְהָרָא כְּלַל, וּכְדֵין כְּתִיב (קהלת ב) כִּי מָה הָאָדָם שֶׁיָּבֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ. וּבָעֵי לְאִתְדַּמֵּי לֵיהּ, וְלָא יָכִיל. וְעַל דָּא (תהלים יא) יְיָ צַדִּיק יִבְחָן, וּבָטַשׁ בֵּיהּ, וּכְדֵין נָהִיר וְאִתְקָף בִּנְהִירוּ. יִבְחָן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה כח) אֶבֶן בֹּחַן. גָּחִין רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְנָשִׁיק לְעַפְרָא. אָמַר, מִלָּה מִלָּה אֲבַתְרָךְ רְדִיפְנָא, מִיּוֹמָא דַּהֲוֵינָא, וְהַשְׁתָּא אִשְׁתְּמוֹדָעָא לִי מִלָּה, מִגּוֹ שָׁרְשָׁא וְעִקָּרָא דְּכֹלָּא.

צַד הָאַחֵר רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כָּךְ, וּמַכֶּה בָּרְשָׁעִים, וְכָל מַה שֶּׁמַּכֶּה, אָז (משלי יג) וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ. מְחָרֵף וּמְגַדֵּף לְכָל הַצְּדָדִים וְלֹא יָכוֹל לְהָאִיר כְּלָל, וְאָז כָּתוּב (קהלת ב) כִּי מָה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ. וְרוֹצֶה לְהִדָּמוֹת לוֹ וְלֹא יָכוֹל. וְעַל זֶה (תהלים יא) ה' צַדִּיק יִבְחָן, וּמַכֶּה בּוֹ, וְאָז מֵאִיר וּמִתְחַזֵּק בָּאוֹר. יִבְחָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח) אֶבֶן בֹּחַן. גָּחַן רַבִּי שִׁמְעוֹן וְנָשַׁק לֶעָפָר. אָמַר, דָּבָר דָּבָר אַחֲרֶיךָ רָדַפְתִּי מִיּוֹם שֶׁהָיִיתִי, וְכַעַת נוֹדַע לִי הַדָּבָר מִתּוֹךְ שָׁרֶשׁ וְעִקַּר הַכֹּל.

אָמַר לֵיהּ, אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, כַּד סַלְקִין לְעֵילָּא, כָּל אִינּוּן רוּחִין דְּכוּרִין וְנוּקְבִין, בְּהַהוּא זִמְנָא, שַׁמְעִין (ס"א כמה) מִלִּין חַדְתִּין וְעַתִּיקִין, נַחְתִּין וְעָאלִין לְגוֹ מְתִיבְתָּא, וְאַהְדָּרָן מִלֵּי קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, וְאִיהוּ אוֹלִיף לוֹן מִלָּה עַל קִיּוּמֵיהּ. כַּד סַלְקִין מִתְפַּשְׁטִין מַלְבּוּשֵׁיהוֹן וְסַלְקִין. כַּד נַחְתֵּי, מִתְלַבְּשִׁין בִּלְבוּשֵׁיהוֹן דְּהַהוּא גּוּפָא.

אָמַר לוֹ, אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, כְּשֶׁעוֹלִים לְמַעְלָה, כָּל אוֹתָם רוּחוֹת זְכָרִים וּנְקֵבוֹת בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹמְעִים (כמה) דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְעַתִּיקִים, יוֹרְדִים וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ הַיְשִׁיבָה, וּמַחֲזִירִים דְּבָרִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, וְהוּא מְלַמֵּד דָּבָר עַל קִיּוּמוֹ. כְּשֶׁעוֹלִים, מִתְפַּשְׁטִים מִלְּבוּשֵׁיהֶם וְעוֹלִים. כְּשֶׁיּוֹרְדִים, מִתְלַבְּשִׁים בִּלְבוּשֵׁיהֶם שֶׁל אוֹתוֹ גּוּף.

דף קסח:

אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, כַּמָּה חַדְתִּין מִלִּין מִגּוֹ רַב מְתִיבְתָּא. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַזְעַר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִיהוּ רַב וְעִלָּאָה בְּהַהוּא עָלְמָא. וְהָכִי פָּתַח רַב מְתִיבְתָּא, מַאן דְּאִיהוּ זְעֵיר, אִיהוּ רַב. וּמַאן דְּאִיהוּ רַב, אִיהוּ זְעֵיר. דִּכְתִיב, (בראשית כג) וַיְהִיּוּ (דף קס"ח ע"ב) חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים. מֵאָה דְּאִיהוּ חֶשְׁבּוֹן זְעֵיר, אַסְגֵּי לֵיהּ, וְרַבֵּי לֵיהּ דִּכְתִיב שֶׁבַע שָׁנִים. דְּשַׁנְיָן, חַד אַזְעֵיר לֵיהּ. שֶׁבַע, דְּאִיהוּ חֶשְׁבּוֹן זְעֵיר, אַסְגֵּי לֵיהּ, וְרַבֵּי לֵיהּ דִּכְתִיב שֶׁבַע שָׁנִים.

אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, כַּמָּה דְּבָרִים חֲדָשִׁים מִתּוֹךְ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. אַשְׁרֵיו מִי שֶׁמַּקְטִין עַצְמוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה הוּא גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן בָּעוֹלָם הַהוּא. וְכָךְ פָּתַח רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה: מִי שֶׁהוּא קָטָן - הוּא גָּדוֹל, וּמִי שֶׁהוּא גָּדוֹל

- הוּא קָטָן, שֶׁכָּתוּב (בראשית כג) וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים. מֵאָה, שֶׁהוּא חֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל, כָּתוּב בּוֹ שָׁנָה, קָטָן הַשָּׁנִים, לְאֶחָד הִקְטִינוֹ. שֶׁבַע, שֶׁהוּא חֶשְׁבּוֹן קָטָן, הִגְדִּילוֹ וְרִבָּה אוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב שֶׁבַע שָׁנִים.

תָּא חֲזֵי, דְּלָא רַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא לְדַאֲזְעִיר. לָא אַזְעִיר אֶלָּא לְדָרַבֵּי. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַזְעִיר גַּרְמַיְיהּ בְּהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִיהוּ רַב בְּעִלּוּיָא בְּהַהוּא עָלְמָא.

בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא הִגְדִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא לְמַקְטִין. לֹא הִקְטִין אֶלָּא לְמִי שֶׁהִתְגַּדֵּל. אַשְׁרֵי מִי שֶׁמַּקְטִין עַצְמוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה הוּא גָּדוֹל בְּעִלּוּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

אַדְּהָכִי שְׁמָעוּ שִׁירָתָא דִּימָּא, בְּקָל נְעִימוּ דְּלָא שְׁמָעוּ מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִיאוּ, קָל נְעִימוּ דְּשִׁירָתָא, כְּהַהוּא נְעִימוּ דַּהֲווֹ אָמְרֵי. וְכַד סְיְימוּ (שמות טו) יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. חָמוּ ד' דִּיוּקְנִין בְּרָקִיעַ. וְחַד מִנַּיְיהוּ רַב וְעִלָּאָה מִכֻּלְּהוּ. וְהַהוּא רַב וְעִלָּאָה מִנַּיְיהוּ, אִתְּעַר קָלָא וְאָמַר, (ירמיה ב) כֹּה אָמַר יְיָ זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ וְגוֹ'. שָׁאט בְּרָקִיעָא וְאַגְנִיז, קָם אַחֲרָא אָבַתְרֵיהּ וְאָמַר, (ישעיה מב) וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ וְגוֹ'. סְיֵים וְשָׁאט בְּרָקִיעָא וְאַגְנִיז.

בֵּין כָּךְ שָׁמְעוּ שִׁירַת הַיָּם בְּקוֹל נְעִים שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ, קוֹל נְעִים שֶׁל שִׁירָה כְּאוֹתָהּ נְעִימָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים. וּכְשֶׁסִּיְּמוּ (שמות טו) ה' יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד, רָאוּ אַרְבַּע דְּמָיוֹת בָּרָקִיעַ, וְאֶחָד מֵהֶם גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן מִכֻּלָּם. וְאוֹתוֹ גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן מֵהֶם עוֹרֵר קוֹל וְאָמַר, (ירמיה ב) כֹּה אָמַר ה' זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ וְגוֹ'. שָׁט בְּרָקִיעַ וְנִגְנַז, עָמַד אַחֵר אַחֲרָיו וְאָמַר, (ישעיה מב) וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ בִּנְתִיבוֹת לֹא יְדָעוּ וְגוֹ'. סְיֵם וְשָׁט בָּרָקִיעַ וְנִגְנַז.

פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר, (ישעיה לה) יְשׂוּשׂוּם מִדְבָּר וְצִיָּה וְתָגֵל עֲרָבָה וְתִפְרַח כַּחֲבַצָּלֶת. וְשָׁאט בְּרָקִיעָא, וְאַגְנִיז. פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר, (ישעיה מג) כֹּה אָמַר יְיָ בּוֹרַאֲךָ יַעֲקֹב וְגוֹ', (ישעיה מג) כֹּה אָמַר יְיָ הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה וְגוֹ'. תְּכַבְּדֵנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת יַעֲנָה וְגוֹ'. סְיֵים וְשָׁט בְּרָקִיעָא, וְאַגְנִיז. כְּדֵין דְּחִילוּ סַגִּיא וְאָמְתָנִי נָפַל עֲלַיְיהוּ.

פָּתַח הָאַחֵר וְאָמַר, (שם לה) יְשׂוּשׂוּם מִדְבָּר וְצִיָּה וְתָגֵל עֲרָבָה וְתִפְרַח כַּחֲבַצָּלֶת. וְשָׁט בְּרָקִיעַ וְנִגְנַז. פָּתַח הָאַחֵר וְאָמַר, (שם מג) כֹּה אָמַר ה' בּוֹרַאֲךָ יַעֲקֹב וְגוֹ'. (שם) כֹּה אָמַר ה' הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה וְגוֹ', תְּכַבְּדֵנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת יַעֲנָה וְגוֹ'. סְיֵם וְשָׁט בָּרָקִיעַ וְנִגְנַז. אָז פָּחַד גָּדוֹל וְאֵימָה נָפַל עֲלֵיהֶם.

כַּד הֲווֹ נָהִיר יְמָמָא, קָלָא אִתְּעַר כְּמִלְקַדְמִין, וְאָמַר, עַמָּא תַּקִּיפָא כְּאַרְיֵה, גִּבָּרִין כְּנָמְרִין, הָבוּ יְקָר לְמָארֵיכוֹן. דִּכְתִיב, (ישעיה כה) עַל כֵּן יְכַבְּדוּךָ עַם עָז וְגוֹ'. שְׁמָעוּ קָל. חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דַּהֲווֹ אָמְרֵי, (דברי הימים א כט) לְךָ יְיָ הַגְּדוּלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד וְגוֹ', עַד וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה. תַּווֹהוּ וְאָזְלוּ. אַדְּהָכִי נָהַר יְמָמָא, אַהְדְּרוּ רֵישָׁא, וְחָמוּ כָּל מַדְבְּרָא חָפֵי בַּעֲנָנֵי יְקָר, מְנַהֲרָן, מְנַצְּצָן, בִּגְוָונִין סַגִּיאִין.

כְּשֶׁהָאִיר הַיּוֹם, קוֹל הִתְעוֹרֵר כְּמִקֹּדָם וְאָמַר: עַם תַּקִּיף כְּאֲרִיֵה, גִּבּוֹרִים כַּנְּמֵרִים, תְּנוּ כָבוֹד לְרִבּוֹנָכֶם, שֶׁכָּתוּב (שם כה) עַל כֵּן יְכִבְּדוּהָ עַם עָז וְגוֹ'. שְׁמְעוּ קוֹל, חֲיָלוֹת וּמֶרְכָּבוֹת שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, (דברי הימים א כט) לְךָ ה' הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד וְגוֹ', עַד (נחמיה ט) וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה. תְּמִהוּ וְהָלְכוּ. בֵּין כָּךְ הֵאִיר הַיּוֹם, הֶחֱזִירוּ רֹאשׁ, וְרָאוּ כָּל הַמִּדְבָּר מְכֻסֶּה בְּעַנְנֵי כָבוֹד מְאִירִים, נוֹצְצִים בְּגָוָנִים רַבִּים.

אָמְרוּ דָּא לְדָא, וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאִשְׁתַּבְּחָא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּדָרָא דְּמַדְבְּרָא, דְּלָא הֲוָה בְּעָלְמָא, דָּרָא עִלָּאָה, כְּדָרָא דָּא. וְלָא יְהֵא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא וַדַּאי כָּל מַה דְּאַחְמֵי לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲוָה, אֶלָּא בְּגִין לְאוֹדְעָא לָן חֲבִיבוּ דְּמָארֵיהוֹן עֲלַיְיהוּ. לְאוֹדָעָא דְּאִית לוֹן חוּלָקָא טָבָא, וְאִינּוּן בָּנֵי עָלְמָא דְּאָתֵי. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כַּד יוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵתַיָּיא, זְמִינִין אִלֵּין לְאַחָיָיא בְּקַדְמֵיתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה כו) יִחְיוּ מֵתֶיךָ, וְאִלֵּין אִינּוּן דָּרָא דְּמַדְבְּרָא.

אָמְרוּ וֶה לָזֶה, וַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהִשְׁתַּבֵּחַ בַּתִּשְׁבַּחַת שֶׁל דּוֹר הַמִּדְבָּר, שֶׁלֹּא הָיָה בָּעוֹלָם דּוֹר עֶלְיוֹן כְּדוֹר זֶה, וְלֹא יִהְיֶה עַד שֶׁיָּבֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וַדַּאי כָּל מַה שֶּׁהֶרְאָה לָנוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא הָיָה אֶלָּא בִּשְׁבִיל לְהוֹדִיעֵנוּ חֲבִיבוּת רִבּוֹנָם עֲלֵיהֶם, לְהוֹדִיעַ שֵׁישׁ לָהֶם חֵלֶק טוֹב, וְהֵם בְּנֵי עוֹלָם הַבָּא. וְלֶעָתִיד לָבֹא כְּשֶׁיְּקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַמֵּתִים, עֲתִידִים אֵלּוּ לַעֲמֹד לִתְחִיָּה בָּרִאשׁוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) יִחְיוּ מֵתֶיךָ, וְאֵלֶּה הֵם דּוֹר הַמִּדְבָּר.

אָמַר לֵיהּ, אִי מִלָּה חַדְתָּא יְדַעַת, דַּאֲנָא עַרְטִירָא בָּהּ. אָמַר לֵיהּ אֵימָא. אָמַר קָלָא דְּהַדְרָא בְּעֵינָא לְמִנְדַּע. בַּר נָשׁ יְהֵיב קָלָא בְּחַקְלָא, אוֹ בַּאֲתָר אַחֲרָא, וְהַדְרָא קָלָא אַחֲרָא, וְלָא יְדִיעַ. אָמַר לֵיהּ, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, עַל מִלָּה דָּא, כַּמָּה קָלִין אִתְעָרוּ, וְכַמָּה דְּקָדוּקִין הֲווֹ קָמֵי רַב מְתִיבְתָּא, וְכַד נָחֵת רַב מְתִיבְתָּא, אָמַר, הָכִי אוּקְמוּהָ מִלָּה בְּמְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, וְרָזָא יַקִּירָא אִיהִי.

אָמַר לוֹ, הַאִם דָּבָר חָדָשׁ יָדַעְתָּ שֶׁאֲנִי מְעָרְטָל מִמֶּנּוּ? אָמַר לוֹ, אֱמֹר. אָמַר, קוֹל הַחוֹזֵר רְצִיתִי לָדַעַת. בֶּן אָדָם נוֹתֵן קוֹל בַּשָּׂדֶה אוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, וְחוֹזֵר קוֹל אַחֵר וְלֹא יָדוּעַ. אָמַר לוֹ, אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, עַל דָּבָר זֶה כַּמָּה נוֹתְנֵי קוֹלוֹת הִתְעוֹרְרוּ, וְכַמָּה דְּקְדוּקִים הָיוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. וּכְשֶׁיֵּרֵד רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, אָמַר, כְּךָ פֵּרְשׁוּהָ דָּבָר בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְסוֹד נִכְבָּד הוּא.

תָּא חֲזֵי, תְּלַת קָלִין אִינּוּן, דְּלָא אִתְאֲבִידוּ לְעָלְמִין, בַּר קָלִין דְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא, דְּאִלֵּין סַלְקִין לְעֵילָּא, וּבְקָעֵין רְקִיעִין. אֲבָל קָלִין אַחֲרָנִין אִינּוּן דְּלָא סַלְקִין, וְלָא אִתְאֲבִידוּ.

בֹּא וּרְאֵה, שְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת הֵם שֶׁלֹּא נֶאֱבָדִים לְעוֹלָמִים, פָּרָט לְקוֹל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה, שֶׁאֵלֶּה עוֹלִים לְמַעְלָה וּבוֹקְעִים רְקִיעִים. אֲבָל קוֹלוֹת אֲחֵרִים הֵם שֶׁלֹּא עוֹלִים וְלֹא אוֹבְדִים.

וְאִינּוּן תְּלַת: קוֹל חַיָּה בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי עַל קַלְבֵּיטָא, הַהוּא קָלָא מְשַׁטְּטָא וְאָזְלָא בַּאֲוִירָא, מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא. קוֹל דְּבַר נָשׁ, בְּשַׁעֲתָא, דְּנָפִיק נִשְׁמָתֵיהּ מִגּוּפֵיהּ, הַהוּא

קָלָא מְשַׁטְטָא וְאָזְלָא בַּאֲוִירָא, מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא. קוֹל נַחַשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְּפָשִׁיט מַשְׁכֵּיהּ, הַהוּא קָלָא מְשַׁטְטָא בַּאֲוִירָא, וְאָזְלָא מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא.

וְהֵם הַשִּׁלְשָׁה: קוֹל הַחַיָּה בְּשָׁעָה שֶׁהִיא עַל הַמַּשְׁבֵּר, אוֹתוֹ קוֹל מְשׁוֹטֵט וְהוֹלֵךְ בָּאֲוִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. קוֹל הַבֶּן אָדָם בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מִגּוּפוֹ, אוֹתוֹ קוֹל מְשׁוֹטֵט וְהוֹלֵךְ בָּאֲוִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. קוֹל הַנָּחָשׁ בְּשָׁעָה שֶׁפּוֹשֵׁט עוֹרוֹ, אוֹתוֹ קוֹל מְשׁוֹטֵט בָּאֲוִיר וְהוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם.

דף קסט.

אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה מִלָּה דָּא רַבָּא וְיַקִּירָא. אִלֵּין קָלִין, מַה אִתְעֲבִיד מִינַיְיהוּ, וּלְאָן אֲתָר עָאלִין וְשָׁרָאן. אִלֵּין קָלִין דְּצַעֲרָא אינּוּן, וְאָזְלִין וְמְשַׁטְטֵי בַּאֲוִירָא, וְאָזְלֵי מִסַּיְיפֵי עָלְמָא, עַד סַיְיפֵי דְּעָלְמָא, וְעָאלִין גּוֹ נְקִיקִין וּמְחִילִין דְּעַפְרָא, וְאִתְטַמְרָן תַּמָּן. וְכַד (דף קס"ט ע"א) יָהִיב בַּר נָשׁ קָלָא, אינּוּן מִתְעָרִין לְגַבֵּי הַהוּא קָלָא. קָלָא דְּנָחָשׁ, לָא אִתְעַר לְגַבֵּי קָלָא דְּבַר נָשׁ. הֵיאַךְ יִתְעַר. בְּמָחְאָה. כַּד מָחֵי בַּר נָשׁ מָחְאָה אִתְעַר קָלָא דְּנָחָשׁ, דְּאִתְטַמַּר לְגַבֵּיהּ הַהוּא קָלָא, וְלָאו קָלָא אַחֲרָא. קָלָא אִתְעַר בְּתַר קָלָא, זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ.

אִי חֲסִיד קָדוֹשׁ, כַּמָּה דָּבָר זֶה גָּדוֹל וְנִכְבָּד. אֵלֶּה הַקּוֹלוֹת מַה נַּעֲשֶׂה מֵהֶם, וּלְאֵיזֶה מָקוֹם נִכְנָסִים וְשׁוֹרִים? אֵלֶּה הֵם קוֹלוֹת צַעַר, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם בָּאֲוִיר, וְהוֹלְכִים מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ נְקִיקִים וּמְחִלּוֹת עָפָר וְנִסְתָּרִים שָׁם. וּכְשֶׁנּוֹתֵן אָדָם קוֹל, הֵם מִתְעוֹרְרִים לְאוֹתוֹ קוֹל. קוֹל נָחָשׁ לֹא מִתְעוֹרֵר לְקוֹל אָדָם. אֵיךְ יִתְעוֹרֵר? בְּמַכָּה. כְּשֶׁמַּכֶּה אָדָם מַכָּה, מִתְעוֹרֵר קוֹל הַנָּחָשׁ שֶׁנִּסְתָּר אֵלָיו אוֹתוֹ קוֹל, וְלֹא קוֹל אַחֵר. קוֹל מִתְעוֹרֵר אַחַר קוֹל, מִין אַחַר מִינוֹ.

וְעַל דָּא בְּיוֹמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, קוֹל שׁוֹפָר, אִתְעַר קוֹל שׁוֹפָר אַחֲרָא, זִינָא בָּתַר זִינֵיהּ אָזְלָא. אָרְחֵיהּ דְּנָחָשׁ לְבִישׁ אִיהוּ, לְקָטְלָא וּלְמָחְאָה, בְּהַהוּא קָלָא מַמָּשׁ, לָא אִתְעַר קָלָא דְּהַאי נָחָשׁ, אֶלָּא בָּתַר זִינֵיהּ. וְדָא אִיהוּ, כַּד בַּר נָשׁ מָחֵי בְּחוּטְרָא בְּאַרְעָא, וְקָרֵי לֵיהּ לְזִינֵיהּ, כְּדֵין אִתְעַר הַהוּא קָלָא דְּנָחָשׁ, לְאָתְבָא לְזִינֵיהּ. וְרָזָא דָּא אִיהוּ טָמִירוּ.

וְעַל כָּךְ בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה קוֹל שׁוֹפָר מְעוֹרֵר קוֹל שׁוֹפָר אַחֵר, מִין אַחַר מִינוֹ הוֹלֵךְ. דֶּרֶךְ הַנָּחָשׁ הוּא לָרַע, לַהֲרֹג וּלְהַכּוֹת. בְּאוֹתוֹ קוֹל מַמָּשׁ לֹא מִתְעוֹרֵר קוֹל נָחָשׁ זֶה אֶלָּא אַחַר מִינוֹ. וְזֶהוּ כְּשֶׁאָדָם מַכֶּה בְּמַקֵּל בָּאָרֶץ וְקוֹרֵא לוֹ לְמִינוֹ, אָז מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ קוֹל הַנָּחָשׁ לְהָשִׁיב לְמִינוֹ. וְסוֹד זֶה הוּא נִסְתָּר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי מִלָּה דָּא מִלָּה סְתִימָא הִיא. וְתַוּוהְנָא אֵיךְ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא לָא יָדַע מִלָּה דָּא. אָמַר לֵיהּ, שְׁלֹמֹה מַלְכָּא מִנְדַּע יָדַע, וְלָא כָּל כַּךְ. אֲבָל מַה דְּלָא יָדַע, הַהוּא קָלָא מַה תּוֹעַלְתָּא אִית בֵּהּ, וְהֵיךְ יָתְבָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי דְּבָר זֶה הוּא דָּבָר נִסְתָּר, וְתָמַהְנוּ אֵיךְ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ לֹא יָדַע דָּבָר זֶה. אָמַר לוֹ, שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ יָדוֹעַ יָדַע, וְלֹא כָּל כָּךְ. אֲבָל מַה שֶּׁלֹּא יָדַע, אוֹתוֹ קוֹל מַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ בּוֹ, וְאֵיךְ יוֹשֵׁב?

וְרַב מְתִיבְתָּא הָכִי אָמַר, דְּקְדוּקָא דָּא לָא יָדַע שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּהָא הַהוּא קָלָא, אִיהִי כְּלִילָא רוּחָא וְנַפְשָׁא, וְהַבַל גַּרְמֵי מֵעִצְבוֹנָא דְּבִשְׁרָא, וּמְשַׁטְטָא בַּאֲוִירָא, וְכָל חַד מִתְפָּרַשׁ דָּא מִן דָּא. וְכַד מָטָא לְהַהוּא אֲתָר דְּעָאל בֵּיהּ, יָתְבָא כְּמֵיתָא. וְכָל אִינּוּן חַרְשִׁין וְקוֹסְמִין יָדְעִין אַתְרִין אִלֵּין בְּחַרְשַׁיְיהוּ, וְגַחְנִין לְאַרְעָא, וְשַׁמְעִין קָלָא דָּא, דְּמִתְחַבְּרוּן אִינּוּן רוּחָא וְנַפְשָׁא, וְהַבַל דְּגַרְמֵי, וְאוֹדְעִין מִלָּה. וְדָא אִיהוּ (ישעיה כט) אוֹב מֵאֶרֶץ. וְעַל דָּא רָדִיף שְׁלֹמֹה, לְמִנְדַּע מַה דְּאִתְעֲבִיד מֵהַהוּא קָלָא, וְלָא יָדַע. זַכָּאָה חוּלָקָךְ רִבִּי, דְּאִתְבְּרִיר לָךְ מִלָּה דְּקִשׁוֹט.

וּרְאֹשׁ הַיְשִׁיבָה כְּךָ אָמַר, דְּקְדוּק זֶה לֹא יָדַע שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ קוֹל כְּלוּל רוּחַ וְנֶפֶשׁ, וְהֶבֶל עֲצָמוֹת מֵעִצְבוֹן בָּשָׂר, וּמְשׁוֹטֵט בָּאֲוִיר, וְכָל אֶחָד נִפְרָד זֶה מִזֶּה. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּכְנָס בּוֹ, יוֹשֵׁב כְּמֵת. וְכָל אוֹתָם מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים יוֹדְעִים מְקוֹמוֹת אֵלּוּ בְּכִשּׁוּפֵיהֶם, וְגוֹחֲנִים לָאָרֶץ, וְשׁוֹמְעִים קוֹל זֶה שֶׁמִּתְחַבְּרִים אוֹתָם רוּחַ וְנֶפֶשׁ וְהֶבֶל עֲצָמוֹת, וּמוֹדִיעִים דָּבָר, וְזֶהוּ (ישעיה כט) אוֹב מֵאֶרֶץ. וְעַל זֶה רָדַף שְׁלֹמֹה לָדַעַת מַה נַּעֲשָׂה מֵאוֹתוֹ קוֹל, וְלֹא יָדַע. אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, רַבִּי, שֶׁהֻבְרַר לְךָ דְּבַר אֱמֶת.

כַּד בַּר נָשׁ אִתְעַר קָלָא, מִיַּד (מתחברן) אִתְעַר הַהוּא קָלָא, וְלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאַרְכָּא יַתִּיר. אֶלָּא כְּעַיִן הַהוּא קָלָא, דְּאִתְעַר בַּר נָשׁ, וְלָא יַתִּיר. וְאִי אָרִיךְ בַּר נָשׁ קָלֵיהּ, אִיהוּ לֹא אָרִיךְ כָּל כַּךְ בָּהֲדֵיהּ, אֶלָּא לְסוֹפָא דְקָלָא, בְּגִין דְּלָא יָכִיל לְאַרְכָּא. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּכַד נָפְקָא בְּקַדְמֵיתָא, אִתְאֲרִיךְ מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא, וְהַשְׁתָּא דְּעָאל תַּמָּן, לָא יָכִיל לְאַרְכָּא קָלָא, דְּהָא לֵית לֵיהּ אֲתַר לְאִתְפַּשְׁטָא תַּמָּן כִּדְבְקַדְמֵיתָא.

כְּשֶׁבֶּן אָדָם מְעוֹרֵר קוֹל, מִיָּד (מתחברים) מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ קוֹל, וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, אֶלָּא כְּעַיִן אוֹתוֹ קוֹל שֶׁעוֹרֵר הָאָדָם, וְלֹא יוֹתֵר. וְאִם הֶאֱרִיךְ הָאִישׁ קוֹלוֹ, הוּא לֹא מַאֲרִיךְ כָּל כָּךְ אִתּוֹ, אֶלָּא לְסוֹף הַקּוֹל, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁיּוֹצֵא בַּהַתְחָלָה, מִתְאָרֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. וְכֵעֵת שֶׁנִּכְנָס לְשָׁם, לֹא יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ קוֹל, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ מָקוֹם לְהִתְפַּשֵּׁט שָׁם כְּבַתְּחִלָּה.

חַדֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אִלְמָלֵי לָא זָכֵינָא לְמִשְׁמַע, אֶלָּא מִלָּה דָּא, דַּי לִי, לְמֶהֱוֵי חַדֵּי, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין דְּקִשׁוֹט, דְּהַהוּא עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא. אִלְמָלֵי יַדְעַת חֶדְוָה דְּמִלִּין בְּהַהוּא עָלְמָא קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, תְּהֵא חַדֵּי יַתִּיר.

שַׂמַּח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אִלְמָלֵא לֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ אֶלָּא דָּבָר זֶה - דַּי לִי לִהְיוֹת שָׂמֵחַ שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ דְּבַר אֱמֶת שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם. אָמַר לוֹ, אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, אִלְמָלֵא יָדַעְתָּ חֶדְוַת דִּבְרֵי אוֹתוֹ עוֹלָם לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, תִּשְׂמַח יוֹתֵר.

אָמַר לֵיהּ, מַאי חִדּוּשָׁא הֲוָה הַשְׁתָּא, כַּד אָתֵית לְגַבֵּי. אָמַר, רַב מְתִיבְתָּא פָּתַח וְאָמַר, (בראשית מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ. חֶדְוָה הוּא. אֲמַאי סְתִימוּ דְּעַיְינִין לְמֵיתָא. בְּגִין דְּעַיְינִין, גַּוְונִין דְּהַאי עָלְמָא אינּוּן, וְחֵיזוּ וּדְיוּקְנָא דְּהַאי עָלְמָא בְּהוּ, אִיהוּ אַסְתִּים מִנֵּיהּ הַאי עָלְמָא, חֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא. אַסְתִּימוּ עֵינוֹי, כָּל חֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא, הָא אִתְחֲשָׁךְ מִנֵּיהּ.

וְחֶשְׁכִין מִנַּיְהּ חֵיזוּ דְּעֵינוֹי, לֵית לֵיהּ חֵיזוּ בְּהַאי עָלְמָא, מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת תְּקוּנָא דְּקַרְמָאֵי, וְחָכְמְתָא דִּלְהוֹן יַתִּיר מִמַּלְאָכִין קַדִּישִׁין.

אָמַר לוֹ, מַה חִדּוּשׁ הָיָה כָּעֵת כְּשֶׁבָּאתָ אֵלַי? אָמַר, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיְךָ. חֲדָוָה הִיא. מַדּוּעַ סְתִימַת הָעֵינַיִם לְמֵת? מִשּׁוּם שֶׁהָעֵינַיִם הֵן גְּוָנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמַרְאֶה וּדְמוּת הָעוֹלָם בָּהֶן. הוּא נִסְתָּם מִמֶּנּוּ עוֹלָם הַזֶּה וּמַרְאֶה הָעוֹלָם הַזֶּה, נִסְתְּמוּ עֵינָיו. כָּל מַרְאֶה הָעוֹלָם הַזֶּה נֶחְשַׁךְ מִמֶּנּוּ, וְנֶחְשְׁכוּ מִמֶּנּוּ מַרְאֶה עֵינָיו, אֵין לוֹ מַרְאֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה מִשָּׁם וָהָלְאָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, נָאֶה תִּקּוּן הַקַּדְמוֹנִים, וְחָכְמָתָם יְתֵרָה מִמַּלְאָכִים קְדוֹשִׁים.

אָמַר לֵיהּ, יוֹסֵף אֲמַאי יָשִׁית יָדוֹ מִכָּל בָּנוֹי. וְאִי תֵּימָא עַל בְּשׂוֹרָה דִּילֵיהּ, מִבָּעֵי לֵיהּ וְיוֹסֵף חַי תִּרְאֶה. אָמַר לֵיהּ יָשִׁית יָדוֹ בְּגִין דִּרְחִימוּ דִּילֵיהּ הֲוָה, וּבְגִין כָּךְ דָּא אַסְתִּים מִינַּיְהּ נְהִירוּ דְּהַאי עָלְמָא, וְדָא נָטִיל לֵיהּ. מַאן דְּאַסְתִּים עֵינוֹי, רְחִימָא דִּילֵיהּ אַחְזֵי הָכִי: חֵיזוּ דִּילָךְ דְּהַאי עָלְמָא אִתְאֲבִיד, הָא אֲנָא חֵיזוּ דִּילָךְ בְּאַתְרָךְ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה יִתַּתְקְנוּן לָךְ חֵיזוּ אַחֲרָא, דְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר לוֹ, לָמָּה יוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ מִכָּל בָּנָיו? וְאִם תֹּאמַר עַל בְּשׂוֹרָה שֶׁלּוֹ, צָרִיךְ לוֹמַר וְיוֹסֵף חַי תִּרְאֶה. אָמַר לוֹ יָשִׁית יָדוֹ, מִשּׁוּם שֶׁאַהֲבָתוֹ הָיְתָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ זֶה נִסְתָּם מִמֶּנּוּ אוֹר הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶה לָקַח אוֹתוֹ. מִי שֶׁסּוֹתֵם עֵינָיו, אֲהוּבוֹ מַרְאֶה כָּךְ: מַרְאֶה שֶׁלְּךָ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה אָבַד, הֲרֵינִי מַרְאֶה שֶׁלְּךָ בְּמָקוֹמְךָ. מִכָּאן וָהָלְאָה יְתַקְּנוּ לְךָ מַרְאֶה אַחֵר שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה אִתְּהֲנֵי הַאי לְמֵיתָא, וּמַה תּוֹעַלְתָּא אִית לֵיהּ בְּהַאי. מַאן דְּיִבְעֵי לְמִשְׁאַל יוֹמָא מַה דְּאִצְטְרִיךְ לְאַפְקָחָא עֵינוֹי, בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְּעָדְיִין אִזְדַּמַּן אִיהוּ, לְאָתְבָא לְחֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא כִּדְבְקַדְמִין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה הֲנָאָה זוֹ לַמֵּת, וּמַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ לוֹ בָּזֶה? מִי שֶׁיִּרְצֶה לִשְׁאֹל יוֹם מַה שֶּׁהִצְטָרֵךְ לִפְקֹחַ עֵינָיו, בִּשְׁבִיל לְהַרְאוֹת שֶׁעֲדַיִן הוּא מִזְדַּמֵּן לְהָשִׁיב לְמַרְאֵה הָעוֹלָם הַזֶּה כְּמִקֹּדֶם.

דף קסט:

אָמַר לֵיהּ אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי אִי לָא אַסְתִּים מִנַּיְהּ כָּל חֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא, וְלָא אִתְאֲבִיד כֹּלָּא מִנַּיְהּ, לָא לֶהֱוֵי לֵיהּ חֵיזוּ וְחוּלָקָא דְּהַהוּא עָלְמָא. עָלְמָא דָּא, בְּהִפּוּכָא אִיהוּ מֵהַהוּא עָלְמָא דַּאֲנָן בֵּיהּ, דִּבְזִמְנָא דְּתִתְחַיַּי מֵתַיָּיא, אֲפִילּוּ כְּחוּטָא דְּשַׂעֲרָא לָא הֲוָה מֵעוֹבָדָא דְּהַאי עָלְמָא, דְּכֹלָּא אִתְאֲבִיד בְּקַדְמִיתָא, (טלא יבטיל ליה, וישוי ליה) בְּהַהוּא (דף קס"ט ע"ב) טַלָּא (בקדמיתא) וְיִתְעָבַר מִנַּיְהּ כָּל זוּהֲמָא, וּלְבָתַר יִתְעֲבִיד כַּחֲמִירָא דָּא, וּמִנַּיְהּ יִתְעֲבִיד גּוּפָא בְּרִיָּה חַדְתָּא, כַּךְ הָכָא.

אָמַר לוֹ, אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, וַדַּאי אִם לֹא נִסְתָּם מִמֶּנּוּ כָּל מַרְאֵה הָעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא נֶאֱבַד מִמֶּנּוּ הַכֹּל, לֹא יִהְיֶה לוֹ מַרְאֶה וְחֵלֶק שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא. עוֹלָם זֶה הוּא בְּהִפּוּךְ מֵאוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁאָנוּ בוֹ, שֶׁבִּזְמַן תְּחִיַּת הַמֵּתִים אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה לֹא יִהְיֶה מִמַּעֲשֵׂה הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהַכֹּל נֶאֱבַד בַּהַתְחָלָה (הטל יבטל אותו וישים

אותו) בְּאוֹתוֹ הַטַּל (בהתחלה), וְיֶעֱבַר מִמֶּנּוּ כָּל זֻהֲמָה, וְאַחַר כָּךְ יַעֲשֶׂה כְּחֹמֶץ זֶה, וּמִמֶּנּוּ יֵעָשֶׂה הַגּוּף בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, כָּךְ כָּאן.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי יְדַעְנָא דְּאַתּוּן מְלוּבָּשִׁין תַּמָּן, בִּלְבוּשׁ יְקָר, דְּגוּפָא דַּכְיָא קַדִּישָׁא. אִי הֲוָה בְּגַוְונָא דְּא בְּהַאי עָלְמָא, בַּר נָשׁ דְּאִתְחֲזֵי בְּהַהוּא גּוּפָא, כְּגַוְונָא דְּאַתּוּן קַיְימִין בְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי יְדַעְתִּי שֶׁאַתֶּם מְלֻבָּשִׁים שָׁם בִּלְבוּשׁ נִכְבָּד שֶׁל גּוּף זַךְ קָדוֹשׁ. הַאִם הָיָה כְּמוֹ זֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה, אָדָם שֶׁנִּרְאֶה בְּאוֹתוֹ גּוּף כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם עוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם?

אָמַר לֵיהּ, מִלָּה דָּא שְׁאִילוּ קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, תְּרֵין עוּלְימִין דְּאִתְלַבָּשׁוּ בֵּינָנָא, בָּתַר דְּסַבְלוּ צַעֲרָא עַל חוֹבָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי לְגַלָּאָה, וְשָׁאִילוּ דָּא קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא. וְאִיהוּ אָמַר, דְּהָא הֲוָה בְּהַאי עָלְמָא הָכִי. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (אסתר ה) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת, אִתְלַבְּשַׁת בְּהַהוּא דְּיוּקְנָא דְּהַהוּא עָלְמָא. מַלְכוּת: דָּא רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, דְּהָא מַלְכוּת שְׁמַיָּא, נָשִׁיב רוּחָא, מֵהַהוּא רוּחָא דַּאֲוִירָא דְּהַהוּא עָלְמָא, וְאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ אֶסְתֵּר.

אָמַר לוֹ, דָּבָר זֶה שְׁאֵלוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, שְׁנֵי עֲלָמִים שֶׁהִתְלַבְּשׁוּ בֵּינֵינוּ אַחַר שֶׁסָּבְלוּ צַעַר עַל חֵטְא שֶׁלֹּא נִתַּן לְגַלּוֹת, וְשָׁאֲלוּ זֶה לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, וְהוּא אָמַר שֶׁזֶּה הָיָה כָּךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (אסתר ה) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת, הִתְלַבְּשָׁה בְּאוֹתָהּ דְּמוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא. מַלְכוּת - זוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהֲרֵי מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם נוֹשֶׁבֶת רוּחַ מֵאוֹתָהּ רוּחַ הָאֲוִיר שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם, וּבָהּ הִתְלַבְּשָׁה אֶסְתֵּר.

וְכַד עָאלַת קַמֵּי מַלְכָּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְחָמָא הַהוּא לְבוּשָׁא דְּנָהוֹרָא, דִּיוּקְנָאָה אִדְמֵי לְמַלְאֲךְ אֱלֹהִים. פַּרְחָה מִנֵּיהּ נְשְׁמְתָא לְפוּם שַׁעֲתָא. מָרְדְּכַי אוּף הָכִי, דִּכְתִיב (אסתר ח) וּמָרְדְּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת. לְבוּשׁ מַלְכוּת, וּדַאי, דִּיוּקְנָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (אסתר ט) כִּי נָפַל פַּחַד מָרְדְּכַי עֲלֵיהֶם. פַּחַד מָרְדְּכַי, וְלָא פַּחַד אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה מְתִיקִין אִינּוּן מִלִּין, זַכָּאָה חוּלָקִי, וְהָא יְדָעְנָא דְּצַדִּיקַיָּיא (ס"א בהאי) בְּהַהוּא עָלְמָא, מִתְלַבְּשָׁן בִּלְבוּשָׁא דְּאִקָּרֵי לְבוּשׁ מַלְכוּת, וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

וּכְשֶׁנִּכְנְסָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְרָאָה אוֹתוֹ לְבוּשׁ שֶׁל אוֹר, דְּמוּתָהּ נִדְמְתָה לְמַלְאַךְ אֱלֹהִים, וּפָרְחָה מִמֶּנּוּ נִשְׁמָתוֹ לְפִי שָׁעָה. מָרְדְּכַי גַּם כֵּן, שֶׁכָּתוּב (שם ה) וּמָרְדְּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת. לְבוּשׁ מַלְכוּת וַדַּאי, דְּמוּת שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם. וְעַל זֶה כָּתוּב (שם ט) כִּי נָפַל פַּחַד מָרְדְּכַי עֲלֵיהֶם. פַּחַד מָרְדְּכַי, וְלֹא פַּחַד אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה מְתוּקִים דְּבָרִים אֵלּוּ. אַשְׁרֵי חֶלְקִי. וַהֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁצַּדִּיקִים (בזה) בְּאוֹתוֹ עוֹלָם מִתְלַבְּשִׁים בִּלְבוּשׁ שֶׁנִּקְרָא לְבוּשׁ מַלְכוּת, וְכָךְ הוּא וַדַּאי.

אָמַר לֵיהּ, אֲוִירָא דְּגַן עֵדֶן, נְשִׁיבוּ דְּרוּחַ קוּדְשָׁא אִינּוּן, וּמִתְלַבְּשָׁן בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא, כְּגַוְונָא דַּהֲווֹ בְּהַאי עָלְמָא. וּלְבָתַר, רוּחַ קוּדְשָׁא שָׁרָאת, עַל רֵישָׁא דְּכָל חַד וְחַד. וְאִתְעַטָּר וְאִתְעֲבִידָא לֵיהּ עֲטָרָא. וְכַךְ הֲוָה לְמָרְדְּכַי, דִּכְתִיב בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, דִּיוּקְנָא דְּהַהוּא עָלְמָא. וּלְבָתַר וַעֲטָרֶת זָהָב גְּדוֹלָה, דָּא עֲטָרֶת, דִּשְׁרִיאַת עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא. כַּד קַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל

אוֹרַיְיתָא, כְּגַוְונָא דָּא הֲוָה לְהוֹן. עַד דְּחָבוּ, דְּכְתִיב בְּהוּ, (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב. אִתְפְּשָׁטוּ מֵהַהוּא לְבוּשָׁא.

אָמַר לוֹ, אֲוִיר גַּן עֵדֶן, נְשִׁיבַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הֵם, וּבוֹ מִתְלַבְּשִׁים הַצַּדִּיקִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאַחֵר כְּךָ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עַל רֹאשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִתְעַטֵּר וְנַעֲשֵׂית לוֹ עֲטָרָה. וְכָךְ הָיָה לְמָרְדְּכַי, שֶׁכְּתוּב (שם ח) בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת, דְּמוּת אוֹתוֹ הָעוֹלָם. אַחֵר כְּךָ וַעֲטָרֶת זָהָב גְּדוֹלָה - זוֹ עֲטָרֶת שֶׁשּׁוֹרָה עַל רֹאשֵׁי הַצַּדִּיקִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. כְּשֶׁקִּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, כְּמוֹ זֶה הָיָה לָהֶם עַד שֶׁחָטְאוּ, שֶׁכְּתוּב בָּהֶם (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב. הִתְפַּשְּׁטוּ מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ.

וְכֵן כְּתִיב בִּיהוֹשֻׁעַ כַּהֲנָא רַבָּא, (זכריה ג) הַסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו. וּכְתִיב וַיַּלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים, אִלֵּין לְבוּשִׁין דְּהַהוּא עָלְמָא. מֵהָכָא מִלִּין קַדְמָאִין. וּמֵהָכָא, דְּכָל זִמְנָא דְּגוּפָא דְּהַאי עָלְמָא קַיְימָא בְּקִבְרָא בְּקִיּוּמָא, לָא אִתְלַבַּשׁ רוּחָא בִּלְבוּשָׁא דְּהַהוּא עָלְמָא. דִּכְתִיב וַיַּסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו בְּקַדְמֵיתָא. וּלְבָתַר וַיַּלְבִּישׁוּהוּ בְּגָדִים. וּמַלְאַךְ יְיָ עוֹמֵד, מַהוּ עוֹמֵד. אֶלָּא דָּא הִיא עֲטָרָא, דְּאִקְרֵי מַלְאַךְ יְיָ, דְּקַיְימָא עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא וְדָא אִיהוּ עוֹמֵד. עוֹמֵד עַל רֵישָׁא לְעֵילָּא. לְבָתַר דְּאִתְלַבְּשָׁן בְּהַאי לְבוּשָׁא דִּיקָר.

וְכֵן כָּתוּב בִּיהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל, (זכריה ג) הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו. וְכָתוּב וַיַּלְבִּשֵׁהוּ בְּגָדִים, אֵלּוּ לְבוּשֵׁי הָעוֹלָם הַהוּא. מִכָּאן דְּבָרִים רִאשׁוֹנִים. וּמִכָּאן, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁגּוּף הָעוֹלָם הַזֶּה קַיָּם בַּקֶּבֶר בְּקִיּוּמוֹ, לֹא מִתְלַבֵּשׁ רוּחַ בִּלְבוּשׁ אוֹתוֹ עוֹלָם, שֶׁכָּתוּב וַיָּסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו - בַּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ - וַיַּלְבִּשֵׁהוּ בְּגָדִים. וּמַלְאַךְ ה' עֹמֵד. מַה זֶּה עֹמֵד? אֶלָּא זוֹהִי עֲטָרָה שֶׁנִּקְרֵאת מַלְאַךְ ה', שֶׁעוֹמֶדֶת עַל רָאשֵׁי הַצַּדִּיקִים. וְזֶהוּ עֹמֵד, עוֹמֵד עַל הָרֹאשׁ לְמַעְלָה לְאַחַר שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בִּלְבוּשׁ כָּבוֹד זֶה.

תְּרֵין גּוּפִין כַּחֲדָא, לָא יָכְלִין לְמֵיקָם, כָּל זִמְנָא דְּהַאי קַיְימִין, רוּחָא לָא מְקַבְּלָא אַחֲרָא. אִתְעָבַר דָּא, הָא אַחֲרָא זְמִינָא מִיַּד, וְדָאי, דָּא נָפִיק, וְדָא עָאל. כְּגַוְונָא דְּיֵיצֶר טוֹב וְיֵצֶר רָע. בְּהַאי עָלְמָא. לָא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּתַרְוַויְיהוּ יְקוּמוּן כַּחֲדָא.

שְׁנֵי גוּפִים כְּאֶחָד לֹא יְכוֹלִים לַעֲמֹד. כָּל זְמַן שֶׁזֶּה קַיָּם, הָרוּחַ לֹא מְקַבֶּלֶת אַחֵר. הָעֲבַר זֶה, הֲרֵי אַחֵר מְזֻמָּן מִיָּד וַדַּאי. זֶה יוֹצֵא וְזֶה נִכְנָס. כְּמוֹ שֶׁיֵּצֶר טוֹב וְיֵצֶר בָּעוֹלָם הַזֶּה לֹא רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁשְּׁנֵיהֶם יַעַמְדוּ כְּאֶחָד.

אָמַר לֵיהּ, תַּוּוהְנָא עַל מָה דִּכְתִיב, (זכריה ג) וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. וְכִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק כְּךָ, שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר לֵיהּ, חֲסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה טְמִירִין סְתִימִין מִלִּין אִלֵּין, (אמר ליה) אַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא יַדְעִין בְּמִלִּין דְּהַהוּא עָלְמָא, לָא יָכְלִין לְמַנְדָּע בְּרָזִין אִלֵּין.

אָמַר לוֹ, תְּהִינוּ עַל מַה שֶׁכָּתוּב, וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. וְכִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק כָּךְ, שְׁאַר בְּנֵי הָעוֹלָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר לוֹ, חָסִיד קָדוֹשׁ, כַּמָּה טְמִירִים נִסְתָּרִים הַדְּבָרִים הַלָּלוּ. (אמר לו,) אַף עַל גַּב שֶׁהַחֲבֵרִים יוֹדְעִים בְּדִבְרֵי אוֹתוֹ עוֹלָם, לֹא יְכוֹלִים לָדַעַת בַּסּוֹדוֹת הַלָּלוּ.

אָמַר לֵיהּ, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא, מַה תּוֹעַלְתָּא אִית לְהַהוּא שָׂטָן לְאַסְטָאָה לֵיהּ, וְלָא דַּי לֵיהּ דְּאַפִּיק נְשָׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ, וְקָטִיל לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אִי חָסִידָא קַדִּישָׁא, זָכָאָה חוּלָקָךְ. תָּא חֲזֵי תִּיאוּבְתָּא דְשָׂטָן לָא הֲוָה, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא יִתְלַבַּשׁ הַהוּא זָכָאָה בִּלְבוּשָׁא דַּהֲכָיָא קַדִּישָׁא, דְּכֵיוָן דְּחָזֵי הַהוּא שָׂטָן, דִּלְבוּשָׁא דִּילֵיהּ אִתְדַּחְיָא, וְלָא אִתְחֲשִׁיב, עַל דָּא אַסְטֵי לֵיהּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִי אִתְלַבַּשׁ בְּהַהוּא לְבוּשׁ יְקָר, מִיַּד לְבוּשָׁא דְּזוּהֲמָא, וְעַבִידְתָּא דְּהַהוּא שָׂטָן, יִתְבַּטַּל וְיַעֲבֹר מֵעָלְמָא, וְלָא נִיחָא לֵיהּ לְשָׂטָן.

אָמַר לוֹ, כֵּיוָן שֶׁבֶּן אָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, מַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ לְאוֹתוֹ שָׂטָן לְהַשְׂטִינוֹ? וְלֹא דַי לוֹ שֶׁהוֹצִיא נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְהָרַג אוֹתוֹ?! אָמַר לוֹ, אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, אַשְׁרֵי חֶלְקֶךָ. בֹּא וּרְאֵה, תַּאֲוַת הַשָּׂטָן לֹא הָיְתָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְלַבֵּשׁ אוֹתוֹ צַדִּיק בִּלְבוּשׁ זֶה קָדוֹשׁ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ שָׂטָן שֶׁלְּבוּשׁוֹ נִדְחֶה וְלֹא נֶחְשָׁב, עַל כָּךְ מַסְטֶה אוֹתוֹ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאִם יִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ לְבוּשׁ נִכְבָּד, מִיָּד לְבוּשׁ הַזְּהֲמָה וּמַעֲשֶׂה אוֹתוֹ שָׂטָן יִתְבַּטֵּל וְיַעֲבֹר מֵהָעוֹלָם, וְלֹא נוֹחַ לוֹ לַשָּׂטָן.

דף קע.

וְתוּ, דְּבָכָל זִמְנָא דְּלָא אִתְלַבַּשׁ, פַּקָּדָא רוּחָא לְהַהוּא גּוּפָא דְּזוּהֲמָא דִּילֵיהּ, וְנִיחָא לֵיהּ לְשָׂטָן. וְכֵיוָן דְּאִתְלַבַּשׁ (דף ק"ע ע"א) בְּהַהוּא לְבוּשׁ יְקָר, הָא אִתְבְּטַל גְּוּונֵי דְּיִצְרָא בִּישָׁא, וְגוּפָא דִּילֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ דּוּכְרָנָא בַּהֲדֵיהּ לְעָלְמִין.

וְעוֹד, שֶׁבְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא הִתְלַבֵּשׁ, פּוֹקֶדֶת הָרוּחַ לְאוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁהַזְּהֲמָה שֶׁלּוֹ, וְנוֹחַ לוֹ לַשָּׂטָן. וְכֵיוָן שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ לְבוּשׁ נִכְבָּד, הֲרֵי הִתְבַּטְּלוּ גּוּנֵי יֵצֶר הָרַע וְהַגּוּף שֶׁלּוֹ, וְאֵין לוֹ זִכָּרוֹן עִמּוֹ לְעוֹלָמִים.

וְאִי תֵּימָא, דַּאֲנָן פַּקְדִין לְבֵי קִבְרֵי בְּרִישׁ כָּל לֵילְיָא, לָאו עַל גּוּפָא אֶלָּא עַל נַפְשָׁא. (דאזלא ערטיראה) דְּהָא כָּל זִמְנָא דְּבִשְׁרָא קַיְימָא, רוּחָא פַּקָּדָא עֲלָה דְּנַפְשָׁא, וְנַפְשָׁא פַּקָּדָא לְגוּפָא. אֲבָל הַשְׁתָּא, פַּקְדוֹנָא דִּילָן אִיהוּ לְנַפְשָׁא, דְּאִיהִי מִשְׁתַּכְּחָא. וְאִשְׁתְּאַרַת בְּשִׁכּוּכֵי גּוֹ גַּרְמֵי. וּבְגִין כָּךְ, בְּרִישׁ כָּל לֵילְיָא, פִּקְדוֹנָא דְּרוּחָא לְנַפְשָׁא, וְלָא עַל בִּשְׂרָא.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאָנוּ פּוֹקְדִים בְּתֵּי הַקְּבָרוֹת בְּרֹאשׁ כָּל לַיְלָה - לֹא עַל הַגּוּף, אֶלָּא עַל הַנֶּפֶשׁ (שהולכת מערטלת). שֶׁהֲרֵי כָּל זְמַן שֶׁהַבָּשָׂר קַיָּם, הָרוּחַ פּוֹקֶדֶת עַל הַנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ פּוֹקֶדֶת עַל הַגּוּף. אֲבָל עַכְשָׁו פִּקְדוֹנֵנוּ הוּא לַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיא שׁוֹכֶנֶת, וְנִשְׁאֶרֶת שׁוֹכֶנֶת תּוֹךְ הָעֲצָמוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה בְּרֹאשׁ כָּל לַיְלָה פִּקְדוֹן הָרוּחַ לַנֶּפֶשׁ, וְלֹא עַל הַבָּשָׂר.

אִי חָסִידָא קַדִּישָׁא, תָּא וְאַגְלֵי לָךְ מִלָּה סְתִימָא. בְּנֵיְינָא דְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ הָכִי הוּא, רוּחָא מֵעִם רוּחָא דְּקוּדְשָׁא. (יתרו ע"ג, צ"ט ע"ב, רל"ו ע"ב) נְשָׁמְתָא מִגּוֹ אִילָנָא דְּחַיֵּי. כֵּיוָן דְּרוּחָא קַדִּישָׁא, יָהֵב חֵילָא, מִיַּד רְתִיכִין דִּילֵיהּ. יָהֲבִין חֵילַיְיהוּ. חֵילָא דִּלְהוֹן, גַּרְמֵי וְשַׁיְיפִין. כֻּלְּהוּ מִסְטָרָא דִּלְהוֹן, וְתִקּוּנַיְיהוּ דָּא עַל דָּא. סִטְרָא אַחֲרָא יָהֲבַת בִּשְׂרָא, וּמִסְטָרָא דִּילֵיהּ, אַתְיָא בִּשְׂרָא, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא. רְתִיכִין דִּילֵיהּ, יָהֲבִין כָּל אִינּוּן גִּידִין וַעֲרָקִין, לְאַמְשָׁכָא דָּמָא לְבִשְׂרָא. בָּתַר

דְּאִלֵּין יָהֲבֵי חֵילַיְיהוּ, שְׁמַיָּא יַהֲבֵי חֵילַיְיהוּ, וּמַאן אִינּוּן. עוֹר דְּאִתְמְשָׁךְ עַל כֹּלָּא. כְּגַוְונָא דִּלְהַוֹן.

אִי חָסִיד קַדּוֹשׁ, בֹּא אֲגַלֶּה לְךָ דָּבָר נִסְתָּר. בְּנֵין גּוּפָּא דְּאָדָם כָּךְ הוּא: הָרוּחַ מֵעִם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, הַנְּשָׁמָה מִתּוֹךְ עֵץ הַחַיִּים. כֵּיוָן שֶׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נָתְנָה כֹּחַ, מִיָּד מַרְכְּבוֹתָיו נוֹתְנִים כֹּחַם. כֹּחַם הוּא עֲצָמוֹת וְאֵיבָרִים. כֻּלָּם מִצַּדָּם, וְתִקּוּנָם זֶה עַל זֶה. הַסִּטְרָא אַחֲרָא נוֹתֶנֶת בָּשָׂר, וּמִצַּדָּהּ בָּא הַבָּשָׂר, וְלֹא דָּבָר אַחֵר. מַרְכְּבוֹתֶיהָ נוֹתְנִים כָּל אוֹתָם גִּידִים וְעוֹרְקִים לְהַמְשִׁיךְ דָּם לַבָּשָׂר. אֲחֲרֵי שֶׁאֵלֶּה נוֹתְנִים חֵילָם, הַשְּׁמַיִם נוֹתְנִים חֵילָם, וּמִי הֵם? עוֹר שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל הַכֹּל כְּמוֹהֶם.

לְבָתַר מִתְחַבְּרָן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא כַּחֲדָא, וְיָהֲבֵי ד' יְסוֹדֵי אִלֵּין: אֶשָּׁא, וּמַיָּא וַאֲוִירָא, וְעַפְרָא. לְאַגְּנָא עַל אִלֵּין, וּלְחַפְיָא עַל כֹּלָּא. לְבָתַר, כָּל חַד נָטִיל חוּלָקֵיהּ דְּיַהֲבּ, וְאִתְבַּטֵּל. רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, וּרְתִיכִין דִּילֵיהּ, חוּלָקַיְיהוּ קַיְימָא. רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, רוּחָא דִּילֵיהּ קַיְימָא וְנִשְׁמָתָא סַלְקָא. רְתִיכִין דְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא, גַּרְמִין דִּלְהוֹן קַיְימִין. וְעַל דָּא חָשִׁיבוּ דְּגוּפָּא, גַּרְמִין הֲווֹ. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (ישעיה נח) וְעַצְמוֹתַיִךְ יַחֲלִיץ. וּבְשָׂרָא לָא כְּתִיב בֵּיהּ הָכִי.

אַחַר כָּךְ מִתְחַבְּרִים שְׁמַיִם וְאֶרֶץ כְּאֶחָד, וְנוֹתְנִים אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת אֵלּוּ: אֵשׁ וּמַיִם וַאֲוִיר וְעָפָר, לְהָגֵן עַל אֵלֶּה וּלְכַסּוֹת עַל הַכֹּל. אַחַר כָּךְ כָּל אֶחָד נוֹטֵל חֶלְקוֹ שֶׁנִּתַּן, וְהִתְבַּטֵּל. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּמַרְכְּבוֹתֶיהָ, חֶלְקָם קַיָּם. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, רוּחוֹ קַיָּם וְהַנְּשָׁמָה עוֹלָה. מַרְכְּבוֹת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עֲצָמוֹתֵיהֶם קַיָּמִים, וְעַל זֶה חֲשִׁיבוּת הַגּוּף אֵלּוּ הָעֲצָמוֹת, וּמִשּׁוּם זֶה כָּתוּב (ישעיה נח) וְעַצְמוֹתַיִךְ יַחֲלִיץ, וּבְשָׂר לֹא כָתוּב בּוֹ כָּךְ.

וְכָל זְמָנָא דְּבִשְׂרָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא קַיְימָא בְּקִיּוּמָא, הַהוּא שָׁטָן קַיְימָא לְאַסְטָנָא. אִתְאֲבִיד בִּשְׂרָא, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאַסְטָנָא, דְּהָא לֵית לֵיהּ עַל מָה דְּיִסְתְּמִיךְ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב לג) יִכֶּל בְּשָׂרוֹ מֵרוֹאִי וְשֻׁפּוּ עַצְמוֹתָיו לֹא רָאוּ. מַהֲהוּא חֵיזוּ דְּשָׁטָן דְּקַיְימָא לְאַסְטָנָא, דְּלָא יָכִיל, כֵּיוָן דְּיִכֶּל בְּשָׂרוֹ. וְשֻׁפּוּ עַצְמוֹתָיו לֹא רָאוּ, לָא אִתְחָזוּן לְקָרְבָא לְגַבֵּיהּ, דְּלֵית לֵיהּ בְּהוֹן חוּלָקָא, כֵּיוָן דְּשָׁף כָּל חַד וְחַד מִדּוּכְתֵּיהּ, לָא תָּבַע עֲלַיְיהוּ, וְלָא קָאִים לְאַסְטָנָא בְּגִינַיְיהוּ. וְכָל זְמַן שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁל צַד הָאַחֵר עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, אוֹתוֹ שָׂטָן עוֹמֵד לְהַשְׂטִין. אֲבָל הַבָּשָׂר, אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׂטִין, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ עַל מָה שֶׁיִּסְמֹךְ. וְעַל זֶה כָּתוּב, (איוב לג) יִכֶּל בְּשָׂרוֹ מֵרוֹאִי וְשֻׁפּוּ עַצְמוֹתָיו לֹא רָאוּ. מֵאוֹתוֹ מַרְאֶה שֶׁטָּן שֶׁעוֹמֵד לְהַשְׂטִין שֶׁלֹּא יָכוֹל, כֵּיוָן שֶׁיִּכֶּל בְּשָׂרוֹ. וְשֻׁפּוּ עַצְמוֹתָיו לֹא רָאוּ, לֹא רְאוּיִים לִקְרֹב אֵלָיו, שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בָּהֶם, כֵּיוָן שֶׁזֶּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמְּקוֹמוֹ, לֹא תּוֹבֵעַ עֲלֵיהֶם וְלֹא עוֹמֵד לְהַשְׂטִין בְּגָלָלוֹ.

לְבָתַר דְּבִשְׂרָא מִתְעַכְּלָא, הָא לָא יְתִבַּע דִּינָא, וְלָא קָאִים לְאַסְטָנָא, דְּהָא לֵית לֵיהּ עַל מָה דְּיִסְתְּמִיךְ, וְלָא אִדְכַּר לְבַר נָשׁ בְּשׁוּם מִלָּה דְּעָלְמָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הַשְׁתָּא יְדָעְנָא מִלִּין עַל תִּקּוּנַיְיהוּ, וַדַּאי יָאוּת הוּא לֵיהּ לְאַסְטָנָא.

לְאַחַר שֶׁמִּתְעַכֵּל הַבָּשָׂר הֲרֵי לֹא יִתְבַּע דִּין וְלֹא עוֹמֵד לְהַשְׂטִין, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ עַל מָה שֶׁיִּסְמֹךְ, וְלֹא מַזְכִּיר לְאָדָם בְּשׁוּם דָּבָר שֶׁל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּעֵת יָדַעְתִּי דְּבָרִים עַל תִּקּוּנָם, וַדַּאי נָאֶה הוּא לוֹ לְקַטְרֵג.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי (שמעון), חֲגוֹר זֵינָךְ, וְתָקִין גַּרְמָךְ, אִי תִּבְעֵי לְמִנְדַּע מִלִּין דְּשָׁאַרִית. אוֹ אִי תִּשְׁאַל בְּהָנֵי מִלִּין, אֵימָא לִי. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, הָא יְדַעְנָא דְּבֵיתָאי שְׁכִיבַת, דְּלָא יְדַעְנָא מִנָּהּ כְּלוּם. וְחַבְרַיָּיא יַדְעִין. נָשִׁין מַאי טַעְמָא דַּעְתַּיְיהוּ קַלָּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי (שמעון), חֲגֹר כְּלֵי זֵינְךָ וְהִתְקֵן עַצְמְךָ. אִם תִּרְצֶה לָדַעַת דְּבָרִים שֶׁהִתְחַלְתָּ, אוֹ אִם תִּשְׁאַל בְּדְבָרִים הָאֵלֶּה, אֱמֹר לִי. אָמַר לוֹ, וַדַּאי, הֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁאִשְׁתִּי מֵתָה, שֶׁלֹּא יָדַעְתִּי מִמֶּנָּה כְּלוּם. וְהַחֲבֵרִים יוֹדְעִים. נָשִׁים מָה הַטַּעַם דַּעְתָּן קַלָּה?

אָמַר לֵיהּ דַּעְתָּא אַתְיָא בְּשִׁית דַּרְגִּין, וְכָל חַד נָטִיל חוּלָקֵיהּ, מַה דְּאִשְׁתְּאַר, קַל אִיהוּ. אֲבָל יַקִּירָא דְּא, אִי לָאו דְּאֵשֶׁת כְּסִילוּת אִשְׁתְּתַף בָּהּ. בְּמִלָּה דָּא לָא תִּשְׁאַל, דְּהָא יָדַעְנָא דְּלָאו עַל דְּבֵיתָךְ שָׁאַלְתָּ, אֶלָּא עַל מַה דִּכְתִיב, (ישעיה יט) הִנֵּה יְיָ רוֹכֵב עַל עָב קַל. וְהַהוּא עָב קַל אִקְרֵי דַּעַת, מֵהַהִיא כַּלָּה יְרֵאַת יְיָ, וְאִיהִי קַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא כְּגַוְונָא דְּדַעַת עִלָּאָה, אֲבָל (ועל דא) אִקְרֵי קַל. וְהָא יְדַעְנָא שְׁאֶלְתָּא דִּילָךְ מַאי הִיא.

אָמַר לוֹ, הַדַּעַת בָּאָה בְּשֵׁשׁ דְּרָגוֹת, וְכָל אַחַת לוֹקַחַת חֶלְקָהּ, מַה שֶּׁנִּשְׁאַר, הוּא קַל. אֲבָל נְכְבָּדָה זוֹ, אִם לֹא שֶׁאֵשֶׁת כְּסִילוּת מִשְׁתַּתֶּפֶת בָּהּ, בְּדָבָר זֶה אַל תִּשְׁאַל, שֶׁהֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁלֹּא עַל אִשְׁתְּךָ שָׁאַלְתָּ, אֶלָּא עַל מַה שֶּׁכָּתוּב, (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עָב קַל. וְאוֹתוֹ עָב קַל נִקְרָא דַּעַת, מֵאוֹתָהּ כַּלָּה יִרְאַת ה', וְהִיא עוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע כְּמוֹ שֶׁדַּעַת עֶלְיוֹנָה, אֲבָל (ועל זה) נִקְרֵאת קַל. וַהֲרֵי יָדַעְתִּי שְׁאֵלְתְּךָ מַהִי.

אֲבָל שְׁאֵרִי וַחֲגוֹר זֵינְךָ, וְקָטֵיר קִטְרָךְ, דְּהָא עִידָנָא הוּא לְגַלָּאָה, כְּמָה דְּשָׁאֲרִית עוֹבָדָא. דְּעַל אַנְפֵּי רוֹחַב בֵּיתָא, אוּלָם דַּעֲזָרָה לְגוֹ. בְּהַאי עֲזָרָה, אִית תְּרֵיסָר פִּתְחִין, לְפוּם חוּשְׁבָּן שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל. בְּפִתְחָא חָדָא, כְּתִיב רְאוּבֵן. וּבְפִתְחָא אַחֲרָא, כְּתִיב שִׁמְעוֹן. וְכֵן כָּל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל, רְשִׁימִין עַל אִינּוּן פִּתְחִין. בְּזִמְנָא דְּיִסְתַּלְּקוּן לְאִתְחַזָּאָה קַמֵּי מָארֵיהּ דְּעָלְמָא. מַאן דְּעָיֵיל בְּפִתְחָא דְּרָשִׁים בֵּיהּ רְאוּבֵן, אִי מִשִּׁבְטָא דִּרְאוּבֵן אִיהוּ, מְקַבְּלִין לֵיהּ פִּתְחִין, וְאִי לָא פַּלְטִין לֵיהּ לְבַר. וְכֵן בְּכֻלְּהוּ, דְּלָא יְקַבְּלוּן פִּתְחִין, אֶלָּא לְמַאן דְּאִיהוּ מֵהַהוּא שִׁבְטָא דְּרָשִׁים בְּהוֹן. וּבְדָא יִתְחַקְּקוּן וְיִשְׁתְּמוֹדְעָן כָּל חַד וְחַד.

אֲבָל הַתֵּר וַחֲגֹר כְּלֵי זֵינְךָ וּקְשֹׁר קִשְׁרְךָ, שֶׁהֲרֵי זְמַן הוּא לְגַלּוֹת כְּמוֹ שֶׁהִתְחַלְתָּ אֶת הַמַּעֲשֶׂה. שֶׁעַל פְּנֵי רֹחַב הַבַּיִת אוּלָם הָעֲזָרָה לִפְנִים. בָּעֲזָרָה זוֹ יֵשׁ שְׁנֵים עָשָׂר פְּתָחִים לְפִי חֶשְׁבּוֹן שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. בְּפֶתַח אֶחָד כָּתוּב רְאוּבֵן, בְּפֶתַח אַחֵר כָּתוּב שִׁמְעוֹן, וְכֵן כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל רְשׁוּמִים עַל אוֹתָם פְּתָחִים בִּזְמַן שֶׁיַּעֲלוּ לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם. מִי שֶׁיִּכָּנֵס בַּפֶּתַח שֶׁרָשׁוּם בּוֹ רְאוּבֵן - אִם מִשֵּׁבֶט רְאוּבֵן הוּא, הַפְּתָחִים מְקַבְּלִים אוֹתוֹ. וְאִם לֹא, פּוֹלְטִים אוֹתוֹ הַחוּצָה. וְכֵן בְּכֻלָּם, שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ הַפְּתָחִים אֶלָּא לְמִי שֶׁהוּא מֵאוֹתוֹ שֵׁבֶט שֶׁרָשׁוּם בָּהֶם, וּבָזֶה יִתְחַקְּקוּ וְיִוָּדְעוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

דף קע:

תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחַמֵּשׁ עַמּוּדִין דְּנָהוֹרָא מְלָהֲטָא, אִית בְּכָל סִטְרָא, מַאינּוּן אַרְבַּע סִטְרִין. כָּל אִלֵּין עַמּוּדִין, אִקְרוּן עַמּוּדִים חַיִּים. בְּגִין דְּלָא קַיְימָא נְהוֹרָא דִּלְהוֹן (דף ק"ע ע"ב) שְׁכִיךְ

בְּאָתָר חַד. וְכֻלְּהוּ, אִלֵּין סַלְקִין, וְאִלֵּין נַחְתִּין. יַהֲבֵי דּוּכְתָּא דָּא לְדָא. אִלֵּין דְּסַלְקִין בַּטְשִׁין דָּא בְּדָא, וּמְנַגְּנֵי נִגּוּנָא. וְאִלֵּין דְּנַחְתֵּי אוּף הָכִי.

שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי אוֹר לוֹהֵט יֵשׁ בְּכָל צַד מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה צְדָדִים. כָּל הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ נִקְרָאִים עַמּוּדִים חַיִּים, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עוֹמֵד אוֹרָם שׁוֹכֵךְ בְּמָקוֹם אֶחָד. וְכֻלָּם, אֵלּוּ עוֹלִים וְאֵלּוּ יוֹרְדִים, נוֹתְנִים מָקוֹם זֶה לָזֶה. אֵלּוּ שֶׁעוֹלִים מַכִּים זֶה בָּזֶה וּמְנַגְּנִים נִגּוּן, וְאֵלֶּה שֶׁיּוֹרְדִים גַּם כָּךְ.

אִלֵּין דְּסַלְקֵי דְּנַגְּנֵי נִגּוּנָא, מַאי נִגּוּנָא מְנַגְּנֵי. שִׁיר יַתְמָא. (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה וְגוֹ'. שִׁיר חָדָשׁ, וְכִי אִית שִׁיר עַתִּיק. אֶלָּא שִׁיר, דְּעַד כְּעַן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין לָא שַׁבָּחוּ לֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ חָדָשׁ. מַאי טַעֲמָא אִיהוּ חָדָשׁ. בְּגִין דְּהַהוּא דְּמְחַדֵּשׁ עוֹלֵימוֹ, מְשַׁבַּח לֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ. וְהָכִי אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, דָּא אִקְרֵי חָדָשׁ וְאִיהוּ חָדָשׁ. בְּגִין דְּדָבִיק בְּשִׁמְשָׁא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ. לְאַפָּקָא סִטְרָא אַחֲרָא, דְּלֵית בֵּיהּ חִדּוּשָׁא, דְּכְתִיב בֵּיהּ (קהלת א) וְאֵין כָּל חָדָשׁ. זָקֵן הוּא וְאִתְבְּלֵי, וְלָא אִתְחַדָּשׁ. (ס"א ולא עביד תולדין דאלמלא עביד תולדין הוה מטשטש כולי עלמא)

אֶלָּה שֶׁעוֹלִים שֶׁמְּנַגְּנִים נִגּוּן, אֵיזֶה נִגּוּן מְנַגְּנִים? שִׁיר יָתוֹם. (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה וְגוֹ'. שִׁיר חָדָשׁ, וְכִי יֵשׁ שִׁיר עַתִּיק? אֶלָּא שִׁיר, שֶׁעַד כָּעֵת מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים לֹא שִׁבְּחוּ לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא חָדָשׁ. מָה הַטַּעַם הוּא חָדָשׁ? בִּגְלַל אוֹתוֹ אֶחָד שֶׁמְּחַדֵּשׁ עָלוּמָיו, מְשַׁבְּחוֹ וְאוֹמֵר לוֹ. וְכָךְ אָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, זֶה נִקְרָא חָדָשׁ וְהוּא חָדָשׁ, מִשּׁוּם שֶׁדָּבֵק בַּשֶּׁמֶשׁ וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנּוּ. לְהוֹצִיא סִטְרָא אַחֲרָא שֶׁאֵין בָּהּ חִדּוּשׁ, שֶׁכְּתוּב בָּהּ (קהלת א) וְאֵין כָּל חָדָשׁ. זָקֵן הוּא וּבָלָה, וְלֹא הִתְחַדֵּשׁ. (ולא עושה תולדות. ואלמלא עשה תולדות, היה מטשטש העולם).

תּוּ פָּתַח רַב מְתִיבְתָּא. שָׂרָה אִתְחַדְּשַׁת בְּעִדּוּנָא, דַּרְגָּא דִּילָהּ גָּרִים, דִּכְתִיב, (בראשית יח) אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה. מַאי עֶדְנָה, מְשִׁיכוּ דְּעֵדֶן עִלָּאָה. וּבְגִין דְּאִתְמְשָׁךְ עָלָהּ מִסְּטַר דְּנוּקְבָא, כְּתִיב עֶדְנָה בְּהֵ"א וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָיְתָה, וְלֹא הָיָה.

עוֹד פָּתַח רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. שָׂרָה הִתְחַדְּשָׁה בְּעִדּוּן, דַּרְגָּתָהּ גָּרְמָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית יח) אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה. מַה זֶּה עֶדְנָה? מְשִׁיכַת עֵדֶן הָעֶלְיוֹן. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּמְשַׁךְ עָלֶיהָ מִצַּד נְקֵבָה, כְּתוּב עֶדְנָה בְּהֵ"א, וּמִשּׁוּם זֶה כָּתוּב הָיְתָה, וְלֹא הָיָה.

וַאדְנִי זָקֵן. וְכִי אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ זָקֵן, לָא אִתְחֲזֵי לְאוֹלָדָא. אֶלָּא לָאו מִלְּתָא זְעֵירְתָּא אָמְרָה לְגַבֵּיהּ, (דאברהם אלא) דְּבְגִין (לאזער גרמה דאתדבקת) הַהוּא (מלך) זָקֵן, (ד"א דאתדבקא) (וכסיל) לָא אִתְחַדָּשׁ וְלָא עָבִיד תּוֹלְדִין, דְּאִלְמָלֵא הֲוָה עָבִיד תּוֹלְדִין הֲוָה מְטַשְׁטְשָׁא עָלְמָא. (אלא אמרה לגבי דאברהם, בגין דהוא זקן לא יתחדש ולא עביד תולדין) וְעַל דָּא אַהֲדַר מִלִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה וְגוֹ'. וְאִי תֵּימָא וְהָא כְּתִיב (בראשית כד) וַאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים. אֶלָּא בָּא בַּיָּמִים, בְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, דְּמְחַדְּשֵׁי עוּלְמִין כְּנִשְׁרָא. וְעַל דָּא נִגּוּנָא דָּא

נְגוּנָא דְּהַהוּא חָדָשׁ אִיהוּ. הוֹשִׁיעָה לוֹ, לְמַאן. לְהַהוּא חָדָשׁ, הוֹשִׁיעָה יְמִינָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וּדְרוֹעָא דִּילֵיהּ.

וַאדֹנָי זָקֵן. וְכִי אַף עַל גַּב שֶׁהוּא זָקֵן לֹא רָאוּי לְהוֹלִיד? אֶלָּא לֹא דָּבָר קָטָן אָמְרָה עָלָיו, (שאברהם אלא) שֶׁגִּבֵּל (להקטין עצמה שנדבקה) אוֹתוֹ (מלך) זָקֵן (שנדבקה) (וכסיל), לֹא מִתְחַדֵּשׁ וְלֹא עוֹשֶׂה תוֹלָדוֹת, שֶׁאִלְמָלֵא הָיָה עוֹשֶׂה תוֹלָדוֹת, הָיָה מְטַשְׁטֵשׁ אֶת הָעוֹלָם. (אלא אמרה על אברהם, בגלל שהוא זקן לא יתחדש ולא יעשה תולדות) וְעַל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶחֱזִיר דְּבָרִים, לְמָה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה וְגוֹ'. וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי כָּתוּב (שם כד) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים? אֶלָּא בָּא בַּיָּמִים, בְּאוֹתָם יָמִים עֶלְיוֹנִים שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים עֲלוּמִים כַּנָּשֶׁר. וְעַל זֶה נְגוּן זֶה נִגּוּן שֶׁל אוֹתוֹ חָדָשׁ הוּא. הוֹשִׁיעָה לוֹ, לְמִי? לְאוֹתוֹ חָדָשׁ, הוֹשִׁיעָה יְמִין הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן וּזְרוֹעוֹ.

אִינּוּן דְּנַחְתֵּי, אוּף הָכִי מְנַגְּנֵי, וְאָמְרֵי שִׁירָה אַחֲרָא יַתְמָא. וּמַאן אִיהוּ. (תהלים ק) מִזְמוֹר לְתוֹדָה, דְּאִיהוּ יַתְמָא, אוּף הָכִי.

אוֹתָם שֶׁיּוֹרְדִים גַּם כֵּן מְנַגְּנִים, וְאוֹמְרִים שִׁירָה יְתוֹמָה אַחֶרֶת. וּמַהִי? (תהלים ק) מִזְמוֹר לְתוֹדָה, שֶׁהוּא יָתוֹם, גַּם כָּךְ.

נְהוֹרָא דִּלְהוֹן חַד אִתְחָזֵי. וְכַד מִתְנַגְּלֵי, אִתְחָזָן חָמֵשׁ גַּוְונִין דִּנְהוֹרִין. בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא. עַמּוּדִין אִלֵּין כֻּלְּהוּ חֲלֵלִין מִלְּגָאו. וְכַד סַלְקֵי וְנַחְתֵּי, נַפְקֵי מִנַּיְיהוּ שַׁלְהוֹבִין דְּנוּרָא, כְּגַוְונֵי חֵיזוּר וְשׁוּשָׁן. לְעֵילָּא מִכָּל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא, אִית תְּלַת תַּפּוּחִין, דְּבַטְשֵׁי בְּהוּ תְּלַת גַּוְונִין, סוּמָק יָרוֹק וְחִוָּור. בְּכָל גַּוֹון וּגְוון מְלַהֲטָן אַתְוָון בַּלְטֵי, מִשַּׁלְהוֹבָא יְרוֹקָא דְּאֶשָּׁא, וְלָא מִשְׁתַּכְּכֵי לְעָלְמִין. וְלֵית מַאן דְּיָקוּם עֲלַיְיהוּ.

אוֹרֶם אֶחָד נִרְאֶה. וּכְשֶׁמִּתְגַּלְגֵּל, נִרְאִים חֲמִשָּׁה גְוָנִים שֶׁל אוֹרוֹת בְּכָל עַמּוּד וְעַמּוּד. הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ כֻּלָּם חֲלוּלִים מִבִּפְנִים, וּכְשֶׁעוֹלִים וְיוֹרְדִים, יוֹצְאִים מֵהֶם שַׁלְהֶבוֹת אֵשׁ, כְּצוּרוֹת כַּפְתּוֹר וָפֶרַח. מֵעַל כָּל עַמּוּד וְעַמּוּד יֵשׁ שְׁלֹשָׁה תַּפּוּחִים שֶׁמַּכִּים בָּהֶם שְׁלֹשָׁה גְוָנִים, אָדֹם יָרֹק וְלָבָן. בְּכָל גָּוֶן וְגָוֶן לוֹהֲטוֹת אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת מִשַּׁלְהֶבֶת יְרֻקָּה שֶׁל אֵשׁ, וְלֹא שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים, וְאֵין מִי שֶׁיָּקוּם עֲלֵיהֶם.

אַרְבַּע גַּלְגַּלִּין מְתַחֲמָן עוֹבָד צִיּוּר, בְּכָל עַמּוּדָא וְעַמּוּדָא. בְּאִינּוּן גַּלְגַּלִּין, אִית פְּלִיאָן רַבְרְבָן. כַּד מִסְתַּחֲרָן מַפְקִין מִנַּיְיהוּ זַגִּין דְּדַהֲבָא וְאַבְנֵי יְקָר. וּמִיָּד מִתְכַּנְּשֵׁי בְּגַוַויְיהוּ, וְלָא נַפְקֵי לְאַרְעָא. כַּד נָפְקִין אִינּוּן זַגִּין דְּדַהֲבָא, וְאִינּוּן אַבְנֵי יְקָר גּוֹ אִסְתַּחֲרוּתָא דְּגַלְגַּלִּין, אִשְׁתְּמַע קָלָא דְּאָמְרִי, (ישעיה נד) זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְיָ וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם יְיָ.

אַרְבָּעָה גַּלְגַּלִּים תּוֹחֲמִים מַעֲשֵׂה צִיּוּר בְּכָל עַמּוּד וְעַמּוּד. בְּאוֹתָם גַּלְגַּלִּים יֵשׁ פְּלִיאוֹת גְּדוֹלוֹת. כְּשֶׁמִּסְתּוֹבְבִים, מוֹצִיאִים מֵהֶם זַגִּים שֶׁל זָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת. וּמִיָּד מִתְכַּנְּסִים בְּתוֹכָם וְלֹא נוֹפְלִים לָאָרֶץ. כְּשֶׁיּוֹצְאִים אוֹתָם זַגֵּי זָהָב וְאוֹתָם אֲבָנִים יְקָרוֹת תּוֹךְ סִבּוּב הַגַּלְגַּלִּים, נִשְׁמָע קוֹל שֶׁאוֹמְרִים: (ישעיה נד) זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי ה' וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם ה'.

תְּרֵין אַרְיֵין בְּכָל גַּלְגַּלָּא וְגַלְגַּלָּא, אַרְיָא חַדָּא מִסְטָרָא חֲדָא, וְאַרְיָא חֲדָא מִסְטָרָא חֲדָא, וְכֻלְּהוּ מֵאֶשָּׁא יְרוֹקָא, וּבְגַלְגּוּלָּא דְּקָא מִסְתַּחֲרָן גַּלְגַּלִּין, מִתְחַבְּקָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְאָזְלֵי כֻּלְּהוּ, בְּגַלְגּוּלָּא מִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא. כַּד סַלְקִין עַמּוּדִין, מְנַהֲמָן אַרְיֵין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְתַפּוּחִין פָּרְחִין בַּאֲוִירָא, וְסַלְקִין לְעֵילָּא, וּבַטְשֵׁי אִלֵּין בְּאִלֵּין בַּאֲוִירָא. וְתָבוּ לְאַתְרַיְיהוּ, וּמִתַּמָּן נָפְקֵי. וְאַרְיֵין פַּשְׁטֵי יְדַיְיהוּ לְנַטְלָא לוֹן, וְסַלְקִין אִלֵּין מִגַּרְמַיְיהוּ. אִי חֶסִידָא קַדִּישָׁא, מַאן חָמָא חָכְמְתָא דְּאוּמָנוּ, דְּצַיֵּיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעַמּוּדִין אִלֵּין.

שְׁנֵי אֲרָיוֹת בְּכָל גַּלְגַּל וְגַלְגַּל, אַרְיֵה אֶחָד מִצַּד אֶחָד, וְאַרְיֵה אֶחָד מִצַּד אֶחָד, וְכֻלָּם מֵאֵשׁ יְרֻקָּה, וּבַגַּלְגּוּל שֶׁמִּסְתּוֹבְבִים הַגַּלְגַּלִּים מִתְחַבְּקִים אֵלֶּה בָּאֵלֶּה, וְהוֹלְכִים כֻּלָּם בְּגַלְגּוּל, מִתְדַּבְּקִים זֶה בָּזֶה. כְּשֶׁעוֹלִים הָעַמּוּדִים, נוֹהֲמִים הָאֲרָיוֹת אֵלֶּה בָּאֵלֶּה, וְהַתַּפּוּחִים פּוֹרְחִים בָּאֲוִיר וְעוֹלִים לְמַעְלָה וּמַכִּים אֵלֶּה בָּאֵלֶּה בָּאֲוִיר. וְשָׁבִים לִמְקוֹמוֹתֵיהֶם, וּמִשָּׁם נוֹפְלִים. וְהָאֲרָיוֹת פּוֹשְׁטִים יְדֵיהֶם לְקַבְּלָם, וְעוֹלִים אֵלֶּה מֵעַצְמָם. אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, מִי רָאָה חָכְמַת הָאָמָנוּת שֶׁצִּיֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעַמּוּדִים הַלָּלוּ?

בְּכַפְלָגוּ יוֹמָא נָפְקֵי תְּרֵין נְשְׁרִין בְּכָל גַּלְגַּלָּא וְגַלְגַּלָּא, וְלָא יְדִיעַ אֲתַר דְּנַפְקֵי מִתַּמָּן, וְשַׁרְיָין עַל רֵישֵׁי הוֹן דְּאִלֵּין אַרְיֵין. וּכְדֵין מִשְׁתַּכְּכֵי עַמּוּדִין וְגַלְגְּלִין, וְקַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וְתַפּוּחִין נָפְקֵי עַל פּוּמַיְיהוּ דְּנְשְׁרֵי, וּמְקַבְּלֵי לוֹן. וּמִיָּד פָּרְחִין מִפּוּמָא לְפוּמָא, וְאָזְלִין וּמְשַׁטְטֵי בֵּינַיְיהוּ, וְתָבוּ לְאַתְרַיְיהוּ, וְלָא יְדִיעַ מַאן הִיא. לְבָתַר שַׁעֲתָא וּפַלְגָּא, נְשְׁרִין אֲרִימִין קָלָא, וּמְנַגְּנִין נְגוּנָא תְּאִיבָא, וְאִתְטַמָּרָן, וְלָא יְדִיעַ בְּהֵי אֲתָר.

בַּחֲצוֹת הַיּוֹם יוֹצְאִים שְׁנֵי נְשָׁרִים בְּכָל גַּלְגַּל וְגַלְגַּל, וְלֹא יָדוּעַ מָקוֹם שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים, וְשׁוֹרִים עַל רֹאשׁ הָאֲרָיוֹת הַלָּלוּ, וְאָז שׁוֹכְכִים הָעַמּוּדִים וְהַגַּלְגַּלִּים, וְעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם. וְהַתַּפּוּחִים נוֹפְלִים עַל פִּיהֶם שֶׁל הַנְּשָׁרִים, וּמְקַבֶּלֶת אוֹתָם. וּמִיָּד פּוֹרְחִים מִפֶּה לְפֶה, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בֵּינֵיהֶם, וְשָׁבִים לִמְקוֹמוֹתֵיהֶם, וְלֹא יָדוּעַ מִי הִיא. לְאַחַר שָׁעָה וְחֲצִי מְרִימִים הַנְּשָׁרִים קוֹל, וּמְנַגְּנִים נִגּוּן מָתוֹק, וְנִסְתָּרִים, וְלֹא יָדוּעַ בְּאֵיזֶה מָקוֹם.

דף קעא.

סַחֲרָנַיְיהוּ דְּאִינּוּן עַמּוּדִין, אִית שְׁבָכִין עוֹבָד צִיּוּר. אֶשָּׁא סוּמָקָא, וּנְהוֹרָא חִוָּורָא, וְחוּטִין דְּדַהֲבָא, סְחוֹר סְחוֹר, סָחֲרִין לְכָל סְטָר. וּמַעְיְינָא דְּמַיָּא (דף קע"א ע"א) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַיִם חֶצְיָם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן.

סְבִיב אוֹתָם הָעַמּוּדִים יֵשׁ שְׁבָכִים מַעֲשֵׂה צִיּוּר. אֵשׁ אֲדֻמָּה וְאוֹר לָבָן וְחוּטֵי זָהָב סָבִיב סָבִיב סוֹבְבִים לְכָל צַד, וּמַעְיַן מַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יד) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַם חֶצְיָם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן.

הָכָא פָּרִישׁ רַב מְתִיבְתָּא קְרָא דָּא לְגוֹ, וְקַלִּיהּ אִשְׁתְּמַע לְבַר. מִדַּהֲוָה פָּרִישׁ קְרָא דָּא. (אי קדישא אי קדישא) קַל יְנוֹקָא אִתְּעַר מִלְּבַר, הַהוּא יְנוֹקָא דְּהַוָּה פָּרִישׁ תַּלְמוּדַיְיהּ, וְגָמִיר קַמֵּי חַד עַמּוּדָא דְּעָלְמָא, בְּרֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה, דְּרָבִית אַנְתְּ. וַהֲווּ אַחֲדֵי בֵּיהּ לְדֵינָא, וְקַלֵּיהּ אִתְּעַר

מִלְּבַר, בְּהַאי קְרָא, וְאָמַר, מַיָּא דְּאִינּוּן מִלְּרַע הֵיךְ סַלְקִין לְעֵילָּא מִנַּיְהּ, לַאֲתָר עִלָּאָה יַתִּיר מִנַּיְהּ, בְּכַמָּה דַּרְגִּין, וּמַה אִצְטְרִיךְ לוֹן לְאִינּוּן מַיִין לְעֵילָּא. וּמָה אֲתָר דְּכָל (תפוחי) מַבּוּעִין וּנְחָלִין נָפְקִין מִנַּיְהּ, וְלֵית פְּסִיקוּ לְמַבּוּעֵי וְנַחֲלֵי, אִתְשַׁקְיָא מֵאֲתָר נָגִיב, מַאן חָמָא חֻפִּירָא דְּבֵירָא, יָהִיב מַיִין לְמַבּוּעָא דִּנְבִיעַ.

כָּאן פֵּרֵשׁ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה פָּסוּק זֶה לְפָנִים, וְקוֹלוֹ נִשְׁמַע הַחוּצָה. מִשֶּׁהָיָה מְפָרֵשׁ פָּסוּק זֶה, (אי קדוש, אי קדוש) קוֹל תִּינוֹק הִתְעוֹרֵר מִבַּחוּץ, אוֹתוֹ תִּינוֹק שֶׁהָיָה מְפָרֵשׁ תַּלְמוּדוֹ, וְלָמַד לִפְנֵי עַמּוּד אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם, בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה שֶׁגִּדַּלְתָּ. וְאָחֲזוּ בוֹ לְדִין, וְקוֹלוֹ הִתְעוֹרֵר מִבַּחוּץ בְּפָסוּק זֶה, וְאָמַר, מַיִם שֶׁהֵם מִלְּמַטָּה, אֵיךְ יַעֲלוּ לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, לְמָקוֹם עֶלְיוֹן יוֹתֵר מִמֶּנּוּ בְּכַמָּה מַעֲלוֹת? וּמַה צָּרִיךְ לְאוֹתָם מַיִם לְמַעְלָה? וּמַה מָּקוֹם שֶׁכָּל (תפוחי) הַמַּבּוּעִים וְהַנְּחָלִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְאֵין הֶפְסֵק לַמַּבּוּעִים וְהַנְּחָלִים, הַשְׁקָה מִמָּקוֹם יָבֵשׁ? מִי רָאָה חֻפִּירַת הַבְּאֵר נוֹתֵן מַיִם לַמַּבּוּעַ שֶׁנּוֹבֵעַ?

וְכִי יְרוּשָׁלַם, יָהִיב מַיִין אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי, אֲתָר דְּכָל מַיִּמִין דְּעָלְמָא נָפְקֵי מִתַּמָּן, וְנַבְעִין מִנַּיְהּ. אִי חָסִידָא קַדִּישָׁא, לְקָלָא דָּא אִשְׁתְּכָכוּ, וְצַיְּיתוּ כָּל קַלִּין דִּבְנֵי מְתִיבְתֵּי דְּתַמָּן, וּבְגִין כָּךְ לָא יָכִילוּ מָארֵי דְּדִינָא לְמִקְרַב גַּבֵּיהּ.

וְכִי יְרוּשָׁלַיִם תִּתֵּן מַיִם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי, מָקוֹם שֶׁכָּל מֵימֵי הָעוֹלָם יוֹצְאִים מִשָּׁם וְנוֹבְעִים מִשָּׁם? אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, לְקוֹל זֶה שָׁכְכוּ וְשָׁמְעוּ כָּל קוֹלוֹת בְּנֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁל שָׁם, וּמִשּׁוּם זֶה לֹא יָכְלוּ בַּעֲלֵי הַדִּין לְקָרֵב אֲלֵיהֶם.

בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ לָא תִּבְכֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, זַכָּאָה חוּלְקָךְ, דְּאָפֵילוּ יְנוּקֵי, מְנָךְ אַמְרֵי רָזִין סְתִימִין דְּאוֹרַיְיתָא. תָּא, וְאֵימָא לָךְ, מַה דְּעָבְדוּ בְּנֵי מְתִיבְתֵּי עַל קַלֵּיהּ דְּהַהוּא יְנוּקָא, כַּד עָאל קַלֵּיהּ דְּהַהוּא יְנוּקָא, כְּגִירָא לְגוֹ, וְכֻלְּהוּ צַיְּיתֵי לֵיהּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִזְדַּעְזָע רַב מְתִיבְתָּא, וְכָל אִינּוּן דַּהֲווֹ קַמַּיְהּ, וְאָמַר, מַאן אִינּוּן דְּלָא שַׁבְקִין לְהַהוּא בְּרָא דְּאֱלָהָא חַיָּיא, לְמֵיעַל. קָמוּ וְאָחִידוּ בֵּיהּ תְּלַת עַמּוּדִין דְּקַיְימֵי קַמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, וְעָאל. וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי אִתְכְּנָשׁוּ לְגַבֵּיהּ, אָמַר רַב מְתִיבְתָּא, אֵימָא קָרָאיךְ בְּרָא קַדִּישָׁא.

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹ, אַל תִּבְכֶּה מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אַשְׁרֵי חֶלְקֵךְ שֶׁאָפִלּוּ תִּינוֹקוֹת מִפִּיךָ אוֹמְרִים סוֹדוֹת נִסְתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה. בֹּא וְאֹמַר לְךָ מַה שֶּׁעָשׂוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה עַל קוֹל אוֹתוֹ תִּינוֹק. כְּשֶׁנִּכְנַס קוֹל אוֹתוֹ תִּינוֹק כְּחֵץ פְּנִימָה וְכֻלָּם הִקְשִׁיבוּ לוֹ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִזְדַּעְזַע רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה וְכָל אֵלּוּ שֶׁהָיוּ לְפָנָיו, וְאָמַר, מִי אֵלּוּ שֶׁלֹּא הִשְׁאִירוּ אֶת אוֹתוֹ בֶּן אֱלֹהִים חַיִּים לְהִכָּנֵס? קָמוּ וְאָחֲזוּ בוֹ שֶׁלֹּשָׁה עַמּוּדִים שֶׁעוֹמְדִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, וְנִכְנַס, וְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה נִכְנְסוּ אֲלָיו. אָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, פְּסֹק פְּסוּקְךָ בֶּן קְדוֹשׁ!

אָמַר, עַד כְּעַן דְּחֵילְנָא, דְּהָא אֲנָא מִמְּתִיבְתָּא אַחֲרִינָא הֲוִינָא, וְהָכִי אָמְרוּ לִי, כַּד מָארֵי דְּדִינָא הֲווֹ אָחֲדִין בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, לָא תִּדְחַל בְּרָא קַדִּישָׁא, הָכָא תְּהֵא בֵּינָנָא שִׁבְעָה יוֹמִין, וְתִתְסְחֵי בְּכָל יוֹמָא מִטַּלָּא קַדִּישָׁא. וּלְבָתַר יְסַלְּקוּן לָךְ. לְגוֹ הַהוּא מְתִיבְתָּא בִּשְׁאַר יַנּוּקָא דְּהָכָא.

אָמַר, עַד כָּעֵת פָּחַדְתִּי, שֶׁהֲרֵינִי מִישִׁיבָה אַחֶרֶת, וְכָךְ אָמְרוּ לִי כְּשֶׁבַּעֲלֵי הַדִּין אָחֲזוּ בּוֹ. אָמַר לוֹ, אַל תִּפָּחֵד בֶּן קְדוֹשׁ, כָּאן תִּהְיֶה בֵּינֵינוּ שִׁבְעָה יָמִים, וְתִתְרַחֵץ בְּכָל יוֹם מִטַּל הַקְּדוֹשׁ, וְאַחַר כָּךְ יַעֲלוּ אוֹתְךָ לְתוֹךְ אוֹתָהּ יְשִׁיבָה כְּשֶׁאַר הַתִּינוֹקוֹת מִכָּאן.

פְּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא. הַהוּא, לְא יְדִיעַ מַאן הוּא. אֶלָּא בְּכָל אֲתָר בְּיוֹם הַהוּא, יוֹמָא בַּתְרָאָה הוּא, אֲמַאי אִקְרֵי יוֹם הַהוּא. אֶלָּא דָּא הוּא יוֹמָא דְּאִתְיְחִיד סוֹפָא בְּשֵׁירוּתָא. שֵׁירוּתָא אִקְרֵי הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר יח) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא פּוּלְחָנָא דְּלֵוִי, לְדַרְגָּא דְּאִקְרֵי הוּא, טָמִיר וְגָנִיז. וְאִקְרֵי הַהוּא (ה' הוא), לְאַחֲזָאָה סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא, וְכֹלָּא חַד. וּבְגִין דְּאִיהוּ סוֹפָא, אִתּוֹסַף בֵּיהּ ה'. (ס"א ועבד הלוי הוא טמיר וגניז. ואקרי יום ההוא, לאחזאה סופא דכל דרגין, דאחיד שירותא וכלא חד)

פְּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר, וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא, הַהוּא - לֹא יָדוּעַ מִיהוּ. אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם בַּיּוֹם הַהוּא, יוֹם אַחֲרוֹן הוּא. לָמָּה נִקְרָא יוֹם הַהוּא? אֶלָּא זֶהוּ יוֹם שֶׁאוֹחֵז סוֹף בָּרֹאשׁ. רֵאשִׁית נִקְרָא הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא. עֲבוֹדַת הַלֵּוִי לְדַרְגָּה שֶׁנִּקְרֵאת הוּא, טָמִיר וְגָנוּז. וְנִקְרָא הַהוּא (ה' הוא), לְהַרְאוֹת סוֹף כָּל הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהִיא רֵאשִׁית, וְהַכֹּל אֶחָד. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא סוֹף, הִתּוֹסֵף בּוֹ ה'. (הלוי הוא טמיר וגנוז. ונקרא יום ההוא, להראות סוף של כל הדרגות, שאחוז תחלה, והכל אחד).

זְמִינָא יְרוּשְׁלַם לְאַפָּקָא מַיִין, וּלְנַבְעָא נְבִיעוּ, הָכָא אִית לוֹמַר, סוֹפָא דְּכָל דַּרְגִּין, לָאו אִיהוּ יְרוּשְׁלַם, אֶלָּא וַדַּאי יְרוּשְׁלַם וְיוֹמָא הַהוּא כֹּלָּא חַד. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא יְרוּשְׁלַם, כָּל דַּרְגִּין קַדִּישִׁין דִּילָהּ, כַּד אִסְתַּחָרָן, אִקְרוּן יְרוּשְׁלַם. וְהָכִי אִתְּחָמָאן. וְאִית דַּרְגִּין דְּסַחֲרָן, וְאִקְרוּן עֲזָרוֹת, אִלֵּין פְּנִימָאִין, וְאִלֵּין לְבַר. וְאִית דַּרְגִּין דְּאִקְרוּן כַּד אִסְתַּחָרָן, לְשָׁכוֹת. (ס"א כד אסתחרן אלין פנימאין, ואלין לבר. אקרון ירושלם. ואית דרגין דסחרן, ואקרון עזרות, ואית דרגין דאקרון לשכות) וְאִית דַּרְגִּין דְּאִקְרוּן כַּד אִסְתַּחָרָן. הֵיכָל וּדְבִיר. לְגוֹ מִכָּל אִינּוּן דַּרְגִּין, אִית חַד נְקוּדָה, (תהלים מה) כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה. נְקוּדָה דָּא, אִקְרֵי יוֹם הַהוּא, וְסִימָנִיךְ (דברים ג) הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ.

עָתִידָה יְרוּשָׁלַיִם לְהוֹצִיא מַיִם וְלִנְבֹּעַ מַבּוּעַ. כָּאן יֵשׁ לוֹמַר, סוֹף לְכָל הַדְּרָגוֹת אֵינָהּ יְרוּשָׁלַיִם, אֶלָּא וַדַּאי יְרוּשָׁלַיִם וְיוֹם הַהוּא, הַכֹּל אֶחָד. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא יְרוּשָׁלַיִם, כָּל הַדְּרָגוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁלָּהּ, כְּשֶׁסּוֹבְבִים נִקְרָאִים יְרוּשָׁלַיִם, וְכָךְ נִרְאִים. וְיֵשׁ דְּרָגוֹת שֶׁסּוֹבְבוֹת, וְנִקְרָאוֹת עֲזָרוֹת. אֵלֶּה פְּנִימִיּוֹת וְאֵלֶּה בַּחוּץ. וְיֵשׁ דְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת כְּשֶׁסּוֹבְבוֹת לְשָׁכוֹת. (כשמסתובבות אלו הפנימיות ואלו לבחוץ, נקראו ירושלים. ויש דרגות שסובבות, ונקראות עזרות. ויש דרגות שנקראות לשכות) וְיֵשׁ דְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת כְּשֶׁסּוֹבְבוֹת הֵיכָל וּדְבִיר. לִפְנִים מִכָּל אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת יֵשׁ נְקֻדָּה אַחַת, (תהלים מה) כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה. נְקֻדָּה זוֹ נִקְרֵאת יוֹם הַהוּא, וְסִימָנְךָ - (דברים ג) הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ.

וְכַד יְקוּם יוֹמָא דְּא, מִגּוֹ שְׁבָכִין דַּעֲזָרָה יְקוּם נְבִיעוּ דְּמַיָּא, וְהַהוּא נְבִיעוּ מִן הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי לֶהֱוֵי. כְּגַוְונָא דְּאִמָּא, דִּבָּרָה בֵּין דְּרוֹעָהָא, וּמִסְגִיאוּ חֲלָבָא דְּיָנִיק, אִתְמַלֵּי פּוּמֵיהּ, וְאִתְרַבֵּי בֵּיהּ, אָרִיק חֲלָבָא לְפוּמָא דְּאִמֵּיהּ. כַּךְ חֲצָיִם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי.

וּכְשֶׁיַּעֲמֹד יוֹם זֶה מִתּוֹךְ שִׁבְכֵי הָעֲזָרָה, תָּקוּם נְבִיעַת מַיִם, וְאוֹתָהּ נְבִיעָה תִּהְיֶה מֵהַיָּם הַקַּדְמוֹנִי, כְּמוֹ אִמָּא שֶׁבְּנָהּ בֵּין זְרוֹעוֹתֶיהָ, וּמֵרֹב חֲלָב שֶׁיּוֹנֵק, מִתְמַלֵּא פִּיו וְנִתְגַּדֵּל בּוֹ, מֵרִיק חָלָב לְפִי אִמּוֹ. כָּךְ חֲצָיִם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי.

נַטָּלֵיהּ רַב מְתִיבְתָּא, וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר חַיֶּיךָ (ס"א חיין דעלמא דמלה דא הכי), אוּקְמוּהָ בְּמָתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, וְהָכִי הוּא וַדַּאי. יָם הָאַחֲרוֹן: דַּרְגִּין בַּתְרָאִין דִּילָהּ. אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה, אִתּוֹסַף בְּהַהוּא יַנּוּקָא, גּוֹ בְּנֵי מְתִיבְתֵּי. כ"ז טַעֲמֵי דְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא. וְשִׁבְעִין כִּתְרִין אַעְטְרוּהָ לַאֲבוּהָ בְּהַהוּא יוֹמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּזָכֵי לְמֵילַף לְבָרֵיהּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, לָא זָכָה אֲבוּהָ לְמֵילַף לֵיהּ. אָמַר, אֲבוּהָ שָׁבַק.

לָקְחוֹ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה וּנְשָׁקוֹ. אָמַר, חַיֶּיךָ (חיי עולם שדבר זה כך), כָּךְ פֵּרְשׁוּהוּ בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְכָךְ זֶה וַדַּאי: יָם הָאַחֲרוֹן - מַעֲלוֹת אַחֲרוֹנוֹת שֶׁלָּהּ. אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, כַּמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה נִתּוֹסֶפָה בְּאוֹתוֹ תִּינוֹק תּוֹךְ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה. עֶשְׂרִים וְשֵׁבַע טַעֲמֵי הַתּוֹרָה, אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק. וְשִׁבְעִים כְּתָרִים עִטְּרוּ לְאָבִיו בְּאוֹתוֹ יוֹם. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ מִי שֶׁזּוֹכֶה לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא זָכָה אָבִיו לְלַמֵּד. אָמַר, אָבִיו הִשְׁאִיר.

דף קעא:

וְרָזָא סְתִימָא (דף קע"א ע"ב) הָוָה בְּהַאי יַנּוּקָא, עַל מַה דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, וְעַל דְּבָעוּ לְמֵידָן דִּינֵיהּ, (ס"א באתגלייא) וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיהּ, דְּא הֲוָה בְּאִתְגַּלְיָיא, דְּהֲוָה מַכְסִיף לְרַבֵּיהּ קַמֵּי כֹּלָּא, בְּשִׁאֲלְתִּין וּקוּשְׁיִין דִּילֵיהּ, וְלָא חַיִּישׁ לְמֵהַךְ לְאַחֲרָא, לְאִתְקָנָא תַּלְמוּדוֹי, וְחָלִישׁ דַּעְתָּא דְּרַבֵּיהּ. וְעַל דְּא בָּעוּ לְמֵידָן לֵיהּ בְּדִינָא תַּקִּיפָא. וּבְגִין כָּךְ, אַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּזִיב מִמָּארֵיהוֹן דְּדִינָא, לָא אִשְׁתְּזִיב הָכָא. שִׁבְעָה יוֹמִין הֲוֵי דְּלָא אִשְׁתְּלִים דִּיוּקְנֵיהּ. (ס"א דיניה) וְכַד הֲוָה אֶסְתַּחַר, בְּכָאֲבָא יַתִּירָא קָמֵי כֹּלָּא כָּל אִינּוּן שִׁבְעָה יוֹמִין עַד דְּאִשְׁתְּלִים דִּיוּקְנֵיהּ. וְעַל דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא לָא תִּבְעֵי לְמִנְדַּע. אִי רִבִּי, אִי רִבִּי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ.

וְסוֹד נִסְתָּר הָיָה בְּתִינוֹק זֶה עַל מָה שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם וְעַל שֶׁרָצוּ לָדוּן דִּינוֹ (בגלוי) וְנִצַּל מִמֶּנּוּ. זֶה הָיָה בְּגִלּוּי, שֶׁהָיָה מְבַיֵּשׁ לְרַבּוֹ לִפְנֵי הַכֹּל בִּשְׁאֵלוֹת וְקֻשְׁיוֹת שֶׁלּוֹ, וְלֹא חָשַׁשׁ לְלֶכֶת לְאַחֵר לְהִתְקִין תַּלְמוּדוֹ, וְהֶחֱלִישׁ דַּעַת רַבּוֹ, וְלָכֵן רָצוּ לָדוּן אוֹתוֹ בְּדִין קָשֶׁה. וּמִשּׁוּם כָּךְ, אַף עַל גַּב שֶׁנִּצַּל מִבַּעֲלֵי הַדִּין, לֹא נִצַּל כָּאן. שִׁבְעָה יָמִים הָיוּ שֶׁלֹּא הִשְׁתַּלֵּם דִּיוּקְנוֹ (דינו). וּכְשֶׁהָיָה מִתְרַחֵץ, בְּכְאֵב יָתֵר לִפְנֵי הַכֹּל כָּל אוֹתָם שִׁבְעָה יָמִים עַד שֶׁהִשְׁתַּלֵּם דִּיוּקְנוֹ. וְעַל שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם לֹא תִּרְצֶה לַדַּעַת. אִי רִבִּי, אִי רַבִּי, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ!

תָּא חֲזֵי, תִּשְׁעִין עִגּוּלָא דְּאִינּוּן שְׁבָכִין, דְּתַמָּן בְּאִינּוּן מַיִין דְּהַהוּא נְבִיעוּ דְּמַעְיְינָא, אִתְרְשִׁים נְבִיעוּ חַד, וְאִתְפַּשַּׁט וְנָפִיק לְבָר, וְעָאל גּוֹ יַמָּא רַבָּא. (דתמן) וְרָשִׁים בֵּיהּ אַרְחָא בְּלִבָּא דְּיַמָּא, וּמִינֵּיהּ שָׁתֵי לְוְיָתָן, וְרִוִּי, וְחַדֵּי, וְאִתְרַבֵּי בְּרִבּוּיָיא. וְכַד נָפִיק נְבִיעוּ אַחֲרָא, הַהוּא נְבִיעוּ

אִתְפְּשָׁט וְאָזִיל בִּטְמִירוּ, תְּחוֹת תְּהוֹמָא, לְגוֹ יַמָּא בַּתָּרָאָה. וְכֹל אִינּוּן מַיִם זְדוֹנִים, וּמַיִין תַּקִּיפִין, מָאִיךְ לוֹן, וְכָפִיף לוֹן, דְּלָא יִפְקוּן לְחַבְּלָא בְּנֵי עָלְמָא. וְסִימָן (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה.

בֹּא וּרְאֵה, תַּחַת הָעִגּוּל שֶׁל אוֹתָם שִׁבְכִים שֶׁשָּׁם, בְּאוֹתָם מַיִם שֶׁל אוֹתוֹ מַבּוּעַ הַמַּעְיָן, נִרְשָׁם מַבּוּעַ אֶחָד, וּמִתְפַּשֵּׁט וְיוֹצֵא הַחוּצָה, וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, (ששם) וְרוֹשֵׁם בּוֹ דֶּרֶךְ בְּלֵב הַיָּם, וּמְמֻנּוּ שׁוֹתֶה לְוִיָתָן וְרָוֶה וְשָׂמֵחַ, וּמִתְרַבֶּה בְּרִבּוּי. וּכְשֶׁיּוֹצֵא מַבּוּעַ אֶחָד, אוֹתוֹ מַבּוּעַ מִתְפַּשֵּׁט וְהוֹלֵךְ בַּסֵּתֶר תַּחַת הַתְּהוֹם לְתוֹךְ הַיָּם הָאַחֲרוֹן. וְכָל אוֹתָם מַיִם זְדוֹנִים וּמַיִם תַּקִּיפִים מַנְמִיךְ אוֹתָם וּמְכוֹפֵף אוֹתָם שֶׁלֹּא יֵצְאוּ לְחַבֵּל בִּבְנֵי הָעוֹלָם. וְסִימָן - (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה.

וּבְאֶמְצָעִיתָא דְּהַהִיא עֲזָרָה, אִית תְּרֵין כְּרוּבִים, עוֹבָדָא דְּאוּמָנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְלָא יַכְלִין לְקַיְּימָא בְּהוּ, עִלָּאִין וְתַתָּאִין. וּתְחוֹתַיְיהוּ זְמִנִין כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַיְּימָא, דְּלָא יִפְקוּן מִתְּחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ לְבַר, זַכָּאִין לִיהֱוֵון, כָּל דְּעָאלִין תְּחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ. תְּלֵיסַר אַלְפֵי מִגְדָּלִין דְּשַׁמְשָׁא, דְּנָהִיר מִנִּיצוֹצָא דְּמַרְגְּלָא בְּצַעְצוּעָא (ס"א בניצוצא), כְּדְקָא יָאוּת. רַב מְתִיבְתָּא בְּגִין כָּךְ זָכָה לְהַהוּא יְקָר.

וּבְאֶמְצַע אוֹתָהּ עֲזָרָה יֵשׁ שְׁנֵי כְרוּבִים, מַעֲשֵׂה אָמָנוּת שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְלֹא יְכוֹלִים לַעֲמֹד בָּהֶם עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. וְתַחְתֵּיהֶם עֲתִידִים כָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם הַחוּצָה, זַכָּאִים יִהְיוּ כָּל הַנִּכְנָס תַּחַת כַּנְפֵיהֶם. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֶלֶף מִגְדָּלִים שֶׁל שֶׁמֶשׁ שֶׁמֵּאִיר מִנִּיצוֹץ שֶׁל מַרְגָּלִית בְּצַעֲצוּעַ (בניצוץ) כְּרָאוּי. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה בְּגָלַל זֶה זָכָה לְאוֹתוֹ כָּבוֹד.

מַאן יָכִיל לְמֵימַר, מֵאִינּוּן מִלִּין דְּקָא מִתְחַדְּשָׁן בְּכָל יוֹמָא, מִקַּמֵּי רַב מְתִיבְתָּא, אִי רִבִּי, בְּכָל זִמְנָא דְּרוּחִין דְּכוּרִין סַלְקִין לְעֵילָּא. נָשִׁין בְּהַהוּא זִמְנָא נָפְקֵי כֻּלְּהוּ, וּמִתְכַּנְּשֵׁי לְגוֹ הֵיכָלָא דְּבַתְיָה תַּמָּן, וְחַדָּאִין תַּמָּן, בְּכַמָּה מִלִּין עַתִּיקִין. וּמִתַּמָּן נָפְקִין, וְעָאלִין כֻּלְּהוּ. וְהִיא עִמְּהוֹן, לְגוֹ הֵיכָלָא דְּסָרַח. וְחַדָּאן בְּכַמָּה מִלִּין חַדְתִּין וְעַתִּיקִין, וּמִתַּמָּן נָפְקִין וְהִיא עִמְּהוֹן, וְעָאלִין לְגוֹ הֵיכָלָא דְּיוֹבֶלְבֵּד. וְכֵן בְּכָל אִינּוּן הֵיכָלִין.

מִי יָכוֹל לוֹמַר מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם מִלִּפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. אִי רַבִּי, בְּכָל זְמַן שֶׁרוּחוֹת זְכָרִים עוֹלוֹת לְמַעְלָה, נָשִׁים בְּאוֹתוֹ זְמַן יוֹצְאוֹת כֻּלָּן, וּמִתְכַּנְּסוֹת לְתוֹךְ הַהֵיכָל שֶׁשָּׁם בֵּתְיָה, וּשְׂמֵחוֹת שָׁם בְּכַמָּה דְּבָרִים עַתִּיקִים. וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת, וְנִכְנָסוֹת כֻּלָּן, וְהִיא עִמָּהֶן, לְתוֹךְ הֵיכַל סָרַח, וּשְׂמֵחוֹת בְּכַמָּה דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְעַתִּיקִים, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת וְהִיא עִמָּהֶן, וְנִכְנָסוֹת לְתוֹךְ הֵיכַל יוֹבֶלְבֵּד. וְכֵן בְּכָל אוֹתָם הֵיכָלוֹת.

הַשְׁתָּא רִבִּי אֵימָא לָךְ רָזָא חֲדָא. תָּא חֲזֵי, בְּכָל שְׁמִטָּה וּשְׁמִטָּה, כְּרוֹזָא נָפִיק, אִתְכְּנִישׁוּ גּוּבְרִין וְנָשִׁין, וְכָל אִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, וּסְלִיקוּ. כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִתְפַּשְׁטִין דְּכוּרִין וְנָשִׁין, וְסַלְקִין. וְכֹל אִינּוּן יַנּוּקֵי מֵחָלָב, עָאלִין לְגוֹ מְתִיבְתָּא (ס"א אתכנישו בני מהימנותא גוברין ונשין וכל אינון ינוקי מחלב וסליקו. כדין כלהו מתפשטין דכורין ונשין, וסלקין. וכלהו עאלין לגו מתיבתא) דְּרָקִיעָא, וְחַדָּאן חֶדְוָה, וְעִלּוּיָא דִּילְהוֹן, וְתַמָּן חֲדוּ עַל חֲדוּ. וְהַהוּא נַעַר דְּמַפְתְּחָן

דְּמָארֵיהּ בִּידֵיהּ, קָם וְאָמַר לוֹן כַּמָּה מִלִּין חַדְתִּין וְעַתִּיקִין, וְכֻלְּהוּ חָמָאן חֶדְוָה, דְּלֵית חֶדְוָה כְּהַהִיא חֶדְוָה.

כָּעֵת, רַבִּי, אֹמַר לְךָ סוֹד אֶחָד. בֹּא וּרְאֵה, בְּכָל שְׁמִטָּה וּשְׁמִטָּה הַכָּרוֹז יוֹצֵא: הִתְכַּנְּסוּ גְּבָרִים וְנָשִׁים וְכָל אוֹתָם בְּנֵי הֶאֱמוּנָה וַעֲלוּ. אָז כֻּלָּם מִתְפַּשְּׁטִים, זְכָרִים וְנָשִׁים, וְעוֹלִים. וְכָל אוֹתָם תִּינוֹקוֹת מַחֲלָב נִכְנָסִים לְתוֹךְ יְשִׁיבַת (התכנסו בני האמונה גברים ונשים, וכל אותם יונקי חלב, ועלו. אז כלם מתפשטים, גברים ונשים, ועולים. וכלם נכנסים לתוך ישיבת) הָרָקִיעַ, וּשְׁמָחִים בְּחֶדְוָה וְעֹלּוּי שֶׁלָּהֶם, וְשָׁם שִׂמְחָה עַל שִׂמְחָה. וְאוֹתוֹ נַעַר שֶׁמְּפַתְּחוֹת רִבּוֹנוֹ בְיָדוֹ עוֹמֵד, וְאוֹמֵר לָהֶם כַּמָּה דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְעַתִּיקִים, וְכֻלָּם רוֹאִים שִׂמְחָה שֶׁאֵין שִׂמְחָה כְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה.

לְבָתַר עָאלִין כֻּלְּהוּ לְגוֹ כַּמָּה פְּרוֹכְתִין, וְכַמָּה הֵיכָלִין גְּנִיזִין תַּמָּן. דְּאִינּוּן נַהֲרִין בְּנֹעַם יְיָ, בְּגוֹ הֵיכָלָא דְּאַהֲבָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. (קכ"ז ע"ב, שמות קי"ג ע"ב) לְבָתַר פָּרְחִין יַנּוּקִין לְעֵילָּא, וְאִינּוּן פָּרְחִין לְתַתָּא, וּמְהַדְּרִין לְדוּכְתַּיְיהוּ, וּמִתְלַבְּשָׁן כִּדְבְקַדְמֵיתָא. זַכָּאָה עַמָּא דְּכָל טוּבָא דְּהַהוּא עָלְמָא מְחַכָּאן.

אַחַר כָּךְ נִכְנָסִים כֻּלָּם לְתוֹךְ כַּמָּה פָּרוֹכוֹת, וְכַמָּה הֵיכָלוֹת גְּנוּזִים שָׁם, שֶׁהֵם מְאִירִים בְּנֹעַם ה' בְּתוֹךְ הֵיכַל אַהֲבַת הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. אַחַר כָּךְ פּוֹרְחִים הַתִּינוֹקוֹת לְמַעְלָה, וְהֵם פּוֹרְחִים לְמַטָּה, וְחוֹזְרִים לִמְקוֹמוֹתֵיהֶם וּמִתְלַבְּשִׁים כְּבִתְחִלָּה. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁלְּכָל טוּב אוֹתוֹ עוֹלָם מְצַפִּים.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה מְתִיקִין מִלִּין דְּשָׁמַעְנָא. זַכָּאָה חוּלָקָא דִּידִי, דְּזָכֵינָא לְכָל הַאי לְמִשְׁמַע, זַכָּאָה יוֹמָא דְּנָפְקִינָא הָכָא. אַמְרֵי לֵיהּ רַבִּי, תְּלַת יוֹמִין אִית לָן רְשׁוּ לְמֵיתֵי גַּבָּךְ, וּלְבָתַר יוֹמָא חַד (ס"א ניזיל ולא אית לן רשו למיתי, בההוא יומא אתוסף) ם חֶדְוָה דִּילָךְ. ם

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה מְתוּקִים הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְנוּ. אַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁזָּכִיתִי לִכָל לִשְׁמֹעַ אֶת כָּל זֶה. אַשְׁרֵי הַיּוֹם שֶׁיָּצָאתִי לְכָאן. אָמְרוּ לוֹ, רַבִּי, שְׁלֹשָׁה יָמִים יֵשׁ לָנוּ רְשׁוּת לָבֹא אֵלֶיךָ, וְאַחַר כָּךְ יוֹם אֶחָד (נלך, ואין לנו רשות לבא. באותו יום נוספת) שִׂמְחָה שֶׁלְּךָ.

אִיהוּ מָשִׁיךְ מְשִׁיכוּ מִסִּטְרָא דִּילֵיהּ, וְאִתְטַמַּר וְאִתְחַפָּא תְּחוֹת אֲתָר דְּאִקְרֵי (מלכים א יד) תְּא הָרְצִים, עַד פַּלְגוּ לֵילְיָא. מִבָּתַר פַּלְגוּ לֵילְיָא, שַׁלְהוֹבָא דְּעַמּוּדָא דְּיִצְחָק נָפִיק, וּבָטַשׁ בְּהַאי תַּרְנְגוֹלָא דְּאִקְרֵי גְּבֶר, כְּגַוְונָא דְּגֶבֶר אַחֲרָא עִלָּאָה עִלֵּיהּ. כֵּיוָן דְּבָטַשׁ בֵּיהּ הַאי גְּבֶר, קָרֵי וְיָהִיב שִׁית קָלִין, וְכֻלְּהוּ בְּסָכְלְתָנוּ.

הוּא מוֹשֵׁךְ מְשִׁיכוּת מִצִּדּוֹ, וְנִסְתָּר וּמִתְכַּסֶּה תַּחַת מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא תְּא הָרְצִים עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה. מֵאַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה יוֹצֵאת שַׁלְהֶבֶת עַמּוּד יִצְחָק, וּמַכֶּה בַּתַּרְנְגוֹל הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא גֶּבֶר, כְּמוֹ גֶּבֶר אַחֵר עֶלְיוֹן מִמֶּנּוּ. כֵּיוָן שֶׁמַּכֶּה בּוֹ גֶּבֶר זֶה, קוֹרֵא וְנוֹתֵן שִׁשָּׁה קוֹלוֹת, וְכֻלָּם בְּהַשְׂכֵּל.

דף קעב.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ קָרֵי, כָּל תַּרְנְגוֹלִין דְּהַאי עָלְמָא קָרָאן, וְנָפִיק מִנַּיְהּ שַׁלְהוֹבָא אַחֲרָא, וּמָטֵי לוֹן תְּחוֹת גַּדְפַּיְיהוּ, וְקָרָאן. אִיהוּ מַה קָרֵי. בְּשַׁעֲתָא קַדְמָאָה קָרֵי וְאָמַר, (תהלים כט) קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ קוֹל יְיָ בֶּהָדָר. וּבְשַׁעֲתָא תִּנְיָינָא קָרֵי וְאָמַר, (מיכה ו) קוֹל יְיָ לָעִיר יִקְרָא (תהלים כט) קוֹל יְיָ שׁוֹבֵר אֲרָזִים. בְּשַׁעֲתָא תְּלִיתָאָה קָרֵי וְאָמַר, קוֹל יְיָ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. (דף קע"ב ע"א) בְּשַׁעֲתָא רְבִיעָאָה קָרֵי וְאָמַר, (תהלים כט) קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא חֲמִישָׁאָה קָרֵי וְאָמַר, קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם וְגוֹ'. בְּשַׁעֲתָא שְׁתִיתָאָה קָרֵי וְאָמַר, קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וְגוֹ'. לְבָתַר קָרֵי וְאָמַר, (ישעיה מ) קוֹל אוֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא וְגוֹ'. וְדָא אִיהוּ תַּרְנְגוֹלָא דְּקָרֵי, וְלָא שָׂכִיךְ וּלְבָתַר קָרֵי כְּמִלְקַדְמִין.

בְּשָׁעָה שֶׁהוּא קוֹרֵא, כָּל תַּרְנְגוֹלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה קוֹרְאִים, וְיוֹצֵאת מִמֶּנּוּ שַׁלְהֶבֶת אַחֶרֶת וּמַגִּיעָה תַּחַת כְּנָפֵיהֶם, וְקוֹרְאִים. מַה הוּא קוֹרֵא? בְּשָׁעָה רִאשׁוֹנָה קוֹרֵא וְאוֹמֵר: (תהלים כט) קוֹל ה' בַּכֹּחַ קוֹל ה' בֶּהָדָר. וּבְשָׁעָה שְׁנִיָּה קוֹרֵא וְאוֹמֵר: (מיכה ו) קוֹל ה' לָעִיר יִקְרָא, (תהלים כט) קוֹל ה' שֹׁבֵר אֲרָזִים. בְּשָׁעָה שְׁלִישִׁית קוֹרֵא וְאוֹמֵר: קוֹל ה' חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. בְּשָׁעָה רְבִיעִית קוֹרֵא וְאוֹמֵר: קוֹל ה' יָחִיל מִדְבָּר וְגוֹ'. בְּשָׁעָה חֲמִישִׁית קוֹרֵא וְאוֹמֵר: קוֹל ה' עַל הַמָּיִם וְגוֹ'. בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית קוֹרֵא וְאוֹמֵר: קוֹל ה' יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וְגוֹ'. וְאַחַר כָּךְ קוֹרֵא וְאוֹמֵר: (ישעיה מ) קוֹל אוֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא וְגוֹ'. וְזֶהוּ הַתַּרְנְגוֹל שֶׁקּוֹרֵא וְלֹא שׁוֹכֵךְ, וְאַחַר כָּךְ קוֹרֵא כְּמוֹ מִקֹּדֶם.

וּמַאי קָרֵי. כָּל עוֹבָדִין דִּבְנֵי עָלְמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ מָאֲרֵיהּ דְּאַחְמְתָא (ס"א דחכמתא) וְקָיֶּמֶת הַסּוֹפֵר בְּחַרְצוּי. וְכָל עוֹבָדִין דִּבְנֵי עָלְמָא כַּתִּיב בְּכָל יוֹמָא. וּבְלֵילְיָא, בָּתַר דְּקָרֵי כָּל קָרְיָאן אִלֵּין, קָרֵי כָּל מַה דְּכָתַב בְּיוֹמָא.

וּמַה קוֹרֵא? כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בַּעַל הַתִּיק (של החכמה) וְקָיֶּמֶת הַסּוֹפֵר בְּמָתְנָיו, וְכָל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעוֹלָם כּוֹתֵב בְּכָל יוֹם. וּבַלַּיְלָה לְאַחַר שֶׁקּוֹרֵא כָּל הַקְּרִיאוֹת הַלָּלוּ, קוֹרֵא כָּל מַה שֶּׁכָּתַב בַּיּוֹם.

וְאִלְמָלֵא רַגְלוֹי אֲצַבְּעָאן דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן תְּרִין דַּרְגִּין, חַד הַהוּא דְּקַיְּימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. דְּאִיהוּ רַב. וְהַהוּא דְּקַיְּימָא מֵאֲחוֹרָא, דְּאִיהוּ זְעִיר, דְּקָא מְעַכְּבִין לֵיהּ, יְהֵא מוֹקִיד עָלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹי. וּמָה עַבְדֵי. כֵּיוָן דְּסָלִיק צַפְרָא, וְחוּטָא דְּנְהִירוּ נָפִיק מִסְטַר דָּרוֹם, כְּדֵין מִתְחַבְּרִין כֻּלְּהוּ, וְאִתְעָבְדִין תְּרִין רַגְלִין תְּרִין טָלְפַיִן כְּעֻגְלָא, לְקַיְּימָא דִּכְתִיב (יחזקאל א) וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, וְהָא יַדְעַת רָזָא דָּא. שְׁאֵלַת עַנְפָּא דְּגוֹרֶן.

וְאִלְמָלֵא רַגְלָיו אֲצְבָעוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם שְׁתֵּי דְּרָגוֹת - אֶחָד אוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע שֶׁהוּא גָּדוֹל, וְאוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד מֵאָחוֹר שֶׁהוּא קָטָן, שֶׁמְּעַכְּבִים אוֹתוֹ - יִשְׂרֹף הָעוֹלָם בְּשַׁלְהֶבוֹתָיו. וּמָה עוֹשִׂים? כֵּיוָן שֶׁעוֹלֶה הַבֹּקֶר וְחוּט אוֹר יוֹצֵא מִצַּד דָּרוֹם, אָז מִתְחַבְּרִים כֻּלָּם וְנַעֲשִׂים שְׁתֵּי רַגְלַיִם שְׁנֵי טַלְפֵּי עֵגֶל, לְקַיֵּם הַכָּתוּב (יחזקאל א) וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל. וַהֲרֵי יָדַעְתְּ סוֹד זֶה. שְׁאֵלַת עֲנַף הַגֹּרֶן.

לְגוֹ בַּעֲזָרָה דָּא, אִית תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמִשָּׁה הֵיכָלִין, כְּחוּשְׁבָּן יוֹמֵי שַׁתָּא. וּבְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא כְּתִיב, (תהלים קכב) יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ. לָא יְדִיעַ מַאי הוּא בְּהָנֵי הֵיכָלִין, אֶלָּא כֻּלְּהוּ, אִתְּחֲמָן עוֹבָד צִיּוּר. שֶׁבַע סִדְרִין דְּמַרְגְּלָאן אִתְּחֲמָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּכָל חַד וְחַד.

לְתוֹךְ עֲזָרָה זוֹ יֵשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה הֵיכָלוֹת, כְּחֶשְׁבּוֹן יְמוֹת הַשָּׁנָה. וּבְכָל פֶּתַח וּפֶתַח כָּתוּב: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ (תהלים קכב). לֹא יָדוּעַ מַה הוּ בַּהֵיכָלוֹת הָאֵלֶּה, אֶלָּא כֻּלָּם נִרְאִים מַעֲשֵׂה צִיּוּר. שִׁבְעָה סִדְרֵי מַרְגָּלִיּוֹת נִרְאִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד.

אִי חֶסִידָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה מְשַׁבַּח רַב מְתִיבְתָּא הֵיכָלָא חָדָא, דְּאִיהוּ בְּרֵישׁ סְטָר מִזְרָח דַּעֲזָרָה דָּא, בְּגִין דְּאַרְבַּע אינּוּן בְּד' סְטָרִין דְּעָלְמָא, אֲבָל הֵיכָלָא דְּסְטָר מִזְרָח, אַסְגֵּי נְהוֹרִין דִּילֵיהּ יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ.

אִי חָסִיד קָדוֹשׁ, כַּמָּה מְשַׁבֵּחַ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הֵיכָל אֶחָד שֶׁהוּא בְּרֹאשׁ צַד מִזְרַח הָעֲזָרָה הַזּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁאַרְבָּעָה הֵם בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם. אֲבָל הֵיכָל שֶׁל צַד מִזְרָח מַרְבֶּה אוֹרוֹתָיו יוֹתֵר מִכֻּלָּם.

יוֹמָא חַד, בְּיַמָּא רַבָּא, לְוְיָתָן נָפִיק, וְכָל יַמָּא אִזְדָּעָזַע, וְכָל נוּנֵי אָזְלִין לְכָאן וּלְכָאן, כַּד מָטֵי לְוְיָתָן בְּפִתְחָא דְּפִתְחָא דְּתְהוֹמָא, שָׁאֲרֵי לְמֶחְדֵּי, וְאִשְׁתְּכַךְ תַּמָּן ם תְּהוֹמֵי ם, אֶלָּא הַהוּא ם כְּחֵיזוּ דְּמַעְיָין, וְאִתְחַפְּיָין נְהוֹרִין, וְלָא אִתְחָזוּן כָּל אינּוּן נְהוֹרִין, בַּר נְהוֹרָא דְּהֵיכָלָא דְּבִסְטַר מִזְרָח דָּא.

יוֹם אֶחָד בַּיָּם הַגָּדוֹל יָצָא לִוְיָתָן, וְכָל הַיָּם הִזְדַּעֲזָע, וְכָל הַדָּגִים הָלְכוּ לְכָאן וּלְכָאן. כְּשֶׁהִגִּיעַ הַלִּוְיָתָן לְפֶתַח פֶּתַח הַתְּהוֹם, מַתְחִיל לִשְׂמֹחַ, וְשָׁכַךְ שָׁם הַתְּהוֹם, אֶלָּא אוֹתוֹ כְּמַרְאֵה הַמַּעְיָן, וּמִתְכַּסִּים הָאוֹרוֹת, וְלֹא נִרְאוּ כָּל אוֹתָם אוֹרוֹת, פָּרַט לְאוֹר הַהֵיכָל שֶׁבְּצַד הַמִּזְרָח הַזֶּה.

הַהוּא מַרְגְּלָא דְּקָא אַפִּיק לְוְיָתָן, מִגּוֹ הַהוּא תְּהוֹמָא דְּאִקְרֵי סַגְדוֹ"ן, מִמָּה אִתְעֲבִיד. אֶלָּא יוֹמָא דָּא דְּקָא אַפִּיק לְוְיָתָן, דְּאִזְדַּעְזָע יַמָּא, יוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, ט' בְּאָב אִיהוּ. וְהַהוּא מַרְגְּלָא, דְּכַד דָּכְיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִבְנוֹי, וְאוֹשִׁיד (שמות ט' ע"א) תְּרִין דְּמְעִין לְגוֹ יַמָּא רַבָּא, חַד נָפִיל לְגוֹ תְּהוֹמָא דָּא דְּאִקְרֵי סַגְדוֹ"ן, וְחַד נָפִיל לְגוֹ תְּהוֹמָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי גֵּילְבָ"א.

אוֹתָהּ מַרְגָּלִית שֶׁמּוֹצִיא הַלִּוְיָתָן מִתּוֹךְ אוֹתוֹ תְּהוֹם שֶׁנִּקְרָא סַגְדוֹ"ן, מִמַּה נַּעֲשְׂתָה? אֶלָּא יוֹם זֶה שֶׁמּוֹצִיא הַלִּוְיָתָן שֶׁהִזְדַּעֲזַע הַיָּם, יוֹם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הוּא ט' בְּאָב. וְאוֹתָהּ מַרְגָּלִית, שֶׁכְּשֶׁזּוֹכֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בָּנָיו וְזוֹרֵק שְׁתֵּי דְּמָעוֹת לְתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, אַחַת נוֹפֶלֶת לְתוֹךְ תְּהוֹם זֶה שֶׁנִּקְרָא סַגְדוֹ"ן, וְאַחַת נוֹפֶלֶת לְתוֹךְ תְּהוֹם אַחֵר שֶׁנִּקְרָא גֵּילְבָ"א.

בְּגִין דְּחָמֵשׁ תְּהוֹמֵי אַחֲרָנִין אינּוּן בְּיַמָּא רַבָּא. אֲבָל לָא חֲשִׁיבִין כְּהָנֵי אַחֲרָנִין, וְכֵיוָן דְּנַפְלֵי אינּוּן דְּמְעִין, קָפָאן גּוֹ תְּהוֹמֵי חַד. וְחַד אַטְבַּע גּוֹ תְּהוֹמָא, דְּאִקְרֵי גֵּילְבָ"א. ם

מִשּׁוּם שֶׁחֲמִשָּׁה תְהוֹמוֹת אֲחֵרִים הֵם בֵּיָם הַגָּדוֹל, אֲבָל לֹא חֲשׁוּבִים כְּאֵלּוּ הָאֲחֵרִים. וְכֵיוָן שֶׁנּוֹפְלוֹת אֵלּוּ הַדְּמָעוֹת, צָפוֹת תּוֹךְ תְּהוֹם אֶחָד. וְאֶחָד נִטְבָּע תּוֹךְ תְּהוֹם שֶׁנִּקְרָא גִּילְבָ"א.

דְּתַתָּא גּוֹ שְׁמָרִים דְּחַמְרָא, דִּוּרְדְּיָין בִּישִׁין, נָפִיק חַד עַרְעוּרָא מְקַטְרְגָא, מַזִּיקָא קַדְמָאָה, וְאִיהוּ בְּרוּחָא דִּיּוּקְנָא דְּאָדָם, ם כַּד קָרִיב לְגוֹ קוּדְשָׁא. כֵּיוָן דְּמִתְעָבֵר מִתַּמָּן, וּבָעֵי לְנַחְתָּא לְתַתָּא, לְאִתְלַבָּשָׁא בִּלְבוּשָׁא לְנַזָּקָא עָלְמָא, נָחִית הוּא וּרְתִיכוֹי. וּלְבוּשָׁא קַדְמָאָה דְּקָא נָקִיט תַּבְנִית שׁוֹר, דְּיוּקְנָא דְּשׁוֹר. וְקַדְמָאָה לַנְּזִיקִין מֵאִינּוּן אַרְבַּע, שׁוֹר אִיהוּ. וְאִינּוּן אַרְבַּע אָבוֹת לְנַזָּקָא עָלְמָא. וְכֻלְּהוּ תְּלָתָא אָבוֹת נְזִיקִין, בַּר שׁוֹר, כֻּלְּהוּ דִּילֵיהּ.

שֶׁלְּמַטָּה תּוֹךְ שִׁמְרֵי הַיַּיִן, שְׁמָרִים רָעִים, יוֹצֵא עֲרִעוּר אֶחָד מְקַטְרֵג, מַזִּיק קַדְמוֹן, וְהוּא בְּרוּחַ דְּמוּת אָדָם כְּשֶׁמִּתְקָרֵב לַקֹּדֶשׁ. כֵּיוָן שֶׁנֶּעֱבָר מִשָּׁם וְרוֹצֶה לָרֶדֶת לְמַטָּה לְהִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשׁ לְהַזִּיק אֶת הָעוֹלָם, יוֹרֵד הוּא וּמַרְכִּבוֹתָיו, וּלְבוּשׁ קַדְמוֹן שֶׁלּוֹבֵשׁ תַּבְנִית שׁוֹר, דְּמוּת שׁוֹר. וְרִאשׁוֹן לַנְּזִיקִין מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה הוּא שׁוֹר, וְאוֹתָם אַרְבָּעָה אָבוֹת לְהַזִּיק הָעוֹלָם. וְכֻלָּם שְׁלֹשָׁה אָבוֹת נְזִיקִין פְּרָט לְשׁוֹר כֻּלָּם שֶׁלּוֹ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קו) וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אוֹכֵל עֵשֶׂב. מַהוּ אוֹכֵל עֵשֶׂב, הָא דְּרִשְׁינָן בֵּיהּ. אֲבָל עִקָּרָא דְּמִלָּה, מִתַּמְצִית הַלֶּחֶם, וְלָא שִׁבְעַת זִינֵי דָּגָן, לֵית לֵיהּ בְּהוּ חוּלָקָא, וְלָא יָאוּת לֵיהּ לְמֶהֱוֵי תַּמָּן. ם

וְעַל זֶה כָּתוּב, (תהלים קו) וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב. מַהוּ אֹכֵל עֵשֶׂב? הֲרֵי דְּרַשְׁנוּ בוֹ, אֲבָל עִקַּר הַדָּבָר מִתַּמְצִית הַלֶּחֶם, וְלֹא מִשִּׁבְעַת מִינֵי דָגָן, אֵין לוֹ בָּהֶם חֵלֶק, וְלֹא רָאוּי לוֹ לִהְיוֹת שָׁם.

מִדּוּכְתַּיְיהוּ, וְאִלֵּין יַתְבִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ, עַד לָא נָפְקֵי אִלֵּין, זְמִינִין אִלֵּין, נָהֲירוּ וּנְצִיצוּ דִּלְהוֹן, לָא יָכְלִין עַיְינִין לְמִסְבַּל. אַזְלִין בְּסָחֲרָנִין, לֵית לְהוֹן שְׁכִיכוּ לְעָלְמִין.

מִמְּקוֹמוֹתֵיהֶם, וְאֵלֶּה יוֹשְׁבִים בִּמְקוֹמוֹתֵיהֶם. עַד שֶׁלֹּא יוֹצְאִים אֵלּוּ, מְזֻמָּנִים אֵלּוּ. אוֹר וְהִתְנוֹצְצוּת שֶׁלָּהֶם אֵין הָעֵינַיִם יְכוֹלוֹת לְסָבֵל. הוֹלְכִים מִסָּבִיב, אֵין הֵם שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים.

דף קעב:

כַּד אֶסְתָּכַל בַּר נָשׁ בְּהַאי הֵיכָלָא, מִיַּד בְּאִסְתַּכְּלוּתָא קַדְמָאָה, אִתְחֲזֵי זְעִיר וְלָא זְעִיר, אֶסְתָּכַל יַתִּיר, אִתְחֲזֵי רַב. תּוּ אֶסְתָּכַל, אִתְחֲזֵי יַתִּיר רַב, כָּל מַה דְּאִסְתָּכַל, הָכִי אִתְחֲזֵי בְּאִתְפַּשְׁטוּתָא רַב וְעִלָּאָה, עַד דְּדָמֵי (דף קע"ב ע"ב) בְּאִסְתַּכְּלוּתָא כְּמִלְּא נִימָא, דְּלֵית לֵיהּ שִׁיעוּרָא.

כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל בֶּן אָדָם בְּהֵיכָל זֶה, מִיָּד בְּהִסְתַּכְּלוּת רִאשׁוֹנָה נִרְאֶה קָטָן וְלֹא קָטָן, מִסְתַּכֵּל יוֹתֵר - נִרְאֶה גָּדוֹל. עוֹד מִסְתַּכֵּל - נִרְאֶה יוֹתֵר גָּדוֹל. כָּל מַה שֶּׁמִּסְתַּכֵּל, כָּךְ נִרְאֶה בְּהִתְפַּשְּׁטוּת גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן, עַד שֶׁנִּדְמֶה בַּהִסְתַּכְּלוּת כְּמִלְּא נִימָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר.

עוֹבָדִין סַגִּיאִין לְגוֹ, דְּלָא יְדִיעַ אוּמָנוּ דִּלְהוֹן, מַנַּיהּ נָהֲרָא עֶזְרָה, וְכָל מַה דְּאִית בָּהּ, בַּר כְּרוּבִים דִּנְהוֹרָא דִּלְהוֹן סַלְקָא עַד רוּם רְקִיעָא, בְּגָוְונִין סַגִּיאִין, וּנְהוֹרִין מְנַצְצָן. אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִין גּוּפְנִין, עַבְדִּין אֵיבִין בַּעֲזָרָה דָּא. ם

מַעֲשִׂים גְּדוֹלִים לִפְנִים שֶׁלֹּא יְדוּעָה אֲמָנוּתָם, מִשָּׁם מְאִירָה עֲזָרָה וְכָל מַה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ, פָּרַט לַכְּרוּבִים שֶׁאוֹרָם עוֹלֶה עַד רוּם הָרָקִיעַ בְּגָוְנִים רַבִּים, וְאוֹרוֹת נוֹצְצִים. אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים גְּפָנִים עוֹשִׂים פְּרוֹת בַּעֲזָרָה זוֹ.

יַתִּיר (קהלת ד) חוֹבֵק אֶת יָדָיו, בְּמְרִירוּ וַאֲנִינוּ דִּילֵיהּ, וּלְבָתַר אוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ בְּעַל כָּרְחֵיהּ, דְּלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְשַׁלְטָאָה עַל מִלָּה אַחֲרָא. מָה אִתְּהֲנֵי לֵיהּ בְּכָל מַה דְּאַסְטֵי וְעָבִיד וְעָמֵל, דְּלָבָתַר לֵית לֵיהּ רְשׁוּ, אֶלָּא עַל דִּילֵיהּ לְבָתַר מַרְקִיד וְחַדֵּי, כַּכְסִיל בְּלָא דַּעְתָּא כְּלָל, וְאָזִיל בְּלָא תּוֹעַלְתָּא, וְאָכִיל לְבִשָּׂרָא. וּבַשָּׂאָר לֵית לֵיהּ רְשׁוּ. מְרִירוּ דְּעֵילָּא וְתַתָּא, כַּד יִשְׂרָאֵל בְּעָאקוּ, וְאָכְלֵי לוֹן שַׂנְאֵיהוֹן וְלָא יַהֲבֵי חֵילָא בְּעוֹבָדִין טָבִין דִּלְהוֹן, לְאַפָּקָא מִנַּיהּ.

יוֹתֵר - (קהלת ד) חֹבֵק אֶת יָדָיו, בְּמְרִירוּת וַאֲנִינוּת שֶׁלּוֹ, וְאַחַר כָּךְ - אֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ, בְּעַל כָּרְחוֹ, שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת לִשְׁלֹט עַל דָּבָר אַחֵר. מָה עוֹזֵר לוֹ בְּכָל מַה שֶׁמַּסְטֶה וְעוֹשֶׂה וְעָמֵל שֶׁלְּאַחַר כָּךְ אֵין לוֹ רְשׁוּת אֶלָּא עַל שֶׁלּוֹ, אַחַר כָּךְ מַרְקִיד וְשָׂמֵחַ כִּכְסִיל בְּלִי דַּעַת כְּלָל, וְהוֹלֵךְ לְלֹא תוֹעֶלֶת וְאוֹכֵל הַבָּשָׂר. וּבִשְׁאָר אֵין לוֹ רְשׁוּת. מְרִירוּת שֶׁלְּמַעְלָה וְשֶׁלְּמַטָּה, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּצָרָה וְאוֹכְלִים אוֹתָם שׂוֹנְאֵיהֶם, וְלֹא נוֹתְנִים כֹּחַ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ.

וַאֲפִילּוּ מִבְּשָׂרִיהּ דְּאִיהוּ מֵהַאי סְטָר, אֲבָאִישׁ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ רַחוּם וְחַנּוּן. אֲבָל עַל דִּילֵיהּ, רוּחָא קַדִּישָׁא וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, לֵית עִלָּאִין וְתַתָּאִין יַכְלִין לְשַׁלְטָא עֲלוֹי כְּלָל. וְעַל דָּא כָּל תַּסְקוּפִין, וְכָל מַה דְּאַסְטֵי הַהוּא רָע, דְּחָשִׁיב לְמִשְׁלַט עַל רוּחָא קַדִּישָׁא, וּלְבָתַר לָא יָכִיל, וְיָשׁוּב וְאוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ. מַה תּוֹעַלְתָּא הֲוָה לֵיהּ. וְעוֹד דְּאִינּוּן חָפָּאן כֻּלְּהוּ כְּעַרְטִילָאָה תַּקִּיף, וְלֵית שְׁכִיכוּ לְעִלָּאִין וְתַתָּאִין.

וַאֲפִלּוּ מִבְּשָׂרוֹ שֶׁהוּא מִצַּד זֶה, מֵרַע לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא רַחוּם וְחַנּוּן. אֲבָל עַל שֶׁלּוֹ, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּנְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, אֵין עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים יְכוֹלִים לִשְׁלֹט עָלָיו כְּלָל. וְעַל כָּךְ כָּל הָעֲלִילוֹת וְכָל מַה שֶׁמַּסְטֶה אוֹתוֹ רָע, שֶׁחוֹשֵׁב לִשְׁלֹט עַל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאַחַר כָּךְ לֹא יָכוֹל, וְיָשׁוּב וְאוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ, מַה תּוֹעֶלֶת הָיָה לוֹ? וְעוֹד, שֶׁהֵם מְכֻסִּים כֻּלָּם כְּמוֹ מֶעֱרֶפֶל חָזָק, וְאֵין שׁוֹכְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

תָּא וְאֵימָא לָךְ מִלָּה. אִי תֵּימָא, דְּחֵדוּ הוּא לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת, כַּד קָטִיל בְּנֵי נָשָׁא. לָאו. אֶלָּא בְּגִין דְּחֵמֵי דִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהּ בְּכָךְ, אַחְזֵי גַּרְמֵיהּ בְּחֵדוּ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (תהלים קמח) רוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְּבָרוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָא אִיהוּ אָזִיל וּמְרַקֵּד בְּחֶדְוָה קַמֵּי נָשִׁין. אָמַר לֵיהּ אִי חֶסִידָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי הָכִי הוּא, לְאַחָזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בִּרְעוּתֵיהּ דְּמַלְכָּא. אֲבָל נַיְיחָא דִּילֵיהּ בְּהֶסְפֵּדָא דְּנָשִׁין, אִיהוּ רָקִיד וְאוּדְנֵיהּ לְהֶסְפֵּדָא.

בֹּא וּרְאֵה מַלְאַךְ הַמָּוֶת הוּא שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחָה שֶׁל מַעְלָה, כְּשֶׁהוּא בָּא לִקַּח נְשָׁמוֹת צַדִּיקִים, וְכַאֲשֶׁר עוֹשִׂים שִׂמְחָה לְמַעְלָה רִצּוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב (תהלים קמח) רוּחַ סְעָרָה עוֹשָׂה דְּבָרוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲרֵי הוּא מְרַקֵּד וְהוֹלֵךְ בְּחֶדְוָה לִפְנֵי נָשִׁים. אָמַר לוֹ, אִי חָסִיד

קְדוֹשׁ, וַדַּאי כָּךְ זֶה, לְהַרְאוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁנּוֹחַ לוֹ בִּרְצוֹן הַמֶּלֶךְ. אֲבָל הַנַּחַת שֶׁלּוֹ בְּהֶסְפֵּד הַנְּשִׁים. הוּא רוֹקֵד, וְאָזְנָיו לַהֶסְפֵּד.

אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי, אֲמַאי אָזִיל וְאַסְטֵי עַל בַּר נָשׁ לְעֵילָּא, וְאַדְכַּר לְחוֹבוֹי. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ זָקֵן וּכְסִיל, וְחָשִׁיב לְמַשְׁלַט עַל רוּחָא, וְכָל תְּאוּבְתֵּיהּ בְּגִינֵי כַּךְ אִיהוּ, לְסוֹף לָא שַׁלִּיט אֶלָּא עַל דִּילֵיהּ. בְּשָׁרָא דִילֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים ז) יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ.

אָמַר לוֹ, אִם כָּךְ, מַדּוּעַ הוֹלֵךְ וּמַסְטֶה עַל הָאָדָם לְמַעְלָה וּמַזְכִּיר חֲטָאָיו? אָמַר לוֹ, מְשׁוּם שֶׁהוּא (קהלת ד) זָקֵן וּכְסִיל, וְחוֹשֵׁב לִשְׁלֹט עַל הָרוּחַ, וְכָל תַּאֲוָתוֹ הִיא בְּגַלַּל זֶה. בַּסּוֹף לֹא שׁוֹלֵט אֶלָּא עַל שֶׁלּוֹ, בְּשָׂרוֹ, וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים ז) יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ.

אָזִיל וּבָעֵי לְאַרְגָּשָׁא עָלְמָא, וּמַיָּא סָלְיקִין מִגּוֹ שְׁאַר תְּהוֹמִין, וּבָעָאן לְחַפְיָא עָלְמָא, אִינּוּן דְּמָעִין רְתִיחִין יַתִּיר מִכָּל אֶשָּׁא דְּעָלְמָא. וּמִגּוֹ תּוֹקֶף דְּרְתִיחוּ דִּלְהוֹן, אַקְפּוּ מַיָּא, גּוֹ יַמָּא דְּנָקְפָּא. וְאִלְמָלֵא דְּרַמַז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד נְשִׁיבוּ מִסְטָרָא דְּאַבָּרָהָם, מֵעַמּוּדָא דִּילֵיהּ, וְאַחְזֵי עַל עָלְמָא, לָא יָכִיל לְמֵיקָם אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא.

הוֹלֵךְ וְרוֹצֶה לְרַגֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, וּמַיִם עוֹלִים מִתּוֹךְ שְׁאָר תְּהוֹמוֹת וְרוֹצִים לְכַסּוֹת הָעוֹלָם. אוֹתָן דְּמָעוֹת רוֹתְחוֹת יוֹתֵר מִכָּל אֵשׁ שֶׁבָּעוֹלָם. וּמִתּוֹךְ תֹּקֶף הֶרְתִּיחָה שֶׁלָּהֶן, קוֹפְאִים הַמַּיִם תּוֹךְ הַיָּם הַקָּפוּא, וְאִלְמָלֵא שֶׁרָמַז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְשִׁיבָה אַחַת מִצַּד אַבְרָהָם מֵעַמּוּד שֶׁלּוֹ וְנִרְאֶה כָּל הָעוֹלָם, לֹא יָכוֹל לַעֲמֹד אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד.

אִינּוּן דְּמָעִין כַּד נָפְלִין גּוֹ יַמָּא, אִשְׁתְּמַע קָלָא בֵּין יַמָּא, עַד מְעָרְתָּא דְּכַפֶּלְתָּא. מִקָּל נָהֵימוּ דִּלְהוֹן דְּקָא אִשְׁתְּמַע תַּמָּן, כַּד עָאלִין גּוֹ יַמָּא, מִתְעָרָן אֲבָהָן קַדְמָאֵי, וְקָמוּ, וְחָשְׁבוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאַהֲפָכָא עָלְמָא, עַד דְּקָלָא נָפִיק וְאָמַר לוֹן, לָא תִּדְחֲלוּ רְחִימִין קַדִּישִׁין, בְּגִינֵכוֹן דָּכִיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָנֵיכוֹן, וְאִיהוּ בָּעֵי דְּמִפָּרַק לוֹן, וְאַתּוּן תֶּחְמוּן.

אוֹתָן דְּמָעוֹת כְּשֶׁנּוֹפְלוֹת לְתוֹךְ הַיָּם, נִשְׁמַע קוֹל בֵּין הַיָּם עַד מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. מִקּוֹל נַהֲמָתָם שֶׁנִּשְׁמַע שָׁם כְּשֶׁנִּכְנָסִים לְתוֹךְ הַיָּם, מִתְעוֹרְרִים אָבוֹת הָרִאשׁוֹנִים, וְקָמוּ, וְחָשְׁבוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַהֲפֹךְ אֶת הָעוֹלָם, עַד שֶׁקּוֹל יוֹצֵא וְאוֹמֵר לָהֶם: אַל תִּפָּחֲדוּ אֲהוּבִים קְדוֹשִׁים, בִּגְלַלְכֶם זוֹכֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵיכֶם, וְהוּא רוֹצֶה לִגְאֹל אוֹתָם, וְאַתֶּם תִּרְאוּ.

אַלְפָא בֵּיתִין כֻּלְּהוּ, מְשַׁלְּבָן וּמִתְצָרְפָאן אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְאִתְחַבָּרָן בְּצֵרוּפָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. כֵּיוָן דְּאִתְחָזוּ אַתְוָון בְּצֵרוּפָא דָּא, אִלֵּין גְּנִיזִין, וְנָפְקִין אַחֲרָנִין, וְכֵן כֻּלְּהוּ. אִלֵּין גְּנִיזִין, וְאִלֵּין נָפְקִין, כֻּלְּהוּ לְגוֹ בְּחָלוּלָא דְּאִינּוּן כַּפְתּוֹרִים.

כָּל הָאַלְפָא בֵּיתוֹת מְשֻׁלָּבוֹת וּמִצְטָרְפוֹת אֵלֶּה בְאֵלֶּה, וּמִתְחַבְּרוֹת בְּצֵרוּף הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. כֵּיוָן שֶׁנִּרְאוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּצֵרוּף זֶה, אֵלֶּה נִגְנָזִים, וְיוֹצְאִים אֲחֵרִים, וְכֵן כֻּלָּם. אֵלֶּה נִגְנָזִים, וְאֵלֶּה יוֹצְאִים, כֻּלָּם לִפְנִים בַּחֲלַל אוֹתָם כַּפְתּוֹרִים.

תוּ פַּרְחֵי תִּלַּת זִמְנִין בְּיוֹמָא בַּאֲוִירָא וְנָפְקָא לְבַר, וְקַיְימָא שְׁמָא בְּאַרְבַּע אַתְוָון, תַּלְיִין בַּאֲוִירָא שַׁעֲתָא וּפַלְגָא, לְבָתַר נָנְיז דָּא, מִיַּד נָפִיק מִגּוֹ אֲוִירָא מֵחָלוּלָא דִּילֵיהּ, שְׁמָא דְּתַרְיסָר אַתְוָון, פָּרַח וְתַלְיָא בַּאֲוִירָא, שַׁעֲתָא חָדָא, וְלָא יַתִּיר. לְבָתַר נָנְיז דָּא, וְנָפְקָא מִיַּד צָרוּפָא דְּאַתְוָון אַחֲרָנִין, שְׁמָא דכ' (דכ"ב) אַתְוָון, וְתַלְיָין בַּאֲוִירָא שַׁעֲתָא אַחֲרָא, וְאַגְנִיז. וּמִיַּד נָפְקֵי אַתְוָון מֵחָלוּלָא אַחֲרָא, שְׁמָא דְּתְמָנְיָא וְעֶשְׂרִין אַתְוָון, מִתְעַטְּרִין כֻּלְּהוּ בְּכִתְרַיְיהוּ, וְקַיְימֵי שַׁעֲתָא וּפַלְגָא, וְאַגְנִיז דָּא. וּמִיַּד נָפְקֵי תַּלְיָא בַּאֲוִירָא, שְׁמָא דְּעֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ אַתְוָון בְּצָרוּפַיְיהוּ, וְקַיְימָא שַׁעֲתָא וּתְלַת רְבָעֵי, נָפְקֵי אַתְוָון דְּאַרְבְּעִין וּתְרֵין אַתְוָון. לְעָלְמָא קַיְימָא. שׁוּב פּוֹרְחִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם בָּאֲוִיר וְיוֹצְאִים הַחוּצָה, וְעוֹמֵד הַשֵּׁם בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, תְּלוּיִים בָּאֲוִיר שָׁעָה וְחֵצִי. לְאַחַר שֶׁנִּגְנַז זֶה מִיָּד יוֹצֵא מִתּוֹךְ חֲלַל הָאֲוִיר שֵׁם שֶׁל שִׁבְּתִים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, פּוֹרֵחַ וְתָלוּי בָּאֲוִיר שָׁעָה אַחַת, וְלֹא יוֹתֵר. אַחַר כָּךְ זֶה נִגְנָז, וְיוֹצֵא מִיָּד צָרוּף אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, שֵׁם שֶׁל כ' (של כ"ב) אותיות, ותלוי באויר שעה אחרת ונגנז. ומיד יוצאות אותיות מחלל אחר, שם של עשרים ושמונה אותיות, מתעטרים כלם בכתריהם, ועומדים שעה וחצי, ונגנז זה. ומיד יוצאים תלויים באויר שם של עשרים וחמש אותיות בצרופיהן, ועומד שעה ושלשה רגעים. יוצאות אותיות של ארבעים ושתים אותיות, ועומדות לעולם.

דף קעג.

שְׁמָהָן. אֶלָּא אַתְוָון כּוּלְּהוּ, לָא (דף קע"ג ע"א) מִשְׁתַּכְּחֵי לְעָלְמִין, בַּלְטֵי וּמְנַצְּצֵי לְבַר, וְסַלְקֵי וְנַחְתֵּי, לֵית מַאן דְּיָכִיל לְקַיְימָא בְּהוּ, בַּר מִשִּׁיחַ בְּטוּרַח סַגִּי. דָּא גָּנִיז, לְבָתַר דְּקַיְימָא תְּרֵין שַׁעְתִּין וְעֶשְׂרִין וּתְרֵין רְגָעִין, וְהַאי שְׁמָא גְּלִיפָא דְּע"ב אַתְוָון קָא נָפִיק. וְקַיְימָא וְתַלְיָא בַּאֲוִירָא, שַׁעֲתָא וּפַלְגָא. כָּל הָנֵי שְׁמָהָן לָא נָפְקֵי, וְלָא אִתְחָזוֹן, אֶלָּא זִמְנָא חָדָא בְּיוֹמָא, אֲבָל אִינּוּן אַלְפָּא בֵּיתִין, אִתְחָזוֹן פַּרְחִין בַּאֲוִירָא, וּמְצָרְפִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא. הַשֵּׁמוֹת, אֶלָּא כֻּלָּם אוֹתִיּוֹת, לֹא שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים, בּוֹלְטִים וְנוֹצְצִים הַחוּצָה, וְעוֹלִים וְיוֹרְדִים. אֵין מִי שֶׁיְּכוֹל לַעֲמֹד בָּהֶם, פָּרַט לַמָּשִׁיחַ בְּטֹרַח גָּדוֹל. זֶה גָּנוּז, לְאַחַר שֶׁעוֹמֵד שִׁבְעִים וְעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם רְגָעִים, וְהַשֵּׁם הֶחָקוּק שֶׁל ע"ב אוֹתִיּוֹת יוֹצֵא וְעוֹמֵד וְתָלוּי בָּאֲוִיר שָׁעָה וַחֲצִי. כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֵלֶּה לֹא יוֹצְאִים וְלֹא נִרְאִים, אֶלָּא פַּעַם אַחַת בַּיּוֹם, אֲבָל אוֹתָן א"ב נִרְאוֹת פּוֹרְחוֹת בָּאֲוִיר, וּמְצָרְפוֹת אֵלֶּה בְּאֵלֶּה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם.

כַּד פַּרְחָן אַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתִין, אִלֵּין פַּרְחִין מִכָּאן, וְאִלֵּין מִכָּאן, וּמִתְצָרְפָן כֻּלְּהוּ. כַּד נָחִית תַּמָּן רַב מְתִיבְתָּא, שְׁאֵרֵי, מָשִׁיחַ חָמָא בְּצֵרוּפָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, אַתְוָון כְּמָה דְּחָמָא דָּנִיֵּאל, דְּאִינּוּן ממתוס ננקפי אאלרן.

כְּשֶׁפּוֹרְחוֹת אוֹתִיּוֹת הָאָלֶף בֵּית, אֵלֶּה פּוֹרְחוֹת מִכָּאן וְאֵלֶּה מִכָּאן, וּמִצְטָרְפוֹת כֻּלָּן. כְּשֶׁיּוֹרֵד שָׁם רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, מַתְחִיל, מָשִׁיחַ רוֹאֶה בְּצֵרוּף א"ב אוֹתִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁרָאָה דָּנִיֵּאל, שֶׁהֵם: ממתוס ננקפי אאלרן (מנא מנא תקל ופרסין (דניאל ה, כה)).

כָּל מַעֲלֵי שַׁבְּתָא, כַּד מְקַדְּשִׁין יִשְׂרָאֵל יוֹמָא לְתַתָּא, כְּרוֹזָא כָּרִיז לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, אִתְכְּנָשׁוּ מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין, אַתְקָנוּ כֻּרְסְיָין (קדישין). מַאן חָמֵי חֶדְוָה, בִּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, כַּמָּה מְמָנָן, כַּמָּה שִׁלְטוֹנִין, מִתְכַּנְּשִׁין לְאַתְרַיְיהוּ. כֵּיוָן דְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מְקַדְּשִׁין (לקודשא בריך הוא), כְּדֵין אִתְעַר אִילָנָא דְּחַיֵּיא, וְאָקִישׁ בְּאִינּוּן טַרְפִּין דִּילֵיהּ, רוּחַ נְשִׁיבוּ חַד מִגּוֹ עָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִינּוּן עֲנָפִין דְּאִילָנָא מִתְנַעְנְעָן, וְסַלְקִין רֵיחִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

כָּל עֶרֶב שַׁבָּת, כְּשֶׁמְּקַדְּשִׁים יִשְׂרָאֵל אֶת הַיּוֹם לְמַטָּה, כָּרוֹז מַכְרִיז לְאַרְבָּעָה צִדְדֵי הָעוֹלָם: הִתְכַּנְּסוּ מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת! הַתְקִינוּ כִסְאוֹת (קדושים) מִי רָאָה חֶדְוָה בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים? כַּמָּה מְמֻנִּים, כַּמָּה שַׁלִּיטִים מִתְכַּנְּסִים לְמִקּוֹמוֹתֵיהֶם. כֵּיוָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל לְמַטָּה מְקַדְּשִׁים (להקדוש ברוך הוא), אָז מִתְעוֹרֵר עֵץ הַחַיִּים, וּמַקִּישׁ בְּאוֹתָם הָעֲלִים שֶׁלּוֹ רוּחַ נְשִׁיבוּת אַחַת מִתּוֹךְ עוֹלָם הַבָּא, וְאוֹתָם עֲנָפֵי הָאִילָן מִתְנַעְנְעִים, וְעוֹלִים רֵיחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא.

הַהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי אִתְעַר, וְאַפִּיק נְשָׁמָתִין קַדִּישִׁין, וּפָרִישׁ עַל עָלְמָא. וְעִם כָּל דָּא, נְשָׁמָתִין נָפְקִין, וְנְשָׁמָתִין עָאלִין, אִלֵּין מִתְעָרֵי אִלֵּין, אִלֵּין נָפְקִין וְאִלֵּין עָאלִין, וְאִילָנָא דְּחַיֵּי בְּחֶדְוָה. אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים מִתְעוֹרֵר, וּמוֹצִיא נְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת, וּפוֹרֵשׂ עַל הָעוֹלָם. וְעִם כָּל זֶה נְשָׁמוֹת יוֹצְאוֹת וּנְשָׁמוֹת נִכְנָסוֹת. אֶלָּה מְעוֹרְרִים אֶלָּה, אֶלָּה יוֹצְאִים וְאֶלָּה נִכְנָסִים, וְעֵץ הַחַיִּים בְּחֶדְוָה.

וּכְדֵין, יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרִין בְּעִטְרִין דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין קַדִּישִׁין, כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה בְּנַיְיחָא. וְכָל הַשַּׁבָּת, אִית לוֹן הַהוּא חֶדְוָה, וְהַהוּא נַיְיחָא, וְכָל צַדִּיקַיָּיא דִּי בְּגִנְּתָא, כֻּלְּהוּ סַלְקִין וּמִתְעַנְּגִין בְּעִנּוּגָא עִלָּאָה, דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. כֵּיוָן דְּנָפִיק שַׁבָּתָא, כֻּלְּהוּ נְשָׁמָתִין פַּרְחִין וְסַלְקִין. וְאָז יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם מִתְעַטְּרִים בָּעֲטָרוֹת שֶׁל אוֹתָן נְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת, כֻּלָּם בְּחֶדְוָה בִּמְנוּחָה. וְכָל הַשַּׁבָּת יֵשׁ לָהֶם אוֹתָהּ חֶדְוָה וְאוֹתָהּ מְנוּחָה, וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבַּגָּן, כֻּלָּם עוֹלִים וּמִתְעַנְּגִים בְּעֹנֶג עֶלְיוֹן שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. כְּיוָן שֶׁיּוֹצֵאת הַשַּׁבָּת, כָּל הַנְּשָׁמוֹת פּוֹרְחוֹת וְעוֹלוֹת.

תָּא חֲזֵי, כַּד עָיֵיל שַׁבְּתָא נְשָׁמָתִין נַחְתִין לְשָׁרְיָיא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא. וְנְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא סַלְקִין לְעֵילָּא. כַּד נָפִיק שַׁבְּתָא, נְשָׁמָתִין סַלְקִין, אִינּוּן דְּשָׁארוּ עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. וְנְשָׁמָתִין נַחְתִין, אִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁנִּכְנֶסֶת שַׁבָּת, נְשָׁמוֹת יוֹרְדוֹת לִשְׁרוֹת עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ, וְנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים עוֹלוֹת לְמַעְלָה. כְּשֶׁיּוֹצֵאת הַשַּׁבָּת, הַנְּשָׁמוֹת עוֹלוֹת, אוֹתָן שֶׁשָּׁרוּ עַל יִשְׂרָאֵל. וּנְשָׁמוֹת יוֹרְדוֹת, אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.

כֵּיוָן דְּסַלְקִין כֻּלְּהוּ נְשָׁמָתִין דְּשָׁארוּ עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. סַלְקֵי וְקַיְימִין בְּדִיּוּקְנָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל לְכֻלְּהוּ, מַאי חִדּוּשָׁא הֲוָה לְכוּ בְּהַהוּא עָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּחִדּוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא אַמְרַת קַמֵּיהּ. כַּמָּה חֶדְוָה עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּנִישׁ לְפָמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְאָמַר, שְׁמָעוּ חִדּוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַמְרַת נִשְׁמָתָא דָּא דִּפְלוֹנִי, וְכֻלְּהוּ מוּקְמֵי הַהִיא מִלָּה בִּתְרֵי מְתִיבְתֵּי. אִינּוּן לְתַתָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, חָתִים לְהַהִיא מִלָּה.

כֵּיוָן שֶׁעוֹלוֹת כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁשָּׁרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, עוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת בִּדְמוּת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל אֶת כֻּלָּם: אֵיזֶה חִדּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בַּתּוֹרָה? אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאוֹמֵר לְפָנָיו חִדּוּשׁ עַל הַתּוֹרָה. כַּמָּה חֲדָוָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מִכַּנָּס פְּמַלְיָה שֶׁלּוֹ וְאוֹמַר: שִׁמְעוּ חִדּוּשׁ תּוֹרָה שֶׁאוֹמֶרֶת נִשְׁמַת פְּלוֹנִי זֶה. וְכֻלָּם מַעֲמִידִים אוֹתוֹ דָּבָר בִּשְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת. הֵם לְמַטָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה חוֹתֵם לְאוֹתוֹ דָּבָר.

תָּא חֲזֵי, כַּד מִלָּה אִתְחַדַּשׁ בְּאוֹרַיְיתָא, וְנִשְׁמְתָא דְּנַחְתָּא בְּשַׁבְּתָא אִתְעַסְקַת בְּאִינּוּן מִלִּין חַדְתִּין, וְסַלְקֵי לְעֵילָּא. כָּל פְּמַלְיָא דִּלְעֵילָּא, צַיְיתִין לְהַהוּא מִלָּה, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ מִתְרַבְּין בְּגַדְפִּין, וּמִתְלַבְּשָׁן בְּגַדְפִּין. וְכַד שָׁאֵיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא תָּבִין וְשַׁתְקִין, כְּדֵין חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ מַה כְּתִיב, (יחזקאל א) בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב לב) כִּי עָמְדוּ לֹא עָנוּ עוֹד. (נחמיה ח) וּכְפָתְחוֹ עָמְדוּ כָּל הָעָם.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁדָּבָר מִתְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה וּנְשָׁמָה שֶׁיּוֹרֶדֶת בְּשַׁבָּת הִתְעַסְּקָה בְּאוֹתָם דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְעוֹלָה לְמַעְלָה, כָּל הַפְּמַלְיָה שֶׁל מַעְלָה מְקַשִּׁיבָה לְאוֹתוֹ דָּבָר, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ מִתְרַבִּים בִּכְנָפַיִם וּמִתְלַבְּשִׁים בִּכְנָפַיִם. וּכְשֶׁשּׁוֹאֵל אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא מְשִׁיבִין, וְשׁוֹתְקִין, אָז חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ מַה כָּתוּב? (יחזקאל א) בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לב) כִּי עָמְדוּ לֹא עָנוּ עוֹד. (נחמיה ח) וּכְפָתְחוֹ עָמְדוּ כָּל הָעָם.

וְאִי תֵּימָא, שְׁתִיקָה אֲמַאי קָרוּ לֵיהּ עֲמִידָה. אֶלָּא, בְּדִבּוּרָא אִית ז' שַׁיְיפִין דְּמִתְנַעֲנְעָן בַּהֲדֵיהּ, לְבָא. רֵיאָה. קָנֶה. לְשׁוֹן. שִׁנַּיִים. שִׂפְוָון. בָּשָׂר. וּבִשְׁתִיקָה קַיְימוּ בְּקִיּוּמַיְיהוּ, בְּלָא נְעָנוּעָא. וְעַל דָּא קָרֵי לַשְׁתִיקָה עֲמִידָה.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה לַשְׁתִיקָה קָרְאוּ עֲמִידָה? אֶלָּא בְּדִבּוּר יֵשׁ שִׁבְעָה אֵיבָרִים שֶׁמִּתְנַעֲנְעִים יַחַד אִתּוֹ: לֵב, רֵאָה, קָנֶה, לָשׁוֹן, שִׁנַּיִם, שִׂפָתַיִם, בָּשָׂר. וּבַשְׁתִיקָה עוֹמְדִים בְּעָמְדָם לְלֹא נְעָנוּעַ, וְעַל זֶה קוֹרְאִים לַשְׁתִיקָה עֲמִידָה.

דְּהָא רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, (נ"א רב מתיבתא) (תהלים כ) יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. מִקֹּדֶשׁ, דָּא קִדּוּשׁ יָדַיִם. וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ, דָּא הַמּוֹצִיא, דְּאִיהוּ סָעִיד לְבָא דְּבַר נָשׁ. יִזְכּוֹר כָּל מִנְחוֹתֶיךָ, כָּל לְאַסְגָּאָה מִלָּה אַחֲרָא, דָּא נְטִילַת יָדַיִם בַּתְרַיְיתָא. וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה, דָּא בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּזִמּוּן. וְאִי אַתְּ עָבִיד כֵּן, יִתֶּן לְךָ כִלְבָבְךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא. וּבְשַׁבָּת מְקַדֵּשׁ, דָּא קִדּוּשָׁא רַבָּא. וְעַל מִלָּה דָּא, אִתְעַטָּרוּ צַדִּיקַיָּיא בְּגַן עֵדֶן, מְשַׁבָּת לְשַׁבָּת אַחֲרָא.

שֶׁהֲרֵי רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, (תהלים כ) יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. מִקֹּדֶשׁ - זֶה קִדּוּשׁ יָדַיִם. וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ - זֶה הַמּוֹצִיא, שֶׁהוּא סוֹעֵד לֵב הָאָדָם. יִזְכּוֹר כָּל מִנְחוֹתֶיךָ, כָּל - לְרַבּוֹת דָּבָר אַחֵר, זוֹ נְטִילַת יָדַיִם אַחֲרוֹנָה. וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה - זוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּזִמּוּן. אִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן, יִתֶּן לְךָ כִּלְבָבְךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא. וּבְשַׁבָּת מְקַדֵּשׁ, זֶה קִדּוּשׁ הַגָּדוֹל. וְעַל דָּבָר זֶה הִתְעַטְּרוּ הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת אַחֶרֶת.

דף קעג:

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) עַל הַר (דף קע"ג ע"ב) גָּבוֹהַּ עֲלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן וְגוֹ'. עַל הַר גָּבוֹהַּ, הַאי וַדַּאי הַר הָעֲבָרִים, אֲתַר דְּמֹשֶׁה אִתְקְבַר. וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּשְׁכִינְתָּא תְּסַלֵּק לְתַמָּן, וּתְבַשֵּׂר עָלְמָא. אֲבָל כֹּלָּא אִיהוּ, מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן, דָּא אִיהִי חֶפְצִי בָּהּ, אִתְתָּא דְּנָתָן בַּר דָּוִד. אִימָּא אִיהִי דְּמְשִׁיחָא, מְנַחֵם בַּ"ר עַמִּיאֵ"ל, וְאִיהִי תִּיפּוּק וּתְבַשֵּׂר, וְאִיהִי בְּכֻלָּא דְּמְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) עַל הַר גָּבוֹהַּ עֲלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן וְגוֹ'. עַל הַר גָּבוֹהַּ - זֶה וַדַּאי הַר הָעֲבָרִים, מָקוֹם שֶׁמֹּשֶׁה נִקְבַּר בּוֹ. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, שֶׁשְּׁכִינָה תַּעֲלֶה לְשָׁם וּתְבַשֵּׂר לָעוֹלָם. אֲבָל הַכֹּל הוּא מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן, זוֹהִי חֶפְצִי בָהּ, אֵשֶׁת נָתָן בֶּן דָּוִד, אֵם הַמָּשִׁיחַ, מְנַחֵם בַּ"ר עַמִּיאֵ"ל, וְהִיא תֵּצֵא וּתְבַשֵּׂר, וְהִיא בְּכֻלָּל מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן.

קָלָא יִשְׁתְּמַע בְּעָלְמָא, וּתְרֵין מַלְכִין יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא, לְאַגָּחָא קְרָבָא, וְיִפּוּק שְׁמָא קַדִּישָׁא עַל עָלְמָא. מַה תְּבַשֵּׂר וְתֵימָא. (ישעיה מ) הִנֵּה יְיָ אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא וּזְרוֹעוֹ מוֹשְׁלָה לוֹ. הִנֵּה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעוּלָּתוֹ לְפָנָיו. הִנֵּה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעוּלָּתוֹ לְפָנָיו, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּרִיז בְּכָל פַּמַלְיָא דִּלְעֵילָּא, וְיֵימָא לוֹן, אִתְכַּנָּשׁוּ וְדַאִינוּ דִּינָא. מַאן דְּמָסַר נַפְשָׁמָתֵיהּ עַל קִדּוּשַׁת שְׁמִי, אַגְרֵיהּ מַאי הוּא. וְאִינּוּן יֵימְרוּן כַּדְּ וְכַדְּ. מַאן דְּסָבִיל כַּמָּה חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין בְּכָל יוֹמָא עֲלַי, מַהוּ אַגְרֵיהּ. אִינּוּן אֲמְרֵי כַּדְּ. מַאן דְּאִתְעָנַשׁ בְּכָל יוֹמָא עֲלַי, מַהוּ אַגְרֵיהּ. אִינּוּן אֲמְרֵי כַּדְּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, הִנֵּה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעוּלָּתוֹ לְפָנָיו.

קוֹל יִשְׁמַע בָּעוֹלָם, וּשְׁנֵי מְלָכִים יִתְעוֹרְרוּ בָעוֹלָם לַעֲרֹךְ קְרָב, וְיֵצֵא שֵׁם הַקָּדוֹשׁ עַל הָעוֹלָם. מַה תְּבַשֵּׂר וְתֹאמַר? (שם) הִנֵּה ה' אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא וּזְרֹעוֹ מֹשְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו. הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ - שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכְרִיז בְּכָל פַּמַלְיָה שֶׁל מַעְלָה וְיֹאמַר לָהֶם: הִתְכַּנְּסוּ וְדוּנוּ דִּין, מִי שֶׁמָּסַר נַפְשָׁמָתוֹ עַל קְדֻשַּׁת שְׁמִי מַהוּ שְׂכָרוֹ? וְאֵלּוּ יֹאמְרוּ כָּךְ וְכָךְ. מִי שֶׁסָּבַל כַּמָּה חֲרוּפִים וְגִדּוּפִים בְּכָל יוֹם עָלַי מַה שְׂכָרוֹ? הֵם יֹאמְרוּ כָּךְ. מִי שֶׁנֶּעֱנַשׁ בְּכָל יוֹם יוֹם עָלַי מַה שְׂכָרוֹ? הֵם יֹאמְרוּ כָּךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו.

מַהוּ וּפְעוּלָּתוֹ. אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ וְגוֹ'. פְּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. דָּא הוּא פְּעוּלָּתוֹ. נֶגֶד בְּנֵי אָדָם מַהוּ. אֶלָּא נֶגֶד עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, מַהוּ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ. וְכִי מַאן יְגַזּוֹל וְיִטּוֹל מִן יְדוֹי, מַה דְּהוּא בָּעֵי לְמֵיהַב, דִּכְתִיב צָפַנְתָּ.

מַהוּ וּפְעֻלָּתוֹ? אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ וְגוֹ', פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ. זֶהוּ פְּעֻלָּתוֹ. נֶגֶד בְּנֵי אָדָם מַה זֶּה? אֶלָּא נֶגֶד עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, מַה זֶּה אֲשֶׁר צָפַנְתָּ? וְכִי מִי יְגַזֵּל וְיִטֹּל מִיָּדוֹ מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לִתֵּת, שֶׁכָּתוּב צָפַנְתָּ?

אֶלָּא פּוּק וְחֲמִי עוֹבָדִין דְּרַחֲמָנוּ דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּמָה דְּאִיהוּ מָחֵי, בֵּיהּ יְהִיב אַסְוָותָא, בְּמָה מָחֵי בְּשְׁמָאלָא, בִּימִינָא קָרִיב, וּבְשְׁמָאלָא מָחֵי. בְּמָה דְּמָחֵי, בֵּיהּ יְהִיב אַסְוָותָא לְעוֹלָם, כְּתִיב (ירמיה א) מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה, וּבְצָפוֹן מָחֵי. דְּמִתַּמָּן נָפְקֵי כָּל

דִּינִין וְכָל גְּזִירֵי קַשְׁיָין. וּבֵיהּ שָׁרֵי כָּל אֲגַר טַב, וְכָל טִיבוּ, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב לְיִשְׂרָאֵל. לְזִמְנָא דְּאָתֵי, קֳרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַצָּפוֹן, וְיֵימָא לֵיהּ, בָּךְ יְהַבִית כָּל טִיבוּ, וְכָל אֲגַר טוֹב לִבָנַי, דְּסַבְלוּ כַּמָּה בִּישִׁין בְּהַאי עָלְמָא, עַל קִדּוּשַׁת שְׁמִי. הַב אַגְרִין טָבִין דְּיָהֲבִית בָּךְ.

אֶלָּא צֵא וּרְאֵה מַעֲשֵׂי הָרַחֲמָנוּת שֶׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בְּמַה שֶׁהוּא מַכֶּה - בּוֹ נוֹתֵן רְפוּאָה. בַּמֶּה מַכֶּה? בִּשְׂמֹאל. בְּיָמִין מְקָרֵב וּבִשְׂמֹאל מַכֶּה. בְּמַה שֶׁמַּכֶּה - בּוֹ נוֹתֵן רְפוּאָה לָעוֹלָם. כָּתוּב (ירמיה א) מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה, וּבְצָפוֹן מַכֶּה, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים כָּל הַדִּינִים וְכָל הַגְּזֵרוֹת הַקָּשׁוֹת - וּבוֹ שׁוֹרֶה כָּל שָׂכָר טוֹב וְכָל טוֹב שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת לְיִשְׂרָאֵל. לֶעָתִיד לָבֹא קוֹרֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצָּפוֹן וְיֹאמַר לוֹ: בְּךָ נָתַתִּי כָּל טוֹב וְכָל שָׂכָר טוֹב לְבָנַי שֶׁסָּבְלוּ כַּמָּה רָעוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה עַל קִדַּשַׁת שְׁמִי, תֵּן שְׂכָרִים טוֹבִים שֶׁנָּתַתִּי בְךָ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מג) אוֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי וְגוֹ'. וְכִי אָרְחָא הָכִי הוּא דְּדָרוֹם, לְמִמְנַע בְּרָכָאן מִסְּטָרָא דְּדָרוֹם, וְכָל טָבִין דְּעָלְמָא מִדָּרוֹם נָפְקֵי, וְאִיהוּ אָמַר לְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי.

וְהוּ שֶׁכָּתוּב, (ישעיה מג) אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי וְגוֹ'. וְכִי דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם כָּךְ הוּא, לִמְנֹעַ בְּרָכוֹת? וַהֲרֵי כָּל הַבְּרָכוֹת מִצַּד דָּרוֹם, וְכָל טוֹבוֹת הָעוֹלָם מִדָּרוֹם יוֹצְאוֹת, וְהוּא אוֹמֵר לְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי?!

אֶלָּא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וְיֵימָא לֵיהּ קוּם, דְּהָא מָטָא זִמְנָא דַּאֲנָא פָּרִיק לִבְנָךְ, לְמֵיהַב לוֹן אֲגַר טַב, עַל כָּל מַה דְּסַבְלוּ בְּגָלוּתָא. וּמִגּוֹ דְּאַבְרָהָם הֲוָה בִּזְבִינוּ דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, (דברים לב) אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם, דָּא אַבְרָהָם. הֲוָה לֵיהּ כְּמַאן דְּלָא טַב בְּעֵינוֹי, וַאֲחֵמֵי גַּרְמֵיהּ, כְּמַאן דְּבָעֵי דְּיִלְקוֹן עַל חוֹבֵיהוֹן יַתִּיר, וְיֵימָא גְּבוּ מֵחוֹבֵיהוֹן, גְּבוּ מֵחֲטָאֵיהוֹן. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, יְדַעְנָא כֹּלָּא אִיהוּ מַה דְּאַמְרַת לְאַנְפִּין. אֲנָא אוּף הָכִי לְאַנְפִּין. אַל תִּכְלָאִי, אֲנָא בָּעֵי לְפַיְּסָא לָךְ עַל בָּנָךְ. לָא תִמְנַע טִיבוּ מִנְּהוֹן, לָא תִמְנַע אֲגַר טַב מִנְּהוֹן, כַּמָּה וְכַמָּה סַבְלוּ עַל חוֹבֵיהוֹן, וּבְגִינֵי כַּךְ אוֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי. וְהַיְינוּ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ, וְדָא הוּא מִלָּה (ס"א דתהא) דְּהַהִיא מְבַשֶּׂרֶת.

אֶלָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אַבְרָהָם וְיֹאמַר לוֹ: קוּם, שֶׁהֲרֵי הִגִּיעַ זְמַן שֶׁאֲנִי גּוֹאֵל אֶת בָּנֶיךָ לָתֵת לָהֶם שָׂכָר טוֹב עַל כָּל מַה שֶׁסָּבְלוּ בַּגָּלוּת. וּמִתּוֹךְ שֶׁאַבְרָהָם הָיָה בִּמְכִירָתָם, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם - זֶה אַבְרָהָם, הָיָה לוֹ כְּמִי שֶׁלֹּא טוֹב בְּעֵינָיו, וּמַרְאֶה עַצְמוֹ כְּמִי שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּלָּקוּ עַל חֲטָאֵיהֶם יוֹתֵר וְיֹאמַר: גְּבוּ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם! גְּבוּ מֵחֲטָאֵיהֶם! אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם: יָדַעְתִּי כָּל מַה שֶׁאָמַרְתָּ לְפָנַי. אֲנִי גַּם כֵּן לְפָנַי. אַל תִּכְלָאִי. אֲנִי רוֹצֶה לְפַיְּסְךָ עַל בָּנֶיךָ, אַל תִּמְנַע מֵהֶם טוֹבוֹת, אַל תִּמְנַע מֵהֶם שָׂכָר טוֹב, כַּמָּה וְכַמָּה סָבְלוּ עַל חֲטָאֵיהֶם. וּמִשּׁוּם כָּךְ - אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי. וְהַיְינוּ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ, וְזֶהוּ הַדָּבָר (שתהא) שֶׁל אוֹתָהּ מְבַשֶּׂרֶת.

וְתוּ תְּבַשֵּׂר זִמְנָא תִּנְיָינָא, בְּשַׁעֲתָא דִּשְׁכִינְתָּא תְּסַלֵּק עַל הַהוּא טוּרָא עִלָּאָה, וְתֵהַדְּ וּתְבַשֵּׂר לַאֲבָהָן, מִיַּד תֵּהַדְּ לִירוּשְׁלַם, וְתֶחמֵי לָהּ בְּחָרְבָּנָא. תֵּיעוּל לְצִיּוֹן, וְתַמָּן תְּקַרְקַר קִירָא כְּמִלְקַדְּמִין, עַל אֲתָר בֵּי מוֹתָבָה, וְעַל יְקָרָא דִּילָהּ בְּהַהוּא אֲתָר. וְתַמָּן אוֹמְיָאת, דְּלָא תִּיטוֹל מִתַּמָּן, וְלָא תִּפּוּק, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְפָרוּק לְבָנָהָא, וְדָא הֶחְפְּצִי בָהּ. תְּבַשֵּׂר כְּמִלְקַדְּמִין וְאַמְרַת, (ישעיה יב) צַהֲלִי וְרֹנִי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ וְגוֹ'. מַאי גָּדוֹל בְּקִרְבֵּךְ. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ אֲתֵי לְגַבָּהּ, לְאַקָמָא לָהּ מֵעַפְרָא, וְיֵימָא לָהּ (ישעיה נב) הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם. יְרוּשָׁלַם אִיהִי, וְיְרוּשָׁלַם שְׁמָהּ וַדַּאי.

וְעוֹד תְּבַשֵּׂר פַּעַם שְׁנִיָּה, בְּשָׁעָה שֶׁהַשְּׁכִינָה תַּעֲלֶה עַל אוֹתוֹ הַר עֶלְיוֹן, וְתֵלֵךְ וּתְבַשֵּׂר לָאֲבוֹת. מִיָּד תֵּלֵךְ לִירוּשָׁלַיִם וְתִרְאֶה אוֹתָהּ בְּחָרְבָּנָהּ. תִּכָּנֵס לְצִיּוֹן, וְשָׁם תְּקַרְקֵר קִיר כְּמִקֹּדֶם עַל מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבָהּ וְעַל כְּבוֹדָהּ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְשָׁם נִשְׁבַּעְתִּ שֶׁלֹּא תָּקוּם מִשָּׁם וְלֹא תֵּצֵא עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִגְאַל אֶת בָּנֶיהָ, וְחֶפְצִי בָהּ זוֹ תְּבַשֵּׂר כְּמִקֹּדֶם וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה יב) צַהֲלִי וְרֹנִי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ וְגוֹ'. מַה זֶּה גָּדוֹל בְּקִרְבֵּךְ? זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבָּא אֵלֶיהָ לַהֲקִימָהּ מִן הֶעָפָר, וְיֹאמַר לָהּ: (שם נב) הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם. יְרוּשָׁלַיִם הִיא, וִירוּשָׁלַיִם שְׁמָהּ בְּוַדַּאי.

וּבְדָא אוּף הָכִי, כַּמָּה חֲדּוּ עַל חֲדּוּ הֲוֵי לְצַדִּיקַיָּיא בְּגַן עֵדֶן. וּבְגִין כָּךְ זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּנִשְׁמָתֵיהּ בְּשַׁבָּת אַסְהִידַת קָמֵי מַלְכָּא, עַל חֲדּוּשָׁא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל פַּמַלְיָא דִּילֵיהּ, וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא דַּהֲווֹ בְּגַן עֵדֶן, כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרִין בְּהַהוּא מִלָּה. וּבְגִין גַּם כָּךְ כַּמָּה שִׂמְחָה עַל שִׂמְחָה תִּהְיֶה לַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וּמִשּׁוּם זֶה אַשְׁרֵיו מִי שֶׁנִּשְׁמָתוֹ בְּשַׁבָּת מְעִידָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ עַל חִדּוּשׁ הַתּוֹרָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל פַּמַלְיָתוֹ וְכָל אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ בְּגַן עֵדֶן, כֻּלָּם מִתְעַטְּרִים בְּאוֹתוֹ דָּבָר.

דף קעד.

תּוּ שְׁמַעְנָא בּוּצִינָא (דף קע"ד ע"א) קַדִּישָׁא, דְּכַמָּה יְקַר עַל יְקַר, וַעֲטָרָה עַל עֲטָרָה, מְעַטְּרָן לַאֲבוּהָ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ תַּמָּן, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְכַּנְשִׁי לְמִשְׁמַע חִדּוּשָׁא וּמִלִּין חַדְתִּין דְּאוֹרַיְיתָא, מִשְׁמֵיהּ דְּפִלּוֹנִי בַּר פְּלוֹנִי, כַּמָּה אִינּוּן דְּנַשְׁקִין עַל רֵישֵׁיהּ. כַּמָּה צַדִּיקַיָּיא מְעַטְּרִין לֵיהּ, כַּד נַחְתִּין. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא מִשְׁאַר יוֹמִין. (עד כאן)

עוֹד שָׁמַעְתִּי מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכַּמָּה כְּבוֹד עַל כְּבוֹד וַעֲטָרָה עַל עֲטָרָה מְעַטְּרִים לַאֲבִי אוֹתוֹ אָדָם שָׁם בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הִתְכַּנְסוּ לִשְׁמֹעַ חִדּוּשׁ וּדְבָרִים חֲדָשִׁים בַּתּוֹרָה מִשָּׁם פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי. כַּמָּה הֵם שֶׁמְּנַשְּׁקִים אֶת רֹאשׁוֹ. כַּמָּה צַדִּיקִים מְעַטְּרִים אוֹתוֹ כְּשֶׁיּוֹרְדִים. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל כָּל אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מִשְּׁאָר יָמִים. (עד כאן)

רעיא מהימנא (במדבר ט"ו) רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ וְגוֹ', פְּקוּדָא דָּא לְהַפְרִישׁ חַלָּה לַכֹּהֵן. חַלָּ"ה הָכִי חוּשְׁבָּנֵיהּ, מ"ג בֵּיצִים, וְחוֹמֶשׁ בֵּיצָה, חַד מַחֲמֵשׁ. וְאִית חוֹמֶשׁ חַד מִן חֲמִשִּׁין, דְּאִיהוּ ן'. וְדָא

סִימַן מָגֵ"ן, דְּאִיהוּ מִיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל נוּרִיאֵ"ל. חַלָּה, שְׁכִינְתָּא. דְּבַאֲתַר דְּאִלֵּין מַלְאָכִין תַּמָּן, אֲבַהָן תַּמָּן. וּבְאַתְרָא דַּאֲבַהָן תַּמָּן, שְׁכִינְתָּא תַּמָּן. וּבָה וַיִּחַל, בְּהּ צַלֵּינָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות לב) וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהָיו. (דברים ג) אֲדֹנָי יֱדוֹד אַתָּה הַחִלוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. וּבְהּ חַלָּה זְכוּת אָבוֹת. וּבְהּ תָּמָה זְכוּת אָבוֹת לְרָשָׁעִים. דְּהָווֹ מְקַבְּלִים אַגְרַיְהוּ בְּהַאי עָלְמָא. דְּמִסְטָרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן י' דְּאִיהוּ חָכְמָה, שְׁרוּתָא דִּשְׁמָא דַּיְדוֹד, דְּאִיהוּ אַחֲזֵי זְכוּתָא עַל בְּנָהָא מִימִינָא, דְּתַמָּן רמ"ח פִּקּוּדִין דַּעֲשֵׂה. מִסְטָרָא דְּאֵת ה' בַּתְרָאָה, דְּאִיהִי לִשְׁמָאלָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן לֹא תַּעֲשֶׂה, דְּאִינּוּן שס"ה, דְּתַמָּן נְדוֹנִין רְשָׁעִים גְּמוּרִים, תָּמָה לוֹן זְכוּת אָבוֹת, וְאִתְהַפַּךְ לוֹן שֵׁם יְהוֹ"ה, הוה"י. וְאוֹלִיפְנָא מֵהָמָן הָרָשָׁע, (אסתר ה) וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שׁוֹוֶה לִי. (ע"כ רעיא מהימנא)

רֵאשִׁית עֲרִסְתֵּכֶם חַלָּה תָּרִימוּ וְגוֹ'. מִצְוָה לוֹ לְהַפְרִישׁ חַלָּה לַכֹּהֵן. חַלֶּ"ה כָּךְ חֻשְׁבּוֹנָהּ: מ"ג בֵּיצִים וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה, אֶחָד מֵחָמֵשׁ. וְיֵשׁ חֹמֶשׁ אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים, שֶׁהוּא ן'. וְזֶה סִימַן מָגֵ"ן, שֶׁהוּא מִיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל נוּרִיאֵ"ל. חַלָּה - שְׁכִינָה. שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁמַּלְאָכִים אֵלֶּה שָׁם - הָאָבוֹת שָׁם. וּבְמָקוֹם שֶׁהָאָבוֹת שָׁם - שְׁכִינָה שָׁם. וּבָהּ וַיִּחַל, בָּהּ אֲנוּ מִתְפַּלְּלִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לב) וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו. (דברים ג) אֲדֹנָי אֱלֹהִים אַתָּה הַחִלוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. וּבָהּ חַלָּה זְכוּת אָבוֹת, וּבָהּ תָּמָה זְכוּת אָבוֹת לְרְשָׁעִים, שֶׁהָיוּ מְקַבְּלִים שְׂכָרָם בָּעוֹלָם הַזֶּה. שֶׁמִּצַּד יָמִין שֶׁשָּׁם י', שֶׁהִיא חָכְמָה, רֵאשִׁית שָׁם ה', שֶׁהִיא מַרְאָה זְכוּת עַל בָּנֶיהָ מִימִין, שֶׁשָּׁם רמ"ח מִצְווֹת עֲשֵׂה מִצַּד אוֹת ה' אַחֲרוֹנָה, שֶׁהִיא שְׂמֹאל שֶׁל גְּבוּרָה, שֶׁשָּׁם לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁהֵם שס"ה, שֶׁשָּׁם נִדּוֹנִים רְשָׁעִים גְּמוּרִים, תָּמָה לָהֶם זְכוּת אָבוֹת, וּמִתְהַפֵּךְ לָהֶם שֵׁם יְהוֹ"ה - הוה"י. וְלָמַדְנוּ מֵהָמָן הָרָשָׁע, (אסתר ה) וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שׁוֶה לִי.

(במדבר ט"ו) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם וְגוֹ'. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְגוֹ'. כַּמָּה זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵהוֹן עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וְיָהֵב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְיָהֵב לוֹן נְבִיאֵי מְהֵימָנֵי, דְּמִדַּבְּרֵי לְהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּאַרַח קְשׁוֹט.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְגוֹ'. רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְגוֹ'. כַּמָּה צַדִּיקִים הֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בִּכְבוֹדָם עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה, וְנָתַן לָהֶם נְבִיאֵי אֱמֶת שֶׁמַּנְהִיגִים אוֹתָם בַּתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ אֱמֶת.

תָּא חֲזֵי, כָּל נְבִיאֵי וּנְבִיאֵי דְּאוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ אִתְגְּלֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ, בְּדַרְגִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, וְחָמוּ זִיו יְקָרָא קַדִּישָׁא דְּמַלְכָּא מֵאֲתַר עִלָּאָה, אֲבָל לָא קָרִיב כְּמֹשֶׁה, דְּהָווֹ קָרִיב לְמַלְכָּא יַתִּיר מִכֹּלָּא, דְּהָא זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא, דְּעָלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידוֹת. וּשְׁאַר נְבִיאֵי, הָווֹ חָמָאן מֵאֲתַר רְחִיקָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיה לא) מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי. (שמות י"א ע"ב) אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, הָכִי אוֹלִיפְנָא, כְּתִיב (שמות ב) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. וַיֵּלֶךְ אִישׁ: דָּא

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות טו) יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. מִבֵּית לֵוִי: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתָר דְּחָכְמָה עִלָּאָה, וְהַהוּא זוֹהַר (ס"א נהר) מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, דְּלָא מִתְפָּרְשָׁן לְעָלְמִין. מִבֵּית לֵוִי: דְּאִשְׁרֵי לְוָיְתָן (ס"א כל חידו) בְּלְחוֹדוֹי בְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים קד) לְוָיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתָר דְּנָהִירוּ דְּסִיהֲרָא נָהִיר.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל נְבִיאִים וּנְבִיאִים שֶׁהֶעֱמִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, עַל כֻּלָּם הִתְגַּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּדְרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְרָאוּ זִיו כָּבוֹד קָדוֹשׁ שֶׁל הַמֶּלֶךְ מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן, אֲבָל לֹא קָרוֹב כְּמשֶׁה, שֶׁהָיָה קָרוֹב לַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מֵהַכֹּל, שֶׁהֲרֵי אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁעָלָיו כָּתוּב (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְּחִידֹת. וּשְׁאָר נְבִיאִים הָיוּ רוֹאִים מִמָּקוֹם רָחוֹק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, כָּךְ לָמַדְנוּ, כָּתוּב (שמות ב) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. וַיֵּלֶךְ אִישׁ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. מִבֵּית לֵוִי - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מָקוֹם שֶׁחָכְמָה עֶלְיוֹנָה וְאוֹתוֹ זוֹהַר (נהר) מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, שֶׁלֹּא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. מִבֵּית לֵוִי - שֶׁהִשְׁרָה לְוָיָתָן (כל שמחה) בִּלְבַדּוֹ בָּעוֹלָם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) לְוָיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מָקוֹם שֶׁאוֹר הַלְּבָנָה מֵאִיר.

וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן. הָאִשָּׁה וַדַּאי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית ב) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה. בְּקַדְמִיתָא בַּת לֵוִי, הָכִי הוּא וַדַּאי. וְכִי בַּת לֵוִי בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא אִשָּׁה. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, אִתְּתָא עַד לָא אִזְדַּוְּוגַת, אִתְקְרִיאַת בַּת פְּלוֹנִי, בָּתַר דְּאִזְדַּוְּוגַת. אִתְקְרֵי אִשָּׁה, וְהָכָא, בַּת וְאִשָּׁה, כֻּלָּא בְּחַד דַּרְגָּא הוּא.

וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן. הָאִשָּׁה וַדַּאי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה. בַּהַתְחָלָה בַּת לֵוִי, כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי. וְכִי בַּת לֵוִי בַּהַתְחָלָה וְכַעֵת אִשָּׁה? אֶלָּא כָּךְ לָמַדְנוּ, אִשָּׁה עַד שֶׁלֹּא מִזְדַּוֶּגֶת נִקְרֵאת בַּת פְּלוֹנִי. אַחַר שֶׁהִזְדַּוְּגָה נִקְרֵאת אִשָּׁה. וְכָאן בַּת וְאִשָּׁה, הַכֹּל בְּדַרְגָּה אַחַת הִיא.

וַתִּצְפְּנֵהוּ ג' יְרָחִים, אִלֵּין תְּלַת יַרְחִין דְּדִינָא קַשְׁיָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא. וּמַאי נִינְהוּ. תַּמּוּ"ז וְאַ"ב וְטֵבֵ"ת. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. דְּעַד דְּלָא נָחַת מֹשֶׁה לְעָלְמָא, שְׁכִיחַ הֲוָה הוּא לְעֵילָּא, וְעַל דָּא אִזְדַּוְּוגַת בֵּיהּ שְׁכִינְתָּא מִן יוֹמָא דְּאִתְיְלִיד. מִכָּאן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא שְׁכִיחִין אֵינוּן לְעֵילָּא, עַד לָא יֶחתוּן לְעָלְמָא.

וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים - אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת הֶחֳדָשִׁים שֶׁהַדִּין הַקָּשֶׁה שָׁרוּי בָּעוֹלָם. וּמַהֵם? תַּמּוּ"ז וְאַ"ב וְטֵבֵ"ת. מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? שֶׁעַד שֶׁלֹּא יָרַד מֹשֶׁה לָעוֹלָם, מְצוּי הָיָה לְמַעְלָה, וְעַל זֶה הִזְדַּוְּגָה בּוֹ שְׁכִינָה מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד. מִכָּאן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רוּחוֹת הַצַּדִּיקִים מְצוּיוֹת הֵן לְמַעְלָה עַד שֶׁלֹּא יָרְדוּ לָעוֹלָם.

דף קעד:

וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וַתִּקַּח לוֹ וְגוֹ' מַאי וַתִּקַּח לוֹ תֵּיבַת גֹּמֶא. דְּחָפַת לֵיהּ בְּסִימָנָהָא, לְמֶהֱוֵי נָטִיר מֵאִינּוּן נוּנֵי יַמָּא, דְּשָׁאטִין בְּיַמָּא רַבָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים קד) שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר. וְהֵיא חָפַת לֵיהּ לְמֶהֱוֵי נָטִיר מִנַּיְיהוּ בְּחָפּוּ (ס"א דסטרא דיובלא יקירא) דִּבְנֵי יַמָּא

בְּלָא יַקִּירָא בְּתָרֵי גַּוְונִין, בְּחִיוָּור וְאוּכָם, וְאָנַח לֵיהּ לְמֹשֶׁה לְמֵישַׁט בֵּינַיְיהוּ, (דף קע"ד ע"ב) לְאִשְׁתְּמוֹדַע בֵּינֵיהוֹן, בְּגִין דְּזַמִּין הוּא לְסַלָּקָא בֵּינַיְיהוּ, זְמָנָא אַחֲרָא, לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא.

וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוּ וַתִּקַּח לוֹ וְגוֹ'. מַה זֶּה וַתִּקַּח לוֹ תֵּבַת גֹּמֶא? שֶׁכִּסְּתָה אוֹתוֹ בְּסִימָנֶיהָ לִהְיוֹת שָׁמוּר מֵאוֹתָם דְּגֵי הַיָּם שֶׁשָּׁטִים בַּיָּם הַגָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר. וְהִיא כִּסְּתָה אוֹתוֹ לִהְיוֹת שָׁמוּר מֵהֶם בְּכִסּוּי (של צד היובל המכבד) שֶׁבְּנֵי הַיָּם בְּלֹא כָבוֹד בִּשְׁנֵי צְבָעִים, לְבָן וְשָׁחֹר, וְהִנִּיחָה אֶת מֹשֶׁה לָשׁוּט בֵּינֵיהֶם, לִהְיוֹת נוֹדָע בֵּינֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁעָתִיד הוּא לְעָלוֹת בֵּינֵיהֶם בְּפַעַם אַחֶרֶת לְקַבֵּל תּוֹרָה.

וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה. דָּא הִיא, דְּאַתְיָא מִסִּטְרָא שְׂמָאלָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר לְרָחוֹץ עַל הַיְאוֹר. עַל הַיְאוֹר דַּיְיקָא, וְלָא עַל הַיָּם. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (שמות יז) וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאוֹר. וּמֹשֶׁה לָא הִכָּה אֶלָּא בַּיָּם, וְקַרְיֵיהּ קְרָא יְאוֹר. אֶלָּא יְאוֹר הֲוָה דְּמָחֲא אַהֲרֹן עַל יָדָא דְּמֹשֶׁה, וְשַׁוְוֹוֵיהּ קְרָא דְּאִיהוּ עֲבַד.

וַתֵּרֶד בַּת פַּרְעֹה - זוֹהִי שֶׁבָּאָה מִצַּד שְׂמֹאל שֶׁל דִּין הַקָּשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לִרְחֹץ עַל הַיְאֹר. עַל הַיְאוֹר דַּוְקָא, וְלֹא עַל הַיָּם. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב (שמות יז) וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיְאֹר, וּמֹשֶׁה לֹא הִכָּה אֶלָּא בַּיָּם, וּקְרָאוֹ הַכָּתוּב יְאוֹר! אֶלָּא יְאוֹר הָיָה שֶׁהִכָּה אַהֲרֹן עַל יְדֵי מֹשֶׁה, וְשָׁמוֹ הַכָּתוּב שֶׁהוּא עָשָׂה.

כְּהַאי גַּוְונָא (שמות ז) וַיְמַלֵּא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת יְיָ אֶת הַיְאוֹר, וְאַהֲרֹן הִכָּה, אֶלָּא (ס"א דעל דא) עַד דְּאָתָא מִסִּטְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קַרְיֵיהּ קְרָא הַכּוֹת יְיָ, לְבָתַר קַרְיֵיהּ בְּשִׁמְא דְּמֹשֶׁה. וְנַעֲרוֹתֶיהָ הוֹלְכוֹת, אִינּוּן שְׁאַר מַשְׁרְיָין דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דָּא. (שמות ב) וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַיֶּלֶד. וַתִּרְאֵהוּ, וַתֵּרֶא מַבָּעֵי לֵיהּ, מַאי וַתִּרְאֵהוּ. וְהָא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ אַתְּ חַד בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִית בֵּיהּ רָזִין יַקִּירִין וְעִלָּאִין. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, רְשִׁימָא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא אִשְׁתְּכַחַת בֵּיהּ, וְאִינּוּן רְשִׁימָא דְּוָא"ו הֵ"א, מִיַּד וַתַּחְמוֹל עָלָיו וְגוֹ'. עַד כָּאן לְעֵילָּא. מִכָּאן וּלְהָלְאָה לְתַתָּא, בַּר הַאי קְרָא, דִּכְתִיב וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. אֲחוֹתוֹ דְּמַאן. אֲחוֹתוֹ דְּהַאי אִיהוּ, דִּקְרָא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחוֹתִי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי. מֵרָחוֹק: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיה לא) מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי.

כְּמוֹ זֶה, (שם ז) וַיְמַלֵּא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת ה' אֶת הַיְאֹר. וְאַהֲרֹן הִכָּה. אֶלָּא (שעל זה) עַד שֶׁבָּא מִצַּד הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קְרָאוֹ הַכָּתוּב הַכּוֹת ה'. אַחַר כָּךְ קְרָאוֹ בַּשֵּׁם שֶׁל מֹשֶׁה. וְנַעֲרֹתֶיהָ הוֹלְכֹת - אוֹתָן שְׁאָר מֶרְכָּבוֹת שֶׁבָּאוֹת מִצַּד זֶה. וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ אֶת הַיֶּלֶד. וַתִּרְאֵהוּ?! וַתֵּרֶא הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב! מַה זֶּה וַתִּרְאֵהוּ? וַהֲרֵי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵין לְךָ דָּבָר בַּתּוֹרָה אוֹ אוֹת אַחַת בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין בָּהּ סוֹדוֹת נִכְבָּדִים וְעֶלְיוֹנִים. אֶלָּא כָּךְ לָמַדְנוּ, רֹשֶׁם הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה נִמְצָא בּוֹ, וְהֵם רֹשֶׁם שֶׁל וְא"ו הֵ"א. מִיָּד - וַתַּחְמֹל עָלָיו וְגוֹ'. עַד כָּאן לְמַעְלָה. מִכָּאן וְהָלְאָה לְמַטָּה, פָּרַט לְפָסוּק זֶה שֶׁכָּתוּב וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחֹק. אֲחוֹת שֶׁל

מִי? אֲחוֹת שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁקָּרָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחוֹתִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי. מֻרְחָק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי.

מַאי מַשְׁמַע. מַשְׁמַע דְּאִינּוּן זַכָּאִין, עַד דְּלָא נַחְתּוּ לְעָלְמָא, אִשְׁתְּמוֹדָעָן אִינּוּן לְעֵילָּא לְגַבֵּי כֹּלָּא, וְכָל שֶׁכֵּן מֹשֶׁה. וּמַשְׁמַע דְּנִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, אִתְמְשָׁךְ מֵאֲתָר עִלָּאָה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְרָזָא דְּמִלָּה אוֹלִיפְנָא, דְּמַשְׁמַע דְּאָב וְאֵם אִית לְנִשְׁמְתָא, כְּמָה דְּאִית אָב וְאֵם לְגוּפָא, בְּאַרְעָא. וּמַשְׁמַע דִּבְכָל סִטְרִין, בֵּין לְעֵילָּא, בֵּין לְתַתָּא, מִדְּכָר וְנוּקְבָא כֹּלָּא אַתְיָא וְאִשְׁתְּכַח. וְהָא אוּקְמוּהָ רָזָא דְּכְתִיב, (בראשית א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאָרֶץ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. נֶפֶשׁ חַיָּה, נַפְשָׁא דְּאָדָם קַדְמָאָה עִלָּאָה, כְּמָה דְּאִתְמַר. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר וּדַאי שַׁפִּיר קָא אָמְרַת, וְהָכָא הוּא כֹּלָּא.

מַה מַּשְׁמַע? מַשְׁמַע שֶׁאוֹתָם צַדִּיקִים, עַד שֶׁלֹּא יָרְדוּ לָעוֹלָם, נוֹדָעִים הֵם לְמַעְלָה לְגַבֵּי הַכֹּל, וְכָל שֶׁכֵּן מֹשֶׁה. וּמַשְׁמַע שֶׁנִּשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים נִמְשָׁכוֹת מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְסוֹד הַדָּבָר לָמַדְנוּ, שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁאָב וְאֵם יֵשׁ לִנְשָׁמָה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ אָב וְאֵם לַגּוּף בָּאָרֶץ. וּמַשְׁמַע שֶׁבְּכָל הַצְּדָדִים, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, הַכֹּל בָּא וְנִמְצָא מִזָּכָר וּנְקֵבָה. וַהֲרֵי בֵּאֲרוּ הַסּוֹד, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. הָאָרֶץ - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. נֶפֶשׁ חַיָּה - נֶפֶשׁ אָדָם הָרִאשׁוֹן הָעֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. בָּא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוֹ. אָמַר, וַדַּאי נָאֶה אָמַרְתָּ, וְכָאן הוּא הַכֹּל.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאֵי עָלְמָא. בְּגִין כַּךְ, לָא אִשְׁתְּדַל בֵּיהּ כַּד אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַעֲלֵיהּ לְפַרְגּוֹדֵיהּ. וְעַל דָּא סָלִיק מֹשֶׁה בְּנְבוּאָה עִלָּאָה, וּבְדַרְגִּין יַקִּירִין, מִכָּל נְבִיאֵי עָלְמָא, וּשְׁאַר נְבִיאֵי חָמָאן בָּתַר כּוֹתָלִין סַגִּיאִין. (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, מַאי קָא חָמָא, דְּהָוָה קָאִים קֳמֵי מַלְאָכָא, וּמִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשִׁין מְלוּכְלָכִין, עַד דְּכָרוֹזָא נָפִיק, וְאָמַר הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצוֹאִים מֵעָלָיו. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב הָכָא וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ, מַאי לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ. דְּהָוָה דָּאִין דִּינוֹי, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ, (קהלת ה) וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה הִיא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. דְּכָל בַּר נָשׁ דְּלָא זָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, לְאִתְעַטָּפָא בְּעִטּוּפָא דְּמִצְוָה, וּלְאִתְלַבָּשָׁא בִּלְבוּשָׁא דְּמִצְוָה. כַּד עַיֵּיל בְּהַהוּא עָלְמָא, קָאִים בִּלְבוּשָׁא טָנוּפָא, דְּלָא אִצְטְרִיךְ, וְקָאִים בְּדִינָא עָלֵיהּ.

אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה נָבִיא הַנֶּאֱמָן עַל כָּל שְׁאָר נְבִיאֵי הָעוֹלָם. בִּגְלַל זֶה לֹא הִשְׁתַּדֵּל בּוֹ כְּשֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהֶעֱלָהוּ לְפַרְגּוֹדוֹ. וְעַל כֵּךְ עָלָה מֹשֶׁה בִּנְבוּאָה עֶלְיוֹנָה וּבְדַרְגּוֹת נִכְבָּדוֹת מִכָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם, וּשְׁאָר הַנְּבִיאִים רָאוּ אַחַר כְּתָלִים גְּדוֹלִים. וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל (זכריה ג). מָה רָאָה? שֶׁהָיָה עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאָךְ וּמִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשִׁים מְלֻכְלָכִים, עַד שֶׁיָּצָא הַכְּרוֹז וְאָמַר: הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתוּב כָּאן וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ. מַה זֶּה לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ? שֶׁהָיָה דָּן דִּינוֹ, אוֹתוֹ שֶׁכָּתוּב בּוֹ (קהלת ה) וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה הִיא. מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? שֶׁכָּל בֶּן אָדָם

שֶׁלֹּא זוֹכֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה לְהִתְעַטֵּף בְּעִטּוּף מִצְוָה וּלְהִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשׁ מִצְוָה, כְּשֶׁנִּכְנָס בָּעוֹלָם הַהוּא עוֹמֵד בִּלְבוּשׁ טִנֹּפֶת שֶׁלֹּא צָרִיךְ, וְעוֹמֵד בַּדִּין עָלָיו.

דף קעה.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה לְבוּשִׁין מִזְדַּמְּנִין בְּהַהוּא עָלְמָא, וְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא זָכֵי בְּהַאי עָלְמָא בִּלְבוּשִׁין דְּמִצְוָה, כַּד עָיֵיל לְהַהוּא עָלְמָא, מְלָבְּשִׁין לֵיהּ בְּחַד לְבוּשָׁא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן דְּגֵיהִנָּם, וְהַהוּא לְבוּשָׁא, וַוי לְמַאן דְּאִתְלְבָּשׁ בֵּיהּ. דְּהָא כַּמָּה (דף קע"ה ע"א) גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין, זְמִינִין לְאַחֲדָא בֵּיהּ, וְעַיְילֵי לֵיהּ לְגֵיהִנָּם. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צָוַוח וְאָמַר (קהלת ט) בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים.

בֹּא וּרְאֵה, כַּמָּה לְבוּשִׁים מִזְדַּמְּנִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁלֹּא זוֹכֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה לִלְבּוֹשׁ מִצְוָה, כְּשֶׁנִּכְנָס לָעוֹלָם הַהוּא מַלְבִּישִׁים אוֹתוֹ בִּלְבוּשׁ נוֹדָע אֶחָד לִפְנֵי בַּעֲלֵי הַגֵּיהִנֹּם, וְאוֹתוֹ לְבוּשׁ אוֹי לְמִי שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בּוֹ. שֶׁהֲרֵי כַּמָּה שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים עֲתִידִים לֶאֱחֹז בּוֹ, וּמַכְנִיסִים אוֹתוֹ לַגֵּיהִנֹּם. וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר: (קהלת ט) בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים.

תָּאנָא בָּרְזָא דְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, אַרְבַּע מַלְכִין נָפְקִין לְקַדְמוּת אַרְבַּע. בְּהוּ תַּלְיָין כַּעֲנָבִים בְּאִתְכְּלָא, צְרִירָן בְּהוּ ז' רְהִיטִין, סָהֲדִין סַהֲדוּתָא. וְלָא קַיְימִין בְּדוּכְתַּיְיהוּ.

לְמַדְנוּ בְּסוֹד סִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, אַרְבָּעָה מְלָכִים יוֹצְאִים לְמוּל אַרְבָּעָה. תְּלוּיִים בָּהֶם כַּעֲנָבִים בְּאֶשְׁכּוֹל, צְרוּרִים בָּהֶם שִׁבְעָה רָצִים, מְעִידִים עֵדוּת, וְלֹא עוֹמְדִים בִּמְקוֹמָם.

רעיא מהימנא צִיצִית פִּקּוּדָא דָּא אִיהוּ לְאַדְכָּרָא כָּל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא בְּגִינָהּ כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם דָּא אִיהוּ סִימָנָא דְּמַלְכָּא לְאַדְכָּרָא וּלְמַעֲבְדָא.

צִיצִית, מִצְוָה זוֹ הִיא לְהַזְכִּיר כָּל מִצְוֹות הַתּוֹרָה בִּשְׁבִילָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם (במדבר טו). זֶהוּ סִימָן הַמֶּלֶךְ לְהַזְכִּיר וְלַעֲשׂוֹת.

כְּתִיב (שמות כח) וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב, וְהָא אוֹקִימְנָא רָזָא דְּצִיץ לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ כַּהֲנָא רַבָּא. וְדָא אִיהוּ צִיץ, לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ עַיְינִין, דְּאִיהוּ סִימָן דְּעָלְמָא עִלָּאָה, דְּאִתְעַטָּר בֵּיהּ כַּהֲנָא רַבָּא.

כָּתוּב (שמות כח) וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ - סוֹד הַצִּיץ לְהִתְעַטֵּר בּוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל. וְזֶהוּ צִיץ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ בָּעֵינַיִם, שֶׁהוּא סִימָן שֶׁל עוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁהִתְעַטֵּר בּוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל.

וּבְגִין כַּךְ אִסְתַּכְּלוּתָא דִּילֵיהּ מְכַפְּרָא עַל עֲוֹנוֹת פָּנִים, דְּלָא קַיְימָא לְקַמֵּיהּ, אֶלָּא פָּנִים דְּקִשׁוֹט, רָזָא דְּכָל אִינּוּן פָּנִים עִלָּאִין, דְּאִינּוּן פָּנִים דְּקִשׁוֹט, פָּנִים דֶּאֱמֶת. דִּכְלִילָן בֶּאֱמֶת דְּיַעֲקֹב.

וּמִשּׁוּם זֶה הִסְתַּכְּלוּתוֹ מְכַפֶּרֶת עַל עֲוֹנוֹת פָּנִים, שֶׁלֹּא עוֹמֶדֶת לְפָנָיו אֶלָּא פְּנֵי אֱמֶת, סוֹד שֶׁל כָּל אֵלּוּ הַפָּנִים הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁהֵם פְּנֵי אֱמֶת, פָּנִים שֶׁל אֱמֶת, שֶׁכְּלוּלִים בְּאֱמֶת שֶׁל יַעֲקֹב.

צִיצִית אִיהוּ נוּקְבָא, רָזָא דְּעַלְמָא תַּתָּאָה. אִסְתַּכְּלוּתָא לְאַדְכָּרָא. צִיץ דְּכַר, צִיצִית נוּקְבָא, וְדָא לְכָל בַּר נָשׁ. צִיץ לְכַהֲנָא.

צִיצִית הִיא נְקֵבָה, סוֹד עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, הִסְתַּכְּלוּת לְהַזְכִּיר. צִיץ זָכָר. צִיצִית נְקֵבָה, וְזֶה לְכָל אָדָם. צִיץ לַכֹּהֵן.

וְתָנֵינָן, אָסוּר לְאֶסְתַּכְּלָא בִּשְׁכִינְתָּא, בְּגִין כָּךְ אִית תְּכֵלָּא, בְּגִין דִּתְכֵלָּת, אִיהוּ כְּרְסְיָיא לְבֵית דָּוִד, וְתִקּוּנָא דִּילֵיהּ. וְדָא אִיהוּ דַּחֲלָא מִן קֳדָם יְיָ לְדַחֲלָא מֵהַהוּא אֲתָר. וְעַל דָּא וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ, וְדָא כְּרְסְיָיא דְּדַיְינִין בָּהּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, דְּכָל גַּוְונִין טָבִין לְחֶלְמָא, בַּר תְּכֵלָּא, דְּאִיהוּ כְּרְסְיָיא דְּסַלִּיק בְּדִינָא דְּנָפְשׁוֹת.

וְשָׁנִינוּ, אָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בַּשְּׁכִינָה, בִּגְלַל זֶה יֵשׁ תְּכֵלֶת, מְשׁוּם שֶׁתְּכֵלֶת הִיא כִּסֵּא לְבֵית דָּוִד וְתִקּוּנוֹ. וְזֶהוּ פַּחַד מִלִּפְנֵי ה' לִפְחֹד מֵאוֹתוֹ מָקוֹם. וְעַל זֶה וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'. וְזֶה הַכִּסֵּא שֶׁדָּנִים בּוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת, כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ, וְכָל הַגְּוָנִים טוֹבִים לַחֲלוֹם, פָּרֶט לִתְכֵלֶת, שֶׁהוּא כִּסֵּא שֶׁעוֹלֶה בְּדִין הַנְּפָשׁוֹת. כְּתִיב וְנָתְנוּ עַל צִיצִית הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְנָתְנוּ עַל הַכָּנָף לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְנָתְנוּ עַל צִיצִית. דְּדָא אִיהוּ דְּחָפֵי עַל שְׁאַר חוּטִין. וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, וּכְתִיב, (דברים כה) זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק. מַאי טַעְמָא דָּא. אֶלָּא לְבָרָא דְּפָרִיץ גְּדָרָא, וּנְשָׁכֵיהּ כַּלְבָּא. כָּל זִמְנָא דַּאֲבוֹי בָּעֵי לְאוֹכָחָא לִבְרֵיהּ, הָווּ אָמַר הָווּ דְּכִיר כַּד נָשִׁיךְ לְךָ כַּלְבָּא. אוּף הָכָא וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, דְּדָא אִיהוּ אֲתָר דְּסַלְקִין נִשְׁמָתִין לְמֵידָן.

כְּתוּב וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְנָתְנוּ עַל הַכָּנָף לֹא כָתוּב, אֶלָּא וְנָתְנוּ עַל צִיצִת. שֶׁזֶּהוּ שְׁמְכַסֶּה עַל שְׁאָר הַחוּטִים. וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם. וְכָתוּב (דברים כה) זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק. מָה הַטַּעַם זֶה? אֶלָּא מָשָׁל לְבֵן שֶׁפָּרַץ גָּדֵר וּנְשָׁכוֹ כֶּלֶב - כָּל זְמַן שֶׁאָבִיו רוֹצֶה לְהוֹכִיחַ אֶת בְּנוֹ, הָיָה אוֹמֵר: זְכוֹר כְּשֶׁנָּשַׁךְ אוֹתְךָ הַכֶּלֶב! גַּם כָּאן - וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, שֶׁזֶּהוּ מָקוֹם שֶׁעוֹלוֹת הַנְּשָׁמוֹת לְהִדּוֹן.

כְּגַוְונָא דָּא, (במדבר כא) וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי, אֲמַאי. אֶלָּא כַּד סָלִיק לְעֵינוֹי, וְחָמֵי דִּיוּקְנָא דְּהַהוּא דְּנָשִׁיךְ לֵיהּ, הָווּ דָּחִיל, וְצַלֵּי קֳדָם יְיָ, וַהֲוָה יָדַע דְּאִיהוּ עוֹנְשָׁא דְּחַיָּיבַיָּא. כָּל זִמְנָא דְּבָרָא חָמֵי רְצוּעָה דַּאֲבוֹי, דָּחִיל מֵאֲבוֹי. אִשְׁתְּזִיב מִרְצוּעָה, אִשְׁתְּזִיב מִכֹּלָּא. מַאן גָּרִים לֵיהּ לְאִשְׁתְּזָבָא. הַהוּא דְּחָמֵי בְּעֵינוֹי הַהוּא רְצוּעָה, הַהוּא רְצוּעָה גָּרִים לֵיהּ לְאִשְׁתְּזָבָא. וְעַל דָּא וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי, חָמֵי רְצוּעָה דְּאַלְקֵי לֵיהּ, וְאִיהוּ עָבִיד לֵיהּ לְאִשְׁתְּזָבָא. אוּף הָכָא וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, וַעֲשִׂיתֶם וַדַּאי. וְאִי לָאו, הָא רְצוּעָה, דְּהַאי יִגְרוֹם לְכוֹן, לְמֶהֱוֵי תָּבִין לְפוּלְחָנָא דִּילִי תְּדִיר, וּכְדֵין וַעֲשִׂיתֶם.

כְּמוֹ זֶה - (במדבר כא) וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי. לָמָּה? אֶלָּא כְּשֶׁמַּעֲלֶה אֶת עֵינָיו וְרוֹאֶה דְּמוּת אוֹתוֹ שֶׁנְּשָׁכוֹ, הָיָה פּוֹחֵד וּמִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה', וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עֹנֶשׁ הָרְשָׁעִים. כָּל זְמַן שֶׁהַבֵּן רוֹאֶה רְצוּעַת אָבִיו, פּוֹחֵד מֵאָבִיו. נִצּוֹל מֵהָרְצוּעָה - נִצּוֹל מֵהַכֹּל. מִי גָּרַם לוֹ לְהִנָּצֵל? זֶה שֶׁרָאָה בְּעֵינָיו אוֹתָהּ רְצוּעָה - אוֹתָהּ רְצוּעָה גָּרְמָה לוֹ לְהִנָּצֵל. וְלָכֵן, וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי. רָאָה רְצוּעָה שֶׁמַּלְקָה אוֹתוֹ, וְהִיא עָשְׂתָה לוֹ לְהִנָּצֵל. גַּם כָּךְ וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם - וַעֲשִׂיתֶם וַדַּאי. וְאִם לֹא - הֲרֵי הָרְצוּעָה, שֶׁזּוֹ תִּגְרֹם לָכֶם לָשׁוּב לַעֲבוֹדָתִי תָּמִיד, וְאָז וַעֲשִׂיתֶם.

וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם, יִמְנַע מִנְּכוֹן בִּישִׁין אָרְחִין אַחֲרָנִין, וַדַּאי, לֹא תָתוּרוּ, וְלָא תַעֲבְדוּ בִּישִׁין. וְעַל דָּא סַלְקָא גְּוֹון תְּכֵלָּא. דָּא תְּכֵלֶת, דַּמְיָא לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, מַה כִּסֵּא הַכָּבוֹד, עָבִיד לְבַר נָשׁ לְמֶהֱוֵי לְאַרְחָא דְּמֵישָׁר, לְדַכְאָה לֵיהּ. אוּף הַאי תְּכֵלֶת, עָבִיד לְבַר נָשׁ לְמֶהֱוֵי בְּאָרַח מֵישָׁר, וַדַּאי דְּכֹלָּא אִית לְדַחֲלָא מֵהַאי אֲתָר, לְמֶהֱוֵי בְּמֵישָׁר.

וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם, יִמְנַע מִכֶּם דְּרָכִים רָעִים אֲחֵרִים, וַדַּאי לֹא תָתוּרוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ רָעוֹת. וְעַל זֶה עוֹלָה גָּוֶן תְּכֵלֶת. זוֹ תְּכֵלֶת דּוֹמָה לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. מַה כִּסֵּא הַכָּבוֹד עוֹשֶׂה אֶת הָאָדָם לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לְזַכּוֹתוֹ, גַּם תְּכֵלֶת זוֹ עוֹשָׂה אֶת הָאָדָם לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יָשָׁר. וַדַּאי שֶׁהַכֹּל יֵשׁ לִפְחֹד מִמָּקוֹם זֶה לָלֶכֶת יָשָׁר.

כְּתִיב (ישעיה כד) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וְאוֹמַר רָזִי לִי וְגוֹ'. מִכְּנַף הָאָרֶץ, דָּא כְּנַף דְּצִיצִית, דְּאִיהוּ כְּנַף הָאָרֶץ. זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, אִלֵּין שְׁאַר חוּטִין, דְּנָפְקִין וְתַלְיָין מֵאָתָר עִלָּאָה, גּוֹ אִינּוּן שְׁבִילִין עִלָּאִין, דְּנָפְקִין מֵחָכְמָה עִלָּאָה. צְבִי לַצַּדִּיק, דָּא צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, דְּאִינּוּן חוּטִין אִינּוּן שְׁפִירוּ דִּילֵיהּ, דְּהָא מִנֵּיהּ נָפְקִין, וְכָל חוּטָא כְּלִילָא בִּתְרֵין סִטְרִין. וְכַד אִסְתַּכַּלְנָא, אֲמֵינָא רָזִי לִי רָזִי לִי, דְּהָא מִגּוֹ רָזָא עִלָּאָה דְּכָל מְהֵימְנוּתָא נָפְקִין. וְכַד אִסְתַּכַּלְנָא בִּתְכֵלֶת, וַחֲמֵינָא רְצוּעָה לְאַלְקָאָה, אֲתָר דְּחִילוּ לְמִדְחַל, אֲמֵינָא אוֹי לִי, דִּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעֵי לְאַשְׁגְּחָא וּלְאִסְתְּכָּלָא עַל מַה מִתְעַנְּשִׁין לְשַׁקְרָא, בְּהַאי בּוּגְדִים בָּגָדוּ, דְּהָא קוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע בְּלָא צִיצִית, וְסָהֲדִין סָהֲדוּתָא דְּשַׁקְרָא, וְאַלֵּין אִינּוּן בּוֹגְדִים דְּבָגָדוּ, מְשַׁקְּרֵי דְּגַרְמַיְיהוּ. וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ, לְבוּשָׁא דִּלְהוֹן בְּלָא צִיצִית, אִקְרֵי בֶּגֶד בּוֹגְדִים. לְבוּשָׁא דְּאִינּוּן בּוֹגְדִים דְּבָגָדוּ, דִּמְשַׁקְּרֵי וְסָהֲדִין סָהֲדוּתָא דְּשַׁקְרָא בְּכָל יוֹמָא. וַוי לוֹן, וַוי לְנַפְשָׁיְיהוֹן, דְּסַלְקֵי בְּהַהוּא כֻּרְסְיָיא דְּתִכְלָא לְמֵידָן. וְעָלְיְיהוּ כְּתִיב, (תהלים קא) דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי, הַהוּא בֶּגֶד דִּלְהוֹן אִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּי כָּל מָארַיְיהוֹן דְּדִינִין. וַוי לוֹן, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמַלְבּוּשַׁיְיהוֹן וְתִקּוּנַיְיהוֹן אִשְׁתְּמוֹדְעָן לְעֵילָּא, לְאוֹטָבָא לוֹן בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (ע"כ) (שמות מ"ג ע"א והיה לאות וכו')

כְּתוּב (ישעיה כד) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ פְּרִי לַצַּדִּיק וְאֹמַר רָזִי לִי וְגוֹ'. מִכְּנַף הָאָרֶץ - זֶה כְּנַף הַצִּיצִית, שֶׁהוּא כְּנַף הָאָרֶץ. זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ - אֵלּוּ שְׁאָר הַחוּטִים שֶׁיּוֹצְאִים וּתְלוּיִים מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן תּוֹךְ אוֹתָם שְׁבִילִים עֶלְיוֹנִים שֶׁיּוֹצְאִים מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. צְבִי לַצַּדִּיק - זֶה צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, שֶׁאוֹתָם חוּטִים אֵלּוּ יָפִיוֹ, שֶׁהֲרֵי מִמֶּנּוּ יוֹצְאִים, וְכָל חוּט כָּלוּל בִּשְׁנֵי צְדָדִים. וּכְשֶׁהִסְתַּכַּלְתִּי, אָמַרְתִּי: רָזִי לִי רָזִי לִי. שֶׁהֲרֵי מִתּוֹךְ סוֹד עֶלְיוֹן שֶׁל כָּל הָאֱמוּנָה יוֹצְאִים. וּכְשֶׁהִסְתַּכַּלְתִּי בַּתְּכֵלֶת וְרָאִיתִי רְצוּעָה לְהַלְקוֹת, מָקוֹם יִרְאָה לִפְחֹד, אָמַרְתִּי: אוֹי לִי שֶׁבְּנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים לְהַשְׁגִּיחַ וּלְהִסְתַּכֵּל עַל מַה נֶּעֱנָשִׁים לַשֶּׁקֶר. בָּזֶה בּוֹגְדִים בָּגָדוּ, שֶׁהֲרֵי קוֹרְאִים קְרִיאַת שְׁמַע לְלֹא צִיצִית וּמְעִידִים עֵדוּת שֶׁקֶר, וְאֵלּוּ הֵם בּוֹגְדִים שֶׁבָּגָדוּ, מְשַׁקְּרִים בְּעַצְמָם. וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ - לְבוּשָׁם בְּלִי צִיצִית, נִקְרָא בֶּגֶד בּוֹגְדִים. לְבוּשׁ שֶׁל אוֹתָם בּוֹגְדִים שֶׁבָּגָדוּ, שֶׁמְּשַׁקְּרִים וּמְעִידִים עֵדוּת שֶׁקֶר בְּכָל יוֹם. אוֹי לָהֶם! אוֹי לְנַפְשָׁם! שֶׁעוֹלִים בְּאוֹתוֹ כִּסֵּא תְּכֵלֶת לְהִדּוֹן, וְעָלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים קא) דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. אוֹתוֹ בֶּגֶד שֶׁלָּהֶם נוֹדָע לְכָל בַּעֲלֵי הַדִּינִים. אוֹי לָהֶם! שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּעוֹלָם הַבָּא. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁלְּבוּשֵׁיהֶם וְתִקּוּנֵיהֶם נוֹדָעִים לְמַעְלָה לְהֵיטִיב לָהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

פִּקּוּדָא דָּא מִצְוַת צִיצִית, כְּלִיל תְּכֵלֶת וְלָבָן, דִּינָא וְרַחֲמֵי בְּנוּרָא. אֶשָּׁא חִוּוְרָא לָא אָכִיל, תְּכֵלָא אָכִיל וְשָׁצֵי. (דברי הימים ב ז) וַתֹּאכַל הָעוֹלָה, חִוָּור מִימִינָא, תְּכֵלֶת מִשְּׂמָאלָא. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא יְחוּד בֵּין תַּרְוַיְיהוּ, יָרוֹק. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מַאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ פָּרָשַׁת צִיצִית לְמִקְרֵי לָהּ בְּיִחוּדָא.

מִצְוָה זוֹ מִצְוֹת צִיצִית, כּוֹלֶלֶת תְּכֵלֶת וְלָבָן, דִּין וְרַחֲמִים בְּאֵשׁ. אֵשׁ לְבָנָה לֹא אוֹכֶלֶת, תְּכֵלֶת אוֹכֶלֶת וּמַשְׁמִידָה. (דברי הימים ב ז) וַתֹּאכַל הָעֹלָה. לְבָן מִימִין, תְּכֵלֶת מִשְּׂמֹאל. הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי מְיַחֵד בֵּין שְׁנֵיהֶם - יָרֹק. וּמְשׁוּם זֶה פָּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית? מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. וּמְשׁוּם זֶה הִתְקִינוּ לְקָרְאָהּ בְּיִחוּד.

השלמה מההשמטות (סימן ד)

פָּתַח רַבִּי נְהוֹרָאי בְּפָרָשַׁת צִיצִית וְדָרַשׁ, (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם. מַאי שְׁנָא דְּהָכָא וּבְשַׁבָּת לְדוֹרֹתָם חָסֵר, דִּכְתִיב, (שמות לא) לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, חָסֵר.

פָּתַח רַבִּי נְהוֹרַאי בְּפָרָשַׁת צִיצִית וְדָרַשׁ, וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת וְגוֹ'. כָּאן כְּתוּב לְדֹרֹתָם, וְגַבֵּי שַׁבָּת לְדֹרֹתָם, שֶׁכָּתוּב לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, (חסר).

דְּתָנִינָן. תִּקְנוּ פָּרָשַׁת צִיצִית בִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּבְדִידְרָתוֹ שֶׁל אָדָם, נִמְצָא פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, חוּץ מִפָּרָשַׁת צִיצִית, שֶׁחָסֵר מִשָּׁם. בַּמֶּה נִשְׁלַם. אֶלָּא כְּשֶׁאָדָם מִתְעַטֵּף בְּבֵיתוֹ בַּצִּיצִית, וְיוֹצֵא בוֹ לְפִתְחוֹ, הֲרֵי נִשְׁלַם.

שֶׁשָּׁנִינוּ, תִּקְנוּ פָּרָשַׁת צִיצִית בִּקְרִיַּת שְׁמַע, וּבְדִידְרָתוֹ שֶׁל אָדָם נִמְצָא קְרִיַּת שְׁמַע, חוּץ מִפָּרָשַׁת צִיצִית שֶׁחָסְרָה מִשָּׁם. בַּמֶּה נִשְׁלָם? אֶלָּא כְּשֶׁהָאָדָם מִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וְיוֹצֵא בוֹ לְפֶתַח דִּירָתוֹ שָׁלֵם.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמַח בּוֹ, וּמַלְאַךְ הַמָּוֶת זָז מִשָּׁם וְהַיְינוּ לְדֹרֹתָם, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלֵם. וְיֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוָה זוֹ, וּמַלְאַךְ הַמַּשְׁחִית זָז מִשָּׁם וְנִיצוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק. מְנָלָן. מִמַּאי דִּכְתִיב מִזּוּזוֹת, מֵאוֹתִיּוֹתָיו מִשְׁמַע, ז"ז מָוֶ"ת. שֶׁלֹּא נִיתַּן לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל, וְזָז מִפִּתְחוֹ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמַח, וּמַלְאַךְ הַמָּוֶת זָז מִשָּׁם, וְנִצּוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק וּמִכָּל מַשְׁחִית. וְהַיְינוּ לְדֹרֹתָם, בִּשְׁבִיל דִּירָתָם. שֶׁהָיָה שָׁם שָׁלֵם וְיָצָא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ בְּמִצְוֹת, מַלְאַךְ הַמַּשְׁחִית זָז מִשָּׁם, וְנִצּוֹל הָאָדָם מִכָּל נֶזֶק וּמִכָּל מַשְׁחִית. מְנַיִן לָנוּ? מִמַּה שֶּׁכָּתוּב מְזֻזוֹת. מֵהָאוֹתִיּוֹת מַשְׁמַע - ז"ז מָוֶ"ת, שֶׁלֹּא נִתַּן רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית לְחַבֵּל וְזָז מִפִּתְחוֹ.

בְּשַׁבָּת דִּכְתִיב לְדֹרֹתָם, מַאי טַעְמָא. מִפְּנֵי שֶׁכֵּיוָן שֶׁקִּידֵּשׁ הַיּוֹם, דִּירָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּנֵר דָּלוּק, וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ, וּמִטָּה מְמוּצַעַת וְדִירָתָן מְתוּקֶנֶת כְּדִירַת חָתָן לְקַבֵּל בּוֹ הַכַּלָּה. וּמַאי נִיהוּ. שַׁבָּת הִיא כַּלָּה. וּלְעוֹלָם אֵין מַכְנִיסִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּדִירָה מְתוּקֶנֶת לְכְבוֹדָהּ, כְּפִי הָרָאוּי לָהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. וּכְתִיב, לְדֹרֹתָם, לְהַכְנִיס בָּהּ כַּלָּה קְדוֹשָׁה לְדִירָתָהּ וְלִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ.

בְּשַׁבָּת שֶׁכָּתוּב לְדֹרֹתָם, מַה הַטַּעַם? כֵּיוָן שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם, דִּירָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּנֵר דּוֹלֵק וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ וּמִטָּה מְצֻעַת, וְדִירָתוֹ מְתֻקֶּנֶת כְּדִירַת חָתָן לְקַבֵּל בּוֹ הַכַּלָּה. וּמִי הִיא? הַשַּׁבָּת הִיא כַּלָּה, וּלְעוֹלָם אֵין מַכְנִיסִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּדִירָה מְתֻקֶּנֶת לְכְבוֹדָהּ כְּפִי הָרָאוּי לָהּ, וְעַל זֶה כָּתוּב לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. וְכָתוּב לְדֹרֹתָם? לְהַכְנִיס בָּהּ כַּלָּה קְדוֹשָׁה לְדִירָתָהּ וְלִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ.

בְּשָׁעָה שֶׁקִּידֵּשׁ הַיּוֹם, וְכַלָּה זוֹ בָּאָה, וְאֵינָהּ מוֹצְאָה דִּירָה מְתוּקֶנֶת, וְשׁוּלְחָן עָרוּךְ, וְנֵר דָּלוּק. כַּלָּה זוֹ אוֹמֶרֶת, אֵין דִּירָה זוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתִיב, אֵין זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִּירָתוֹ לְקַדּוּשָׁה. עַל כֵּן צָרִיךְ הֵיכֵר קְדוּשָׁה בַּבַּיִת. וְעַל דָּא כְּתִיב לְדֹרֹתָם, בְּשַׁבָּת וּבְצִיצִית.

בְּשָׁעָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם, וְאִם כַּלָּה זוֹ בָּאָה וְאֵינָהּ מוֹצְאָה דִּירָה מְתֻקֶּנֶת וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְנֵר דּוֹלֵק - כַּלָּה זוֹ אוֹמֶרֶת: אֵין דִּירָה זוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. כְּתוּב בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵין זֶה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין דִּירָתוֹ לְקֻדָּשָׁה. וְעַל כֵּן צָרִיךְ כָּאן קְדֻשָּׁה לְדִירַת יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה כָּתוּב לְדֹרֹתָם - בְּשַׁבָּת וּבְצִיצִית.

אָמַר רַבִּי נְהוֹרָאי, אַסְהֲדָנָא, עַל מַאן דְּנָפַק מִתְּרַע בֵּיתֵיהּ בְּעִיטּוּפָא דְּמִצְוָה, וּתְפִילִין בְּרֹאשׁוֹ, בְּשָׁעָה דְּנָפֵיק בֵּין תְּרֵין תַּרְעִין, אִזְדַּמְנָא שְׁכִינְתָּא עֲלֵיהּ. וּתְרֵין מַלְאָכִין דְּקָיְימִין עֲלֵיהּ, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא, וְכוּלְּהוֹן מְלַוִּין לֵיהּ עַד בֵּי כְּנִישְׁתָּא, וּמְבָרְכִין לֵיהּ. וְחַד מְקַטְרְגָא דְּאִיהוּ קָיְימָא קַמֵּי פִּתְחֵי דְּבַר נָשׁ אָזֵיל מְבַתְּרֵיהוּ, וְעַל כָּרְחֵיהּ אָתֵיב וַאֲמַר אָמֵן.

(עד כאן מההשמטות)

אָמַר רַבִּי נְהוֹרַאי, מֵעִיד אֲנִי עָלַי, מִי שֶׁיּוֹצֵא מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ בְּעִטּוּף שֶׁל מִצְוָה וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵא מִבֵּין שְׁנֵי שְׁעָרִים מְזֻדָּמֶנֶת עָלָיו הַשְּׁכִינָה, וּשְׁנֵי מַלְאָכִים שֶׁעוֹמְדִים עָלָיו, אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ, כֻּלָּם מְלַוִּים אוֹתוֹ עַד בֵּית הַכְּנֶסֶת וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ. מְקַטְרֵג אֶחָד שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַפֶּתַח שֶׁל הָאָדָם הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם, וְעַל כָּרְחוֹ מֵשִׁיב וְאוֹמֵר אָמֵן: ע"כ מההשמטות.

השלמה מההשמטות (סימן ה)

ספר הבהיר מַאי טַעְמָא אָנוּ מֵטִילִין תְּכֵלֶת בַּצִּיצִית, וּמַאי טַעְמָא שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ גַּן נָאֶה וְלוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת וְשָׁם שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶן, וְהוֹדִיעוֹ לְבַדּוֹ אוֹתָן הַנְּתִיבוֹת. אָמַר לוֹ, שׁוֹמְרֵם וְלֵךְ בָּהֶם בְּכָל יוֹם וְכָל זְמַן שֶׁתִּדְרְכֵם שָׁלוֹם לָךְ.

מָה הַטַּעַם אָנוּ מַטִּילִים תְּכֵלֶת בַּצִּיצִית, וּמָה הַטַּעַם שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם? מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ גַּן נָאֶה וְלוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת, וְשָׁם שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶן, וְהוֹדִיעוֹ לְבַדּוֹ אוֹתָן הַנְּתִיבוֹת. אָמַר לוֹ: שָׁמְרֵם וְלֵךְ בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וּבְכָל זְמַן שֶׁתַּדְרִיכֵם שָׁלוֹם לָךְ.

מָה עָשָׂה הַשּׁוֹמֵר, אָמַר, אִם אֲנִי אֶהְיֶה לְבַדִּי בְּאֵלֶּה הַנְּתִיבוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְשׁוֹמֵר אֶחָד לְקַיֵּים אֵלּוּ הַנְּתִיבוֹת. וְעוֹד כִּי יֹאמְרוּ הָעוֹלָם, כֵּילֵי הוּא מֶלֶךְ זֶה וְשׁוֹמֵר זֶה. לְכָךְ שָׂם שׁוֹמֵר זֶה, שׁוֹמְרִים אֲחֵרִים עַל הַנְּתִיבוֹת אֵלֶּה שֶׁהֵן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת.

מָה עָשָׂה הַשּׁוֹמֵר? אָמַר: אִם אֲנִי אֶהְיֶה לְבַדִּי בְּאֵלֶּה הַנְּתִיבוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְשׁוֹמֵר אֶחָד לְקַיֵּם אֵלּוּ הַנְּתִיבוֹת, וְעוֹד, כִּי יֹאמְרוּ הָעוֹלָם, כֵּילֵי הוּא מֶלֶךְ זֶה וְשׁוֹמֵר זֶה. לְכָךְ שָׂם שׁוֹמֵר זֶה שׁוֹמְרִים אֲחֵרִים עַל הַנְּתִיבוֹת, אֵלֶּה הֵן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת.

וּמַאי טַעְמָא דְּתִכֶלֶת אָמַר הַשּׁוֹמֵר שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הַשּׁוֹמְרִים, הַגַּן שֶׁלִּי הוּא. נָתַן לָהֶם סִימָן, רְאוּ הַסִּימָן לְמֶלֶךְ שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ, שֶׁהַגַּן הַזֶּה וְאֵלֶּה הַנְּתִיבוֹת הוּא תִּקְּנָם, וְאֵינָם שֶׁלִּי וְהִנֵּה חוֹתָמוֹ.

וּמָה הַטַּעַם שֶׁל הַתְּכֵלֶת? אָמַר הַשּׁוֹמֵר: שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הַשּׁוֹמְרִים הַגַּן שֶׁלִּי הוּא. נָתַן לָהֶם סִימָן וְאָמַר: רְאוּ הַסִּימָן לַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ, שֶׁהַגַּן הַזֶּה וְאֵלֶּה הַנְּתִיבוֹת הוּא תִּקְּנָם, וְאֵינָם שֶׁלִּי, וְהִנֵּה חוֹתָמוֹ.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ וּבְתוֹ שֶׁהָיוּ לָהֶם עֲבָדִים, בִּקְּשׁוּ לֵילֵךְ מֵרָחוֹק, פָּחֲדוּ מִן אֵימַת הַמֶּלֶךְ. נָתַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ סִימָנוֹ. פָּחֲדוּ מִן הַבַּת וְנָתְנָה לָהֶם סִימָן. אָמְרוּ, מֵעַתָּה בְּשְׁנֵי סִימָנִין אֵלּוּ (תהלים קכ"א) יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. (עוד שם) וּמַאי נִיהִי, אֶרֶץ דְּנַחְצָבָה מִמֶּנָּה שָׁמַיִם וְהִיא כְּסָאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהִיא אֶבֶן יְקָרָה, וְהִיא יַם הַחָכְמָה. וּכְנֶגְדָּהּ תְּכֵלֶת בְּטַלִּית צִיצִית.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ וּבְתוֹ שֶׁהָיוּ לָהֶם עֲבָדִים, בִּקְּשׁוּ לֵילֵךְ מֵרָחוֹק - פָּחֲדוּ מִן אֵימַת הַמֶּלֶךְ, נָתַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ סִימָנוֹ. פָּחֲדוּ מִן הַבַּת, וְנָתְנָה לָהֶם סִימָן. אָמְרוּ: מֵעַתָּה בִּשְׁנֵי סִימָנִים אֵלּוּ - (תהלים קכא) ה' יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. וּמַה הִיא? אֶרֶץ שֶׁנֶּחְצְבָה מִמֶּנָּה שָׁמַיִם, וְהִיא כִּסְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִיא אֶבֶן יְקָרָה, וְהִיא יַם הַחָכְמָה, וּכְנֶגְדָּהּ תְּכֵלֶת בְּטַלִּית צִיצִית.

דְּאָמַר רַבִּי מֵאִיר, מָה נִשְׁתַּנָּה (דאמר) תְּכֵלֶת מִכָּל מִינֵי צִבְעוֹנִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּכֵלֶת דּוֹמֶה לַיָּם. וְהַיָּם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ וְהָרָקִיעַ דּוֹמֶה לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ"ד) וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר וּכְתִיב כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. (ע"כ): (עד כאן מההשמטות)

שֶׁאָמַר רַבִּי מֵאִיר, מַה נִּשְׁתַּנְּתָה (שאמר) תְּכֵלֶת מִכָּל מִינֵי צִבְעוֹנִין? מִפְּנֵי שֶׁתְּכֵלֶת דּוֹמֶה לַיָּם, וְהַיָּם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ, וְהָרָקִיעַ דּוֹמֶה לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר. וְכָתוּב (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא: ע"כ מההשמטות.

דף קעה:

(דף קע"ה ע"ב) אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כַּמָּה סַהֲדֵי עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַסְהָדָא בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא, וְכֻלְּהוּ בְּעֵיטָא וּבְסַהֲדוּתָא קַיְימִין לָקֳבְלֵיהּ. קָם בְּצַפְרָא אוֹשַׁיט רַגְלוֹי לְמֵהַךְ, סָהֲדַיָּיא קַיְימִין לָקֳבְלֵיהּ, מַכְרִיזִין וְאָמְרִין, (שמואל א ב) רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמוֹר וְגוֹ'. (קהלת ד) שְׁמוֹר רַגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ. (משלי ד) פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ. אַפְּתַח עֵינוֹי לְאִסְתַּכְּלָא בְּעָלְמָא, סָהֲדַיָּיא אָמְרֵי, (משלי ד) עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ. קָם לְמֵלְלָא, סָהֲדַיָּיא אָמְרֵי (תהלים לד) נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְגוֹ'. אוֹשִׁיט יְדוֹי בְּמִלֵּי עָלְמָא, סָהֲדַיָּיא אָמְרֵי (תהלים לד) סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כַּמָּה עֵדִים עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָעִיד בָּהֶם בְּנֵי אָדָם, וְכֻלָּם בְּעֵצָה וּבְעֵדוּת עוֹמְדִים מוּלוֹ. קָם בַּבֹּקֶר, מוֹשִׁיט רַגְלָיו לָלֶכֶת - עֵדִים עוֹמְדִים מוּלוֹ, מַכְרִיזִים וְאוֹמְרִים: (שמואל א ב) רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר וְגוֹ'. (קהלת ד) שְׁמֹר רַגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ. (משלי ד) פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ. פּוֹתֵחַ עֵינָיו לְהִסְתַּכֵּל בָּעוֹלָם - הָעֵדִים אוֹמְרִים: (שם) עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ. קָם לְדַבֵּר - הָעֵדִים אוֹמְרִים: (תהלים לד) נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְגוֹ'. מוֹשִׁיט יָדָיו בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם - הָעֵדִים אוֹמְרִים: (שם) סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב.

אִי צַיִית לְהוּ, יָאוּת. וְאִי לָא, כְּתִיב (זכריה ג) וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. כֻּלְּהוּ סָהֲדִין עָלֵיהּ בְּחוֹבוֹי לְעֵילָּא. אִי בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִשְׁתַּזְּבָא בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֻּלְּהוּ סָהֲדִין סַנֵּיגוֹרִין קַמֵּיהּ, וְקַיְימִין לְאַסְהָדָא עָלֵיהּ טָבָאן, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ.

אִם מְצַיֵּת לָהֶם - יָפָה, וְאִם לֹא - כְּתוּב (זכריה ג) וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. כֻּלָּם מְעִידִים עָלָיו בַּחֲטָאָיו לְמַעְלָה. אִם רוֹצֶה הָאִישׁ לְהִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - כֻּלָּם מְעִידִים סָנֵגוֹרְיָא לְפָנָיו, וְעוֹמְדִים לְהָעִיד עָלָיו טוֹבוֹת בְּשָׁעָה שֶׁצָּרִיךְ לוֹ.

קֻם בְּצַפְרָא, מְבָרֵךְ כַּמָּה בִּרְכָאן. אֲנָח תְּפִילִין בְּרֵישֵׁיהּ בֵּין עֵינוֹי. בָּעֵי לְזַקְפָא רֵישֵׁיהּ, חָמֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אָחִיד וְרָשִׁים עַל רֵישֵׁיהּ. וּרְצוּעִין תַּלְיָין מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא עַל לִבֵּיהּ. הָא אִסְתַּכַּל בִּיקָרָא דְּמָארֵיהּ. אוֹשִׁיט יְדוֹי, חָמֵי יָדָא אַחֲרָא, מִתְקַשְׁרָא בִּקְשׁוּרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. אַהְדָּר יְדֵיהּ וְאִסְתַּכַּל בִּיקָרֵיהּ דְּמָארֵיהּ. אִתְעָטָף בְּעַטּוּפָא דְּמַצְוָה, בְּאַרְבַּע זִיוָין דִּכְסוּתֵיהּ, אַרְבַּע מַלְכִין נָפְקִין לְקַדְמוּת אַרְבַּע. אַרְבַּע סַהֲדֵי קְשׁוֹט דְּמַלְכָּא, תַּלְיָיא מֵאַרְבַּע זִיוָין, וְתַלְיָין בְּהוּ כַּעֲנָבִים בְּאִתְכְּלָא.

קֻם בַּבֹּקֶר, מְבָרֵךְ כַּמָּה בְרָכוֹת. מֵנִיחַ תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ בֵּין עֵינָיו - רוֹצֶה לְהָרִים רֹאשׁוֹ, רוֹאֶה שֵׁם הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן אָחוּז וְרָשׁוּם עַל רֹאשׁוֹ. וּרְצוּעוֹת תְּלוּיוֹת לוֹ מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה עַל לִבּוֹ. הֲרֵי מִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹד רִבּוֹנוֹ. מוֹשִׁיט יָדָיו, רוֹאֶה יָד אַחֶרֶת מִתְקַשֶּׁרֶת בְּקֶשֶׁר הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, מַחֲזִיר יָדוֹ וּמִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹד רִבּוֹנוֹ. מִתְעַטֵּף בְּעִטּוּף שֶׁל מִצְוָה בְּאַרְבַּע זָוִיוֹת כְּסוּתוֹ, אַרְבָּעָה מְלָכִים יוֹצְאִים לִקְרָאתָם אַרְבָּעָה. אַרְבָּעָה עֵדִי אֱמֶת שֶׁל הַמֶּלֶךְ, תְּלוּיִים מֵאַרְבַּע זָוִיוֹת, וּתְלוּיִים בָּהֶם כַּעֲנָבִים בְּאֶשְׁכּוֹל.

מָה אַתְכְּלָא, דְּאִיהוּ חַד, וְתַלְיָין בֵּיהּ כַּמָּה עֲנָבִים, מַהַאי סְטָר וּמֵהַאי סְטָר. כַּךְ הַאי, מִצְוָה חָדָא, וְתַלְיָין בֵּיהּ כַּמָּה עֲנָבִים, וְזָגִין וּזְמוֹרִין צְרִירִין בְּהוּ, שִׁבְעָה וְרָהִיטִין אִלֵּין אִינּוּן שִׁבְעָה צְרִירִין דִּתְכֶלְתָּא, דְּבָעֵי לְכַרְכָא בֵּיהּ בְּכָל חַד וְחַד, אוֹ לְאַסְגָּאָה עַד תְּלֵיסַר, מַאן דְּיוֹסִיף, לָא יוֹסִיף עֲלַיְיהוּ עַל תְּלֵיסַר. מַאן דְּיִמְעַט, לָא יִמְעַט מִשִּׁבְעָה.

מָה אֶשְׁכּוֹל שֶׁהוּא אֶחָד וּתְלוּיִים בּוֹ כַּמָּה עֲנָבִים, מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, כָּךְ זֶה מִצְוָה אַחַת, וּתְלוּיִים בָּהּ כַּמָּה עֲנָבִים וְזָגִים וּזְמוֹרוֹת צְרוּרִים בָּהֶם. שִׁבְעָה רָצִים אֵלּוּ הֵם שִׁבְעָה צְרוֹרוֹת שֶׁל תְּכֵלֶת שֶׁצָּרִיךְ לִכְרֹךְ בָּהּ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, אוֹ לְהַגְדִּיל עַד שִׁלְשָׁה עָשָׂר. מִי שֶׁיּוֹסִיף, לֹא יוֹסִיף עַל שִׁלְשָׁה עָשָׂר. מִי שֶׁיְּמַעֵט, לֹא יְמַעֵט מִשִּׁבְעָה.

וְתָאנָא, הַאי תְּכֵלֶת, הוּא רָזָא דְּדָוִד מַלְכָּא. וְדָא חוּטָא דְּאַבְרָהָם, דְּזָכָה בֵּיהּ לְבָנוֹי בַּתְרוֹי. מַאי תְּכֵלֶת. תַּכְלִית דְּכֹלָּא. (ודאי) רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּסֵא הַכָּבוֹד אִקְרֵי.

וְלַמְדָנוּ, תְּכֵלֶת זוֹ הִיא סוֹד דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְזֶה חוּט אַבְרָהָם שֶׁזָּכָה בּוֹ לְבָנָיו אַחֲרָיו. מַה זֶּה תְּכֵלֶת? תַּכְלִית הַכֹּל. (ודאי) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כִּסֵּא הַכָּבוֹד נִקְרָא.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, שִׁבְעָה כְּרִיכָן דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא שְׁבִיעָתָא דְּכֹלָּא וַדַּאי. דְּהָא הִיא מִתְבָּרְכָא מִשִּׁיתָּא אַחֲרָנִין, עַל יָדָא דְּצַדִּיק. וְאִי תְּלַת עֲשַׂר, תְּלַת עֲשַׂר אִינּוּן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ בִּתְלַת עֲשַׂר מְכִילָן. וְהַאי הִיא פִּתְחָא דְּכֻלְּהוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁבַע כְּרִיכוֹת שֶׁהִיא שְׁכִינָה שְׁבִיעִית הַכֹּל בְּוַדַּאי. שֶׁהֲרֵי הִיא מִתְבָּרֶכֶת מִשִּׁשָּׁה אֲחֵרִים עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. וְאִם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר הֵם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, וְזֶהוּ פֶּתַח הַכֹּל.

וְהִיא חוּטָא חַד, וּרְשִׁימָא בִּגְוָונָהָא, וּגְוָונָא דִּילָהּ נָפִיק, מֵחַד נוּנָא דְּאָזִיל בְּיַם כִּנֶּרֶת. וְכִנֶּרֶת עַל שְׁמָהּ אִתְקְרֵי. וְעַל דָּא, כְּנוֹר הֲוָה תְּלוּי לְעֵילָּא מַעֲרָסָא דְּדָוִד, דְּהָא (דדוד) וַדַּאי אִיהוּ

כְּנוֹר דְּדָוִד מְנַגֵּן מֵאֵלָיו, לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וּבְגִין כָּךְ, גְּוֹונוֹי עָיֵיל עַד רְקִיעָא, וּמֵרְקִיעָא עַד כּוּרְסְיָיא.

וְהִיא חוּט אֶחָד, וּרְשׁוּמָה בְּגַוָּנֶיהָ, וְצִבְעָהּ יוֹצֵא מִדַּג אֶחָד שֶׁהוֹלֵךְ בְּיָם כִּנֶּרֶת. וְכִנֶּרֶת נִקְרֵאת עַל שְׁמָהּ. וְעַל זֶה כְּנוֹר הָיָה תָלוּי מֵעַל מִטַּת דָּוִד, שֶׁהָרֵי (של דוד) וַדַּאי הוּא כְּנוֹר דָּוִד מְנַגֵּן מֵאֵלָיו לַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן, וְלָכֵן גְּוָנָיו עוֹלִים עַד הָרָקִיעַ, וּמֵהָרָקִיעַ עַד הַכִּסֵּא.

וְהָכָא כְּתִיב מִצְוָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים ב יח) מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הִיא. (אסתר ג) מְדוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֵת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. (נחמיה יא) כִּי מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. וְתָאנָא, יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא בְּמַלְכָּא מִתְעַטְּרִין כַּחֲדָא. וְהַאי הוּא כְּתָרָא וּפִתְחָא לְכָל שְׁאַר כְּתָרִין. דִּכְתִיב, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. וּכְתִיב, (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ. וְעַל דָּא כְּתִיב, וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ, לְאַכְלְלָא בְּהַאי כָּל שְׁאַר כִּתְרִין. וְעַל דָּא אִינּוּן סַהֲדֵי סַהֲדוּתָא, וְלָא קַיְימֵי בְּדוּכְתַּיְיהוּ בְּגִין דְּאִיהִי מִצְוַת.

וְכָאן כָּתוּב מִצְוָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ביח) מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הִיא. (אסתר ג) מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֵת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. כִּי מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. וְלַמִּדְנוּ, יְסוֹד וְשׁוֹרֶשׁ בַּמֶּלֶךְ מִתְעַטְּרִים כְּאֶחָד, וְזוֹהִי זְכִרוֹן וּפֶתַח לְכָל שְׁאַר הַכִּתָּרִים, שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. וְכָתוּב זֶה הַשַּׁעַר לַה'. וְעַל זֶה כָּתוּב וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת מִצְוֹת ה', לְהַכְלִיל בָּזֶה כָּל שְׁאָר הַכִּתָּרִים. וְלָכֵן הֵם מְעִידִים עֵדוּת וְלֹא עוֹמְדִים בִּמְקוֹמָם, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מִצְוַת.

וְתָנֵינָן, תַּשְׁמִישֵׁי מִצְוָה, נִזְרָקִין. וְאִי תֵּימָא, הָא לוּלָב וַעֲרָבָה וְכוּ', תַּשְׁמִישֵׁי קְדוּשָׁה אִינּוּן, אֲמַאי נִזְרָקִין. אֶלָּא תַּשְׁמִישֵׁי קְדוּשָׁה, בְּגִין דִּרְשִׁימִין בַּכְּתִיבָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְשָׁנִינוּ, תַּשְׁמִישֵׁי מִצְוָה נִזְרָקִין. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי לוּלָב וַעֲרָבָה תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה הֵם, לָמָּה נִזְרָקִים? אֶלָּא תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה, מִשּׁוּם שֶׁרְשׁוּמִים בִּכְתִיבַת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִינּוּן חוּטִין, לְאַחֲזָאָה הֵיךְ תַּלְיָין מִכָּאן וּמִכָּאן, לְד' סִטְרֵי עָלְמָא, מֵהַאי אָתָר. וְאִיהִי שַׁלְטָא עַל כֹּלָּא. בְּרָזָא דְּלֵב, דְּאִיהִי לִבָּא דְּכָל הַאי עָלְמָא, וְלִבָּא דְּעִלָּאֵי, וְתַלְיָא בְּלֵב עִלָּאָה. וְכֹלָּא הוּא בְּלֵב, דְּנָפֵק מֵחָכְמָה עִלָּאָה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שִׁעוּרָא דְּהַאי, (ס"א ואורכא) דְּהַאי, אִתְּמַר בְּאַתְוָון גְּלִיפָן דְּרִבִּי אֶלְעָזָר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹתָם חוּטִים, לְהַרְאוֹת אֵיךְ תְּלוּיִים מִכָּאן וּמִכָּאן לְאַרְבָּעָה צִדְדֵי הָעוֹלָם מִמָּקוֹם זֶה, וְהִיא שׁוֹלֶטֶת עַל הַכֹּל בְּסוֹד הַלֵּב, שֶׁהִיא לֵב כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה וְלֵב הָעֶלְיוֹנִים, וּתְלוּיָה בַּלֵּב הָעֶלְיוֹן, וְהַכֹּל הוּא בַּלֵּב שֶׁיּוֹצֵא מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שִׁעוּר שֶׁל זֶה (וארך) שֶׁל זֶה נִתְבָּאֵר בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר.

דף קעו.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּבָעֵי לְמֵהַךְ בָּתַר דְּחַלְתִּי, יְהַךְ בָּתַר לִבָּא דָּא, וּבָתַר עַיְינִין דְּקַיְימִין עָלָּהּ. מַאן אִינּוּן עַיְינִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים לא) עֵינַי יְיָ אֶל

צַדִּיקִים אֲבָל אַתֶּם לֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם. מַאי טַעְמָא (דף קע"ו ע"א) בְּגִין דְּאַתֶּם זוֹנִים אַחֲרֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִי שֶׁרוֹצֶה לִלְמֹד אַחַר יִרְאָתִי, יֵלֵךְ אַחַר הַלֵּב הַזֶּה וְאַחֲרֵי הָעֵינַיִם שֶׁעוֹמְדִים עָלָיו. מִי הֵם עֵינַיִם אֵלֶּה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לד) עֵינֵי ה' אֶל צַדִּיקִים. אֲבָל אַתֶּם, לֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מַאי טַעֲמָא הָכָא יְצִיאַת מְצָרִים, דִּכְתִיב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אֶלָּא, בְּגִין דְּכַד נָפְקוּ מִמִּצְרָיִם, בְּהַאי חוּלָקָא עָאל. וּבְהַאי, קָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָטוֹלָא דְּמִצְרַיִם. וְעַל דָּא בְּאַתְרֵיהּ אִתְדְּכַר, וּבְאַתְרֵיהּ אִזְדְּהַר לְהוּ בְּדָא. מַאי בְּאַתְרֵיהּ. בְּגִין דְּהַאי מִצְוָה, הִיא אֲתַר דִּילָהּ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מָה הַטַּעַם כָּאן יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, נִכְנְסוּ בְּחֶלְקָן זֶה, וּבְזֶה הָרַג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶרֶג בְּמִצְרַיִם. וְלָכֵן בִּמְקוֹמוֹ נִזְכַּר, וּבְמְקוֹמוֹ הִזְהִירָם בָּזֶה. מָה זֶה בִּמְקוֹמוֹ? מִשּׁוּם שֶׁמְּצָוָה זוֹ הִיא מְקוֹמָהּ.

תָּאנֵי רַבִּי יֵיסָא, כְּתִיב (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. כִּימֵי, כַּיּוֹם מִבָּעֵי לֵיהּ, דְּהָא בְּחַד זִמְנָא נַפְקוּ וְלָא אִתְעַכְּבוּ. אֶלָּא כְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין, דְּאִתְבָּרְכָא בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. כַּךְ זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, וּכְדֵין כְּתִיב (ישעיה יב) וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיְיָ קִרְאוּ וגו', זַמְּרוּ יְיָ כִּי גֵּאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ. מַאי מוּדַעַת זֹאת. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא אִשְׁתְּמוֹדְעָא זֹאת בְּעִטּוּפָא דְּמִצְוָה. בְּהַהוּא זִמְנָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא זֹאת, בְּכַמָּה נְמוּסִין דִּילָהּ, דְּיַעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִין וְנִסִּין בְּעָלְמָא, כְּדֵין כְּתִיב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

שְׁנָה רַבִּי יֵיסָא, כָּתוּב (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. כִּימֵי?! כַּיּוֹם הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב, שֶׁהָרֵי בְּזֶמֶן אֶחָד יָצְאוּ, וְלֹא הִתְעַכְּבוּ! אֶלָּא כְּמוֹ אוֹתָם יָמִים עֶלְיוֹנִים שֶׁהִתְבָּרְכָה בָהֶם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כָּךְ עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, וְאָז כָּתוּב (ישעיה יב) וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ וְגוֹ', זַמְּרוּ ה' כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ. מַה זֶּה מוּדַעַת זֹאת? מִשּׁוּם שֶׁעַכְשָׁו נוֹדְעָה זֹאת בְּעִטּוּף מִצְוָה. בְּאוֹתוֹ זְמַן תִּוָּדַע זֹאת בְּכַמָּה מִנְהָגִים שֶׁלּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹת וְנִסִּים בָּעוֹלָם, אָז כָּתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת קרח

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי וגו'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים. כַּמָּה עִלָּאִין פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה יַקִּירִין אִינּוּן, תְּאִיבִין

אִינּוּן לְעֵילָּא, תְּאִיבִין אִינּוּן לְכֹלָּא. בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתְּדַל בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּזִיב מִכֹּלָּא, אִשְׁתְּזִיב בְּעָלְמָא דֵּין, וְאִשְׁתְּזִיב בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. כֵּיוָן דְּאָחִיד בֵּיהּ, בְּכֹלָּא אָחִיד, דִּכְתִיב, (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְגוֹ'.

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רַב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים. כַּמָּה עֶלְיוֹנִים הֵם דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, כַּמָּה מְכֻבָּדִים הֵם, אֲהוּבִים הֵם לְמַעְלָה, אֲהוּבִים הֵם לְכֻלָּם, בְּגָלָל שֶׁהֵם שֵׁם קָדוֹשׁ. וְכָל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, מִשְׁתַּדֵּל בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְנִצָּל מֵהַכֹּל. נִצָּל בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִצָּל בָּעוֹלָם הַבָּא. בֹּא וּרְאֵה, כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אָחוּז בְּעֵץ הַחַיִּים. כֵּיוָן שֶׁאָחוּז בּוֹ - בַּכֹּל אָחוּז, שֶׁכָּתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְגוֹ'.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל מַאן דְּיִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, חֵירוּ אִית לֵיהּ מִכֹּלָּא, חֵירוּ מִמִּיתָה, כְּמָה דְּאָמְרָן. בְּגִין דְּחֵירוּ עָלַיְיהּ שַׂרְיָא, וְאָחִיד בֵּיהּ. אִילּוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרִין בְּאוֹרַיְיתָא, יִשְׁתְּזִבוּ מִכֹּלָּא, וְלָא יִשְׁתְּכָחוּ בְּגָלוּתָא, וְדָא הוּא דִּכְתִיב (ס"א אילו ישראל מנטרין אורייתא, אשתזבו מכלא, ולא אשתכחו בגלותא כתיב) (שמות לב) חָרוּת עַל הַלֻּחוֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת אֶלָּא חֵירוּת. וְחֵירוּת דָּא (אוקמוה) בְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּכַח, אוֹרַיְיתָא אֵיהִי חֵילָא דִּימִינָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ, וּשְׂמָאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, מַאן דְּעָבִיד יְמִינָא שְׂמָאלָא, וּשְׂמָאלָא יְמִינָא, הָא אִיהוּ כְּאִילּוּ חָרִיב עָלְמָא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֵרוּת מֵהַכֹּל, חֵרוּת מִמִּיתָה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, מִשּׁוּם שֶׁחֵרוּת שׁוֹרָה עָלָיו וַאֲחוּזָה בּוֹ. אִלּוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּרִים בַּתּוֹרָה, יִנָּצְלוּ מֵהַכֹּל, וְלֹא יִמָּצְאוּ בַּגָּלוּת. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (אלו ישראל משמרים את התורה, ינצלו מהכל, ולא ימצאו בגלות. כתוב) (שמות לב) חָרוּת עַל הַלֻּחוֹת, אַל תִּקְרֵי חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת. וְחֵרוּת זוֹ (בארוה) נִמְצֵאת בַּתּוֹרָה. הַתּוֹרָה הִיא כֹּחַ הַיָּמִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. וְהַשְּׂמֹאל נִכְלָל בַּיָּמִין. מִי שֶׁעוֹשֶׂה יָמִין שְׂמֹאל וּשְׂמֹאל יָמִין, הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ מַחֲרִיב עוֹלָם.

תָּא חֲזֵי, אַהֲרֹן יְמִינָא. לֵיוָאֵי שְׂמָאלָא, קֹרַח בָּעֵי לְמֶעְבַּד חִלּוּפָא דִּימִינָא לִשְׂמָאלָא, בְּגִין כָּךְ אִתְעַנָּשׁ. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ לִישָׁנָא בִּישָׁא, וְאִתְעָנָשׁ בְּכֹלָּא. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, שְׂמָאלָא אִתְכְּלִיל תָּדִיר בִּימִינָא, קֹרַח בָּעָא לְאַחְלָפָא תִּקּוּנָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין כָּךְ אִתְאֲבִיד מֵעֵילָּא וְתַתָּא.

בֹּא וּרְאֵה, אַהֲרֹן יָמִין, לְוִיִּם שְׂמֹאל. קֹרַח רָצָה לַעֲשׂוֹת חִלּוּף הַיָּמִין לַשְּׂמֹאל, וּמִשּׁוּם זֶה נֶעֱנַשׁ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנִּמְצָא בּוֹ לָשׁוֹן הָרַע, וְנֶעֱנַשׁ בַּכֹּל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַשְּׂמֹאל נִכְלָל תָּמִיד בַּיָּמִין. קֹרַח רָצָה לְהַחֲלִיף תִּקּוּן שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה, בְּגָלָל זֶה נֶאֱבַד מִלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וַיִּקַּח קֹרַח, מַאי וַיִּקַּח. נָסִיב עֵיטָא בִּישָׁא לְגַרְמֵיהּ, כָּל דְּרָדַף בָּתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ, אִיהוּ עָרִיק מִקַּמֵּיהּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מַה דְּאִית בֵּיהּ אִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ. קֹרַח רָדִיף בָּתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ, דִּילֵיהּ אֲבִיד, וְאַחֲרָא לָא רָווח.

וַיִּקַּח קֹרַח. מַה זֶּה וַיִּקַּח? לָקַח עֵצָה רָעָה לְעַצְמוֹ. כָּל מִי שֶׁרוֹדֵף אַחַר מַה שֶּׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ - זֶה בּוֹרֵחַ מִמֶּנּוּ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ - נֶאֱבָד מִמֶּנּוּ. קֹרַח רָדַף אַחַר מַה שֶּׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ - אֶת שֶׁלּוֹ אִבֵּד, וְאַחֵר לֹא הִרְוִיחַ.

דף קעו:

קֹרַח אָזִיל בְּמַחְלוֹקֶת. מַאי מַחְלוֹקֶת. פְּלוּגְתָּא דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא. וּמַאן דְּבָעֵי לְאַפְקָא תִּקּוּנָא דְּעָלְמָא, יִתְאֲבִיד מְכֻלְּהוּ עָלְמִין. מַחֲלוֹקֶת, פְּלוּגְתָּא דְּשָׁלוֹם. וּמַאן דְּפָלִיג עַל שָׁלוֹם, פָּלִיג עַל שְׁמָא (דף קע"ו ע"ב) קַדִּישָׁא, בְּגִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, שָׁלוֹם אִקְרֵי.

קֹרַח הָלַךְ בְּמַחְלֹקֶת. מַה זֶּה מַחְלֹקֶת? פְּלוּגְתָּא. מַחֲלֹקֶת שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה. וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְחַלֵּק תִּקּוּן הָעוֹלָם, נֶאֱבָד מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. מַחְלֹקֶת הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁל הַשָּׁלוֹם, וּמִי שֶׁחוֹלֵק עַל הַשָּׁלוֹם חוֹלֵק עַל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נִקְרָא שָׁלוֹם.

תָּא חֲזֵי, לֵית עָלְמָא קָאִים אֶלָּא עַל שָׁלוֹם, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, לָא יָכִיל לְאִתְקָיְימָא, עַד דְּאָתָא וְשָׁרָא עָלַיְיהוּ שָׁלוֹם. וּמַאי הוּא. שַׁבָּת, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּכְדֵין אִתְקָיְימָא עָלְמָא. וּמַאן דְּפָלִיג עָלֵיהּ, יִתְאֲבִיד מֵעָלְמָא.

בֹּא וּרְאֵה, אֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד אֶלָּא עַל שָׁלוֹם. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא יָכֹל לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמֹד, עַד שֶׁבָּא וְהִשְׁרָה עָלָיו שָׁלוֹם, וּמַהוּ? שַׁבָּת, שֶׁהִיא שָׁלוֹם הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְאָז עָמַד וְהִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. וּמִי שֶׁחוֹלֵק עָלָיו, יֹאבַד מֵהָעוֹלָם.

צָלְפְּחָד פָּלִיג עַל שַׁבָּת, דְּהַוָה מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים. וּמַאן אִינּוּן עֵצִים. אִינּוּן אִילָנִין אַחֲרָנִין (קנ"ז ע"א) כְּדַאֲמָרָן. וְאִינּוּן מִלִּין (ס"א אילנין) דְּחוֹל, וְחוֹל בַּקֹּדֶשׁ לָא שַׁרְיָיא, (מכאן והלאה מילי דחול בשבת אסיר ודאי) דְּפָלִיג עַל שְׁלָמָא דְּעָלְמָא.

צָלְפְּחָד חָלַק עַל שַׁבָּת, שֶׁהָיָה (במדבר טו) מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים. מִי אוֹתָם עֵצִים? אוֹתָם עֵצִים אֲחֵרִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וְאֵלּוּ דִּבְרֵי (אילנות) חֹל, וְחֹל בַּקֹּדֶשׁ לֹא שׁוֹרֶה, (מכאן והלאה דברי חל בשבת אסור ודאי) שֶׁחָלַק עַל שְׁלוֹם שֶׁלְּמַעְלָה.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, כְּתִיב (תהלים קיט) שָׁלוֹם רָב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְגוֹ'. אוֹרַיְיתָא הוּא שָׁלוֹם, דִּכְתִיב, (משלי ג) וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם. וְקֹרַח אָתָא לְאַפְּגָמָא שָׁלוֹם דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין כָּךְ אִתְעָנִישׁ הוּא מֵעֵילָּא וְתַתָּאָה.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּתוּב (תהלים קיט) שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְגוֹ'. הַתּוֹרָה הִיא שָׁלוֹם, שֶׁכָּתוּב (משלי ג) וכל נתיבתיה שלום. וקרח בא לפגם שלום שלמעלה ומטה, ומשום זה נענש מלמעלה ומטה.

וַיָּקוּמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, קְרִיאֵי מוֹעֵד קְרָאֵי כְּתִיב, חָסֵר יוֹ"ד, אֲמַאי קְרָאֵי. אֶלָּא הָכִי הוּא, מַלְכוּתָא דְּאַרְעָא כְּעֵין מַלְכוּתָא דְּרָקִיעָא.

וְרָזָא דָּא, כָּל אינּוּן כִּתְרִין עִלָּאִין, דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִתְאַחִיד בָּהוּ, כֻּלְּהוּ זְמִינִין מֵאֲתַר דְּאִקְרֵי קוּדְשׁ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. וְאֵימָתַי (צ"ח) בְּשַׁעֲתָא דְּמוֹעֲדָא זַמִּין בְּעָלְמָא, כְּגַוְונָא דְּאינּוּן כִּתְרִין עִלָּאִין, דְּזְמִינִין מִקֹּדֶשׁ עִלָּאָה, הָכִי נָמֵי קוּדְשׁ תַּתָּא זַמִּין לְחֵילוֹי, לְאַעְטָרָא וּלְאַעְלָאָה לְהוּ.

וַיַּקְמוּ לִפְנֵי משֶׁה וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה פֵּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, קְרָאֵי מוֹעֵד, קְרָאֵי כָּתוּב, חָסֵר יו"ד. לָמָּה קְרָאֵי? אֶלָּא כָּךְ הוּא - מַלְכוּת הָאָרֶץ כְּעֵין מַלְכוּת הָרָקִיעַ. וְסוֹד זֶה - כָּל אוֹתָם כִּתְרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נֶאֱחָז בָּהֶם, כֻּלָּם מְזֻמָּנִים מִמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא קוּדְשׁ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. וְאֵימָתַי? בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹעֵד זְמַן בָּעוֹלָם. כְּמוֹ שֶׁאוֹתָם כִּתְרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁמְּזֻמָּנִים מִקֹּדֶשׁ הָעֶלְיוֹן, כָּךְ גַּם קוּדְשׁ תַּתָּאוֹן זְמַן לְחֵילָיו לְעַטְּרָם וּלְהַעֲלוֹתָם.

קוּדְשׁ עִלָּאָה יְדִיעָא, קוּדְשׁ תַּתָּאָה חָכְמַת שְׁלֹמֹה, הָכִי נָמֵי אִיהִי זְמִינַת לְכָל חֵילָהָא. וְאינּוּן חַיָּילִין כּוֹלְהוּ, זְמִינִין לְאִתְעַטָּרָא בְּהַאי קוּדְשׁ תַּתָּאָה, בְּזִמְנָא דְּמוֹעֵד שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא. וּכְגַוְונָא דְּחֵילָהָא קַיְימִין לְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי קַיְימֵי מְמָנָן דְּעַמָּא, כְּדוּגְמָא דִּילָהּ לְתַתָּא, וְעַל דָּא אִקְרוּן קְרָאֵי מוֹעֵד. וּבְגִין דְּאינּוּן לְתַתָּא, קְרָאֵי מוֹעֵד חָסֵר, (כגוונא דלעילא) אֲבָל בְּשִׁלְימוּ יַתִּיר אינּוּן.

קוּדְשׁ עֶלְיוֹן יָדוּעַ, קוּדְשׁ תַּתָּאוֹן חָכְמַת שְׁלֹמֹה, כָּךְ גַּם הִיא מְזֻמֶּנֶת לְכָל חֵילֶיהָ, וְאוֹתָם חֲיָלוֹת כֻּלָּם עֲתִידִים לְהִתְעַטֵּר בְּקוּדְשׁ תַּתָּאוֹן זֶה בִּזְמַן שֶׁמּוֹעֵד שָׁרוּי בָּעוֹלָם. וּכְמוֹ שֶׁחֵילֶיהָ עוֹמְדִים לְמַעְלָה, כָּךְ גַּם עוֹמְדִים מִמֶּנִּי הָעַמִּים כְּדֶגֶמְתָּהּ לְמַטָּה, וְעַל זֶה נִקְרְאוּ קְרָאֵי מוֹעֵד. וּמִשּׁוּם שֶׁהֵם לְמַטָּה, קְרָאֵי מוֹעֵד חָסֵר, (כמושלמעלה) אֲבָל הֵם בִּשְׁלֵמוּת יְתֵרָה.

אַנְשֵׁי שֵׁם וַדַּאי, וְלָא אַנְשֵׁי יְיָ. וְדָא הוּא רָזָא, בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת, וְאוֹקִימְנָא. וְעַל דָּא אִקְרֵי הָכָא, אַנְשֵׁי שֵׁם וַדַּאי, כֵּיוָן דְּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה קָא אַתְיָין, אַנְשֵׁי שֵׁם אינּוּן, הָא שְׁבָחָא דִּילְהוֹן יַתִּיר, אֲבָל אינּוּן נַטְלוּ לְגַרְמַיְיהוּ. וְאִתְאַחֲדוּ בְּמַחְלוֹקֶת.

אַנְשֵׁי שֵׁם וַדַּאי, וְלֹא אַנְשֵׁי ה'. וְזֶהוּ סוֹד (ויקרא כד) בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת, וּבֵאַרְנוּ, וְעַל זֶה נִקְרָא כָּאן אַנְשֵׁי שֵׁם וַדַּאי. כֵּיוָן שֶׁמִּצַּד הַגְּבוּרָה בָּאִים, אַנְשֵׁי שֵׁם הֵם, הֲרֵי שִׁבְחָם יָתֵר, אֲבָל הֵם לָקְחוּ לְעַצְמָם וְנֶאֱחָזוּ בְּמַחֲלֹקֶת.

בֹּקֶר וְיוֹדַע יְיָ אֶת אֲשֶׁר לוֹ. אֲמַאי בֹּקֶר, וַאֲמַאי קָדוֹשׁ וְלָא טָהוֹר. אֶלָּא אינּוּן מִסִּטְרָא דְּטָהוֹר קָא אַתְיָין, וְקָדוֹשׁ כַּהֲנָא. אָמַר משֶׁה, בֹּקֶר, דִּכְדֵין כְּתִיב דְּכַהֲנָא אִתְעַר בְּעָלְמָא, אִי אַתּוּן כַּהֲנֵי, הָא בֹּקֶר, פַּלְחוּ עֲבוֹדָה דִּבֹּקֶר, וּכְדֵין וְיוֹדַע יְיָ אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקָּדוֹשׁ. אֶת אֲשֶׁר לוֹ סְתָם, דָּא לֵיוָאֵי. וְאֶת הַקָּדוֹשׁ, דָּא כַּהֲנָא, כְּדֵין וְהִקְרִיב אֵלָיו. וְלֵית מַאן דְּאַבְחִין מִלָּה, אֶלָּא בֹּקֶר, אִי תִּתְחֲזוּן לְאִשְׁתַּאֲרָא בִּסְטַר דִּינָא, בֹּקֶר לָא סָבִיל לְכוּ, דְּהָא לָאו זְמָנֵיהּ הוּא. וְאִי תִּתְחֲזוּן לְאִשְׁתַּאֲרָא בְּחֶסֶד, הָא זְמָנֵיהּ הוּא, וְתִשְׁתַּאֲרוּן גַּבֵּיהּ, וְיִקַּבֵּל לְכוּ.

בֹּקֶר וְיֹדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ. לָמָּה בֹּקֶר? וְלָמָּה קָדוֹשׁ וְלֹא טָהוֹר? אֶלָּא הֵם בָּאוּ מִצַּד שֶׁל טָהוֹר, וְקָדוֹשׁ הַכֹּהֵן. אָמַר משֶׁה, בֹּקֶר, כְּשֶׁכָּתֵר הַכֹּהֵן מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם - אִם אַתֶּם כֹּהֲנִים, הֲרֵי בֹּקֶר, עִבְדוּ עֲבוֹדַת הַבֹּקֶר, וְאָז וְיֹדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקָּדוֹשׁ. אֶת אֲשֶׁר לוֹ - סְתָם, זֶה הַלְוִיִּם. וְאֶת הַקָּדוֹשׁ - זֶה הַכֹּהֵן. אָז וְהִקְרִיב

אֲלֵיו. וְאֵין מִי שֶׁיִּבְחֵין בַּדָּבָר אֶלָּא בֹּקֶר. אִם תִּהְיוּ רְאוּיִים לְהִשָּׁאֵר בְּצַד הַדִּין, בֹּקֶר לֹא יִסְבֹּל אֶתְכֶם, שֶׁהֲרֵי לֹא זְמַנּוֹ הוּא. וְאִם תִּתְרָאוּ לְהִשָּׁאֵר בְּחֶסֶד, הֲרֵי זְמַנּוֹ הוּא, וְתִשָּׁאֲרוּ אֲצָלוֹ וְיִקַּבֵּל אֶתְכֶם.

בְּמָה. בַּקְטֹרֶת. דְּהָא קְטֹרֶת בָּעֵי לְשׁוּשְׁבִינָא, לְאִתְקַטָּרָא עַל יְדֵיהּ בְּכֹלָּא, וּלְאִתְקַשְּׁרָא. מַאן שׁוּשְׁבִינָא. דָּא כַּהֲנָא. וּבְגִין כָּךְ, וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ הוּא הַקָּדוֹשׁ, וְלָא הַטָּהוֹר. תְּרִין דַּרְגִּין אִינּוּן: קָדוֹשׁ. וְטָהוֹר. כֹּהֵן, קָדוֹשׁ. לֵוִי, טָהוֹר. וְעַל דָּא הַקָּדוֹשׁ כְּתִיב.

בְּמָה? בַּקְטֹרֶת. שֶׁהֲרֵי קְטֹרֶת צְרִיכָה שׁוּשְׁבִין לְהִתְקַשֵּׁר עַל יָדוֹ בַּכֹּל וּלְהִתְקַשֵּׁר. מִי הַשּׁוּשְׁבִין? זֶה הַכֹּהֵן. וּמִשּׁוּם כָּךְ, וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' הוּא הַקָּדוֹשׁ, וְלֹא הַטָּהוֹר. שְׁתֵּי דְּרָגוֹת הֵן: קָדוֹשׁ וְטָהוֹר. כֹּהֵן קָדוֹשׁ, לֵוִי טָהוֹר. וְעַל זֶה הַקָּדוֹשׁ כְּתוּב.

וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר. תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מָסְרוּ גַּרְמֵיְיהוּ לְמִיתָה. בְּמָה, בְּגִין דִּכְתִיב וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת, רוּחַת כְּתִיב, חָסֵר וָא"ו. וּבְגִין כָּךְ אִילְנָא דְּמוֹתָא הוּא, וּבְכָל אֲתַר נְפִילַת אַנְפִּין לְהַהוּא אֲתַר הֲוִי. וְעַל דָּא אֵל אֱלֹהֵי, אֵל: הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת, דְּאִיהוּ אֲתַר צְרוֹרָא דִּנְשָׁמָתִין דְּעָלְמָא, וְכָל נְשָׁמָתִין תַּמָּן סַלְקִין, וּמִתַּמָּן אַתְיָין. (נ"א תמן אתחזיין)

וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר. בֹּא וּרְאֵה, מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מָסְרוּ עַצְמָם לְמִיתָה, בַּמָּה? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת. רוּחוֹת כָּתוּב חָסֵר וָא"ו. וּמִשּׁוּם זֶה עֵץ הַמָּוֶת הוּא, וּבְכָל מָקוֹם נְפִילַת אַפַּיִם לְאוֹתוֹ מָקוֹם. וְעַל זֶה אֵל אֱלֹהֵי, אֵל - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם. אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת - שֶׁהוּא מָקוֹם צְרוֹר נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם, וְכָל הַנְּשָׁמוֹת לְשָׁם עוֹלוֹת, וּמִשָּׁם בָּאוֹת. (שם נראות).

דף קעז.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (איוב לד) שִׁמְעוּ חֲכָמִים מִלָּי וְיוֹדְעִים הַאֲזִינוּ לִי. הַאי קְרָא אֱלִיהוּא אֲמָרוֹ. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב (איוב לב) וּבִשְׁלֹשֶׁת רֵעָיו חָרָה אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ מַעֲנֶה וְגוֹ'. דְּהָא אִינּוּן הֲווּ אַמְרִין מִלִּין, וְאִיּוֹב לָא הֲוָה אִתְנְחִים עָלַיְיהוּ. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּעָאל לְנַחֲמָא לְאָבֵל, בָּעֵי לְיִסְדָּא מִלִּין בְּקַדְמֵיתָא, (דף קע"ז ע"א) דְּהָא חַבְרַיָּיא דְּאִיּוֹב הֲווּ אַמְרֵי מִלֵּי קְשׁוֹט, אֲבָל לְנַחֲמָא לֵיהּ לָאו, בְּגִין דְּבָעֵי מִלִּין דְּאִיהוּ יוֹדֵי עָלַיְיהוּ, (באורח קשוט) וּכְדֵין יְקַבֵּל עָלֵיהּ דִּינָא, וְיוֹדֵי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּיהּ. מַה כְּתִיב, (איוב לב) וְאֵלִיהוּ חָכָה אֶת אִיּוֹב בְּדִבָּרִים וְגוֹ'. דְּאוֹדֵי לְבָתַר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקַבִּיל עָלֵיהּ דִּינָא דִּשְׁמַיָּא.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (איוב לד) שִׁמְעוּ חֲכָמִים מִלָּי וְיֹדְעִים הַאֲזִינוּ לִי. פָּסוּק זֶה אֱלִיהוּא אָמָרוֹ. בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, (שם לב) וּבִשְׁלֹשֶׁת רֵעָיו חָרָה אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ מַעֲנֶה וְגוֹ'. שֶׁהֲרֵי הֵם הָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרִים, וְאִיּוֹב לֹא הָיָה מִתְנַחֵם עֲלֵיהֶם. מִכָּאן לָמַדְנוּ, מִי שֶׁנִּכְנָס לְנַחֵם אֶת הָאֵבֶל, צָרִיךְ לְיַסֵּד דְּבָרִים בַּתְּחִלָּה, שֶׁהֲרֵי חֲבֵרָיו שֶׁל אִיּוֹב הָיוּ אוֹמְרִים דִּבְרֵי אֱמֶת, אֲבָל לְנַחֲמוֹ לֹא, מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ דְּבָרִים שֶׁהוּא יוֹדֶה עֲלֵיהֶם

(בדרך אמת), וְאָז יְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַדִּין וְיוֹדֶה לַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ עָלָיו. מַה כָּתוּב? וֶאֱלִיהוּא חָכָה אֶת אִיּוֹב בְּדְבָרִים וְגוֹ'. שֶׁהוֹדָה אַחַר כָּךְ לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְקִבֵּל עָלָיו דִּין שָׁמַיִם.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (איוב לד) לָכֵן אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי חָלִילָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל. לָכֵן אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי, שְׁלִימִין בְּכֹלָּא, לְאַבְחָנָא מִלִּין. חָלִילָה לְאֵל מֵרֶשַׁע, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. וְשַׁדַּי מֵעָוֶל, דָּא סָמִיךְ לָקֳבָלָא דָּא, (והא אוקמוה) אֵל שַׁדַּי. (איוב לד) כִּי פוֹעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, הָא בַּר נָשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא, וְעָבִיד עֲבִידְתּוֹי וְחָטֵי קַמֵּי מָארֵיהּ, הַהוּא עוֹבָדָא תַּלְיָא עָלֵיהּ, לְשַׁלָּמָא לֵיהּ דִּינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כִּי פוֹעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, הַהוּא עוֹבָדָא יְשַׁלֵּם לוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (איוב לד) לָכֵן אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי חָלִילָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל. לָכֵן אַנְשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי, שְׁלֵמִים בַּכֹּל לְהַבְחִין דְּבָרִים. חָלִילָה לָאֵל מֵרֶשַׁע, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. וְשַׁדַּי מֵעָוֶל, זֶה סָמוּךְ כְּנֶגֶד זֶה, (והרי פרשוה) אֵל שַׁדַּי. (שם) כִּי פֹּעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, הֲרֵי אָדָם הוֹלֵךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו וְחוֹטֵא לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה תָּלוּי עָלָיו לְשַׁלֵּם לוֹ דִּין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי פֹּעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה יְשַׁלֵּם לוֹ.

וְעִם כָּל זֶה, אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ, כֵּיוָן דְּבַר נָשׁ שַׁוִּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְאָתְבָא קַמֵּי מָארֵיהּ, כְּדֵין אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֲלֵיו יֶאֱסוֹף לְאִתְצְרָרָא בִּצְרוֹרָא דְּחַיֵּי, וְלָא שָׁבִיק לְנַפְשֵׁיהּ לְבַר, לְאִתְדָּנָא בְּדִינָא אַחֲרָא.

וְעִם כָּל זֶה - אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ. כֵּיוָן שֶׁהָאָדָם שָׂם לִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ לָשׁוּב לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, אָז אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֲלֵיו יֶאֱסֹף לְהִצָּרֵר בִּצְרוֹר הַחַיִּים, וְלֹא מַשְׁאִיר נַפְשׁוֹ בַּחוּץ לְהִדּוֹן בְּדִין אַחֵר.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַאי מִלָּה רָזָא (אחרא) הוּא, בְּדִינִין טְמִירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כִּי פוֹעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, לְאִתְדָּנָא בְּדִינֵיהּ, וּבְאִינּוּן עוֹבְדִין דְּבַר נָשׁ עָבִיד בְּהַאי עָלְמָא, וְסָלִיק לֵיהּ לְאִתְדַּנָא כְּעוֹבָדוֹי, וְיִתְאֲבִיד מֵעָלְמָא, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, מִי פָקַד עָלָיו אָרְצָה וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ. מִי פָקַד עָלָיו אָרְצָה, דָּא הוּא אָחוּהָ דְּפָרִיק לֵיהּ. וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ, דְּבָאנֵי בֵּיתָא, וּבָנֵי בְנָיִן עָלְמָא, וְתִקּוּנָא וְיִשּׁוּבָא. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ. הַאי בַּר נָשׁ, דְּפָקִיד עָלֵיהּ לְמִבְנֵי בִּנְיָינָא, בָּעֵי לְכַוְּונָא לִבָּא וּרְעוּתָא לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא מִיתָא. מִכָּאן, בַּר נָשׁ דְּאָתֵי עַל הַהִיא אִתְּתָא, בְּגִין שְׁפִירוּ וְתִיאוּבְתָּא דִּילָהּ, הָא בִּנְיָין עָלְמָא לָא אִתְבְּנֵי, דְּהָא רְעוּתָא וְלִבָּא לָא אִתְכְּוּון לְגַבֵּי מִיתָא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, דָּבָר זֶה סוֹד (אחר) הוּא בַּדִּינִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כִּי פֹּעַל אָדָם יְשַׁלֵּם לוֹ, לְהִדּוֹן בְּדִינוֹ, וּבְאוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה וּמַעֲלֵהוּ לְהִדּוֹן כְּמַעֲשָׂיו, וְיֹאבַד מֵהָעוֹלָם. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? מִי פָקַד עָלָיו אָרְצָה וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ. מִי פָקַד עָלָיו אָרְצָה - זֶהוּ אָחִיו שֶׁגּוֹאֵל אוֹתוֹ. וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ - שֶׁבּוֹנֶה בַּיִת וּבוֹנֶה בִּנְיַן עוֹלָם וְתִקּוּן וְיִשּׁוּב. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ. אָדָם

וְזֶה שֶׁצִּוָּה עָלָיו לִבְנוֹת בִּנְיָן, צָרִיךְ לְכַוֵּן לֵב וְרָצוֹן אֶל אוֹתוֹ הַמֵּת. מִכָּאן, אָדָם שֶׁבָּא עַל אוֹתָהּ אִשָּׁה בִּשְׁבִיל יִפְיָ וְתַאֲוָה שֶׁלּוֹ, הֲרֵי בִּנְיָן עוֹלָם לֹא נִבְנָה, שֶׁהֲרֵי רָצוֹן וְלֵב לֹא הִתְכַּוֵּן אֶל הַמֵּת.

וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ, בִּרְעוּתָא דְּלִבָּא דִּיכַוִּין לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסוֹף, וְאִתְמְשַׁךְ גַּבֵּיהּ, לְאִתְבָּנָאָה בְּהַאי עָלְמָא, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, יִגְוַע כָּל בָּשָׂר יָחַד וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב, יִגְוַע כָּל בָּשָׂר יָחַד, הַהוּא גּוּפָא יִתְבְּלֵי בְּעַפְרָא, וְכָל הַהוּא בִּשְׂרָא. וְהַשְׁתָּא, אָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב, הָא חַדְתּוּתִין דְּבִנְיָנָא כְּמִלְקַדְמִין, וְיִתּוּב עַל עַפְרָא דְּבִנְיָינָא דְּגוּפָא אַחֲרָא, כְּמָה דְּהֲוָה בְּקַדְמִיתָא. וְעַל דָּא, רוּחָא וְנִשְׁמְתָא בִּידּוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחַיֵּיס עָלַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּלָא יִתְאֲבִידוּ מֵהַאי עָלְמָא, וּמֵעָלְמָא אַחֲרָא, בְּגִין כַּךְ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר. (במדבר י"ז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגוֹ'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח (משלי טז) חֶמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה. כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא. לְאִסְתַּמְרָא מֵחוֹבַיְיהוּ, וּלְנַטְרָא עוֹבָדַיְיהוּ, דְּהָא בְּכַמָּה זִמְנִין עָלְמָא אִתְדַּן, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא עוֹבְדִין בְּמַתְקְלָא סַלְקִין, וּמַשְׁגִּיחִין עָלַיְיהוּ לְעֵילָּא, וְאַכְתִּיבוּ קַמַּיהּ. וְכַד עוֹבָדַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, לָא מִתְכַּשְׁרָן קַמֵּי מַלְכָּא, סָלִיק רוּגְזָא, וְדִינָא אִתְעַר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב חֶמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת, וְעַל דָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִזְדַּהָרָא מֵחוֹבוֹי.

וּמִשּׁוּם כָּךְ כְּתוּב אִם יָשִׂים אֵלָיו לִבּוֹ, בִּרְצוֹן הַלֵּב שֶׁיְּכַוֵּן אֵלָיו, אָז רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף, וְנִמְשָׁךְ אֵלָיו לְהִבָּנוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? יִגְוַע כָּל בָּשָׂר יַחַד וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב. יִגְוַע כָּל בָּשָׂר יָחַד - אוֹתוֹ גּוּף יִבָּלֶה בֶּעָפָר וְכָל אוֹתוֹ בָּשָׂר. וְעַכְשָׁו אָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב. הֲרֵי הִתְחַדְּשׁוּת הַבִּנְיָן כְּמִקֶּדֶם, וְיָשׁוּב עַל עָפָר שֶׁל בִּנְיָן שֶׁל גּוּף אַחֵר כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַּהַתְחָלָה. וְעַל זֶה רוּחַ וּנְשָׁמָה בִּידֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְחָס עַל בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵעוֹלָם אַחֵר, בִּגְלַל זֶה אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגוֹ'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (משלי טז) חֶמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה. כַּמָּה יֵשׁ לָהֶם לִבְנֵי אָדָם לְכַפֵּחַ מֵחֲטָאֵיהֶם וְלִשְׁמֹר מַעֲשֵׂיהֶם, שֶׁהֲרֵי בְּכַמָּה זְמַנִּים הָעוֹלָם נִדּוֹן, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם הַמַּעֲשִׂים עוֹלִים בְּמִשְׁקָל, וּמַשְׁגִּיחִים עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה וְנִכְתָּבִים לְפָנָיו. וּכְשֶׁמַּעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם לֹא כְּשֵׁרִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, עוֹלֶה הָרֻגְז וּמִתְעוֹרֵר הַדִּין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב חֵמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת, וְעַל זֶה בְּכָל יוֹם וְיוֹם צָרִיךְ אָדָם לְהִזָּהֵר מֵחֲטָאָיו.

וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה, בְּשַׁעֲתָא דְּמָארֵיהוֹן דְּדִינִין קָיְימִין עַל עָלְמָא, וְרוּגְזָא תָּלֵי, אִי אִשְׁתְּכַח בְּדָרָא זַכָּאָה דְּרָשִׁים לְעֵילָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְאִשְׁתְּכַךְ רוּגְזָא. לְמַלְכָּא דְּאִתְרַגַּז עַל עַבְדּוֹי, וַהֲוָה תָּבַע עַל סַנְטִירָא לְמֶעְבַּד דִּינָא, אַדְּהָכִי עָאל רְחִימָא דְּמַלְכָּא, וְקָם קַמֵּיהּ, כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ מַלְכָּא, אִתְנְהִירוּ אַנְפּוֹי. שְׁאַרֵי הַהוּא רְחִימָא דְּמַלְכָּא לְאִשְׁתְּעֵי בַּהֲדֵיהּ, וּמַלְכָּא חַדֵּי. לְבָתַר כַּד אָתָא סַנְטִירָא, חָזָא אַנְפּוֹי דְּמַלְכָּא חַדָּאן, אִסְתַּלַּק וְאָזִיל לֵיהּ, וְלָא עָבִיד דִּינָא. וּכְדֵין, הַהוּא רְחִימָא בָּעֵי לְמַלְכָּא עַל עַבְדּוֹי, וּמְכַפֵּר לְהוּ. וּבְגִין כָּךְ, וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה.

וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה. בְּשָׁעָה שֶׁבַּעֲלֵי הַדִּינִים עוֹמְדִים עַל הָעוֹלָם וְהָרֹגֶז תָּלוּי - אִם יֵשׁ בַּדּוֹר צַדִּיק שֶׁרָשׁוּם לְמַעְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ עָלָיו וְשׁוֹכֵךְ הָרֹגֶז. לְמֶלֶךְ שֶׁרָגַז עַל עֲבָדָיו, וְהָיָה תּוֹבֵעַ אֶת הַשּׁוֹטֵר הַמּוֹצִיא לַפֹּעַל לַעֲשׂוֹת דִּין. בֵּין כָּךְ נִכְנַס אֲהוּב הַמֶּלֶךְ וְעָמַד לְפָנָיו. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, אוֹרוּ פָּנָיו. נִשְׁאַר אוֹתוֹ אֲהוּב הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר אִתּוֹ, וְהַמֶּלֶךְ שָׁמַח. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁהִגִּיעַ הַשּׁוֹטֵר וְרָאָה פָּנָיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׂמֵחִים, הִסְתַּלֵּק וְהָלַךְ לוֹ וְלֹא עָשָׂה דִּין. וְאָז אוֹתוֹ אֲהוּב הַמֶּלֶךְ בִּקֵּשׁ מֵהַמֶּלֶךְ עַל עֲבָדָיו, וּמְכַפֵּר לָהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה, וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה.

דף קעז:

אוּף הָכָא, כַּד חָמָא מֹשֶׁה דְּרוּגְזָא הֲוָה (דף קע"ז ע"ב) תָּלֵי, מִיָּד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, וּקְטֹרֶת לָא סַלְקָא אֶלָּא בִּידוֹי, דְּאִיהוּ אַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא, וְקִשְׁיר קִשְׁרָא דְּמְהֵימְנוּתָא. קְטֹרֶת, הָא אוּקְמוּהָ, חֶדְוָותָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא, קִשּׁוּרָא דְּמְהֵימְנוּתָא, סְלִיקוּ דְּרוּגְזָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב, וּכְדֵין וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה, יְנַקֵּי וְיַדְכֵּי לְהַהוּא רוּגְזָא, וְרַחֲמִין מִתְעָרִין.

גַּם כָּאן, כְּשֶׁמֹּשֶׁה רָאָה רֹגֶז תָּלוּי, מִיָּד - וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן, מִשּׁוּם שֶׁהוּא שׁוֹשְׁבִין הַמַּלְכָּה, וּקְטֹרֶת עוֹלָה רַק בְּיָדוֹ, שֶׁהוּא מְרִבֶּה שָׁלוֹם בָּעוֹלָם וְקוֹשֵׁר קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה. קְטֹרֶת, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, שִׂמְחָה שֶׁלְּמַעְלָה וְשֶׁלְּמַטָּה, קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה, סִלּוּק הָרֹגֶז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב. וְאָז - וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה, יְנַקֶּה וִיטַהֵר אוֹתוֹ רֹגֶז, וְרַחֲמִים מִתְעוֹרְרִים.

רִבִּי אֶלְעָזָר (נ"א רבי אבא) אָמַר, (במדבר ד) אַל תַּכְרִיתוּ אֶת שֵׁבֶט מִשְׁפְּחוֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם, בְּגִין דְּאִינּוּן גִּזְעָא וְשָׁרְשָׁא דִּלֵיוָאֵי. וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ, דְּבָעֵי כַּהֲנָא לְאַתְקָנָא לְהוּ, דְּאַף עַל גַּב דִּקְרִיבִין אִינּוּן לְקוּדְשָׁא, לָא יֵיעָלוּן אֶלָּא בְּתִקּוּנָא דְכַהֲנָא, דְּהוּא יָדַע סִימָנָא דְּיִמְטוּן לְגַבֵּיהּ, וְלָא יַתִּיר. וְכַד מְכַסְּיָא לְמָאנֵי קוּדְשָׁא, כְּדֵין כְּסוּיָא אַחֲרָא שָׁרֵי, וְאָסִיר לוֹן לְקָרְבָא לְמֵחֱמֵי, דְּהָא מִלָּה בַּחֲשָׁאי לָא אִית לְגַבַּיְיהוּ, אֶלָּא לְכַהֲנָא, (ועל דא) דְּמִלָּה דִּלְהוֹן וְעוֹבָדָא דִּלְהוֹן בָּרָזָא וּבַחֲשָׁאי וְלֵיוָאֵי לְאַרְמָא קָלָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, (במדבר ד) אַל תַּכְרִיתוּ אֶת שֵׁבֶט מִשְׁפְּחוֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם גֶּזַע וְשֹׁרֶשׁ הַלְוִיִּם. וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ, שֶׁצָּרִיךְ הַכֹּהֵן לְתַקְּנָם. שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהֵם קְרוֹבִים לַקֹּדֶשׁ, לֹא יִכָּנְסוּ אֶלָּא רַק בְּתִקּוּן הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ סִימָן שֶׁיַּגִּיעוּ אֵלָיו, וְלֹא יוֹתֵר. וּכְשֶׁמְּכַסִּים לִכְלֵי הַקֹּדֶשׁ, אָז שׁוֹרָה כְּסוּי אַחֵר, וְאָסוּר לָהֶם לְהִתְקָרֵב וְלִרְאוֹת, שֶׁהֲרֵי דָּבָר בַּחֲשַׁאי אֵין לָהֶם, אֶלָּא לַכֹּהֵן, (ועל זה) שֶׁדִּבְרֵיהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם בְּסוֹד וּבַחֲשַׁאי, וְלַלְוִיִּם לְהָרִים קוֹל.

בְּגִין כָּךְ כַּהֲנֵי בַּחֲשָׁאי וּבְרָזָא, וְעַל דָּא אָסִיר לוֹן חַמְרָא, דְּחַמְרָא לְאָרְמָא קָלָא, וּלְגַלָּאָה רָזִין אִיהוּ. בְּגִין כָּךְ לֵיוָאֵי אִתְמְסָרוּ לְאָרְמָא קָלָא, דְּהָא בְּדִינָא אִתְאֲחָד, דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָיא אִיהוּ, וּלְפַרְסָמָא מִלָּה קַמֵּי כֹּלָּא. אֲבָל כַּהֲנָא, כָּל מִלּוֹי בְּרָזָא וּבַחֲשָׁאי, וְלָאו בְּאִתְגַּלְיָיא (סימנא דכלא שמאל תהא דוחה, וימין מקרבת). בְּגִין דְּאִיהוּ יְמִינָא (מקרב), כַּד דִּינִין שַׁרְיָין

בְּעָלְמָא מִסְטְרָא דִּשְׂמָאלָא, יְמִינָא יְהֵא מְקָרֶבָא, וּבְמָה. בְּקִטֹרֶת, דְּאִיהוּ בַּחֲשָׁאי, בְּרָזָא דָּקִיק, וּפְנִימָאָה מִכֹּלָא.

בְּגָלַל זֶה כֹּהֲנִים בַּחֲשַׁאי וּבְסוֹד, וְעַל זֶה אָסוּר לָהֶם יַיִן, שֶׁיַּיִן לַהֲרַמַּת קוֹל וּלְגַלּוּי סוֹד הוּא. בְּגָלַל זֶה לְוִיִּם נִמְסְרוּ לַהֲרַמַּת קוֹל, שֶׁהֲרֵי בְּדִין נֶאֱחָזִים, דִּין בְּגָלוּי הוּא וּלְפַרְסֵם דָּבָר לִפְנֵי הַכֹּל. אֲבָל כֹּהֵן, כָּל דְּבָרָיו בְּסוֹד וַחֲשַׁאי, וְלֹא בְּגָלוּי. (סימן הכל שמאל תהא דוחה, וימין מקרבת) מְשׁוּם שֶׁהוּא יְמִין (מקרב), כְּשֶׁדִּינִים שְׁרוּיִים בָּעוֹלָם מִצַּד שְׂמֹאל, יְמִין תְּהֵא מְקָרֶבֶת, וּבַמֶּה? בִּקְטֹרֶת, שֶׁהִיא בַּחֲשַׁאי, בְּסוֹד דַּקִּיק וּפְנִימִי מֵהַכֹּל.

תָּא חֲזֵי, כַּד הַאי מַדְבְּחָא אַחֲרָא, שָׁאֲרֵי לְאִתְעָרָא אִתְעָרוּתָא, כַּד לָא יִשְׁתְּכָחוּ זַכָּאִין, מַדְבְּחָא פְּנִימָאָה אִתְּעַר לְגַבֵּיהּ, וְקָאִים לָקֳבְלֵיהּ, וְדִינִין מִשְׁתַּכְכֵי. וְעַל דָּא קַיְימָא לָקֳבֵל דָּא, וּכְדֵין דִּינָא אִסְתַּלַק.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁמִּזְבֵּחַ אַחֵר מִתְחִיל לְעוֹרֵר הִתְעוֹרְרוּת, כְּשֶׁלֹּא נִמְצְאִים צַדִּיקִים, מִזְבֵּחַ פְּנִימִי מִתְעוֹרֵר אֵלָיו וְעוֹמֵד מוּלוֹ, וְהַדִּינִים שׁוֹכְכִים. וְעַל זֶה עוֹמֵד מוּל זֶה, וְאָז הַדִּין מִסְתַּלֵּק.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, (במדבר ד') זֹאת עֲבוֹדַת בְּנֵי קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, בְּשַׁעְתָּא דִּבְנֵי קְהָת נַטְלִין קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, כְּדֵין אִתֵּי כַּהֲנָא, וְחָפֵי כֹּלָּא, עַד לָא יְקָרְבוּן לְנַטְלָא לֵיהּ, וְלָא הֲווֹ חָמָאן לְעָלְמִין מָה דְּאִינּוּן נַטְלִין, אֶלָּא כֹּלָּא בְּכִסּוּיָיא מְנַיְיהוּ. כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר ד') וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסוֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִידוּ אֵת פָּרוֹכֶת הַמָּסָךְ. וְרוֹב כְּסוּיָיא דְּמָאנֵי מַקְדְּשָׁא, תְּכֵלֶת אִיהוּ, בְּגִין דִּתְכֵלֶת הָא (קכ"ג ע"ב) אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר. בָּתַר דְּאִתְכַּסְיָיא כֹּלָּא, מְקָרְבִין בְּנֵי קְהָת דְּנַטְלִין, וְלָא מְקָרְבִין אֶלָּא בְּאִינּוּן בַּדִּים דְּנָפְקִין לְבַר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר ד') וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסּוֹת אֶת הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ', בִּנְסוֹעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי קְהָת לָשֵׂאת וְגוֹ'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, (במדבר ד) זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי קְהָת לוֹקְחִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, אָז בָּא כֹּהֵן וְחוֹפֶה הַכֹּל, עַד שֶׁלֹּא יִקְרְבוּ לְלָקְחוֹ, וְלֹא רָאוּ מֵעוֹלָם מַה שֶּׁהֵם לוֹקְחִים, אֶלָּא הַכֹּל מְכֻסֶּה מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם) וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ. וְרֹב כְּסוּיֵי כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ הֵם תְּכֵלֶת, מִשּׁוּם שֶׁתְּכֵלֶת הֲרֵי בֵּאֲרוּהָ וְנִתְבָּאֵר. אַחֲרֵי שֶׁהִתְכַּסָּה הַכֹּל, מִתְקָרְבִים בְּנֵי קְהָת שֶׁלּוֹקְחִים, וְלֹא מִתְקָרְבִים אֶלָּא בְּאוֹתָם בַּדִּים שֶׁיּוֹצְאִים הַחוּצָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסּוֹת אֶת הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ', בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי קְהָת לָשֵׂאת וְגוֹ'.

בְּגִין כָּךְ קִטֹּרֶת דְּאִיהִי פְּנִימָאָה, וְכָל מַה דִּי בְּרָזָא, לְכַהֲנָא אִתְמְסַר. וְעַל דָּא (במדבר ז') וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרֶץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת, דְּאִיהִי פְּנִימָאָה, רָזָא דְּכַהֲנָא, כְּדֵין וַיְכַפֵּר עַל הָעָם וַיַּעֲמוֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים, בֵּין אִילָנָא דְּחַיֵּי, וּבֵין אִילָנָא דְּמוֹתָא, כְּדֵין יְמִינָא קָרִיב דָּא בְּדָא, וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּכַהֲנָא, דְּכַהֲנָא אִית לֵיהּ חֵילָא

לְעֵילָא, וְאִית לֵיהּ חֵילָא לְתַתָּא, וְהוּא גָּרִים שְׁלָמָא לְעֵילָּא וְתַתָּא, וּבְכָל זִמְנָא, שְׁמָאלָא פָּלַח לִימִינָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְיִלּוּו עָלֶיךָ וִישָׁרְתוּךָ, וִימִינָא בְּשְׁמָאלָא מְשְׁתַּכְחֵי בַּמִקְדָּשׁ.

בִּגְלַל כָּךְ קְטוֹרֶת, שֶׁהִיא פְּנִימִית, וְכָל מַה שֶׁבְּסוֹד - לַכֹּהֵן נִמְסַר. וְעַל זֶה, וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל [וגו'] וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת, שֶׁהִיא פְּנִימִית, סוֹד הַכֹּהֵן. אָז - וַיְכַפֵּר עַל הָעָם וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים, בֵּין עֵץ הַחַיִּים וּבֵין עֵץ הַמָּוֶת. אָז הַיְמִין מַקְרִיב זֶה לָזֶה, וַתֵּעָצֵר הַמַּגֵּפָה. אַשְׁרֵי חֵלֶק הַכֹּהֵן, שֶׁלַּכֹּהֵן יֵשׁ כֹּחַ לְמַעְלָה וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְמַטָּה, וְהוּא גּוֹרֵם שָׁלוֹם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּבְכָל זְמַן הַשְּׂמֹאל עוֹבֵד לַיְמִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם יח) וְיִלְווּ עָלֶיךָ וִישָׁרְתוּךָ, וְיָמִין בְּשְׂמֹאל נִמְצָאִים בַּמִּקְדָּשׁ.

רִבִּי אֶלְעָזָר הָוָה קָאִים קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּהָ, אָמַר לֵיהּ, כְּתִיב (קהלת ט) רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ כָּל יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ. אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ (ס"א והוה אמר רבי שמעון כתיב (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת) דָּא הוּא רָזָא, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַכְלְלָא חַיִּים בַּאֲתָר דָּא, דָּא בְּלָא דָּא לָא אָזְלָא. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַכְלְלָא מִדַּת יוֹם בְּלֵילְיָא, וּמִדַּת לֵילְיָא בְּיוֹמָא. וְדָא הוּא רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ מַאי טַעֲמָא בְּגִין כִּי הִיא חֶלְקֵךְ בַּחַיִּים, דְּחַיִּים לָא שַׁרְאָן אֶלָּא עַל דָּא. וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, כְּמָה דְּאָמַר (משלי ג) בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אׇרְחוֹתָיִךְ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה עוֹמֵד לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, כָּתוּב (קהלת ט) רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ כָּל יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ. אָמַר לוֹ, בֹּא וּרְאֵה, רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ - (והיה אומר רבי שמעון, כתוב (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת) זֶהוּ סוֹד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהַכְלִיל חַיִּים בְּמָקוֹם זֶה. זֶה בְּלִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ. וְצָרִיךְ אָדָם לְהַכְלִיל מִדַּת יוֹם בְּמִדַּת לַיְלָה, וּמִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם. וְזֶהוּ רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ. מָה הַטַּעַם? כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים, שֶׁחַיִּים לֹא שׁוֹרִים אֶלָּא עַל זֶה. וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (משלי ג) בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אׇ רְחוֹתָיִךְ.

דף קעח.

וְתָא חֲזֵי כָּל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, כֻּלְּהוּ סְתִימִין לְגוֹ בְּחָכְמְתָא, וְהָנֵי קְרָאֵי אִתְחָזוּן דְּהוּתָּרָה רְצוּעָה, כְּמָה דִּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ, (נ"א אמר ליה רבי אלעזר כתיב) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ, (קהלת ט) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, וְכִי שְׁלֹמֹה (דף קע"ח ע"א) דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה בֵּיהּ, יַתִּיר עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, אֲמַר הָכִי.

וּבֹא וּרְאֵה, כָּל דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, כֻּלָּם נִסְתָּרִים לְתוֹךְ הַחָכְמָה. וּפְסוּקִים אֵלּוּ נִרְאִים שֶׁהֻתְּרָה הָרְצוּעָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אמר לו רבי אלעזר, כתוב) אַחֲרָיו, (קהלת ט) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְגוֹ'. הַפָּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, וְכִי שְׁלֹמֹה שֶׁחָכְמָה עֶלְיוֹנָה בּוֹ יוֹתֵר עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם אָמַר כָּךְ?!

אֶלָּא (נ"א אמר ליה) כָּל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא עַל רָזָא דְּחָכְמְתָא אִתְמָרוּ. תָּא חֲזֵי, כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, דָּא הוּא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַכְלְלָא שְׁמָאלָא בִּימִינָא, וְכָל מַה דְּהוּא עָבִיד, מִבָּעֵי לֵיהּ דְּלָא יְהוֹן אֶלָּא כְּלִילָן בִּימִינָא. כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ, דָּא שְׁמָאלָא. לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ: דָּא הוּא יְמִינָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות טו) יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. וְכִיוָן דְּבַר נָשׁ יְזַדְּהַר דְּכָל עוֹבָדוֹי יֵהוֹן לְסִטְרָא דִּימִינָא, וְיַכְלִיל שְׁמָאלָא בִּימִינָא, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאֲרֵי בְּגַוּוּיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְיַכְנִישׁ לֵיהּ לְגַבֵּיהּ לְהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי.

אֶלָּא (אמר לו) כָּל דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עַל סוֹד חָכְמָה נֶאֶמְרוּ. בֹּא וּרְאֵה, כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, זֶהוּ שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהַכְלִיל שְׂמֹאל בַּיָּמִין, וְכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה צָרִיךְ לוֹ שֶׁלֹּא יִהְיוּ, אֶלָּא כְּלוּלִים בַּיָּמִין. כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ - זוֹ הַשְּׂמֹאל. לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ - זֶהוּ הַיָּמִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. וְכִיוָן שֶׁהָאָדָם יִזָּהֵר שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לְצַד יָמִין וְיַכְלִיל שְׂמֹאל בַּיָּמִין, אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹרֶה בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְיַכְנֵס אוֹתוֹ אֵלָיו לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם הַבָּא.

וְלָא יֵימָא בַּר נָשׁ בְּשַׁעֲתָא דַּאֲתֵינָא לְהַהוּא עָלְמָא, כְּדֵין אֶתְבַּע מִן מַלְכָּא רַחֲמֵי, וְאֵיתוּב קַמֵּיהּ, אֶלָּא כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה, בָּתַר דְּיִסְתְּלַק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, אֶלָּא אִי בָּעֵי בַּר נָשׁ, דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא יַנְהִיר לֵיהּ לְהַהוּא עָלְמָא, וְיִתֵּן לֵיהּ חוּלָקָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, יִשְׁתְּדֵל בְּהַאי עָלְמָא, לְאַכְלְלָא עוֹבָדוֹי בִּימִינָא, וְכָל עוֹבָדוֹי יֵהוֹן לִשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא לְבָתַר כַּד יִתְכְּנִישׁ מֵהַאי עָלְמָא, לְאִתְדָּנָא בְּדִינָא תַּקִּיפָא, בְּדִינָא דְּגֵיהִנָּם, לֵית תַּמָּן עֵיטָא וְחָכְמָה וְסָכְלְתָנוּ לְאִשְׁתְּזָבָא מִן דִּינָא.

וְלֹא יֹאמַר אָדָם, בְּשָׁעָה שֶׁאָבֹא לְאוֹתוֹ עוֹלָם, אֵז אֶתְבַּע מֵהַמֶּלֶךְ רַחֲמִים וְאָשׁוּב לְפָנָיו, אֶלָּא - כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה, אַחַר שֶׁיִּסְתַּלֵּק אָדָם מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. אֶלָּא אִם רוֹצֶה אָדָם שֶׁהַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ יָאִיר לוֹ לְאוֹתוֹ עוֹלָם וְיִתֵּן לוֹ חֵלֶק בָּעוֹלָם הַבָּא, יִשְׁתַּדֵּל בָּעוֹלָם הַזֶּה לְהַכְלִיל מַעֲשָׂיו בַּיָּמִין, וְכָל מַעֲשָׂיו יִהְיוּ לְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהֲרֵי לְאַחַר כְּשֶׁיִּתְכַּנֵּס מֵהָעוֹלָם הַזֶּה לְהִדּוֹן בְּדִין הַקָּשֶׁה בְּדִין הַגֵּיהִנֹּם, אֵין שָׁם עֵצָה וְחָכְמָה וְשֵׂכֶל לְהִנָּצֵל מִן הַדִּין.

דָּבָר אַחֵר כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בַּשְּׁאוֹל. בְּגֵיהִנֹּם, אֵית בֵּיהּ מָדוֹרִין עַל מָדוֹרִין. מָדוֹרָא תַּתָּאָה שְׁאוֹל. מָדוֹרָא תַּתָּאָה מִנֵּיהּ, אֲבַדּוֹן. וְדָא סָמִיךְ לְדָא. מַאן דְּנָחִית לִשְׁאוֹל, יְדוּנוּן לֵיהּ וּמִתַּמָּן יְצַפְּצֵף וְעוֹלֶה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל א ב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל. וּמַאן דְּנָחִית לַאֲבַדּוֹן, תּוּ לָא סָלִיק לְעָלְמִין.

דָּבָר אַחֵר כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בַּשְּׁאוֹל - בְּגֵיהִנֹּם יֵשׁ בּוֹ מָדוֹרִים עַל מָדוֹרִים.. מָדוֹר תַּחְתּוֹן שְׁאוֹל, מָדוֹר תַּחְתּוֹן מִמֶּנּוּ אֲבַדּוֹן, וְזֶה סָמוּךְ לָזֶה. מִי שֶׁיּוֹרֵד לַשְּׁאוֹל, יְדוּנוּ אוֹתוֹ, וּמִשָּׁם יְצַפְצֵף וְעוֹלֶה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל אב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל. וּמִי שֶׁיּוֹרֵד לַאֲבַדּוֹן, שׁוּב לֹא עוֹלֶה לְעוֹלָמִים.

מַאן דְּאִית בֵּיהּ עוֹבָדָא טָבָא, אוֹ דְּאִיהוּ (ס"א אי טבא איהו) מָארֵי דְּחוּשְׁבָּנָא, הָא אוּקְמוּהָ דְּבָכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא עַד לָא יִשְׁכַּב, וְעַד לָא נָאִים, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד חוּשְׁבָּנָא מֵעוֹבָדוֹי

דְּעָבַד כָּל הַהוּא יוֹמָא, וַיֵּתוּב מְנַיְיהוּ, וְיִבְעֵי עֲלַיְיהוּ רַחֲמֵי. מַאי טַעְמָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִילָנָא דְּמוֹתָא שָׁארֵי בְּעָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וּבָעֵי בְּהַהִיא שַׁעֲתָא לְמֶעְבַּד חוּשְׁבָּנָא מֵעוֹבָדוֹי, וְיוֹדֵי עֲלַיְיהוּ, בְּגִין דְּאִיהִי שַׁעֲתָא דְּמוֹתָא, וְאִלֵּין אִקְרוּן מָארֵי דְּחוּשְׁבָּנָא.

מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה טוֹב אוֹ שֶׁהוּא (אם טוב הוא) בַּעַל חֶשְׁבּוֹן, הֲרֵי בֶּאֱרוּהָ, שֶׁבְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה טָרֶם יִשְׁכַּב וְטָרֶם יִישַׁן, צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן מִמַּעֲשָׂיו שֶׁעָשָׂה כָּל אוֹתוֹ יוֹם, וְיָשׁוּב מֵהֶם וִיבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. מָה הַטַּעַם בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה? מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה עֵץ הַמָּוֶת שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם הַמָּוֶת, וְצָרִיךְ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן מַעֲשָׂיו וְיוֹדֶה עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁל הַמָּוֶת, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים בַּעֲלֵי חֶשְׁבּוֹן.

וְכֵן מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּדַעַת וּבְחָכְמָה לְמִנְדַּע לְמָארֵיהּ, כַּד יַעְבְּרוּן לֵיהּ לְאִסְתַּכְּלָא בְּאִינּוּן חַיָּיבִין דְּאִתְטְרִידוּ בַּגֵּיהִנָּם, וּבְדַרְגָּא דִּשְׁאוֹל, וְכֻלְּהוּ צַוָּוחִין מֵאִינּוּן דַּרְגִּין, הוּא לָא יִשְׁתְּאַר תַּמָּן, וְלָא יִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, וְעַל דָּא אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל, וְלָא יִשְׁתְּכַח אֶלָּא לְעֵילָּא לְעֵילָּא, בַּאֲתָר דְּכַמָּה נְהוֹרִין וּבוּצִינִין, וְכַמָּה כִּסּוּפִין שָׁארָן בֵּיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי (ביה) (ס"א ותאיב ליה) לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם שְׁאַר צַדִּיקַיָּיא דִּי בְּגַן עֵדֶן. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. (במדבר י"ח) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת עֲבוֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיה מ) הַיּוֹשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, כַּד בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי עָלְמָא, סָלִיק בִּרְעוּתָא קַמֵּיהּ, וּבָרָא לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא. (ס"א כד סליק ברעותא קמיה קודשא בריך הוא למברי עלמא אסתכל באורייתא וברא ליה) וּבָהּ אִשְׁתַּכְלַל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ח) בַּהַכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם אָנִי. וּכְתִיב (משלי ח) וְאָהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן. וְהָא אוּקְמוּהָ, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אוּמָן.

וְכֵן מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּדַעַת וּבְחָכְמָה לָדַעַת אֶת רִבּוֹנוֹ, כְּשֶׁיַּעֲבִירוּ אוֹתוֹ לְחֲזוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתָם רְשָׁעִים שֶׁנִּטְרְדוּ בַּגֵּיהִנֹּם וּבְדַרְגַּת הַשְּׁאוֹל, וְכֻלָּם צוֹוְחִים מֵאוֹתָן דְּרָגוֹת - הוּא לֹא יִשָּׁאֵר שָׁם וְלֹא יִמָּצֵא בֵּינֵיהֶם, וְעַל זֶה אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת בִּשְׁאוֹל, וְלֹא יִמָּצֵא אֶלָּא לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּמָקוֹם שֶׁכַּמָּה אוֹרוֹת וּמְנוֹרוֹת וְכַמָּה כִּסּוּפִים שׁוֹרִים שָׁם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא (בו) (ומשתוקק לו) לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם שְׁאָר הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן. אַשְׁרֵי חֵלֶק הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיה מ) הַיּוֹשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא הָעוֹלָם, עָלָה בִּרְצוֹן לְפָנָיו וּבָרָא אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, (כשעלה ברצון לפני הקדוש ברוך הוא לברא העולם, הסתכל בתורה וברא אותו) וּבָהּ נִתְקַן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם אָנִי. וְכָתוּב (שם) וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן. וַהֲרֵי הֵקִימוּ, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן אֶלָּא אֻמָּן.

כַּד אֲתֵי לְמִבְרֵי אָדָם, וְהָא אִתְּמַר, אָמְרָה תּוֹרָה וְכִי לְמַגָּנָא אִתְקְרִיאַת אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּנָפִיק אָדָם לְעָלְמָא, הֲוָה זִיו פַּרְצוּפָא דִּילֵיהּ מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא, וַהֲווּ דַּחֲלִין מִנֵּיהּ כָּל בְּרְיָין, וְאוֹקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, לָא אִתְקְיָים עָלְמָא, וְלָא אִשְׁתְּלִים, עַד הַהִיא שַׁעֲתָא דְּנַפָּק אָדָם בִּשְׁלִימוּ דִּכְלָא, וְאִתְתַּקַּדַּשׁ יוֹמָא, וְאִתְתְּקַן כָּרְסְיָיא קַדִּישָׁא לְמַלְכָּא, כְּדֵין אִשְׁתְּלִימוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְאִשְׁתְּכָחוּ חֶדְוָון בְּכָלְהוּ עָלְמִין.

כְּשֶׁבָּא לִבְרֹא אָדָם, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר, אָמְרָה תּוֹרָה: וְכִי לְחִנָּם נִקְרֵאת אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד? בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁיָּצָא אָדָם לָעוֹלָם, הָיָה זִיו פַּרְצוּפוֹ מִלְמַעְלָה וּמִלְמַטָּה, וְהָיוּ פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת, וּפֵרְשׁוּהָ. בֹּא וּרְאֵה, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם וְלֹא הֻשְׁלַם עַד אוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁיָּצָא אָדָם בִּשְׁלֵמוּת הַכֹּל, וְהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְנִתְקַן כִּסֵּא קָדוֹשׁ לַמֶּלֶךְ, אָז הִשְׁתַּלְּמוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְנִמְצְאוּ שְׂמָחוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

דף קעח:

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּבָעָא יוֹמָא לְאִתְקַדְּשָׁא, הֲווֹ נָפְקֵי רוּחֵיהוֹן דְּשֵׁדִין לְאִתְבְּרֵי גּוּפָא דִּלְהוֹן, וְאִתְקַדַּשׁ יוֹמָא, וְלָא אִתְבְּרִיאוּ, וְאִשְׁתְּאַר עָלְמָא כְּמָה דְּאִתְפְּגִים מֵעֲבִידָתָא (דף קע"ח ע"ב) וְאִסְתָּחַר (ס"א ואתחסר), כֵּיוָן דְּאִתְקַדְּשׁוּ (עלמין) יִשְׂרָאֵל, וְאִשְׁתְּלִימוּ בְּדַרְגֵּיהוֹן, וְאִשְׁתְּכָחוּ לְיָוֵאי בִּסְטָר שְׂמָאלָא, כַּד (ס"א כדין) אִשְׁתְּלִים הַהוּא פְּגִימָא דְּעָלְמָא, דְּמִסְטַר שְׂמָאלָא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁרָצָה הַיּוֹם לְהִתְקַדֵּשׁ, הָיוּ יוֹצְאִים רוּחוֹת שֶׁל הַשֵּׁדִים לְהִבָּרְאוֹת גּוּף שֶׁלָּהֶם, וְהִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְלֹא נִבְרְאוּ, וְנִשְׁאַר הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁנִּפְגַּם מִמְּלַאכְתּוֹ וּמִסְתּוֹבֵב (ונחסר). כֵּיוָן שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל וְנִשְׁלְמוּ בְּדַרְגּוֹתֵיהֶם וְנִמְצְאוּ לְיָוִים מִצַּד הַשְּׂמֹאל, כַּאֲשֶׁר (אז) נִשְׁלַם אוֹתוֹ פְּגָם שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁמִּצַּד שְׂמֹאל.

וְעַל דָּא בָּעָאן לְאִתְדַּכָּאָה לְיָוֵאי, וּכְדֵין כֻּלָּא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, וְעָלְמָא לָא אִתְפְּגִים, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא. הוּא אַשְׁלִים לְסִטְרָא שְׂמָאלָא. הוּא אַשְׁלִים לְפְגִימוּ דְּעָלְמָא. וַאֲפִילּוּ הַהוּא סִטְרָא דְּצָפוֹן, דְּאִשְׁתְּאַר חָסֵר בְּעָלְמָא, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא. לְיָוֵאי בַּאֲרוֹנָא אַשְׁלִים לְכֹלָּא. מַאי בַּאֲרוֹנָא. בְּהַהוּא מָטוּלָא דְּהֲווֹ נַטְלֵי בְּמַשְׁכְּנָא, אִשְׁתְּלִים כָּל הַהוּא פְּגִימוּ עַל יְדֵיהּ.

וְעַל זֶה צְרִיכִים הַלְוִיִּם לְהִטָּהֵר, וְאָז הַכֹּל נִכְלָל בַּיָּמִין וְהָעוֹלָם לֹא נִפְגָּם, וּמְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב, וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא. הוּא הִשְׁלִים לְצַד שְׂמֹאל, הוּא הִשְׁלִים לִפְגַם הָעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ אוֹתוֹ צַד צָפוֹן שֶׁנִּשְׁאַר חָסֵר בָּעוֹלָם, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם, הַלֵּוִי הִשְׁלִים בָּאָרוֹן לַכֹּל. מַה זֶּה בָּאָרוֹן? בְּאוֹתוֹ מַשָּׂא שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִים בַּמִּשְׁכָּן, נִשְׁלַם כָּל אוֹתוֹ פְּגָם עַל יָדוֹ.

הוּא: לְעֵילָּא לִשְׂמָאלָא. הוּא: אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, תּוּ הוּא: דָּא עַתִּיקָא. (ס"א תא חזי ול"ג מן תו) אִלְמָלֵי דִּינָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא, לָא הֲווֹ יַדְעֵי בְּנֵי נָשָׁא מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה, וְלָא יִשְׁתַּדְּלוּן בְּנֵי נָשָׁא בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִתְקַיְּימוּ פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, פּוּלְחָנָא שְׁלֵימוּתָא דְּיִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, מַאן עָבִיד לֵיהּ. הֲוֵי אוֹמֵר דָּא לֵיוָאָה.

הוּא - לְמַעְלָה לִשְׁמֹאל. הוּא - נִכְלָל בַּיָּמִין. עוֹד הוּא - זֶה הַעַתִּיק. אֶלְמָלֵא הַדִּין לֹא נִמְצָא בָּעוֹלָם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אֲנָשִׁים אֱמוּנָה עֶלְיוֹנָה, וְלֹא יִשְׁתַּדְּלוּ בְּנֵי אָדָם בַּתּוֹרָה, וְלֹא יִתְקַיְּמוּ מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה. עֲבוּדָה בִּשְׁלֵמוּת שֶׁתִּמָּצֵא בָּעוֹלָם אֶל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ מִי יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ? הֱוֵה אוֹמֵר זֶה הַלִּוְיִי.

וְתוּ וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דברים ד) כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. הוּא אַשְׁלִים שְׁלֵימוּתָא, לְמֵיהֵוִי כֻּלָּא חַד. הוּא: פְּשִׁיטָא לְקַבְּלָא לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, בְּגִין לְחַבְּרָא זִוּוּגָא כַּחֲדָא. מַאן אִתְעַר רְחִימוּתָא. הֲוֵי אוֹמֵר הוּא. תּוּ הוּא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ס"א תו הוא דא עתיקא כמה דאת אמר כי יי הוא האלהים) (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ עַמּוֹ. בְּגִין כָּךְ הוּא: לְתַתָּא. הוּא: לְעֵילָּא. הוּא: אִתְגַּלְיָיא. הוּא סָתִים. הוּא אֱלֹהִים.

וְעוֹד וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד) כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. הוּא הַשְׁלִים שְׁלֵמוּת לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד. הוּא - פָּשׁוּט לְקַבֵּל אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי, בִּשְׁבִיל לְחַבֵּר זִוּוּג כְּאֶחָד. מִי עוֹרֵר אֶת הָאַהֲבָה? הֱוֵי אוֹמֵר הוּא. עוֹד הוּא - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עוד הוא זה עתיק, כמו שנאמר כי ה' הוא האלהים) (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ עַמּוֹ. בִּגְלַל כָּךְ הוּא לְמַטָּה, הוּא לְמַעְלָה, הוּא נִגְלֶה, הוּא נִסְתָּר, הוּא אֱלֹהִים.

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, כְּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא. וּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא יְהֵא עַל חַד שֻׁבְעָ זְמְנִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה ל) **וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְגוֹ'. וּכְתִיב** (ישעיה ס) **לֹא יָבֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף. וּכְתִיב** (ישעיה ס) **לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ'.**

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָאִיר לַלְּבָנָה כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ יִהְיֶה עַל אֶחָד שֶׁבַע פְּעָמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ל) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם ס) לֹא יָבוֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף. וְכָתוּב (שם) לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ'.

רעיא מהימנא (במדבר יח) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר וְגוֹ', וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה. פִּקּוּדָא דָּא לִפְדּוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, לִפְדּוֹת לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִי קוֹדֶם דְּאָזִיל לְהַהוּא עָלְמָא, לָא יִפְדֶּה נַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא, עָתִיד לְאַחְזָרָא לְהַאי עָלְמָא כְּדִבְקַדְמֵיתָא. (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו, וְלָקֳבֵל נַפְשָׁא וְרוּחָא וְנִשְׁמָתָא.

כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר וְגוֹ', וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה. מִצְוָה זוֹ לִפְדּוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, לִפְדּוֹת לָעוֹלָם הַבָּא. וְאִם קֹדֶם שֶׁהָלַךְ לְאוֹתוֹ עוֹלָם לֹא יִפְדֶּה נַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ בַּתּוֹרָה, עָתִיד לַחֲזֹר לָעוֹלָם הַזֶּה כְּבַתְּחִלָּה, (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו, וּלְקַבֵּל נֶפֶשׁ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה.

כְּתִיב (איוב ל"ג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. וְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּפִדְיוֹן דִּלְהוֹן הֲוֵה בְּלָא תּוֹרָה, דְּאִיהוּ כֶּסֶף כִּסּוּפָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, אַהְדְּרוּ תְּלַת זִמְנִין אַחֲרָנִין בְּגַלּוּתָא, וּבְפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא דְּפוּרְקָנָא דִּלְהוֹן יְהֵא בְּאוֹרַיְיתָא, לָא יְהַדְּרוּן לְעָלַם בְּגָלוּתָא. אָתוּ רַבָּנָן וּבְרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ רַעְיָא מְהֵימְנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְפַדֶּה לָךְ, וְכָל יִשְׂרָאֵל יִפְדּוּן עַל יָדָךְ, וְיִתְחַדֵּשׁ עִמָּהוֹן, וְאִינּוּן עִמָּךְ.

כְּתוּב (שם) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גֶּבֶר. וְיִשְׂרָאֵל, בִּגְלַל שֶׁפִּדְיוֹנָם הָיָה בְּלִי תוֹרָה, שֶׁהִיא כֶּסֶף, כְּסוּף הָעוֹלָם הַבָּא, חָזְרוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים אֲחֵרוֹת בַּגָּלוּת. וּבַגָּאלָה הָאַחֲרוֹנָה, שֶׁגְּאֻלָּתָם תִּהְיֶה בַּתּוֹרָה, לֹא יַחְזְרוּ לְעוֹלָם בַּגָּלוּת. בָּאוּ רַבּוֹתֵינוּ וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ: רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִפְקֹד אוֹתְךָ, וְכָל יִשְׂרָאֵל יִפְקֹדוּ עַל יָדְךָ, וְתִתְחַדֵּשׁ עִמָּהֶם, וְהֵם עִמָּךְ.

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְדוּן בְּעֶרְכֵּי בַּיִת. וּבְרָזָא דְּחָכְמְתָא, בַּיִת דְּבַר נָשׁ, דָּא אִתְּתָא. אִי אִיהִי אִתְּתָא דְּטוֹב וָרַע, וּבָעֵי לְהָמִיר רָעָה בְּטוֹבָה, יִפְקֹד לָהּ מֵהַהוּא רַע, וְיָהִיב לֵיהּ עֶרְכָּךְ דִּילָהּ. אֲבָל אִתְּתָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּיא, אִתְּמַר בָּהּ (איוב כח) לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וּתְמוּרָתָהּ כְּלֵי פָז, וְאֵין לָהּ עֶרֶךְ. כְּמָה דְּאִתְּמַר, (משלי יב) אֶשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. וְאִתְּמַר (משלי לא) אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְגוֹ'. וְדָא שְׁכִינְתָּא. מַאן דְּנָמִיל חֶסֶד עִמָּהּ, לֵית עֶרֶךְ לְאַגְרָא דִּילֵיהּ. וּמַאן דְּחָאב לְגַבָּהּ, לֵית עֶרֶךְ לְעָנְשָׁא דִּילֵיהּ.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לָדוּן בְּעֶרְכֵי בַּיִת. וּבְסוֹד הַחָכְמָה - בַּיִת הָאִישׁ זוֹ אִשְׁתּוֹ. אִם הִיא אִשָּׁה שֶׁל טוֹב וָרַע וְרוֹצָה לְהָמִיר רָעָה בְּטוֹבָה, יִפְקֹד אוֹתָהּ מֵאוֹתוֹ רַע וְיִתֵּן לוֹ עֶרְכָּהּ שֶׁלָּהּ. אֲבָל אִשָּׁה שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, נֶאֱמַר בָּהּ (שם כח) לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וּתְמוּרָתָהּ כְּלֵי פָז, וְאֵין לָהּ עֶרֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יב) אֶשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, וְנֶאֱמַר (שם לא) אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְגוֹ', וְזוֹ הַשְּׁכִינָה. מִי שֶׁגּוֹמֵל חֶסֶד עִמָּהּ, אֵין עֶרֶךְ לִשְׂכָרוֹ. וּמִי שֶׁמַּרְשִׁיעַ אֵלֶיהָ, אֵין עֶרֶךְ לְעָנְשׁוֹ.

כַּמָּה שְׁפָחוֹת אִית לָהּ דִּמְשַׁמְּשִׁין לָהּ, וְכָל חֲדָא וַחֲדָא מִנַּיְיהוּ, אִית לָהּ עֶרֶךְ. וְכָל חַד וְחַד צָרִיךְ פִּדְיוֹן. אֲבָל מַאן דְּיָרִית נִשְׁמָתָא, אוֹ רוּחָא, אוֹ נַפְשָׁא מִשְׁכִּינְתָּא, לָא צָרִיךְ פִּדְיוֹן, דְּשְׁכִינְתָּא עָלָהּ אִתְּמַר (ישעיה מב) אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. דְּפִדְיוֹן דִּילָהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּלְיָא. דְּאַמְשְׁכָן לָהּ (לגביה) יִשְׂרָאֵל, בְּקִשׁוּרָא דִּתְפִלִּין, בְּאוֹת דְּשַׁבָּת, בְּאוֹת דְּיוֹמִין טָבִין, בְּאוֹת דְּבְרִית, וְתוֹרָה, בְּכַמָּה פִּקּוּדִין. דְּפִדְיוֹן דִּילָהּ תַּלְיָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל כ) וַאֲעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי, וּבְגִינָהּ (ויקרא כ"ו) וְאַף גַּם זֹאת. הָכִי כַּמָּה פִּקּוּדִין אִינּוּן דְּעַבְדִין בְּנֵי נָשָׁא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וְכַמָּה חוֹבִין. וּלְכָל פִּקּוּדָא אִית לֵיהּ עֶרֶךְ בְּהַהוּא עָלְמָא. (ס"א אבל עונשא) וּלְכָל עוֹנְשָׁא לְמַאן דְּאַעְבַּר עֲלַיְיהוּ, אֵין לֵיהּ עֶרֶךְ וְשִׁעוּר.

כַּמָּה שְׁפָחוֹת יֵשׁ לָהּ שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים אוֹתָהּ, וּלְכָל אַחַת וְאַחַת מֵהֶן יֵשׁ לָהּ עֶרֶךְ, וְכָל אַחַת צְרִיכָה פִּדְיוֹן. אֲבָל מִי שֶׁיּוֹרֵשׁ נְשָׁמָה אוֹ רוּחַ אוֹ נֶפֶשׁ מֵהַשְּׁכִינָה, לֹא צָרִיךְ פִּדְיוֹן, שֶׁעַל הַשְּׁכִינָה נֶאֱמַר (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן. שֶׁהַפִּדְיוֹן שֶׁלָּהּ תְּלוּי בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. שֶׁמּוֹשְׁכִים אוֹתָהּ (אל) יִשְׂרָאֵל בְּקֶשֶׁר תְּפִלִּין, בְּאוֹת שַׁבָּת, בְּאוֹת יָמִים טוֹבִים, בְּאוֹת הַבְּרִית וְתוֹרָה וּבְכַמָּה מִצְווֹת, שֶׁפִּדְיוֹנָהּ תְּלוּי בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל כ) וַאֲעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי, וּבְגִלָּלָהּ (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת. כָּךְ כַּמָּה מִצְווֹת הֵן שֶׁעוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, וְכַמָּה עֲבֵרוֹת, וּלְכָל מִצְוָה יֵשׁ עֶרֶךְ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. (אבל ענש) וּלְכָל עֹנֶשׁ לְמִי שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶן, אֵין לוֹ עֶרֶךְ וְשִׁעוּר.

דף קעט.

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְדוּן בְּמַחֲרִים נְכָסָיו לַכֹּהֵן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה. וְרָזָא דָּא (באדם ובבהמה) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה. רֶחֶם: בְּהִיפּוּךְ אַתְוָון כְּחוּשְׁבַּן (דף קע"ט ע"א) רמ"ח אֵבָרִים דְּבַר נָשׁ, עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר (חבקוק ג) בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר. בָּתַר דְּכָעֵיס בַּר

נָשׂ, וּמַחֲרִים הַהוּא בְּעִירָא לְגַבֵּיהּ, הָא שַׁרְיָא אֶל אַחֵר נָחֵשׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית ג) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה, וְאִיהוּ לְשָׁמְאלָא דְּבַר נָשׂ. בְּגִין דְּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמֵיהַב לְכַהֲנָא, דְּאִיהוּ רַחֲמֵי בְּרָכָה, לְאִתְכַּפְיָיא רֹגֶז, דְּאִתְעַר בְּהַהוּא בַּר נָשׂ מָרָה, חַרְבָּא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, וְאִתְעַר יְמִינָא לְגַבֵּיהּ בְּרַחֲמֵי, וְאִתְכַּפְיָיא רוּגְזָא דְּשָׁמְאלָא, וְהַאי אִיהוּ בִּרְגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לְדוּן בַּמַּחֲרִים נְכָסָיו לַכֹּהֵן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה. וְסוֹד זֶה (באדם ובבהמה) - כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה' בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה. רֶחֶם בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת כְּחֶשְׁבּוֹן מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שֶׁבָּאָדָם, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (חבקוק ג) בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר. אַחַר שֶׁכּוֹעֵס אָדָם וּמַחֲרִים אוֹתָהּ בְּהֵמָה אֵלּוּ, הֲרֵי שׁוֹרָה אֶל אַחֵר, נָחָשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית ג) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה, וְהוּא לִשְׁמֹאל הָאָדָם. בְּגַלָּל זֶה פָּקַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת לַכֹּהֵן, שֶׁהוּא רַחֲמִים, בְּרָכָה, לְכָפּוֹת רֹגֶז, שֶׁעוֹרֵר אוֹתוֹ הָאִישׁ מָרָה, חֶרֶב מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וּמְעוֹרֵר הַיְמִין אֵלָיו בְּרַחֲמִים וְנִכְפֶּה רֹגֶז הַשְּׂמֹאל, וְזֶהוּ בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר.

מַאן דְּכָעֵיס, דְּאִית לֵיהּ בְּכַעַס סַם הַמָּוֶת, דְּעָלֵיהּ אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִילּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. בְּגִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִתְוַקְדַת בְּבַר נָשׂ. וּבְהַהִיא בְּעִירָא דְּיָהִיב לְכַהֲנָא אִתְפְּרַשׁ חֵרֶם מִנֵּיהּ, וְסָמְאַל אֶל אַחֵר חֵרֶם, וְנוּקְבָא דִּילֵיהּ קְלִלָה, כְּלוּלָה מִכֹּל קְלָלוֹת שְׁבַּמִּשְׁנָה תּוֹרָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּרִיךְ בְּכָל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא, וְכָל בִּרְכָאן מִימִינָא, דְּאָחִיד בָּהּ כֹּהֵן. וּבְגִין דְּא חֵרֶם צָרִיךְ לְמֵיהַב לֵיהּ לְכַהֲנָא, דְּאִיהוּ אָכִיל לֵיהּ בְּנוּרָא, וְשַׁצֵי לֵיהּ מֵעָלְמָא, וְשָׁכִיךְ אֶשָּׁא מִשְּׁמָאלָא בִּימִינָא, דְּאִיהוּ מַיָּיא, וּבֵיהּ (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה.

מִי שֶׁכּוֹעֵס, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּכַּעַס סַם הַמָּוֶת, שֶׁעָלָיו בֵּארוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. מִשּׁוּם שֶׁצַּד הָאַחֵר בּוֹעֵר בָּאָדָם, וּבְאוֹתָהּ בְּהֵמָה שְׁנוֹתֵן לַכֹּהֵן, נִפְרָד מִמֶּנּוּ הַחֵרֶם, וְסָמָא"ל אֶל אַחֵר חֵרֶם, וּנְקֵבָתוֹ קְלָלָה, כְּלוּלָה מִכָּל קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרִךְ בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְכָל הַבְּרָכוֹת מִיָּמִין, שֶׁבָּהּ אָחוּז הַכֹּהֵן. וּמִשּׁוּם זֶה כָּל חֵרֶם צָרִיךְ לָתֵת לַכֹּהֵן, שֶׁהוּא אוֹכֵל אוֹתָהּ בָּאֵשׁ וּמַשְׁמִיד אוֹתָהּ מֵהָעוֹלָם, וְשׁוֹכֶכֶת הָאֵשׁ מִשְּׂמֹאל בַּיָּמִין, שֶׁהוּא מַיִם, וּבוֹ (אסתר ג) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה.

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וְאוֹקְמוּהָ תְּרֵי מִמְאָה, מֵאי תְּרוּמָה. רַבָּנָן דְּמַתְיִבְתָּא, הַאי תְּרוּמָה דְּצָרִיכִין לְאַפְרָשָׁא תְּרֵי מִמְאָה, בְּסִתְרֵי תּוֹרָה מַאי נִיהוּ. מַאן דְּבָעֵי לְמִטְעַם, אִי הוּא זָר יוּמַת וְהַיְינוּ אֶל זָר סָמָא"ל. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר (שמות כח) וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, תְּרֵי מִמְאָה, לְיַחֲדָא לֵיהּ תְּרֵין זִמְנִין בְּיוֹמָא, דְּהַיְינוּ תְּרֵי מִמְאָה, בְּמ"ט אַתָּוון דִּשְׁמַע וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד דְּעַרְבִית, וּבְמ"ט אַתָּוון דְּשַׁחֲרִית, חֲסַרִין תְּרֵין מִמְאָה, אִינּוּן שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, וְתַתָּאָה, בְּתַרְוַוייהוּ צָרִיךְ לְיַחֲדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲמַה דְּתַרְוַוייהוּ. מְדָה דְּתַרְוַוייהוּ. מֵאָה בָּאֲמָה. אַמ"ה בְּאַתְוָוי מֵא"ה אִיהוּ וְאִיהוּ בְּהִפּוּךְ אַתָּוון, הַאי"ם.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וּפֵרְשׁוּהָ שְׁנַיִם מִמֵּאָה. מַה זֶּה תְּרוּמָה? חֻכְמֵי הַיְשִׁיבָה, הַתְּרוּמָה הַזּוֹ שֶׁצְּרִיכִים לְהַפְרִישׁ שְׁנַיִם מִמֵּאָה, בְּסִתְרֵי תוֹרָה מִי הֵם? מִי שֶׁרוֹצֶה לִטְעֹם - אִם הוּא זָר, יוּמָת. וְהַיְנוּ אֶל זָר, סָמָא"ל. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר (שמות שכה) וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, תְּרֵי (שנים) מִמֵּאָה,

לְיַחֲדוֹ פַּעֲמַיִם בְּיוֹם, שְׁהַיְנוּ שְׁנַיִם מִמֵּאָה, בְּאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע אוֹתִיּוֹת שֶׁל "שְׁמַע" וּ"בָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד" שֶׁל עַרְבִית, וּבְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע אוֹתִיּוֹת שֶׁל שַׁחֲרִית. חֲסֵרִים שְׁנַיִם מִמֵּאָה, הֵם שְׁכִינָה עֶלְיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה, בְּשְׁנֵיהֶם צָרִיךְ לְיַחֵד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַמָּה שֶׁל שְׁנֵיהֶם, מִדָּה שֶׁל שְׁנֵיהֶם, מֵאָה בָּאַמָּה. אַמ"ה בְּאוֹתִיּוֹת מֵאָ"ה הוּא, וְהוּא בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת הָאֵ"ם.

וְעוֹד (במדבר טו) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה יְיָ, תְּרִימוּ, כְּגוֹן (חבקוק ג) רוּם יָדֵיהוּ נָשָׂא, וְאִינּוּן עֶשֶׂר אֲצְבְּעָן, דְּסָלְיקוּ דְּלְהוֹן לְעֶשֶׂר סְפִירָן, דְּאִינּוּן יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, דְּסָלְיקוּ מ"ה. וּבְאַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, מָה סָלִיק מֵאָ"ה, י"ם ה"צ. וְהַאי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהָ רַבָּנָן מָארֵי מַתְנִיתִין, (דברים י') וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָ"ה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעִמָּךְ, וְאָמְרוּ, אַל תִּקְרֵי מָה אֶלָּא מֵאָה, לָקֳבֵל מֵאָה בְּרָכָן דְּמָחֵיְיב בַּר נָשׁ לְבָרְכָא לְמָארֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, וְהַאי אִיהוּ דְּצָרִיךְ בַּר נָשׁ לְמַטְעַם בְּכָל יוֹמָא לְמָארֵיהּ, וּבְגִין דָּא וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה.

וְעוֹד, (במדבר טו) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'. תָּרִימוּ, כְּמוֹ (חבקוק ג) רוֹם יָדֵיהוּ נָשָׂא. וְאוֹתָן עֶשֶׂר אֲצְבָּעוֹת שֶׁעָלֶיתֶם לְעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁהֵן יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, שֶׁעוֹלִים מ"ה. וּבְאוֹתִיּוֹת אַלְפָּא בֵּיתָא, מָה עוֹלֶה מֵאָ"ה, י"ם ה"צ. וְזֶהוּ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, (דברים י) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָ"ה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ. וְאָמְרוּ, אַל תִּקְרֵי מָה אֶלָּא מֵאָה, כְּנֶגֶד מֵאָה בְּרָכוֹת שֶׁמְּחֻיָּב אָדָם לְבָרֵךְ אֶת רִבּוֹנוֹ בְּכָל יוֹם, וְזֶהוּ שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהַטְעִים בְּכָל יוֹם לְרִבּוֹנוֹ, וּמִשּׁוּם זֶה וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה.

וְכַמָּה תְּרוּמוֹת אִינּוּן, אִית תְּרוּמָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, תּוֹרָה מ'. וְהַאי אִיהוּ תְּרוּמָה, תּוֹרָה דְּאִתְיְיהִיבַת בְּאַרְבָּעִים יוֹם. וְאִי תֵּימְרוּן דְּאָכִילְנָא מַנָּה (נ"א מנא), הָא כְּתִיב (שמות לד) וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה. (שמות לד) לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. נְטִירַת הֲוָה עַד הַשְׁתָּא הַאי תְּרוּמָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵיוָן דְּמַלְכָּא לָא אָכַל, אֵיךְ אֲכָלִין עַבְדֵי, דְּהָא לְבָתַר דְּאָמַר (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, לְבָתַר אִכְלוּ רֵעִים, יֵיכְלוּן עַבְדּוֹי.

וְכַמָּה תְּרוּמוֹת הֵן? יֵשׁ תְּרוּמָה מֵהַתּוֹרָה, תּוֹרָה מ'. וְזוֹהִי תְרוּמָה, תּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם. וְאִם תֹּאמְרוּ שֶׁאָכַלְתִּי מִמֶּנָּה, הֲרֵי כָּתוּב (שמות כד) וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה. (שמות לד) לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. שְׁמוּרָה הָיְתָה תְּרוּמָה זוֹ עַד כָּעֵת לְקָדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. וְכֵיוָן שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא אָכַל, אֵיךְ אָכְלוּ הָעֲבָדִים? שֶׁהֲרֵי לְאַחַר שֶׁאָמַר (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, אַחַר כָּךְ - אִכְלוּ רֵעִים, יֹאכְלוּ עֲבָדָיו.

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא לְהַפְרִישׁ (נ"י לוי תרומת מעשר ואיהי) (נ"א תרומות) מַעֲשֵׂר לְלֵוִי, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא מִסְטַר דִּימִינָא דְּאִיהוּ חֶסֶד, תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לַכֹּהֵן. מִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא, דְּאִיהוּ גְּבוּרָה, תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְלֵוִי, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לְהַפְרִישׁ (לוי תרומת מעשר והיא) (תרומות) מַעֲשֵׂר לַלֵּוִי, וְהִיא שְׁכִינָה מִצַּד יָמִין, שֶׁהוּא חֶסֶד. תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לַכֹּהֵן, מִצַּד שְׂמֹאל, שֶׁהוּא גְּבוּרָה. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לַלֵּוִי, שֶׁהִיא שְׁכִינָה.

יו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י, שְׁלֹשֶׁת עֶשְׂרוֹנִים לַכֶּפֶר, מִסִּטְרָא דְּהַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (יחוזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל, וְדָא גְּבוּרָה. וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ, וְדָא יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י), דְּסָלִיק לְעֶשֶׂר אַתְוָון, הַאי עִשָּׂרוֹן. וְעֶשֶׂר לְמ"ה וּמ"ה לְמַאָה.

יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"י. (במדבר כח) שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַכֶּבֶשׂ, מִצַּד אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ, (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל, וְזוֹ גְּבוּרָה. וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ, וְזֶהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א (יו"ד ה"י וא"ו ה"י), שֶׁעוֹלֶה לְעֶשֶׂר סְפִירוֹת, עִשָּׂרוֹן זֶה. וְעֶשֶׂר לְמ"ה, וּמ"ה לְמַאָה.

אֲבָל שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים י' י', (נ"א דא יו"ד ה"י וא"ו ה"י) וְסָלְקִין (ס"א ל' ל' ו' י') לְל', וְי' סְפִירָן בְּהוֹן, סָלְקִין מ"ג בֵּיצִים וְכֹלָּא יו"ד, חוֹמֶשׁ בֵּיצָה, תּוֹסֶפֶת מִצַּד ה', וְהָכִי מַעֲשֵׂר, דְּאִיהוּ פִּקּוּדָא לְהַפְרִישׁ יִשְׂרָאֵל מַעֲשֵׂר, מִסִּטְרָא דְּאַת י', מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, חַד מֵחֲמֵשׁ מִסִּטְרָא דְּאַת ה'. כָּל עִשּׂוּרִין דְּאַת י', וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא חַד מֵעֶשֶׂר סְפִירָן. א' מֵחֲמֵשׁ, אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּתִפְאֶרֶת, דְּאִיהוּ חֲמֵשָׁה מִכֻּתָּרֶת. וְכַד תַּחְשׁוֹב מִמַּלְכוּת עַד תִּפְאֶרֶת, תִּשְׁכַּח תִּפְאֶרֶת חֲמֵשׁ מִתַּתָּא לְעֵילָּא. וּשְׁכִינְתָּא חֲמִשָּׁאָה לְגַבֵּיהּ.

אֲבָל שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים י' י', (זה יו"ד ה"י וא"י ה"י) וְעוֹלִים (ל' ל' ו' י') לִשְׁלֹשִׁים, וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת בָּהֶם עוֹלִים אַרְבָּעִים וְשֵׁשׁ בֵּיצִים, וְהַכֹּל יו"ד, חֹמֶשׁ בֵּיצָה, וְתוֹסֶפֶת מִצַּד ה', וְכָךְ מַעֲשֵׂר, שֶׁהִיא מִצְוָה לְהַפְרִישׁ יִשְׂרָאֵל מַעֲשֵׂר מִצַּד הָאוֹת י', מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, אֶחָד מֵחֲמֵשׁ מִצַּד אוֹת ה'. כָּל הָעִשּׂוּרִים שֶׁל אוֹת י', וְהִיא הַשְּׁכִינָה, אַחַת מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת. א' מֵחֲמֵשׁ הוּא מִצַּד הַתִּפְאֶרֶת, שֶׁהוּא חֲמֵשׁ מִכֶּתֶר. וּכְשֶׁתַּחְשֹׁב מִמַּלְכוּת עַד תִּפְאֶרֶת, תִּמְצָא תִּפְאֶרֶת חֲמֵשׁ מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וּשְׁכִינָה חֲמִישִׁית אֵלָיו.

וּמִסִּטְרָא אַחֲרָא אִיהִי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְאַיִל, וּכְלִילַת י' י' הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה י' ה"ה, לָאַיִל דָּא ו', דְּאִיהוּ שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, וְהַאי אִיהוּ עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. וְעוֹד, שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, י' י' מִן וַיֵּיצֶר. לָאַיִל ו' מִן וַיֵּיצֶר. וְכֹלָּא א', י' לְעֵילָּא, י' לְתַתָּא, ו' בְּאֶמְצָעִיתָא. וְעוֹד שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים אִינּוּן י' י'.

וּמִצַּד אַחֵר הִיא שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל, וְכוֹלֶלֶת י' י' הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה י' ה"ה. לָאַיִל - זֶה ו', שֶׁהוּא שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, וְזֶהוּ (במדבר ז) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. וְעוֹד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים - י' י' מִן (בראשית ב) וַיֵּיצֶר. לָאַיִל - ו' מִן וַיֵּיצֶר. וְהַכֹּל א'. י' לְמַעְלָה, י' לְמַטָּה, ו' בָּאֶמְצַע. וְעוֹד שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים - הֵם י' י' י'.

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לְהַפְרִישׁ תּוֹדָה. וְרַבָּנָן מָארֵי מַתְנִיתִין אוּקְמוּהָ, דְּתוֹדָה עֶשְׂרִים עֶשְׂרוֹנִים, וּמִתְפַּלְגִין י' עֶשְׂרוֹנִין לְחָמֵץ, וְי' לְמַצָּה. וּמִי שֶׁל מַצָּה, עוֹשִׂים ל' מַצּוֹת. וּמֵעֶשְׂרָה שֶׁל חָמֵץ, עוֹשִׂים י' חַלּוֹת. וְדָא אִיהוּ סֹלֶת חַלּוֹת מְצוֹת בְּלוּלוֹת בַּשֶּׁמֶן. מֵי עֶשְׂרוֹנִים, דְּאִינּוּן יו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י, הֲווֹ עַבְדִּין ל' מַצּוֹת, דְּאִינּוּן י' י' י'. הַאי שְׁמָא, זְמִנִין אִיהוּ לִימִינָא, וְזִמְנִין אִיהוּ לִשְׂמָאלָא, וְזִמְנִין בְּאֶמְצָעִיתָא. רַחֲמֵי מִכָּל סִטְרָא, לִימִינֵיהּ וְלִשְׂמָאלֵיהּ.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לְהַפְרִישׁ תּוֹדָה. וְרַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה פֵּרְשׁוּהָ שֶׁתּוֹדָה עֶשְׂרִים עֶשְׂרוֹנִים, וּמִתְחַלְּקִים עֲשָׂרָה עֶשְׂרוֹנִים לְחָמֵץ, וַעֲשָׂרָה לְמַצָּה. וּמַעֲשָׂרָה שֶׁל מַצָּה עוֹשִׂים שְׁלֹשִׁים מַצּוֹת. וּמֵעֲשָׂרָה שֶׁל חָמֵץ עוֹשִׂים עֶשֶׂר חַלּוֹת. וְזֶהוּ סֹלֶת, (ויקרא ז) חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלוֹת בַּשֶּׁמֶן. מֵעֲשָׂרָה עֶשְׂרוֹנִים, שֶׁהֵם יו"ד הֵ"י

וְא"ו הֵ"י, הָיוּ עוֹשִׂים שְׁלֹשִׁים מַצּוֹת, שֶׁהֵם י' י' י'. שֵׁם זֶה לִפְעָמִים הוּא לִימִין וְלִפְעָמִים הוּא לִשְׂמֹאל וְלִפְעָמִים בְּאֶמְצַע. רַחֲמִים מִכָּל צַד, לִימִינוֹ וְלִשְׂמֹאלוֹ.

דף קעט:

וְזִמְנִין י' לִימִינָא, וְאֵין פּוֹחֲתִין בֵּיהּ מְעֻשָּׂרָה מַלְכִיּוֹת. וּלְזִמְנִין יו"ד לִשְׂמָאלָא, וְאֵין פּוֹחֲתִין בֵּיהּ מֵי' זְכרוֹנוֹת. (במדבר ט) עַל פִּי יְיָ יַחֲנוּ וְעַל פִּי יְיָ יִסָּעוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאֵין פּוֹחֲתִין בֵּיהּ מֵי' זְכרוֹנוֹת. (במדבר ט) עַל פִּי יְיָ יַחֲנוּ וְעַל פִּי יְיָ יִסָּעוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת יְיָ שָׁמָרוּ. דְּכָל י' אִית לֵהּ ד' אַנְפִּין, ג' חִיוָון אִינּוּן, לְקֻבֵּל תְּלַת יוֹדִין, וְד' אַנְפִּין לְכָל חַיָּה, לְקֻבֵּל ד' אַנְפִּין (ס"א אתוון) דִּיהוֹ"ה, עַל פִּי יְיָ יַחֲנוּ וְיִסָּעוּ.

וְלִפְעָמִים עֲשָׂרָה לִימִין, וְאֵין פּוֹחֲתִין בּוֹ מֵעֶשֶׂר מַלְכִיּוֹת. וְלִפְעָמִים יו"ד לִשְׂמֹאל, וְאֵין פּוֹחֲתִין בּוֹ מֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וְלִפְעָמִים יו"ד בְּאֶמְצַע, וְאֵין פּוֹחֲתִין בּוֹ מֵעֲשָׂרָה זִכְרוֹנוֹת. עַל פִּי ה' יַחֲנוּ וְעַל פִּי ה' יִסָּעוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת ה' שָׁמָרוּ (במדבר ט). שֶׁלְּכָל י' יֵשׁ אַרְבָּעָה פָּנִים, שֶׁלֹּשׁ חַיּוֹת הֵן כְּנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ יוֹדִין, וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְכָל חַיָּה כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה פָּנִים (אותיות) שֶׁל יְהוֹ"ה, עַל פִּי ה' יַחֲנוּ וְיִסָּעוּ.

שָׁמְרוּ, דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּנַטְרָא לְאִינּוּן דְּשׁוֹמְרֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, דְּבְגִין כָּךְ לָא זָזָה שְׁכִינָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל שַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב, וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּתוֹת (ס"א ביומוי) דְּחוֹל, אֶלָּא דְּאִיהוּ סוֹגֶרֶת וּמְסוּגֶּרֶת בְּהוֹן.

שָׁמְרוּ - זוֹ הַשְּׁכִינָה שֶׁשּׁוֹמֶרֶת לְאוֹתָם שֶׁשּׁוֹמְרִים שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שֶׁבִּגְלַל זֶה לֹא זָזָה שְׁכִינָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּתוֹת (בימי) הַחֹל, אֶלָּא שֶׁהִיא סוֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת בָּהֶם.

וּבְכָל צְלוֹתָא, אִיהוּ עוֹלֶה לַיְדוֹ"ד, עַד דְּמַטְאַת לְמֶרְכַּבְתָּא דַּאֲבָהָן עִלָּאִין, דְּאִינּוּן: גְּדוּלָ"ה, גְּבוּרָ"ה, תִּפְאֶרֶ"ת, דְּאִית לְהוֹן תְּרֵיסָר אַנְפִּין, לְקֻבֵּל תְּרֵיסָר שִׁבְטִין. וּכְפוּם דְּאִיהִי אוֹלִיפַת זְכוּת, עַל אִלֵּין מָארֵי צְלוֹתִין, וּמָארֵי זַכְוון, בְּכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא דְּאוֹרַיְיתָא, הָכִי יַחֲנוּ עַל זַכְוון דִּלְהוֹן וְכֵן יִסָּעוּ לְגַבַּיְיהוּ. וְהָכִי נַחְתָּא שְׁמִירָה לְגַבַּיְיהוּ.

וּבְכָל תְּפִלָּה הִיא עוֹלָה לְשֵׁם יְהוָֹה, עַד שֶׁמַּגִּיעָה לַמֶּרְכָּבָה (של החיות) שֶׁל הָאָבוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁהֵם: גְּדֻלָּה, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת. שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שְׁנֵים עָשָׂר פָּנִים כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים. וּכְפִי שֶׁהִיא מְלַמֶּדֶת זְכוּת עַל אֵלּוּ בַּעֲלֵי הַתְּפִלָּה וּבַעֲלֵי זְכֻיּוֹת בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה מֵהַתּוֹרָה - כָּךְ יַחֲנוּ עַל זְכֻיּוֹת שֶׁלָּהֶם וְכֵן יִסָּעוּ לְגַבָּם, וְכָךְ יוֹרֶדֶת שְׁמִירָה אֲלֵיהֶם.

אִינּוּן דְּעַבְדִין זַכְוון עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, נְחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמֶרְכַּבְתֵּיה דְּעָבַד, וּבְד' שׁוֹמְרִין דִּילֵיהּ, וּמַאן דְּעָבִיד זַכְוון שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, נְחִית עֲלַיְיהוּ בְּמֶרְכַּבְתָּא דִּילֵיהּ. וּלְרִשְׁיעָיָא נָחִית עֲלַיְיהוּ בְּעוֹבְדַיְיהוּ, בְּאִינּוּן שְׁדִין וּמְזִיקִין וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה בְּמֶרְכַּבְתָּא דִּלְהוֹן, לְאִתְפָּרְעָא מִנַּהוֹן. (ס"א זכוון שלא על מנת לקבל פרס קודשא בריך הוא נחית עלייהו במרכבתא דיליה ובד' חיוון דיליה. ומאן דעביד זכוון על מנת לקבל פרס נחית עלייהו במרכבתא דעבד מטטרו"ן ובד' שומרין דיליה. ולרשיעיא נחית עלייהו בעובדייהו, באינון שדין ומזיקין ומלאכי חבלה עון ומשחית אף וחימה במרכבתא דלהון, לאתפרעא מנהון) פָּתְחוּ מָארֵי מַתְנִיתִין וְאָמְרוּ. וַדַּאי הָכִי הוּא, זָכָאָה חוּלָקָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא. (ע"כ רעיא מהימנא) בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יְמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן (תצא ער"ה ע"ב וענשו אותו וכו')

אִלּוּ שָׁעוֹשִׁים זְכִיוֹת עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, יוֹרֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמֶרְכְּבוֹתָיו שֶׁעָשָׂה, וּבְאַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים שֶׁלּוֹ, וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה זְכִיוֹת שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, יוֹרֵד עֲלֵיהֶם בְּמֶרְכָּבָתוֹ, וְעַל הָרְשָׁעִים יוֹרֵד עֲלֵיהֶם בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּאוֹתָם שֵׁדִים וּמַזִּיקִים וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה בְּמֶרְכַּבְתָּם לְהַפְרַע מֵהֶם. (זכיותשלא על מנת לקבל פרס, הקדוש ברוך הוא יורד עליהם במרכבתו ובארבע החיות שלו. ומי שעושה זכיות על מנת לקבל פרס, יורד עליהם במרכבה של העבד מטטרו"ן ובארבעה השומרים שלו. ולרשעים יורד עליהם במעשיהם, באותם שדים ומזיקים ומלאכי חבלה עון ומשחית אף וחמה במרכבה שלהם להפרע מהם)

פָּתְחוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה וְאָמְרוּ, וַדַּאי כָּךְ זֶה. אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן. (עד כאן רעיא מהימנא). בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת חקת

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר (במדבר י"ט) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזֵי, מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא קַדִּישִׁין אִינּוּן, עִלָּאִין אִינּוּן, מְתִיקִין אִינּוּן. כַּמָּה דִּכְתִיב, (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְגוֹ'. מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, כְּאִלּוּ קָאִים כָּל יוֹמָא עַל טוּרָא דְּסִינַי וְקַבִּיל אוֹרַיְיתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כז) הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם. וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בֹּא וּרְאֵה, דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הֵם קְדוֹשִׁים, הֵם עֶלְיוֹנִים, הֵם מְתוּקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְגוֹ'. מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה כְּאִלּוּ עוֹמֵד כָּל יוֹם עַל הַר סִינַי וּמְקַבֵּל הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כז) הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם. וְכָךְ פֵּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים.

כְּתִיב הָכָא זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה, וּכְתִיב וְזֹאת הַתּוֹרָה, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, וְזֹאת הַתּוֹרָה: לְאַחֲזָאָה כֹּלָּא בְּיִחוּדָא חַד, וּלְאַכְלְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַשְׁתַּכְחָא כֹּלָּא חַד. בְּגִינֵי כַּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה. אֲמַאי תּוֹסֶפֶת וָא"ו. אֶלָּא הָא אִתְּמַר, לְאַחֲזָאָה דְּכֹלָּא חַד, בְּלָא פְּרוּדָא. וְזֹאת: כְּלַל וּפְרָט כַּחֲדָא, דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין כָּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה וַדַּאי. אֲבָל זֹאת בְּלָא תּוֹסֶפֶת וָא"ו, חֻקַּת הַתּוֹרָה וַדַּאי, וְלָא הַתּוֹרָה, דִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא, גְּזֵרָה דְּאוֹרַיְיתָא.

כְּתוּב כָּאן זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה, וְכָתוּב וְזֹאת הַתּוֹרָה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא סוֹד עֶלְיוֹן הוּא, וְכָךְ לִמַּדְנוּ: וְזֹאת הַתּוֹרָה, לְהַרְאוֹת הַכֹּל בְּיִחוּד אֶחָד וּלְהַכְלִיל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, לְהִמָּצֵא הַכֹּל אֶחָד. בְּגָלָל זֶה וְזֹאת הַתּוֹרָה. לָמָּה תּוֹסֶפֶת וָא"ו? אֶלָּא זֶה נֶאֱמַר לְהַרְאוֹת שֶׁהַכֹּל אֶחָד, לְלֹא פֵּרוּד. וְזֹאת - כְּלָל

וּפְרַט כְּאֶחָד, זָכָר וּנְקֵבָה. וּמִשּׁוּם זֶה וְזֹאת הַתּוֹרָה וַדַּאי. אֲבָל זֹאת בְּלֹא תּוֹסֶפֶת וָא"ו, חֻקַּת הַתּוֹרָה וַדַּאי, וְלֹא הַתּוֹרָה, דִּין הַתּוֹרָה, גְּזֵרַת הַתּוֹרָה.

תָּא חֲזֵי, (במדבר ח) זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם, וְלֹא וְזֹאת. דְּהָא מִסְטָרָא דְּדִינָא (קשיא) קָא אַתְיָין, וְלָא מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא כְּתִיב (במדבר ד) וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ. וְדָא בְּלֵיוָאֵי אִתְמַר, וְאַתְּ אֲמָרַת זֹאת וְלָא וְזֹאת. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, וּקְרָא מוֹכַח, מַאן דְּאָחִיד סָמָא דְּמוֹתָא, אִי לָא יְעָרֵב בֵּיהּ סָמָא דְּחַיֵּי, הָא וַדַּאי יְמוּת. וְעַל דָּא, וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ, וְלֹא יָמוּתוּ, בְּגִין דְּסָמָא דְּחַיֵּי מְעָרֵב בַּהֲדֵיהּ, וְזֹאת עֲשׂוּ וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ, וַדַּאי וְזֹאת אִצְטְרִיךְ לְהוּ, וְלָא זֹאת. בְּגִינֵי כַּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה מַמָּשׁ, בְּיִחוּדָא חַד, בְּיִחוּדָא שְׁלִים, כְּלָלָא דִּדְכַר וּנְקֵבָא. ו"ה. זֹאת: ה' בִּלְחוֹדוֹי, וְעַל דָּא זֹאת חוּקַּת הַתּוֹרָה.

בֹּא וּרְאֵה, (במדבר ח) זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם, וְלֹא וְזֹאת. שֶׁהֲרֵי מִצַּד הַדִּין (הקשה) הֵם בָּאִים, וְלֹא מִצַּד הָרַחֲמִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲרֵי כָּתוּב (במדבר ד) וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ. וְזֶה בַּלְוִיִּם נֶאֱמַר, וְאַתָּה אָמַרְתָּ זֹאת, וְלֹא וְזֹאת. אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ זֶה, וְהַפָּסוּק מוֹכִיחַ. מִי שֶׁאוֹחֵז סַם הַמָּוֶת, אִם לֹא יְעָרֵב בּוֹ סַם הַחַיִּים, הֲרֵי וַדַּאי יָמוּת. וְעַל זֶה, וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ, מִשּׁוּם שֶׁסַּם הַחַיִּים מְעֹרָב אִתּוֹ. וְזֹאת עֲשׂוּ וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ, וַדַּאי וְזֹאת צָרִיךְ לָהֶם, וְלֹא זֹאת. מִשּׁוּם כָּךְ וְזֹאת הַתּוֹרָה מַמָּשׁ, בְּיִחוּד אֶחָד, בְּיִחוּד שָׁלֵם, כְּלַל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. ו"ה. זֹאת - ה' בִּלְבַדָּהּ, וְעַל זֶה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה.

דף קפ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יִצְחָק, הֲווֹ שְׁכִיחֵי בְּבֵי רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמָטוֹתָא מִנָּךְ דְּאוּקְמֵי עָלָךְ לְעֵילָּא, וּמִילָּךְ בְּאִתְגַּלְיָיא, מַה דְּלָא אִתְיְהִיב רְשׁוּתָא לְבַר נָשׁ אַחֲרָא. בְּפַרְשְׁתָּא דָּא אֵימָא מִלָּה חֲדָתָא, אָמַר לֵיהּ וּמַאי הִיא. אָמַר לֵיהּ זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. אָמַר לֵיהּ הָא שְׁאַר חַבְרַיָּיא יֹאמְרוּ. (דף ק"פ ע"א) אָמַר לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְאֵימָא מִלָּה חַד בְּפַרְשְׁתָּא דָּא, וְחַבְרַיָּיא יֵימְרוּן אֲבָתָרָךְ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ מְצוּיִים בְּבֵית רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, אַתָּה שֶׁעוֹמְדִים עָלֶיךָ לְמַעְלָה וּדְבָרֶיךָ בְּגָלוּי, מַה שֶּׁלֹּא נִתְּנָה רְשׁוּת לְאָדָם אַחֵר, בְּפָרָשָׁה זוֹ אֱמֹר דָּבָר חָדָשׁ. אָמַר לוֹ, וּמַהוּ? אָמַר לוֹ, זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. אָמַר לוֹ, הִנֵּה שְׁאָר הַחֲבֵרִים יֹאמְרוּ. אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אֶלְעָזָר עֲמֹד בְּעָמְדְּךָ, וֶאֱמֹר דָּבָר אֶחָד בְּפָרָשָׁה זוֹ, וְהַחֲבֵרִים יֹאמְרוּ אַתָּה רֵישָׁא.

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (רות ד) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְאִי אִינּוּן קַדְמָאֵי עַבְדֵי הַסְכָּמָה דָּא בְּדִינָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְאָתוּ בַּתְרָאֵי וּבְטָלוּהָ, אֲמַאי בְּטָלוּהָ. וְהָא מַאן דְּבָטִיל מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא. כְּאִילּוּ חָרִיב עָלְמָא שְׁלִים. וְאִי לָאו אִיהוּ בְּדִינָא דְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא הַסְכָּמָה בְּעָלְמָא, אֲמַאי נַעֲל הָכָא.

קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (רות ד) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם וְגוֹ'. בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, וְאִם רִאשׁוֹנִים אֵלּוּ עָשׂוּ הַסְכָּמָה זוֹ בְּדִין תּוֹרָה וּבָאוּ אֲחֵרוֹנִים וּבִטְּלוּהָ, לָמָּה בִּטְּלוּהָ? וַהֲרֵי

מִי שֶׁמְּבַטֵּל דְּבַר תּוֹרָה כְּאִלּוּ הֶחֱרִיב עוֹלָם שָׁלֵם? וְאִם זֶה אֵינוֹ בְּדִין תּוֹרָה, אֶלָּא הַסְּכָמָה בְּעָלְמָא, לְמָּה הַנַּעַל כָּאן?

אֶלָּא וַדַּאי בְּדִינָא דְּאוֹרַיְיתָא הָווּ, וּבְרַזָּא עִלָּאָה אִתְעֲבִידַת מִלָּה, וּבְגִין דַּהֲווֹ קַדְמָאֵי חֲסִידֵי זַכָּאֵי, מִלָּה דָּא אִתְגַּלְיָיא בֵּינַיְיהוּ, וּמִדְּאַסְגִּיאוּ חַיָּיבֵי בְּעָלְמָא, אִתְעֲבִידַת (אעברו) הַאי מִלָּה בְּגַוְונָא אַחֲרָא, בְּגִין לְאִתְכַּסָּאָה מִלִּין דְּאִינּוּן בְּרָזָא עִלָּאָה. (והא אוקמוה)

אֶלָּא וַדַּאי בְּדִין הַתּוֹרָה הָיָה, וּבְסוֹד עֶלְיוֹן נַעֲשָׂה הַדָּבָר. וּמִשּׁוּם שֶׁהָיוּ הָרִאשׁוֹנִים חֲסִידִים צַדִּיקִים, הַדָּבָר הַזֶּה הִתְגַּלָּה בֵּינֵיהֶם, וּמִשֶּׁהִתְרַבּוּ רְשָׁעִים בָּעוֹלָם, נַעֲשָׂה (העבירו) דָּבָר זֶה בְּצוּרָה אַחֶרֶת כְּדֵי לְכַסּוֹת דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּסוֹד עֶלְיוֹן. (והרי פרשוה)

תָּא חֲזֵי, (שמות ג) וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֲלוֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ וְגוֹ'. וְכִי אֲמַאי נַעַל הָכָא. אֶלָּא אִתְּמַר, דְּפָקִיד לֵיהּ עַל אִתְתָא, לְאִתְפָּרְשָׁא מִנָּהּ, וּלְאִזְדַּוְּוגָא (ס"א באתר) בְּאִתְתָא אַחֲרָא, דְּנְהִירוּ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

בֹּא וּרְאֵה, (שמות ג) וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ וְגוֹ'. וְכִי לָמָּה הַנַּעַל כָּאן? אֶלָּא נִתְּבָאַר שֶׁצִּוָּה לוֹ עַל הָאִשָּׁה לְהִפָּרֵד מִמֶּנָּה, וּלְהִזְדַּוֵּג (במקום) בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת שֶׁל אוֹר קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן, וְהִיא הַשְּׁכִינָה.

וְהַהוּא נַעַל אוֹקִים לֵיהּ בַּאֲתַר אַחֲרָא, (ס"א ואיהי שכינתא) אַעְבָּר לֵיהּ מֵהַאי עָלְמָא, וְאוֹקִים לֵיהּ בְּעָלְמָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא, כָּל מַה דְּיָהִיב מִיתָא לְבַר נָשׁ בְּחָלְמָא טַב. נָטִיל מָאנֵיהּ מִן בֵּיתָא בִּישׁ, כְּגוֹן סַנְדָּלֵיהּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאַעְבָּר רַגְלֵיהּ, דְּאִינּוּן קִיּוּמָא דְּבַר נָשׁ, מֵהַאי עָלְמָא, וְכָנִישׁ לוֹן לְעָלְמָא אַחֲרָא, אֲתַר דְּמוֹתָא שָׁאֲרֵי בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (שיר השירים ז) מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב. (מאי היא בת נדיב דא בת אברהם דכתיב, (תהלים מ"ז) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק) וְרָזָא דְּמִלָּה בֵּין חַבָּרַיָּיא אִיהוּ.

וְאוֹתָהּ נַעַל בֵּאֲרוּהָ בְּמָקוֹם אַחֵר, (והיאהשכינה) הֶעֱבִירוּהָ מֵעוֹלָם הַזֶּה, וּבֵאֲרוּהָ בְּעוֹלָם אַחֵר. וְעַל כָּךְ, כָּל מַה שֶּׁנּוֹתֵן הַמֵּת לָאָדָם בַּחֲלוֹם - זֶה טוֹב. לָקַח כֵּלָיו מֵהַבַּיִת - זֶה רָע, כְּמוֹ סַנְדָּלוֹ. מַדּוּעַ? כִּי הֶעֱבִיר רַגְלָיו, שֶׁהֵם עֲמִידַת הָאָדָם, מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, וְכָנַס אוֹתָם לְעוֹלָם אַחֵר, מָקוֹם שֶׁהַמָּוֶת שׁוֹרֶה בּוֹ, שֶׁכָּתוּב (שיר ז) מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב. (מהי בת נדיב, ' זו בת אברהם, שכתוב (תהלים מז) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם, ולא אלהי יצחק) וְסוֹד הַדָּבָר הוּא בֵּין הַחֲבֵרִים.

וְדָא כַּד מִיתָא נָטִיל לוֹן, אֲבָל בְּזִמְנָא דְּחַיָּיא שְׁלִיף מְסָאנֵיהּ, וְיָהִיב לְבַר נָשׁ אַחֲרָא, בְּגִין לְקַיְּימָא קְיָימִים, קָא עָבִיד בִּגְזֵרָה דִּלְעֵילָּא. נַעַל דַּחֲלִיצָה, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא נַעַל אַחֲרָא, וְכוּלָּא אֲתַר חַד (ס"א כלא אתיחד) (נ"א רזא חדא).

וְזֶה כְּשֶׁהַמֵּת לוֹקֵחַ אוֹתָם. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהַחַי שׁוֹלֵף וְנוֹתֵן לְאִישׁ אַחֵר כְּדֵי לְקַיֵּם בְּרִית, עוֹשֶׂה בִּגְזֵרָה עֶלְיוֹנָה. נַעַל שֶׁל חֲלִיצָה, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה נַעַל אַחֶרֶת, וְהַכֹּל מָקוֹם אֶחָד (הכל מתיחד) (סוד אחד).

תָּא חֲזֵי, הַהוּא מִיתָא דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא בְּלָא בְּנִין, הַאי בַּת נָדִיב לָא כְּנִישַׁת לֵיהּ לְהַהוּא בַּר נָשׁ לְגַבָּהּ, וְאָזִיל לְאִתְטָרְדָא בְּעָלְמָא, דְּלָא אַשְׁכַּח אֲתָר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָייֵס עֲלֵיהּ

וּפָקִיד לְאָחוּהִי לְמִפְרַק לֵיהּ, לְאָתְבָא וּלְאִתְתַּקָּנָא בְּעַפְרָא אַחֲרָא. כְּמָה דִּכְתִּיב, (איוב לד) וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב (קע"ז ע"א) וְאוֹקְמוּהָ.

בֹּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ מֵת שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם בְּלֹא בָנִים, בַּת נָדִיב זוֹ לֹא כוֹנֶסֶת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ, וְהוֹלֵךְ לִהְיוֹת מֻטָּרָד בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא מוֹצֵא מָקוֹם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו, וּמְצַוֶּה לְאָחִיו לִגְאֹל אוֹתוֹ, לָשׁוּב וְלִהְיוֹת מְתֻקָּן בְּעָפָר אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב לד) וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב, וּפֵרְשׁוּהָ.

וְאִי הַהוּא פְּרוּקָא לָא בְּעֵי לְקַיְּימָא לְאָחוּהִי בְּהַאי עָלְמָא, בְּעֵי לְמִקְטַר חַד נַעַל בְּרַגְלֵיהּ, וְהַהוּא אִתְּתָא דְּתִשְׁרֵי לֵיהּ וּמְקַבְּלָא לְהַהוּא נַעַל לְגַבָּהּ. אֲמַאי נַעַל. אֶלָּא בְּגִין דְּהַהוּא נַעַל בְּגִין מִיתָא הוּא (ס"א בגין דההוא נעל קיומא דמיתא הוא בהאי עלמא), וְאִתְיְהִיב בְּרַגְלֵיהּ דְּחַיָּיא אָחוּהִי, וְאִתְּתָא מְקַבְּלָהּ לְהַהוּא נַעַל לְגַבָּהּ, לְאַחֲזָאָה דְּהָא הַהוּא מִיתָא בֵּין חַיָּיא אַהְדַּר בְּעוֹבָדָא דָּא.

וְאִם אוֹתוֹ גּוֹאֵל לֹא רוֹצֶה לְהַעֲמִיד אֶת אָחִיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, צָרִיךְ לִקְשֹׁר נַעַל אַחַת בְּרַגְלוֹ, וְאוֹתָהּ אִשָּׁה שְׁתִּשְׁרֶה אִתּוֹ, מְקַבֶּלֶת אֵלֶיהָ אוֹתָהּ נַעַל. וְלָמָּה נַעַל? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ נַעַל הִיא בִּגְלַל הַמֵּת (משום שאותה נעל היא קיום המת בעולם הזה), וְנִתְּנָה בְּרַגְלֵי אָחִיו הַחַי, וְהָאִשָּׁה מְקַבֶּלֶת אֵלֶיהָ אוֹתָהּ נַעַל, לְהַרְאוֹת שֶׁאוֹתוֹ מֵת חָזַר לְבֵין הַחַיִּים בְּמַעֲשֶׂה הַזֶּה.

וְהוּא בְּהִפּוּכָא מֵהַהוּא נַעַל דְּנָטִיל מִיתָא מֵחַיָּיא, וְהַשְׁתָּא הַאי נַעַל נָטִיל חַיָּיא מִמִּיתָא, וּבְהַהוּא נַעַל הַהוּא מִיתָא אָזִיל בֵּין חַיָּיא, (נ"א ובעי נעל דההוא מיתא דא אזיל ביה בחיוהי) וְאִתְּתָא נַטְלָא לֵיהּ לְגַבָּהּ, לְאַחֲזָאָה דְּהַהִיא אִתְּתָא עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, נַטְלָא לֵיהּ וּמְקַבְּלָא לֵיהּ לְגַבָּהּ.

וְהוּא בְּהֵפֶךְ מֵאוֹתָהּ נַעַל שֶׁלּוֹקֵחַ הַמֵּת מֵהַחַי, וְכָעֵת נַעַל זוֹ לוֹקֵחַ הַחַי מִן הַמֵּת, וּבְאוֹתָהּ נַעַל אוֹתוֹ הַמֵּת הוֹלֵךְ בֵּין הַחַיִּים, (וצריך נעל של המת הזה הולך בו בחייו) וְהָאִשָּׁה לוֹקַחַת אוֹתָהּ אֵלֶיהָ, לְהַרְאוֹת שֶׁאוֹתָהּ אִשָּׁה (משלי יב) עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, לְקָחָהּ אוֹתָהּ וּמְקַבֶּלֶת אוֹתָהּ אֵלֶיהָ.

וּבָעֵי לְבַטְּשָׁא לֵיהּ לְהַהוּא נַעַל בְּאַרְעָא, לְאַחֲזָאָה דְּשָׁכִיךְ גּוּפֵיהּ דְּהַהוּא מִיתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזַמְנָא דָּא, אוֹ לְבָתַר זִמְנָא, חָייֵס עֲלֵיהּ, וְיַקַּבֵּל לֵיהּ לְעָלְמָא אַחֲרָא. תּוּ בְּטָשׁוּתָא דְּהַהוּא נַעַל בְּיָדָא (ס"א מידא) דְּאִתְּתָא לְאַרְעָא לְאַחֲזָאָה, דְּהָא יִתְבְּנֵי הַהוּא מִיתָא בְּעַפְרָא אַחֲרָא דְּהַאי עָלְמָא, וְהַשְׁתָּא יִתּוּב לְעַפְרֵיהּ דְּהֲוָה מִתַּמָּן בְּקַדְמִיתָא, (אכדין יתוב לעפריה) וּכְדֵין הַהִיא אִתְּתָא תִּשְׁתְּרֵי לְמֶעְבַּד זַרְעָא אַחֲרָא, וְאוּקְמוּהָ.

וְצָרִיךְ לְהַכּוֹת בְּאוֹתָהּ נַעַל בָּאָרֶץ, לְהַרְאוֹת שֶׁשָּׁכַךְ גּוּף אוֹתוֹ הַמֵּת. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּזְמַן זֶה אוֹ לְאַחַר זְמַן יָחוּס עָלָיו וִיקַבֵּל אוֹתוֹ לְעוֹלָם אַחֵר. עוֹד הַכָּאָה שֶׁל אוֹתָהּ הַנַּעַל בַּיָּד (מהיד) שֶׁל הָאִשָּׁה לָאָרֶץ, לְהַרְאוֹת שֶׁיִּבָּנֶה אוֹתוֹ הַמֵּת בְּעַפְרוֹ אַחֵר בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְכָעֵת יָשׁוּב לַעֲפָרוֹ שֶׁהָיָה מִשָּׁם בַּהַתְחָלָה, (ואז ישוב לעפרו) וְאָז אוֹתָהּ אִשָּׁה תִּתַּר לַעֲשׂוֹת זֶרַע אַחֵר, וְכָךְ פֵּרְשׁוּהָ.

תָּא חֲזֵי, עַל דָּא מַאן דְּבָעֵי לְקַיְימָא קְיָים, נָטִיל נַעֲלֵיהּ, וְיָהֵב לְחַבְרֵיהּ, לְקַיְימָא עָלֵיהּ קַיְימָא. (דבת נדיב) הָדָא הוּא דִכְתִיב, וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה. מַאי וְזֹאת. קַיְימָא שְׁלִים בְּכֹלָּא. לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד הֲווֹ צַנּוּעִין קַדִּישִׁין. לְקַיְימָם כָּל דָּבָר, כָּל דָּבָר מַמָּשׁ, דְּהָא דָּא הוּא קְיוּמָא. וּכְדֵין וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וּדַאי. דְּלָא תֵּימָא דְּהַסְכָּמָה בְּעָלְמָא הִיא, וּמִדַּעֲתַיְיהוּ עַבְדִי לָהּ, אֶלָּא קְיוּמָא עִלָּאָה הֲוָה, לְמֶהֱוֵי עוֹבְדַיְיהוֹן בָּרָזָא דִּלְעֵילָּא.

בֹּא וּרְאֵה, עַל כָּךְ מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲמִיד בְּרִית, נוֹטֵל נַעֲלוֹ וְנוֹתֵן לְחֲבֵרוֹ לְהַעֲמִיד עָלָיו בְּרִית. (שבת נָדִיב) זהו שכתוב וזאת לפנים בישראל על הגאולה. מה זה וְזֹאת? בְּרִית שְׁלֵמָה בַּכֹּל. לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ צְנוּעִים קְדוֹשִׁים. לְקַיְּמָם כָּל דָּבָר, כָּל דָּבָר מַמָּשׁ, שֶׁהֲרֵי זֶהוּ הַעֲמָדָה. וְאָז - וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, וַדַּאי. שֶׁלֹּא תֹּאמַר שֶׁהַסְכָּמָה בְּעָלְמָא הִיא, וּמִדַּעְתָּם עָשׂוּ אוֹתָהּ, אֶלָּא הַעֲמָדָה עֶלְיוֹנָה הָיְתָה, לִהְיוֹת מַעֲשֵׂיהֶם בְּסוֹד שֶׁל מַעְלָה.

דף קפ:

כֵּיוָן דְּאַסְגִּיאוּ חַיָּיבִין בְּעָלְמָא, כַּסְיאוּ מִלָּה בְּגַוְונָא אַחֲרָא, בְּכַנְפָא דְּמַלְבּוּשָׁא, וְהַאי מַלְבּוּשָׁא הִיא תִּקוּנָא עִלָּאָה, וְרָזָא דְּמִלָּה, (דברים כג) וְלֹא יִגְלֶה כְּנַף אָבִיו כְּתִיב. (דף ק"פ ע"ב) (במדבר י"ט) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. זֹאת: דָּא אֶת קַיְימָא, דְּלָא אִתְפָּרַשׁ דָּא מִן דָּא (וכד אתפרע דא כלא) דְּאִקְרֵי זֶה. וּמְנוּקְבָא עַיֶּיל לְדָכָר. וְעַל דָּא, שָׁמוֹ"ר וְזָכוֹ"ר כַּחָדָא מִתְחַבְּרָן. חֻקַּת הַתּוֹרָה, חֹק הַתּוֹרָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי חֻקַּת.

כֵּיוָן שֶׁהִתְרַבּוּ רְשָׁעִים בָּעוֹלָם, כִּסּוּ הַדִּבּוּר בְּגָוֶן אַחֵר, בִּכְנַף הַמַּלְבּוּשׁ, וְהַמַּלְבּוּשׁ הַזֶּה הוּא תִּקּוּן עֶלְיוֹן. וְסוֹד הַדָּבָר - כָּתוּב (דברים כג) וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. זֹאת - זוֹ אוֹת הַבְּרִית, שֶׁלֹּא יִפָּרְדוּ זֶה מִזֶּה (וכאשר נפרע זה הכל) שֶׁנִּקְרָא זֶה, וּמֵהַנְּקֵבָה עוֹלֶה לַזָּכָר. וְעַל זֶה שָׁמוֹ"ר וְזָכוֹ"ר מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד. חֻקַּת הַתּוֹרָה?! חֹק הַתּוֹרָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! מַה זֶּה חֻקַּת?

אֶלָּא חֻקַּת וַדַּאי, (נ"ח, ס"א) וְאוֹקִימְנָא, ה' ד' הַוַּת (נ"א חק) וְהָא אִתְּמַר. אֲבָל ת', הוּא ד' וְנ' מְחֻבָּר כַּחָדָא. וְנוּ"ן הָא אִתְּמַר, נוּ"ן אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי בְּנוּ"ן. אֶלָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (ויקרא כה) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ. דְּהַשְׁתָּא הִיא בְּאַנְפָּהָא נְהִירִין וְעַבְדָא אוֹנָאָה לִבְנֵי נָשָׁא, לְבָתַר מַחְיָא כְּחִוְיָא, וְשָׁצֵי וְקָטִיל (משלי ל) וְאָמְרָה לֹא פָעָלְתִּי אָוֶן. וְעַל דָּא הָכִי אִקְרֵי בְּנוּ"ן, דְּאִתְּמַר עָלֵיהּ. ת' כֹּלָּא כַּחָדָא דְּלֶ"ת נוּ"ן. ד' נוּ"ן דָּלֶ"ת רֵי"שׁ (ה"א ה"א) (נוּ"ן רי"ש), רֵי"שׁ וְדָלֶ"ת חַד מִלָּה הוּא. וּבְאַתְוָון"ן גְּלִיפִין אִינּוּן תָּא חֲזֵי חֹק וֹת (ס"א אינון חק ות) וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

אֶלָּא חֻקַּת בְּוַדַּאי, וּבְאַרְנוּ, ה' הַיְתָה ד' (חק), וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. אֲבָל ת' הוּא ד' וְנ' מְחֻבָּרִים כְּאֶחָד. וְנוּ"ן הֲרֵי נִתְבָּאֵר, נוּ"ן לְמָה נִקְרֵאת כָּךְ בְּנוּ"ן? אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ. שֶׁכָּעֵת הִיא בְּפָנִים מְאִירוֹת וְעוֹשָׂה אוֹנָאָה לִבְנֵי אָדָם, וְאַחַר כָּךְ מַכָּה כְּמוֹ נָחָשׁ, וּמַשְׁמִידָה וְהוֹרֶגֶת, (משלי ל) וְאָמְרָה

לֹא פְּעַלְתִּי אָוֶן. וְעַל זֶה כְּךָ נִקְרֵאת בְּנוי"ן שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ. ת' הַכֹּל כְּאֶחָד - דְּלֶ"ת נוּ"ן. ד' נוּ"ן דְּלֶ"ת רֵי"שׁ (ה"א ה"א) (נוּ"ן רי"ש), רֵי"שׁ וְדָלֶ"ת דָּבָר אֶחָד הוּא. וּבְאוֹתִיּוֹת חֻקּוּקוֹת הֵם חֹק וְת', וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה, הַאי פָּרָה לְדַכְיוּתָא קָא אַתְיָא. לְדַבְּאָה לְמִסְאֲבֵי. פָּרָה דְּקַבִּילַת מִן שְׁמָאלָא. וּמַאן הוּא לִשְׂמָאלָא. שׁוֹר. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. אֲדוּמָה, סוּמָקָא כְּוַורְדָּא. דִּכְתִיב, (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. אֲדוּמָה: גְּזֵרַת דִּינָא.

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה. פָּרָה זוֹ בָּאָה לְטַהֵר. לְטַהֵר לִטְמֵאִים. פָּרָה שֶׁמְּקַבֶּלֶת מֵהַשְּׂמֹאל. וּמִי הוּא לַשְּׂמֹאל? שׁוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. אֲדֻמָּה - סְמוּקָה כַּשּׁוֹשַׁנָּה, שֶׁכָּתוּב (שיר ב) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. אֲדֻמָּה - גְּזֵרַת הַדִּין.

רעיא מהימנא פָּרָה אֲדוּמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם וְגוֹ', אִסּוּר לַחֲרוֹשׁ בְּשַׁבָּת חֲרִישָׁה דְּשׁוֹר, דְּאִתְּמַר (תהלים קכט) עַל גַּבֵּי חָרְשׁוּ חוֹרְשִׁים. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, אִיהִי פָּרָה אֲדוּמָה, מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. תְּמִימָה מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהֱיֵה תָמִים. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל, מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, דְּאִיהִי חֵירוּ. בַּאֲתָר דְּאִיהִי שַׁלְטָא, וְהַאי הַקְרֵב לַיִת רְשׁוּ לְסִטְרָא אָחֳרָא לְשַׁלְטָאָה. לֹא שָׁטָן, וְלֹא מַשְׂחִית, וְלֹא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּגֵיהִנָּם. (ע"כ רעיא מהימנא).

פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם וְגוֹ'. אִסּוּר לַחֲרשׁ בְּשַׁבָּת חֲרִישָׁה שֶׁל שׁוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכט) עַל גַּבֵּי חָרְשׁוּ חוֹרְשִׁים. וּשְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה הִיא פָּרָה אֲדֻמָּה - מִצַּד הַגְּבוּרָה. תְּמִימָה - מִצַּד הַחֶסֶד, שֶׁהוּא דַּרְגַּת אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם - מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל - מִצַּד שְׁכִינָה עֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא חֵרוּת. בְּמָקוֹם שֶׁהִיא שׁוֹלֶטֶת, וְהַזָּר הַקָּרֵב אֵין לוֹ רְשׁוּת לַצַּד הָאַחֵר לִשְׁלֹט, לֹא שָׂטָן וְלֹא מַשְׁחִית וְלֹא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁהֵם מִצַּד הַגֵּיהִנֹּם.

תְּמִימָה, מַאי תְּמִימָה. כְּמָה דְּתָנֵינָן, שׁוֹר תָּם וְשׁוֹר מוּעָד. (קס"ג ע"ב) שׁוֹר תָּם דִּינָא רַפְיָא. שׁוֹר מוּעָד דִּינָא קַשְׁיָא. אוּף הָכָא תְּמִימָה דִּינָא רַפְיָא, גְּבוּרָה תַּתָּאָה, דָּא הִיא תְּמִימָה. גְּבוּרָה עִלָּאָה, דָּא הִיא דִּינָא קַשְׁיָא, וְהִיא יַד הַחֲזָקָה תַּקִּיפָא.

תְּמִימָה, מַה זֶּה תְּמִימָה? כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, שׁוֹר תָּם וְשׁוֹר מוּעָד. שׁוֹר תָּם דִּין רַפֶּה. שׁוֹר מוּעָד דִּין קָשֶׁה. גַּם כָּךְ תְּמִימָה דִּין רַפֶּה, גְּבוּרָה תַּחְתּוֹנָה, זוֹהִי תְּמִימָה. גְּבוּרָה עֶלְיוֹנָה, זֶהוּ דִּין קָשֶׁה, וְהִיא יָד הַחֲזָקָה תַּקִּיפָה.

אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל. עַל כְּתִיב, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל ב כג) וְנֹאַם הַגֶּבֶר הוּקַם עָל. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּהִיא שְׁלוּמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעָלֶיהָ לָאו הִיא אֶלָּא עִמָּהּ. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (עמוס ה) בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, (בראשית כד) בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יְדָעָה.

אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל, עַל כָּתוּב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב כג) וְנֹאַם הַגֶּבֶר הוּקַם עָל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא (שם כ) שְׁלֵמֵי

אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעֶלְיוֹנָה לֹא הִיא, אֶלָּא עִמָּהּ. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל, הַיְנוּ שֶׁכָּתוּב (עמוס ה) בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, (בראשית כד) בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ.

וּנְתַתֶּם אוֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר, מִצַּוְותָהּ בַּסֵּנֶן, וְאוֹקְמוּהָ. מַאי טַעְמָא לֵיהּ וְלָא לְאַהֲרֹן. אֶלָּא אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְמַטְרוֹנִיתָא. וְעוֹד דְּאַהֲרֹן לָא אִתֵּי מִסִּטְרָא דְטָהוֹר, אֶלָּא (קע"ז ע"ב) מִסִּטְרָא דְקֻדּוּשׁ, וּבְגִין דְּדָא אַתְיָיא לְטָהֳרָה, לָא אִתְיְיהִיב לֵיהּ.

וּנְתַתֶּם אוֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר, מִצַּוְותָהּ בַּסֵּנֶן, וּפֵרְשׁוּהָ. מָה הַטַּעַם לוֹ וְלֹא לְאַהֲרֹן? אֶלָּא אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִין הַמַּלְכָּה. וְעוֹד, שֶׁאַהֲרֹן לֹא בָא מִצַּד שֶׁל טָהוֹר, אֶלָּא מִצַּד שֶׁל קָדוֹשׁ, וּמִשּׁוּם שֶׁזֶּה בָּא לְטָהֳרָה, לֹא נִתַּן לוֹ.

כָּל מִלָּה דְּהַאי פָּרָה, הִיא בְּשֶׁבַע, ז' כִּבּוּסִים וְכוּ', וְהָא (ע"ז ע"ב) אִתְּמַר, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהִיא שֶׁבַע שְׁנֵי שְׂמִטָּה, וּבַת שֶׁבַע אִתְקְרֵי, וְעַל דָּא כָּל עוֹבְדוֹי בְּשֶׁבַע. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאי דְּאִתְעֲבִיד מֵהַאי פָּרָה, בְּגִין לְדַכְיָאָה, וְלָא לְקַדְּשָׁא, וְאַף עַל גַּב דְּאִתְיְיהִיב לַסֵּנֶן, הוּא לָא שָׁחִיט וְלָא שָׁרִיף, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח דִּינָא בְּסִטְרוֹי, וְכָל שֶׁכֵּן אַהֲרֹן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא שְׁלִים יַתִּיר, דְּלָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא תַּמָּן, וּלְאִזְדַּמְּנָא תַּמָּן.

כָּל דְּבַר בְּפָרָה זוֹ הִיא בְּשֶׁבַע, שִׁבְעָה כִבּוּסִים וְכוּ', וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא שֶׁבַע שְׁנֵי שְׂמִטָּה, וּבַת שֶׁבַע נִקְרֵאת, וְעַל כָּךְ כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּשֶׁבַע. בֹּא וּרְאֵה, כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִפָּרָה זוֹ - בִּשְׁבִיל לְטַהֵר, וְלֹא לְקַדֵּשׁ. וְאַף עַל גַּב שֶׁנִּתְּנָה לַסֵּנֶן, הוּא לֹא שׁוֹחֵט וְלֹא שׂוֹרֵף, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִמָּצֵא דִּין בְּצִדּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן אַהֲרֹן, שֶׁהוּא בְּדַרְגָּה יוֹתֵר מֻשְׁלֶמֶת, וְלֹא צָרִיךְ לְהִמָּצֵא שָׁם וּלְהִזְדַּמֵּן לְשָׁם.

הַאי פָּרָה, כְּיָון דְּאִתְעֲבִיד אֲפָר, בָּעֵי לְמִשְׁדֵּי בֵּיהּ עֵץ אֶרֶז, וְאֵזוֹב, וּשְׁנִי תּוֹלַעַת, וְהָא אִלֵּין אִתְּמָרוּ. וְאֲסַף אִישׁ טָהוֹר, וְלָא קָדוֹשׁ. וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר, דְּהָא טָהוֹר לָא אִקְרֵי, אֶלָּא מִן סִטְרָא דִּמְסָאֵב בְּקַדְמִיתָא.

פָּרָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁנֶּעֱשְׂתָה אֵפֶר, צָרִיךְ לִזְרֹק בָּהּ עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת, וַהֲרֵי אֵלֶּה נֶאֱמְרוּ. וְאֹסֵף אִישׁ טָהוֹר, וְלֹא קָדוֹשׁ. וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר, שֶׁהֲרֵי טָהוֹר לֹא נִקְרָא אֶלָּא מִצַּד שֶׁמִּטַּמֵּא בַּהַתָּחָלָה.

דף קפא.

רָזָא דְּכֹלָּא, הַאי דִּכְתִיב לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִיא, בְּגִין דְּכָל דִּינִין תַּתָּאִין, וְכָל אִינּוּן דְּאָתוּ מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבָא, כַּד אִיהוּ יַנְקָא מִסִּטְרָא אַחֲרָא, וְיָתְיבַת בְּדִינָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה לד) מָלְאָה דָם הוּדַּשְׁנָה מֵחֶלֶב. כְּדֵין כֻּלְּהוּ מִתְעָרֵי וּמִסְתַּלְקֵי וְשָׁרָאן בְּעָלְמָא. כְּיָון דְּעַבְדֵי הַאי עוֹבָדָא דִּלְתַתָּא, וְכָל הַאי דִּינָא בַּאֲתַר דָּא דְּהַאי פָּרָה, וְרָמָאן עָלָהּ עֵץ (דף קפ"א ע"א) אֶרֶז וְגוֹ'. כְּדֵין אִתְחֲלָשׁ חֵילָא דִּלְהוֹן, וּבְכָל אֲתַר דִּשְׁרָאן אִתְּבְרוּ וְאִתְחֲלָשׁוּ וְעָרְקִין מִנַּיהּ, דְּהַאי חֵילָא דִּלְהוֹן אִתְחֲזֵי כְּגַוְונָא דָּא לְגַבַּיְיהוּ, כְּדֵין לָא שָׁרָאן בְּבַר נָשׁ, וְאִתְדַּכֵּי.

סוֹד הַכֹּל, זֶה שֶׁכָּתוּב לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִיא. מִשּׁוּם שֶׁכָּל דִּינִים הַתַּחְתּוֹנִים וְכָל אֵלּוּ שֶׁבָּאִים מִצַּד הַטֻּמְאָה, כְּשֶׁיּוֹנְקִים מִצַּד אַחֵר וְיוֹשְׁבִים בְּדִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לד) מָלְאָה דָם הֻדַּשְׁנָה מֵחֶלֶב, אָז כֻּלָּם מִתְעוֹרְרִים וּמִסְתַּלְקִים וְשׁוֹרִים בָּעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה זֶה שֶׁלְּמַטָּה, וְכָל הַדִּין הַזֶּה בְּמָקוֹם זֶה

שֶׁל פָּרָה זוֹ, וְזוֹרְקִים עָלֶיהָ עֵץ אֶרֶז וְגוֹ', אָז נֶחֱלָשׁ כֹּחָם, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁשּׁוֹרִים נִשְׁבָּרִים וְנֶחֱלָשִׁים וּבוֹרְחִים מִשָּׁם, שֶׁהֲרֵי כֹּחָם נִרְאֶה כְּמוֹ זֶה לְגַבֵּיהֶם, וְאֵו לֹא שׁוֹרִים בְּאָדָם, וְהוּא נִטְהָר.

וְעַל דָּא אִתְקְרֵי מֵי נִדָּה, מַיָּא לְדַכְּאָה. כַּד עָלְמָא שָׁאֲרֵי בְּדִינָא, וְסִטְרָא מְסָאֲבָא אִתְפְּשָׁט בְּעָלְמָא, הָכָא אִתְכְּלִילָן כָּל זִינִין מְסָאֲבָא, וְכָל זִינֵי דַּכְיוּ, וּבְגִין כַּךְ טוּמְאָה וְטָהֳרָה, כְּלָלָא עִלָּאָה דְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, עַבְדַּת דְּלָא יֵימְרוּן חַבְרַיָּיא מִלָּה אֲבַתְרָךְ.

וְעַל זֶה נִקְרָאִים מֵי נִדָּה, מַיִם לְטַהֵר. כְּשֶׁהָעוֹלָם שָׁרוּי בְּדִין וְצַד הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֵּׁט בָּעוֹלָם, כָּאן נִכְלָלִים כָּל מִינִים שֶׁל טֻמְאָה וְכָל מִינֵי טָהֳרָה, וּמִשּׁוּם זֶה טֻמְאָה וְטָהֳרָה כְּלָל עֶלְיוֹן בַּתּוֹרָה, וּבֶאֱרוּהָ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, עַשִׂיתָ שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ הַחֲבֵרִים דָּבָר אַחֲרֶיךָ.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהלים קד) הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים וְגוֹ'. יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי וְגוֹ'. הָנֵי קְרָאֵי דְּוִד מַלְכָּא בְּרוּחָא קַדִּישָׁא אֲמָרָן, וְאִית לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּחָכְמָתָא עִלָּאָה בָּטַשׁ בִּגְלִיפּוֹי, אַף עַל גַּב דְּהִיא טְמִירָא בְּכָל סִטְרִין, פָּתַח וְאִתְנְגִיד מִנֵּיהּ חַד נַהֲרָא, מַלְיָא (נ"א ומלייא לתרעין) בְּתַרְעִין עִלָּאִין.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהלים קד) הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים וְגוֹ'. יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי וְגוֹ'. פְּסוּקִים אֵלּוּ אֲמָרָם דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְיֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁחָכְמָה עֶלְיוֹנָה מַכָּה בַּחֲקִיקוֹת, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא נִסְתֶּרֶת בְּכָל הַצְּדָדִים, נִפְתַּח וְשׁוֹפֵעַ מִמֶּנָּה נָהָר אֶחָד מָלֵא (וממלא לשערים) בְּשְׁעָרִים עֶלְיוֹנִים.

כְּמַבּוּעָא וּמְקוֹרָא דְּמַיָּא דְּמָלֵי קוּזְפָא רַבָּא מִנֵּיהּ, וּמִתַּמָּן אִתְמַשְׁכָן מַבּוּעִין דְּנַחֲלִין וְנַהֲרִין בְּכָל סְטָר, כַּךְ הַאי, בְּחַד שְׁבִיל דְּקִיק דְּלָא אִתְיְדַע, מָשִׁיךְ וְנָגִיד הַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, וּמְמַלֵּי לְהַהוּא נַחֲלָא עָמִיקָא, וּמִתַּמָּן אִתְמַשְׁכָן מַבּוּעִין וּנְחָלִין, וְאִתְמַלְיָין מִנֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים וְגוֹ'. אִלֵּין נַהֲרֵי עִלָּאֵי קַדִּישָׁא דְּאַפְּרְסְמוֹנָא דַּכְיָיא, וְכֻלְּהוּ אִתְשַׁקְיָין כְּחַד מֵהַהוּא נְבִיעָא דְּנַחֲלָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּנָפִיק וְנָגִיד.

כְּמַבּוּעַ וּמָקוֹר שֶׁל מַיִם שֶׁמְּמַלֵּא כְּלִי גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִים מַבּוּעִים שֶׁל נְחָלִים וּנְהָרוֹת בְּכָל צַד - כָּךְ זֶה, בִּשְׁבִיל דַּקִּיק אֶחָד שֶׁלֹּא נוֹדָע, מוֹשֵׁךְ וְשׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ נָהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וּמְמַלֵּא לְאוֹתוֹ נַחַל עָמֹק, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִים מַבּוּעִים וּנְחָלִים וּמִתְמַלְּאִים מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים וְגוֹ'. אֵלֶּה נְהָרוֹת עֶלְיוֹנֵי קֹדֶשׁ שֶׁל אֲפַרְסְמוֹן זֶה, וְכֻלָּם מֻשְׁקִים כְּאֶחָד מֵאוֹתָהּ נְבִיעַת הַנַּחַל הָעֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ שֶׁיּוֹצֵא וְשׁוֹפֵעַ.

לְבָתַר, יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. הָנֵי ד' רָאשִׁין, אִלֵּין אִינּוּן חַיְתוֹ שָׂדָי, כְּלָלָא דְּכָל אִינּוּן מַשְׁרְיָין, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין, דְּאִתְחֵידָן בְּהוּ שָׂדָי, אַל תִּקְרֵי שָׂדָי, אֶלָּא שַׁדַּי. דְּהוּא נָטִיל, וְאַשְׁלִים שְׁמָא מִיְּסוֹדָא דְּעָלְמָא.

אַחַר כָּךְ, יִשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׁדַי, הַיְנוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. אַרְבָּעָה רָאשִׁים אֱלֹהֵי חַיְתוֹ שָׁדַי, כְּלַל כָּל אוֹתָן מֶרְכָּבוֹת וְכָל אוֹתָם חֲיָלוֹת שֶׁשָּׁדַי אֲחוּזָה בָּהֶם. אַל תִּקְרֵי שָׁדַי אֶלָּא שַׁדַּי, שֶׁהוּא נוֹטֵל וּמַשְׁלִים אֶת הַשֵּׁם מִיסוֹד הָעוֹלָם.

יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאָם, אֵלֶּין אִינּוּן דִּכְתִיב בְּהוּ, (יחזקאל א) וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים, מַאן חַיָּה. אֶלָּא אִלֵּין חַיְתוֹ שָׁדַי, אַרְבַּע אינּוּן, וְכָל חַד וְחַד לְחַד סִטְרָא דְּעָלְמָא. וְהַהוּא אִקָּרֵי חַיָּה, וְאוֹפַנִּים לְקֻבֵּיל כָּל חַד וְחַד. וְלָא אַזְלִין אֶלָּא מֵרוּחַ דְּהַהִיא חַיָּה דְּאָזִיל עֲלַיְיהוּ וְכַד אִלֵּין מִתְשַׁקְיָין מֵהַהוּא שַׁקְיוּ עִלָּאָה, כָּל שְׁאַר חַיָּילִין אַחֲרָנִין אִשְׁתַּקְיָין, וְאִתָּרָוון, וּמִשְׁתָּרְשָׁן בְּשָׁרְשַׁיְיהוּ, וְאִתְאַחֲדָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, בְּדַרְגִּין יְדִיעָן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, עֲלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן וְגוֹ'. מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו וְגוֹ'. אִלֵּין שְׁאַר דַּרְגִּין עִלָּאִין.

יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאָם - אֵלֶּה אוֹתָם שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (יחזקאל א) וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים. מִי הַחַיָּה? אֶלָּא אֵלּוּ חַיְתוֹ שָׁדַי, אַרְבַּע הֵן, וְכָל אַחַת וְאַחַת לְצַד אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם. וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא חַיָּה, וְאוֹפַנַּיִם מוּל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְלֹא הוֹלְכִים אֶלָּא מֵרוּחַ אוֹתָהּ חַיָּה שֶׁהוֹלֶכֶת עֲלֵיהֶם, וְכַאֲשֶׁר אֵלֶּה מֻשְׁקִים מֵאוֹתָהּ הַשְׁקָאָה עֶלְיוֹנָה, כָּל שְׁאָר הַחֲיָלוֹת הָאֲחֵרִים מֻשְׁקִים וּמֻרְוִים וּמִשְׁתָּרְשִׁים בְּשָׁרְשֵׁיהֶם, וְנֶאֱחָזִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עֲלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן וְגוֹ'. מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו וְגוֹ' - אֵלּוּ שְׁאָר דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת.

לְבָתַר כָּל דָּא, מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ, (ס"א לתתא וכל עלמין וכו') אַרְעָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וְכַד אִיהִי מִתְבָּרְכָא, כָּל עָלְמִין כֻּלְּהוּ חַדָּאן, וּמִתְבָּרְכָאן. דָּא בְּשַׁעֲתָא דְּבִרְכָאן מִשְׁתַּכְּחֵי, מִשְׁקִיוּ דְּנַחֲלָא (בראשית רכ"א ע"א) עָמִיקָא דְּכוֹלָּא.

אַחַר כָּל זֶה - מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ, (למטה, וכל העולמות וכו') אֶרֶץ עֶלְיוֹנָה קְדוֹשָׁה. וּכְשֶׁהִיא מִתְבָּרֶכֶת, כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה, וּמִתְבָּרְכִים. וְזֶה בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְצְאוֹת בְּרָכוֹת מֵהַשְׁקָאַת הַנַּחַל הֶעָמֹק שֶׁל הַכֹּל.

וּבְשַׁעֲתָא דְּעָלְמָא יְתִיב בְּדִינָא דְּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְּחֵי לְנַחְתָּא בְּעָלְמָא, כְּדֵין אִסְתַּאַב מִקְדָּשׁ (ס"א ובשעתא דברכאן לא משתכחי לנחתא בעלמא, כדין עלמא יתיב בדינא, ומסטרא דשמאלא רוחא אתער ואתפשט בעלמא) וְכַמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין מִשְׁתַּכְּחֵי בְּעָלְמָא, וְשָׁרָאן (בכמה אתרי) עַל בְּנֵי נָשָׁא, וּמְסָאֲבִין הַהוּא רוּחָא לְהוּ, כְּבַר נָשׁ דְּגָוֵע (ס"א כבר האי רוח) וְרוּחַ מְסָאֲבָא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ. הָכִי נָמֵי שַׁרְיָא, לְמַעַן דִּיקָרֵב בַּהֲדֵיהּ.

וּבְשָׁעָה שֶׁהָעוֹלָם יוֹשֵׁב בְּדִין, שֶׁבְּרָכוֹת לֹא נִמְצְאוֹת לָרֶדֶת בָּעוֹלָם, אָז נִטְמָא הַמִּקְדָּשׁ. (ובשעה שאין נמצאות ברכות לרדת למטה, אז העולם יושב בדין. ומצד שמאל מתעוררת רוח ומתפשטת בעולם) וְכַמָּה חֲבִילוֹת שֶׁל מַזִּיקִים נִמְצָאִים בָּעוֹלָם וְשׁוֹרִים (בכמה מקומות) עַל בְּנֵי אָדָם, וּמְטַמְּאִים אוֹתָם אוֹתָהּ הָרוּחַ, כְּמוֹ בֶּן אָדָם שֶׁגָּוֵעַ (כבר הרוח הזו) וְרוּחַ הַטֻּמְאָה שׁוֹרָה עָלָיו. כָּךְ גַּם שׁוֹרָה, לְמִי שֶׁיִּקָּרֵב אֵלָיו.

הָדָא הוּא דִכְתִיב, תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן וְגוֹ'. הַאי קְרָא מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן, דְּהָא לָא אִתְשַׁקְיָין לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּרְכָאן לְעָלְמִין. תּוֹסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן, (נ"א לאתערא) וְאִתְעַר רוּחָא אַחֲרָא מִסִּטְרָא שְׁמָאלָא, וְרוּחַ מִסְאֲבָא שַׁרְיָא עַל בְּנֵי נָשָׁא, עַל אִינּוּן דְּמִיתִין, וּמַאן דְּקָאִים בַּהֲדַיְיהוּ, וְעַל שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא, מַאי אַסְוָותָא דִלְהוֹן. הָא דִכְתִיב וְאֶל עֲפָרָם יְשׁוּבוּן. דָּא עֲפַר שְׂרֵיפַת הַחַטָּאת, (ס"א דא עפר מקדשא דלעילא) בְּגִין לְאִתְדַכְּאָה בֵּיהּ. וְהַיְינוּ רָזָא (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, וְאֲפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה מַהוּ אוֹמֵר? אֶלָּא תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן, שֶׁהֲרֵי לֹא הֻשְׁקוּ לְהִמָּצֵא בְּרָכוֹת לָעוֹלָמוֹת. תּוֹסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן, (לעורר) וּמִתְעוֹרֵר רוּחַ אַחֵר מִצַּד שְׂמֹאל, וְרוּחַ טֻמְאָה שׁוֹרָה עַל בְּנֵי אָדָם, עַל אוֹתָם שֶׁמֵּתוּ וּמִי שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם וְעַל שְׁאָר בְּנֵי אָדָם, מָה רְפוּאָתָם? זֶה שֶׁכָּתוּב וְאֶל עֲפָרָם יְשׁוּבוּן. זֶה עֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת (זהעפר המקדש שלמעלה) בִּשְׁבִיל לְטַהֵר בּוֹ, וְהַיְינוּ סוֹד (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר, וַאֲפִלּוּ גַּלְגַּל חַמָּה.

דף קפא:

לְבָתַר דְּמַהֲדָרִן לְהַאי עָפָר, בְּגִין לְאִתְדַכְּאָה בֵּיהּ, מִתְעַבַּר רוּחָא מִסְאֲבָא, וְאִתְעַר רוּחָא אַחֲרָא קַדִּישָׁא, וְשָׁארִי בְּעָלְמָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן, יִבָּרֵאוּן, וְיִתְחַדֵּשׁ בְּאַסְוָותָא עִלָּאָה, דְּרוּחָא אַחֲרָא. וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה, דְּהָא אִתְדַכְּיאַת, (אשתא לבעלה) וְחַדְתוּתֵי דְסִיהֲרָא אִשְׁתְּכַח, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָאן. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לוֹן עֵיטָא, דְּכֹלָּא אַסְוָותָא, בְּגִין דְּיִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמָא דְּאָתֵי, וְיִשְׁתְּכָחוּ דַּכְיָין בְּהַאי עָלְמָא, קַדִּישִׁין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם. (דף קפ"א ע"ב) (במדבר כ') וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְבַּר צִין וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲמַאי פַּרְשְׁתָּא דְּפָרָה, סְמִיכָה לְמִיתַת מְרִיָם. הָא אוּקְמוּהָ. אֶלָּא כֵּיוָן (ס"א כמה) דְּאִתְעֲבִיד דִּינָא בְּהַאי פָּרָה, לְדַכְּאָה לְמִסְאֲבֵי, אִתְעֲבִיד דִּינָא בְּמִרְיָם, לְדַכְּאָה עָלְמָא, וְאִסְתְּלָקַת מִן עָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִסְתַּלָּקַת מִרְיָם, אִסְתַּלָּק הַהוּא בְּאֵר, דְּהַוָה אָזִיל עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא וְאִסְתַּלָּק בֵּירָא בְּכֹלָּא.

לְאַחַר שֶׁחוֹזְרִים לֶעָפָר זֶה בִּשְׁבִיל לְטַהֵר בּוֹ, נֶעֱבֶרֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה, וּמִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחֶרֶת קְדוֹשָׁה וְשׁוֹרָה בָּעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן, יִבָּרֵאוּן וְיִרְפְּאוּ בִּרְפוּאָה עֶלְיוֹנָה שֶׁל רוּחַ אַחֶרֶת. וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה, שֶׁהֲרֵי נִטְהֶרֶת (אשה לבעלה), וְחִדּוּשׁ הַלְּבָנָה נִמְצָא, וְכָל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים. אַשְׁרֵי חֵלֶק יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם עֵצָה שֶׁכְּלֵה רְפוּאָה כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְיִמָּצְאוּ טְהוֹרִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, קְדוֹשִׁים לָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם. וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְבַּר צִין וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לָמָּה פָּרְשַׁת פָּרָה סְמוּכָה לְמִיתַת מִרְיָם, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. אֶלָּא כֵּיוָן (כמו) שֶׁנַּעֲשָׂה הַדִּין בְּפָרָה זוֹ לְטַהֵר הַטְּמֵאִים, נַעֲשָׂה דִין בְּמִרְיָם לְטַהֵר הָעוֹלָם, וְהִסְתַּלְּקָה

מֵהָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁהִסְתַּלְּקָה מִרְיָם, הִסְתַּלְּקָה אוֹתָהּ בְּאֵר שֶׁהָיְתָה הוֹלֶכֶת עִם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, וְהִסְתַּלְּקָה הַבְּאֵר בַּכֹּל.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב וְאַתָּה בֶּן אָדָם שָׂא קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וְכִי עָלָה בִּלְחוֹדָהָא, לָא. אֶלָּא בְּגִין דְּכֹלָּא אִתְּבַר בְּגִינָהּ. בְּגִינָהּ אִתְּבַר יְמִינָא אֲבַתְרָהּ, דְּהַוָה מְקָרֵב לָהּ גַּבֵּי גּוּפָא. וְגוּפָא דְּאִיהוּ שִׁמְשָׁא, אִתְחֲשָׁךְ בְּגִינָהּ. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (תהלים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. גּוּפָא (ס"א בגינה דכתיב, (ישעיה יג) חשך השמש בצאתו וכתיב) דִּכְתִיב, (ישעיה נ) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת, דְּהָא שִׁמְשָׁא אִתְחֲשָׁךְ בְּגִינָהּ. כְּגַוְונָא דָּא וַתָּמֹת שָׁם מִרְיָם וְגוֹ'. (במדבר כ') וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה, דְּהָא אִסְתַּלָּק בֵּירָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא לְבָתַר אִתְּבַר יְמִינָא, דִּכְתִיב יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו. וּלְבָתַר אִתְחֲשָׁךְ שִׁמְשָׁא, דִּכְתִיב, (דברים לב) וּמֵת בָּהָר וְגוֹ'. וְהֵאָסֵף אֶל עַמֶּךָ וְגוֹ'. הָא (תצוה קפ"א ע"א) דְּרוֹעָא יְמִינָא אִתְּבַר, וְגוּפָא דְּאִיהוּ שִׁמְשָׁא אִתְחֲשָׁךְ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב וְאַתָּה בֶּן אָדָם שָׂא קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְכִי עָלֶיהָ לְבַדָּהּ? לֹא. אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל נִשְׁבַּר בִּגְלָלָהּ. בִּגְלָלָהּ נִשְׁבַּר הַיָּמִין אַחֲרֶיהָ, שֶׁהָיָה מְקָרְבָהּ לַגּוּף. וְהַגּוּף, שֶׁהוּא שֶׁמֶשׁ, נֶחְשַׁךְ בִּגְלָלָהּ, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. גּוּף, (בגללה, שכתוב (ישעיה יג) חשך השמשבצאתו, וכתוב) שֶׁכָּתוּב (ישעיה נ) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת, שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁמֶשׁ נֶחְשַׁךְ בִּגְלָלָהּ. כְּמוֹ זֶה, וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וְגוֹ'. וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה, שֶׁהֲרֵי הִסְתַּלְּקָה הַבְּאֵר שֶׁלְּמַעְלָה וְשֶׁלְּמַטָּה, אַחַר כָּךְ נִשְׁבַּר הַיָּמִין, שֶׁכָּתוּב יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו. וְאַחַר כָּךְ נֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) וּמֵת בָּהָר וְגוֹ', וְהֵאָסֵף אֶל עַמֶּיךָ וְגוֹ'. הֲרֵי זְרוֹעַ יְמִין נִשְׁבְּרָה, וְהַגּוּף, שֶׁהוּא שֶׁמֶשׁ, נֶחְשַׁךְ.

וְתָא חֲזֵי, לָא אִשְׁתְּכַח דָּרָא בְּעָלְמָא, כְּדָרָא דְּמֹשֶׁה קַיְימָא בְּעָלְמָא, וְאַהֲרֹן וּמִרְיָם. וְאִי תֵּימָא בְּיוֹמוֹי דְּשִׁלְמֹה הָכִי נָמֵי, לָאו. דְּהָא בְּיוֹמוֹי דְּשִׁלְמֹה שַׁלִּיט סִיהֲרָא, וְשִׁמְשָׁא אִתְכְּנִישׁ. וּבְיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, אִתְכְּנִישׁ סִיהֲרָא, וְשִׁמְשָׁא שַׁלְטָא.

וּבֹא וּרְאֵה, לֹא נִמְצָא דּוֹר בָּעוֹלָם כְּמוֹ הַדּוֹר שֶׁעָמַד מֹשֶׁה בָּעוֹלָם, וְאַהֲרֹן וּמִרְיָם. וְאִם תֹּאמַר בִּימֵי שְׁלֹמֹה גַּם כֵּן - לֹא! שֶׁהֲרֵי בִּימֵי שְׁלֹמֹה שָׁלְטָה הַלְּבָנָה, וְהַשֶּׁמֶשׁ הִתְכַּנְּסָה. וּבִימֵי מֹשֶׁה הִתְכַּנְּסָה הַלְּבָנָה וְשָׁלְטָה הַשֶּׁמֶשׁ.

תְּלַת אַחִין הֲווֹ: מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מיכה ו) וָאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם. מִרְיָם, סִיהֲרָא. מֹשֶׁה, שִׁמְשָׁא. אַהֲרֹן, דְּרוֹעָא יְמִינָא. (שמות ס"ו ע"א) חוּר, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא. וְאָמְרֵי לָהּ, נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב. בְּקַדְמִיתָא מִיתַת מִרְיָם, אִסְתַּלָּקַת סִיהֲרָא, אִסְתַּלָּק בְּאֵר. לְבָתַר אִתְּבַר דְּרוֹעָא יְמִינָא, דִּמְקָרֵב תְּדִיר סִיהֲרָא, בְּאָחְוָא, בְּחֵידוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות טו) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן. אֲחוֹת אַהֲרֹן וַדַּאי, דְּאִיהוּ דְּרוֹעָא, דִּמְקָרֵב לְהּ בְּאַחֲדוּתָא, בְּאָחְוָה עִם גּוּפָא.

שְׁלֹשָׁה אַחִים הָיוּ: מֹשֶׁה, אַהֲרֹן וּמִרְיָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ו) וָאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם. מִרְיָם - לְבָנָה. מֹשֶׁה - שֶׁמֶשׁ. אַהֲרֹן - זְרוֹעַ יָמִין. חוּר - זְרוֹעַ שְׂמֹאל. וְיֵשׁ אוֹמְרִים נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב.

בַּהַתְחָלָה מֵתָה מִרְיָם - הִסְתַּלְּקָה הַלְּבָנָה וְהִסְתַּלְּקָה הַבְּאֵר. אַחַר כָּךְ נִשְׁבְּרָה זְרוֹעַ יָמִין שֶׁמְּקֻרֶבֶת תָּמִיד אֶת הַלְּבָנָה בְּאַהֲוָה וּבְשִׂמְחָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (שמות טו) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן. אֲחוֹת אַהֲרֹן בְּוַדַּאי, שֶׁהִיא זְרוֹעַ שֶׁמְּקֻרֶבֶת בְּאַחְדוּת וּבְאַהֲוָה עִם הַגּוּף.

לְבָתַר אִתְכְּנִישׁ שְׁמָשָׁא וְאִתְחֲשָׁךְ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב וְהֵאָסֵף אֶל עַמֶּךָ גַּם אַתָּה וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם, דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּעָלְמָא. בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה, שַׁלְטָא סִיהֲרָא, בְּתִקּוּנָהָא, וְאִתְחֲזֵי בְּעָלְמָא. וְאִתְקְיָים שְׁלֹמֹה בְּחָכְמְתָא דְּנְהִירוּ דִּילֵהּ, וְשַׁלִּיט בְּעָלְמָא. כֵּיוָן דְּסִיהֲרָא נַחְתָּא בְּחוֹבוֹי, אִתְפְּגִים יוֹמָא בָּתַר יוֹמָא, עַד דְּאִשְׁתְּכַח בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית, וְלָא יַתִּיר, וְאִתְיְהִיב שִׁבְטָא חַד לִבְרִיהּ. זַכָּאָה חוּלְקָא דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא.

אַחַר כָּךְ הִתְכַּנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ וְנֶחְשַׁךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כז) וְנֶאֱסַפְתָּ [והאסף] אֶל עַמֶּיךָ גַּם אָתָּה וְגוֹ'. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל מֹשֶׁה, אַהֲרֹן וּמִרְיָם שֶׁנִּמְצְאוּ בָעוֹלָם. בִּימֵי שְׁלֹמֹה שָׁלְטָה הַלְּבָנָה בְּתִקּוּנֶיהָ וְנִרְאֲתָה בָעוֹלָם, וְהִתְקַיֵּם שְׁלֹמֹה בְּחָכְמַת הָאוֹר שֶׁלֹּה וְשָׁלַט בָּעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁהַלְּבָנָה יָרְדָה בַּעֲוֹנוֹתָיו, נִפְגַּם יוֹם אַחַר יוֹם, עַד שֶׁנִּמְצָא בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית וְלֹא יוֹתֵר, וְנָתַן שִׁבְטוֹ אֶחָד לִבְנוֹ. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה נָבִיא הַנֶּאֱמָן.

כְּתִיב (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא. אֲבָל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, דְּנְהִיר שִׁמְשָׁא וְלָא סִיהֲרָא. וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף וְגוֹ', הָא כְּתִיב וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, בְּמַדְבְּרָא, עִם שְׁאַר מֵתֵי מַדְבְּרָא. כֵּיוָן דְּעָאל שִׁמְשָׁא, לְאָן אֲתָר אִתְכְּנִישׁ. אֶל מְקוֹמוֹ, בְּגִין לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם. דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנִישׁ, זוֹרֵחַ הוּא שָׁם וַדַּאי. דְּהָא לָא אַנְהִיר סִיהֲרָא, אֶלָּא מִנְּהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (דברים לא) הִנְּךָ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ וְקָם. אַף עַל גַּב דְּתִתְכַּנֵּשׁ, הִנְּךָ קַיָּים לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. דְּא הוּא יְהוֹשֻׁעַ.

כָּתוּב (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה בֵּאַרְנוּ. אֲבָל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, כְּשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, שֶׁהָאִיר הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא הַלְּבָנָה. וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף וְגוֹ'. הֲרֵי כָּתוּב וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, בַּמִּדְבָּר, עִם שְׁאַר מֵתֵי מִדְבָּר. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס הַשֶּׁמֶשׁ, לְאֵיזֶה מָקוֹם הִתְכַּנֵּס? אֶל מְקוֹמוֹ, בִּשְׁבִיל לְהָאִיר לַלְּבָנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם. שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהִתְכַּנֵּס, זוֹרֵחַ הוּא שָׁם וַדַּאי. שֶׁהֲרֵי לֹא מוֹאֶרֶת הַלְּבָנָה אֶלָּא מֵאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב (דברים לא) הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ וְקָם. אַף עַל גַּב שֶׁהִתְכַּנֵּס, הִנְּךָ קַיָּם לְהָאִיר לַלְּבָנָה (ועליה זה הוא יהושע).

וְעָלֶיהָ כְּךָ הוּא מֹשֶׁה וְעָלֶיהָ כְּתִיב הַאי קְרָא, (קהלת א) מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וְגוֹ'. מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, דָּא יְהוֹשֻׁעַ, דְּאִשְׁתְּדַל לְאַחְסָנָא אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא זָכָה לְאַשְׁלְמָא לְסִיהֲרָא כַּדְקָא יָאוּת, דְּהָא אִיהוּ אַעְמַל בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ תְּחוֹתֵיהּ דְּמֹשֶׁה. תָּא חֲזֵי, וַי לְהַהוּא כִּסּוּפָא, וַי לְהַהוּא כְּלִימָה, בְּגִין דְּפָלַח, וְלָא נָטַל אַתְרֵיהּ מַמָּשׁ, אֶלָּא תְּחוֹת שְׁמָשָׁא, וְלָא הֲוָה לֵיהּ נְהִירוּ מִדִּילֵיהּ, אֶלָּא נְהִירוּ דְּנָהִיר לֵיהּ. וְאִי הָכִי, מַאי תּוּשְׁבַּחְתָּא הֲוָה לֵיהּ, הוֹאִיל וְלָא אַשְׁלִים לְהָכָא וּלְהָכָא.

כְּךָ הוּא מֹשֶׁה, וְעָלָיו כָּתוּב פָּסוּק זֶה, מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ וְגוֹ'. מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ - זֶה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהִשְׁתַּדֵּל לְהוֹרִישׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא זָכָה לְהַשְׁלִים לַלְּבָנָה כְּרָאוּי, שֶׁהֲרֵי הוּא עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, תַּחַת מֹשֶׁה. בֹּא וּרְאֵה, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה, אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה, מְשׁוּם שֶׁעָבַד וְלֹא לָקַח מְקוֹמוֹ מִמֶּשׁ, אֶלָּא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא הָיָה לוֹ אוֹר מִשֶּׁלּוֹ, אֶלָּא אוֹר שֶׁהֵאִיר לוֹ. וְאִם כָּךְ מַהוּ שִׁבְחוֹ, הוֹאִיל וְלֹא הִשְׂלִים לְכָאן וּלְכָאן?

דף קפב.

וּבְכֹל אֲתָר דְּאָמַר שְׁלֹמֹה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, עַל דַּרְגָּא דִּילֵיהּ קָאָמַר. (קהלת ה) רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. (קהלת ג) וְעוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. (קהלת ט) שַׁבְתִּי וְרָאֹה (דף קפ"ב ע"א) תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְכֵן כֻּלְּהוּ. וּבְגִין דַּרְגָּא דִּילֵיהּ קָאָמַר. וְדָא הוּא רָזָא דְּמִלָּה וַדַּאי.

וּבְכָל מָקוֹם שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, עַל דַּרְגָּתוֹ אָמַר. (קהלת ה) רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. (שם ג) וְעוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. (שם ט) שַׁבְתִּי וְרָאֹה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְכֵן כֻּלָּם. וּמְשׁוּם דַּרְגָּתוֹ אָמַר, וְזֶהוּ סוֹד הַדָּבָר בְּוַדַּאי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַדַּאי מַאן דְּנָטִיל סָמָא דְּמוֹתָא בִּלְחוֹדוֹי, עֲלֵיהּ כְּתִיב בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמוֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וַדַּאי. וּמַאן הוּא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. הֲוֵי אֵימָא דָּא סִיהֲרָא. וּמַאן דְּאָחִיד סִיהֲרָא בְּלָא שִׁמְשָׁא, עֲמָלוֹ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וַדַּאי. וְדָא הוּא חוֹבָא קַדְמָאָה דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, לָאָדָם קַדְמָאָה, וְכֵן לְכֻלְּהוּ דְּאַתְיָין בַּתְרֵיהּ, דְּחָבוּ בַּאֲתָר דָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַדַּאי מִי שֶׁנּוֹטֵל סַם הַמָּוֶת לְבַדּוֹ, עָלָיו כָּתוּב (שם א) בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וַדַּאי. וּמִי הוּא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ? הֱוֵי אוֹמֵר זוֹ הַלְּבָנָה. וּמִי שֶׁאוֹחֵז הַלְּבָנָה בְּלִי הַשֶּׁמֶשׁ, עֲמָלוֹ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וַדַּאי. וְזֶהוּ הַחֵטְא הַקַּדְמוֹן שֶׁל הָעוֹלָם. וְעַל זֶה מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, לָאָדָם הָרִאשׁוֹן, וְכֵן לְכָל מִי שֶׁבָּא אַחֲרָיו שֶׁחָטְאוּ בְּמָקוֹם זֶה.

הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. יְמִינוֹ, זֶה דָּרוֹם. אֵשׁ דָּת, דָּא צָפוֹן. וְדָא כָּלִיל בְּדָא.

הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן, הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. יְמִינוֹ - זֶה דָּרוֹם. אֵשׁ דָּת - זֶה צָפוֹן. וְזֶה כָּלוּל בָּזֶה.

סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, הַאי קְרָא קַשְׁיָא, סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי הוֹלֵךְ הָרוּחַ. מַאן רוּחָא דָּא, דָּא הוּא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, דְּאִקְרֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְדָא (הוא) רוּחַ הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב לְאֵלֶּין תְּרֵין סִטְרִין לְאִתְחַבְּרָא בְּגוּפָא. וְעַל דָּא כְּתִיב הָרוּחַ, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע הַשֶּׁמֶשׁ סְתָם, דְּאִשְׁתְּמוֹדַע (ס"א לאתחברא בגופא דאיהו שמשא ההוא דאשתמודע) חוֹלָקָא דְּיִשְׂרָאֵל.

סוֹבֵב סבב הוֹלֵךְ הָרוּחַ. פְּסוּק זֶה קָשֶׁה. סוֹבֵב סוֹבֵב הַשֶּׁמֶשׁ הָיָה לוֹ לִכְתֹּב, מַה זֶּה הוֹלֵךְ הָרוּחַ? מִי רוּחַ זוֹ? זֶהוּ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁנִּקְרָא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְזֶה (הוא) רוּחַ שֶׁהוֹלֵךְ וְסוֹבֵב לְאוֹתָם שְׁנֵי צְדָדִים לְהִתְחַבֵּר בְּגוּף,

וְעַל זֶה כָּתוּב הָרוּחַ, אותו שֶׁנּוֹדָע הַשֶּׁמֶשׁ סְתָם, שֶׁנּוֹדָע (להתחבר בגוף שהוא השמש, אותו שנודע) חֵלֶק יִשְׂרָאֵל.

וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ, מַאן סְבִיבוֹתָיו. אִלֵּין אֲבָהָן, דְּאִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן תְּלַת, וְדָוִד וְד' רוּחֵי דְּאִתְחַבָּרָן בֵּהּ (ס"י ודא רוחא דאתחברא בהו) (ס"א ודוד דא הוא רוחא רביעאה, דאתחבר בהו) הָא אִינּוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא שְׁלֵימָתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

וְעַל סְבִיבוֹתָיו שָׁב הָרוּחַ. מִי זֶה סְבִיבוֹתָיו? אֵלּוּ הָאָבוֹת, שֶׁהֵם מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה, וְהֵם שְׁלֹשָׁה, וְדָוִד וְאַרְבָּעָה רוּחוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ בָּהֶם (ס"י וזהו רוח שהתחבר בהם) (ודוד הוא רוח רביעי שהתחבר בהם), הֲרֵי הֵם מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה שְׁלֵמָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.

בְּגִין דְּכָל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא סְתִימִין כֻּלְּהוּ בְּחָכְמְתָא, וְכֻלְּהוּ לְגַוֹ בְּגַוֹ דְּהֵיכְלָא קַדִּישָׁא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא מִסְתַּכְּלֵי בְּהוּ, וְחָמָאן מִלּוֹי כְּמִלִּין דְּבַר נָשׁ אַחֲרָא. אִי הָכִי, מַה שְׁבָחָא הוּא לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּחָכְמָתֵיהּ, מִשְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא. אֶלָּא וַדַּאי כָּל מִלָּה וּמִלָּה דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא סָתִים בְּחָכְמְתָא.

מִשּׁוּם שֶׁכָּל דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ נִסְתָּרִים כֻּלָּם בְּחָכְמָה, וְכֻלָּם פְּנִים פְּנִימָה שֶׁל הֵיכַל הַקָּדוֹשׁ, וּבְנֵי אָדָם לֹא מִסְתַּכְּלִים בָּהֶם, וְרוֹאִים דְּבָרָיו כִּדְבָרֵי אָדָם אַחֵר. אִם כֵּן, מַהוּ הַשֶּׁבַח לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּחָכְמָתוֹ מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם? אֶלָּא וַדַּאי כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ נִסְתָּר בְּחָכְמָה.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ז) טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה וְיוֹתֵר לְרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ, אִי לָאו דְּהָא אִתְגַּלְיָיא מִלָּה דָּא, לָא (שמענא ולא) יְדַעְנָא מַאי קָאָמַר. טוֹבָה חָכְמָה, דָּא הִיא חָכְמָה, דְּהִיא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, (ס"א לכורסייא) כּוּרְסְיָיא מִתְתַּקְנָא לֵיהּ. טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה, יָאָה וְשַׁפִּירָא כַּד אִיהִי שַׁרְיָיא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן נַחֲלָה וְעַדְבָא דִּילָהּ, לְאִתְקַשְּׁרָא בָּהּ.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ז) טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה וְיוֹתֵר לְרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ. אִם לֹא הִתְגַּלְּתָה דָּבָר זֶה, לֹא (שמענו ולא) יָדַעְנוּ מָה אָמַר. טוֹבָה חָכְמָה - זוֹהִי חָכְמָה שֶׁהִיא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, (לכסא) כִּסֵּא מְתֻקָּנֶת לוֹ. טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה, יָפֶה וְנָאֶה כְּשֶׁהִיא שׁוֹרָה עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נַחֲלָתָהּ וְחֶלְקָהּ לְהִתְקַשֵּׁר בָּהּ.

אֲבָל תּוּשְׁבַּחְתָּא יַתִּיר לְרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ, לְאִינּוּן דְּזָכוּ לְאִתְחַבְּרָא בְּשִׁמְשָׁא, וּלְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ, דְּהָא אַחִיד בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, וּמַאן דְּאָחִיד בֵּיהּ, בְּכֹלָּא אָחִיד, בַּחַיִּין דְּהַאי עָלְמָא, וּבְחַיֵּי דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת ז) וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. מַאי וְיִתְרוֹן דַּעַת. דָּא אֵילָנָא דְּחַיֵּי. יִתְרוֹן דִּילֵיהּ מַהוּ, הַחָכְמָה וַדַּאי, דְּהָא תּוֹרָה, (שמות ס"ב ע"א) מֵחָכְמָה עִלָּאָה נָפְקָא.

אֲבָל שֶׁבַח יוֹתֵר לְרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ, לְאוֹתָם שֶׁזָּכוּ לְהִתְחַבֵּר בַּשֶּׁמֶשׁ וּלְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אָחוּז בְּעֵץ הַחַיִּים, וּמִי שֶׁאוֹחֵז בּוֹ, אוֹחֵז בַּכֹּל, בְּחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה וּבְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה

תְּחַיֶּה בְּעָלְיָהּ. מַה זֶּה וְיִתְרוֹן דַּעַת? זֶה עֵץ הַחַיִּים. יִתְרוֹנוֹ מַהוּ? הַחָכְמָה וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי תּוֹרָה יוֹצֵאת מֵחָכְמָה עֶלְיוֹנָה.

תּוּ טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה, טוֹבָה חָכְמָה, וַדַּאי עִם נַחֲלָה, דָּא צַדִּיקָא דְּעָלְמָא, דְּאִיהוּ נָהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא, דְּהָא תְּרֵין דַּרְגִּין אִלֵּין כַּחֲדָא יַתְבֵי, וְדָא הוּא שְׁפִירוּ דִּלְהוֹן, אֲבָל וְיוֹתֵר לְרוֹאֵי הַשֶּׁמֶשׁ, לְאִינּוּן דְּמִתְאַחֲדִין בְּשִׁמְשָׁא, תּוּקְפָּא דְּכוֹלָּא, שְׁבָחָא דְּכוֹלָּא.

עוֹד טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה - טוֹבָה חָכְמָה וַדַּאי עִם נַחֲלָה, זֶה צַדִּיק הָעוֹלָם שֶׁהוּא אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהֲרֵי שְׁתֵּי דְּרגוֹת אֵלּוּ יוֹשְׁבוֹת כְּאֶחָד, וְזֶהוּ יָפְיָן, אֲבָל וְיוֹתֵר לְרֹאֵי הַשֶּׁמֶשׁ, לְאוֹתָם שֶׁנֶּאֱחָזִים בַּשֶּׁמֶשׁ, חֹזֶק הַכֹּל, שֶׁבַח הַכֹּל.

וְדָא הוּא דַּעַת, אִילָנָא דְּחַיֶּיא, וְהָא אוּקְמוּהָ (משלי יט) גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. מַאן נֶפֶשׁ. דָּא נֶפֶשׁ טוֹב דְּדָוִד מַלְכָּא. וְדָא חָכְמָה דְּקָאמְרָן. וּבְגִינֵי כַּךְ יִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה, דְּמִתַּמָּן אִשְׁתָּרְשָׁא אִילָנָא וְאִתְנְטָע לְכָל סִטְרִין, וְכֵן לְכָל אִינּוּן דַּאֲחִידָן בֵּיהּ בְּהַאי אִילָנָא, וְעַל דָּא שְׁלֹמֹה מַלְכָּא לָא אִשְׁתְּכַח אֶלָּא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, וּמִתַּמָּן יָדַע כֹּלָּא, וַהֲוָה אָמַר עוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְשַׁבְתִּי וְרָאִיתִי וְגוֹ'. וְכֵן כֻּלְּהוּ. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיַדְעִין אוֹרְחוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּסְתִימִין עִלָּאִין דִּגְנִיזִין בְּאוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְגוֹ'. (חסר) (במדבר כ) יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (קהלת ד) וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִתְמַר וְאוּקְמוּהָ. תָּא חֲזֵי, כָּל עוֹבָדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּדִינָא וּקְשׁוֹט, וְלֵית מַאן דְּאַקְשֵׁי לֶקֳבְלֵיהּ, וְיִמְחֵי בִּידֵיהּ, וְיֵימַר לֵיהּ מָה עֲבָדַת, וְכַרְעוּתֵיהּ עָבֵד בְּכֹלָּא.

וְזֶהוּ דַּעַת, עֵץ הַחַיִּים, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ, (משלי יט) בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. אֵיזוֹ נֶפֶשׁ? זוֹ נֶפֶשׁ טוֹבָה שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְזוֹ הַחָכְמָה שֶׁאָמַרְנוּ. וּמִשּׁוּם זֶה יִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה, שֶׁמִּשָּׁם נִשְׁרַשׁ עֵץ וְנִנְטַע לְכָל הַצְּדָדִים, וְכֵן לְכָל אֵלּוּ שֶׁאֲחוּזִים בָּעֵץ הַזֶּה. וְעַל זֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ לֹא נִמְצָא אֶלָּא בְּאוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁלּוֹ, וּמִשָּׁם יָדַע הַכֹּל, וְהָיָה אוֹמֵר: עוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְשַׁבְתִּי וְרָאִיתִי וְגוֹ'. וְכֵן כֻּלָּם. אַשְׁרֵי אוֹתָם צַדִּיקִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה וְיוֹדְעִים דַּרְכֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ וְנִסְתָּרוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁגְּנוּזִים בַּתּוֹרָה, שֶׁכָּתוּב (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה' וְגוֹ'. יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו וְגוֹ'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (קהלת ד) וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ וְגוֹ'. פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר וּפֵרְשׁוּהוּ. בֹּא וּרְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּדִין וֶאֱמֶת, וְאֵין מִי שֶׁיִּקְשֶׁה כְּנֶגְדּוֹ וְיִמְחֶה בְּיָדוֹ וְיֹאמַר לוֹ מָה אַתָּה עוֹשֶׂה, וְכִרְצוֹנוֹ עוֹשֶׂה הַכֹּל.

דף קפב:

וְשַׁבֵּחַ אֲנִי (דף קפ"ב ע"ב) אֶת הַמֵּתִים. וְכִי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא מְשַׁבַּח לְמֵתַיָּיא יַתִּיר מִן חַיָּיא, וְהָא לָא אִקְרֵי חַי אֶלָּא מַאן דְּאִיהוּ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט בְּהַאי עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל ב כג) וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי, וְהָא (בראשית ו' ע"א, קס"ד ע"א, ר"ז ע"ב) אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, וְרָשָׁע דְּלָא אָזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוֹט אִקְרֵי מֵת, וְאִיהוּ מְשַׁבַּח לַמֵּתִים מִן הַחַיִּים.

וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים. וְכִי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ מְשַׁבֵּחַ אֶת הַמֵּתִים יוֹתֵר מֵהַחַיִּים? וַהֲרֵי לֹא נִקְרָא חַי אֶלָּא מִי שֶׁהוּא בָּרָךְ אֱמֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל בכב) וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי, וַהֲרֵי פֶּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים, וְרָשָׁע שֶׁלֹּא הוֹלִךְ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת נִקְרָא מֵת, וְהוּא מְשַׁבֵּחַ אֶת הַמֵּתִים מֵהַחַיִּים?

אֶלָּא, וַדַּאי כָּל מִלּוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, בְּחָכְמְתָא אִתְמָרוּ, וְהָא אִתְמַר, וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים, אִילּוּ לָא כְּתִיב יַתִּיר, הֲוָה אָמֵינָא הָכִי, אֲבָל כֵּיוָן דִּכְתִיב שֶׁכְּבָר מֵתוּ, אִשְׁתְּכַח מִלָּה אַחֲרָא בְּחָכְמְתָא. שֶׁכְּבָר מֵתוּ: זִמְנָא אַחֲרָא אִסְתְּלָקוּ מִן עָלְמָא, וְאִתְתַּקַּן בְּעַפְרָא, (דאזדמנא די ממנא עליה ומית בחיי עלמא דבגין דיתתקן (ס"א דאזדמנא עליה ותב בהאי עלמא בגין דיתתקן) (ס"א דממנא עליה ומית בהאי עלמא ואתתקן בעפרא בגין דיתתקן באתר דישתלים זמניה מת הא ודאי דא הוא שבחא משאר מתי עלמא אי תימא אתדן זמנא אחרא בההוא עלמא הא כתיב לא תקום וגו') בתר דאשתלים זמניה מית ודאי הוא שבחא משאר מתי עלמא. אי תימא לא אתדן זמנא אחרא בההוא עלמא, דכתיב לא תקום פעמים צרה) כָּל שֶׁכֵּן דְּהָא קַבִּיל עוֹנְשָׁא זִמְנָא וּתְרִין, וְדָא וַדַּאי, אַתְרֵיהּ אִתְתַּקַּן בְּשִׁבְחָא יַתִּיר מֵאִינּוּן חַיֵּי, דְּעַד לָא קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא.

אֶלָּא וַדַּאי כָּל דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּחָכְמָה נֶאֶמְרוּ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים, אִלּוּ לֹא כָתוּב יוֹתֵר, הָיִיתִי אוֹמֵר כֵּךְ. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב שֶׁכְּבָר מֵתוּ, נִמְצָא דָּבָר אַחֵר בְּחָכְמָה. שֶׁכְּבָר מֵתוּ - זְמַן אַחֵר הִסְתַּלְּקוּ מֵהָעוֹלָם, וְהִתְתַּקְּנוּ בֶּעָפָר, (שהזדמן הממנה עליו ומת בחיי עולם כדי שיתתקן (שהזדמן עָלָיו ושב בְּעוֹלָם הזה כדי שיתתקן) (הממנה עָלָיו ומת בְּעוֹלָם הזה ונתקן בעָפָר כדי שיתתקן במקום שישלם זמנו מת הוא ודאי, זהו שבח משאר מתי הָעוֹלָם. אם תאמר לא ידון פעם אחרת באותו עוֹלָם, הרי כָּתוּב לא תָקוּם וגו') לאחר שנשלם זמנו מת, ודאי הוא שבח משאר מתי העולם. אם תאמר לא ידון פעם אחרת באותו עולם, שכתוב לא תקום פעמים צרה) כָּל שֶׁכֵּן שֶׁזֶּה קִבֵּל עֹנֶשׁ פַּעַם וּפַעֲמַיִם, וְזֶה וַדַּאי מְקוֹמוֹ נִתְקַן בְּשֶׁבַח יוֹתֵר מֵאוֹתָם חַיִּים שֶׁעֲדַיִן לֹא קִבְּלוּ עָנְשָׁם.

וְעַל דָּא כְּתִיב וְשַׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, דַּיְיקָא, אִלֵּין אִינּוּן חַיִּין, וְאִקְרוּן מֵתִים. מַאי טַעְמָא אִקְרוּן מֵתִים, בְּגִין דְּהָא טָעֲמוּ טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְאַף עַל גַּב דְּקַיְימֵי בְּהַאי עָלְמָא, מֵתִים אִינּוּן, וּמִבֵּין מֵתַיָּיא אָהֲדְרוּ. וְעוֹד עַל עוֹבָדִין קַדְמָאִין קַיְימִין לְאִתְקְנָא, וְאִקְרוּן מֵתִים. מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הַמָּה חַיִּים, דְּעַד לָא טָעֲמוּ טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְלָא קַבִּילוּ עוֹנְשַׁיְיהוּ, וְלָא יַדְעֵי אִי זַכָּאן בְּהַהוּא עָלְמָא וְאִי לָאו.

וְעַל זֶה כָּתוּב וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, דַּוְקָא. אֵלֶּה אוֹתָם חַיִּים, וְנִקְרָאִים מֵתִים. מָה הַטַּעַם נִקְרָאִים מֵתִים? מִשּׁוּם שֶׁהֵרֵי טָעֲמוּ טַעַם הַמָּוֶת. וְאַף עַל גַּב שֶׁעוֹמְדִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, הֵם מֵתִים, וּמִבֵּין הַמֵּתִים חָזְרוּ, וְעוֹד עַל מַעֲשִׂים רִאשׁוֹנִים עוֹמְדִים לְתִקּוּן, וְנִקְרָאִים מֵתִים. מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הַמָּה חַיִּים - שֶׁעוֹד לֹא טָעֲמוּ טַעַם מָוֶת וְלֹא קִבְּלוּ עָנְשָׁם, וְלֹא יוֹדְעִים אִם זַכָּאִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְאִם לֹא.

תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין דְּזַכָּאן לְאִתְקַשְּׁרָא בְּצִרוֹרָא דְּחַיֵּי, אִינּוּן זַכָּאִין לְמֵחְמֵי בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְאִינּוּן מָדוֹרֵהוֹן, יַתִּיר

וְעִלָּאָה מִכָּל אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, וְכָל דַּרְגִּין דִּלְהוֹן. דְּהָא הַהוּא אַתְרָא (ס"א חדוה) עִלָּאָה, לָא זָכְאִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין לְמֵחמֵי לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגוֹ'.

בֹּא וּרְאֵה, צַדִּיקִים שֶׁזּוֹכִים לְהִתְקַשֵּׁר בִּצְרוֹר הַחַיִּים, הֵם זַכָּאִים לִרְאוֹת בִּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְאוֹתָם מְדוֹרֵיהֶם יוֹתֵר וְעֶלְיוֹן מִכָּל אוֹתָם מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים וְכָל דַּרְגּוֹתֵיהֶם. שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ מָקוֹם (חדוה) עֶלְיוֹן לֹא זוֹכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים לִרְאוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגוֹ'.

וְאִינּוּן דְּלָא זָכָאן לְסַלְקָא כָּל כַּךְ כְּאִינּוּן, (ס"א דוכתא, אית וכו') דּוּכְתָיָיא אִית לוֹן לְתַתָּא כְּפוּם אוֹרְחַיְיהוּ, וְאִלֵּין לָא זָכָאן לְהַהוּא אֲתָר, וּלְמֵחמֵי כְּמָה דְּחָמָאן אִינּוּן דִּלְעֵילָּא, וְאִלֵּין קַיְימֵי בְּקִיּוּמָא דְּעֵדֶן תַּתָּאָה וְלָא יַתִּיר. וְאִי תֵּימָא מַאן עֵדֶן תַּתָּאָה. אֶלָּא דָּא עֵדֶן דְּאִקְרֵי חָכְמָה תַּתָּאָה, וְדָא קַיְימָא עַל גַּן דִּבְאַרְעָא, וְאַשְׁגָּחוּתָא דְּהַאי עֵדֶן עָלֵיהּ (ולא יתיר), וְאִלֵּין קַיְימֵי בְּהַאי גַּן, וְאִתְהֲנוּן מֵעֵדֶן דָּא.

וְאוֹתָם שֶׁלֹּא זוֹכִים לַעֲלוֹת כָּל כַּךְ כְּאוֹתָם אֵלֶּה, (מקום יש וכו') מְקוֹמוֹת יֵשׁ לָהֶם לְמַטָּה כְּפִי דַּרְכֵיהֶם, וְאֵלֶּה לֹא זוֹכִים לְאוֹתוֹ מָקוֹם וְלִרְאוֹת כְּפִי שֶׁרוֹאִים אֵלּוּ שֶׁלְּמַעְלָה, וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּקִיּוּם שֶׁל עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן וְלֹא יוֹתֵר. וְאִם תֹּאמַר, מַה זֶּה עֵדֶן תַּחְתּוֹן? אֶלָּא זֶה עֵדֶן שֶׁנִּקְרָא חָכְמָה תַּחְתּוֹנָה, וְזֶה עוֹמֵד עַל גַּן שֶׁבָּאָרֶץ, וְהַשְׁגָּחַת עֵדֶן זֶה עָלָיו (ולא יותר), וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּגַן זֶה וְנֶהֱנִים מֵעֵדֶן זֶה.

מַאי בֵּין עֵדֶן תַּתָּאָה לְעִלָּאָה. כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ, עֵדֶן תַּתָּאָה, אִקְרֵי עֶדְנָא נוּקְבָא. עֵדֶן עִלָּאָה, אִקְרֵי עֵדֶן דְּכַר, עָלֵיהּ כְּתִיב עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. הַאי עֵדֶן תַּתָּאָה, אִקְרֵי גַּן לְעֵדֶן דִּלְעֵילָּא, וְהַאי גַּן אִקְרֵי עֵדֶן, לְגַן דִּלְתַתָּא. וְאִלֵּין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּגַן תַּתָּאָה, אִתְהֲנוּן מֵהַאי עֵדֶן דְּעַלַּיְיהוּ, בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, וּבְכָל יַרְחָא וְיַרְחָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ.

מַה בֵּין עֵדֶן תַּחְתּוֹן לָעֶלְיוֹן? (קהלת ב) כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ. עֵדֶן תַּחְתּוֹן נִקְרָא עֵדֶן נְקֵבָה, עֵדֶן עֶלְיוֹן נִקְרָא עֵדֶן זָכָר, עָלָיו כָּתוּב עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ. עֵדֶן תַּחְתּוֹן זֶה נִקְרָא גַּן לְעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, וְגַן זֶה נִקְרָא עֵדֶן לַגַּן שֶׁלְּמַטָּה. וְאֵלֶּה שֶׁנִּמְצָאִים בַּגַּן הַתַּחְתּוֹן נֶהֱנִים מֵהָעֵדֶן הַזֶּה שֶׁעָלֵיהֶם בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וּבְכָל חׇדֶשׁ וְחׇדֶשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ.

דף קפג.

וְעַל אִלֵּין אָמַר שְׁלֹמֹה, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדָנָה, דְּהָא אִלֵּין בָּדְרָגָא עִלָּאָה יַתִּיר מִנַּיְיהוּ. מַאן אִינּוּן. אִינּוּן שֶׁכְּבָר מֵתוּ, וְקַבִּילוּ עוֹנְשָׁא תְּרֵי זִמְנֵי, וְאִלֵּין אִקְרוּן כֶּסֶף מְזוּקָק, דְּעָאל לְנוּרָא זִמְנִין וְתְרֵין, וְנָפִיק מִנֵּיהּ זוּהֲמָא, וְאִתְבָּרַר וְאִתְנַקֵּי. (קהלת ד) וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֶת אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא הָיָה. הַהוּא רוּחָא דְּקָאִים לְעֵילָּא, וְאִתְעַכַּב לְנַחְתָּא לְתַתָּא, דְּהַאי קָאִים

בְּקִיּוּמֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ לְקַבְּלָא עוֹנְשָׁא, וְאִית לֵיהּ מְזוֹנָא מֵהַהוּא מְזוֹנָא (דף קפ"ג ע"א) עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא לְעֵילָּא.

וְעַל אֵלֶּה אָמַר שְׁלֹמֹה, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדָנָה. שֶׁהֲרֵי אֵלֶּה בְּדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר מֵהֶם. מִי אֵלּוּ? אֵלּוּ שֶׁכְּבָר מֵתוּ וְקִבְּלוּ עֹנֶשׁ פַּעֲמַיִם, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים כֶּסֶף מְזֻקָּק, שֶׁנִּכְנָס לָאֵשׁ פַּעֲמַיִם וּשְׁנַיִם, וְיוֹצֵא מִמֶּנּוּ זֶהֳמָא, וְהִתְבָּרֵר וְהִתְנַקֶּה. וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא הָיָה - אוֹתָהּ רוּחַ שֶׁעוֹמֶדֶת לְמַעְלָה וְהִתְעַכְּבָה לְרֶדֶת לְמַטָּה, שֶׁהֲרֵי עוֹמֵד בְּעָמְדוֹ וְאֵין לוֹ לְקַבֵּל עֹנֶשׁ, וְיֵשׁ לוֹ מְזוֹן מֵאוֹתוֹ מָזוֹן עֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה לְמַעְלָה.

טַב מְכֻלְּהוּ, מַאן דְּלָא אִתְפְּרַשׁ, וְלָא אִתְגַּלְיָיא, וְכָל מִלּוֹי בְּסִתְימָא אִינּוּן. דָּא הוּא זַכָּאָה חֲסִידָא, דְּנַטַר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וְקָיֵים לוֹן, וְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא. דָּא אִתְאַחִיד וְאִתְהֲנֵי בְּדַרְגָּא עִלָּאָה עַל כָּל שְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא, וְכֻלְּהוּ אִתְאַחָדָן (ס"א אתוקדן) מֻחוּפָּה דְּהַאי. טוֹב מִכֻּלָּם מִי שֶׁלֹּא הִתְפָּרֵשׁ וְלֹא הִתְגַּלָּה וְכָל דִּבְרֵיהוּ בְּנִסְתָּר הֵם, זֶהוּ זַכַּאי חָסִיד שֶׁשָּׁמַר מִצְוֹות הַתּוֹרָה וְקִיְּמָן, וְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלָיְלָה. זֶה נֶאֱחָז וְנֶהֱנָה בְּדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה עַל כָּל שְׁאַר בְּנֵי אָדָם, וְכֻלָּם נֶאֱחָזִים (נכוים) מֻחָפָּתוֹ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו, אִתְחָלַשׁ חֵילָא דִּילֵיהּ, וְיָדַע דְּהָא אַתְבַּר (תצוה קפ"א ע"א) דְּרוֹעָא יְמִינָא דִּילֵיהּ, וְאִזְדָּעְזָעָא כָּל גּוּפֵיהּ, כֵּיוָן דְּאָמַר קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, הָא דְּרוֹעָא אַחֲרָא אוֹזִיפְנָא לָךְ (זמינית לך), וְהַפְשֵׁט אֶת אַהֲרֹן וְגוֹ', וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף, הֵא אֶלְעָזָר יְהֵא לְגַבָּךְ, זִמְנָא (נ"א ימינא) דָּא תֻּחוֹת אֲבוֹי. וְעִם כָּל דָּא לָא אַשְׁלִים אֲתַר בְּהַהוּא זִמְנָא כַּאֲבוֹי, דְּהָא עֲנָנֵי יְקָר אִסְתְּלָקוּ, וְלָא אָהַדְרוּ אֶלָּא בִּזְכוּתָא דְּמֹשֶׁה, וְלָא בִּזְכוּתָא דְּאֶלְעָזָר. (במדבר כ) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה וְגוֹ'. אֲמַאי לְעֵינֵי כָּל הָעֵדָה. אֶלָּא, בְּגִין דְּאַהֲרֹן הֲוָה רְחִימָא דְּעַמָּא, יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְלָא יֵימְרוּן דְּהָא אִתְנְגִיד עַל יָדָא דְּמֹשֶׁה. וּמֹשֶׁה מָשִׁיךְ לְאַהֲרֹן בְּמִלִּין, עַד דְּסָלִיקוּ לְטוּרָא, וְכָל יִשְׂרָאֵל הֲווֹ חָמָאן, בְּשַׁעֲתָא דְּאַפְשִׁיט מֹשֶׁה לְבוּשֵׁי דְּאַהֲרֹן, וְאַלְבִּישׁ לוֹן לְאֶלְעָזָר.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו, נֶחֱלַשׁ כֹּחוֹ, וְיָדַע שֶׁנִּשְׁבְּרָה זְרוֹעוֹ הַיְמָנִית, וְהִזְדַּעְזַע כָּל גּוּפוֹ. כֵּיוָן שֶׁאָמַר קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, הֲרֵי זְרוֹעַ אַחֶרֶת הִלְוֵיתִי לְךָ (זמנתי לך), וְהַפְשֵׁט אֶת אַהֲרֹן וְגוֹ', וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף, הֲרֵי אֶלְעָזָר יִהְיֶה אֶצְלְךָ בְּזִמַּן (ימין) זֶה תַּחַת אָבִיו. וְעִם כָּל זֶה לֹא הִשְׁלִים מָקוֹם בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּאָבִיו, שֶׁהֲרֵי עַנְנֵי הַכָּבוֹד הִסְתַּלְּקוּ, וְלֹא חָזְרוּ אֶלָּא בִּזְכוּת מֹשֶׁה, וְלֹא בִּזְכוּת אֶלְעָזָר. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה וְגוֹ'. לָמָּה לְעֵינֵי כָּל הָעֵדָה? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאַהֲרֹן הָיָה אָהוּב הָעָם יוֹתֵר מֵהַכֹּל, וְלֹא יֹאמְרוּ שֶׁזֶּה נִמְשָׁךְ עַל יְדֵי מֹשֶׁה. וּמֹשֶׁה מָשַׁךְ לְאַהֲרֹן בְּדְבָרִים עַד שֶׁעָלוּ לָהָר, וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ רוֹאִים בְּשָׁעָה שֶׁהִפְשִׁיט מֹשֶׁה לְבוּשֵׁי אַהֲרֹן וְהִלְבִּישׁם לְאֶלְעָזָר.

מַאי טַעֲמָא מֹשֶׁה (נ"א ולאהרן). אֶלָּא מֹשֶׁה אַלְבִּשִׁינוּן לְאַהֲרֹן כַּד סָלִיק לְכַהֲנָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְיַלְבֵּשׁ מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו, וּכְתִיב (ויקרא ח) וַיַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ אֶת הַמְּעִיל. הַשְׁתָּא. מֹשֶׁה אַעְדֵּי מִנַּיהּ, מַה דְּיָהֲב לֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְדֵּי מִנַּיהּ, מַה דְּיָהֲב לֵיהּ. וְתַרְוַוְיְיהוּ

אַפְשִׁיטוּ לֵיהּ לְאַהֲרֹן מִכֹּלָּא, וּמֹשֶׁה אַעְדֵּי לְבַר, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַו. וְעַד דְּאַעְדֵּי מֹשֶׁה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַעְדֵּי, זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה.

מָה הַטַּעַם מֹשֶׁה (ולאהרן) ? אֶלָּא מֹשֶׁה הִלְבִּישָׁם אֶת אַהֲרֹן כְּשֶׁעָלָה לַכְּהֻנָּה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּלְבֵּשׁ מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו, וְכָתוּב (ויקרא ח) וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת הַמְּעִיל. כְּעֵת מֹשֶׁה הוֹרִיד מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁנָּתַן לוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹרִיד מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁנָּתַן לוֹ, וּשְׁנֵיהֶם הִפְשִׁיטוּ אֶת אַהֲרֹן מֵהַכֹּל, וּמֹשֶׁה הוֹרִיד מִבַּחוּץ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבִּפְנִים. וְעַד שֶׁמֹּשֶׁה הוֹרִיד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הוֹרִיד. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדַּיקַיָּיא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן. אַתְקִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַהֲרֹן, עִרְסָא וּמְנַרְתָּא דְּדַהֲבָא דְּנַהֲרָא. וּמִדַּיְדֵיהּ נָטִיל, מֵהַהוּא מְנַרְתָּא דְּהֲוָה דָּלִיק בְּכָל יוֹמָא תְּרֵי זִמְנֵי וְאַסְתִּים פּוּם מְעַרְתָּא וְנַחְתּוּ.

אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בִּכְבוֹדָם. הִתְקִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַהֲרֹן מִטָּה וּמְנוֹרַת זָהָב שֶׁמְּאִירָה. וּמִשֶּׁלּוֹ לָקַח, מֵאוֹתָהּ מְנוֹרָה שֶׁהִדְלִיק בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם, וְנִסְתַּם פִּי הַמְּעָרָה וְיָרְדוּ.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, פּוּם מְעַרְתָּא הֲוָה פְּתִיחָא, דְּכָל יִשְׂרָאֵל הֲווֹ חָמָאן לְאַהֲרֹן שָׁכִיב, וּבוּצִינָא דְּמְנַרְתָּא דָּלִיק קַמֵּיהּ, וְעַרְסֵיהּ נָפִיק וְעָיֵיל, וַעֲנָנָא חַד קָאִים עֲלֵיהּ. וּכְדֵין יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל דְּהָא אַהֲרֹן מִית. וְחָמוּ דְּהָא אִסְתְּלָקוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וְגוֹ', וְהָא אוּקְמוּהָ. וְעַל דָּא בָּכוּ לְאַהֲרֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, גּוּבְרִין וְנָשִׁין וְטַף, דְּהָא רְחִימָא מִכֻּלְּהוּ הֲוָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, פִּי הַמְּעָרָה הָיְתָה פְּתוּחָה, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל רָאוּ אֶת אַהֲרֹן שׁוֹכֵב וְנֵר הַמְּנוֹרָה דּוֹלֵק לְפָנָיו, וּמִטָּתוֹ יוֹצֵאת וְנִכְנֶסֶת, וְעָנָן אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו. וְאָז יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָרֵי מֵת אַהֲרֹן, וְרָאוּ שֶׁהָרֵי הִסְתַּלְּקוּ עַנְנֵי הַכָּבוֹד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וְגוֹ', וְהָרֵי פֵּרַשְׁוּהָ. וְעַל זֶה בָּכוּ לְאַהֲרֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, גְּבָרִים וְנָשִׁים וְטַף, שֶׁהָרֵי אָהוּב מִכֻּלָּם הָיָה.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הֲנֵי תִּלְתָּא אִחִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, אֲמַאי לָא אִתְקְבָרוּ בְּאָתָר חַד, וְשַׁיְיפִין אִתְבַּדְּרוּ, חַד הָכָא, וְחַד הָכָא, וְחַד בְּאָתָר אַחֲרָא. אֶלָּא אִית דְּאָמְרֵי, בַּאֲתָר דְּבָעָאן יִשְׂרָאֵל לְאִסְתַּכְּנָא בֵּיהּ, מִית כָּל חַד וְחַד, בְּגִין לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ, וְאִשְׁתַּזְּבוּן, אֲבָל כָּל חַד וְחַד מִית כַּדְּקָא חָזֵי עֲלַיְיהוּ. מִרְיָם בְּקֻדֻּשׁ, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. אַהֲרֹן לִסְטַר יְמִינָא. מֹשֶׁה כַּדְּקָא חָזֵי לֵיהּ. אָחִיד הַהוּא טוּרָא לְטוּרָא דְּאַהֲרֹן, וְכָנִישׁ לִקְבוּרָתָא דְּמִרְיָם לְגַבֵּי הַהוּא טוּרָא, אָחִיד לְתֵרֵי סְטָרֵי. וְעַל דָּא אִתְקְרֵי הַר הָעֲבָרִים, דִּתְרֵי סְטָרֵי טוּרָא דִּמְעַבְּרֵי, וְאָחִיד לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, שְׁלֹשָׁה אַחִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים אֵלּוּ לָמָּה לֹא נִקְבְּרוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהָאֵיבָרִים הִתְפַּזְּרוּ, אֶחָד כָּאן וְאֶחָד כָּאן וְאֶחָד בְּמָקוֹם אַחֵר? אֶלָּא יֵשׁ אוֹמְרִים, בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהִסְתַּכֵּן בּוֹ, מֵת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בִּשְׁבִיל לְהָגֵן עֲלֵיהֶם, וְנִצְלוּ. אֲבָל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵת כָּרָאוּי עֲלֵיהֶם. מִרְיָם בְּקֻדֻּשׁ, בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם. אַהֲרֹן לְצַד יְמִין. מֹשֶׁה כָּרָאוּי לוֹ. אֲחַז אוֹתוֹ הַר לְהַר אַהֲרֹן, וְכָנַס לִקְבוּרַת מִרְיָם לְגַבֵּי אוֹתוֹ

הָהָר, אֲחֵז לִשְׁנֵי צְדָדִים. וְעַל זֶה נִקְרָא (דברים לב) הַר הָעֲבָרִים, שֶׁשְּׁנֵי צִדֵּי הָהָר שֶׁעוֹבְרִים, וְאָחֵז לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּיין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן בַּאֲתַר אַחֲרָא, בְּעָלְמָא אַחֲרָא עִלָּאָה, זְכוּתְהוֹן קַיְימָא בְּעָלְמָא דָּא, לְדָרֵי דָּרִין. וּבְשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל תַּיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּגְזֵירָה אִתְגְּזַר עֲלַיְיהוּ, כְּדֵין קָאֲרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא דְּקַיְימֵי קַמֵּיהּ לְעֵילָּא, וְאוֹדַע לוֹן, וְאִינּוּן מְבַטְּלֵי הַהִיא גְּזֵרָה, וְחָיֵיס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּעָלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיה נח) וְנָחֲךָ יְיָ תָּמִיד וְגוֹ'. (במדבר כ"א) וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה וגו'. פַּרְשָׁתָא דָּא, בַּאֲתַר אַחֲרָא אִסְתַּלִּיק, עִם אִינּוּן מֵי מְרִיבָה דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

אַשְׁרֵי חֶלְקָן הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֵם בְּמָקוֹם אַחֵר, בְּעוֹלָם אַחֵר עֶלְיוֹן, זְכוּתָם עוֹמֶדֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. וּבְשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּגְזֵרָה נִגְזֶרֶת עֲלֵיהֶם, אָז קוֹרֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹמְדִים לְפָנָיו לְמַעְלָה וּמוֹדִיעַ לָהֶם, וְהֵם מְבַטְּלִים אוֹתָהּ גְּזֵרָה, וְחָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יִשְׂרָאֵל. אַשְׁרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁעֲלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה נח) וְנָחֲךָ ה' תָּמִיד וְגוֹ'. וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה וְגוֹ'. פָּרָשָׁה זוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר עָלְתָה עִם אוֹתָם מֵי מְרִיבָה שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

דף קפג:

רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (אסתר ה) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי (דף קפ"ג ע"ב) וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת וְגוֹ'. מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמְרָה, וּבְגִין כַּךְ כְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, דְּאִתְחֲלָשׁ חֵילָא דְּגוּפָא, וְהָא קַיְימָא בְּרוּחָא בְּלָא גוּפָא, כְּדֵין וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת. מַאי (קפ"ט ע"ב) מַלְכוּת. אִי תֵּימָא בִּלְבוּשֵׁי יְקָר וְאַרְגְּוָונָא, הָא לָאו הָכִי אִקְרֵי. אֶלָּא וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת, דְּאִתְלַבְּשַׁת בְּמַלְכוּת עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וַדַּאי לְבָשָׁה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (אסתר ה) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת וְגוֹ'. מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמְרָה, וּמִשּׁוּם זֶה כְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁנֶּחֱלָשׁ כֹּחַ הַגּוּף, וַהֲרֵי קַיָּם בְּרוּחַ בְּלֹא גוּף, אֲז - וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת. אֵיזוֹ מַלְכוּת? אִם תֹּאמַר בִּלְבוּשׁ כָּבוֹד וְאַרְגָּמָן, הֲרֵי לֹא כָּךְ נִקְרָא. אֶלָּא וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת, שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בְּמַלְכוּת עֶלְיוֹנָה קְדוֹשָׁה, וַדַּאי לָבְשָׁה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

מַאי טַעֲמָא זָכְתָה לְהַאי אֱתַר. בְּגִין דְּנַטְרָא פּוּמָּהּ דְּלָא לְחַוָּואָה מִדֵּי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (אסתר ב) אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת מוֹלַדְתָּהּ. וְאוֹלִיפְנָא כָּל מַאן דְּנָטִיר פּוּמֵיהּ וְלִישָׁנֵיהּ, זָכֵי לְאִתְלַבְּשָׁא בְּרוּחַ דְּקוּדְשָׁא. וְכָל מַאן דְּסָטֵי פּוּמֵיהּ לְמִלָּה בִּישָׁא, הָא וַדַּאי הַהוּא מִלָּה בִּישָׁא עֲלֵיהּ. (ס"א ואי לאו), וְאִי תֵּימָא הָא נָגְעִים, אוֹ צָרַעַת, דְּמוֹקְדָן כְּחִוְיָא עֲלֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. מָה הַטַּעַם זָכְתָה לְמָקוֹם זֶה? מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמְרָה פִּיהָ שֶׁלֹּא לְהַרְאוֹת דָּבָר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (אסתר ב) אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת מוֹלַדְתָּהּ. וְלָמַדְנוּ, כָּל מִי שֶׁשּׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ, זוֹכֶה לְהִתְלַבֵּשׁ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְכָל מִי שֶׁפּוֹטֵהַ פִּיו

לְדַבָּר רָע, הֲרֵי וַדַּאי אִתּוֹ דְּבָר רָע עָלָיו. (ואם לא,) הֲרֵי נְגָעִים אוֹ צָרַעַת שֶׁשּׁוֹרְפִים כְּנָחָשׁ עָלָיו, וַהֲרֵי פְּרִשׁוּהוּ.

וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה. דְּאָמְרוּ מִלָּה בִּישָׁא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְתַרְגּוּמוֹ. וְעִם מֹשֶׁה נָצוּ. לְמָה הֶעֱלִיתוּנוּ, שֶׁוּוּ כָּל אַפַּיָּיא שַׁוְוִין בְּגִין כָּךְ אִזְדַּמַּן לְגַבַּיְיהוּ חִוְויָין, דְּמוֹקְדָן לוֹן כְּאֶשָּׁא, וְעַיֵּיל אֶשָּׁא לְמַעַיְיהוּ וְנַפְלִין מַתִּין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּשְׁלַח יְיָ בָּעָם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים.

וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה, שֶׁאָמְרוּ דָּבָר רָע בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא, וּכְתַרְגּוּמוֹ - וְעִם מֹשֶׁה נָצוּ. לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ, שְׁמוּ כָּל הַפָּנִים שָׁווֹת, בִּגְלַל זֶה הִזְדַּמְּנוּ לָהֶם נְחָשִׁים, שֶׁשּׂוֹרְפִים אוֹתָם כָּאֵשׁ וּמַכְנִיסִים אֵשׁ לְמֵעֵיהֶם וְנוֹפְלִים מֵתִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְשַׁלַּח ה' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, חִוְויָן הָווֹ אַתְיָין, מְלַחֲשָׁן בְּפוּמַיְיהוּ, וְנָשְׁכִין וּמֵתִין. מַאי מְלַחֲשָׁן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (קהלת י) אִם יִשּׁוֹךְ הַנָּחָשׁ בְּלֹא לָחַשׁ. אֶשָּׁא הֲווֹ מְלַהֲטָן בְּפוּמַיְיהוּ, וְנַשְׁכִין, וְשַׁדָּיִין אֶשָּׁא בְּהוּ, וְאִתּוֹקְדָאן מֵעַיְיהוּ וּמֵתִין וְהָא מִלִּין אִלֵּין אִסְתְּלָקוּ לַאֲתָר אַחֲרָא. (במדבר כ"א) וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִוא הַבְּאֵר. מַאי שְׁנָא דְּהָכָא בְּאֵרָה, וּלְבָתַר בְּאֵר. אֶלָּא בְּאֵרָה, לְבָתַר דְּמִתְכַּנְּשֵׁי מַיָּיא לְגוֹ יַמָּא, וְנַחְתֵּי לְתַתָּא. בְּאֵר, בְּשַׁעֲתָא דְּיִצְחָק מַלְיָיא לֵיהּ. הִיא הַבְּאֵר, הוּא כְּתִיב וְרָזָא דָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר יח) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, נְחָשִׁים הָיוּ בָּאִים, מְלַחֲשִׁים בְּפִיהֶם, וְנוֹשְׁכִים וּמֵתִים. מַה מְלַחֲשִׁים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת י) אִם יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא לָחַשׁ. אֵשׁ הָיוּ מְלַהֲטִים בְּפִיהֶם, וְנוֹשְׁכִים וְזוֹרְקִים בָּהֶם אֵשׁ, וּמְעֵיהֶם יוֹקְדִים וּמֵתִים. וַהֲרֵי דְּבָרִים אֵלּוּ עָלוּ לְמָקוֹם אַחֵר. וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִוא הַבְּאֵר. מַה שּׁוֹנָה שֶׁכָּאן בְּאֵרָה וְאַחַר כָּךְ בְּאֵר? אֶלָּא בְּאֵרָה, לְאַחַר שֶׁמִּתְכַּנְּסִים הַמַּיִם לְתוֹךְ הַיָּם וְיוֹרְדִים לְמַטָּה. בְּאֵר, בְּשָׁעָה שֶׁיִּצְחָק מְמַלֵּא אוֹתָם. הִוא הַבְּאֵר, הוּא כְּתוּב, וְסוֹד זֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר יח) וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכָל אֲתָר הוּא, וְקָרְינָן הִיא, דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא. וּכְלָלָא עִלָּאָה, ה' נוּקְבָא, ו' (רפ"ה ע"ב, פקודי רל"ה ע"ב) דְּכַר, א' כְּלָלָא דְּכוֹלָּא. דְּהָא א' בְּשְׁלִימוּ שַׁרְיָא. זַכְאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן לְתַתָּא, אִינּוּן אֲחִידָן בִּכְלָלָא עִלָּאָה דְּכוֹלָּא, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנָחְנוּ, בְּאָלֶף כְּתִיב. כְּלָלָא דְּוי"ה וְא' דְּכָלִיל כּוֹלָּא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בְּכָל מָקוֹם הוּא, וְקוֹרְאִים הִיא - זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד. וּכְלָל עֶלְיוֹן - ה' נְקֵבָה, ו' זָכָר, א' כְּלַל הַכֹּל, שֶׁהֲרֵי א' בִּשְׁלֵמוּת שׁוֹרָה. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל. אַף עַל גַּב שֶׁהֵם לְמַטָּה, הֵם אֲחוּזִים בַּכְּלָל הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל, וּמִשּׁוּם זֶה כָּתוּב (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ, בְּאָלֶף כָּתוּב. כְּלַל שֶׁל ו"ה, וְא' שֶׁכּוֹלֵל הַכֹּל.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, רוּחַ דְּמַיָּא, דָּא הוּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, דְּנָשַׁב בְּקַדְמִיתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד) הָפִיחִי גַּנִּי, לְבָתַר נָזְלִין מַיָּיא לְמַלְיָא לָהּ, (כלא) הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קמז) יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ מָיִם. יַשֵּׁב רוּחוֹ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר יִזְלוּ מָיִם. וְעַד לָא נָשִׁיב הַאי רוּחָא, לָא

נָזְלִין מַיָּיא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, מַשְׁמַע דְּבָעֵי בְּכֹלָּא לְאַתְעָרָא מִלָּה, בְּעוֹבָדָא אוֹ בְּמִלָּה, אוֹ לְאִתְחָזָאָה כְּחֵיזוּ דְּעוֹבָדָא. וְהָכָא, עַד דְּרוּחָא לָא נָשִׁיב, לָא נָזְלִין מַיָּיא לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא רוּחַ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, רוּחַ הַמַּיִם זוֹהִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּשְׁבָּה בַּהַתְחָלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד) הָפִיחִי גַּנִּי. אַחַר כָּךְ נוֹזְלִים מַיִם לְמַטָּא אוֹתָהּ (כלה), וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמז) יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ מָיִם. יַשֵּׁב רוּחוֹ בַּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ יִזְלוּ מָיִם. וְעַד שֶׁלֹּא נוֹשֶׁבֶת רוּחַ זוֹ, לֹא נוֹזְלִים מַיִם. מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? מַשְׁמִיעַ שֶׁצָּרִיךְ בַּכֹּל לְעוֹרֵר הַדָּבָר, בְּמַעֲשֶׂה אוֹ בְדָבָר, אוֹ לְהַרְאוֹת כְּמַרְאֵה הַמַּעֲשֶׂה. וְכָאן, עַד שֶׁרוּחַ לֹא נוֹשֶׁבֶת, לֹא נוֹזְלִים אֲלֵיהָ מַיִם לְגַבֵּי אוֹתָהּ הָרוּחַ.

הוּא הַבְּאֵר, הִיא הַבְּאֵר קָרֵינָן, מַאי שְׁנָא בְּקַדְמִיתָא בְּאֵרָה, וְהַשְׁתָּא בְּאֵר, אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא נוּקְבָא בִּלְחוֹדָהָא, וְהַשְׁתָּא דְּקָאֲמַר הוּא, כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא, אִקְרֵי בְּאֵר. וּבַאֲתַר דְּאִשְׁתְּכַח דְּכַר, אֲפִילּוּ מְאָה נוּקְבָא, דְּכַר קָרֵינָן לְכֹלָּא.

הוּא הַבְּאֵר, קוֹרְאִים הִיא הַבְּאֵר. מַה שׁוֹנָה שֶׁבַּהַתְחָלָה בְּאֵרָה וְכָאן בְּאֵר? אֶלָּא בַּהַתְחָלָה נְקֵבָה לְבַדָּהּ, וְכֻלָּם שֶׁאָמַר הוּא - כְּלָל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה - נִקְרָא בְּאֵר. וּבְמָקוֹם שֶׁנִּמְצָא זָכָר, אֲפִלּוּ (מאה) מֵאָה נְקֵבָה, נִקְרָא זָכָר לַכֹּל.

אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱסוֹף אֶת הָעָם, בְּגִין דְּהַאי בְּאֵר לָא אַעְדֵּי (באר) מִנַּיְיהוּ. וְאִי תֵּימָא, הֵיךְ יַכְלִין לְשַׁאֲבָא מִנֵּיהּ כֹּלָּא, אֶלָּא אִיהוּ נָפִיק לְתַלְיָסַר נַחֲלִין, וּנְבִיעַ אִתְמְלֵי וְנָפִיק לְכָל סִטְרִין, וּכְדֵין הֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתָא דְּשָׁארָן וּבְעָיְין מַיָּיא, קַיְימִין עָלֵיהּ, וְאָמְרֵי שִׁירְתָא. וּמַה אָמְרֵי, עֲלִי בְאֵר. סַלְּקֵי מֵימֵיהּ, לְאַנְפָּקָא מַיִין לְכֹלָּא, וּלְאִתְשָׁקָאָה מִנָּךְ. וְכֵן אָמְרֵי תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּהַאי בְּאֵר, בְּאֵר חֲפָרוּהָ שָׂרִים וְגוֹ'. מִלָּה קְשׁוֹט הֲווֹ אָמְרֵי, וְכָךְ הוּא.

אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת הָעָם, מִשּׁוּם שֶׁבְּאֵר זוֹ לֹא זָזָה (באר) מֵהֶם. וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ יְכָלוּ לִשְׁאֹב מִמֶּנָּה כֻּלָּם? אֶלָּא הוּא מוֹצִיא לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר נְחָלִים, וְהַמַּעְיָן מִתְמַלֵּא וְיוֹצֵא לְכָל הַצְּדָדִים, וְאָז הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁעָה שֶׁחוֹנִים וְרוֹצִים מַיִם, עוֹמְדִים עָלֶיהָ וְאוֹמְרִים שִׁירָה. וּמָה אוֹמְרִים? עֲלִי בְאֵר. הַעֲלִי מֵימַיִךְ לְהוֹצִיא מַיִם לְכֹל וְלִהְיוֹת מֻשְׁקִים מִמֵּךְ. וְכֵן אוֹמְרִים שֶׁבַח שֶׁל בְּאֵר זֹאת, בְּאֵר חֲפָרוּהָ שָׂרִים וְגוֹ'. דְּבַר אֱמֶת הָיוּ אוֹמְרִים, וְכָךְ הוּא.

מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא (נ"א תא חזי), כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאַתְעָרָא מִלִּין דְּלְעֵילָּא, בֵּין בְּעוֹבָדָא בֵּין בְּמִלָּה. אִי הַהוּא עוֹבָדָא, אוֹ הַהוּא מִלָּה, לָא אִתְעֲבִיד כַּדְּקָא יָאוּת, לָא אִתְעַר מִדִּי. כָּל בְּנֵי עָלְמָא אִזְלִין לְבֵי כְּנִישְׁתָּא לְאַתְעָרָא מִלָּה דְּלְעֵילָּא, אֲבָל זְעִירִין אִינּוּן דְּיַדְעִין לְאַתְעָרָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לְכֹלָּא דְּיַדְעֵי לְמִקְרֵי לֵיהּ וּלְאַתְעָרָא מִלָּה כַּדְּקָא יָאוּת, אֲבָל אִי לָא יַדְעֵי לְמִקְרֵי לֵיהּ, לָאו אִיהוּ קָרִיב, דִּכְתִיב (תהלים קמה) קָרוֹב יְיָ לְכָל קוֹרְאָיו וְגוֹ'. מַאי בֶּאֱמֶת. דְּיַדְעֵי לְאַתְעָרָא מִלָּה דְּקְשׁוֹט כַּדְּקָא יָאוּת, וְכֵן בְּכֹלָּא.

מִכָּאן לְמִדְנוּ (בא ראה), כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְעוֹרֵר דְּבָרִים שֶׁל מַעְלָה, בֵּין בְּמַעֲשֶׂה בֵּין בְּדִבּוּר - אִם אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה אוֹ אוֹתוֹ דִּבּוּר לֹא נַעֲשָׂה כָּרָאוּי, לֹא מְעוֹרֵר דָּבָר. כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים לְעוֹרֵר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דָּבָר

שֶׁלְּמַעְלָה, אֲבָל מְעַטִּים אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים לְעוֹרֵר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרוֹב לְכָל הַיּוֹדְעִים לִקְרֹא לוֹ וּלְעוֹרֵר הַדָּבָר כָּרְאוּי. אֲבָל אִם לֹא יוֹדְעִים לִקְרֹא לוֹ, הוּא אֵינוֹ קָרוֹב, שֶׁכָּתוּב (שם קמה) קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו וְגוֹ'. מַה זֶּה בֶּאֱמֶת? שֶׁיּוֹדְעִים לְעוֹרֵר דָּבָר אֱמֶת כָּרְאוּי, וְכֵן בַּכֹּל.

דף קפד.

אוּף הָכָא, הֲווֹ אַמְרֵי יִשְׂרָאֵל הָנֵי מִלִּין, מִלִּין דִּקְשׁוֹט, בְּגִין לְאַתְעָרָא (דף קפ"ד ע"א) לְהַאי בֵּירָא, וּלְאַשְׁקָאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְעַד דְּאַמְרֵי הָנֵי מִלֵּי לָא אִתְעַר. וְכֵן אֲפִילּוּ בְּאִינּוּן חָרָשֵׁי עָלְמָא, דְּמִשְׁתַּמְשֵׁי בְּזִינִין בִּישִׁין, עַד דְּעַבְדֵי עוֹבָדוֹי דִּקְשׁוֹט לְגַבַּייְהוּ, אִי לָא אָמְרוּ מִלֵּי דִּקְשׁוֹט, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לוֹן בְּהָנֵי גְּוונָא דְּבַעְיָין, לָא מִתְעָרִין לְגַבַּייְהוּ, וַאֲפִילּוּ דְּצַוּוחֵי כָּל יוֹמָא בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, אוֹ בְּעוֹבָדָא אַחֲרָא, לָא מַשְׁכִּין לוֹן לְגַבַּייְהוּ לְעָלְמִין, וְלָא מִתְעָרִין לְקָבְלַייְהוּ.

גַּם כָּאן הָיוּ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים דִּבּוּרִים אֵלֶּה, דִּבְרֵי אֱמֶת, כְּדֵי לְעוֹרֵר בְּאֵר הַזֹּאת וּלְהַשְׁקוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל, וְעַד שֶׁאוֹמְרִים מִלִּים אֵלּוּ, לֹא מִתְעוֹרֶרֶת. וְכֵן אֲפִלּוּ בְּאוֹתָם מְכַשְּׁפֵי הָעוֹלָם שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּמִינִים רָעִים, עַד שֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל אֱמֶת אֲלֵיהֶם - אִם לֹא אוֹמְרִים דִּבְרֵי אֱמֶת בִּשְׁבִיל לְהַמְשִׁיךְ אוֹתָם בְּגִוְנִים אֵלּוּ שֶׁרוֹצִים, לֹא מִתְעוֹרְרִים לְגַבֵּיהֶם. וַאֲפִלּוּ שֶׁצּוֹוְחִים כָּל הַיּוֹם בִּדְבָרִים אֲחֵרִים אוֹ בְּמַעֲשֶׂה אַחֵר, לֹא מוֹשְׁכִים אוֹתָם אֲלֵיהֶם לְעוֹלָמִים וְלֹא מִתְעוֹרְרִים אֲלֵיהֶם.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב, (מלכים א יח) וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁם הַבַּעַל וְגוֹ'. מַאי טַעֲמָא. חַד דְּלָאו רְשׁוּ בְּהַהוּא בַּעַל בְּהַאי. וְעוֹד דְּמִלִּין לָא מִתְכַּשְּׁרָן בֵּינַייְהוּ, וְאַנְשֵׁי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִנְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים א יח) וְאַתָּה הַסִּבּוֹתָ אֶת לִבָּם אֲחוֹרַנִּית. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעֵי לְמִקְרֵי לְמַאֲרֵיהוֹן כַּדְקָא יָאוּת.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (מלכים א יח) וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם? אֶחָד, שֶׁאֵין רְשׁוּת בְּאוֹתוֹ בַּעַל בָּזֶה. וְעוֹד, שֶׁהַדְּבָרִים לֹא מְכֻשָּׁרִים בֵּינֵיהֶם, וְהִשְׁכִּיחָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְאַתָּה הֶסִבֹּתָ אֶת לִבָּם אֲחֹרַנִּית. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁיּוֹדְעִים לִקְרֹא לְרִבּוֹנָם כָּרָאוּי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָכָא בָּעֵינָא לְגַלָּאָה מִלָּה. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּיָדַע לְסַדְּרָא עוֹבָדָא כַּדְקָא יָאוּת, וּלְסַדְּרָא מִלִּין כַּדְקָא יָאוּת, הָא וַדַּאי מַתְעֲרֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַמְשָׁכָא מִלִּין עִלָּאִין דְּמִתְכַּשְּׁרָן. (ס"א ואי לא, לא אתכשר לגבייהו). וְלָא אִכְשַׁר לְגַבַּייְהוּ אִי הָכִי כָּל עָלְמָא יַדְעֵי לְסַדְּרָא עוֹבָדָא, וּלְסַדְּרָא מִלִּין, מַאי חֲשִׁיבוּ דִּלְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּיַדְעֵי עִקָּרָא דְּמִלָּה וְעוֹבָדָא, וְיַדְעֵי לְכַוּונָא לְבָא וּרְעוּתָא, יַתִּיר מֵאִלֵּין אַחֲרָנִין, דְּלָא יַדְעֵי כָּל כַּךְ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּאן צָרִיךְ לְגַלּוֹת דָּבָר. בֹּא וּרְאֵה, כָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְסַדֵּר מַעֲשֶׂה כָּרָאוּי וּלְסַדֵּר דְּבָרִים כָּרָאוּי, זֶה בְּוַדַּאי מְעוֹרֵר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַמְשִׁיךְ דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁמַּכְשָׁרִים. (ואם לא, לא יכשר להם). וְלֹא הֻכְשַׁר לָהֶם. אִם כָּךְ, כָּל הָעוֹלָם יוֹדְעִים לְסַדֵּר מַעֲשֶׂה וּלְסַדֵּר דְּבָרִים, מַה חֲשִׁיבוּת הַצַּדִּיקִים שֶׁיּוֹדְעִים עִקַּר הַדָּבָר וְהַמַּעֲשֶׂה, וְיוֹדְעִים לְכַוֵּן לֵב וְרָצוֹן יוֹתֵר מֵאֵלּוּ הָאֲחֵרִים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים כָּל כָּךְ?

אֶלָּא אִלֵּין דְּלָא יַדְעֵי עִקָּרָא דְּעוֹבָדָא כּוּלֵי הַאי, אֶלָּא סִדּוּרָא בְּעָלְמָא וְלָא יַתִּיר, מַשְׁכִּין עָלַיְיהוּ מְשִׁיכוּ דְּבָתַר כַּתְפּוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא טָס בַּאֲוִירָא דִּשְׁגִּיחוּ אִקָּרֵי.

אֶלָּא אֵלֶּה שֶׁלֹּא יוֹדְעִים עִקַּר הַמַּעֲשֶׂה כָּל זֶה, אֶלָּא סִדּוּר בְּעָלְמָא וְלֹא יוֹתֵר, מוֹשְׁכִים עֲלֵיהֶם מְשִׁיכוּת שֶׁאַחַר כְּתְפֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא טָס בָּאֲוִיר, שֶׁהַשְׁגָּחָה נִקְרָא.

וְאִלֵּין דְּיַדְעֵי וּמְכַוְונֵי לְבָּא וּרְעוּתָא, מַפְקֵי בִּרְכָאן מֵאֲתָר דְּמַחֲשָׁבָה, וְנָפְקֵי בְּכָל גַּוְונִין וְשָׁרְשִׁין בְּאִילָן מֵישָׁר כַּדְקָא יָאוּת, עַד דְּמִתְבָּרְכָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וּשְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה מִתְבָּרַךְ עַל יְדֵיהוֹן. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לְגַבֵּיהוֹן, וְזַמִּין לָקֳבֵלֵיהוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְקָארוּן לֵיהּ, הוּא זַמִּין לוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן בְּעָאקוּ, הוּא לְגַבַּיְיהוּ, הוּא אוֹקִיר לוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים צא) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי. (במדבר כא) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַל תִּירָא אוֹתוֹ וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֶג כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים. תָּא חֲזֵי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יַנְקָא מִתְּרֵי סִטְרֵי, הַשְׁתָּא בְּרַחֲמֵי, הַשְׁתָּא בְּדִינָא. כַּד בָּעְיָא לְיַנְקָא בְּרַחֲמֵי, אִשְׁתְּכַח אֲתַר לְאִתְיַשְׁבָא בֵּיהּ. כַּד בָּעֵי לְיַנְקָא בְּדִינָא, אֲתַר אִשְׁתְּכַח לְאִתְיַשְׁבָא בֵּיהּ, וּלְמִשְׁרֵי עָלּוֹהִי, דְּהָכִי הוּא בְּכָל אֲתַר, לָא שָׁארֵי מִלָּה דִּלְעֵילָּא, עַד דְּאִשְׁתְּכַח אֲתַר לְמִשְׁרֵי עָלּוֹי. וְעַל דָּא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֶג, מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכָל בֵּיתָא לָבוּשׁ שָׁנִים. לָא שַׁרְיָא הַאי, אֶלָּא בְּהַאי חִוָּור בְּסוּמָק, וְסוּמָק בְּחִוָּור. וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וְאֵלֶּה שֶׁיּוֹדְעִים וּמְכַוְּנִים לֵב וְרָצוֹן, מוֹצִיאִים בְּרָכוֹת מִמָּקוֹם הַמַּחֲשָׁבָה, וְיוֹצְאִים בְּכָל הַגְּוָנִים וְהַשָּׁרָשִׁים בְּדֶרֶךְ יָשָׁר כָּרָאוּי, עַד שֶׁמִּתְבָּרְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ מִתְבָּרֵךְ עַל יְדֵם. אַשְׁרֵי חֶלְקָם, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרוֹב אֲלֵיהֶם וּמְזֻמָּן כְּנֶגְדָּם. בְּשָׁעָה שֶׁקּוֹרְאִים לוֹ הוּא מְזֻמָּן אֲלֵיהֶם. בְּשָׁעָה שֶׁהֵם בְּצָרָה הוּא אֶצְלָם. הוּא מְכַבֵּד אוֹתָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אַל תִּירָא אוֹתוֹ וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֶג כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים. בֹּא וּרְאֵה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יוֹנֶקֶת מִשְּׁנֵי צְדָדִים, כְּעֵת בְּרַחֲמִים, כְּעֵת בְּדִין. כְּשֶׁרוֹצָה לִינֹק בְּרַחֲמִים, נִמְצָא מָקוֹם לְהִתְיַשֵּׁב בּוֹ. כְּשֶׁרוֹצָה לִינֹק בְּדִין, מָקוֹם נִמְצָא לְהִתְיַשֵּׁב בּוֹ וְלִשְׁרוֹת עָלָיו, שֶׁכֵּךְ הוּא בְּכָל מָקוֹם - לֹא שׁוֹרֶה דָּבָר שֶׁלְּמַעְלָה עַד שֶׁנִּמְצָא מָקוֹם לִשְׁרוֹת עָלָיו. וְעַל כָּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֶג, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים, לֹא שׁוֹרֶה זֶה אֶלָּא בָּזֶה, לָבָן בְּאָדֹם וְאָדֹם בְּלָבָן, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. (בא ראה, כתוב)

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַל תִּירָא אוֹתוֹ, תְּרֵין אוֹתוֹ אינּוּן שְׁלֵימִין בְּאוֹרַיְיתָא בִּתְרֵין וָוי"ן, חַד דָּא, וְחַד, (דברים כב) עַד דְּרוֹשׁ אָחִיךָ אוֹתוֹ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִינּוּן אוֹת מַמָּשׁ. עַד דְּרוֹשׁ אָחִיךָ (אחיך ממש) אוֹתוֹ, דְּבָעֵי לְפָרְשָׁא הַהוּא אוֹת, דְּהַהוּא אֲבֵידָה.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אַל תִּירָא אֹתוֹ (אותו). שְׁנֵי אוֹתוֹ הֵם שִׁלֵּמִים בַּתּוֹרָה בִּשְׁנֵי וָוִי"ם, אֶחָד זֶה, וְאֶחָד - (דברים כב) עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ (אותו). מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁהֵם אוֹת מַמָּשׁ. עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ (אחיך ממש) אֹתוֹ (אותו), שֶׁצָּרִיךְ לְפָרֵשׁ אֶת אוֹתוֹ הָאוֹת שֶׁל אוֹתָהּ אֲבֵדָה.

אוּף הָכָא דֵּין אוֹתוֹ, דְּא עוֹג, דְּאִתְדַּבָּק בְּאַבְרָהָם, וּמַאַנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ הֲוָה, וְכַד אִתְגְּזַר אַבְרָהָם מַה כְּתִיב, וְכָל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ וְגוֹ'. דְּא עוֹג דְּאִתְגְּזַר עִמֵּיהּ, וְקַבִּיל הַאי אֶת קְדִישָׁא, כְּיָון דְּחָמָא עוֹג דְּיִשְׂרָאֵל מְקָרְבִין גַּבֵּיהּ, אָמַר הָא וַדַּאי אֲנָא אַקְדִּימְנָא זְכוּתָא דְּקָאִים לוֹן, וְדָא שַׁוִּי לְקָבְלֵיהּ.

גַּם כָּךְ אוֹתוֹ הַזֶּה, זֶה עוֹג שֶׁנִּדְבַּק בְּאַבְרָהָם, וּמֵאַנְשֵׁי בֵיתוֹ הָיָה, וּכְשֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם מַה כָּתוּב? (בראשית יז) וְכָל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ וְגוֹ'. זֶה עוֹג שֶׁנִּמּוֹל עִמּוֹ וְקִבֵּל אוֹת הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. כֵּיוָן שֶׁרָאָה עוֹג שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְקָרְבִים אֵלָיו, אָמַר: הֲרֵי וַדַּאי אֲנִי הִקְדַּמְתִּי זְכוּת שֶׁעוֹמֶדֶת לָהֶם, וְזֶה שָׂם לְמוּלוֹ.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא דְּחִיל מֹשֶׁה, הֵיךְ יָכִיל לְאַעְקָרָא רִשְׁיְמָא דְּרָשִׁים אַבְרָהָם. אָמַר, וַדַּאי הָא יְמִינָא דִּילִי מִית, דְּהָא יְמִינָא בַּעְיָא לְהַאי. אִי נֵימָא הָא אֶלְעָזָר, יְמִינָא דְּסִיהֲרָא הוּא, וְלָא דִּילִי. וְהַאי אֶת לִימִינָא הוּא, דְּאַבְרָהָם לִימִינָא הוּא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּחַד מֹשֶׁה, אֵיךְ יָכוֹל לַעֲקֹר רֹשֶׁם שֶׁרָשַׁם אַבְרָהָם? אָמַר, בְּוַדַּאי הַיָּמִין שֶׁלִּי מֵת, שֶׁהֲרֵי הַיָּמִין צְרִיךְ לְזֶה. אִם נֹאמַר הֲרֵי אֶלְעָזָר - יְמִין הַלְּבָנָה הוּא וְלֹא יְמִינִי. וְהָאוֹת הַזֶּה לְיָמִין הוּא, שֶׁאַבְרָהָם הוּא לְיָמִין.

דף קפד:

מֵיָד אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַל תִּירָא אוֹתוֹ, לָא תִּדְחַל לְהַהוּא אֹת דִּילֵיהּ, וַאֲפִילּוּ לִימִינָא לָא אִצְטְרִיךְ. כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי. שְׁמָאלָא דִּילָךְ יַעְקֹר לֵיהּ מֵעָלְמָא, דְּהָא הוּא פָּגִים רִשְׁיְמָא דִּילֵיהּ, וּמַאן דְּפָגִים לְהַאי אָת, אִתְחֲזֵי לְאִתְעַקָּרָא מֵעָלְמָא, כָּל שֶׁכֵּן שְׁמָאלָא דִּילָךְ, דְּאִיהוּ יְדָךְ, יַעְקֹר לֵיהּ מֵעָלְמָא, בְּגִין כַּךְ (דף קפ"ד ע"ב) אִתְעֲקַר מֵעָלְמָא, וַאֲפִילּוּ דְּאִיהוּ תַּקִּיפָא מִבְּנֵי גַּבְרַיָּיא, וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, נָפַל בִּידֵיהּ דְּמֹשֶׁה וְאִשְׁתְּצֵי.

מִיָּד אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַל תִּירָא אוֹתוֹ. אַל תִּירָא אֶת אוֹתוֹ הָאוֹת שֶׁלּוֹ, וַאֲפִלּוּ לַיָּמִין לֹא צָרִיךְ. כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי. שְׂמֹאלְךָ תַּעֲקֹר אוֹתוֹ מֵהָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי הוּא פָּגַם הָרֹשֶׁם שֶׁלּוֹ, וּמִי שֶׁפּוֹגֵם אוֹת זוֹ רָאוּי לְהֵעָקֵר מֵהָעוֹלָם, כָּל שֶׁכֵּן שְׂמֹאלְךָ תַּעֲקֹר אוֹתוֹ מֵהָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי הוּא פָּגַם הָרֹשֶׁם שֶׁלּוֹ, וּמִי שֶׁפּוֹגֵם אוֹת זוֹ רָאוּי לְהֵעָקֵר מֵהָעוֹלָם, כָּל שֶׁכֵּן שְׂמֹאלְךָ שֶׁלְּךָ, שֶׁהִיא יָדְךָ, יַעֲקֹר אוֹתוֹ מֵהָעוֹלָם, בִּגְלַל זֶה נֶעֱקַר מֵהָעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא תַּקִּיף מִבְּנֵי הַגִּבּוֹרִים וְרָצָה לְהַשְׁמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל, נָפַל בִּידֵי מֹשֶׁה וְהֻשְׁמַד.

בְּגִין כַּךְ כֹּלָּא שֵׁצִיאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי וְכָל עַמֵּיהּ, וְכָל דִּילֵיהּ. כְּמָה דִּכְתִיב, וַיַּכּוּ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ וּכְתִיב, (דברים ב) וַנַּךְ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָו. בְּנוֹ כְּתִיב חָסֵר יו"ד, וְקָרֵינָן בָּנָיו, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

בִּגְלַל זֶה הַכֹּל הִשְׁמִידוּ יִשְׂרָאֵל, בָּנָיו וְכָל עַמּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ, וְכָתוּב (דברים ב) וַנַּךְ אֹתוֹ וְאֶת בָּנָו. בְּנוֹ כָּתוּב, חָסֵר יו"ד, וְקוֹרְאִים בָּנָיו, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים.

זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּמִשֶּׁה נְבִיאָה הֲוָה בֵּינַיְיהוּ, דִּבְגִינֵיהּ עָבִיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל הָנֵי אַתְוָון, וְאוֹקְמוּהָ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גָּזַר קַיָּימֵיהּ עִם שְׁאַר עַמִּין לְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ, אֶלָּא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן בְּנוֹי דְּאַבְרָהָם, דִּכְתִיב בּוֹ (בראשית יז) וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם. וּכְתִיב (ישעיה נט) וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגוֹ'. לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וְגוֹ'.

אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁמֹּשֶׁה הַנָּבִיא הָיָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁבִּגְלָלוֹ עָשָׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל הָאוֹתוֹ הַלָּלוּ, וּפֵרְשׁוּהָ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא גָּזַר בְּרִיתוֹ עִם שְׁאָר הָעַמִּים לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ, אֶלָּא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (בראשית יז) וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם. וְכָתוּב (ישעיה נט) וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגוֹ', לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וְגוֹ'. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

וַיַּרְא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַיַּרְא, אֵיזוֹ רְאִיָּה רָאָה? וַדַּאי רְאִיָּה מַמָּשׁ רָאָה בְּמַשְׁקוֹף הַחָכְמָה, וְרָאָה בְּעֵינָיו. רָאָה בְּמַשְׁקוֹף הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) וַיַּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן. מַה זֶּה בְּעַד הַחַלּוֹן? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים ה) בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא. (אלא) (ודאי) חַלּוֹן הַחָכְמָה שֶׁל זַנְבוֹת שׁוּלֵי הַכּוֹכָבִים, וְהֵם חַלּוֹנֵי הַחָכְמָה. וְיֵשׁ חַלּוֹן אֶחָד שֶׁכָּל הַחָכְמָה שׁוֹרָה בּוֹ, וּבוֹ רוֹאֶה מִי שֶׁרוֹאֶה בְּעֹקֶר הַחָכְמָה. אַף כָּאן וַיַּרְא בָּלָק, בְּחָכְמָתוֹ.

פרשת בלק

(במדבר כ"ב) וַיַּרְא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וַיַּרְא, מַאי רְאִיָּה חָמָא. רְאִיָּה וַדַּאי מַמָּשׁ חָמָא בְּמַשְׁקוּפָא דְּחָכְמְתָא, וְחָמָא בְּעֵינוֹי. חָמָא בְּמַשְׁקוּפָא דְּחָכְמְתָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית כו) (ק"מ ע"ב) וַיַּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן. מַאי בְּעַד הַחַלּוֹן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שופטים ה) בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא (אלא) (ס"א ודאי) חַלּוֹן דְּחָכְמְתָא דְּזַנְבֵי שׁוּלֵיהוֹן דְּכוֹכְבַיָּא, וְאִינּוּן חַלּוֹנֵי דְּחָכְמְתָא. וְחַד חַלּוֹן אִית דְּכָל חָכְמְתָא בֵּיהּ שַׁרְיָא, וּבֵהּ חָמֵי מַאן דְּחָמֵי בְּעֹקָרָא דְּחָכְמְתָא. אוּף הָכָא וַיַּרְא בָּלָק, בְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ.

בֶּן צִפּוֹר, כְּמָה דְּאָמְרוּ. אֲבָל בֶּן צִפּוֹר מַמָּשׁ, דְּהָא חֲרָשׁוֹי הֲווֹ בְּכַמָּה זִינִין דְּהַהוּא צִפּוֹר, נָטִיל צִפּוֹר, מְכַשְּׁכֵּשׁ בְּעִשְׁבָּא, מִפָּרַח בַּאֲוִירָא. עָבִיד עוֹבָדִין וְלָחִישׁ לְחִישֵׁי, וְהַהוּא צִפּוֹר הֲוָה אָתֵי, וְהַהוּא עִשְׁבָּא בְּפוּמֵיהּ, (ס"א מפרח באוירא) מְצַפְצְפָא קַמֵּיהּ. וְאָעִיל לֵיהּ בְּכָלּוּב חַד. מְקַטֵּר קְטָרְתִּין קַמֵּיהּ, וְאֵיהוּ אוֹדַע לֵיהּ כַּמָּה מִלִּין. עָבִיד חֲרָשׁוֹי, וּמְצַפְצְפָא עוֹפָא, וּפָרַח וְטָס לְגַבֵּי גְּלוּי עֵינַיִם, וְאוֹדַע לֵיהּ. וְאֵיהוּ אָתֵי. וְכָל מִלּוֹי בְּהַהוּא צִפּוֹר הֲווֹ.

בֶּן צִפּוֹר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ. אֲבָל בֶּן צִפּוֹר מַמָּשׁ, שֶׁהֲרֵי כְּשָׁפָיו הָיוּ בְּכַמָּה מִינִים שֶׁל אוֹתָהּ צִפּוֹר. לוֹקֵחַ צִפּוֹר, מְכַשְּׁכֵּשׁ בְּעֵשֶׂב, מַפְרִיחַ בָּאֲוִיר, עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים וְלוֹחֵשׁ לְחָשִׁים, וְאוֹתָהּ צִפּוֹר הָיְתָה בָּאָה וְאוֹתוֹ עֵשֶׂב בְּפִיהָ, (פורחת באויר) מְצַפְצֶפֶת לְפָנָיו. וּמַכְנִיסָהּ בְּכִלּוּב אֶחָד. מְקַטֵּר קְטֹרֶת לְפָנֶיהָ, וּמוֹדִיעָה לוֹ כַּמָּה

דְּבָרִים. עוֹשֶׂה כְּשָׁפָיו, וְהָעוֹף מְצַפְצֵף, פּוֹרֵחַ וְטָס אֲצֶל גְּלוּי עֵינַיִם וּמוֹדִיעַ לוֹ, וְהוּא בָּא. וְכָל דְּבָרָיו בְּאוֹתָהּ צִפּוֹר הָיוּ.

יוֹמָא חַד עֲבַד עוֹבָדוֹי, וְנָטִיל הַהוּא צִפּוֹר, וּפָרַח וְאָזִיל וְאִתְעַכָּב, וְלָא אָתָא. הֲוָה מִצְטַעַר בְּנַפְשֵׁיהּ. עַד דְּאָתָא, חָמָא חַד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא דְּטָס אֲבַתְרֵיהּ, וְאוֹקִיד גַּדְפּוֹי. כְּדֵין חָמָא מַה דְּחָמָא, וְדָחִיל מִקַּמֵּיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. מַה שְׁמֵיהּ דְּהַהוּא צִפּוֹר. יָדוּ"עַ. וְכָל אִינּוּן דְּמִשַּׁמְּשֵׁי וְיַדְעֵי לְשַׁמְּשָׁא בְּהַהוּא צִפּוֹר, לָא יַדְעִין חָרָשׁוֹ, כְּמָה דְּהֲוָה יָדַע בָּלָק.

יוֹם אֶחָד עָשָׂה מַעֲשָׂיו, וְלָקַח אוֹתָהּ צִפּוֹר, וּפָרְחָה וְהָלְכָה וְהִתְעַכְּבָה וְלֹא בָאָה. הָיָה מִצְטַעֵר בְּנַפְשׁוֹ. עַד שֶׁהִגִּיעָה, רָאָה שַׁלְהֶבֶת אֵשׁ אַחַת טָסָה אַחֲרֶיהָ וְשׂוֹרֶפֶת כְּנָפֶיהָ. אָז רָאָה מַה שֶּׁרָאָה, וּפָחַד מִלִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל. מַה שְׁמָהּ שֶׁל אוֹתָהּ צִפּוֹר? יָדוּ"עַ. וְכָל אֵלּוּ שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים וְיוֹדְעִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּצִּפּוֹר הַזּוֹ, לֹא יוֹדְעִים כְּשָׁפָיהָ כְּמוֹ שֶׁבִּלְק יָדַע.

וְכָל חָכְמָתָא דְּהֲוָה יָדַע, בְּהַהוּא צִפּוֹר הֲוָה יָדַע. וְהָכִי הֲוָה עָבִיד. גָּחִין קַמֵּיהּ, וְקָטִיר קְטָרְתָּא חֲפֵי רֵישֵׁיהּ, וְנָחִין וְאָמַר. אֵיהוּ אָמַר הָעָם, וְצִפָּרָא אָתִיב יִשְׂרָאֵל, אֵיהוּ אָמַר מֹאד, וְצִפָּרָא אָתִיב רַב. עַל שׁוּם רַב עִלָּאָה דְּאָזִיל בְּהוּ. שִׁבְעִין זְמָנִין צַפְצְפוּ דָּא וְדָא. אֵיהוּ אָמַר דַּל, וְצִפָּרָא אָמַר רַב. כְּדֵין דָּחִיל, דְּכְתִיב וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב הוּא, רַב הוּא וַדַּאי.

וְכָל הַחָכְמָה שֶׁיָּדַע, בְּאוֹתָהּ צִפּוֹר הָיָה יוֹדֵעַ. וְכָךְ הָיָה עוֹשֶׂה: גּוֹחֵן לְפָנֶיהָ וּמְקַטֵּר קְטֹרֶת, מְכַסֶּה רֹאשׁוֹ וְגוֹחֵן וְאוֹמֵר. הוּא אוֹמֵר הָעָם, וְהַצִּפּוֹר מְשִׁיבָה יִשְׂרָאֵל. הוּא אוֹמֵר מְאֹד, וְהַצִּפּוֹר מְשִׁיבָה רַב, עַל שׁוּם הַגָּדוֹל הָעֶלְיוֹן שֶׁהוֹלֵךְ אִתָּם. שִׁבְעִים פְּעָמִים צִפְצְפוּ זֶה וָזֶה. הוּא אָמַר דַּל, וְהַצִּפּוֹר אוֹמֶרֶת גָּדוֹל. וְאָז פָּחַד, שֶׁכָּתוּב וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב הוּא. רַב הוּא בְּוַדַּאי.

וּבְזֹינִי חַרְשִׁין (ס"א דקסריא"ל) דְּקַסְדִּיאֵ"ל (נ"א דכשדיא"ל) קַדְמָאָה, אִשְׁכְּחָן, דְּצִפָּרָא דָּא הֲווֹ עַבְדִּין לֵיהּ בְּזִמְנִין יְדִיעָן, מִכָּסֵף מְעֻרָב בְּדַהֲבָא, רֵישָׁא דְּדַהֲבָא. פּוּמָא דְּכֶסֶף. גַּדְפּוֹי מִנְחֹשֶׁת קַלָּל מְעֻרָב בְּכַסְפָּא. גּוּפָא דְּדַהֲבָא, נְקוּדִין דְּנוֹצֵי בְּכֶסֶף. רַגְלִין דְּדַהֲבָא. וְשַׁוְיִין בְּפוּמָא לִישָׁן דְּהַהוּא צִפּוֹר יָדוּ"עַ.

וּבְמִינֵי הַכְּשָׁפִים (של קסריא"ל) שֶׁל קַסְדִּיאֵ"ל (נ"א כשדיא"ל) הָרִאשׁוֹן מָצָאנוּ, שֶׁצִּפּוֹר זוֹ הָיוּ עוֹשִׂים לוֹ בִּזְמַנִּים יְדוּעִים מִכֶּסֶף מְעֹרָב בְּזָהָב. רֹאשׁ מִזָּהָב, פֶּה מִכֶּסֶף, כְּנָפַיִם מִנְחֹשֶׁת קַלָּל מְעֹרֶבֶת בְּכֶסֶף, גּוּף מִזָּהָב, נְקֻדּוֹת שֶׁל הַנּוֹצוֹת בְּכֶסֶף, רַגְלַיִם מִזָּהָב. וְשָׂמִים בַּפֶּה לְשׁוֹן שֶׁל אוֹתָהּ צִפּוֹר יָדוּ"עַ.

דף קפה.

וְשַׁוְיָן לְהַהוּא צִפָּרָא בְּחַלּוֹן חַד. וּפָתְחִין כַּוִּין לָקֳבֵל שִׁמְשָׁא. וּבְלֵילְיָא פָּתְחִין כַּוִּין לְסִיהֲרָא. מְקַטְּרִין קְטָרְתִּין, וְעַבְדִּין חַרְשִׁין, וְאוֹמָאן לְשִׁמְשָׁא. וּבְלֵילְיָא אוֹמָאן לְסִיהֲרָא, (דף קפ"ה ע"א) וְדָא עַבְדִּין שִׁבְעָה יוֹמִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, הַהוּא לִישָׁנָא מְכַשְּׁכְּשָׁא בְּפוּמָא דְּהַהוּא צִפָּרָא, נַקְדִין לְהַהוּא לִישָׁנָא בְּמַחָטָא דְּדַהֲבָא, וְהִיא מְמַלְּלָא רַבְרְבָן מִגַּרְמָהּ, וְכֹלָּא הֲוָה

יָדַע בָּלָק בְּצִפּוֹר דָּא (ודאי). עַל דָּא בֶּן צִפּוֹר, וּבְגִין כַּךְ חָמָא, מַה דְּבַר נָשׁ אַחֲרָא לָא יָכִיל לְמִנְדַּע, וְלָא יָכִיל לְמֵחֲמֵי. ם

וְשָׁמַיִם אוֹתָהּ צִפּוֹר בְּחַלּוֹן אֶחָד, וּפוֹתְחִים חַלּוֹנוֹת מוּל הַשֶּׁמֶשׁ, וּבַלַּיְלָה פּוֹתְחִים חַלּוֹנוֹת לַלְּבָנָה, מְקַטְּרִים קְטֹרֶת וְעוֹשִׂים כְּשָׁפִים, וּמַשְׁבִּיעִים אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וּבַלַּיְלָה מַשְׁבִּיעִים אֶת הַלְּבָנָה, וְאֶת זֶה עוֹשִׂים שִׁבְעָה יָמִים. מִכָּאן וְהָלְאָה אוֹתָהּ לְשׁוֹן מְכַשְּׁפֶת בַּפֶּה שֶׁל אוֹתָהּ צִפּוֹר, נוֹקְדִים אוֹתָהּ לְשׁוֹן בְּמַחַט זָהָב וְהִיא מְדַבֶּרֶת גְּדוֹלוֹת מֵעַצְמָהּ, וְהַכֹּל הָיָה יוֹדֵעַ בָּלָק מִצִּפּוֹר זוֹ (ודאי). לָכֵן בֶּן צִפּוֹר, וּמִשּׁוּם זֶה רָאָה מַה שֶּׁאִישׁ אַחֵר לֹא יָכוֹל לָדַעַת וְלֹא יָכוֹל לִרְאוֹת.

כְּתִיב (תהלים סח) אָמַר יְיָ מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצוּלוֹת יָם. אִית לָן לְשַׁוָּאָה לְבָא לְמֵהֵימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מִלּוֹי מִלֵּי קְשׁוֹט, וּמְהֵימְנוּתָא סַגִּיא. דְּכְיָון דְּמִלָּה אָמַר, כֻּלָּא אִתְעֲבִיד, וְדָא בַּר נָשׁ דְּחִיק לִבָּא, וְאָמַר לְכַמָּה שְׁנִין, וּלְכַמָּה זִמְנִין יִשְׁתְּלִם דָּא, דְּאִיהוּ כַּךְ. כְּפוּם רַבְרְבָנוּ דִּילֵיהּ, דְּכָל עָלְמִין מַלְיָא יְקָרֵיהּ, הָכִי הוּא. מִלּוֹי בַּר נָשׁ זְעִיר, וְכָל מִלּוֹי אִינּוּן לְפוּם שַׁעֲתָא, הָכִי הוּא לְפוּם שַׁעֲתָא. אֲבָל בְּתִיּוּבְתָּא, וּבָעוּתָא, וּבְעוֹבָדִין טָבִין, וּבְדָמְעִין סַגִּיאִין, אִיהוּ קַדִּישָׁא רַב וְעִלָּאָה עַל כָּל עָלְמָא, אַזְהִיר נְהוֹרֵיהּ, וְקַמִּיט קְדוּשָׁתֵיהּ, לְגַבֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ.

כְּתוּב (תהלים סח) אָמַר ה' מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֻלוֹת יָם. יֵשׁ לָנוּ לְשִׂים לֵב לֶאֱמוּנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּל דְּבָרָיו דִּבְרֵי אֱמֶת וֶאֱמוּנָה רַבָּה. שֶׁכֵּיוָן שֶׁאוֹמֵר דָּבָר, הַכֹּל נַעֲשֶׂה. וְזֶה הָאִישׁ דּוֹחֵק הַלֵּב, וְאוֹמֵר: לְכַמָּה שָׁנִים וּלְכַמָּה זְמַנִּים יִשְׁתַּלֵּם זֶה, שֶׁהוּא כָּךְ. כְּפִי גְּדֻלָּתוֹ, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת מְלֵאִים כְּבוֹדוֹ, כָּךְ זֶה. דְּבָרָיו אָדָם קָטָן, וְכָל דְּבָרָיו הֵם לְפִי שָׁעָה, כָּךְ הוּא לְפִי שָׁעָה. אֲבָל בִּתְשׁוּבָה וּבְבַקָּשָׁה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּבְדְמָעוֹת רַבּוֹת, הוּא קָדוֹשׁ גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן עַל כָּל הָעוֹלָם, מַזְהִיר אוֹרוֹ, וּמְקַמֵּט קְדֻשָּׁתוֹ לְאָדָם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ.

אָמַר יְיָ, לְזִמְנָא דְּאָתֵי, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְעָרָא וּלְאָתָבָא מִבָּשָׁן, כָּל אִינּוּן דְּקָטְלוּ לוֹן חֵיוָת בָּרָא וְאַכְלוּ לוֹן. בְּגִין דְּאִית בָּעָלְמָא (ס"א אוף הכא מלך הבשן) אָתָר מוֹתָבָא, דְּכָל חֵיוָן רַבְרְבָן, וְטוּרִין רָמָאִין וְסַגִּיאִין, וּטְמִירִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. וְעָרוֹד מַדְבְּרָא תַּקִּיפָא תַּמָּן, אִיהוּ עוֹג (בין) עֲרוֹדֵי דְּמַדְבְּרָא הֲוָה, וּשְׁכִיחַ תַּמָּן תּוּקְפָּא דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּהֲוָה מֶלֶךְ הַבָּשָׁן, דְּכָל מַלְכֵי עָלְמָא, לָא יָכְלִין לְאַגָּחָא קְרָבָא בֵּיהּ, בְּגִין תּוּקְפָּא דְּבָשָׁן. וְאָתָא מֹשֶׁה, וְאַגַח בֵּיהּ קְרָבָא.

אָמַר ה'. לֶעָתִיד לָבֹא עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר וּלְהָשִׁיב מִבָּשָׁן כָּל אוֹתָם שֶׁהֲרָגוּם חַיּוֹת הַשָּׂדֶה וְאָכְלוּ אוֹתָם. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם (אף כאן מלך הבשן) מָקוֹם מוֹשָׁב שֶׁל כָּל חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת וְהָרִים רָמִים וּגְדוֹלִים וְנִסְתָּרִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וַעֲרוֹד הַמִּדְבָּר הַתַּקִּיף שָׁם, הוּא עוֹג, (בין) עֲרוֹדֵי הַמִּדְבָּר הָיָה, וּמְצוּי שָׁם כֹּחוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה מֶלֶךְ הַבָּשָׁן, שֶׁכָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם לֹא יָכְלוּ לַעֲרֹךְ נֶגְדּוֹ קְרָב בִּגְלַל חֹזֶק הַבָּשָׁן, וּבָא מֹשֶׁה וְעָרַךְ נֶגְדּוֹ קְרָב.

סִיחוֹן: סַיְיחָא דְּמַדְבְּרָא הֲוָה סִיחוֹן. וְרָחֲצָנוּ דְּמוֹאָב עֲלֵיהּ הֲוָה. כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּחָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל קַרְתָּא דְּסִיחוֹן, כָּרוֹזָא אִתְעַבַּר בְּמַלְכוּ

דִּשְׁמַיָּא, אִתְכְּנָשׁוּ גֻּבְרִין שָׁלְטָנִין עַל שְׁאַר עַמִּין, וְתֶחֱמוּן מַלְכוּ דֶּאֱמוֹרָאָה הֵיךְ אִתְחָרַב בְּמַלְכוּ.

סִיחוֹן - סִיחַ בַּמִּדְבָּר הָיָה סִיחוֹן, וּבְטָחוֹן מוֹאָב הָיָה עָלָיו, (במדבר כא) כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי. בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהֶחֱרִיבוּ יִשְׂרָאֵל עִיר סִיחוֹן, הָעֲבַר כְּרוּז בְּמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם: הִתְכַּנְּסוּ גִּבָּרִים שֶׁשּׁוֹלְטִים עַל שְׁאָר עַמִּים, וְתִרְאוּ אֵיךְ מַלְכוּת הָאֱמֹרִי תֻּחֲרַב בַּמַּלְכוּת.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, כָּל אִינּוּן שָׁלְטָנִין דַּהֲווֹ מְמַנִּין עַל שֶׁבַע עַמְמִין אִתְכְּנָשׁוּ, וּבָעוּ לְאַהַדָּרָא מַלְכוּ לְיוֹשְׁנָהּ. כֵּיוָן דְּחָמוּ תֻּקְפָּא דְמשֶׁה, אְהַדְּרוּ לַאֲחוֹרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כא) עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמּוֹשְׁלִים בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן, אִינּוּן שִׁלְטוֹנִין מְמַנָּן עֲלַיְיהוּ דְּאִתְכְּנָשׁוּ, וַהֲווּ אַמְרֵי בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן, מַאן הוּא דֵּין דְּחָרִיב לָהּ. תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן כְּדְבָקְדְמֵיתָא, וְתֶהְדַּר מַלְכוּ לְיוֹשְׁנָהּ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כָּל אוֹתָם שַׁלִּיטִים שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים עַל שִׁבְעָה עַמִּמִים הִתְכַּנְּסוּ, וְרָצוּ לְהַחֲזִיר מַלְכוּת לְיָשְׁנָהּ. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ עָצְמַת משֶׁה, חָזְרוּ לְאָחוֹר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמֹּשְׁלִים בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן. אוֹתָם שַׁלִּיטִים הַמְמֻנִּים עֲלֵיהֶם שֶׁהִתְכַּנְּסוּ וְאָמְרוּ בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן, מִי הוּא זֶה שֶׁהֶחֱרִיבָהּ? תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן כְּבִתְחִלָּה, וְתַחֲזֹר מַלְכוּת לְיָשְׁנָהּ.

כַּד חָמוּ גְּבוּרְתָּא דְמשֶׁה, וְשַׁלְהוֹבָא דְמַלְכוּ, אָמְרוּ כִּי אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן לֶהָבָה מִקִּרְיַת סִיחוֹן. כֵּיוָן דִּכְתִיב מֵחֶשְׁבּוֹן, אֲמַאי מִקִּרְיַת סִיחוֹן. דְּהָא קִרְיַת סִיחוֹן חֶשְׁבּוֹן הֲוָה, דִּכְתִיב כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמוֹרִי.

כְּשֶׁרָאוּ גְּבוּרַת משֶׁה וְשַׁלְהֶבֶת הַמַּלְכוּת, אָמְרוּ, כִּי אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן לֶהָבָה מִקִּרְיַת סִיחֹן. כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב מֵחֶשְׁבּוֹן, לְמָה מִקִּרְיַת סִיחֹן, שֶׁהֲרֵי קִרְיַת סִיחֹן הָיְתָה חֶשְׁבּוֹן, שֶׁכָּתוּב כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי?

אֶלָּא, שַׁלְהוֹבָא דְמַלְכָּא שְׁמַיָּא נָפַק, וְחָרִיב כֻּלָּא. בְּשַׁעֲתָא דְאִינּוּן אַמְרִין תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחוֹן סְתָם, וְלָא אָמְרוּ חֶשְׁבּוֹן, דְּחָשִׁיבוּ דִּבְגִין כַּךְ יִתְבְּנֵי לְמוֹתָבָא דֶּאֱמוֹרָאָה, כְּדֵין אִתְיְבוּ וְאָמְרוּ, לָא יָכִילְנָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל אָרְחִין וּשְׁבִילִין אִסְתָּתְמוּ בְּתֻקְפָּא דְּרַב עִלָּאָה דִּלְהוֹן. אִי נֶהְדַּר וְנֵימָא וְנִדְכַּר חֶשְׁבּוֹן דְּתִבָּנֶה, הָא אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן. כֵּיוָן דְּהַהִיא שַׁלְהוֹבָא דְּאֵשָׁא (סתם) קִרְיַת סִיחוֹן, הָא לֶהָבָה יָצְאָה מִקִּרְיַת סִיחוֹן וַדַּאי. כֵּיוָן דְּהַהִיא שַׁלְהוֹבָא דְּאֵשָׁא שַׁרְיָא תַּמָּן עָלָהּ, לֵית מַאן דְּיָכִיל לָהּ לְאַהֲדָרָא לָהּ לְיוֹשְׁנָהּ, דְּהָא מִכָּל סְטָרִין לֵית לָן רְשׁוּ.

אֶלָּא, שַׁלְהֶבֶת שֶׁל מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם יָצְאָה וְהֶחֱרִיבָה הַכֹּל. בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּ תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחוֹן סְתָם, וְלֹא אָמְרוּ חֶשְׁבּוֹן, שֶׁחָשְׁבוּ שֶׁבִּגְלַל זֶה תִּבָּנֶה לְמוֹשֶׁבֶת הָאֱמֹרִי, אֲז הֵשִׁיבוּ וְאָמְרוּ לֹא יְכוֹלִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים נִסְתְּמוּ בְּעָצְמַת הַגְּדוֹל הָעֶלְיוֹן שֶׁלָּהֶם. אִם נַחֲזֹר וְנֹאמַר וְנִזְכֹּר חֶשְׁבּוֹן שֶׁתִּבָּנֶה, הֲרֵי אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן. אִם נַחֲזֹר וְנֹאמַר (סתם) קִרְיַת סִיחֹן, הֲרֵי לֶהָבָה יָצְאָה מִקִּרְיַת סִיחֹן וַדַּאי. כֵּיוָן שֶׁאוֹתָהּ שַׁלְהֶבֶת אֵשׁ שָׁרְתָה שָׁם עָלֶיהָ, אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לָהּ לְהַחֲזִירָהּ מִיְּשְׁנָהּ, שֶׁהֲרֵי מִכָּל הַצְּדָדִים אֵין לָנוּ רְשׁוּת.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה אוֹי לְךָ מוֹאָב, דְּהָא הַהוּא דְּהָוָה מָגֵן עָלָךְ, אִתְּבַּר. וּבְגִין כָּךְ מוֹאָב כֵּיוָן דְּחָמוּ דְּמָגֵן דִּלְהוֹן אִתְּבַּר, כְּדֵין וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד. מַאי מְאֹד, יַתִּיר מִמּוֹתָא.

מִכָּאן וְהָלְאָה - אוֹי לְךָ מוֹאָב, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ שֶׁהֵגֵן עָלֶיךָ נִשְׁבַּר. וּמִשּׁוּם זֶה, כֵּיוָן שֶׁרָאָה מוֹאָב שֶׁמְּגִנּוֹ נִשְׁבַּר, אָז וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד. מַה זֶּה מְאֹד? יוֹתֵר מֵהַמָּוֶת.

כִּי רַב הוּא. דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ הָוָה רַב, וְרַב הָוָה זְעֵיר, דְּכְתִיב (עובדיה א) הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם. וְיִשְׂרָאֵל הָוָה רַב בַּאֲתַר עֲשָׂו, דְּכְתִיב בֵּיהּ וְרַב. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּחָמוּ דְּשַׁלְטוּ יִשְׂרָאֵל, עֵילָא וְתַתָּא. דְּכְתִיב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמוֹרִי. אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אֵת כָּל. לְאַסְגָּאָה עֵילָא וְתַתָּא, עֵילָא, דְּאַפִּילוּ מִשָּׁלְטָנֵיהוֹן רַבְרְבִין וְשָׁלְטָנִין דִּלְעֵילָא. וַאֲפִילוּ מִשָּׁלְטָנֵיהוֹן רַבְרְבָנִין וְשָׁלְטָנִין דִּלְתַתָּא. וְעַל דָּא אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. וְעַל דָּא כִּי רַב הוּא, בַּאֲתַר דְּרַב בּוּכְרָא קַדִּישָׁא, דְּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב הוּא. שֶׁהֲרֵי אָז הוּא הָיָה גָּדוֹל, וְגָדוֹל הָיָה קָטָן, שֶׁכָּתוּב (עובדיה א) הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם. וְיִשְׂרָאֵל הָיָה גָּדוֹל בַּמָּקוֹם שֶׁל עֵשָׂו, שֶׁכָּתוּב בּוֹ וְרַב. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁרָאוּ שֶׁשָּׁלְטוּ יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שֶׁכָּתוּב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי. אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב, מַה זֶּה אֵת כָּל? לְרַבּוֹת מַעְלָה וּמַטָּה. מַעְלָה, שֶׁאֲפִלּוּ מִשַּׂלִּיטֵיהֶם הַגְּדוֹלִים וְהַשַּׂלִּיטִים שֶׁלְּמַעְלָה, וְאֲפִלּוּ מִשַּׂלִּיטֵיהֶם הַגְּדוֹלִים וְהַשַּׂלִּיטִים שֶׁלְּמַטָּה. וְלָכֵן אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. וְלָכֵן כִּי רַב הוּא, בְּמָקוֹם שֶׁגָּדוֹל בְּכוֹר קָדוֹשׁ, שֶׁכָּתוּב (שמות ד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל.

דף קפה:

וְאִי תֵּימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא הָכִי, וְלָאו מִן דִּינָא. תָּא חֲזֵי, עֵשָׂו קְלִיפָּה הָוָה, וְסִטְרָא אַחֲרָא הָוָה. כֵּיוָן (דף קפ"ה ע"ב) דְּנָפַק קְלִיפָּה וְאִתְעֲבָר, הָא מוֹחָא שְׁכִיחָא (שפחה), עָרְלָה קַדְמָאָה קָאֵי לְבַר. בְּרִית אִיהוּ (ס"א רב ועלאה) יַקִּירָא מִכֹּלָּא, וְאִיהוּ אִתְגְּלֵי לְבָתַר. (במדבר כ"ב) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ וְגוֹ'. רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. כַּמָּה אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְאִסְתַּמְּרָא אוֹרְחוֹי בְּהַאי עָלְמָא, וּלְמֵהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט. בְּגִין דְּכָל עוֹבָדוֹי דִּבַר נָשׁ כְּתִיבִין קַמֵּי מַלְכָּא, וּרְשִׁימִין קַמֵּיהּ, וְכֻלְּהוּ בְּמְנָיְינָא. נְטוּרֵי תְּרֵעֵי קַיְימִין וְסָהֲדִין, קַיְימֵי וְתָבְעֵי דִּינָא תְּרֵיסִין. וְדַיָּינָא קַיְימָא לְקַבְּלָא סַהֲדוּתָא, וְאִינּוּן דְּטַעֲנוּ טַעֲנָתָא מְרַחְשָׁן, וְלָא יְדִיעַ אִי יֵהָכוּן מִימִינָא, וְאִם יִשְׂמָאֲלוּן מִשְׂמָאלָא.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה כָּךְ וְלֹא מִן הַדִּין - בֹּא וּרְאֵה. עֵשָׂו קְלִפָּה הָיָה וְצַד אַחֵר הָיָה. כֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה קְלִפָּה וְהֶעְבְּרָה, הֲרֵי הַמֹּחַ מָצוּי (שפחה), עָרְלָה רִאשׁוֹנָה עוֹמֶדֶת בַּחוּץ. בְּרִית הִיא (גדולה ועליונה) וְנִכְבֶּדֶת מֵהַכֹּל, וְהִיא מִתְגַּלָּה אַחַר כָּךְ. וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ וְגוֹ'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ ה' וְגוֹ'. כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לִשְׁמֹר דְּרָכָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֵילֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, מִשּׁוּם שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי הָאָדָם כְּתוּבִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּרְשׁוּמִים לְפָנָיו, וְכֻלָּם

בְּמִנְיָן. שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים עוֹמְדִים וּמְעִידִים, עוֹמְדִים וְתוֹבְעִים דִּינִים צוֹדְקִים. וְהַדַּיָּן עוֹמֵד לְקַבֵּל עֵדוּת, וְאוֹתָם שֶׁטּוֹעֲנִים טְעָנוֹת מְרֻחָשִׁים, וְלֹא יוֹדְעִים אִם יַלְכוּ מִיָּמִין, אִם יַשְׂמְאִילוּ מִשְּׂמֹאל.

דְּהָא כַּד רוּחֵי בְּנֵי נָשָׁא נָפְקֵי מֵהַאי עָלְמָא, כַּמָּה אִינּוּן מְקַטְרְגִין דְּקַיְימִין קַמַּיְיהוּ, וְכָרוֹזִין נָפְקִין הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ, כְּפוּם מַה דְּנָפִיק מִן דִּינָא. דְּתַנְיָא, בְּכַמָּה דִּינִין אִתְדָּן בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, בֵּין בְּחַיָּיוֹ, בֵּין לְבָתַר. דְּהָא כָּל מִלּוֹי בְּדִינָא אִינּוּן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּדִיר בְּרַחֲמָנוּ, וְרַחֲמוֹי עַל כֹּלָּא, וְלָא בָּעֵי לְדַיָּינָא בְּנֵי נָשָׁא כְּפוּם עוֹבָדַיהוֹן, דְּהָכִי אָמַר דָּוִד, (תהלים קל) אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָהּ יְיָ מִי יַעֲמוֹד. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, כֵּיוָן דְּאָמַר אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָ"ה, אֲמַאי יְיָ (ד"א אדני).

שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁרוּחוֹת בְּנֵי אָדָם יוֹצְאוֹת מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה הֵם מְקַטְרְגִים שֶׁעוֹמְדִים לִפְנֵיהֶם, וְהַכְּרוּזִים יוֹצְאִים הֵן לְטוֹב הֵן לְרָע, כְּפִי מַה שֶּׁיּוֹצֵא מֵהַדִּין. שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּכַמָּה דִינִים נִדּוֹן הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, בֵּין בְּחַיָּיו בֵּין אַחַר כָּךְ, שֶׁהֲרֵי כָּל דְּבָרָיו הֵם בְּדִין, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד בְּרַחֲמָנוּת וְרַחֲמָיו עַל הַכֹּל, וְלֹא רוֹצֶה לְדוּן בְּנֵי אָדָם כְּפִי מַעֲשֵׂיהֶם. שֶׁכָּךְ אָמַר דָּוִד, (תהלים קל) אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, כֵּיוָן שֶׁאָמַר אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר יָהּ, לָמָּה ה' (אדני) ?

אֶלָּא, תִּלְתָּ דַּרְגִּין דְּרַחֲמֵי אַדְכַּר דָּוִד הָכָא. אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָהּ, אִם חוֹבִין סַגִּיאוּ, עַד דְּסַלְקִין לְעֵילָּא לְגַבֵּי אַבָּא וְאִמָּא, הָא יְיָ (ד"א אדני) דְּאִיהוּ רַחֲמֵי. וְאִי שְׁמָא דְּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, יִתְעַר בְּדִינָא וְכָל דַּרְגִּין אַסְתִּימוּ בְּדִינָא, דַּרְגָּא חָדָא אִית דְּנָהֲדַר לְגַבֵּיהּ, דְּכָל אַסְוָותִין מִינֵּהּ נָפְקִין, אִיהוּ יָחוֹס עָלָן, וּמַאן אִיהוּ, מִי. מ"י יַעֲמוֹד וַדַּאי. מ"י יִרְפָּא לָךְ. (כמה דאת אמר (איכה ב') כי גדול כים שברך מי ירפא לך) וְעַל דָּא יָהּ יְיָ (ד"א אדני) אִי אִלֵּין שְׁמָהָן יִסְתָּמוּן מִנָּן, מ"י יַעֲמוֹד, דְּכָל אֹרְחִין דְּתִיּוּבְתָּא פְּתִיחָן מִנֵּיהּ.

אֶלָּא, שְׁלֹשׁ דַּרְגּוֹת רַחֲמִים הִזְכִּיר כָּאן דָּוִד. אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָהּ, אִם רַבִּים הָעֲוֹנוֹת עַד שֶׁעוֹלִים לְמַעְלָה לְאַבָּא וְאִמָּא, הֲרֵי ה' (אדני), שֶׁהוּא רַחֲמִים. וְאִם שֵׁם זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא רַחֲמִים, יִתְעוֹרֵר בְּדִין וְכָל הַדְּרָגוֹת נִסְתָּמוּ בְּדִין - דַּרְגָּה אַחַת יֵשׁ לַחֲזֹר אֵלֶיהָ, שֶׁכָּל הָרְפוּאוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנָּה, הִיא תָּחוּס עָלֵינוּ. וּמִי הִיא? מִי. מ"י תַּעֲמֹד בְּוַדַּאי. מ"י יִרְפָּא לָךְ. (כמו שנאמר (איכה ב) כי גדול כים שברך מי ירפא לך) וְלָכֵן יָהּ ה' (אדני). אִם הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ יִסְתַּתְּמוּ מֵאִתָּנוּ, מ"י יַעֲמֹד, שֶׁכָּל דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחִים מִמֶּנָּה.

תָּא חֲזֵי, יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק צַדִּיק גְּמוּר הָוָה, גַּבְרָא דְּהָוָה עָאל לְקָנֵי לְקָנִים, דְּעַיְילוּהוּ לְמִתְיִבְתָּא דְּרָקִיעָא. אִתְכְּנָשׁוּ כָּל בְּנֵי מְתִיבְתָּא תַּמָּן, לְעַיְינָא בְּדִינֵיהּ. וְכַדְּ אָרְחוֹי דְּהַהוּא מְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, כַּד עַיְילֵי לֵיהּ לְדִינָא, כָּרוֹזָא נָפִיק וְאַכְרִיז, כָּל בְּנֵי מְתִיבְתָּא עוּלוּ לְאַדְרָא טָמִירָא, וּבֵי דִּינָא מִתְכַּנְּשֵׁי.

בֹּא וּרְאֵה, יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הָיָה צַדִּיק גָּמוּר, גֶּבֶר שֶׁהָיָה נִכְנָס לִפְנֵי וְלִפְנִים, שֶׁהִכְנִיסוּהוּ לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ. הִתְכַּנְּסוּ כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה שָׁם לְעַיֵּן בְּדִינוֹ. וְכָךְ דַּרְכֵי אוֹתָהּ יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ: כְּשֶׁמַּכְנִיסִים אוֹתוֹ לְדִין, הַכָּרוֹז יוֹצֵא וּמַכְרִיז: כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה הִכָּנְסוּ לַגִּרָן הַנֶּעְלָם. וּבֵית הַדִּין מִתְכַּנְּס.

וְהַהוּא רוּחָא דְּבַר נָשׁ סַלְּקָא עַל יְדֵי דִּתְרֵי מְמָנָן, כֵּיוָן דְּעָאל, קָרִיב לְגַבֵּי חַד עַמּוּדָא דְּשַׁלְהוֹבָא מְלָהֲטָא דְּקַיְימָא תַּמָּן, ם וְאַגְלִים בְּרוּחָא דַּאֲוִירָא דְּנָשִׁיב בְּהַהוּא עַמּוּדָא, וְכַמָּה אִינּוּן דְּסַלְּקִין לוֹן תַּמָּן. ם. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וּמְחַדְּשֵׁי בָּהּ חִדּוּשִׁין, מִיַּד אַכְתּוּב לְגַבֵּי בְּנֵי ם מְתִיבְתָּא אִינּוּן מִלִּין, כְּדֵין כָּל אִינּוּן בְּנֵי מְתִיבְתָּא אָתָאן לְמֵחמֵי לֵיהּ. אִינּוּן תְּרֵין מְמָנָן נָפְקִין, וְסַלְּקִין לֵיהּ לְהַהוּא מְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, מִיַּד קָרִיב לְגַבֵּי הַהוּא עַמּוּדָא, דְּאַגְלִים תַּמָּן.

וְאוֹתָהּ רוּחַ הָאִישׁ עוֹלָה עַל יְדֵי שְׁנֵי מְמֻנִּים. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנָס, קָרֵב אֶל עַמּוּד אֶחָד שֶׁל שַׁלְהֶבֶת לוֹהֶטֶת שֶׁעוֹמֶדֶת שָׁם, וּמִתְגַּלֶּם בְּרוּחַ הָאֲוִיר שֶׁנּוֹשֵׁב בְּאוֹתוֹ עַמּוּד. וְכַמָּה הֵם שֶׁמַּעֲלִים אוֹתָם לְשָׁם, מִשּׁוּם שֶׁכָּל אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה וּמְחַדְּשִׁים בָּהּ חִדּוּשִׁים, מִיָּד נִכְתָּבִים הַדְּבָרִים אֶל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה, וְאָז כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה בָּאִים לִרְאוֹתוֹ. אוֹתָם שְׁנֵי מְמֻנִּים יוֹצְאִים, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְאוֹתָהּ יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ. מִיָּד מִתְקָרֵב אֶל אוֹתוֹ עַמּוּד שֶׁמִּתְגַּלֶּם שָׁם.

עָאל לְמִתְיבְתָּא, וְחָמָאן לֵיהּ. אִי מִלָּה כַּדְקָא יָאוּת זַכָּאָה אִיהוּ, כַּמָּה עִטְרִין מְנַצְצָן, מְעַטְּרִין לֵיהּ כָּל בְּנֵי מְתִיבְתָּא. וְאִי מִלָּה אַחֲרָא הֲוָה, וַוי לֵיהּ לְהַהוּא כְּסוּפָא, דַּחְיָין לֵיהּ לְבַר, וְקָאִים גּוֹ עַמּוּדָא, עַד דְּעַיְילֵי לֵיהּ לְדִינָא, רַחֲמָנָא לְשֵׁיזְבָן.

נִכְנָס לַיְשִׁיבָה וְרוֹאִים אוֹתוֹ. אִם הַדָּבָר כָּרָאוּי - זַכַּאי הוּא, כַּמָּה עֲטָרוֹת נוֹצְצוֹת מְעַטְּרִים אוֹתוֹ כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה. וְאִם דָּבָר אַחֵר הָיָה - אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה! דּוֹחִים אוֹתוֹ הַחוּצָה, וְעוֹמֵד תּוֹךְ הָעַמּוּד עַד שֶׁמַּעֲלִים אוֹתוֹ לְדִין. הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ.

וְאִית אַחֲרָנִין דְּסַלְּקִין לוֹן תַּמָּן, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפִלּוּגְתָּא בְּבֵנֵי מְתִיבְתָּא, וְאַמְרֵי מַאן מוֹכַח, הָא פְּלוֹנִי דְּאוֹכַח מִלָּה. כְּדֵין סַלְּקִין לֵיהּ תַּמָּן, וְאוֹכַח הַהוּא מִלָּה בֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבֵין בְּנֵי מְתִיבְתָּא. וְאִית אַחֲרָנִין דְּסַלְּקִין לוֹן תַּמָּן לְדִינָא, וְדַיְינִין לֵיהּ תַּמָּן, לְבָרָא לוֹן, וּלְלַבְּנָא לוֹן.

וְיֵשׁ אֲחֵרִים שֶׁמַּעֲלִים אוֹתָם לְשָׁם כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַחֲלֹקֶת עִם בְּנֵי הַיְשִׁיבָה, וְאוֹמְרִים מִי מוֹכִיחַ? הֲרֵי פְּלוֹנִי הוֹכִיחַ הַדָּבָר. אָז מַעֲלִים אוֹתוֹ לְשָׁם, וּמוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַדָּבָר בֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבֵין בְּנֵי הַיְשִׁיבָה. וְיֵשׁ אֲחֵרִים שֶׁמַּעֲלִים אוֹתָם שָׁם לְדִין, וְדָנִים אוֹתוֹ שָׁם לְבָרְרָם וּלְלַבְּנָם.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי בְּלָא דִּינָא אִתְפְּטַר בַּר נָשׁ וְאִסְתַּלָּק מֵהַאי עָלְמָא. וְאִי בְּדִינָא אִסְתַּלָּק, אֲמַאי אִתְּדָן זְמָנָא אֲחָרִינָא. אָמַר לֵיהּ, הָכִי אוֹלִיפְנָא, וְהָכִי שְׁמַעְנָא, דְּהָא וַדַּאי בְּדִינָא אִסְתַּלָּק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, אֲבָל עַד לָא ייעוּל לְמִחְיְצָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא, סַלְּקֵי לֵיהּ לְדִינָא, וְתַמָּן אִתְּדָן בְּהַהוּא מְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אִם כָּךְ, בְּלִי דִּין נִפְטָר אָדָם וּמִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם הַזֶּה? וְאִם בְּדִין הִסְתַּלֵּק, מַדּוּעַ נִדּוֹן פַּעַם אַחֶרֶת? אָמַר לוֹ, כָּךְ לִמַּדְנוּ וְכָךְ שָׁמַעְנוּ, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי בְּדִין הִסְתַּלֵּק הָאָדָם מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. אֲבָל עַד שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְמִחִצַּת הַצַּדִּיקִים, מַעֲלִים אוֹתוֹ לְדִין, וְשָׁם נִדּוֹן בְּאוֹתָהּ יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ.

דף קפו.

וְתַמָּן קַיְימָא הַהוּא מְמָנָא דְּגֵיהִנָּם לְאַסְטָאָה. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּזָכֵי מִן דִּינָא, וְאִי לָאו הַהוּא מְמָנָא דְּגֵיהִנָּם נָטִיל לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּמַסְרִין לֵיהּ בִּידוֹי, וּמְקַלֵּע לֵיהּ מִתַּמָּן לְתַתָּא, כְּמַאן דְּמְקַלֵּע אַבְנָא (דף קפ"ו ע"א) בְּקַרְטֵיפָּא (ס"א בקוספיתא) דִּכְתִיב, (שמואל א כה) וְאֶת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע וְגוֹ'. וְשַׁדֵּי לֵיהּ לְגֵיהִנָּם, וְקַבִּיל עוֹנָשֵׁיהּ כְּפוּם מַה דְּאִתְדָּן.

וְשָׁם עוֹמֵד אוֹתוֹ מְמֻנֶּה הַגֵּיהִנֹּם לְהַשְׁטִין. אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה בַּדִּין. וְאִם לֹא, אוֹתוֹ מְמֻנֶּה הַגֵּיהִנֹּם לוֹקֵחַ אוֹתוֹ בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹסְרִים אוֹתוֹ בְּיָדָיו, וּמְקַלֵּעַ אוֹתוֹ מִשָּׁם לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁקּוֹלֵעַ אֶבֶן בְּקֶלַע (בכח הקלע), שֶׁכָּתוּב (שמואל אכ ה) וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע וְגוֹ'. וְזוֹרְקוֹ לַגֵּיהִנֹּם, וּמְקַבֵּל עָנְשׁוֹ כְּפִי מַה שֶּׁנִּדּוֹן.

תָּא חֲזֵי, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ וְגוֹ', דְּסָלִיקוּ לֵיהּ לְדִינָא, גּוֹ הַהוּא מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּטָר מֵהַאי עָלְמָא. עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ, דָּא הוּא הַהוּא נַעַר, רֵישׁ מְתִיבְתָּא, דְּאִיהוּ חָתִיךְ דִּינָא עַל כֻּלָּא.

בֹּא וּרְאֵה, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ וְגוֹ'. שֶׁהֶעֱלוּהוּ לְדִין לְתוֹךְ אוֹתָהּ יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְטַר מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ ה' - זֶהוּ אוֹתוֹ נַעַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, שֶׁהוּא חוֹתֵךְ דִּין עַל הַכֹּל.

וְהַשָּׂטָן, מַאן וְהַשָּׂטָן. הַהוּא דְּמָמָנָא, עַל נַפְשָׁתָא בְּגֵיהִנָּם, דְּתִיאוּבְתֵּיהּ לְמֵיסַב לֵיהּ, וְתָדִיר קַיְימָא וְאָמַר הַב הַב, הָבוּ חַיְיבִין לְגֵיהִנָּם. לְשָׂטְנוֹ, לְאַדְכָּרָא חוֹבוֹי. כְּדֵין וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן יִגְעַר בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר ה' בְּךָ, תְּרֵין גְּעָרוֹת אֲמַאי. אֶלָּא חַד לְדוּמָה. וְחַד, לְהַהוּא דְּנָפְקָא מִגֵּיהִנָּם, דְּקַיְימָא תָּדִיר לְאַסְטָאָה.

וְהַשָּׂטָן, מִי זֶה וְהַשָּׂטָן? אוֹתוֹ מְמֻנֶּה עַל הַנְּפָשׁוֹת בַּגֵּיהִנֹּם, שֶׁתַּאֲוָתוֹ לְקַחְתּוֹ, וְתָמִיד עוֹמֵד וְאוֹמֵר הַב הַב, תְּנוּ רְשָׁעִים לַגֵּיהִנֹּם. לְשָׂטְנוֹ - לְהַזְכִּיר חֲטָאָיו. וְאָז - וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׂטָן יִגְעַר ה' בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר ה' בְּךָ. שְׁתֵּי גְעָרוֹת לָמָּה? אֶלָּא אֶחָד לְדוּמָה, וְאֶחָד לְאוֹתוֹ שֶׁיּוֹצֵא מִגֵּיהִנֹּם שֶׁעוֹמֵד תָּמִיד לְהַשְׂטִין.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא שָׂטָן עַלְאָה נָחִית כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּאַגְלִים בְּדִיוּקְנָא דְּשׁוֹר, וְכָל אִינּוּן רוּחִין בִּישִׁין, דְּאִתְדָּנוּ לְאַעֲלָא בַּגֵּיהִנֹּם, לָחִיךְ לוֹן בְּרִגְעָא חֲדָא, וְחָטַף לוֹן, וְנָחִית וְיָהַב לוֹן לְדוּמָה, לְבָתַר דְּבָלַע לוֹן. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבוֹתֵינוּ כִּלְחוֹךְ הַשּׁוֹר, דְּאִשְׁתְּמוֹדַע, הַשּׁוֹר דְּקַיְימָא לְבִישׁ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה, אִינּוּן רוּחִין דִּבְנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן יֶרֶק הַשָּׂדֶה. הַשָּׂדֶה, הַהוּא שָׂדֶה דְּאִשְׁתְּמוֹדַע.

בֹּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ שָׂטָן עֶלְיוֹן יוֹרֵד כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁנוּהוּ, שֶׁהִתְגַּלֶּם בִּדְמוּת שׁוֹר, וְכָל אוֹתָן רוּחוֹת רָעוֹת שֶׁנִּדּוּנוּ לְהִכָּנֵס לַגֵּיהִנֹּם, לוֹחֵךְ אוֹתָן בְּרֶגַע אֶחָד וְחוֹטְפָן, וְיוֹרֵד וְנוֹתְנָן לְדוּמָה לְאַחַר שֶׁבּוֹלְעָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחוֹךְ הַשּׁוֹר, הַנּוֹדָע, הַשּׁוֹר שֶׁעוֹמֵד לְרַע עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה - אוֹתָן רוּחוֹת בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֵם יֶרֶק הַשָּׂדֶה. הַשָּׂדֶה - אוֹתוֹ הַשָּׂדֶה הַיָּדוּעַ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, חַכִּים הֲוָה בָּלָק. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמִנְדַּע כָּל אָרְחוֹי דְּהַהוּא שׁוֹר, וְאִי לָא יָדְעֵי לְהוּ, לָא יָכִיל לְמֶעְבַּד חָרְשׁוֹי וְקִסְמוֹי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי הָכִי הוּא, וְיָאוּת אֲמָרַת. וְתוּקְפֵּיהּ דְּהַהוּא שׁוֹר, מִכִּי מַכְרִיזוּ עַל הַתְּבוּאָה. (כאן חסר) כָּל אִינּוּן יוֹמִין דְּמַכְרִיזִין וְכָל יוֹמִין דְּמַכְרִיזֵי עַל רוּחֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא. וְאִינּוּן (קצ"ו ע"ב, ר' אלעזר וכו' שייך כאן) יוֹמֵי נִיסָן, וְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי, וְהָא אִתְּמַר. (כאן מתחיל זהר אלה הדברים כי שם שייך ינוקא דפרשת בלק)

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כָּךְ, בָּלָק הָיָה חָכָם. אָמַר לוֹ, בְּוַדַּאי, וְכָךְ הִצְטָרַךְ לָדַעַת כָּל דַּרְכֵי אוֹתוֹ הַשּׁוֹר, וְאִם לֹא יוֹדֵעַ אוֹתָם, לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפָיו וּקְסָמָיו. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי כָּךְ הוּא, וְנָאֶה אָמַרְתָּ. וְכֹחַ אוֹתוֹ הַשּׁוֹר מִכְּשֶׁמַּכְרִיזִים עַל הַתְּבוּאָה. כָּל אוֹתָם יָמִים שֶׁמַּכְרִיזִים וְכָל הַיָּמִים שֶׁמַּכְרִיזִים עַל רוּחוֹת בְּנֵי אָדָם, וְהֵם יְמֵי נִיסָן, וִימֵי תִּשְׁרֵי, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר.

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, מָטוּ לְהַהוּא אֲתָר דְּכָפַר סִכְנִין, דְּהֲוָה תַּמָּן רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אִתְאָרְחוּ בְּאִתְתָּא דִּילֵיהּ, דְּהֲוָה לָהּ בְּרָא חָדָא זְעִירָא, וְכָל יוֹמָא הֲוָה בְּבֵי סִפְרָא, הַהוּא יוֹמָא סָלִיק מִבֵּי סִפְרָא, וְאָתָא לְבֵיתָא, חָמָא לוֹן לְאִלֵּין חַכִּימִין. אָמַר לֵיהּ אִמֵּיהּ, קָרִיב לְגַבֵּי אִלֵּין גּוּבְרִין עִלָּאִין וְתִרְוַוח מִנַּיְיהוּ בִּרְכָאן. קָרִיב לְגַבַּיְיהוּ, עַד לָא קָרִיב, אַהֲדָר לַאֲחוֹרָא. אָמַר לֵיהּ לְאִמֵּיהּ, לָא בָּעֵינָא לְקָרְבָא לְגַבַּיְיהוּ. דְּהָא יוֹמָא דָּא לָא קָרוּ קְרִיאַת שְׁמַע, וְהָכִי אוֹלְפֵי לִי, כָּל מַאן דְּלָא קָרֵי קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנָתֵיהּ, בְּנִדּוּי הוּא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. הִגִּיעוּ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁל כְּפַר סִכְנִין, שֶׁהָיָה שָׁם רַב הַמְנוּנָא סָבָא. הִתְאָרְחוּ אֵצֶל אִשְׁתּוֹ, שֶׁהָיָה לָהּ בֵּן אֶחָד קָטָן, וְכָל הַיּוֹם הָיָה בְּבֵית הַסֵּפֶר. אוֹתוֹ יוֹם עָלָה מִבֵּית הַסֵּפֶר וּבָא הַבַּיְתָה, רָאָה אֶת אוֹתָם הַחֲכָמִים. אָמְרָה לוֹ אִמּוֹ, הִתְקָרֵב לַגְּבָרִים הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ וְתִרְוִיחַ מֵהֶם בְּרָכוֹת. קָרַב אֲלֵיהֶם, וְעַד שֶׁלֹּא קָרַב, חָזַר לְאָחוֹר. אָמַר לְאִמּוֹ, אֵינִי רוֹצֶה לְקָרַב אֲלֵיהֶם, שֶׁהֲרֵי יוֹם זֶה לֹא קָרְאוּ קְרִיאַת שְׁמַע, וְכָךְ לִמְּדוּנִי, כָּל מִי שֶׁלֹּא קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנָתָהּ, הוּא בְּנִדּוּי כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

שָׁמְעוּ אִינּוּן, וְתַוְּוהוּ, אָרִימוּ יָדַיְיהוּ וּבָרִיכוּ לֵיהּ. אָמְרוּ וַדַּאי הָכִי הוּא. וְיוֹמָא דָּא אִשְׁתַּדַּלְנָא בַּהֲדֵי חָתָן וְכַלָּה, דְּלָא הֲוָה לוֹן צָרְכַיְיהוּ, וַהֲווּ מִתְאַחֲרָן לְאִזְדַּוּוּגָא, וְלָא הֲוָה בַּר נָשׁ לְאִשְׁתַּדַּלָא עֲלַיְיהוּ, וַאֲנָן אִשְׁתַּדַּלְנָא בְּהוּ, וְלָא קָרִינָן קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנָתֵיהּ. וּמַאן דְּאִתְעַסָּק בְּמִצְוָה, פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה. אָמְרוּ לֵיהּ, בְּרִי, בְּמָה יָדַעְתּ. אָמַר לֵיהּ, בְּרִיחָא דְּלְבוּשַׁיְיכוּ יָדְעָנָא, כַּד קָרִיבְנָא לְגַבַּיְיכוּ. תַּוּוהוּ. יָתְבוּ, נַטְלוּ יָדַיְיהוּ וְכָרִיכוּ רִפְתָּא.

שָׁמְעוּ הֵם וְתָמְהוּ, הֵרִימוּ יְדֵיהֶם וּבֵרְכוּהוּ. אָמְרוּ, וַדַּאי כָּךְ הוּא, וְיוֹם זֶה הִשְׁתַּדַּלְנוּ יַחַד עִם חָתָן וְכַלָּה שֶׁלֹּא הָיוּ לָהֶם צְרָכֵיהֶם וְהָיוּ מִתְאַחֲרִים לְהִזְדַּוֵּג, וְלֹא הָיָה אָדָם שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל עֲלֵיהֶם, וְאָנוּ הִשְׁתַּדַּלְנוּ בָּהֶם וְלֹא קָרָאנוּ קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנָתָהּ, וּמִי שֶׁעוֹסֵק בַּמִּצְוָה - פָּטוּר מֵהַמִּצְוָה. אָמְרוּ לוֹ, בְּנִי, אֵיךְ יָדַעְתָּ? אָמַר לָהֶם, בְּרִיחַ לְבוּשְׁכֶם יָדַעְתִּי כְּשֶׁקָּרַבְתִּי אֲלֵיכֶם. תָּמְהוּ. יָשְׁבוּ, נָטְלוּ יְדֵיהֶם וְכָרְכוּ פַּת.

רִבִּי יְהוּדָה הָווּ יְדוּי מְלוּכְלְכָן, וְנָטִיל יְדוּי, וּבָרִיךְ עַד לָא נָטִיל. אָמַר לֵיהּ, אִי תַּלְמִידֵי דְּרַב שְׁמַעְיָה חָסִידָא אִתּוּן, לָא הֲוָה לְכוּ לְבָרְכָא בְּיָדִים מְזוּהָמוֹת, וּמַאן דְּבָרִיךְ בְּיָדִים מְזוּהָמוֹת, חַיָּיב מִיתָה.

רַבִּי יְהוּדָה הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת, וְנָטַל יָדָיו וּבֵרַךְ טֶרֶם שֶׁנָּטַל. אָמַר לוֹ, אִם תַּלְמִידֵי רַב שִׁמְעְיָה הֶחָסִיד אַתֶּם, לֹא הָיָה לָכֶם לְבָרֵךְ בְּיָדַיִם מְזֹהָמוֹת, וּמִי שֶׁמְּבָרֵךְ בְּיָדַיִם מְזֹהָמוֹת חַיָּב מִיתָה.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (שמות ל) בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ וְגוֹ'. יִלְפֵּינָן מֵהַאי קְרָא, דְּמַאן דְּלָא חָיֵישׁ לְהַאי, וְיִתְחֲזֵי קַמֵּי מַלְכָּא בִּידִין מְזוּהֲמָן, חַיָּיב מִיתָה. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּידוֹי דְּבַר נָשׁ יַתְבִין בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֲצְבָּעָא חָדָא אִית בִּידָא דְּבַר נָשׁ, וְאִיהוּ אֲצְבָּעָא דְּאָרְמָא מֹשֶׁה.

פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר, (שמות ל) בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ וְגוֹ'. לַמְּדְנוּ מִפָּסוּק זֶה, שֶׁמִּי שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ לָזֶה וְיִתְרָאֶה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּיָדַיִם מְזֹהָמוֹת, חַיָּב מִיתָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁיְּדֵי הָאָדָם יוֹשְׁבִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֶצְבַּע אַחַת יֵשׁ בְּיַד הָאָדָם, וְהִיא הָאֶצְבַּע שֶׁהֵרִים מֹשֶׁה.

דף קפו:

כְּתִיב (שם כו) וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית. וּכְתִיב וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. וְאִי תֵּימָא, דְּהַהוּא בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן אַחֲרָא הוּא, דְּלָא הֲוָה בִּכְלָלָא דְּאִינּוּן חֲמִשָּׁה. לָאו הָכִי. אֶלָּא הַהוּא בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן, מֵאִינּוּן חֲמִשָּׁה הֲוָה. תְּרִין מִכָּאן, וּתְרִין מִכָּאן, וְחַד בְּאֶמְצָעִיתָא. הָא הֲוָה בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן, עַמּוּדָא דְּיַעֲקֹב, רָזָא דְּמֹשֶׁה, (דף קפ"ו ע"ב) לְקֶבֶל דָּא, חֲמֵשׁ אֶצְבָּעָן בִּידָא דְּבַר נָשׁ. וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּאֶמְצָעִיתָא, רַב וְעֶלְאָה מִכֹּלָּא, בֵּיהּ קַיְימִין שְׁאַר אַחֲרָנִין.

כָּתוּב (שם כו) וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית. וְכָתוּב וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאוֹתוֹ בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן הוּא אַחֵר, שֶׁלֹּא הָיָה בִּכְלַל אוֹתָם חֲמִשָּׁה - לֹא כָּךְ. אֶלָּא אוֹתוֹ בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן הָיָה מֵאוֹתָם חֲמִשָּׁה, שְׁנַיִם מִכָּאן וּשְׁנַיִם מִכָּאן וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. הֲרֵי הָיָה בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן עַמּוּד יַעֲקֹב, סוֹד מֹשֶׁה. כְּנֶגֶד זֶה חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת בְּיַד הָאָדָם. וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בָּאֶמְצַע, גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן מֵהַכֹּל, בּוֹ עוֹמְדִים שְׁאַר הָאֲחֵרִים.

וְאִינּוּן חֲמֵשׁ בְּרִיחִין, דְּאִקְרוּן חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין, דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי אָזִיל בְּהוּ. וּבְרִית קַדִּישָׁא אִתְעַר (ס"א אתגזר), בְּחֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דִּידָא. וּמִלָּה (נ"א סתימא) תֵּימָא הוּא עַל מַה דְּאַמְרַת. וְעַל דָּא כָּל בִּרְכָאן דְּכַהֲנָא, בְּאֶצְבְּעָן תַּלְיָין. פְּרִישׁוּ דִּידָא דְּמֹשֶׁה עַל דָּא הֲוָה.

וְהֵם חֲמִשָּׁה בְּרִיחִים, שֶׁנִּקְרָאִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנִים, שֶׁהוֹלֵךְ בָּהֶם עֵץ הַחַיִּים. וּבְרִית קֹדֶשׁ מִתְעוֹרֶרֶת (נמול) בַּחֲמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת הַיָּדַיִם, וְדָבָר (נסתר) תֵּמַהּ הוּא עַל מַה שֶׁאָמַרְתָּ. וְלָכֵן כָּל בִּרְכוֹת הַכֹּהֵן תְּלוּיוֹת בָּאֶצְבְּעוֹת. פְּרִישַׁת יְדֵי מֹשֶׁה עַל זֶה הָיְתָה.

אִי כָּל דָּא אִית בְּהוּ, לֵית דִּינָא לְמֶהֱוֵי בְּנַקְיוּ, כַּד מְבָרְכִין בְּהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין דִּבְהוּ, וּבְדוּגְמָא דִּלְהוֹן, מִתְבָּרֵךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא אַתּוּן דְּחַכְמִיתּוּ טוּבָא, הֵיךְ לָא אַשְׁגַּחְתּוּן לְהַאי. וְלָא שְׁמַשְׁתּוּן לְרִבִּי שִׁמְעְיָה חֶסִידָא, וְאִיהוּ אָמַר, כָּל טִנּוּפָא, וְכָל לְכְלוּכָא, סְלִיקוּ לֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא סִטְרָא אַחֲרָא מֵהַאי טִנּוּפָא וְלִכְלוּכָא אִתְּזַן. (תרומה קנ"ד ע"ב) וְעַל דָּא מַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְחוֹבָה אינוּן.

אִם כָּל זֶה יֵשׁ בָּהֶם, אֵין דִּין לִהְיוֹת בְּנַקְיוֹן כְּשֶׁמְּבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁבָּהֶם וּבְדֻגְמָתָם מִתְבָּרֵךְ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְלָכֵן אַתֶּם שֶׁחֲכָמִים אַתֶּם הַרְבֵּה, אֵיךְ לֹא הִשְׂגַּחְתֶּם לָזֶה? וְלֹא שְׁמַשְׁתֶּם אֶת רַבִּי שִׁמְעְיָה הֶחָסִיד, וְהוּא אָמַר שֶׁכָּל טִנּוּף וְכָל לִכְלוּךְ הֶעֱלוּהוּ לַצַּד הָאַחֵר, שֶׁהֲרֵי הַצַּד הָאַחֵר נִזּוֹן מֵהַטִּנּוּף וְהַלִּכְלוּךְ הַזֶּה, וְעַל זֶה מַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְחוֹבָה הֵם?!

תַּוּוהוּ וְלָא יָכִילוּ לְמַלְלָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּרִי, שְׁמָא דְּאָבוּךְ מַאן הוּא. שָׁתִיק יַנּוּקָא רַגְעָא חָדָא, קָם לְגַבֵּיהּ אִמֵּיהּ וְנָשַׁק לֵהּ, אָמַר לֵיהּ אִמִּי, עַל אַבָּא שְׁאִילוּ לִי אִלֵּין חַכִּימִין, אֵימָא לוֹן. אָמַר לֵיהּ אִימֵּיהּ, בְּרִי, בַּדְקַת לְהוּ. אָמַר הָא בָּדְקִית, וְלָא אַשְׁכַּחְתְּ כַּדְקָא יָאוּת. לְחִישָׁא לֵיהּ אִמֵּיהּ, וַאֲהַדָּר לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר לֵיהּ אַתּוּן שְׁאֶלְתּוּן עַל אַבָּא, וְהָא אִסְתְּלַק מֵעָלְמָא, וּבְכָל יוֹמָא דְּחַסִידֵי קַדִּישִׁין אָזְלִין בְּאָרְחָא, אִיהוּ טַיְיעָא אֲבַתְרַיְיהוּ. וְאִי אַתּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, הֵיךְ לָא אִשְׁכַּחְתּוּן לֵיהּ, אָזִיל טַיְיעָא אֲבַתְרַיְיכוּ.

תָּמְהוּ וְלֹא יָכְלוּ לְדַבֵּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּנִי, מַהוּ שֵׁם אָבִיךָ? שָׁתַק הַתִּינוֹק רֶגַע אֶחָד, עָמַד לִפְנֵי אִמּוֹ וְנָשַׁק לָהּ. אָמַר לָהּ, אִמִּי, עַל אַבָּא שְׁאֲלוּ הַחֲכָמִים הַלָּלוּ, הַאִם אמַר לָהֶם? אָמְרָה לוֹ אִמּוֹ, בְּנִי, בָּדַקְתָּ אוֹתָם? אָמַר, הֲרֵי בָּדַקְתִּי וְלֹא מְצָאתִים כְּרָאוּי. לָחֲשָׁה לוֹ אִמּוֹ וְחָזַר אֲלֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, אַתֶּם שְׁאַלְתֶּם עַל אַבָּא, וַהֲרֵי הִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, וּבְכָל יוֹם שֶׁחֲסִידִים קְדוֹשִׁים הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ, הוּא סוֹחֵר אַחֲרֵיהֶם. וְאִם אַתֶּם קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, אֵיךְ לֹא מְצָאתֶם אוֹתוֹ, הָלַךְ הַסּוֹחֵר אַחֲרֵיכֶם?

אֲבָל בְּקַדְמֵיתָא חֲמֵינָא בְּכוּ, וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָא בְּכוּ, דְּאַבָּא לָא חָמָא חֲמָרָא דִּלָּא (ס"א דלהוי) טָעִין אֲבַתְרֵיהּ חֲמָרָא, לְמִסְבַּל עוּלָא דְּאוֹרַיְיתָא. כֵּיוָן דְּלָא זְכִיתוּן דְּאַבָּא יַטְעוּן אֲבַתְרַיְיכוּ, לָא אֵימָא מַאן הוּא אַבָּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יִצְחָק, כִּדְדָמֵי לָן, הַאי יַנּוּקָא לָאו בַּר נָשׁ הוּא. אֲכָלוּ. וְהַהוּא יְנוֹקָא הֲוָה אָמַר מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְחִדּוּשֵׁי אוֹרַיְיתָא. אָמְרוּ, הַב וְנִבְרִיךְ. אָמַר לְהוּ, יָאוּת אָמַרְתּוּן. בְּגִין דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא לָא מִתְבָּרַךְ בִּבְרָכָה דָּא, אֶלָּא בְּהַזְמָנָה.

אֲבָל בַּהַתְחָלָה רָאִיתִי בָּכֶם, וְכָעֵת רָאִיתִי בָּכֶם, שֶׁאַבָּא לֹא רָאָה חֲמוֹר שֶׁלֹּא (שיהיה) טָעַן אַחֲרָיו חֲמוֹר לִסְבֹּל עֹל הַתּוֹרָה. כֵּיוָן שֶׁלֹּא זְכִיתֶם שֶׁאַבָּא יִטְעַן אַחֲרֵיכֶם, לֹא אֹמַר לָכֶם מִיהוּ אַבָּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, כְּנִדְמֶה לָנוּ, תִּינוֹק זֶה אֵינוֹ בֶּן אָדָם. אָכְלוּ, וְאוֹתוֹ תִּינוֹק הָיָה אוֹמֵר דִּבְרֵי תוֹרָה וְחִדּוּשֵׁי תוֹרָה. אָמְרוּ, הָבָה נְבָרֵךְ. אָמַר לָהֶם, נָאֶה אֲמַרְתֶּם, מִשּׁוּם שֶׁהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לֹא מִתְבָּרֵךְ בִּבְרָכָה זוֹ אֶלָּא בְּהַזְמָנָה.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) אֲבָרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת וְגוֹ'. וְכִי מַה חָמָא דָּוִד לוֹמַר אֲבָרְכָה אֶת יְיָ. אֶלָּא, חָמָא דָּוִד דְּבָעֵי הַזְמָנָה, וְאָמַר אֲבָרְכָה. בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ יָתִיב עַל פָּתוֹרָא,

שְׁכִינְתָּא קַיְימָא תַּמָּן, וְסִטְרָא אַחֲרָא קַיְימָא תַּמָּן. כַּד אַזְמִין בַּר נָשׁ לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁכִינְתָּא אִתְתָּקְנַת (נ"א בהזמנה דא) לְגַבֵּי עֵילָּא, לְקַבְלָא בִּרְכָאן, וְסִטְרָא אַחֲרָא אִתְכַּפְיָא. (נ"א ואי אתתקנת בברכתא לגבי עילא, וסטרא אחרא לאו איהו בכללא) וְאִי לָא אַזְמִין בַּר נָשׁ לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סִטְרָא אַחֲרָא שַׁמַּע וּמְכַשְׁכְּשָׁא לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלָקָא בְּהַהִיא בְּרָכָה.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) אֲבָרְכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת וְגוֹ'. וְכִי מָה רָאָה דָּוִד לוֹמַר אֲבָרְכָה אֶת ה'? אֶלָּא רָאָה דָּוִד שֶׁצְּרִיךְ הַזְמָנָה, וְאָמַר אֲבָרְכָה. בְּגַלַּל שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאָדָם יוֹשֵׁב עַל שֻׁלְחָנוֹ, הַשְּׁכִינָה עוֹמֶדֶת שָׁם, וְהַצַּד הָאַחֵר עוֹמֵד שָׁם. כְּשֶׁמְּזַמֵּן הָאָדָם לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַשְּׁכִינָה מִתְתַּקֶּנֶת (בהזמנה זו) לְגַבֵּי מַעְלָה לְקַבֵּל בְּרָכוֹת, וְהַצַּד הָאַחֵר מִתְכּוֹפֵף. (ואם נתקנת בברכות לגבי מעלה והצד האחר אינו בכלל) וְאִם לֹא מְזַמֵּין הָאָדָם לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַצַּד הָאַחֵר שׁוֹמֵעַ וּמְכַשְׁכֵּשׁ לִהְיוֹת לוֹ חֵלֶק בְּאוֹתָהּ בְּרָכָה.

וְאִי תֵּימָא, בְּשְׁאַר בְּרָכָאן אֲמַאי לָא אִית הַזְמָנָה. אֶלָּא הַהוּא מִלָּה דִּבְרָכָה, דְּקָא מְבָרְכִין עָלָּהּ, אִיהוּ הַזְמָנָה. וְתָא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דְּהַאי דִּמְבָרֵךְ עַל פְּרִי, הַהוּא פְּרִי אִיהוּ הַזְמָנָה, וּמְבָרְכִין עָלֵיהּ. וְלֵית לֵיהּ חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָוָה הַהוּא פְּרִי בִּרְשׁוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, לָא מְבָרְכִין עָלֵיהּ. וּכְתִיב (ויקרא יט) לֹא יֵאָכֵל, בְּגִין דְּלָא יְבָרְכוּן עַל הַהוּא פְּרִי, וְלָא יִתְבָּרֵךְ סִטְרָא אַחֲרָא. כֵּיוָן דְּנָפַק מֵרְשׁוּתֵיהּ, יֵאָכֵל, וּמְבָרְכִין עָלֵיהּ. וְאִיהוּ הַזְמָנָא לְבִרְכָתָא. וְכֵן כָּל מִילִּין דְּעָלְמָא דְּקָא מְבָרְכִין עָלַיְיהוּ. כֻּלְּהוּ הַזְמָנָה לְבִרְכָתָא. וְלֵית בְּהוּ חוּלָקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה אֵין הַזְמָנָה בִּשְׁאָר הַבְּרָכוֹת? אֶלָּא אוֹתוֹ דְּבַר הַבְּרָכָה שֶׁמְּבָרְכִים עָלָיו, הוּא הַזְמָנָה. וּבֹא וּרְאֵה שֶׁכָּךְ זֶה, שֶׁזֶּה שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַפְּרִי, אוֹתוֹ פְּרִי הוּא הַזְמָנָה וּמְבָרְכִים עָלָיו, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לַצַּד הָאַחֵר. וְקֹדֶם זֶה שֶׁהָיָה אוֹתוֹ פְּרִי בִּרְשׁוּת הַצַּד הָאַחֵר, לֹא מְבָרְכִים עָלָיו, וְכָתוּב (ויקרא יט) לֹא יֵאָכֵל, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יְבָרְכוּ עַל אוֹתוֹ הַפְּרִי וְלֹא יִתְבָּרֵךְ הַצַּד הָאַחֵר. כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּתוֹ, יֵאָכֵל, וּמְבָרְכִים עָלָיו. וְהִיא הַזְמָנָה לִבְרָכָה. וְכֵן כָּל דִּבְרֵי הָעוֹלָם שֶׁמְּבָרְכִים עֲלֵיהֶם, כֻּלָּם הַזְמָנָה לִבְרָכָה, וְאֵין בָּהֶם חֵלֶק לַצַּד הָאַחֵר.

וְאִי תֵּימָא, אוּף הָכִי לְבִרְכַּת זִמּוּן כַּסָּא דִּבְרָכָתָא הֲוָה הַזְמָנָה, אֲמַאי הַב וְנִבְרִיךְ. אֶלָּא, הוֹאִיל וּבְקַדְמֵיתָא כַּד הֲוָה שָׁתֵי, אָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. הָא הַזְמָנָה הֲוִי. וְהַשְׁתָּא לְבִרְכַּת מְזוֹנָא, בָּעֵינָן שִׁנּוּי, לְהַזְמָנָה אַחֲרָא, דְּהָא כַּסָּא דָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוִי, וְלָאו לְמְזוֹנָא, וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי הַזְמָנָה דְּפוּמָא.

וְאִם תֹּאמַר, אַף כָּךְ לְבִרְכַּת זִמּוּן כּוֹס בְּרָכָה הָיְתָה הַזְמָנָה, מַדּוּעַ הָבָה וְנִבָרֵךְ? אֶלָּא הוֹאִיל וּבַתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה שׁוֹתֶה אָמַר "בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן", הֲרֵי זֶה הָיָה הַזְמָנָה. וְכָעֵת לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן צְרִיכִים שִׁנּוּי לְהַזְמָנָה אַחֶרֶת, שֶׁהֲרֵי כּוֹס זוֹ הוּא לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְלֹא לַמָּזוֹן, וּמִשּׁוּם זֶה צָרִיךְ הַזְמָנַת הַפֶּה.

דף קפז.

וְאִי תֵּימָא, נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, דְּא הוּא הַזְמָנָה, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ דָּא הוּא בְּרָכָה. הָכִי הוּא וַדַּאי. אֲבָל נְבָרֵךְ, הַזְמָנָה אַחֲרָא אִיהוּ, הַזְמָנָה דְּבוֹרָא פְּרִי הַגָּפֶן. (ס"א דפומא) דְּקַדְמֵיתָא אִיהִי הַזְמָנָה לְכוֹס דִּבְרָכָה סְתָם. וְהַאי כּוֹס, כֵּיוָן דְּאַנְטִיל אִיהוּ הַזְמָנָה אַחֲרָא בְּמִלָּה דִּנְבָרֵךְ לְגַבֵּי עָלְמָא עִלָּאָה דְּכָל מְזוֹנִין וּבִרְכָאן מִתַּמָּן נָפְקִין, וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ בְּאַרַח סָתִים, דְּעָלְמָא עִלָּאָה סָתִים אִיהוּ, וְלֵית לְגַבֵּיהּ הַזְמָנָה. אֶלָּא בְּדַרְגָּא דָּא כּוֹס דִּבְרָכָה. (במלה דנברך) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּמָן (דף קפ"ז ע"א) יוֹמָא דְּעָלְמָא עַד הַשְׁתָּא, לָא שְׁמַעְנָא מִלִּין אִלֵּין, וַדַּאי הָא אֲמִינָא דְּדָא לָאו בַּר נָשׁ אִיהוּ.

וְאִם תֹּאמַר, נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ זוֹהִי הַזְמָנָה, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ זוֹהִי בְּרָכָה - כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי. אֲבָל נְבָרֵךְ זוֹהִי הַזְמָנָה אַחֶרֶת, הַזְמָנָה שֶׁל בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. (של הפה) שֶׁהַקּוֹדֶמֶת הִיא הַהַזְמָנָה לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה סְתָם. וְכוֹס זוֹ, כֵּיוָן שֶׁנִּטַּל, הִיא הַזְמָנָה אַחֶרֶת בְּמִלַּת נְבָרֵךְ לְגַבֵּי עוֹלָם הָעֶלְיוֹן, שֶׁכָּל מְזוֹנוֹת וּבְרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם. וּמִשּׁוּם זֶה הוּא בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר, שֶׁעוֹלָם הָעֶלְיוֹן הוּא נִסְתָּר וְאֵין אֵלָיו הַזְמָנָה, אֶלָּא בְּדַרְגָּא זוֹ כּוֹס בְּרָכָה. (שבמלת נברך) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁמִּיּוֹם הָעוֹלָם עַד כָּעֵת לֹא שָׁמַעְנוּ דְּבָרִים אֵלּוּ, וַדַּאי הֲרֵי אָמַרְנוּ שֶׁזֶּה אֵינוֹ בֶּן אָדָם.

אָמַר לֵיהּ, בְּרָא, מַלְאָכָא דִּיְיָ, רְחִימָא דִּילֵיהּ, הַאי דְּאָמְרַת וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִים עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן וְגוֹ', וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים וְגוֹ', וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לַיְרֵכָתַיִם יָמָּה. הָא בְּרִיחִים טוּבָא אִיכָּא הָכָא, וְיַדְעִים אינּוּן תְּרֵין. אָמַר לֵיהּ, דָּא הוּא דְּאָמְרִין, מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ אִשְׁתְּמַע מַאן אִיהוּ. אֲבָל הוֹאִיל וְלָא אַשְׁגַּחְתּוּן אֲנָא אֵימָא.

אָמַר לוֹ, בֵּן, מַלְאַךְ ה', אֲהוּבוֹ, מַה שֶׁאָמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן וְגוֹ', וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִם וְגוֹ', וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִם לַיְרֵכָתַיִם יָמָּה - הֲרֵי הָרִבָּה בְּרִיחִים יֵשׁ כָּאן, וְיֹדְעִים הֵם שִׁתִּים. אָמַר לוֹ, זֶהוּ שֶׁאָמַרְנוּ, מִפִּי הָאָדָם נִשְׁמַע מִיהוּ. אֲבָל הוֹאִיל וְלֹא הִשְׁגַּחְתֶּם - אֲנִי אֹמַר.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ב) הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְגוֹ'. וְכִי בְּאֵן אֲתַר עֵינוֹי דְּבַר נָשׁ, אֶלָּא בְּרֹאשׁוֹ, דְּיִלְמָא בְּגוּפּוֹ אוֹ בִּדְרוֹעֵיהּ, דְּאַפִּיק לֶחֱכָם יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. אֶלָּא קְרָא הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּתָנָן, לָא יְהַךְ בַּר נָשׁ בְּגַלּוּי דְּרֵישָׁא ד' אַמּוֹת. מַאי טַעְמָא. דִּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, וְכָל חַכִּים, עֵינוֹי וּמִלּוֹי בְּרֹאשׁוֹ אִינּוּן, בְּהַהוּא דְּשַׁרְיָא וְקַיְימָא עַל רֵישֵׁיהּ.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ב) הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְגוֹ'. וְכִי אֵיפֹה עֵינָיו שֶׁל הָאָדָם? אֶלָּא בְּרֹאשׁוֹ! שָׁמָּ בְּגוּפּוֹ אוֹ בִּזְרוֹעוֹ, שֶׁהוֹצִיא אֶת הֶחָכָם יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם?! אֶלָּא הַפְּסוּק כְּךָ הוּא בְּוַדַּאי. שֶׁלְּמַדְנוּ, לֹא יֵלֵךְ אָדָם בְּגִלּוּי רֹאשׁ אַרְבַּע אַמּוֹת. מָה הַטַּעַם? שֶׁשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עַל רֹאשׁוֹ, וְכָל חָכָם עֵינָיו וּדְבָרָיו בְּרֹאשׁוֹ הֵם, בְּאוֹתוֹ שֶׁשּׁוֹרֶה וְעוֹמֵד עַל רֹאשׁוֹ.

וְכַד עֵינוֹי תַּמָּן, לִיְנְדַּע דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּאַדְלִיק עַל רֵישֵׁיהּ, אִצְטְרִיךְ לְמִשְׁחָא, בְּגִין דְּגוּפָּא דְּבַר נָשׁ אִיהוּ פִּתִילָה, וּנְהוֹרָא אַדְלִיק לְעֵילָּא, וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוּוח וְאָמַר, (קהלת ט) וְשֶׁמֶן

עַל רֹאשֵׁךְ אַל יֶחְסַר, דְּהָא נְהוֹרָא דִּבְרֹאשׁוֹ, אִצְטְרִיךְ לְמִשְׁחָא וְאִינּוּן עוֹבָדִין טָבָאן. וְעַל דָּא הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא.

וּכְשֶׁעֵינָיו שָׁם, יֵדַע שֶׁאוֹתוֹ אוֹר שֶׁדּוֹלֵק עַל רֹאשׁוֹ צָרִיךְ שֶׁמָּן, מִשּׁוּם שֶׁגּוּף הָאָדָם הִיא פְּתִילָה, וְאוֹר דּוֹלֵק לְמַעְלָה, וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ צַוַּח וְאָמַר: (שם ט) וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר, שֶׁהֲרֵי הָאוֹר שֶׁבְּרֹאשׁוֹ צָרִיךְ שֶׁמֶן וְאוֹתָם מַעֲשִׂים טוֹבִים. וְלָכֵן הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר.

אַתּוּן חַכִּימִין, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָיא עַל רֵישַׁיְיכוּ, הֵיךְ לָא אַשְׁגַּחְתּוּן לְהַאי, דִּכְתִיב וְעָשִׂיתָ בְרִיחִים וְגוֹ', לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד. וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית. הָאֶחָד וְהַשֵּׁנִית אָמַר קְרָא, שְׁלִישִׁית וּרְבִיעִית לָא אָמַר קְרָא. דְּהָא אֶחָד וְשֵׁנִית, דְּא חָשִׁיבוּ דִּתְרֵין סִטְרִין, וּבְגִין כָּךְ עָבִיד חוּשְׁבָּנָא בִּתְרֵין אִלֵּין.

אִתּוֹ חֲכָמִים, וַדַּאי הַשְׁכִינָה שׁוֹרָה עַל רָאשֵׁיכֶם, אֵיךְ לֹא הִשְׁגַּחְתֶּם לָזֶה? שֶׁכָּתוּב וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִם וְגוֹ', לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד. וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית. הָאֶחָד וְהַשֵּׁנִית אָמַר הַפָּסוּק, שְׁלִישִׁית וּרְבִיעִית לֹא אָמַר הַפָּסוּק. שֶׁהֲרֵי אֶחָד וְשֵׁנִית נֶחְשָׁבִים לִשְׁנֵי צְדָדִים, וּמִשּׁוּם זֶה הַחֶשְׁבּוֹן בִּשְׁנֵי אֵלֶּה.

אַתּוּ אִינּוּן וּנְשָׁקוּהוּ, (כמלקדמין) בָּכָה רִבִּי יְהוּדָה, וְאָמַר, רִבִּי שִׁמְעוֹן זַכָּאָה חוּלָקָךְ, זַכָּאָה דָּרָא, דְּהָא בִּזְכוּתָךְ אֲפִילּוּ יַנּוּקֵי דְּבֵי רַב, אִינּוּן טַנָּרִין רַמָּאִין תַּקִּיפִין. אָתָאת אִמַּיהּ, אָמְרָה לוֹן רַבּוֹתַי, בְּמָטוּ מִנַּיְיכוּ, לָא תִּשְׁגְּחוּן עַל בְּרִי, אֶלָּא בְּעֵינָא טָבָא. אָמְרוּ לָהּ, זַכָּאָה חוּלָקָךְ אִתְּתָא כְּשֵׁרָה, אִתְּתָא בְּרִירָא מִכָּל שְׁאַר נָשִׁין, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיר חוּלָקָךְ, וְאָרִים דִּגְלָךְ עַל כָּל שְׁאַר נָשִׁין דְּעָלְמָא.

בָּאוּ הֵם וּנְשָׁקוּהוּ. (כבתחלה) בָּכָה רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַשְׁרֵי חֶלְקֶךָ! אַשְׁרֵי הַדּוֹר! שֶׁהֲרֵי בִּזְכוּתְךָ אֲפִלּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן הֵם סְלָעִים רַמִּים תַּקִּיפִים. בָּאָה אִמּוֹ. אָמְרָה לָהֶם, רַבּוֹתַי, בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם אַל תַּשְׁגִּיחוּ עַל בְּנִי, אֶלָּא רַק בְּעַיִן טוֹבָה. אָמְרוּ לָהּ, אַשְׁרֵי חֶלְקֵךְ אִשָּׁה כְּשֵׁרָה, אִשָּׁה בְּרוּרָה מִכָּל שְׁאָר הַנָּשִׁים, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרַר חֶלְקֵךְ וְהֵרִים דִּגְלֵךְ עַל כָּל שְׁאָר נָשׁוֹת הָעוֹלָם!

אָמַר יַנּוּקָא, אֲנָא לָא מִסְתַּפֵּינָא מֵעֵינָא בִּישָׁא, דְּבַר נוּנָא רַבָּא וְיַקִּירָא אֲנָא, וְנוּנָא לָא דָּחִיל מֵעֵינָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב, (בראשית מח) וְיִדְגּוּ לָרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, מַאי לָרוֹב, לְאַסְגָּאָה עַל עֵינָא. וְתָנֵינָן, מַה דָּגִים דְּיַמָּא, מַיָּא חָפֵי עֲלֵיהוֹן, וְלֵית עֵינָא בִּישָׁא וְכוּ'. לָרוֹב וַדַּאי, בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, בְּגוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא עַל אַרְעָא. אָמְרוּ, בָּרָא, מַלְאָכָא דַּיָּיץ, לֵית בָּנָא עֵינָא בִּישָׁא, וְלָא מִסְטָרָא דְּעֵינָא בִּישָׁא אֲתֵינָן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָפֵי עָלָךְ בְּגַדְפּוֹי.

אָמַר הַתִּינוֹק, אֲנִי לֹא פּוֹחֵד מֵעַיִן רָעָה, שֶׁבֶּן דָּג גָּדוֹל וְנִכְבָּד אֲנִי, וְדָג לֹא פּוֹחֵד מֵעַיִן רָעָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית מח) וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. מַה זֶּה לָרֹב? לִרְבּוֹת עַל הָעַיִן. וְשָׁנִינוּ, מַה דָּגֵי הַיָּם הַמַּיִם מְכַסִּים עֲלֵיהֶם וְאֵין עַיִן רָעָה וְכוּ'. לָרֹב וַדַּאי, בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, בְּתוֹךְ בְּנֵי הָאָדָם עַל הָאָרֶץ. אָמְרוּ, בֵּן, מַלְאַךְ ה', אֵין בָּנוּ עַיִן רָעָה, וְלֹא מִצַּד עַיִן רָעָה בָּאנוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְכַסֶּה עָלֶיךָ בִּכְנָפָיו.

פָּתַח וְאָמַר (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אָמַר יַעֲקֹב בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, אִי בְּרוּחַ קוּדְשָׁא אָמַר לֵיהּ, רָזָא דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ. הַמַּלְאָךְ, קְרֵי לֵיהּ מַלְאָךְ. וְקְרֵי לֵיהּ שְׁמָהָן אַחֲרָנִין. הָכָא, אֲמַאי אִקְרֵי מַלְאָךְ. אֶלָּא כַּד אִיהוּ שְׁלִיחָא מִלְּעֵילָּא, וְקַבִּילַת זְהָרָא מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְעֵילָּא, (ס"א דכד) דִּכְדֵין מְבָרְכִין אַבָּא וְאִמָּא לְהַאי, אַמְרֵי לָהּ בְּרַתִּי, זִילִי נְטוּרִי בֵּיתֵיךְ, פְּקִידִי לְבֵיתֵיךְ. הָכִי עֲבִידִי לְבֵיתֵיךְ. זִילִי וְזוּנִי לוֹן. זִילִי, דְּהַהוּא עָלְמָא דִּלְתַתָּא מְחַכָּא לָךְ, בְּנֵי בֵּיתָךְ מְזוֹנָא מְנָךְ, הָא לָךְ כָּל מַה דְּתִצְטָרְכִי לְמֵיהַב לוֹן, כְּדֵין אִיהִי מַלְאָךְ.

פָּתַח וְאָמַר, (שם) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ וְגוֹ'. פָּסוּק זֶה אָמַר יַעֲקֹב בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. אִם בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר אוֹתוֹ, סוֹד חָכְמָה יֵשׁ בּוֹ. הַמַּלְאָךְ, קוֹרֵא לוֹ מַלְאָךְ, וְקוֹרֵא לוֹ שֵׁמוֹת אֲחֵרִים. מַדּוּעַ נִקְרָא כָּאן מַלְאָךְ? אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שְׁלִיחַ מִלְמַעְלָה וּמְקַבֵּל זֹהַר מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְמַעְלָה, (שאז) שֶׁכְּשֶׁמְּבָרְכִים אַבָּא וְאִמָּא לְזֶה, אוֹמְרִים לָהּ: בִּתִּי, לְכִי שִׁמְרִי בֵּיתֵךְ! פְּקְדִי אֶת בֵּיתֵךְ! כָּךְ עֲשִׂי לְבֵיתֵךְ! לְכִי וְזוּנִי אוֹתָם. לְכִי, שֶׁאוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁלְּמַטָּה מְחַכֶּה לָךְ, בְּנֵי בֵיתֵךְ מְחַכִּים לְמָזוֹן מִמֵּךְ! הֲרֵי לָךְ כָּל מַה שֶּׁתִּצְטָרְכִי לָתֵת לָהֶם. וְאָז הִיא מַלְאָךְ.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי אִקְרֵי מַלְאָךְ, וְלָא אָתֵי לְמֵיזָן עָלְמִין. וְעוֹד, דְּבִשְׁמָא דָּא לָא זָן עָלְמִין, אֶלָּא בִּשְׁמָא דַּיְיָ. הָכִי הוּא וַדַּאי, כַּד שָׁלִיחַ מִגּוֹ אַבָּא וְאִמָּא, אִקְרֵי מַלְאָךְ, וְכֵיוָן דְּשָׁארִי עַל דּוּכְתִּין, עַל תְּרֵין כְּרוּבִין אָדְנֵי שְׁמֵיהּ.

וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת נִקְרָא מַלְאָךְ, וְלֹא בָא לְזוּן עוֹלָמוֹת, וְעוֹד, שֶׁבְּשֵׁם זֶה לֹא זָן אֶת הָעוֹלָמוֹת, אֶלָּא בַּשֵּׁם שֶׁל הַשֵּׁם - כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי. כְּשֶׁשְּׁלִיחַ מִתּוֹךְ אַבָּא וְאִמָּא, נִקְרָא מַלְאָךְ. וְכֵיוָן שֶׁשּׁוֹרֶה עַל מְקוֹמוֹת, עַל שְׁנֵי כְּרוּבִים, שְׁמוֹ ה'.

לְמֹשֶׁה כַּד אִתְחֲזֵי לֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא, אִקְרֵי (בראשית קי"ג ע"ב) (שמות ג) מַלְאָךְ. לְיַעֲקֹב לָא אִתְחֲזֵי הָכְי, אֶלָּא בְּדוּגְמָא, דִּכְתִיב (בראשית כט) וְרָחֵל בָּאָה, דָּא דִּיוּקְנָא דְּרָחֵל אַחֲרָא, דִּכְתִיב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר יְיָ קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגוֹ'. רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ. וְרָחֵל בָּאָה סְתָם, עִם הַצֹּאן דְּרָגִין דִּילָהּ. אֲשֶׁר לְאָבִיהָ וּדַאי. וְכֻלְּהוּ אִתְמְנוּן וְאִתְפַּקְּדוּן בִּידָהָא. כִּי רוֹעָה הִיא, אִיהִי מַנְהִיגָא לוֹן, וְאִתְפַּקְּדָא עֲלַיְיהוּ.

כְּשֶׁנִּרְאָה לְמֹשֶׁה בַּתְּחִלָּה נִקְרָא מַלְאָךְ. לְיַעֲקֹב לֹא נִרְאָה כָּךְ, אֶלָּא בְּדֻגְמָא, שֶׁכָּתוּב (שם כט) וְרָחֵל בָּאָה. זוֹ דְּמוּת שֶׁל רָחֵל אַחֶרֶת, שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' קוֹל בָּרָמָה נִשְׁמָע וְגוֹ', רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ. וְרָחֵל בָּאָה, סְתָם. עִם הַצֹּאן, הַדְּרָגוֹת שֶׁלָּהּ. אֲשֶׁר לְאָבִיהָ, וַדַּאי. וְכֻלָּם נִמְנוּ וְהִתְפַּקְּדוּ בְּיָדֶיהָ. כִּי רוֹעָה הִיא, הִיא מַנְהִיגָה אוֹתָם וּמְפֻקֶּדֶת עֲלֵיהֶם.

דף קפז:

וְהָכִי (דף קפ"ז ע"ב) בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, (שמות ג) וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. וְאִי תֵּימָא יַתִּיר הוּא שְׁבָחָא דְּאַבְרָהָם, דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ מַלְאָךְ, אֶלָּא (בראשית יח) וַיֵּרָא אֵלָיו יְיָ בְּאֵלוֹנֵי מַמְרֵא

וְגוֹ'. הָתָם בְּאַבְרָהָם, אִתְחֲזֵי לֵיהּ אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּלֶת, בְּגִין דִּבְהַהוּא זִמְנָא קַבִּיל בְּרִית, וּמַה דְּהָווֹ אִתְכַּסֵּי עַד כְּעָן מִנֵּיהּ, אִתְחֲזֵי לֵיהּ רִבּוֹן וְשָׁלִיט, וְהָכִי אִתְחֲזֵי, דְּהָא כְּדֵין בְּהַהוּא דַּרְגָּא אִתְקְשַׁר, וְלָא יַתִּיר. וּבְגִין כָּךְ, בִּשְׁמָא דַּאֲדוֹן רִבּוֹן עָלֵיהּ.

וְכָךְ כָּתוּב בְּמֹשֶׁה, (שמות ג) וַיֵּרָא מַלְאַךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁשָּׁבַח אַבְרָהָם יוֹתֵר, שֶׁלֹּא כָתוּב בּוֹ מַלְאַךְ - אֶלָּא (בראשית יח) וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְגוֹ'. שָׁם בְּאַבְרָהָם נִרְאָה לוֹ אֲדֹנָי, בְּאֶלֶ"ף דָּל"ת, בִּגְלַל שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן קִבֵּל בְּרִית. וּמַה שֶּׁעַד עַכְשָׁו הִתְכַּסָּה מִמֶּנּוּ, נִרְאָה לוֹ רִבּוֹן וְשַׁלִּיט, וְכָךְ נִרְאָה, שֶׁהֲרֵי אָז הִתְקַשֵּׁר בְּאוֹתָהּ דַּרְגָּה וְלֹא יוֹתֵר. וּמִשּׁוּם זֶה בְּשֵׁם שֶׁל אֲדוֹן רִבּוֹן עָלָיו.

אֲבָל מֹשֶׁה דְּלָא הֲוָה בֵּיהּ פִּרוּדָא, דִּכְתִיב (שמות ג) מֹשֶׁה מֹשֶׁה דְּלָא פָּסְקָא טַעֲמָא. כְּמָה דִּכְתִיב (בראשית כב) אַבְרָהָם אַבְרָהָם, דְּפַסְקָא טַעֲמָא. בְּגִין דְּהַשְׁתָּא שְׁלִים, מַה דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא. פְּרִישׁוּ אִית בֵּין אַבְרָהָם דְּהַשְׁתָּא, לְאַבְרָהָם דְּקַדְמֵיתָא. אֲבָל מֹשֶׁה, מִיַּד דְּאִתְיְלִיד, אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּנַהֲרָא הֲוָת עִמֵּיהּ, דִּכְתִיב (שמות ב) וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וּכְתִיב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. מֹשֶׁה מִיַּד אִתְקְשַׁר בְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ וּבְגִין כָּךְ מֹשֶׁה מֹשֶׁה, וְלָא אַפְסִיק טַעֲמָא.

אֲבָל מֹשֶׁה שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ פֵּרוּד, שֶׁכָּתוּב (שמות ג) מֹשֶׁה מֹשֶׁה, שֶׁאֵין טַעַם מַפְסִיק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית כב) אַבְרָהָם אַבְרָהָם, שֶׁמַּפְסִיק הַטַּעַם, בְּגִלַּל שֶׁכְּבָר שָׁלֵם מַה שֶּׁלֹּא הָיָה לִפְנֵי כֵן. יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין אַבְרָהָם הַנּוֹכְחִי לְבֵין אַבְרָהָם שֶׁבַּתְּחִלָּה. אֲבָל מֹשֶׁה, מִיַּד שֶׁנּוֹלַד, אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה הָיְתָה עִמּוֹ, שֶׁכָּתוּב (שמות ב) וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְכָתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. מִיַּד נִקְשַׁר מֹשֶׁה בְּדַרְגָּתוֹ, וּמִשּׁוּם זֶה מֹשֶׁה מֹשֶׁה, וְלֹא מַפְסִיק הַטַּעַם.

וְעַל דָּא לְגַבֵּי דְּמֹשֶׁה, אַזְעִיר גַּרְמֵיהּ, דִּכְתִיב מַלְאַךְ יְיָ. יַעֲקֹב קָרָא לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה סָלִיק מֵעָלְמָא, מַלְאָךְ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּבְהַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָה יָרִית לֵהּ, לְשַׁלְטָאָה. מֹשֶׁה בְּחַיָּיו. יַעֲקֹב, לְבָתַר דְּסָלִיק מֵעָלְמָא. מֹשֶׁה בְּגוּפָא. יַעֲקֹב בְּרוּחָא. זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה.

וְלָכֵן לְגַבֵּי מֹשֶׁה הִקְטִין עַצְמוֹ, שֶׁכָּתוּב מַלְאַךְ ה'. יַעֲקֹב קָרָא לוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם. מַלְאָךְ, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ לִשְׁלֹט. מֹשֶׁה בְּחַיָּיו. יַעֲקֹב לְאַחַר שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם. מֹשֶׁה בְּגוּף. יַעֲקֹב בְּרוּחַ. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, דְּלָא אִתְקְרִיב לְעָלְמִין לְגַבֵּי סִטְרָא דְּרַע, וְלָא יָכִיל רַע לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, כְּדֵין יַעֲקֹב הֲוָה מְתַקֵּן לְבֵיתֵיהּ, כְּבַר נָשׁ דְּאָזִיל לְבֵיתָא חַדְתָּא, וּמְתַקֵּן לָהּ בְּתִקּוּנוֹי, וּמְקַשֵּׁט לָהּ בְּקִשּׁוּטוֹי. יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, אֵינוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָן, אֵינוּן דְּאִתְפָּקְדָן עַל עָלְמָא, לְאִתְמַשְׁכָא מִנַּיְיהוּ בִּרְכָאן, תֵּרִין כְּרוּבִין אֵינוּן. וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי, הַשְׁתָּא אִתְקִין בֵּיתֵיהּ, וְאֵיהוּ אִסְתַּלַּק בְּדַרְגֵּיהּ, בְּגִין דְּחִבּוּרָא בְּיַעֲקֹב הֲוִי. גּוּפָא, אִתְדְּבַק בַּאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ, וּתְרֵין דְּרוֹעִין בַּהֲדֵיהּ.

הַגַּאל אֹתִי מִכָּל רָע, שֶׁלֹּא הִתְקָרֵב לְעוֹלָמִים לְצַד הָרַע, וְלֹא יָכֹל הָרַע לִשְׁלֹט בּוֹ. יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים, אֵז יַעֲקֹב הָיָה מְתַקֵּן אֶת בֵּיתוֹ כְּאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ לְבֵית חָדָשׁ וּמְתַקְּנוֹ בְּתִקּוּנָיו וּמְקַשְּׁטוֹ בְּקִשּׁוּטָיו. יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים - אוֹתָם הַנּוֹדָעִים, אוֹתָם שֶׁנִּפְקְדוּ עַל הָעוֹלָם לְמָשְׁךְ מֵהֶם בְּרָכוֹת, הֵם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים. וְיִקָּרֵא בָּהֶם שְׁמִי, כָּעֵת הִתְקִין בֵּיתוֹ, וְהוּא הִתְעַלָּה בְּדַרְגָּתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁחִבּוּר הָיָה בְּיַעֲקֹב. הַגּוּף נִדְבַּק בְּמָקוֹם שֶׁהִצְטָרֵךְ, וּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת אִתּוֹ.

לְבָתַר דְּאִינּוּן נְעָרִים מִתְבָּרְכָן כַּדְקָא יָאוּת, כְּדֵין וְיִדְגּוּ לָרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. אָרְחָא דְּנוּנִין לְאַסְגָּאָה גּוֹ מַיִין, וְאִי נַפְקָן מִגּוֹ מַיָּא לַיַּבֶּשְׁתָּא, מִיָּד מֵתִין. אִלֵּין לָאו הָכֵי, אֶלָּא אִינּוּן מִן יַמָּא רַבָּא, וְסַגִּיאוּ דִּלְהוֹן לְאַפָּשָׁא וּלְאַסְגָּאָ בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אִיהוּ. מַה דִּלְיֵת הָכֵי לְכָל נוּנִין דְּעָלְמָא. לְאַחַר שֶׁאוֹתָם נְעָרִים מִתְבָּרְכִים כָּרָאוּי, אֵז וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. דֶּרֶךְ הַדָּגִים לְהִתְרַבּוֹת בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְאִם יוֹצְאִים מִתּוֹךְ הַמַּיִם לַיַּבָּשָׁה, מִיָּד מֵתִים. אֵלּוּ לֹא כָּךְ, אֶלָּא הֵם מֵהַיָּם הַגָּדוֹל, וּגְדֻלָּתָם לְהִתְרַבּוֹת וּלְהִתְגַּדֵּל בְּקֶרֶב הָאָרֶץ הִיא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּכָל הַדָּגִים שֶׁבָּעוֹלָם.

מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר, וְלָא אַשְׁכְּחָן לֵיהּ הָכָא בִּרְכָאן, דְּהָא לְבָתַר בָּרִיךְ לֵיהּ, דִּכְתִיב, (בראשית מט) בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף. אֶלָּא, כֵּיוָן דְּבָרִיךְ לְאִלֵּין נְעָרִים, לְיוֹסֵף בָּרִיךְ. דְּהָא לָא יָכְלִי לְאִתְבָּרְכָא, אֶלָּא מִגּוֹ יוֹסֵף, וּמִגּוֹ דְּאִיהוּ בְּטָמִירוּ, וְלָא אִתְחָזֵי לְאִתְגַּלָּאָה, כְּתִיב בְּטָמִירוּ, וְיִקָּרֵא בָּהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבוֹתַי, (לכסאה עליה) מִן הָאֲבוֹת מִתְבָּרְכָן, וְלָא מֵאָתָר אַחֲרָא. בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, דָּא הוּא כְּסוּיָא לְחֹפָאָה מַה דְּאִצְטְרִיךְ.

מַה כְּתִיב לְמַעְלָה? וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמַר. וְלֹא מְצָאנוּ לוֹ כָּאן בְּרָכוֹת, שֶׁהֲרֵי אַחַר כָּךְ בֵּרְכוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם מט) בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף. אֶלָּא, כֵּיוָן שֶׁבֵּרַךְ אֶת הַנְּעָרִים הַלָּלוּ, בֵּרַךְ אֶת יוֹסֵף. שֶׁהֲרֵי לֹא יָכְלוּ לְהִתְבָּרֵךְ אֶלָּא מִתּוֹךְ יוֹסֵף, וּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא נִסְתָּר וְלֹא נִרְאֶה בְּגָלוּי, כָּתוּב בְּנִסְתָּר - וְיִקָּרֵא בָּהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי. (לכסות עליו) מִן הָאֲבוֹת מִתְבָּרְכִים, וְלֹא מִמָּקוֹם אַחֵר. בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, זֶהוּ כְּסוּי לְכַסּוֹת מַה שֶּׁצָּרִיךְ.

אָתוּ וּנְשָׁקוּהּ כְּמִלְקַדְמִין, אָמְרוּ, הָבוּ וְנְבָרִיךְ. אָמַר אִיהוּ, אֲנִי אֲבָרֵךְ, דְּכָל מַה דִּשְׁמַעְתּוּן עַד הָכָא מִנַּאי הֲוָה, וַאֲקַיֵּים בִּי (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, קֳרֵי בֵּיהּ יְבָרֵךְ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּנָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מִלַּחְמָא וּמֵיכְלָא דְּאוֹרַיְיתָא דִּילִי אֲכַלְתּוּן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה. בָּרָא רְחִימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא תָּנֵינָן בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ. אָמַר לֵיהּ, לָאו אֲנָא בַּעַל הַבַּיִת, וְלָאו אַתּוּן אוֹרְחִין. אֲבָל קָרָא אַשְׁכַּחְנָא, וַאֲקַיֵּים לֵיהּ. דְּהָא אֲנָא טוֹב עַיִן וַדַּאי, בְּלָא שְׁאִילּוּ דִּלְכוֹן אֲמֵינָא עַד הַשְׁתָּא, וְלַחְמָא וּמֵיכְלָא דִּילִי אֲכַלְתּוּן.

בָּאוּ וְנָשְׁקוּ אוֹתוֹ כְּמִקֶּדֶם, אָמְרוּ, הָבָה וּנְבָרֵךְ. אָמַר הוּא, אֲנִי אֲבָרֵךְ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁשְּׁמַעְתֶּם עַד כָּאן מִפִּי הָיָה, וַאֲקַיֵּם בִּי (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבֹרָךְ. קוֹרְאִים בּוֹ יְבָרֵךְ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנָּתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל. מִלֶּחֶם וְאֹכֶל שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁלִּי אֲכַלְתֶּם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֶּן אָהוּב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֲרֵי שָׁנִינוּ בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ. אָמַר לוֹ, אֵינִי בַּעַל הַבַּיִת וְאֵינְכֶם אוֹרְחִים. אֲבָל מָצָאתִי פָּסוּק וַאֲקַיְּמוֹ, שֶׁהֲרֵי אֲנִי בְּוַדַּאי טוֹב עַיִן, בְּלִי שְׁאֵלוֹתֵיכֶם אָמַרְתִּי עַד עַתָּה, וְלֶחֶם וְאֹכֶל שֶׁלִּי אֲכַלְתֶּם.

נָטַל כַּסָּא דְּבִרְכָתָא וּבָרִיךְ, וִידוֹי לָא יָכְלִי לְמִסְבַּל כַּסָּא, וַהֲווּ מְרַתְּתֵי. כַּד מָטָא לְעַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן, אָמַר, (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא. קַיְימָא כַּסָּא עַל תְּקוּנֵיהּ, וְאִתְיַשַּׁב בִּימִינֵיהּ, וּבָרִיךְ. לְסוֹף אָמַר, יְהֵא רַעֲוָא דְּלֶחַד מֵאִלֵּין, יִתְמַשְׁכוּן לֵיהּ חַיִּין, מִגּוֹ (נ"א מלכא) אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּכָל חַיִּין בֵּיהּ תַּלְיָין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֶעֱרַב לֵיהּ, וְיִשְׁכַּח עֶרֶב לְתַתָּא, דְּיִסְתַּכַּם בְּעַרְבוּתֵיהּ, בַּהֲדֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

לָקַח כּוֹס בְּרָכָה וּבֵרַךְ, וְיָדָיו לֹא יָכְלוּ לִסְבֹּל אֶת הַכּוֹס וְרָעֲדוּ. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְעַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן, אָמַר, (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא. עָמַד הַכּוֹס עַל תְּקוּנוֹ, וְהִתְיַשֵּׁב בִּימִינוֹ וּבֵרַךְ. בַּסּוֹף אָמַר: יְהִי רָצוֹן שֶׁלְּאֶחָד מֵאֵלֶּה יִמָּשְׁכוּ לוֹ חַיִּים מִתּוֹךְ (המלך) עֵץ הַחַיִּים, שֶׁכָּל הַחַיִּים תְּלוּיִים בּוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֶעֱרַב לוֹ, וְיִמְצָא עֶרֶב לְמַטָּה שֶׁיִּסְכִּים בְּעַרְבוּתוֹ אֵצֶל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

דף קפח.

כֵּיוָן דְּבָרִיךְ, אִסְתִּים עֵינוֹי רִגְעָא חָדָא, לְבָתַר פָּתַח לוֹן, אָמַר חַבְרַיָּיא, שְׁלוֹם לְכוֹן מֵרִבּוֹן טַב, דְּכָל עָלְמָא דִּילֵיהּ הוּא. תַּוּוהוּ, וּבָכוּ, וּבָרִיכוּ לֵיהּ. בָּתוּ הַהוּא לֵילְיָא. בְּצַפְרָא (דף קפ"ח ע"א) אַקְדִּימוּ וְאָזְלוּ. כַּד מָטוּ לְגַבֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, סָחוּ לֵיהּ עוֹבָדָא. תָּוֵה רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר בַּר טְנָרָא תַּקִּיפָא אִיהוּ, וְיָאוּת הוּא לְכָךְ, וְיַתִּיר מִמַּה דְּלָא חָשִׁיב בַּר נָשׁ, בְּרֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא הוּא, אִזְדָּעָזַע רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, עָלַי לְמֵיהַךְ לְמֶחֱזֵי לְהַהוּא בּוֹצִינָא דְּדָלִיק. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא לָא סָלִיק בִּשְׁמָא בְּעָלְמָא, דְּהָא מִלָּה עִלָּאָה אִית בֵּיהּ. וְרָזָא אִיהוּ, דְּהָא נְהִירוּ מְשִׁשְׁחוֹ (משיכו) דַּאֲבוֹי מְנַהֲרָא עָלֵיהּ, וְרָזָא דָּא לָא מִתְפַּשְׁטָא בֵּין חַבְרַיָּיא.

כֵּיוָן שֶׁבֵּרַךְ, סָתַם עֵינָיו רֶגַע אֶחָד, וְאַחַר כָּךְ פָּתַח אוֹתָם. אָמַר, חֲבֵרִים, שָׁלוֹם לָכֶם מֵרִבּוֹן הַטּוֹב שֶׁכָּל הָעוֹלָם שָׁלוֹ הוּא. תָּמְהוּ וּבָכוּ, וּבֵרְכוּהוּ. לָנוּ אוֹתוֹ לַיְלָה. בַּבֹּקֶר הִשְׁכִּימוּ וְהָלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן סִפְּרוּ לוֹ אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. תָּמַהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, בֶּן סָלַע תַּקִּיף הוּא וְרָאוּי הוּא לְכָךְ, וְיוֹתֵר מִמַּה שֶׁלֹּא חָשׁוּב בֶּן אָדָם, בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא הוּא. הִזְדָּעְזַע רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, עָלַי לָלֶכֶת לִרְאוֹת אוֹתוֹ נֵר דּוֹלֵק. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זֶה לֹא עוֹלֶה בַּשֵּׁם בָּעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי דָּבָר עֶלְיוֹן יֵשׁ בּוֹ. וְסוֹד הוּא, שֶׁהֲרֵי אוֹר הַשֶּׁמֶן (ההמשכה) שֶׁל אֲבִיו מֵאִיר עָלָיו, וְסוֹד זֶה לֹא מִתְפַּשֵּׁט בֵּין הַחֲבֵרִים.

יוֹמָא חָדָא, הֲווֹ חַבְרַיָּיא יַתְבִין וּמִתְנַּחְחִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, וַהֲווּ תַּמָּן רַבִּי אֶלְעָזָר, וְרַבִּי אַבָּא, וְרַבִּי חִיָּיא, וְרַבִּי יוֹסֵי, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא. אָמְרוּ הָא כְּתִיב (דברים ב) אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה וְגוֹ'. בְּגִין רוּת וְנַעֲמָה, דַּהֲווֹ זְמִינִין לְנָפְקָא מִנַּיְיהוּ. צְפוֹרָה אִתַּת מֹשֶׁה דַּהֲוַת מִמִּדְיָן, וְיִתְרוֹ וּבְנוֹי דְּנָפְקוּ מִמִּדְיָן, דַּהֲווֹ כֻּלְּהוּ זַכָּאֵי קִשׁוֹט עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְתוּ מֹשֶׁה דְּרַבִּיאוּ לֵיהּ בְּמִדְיָן, וְאָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (במדבר לא) נְקוֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אִי הָכִי מַשּׁוֹא פָּנִים אִית בְּמִלָּה, דְּיִתְיר אִתְחָזוּ בְּנֵי מִדְיָן לְשֵׁזָבָא מִן מוֹאָב.

יוֹם אֶחָד הָיוּ הַחֲבֵרִים יוֹשְׁבִים וּמִתְנַגְּחִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וְהָיוּ שָׁם רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים. אָמְרוּ, הֲרֵי כָּתוּב (דברים ב) אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה וְגוֹ'. בְּגִלַּל רוּת וְנַעֲמָה שֶׁהָיוּ עֲתִידִים לְצֵאת מֵהֶם. צִפּוֹרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה שֶׁהָיְתָה מִמִּדְיָן, וְיִתְרוֹ וּבָנָיו שֶׁיָּצְאוּ מִמִּדְיָן, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם צַדִּיקֵי אֱמֶת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְעוֹד מֹשֶׁה שֶׁגִּדְּלוּהוּ בְּמִדְיָן, וְאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (במדבר לא) נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים. אִם כָּךְ, מַשּׁוֹא פָּנִים יֵשׁ בַּדָּבָר, שֶׁיּוֹתֵר רְאוּיִם בְּנֵי מִדְיָן לְהִנָּצֵל מִמּוֹאָב.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָא דָּמֵי מַאן דְּזַמִּין לְמִלְקַט תְּאֵנֵי, לְמַאן דִּכְבַר לָקִיט לוֹן. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב דִּכְבַר לָקִיט לוֹן, שְׁבָחָא אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ, מַאן דְּלָא לָקַט תְּאֵנֵי, נָטִיר תְּאֵנָה תְּדִיר, דְּלָא יְהֵא בָּהּ פְּגָם, בְּגִין תְּאֵנֵי דִּזְמִינַת לְאַיְיתָאָה. כֵּיוָן דְּלָקִיט תְּאֵנֵי, שָׁבִיק לָהּ לְתְאֵנָה, וְתוּ לָא נָטִיר לָהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָא דוֹמֶה מִי שֶׁעֲתִיד לְלַקֵּט תְּאֵנִים לְמִי שֶׁכְּבָר לִקֵּט אוֹתָן. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב שֶׁכְּבָר לִקֵּט לָהֶם, שֶׁבַח הוּא. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁלֹּא לִקֵּט תְּאֵנִים, שׁוֹמֵר אֶת הַתְּאֵנָה תָּמִיד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ פְּגָם בִּשְׁבִיל הַתְּאֵנִים שֶׁעֲתִידָה לְהָבִיא. כֵּיוָן שֶׁלִּקֵּט תְּאֵנִים, עוֹזֵב אֶת הַתְּאֵנָה, וְיוֹתֵר לֹא שׁוֹמֵר אוֹתָהּ.

כַּךְ מוֹאָב, דִּזְמִינָא לְאַיְיתָאָה אִינּוּן תְּאֵנֵי, נָטַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב. מִדַּיָּן דְּקָא יְהִיבַת תְּאֵנֵי, וְאַלְקִיטוּ לוֹן, כְּתִיב (במדבר כה) צָרוֹר אֶת הַמִּדְיָנִים. דְּהָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה, תְּאֵנָה דְּא לָא זְמִינַת לְאַיְיתָאָה פֵּירִין, וּבְגִין כָּךְ אִתְחֲזַיִית לִיקִידַת אֶשָּׁא. פְּתַח וְאָמַר, (במדבר כב) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן וְגוֹ', מוֹאָב אִינּוּן שָׁאֲרֵי, וּבְגִין אִינּוּן תְּאֵנֵי, דְּזַמִּין מוֹאָב לְאַפָּקָא לְעָלְמָא, אִשְׁתְּזִיבוּ מֵעוֹנְשָׁא.

כַּךְ מוֹאָב, שֶׁעֲתִידָה לְהָבִיא אוֹתָן תְּאֵנִים, שָׁמַר אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב. מִדַּיָּן שֶׁנִּתַּן כְּבָר תְּאֵנִים וְלִקְּטוּ אוֹתָן, כָּתוּב (במדבר כה) צָרוֹר אֶת הַמִּדְיָנִים. שֶׁהֲרֵי מִכָּאן וְהָלְאָה תְּאֵנָה זוֹ לֹא עֲתִידָה לְהָבִיא פֵּרוֹת, וּמְשׁוּם זֶה רְאוּיָה לִשְׂרֵפַת אֵשׁ. פְּתַח וְאָמַר, וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן וְגוֹ'. מוֹאָב הֵם מֻתָּרִים, וּמְשׁוּם אוֹתָן תְּאֵנִים שֶׁעֲתִיד מוֹאָב לְהוֹצִיא לְעוֹלָם נִצְּלוּ מֵעֹנֶשׁ.

רַבִּי אֶלְעָזָר בָּעָא לְמֶיחְמֵי לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא חָמוּי. וַהֲווּ אָזְלֵי רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסֵי (ד"א לא גרסינן ורבי חייא) בַּהֲדֵיהּ, אָזְלוּ בְּאָרְחָא, וַהֲווּ אֲמָרֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא כָּל הַהוּא אָרְחָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר רָצָה לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא חָמִיו, וְהָיוּ הוֹלְכִים רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסֵי אִתּוֹ. הָלְכוּ בַּדֶּרֶךְ, וְהָיוּ אוֹמְרִים דִּבְרֵי תוֹרָה כָּל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה וְגוֹ', וּכְתִיב (דברים ב) וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן וְגוֹ', מִלָּה דָּא כְּמִלָּה דָּא, מַה הֶפְרֵשׁ בֵּין דָּא לְדָא, אֶלָּא אִתְחֲזֵי דִּשְׁקוּלֵי הֲווּ. וְתָנֵינָן, כַּד הֲווּ מְקָרְבֵי לְגַבֵּי בְּנֵי מוֹאָב, הֲווּ יִשְׂרָאֵל אִתְחֲזַיִין

לְגַבַּיְיהוּ בְּכָל מָאנֵי קְרָבָא, (ולא ס"א ל"ג) כְּדְבָעוּ אִתְגַּרְיָין בְּהוּ. וּלְגַבֵּי בְּנֵי עַמּוֹן, הֲווֹ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְּפֵי בְּעִטּוּפַיְיהוּ, וְלָא אִתְחֲזֵי מָאנֵי קְרָבָא כְּלָל. וּקְרָאן מוֹכָחָן בְּשִׁקּוּלָא דָּא כְּדָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַה שֶּׁכָּתוּב (דברים ב) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה וְגוֹ', וְכָתוּב (שם) וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן וְגוֹ' - דְּבָר זֶה כְּדְבָר זֶה. מַה הֶבְדֵּל בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא נִרְאֶה שֶׁשְּׁקוּלִים הָיוּ. וְשָׁנִינוּ, כְּשֶׁהָיוּ מִתְקָרְבִים לִבְנֵי מוֹאָב, הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִרְאִים לִפְנֵיהֶם בְּכָל כְּלֵי קְרָב כְּשֶׁרָצוּ לְהִתְגָּרוֹת בָּהֶם. וּלְגַבֵּי בְּנֵי עַמּוֹן הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְעֻטָּפִים בְּעִטּוּפֵיהֶם, וְלֹא נִרְאוּ כְּלֵי קְרָב. וְהַפְּסוּקִים מוֹכִיחִים בְּשִׁקּוּל זֶה כָּזֶה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי הָכִי הוּא. וְתָנֵינָן, דְּדָא דַּהֲוֹת חֲצִיפָא, וְאַמְרַת מוֹאָב, דִּכְתִיב, (בראשית יט) וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ מוֹאָב. אִתְחָזוֹן יִשְׂרָאֵל חֲצִיפוּ לְגַבַּיְיהוּ, כְּמָה דְּאִיהִי הֲוֹת חֲצִיפָא, דְּאַמְרַת מוֹאָב, מֵאָב הֲוָה בְּרָא דָּא. אֲבָל זְעֲרָתָא, דְּאַמְרַת בֶּן עַמִּי, וְכַסְיָא אָרְחָא, יִשְׂרָאֵל הֲווֹ מְכַסְיָין אָרְחַיְיהוּ לְגַבַּיְיהוּ, מְעַטְפֵי עִטּוּפָא בְּטַלְיָת, וְאִתְחָזוֹן קַמַּיְיהוּ כְּאַחִין מַמָּשׁ. וְהָא אוּקְמוּהָ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כָּךְ הוּא. וְשָׁנִינוּ, שֶׁזּוֹ שֶׁהָיְתָה חֲצוּפָה וְאָמְרָה מוֹאָב, שֶׁכָּתוּב (בראשית יט) וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ מוֹאָב, נִרְאוּ יִשְׂרָאֵל חֲצוּפִים אֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהִיא הָיְתָה חֲצוּפָה, שֶׁאָמְרָה מוֹאָב, מֵאָב הָיָה בֵּן זֶה. אֲבָל הַקְּטַנָּה שֶׁאָמְרָה בֶּן עַמִּי וְכִסְּתָה דַּרְכֶּיהָ, יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְכַסִּים דַּרְכֵיהֶם אֲלֵיהֶם, מְעַטְּפִים עִטּוּף הַטַּלִּית, וְנִרְאִים לִפְנֵיהֶם כְּאַחִים מַמָּשׁ, וְכָךְ פֵּרְשׁוּהָ.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אִדְכַּר רַבִּי אֶלְעָזָר מֵהַאי יַנּוּקָא, סָטוּ מֵאָרְחָא ג' פַּרְסֵי, וּמָטוּ לְהָתָם. אִתְאָרַחוּ בְּהַהוּא בֵּיתָא, עָאלוּ וְאַשְׁכָּחוּ לְהַהוּא יַנּוּקָא, דְּהֲוָה יְתִיב, וּמִתְקַנְיָן פְּתוֹרָא קַמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, קָרִיב גַּבַּיְיהוּ, אָמַר לֵיהּ, עוּלוּ חֲסִידֵי קַדִּישִׁין, עוּלוּ שְׁתִילִין דְּעֶלְמָא, אִינּוּן דְּעֵילָא וְתַתָּא מְשַׁבְּחִין לוֹן. אִינּוּן דְּאֶפִּילוּ נוּנֵי יַמָּא רַבָּא, נָפְקִין בְּיִבָּשְׁתָּא לְגַבַּיְיהוּ. אָתָא רַבִּי אֶלְעָזָר וּנְשָׁקֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ. הָדָר כְּמִלְקַדְמִין, וּנְשָׁקֵיהּ בְּפוּמֵיהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר נְשִׁיקָה קַדְמָאָה עַל נוּנִין דְּשָׁבְקִין מַיָּא, וְאָזְלִין בְּיַבֶּשְׁתָּא. וּנְשִׁיקָה תִּנְיָינָא עַל בֵּיעִין דְּנוּנָא, דְּעָבְדוּ אִיבָּא טָבָא בְּעָלְמָא.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, נִזְכַּר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּתִינוֹק זֶה. סָטוּ מֵהַדֶּרֶךְ שָׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת וְהִגִּיעוּ לְשָׁם. הִתְאָרְחוּ בְּאוֹתוֹ בַּיִת, נִכְנְסוּ וּמָצְאוּ אֶת אוֹתוֹ תִּינוֹק שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, וּמְתַקְּנִים לְפָנָיו שֻׁלְחָן. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתָם, הִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, הִכָּנְסוּ חֲסִידִים קְדוֹשִׁים, הִכָּנְסוּ שִׁתִילֵי הָעוֹלָם, אוֹתָם שֶׁמְּשַׁבְּחִים אוֹתָם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אוֹתָם שֶׁאֲפִלּוּ הַדָּגִים שֶׁבַּיָּם הַגָּדוֹל יוֹצְאִים אֲלֵיהֶם לְיַבָּשָׁה. בָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וּנְשָׁקוֹ בְּרֹאשׁוֹ. חָזַר כְּמִקֹּדֶם וּנְשָׁקוֹ בְּפִיו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, נְשִׁיקָה רִאשׁוֹנָה עַל הַדָּגִים שֶׁעָזְבוּ אֶת הַמַּיִם וְהָלְכוּ לַיַּבָּשָׁה, וּנְשִׁיקָה שְׁנִיָּה עַל בֵּיצֵי הַדָּגִים שֶׁעָשׂוּ פְּרִי טוֹב בָּעוֹלָם.

דף קפח:

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, בְּרֵיחָא דִּלְבוּשַׁיְיכוּ חֲמֵינָא, דְּעַמּוֹן וּמוֹאָב מִתְגָּרָן בְּכוּ, הֵיךְ אִשְׁתְּזִבְתּוּן מִנַּיְיהוּ. מָאנֵי קְרָבָא לָא הֲווֹ בִּידַיְיכוּ. וְאִי לָאו, לְרַחְצָנוּ תֵּהֲכוּן, בְּלָא דְּחִילוּ. (דף קפ"ח ע"ב) תַּוּוהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וְחַבְרַיָּיא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, זַכָּאָה אָרְחָא דָּא, וְזַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּזָכֵינָא לְמֵיחֲמֵי דָּא, אַתְקִינוּ פָּתוֹרָא כְּמִלְקַדְמִין.

אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, בְּרֵיחַ לְבוּשְׁכֶם רָאִיתִי שֶׁעַמּוֹן וּמוֹאָב מִתְגָּרִים בָּכֶם. אֵיךְ נִצַּלְתֶּם מֵהֶם? כְּלֵי קְרָב לֹא הָיוּ בְיֶדְכֶם. וְאִם לֹא, לְבִטְחָה תֵּלְכוּ בְּלִי פַּחַד. תָּמְהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְהַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַשְׁרֵי הַדֶּרֶךְ הַזּוֹ וְאַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִרְאוֹת אֶת זֶה. הַתְקִינוּ שֻׁלְחָן כְּמִקֹּדֶם.

אָמַר, חַכִּימִין קַדִּישִׁין. תִּבְעוּ נָהֳמָא דְּתַפְּנוּקֵי בְּלָא קְרָבָא, (ס"א או נהמא דקרבא ופתורא דמאני קרבא). אוֹ פָּתוֹרָא דְּמָאנֵי קְרָבָא. אוֹ נָהֳמָא דִּקְרָבָא. אוֹ תִּבְעוּן לְבָרְכָא לְמַלְכָּא בְּכָל מָאנֵי קְרָבָא דְּהָא פָּתוֹרָא לָא אִסְתָּלִיק בְּלָא קְרָבָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרָא רְחִימָא חֲבִיבָא קַדִּישָׁא, הָכִי בָּעֵינָן, בְּכָל הָנֵי זִינֵי קְרָבָא אִשְׁתְּדִלְנָא בְּהוּ, וְיָדְעֵינָן לְאַנָחָא בְּחָרְבָּא, וּבְקַשְׁתָּא, וּבְרוֹמְחָא, וּבְאָבְנִין דְּקִיטְרָטָא. וְאַנְתְּ רַבְיָא, עַד לָא חָמִית, הֵיךְ מַגִּיחִין קְרָבָא, גּוּבְרִין תַּקִּיפִין דְּעָלְמָא.

אָמַר, חֲכָמִים קְדוֹשִׁים, תִּרְצוּ לֶחֶם תַּפְנוּקִים לְלֹא קְרָב (או לחם קרב ושלחן של כלי קרב) וְשֻׁלְחָן שֶׁל כְּלֵי קְרָב, אוֹ לֶחֶם קְרָב, אוֹ תִּרְצוּ לְבָרֵךְ לַמֶּלֶךְ בְּכָל כְּלֵי הַקְּרָב, שֶׁהֲרֵי הַשֻּׁלְחָן לֹא עוֹלֶה בְּלִי קְרָב? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּן אָהוּב חָבִיב קָדוֹשׁ, כָּךְ אָנוּ רוֹצִים, בְּכָל הַמִּינִים שֶׁל הַקְּרָב הָאֵלֶּה הִשְׁתַּדַּלְנוּ בָהֶם, וְיוֹדְעִים אָנוּ לַעֲרֹךְ בַּחֶרֶב וּבְקֶשֶׁת וּבְרוֹמַח וּבַאֲבָנֵי בְלִיסְטְרָאוֹת, וְאַתָּה תִּינוֹק עוֹד לֹא רָאִיתָ אֵיךְ עוֹרְכִים קְרָב גִּבָּרִים חֲזָקִים שֶׁל הָעוֹלָם.

חַדֵּי הַהוּא יַנּוּקָא, אָמַר וַדַּאי לֹא חֲמֵינָא, אֲבָל כְּתִיב (מלכים א כ) אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמַפַּתֵּחַ. אַתְקִינוּ פָּתוֹרָא בְּנַהֲמָא, וּבְכָל מַה דְּאִצְטְרִיךְ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה חֲדוּ אִית בְּלִבָּאֵי בְּרִבְיָא דָּא, וְכַמָּה חְדוּשִׁין יִתְחַדְּשׁוּן עַל פָּתוֹרָא דָּא, וְעַל דָּא אֲמָרִית, דְּיָדַעְנָא דְּזַגֵּי פַּעְמוֹנֵי רוּחָא קַדִּישָׁא, הֲווֹ אָזְלִין בֵּיהּ.

שְׁמַח אוֹתוֹ תִּינוֹק, אָמַר, וַדַּאי שֶׁלֹּא רָאִיתִי, אֲבָל כָּתוּב (מלכים א כ) אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמַפַּתֵּחַ. הַתְקִינוּ שֻׁלְחָן בְּלֶחֶם וּבְכָל מַה שֶּׁצָּרִיךְ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה שִׂמְחָה יֵשׁ בְּלִבֵּי בְּתִינוֹק זֶה, וְכַמָּה חִדּוּשִׁים יִתְחַדְּשׁוּ עַל שֻׁלְחָן זֶה, וְלָכֵן אָמַרְתִּי שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁזּוּג פַּעֲמוֹנֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הָיוּ הוֹלְכִים בָּהּ.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, מַאן דְּבָעֵי לְנַהֲמָא, עַל פּוּם חַרְבָּא יֵיכוּל. חַדֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר, אַהֲדַר וְקָרִיב יַנּוּקָא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּשַׁבְחַת גַּרְמָךְ, אִית לָךְ לְמֵיגַּח קְרָבָא בְּקַדְמִיתָא, וַאֲנָא אֲמָרִית בְּקַדְמִיתָא, דְּקְרָבָא לְיֶהֱוֵי בָּתַר אֲכִילָה. אֲבָל הַשְׁתָּא, מַאן דְּבָעֵי סוֹלְתָא, תּוֹלֶה (נ"א יית) מָאנֵי קְרָבָא בִּידוֹי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָךְ יֵאוֹת לְאַחֲזָאָה מֵאִינּוּן מָאנֵי קְרָבָא דִּילָךְ.

אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, מִי שָׁרוֹצֶה לֶחֶם עַל פִּי הַחָרֶב - יֹאכַל. שְׁמַח רַבִּי אֶלְעָזָר, חָזַר וְקָרַב הַתִּינוֹק אֵלָיו, אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁשִּׁבַּחְתְּ עַצְמְךָ, אַתָּה צָרִיךְ לַעֲרֹךְ קְרָב בַּתְּחִלָּה, וַאֲנִי אָמַרְתִּי בַּתְּחִלָּה, שֶׁהַקְּרָב יִהְיֶה אַחֲרֵי הָאֲכִלָה. אֲבָל כְּעֵת, מִי שָׁרוֹצֶה סֹלֶת, תּוֹלֶה (יביא) כְּלֵי הַקְּרָב בְּיָדָיו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְךָ רְאוּי לְהַרְאוֹת מֵאוֹתָם כְּלֵי הַקְּרָב שֶׁלְּךָ.

פְּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (במדבר טו) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְּרוּמָה לַיְיָ. קְרָא דָּא עַל עוֹמֶר הַתְּנוּפָה אִתְּמַר, מַאי תְּנוּפָה, אִי בְּגִין דְּאָנִיף לֵיהּ כַּהֲנָא לְעֵילָּא אִיהִי תְּנוּפָה. מַאי אִכְפַּת לָן, אִי אָנִיף אִי מָאִיךְ.

פְּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר, (במדבר טו) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'. פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל עֹמֶר הַתְּנוּפָה. אֵיזוֹ תְּנוּפָה? אִם בְּגִלַּל שֶׁהֲנִיפָהּ הַכֹּהֵן לְמַעְלָה, הִיא תְּנוּפָה. מָה אִכְפַּת לָנוּ אִם הֲנִיף אוֹ הִנְמִיךְ?

אֶלָּא וַדַּאי אִצְטְרִיךְ לְאַרְמָא לָהּ לְעֵילָּא, וְהַיְינוּ תְּרוּמָה. וְאַף עַל גַּב דְּדַרְשֵׁינָן תְּרֵי מִמְּאָה, וְהָכִי הוּא, אֲבָל תְּנוּפָה מַאי (ס"א דא) הוּא אַרְמוּתָא. וְרָזָא דְּחָכְמְתָא הָכָא. אִי חֲסִידֵי קַדִּישִׁין, מָארֵי דְּרוֹמְחִין, לָא שְׁמַשְׁתּוּן לְרִבֵּי שְׁמַעְיָה חֲסִידָא, דְּאִי לָאו תִּנְדְּעוּן תְּנוּפָה מַאי הִיא. חִטָּה מַאי הִיא. שְׂעוֹרָה מַאי הִיא.

אֶלָּא וַדַּאי צָרִיךְ לַהֲרִימָהּ לְמַעְלָה, וְהַיְינוּ תְּרוּמָה. וְאַף עַל גַּב שֶׁדַּרְשֵׁנוּ שְׁנַיִם מִמְּאָה וְכָךְ זֶה, אֲבָל תְּנוּפָה מַהִי הֲרָמָה (זו) ? וְסוֹד חָכְמָה כָּאן. אִי חֲסִידִים קְדוֹשִׁים, בַּעֲלֵי רְמָחִים, לֹא שְׁמַשְׁתֶּם אֶת רַבִּי שִׁמְעִיָה הֶחָסִיד, שֶׁאִם לֹא תֵּדְעוּ מַהִי תְּנוּפָה, מַהִי חִטָּה, מַהִי שְׂעוֹרָה.

תְּנוּפָה דְּקָאֲמְרִינָן, הַיְינוּ תְּנ"וּ פֶּ"ה. וְרָזָא דִּילֵיהּ (ירמיה י"ג) תְּנוּ כָבוֹד לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. דְּהָא פֶּה (עלאה) הַיְינוּ כָּבוֹד, דְּבָעֵינָן לְמֵיהַב לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא אִבְעֵי לָן לְאַרְמָא לְעֵילָּא, לְאַחֲזָאָה (ס"א דלית אינון יהבין אלא להאי פה) דִּלֵּיהּ אֲנַן יָהֲבִין לְהַאי פֶּה. דִּלֵּית שְׁבָחָא לְמַלְכָּא עִלָּאָה, אֶלָּא כַּד יִשְׂרָאֵל מְתַקְּנֵי לֵיהּ לְהַאי כָּבוֹד, וְיָהֲבֵי לֵיהּ לְמַלְכָּא כָּבוֹד. וְדָא הוּא תְּנוּ פֶּה, תְּנוּ כָבוֹד, וְאָרְמָא אִיהוּ וַדַּאי.

תְּנוּפָה שֶׁאָמַרְנוּ, הַיְינוּ תְּנ"וּ פֶּ"ה. וְסוֹד שֶׁלּוֹ - (ירמיה יג) תְּנוּ כָבוֹד לַה' אֱלֹהֵיכֶם. שֶׁהֲרֵי פֶּה הַיְינוּ כָּבוֹד שֶׁרוֹצִים לָתֵת לְקַדּוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְלָכֵן צְרִיכִים לְהָרִים לְמַעְלָה, לְהַרְאוֹת (שאינם נותנים אלא לפה הזה) שֶׁאָנוּ נוֹתְנִים שֶׁלּוֹ לְפֶה הַזֶּה. שֶׁאֵין שֶׁבַח לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן אֶלָּא כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מְתַקְּנִים לוֹ לְכָבוֹד הַזֶּה וְנוֹתְנִים כָּבוֹד לַמֶּלֶךְ. וְזֶהוּ תְּנוּ פֶּה, תְּנוּ כָבוֹד, וַהֲרָמָה הִיא בְּוַדַּאי.

קְרָא דְּשָׁרֵינָן בֵּיהּ, וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ. וְכִי לָכֶם הָאָרֶץ שְׂעוֹרָה אִיהוּ, לָאו הָכִי. וַאֲנַן שְׂעוֹרָה מְקַרְבִינָן, בְּגִין דִּשְׂעוֹרָה קַדְמָאָה לִשְׁאַר נַהֲמָא דְּעָלְמָא. שְׂעוֹרָה אִיהוּ (ס"א שיעור ה"א, דהא אתר) שְׂעוֹרָה דְּה"א יְדִיעַ הוּא, בְּשִׁיעוּרָא דְּהֵ"א. (ס"א חטה בה"א נקודה וכו') חִטָּה נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּלֵית חוּלְקָא לְסִטְרָא אַחֲרָא דְּחוֹבָא תַּמָּן. (אלא) חִטָּה בְּרָתָא דְּמִתְחַטְּאָה לְקַמֵּי אֲבוּהָ, וְעָבִיד לָהּ רְעוּתָא, וּמַה חִטָּה. כְּלָלָא דכ"ב אַתְוָון.

הַפְסוּק שֶׁהִתְחַלְנוּ - וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ. וְכִי לֶחֶם הָאָרֶץ הִיא שְׂעוֹרָה? לֹא כָּךְ. וְאָנוּ מַקְרִיבִים שְׂעוֹרָה מִשּׁוּם שֶׁשְּׂעוֹרָה קַדְמָה לִשְׁאָר הַלֶּחֶם שֶׁבָּעוֹלָם. שְׂעוֹרָה הוּא (שעור ה"א, שהרי מקום) שְׂעוֹרָה שֶׁל ה"א יָדוּעַ הוּא בַּשַּׁעוּר שֶׁל ה"א. (חטה בה"א נקודה וכו') חִטָּה נְקוּדָה בַּאֶמְצַע, שֶׁאֵין חֵלֶק לַצַּד הָאַחֵר שֶׁחִטָּא שָׁם. (אלא) חִטָּה בַּת שֶׁמִּתְחַטֵּאת לִפְנֵי אֲבִיהָ וְעוֹשָׂה רְצוֹנָהּ. וּמַה חִטָּה? כְּלַל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב דְּהֲוָה לָן לְמִשְׁמַע. הָכָא אִית לָן לְמֵימַר, וּלְדִרְכָּא קַשְׁתָּא. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, הָא מָגְנָא לְקֶבֶל גִּירָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי חִטָּה הָכִי קָרֵינָן לָהּ. אֲבָל חֲמֵינָן בַּשְׁבָטִים כֻּלְּהוּ דְּלֵית בְּהוּ ח"ט, וּבָהּ אִית ח"ט, וְקָרֵינָן חִטָּה. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּהָא ח"ט שַׁרְיָא סָמִיךְ לָהּ. בְּהוּ בְּשִׁבְטִין, לָא הֲווֹ אַתְוָון אִלֵּין, דְּקָא אָתוּ מִסְטָרָא דִּקְדוּשָׁה דִּלְעֵילָּא, אֲבָל לְגַבָּהּ שַׁרְיָא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב שֶׁהָיָה לָנוּ לִשְׁמֹעַ, כָּאן יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר וְלִדְרוֹךְ קֶשֶׁת. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, הֲרֵי מָגֵן מוּל הַחֵץ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי חִטָּה כְּךָ קוֹרְאִים לָהּ. אֲבָל רָאִינוּ שֶׁבַּשְּׁבָטִים כֻּלָּם אֵין ח"ט, וּבָהּ יֵשׁ ח"ט, וְקוֹרְאִים חִטָּה. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, וַדַּאי כְּךָ זֶה, שֶׁהֲרֵי ח"ט חוֹנָה סָמוּךְ לָהּ. בַּשְּׁבָטִים אֵין הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלּוּ, שֶׁהֲרֵי בָּאוּ מִצַּד קְדֻשָּׁה הָעֶלְיוֹנָה, אֲבָל אֵלֶּיהָ יֵשׁ.

וְאִי בָּעִית לְאַפָּקָא חַרְבָּא, וְתֵימָא אֲמַאי נָקְטַת אַתְוָון אִלֵּין הַהִיא בְּרָתָא, אֶלָּא אִי תִּנְדַּע חוֹבָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּאָמְרוּ חִטָּ"ה הֲוָה, תִּנְדַּע הָא. וְאִילָנָא דְּא כַּד נָצַח, כֻּלָּא סִטְרָא דְּטוֹב, נָקִיט לְכָל סִטְרָא אַחֲרָא, וְכַפְיָיא לֵיהּ.

וְאִם תִּרְצֶה לְהוֹצִיא חֶרֶב וְתֹאמַר לְמָה נָקְטָה אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ הַבַּת הַזּוֹ, אֶלָּא אִם תֵּדַע חִטָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁאָמְרוּ חִטָּה הָיָה, תֵּדַע זֶה. וְעֵץ זֶה כְּשֶׁנָּצַח, הַכֹּל צַד הַטּוֹב נָקַט לְכָל הַצַּד הָאַחֵר, וְכוֹפֵף אוֹתוֹ.

חַבְרַיָּיא קַדְמָאֵי פְּרִישׁוּ מִלָּה דָּא, וְשָׁרוּ לָהּ מֵרָחִיק, חִטָּה סְתָם. אָתוּ בַּתְרָאֵי וְאָמְרוּ, חִטָּה מַמָּשׁ. אָתָא יְשַׁעְיָה וּפָרִישׁ לָהּ, דִּכְתִיב, (ישעיה נד) וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא תִקָּרֵב אֵלָיִךְ, וְעַל כֵּן נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּלָא יְהֵא חַטָּאָה, דְּאִלּוּ נְקוּדָה לָא הֲוִי, חַטָּאָה לֶהֱוִי. וְחִלּוּפָא בֵּין ט' לְת', תָּבִירוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא, בְּרִירוּ (ס"א דילה) דְּמִילָה.

הַחֲבֵרִים הָרִאשׁוֹנִים פֵּרְשׁוּ דָּבָר זֶה וְשָׁמוּ אוֹתָהּ מֵרָחוֹק, חִטָּה סְתָם. בָּאוּ אַחֲרוֹנִים וְאָמְרוּ חִטָּה מַמָּשׁ. בָּא יְשַׁעְיָה וּפֵרְשָׁהּ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נד) וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא תִקָּרֵב אֵלָיִךְ. וְלָכֵן נְקוּדָה בָּאֶמְצַע, שֶׁלֹּא תִהְיֶה חַטָּאָה. שֶׁאִלּוּ לֹא הָיְתָה נְקוּדָה, תִּהְיֶה חַטָּאָה. וְחִלּוּף בֵּין ט' לְת' שִׁבְּרוּ אֶת הַצַּד הָאַחֵר, בֵּרוּר (שלה) שֶׁל הַדָּבָר.

דף קפט.

אַתּוּן חַבְרַיָּיא, דְּלָא שְׁמַשְׁתּוּן לְרִבִּי (דף קפ"ט ע"א) שְׁמַעְיָה חֲסִידָא, אַמְרִין דִּבְחַמֵּשֶׁת זִינֵי דָּגָן, לָא אִית חוּלָקָא לְסָטָר אַחֲרָא. וְלָאו הָכִי, דְּהָא כָּל מַה דְּאִתְבְּלֵי בְּאַרְעָא, לְסָטָר אַחֲרָא אִית בֵּיהּ חוּלָקָא. וּמַאן חוּלָקָא אִית לֵיהּ. מוֹץ דְּתִדְּפָנוּ רוּחַ, דִּכְתִיב, (תהלים א) לֹא כֵן

הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמּוֹץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ. וְדָא הוּא רוּחָא דְּקָדוּשָׁא, וּכְתִיב (תהלים קג) כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְגוֹ'. בְּגִין דְּרוּחַ קֻדְשָׁא מְפַזֵּר לֵיהּ בְּכָל סִטְרִין דְּעָלְמָא, דְּלָא יִשְׁתְּכַח. דָּא בְּנוּקְבָא. דְּכוּרָא מַאי הוּא. תָּבֶן.

אַתֶּם הַחֲבֵרִים, שֶׁלֹּא שְׁמַשְׁתֶּם אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן הֶחָסִיד, אוֹמְרִים שֶׁבַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָגָן אֵין חֵלֶק לַצַּד הָאַחֵר. וְלֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי כָּל מַה שֶּׁנִּבְלָה בָּאֲוִיר יֵשׁ בּוֹ חֵלֶק לַצַּד הָאַחֵר, וּמַהוּ חֶלְקוֹ? מוֹץ שֶׁתִּדְּפֶנּוּ רוּחַ, שֶׁכָּתוּב (תהלים א) לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ, וְזוֹהִי רוּחַ שֶׁל קְדֻשָּׁה. וְכָתוּב (שם קג) כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְגוֹ'. מִשּׁוּם שֶׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְפַזַּרְתּוֹ בְּכָל צִדְדֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִמָּצֵא. זֶה בַּנְּקֵבָה. הַזָּכָר מַהוּ? תֶּבֶן.

וּמוֹץ וְתֶבֶן כַּחֲדָא אַזְלִין, וְעַל דָּא פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר. דְּלֵית בְּהוּ חוּלְקָא בִּקְדוּשָׁה. ה', דָּגָן בְּנֻקְיוּ (דגן) בְּלָא תֶּבֶן וּמוֹץ. חֵ"ט דִּכַר וְנוּקְבָא, מוֹץ וְתֶבֶן, ה: בְּנֻקְיוּ דְּדָגָן. וְעַל דָּא שְׁלִימוּ דְּאִילָנָא חִטָּה אִיהוּ וְאִילָנָא דְּחִטָּה בֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הֲוָה. דְּכֹלָּא אִיהוּ בָּרָזָא, וּבְמִלָּה דְּחִטָּה.

(ס"א בקדושה ה' נקיו דדגן בלא תבן ומוץ ועל דא שלימו דאילנא חטה איהו וכלא איהו ברזא דחטה)

תָּוֹוה רִבִּי אֶלְעָזָר, וְתַנְּוּהוּ חַבְרַיָּיא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא.

וּמוֹץ וְתֶבֶן הוֹלְכִים כְּאֶחָד, וְלָכֵן פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁאֵין בּוֹ חֵלֶק בְּקְדֻשָּׁה. ה' - דָּגָן בְּנֻקְיוֹן (של דגן) בְּלִי תֶּבֶן וּמוֹץ. ח"ט - זָכָר וּנְקֵבָה, מוֹץ וְתֶבֶן. ה' בְּנֻקְיוֹן הַדָּגָן. וְלָכֵן שְׁלֵמוּת הָעֵץ הוּא חִטָּה, וְהָעֵץ שֶׁחִטָּה בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה חִטָּה, שֶׁהַכֹּל הוּא בְּסוֹד, וּבִדְבַר חִטָּה. (בקדשה ה' נקיון הדגן בלי תבן ומוץ, ועל זה שלמות האילן הוא חטה, והכל הואבסוד החטה) תָּמַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְתָמְהוּ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כָּךְ הוּא.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, הָכִי הוּא וַדַּאי, קְרָא דְּשָׁרֵינָן בֵּיהּ, דְּהָא שְׁעוֹרָה אַקְדִּים לְמֵיתֵי לְעָלְמָא. וְאִיהוּ מְתַתְקֵן לְמֵיכְלָא דִּבְעִירָא סְתָם, אִיהוּ רָזָא דְּאֶלֶף הָרִים, דְּמִגְּדִּילִין בְּכָל יוֹמָא, וְהִיא אָכְלָה לוֹן. וְאִקְרֵי לֶחֶם תְּרוּמָה, מֵיכְלָא דְּהַהוּא תְּרוּמָה, (ס"א ואתקצר) וְאִתְקְרִיב בְּלֵילְיָא, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כב) וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ הוּא. מִן הַקֳּדָשִׁים, וְלָא קֳדָשִׁים סְתָם לָא אִקְרֵי תְּרוּמָה, דְּחוֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ מִבַּתְרוּמָה תְּנַן.

אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי הַפָּסוּק שֶׁהֵיינוּ שְׁרוּיִים בּוֹ, שֶׁהֲרֵי שְׁעוֹרָה קָדְמָה לָבֹא לָעוֹלָם, וְהִיא מְתֻקֶּנֶת לְמַאֲכַל בְּהֵמָה סְתָם. הִיא סוֹד אֶלֶף הָרִים שֶׁמְּגַדְּלִים בְּכָל יוֹם, וְהִיא אוֹכֶלֶת אוֹתָם. וְנִקְרֵאת לֶחֶם תְּרוּמָה, אֹכֶל שֶׁל אוֹתָהּ תְּרוּמָה, (ונקצרת) וְנִקְרֶבֶת בַּלַּיְלָה, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (ויקרא כב) וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ הוּא. מִן הַקֳּדָשִׁים - זוֹ תְּרוּמָה. מִן הַקֳּדָשִׁים וְלֹא קֳדָשִׁים, שֶׁהֲרֵי קֹדֶשׁ סְתָם לֹא נִקְרָא תְּרוּמָה, שֶׁחוֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ מִבִּתְרוּמָה לְמַדְנוּ.

אַרְעָא קַדִּישָׁא בִּרְשׁוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוַת, וּרְשׁוּ אַחֲרָא לָא עָאל תַּמָּן. הֵיךְ אַבְדִּיקַת אַרְעָא, אִי קַיְימַת בְּמְהֵימְנוּתָא, וְלָא אִתְחַבְּרַת בִּרְשׁוּ אַחֲרָא, בְּקָרִיבוּ דִּתְרוּמָה דָּא דִּשְׁעוֹרִים,

כְּגַוְונָא דְּרָזָא דְּסוֹטָה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי שִׁנְנָא דְּחַרְבָּא לְגַבָּךְ, אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וַדַּאי אִתְקַפְנָא בְּמָגֵן וְצִינָה לְאַגָּנָא מִנַּיְהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אַרְעָא קַדִּישָׁא לֵית בָּהּ רְשׁוּ אַחֲרָא, וְלָא עָאל תַּמָּן. מוֹץ וְתֶבֶן מִמַּאן הֲווֹ.

אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה בִּרְשׁוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיְתָה, וְרִשׁוּת אַחֶרֶת לֹא נִכְנְסָה לְשָׁם. אֵיךְ נִבְדְּקֶת הָאָרֶץ אִם עוֹמֶדֶת בֶּאֱמוּנָה וְלֹא הִתְחַבְּרָה בְּרִשׁוּת אַחֶרֶת? בְּהַקְרֶבֶת תְּרוּמָה זוֹ שֶׁל שְׂעוֹרִים, כְּמוֹ סוֹד הַסּוֹטָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וַדַּאי שְׁנִינוּת הַחֶרֶב אֵלֶיךָ. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, וַדַּאי הִתְחַזַּקְתִּי בְּמָגֵן וְצִנָּה לְהִתְגּוֹנֵן מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה אֵין רְשׁוּת אַחֶרֶת וְלֹא נִכְנֶסֶת לְשָׁם. מוֹץ וְתֶבֶן מִמָּה הָיוּ?

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגוֹ'. וּכְתִיב וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ. וְכִי אִי לָאו דְּאָתָא נָחָשׁ עַל חַוָּה לָא יַעְבִּיד (נח ס"א ע"א) תּוֹלְדִין לְעָלְמָא, אוֹ אִי לָא חָאבוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבָדָא דְּעֶגְלָא, לָא יַעַבְדוּן תּוֹלְדִין. אֶלָּא וַדַּאי, אִי לָא יֵיתֵי נָחָשׁ עַל חַוָּה, תּוֹלְדִין יַעְבִּיד אָדָם מִיָּד וַדַּאי, דְּהָא גְּזֵרָה אִתְגְּזַר מִיָּד דְּאִתְבְּרִי, דִּכְתִיב פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ. וְאִינּוּן תּוֹלְדִין יְהוֹן כֻּלְהוֹן בִּנְקִיבִו בְּלָא זוּהֲמָא כְּלָל. אוּף הָכִי אַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּהָא לָא עָאל בָּהּ רְשׁוּ אַחֲרָא, אִית בָּהּ מוֹץ וְתֶבֶן, דְּלָאו מֵהַהוּא סְטָר. וּלְבַר מֵאַרְעָא, הַהוּא מוֹץ וְתֶבֶן דְּסָטָר אַחֲרָא הֲוִי, דְּאַזְלָא בָּתַר קְדוּשָׁה, כְּקוֹף בָּתַר בְּנֵי נָשָׁא.

פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגוֹ'. וְכָתוּב וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ. וְכִי אִם לֹא שָׁבָא נָחָשׁ עַל חַוָּה, לֹא יַעֲשֶׂה תּוֹלְדוֹת לָעוֹלָם?! אוֹ אִם לֹא חָטְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּחֵטְא הָעֶגֶל, לֹא יַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת?! אֶלָּא וַדַּאי אִם לֹא יָבֹא נָחָשׁ עַל חַוָּה, יַעֲשֶׂה אָדָם תּוֹלְדוֹת מִיָּד וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי נִגְזְרָה גְּזֵרָה מִיָּד שֶׁנִּבְרָא, שֶׁכְּתוּב פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ. וְאוֹתָם תּוֹלְדוֹת הָיוּ כֻּלָּם בִּנְקִיוֹן לְלֹא זֻהֲמָה כְּלָל. גַּם כָּךְ הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֲרֵי לֹא נִכְנְסָה בָּהּ רְשׁוּת אַחֶרֶת, יֵשׁ בָּהּ מוֹץ וְתֶבֶן שֶׁלֹּא מֵאוֹתוֹ הַצַּד. וּמִחוּץ לָאָרֶץ אוֹתוֹ מוֹץ וְתֶבֶן מִצַּד אַחֵר הוּא, שֶׁהוֹלְכִים אַחַר קְדֻשָּׁה כְּקוֹף אַחֲרֵי בְּנֵי אָדָם.

אָתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ, אָמַר לֵיהּ, דְּאָמֵי לִי, דְּרַוַוחְנָא בְּמָאנֵי קְרֵבָא, נָהֲמָא דְּפָתוֹרָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וּדְאִי הָכִי הוּא, דְּהָא כָּל זִינֵי קְרָבָא בִּידָךְ אִינּוּן, וּמִצַּלְחָן בִּידָךְ, אָתוּ וּנְשָׁקוּהוּ כְּמִלְּקַדְמִין.

בָּאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבֵרִים וּנְשָׁקוּהוּ. אָמַר לוֹ, נִדְמֶה לִי שֶׁהִרְוַחְנוּ בִּכְלֵי הַקְּרָב לֶחֶם הַשֻּׁלְחָן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל מֵינֵי קְרָב הֵם בְּיָדְךָ וּמַצְלִיחִים בְּיָדְךָ. בָּאוּ וּנְשָׁקוּהוּ כְּמִקֶּדֶם.

פָּתַח אִיהוּ וְאָמַר, (בראשית מ) וּבַגָּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים וְגוֹ'. עַד הָכָא חֶזְיוֹנָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה חֶזְיוֹנָא דִּילֵיהּ הֲוָה, דִּכְתִיב וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי. אֲבָל חֶזְיוֹנָא דְּמַלְכָּא, בְּגִינֵיהּ דְּיוֹסֵף הֲוָה וּלְבַשְּׂרָא לֵיהּ, דְּיִשְׁמַע יוֹסֵף וְיִנְדַּע.

פָּתַח הוּא וְאָמַר, (שם מ) וּבַגָּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם וְגוֹ'. עַד כָּאן חֶזְיוֹן הַדָּבָר, שֶׁהֲרֵי מִכָּאן וְהָלְאָה חֶזְיוֹנוֹ הָיָה, שֶׁכָּתוּב וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי. אֲבָל חֶזְיוֹן הַדָּבָר הָיָה בְּגָלַל יוֹסֵף וּלְבַשְּׂרוֹ, שֶׁיִּשְׁמַע יוֹסֵף וְיֵדַע.

תַּנְיָנָן, שִׁבְעָה רְקִיעִין אִינּוּן, וְאִינּוּן (שבעה) הֵיכָלִין. וְשִׁית אִינּוּן, וַחֲמֵשׁ אִינּוּן, וְכֻלְּהוּ נַפְקֵי מִגּוֹ יַיִן עַתִּיקָא עִלָּאָה. הַהוּא יַיִן מָשִׁיךְ לֵיהּ יַעֲקֹב מֵרָחִיק, וְסָחִיט לֵיהּ מֵעֲנָבִים דְּהַהוּא גֶּפֶן. כְּדֵין, יַעֲקֹב אַמְשִׁיךְ לֵיהּ הַהוּא יַיִן דְּקָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְחַדֵּי וְשָׂתֶה. (בראשית קמ"ב ע"ב) הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כז) וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ. הָכָא אִתְכְּלִיל עֵילָּא וְתַתָּא. וְעַל דָּא אַרְחִיק מִלָּה, וּמְשִׁיךְ לָהּ בְּמִשְׁכּוּ דְּתָרֵי תְּנוּעֵי, וְהַיְינוּ לוֹ. לֵיהּ לְתַתָּא, לֵיהּ לְעֵילָּא. (בתרין סטרין אחיד)

שְׁנֵינוּ, שִׁבְעָה רְקִיעִים הֵם, וְהֵם (שבעה) הֵיכָלוֹת. וְשִׁשָּׁה הֵם, וַחֲמִשָּׁה הֵם, וְכֻלָּם יוֹצְאִים מִתּוֹךְ יַיִן עַתִּיק עֶלְיוֹן. אוֹתוֹ יַיִן מְשָׁכוֹ יַעֲקֹב מֵרָחוֹק, וּסְחָטוֹ מֵעֲנְבֵי אוֹתָהּ הַגֶּפֶן. אָז יַעֲקֹב הִמְשִׁיךְ אוֹתוֹ יַיִן שֶׁנִּרְאָה לוֹ, וְשָׂמַח וְשָׁתָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כז) וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ. כָּאן נִכְלָל לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְלָכֵן הִרְחִיק הַדָּבָר וּמְשָׁכוֹ בִּמְשִׁיכוּת שְׁתֵּי תְּנוּעוֹת, וְהֵינוּ לוֹ. לוֹ לְמַטָּה, לוֹ לְמַעְלָה. (בשני צדדים אחז).

דף קפט:

חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן אָמַר, וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, דְּאַרְמֵי מַיָּא בְּהַהוּא יַיִן, וְאִי לָאו דְּאַרְמֵי בֵּיהּ מַיִם, לָא יָכִיל לְמִסְבַּל, וְשַׁפִּיר אָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן. וּבְגִין כָּךְ אַמְשִׁיךְ לוֹ בִּתְרֵי טַעֲמֵי, דְּהָא בִּתְרִין סִטְרִין אָחִיד, וְהַהוּא יַיִן אָזִיל מִדְּרִגָּא לְדַרְגָּא, וְכֻלְּהוּ טַעֲמִין בֵּיהּ, עַד דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא טָעִים לֵיהּ, דְּאִיהוּ דָּוִד נָאֶמָן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ז) כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. (דף קפ"ט ע"ב) מַהוּ כְּיֵין הַטּוֹב. דְּאָתָא יַעֲקֹב וְאַרְמֵי בֵּיהּ מַיָּא, דָּא הוּא יֵין הַטּוֹב וְהָכִי הוּא, כְּמָה דְּאָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן. תָּוָוה רִבִּי אֶלְעָזָר, וְתָוָוה רִבִּי אַבָּא, אָמְרוּ הָא חָמְרָא (ס"י מלאך) דִּילָךְ, הוּא נַצְחַת מַלְאָכָא קַדִּישָׁא, אַפּוּמָא (נ"א פומא) דְּרוּחַ קוּדְשָׁא.

חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן אָמַר, וַיָּבֵא לוֹ יַיִן - שֶׁשָּׁם מַיִם בְּאוֹתוֹ יַיִן. אִם לֹא יְשִׁים בּוֹ מַיִם, לֹא יָכוֹל לִסְבֹּל, וְנָאֶה אָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן. וּמִשּׁוּם זֶה הִמְשִׁיכוֹ בִּשְׁנֵי טְעָמִים, שֶׁהֲרֵי בִּשְׁנֵי צְדָדִים אָחוּז, וְאוֹתוֹ יַיִן הָלַךְ מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, וְכָל הַטְּעָמִים בּוֹ, עַד שֶׁיּוֹסֵף הַצַּדִּיק טָעַם אוֹתוֹ, שֶׁהוּא דּוֹד נֶאֱמָן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ז) כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. מַהוּ כְּיֵין הַטּוֹב? שֶׁבָּא יַעֲקֹב וְשָׂם בּוֹ מַיִם. זֶהוּ יֵין הַטּוֹב וְכָךְ זֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן. תָּמַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְתָמַהּ רַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ, הֲרֵי הַיַּיִן (ס"י מלאך) שֶׁלְּךָ הוּא נִצַּח מַלְאָךְ קָדוֹשׁ עַל פִּי (פה) רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

אָמַר לֵיהּ, עַד כְּעַן הַהוּא גֶּפֶן מְחַכָּא לְמֶעְבַּד פֵּירִין. וּבְגֶפֶן: דְּא אִיהוּ גֶּפֶן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא בְּקוּדְשָׁא. בְּגִין דְּאִית גֶּפֶן אַחֲרָא, דְּאִיהוּ אִקְרֵי גֶּפֶן נָכְרִיָּה. וַעֲנָבִים דִּילֵהּ לָא אִינּוּן עֲנָבִים, אֶלָּא קַשְׁיָין, אֲחִידִין לִבָּא, נַשְׁכִין כְּכַלְבָּא. אִינּוּן עֲנָבִים אִקְרוּן, (ירמיה ב) סוּרֵי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה. אֲבָל גֶּפֶן דָּא, עִלָּאָה כְּתִיב וּבַגֶּפֶן, הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא. הַהִיא דְּכָל קַדִּישִׁין טָעֲמוּ חַמְרָא עַתִּיקָא, חַמְרָא טָבָא, חַמְרָא דְּיַעֲקֹב יְהִיב בֵּיהּ מַיָּא, עַד דְּכָל אִינּוּן דְּיַדְעִין לְטַעֲמָא חַמְרָא, טָעֲמוּ לֵיהּ, וַהֲוָה טַב לְחִכָּא.

אָמַר לוֹ, עַד עַתָּה אוֹתָהּ גֶּפֶן מְחַכָּה לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת. וּבַגֶּפֶן - זוֹהִי גֶּפֶן הַנּוֹדַעַת בַּקֹּדֶשׁ. מְשׁוּם שֶׁיֵּשׁ גֶּפֶן אַחֶרֶת שֶׁנִּקְרֵאת גֶּפֶן נָכְרִיָּה, וַעֲנָבֶיהָ אֵינָם עֲנָבִים, אֶלָּא קָשִׁים, אוֹחֲזִים הַלֵּב, נוֹשְׁכִים כַּכֶּלֶב. אוֹתָם עֲנָבִים נִקְרָאִים (ירמיה ב) סוּרֵי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה. אֲבָל גֶּפֶן זוֹ, עָלֶיהָ כָּתוּב וּבַגֶּפֶן, אוֹתָהּ הַיְדוּעָה, אוֹתָהּ שֶׁכָּל הַקְּדוֹשִׁים טָעֲמוּ יַיִן עַתִּיק, יַיִן טוֹב, יַיִן שֶׁיַּעֲקֹב נָתַן בּוֹ מַיִם, עַד שֶׁכָּל אֵלּוּ שְׁיוּדְעִים לִטְעֹם טָעֲמוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה טוֹב לַחֵךְ.

וְהַהִיא גֶּפֶן, כַּד מָטָא לְגַבָּהּ, אוֹשִׁיטַת תְּלָתָא שָׂרִיגִין, וְאִינּוּן תְּלַת דְּיוּקְנָא דַּאֲבָהָן, דְּאִתְקַדְּשַׁת בְּהוּ. וְלֵית קְדוּשָׁה אֶלָּא בְּיַיִן, וְלֵית בִּרְכָתָא אֶלָּא בְּיַיִן. בַּאֲתָר דְּחֶדְוָה שָׁאנֵי. וְהִיא כְּפוֹרַחַת, כְּכָלָּה דְּאִתְקַשְּׁטַת וְעָאלַת בְּרַחִימוּ, בְּחֶדְוָה דְּהַהוּא יַיִן דְּאִתְעֲרַב בְּמַיָּא. כְּדֵין עָלְתָה נִצָּהּ, סְלִיקַת רְחִימוּ דִּילָהּ לְגַבֵּי דּוֹדָהּ, וְשָׂרִיאַת לְנַגְנָא וּלְאַעֲלָא בְּרַחִימוּ. וּכְדֵין, אִתְמַלְיָין וְאִתְבַּשְּׂלָן אִינּוּן עֲנָבִין, רְכִיכָן, וּמַלְיָין מֵהַהוּא חַמְרָא טָבָא עַתִּיקָא חַמְרָא דְּיַעֲקֹב אַרְמֵי בֵּיהּ מַיָּא.

וְאוֹתָהּ גֶּפֶן, כְּשֶׁמַּגִּיעַ אֵלֶיהָ, מוֹשִׁיטָה שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים, וְהֵם שְׁלֹשׁ דְּמְיוֹת הָאָבוֹת שֶׁהִתְקַדְּשָׁה בָהֶם, וְאֵין קְדֻשָּׁה אֶלָּא בְּיַיִן, וְאֵין בְּרָכָה אֶלָּא בְּיַיִן, בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶדְוָה. וְהִיא כְּפֹרַחַת, כְּמוֹ כַלָּה שֶׁמִּתְקַשֶּׁטֶת וְנִכְנֶסֶת בְּאַהֲבָה, בְּחֶדְוַת אוֹתוֹ יַיִן שֶׁהִתְעָרֵב בְּמַיִם, וְאָז עָלְתָה נִצָּהּ, עוֹלָה אַהֲבָתָהּ לְדוֹדָהּ וְשׁוֹרָה לְנַגֵּן וּלְהִכָּנֵס בְּאַהֲבָה, וְאָז מִתְמַלְּאִים וּמִתְבַּשְּׁלִים אוֹתָם עֲנָבִים, רַכּוֹת וּמְלֵאוֹת מֵאוֹתוֹ יַיִן טוֹב עַתִּיק, יַיִן שֶׁיַּעֲקֹב שָׁם בּוֹ מַיִם.

וְעַל דָּא מַאן דִּמְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וּמְטֵי עַל הָאָרֶץ, אִצְטְרִיךְ לְמֵרְמֵי בֵּיהּ מַיָּא, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ לְבָרְכָא רַחֵם ה' עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, בַּר בְּמַיָּא גּוֹ חַמְרָא. וְאִי לָאו, מַאן יָכִיל לְמִסְבַּל. דָּא הָוָה לְבִשְׂרָא לְיוֹסֵף, בְּגִין דְּבֵיהּ הָוָה תַּלְיָא מִלְּתָא.

וְעַל זֶה מִי שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וּמַגִּיעִים עַל הָאָרֶץ, צָרִיךְ לְשִׂים בּוֹ מַיִם, בִּגְלַל שֶׁאֵין לוֹ לְבָרֵךְ רַחֵם ה' עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, פֶּרֶט לְמַיִם תּוֹךְ הַיַּיִן. וְאִם לֹא, מִי יָכוֹל לִסְבֹּל? זֶה הָיָה לְבַשֵּׂר לְיוֹסֵף, מְשׁוּם שֶׁבּוֹ הָיָה הַדָּבָר תָּלוּי.

חֲנוֹ"ךְ מְטַטְרוֹ"ן אָמַר, שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים, וּדְאי. לְקֶבֶל תְּלַת אָבָהָן, וְהָא אַרְבַּע אִינּוּן דִּילָהּ. אֶלָּא דָּא הוּא דִּכְתִיב, וְהִיא כְּפוֹרַחַת. בְּזִמְנָא דְּאִיהִי סְלִיקַת וּפָרְחַת בְּכַנְפָהָא לְסַלְקָא, כְּדֵין עָלְתָה נִצָּהּ, דָּא הוּא הַהוּא רְבִיעָאָה דְּאִשְׁתְּאַר, דְּסָלִיק בַּהֲדָהּ, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל ב כב) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף. כַּד יָעוֹף. כְּפוֹרַחַת, בְּזִמְנָא דְּפוֹרַחַת. וְשַׁפִּיר אָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן, וְהָכָא הוּא.

חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן אָמַר, שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם בְּוַדַּאי, כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת. וַהֲרֵי אַרְבָּעָה הֵם שֶׁלָּהּ? אֶלָּא זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְהִיא כְּפֹרַחַת. בְּזִמַּן שֶׁהִיא עוֹלָה וּפוֹרַחַת בְּכַנְפֶיהָ לַעֲלוֹת, אָז עָלְתָה נִצָּהּ. זֶהוּ אוֹתוֹ רְבִיעִי שֶׁנִּשְׁאַר, שֶׁעוֹלֶה אִתָּהּ וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כב) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעָף. כְּשֶׁיַּעוּף כְּפֹרַחַת, בְּזִמַּן שֶׁפּוֹרַחַת. וְנָאֶה אָמַר חֲנוֹךְ מְטַטְרוֹן, וְכָךְ זֶה.

תָּוֶה רִבִּי אֶלְעָזָר, וְתַנְיָה רִבִּי אַבָּא, אָמְרוּ, מַלְאָכָא קַדִּישָׁא, שְׁלִיחָא מִלְּעֵילָּא, הָא חַמְרָא דִּילָךְ, הוּא, נָצַחְתְּ בְּרָזָא דְּרוּחַ קֻדְשָׁא. אָתוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁדַּרְנִי הָכָא.

תָּמַהּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְתָמַהּ רִבִּי אַבָּא. אָמְרוּ, מַלְאָךְ קָדוֹשׁ, שָׁלִיחַ מִלְמַעְלָה, הֲרֵי יֵינְךָ הוּא נִצַּחְתָּ בְּסוֹד רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. בָּאוּ כָּל הַחֲבֵרִים וּנְשָׁקוּהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשְּׁלָחַנִי לְכָאן.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, חַבְרַיָּיא. נָהֲמָא וְחַמְרָא עִיקָּרָא דְּפָתּוֹרָא אִינּוּן, כָּל שְׁאַר מֵיכְלָא אֲבַתְרַיְיהוּ אִתְמְשַׁךְ. וְהָא אוֹרַיְיתָא רַוּוחַת לוֹן, וְדִילָהּ אִינּוּן. אוֹרַיְיתָא בָּעָאת מִנַּיְיכוּ, בְּבָעוּ, בִּרְחִימוּ, וְאָמְרָה (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי וּשְׁתוּ בְּיַיִן מָסָכְתִּי. וְהוֹאִיל וְאוֹרַיְיתָא זְמִינַת לְכוּ, וְהִיא בָּעָאת מִנַּיְיכוּ מִלָּה דָּא, אִית לְכוּ לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דִּילָהּ. (נ"א הוא) בְּמָטוּ מִנַּיְיכוּ, הוֹאִיל וְאִיהִי זְמִינָא לְכוּ, דְּתַעֲבְדוּן רְעוּתָהּ. אָמְרוּ הָכִי הוּא וּדְאי. יָתְבוּ וְאָכְלוּ וְחַדוּ בַּהֲדִיהּ. כֵּיוָן דְּאָכְלוּ אִתְעַכְּבוּ עַל פָּתּוֹרָא.

אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, חֲבֵרִים, לֶחֶם וְיַיִן עִקַּר הַשֻּׁלְחָן הֵם. כָּל שְׁאָר הַמַּאֲכָלִים נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. וְהַתּוֹרָה הִרְוִיחָה אוֹתָם, וְשֶׁלָּהּ הֵם. הַתּוֹרָה רוֹצָה מִכֻּם בְּבַקָּשָׁה, בְּאַהֲבָה, וְאוֹמֶרֶת, (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וּשְׁתוּ בְּיַיִן מָסָכְתִּי. וְהוֹאִיל וְהַתּוֹרָה מְזֻמֶּנֶת לָכֶם וְהִיא רוֹצָה מִכֶּם דָּבָר זֶה, יֵשׁ לָכֶם לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנָהּ. (הוא) בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, הוֹאִיל וְהִיא מְזֻמֶּנֶת לָכֶם, שֶׁתַּעֲשׂוּ רְצוֹנָהּ. אָמְרוּ, כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי. יָשְׁבוּ וְאָכְלוּ וְשָׂמְחוּ אִתּוֹ. כֵּיוָן שֶׁאָכְלוּ, הִתְעַכְּבוּ עַל הַשֻּׁלְחָן.

פָּתַח אִיהוּ וְאָמַר. (במדבר כ"ב) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן וְגוֹ'. וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְאֶל זִקְנֵי מִדְיָן לָא כְּתִיב, אֶלָּא וַיֹּאמֶר מוֹאָב. עוּלְּמִין נַטְלוּ עֵיטָא מִסַּבְיָא, וְסַבְיָא אִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרַיְיהוּ, וְאִינּוּן יַהֲבוּ לוֹן עֵיטָא. מַאי עֵיטָא יָהֲבוּ לוֹן. עֵיטָא בִּישָׁא נַטְלוּ לְגַרְמַיְיהוּ. אָמְרוּ לוֹן לְמוֹאָב, גְּדוּלָא בִּישָׁא גְּדִלְנָא בֵּינָנָא. וּמַנּוֹ. מֹשֶׁה רַבֵּיהוֹן. עַל חַד כּוּמְרָא דְּהָוָה בֵּינָנָא, דְּרַבֵּי לֵיהּ וְגַדֵּיל לֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ, וְיָהַב לֵיהּ בְּרָתֵיהּ לְאִנְתּוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא יָהַב לֵיהּ מָמוֹנָא, וְשַׁדַּר לֵיהּ לְמִצְרַיִם, לְשֵׁיצָאָה כָּל אַרְעָא. וְאִיהוּ, וְכָל בֵּיתֵיהּ, אִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרֵיהּ. אִי לְהַהוּא רַבֵּיהוֹן, נַיְיכוּל לְאַעְקָרָא מִן עָלְמָא, כָּל עַמָּא דִּילֵיהּ יִתְעַקְּרוּן מִיָּד מֵעָלְמָא. וְכָל עֵיטָא בִּישָׁא מֵהַהוּא מִלָּה דִּפְעוֹר, מִמִּדְיָן הֲוָה.

פְּתַח הוּא וְאָמַר, וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן וְגוֹ'. וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְאֶל זִקְנֵי מִדְיָן לֹא כָתוּב, אֶלָּא וַיֹּאמֶר מוֹאָב. עַלְמִים לָקְחוּ עֵצָה מִסָּבִים, וְהַסָּבִים נִמְשְׁכוּ אַחֲרֵיהֶם, וְהֵם נָתְנוּ לָהֶם עֵצָה. אֵיזוֹ עֵצָה נָתְנוּ לָהֶם? עֵצָה רָעָה לָקְחוּ לְעַצְמָם. אָמְרוּ לָהֶם לְמוֹאָב: גְּדוֹל רָע גִּדַּלְנוּ בֵּינֵינוּ. וּמִיהוּ? מֹשֶׁה רַבָּם. עַל כֹּמֶר אֶחָד שֶׁהָיָה בֵּינֵינוּ, שֶׁגִּדְּלוֹ וְהִגְדִּילוֹ בְּבֵיתוֹ וְנָתַן לוֹ בִּתּוֹ לְאִשָּׁה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא נָתַן לוֹ מָמוֹן וְשִׁלְּחוֹ לְמִצְרַיִם, לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הָאָרֶץ. וְהוּא וְכָל בֵּיתוֹ נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו. אִם נוּכַל לַעֲקֹר אוֹתוֹ רַבָּם מֵהָעוֹלָם, כָּל עַמּוֹ יֵעָקְרוּ מִיָּד מִן הָעוֹלָם. וְכָל הָעֵצָה הָרָעָה מֵאוֹתוֹ דָּבָר פְּעוֹר הָיְתָה מִמִּדְיָן.

דף קצ.

וְתָא חֲזֵי, דְּכֹלָּא הֲוָה מִמִּדְיָן. וְכָל עִיטָא דִּלְהוֹן עַל מֹשֶׁה הֲוָה. וּבְעִיטָא דִּלְהוֹן, שָׁכְרוּ לְבִלְעָם. כֵּיוָן דְּחָמוּ דְּבִלְעָם לָא יָכִיל, נַטְלוּ עִיטָא אַחֲרָא בִּישָׁא לְגַרְמַיְיהוּ, וְאַפְקִירוּ נָשַׁיְיהוּ וּבְנָתַיְיהוּ יַתִּיר מִמּוֹאָב, דְּהָא עַל נְשֵׁי מִדְיָן כְּתִיב, (במדבר לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וְכֹלָּא מִמִּדְיָן הֲוָה. נַטְלוּ (דף ק"צ ע"א) עִיטָא בַּהֲדֵי נְשֵׁיאָה דִּלְהוֹן, דְּיַפְקִיר בָּרָתֵיהּ. דַּחֲשִׁיבוּ לְנַטָלָא לְמֹשֶׁה בְּרִשְׁתֵּיהוֹן, בְּכַמָּה זִינֵי חַרְשִׁין אַעְטָרוּ לָהּ, דְּיִתְפֵּס רֵישָׁא דִּלְהוֹן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ישעיה מד) מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר.

וּבֹא וּרְאֵה שֶׁהַכֹּל הָיָה מִמִּדְיָן, וְכָל עֲצָתָם הָיְתָה עַל מֹשֶׁה. וּבַעֲצָתָם שָׁכְרוּ אֶת בִּלְעָם כֵּיוָן שֶׁרָאוּ שֶׁבִּלְעָם לֹא יָכוֹל, לָקְחוּ עֵצָה אַחֶרֶת לְעַצְמָם, וְהִפְקִירוּ נְשֵׁיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם יוֹתֵר מִמּוֹאָב, שֶׁהֲרֵי עַל נְשׁוֹת מִדְיָן כָּתוּב, (במדבר לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וְהַכֹּל הָיָה מִמִּדְיָן. לָקְחוּ עֵצָה יַחַד עִם נְשֵׁיאָם שֶׁיַּפְקִיר בִּתּוֹ, שֶׁחָשְׁבוּ לִתְפֹּס אֶת מֹשֶׁה בְּרִשְׁתָּם, בְּכַמָּה מִינֵי כְּשָׁפִים עִטְּרוּ אוֹתָהּ שֶׁיִּתָּפֵס הָרֹאשׁ שֶׁלָּהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (ישעיה מד) מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר.

אֵינוּן חָמָן דְּרֵישָׁא יִתְפֵּס בְּרִשְׁתָּא דִּלְהוֹן, וְלָא יָדְעוּ, חָמוּ וְלָא חָמוּ. חָמוּ רֵישָׁא דְּעַמָּא דְּנָפִיל בַּהֲדָהּ, וְכַמָּה אַלְפִין אוֹחָרָנִין, וַחֲשִׁיבוּ דְּמֹשֶׁה הֲוָה, אַפְקִירוּ לָהּ, וּפָקִידוּ לָהּ עַל מֹשֶׁה, דְּלָא תִּזְדַּוְּוּגִי לְאַחֲרָא, אֶלָּא בֵּיהּ. אָמְרָה לוֹן, בְּמָה אֶנְדַּע. אָמְרוּ הַהוּא דְּתֶחֱמֵי דְּכֹלָּא קַיְימֵי קַמֵּיהּ, בֵּיהּ תִּזְדַּוְּוּגִי, וְלָא בְּאַחֲרָא. כֵּיוָן דְּאָתָא זִמְרִי בֶּן סָלוּא, קָמוּ קָמֵיהּ אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים (נ"א תשעה וחמשים) אֶלֶף, מִשִּׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן, בְּגִין דְּהֲוָה נְשִׂיאָה דִּלְהוֹן, וְהִיא חֲשִׁיבַת דְּהוּא מֹשֶׁה, וְאִזְדַּוְּוּגַת בֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמוּ כָּל אִינּוּן שְׁאָר לְוָאֵי, עָבְדוּ מַה דְּעָבְדוּ, וְהָוָה מַה דְּהֲוָה.

הֵם רָאוּ שֶׁהָרֹאשׁ יִתָּפֵס בְּרִשְׁתָּם, וְלֹא יָדְעוּ, רָאוּ וְלֹא רָאוּ. רָאוּ רֹאשׁ הָעָם שֶׁנּוֹפֵל אוֹתָהּ וְכַמָּה אֲלָפִים אֲחֵרִים, וְחָשְׁבוּ שֶׁזֶּה מֹשֶׁה. הִפְקִירוּ אוֹתָהּ וְצִוּוּ אוֹתָהּ עַל מֹשֶׁה, שֶׁלֹּא תִּזְדַּוְּוּגִי לְאַחֵר אֶלָּא בּוֹ. אָמְרָה לָהֶם, בַּמָּה אֵדַע? אָמְרוּ, אוֹתוֹ שֶׁתִּרְאִי שֶׁכֻּלָּם עוֹמְדִים לְפָנָיו, בּוֹ תִּזְדַּוְּוּגִי וְלֹא בְּאַחֵר. כֵּיוָן שֶׁבָּא זִמְרִי בֶּן סָלוּא, עָמְדוּ לְפָנָיו עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה (חמשים ותשעה) אֶלֶף מִשֵּׁבֶט שִׁמְעוֹן, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה נְשִׂיאָם, וְהִיא חָשְׁבָה שֶׁהוּא מֹשֶׁה, וְהִזְדַּוְּגָה אִתּוֹ. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ כָּל אוֹתָם הַיֶּתֶר אֶת זֶה, עָשׂוּ מַה שֶׁעָשׂוּ, וְהָיָה מַה שֶׁהָיָה.

וְכֹלָּא הֲוָה מִמִּדְיָן, בְּכַמָּה זִינִין, וּבְגִין כָּךְ אִתְעָנָשׁוּ מִדְיָן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה, (במדבר לא) נָקוֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים. לָךְ אִתְחָזֵי, וְלָךְ יֵאוֹת. לְמוֹאָב אֲנָא שָׁבִיק לוֹן לְבָתַר דְּיִפְקוּן תְּרִין מַרְגְּלָאן מִנַּיְיהוּ, הָא דָּוִד בְּרֵיהּ דְּיִשַׁי, דְּאִיהוּ יִנְקוֹם נוּקְמִין דְּמוֹאָב, וְיִסְחֵי קְדֵירָה דְּמַלְיָא טִנּוּפָא דִּפְעוֹר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ס) מוֹאָב סִיר רַחְצִי וַדַּאי, וְעַד דְּאִינּוּן תְּרִין מַרְגְּלָאן לָא נַפְקוּ, לָא אִתְעָנָשׁוּ, כֵּיוָן דְּנַפְקוּ, אָתָא דָּוִד וְאַסְחֵי קְדֵירָה מִטִּנּוּפָא דִּלְהוֹן. וְכֻלְּהוּ אִתְעָנָשׁוּ. מִדְיָן בִּימֵי מֹשֶׁה. מוֹאָב בִּימֵי דָּוִד.

וְהַכֹּל הָיָה מִמִּדְיָן בְּכַמָּה מִינִים, וּמִשּׁוּם כָּךְ נֶעֱנְשׁוּ מִדְיָן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה, (במדבר לא) נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים. לְךָ רָאוּי וּלְךָ נָאֶה. לְמוֹאָב אֲנִי מַשְׁאִיר אוֹתָם לְאַחַר שֶׁיֵּצְאוּ מֵהֶם

שְׁתֵּי מַרְגָּלִיּוֹת - הֲרֵי דָּוִד בֶּן יִשַׁי, שֶׁהוּא יִנְקֹם נְקָמוֹת מוֹאָב וְיִרְחַץ קְדֵרָה הַמְּלֵאָה טִנֹּפֶת פְּעוֹר. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ס) מוֹאָב סִיר רַחְצִי, בְּוַדַּאי. וְעַד שֶׁאוֹתָן שְׁתֵּי מַרְגָּלִיּוֹת לֹא יֵצְאוּ, לֹא נֶעֱנָשׁוּ. כֵּיוָן שֶׁיֵּצְאוּ, בָּא דָּוִד וְרָחַץ הַקְּדֵרָה מֵהַטִּנֹּפֶת שֶׁלְּהֶם. וְכֻלָּם נֶעֱנָשׁוּ - מִדַּיְן בִּימֵי מֹשֶׁה, וּמוֹאָב בִּימֵי דָּוִד.

תָּא חֲזֵי, חַיָּיבִיָּא דְּמִדְיָן, עִם כָּל דָּא לָא שְׁכִיכוּ מִכָּל בִּישִׁין דְּלְהוֹן. לְבָתַר דְּרִין דְּחָמוּ דְּמִית יְהוֹשֻׁעַ, וְכָל אִינּוּן זְקֵנִים דְּאִתְחָזוּ לְמֶעְבַּד נֵס עַל יְדַיְיהוּ, אָמְרוּ, הַשְׁתָּא שַׁעֲתָא קַיְימָא לָן. מָה עַבְדוּ אִתּוּ לְגַבֵּי עֲמָלֵק, אָמְרוּ אִית לְכוֹן לְאַדְכָּרָא, מָה עַבְדוּ לְכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֹשֶׁה רַבֵּיהוֹן, וִיהוֹשֻׁעַ תַּלְמִידָא דִּילֵיהּ, דְּשֵׁיצֵי לְכוֹן מֵעֲלְמָא, הַשְׁתָּא הוּא עִדָּנָא דְּלֵית בְּהוּ מַאן דְּאָגִין עָלַיְיהוּ, וְאָנָן בַּהֲדַיְיכוּ, דִּכְתִיב (שופטים ו) מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי קֶדֶם וְגוֹ', (שופטים ו) מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמְּנָהָרוֹת וְגוֹ'. לָא הֲוָה בְּעָלְמָא, מַאן דְּיַעֲבִיד בִּישָׁא בְּכֹלָּא, כְּמִדְיָן. וְאִי תֵּימָא עֲמָלֵק. בְּגִין קְנָאַת בְּרִית דְּקָרִיבוּ לְגַבֵּי בְּרִית. וְעַל דָּא קַנְּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קִנְאָה עָלְמִין, דְּלָא יִתְנַשֵּׁי. אָמְרוּ וּדַאי הָכִי הוּא, וְלֵית הָכָא סְפֵקָא בְּעָלְמָא.

בֹּא וּרְאֵה, רִשְׁעֵי מִדְיָן עִם כָּל זֶה לֹא שָׁכְכוּ מִכָּל רָעוֹתֵיהֶם. אַחַר דּוֹרוֹת שֶׁרָאוּ שֶׁמֵּת יְהוֹשֻׁעַ וְכָל אוֹתָם זְקֵנִים שֶׁרָאוּיִים הָיוּ לְהֵעָשׂוֹת נֵס עַל יָדֵיהֶם, אָמְרוּ: כָּעֵת הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לָנוּ. מֶה עָשׂוּ? בָּאוּ לַעֲמָלֵק וְאָמְרוּ: יֵשׁ לָכֶם לִזְכֹּר מֶה עָשׂוּ לָכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמֹשֶׁה רַבָּם וִיהוֹשֻׁעַ תַּלְמִידוֹ, שֶׁהִשְׁמִידוּ אֶתְכֶם מֵהָעוֹלָם. כָּעֵת הוּא זְמַן שֶׁאֵין מִי שֶׁמֵּגֵן עֲלֵיהֶם, וְאָנוּ יַחַד אִתְּכֶם, שֶׁכָּתוּב (שופטים ו) מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי קֶדֶם וְגוֹ', (שם) מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמְּנָהָרוֹת וְגוֹ'. לֹא הָיָה בָּעוֹלָם מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה רַע בְּכֹל כְּמוֹ מִדְיָן. וְאִם תֹּאמַר עֲמָלֵק - בִּגְלַל קְנָאַת בְּרִית שֶׁהִתְקָרְבוּ לַבְּרִית, וְעַל זֶה מְקַנֵּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קִנְאַת עוֹלָמִים שֶׁלֹּא נִשְׁכַּחַת. אָמְרוּ, וַדַּאי כְּךָ זֶה, וְאֵין כָּאן סָפֵק בָּעוֹלָם.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ב) וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְגוֹ'. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי, וְכִי עַד הַשְׁתָּא לָא יְדַעְנָא דְּעִם מֹשֶׁה הֲוָה מְמַלֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא עִם אַחֲרָא, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי. אֵלַי לָמָּה. אֶלָּא לְמֹשֶׁה פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא לְאַבָאְשָׁא לְמוֹאָב. אֲבָל לְאַחֲרָא לָא, לְדָוִד לָא פָּקִיד דָּא, וּבְגִין כָּךְ אֵלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב, אֲפִילּוּ לְתַחוּם זְעֵירָא דִּלְהוֹן. דְּהָא מִנַּיְיהוּ יִפּוּק מַאן דְּיִתֵּן נוּקְמִין לְיִשְׂרָאֵל, וְיִנְקוֹם נוּקְמַיְיהוּ, וְאִיהוּ דָּוִד דְּאָתָא מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ב) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְגוֹ'. וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי, וְכִי עַד עַכְשָׁו לֹא יָדַעְנוּ שֶׁעִם מֹשֶׁה הָיָה מְדַבֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא עִם אַחֵר שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי? אֵלַי לָמָּה? אֶלָּא אֶת מֹשֶׁה צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא לְהַזִּיק אֶת מוֹאָב, אֲבָל לְאַחֵר לֹא. לְדָוִד לֹא צִוָּה אֶת זֶה, וּמִשּׁוּם זֶה, אֵלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב, אֲפִלּוּ לְתַחוּם קָטָן שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֲרֵי מִכֶּם יֵצֵא מִי שֶׁיִּתֵּן נְקָמוֹת לְיִשְׂרָאֵל וְיִנְקֹם נְקָמוֹתֵיהֶם, וְהוּא דָּוִד שֶׁבָּא מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה.

וְאַל תִּתְנַגַּד בָּם מִלְחָמָה, כָּל דָּא אִתְפְּקַד לְמֹשֶׁה, הָא לְאַחֲרָא שָׁרֵי. וְאִי תֵּימָא, לִיהוֹשֻׁעַ וּלְאִינּוּן זְקֵנִים דַּהֲווֹ דְּאָרִיכוּ יוֹמִין בַּתְרֵיהּ שָׁרֵי. לָאו הָכִי. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ מִבֵּי דִּינָא דְּמֹשֶׁה הֲווֹ, וּמַה דְּאִתְסָר לְמֹשֶׁה, אִתְסָר לְהוּ וְעוֹד דְּלָא נַפְקוּ עֲדַיִין אִינּוּן מַרְגָּלָן טָבָאן, דְּהָא בְּיוֹמֵיהוֹן

דְּשׁוֹפְטִים נָפְקָא רוּת. וּבְרָתֵיהּ דְּעֶגְלוֹן מַלְכָּא דְמוֹאָב הֲוַת. מִית עֶגְלוֹן, דְּקָטִיל לֵיהּ אֶהוּד. וּמָנוּ מֶלֶךְ אַחֲרָא, וְדָא בְּרָתֵיהּ אִשְׁתְּאַרַת, וַהֲוַת בְּבֵי אוּמָנָא, וּבִשְׁדֵי מוֹאָב. כֵּיוָן דְּאָתָא תַּמָּן אֱלִימֶלֶךְ, נַסְבָּהּ לִבְרֵיהּ.

וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה. כָּל זֶה צִוָּה אֶת מֹשֶׁה, אֲבָל לְאַחַר מָתָר. וְאִם תֹּאמַר לִיהוֹשֻׁעַ וְלַזְּקֵנִים שֶׁהָיוּ שֶׁהֵאֲרִיכוּ יָמִים אַחֲרָיו מָתַר - לֹא כָּךְ, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם מִבֵּית דִּין שֶׁל מֹשֶׁה הָיוּ, וּמַה שֶּׁנֶּאֱסַר לְמֹשֶׁה נֶאֱסַר לָהֶם. וְעוֹד, שֶׁלֹּא יִצְאוּ עֲדַיִן אוֹתָן מַרְגָּלִיּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁהֲרֵי בִּימֵי הַשּׁוֹפְטִים יָצְאָה רוּת, וּבַת עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב הָיְתָה. מֵת עֶגְלוֹן, שֶׁהָרַג אוֹתוֹ אֶהוּד, וּמָנוּ מֶלֶךְ אַחֵר, וְזוֹ בִּתּוֹ שֶׁנִּשְׁאֲרָה, וְהָיְתָה בְּבֵית אוֹמֵן, וּבִשְׁדֵי מוֹאָב. כֵּיוָן שֶׁבָּא שָׁם אֱלִימֶלֶךְ, לְקָחָהּ לִבְנוֹ.

וְאִי תֵּימָא דְּגִיּוֹרָהּ אֱלִימֶלֶךְ תַּמָּן. לָא. אֶלָּא כָּל אוֹרְחֵי בֵּיתָא, וּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָא אוֹלִיפַת. אֵימָתַי אִתְגַּיּוֹרַת. לְבָתַר כַּד אַזְלַת בָּתְרֵי עַמְמֵי, כְּדֵין אַמְרַת, (רות א) עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי. נַעֲמָה בִּבְנֵי עַמּוֹן בְּיוֹמֵי דְּדָוִד נָפְקָא.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֱלִימֶלֶךְ גִּיּוֹרָה שָׁם - לֹא. אֶלָּא כָּל דַּרְכֵי הַבַּיִת וְאוֹכֶל וּמִשְׁתֶּה לְמָדָה. מִתֵּי הִתְגַּיְּרָה? אַחֲרֵי שֶׁהָלְכָה עִם נָעֳמִי, אֲז אָמְרָה (רות א) עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי. נַעֲמָה יְצָאָה בִּבְנֵי עַמּוֹן בִּימֵי דָוִד.

כְּדֵין שְׂרָאת רוּחַ קוּדְשָׁא עַל דָּוִד. אָמַר לֵיהּ, דָּוִד, כַּד כָּל עָלְמָא מְדִידְנָא, וְאַפֵּילְנָא עַדְבִין, יִשְׂרָאֵל חֶבֶל נַחֲלָתוֹ הֲווֹ, דְּכִירְנָא מַה דְּעָבְדוּ מוֹאָב בְּחֶבֶל נַחֲלָתוֹ. מַה כְּתִיב, (שמואל ב ח) וַיְמַדֵּד אֶת בַּחֶבֶל. בְּהַהוּא חֶבֶל נַחֲלַת יְיָ. כָּל אִינּוּן דַּהֲווֹ מֵהַהוּא זַרְעָא, הַהוּא חֶבֶל אָחִיד בְּהוּ. כְּשֶׁשָּׁרְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל דָּוִד, אָמַר לוֹ, דָּוִד, כְּשֶׁמְּדַדְתִּי אֶת כָּל הָעוֹלָם וְהִפַּלְתִּי גּוֹרָלוֹת, יִשְׂרָאֵל חֶבֶל נַחֲלָתוֹ הָיוּ, זְכַרְתִּי מַה שֶּׁעָשׂוּ מוֹאָב בְּחֶבֶל נַחֲלָתוֹ. מַה כְּתִיב? (שמואל ב ח) וַיְמַדֵּד בַּחֶבֶל. בְּאוֹתוֹ חֶבֶל נַחֲלַת ה'. כָּל אוֹתָם שֶׁהָיוּ מֵאוֹתוֹ זֶרַע, אוֹתוֹ חֶבֶל אָחַז בָּהֶם.

כְּתִיב (שמואל ב ח) מָלֹא הַחֶבֶל. מַהוּ מָלֹא הַחֶבֶל. אֶלָּא הַהוּא דִּכְתִיב, (ס"א ביה) (ישעיה ו) מָלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וַהֲוָה אָמַר, דָּא הוּא לְאַחֲיָיא, וְדָא הוּא לְקַטְלָא. וְהַהוּא חֶבֶל אָחִיד בְּאִינּוּן דְּאִתְחֲזוּן לְקַטְלָא. בְּגִין כָּךְ אָחִיד בְּחֶבֶל, וּפָשִׁיט חֶבֶל, עַל מַה דְּעַבְדוּ בְּהַהוּא חֶבֶל נַחֲלַת יְיָ.

כְּתוּב מָלֹא הַחֶבֶל. מַה זֶּה מָלֹא הַחֶבֶל? אֶלָּא אוֹתוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ו) מָלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְהִיא אוֹמֶרֶת, זֶהוּ לְהַחֲיוֹת וְזֶהוּ לְהָמִית. וְאוֹתוֹ חֶבֶל אָחַז בְּאוֹתָם שֶׁנִּרְאוּ לַהֲמָתָה. בִּגְלַל זֶה אָחַז בְּחֶבֶל, וּפָשַׁט חֶבֶל עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ בְּאוֹתוֹ חֶבֶל נַחֲלַת ה'.

דף קצ:

וּמִדֵּין, גִּדְעוֹן שְׁצֵי כָּל הַהוּא זַרְעָא, דְּלָא אַשְׁאִיר מִנַּיְיהוּ, מִכָּל אִינּוּן דְּאַבְאִישׁוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּעֵיטָא, אוֹ בְּמִלָּה אַחֲרָא. וּלְכֻלְּהוּ דְּאַבְאִישׁוּ לְיִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לוֹן דְּבָבוּ, וְנָטַל מִנַּיְיהוּ נוּקְמִין. אֲבָל אִי זְמִינִין לְמֵיתֵי מִנַּיְיהוּ טַב לְעָלְמָא, (דף ק"צ ע"ב) אָרִיךְ רוּגְזֵיהּ וְאַפֵּיהּ עִמְּהוֹן, עַד דְּיָפִיק הַהוּא טַב לְעָלְמָא, וּבָתַר כֵּן נָטִיל נוּקְמָא וְדִינָא מִנַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי

אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְדָא הוּא בְּרִירוּ דְּמִלָּה. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, חַבְרַיָּיא, אַתְקִינוּ מָאנֵי קְרָבָא בִּידַיְיכוּ, וְאַגָּחוּ קְרָבָא.

וּמִדִּין, גְּדֵעוֹן הִשְׁמִיד כָּל אוֹתוֹ הַזֶּרַע, שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר מֵהֶם מִכָּל אֵלּוּ שֶׁהִזִּיקוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּעֵצָה אוֹ בְּדָבָר אַחֵר. וּלְכָל אֵלּוּ שֶׁהִזִּיקוּ לְיִשְׂרָאֵל, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר לָהֶם שְׂנָאָה וְלוֹקֵחַ מֵהֶם נְקָמוֹת. אֲבָל אִם עָתִידִים לָבֹא מֵהֶם טוֹב לְעוֹלָם, מַאֲרִיךְ רָגְזוֹ וְאַפּוֹ אִתָּם עַד שֶׁיֵּצֵא אוֹתוֹ טוֹב לְעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ לוֹקֵחַ נְקָמָה וְדִין מֵהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי, וְזֶהוּ בֵּרוּר הַדָּבָר. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, מִכָּאן וְהָלְאָה חֲבֵרִים, הַתְקִינוּ כְּלֵי קְרָב בִּידֵיכֶם וְעִרְכוּ קְרָב.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קג) בָּרְכוּ יְיָ (בראשית צ"ח) מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ וְגוֹ'. דָּוִד מַלְכָּא זַמִּין לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַמִּין לְחֵילֵי שְׁמַיָּא, דְּאִינּוּן כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, וּשְׁאַר חַיָּילִין, וְשָׁתַף לְנַשְׁמְתָא דִּילֵיהּ בַּהֲדַיְיהוּ, לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בָּרְכוּ יְיָ כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ. חָתִים בְּנַפְשֵׁיהּ כָּל בָּרְכָאן.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קג) בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ וְגוֹ'. דָּוִד הַמֶּלֶךְ הִזְמִין לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִזְמִין אֶת כּוֹחוֹת הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וּשְׁאָר חֲיָלוֹת, וְשִׁתֵּף אֶת נִשְׁמָתוֹ אִתָּם לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בָּרְכוּ ה' כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה'. חָתַם בְּנַפְשׁוֹ כָּל הַבְּרָכוֹת.

זַמִּין לְמַלְאֲכֵי מְרוֹמָא לְבָרְכָא לֵיהּ, דִּכְתִיב בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו וְגוֹ', וְעַד לָא אָתוּ יִשְׂרָאֵל, מַלְאֲכֵי מְרוֹמָא הֲווֹ עַבְדֵי וְשַׁלְמֵי עֲשִׂיָּה. כֵּיוָן דְּאָתוּ יִשְׂרָאֵל, וְקַיְימוּ עַל טוּרָא דְּסִינַי, וְאָמְרוּ (שמות כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, נְטָלֵי עֲשִׂיָּיה מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, אִתְכְּלִילוּ בִּדְבָרוֹ. וּמִכְּדֵין, עֲשִׂיָּה הֲוֵת בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין בִּלְחוֹדַיְיהוּ. יִשְׂרָאֵל גַּמְרִין וּשְׁלֵמִין עֲשִׂיָּיה. וְעַל דָּא גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר לִשְׁמוֹעַ. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּנָטְלוּ עֲשִׂיָּיה מִנַּיְיהוּ, וְאִתְקָיְים בָּהוּ.

הַזִּמִּין מַלְאֲכֵי מָרוֹם לְבָרְכוֹ, שֶׁכָּתוּב בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו וְגוֹ', וְעַד שֶׁלֹּא בָּאוּ יִשְׂרָאֵל מַלְאֲכֵי מָרוֹם הָיוּ עוֹשִׂים וּמְשַׁלְּמִים עֲשִׂיָּה. כֵּיוָן שֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל וְעָמְדוּ עַל הַר סִינַי וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, לָקְחוּ עֲשִׂיָּה מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, נִכְלְלוּ בִּדְבָרוֹ. וּמֵאָז עֲשִׂיָּה הָיְתָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, וּמַלְאָכִים קְדוֹשִׁים לְבַדָּם. יִשְׂרָאֵל גּוֹמְרִים וּמַשְׁלִימִים עֲשִׂיָּה, וְלָכֵן גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְּבָרוֹ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ לִשְׁמֹעַ. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּקְחוּ מֵהֶם עֲשִׂיָּה וְהִתְקַיְּמָה בָּהֶם.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, נְטַר גַּרְמָךְ וְאַצְלַח בְּמָאנָךְ. וְכִי שְׁבָחָא דָּא בִּלְחוֹדוֹי נָטְלוּ יִשְׂרָאֵל, וְלָא אָחְרָא. אָמַר שְׁבָחָא דָּא אֶשְׁכַּחְנָא, וְלָא אַחְרָא. אָמַר הַהוּא יְנוּקָא, כֵּיוָן דְּחַרְבָּא דִּילָךְ לָא אַצְלַח. אוֹ אַנְתְּ לָא מְנַעְנָעָא לֵיהּ כַּדְקָא חָזֵי, שְׁבַק חַרְבָּא לְמַאן דְּאַגַּח קְרָבָא.

אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, שְׁמֹר עַצְמְךָ וְהַצְלַח בְּכֶלֶיךָ. וְכִי שֶׁבַח זֶה בִּלְבַד לָקְחוּ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אַחֵר? אָמַר, שֶׁבַח זֶה מְצָאנוּ, וְלֹא אַחֵר. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, כֵּיוָן שֶׁחַרְבְּךָ לֹא הִצְלִיחָה, אוֹ שֶׁאֵינְךָ מְנַעְנֵעַ כָּרָאוּי, הַשְׁאֵר הַחֶרֶב לְמִי שֶׁעוֹרֵךְ קְרָב.

שְׁבָחָא עִלָּאָה דְּלָא אִתְמְסַר לְמַלְאָכֵי עִלָּאֵי בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אֶלָּא בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל, מַאן אִיהוּ. קֻדּוּשׁ. בְּרָכָה אִתְמְסַר לוֹן בִּלְחוֹדַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְמְסַר לְיִשְׂרָאֵל. אֲבָל קֻדּוּשׁ, לָא אִתְמְסַר לוֹן בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אֶלָּא בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל. דְּלָא מְקַדְּשֵׁי קְדוּשָׁה, אֶלָּא בַּהֲדֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא, וְהָא כְּתִיב (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, אֵימָתַי בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי לְתַתָּא. וְעַד דְּיִשְׂרָאֵל לָא מְקַדְּשֵׁי לְתַתָּא, אִינּוּן לָא אַמְרֵי קְדוּשָׁה.

שֶׁבַח עֶלְיוֹן שֶׁלֹּא נִמְסַר לְמַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים לְבַדָּם, אֶלָּא יַחַד עִם יִשְׂרָאֵל, מִיהוּ? קֻדּוּשׁ. בְּרָכָה נִמְסְרָה לָהֶם לְבַדָּם כְּמוֹ שֶׁנִּמְסְרָה לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל קֻדּוּשׁ לֹא נִמְסַר לָהֶם לְבַדָּם, אֶלָּא עִם יִשְׂרָאֵל. שֶׁלֹּא מְקַדְּשִׁים קְדֻשָּׁה אֶלָּא עִם יִשְׂרָאֵל. וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי כָּתוּב (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, מָתַי? בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְקַדְּשִׁים לְמַטָּה. וְעַד שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא מְקַדְּשִׁים לְמַטָּה, הֵם אֵינָם אוֹמְרִים קְדֻשָּׁה.

בְּגִין דִּקְדוּשָׁה מִתְּלַת עָלְמִין סַלְקָא, וְלָא מִתְּרִין, וְהַיְינוּ, וְקָרָא זֶה, הָא חַד. אֶל זֶה, הָא תְּרֵין. וְאָמַר, הָא תְּלָתָא. תְּלַת עָלְמִין, אִינּוּן לְקֻבְלַיְיהוּ תְּלַת קְדוּשׁוֹת. וּבְגִין כָּךְ שְׁבָחָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּנַטְלִין קְדוּשָׁא לְתַתָּא בִּלְחוֹדַיְיהוּ.

מִשּׁוּם שֶׁקְּדֻשָּׁה עוֹלֶה מִשְּׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, וְלֹא מִשְּׁנַיִם, וְהַיְינוּ, וְקָרָא זֶה - הֲרֵי אֶחָד. אֶל זֶה - הֲרֵי שְׁנַיִם. וְאָמַר - הֲרֵי שְׁלֹשָׁה. שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת הֵם כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת. וּמִשּׁוּם כָּךְ שֶׁבַח שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלּוֹקְחִים קְדֻשָּׁה לְמַטָּה לְבַדָּם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, וּמִלִּין אִלֵּין אוֹקִימְנָא לוֹן. וְתוּ אוֹקִימְנָא, דְּהָא תְּלַת קְדוּשׁוֹת אִתְמְסָרוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא. מִן הַאי קְרָא, וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ. וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם חַד. וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים תְּרֵין. כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ, הָא תְּלָתָא. הָכָא אִתְמְסַר לוֹן קְדוּשָׁה. אָמַר לֵיהּ יְאוּת. וְהָא לָא אִדְכְּרַת מֵרוּמְחָא, עַד דְּנַטְלַת לֵיהּ אֲנָא מִבָּתַר כִּתְפָּךְ, וְשַׁוִּי לָךְ בִּידָךְ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה תִּדְכַּר לְרוּמְחָא, דְּאִיהוּ בִּידָךְ. תּוּב לְאֲתָר דְּשַׁבְקַת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּךְ הָיָה וַדַּאי, וּדְבָרִים אֵלּוּ בֵּאַרְנוּם. וְעוֹד בֵּאַרְנוּ, שֶׁהֲרֵי שְׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת נִמְסְרוּ לְיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה מִפָּסוּק זֶה, (ויקרא כ) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים, (שם) כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה'. וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם - אֶחָד. וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים - שְׁנַיִם. כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' - הֲרֵי שְׁלֹשָׁה. כָּאן נִמְסְרָה לָהֶם קְדֻשָּׁה. אָמַר לוֹ, נָאֶה, וַהֲרֵי לֹא נִזְכַּרְתָּ בְּרוּמַח עַד שֶׁלְּקַחְתִּיהוּ מֵאֲחוֹרֵי כְתֵפְךָ וְשַׂמְתִּיהוּ בְיָדְךָ. מִכָּאן וְהָלְאָה תִּזָּכֵר בְּרוּמַח, שֶׁהוּא בְיָדְךָ. שׁוּב לַמָּקוֹם שֶׁהִשְׁאַרְתָּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מִלִּין דַּאֲנָן בְּהוּ, בִּבְרָכָה אִינּוּן. בָּרְכוּ, מַאי בָּרְכוּ. מְשִׁיכוּ בִּרְכָאן, מֵאֲתָר דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקִין, עַד דְּיִתְעַבְּדוּן בְּרֵכָה. בִּסְגִיאוּ מְשִׁיכוּ דְּאִתְמְשִׁיךְ, וּמִגּוֹ סְגִיאוּ דְּמַיִין

בְּהַהִיא בְּרָכָה, מִיָּד יִפְּשׁוּן מַיִין נוּנֵי סַגִיאִין, לְכַמָּה זִינִין. וְהַהוּא מְשִׁיכוּ מַאי הוּא. ה' מְשִׁיכוּ דְּנָהוֹרָא דְּנָהִיר, מִגּוֹ הַהוּא אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּנַהֲרָא, דְּאִתְמְשָׁךְ מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַדְּבָרִים שֶׁאָנוּ בָהֶם, בִּבְרָכָה הֵם. בָּרְכוּ, מַה זֶּה בָּרְכוּ? מְשִׁיכַת הַבְּרָכוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשׂוֹת בְּרָכָה, מֵרֹב מְשִׁיכוּת שֶׁנִּמְשָׁכָת, וּמִתּוֹךְ רֹב הַמַּיִם בְּאוֹתָהּ בְּרָכָה מִיָּד יִרְבּוּ הַמַּיִם הָרְבֵּה דָּגִים לְכַמָּה מִינִים, וְאוֹתָהּ מְשִׁיכַת מַיִם מַה הִיא? ה' מְשִׁיכוּת אוֹר הַמֵּאִיר מִתּוֹךְ אוֹתָהּ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁמְּאִירָה שֶׁנִּמְשָׁךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה.

הַאי לְמַלְאָכֵי עִלָּאֵי, דְּאִינּוּן בְּבֵי מְרוֹמָא דְּאַדְרָא עִלָּאָה, אִתְמַר בָּרְכוּ יְיָ. אֲנָן דְּיִתְבֵי לְתַתָּא, אֲמַאי בָּרְכוּ אֶת יְיָ. בְּגִין דַּאֲנָן צְרִיכִין לְאַמְשָׁכָא עָלָן, לְהַאי אֶת, וּבָה נִיעוּל לְגַבֵּי מַלְכָּא, לְאַחָזָאָה אַנְפּוֹי. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, (תהלים יז) אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ, אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ, וּבְגִין כָּךְ, שֵׂירוּתָא דִּצְלוֹתָא, בָּרְכוּ אֶת יְיָ, לְאַמְשָׁכָא עַל רֵישָׁן הַאי אֶת. וְכֵיוָן דַּאֲנָן מַשְׁכָן לְהַאי אֶת עֲלָנָא, אִית לָן לְמֵימַר צְלוֹתָא, וּלְשַׁבְּחָא.

זֶה לְמַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁהֵם בְּבֵית מָרוֹם שֶׁל הַגֶּרֶן הָעֶלְיוֹן, נֶאֱמַר בָּרְכוּ ה'. אֲנוּ שֶׁיּוֹשְׁבִים לְמַטָּה, מַדּוּעַ בָּרְכוּ אֶת ה'? מִשּׁוּם שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לִמְשׁךְ עָלֵינוּ אֶת הָאֶת הַזֹּאת, וּבָהּ נִכָּנֵס לַמֶּלֶךְ לִרְאוֹת פָּנָיו. וְלָכֵן אָמַר דָּוִד, (תהלים יז) אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ. אֲנִי בְּצֶדֶק בְּוַדַּאי. וְלָכֵן רֵאשִׁית הַתְּפִלָּה - בָּרְכוּ אֶת ה', לִמְשׁךְ עַל רֹאשֵׁינוּ הָאֶת הַזֹּאת. וְכֵיוָן שֶׁאָנוּ מוֹשְׁכִים עָלֵינוּ אֶת ה"אֶת" הַזֹּאת, יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר תְּפִלָּה וּלְשַׁבֵּחַ.

וּבְגִין כָּךְ אָסוּר לְבָרְכָא לְבַר נָשׁ, עַד לָא יְצַלֵּי בַּר נָשׁ צְלוֹתֵיהּ, וְיַמְשִׁיךְ עַל רֵישֵׁיהּ לְהַאי אֶת. וְאִי יַקְדִּים וִיבָרֵךְ לְבַר נָשׁ בְּקַדְמֵיתָא, הָא אַמְשִׁיךְ לְהַהוּא בַּר נָשׁ בָּמָה עַל רֵישֵׁיהּ, בַּאֲתַר דְּהַאי אֶת.

וְלָכֵן אָסוּר לְבָרֵךְ אָדָם עַד שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל הָאָדָם תְּפִלָּתוֹ וְיִמְשׁךְ אֶת ה"אֶת" הַזֹּאת עַל רֹאשׁוֹ. וְאִם יַקְדִּים וִיבָרֵךְ לְאָדָם בַּתְּחִלָּה, הֲרֵי הִמְשִׁיךְ לְאוֹתוֹ אָדָם בָּמָה עַל רֹאשׁוֹ בִּמְקוֹם ה"אֶת" הַזֹּאת.

דף קצא.

וּבְגִין כַּךְ, לְמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי כְּתִיב בָּרְכוּ יְיָ. וַאֲנָן אֶת יְיָ לְתוֹסֶפֶת אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, וַדַּאי הָא יְדַעְנָא דְּמָאנֵי קְרָבָא דִּילָךְ טָבִין אִינּוּן, (ס"א אי תדכר) אִתְדְּכַר מִנְּהוֹן וְלָא תִּנְשֵׁי לוֹן, וַדַּאי גְּבוּרָה דְּבַר נָשׁ דְּאִגַּח קְרָבָא (דף קצ"א ע"א) בְּרוּמְחָא וְחַרְבָּא אִיהוּ. אֲבָל מַהוּ גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הָא אָמְרִית. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, הָא יְדַעְנָא דְּחֵילָא דְּדָרוֹעָא דִּילָךְ אִתְחֲלַשׁ. הַשְׁתָּא אִיהוּ עִדָּנָא, דְּלָא לְאַמְתְּנָא, אֶלָּא לְאַלְקָאָה בְּקִירְטָא, אַבְנָא בְּתַר אַבְנָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א יז) בַּקֶּלַע וָאָבֶן. בִּבְהִילוּ דָּא בָּתַר דָּא. חַדֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר. וְחַדּוּ רַבִּי אַבָּא וְחַבְרַיָּא.

וְלָכֵן לַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים כְּתוּב בָּרְכוּ ה', וְאָנוּ אֶת ה', לְתוֹסֶפֶת. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, וַדַּאי הֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁכְּלֵי הַקֶּרֶב שֶׁלְּךָ הֵם טוֹבִים, (אם תזכר) הִזָּכֵר בָּהֶם וְאַל תִּשְׁכָּחֵם, וַדַּאי גְּבוּרַת הָאָדָם שֶׁעוֹרֵךְ קְרָב בָּרַמַּח, וְחֶרֶב הִיא. אֲבָל מַה זֶּה גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עֹשֵׂי דְּבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲרֵי אֲמַרְתִּי. אָמַר אוֹתוֹ

תִּינוֹק, הֲרֵי יְדַעְתִּי שֶׁכֹּחַ זְרוֹעֲךָ נֶחֱלָשׁ, כְּעֵת הוּא זְמַן שֶׁלֹּא לְהַמְתִּין, אֶלָּא לְהַלְקוֹת בְּבַלִּיסְטְרָאוֹת אֶבֶן אַחַר אֶבֶן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א יז) בַּקֶּלַע וּבָאֶבֶן. בִּבְהִילוּת זֶה אַחַר זֶה. שָׁמַח רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשָׁמְחוּ רַבִּי אַבָּא וְהַחֲבֵרִים.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם וְגוֹ'. אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת וְגוֹ'. מִלִּין אִלֵּין הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהִי גּוֹ רְחִימוּ סַגְיָ לְגַבֵּי רְחִימָהָא, מִגּוֹ דְּחִיקוּ רְחִימוּ, דְּלָא יַכְלָה לְמִסְבַּל, אַזְעִירַת (ר"ג ע"ב) גַּרְמָהּ בֵּזְעֵירוּ סַגְיָ, עַד דְּלָא אִתְחֲזְיָאת (את) מִנָּהּ, אֶלָּא זְעֵירוּ דְּנָקוּדָה חֲדָא, (ומאי איהי י'). כְּדֵין אִתְכַּסְיָא מִכָּל חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דִּילָהּ. וְאִיהִי אַמְרַת שְׁחוֹרָה אֲנִי, דְּלֵית בְּאָת דָּא חִוָּורָא בְּגַוּוּיהּ, כְּשָׁאַר אַתְוָון. וְדָא שְׁחוֹרָה אֲנִי, וְלֵית לִי אֶתָר לְאַעֲלָא לְכוֹן תְּחוֹת גַּדְפַּאי. כְּאָהֳלֵי קֵדָר, תְּנִינָן, דָּא י', דְּלֵית בָּהּ חִוָּורוּ לְגוֹ. כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה, דָּא ו'.

פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר, (שירהשירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם וְגוֹ'. אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת וְגוֹ'. דְּבָרִים הַלָּלוּ הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ אַהֲבָה רַבָּה לַאֲהוּבָהּ, מִתּוֹךְ דּחַק הָאַהֲבָה שֶׁלֹּא יְכוֹלָה לִסְבֹּל מַקְטִינָה עַצְמָהּ בְּקִטֶּן רַב עַד שֶׁלֹּא נִרְאֶה (את) מִמֶּנָּה, רַק קְטַנּוּת שֶׁל נְקֻדָּה אַחַת, (ומהי, ' י'). וְאָז מִתְכַּסָּה מִכָּל הַחֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹתֶיהָ וְאוֹמֶרֶת שְׁחוֹרָה אֲנִי, שֶׁאֵין בָּאוֹת הַזּוֹ לְבֶן כְּמוֹ בְּשְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת. וְזֶה שְׁחוֹרָה אֲנִי. וְאֵין לִי מָקוֹם לְהַכְנִיסְכֶם תַּחַת כְּנָפַי. כְּאָהֳלֵי קֵדָר - שְׁנִינוּ, זוֹ י', שֶׁאֵין בָּהּ לֶבֶן בִּפְנִים. כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה - זוֹ ו'.

וּבְגִין כָּךְ אַל תִּרְאוּנִי. לָא תֶּחְמוּן בִּי כְּלָל, דַּאֲנָא נְקוּדָה זְעֵירָא. מֶה עָבְדִין גֶּבְרִין תַּקִּיפִין, חַיָּילִין דִּילָהּ. שָׁאֲגִין כְּאַרְיָין תַּקִּיפִין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים קד) הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף. וּמְגוֹ קָלִין וְשָׁאֲגִין תַּקִּיפִין, דְּקָא מְשָׁאֲגִין כְּאַרְיָין גּוּבְרִין תַּקִּיפִין דְּחֵילָא, שָׁמַע רְחִימָא לְעֵילָּא, וְיָדַע דִּרְחִימָתֵיהּ הִיא בִּרְחִימוּ כְּוָותֵיהּ, מִגּוֹ רְחִימוֹ עַד דְּלָא אִתְחֲזְיָאת מִדִּיוּקְנָא וּשְׁפִירוּ דִּילָהּ כְּלָל.

וּמִשּׁוּם זֶה אַל תִּרְאֻנִי, אַל תִּסְתַּכְּלוּ בִּי כְּלָל, שֶׁאֲנִי נְקֻדָּה קְטַנָּה. מָה עוֹשִׂים גְּבָרִים חֲזָקִים, חֵילוֹתֶיהָ? שׁוֹאֲגִים כַּאֲרָיוֹת תַּקִּיפִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף. וּמִתּוֹךְ קוֹלוֹת וּשְׁאָגוֹת חֲזָקוֹת שֶׁשּׁוֹאֲגִים כְּמוֹ אֲרָיוֹת גִּבּוֹרִים תַּקִּיפֵי כֹּחַ, שׁוֹמֵעַ הָאָהוּב לְמַעְלָה, וְיוֹדֵעַ שֶׁאַהוּבָתוֹ בְּאַהֲבָה כְּמוֹתוֹ מִתּוֹךְ אַהֲבָתוֹ, עַד שֶׁלֹּא נִרְאֵית מִדְּמוּתָהּ וְיִפְיָהּ כְּלָל.

וּכְדֵין, מִגּוֹ קָלִין וְשָׁאֲגִין דְּאִינּוּן גִּבָּרֵי חֵילָא דִּילָהּ, נָפִיק דּוֹדָהּ רְחִימָאָה מִגּוֹ הֵיכָלִיהּ, בְּכַמָּה מַתְנָן, בְּכַמָּה נְבִזְבָּזָן, בְּרֵיחִין וּבוּסְמִין וְאָתֵי לְגַבָּהּ, וְאַשְׁכַּח לָהּ שְׁחוֹרָה זְעֵירָא, בְּלָא דִּיוּקְנָא וּשְׁפִירוּ כְּלָל, קָרִיב לְגַבָּהּ, מְחַבֵּק לָהּ, וּמְנַשֵּׁיק לָהּ, עַד דְּאִתְעָרַת זְעֵיר זְעֵיר מִגּוֹ רֵיחִין וּבוּסְמִין. וּבְחֶדְוָה דִּרְחִימָהָא דְּעִמָּהּ, וְאִתְבְּנִיאַת, וְאִתְעֲבִידַת בְּתִקּוּנָהָא, בְּדִיוּקְנָהָא, בְּשִׁפִּירוּ דִּילָהּ, ה' כְּמִלְקַדְמִין.

וְאָז, מִתּוֹךְ קוֹלוֹת וּשְׁאָגוֹת שֶׁל אוֹתָם גִּבּוֹרֵי חַיִל שֶׁלָּהּ, יוֹצֵא דּוֹדָהּ אֲהוּבָהּ מִתּוֹךְ הֵיכָלוֹ בְּכַמָּה מַתָּנוֹת, בְּכַמָּה אוֹצָרוֹת, בְּרֵיחוֹת וּבְשָׂמִים, וּבָא אֵלֶיהָ, וּמוֹצֵא אוֹתָהּ שְׁחוֹרָה קְטַנָּה לְלֹא דְּמוּת וְיֹפִי כְּלָל. קָרֵב אֵלֶיהָ, מְחַבֵּק אוֹתָהּ וּמְנַשְּׁקָהּ עַד שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת לְאֵט לְאֵט מִתּוֹךְ רֵיחוֹת וּבְשָׂמִים וּבְחֶדְוָה שֶׁאֲהוּבָהּ עִמָּהּ, וְנִבְנֵית וְנַעֲשֵׂית בְּתִקּוּנֶיהָ, בִּדְמוּתָהּ, בְּיָפְיָהּ, ה' כְּמִקֹּדָם.

וְדָא גִּבּוֹרֵי כֹּחַ, עָשׂוּ לָהּ, וְאַהְדְּרוּ לָהּ לְדִיוּקְנָהָא וּשְׁפִירוּ דִּילָהּ, דְּתוּקְפָּא וּגְבוּרְתָּא דִּלְהוֹן גָּרִימוּ דָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ. עוֹשֵׂי דְבָרוֹ וַדַּאי, דִּמְתַקְּנִין לֵיהּ לְהַאי דָּבָר, וּמְהַדְּרִין לֵיהּ לְדִיוּקְנָא קַדְמָאָה. (ומכאן ולהלאה) כֵּיוָן דְּאִתְּקָנַת וְאִתְעֲבִידַת בְּדִיוּקְנָהָא שַׁפִּירָא כְּמִלְקַדְּמִין, כְּדֵין אִינּוּן, וְכָל שְׁאַר חֵילִין, קַיְימִין לְשָׁמוֹעַ, מַה דְּאִיהִי אֲמָרַת, וְאִיהִי קַיְימָא כְּמַלְכָּא גּוֹ חֵילֵיהּ, וְדָא הוּא עוֹשֵׂי דְבָרוֹ וַדַּאי.

וְזֶה גִּבּוֹרֵי כֹּחַ. עָשׂוּ לָהּ וְהֶחֱזִירוּהָ לְדִמּוּתָהּ וְיָפְיָהּ, שֶׁתִּקְּפָם וּגְבוּרָתָם גָּרְמוּ אֶת זֶה, וְעַל זֶה כָּתוּב גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ. עֹשֵׂי דְבָרוֹ בְּוַדַּאי, שֶׁמְּתַקְּנִים אֶת ה"דָּבָר" הַזֶּה וּמַחֲזִירִים אוֹתוֹ לִדְמוּת רִאשׁוֹנָה. (ומכאן ולהלאה) כֵּיוָן שֶׁהִתְתַּקְּנָה וְנַעֲשְׂתָה בִּדְמוּתָהּ יָפָה כְּמִקֹּדֶם, אֲזַי הֵם וְכָל שְׁאָר הַחֲיָלוֹת עוֹמְדִים לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁהִיא אוֹמֶרֶת, וְהִיא עוֹמֶדֶת כְּמוֹ מֶלֶךְ בְּתוֹךְ חֵילוֹתָיו, וְזֶהוּ עֹשֵׂי דְבָרוֹ בְּוַדַּאי.

כְּנֶגְוֹנָהּ דָּא לְתַתָּא, בְּזִמְנָא דְּחַיָּיבִין בְּדָרָא, אִיהִי אִתְכַּסְיָא וְאִזְעִירַת גַּרְמָהּ, עַד דְּלָא אִתְחֲזְיָאת מִכָּל דִּיוּקְנָהָא, בַּר נְקוּדָא חֲדָא. וְכַד אָתָאן גִּבּוֹרֵי כֹּחַ, וְזַכָּאֵי קְשׁוֹט, כְּבִיכוֹל, עוֹשִׂים לְהַאי דָּבָר. וְאָנְהִירַת זְעֵיר זְעֵיר, וְאִתְעֲבִידַת בְּדִיוּקְנָהָא בִּשְׁפִירוּ דִּילָהּ ה' כְּמִלְקַדְּמִין.

כְּמוֹ זֶה לְמַשָּׁה - בִּזְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בַּדּוֹר, הִיא מִתְכַּסָּה וּמַקְטִינָה עַצְמָהּ עַד שֶׁלֹּא נִרְאֵית מִכָּל דְּמְיוֹתֶיהָ, פְּרָט לִנְקֻדָּה אַחַת. וּכְשֶׁבָּאִים גִּבּוֹרֵי כֹּחַ וְצַדִּיקֵי אֱמֶת, כְּבִיכוֹל עוֹשִׂים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וּמוּאֶרֶת לְאֵט לְאֵט, וְנַעֲשֵׂית בִּדְמוּתָהּ, בְּיָפְיָהּ, ה' כְּמִקֹּדָם.

אָתוּ חַבְרַיָּיא וּנְשָׁקוּהוּ, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמָלֵא יְחֶזְקֵאל נְבִיאָה אָמַר דָּא, תַּנּוּהָא הֲוֵי בְּעָלְמָא, נַטְלֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וּנְשָׁקֵיהּ כְּמִלְקַדְּמִין, אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא אֲנָא אֲבָרֵךְ. אָמְרוּ, אֵת בְּרִיךְ, וְלֵךְ יָאוּת לְבָרְכָא. אָמַר כַּמָּה אַתּוּן קַדִּישִׁין, כַּמָּה בְּרָכוֹת זְמִינִין לְכוּ, מֵאֵימָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּלָא מְנַעְתּוּן לִי לְבָרְכָא.

בְּאוּ הַחֲבֵרִים וּנְשָׁקוּהוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמְלֹא יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא אָמַר אֶת זֶה, תְּמִיהָה הָיְתָה בָּעוֹלָם. לְקָחוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר וּנְשָׁקוֹ כְּמִקֹּדֶם. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, אֲנִי אֲבָרֵךְ. אָמְרוּ לוֹ, אַתָּה בָּרוּךְ, וּלְךָ נָאֶה לְבָרֵךְ. אָמַר, כַּמָּה קְדוֹשִׁים אַתֶּם, כַּמָּה בְּרָכוֹת מְזֻמָּנוֹת לָכֶם מֵאֵם הַקְּדוֹשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא מְנַעְתּוּנִי לְבָרֵךְ.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי יא) מוֹנֵעַ בָּר יִקְּבֻהוּ לְאוֹם וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. הַאי קְרָא כְּמַשְׁמָעוֹ. אֲבָל תְּנִינָן, כָּל בַּר נָשׁ חַיָּיב בְּבִרְכַת הַמָּזוֹן. וְאִי לָא יָדַע, אִתְתַּיהּ, אוֹ בְּנוֹי, מְבָרְכִין לֵיהּ וְתָבֵא מְאֵרָה לְהַהוּא גַּבְרָא, דְּלָא יָדַע לְבָרְכָא, עַד דְּיִצְטְרִיךְ לְאִתְתֵּיהּ וְלִבְנוֹי דְּיִבָרְכוּן לֵיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי יא) מֹנֵעַ בָּר יִקְּבֻהוּ לְאוֹם וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. פָּסוּק זֶה כְּמַשְׁמָעוֹ, אֲבָל שְׁנִינוּ, כָּל אָדָם חַיָּב בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, וְאִם לֹא יָדַע - אִשְׁתּוֹ אוֹ בָּנָיו מְבָרְכִין לוֹ. וְתָבָא מְאֵרָה לְאוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְבָרֵךְ עַד שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְאִשְׁתּוֹ וּלְבָנָיו שֶׁיְּבָרְכוּ לוֹ.

וְאִי הוּא יָדַע, אִצְטָרִיךְ לְחַנָּכָא לִבְרֵיהּ, וּלְמֵהַב לֵיהּ כַּסָּא לְבָרְכָא. וּמַאן דְּמָנַע לֵיהּ, דְּלָא יִתְחַנַּךְ, יִקְּבוּהוּ לְאוֹם. מוֹנֵעַ בָּר דְּלָא לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יִתְחַנַּךְ בְּמִצְוֹת. יִקְּבֻהוּ לְאוֹם, יִקְּבֻהוּ מְבָּעֵי לֵיהּ, אוֹ יִקְּבוּהוּ לְאוּמִּים, דְּהָא לְאֹם חַד הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית כה) וּלְאֹם מִלְּאֹם יֵאָמֵץ, מַאי יִקְּבוּהוּ לְאֹם. אֶלָּא לְאֵם כְּתִיב, לְאִימָא קַדִּישָׁא. יִקְּבוּהוּ לְהַאי בָּר נָשׁ, דְּמָנַע לְהַהוּא בַּר מִלְּבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִם הוּא יוֹדֵעַ, צָרִיךְ לְחַנָּךְ אֶת בְּנוֹ וְלָתֵת לוֹ כּוֹס לְבָרֵךְ. שֶׁמִּי שֶׁמּוֹנְעוֹ שֶׁלֹּא יִתְחַנַּךְ, יִקְּבֻהוּ לְאוֹם. מוֹנֵעַ בַּר - שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא יִתְחַנַּךְ בְּמִצְוֹת - יִקְּבֻהוּ לְאוֹם. יִקְּבֻהוּ הֲיָה צָרִיךְ לוֹ לְכָתֹב, אוֹ יִקְּבוּהוּ לְאֻמִּים, שֶׁהֲרֵי לְאֹם זֶה אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כה) וּלְאֹם מִלְּאֹם יֵאָמֵץ. מַה זֶּה יִקְּבֻהוּ לְאוֹם? אֶלָּא לְאֵם כָּתוּב, לְאֵם הַקָּדוֹשָׁה. יִקְּבֻהוּ לָאָדָם הַזֶּה שֶׁמּוֹנֵעַ אוֹתוֹ בָּר מִלְּבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

דף קצא:

אֲנָא בְּרָא יְחִידָא הֲוֵינָא לְאִמִּי, הָבוּ לִי כַּסָּא וַאֲבָרֵךְ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּיָהַב בְּבֵיתָא דְּאִמִּי, גּוּבְרִין דְּחֵילָא, דְּמַלִּילָנָא קַמַּיְיהוּ מִלִּין תַּקִּיפִין, וְזָכֵינָא לוֹן. וּבְגִין כָּךְ אֲנָא אֲבָרֵךְ. וְקוֹדֶם דָּא אִתְיַשֵּׁב קְרָא עַל תִּקּוּנֵיהּ, הָא (דף קצ"א ע"ב) דְּשָׁרֵינָן בֵּיהּ.

אֲנִי בֵּן יָחִיד הָיִיתִי לְאִמִּי, תְּנוּ לִי כּוֹס וַאֲבָרֵךְ אֶת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁנָּתַן בְּבֵית אִמִּי גְּבָרִים שֶׁל כֹּחַ שֶׁדִּבַּרְתִּי לְפָנֶיהֶם דְּבָרִים חֲזָקִים וְנִצַּחְתִּי אוֹתָם, וּמִשּׁוּם זֶה אֲנִי אֲבָרֵךְ. וְקוֹדֶם זֶה הִתְיַשֵּׁב הַפָּסוּק עַל תִּקּוּנוֹ זֶה שֶׁהִתְחַלְנוּ בּוֹ.

מוֹנֵעַ בָּר יִקְּבוּהוּ לְאֹם, מַאן דְּאַמְנַע בַּר כְּמָה דְּאִתְמַר, יִקְּבוּהוּ לְאֹם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כד) וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם. אוּף הָכָא יִקְּבוּהוּ, וַיְפָרְשׁוּן לֵיהּ לְאֵם, יְפָרְשׁוּ חֶטְאוֹי לְאִמָּא קַדִּישָׁא. וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר, לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּיִתְנֵךְ בְּרֵיהּ לְבָרְכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְחַנְּכָא לֵיהּ בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא.

מֹנֵעַ בָּר יִקְּבֻהוּ לְאֹם. מִי שֶׁמּוֹנֵעַ בָּר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, יִקְּבֻהוּ לְאֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד) וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם. אַף כָּאן יִקְּבֻהוּ, וִיפָרְשׁוּ אוֹתוֹ לְאֵם, יְפָרְשׁוּ אֶת חֶטְאָיו לְאֵם הַקְּדוֹשָׁה. וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר, לְאוֹתוֹ אָדָם שֶׁיְּחַנֵּךְ אֶת בְּנוֹ לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְחַנְּכוֹ בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה.

וְרָזָא דְּמִלָּה, כְּתִיב בְּרָזָא דְּעֵילָּא, (משלי ל') מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע. הַהוּא שֵׁם יְדִיעָא, יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ. שֵׁם בְּנוֹ. יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ. דִּכְתִיב (שמות ד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל. וְהָא יִשְׂרָאֵל, כָּל מַפְתְּחָן דִּמְהֵימְנוּתָא בֵּיהּ תַּלְיָין. וְאִיהוּ מִשְׁתַּבַּח וְאָמַר, (תהלים ב) יְיָ אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה. וְהָכִי הוּא וּדַאי, דְּהָא אַבָּא וְאִמָּא עָטְרוּ לֵיהּ, וּבָרִיכוּ לֵיהּ בְּכַמָּה בִּרְכָאן, וְאָמְרוּ וּפָקִידוּ לְכֹלָּא, (תהלים ב) נַשְּׁקוּ בַר, נַשְּׁקוּ יְדָא לְהַאי בַּר. כִּבְיָכוֹל, שָׁלְטָנוּ יָהַב לֵיהּ עַל כֹּלָּא,

דְּכֹלָּא יִפְלְחוּן לֵיהּ. פֶּן יָאֱנַף, בְּגִין דְּאַעְטָרוּ לֵיהּ בְּדִינָא וְרַחֲמֵי. מַאן דְּזָכֵי לְדִינָא, לְדִינָא. מַאן דְּזָכֵי לְרַחֲמֵי, לְרַחֲמֵי.

וְסוֹד הַדָּבָר כָּתוּב בְּסוֹד שֶׁלְּמַעְלָה, (משלי ל) מַה שְּׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע. אוֹתוֹ שֵׁם יָדוּעַ, (ירמיה לא) ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. שֵׁם בְּנוֹ, יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ, שֶׁכָּתוּב (שמות ד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל. וַהֲרֵי יִשְׂרָאֵל תְּלוּיִים בּוֹ כָּל מַפְתְּחוֹת הָאֱמוּנָה, וְהוּא מְשֻׁתַּבַּח וְאוֹמֵר, (תהלים ב) ה' אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה. וְכָךְ זֶה בְּוַדַּאי, שֶׁהֲרֵי אַבָּא וְאִמָּא עִטְּרוּ אוֹתוֹ וּבֵרְכוּהוּ בְּכַמָּה בְרָכוֹת וְאָמְרוּ וְצִוּוּ אֶת הַכֹּל. נַשְּׁקוּ בַר, נַשְּׁקוּ אֶת יַד הַבֵּן הַזֶּה כִּבְיָכוֹל נָתַן לוֹ שִׁלְטוֹן עַל הַכֹּל, שֶׁהַכֹּל יַעַבְדוּ אוֹתוֹ. פֶּן יָאֱנַף, מְשׁוּם שֶׁעִטְּרוּ אוֹתוֹ בְּדִין וּבְרַחֲמִים. מִי שֶׁזּוֹכֶה לְדִין - לְדִין. מִי שֶׁזּוֹכֶה לְרַחֲמִים - לְרַחֲמִים.

כָּל בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא, וְתַתָּא לְהַאי בַּר סַלְקִין וּמִתְעַטְּרָן. וּמַאן דְּמָנַע בִּרְכָאן מֵהַאי בַּר, יְפָרְשׁוּן חֶטְאוֹי קַמֵּי מַלְכָּא (ס"א אימא) קַדִּישָׁא, לְאֵם מַמָּשׁ. וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר, מַאן דְּמָבָרֵךְ (קפ"ו ע"ב) וְאַזְמִין בְּכַסָּא דִּבְרָכָה לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ, בְּהַאי אִתְבַּר סִטְרָא אַחֲרָא וְאִתְכַּפְיָא בִּתְבִירוּ. וְאִסְתְּלַק סְטָר קְדוּשָׁה. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, וּבָרְכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. כְּמָה דְּאִיהוּ מְסַלֵּק וּמְבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד לִסְטַר אַחֲרָא דְּיִתְבַּר, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָשִׁיךְ עָלֵיהּ בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא, וְהַהוּא דְּאִקְרֵי בָּרְכָה, שַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ.

כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה עוֹלוֹת לַבֵּן הַזֶּה וּמִתְעַטְּרוֹת. וּמִי שֶׁמּוֹנֵעַ בְּרָכוֹת מֵהַבֵּן הַזֶּה, יְפָרְשׁוּ אֶת חֶטְאָיו לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ (אמא) הַקָּדוֹשׁ, לְאֵם מַמָּשׁ. וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר, מִי שֶׁמְּבָרֵךְ וּמַזְמִין כּוֹס בְּרָכָה לְמִי שֶׁצָּרִיךְ אוֹתוֹ, בָּזֶה נִשְׁבָּר הַצַּד הָאַחֵר וְנִכְנָע בִּשְׁבִירָה, וְעוֹלֶה צַד הַקְּדֻשָּׁה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. כְּמוֹ שֶׁהוּא מַעֲלֶה וּמְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעוֹשֶׂה שֶׁיִּשָּׁבֵר צַד הָאַחֵר, כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו בְּרָכוֹת מִלְּמַעְלָה, וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא בְּרָכָה שׁוֹרֶה עַל רֹאשׁוֹ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה חַבְרַיָּיא, הָבוּ וְנִבָרֵיךְ. יְהֵבוּ לֵיהּ כַּסָּא דִּבְרָכָה, וּבָרִיךְ. וְחַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ הֲווֹ בְּחֶדְוָה, דְּהָא מִיּוֹמָא דְּהִלּוּלָא דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, לָא חֲדוּ חַבְרַיָּיא, כְּהַהוּא יוֹמָא דְּיִתְבוּ תַּמָּן. אַקְדִּימוּ וּבָרִיכוּ לֵיהּ בְּחֶדְוָה בִּרְעוּ דְּלִבָּא. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, לֵית לְכוּ לְאִתְפָּרְשָׁא, אֶלָּא מִגּוֹ מִלֵּי אוֹרַיְיתָא, וְהָכִי תָּנֵינָן.

מִכָּאן וְהָלְאָה, חֲבֵרִים, הָבָה וּנְבָרֵךְ. נָתְנוּ לוֹ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה וּבֵרַךְ. וְהַחֲבֵרִים כֻּלָּם הָיוּ בְּחֶדְוָה, שֶׁהֲרֵי מִיּוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר לֹא שָׂמְחוּ הַחֲבֵרִים כְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁיָּשְׁבוּ שָׁם. הִקְדִּימוּ וּבֵרְכוּהוּ בְּחֶדְוָה בִּרְצוֹן הַלֵּב. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, אֵין לָכֶם לְהִפָּרֵד אֶלָּא מִתּוֹךְ דִּבְרֵי תוֹרָה, וְכָךְ לְמַדְנוּ.

פָּתַח וְאָמַר (שמות יג) וַיְהִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְגוֹ'. וַיְהִי, זְקִיף טַעֲמָא לְעֵילָּא, אֲמַאי. אֶלָּא, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא כַּמָּה יְאוּת וּשְׁפִירוּ חַוָּת לְהַאי כַּלָּה, דְּאִתְכְּפִיאַת עַד הַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא, וְהַשְׁתָּא אַזְלַת בִּזְקִיפוּ דְּרֵישָׁא בְּאַכְלוּסָהָא בְּחֶדְוָה.

פְּתַח וְאָמַר, (שמות יג) וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן וְגוֹ'. וַה' - זַקֵף טַעַם לְמַעְלָה, לְמָה זֶה? אֶלָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כְּמָה נָאֶה וְיָפֶה הָיָה לַכְּלָה הַזֹּאת שֶׁהָיְתָה כְּפוּפָה עַד עַתָּה בַּגָּלוּת, וְכָעֵת הוֹלֶכֶת בִּזְקִיפוּת רֹאשׁ בְּאוּכְלוּסִיהּ בְּשִׂמְחָה.

בְּוַיְ זָקִיף טַעֲמָא לְעֵילָּא, הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. עַד הָכָא לָא יָדַע, אִי הַאי כַּלָּה אַזְלָה לְקַמַּיְיהוּ, אִי לָא, דְּהָא טַעֲמָא אַפְסִיק בְּוַיְהִי"ה, אֶלָּא אִיהִי הֲוַת תַּמָּן, אֲבָל מַאן דְּאָזִיל קַמַּיְיהוּ, סָבָא עִלָּאָה, מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, הַהוּא דְּאוֹמֵי (נ"א דאזמין) לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמַנּוֹ. אַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ. וּכְתִיב (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה. יוֹמָא דְּכָל יוֹמִין כְּלִילָן בֵּיהּ. יוֹמָא דְּשַׁאַר יוֹמִין, אִיהוּ שְׁאַר כָּל יוֹמִין וַדַּאי. וְעַל דָּא אִקְרֵי יוֹמָם, וְלָא יוֹם. וּבְגִין כָּךְ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, הוּא אָזִיל בֵּימָמָא, וְכַלָּה אַזְלַת בְּלֵילְיָא, דִּכְתִיב וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם, דָּא כַּלָּה, כָּל חַד כִּדְקָחֲזֵי לֵיהּ. וְאַתּוּן חַבְרַיָּיא, יוֹמָם וְלַיְלָה יֶהֱא קַמַּיְיכוּ, בְּכָל שַׁעֲתָא. נְשָׁקוּהוּ, וּבָרְכוּהוּ כְּמִלְקַדְּמִין, וְאַזְלוּ.

בְּוַה' זָקִף טַעַם לְמַעְלָה. הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. עַד כָּאן לֹא יָדַע אִם כַּלָּה זוֹ הָלְכָה לִפְנֵיהֶם אִם לֹא, שֶׁהֲרֵי טַעַם מַפְסִיק בְּוַה'. אֶלָּא הֱיֹה הָיְתָה שָׁם, אֲבָל מִי שֶׁהָלַךְ לִפְנֵיהֶם, זָקֵן עֶלְיוֹן, בַּעַל הַבַּיִת, אוֹתוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִשְׁבַּע (שהזמין) לוֹ, וּמִיהוּ? אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ. וְכָתוּב (ירמיה לא) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה. יוֹם שֶׁכָּל הַיָּמִים כְּלוּלִים בּוֹ, יוֹם שֶׁל שְׁאָר הַיָּמִים, הוּא שְׁאָר כָּל הַיָּמִים בְּוַדַּאי. וְעַל זֶה נִקְרָא יוֹמָם וְלֹא יוֹם, וּמִשּׁוּם זֶה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. הוּא הוֹלֵךְ בַּיּוֹם, וְהַכַּלָּה הוֹלֶכֶת בַּלַּיְלָה, שֶׁכָּתוּב וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם, זוֹ כַּלָּה, כָּל אֶחָד כָּרָאוּי לוֹ. וְאַתֶּם חֲבֵרִים, יוֹמָם וְלַיְלָה יִהְיֶה לִפְנֵיכֶם בְּכָל שָׁעָה. נְשָׁקוּהוּ וּבֵרְכוּהוּ כְּמִקֹּדֶם וְהָלְכוּ.

אָתוּ לְגַבֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְסָחוּ לֵיהּ עוֹבָדָא. תָּוָה, אָמַר כַּמָּה יָאוּת הוּא. אֲבָל לָא סָלִיק בְּשִׁמְאָ. אָעָא דָּקִיק, כַּד סָלִיק נְהוֹרֵיהּ, סָלִיק לְפוּם שַׁעֲתָא, וּמִיַּד כָּבֶה וְאִשְׁתְּקַע. וְתוּ הָא אֲמֵינָא נְהוֹרָא דָּא מִמָּה הֲוֵי.

בָּאוּ לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְסִפְּרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה. תָּמַהּ. אָמַר, כַּמָּה נָאֶה הוּא, אֲבָל לֹא עוֹלֶה בְּשֵׁם. עֵץ דַּק, כְּשֶׁעוֹלֶה אוֹרוֹ, עוֹלֶה לְפִי שָׁעָה, וּמִיָּד כָּבֶה וְשׁוֹקֵעַ. וְעוֹד הֲרֵי אֲמַרְנוּ אוֹר זֶה מִמָּה נִהְיָה.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיב) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבוֹרָךְ. כַּד בַּר נָשׁ אִיהוּ גִּבּוֹר בָּאָרֶץ, גִּבּוֹר בְּאוֹרַיְיתָא, גִּבּוֹר בְּיִצְרֵיהּ, גִּבּוֹר בָּאָרֶץ וַדַּאי. סָלִיק נְהוֹרֵיהּ, וְאִתְמְשַׁךְ בֵּיהּ מְשִׁיכוּ סַגִּי, כְּדֵין דּוֹר יְשָׁרִים יְבָרֵךְ, יְבָרֵךְ כְּתִיב.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיב) גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ. כְּשֶׁבֶּן אָדָם גִּבּוֹר בָּאָרֶץ, גִּבּוֹר בַּתּוֹרָה, גִּבּוֹר בְּיִצְרוֹ - גִּבּוֹר בָּאָרֶץ וַדַּאי. עוֹלֶה אוֹרוֹ וְנִמְשָׁךְ בּוֹ מְשִׁיכוּת יֶתֶר, אָז דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ, יְבָרֵךְ כָּתוּב.

דף קצב.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וְהָא חֲמֵינָן יַנּוּקֵי דְּאַמְרִין מִלִּין עִלָּאִין, וְקַיְימִין לְבָתַר רֵישִׁין דְּעָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, יַנּוּקָא דְּאָמַר מִלָּה חֲדָא, אוֹ תְּרֵין, לְפוּם שַׁעֲתָא, בְּלָא כַּוָּונָה דִּלְהוֹן, מוּבְטָח בַּר נָשׁ

בְּדָא, דְּיִזְכֵּי לְמֵילַף אוֹרַיְיתָא בְּיִשְׂרָאֵל. אֲבָל דָּא, דְּנָהוֹרָא דִּילֵיהּ קַיְימָא עַל קִיּוּמֵיהּ בְּדַעְתָּא שְׁלִים, לָאו הָכִי. וְתוּ, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתִיאוּבְתֵּיהּ דִּילֵיהּ, לְאַרְחָא בְּתַפּוּחָא דָּא, (דף קצ"ב ע"א) זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וַהֲרֵי רָאִינוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁאוֹמְרִים דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים וְאַחַר כָּךְ עוֹמְדִים רָאשֵׁי הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ, תִּינוֹק שֶׁאָמַר דָּבָר אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם לְפִי שָׁעָה, בְּלִי כַּוָּנָתָם, מָבְטָח אָדָם בָּזֶה, שֶׁיִּזְכֶּה לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. אֲבָל זֶה שֶׁאוֹרוֹ עוֹמֵד עַל עָמְדוֹ בְּדַעַת שְׁלֵמָה, לֹא כָּךְ. וְעוֹד, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעֶרְנָתוֹ לְהָרִיחַ תַּפּוּחַ זֶה. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ.

זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּכְתִיב בְּכוּ, (מלכים ב יט) וַיִּסְפֶּה פְּלֵיטַת בֵּית יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמָטָּה וְעָשָׂה פְּרִי לְמָעְלָה. שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה, כְּגוֹן אֲבוֹתָיו, דְּאִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, וְאִיהוּ שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה, בְּמִתְיִבְתָּא דְּרַקִּיעָא. וְעָשָׂה פְּרִי לְמָעְלָה, בְּמִתְיִבְתָּא עִלָּאָה. כַּמָּה טָבָא שָׁרְשָׁא וְאִיבָּא. וְאִי לָאו דְּלָא אֲהֵא מְקַטְרְגָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוֹאִיל וְתִיאוּבְתֵּיהּ לְאַרְחָא בֵּיהּ, לָא הֲוָה מַאן דְּיֵיכוּל לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. אֲבָל יְהֵא רַעֲוָא, דְּאִמֵּיהּ לָא תֶּחֱמֵי צַעֲרָא עָלֵיהּ, וְכֵן הֲוָה. (במדבר כ"ב) וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְגוֹ'. הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְגוֹ'. הָכָא אִית עֶשְׂרִין וּתְמַנְיָא תֵּיבִין, לְקֶבֶל כ"ח דַּרְגִּין דְּחַרְשֵׁי קוֹסְמִין דְּצִפּוֹר. וְאִית לְאִסְתַּכְּלָא, מַאן דְּבָעָא לְמַלְּקָא בֵּיהּ בְּבִלְעָם, וּלְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ, אֲמַאי שְׁדַר לֵיהּ מִיַּד, עַד לָא יֵיתֵי לְגַבֵּיהּ, מִלִּין בְּפֵירוּשָׁא, דְּקַאֲמַר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְעַתָּה לְכָה אָרָה לִי, הֲוָה לֵיהּ לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְפַיְיסָא וּלְשׁוֹחָדָא לֵיהּ, וּלְבָתַר לְאוֹדָעָא לֵיהּ מִלּוֹי.

אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּתוּב בָּכֶם (מלכים ב יט) וְיִסְפֶּה פְּלֵיטַת בֵּית יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה וְעָשָׂה פְּרִי לְמָעְלָה. שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה, כְּמוֹ אֲבִיו שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, וְהוּא שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ. וְעָשָׂה פְּרִי לְמָעְלָה, בַּיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה. כַּמָּה טוֹב הַשֹּׁרֶשׁ וְהַפְּרִי. וְאִם לֹא שֶׁלֹּא אֶהְיֶה מְקַטְרֵג לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, הוֹאִיל וְעֶרְנָתוֹ לְהָרִיחַ בּוֹ, לֹא הָיָה מִי שֶׁיָּכוֹל לִשְׁלֹט בּוֹ. אֲבָל יְהִי רָצוֹן שֶׁאִמּוֹ לֹא תִרְאֶה צַעַר עָלָיו. וְכֵן הָיָה. וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְגוֹ'. הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְגוֹ'. כָּאן יֵשׁ עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה תֵּבוֹת כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה דַּרְגּוֹת הַמְכַשְּׁפִים קוֹסְמֵי הַצִּפּוֹר. וְיֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, מִי שֶׁרָצָה לְדַבֵּר עִם בִּלְעָם וּלְהִתְחַבֵּר אִתּוֹ, לָמָּה שָׁלַח לוֹ מִיָּד עַד שֶׁלֹּא יָבֹא אֵלָיו דְּבָרִים בְּפֵרוּשׁ, שֶׁאָמַר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְעַתָּה לְכָה אָרָה לִי? הָיָה לוֹ לְהִתְחַבֵּר אִתּוֹ בַּתְּחִלָּה וּלְפַיְּסוֹ וּלְשַׁחֵד אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ לְהוֹדִיעוֹ דְּבָרָיו!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדַע דְּהָא יָדַע בָּלָק רְעוּתֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע, דְּבָעָא לְאִתְיַקָּרָא תָּדִיר בְּמִלִּין רַבְרְבִין, וְלֵית לֵיהּ תִּיאוּבְתָּא, אֶלָּא כַּד עָבִיד בִּישִׁין.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִכָּאן נוֹדָע שֶׁהֲרֵי יָדַע בָּלָק רְצוֹן אוֹתוֹ רָשָׁע, שֶׁרָצָה לְהִתְכַּבֵּד תָּמִיד בִּדְבָרִים גְּדוֹלִים, וְאֵין תַּאֲוָתוֹ אֶלָּא כְּשֶׁעוֹשֶׂה רָעוֹת.

בָּלָק קֶסֶם קְסָמִין וְעָבִיד חַרְשִׁין וְאַתְקִין צַפְרָא. וְיָדַע דְּדַרְגִּין דְּמֹשֶׁה עִלָּאִין וְיַקִּירִין, וְחָרַשׁ בְּחַרְשׁוֹי וְקֶסֶם בְּקִסְמוֹי, וְיָדַע דְּדַרְגִּין דְּבִלְעָם הֲווֹ לָקֳבָלֵיהוּ, מִיַּד וּישְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר.

בָּלָק קֶסֶם קְסָמִים וְעָשָׂה כְּשָׁפִים וְתִקֵּן צִפּוֹר, וְיָדַע שְׁמַעֲלוֹת מֹשֶׁה עֶלְיוֹנוֹת וְנִכְבָּדוֹת, וְכִשֵּׁף בִּכְשָׁפָיו וְקֶסֶם בְּקִסְמָיו, וְיָדַע שֶׁדַּרְגּוֹת בִּלְעָם הָיוּ לְעֻמָּתוֹ, מִיָּד - וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר.

פְּתוֹרָה: שְׁמָא דְּאַתְרָא הֲוָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כג) מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ. אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי. בְּגִין דִּכְתִיב, (ישעיה סה) הָעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן. וּפְתוֹרָא הֲוָה מְסַדֵּר תַּמָּן כָּל יוֹמָא. דְּהָכִי הוּא תִּקּוּנָא דְּסִטְרִין בִּישִׁין, מְסַדְּרִין קֳמַיְיהוּ פְּתוֹרָא בְּמֵיכְלָא וּבְמִשְׁתְּיָיא, וְעַבְדִּין חַרְשִׁין, וּמְקַטְרִין לְקֳמֵי פְּתוֹרָא, וּמִתְכַּנְשִׁין תַּמָּן כָּל רוּחִין מְסָאֲבִין, וְאוֹדְעִין לוֹן מַה דְּאִינּוּן בָּעָאן. וְכָל חַרְשִׁין וְקוֹסְמִין דְּעָלְמָא עַל הַהוּא פְּתוֹרָא הֲווֹ, וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי שְׁמָא דְּאַתְרָא הַהוּא פְּתוֹרָא. דְּהָכִי קוֹרִין בְּאֲרַם נַהֲרַיִם לְשֻׁלְחָן פְּתוֹרָא.

פְּתוֹרָה - שֵׁם הַמָּקוֹם הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג) מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ. לָמָּה נִקְרָא כָּךְ? מְשׁוּם שֶׁכָּתוּב (ישעיה סה) הָעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן. וְשֻׁלְחָן הָיָה מְסַדֵּר שָׁם כָּל יוֹם. שֶׁכָּךְ הוּא תִּקּוּן שֶׁל צְדָדִים רָעִים - מְסַדְּרִים לִפְנֵיהֶם שֻׁלְחָן בְּמַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה, וְעוֹשִׂים כְּשָׁפִים וּמְקַטְּרִים לִפְנֵי הַשֻּׁלְחָן, וּמִתְכַּנְסִים שָׁם כָּל רוּחוֹת הַטֻּמְאָה וּמוֹדִיעִים לָהֶם מַה שֶּׁהֵם רוֹצִים. וְכָל מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים שֶׁל הָעוֹלָם הָיוּ עַל אוֹתוֹ הַשֻּׁלְחָן, וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא פְּתוֹרָא, שֶׁכָּךְ קוֹרְאִים בַּאֲרַם נַהֲרַיִם לְשֻׁלְחָן פְּתוֹרָא.

פָּתַח וְאָמַר (שמות כה) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ'. וּכְתִיב (שמות כה) וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים וְגוֹ'. כָּל אִינּוּן מָאנֵי קוּדְשָׁא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד קַמֵּיהּ, לְאַמְשָׁכָא רוּחָא קַדִּישָׁא מֵעֵילָּא לְתַתָּא. הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, הֲוָה מְסַדֵּר הָכִי לְסִטְרָא אַחֲרָא. וַהֲוָה מְסַדֵּר שֻׁלְחָן, וְנָהֲמָא דְּאִקְרֵי לֶחֶם מְגוֹאָל, כְּמָה דְּאִתְּמַר. דְּהָכִי אָזִיל סְטָר אַחֲרָא בָּתַר קְדוּשָׁה, כְּקוֹף בָּתַר בְּנֵי נָשָׁא. וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא צַוַּח וְאָמַר, (קהלת ב) כִּי מָה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר כְּבָר עֲשׂוּהוּ. וְהָא (קס"ה) אִתְּמַר קְרָא דָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות כה) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ'. וְכָתוּב וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים וְגוֹ'. כָּל אוֹתָם כְּלֵי קֹדֶשׁ רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְפָנָיו לְהַמְשִׁיךְ רוּחַ קֹדֶשׁ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. אוֹתוֹ רָשָׁע בִּלְעָם הָיָה מְסַדֵּר כָּךְ לַצַּד הָאַחֵר, וְהָיָה מְסַדֵּר שֻׁלְחָן, וְלֶחֶם שֶׁהָיָה נִקְרָא (מלאכי א) לֶחֶם מְגֹאָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. שֶׁכָּךְ הוֹלֵךְ הַצַּד הָאַחֵר אַחַר הַקְּדֻשָּׁה כְּקוֹף אַחַר בְּנֵי אָדָם. וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר, (קהלת ב) כִּי מָה הָאָדָם שֶׁיָּבוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר כְּבָר עֲשׂוּהוּ. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר פָּסוּק זֶה.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שופטים ה) יֵין בְּצַאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה וְגוֹ'. בְּשַׁעְתָּא דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אָזַל וְזַמִּין לְהוּ לִבְנֵי עֵשָׂו, וְלָא קַבְּלוּהָ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לג) יְיָ מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, וְלָא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ. אָזַל לִבְנֵי

יִשְׂמָעֵאל, וְלָא בָּעוּ לְקַבְּלָהּ, דְּכְתִיב הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן. כֵּיוָן דְּלָא בָּעוּ, אַהְדָּר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הָכִי תָּנֵינָן.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (שופטים ה) ה' בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה וְגוֹ'. בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הָלַךְ וְזִמֵּן אֶת בְּנֵי עֵשָׂו וְלֹא קִבְּלוּהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג) ה' מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלָהּ. הָלַךְ לִבְנֵי יִשְׁמָעֵאל, וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלָהּ, שֶׁכָּתוּב הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן. כֵּיוָן שֶׁלֹּא רָצוּ, חָזַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל. כָּךְ שָׁנִינוּ.

הַשְׁתָּא אִית לְשָׁאֲלָא, וְהָא תָּנֵינָן דְּלֵית חַטָּאָה כַּד בַּר נָשׁ מְדַקְדֵּק דִּיּוּקִין דְּאוֹרַיְיתָא, וַיִּשְׁאַל שְׁאֶלְתּוֹ לַאֲנָהָרָא מִלּוֹי. הַאי קְרָא לָא אִתְיַישְׁבָא, וְאִית לְשָׁאֲלָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אָזַל לְשֵׂעִיר, לְמַאן נְבִיאָה דְּלְהוֹן אִתְגְּלֵי. וְכַד אָזַל לְפָארָן, לְמַאן נְבִיאָה דְּלְהוֹן אִתְגְּלֵי. אִי תֵּימָא דְּאִתְגְּלֵי לְכֻלְּהוּ, לָא אַשְׁכְּחָן דָּא לְעָלְמִין. בַּר לְיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְעַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה. וְהָא אִתְּמַר דְּהָכִי מִבָּעֵי קְרָא לְמֵימַר, יְיָ לְסִינַי בָּא, וְזָרַח לְשֵׂעִיר לָמוֹ, הוֹפִיעַ לְהַר פָּארָן, מַהוּ מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, וּמַהוּ מֵהַר פָּארָן. כֹּלָּא אִית לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא, וְהָא שָׁאִילְנָא, וְלָא שְׁמַעְנָא, וְלָא יָדַעְנָא.

עַכְשָׁו יֵשׁ לִשְׁאֹל, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁאֵין חַטָּאָה כְּשֶׁאָדָם מְדַקְדֵּק דִּיּוּקִים בַּתּוֹרָה וְיִשְׁאַל שְׁאֵלוֹתָיו לְהָאִיר דְּבָרָיו. פָּסוּק זֶה לֹא מִתְיַשֵּׁב, וְיֵשׁ לִשְׁאֹל, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁהָלַךְ לְשֵׂעִיר, לְאֵיזֶה נָבִיא שֶׁלָּהֶם הִתְגַּלָּה? וּכְשֶׁהָלַךְ לְפָארָן, לְאֵיזֶה נָבִיא שֶׁלָּהֶם הִתְגַּלָּה? אִם תֹּאמַר שֶׁהִתְגַּלָּה לְכֻלָּם, לֹא מָצָאנוּ זֶה לְעוֹלָמִים, פָּרַט לְיִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, וְעַל יְדֵי מֹשֶׁה. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁכָּךְ צָרִיךְ הַפָּסוּק לוֹמַר: ה' לְסִינַי בָּא וְזָרַח לְשֵׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ לְהַר פָּארָן. מַה זֶּה מִשֵּׂעִיר לָמוֹ? וּמַה זֶּה מֵהַר פָּארָן? הַכֹּל יֵשׁ לְדַעַת וּלְהִסְתַּכֵּל, וַהֲרֵי שַׁאֲלְנוּ, וְלֹא שָׁמַעְנוּ וְלֹא יָדַעְנוּ.

דף קצב:

כַּד אָתָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָתָא וְשָׁאִיל מִלָּה כְּמִלְקַדְמִין, אָמַר לֵיהּ הָא שְׁאֵלְתָּא דָּא אִתְאֲמַרַת. יְיָ מִסִּינַי בָּא: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות יט) הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן, וּמִסִּינַי בָּא וְאִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ. וְזָרַח (דף קצ"ב ע"ב) מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, מִמַּה דְּאָמְרוּ בְּנֵי שִׂעִיר, דְּלָא בָּעָאן לְקַבְּלָא, מֵהַאי, אַנְהַר לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאוֹסִיף עֲלַיְיהוּ נְהוֹרָא וְחָבִיבוּ סַגְיָא. אוּף הָכִי, הוֹפִיעַ וְאַנְהַר לְיִשְׂרָאֵל מֵהַר פָּארָן, מִמַּה דְּאָמְרוּ בְּנֵי פָּארָן, דְּלָא בָּעוּ לְקַבְּלָא, מֵהַאי. אוֹסִיפוּ יִשְׂרָאֵל חֲבִיבוּ וּנְהִירוּ יַתִּיר כַּדְּקָא יָאוֹת.

כְּשֶׁבָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן, בָּא וְשָׁאַל דָּבָר כְּמִקֹּדֶם. אָמַר לוֹ, הֲרֵי שְׁאֵלָה זוֹ נֶאֱמְרָה. ה' מִסִּינַי בָּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יט) הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן, וּמִסִּינַי בָּא וְהִתְגַּלָּה עֲלֵיהֶם. וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ, מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ בְּנֵי שֵׂעִיר שֶׁלֹּא רוֹצִים לְקַבֵּל, מִזֶּה הָאִיר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל וְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אוֹר חֲבִיבוּת גְּדוֹלָה. גַּם כָּךְ הוֹפִיעַ וְהֵאִיר לְיִשְׂרָאֵל מֵהַר פָּארָן, מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ בְּנֵי פָּארָן שֶׁלֹּא רוֹצִים לְקַבֵּל, מִזֶּה הוֹסִיפוּ יִשְׂרָאֵל חֲבִיבוּת וְאוֹר יוֹתֵר כָּרָאוּי.

וּמַה דְּשָׁאֲלְתָּ עַל יְדָא דְּמַאן אִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ. (תא חזי) (רי"ח ע"ב, ר"ע, רי"ט ע"א) רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, וְאִתְגְּלֵי מִלָּה עַל יְדָךְ. אוֹרַיְיתָא נַפְקַת מֵרָזָא עִלָּאָה, דְּרִישָׁא (ס"א קדישא) דְּמַלְכָּא סְתִימָא, כַּד מָטָא לְגַבֵּי דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, (ס"א ימינא) חָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא דְּרוֹעָא, דְּמָא בִּישָׁא דַּהֲווּ מִתְרַבֵּי מִתַּמָּן. אָמַר, אִצְטְרִיךְ לִי לְבָרְרָא וּלְלַבְּנָא דְּרוֹעָא דָּא. וְאִי לָא יַמְאִיךְ הַהוּא דְּמָא בִּישָׁא, יַפְּגִים כֹּלָּא. אֲבָל אִצְטְרִיךְ לְבָרְרָא מֵהָכָא כָּל פְּגִימוּ.

וּמַה שֶּׁשָּׁאַלְתָּ עַל יְדֵי מִי הִתְגַּלְּתָה אֲלֵיהֶם - (בא ראה) סוֹד עֶלְיוֹן הוּא, וְהִתְגַּלְּתָה הַדָּבָר עַל יָדְךָ. הַתּוֹרָה יָצְאָה מִסּוֹד עֶלְיוֹן, שֶׁל רֹאשׁ (קדוש) הַמֶּלֶךְ הַנִּסְתָּר. כְּשֶׁהִגִּיעָה לִזְרוֹעַ שְׂמֹאל (ימין), רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ זְרוֹעַ דָּם רַע שֶׁמִּתְרַבֶּה מִשָּׁם. אָמַר, צָרִיךְ לְבָרֵר וּלְלַבֵּן זְרוֹעַ זוֹ, וְאִם לֹא יִמְּךְ אוֹתוֹ דָּם רַע, יְפַגֵּם הַכֹּל. אֲבָל צָרִיךְ לְבָרֵר מִכָּאן כָּל פְּגָם.

מָה עֲבַד. קָרָא לְסָמָאֵל, וְאָתָא קַמֵּיהּ, וְאָמַר לֵיהּ תִּבְעֵי אוֹרַיְיתָא דִּילִי. אָמַר, מַה כְּתִיב בָּהּ. אָמַר לֵיהּ, לֹא תִרְצַח. דָּלִיג קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲתַר דְּאִצְטְרִיךְ. אָמַר חַס וְשָׁלוֹם, אוֹרַיְיתָא דִּילִי. אָמַר, מַה כְּתִיב בָּהּ. אָמַר לֹא תִרְצַח. דָּא דִּילָךְ הִיא, וְדִילָךְ יְהֵא, לָא בָּעֵינָא אוֹרַיְיתָא דָּא. אָתִיב וְאִתְחַנָּן קַמֵּיהּ, אָמַר מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, אִי אַתְּ יָהֲבָהּ לִי, כָּל שְׁלְטָנוּ דִּילִי אִתְעֲבַר, דְּהָא שָׁלְטָנוּ דִּילִי עַל קְטוֹלָא אִיהוּ, וּקְרָבִין לָא יְהוֹן וְשָׁלְטָנוּ דִּילִי עַל כֹּכָבָא דְּמַאֲדִים, אִי הָכִי כֹּלָּא אִתְבְּטַל מֵעָלְמָא.

מָה עָשָׂה? קָרָא לְסָמָאֵ"ל, וּבָא לְפָנָיו, וְאָמַר לוֹ: הֲתִרְצָה תּוֹרָתִי. אָמַר: מַה כָּתוּב בָּהּ? אָמַר לוֹ: לֹא תִרְצַח. דִּלֵּג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמָּקוֹם שֶׁצָּרִיךְ. אָמַר: חַס וְשָׁלוֹם, תּוֹרָה זוֹ שֶׁלְּךָ הִיא, וְשֶׁלְּךָ תִּהְיֶה. לֹא רוֹצֶה תּוֹרָה זוֹ. שָׂב וְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו. אָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי אוֹתָהּ, כָּל שִׁלְטוֹנִי עוֹבֵר, שֶׁהֲרֵי שִׁלְטוֹנִי עַל הֶרֶג הוּא, וּקְרָבוֹת לֹא יִהְיוּ, וְשִׁלְטוֹנִי עַל כּוֹכָב מַאְדִּים. אִם כָּךְ הַכֹּל יִתְבַּטֵּל מִן הָעוֹלָם.

מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, טוֹל אוֹרַיְיתָךְ, וְלָא יְהֵא חוּלָקָא וְאַחֲסָנָא לִי בָּהּ. אֲבָל אִי נִיחָא קָמָךְ, הָא עַמָּא בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, לוֹן אִתְחֲזִי. וְאִיהוּ חָשִׁיב דְּהָא דַּלְטוֹרָא אָמַר עֲלַיְיהוּ. וְדָא הוּא וְזָרַח מִשֵּׁעִיר לָמוֹ, מִשֵּׁעִיר מַמָּשׁ נָפַק נְהוֹרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר סָמָאֵ"ל וַדַּאי, אִי בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב יְקַבְּלוּן דָּא, יִתְעָבְרוּן מֵעָלְמָא, וְלָא יִשְׁלְטוּן לְעָלְמִין. אָתִיב לֵיהּ כַּמָּה זִמְנִין, וְאָמַר דָּא, וְאָמַר לֵיהּ אַנְתְּ בּוּכְרָא, וְלָךְ אִתְחֲזִי. אָמַר לֵיהּ, הָא לֵיהּ בְּכוּרוּתָא דִּילִי, וְהָא אֲזַדְּבַן לֵיהּ, וַאֲנָא אוֹדַיתִי.

רִבּוֹן הָעוֹלָם, קַח תּוֹרָתְךָ, וְלֹא יִהְיֶה לִי חֵלֶק וְנַחֲלָה בָּהּ. אֲבָל אִם נוֹחַ לְפָנֶיךָ, הֲרֵי עַם בְּנֵי יַעֲקֹב לָהֶם רְאוּיָה. וְהוּא חָשַׁב שֶׁלְּשׁוֹן הָרַע אָמַר עֲלֵיהֶם. וְזֶהוּ וְזָרַח מִשֵּׁעִיר לָמוֹ, מִשֵּׁעִיר מַמָּשׁ יָצָא לְיִשְׂרָאֵל אוֹר. אָמַר סָמָאֵ"ל: וַדַּאי אִם בְּנֵי יַעֲקֹב יְקַבְּלוּ אֶת זֶה, יַעַבְרוּ מִן הָעוֹלָם וְלֹא יִשְׁלְטוּ לְעוֹלָמִים. שָׁב אֵלָיו כַּמָּה פְּעָמִים וְאָמַר זֶה, וְאָמַר לוֹ: אַתָּה בְּכוֹר, וּלְךָ רְאוּיָה. אָמַר לוֹ: הֲרֵי לוֹ בְּכוֹרָתִי, וַהֲרֵי מְכַרְתִּיהָ לוֹ, וַאֲנִי הוֹדֵיתִי.

אָמַר לֵיהּ הוֹאִיל וְלָא בָּעִית לְמֶהֱוֵי לָךְ בָּהּ חוּלָקָא, אִתְעֲבַר מִנָּהּ בְּכוֹרָא. אָמַר יָאוּת. אָמַר לֵיהּ, הוֹאִיל וְכָךְ, הַב לִי עֵיטָא, אֵיךְ אַעְבִּיד דְּיִקְבְּלוֹן לָהּ בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב דְּאַתְּ אָמַר. אָמַר לֵיהּ מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, אִצְטְרִיךְ לְשַׁחֲדָא לוֹן, טוֹל נְהוֹרָא מִנְּהִירוּ דְּחֵילֵי שְׁמַיָּא, וְהַב עֲלַיְיהוּ,

וּבָדָא יְקַבְּלוּן לָהּ, וְהָא דִּילִי יְהֵא בְּקַדְמֵיתָא. אַפְּשִׁיט מִנַּיהּ נְהִירוּ דְּחַפְיָא עֲלֵיהּ, וְיָהַב לֵיהּ, לְמֵיהַב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וְזָרַח מִשֵּׁעִיר לָמוֹ. מִשֵּׁעִיר מַמָּשׁ, דָּא סָמָאֵ"ל. דִּכְתִיב (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו. לָמוֹ לְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר לוֹ: הוֹאִיל וְלֹא רָצִיתָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ בָּהּ חֵלֶק, תַּעֲבֹר מִמֶּנָּה בַּכֹּל. אָמַר: יָפֶה. אָמַר לוֹ: הוֹאִיל וְכָךְ, תֵּן לִי עֵצָה אֵיךְ אֶעֱשֶׂה שֶׁיְּקַבְּלוּהָ בְּנֵי יַעֲקֹב שֶׁאַתָּה אוֹמֵר. אָמַר לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, צָרִיךְ לְשַׁחֵד אוֹתָם. קַח אוֹר מֵאוֹר חֲילוֹת הַשָּׁמַיִם וְתֵן עֲלֵיהֶם, וּבָזֶה יְקַבְּלוּהָ, וַהֲרֵי שֶׁלִּי יְהֵא בַּתְּחִלָּה. הִפְשִׁיט מִמֶּנּוּ אוֹר שֶׁכִּסָּה אוֹתוֹ, וְנָתַן לוֹ לָתֵת לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְזָרַח מִשֵּׁעִיר לָמוֹ. מִשֵּׁעִיר מַמָּשׁ. זֶה סָמָאֵ"ל, שֶׁכָּתוּב (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו. לָמוֹ - לְיִשְׂרָאֵל.

כֵּיוָן דְּבִיעֵר דָּא, וְאַעְבַּר דָּמָא בִּישָׁא מִדְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, אַהְדַּר לִדְרוֹעָא יְמִינָא (ס"א שמאלא) חָמָא בֵּיהּ אוּף הָכִי, אָמַר הָכִי נָמֵי אִצְטְרִיךְ לְנַקְיָיא, מַדְמָא בִּישָׁא, דְּרוֹעָא דָּא. קָרָא לְרַהַ"ב אָמַר לֵיהּ, תִּבְעֵי אַתְּ אוֹרַיְיתָא דִּילִי. אָמַר לֵיהּ, מַה כְּתִיב בָּהּ. דָּלִיג לֵיהּ, וְאָמַר לֹא תִּנְאָף. אָמַר וַוי אִי יְרוּתָא דָּא יַחֲסִין לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְרוּתָא בִּישָׁא, דְּיִתְעֲבָר בָּהּ כָּל שָׁלְטָנֵי, דְּהָא בְּרָכָתָא דְּמַיָּא נְטִילָנָא, בְּרָכָתָא דְּנוּנֵי יַמָּא, דִּכְתִיב (בראשית א) פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. וּכְתִיב (בראשית יז) וְהִפְרֵיתִי אוֹתוֹ וְהִרְבֵּיתִי אוֹתוֹ וְגוֹ' וּכְתִיב (בראשית טז) וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם.

כֵּיוָן שֶׁבִּעֵר זֶה וְהֶעֱבִיר דָּם רַע מִזְּרוֹעַ שְׂמֹאל, חָזַר לִזְרוֹעַ יָמִין (שמאל). רָאָה בּוֹ גַּם כָּךְ. אָמַר: כָּךְ גַּם צָרִיךְ לְנַקּוֹת מִדָּם רָע זְרוֹעַ זוֹ. קָרָא לְרַהַ"ב, אָמַר לוֹ: הֲתִתְרַצֶּה תּוֹרָתִי? אָמַר לוֹ: מַה כָּתוּב בָּהּ? דִּלֵּג לוֹ וְאָמַר: לֹא תִּנְאָף. אָמַר: אוֹי אִם יֵרָשֶׂה זוֹ יוֹרִישׁ לִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יֵרָשֶׂה רָעָה שֶׁיֵּעָבֵר מִמֶּנִּי כָּל שִׁלְטוֹנֵי בָּהּ, שֶׁהֲרֵי בִּרְכַּת הַמַּיִם נְטִלְתִּי, בִּרְכַּת דְּגֵי הַיָּם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם יז) וְהִפְרֵיתִי אֹתוֹ וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם טז) וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם.

שָׁאֲרֵי לְאִתְחַנָּנָא קַמֵּי מָארֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, מָארֵי דְּעָלְמָא, תְּרֵין בְּנִין נְפַקְנָא מֵאַבְרָהָם, הָא בְּנוֹי דְּיִצְחָק, הַב לוֹן, וְלוֹן אִתְחֲזֵי. אָמַר לֵיהּ, לָא יָכִילְנָא, דְּאַנְתְּ בּוּכְרָא, וְלָךְ אִתְחֲזֵי, שָׁאֲרֵי לְאִתְחַנָּנָא קַמֵּיהּ, וְאָמַר מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, בְּכֵירוּתָא דִּילִי יְהֵא דִּילֵיהּ, וְהַאי נְהוֹרָא דַּאֲנָא יָרִיתְנָא עַל דָּא, טוֹל וְהַב לוֹן, וְכַךְ עֲבֵד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים לג) הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן.

הִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ וְאָמַר לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, שְׁנֵי בָּנִים יָצְאוּ מֵאַבְרָהָם - הֲרֵי בְּנֵי יִצְחָק, תֵּן לָהֶם, וְלָהֶם רְאוּיָה. אָמַר לוֹ: אֵינִי יָכוֹל, שֶׁאַתָּה הַבְּכוֹר וּלְךָ רְאוּיָה. הִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו, וְאָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, בְּכוֹרְתִי תְּהֵא שָׁלוֹ, וְאוֹר זֶה שֶׁיָּרַשְׁתִּי עַל זֶה, קַח וְתֵן לָהֶם. וְכָךְ עָשָׂה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן.

מַאי שְׁנָא בְּסָמָאֵ"ל כְּתִיב וְזָרַח, וּבְרַהַ"ב כְּתִיב הוֹפִיעַ. אֶלָּא נָטַל בְּהַהוּא נְהִירוּ דְּאַפְּשִׁיט מִנַּיהּ סָמָאֵ"ל, חֶרֶב וְקַטוֹלָא, לְקַטְלָא בְּדִינָא, וּלְקַטְלָא כְּדְקָא יָאוּת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים לג) וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ. אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוָה דִּילֵךְ. וְנָטַל בְּהַהוּא בִּרְכָתָא דְּאַפְּשִׁיט מִנַּיהּ רַהַ"ב, זְעֵיר, כְּמָאן דְּאוֹפַע זְעֵיר מִבִּרְכָתָא דִּלְהוֹן, לְמֶעְבַּד פִּרְיָה וּרְבִיָּה. בְּגִין כַּךְ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן, וְלָא כְּתִיב וְזָרַח.

מַה שׁוֹנָה שֶׁבְּסָמֵא"ל כָּתוּב וְזָרַח, וּבְרַהַ"ב כָּתוּב הוֹפִיעַ? אֶלָּא נָטַל בְּאוֹתוֹ אוֹר שֶׁהִפְשִׁיט מִמֶּנּוּ סָמֵא"ל חֲרָב וְהָרַג, לַהֲרֹג בְּדִין וְלַהֲרֹג כָּרָאוּי. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ. אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הָיְתָה שֶׁלְּךָ. וְנָטַל אוֹתָהּ בְּרָכָה שֶׁהִפְשִׁיט מִמֶּנּוּ רַהַ"ב קְצָת, כְּמוֹ שֶׁהוֹפִיעַ קְצָת מִבִּרְכָתָם לְעֲשׂוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. בִּגְלַל כְּךָ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן, וְלֹא כָּתוּב וְזָרַח.

דף קצג.

כֵּיוָן דְּנָטַל מַתְנָן אִלֵּין לְיִשְׂרָאֵל, מֵאִינּוּן רַבְרְבָנִין שְׁלְטָנִין, אָתָא וְקָרָא לְהוּ לְכָל (דף קצ"ג ע"א) רִבְבוֹת קוֹדֶשׁ, דִּמְמָנָן עַל שְׁאַר עַמִּין, וְאָתִיבוּ לֵיהּ אוּף הָכִי. וּמִכֻּלְּהוּ קַבִּיל וְנָטִיל מַתְנָן, לְמֵיהַב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. לְאַסְיָא, דְּהָוָה לֵיהּ חַד מָאנָא מַלְיָא מִסַּמָּא דְּחַיֵּי, וְנָטִיר לֵיהּ לְבָרְיהּ. בָּעָא לְמֵיהַב לֵיהּ לְבָרְיהּ, הַהוּא פְּלַיְיטוֹן דְּסָמָא דְּחַיֵּי. אַסְיָא הֲוָה חַכִּים, אָמַר עַבְדִּין בִּישִׁין אִית בְּבֵיתִי, אִי יִנְדְּעוּן דַּאֲנָא יָהִיב לִבְרִי נְבַזְבְּזָא דָּא, יַבְאִישׁ בְּעֵינַיְיהוּ, וְיִבְעוּן לְקַטְלָא לֵיהּ. כֵּיוָן שֶׁנָּטַל מַתָּנוֹת אֵלּוּ לְיִשְׂרָאֵל מֵאוֹתָם שַׂלִּיטִים גְּדוֹלִים, בָּא וְקָרָא לְכָל אוֹתָם רִבְבוֹת קוֹדֶשׁ שֶׁמְּמֻנִּים עַל שְׁאָר הָעַמִּים, וְהֵשִׁיבוּ לוֹ גַּם כָּךְ, וּמִכֻּלָּם קִבֵּל וְנָטַל מַתָּנוֹת לָתֵת לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל. לְרוֹפֵא שֶׁהָיָה לוֹ כְּלִי אֶחָד מָלֵא סַם חַיִּים וּשְׁמָרוֹ לִבְנוֹ. רָצָה לָתֵת לִבְנוֹ אֶת אוֹתוֹ כְּלִי שֶׁמָּן אַפַּרְסְמוֹן שֶׁל סַם חַיִּים. הָרוֹפֵא הָיָה חָכָם, אָמַר: עֲבָדִים רָעִים יֵשׁ בְּבֵיתִי, אִם יֵדְעוּ שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לִבְנִי אוֹצָר זֶה, יֵרַע בְּעֵינֵיהֶם וְיִרְצוּ לְהָרְגוֹ.

מָה עָבַד. נָטַל זְעִיר מִסַּמָּא דְּמוֹתָא, וְשַׁוִּי אֲפִתְחָא דְּמָאנָא, קָרָא לְעַבְדּוֹי, אָמַר לוֹן, אַתּוּן מְהֵימְנָן קַדְמַי, תִּבְעוּן לְהַהוּא סַמָּא. אָמְרוּ נָחְמֵי מַאי הוּא. נַטְלוּ לְמִטְעַם, עַד לָא אַרְחוּ, בָּעוּ לְמֵימַת, אָמְרוּ בְּלִבַּיְיהוּ, אִי הַאי סַמָּא יָהִיב לִבְרֵיהּ, וַדַּאי יָמוּת וַאֲנָן נִירַת לְרִבּוֹנָנָא. אָמְרוּ קַמֵּיהּ, מָרָנָא, סַמָּא דָּא לָא אִתְחֲזֵי אֶלָּא לִבְרָךְ, וְהָא אַגְרָא דְּפוּלְחָנָא שְׁבַקְנָא גַּבְךָ, זִיל וְהַב לֵיהּ לְשׁוֹחֲדָא, דְּיֵקְבֵּל סַמָּא דָּא.

מֶה עָשָׂה? לָקַח קְצָת סַם הַמָּוֶת וְנָתַן עַל פֶּתַח הַכְּלִי, קָרָא לַעֲבָדָיו וְאָמַר לָהֶם: אַתֶּם נֶאֱמָנִים לְפָנַי, הֲתִרְצוּ אֶת אוֹתוֹ הַסַּם? אָמְרוּ: נִרְאֶה מַה זֶּה. טָרַם הֵרִיחוּ רָצוּ לָמוּת. אָמְרוּ בְּלִבָּם: אִם סַם זֶה יִתֵּן לְבֵנוֹ, וַדַּאי יָמוּת, וְאָנוּ נִירַשׁ אֶת אֲדוֹנֵנוּ. אָמְרוּ לְפָנָיו: מוֹרֵנוּ, סַם זֶה לֹא רָאוּי אֶלָּא לְבִנְךָ, וַהֲרֵי שְׂכַר עֲבוֹדָתֵנוּ הִשְׁאַרְנוּ אֶצְלְךָ, לֵךְ וְתֵן לוֹ לְשׁוֹחַד שֶׁיְּקַבֵּל סַם זֶה.

כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא אַסְיָא חַכִּים, יָדַע דְּאִי יָהִיב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, עַד לָא אוֹדַע לוֹן, בְּכָל יוֹמָא הֲווֹ רָדְפִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל עָלָּהּ, וְקַטְלִין לוֹן. אֲבָל עֲבַד דָּא, וְאִינּוּן יָהֲבוּ לֵיהּ מַתְנָן וּנְבַזְבְּזָן, בְּגִין דְּיִקַבְּלוּן לָהּ. וְכֻלְּהוּ קַבִּיל לוֹן מֹשֶׁה, לְמֵיהַב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים סח) עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי וגו'. וּבְגִין כַּךְ יְרָתוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, בְּלָא עַרְעוּרָא, וּבְלָא קִטְרוּנָא כְּלָל. בָּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

כַּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוּא רוֹפֵא חָכָם, יָדַע שֶׁאִם יִתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל טָרֶם שֶׁיּוֹדִיעַ לָהֶם, בְּכָל יוֹם הָיוּ רוֹדְפִים אֶת יִשְׂרָאֵל עָלֶיהָ וְהוֹרְגִים אוֹתָם. אֲבָל עָשָׂה אֶת זֶה, וְהֵם נָתְנוּ לוֹ מַתָּנוֹת וְאוֹצָרוֹת כְּדֵי שֶׁיְּקַבְּלוּהָ,

וְכֻלָּם קִבְּלָם מֹשֶׁה לְתִתָּם לְיִשְׂרָאֵל. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים סח) עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶּׁבִי וְגוֹ'. וּמִשּׁוּם זֶה יָרְשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה בְּלִי עָרְעוּר וּבְלִי קִטְרוּג כְּלָל. בָּרוּךְ הוּא, בָּרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

תָּא חֲזֵי, עֲדָיִם דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אִלֵּין מַתְנָן וּנְבִזְבְּזָן דְּקַבִּילוּ. וּבְגִין כָּךְ, לָא הֲוָה שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ מוֹתָא, וְלָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא דַּי לוֹן דִּי נָטְלוּ אוֹרַיְיתָא בְּלָא עָרְעוּרָא כְּלָל, אֶלָּא דְּקַבִּילוּ נְבִזְבְּזָן וּמַתְנָן מִכֻּלְּהוּ. כֵּיוָן דְּחָטוּ מַה כְּתִיב, (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם. אִינּוּן (תהלים סח) מַתָּנוֹת בָּאָדָם. מַה אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן. הַהוּא שֶׁבִי, דִּכְתִיב עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶּׁבִי וְגוֹ'.

בֹּא וּרְאֵה, עֲדָיִם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵלּוּ מַתָּנוֹת וְאוֹצָרוֹת שֶׁקִּבְּלוּ, וּמִשּׁוּם זֶה לֹא הָיָה שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם הַמָּוֶת וְלֹא צַד הָאַחֵר. וְלֹא דַי לָהֶם שֶׁלָּקְחוּ הַתּוֹרָה בְּלִי עֵרְעוּר כְּלָל, אֶלָּא שֶׁקִּבְּלוּ אוֹצָרוֹת וּמַתָּנוֹת מִכֻּלָּם. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ מַה כָּתוּב? (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם. הֵם מַתָּנוֹת בָּאָדָם. מַה נִּשְׁאַר מֵהֶם? אוֹתוֹ שֶׁבִי, שֶׁכָּתוּב עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶּׁבִי וְגוֹ'.

אוֹסִפוּ וְחָטוּ, מַה כְּתִיב (במדבר כא) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד. וּכְתִיב, וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי (ועם כל דא) וְכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל תְּבִין לַאֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא, אִינּוּן נְבִזְבְּזָן (וכלא) יְתְהַדַּר לְגַבַּיְיהוּ, וְאִתְחַפְּיָין בֵּיהּ. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, כֹּלָּא יְתְהַדַּר דִּכְתִיב, (דברים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ'. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֵימָא מִילָּךְ.

הוֹסִיפוּ וְחָטְאוּ, מַה כָּתוּב? (במדבר כא) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד. וְכָתוּב וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי. (ועם כל זה) וְכָל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שָׁבִים לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, אוֹתָם אוֹצָרוֹת (והכל) חוֹזְרִים אֲלֵיהֶם וּמִתְכַּסִּים בָּהֶם, וְלֶעָתִיד לָבֹא הַכֹּל יַחֲזֹר, שֶׁכָּתוּב (דברים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ'. מִכָּאן וְהָלְאָה אֶמֹר דְּבָרְךָ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, (שופטים ה) יְיָ בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה. בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּב מִשֵּׂעִיר, דְּלָא קַבִּילוּ אוֹרַיְיתָא, אֶרֶץ רָעָשָׁה וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא רָעָשָׁה. בְּגִין דְּבָעָאת לְאַהֲדָרָא לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ, דְּהָכִי אַתְנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא, אִי יְקַבְּלוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹרַיְיתָא, מוּטָב. וְאִם לָאו, אַהֲדָּר עָלְמָא לְתוֹהוּ וָבוֹהוּ. כֵּיוָן דְּחָמָאת אַרְעָא, דְּהָא אַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל עָמְמַיָּא דְּיִקַּבְּלוּ אוֹרַיְיתָא, וְלָא קַבִּילוּ. וּמִכָּל עָמְמַיָּא לָא אִשְׁתָּאֲרוּ אֶלָּא יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, חֲשִׁיבַת אַרְעָא, דְּיִשְׂרָאֵל לָא יְקַבְּלוּן כְּוָותַיְיהוּ, וּבְגִין כְּךָ אֶרֶץ רָעָשָׁה. כֵּיוָן דְּאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, מִיָּד שָׁקְטָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים עו) אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה. יָרְאָה בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַסּוֹף וְשָׁקְטָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, (שופטים ה) ה' בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעֲדְךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ רָעָשָׁה. בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁב מִשֵּׂעִיר, שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, אֶרֶץ רָעָשָׁה וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם רָעָשָׁה? מִשּׁוּם שֶׁרָצְתָה לְחַזֵּר לְתֹהוּ וָבֹהוּ, שֶׁכָּךְ הִתְנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם: אִם יְקַבְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה - מוּטָב, וְאִם לֹא - יַחֲזֹר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ. כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה הָאָרֶץ שֶׁהֲרֵי הִזְמִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכָל הָעַמִּים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלֹא

קִבְּלוּ, וּמִכָּל הָעַמִּים לֹא נִשְׁאֲרוּ אֶלָּא יִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, חֶשְׁבָּה הָאָרֶץ שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא יְקַבְּלוּ כְּמוֹתָם, וּמְשׁוּם זֶה אֶרֶץ רָעָשָׁה. כֵּיוָן שֶׁאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, מִיָּד שָׁקְטָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים עו) אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה. יָרְאָה בְּהַתְחָלָה, וּלְבַסּוֹף וְשָׁקְטָה.

וְתָא חֲזֵי, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ נַעֲשֶׂה, לָא דַּחֲלִין מִן כָּל עֲשָׂיָיה, דְּיֵכְלוּן כָּל חֲרָשֵׁי דְּעָלְמָא לְמֶעְבַּד, וְלָא מִכָּל קִסְמִין וְחַרְשִׁין דְּעָלְמָא. מַאי טַעְמָא. חַד, בְּגִין דָּא. וְחַד, בְּגִין דְּכַד אַפִּיק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִמִּצְרַיִם, תְּבַר קַמַּיְיהוּ כָּל זִינֵי חַרְשֵׁי וּקְסָמִין, דְּלָא יַכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ, וְהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאָתָא בָּלָק, הֲוָה יָדַע דָּא. מִיָּד וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר וְגוֹ'. מַאי פְּתוֹרָה. אֶלָּא דְּיַתְקִין פְּתוֹרָא, וְיִבְעֵי מִתַּמָּן עֵיטָא, מַה יַּעְבִיד. אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר, עַל הַנְּהָרִים מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי עַל הַנָּהָר. וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּעַל חַד נַהֲרָא קַיְימָא תְּדִיר.

וּבָא וּרְאֵה, מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל אָמְרוּ נַעֲשֶׂה, לֹא פּוֹחֲדִים מִכָּל עֲשִׂיָּה שֶׁיּוּכְלוּ כָּל מְכַשְּׁפֵי הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת, וְלֹא מִכָּל קְסָמִים וּכְשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם. מָה הַטַּעַם? אֶחָד בְּגִלַּל זֶה, וְאֶחָד מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁהוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, שָׁבַר לִפְנֵיהֶם כָּל מִינֵי כְּשָׁפִים וּקְסָמִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִשְׁלֹט בָּהֶם, וְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁבָּא בָּלָק הוּא יָדַע זֹאת. מִיָּד - וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר וְגוֹ'. מַה זֶּה פְּתוֹרָה? אֶלָּא שֶׁיַּתְקִין שֻׁלְחָן וְיִרְצֶה מִשָּׁם עֵצָה מַה לַּעֲשׂוֹת. אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר?! עַל הַנְּהָרִים הָיָה לוֹ לִכְתֹּב! מַה זֶּה עַל הַנָּהָר? וַדַּאי כָּךְ זֶה, שֶׁעַל נָהָר אֶחָד עוֹמֵד תָּמִיד.

דף קצג:

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, הֲווֹ אָזְלֵי לְמֵיחֱמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא, חֲמוֹ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, קָמוּ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, יָתְבוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתָּא הוּא עִדָּנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, לְאִשְׁתַּעְשָׁעָ בְּצַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, שַׁעֲשׁוּעָא דָּא מַאי הוּא, וְהֵיךְ יִשְׁתַּעְשַׁע בְּהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מִלָּה דָּא רָזָא סְתִימָא אִיהוּ, (דף קצ"ג ע"ב) טְמִירָא לְגַבֵּי, דְּלָא יְדִיעַ. אָמַר לֵיהּ, וְכִי בְּרֵיקָנְיָא הֲווֹ סַמְכִין רַבְרְבִין דְּמַקְדָּמַת דְּנָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּלָא יְדִעוּ, וְלָא רָדְפוּ אֲבַתְרֵהּ לְמִנְדַּע עַל מָה קַיְימִין בְּהַאי עָלְמָא, וּמַה הֲווֹ מְחַכָּאן בְּהַהוּא עָלְמָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא הָיוּ הוֹלְכִים לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְקוּנְיָא, חָמְיוּ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר. קָמוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. יָשְׁבוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּעַת הוּא הַזְּמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּצַּדִּיקִים שֶׁל שָׁם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, שַׁעֲשׁוּעַ זֶה מַהוּ? וְאֵיךְ מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דָּבָר זֶה סוֹד נִסְתָּר הוּא, טָמִיר אֵלַי, שֶׁלֹּא יָדוּעַ. אָמַר לוֹ, וְכִי בְּרֵיקָנוּת הָיוּ עֲמוּדִים גְּדוֹלִים שֶׁמַּלְפָנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֶיהָ לָדַעַת עַל מָה עוֹמְדִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּלְמָה הָיוּ מְצַפִּים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם?

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה כה) יְיָ אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ וְגוֹ'. הַאי קְרָא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא אִיהוּ. יְיָ, רָזָא עִלָּאָה, שֵׁירוּתָא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה סְתִימָא דְּלָא יְדִיעַ. אֱלֹהַי, רָזָא (מלכים א יט) קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, וְאִיהוּ שֵׁירוּתָא דְּקַיְימָא לְשָׁאֲלָא, וַאֲסְתִּים וְלָא יְדִיעַ, וְלֵית מַאן דְּאַתִּיב עָלֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ סְתִים וְטָמִיר וְגָנִיז.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה כה) ה' אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ וְגוֹ'. פָּסוּק זֶה הוּא סוֹד הָאֱמוּנָה. ה' - סוֹד עֶלְיוֹן, רֵאשִׁית נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה נִסְתֶּרֶת שֶׁלֹּא יְדוּעָה. אֱלֹהַי - סוֹד (מלכים איט) קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, וְהִיא הָרֵאשִׁית שֶׁעוֹמֶדֶת לִשְׁאֹלָה, וְנִסְתֶּרֶת וְלֹא יְדוּעָה, וְאֵין מִי שֶׁמַּשִׂיב עָלֶיהָ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא נִסְתֶּרֶת וּטְמִירָה וּגְנוּזָה.

אַתָּה, דָּא יְמִינָא, שֵׁירוּתָא דְּקַיְימָא לְשָׁאֲלָא, וּלְאִתְבָּא בֵּיהּ, וְהוּא כֹּהֵן עִלָּאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. מַאן עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. אֶלָּא כֹּהֵן עִלָּאָה דָּא, אִיהוּ דְּקַיְימָא עַל דָּבָר, בְּגִין דְּהַהוּא דָּבָר לָא קַיְימָא, אֶלָּא בִּימִינָא. וְהַהוּא דָּבָר מַאן אִיהוּ. מַלְכִּי צֶדֶק, כַּךְ שְׁמֵיהּ. וּמַאי דְּאָמַר דִּבְרָתִי, בְּגִין דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ בְּדָוִד. וְכָל מִלֵּי שְׁבָחָא דִּילֵיהּ, בְּהַהוּא דָּבָר אִתְיְין. וְעַל דָּא דִּבְרָתִי. וּבְגִין כָּךְ, אַתָּה דָּא כֹּהֵן. וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּתְלַת דּוּכְתֵּי אִינּוּן, דְּאִקְרֵי כָּל חַד אַתָּה.

אַתָּה - זוֹ הַיְמִין, רֵאשִׁית שֶׁעוֹמֶדֶת לִשְׁאֹלָה וּלְהָשִׁיב בָּהּ, וְהוּא כֹּהֵן עֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. מַה זֶּה עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק? אֶלָּא כֹּהֵן עֶלְיוֹן זֶה, שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל דָּבָר, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ דָּבָר לֹא עוֹמֵד אֶלָּא בְּיָמִין. וְאוֹתוֹ דָּבָר מַהוּ? מַלְכִּי צֶדֶק, כָּךְ שְׁמוֹ. וּמַה שֶּׁאָמַר דִּבְרָתִי, מִשּׁוּם שֶׁנִּקְשַׁר בְּדָוִד. וְכָל דִּבְרֵי הַשֶּׁבַח שֶׁלּוֹ בָּאוּ בְאוֹתוֹ דָּבָר. וְעַל זֶה דִּבְרָתִי. וּמִשּׁוּם זֶה, אַתָּה - זֶה כֹּהֵן. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ שֶׁשְּׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הֵם שֶׁכָּל אֶחָד נִקְרָא אַתָּה.

אֲרוֹמְמְךָ כֻּלָּא כַּחֲדָא. אוֹדֶה שִׁמְךָ כְּדָקָא יָאוּת, וְהַאי שֵׁם יְדִיעַ. כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, כְּסוּיָא וּלְבוּשָׁא, לְאִתְלַבָּשָׁא נְהוֹרָא סְתִימָא עַתִּיקָא, רֵאשִׁיתָא דִּרְגָּא עִלָּאָה, אָדָם קַדְמָאָה, טְמִירָא בְּכִסּוּיָא דִּנְהוֹרָא אַחֲרָא.

אֲרוֹמְמְךָ, הַכֹּל כְּאֶחָד. אוֹדֶה שִׁמְךָ כָּרָאוּי, וְשֵׁם זֶה יָדוּעַ. כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, כְּסוּי וּלְבוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ אוֹר נִסְתָּר עַתִּיק, רֵאשִׁית הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה, אָדָם הָרִאשׁוֹן, טָמִיר בְּכִסּוּי שֶׁל אוֹר אַחֵר.

דָּבָר אַחֵר כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, כִּי עָשִׂיתָ אָל"ף. וּמַהוּ אָלֶף. הָא תְּנֵינָן, אָל"ף בֵּי"ת, אָלֶף בִּינָה. אֲבָל דִּיוּקְנָא דְּא', אִיהוּ תְּלַת סְטָרִין. רֵאשִׁית דְּרָזָא עִלָּאָה דְּאָדָם קַדְמָאָה. בְּגִין, דִּבְדִיוּקְנָא דְּא', אִית תְּרֵין דְּרוֹעִין, חַד מִכָּאן, וְחַד מִכָּאן, וְגוּפָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְכוֹלָּא רָזָא חֲדָא. וְאִיהוּ רָזָא דִּיחוּדָא, א'. וּבְגִין כָּךְ אָלֶף לְחוּשְׁבָּנָא אֶחָד, וְהַיְינוּ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא. וְרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר הָכִי, כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, פֶּלֶא דָּא הוּא חַד דַּרְגָּא מֵאִינּוּן פִּלְאוֹת חָכְמָה. וּמַאן אִיהוּ. דָּא (איוב כח) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט. וְאִיהוּ פֶּלֶא.

דְּבָר אַחֵר כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא - כִּי עָשִׂיתָ אָל"ף. וּמַהוּ אָל"ף? הֲרֵי שְׁנֵינוּ, אָל"ף בֵּי"ת, אַלֵּף בִּינָה. אֲבָל דְּמוּת שֶׁל א' הִיא שְׁלֹשָׁה צְדָדִים, רֹאשִׁית הַסּוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, מְשׁוּם שֶׁבִּדְמוּת א' יֵשׁ שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן, וְהַגּוּף בָּאֶמְצַע, וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד, וְהוּא סוֹד הַיִּחוּד - א'. וּמְשׁוּם כָּךְ אֶלֶף לְחֶשְׁבּוֹן אֶחָד, וְהֵינוּ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא. וְרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר כָּךְ, כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא, פֶּלֶא זוֹהִי דַּרְגָּה אַחַת מֵאוֹתָם פְּלָאוֹת חָכְמָה, וּמִיהוּ? זֶה (איוב כח) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט. וְהוּא פֶּלֶא.

עֲצוֹת מֵרָחוֹק קָרֵא לְהַאי בְּקַדְמִיתָא פֶּלֶא, וְהָכָא אָמַר פֶּלֶא עֲצוֹת מֵרָחוֹק. אֶלָּא הָתָם אִצְטְרִיךְ לְמִמְנֵי שִׁית סִטְרִין לְדַרְגִּין עִלָּאִין, (ישעיה ו) פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אָבִי עַד שַׁר שָׁלוֹם. וְהָכָא, לָא אִתָּא לְמִמְנֵי חוּשְׁבָּנָא. אֲבָל עֲצוֹת מֵרָחוֹק מַאי נִינְהוּ. תְּרֵי בַּדֵּי עֲרָבוֹת. דְּכָל עִיטָא דִּנְבִיאֵי מִתַּמָּן אַתְיָא. אִינּוּן אִקְרוּן עֲצוֹת מֵרָחוֹק. אֱמוּנָה אוֹמָן, תְּרֵין דְּאִינּוּן חַד, נָהָר וְנָגֶן. דָּא נָפִיק מֵעֵדֶן, וְדָא אִשְׁתְּקֵי מִינֵּיהּ. הָא הָכָא, כָּל רָזָא סְתִימָא דִּמְהֵימְנוּתָא.

עֲצוֹת מֵרָחוֹק. קָרֵא לָזֶה בַּתְּחִלָּה פֶּלֶא, וְכָאן אָמַר פֶּלֶא עֲצוֹת מֵרָחוֹק. אֶלָּא שָׁם צָרִיךְ לִמְנוֹת שִׁשָּׁה צְדָדִים לְדַרְגּוֹת עֶלְיוֹנוֹת, (ישעיה ט) פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אָבִי עַד שַׁר שָׁלוֹם. וְכָאן לֹא בָא לִמְנוֹת חֶשְׁבּוֹן. אֲבָל עֲצוֹת מֵרָחוֹק מִי הֵם? שְׁנֵי בַּדֵּי עֲרָבוֹת, שֶׁכָּל עֵצָה שֶׁל הַנְּבִיאִים בָּא מִשָּׁם. הֵם נִקְרָאִים עֲצוֹת מֵרָחוֹק. אֱמוּנָה אֹמֶן, שְׁנַיִם שֶׁהֵם אֶחָד, נָהָר וְנָגֶן. זֶה יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְזֶה מַשְׁקֶה מִמֶּנּוּ. הֲרֵי כָּאן כָּל הַסּוֹד הַנִּסְתָּר שֶׁל הָאֱמוּנָה.

השלמה מההשמטות (סימן י')

דְּאִינּוּן חַד נָהָר וְנָגֶן. נָהָר דְּנָפִיק מֵעֵדֶן וְנָגֶן דְּאִשְׁתַּקֵּי מִנֵּיהּ. הָכָא כָּל רָזָא סְתִימָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְאוֹלִיפְנָא, הַאי מַאן דְּאִתְעָר בְּלֵילְיָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּעָאל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא. אִיצְטְרִיךְ לוֹמַר קְרָא דָּא, בְּרַעוּתָא דִּלְבָּא. וּלְכַוְונָא דַּעְתֵּיהּ בֵּיהּ. וּבְתַר (תהלים קל"ט) אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵאתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד. (ולבתר ונהר יוצא מעדן וגו') וְהַיְינוּ שְׁבָחָא דְּחַסִידֵי קַדְמָאֵי כַּד מִתְעָרֵי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וּבְתַר מֻסְדָּרֵי שִׁבְחַיְיהוּ וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא.

שֶׁהֵם אֶחָד, נָהָר וְנָגֶן. נָהָר שֶׁיּוֹצֵא מֵעֵדֶן וְנָגֶן שֶׁהַשְׁקָה מִמֶּנּוּ. כָּאן כָּל הַסּוֹד הַסָּתוּם שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְלַמְּדֵנוּ שֶׁמִּי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בַּלַּיְלָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנִּכְנָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַחַד עִם הַצַּדִּיקִים בַּגָּן, צָרִיךְ לוֹמַר פָּסוּק זֶה בְּרָצוֹן הַלֵּב וּלְכַוֵּן דַּעְתּוֹ בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵאתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יֹדַעַת מְאֹד. (ואחר כך ונהר יצא מעדן וגו'). וְזֶהוּ שֶׁבַח הַחֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים כְּשֶׁהִתְעוֹרְרוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְאַחַר כָּךְ מְסַדְּרִים הַשֶּׁבַח שֶׁלָּהֶם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

שְׁעִשׁוּעָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי הוּא. אֶלָּא, כָּל צַדִּיקַיָּיא דְּקַיְימִין בְּדִיוּקְנַיְיהוּ מִתְלַבְּשָׁן בְּגִנְתָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. כֵּיוָן דְּאִתְסַחַאן בְּטַלָּא דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָיָיא בֵּיהּ מֵתַיָּיא, עָאלִין כּוּלְהוֹן לְגַבֵּי מָשִׁיחַ וְשַׁאֲלִין מָה דְּשַׁאֲלִין, וְהָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא.

מַהוּ שַׁעֲשׁוּעוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֶלָּא כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹמְדִים בְּדַמְיוֹתֵיהֶם וּמִתְלַבְּשִׁים בַּגָּן בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כֵּיוָן שֶׁרוֹחֲצִים בַּטַּל שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בּוֹ מֵתִים, נִכְנָסִים כֻּלָּם לְמַשִּׁיחַ וְשׁוֹאֲלִים מַה שֶּׁשּׁוֹאֲלִים, וַהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים.

לְבָתַר מִתְכַּנְּשִׁין וּמִשְׁתַּדְּלִין כּוּלְהוּ בְּדַעְתָּא עִילָּאָה דְּכוּלְהוּ מְתִיבְתֵי דְּתַמָּן וְעָלַיְיהוּ כַּמָּה מָמָנָן. וּמִתְחַדְּשֵׁי תַּמָּן כַּמָּה חִדּוּשִׁין בְּאוֹרַיְיתָא. לְבָתַר נָפְקֵי כּוּלְהוּ וְחָמָאן כַּד אָתֵי אֵלְיָהוּ לְגַבֵּי אֲבָהָן. אִיהוּ נָפִיק וְאִינְהוּ עָאלִין וְקַיְימָן קַמֵּי אֲבָהָן וְחַדּוּ בֵּהּ בְּכַמָּה בְּנִין קַדִּישִׁין דְּבְסָחֲרַנָּיְיהוּ וְחַדָּאן כּוּלְהוּ.

אַחַר כָּךְ מִתְכַּנְּסִים וּמִשְׁתַּדְּלִים כֻּלָּם בְּדַעַת עֶלְיוֹנָה בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת שֶׁשָּׁם, וַעֲלֵיהֶם כַּמָּה מְמֻנִּים, וּמִתְחַדְּשִׁים שָׁם כַּמָּה חִדּוּשִׁים בַּתּוֹרָה. אַחַר כָּךְ יוֹצְאִים כֻּלָּם וְרוֹאִים כְּשֶׁבָּא אֵלִיָּהוּ לְאָבוֹת, הוּא יוֹצֵא וְהֵם נִכְנָסִים, וְעוֹמְדִים לִפְנֵי הָאָבוֹת, וּשְׂמֵחִים בָּהֶם וּבְכַמָּה בָנִים קְדוֹשִׁים שֶׁסְּבִיבָם וּשְׂמֵחִים כֻּלָּם.

כַּד עַיִּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא כּוּלְהוּ קַיְימֵי מִתְקְנָן כְּדְקָא יָאוֹת. וְכָל אִשְׁתַּדְּלוּתַא דְּאִשְׁתַּדְּלֵי כָּל הַהוּא יוֹמָא בְּחִדּוּשֵׁי דְּאוֹרַיְיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תִּיאוּבְתֵּיהּ בְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּחַדִּישׁוּ בָּהּ מִילִּין וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהוּ וּבְאִינּוּן מִילִּין.

כְּשֶׁנִּכְנָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כֻּלָּם עוֹמְדִים מְתֻקָּנִים כְּרָאוּי, וְכָל הַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּחִדּוּשֵׁי תוֹרָה, תַּאֲוַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם צַדִּיקִים שֶׁחִדְּשׁוּ בָהּ דְּבָרִים, וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם וּבְאוֹתָם הַדְּבָרִים.

לְבָתַר כּוּלְהוּ מִתְתַּקְנָן דְּכָר וְנוּקְבָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּתַר דְּאָרַח וְאִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ בְּכָל אִינּוּן מִילִּין רָזִין דְּחָכְמְתָא דִּילְהוֹן, אִתְגְּלֵי עֲלַיְיהוּ וְאִינּוּן חָמָאן בְּהַהוּא נוֹעַם יְיָ. כְּדֵין כֻּלְּהוּ חַדָּאן בְּחֶדְוָה סַגֵּי, עַד דְּמִתְפַּשְׁטֵי זִיוָא וּנְהוֹרָא דִּילְהוֹן. וּמַהַהוּא מְשִׁיכוּ זִיוָא וּנְהוֹרָא דְּחֶדְוָה דִּילְהוֹן, עַבְדִין פֵּירִין וְאִיבִּין לְעַלְמָא דָּא. וְהַהוּא פֶּרִי וְאִיבָּא עָאל תַּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא, עַד זִמְנָא דְּאִיצְטְרִיךְ.

אַחַר כָּךְ כֻּלָּם מִתְקַנִּים זָכָר וּנְקֵבָה, וְאַחַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵרִיחַ וְהִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם בְּכָל אוֹתָם דְּבָרִים סוֹדוֹת חָכְמָתָם, מִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם, וְהֵם רוֹאִים בְּאוֹתוֹ נֹעַם ה', אָז כֻּלָּם שְׂמֵחִים בְּחֶדְוָה רַבָּה עַד שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט זִיוָם וְאוֹרָם, וּמֵאוֹתוֹ הֶמְשֵׁךְ זִיו וְאוֹר שֶׁל חֶדְוָה שֶׁלָּהֶם עוֹשִׂים פֵּרוֹת וְתוֹלְדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹתוֹ פְּרִי וְתוֹלְדָה נִכְנָס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה עַד זְמַן שֶׁצָּרִיךְ.

וְכֵן מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק (ואמר) וְאָמְרִין, זַכָּאָה אִיהוּ מַלְכָּא דְּבָנִין אִלֵּין אִתְבְּרִירוּ לְחוּלָקֵיהּ וְעַדְבֵיהּ.

וְכָךְ מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּכָל צַדִּיק וְצַדִּיק, (ואמר) וְאוֹמְרִים: אַשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁבָּנִים הַלָּלוּ נִבְרְרוּ לְחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ!

קַלָּא אִתְעַר מֵאֲמָצָעִיתָא דִּרְקִיעָא וְקָרָא בְּקַל תַּקִּיף וְאָמַר, (תהלים קל"ז) זְכוֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. כְּדֵין עָרְטִירוּ דִּילֵיהּ וְקָרְקוֹרָא דִּילֵיהּ וּמִכָּל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן אִשְׁתְּמַע בִּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין. בְּגִין דְּלָא אִית חֶדְוָה וְשֵׁעְשׁוּעָא

לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקַיְימֵי בְּהוּ (דקאים בהדי) צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן. וּבְגִין דָּא אוֹמֵי וְאָמַר, (תהלים קל"ז) אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבָּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי. בְּכָל אֲתַר דְּאִית חֶדְוָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קַלָּא דָּא נָפִיק וְקַארֵי.

קוֹל מְתְעוֹרֵר מֵאֶמְצַע הָרָקִיעַ וְקוֹרֵא בְּקוֹל חָזָק וְאוֹמֵר: זְכֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. וְאָז רַעַשׁ הַשִּׂמְחָה שֶׁלּוֹ וְהַקְּרָקוֹר שֶׁלּוֹ וּמִכָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁשָּׁם נִשְׁמָעִים בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, מִשּׁוּם שֶׁאֵין חֶדְוָה וְשַׁעֲשׁוּעַ לַקֻּדּוּשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמְדִים בָּהֶם (שעומד יחד עם) הַצַּדִּיקִים שֶׁשָּׁם, וּמִשּׁוּם זֶה נִשְׁבַּע וְאָמַר: אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם לֹא אעלה את ירושלים על ראש שִׂמְחָתִי. בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶדְוָה לַקֻּדּוּשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, קוֹל זֶה יוֹצֵא וְקוֹרֵא.

כְּדֵין נָפִיק מִתַּמָּן וְסָלִיק וּבָטַשׁ רְקִיעִין וְשָׁאֵיג שְׁאִיגִין, עַד דְּכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא כּוּלְהוּ בְּעִרְטוּרָא. כְּדֵין נָשְׁבָא רוּחָא וּבָטַשׁ בְּטַרְפִין דְּהַהוּא אִילָנָא רַבְרְבָא וְכָל עַנְפִּין דִּילֵיהּ בַּטְשִׁין דָּא בְּדָא. וְקָלָא אִתְעָר מִגּוֹ נוּפָא דְּאִילָנָא וְקָרֵי וְאָמַר. (תהלים ק"ה) זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר (דברי הימים א ט"ז) אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק. כֵּיוָן דְּקָלָא דָּא אִתְעָר שָׁמַע אַבְרָהָם סָבָא וְאִתְעַר (כדין) כַּד אִיהוּ רַעֲוָא לְמַלְכָּא וְאִתְנַחֵם בַּהֲדֵיהּ.

אָז יוֹצֵא מִשָּׁם וְעוֹלֶה וּמַכֶּה רְקִיעִים וְשׁוֹאֵג שְׁאָגוֹת, עַד שֶׁכָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם כֻּלָּם בְּרַעַשׁ הַשִּׂמְחָה, וְאָז נוֹשֶׁבֶת רוּחַ וּמַכָּה בָּעֲלִים שֶׁל אוֹתוֹ אִילָן גָּדוֹל, וְכָל הָעֲנָפִים שֶׁלּוֹ מַכִּים זֶה בָּזֶה, וְקוֹל מִתְעוֹרֵר מִתּוֹךְ נוֹף הָאִילָן, וְקוֹרֵא וְאוֹמֵר: זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק. כֵּיוָן שֶׁקּוֹל זֶה מִתְעוֹרֵר, שׁוֹמֵעַ אַבְרָהָם סָבָא וּמִתְעוֹרֵר, (אז) כַּאֲשֶׁר הוּא רָצוֹן לַמֶּלֶךְ, וּמִתְנַחֵם אִתּוֹ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְעָרַת רוּחָא חָדָא מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם וְכָל רְעוּ וְחֶדְוָה וְאַסְוָותָא אִתְעָר עַל עַלְמָא. וּכְדֵין סָלִיק צַפְרָא וְרַעֲוָא אִשְׁתְּכַח וְנַיְיחָא לְכָל אֲסִירֵי מַלְכָּא דְּאִינּוּן בְּבֵי מָרְעֲיֵיהוּ. זַכָּאָה עַמָּא דְּיָכְלִין לְמִנְדַּע מַרְזִין טְמִירִין סְתִימִין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחַת מִצַּד דָּרוֹם, וְכָל רָצוֹן וְחֶדְוָה וּרְפוּאָה מִתְעוֹרְרִים עַל הָעוֹלָם. וְאָז עוֹלֶה הַבֹּקֶר, וְנִמְצָא רָצוֹן וּמְנוּחָה לְכָל אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהֵם בְּבֵית חוֹלִים. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּכוֹלִים לְדַעַת מַהֲסוֹדוֹת הַטְּמִירִים וְהַנִּסְתָּרִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא יוֹמָא (ש"ג ע"ב) חַד הֲוִינָא אָנָא וְרַבִּי יְהוּדָה דְּמִן עַכּוֹ (אזלי) בְּמַדְבְּרָא וְעָאלְנָא בְּמַעֲרָתָא חָדָא וְאַשְׁכַּחְנָא תַּמָּן סִפְרָא חָדָא עַתִּיקָא דְּמִן יוֹמִין קַדְמָאִין. פַּתַחְנָא לֵיהּ וְאַשְׁכַּחְנָא דְּהָוָה כְּתִיב בֵּיהּ בְּרֵישׁ מִלּוֹי (ישעיה מ"ב) הָרִאשׁוֹנוֹת הִנֵּה בָאוּ וְחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. וְאוֹקִים קְרָא בְּנִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא. מִן יוֹמָא דְּסָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה לְמִבְרֵי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹם אֶחָד הָיִיתִי אֲנִי וְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁמִּן עַכּוֹ (הולכים) בַּמִּדְבָּר, וְנִכְנַסְנוּ בְּמְעָרָה אַחַת, וּמָצָאנוּ שָׁם סֵפֶר עַתִּיק אֶחָד מִיָּמִים רִאשׁוֹנִים. פָּתַחְנוּ אוֹתוֹ, וּמָצָאנוּ שֶׁהָיָה כָּתוּב בּוֹ בְּרֹאשׁ דְּבָרָיו:

(ישעיה מב) הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד, וּבֵאֵר הַפָּסוּק בְּנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. מִיּוֹם שֶׁעָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לִבְרֹא עוֹלָם.

וְעַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא כָּל רוּחִין דְּצַדִּיקַיָּיא הֲווּ גְּנִיזִין בְּמַחֲשָׁבָה קַמֵּיהּ כָּל חַד וְחַד בְּדִיוּקְנֵיהּ. כֵּיוָן דְּצַיֵּיר עָלְמָא אִתְגַּלְיָין כֻּלְהוּ וְקַיְּימוּ בְּדִיוּקְנָיְיהוּ קַמֵּיהּ בְּרוֹמֵי מְרוֹמִים. לְבָתַר יָהַב לוֹן בְּאוֹצָר חַד בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן לְעֵילָּא. וְהַהוּא אוֹצָר לָא מַלְיָא לְעָלְמִין, וְתָדִיר קָרֵי הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה בָאוּ וְחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. מַאן אִינּוּן אֲנִי מַגִּיד כּוּלְהוּ בִּשְׁמָהָן וְלֵית תִּיאוּבְתָּא וְכִיסוּפָא לְהַאי אוֹצָר אֶלָּא לְאַרָּקָא בֵּיהּ נִשְׁמָתִין תָּדִיר.

וְעַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, כָּל רוּחוֹת הַצַּדִּיקִים הָיוּ גְנוּזוֹת בְּמַחֲשָׁבָה לְפָנָיו, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּדְמוּתוֹ. כֵּיוָן שֶׁצִּיֵּיר אֶת הָעוֹלָם, הִתְגַּלּוּ כֻּלָּם וְעָמְדוּ בִּדְמוּתָם לְפָנָיו בְּרוֹמֵי מְרוֹמִים, אַחַר כָּךְ נָתַן אוֹתָם בְּאוֹצָר אֶחָד בְּגַן עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, וְאוֹתוֹ אוֹצָר לֹא מָלֵא לְעוֹלָמִים, וְתָמִיד קוֹרֵא: הָרִאשׁוֹנוֹת הִנֵּה בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד. מַה הֵם אֲנִי מַגִּיד כֻּלָּם בִּשְׁמוֹת. וְאֵין תַּאֲוָה וְכִסּוּף לְאוֹצָר הַזֶּה, אֶלָּא רַק לְהוֹרִיק בּוֹ נְשָׁמוֹת תָּמִיד.

כְּמָה דְּגֵיהִנָּם לֵית תִּיאוּבְתָּא וְכִיסוּפָא אֶלָּא לְקַבְּלָא נְשָׁמָתִין לְאִתְדַּכָּאָה תַּמָּן וְכָל יוֹמָא קָאֲרֵי הַב הַב. מַאי הַב הַב (אלא) אוֹקִיד אוֹקִיד. וְהַהוּא אוֹצָר נָטִיל כָּל (אינון) נְשָׁמָתִין אִינּוּן עַד זִמְנָא דְּאַלְבִּישׁ לוֹן וּנְחֵתֵי לְהַאי עָלְמָא. וּמִגּוֹ חוֹבָה דְּאָדָם קַדְמָאָה דְּאַמְשִׁיךְ סִטְרָא בִּישָׁא לְעָלְמָא אִצְטְרִיכוּ לְאַלְבְּשָׁא אִינּוּן נְשָׁמָתִין בִּלְבוּשָׁא דָא. דְּהָא לְבוּשָׁא אַחֲרָא בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבְּשָׁא לְאִינּוּן נְשָׁמָתִין. (ס"א ואמר בההוא ספרא) וְהַהוּא (והוה) אָמַר הַהוּא סִפְרָא עַד הָכָא שְׁתִיקוּ (שתוקו). וְעוֹד חֲמֵינָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַתְוָון מֵחֵיקָן דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדָעָן.

כְּמוֹ שֶׁלַּגֵּיהִנָּם אֵין תַּאֲוָה וְכִסּוּף אֶלָּא רַק לְקַבֵּל נְשָׁמוֹת לְטַהֵר שָׁם. וְכָל יוֹם קוֹרֵא: הַב הַב. מַה זֶּה הַב הַב? (אלא) שְׂרֹף שְׂרֹף. וְאוֹתוֹ אוֹצָר לוֹקֵחַ כָּל (אותן) הַנְּשָׁמוֹת הַלָּלוּ, עַד זְמַן שֶׁמַּלְבִּישִׁים וּמוֹרִידִים לָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִתּוֹךְ חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהִמְשִׁיךְ צַד הָרַע לָעוֹלָם, הִצְטְרְכוּ לְהַלְבִּישׁ אוֹתָן נְשָׁמוֹת בִּלְבוּשׁ זֶה, שֶׁהֲרֵי לְבוּשׁ אַחֵר רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ לְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת. (ואמר באותו ספר) וְהַהוּא (והיה) אָמַר אוֹתוֹ סוֹפֵר: עַד כָּאן שְׁתִקוּ (שתקו). וְעוֹד רְאִיתִי מִכָּאן וְהָלְאָה אוֹתִיּוֹת מְחוּקוֹת שֶׁלֹּא יְדוּעוֹת.

וּבָתַר חֲמֵינָא לוֹן בְּחֶלְמָא וְאָמְרוּ לִי שְׁתוֹק וְלָא תְגַלֵּי אֶלָּא לְטִינָרָא תַּקִּיפָא, וְכָךְ עֲבִידְנָא. וַאֲשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ מָאנִין דִּלְבוּשָׁא אַחֲרָא זְמִין (דזמין) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לְאִינּוּן נְשָׁמָתִין לְזִמְנִין (לזמנא) דְּאָתֵי. (אם כן) מֵתִים דְּחַיּוּ עַל יְדָא דִּיחֶזְקֵאל, מַאי טַעְמָא לָא עֲבַד לוֹן הַהוּא לְבוּשָׁא.

וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי אוֹתָן בַּחֲלוֹם, וְאָמְרוּ לִי: שְׁתֹק וְאַל תְּגַלֶּה, אֶלָּא לַסֶּלַע הַתַּקִּיף. וְכָךְ עָשִׂיתִי. וּמָצָאתִי בּוֹ שֶׁכֵּלִים שֶׁל לְבוּשׁ אַחֵר עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ אֶת אוֹתָן נְשָׁמוֹת לָעֲתִידִים (לעתיד) לָבֹא. (אם כן,) מֵתִים שֶׁחָיוּ עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל, מָה הַטַּעַם לֹא עָשָׂה לָהֶם אֶת אוֹתוֹ הַלְבוּשׁ?

אֶלָּא בְּגִין דְּלָא מָטָא זִמְנָא לְאַעֲבָרָא בְּעָלְמָא הַהוּא אֲוִירָא דַּכְיָא דְּעָבִיד לְבוּשִׁין. וּבְגִין כָּךְ אַלְבִּישׁ לוֹן אֶלָּא כְּמָה דַהֲווּ, וְכָךְ יְהֵא לְתְחַיֵּית הַמֵּתִים, בַּר דְּהַהוּא זוֹהֲמָא דְקַדְמִיתָא לָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן.

אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַן לְהַעֲבִיר בָּעוֹלָם אוֹתוֹ אֲוִיר טָהוֹר שֶׁעוֹשֶׂה לְבוּשִׁים, וּמִשּׁוּם זֶה לֹא הִלְבִּישָׁם אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהֵם הָיוּ, וְכָךְ יִהְיֶה לִתְחִיַּת הַמֵּתִים, פָּרַט שֶׁאוֹתָהּ זֳהֲמָא שֶׁל הַהַתְחָלָה לֹא נִמְצֵאת שָׁם.

כַּד נָפַק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, כֻּלְּהוּ בְּיִן צַדִּיקֵי בֵּין חֲסִידֵי וּתְמִימֵי וְחַיָּיבֵי וְרִשְׁיעֵי. כֻּלְּהוּ עַבְרֵי בַּאֲוִירָא, לְמֶחֱמֵי אָדָם קַדְמָאָה לִבְנֵי עָלְמָא. וּמִתַּמָּן נָטִיל אוֹרְחָא הֵן לְגִנְתָא דְעֵדֶן הֵן לְגֵיהִנָּם.

כְּשֶׁיּוֹצֵא אָדָם מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם, בֵּין צַדִּיקִים בֵּין חֲסִידִים וּתְמִימִים וּרְשָׁעִים וְחַיָּבִים, כֻּלָּם עוֹבְרִים בָּאֲוִיר זוֹ לִרְאוֹת אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן לִבְנֵי הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם לוֹקְחִים דֶּרֶךְ, הֵן לְגַן עֵדֶן הֵן לְגֵיהִנֹּם.

כָּל אִינּוּן דְּאוֹרַחַיְיהוּ לְגִנְתָּא דְעֵדֶן, מִתְקָרְבִין לְגַבֵּי חוֹמָה דִּלְבָר מֵאִינּוּן תְּלַת חוֹמוֹת דְּתַמָּן. וּכְדֵין נָפִיק חַד מְמַנָּא וְאִתְעַר קַמַּיְיהוּ וְקָאֲרֵי וְאָמַר, זַכְאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא (בעלמין כולהו) בְּעָלְמָא. וְהַהוּא מְמַנָּא יִעוּרֵי"אל שְׁמֵיהּ, אוֹלִיף לוֹן אוֹרְחָא וְאַזְלִין קַמֵּיהּ עַד תַּרְעָא חָדָא דְּגֵיהִנָּם. הַהוּא מְמוּנֶּה קָאֲרֵי בְּחֵילֵיהּ וְאָמַר, צָנוּן תְּנַנָּא (תננהא) צָנוּן יָקִידְתָּא. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, בְּבָהֲילוּ מֵצָנְנִין לֵהּ וְעָאלִין כּוּלְּהוּ וְטַבְלִין וְעַבְרִין. וְכָל אִינּוּן חַיָּבִין אִתְמָסְרָן בִּידָא דְּדוּמ"ה וְעָאלִין בְּגֵיהִנָּם. וְכָל אִינּוּן זַכָּאִין, לָא אִתְמָסְרָן בִּידּוֹי. אֶלָּא (בידא) דְּהָא מְמוּנֶּה.

כָּל אוֹתָם שֶׁדַּרְכָּם לָגֵן עֵדֶן, מִתְקָרְבִים לַחוֹמָה הַחִיצוֹנִית מֵאוֹתָן שֶׁלֹּשׁ חוֹמוֹת שֶׁשָּׁם, וְאָז יוֹצֵא מְמֻנֶּה אֶחָד, וּמִתְעוֹרֵר לְפָנֵיהֶם וְקוֹרֵא וְאוֹמֵר: אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים (בכל העולמות) בָּעוֹלָם! וְאוֹתוֹ מְמֻנֶּה, שְׁמוֹ יַעְזְרִא"ל, מְלַמֵּד אוֹתָם אֶת הַדֶּרֶךְ, וְהוֹלְכִים לְפָנָיו עַד שַׁעַר אֶחָד שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם, וְאוֹתוֹ מְמֻנֶּה קוֹרֵא בְּחַיִל וְאוֹמֵר: צַנְנוּ הֶעָשָׁן! צַנְנוּ הַשְּׁרָפָה! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מְצַנְנִים אוֹתָהּ בִּבְהִילוּת, וְנִכְנָסִים כֻּלָּם וְטוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, וְכָל אוֹתָם רְשָׁעִים נִמְסָרִים בְּיַד דּוּמ"ה וְנִכְנָסִים בַּגֵּיהִנֹּם, וְכָל אוֹתָם צַדִּיקִים לֹא נִמְסָרִים בְּיָדָיו, אֶלָּא (בידי) הַמְמֻנֶּה הַזֶּה.

וּבָתַר דְּטַבְלִין וְעַבְרִין, הַהוּא מְמוּנֶּה אָזִיל קַמַּיְיהוּ עַד דְּמָטָאן לְשׁוּר דְּגִנְתָּא דְעֵדֶן וְהַהוּא מְמוּנֶּה קָאֲרֵי לְפִתְחָא וְאוֹמֵר, (ישעיה כ"ו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים. כְּדֵין פַּתְחִין פִּתְחָא וְאַעִיל לוֹן, וְכֵן בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא.

וְאַחַר שֶׁטּוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, הַמְמֻנֶּה הַזֶּה הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְחוֹמַת גַּן עֵדֶן, וְאוֹתוֹ מְמֻנֶּה קוֹרֵא לַפֶּתַח וְאוֹמֵר: פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים (ישעיה כו). אָז פּוֹתְחִים פֶּתַח וּמַכְנִיסִים אוֹתָם, וְכָךְ בְּכָל פֶּתַח.

כֵּיוָן דְּעָאלִין לְגוֹ אֲתַר דְּצַדִּיקַיָּיא, צַדִּיקַיָּיא אוֹחֲדִין קַיְימִין וְכַמָּה חֶדְוָה עַל חֶדְוָה עַל צַדִּיקַיָּיא וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתָּא חַדָּאן. לְסוֹף תְּלָתָא יוֹמִין דְּאִתְטַמַּרְן בְּהֵיכְלִין יְדִיעָן נַפְקֵי

וַאֲוִירָא נָשְׁבֵי וּמִתְצַיְירָן כּוּלְהוּ בְּדִיוּקְנַיְיהוּ. מִכָּאן וּלְהַלְאָה יַרְתִּין אַחְסָנַת יְרוּתָא כְּדְקָא חָזֵי לְכָל חַד.

כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ מָקוֹם שֶׁצַּדִּיקִים אֲחֵרִים עוֹמְדִים, כַּמָּה חֲדָוָה עַל חֲדָוָה עַל הַצַּדִּיקִים, וְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה שְׂמֵחִים. לְסוֹף שְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁמִּתְחַבְּאִים בְּהֵיכָלוֹת יְדוּעִים, יוֹצְאִים וַאֲוִירִים נוֹשְׁבִים, וּמִצְטַיְּרִים כֻּלָּם בְּדָמָיוֹתֵיהֶם. מִכָּאן וְהָלְאָה יוֹרְשִׁים יְרֻשָּׁה כְּרָאוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

חַזּוּתָא דְאִתְחֲזֵי בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן מֵחֵיזוּ יְקָרָא דִּיוּקְנָא דְכָל דִּיוּקְנִין וְגוֹוָן דְּכָל גּוֹוְנִין. דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא לֵית אִתְגְּלֵי בְּהֵיכְלָא וְלָא בְּאֶתָר חַד. אֶלָּא (אתפתח) אִתְפֻּשַׁח רְקִיעָא מְרַקְמָא עַל גַּבֵּי גִּנְתָּא לְאַרְבַּע סְטָרִין וְאִתְמַלְיָיא מִזִּיוָא יַקִּירָא קַדִּישָׁא וְאִתְחֲזֵי תַּמָּן, וְאִתְהַנָּן כּוּלְהוּ צַדִּיקַיָּיא. מַאן חָמָא חֶדְוָה וְכִסּוּפָא דְהַהוּא נוֹעַם יְיָ.

מַרְאֶה שֶׁנִּרְאֶה בְּגַן עֵדֶן מִמַּרְאֶה נִכְבָּד, דְּמוּת כָּל הַדְּמָיוֹת, וְגָוֶן שֶׁל כָּל הַגְּוָונִים. שֶׁמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ לֹא מִתְגַּלֶּה בַּהֵיכָל וְלֹא בְּמָקוֹם אֶחָד, אֶלָּא נִפְתָּח רָקִיעַ מְרֻקָּם עַל גַּב הַגַּן לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וּמִתְמַלֵּא מִזִּיו כָּבוֹד הַקָּדוֹשׁ וְנִרְאֶה שָׁם, וְנֶהֱנִים כָּל הַצַּדִּיקִים. מִי רָאָה חֶדְוָה וְכִסּוּף קָדוֹשׁ שֶׁל אוֹתוֹ נֹעַם ה'.

עַד כָּאן הֲוָה לִי רְשׁוּ לְמֶחֱמֵי בְּהַהוּא סִפְרָא. אַדְמָקִיפְנָא לְמֶחמֵי יַתִּיר בֵּיהּ, פְּרַח מִן יָדִי וְלָא חֲמֵינָא לֵיהּ. אִשְׁתָּאַרְנָא עֲצִיב וּבְכֵינָא. דַּמִּיכְנָא תַּמָּן בְּהַהוּא מְעָרְתָּא וְחֲמֵינָא לֵיהּ (להוא) דְּהֲוָה לָבִישׁ מָנָא (מצא). אָמַר לִי ר' לָמָּה לָךְ לְמִבְכֵּי וְלָא תִּתְעָצֵב (ס"א ממאן) מִמַּה דְּהֲוָה בְּהַהוּא סִפְרָא. פְּרַח לְגַבֵּיהּ וְנָטְלֵיהּ וְעַד לָא יִפּוֹק מֵהַאי עַלְמָא גְּנִיז לֵיהּ בְּהַהוּא מְעָרְתָּא דְּמָדְבְּרָא דָא, וְהַשְׁתָּא דְּהֲוָה מִתְגְּלֵי לְחַיָּיא הָכָא, פְּרַח בַּאֲוִירָא לְנָטְלֵיהּ.

עַד כָּאן הָיָה לִי רְשׁוּת לִרְאוֹת בְּאוֹתוֹ סֵפֶר. כְּשֶׁהִקְפַּנוּ לִרְאוֹת בּוֹ יוֹתֵר, פָּרַח מִיָּדִי וְלֹא רָאִיתִי אוֹתוֹ. נִשְׁאַרְתִּי עָצוּב וּבָכִיתִי, יָשַׁנְתִּי שָׁם בְּאוֹתָהּ מְעָרָה וְרָאִיתִי אוֹתוֹ (את אותו) שֶׁהָיָה לָבוּשׁ מַדִּים. אָמַר לִי, רַבִּי, לָמָּה לְךָ לְבָכוֹת? וְאַל תִּתְעַצֵּב (ממי) מִמַּה שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ סֵפֶר. פָּרַח אֵלָיו וּלְקָחוֹ, וְעַד שֶׁלֹּא יָצָא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, גָּנַז אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ מְעָרָה שֶׁבַּמִּדְבָּר הַזֶּה, וְכָעֵת שֶׁהָיָה מִתְגַּלֶּה לַחַיִּים כָּאן, פָּרַח בָּאֲוִיר וּלְקָחוֹ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה זִיל לָךְ לְאוֹרְחָךְ, וּמֵהַהוּא יוֹמָא וְעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּלֵי לִי וְלָא זָכִינָא לְמִשְׁמָע מִמַּאן הֲוָה. וּבְכָל זִמְנָא דְּאֲנָא דָכִירְנָא, אִשְׁתָּאַרְנָא עֲצִיב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, דִּילְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִיקָרֵיהּ דְּלָא בָּעֵי דְּיִתְגַּלֵּי בָּעָלְמָא.

מִכָּאן וְהָלְאָה לָךְ לְדַרְכְּךָ. וּמֵאוֹתוֹ יוֹם וְעַד עַכְשָׁו לֹא הִתְגַּלָּה לִי וְלֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִמִּי הָיָה, וּבְכָל זְמַן שֶׁאֲנִי נִזְכָּר, אֲנִי נִשְׁאָר עָצוּב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוּלַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בִּכְבוֹדוֹ שֶׁלֹּא רוֹצֶה שֶׁיִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם.

עַד דַּהֲווּ יַתְבֵי וְלָעָאן בְּמִלִּין אֲחֲרָנִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין נָהַר יְמָמָא קָמוּ וְאָזְלוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַשְׁתָּא עִידָן רַעֲוָא מִקָּמֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, נִימָא מִילֵּי דְּאוֹרַיְיתָא וְנִתְעַסַּק בָּהּ וּנְשִׁתַּתַּף בִּשְׁכִינְתָּא. פְּתַח וְאָמַר, (תהלים ה) יְהוָ"ה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעְרוֹךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה. (ע"כ).

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בִּלְעָם חַיָּיבָא, מַאן קַטִּיל לֵיהּ, וְהֵיךְ אִקְטִיל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְכוּ'. (עד כאן מההשמטות)

עַד שֶׁיִּשְׁבוּ וְעָסְקוּ בְּדְבָרִים אֲחֵרִים עֶלְיוֹנִים וְנִכְבָּדִים, הֵאִיר הַיּוֹם. קָמוּ וְהָלְכוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּעֵת עֵת רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, נֹאמַר דִּבְרֵי תוֹרָה וְנִתְעַסֵּק בָּהּ וְנִשְׁתַּתֵּף בַּשְּׁכִינָה. פְּתַח וְאָמַר, ה' בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לְךָ וַאֲצַפֶּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּלְעָם הָרָשָׁע מִי הֲרַג אוֹתוֹ, וְאֵיךְ נֶהֱרַג? אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְכֻלֵּי: ע"כ מההשמטות.

מזוהר חדש דף מ"ג ע"ב שורה ז"ך (עד כאן מההשמטות) (ד"ש ע"א) סימן י' (כ"כ בזהר הרש"ב וצ"ל) י"א דף קצ"ט א' שורה כ"ד ודף ר"ב ע"ב שורה כ"ח דף ר"ג ע"ב ור"ו ע"ב (עד כאן מההשמטות)

לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם. אִם תֹּאמַר שֶׁהָרֵי צָרִיךְ לָקַחַת שִׁמּוֹת וְיוּחֲסִין שֶׁלָּהֶם - לֹא צָרִיךְ, אֶלָּא דֶּרֶךְ כְּלָל, שֶׁכָּתוּב הִנֵּה עַם יָצָא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ קָרָא לָהֶם הַפַּטְרוֹן שֶׁלָּהֶם כַּמָּה פְּעָמִים. וְעַל זֶה אַל תִּטְעֶה שֶׁכָּתוּב שִׁלַּח אֶת עַמִּי, בְּכָל זְמַן.

לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם. אִי תֵּימָא דְּהָא צָרִיךְ לְנַטְלָא פִּיפּוּסִין וְיוּחֲסִין דִּילְהוֹן, לָא אִיצְטָרִיךְ אֶלָּא אוֹרַח כְּלָל דִּכְתִיב הִנֵּה עַם יָצָא. מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּהַכִי קָרֵי לוֹן פַּטְרוֹנָא דִּילְהוֹן כַּמָּה זִמְנִין. וְעַל דָּא לָא תִטְעֵי דִּכְתִיב (שמות ה) שַׁלַּח אֶת עַמִּי בְּכָל זְמַן.

וְעוֹד כַּד נַטְלַת עֵיטָא עֲלַיְיהוּ עִם פַּרְעֹה בְּלִישָׁנָא דָא יָכַלְתְּ לְהוּ. דִּכְתִיב, (שמות א) הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. אוּף הַשְׁתָּא דִּכְתִיב, הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם וְלָא אַפִּיק לוֹן אַחֲרָא, אֶלָּא אִיהוּ מְגָרְמֵיהּ נָפֵק. וּבְגִין כָּךְ תֵּיכוֹל לְאַבָאשָׁא לוֹן.

וְעוֹד, כְּשֶׁלְּקְחָתְ עֵצָה עֲלֵיהֶם עִם פַּרְעֹה, בְּלָשׁוֹן זֶה יָכֹלְתְּ לָהֶם, שֶׁכָּתוּב הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. גַּם כָּאן, שֶׁכָּתוּב הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם. וְלֹא הוֹצִיא אוֹתָם אַחֵר, אֶלָּא הוּא מֵעַצְמוֹ יָצָא, וּמִשּׁוּם כָּךְ תּוּכַל לְהָרַע לָהֶם.

הִנֵּה כִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ, אִית דְּאָמְרֵי סִיחוֹן וְעוֹג דְּקַטָּלֵי (דקטלו) לוֹן יִשְׂרָאֵל, דַּהֲווּ עַיְינָא דְּאַרְעָא. אֶלָּא כַּד אַיְיתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְבֶּה עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כְּתִיב, (שמות י) וַיְכַס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ. אֲמַאי, בְּגִין דְּכָל חַרְשִׁין וְקִסְמִין דְּעָלְמָא לָא יַכְלִין לְמֶעְבַּד חַרְשִׁין אֶלָּא מִלָּה חָדָא בְּדַרְגָּא חָדָא, בְּזִמְנָא חָדָא. וְעַמָּא דָּא אַיְיתֵי עַרוֹב מֵבּוּלְבָּל מִכַּמָּה זִינִין מֵבּוּלְבָּלִין אִלֵּין בְּאִלֵּין, עַד דְּלָא יְכָלוּ כָּל חַרְשִׁין וְקִסְמִין לְמֵיקָם. וְדָא הוּא וַיְכַס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ. וְהָכָא כְּתִיב, וַיְכַס אֶת עֵין הָאָרֶץ וְהָכִי הוּא וַדַּאי.

הִנֵּה כִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ. יֵשׁ אוֹמְרִים, סִיחוֹן וְעוֹג שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָרְגוּ אוֹתָם, שֶׁהָיוּ עֵין הָאָרֶץ. אֶלָּא כְּשֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַרְבֶּה עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם, כָּתוּב וַיְכַס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ, לְמָה? מִשּׁוּם שֶׁכָּל מְכַשְּׁפֵי וְקוֹסְמֵי הָעוֹלָם לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים, אֶלָּא רַק דָּבָר אֶחָד בְּדַרְגָּה אַחַת בִּזְמַן אֶחָד, וְעַם

וְזֶה הֵבִיא עֵרֹב מְבַלְבֵּל מַכָּמָה מִינִים מְבַלְבְּלִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ כָּל מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים לַעֲמֹד, וְזֶהוּ וְיָכֹס אֶת עֵין כָּל הָאָרֶץ, וְכָאן כָּתוּב וַיְכַס אֶת עֵין הָאָרֶץ, וְכָךְ הוּא וַדַּאי.

אָמַר ר' אַבָּא בָּלָק וּבִלְעָם לָא הֲווֹ בְּעָלְמָא חַרְשִׁין וְקִסְמִין כְּוותַיְיהוּ (בלעם) חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵיהּ הֲווֹ בְּפוּמֵיהּ וְעֵינֵיהּ. בָּלָק חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵיהּ הֲווֹ בְּעוֹבָדָא דְּיָדִין. וְדָא אִיצְטְרִיךְ לְדָא, דְּהָא כָּל זִינֵי חַרְשִׁין דְּעָלְמָא בְּפוּמָא וְעוֹבָדָא הוּא, וּבְהוּ תַלְיָין. בִּלְעָם הֲווֹ לֵיהּ לִישָׁן וְלָא יְדִין, בָּלָק הֲווֹ לֵיהּ יְדִין וְלָא לִישָׁן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בָּלָק וּבִלְעָם לֹא הָיוּ בָּעוֹלָם מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים כְּמוֹתָם. (בלעם), חֵילוֹ וְכֹחוֹ הָיָה בְּפִיו וְעֵינוֹ. בָּלָק, חֵילוֹ וְכֹחוֹ הָיָה בְּמַעֲשֶׂה יָדִים. וְזֶה צָרִיךְ אֶת זֶה, שֶׁהֲרֵי כָּל סוּגֵי הַכְּשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם, בַּפֶּה וּבְמַעֲשֶׂה הוּא, וּבָהֶם תְּלוּיִים. לְבִלְעָם הָיָה לָשׁוֹן וְלֹא יָדִים, לְבָלָק הָיוּ יָדַיִם וְלֹא לָשׁוֹן.

אָזְלוּ חַבְרַיָּיא עַד דְּמָטוּ חַד בֵּי חָקָל וְשִׁמְשָׁא הֲוָה תַקִּיף לַחֲדָא. חָמוּ הַהוּא בֵּי חָקָל בְּשַׁפִּירוּ דְּעִשְׂבִין וּמַיִין נַפְקִין לְכָל סְטָר וְאִילָנֵי חַקְלָא סַגִּיאִין, יָתְבוּ תַּמָּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה יֵאוֹת אֲתָר דָּא לְנַיָּיחָא בֵּיהּ.

הָלְכוּ הַחֲבֵרִים עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אַחַת, וְהַשֶּׁמֶשׁ הָיְתָה חֲזָקָה מְאֹד. רָאוּ אֶת אוֹתוֹ בֵּית הַשָּׂדֶה בְּיִפְיֵי הָעֲשָׂבִים, וּמַיִם יוֹצְאִים לְכָל צַד וַעֲצֵי הַשָּׂדֶה רַבִּים. יָשְׁבוּ שָׁם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה נָאֶה מָקוֹם זֶה לָנוּחַ בּוֹ.

אַדְהָווֹ יַתְבֵי, הַא חִוְיָא רַבְרְבָא אָתָא בְּתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא וְאַעֲבַר קַמַּיְיהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, חִוְיָא חִוְיָא, סְטֵי לָךְ מֵאוֹרְחָךְ, דְּהָא תָּב הַהוּא גַּבְרָא וְאִתְנַחֵם עַל מָה דְּעָבַד, וְלָא יוֹסִיף לְמֶעְבַּד הַהוּא מִלָּה. תַּווּהוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר ר' אַבָּא מַאי הוּא. אָמַר לוֹן שְׁתוֹקוּ.

עַד שֶׁיָּשְׁבוּ הֲרֵי נָחָשׁ גָּדוֹל בָּא בְּחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ וְעָבַר לִפְנֵיהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, נָחָשׁ נָחָשׁ, סְטֵה לְךָ מִדַּרְכְּךָ, שֶׁהֲרֵי שָׁב אוֹתוֹ הָאִישׁ וְהִתְנַחֵם עַל מַה שֶׁעָשָׂה וְלֹא יוֹסִיף לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ הַדָּבָר. תָּמְהוּ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַהוּ? אָמַר לָהֶם, שִׁתְקוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חִוְיָא חִוְיָא, לְבָתַר דְּלַחִישׁוּ לָךְ מִן שְׁמַיָּא, אִתְנַחֵם הַהוּא גַּבְרָא וְשַׁוִּי בִּרְעוּתֵיהּ דְּלָא יְתִיב בֵּיהּ לְעָלְמִין סְטֵי לָךְ מֵאוֹרְחָךְ. קָם חִוְיָא בְּקִיּוּמֵיהּ וְלָא נְטִיל הָכָא וְהָכָא. תָּב כְּמִלְקַדְמִין. אָמַר לֵיהּ, חִוְיָא חִוְיָא, יַדָּעְנָא מָה דְּאַתְּ בָּעֵי, תּוּב מֵאֲרְחָךְ. דְּהָא גּוֹי חַיָּיבָא אָתֵי, דְּעָבִיד בִּישׁ לְחַד יוּדַאי. וְהָא הוּא נָאִים שָׁכִיב בְּמַעֲרְתָּא דִּילָךְ, זִיל וְקַטְלֵיהּ. מִיָּד אַהְדַּר הַהוּא חִוְיָא וְדַלַּג דִּלּוּגִין קַמַּיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, נָחָשׁ נָחָשׁ, לְאַחַר שֶׁלָּחֲשׁוּ לְךָ מֵהַשָּׁמַיִם, הִתְנַחֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ וְשָׁם בִּרְצוֹנוֹ שֶׁלֹּא יָשׁוּב בּוֹ לְעוֹלָמִים, סְטֵה לְךָ מִדַּרְכְּךָ. עִמַּד הַנָּחָשׁ עַל עָמְדוֹ, וְלֹא לָקַח לְכָאן וּלְכָאן. שָׁב כְּמוֹ מִקֶּדֶם. אָמַר לוֹ, נָחָשׁ נָחָשׁ, יָדַעְתִּי מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה, שׁוּב מִדַּרְכְּךָ, שֶׁהֲרֵי גּוֹי רָשָׁע בָּא שֶׁעָשָׂה רַע לִיהוּדִי אֶחָד, וַהֲרֵי הוּא יָשֵׁן שׁוֹכֵב בַּמְּעָרָה שֶׁלְּךָ, לֵךְ וְהָרְגֵהוּ. מִיָּד חָזַר אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ וְדִלֵּג דִּלּוּגִים לִפְנֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי לָא הֲוִינָא הָכָא, כַּמָּה בִּישִׁין הֲוָה עָבִיד הַאי חִוְיָא. דְּהָא כַּד בַּר נָשׁ יוּדְאֵי עֲבַד עוֹבָדָא דְּחוֹבָא, וְעַד לָא תָב בְּתִיּוּבְתָּא, לְחִישׁוּ לֵיהּ לְהַאי חִוְיָא לְקַטְלָא לֵיהּ. וְאִימְלֵךְ הַהוּא בַּר נָשׁ בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ, וְאִתְנַחֵם מֵחוֹבֵיהּ. וְאָמַר דְּלָא יְתוּב לְעָלְמִין לְהַאי חַטָּאָה וְעַל דָּא אִשְׁתְּזִיב מִן דִּינָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם לֹא הָיִיתִי פֹּה, כַּמָּה רָעוֹת הָיָה עוֹשֶׂה הַנָּחָשׁ הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי אָדָם יְהוּדִי אֶחָד עָשָׂה מַעֲשֶׂה שֶׁל חֵטְא, וְעַד שֶׁלֹּא שָׁב בִּתְשׁוּבָה לְחָשׁוּ לַנָּחָשׁ הַזֶּה לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וְנִמְלַךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, וְהִתְנַחֵם מֵחֶטְאוֹ, וְאָמַר שֶׁלֹּא יָשׁוּב לְעוֹלָמִים לְאוֹתוֹ הַחֵטְא, וְעַל כָּךְ נִצּוֹל מִן הַדִּין.

אֲמְרוּ חַבְרַיָּיא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמָה יָדַעְתְּ. אָמַר לְהוּ, סִימָנָא יָהַב לִי אַבָּא, וַאֲנָא אִשְׁתְּמוֹדָעְנָא בֵּיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, תִּינַח חִוְיָא דְּאִשְׁתְּמוֹדַעַת בֵּיהּ. הַהוּא דְּאִתְנַחֵם וְתָב מֵחוֹבֵיהּ בְּמָה יָדַעְתְּ. אָמַר לְהוּ, כַּד הֲוָה אָזִיל הַהוּא חִוְיָא, קַשְׁקְשׁוֹ הֲווּ סָלְקִין וְזָנְבוֹ זָקִיף וְאִיהוּ דְּאָזִיל (אזיל) בְּבְהִילוּ. רוּחָא חָדָא הֲוָה אָזִיל לְקֳבֵלֵיהּ וְהָוָה קָאֲרֵי קָמֵיהּ, תּוּב מֵאָרְחָךְ. דְּהָא תָּב מֵחוֹבֵיהּ וְאִתְנַחֵם הַהוּא בַּר נָשׁ.

אָמְרוּ חַבְרַיָּיא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמֶה יָדַעְתְּ? אָמַר לָהֶם, סִימָן נָתַן לִי אַבָּא, וַאֲנִי יוֹדֵעַ אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, מֵילָא הַנָּחָשׁ שֶׁיָּדַעְתְּ בּוֹ, אוֹתוֹ שֶׁהִתְנַחֵם וְשָׁב מֵחֶטְאוֹ בְּמֶה יָדַעְתְּ? אָמַר לָהֶם, כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, הַקַּשְׁקַשִּׁים שֶׁלּוֹ הָיוּ עוֹלִים וּזְנָבוֹ זָקוּף, וְהוּא שֶׁהוֹלֵךְ (הולך) בְּבְהִילוּת, רוּחַ אַחַת הָיְתָה הוֹלֶכֶת כְּנֶגְדּוֹ וְקוֹרַאת לְפָנָיו: שׁוּב מִדַּרְכְּךָ, שֶׁהֲרֵי שָׁב מֵחֶטְאוֹ וְהִתְנַחֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ.

וְהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא לָא הֲוָה צַיְּית עַד דְּיִתְנוּן לֵיהּ כּוֹפָר בַּהֲדֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאִתְחַיָּיב קְטוֹלָא וְתָב. דְּכַד אוֹרְחוֹי דְּחִוְיָא עֵילָא וְתַתָּא, כֵּיוָן דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רֵשׁוּ, לָא תָב עַד דְּאַשְׁלִים הַהוּא דִּינָא בִּישָׁא דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רֵשׁוּ לְמֶעְבַּד, אוֹ דְּיִתְנוּן לֵיהּ בְּאַתְרֵיהּ חַיָּיבָא אַחֲרָא בְּכוֹפְרָא. דְּהָא בְּרֵיקָנָיָיא לָא יְפוֹק. כֵּיוָן דְּאִתְיְיהִיב לֵיהּ רֵשׁוּ.

וְאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ הָרַע לֹא הָיָה מְצַיֵּת עַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ כֹּפֶר אוֹתוֹ בְּמָקוֹם אוֹתוֹ אָדָם שֶׁהִתְחַיֵּב מִיתָה וְשָׁב. שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַנָּחָשׁ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה - כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת, לֹא שָׁב עַד שֶׁהִשְׁלִים אוֹתוֹ הַדִּין הָרַע שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת, אוֹ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ בִּמְקוֹמוֹ רָשָׁע אַחֵר בְּכֹפֶר, שֶׁהֲרֵי בְּרֵיקָנוּת הוּא לֹא יֵצֵא, כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת.

אָמְרוּ לֵיהּ, תִּינַח כָּל דָּא. הַהוּא גּוּפָא דְּאַמְרַת דְּיִהַבְתְּ לֵיהּ כּוֹפְרָא, בְּמָאי יָדַעְתְּ. אָמַר לוֹן, כֵּיוָן דְּמַלֵּלִית לְחִוְיָא, הַהוּא רוּחָא דַּהֲוָה אָזִיל לְקֳבֵלֵיהּ וְלָחִישׁ לֵיהּ דִּיתוּב לְאוֹרְחֵיהּ דְּהָא אִתְנַחֵם הַהוּא בַּר נָשׁ. דְּלֵיג הַהוּא רוּחָא עַל אוּדְנֵיהּ. (אודני ואמר לי).

אָמְרוּ לוֹ, מֵילָא כָּל זֶה, אוֹתוֹ גּוּפוֹ שֶׁאָמַרְתָּ שֶׁנָּתַתָּ לוֹ כֹּפֶר בְּמֶה יָדַעְתְּ? אָמַר לָהֶם, כֵּיוָן שֶׁדִּבַּרְתִּי לַנָּחָשׁ, אוֹתוֹ רוּחַ שֶׁהָיְתָה כְּנֶגְדּוֹ וְלוֹחֶשֶׁת לוֹ שֶׁיָּשׁוּב לְדַרְכּוֹ, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ אָדָם הִתְנַחֵם, דְּלֵגָה אוֹתָהּ רוּחַ עַל אָזְנוֹ (אזני ואמרה לי).

תַּוּוהוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, נֵיהַךְ וְנִנְחֵמִי, דְּהָא חִוְיָא עֲבַד מָה דְּעָבַד. קָמוּ וְקָרִיבוּ גַּבֵּי חַד טִינָרָא בְּהַהוּא בֵּי חֲקַל, אַשְׁכָּחוּ לְהַהוּא גּוּפָא דְּמִית וְהַהוּא נָחָשׁ כַּרִיךְ עַל עִקְבֵיהּ וְלָא

הֲוָה אַבְדִיל מִנַּיְיהוּ, וּבָתַר אִתְפְּרַשׁ מֵעָקְבֵיהוּ וְסָלִיק עַל גְּרוֹנֵיהּ וְאַכְרִיךְ תַּמָּן. וּמִתַּמָּן נָחִית עַל עָקְבֵיהוּ, דְּלָא הֲוָה מִתְפְּרָשׁ מִנַּיְיהוּ.

תָּמְהוּ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, נֶלֶךְ וְנִרְאֶה, שֶׁהֲרֵי הַנָּחָשׁ עָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה. קָמוּ וְקָרְבוּ לְסָלַע אֶחָד בְּאוֹתוֹ בֵּית שָׂדֶה, וּמָצְאוּ אוֹתוֹ הַגּוֹי מֵת וְאוֹתוֹ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עָקְבוֹ, וְלֹא הָיָה נִבְדָּל מִמֶּנּוּ. וְאַחַר כָּךְ נִפְרַד מֵעָקְבוֹ וְעָלָה עַל גְּרוֹנוֹ וְנִכְרַךְ שָׁם, וּמִשָּׁם הָיָה יוֹרֵד עַל עָקְבוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה נִפְרָד מִמֶּנּוּ.

אַשְׁכָּחוּ לֵיהּ אַרְנָקִי חַד מַלְיָא דִּינָרִין דְּגָזִיל לְחַד יוּדְאִי בְּאָרְחָא וּמְחָא לֵיהּ. נָטַל רַבִּי אֶלְעָזָר יַת אַרְנָקִי. אָמַר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּבְכוֹלָּא עָבִיד שְׁלִיחוּתָא. תָּבוּ לְהַהוּא אֲתָר דַּהֲווּ (א ז ל י).

מְצָאוּ לוֹ אַרְנָק אֶחָד מָלֵא דִּינָרִים שֶׁגָּזַל מִיהוּדִי אֶחָד בַּדֶּרֶךְ וְהִכָּה אוֹתוֹ. לִקַּח רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת הָאַרְנָק. אָמַר, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁבְּכֹל הוּא עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּת. שֻׁבוּ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָיוּ (הולכים).

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (י ש ע י ה מ " ג) מַאֲשֶׁר יְקֻרְתָּ בְעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ. מֵאֲשֶׁר יְקֻרְתָּ, יְקַר מִבָּעֵי לֵיהּ, וְהָכִי אִיצְטְרִיךְ. מֵאֲשֶׁר אַתָּה יָקָר בְּעֵינָי, מָהוּ יְקַרְתָּ. מִכְּלַל דְּאִיהוּ מְגַרְמֵיהּ אִתְיְיקַר. אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּכָל בַּר נָשׁ דְּאִיהוּ בְּחִיובָא (ד " ש ע ב) קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמִיתָא, הוּא מֵזָלְזָלָא וְתוֹעֵבָה (תו ע ב ת א) קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבָתַר דְּאִימְלָךְ וְתַב מֵחוֹבֵיהּ, הַשְׁתָּא אִיהוּ אִתְיְיקַר מְגַרְמֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֲרֵי עָלֵיהּ וְאָמַר, מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ בְעֵינַי נִכְבָּדְתָּ, אָתְּ מְגַרְמָךְ יָקַרְתָּ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ בְעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ (ישעיה מג). מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ?! יָקַר צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב! וְכִי צָרִיךְ: מֵאֲשֶׁר אַתָּה יָקָר בְּעֵינַי. מַהוּ יָקַרְתָּ? מִכְּלַל שֶׁהוּא מֵעַצְמוֹ הִתְכַּבֵּד, אֶלָּא כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי. שֶׁכָּל בֶּן אָדָם שֶׁהוּא בְּחִיּוּב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּהֲתָחָלָה הוּא מְזֻלְזָל וּמְתֹעָב (תועבה) לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאַחַר שֶׁנִּמְלַךְ וְשָׁב מֵחֶטְאוֹ, עַכְשָׁו הוּא הִתְכַּבֵּד מֵעַצְמוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר, מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ בְעֵינַי נִכְבַּדְתָּ. אַתָּה מֵעַצְמְךָ נִכְבַּדְתָּ.

בְּעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ. דְּהָא לֵית רְחִימוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא בְּמָאן דְּתָב מֵחוֹבֵיהּ. וְעַל דָּא אֲנִי אֲהַבְתִּיךָ. אֲבָל מָה אַעֲבִיד דְּהָא יַהֲבִית רְשׁוּ לְחִוְיָא לְנָזְקָא. דָּא הוּא עִיטָא, וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ. מַאי אִיהוּ אָדָם דְּיַהֲב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּחוֹתֵיהּ, הַהוּא אָדָם דְּאָתֵי מֵעַמָּא אַחֲרָא, דְּהַהוּא חִוְיָא מְדִילֵיהּ יֵיכוּל, דִּכְתִיב וְאֶתֵּן אָדָם. אַל תִּקְרֵי אָדָם, אֶלָּא אֱדוֹם. וּלְאֻמִּים דָּא הוּא, לְאוֹם מִלְּאוֹם יֶאֱמָץ, וְדָא זַרְעָא דְּעֵשָׂו דְּיַהֲיב תְּחוֹת נַפְשֵׁיהּ.

בְּעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ. שֶׁהֲרֵי אֵין אַהֲבָה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא עִם הַבֶּן אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא בְּמִי שֶׁשָּׁב מֵחֶטְאוֹ, וְעַל זֶה אֲנִי אֲהַבְתִּיךָ, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁהֲרֵי נָתַתִּי רְשׁוּת לַנָּחָשׁ לְהַזִּיק? זוֹהִי הַעֲצָה - וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ. מַהוּ אָדָם שֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּחְתָּיו? אוֹתוֹ אָדָם שֶׁבָּא מֵעַם אַחֵר, שֶׁאוֹתוֹ נָחָשׁ יֹאכַל מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁכָּתוּב וְאֶתֵּן אָדָם, אַל תִּקְרֵי אָדָם אֶלָּא אֱדוֹם. וּלְאֻמִּים, זֶהוּ (בראשית כה) לְאֹם מִלְּאֹם יֶאֱמָץ, וְזֶה זֶרַע עֵשָׂו שֶׁנָּתַן תַּחַת נַפְשׁוֹ.

אַדְהָווֹ יַתְבֵי, הַא הַאי יוּדְאי דְּגָזַל הַהוּא גּוֹי דְּקָטַל חִוְיָא, אֲתָא בְּאוֹרְחָא לָאֵי וְעַיֵּף. וּמְגוֹ תַּקִּיפוּ דְּשַׁמְשָׁא עָאל בְּהַהוּא חֲקַל וְיָתִיב תְּחוֹת אִילָנָא חַד, וְהָוָה מִתְרָעֵם לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְצַדְּיק עָלֵיהּ דִּינָא, וְאָמַר. מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, גָּלוּי וְיָדוּעַ קַמָּךְ דְּאֲנָא לָא חַיִּישְׁנָא עֲלַי וְעַל גּוּפִי וְעַל מָמוֹנִי כְּלוּם, דְּהָא בְּדִינָא אִתְעֲבִיד כָּל (מה) דְּאִתְעֲבִיד. אֲבָל אַבָּא וְאִימָא סָבִין אִית לִי דְּלֵית לִי בְּמָה אַפְרְנֵס לוֹן, וְעַל דָּא חַיִּישְׁנָא.

עַד שֶׁיָּשְׁבוּ הֲרֵי הַיְּהוּדִי הַזֶּה שֶׁאוֹתוֹ הַגּוֹי גָּזַל וְהַנָּחָשׁ הֲרָגוֹ, בָּא בַּדֶּרֶךְ לֵאָה וְעָיֵף, וּמִתּוֹךְ חֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ נִכְנַס בְּאוֹתוֹ שָׂדֶה וְיָשַׁב תַּחַת עֵץ אֶחָד, וְהָיָה מִתְרַעֵם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וּמַצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין וְאוֹמֵר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֶׁאֵינִי חוֹשֵׁשׁ עַלַי וְעַל גּוּפִי וְעַל מָמוֹנִי כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי בְּדִין נַעֲשָׂה כָּל (מה) שֶׁנַּעֲשָׂה, אֲבָל אָב וְאֵם וְקַנִּים יֵשׁ לִי, שֶׁאֵין לִי בַּמָּה אֲפַרְנֵס אוֹתָם, וְעַל זֶה חַשַׁשְׁתִּי.

וְתוּ עַל כָּל דָּא, צְרוֹרָא חָדָא דִּדְינָרִין דְּהָווֹ בְּהַהוּא אַרְנָקִי דְּחַד מִסְכְּנָא לְמֶעְבַּד חוּפָּה לִבְרָתֵיהּ עַנְיָיא. מָה אַעֲבִיד מָארֵי דְּעָלְמָא, עַל דָּא כַּאיבְנָא בְּלִבָּאי יַתִּיר.

וְעוֹד עַל כָּל זֶה - צְרוֹר אֶחָד שֶׁל דִּינָרִים שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הָאַרְנָק, שֶׁל עָנִי אֶחָד לַעֲשׂוֹת חֻפָּה לְבִתּוֹ הָעֲנִיָּה, מָה אֶעֱשֶׂה? רִבּוֹן הָעוֹלָם, עַל זֶה כּוֹאֲבֵנִי בְּלִבִּי יוֹתֵר.

בָּכָה וְאָמַר (תהלים קי"ט) מִשְׁפָּטֶיךָ ה' אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּיו. דִּינִין דְּמָארֵי עָלְמָא, קְשׁוֹט אִינּוּן. אֲמַאי אִינּוּן קְשׁוֹט, בְּגִין דְּצָדְקוּ יַחְדָּיו. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דִּדְינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמֶעְבַּד (דינא), כַּמָּה מָארֵי תְּרֵיסִין קַיְימִין מֵהַאי סְטָר וּמֵהָאי סְטָר וּמְצַדְּיקִין אִלֵּין בְּאִלֵּין וּמַגִּיחִין אִלֵּין בְּאִלֵּין. כֵּיוָן דְּצָדְקוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין וְאִסְתַּכְּמָן כַּחֲדָא, כְּדֵין מִשְׁפָּטֶיךָ ה' אֱמֶת. אֵימָתַי צָדְקוּ יַחְדָּיו. כַּד מַצְדִּיקֵי כָּל בְּנֵי דִּינָא לְעֵילָא. וְעַל דָּא מָארֵי דְּעָלְמָא, עַל דָּא בַּכִּינָא וְלֹא עַל דִּידִי.

בָּכָה וְאָמַר, (תהלים יט) מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו. דִּינָיו שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם הֵם אֱמֶת. לָמָּה הֵם אֱמֶת? מִשּׁוּם שֶׁצָּדְקוּ יַחְדָּו. שֶׁהֲרֵי בִּשְׁעַת הַדִּין, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת (דין), כַּמָּה בַּעֲלֵי מַגָּנִים עוֹמְדִים מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וּמַצְדִּיקִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וְנִלְחָמִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ. כֵּיוָן שֶׁצָּדְקוּ אֵלּוּ בְּאֵלּוּ וְהִסְכִּימוּ כְּאֶחָד, אֲזַי מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת. אֵימָתַי צָדְקוּ יַחְדָּו? כְּשֶׁמַּצְדִּיקִים כָּל בְּנֵי הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה. וְעַל זֶה, רִבּוֹן הָעוֹלָם, אֲנִי בּוֹכֶה, וְלֹא עַל שֶׁלִּי!

שָׁמַע ר' אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא וְקָמוּ לְגַבֵּיהּ. חָמוּ יָתֵיהּ דְּהָוָה יָתִיב תְּחוֹת הַהוּא אִילָנָא וְאַתְקִיפוּ בֵּיהּ וּנְטָלוּ יָתֵיהּ לְגַבֵּיהוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, (לא תדחל) זַכָּאָה קְשׁוֹט, דְּאִי לָאו זַכָּאָה אָנְתְּ, לָא יַרְחִישׁ לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא רַבְרְבָא כְּמָה דְּעָבַד. בְּקַדְמִיתָא טוֹל אַרְנָקִי דִּילָךְ וְתֵיזִיל וְתַחְמֵי מָה דְּעָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינָךְ.

שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבֵרִים, וְקָמוּ אֵלָיו. רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב תַּחַת אוֹתוֹ הָעֵץ, וְהֶחֱזִיקוּ בּוֹ, וְנָטְלוּ אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, (אל תפחד) צַדִּיק אֱמֶת, שֶׁאִם אֵינְךָ צַדִּיק, לֹא יַרְחִישׁ לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נֵס גָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה. בָּרִאשׁוֹנָה טֹל אַרְנָקְךָ, וְתֵלֵךְ וְתִרְאֶה מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּגְלָלְךָ.

אֲזַל בַּהֲדַיְיהוּ וְחָמָא הַהוּא גּוֹי מִית וְחָוְיָא הֲוָה עָבִיד בֵּיהּ נוּקְמִין וְהָוָה כְּרִיךְ עַל קַדְלֵיהּ. אִשְׁתַּטַח הַהוּא יוּדָאי בְּעַפְרָא וּאוֹדֵי וְשַׁבַּח לְמָארֵי עַלְמָא. וְקָם וְנָשִׁיק יְדוֹי דְּרִבֵּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא. אָמַר לוֹן הַשְׁתָּא יָדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַרְחִישׁ נִיסָא דָּא בְּגִינַיְיכוּ.

הָלַךְ עִמָּם, וְרָאָה אוֹתוֹ הַגּוֹי מֵת, וְהַנָּחָשׁ הָיָה עוֹשֶׂה בּוֹ נְקָמוֹת, וְהָיָה כָּרוּךְ עַל צַוָּארוֹ. הִשְׁתַּטַּח אוֹתוֹ הַיְהוּדִי בֶּעָפָר, וְהוֹדָה וְשִׁבַּח אֶת רִבּוֹן הָעוֹלָם, וְקָם וְנָשַׁק יְדֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבֵרִים. אָמַר לָהֶם: כְּעֵת יָדַעְתִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִרְחִישׁ נֵס זֶה בִּגְלַלְכֶם.

אֲבָל רָבֵנָן, עַל אַבָּא וְאִימָא סָבִין דְּאִית לִי בַּכֵּינָא וְעַל מִסְכֶּנָא דְּיַהִיב לִי צְרוֹרָא. פָּתַח הָאַרְנָקִי וְאָחֵמִי לוֹן צְרוֹרָא וְכֵן אֲחֵמִי לוֹן מָחָא דְּעָבַד לֵיהּ הַהוּא גּוֹי. צַלֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר עָלֵיהּ וְאִתְּסִי.

אֲבָל חֲכָמִים, עַל הָאָב וְהָאֵם הַזְּקֵנִים שֶׁיֵּשׁ לִי אֲנִי בּוֹכֶה, וְעַל הֶעָנִי שֶׁנָּתַן לִי אֶת הַצְּרוֹר. פָּתַח הָאַרְנָק וְהֶרְאָה לָהֶם אֶת הַצְּרוֹר, וְכֵן הֶרְאָה לָהֶם הַמַּכָּה שֶׁעָשָׂה לוֹ אוֹתוֹ הַגּוֹי. הִתְפַּלֵּל עָלָיו רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנִרְפָּא.

קְרִיבוּ לְגַבֵּיהּ דְּהַהוּא גּוֹי כְּמִלְקַדְמִין, וְחָמוּ הַהוּא חִוְיָא דְּהַוָה עָבִיד כְּדְבְקַדְמִיתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חִוְיָא כָּל מָה דְּעַבַדְתְּ יֵאוֹת עֲבַדְתְּ. וְתוּ דְּאַחְמִית חֵילָךְ וּגְבוּרְתָךְ בֵּיהּ, וַעֲבַדְתְּ בֵּיהּ נוּקְמִין סַגִּיאִין. וְהָא חֲמֵינָן תְּלַת זִמְנִין וְאַחְמִית כָּל מָה דְּעָבַדְתְּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה זִיל וְאִתְטָמַר בְּמְעַרְתָךְ, וְנָזְרְנָא עָלָךְ דְּלָא תַּנְזִיק לְבַרְיָיתָא דְּעָלְמָא. אִתְפְּרַשׁ הַהוּא חִוְיָא וְכַפָּף רֵישֵׁיהּ וְאָזַל לֵיהּ.

קָרְבוּ לְאוֹתוֹ הַגּוֹי כְּמִקֹּדֶם, וְרָאוּ אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה בּוֹ כְּבָראשׁוֹנָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, נָחָשׁ נָחָשׁ, כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ - נָאֶה עָשִׂיתָ, וְעוֹד שֶׁהֶרְאֵיתָ כֹּחֲךָ וּגְבוּרָתְךָ בּוֹ וְעָשִׂיתָ בּוֹ נְקָמוֹת רַבּוֹת, וְהֵרֵי רָאִינוּ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְהֶרְאֵיתָ כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ. מִכָּאן וָהָלְאָה לֵךְ וְהִתְחַבֵּא בִּמְעָרָתְךָ, וְגוֹזְרֵנִי עָלֶיךָ, שֶׁלֹּא תַזִּיק לִבְרִיָּה בָּעוֹלָם. נִפְרַד אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, וְכָפַף רֹאשׁוֹ וְהָלַךְ לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוּדָאי, טוֹל עֲדָאָה דְשָׁנְאָךְ. דְּהָא כִּיסָא דְּדַהֲבָא אִית לֵיהּ לְגַבֵּיהּ דְּשָׁבָק לֵיהּ בְּרֵיהּ דְּהַהוּא גּוֹי לְאָבוֹי, וְלָא תִיטוֹל מִדִּילֵיהּ כְּלוּם. וְזִיל לְגַבֵּיהּ גַּבְרָא דְּדוּךְ פְּלַן, וְתִשְׁכַּח דְּמִיתָא אִתְּתֵיהּ. זִיל לְגַבֵּיהּ וְהַב לֵיהּ כִּיסָא דְּדִינָרִין דָּא, בְּגִין דְּהַהוּא גַּבְרָא אִית לֵיהּ בָּרָא חַד וּשְׁמְעוֹן שְׁמֵיהּ וְהוּא אָזִיל בְּסָחוֹרְתָא עַל יַמָּא. וְאִינּוּן בְּאָרְבָּא, בְּרֵיהּ דְּהַאי גּוֹי גָּנַב לֵיהּ הַאי כִּיסָא, וְיָהַב לֵיהּ לְהַהוּא רָשָׁע. וְאִימָא לְהַהוּא יוּדָאי דְּיַסְלִיק כִּיסָא דָּא לְבָרֵיהּ, דְּלַעֲגַל יֵיתֵי לְגַבֵּיהּ, וְיוֹדֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאַחְזַר אֲבֵידְתָא לְמָארֵיהּ. וְכַךְ עָבִיד, נָטַל כִּיסָא וְסָגִיד קָמֵיהּ דְּרִבֵּי אֶלְעָזָר וְנָשִׁיק יְדוֹי, תַּוּוהוּ חַבְרַיָּיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹתוֹ הַיְּהוּדִי: טֹל אֶת תַּכְשִׁיט שׂוֹנַאֲךָ, שֶׁהֲרֵי כִּיס שֶׁל זָהָב יֵשׁ לוֹ אֲצִלּוֹ שֶׁהִשְׁאִיר לוֹ בְּנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ גּוֹי לְאָבִיו, וְאַל תִּטֹּל מִשֶּׁלּוֹ כְּלוּם, וְלֵךְ לְאִישׁ שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְתִמְצָא שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ. לֵךְ אֵלָיו, וְתֵן לוֹ כִּיס הַדִּינָרִים הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁלְּאוֹתוֹ הָאִישׁ יֵשׁ בֵּן אֶחָד, וּשְׁמוֹ שִׁמְעוֹן, וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם סְחוֹרָה עַל הַיָּם, וְהֵם בַּסְּפִינָה, וּבְנוֹ שֶׁל הַגּוֹי הַזֶּה גָּנַב לוֹ אוֹתוֹ הַכִּיס וְנָתַן אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ רָשָׁע. וֶאֱמֹר לְאוֹתוֹ הַיְּהוּדִי

שֶׁיַּעֲלֶה כֵּיס זֶה לִבְנוֹ, שֶׁבִּמְהִירוּת יֵלֵךְ אֵלָיו, וְיוֹדֶה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא שֶׁהֶחֱזִיר אֲבֵדָה לִבְעָלָיו. וְכָךְ עָשָׂה. נָטַל הַכֵּיס, וְהִשְׁתַּחֲוָה לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יָדוֹ. תְּמֵהוּ הַחֲבֵרִים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּכָל אוֹרְחָא דָּא אִיהוּ תַּוּוהָא בְּכָל מָה דְחַמִינָן בָּךְ. וְהַשְׁתָּא אִיהוּ תַּוּוהָא עַל תַּוּוהָא, מָהוּ דֵּין. אָמַר לְהוּ, מִלָּה דָּא, לָאו בְּסִימָנָא אִיהִי, וְלָאו בְּחָכְמָתָא. אֶלָּא רוּחָא דִּילִי אִסְתְּכַל וַאֲנָא חֲמֵינָא כְּאִילּוּ בְּעֵינָא חֲמֵינָא. תַּוּוהוּ כּוּלְּהוּ חַבְרַיָּיא, אַזְלוּ כּוּלְּהוּ חַבְרַיָּיא וַהֲהוּא יוּדָאי בַּהֲדַיְיהוּ. עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּיהּ חַמּוֹי. כֵּיוָן דְּמָטוּ לְתַמָּן, אַשְׁכְּחוּהוּ לְחַמּוֹי דְּהָוָה יָתִיב עַל גַּבֵּי עֲרְסוֹי וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. בָּרִיךְ בְּרָכָתָא רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבְרִיכוּ חַבְרַיָּיא וְאִיהוּ חַדֵּי בַּהֲדַיְיהוּ:

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּכָל הַדֶּרֶךְ הַזּוֹ יֵשׁ תְּמִיהָה בְּכָל מַה שֶּׁרָאִינוּ בָּךְ, וְכֵעֵת הִיא תְּמִיהָה עַל תְּמִיהָה, מַה זֶּה? אָמַר לָהֶם: דָּבָר זֶה אֵינוֹ בְּסִימָן הוּא וְלֹא בְּחָכְמָה, אֶלָּא שֶׁרוּחִי מִסְתַּכֶּל, וַאֲנִי רָאִיתִי כְּאִלּוּ בָּעַיִן רָאִיתִי. תָּמְהוּ כָּל הַחֲבֵרִים. הָלְכוּ כָּל הַחֲבֵרִים וְאוֹתוֹ הַיְּהוּדִי עִמָּהֶם, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְחָמִיו. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְשָׁם, מְצָאוּ אֶת חָמִיו שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל גַּבֵּי מִטָּתוֹ וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. בֵּרַךְ בְּרָכָה רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבֵרְכוּ הַחֲבֵרִים, וְהוּא שָׂמֵחַ עִמָּם.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ירמיה י"ז) רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה. כֵּיוָן דְּאָמַר רְפָאֵנִי ה', מָהוּ וְאֵרָפֵא. כֵּיוָן דְּאָמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מָהוּ וְאִוָּשֵׁעָה. כֵּיוָן דְּאַסְיָא מַסֵּי, מַאן הוּא דְמָחֵי.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ירמיה יז) רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה. כֵּיוָן שֶׁאָמַר רְפָאֵנִי ה', מַהוּ וְאֵרָפֵא? כֵּיוָן שֶׁאָמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מַהוּ וְאִוָּשֵׁעָה? כֵּיוָן שֶׁהָרוֹפֵא מְרַפֵּא, מִי הוּא שֶׁיְּכֶה?

אֶלָּא (נ"א אמר רבי יוסי חמוי), כָּל אַסְוָותָא דְּעָלְמָא בִּידָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲבָל אִית מְנָהוֹן עַל יְדָא דְשִׁלִּיחָא וְאִית מְנָהוֹן דְּלָא אִתְמְסָרוּ בִּידָא דְשִׁלִּיחָא. וְאִינּוּן דְּאִתְמְסָרוּ בִּידָא (ש"ה ע"א) דְשִׁלִּיחָא אַסְוָותָא אִינּוּן, אֲבָל לְזִמְנִין מִתְהַדְּרָן. אֲבָל אִינּוּן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַסֵּי, לָא מִתְהַדְּרָן לְעָלְמִין, וְעַל דָּא אַסְוָותָא דִּילֵיהּ אִיהִי אַסְוָותָא דְּלֵית בָּהּ מַרְעָא כְּלָל. וּבְגִין כָּךְ, רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא, וְדָא בְּלָא קִטְרוּגָא כְּלָל. וְהַשְׁתָּא חַבְרַיָּיא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לִי אַסְוָותָא וְעָשָׁק לִי וְעָרַב לִי.

אֶלָּא (אמר רבי יוסי חמיו), כָּל רְפוּאָה שֶׁבָּעוֹלָם בְּיַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲבָל יֵשׁ מֵהֶם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ. וְאוֹתָם שֶׁנִּמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ הֵם רְפוּאָה, אֲבָל לִפְעָמִים חוֹזְרִים. אֲבָל אוֹתָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרַפֵּא לֹא חוֹזְרִים לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה רְפוּאָתוֹ הִיא רְפוּאָה, שֶׁאֵין בָּהּ חֹלִי כְּלָל. וּמִשּׁוּם כָּךְ רְפָאֵנִי ה' וְאֵרָפֵא, וְזֶה בְּלִי קִטְרוּג כְּלָל. וְכֵעֵת, חֲבֵרִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לִי רְפוּאָה, וְעָשַׂק לִי וְעָרַב לִי.

סָחוּ לֵיהּ כָּל הַהוּא עוֹבָדָא תָּוְוהּ וּבָכָה וְחַדֵּי. אָמַר, חַבְרַיָּיא נָדְרְנָא דְּאֵיהַךְ לְגַבֵּיהּ וְאִתְחַבָּר בַּהֲדֵיהּ, ונוֹדֵי וּנְשַׁבַּח לְמָארֵי עַלְמָא. חַדֵּי בַּהֲדַיְיהוּ.

סִפְּרוּ לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. תָּמַהּ וּבָכָה וְשָׂמַח. אָמַר, חֲבֵרִים, נָדַרְתִּי שֶׁאֵלֵךְ אֵלָיו וְאֶתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְנוֹדֶה וּנְשַׁבַּח לְרִבּוֹן הָעוֹלָם. שָׂמַח עִמָּם.

אָמְרוּ לֵיהּ, בְּמָאי הֲוֵיתָא מִתְעַסֵּק. אָמַר לוֹן בְּפָרָשַׁת בָּלָק הֲוֵינָא מִתְעַסֵּק וְחָמֵינָא דְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ, הֲוָה תַקִּיף וְיַתִּיר מֵחָכְמְתָא דִּבְלְעָם. חָכְמְתָא דִּבְלְעָם רִגְעָא חֲדָא, חָכְמְתָא דְּבָלָק בְּכָל זִמְנָא. אֶבָל מַפְתְּחָן כֻּלְּהוּ בִּידוֹי דִּבְלְעָם הֲוֵי, דְּאִיהוּ הֲוָה שְׁלִים בְּפוּמָא. בָּלָק הֲוָה יָדַע לְמֶעְבַּד חַרְשׁוֹ, וְלָא הֲוָה יָדַע לְאַשְׁלָמָא בְּפוּמָא.

אָמְרוּ לוֹ: בַּמָּה הָיִיתָ מִתְעַסֵּק? אָמַר לָהֶם, הָיִיתִי מִתְעַסֵּק בְּפָרָשַׁת בָּלָק, וְרָאִיתִי שֶׁחָכְמָתוֹ הָיְתָה חֲזָקָה וְיוֹתֵר מֵחָכְמָתוֹ שֶׁל בִּלְעָם. חָכְמַת בִּלְעָם פַּעַם אַחַת - וְחָכְמַת בָּלָק בְּכָל זְמַן. אֲבָל כָּל הַמַּפְתְּחוֹת הָיוּ בִּידֵי בִלְעָם, מְשׁוּם שֶׁהוּא הָיָה שָׁלֵם בְּפֶה. בָּלָק הָיָה יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפָיו, וְלֹא יָדַע לְהַשְׁלִים בְּפֶה.

פְּתַח וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ'. הַאי קְרָא (אית לאסתכלא ביה) אוּקְמוּהָ. אֲבָל אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב מֵחָרְשׁוֹ דִּבְלְעָם וְאַל תְּחַת מִקַּסְמוֹ דִּבָלָק.

פְּתַח וְאָמַר, (שם מו) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב כוּ'. הַפְסוּק הַזֶּה (יש להסתכל בו) פֻּרְשׁוּהוּ. אֲבָל אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב - מֵהַכְּשָׁפִים שֶׁל בִּלְעָם. וְאַל תֵּחַת - מֵהַקְּסָמִים שֶׁל בָּלָק.

תָּא חֲזֵי, הֵיךְ הֲווּ תַּרְוַיְיהוּ דָּא בְּדָא בְּעִיטָא בִּישָׁא לְקָבֵל יִשְׂרָאֵל. אָמַר בִּלְעָם, יַעֲקֹב בְּבֵיתָא דִּלְבָן אַבָּא הֲוָה, וְנָחַשׁ נָחְשִׁין לְקָבְלֵיהּ, וְיָכִיל לֵיהּ. אֲנָא אֶסְדַּר נָחְשִׁין לְקָבְלֵיהּ. אָמַר בָּלָק, וַאֲנָא אֶסְדַּר קִסְמִין לִשְׁמָא דְּאִקְרֵי יִשְׂרָאֵל.

בֹּא וּרְאֵה אֵיךְ הָיוּ שְׁנֵיהֶם זֶה עִם זֶה בְּעֵצָה רָעָה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל. אָמַר בִּלְעָם: יַעֲקֹב הָיָה בְּבֵית לָבָן אַבָּא, וְנִחֵשׁ נְחָשִׁים כְּנֶגְדּוֹ וְיָכֹל לוֹ, אֲנִי אֶסַּדֵּר נְחָשִׁים כְּנֶגְדּוֹ. אָמַר בָּלָק: וַאֲנִי אֲסַדֵּר קְסָמִים לַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא יִשְׂרָאֵל.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא נָפַק רוּחָא חָדָא מִסִּטְרָא דְּיוֹסֵף מִגּוֹ עַנְפֵי אִילָנָא וְנָשִׁיב בְּאִינּוּן נְחָשִׁים וּבָטִיל לוֹן. וְהַיְינוּ דְּאָמַר יוֹסֵף (בראשית מ"ד) כִּי נָחֹשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי. מַאי אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי, בְּגִינֵי אִית אִישׁ דְּנָחְשִׁים יְבַטֵּל לְבָנְיָיכוּ, בְּגִינֵי אִיהוּ לְעֵילָּא. וְהַיְינוּ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמוֹנִי. אִית אִישׁ לְעֵילָּא דְּנָפַק רוּחָא אַחֲרָא מִגּוֹ אִילָנָא דִּלְתַתָּא וְנָשִׁיב בְּהַהוּא קֶסֶם וּבָטִיל לוֹן.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָצְאָה רוּחַ אַחַת מִצַּדּוֹ שֶׁל יוֹסֵף מִתּוֹךְ עַנְפֵי הָאִילָן, וְנָשְׁבָה בְּאוֹתָם נְחָשִׁים וּבִטְּלָתָם, וְהַיְנוּ שֶׁאָמַר יוֹסֵף (בראשית מד) כִּי נָחֹשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי. מַה זֶּה אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי? בִּשְׁבִילִי יֵשׁ אִישׁ שֶׁיְּבַטֵּל הַנְּחָשִׁים לִבְנֵיכֶם. בִּשְׁבִילִי הוּא לְמַעְלָה, וְהַיְנוּ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי. כָּמוֹנִי יֵשׁ אִישׁ לְמַעְלָה שֶׁמּוֹצִיא רוּחַ אַחֶרֶת מִתּוֹךְ הָעֵץ שֶׁלְּמַטָּה, וְנָשַׁב בְּאוֹתוֹ הַקֶּסֶם וּבִטֵּל אוֹתוֹ.

וְהַיְינוּ קֶסֶם עַל שִׁפְתֵי מֶלֶךְ. מַאן מֶלֶךְ דָּא, אִילָנָא דִּלְתַתָּא. כְּדֵין אֲתִיב בִּלְעָם וְאָמַר, כִּי לֹא נָחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וְתַרְוַיְיהוּ הֲווּ בְּתַרִין סִטְרִין אִלֵּין.

וְהַיְנוּ (משלי טז) קֶסֶם עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ. מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הָעֵץ שֶׁלְּמַטָּה. אֲזַי הֵשִׁיב בִּלְעָם וְאָמַר, (במדבר כג) כִּי לֹא נָחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְּלוּ.

כִּי אִתָּךְ אֲנִי, לָא הֲווּ יוֹמִין מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרִיָה עָלְמָא דְּאִיצְטְרִיךְ הָכִי לְמֶהֱוֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כְּהַהוּא זִמְנָא דְּבָעָא בִּלְעָם לְשֵׁיצָאָה לְשַׂנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מֵעָלְמָא. וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּלְעָם בָּעָא לְשֵׁיצָאָה לְכוּ מֵעָלְמָא, אֲבָל אֲנָא לָא אֲעָבִיד הָכִי. (ירמיה ל) כִּי אֶעֱשֶׂה כַּלָּה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֲפִצֹתִיךְ שָׁמָּה וְאוֹתָךְ לֹא אֶעֱשֶׂה כַלָּה.

כִּי אִתָּךְ אֲנִי. לֹא הָיוּ יָמִים מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם שֶׁהִצְטָרֵךְ לִהְיוֹת כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל כְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שָׁרָצָה בִּלְעָם לְכַלּוֹת אֶת שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם. וְעַל זֶה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בִּלְעָם רָצָה לְהַשְׁמִידָכֶם מִן הָעוֹלָם, אֲבָל אֲנִי לֹא אֶעֱשֶׂה כָּךְ, (ירמיה מו) כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֲדַחְתִּיךְ שָׁמָּה וְאוֹתָךְ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה.

דְּאִילּוּ יֵיתוּן כָּל בְּנֵי עָלְמָא, לָא יֵיכְלוּן לְשֵׁיצָאָה לְכוֹן מֵעָלְמָא. אֲתָא לָבָן בְּקַדְמֵיתָא וּבָעָא לְאַעְקָרָא לְיֵיהּ לְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדוֹי מֵעָלְמָא, אֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲגִין עָלֵיהּ. דִּכְתִיב (בראשית ל"ג) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. אֲתָא פַּרְעֹה וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לוֹן מֵעָלְמָא, אֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲגִין עֲלַיְיהוּ דִּכְתִיב, (שמות א) וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹוץ. אֲתָא הָמָן וּבָעָא לְשֵׁיצָאָה לוֹן, אֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאֲגִין עֲלַיְיהוּ וַאֲתִיב כֹּלָּא עַל רֵישֵׁיהּ. וְכֵן בְּכָל דָּרָא וְדָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַגִּין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל תָּדִיר.

שֶׁאִילּוּ יָבֹאוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, לֹא יְכוֹלִים לְהַשְׁמִידָכֶם מִן הָעוֹלָם. בָּא לָבָן בָּרִאשׁוֹנָה וְרָצָה לְעָקֹר אֶת יַעֲקֹב לְבַדּוֹ מִן הָעוֹלָם - בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֵגֵן עָלָיו, שֶׁכָּתוּב (בראשית לא) הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. בָּא פַּרְעֹה וְרָצָה לְהַשְׁמִידָם מִן הָעוֹלָם - בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֵגֵן עֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב (שמות א) וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ. בָּא הָמָן וְרָצָה לְהַשְׁמִידָם - בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֵגֵן עֲלֵיהֶם וְהֵשִׁיב הַכֹּל עַל רֹאשׁוֹ. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵגֵן עַל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד.

וְיִשְׂרָאֵל אַמְרֵי (איכה ג) חַסְדֵּי יְיָ כִּי לֹא תַמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו. כִּי לֹא תַמּוּ מִבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא חַסְדֵּי יְיָ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא הֲווּ בְּסָעֲדָן, כִּי לֹא תַמְנוּ וְלָא אִשְׁתַּצִּינָא. מַאי טַעְמָא, דְּלָא אִתְמַנָּעוּ רַחֲמוֹי מִינָּן, דִּכְתִיב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו.

וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים, (איכה ג) חַסְדֵי ה' כִּי תָמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו. כִּי לֹא תַמּוּ הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב! אֶלָּא חַסְדֵי ה' בְּכָל דּוֹר וָדוֹר הָיוּ בְּעֶזְרֵנוּ כִּי לֹא תָמְנוּ וְלֹא הָשְׁמְדְנוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְנְעוּ רַחֲמָיו מֵעִמָּנוּ, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו.

תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא, וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר. וּלְבָתַר כְּתִיב, וַיֵּלְכוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן. הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים, מַאי טַעְמָא דְּקָא שָׁנֵי מִלָּה מִמַּאי דְּקָאָמַר בְּקַדְמֵיתָא.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב בָּרִאשׁוֹנָה, (במדבר כב) וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר, וְאַחַר כָּךְ וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן. הָיָה לוֹ לוֹמַר וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים, מָה הַטַּעַם שִׁנָּה הַדָּבָר מִמַּה שֶׁאָמַר בָּרִאשׁוֹנָה?

אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע דְּבָלָק חַכִּים הֲוָה בְּכָל דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא אינון דְּקַשְׁרִין קִשְׁרִין לְמֶעְבַּד בְּהוּ חַרְשִׁין וְקִסְמִין, וְכָל אינון דַּרְגִּין עִילָּאִין (מנייהו) מִלַּיְיהוּ, דִּבְהוּ כַּפְיָין לְדַרְגִּין תַּתָּאִין.

אֶלָּא, אוֹתוֹ בְּלָק הָרָשָׁע הָיָה חָכָם בְּכָל הַדַּרְגּוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, אוֹתָם שֶׁקּוֹשְׁרִים קְשָׁרִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כְּשָׁפִים וּקְסָמִים, וְכָל אוֹתָן דְּרָגוֹת יוֹתֵר עֶלְיוֹנוֹת (מהן) דִּבְרֵיהֶם, שֶׁבָּהֶן כּוֹפִים אֶת הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת.

אָמַר לֵיהּ, בְּכָל זִמְנָא דַּאֲנַן חַרְשִׁין וְקַסְמִין וְנַחְשִׁין אִית לָן דַּרְגִּין יְדִיעָאן וּמַלְאָכִין יְדִיעָאן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְגַבֵּי חַרְשִׁין וְקַסְמִין. אֲבָל מִכָּאן וּלְהָלְאָה אִית לָךְ לְעַיְינָא בְּאָתָר אַחֲרָא עִילָּאָה.

אָמַר לוֹ, בְּכָל פַּעַם שֶׁאָנוּ מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים וּמְנַחֲשִׁים, יֵשׁ לָנוּ דְּרָגוֹת וּמַלְאָכִים יְדוּעִים, שֶׁנּוֹדָעִים לְמְכַשְּׁפִים וְלִקּוֹסְמִים, אֲבָל מִכָּאן וְהָלְאָה יֵשׁ לְךָ לְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר עֶלְיוֹן.

כְּתַב לֵיהּ שְׁמָהָן אֲחַרְנִין בְּאינון דַּרְגִּין קַדִּישִׁין, וְהָכִי אוֹרַחַיְיהוּ דְּקַסְמִין וְחַרְשִׁין, יַדְעֵי אינון דַּרְגִּין דְּהַהוּא קֶסֶם שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ. וְעַבְדִּין חַרְשַׁיְיהוּ וְאוּמָאן לוֹן בְּדַרְגִּין אַחֲרָנִין עִלָּאִין מִנַּיְיהוּ, וְעַבְדִּין מָה דְּעָבְדִין.

כְּתַב לוֹ שֵׁמוֹת אֲחֵרִים בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת קְדוֹשׁוֹת. וְכָךְ דַּרְכֵי הַקּוֹסְמִים וְהַמְכַשְּׁפִים, שֶׁיּוֹדְעִים אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁאוֹתוֹ קֶסֶם שׁוֹרֶה בָּהֶם, וְעוֹשִׂים כִּשְׁפֵיהֶם, וּמַשְׁבִּיעִים אוֹתָם בִּדְרָגוֹת אֲחֵרוֹת עֶלְיוֹנוֹת מֵהֶם, וְעוֹשִׂים מַה שֶּׁעוֹשִׂים.

שְׁלַח לֵיהּ הָכִי, עַמָּא דָּא, לָאו קִשְׁרָא דִּילְהוֹן כִּשְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא, אֲבָל קִשְׁרָא דִּילְהוֹן בַּאֲתַר אַחֲרָא עִילָּאָה מִתְקַשְּׁרָן לְעֵילָּא מִכָּל דַּרְגִּין.

שְׁלַח לוֹ כָּךְ: הָעָם הַזֶּה, אֵין הַקֶּשֶׁר שֶׁלְּהֶם כִּשְׁאַר עַמֵּי הָעוֹלָם, אֲבָל הַקֶּשֶׁר שֶׁלְּהֶם בְּמָקוֹם אַחֵר עֶלְיוֹן נִקְשָׁרִים מֵעַל לְכָל הַדְּרָגוֹת.

כְּתַב וְשַׁלַּח לֵיהּ פִּיפּוּסָא וּפִּטְרוֹנָא דְּתַרְיסָר נְשִׂיבִין (נשיאן) דְּסַחֲרָן גַּלְגַּלֵּי רְתִיכָא דְּכוּרְסַיָּיא קַדִּישָׁא. אָמַר לֵיהּ, אִי תִּסְתַּכֵּל, בְּהָנֵי תִּסְתַּכֵּל. בְּגִין דְּהָנֵי תְּרֵיסָר דְּמִתְקַשְּׁרָן בְּי"ב שִׁבְטִין. וְאִי בְּהָנֵי תַּעֲבֵיד חַרְשִׁין, בְּדִיּוּקְנָא דִּילְהוֹן לְתַתָּא דְּאינון י"ב שִׁבְטִין וְי"ב דִּגְלִין פְּרִישִׁין, נֵיכוּל לְהוּ וְנָגִיחַ בְּהוּ קְרָבָא וְנֶעֱקַר לְהוּ מֵעָלְמָא.

כְּתַב וְשָׁלַח לוֹ שְׁמוֹת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת וְהָאֲבָהוֹת שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר נִיצוֹצוֹת (נשיאים) שֶׁסּוֹבְבִים גַּלְגַּלֵּי הַמֶּרְכָּבָה שֶׁל הַכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ. אָמַר לוֹ: אִם תִּסְתַּכֵּל, בְּאֵלּוּ תִּסְתַּכֵּל, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁנֵים עָשָׂר הַלָּלוּ שֶׁנִּקְשָׁרִים בִּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים. וְאִם בְּאֵלֶּה תַּעֲשֶׂה כְּשָׁפִים, בְּדִיּוּקָן שֶׁלָּהֶם לְמַטָּה, שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים וּשְׁנֵים עָשָׂר דְּגָלִים פְּרוּשִׁים, נוּכַל לָהֶם, וְנִלָּחֵם בָּהֶם בִּקְרָב, וְנֶעֱקֹר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם.

וְהַיְינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים. וּדְאִי הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וּקְסָמִים בְּיָדָם. פִּיפּוּסִין דְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין הֲווּ אַתְיָין בִּידַיְיהוּ. וְאִיהוּ לָא יָדַע דְּכָל דַּרְגִּין עִלָּאִין בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אינון. מָה חָשִׁיב בְּלָק, חָשִׁיב דְּעָמָא דִּישְׂרָאֵל אִתְמְסָרוּ לְמַלְאָכִין כִּשְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתַב שְׁמָהָן דְּאִלֵּין מַלְאָכִין תְּרֵיסָר, וְשָׁלַח לֵיהּ. וְהַיְינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים.

וְהַיְנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים וַדַּאי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּקְסָמִים בְּיָדָם, שְׁמוֹת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁל מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים הָיוּ מְבִיאִים בְּיָדֵיהֶם. וְהוּא לֹא יָדַע שֶׁכָּל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הֵם בְּיָדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מֶה חָשַׁב בָּלָק? חָשַׁב שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְסְרוּ לַמַּלְאָכִים כִּשְׁאָר הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן כָּתַב שֵׁמוֹת שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מַמְלָאכִים הַלָּלוּ וְשָׁלַח לוֹ, וַיְהִי וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים.

אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזֵי, כָּל דַּרְגִּין דְּאִינּוּן מִתְקַשְׁרָן קִשְׁרִין (ש"ה ע"ב) לְתַבְרָא עַמָּא דָּא, מִסְטָרָא דְּצָפוֹן אִינּוּן. וּמִסְטָרָא דְּצָפוֹן זְמִינִין לְמִנְפַּל וְשׁוּלְטָנוּ דְּחַרְשִׁין דִּילָן בְּסִטְרָא דְּצָפוֹן אִינּוּן. הַשְׁתָּא נָיכוּל לְאַגָּחָא בְּהוֹן קְרָבָא דְּהָא תְּרֵיסָר אִלֵּין (דאינון) מִתְקַשְׁרָן בְּהוּ, וּמִסְטָרָא דְּצָפוֹן שַׁרְיָין לְמִמְנֵי.

אָמַר לוֹ: בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַדְּרָגוֹת שֶׁקּוֹשְׁרוֹת קְשָׁרִים לִשְׁבֹּר אֶת הָעָם הַזֶּה, הֵן מִצַּד הַצָּפוֹן, וּמִצַּד הַצָּפוֹן עֲתִידִים לִפֹּל, וְשֶׁלְטוֹן הַמְכַשְּׁפִים שֶׁלָּנוּ הֵם מִצַּד הַצָּפוֹן. עַכְשָׁו נוּכַל לְהִלָּחֵם בָּהֶם בְּקָרֶב, שֶׁהֲרֵי שְׁנַיִם עָשָׂר הַלָּלוּ (שהם) קְשׁוּרִים בָּהֶם, וּמִצַּד הַצָּפוֹן מַתְחִילִים לְהִמָּנוֹת.

וְהוֹאִיל וּמִשְּׁמֹאל שַׂרְיָין תּוּקְפָּא דִּילְהוֹן, אִתְחַלָּשׁ וְאִתְבַּר. בְּגִין דְּכָל תּוּקְפָּא דִּילְהוֹן לְהַהוּא סְטָר אִיהוּ. מָהוּ דְּקָאָמַר דִּכְתִיב (דברי הימים ב ד) עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צָפוֹנָה, מִצָּפוֹן שָׁאֲרֵי לְמִמְנֵי. אָמַר הַא תּוּקְפָּא דִּילָן מִצָּפוֹן אִיהוּ וְאִינּוּן אַרְבָּעִים חָסֵר חַד, דַּרְגִּין תַּקִּיפִין מִפַּרְזְלָא וּנְחָשָׁא וּתְחוֹתַיְיהוּ לֵית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְעַל דָּא נָיכוּל לְאַגָּחָא קְרָבָא וּלְאִתְגָּרָאָה בְּהוּ.

וְהוֹאִיל וּמִשְּׁמֹאל מַתְחִיל, הַתְּקֶף שֶׁלָּהֶם נֶחֱלָשׁ וְנִשְׁבָּר, מִשּׁוּם שֶׁכָּל תַּקְפָּם הוּא לְאוֹתוֹ הַצַּד. מַהוּ שֶׁאָמַר שֶׁכָּתוּב (מלכים א ז) עֹמֵד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פְּנִים צְפוֹנָה, מִצָּפוֹן מַתְחִיל לִמְנוֹת? אָמַר, הִנֵּה הַתְּקֶף שֶׁלָּנוּ הוּא מִצָּפוֹן, וְאוֹתָן אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת, דְּרָגוֹת חֲזָקוֹת מִבַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת, וְשֶׁתַּחְתִּיהֶן אֵין לָהֶן חֶשְׁבּוֹן, וְעַל כֵּן נוּכַל לַעֲרֹךְ בָּהֶם קְרָב וּלְהִתְגָּרוֹת בָּהֶם.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא עָבִיד הָכִי, דְּלָא שָׁבִיק לוֹן לְמַלְאָכִים וְלָא לְחֵילֵי שְׁמַיָּא. אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְכָל מַלְאָכִין רַבְרְבִין וְשֻׁלְטוֹנִין, פְּלַג עַל כָּל שְׁאָר עַמִּין. וְכָד אִתּוּ יִשְׂרָאֵל, נָטִיל לוֹן אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי וְאַחֲסִין לוֹן בְּתוּקְפָּא דְּאִילְנָא וְלָא שָׁבָק לוֹן בִּידָא דְּמַלְאָכִין, וְלָא בִּידָא דְּמַמָּנָן וְרַבְרְבִין דְּעָלְמָא. דִּכְתִיב (דברים ל"ב) בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם וְגוֹ'. וּכְתִיב י"ב תְּחוּמִין מֵתַחְמָן בְּד' סִטְרֵי עָלְמָא. לְבָתַר דְּבָדַר עַנְפִּין וְטַרְפִין, נָטַל לְיִשְׂרָאֵל וְאַחֲסִין לוֹן בְּתוּקְפָּא דְּגוּפָא דְּאִילְנָא. דִּכְתִיב, (דברים ל"ב) כִּי חֵלֶק יְיָ עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה כָּךְ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר אוֹתָם לַמַּלְאָכִים וְלֹא לְצִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם, אֶלָּא לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְבַדּוֹ. וְכָל הַמַּלְאָכִים הַגְּדוֹלִים וְהַשַּׁלִּיטִים חֵלֶק אוֹתָם עַל כָּל שְׁאָר הָעַמִּים. וּכְשֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל, נָטַל אוֹתָם הוּא לְבַדּוֹ, וְהִנְחִיל אוֹתָם בְּתוֹקֶף בְּגוּף הָאִילָן, וְלֹא עָזַב אוֹתָם בְּיַד הַמַּלְאָכִים, וְלֹא בְּיַד מְמֻנִּים וּגְדוֹלִים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם. וְאֵלּוּ שְׁנַיִם עָשָׂר תְּחוּמִים מְתֻחָמִים

בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, אַחַר שֶׁפִּזֵּר עֲנָפִים וְעָלִים, נָטַל אֶת יִשְׂרָאֵל וְהִנְחִיל אוֹתָם בְּתַקֻּף גּוּפֵּהּ הָאֵילָן, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה יְאוֹת וְשַׁפִּיר הַאי. זַכָּאָה אוֹרְחָא דִּילָן. וְכַמָּה מִילִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין רַוָּוחָנָא לוֹן וְחַמֵּינָא. הַהוּא יוּדְאִי הֲוָה תַּמָּן לְקַמַּיְיהוּ. אָמַר לוֹן, רַבָּנָן, כָּל מִילִּין אִלֵּין, כַּמָּה טָבָאן. וּמִילִּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין נִינְהוּ. מַאי דִּכְתִיב בַּתְרֵיהּ, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתוֹהוּ יְלֵל יְשִׁימוֹן וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה יָפֶה וְנָאֶה זֶהָ. אַשְׁרֵי דַּרְכֵּנוּ, וְכַמָּה דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים הִרְוַחְנוּ אוֹתָם וְרָאִיתִי. וְאוֹתוֹ יְהוּדִי הָיָה שָׁם לִפְנֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, חֲכָמִים, כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ כַּמָּה טוֹבִים, וּדְבָרִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים הֵם. מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב אַחֲרָיו (שם) יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן וְגוֹ'?

אָמְרוּ לֵיהּ, אִי יָדַעְתְּ בֵּיהּ מִלָּה, אֵימָא. דְּהָא אוּקְמוּהּ בְּאַבְרָהָם, דְּאִשְׁתַּכַּח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא דְּפִלְחֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְלָא הֲווּ יַדְעֵי בִּמְהֵימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא כּוּלְהוּ הֲווּ טַעֲוָן בָּתַר עֲבוֹדָה זָרָה, וְקָם אַבְרָהָם וּפָרַח בֵּינַיְיהוּ עַנָפָא חָדָא שְׁלִים, קֶדֶם מָארֵי דְּעָלְמָא. וְאַשְׁכַּח לֵיהּ תַּמָּן.

אָמַר לוֹ, אִם יָדַעְתָּ בּוֹ דָּבָר - אֱמֹר, שֶׁהֲרֵי הַדָּבָר הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ בְּאַבְרָהָם, שֶׁמָּצָא אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ שֶׁעוֹבְדִים עֲבוֹדָה זָרָה, וְאֵין מַכִּירִים אֶת אֱמוּנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֶלָּא כֻּלָּם הָיוּ טוֹעִים אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה, וְקָם אַבְרָהָם, וְהִפְרִיחַ בֵּינֵיהֶם עָנָף אֶחָד שָׁלֵם לִפְנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם, וּמָצָא אוֹתוֹ שָׁם.

מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נָטַל לֵיהּ לְהַהוּא עַנְפָא, וְאַעֲקַר לֵיהּ מֵתַּמָּן וְאַשְׁרֵי לֵיהּ, וְאִשְׁתַּדַּל. וְשָׁתַל לֵיהּ בְּאַרְעָא אַחֲרָא. דִּכְתִיב (בראשית י"ב) לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹ'. וְעָבִיד מִנֵּיהּ עַמָּא קַדִּישָׁא. וְדָא הִיא מְצִיאָה דְּאַשְׁכַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא בְּאַרְעָא, דְּלָא מְהֵימְנֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלָא יַדְעֵי מַאן אִיהוּ.

מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? נָטַל אֶת אוֹתוֹ הֶעָנָף וְעָקַר אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְהִשְׁרָה אוֹתוֹ וְהִשְׁתַּדֵּל וְשָׁתַל אוֹתוֹ בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת, שֶׁכָּתוּב (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹמֵר, וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ עַם קָדוֹשׁ, וְזוֹ הַמְּצִיאָה שֶׁמָּצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, בְּאֶרֶץ שֶׁלֹּא מַאֲמִינִים בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְלֹא יוֹדְעִים מִי הוּא.

אָמַר הַהוּא יוּדְאִי שַׁפִּיר הוּא, וְיֵאוֹת מִלָּה דָּא. אֲבָל אִית לְשָׁאֲלָא, אִי אַבְרָהָם הֲוָה דְּיוּקְנָא דְּאִיצְטְרִיךְ. וְתוּ דְּהָא קְרָא, לָא אוֹכַח עַל אַבְרָהָם כְּלָל וְלָא אִדְכָּר לְאַבְרָהָם כְּלָל, וְלָא לְיִצְחָק, אֶלָּא לְיַעֲקֹב בִּלְחוֹדוֹי. דִּכְתִיב כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב וְגוֹ', וּבַתְרֵיהּ כְּתִיב, יִמְצָאֵהוּ וְגוֹ'.

אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדִי, יָפֶה זֶה, וְנָאֶה דָּבָר זֶה, אֲבָל יֵשׁ לִשְׁאל אִם אַבְרָהָם הָיָה דְּיוֹקֶן שֶׁהִצְרַךְ? וְעוֹד, שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב לֹא מוֹכִיחַ עַל אַבְרָהָם כְּלָל, וְלֹא הִזְכִּיר אֶת אַבְרָהָם כְּלָל, וְלֹא אֶת יִצְחָק, אֶלָּא אֶת יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב יִמְצָאֵהוּ וְגוֹמֵר.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עִם כָּל זֶה לֹא קַשְׁיָא הָכָא. דְּהָא אַבְרָהָם אַשְׁכְּחָן דְּנָפַק מִגּוֹ פָּלְחֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְהָכָא אַף עַל גַּב דְּיַעֲקֹב אַדְכָּר, הוּא עַל אַבְרָהָם. וְלֵית פִּירוּכָא כְּלָל בְּמִלָּה דָּא. אֲבָל אִי יָדַעְתְּ מִלָּה אוֹ חִדּוּשָׁא אִימָּא: (עד כאן מההשמטות)

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עִם כָּל זֶה לֹא קַשְׁיָא כָּאן, שֶׁהֲרֵי מָצִינוּ שֶׁאַבְרָהָם יָצָא מִתּוֹךְ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְכָאן - אַף עַל גַּב שֶׁיַּעֲקֹב נִזְכָּר, הוּא מְדַבֵּר עַל אַבְרָהָם, וְאֵין כְּלָל קַשְׁיָה בְּדָבָר זֶה. אֲבָל אִם יָדַעְתְּ דָּבָר אוֹ חִדּוּשׁ - אֱמֹר. ע"כ מההשמטות.

השלמה מההשמטות (סימן יא)

פָּתַח וְאָמַר הַהוּא יוּדְאִי (בראשית א) וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְגוֹ'. מַאן אֶרֶץ, הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע עִילָּאָה וְתַתָּאָה. הָיְתָה תֹהוּ, מַאי תֹהוּ. דָּא קַו יָרוֹק דְּאַקִּיף כָּל עַלְמָא וְאִיקְרֵי קַו תֹּהוּ. דִּכְתִיב (ישעיה ל"א) וְנָטָה עָלֶיהָ קַו תֹּהוּ וַאֲבְנֵי בֹּהוּ. בֹּהוּ, כְּמָה דְּתָנֵינָן, אֲבָנִין מֵפּוּלְמוֹת דְּמִשְׁתַּקְעָן גּוֹ תְּהוֹמֵי וּמִנְהוֹן נַפְקֵי מַיִין.

פָּתַח אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר, (בראשית א) וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְגוֹמֵר. מִי הָאָרֶץ? אוֹתָהּ הַנּוֹדַעַת לְמַעְלָה וּמַטָּה. הָיְתָה תֹהוּ, מַה זֶּה תֹהוּ? זֶה קַו יָרֹק שֶׁמַּקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְנִקְרָא קַו תֹּהוּ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה לד) וְנָטָה עָלֶיהָ קַו תֹּהוּ וְאַבְנֵי בֹהוּ. בֹּהוּ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת שֶׁמְּשֻׁקָּעוֹת בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת, וּמֵהֶן יוֹצְאִים מַיִם.

הַשְׁתָּא אִית לְמֵנְדַע. תֹּהוּ דְּאִיהוּ קַו יָרוֹק, מַאן הֲוָה (הוא) קַו יָרוֹק, אֶלָּא אַשְׁכְּחָן בְּסִפְרָא דְּאַסְיָא דְּקַרְטִינָאָה וְיוֹדָאן דְּקֵסָרֵי שְׁמַיּהּ, וְקָרָאן שְׁמֵיּהּ אַסְיָא קַרְטִינָאָה. בְּגִין דְּהוּא רַב עַל כָּל אַסְיָין וְיַקִּירָא בְּחָכְמָתָא. וְהָכִי אָמַר (אמרי) בְּלָשׁוֹן פַּרְסִי לְבַר נָשׁ יַקִּירָא. וְהוּא אָמַר, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ, מַאי תֹהוּ, אִיהִי קַו יָרוֹק דְּאַסְחַר עַלְמָא. וּמַאן אִיהוּ קְלִיפָּא דְּאֶגוֹזָא וְדָא אִיהוּ קְלִיפָּה דִּלְבַר דְּאִיהוּ יָרוֹק.

עַכְשָׁו יֵשׁ לָדַעַת, תֹּהוּ, שֶׁהוּא קַו יָרֹק, מַהוּ קַו יָרֹק? אֶלָּא מָצִינוּ בְּסֵפֶר הָרוֹפֵא מִקַּרְטִינָאָה, וְיוּדָן שֶׁל קֵסָרֵי שְׁמוֹ, וְקוֹרְאִים אֶת שְׁמוֹ הָרוֹפֵא הַקַּרְטִינָאִי, מִשּׁוּם שֶׁהוּא גָּדוֹל עַל כָּל הָרוֹפְאִים וְנִכְבָּד בְּחָכְמָה. וְכָךְ אוֹמְרִים בְּלָשׁוֹן פָּרְסִי לְאָדָם נִכְבָּד. וְהוּא הָיָה אוֹמֵר, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ, מָה זֶּה תֹהוּ? הוּא קַו יָרֹק שֶׁמַּקִּיף כָּל הָעוֹלָם, וּמִי הוּא? קְלִפַּת הָאֱגוֹז, וְזוֹהִי הַקְּלִפָּה הַחִיצוֹנָה, שֶׁהִיא יְרַקָּה.

לְגוֹ מִנַּיְהּ בֹּהוּ, וְאִינּוּן אֲבָנִין מֵפּוּלְמוֹת דְּמִנְּהוֹן נַפְקֵי מַיִין. מִן תֹּהוּ אִתְמַשְׁכָאן עוֹר וּבָשָׂר. מִן בֹּהוּ אִתְמְשָׁכוּ גִּרְמֵי לְגוֹ מִנַּיְהּ. וְחִשָּׁךְ, דָּא מְשִׁיכוּ דְּאִתְמְשָׁךְ מִנַּיְהּ עַמָּא דְּעֵשָׂו. וְאִי תֵּימָא מַאן תֹּהוּ. הַרֵי (הכי) הוּא וַדַּאי, דְּהָא חֹשֶׁךְ מִנַּיְהּ תַּלְיָיא. אֶלָּא אִינּוּן אֲבָנִין מְפוּלָמוֹת, עָאלוּ בְּאֶמְצָעִיתָא דְּמִנַּיְהּ אִתְמַשְׁכָאן גִּרְמֵי כְּמָה דְּאִתְמַר. וְחִשָּׁךְ מְשִׁיכוּ דָּקִיק, דְּמִנַּיְהּ אִתְמְשָׁךְ עֵשָׂו.

לְפָנִים מִמֶּנּוּ - בֹּהוּ, וְהֵן אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת שֶׁמֵּהֶן יוֹצְאִים מַיִם. מִתֹּהוּ נִמְשָׁךְ עוֹר וּבָשָׂר. מִן בֹּהוּ נִמְשְׁכוֹת הָעֲצָמוֹת. לְפָנִים מִמֶּנּוּ - וְחֹשֶׁךְ. זוֹ הַהַמְשָׁכָה שֶׁנִּמְשָׁךְ מִמֶּנָּה הָעָם שֶׁל עֵשָׂו. וְאִם תֹּאמַר מַה זֶּה תֹּהוּ?

הֲרֵי הִיא בְּוַדַּאי שֶׁהֲרֵי הַחֹשֶׁךְ תְּלוּי מִמֶּנּוּ, אֶלָּא אוֹתָן אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת נִכְנְסוּ בָּאֶמְצַע, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁכוֹת הָעֲצָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְחֹשֶׁךְ - מְשִׁיכָה דַּקָּה, שֶׁמִּמֶּנָּה נִמְשָׁךְ עֵשָׂו.

וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא מוֹחָא דְּאֶגוֹזָא, דְּמִתַּמָּן אִתְמְשָׁךְ יַעֲקֹב שְׁלֵימָא, כְּגַוְונָא דְּאֶגוֹזָא דָּא. רָזָא דִּכְתִיב (יחזקאל א) וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, לְקֻבְלֵיהּ דְּתַהוּ. לְגוֹ מִנַּיהּ, לְקֻבְלֵיהּ דְּחֹשֶׁךְ. לְגוֹ מִנַּיהּ, וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, לְקֻבְלֵיהּ דְּרוּחַ אֱלֹהִים.

וְרוּחַ אֱלֹהִים - זֶה מֹחַ הָאֱגוֹז, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם, כְּמוֹ הָאֱגוֹז הַזֶּה, סוֹד הַכָּתוּב (יחזקאל א) וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, כְּנֶגֶד הַתֹּהוּ. לִפְנִים מִמֶּנּוּ - עָנָן גָּדוֹל, כְּנֶגֶד הַבֹּהוּ. לִפְנִים מִמֶּנּוּ - וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, כְּנֶגֶד הַחֹשֶׁךְ. לִפְנִים מִמֶּנּוּ - וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב, כְּנֶגֶד שֶׁל וְרוּחַ אֱלֹהִים.

וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל, לְגוֹ מִכֹּלָּא. לְקֻבְלֵיהּ מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. דָּא רוּחָא דְּאִימָּא עִילָּאָה, דְּקָא מְרַחֶפֶת עַל כֹּלָּא. וְיַעֲקֹב שְׁלֵימָא אִיהוּ, וְדָא מוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, וְדַאי. לְבָתַר עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכָל אִינּוּן קְלִיפִּין יְהוֹן כּוּלְהוֹן מִשְׁתַּעְבְּדָן לֵיהּ.

וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל - לִפְנִים מֵהַכֹּל, כְּנֶגְדּוֹ מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, זוֹ רוּחַ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁמְּרַחֶפֶת עַל הַכֹּל. וְיַעֲקֹב הַשָּׁלֵם הוּא, וְזֶה מֹחַ הָאֱגוֹז, וְהַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וַדַּאי. אַחַר כָּךְ עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אוֹתָן הַקְּלִפּוֹת, שֶׁכֻּלָּן יִהְיוּ מְשֻׁעְבָּדוֹת לוֹ.

עַד הָכָא הֲוָה כְּתִיב בְּהַהוּא סִפְרָא (דאסיא) דְּקַרְטִינָאָה אַסְיָא. לְבָתַר הֲוָה רָשִׁים בְּהַאי קְרָא, כָּל נְטוּרָא דְּאִיצְטְרִיךְ אַסְיָא, חַכִּים לְמֶעְבַּד לְמֵרַע דְּשַׁכִּיב בְּבֵי מַרְעֵיהּ אָסִירֵי דְּמַלְכָּא, לְמִפְלַח לְמָארֵי עַלְמָא. דְּכַד אָזִיל אַסְיָא חַכִּים לְגַבֵּיהּ, יְמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁימוֹן. מַרְעִין דְּשַׁרְיָין עֲלֵיהּ אַשְׁכַּח לֵיהּ (ש"ו ע"א) בַּאֲסִירֵי דְּמַלְכָּא.

עַד כָּאן הָיָה כָּתוּב בְּאוֹתוֹ סֵפֶר שֶׁל הָרוֹפֵא הַקַּרְטִינָאִי. אַחַר כָּךְ הָיָה רָשׁוּם בַּכָּתוּב הַזֶּה: כָּל שְׁמִירָה שֶׁצָּרִיךְ רוֹפֵא חָכָם לַעֲשׂוֹת לְחוֹלֶה שֶׁשּׁוֹכֵב בְּבֵית חָלְיוֹ אָסִירֵי הַמֶּלֶךְ, לַעֲבֹד לְרִבּוֹן הָעוֹלָם, שֶׁכְּשֶׁהוֹלֵךְ רוֹפֵא חָכָם אֵלָיו, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן, מַחֲלוֹת שֶׁשּׁוֹרוֹת עָלָיו, מוֹצֵא אוֹתוֹ בַּאֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ.

אִי תֵּימָא הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְקוֹד לְתַפְשָׁא לֵיהּ דְּלָא יִשְׁתַּדֵּל בַּר נָשׁ אַבַּתְרֵיהּ, לָאו הָכִי. דְּהָא דָּוִד אָמַר (תהלים מ"א) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל וְגוֹ' וְדָל הוּא דְּשָׁכִיב בְּבֵי מַרְעֵיהּ. וְאִי אַסְיָא חַכִּים הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לֵיהּ בַּרְכָאן לְהַהוּא דְּיִשְׁתַּדֵּל בֵּיהּ. וְהַהוּא אַסְיָא יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, בְּבֵי מַרְעֵיהּ שָׁכִיב.

אִם תֹּאמַר, הוֹאִיל וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְצַוֶּה לִתְפֹּס אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁתַּדֵּל שׁוּם אָדָם אַחֲרָיו - לֹא כָּךְ! שֶׁהֲרֵי דָּוִד אָמַר אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל וְגוֹמֵר. דַּל הוּא שֶׁשּׁוֹכֵב בְּבֵית חָלְיוֹ, וְאִם הָרוֹפֵא חָכָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתֵּן בְּרָכוֹת לְאוֹתוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בּוֹ, וְאוֹתוֹ רוֹפֵא יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, שׁוֹכֵב בְּבֵית חָלְיוֹ.

וּבְתוּהוּ יְלֵל יְשִׁימוֹן, דְּאִינּוּן מַרְעִין דַּחֲקִין לֵיהּ. מָאי אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֶעְבַּד יְסוֹבֵבְנָהוּ, יְסוֹבֵב סְיבוּב וְייֵתֵי עִילּוֹת בְּגִין דְּיִמְנַע מִנַּיְיהוּ אִינּוּן מִלִּין דְּנָזְקִין לֵיהּ, יָקִיז לֵיהּ, וְיִפּוּק מִנַּיְיהוּ דָּמָא בִּישָׁא.

וּבְתוּהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן, שֶׁאוֹתָם חֲלָאִים דּוֹחֲקִים אוֹתוֹ. מַה צָּרִיךְ לוֹ לַעֲשׂוֹת? יְסֹבְּבֶנְהוּ, יְסוֹבֵב סְבוֹת וְיָבִיא עִלּוֹת כְּדֵי שֶׁיִּמְנַע מִמֶּנּוּ אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁמַּזִּיקִים לוֹ, יַקִּיז לוֹ וְיוֹצִיא מִמֶּנּוּ דָּם רַע.

יְבוֹנְנֵהוּ, יִסְתַּכֵּל וְיָבִין, הַהוּא מַרְעָא מִמַּה הֲוָי. וְיִסְתַּכֵּל בְּגִין דְּלָא יִתְרַבֵּי עֲלּוֹי וְיִמְאַךְ לֵיהּ. לְבָתַר יִצְּרֻנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ, בְּגִין דְּיֵהֵא נָטִיר כְּדְקָא יֵאוֹת בְּאִינּוּן מַשְׁקִין, בְּאִינּוּן אַסְוָותָא דְּאִצְטְרִיכוּ לֵיהּ. וְלָא יִטְעֵי מִנַּיְיהוּ, דְּאִלְמָלֵי יִטְעֵי אֲפִילּוּ בְּמִלָּה חֲדָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עַל אַסְיָא כְּאִילּוּ שָׁפִיךְ דָּמָא וְקַטְלֵיהּ.

יְבוֹנְנֵהוּ, יִסְתַּכֵּל וְיָבִין אוֹתוֹ הַחֹלִי מִמָּה הָיָה, וְיִסְתַּכֵּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַבֶּה עָלָיו וְיִמְאַס אוֹתוֹ. אַחַר כָּךְ יִצְּרֻנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁמוּר כָּרָאוּי בְּאוֹתָם מַשְׁקִים וּבְאוֹתָן רְפוּאוֹת שֶׁצָּרִיךְ לוֹ וְלֹא יִטְעֶה מֵהֶם, שֶׁאִלְמָלֵא יִטְעֶה אֲפִלּוּ בְּדָבָר אֶחָד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַחֲשִׁיב עַל הָרוֹפֵא כְּאִלּוּ שָׁפַךְ דָּם וְהָרָגוֹ.

בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי דְּאַף עַל גַּב דְּהַהוּא בַּר נָשׁ אִיהוּ בֵּי אֲסִירֵי דְּמַלְכָּא, דְּיִשְׁתַּדַּל בַּר נָשׁ עָלֵיהּ וְיָסְיֵיע לֵיהּ לְאַפָּקָא לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי.

כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁאוֹתוֹ אָדָם הוּא בְּבֵית אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל עָלָיו בֶּן אָדָם וְיסַיֵּע לוֹ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים.

וְהָוָה אָמַר הָכִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּן דִּינִי בְּנֵי עַלְמָא לְעִילָּא, הֵן לָמוּת, הֵן לְשָׁרוּשֵׁי, הֵן לְעָקוֹר, הֵן לַעֲנוֹשׁ נְכָסִין. מַאן דְּאִתְחֲזֵי לַעֲנוֹשׁ נְכָסִין, נָפִיל בְּבֵי מָרְעֵיהּ וְלָא יִתְסֵי, עַד דְּעָבַר כָּל מָה דְּאִתְעֲנַשׁ עֲלֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְעֲנַשׁ בְּמָמוֹנֵיהּ, וְיָהִיב לֵיהּ כָּל מָה דְּאִתְעֲנַשׁ עֲלֵיהּ, אִיתְסֵי וְנָפַק מִבֵּי אֲסִירֵי. וְעַל דָּא אִיצְטְרִיךְ לְאִשְׁתַּדְּלָא עֲלֵיהּ, דְּיִתֵּן עוֹנָשָׁא וְיִפּוּק.

וְהָיָה אוֹמֵר כָּךְ: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן דִּינֵי בְּנֵי הָעוֹלָם לְמַעְלָה הֵן לָמוּת, הֵן לְשָׁרֵשׁ, הֵן לַעֲקֹר, הֵן לַתֵּת עֹנֶשׁ נְכָסִים. מִי שֶׁרָאוּי לְעֹנֶשׁ נְכָסִים נוֹפֵל בְּבֵית חָלְיוֹ, וְלֹא יִתְרַפֵּא עַד שֶׁעוֹשֶׂה כָּל מַה שֶּׁנִּגְזַר עָלָיו. כֵּיוָן שֶׁנֶּעֱנַשׁ בְּמָמוֹנוֹ וְנָתַן כָּל מַה שֶּׁנִּגְזַר עָלָיו, מִתְרַפֵּא וְיוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְעַל זֶה צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו שֶׁיִּתֵּן עֹנֶשׁ וְיֵצֵא.

מַאן דְּאִתְחֲזֵי לְשָׁרוּשֵׁי, יִתְפְּסוּן לֵיהּ, וְיַהֲבֵי לֵיהּ בְּבֵי אֲסִירֵי. עַד דְּיִשְׁתַּרֵשׁ מִכֹּלָּא. וּלְזִמְנִין דְּיִשְׁתַּרֵשׁ מִשָּׁיפּוּי, אוֹ מֵחַד מִנַּיְיהוּ, וּלְבָתַר יִפְקוּן לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי.

מִי שֶׁרָאוּי לְשָׁרֵשׁ, יִתְפְּסוּ אוֹתוֹ וְיִתְּנוּ אוֹתוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִים עַד שֶׁיִּשְׁתָּרֵשׁ מֵהַכֹּל, וְלִפְעָמִים שֶׁיִּשְׁתָּרֵשׁ מֵאֵיבָרִים אוֹ מֵאֶחָד מֵהֶם, וְאַחַר כָּךְ יוֹצִיאוּהוּ מִבֵּית הָאֲסוּרִים.

מַאן דְּאִתְחֲזֵי לְמוּת, הָכִי הוּא, דְּאִילּוּ יִתֵּן כָּל כּוֹפְרָא וְכָל מָמוֹנָא דְּעָלְמָא לְא יִשְׁתְּזִיב. וְעַל דָּא אִיצְטְרִיךְ לְאַסְיָיא חַכִּים לְאִשְׁתַּדְּלָא עֲלֵיהּ, אִי יָכִיל לְמֵיהַב לֵיהּ אַסְוָותָא מִן גּוּפָא,

יֵאוֹת. וְאִי לָאו, יִתֵּן לֵיהּ אַסְוָתָא לְנִשְׁמָתֵיהּ וִישְׁתְּדֵל עַל אַסְוָותָא דְּנִשְׁמָתָא. וְדָא הוּא אַסְיָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁתַּדַּל עֲלֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

מִי שֶׁרָאוּי לָמוּת כָּךְ וְזֶה, שֶׁאִלּוּ יִתֵּן כָּל כֹּפֶר וְכָל מָמוֹן שֶׁבָּעוֹלָם לֹא יִנָּצֵל, וְעַל זֶה צָרִיךְ רוֹפֵא חָכָם לְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו. אִם יְכוֹל לָתֵת לוֹ רְפוּאָה מִן הַגּוּף - יָפֶה, וְאִם לֹא - יִתֵּן לוֹ רְפוּאָה לְנִשְׁמָתוֹ וְיִשְׁתַּדֵּל עַל רְפוּאַת הַנְּשָׁמָה, וְזֶהוּ רוֹפֵא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁתַּדֵּל עָלָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד הַשְׁתָּא לָא שְׁמַעְנָא מֵאַסְיָא דָּא וּמִסְפָּרָא דָּא, בָּר מִזִּמְנָא חָדָא. דְּאָמַר לִי טַיְיעָא חָדָא דְּשָׁמַע לְאָבוֹי, דְּאַסְיָא חַד הֲוָה בְּיוֹמוֹי. דְּכַד הֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּבֵי מָרְעֵיהּ, הֲוָה אָמַר, דָּא חַי וְדָא מִית. וַהֲוּו אַמְרִין עָלֵיהּ, (דהוא הוה זכאה), דְּחַיִל חַטָּאָה. וְכָל מַאן דְּלָא יָכִיל לְמִדְבַּק גאצ"ל לְמִזְבַּן] מָה דְּאִיצְטְרִיךְ, אִיהוּ הֲוָה קָנֵי לֵיהּ וְיָהִיב מִדִּילֵיהּ. וַהֲוּו אַמְרִין, דְּלֵית חַכִּים בְּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. וּבְצָלוֹתֵיהּ הֲוָה עָבִיד יַתִּיר מִמַּה דְּהֲוָה עָבִיד בִּידוֹי, וְכַדּוֹמֶה לָן, דָּא הֲוָה הַהוּא אַסְיָא. אָמַר הַהוּא טַיְיעָא, וַדַּאי סִפְרָא דִּילֵיהּ בְּיָדֵי אִיהוּ, דְּקָא יְרִיתְנָא מֵאָבִי אַבָּא. וְכָל מִלּוֹי דְּהַהוּא סִפְרָא, כֻּלְּהוּ אִתְיְיסָדָן עַל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא וְרָזִין סְתִימִין אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד עַכְשָׁו לֹא שָׁמַעְתִּי מֵהָרוֹפֵא הַזֶּה וּמֵהַסֵּפֶר הַזֶּה, חוּץ מִפַּעַם אַחַת שֶׁאָמַר לִי סוֹחֵר אֶחָד שֶׁשָּׁמַע מֵאֲבִיו, שֶׁרוֹפֵא אֶחָד הָיָה בְּיָמָיו, שֶׁכְּשֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בָּאָדָם כְּשֶׁהוּא בְּבֵית חָלְיוֹ, הָיָה אוֹמֵר: זֶה יִחְיֶה, וְזֶה יָמוּת. וְהָיוּ אוֹמְרִים עָלָיו (שהוא היה צדיק) יָרֵא חֵטְא, וְכָל מִי שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לְהַשִּׂיג (לקנות) מַה שֶּׁצָּרִיךְ, הוּא הָיָה קוֹנֶה לוֹ וְנוֹתֵן מִשֶּׁלּוֹ, וְהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁאֵין חָכָם בָּעוֹלָם כְּמוֹתוֹ, וּבִתְפִלָּתוֹ הָיָה עוֹשֶׂה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיָה עוֹשֶׂה בְּיָדָיו, וּכְדוֹמֶה לָנוּ, זֶה הָיָה אוֹתוֹ רוֹפֵא. אָמַר אוֹתוֹ סוֹחֵר, וַדַּאי סִפְרוֹ בְּיָדֵי הוּא, שֶׁיָּרַשְׁתִּיו מִסָּבִי, וְכָל דִּבְרֵי אוֹתוֹ הַסֵּפֶר הִתְיַקְּדוּ כֻּלָּם עַל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וְסוֹדוֹת נִסְתָּרִים מָצָאתִי בּוֹ.

וּמִילִּין דְּאַסְוָותָא דְּאִיהוּ אָמַר דְּלָא יֵאוֹת לְמִפְעָל לוֹן, בָּר מַאן דְּאִיהוּ דָּחִיל חַטָּאָה. וְאִינּוּן מִמַּה דְּהֲוָה עָבִיד בִּלְעָם דְּהֲוָה לַחִישׁ עַל מֵרָע, וְהוּא אָמַר בְּפוּמֵיהּ, וְאִתְּסֵי מִיָּד. וְכֻלְּהוּ בָּרִיר לוֹן בְּהַהוּא סִפְרָא.

וְדִבְרֵי רְפוּאָה שֶׁהוּא אָמַר שֶׁלֹּא רָאוּי לְעָשׂוֹתָם, פֵּרַט לְמִי שֶׁהוּא יָרֵא חֵטְא, וְהֵם מִמַּה שֶּׁהָיָה עוֹשֶׂה בִּלְעָם, שֶׁהָיָה לוֹחֵשׁ לְחָשִׁים עַל חוֹלֶה, וְהָיָה אוֹמֵר בְּפִיו וּמִיָּד מִתְרַפֵּא, וְכֻלָּם מְבֹרָרִים בְּאוֹתוֹ הַסֵּפֶר.

וְאָמַר, דָּא אִסּוּר וְדָא מוּתָּר לְמַאן דְּדָחִיל חַטָּאָה, בְּגִין דְּמָרְעִין סַגִּיאִין אָמַר, דְּתַלְיָיא אַסְוָותָא דִּילְהוֹן בִּלְחִישׁוּ דְּפוּמָא, וְאִינּוּן מִסְטָרָא דְּנָחָשׁ, וּמִנְהוֹן מִסְטָרָא דְּקֶסֶם. וְכָל אִינּוּן דְּאָסוּר לוֹמַר בְּפוּמָא וְאָסוּר לְמֶעְבַּד בְּעוֹבָדָא, הֲוָה אָמַר. עַד דְּאַשְׁכַּחְנָא עַל מָרְעִין יְדִיעָאן דְּאִיצְטְרִיךְ לוֹמַר כָּךְ, וּלְנָדוּיֵי בְּנִדוּי וּבְשָׁמַתָּא עַל הַהוּא מֵרַע, וְאִיהוּ תַּוּוהָא סַגִּי לְגַבָּן. חַדֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר וְחַדּוּ חַבְרַיָּיא.

וְאָמַר זֶה אָסוּר וְזֶה מֻתָּר לְמִי שֶׁיֵּרָא חֵטְא, מִשּׁוּם שֶׁחֲטָאִים רַבִּים אָמַר שֶׁרְפוּאָתָם תְּלוּיָה בְּלַחַשׁ הַפֶּה, וְהֵם מִצַּד הַנַּחַשׁ, וּמֶהֶם מִצַּד הַקֶּסֶם. וְכָל אוֹתָם שֶׁאָסוּר לוֹמַר בַּפֶּה וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּמַעֲשֶׂה הָיָה אוֹמֵר. עַד שֶׁמָּצָאתִי בְּמַחֲלוֹת יְדוּעוֹת שֶׁצְּרִיךְ לוֹמַר כָּךְ וּלְנַדּוֹת בְּנִדּוּי וּשְׁמָתָא עַל אוֹתוֹ חוֹלִי, וְזוֹ תְּמִיהָה גְּדוֹלָה לָנוּ. שֶׁמָּחוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְשָׂמְחוּ הַחֲבֵרִים.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אִי הַאי סִפְרָא הָוָה לְגַבָּן, נֶחְמֵי מַאי אִיהוּ. אָמַר, אֲנָא אֶמְסַר בְּמִסְירָה עַל מְנָת לְאַחֲוָאָה (לאחזאה) לְבוֹצִינָא קַדִּישָׁא. וְתָנֵינָן, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַהוּא סִפְרָא הָוָה בִּידֵי תְּרֵיסָר יַרְחֵי, וְאִשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ נְהוֹרִין עִלָּאִין. כַּד מָטֵינָא לְאֵינּוּן רָזִין דַּהֲווּ מִבְּלְעָם תַּוְוהְנָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם הָיָה לָנוּ סֵפֶר זֶה, נִרְאֶה מַהוּ. אָמַר, אֲנִי אֶמְסֹר בְּמִסְירָה עַל מְנָת לְהַרְאוֹת לְמָנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹתוֹ סֵפֶר הָיָה בְּיָדֵי שְׁנֵים עָשָׂר חֲדָשִׁים, וּמָצָאתִי אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים. כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לְאוֹתָם סוֹדוֹת שֶׁהָיוּ מִבִּלְעָם, תָּמַהְתִּי.

יוֹמָא חַד לַחִישְׁנָא בְּאֶתָר חַד, וַהֲווּ אַתְוָון סַלְקָן וְנַחְתָּן. עַד דְּחַמִּינָן בְּחֶלְמָא וְאָמַר לִי, מָה לְךָ לְמֵיעַל בְּתִחוּמָא דְּלָאו דִּילָךְ. אִתְעָרְנָא וְאָבְאִישׁ קַמַּאי עַל רָזִין סְתִימִין דַּהֲווּ תַּמָּן, שָׁדַרְנָא לְהַהוּא יוּדְאי וַיְהִיבְנָא לֵיהּ סִפְרָא. וּבְרָזִין דְּבִלְעָם אַשְׁכַּחְנָא מַאינּוּן שְׁמָהָן דְּמַלְאָכִים דְּשָׁדָר לֵיהּ בָּלָק, וְלָא הֲווּ מִתְסָדְרָן עַל תִּיקוּנֵיהוּ.

יוֹם אֶחָד לַחַשְׁתִּי בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהָיוּ הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, עַד שֶׁרָאִיתִי בַּחֲלוֹם וְאָמַר לִי, מַה לְךָ לְהִכָּנֵס בְּתִחוּם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּךָ? הִתְעוֹרַרְתִּי, וְהָיָה רַע לְפָנַי עַל סוֹדוֹת נִסְתָּרִים שֶׁהָיוּ שָׁם. שִׁלַּחְתִּי לְאוֹתוֹ יְהוּדִי וְנָתַתִּי לוֹ הַסֵּפֶר, וּבְסוֹדוֹת שֶׁל בִּלְעָם מָצָאתִי מֵאוֹתָם שְׁמוֹת הַמַּלְאָכִים שֶׁשִּׁלַּח לוֹ בָּלָק וְלֹא הָיוּ מִסְתַּדְּרִים עַל תִּקּוּנֵיהֶם.

אֲבָל כַּמָּה זִינֵי אַסְוָותָא אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ דְּקָא מִתְתַּקְנֵי עַל תִּקּוּנֵי אוֹרַיְיתָא וְרָזִין סְתִימִין דִּילֵיהּ. וְחֶמֵינָא דְּאֵינּוּן בְּחַסִידוּתָא וּצְלוֹתִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲבָל כַּמָּה מִינֵי רְפוּאָה מָצָאתִי בּוֹ שֶׁמִּתְתַּקְּנִים עַל תִּקּוּנֵי הַתּוֹרָה וְסוֹדוֹת נִסְתָּרִים שֶׁלָּהּ, וְרָאִיתִי בַּחֲסִידוּת וּתְפִלּוֹת לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא.

וְאִי תֵּימָא דְּהָוָה עָבִיד אַסְוָותָא בִּפְסוּקֵי דְּאוֹרַיְיתָא, חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא הָוָה אָמַר רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְעַל הַהוּא רָזָא אַפִּיק רָזִין דְּאַסְוָותָא, דְּלָא חֶמֵינָא כְּהַהוּא גַּוְונָא לְעָלְמִין. אֲמֵינָא, בָּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאַחְכִּים לְבָנֵי נָשָׁא בְּחָכְמָתָא דִּלְעֵילָּא. וּמֵאינּוּן מִלִּין דְּבִלְעָם נָסִיבְנָא. וְחֶמֵינָא בְּהוּ, דְּלָא הָוָה בְּעָלְמָא חַכִּים בְּחַרְשִׁין כְּגִינֵיהּ. אֲמֵינָא, בָּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּבָטִיל מֵעָלְמָא חַרְשִׁין דְּלָא יִטְעוּן בְּנֵי נָשָׁא מִבָּתָר דְּחַלְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. ע"כ: (עד כאן מההשמטות)

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה רְפוּאָה בִּפְסוּקֵי הַתּוֹרָה - חַס וְשָׁלוֹם! אֶלָּא הָיָה אוֹמֵר סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל אוֹתוֹ סוֹד מוֹצִיא סוֹדוֹת רְפוּאָה שֶׁלֹּא רָאִיתִי כָּאֵלֶּה לְעוֹלָמִים. אָמַרְתִּי, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁהֶחְכִּים בְּנֵי אָדָם בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. וּמֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁל בִּלְעָם לָקַחְתִּי, וְרָאִיתִי בָּהֶם שֶׁלֹּא הָיָה בָּעוֹלָם חָכָם בְּכָשָׁפִים כָּמוֹהוּ. אָמַרְתִּי, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁבִּטֵּל מֵהָעוֹלָם כְּשָׁפִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּנֵי אָדָם מֵאַחַר יִרְאַת ה': ע"כ מההשמטות.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בִּלְעָם חַיְיבָא מַאן קָטִיל לֵיהּ, וְהֵיךְ אַקְטִיל. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, פִּנְחָס וְסִיעָתֵיהּ קְטָלוּהוּ. דִּכְתִיב, (במדבר לא) הָרְגוּ עַל חַלְלֵיהֶם. וְתָנֵינָן, בְּקַרְתָּא דְמִדְיָן הֲוָה עָבִיד בְּחָכְמְתָא דְחַרְשׁוֹ, דְטָאסִין בַּאֲוִירָא הוּא וּמַלְכֵי מִדְיָן. וְאִלְמָלֵא צִיץ דְקִדּוּשָׁא, וּצְלוֹתָא דְפִינְחָס, דַאֲפִילוּ לְהוֹן עַל קְטִילַיָיא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב עַל חַלְלֵיהֶם. וּכְתִיב (יהושע יג) וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בֶּחָרֶב. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל דָּא יְדַעְנָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּלְעָם הָרְשָׁע מִי הֲרָגוֹ, וְאֵיךְ נֶהֱרַג? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פִּנְחָס וְסִיעָתוֹ הֲרָגוּהוּ, שֶׁכָּתוּב (במדבר לא) הָרְגוּ עַל חַלְלֵיהֶם. וְשָׁנִינוּ, בְּעִיר מִדְיָן הָיָה עוֹשֶׂה בְּחָכְמַת כְּשָׁפָיו שֶׁטָּסִים בָּאֲוִיר הוּא וּמַלְכֵי מִדְיָן. וְאִלְמָלֵא צִיץ הַקְּדֻשָּׁה וּתְפִלַּת פִּנְחָס שֶׁהִפִּילוּם עַל הַהֲרוּגִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עַל חַלְלֵיהֶם, וְכָתוּב (יהושע יג) וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל זֶה יָדַעְתִּי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, כָּל מִלּוֹי דְבִלְעָם חַיְיבָא, תַּקִּיפִין אִינּוּן, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָיא, דִכְתִיב (דברים לד) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, וְאָמְרוּ, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם, וּמַנּוּ. בִּלְעָם, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה, מֹשֶׁה לֵית דְּכְוָותֵיהּ, בְּכִתְרִין עִלָּאִין. בִּלְעָם לֵית דְּכְוָותֵיהּ, בְּכִתְרִין תַּתָּאִין. דָּא בְּסִטְרָא דִקְדוּשָׁה, וְדָא בְּסִטְרָא דִשְׂמָאלָא. וְאִי כָּל דָּא הֲוָה בְּיֵדֵיהּ, וְכָל כַּךְ תַּקִּיף בְּחָכְמְתָא, גְּבַר דְּיִשְׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּחֵילָא תַּקִּיף, דִכְתִיב וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה, אַעֲקַר לְכֹלָּה מֵהַאי. הֵיאַךְ יָכִילוּ לְקַטְלָא לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, כָּל דִּבְרֵי בִלְעָם הָרְשָׁע תַּקִּיפִים הֵם, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים, שֶׁכָּתוּב (דברים לד) וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. וְאָמְרוּ, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם, אֲבָל בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם קָם, וּמִיהוּ? בִּלְעָם, וַהֲרֵי בְּאַרְנוּ הַדָּבָר, מֹשֶׁה אֵין כְּמוֹתוֹ בַּכְּתָרִים הָעֶלְיוֹנִים, בִּלְעָם אֵין כְּמוֹתוֹ בַּכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים. זֶה בְּצַד הַקְּדֻשָּׁה, וְזֶה בְּצַד שְׂמֹאל. וְאִם כָּל זֶה הָיָה בְּיָדוֹ וְכָל כַּךְ תַּקִּיף בְּחָכְמָה, אָדָם שֶׁיִּשְׁבַּח אֶת עַצְמוֹ בְּכֹחַ תַּקִּיף, שֶׁכָּתוּב (במדבר כג) וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה - אֶעֱקֹר אֶת כֹּה מִזֶּה, אֵיךְ יָכְלוּ לְהָרְגוֹ?

אֶלָּא בְּסֵפֶר חָכְמַת שְׁלֹמֹה דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא הָכִי אָמַר, תִּלַת סִימָנִין אִינּוּן. סִימַן לַעֲבֶרָה, יָרָקוֹן. סִימַן לִשְׁטוּת, מִלִּין. סִימַן דְּלָא יָדַע כְּלוּם, שַׁבּוּחֵי. וְדָא אַכְרַע לִשְׁאַר, שׁוֹטֶה בְּכָל עֲבֵירוֹת, כֹּלָּא אִית בֵּיהּ.

אֶלָּא בְּסֵפֶר חָכְמַת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כָּךְ אָמַר: שְׁלֹשָׁה סִימָנִים הֵם; סִימָן לַעֲבֵרָה - יֵרָקוֹן. סִימָן לִשְׁטוּת - דְּבָרִים. סִימָן שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ כְּלוּם - שְׁבָחִים. וְזֶה הִכְרִיעַ לִשְׁאָר, שׁוֹטֶה בְּכָל עֲבֵרוֹת, הַכֹּל יֵשׁ בּוֹ.

וְהָא כְתִיב (משלי כז) יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ, וְאִם לָא זָר. פִּיךָ. לָאו הָכִי. אֶלָּא אִי לָא הֲוִי מַאן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לָךְ, אַפְתַּח פּוּמָךְ לְמַלְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּלְאוֹדָעָא מִלֵּי קְשׁוֹט בְּאוֹרַיְיתָא. וּכְדֵין פְּתִיחוּ דְּפוּמָךְ בְּאוֹרַיְיתָא, יְשַׁבְּחוּן מִילָךְ, וְיִנְדְּעוּן מַאן אַנְתְּ, דְּלֵית מִלָּה בְּעָלְמָא דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ לְבַר נָשׁ, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְאַפְתַּח פּוּמֵיהּ. פּוּמֵיהּ הוֹדַע לִבְנֵי נָשָׁא מַאן הוּא.

וַהֲרֵי כָּתוּב (משלי כז) יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ. וְאִם לֹא זָר - פִּיךָ! - לֹא כָּךְ. אֶלָּא אִם אֵין מִי שֶׁמַּכִּיר אוֹתְךָ, פְּתַח פִּיךָ לְדַבֵּר בַּתּוֹרָה וּלְהוֹדִיעַ דִּבְרֵי אֱמֶת בַּתּוֹרָה, וְאָז פְּתָחוֹן פִּיךָ בַּתּוֹרָה יְשַׁבְּחוּ דְּבָרֶיךָ וְיֵדְעוּ מִי אַתָּה, שֶׁאֵין דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁמּוֹדִיעַ עַל הָאִישׁ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁפּוֹתֵחַ פִּיו. פִּיו מוֹדִיעַ לִבְנֵי אָדָם מִי הוּא.

דף קצד.

הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, שַׁבּוּחֵי מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּכֹלָּא. וְעִם כָּל דָּא, גְּנִיבוּ דְּדַעְתָּא קָא גָּנִיב, וְאִסְתַּלָּק בְּמִלּוֹי. בְּמִלִּין זְעִירִין, הֲוָה עָבִיד רַבְרְבִין. מַה דְּאָמַר עַל אִינּוּן דַּרְגִּין מִלִּין מְסָאֲבִין הֲוָה אָמַר, וּקְשׁוֹט אָמַר. אֲבָל הַהוּא רָשָׁע הֲוָה אָמַר וּמְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּאַרַח סָתִים, וְאִסְתַּלָּק בְּמִלּוֹי, דְּכָל מַאן דְּהֲוָה שָׁמַע, חָשִׁיב דְּאִסְתַּלָּק עַל כָּל נְבִיאֵי עָלְמָא, דִּכְתִיב שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְיוֹדֵעַ (דף קצ"ד ע"א) דַּעַת עֶלְיוֹן. מַאן גֶּבֶר בְּעָלְמָא, דְּהֲוָה שָׁמַע מִפּוּמֵיהּ מִלִּין אִלֵּין, דְּלָא חָשִׁיב דְּלֵית בְּעָלְמָא נְבִיאָה מְהֵימָנָא כְּגִינֵיהּ.

אוֹתוֹ בִּלְעָם הָרָשָׁע, תִּשְׁבָּחוֹת מְשַׁבֵּחַ עַצְמוֹ בַּכֹּל. וְעִם כָּל זֶה גְּנֵבַת דַּעַת הָיָה גּוֹנֵב, וְהִתְעַלָּה בִּדְבָרָיו. בִּדְבָרִים קְטַנִּים הָיָה עוֹשֶׂה גְּדוֹלִים. מַה שֶּׁאָמַר עַל אוֹתָן מַעֲלוֹת, דִּבְרֵי טֻמְאָה הָיָה אוֹמֵר, וֶאֱמֶת אָמַר. אֲבָל אוֹתוֹ רָשָׁע הָיָה אוֹמֵר וּמְשַׁבֵּחַ עַצְמוֹ בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר, וְהִתְעַלָּה בִּדְבָרָיו. שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ, חָשַׁב שֶׁהִתְעַלָּה עַל כָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (במדבר טו) שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן. מִי הָאִישׁ בָּעוֹלָם שֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ מִפִּיו דְּבָרִים אֵלּוּ חָשַׁב שֶׁאֵין בָּעוֹלָם נָבִיא נֶאֱמָן כְּמוֹתוֹ?!

וּקְשׁוֹט הָיָה, וְהָכִי הָיָה. נְאֻם שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, הָכִי הָיָה. וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן הָכִי הָיָה. וְהַהוּא רָשָׁע הָיָה אָמַר עַל דַּרְגִּין דְּאִתְדַּבַּק בְּהוּ, שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, מַלָּה דְּאִיהוּ בִּסְלִיקוּ עִלָּאָה. וֶאֱמֶת הָיָה, וְכָךְ הָיָה. נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל, כָּךְ הָיָה. וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, כָּךְ הָיָה. וְאוֹתוֹ רָשָׁע הָיָה אוֹמֵר עַל מַעֲלוֹת שֶׁנִּדְבַּק בָּהֶם, שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל. דָּבָר שֶׁהוּא בְּמַעֲלָה עֶלְיוֹנָה.

וְהָכִי אָמַר, שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, הָאֵל לֹא כְתִיב, דְּהָא (תהלים יח) הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ. אֲבָל סְתָם אֵל, אֵל אַחֵר אִיהוּ. (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר. שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, מַלָּה זְעֵירָא אִיהִי. וְדָמֵי לְמַאן דְּלָא יָדַע, דְּאִיהוּ רַב וְעִלָּאָה. שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל, הַהוּא דְּאִקְרֵי אֵל אַחֵר, דִּכְתִיב כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר.

וְכָךְ אָמַר, שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל. לֹא כָתוּב הָאֵל, שֶׁהֲרֵי (תהלים יח) הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ. אֲבָל סְתָם אֵל, אֵל אַחֵר הוּא. (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר. שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל - דָּבָר קָטָן הוּא, וְדוֹמֶה לְמִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן. שׁוֹמֵעַ אִמְרֵי אֵל - אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא אֵל אַחֵר, שֶׁכָּתוּב כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר.

וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, עַל כָּל דַּרְגִּין דִּמְסָאֲבוּ, אִינּוּן דִּמְנַהֲגֵי אַרְבָּא דְּיַמָּא וּסְעָרָא. אַרְבָּעִין חָסֵר חַד אִינּוּן. וְהַהוּא רַב הַחוֹבֵל, דְּכֻלְּהוּ מִתְנַהֲגֵי עַל יְדוֹי, אִיהוּ עֶלְיוֹן עַל כֻּלְּהוּ. בְּדָא הֲוָה מִתְדַּבַּק הַהוּא רָשָׁע, וְאָמַר דְּהֲוָה יָדַע דַּעַת עֶלְיוֹן, דְּרָגָא דְּאִיהוּ עֶלְיוֹן עַל כֻּלְּהוּ מְנַהֲגֵי אַרְבָּא. מַאן שָׁמַע הָכִי דְּלָא אִתְבְּהִיל בְּדַעְתֵּיהּ, וַיֵּימָא דְּלָא הֲוָה כְּגִינֵיהּ בְּעָלְמָא. אֶלָּא הַהוּא רָשָׁע מַשְׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּאַרַח סְתִים וְאָמַר מִלֵּי קְשׁוֹט, וְגָנִיב דַּעְתָּא דִּבְנֵי עָלְמָא.

וְיֹדַע דַּעַת עֶלְיוֹן, עַל כָּל דַּרְגּוֹת הַטֻּמְאָה, אוֹתָם שֶׁמְּנַהֲגִים אֲנִית הַיָּם וּסְעָרָה. אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָד הֵם. וְאוֹתוֹ רַב חוֹבֵל שֶׁכֻּלָּם מְנֻהָגִים עַל יָדָיו, הוּא עֶלְיוֹן עַל כֻּלָּם. בְּזֶה הָיָה נִדְבָּק אוֹתוֹ רָשָׁע, וְאָמַר שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, דַּרְגָּה שֶׁהוּא עֶלְיוֹן עַל כָּל מַנְהִיגֵי הַסְּפִינָה. מִי שׁוֹמֵעַ זֶה שֶׁלֹּא יִבָּהֵל בְּדַעְתּוֹ וְיֹאמַר שֶׁאֵין כְּמוֹהוּ בָּעוֹלָם? אֶלָּא אוֹתוֹ רָשָׁע מְשַׁבֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּדֶרֶךְ נִסָּתֹר וְאָמַר דִּבְרֵי אֱמֶת, וְגָנַב דַּעַת בְּנֵי הָעוֹלָם.

אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה, מַאן דְּשָׁמַע דָּא, חָשִׁיב דְּהָווּ חָמֵי מַה דְּלָא חָמֵי אַחֲרָא בְּעָלְמָא. מַחֲזֵה שַׁדַּי, דָּא עַנְפָּא חָדָא, מֵאִינּוּן עַנְפִּין דַּהֲווֹ נָפְקִין מִשַּׁדַּי. וְלָמָּה. דִּבְחָכְמְתָא דָּא, אַחְזֵי תְּלַת, לְקֶבֶל ש' דְּשַׁדַּי, לְקֶבֶל תְּלַת עַנְפִּין דְּבֵיהּ, וְאַחְזֵי תְּרֵין נְבִיאִין, בַּדֵּי עֲרָבוֹת, דְּתַמְכִין בֵּיהּ. לְקֶבֶל ע' תְּרֵין עַנְפִּין דְּעֵינָא בִּישָׁא, לְסַתְמָא לוֹן. כַּד אָתָא בָּלָק, אָמַר אֲנָא אֵיכוּל לוֹן. עָמָלֵק בַּהֲדֵי חָכְמְתָא דָּא אָתָא לְגַבַּייהוּ, וְיָכִיל לוֹן.

אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה. מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֶת זֶה חֹשֶׁב שֶׁהָיָה רוֹאֶה מַה שֶּׁלֹּא רָאָה אַחֵר בָּעוֹלָם. מַחֲזֵה שַׁדַּי - זֶה עִנְף אֶחָד מֵאוֹתָם עֲנָפִים שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מִשַּׁדַּי, וְלָמָּה? שֶׁבְּחָכְמָה זוֹ נִרְאִים שְׁלֹשָׁה כְּנֶגֶד ש' שֶׁל שַׁדַּי, כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עֲנָפִים שֶׁבּוֹ, וּמַרְאֶה שְׁנֵי נְבִיאִים, בַּדֵּי עֲרָבוֹת, שֶׁתּוֹמְכִים בּוֹ, כְּנֶגֶד שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם עֲנָפֵי עַיִן הָרָע לִסְתֹּם אוֹתָם. כְּשֶׁבָּא בָּלָק, אָמַר, אֲנִי אוֹכֵל לָהֶם. עָמָלֵק בְּיַחַד עִם חָכְמָה זוֹ בָּא אֲלֵיהֶם וְיָכֹל לָהֶם.

וְשָׁדַר לְבִלְעָם, וְאָמַר לֵיהּ, אֲנָא תְּרֵי אַתְוָון דַּעֲמָלֵק אִית בִּי, דְּאִינּוּן ל"ק, דְּאִינּוּן סִיּוּמָא דַּעֲמָלֵק. אֲנָא לִי ל"ק, וַעֲמָלֵק ל"ק, לִי סִיּוּמָא, וּבְךָ שֵׁירוּתָא ב"ל. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָכִי אֵימָא שֵׁירוּתָא דְּבָלָק ב"ל, וְשֵׁירוּתָא דְּבִלְעָם ב"ל, שֵׁירוּתָא דְּבָלָק הֲוָה בֵּיהּ בְּבִלְעָם. וְסִיּוּמָא דַּעֲמָלֵק, הֲוָה בֵּיהּ בְּבָלָק, וְסִיּוּמָא דְּבִלְעָם, הֲוָה שֵׁירוּתָא דַּעֲמָלֵק.

וְשָׁלַח לְבִלְעָם וְאָמַר לוֹ, אֲנִי יֵשׁ בִּי שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁל עֲמָלֵק, שֶׁהֵם ל"ק, שֶׁהֵם סִיּוּם עֲמָלֵ"ק. לִי יֵשׁ ל"ק, וַעֲמָלֵק ל"ק. לִי הַסִּיּוּם, וּבְךָ הַרֵאשִׁית - ב"ל. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּךָ אֱמֹר, רֵאשִׁית בָּלָק ב"ל, וְרֵאשִׁית בִּלְעָם ב"ל. רֵאשִׁית בָּלָק הָיְתָה בּוֹ בְּבִלְעָם, וְסִיּוּם עֲמָלֵק הָיָה בְּבָלָק, וְסִיּוּם בִּלְעָם הָיָה רֵאשִׁית עֲמָלֵק.

וְאִי תֵּימָא דְּלָא נֵיכוּל לְהוֹן, בְּגִין דְּחַרְשַׁיָּא דְּרַבֵּהוֹן מֹשֶׁה, דְּהֲוָה פָּשִׁיט יְדֵיהּ, הַאי יְדָא אִית בְּאִלֵּין רַבָּרְבִין, דְּיָכְלִי בְּחַרְשִׁין לְאִתְתַּקְפָא יַתִּיר. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב וּקְסָמִים בְּיָדָם, בִּידֵיהֶם לָא כְּתִיב, אֶלָּא בְּיָדָם, יְדָא לְקֶבֶל יְדָא, הָכִי שָׁדַר לֵיהּ בָּלָק לְבִלְעָם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא נוֹכַל לָהֶם מִשּׁוּם שֶׁכִּשְׁפֵי מֹשֶׁה רַבָּם שֶׁהָיָה פּוֹשֵׁט יָדָיו, הֲרֵי יָד זוֹ יֵשׁ בְּאוֹתָם גְּדוֹלִים שֶׁיְּכוֹלִים בְּכִשָּׁפִים לְהִתְחַזֵּק יוֹתֵר. וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב וּקְסָמִים בְּיָדָם. בִּידֵיהֶם לֹא כָתוּב, אֶלָּא בְּיָדָם. יָד מוּל יָד. כְּךָ שָׁלַח לוֹ בָּלָק לְבִלְעָם.

וּלְהָכִי מַחֲזֵה שַׁדַּי כִּדְאַמָּרָן, וּלְהָכִי אִתְעָנָשׁוּ, וְאִתְעָנָשׁוּ לְעֵילָּא, וְאִקְרוּן מַחֲזֵה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלכים א ז) וּמוּל מָחֲזֵה אֶל מָחֲזֵה. עַנְפָּא דְּנָפַק מִתַּמָּן. וּמַאן הַהוּא מַחֲזֵה עָזָא וְעַזָּאֵל, דְּאִינּוּן נוֹפֵל וּגְלוּי עֵינַיִם, וְאִיהוּ מַחֲזֵה שַׁדַּי, דְּהֲוָה חָמָא נוֹפֵל וּגְלוּי עֵינַיִם.

וְלָכֵן מַחֲזֶה שַׁדַּי, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וְלָכֵן נֶעֱנָשׁוּ, וְנֶעֱנָשׁוּ לְמַעְלָה, וְנִקְרָאִים מַחֲזֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ז) וּמוּב מֶחֱזֶה אֶל מֶחֱזֶה. עָנָף שֶׁיּוֹצֵא מִשָּׁם. וּמִיהוּ אוֹתוֹ מַחֲזֶה? עֻזָּא וַעֲזָאֵל, שֶׁהֵם נֹפֶל וּגְלוּי עֵינַיִם, וְהוּא מַחֲזֶה שַׁדַּי, שֶׁהַיְה רוֹאֶה נוֹפֶל וּגְלוּי עֵינַיִם.

אֵן הֲוָה בִּלְעָם בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. אִי תֵּימָא בְּמִדְיָן, הָא כְּתִיב וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי. אִי אָזֵל לֵיהּ, מַאן יְהֲבֵיהּ בְּמִדְיָן. אֶלָּא הַהוּא רְשָׁע, כְּיוָן דְּחָמָא דְּנָפְלוּ מִישְׂרָאֵל כ"ד אֶלֶף עַל עֵיטוֹי, אִתְעַכָּב תַּמָּן וַהֲוָה בָּעֵי מִנַּיְיהוּ אַגְרוֹ. וּבְעוֹד דְּאִתְעַכָּב תַּמָּן, אָתָא פִּנְחָס וְרַבְרְבָנֵי חֵילָא לְתַמָּן.

אֵיפֹה הָיָה בִּלְעָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה? אִם תֹּאמַר בְּמִדְיָן, הֲרֵי כָּתוּב וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי. אִם הָלַךְ לוֹ, מִי נָתַן אוֹתוֹ בְּמִדְיָן? אֶלָּא אוֹתוֹ רָשָׁע, כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁנָּפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל כ"ד אֶלֶף עַל עֲצוֹתָיו, הִתְעַכֵּב שָׁם, וְהָיָה רוֹצֶה מֵהֶם שְׂכָרוֹ. וּבְעוֹד שֶׁהִתְעַכֵּב שָׁם, בָּא פִּנְחָס וּגְדוֹלֵי הַחַיִל לְשָׁם.

כֵּיוָן דְּחָמָא לְפִנְחָס, פָּרַח בַּאֲוִירָא, וּתְרֵין בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ, יוֹנוֹס וְיוֹמְבְּרוֹס. וְאִי תֵּימָא, הָא מִיתוּ בְּעוֹבָדָא דְּעֶגֶל, דְּהָא אִינּוּן עַבְדוּ. אֶלָּא הָכִי הֲוָה וַדַּאי, וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות לב) וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ. וְכִי לָא הֲווֹ יַדְעֵי חוּשְׁבָּנָא זְעֵירָא דָּא, וַהֲרֵי כַּמָּה חוּשְׁבָּנִין אַחֲרָנִין, רָמְאִין עִלָּאִין וְרַבְרְבָנִין, יָדַע קְרָא לְמִמְנֵי, וְהָכָא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ. אֶלָּא אִינּוּן בְּנוֹי דְּבִלְעָם, יוֹנוֹ"ס וְיוֹמְבְּרוֹ"ס, דַּהֲווֹ שַׁקְלֵי כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה אֶת פִּנְחָס, פָּרַח בָּאֲוִיר, וּשְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ, יוֹנוֹס וְיוֹמְבְּרוֹס. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי מֵתוּ בְּמַעֲשֵׂה הָעֶגֶל, שֶׁהֲרֵי הֵם עָשׂוּ אוֹתוֹ? אֶלָּא כָּךְ הָיָה בְּוַדַּאי, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לב) וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ. וְכִי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים חֶשְׁבּוֹן קָטָן זֶה? וַהֲרֵי כַּמָּה חֶשְׁבּוֹנוֹת רָמִים עֶלְיוֹנִים וּגְדוֹלִים יָדַע הַכָּתוּב לִמְנוֹת, וְכָאן כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ? אֶלָּא אֵלּוּ בְּנֵי בִלְעָם, יוֹנוֹ"ס וְיוֹמְבְּרוֹ"ס, שֶׁהָיוּ שְׁקוּלִים כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ.

אֶלָּא הַהוּא רְשָׁע, כָּל חַרְשִׁין דְּעָלְמָא הֲוָה יָדַע, וְנָטַל אוּף הָכִי חַרְשִׁין דִּבְנוֹי, דַּהֲווֹ רְגִילִין בְּהוּ, וּבְהוּ טָאס וְאִסְתְּלַק. פִּנְחָס חָמָא לֵיהּ, דְּהֲוָה בַּר נָשׁ חַד טָס בַּאֲוִירָא, וַהֲוָה מִסְתְּלַק בַּאֲוִירָא מֵעֵינָא, רָמָא קָלָא לְבָנֵי חֵילָא, אֲמַר אִית מַאן דְּיָדַע לְמִפְרַח אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא רְשָׁע, דְּהָא בְּלִעָם אִיהוּ, חָמוּ לֵיהּ דְּהֲוָה טָאס.

אֶלָּא אוֹתוֹ רָשָׁע, כָּל כִּשְׁפֵי הָעוֹלָם הָיָה יוֹדֵעַ, וְלָקַח גַּם כָּךְ כִּשְׁפֵי בָנָיו שֶׁהָיוּ רְגִילִים בָּהֶם, וּבָהֶם טָס וְעָלָה. פִּנְחָס רָאָה אוֹתוֹ, שֶׁהָיָה אָדָם אֶחָד טָס בָּאֲוִיר וְהָיָה מִתְעַלֶּה בָּאֲוִיר מֵהָעַיִן, הֵרִים קוֹל לִבְנֵי חַיִל וְאָמַר: יֵשׁ מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לִפְרֹחַ אַחֲרֵי אוֹתוֹ רָשָׁע, שֶׁהֲרֵי בִּלְעָם הוּא? רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה טָס.

דף קצד:

צַלְיָה בְּרֵיהּ דְּשִׁבְטָא דְּדָן, קָם וְנָטַל שִׁלְטָנוּ דְּשַׁלִּיט עַל חַרְשִׁין, וּפָרַח בַּתְרֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ הַהוּא רְשָׁע, עֲבַד אָרְחָא אוֹחָרָא בַּאֲוִירָא, וּבָקַע חֲמֵשׁ אֲוִירִין בְּהַהוּא אֹרַח, (דף קצ"ד ע"ב) וְאִסְתַּלָּק וְאִתְכַּסֵּי מֵעֵינָא, כְּדֵין אִסְתַּכַּן צַלְיָה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וַהֲוָה בְּצַעֲרָא דְּלָא הֲוָה

יָדַע מַה יַּעֲבִיד. רָמָא לֵיהּ קָלָא פְּנָחָס וְאָמַר, טוּלָא דְּתָנִינַיָּיא דְּרַבָּעִין עַל כָּל חִוְיִין, הַפּוֹךְ בְּמִזְיָיךְ. מִיַּד יָדַע וְגַלֵּי הַהוּא אַחֲרָא, וְעָאל לְגַבֵּיהּ. מִיַּד אִתְגְּלֵי, וְנַחְתּוּ תַּרְוַיְיהוּ קַמֵּיהּ דְּפִנְחָס.

צַלְיָה בֶּן שֵׁבֶט דָּן קָם, וְלָקַח שִׁשְׁוֹלֵט שֶׁשּׁוֹלֵט עַל כְּשָׁפִים וּפָרַח אַחֲרָיו. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ אוֹתוֹ רָשָׁע, עָשָׂה דֶּרֶךְ אַחֵר בָּאֲוִיר, וּבָקַע חֲמִשָּׁה אֲוִירִים בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ, וְהִתְעַלָּה וְהִתְכַּסָּה מֵהָעַיִן, וְאָז הִסְתַּכֵּן צַלְיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וְהָיָה בְּצַעַר, שֶׁלֹּא יָדַע מַה יַּעֲשֶׂה. הֵרִים אֵלָיו פִּנְחָס קוֹל וְאָמַר: צֵא הַתַּנִּינִים שֶׁרוֹבְצִים עַל כָּל הַנְּחָשִׁים, הֶפּוֹךְ בְּשֶׁעָרוֹתֶיךָ. מִיַּד יָדַע וְגִלָּה אוֹתוֹ מָקוֹם, וְנִכְנַס אֵלָיו. מִיָּד הִתְגַּלָּה, וְיָרְדוּ שְׁנֵיהֶם לִפְנֵי פִּנְחָס.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא רָשָׁע כְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּלֶךְ שֶׁפִי, דָּא הוּא עֶלְיוֹן דְּדַרְגִּין דִּילֵיהּ, חִוְיָא דְּכוּרָא. צַלְיָה נָטַל תְּרִין, דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְהַהוּא שַׁלִּיט עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּשַׁלְטָנוּ דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ נָטַל, וְאִתְכַּפְיָין קַמֵּיהּ. וְדָא הֲוָה (בראשית מט) שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח. עַל הַהוּא אֹרַח, דְּעָבַד הַהוּא רָשָׁע, דִּכְתִיב (בראשית מט) יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָּרֶךְ, דָּא שִׁמְשׁוֹן. שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח, דָּא צַלְיָה. בֹּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ רָשָׁע כְּתוּב בּוֹ וַיֵּלֶךְ שֶׁפִי, וְהוּ עֶלְיוֹן נָחָשׁ זָכָר. צַלְיָה לָקַח שְׁנַיִם, זָכָר וּנְקֵבָה, וּבוֹ שָׁלַט עָלָיו, מִשּׁוּם שֶׁהַשִּׁלְטוֹן שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם לָקַח וְהִתְכּוֹפְפוּ לְפָנָיו. וְזֶה הָיָה (בראשית מט) שְׁפִיפֹן עֲלֵי אֹרַח. עַל אוֹתוֹ אֹרַח שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ רָשָׁע, שֶׁכָּתוּב (שם) יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָּרֶךְ - זֶה שִׁמְשׁוֹן. שְׁפִיפֹן עֲלֵי אֹרַח - זֶה צַלְיָה.

הַנּוֹשֵׁךְ עִקְבֵי סוּס, דָּא עִירָה, דְּהֲוָה בַּהֲדֵיהּ דְּדָוִד, דְּהֲוָה אָתֵי מִדָּן, וּבְגִינֵיהּ, תִּלְיָא גְּבוּרְתֵּיהּ בְּדָוִד, דִּכְתִיב (שמואל ב ח) וַיְעַקֵּר דָּוִד אֶת כָּל הָרֶכֶב. וַיִּפּוֹל רוֹכְבוֹ אָחוֹר, דָּא שְׂרָיָה, דְּזַמִּין לְמֵיתֵי בַּהֲדֵי מְשִׁיחָא דְּאֶפְרַיִם, וְאִיהוּ הֲוֵי מִשְׁבְּטָא דְּדָן, וְזַמִּין אִיהוּ לְמֶעְבַּד נוּקְמִין וּקְרָבִין בִּשְׁאַר עַמִּין. וְכַד דָּא יְקוּם, כְּדֵין מְחַכֶּא לְפוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב (בראשית מט) לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְיָ. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ לְהַאי קְרָא, אֲבָל בְּרִירוּ דְּמִלָּה כְּמָה דְּאִתְמַר, וּכְמָה דְּאוֹקְמוּהָ. וְעַל דָּא אָתָא קְרָא וְאוֹכַח.

הַנּוֹשֵׁךְ עִקְבֵי סוּס - זֶה עִירָה, שֶׁהָיָה עִם דָּוִד, שֶׁהָיָה בָּא מִדָּן, וּבִגְלָלוֹ תְּלוּיָה גְּבוּרָתוֹ בְּדָוִד, שֶׁכָּתוּב (שמואל ב ח) וַיְעַקֵּר דָּוִד אֶת כָּל הָרֶכֶב. וַיִּפֹּל רֹכְבוֹ אָחוֹר - זֶה שָׂרָיָה, שֶׁעָתִיד לָבֹא יַחַד עִם מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, וְהוּא מִשְׁבָּט דָּן, וְעָתִיד הוּא לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת וּקְרָבוֹת בִּשְׁאָר הָעַמִּים. וּכְשֶׁזֶּה יָקוּם, אָז מְחַכֶּה לִגְאֻלַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (בראשית מט) לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'. וְאַף עַל גַּב שֶׁפֵּרְשׁוּהוּ לְפָסוּק זֶה, אֲבָל בֵּרוּר הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּכְמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהוּ, וְעַל זֶה בָּא הַפָּסוּק וּמוֹכִיחַ.

כֵּיוָן דְּנָחַת הַהוּא רָשָׁע לְקַמֵּי פִּנְחָס, אֲמַר לֵיהּ, רָשָׁע, כַּמָּה גְּלְגּוּלִין בִּישִׁין עֲבָדַת, עַל עַמָּא קַדִּישָׁא. אֲמַר לֵיהּ לְצַלְיָה, תָּא וְקַטְלֵיהּ, וְלָא בִּשְׁמָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי הַאי, לְאִדְכָּרָא עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה עִלָּאָה, בְּגִין דְּלָא תִּיפּוּק נִשְׁמָתֵיהּ, וְתִתְכְּלִיל בְּמִלִּין דְּדַרְגִּין קַדִּישִׁין, וְתִתְקַיֵּים בֵּיהּ מַה דְּאָמַר תָּמוֹת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים.

כֵּיוָן שֶׁיָּרַד אוֹתוֹ רָשָׁע אֶל פְּנָחָס, אָמַר לוֹ: רָשָׁע! כַּמָּה גְּלְגּוּלִים רָעִים עָשִׂיתָ עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ. אָמַר לוֹ לְצַלָּיָה: בֹּא וַהֲרֹג אוֹתוֹ, וְלֹא בַשֶּׁם, שֶׁלֹּא רָאוּי וֶה לְהַזְכִּיר עָלָיו קְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֵּצֵא נִשְׁמָתוֹ וְתִכָּלֵל בִּדְבָרִים שֶׁל דְּרֻגּוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְתִתְקַיֵּם בּוֹ מַה שֶּׁאָמַר תָּמוּת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא עָבֵד בְּיהּ כְּמָה זִינֵי מוֹתָא, וְלָא מִית, עַד דְּנָטַל חַרְבָּא דְּהֲוָה תְקִין (ס"א חקיק) עֲלּוֹי חִוְיָא מֵהַאי סְטָרָא, וְחִוְיָא מֵהַאי סְטָרָא. אָמַר לֵיהּ פִּנְחָס, בְּדֵילֵיהּ טוֹל (נ"א קטול ליה), וּבְדֵילֵיהּ יְמוּת. כְּדֵין קָטַל לֵיהּ, וְיָכִיל לֵיהּ. דְּכַךְ אַרְחוֹי דְּהַהוּא סִטְרָא, מַאן דְּאָזַל אֲבַתְרָאָה, בָּהּ יָמוּת, וּבָהּ תִּפּוֹק נִשְׁמָתֵיהּ, וּבָהּ תִּתְכְּלִיל. וְהָכִי מִית בִּלְעָם, וְדַיְינֵי לֵיהּ בְּדִינִין בְּהַהוּא עָלְמָא, וְלָא אִתְקְבִיר לְעָלְמִין. וְגַרְמוֹי כֻּלְּהוּ אִתְרָקְבוּ, וְאִתְעֲבִידוּ כַּמָּה חִוְיָין מְזוּהֲמִין, מְנַזְקֵי שְׁאַר בְּרְיָין, וַאֲפִילּוּ תּוֹלַעְתִּין דַּהֲווֹ אַכְלֵי בִּשְׂרֵיהּ, אִתְהֲדָרוּ חִוְיָין.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָשָׂה בּוֹ כַּמָּה מִינֵי מָוֶת וְלֹא מֵת, עַד שֶׁלָּקַח חֶרֶב שֶׁהָיָה מְתֻקָּן (חקוק) עָלָיו נָחָשׁ מִצַּד אֶחָד וְנָחָשׁ מִצַּד שֵׁנִי. אָמַר לוֹ פִּנְחָס: בְּשֶׁלּוֹ קַח (הרג אותו), וּבְשֶׁלּוֹ יָמוּת. אָז הָרַג אוֹתוֹ וְיָכֹל לוֹ. שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ אוֹתוֹ צַד - מִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, בּוֹ יָמוּת, וּבוֹ תֵּצֵא נִשְׁמָתוֹ, וּבוֹ יִכָּלֵל. וְכָךְ מֵת בִּלְעָם, וְדָנִים אוֹתוֹ בְּדִינֵי אוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלֹא נִקְבָּר לְעוֹלָמִים. וְכָל עַצְמוֹתָיו נִרְקָבוּ, וְנֶעֱשׂוּ כַּמָּה נְחָשִׁים מְזֹהָמִים מַזִּיקִים שְׁאַר בְּרִיּוֹת, וַאֲפִלּוּ הַתּוֹלָעִים שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים בְּשָׂרוֹ הָפְכוּ לִנְחָשִׁים.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּאַשְׁמוֹדָאי, דְּיָהַב לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּכָל מַאן דְּהֲוָה בָּעֵי לְמֶעְבַּד חַרְשִׁין תַּקִּיפִין סְתִימִין דְּעֵינָא. אִי יָדַע טַעֲנָא דְּנָפַל תַּמָּן בִּלְעָם, יִשְׁכַּח מֵאִינּוּן חִוְיָין דַּהֲווֹ מְגַרְמוֹי דְּהַהוּא רָשָׁע, אִי יְקַטְיֵל חַד מִנַּיְיהוּ, רֵישָׁא דִּילֵיהּ בֵּיהּ יַעְבִּיד חַרְשִׁין עִלָּאִין, בְּגוּפָא דִּילֵיהּ חַרְשִׁין אַחֲרָנִין, בִּזְנָבָא דִּילֵיהּ חַרְשִׁין אַחֲרָנִין. תְּלַת זִינֵי חַרְשִׁין, אִית בְּכָל חַד וְחַד.

מְצָאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל אַשְׁמְדַאי שֶׁנָּתַן לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים חֲזָקִים נִסְתָּרִים מֵהָעַיִן, אִם יֵדַע הַסֵּלַע שֶׁשָּׁם נָפַל בִּלְעָם, יִמְצָא מֵאוֹתָם נְחָשִׁים שֶׁהָיוּ מֵעַצְמוֹת אוֹתוֹ הָרָשָׁע, אִם יַהֲרֹג אֶחָד מֵהֶם - בְּרֹאשׁוֹ יַעֲשֶׂה כְּשָׁפִים עֶלְיוֹנִים, בְּגוּפוֹ כְּשָׁפִים אֲחֵרִים, בִּזְנָבוֹ כְּשָׁפִים אֲחֵרִים. שְׁלֹשָׁה מִינֵי כְּשָׁפִים בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד.

מַלְכַּת שְׁבָא כַּד אֲתַת לְגַבֵּי שְׁלֹמֹה, מֵאִינּוּן מִלִּין דְּשַׁאֲילַת לִשְׁלֹמֹה, אֲמִרַת, גַּרְמָא דְּחִוְיָא דְּתְלַת חַרְשִׁין בְּמַה נְתִפַּס. מִיָּד (מלכים א י) לֹא הָיָה דָּבָר נֶעְלָם מִן הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ, אִיהִי שְׁאֵילַת עַל דָּא, וַהֲוַת אִצְטְרִיכַת לְאִינּוּן חִוְיָין. וְלָא יָכִילַת לְנַטָּלָא חַד מִנַּיְיהוּ. מָה אִתְיֵב לָהּ מִלִּין דַּהֲווֹ בְּלִבָּהּ. כַּךְ אוֹדַע לָהּ, דִּכְתִיב וַיַּגֶּד לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל דְּבָרֶיהָ. אִינּוּן חִוְיָין, לָא יַכְלִין לוֹן כָּל בְּנֵי עָלְמָא, בַּר מִמַּלָּה דְּרָזָא חָדָא, וּמַאי אִיהוּ. שִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת.

כְּשֶׁבָּאָה מַלְכַּת שְׁבָא לִשְׁלֹמֹה, מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁשָּׁאֲלָה אֶת שְׁלֹמֹה, אָמְרָה: עֶצֶם הַנָּחָשׁ שֶׁל שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים בַּמֶּה נִתְפַּס? מִיָּד - (מלכים א י) לֹא הָיָה דָּבָר נֶעְלָם מִן הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ. הִיא שָׁאֲלָה עַל זֶה, וְהָיְתָה צְרִיכָה אוֹתָם נְחָשִׁים, וְלֹא יְכְלָה לְקַחַת אֶחָד מֵהֶם. מַה הֵשִׁיב לָהּ? דְּבָרִים שֶׁהָיוּ בְּלִבָּהּ. כָּךְ הוֹדִיעַ

לְהּ, שֶׁכָּתוּב וַיַּגֶּד לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל דְּבָרֶיהָ. אוֹתָם נֶחְשָׁשִׁים לֹא יְכוֹלִים לָהֶם כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, פָּרַט לְדָבָר שֶׁל סוֹד אֶחָד. וּמַהוּ? שִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת.

וְאִי תֵּימָא מַאן יָכִיל. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּהַהוּא שִׁכְבַת זַרְעָא אַפִּיק בַּר נָשׁ, כַּד אִיהוּ בְּתִיאוּבְתָּא, אַפִּיק לָהּ לִשְׁמָא דְּהַהוּא חִוְיָא, בִּרְעוּתָא דְּתִיאוּבְתָּא. כַּד נָפִיק בִּרְתִּיחוּ, נַטְלֵי לֵיהּ מִיָּד בִּלְבוּשָׁא חֲדָא, וְהַהוּא לְבוּשָׁא זַרְקִין לְגַבֵּי חִוְיָא, מִיָּד כָּפִיף רֵישֵׁיהּ, וְתַפְסָן לֵיהּ, כְּמָה דְּתָפִיס תַּרְנְגוֹלָא דְּבֵיתָא. וְאִי בְּכָל מָאנֵי קְרָבִין דְּעָלְמָא, יִגְּחוּן בְּחַד מִנַּיְיהוּ, לָא יַכְלִין לֵיהּ. וּבְהַאי, לָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא מָאנֵי קְרָבָא, וְלָא מִלָּה אַחֲרָא וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּמְרָא מִנַּיְיהוּ דְּהָא כֻּלְּהוּ אִתְּכַפְיָין לְגַבֵּיהּ. כְּדֵין אִתְדַּבְקוּ אינּוּן מִלִּין בְּלְבָבָהּ, וְתָאִיבַת לְהַאי.

וְאִם תֹּאמַר, מִי יָכוֹל? אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהָאִישׁ מוֹצִיא אוֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע כְּשֶׁהוּא בְּתַאֲוָה, מוֹצִיא אוֹתָהּ לְשֵׁם אוֹתוֹ נָחָשׁ בִּרְצוֹן הַתַּאֲוָה. כְּשֶׁיּוֹצֵאת רוֹתַחַת, לוֹקְחִים אוֹתָהּ מִיָּד בִּלְבוּשׁ אֶחָד, וְאוֹתוֹ לְבוּשׁ זוֹרְקִים לַנָּחָשׁ, מִיָּד כּוֹפֵף רֹאשׁוֹ, וְתוֹפְסִים אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁתּוֹפְסִים תַּרְנְגוֹל הַבַּיִת. וְאִם בְּכָל כְּלֵי הַקֶּרֶב שֶׁל הָעוֹלָם יַעַרְכוּ בָּאֶחָד מֵהֶם - לֹא יְכוֹלִים לֹא. וּבָזֶה לֹא צָרִיךְ אָדָם בָּעוֹלָם כְּלֵי קֶרֶב וְלֹא דָּבָר אַחֵר, וְלֹא צָרִיךְ לְהִשָּׁמֵר מֵהֶם, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם נִכְפִּים אֵלָיו. אָז דָּבְקוּ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ בְּלִבָּהּ, וְהִתְאַוְּתָה לָזֶה.

דף קצה.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֶלְעָזָר בְּרִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד מַה דְּעָבַד בְּהַהוּא חַיְיָבָא, וְרָזִין סְתִימִין אִלֵּין, לָא אִצְטְרִיכוּ לְגַלָּאָה, אֲבָל בְּגִין דְּחַבְרַיָּא דְּהָכָא יִנְדְּעוּן אָרְחִין סְתִימִין דְּעָלְמָא, גָּלֵינָא לְכוּ. דְּהָא כַּמָּה נְמוּסִין סְתִימִין אינּוּן בְּעָלְמָא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין, וְאינּוּן פְּלִיאָן סְתִימִין, רַבְרְבָן וְעִלָּאִין. עֲלֵיהּ, וְעַל דְּדָמֵי לֵיהּ, קְרָאן (משלי י) וְשֵׂם (דף קצ"ה ע"א) רְשָׁעִים יִרְקָב. זַכָּאִין אינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ וגו'. (במדבר כ"ב) וְעַתָּה לְכָה נָא אָרָה לִי אֶת הָעָם הַזֶּה וגו'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים קב) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף וגו', תְּלַת אינּוּן דְּכְתִיב בְּהוּ תְּפִלָּה. וְאוֹקְמוּהָ מִלָּה דָּא, (אבל מלה דא) חַד הֲוָה מֹשֶׁה, וְחַד הֲוָה דָּוִד, וְחַד עָנִי, דְּאִתְכְּלִיל בְּהוּ, וְאִתְחַבָּר בְּהוּ. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב (חבקוק ג) תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא, הָא אַרְבָּע אינּוּן. אֶלָּא חֲבַקּוּק לָאו בְּגִין תְּפִלָּה הֲוָה, וְאַף עַל גַּב דְּכְתִיב בֵּיהּ תְּפִלָּה, תּוּשְׁבַּחְתָּא וְהוֹדָאָה אִיהוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל דְּאַחֲיָא לֵיהּ, וַעֲבַד עִמֵּיהּ נִסָּיוֹן וּגְבוּרָן, דְּהָא בְּרֵיהּ דְּשׁוּנַמִּית הֲוָה.

מִכָּאן וְהָלְאָה, אֶלְעָזָר בְּנִי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַה שֶּׁעוֹשֶׂה בְּאוֹתוֹ רָשָׁע, וְסוֹדוֹת נִסְתָּרִים אֵלּוּ לֹא הִצְטָרְכוּ לְהִתְגַּלּוֹת. אֲבָל מִשּׁוּם שֶׁהַחֲבֵרִים שֶׁכָּאן יֵדְעוּ דְּרָכִים נִסְתָּרִים שֶׁל הָעוֹלָם, גִּלִּיתִי לָכֶם. שֶׁהֲרֵי כַּמָּה מִנְהָגִים נִסְתָּרִים הֵם בָּעוֹלָם וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים, וְאוֹתָם פְּלָאוֹת נִסְתָּרִים, גְּדוֹלִים וְעֶלְיוֹנִים. עָלָיו וְעַל שֶׁדּוֹמֶה לוֹ קְרָאנוּ, (משלי י) וְשֵׂם רְשָׁעִים יִרְקָב. אַשְׁרֵיהֶם צַדִּיקֵי הָאֱמֶת, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ וגו'. וְעַתָּה לְכָה נָא אָרָה לִי אֶת הָעָם הַזֶּה וגו'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (שם קב) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף וגו'. שְׁלֹשָׁה הֵם שֶׁכָּתוּב בָּהֶם תְּפִלָּה. וּבֵאֲרוּ דָּבָר זֶה (אבל דבר זה) - אֶחָד הָיָה מֹשֶׁה,

וְאֶחָד הָיָה דָּוִד, וְאֶחָד עָנִי, שֶׁנִּכְלַל בָּהֶם וְהִתְחַבֵּר בָּהֶם. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב (חבקוק ג) תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא - הֲרֵי אַרְבָּעָה הֵם? אֶלָּא חֲבַקּוּק לֹא בִּגְלַל תְּפִלָּה הָיָה, וְאַף עַל גַּב שֶׁכָּתוּב בּוֹ תְּפִלָּה, תִּשְׁתַּבַּח וְהוֹדָאָה הִיא לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא עַל שֶׁהֶחֱיָהוּ וְעָשָׂה אִתּוֹ נִסִּים וּגְבוּרוֹת, שֶׁהֲרֵי בֶּן הַשּׁוּנַמִּית הָיָה.

אֲבָל ג' אִינּוּן דְּאִקְרוּן תְּפִלָּה. (תהלים צ) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, תְּפִלָּה דָּא דְּלֵית כְּגִינֵיהּ בְּבַר נָשׁ אַחֲרָא. (תהלים פו) תְּפִלָּה לְדָוִד, תְּפִלָּה דָּא אִיהִי תְּפִלָּה, דְּלֵית כְּגִינֵיהּ בְּמַלְכָּא אַחֲרָא. תְּפִלָּה לְעָנִי, תְּפִלָּה אִיהִי מֵאִינּוּן ג'. מַאן חֲשִׁיבָא מִכֻּלְּהוּ. הֲוֵי אֵימָא תְּפִלָּה דְּעָנִי. תְּפִלָּה דָּא, קָדִים לַתְּפִלָּה דְּמֹשֶׁה. וְקָדִים לַתְּפִלָּה דְּדָוִד, וְקָדִים לְכָל שְׁאַר צְלוֹתִין דְּעָלְמָא.

אֲבָל שָׁלֹשׁ הֵן שֶׁנִּקְרָאוֹת תְּפִלָּה: (תהלים צ) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, תְּפִלָּה זוֹ שֶׁאֵין כְּמוֹתָהּ בְּאִישׁ אַחֵר. תְּפִלָּה לְדָוִד, תְּפִלָּה זוֹ הִיא תְּפִלָּה שֶׁאֵין כְּמוֹתָהּ בְּמֶלֶךְ אַחֵר. תְּפִלָּה לְעָנִי, תְּפִלָּה הִיא מֵאוֹתָן שָׁלֹשׁ. מִי חֲשׁוּבָה מִכֻּלָּן? הֲוֵי אוֹמֵר תְּפִלַּת הֶעָנִי. תְּפִלָּה זוֹ קוֹדֶמֶת לִתְפִלַּת מֹשֶׁה, וְקוֹדֶמֶת לִתְפִלַּת דָּוִד, וְקוֹדֶמֶת לְכָל שְׁאָר תְּפִלּוֹת הָעוֹלָם.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּעָנִי אִיהוּ תְּבִיר לִבָּא. וּכְתִיב, (תהלים לד) קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְגוֹ'. וּמִסְכְּנָא עָבִיד תְּדִיר קְטָטָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית וְשָׁמַע מִלּוֹי. כְּיוָן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, פָּתַח כָּל כַּוִּי רְקִיעִין, וְכָל שְׁאַר צְלוֹתִין דְּקָא סַלְקִין לְעֵילָּא, דָּחֵי לוֹן הַהוּא מִסְכְּנָא תְּבִיר לִבָּא, דְּכְתִיב תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף. כִּי יִתְעַטֵּף מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי כִּי יַעֲטֹף. אֶלָּא אִיהוּ עָבִיד עִטּוּפָא לְכָל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא, וְלָא עָאלִין עַד דְּצְלוֹתָא דִּילֵיהּ עָאלַת.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהֶעָנִי הוּא שְׁבוּר לֵב, וְכָתוּב (שם לד) קָרוֹב ה' לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְגוֹ'. וְהֶעָנִי עוֹשֶׂה תָּמִיד קְטָטָה בְּקֶדֶם-בָּרוּךְ-הוּא, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַקְשִׁיב וְשׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו. כֵּיוָן שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, פּוֹתֵחַ כָּל חַלּוֹנוֹת הָרְקִיעִים, וְכָל שְׁאָר הַתְּפִלּוֹת שֶׁעוֹלֶה לְמַעְלָה, דּוֹחֶה אוֹתָן אוֹתוֹ עָנִי שְׁבוּר לֵב, שֶׁכָּתוּב תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף. כִּי יִתְעַטֵּף צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב! מַה זֶּה כִּי יַעֲטֹף? אֶלָּא הוּא עוֹשֶׂה עִטּוּף לְכָל תְּפִלּוֹת הָעוֹלָם, וְלֹא נִכְנָסוֹת עַד שֶׁנִּכְנֶסֶת תְּפִלָּתוֹ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, יִתְעַטְּפוּן כָּל צְלוֹתִין, וּצְלוֹתָא דָּא תֵּיעוּל לְגַבָּאי. לָא בָּעֵינָא הָכָא בֵּי דִּינָא דִּיּוּנוּן בֵּינָנָא, קַמָּאי לִיהֱווּ תַּרְעוּמִין דִּילֵיהּ, וַאֲנָא וְהוּא בִּלְחוֹדָנָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְיַיחַד בִּלְחוֹדוֹי, בְּאִינּוּן תּוּרְעֲמִין, בְּהַהוּא צְלוֹתָא, דִּכְתִיב וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפּוֹךְ שִׂיחוֹ. לִפְנֵי יְיָ וַדַּאי.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: יִתְעַטְּפוּ כָּל הַתְּפִלּוֹת, וּתְפִלָּה זוֹ תִּכָּנֵס אֵלַי. אֵינִי רוֹצֶה כָּאן בֵּית דִּין שֶׁיִּדּוֹן בֵּינֵינוּ. לְפָנַי יִהְיוּ תַּרְעוֹמוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֲנִי וְהוּא לְבַדֵּנוּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְיַחֵד לְבַדּוֹ בְּאוֹתָן הַתַּרְעוֹמוֹת, בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה, שֶׁכָּתוּב וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ. לִפְנֵי ה' בְּוַדַּאי.

כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא שְׁאֵלִין אִלֵּין לְאִלֵּין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַאי אִתְעָסַק, בְּמַאי אִשְׁתַּדַּל. אֲמְרִין, אִתְיַחֲדָא בְּתִיאוּבְתָּא בְּמָאנֵי דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ לָא יְדְעוּ מָה אִתְעָבִיד מֵהַהוּא צְלוֹתָא דְּמִסְכְּנָא, וּמִכָּל אִינּוּן תּוּרְעֲמִין דִּילֵיהּ. דְּלֵית תִּיאוּבְתָּא לְמִסְכְּנָא, אֶלָּא כַּד שָׁפִיךְ דִּמְעוֹי

בְּתוּרְעָמוּ, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְלֵית תִּיאוּבְתָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא כַּד מְקַבֵּל לוֹן, וְאוּשְׁדוּ קַמֵּיהּ וְדָא אִיהִי צְלוֹתָא, דְּעָבִיד עִטּוּפָא לְכָל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא.

כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם שׁוֹאֲלִים אֵלֶּה לְאֵלֶּה: בַּמֶּה מִתְעַסֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? בַּמֶּה מִשְׁתַּדֵּל? אוֹמְרִים: מִתְיַחֵד בְּעֶרְנָּה בַּבֵּלִים שֶׁלּוֹ. כֻּלָּם לֹא יוֹדְעִים מַה נַּעֲשָׂה מִתְפַּלֵּת אוֹתוֹ עָנִי וּמִכָּל אוֹתָן תַּרְעוֹמוֹתָיו. שֶׁאֵין תַּאֲוָה לֶעָנִי אֶלָּא כְּשֶׁשּׁוֹפֵךְ דִּמְעוֹתָיו בְּתַרְעֹמֶת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְאֵין תַּאֲוָה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶלָּא כְּשֶׁמְּקַבֵּל אוֹתָם וְנִשְׁפָּכִים לְפָנָיו. וְזוֹהִי תְּפִלָּה שֶׁעוֹשֶׂה עִטּוּף וְעוֹטֶפֶת כָּל תְּפִלּוֹת הָעוֹלָם.

מֹשֶׁה צַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, וְאִתְעַכָּב כַּמָּה יוֹמִין בְּהַאי תְּפִלָּה. דָּוִד חָמָא, דְּכָל כַּוִּין, וְכָל תַּרְעֵי שְׁמַיָּא, כֻּלְּהוּ זְמִינִין לְאַפְּתְחָא לְמַסְכְּנָא, וְלֵית בְּכָל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית מִיָּד, כִּצְלוֹתָא דְּמַסְכְּנָא, כְּיָון דְּחָמֵי הַאי, עָבֵד גַּרְמֵיהּ עַנְיָא וּמַסְכְּנָא, פָּשַׁט לְבוּשָׁא דְּמַלְכוּתָא, וְיָתִיב בְּאַרְעָא כְּמַסְכְּנָא, אָמַר תְּפִלָּה. דִּכְתִיב, תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה יְיָ אָזְנְךָ עֲנֵנִי. וְאִי תֵּימָא אֲמַאי. בְּגִין כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דָּוִד, וְלָאו מַלְכָּא אַנְתְּ, וְשַׁלִּיטָא עַל מַלְכִין תַּקִּיפִין, וְאַתְּ עָבִיד גַּרְמָךְ עָנִי וְאֶבְיוֹן. מִיָּד אַהְדָּר צְלוֹתֵיהּ בְּגַוְונָא אַחֲרָא, וְשָׁבַח מִלָּה דְּאֶבְיוֹן וְעָנִי, וְאָמַר שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. וְעִם כָּל דָּא כֹּלָּא הֲוָה בֵּיהּ בְּדָוִד.

מֹשֶׁה הִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְהִתְעַכֵּב כַּמָּה יָמִים בִּתְפִלָּה זוֹ. דָּוִד רָאָה שֶׁכָּל הַחֲלוֹנוֹת וְכָל שַׁעֲרֵי הַשָּׁמַיִם, כֻּלָּם מְזֻמָּנִים לְהִפָּתֵחַ לֶעָנִי, וְאֵין בְּכָל תְּפִלּוֹת הָעוֹלָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַקְשִׁיב מִיָּד כְּמוֹ לִתְפִלַּת הֶעָנִי. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אֶת זֶה, עָשָׂה עַצְמוֹ עָנִי וּמִסְכֵּן. פָּשַׁט לְבוּשׁ הַמַּלְכוּת וְיָשַׁב עַל הָאָרֶץ כְּמוֹ עָנִי וְאָמַר תְּפִלָּה, שֶׁכָּתוּב (תהלים פו) תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה ה' אָזְנְךָ עֲנֵנִי. וְאִם תֹּאמַר לָמָּה? בִּגְלַל כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דָּוִד, וְלֹא מֶלֶךְ אַתָּה, וְשׁוֹלֵט עַל מְלָכִים חֲזָקִים, וְאַתָּה עוֹשֶׂה עַצְמְךָ עָנִי וְאֶבְיוֹן?! מִיָּד הֶחֱזִיר תְּפִלָּתוֹ לְגֶוֶן אַחֵר וְעָזַב דְּבַר אֶבְיוֹן וְעָנִי, וְאָמַר שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. וְעִם כָּל זֶה, הַכֹּל הָיָה בְּדָוִד.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, שַׁפִּיר קָאָמְרַת. וְעִם כָּל דָּא (ס"א ועל דא) אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ, (למהוי תמן עני ואביון) לְמֶעְבַּד גַּרְמֵיהּ עָנִי, בְּגִין דְּתִיעוּל צְלוֹתֵיהּ בִּכְלָלָא דְּכָל עֲנִיִּים. דְּהָא כָּל נְטוּרֵי תַּרְעִין, לָא שַׁבְקִין הָכִי לְמֵיעָאל, כְּמָה דְּשָׁבְקִין לְמַסְכְּנִין, דְּהָא בְּלָא רְשׁוּתָא עָאלִין. וְאִי עָבִיד בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ, וְשַׁוֵּי רְעוּתֵיהּ תָּדִיר כְּמִסְכְּנָא, צְלוֹתֵיהּ סַלְקָא, וְאִתְעָרְעַת בְּאִינּוּן צְלוֹתִין דְּמַסְכְּנִין, וְאִתְחֲבָרַת בְּהוּ, וְסַלְקַת בַּהֲדַיְיהוּ, וּבְכָלָּא דִּלְהוֹן עָאלַת, וְאִתְקַבְּלַת בִּרְעוּתָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. (בהו)

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפָה אָמַרְתָּ, וְעִם כָּל זֶה (ועל זה) צָרִיךְ לְאָדָם שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ (להיות שם עני ואביון) לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ עָנִי, כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס תְּפִלָּתוֹ בִּכְלַל כָּל הָעֲנִיִּים. שֶׁהֲרֵי כָּל שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים לֹא מַשְׁאִירִים כָּךְ לְהִכָּנֵס כְּמוֹ שֶׁמַּשְׁאִירִים אֶת הָעֲנִיִּים, שֶׁהֲרֵי בְּלִי רְשׁוּת נִכְנָסִים. וְאִם עוֹשֶׂה אָדָם עַצְמוֹ וְשָׁם רְצוֹנוֹ תָּמִיד

כְּעָנִי, תְּפִלָּתוֹ עוֹלָה וְנִפְגֶּשֶׁת עִם אוֹתָן תְּפִלּוֹת הָעֲנִיִּים וּמִתְחַבֶּרֶת אִתָּן, וְעוֹלָה יַחַד אִתָּן וְנִכְנֶסֶת בִּכְלָלָן, וּמִתְקַבֶּלֶת בְּרָצוֹן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ (בהם).

דָּוִד מַלְכָּא, שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בְּאַרְבָּעָה אָרְחִין, שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי מִסְכְּנֵי. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי חֲסִידִים. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי עֲבָדִים. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי אִינּוּן דְּמַסְרֵי גַּרְמַיְיהוּ וְנַפְשָׁתַיְיהוּ עַל קִדּוּשַׁת שְׁמֵיהּ. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי מִסְכְּנָא. דִּכְתִיב כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי חֲסִידִים, דִּכְתִיב שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. בְּגִין דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּלָא לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ רָשָׁע. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי לָא יִפָּרֵט חֶטְאוֹ לְעָלְמִין. לָאו הָכִי. אֶלָּא כַּד יִפָּרֵט חֶטְאוֹ, כְּדֵין אִיהוּ חָסִיד, דְּאָתֵי לְקַבְּלָא תְּשׁוּבָה, אַפִּיק גַּרְמֵיהּ מִסִּטְרָא בִּישָׁא, דְּהָוָה בְּטַנּוּפָא דִּילֵהּ עַד הַשְׁתָּא, וְהַשְׁתָּא אִתְדַּבַּק בִּימִינָא עִלָּאָה, דְּאִיהִי פְּשׁוּטָה לְקַבְּלָא לֵיהּ.

דָּוִד הַמֶּלֶךְ שָׂם אֶת עַצְמוֹ בְּאַרְבָּעָה דְרָכִים: שָׂם עַצְמוֹ יַחַד עִם עֲנִיִּים, שָׂם עַצְמוֹ יַחַד עִם חֲסִידִים, שָׂם עַצְמוֹ יַחַד עִם עֲבָדִים, וְשָׂם עַצְמוֹ יַחַד עִם אוֹתָם שֶׁמּוֹסְרִים עַצְמָם וְנַפְשָׁם עַל קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ. שָׂם עַצְמוֹ עִם עֲנִי, שֶׁכָּתוּב כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי. שָׂם עַצְמוֹ יַחַד עִם חֲסִידִים, שֶׁכָּתוּב שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי, מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם שֶׁלֹּא לְשַׂים עַצְמוֹ רָשָׁע. וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ, לֹא יִפָּרֵט חֶטְאָיו לְעוֹלָמִים? לֹא כָּךְ! אֶלָּא כְּשֶׁיִּפָּרֵט חֶטְאָיו, אָז הוּא חָסִיד, שֶׁבָּא לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה. מוֹצִיא עַצְמוֹ מִצַּד הָרָע שֶׁהָיָה בַּטִּנּוֹפֶת שֶׁלּוֹ עַד עַכְשָׁו, וְכָעֵת נִדְבָּק בַּיָּמִין הָעֶלְיוֹן, שֶׁהִיא פְּשׁוּטָה לְקַבְּלוֹ.

דף קצה:

וְלָא תֵּימָא, דְּלָא מְקַבֵּל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּיִפָּרֵט חֶטְאוֹי מִיּוֹמָא דְּהָוָה בְּעָלְמָא. (ס"א אי הכי) אָן (או) אִינּוּן (דף קצ"ה ע"ב) דְּאִתְכְּסוּן מִנַּיְיהוּ, דְּלָא יָכִיל לְאַדְבְּקָא. אֶלָּא לָא אִצְטְרִיךְ לְפָרָשָׁא, בַּר אִינּוּן דְּיִדְכַּר מִנַּיְיהוּ. וְאִי שַׁוִּי רְעוּתֵיהּ בְּהוּ, כָּל אַחֲרָנִין אִתְמַשְׁכָן אֲבַתְרַיְיהוּ. דְּהָא תְּנַינָן, אֵין בּוֹדְקִין חוֹרֵי בֵּיתָא עִלָּאִין לְעֵילָּא, וְלָא אִינּוּן תַּתָּאִין לְתַתָּא בְּבִיעוּר חָמֵץ. אֶלָּא כֵּיוָן דְּבָדִיק כְּפוּם חֵיזוּ דְּעֵינוֹי מַה דְּיָכִיל לְאַדְבְּקָא, כֻּלָּא אִתְמְשַׁךְ בָּתַר דָּא, וְאִתְבְּטֵיל בַּהֲדֵיהּ.

וְלֹא תֹאמַר שֶׁלֹּא יְקַבְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁיִּפָּרֵט חֶטְאָיו מִיּוֹם שֶׁהָיָה בָּעוֹלָם, (אם כך) אֵיפֹה (או) אוֹתָם שֶׁהִתְכַּסּוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ. אֶלָּא לֹא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, פָּרֵט לְאוֹתָם שֶׁיִּזְכֹּר מֵהֶם. וְאִם שָׂם רְצוֹנוֹ בָּהֶם, כָּל הָאֲחֵרִים נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. שֶׁהֲרֵי לָמְדָנוּ, אֵין בּוֹדְקִים חוֹרֵי הַבַּיִת הָעֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה, וְלֹא אוֹתָם תַּחְתּוֹנִים לְמַטָּה בְּבִעוּר חָמֵץ. אֵין כֵּיוָן שֶׁבָּדַק כְּפִי מַרְאֵה עֵינָיו מַה שֶּׁיָּכוֹל לְהַגִּיעַ, הַכֹּל נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי זֶה וְהִתְבַּטֵּל יַחַד אִתּוֹ.

וְהָכִי גַּרְסִינָן בִּנְגָעִים, כ"ד רָאשֵׁי אֲבָרִים אִינּוּן דְּלָא מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה. וְכַהֲנָא לָא הֲוָה אַטְרַח אֲבַתְרַיְיהוּ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (ויקרא יג) לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן. אֲתָר דְּיָכִיל כַּהֲנָא לְמֶחֱזֵי מַכְתְּשָׁא בְּאִסְתַּכְלוּתָא חָדָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְמַאֲכָא גַּרְמֵיהּ, וּלְאָרְמָא עֵינוֹי הָכָא וְהָכָא. אוֹף הָכִי. לָא אִצְטְרִיךְ לְפָרָטָא חֶטְאוֹי (למבעי) מִן יוֹמָא דְּהָוָה, דְּאִינּוּן חוֹרֵי בֵּיתָא

תַּתְאִין, וְלָא אִינּוּן דְּאִתְכְּסוּ, דְּלָא יָכִיל לְאִדְבָּקָא, דְּאִינּוּן חוֹרֵי בֵּיתָא עִלָּאִין לְעֵילָּא. (ס"א אלא) תָּא חֲזֵי לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן, וְכֻלְּהוּ אִתְמַשְּׁכָן אֲבַתְרַיְיהוּ. וְעַל דָּא שַׁוִּי דָּוִד גַּרְמֵיהּ גּוֹ חֲסִידִים.

וְכָךְ גַּרְסְנוּ בִּנְגָעִים: עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אִיבָרִים הֵם שֶׁלֹּא מְטַמְּאִים מִשּׁוּם מִחְיָה. וְהַכֹּהֵן לֹא טוֹרֵחַ אַחֲרֵיהֶם, וְהֵיְנוּ מַה שֶּׁכָּתוּב, (ויקרא יג) לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן. מָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לִרְאוֹת מַכָּתֵשׁ בְּהִסְתַּכְּלוּת אַחַת, וְלֹא צָרִיךְ לְהַנְמִיךְ אֶת עַצְמוֹ וּלְהָרִים עֵינָיו כָּאן וְכָאן. גַּם כָּךְ לֹא צָרִיךְ לְפָרֵט חֲטָאָיו (לבקש) מִיּוֹם שֶׁהָיָה, שֶׁהֲרֵי חוֹרֵי הַבַּיִת הַתַּחְתּוֹנִים, וְלֹא אֵלּוּ שֶׁהִתְכַּסּוּ שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ, שֶׁהֵם חוֹרֵי הַבַּיִת הָעֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה, (אלא) בֹּא רְאֵה, לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן. וְכֻלָּם נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. וְעַל זֶה שָׂם דָּוִד עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַחֲסִידִים.

שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי עֲבָדִים, דִּכְתִיב, (תהלים קכג) הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם. וּכְתִיב, (תהלים פו) הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. שַׁוִּי גַּרְמֵיהּ בַּהֲדֵי אִינּוּן דְּמַסְרֵי נַפְשָׁתַיְיהוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֵיהּ. דִּכְתִיב, (תהלים פו) שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. בְּכָל הָנֵי אַרְבַּע, עֶבֶד גַּרְמֵיהּ דָּוִד מַלְכָּא קַמֵּי מָארֵיהּ.

הוּא שָׁם עַצְמוֹ יַחַד עִם עֲבָדִים, שֶׁכָּתוּב (תהלים קכג) הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם. וְכָתוּב (שם פו) הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. שָׁם עַצְמוֹ עִם אוֹתָם שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם) שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. בְּכָל הָאַרְבָּעָה הִלְּוּ שָׁם עַצְמוֹ דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי אֲדוֹנוֹ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲרִימִית יָדִי בִּצְלוֹ לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. דְּהָא תָּנֵינָן, אָסוּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְאַרְמָא יְדוֹי לְעֵילָּא, בַּר בְּצַלּוֹ, וּבִבְרָכָאן וְתַחֲנוּנִים לְמָרֵיהּ. דִּכְתִיב, (בראשית יד) הֲרִימוֹתִי יָדִי אֶל יְיָ אֵל עֶלְיוֹן, וּמְתַרְגְּמִינָן, אֲרִימִית יָדִי בִּצְלוֹ, דְּהָא אֲצְבְּעָאן דְּיָדִין מִלִּין עִלָּאִין אִית בְּהוּ. וְהַשְׁתָּא אֲנָא הָכִי עֲבִידְנָא. וַאֲמִינָא דְּכָל מַאן דְּאִלֵּין אַרְבַּע יְסַדֵּר קַמֵּי מָארֵיהּ, וְעָבִיד גַּרְמֵיהּ בְּרַעוּתָא, בְּתִקוּנָא דָּא כַּדְקָא יָאוּת, בְּתִקוּנָא דָּא לָא תֵּהֲדַר צְלוֹתֵיהּ בְּרֵיקָנָיָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲרַמְתִּי יָדִי בִּתְפִלָּה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, אָסוּר לוֹ לָאָדָם לְהָרִים יָדָיו לְמַעְלָה פָּרֹץ לִתְפִלָּה, וּבִבְרָכוֹת וּבְתַחֲנוּנִים לַאדוֹנוֹ, שֶׁכָּתוּב (בראשית יד) הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן, וּמְתַרְגְּמִים: הֲרַמְתִּי יָדִי בִּתְפִלָּה. שֶׁהֲרֵי בְּאֶצְבְּעוֹת הַיָּדַיִם יֵשׁ דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים. וְכָעֵת כָּךְ אֲנִי עוֹשֶׂה, וְאוֹמֵר שֶׁכָּל מִי שֶׁאַרְבָּעָה אֵלּוּ יְסַדֵּר לִפְנֵי אֲדוֹנוֹ וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ בְּרָצוֹן בְּתִקּוּן זֶה כָּרָאוּי, בְּתִקּוּן זֶה לֹא תֵּחָזֵר תְּפִלָּתוֹ רֵיקָם.

בְּקַדְמֵיתָא עֶבֶד, לְסַדְּרָא שְׁבָחָא קַמֵּי מָארֵיהּ, וּלְזַמְּרָא קַמֵּיהּ. וְדָא בְּתוּשְׁבְּחָן דְּקַמֵּי צְלוֹתָא. וּלְבָתַר עֶבֶד, לְבָתַר דְּצַלֵּי צְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, אִיהוּ עַבְדָּא דְּסַדֵּר צְלוֹתָא דְּמָארֵיהּ. וּלְבָתַר עֶבֶד, לְבָתַר דְּצַלֵּי כָּל צְלוֹתֵיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ, וְעַל דָּא דָּוִד תְּלַת זִמְנִין עֶבֶד גַּרְמֵיהּ בִּצְלוֹתָא דָּא עֶבֶד. דִּכְתִיב הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ. וּכְתִיב (תהלים פו) תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ. הָא תְּלַת זִמְנִין, אִצְטְרִיךְ לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ עֶבֶד.

בַּתְחִלָּה עֶבֶד - לְסַדֵּר שֶׁבַח לִפְנֵי אֲדוֹנוֹ וּלְזַמֵּר לְפָנָיו, וְזֶה בַּתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁלִּפְנֵי הַתְּפִלָּה. אַחַר כָּךְ עֶבֶד לְאַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עֲמִידָה, הוּא עֶבֶד שֶׁסִּדֵּר תְּפִלַּת אֲדוֹנוֹ. אַחַר כָּךְ עֶבֶד אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל כָּל תְּפִלָּתוֹ וְהָלַךְ לוֹ. וְעַל זֶה עָשָׂה עַצְמוֹ דָּוִד שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בִּתְפִלָּה זוֹ עֶבֶד, שֶׁכְּתוּב הוֹשַׁע עַבְדֶּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ. וְכָתוּב (תהלים פו) תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ. הֲרֵי שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים צָרִיךְ לְשִׁים עַצְמוֹ עֶבֶד.

לְבָתַר לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ גּוֹ אִינּוּן דְּמַסְרֵי נַפְשָׁיְיהוּ עַל קִדּוּשַׁת שְׁמֵיהּ, וְהַיְינוּ בְּיִחוּדָא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּכָל מַאן דְּשַׁוִּי הָכִי רְעוּתֵיהּ בְּהַאי קְרָא, אִתְחֲשִׁיב לֵיהּ כְּאִלּוּ מָסַר נַפְשֵׁיהּ עַל קִדּוּשַׁת שְׁמֵיהּ.

אַחַר כָּךְ לְשִׁים עַצְמוֹ תּוֹךְ אִלּוּ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קִדֻּשַׁת שְׁמוֹ, כְּלוֹמַר בַּיִּחוּד שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. שֶׁכָּל מִי שֶׁשָּׂם כָּךְ רְצוֹנוֹ בָּזֶה הַפָּסוּק, נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ מָסַר עַצְמוֹ עַל קִדֻּשַׁת הַשֵּׁם.

לְבָתַר לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ עָנְיֵ, בְּזִמְנָא דְּעָאל וְדָפִיק דְּשִׁין דְּרוֹמֵי מְרוֹמִים, כַּד אָמַר אֱמֶת וְיַצִּיב, (וסמיך) גְּאוּלָה לִתְפִלָּה. לְמֶהֱוֵי בְּצָלּוֹתָא דְּעָמִידָה, תְּבִיר לְבָּא, עַנְיָא וּמִסְכְּנָא. וּלְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ, לְאִתְכַּלְלָא גּוֹ מִסְכְּנֵי, בְּתִבִירוּ דְּלִבָּא, בְּמַאיכוּ דְּנַפְשָׁא.

לְאַחַר שֶׁשָּׂם עַצְמוֹ עָנִי, בִּזְמַן שֶׁנִּכְנַס וְדוֹפֵק עַל פְּתָחִים שֶׁל רוּמֵי מְרוֹמִים, כְּשֶׁאוֹמֵר אֱמֶת וְיַצִּיב (וסומך) גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, לִהְיוֹת בִּתְפִלַּת עֲמִידָה שִׁבּוּר לֵב עָנִי וּמִסְכֵּן. וְלָשִׂים רְצוֹנוֹ לְהִכָּלֵל בְּתוֹךְ הָעֲנִיִּים בְּשִׁבְרוֹן לֵב בִּנְמִיכוּת נָפֶשׁ.

לְבָתַר לְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ גּוֹ חֲסִידִים, בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, לְפָרְשָׁא חֲטָאוֹי. דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ יָחִיד בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, בְּגִין לְאִתְדַּבְּקָא בִּימִינָא, דְּפָשׁוּטָה לְקַבְּלָא לְאִינּוּן דְּתָבִין, וּכְדֵין אִקְרֵי חָסִיד, הָא אַרְבַּע אִלֵּין כְּדָקָא יָאוֹת.

לְאַחַר שֶׁשָּׂם עַצְמוֹ בְּתוֹךְ חֲסִידִים בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה לְפָרֵשׁ חֲטָאָיו, שֶׁכָּךְ צָרִיךְ יָחִיד בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה בִּשְׁבִיל לְהִתְדַּבֵּק בַּיָּמִין שֶׁפְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים, אֲז נִקְרָא חָסִיד. הֲרֵי אַרְבָּעָה אֵלֶּה כְּרָאוּי.

מַאן כְּלִיל לְכָל הָנֵי, הַהוּא דְּקָא אִצְטְרִיךְ לְכַלְלָא לוֹן, וְהַאי אִיהוּ עֶבֶד, דְּאַכְלִיל לְכָל שְׁאָר. תְּלַת עַבְדִּין אִינּוּן בְּתַלַת דּוּכְתִּין, וְכֻלְּהוּ חַד. וְעָלַיְיהוּ כְּתִיב, הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם וְגוֹ'. בֵּין עֶבֶד לְעֶבֶד אִינּוּן אַחֲרָנִין. בֵּין עֶבֶד קַדְמָאָה, לְעֶבֶד תִּנְיָינָא, אִית לֵיהּ לְמִמְסַר נַפְשֵׁיהּ עַל יְחוּדָא דְּקִדּוּשַׁת שְׁמֵיהּ, וּלְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ עָנִי וּמִסְכְּנָא בִּצְלוֹתָא דַּעֲמִידָה, וּלְשַׁוָּאָה גַּרְמֵיהּ גּוֹ חֲסִידִים בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. עֶבֶד תְּלִיתָאָה בָּתַר דְּסִיֵּים וְסַדֵּר כֹּלָּא.

מִי כּוֹלֵל כָּל אֵלֶּה? אוֹתוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְכַלֵּל אוֹתָם, וְזֶהוּ עֶבֶד שֶׁכּוֹלֵל אֶת כָּל הַשְּׁאָר. שְׁלֹשָׁה עֲבָדִים הֵם בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, וְכֻלָּם אֶחָד. וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (שם קכג) הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם וְגוֹ'. בֵּין עֶבֶד לְעֶבֶד הֵם אוֹתָם אֲחֵרִים. בֵּין עֶבֶד רִאשׁוֹן לְעֶבֶד שֵׁנִי יֵשׁ לוֹ לִמְסֹר נַפְשׁוֹ עַל יִחוּד קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ, וְלָשִׂים עַצְמוֹ עָנִי וּמִסְכֵּן בִּתְפִלַּת עֲמִידָה, וְלָשִׂים עַצְמוֹ בְּתוֹךְ חֲסִידִים בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. עֶבֶד שְׁלִישִׁי לְאַחַר שֶׁסִּיֵּם וְסִדֵּר הַכֹּל.

דף קצו.

תְּנַן, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּסַדַּר בַּר נָשׁ כָּל הָנֵי סִדּוּרִין אַרְבַּע, בִּרְעוּ דְּלִבָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נַיְחָא קַמֵּיהּ, וּפָרִישׁ יְמִינֵיהּ עֲלֵיהּ, בְּהַהוּא עֶבֶד תְּלִיתָאָה, וְקָרָא עֲלֵיהּ וְאָמַר לֵיהּ, עַבְדִּי אַתָּה, דְּכְתִיב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וַדַּאי צְלוֹתָא (דף קצ"ו ע"א) דְּהַאי בַּר נָשׁ, לָא תֶּהֱדַר בְּרֵיקָנְיָא לְעָלְמִין. אָתָא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ.

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁמְּסַדֵּר בֶּן אָדָם כָּל אַרְבָּעָה הַסְּדוּרִים הַלָּלוּ בְּרָצוֹן הַלֵּב, נוֹחַ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּפוֹרֵשׂ יְמִינוֹ עָלָיו, בְּאוֹתוֹ עֶבֶד שְׁלִישִׁי, וְקוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר לוֹ עַבְדִּי אַתָּה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וַדַּאי תְּפִלָּה שֶׁל אָדָם זֶה לֹא תַחֲזֹר רֵיקָם לְעוֹלָמִים. בָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא חֲזֵי, תְּרֵי עֶבֶד מֵאִינּוּן תְּלָתָא, אִינּוּן דְּכָלְלֵי כָּל הָנֵי, דְּהָא תְּלִיתָאָה קַיְימָא לְחַתְמָא בֵּיהּ חוֹתָמָא לְעֵילָּא, לְשַׁוָּאָה בֵּיהּ יְדָא מִימִינָא דְּמַלְכָּא, וּלְאִשְׁתַּבְּחָא בֵּיהּ. אֲבָל הָנֵי תְּרֵין, קַדְמָאָה וְתִנְיָינָא, אִינּוּן כְּלָלָא דְּכוּלָּא. וְדָוִד שַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּהוּ, דְּכְתִיב, (תהלים קטז) אָנָּא יְיָ כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ וְגוֹ', דְּאִלֵּין כְּלָלֵי דְּכָל שְׁאַר. תְּלִיתָאָה בַּד קַיְימָא לְמִפְרַק לִי, דְּכְתִיב הוֹשִׁיעָ עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. מַאן דְּמְסַדֵּר דָּא, יְדִיעַ לֵיהֲוֵי לֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשְׁתְּבַּח בֵּיהּ, וְקָרָא עָלֵיהּ עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. אָתָא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא וּרְאֵה, שְׁנֵי עֶבֶד מֵאוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה הֵם שֶׁכּוֹלְלִים כָּל אֵלֶּה, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁלִישִׁי עוֹמֵד לְחָתֹם בּוֹ חוֹתָם לְמַעְלָה לְשִׁים בּוֹ יָד מִימִין הַמֶּלֶךְ וּלְהִשְׁתַּבֵּחַ בּוֹ. אֲבָל שְׁנֵי אֵלֶּה, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, הֵם כְּלַל הַכֹּל. וְדָוִד מְשַׁבֵּחַ עַצְמוֹ בָּהֶם, שֶׁכָּתוּב (תהלים קטז) אָנָּה ה' כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ וְגוֹ', שֶׁאֵלּוּ כוֹלְלִים כָּל הַשְּׁאָר. שְׁלִישִׁי בְּךָ עוֹמֵד לִגְאֹל אוֹתִי, שֶׁכָּתוּב הוֹשִׁיעָ עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהָי. מִי שֶׁמְּסַדֵּר אֶת זֶה, שֶׁיִּהְיֶה יָדוּעַ לוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בּוֹ, וְקוֹרֵא עָלָיו עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. בָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, עַל דָּא קָרֵינָן, (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וְגוֹ', כַּמָּה מְתִיקִין מִלִּין עַתִּיקִין דְּסִדְּרוּ קַדְמָאֵי, וַאֲנַן כַּד טַעֲמִין לוֹן, לָא יַכְלִין לְמֵיכַל. וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָא קְרָא אוֹכַח עַל תְּלָתָא עַבְדִּין, וְאִינּוּן חַד, וּבַאֲתָר חַד. וּתְרֵין כִּדְקָאמְרַת, וְחַד דְּאִיהוּ לְאִתְעַטָּרָא בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכְתִיב, (ויקרא כה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם וְגוֹ'. (בראשית קל"א ע"ב) לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת עָבֶד. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִצְטְרִיךְ לְאִתְעַטָּרָא בְּהַאי תְּלִיתָאָה. וְעַל דָּא לֹא יִמָּכְרוּ לִשְׁמָא דְּעָבֶד, דְּהָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוֵי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, עַל זֶה קָרָאנוּ, (שם יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וְגוֹ'. כַּמָּה מְתוּקִים דְּבָרִים עַתִּיקִים שֶׁסִּדְּרוּ הָרִאשׁוֹנִים, וַאֲנוּ, כְּשֶׁטּוֹעֲמִים אוֹתָם, לֹא יְכוֹלִים לֶאֱכֹל. וַדַּאי זֶה כָּךְ, וְהַפָּסוּק מוֹכִיחַ עַל שְׁלֹשָׁה עֲבָדִים, וְהֵם אֶחָד וּבְמָקוֹם אֶחָד. וּשְׁנַיִם כְּפִי שֶׁאָמַרְתָּ, וְאֶחָד הוּא לְהִתְעַטֵּר בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב

(ויקרא כה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם וְגוֹ'. לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת עָבֶד. מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צָרִיךְ לְהִתְעַטֵּר בִּשְׁלֹשָׁה אֵלֶּה. וְעַל זֶה לֹא יִמָּכְרוּ לְשָׁם עָבֶד, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה נ) מִי בָכֶם יָרֵא יְיָ וְגוֹ'. מַאי שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא ח בְּצִלּוֹתָא, וְהָכִי הוּא. מַאן דְּרָגִיל לְמֵיתֵי לְבֵי כְּנִשְׁתָּא לְצַלָּאָה, וְיוֹמָא חָדָא לָא אָתֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל עֲלֵיהּ וְאָמַר, מִי בָכֶם יָרֵא יְיָ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ. מַאי שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ. בְּמַאן. אִי תֵּימָא בִּנְבִיאָה, אוֹ גְּבַר אַחֲרָא, מַאן יָהֵב נְבִיאָה, אוֹ גְּבַר אַחֲרָא לְצַלּוֹתָא. דִּבְגִין דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל נְבִיאָה, אוֹ דִּגְבַר בְּעָלְמָא.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה נ) מִי בָכֶם יָרֵא ה' וְגוֹ'. מַה זֶּה שׁמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ? פָּסוּק זֶה בַּאֲרוּהוּ הַחֲבֵרִים בִּתְפִלָּה, וְכָךְ הוּא. מִי שֶׁרָגִיל לָבֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל וְיוֹם אֶחָד לֹא בָא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל עָלָיו וְאוֹמֵר: מִי בָכֶם יָרֵא ה' שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ. מַה זֶּה שׁמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ? בְּמִי? אִם תֹּאמַר בְּנָבִיא אוֹ בְּאִישׁ אַחֵר - מִי נָתַן נָבִיא אוֹ אָדָם אַחֵר לִתְפִלָּה, שֶׁמִּשּׁוּם שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל נָבִיא אוֹ אָדָם בָּעוֹלָם?!

אֶלָּא הַהוּא דְּצַלֵּי צְלוֹתִין בְּכָל יוֹמָא, אִיהוּ שׁוֹמֵעַ בְּהַהוּא קוֹל, דְּקָרֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ, וְאָמַר דְּאִיהוּ עַבְדּוֹ וַדַּאי. שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל, בְּמַאי קוֹל. בְּהַהוּא דְּאִקְרֵי עַבְדּוֹ. שֶׁבָּחָא אִיהוּ דְּנָפִיק עֲלֵיהּ קוֹל דְּאִיהוּ עַבְדּוֹ. וְתוּ, דְּקָלָא אִשְׁתְּמַע בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, דְּאִיהוּ עַבְדָּא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְדָא הוּא שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ.

אֶלָּא אוֹתוֹ שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלּוֹת בְּכָל יוֹם, הוּא שׁוֹמֵעַ בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁקּוֹרֵא לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמִשְׁתַּבֵּחַ בּוֹ וְאָמַר שֶׁהוּא עַבְדּוֹ וַדַּאי. שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל, בְּאֵיזֶה קוֹל? בְּאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עַבְדּוֹ. שֶׁבַח עֶלְיוֹן הוּא שֶׁיּוֹצֵא עָלָיו קוֹל שֶׁהוּא עַבְדּוֹ. וְעוֹד, שֶׁקּוֹל נִשְׁמָע בְּכָל אוֹתָם רְקִיעִים שֶׁהוּא עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְזֶהוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ.

אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ, וְכִי בְּגִין דְּלָא אָתָא לְצַלּוּיֵי הָלַךְ חֲשֵׁכִים. אֶלָּא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל עַד לֹא יִתְכַּנְּשׁוּן יִשְׂרָאֵל לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת לְצַלָּאָה, סִטְרָא אַחֲרָא קַיְימָא וְסָגִיר כָּל נְהוֹרִין עִלָּאִין, דְּלָא יִתְפַּשְׁטוּן וְיִפְקוּן עַל עָלְמִין. וּתְלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא אַזְלֵי סִטְרָא אַחֲרָא, דְּכַר וְנוּקְבָא, וּמְשַׁטְטִין בְּעָלְמָא, וַהֲהוּא עִידָּן אַתְקַן לִצְלוֹתָא, בְּגִין דְּלָא הֲווֹי תַּמָּן קִטְרוּגָא כְּלָל.

אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ. וְכִי מִשּׁוּם שֶׁלֹּא בָא לְהִתְפַּלֵּל הָלַךְ חֲשֵׁכִים? אֶלָּא פֵּרוּשׁוֹ. אֲבָל עַד שֶׁלֹּא יִתְכַּנְּסוּ יִשְׂרָאֵל לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת לְהִתְפַּלֵּל, הַצַּד הָאַחֵר עוֹמֵד וְסוֹגֵר כָּל הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁלֹּא יִתְפַּשְׁטוּ וְיֵצְאוּ עַל הָעוֹלָם. וּשְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם הוֹלְכִים צַד הָאַחֵר, זָכָר וּנְקֵבָה, וּמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם. וְאוֹתוֹ זְמַן נִתְקַן לִתְפִלָּה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין שָׁם קִטְרוּג כְּלָל.

וּכְדֵין אִיהוּ עִידָּן לְצַלּוֹתָא, בְּגִין (כי תשא קצ"א ע"א) דְּאִינּוּן אַזְלֵי לְמִשְׁטְטָא, בְּטוּרֵי חֲשׁוּךְ, וְהַר נִשְׁפָּה, כְּדֵין פְּתִיחִין כַּוִּי נְהוֹרִין עִלָּאִין, וְנַפְקֵי וְשָׁרְיָאן עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת, בְּרֵישֵׁיהוֹן דְּאִינּוּן דְּצַלָּאן צְלוֹתִין, וּמִתְפַּלְגָן נְהוֹרִין עַל רֵישֵׁיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל, עַל הַהוּא

דְּלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, וְאָמַר חָבָל עַל פְּלַנְיָא, דְּהַוָה רָגִיל הָכָא, וְהַשְׁתָּא דְּהָלַךְ חֲשֵׁכִים וְאִתְעֲבָר מִקַּמֵּי נְהוֹרִין, וְהָלַךְ לְשַׁטְטָא בְּטוּרַיָּא בְּעָלְמָא, וְנָפַק מֵהַהוּא נַגְהָּ נְהוֹרָא דְּנָהִיר, וְלֵית (ליה) בֵּיהּ חוּלָקָא, אֵין נַגְהָּ לוֹ, כְּמָה דְּאִתְפְּלִיג וְשָׁרְיָא עַל אַחֲרָנִין דְּתַמָּן, כַּמָּה טָבִין אִתְאֲבִידוּ מִנֵּיהּ. (אין נוגה לו השתא דהלך חשכים) וְאִלּוּ הֲוָה תַּמָּן, יִבְטַח בְּשֵׁם יְיָ, בִּכְלָלָא דְּעֻבָּד קַדְמָאָה. וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו בְּרָזָא דְּעֻבָּד תִּנְיָינָא.

וְאָז הוּא זְמַן לִתְפִלָּה, מִשּׁוּם שֶׁהֵם הוֹלְכִים לְשׁוֹטֵט בְּהָרֵי הַחֹשֶׁךְ, וְהַר נִשְׁפָּה, אָז נִפְתָּחִים חַלּוֹנוֹת אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, וְיוֹצְאִים וְשׁוֹרִים עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בְּרֹאשׁ אֵלּוּ שֶׁמִּתְפַּלְלִים תְּפִלּוֹת, וּמִתְחַלְּקִים אוֹרוֹת עַל רָאשֵׁיהֶם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל עַל אוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִמְצָא שָׁם וְאוֹמֵר: חָבָל עַל פְּלוֹנִי שֶׁהָיָה רָגִיל כָּאן, וְכָעֵת שֶׁהָלַךְ חֲשֵׁכִים וְעָבַר מִלְּפָנֵי הָאוֹרוֹת וְהָלַךְ לְשׁוֹטֵט בְּהָרֵי הָעוֹלָם, וְיָצָא מֵאוֹתוֹ נַגַּהּ אוֹר שֶׁמֵּאִיר וְאֵין (לו) בּוֹ חֵלֶק, אֵין נַגַּהּ לוֹ, כְּמוֹ שֶׁמִּתְחַלֵּק וְשׁוֹרֶה עַל הָאֲחֵרִים שֶׁשָּׁם, כַּמָּה טוֹבוֹת אָבְדוּ מִמֶּנּוּ. (אין נגה לו כעת שהלך חשכים) וְאִלּוּ הָיָה שָׁם, יִבְטַח בְּשֵׁם ה' - בִּכְלַל הָעֻבָּד הָרִאשׁוֹן, וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו - בְּסוֹד הָעֻבָּד הַשֵּׁנִי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, וַדַּאי רוּחַ נְבוּאָה שַׁרְיָא עָלָךְ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אַרְיָא בַּר אַרְיָא, מַאן יְקוּם קַמַּיְיהוּ, כַּד שָׁאֲגֵי לְמִטְרַף טַרְפָּא. כָּל אַרְיָין דְּעָלְמָא תַּקִּיפִין, וְאִלֵּין יַתִּיר מִכֻּלְהוּ. כָּל אַרְיָין דְּעָלְמָא, קַשְׁיָין לְאַפָּקָא טַרְפָּא מִפּוּמַיְיהוּ, וְאִלֵּין נוֹחִין לְאַפָּקָא מִפּוּמַיְיהוּ טַרְפָּא. אִינּוּן טַרְפֵּי טַרְפָּא, וְיָהֲבֵי לְכֹלָּא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי, וַדַּאי רוּחַ נְבוּאָה שׁוֹרָה עָלֶיךָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַרְיֵה בֶּן אַרְיֵה, מִי יָקוּם לְפָנֶיהֶם כְּשֶׁשּׁוֹאֲגִים לִטְרֹף טֶרֶף? כָּל אַרְיוֹת הָעוֹלָם הֵם תַּקִּיפִים, וְאֵלֶּה יוֹתֵר מִכֻּלָּם. כָּל הָאֲרָיוֹת שֶׁבָּעוֹלָם קָשִׁים לְהוֹצָאַת הַטֶּרֶף מִפִּיהֶם, וְאֵלּוּ נוֹחִים לְהוֹצִיא מִפִּיהֶם טֶרֶף. הֵם טוֹרְפִים טֶרֶף וְנוֹתְנִים לְכֻלָּם.

דף קצו:

אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים, אֲשֶׁר הָלְכוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, (שמות קפ"ח, קמ"ח ע"ב, צ"ה ע"א) בְּגִין דְּאִינּוּן שַׁרְיָין בְּחִבּוּרָא, וּמִיָּד מִתְפָּרְשָׁן. הָלַךְ חִבּוּרָא, חֲשֵׁכִים אִתְפָּרְשָׁן. שָׂרָאן בְּחִבּוּרָא, וְאִתְפָּרְשָׁן מִיָּד. כְּגַוְונָא דָּא, (יחזקאל א) רוּחַ סְעָרָה בָּאָה, כְּלַל דְּכַר וְנוּקְבָא. בָּאָה (דף קצ"ו ע"ב) וְהֵיא שַׁבָּקַת לֵיהּ, מִיָּד מִתְפָּרְשָׁן. (לעיל קפ"ז ע"א) (ע"כ מצאתי ולפי דעתי חסר בהעתק) (במדבר כ"ב) וַיֵּרָא בָּלָק וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַדַּאי מַה (קפ"ו) דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא, מִלָּה סְתִימָא הֲוָה. אֲבָל כְּתִיב, (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ וְגוֹ'. וְכִי דָּוִד מַלְכָּא, עַל צִפָּרָא בְּעָלְמָא, הֲוָה אָמַר מִלָּה דָּא.

אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים, אֲשֶׁר הָלְכוּ מִבָּעֵי לֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שֶׁהֵם שְׁרוּיִים בְּחִבּוּר וּמִיָּד נִפְרָדִים. הָלַךְ הַחִבּוּר - חֲשֵׁכִים נִפְרְדוּ. שׁוֹרִים בְּחִבּוּר וְנִפְרָדִים מִיָּד. כְּמוֹ זֶה (יחזקאל א) רוּחַ סְעָרָה בָּאָה, כְּלַל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. בָּאָה וְהִיא עוֹזֶבֶת אוֹתוֹ, מִיָּד נִפְרָדִים. וַיֵּרָא בָּלָק וְגוֹ'. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַדַּאי

מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא, דְּבָר נִסְתָּר הָיָה. אֲבָל כָּתוּב, (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ וְגוֹ'. וְכִי דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל צִפּוֹר בָּעוֹלָם הָיָה אוֹמֵר דָּבָר זֶה?

אֶלָּא, כְּמָה דְּתָנֵינָן, כַּמָּה חֲבִיבִין נְשָׁמָתִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִי תֵּימָא כָּל נְשָׁמָתִין דְּעָלְמָא. לָאו הָכִי. אֶלָּא אִינּוּן נְשָׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּתַמָּן מְדוֹרֵיהוֹן בַּהֲדֵיהּ, מְדוֹרֵיהוֹן לְעֵילָּא, וּמָדוֹרֵיהוֹן לְתַתָּא. וְהָכִי אִתְּמַר. גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, אִלֵּין רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא.

אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ כַּמָּה חֲבִיבוֹת הַנְּשָׁמוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִם תֹּאמַר כָּל נְשָׁמוֹת הָעוֹלָם - לֹא כָּךְ! אֶלָּא אוֹתָן נְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁשָּׁם מְדוֹרָן אִתּוֹ, מְדוֹרֵיהֶן לְמַעְלָה וּמְדוֹרֵיהֶן לְמַטָּה, וְכָךְ נֶאֱמַר. גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת - אֵלּוּ רוּחוֹת הַצַּדִּיקִים.

תָּנֵינָן, תְּלַת שׁוּרִין אִינּוּן לְגַן עֵדֶן, וּבֵין כָּל חַד וְחַד, כַּמָּה רוּחִין וְנִשְׁמָתִין מְטַיְּילִין תַּמָּן, וְאִתְהֲנָן מֵרֵיחָא דְּעַנּוּגִין דְּצַדִּיקַיָּיא דִּלְגוֹ, אַף עַל גַּב דְּלָא זָכוּ לְמֵיעָאל. אֲבָל עִנּוּגָא דְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דִּלְגוֹ, (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים וְגוֹ'.

שְׁנֵינוּ, שְׁלֹשׁ חוֹמוֹת הֵן לְגַן עֵדֶן, וּבֵין כָּל אַחַת וְאַחַת כַּמָּה רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת מְטַיְּלוֹת שָׁם וְנֶהֱנוֹת מֵרֵיחַ שֶׁל עִנּוּגֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁבִּפְנִים, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא זָכוּ לְהִכָּנֵס. אֲבָל עִנּוּג רוּחוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁבִּפְנִים - (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים וְגוֹ'.

וְיוֹמִין רְשִׁימִין אִית בְּשַׁתָּא, וְאִינּוּן יוֹמֵי נִיסָן, וְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי, דְּאִינּוּן רוּחִין מְשַׁטְטָן וּפַקְדָן לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. וְאַף עַל גַּב דִּזְמָנִין סַגִּיאִין מְשַׁטְטָן, אֲבָל יוֹמִין אִלֵּין רְשִׁימִין אִינּוּן, וְאִתְחָזוּן עַל גַּבֵּי שׁוּרִין דְּגִנְתָּא, כָּל חַד וְחַד כְּחֵיזוּ דְּצִפָּרִין מְצַפְצְפָן, בְּכָל צַפְרָא וְצַפְרָא.

וְיָמִים רְשׁוּמִים יֵשׁ בְּשָׁנָה, וְהֵם יְמֵי נִיסָן וִימֵי תִּשְׁרֵי, שֶׁאוֹתָן רוּחוֹת מְשׁוֹטְטוֹת וּפוֹקְדוֹת מָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ. וְאַף עַל גַּב שֶׁפְּעָמִים רַבּוֹת מְשׁוֹטְטוֹת, אֲבָל יָמִים אֵלּוּ רְשׁוּמִים הֵם וְנִרְאִים עַל גַּבֵּי חוֹמוֹת הַגִּנָּה, כָּל אַחַת וְאַחַת כְּמַרְאֵה צִפֳּרִים מְצַפְצְפוֹת בְּכָל בֹּקֶר וּבֹקֶר.

וְהַהוּא צִפְצוּפָא שְׁבָחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּצְלוֹתָא עַל חַיֵּי בְּנֵי נָשָׁא דְּהַאי עָלְמָא. בְּגִין דְּאִלֵּין יוֹמִין, יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוּ מִתְעַסְקִין בְּמִצְוֹת, וּבְפִקּוּדִין דְּמָארֵי עָלְמָא. וּכְדֵין בְּחֶדְוּ אִתְחֲזָן צִפְּרִין מְצַפְצְפָן, וְעַל גַּבֵּי שׁוּרִין דְּגַן עֵדֶן מְצַפְצְפָן מְשַׁבְּחָן וְאוֹדָן וּמְצַלָּן עַל חַיֵּי דְּהַאי עָלְמָא.

וְאוֹתוֹ צִפְצוּף שֶׁבַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּתְפִלָּה עַל חַיֵּי בְּנֵי אָדָם שֶׁל הָעוֹלָם. מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם יָמִים כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְעַסְקִים בְּמִצְוֹות, וּבְמִצְוֹות רִבּוֹן הָעוֹלָם. וְאָז בְּשִׂמְחָה נִרְאוֹת צִפֳּרִים מְצַפְצְפוֹת, וְעַל גַּבֵּי הַחוֹמוֹת שֶׁל גַּן עֵדֶן מְצַפְצְפוֹת מְשַׁבְּחוֹת וּמוֹדוֹת וּמִתְפַּלְּלוֹת עַל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר וְדַאי שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, דְּוַדַּאי אִינּוּן רוּחִין תַּמָּן. אֲבָל מַה תֵּימָא וּדְרוֹר קֵן לָהּ. אָמַר, הָכִי אוֹלִיפְנָא, דָּא הִיא נִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא, דְּסַלְקָא לְעֵילָּא, וְסַלְקָא לַאֲתָר טָמִיר וְנָעִיז, דְּעַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, וַדַּאי יָפֶה אֲמַרְתָּ שֶׁוַּדַּאי אוֹתָן רוּחוֹת שָׁם. אֲבָל מַה תֹּאמַר עַל וְדְרוֹר קֹן לָהּ? אָמַר, כְּךָ לְמַדְתִּי, זוֹהִי נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה, וְעוֹלָה לְמָקוֹם טָמִיר וְנָנוּז שֶׁעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר וַדַּאי שִׁפִּיר קָאָמְרַת, וְשִׁפִּיר אִיהוּ. אֲבָל כָּל דָּא בְּגַוָּן עֲדָן דְּלְתַתָּא הֵיא, וּכְמָה דְּאָמְרַת הוּא, וְהָכִי הוּא וַדַּאי, גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, אִלֵּין רוּחִין קַדִּישִׁין, דְּזָכוּ לְמֵיעָאל וּלְמֵיפָּק לְבָתַר, בְּגִין דִּמְשַׁטְּטָן (קס"ב ע"א) וְאִתְחָזוּן כְּחֵיזוּ דִּצְפּוֹרִין, וְאִלֵּין רוּחִין מָצְאָה בַיִת. וַדַּאי כָּל חָדָא וַחָדָא אִית לוֹן מָדוֹרִין יְדִיעָאן לְגוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, וַדַּאי יָפֶה אֲמַרְתָּ וְיָפֶה הוּא, אֲבָל כָּל זֶה בְּגַן עֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה הוּא, וּכְמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ הוּא וְכֵן זֶה וַדַּאי. גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת - אֵלּוּ רוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁזָּכוּ לְהִכָּנֵס וְלָצֵאת אַחַר כָּךְ, מְשׁוּם שֶׁמְּשׁוֹטְטוֹת וְנִרְאוֹת כְּמַרְאֵה צִפֳּרִים, וְאֵלּוּ רוּחוֹת מָצְאָה בַיִת. וַדַּאי שֶׁלְּכָל אַחַת וְאַחַת יֵשׁ לָהֶן מְדוֹרִים יְדוּעִים בְּפָנִים.

וְעִם כָּל דָּא, כֻּלְּהוּ נְכוֹין מֵחוּפָּה דְּחַבְרַיְיהוּ. אִינּוּן דְּאִית לוֹן דְּרוֹר, וְחֵירוּ מִכֹּלָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲזֵי לוֹן הֵיכָלָא טְמִירוּ חֲדָא גְּנִיז, דְּעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, וְהַהוּא הֵיכָלָא אִקְרֵי קַן צִפּוֹר. וּמִתַּמָּן מִתְעַטְּרִין עִטְרִין לְמַשְׁיחַ בְּזִמְנָא דְּאָתֵי, וּבְיוֹמִין רְשִׁימִין, תְּלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, וְאַחֲזֵי לוֹן הַהוּא הֵיכָלָא טְמִירָא גְּנִיז, דְּלָא יַדְעִין וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּיהּ, כָּל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן.

וְעִם כָּל זֶה, כֻּלָּם נִכְנָסִים מֵחֻפַּת חַבְרֵיהֶם. אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דְּרוֹר וְחֵרוּת מֻהֲכָל. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְאֶה לָהֶם הֵיכָל טָמִיר גָּנוּז אֶחָד שֶׁעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, וְאוֹתוֹ הֵיכָל נִקְרָא קַן צִפּוֹר, וּמִשָּׁם מִתְעַטְּרִים עֲטָרוֹת לַמָּשִׁיחַ לֶעָתִיד לָבֹא. וּבְיָמִים רְשׁוּמִים, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּאוֹתָם הַצַּדִּיקִים, וּמַרְאֶה לָהֶם הֵיכָל טָמִיר גָּנוּז שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מַכִּירִים אוֹתוֹ כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁשָּׁם.

אֲשֶׁר שָׂתָה אֶפְרוֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ, אִלֵּין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא, דְּאִשְׁתְּכְלִלוּ בִּבְנִין קַדִּישִׁין, דְּזָכוּ לְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְלִתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּהַאי עָלְמָא. וְאִלֵּין אִקְרוּן תְּרֵין מִדְבְּחָן. מִתְעַטְּרָן לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהָא זְכוּתָא דִּבְנֵיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, אַגִּין עֲלֵיְיהוּ, וּמְעַטְּרִין לְהוּ תַּמָּן. מַאן רוּחָא זַכָּאָה לְכָל הַאי. הַאי דְּשָׁתָה אֶפְרוֹחֶיהָ, לְאוֹלָפָא לְמִזְבְּחוֹתֶיךָ וְגוֹ'. מִכָּאן וּלְהָלְאָה אֵימָא מִילָּךְ, דְּהָא בְּלָא כִּסּוּפָא אִתְחֲזֵינָא תַּמָּן.

אֲשֶׁר שָׂתָה אֶפְרוֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ - אֵלּוּ אוֹתָם צַדִּיקִים שֶׁנִּתְקְנוּ בְּבָנִים קְדוֹשִׁים, שֶׁזָּכוּ לַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְלַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵלּוּ נִקְרָאִים שְׁנֵי מִזְבְּחוֹת. מִתְעַטְּרִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהֲרֵי זְכוּת בְּנֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה מְגִנָּה עֲלֵיהֶם, וּמְעַטְּרִים אוֹתָם שָׁם. מִי הִרְהֵר שֶׁזּוֹכֶה לְכָל זֶה? זוֹ שֶׁשָּׁתָה אֶפְרוֹחֶיהָ, לְלַמֵּד לְמִזְבְּחוֹתֶיךָ וְגוֹ'. מִכָּאן וְהָלְאָה אֱמֹר דְּבָרְךָ, שֶׁהֲרֵי בְּלִי בוּשָׁה אֲנִי נִרְאֶה שָׁם.

פְּתַח כְּמִלְקַדְּמִין רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, דָּא יִתְרוֹ. וּדְרוֹר קֵן לָהּ, דָּא בְּנוֹי, דַּהֲווֹ בִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, אוֹלְפֵי אוֹרַיְיתָא, וְחַתְכִין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא בְּפוּמַיְיהוּ. מָצְאָה

בַּיִת מַהוּ. אֶלָּא בְּקַדְמֵיתָא נַטְלוּ וְשָׁארוּ בְּמַדְבְּרָא, נַטְלוּ מֵעַנּוּנָא דְּמַדְיָן, וּמִמְּתִיקוּ דְּתַמָּן, וְשָׁרוּ בְּמַדְבְּרָא. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעַל אוֹרַיְיתָא הֲוָה כְּסוּפָא דִּלְהוֹן, מָשִׁיךְ לוֹן מִתַּמָּן, וְאַעְיִיל לוֹן לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית. וּדְרוֹר קֵן לָהּ, כֻּלָּא חַד. צִפּוֹר דְּרוֹר כֻּלָּא אִיהוּ חַד. (שופטים ד) חֶבֶר הַקֵּנִי. (שמואל א טו) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּנִי וְגוֹ'.

פָּתַח כְּמִקֹּדֶם רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת - זֶה יִתְרוֹ. וּדְרוֹר קֵן לָהּ - זֶה בָּנָיו שֶׁהָיוּ בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית מְלַמְּדִים תּוֹרָה וְחוֹתְכִים דִּבְרֵי תוֹרָה בְּפִיהֶם. מַה זֶּה מָצְאָה בַיִת? אֶלָּא בַּהַתְחָלָה לְקָחוּ וְחָנוּ בַּמִּדְבָּר, לָקְחוּ מֵעֹנֶג מִדְיָן וּמֵהַמְּתִיקוּת שֶׁשָּׁם וְחָנוּ בַּמִּדְבָּר. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁכְּסוּפָם הָיָה עַל הַתּוֹרָה, מָשַׁךְ אוֹתָם מִשָּׁם וְהִכְנִיסָם לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית. וּדְרוֹר קֵן לָהּ - הַכֹּל אֶחָד. צִפּוֹר דְּרוֹר הַכֹּל הוּא אֶחָד. (שופטים ד) חֶבֶר הַקֵּינִי. (שמואל אטו) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל הַקֵּינִי וְגוֹ'.

דף קצז.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיֵּרֶא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר. וְכִי מַאי שְׁנָא דְּאַדְכִּיר שְׁמָא דַּאֲבוֹי מִשְּׁאַר מַלְכִין. אֶלָּא יִתְרוֹ אִתְמְשַׁךְ וְאִתְעֲבַר מֵעֲבוֹדָה זָרָה, וְאָתָא לְאִתְדַּבְּקָא בְּיִשְׂרָאֵל, הוּא וּבְנוֹי, וְכָל עָלְמָא נְדִיבֵי הוּ (דף קצ"ז ע"א) וְרָדְפוּ אֲבַתְרֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, וַיֵּרֶא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר. וְכִי מַה שּׁוֹנֶה שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו מִשְּׁאָר מְלָכִים? אֶלָּא יִתְרוֹ נִמְשַׁךְ וְנֶעֱבַר מֵעֲבוֹדָה זָרָה, וּבָא לִדְבֹּק בְּיִשְׂרָאֵל הוּא וּבָנָיו, וְכָל הָעוֹלָם נִדְּבוּ אוֹתוֹ וְרָדְפוּ אַחֲרָיו.

בָּלָק מִבְּנֵי בְּנוֹי הֲוָה, וְאִתְעֲבַר מֵאַרְחָא דְּאָבוֹי, כֵּיוָן דְּחָמוּ סָבֵי מוֹאָב וְסָבֵי מִדְיָן, דַּהֲווֹ בַּהֲדֵי הַדַּדֵי בְּאָחְוָה דִּלְהוֹן בְּעֲבוֹדָה זָרָה, בְּחוּלָקָא דִּלְהוֹן, דְּיִתְרוֹ וּבְנוֹי אִתְדַּבָּקוּ בִּשְׁכִינְתָּא, וְדָא אִתְמְשַׁךְ מִנְּהוֹן. אָתוּ וְאַמְלִכוּהוּ עֲלַיְיהוּ בְּהַאי שַׁעֲתָא, דִּכְתִיב וּבָלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִיא. בָּעֵת הַהִיא הֲוָה מֶלֶךְ, מַה דְּלָא הֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא. וְעַל דָּא כְּתִיב בֶּן צִפּוֹר, מַה דְּלָא אִתְחֲזֵי לְמֶעְבַּד הָכִי. וַיֵּרֶא בָּלָק, וַיִּשְׁמַע מִבְּעֵי לֵיהּ, מַהוּ וַיֵּרֶא. רְאִיָּיה חָמָא, וְיָדַע דְּזַמִּין הוּא לְמִנְפַּל בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל לְמִנְפַּל בִּידוֹי בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר אִיהוּ בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל, וַיֵּרֶא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר.

בָּלָק מִבְּנֵי בָנָיו הָיָה, וְעָבַר מִדֶּרֶךְ אָבִיו. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן, שֶׁהָיוּ יַחַד בְּאַחֲוָה שֶׁלָּהֶם בַּעֲבוֹדָה זָרָה בַּחֵלֶק שֶׁלָּהֶם, שֶׁיִּתְרוֹ וּבָנָיו נִדְבְּקוּ בַּשְּׁכִינָה וְזֶה נִמְשַׁךְ מֵהֶם, בָּאוּ וְהֶמְלִיכוּהוּ עֲלֵיהֶם בְּשָׁעָה זוֹ, שֶׁכָּתוּב וּבָלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִיא. בְּאוֹתָהּ עֵת הָיָה מֶלֶךְ, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם. וְעַל זֶה כָּתוּב בֶּן צִפּוֹר, מַה שֶּׁלֹּא רָאוּי לַעֲשׂוֹת כָּךְ. וַיֵּרֶא בָּלָק, וַיִּשְׁמַע הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב! מַה זֶּה וַיֵּרֶא? רְאִיָּה רָאָה, וְיָדַע שֶׁעָתִיד הוּא לִפֹּל בִּידֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל יִפְּלוּ בְיָדוֹ בַּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ הוּא בִּידֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֵּרֶא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (שיר השירים א) אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַמְרַת לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, מַהוּ כְּנִישְׁתָּא. דָּא אִיהוּ

עֲצֶרֶת, כְּנִישׁוּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (במדבר י) מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת. מַאן דְּכָנִישׁ לְכָל מַשְׁרְיָין עִלָּאִין לְגַבֵּיהּ.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (שיר השירים א) אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹמֶרֶת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מַה זֶּה כְּנֶסֶת? זוֹהִי עֲצֶרֶת הִתְכַּנְּסוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר י) מְאַסֵּף לְכָל הַמַּחֲנוֹת. מִי שֶׁמְּכַנֵּס כָּל הַמַּחֲנוֹת הָעֶלְיוֹנִים אֵלּוּ.

וּמִגּוֹ דְּלְזִמְנִין נוּקְבָא אִקְרֵי כְּנִישְׁתָּא, וְאִתְּמַר עֲצֶרֶת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית כ) כִּי עָצוֹר עָצַר יְיָ, דְּנָקִיט וְלָא יָהִיב. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא מִגּוֹ מְהֵימְנוּ סַגִּיא דִּילְהּ, דְּלָא אַשְׁכְּחָן בָּהּ מוּמָא, (ס"א מוחא) יָהֲבוּ לָהּ בְּלָא עִכּוּבָא כְּלָל. וְאִיהִי כַּד מָטָא לְגַבָּהּ, כָּל מַאן דְּכְנִישַׁת, עָצַר וּמְעַכֵּב, דְּלָא נָחִית וְנָהִיר, אֶלָּא כְּפוּם טַלָּא, טִפִּין טִפִּין, זְעֵיר זְעֵיר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח לְתַתָּא מְהֵימְנוּתָא, אֶלָּא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה כח) זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם, זְעֵיר זְכוּתָא, וּזְעֵיר אַנְהָרוּתָא דְּטַלָּא, מִדָּה לָקֳבֵל מִדָּה.

וּמִתּוֹךְ שֶׁלִּפְעָמִים הַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת נְקֵבָה, וְנֶאֱמַר עֲצֶרֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כ) כִּי עָצוֹר עָצַר ה', שֶׁמַּחֲזִיק וְלֹא נוֹתֵן - כָּךְ זֶה וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי מִתּוֹךְ אֱמוּנָה רַבָּה שֶׁלָּהּ שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּהּ מוּם (מח), נוֹתְנִים לָהּ לְלֹא עִכּוּב כְּלָל. וְהִיא, כְּשֶׁבָּאָה אֵלֶיהָ, כָּל מַה שֶּׁכּוֹנֶסֶת עָצַר וּמְעַכֵּב, שֶׁלֹּא יוֹרֵד וּמֵאִיר אֶלָּא כְּפִי הַטַּל, טִפִּין טִפִּין, מְעַט מְעַט. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצֵאת לְמַטָּה אֱמוּנָה, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח) זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם. זְכוּת קְטַנָּה וְהָאָרַת טַל קְטַנָּה, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.

דְּאִלְמָלֵא תִּשָּׁכַח מְהֵימְנוּתָא, כְּמָה דְּאִשְׁתְּכַח בָּהּ, אֲרִיקַת בְּכָל סִטְרָא וְסִטְרָא, בְּלָא עִכּוּבָא כְּלָל, וְאִיהִי חַדְּאת. וּכְדֵין יָהֲבִין לָהּ מַתְּנָן וּנְבִזְבְּזָן סַגִּיאִין דָּא עַל דָּא, וְלָא יֵהוֹן מְעַכְּבִין לָהּ כְּלָל. אֲבָל תַּתְּאִין אִינּוּן מְעַכְּבִין לוֹן, וּמְעַכְּבִין לָהּ, וּכְדֵין אִיהִי עֲצֶרֶת. עָצוֹר עָצַר יְיָ וַדַּאי, כְּבָיְכוֹל, יָהִיב תַּמְצִית, וְלָא יַתִּיר.

שֶׁאִלְמָלֵא תִּמְצֵא אֱמוּנָה כְּמוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ בָהּ, הִיא מְרֻקֶּנֶת בְּכָל צַד וְצַד לְלֹא עִכּוּב כְּלָל, וְהִיא שְׂמֵחָה. וְאָז נוֹתְנִים לָהּ מַתָּנוֹת וְאוֹצָרוֹת רַבִּים זֶה עַל זֶה, וְלֹא יְעַכְּבוּ אוֹתָהּ כְּלָל. אֲבָל הַתַּחְתּוֹנִים מְעַכְּבִים אוֹתָם וּמְעַכְּבִים אוֹתָהּ, וְאָז הִיא עֲצֶרֶת. עָצוֹר עָצַר ה' וַדַּאי. כִּבְיָכוֹל נוֹתֵן תַּמְצִית, וְלֹא יוֹתֵר.

וְעִם כָּל דָּא כְּאִמָּא יָהֲבַת לִבְנִין בִּטְמִירוּ, דְּלָא יַדְעִין בָּהּ, הָכִי עֲבִידַת לוֹן לְבִנְהָא יִשְׂרָאֵל. וְאוֹלִיפְנָא מִגּוֹ בוּצִינָא קַדִּישָׁא, דִּבְשַׁעֲתָא דְּאִיהִי סְלִיקַת לְמִנְקַט עִנּוּגִין וְכִסּוּפִין, וּמוּמָא אִשְׁתְּכַח בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כְּדֵין מָטֵי לְגַבָּהּ טִפָּה דְּחַרְדָּל וּמַיָּד אַעְדִּיאַת, וְיָתְיבַת עָלָהּ יוֹמִין בְּמְנָיָן. וּכְדֵין יַדְעִין לְעֵילָּא, דְּמוּמָא בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעִם כָּל זֶה, כְּמוֹ אִמָּא נוֹתֶנֶת לִבָּנִים בַּסֵּתֶר שֶׁלֹּא יוֹדְעִים עָלֶיהָ, כָּךְ הִיא עוֹשָׂה לְבָנֶיהָ יִשְׂרָאֵל. וְלַמַּדְנוּ מִתּוֹךְ מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִיא עוֹלָה לְקַחַת עִנּוּגִים וְכִסּוּפִים וְנִמְצָא מוּם בְּיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, אָז מַגִּיעָה אֵלֶיהָ טִפַּת חַרְדָּל וּמַיָּד נִפְרֶדֶת, וְיוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ יָמִים בְּמִנְיָן, וְאָז יוֹדְעִים לְמַעְלָה שֶׁהַמּוּם בְּיִשְׂרָאֵל.

וְאִתְעַר שְׁמָאלָא מִיָּד, וּמָשִׁיךְ חוּטָא לְתַתָּא. (בראשית כז) וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאוֹת, מַה דְּהָווֹה מִסְתַּכַּל בְּעַיִן שְׁפִירוּ, בְּכָלָּא דְּאַבְרָהָם, בְּלָא דִּינָא כְּלַל, כְּדֵין וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאוֹת, מֵרְאוֹת וּדַאי, מִלְּאִסְתַּכְּלָא בְּכָלָּא דְּרַחֲמָנוּ. כְּדֵין אַתְּעָרוּ דְּסָמָאֵ"ל בְּקַל תַּקִּיף, לְאַתְעָרָא עַל עָלְמָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל וְגוֹ'. גָּדוֹל אִיהוּ לְגַבֵּי מַשְׁרְיָין דְּסִטְרָא אַחֲרָא, אִיהוּ גָּדוֹל, וְנָהִיג לְכָל אַרְבִּין דְּיַמָּא, דְּעַרְעוּרָן בְּרוּחָא בִּישָׁא, לְאַטְבְּעָא לוֹן בְּעוּמְקָא דְּיַמָּא, בְּאִינּוּן מְצוּלוֹת יָם דִּילֵיהּ.

וּמִתְעוֹרֵר הַשְּׂמֹאל מִיָּד, וּמוֹשֵׁךְ חוּט לְמַטָּה. (בראשית כז) וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאֹת, מַה שֶּׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בָּעַיִן יָפָה בְּכָלָּל אַבְרָהָם בְּלִי דִין כְּלָל, אָז וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאֹת, מֵרְאֹת בְּוַדַּאי מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּכָלָּל שֶׁל רַחֲמָנוּת. אָז הִתְעוֹרְרוּ סָמָאֵ"ל בְּקוֹל תַּקִּיף לְהִתְעוֹרֵר עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדל וְגוֹ'. גָּדוֹל הוּא לְגַבֵּי מַחֲנוֹת הַצַּד הָאַחֵר, הוּא גָּדוֹל, וּמַנְהִיג לְכָל סְפִינוֹת הַיָּם שֶׁמִּתְעָרְעִרִים בְּרוּחַ רָעָה, לְהַטְבִּיעָם בְּעֹמֶק הַיָּם בְּאוֹתָן מְצוּלוֹת יָם שֶׁלּוֹ.

וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא בָּרַחֲמָנוּ, כְּדֵין כָּל חֲטָאִין וְכָל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, יָהִיב לֵיהּ, וְאִיהוּ אַטִּיל לוֹן לְמְצוּלוֹת יָם. כָּל מַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ מְצוּלוֹת יָם אִקְרוּן, וְאִינּוּן נַטְלֵי לוֹן, וּמְשַׁטְטֵי בְּהוֹן לְכָל שְׁאַר עַמִּין. וְכִי חֲטָאִין דְּיִשְׂרָאֵל, וְחוֹבִין דִּילְהוֹן, זַרְקִין וּמִתְפַּלְגִין לְעַמָּא דִּלְהוֹן. אֶלָּא, אִינּוּן מְחַכָּאן וּמְצַפָּאן לְמַתְנָן דִּלְעֵילָּא, כְּכַלְבֵי לְקַמֵּי פָּתוֹרָא. וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל כָּל חוֹבַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְזָרִיק עֲלַיְיהוּ, כֻּלְּהוּ חַשְׁבֵי דְּמַתְנָן וּנְבִזְבְּזָן דְּאִיהוּ בָּעָא לְמֵיהַב לְיִשְׂרָאֵל, דְּאַעְבַּר מִנַּיְיהוּ, וְיָהֵב לוֹן. וּמִיַּד כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא זָרְקִין (ס"א וחיזו וזרקין) לוֹן עַל שְׁאַר עַמִּין.

וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרַחֲמָנוּת, אָז כָּל חֲטָאֵי וְכָל עֲוונוֹת יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לוֹ, וְהוּא מַטִּיל אוֹתָם לִמְצוּלוֹת יָם. כָּל מַחֲנוֹתָיו נִקְרָאִים מְצוּלוֹת יָם, וְהֵם לוֹקְחִים אוֹתָם וּמְשׁוֹטְטִים בָּהֶם בְּכָל שְׁאָר הָעַמִּים. וְכִי חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲונוֹתֵיהֶם זוֹרְקִים וּמְחַלְּקִים לָעַם שֶׁלָּהֶם? אֶלָּא הֵם מְצַפִּים וּמְחַכִּים לְמַתָּנוֹת שֶׁלְּמַעְלָה כְּמוֹ כְּלָבִים לְיַד הַשֻּׁלְחָן. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לוֹקֵחַ כָּל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל וְזוֹרֵק עֲלֵיהֶם, כֻּלָּם חוֹשְׁבִים שֶׁמַּתָּנוֹת וְאוֹצָרוֹת שֶׁהוּא רוֹצֶה לָתֵת לְיִשְׂרָאֵל הֶעֱבִיר אוֹתָם מֵהֶם וְנָתַן לָהֶם, וּמִיָּד כֻּלָּם כְּאֶחָד זוֹרְקִים (ומראה וזורקים) אוֹתָם עַל שְׁאָר הָעַמִּים.

תָּא חֲזֵי, כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, אִיהִי אַמְרַת בְּקַדְמִיתָא, (ס"א בגלותא) (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, אַזְעִירַת גַּרְמַהּ לְקַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה. וּכְדֵין שְׁאֵילַת מִנֵּיהּ וְאַמְרַת, (שיר השירים א) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם. תְּרֵין זִמְנִין אֵיכָה אֵיכָה אָמַאי. אֶלָּא אִיהִי רְמִיזָא עַל תְּרֵין חָרְבָּנִין, דִּתְרֵין מִקְדָּשִׁין. דְּקָרָאן כֹּלָּא אֵיכָה אֵיכָה. אֵיכָה תִּרְעֶה, בְּחָרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן. אֵיכָה תַּרְבִּיץ, בְּחָרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי. וְעַל דָּא תְּרֵין זִמְנִין אֵיכָה אֵיכָה.

בֹּא וּרְאֵה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא אוֹמֶרֶת בַּתְּחִלָּה (בגלות), (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה. מַקְטִינָה עַצְמָהּ לִיַּד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. וְאָז שׁוֹאֶלֶת מִמֶּנּוּ וְאוֹמֶרֶת, (שם) הַגִּידָה לִי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה

תְּרֵיץ בַּצַּהֲרַיִם. לְמָה שְׁתֵּי פְּעָמִים אֵיכָה אֵיכָה? אֶלָּא הִיא רוֹמֶזֶת עַל שְׁנֵי חֻרְבָּנוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁקּוֹרְאִים הַכֹּל אֵיכָה אֵיכָה. אֵיכָה תִּרְעֶה - בְּחָרְבַּן בֵּית רִאשׁוֹן. אֵיכָה תְּרֵיץ - בְּחָרְבַּן בֵּית שֵׁנִי. וְעַל זֶה פְּעָמִים אֵיכָה אֵיכָה.

תִּרְעֶה תְּרֵיץ, לְאוּ דָּא כְּדָא. גְּלוּתָא דְּבָבֶל, דְּאִיהִי זְמַן זְעִיר, קָאֲרֵי בֵּיהּ תִּרְעֶה. וְעַל גָּלוּתָא דְּאֱדוֹם, דְּאִיהוּ זְמַן סַגִּי, קָאֲרֵי בֵּיהּ תְּרֵיץ. וְעַל דָּא תְּרֵין זִמְנִין אֵיכָה אֵיכָה. וְתוּ תִּרְעֶה תְּרֵיץ, יִרְעֶה מִבָּעֵי לֵיהּ, יְרֵיץ מִבָּעֵי לֵיהּ אוּף הָכִי, דְּהָא עַל יִשְׂרָאֵל אֲמָרַת. אֶלָּא אִיהִי אֲמָרַת עַל נַפְשָׁהּ אֵיכָה תִּרְעֶה כַּלָּתְךָ לְבָנָהָא בְּגָלוּתָא, דִּיהוֹן בֵּין שְׁאַר עַמִּין. אֵיכָה תְּרֵיץ בַּצָּהֳרַיִם, הֵיךְ תַּטְרִיף אִיהִי עֲלַיְיהוּ טַלִּין וּמַיִין, גּוֹ חֲמִימוּ דְּצָהֳרַיִם.

תִּרְעֶה, תְּרֵיץ, לֹא זֶה כָּזֶה. גָּלוּת בָּבֶל שֶׁהִיא זְמַן מוּעָט, קוֹרֵא בָּהּ תִּרְעֶה. וְעַל גָּלוּת אֱדוֹם שֶׁהִיא לִזְמַן מְרֻבֶּה, קוֹרֵא בָּהּ תְּרֵיץ. וְעַל זֶה פְּעָמִים אֵיכָה אֵיכָה. וְעוֹד תִּרְעֶה, תְּרֵיץ - יִרְעֶה הָיָה לוֹ לִכְתֹּב! יְרֵיץ הָיָה לוֹ לִכְתֹּב! גַּם כֵּן, שֶׁהֲרֵי עַל יִשְׂרָאֵל הִיא אֲמָרָה. אֶלָּא הִיא אָמְרָה עַל עַצְמָהּ: אֵיכָה תִּרְעֶה כַּלָּתְךָ לְבָנֶיהָ בַּגָּלוּת כְּשֶׁיִּהְיוּ בֵּין שְׁאָר הָעַמִּים? אֵיכָה תְּרֵיץ בַּצָּהֳרַיִם, אֵיךְ תַּטְרִיף עֲלֵיהֶם טַל וּמַיִם תּוֹךְ חֲמִימוּת הַצָּהֳרַיִם?

דף קצז:

שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעוֹטִיָּה, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל קָרָאן מִגּוֹ עָאקוּ, דְּחִיקוּ דִּלְהוֹן, וּשְׁאַר עַמִּין (דף קצ"ז ע"ב) מְחָרְפִין וּמְגַדְּפִין לוֹן, אֵימָתַי תִּפְקוּן מִן גָּלוּתָא. אֱלָהֲכוֹן הֵיךְ לָא עָבִיד לְכוֹן נִסִּין. (ואינון משכחן גרמייהו ואמרי כה תרעי לון ביומין קדמאין. כה תרביץ במיין קדישין לצננא חמימו דרשפין ושלהובין דילהון. ואינון משבחא כל דא) (נ"א ואינון משבחן לקודשא בריך הוא ואודן ליה עם כל צערא וארכו דגלותא ואמרי כה תרעי לן ביומין קדמאין כה תרביץ עמנא בגלותא ופרוק לנא לזמנא בתראה כל דא שבחא ומיהמנותא תאיבין לון לישראל.) וַאֲנָא יָתִיב כְּעוֹטִיָּה, וְלָא יָכִילַת לְמֶעְבַּד לוֹן נִסִּין, וּלְמֵהַב לוֹן נוּקְמִין. אִיהוּ אָתִיב לְגַבָּהּ, אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ, אִם לֹא תֵּדְעִי הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. לָךְ אֲמַאי. אֶלָּא אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ: לְאַתְקָפָא גַּרְמָךְ בְּגָלוּתָא, וּלְאִתְקָפָא חֵילָא, לְאַנָּנָא עַל בְּנָךְ. צְאִי לָךְ, צְאִי לָךְ לְאִתְקָפָא בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. אֵינוּן תִּינוֹקוֹת דְּבֵי רַבָּן, דְּאוֹלְפֵי תּוֹרָה.

שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעוֹטִיָּה. בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל קוֹרְאִים מִתּוֹךְ צָרָה וְדַחַק שֶׁלָּהֶם, וּשְׁאָר הָעַמִּים מְחָרְפִים וּמְגַדְּפִים אוֹתָם: מָתַי תֵּצְאוּ מֵהַגָּלוּת? אֵיךְ אֱלֹהֵיכֶם אֵינוֹ עוֹשֶׂה לָכֶם נִסִּים? (והם ממציאים עצמם ואומרים, כה תרעה אותנו בימים הראשונים, כה תרביץ במים הקדושים לצנן החמימות של רשפים ושלהבות שלהם. והם משבחים כל זה) (והם משבחים לקדוש ברוך הוא ומודים לו עם כל הצער ואריכות הגלות, ואומרים, כה תרעה אותנו בימים הראשונים, כה תרביץ עמנו בגלות ותגאל אותנו לזמן האחרון. כל זה שבח ואמונה שמתאים להם לישראל) וַאֲנִי יוֹשֵׁב כְּעוֹטִיָּה וְלֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִסִּים וְלָתֵת לָהֶם נְקָמוֹת. הוּא מֵשִׁיב לָהּ: אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים. פְּסוּק זֶה כָּךְ צָרִיךְ לְכָתְבוֹ: אִם לֹא תֵּדְעִי הַיָּפָה

בַּנָּשִׁים. לְמָה לָךְ? אֶלָּא, אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ - לְחַזֵּק עַצְמֵךְ בַּגָּלוּת וּלְהַגְבִּיר כֹּחַ לְהֶגֶן עַל בָּנַיִךְ - צְאִי לָךְ, צְאִי לָךְ לְהִתְחַזֵּק בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. אוֹתָם תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁלּוֹמְדִים תּוֹרָה.

וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, אִלֵּין עַתִּיקֵי מִשְׁדָּרִים, דְּקָא מְסַתְּלְקֵי מֵעָלְמָא וְאִתְמַשְּׁכָן לְבֵי מְתִיבְתָּא עִלָּאָה, דְּאִיהִי עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, עַל דַּיְיקָא, בְּמִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, דָּא מְתִיבְתָּא דְּמַטַטְרוֹ"ן, דְּתַמָּן כָּל תַּקִּיפִין וְינוֹקִין דְּעָלְמָא, וּמַנְהִיגֵי אוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא בְּאִיסּוּר וְהֶיתֵּר, בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ בְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא עִקְבֵי הַצֹּאן אִינּוּן תִּינוֹקוֹת כִּדְאַמָּרָן.

וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ - אֵלּוּ (ישעיה כח) עַתִּיקֵי מִשְׁדָּרִים שֶׁמִּסְתַּלְּקִים מֵהָעוֹלָם וְנִמְשָׁכִים לְבֵית הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים. עַל דְּוַקָא. בְּמִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים לֹא כָתוּב, אֶלָּא עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, זֶה יְשִׁיבַת מְטַטְרוֹ"ן שֶׁשָּׁם כָּל הַחֲזָקִים וְתִינוֹקוֹת הָעוֹלָם וּמַנְהִיגֵי הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּאִסּוּר וְהֶתֵּר, בְּכָל מַה שֶּׁצְּרִיכִים בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי עִקְבֵי הַצֹּאן אוֹתָם תִּינוֹקוֹת שֶׁאָמַרְנוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, עִקְבֵי הַצֹּאן, אִינּוּן תַּלְמִידֵי דְּבֵי רַב, דְּקָא אַתְיָין לְבָתַר בְּעָלְמָא, וְאַשְׁכְּחָן אוֹרַיְיתָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְאוֹרְחָא פְּתִיחָא, וְעַל דָּא אִינּוּן מְחַדְּשָׁן מִלִּין עַתִּיקִין בְּכָל יוֹמָא, וּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ, וְצַיְיתָא לְמֵלֵיהוֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ג) וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי, וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עִקְבֵי הַצֹּאן - אֵלּוּ תַּלְמִידֵי בֵּית רַב שֶׁאַחַר כָּךְ בָּאִים בָּעוֹלָם וּמוֹצְאִים תּוֹרָה בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וְדֶרֶךְ פְּתוּחָה, וְעַל זֶה הֵם מְחַדְּשִׁים דְּבָרִים עַתִּיקִים בְּכָל יוֹם, וְשׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַשְּׁכִינָה וּמַקְשִׁיבָה לְדִבְרֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג) וַיַּקְשֵׁב ה' וַיִּשְׁמָע. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי, וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

דָּבָר אַחֵר אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ. לָךְ לָמָּה. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהִי עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב לָךְ, וּכְתִיב (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. וְדָא הוּא לָךְ. הַיְפָה בַּנָּשִׁים, הַיְפָה, אִיהִי אָמְרַת דְּאִיהִי אוּכְמְתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי. וְאִיהוּ אָמַר לְגַבָּהּ, יָפָה אַתְּ, שַׁפִּירְתָּא, הַיְפָה בַּנָּשִׁים, שַׁפִּירְתָּא אִיהִי עַל כָּל דַּרְגִּין, וּכְתִיב (שיר השירים א) יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי.

דָּבָר אַחֵר אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ - לָךְ לָמָּה? אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, הִיא עִמָּם בַּגָּלוּת, וְעַל זֶה כָּתוּב לָךְ. וְכָתוּב (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר, וְזֶהוּ לָךְ. הַיְפָה בַּנָּשִׁים, הַיְפָה - הִיא אָמְרָה שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי. וְהוּא אָמַר אֵלֶיהָ: יָפָה אַתְּ, נָאָה, הַיְפָה בַּנָּשִׁים, נָאָה עַל כָּל הַדַּרְגּוֹת, וְכָתוּב (שם ו) יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי.

דָּבָר אַחֵר הַיְפָה בַּנָּשִׁים, טַבְתָּא בְּטִיבוּ. דַּעֲבִידַת טִיבוּ לְבָנָהָא, בְּטִמִּירוּ בִּגְנִיזוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַגֵּי טָב עֲלֵיהּ, כָּל מַה דַּעֲבִידַת לְבָנָהָא בְּטִמִּירוּ בְּגִנְיזוּ, אַף עַל גַּב דְּלָא מְכַשְּׁרָן עוֹבָדִין. מִכָּאן דְּאִתְחֲזֵי לְאַבָּא כַּד אִמָּא רַחֲמָא עַל בְּנִין וְתָאִיב עֲלֵיהּ כָּל מַה דְּעַבְדַת לְבָנָהָא רַחֲמִין בְּטִמִּירוּ אַף עַל גַּב דְּלָא מְכַשְּׁרָן עוֹבָדוֹי.

דְּבָר אַחֵר הַיָּפָה בַּנָּשִׁים - טוֹבָה בְּטוֹבוֹת. שֶׁעוֹשָׂה טוֹבוֹת לְבָנֶיהָ בִּטְמִירוּת בְּצוּרָה גְּנוּזָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִרְבָּה טוֹב עֲלֵיו, כָּל מַה שֶׁהִיא עוֹשָׂה לְבָנֶיהָ בְּצוּרָה טְמִירָה וּגְנוּזָה, אַף עַל גַּב שֶׁהַמַּעֲשִׂים לֹא כְשֵׁרִים. מִכָּאן שֶׁרָאוּי לְאָבָא כְּשֶׁאִמָּא מְרֻחֶמֶת עַל הַבָּנִים וְטוֹב לוֹ כָּל מַה שֶׁעוֹשָׂה לְבָנֶיהָ רַחֲמִים בְּנִסְתָּר, אַף עַל גַּב שֶׁמַּעֲשֶׂיו לֹא כְשֵׁרִים.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תַּנּוּהָנָא עַל הַהוּא דִּכְתִיב, (דברים כא) כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה וְגוֹ', וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְגוֹ', וְתָנֵינָן, דְּבַהַהִיא שַׁעֲתָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה כְּתוֹב. אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, שָׁבִיק דָּא, אִית אַבָּא דְּעָבִיד כְּדֵין לִבְרֵיהּ. וּמֹשֶׁה מֵרַחִיק הֲוָה חָמֵי בְּחָכְמְתָא, כָּל מַה דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר, מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, שְׁבוֹק מִלָּה דָּא. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, חֲמֵינָא מַה דְּאַתְּ אָמַר, כְּתוֹב וְקַבֵּל אַגְרָא. אַת יָדַעַת וַאֲנָא יָדַע יַתִּיר. מַה דְּאַתְּ חָמֵי, עָלַי הַהוּא עוֹבָדָא. דְּרוֹשׁ קְרָא וְתִשְׁכַּח.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, תְּמַהֲנִי עַל מַה שֶׁכָּתוּב (דברים כא) כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה וְגוֹ', וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְגוֹ'. וְשָׁנִינוּ שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה כְּתֹב. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, רִבּוֹן הָעוֹלָם, תַּעֲזֹב אֶת זֶה, יֵשׁ אָב שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּךְ לִבְנוֹ? וּמֹשֶׁה מַרְחִיק הָיָה לִרְאוֹת בְּחָכְמָה כָּל מַה שֶּׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנֵי לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר, רִבּוֹן הָעוֹלָם, תַּעֲזֹב דָּבָר זֶה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אֲנִי רוֹאֶה מַה שֶּׁאַתָּה אוֹמֵר. כְּתֹב וְקַבֵּל שָׂכָר. אַתָּה יוֹדֵעַ, וַאֲנִי יוֹדֵעַ יוֹתֵר. מַה שֶּׁאַתָּה רוֹאֶה, עָלַי אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה. דְּרֹשׁ הַמִּקְרָא וְתִמְצָא.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא רָמַז לֵיהּ לְיוֹפִיאֵ"ל, רַבָּנָא דְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר לְמֹשֶׁה, אֲנָא דְּרִישְׁנָא לְהַאי קְרָא. כְּתִיב כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (שמות טו) יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. בֵּן, דָּא יִשְׂרָאֵל. סוֹרֵר וּמוֹרֶה, דִּכְתִיב, (הושע ד) כִּי כְּפָרָה סוֹרֵרָה סָרַר יִשְׂרָאֵל. אֵינָנּוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל אֲבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיִסְרוּ אוֹתוֹ, דִּכְתִיב, (מלכים ב יז) וַיַּעַד יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חוֹזֶה וְגוֹ'. וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם, דִּכְתִיב וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶל יְיָ וְגוֹ'. וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, בְּדַעְתָּא חָדָא. בְּהַסְכָּמָה חָדָא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה רָמַז לְיוֹפִיאֵ"ל, רַבַּן הַתּוֹרָה, אָמַר לְמֹשֶׁה: אֲנִי דָּרַשְׁתִּי פָּסוּק זֶה. כָּתוּב כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. בֵּן - זֶה יִשְׂרָאֵל. סוֹרֵר וּמוֹרֶה - שֶׁכָּתוּב (הושע ד) כִּי כְּפָרָה סוֹרֵרָה סָרַר יִשְׂרָאֵל. אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אֲבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְיִסְרוּ אֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב (מלכים ב יז) וַיַּעַד ה' בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חוֹזֶה וְגוֹ'. וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶל ה' וְגוֹ'. וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ - בְּדַעַת אַחַת, בְּהַסְכָּמָה אַחַת.

וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, אֶל זִקְנֵי עִירָם, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמָם, מְבָּעֵי לֵיהּ, מַאי אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶלָּא, אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. זִקְנֵי עִירוֹ, אִלֵּין יוֹמִין קַדְמָאִין, יוֹמִין עַתִּיקִין (ס"א סבין) דְּכֹלָּא. שַׁעַר מְקוֹמוֹ, דָּא מוֹסַף שַׁבָּת.

וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶל זִקְנֵי עִירוֹ?! אֶל זִקְנֵי עִירָם וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמָם הָיָה צָרִיךְ לוֹ לְכָתֹב! מַה זֶּה אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ? אֶלָּא, אֶל זִקְנֵי עִירוֹ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. זִקְנֵי עִירוֹ - אֵלּוּ יָמִים רִאשׁוֹנִים, יָמִים עַתִּיקֵי (סבי) הַכֹּל. שַׁעַר מְקוֹמוֹ - זֶה מוֹסַף שַׁבָּת.

דף קצח.

וְעִם כָּל דָּא, אַף עַל גַּב דְּכֹלָּא יַדְעִין, דִּינָא לְעֵילָּא אִיהוּ, בְּגִין דְּבֵי דִינָא דְּאִמָּא קְרִיבִין אִינּוּן לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחֲדִין בְּהוּ, וְכָל קָרִיב לָא דָּאִין דִּינָא לְקָרִיבִים (לקריביה), וּפָסוּל אִיהוּ לְדִינָא. בְּקַדְמִיתָא מַה כְּתִיב, אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ, כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינּוּן קְרִיבִין, מִיָּד סָלִיק דִּינָא מִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וְאָמְרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ (דף קצ"ח ע"א) לְחוֹד. וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶל זִקְנֵי עִירוֹ.

וְעִם כָּל זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם יוֹדְעִים, דִּין לְמַעְלָה הוּא, מִשּׁוּם שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל אִמָּא קְרוֹבִים הֵם לְיִשְׂרָאֵל וְאוֹחֲזִים בָּהֶם, וְכָל קָרוֹב לֹא דָן דִּין לְקְרוֹבִים (לקרוביו), וּפָסוּל הוּא לְדִין. בַּתְּחִלָּה מַה כָּתוּב? אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם קְרוֹבִים, מִיָּד סִלֵּק הַדִּין מִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וְאָמְרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, לְחוּד. וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ לֹא כָתוּב, אֶלָּא אֶל זִקְנֵי עִירוֹ.

בְּנִינוּ זֶה וְדַאי, וְלָאו דִּשְׁאַר עַמִּין. סוֹרֶר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלֵנוּ. מַאי שְׁנָא, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא לָא כְּתִיב זוֹלֵל וְסוֹבֵא, וּלְבָתַר כְּתִיב זוֹלֵל וְסוֹבֵא. אֶלָּא מַאן גָּרִים לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי סוֹרֵר וּמוֹרֶה לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דִּבְשְׁמַיָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ זוֹלֵל וְסוֹבֵא, בִּשְׁאַר עַמִּין דִּכְתִיב, (תהלים קו) וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם וכְתִיב וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ, דְּעַקָּרָא וְיסוֹדָא אָכִילָה וּשְׁתְיָה, כַּד עַבְדִּין בִּשְׁאַר עַמִּין. דָּא גָּרִים לוֹן, לְמֶהֱוֵי בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, לְגַבֵּי אֲבוּהוֹן דִּבְשְׁמַיָּא.

בְּנֵנוּ זֶה, וַדַּאי, וְלֹא שְׁאָר הָעַמִּים. סוֹרֶה וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹלֵנוּ. מַה שׁוֹנֶה שֶׁהֲרֵי בַּהַתְחָלָה לֹא כָתוּב זוֹלֵל וְסֹבֵא, וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב זוֹלֵל וְסֹבֵא? אֶלָּא מִי גָּרַם לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת סוֹרֵר וּמֹרֶה לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם? בִּגְלַל שֶׁהוּא זוֹלֵל וְסֹבֵא בִּשְׁאָר הָעַמִּים, שֶׁכָּתוּב (תהלים קו) וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם, וְכָתוּב (במדבר כה) וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ, שֶׁעִקַּר וְיסוֹד אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כְּשֶׁעוֹשִׂים בִּשְׁאָר הָעַמִּים. זֶה גּוֹרֵם לָהֶם לִהְיוֹת בֵּן סוֹרֵר וּמֹרֶה לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

וְעַל דָּא וּרְגָמוּהוּ כָּל אַנְשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים. אִלֵּין כָּל שְׁאַר עַמִּין, דַּהֲווֹ מְקַלְקְלִין לְהוּ בָּאֲבָנִים, וְסַתְרִין שׁוּרִין, וּמְנַתְּצִין מִגְדָּלִין, וְלָא מֵהֲנֵי לוֹן כְּלוּם. כֵּיוָן דְּשָׁמַע מֹשֶׁה כְּדֵין, כָּתַב פָּרְשָׁתָא דָּא.

וְעַל זֶה, וּרְגָמֻהוּ כָּל אַנְשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים. אֵלֶּה כָּל שְׁאָר הָעַמִּים שֶׁהָיוּ מְקַלְקְלִים אוֹתָם בָּאֲבָנִים, וְסוֹתְרִים אֶת הַחוֹמוֹת וּמְנַתְּצִים אֶת הַמִּגְדָּלִים, וְלֹא מוֹעִיל לָהֶם כְּלוּם. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע מֹשֶׁה, אָז כָּתַב פָּרָשָׁה זוֹ.

וְעִם כָּל דָּא הַיְפָּה בַּנָּשִׁים, טָבָא וְיַקִּירָא בַּנָּשִׁים דְּעָלְמָא. צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, הָא אוֹקִימְנָא, אִלֵּין בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ, אִלֵּין יַנּוּקֵי דְּבֵי רַב, דְּלָא טָעֲמוּ טַעַם חוֹבָא בְּעָלְמָא. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, אִלֵּין מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת וְרֵישֵׁי יְשִׁיבוֹת.

וְעִם כָּל זֶה - הַיְפָּה בַּנָּשִׁים, טוֹבָה וְנִכְבָּדָה בִּנְשׁוֹת הָעוֹלָם. צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן, הֲרֵי בֵּאַרְנוּ - אֵלּוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. וּרְעִי אֶת גְּדִיּוֹתַיִךְ - אֵלּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁלֹּא טָעֲמוּ טַעַם חֵטְא בָּעוֹלָם. עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים - אֵלּוּ מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת וְרָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת.

דָּבָר אַחֵר עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, חָסֵר ו'. אִינּוּן בִּישִׁין, אִלֵּין מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי, דְּנָטְלוּ יִשְׂרָאֵל אַרְעָא דִּלְהוֹן, לֶרְעְיָא מִקְנֵיהוֹן, וּלְבֵי מַרְעֵה יָהַב יִשְׂרָאֵל אַרְעָא דָּא. כְּדֵין שָׁמַע בָּלָק, דְּאַרְעָא דַּהֲוָת חֲשִׁיבָא כָּל כַּךְ, עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל קְרָבָא דָּא, וְסַתְרוּ לָהּ, עַד דְּשָׁווּ לָהּ בֵּי מַרְעֵה. כְּדֵין אִשְׁתְּדַל בְּכָל מַה דְּאִשְׁתְּדַל, וְשָׁתַף בַּהֲדִיהּ לְבִלְעָם.

דָּבָר אַחֵר עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים, חָסֵר ו' - אוֹתָם רֹעִים אֵלּוּ מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי שֶׁלָּקְחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת אַרְצָם לִרְעוֹת מִקְנֵיהֶם, וּלְבֵית מִרְעֶה נָתַן יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ זוֹ. אָז שָׁמַע בָּלָק שֶׁהָאָרֶץ שֶׁהָיְתָה חֲשׁוּבָה כָּל כָּךְ, עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל קְרָב זֶה וְסָתְרוּ אוֹתָהּ, עַד שֶׁשָּׁמוּהָ בֵּית מִרְעֶה. אָז הִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַה שֶׁהִשְׁתַּדֵּל, וְשִׁתֵּף אִתּוֹ אֶת בִּלְעָם.

וַיַּרְא בָּלָק, רִבּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיה נו) כֹּה אָמַר יְיָ שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן חָאבוּ קַמֵּיהּ, וְחָבִין קַמֵּיהּ בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, אִיהוּ עָבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת.

וַיַּרְא בָּלָק. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיה נו) כֹּה אָמַר ה' שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁחָטְאוּ לְפָנָיו וְחוֹטְאִים לְפָנָיו בְּכָל פַּעַם וּפַעַם, הוּא עוֹשֶׂה לְיִשְׂרָאֵל זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת.

וְהָכִי אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, תְּלַת דִּינִין בָּבֵי דִּינָא, תַּקִּינוּ (ס"א רבנן) בְּסִדְרֵי מַתְנִיתָא. חָדָא, קַדְמֵיתָא, בְּאַרְבַּע אָבוֹת נְזִיקִין הַשּׁוֹר וְכוּ'. תִּנְיָינָא, טַלִּית דְּאִשְׁתְּכַח. תְּלִיתָאָה, שׁוּתָּפִין וְרָזָא דַּאֲבִידָה. מַאי טַעְמָא. אֶלָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל זִמְנָא, עָבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת. וְאִינּוּן דְּסָדְרוּ מַתְנִיתִין דְּתַלְתָּא בָּבֵי, הָכִי סְדָרוּ, אֹרַח דִּקְרָא נָקְטוּ, דִּכְתִיב, (שמות כב) עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, וְהַאי פֶּשַׁע אִיהוּ דְּלָאו בְּזָדוֹן, וּמַאן אִיהוּ. עַל שׁוֹר, עַל חֲמוֹר, עַל שֶׂה, דָּא בָּבָא קַמָּא, דְּהָכָא הוּא בְּאִינּוּן מִלִּין. עַל שַׂלְמָה, דָּא בָּבָא מְצִיעָא, עַל כָּל אֲבֵדָה, דָּא בָּבָא תְּלִיתָאָה.

וְכָךְ אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שְׁלֹשָׁה שַׁעֲרֵי דִּין תִּקְנוּ (חכמים) בְּסִדְרֵי הַמִּשְׁנָה: אֶחָד - רֹאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין, הַשּׁוֹר וְכוּ'. שֵׁנִי - טַלִּית שֶׁנִּמְצְאָה. שְׁלִישִׁי - שֻׁתָּפִים וְסוֹד אֲבֵדָה. מָה הַטַּעַם? אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל זְמַן עוֹשֶׂה לְיִשְׂרָאֵל זְדוֹנוֹת כִּשְׁגָגוֹת, וְאֵלּוּ שִׁסְּדְרוּ מִשְׁנָיוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ בָּבוֹת - דֶּרֶךְ הַכָּתוּב נָקְטוּ, שֶׁכָּתוּב (שמות כב) עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, וְזֶהוּ פֶּשַׁע שֶׁלֹּא בְּזָדוֹן, וּמַהוּ? עַל שׁוֹר, עַל חֲמוֹר, עַל שֶׂה - זֶה בָּבָא קַמָּא, שֶׁכָּאן הוּא בְּאוֹתָם דְּבָרִים. עַל שַׂלְמָה - זוֹ בָּבָא מְצִיעָא. עַל כָּל אֲבֵדָה - זוֹ בָּבָא שְׁלִישִׁית.

דְּאוֹרַח קְרָא נָקְטוּ. דְּכַד מָטָא לְבָבָא מְצִיעָא, הֲוָה אָמַר, שֵׁירוּתָא דְקָא נָקְטוּ בְּטַלִּית דָּא, אֲמַאי. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּכַח קְרָא, אָמַר, וְדַאי דָּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וּבְיֵאוּרוּ כָּל מִלֵּי דְּרַבָּנָן.

שֶׁדֶּרֶךְ הַכָּתוּב לְקַח. שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לְבָבָא מְצִיעָא, הָיָה אוֹמֵר: רֵאשִׁית שֶׁלָּקְחוּ בְּטַלִּית זוֹ לָמָּה? כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא פָּסוּק, אָמַר: וַדַּאי זוֹ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וּבֵאֲרוּ כָּל דִּבְרֵי חֲכָמִים.

כֹּה אָמַר יְיָ, מַאי שְׁנָא בְּכָל דּוּכְתָּא דִּנְבִיאֵי, דִּכְתִּיב כֹּה אָמַר יְיָ, וּבְמֹשֶׁה לָא כְּתִיב הָכִי. אֶלָּא, מֹשֶׁה דַּהֲוָת נְבִיאוּתֵיהּ מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאה דְּנַהֲרָא דִּלְעֵילָּא, לָא כְּתִיב בֵּיהּ כֹּה. אֲבָל שְׁאַר נְבִיאִים, דַּהֲווֹ מְנַבְּאִין מִגּוֹ אַסְפַּקְלַרְיָאה דִּלָּא נַהֲרָא, נָבִיאוּ מִגּוֹ כֹּה. (נ"א לאחזאה דכלא איהו חד בלא פירודא דאף על גב דאמרו וכו', לא אמרו אלא מגו כ"ה) (במדבר כ"ב) וְעַתָּה לְכָה נָא אָרָה לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. וְעַתָּה, רִבּוֹי אֶלְעָזָר אָמַר, אָמַר הַהוּא רָשָׁע, וַדַּאי שַׁעֲתָא קַיְימָא לִי לְמֶעְבַּד מַה דַּאֲנָא בָּעֵי. חָמָא, וְלָא חָמָא יָאוּת. חָמָא כַּמָּה אַלְפִין נַפְלִין מִיְּשְׂרָאֵל עַל יְדוֹי לְזִמַּן זְעֵיר, אָמַר וַדַּאי הַשְׁתָּא שַׁעֲתָא קַיְימֵי לִי. וּבְגִין כָּךְ וְעַתָּה, וְלָא בְּזִמְנָא אַחֲרָא.

כֹּה אָמַר ה'. מַה שׁוֹנֶה בְּכָל מָקוֹם שֶׁל נְבִיאִים שֶׁכָּתוּב כֹּה אָמַר ה', וּבְמֹשֶׁה לֹא כָתוּב כָּךְ? אֶלָּא מֹשֶׁה שֶׁנִּבּוּאָתוֹ הָיְתָה מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְאִירָה שֶׁלְּמַעְלָה, לֹא כָתוּב בּוֹ כֹּה. אֲבָל שְׁאָר הַנְּבִיאִים שֶׁהָיוּ מִתְנַבְּאִים מִתּוֹךְ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה, הִתְנַבְּאוּ מִתּוֹךְ כֹּה. (להראות שהכל הוא אחד ללא פרוד, שאף על גב שאמרו וכו', לא אמרו אלא מתוך כה). וְעַתָּה לְכָה נָּא אָרָה לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. וְעַתָּה, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אָמַר אוֹתוֹ רָשָׁע, וַדַּאי הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לִי לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁאֲנִי רוֹצֶה. רָאָה, וְלֹא רָאָה יָפֶה. רָאָה כַּמָּה אֲלָפִים נוֹפְלִים מִיִּשְׂרָאֵל עַל יָדוֹ לִזְמַן מוּעָט, אָמַר, וַדַּאי הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לִי, וְלָכֵן וְעַתָּה, וְלֹא בִּזְמַן אַחֵר.

לְכָה, לֵךְ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי לְכָה. אָמַר, נְזְדָּרֵז גַּרְמַן לְהַהוּא דְּרַחִיק בְּגַוְדְּפּוֹי עֲלַיְיהוּ, לְהַהוּא דְּשִׁמֵּיהּ כ"ה. וְעַתָּה לְכָה, נִגַּח קְרָבָא בְּהַהוּא כ"ה. (ועתה לכה כמה דאת אמר (מלכים ב' ג') ועתה לשלל מואב)

לְכָה, ?, לֵךְ הָיָה לוֹ לִכְתֹּב! מַה זֶּה לְכָה? אָמַר, נְזָרֵז עַצְמֵנוּ לְאוֹתוֹ שֶׁמְּרַחֵף בִּכְנָפָיו עֲלֵיהֶם לְאוֹתוֹ שֶׁשְּׁמוֹ כ"ה. וְעַתָּה לְכָה, נַעֲרֹךְ קְרָב בְּאוֹתוֹ כ"ה. (ועתה לכה, כמו שנאמר (מלכים ב ג) ועתה לשלל מואב).

אָמַר, עַד הַשְׁתָּא לָא הֲוָה בְּעָלְמָא מַאן דְּייֵכוּל לְהוּ, בְּגִין הַהוּא פַּטְרוֹנָא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ, הַשְׁתָּא דְּשַׁעֲתָא קַיְימָא לָן, לְכֹה נַעְבֵּיד קְרָבָא. וְכָל עִיטָא דְּהַהוּא רָשָׁע לְכ"ה הֲוָה, דִּכְתִּיב וְאָנֹכִי אִקְּרֶה כֹּה אַעֲקֹר לְהַהוּא כֹּה מֵאַתְרֵיהּ. וְתַרְוַוייְהוּ בְּעֵיטָא בִּישָׁא לְהַאי כֹּה הֲווֹ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים ב) עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ, לָא יָדְעוּ דְּהָא לְבָתַר, הַאי כ"ה אַעֲקַר לוֹן מֵעָלְמָא. אָמַר, עַד עַתָּה לֹא הָיָה בָּעוֹלָם מִי שֶׁיָּכוֹל לָהֶם, בִּגְלַל אוֹתוֹ הַפַּטְרוֹן שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם. כָּעֵת שֶׁהַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לָנוּ, לְכֹה נַעֲשֶׂה קְרָב. וְכָל עֵצַת אוֹתוֹ רָשָׁע לְכ"ה הָיְתָה, שֶׁכָּתוּב וְאָנֹכִי אִקְּרֶה כֹּה. אֶעֱקֹר אֶת אוֹתָהּ כֹּה מִמְּקוֹמָהּ. וּשְׁנֵיהֶם בְּעֵצָה רָעָה הָיוּ לְכֹה הַזֹּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ב) עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. לֹא יָדְעוּ שֶׁהָרֵי אַחַר כָּךְ הַכֹּה הַזֹּה תַּעֲקֹר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם.

דף קצח:

כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. וְכִי עַד הַהוּא שַׁעֲתָא אָן אַגְחוּ בֵּיהּ קְרָבָא וְנָצְחוּ לֵיהּ. בְּאָן אֲתָר אַעְרְעוּ בְּחַרְבָּא דִּלְהוֹן, וַהֲווּ גַּבְרִין (דף קצ"ח ע"ב) כְּגַבְּרִין לְאַחֲזָאָה גְּבוּרְתָּא דִּלְהוֹן. מַאי כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. אֶלָּא הַהוּא רְשָׁע חַכִּים הֲוָה, וְחָמֵי לְמַרְחִיק, חָמָא לְדָוִד מַלְכָּא, דְּאִתֵּי מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, גִּיבָּר תַּקִּיף כְּאַרְיֵה, וְעָבִיד קְרָבִין תַּקִּיפִין, וְנָצַח לְמוֹאָב, וְשַׁוִּי לוֹן תְּחוֹת רַגְלוֹי. אָמַר עָצוּם הוּא. הַהוּא דְּיָרְתָא הַהוּא גְּבוּרְתָּא, חַד מַלְכָּא דִּלְהוֹן, מִינָּן יִפּוֹק לְשֵׁיצָאָה לְמוֹאָב.

כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. וְכִי עַד אוֹתָהּ שָׁעָה אֵיפֹה עָרְכוּ קְרָב בּוֹ וְנִצְחוּ אוֹתוֹ? בְּאֵיזֶה מָקוֹם נִפְגְּשׁוּ בְּחַרְבָּם וְהָיוּ גִּבֹּרִים כְּגִבּוֹרִים לְהַרְאוֹת גְּבוּרָתָם? מַה זֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי? אֶלָּא אוֹתוֹ רָשָׁע הָיָה חָכָם וְרוֹאֶה לְמֵרָחוֹק. רָאָה אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁבָּא מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה גִּבּוֹר תַּקִּיף כְּאַרְיֵה, וְעָשָׂה קְרָבוֹת תַּקִּיפִים וְנִצַּח אֶת מוֹאָב, וְשָׂם אוֹתָם תַּחַת רַגְלָיו. אָמַר, עָצוּם הוּא. אוֹתוֹ שֶׁיָּרַשׁ אוֹתָהּ גְּבוּרָה, מֶלֶךְ אֶחָד מֵהֶם יֵצֵא מֵאִתָּנוּ לְהַשְׁמִיד אֶת מוֹאָב.

אוּלַי אוּכַל נַכֶּה בּוֹ. הַאי קְרָא הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר, אוּלַי אוּכַל אַכֶּה בּוֹ. אוֹ אוּלַי נוּכַל נַכֶּה בּוֹ. אֶלָּא הַהוּא רְשָׁע הֲוָה חַכִּים, אָמַר, חֲמֵינָא יְדָא חָדָא, דְּחַד אַרְיָא תַּקִּיפָא, פָּרִישׁ (קע"ב) רַגְלָא (ידא), אִי אִיכוּל עִמָּךְ, דְּנָתְחַבָּר (ס"א תרוונא) תַּרְוַוְיְיהוּ (ונתחבר) וְנִנָּרַע מֵהַהוּא אַרְיֵה יְדָא דָּא, עַד לָא יֵיתֵי הַהוּא מַלְכָּא לְעָלְמָא, וְלָא יִתְרָךְ יַת מוֹאָב מֵאַתָּרֵיהּ.

אוּלַי אוּכַל נַכֶּה בּוֹ. פְּסוּק זֶה כָּךְ הָיָה לוֹ לוֹמַר: אוּלַי אוּכַל אַכֶּה בּוֹ, אוֹ אוּלַי נוּכַל נַכֶּה בּוֹ. אֶלָּא אוֹתוֹ רָשָׁע הָיָה חָכָם. אָמַר, רָאִיתִי יָד אַחַת שֶׁל אַרְיֵה תַּקִּיף אֶחָד, פְּרוּשׂ רֶגֶל (יד), אִם אוּכַל עִמּוֹ שֶׁנִּתְחַבֵּר (שנינו) שְׁנֵיהֶם (ונתחבר) וְנִנָּרַע מֵאוֹתוֹ אַרְיֵה יָד זוֹ, עַד שֶׁלֹּא יָבֹא אוֹתוֹ מֶלֶךְ לְעוֹלָם וְלֹא יְגָרֵשׁ אֶת מוֹאָב מִמְּקוֹמוֹ.

אָרָה לִי, מַאי אָרָה לִי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הַהוּא רְשָׁע בִּתְרֵי לִישָׁנֵי קָאָמַר לְבִלְעָם. חַד אָמַר אָרָה לִי, וְחַד אָמַר קָבָה לִי. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא אָמַר לֵיהּ, אָרָה לִי עַשְׁבִּין וְחַרְשִׁין דְּרֵישֵׁי דְּחִוְיָין, וְשַׁוִּי לוֹן בַּקְדֵרָה דְּחַרְשַׁיָּא, כֵּיוָן דְּחָמָא דְּחֵילֵיהּ יַתִּיר בְּפוּמָא, תָּב וְאָמַר, וּלְכָה נָא קָבָה לִי.

אָרָה לִי. מַה זֶּה אָרָה לִי? אָמַר רִבִּי אַבָּא, אוֹתוֹ רָשָׁע בִּשְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת אָמַר לְבִלְעָם. אֶחָד אָמַר אָרָה לִי, וְאֶחָד אָמַר קָבָה לִי. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא אָמַר לוֹ, אָרָה לִי עַשְׁבִּים וְכִשְׁפֵי רְאשֵׁי נְחָשִׁים, וְשִׂים אוֹתָם בִּקְדֵרַת הַמְכַשְּׁפִים. כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁכֹּחוֹ יוֹתֵר בְּפִיו, שָׁב וְאָמַר וּלְכָה נָא קָבָה לִי.

וַאֲפִילּוּ הָכִי, הַהוּא רְשָׁע דְּבָלָק, לָא שָׁבַק חֲרָשׁוֹי, אֶלָּא לְקִיט כָּל זִינֵי עִשְׁבִּין, חַרְשֵׁי דְּרֵישֵׁי דְּחִוְיִין, וְנָטִיל קְדֵרָה דְּחַרְשִׁין, וְנָעִיץ לָהּ תְּחוֹת אַרְעָא אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין, וְנָנִיז לָהּ לְסוֹף יוֹמִין. כֵּיוָן דְּאָתָא דָּוִד, כָּרָא בְּתָהוֹמָא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין (על אלף וחמשה מאה אמין), וְאַפִּיק מַיָּא מִן תְּהוֹמָא, וְנָסִיךְ עַל מַדְבְּחָא. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, אָמַר, אֲנָא אַסְחֵי הַהִיא קְדֵרָה, (תהלים ס) מוֹאָב סִיר רַחְצִי. סִיר רַחְצִי וַדַּאי. עַל אֱדוֹם אֶשְׁלִיךְ נַעֲלִי, מַאי אֶשְׁלִיךְ נַעֲלִי.

אֶלָּא דָּא אוּף הָכִי לְמֶרְחִיק הֲוָה, דִּכְתִיב, (בראשית כה) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי. הַלְעִיטֵנִי: הַלְעָטָה מַמָּשׁ, פִּתְיחוּ דְּפוּמָא וּגְרוֹנָא לְמִבְלַע. אָמַר דָּוִד לְהַהוּא בַּלְעָן, מְלָעֵט הַלְעַטְתִּין, אֲנָא אַרְמֵי עֲלֵיהּ נַעֲלִי, לְמִסְתַּם גְּרוֹנֵיהּ. עֲלֵי פְּלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע, אוּף הָכִי דָּא לְמֶרְחִיק אִסְתְּכֵי דָּוִד, אָמַר, כְּנַעַן סִטְרָא בִּישָׁא דְּסִטְרָא אַחֲרָא אִיהוּ, וּפְלִשְׁתִּים מִתַּמָּן אִינּוּן, לְסִטְרָא אַחֲרָא מָה אִצְטְרִיךְ. תְּרוּעָה. דִּכְתִיב, (במדבר י) וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם וְהָרֵעוֹתֶם וְגוֹ', לְתַבְרָא חֵילֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ עֲלֵי פְּלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע, וְהָכִי אִתְחֲזֵי לוֹן.

וַאֲפִלּוּ כָּךְ, אוֹתוֹ בָּלָק הָרָשָׁע לֹא עָזַב אֶת כְּשָׁפָיו, אֶלָּא לִקֵּט כָּל מִינֵי עֲשָׂבִים, כְּשׁוּף שֶׁל רָאשֵׁי נְחָשִׁים, וְלָקַח קְדֵרַת מְכַשְּׁפִים וְנָעַץ אוֹתָהּ תַּחַת הַקְּרְקַע אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה (על אלף וחמש מאות אמה), וְגָנַז אוֹתָהּ לְסוֹף הַיָּמִים. כֵּיוָן שֶׁבָּא דָּוִד, כָּרָה בַּתְּהוֹם אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה, וְהוֹצִיא מַיִם מֵהַתְּהוֹם וְנִסַּךְ עַל הַמִּזְבֵּחַ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר, אֲנִי אֶרְחַץ אוֹתָהּ הַקְּדֵרָה. (תהלים קח) מוֹאָב סִיר רַחְצִי. סִיר רַחְצִי בְּוַדַּאי. עַל אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי. מַה זֶּה אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי? אֶלָּא גַּם זֶה כָּךְ הָיָה לְמֶרְחוֹק, שֶׁכָּתוּב (בראשית כה) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי. הַלְעִיטֵנִי, הַלְעָטָה מַמָּשׁ, פִּתְיחַת הַפֶּה וְהַגָּרוֹן לִבְלֹעַ. אָמַר דָּוִד לְאוֹתוֹ הַבַּלְעָן מַלְעִיט הַלְעָטִים: אֲנִי אֶזְרֹק עָלָיו נַעֲלִי לְסָתֹם אֶת גְּרוֹנוֹ. עֲלֵי פְּלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע. גַּם כָּךְ זֶה לְמֶרְחוֹק הִסְתַּכֵּל דָּוִד, וְאָמַר: כְּנַעַן הוּא צַד רַע שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר הַהוּא, וּפְלִשְׁתִּים הֵם מִשָּׁם, לְצַד אַחֵר מַה צָּרִיךְ? תְּרוּעָה, שֶׁכָּתוּב (במדבר י) וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם [וגו'] וַהֲרֵעוֹתֶם וְגוֹ', לִשְׁבֹּר כֹּחוֹ וְתַקְפּוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ עֲלֵי פְּלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע. וְכָךְ רָאוּי לָהֶם.

וְעַתָּה לְכָה נָּא אָרָה לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. רִבֵּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיה יא) וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו. הַאי קְרָא כֹּלָּא אִיהוּ חַד. מַאי חִדּוּשָׁא אִתָּא לְאַשְׁמוֹעִינָן, דְּהָא צֶדֶק הַיְינוּ אֱמוּנָה, וְאֱמוּנָה הַיְינוּ צֶדֶק. אֵזוֹר מָתְנָיו, הַיְינוּ אֵזוֹר חֲלָצָיו, לָא אַשְׁכְּחָן קְרָא כְּהַאי גַּוְונָא.

וְעַתָּה לְכָה נָּא אָרָה לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי. רִבֵּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיה יא) וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו. פְּסוּק זֶה הַכֹּל הוּא אֶחָד. מַה חִדּוּשׁ בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? שֶׁהֲרֵי צֶדֶק הַיְנוּ אֱמוּנָה, וֶאֱמוּנָה הַיְנוּ צֶדֶק. אֵזוֹר מָתְנָיו הַיְנוּ אֵזוֹר חֲלָצָיו. וְלֹא מָצָאנוּ פָּסוּק כְּמוֹ זֶה.

אֶלָּא לְאוֹ צֶדֶק כֻּלָּא אֱמוּנָה, וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא חַד, וְחַד דַּרְגָּא אִיהוּ. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּקַיְימָא בְּדִינָא קַשְׁיָא, וּמְקַבְּלָא מִסְטַר שְׂמָאלָא, כְּדַיִן אִקְרֵי צֶדֶק, דִּינָא מַמָּשׁ. וְהַיְינוּ (ישעיה כו) כִּי כַאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לְמָדוּ יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. דְּהַאי דַּרְגָּא דְּמִשְׁפָּט, רַחֲמֵי אִיהוּ. וְכַד אִתְקְרִיב מִשְׁפָּט בְּצֶדֶק, כְּדַיִן אִתְבְּסָם (כלא), וְיַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא, לְמִסְבַּל דִּינָא דְּצֶדֶק. (ועל דא צדק לאו איהו כאמונה) אֱמוּנָה, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחַבָּר בָּהּ (כדין איהו) אֱמֶת, לְחֶדְוָה. וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, כְּדַיִן אִקְרֵי אֱמוּנָה. וְאִית וַותְּרְנוּתָא לְכֹלָּא, וְכָל נְשָׁמָתִין סַלְקִין, מִתְחַיְּבֵי בְּכַמָּה חִיּוּבִין

דְּחַיָּיבִין בִּישִׁין, וְכֵיוָן דִּבְפִקְדּוֹן סַלְקִין (אקדים), אַהְדַּר לוֹן בְּרַחֲמֵי, וְחָס עֲלַיְיהוּ. וּכְדֵין אִקְרֵי אֱמוּנָה, וְלֵית אֱמוּנָה בְּלָא אֱמֶת.

אֶלָּא לֹא צָדֶק כְּמוֹ אֱמוּנָה, וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל אֶחָד, וְדַרְגָּה אַחַת הִיא. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁעוֹמְדִים בְּדִין קָשֶׁה וּמְקַבְּלִים מִצַּד שְׂמֹאל, אָז נִקְרָא צֶדֶק דִּין מַמָּשׁ, וְהֵינוּ (שם כו) כִּי כָּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לְמֻדוּ יֹשְׁבֵי תֵּבֵל. שֶׁדַּרְגָּה זוֹ שֶׁל מִשְׁפָּט הִיא רַחֲמִים. וּכְשֶׁמִּתְקָרֵב מִשְׁפָּט בְּצֶדֶק, אָז מִתְבַּשֵּׂם (הכל), וְיכוֹלִים בְּנֵי הָעוֹלָם לְסְבֹּל דִּין בְּצֶדֶק. (ועלזהצדקאינוכאמונה) אֱמוּנָה, בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְחַבֶּרֶת בָּהּ (אז הוא) אֱמֶת, לְשִׂמְחָה. וְכָל הַפָּנִים מְאִירוֹת, אָז נִקְרֵאת אֱמוּנָה. וְיֵשׁ וַתְּרָנוּת לְכֹל, וְכָל הַנְּשָׁמוֹת עוֹלוֹת, מִתְחַיְּבוֹת בְּכַמָּה חִיּוּבִים שֶׁל רְשָׁעִים רָעִים, וְכֵיוָן שֶׁהֵן עוֹלוֹת בְּפִקָּדוֹן (מקדים), הוּא מַחֲזִירָן בְּרַחֲמִים וְחָס עֲלֵיהֶן, וְאָז נִקְרֵאת אֱמוּנָה, וְאֵין אֱמוּנָה לְלֹא אֱמֶת.

הַשְׁתָּא אֲזוֹר מָתְנָיו, וְאֵזוֹר חֶלְצָיו. מַהוּ תְּרֵין אֲזוֹרִין הָכָא. וּמָתְנַיִם וַחֲלָצַיִן אַף עַל גַּב דְּחַד אִינּוּן, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא. לְעֵילָּא בְּשֵׁירוּתָא, אִקְרֵי מָתְנַיִם. לְתַתָּא בְּסוֹפָא, אִקְרֵי חֲלָצַיִן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה לב) וַחֲגוֹרָה עַל חֲלָצָיִם, בְּסוֹפָא, עַל רֵישׁ יְרֵכִים. כַּד אִתְתָּא בְּצַעֲרָא, מְנַתְּקָן אִינּוּן חַלָּצַיִם, מֵרֵישׁ יְרֵכִין, וְשַׁוְיאַת יָדָהָא בְּכְאֵיבָא עֲלַיְיהוּ.

כְּעֵת אֵזוֹר מָתְנָיו וְאֵזוֹר חֶלְצָיו. מַה כָּאן שְׁנֵי אֵזוֹרִים? וּמָתְנַיִם וַחֲלָצַיִם, אַף עַל גַּב שֶׁהֵן אַחַת, שְׁתֵּי דַרְגּוֹת הֵן, אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה. לְמַעְלָה בְּרֵאשִׁית נִקְרָא מָתְנַיִם, וּלְמַטָּה בַּסּוֹף נִקְרָא חֲלָצַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לב) וַחֲגוֹרָה עַל חֲלָצָיִם. בַּסּוֹף, עַל רֹאשׁ הַיְרֵכַיִם. כְּשֶׁאִשָּׁה בְצַעַר, מְנַתְּקִים אוֹתָם חֲלָצַיִם מֵרֹאשׁ הַיְרֵכַיִם, וְשָׂמָה יָדֶיהָ בִּכְאֵב עֲלֵיהֶם.

דף קצט.

וּבְגִין כָּךְ לִגְבוּרָה וּלְקָרְבָא, צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ. לְרַחֲמָנוּ וּלְטָב, אֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו, בְּחַד דַּרְגָּא יְדִין עָלְמָא, וְשַׁלְטָא לְתְרֵין סִטְרִין, חַד רַחֲמֵי (דף קצ"ט ע"א) לְיִשְׂרָאֵל. וְחַד דִּינָא לְשְׁאַר עַמִּין.

וְלָכֵן לִגְבוּרָה וּלְקָרֵב - צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו, וְכָךְ צָרִיךְ. לְרַחֲמָנוּת וּלְטוֹב - אֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו. בְּדַרְגָּה אַחַת יָדִון אֶת הָעוֹלָם וְשׁוֹלֵט לִשְׁנֵי צְדָדִים, אֶחָד לְרַחֲמִים לְיִשְׂרָאֵל, וְאֶחָד דִּין לִשְׁאָר הָעַמִּים.

וְאִי תֵּימָא, צֶדֶק דִּינָא תַּקִּיף אִיהוּ, וְהָא כְּתִיב (ויקרא יט) בְּצֶדֶק תִּשְׁפּוֹט עֲמִיתֶךָ. (דברים טז) צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדּוֹף. וְכַמָּה אִינּוּן. וַדַּאי הָכִי הוּא. דְּהָא צֶדֶק לֵית בֵּיהּ וַוּתְרָנוּתָא כְּלָל. אוֹף הָכִי מַאן דְּדָאִין לְחַבְרֵיהּ, לָא אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד לֵיהּ וַוּתְרָנוּתָא מִן דִּינָא כְּלָל, אֶלָּא בְּצֶדֶק, דְּלָא יִשְׁגַּח לְרַחֲמוֹי. מֹאזְנֵי צֶדֶק, בְּלָא וַוּתָרָנוּ לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, לְמַאן דְּיָהִיב וּלְמַאן דְּמְקַבֵּל. וּבְגִין כָּךְ חַד דַּרְגָּא אִיהוּ, וְאִתְפְּלַג לִתְרֵין סִטְרִין. וְהֵנִי תְּרֵין סִטְרִין, ב' אֲזוֹרִין, קַיְימָן, חַד לִשְׁאָר עַמִּין, וְחַד לְיִשְׂרָאֵל. וּבְשַׁעֲתָא דְּנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, אִתְאַזְּרוּ בְּאֵזוֹרִין אִלֵּין, חַד דְּקָרְבָא. וְחַד הָוָה דְּשְׁלָמָא. (חסר כאן) (וכלא הוה בצדק) כַּד אִתְיְעַט בָּלָק,

אָמַר וַאֲגַרְשֵׁנוּ מִן הָאָרֶץ. אָמַר הַהוּא דַּרְגָּא דְּקָא (ס"א אתאחדת ביה הארץ ודא וכו') אִתְאַחֲדָן בֵּיהּ, מִן הָאָרֶץ וַדַּאי. וְדָא הוּא כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי וּדַאי, מַאן יֵיכוֹל לְאַגְּחָא וּלְקַיְימָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל דַּרְגָּא דִּלְהוֹן תַּקִּיף הוּא מִדִּילִי. וּבְגִין כָּךְ, וַאֲגַרְשֵׁנוּ מִן הָאָרֶץ. וְאִי מֵהַאי אֲרֵץ אַגַרְשֵׁנוּ, וְאַתְּרֵךְ יָתֵיהּ מִינֵיהּ, אֵיכוֹל לְמֶעְבַּד כָּל רְעוּתִי, חֵילָא דִּלְהוֹן בְּמַאי אִיהוּ. בְּפוּמָא, וּבְעוֹבָדָא. הָא פּוּמָא דִּילְךָ, וְעוֹבָדָא דִּילִי.

וְאִם תֹּאמַר, צֶדֶק הוּא דִּין הַקָּשֶׁה? וַהֲרֵי כָּתוּב (ויקרא יט) בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ, (דברים טז) צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף, וְכַמָּה הֵם - וַדַּאי כָּךְ זֶה, שֶׁהֲרֵי בְּצֶדֶק אֵין כְּלָל וְתַרְנוּת. גַּם כָּךְ מִי שֶׁדָּן אֶת חֲבֵרוֹ, לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ וַתְּרָנוּת מֵהַדִּין כְּלָל, אֶלָּא בְּצֶדֶק, שֶׁלֹּא יַשְׁגִּיחַ עַל הָאַהֲבָה, (ויקרא יט) מֹאזְנֵי צֶדֶק, בְּלִי וַתְּרָנוּת לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה לְמִי שֶׁנּוֹתֵן וּלְמִי שֶׁמְּקַבֵּל. וּמִשּׁוּם זֶה דַּרְגָּא אַחַת הִיא, וּמַתְחַלֶּקֶת לִשְׁנֵי צְדָדִים. וּשְׁנֵי צְדָדִים אֵלֶּה, שְׁנֵי אֲזוֹרִים, עוֹמְדִים, אֶחָד לְשָׂאר הָעַמִּים וְאֶחָד לְיִשְׂרָאֵל. וּבְשָׁעָה שֶׁעַיְּאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, הִתְאַזְּרוּ בָּאֲזוֹרִים הַלָּלוּ - אֶחָד שֶׁל קֶרֶב, וְאֶחָד הָיָה שֶׁל שָׁלוֹם. (והכלהיבצדק) כְּשֶׁיִּתְיַעֵץ בָּלָק, אָמַר וַאֲגַרְשֵׁנוּ מִן הָאָרֶץ. אָמַר, אוֹתָהּ דַּרְגָּא (שנאחזה בו הארץ, וזה וכו') שֶׁהֵם נֶאֱחָזִים בָּהּ, מִן הָאָרֶץ וַדַּאי. וְזֶהוּ כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי, בְּוַדַּאי. מִי יָכוֹל לְהִלָּחֵם וְלַעֲמֹד בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל?! דַּרְגָּתָם חֲזָקָה הִיא מִשֶּׁלִּי! וּמִשּׁוּם זֶה - וַאֲגַרְשֵׁנוּ מִן הָאָרֶץ. וְאִם אֲגַרְשֵׁנוּ מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת וַאֲגָרֵשׁ אוֹתָם מִמֶּנָּה, אוּכַל לַעֲשׂוֹת כָּל רְצוֹנִי. כֹּחָם הוּא בַּמֶּה? בַּפֶּה וּבְמַעֲשֶׂה. הֲרֵי הַפֶּה שֶׁלְּךָ, וְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁלִּי.

כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וְגוֹ'. וְכִי מֵאַן הֲוָה יָדַע. הָא אוּקְמוּהָ, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (במדבר כא) וְהוּא נִלְחָם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ, דְּאָגַר לֵיהּ לְבִלְעָם וְכוּ'. אֲבָל כִּי יָדַעְתִּי, יְדִיעָה וַדַּאי יָדַע, בְּחָכְמְתָא דִּילֵיהּ. אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ, מַאי אִצְטְרִיךְ הָכָא בָּרְכָה, דְּהָא בְּגִין קְלָלָה הֲוָה אָזִיל. וְאִי הַהוּא מִלָּה דְּהֲוָה יָדַע מִן בִּלְעָם בְּקַדְמִיתָא, קְלָלָה הֲוָה, מַאי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ.

כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וְגוֹ'. וְכִי מֵאַיִן הָיָה יוֹדֵעַ? הֲרֵי פֻּרְשׁוּהָ, שֶׁהֲרֵי בַּהַתְחָלָה כָּתוּב, (במדבר כא) וְהוּא נִלְחָם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ. שֶׁשָּׂכַר אֶת בִּלְעָם וְכוּ'. אֲבָל כִּי יָדַעְתִּי, יְדִיעָה וַדַּאי יָדַע בְּחָכְמָתוֹ. אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וְגוֹ', מַה צָּרִיךְ כָּאן בְּרָכָה, שֶׁהֲרֵי בִּשְׁבִיל קְלָלָה הִלַּךְ? וְאִם אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ מִבִּלְעָם בַּהַתְחָלָה הָיָה קְלָלָה, מַה זֶּה אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ?

אֶלָּא מִלָּה הָכָא, וְלֹא יְדַעְנָא בָּהּ, וְלָא זְכֵינָא בָּהּ, עַד דְּאָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְדָרַשׁ, (תהלים לד) אֲבָרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי. וּכְתִיב (תהלים טז) אֲבָרֵךְ אֶת יְיָ אֲשֶׁר יְעָצָנִי. מָאן (ס"א אצטריך) דְּאִצְטְרִיךְ בִּרְכָתָא מִן תַּתָּאֵי. אֶת, דְּהָא אִתְאַחַד בְּהוּ כְּשֶׁלְהוֹבָא בִּפְתִילָה. וְדָוִד דְּהֲוָה יָדַע דָּא, אָמַר אֲבָרְכָה אֶת. אָמַר הַהוּא רָשָׁע, הַהוּא דַּרְגָּא דִּלְהוֹן, אֲחִיד בְּהוּ, בְּגִין בְּרָכָאן דִּלְהוֹן, דְּקָא מְבָרְכִין לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא. חֵילָא אִית לָךְ לְבָרְכָא לְהַהוּא דַּרְגָּא, וּתְעַקֵּר לָהּ מִנַּיְיהוּ וְדָא הוּא כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וְגוֹ'. וּבְדָא נֵיכוֹל בְּהוּ. תְּבָרֵךְ

לְהַהוּא דַּרְגָּא וְתִילוּט לְפִתְיָלָה. וְעַל דָּא אָמַר, וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה, אַעְקָר לָהּ מִנַּיְיהוּ, דְּלָא יִתְאַחַד בָּהוּ.

אֶלָּא דְּבָר זֶה לֹא יְדַעְתִּיו וְלֹא זָכִיתִי בוֹ עַד שֶׁבָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְדָרַשׁ, (תהלים לד) אֲבָרְכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי. וְכָתוּב (שם טז) אֲבָרֵךְ אֶת ה' אֲשֶׁר יְעָצָנִי. מִי (צריך) שֶׁצָּרִיךְ בְּרָכָה מִן הַתַּחְתּוֹנִים. אֶת, שֶׁהֲרֵי נֶאֱחַז בָּהֶם כְּשֶׁלְּהֶבֶת בִּפְתִילָה. וְדָוִד שֶׁיָּדַע אֶת זֶה, אָמַר אֲבָרְכָה אֶת. אָמַר אוֹתוֹ רָשָׁע, אוֹתָהּ דַּרְגָּא שֶׁלָּהֶם, אֲחוּזָה בָּהֶם בְּגִלַּל בִּרְכוֹתֵיהֶם, שֶׁמְּבָרְכִים אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם. כֹּחַ יֵשׁ לְךָ לְבָרֵךְ אֶת אוֹתָהּ דַּרְגָּא, וְתַעֲקֹר אוֹתָהּ מֵהֶם. וְזֶהוּ כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וְגוֹ'. וּבָזֶה נוּכַל לְהֶם. תְּבָרֵךְ אֶת אוֹתָהּ דַּרְגָּא, וּתְקַלֵּל אֶת הַפְּתִילָה. וְעַל זֶה אָמַר וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה, אֶעֱקֹר אוֹתָהּ מֵהֶם שֶׁלֹּא תֹאחַז בָּהֶם.

וְתוּ אִקָּרֶה כֹּה, אַנְגִּיד וְאַמְשִׁיךְ לְהַהוּא דַּרְגָּא, בְּחוֹבִין וּמִסְאֲבִי וּבְקָרֵי וּבְטוּמְאָה דְּעָבְדוּ בְּנוֹי, וְהִיא תַּעֲבִיד עִמְּהוֹן גְּמִירָא. מִיָּד וַיֵּלְכוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם, דְּלָא יֵימָא הַהוּא רָשָׁע דְּלָאו הִמְנֵיהּ אִינּוּן זִינִין חַרְשִׁין דְּאִצְטְרִיךְ בְּיָדוֹ לְהִתְעַכֵּב עֲלַיְיהוּ (ויתעכב עלייהו). (מה שחסר כאן תמצא בסוף הספר סי' י"א (סי' יו"ד))

וְעוֹד אִקָּרֶה כֹּה - אַשְׁפִּיעַ וְאַמְשִׁיךְ אֶת אוֹתָהּ דַּרְגָּא בַּחֲטָאִים וְטֻמְאָה וּבְקָרֵי וּבְטֻמְאָה שֶׁעָשׂוּ בָּנֶיהָ, וְהִיא תַּעֲשֶׂה אִתָּם גְּמַר. מִיָּד - וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם. שֶׁלֹּא יֹאמַר אוֹתוֹ רָשָׁע שֶׁאֵין עִמּוֹ אוֹתָם מִינֵי כְּשָׁפִים שֶׁצָּרִיךְ בְּיָדוֹ לְהִתְעַכֵּב עֲלֵיהֶם (ויתעכב עליהם).

פָּתַח וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ'. הַאי קְרָא אִתְּמַר וְאִתְּעָרוּ בֵּיהּ, אֲבָל עַד כְּעַן אִית לְאִתְּעָרָא יַתִּיר. אַתָּה, מַאי אִיהוּ. רָזָא אֲרוֹן הַבְּרִית. דְּדָא אִיהוּ דַּרְגָּא דְּאִזְלָא בְּגָלוּתָא בַּהֲדֵי בְּנָהָא עִמָּא קַדִּישָׁא. מֹשֶׁה בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא רַחֲמִין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב (במדבר יא) וְאִם כָּכָה אַתְּ עוֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרוֹג, וְאוֹקְמוּהָ.

פָּתַח וְאָמַר, (ירמיה מו) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל [וגו'], כִּי אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר וְהִתְעוֹרְרוּ בוֹ, אֲבָל עַד כְּעֵת יֵשׁ לְהִתְעוֹרֵר יוֹתֵר. אַתָּה מַהוּ? סוֹד אֲרוֹן הַבְּרִית, שֶׁזֹּהִי דַּרְגָּא שֶׁהוֹלֶכֶת בַּגָּלוּת עִם בָּנֶיהָ, הָעָם הַקָּדוֹשׁ. בְּשָׁעָה שֶׁבִּקֵּשׁ מֹשֶׁה רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב? (במדבר יא) וְאִם כָּכָה אַתְּ עֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרֹג, וּפֵרְשׁוּהָ.

אֲבָל הָכִי אָמַר מֹשֶׁה, דַּרְגָּא חַד דְּיַהֲבִית לִי אִקְרֵי אַתָּה, בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ פְּרִישׁוּ מִמָּךְ. ה' דִּילָהּ אִתְאַחַד בָּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. אִי אַתְּ (ס"א תשיצי לון מעלמא) אִשְׁתְּצֵי לוֹן בְּעָלְמָא, הָא ה' דִּשְׁמָא דָּא דְּאִתְאַחַד בָּהוּ אִתְעָבַר מִנַּיְיהּ, אִי הָכִי אַתְּ עוֹשֶׂה לִי, דְּה' עִקָּרָא דִּשְׁמָא דָּא אִתְעָקַר.

אֲבָל כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה, דַּרְגָּא אַחַת שֶׁנָּתַתָּ לִי נִקְרֵאת אַתָּה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין לָהּ פְּרִידָה מִמְּךָ. ה' שֶׁלָּהּ נֶאֱחָזָה בְּיִשְׂרָאֵל. אִם אַתָּה (תשמידם מהעולם) יִשְׁמְדוּ בָּעוֹלָם, הֲרֵי ה' שֶׁל הַשֵּׁם הַזֶּה שֶׁאֲחוּזָה בָּהֶם מֻעֶבֶרֶת מִמֶּנּוּ, אִם כָּךְ אַתְּ עוֹשֶׂה לִי - שֶׁה', עִקַּר הַשֵּׁם הַזֶּה, תֵּעָקֵר.

וְעַל דָּא אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לְבָתַר, (יהושע ז) וּמַה תַּעֲשֶׂה לִשְׁמְךָ הַגָּדוֹל, דְּהָא וַדַּאי שְׁמָא דָּא עִקָּרָא וְיסוֹדָא דְּכֹלָּא, אַתָּה הוּא יְיָ. וּמשֶׁה אַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אָמַר לֵיהּ, הָכִי יָדַע, דְּהָא בְּהָא תַּלְיָיא, וְחוֹבָה גָּרִים. וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', כֹּלָּא חַד. כִּי אִתְּךָ אֲנִי, הָא אוֹקִימְנָא כִּי אִתִּי אַתָּה לָא כְּתִיב, אֶלָּא כִּי אִתְּךָ אֲנִי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגוֹ', בְּכָל הַגּוֹיִם אֶעֱשֶׂה כָלָה.

וְעַל זֶה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ אַחַר כָּךְ, (יהושע ז) וּמַה תַּעֲשֶׂה לִשְׁמְךָ הַגָּדוֹל. שֶׁהֲרֵי וַדַּאי שֵׁם זֶה עִקָּר וְיסוֹד הַכֹּל, אַתָּה הוּא ה'. וּמשֶׁה, אַף עַל גַּב שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא אָמַר לוֹ כָּךְ, יָדַע שֶׁזֶּה בָּזֶה תָּלוּי וְהַחֵטְא גּוֹרֵם. וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', הַכֹּל אֶחָד. כִּי אִתְּךָ אֲנִי, הֲרֵי בֵּאַרְנוּ כִּי אִתִּי אַתָּה לֹא כָתוּב, אֶלָּא כִּי אִתְּךָ אֲנִי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם, בְּכָל הַגּוֹיִם אֶעֱשֶׂה כָלָה.

דף קצט:

רַב הַמְנוּנָא קַדְמָאָה אָמַר, דְּחִיקוּ וְעָאקוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה טָב וְכַמָּה תּוֹעַלְתָּא גָּרִים לוֹן. רִפְיוֹן דְּשַׁאַר עַמִּין, כַּמָּה בִּישִׁין גָּרִים לוֹן. דְּחִיקוּ וְעָאקוּ דְּיִשְׂרָאֵל, גָּרִים לוֹן דְּטָב לְיהֲוֵי וְתוֹעַלְתָּא. וּמַאי נִיהוּ (דף קצ"ט ע"ב) כָּלָה דְּחִיק. כֹּלָּא דְּחִיק. רִפְיוֹן דְּשַׁאַר עַמִּין, גָּרִים לוֹן רִפְיוֹן וּבִישׁ, וְהַאי אִיהוּ כָלָה. וְהָכִי אִתְחֲזֵי לוֹן, דְּהָא כָּל רִפְיוֹן בְּלָא דְּחִיקוּ דְּהֲוָה לוֹן בְּהַאי עָלְמָא, גָּרִים לוֹן רִפְיוֹן לְבָתַר בְּלָא דְּחִיקוּ, כָּלָה. (ישעיה כח) כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה. כָּלָה בְּרִפְיוֹן. לְיִשְׂרָאֵל דְּהֲוָה לוֹן דְּחִיקוּ וְעָאקוּ, כָּלָה, (ישעיה סא) וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה כֵּלֶיהָ.

רַב הַמְנוּנָא הָרִאשׁוֹן אָמַר, דְּחַק וְצָרוֹת יִשְׂרָאֵל כַּמָּה טוֹב וְכַמָּה תּוֹעֶלֶת גָּרְמוּ לָהֶם. רִפְיוֹן שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים כַּמָּה רָעוֹת גָּרְמוּ לָהֶם. דְּחַק וְצָרוֹת יִשְׂרָאֵל גּוֹרֵם לָהֶם שֶׁטּוֹב יִהְיֶה וְתוֹעֶלֶת, וּמַהֵם? כְּלָה. הַכֹּל דְּחוּק. רִפְיוֹן שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים גּוֹרֵם לָהֶם רִפְיוֹן וְרָע, וְזֶהוּ כְלָה. וְכָךְ רָאוּי לָהֶם, שֶׁהֲרֵי כָּל רִפְיוֹן בְּלֹא דְּחַק שֶׁהָיָה לָהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, גּוֹרֵם לָהֶם רִפְיוֹן אַחַר כָּךְ בְּלִי דְּחַק. כָּלָה. (ישעיה כח) כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה. כָּלָה בְּרִפְיוֹן. לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה לָהֶם דְּחַק וְצָרוֹת - כַּלָּה, (שם סא) וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה כֵּלֶיהָ.

מַאן כֵּלֶיהָ. אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן כֵּלִים דְּהַאי כָּלָה, יִשְׂרָאֵל דְּהֲוָה לוֹן דְּחִיקוּ וְעָאקוּ, (עמוס ט) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפֶלֶת, סֻכַּת שְׁלוֹם. לְשְׁאַר עַמִּין דְּהֲוָה לוֹן רִפְיוֹן צָרָה וְצוּקָה, (צוקה) כָּלָה בְּרִפְיוֹן, כְּמָה דְּהֲוָה לוֹן בְּקַדְמֵיתָא. וְעַל דָּא כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגוֹ', וְאוֹתְךָ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה, דְּהָא לָא אִתְחֲזֵי לָךְ. דְּהָא דְּחִיק הֲוִית בְּקַדְמֵיתָא זִמְנִין סַגִּיאִין, בְּדָחְקוּ, דְּגָלוּתָא תָּדִיר, וְדָחִיק תִּהְיֶה כַּלָּה. (ס"א תרית כליה)

מַה זֶּה כֵּלֶיהָ? אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כְּלֵי הַכַּלָּה הַזּוֹ. יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה לָהֶם דְּחַק וְצָרוֹת - (עמוס ט) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת, סֻכַּת שָׁלוֹם. לִשְׁאָר הָעַמִּים שֶׁהָיָה לָהֶם רִפְיוֹן צָרָה וְצוּקָה - כָּלָה בְּרִפְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁהָיָה לָהֶם בַּתְּחִלָּה. וְעַל זֶה (ירמיה מו) כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגוֹ', וְאוֹתְךָ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה. שֶׁהֲרֵי אֵין רָאוּי לְךָ, שֶׁהֲרֵי דְּחוּקִים הֱיִיתֶם בַּתְּחִלָּה פְּעָמִים רַבּוֹת בְּדַחַק שֶׁל גָּלוּת תָּמִיד, וְדָחוּק תִּהְיֶה כַּלָּה. (תוריש כליה).

וְיַסַּרְתִּיךְ לַמִּשְׁפָּט, הַאי קְרָא הָכִי מִבָּעֵי לֵיהּ וְיִסְּרוּתִיךְ בַּמִּשְׁפָּט, דְּהָא אֵימָתַי יִסּוּרֵי בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא. (והכא לאו הכי אלא) מַאי וְיִסַּרְתִּיךְ לַמִּשְׁפָּט. אֶלָּא כְּתִיב (ישעיה ג) יְיָ בְּמִשְׁפָּט יָבֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ. וְהַהוּא יוֹמָא, אַקְדִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְוָותָא לְיִשְׂרָאֵל, עַד לָא יֵיעֲלוּן לְדִינָא, בְּגִין דְּיֵיכְלוּן לְקַיְימָא בֵּיהּ. וּמַאי אַסְוָותָא, הֵיא דִּבְכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב יִסּוּרִין לְיִשְׂרָאֵל זְעֵיר, זְעֵיר בְּכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, וּבְכָל דָּרָא וְדָרָא בְּגִין דְּכַד יֵיעֲלוּן וְלִיוֹמָא דְּדִינָא רַבָּא, דְּיֵיחוּן מַתַּיָּיא, לָא יִשְׁלוֹט עֲלַיְיהוּ דִּינָא.

וְיִסַּרְתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט. פְּסוּק זֶה כָּךְ צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב: וְיִסַּרְתִּיךָ בַּמִּשְׁפָּט, שֶׁהֲרֵי מָתַי יִסּוּרִים? בְּשָׁעַת הַדִּין. (וכאן לא כך, אלא) מַה זֶּה וְיִסַּרְתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט? אֶלָּא כָּתוּב (ישעיה ג) ה' בְּמִשְׁפָּט יָבֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הִקְדִּים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְפוּאָה לְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁלֹּא יַעֲלוּ לַדִּין כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לַעֲמֹד בּוֹ. וּמָה רְפוּאָתָם? הֵיא שֶׁבְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן יִסּוּרִים לְיִשְׂרָאֵל מְעַט מְעַט בְּכָל פַּעַם וּפַעַם וּבְכָל דּוֹר וָדוֹר, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיִּכָּנְסוּ לְיוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל שֶׁיִּחְיוּ הַמֵּתִים, לֹא יִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם הַדִּין.

וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ, מַהוּ. אֶלָּא, כַּד יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, וְלָא עָאלִין בְּדִינָא עִם שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לוֹן לְגוֹ מִשְׁוּרַת הַדִּין, וְהוּא מְכַפֵּר עֲלַיְיהוּ. וּבְזִמְנָא דְּעָאלִין בְּדִינָא בְּשְׁאַר עַמִּין, מֶה עָבִיד. יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהָא סָמָאֵ"ל אַפֹּטְרוֹפְּסָא דְּעֵשָׂו, יֵיתֵי לְאַדְכָּרָא חוֹבַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְכָנִישׁ כֻּלְּהוּ לְגַבֵּיהּ לְיוֹמָא דְּדִינָא, וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים לְהוּ אַסְוָותָא, וְעַל כָּל חוֹבָא וְחוֹבָא לָקֵי וְנַקֵּה לְהוּ בְּיִסּוּרִין זְעֵיר זְעֵיר. וְדָא הוּא וְנַקֵּה, בְּיִסּוּרִין. וּבְגִין כַּךְ בְּדִינָא דִּקְשׁוֹט, לֹא אֲנַקֶּךָּ מֵעָלְמָא בְּדִינָא בָּתַר דְּסַבְלַת יִסּוּרִין זְעֵיר זְעֵיר.

וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ, מַהוּ? אֶלָּא כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לְבַדָּם וְלֹא נִכְנָסִים בְּדִין עִם שְׁאָר הָעַמִּים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, וְהוּא מְכַפֵּר עֲלֵיהֶם. וּבִזְמַן שֶׁנִּכְנָסִים בְּדִין עִם שְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, מָה עוֹשֶׂה? יוֹדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁסָּמָאֵ"ל אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל עֵשָׂו יָבֹא לְהַזְכִּיר חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל וְכוֹנֵס כֻּלָּם אֵלָיו לְיוֹם הַדִּין, וַהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִקְדִּים לָהֶם רְפוּאָה, וְעַל כָּל חֵטְא וְחֵטְא הִלְקָה וְנִקָּה אוֹתָם בְּיִסּוּרִים מְעַט מְעַט. וְזֶהוּ וְנַקֵּה, בְּיִסּוּרִין. וּמִשּׁוּם זֶה בְּדִין אֱמֶת לֹא אֲנַקֶּךָּ מֵעוֹלָם בְּדִין אַחֲרֵי שֶׁסָּבַלְתָּ יִסּוּרִים מְעַט מְעַט.

וְתוּ לָא אֲנַקֶּךָּ, אַף עַל גַּב דְּאַתּוּן בָּנַי, לָא אֶשְׁבּוֹק חוֹבֵיכוֹן, אֶלָּא אִתְפְּרַע מִנְכוֹן זְעֵיר זְעֵיר, בְּגִין דִּתְתֶּהֱווּן זַכָּאִין לְיוֹמָא דְּדִינָא רַבָּא. כַּךְ אָתָאן לְדִינָא, אָתָא סָמָאֵ"ל, בְּכַמָּה פִּתְקִין עֲלַיְיהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק פִּתְקִין דְּיִסּוּרִין, דְּסָבְלוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּל חוֹבָא וְחוֹבָא, וְנָמְחוּ כָּל חוֹבִין, וְלָא עָבִיד לוֹן וִותְרָנוּתָא כְּלָל. כְּדֵין תְּשַׁשׁ כֹּחֵיהּ וְחֵילֵיהּ דְּסָמָאֵל, וְלָא יָכִיל לוֹן. וְיִתְעֲבַר מֵעָלְמָא, הוּא, וְכָל סִטְרוֹי, וְכָל עַמִּין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', בְּגִין כָּךְ וְיִסַּרְתִּיךְ לַמִּשְׁפָּט וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ.

וְעוֹד לֹא אֲנַקֵּךְ - אַף עַל גַּב שֶׁאַתֶּם בָּנַי, לֹא אֶעֱזֹב אֶת חֲטָאֵיכֶם, אֶלָּא אֶפְרַע מִכֶּם מְעַט מְעַט, כְּדֵי שֶׁתִּהְיוּ צַדִּיקִים לְיוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל. כְּשֶׁבָּאִים לַדִּין, בָּא סָמָאֵ"ל בְּכַמָּה פְּתָקִים עֲלֵיהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיא פִּתְקֵי הַיְסוּרִים שֶׁסָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּל חֵטְא וְחֵטְא, וְנִמְחוּ כָּל הַחֲטָאִים, וְלֹא עָשָׂה לָהֶם וַתְּרָנוּת כְּלָל. אָז תִּשַּׁשׁ כֹּחוֹ וְחֵילוֹ שֶׁל סָמָאֵ"ל וְלֹא יָכוֹל לָהֶם, וְיַעֲבֹר מֵהָעוֹלָם הוּא וְכָל צְדָדָיו וְכָל הָעַמִּים. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְגוֹ', בְּגַלַּל זֶה וְיִסַּרְתִּיךְ לַמִּשְׁפָּט וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ.

וְדָוִד מַלְכָּא אָמַר, (תהלים יא) כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ וְגוֹ'. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי קְרָא הָא אוֹקְמוּהָ, עַל שָׁבְנָא וְיוֹאָח מִמָּנָן דְּחִזְקִיָּה אִתְּמַר, אֲבָל הַאי קְרָא עַל סָמָאֵ"ל וְסִיעָתֵיהּ אוּף הָכִי אִתְּמַר, דְּכָל עוֹבָדוֹי וְעֵיטוֹי עַל יִשְׂרָאֵל נִיהוּ. בָּלָק וּבִלְעָם הַהוּא אוֹרַח מַמָּשׁ נַקְטוּ, וְהָא אִתְּמַר דַּחֲבוּרָא בִּישָׁא עַבְדוּ. אָמְרוּ, עָמֵל"ק: עָ"ם לְ"ק, עַמָּא דְּלָקָא לוֹן, כְּחָוְיָא דְּמָחֵי בִּזְנָבָא דִּילֵיהּ, הָא אֲנָן יַתִּיר. בָּלָ"ק: בָּ"א לְ"ק. אָתָא מַאן דְּלָקֵי לוֹן כְּרָעוּתֵיהּ. בִּלְעָ"ם: בַּ"ל עָ"ם, לֵית עַמָּא, וְלֵית רַעְיָא. שְׁמָא דִּילָן גָּרִים לְשֵׁיצָאָה לוֹן וּלְאַעְקָרָא לְהוּ מֵעָלְמָא.

וְדָוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר, (תהלים יא) כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ וְגוֹ'. וְאַף עַל גַּב שֶׁפְּסוּק זֶה הֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ, עַל שָׁבְנָא וְיוֹאָח הַמְמֻנִּים שֶׁל חִזְקִיָּה נֶאֱמַר. אֲבָל פָּסוּק זֶה עַל סָמָאֵ"ל וְסִיעָתוֹ גַּם כָּךְ נֶאֱמַר, שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו וַעֲצוֹתָיו הֵם עַל יִשְׂרָאֵל. בָּלָק וּבִלְעָם אוֹתוֹ דֶּרֶךְ מַמָּשׁ נָקְטוּ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁחִבּוּר רָע עָשׂוּ. אָמְרוּ, עָמֵל"ק - עַ"ם לְ"ק, עַם שֶׁהִלְקָה אוֹתָם כְּנַחַשׁ שֶׁמַּכֶּה בִּזְנָבוֹ. הֲרֵי אָנוּ יוֹתֵר. בָּלְ"ק - בָּ"א לְ"ק, בָּא מִי שֶׁמַּלְקֶה אוֹתָם בִּרְצוֹנוֹ. בִּלְעָ"ם - בַּ"ל עַ"ם, אֵין עַם וְאֵין רוֹעֶה. שֵׁם שָׁלְנוּ גּוֹרֵם לְהַשְׁמִידָם וְלַעֲקֹר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב בְּגַוְונָא אַחֲרָא שְׁמֵיהוֹן, בְּבָלָק בַּ"ל, בְּבִלְעָם בַּ"ל, הָא בִּלְבַּ"ל. מַה אִתְּוָון אִשְׁתְּאָרוּ עֵמ"ק, בִּלְבַּל עִמְקָא דְּמַחֲשָׁבָה דִּלְהוֹן, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּעָלְמָא, וְלָא יִשְׁתַּאֲרוּן בְּעָלְמָא.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָשַׁב בְּגֶוֶן אֵלּוּ אַחֵר אֶת שְׁמוֹתֵיהֶם. בְּבָלָק בַּ"ל, בְּבִלְעָם בַּ"ל - הֲרֵי בִּלְבַּ"ל. אֵיזֶה אוֹתִיּוֹת נִשְׁאֲרוּ? עֵמ"ק. בִּלְבַּל עִמְק מַחֲשַׁבְתָּם שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּעוֹלָם וְלֹא יִשָּׁאֲרוּ בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, יָאוּת אַמְרַת, אֲבָל בָּלָק, תִּפַּח רוּחֵיהּ בְּגִיהִנָּם. וּבִלְעָם יִשְׁתַּחֲקוּן תַּמָּן גַּרְמוֹי וְרוּחֵיהּ. וְהָכִי הוּא עֵיטָא בִּישָׁא נָטְלוּ עַל פַּטְרוֹנָא. עַל הַאי כֹּה, דְּחָשִׁיבוּ לְאַעְקָרָא לְהַאי כֹּה, וְחָשִׁיבוּ לְסִטְרָא בִּישָׁא לְסַלְקָא לֵיהּ בְּפוּמָא וּבְעוֹבָדָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, יָפֶה אָמַרְתָּ, אֲבָל בָּלָק תִּפַּח רוּחוֹ בַּגֵּיהִנֹּם, וּבִלְעָם יִשְׁתַּחֲקוּ שָׁם עַצְמוֹתָיו וְרוּחוֹ. וְכָךְ הוּא עֵצָה רָעָה לָקְחוּ עַל הַפַּטְרוֹן, עַל הַכֹּה הַזֹּו, שֶׁחָשְׁבוּ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּה הַזֹּו, וְחָשְׁבוּ לְסַלְקָהּ לְצַד רָע בַּפֶּה וּבְמַעֲשֶׂה.

דף ר.

אָמַר הַהוּא רָשָׁע, קַדְמָאֵי אִשְׁתְּדָלוּ וְלָא יְכִילוּ. דּוֹר הַפְּלָגָה אִשְׁתְּדָלוּ, וְלָא יְכִילוּ. עָבְדוּ עוֹבָדָא, וּפוּמָא חָסֵר מִנַּיְיהוּ, דְּלִישָׁנְהוֹן אִתְבַּלְבָּל, וְלָא יְכִיל. אֲבָל אַנְתְּ, הָא פּוּמָךְ שַׁנָּן, וְלִישָׁנָךְ מְתֻתָּקָן בִּתְרִין סְטָרִין אִלֵּין, אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ, וְאֶשֶׁר תָּאוֹר יוֹאָר, הַהוּא סְטָרָא דְּאַתְּ בָּעֵי לְסַלָּקָא לְעֵילָּא בְּפוּמָךְ וְלִישָׁנָךְ, אִסְתְּלִיק. וְהַהוּא סְטָרָא דְּאַתְּ בָּעֵי לְמֵילַט, בְּחֵילָא דְּפוּמָךְ תֵּילוֹט (וסטרא קמך) וְכֹלָּא בָּךְ תַּלְיָיא (דף ר' ע"א) דְּהָא עוֹבָדָא אִתְתָּקַן. אֲבָל בְּמִלָּה תַּלְיָיא כֹּלָּא, וְעַל דָּא (ס"א בעובדא) כְּעוֹבָדָא דְּנָחֵשׁ אֲנָא אַתְקִין. וְאַנְתְּ תַּשְׁלִים כֹּלָּא בְּפוּמָךְ, הַהוּא סְטָרָא דִּתְבָרֵךְ מְבוֹרָךְ, וְהַהוּא סְטָרָא דְּתָאוֹר יוֹאָר.

אָמַר אוֹתוֹ רָשָׁע, הָרִאשׁוֹנִים הִשְׁתַּדְּלוּ וְלֹא יָכְלוּ, דּוֹר הַפְּלָגָה הִשְׁתַּדְּלוּ וְלֹא יָכְלוּ. עָשׂוּ מַעֲשֶׂה, וּפֶה חָסֵר מֵהֶם, שֶׁלְּשׁוֹנָם הִתְבַּלְבְּלָה וְלֹא יָכְלוּ. אֲבָל אַתָּה, הֲרֵי פִּיךָ שָׁנוּן וּלְשׁוֹנְךָ מְתֻקָּנָת בִּשְׁנֵי צְדָדִים אֵלּוּ - אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ, וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוֹאָר. אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לְסַלֵּק לְמַעְלָה בְּפִיךָ וּלְשׁוֹנְךָ, הִסְתַּלֵּק. וְאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לְקַלֵּל, בְּכֹחַ פִּיךָ תְּקַלֵּל (וצד לפניך) וְהַכֹּל תָּלוּי בְּךָ, שֶׁהֲרֵי הַמַּעֲשֶׂה נִתְתַּקֵּן. אֲבָל בְּדָבוּר הַכֹּל תָּלוּי, וְעַל זֶה (במעשה) כְּמַעֲשֶׂה נָחַשׁ אֲנִי אֶתְקִין, וְאַתָּה תַּשְׁלִים הַכֹּל בְּפִיךָ. אוֹתוֹ צַד שֶׁתְּבָרֵךְ - מְבֹרָךְ, וְאוֹתוֹ צַד שֶׁתָּאֹר - יוֹאָר.

וְהוּא לָא יָדַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (איוב יב) מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח, וְכֹלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא. מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים, אִלּוּ דּוֹר הַפְּלָגָה, דְּבִלְבֵּל לִישָׁנֵהוֹן, דְּלָא יִשְׁלְטוּן בְּמִלָּה כְּלַל. דִּכְתִיב, (בראשית יא) אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׂפַת רֵעֵהוּ. וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח, אִלּוּ בִּלְעָם וּבָלָק דְּתַרְוַוייְהוּ הֲווֹ בְּעֵיטָא חָדָא, דִּכְתִיב וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פַּר וְאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ.

וְהוּא לֹא יָדַע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (איוב יב) מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח, וְהַכֹּל עוֹמֵד בִּרְשׁוּתוֹ. מֵסִיר שָׂפָה לְנֶאֱמָנִים - אֵלּוּ דּוֹר הַפְּלָגָה, שֶׁבִּלְבֵּל לְשׁוֹנָם שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בַּדָּבָר כְּלָל, שֶׁכָּתוּב (בראשית יא) אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׂפַת רֵעֵהוּ. וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח - אֵלּוּ בִּלְעָם וּבָלָק שֶׁשְּׁנֵיהֶם הָיוּ בְּעֵצָה אַחַת, שֶׁכָּתוּב וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פַּר וְאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ.

תָּא חֲזֵי, הַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם, כָּל עוֹבָדוֹי לְבִישׁ, בְּרוּם לִבָּא. תַּרְוַוייְהוּ הֲווֹ סַלְקִין קָרְבָּנָא, דִּכְתִיב וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם. וְכָל מַדְבְּחִין בָּלָק הֲוָה מְסַדֵּר, וְאִיהוּ רָשָׁע, הֲוָה מַשְׁבַּח גַּרְמַיּהּ וְאָמַר, אֶת שֶׁבַע הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וָאַעַל פָּר וְאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ. וְאִלּוּ לְבָלָק לָא שָׁתַף בַּהֲדֵיהּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, כֹּלָּא יְדַעְנָא, אֶלָּא שׁוּב אֶל בָּלָק, וְאַתְּ לָא צָרִיךְ לְמַלָּלָא אֶלָּא וְכֹה תְדַבֵּר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח.

בֹּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ בִּלְעָם הָרָשָׁע כָּל מַעֲשָׂיו לְרָע, בְּרוּם לֵב. שְׁנֵיהֶם הָיוּ מַעֲלִין קָרְבָּן, שֶׁכָּתוּב וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם. וְכָל הַמִּזְבְּחוֹת הָיָה בָּלָק מְסַדֵּר, וְהוּא הָרָשָׁע הָיָה מְשַׁבֵּחַ עַצְמוֹ וְאוֹמֵר (במדבר כג), אֶת שִׁבְעַת [שבע] הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וָאַעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ. וְאִלּוּ אֶת בָּלָק לֹא שִׁתֵּף יַחַד אִתּוֹ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא: רְשָׁעִי! הַכֹּל יְדַעְתִּי, אֶלָּא שׁוּב אֶל בָּלָק, וְאַתָּה לֹא צָרִיךְ לְדַבֵּר, אֶלָּא - וְכֹה תְּדַבֵּר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח.

דָּבָר אַחֵר וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח, דִּכְתִיב וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם. טַעֲמָא דְּאִינּוּן זְקֵנִים נָטַל מִנַּיְיהוּ, וְלָא יָכִילוּ לְמִשְׁלַט בְּחַרְשַׁיְיהוּ כְּלַל. וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָּלָק. מִלִּין בְּאִתְגַּלְיָא, וְלָא בְּלְחִישׁוּ. פָּגִים אוּדְנָא הֲוָה, וּפָגִים עֵינָא, וּפָגִים רַגְלָא. מִתְּלַת דּוּכְתִין הֲוָה פָּגִים. מְתוּקָן הֲוָה לְסִטְרָא אַחֲרָא, וְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא, אֲתַר דְּשַׁרְיָא פָּגִים, זִינָא לְזִינַיְיהוּ. (במדבר כ״ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְינוּ פֹּה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁיבוֹתִי, אִינּוּן כְּתִיב, וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו. וְאִיהוּ כְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה, בְּגִין דְּלֵילְיָא אִיהוּ שַׁעֲתָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא הֲוִי, לְחַרְשַׁיָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּמִשְׁתַּכְּחֵי וְשַׁלְטֵי סִטְרֵי בִּישִׁין וּמִתְפַּשְׁטָן בְּעָלְמָא. כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ אֵלַי. שַׁבּוּחֵי קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ בְּשִׁמְא דַּיְיָ.

דָּבָר אַחֵר וְטַעַם זְקֵנִים יִקַּח - שֶׁכָּתוּב וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים בְּיָדָם. טַעַם אוֹתָם זְקֵנִים נָטַל מֵהֶם, וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁלֹט כְּלָל בְּכִשְׁפֵיהֶם. וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָלָק, דְּבָרִים בְּגִלּוּי וְלֹא בְלַחַשׁ. פְּגוּם אֹזֶן הָיָה, וּפְגוּם עַיִן, וּפְגוּם רֶגֶל. מִשְּׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָיָה פָּגוּם. מְתֻקָּן הָיָה לַצַּד הָאַחֵר, וְכָךְ צָרִיךְ אוֹתוֹ צַד אַחֵר - מָקוֹם שֶׁהַפְּגָם שָׁרוּי, כָּל מִין לְמִינוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁבֹתִי. הֵם כְּתוּב, וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו. וְהוּא כְּתוּב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה, מִשּׁוּם שֶׁהַלַּיְלָה הוּא שְׁעַת הַצַּד הָאַחֵר לִכְשָׁפִים, בְּשָׁעָה שֶׁנִּמְצָאִים וְשׁוֹלְטִים צְדָדִים רָעִים וּמִתְפַּשְׁטִים בָּעוֹלָם. כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי, שֶׁבַח הָיָה מְשַׁבֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּשֵׁם ה'.

וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, וְשָׂרֵי מִדְיָן אִתְפָּרְשׁוּ מִנַּיְיהוּ, וְלָא בָּעוּ לְמֵיתַב תַּמָּן. וְסָבֵי מוֹאָב אִשְׁתָּאֲרוּ, דִּכְתִיב וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, בְּלְחוֹדַיְיהוּ. יָאוּת עַבְדֵי מִדְיָן, דְּאִתְפָּרְשׁוּ מִכֹּל וְכָל מִנַּיְיהוּ. וְאִלְמָלֵא לָא הֲווֹ מָחָאן בְּסוֹפָא דַּהֲווֹ בְּעֵיטָא דִּבְלְעָם, לְשָׁלְחָא נְשֵׁיהוֹן לְיִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים לְמִטְעֵי לוֹן. וּקְרָא אוֹכַח חוֹבָא דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, (במדבר כה) כִּי צוֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנָכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נָכְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כָּזְבִּי בַּת נָשִׂיא מִדְיָן אֲחוֹתָם וְגוֹ'. בִּתְרִין אִלֵּין חָאבוּ. וַהֲוָה חוֹבָא דִּלְהוֹן סַגִּי. מָחוּ בִּזְנָבָא לְבָתַר. וּבְגִין כָּךְ אִלֵּין אִשְׁתָּאֲרוּ בַּהֲדֵיהּ, וְאִלֵּין אַזְלוּ בְּלְחוֹדַיְיהוּ.

וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב. וְשָׂרֵי מִדְיָן נִפְרְדוּ מֵהֶם וְלֹא רָצוּ לָשֶׁבֶת שָׁם. וְזִקְנֵי מוֹאָב נִשְׁאֲרוּ, שֶׁכָּתוּב וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, לְבַדָּם. נָאֶה עָשׂוּ מִדְיָן שֶׁנִּפְרְדוּ מִכֹּל וְכֹל מֵהֶם. וְאִלְמָלֵא לֹא הָיוּ מַכִּים בַּסּוֹף שֶׁהָיוּ בַּעֲצַת בִּלְעָם, לִשְׁלֹחַ נְשׁוֹתֵיהֶם לְיִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים לְהַטְעוֹתָם. וְהַכָּתוּב מוֹכִיחַ אֶת חֶטְאָם, שֶׁכָּתוּב (במדבר כה) כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנָכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נָכְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כָּזְבִּי בַּת נָשִׂיא מִדְיָן אֲחוֹתָם וְגוֹ'. בִּשְׁנֵי אֵלֶּה חֶטְאָם, וְהָיָה חֶטְאָם גָּדוֹל. הִכּוּ אַחַר כָּךְ בַּזָּנָב. וְלָכֵן אֵלּוּ נִשְׁאֲרוּ אִתּוֹ, וְאֵלּוּ הָלְכוּ לְבַדָּם.

דָּבָר אַחֵר וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בִּלְעָם, כַּמָּה יָאוּת הֲוָה לוֹן לְבָנֵי מִדְיָן דְּאִזְלֵי, אִי רְעוּתָא דְּיְיָ הָכִי. אֲבָל יְשִׁיבָה דְּיָתִיבוּ אִינּוּן דְּמוֹאָב, גַּרְמָא לוֹן טַב, בְּגִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ תַּמָּן. וּמַאן

דְּאָזְלוּ אִינּוּן דְּמִדְיָן, גַּרְמֵי לוֹן בִּישׁ. מַאי טַעְמָא. אִלֵּין חַשְׁשׁוּ לְיִקָּרָא דְּמִלָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיָתִיבוּ. וְאִלֵּין לָא חַשְׁשׁוּ לָהּ כְּלוּם. וְאָזְלוּ לְאָרְחַיְיהוּ.

דְּבָר אַחֵר וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בִּלְעָם - כַּמָּה נָאֶה הָיָה לָהֶם לִבְנֵי מִדְיָן שֶׁהָלְכוּ, אִם רְצוֹנָם כָּךְ. אֲבָל יְשִׁיבָה שֶׁיְּשְׁבוּ הֵם בְּמוֹאָב גָּרְמָה לָהֶם טוֹב מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ שָׁם. וּמַה שֶּׁהָלְכוּ אוֹתָם שֶׁל מִדְיָן, גָּרְמוּ לָהֶם רָע. מָה הַטַּעַם? אֵלּוּ חָשְׁשׁוּ לִכְבוֹד דְּבַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיָשְׁבוּ. וְאֵלּוּ לֹא חָשְׁשׁוּ לָזֶה כְּלוּם, וְהָלְכוּ לְדַרְכָּם.

בְּשַׁעֲתָא דְּאָמַר הַהוּא רָשָׁע, וְהֲשִׁיבוֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ. מִיָּד אִזְדַּעֲזְעוּ אִינּוּן דְּמוֹאָב לְמִלָּה דָּא, וְיָתִיבוּ תַּמָּן. וְאִינּוּן דְּמִדְיָן לָא חַשְׁשׁוּ לְדָא כְּלוּם, וְאָזְלוּ לוֹן, וְאִתְעֲנָשׁוּ לְבָתַר. וְעַל דָּא וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בִּלְעָם. בְּהַהוּא לֵילְיָא, הַהוּא רָשָׁע לְחִישׁ לְחִישִׁין, וְעָבִיד בְּלָטִין, וְאַמְשִׁיךְ עָלֵיהּ רוּחָא מְלְעֵילָּא, מִיָּד וְיָבֵא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, אֱלֹהִים סְתָם, דַּרְגָּא דִּילֵיהּ מִסְטָרָא אַחֲרָא דְּשָׁמְאלָא. (במדבר כ"ב) וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, מִסְטָרָא אַחֲרָא דְּשָׁמְאלָא הֲוָה, דְּקָא אִצְטְרִיךְ לְמִשְׁאַל. וְאַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא אַתְעָרוּ בְּדָא, בְּגַוְונָא אַחֲרָא, וְאִינּוּן אִמְרֵי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (עבד ביה) נְסִיוֹנָא עֲבַד לֵיהּ בְּמִלּוֹי. תְּלָתָא הֲווֹ, חַד חִזְקִיָּה. וְחַד יְחֶזְקֵאל. וְחַד בִּלְעָם. תְּרֵין לָא קַיְימוּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְחַד קָאִים. וּמַנּוּ. יְחֶזְקֵאל. דִּכְתִיב, (יחזקאל לז) הָתְחַיֶּינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה, וְאִיהוּ תָּב וְאָמַר, וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים אַתָּה יָדָעְתָּ. חִזְקִיָּהוּ אָמַר, (מלכים ב כ) מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל. בִּלְעָם אָמַר בָּלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי, חֹשֵׁיב אֲנָא בְּעֵינֵי מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל לֵיהּ לְמִטְעֵי לֵיהּ, דִּכְתִיב, (איוב יב) מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם וְאוֹקְמוּהָ.

בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר אוֹתוֹ רָשָׁע וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר ה', מִיָּד הִזְדַּעְזְעוּ אוֹתָם שֶׁל מוֹאָב לַדָּבָר הַזֶּה וְיָשְׁבוּ שָׁם. וְאוֹתָם שֶׁל מִדְיָן לֹא חָשְׁשׁוּ לָזֶה כְּלוּם וְהָלְכוּ לָהֶם, וְנֶעֱנְשׁוּ אַחַר כָּךְ. וְעַל זֶה, וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בִּלְעָם. בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה אוֹתוֹ רָשָׁע לְחַשׁ לְחָשִׁים וְעָשָׂה בְּקֶסֶמִים, וְהִמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ מִלְמַעְלָה. מִיָּד - וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, אֱלֹהִים סְתָם, דַּרְגָּתוֹ מִצַּד אַחֵר שֶׁל הַשְּׂמֹאל. וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. דַּרְגָּתוֹ מִצַּד הַשְּׂמֹאל הָיְתָה, שֶׁהִצְטָרַךְ לִשְׁאֹל. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַחֲבֵרִים הִתְעוֹרְרוּ בָזֶה בְּגָוֵן אַחֵר, וְהֵם אָמְרוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (עשה בו) נִסָּה אוֹתוֹ בִּדְבָרָיו. שְׁלֹשָׁה הָיוּ., אֶחָד חִזְקִיָּה, וְאֶחָד יְחֶזְקֵאל, וְאֶחָד בִּלְעָם. שְׁנַיִם לֹא עָמְדוּ כָּרָאוּי, וְאֶחָד עָמַד, וּמִיהוּ? יְחֶזְקֵאל, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) הָתְחַיֶּינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה. וְהוּא שָׁב וְאָמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אַתָּה יָדָעְתָּ. חִזְקִיָּה אָמַר, (מלכים ב כ) מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ [אלי] מִבָּבֶל. בִּלְעָם אָמַר, בָּלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי. חֹשֵׁוב אֲנִי בְּעֵינֵי מְלָכִים וְשַׁלִּיטִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁאַל אוֹתוֹ לְהַטְעוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב (איוב יב) מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם, וּפֵרְשׁוּהָ.

דף ר:

חַד כּוּתִי שְׁאִיל לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ, חֵילָא תַּקִּיפָא חָמֵינָא בֵּיהּ בְּבִלְעָם, יַתִּיר מִמֹּשֶׁה. דְּאִילּוּ בְּמֹשֶׁה כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וּבְבִלְעָם (דף ר' ע"ב) כְּתִיב, וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, וּכְתִיב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם.

כּוּתִי אֶחָד שָׁאַל אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לוֹ, כֹּחַ חָזָק רָאִיתִי בְּבִלְעָם יוֹתֵר מִמֹּשֶׁה. שֶׁאִלּוּ בְּמֹשֶׁה כָּתוּב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וּבְבִלְעָם כָּתוּב וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, וְכָתוּב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם.

אָמַר לֵיהּ, לְמַלְכָּא דְּיָתִיב בְּהֵיכְלֵיהּ עַל כָּרְסְיֵיא, חַד סְגִיר קָרֵא לְתַרְעָא. אָמַר, מַאן הוּא דְּבָטַשׁ לְתַרְעָא. אָמְרוּ, סְגִיר פְּלָן. אָמַר לָא יֵיעוּל הָכָא, וְלָא יְטַנַּף הֵיכָלָא, יְדָעְנָא דְּאִי בְּשְׁלִיחָא אֵימָא לֵיהּ, לָא חָיֵישׁ. וְיֵיזִיל בְּרִי וְיִסְתָּאַב וְיִקְרַב בַּהֲדֵיהּ. אֲבָל אֲנָא אֵיזִיל, וְאַגְזִים בֵּיהּ, דְּיִרְחַק אָרְחֵיהּ מִמּוֹתָבָא דִּבְרִי, וְלָא יִסְאַב לֵיהּ. אַקְדִּים מַלְכָּא, וְאָתָא לְגַבֵּיהּ, וְאַגְזִים. וְאָמַר לֵיהּ, סְגִיר סְגִיר, מָנַע רַגְלָךְ מֵאָרְחָא דִּבְרִי שְׁאֵרֵי תַּמָּן, וְאִי לָאו, אוֹמִינָא, דְּחֲתִיכִין יַעַבְדוּן גּוּפָךְ בְּנֵי שִׁפְחוֹתַי.

אָמַר לוֹ, לְמֶלֶךְ שֶׁיּוֹשֵׁב בְּהֵיכָלוֹ עַל כִּסֵּא, וּמְצַרַע אֶחָד קָרָא לַפֶּתַח. אָמַר: מִי הוּא שֶׁמַּכֶּה לַשַּׁעַר. אָמְרוּ: מְצֹרָע פְּלוֹנִי. אָמַר: אַל יִכָּנֵס לְכָאן וְלֹא יְטַנֵּף אֶת הַהֵיכָל, יְדַעְתִּי שֶׁאִם עִם שְׁלִיחַ אֹמַר לוֹ, לֹא יְחוּשׁ, וְיֵלֵךְ בְּנִי וְיִטְמָא וְיִקְרַב אֵלָיו. אֲבָל אֲנִי אֵלֵךְ וְאַתְרֶה בּוֹ שֶׁיַּרְחִיק דַּרְכּוֹ מִמּוֹשַׁב בְּנִי וְלֹא יְטַמֵּא אוֹתוֹ. הִקְדִּים הַמֶּלֶךְ וְהָלַךְ אֵלָיו וְהִתְרָה, וְאָמַר לוֹ: מְצֹרָע מְצֹרָע, מְנַע רַגְלְךָ מֵהַדֶּרֶךְ שֶׁבְּנִי נִמְצָא שָׁם, וְאִם לֹא - אֲנִי נִשְׁבַּע שֶׁיַּעֲשׂוּ בְּנֵי שִׁפְחוֹתַי מִגּוּפְךָ חֲתִיכוֹת.

רְחִימָא דְּמַלְכָּא קָרֵי לְדָשָׁא. אָמַר מַלְכָּא, מַאן הוּא. אָמְרוּ, רְחִימָךְ פְּלַנְיָא. אָמַר, רְחִימָא חֲבִיבָא דְּנַפְשָׁאי, לָא יִקְרֵי לֵיהּ קַלָּא אַחֲרָא, אֶלָּא אֲנָא. צָוַוח מַלְכָּא וְאָמַר, פְּלַנְיָא פְּלַנְיָא עוֹל, חֲבִיבָא דְּנַפְשָׁאי, רְחִימָא דִּילִי, אַתְקִינוּ הֵיכְלִין לְמַלְּלָא עִמֵּיהּ.

כְּשֶׁאָהוּב הַמֶּלֶךְ קוֹרֵא לַפֶּתַח, אָמַר הַמֶּלֶךְ: מִי הוּא? אָמְרוּ: פְּלוֹנִי אוֹהֲבְךָ. אָמַר הַמֶּלֶךְ: אָהוּבִי חֲבִיב נַפְשִׁי, לֹא יִקָּרֵא לוֹ קוֹל אַחֵר, אֶלָּא אֲנִי. צָוַוח הַמֶּלֶךְ וְאָמַר: פְּלוֹנִי פְּלוֹנִי הִכָּנֵס, חֲבִיב נַפְשִׁי, אָהוּבִי, הַתְקִינוּ הֵיכָלוֹת לְדַבֵּר אִתּוֹ.

כַּךְ בִּלְעָם אִיהוּ סְגִיר, רְחִיקָא מִבְּנֵי נָשָׁא, קָרֵא לְתַרְעָא דְּמַלְכָּא, שְׁמַע מַלְכָּא, אָמַר סְגִיר מְסָאֲבָא לָא יֵיעוּל, וְלָא יְטַנַּף הֵיכָלָא דִּילִי. אֲנָא אִצְטְרִיךְ לְמֵיזַל לְאַגְזָמָא לֵיהּ, דְּלָא יִקְרַב לְגַבֵּי תַּרְעָא דִּבְרִי, וְלָא יְסָאַב לֵיהּ, וְעַל דָּא וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם וְגוֹ'. אָמַר לֵיהּ, סְגִיר סְגִיר לָא תֵּלֵךְ עִמָּהֶם, לֹא תֵּאוֹר אֶת הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא. לָא תִּקְרַב לְגַבֵּי דִּבְרִי, הֵן לְטָב הֵן לְבִישׁ, מְסָאֵב אַנְתְּ בְּכֹלָּא. אֲבָל בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, קָלָא דְּמַלְכָּא, וְלָא עַל יְדֵי שְׁלִיחָא אַחֲרָא. מֵאֹהֶל מוֹעֵד מֵהֵיכָלָא קַדִּישָׁא, מֵהֵיכָלָא מְתֻקָּנָא, מֵהֵיכָלָא יַקִּירָא דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין תְּאִיבִין לְגַבֵּיהּ, וְלָא יַכְלִין לְמִקְרַב לְגַבֵּיהּ.

כְּךָ בִּלְעָם אוֹתוֹ מְצֹרָע, רָחוֹק מִבְּנֵי אָדָם, קְרָא לְפֶתַח הַמֶּלֶךְ. שְׁמַע הַמֶּלֶךְ וְאָמַר: מְצֹרָע טָמֵא לֹא יִכָּנֵס וְלֹא יִטַּנֵּף אֶת הֵיכָלִי. אֲנִי צָרִיךְ לְלֶכֶת לְהִתְרוֹת בּוֹ שֶׁלֹּא יִקְרַב לְשַׁעַר בְּנֵי וְלֹא יִטַּמֵּא אוֹתוֹ. וְעַל זֶה, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. אָמַר לוֹ: מְצֹרָע מְצֹרָע, לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם, לֹא תֹאר אֶת הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא. אַל תִּקְרַב לִבְנֵי הֵן לִטּוֹב הֵן לְרָע, טָמֵא אַתָּה בַּכֹּל. אֲבָל בְּמשֶׁה כָּתוּב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, קוֹל הַמֶּלֶךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ אַחֵר. מֵאֹהֶל מוֹעֵד, מֵהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, מֵהֵיכָל הַמְתֻקָּן, מֵהֵיכָל הַנִּכְבָּד שֶׁעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים תְּאֵבִים אֵלָיו וְלֹא יְכוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו.

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן צִפּוֹר. וְהוּא אָמַר מֶלֶךְ מוֹאָב, מַלְכָּא חֲשִׁיבָא שְׁלַח אֵלַי. מֶלֶךְ מוֹאָב. חְמוּ גְאוּתָא דְהַהוּא רְשָׁע, (דאפילו ליה לבלק לא חשיב כלום) דְּכְתִיב מֶלֶךְ מוֹאָב, וְלָא אָמַר לְמוֹאָב, מִכְּלָל גַּבְרָא דְּלָא אִתְחֲזֵי לְמַלְכָּא, וְהָא אִתְעֲבִיד מַלְכָּא לְמוֹאָב. קַדְמָאָה מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (במדבר כא) וְהוּא נִלְחַם בַּמֶּלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן, מַלְכָּא בַּר מַלְכָּא. חֲשִׁיבָא בַּר חֲשִׁיבָא. אֲבָל דָּא מֶלֶךְ לְמוֹאָב כְּתִיב. קְרָא אַסְהִיד מֶלֶךְ לְמוֹאָב. וְהָא אִתְעַרְנָא, דְּאִתְכָּוון הוּא לְגָאוּתָא לְבָא רַב. כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, שַׁלְחִין לְגַבָּאי שְׁלוּחֵיהוֹן. (ס"א ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי. חמו גאותא דההוא רשע, דאמר מלך מואב, ולא אמר למואב, במלכא דמואב. קדמאה מה כתיב ביה. (במדבר כא) והוא נלחם במלך מואב הראשון, מלכא בר מלכא. חשיבא בר חשיבא. אבל דא מלך למואב כתיב. וקרא אסהיד עליה מלך למואב בעת ההיא גברא דלא אתחזי למלכא והא אתעביד מלכא. והא אתערנא, דמתכוון לגאותא דלבא רב. דכל מלכין דעלמא, שלח לגבאי שלוחיה.) (וחשיבנא לגבי)

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן צִפּוֹר. וְהוּא אָמַר מֶלֶךְ מוֹאָב, מֶלֶךְ חָשׁוּב, שְׁלַח אֵלַי. מֶלֶךְ מוֹאָב. רְאוּ גַּאֲוָה שֶׁל אוֹתוֹ הָרָשָׁע, (שאפלו לבלק לא החשיב כלום) שֶׁכָּתוּב מֶלֶךְ מוֹאָב וְלֹא אָמַר לְמוֹאָב, מִכְּלָל אָדָם שֶׁלֹּא רָאוּי לְמֶלֶךְ, וַהֲרֵי נַעֲשָׂה מֶלֶךְ לְמוֹאָב. רִאשׁוֹן מַה כָּתוּב בּוֹ? (במדבר כא) וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן. מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ. חָשׁוּב בֶּן חָשׁוּב. אֲבָל זֶה כָּתוּב מֶלֶךְ לְמוֹאָב, הַפָּסוּק מֵעִיד מֶלֶךְ לְמוֹאָב. וַהֲרֵי הִתְעוֹרַרְנוּ שֶׁהִתְכַּוֵּן הוּא לְגֵאוּת לֵב גְּדוֹלָה: כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם שׁוֹלְחִים אֵלַי שְׁלִיחֵיהֶם. (ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי. ראו גאותו של אותו רשע, שאמר מלך מואב ולא אמר מלך למואב. במלך מואב הראשון מה כתוב בו, ' (במדבר כא) והוא נלחם במלך מואב הראשון. מלך בן מלך. חשוב בן חשוב. אבל זה מלך למואב כתוב. והפסוק מעיד עליו, מלך למואב בעת ההיא גבר שלא ראוי למלך והנה נעשה מלך. והרי התעוררנו שמתכון לגאות לב גדולה, שכל מלכי העולם שולחים אלי שליחים) (וחשוב אני אליהם).

רִבִּי פִּנְחָס הֲוָה אָזִיל לְמֵחֱמֵי בְּרָתֵיהּ, אִנְתּוּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, דַּהֲוָת בְּמַרְעָא. וַהֲוּוּ אָזְלֵי עִמֵּיהּ חַבְרַיָּיא, וְהוּא הֲוָה רָכִיב בְּחַמְרֵיהּ. עַד דְּהֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, פָּגַע בִּתְרִין עַרְבָאֵי, אָמַר לוֹן, בַּחֲקָל דָּא אִתְעַר קָלָא מִיּוֹמִין דְּעָלְמָא. אָמְרוּ לֵיהּ, מִיּוֹמִין דְּעָלְמָא לֵית אֲנָן יַדְעִין. מִיּוֹמִין דִּילָן, אֲנָן יַדְעִין. דְּהָא יוֹמָא חַד, הֲווֹ אִינּוּן לִסְטִין מְקַפְּחֵי אָרְחִין דְּגוּבְרִין בְּהַהוּא חַקְלָא,

וּפַגְעוּ בְּאִינּוּן יוּדְאֵי, וְאִתּוּ לְקַפְּחָא לוֹן. וְאִשְׁתְּמַע מֵרָחִיק בְּהַאי חֲקַל, קַל דַּחֲמָרָא דָּא, דְּנָהַק תְּרֵי זִמְנֵי, וְאָתָא שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא בְּהַהוּא קְלָא (נ"א בההוא חקלא) וְאוֹקִיד לוֹן. וְאִשְׁתְּזִיבוּ אִינּוּן יוּדְאֵי. אָמַר לֵיהּ. עַרְבָאֵי, עַרְבָאֵי, בְּמִלָּה דָּא דְּקָא אֲמַרְתּוּן לִי, תִּשְׁתֵּזְבוּן יוֹמָא דָּא מִלִּסְטִין אַחֲרָנִין, דְּקָא מְחַכָּן לְכוּ בְּאָרְחָא.

רַבִּי פִּנְחָס הָיָה הוֹלֵךְ לִרְאוֹת אֶת בִּתּוֹ, אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁהָיְתָה חוֹלָה, וְהָיוּ הוֹלְכִים אִתּוֹ הַחֲבֵרִים, וְהוּא רָכַב עַל חֲמוֹרוֹ. עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, פָּגַע בִּשְׁנֵי עֲרָבִים. אָמַר לָהֶם, בְּשָׁבָּה זֶה הִתְעוֹרֵר קוֹל מִימֵי הָעוֹלָם. אָמְרוּ לוֹ, מִימֵי הָעוֹלָם אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, מִיָּמֵינוּ אָנוּ יוֹדְעִים. שֶׁהֲרֵי יוֹם אֶחָד הָיוּ אוֹתָם לִסְטִים מְקַפְּחִים דְּרָכִים שֶׁל אֲנָשִׁים בְּאוֹתוֹ שָׁבָּה, וּפָגְעוּ בְּאוֹתָם יְהוּדִים וְרָצוּ לְקַפְּחָם, וְנִשְׁמַע מֵרָחוֹק בַּשָּׁבָּה הַזֶּה קוֹל הַחֲמוֹר הַזֶּה שֶׁנָּעַר פַּעֲמַיִם, וּבָאָה שַׁלְהֶבֶת אֵשׁ בְּאוֹתוֹ קוֹל (באותו שדה) וְשָׂרַף אוֹתָם, וְנִצְּלוּ אוֹתָם יְהוּדִים. אָמַר לָהֶם, עֲרָבִים, בְּדָבָר זֶה שֶׁאֲמַרְתֶּם לִי, תִּנָּצְלוּ יוֹם זֶה מִלִּסְטִים אֲחֵרִים שֶׁמְּחַכִּים לָכֶם בַּדֶּרֶךְ.

בָּכָה רִבִּי פִּנְחָס, אָמַר, מָאנֵי דְּעָלְמָא רַחֲשָׁא דְּנִיסָא דָּא עַבְדַת בְּגִינַי, וְאִשְׁתֵּזְבוּן אִינּוּן יוּדְאֵי, וְלָא יְדַעְנָא. פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קלו) לְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

כַּמָּה טִיבוּ עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם בְּנֵי נָשָׁא, וְכַמָּה נִסִּין אַרְחִישׁ לוֹן בְּכָל יוֹמָא, וְלָא יָדַע אֶלָּא אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי. בַּר נָשׁ קָם בְּצַפְרָא, וְחָוְיָא אָתֵי לְקָטְלָא לֵיהּ, וּבַר נָשׁ שַׁוִּי רַגְלֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, וְקָטִיל לֵיהּ, וְלָא יָדַע בֵּיהּ בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, הֲוֵי, לְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ. בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאָרְחָא, וְלִסְטִין מְחַכָּאן לְמִקְטְלֵיהּ, אָתָא אַחֲרָא וְאִתְיְהִיב כּוּפְרָא תְּחוֹתֵיהּ, וְהוּא אִשְׁתְּזִיב. לָא יָדַע טִיבוּ דְּעָבַד לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָסָא דְּאַרְחִישׁ לֵיהּ, בַּר אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, הֲוֵי, לְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ. לְבַדּוֹ עָבִיד וְיָדַע. וְאַחֲרָא לָא יָדַע.

בָּכָה רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, רִבּוֹן הָעוֹלָם הִתְרַחֲשׁוּת נס זֶה עָשִׂיתָ בִּגְלָלִי, וְנִצְּלוּ אוֹתָם יְהוּדִים וְלֹא יָדַעְתִּי. פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קלו) לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. כַּמָּה טוֹבוֹת עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּנֵי הָאָדָם, וְכַמָּה נִסִּים מַרְחִישׁ לָהֶם בְּכָל יוֹם, וְלֹא יוֹדֵעַ, רַק הוּא בִּלְבַדּוֹ. אָדָם קָם בַּבֹּקֶר וְנָחַשׁ בָּא לְהָרְגוֹ, וְהָאָדָם שָׂם רַגְלוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְהוֹרְגוֹ, וְלֹא יָדַע בָּזֶה הָאִישׁ, פְּרָט לַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא בִּלְבַדּוֹ - הֲוֵי לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ. אָדָם הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְלִסְטִים מְחַכִּים לְהָרְגוֹ, בָּא אַחֵר וְנָתַן כֹּפֶר תַּחְתָּיו וְהוּא נִצָּל, לֹא יָדַע הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהַנֵּס שֶׁהִרְחִישׁ לוֹ, רַק הוּא בִּלְבַדּוֹ - הֲוֵי לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ. לְבַדּוֹ עָשָׂה וְיוֹדֵעַ, וְאַחֵר לֹא יוֹדֵעַ.

דף רא.

אָמַר לְחַבְרַיָּיא, חַבְרַיָּיא (דף ר"א ע"א) מַה דְּשָׁאֲילְנָא לְהָנֵי עַרְבָאֵי, דְּמִשְׁתַּכְּחֵי תְּדִיר בְּחַקְלֵי, אִי קָלָא דְּחַבְרַיָּיא, דְּאִינּוּן מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא שְׁמָעוּ. דְּהָא רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, אַזְלִין לְקַמָּן, וְלָא יַדְעִין מִנָּן, וְשָׁאֲילְנָא לְהָנֵי עַרְבָאֵי עִלָּיְיהוּ. דְּיַדְּעָנָא דְּקַלֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן יַרְגִּיז חַקְלִין וְטוּרִין, וְאִינּוּן גָּלוּ לִי מַה דְּלָא יְדַעְנָא.

אָמַר לַחֲבֵרִים, חֲבֵרִים, מַה שֶׁשְּׁאַלְתִּי לְעַרְבִים הָאֵלֶּה שֶׁנִּמְצָאִים תָּמִיד בַּשָּׂדוֹת אִם קוֹל הַחֲבֵרִים שֶׁהֵם מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה שָׁמְעוּ, שֶׁהֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים הִלְכוּ לְפָנָיו וְלֹא יָדְעוּ מֵאִתָּנוּ, וְשָׁאַלְתִּי לְעַרְבִים הַלָּלוּ עֲלֵיהֶם, שֶׁיֵּדְעְתִּי שֶׁקּוֹלוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן יַרְגִּיז שָׂדוֹת וְהָרִים, וְהֵם גִּלּוּ לִי מַה שֶּׁלֹּא יָדַעְתִּי.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלִין, אִינּוּן עַרְבָאֵי אְהַדְּרוּ לְגַבֵּיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, סָבָא סָבָא אַנְתְּ שְׁאֵילְתָּא לָן מִן יוֹמִין דְּעָלְמָא, וְלָא שְׁאֵילְתָּא עַל יוֹמָא דָּא, דַּחֲמֵינָא תַּוּוהָא עַל תַּוּוהָא, חֲמֵינָא חַמְשָׁא בְּנֵי נָשָׁא יַתְבִין, וְחַד סָבָא בַּהֲדַיְיהוּ, וַחֲמֵינָא עוֹפֵי מִתְכַּנְּפֵי וְקָא פָּרְשִׂין גַּדְפִּין עַל רֵישַׁיְיהוּ, אִלֵּין אָזְלִין, וְאִלֵּין תָּבִין, וְטוֹלָא לָא אִתְעָבַר מֵעַל רֵישַׁיְיהוּ. וְהַהוּא סָבָא אָרִים קָלֵיהּ עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן שַׁמְעִין.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אוֹתָם עַרְבִים חָזְרוּ אֵלָיו. אָמְרוּ לוֹ, זָקֵן זָקֵן, אַתָּה שְׁאַלְתָּנוּ מִימֵי הָעוֹלָם, וְלֹא שְׁאַלְתָּ עַל יוֹם זֶה, שֶׁרָאִינוּ תְּמִיהָה עַל תְּמִיהָה. רָאִינוּ חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם יוֹשְׁבִים, וְזָקֵן אֶחָד יַחַד אִתָּם, וְרָאִינוּ עוֹפוֹת מִתְכַּנְּסִים וּפוֹרְשִׂים כְּנָפַיִם עַל רָאשֵׁיהֶם, אֵלּוּ הוֹלְכִים וְאֵלּוּ שָׁבִים, וְהַצֵּל לֹא עָבַר מֵעַל רָאשֵׁיהֶם, וְאוֹתוֹ זָקֵן הֵרִים קוֹלוֹ עֲלֵיהֶם, וְהֵם שׁוֹמְעִים.

אָמַר עַל דָּא שְׁאֵילְנָא. עַרְבָאֵי עַרְבָאֵי תֶּהכוּן, וְאַרְחָא דְּא תְּהֵא מְתַקָּנָא קַמַּיְיכוּ, בְּכָל מַה דְּתִתְבָּעוּן. תְּרֵין מִלִּין אֲמַרְתּוּן לִי, דַּחֲדֵינָא בְּהוּ. אֲזָלוּ. אָמְרוּ לוֹ חַבְרָיָיא, הַהוּא אֲתָר דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שַׁאֲרֵי בֵּיהּ, הֵיךְ אֲנָן יָדְעִין. אָמַר לוֹן שְׁבוֹקוּ לְמָארֵי פְּסִיעָן דְּבָעֵירֵי, דְּהוּא יָדְרִיךְ פְּסִיעוֹי לְתַמָּן. לָא הֲווֹ טָעֵין חֲמָרֵיהּ, וַחֲמָרֵיהּ סָאטֵי מֵאַרְחָא תְּרֵין מִלִּין, וְאָזַל לְתַמָּן.

אָמַר, עַל זֶה שְׁאַלְתִּי. עַרְבִים עַרְבִים, תֵּלְכוּ, וְדֶרֶךְ זוֹ תִּהְיֶה תִּקּוּנָה לִפְנֵיכֶם בְּכָל מַה שֶּׁתִּרְצוּ. שְׁנֵי דְבָרִים אֲמַרְתֶּם לִי שֶׁשָּׂמַחְתִּי בָהֶם. הָלְכוּ. אָמְרוּ לוֹ הַחֲבֵרִים, אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁרוּי בּוֹ, אֵיךְ אָנוּ יוֹדְעִים? אָמַר לָהֶם, תִּשְׁאִירוּ לְבַעַל פְּסִיעוֹת הַבְּהֵמוֹת שֶׁהוּא יַדְרִיךְ פְּסִיעוֹתָיו לְשָׁם. לֹא הָיָה טוֹעֶן חֲמוֹרוֹ, וַחֲמוֹרוֹ סָטָה מֵהַדֶּרֶךְ שְׁנֵי מִילִין, וְהָלַךְ לְשָׁם.

שְׁאֲרֵי נָהִיךְ תְּלַת זִמְנִין, נָחַת רַבִּי פִּנְחָס, אָמַר לְחַבְרָיָיא, נִתְתַּקַּן לְקַבְלָא סְבָר אַפֵּי יוֹמִין, דְּהַשְׁתָּא יִפְקוּן לְגַבָּן אַנְפֵּי רַבְרְבֵי וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי. שָׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן נָהִיקוּ דַּחֲמָרָא, אָמַר לְחַבְרָיָיא, נִיקוּם דְּהָא קָלָא (דחדוה) דְּחַמְרָא דְּסָבָא חָסִידָא אִתְעַר לְגַבָּן. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְקָמוּ חַבְרָיָיא.

הִתְחִיל לִנְהֹר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, יָרַד רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר לַחֲבֵרִים, נָקוּם לְקַבֵּל סֵבָר פְּנֵי הַיָּמִים, שֶׁעַכְשָׁו יֵצְאוּ אֵלֵינוּ פָּנִים גְּדוֹלוֹת וּפָנִים קְטַנּוֹת. שָׁמַע רַבִּי שִׁמְעוֹן נַהֲרַת הַחֲמוֹר, אָמַר לַחֲבֵרִים, נָקוּם שֶׁהֲרֵי קוֹל (שמחת) הַחֲמוֹר שֶׁל הַזָּקֵן הֶחָסִיד הִתְעוֹרֵר אֵלֵינוּ. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְקָמוּ הַחֲבֵרִים.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה וְגוֹ'. מִזְמוֹר זְקִיף טַעֲמָא לְעֵילָּא. (שירה יתמא קרינן להאי) אֲמַאי. אֶלָּא רָשִׁים טַעֲמָא רַבָּא, דְּהָא אִתֵּי הַהוּא מִזְמוֹר, מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרָא עִלָּאָה לְעֵילָּא עַל רֵישַׁיהּ וְאִתֵּי זְקִיף. מַאן הֲוָה אָמַר

שִׁירָה דָּא. אִינּוּן פָּרוֹת, בְּאִינּוּן גּוֹעֲיִן דַּהֲווֹ גָּעָאן. (תהלים צח) שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ. לְמַאן הֲווֹ אַמְרִין שִׁירוּ. לְכַמָּה רְתִיכִין, לְכַמָּה מְמָנָן, לְכַמָּה דַּרְגִּין, דַּהֲווֹ אָתָאן תַּמָּן וְנַפְקוּ לְקַבָּלָא לֵיהּ לַאֲרוֹנָא (סתם), וּלְהוֹן הֲווֹ אַמְרֵי.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה וְגוֹ'. מִזְמוֹר, זְקוּף טַעַם לְמַעְלָה, (שיר יתום קראנו לזה) לָמָּה? אֶלָּא רָשׁוּם טַעַם גָּדוֹל, שֶׁהֲרֵי בָּא אוֹתוֹ מִזְמוֹר מִתְעַטֵּר בַּעֲטָרֶת עֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה, עַל רֹאשׁוֹ וּבָא זְקוּף. מִי אָמַר שִׁירָה זוֹ? אוֹתָן פָּרוֹת בְּאוֹתָן גְּעִיוֹת שֶׁהָיוּ גוֹעוֹת. שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ, לְמִי הָיוּ אוֹמְרוֹת שִׁירוּ? לְכַמָּה מֶרְכָּבוֹת, לְכַמָּה מְמֻנִּים, לְכַמָּה דַּרְגּוֹת, שֶׁהָיוּ בָּאִים שָׁם וְיוֹצְאוּ לְקַבֵּל אֶת הָאָרוֹן (סתם), וְלָהֶם הָיוּ אוֹמְרוֹת.

שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ, דְּכַר. מַאי טַעְמָא הָכָא שִׁיר, וּמשֶׁה אָמַר שִׁירָה, נוּקְבָא. אֶלָּא הָתָם בְּמשֶׁה אֲרוֹנָא חָדָא (נ"א לחודא), זֹאת, נַפְקַת מִן גָּלוּתָא, הִיא וְאוּכְלוּסָהָא, וְלָא יַתִּיר. וּבְגִין כָּךְ (שמות טו) אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, נוּקְבָא. אֲבָל הָכָא אֲרוֹנָא, וּמַה דְּהֲוָה גָּנִיז בְּגַוֵּיהּ נָפִיק. וּבְגִין הַהוּא דְּהֲוָה גָּנִיז בְּגַוֵּיהּ, אִתְּמַר שִׁיר חָדָשׁ, דְּכַר.

שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ - זָכָר. מָה הַטַּעַם כָּאן שִׁיר, וּמשֶׁה אָמַר שִׁירָה, נְקֵבָה? אֶלָּא שָׁם בְּמשֶׁה אֲרוֹן אֶחָד (לחוד). זֹאת, יָצְאָה מֵהַגָּלוּת הִיא וְאוּכְלוּסֶיהָ, וְלֹא יוֹתֵר, וּמְשׁוּם זֶה אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, נְקֵבָה. אֲבָל כָּאן אָרוֹן וּמַה שֶּׁהָיָה בְּתוֹכוֹ יָצָא, וּמְשׁוּם אוֹתוֹ שֶׁהָיָה גָּנוּז בְּתוֹכוֹ נֶאֱמַר שִׁיר חָדָשׁ, זָכָר.

כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה, מַה דְּעָבַד בַּפְּלִשְׁתִּים, וּמַה דְּעָבַד בְּטַעֲוָותְהוֹן. הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ, לְמַאן. לְעַצְמוֹ. מַאן עַצְמוֹ. הַהוּא מִזְמוֹר עַצְמוֹ, וְרוּחָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא גָּנִיז בֵּיהּ. יְמִינוֹ, הַהוּא דְּיָרִית סָבָא. וְדָא יְמִינוֹ, אַתְקִיף בְּהַהוּא מִזְמוֹר, וְלָא שָׁבִיק לֵיהּ בִּידָא דְּאַחֲרָא.

כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה - מַה שֶּׁעָשָׂה לִפְלִשְׁתִּים וּמַה שֶּׁעָשָׂה לָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם. הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ, לְמִי? לְעַצְמוֹ. מִי זֶה עַצְמוֹ? אוֹתוֹ מִזְמוֹר עַצְמוֹ, וְרוּחַ עֶלְיוֹנָה קְדוֹשָׁה גְּנוּזָה בּוֹ. יְמִינוֹ - אוֹתוֹ שֶׁיָּרַשׁ הַזָּקֵן, וְזוֹ יְמִינוֹ, שֶׁהֶחֱזִיק בְּאוֹתוֹ מִזְמוֹר וְלֹא הִשְׁאִירוֹ בְּיַד אַחֵר.

הָכָא אִית לְגַלָּאָה מִלָּה חֲדָא, כָּל זְמָנָא דְּהַהוּא יְמִינָא, הָוֶה לְאַרְחָשָׁא נִיסָא, הָוֶה אַתְקִיף בְּהַאי מִזְמוֹר, וְשַׁוִּי לֵיהּ לְקַמֵּיהּ, לְאַתְקָפָא בֵּיהּ, כְּאַבָּא דְּאַתְקִיף יְמִינֵיהּ בְּחַדּוּי דְּבָרֵיהּ לְקַמֵּיהּ, וְאָמַר מַאן הוּא דְּיִקְרַב לְגַבֵּי בְּרִי. כֵּיוָן דְּסָרַח לְגַבֵּי אֲבוֹי, שַׁוִּי אֲבוֹי יְדוֹי עַל כַּתְפּוֹי לְאָחוֹרָא, וְשַׁדְּיֵיהּ בִּידָא דְּשַׂנְאוֹי.

כְּאן יֵשׁ לְגַלּוֹת דָּבָר אֶחָד: כָּל פַּעַם שֶׁאוֹתוֹ יָמִין הָיָה לְהַרְחִישׁ נֵס, הָיָה מַחֲזִיק בְּמִזְמוֹר זֶה וְשָׂם אוֹתוֹ לְפָנָיו לְהַחֲזִיק בּוֹ, כְּאָבִא שֶׁמְּחַזֵּק יְמִינוֹ בְּחִזּוּי בָּנוֹ לְפָנָיו וְאוֹמֵר: מִי הוּא שֶׁיִּקְרַב לִבְנִי? כֵּיוָן שֶׁסָּרַח לְגַבֵּי אָבִיו, שָׂם אָבִיו יָדָיו עַל כְּתֵפָיו לְאָחוֹר, וּזְרָקוֹ בִּידֵי שׂוֹנְאָיו.

כַּבְיָכוֹל, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (שמות ט"ו) יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. בַּכֹּחַ מַאן. הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא. בְּעַרְבִיָּא קוֹרִין לְחַדּוּי דְּבַר נָשׁ כֹּחַ. הַהוּא יְמִינָא נָאְדְּרִי וְאַתְקִיף בְּכֹחַ. מַאן הוּא דְּיִקְרַב לְגַבֵּי בְּרִי. לָבָתַר מַה כְּתִיב, (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב, שַׁוִּי יְמִינֵיהּ עַל כְּתֵפֵיהּ,

וְדָחֵי לֵיהּ בִּידָא דְשַׂנְאוֹי. בְּקַדְמֵיתָא יְמִינֵיהּ לְקַמֵּיהּ בְּחַדּוֹי, לְאַתְקְפָא בֵּיהּ. וּלְבָתַר לַאֲחוֹרָא עַל כַּתְפּוֹי, לְדַחְיָיא לֵיהּ. וְהָכָא הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ, תְּרֵין דְּרוֹעִין לְאַתְקְפָא בֵּיהּ. כְּבֵיכוֹל בַּהַתְחָלָה כָּתוּב, (שמות טו) יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ. בְּכֹחַ מִי? אוֹתוֹ הַנּוֹדָע. בְּעַרְבִית קוֹרְאִים לְחָזֶה כֹּחַ. אוֹתוֹ יָמִין נֶאְדָּרִי וְנִתְחַזַּק בְּכֹחַ. מִי הוּא שֶׁיִּקְרַב לִבְנֵי. אַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב. שָׁם יְמִינוֹ עַל כְּתֵפוֹ וְדָחָה אוֹתוֹ לְיָדֵי שׂוֹנְאָיו. בַּהַתְחָלָה יְמִינוֹ לְפָנָיו בְּחָזֵהוּ לְהִתְחַזֵּק בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ לַאֲחוֹרָיו עַל כְּתֵפָיו לְדָחוֹת אוֹתוֹ. וְכָאן - הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ, שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת לְהִתְחַזֵּק בּוֹ.

דף רא:

דְּאִי אִינּוּן פָּרוֹת דְּלָא אִתְרַגִּילוּ בְּנִסִּין, אֶלָּא הַהִיא שַׁעֲתָא בְּגוֹעָא דִּלְהוֹן אָמְרוּ שִׁירָתָא. דָּא נְהִיקוּ דַּחֲמָרָא דְּסָבָא חֲסִידָא דְּרָגִיל בְּנִסִּין, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּאָמַר שִׁירָה. חַבְרַיָּיא, אִי תֵּימְרוּן דַּחֲמָרָא לָא הֲוָה אָרְחֵיהּ בְּכָךְ מִיּוֹמָא דְּאִבְרֵי עָלְמָא, פּוּקוּ וְחָמוּ אִתּוֹן דְּבֹעֶם חַיְיָבָא, דְּנַצָּחַת לְרִבּוֹנָהּ בְּכֹלָּא. חֲמָרֵיהּ דְּרִבִּי (דף ר"א ע"ב) פִּנְחָס בֶּן יָאִיר עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְתוּ אִתּוֹן דְּבִלְעָם כַּד מְלִילַת, מַלְאָכָא עִלָּאָה הֲוָה עָלָהּ מִלְּעֵילָּא.

שֶׁאִם אוֹתָן פָּרוֹת שֶׁלֹּא הִתְרַגְּלוּ בְּנִסִּים, אֶלָּא אוֹתָהּ שָׁעָה בַּגְּעִיָּה שֶׁלָּהֶן אָמְרוּ שִׁירָה זוֹ, נְעִירַת חֲמוֹר הַזָּקֵן הֶחָסִיד שֶׁרָגִיל בְּנִסִּים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁאָמַר שִׁירָה. חֲבֵרִים, אִם תֹּאמְרוּ שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל הַחֲמוֹר בְּכָךְ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, צְאוּ וּרְאוּ אֶתּוֹן בִּלְעָם הָרָשָׁע שֶׁנִּצְּחָה אֶת בְּעָלֶיהָ בַּכֹּל. חֲמוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְעוֹד, אֶתּוֹן בִּלְעָם כְּשֶׁדִּבְּרָה, מַלְאָךְ עֶלְיוֹן הָיָה עָלֶיהָ מִלְּמַעְלָה.

הַשְׁתָּא אִית לְגַלָּאָה, חַבְרַיָּיא שִׁמְעוּ. פִּי הָאָתוֹן דְּאִבְרֵי עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סַלְקָא בְּדַעְתַּיְיכוּ דְּפוּמָא הֲוָה פְּתִיחָא מֵהַהוּא זִמְנָא. אוֹ תְּנַאי דְּאַתְנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵהַהוּא זִמְנָא. לָאו הָכִי. וְרָזָא הָכָא דְּאִתְּמְסַר לְחַכִּימֵי, דְּלָא מַשְׁגְּחָן לְטַפְּשׁוּ דִּלְבָּא. פִּי הָאָתוֹן, דַּרְגָּא דְּאַתְנֵי, הַהוּא עִלָּאָה דְּסָטָר נוּקְבֵי. הַהוּא הֲוָה דְּשַׁרְיָא עַל הַהוּא אָתוֹן, וּמַלִּיל עָלָהּ. וְכַד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי דַּרְגָּא, דְּאִקְרֵי פִּי הָאָתוֹן, סְתָם לֵיהּ בְּגוֹ (האתון) נוּקְבָא דְּתִהוֹמָא רַבָּא, וְאִסְתִּים עָלֵיהּ עַד הַהוּא זִמְנָא. כַּד מָטָא הַהוּא זִמְנָא, פָּתַח הַהוּא נוּקְבָא, וְנָפַק וְשָׁרָא עָלָהּ, וּמַלִּילַת.

כְּעֵת יֵשׁ לְגַלּוֹת. חֲבֵרִים שִׁמְעוּ. פִּי הָאָתוֹן שֶׁנִּבְרָא בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הֲעוֹלֶה בְּדַעְתְּכֶם שֶׁהַפֶּה הָיָה פָּתוּחַ מֵאוֹתוֹ זְמַן, אוֹ שֶׁתְּנַאי הִתְנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתוֹ זְמַן? לֹא כָּךְ. וְסוֹד כָּאן שֶׁנִּמְסַר לַחֲכָמִים שֶׁלֹּא מַשְׁגִּיחִים עַל טִפְּשׁוּת הַלֵּב. פִּי הָאָתוֹן - דַּרְגַּת הָאֲתוֹנוֹת, אוֹתוֹ עֶלְיוֹן שֶׁל צַד נְקֵבוֹת, אוֹתוֹ שֶׁהָיָה שָׁרוּי עַל אוֹתָהּ אָתוֹן וְדִבֵּר מֵעָלֶיהָ. וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדַרְגָּה זוֹ שֶׁנִּקְרֵאת פִּי הָאָתוֹן, סָתַם אוֹתָהּ בְּתוֹךְ (האתון) נֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה, וְסָתַם עָלֶיהָ עַד אוֹתוֹ זְמַן. כְּשֶׁהִגִּיעַ אוֹתוֹ זְמַן, פָּתַח אוֹתוֹ נֶקֶב, וְיָצָא וְשָׁרָה עָלֶיהָ וְדִבְּרָה.

כְּגַוְונָא דָּא, (במדבר טז) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. אֶת, לְאַסְגָּאָה דּוּמָ"ה דְּאִיהוּ פִּי הָאָרֶץ. אֶת פִּי הָאָתוֹן (במדבר כ"ב), לְאַסְגָּאָה קַמְרִיאֵ"ל, דְּאִקְרֵי פִּי הָאָתוֹן. פִּי הַבְּאֵר כְּגַוְונָא דָּא. מַאן פִּי הַבְּאֵר. הַהוּא דְּרָגָא דְּהֲוָה מְמַנָּא עָלֵיהּ לְתַתָּא, וְאִיהוּ תְּחוֹת פִּי יָיָ, וּמַאן אִיהוּ. יְהַדְרִיאֵ"ל שְׁמֵיהּ. תְּלַת פּוּמִין אִלֵּין, אִתְבְּרִיאוּ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁ יוֹמָא סַלְקָא פֻּמָּא דְּמְמַנָּא עַל כָּל שְׁאַר פּוּמִין, וּמַאן אִיהוּ. הַהוּא יוֹמָא דְּאִסְתַּלָּק וְאִתְקַדָּשׁ בְּכֹלָּא, הַהוּא דְּאִקְרֵי פִּי יָיָ. עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אִבְרוּן שְׁאַר פּוּמִין. אִתְקַדָּשׁ יוֹמָא סָלִיק פּוּמָא דְּשַׁלִּיט עַל כֹּלָּא פִּי יָיָ.

כְּמוֹ זֶה, (במדבר טז) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. אֶת - לְרִבּוּת דּוּמָ"ה, שֶׁהוּא פִּי הָאָרֶץ. אֶת פִּי הָאָתוֹן - לְרַבּוֹת קַמְרִיאֵ"ל, שֶׁנִּקְרָא פִּי הָאָתוֹן. פִּי הַבְּאֵר כְּמוֹ זֶה. מַה זֶּה פִּי הַבְּאֵר? אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁהָיְתָה מְמֻנָּה עָלֶיהָ לְמַטָּה, וְהִיא תַּחַת פִּי ה', וּמִיהוּ? יְהַדְרִיאֵ"ל שְׁמוֹ. שְׁלֹשֶׁת הַפִּיּוֹת הַלָּלוּ נִבְרְאוּ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְדָּשׁ הַיּוֹם, עוֹלֶה פִּי הַמְמֻנֶּה עַל כָּל יֶתֶר הַפִּיּוֹת, וּמִיהוּ? אוֹתוֹ יוֹם שֶׁהִתְעַלָּה וְהִתְקַדֵּשׁ בַּכֹּל, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא (ישעיה נח) פִּי ה'. עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נִבְרְאוּ שְׁאָר הַפִּיּוֹת. הִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם, עָלָה הַפֶּה שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, פִּי ה'.

אַדְּהָכִי, חָמוּ לְרִבִּי פִּנְחָס דְּהֲוָה אָתֵי, מָטוּ לְגַבֵּיהּ, אָתָא רִבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, נְשַׁקְנָא פִּי יָיָ, אִתְבָּסָם בְּבוּסְמִין דְּגִנְתָא דִּילֵיהּ. חֲדוּ כַּחֲדָא, וְיָתְבוּ. כֵּיוָן דְּיָתְבוּ פָּרְחוּ כָּל אִינּוּן עוֹפִין דַּהֲווֹ עַבְדֵי טוּלָא, וְאִתְבַּדְּרוּ. אַהְדַּר רִישֵׁיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְרָמָא לוֹן קָלִין וְאָמַר, עוֹפֵי שְׁמַיָּא לֵית אַתּוּן מַשְׁגִּיחִין בִּיקָרָא דְּמָרֵיכוֹן דְּקָאִים הָכָא. קַיְימוּ, וְלָא נַטְלוּ מִדּוּכְתַּיְיהוּ, וְלָא קָרִיבוּ לְגַבַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס אֵימָא לוֹן דְּיֶהֱכוּן לְאָרְחַיְיהוּ, דְּהָא לָא יָהֲבִין לוֹן רְשׁוּ לְאֶהַדְּרָא.

בֵּין כָּךְ רָאוּ אֶת רִבִּי פִּנְחָס שֶׁהָיָה בָּא. הִגִּיעוּ אֵלָיו, בָּא רִבִּי פִּנְחָס וְנָשַׁק אֶת רִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, נְשַׁקְתִּי אֶת פִּי ה', הִתְבַּשֵּׂם בַּבְּשָׂמִים שֶׁל גִּנָּתוֹ. שִׁמְחוּ כְאֶחָד וְיָשְׁבוּ. כֵּיוָן שֶׁיָּשְׁבוּ, פָּרְחוּ כָּל אוֹתָם עוֹפוֹת שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים צֵל וְהִתְפַּזְּרוּ. הֶחֱזִיר רֹאשׁוֹ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְהֵרִים לָהֶם קוֹל וְאָמַר, עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם! אֵינְכֶם מַשְׁגִּיחִים בִּכְבוֹד רִבּוֹנְכֶם שֶׁעוֹמֵד כָּאן?! עָמְדוּ, וְלֹא לָקְחוּ מִמְּקוֹמָם, וְלֹא קָרְבוּ אֵלָיו. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, אֹמַר לָהֶם שֶׁיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם, שֶׁהֲרֵי לֹא נָתְנוּ לָהֶם רְשׁוּת לַחֲזֹר?

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, יְדַעְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְמֶרְחַשׁ לָן נִיסָא. עוֹפִין עוֹפִין זִילוּ לְאָרְחַיְיכוּ, וְאָמְרוּ לְהַהוּא דִּמְמַנָּא עָלַיְיכוּ, דְּהָא בָּקְדְמֵיתָא הֲוָה בִּרְשׁוּתֵיהּ, וְהַשְׁתָּא לָאו בִּרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא. אֲבָל סְלִיקְנָא לֵיהּ לְיוֹמָא דְּטַנָּרָא, כַּד סָלִיק עִיבָא בֵּין שִׁינֵי תַּקִּיפִין, וְלָא מִתְחַבָּרָאן. אִתְבַּדְּרוּ אִינּוּן עוֹפֵי וְאָזְלוּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, יְדַעְתִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהַרְחִישׁ לָנוּ נֵס. עוֹפוֹת עוֹפוֹת! לְכוּ לְדַרְכְּכֶם, וְאִמְרוּ לְאוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה עֲלֵיכֶם שֶׁהֲרֵי בַּהַתְחָלָה הָיָה בִּרְשׁוּתוֹ, וְכַעַת זֶה לֹא קַיָּם בִּרְשׁוּתוֹ. אֲבָל הֶעֱלֵינוּ אוֹתוֹ לְיוֹם הַסַּלַּע, כְּשֶׁעוֹלֶה עָנָן בֵּין שְׁנֵי חֲזָקִים, וְלֹא מִתְחַבְּרִים. הִתְפַּזְּרוּ אוֹתָם עוֹפוֹת וְהָלְכוּ.

אַדְהָכִי, הָא תְּלַת אִילָנִין, מִתְפַּשְׁטָן בְּעַנָּפִין לְתְלַת סְטָרִין עָלַיְיהוּ, וּמַעְיְינָא דְּמַיָּא נַבְעִין קַמַּיְיהוּ. חֲדוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא, וְחַדּוּ רִבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס טוֹרַח סַגֵּי הֲוָה לְאִינּוּן עוֹבְדֵי בְּקַדְמִיתָא, וְטוֹרַח בַּעֲלֵי חַיִּים לָא בָּעֵינָן. דְּהָא (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו כְּתִיב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנָא לָא אַטְרַחְנָא לוֹן. אֲבָל אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלַן לֵית אֲנָן יְכִלִין לְדַחְיָיא מַתְנָן דִּילֵיהּ. יָתְבוּ תְּחוֹת הַהוּא אִילָנָא, וְשָׁתוּ מִן מַיָּא, וְאִתְהֲנוּ תַּמָּן. בֵּין כָּךְ הֲווֹ שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת מִתְפַּשְׁטִים בַּעֲנָפִים לִשְׁלֹשָׁה צְדָדִים עֲלֵיהֶם, וּמַעְיָן מַיִם נוֹבְעִים לִפְנֵיהֶם. שָׁמְחוּ כָּל הַחֲבֵרִים, וְשָׁמְחוּ רַבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, טֹרַח גָּדוֹל הָיָה לְאוֹתָם עוֹפוֹת בַּתְּחִלָּה, וְטֹרַח בַּעֲלֵי חַיִּים לֹא צְרִיכִים, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנִי לֹא הִטְרַחְתִּי אוֹתָם. אֲבָל אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עָלֵינוּ, אֵיעֶנּוּ יְכוֹלִים לִדְחוֹת אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁלּוֹ. יָשְׁבוּ תַּחַת אוֹתוֹ הָאִילָן, וְשָׁתוּ מֵהַמַּיִם וְנֶהֱנוּ שָׁם.

פָּתַח רִבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, (שיר השירים ד) מַעְיָן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. מַעְיָן גַּנִּים, וְכִי לֵית מַעְיָין אֶלָּא הַהוּא מִן גַּנִּים, וְהָא כַּמָּה מַעְיְינִין טָבִין וְיַקִּירִין אִית בְּעָלְמָא. אֶלָּא לֵית כָּל הָנָאוֹת שָׁוִין. אִית מַעְיָין דְּנָפִיק בְּמַדְבָּרָא, בַּאֲתָר יְבִישָׁא, הָנָאָה אִית לְמַאן דְּיָתִיב וְשָׁתֵי. אֲבָל מַעְיָין גַּנִּים, כַּמָּה אִיהוּ טַב וְיַקִּירָא, הַהוּא מַעְיָין עָבִיד טִיבוּ לַעֲשָׂבִין וְאִילָנִין, מַאן דְּקָרִיב עָלַיְיהּ אִתְהֲנֵי בְּכֹלָּא. אִתְהֲנֵי בְּמַיָּא, אִתְהֲנֵי בַּעֲשָׂבִין, אִתְהֲנֵי בְּאִילָנִין. הַהוּא מַעְיָין מִתְעַטָּרָא בְּכֹלָּא. כַּמָּה וְוַרְדִין, כַּמָּה עֲשָׂבִין דְּרֵיחָא סַחֲרָנֵיהּ, כַּמָּה יָאוּת הַהוּא מַעְיָין, מִשְּׁאַר מַעְיְינִין, בְּאֵר מַיִם חַיִּים.

פָּתַח רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, (שיר השירים ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. מַעְיַן גַּנִּים, וְכִי אֵין מַעְיַן אֶלָּא אוֹתוֹ מִן גַּנִּים? וַהֲרֵי כַּמָּה מַעְיָנוֹת טוֹבִים וְנִכְבָּדִים יֵשׁ בָּעוֹלָם! אֶלָּא אֵין כָּל הַהֲנָאוֹת שָׁווֹת. יֵשׁ מַעְיַן שֶׁיּוֹצֵא בַּמִּדְבָּר בְּמָקוֹם יָבֵשׁ - הֲנָאָה יֵשׁ לְמִי שֶׁיּוֹשֵׁב וְשׁוֹתֶה. אֲבָל מַעְיַן גַּנִּים, כַּמָּה טוֹב הוּא וְנִכְבָּד. אוֹתוֹ מַעְיַן עוֹשֶׂה טוֹב לָעֲשָׂבִים וְלַפֵּרוֹת, מִי שֶׁמִּתְקָרֵב אֵלָיו נֶהֱנֶה בְּכֹל.. נֶהֱנֶה בַּמַּיִם, נֶהֱנֶה בָּעֲשָׂבִים, נֶהֱנֶה בַּפֵּרוֹת. אוֹתוֹ מַעְיַן מִתְעַטֵּר בַּכֹּל. כַּמָּה שׁוֹשַׁנִּים, כַּמָּה עִשְׂבֵי רֵיחַ סְבִיבוֹ, כַּמָּה נָאֶה אוֹתוֹ מַעְיַן מִשְּׁאָר הַמַּעְיָנוֹת, בְּאֵר מַיִם חַיִּים.

וְהָכִי אוֹקִימְנָא כֹּלָּא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָאָמַר, אִיהִי מַעְיַן גַּנִּים. מַאן גַּנִּים. חֲמֵשׁ גַּנִּים אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקָא מִשְׁתַּעְשְׁעָא בְּהוּ. וּמַעְיְינָא חָדָא עִלָּוַויְיהוּ, דְּקָא אַשְׁקֵי לוֹן, וְרָוֵי לוֹן, טָמִיר וְגָנִיז, וְכֻלְּהוּ עַבְדִין פֵּירִין וְאִיבִין. גִּנְתָּא חָדָא אִית לְתַתָּא מִנַּיְיהוּ, וְהַהוּא גִּנְתָּא נָטִיר סַחֲרָא מִכָּל סְטָרִין דְּעָלְמָא. תְּחוֹת הַאי גִּנְתָּא, אִית גַּנִּים אַחֲרָנִין, עַבְדִין אִיבִין לְזַנְיְיהוּ. וְכָךְ בֵּאֲרְנוּ, הַכֹּל בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר, הִיא מַעְיַן גַּנִּים. מִי הַגַּנִּים? חֲמִשָּׁה גַּנִּים יֵשׁ לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא שֶׁמִּשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם, וּמַעְיָן אֶחָד מֵעֲלֵיהֶם שֶׁמַּשְׁקֶה אוֹתָם וּמְרַוֶּה אוֹתָם, טָמִיר וְנָעוּז, וְכֻלָּם עוֹשִׂים פֵּרוֹת וּתְבוּאָה. גִּנָּה אַחַת יֵשׁ תַּחַת מֵהֶם, וְאוֹתָהּ הַגִּנָּה שְׁמוּרָה סָבִיב מִכָּל צְדְדֵי הָעוֹלָם. תַּחַת גִּנָּה זוֹ יֵשׁ גַּנִּים אֲחֵרִים עוֹשִׂים פֵּרוֹת לְמִינֵיהֶם.

דף רב.

וְהַאי גְּנָתָא, אִתְהַפְּךְ וַהֲוֵי מַעְיַין דְּאַשְׁקֵי לוֹן, בְּאַר מַיִם חַיִּים, כַּד אִצְטְרִיךְ הֲוֵי מַעְיַין, וְכַד אִצְטְרִיךְ הֲוֵי בְּאֵר, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. לָא דְּאִמְּי, כַּד אִתְמַשְׁכוּן (דף ר"ב ע"א) מַיָּא מֵאַלֵּיהוּ, לְכַד שַׁאֲבִין מַיָּא לְאַשְׁקָאָה. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, מַאי נוֹזְלִים. אִלֵּין נוֹזְלִים אָהֲדְרוּ לְמַעְיַין, (ס"א דכלהו) כַּד נַבְעִין מַיִין וְנוֹזְלִים טִפִּין לְעֵילָּא (ס"א מלעילא) אִלֵּין בָּתַר אִלֵּין, מַיִין מְתִיקָן, דְּנָפְשָׁא אִזְלָא אֲבַתְרַיְיהוּ. כַּךְ אִינּוּן חָמֵשׁ מְקוֹרִין, דְּנָפְקוּ מִן לְבָנוֹן, אִתְעֲבִידוּ נוֹזְלִים בְּהַאי מַעְיַין. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִישׁ לָן נִיסָא בַּאֲתָר דָּא, קָרֵינָא עַל מַעְיַינָא דָּא קְרָא דָּא.

(ס"א מאי נוזלים. אלין חמש מקורין דנפקו מן לבנון לעילא, אתעבידו נוזלים דכד אהדרו למעיין, נבעין מיין ונוזלים טפין אלין בתר אלין מיין מתיקן, דנפשא אזלא אבתרייהו. כך קודשא בריך הוא רחיש לן ניסא באתר דא, בהאי מעיין ועל מעיינא דא קרינא קרא דא.)

וְגִנָּה זוֹ הִתְהַפְּכָה וְהָיְתָה לְמַעְיָן שֶׁמַּשְׁקֶה אוֹתָם, בְּאֵר מַיִם חַיִּים. כְּשֶׁצְּרִיךְ זֶה מַעְיָן, וּכְשֶׁצְּרִיךְ זֶה בְּאֵר. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? לֹא דּוֹמֶה. כְּשֶׁנִּמְשָׁכִים הַמַּיִם מֵאֲלֵיהֶם לִכְשֶׁשּׁוֹאֲבִים מַיִם לְהַשְׁקוֹת. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, אֵיזֶה נוֹזְלִים? נוֹזְלִים אֵלּוּ חוֹזְרִים לְמַעְיָן, (של כלם) כְּשֶׁנּוֹבְעִים מַיִם וְנוֹזְלוֹת טִפּוֹת לְמַעְלָה (מלמעלה) אֵלּוּ אַחַר אֵלּוּ, מַיִם מְתוּקִים שֶׁהַנֶּפֶשׁ הוֹלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם. כָּךְ הֵם חֲמִשָּׁה מְקוֹרוֹת שֶׁיָּצְאוּ מִן לְבָנוֹן, נַעֲשׂוּ נוֹזְלִים בְּמַעְיָן זֶה. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִרְחִישׁ לָנוּ נֵס בְּמָקוֹם זֶה, קָרָאנוּ עַל מַעְיָן זֶה פָּסוּק זֶה. (מה הנוזלים, ' אלו חמשה מקורות שיצאו מלבנון למעלה, נעשו נוזלים כאשר חזרו למעין, נובעים מים ונוזלות טפות אלו אחר אלו מים מתוקים, שהנפש הולכת אחריהם. כך הקדוש ברוך הוא הרחיש להם נס במקום זה במעין זה, ועל מעין זה קראנו פסוק זה).

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (דברים כ) כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ וְגוֹ', כַּמָּה טָבִין אִינּוּן אָרְחִין וּשְׁבִילִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה, אִית כַּמָּה עֵיטִין, כַּמָּה טָבִין לִבְנֵי נָשָׁא, כַּמָּה מַרְגְּלָאן דְּקָא מְנַהֲרָן לְכָל סְטָר, וְלֵית לָךְ מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית בָּהּ כַּמָּה בּוּצִינִין מְנַהֲרָן לְכָל סְטָר. הַאי קְרָא אִיהוּ כְּפוּם פְּשָׁטֵיהּ. וְאִית בֵּיהּ כְּפוּם מִדְרָשֵׁיהּ. וְאִית בֵּיהּ חָכְמְתָא עִלָּאָה, לְאִזְדַּהָרָא לְמַאן דְּאִצְטְרִיךְ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא תְּדִיר.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, (דברים כ) כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ וְגוֹ'. כַּמָּה טוֹבִים הֵם דַּרְכֵי וּשְׁבִילֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי בְּכָל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ כַּמָּה עֲצוֹת, כַּמָּה טוֹבוֹת לִבְנֵי אָדָם, כַּמָּה מַרְגָּלִיּוֹת שֶׁמְּאִירוֹת לְכָל צַד, וְאֵין לְךָ דָּבָר בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין בּוֹ כַּמָּה נֵרוֹת מְאִירִים לְכָל צַד. פָּסוּק זֶה הוּא כִּפְשׁוּטוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ כְּפִי מִדְרָשׁוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה לְהַזְהִיר לְמִי שֶׁצָּרִיךְ. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה תָּמִיד.

מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בָּהּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (תהלים א) כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה, וְהָיָה כְּעֵץ. אֲמַאי דָּא סָמִיךְ לְדָא. אֶלָּא מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא יוֹמָם וְלָיְלָה, לָא לִיהֲוֵי כְּאַעָא יְבֵישָׁא, אֶלָּא כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם. מַה אִילָן אִית בֵּיהּ שָׁרְשִׁין, וְאִית בֵּיהּ

קְלִיפִּין, וְאִית בֵּיהּ מוֹחָא, וְאִית בֵּיהּ עַנְפִין, וְאִית בֵּיהּ טַרְפִּין, וְאִית בֵּיהּ פַּרְחִין, וְאִית בֵּיהּ אִיבָּא. שִׁבְעַת זִינִין אִלֵּין, סַלְקִין לְשִׁבְעָה עָשָׂר, לְשִׁבְעִין. אוּף מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא אִית בָּהוּ פְּשָׁטָא דְקְרָא. דְּרָשָׁא. רֶמֶז, דְּקָא רָמִיז חָכְמְתָא. גִּימַטְרְיָאוֹת. רָזִין טְמִירִין. רָזִין סְתִימִין אִלֵּין עַל אִלֵּין. פָּסוּל וְכָשֵׁר. טָמֵא וְטָהוֹר. אִיסּוּר וְהֶיתֵּר. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מִתְפַּשְׁטָאן עַנְפִין לְכָל סְטָר. וְהָיָה כְּעֵץ וַדַּאי, וְאִי לָאו, לָאו אִיהוּ חָכָם בְּחָכְמְתָא.

מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ, מַה כָּתוּב בּוֹ? (תהלים א) כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה, וְהָיָה כְּעֵץ. לָמָּה זֶה סָמוּךְ לָזֶה? אֶלָּא מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלָיְלָה, לֹא יִהְיֶה כְעֵץ יָבֵשׁ, אֶלָּא כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם. מָה אִילָן יֵשׁ בּוֹ שָׁרָשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ קְלִפּוֹת, וְיֵשׁ בּוֹ מֹחַ, וְיֵשׁ בּוֹ עֲנָפִים, וְיֵשׁ בּוֹ עָלִים, וְיֵשׁ בּוֹ פֶּרִחִים, וְיֵשׁ בּוֹ פֵּרִי - שִׁבְעָה סוּגִים אֵלּוּ עוֹלִים לְשִׁבְעָה עָשָׂר, לְשִׁבְעִים, גַּם דִּבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ בָּהֶם פְּשַׁט הַמִּקְרָא, דְּרַשׁ, רֶמֶז שֶׁרוֹמֵז חָכְמָה, גִּימַטְרִיָאוֹת, סוֹדוֹת טְמִירִים, סוֹדוֹת נִסְתָּרִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, פָּסוּל וְכָשֵׁר, טָמֵא וְטָהוֹר, אִסּוּר וְהֶתֵּר. מִכָּאן וְהָלְאָה מִתְפַּשְׁטִים הָעֲנָפִים לְכָל צַד, וְהָיָה כְּעֵץ וַדַּאי. וְאִם לֹא - אֵינוֹ חָכָם בְּחָכְמָה.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חֲבִיבִין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַפִּילּוּ בְּזִמְנָא דְּדִינָא תַּלְיָא בְּעָלְמָא, וְאִתְיְיהִיב רְשׁוּ לְמְחַבְּלָא לְחַבְּלָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לֵיהּ עִלָּוַוייהוּ, עַל אִינּוּן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. וְהָכִי אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּי תָצוּר אֶל עִיר, בְּגִין חוֹבֵיהוֹן סַגִּיאִין דְּחַטָּאן לְקַמָּאי, וְאִתְחַיְיבוּ בְּדִינָא.

בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבִים אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֲפִלּוּ בִּזְמַן שֶׁהַדִּין תָּלוּי בָּעוֹלָם וְנִתְּנָה רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית לְהַשְׁחִית, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצַוֵּהוּ עֲלֵיהֶם, עַל אוֹתָם הַמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, וְכָךְ אוֹמֵר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כִּי תָצוּר אֶל עִיר, בִּגְלַל הַחֲטָאִים הָרַבִּים שֶׁחָטְאוּ לְפָנַי וְהִתְחַיְּבוּ בְּדִין.

יָמִים רַבִּים, מַאי רַבִּים. (תלתא יומא, דא בתר דא, אקרי ימים רבים, אוף הכא כי תצור על עיר, ימים רבים) תְּלָתָא יוֹמִין, דָּא בָּתַר דָּא, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא דָּבָר בְּמָתָא. מְנָלָן דְּיָמִים רַבִּים תְּלָתָא יוֹמִין אִינּוּן, דִּכְתִיב, (ויקרא טו) וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים אִינּוּן. אֶלָּא תְּלָתָא יוֹמִין דָּא בָּתַר דָּא, אִקְרֵי יָמִים רַבִּים. אוּף הָכִי כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים, תְּלָתָא יוֹמִין דָּא בָּתַר דָּא, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא דָּבָר בְּמָתָא. תָּא וַאֲפְקִיד לָךְ עַל (כל) בְּנֵי בֵּיתִי. לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ, דָּא תַּלְמִיד חָכָם דְּאִיהוּ בְּמָתָא, דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, אִילָנָא דְּיָהֵיב אִיבָּן.

יָמִים רַבִּים, מַה זֶּה רַבִּים? (שלשה ימים זה אחר זה נקראו ימים רבים. אף כאן כי תצור אל עיר ימים רבים) שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה שֶׁנּוֹדָע דָּבָר בָּעִיר. מִנַּיִן לָנוּ שֶׁיָּמִים רַבִּים הֵם שְׁלֹשָׁה? שֶׁכָּתוּב (ויקרא טו) וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים הֵם? אֶלָּא שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה נִקְרָאִים יָמִים רַבִּים. גַּם כָּךְ, כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים - שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה שֶׁנּוֹדָע דָּבָר בָּעִיר. בֹּא וַאֲצַוְּךָ עַל (כל) בְּנֵי בֵּיתִי: לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ - זֶה תַּלְמִיד חָכָם שֶׁהוּא בָּעִיר, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, אִילָן שֶׁנּוֹתֵן פֵּרוֹת.

דָּבָר אַחֵר אֶת עֲצָה, הַהוּא דְּיַהֲיב עֵיטָא לְמָתָא, לְאִשְׁתְּזָבָא מִן דִּינָא, וְאוֹלִיף לוֹן אָרְחָא דְּיַהֲכוּן בָּהּ, וְעַל דָּא לֹא תַּשְׁחִית אֶת עֲצָה לְנִדּוֹחַ עָלָיו גַּרְזֶן, לְנַדָּחָא עָלַיהּ דִּינָא, וְלָא לְאוֹשָׁטָא עָלַיהּ חַרְבָּא מְלָהֲטָא, חַרְבָּא מְשָׁנָּנָא, הַהִיא דְּקָטְלָא לִשְׁאַר אִינְשֵׁי דְּעָלְמָא. כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל. וְכִי הַהוּא מְחַבְּלָא אָכִיל מִנַּיהּ, לָא. אֶלָּא כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל, הַהִיא טִנָּרָא תַּקִּיפָא, הַהִיא דְּכָל רוּחִין תַּקִּיפִין וְקַדִּישִׁין נָפְקִין מִנָּהּ, דְּלֵית הָנָאָה וְתִיאוּבְתָּא לְרוּחַ קוּדְשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא אוֹרַיְיתָא דְּהַהוּא זַכָּאָה, כְּבְיָכוֹל אִיהוּ מְפַרְנֵס לָהּ, וְיַהֲיב לָהּ מְזוֹנָא בְּהַאי עָלְמָא, יַתִּיר מִכָּל קָרְבְּנִין דְּעָלְמָא.

דָּבָר אַחֵר אֶת עֲצָה - אוֹתוֹ שֶׁנּוֹתֵן עֵצָה לְעִיר לְהִנָּצֵל מִן הַדִּין וּמְלַמֵּד אוֹתָם דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלְכוּ בָהּ, וְעַל זֶה לֹא תַּשְׁחִית אֶת עֲצָה לִנְדֹּחַ עָלָיו גַּרְזֶן. לִנְדֹּחַ עָלָיו דִּין, וְלֹא לְהוֹשִׁיט עָלָיו חֶרֶב לוֹהֶטֶת, חֶרֶב שְׁנוּנָה, אוֹתָהּ שֶׁהוֹרֶגֶת שְׁאָר אַנְשֵׁי הָעוֹלָם. כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל. וְכִי אוֹתוֹ מְחַבֵּל אוֹכֵל מִמֶּנּוּ? לֹא. אֶלָּא כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל, אוֹתוֹ סֶלַע קָשֶׁה, אוֹתָהּ שֶׁכָּל רוּחוֹת חֲזָקוֹת וּקְדוֹשׁוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנָּה, שֶׁאֵין הֲנָאָה וְתַאֲוָה לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא תּוֹרָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק. כִּבְיָכוֹל הוּא מְפַרְנֵס אוֹתָהּ וְנוֹתֵן לָהּ מָזוֹן בָּעוֹלָם הַזֶּה יוֹתֵר מִכָּל קָרְבְּנוֹת הָעוֹלָם.

בְּקָרְבָּן מַה כְּתִיב. (שיר השירים ה) אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי אָכָלוּ רֵעִים. וּמִיּוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבָטְלוּ קָרְבְּנִין, לֵית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא אִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וְאוֹרַיְיתָא דְּאִתְחַדְּשָׁא בְּפוּמֵיהּ, בְּגִין כָּךְ כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל, וְלֵית לָהּ מְזוֹנָא בְּהַאי עָלְמָא, אֶלָּא מִמֶּנּוּ, וּמֵאִינּוּן דְּכְוָותֵיהּ. וְכֵיוָן דְּמִמֶּנּוּ תֹּאכֵל, וְאִיהוּ זָן לָהּ, אוֹתוֹ לֹא תִּכְרוֹת, הָוֵי (טמיר) זָהִיר בֵּיהּ, דְּלָא תִּקְרַב בֵּיהּ.

בְּקָרְבָּן מַה כָּתוּב? (שיר השירים ה) אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי אָכְלוּ רֵעִים. וּמִיּוֹם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבָטְלוּ הַקָּרְבָּנוֹת, אֵין לוֹ לַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא אֶלָּא אוֹתָם דִּבְרֵי תוֹרָה, וְהַתּוֹרָה שֶׁמִּתְחַדֶּשֶׁת בְּפִיו. בִּשְׁבִיל כָּךְ כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל, וְאֵין לָהּ מָזוֹן בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא מִמֶּנּוּ וּמֵאוֹתָם שֶׁכְּמוֹתוֹ. וְכֵיוָן שֶׁמִּמֶּנּוּ תֹּאכֵל וְהוּא זָן אוֹתָהּ - אוֹתוֹ לֹא תִכְרֹת. תִּהְיֶה (טמיר) זָהִיר בּוֹ שֶׁלֹּא תִתְקָרֵב אֵלָיו.

דף רב:

כִּי הָאָדָם (דף ר"ב ע"ב) עֵץ הַשָּׂדֶה, דָּא אִקָּרֵי אָדָם דְּאִשְׁתְּמוֹדַע עִילָּא וְתַתָּא. עֵץ הַשָּׂדֶה, אִילָנָא רַבְרְבָא וְתַקִּיף דְּהַהוּא (בראשית כז) שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְיָ. (דא) סְמִיךְ עָלַיהּ, אִילָן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לְהַהוּא שָׂדֶה תָּדִיר. לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר, מִלָּה דָּא אַהְדָּר לְרִישָׁא דְּקָרָא, דִּכְתִיב לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ, הַהוּא דְּיַהֲיב לוֹן עֵיטָא, וְאַתְקִין לְמָתָא, לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר, אִיהוּ יְהֵיב לוֹן עֵיטָא, לְאִתְקָנָא וּלְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָּא, וְאַתְקִין לֵיהּ מָאנֵי זַיְינִין, בּוּקִינָס וְשׁוֹפָרִין. לָבֹא מִפָּנֶיךָ, מַאי לָבֹא מִפָּנֶיךָ. לָבֹא לְקַמָּאי, וּלְאַעָלָא מִפָּנֶיךָ. מִקַּמֵּי דְּחִילוּ דִּילָךְ. בַּמָּצוֹר, בַּאֲתַר דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין לָא יַכְלִין לְאַעָלָא תַּמָּן. וּמַאן אִיהוּ. דַּרְגָּא דְּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עָאלִין תַּמָּן, וּמַאן אִיהוּ. תְּשׁוּבָה. דָּא אִיהוּ מָצוֹר, אֲתַר תַּקִּיף, וְטַנָּרָא תַּקִּיפָא.

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה - זֶה נִקְרָא אָדָם שֶׁנּוֹדָע מַעְלָה וּמַטָּה. עֵץ הַשָּׂדֶה - עֵץ גָּדוֹל וְתַקִּיף שֶׁאוֹתוֹ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה', (זה) סְמוּךְ עָלָיו, אֵילָן שֶׁנּוֹדָע לְאוֹתוֹ שָׂדֶה תָּמִיד. לָבא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר - דָּבָר זֶה חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַפָּסוּק שֶׁכָּתוּב לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָה, אוֹתוֹ שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם עֵצָה וּמַתְקִין אֶת הָעִיר. לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר, הוּא נוֹתֵן לָהֶם עֵצָה לְהִתְחַזֵּק וְלַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, וּמַתְקִין לוֹ כְּלֵי זַיִן, חֲצוֹצְרוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. לָבֹא מִפָּנֶיךָ, מַה זֶּה לָבֹא מִפָּנֶיךָ? לָבֹא לְפָנַי וְלַעֲלוֹת מִפָּנֶיךָ, מִפָּנַי הַפַּחַד שֶׁלְּךָ. בַּמָּצוֹר, בְּמָקוֹם שֶׁעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים לֹא יְכוֹלִים לַעֲלוֹת לְשָׁם. וּמִיהוּ? דַּרְגָּא שֶׁבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה נִכְנָסִים לְשָׁם. וּמִי הִיא? תְּשׁוּבָה. זֶהוּ מָצוֹר, מָקוֹם חָזָק וְסֶלַע חָזָק.

וְכֵיוָן דְּעֵיטָא דָּא נָטְלִין, אֲנָא מְכַפֵּר לְחוֹבַיְיהוּ וְאִתְקַבְּלָן בְּרַעֲוָא לְקַמָּאי. וְכָל דָּא פָּקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. בְּגִין כָּךְ זַכָּאִין אִינּוּן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן אִילָנִין רַבְרְבִין בְּהַאי עָלְמָא.

וְכֵיוָן שֶׁעֵצָה זוֹ לוֹקְחִים, אֲנִי מְכַפֵּר לַחֲטָאֵיכֶם וּמִתְקַבְּלִים בְּרָצוֹן לְפָנַי. וְכָל זֶה פּוֹקֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אוֹתָם הַמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה. מִשּׁוּם כָּךְ צַדִּיקִים הֵם כְּשֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה הֵם עֵצִים גְּדוֹלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה.

חָמוּ, מַה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּנָטַע אִילֵּין אִילָנִין, זַכָּאָה אַרְחָא דָּא, וְלָא דֵּי אִילָנָא חָדָא, אֶלָּא תְּלָתָא אִילָנִין רַבְרְבִין, פְּרִיסָן עַנְפִּין לְכָל סְטָר, עֲבַד לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. יְהֵא רַעֲוָא קֳמֵי שְׁמַיָּא, דְּלָא יִתְעֲדוּן לְעָלְמָא אִילָנִין אִלֵּין, וְדָא מַעְיְינָא, מַאֲתַר דָּא וְעַד יוֹמָא קַיְימִין תַּמָּן, וְהַהוּא מַעְיְינָא דְּמַיָּא. וּקְרָאן לוֹן בְּנֵי נָשָׁא, נְצִיבוּ דְּרִבְּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר. (ע"כ) (חסר וזהו) רְאוּ מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנָּטַע אִילָנוֹת אֵלּוּ, אַשְׁרֵי הַדֶּרֶךְ הַזֶּה. וְלֹא דֵי אִילָן אֶחָד, אֶלָּא שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת גְּדוֹלִים פָּרְשׂוּ עֲנָפִים לְכָל צַד עָשָׂה לָנוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ הַשָּׁמַיִם שֶׁלֹּא יֶעְבְּרוּ לְעוֹלָם אִילָנוֹת אֵלּוּ וּמַעְיָן זֶה מִמָּקוֹם זֶה, וְעַד הַיּוֹם עוֹמְדִים שָׁם, וְאוֹתוֹ מַעְיָן מַיִם. וְהָאֲנָשִׁים קוֹרְאִים לָהֶם נְצִיבוּת שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית לג) וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. תָּא חֲזֵי, הַהוּא רָשָׁע דְּעֵשָׂו, יָהִיב עֵינוֹי לְעַיְינָא עַל נָשִׁין, וּבְגִינֵיהּ אַתְקִין תִּיקוּנוֹי. יַעֲקֹב, שַׁוִּי שְׁפָחוֹת בְּקַדְמִיתָא, וּבְנֵיהוֹן לְבָתַר, דְּחָשִׁיבוּ יַתִּיר. לֵאָה אַבַּתְרַיְיהוּ, וּבְנָהָא לְבָתַר. לְבָתַר יוֹסֵף, וּבַתְרָה רָחֵל, וְהוּא עָבַר לְפָנֵיהֶם.

פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית לג) וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. בֹּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ עֵשָׂו הָרָשָׁע נָתַן עֵינוֹ לְעֵין בַּנָּשִׁים, וּבִגְלָלוֹ הִתְקִין יַעֲקֹב תִּקּוּנָיו. שָׂם שְׁפָחוֹת מִקֶּדֶם, וּבָנֶיהֶם לְאָחוֹר, שֶׁחָשׁוּבִים יוֹתֵר. לֵאָה אַחֲרֵיהֶם, וּבָנֶיהָ מֵאָחוֹר. אַחַר כָּךְ יוֹסֵף, וְאַחֲרֶיהָ רָחֵל, וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם.

כַּד סְגִידוּ כֻּלְהוֹן, מַה כְּתִיב. (בראשית לג) וַתִּגַּשְׁנָה הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֻיִן. וּלְבָתַר כְּתִיב, וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאָה וִילָדֶיהָ וְיִשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וְגוֹ'. וְהָא יוֹסֵף לְבַתְרַיְיתָא הֲוָה, וְרָחֵל לְקַמֵּיהּ. אֶלָּא בְּרָא טָבָא, בְּרָא רְחִימָא, צַדִּיקָא דְּעָלְמָא, יוֹסֵף, כֵּיוָן דְּחָמָא עֵינֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע מִסְתַּכַּל בְּנָשִׁין, דָּחִיל עַל אִמֵּיהּ, נָפִיק מֵאֲבַתְרָהּ, וּפָרִישׁ דְּרוֹעוֹי וְגוּפֵיהּ, וְכַסֵּי עֲלָהּ, בְּגִין דְּלָא יִתֵּן הַהוּא רָשָׁע עֵינוֹי בְּאִמֵּיהּ. כַּמָּה אִתְסָגֵי, שִׁית אַמִּין לְכָל סְטָר, וְחָפָא עֲלָהּ, וְלָא יָכִיל עֵינֵיהּ דְּהַהוּא רָשָׁע לְשַׁלְטָאָה עֲלָהּ.

כְּשֶׁכֻּלָּם הִשְׁתַּחֲווּ, מַה כָּתוּב? וַתִּגַּשְׁן הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן וְהִשְׁתַּחֲוֻיִן. וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב, וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאָה וִילָדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וְגוֹ'. וַהֲרֵי יוֹסֵף לְאָחוֹר הָיָה, וְרָחֵל לְפָנָיו! אֶלָּא בֵּן טוֹב, בֵּן אָהוּב, צַדִּיק הָעוֹלָם, יוֹסֵף. כֵּיוָן שֶׁרָאָה עֵינוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע מִסְתַּכֵּל בַּנָּשִׁים, פָּחַד עַל אִמּוֹ. יָצָא מֵאַחֲרֶיהָ וּפָרַשׂ זְרוֹעוֹתָיו וְגוּפוֹ וְכִסָּה עָלֶיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתֵּן אוֹתוֹ רָשָׁע עֵינוֹ בְּאִמּוֹ. כַּמָּה הִתְגַּדֵּל? שֵׁשׁ אַמּוֹת לְכָל צַד, וְכִסָּה עָלֶיהָ, וְלֹא יָכְלָה עֵינוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע לִשְׁלֹט עָלֶיהָ.

כְּגַוְונָא דָּא, וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו, עֵינוֹ כְּתִיב, הַהוּא עֵינָא בִּישָׁא (תרין עיינין הוי זקיף, אלא בשעתא) דְּבָעָא לְאִסְתַּכְּלָא עָלַיְיהוּ. וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שׁוֹכֵן לִשְׁבָטָיו. מַהוּ שׁוֹכֵן לִשְׁבָטָיו. אֶלָּא שִׁבְטָא דְּיוֹסֵף הֲוָה תַּמָּן, וְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין. שִׁבְטָא דְּיוֹסֵף, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּהּ עֵינָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב, (בראשית מט) בֵּן פּוֹרָת יוֹסֵף. מַאן בֵּן פּוֹרָת. דְּאִתְסְגֵי לְכַסָּאָה עַל אִמֵּיהּ. בֵּן פּוֹרָת עָלֵי עַיִן, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא. שִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין, דִּכְתִיב בֵּיהּ (דברים לג) וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן. וּכְתִיב (דברים לג) יִשְׁכּוֹן לָבֶטַח. מַאי לָבֶטַח. דְּלָא דָּחִיל מֵעֵינָא בִּישָׁא, וְלָא דָּחִיל מִפְּגָעִין בִּישִׁין.

כְּמוֹ זֶה, וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו. עֵינוֹ כָּתוּב, אוֹתָהּ עַיִן רָעָה (שתי עינים היה זוקף. אלא בשעה) שֶׁרָצָה לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם. וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו. מַה זֶּה שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו? אֶלָּא שֵׁבֶט יוֹסֵף הָיָה שָׁם וְשֵׁבֶט בִּנְיָמִין. שֵׁבֶט יוֹסֵף שֶׁלֹּא שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם עַיִן הָרָע, שֶׁכָּתוּב (שם מט) בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף. מַה זֶּה בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף? שֶׁהִתְגַּדֵּל לְכַסּוֹת עַל אִמּוֹ. בֵּן פֹּרָת עָלֵי עָיִן, שֶׁלֹּא שָׁלְטָה בּוֹ עַיִן הָרָע. שֵׁבֶט בִּנְיָמִין, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (דברים לג) וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן. וְכָתוּב יִשְׁכֹּן לָבֶטַח. מַה זֶּה לָבֶטַח? שֶׁלֹּא פּוֹחֵד מֵעַיִן הָרָע וְלֹא פּוֹחֵד מִפְּגָעִים רָעִים.

אָמַר הַהוּא רָשָׁע, אֲנָא אַעְבַּר שׁוּרָה דָּא, דְּלָא אִתְקָיֵים, וַאֲנָא אִסְתַּכַּל כַּדְקָא יָאוּת. רָחֵל הֲוַת תַּמָּן, חָמָאת דְּעֵינָא דְּהַהוּא רָשָׁע מִשַּׁנְּנָא לְאַבָּאשָׁא, מַה עָבְדַת. נַפְקַת וּפְרִישַׁת גַּדְפָּהָא עֲלַיְיהוּ, וְחָפָאת עַל בְּרָהָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּחָמָא רוּחַ דְּקוּדְשָׁא, עֵינָא מְשַׁנְּנָא, מִיָּד וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים. עַל מַאן. עַל יִשְׂרָאֵל. דְּפָרִישׁ גַּדְפּוֹי, וְחָפָא עֲלַיְיהוֹן. וּמִיָּד תֵּב הַהוּא רָשָׁע לַאֲחוֹרָא.

אָמַר אוֹתוֹ רָשָׁע, אֲנִי אַעֲבִיר חוֹמָה זוֹ שֶׁלֹּא תַּעֲמֹד, וַאֲנִי אֶסְתַּכֵּל כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. רָחֵל הָיְתָה שָׁם, רָאֲתָה שֶׁעַיִן אוֹתוֹ רָשָׁע שְׁנוּנָה לְהַזִּיק. מֶה עָשְׂתָה? יָצְאָה וּפָרְשָׂה כְּנָפֶיהָ עֲלֵיהֶם וְכִסְתָה עַל בָּנֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּשָּׂא

בלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, עַיִן שְׁנוּנָה, מִיָּד - וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים. עַל מִי? עַל יִשְׂרָאֵל. שֶׁפָּרְשָׂה כְּנָפֶיהָ וְכִסְּתָה עֲלֵיהֶם, וּמִיָּד שָׁב אוֹתוֹ רָשָׁע לְאָחוֹר.

בְּקַדְמֵיתָא בְּרָא חָפָא עַל אֲמַיּהּ. וְהַשְׁתָּא אִיהָא חָפָאת עַל בְּרָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּחָפָא אִיהוּ עַל רַחֵל אִמַּיּהּ, דְּלָא יִשְׁלוֹט עֲיָנָא דְּהַהוּא רָשָׁע עָלָהּ, חַיֶּיךָ, בְּשַׁעֲתָא דְּיֵיתֵי עֵינָא בִּישָׁא אַחֲרָא לְאִסְתַּכְלָא עַל בָּנָךְ וְעַל בְּנֵי, אִמָּךְ תֵּחָפֵי עָלַיְיהוּ. אַתְּ חָפִית עַל אִמָּךְ, אִמָּךְ תֵּחָפֵי עָלַיְיהוּ. אַתְּ חָפִית עַל אִמָּךְ, אִמָּךְ תֵּחָפֵי עַל אִמָּךְ, אִמָּךְ תֵּחָפֵי עָלָךְ.

בַּהַתְחָלָה הַבֵּן כִּסָּה עַל אִמּוֹ. וְכָעֵת הָאֵם מְכַסָּה עַל בְּנָהּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהוּא כִּסָּה עַל רָחֵל אִמּוֹ שֶׁלֹּא תִּשְׁלֹט הָעַיִן שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע עָלֶיהָ, חַיֶּיךָ בְּשָׁעָה שֶׁתִּבֹּא עַיִן רָעָה אַחֶרֶת לְהִסְתַּכֵּל עַל בָּנֶיךָ וְעַל בָּנַי - אִמְּךָ תְּכַסֶּה עֲלֵיהֶם. אַתָּה כִּסִּיתָ עַל אִמְּךָ - אִמְּךָ תְּכַסֶּה עָלֶיךָ.

וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנְּשִׂים. הַאי קְרָא, בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא אִתְּמַר, בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, דִּבְנֵי עָלְמָא קַיְימֵי בְּדִינָא, וְיִשְׂרָאֵל תַּיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכַפָּרָא עַל חוֹבַיְיהוּ. וְהַהוּא מְקַטְרְגָא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, דְּחָשִׁיב לְאוֹבָדָא לוֹן עַל חוֹבַיְיהוּ, שַׁלְחֵי לֵיהּ הַהוּא דּוֹרוֹנָא, וּכְדֵין כָּתִיב, (בראשית לג) כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהוֹלֶכֶת לְפָנָי. לְבָתַר דְּמָקַבֵּל הַהוּא מְקַטְרְגָא לְהַהוּא דּוֹרוֹנָא, אִתְהַפַּךְ לְהוּ סַנֵּיגוֹרָא.

וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנְּשִׂים. פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר בְּסוֹד הַחָכְמָה, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁבְּנֵי הָעוֹלָם עוֹמְדִים בְּדִין, וְיִשְׂרָאֵל שָׁבִים בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכַפֵּר עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם. וְאוֹתוֹ מְקַטְרֵג עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, שֶׁחוֹשֵׁב לְאַבֵּד אוֹתָם עַל חֶטְאֵיהֶם, שׁוֹלְחִים לוֹ אוֹתוֹ דּוֹרוֹן, וְאָז כָּתוּב (בראשית לב) כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהֹלֶכֶת לְפָנָי. אַחַר שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתוֹ מְקַטְרֵג הַדּוֹרוֹן, מִתְהַפֵּךְ לְהֶם לְסָנֵגוֹר.

דף רג.

זַקִיף וְחָמֵי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כֻּלְּהוּ מִתְעַנָּן בְּתַעֲנִיתָא, יְחֵפֵי רַגְלִין. חָמֵי נָשִׁין, חָמֵי יַנּוּקִין, כֻּלְּהוּ בְּתַעֲנִיתָא, כֻּלְּהוּ (דף ר"ג ע"א) נְקִיִּים בְּנַקְיוּ. וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ. שְׁמָא קַדִּישָׁא לָךְ. מִי אֵלֶּה לָךְ. שְׁאִיל עַל יַנּוּקֵי, וְאָמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. וְכִי אֲמַאי אִצְטְרִיךְ לְאָתְבָא לֵיהּ כְּלוּם. אֶלָּא כֵּיוָן דְּמָקַבֵּל הַהוּא שׁוֹחַד, אִתְהַפַּךְ לְהוּ סַנֵּיגוֹר. זַקִיף עֵינוֹי, וְחָמֵי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל כְּגַוְונָא דְּא, חָשִׁיב דְּבָנִין דְּחִילוּ דְּיִלֵּיהּ אִינּוּן קַיְימִין כַּדְּ.

מִזְדַּקֵּף וְרוֹאֶה אֶת יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם מִתְעַנִּים, יְחֵפֵי רַגְלַיִם. רוֹאֶה נָשִׁים, רוֹאֶה תִּינוֹקוֹת, כֻּלָּם בְּתַעֲנִית, כֻּלָּם נְקִיִּים בְּנַקָּיוֹן. וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ. שֵׁם קָדוֹשׁ לָךְ. מִי אֵלֶּה לָךְ. שׁוֹאֵל עַל הַתִּינוֹקוֹת, וְאוֹמֵר, הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. וְכִי לָמָּה צָרִיךְ לַהֲשִׁיבוֹ כְּלוּם? אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתוֹ שׁוֹחַד, מִתְהַפֵּךְ לָהֶם לְסָנֵגוֹר. מֵרִים עֵינָיו וְרוֹאֶה אֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ זֶה, חוֹשֵׁב שֶׁבִּגְלַל פַּחְדּוֹ הֵם עוֹמְדִים כָּךְ.

שְׁאִיל עַל יַנּוּקֵי, וְאָמַר מִי אֵלֶּה לָךְ. (ואמר באורח סתים הילדים) מַהוּ מִי אֵלֶּה לָךְ. אֶלָּא אָמַר, תִּינַח אַתּוּן דְּחַבְתּוּן קַמֵּי מַלְכָּא. אֲבָל אִלֵּין יַנּוּקֵי, אֲמַאי קַיְימִין הָכִי, מִי אֵלֶּה לָךְ. וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים, רוּחַ קֻדְשָׁא אָמַר, וְעַל דָּא זַקִיף טַעֲמָא. וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים. בְּאֹרַח סָתִים אֲשֶׁר חָנַן

אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ, וְכִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר אֶת עַבְדֶּךָ. אֶלָּא רוּחַ קֻדְשָׁא אָמַר, אִלֵּין אִינּוּן יַנּוּקֵי דְּלָא חָאבוּ, וְלָא טָעִימוּ טַעֲמָא דְּחֶטְאָה, וּמָסַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּידָא דְּהַהוּא מְמָנָא דִּילָךְ, וְקָטִיל לוֹן בְּלָא חוֹבָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר (קהלת ד) וּמִיַּד עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ. וְדָא הוּא אֶת עַבְדֶּךָ.

שׁוֹאֵל עַל הַתִּינוֹקוֹת, וְאוֹמֵר מִי אֱלֶּה לָךְ. (ואמר בדרך נסתר הילדים) מַה זֶּה מִי אֱלֶּה לָךְ? אֶלָּא אָמַר, מֵילָא אַתֶּם שֶׁחֲטָאתֶם לְפָנַי הַמֶּלֶךְ, אֲבָל תִּינוֹקוֹת אֵלּוּ מַדּוּעַ עוֹמְדִים כָּךְ? מִי אֱלֶּה לָךְ? וַיֹּאמַר הַיְלָדִים. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת, וְעַל זֶה טַעַם זְקוּף. וַיֹּאמַר הַיְלָדִים, בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר, אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. וְכִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמְרָה אֶת עַבְדֶּךָ? אֶלָּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת: אֱלֶּה אוֹתָם תִּינוֹקוֹת שֶׁלֹּא חָטְאוּ וְלֹא טָעֲמוּ טַעַם חֵטְא, וּמְסָרָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיַד הַמְמֻנֶּה שֶׁלְּךָ וְהָרַג אוֹתָם בְּלִי חֵטְא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ד) וּמִיַּד עֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ. וְזֶהוּ אֶת עַבְדֶּךָ.

כֵּיוָן דְּשָׁמַע מַאֲינוּן יַנּוּקֵי, מִיַּד סָלִיק לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר, מָאֲרֵיהּ דְּעָלְמָא, כָּל אַרְחָךְ בְּדִינָא דִּקְשׁוֹט, וְאִי דִּינָא שַׁרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל בְּגִין חוֹבֵיהוֹן אִיהוּ, יַנּוּקִין דְּלְהוֹן דְּלָא חָאבוּ לְקָמָךְ, אֲמַאי מַסָרַת לוֹן לְקָטְלָא לוֹן בְּלָא חוֹבָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל מִלּוֹי בְּכַךְ, וְחָס עָלַיְיהוּ. וְהַהִיא שַׁעֲתָא, לָא הֲווֹי אַסְכָּרָא בַּתִּינוֹקוֹת.

כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע מֵאוֹתָם תִּינוֹקוֹת, מִיָּד עוֹלֶה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְאוֹמֵר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, כָּל דְּרָכֶיךָ בְּדִין אֱמֶת, וְאִם הַדִּין שׁוֹרֶה עַל יִשְׂרָאֵל בִּגְלַל חֶטְאֵיהֶם הֵם, תִּינוֹקוֹת שֶׁלְּהֶם שֶׁלֹּא חָטְאוּ לְפָנֶיךָ, לָמָּה מְסַרְתָּ אוֹתָם לְהֶרְגָּם בְּלִי חֵטְא? וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לוֹקֵחַ דְּבָרָיו בְּכָךְ וְחָס עֲלֵיהֶם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה אֵין אַסְכָּרָה בַּתִּינוֹקוֹת.

וְהַהוּא מְקַטְרְגָא נָטִיל קִנְאָה מֵהַהוּא מְמָנָא דְּתְחוֹת יְדֵיהּ. אָמַר, וְכִי לִי יְהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן דְּמִתְלַבְּשָׁן בְּחֶטְאִין וְחוֹבִין, וּלְהַהוּא מְמָנָא דִּילִי מָסַר יַנּוּקִין בְּלָא חוֹבָא, דְּלָא טַעֲמוּן טַעֲמָא דְּחוֹבָה. מִיַּד אָזַל לְאַפָּקָא לוֹן מִתְּחוֹת יְדֵיהּ, וְלָא יְשְׁלוֹט בְּהוּ. וְעַל דָּא אַקְדִּים לֵיהּ וְאָמַר לֵיהּ, הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. לְהַהוּא עַבְדֶּךָ, בְּלָא חוֹבָא וּבְלָא חַטָּאָה. וּבְגִין דְּלָא יְהֵא שְׁבָחָא לַמְמָנָא דִּילֵיהּ יַתִּיר מִנַּיהּ, בָּעָא לְאַפָּקָא לוֹן מִן יְדוֹי.

וְאוֹתוֹ מְקַטְרֵג לוֹקֵחַ קִנְאָה מֵאוֹתוֹ מְמֻנֶּה שֶׁתַּחַת יָדָיו, וְאוֹמֵר: וְכִי לִי נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָם שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בַּחֲטָאִים וַעֲוונוֹת, וּלְאוֹתוֹ מְמֻנֶּה שֶׁלִּי מָסַר תִּינוֹקוֹת בְּלִי חֵטְא שֶׁלֹּא טָעֲמוּ טַעַם חֵטְא?! מִיָּד הוֹלֵךְ לְהוֹצִיאָם מִתַּחַת יָדוֹ וְלֹא יִשְׁלֹט בָּהֶם. וְעַל זֶה מַקְדִּים לוֹ וְאוֹמֵר לוֹ, הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ. לְאוֹתוֹ עַבְדֶּךָ, בְּלִי חֵטְא וּבְלִי חַטָּאָה. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה שֶׁבַח לַמְמֻנֶּה שֶׁלּוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, רוֹצֶה לְהוֹצִיאָם מִיָּדוֹ.

כַּד סַלְקִין צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דָּא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה כְּתִיב (בראשית לג) וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם. הָא רוּחַ קוּדְשָׁא אַעְבָּר לְקַמַּיְיהוּ, (כמה דאת אמר (מיכה ב) ויעבור מלכם לפניהם) וְהוּא וַדַּאי עָבַר לִפְנֵיהֶם. וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים, רוּחַ קוּדְשָׁא, אַזְעַר גַּרְמֵיהּ לְגַבֵּי עֵילָּא ז' זִמְנִין, לְגַבֵּי ז' דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּעָלַיְיהוּ, וְאַקְטִין גַּרְמֵיהּ, לְאַכְלָלָא לוֹן עִמֵּיהּ כָּל חַד

וְחָד. עַד גְּשָׁתוֹ עַד אָחְיו, לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּרַחֲמֵי, דְּהָא בֵּן וּבַת אינון. בֵּן, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. בַּת, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רוּחַ קוּדְשָׁא עָבִיד אַזְעִירוּ דְּגַרְמֵיהּ, עַד גְּשָׁתוֹ.

כְּשֶׁעוֹלוֹת תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם זֶה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַה כָּתוּב? וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם. הֲרֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עוֹבֶרֶת לִפְנֵיהֶם, (כמו שנאמר (מיכה ב) ויעבר מלכם לפניהם) וְהוּא וַדַּאי עָבַר לִפְנֵיהֶם. וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַקְּטִינָה עַצְמָהּ לְגַבֵּי מַעְלָה שֶׁבַע פְּעָמִים לְגַבֵּי שֶׁבַע דְּרֻגּוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁמַּעְלָיו, וְהַקְּטִינָה עַצְמָהּ לְכָלֵל אוֹתָם עִמּוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד. עַד גְּשָׁתוֹ עַד אָחְיו, לְאוֹתָהּ דַּרְגָּא דְּרַחֲמֵי, שֶׁהֲרֵי הֵם בֵּן וּבַת. בֵּן - (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. בַּת - כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָשְׂתָה הַקְּטָנַת עַצְמָהּ, עַד גְּשָׁתוֹ.

כֵּיוָן דְּמָטָא לְגַבֵּיהּ, תָּבַע מִינֵיהּ, וְאוֹדַע לֵיהּ צַעֲרָא דִּבְנַיְיהוּ לְתַתָּא. וְתַרְוַוְיְיהוּ עָאלִין לְהֵיכְלָא טְמִירָא גְּנִיזָא דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אִימָּא דִּלְהוֹן, וְתָבְעִין עַל יִשְׂרָאֵל לְכַפְּרָא לוֹן, כְּדֵין כְּתִיב (ויקרא טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם וגו'. אֲכַפֵּר עֲלֵיכֶם לָא כְּתִיב, אֶלָּא יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם.

כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו, תָּבַע מִמֶּנּוּ וְהוֹדִיעַ לוֹ צַעַר בְּנֵיהֶם לְמַטָּה, וּשְׁנֵיהֶם נִכְנָסִים לְהֵיכָל טָמִיר גְּנוּז שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֵם שֶׁלָּהֶם, וְתוֹבְעִים עַל יִשְׂרָאֵל לְכַפֵּר לָהֶם, וְאָז כָּתוּב (ויקרא טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם וגו'. אֲכַפֵּר עֲלֵיכֶם לֹא כָתוּב, אֶלָּא יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם.

וְהַשְׁתָּא הַיְלָדִים, אִלֵּין חַכִּימִין דְּהָכָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לוֹן רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, לְאִתְעַטָּרָא בָּהוּ, וּלְאִשְׁתַּכְלְלָא (נ"א ולאשתדלא) בָּהוּ. עַיְינָא בִּישָׁא לָא שַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ, בְּגִין עַיְינָא טָבָא, רוּחַ קוּדְשָׁא דְּרִבִּי פִּנְחָס, דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. אָתָא רִבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר, אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא אָרְחָא דָּא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין, דַּי לִי. זַכָּאָה אָרְחָא דָּא דַּאֲתֵינָא לְגַבָּךְ.

וְכָעֵת הַיְלָדִים, חֲכָמִים אֵלּוּ שֶׁל כָּאן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם סוֹדוֹת הַתּוֹרָה לְהִתְעַטֵּר בָּהֶם וּלְהִתְתַּקֵּן (ולהשתדל) בָּהֶם, עַיִן רָעָה לֹא שׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶם בְּגַלַּל עַיִן טוֹבָה, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. בָּא רַבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקוֹ. אָמַר, אִלְמָלֵא לֹא בָאתִי בְּדַרְכְּךָ זוֹ אֶלָּא לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים אֵלּוּ - דַּי לִי. אַשְׁרֵי דַּרְכְּךָ זוֹ שֶׁבָּאתִי אֵלֶיךָ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכָא, דְּאִסְתַּכַּם עִמָּנָא. וְלָא דַּי אִילָנָא חַד, אֶלָּא תְּלַת. אֲבָל מַעְיְינָא דָּא, דְּיוּקְנָא עִלָּאָה הוּא, לְגַבֵּי הַהוּא מַעְיְינָא דְּטָמִיר וְגָנִיז. תְּלַת אִילָנִין אִלֵּין, תְּלַת אֲרָזִין אִינּוּן, דְּאִקְרוּן אַרְזֵי לְבָנוֹן. וְאִינּוּן דְּיוּקְנָא דִּתְלַת אִילָנִין רַבְרְבִין, רָזָא דַּאֲבָהָן. (ס"א דאסתכם עמנא. מעיינא דא, דיוקנא דההוא מעיינא עינא עלאה דטמיר וגניז. תלת אילנין אלין אינון דיוקנא דתלת אילנין רברבין, רזא דאבהן.) זַכָּאָה חוּלָקָנָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּאן, שֶׁהִסְכִּים אִתָּנוּ. וְלֹא דַּי אִילָן אֶחָד, אֶלָּא שְׁלֹשָׁה. אֲבָל מַעְיָן זֶה דְּמוּת עֶלְיוֹנָה הִיא אֶל אוֹתוֹ מַעְיָן טָמִיר וְגָנוּז. שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת אֵלּוּ, שְׁלֹשָׁה אֲרָזִים הֵם שֶׁנִּקְרָאִים אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן, וְהֵם דְּמוּת

שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת גְּדוֹלִים, סוֹד הָאָבוֹת. (שהסכים עמנו. מעין זה דגמת אותו מעין עליון שטמיר וגנוז. שלשה אילנות הם דמות של שלשה אילנות גדולים, סוד האבות) אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.

דף רג:

אַרְכִּינוּ אִילָנִין, חַד עַל רֵישֵׁיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְחַד עַל רֵישֵׁיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס, וְחַד עַל רֵישֵׁיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר. אִתְפְּשָׁטוּ עַנְפִּין, לְכָל סְטַר, עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּחַבְרַיָּיא, בָּעָה (נ"א חדי) רִבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, זַכָּאָה חוּלְקִי וְזַכְּאִין עֵינַי דְּחָמָאן כַּךְ. וְלָא עַל דִּידָךְ וְעַל דִּידִי חַדִּינָא בִּלְחוֹדַיְיהוּ, אֶלָּא עַל רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרָנָא קָא חַדִּינָא, דְּחָשִׁיב אֵיהוּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא כְּחַד מִינָן. קָם וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְאֵימָא לְקַמֵּי מָארָךְ מִלִּין דִּילֵיהּ. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר. (דף ר"ג ע"ב)

הַרְכִּינוּ הָאִילָנוֹת אֶחָד עַל רֹאשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאֶחָד עַל רֹאשׁ רַבִּי פִּנְחָס, וְאֶחָד עַל רֹאשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר. הִתְפַּשְּׁטוּ הָעֲנָפִים לְכָל צַד עַל רָאשֵׁי הַחֲבֵרִים. בָּכָה (שמח) רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, אַשְׁרֵי חֶלְקִי וְאַשְׁרֵי עֵינַי שֶׁרָאוּ כָּךְ. וְלֹא עַל שֶׁלְּךָ וְעַל שֶׁלִּי שָׂמַחְתִּי בְּלִבָּדָם, אֶלָּא עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵנוּ אֲנִי שָׂמֵחַ, שֶׁחָשׁוּב הוּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ כְּאֶחָד מֵאִתָּנוּ. קָם וּנְשָׁקוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, קוּם בְּעָמְדְּךָ וֶאֱמֹר לִפְנֵי רִבּוֹנְךָ דְּבָרִים שֶׁלּוֹ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר.

פָּתַח וְאָמַר (מיכה ו) עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וְגוֹ'. עַמִּי, כַּמָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַבָּא רַחֲמָן עַל בְּנוֹי, אַף עַל גַּב דְּחָאבוּ גַּבֵּיהּ, כָּל מִלּוֹי בִּרְחִימוּ לְגַבַּיְיהוּ, כְּאַבָּא לְגַבֵּי בְּרֵיהּ. חָטֵי בְּרֵיהּ לְגַבֵּי אֲבוֹי, אַלְקֵי לֵיהּ, כָּל כַּךְ דְּאַלְקֵי לֵיהּ לָא תָּב מֵאַרְחֵיהּ, נָזִיף בֵּיהּ בְּמִלִּין וְלָא קַבִּיל. אָמַר אֲבוֹי, לָא בָּעֵינָא לְמֶעְבַּד לְבָרִי כְּמָה דְּעָבְדָנָא עַד יוֹמָא. אִלּוּ אַלְקֵיְיהּ יְהֵא חָשִׁישׁ בְּרֵישֵׁיהּ, הָא כְּאִיבָא דִּילֵיהּ גַּבָּאי, אֲהֵא נָזִיף בֵּיהּ, הָא דִּיוּקְנֵיהּ מִשְׁתַּנְיָא, מַה אַעְבִּיד, אֶלָּא אֵיזִיל וְאֶתְחַנַּן לְגַבֵּיהּ, וְאֵימָא לֵיהּ מִלִּין רְכִיכִין, בְּגִין דְּלָא יִתְעַצַּב.

פָּתַח וְאָמַר, (מיכה ו) עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וְגוֹ'. עַמִּי, כַּמָּה רַחֲמָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל בָּנָיו. אַף עַל גַּב שֶׁחָטְאוּ לְפָנָיו, כָּל דְּבָרָיו בְּאַהֲבָה אֲלֵיהֶם כְּאָב אֶל בָּנוֹ. חָטָא הַבֵּן לְאָבִיו - מַלְקָהוּ. כָּל עוֹד כְּשֶׁמַּלְקָהוּ וְלֹא שָׁב מִדַּרְכּוֹ, נוֹזֵף בּוֹ בִּדְבָרִים וְלֹא מְקַבֵּל. אָמַר אָבִיו: אֵינִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לִבְנִי כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי עַד הַיּוֹם. אִם אַלְקֶנּוּ - יַחֲשֹׁשׁ בְּרֹאשׁוֹ, הֲרֵי הַכְּאֵב שֶׁלּוֹ אֶצְלִי. אִם אֶנְזֹף בּוֹ - דְּמוּתוֹ מִשְׁתַּנֵּית. מָה אֶעֱשֶׂה? אֶלָּא אֵלֵךְ וְאֶתְחַנֵּן אֵלָיו וְאֹמַר לוֹ דְּבָרִים רַכִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַצֵּב.

כֵּן בְּכָל זִינִין, אָזִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל. שְׁאֲרֵי עַמְּהוֹן אַלְקָאָה וְלָא קַבִּילוּ. נָזִיף בְּהוּ, וְלָא קַבִּילוּ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֲמֵינָא בִּבְרִי, דְּבְנִין מַלְקִיוּתָא דְּלָקֵינָא לוֹן, אִינּוּן חַשְׁשׁוּ בְּרֵישֵׁיהוֹן. וַוי, דְּהָא מְגוֹ כְּאִיבָא דִּלְהוֹן, חֲשִׁישְׁנָא אֲנָא. דִּכְתִיב, (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. נָזִיפְנָא בְּהוּ, אֶשְׁתַּנָּא דִּיוּקְנָא דִּלְהוֹן, דִּכְתִיב, (איכה ד) חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר תָּאֳרָם לֹא נִכְּרוּ בַּחֻצוֹת. וַוי כַּד אִסְתְּכָלִית בְּהוּ, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדָעוּ. הַשְׁתָּא, אֲהֵא מִתְחַנָּנָא לְגַבַּיְיהוּ גּוֹ תַּחֲנוּנִים. עַמִּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הֶלְאֵיתִיךְ. בְּרִי יְחִידָאָה דִּילִי, חֲבִיבָא דְּנַפְשָׁאי, חֲמֵי

מַה עֲבָדִית לָךְ, שְׁלִיטִית לָךְ עַל כָּל בְּנֵי הֵיכָלִי, שְׁלִיטִית לָךְ עַל כָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא, וְאִי עֲבָדִית לָךְ עוֹבָדִין אַחֲרָנִין, עֲנֵה בִּי, אַנְתְּ הֲוִי סָהִיד בִּי.

כָּךְ בְּכָל הַמִּינִים הוֹלֵךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל. שׁוֹרֶה אִתָּם הַלְקָאָה, וְלֹא קִבְּלוּ. נָזַף בָּהֶם, וְלֹא קִבְּלוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי רוֹאֶה בִּבְנֵי שֶׁבְּגָלֶל הַמַּלְקוּת שֶׁהִלְקֵיתִי אוֹתָם, הֵם חוֹשְׁשִׁים בְּרֹאשָׁם. אוֹי, שֶׁהֲרֵי מִתּוֹךְ כְּאֵבָם אֲנִי חוֹשֵׁשׁ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. נָזַפְתִּי בָהֶם, הִשְׁתַּנְּתָה דְמוּתָם, שֶׁכָּתוּב (איכה ד) חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר תָּאָרָם לֹא נִכְּרוּ בַּחוּצוֹת. אוֹי כְּשֶׁהִסְתַּכַּלְתִּי בָהֶם וְלֹא נוֹדְעוּ. כְּעֵת אֶתְחַנַּן לִפְנֵיהֶם תּוֹךְ תַּחֲנוּנִים. עַמִּי מֶה עָשִׂיתִי לָךְ וּמֶה הֶלְאֵיתִיךְ. בְּנֵי יְחִיד שֶׁלִּי, חֲבִיב נַפְשִׁי, רְאֵה מֶה עָשִׂיתִי לָךְ, הִשְׁלַטְתִּי אוֹתְךָ עַל כָּל בְּנֵי הֵיכָלִי, הִשְׁלַטְתִּי אוֹתְךָ עַל כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם. וְאִם עָשִׂיתִי לְךָ מַעֲשִׂים אֲחֵרִים, עֲנֵה בִּי, אַתָּה תָּעִיד בִּי.

עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶה עָנָה אוֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר. זְכָר נָא, הֲוִי דָּכִיר בְּמָטוּ מִינָךְ. מַה יָּעַץ הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, מַה הֲוָה עֲיטָא דְּבָלָק עַל עַמָּא קַדִּישָׁא (חסר כאן) וְאוֹרַיְיתָא לָא חֲשִׁיבַת לֵיהּ לְבָלָק כְּלוּם, כְּמָה דְּהֲוָה לְלָבָן, דִּכְתִּיב, (דברים כו) אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי. (שייך פרשת שלח לך דף קס"א ע"ב מ' המתחיל דא עם דא)

עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶה עָנָה אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר (מיכה ו). זְכָר נָא, הֱיֵה זוֹכֵר בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, מַה יָּעַץ. כָּעֵת יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל מֶה הָיְתָה עֲצַת בָּלָק עַל הָעָם הַקָּדוֹשׁ, וְהַתּוֹרָה לֹא הֶחְשִׁיבָה אֶת בָּלָק כְּלוּם, כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְלָבָן, שֶׁכָּתוּב (דברים כו) אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי.

אֲשׁוּרֶנּוּ וְגוֹ', צִיּוּרָא וּדְיוּקְנָא דַּאֲבוֹי, אִתְרְשִׁים בֵּיהּ מַמָּשׁ. וּמֵהַהוּא זִמְנָא דְּהֲוָה בְּמָעֳהָא דְּאִמֵּיהּ, מִסְטָרָא דִּילֵהּ, אִתְמְתַח וְאוֹשִׁיט פִּסְיעָה לְבַר יַתִּיר. כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ, דָּא דִּיוּקְנָא וְצִיּוּרָא דַּאֲבוֹי (ממש). כֵּיוָן דְּהֲוָה בְּמָעֳהָא דְּאִמֵּיהּ, אֲשׁוּרֶנּוּ, אוֹשִׁיט פִּסְיעָה לְבַר, כְּגַוְונָא דָּא ת' (נ"א ו').

אֲשׁוּרֶנּוּ וְגוֹ', צִיּוּר וּדְמוּת אֲבִיו נִרְשָׁם בּוֹ מַמָּשׁ. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָיָה בִּמְעֵי אִמּוֹ, מִצַּד שֶׁלֹּא הִתְמַתַּח וְהוֹשִׁיט פִּסְיעָה לַחוּץ יוֹתֵר. כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ, זוֹ דְּמוּת וְצִיּוּר אֲבִיו (ממש). כֵּיוָן שֶׁהָיָה בִּמְעֵי אִמּוֹ, אֲשׁוּרֶנּוּ, הוֹשִׁיט פִּסְיעָה לַחוּץ, כְּמוֹ זֶה ת' (ו').

וְדָא הוּא וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ, בְּמִתְיבְתָּא עִלָּאָה, גְּבָעוֹת חָסֵר ו'. (רמאה דכלא ההיא עלאה דכלא) בְּמִתְיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וּמִגְּבָעוֹת בְּאָת ו'. וְאַשְׁלִים לְתֵרִין סִטְרִין. חַד, דְּהָא הַאי גִּבְעַת לָא אִתְפָּרְשָׁא מִן בָּרֵהּ לְעָלְמִין, וְלָא שַׁבְקַת לֵיהּ. וְעַל דָּא אִתְכְּלִיל ו' בַּהֲדֵהּ לְעָלַם. וְחַד, דְּהָא גִּבְעָה דִּלְתַתָּא בָּרֵהּ דְּאִתְכְּלִיל בֵּהּ, אִצְטְרִיךְ לְזִמְנָא דְּאָתֵי כַּד יֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לְנַטְלָא לֵיהּ גִּבְעַת עִלָּאָה, וּלְאַעֲלָא לֵיהּ גּוֹ גַּדְפָּהָא, בְּגִין לְאַתְקָפָא לֵיהּ, וּלְאוֹקְמָא לֵיהּ בַּחַיִּין עִלָּאִין, וּמִנָּהּ יִפּוֹק בְּהַהוּא יוֹמָא מְשִׁיחָא דְּדָוִד.

וְזֶהוּ וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ. בַּיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה גְּבָעוֹת חָסֵר ו' (גבוהות הכל אותה עליונת הכל). בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ וּמִגְּבָעוֹת, בְּאוֹת ו'. וּמַשְׁלִים לִשְׁנֵי צְדָדִים. אֶחָד, שֶׁהֲרֵי הַגִּבְעַת הַזּוֹ לֹא נִפְרֶדֶת מִבִּנְיָנָהּ לְעוֹלָמִים וְאֵינָהּ

עוֹבֶת אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן נִכְלָל ו' אַתָּה לְעוֹלָם. וְאֶחָד, שֶׁהֲרֵי גִּבְעָה שֶׁלְּמַטָּה, בְּנָהּ שֶׁנִּכְלָל עִמָּהּ צָרִיךְ לֶעָתִיד לָבֹא כְּשֶׁיָּבֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לְקַחַת לוֹ גִּבְעַת עֶלְיוֹנָה, וּלְהַכְנִיסוֹ תּוֹךְ כְּנָפָיהָ כְּדֵי לְחַזֵּק אוֹתוֹ וּלְהַעֲמִידוֹ בְּחַיִּים עֶלְיוֹנִים, וּמִמֶּנָּה יֵצֵא בְּאוֹתוֹ יוֹם מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

וְרָזָא דָּא, (תהלים ב) אֲסַפְּרָה אֶל חֹק יְיָ אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. זִמִּין אֲנָא לוֹמַר לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי חֹק, וּלְבַשְּׂרָא לֵיהּ, (ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך). בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ, יְפִיק לֵיהּ הַהוּא חֹק מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא, בְּכַמָּה חַיִּין, בְּכַמָּה עִטָּרִין, בְּכַמָּה בִּרְכָאן, כַּדְּקָא יָאוּת.

וְסוֹד זֶה - (תהלים ב) אֲסַפְּרָה אֶל חֹק ה' אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. עֲתִיד אֲנִי לוֹמַר לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא חֹק וּלְבַשְּׂרוֹ, (ה' אמר אליבני אתה אני היום ילדתיך). בְּאוֹתוֹ יוֹם מַמָּשׁ יוֹצִיא אוֹתוֹ הַחֹק הַהוּא מִתַּחַת כְּנָפָיהָ בְּכַמָּה חַיִּים, בְּכַמָּה עֲטָרוֹת, בְּכַמָּה בְּרָכוֹת כְּרָאוּי.

וְהַהוּא חֹק לָא יִשְׁתְּאַר בְּלְחוֹדוֹי, יִתְכְּלִיל בֵּיהּ מְשִׁיחָא אַחֲרָא בְּרֵיהּ דְּיוֹסֵף, וְתַמָּן יִתְתַּקַּף, וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ גִּבְעָה תַּתָּאָה, דְּלֵית בָּהּ חַיִּין, יָמוּת מָשִׁיחַ דָּא, וְיִתְקְטֵל, וְיֵהֵא מִית עַד דְּתִלְקוֹט חַיִּין גִּבְעָה דָּא, מֵהַהִיא גִּבְעָה עִלָּאָה, וְיָקוּם.

וְאוֹתוֹ חֹק לֹא יִשְׁאֵר לְבַדּוֹ. יִכָּלֵל בּוֹ מָשִׁיחַ אַחֵר, בֶּן יוֹסֵף, וְשָׁם יִתְחַזֵּק, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא גִּבְעָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁאֵין בָּהּ חַיִּים, יָמוּת מָשִׁיחַ זֶה וְיֵהָרֵג, וְיָמוּת עַד שֶׁתִּלְקֹט גִּבְעָה זוֹ חַיִּים מֵאוֹתָהּ גִּבְעָה עֶלְיוֹנָה, וְיָקוּם.

וּבְגִין כָּךְ, בְּמִתְיבְתָּא דְּרָקִיעָא וּמְגִבְעוֹת שְׂלִים בְּאוֹת ו', עַל תְּרֵין סִטְרִין אִלֵּין (כתיב). אֲבָל בְּמִתְיבְתָּא עִלָּאָה, חָסֵר, בְּלָא ו', לְאַחֲזָאָה מִלָּה דְּלֵית בָּהּ קוּשְׁיָא וְסָפֵק. הֵן עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן, בְּיִחוּדָא, בְּלָא עַרְבּוּבְיָא אַחֲרָא.

וּמִשּׁוּם כָּךְ בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ וּמִגִּבְעוֹת שָׁלֵם, בְּאוֹת ו', עַל שְׁנֵי צְדָדִים אֵלּוּ (כתוב). אֲבָל בַּיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה חָסֵר, בְּלִי ו', לְהַרְאוֹת דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ קֻשְׁיָה וְסָפֵק. הֵן עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן, בְּיִחוּד, בְּלִי עַרְבּוּבְיָה אַחֶרֶת.

כָּל יְחוּדָא שְׂלִים, הָכָא אִיהוּ. יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ. דְּהָא רָזָא דִּילֵיהּ, מֵרֹאשׁ צוּרִים אִיהוּ, וְאִתְיַיחֵד בְּרֵישָׁא, בְּגִנְעָא וּשְׁבִילָא. יְיָ: דָּא רֵישָׁא עִלָּאָה, אָוִירָא דְּסִלְקָא. אֱלֹהֵינוּ: דָּא גִּנְעָא, דְּאִתְמַר (ישעיה יא) גֶּזַע יִשַׁי. יְיָ: דָּא שְׁבִילָא דְּלִתַּתָּא. וְעַל רָזָא דָּא אִתְיַיחַד בֵּיהּ כַּדְּקָא יָאוּת. וּבְגִין דְּאִתְמַתַּח בֵּיהּ שְׁבִילָא אִצְטְרִיךְ (כאן חסר). רָזָא דְּאִתְגַּזַּר בִּתְרֵי מְתִיבְתֵּי.

כָּל יְחוּד שָׁלֵם כָּאן הוּא. ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. שֶׁהֲרֵי סוֹדוֹ מֵרֹאשׁ צֻרִים הוּא, וְהִתְיַחֵד בְּרֹאשׁ, בַּגֶּזַע וּשְׁבִיל. ה' - זֶה הָרֹאשׁ הָעֶלְיוֹן, אֲוִיר שֶׁעוֹלֶה. אֱלֹהֵינוּ - זֶה הַגֶּזַע, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יא) גֶּזַע יִשַׁי. ה' - זֶה הַשְּׁבִיל שֶׁלְּמַטָּה. וְעַל סוֹד זֶה הִתְיַחֵד בּוֹ כָּרָאוּי. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּמְתַּח בּוֹ שְׁבִיל, צָרִיךְ סוֹד שֶׁנִּגְזַר בִּשְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת.

דף רד.

זַכָּאָה חוּלָקֵךְ רִבִּי שִׁמְעוֹן, דְּזָכִית לְמִלִּין עִלָּאִין דְּמָארֵיךְ, וּמָארַךְ אִתְרְעֵי בָךְ, כַּמָּה שִׁיעוּרָא דְּמִתְיַחֲן דִּשְׁבִילָא דָּא בְּשִׁיעוּרָא עִלָּאָה, דְּרֵישָׁא (דף ר"ד ע"א) וְגִנְעָא וּשְׁבִילָא, וְאִתְלַבְּשָׁן

בְּמָתְיְחוּ דָּא. (נ"א ועל דא מתיחו דאחד, שיעורא דשית סטרין. וכלא אתיחד בהאי את ד' אח ד'), וְעַל דָּא מְתִיחוּ דְּא' (נ"א ה') שִׁיעוּרָא דְּשִׁית סְטָרִין. וְכֻלָּא אִתְיַחַד בְּהַאי אָת (נ"א אח) וּבְגִין כָּךְ, לְבָדָד יִשְׁכּוֹן כַּדְקָא יָאוּת.

אַשְׁרֵי חֶלְקָךְ, רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁזָּכִיתָ לִדְבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל רִבּוֹנְךָ, וְרִבּוֹנְךָ הִתְרַצָּה בְּךָ. כַּמָּה שִׁעוּר שֶׁל הִתְפַּשְׁטוּת שֶׁל שְׁבִיל זֶה בְּשִׁעוּר עֶלְיוֹן שֶׁל רֹאשׁ וְגֶזַע וּשְׁבִיל, וְהִתְלַבְּשׁוּ בְּהִתְפַּשְׁטוּת זוֹ. (ועל זה התפשטות של אחד, שעור של ששה צדדים, והכל התיחד באות ד' הזו, אח ד') וְעַל זֶה הִתְפַּשְׁטוּת שֶׁל א' (ה') שִׁעוּר שֶׁל שִׁשָּׁה צְדָדִים. וְהַכֹּל הִתְיַחֵד בָּאוֹת (אח) הַזּוֹ. וּמְשׁוּם כָּךְ לְבָדָד יִשְׁכּוֹן כָּרָאוּי.

וּבַגּוֹיִם לֹא יִתְחַשָּׁב, יִשְׂרָאֵל אִית לוֹן כְּתָב וְלָשׁוֹן. וּבְכָל אֵת, יַכְלִין לְאִסְתַּכְּלָא בְּדִיּוּקְנָא וְצִיּוּרָא כַּדְקָא יָאוּת. אֲבָל בַּגּוֹיִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, לֹא יִתְחַשָּׁב. רָזָא דְּנָא, בְּגִין דְּלֵית לוֹן כְּתָב וְלָשׁוֹן, וְלֵית לוֹן לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַּע כְּלוּם, דְּהָא הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתּוּעִים (ירמיה י) וְלָא יִתְחָשָׁב רָזָא דְּנָא בְּמַחֲשָׁבָה וּבְאַסְתַּכְּלוּתָא דִּלְהוֹן, הוֹאִיל וְלֵית לוֹן כְּתָב. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל.

וּבַגּוֹיִם לֹא יִתְחַשָּׁב. לְיִשְׂרָאֵל יֵשׁ כְּתָב וְלָשׁוֹן, וּבְכָל אוֹת יְכוֹלִים לְהִסְתַּכֵּל בִּדְמוּת וְצִיּוּר כָּרָאוּי, אֲבָל בַּגּוֹיִם - עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת - לֹא יִתְחַשָּׁב. הַסּוֹד שֶׁלָּנוּ, מִשּׁוּם שֶׁאֵין לָהֶם כְּתָב וְלָשׁוֹן, וְאֵין לָהֶם לְהִסְתַּכֵּל וְלָדַעַת כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי (ירמיה י) הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים, וְלֹא יִתְחַשֵּׁב סוֹד שֶׁלָּנוּ בְּמַחֲשָׁבָה וּבְהִסְתַּכְּלוּת שֶׁלָּהֶם, הוֹאִיל וְאֵין לָהֶם כְּתָב. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל.

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל. (מי) הַהוּא נְקוּדָה עִלָּאָה, רֵישָׁא וְגִזְעָא וּשְׁבִילָא, בִּטְמִירוּ אִיהוּ, וְלָא קַיְימָא לְשָׁאֲלָא לְבַר. אֲבָל מִשַּׁעֲתָא דְּשָׁאַרִי לְאִתְבָּנָאָה, וּלְמֶעְבַּד הֵיכָלָא בִּרְעוּתֵיהּ, וְאִקְרֵי מ"י, שְׁאֵרֵי לְאִתְבָּנָאָה, דְּיוּקְנָא, דִּילֵיהּ מַמָּשׁ. אַפִּיק נוּקְבָא דִּילֵיהּ, בְּדִיּוּקְנָא דְּאִמֵּיהּ.

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל. (מי) אוֹתָהּ נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה, רֹאשׁ וְגֶזַע וּשְׁבִיל, בְּנִסְתָּר הִיא, וְלֹא עוֹמֶדֶת לִשְׁאֵלָה לַחוּץ. אֲבָל מִשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִילָה לְהִבָּנוֹת וְלַעֲשׂוֹת הֵיכָל בִּרְצוֹנוֹ, וְנִקְרֵאת מ"י, מַתְחִילָה לְהִבָּנוֹת. הַדְּמוּת, שֶׁלּוֹ מַמָּשׁ. מוֹצִיא נְקֵבָה שֶׁלּוֹ בִּדְמוּת אִמּוֹ.

מַאי מִי. דָּא רֵישָׁא וְגִזְעָא וּשְׁבִילָא. (י') וְאִתְפַּשַּׁט לְאִתְבָּנָאָה בִּפְשִׁיטוּ דְּחַד הֵיכָלָא, לְתֵרִין סְטָרִין בָּאנֵי. וְאַף עַל גַּב דְּאַפִּיק לְיִשְׂרָאֵל. דְּאִיהוּ ו', אוּף הָכִי אַפִּיק לְנוּקְבָא דִּילֵיהּ כַּחֲדָא, וְאַזְמְנָהּ לְגַבֵּיהּ. מָנָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דניאל א) וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ (אסתר ט) וּמַשְׁלוֹחַ מָנוֹת. יָהַב לֵיהּ נְבִזְבָּזָא רַב וְיַקִּירָא, וְאַפִּיק לָהּ כַּחֲדָא מִנֵּיהּ. בְּהַהוּא פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפְּשַׁט אַפִּיק תַּרְוַוייְהוּ כַּחֲדָא, (כגוונא דא פשוט להכא ולהכא, אפיק ברא וברתא ברגעא חדא, ועל דא שמים וארץ ברגעא חדא אתבריאו כחדא) בְּשַׁעֲתָא חֲדָא.

מַה זֶּה מִי? זֶה רֹאשׁ וְגֶזַע וּשְׁבִיל. (י') וְהִתְפַּשֵּׁט לְהִבָּנוֹת בִּפְשִׁיטוּת הֵיכָל אֶחָד, לִשְׁנֵי צְדָדִים בּוֹנֶה. וְאַף עַל גַּב שֶׁהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא ו' - גַּם כָּךְ הוֹצִיא אֶת נְקֻבָתוֹ כְּאֶחָד וְהִזְמִינָהּ אֵלָיו. מָנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר

(דניאל א) וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ, (אסתר ט) וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת. נָתַן לוֹ אוֹצָר גָּדוֹל וְיָקָר, וְהוֹצִיא אוֹתָהּ כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ. בְּאוֹתָהּ פְּשִׁיטוּת שֶׁהִתְפַּשֵּׁט, הוֹצִיא שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, (כדגמה זו פשוט לכאן ולכאן, הוציא בן ובת ברגע אחד, ועל זה שמים וארץ ברגע אחד נבראו כאחד) בְּשָׁעָה אַחַת.

וּמִסְפַּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל, רוֹבַע יִשְׂרָאֵל רָזָא דָּא בְּגִינָךְ ר' אִתְמְסַר, זַכָּאָה חוּלָקָךְ. רוֹבַע יִשְׂרָאֵל, רְבִיעִית, מִן מְדִידוּ דְּיִשְׂרָאֵל, אִיהוּ בְּרִית. אֲמַאי אִקְרֵי רוֹבַע. אֶלָּא שִׁיעוּרָא דְּגוּפָא אַרְבַּע בְּרִיתוֹת הֲווֹ בְּשִׁיעוּרָא דִּילֵיהּ. וּבְרִית רוֹבַע אִיהוּ בְּשִׁיעוּרָא דְּמִדִּידוּ דְּגוּפָא. כֹּלָּא אַפִּיק מִי. (ע"כ)

וּמִסְפַּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל. רֹבַע יִשְׂרָאֵל, סוֹד זֶה בְּגִלְגֻּלְתָּ, רַבִּי, נִמְסַר. אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ! רֹבַע יִשְׂרָאֵל, רְבִיעִית מִמְּדִידוּת יִשְׂרָאֵל, הִיא בְּרִית. לָמָּה נִקְרָא רֹבַע? אֶלָּא שִׁעוּר הַגּוּף, אַרְבַּע בְּרִיתוֹת הָיוּ בַּשִּׁעוּר שֶׁלּוֹ. וּבְרִית רֹבַע הוּא בַּשִּׁעוּר שֶׁל מְדִידוּת הַגּוּף. הַכֹּל הוֹצִיא מִי.

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְמֵחְמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי חְמוּי, רִבִּי אַבָּא וְחַבְרוֹי אַזְלוּ עִמֵּיהּ. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים ה) יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי וְגוֹ'. יְיָ בֹּקֶר מַאי בֹּקֶר. אֶלָּא דָּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְעַר בָּעָלְמָא. דִּכְתִיב, (בראשית כב) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. דְּהָא כַּד אָתֵי צַפְרָא, הַהוּא בֹּקֶר אִתְעַר בָּעָלְמָא, וְהוּא עִידָּן רַעֲוָא לְכֹלָּא, וּלְמֶעְבַּד טִיבוּ לְכָל עָלְמָא, לְזַכָּאִין וּלְחַיָּבִין. וּכְדֵין עִידָּן צְלוֹתָא הוּא, לְמִצְלֵי קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה הוֹלֵךְ לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסֵי חָמִיו, רַבִּי אַבָּא וַחֲבֵרָיו הָלְכוּ עִמּוֹ. פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים ה) ה' בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי וְגוֹ'. ה' בֹּקֶר, אֵיזֶה בֹּקֶר? אֶלָּא זֶה בֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁהִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. שהרי כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַבֹּקֶר, אוֹתוֹ בֹּקֶר מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, וְהוּא עֵת רָצוֹן לַכֹּל, וְלַעֲשׂוֹת טוֹב לְכָל הָעוֹלָם, לַצַּדִּיקִים וְלָרְשָׁעִים. וְאָז זְמַן תְּפִלָּה הוּא לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

וְעַל דָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתֵּי צַפְרָא, כָּל אִינּוּן אֲסִירֵי מַלְכָּא, אַשְׁכְּחוּ נַיְיחָא, עִידָּן צְלוֹתָא אִיהוּ עֲלַיְיהוּ. וְכָל שֶׁכֵּן אִינּוּן דְּתַיְיבִין בְּתִיּוּבְתָּא, וּבְעָאן בָּעוּתְהוֹן לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. בְּגִין, דְּהַאי שַׁעֲתָא, חַד מְמָנָא נָפִיק לְסָטַר דָּרוֹם, וּרְפָאֵל שְׁמֵיהּ, וְכָל זִינֵי אֲסָוְותָא בִּידוֹי. וּמִסָּטַר דָּרוֹם, נָפַק חַד רוּחָא, וּמַטֵּי לְגַבֵּי הַהוּא מְמָנָא, דִּמְמָנָא עַל אַסְוָותָא. וְכַד מָטֵי צְלוֹתָא לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פָּקִיד לְבֵי דִּינָא דִּילֵיהּ, דְּלָא יִפְתְּחוּן בְּדִינָא, בְּגִין דְּחַיִּים בִּידָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא בִּידֵיהוֹן.

וְעַל זֶה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּא הַבֹּקֶר, כָּל אוֹתָם אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ מוֹצְאִים מְנוּחָה, זְמַן תְּפִלָּה הוּא עֲלֵיהֶם, וְכָל שֶׁכֵּן אוֹתָם שֶׁחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה וּמְבַקְּשִׁים בַּקָּשׁוֹתֵיהֶם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, מִשּׁוּם שֶׁבְּשָׁעָה זוֹ יוֹצֵא מְמֻנֶּה אֶחָד לְצַד דָּרוֹם, וּרְפָאֵל שְׁמוֹ, וְכָל מִינֵי רְפוּאָה בְּיָדוֹ. וּמִצַּד דָּרוֹם יוֹצֵאת רוּחַ אַחַת וּמַגִּיעָה לְאוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הָרְפוּאָה. וּכְשֶׁמַּגִּיעָה הָרְפוּאָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוּא פּוֹקֵד לְבֵית דִּינוֹ שֶׁלֹּא יִפְתְּחוּ בְּדִין, מִשּׁוּם שֶׁהַחַיִּים בְּיַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא בִּידֵיהֶם.

וּמְגוֹ דְּאִיהוּ עִידָן רַעֲוָא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְכוּתָא דְּהַהוּא בַּר נָשׁ, אִי יִשְׁתְּכַח בְּצִלּוֹתָא, (יאות, ואי לא חשיב ליה בשוגג) אוֹ דְּאִיהוּ מָארֵיהּ דְּתִיּוּבְתָּא, חָס עָלֵיהּ. (קצ"ז ע"ב) בְּהַהִיא שַׁעֲתָא קַל צִפְּרִין דְּמִקַּנְנָן אִשְׁתְּמָעוּ, דִּכְתִיב, (תהלים קד) אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ. וְאִינּוּן צִפֳּרִין אוֹדָאן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַהוּא אַיָּלֶת הַשַּׁחַר אִתְּעַר בְּעָלְמָא וְאָמַר, (תהלים לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. כְּדֵין הַהוּא מְמָנָא נָפִיק, וְעָבִיד כָּל מַה דְּאִתְפְּקַד.

וּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא עֵת רָצוֹן, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְכוּת אוֹתוֹ הָאִישׁ. אִם יִמְצֵא בִּתְפִלָּה (יפה. ואם לא נחשב לו בשוגג) אוֹ שֶׁהוּא בַּעַל תְּשׁוּבָה - חָס עָלָיו. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִשְׁמַע קוֹל צִפֳּרִים הַמְקַנְּנוֹת, שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ. וְאוֹתָן צִפֳּרִים מוֹדוֹת וּמְשַׁבְּחוֹת לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. וְאוֹתָהּ אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִתְעוֹרֶרֶת בָּעוֹלָם וְאוֹמֶרֶת, (שם לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגוֹ'. אָז אוֹתוֹ מְמֻנֶּה יוֹצֵא, וְעוֹשֶׂה כָּל מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה.

וְאִי תֵּימָא דְּזִינֵי אַסְוָותָא בִּידוֹי כְּמָה דְּאַמָּרָן. לָאו הָכִי. דְּהָא אַסְוָותָא לָא הֲוִי, אֶלָּא בִּידוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְוָותָא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, אִיהוּ נָפִיק, וְכָל אִינּוּן מְקַטְרְגִין דְּמִמָּנָן עַל מַרְעִין בִּישִׁין, דַּחֲלִין מִנֵּיהּ. כְּדֵין הַהוּא רוּחָא דְּקָא נָסַע מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם, אוֹשִׁיט לֵיהּ לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וְהָא אַסְוָותָא אִשְׁתְּכַח, וְכֹלָּא בִּידוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁמִּינֵי רְפוּאָה בְּיָדוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ - לֹא כָּךְ! שֶׁהֲרֵי רְפוּאָה לֹא הָיְתָה, רַק בִּידֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁמְּפוֹקֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְפוּאָה לְאוֹתוֹ הָאָדָם, הוּא יוֹצֵא, וְכָל הַמְקַטְרְגִים הַמְמֻנִּים עַל מַחֲלוֹת רָעוֹת פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ. אָז אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁנָּסְעָה מִצַּד דָּרוֹם מוֹשִׁיטָה לוֹ לְאוֹתוֹ אָדָם, וַהֲרֵי הָרְפוּאָה נִמְצֵאת, וְהַכֹּל בִּידֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

דף רד:

וְעַל דָּא כְּתִיב, יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. וְלָא כְּתִיב יְיָ בַּבֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. אֶלָּא לְגַבֵּי בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם קָאָמַר. (תהלים ה) בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה. תְּרֵי בֹּקֶר אֲמַאי. אֶלָּא חַד בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. וְחַד בֹּקֶר דְּיוֹסֵף. דִּכְתִיב, (בראשית מד) הַבֹּקֶר אוֹר, וּמְתַרְגְּמִינָן צַפְרָא (דף ר"ד ע"ב) נָהִיר, נָהִיר וַדַּאי. אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה, אֶעֱרָךְ לָךְ מַהוּ. אֶלָּא אֲסַדֵּר לָךְ בּוּצִינָא דִּילָךְ לְאַדְלָקָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים קלב) עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי. וּלְגַבֵּי בֹּקֶר דְּיוֹסֵף קָאָמַר, דְּהַהוּא סִדּוּרָא דְּבוּצִינָא דִּילֵיהּ הוּא.

וְעַל זֶה כָּתוּב (שם ה) ה' בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי, וְלֹא כָתוּב ה' בַּבֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. אֶלָּא לְגַבֵּי הַבֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם הוּא אָמַר. בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה. שְׁנֵי בֹּקֶר לָמָּה? אֶלָּא אֶחָד בֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם, וְאֶחָד בֹּקֶר שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁכָּתוּב (בראשית מד) הַבֹּקֶר אוֹר, וּמְתַרְגְּמִים: בֹּקֶר מֵאִיר, מֵאִיר וַדַּאי. אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה, מַה זֶּה אֶעֱרָךְ

לְךָ? אֶלָּא אֲסַדֵּר לְךָ נֵר שֶׁלְּךָ לְהַדְלִיק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלב) עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי. וּלְגַבֵּי הַבּקֶר שֶׁל יוֹסֵף הוּא אָמַר, שֶׁאוֹתוֹ סִדּוּר שֶׁל נֵר שֶׁלּוֹ הוּא.

וַאֲצַפֶּה, מַהוּ וַאֲצַפֶּה. הָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא מְצַפְּאן וּמְחַכְּאן לְטִיבוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲפִילּוּ בְּעִירֵי דְחַקְלָא, וּמָה שְׁבַחָא דְּדָוִד יַתִּיר מִכֹּל בְּנֵי עָלְמָא, אֶלָּא, מִלָּה דָּא שְׁאִילְנָא, וְהָכִי אָמְרוּ לִי, וְאִיהִי מִלָּה קְשׁוֹט דְּאָתֵי מֵרָחִיק. נְהוֹרָא קַדְמָאָה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲוָה נָהִיר עַד דְּלָא הֲווֹ יַכְלִין עָלְמִין לְמִסְבְּלֵיהּ. מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָבֵד נְהוֹרָא לְנְהוֹרֵיהּ, לְאִתְלַבָּשָׁא דָּא בְּדָא. וְכֵן כָּל שְׁאַר נְהוֹרִין, עַד דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ אִתְקָיְימוּ בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְיַכְלִין לְמִסְבַּל.

וַאֲצַפֶּה, מַה זֶּה וַאֲצַפֶּה? הֲרֵי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם מְצַפִּים וּמְחַכִּים לְטוּב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַאֲפִלּוּ בַּהֲמוֹת הַשָּׂדֶה, וּמַה שֶּׁבַח שֶׁל דָּוִד יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם? אֶלָּא דָּבָר זֶה שְׁאַלְתִּי, וְכָךְ אָמְרוּ לִי, וְהוּא דָּבָר אֱמֶת שֶׁבָּא מֵרָחוֹק. אוֹר רִאשׁוֹן שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה מֵאִיר עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ הָעוֹלָמוֹת לְסְבֹּל אוֹתוֹ. מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? עָשָׂה אוֹר לְאוֹרוֹ לְהִתְלַבֵּשׁ זֶה בָּזֶה. וְכֵן כָּל שְׁאָר הָאוֹרוֹת, עַד שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת הִתְקַיְּמוּ בְּקִיּוּמָם וְיָכְלוּ לְסְבֹל.

וּבְגִין כָּךְ אִתְפְּשָׁטוּ דַּרְגִּין, וְאִתְלַבָּשׁוּ נְהוֹרִין, וְאִינּוּן אִקְרוֹן כְּנָפַיִם עִלָּאִין, עַד דְּמָטוּ לְהַאי בֹּקֶר דְּיוֹסֵף, וְאִיהוּ נָטִיל כָּל נְהוֹרִין עִלָּאִין, וּמְגוֹ דְּכָל נְהוֹרִין עִלָּאִין בֵּיהּ תַּלְיָין, זִיוֵיהּ סָלִיק מִסַּיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא דִּלְעֵילָּא, עַד דְּעָלְמִין דִּלְתַתָּא לָא יַכְלִין לְמִסְבַּל. אָתָא דָּוִד וְאַתְקַן הַאי בּוּצִינָא, חוּפָּאָה לְהַאי בֹּקֶר דְּיוֹסֵף, לְאִתְחַפָּאָה בֵּיהּ, וּלְקַיְימָא עָלְמִין דִּלְתַתָּא, בְּסִדּוּרָא דְּבוּצִינָא דָּא וְעַל דָּא כְּתִיב, בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות לז) וַיְצַפּוּ זָהָב טָהוֹר. (נ"א ובגין דההוא בוצינא דוד ביה תלייא וכו') בְּגִין דְּהַהוּא בּוּצִינָא דְּדָוִד אִיהִי, וּבָהּ תַּלְיָיא, אָמַר דְּאִיהוּ לִיהֱוֵי חוּפָּאָה לְהַאי בֹּקֶר. אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר אִלְמָלֵא לֹא נַפְקָנָא בְּאָרְחָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלָּה דָּא דַּיֵּינָא.

וּמְשׁוּם כָּךְ הִתְפַּשְּׁטוּ דְּרָגוֹת וְהִתְלַבְּשׁוּ אוֹרוֹת, וְהֵם נִקְרָאִים כְּנָפַיִם עֶלְיוֹנִים, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְבֹקֶר זֶה שֶׁל יוֹסֵף, וְהוּא לוֹקֵחַ כָּל הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים. וּמִתּוֹךְ שֶׁכָּל הָאוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים בּוֹ תְּלוּיִים, זִיוּוֹ עוֹלֶה מִסּוֹף הָעוֹלָם עַד סוֹף הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה, עַד שֶׁהָעוֹלָמוֹת שֶׁלְּמַטָּה לֹא יְכוֹלִים לִסְבֹּל. בָּא דָּוִד וְהִתְקִין נֵר זֶה, כְּסוּי לְבֹקֶר זֶה שֶׁל יוֹסֵף לְהִתְכַּסּוֹת בּוֹ וּלְהַעֲמִיד עוֹלָמוֹת שֶׁלְּמַטָּה בְּסִדּוּר הַנֵּר הַזֶּה, וְעַל זֶה כָּתוּב בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לז) וַיְצַפּוּ זָהָב טָהוֹר. (ומשום שאותו נר, דוד תלוי בו וכו') וּמְשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַנֵּר הוּא שֶׁל דָּוִד וּבוֹ תָּלוּי, אָמַר שֶׁהוּא יִהְיֶה כְּסוּי לַבֹּקֶר הַזֶּה. בָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוֹ, וְאָמַר, אִלְמָלֵא לֹא יָצָאתִי לַדֶּרֶךְ רַק לִשְׁמֹעַ דָּבָר זֶה - דַּי לִי!

עַד דַּהֲווֹ אָזְלִי, הָא יוֹנָה חַד מָטָא לְגַבֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר. שְׁרִיאַת, וְקָא מְצַפְצְפָא קַמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יוֹנָה כְּשֵׁרָה מְהֵימְנָת הַוִּית תָּדִיר בִּשְׁלִיחוּתִיךְ, זִילִי וְאֵימָא לֵיהּ, הָא חַבְרַיָּיא אָתָאן לְגַבָּךְ, וַאֲנָא עִמְּהוֹן. וְנָסָא יִתְרַחִישׁ לֵיהּ לְתָלָתָא יוֹמִין, וְלָא יִנְפּוֹל עֲלֵיהּ דְּחִילוּ, דְּהָא

בְּחֶדְוָה אֲנָן אָזְלִין לְגַבֵּיהּ. אָתִיב זְמְנָא אַחֲרָא וְאָמַר, לָא חַדֵּינָא סַגְיָא, וּבָאִישׁ בְּעֵינָי סַגִּי, עַל חַד רְמוֹנָא מַלְיָא דְּאִתְיְהִיב תְּחוֹתֵיהּ, וְיוֹסֵי שְׁמֵיהּ. אַזְלַת הַהִיא יוֹנָא מְקַמֵּיהּ, וְאִינּוּן חַבְרַיָּיא אַזְלוּ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, בָּאָה יוֹנָה אַחַת לְרַבִּי אֶלְעָזָר, שָׁרְתָה וְצִפְצְפָה לְפָנָיו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יוֹנָה כְּשֵׁרָה, תָּמִיד הַיִּית נֶאֱמָנָה בִּשְׁלִיחוּתֵךְ. לְכִי וְאִמְרִי לוֹ, הֲרֵי הַחֲבֵרִים בָּאִים אֵלֶיךָ, וַאֲנִי עִמָּהֶם, וְנֵר יִתְרַחֵשׁ לָנוּ לִשְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלֹא יִפֹּל עָלָיו פַּחַד, שֶׁהֲרֵי בְּחֶדְוָה אָנוּ הוֹלְכִים אֵלָיו. הֵשִׁיב פַּעַם אַחֶרֶת וְאָמַר, לֹא שָׁמַחְנוּ מַסְפִּיק, וְרַע בְּעֵינַי הָרִבֵּה עַל רִמּוֹן אֶחָד מָלֵא שֶׁנִּתַּן תַּחְתָּיו, וְיוֹסֵי שְׁמוֹ. הָלְכָה אוֹתָהּ הַיּוֹנָה מִלְּפָנָיו, וְאוֹתָם הַחֲבֵרִים הָלְכוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי הַאי, תַּוּוֹהְנָא סַגִּי, מִמָּה דַּחֲמֵינָא. אָמַר לֵיהּ, יוֹנָה דָּא אִתְאַת לְגַבָּאי בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי חָמֵי, דְּאִיהוּ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, וְיָדַעְנָא מֵהַאי יוֹנָה דְּאִשְׁתְּזִיב, וְחִלּוּפָא אִתְיְהִיב עָלֵיהּ וְאִתְסֵי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, מַה זֶּה? תִּמַהְתִּי הַרְבֵּה מִמָּה שֶׁרָאִיתִי. אָמַר לוֹ, הַיּוֹנָה הַזּוֹ בָּאָה אֵלַי בִּשְׁלִיחוּת רַבִּי יוֹסֵי חָמֵי, שֶׁהוּא בְּבֵית חָלְיוֹ, וְיָדַעְתִּי מֵהַיּוֹנָה הַזּוֹ שֶׁהוּא נִצָּל, וְחִלּוּף נִתַּן עָלָיו וְנִתְרַפֵּא.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלוּ, הָא עוּרְבָא חַד קָאִים לְקַמַּייהוּ, קָרֵא בְּחֵילָא, וּמְצַפְצְפָא צִפְצוּפָא סַגְיָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְהָכִי אִתְּ קַיְימָא, וּלְהָכִי אַנְתְּ מְתַקֶּנֶת, זִיל לְאַרְחָךְ, דְּהָא יָדַעְנָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חַבְרַיָּיא נֵיזִיל וְנִגְמוֹל חֶסֶד לְרִמּוֹנָא, דְּהָוָה מַלְיָא מִכֹּלָּא, וְרַבִּי יוֹסֵי דְּפִקְיעִין שְׁמֵיהּ אִיהוּ, דְּהָא אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא דֵּין, וְלֵית מַאן דְּחָזֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ, וְאִיהוּ קָרֵב לְגַבָּן.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הֲרֵי עוֹרֵב אֶחָד עָמַד לִפְנֵיהֶם, קוֹרֵא בְּכֹחַ וּמְצַפְצֵף צִפְצוּף גָּדוֹל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְכָךְ אַתָּה קַיָּם וּלְכָךְ אַתָּה מְתֻקָּן. לֵךְ לְדַרְכֵּךְ, שֶׁהֲרֵי יְדַעְתִּי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חֲבֵרִים, נֵלֵךְ וְנִגְמֹל חֶסֶד לְרִמּוֹן שֶׁהָיָה מָלֵא מֵהַכֹּל, וְרַבִּי יוֹסֵי מִפְּקִיעִין הוּא שְׁמוֹ, שֶׁהֲרֵי הִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וְאֵין מִי שֶׁרָאוּי לְהִשְׁתַּדֵּל בּוֹ, וְהוּא קָרוֹב אֵלֵינוּ.

סָטוּ מֵאָרְחָא, וְאָזְלוּ לְתַמָּן. כֵּיוָן דְּחָמוּ לוֹן כָּל בְּנֵי מָאתָא, נָפְקוּ לְגַבַּייהוּ. וְעָאלוּ תַּמָּן בְּבֵי רַבִּי יוֹסֵי דְּפִקְיעִין, אִינּוּן חַבְרַיָּיא אִלֵּין. בְּרָא זְעֵירָא הֲוָה לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי, וְלָא שְׁבִיק לְבַר נָשׁ דְּיִמְטֵי לְעַרְסָא דַּאֲבוּי, בָּתַר דְּמִית. אֶלָּא הוּא בִּלְחוֹדוֹי הֲוָה סָמִיךְ לֵיהּ, וּבָכֵי עָלֵיהּ, פּוּמֵיהּ בְּפוּמֵיהּ מִתְדַּבְקָא.

סָטוּ מֵהַדֶּרֶךְ וְהָלְכוּ לְשָׁם. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ אוֹתָם כָּל בְּנֵי הָעִיר, יָצְאוּ אֲלֵיהֶם, וְנִכְנְסוּ שָׁם לְבֵית רַבִּי יוֹסֵי מִפְּקִיעִין אוֹתָם הַחֲבֵרִים הַלָּלוּ. בֵּן קָטָן הָיָה לוֹ לְרַבִּי יוֹסֵי, וְלֹא נָתַן לְשׁוּם אָדָם שֶׁיִּגַּע לְמִטַּת אָבִיו אֲחֵר שֶׁמֵּת, אֶלָּא הָיָה לְבַדּוֹ סָמוּךְ לוֹ, וּבוֹכֶה עָלָיו, פִּיו בְּפִיו מִתְדַּבֵּק.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא וְאָמַר, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא, (דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ וְגוֹ', שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְגוֹ'. הֲוָה גָּעֵי הַהוּא יַנּוּקָא וּבָכֵי, אָמַר, מָארֵיהּ דְּעָלְמָא, קַיֵּים מִלָּה דְּא דְּאוֹרַיְיתָא, תְּרֵין בְּנִין הֲוִינָא מֵאַבָּא וְאִמִּי, אֲנָא וַאֲחוֹתִי זְעֵירְתָּא מִנַּאי. הֲוָה

לָךְ לְמֵיסַב לָן, וּלְקַיְימָא מִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי תֵּימָא מָאוֹרַיְיהוּ דְּעָלְמָא, אֵם כְּתִיב, וְלֹא אָב, הָא הָכָא כּוֹלָּא הוּא, אַבָּא וְאִמָּא. אִימָּא מִיתַת, וּנְסִיבַת לָהּ מֵעַל בְּנִין. הַשְׁתָּא אַבָּא דְּהָוֵי חָפֵי עָלָן, אִנְסִיב מֵעַל בְּנִין, אָן דִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא. בָּכוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא, לְקֳבֵל בִּכְיָה וְנָעוּ דְּהַהוּא יַנּוּקָא.

פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, כָּתוּב בַּתּוֹרָה (דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ וְגוֹ', שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְגוֹ'. הָיָה צוֹעֵק אוֹתוֹ תִּינוֹק וּבוֹכֶה, וְאָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, קַיֵּם דָּבָר זֶה שֶׁל הַתּוֹרָה! שְׁנֵי בָנִים הָיִינוּ מֵאַבָּא וְאִמִּי, אֲנִי וַאֲחוֹתִי הַקְּטַנָּה מִמֶּנִּי, הָיָה לְךָ לְקַחַת אוֹתָנוּ וּלְקַיֵּם דְּבַר הַתּוֹרָה. וְאִם תֹּאמַר, רִבּוֹן הָעוֹלָם, אֵם כָּתוּב, וְלֹא אָב - חֲרֵי כָּאן הַכֹּל הוּא, אַבָּא וְאִמָּא. אִמָּא מֵתָה, וְלָקַחְתָּ אוֹתָהּ מֵעַל הַבָּנִים. כְּעֵת אַבָּא שֶׁהָיָה מְכַסֶּה עָלֵינוּ נִלְקַח מֵעַל הַבָּנִים. אֵיפֹה דִּין הַתּוֹרָה? בָּכוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבֵרִים מוּל הַבְּכִי וְהַצְּעָקָה שֶׁל אוֹתוֹ תִּינוֹק.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי כה) שְׁמַיִם לָרוּם וְאֶרֶץ לָעוֹמֶק וְגוֹ'. עַד דְּהַוָה אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר קְרָא דָּא, הֲוָה עַמּוּדָא דְּאֶשָּׁא פָּסִיק בֵּינַיְיהוּ, וְהַהוּא יַנּוּקָא הֲוָה דָּבִיק בְּפוּמֵיהּ דַּאֲבוֹי, וְלָא הֲוֹוֹ מִתְפָּרְשָׁאן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אוֹ בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִרְחָשׁ נִיסָא, אוֹ בָּעֵי דְּלָא יִשְׁתְּדַל בַּר נָשׁ אַחֲרָא עָלֵיהּ, אֲבָל עַל מִלִּין דְּהַהוּא יַנּוּקָא וְדִמְעוֹי, לָא יָכִילְנָא לְמִסְבַּל.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי כה) שְׁמַיִם לָרוּם וְאֶרֶץ לָעֹמֶק וְגוֹ'. עַד שֶׁהָיָה אוֹמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר פָּסוּק זֶה, הָיָה עַמּוּד אֵשׁ מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם, וְאוֹתוֹ תִּינוֹק הָיָה דָּבֵק בְּפִי אָבִיו וְלֹא הָיוּ נִפְרָדִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹ שֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַרְחִישׁ נֵס, אוֹ שֶׁרוֹצֶה שֶׁלֹּא יִשְׁתַּדֵּל אָדָם אַחֵר עָלָיו, אֲבָל עַל דִּבְרֵי אוֹתוֹ הַתִּינוֹק וְדִמְעוֹתָיו אֵינִי יָכוֹל לִסְבֹּל.

דף רה.

עַד דַּהֲווֹ יָתְבִין, שָׁמְעוּ חַד קָלָא, דְּהַוָה (דף ר"ה ע"א) אָמַר, זַכָּאָה אַנְתְּ רִבִּי יוֹסֵי, דְּמַלִּין דְּהַאי גַּדְיָא זְעֵירָא, וְדִמְעוֹי, סְלִיקוּ לְגַבֵּי כֻּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְדָנוּ דִּינָא, וּתְלֵיסָר בְּנֵי נָשָׁא אַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת בְּגִינָךְ, וְהָא עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין אוֹסִיפוּ לָךְ, עַד דְּתוֹלִיף אוֹרַיְיתָא, לְהַאי גַּדְיָא שְׁלֵימָא, חֲבִיבָא קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אַשְׁרֶיךָ רַבִּי יוֹסֵי שֶׁדִּבְרֵי הַגְּדִי הַקָּטָן הַזֶּה וְדִמְעוֹתָיו עָלוּ אֶל כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְדָנוּ דִּין, וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בְּנֵי אָדָם הַזְּמִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת בִּגְלָלְךָ, וַהֲרֵי עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים הוֹסִיפוּ לְךָ עַד שֶׁתְּלַמֵּד תּוֹרָה אֶת הַגְּדִי הַשָּׁלֵם הַזֶּה הֶחְבִּיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

קָמוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא, וְלָא שָׁבְקוּ לְבַר נָשׁ לְמֵיקַם בְּבֵיתָא, מִיַּד חָמוּ הַהוּא עַמּוּדָא דְּאֶשָּׁא דְּסָלִיק, וְרִבִּי יוֹסֵי פָּתַח עֵינוֹי. וְהַהוּא יַנּוּקָא דָּבִיק פּוּמֵיהּ בְּפוּמֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאָה חוּלָקָנָא דַּחֲמֵינָא תְּחִיַּית הַמֵּתִים, עֵינָא בְּעֵינָא. קְרִיבוּ לְגַבֵּיהּ, וְהָוָה הַהוּא יַנּוּקָא נָאִים, כְּמָה דְּגַוָּע מֵהַאי עָלְמָא, אָמְרוּ זַכָּאָה חוּלָקָךְ רִבִּי יוֹסֵי, וּבָרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאַרְחִישׁ לָךְ

נִיסָא, עַל גַּעְיָא וּבְכְיָיא דִּבְנָךְ, וּבְמִלּוֹי, דְּהָכִי דָּחִיק בְּמִלִּין שְׁפִירִין לְתָרַע שְׁמַיָּא, בְּמִלּוֹי וּבְדַמְעוֹי אוֹסִיפוּ לָךְ חַיִּין.

קָמוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבֵרִים, וְלֹא הִשְׁאִירוּ אָדָם לְעָמֹד בַּבַּיִת. מִיָּד רָאוּ אוֹתוֹ עָמוּד אֵשׁ שָׁעוֹלָה, וְרַבִּי יוֹסֵי פָּתַח עֵינָיו, וְאוֹתוֹ תִּינוֹק דָּבוּק פִּיו בְּפִיו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁרָאִינוּ תְּחִיַּת הַמֵּתִים עַיִן בְּעַיִן. קָרְבוּ אֵלָיו, וְהָיָה אוֹתוֹ תִּינוֹק יָשֵׁן כְּאִלּוּ שָׁגְוַע מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. אָמְרוּ, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ רַבִּי יוֹסֵי, וּבְרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁהִרְחִישׁ לְךָ נֵס עַל הַצַּעֲקָה וְהַבְּכִי שֶׁל בִּנְךָ וּבְדָבְרָיו, שֶׁבְּךָ דָּחַק בְּדִבְרִים יָפִים לְשַׁעַר הַשָּׁמַיִם, בִּדְבָרָיו וּבְדִמְעוֹתָיו הוֹסִיפוּ לְךָ חַיִּים.

נָטְלוּהוּ לָהַהוּא יַנּוּקָא, וּנְשַׁקוּהוּ וּבָכוּ עִמֵּיהּ מֵחֲדָוָה סַגִּיא. וְאַפְקוּהוּ לְבֵיתָא אַחֲרָא, וְאִתְעָרוּ עָלֵיהּ, וְלָא אוֹדְעוּ לֵיהּ מִיָּד, אֶלָּא לְבָתַר הָכִי. חָדוּ תַּמָּן תְּלָתָא יוֹמִין, וְחַדִּישׁוּ בַּהֲדֵי הַהוּא רִבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה חִדּוּשִׁין בְּאוֹרַיְיתָא.

לְקָחוּ אֶת אוֹתוֹ תִּינוֹק וּנְשָׁקוּהוּ, וּבָכוּ עִמּוֹ מֵרֹב חֶדְוָה, וְהוֹצִיאוּהוּ לְבֵית אַחֵר, וְהִתְעוֹרְרוּ עָלָיו, וְלֹא הוֹדִיעַ לוֹ מִיָּד, אֶלָּא אַחַר כָּךְ. שָׁמְחוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְחִדְּשׁוּ יַחַד עִם אוֹתוֹ רַבִּי יוֹסֵי כַּמָּה חִדּוּשֵׁי תוֹרָה.

אָמַר לוֹן רִבִּי יוֹסֵי, חַבְרַיָּיא, לָא אִתְיְהִיבַת לִי רְשׁוּ לְגַלָּאָה מֵהַהוּא דַּחֲמֵינָא בְּהַהוּא עָלְמָא, אֶלָּא לְבָתַר תְּרֵיסַר שְׁנִין. אֲבָל תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמֵשׁ דְּמְעִין, דְּאוֹשִׁיד בְּרִי, עָאלוּ בְּחוּשְׁבָּנָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאוֹמֵינָא לְכוּ חַבְרַיָּיא, דִּבְשַׁעֲתָא דְּפָתַח בְּהַהוּא פְּסוּקָא, וְנָעָא בְּאֵינוּן מִלִּין, אִזְדַּעֲזָעוּ תְּלַת מְאָה אַלְפֵּי סַפְסָלֵי דַּהֲווֹ בְּמַתִּיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וְכֻלְּהוּ קָיְימֵי קַמֵּיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּבָעוּ רַחֲמֵי עָלַי, וְעָרְבוּ לִי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמְלֵי רַחֲמִין עָלַי.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, חֲבֵרִים, לֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוּת לְגַלּוֹת מִמַּה שֶׁרָאִיתִי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, אֶלָּא לְאַחַר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים. אֲבָל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ דְּמָעוֹת שֶׁשָּׁפַךְ בְּנִי, נִכְנְסוּ בְּחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וַאֲנִי נִשְׁבַּע לָכֶם, חֲבֵרִים, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁפָּתַח בְּאוֹתוֹ הַפְּסוּק וְצָעַק בַּדְּבָרִים הָהֵם, הִזְדַּעְזְעוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף סַפְסָלֵי יְשִׁיבַת הָרָקִיעַ, וְכֻלָּם עוֹמְדִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וּבִקְּשׁוּ עָלַי רַחֲמִים וְעָרְבוּ לִי, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְמַלֵּא רַחֲמִים עָלַי.

וְשַׁפִּיר קָמֵיהּ, אִינּוּן מִלִּין, וְהֵיךְ מָסַר נַפְשֵׁיהּ עָלַי. וְחַד אַפּוֹטְרוֹפּוֹסָא הֲוָה קָמֵיהּ, וְקָאָמַר, מָארֵי דְּעָלְמָא, הָא כְּתִיב (תהלים ח) מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עוֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. יְהֵא רַעֲוָא קַמָּךְ, זְכוּ דְּאוֹרַיְיתָא, וּזְכוּ דְּהַהוּא רַבְיָא, דְּקָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ עַל אֲבוּהִי דְּתַחוֹס עָלֵיהּ, וְיִשְׁתֵּזִיב.

וְיָפֶה לְפָנָיו אוֹתָם דְּבָרִים וְאֵיךְ מָסַר נַפְשׁוֹ עָלָיו. וְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס אֶחָד הָיָה לְפָנָיו, וְאָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, הֲרֵי כָּתוּב (תהלים ח) מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁזְּכוּת הַתּוֹרָה וּזְכוּת אוֹתוֹ הַתִּינוֹק שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ עַל אָבִיו, שֶׁתְּחוֹס עָלָיו וְיִנָּצֵל.

וּתְלֵיסָר בְּנֵי נָשָׁא אַזְמִין לֵיהּ תְּחוֹתַי, וְעִרְבוֹנָא יָהֵב לֵיהּ, מְדִינָא תַּקִּיפָא דְּא. כְּדֵין קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת, וּפְקִיד לֵיהּ עָלַי, דְּלֵיתֵב לְבָתַר עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין, דְּהָא

לָאו עַרְבוֹנָא קַמֵּיהּ, אֶלָּא לִיתוּב לִידוֹי, מַשְׁכְּנִין דַּהֲווֹ בִּידוֹי, הַשְׁתָּא חַבְרַיָּיא, בְּגִין דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאַתּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, אִתְרְחִישׁ נִיסָא לְעֵינֵיכוּ.

וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בְּנֵי אָדָם הַזְּמִין לוֹ תַּחְתַּי, וְעַרְבוֹן נָתַן לוֹ מִדִּין קָשֶׁה זֶה. אֲז קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְצִוָּה אוֹתוֹ עָלַי שֶׁיַּחֲזֹר לְאַחַר עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים, שֶׁהֲרֵי אֵין הָעֲרבוֹן לְפָנָיו, אֶלָּא לְהָשִׁיב לְיָדוֹ מַשְׁכּוֹנוֹת שֶׁהָיוּ בְיָדוֹ. כָּעֵת חֲבֵרִים, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאַתֶּם צַדִּיקֵי אֱמֶת, הִתְרַחֵשׁ הַנֵּס לְעֵינֵיהֶם.

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שמואל א ב) יְיָ מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וְכִי יְיָ מֵמִית, וְהָא שְׁמָא דְּא סַמָּא דְּחַיִּין אִיהוּ לְכֹלָּא. וּמְלָה דָּא דְּמוֹתָא, לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ, וּבְכָל אֲתָר שְׁמָא דָּא יָהִיב חַיִּין לְכָל עָלְמָא, מַהוּ יְיָ מֵמִית, חַשְׁבִין בְּנֵי נָשָׁא דְּאִיהוּ קְטִיל לְכָל בְּנֵי נָשָׁא. אֶלָּא יְיָ מֵמִית וַדַּאי דְּאִיהוּ עֲלֵיהּ, לָא יַכְלִין כָּל מְקַטְרְגִין דְּעָלְמָא לְנַזְקָא לֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִסְתָּלִיק מִנֵּיהּ, מִיָּד כָּל מְקַטְרְגִין יַכְלִין לֵיהּ, וּמִית בַּר נָשׁ. לָאו הָכִי.

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שמואל א ב) ה' מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, וְכִי ה' מֵמִית? וַהֲרֵי שֵׁם זֶה סַם חַיִּים הוּא לַכֹּל, וְדָבָר זֶה שֶׁל מָוֶת לֹא שׁוֹרֶה בּוֹ, וּבְכָל מָקוֹם שֵׁם זֶה נוֹתֵן חַיִּים לְכָל הָעוֹלָם, אֲז מַה זֶּה ה' מֵמִית? חוֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם שֶׁהוּא הוֹרֵג לְכָל בְּנֵי הָאָדָם?! אֶלָּא ה' מֵמִית בְּוַדַּאי. אֵיךְ הוּא מֵמִית? אִם תֹּאמַר מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵעַל בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי בְּעוֹד שֶׁהוּא עֲלֵיהֶם, לֹא יְכוֹלִים כָּל מְקַטְרְגֵי הָעוֹלָם לְהַזִּיק לוֹ. בְּשֶׁעָה שֶׁמִּסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ, מִיָּד כָּל הַמְקַטְרְגִים יְכוֹלִים לוֹ וּמֵת הַבֶּן אָדָם. לֹא כָּךְ?!

אֶלָּא יְיָ מֵמִית, לְמַאן מֵמִית. לְהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא בִּישָׁא. כֵּיוָן דְּמְשִׁיכוּ דְּסִטְרָא בִּישָׁא, חָמֵי לֵיהּ לְזִיו יְקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיָּד מֵית. וְלֵית לֵיהּ קִיּוּמָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא. כֵּיוָן דְּהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּסִטְרָא אַחֲרָא מֵית וְאִתְעֲבָר מִן עָלְמָא, מִיָּד מְחַיֶּה. לְמַאן מְחַיֶּה. לְהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּרוּחַ קֻדְשָׁא, דְּאִתֵּי מִסִּטְרָא דִּקְדוּשָׁה, מְחַיֶּה לֵיהּ, וְאוֹקִים לֵיהּ בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. כֹּלָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּזִמְנָא חָדָא. וּמַה דְּאָמַר מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. מוֹרִיד לְהַהוּא רוּחַ קַדִּישָׁא לִשְׁאוֹל, וְעָבִיד לֵיהּ תַּמָּן טְבִילָה, לְאִתְדַּכָּאָה, וּמִיָּד סָלִיק לֵיהּ, (לשאול, לאתדנא תמן, ומיד סליק ליה ועביד ליה תמן טבילה) וְעָאל לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ בְּגַן עֵדֶן.

אֶלָּא ה' מֵמִית, אֶת מִי הוּא מֵמִית? לְאוֹתָהּ הִתְפַּשְׁטוּת הַצַּד הָאַחֵר הָרָע. כֵּיוָן שֶׁמְּשִׁיכוּת הַצַּד הָרָע רוֹאֶה אֶת זִיו כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִיָּד מֵתָה, וְאֵין לָהּ קִיּוּם אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד. כֵּיוָן שֶׁאוֹתָהּ הִתְפַּשְׁטוּת צַד הָאַחֵר מֵתָה וְעָבְרָה מִן הָעוֹלָם, מִיָּד מְחַיֶּה. אֶת מִי הוּא מְחַיֶּה? אוֹתָהּ הִתְפַּשְׁטוּת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁבָּאָה מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, מְחַיֶּה אוֹתָהּ וּמַעֲמִידָהּ בְּקִיּוּם שָׁלֵם. הַכֹּל עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּזִמְנָן אֶחָד. וּמַה שֶּׁאָמַר מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל - מוֹרִיד אוֹתָהּ רוּחַ קְדוֹשָׁה לַשְּׁאוֹל, וְעוֹשֶׂה לָהּ שָׁם טְבִילָה לְהִטַּהֵר, וּמִיָּד מַעֲלֶה אוֹתָהּ, (לשאל, להדון שם, ומיד מעלה אותה ועושה לה טבילה) וְנִכְנָס לַמָּקוֹם שֶׁצָּרִיךְ בְּגַן עֵדֶן.

וַאֲנָא, חַבְרַיָּיא, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּאִסְתְּלַקְנָא מֵעָלְמָא, רוּחָא דִּילִי אִסְתְּלַק וְדָמַךְ מִיָּד, עַד שַׁעֲתָא זְעֵירָא דְּאַחָיָיא לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגוּפָא הֲוָה מֵית. בְּשַׁעֲתָא דְּפָתַח בְּרִי בְּאִינּוּן מִלִּין, כְּדֵין פַּרְחָה נִשְׁמָתֵיהּ (נ"א נשמתי), וְאִעֲרַעַת בְּנִשְׁמְתָא דִּילִי, דְּהֲוָה סַלְקָא מִגּוֹ דַּכְיוּ וּמִגּוֹ טָבִילָה, וְעָאלַת בַּאֲתַר דְּעָאלַת, וְתַמָּן אִתְּדַן דִּינָהָא, וְאִתְיְהִיבוּ לִי עֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין דְּחַיִּין, בְּגִין דְּמִעְיָן (דף ר"ה ע"ב) וּמִלִּין דִּבְרִי, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִית לִי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּמַה דַּחֲמֵינָא, דְּהָא לֵית לִי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּמִלִּין דְּהַאי עָלְמָא. כֵּיוָן דַּחֲמֵינָא מַה דַּחֲמֵינָא, וּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָא יִתְאַבִּיד וְיִתְנְשֵׁי מִנַּאי כְּלוּם.

וַאֲנִי, חֲבֵרִים, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִסְתַּלַּקְתִּי מֵהָעוֹלָם, רוּחִי עָלְתָה וְנִרְדְּמָה מִיָּד, עַד שָׁעָה קַלָּה שֶׁהֶחֱזִינִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהַגּוּף הָיָה מֵת. בְּשָׁעָה שֶׁפָּתַח בְּנִי בְּאוֹתָם דְּבָרִים, אָז פָּרְחָה נִשְׁמָתוֹ (נשמתי), וּפָגְשָׁה בִּנְשָׁמָתִי שֶׁהָיְתָה עוֹלָה מִתּוֹךְ טָהֳרָה וּמִתּוֹךְ טְבִילָה, וְנִכְנְסָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְנְסָה, וְשָׁם דָּנוּ אֶת דִּינָהּ, וְנִתְּנוּ לִי עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנוֹת חַיִּים בְּגִלַּל דְּמָעוֹת וְדִבְרֵי בְּנִי. מִכָּאן וָהָלְאָה יֵשׁ לִי לְהִשְׁתַּדֵּל בְּמַה שֶׁרָאִיתִי, שֶׁהֲרֵי אֵין לִי לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. כֵּיוָן שֶׁרָאִיתִי מַה שֶׁרָאִיתִי, וְרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יֹאבַד וְיִשָּׁכַח מִמֶּנִּי כְּלוּם.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיח) יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ וְגוֹ', דָּוִד מַלְכָּא אָמַר דָּא, עַל כָּל מַה (ס"א דאעבר) דְּעָבַד בְּהַאי עָלְמָא, וְאָמַר עַל אַבְטָחוּתָא דְּהֲוָה לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא. עַל כָּל מַה דְּאַעְבָּר בְּהַאי עָלְמָא, דִּרְדִּיפוּ לֵיהּ, וַהֲוָה (ליה) עָרִיק בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה, בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב, וּבְאַרְעָא דְּפִלִשְׁתָּאֵי, וּמִכֻּלְהוּ שֵׁזִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא שְׁבִיק לֵיהּ לְמוֹתָא, וְאָמַר עַל אַבְטָחוּתָא דְּהַהוּא עָלְמָא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיח) יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ וְגוֹ'. דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר אֶת זֶה עַל כָּל מַה (שעבר) שֶׁעָשָׂה בָּזֶה הָעוֹלָם, וְאָמַר עַל הַבְטָחָה שֶׁהָיְתָה לוֹ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. עַל כָּל מַה שֶׁעָבַר בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁרָדְפוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה (לו) בּוֹרֵחַ בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה, בְּאֶרֶץ מוֹאָב וּבְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, וּמִכֻּלָּם הִצִּילוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא הִשְׁאִירוֹ לָמוּת, וְאָמַר עַל הַהַבְטָחָה שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם.

אָמַר דָּוִד, אִי הָכָא חַבְנָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכָא אַלְקֵינָא, וְקַבִּילְנָא עוֹנְשָׁא דִּילִי, וְאַדְכֵּי לִי מִכָּל מַה דְּחַבְנָא, וְלָא שָׁבִיק עוֹנְשָׁא דִּילִי לְהַהוּא עָלְמָא, בָּתַר מִיתָה. וַדַּאי יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ, בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין לְנַקָּאָה לִי. וּלְמָוֹת לֹא נְתָנָנִי, בְּהַהוּא עָלְמָא, לְנַטְלָא נְקָמָתָא מִנַּאי, וַאֲנָא, הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַנְקֵי לִי זִמְנָא חָדָא בְּהַאי עָלְמָא, מִכָּאן וְהָלְאָה אִצְטְרִיכְנָא דְּלָא אֶהֱא בְּכִסּוּפָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר דָּוִד, אִם כָּאן חָטָאתִי לַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ-הוּא, כָּאן לָקִיתִי וְקִבַּלְתִּי עָנְשִׁי, וְטָהֵר אוֹתִי מִכָּל מַה שֶׁחָטָאתִי, וְלֹא הִשְׁאִיר עֹנֶשׁ שֶׁלִּי לָעוֹלָם הַהוּא לְאַחַר מִיתָה, וַדַּאי יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ - בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי לְנַקּוֹתַנִי, וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנַנִי - בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם לְקַחַת מִמֶּנִּי נְקָמָה. וַאֲנִי, הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָקַה אוֹתִי פַּעַם אַחַת בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּאן וָהָלְאָה אֲנִי צָרִיךְ שֶׁלֹּא לִהְיוֹת בְּבוּשָׁה בָּעוֹלָם הַבָּא.

פָּתַח הַהוּא יַנּוּקָא בְּרֵיהּ וְאָמַר, (במדבר כז) אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה וְגוֹ'. אָבִינוּ, הָא טַעֲמָא לְעֵילָּא, אָרִיךְ מִלָּה וּמְשִׁיךְ לָהּ, אִי חֲסִידִין קַדִּישִׁין, כַּמָּה מְשִׁיכוּ דְּצַעֲרָא בְּמִקְרֵי אָבִינוּ. לֵית צַעֲרָא, וְלֵית כְּאֵבָא דִּרוּחָא וְנַפְשָׁא, אֶלָּא כַּד קָרָאן הָכִי, אָבִינוּ, בִּכְאֵבָא מִלְּבָּא. מֵת בַּמִּדְבָּר, וְכִי אַחֲרָנִין לָא מִיתוּ בְּמִדְבָּרָא, דְּהָכָא רָשִׁים לֵיהּ, וְאָמַר דְּאִיהוּ מֵת בַּמִּדְבָּר, וְהָא אֶלֶף וְרִבְבָן מִיתוּ בְּמִדְבָּרָא.

פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק בְּנוֹ וְאָמַר, (במדבר כז) אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה וְגוֹ'. אָבִינוּ, הֲרֵי הַטַּעַם לְמַעְלָה, הֶאֱרִיךְ בַּמִּלָּה וּמָשַׁךְ אוֹתָהּ. אִי חֲסִידִים קְדוֹשִׁים, כַּמָּה מְשִׁיכוּת צַעַר בְּקִרְיַאת אָבִינוּ. אֵין צַעַר וְאֵין כְּאֵב שֶׁל רוּחַ וְנֶפֶשׁ אֶלָּא כְּשֶׁקָּרָאנוּ כָּךְ, אָבִינוּ, בִּכְאֵב מִלֵּב. מֵת בַּמִּדְבָּר, וְכִי אֲחֵרִים לֹא מֵתוּ בַּמִּדְבָּר שֶׁכָּאן רָשַׁם אוֹתוֹ וְאָמַר שֶׁהוּא מֵת בַּמִּדְבָּר? וַהֲרֵי אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מֵתוּ בַּמִּדְבָּר!

אֶלָּא כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא עַרְטִילָּאִין עַל דָּא, מִנְּהוֹן אַמְרֵי דְּהוּא מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים הֲוָה, דְּכְתִיב כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת. וּמִנְּהוֹן אַמְרֵי הָכִי, וּמִנְּהוֹן אַמְרֵי הָכִי, וַאֲנָא הָכִי אוֹלִיפְנָא, יוֹמָא דְּאַבָּא נָפַל בְּבֵי מַרְעֵיהּ, אוֹלְפֵי לִי דָּא. וַאֲנָא חֲמֵינָא מַה דַּחֲמֵינָא, דְּפָקִיד לִי אַבָּא דְּלָא לְגַלָּאָה. אֶלָּא כַּמָּה וְכַמָּה הֲווֹ דְּמִיתוּ בְּמִדְבָּרָא, וְלָא עַל חוֹבָא דְּקָרַח, וְלָא עַל חוֹבָא דִּמְרַגְלִים, כַּד אִתְגְּזַר גְּזֵרָה, (ס"א ולא על חובא דעגלא דעבדו וכו') אֶלָּא קוֹדֶם (ס"א דמיתו על חובא דקרח, על חובא דמרגלים, כד אתגזר גזרה, וקודם) מַתַּן תּוֹרָה, וּבָתַר עֶגְלָא דְּעָבְדוּ, אִינּוּן מַטָּעֵי עָלְמָא, וְאִינּוּן דְּאִתְמְשָׁכוּ אֲבַתְרַיְיהוּ.

אֶלָּא כַּמָּה בְּנֵי אָדָם מְעֻרְטָלִים עַל זֶה, מֵהֶם אוֹמְרִים שֶׁהוּא הָיָה מְקוֹשֵׁשׁ הָעֵצִים, שֶׁכָּתוּב כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת. וּמֵהֶם אָמְרוּ כָּךְ, וּמֵהֶם אָמְרוּ כָּךְ, וַאֲנִי כָּךְ לָמַדְתִּי: יוֹם שֶׁאַבָּא נָפַל בְּבֵית חָלְיוֹ, לִמְּדַנִי אֶת זֶה, וַאֲנִי רָאִיתִי מַה שֶּׁרָאִיתִי, שֶׁצִּוָּה אוֹתִי אַבָּא שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת. אֶלָּא כַּמָּה וְכַמָּה הָיוּ שֶׁמֵּתוּ בַּמִּדְבָּר, וְלֹא עַל חֵטְא קֹרַח וְלֹא עַל חֵטְא הַמְרַגְּלִים. כָּךְ נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה. (ולא על חטא העגל שעשו וכו') אֶלָּא קֹדֶם (שמתו על חטא קרח, על חטא המרגלים, כאשר נגזרה הגזרה, וקדם) מַתַּן תּוֹרָה, וְאַחַר הָעֵגֶל שֶׁעָשׂוּ אוֹתָם מַטְעֵי הָעוֹלָם וְאֵלּוּ שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחַר רֵיקָם.

אֲבָל טַעֲנָה דְּטָעֲינוּ אִינּוּן בְּנָתִין, דְּמִית בַּמִּדְבָּר, אִיהוּ, וַהֲוָה צְלָפְחָד רַב לְבֵי יוֹסֵף, וּמִגּוֹ דְּלָא יָדַע אָרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוּת, לָא הֲוָה נָשֵׁיא. וְהוּא הֲוָה דְּלָא נָטַר פּוּמֵיהּ וּמִלּוֹי לָקֳבֵלֵיהּ דְּמֹשֶׁה, וְעָלֵיהּ כְּתִיב, (במדבר כא) וַיָּמָת עָם רַב מִיִּשְׂרָאֵל. גְּבַר דְּלָא יָדַע אוֹרַיְיתָא, (ס"א לאו רב באורייתא) וְאִיהוּ רַב מִשְׁפָּחָה. רַב דְּזַרְעָא דְּיוֹסֵף, מִבְּנוֹי דְּמְנַשֶּׁה. וּבְגִין דְּחָב בַּמִּדְבָּר בְּמִלּוֹלָא לְגַבֵּי מֹשֶׁה, חָשִׁיבוּ דְּמֹשֶׁה אַנְטִיר דְּבָבוּ. וּבְגִין כָּךְ קָרִיבוּ לְקַמֵּיהּ דְּמֹשֶׁה, וְאָלְעָזָר, וְכָל הַנְּשִׂיאִין, וְכָל רֵישֵׁי אָבָהָן, וְלָא מַלִּילוּ עִם מֹשֶׁה אֶלָּא לְקַמַּיְיהוּ, בְּגִין דְּקַנְיָאוּ קִנְאָה מִנֵּיהּ.

אֲבָל טַעֲנָה שֶׁטָּעֲנוּ אוֹתָן בָּנוֹת, שֶׁמֵּת בַּמִּדְבָּר הוּא, וְהָיָה צְלָפְחָד גָּדוֹל לְבֵית יוֹסֵף, וּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא יָדַע דַּרְכֵי הַתּוֹרָה כָּרָאוּי, לֹא הָיָה נָשִׂיא, וְהוּא הָיָה שֶׁלֹּא שָׁמַר פִּיו וּדְבָרָיו מוּל מֹשֶׁה, וְעָלָיו כָּתוּב (שם כא) וַיָּמָת עָם

רַב מִישְׁרָאֵל. גֶּבֶר שֶׁלֹּא יָדַע אֶת הַתּוֹרָה, (לאגדולבתורה) וְהוּא גָּדוֹל הַמִּשְׁפָּחָה. גָּדוֹל שֶׁל זֶרַע יוֹסֵף, מִבְּנֵי מְנַשֶּׁה. וּמִשּׁוּם שֶׁחָטָא בַּמִּדְבָּר בְּדִבּוּר לְמֹשֶׁה, חָשְׁבוּ שֶׁמֹּשֶׁה שָׁמַר לוֹ שִׂנְאָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ קָרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר וְכָל הַנְּשִׂיאִים וְכָל רָאשֵׁי הָאָבוֹת, וְלֹא דִּבְּרוּ עִם מֹשֶׁה אֶלָּא לִפְנֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁקִּנְּאוּ מִמֶּנּוּ קִנְאָה. מִכָּאן, מַאן דְּחָייִשׁ מִן דַּיָּנָא, יְקָרֵב אַחֲרָנִין, וְיִסְגֵּי בְּגוּבְרִין בַּהֲדֵי הַהוּא דַּיָּינָא, בְּגִין דְּיִשְׁמְעוּן דַּיָּנָא מִנַּיְיהוּ, וְיִדְחַל מִנַּיְיהוּ, וְלָא יְהֵא דָּן אֶלָּא כַּדְקָא יָאוּת, וְאִי לָא, יִדְחֵי לֵיהּ מִן דַּיָּנָא. וְאִינּוּן לָא יָדְעוּ דְּהָא (במדבר יב) מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וְלָא יָדְעוּ דְּמֹשֶׁה לָאו הָכִי.

מִכָּאן, מִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ מִן הַדִּין, יְקָרֵב אֲחֵרִים וְיַרְבֶּה אֲנָשִׁים אֵצֶל אוֹתוֹ דַּיָּן, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ דִּין מִמֶּנּוּ וְיִפְחַד מֵהֶם, וְלֹא יְהֵא דָּן אֶלָּא כָּרָאוּי, וְאִם לֹא - יִדְחֶה אוֹתוֹ מִן הַדִּין. וְהֵם לֹא יֵדְעוּ שֶׁהֲרֵי (שם יב) מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְלֹא יֵדְעוּ שֶׁמֹּשֶׁה לֹא כָּךְ.

כֵּיוָן דְּחָמָא מֹשֶׁה כָּךְ, אָמַר חֲמֵינָא דְּכֹל כְּנוּפְיָא דְּגוּבְרִין רַבְרְבִין מִישְׂרָאֵל, וְכָל רֵישֵׁי אֲבָהָן וְכָל נְשִׂיאֵי כְּנִשְׁתָּא, עָלֵי קְרִיבוּ. מֵיָּד אִתְפְּרַשׁ מֹשֶׁה מִן דַּיָּנָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר כז) וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְיָ. (אמר משה דא לא אתחזי לדינא) עַנְוָתָנוּתָא דְּמֹשֶׁה, אַקְרִיב אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְיָ. דַּיָּינִין אַחֲרָנִין, אָרְחָא דָּא לָא נָטְלֵי, דְּאַף עַל גַּב דִּכְנוּפְיָא סַגִּי עֲלֵיהוֹן. אִינּוּן דַּיָּינֵי אִקְרוּן עַזֵּי פָּנִים, לֵית בְּהוּ מֵעַנְוָתָנוּתָא דְּמֹשֶׁה כְּלָל. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּמֹשֶׁה. חֲדוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְחַבְרַיָּיא.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה מֹשֶׁה כָּךְ, אָמַר, רָאִיתִי שֶׁכָּל הִתְכַּנְּסוּת שֶׁל אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים מִיִּשְׂרָאֵל וְכָל רָאשֵׁי הָאָבוֹת וְכָל נְשִׂיאֵי הַכְּנֶסֶת קָרְבוּ אֵלַי. מִיָּד פֵּרַשׁ מֹשֶׁה מִן הַדִּין, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כז) וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה'. (אמר משה, לא ראוי לי לדין זה) עַנְוָתָנוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, הִקְרִיב אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה'. דַּיָּנִים אֲחֵרִים לֹא לוֹקְחִים דֶּרֶךְ זוֹ, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהִתְכַּנְּסוּת גְּדוֹלָה עֲלֵיהֶם. הֵם נִקְרָאִים דַּיָּנִים עַזֵּי פָּנִים, אֵין בָּהֶם מֵעַנְוָתָנוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה כְּלָל. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. שָׂמְחוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהַחֲבֵרִים.

דף רו.

אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, אַהֲדַרְנָא לְמִלִּין קַדְמָאִין. אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר אָבִינוּ הַאי טַעֲמָא דְּאִמֵּי, לְנָחֵשׁ תַּלְיָיא עַל קְדָלֵיהּ, וּמָשִׁיךְ זַנְבֵּיהּ בְּפוּמֵיהּ, בְּטַעֲמָא, דְּהַהוּא דְּאִתְמְשָׁךְ עֲלֵיהּ לְעֵילָּא. מֵת בַּמִּדְבָּר, בְּמִלּוֹלָא דְּפוּמֵיהּ. אִתְבְּהִיל הַהוּא יַנּוּקָא בִּבְהִילוּ, וְאִתְקְרִיף בְּקוּדְלָא דַּאֲבוֹי, וּבָכָה וְאָמַר, צָלְפְחָד דָּא בְּמִלּוֹלָא מִית, וְאַנְתְּ אַבָּא בְּמִלּוֹלָא אַהֲדְרַת לְעָלְמָא דָּא. אַהְדַּר אֲבוֹי וְנָשִׁיק (דף ר"ו ע"א) לֵיהּ. וְנָפִיק לֵיהּ. בָּכוּ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְחַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ, וַאֲבוֹי בָּכָה בַּהֲדַיְיהוּ, נְטָלוּהוּ כֻּלְּהוּ וּנְשָׁקוּהוּ בְּפוּמוֹי, עַל רֵישֵׁיהּ, וְעַל עֵינוֹי, וַאֲבוּהּ הֲוָה בָּכֵי בַּהֲדֵיהּ. אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, חֲזַרְנוּ לַדְּבָרִים הָרִאשׁוֹנִים. אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר. אָבִינוּ, הַטַּעַם דּוֹמֶה לְנָחֵשׁ שֶׁתָּלוּי עַל עָרְפּוֹ, וּמוֹשֵׁךְ זְנָבוֹ בְּפִיו בְּטַעַם שֶׁאוֹתוֹ שֶׁנִּמְשַׁךְ עָלָיו לְמַעְלָה. מֵת בַּמִּדְבָּר, בְּדִבּוּר פִּיו. הִתְבַּהֵל אוֹתוֹ תִּינוֹק בְּבֶהָלָה וְתָפַס בְּעֹרֶף אָבִיו, וּבָכָה וְאָמַר, צָלְפְחָד זֶה מֵת בְּדִבּוּר, וְאַתָּה אַבָּא, בְּדִבּוּר חֲזַרְתָּ לָעוֹלָם הַזֶּה.

חָזַר אֲבִיו וּנְשָׁקוֹ וְחִבְּקוֹ. בָּכוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְכָל הַחֲבֵרִים, וְאֲבִיו בָּכָה אִתָּם. לְקָחוּהוּ כֻּלָּם וּנְשָׁקוּהוּ בְּפִיו, עַל רֹאשׁוֹ, וְעַל עֵינָיו, וְאֲבִיו הָיָה בּוֹכֶה עִמּוֹ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרִי, הוֹאִיל וְאָמְרַת מִלָּה דָּא, מַהוּ כִּי בְּחֶטְאוֹ מֵת. אָמַר הַהוּא יַנּוּקָא, אַבָּא, אַבָּא, בְּחַד מִלָּה סַגֵּי לוֹן, בְּחֶטְאוֹ דְּהַהוּא (ס"א כיון דההוא) נָחָשׁ דְּכָרִיךְ בִּזְנָבֵיהּ לְעֵילָּא, מָשִׁיךְ טַעֲמָא בְּחֶטְאוֹ, מַאי בְּחֶטְאוֹ. בְּחֶטְאוֹ דְּהַהוּא נָחָשׁ. (ולא בחטא אחרא) וּמַאי אִיהוּ. מִלּוֹלָא דְּפוּמֵיהּ, כִּי בְּחֶטְאוֹ מֵת, טַעֲמָא דְּהַהוּא מְשִׁיכוּ דְּהַהוּא נָחָשׁ דְּכָרוּךְ בִּזְנָבֵיהּ, בְּחֶטְאוֹ וַדַּאי.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּנִי, הוֹאִיל וְאָמַרְתָּ דָּבָר זֶה, מַה זֶּה כִּי בְּחֶטְאוֹ מֵת? אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, אַבָּא אַבָּא, בְּדָבָר אֶחָד מַסְפִּיק לָהֶם, בְּחֶטְאוֹ שֶׁל אוֹתוֹ (כיון שאותו) נָחָשׁ הַכָּרוּךְ בִּזְנָבוֹ לְמַעְלָה, מָשַׁךְ טַעַם בְּחֶטְאוֹ. מַה זֶּה בְּחֶטְאוֹ? בְּחֵטְא אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ (ולא בחטא אחר). וּמַהוּ? דִּבּוּר פִּיו, כִּי בְּחֶטְאוֹ מֵת, טַעַם אוֹתָהּ מְשִׁיכוּת שֶׁל אוֹתוֹ נָחָשׁ הַכָּרוּךְ בִּזְנָבוֹ, בְּחֶטְאוֹ וַדַּאי.

נַטְלֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּתוּקְפֵּיהּ, בֵּין דְּרוֹעוֹי, וּבָכוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר לוֹן, רַבָּנָן, שְׁבוֹקוּ לִי בַּהֲדֵי אַבָּא, דְּעַד כְּעַן לָא אִתַּיְישְׁבָא רוּחִי (ס"א רוחיה). אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי יוֹסֵי, אֵימָא כַּמָּה יוֹמִין וְשָׁנִין לְהַאי יַנּוּקָא. אָמַר לוֹן, חַבְרַיָּיא, בְּמָטוּ מִנַּיְיכוּ לָא תִּבְעוּן דָּא, דְּהָא עַד לָא מָטוּ עָלּוֹי חָמֵשׁ שְׁנִין.

לְקָחוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּכֹחוֹ בֵּין זְרוֹעוֹתָיו, וּבָכוּ כָּל הַחֲבֵרִים. אָמַר לָהֶם, רַבּוֹתַי־נוּ, הַשְׁאִירוּנִי אֵצֶל אַבָּא, שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא הִתְיַשְּׁבָה רוּחִי (רוחו). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יוֹסֵי, אֱמֹר כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים לַתִּינוֹק הַזֶּה? אָמַר לָהֶם, חֲבֵרִים, בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, אַל תְּבַקְּשׁוּ זֶה, שֶׁהֲרֵי עוֹד לֹא הִגִּיעוּ עָלָיו חָמֵשׁ שָׁנִים.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, חַס וְשָׁלוֹם, דְּהָא בְּעֵינָא טָבָא אַשְׁגַּחְנָא בֵּיהּ. וּמַה דְּאָמְרַת חָמֵשׁ שָׁנִין, אִינּוּן חָמֵשׁ שָׁנִין (בראשית מה) אֲשֶׁר אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר. דְּלָא תִּקְצוֹר לֵיהּ לְעָלְמִין. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי אַבָּא, נֵיתִיב הָכָא עַד ז' יוֹמִין, בְּגִין דְּאִתְיַישְׁבָא בֵּיתָא. דְּהָא כָּל שִׁבְעָה יוֹמִין דְּנִשְׁמְתָא נַפְקַת מִן גּוּפָא, אַזְלַת עַרְטִילָאָה. וְהַשְׁתָּא דְּאָהֲדָרַת, עַד כָּעַן לָא אִתְיַישְׁבַת בְּדוּכְתָהָא, עַד שִׁבְעָה יוֹמִין.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהֲרֵי בְּעֵין טוֹבָה אָנוּ מַשְׁגִּיחִים בּוֹ. וּמַה שֶּׁאָמַרְתָּ חָמֵשׁ שָׁנִים, אוֹתָם חָמֵשׁ שָׁנִים (בראשית מה) אֲשֶׁר אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר, שֶׁלֹּא תִּקְצֹר אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי אַבָּא, נֵשֵׁב כָּאן עַד שִׁבְעָה יָמִים כְּדֵי שֶׁהִתְיַשֵּׁב הַבַּיִת. שֶׁהֲרֵי כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מֵהַגּוּף, הוֹלֶכֶת עֲרֻמָּה. וְכָעֵת שֶׁחָזְרָה, עַד עַכְשָׁו לֹא הִתְיַשְּׁבָה בִּמְקוֹמָהּ עַד שִׁבְעָה יָמִים.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב (דברים טו) פָּתוֹחַ תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיוֹנְךָ, קְרָא דָּא, הָא תָּנִינָן לֵיהּ, דְּלָא יִשְׁבּוֹק בַּר נָשׁ עַנְיָא דִּילֵיהּ, וְיָהֵב לְאַחֲרָא. הָא רִבִּי יוֹסֵי חָמוּךְ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, נֵיזִיל וְנִגְמוֹל חֶסֶד עִמֵּיהּ. וּבָתַר דְּנָהֲדַר, נֵיעוּל בְּהַאי. וְהָא כָּל זִמְנָא דְּנֵהֲדַ וְנָהֲדַר

בָּאָרְחָא דָּא, נָחֲמֵי תְּחִיַּית הַמֵּתִים. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי הָכִי הוּא, נְשָׁקוּהוּ לְהַהוּא יַנּוּקָא, בֵּרְכוּהוּ וְאָזְלוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב (דברים טו) פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאָחִיךָ לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ. פָּסוּק זֶה הֲרֵי לְמַדְנוּ אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יַשְׁאִיר אָדָם אֶת הֶעָנִי שֶׁלּוֹ וְיִתֵּן לְאַחֵר. הֲרֵי רַבִּי יוֹסֵי חָמִיךְ בְּבֵית חָלְיוֹ, נִגַּלְךָ וְנִגְמֹל אִתּוֹ חֶסֶד, וְאַחַר שֶׁנִּתְחַזֵּר, נִכְנַס בְּזֶה. וַהֲרֵי כָּל זְמַן שֶׁנִּגַּלְךָ וְנִתְחַזֵּר בְּדָרָךְ זוֹ, נִרְאֶה תְּחִיַּת הַמֵּתִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כְּךָ הוּא. נְשָׁקוּ אֶת אוֹתוֹ תִּינוֹק, בֵּרְכוּהוּ וְהָלְכוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, תַּוּוהְנָא עַל דַּרְדְּקֵי דְּדָרָא דָּא, כַּמָּה תַּקִּיפָא חֵילֵיְיהוּ, וְאִינּוּן טָנָרִין רַבְרְבִין רָאמִין. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּאַבָּא, מָארֵיהּ דְּדָרָא דָּא. דְּהָא בְּיוֹמוֹי, בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְקָנָא, תְּרֵין מְתִיבְתִּין דִּילֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד לוֹן יְשׁוּבָא רַבְרְבָא וְעִלָּאָה כַּדְקָא יָאוּת. דְּהָא לָא יְהֵא כְּדָרָא דָּא, עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא. אַזְלוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, תְּמַהֲנִי עַל הַדַּרְדַּקִּים שֶׁל דּוֹר זֶה, כַּמָּה חָזָק כֹּחָם, וְהֵם סְלָעִים גְּדוֹלִים רָמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל אַבָּא בַּעַל הַדּוֹר הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי בְּיָמָיו רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַתְקִין שְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת שֶׁלּוֹ וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם יְשׁוּב גָּדוֹל וְעֶלְיוֹן כָּרָאוּי, שֶׁהֲרֵי לֹא יִהְיֶה כְּדוֹר הַזֶּה עַד שֶׁיָּבֹא מָלְךָ הַמָּשִׁיחַ. הָלְכוּ.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא תְּנִינָן, עַל חַד סְרֵי מִלִּין נִגְעִין אַתְיָין עַל בְּנֵי נָשָׁא. וְאִלֵּין אִינּוּן: עַל עֲבוֹדָה זָרָה. וְעַל קְלָלַת הַשֵּׁם. וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת. וְעַל גְּנֵיבָה. וְעַל לָשׁוֹן הָרָע. וְעַל עֵדוּת שָׁקֶר. וְעַל דְּמָחַשֵּׁב מַחֲשָׁבִין בִּישִׁין. וְעַל דְּמָשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים. וְאִית דְּאָמְרֵי, אַף עַל עֵינָא בִּישָׁא. וְכֻלְּהוּ תָּנֵינָן בְּמַתְנִיתָא.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי אַבָּא, הֲרֵי שָׁנִינוּ, עַל אַחַד עָשָׂר דְּבָרִים בְּאִים נְגָעִים עַל בְּנֵי אָדָם, וְאֵלּוּ הֵם: עַל עֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל קְלָלַת הַשֵּׁם, וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל גְּנֵבָה, וְעַל לָשׁוֹן הָרַע, וְעַל עֵדוּת שָׁקֶר, וְעַל דַּיָּן שֶׁמְּקַלְקֵל אֶת הַדִּין, וְעַל שִׁבּוּעַת שָׁוְא, וְעַל שֶׁנִּכְנָס בִּתְחוּם חֲבֵרוֹ, וְעַל הַחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, וְעַל הַמְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף עַל עֵין הָרַע. וְכֻלָּם שָׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה.

עֲבוֹדָה זָרָה מְנַיִן. דִּכְתִיב, (שמות לב) וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרוּעַ הוּא כִּי פֵרַע הוּא אַהֲרֹן. מַאי כִּי פָרוּעַ הוּא. דְּאִלְקוּ בְּצָרַעַת. כְּתִיב הָכָא כִּי פָרוּעַ הוּא, וּכְתִיב הָתָם, (ויקרא יג) וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ. וְעַל קְלָלַת הַשֵּׁם, דִּכְתִיב, (שמואל א יז) הַיּוֹם הַזֶּה יְסַגֶּרְךָ יְיָ בְּיָדִי, וּכְתִיב, (ויקרא יג) וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן.

עֲבוֹדָה זָרָה מְנַיִן? שֶׁכָּתוּב (שמות לב) וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרֵעַ הוּא כִּי פָרְעָה אַהֲרֹן. מַה זֶּה כִּי פָרֵעַ הוּא? שֶׁנִּלְקוּ בְּצָרַעַת. כָּתוּב כָּאן כִּי פָרֵעַ הוּא, וְכָתוּב שָׁם, (ויקרא יג) וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ. וְעַל קְלָלַת הַשֵּׁם, שֶׁכָּתוּב (שמואל א יז) הַיּוֹם הַזֶּה יְסַגֶּרְךָ ה' בְּיָדִי, וְכָתוּב (ויקרא יג) וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִלָּה דָּא לָא אִתְיַישְׁבָא, וְאִצְטָרִיךְ לְעַיְינָא בֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא וַדַּאי, פְּלִשְׁתִּי דָּא קָרִיב לְיִיחוּסָא דְּדָוִד הֲוָה, וּבְרָהּ דְּעָרְפָּה הֲוָה, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמואל א יז) מְמַעֲרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים, אַל תִּקְרֵי מְמַעֲרְכוֹת, אֶלָּא מִמְּעָרוֹת פְּלִשְׁתִּים, דְּשַׁוְיוּהָ לְאִמֵּיהּ כְּמַעֲרְתָּא דָּא. וְכֵיוָן דִּכְתִיב, (שמואל א יז) וַיְקַלֵּל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת דָּוִד בֵּאלֹהָיו, אִסְתַּכַּל בֵּיהּ דָּוִד בְּעֵינָא בִּישָׁא. וּבְכָל אֲתַר דַּהֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּעֵינָא בִּישָׁא, כָּל זִינֵי צַרְעַת אִתְמַשְׁכָן מֵעֵינֵיהּ דְּדָוִד. וְהָכִי הֲוָה בְּיוֹאָב, כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל בֵּיהּ דָּוִד בְּעֵינָא בִּישָׁא, מַה כְּתִיב, (שמואל ב ג) וְלֹא יִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמְצוֹרָע וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, דָּבָר זֶה לֹא הִתְיַשֵּׁב, וְצָרִיךְ לְעַיֵּן בּוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי, פְּלִשְׁתִּי זֶה קָרוֹב לְיִחוּסוֹ שֶׁל דָּוִד הָיָה, וּבֶן עָרְפָּה הָיָה, וְהֵינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב (שמואל א יז) מִמַּעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים. אַל תִּקְרֵי מִמַּעַרְכוֹת, אֶלָּא מִמְּעָרוֹת פְּלִשְׁתִּים, שֶׁשָּׂמוּ אֶת אִמּוֹ כְּמְעָרָה הַזּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁכָּתוּב וַיְקַלֵּל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת דָּוִד בֵּאלֹהָיו, הִסְתַּכֵּל בּוֹ דָּוִד בְּעַיִן רָעָה. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּעַיִן רָעָה, כָּל מִינֵי צָרַעַת נִמְשְׁכוּ מֵעֵינֵי דָּוִד. וְכָךְ הָיָה בְּיוֹאָב, כֵּיוָן שֶׁהִסְתַּכֵּל בּוֹ בְּדָוִד בְּעַיִן רָעָה, מַה כָּתוּב? (שם ב ג) וְלֹא יִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמְצֹרָע וְגוֹ'.

וְהָכָא בְּפְלִשְׁתִּי דָּא, כֵּיוָן שֶׁקִּלֵּל אֶת הַשֵּׁם, אִסְתַּכַּל בֵּיהּ בְּעֵינָא בִּישָׁא, וְחָמָא בְּמִצְחֵיהּ דְּאִצְטָרַע. מִיָּד (שמואל א יז) וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ, וְאִתְדַּבְּקַת הַצָּרַעַת בְּמִצְחוֹ. וְכֹלָּא הֲוָה אִשְׁתְּקַעַת עֵינָא בִּישָׁא דְּצָרַעַת בְּמִצְחוֹ, וְאִשְׁתְּקַעַת אַבְנָא מִמָּשׁ בְּמִצְחוֹ, וַדַּאי מְצוֹרָע הֲוָה.

וְכָאן בַּפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה, כֵּיוָן שֶׁקִּלֵּל אֶת הַשֵּׁם, הִסְתַּכֵּל בּוֹ בְּעַיִן רָעָה, וְרָאָה שֶׁהִצְטָרַע בְּמִצְחוֹ. מִיָּד - וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ, וְדָבְקָה הַצָּרַעַת בְּמִצְחוֹ. וְהַכֹּל הָיָה; הִשְׁתַּקְּעָה עַיִן רָעָה שֶׁל צָרַעַת בְּמִצְחוֹ, וְהִשְׁתַּקְּעָה אֶבֶן מַמָּשׁ בְּמִצְחוֹ, וַדַּאי מְצֹרָע הָיָה.

דף רו:

רָשָׁע חַיָּיבָא (דף ר"ו ע"ב) דִּבְלִעָם, עֵינָא דִּילֵיהּ, הֲוָה בְּהִפּוּכָא מֵעֵינָא דְּדָוִד עֵינָא דְּדָוִד הֲוָה מְרַקְּמָא מִכָּל זִינֵי גַּוונִין, לָא הֲוָה עֵינָא בְּעָלְמָא שַׁפִּירָא לְמֶחֱזֵי, כְּעֵינָא דְּדָוִד. כָּל גַּוונִין דְּעָלְמָא מְנַצְצָן בֵּיהּ, וְכֹלָּא בְּרַחֵימוּ לְמַאן דְּדָחִיל חַטָאָה, דִּכְתִיב, (תהלים קיט) יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ. חַדָּאן כַּד חָמָאן לִי. וְכָל אִינּוּן חַיָּיבִין דַּחֲלִין מִקַּמֵּיהּ.

בִּלְעָם הָרָשָׁע עֵינוֹ הָיְתָה בְּהִפּוּךְ מֵעֵין דָּוִד. עֵין דָּוִד הָיְתָה מְרֻקֶּמֶת מִכָּל מִינֵי גְּוָנִים. לֹא הָיְתָה עַיִן בָּעוֹלָם יָפָה לְמַרְאֶה כְּעֵין דָּוִד. כָּל גּוֹנֵי הָעוֹלָם נוֹצְצִים בָּהּ, וְהַכֹּל בְּאַהֲבָה לְמִי שֶׁיָּרֵא חֵטְא, שֶׁכָּתוּב (תהלים קיט) יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ, שְׂמֵחִים כְּשֶׁרוֹאִים אוֹתִי. וְכָל אוֹתָם רְשָׁעִים פּוֹחֲדִים מִפָּנָיו.

אֲבָל עֵינוֹי דְּבִלְעָם חַיָּיבָא, עֵינָא בִּישָׁא בְּכֹלָּא, בְּכָל אֲתַר דַּהֲוָה מִסְתַּכַּל, כְּשַׁלְהוֹבָא שְׁצֵי לֵיהּ. דְּהָא לֵית עֵינָא בִּישָׁא בְּעָלְמָא, כְּעֵינָא דַּהֲהוּא רְשָׁעָא, דְּאִיהוּ בְּהִפּוּכָא מֵעֵינוֹי דְּדָוִד. עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, דִּכְתִיב, (ישעיה ג) וְשִׁפְחַ יְיָ קָדְקוֹד בְּנוֹת צִיּוֹן. וּכְתִיב (ויקרא יד) וְלַשָּׂאֵת וְלַסַּפַּחַת. עַל הַגְּנֵבָה, דִּכְתִיב, (זכריה ה) הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב וְגוֹ'

וְכֻלַּתּוּ וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו. מַאן הוּא מִלָּה דְּמְכַלֶּה עֵצִים וַאֲבָנִים. דָּא צָרַעַת. דִּכְתִיב, (ויקרא יד) וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו. עַל לָשׁוֹן הָרָע, דִּכְתִיב, (במדבר יב) וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה וגו', וּכְתִיב (במדבר יב) וַיִּפֶּן אַהֲרֹן אֶל מִרְיָם וְהִנֵּה מְצֹרָעַת. עַל עֲדוּת שֶׁקֶר, בְּגִין דְּסָהֲדוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶר, וְאָמְרוּ (שמות לב) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, בְּקַל תַּקִּיף, דִּכְתִיב (שמות לב) קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה. בְּגִין דָּא, (במדבר ה) וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וגו'. עַל דַּיָּין דְּמְקַלְקֵל דִּינָא, דִּכְתִיב, (ישעיה ה) כֵּאֲכוֹל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וַחֲשַׁשׁ וגו' וּפִרְחָם כָּאָבָק יַעֲלֶה וגו', מַאי טַעֲמָא. כִּי מָאֲסוּ אֵת תּוֹרַת יְיָ צְבָאוֹת. וְאֵין פִּרְחָם, אֶלָּא צָרַעַת. דִּכְתִיב, (ויקרא יג) וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת. עַל דְּעָאל בְּתָחוּמָא דְּחַבְרֵיהּ מְנַיִן. מֵעוֹזְיָהוּ. דְּעָאל בְּתָחוּמָא דְּכָהוֹנָה. דִּכְתִיב, (דברי הימים ב כו) וְהַצָּרַעַת זָרְחָה בְמִצְחוֹ. וְעַל דְּמְשַׁלְּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים. דִּכְתִיב, (בראשית יב) וַיְנַגְּעוּ יְיָ אֶת פַּרְעֹה, דְּאִיהוּ שָׁלַח מְדָנִים בֵּין אַבְרָהָם וְשָׂרָה. וְעַל עֵינָא בִּישָׁא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. וְכֻלְּהוּ הָווֹ בֵּיהּ בְּהַהוּא רָשָׁע דְּבִלְעָם.

אֲבָל עֵינוֹ שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, עַיִן רָעָה בַּכֹּל. בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל, כְּשֶׁלְּהֶבֶת שׁוֹרֶף אוֹתוֹ. שֶׁהֲרֵי אֵין עַיִן רָעָה בָּעוֹלָם כְּעֵין אוֹתוֹ רָשָׁע, שֶׁהִיא בְּהִפּוּךְ מֵעֵינוֹ שֶׁל דָּוִד. עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת - שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג) וְשִׁפַּח ה' קָדְקֹד בְּנוֹת צִיּוֹן, וְכָתוּב (ויקרא יד) וְלִשְׁאֵת וְלַסַּפַּחַת. עַל הַגְּנֵבָה - שֶׁכָּתוּב (זכריה ה) הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם ה' צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב וְגוֹ' וְכִלַּתּוּ וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו. מַהוּ הַדָּבָר שֶׁמְּכַלֶּה עֵצִים וַאֲבָנִים? זוֹ צָרַעַת, שֶׁכָּתוּב (ויקרא יד) וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו. עַל לָשׁוֹן הָרַע - שֶׁכָּתוּב (במדבר יב) וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה וגו', וְכָתוּב (שם) וַיִּפֶּן אַהֲרֹן אֶל מִרְיָם וְהִנֵּה מְצֹרַעַת. עַל עֲדוּת שֶׁקֶר - מִשּׁוּם שֶׁהֵעִידוּ עֲדוּת שֶׁקֶר וְאָמְרוּ (שמות לב) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, בְּקוֹל חָזָק, שֶׁכָּתוּב (שם) קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה. בִּגְלַל זֶה, (במדבר ה) וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וגו'. עַל דַּיָּן שֶׁמְּקַלְקֵל דִּין - שֶׁכָּתוּב (ישעיה ה) כֵּאֲכֹל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וַחֲשַׁשׁ וגו', וּפִרְחָם כָּאָבָק יַעֲלֶה וגו'. מָה הַטַּעַם? כִּי מָאֲסוּ אֵת תּוֹרַת ה' צְבָאוֹת. וְאֵין פִּרְחָם אֶלָּא צָרַעַת, שֶׁכָּתוּב (ויקרא יג) וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת. עַל שֶׁנִּכְנָס בִּתְחוּם חֲבֵרוֹ מִנַּיִן? מֵעֻזִּיָּהוּ, שֶׁנִּכְנַס בִּתְחוּם הַכְּהֻנָּה, שֶׁכָּתוּב וְהַצָּרַעַת זָרְחָה בְמִצְחוֹ. וְעַל הַמְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים - שֶׁכָּתוּב (בראשית יב) וַיְנַגַּע ה' אֶת פַּרְעֹה, שֶׁהוּא שָׁלַח מְדָנִים בֵּין אַבְרָהָם וְשָׂרָה. וְעַל עַיִן הָרַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְכֻלָּם הָיוּ בְּאוֹתוֹ בִּלְעָם הָרָשָׁע.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר. מַאי עַל הַנָּהָר. דְּיָהֲב עֵינָא בִּישָׁא, עַל הַהוּא נָהָר, דְּקַיְימָא בֵּהּ בְּיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (ישעיה סו) הִנְנִי נוֹטֶה אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם. וְהוּא נָטֵי לְאוֹתוֹ שָׁלוֹם. וְהוּא אָתָא בְּהַהוּא פְּתוֹרָא, וְאִגְּרֵי בֵּהּ.

בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל הַנָּהָר. מַה זֶּה עַל הַנָּהָר? שֶׁנִּתַּן עַיִן הָרַע עַל אוֹתוֹ נָהָר שֶׁעוֹמֵד עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) הִנְנִי נֹטֶה אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם. וְהוּא בָּא בְּאוֹתוֹ שֶׁלְּחָן וְהִתְגָּרֶה בָּהֶם.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כָּל הָנֵי מִלִּין הָווֹ וַדַּאי בִּבְלְעָם. אֲבָל גִּלּוּי עֲרָיוֹת מְנַיִן, דִּכְתִיב, (במדבר לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר מַעַל בַּיְיָ וגו'. הָא הָכָא עֲבוֹדָה זָרָה וּגְלוּי

עֲרָיוֹת. סַהֲדוּתָא דְּשַׁקְרָא, דִּכְתִיב וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, וְדַעַת בְּהֶמְתּוֹ לָא הֲוָה יָדֵע. קִלְקֵל יַת דִּינָא, דִּכְתִיב לְךָ אִיעָצְךָ. דְּהָא בְּדִינָא קַיְימָא, וְיַהַב עֵיטָא בִּישָׁא לְאַבְאָשָׁא, וְסָטֵי מִן דִּינָא, וְאַמְלִיךְ בִּישִׁין עָלַיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ הָיוּ בְּוַדַּאי בְּבִלְעָם. אֲבָל גִּלּוּי עֲרָיוֹת מִנַּיִן? שֶׁכָּתוּב (במדבר לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לְמָסָר מַעַל בַּה' וְגוֹ'. הֲרֵי כָּאן עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת. עֵדוּת שֶׁקֶר - שֶׁכָּתוּב וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן. וְדַעַת בְּהֶמְתּוֹ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ. קִלְקֵל אֶת הַדִּין - שֶׁכָּתוּב לְךָ אִיעָצְךָ. שֶׁהֲרֵי בְּדִין עוֹמֵד, וְנָתַן עֵצָה רָעָה לְחַזֵּק, וְסָטָה מֵהַדִּין, וְיָעַץ רָעוֹת עֲלֵיהֶם.

עָאל בְּתָחוּמָא דְּלָאו דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב וַאֲעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ, וּכְתִיב אֶת שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי. מְשַׁלֵּחַ מָדָנִים בֵּין אַחִים, בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. לְשׁוֹן הָרָע, לָא הֲוָה בְּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. קִלְקֵלַת הַשֵּׁם, דִּכְתִיב וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה. וְכֻלְּהוּ הֲווֹ בֵּיהּ. עֵינָא בִּישָׁא כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכֹלָּא עַל הַהוּא נָהָר דְּיִשְׂרָאֵל, יַהַב עֵינוֹי לְאִתְגָּרָא בֵּיהּ. אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ, וְכִי לָא יְדַעְנָא דְּאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ הִיא. אֶלָּא רָזָא דָּא, דְּכָל בְּנֵי עַמּוֹ מִתְדַּבְּקָן בֵּיהּ וְהָא אִתְמַר. (חסר, ועיין בסוף הספר סימן יו"ד) (במדבר כ"ב) וַיַּרְא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְגוֹ'. דָּא בִּלְעָם, דִּבְרִיךְ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו, דָּא בָּלָק, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְרְעֵי לְאִינּוּן עִלָּוֹון דְּאִתְקִין קַמֵּיהּ.

נִכְנַס בִּתְחוּם שֶׁלֹּא שֶׁלּוֹ, שֶׁכָּתוּב וַאֲעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ, וְכָתוּב אֶת שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי. מְשַׁלֵּחַ מָדָנִים בֵּין אַחִים, בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. לָשׁוֹן הָרַע לֹא הָיָה בָּעוֹלָם כְּמוֹתוֹ. קִלְקֵלַת הַשֵּׁם, שֶׁכָּתוּב וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה. וְכֻלָּם הָיוּ בוֹ. עַיִן רָעָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְהַכֹּל עַל אוֹתוֹ נָהָר שֶׁל יִשְׂרָאֵל נָתַן עֵינוֹ לְהִתְגָּרוֹת בּוֹ. אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ, וְכִי לֹא יָדַעְנוּ שֶׁהִיא אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ? אֶלָּא סוֹד זֶה שֶׁכָּל בְּנֵי עַמּוֹ מִתְדַּבְּקִים בּוֹ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וַיַּרְא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עַיִן וְגוֹ' - זֶה בִּלְעָם שֶׁבִּרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו - זֶה בָּלָק, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הִתְרַצָּה לְאוֹתָן עוֹלוֹת שֶׁהִתְקִין לְפָנָיו.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעָתָא דְּחָמָא בָּלָק דְּהָא סִיחוֹן וְעוֹג אִתְקְטָלוּ, וְאִתְנְסִיבַת אַרְעָהוֹן, חָמָא מַה חָמָא, דְּאִיהוּ אָמַר וַיַּרְא. אֶלָּא חָמָא בְּחָכְמָתָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ, וַחֲמִשָּׁה עִלָּאֵי דְּמִדָּיָן, וְעַמֵּיהּ, נַפְלִין בִּידָא דְּיִשְׂרָאֵל. חָמָא, וְלָא יָדַע, וְעַל דָּא אַקְדִּים לְבִלְעָם, דְּחֵילֵיהּ בְּפוּמֵיהּ, כְּגַוְונָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּחֵילֵיהוֹן בְּפוּמַיְיהוֹן.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁרָאָה בָּלָק שֶׁסִּיחוֹן וְעוֹג נֶהֱרְגוּ וְאַרְצָם נִלְקְחָה, רָאָה מַה שֶּׁרָאָה, שֶׁהוּא אָמַר וַיַּרְא. אֶלָּא רָאָה בְּחָכְמָתוֹ שֶׁהוּא, וַחֲמִשָּׁה עֶלְיוֹנֵי מִדְיָן וַעֲמּוֹ נוֹפְלִים בִּידֵי יִשְׂרָאֵל. רָאָה וְלֹא יָדַע. וְעַל זֶה הִקְדִּים לְבִלְעָם, שֶׁכֹּחוֹ בְּפִיו, כְּמוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל כֹּחָם בְּפִיהֶם.

דף רז.

וַאֲפִילּוּ בִּלְעָם תְּאִיב הֲוָה יַתִּיר מִבָּלָק. וְהַהִיא יְדִיעָא דְּאִיהוּ הֲוָה יָדַע, בְּלֵילְיָא הֲוָה יָדַע, בְּגִין דְּאִינּוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין וַחֲמָרֵי, לָא שְׁכִיחוּ אֶלָּא בְּמִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה דְּלֵילְיָא, וְעַל דָּא הֲוָה לֵיהּ אֲתָנָא, דְּהַאי גִּיסָא, לְאִתְחַבְּרָא (דף ר"ז ע"א) חֲמָרֵי בַּהֲדֵהּ בְּרֵישָׁא דְּלֵילְיָא.

וַאֲפִילּוּ בִּלְעָם הֲיָה תָּאֵב יוֹתֵר מִבָּלָק, וְאוֹתָהּ יְדִיעָה שֶׁהוּא יָדַע הָיָה יוֹדֵעַ בַּלַּיְלָה, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים וַחֲמוֹרִים לֹא נִמְצְאִים אֶלָּא בַּמִּשְׁמָרָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַלַּיְלָה, וְלָכֵן הָיְתָה לוֹ אָתוֹן שֶׁל צַד זֶה, לְהִתְחַבֵּר חֲמוֹרִים אִתָּהּ בְּרֹאשִׁית הַלַּיְלָה.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לַיְלָה. הָכִי הוּא וַדַּאי, וְאוֹקִימְנָא הַהוּא מִמָּנָא דְּמִמָּנָא עֲלַיְיהוּ, וְהוּא הֲוָה אָתֵי לְקֳבְלֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרַמִּי וְגוֹ'. וְכֹלָּא חַד מִלָּה. בְּגִין דָּא אִיהוּ אָמַר לְרִבְרְבֵי בָּלָק לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לַיְלָה? כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי. וּבַאֲרָנוּ, אוֹתוֹ מְמֻנֶּה שֶׁמְּמֻנֶּה עֲלֵיהֶם, וְהוּא בָּא לְמוֹלוֹ. כְּגוֹן זֶה, (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרַמִּי וְגוֹ'. וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד. בִּגְלַל זֶה הוּא אָמַר לִגְדוֹלֵי בָּלָק לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה.

כֵּיוָן דַּהֲוָה אָתֵי הַהוּא מְמָנָא, בִּלְעָם הֲוָה אָתֵי לְגַבֵּי אֲתָנְיֵהּ, וַעֲבַד עוֹבַדֵּיהּ, וְאָמַר מִלֵּי, וּכְדֵין אַתְנָא אוֹדְעָא לֵיהּ. וְאִיהוּ אַחְזֵי עוֹבָדָא לְמַשְׁרֵי עֲלוֹי הַהוּא רוּחָא. וּמַאי אַחְזֵי. הוּא הֲוָה יָדַע דַּחֲמָרֵי שָׁטָאן וְשָׁרָאן בְּקַדְמִיתָא דְּלֵילְיָא, כְּדֵין אַחְזֵי עוֹבָדָא, וְקָאִים לַאֲתָנְיֵהּ בַּאֲתַר מְתַתְקַן, וְעָבִיד עוֹבָדוֹי וְסִדֵּר מִלּוֹי. וּכְדֵין הֲוָה אָתֵי מַאן דְּאָתֵי, וְאוֹדַע לֵיהּ עַל יְדָא דְּהַהִיא אָתוֹן.

כֵּיוָן שֶׁהָיָה בָּא אוֹתוֹ מְמֻנֶּה, בִּלְעָם הָיָה בָּא עַל אֲתוֹנוֹ, וְעָשָׂה מַעֲשָׂהוּ וְאָמַר דְּבָרִים, וְאָז הָאָתוֹן הָיְתָה מוֹדִיעָה לוֹ, וְהוּא מַרְאֶה מַעֲשֶׂה לְהַשְׁרוֹת עָלָיו אוֹתָהּ רוּחַ. וּמַה הֶרְאָה? הוּא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁחֲמוֹרִים מְשׁוֹטְטִים וְשׁוֹרִים בִּתְחִלַּת הַלַּיְלָה, וְאָז הֶרְאָה מַעֲשֶׂה וְהֶעֱמִיד אֶת אֲתוֹנוֹ בְּמָקוֹם מְתֻקָּן, וְעָשָׂה מַעֲשֵׂהוּ וְסִדֵּר דְּבָרָיו. וְאָז הָיָה בָּא מִי שֶׁבָּא, וְהוֹדִיעַ לוֹ עַל יְדֵי אוֹתָהּ הָאָתוֹן.

כֵּיוָן דְּלֵילְיָא חַד אָמַר לֵיהּ לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם, מַאי טַעְמָא תֵּב תְּנֵינוּת לְהַאי. אֶלָּא אִינּוּן בְּרִשׁוּתָא דִּלְעֵילָּא קַיְימֵי, וְהָא תָּנֵינָן, בַּדֶּרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֶךְ בָּהּ מוֹלִיכִין וְכוּ'. בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם. כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּרְעוּתָא הוּא לְמֵיהַךְ. אָמַר לֵיהּ קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. מָה עָבַד בִּלְעָם כָּל הַהוּא לֵילְיָא הֲוָה מְהַרְהֵר וְאָמַר וּמָה אֵן הוּא יְקָרָא דִּילִי, אִי בְּקִטּוּרָא אַחֲרָא אִתְקַטַּרְנָא. אַשְׁגַּח כָּל הַהוּא לֵילְיָא בְּחַרְשׁוֹי, וְלָא אַשְׁכַּח סְטָרָא, דְּיֵהֵא הוּא בִּרְשׁוּתֵיהּ, אֶלָּא מִסְטָרָא דַּאֲתָנְיֵהּ.

כֵּיוָן שֶׁלַּיְלָה אֶחָד אָמַר לוֹ לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם, מִדּוּעַ שֵׁב פַּעַם שֵׁנִית לָזֶה? אֶלָּא הֵם בִּרְשׁוּת עֶלְיוֹנָה עוֹמְדִים, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֶךְ, בָּהּ מוֹלִיכִין וְכוּ'. בַּהַתְחָלָה כָּתוּב לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁרָצוֹנוֹ לֵילֶךְ, אָמַר לוֹ, קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. מָה עָשָׂה בִּלְעָם כָּל אוֹתוֹ

הַלַּיְלָה? הָיָה מְהַרְהֵר וְאוֹמֵר: וְאֵיפֹה הוּא הַכָּבוֹד שֶׁלִּי? הַאִם בְּקֶשֶׁר אַחֵר הִתְקַשַּׁרְתִּי? הִשְׁגִּיחַ כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה בִּכְשָׁפָיו וְלֹא מָצָא צַד שֶׁיִּהְיֶה הוּא בִּרְשׁוּתוֹ, אֶלָּא מִצַּד אֻמּוֹנוֹ.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאַלֵּין כְּתָרִין תַּתָּאִין אִית יְמִינָא וְאִית שְׂמָאלָא. מִסְטָרָא דִּימִינָא חֲמָרֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּמִסְטָרָא דִּשְׂמָאלֵי אֲתָנֵי וְתָאנָא, עַשְׂרָה אִינּוּן לִימִינָא, וְעַשְׂרָה לִשְׂמָאלָא. וְדָא הוּא דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יוֹסֵף כַּד אִתְפָּרַשׁ מֵאֲבוֹי, יָדַע בְּחָכְמָתָא דִּלְעֵילָּא, בְּרָזָא דְּכִתְרִין קַדִּישִׁין עִלָּאִין. כֵּיוָן דְּהָוָה בְּמִצְרַיִם, אוֹלִיף בְּהַהִיא חָכְמָתָא דִּלְהוֹן, בְּאִינּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין, הֵיךְ אֲחִידָן אִינּוּן דִּימִינָא, וְאִינּוּן דִּשְׂמָאלָא. עַשְׂרָה דִּימִינָא וַעֲשָׂרָה דִּשְׂמָאלָא חֲמָרֵי וַאֲתָנֵי. וּבְגִין כַּךְ רָמַז לַאֲבוֹי מִמָּה דְּאוֹלִיף תַּמָּן, דִּכְתִיב (בראשית מה) וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמוֹרִים וְגוֹ'.

וְהַיְינוּ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בַּכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ יֵשׁ יָמִין וְיֵשׁ שְׂמֹאל. מִצַּד יָמִין חֲמוֹרִים, כְּפִי שֶׁבֵּאַרְנוּ, וּמִצַּד שְׂמֹאל אֲתוֹנוֹת. וְשָׁנִינוּ, עֲשָׂרָה הֵם לְיָמִין, וַעֲשָׂרָה לִשְׂמֹאל. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יוֹסֵף כְּשֶׁנִּפְרַד מֵאֲבִיו יָדַע בַּחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה בְּסוֹד כְּתָרִים קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים. כֵּיוָן שֶׁהָיָה בְּמִצְרַיִם, לָמַד בְּאוֹתָהּ חָכְמָה שֶׁלָּהֶם בְּאוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים, אֵיךְ אֲחוּזִים אֵלֶּה שֶׁל יָמִין וְאֵלֶּה שֶׁל שְׂמֹאל. עֲשָׂרָה שֶׁל יָמִין וַעֲשָׂרָה שֶׁל שְׂמֹאל חֲמוֹרִים וַאֲתוֹנוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה רָמַז לְאָבִיו מִמַּה שֶּׁלָּמַד שָׁם, שֶׁכָּתוּב (שם מח) וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמוֹרִים וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִינּוּן דִּימִינָא כְּלִילִן כֻּלְּהוּ בְּחַד, דְּאִקְרֵי חֲמוֹ"ר. וְהַאי הוּא הַהוּא חֲמוֹר, דִּכְתִיב, (דברים כב) לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹ"ר יַחְדָּיו. וְהַאי הוּא חֲמוֹר, דְּזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמִשְׁלַט עֲלֵיהּ, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְאִינּוּן דְּשְׂמָאלָא, כְּלִילָן כֻּלְּהוּ בְּחַד דְּאִקְרֵי אָתוֹן, דְּהָא מִסְטָרָא נָפִיק עִירֹה, קִטְרוּגָא דְּדַרְדְּקֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר בֶּן אֲתוֹנוֹת, אֲתָנַת חָסֵר, עַשְׂרָה דִּכְלִילָן כְּחַד.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲלוּ שֶׁל יָמִין כְּלוּלִים כֻּלָּם בְּאֶחָד שֶׁנִּקְרָא חֲמוֹ"ר. וְזֶהוּ אוֹתוֹ חֲמוֹר שֶׁכָּתוּב (דברים כב) לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמ"ר יַחְדָּו. וְזֶהוּ חֲמוֹר שֶׁעָתִיד מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לִשְׁלֹט עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאוֹתָם שֶׁל שְׂמֹאל כְּלוּלִים כֻּלָּם בְּאֶחָד שֶׁנִּקְרָא אָתוֹן, שֶׁהֲרֵי מִצִּדָּהּ נִקְרָא עִירֹה, מְקַטְרֵג הַתִּינוֹקוֹת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר בֶּן אֲתוֹנוֹת. אֲתָנַת חָסֵר. עֲשָׂרָה שֶׁכְּלוּלִים בְּאֶחָד.

וְדָא הוּא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית מט) אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה. אֹסְרִי לַגֶּפֶן, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַשְׁרָא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִקְרוּן גֶּפֶן. עִירֹה. דְּאִיהוּ קַטֵּיגּוֹרָא דִּילְהוֹן, וּבְגִין דְּאִקְרוּן שׂוֹרֵק, דִּכְתִיב, (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק. בְּנֵי אֲתוֹנוֹ, הַהוּא דְּנָפִיק מִסְטָרָא דְּהַאי אָתוֹן.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַהוּ שֶׁאָמַר (בראשית מט) אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה? אֹסְרִי לַגֶּפֶן, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְקַשֵּׁר מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ גֶּפֶן. עִירֹה, שֶׁהוּא קַטֵּגּוֹר שֶׁלָּהֶם, וּמִשּׁוּם שֶׁנִּקְרָאִים שׂוֹרֵק, שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק. בְּנֵי אֲתוֹנוֹ, אוֹתוֹ שֶׁיּוֹצֵא מִצַּד הָאָתוֹן הַזֶּה.

וְהָנֵי י' מִימְינָא, וְי' מִשְּׂמָאלָא, וְאִתְכְּלִילָן בְּהָנֵי תְּרֵי, כֹּלָּא אִינּוּן מִשְׁתַּכְחֵי בְּקֶסֶ"ם. וְאִית עַשְׂרָה אַחֲרָנִין דִּימְינָא וְעַשְׂרָה דִּשְׂמָאלָא, דְּמִשְׁתַּכְחֵי בְּנַחַ"שׁ. וְעַל דָּא כְּתִיב, כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא, בְּגִין כִּי יְיָ אֱלָהָיו עִמּוֹ. מִסִּטְרָא דְּנָחַ"שׁ, נָפַק שׁוֹ"ר, מִסִּטְרָא דְּקֶסֶ"ם, נָפַק חֲמוֹ"ר. וְדָא הוּא שׁוֹר וַחֲמוֹר, וְעַל דָּא בִּלְעָם, כֵּיוָן דְּיָדַע דְּאִתְקְשַׁר בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא, וְאָמַר לֵיהּ אַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ', אַבְאִישׁ לֵיהּ, וְאָמַר, וּמַה אָן הִיא יְקָרָא דִּילִי. מִיָּד אִסְתַּכַּל בְּחַרְשׁוֹי, וְלָא אַשְׁכַּח דִּיהֲא בִּרְשׁוּתֵיהּ, אֶלָּא הַאי אָתוֹן.

וְאִלּוּ עֶשְׂרָה מִימִין וְעֶשְׂרָה מִשְּׂמֹאל, וְנִכְלָלִים בַּשְּׁנַיִם הָאֵלֶּה, כֻּלָּם נִמְצָאִים בְּקֶסֶ"ם. וְיֵשׁ עֲשָׂרָה אֲחֵרִים שֶׁל יָמִין וַעֲשָׂרָה שֶׁל שְׂמֹאל שֶׁנִּמְצָאִים בְּנַחַ"שׁ. וְלָכֵן כָּתוּב כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל. מָה הַטַּעַם? בְּגָלַל כִּי ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ. מִצַּד הַנַּחַ"שׁ יָצָא שׁוֹ"ר, מִצַּד הַקֶּסֶ"ם יָצָא חֲמוֹ"ר, וְזֶהוּ שׁוֹר וַחֲמוֹר. וְעַל זֶה בִּלְעָם, כֵּיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁנִּקְשַׁר בְּרְשׁוּת אַחֶרֶת, וְאָמַר לוֹ אַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ' - הִזִּיק לוֹ, וְאָמַר, וְאֵיפֹה כְּבוֹדִי? מִיָּד הִסְתַּכֵּל בְּכִשְׁפָּיו וְלֹא מָצָא שֶׁיִּהְיֶה בִּרְשׁוּתוֹ, רַק אֶתוֹן זוֹ.

מִיָּד (במדבר כ"ב) וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבוֹשׁ אֶת אֲתוֹנוֹ לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ בָּהּ, וּרְעוּתָא דְּבָלָק. וְעַל דָּא וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. הוּא דַּיְיקָא, דְּאַפִּיק גַּרְמֵיהּ מֵרְשׁוּתֵיהּ, מִמַּה דְּאָמַר לֵיהּ וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא יָהַב לֵיהּ רְשׁוּתָא, וְאָמַר קוּם לֵךְ אִתָּם, הַשְׁתָּא דְּהָוָה אָזִיל, אָמַאי וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים. אֶלָּא בְּגִין דְּהוֹלֵךְ הוּא, הוּא בִּרְשׁוּתֵיהּ דִּילֵיהּ, לְנָפְקָא מֵהַהוּא דְּאָמַר לֵיהּ וְאַךְ אֶת הַדָּבָר.

מִיָּד - וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת אֲתֹנוֹ, לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ בָּהּ וּרְצוֹן בָּלָק. וְעַל זֶה, וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. הוּא דַּוְקָא, שֶׁהוֹצִיא עַצְמוֹ מֵרְשׁוּתוֹ, מִמַּה שֶׁאָמַר לוֹ וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. בֹּא תִּרְאֶה שֶׁכָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי בַּהַתְחָלָה נָתַן לוֹ רְשׁוּת, וְאָמַר קוּם לֵךְ אִתָּם. עַכְשָׁו שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, לָמָּה וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהוֹלֵךְ הוּא, הוּא בִּרְשׁוּתוֹ, לְהוֹצִיא מֵאוֹתוֹ שֶׁאָמַר לוֹ וְאַךְ אֶת הַדָּבָר.

דף רז:

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (דף ר"ז ע"ב) רָשָׁע, אַתְּ מְתַקֵּן וּמְזַרֵז זַיְינָךְ לְנָפְקָא מִן רְשׁוּתִי, חַיֶּיךָ אֲנָתְ וַאֲתָנָךְ בִּרְשׁוּתִי תֶּהֱוֹוֹן. מִיָּד וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ יְיָ. מַאי וַיִּתְיַצֵּב. אָמַר רַבִּי אַבָּא, נָפַק וְקָאִים בְּאוּמְנוּתָא אַחֲרָא, מֵאוּמְנוּתָא דִּילֵיהּ, דְּהַאי מַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי הֲוָה. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַיְיבִיָּא מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא. לְשָׂטָן לוֹ, דְּהָא לָא אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ הֲוָה.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רָשָׁע, אַתָּה מְתַקֵּן וּמְזַרֵז כְּלֵי זַיִנְךָ לָצֵאת מֵרְשׁוּתִי - חַיֶּיךָ, אַתָּה וַאֲתוֹנְךָ תִּהְיוּ בִּרְשׁוּתִי. מִיָּד - וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ ה'. מַה זֶּה וַיִּתְיַצֵּב? אָמַר רַבִּי אַבָּא, יָצָא וְעָמַד בְּאֻמָּנוּת אַחֶרֶת מֵאֻמָּנוּתוֹ, שֶׁמַּלְאַךְ זֶה הָיָה שֶׁל רַחֲמִים. וְהֵינוּ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רְשָׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין. לְשָׂטָן לוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיְתָה אֻמָּנוּתוֹ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָא שָׁנֵי מַלְאָכָא, וְלָא נָפַק מֵאוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ, אֶלָּא בְּגִין דְּהָוָה הַאי מַלְאָכָא מִסְטָרָא דְּרַחֲמֵי, וְקָאִים לַקֳבֵלֵיהּ, סָתִיר חָכְמָתָא דִּילֵיהּ, וְקַלְקֵל רְעוּתֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב לְשָׂטָן לוֹ. לוֹ הָוָה שָׂטָן, וְאִשְׁתְּכַח שָׂטָן, אֲבָל לְאַחֲרָא לָא הָוָה שָׂטָן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא שִׁנָּה הַמַּלְאָךְ וְלֹא יָצָא מֵאֻמָּנוּתוֹ, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁמַּלְאָךְ זֶה הָיָה מִצַּד רַחֲמִים וְעָמַד מִמּוּלוֹ, סָתַר אֶת חָכְמָתוֹ וְקִלְקֵל רְצוֹנוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לְשָׂטָן לוֹ. לוֹ הָיָה לְשָׂטָן, וְנִמְצָא שָׂטָן, אֲבָל לְאַחֵר לֹא הָיָה שָׂטָן.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה חַכִּים הָוָה בִּלְעָם בְּחַרְשׁוֹי, עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאַשְׁגַּח, לְאַשְׁכְּחָא עִיטָא לְנָפְקָא מֵרְשׁוּתֵיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵהַהִיא מִלָּה דִכְתִיב, וְאַךְ אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. אִסְתַּכַּל בְּחַרְשׁוֹי, וְלָא אַשְׁכַּח בַּר הַהִיא אָתוֹן, מַה כְּתִיב, וַיַּחֲבוֹשׁ אֶת אֲתוֹנוֹ, אַטְעִין לֵהּ בְּכָל חַרְשִׁין, וּבְכָל קְסָמִין דְּהָוָה יָדַע, וְאָעִיל בָּהּ, וְאַכְלִיל לָהּ מִכֻּלְהוּ, בְּגִין לְמֵילַט לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. מִיָּד וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. הוּא דַּיְיקָא כְּמָה דְּאִתְמַר. מָה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַקְדִּים לְמַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי. לְקַיְימָא לָקֳבֵלֵיהּ, וַיִּסְתִּיר חָרְשׁוֹי וְקִסְמוֹי.

לַמְּדָנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה חָכָם הָיָה בִּלְעָם בִּכְשָׁפָיו עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהִשְׁגִּיחַ לִמְצֹא עֵצָה לָצֵאת מֵרְשׁוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתוֹ דָּבָר, שֶׁכָּתוּב וְאַךְ אֶת הַדָּבָר, הִסְתַּכֵּל בִּכְשָׁפָיו וְלֹא מָצָא, פָּרַט לְאוֹתָהּ אָתוֹן, מַה כְּתוּב? וַיַּחֲבֹשׁ אֶת אֲתֹנוֹ. הִטְעִין אוֹתָהּ בְּכָל הַכְּשָׁפִים וּבְכָל הַקְּסָמִים שֶׁיָּדַע, וְהִכְנִיס בָּהּ וְהִכְלִילָהּ מִכֻּלָּם כְּדֵי לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל. מִיָּד - וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. דַּוְקָא הוּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? הִקְדִּים מַלְאָךְ שֶׁל רַחֲמִים לַעֲמֹד מִמּוּלוֹ, וְיִסְתֹּר כְּשָׁפָיו וּקְסָמָיו.

וְתָא חֲזֵי, דְּעַד הַשְׁתָּא לָא כְּתִיב יַיִן וְלָא אִתְחֲזֵי בְּקִסְמוֹי וְחַרְשׁוֹי. וְהָא אוּקְמוּהָ. וְהַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּאִתְקִין אֲתָנֵיהּ, וְזַרְזָה בְּתִקוּנֵי חַרְשׁוֹי, בְּסִטְרָא דְּדִינָא לְמֵילַט לְיִשְׂרָאֵל, אַקְדִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאָכָא דְּרַחֲמֵי לְקָבְלֵיהּ, וּבְשִׁמְא דְּרַחֲמֵי, בְּגִין לְסְתוֹר חָכְמָתָא דִּילֵיהּ, וּלְאַסְטָאָה לַאֲתָנֵיהּ מֵהַהוּא אָרְחָא, כְּמָה דִכְתִיב, וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ. מִן הַדֶּרֶךְ דַּיְיקָא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים, וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים, אֶלָּא מַלְאַךְ יְיָ דְּרַחֲמֵי.

וּבֹא וּרְאֵה, שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא כָּתוּב ה', וְלֹא נִרְאָה בְּקִסְמָיו וּבִכְשָׁפָיו, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. וְעַכְשָׁו, כֵּיוָן שֶׁהִתְקִין אֶת אֲתוֹנוֹ וְזַרְזָהּ בְּתִקּוּנֵי כְשָׁפָיו בְּצַד הַדִּין לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, הִקְדִּים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת מַלְאַךְ הָרַחֲמִים לְמוּלוֹ, וּבְשֵׁם הָרַחֲמִים, כְּדֵי לְסְתֹּר חָכְמָתוֹ וּלְהַטּוֹת אֶת אֲתוֹנוֹ מֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ. דַּוְקָא מִן הַדֶּרֶךְ. וְעַל זֶה לֹא כָּתוּב וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים, וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים, אֶלָּא מַלְאַךְ ה', שֶׁל רַחֲמִים.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַתְּ אַטְעָנַת לַאֲתָנָךְ בְּחַרְשָׁךְ, בְּכַמָּה סִטְרֵי דְּדִינֵי לְקֳבֵל בָּנַי. אֲנָא אֶעֱבַר טְעוּנָךְ, וַיְהַפֵּךְ מֵאָרְחָא דָּא, מִיָּד אַקְדִּים לַמַּלְאָכָא דְּרַחֲמֵי לְשָׁטָן לוֹ. לוֹ דַּיְיקָא. כְּמָה דְּאִתְמַר. (במדבר כ"ב) וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכִי אֲמַאי חָמָאת הִיא, וּבִלְעָם דְּהָוָה חַכִּים כָּל כַּךְ לָא חָמָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, חַס וְשָׁלוֹם דְּהַהוּא רָשָׁע יִסְתַּכֵּל

בְּחֵיזוּ קַדִּישָׁא. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב נוֹפֵל וּגְלוּי עֵינַיִם. אָמַר לֵיהּ לָא שְׁמַעְנָא בְּהָא מִידִי וְלָא אֵימָא. אָמַר לֵיהּ אֲנָא שְׁמַעְנָא, דְּכַד הֲוָה אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּכְּלָא, הֲוָה נָפִיל וְחָמֵי. וְהַשְׁתָּא לָא אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּכְּלָא.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רָשָׁע, אַתָּה הִטְעַנְתָּ אֶת אֲתוֹנְךָ בִּכְשָׁפֶיךָ בְּכַמָּה צְדָדֵי דִּין מוּל בָּנַי - אֲנִי אַעֲבִיר אֶת הַמִּטְעָן שֶׁלְּךָ וְיֵהָפֵךְ מִמֶּךָּ וָזֶה. מִיָּד הִקְדִּים מַלְאָךְ רַחֲמִים לְשָׂטָן לוֹ. דַּוְקָא לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וַתֶּרֶא הָאָתוֹן אֶת מַלְאַךְ ה' וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי לָמָּה רָאֲתָה הִיא, וּבִלְעָם שֶׁהָיָה חָכָם כָּל כָּךְ לֹא רָאָה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁאוֹתוֹ רָשָׁע יִסְתַּכֵּל בְּמַרְאֵה קֹדֶשׁ. אָמַר לוֹ, אִם כָּךְ, הֲרֵי כָּתוּב נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם! אָמַר לוֹ, לֹא שָׁמַעְתִּי בָּזֶה דָּבָר, וְלֹא אֹמַר. אָמַר לוֹ, אֲנִי שָׁמַעְתִּי. כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל, הָיָה נוֹפֵל וְרוֹאֶה, וְכָעֵת לֹא הִצְטָרַךְ לְהִסְתַּכֵּל.

אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי, בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר הֲוָה עַל כָּל נְבִיאֵי מְהֵימְנוּתָא, דְּאִיהוּ גְּלוּי עֵינַיִם, חָמֵי וְאִסְתָּכַל בִּיקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בִּלְעָם בְּחַרְשׁוֹ, הֲוָה יָדַע בְּאִינּוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין דִּלְתַתָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (יהושע יג) וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם, קוֹסֵם קְרֵייהּ קָרָא, דְּטַנּוּפָא דְּטַנּוּפֵי, הֵיךְ יִסְתָּכַל בִּיקָרָא דְּמָארֵיהּ. וְעוֹד, הָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּחֵיזוּ חַד דְּחָזָא לְפוּם שַׁעֲתָא, דִּכְתִיב וַיִּגַּל יְיָ אֶת עֵינֵי בִּלְעָם, אִתְעֲקִימוּ עֵינוֹי, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּהֲוָה חָמֵי בְּגִלּוּי דְּעַיְינִין, וְאִסְתָּכַל בִּיקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר לוֹ, אִם כָּךְ, בְּדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר הָיָה עַל כָּל נְבִיאֵי הָאֱמוּנָה, שֶׁהוּא גְּלוּי עֵינַיִם, רוֹאֶה וּמִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וַהֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בִּלְעָם הָיָה יוֹדֵעַ בִּכְשָׁפָיו בְּאוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁלְּמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יהושע יג) וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם. קְרָאוֹ הַכָּתוּב קוֹסֵם, שֶׁל טִנּוֹפֶת הַטִּנּוֹפוֹת, אֵיךְ יִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹד רִבּוֹנוֹ? וְעוֹד, הֲרֵי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמַרְאֶה אֶחָד שֶׁרָאָה לְפִי שָׁעָה, שֶׁכָּתוּב וַיִּגַּל ה' אֶת עֵינֵי בִּלְעָם, הִתְעַקְּמוּ עֵינָיו, וְאַתְּ אוֹמֵר שֶׁהָרֵי רוֹאֶה בְּגִלּוּי עֵינַיִם וּמִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?

אָמַר לֵיהּ, אֲנָא אַהֲדַרְנָא לָקֳבָלָךְ. דִּידִי וְדִידָךְ בָּעֵי צָחוּתָא. וַדַּאי רָזֵי אוֹרַיְיתָא עִלָּאִין, וְלָא יַכְלִין בְּנֵי עָלְמָא לְמֵיקָם עֲלַיְיהוּ. בְּגִין כַּךְ אָסִיר לְאַקְדָּמָא בְּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּיִשְׁמַע מִלָּה וְיֵדַע לָהּ עַל בּוּרְיֵיהּ. אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ מִלָּה קַמֵּיהּ.

אָמַר לוֹ, אֲנִי אֶחָזֵר לְמוּקְדָּךְ, שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ צָרִיךְ צַחוּת. וַדַּאי סוֹדוֹת תּוֹרָה עֶלְיוֹנִים, וְלֹא יְכוֹלִים בְּנֵי אָדָם לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם. לָכֵן אָסוּר לְהַקְדִּים בִּדְבַר תּוֹרָה עַד שֶׁיִּשְׁמַע דָּבָר וְיֵדַע אוֹתוֹ עַל בֵּרְיוֹ. בָּאוּ לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמְרוּ דָּבָר לְפָנָיו.

דף רח.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ', הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, דְּמָמָנָן דְּעָלְמָא אֲמְרוּהָ, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק בְּרַעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְרֵי אֱנָשָׁא. קְרָא לְכְתּוֹת כִּתּוֹת דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאָה, וְאוֹתִיב לוֹן קַמֵּיהּ. אָמַר לוֹן, בָּעֵינָא לְמִבְרֵי אָדָם. אָמְרוּ קַמֵּיהּ, (תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין וְגוֹ'. אוֹשִׁיט קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶצְבְּעָא דִּילֵיהּ, וְאוֹקִיד לוֹן. אוֹתִיב כִּתּוֹת

אַחֲרָנִין קַמֵּיהּ, אָמַר לוֹן בָּעֵינָא לְמִבְרֵי אָדָם. אָמְרוּ קַמֵּיהּ, (דף ר"ח ע"א) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ. מַה טִיבוּ דְּבַר נָשׁ דָּא. אָמַר לוֹן, בַּר נָשׁ דְּיֵהֵא בְּצַלְמָא דִּידָן, דְּיֵהֵא חָכְמְתָא דִּילֵיהּ, עִלָּאָה מֵחָכְמְתְכוֹן.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ'. פָּסוּק זֶה פֵּרְשׁוּהוּ שֶׁמְּמֶנִּי הָעוֹלָם אָמְרוּ אוֹתוֹ בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה בִּרְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אָדָם. קָרָא לְכִתּוֹת כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן וְהוֹשִׁיבָם לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם, אֲנִי רוֹצֶה לִבְרֹא אָדָם. אָמְרוּ לְפָנָיו, (שם מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין וְגוֹ'. הוֹשִׁיט הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶצְבָּעוֹ וְשָׁרַף אוֹתָם. הוֹשִׁיב כִּתּוֹת אֲחֵרוֹת לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם, אֲנִי רוֹצֶה לִבְרֹא אָדָם. אָמְרוּ לְפָנָיו, מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ? מַה טִיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה? אָמַר לָהֶם, בֶּן אָדָם שֶׁיִּהְיֶה בַּצֶּלֶם שֶׁלָּנוּ, שֶׁתִּהְיֶה חָכְמָתוֹ עֶלְיוֹנָה מֵחָכְמַתְכֶם.

כֵּיוָן דְּבָרָא אָדָם, וְחָטָא, וְנָפַק בְּדִימּוֹס קַמֵּיהּ, אָתוּ עֻזָּ"א וְעָזָ"אֵל, אָמְרוּ קַמֵּיהּ, פִּתְחוֹן פֶּה אִית לָן גַּבָּךְ, הָא בַּר נָשׁ דְּעַבְדַּת חָטֵי קַמָּךְ. אָמַר לְהוּ, אִלְמָלֵי תֶּהֱווֹן שְׁכִיחֵי גַּבַּיְיהוּ וְכוּ'. מַה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָפֵיל לוֹן מַדְרָגָא קַדִּישָׁא דִּלְהוֹן מִן שְׁמַיָּא.

כֵּיוָן שֶׁבָּרָא אָדָם, וְחָטָא, וְיָצָא זַכַּאי לְפָנָיו, בָּאוּ עֻזָּ"א וְעָזָאֵ"ל, אָמְרוּ לְפָנָיו: פִּתְחוֹן פֶּה יֵשׁ לָנוּ אֵלֶיךָ, הֲרֵי בֶּן אָדָם שֶׁעָשִׂיתָ חָטָא לְפָנֶיךָ! אָמַר לָהֶם: אִלְמָלֵא תִּהְיוּ מְצוּיִים אֶצְלָם וְכוּ'. מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? הִפְיִּלָם מִדַּרְגָּתָם הַקְּדוֹשָׁה מֵהַשְּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַשְׁתָּא אַהֲדַרְנָא לְתִיּוּבְתַיְיכוּ. דְּבִלְעָם אָמַר נוֹפֵל וּגְלוּי עֵינַיִם, אִי נֵימָא דְּלָא הֲוָה הָכִי, וְשַׁבּוּחֵי קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ, הֵיךְ יִכְתּוֹב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִלָּה כְּדֵיבָא בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִי מִלָּה דְּקִשׁוֹט הִיא, הֵיךְ יִשְׁתַּבַּח הַהוּא רָשָׁע בְּדַרְגָּא עִלָּאָה עַל כָּל נְבִיאֵי מְהֵימְנוּתָא. וְעוֹד, דְּהָא לָא שַׁרְיָא קְדוּשָּׁה דִּלְעֵילָּא, אֶלָּא בְּאַתְרֵיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּעֵת הַשַּׁבְתִּי לִשְׁאֵלָתְכֶם, שֶׁבִּלְעָם אָמַר נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם. אִם נֹאמַר שֶׁלֹּא הָיָה כָּךְ, וּשְׁבָחִים הָיָה מְשַׁבֵּחַ אֶת עַצְמוֹ - אֵיךְ יִכְתֹּב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר כּוֹזֵב בַּתּוֹרָה?! וְאִם דָּבָר אֱמֶת הוּא, אֵיךְ יִשְׁתַּבַּח אוֹתוֹ רָשָׁע בְּדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה עַל כָּל נְבִיאֵי הָאֱמֶת?! וְעוֹד, שֶׁהֲרֵי אֵין שׁוֹרָה קְדֻשָּׁה הָעֶלְיוֹנָה, רַק בְּמָקוֹם הָרָאוּי לָהּ.

הַשְׁתָּא אַהֲדַרְנָא לְמִלָּה קַדְמָאָה. בָּתַר דְּאָפִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאָתַר קַדִּישָׁא דִּלְהוֹן. טָעוּ בָּתַר נְשֵׁי עָלְמָא, וְאַטְעוּ עָלְמָא. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, וְהָא כְּתִיב (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגוֹ'. וְהָא אִלֵּין מַלְאָכִין הֲווֹ, אֵיךְ יָכִילוּ לְאִתְקַיְּימָא בְּאַרְעָא. אֶלָּא תָּא חֲזֵי, כָּל אִינּוּן (מלכים) דִּלְעֵילָּא, לָא קַיְּימִין, וְלָא יַכְלִין לְמֵיקַם, בַּר בְּנָהוֹרָא עִלָּאָה דְּנָהִיר לוֹן, וְקַיְּימִים לוֹן. וְאִי פָּסִיק מִנַּיְיהוּ הַהוּא נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, לָא יַכְלִין לְמֵיקַם. כָּל שֶׁכֵּן אִלֵּין דְּאָפִיל לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּפְסַק מִנַּיְיהוּ הַהוּא נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא, דְּאִשְׁתָּנֵי זִיוַיְיהוּ. וְכַךְ נַחְתּוּ וְשָׁלְיט בְּהוּ אֲוִירָא דְּעָלְמָא, אִשְׁתָּנוּ בְּדַרְגָּא אַחֲרָא.

כְּעֵת חָזַרְנוּ לַדִּבּוּר הָרִאשׁוֹן. אַחֲרֵי שֶׁהִפִּילָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹמָם הַקָּדוֹשׁ, טָעוּ אַחַר נְשׁוֹת הָעוֹלָם וְהִטְעוּ אֶת הָעוֹלָם. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, וַהֲרֵי כָּתוּב (תהלים קד) עָשָׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וגו'. וַהֲרֵי מַלְאָכִים אֵלּוּ הָיוּ, אֵיךְ יְכֹלוּ לְהִתְקַיֵּם בָּאָרֶץ? אֶלָּא בֹּא וּרְאֵה, כָּל אוֹתָם (מלכים) שֶׁלְּמַעְלָה לֹא עוֹמְדִים וְלֹא יְכוֹלִים לַעֲמֹד. רַק בְּאוֹר עֶלְיוֹן שֶׁמֵּאִיר לָהֶם וּמְקַיֵּם אוֹתָם. וְאִם פּוֹסֵק מֵהֶם אוֹתוֹ הָאוֹר, לֹא יְכוֹלִים לַעֲמֹד. כָּל שֶׁכֵּן אוֹתָם שֶׁהִפִּילָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִפְסִיק מֵהֶם אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁהִשְׁתַּנָּה זִיוָם. וּכְשֶׁיָּרְדוּ וְשָׁלַט בָּהֶם אֲוִיר הָעוֹלָם, הִשְׁתַּנּוּ בְּדַרְגָּה אַחֶרֶת.

תָּא חֲזֵי, מַנָּא דְּהַוָּה נָחִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, הַהוּא מַנָּא הֲוָה, מִטַּלָּא דִּלְעֵילָּא, דְּהַוָּה נָחִית מֵעַתִּיקָא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וְכַד הֲוָה נָחִית, הֲוָה נָהֲרִין נְהוֹרִיהּ נָהִיר בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּמְנַיְּהּ אִתְּזַן חֲקַל דְּתַפּוּחִין, וּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי. וְכַד הֲוָה נָחִית לְתַתָּא, וְשָׁלִיט בֵּיהּ אֲוִירָא דְּעָלְמָא, אִגְלִיד, וְאִשְׁתַּנֵּי זִיוֵיהּ, וְלָא הֲוָה זִיוֵיהּ אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב, (במדבר יא) וְהַמָּן כִּזְרַע גַּד הוּא וגו', וְלָא יַתִּיר. וְכָל שֶׁכֵּן מַלְאָכִין, כֵּיוָן דְּנַחְתוּ וְשָׁלִיט בְּהוּ אֲוִירָא, אִשְׁתַּנּוּ מֵהַהוּא דַּרְגָּא קַדְמָאָה דַּהֲווֹ.

בֹּא וּרְאֵה, הַמָּן שֶׁהָיָה יוֹרֵד לְיִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, אוֹתוֹ מָן הָיָה מִטַּל שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהָיָה יוֹרֵד מֵהַעַתִּיק הַנִּסְתָּר שֶׁל כָּל הַנִּסְתָּרִים. וּכְשֶׁהָיָה נוֹחֵת, הָיָה אוֹרוֹ מֵאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמֶמֶּנּוּ נִזּוֹן שְׂדֵה הַתַּפּוּחִים וּמַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים. וּכְשֶׁהָיָה יוֹרֵד לְמַטָּה וְשׁוֹלֵט בּוֹ אֲוִיר הָעוֹלָם, הָיָה מַגְלִיד נִקְפָּא, וּמִשְׁתַּנֶּה זִיוּוֹ, וְלֹא הָיָה זִיוּוֹ אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר יא) וְהַמָּן כִּזְרַע גַּד הוּא וְגוֹ', וְלֹא יוֹתֵר. וְכָל שֶׁכֵּן הַמַּלְאָכִים, כֵּיוָן שֶׁיָּרְדוּ וְשָׁלַט בָּהֶם אֲוִיר, הִשְׁתַּנּוּ מֵאוֹתָהּ דַּרְגָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁהָיוּ בָהּ.

מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חָמָא דְּאַטְעָיַין עָלְמָא, קַשַּׁר לוֹן בְּשַׁלְשְׁלָאֵי דְּפַרְזְלָא בְּטוּרָא דַּחֲשׁוֹכָא, בְּאַן אָתָר יַתְבֵי. בְּעָמִיקָא דְּטוּרֵי. אוֹתִיב לֵיהּ לַעֲזָ"א, וּרְמֵי חֲשׁוֹכָא דְּאַנְפִּין. בְּגִין דְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּקַשַּׁר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְתַּקַּף וְאַרְגִּיז כְּלַפֵּי מַעֲלָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיל לֵיהּ בְּעוּמְקָא עַד קְדָלֵיהּ, וְזָרִיק חֲשׁוֹכָא בְּאַנְפּוֹי. עֲזָאֵ"ל דְּלָא אִתְתַּקַּף, אוֹתְבֵיהּ גַּבֵּיהּ, וְנָהִיר לֵיהּ חֲשׁוֹכָא.

מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? רָאָה שֶׁהִטְעוּ אֶת הָעוֹלָם, קִשְּׁרָם בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת בַּרְזֶל בְּהַר הַחֹשֶׁךְ. בְּאֵיזֶה מָקוֹם יוֹשְׁבִים? בְּעֹמֶק הָהָר. הוֹשִׁיב אֶת עֲזָ"א, וְזָרַק חֹשֶׁךְ הַפָּנִים. מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁקִּשְּׁרָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הִתְחַזֵּק וְהִרְגִּיז כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִפִּילוֹ בְּעֹמֶק עַד צַוָּארוֹ, וְזָרַק חֹשֶׁךְ בְּפָנָיו. עֲזָאֵ"ל שֶׁלֹּא הִתְחַזֵּק, הוֹשִׁיבוֹ לְפָנָיו, וְהֵאִיר לוֹ הַחֹשֶׁךְ.

וּבְנֵי עָלְמָא דְּיַדְעִין אַתְרֵייהוּ, אַתְיָין לְגַבַּייהוּ, וְאוֹלְפִין לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא חַרְשִׁין וּנְחָשִׁין וּקְסָמִין. וְאִינּוּן טוּרֵי חֲשׁוֹכָא, אִקְרוּן הַרְרֵי קֶדֶם. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דַּחֲשׁוֹכָא אַקְדִּים לְנְהוֹרָא. וּבְגִין כָּךְ, טוּרֵי חֲשׁוֹכָא, הַרְרֵי קֶדֶם אִקְרוּן. לָבָן וּבִלְעָם מִנַּייהוּ אוֹלְפֵי חַרְשִׁין. וְהַיְינוּ דְּאָמַר בִּלְעָם, מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהָרְרֵי קֶדֶם וְגוֹ'.

וּבְנֵי הָעוֹלָם שֶׁיּוֹדְעִים מְקוֹמָם, בָּאִים אֲלֵיהֶם וּמְלַמְּדִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם כְּשָׁפִים וּנְחָשִׁים וּקְסָמִים. וְאוֹתָם הֵרֵי הַחשֶׁךְ נִקְרָאִים הֵרֵרֵי קֶדֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַחשֶׁךְ מַקְדִּים לָאוֹר, וּמִשּׁוּם זֶה הֵרֵי הַחשֶׁךְ נִקְרָאִים הֵרֵרֵי קֶדֶם. לְבָן וּבִלְעָם לָמְדוּ מֵהֶם כְּשָׁפִים, וְהֵינוּ מַה שֶּׁאָמַר בִּלְעָם, מִן אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קֶדֶם וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, בִּלְעָם הֲוָה קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ מֵהַאי אֲתָר, וְאָמַר נְאֻם שֹׁומֵעַ אִמְרֵי אֵל וְגוֹ'. בְּגִין דַּעֲזַ"א ו"ל, אַמְרֵי לְאִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא, מֵאִילֵּין מִלִּין עִלָּאִין, דַּהֲווֹ יַדְעֵי בְּקִדְמֵיתָא לְעֵילָּא. וּמִשְׁתַּעֵי מֵעָלְמָא קַדִּישָׁא דַּהֲווֹ בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב שֹׁומֵעַ אִמְרֵי אֵל. שֹׁומֵעַ קוֹל אֵל, לָא כְתִיב, אֶלָּא אִמְרֵי אֵל, אִינּוּן אֲמִירָן דְּאַמְרֵי מִנֵּיהּ. מַאן דְּאָתֵי מִפְּרָקָא, וְשָׁאֲלִין לֵיהּ מֵאָן אַתְּ אָתֵי. אָמַר, מִלְּמִשְׁמַע מִלִּין דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. כַּד נָאֲם שֹׁומֵעַ אִמְרֵי אֵל. וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, דְּהֲוָה יָדַע שַׁעֲתָא דְּתַלְיָא דִינָא בְּעָלְמָא, וּמְכַוִּין שַׁעֲתָא בְּחַרְשׁוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, בִּלְעָם הָיָה מְשַׁבֵּחַ אֶת עַצְמוֹ מִמָּקוֹם זֶה, וְאָמַר, נְאֻם שֹׁומֵעַ אִמְרֵי אֵל וְגוֹ'. מִשּׁוּם שֶׁעֲזַ"א וַעֲזַ"ל אוֹמְרִים לְאוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם מֵאוֹתָם דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁיָּדְעוּ בַּתְּחִלָּה לְמַעְלָה, וּמְדַבְּרִים מֵעוֹלָם הַקָּדוֹשׁ שֶׁהָיוּ בוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שֹׁומֵעַ אִמְרֵי אֵל. לֹא כָתוּב שׁוֹמֵעַ קוֹל אֵל, אֶלָּא אִמְרֵי אֵל, אוֹתָן אֲמִירוֹת שֶׁאוֹמְרִים מִמֶּנּוּ. מִי שֶׁבָּא מֵהַשְּׁעוּר וְשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ מֵאֵיפֹה אַתָּה בָּא - אוֹמֵר: מִלִּשְׁמֹעַ דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. כְּדֵי נָאֲם שֹׁומֵעַ אִמְרֵי אֵל. וְיוֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין תָּלוּי בָּעוֹלָם, וּמְכַוֵּן הַשָּׁעָה בְּכָשָׁפָיו.

דף רח:

אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה, מַאן מַחֲזֵה שַׁדַּי. אִלֵּין אִינּוּן נִפֵּל וּגְלוּי עֵינַיִם. וְאִלֵּין אִינּוּן (לך לך פ"ח ע"ב, לקמן רי"ב ע"א, פנחס רל"ב ע"א) עֲזַ"א וַעֲזַ"ל. נִפֵּל: דָּא עֲזַ"א, דְּאָעְמִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוּמְקָא חֲשׁוֹכָא, וְיָתִיב בְּעוּמְקָא עַד קְדָלֵיהּ כִּדְקָאמְרָן, וַחֲשׁוֹכָא אִזְדָּרַק בַּאֲנָפּוֹי. וְעַל דָּא אִקְרֵי נוֹפֵל. נָפַל זִמְנָא חָדָא מִן שְׁמַיָּא, וְנָפַל זִמְנָא אַחֲרָא, לְבָתַר, בְּעוּמְקָא דַּחֲשׁוֹכָא. עֲזַ"ל: הוּא גְּלוּי עֵינַיִם, דְּהָא לָא אִזְדָּרַק חֲשׁוֹכָא עֲלֵיהּ, דְּלָא אִתְתַּקַּף, וְלָא אִרְגִּיז כְּהַהוּא דִּלְעֵילָּא. (דף ר"ח ע"ב) וּבִלְעָם קָרֵי לוֹן מַחֲזֵה שַׁדַּי, דְּאִינּוּן נִפֵּל וּגְלוּי עֵינַיִם.

אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה. מַה זֶּה מַחֲזֵה שַׁדַּי? אֶלָּא הֵם נִפֵּל וּגְלוּי עֵינַיִם. וְאֵלּוּ הֵם עֲזַ"א וַעֲזַ"ל. נִפֵּל - זֶה עֲזַ"א, שֶׁהֶעֱמִיקוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעֹמֶק הַחשֶׁךְ, וְיוֹשֵׁב בְּעֹמֶק עַד צַוָּארוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, וְחשֶׁךְ נִזְרָק בְּפָנָיו, וְלָכֵן נִקְרָא נִפֵּל. נָפַל פַּעַם אַחַת מֵהַשָּׁמַיִם, וְנָפַל פַּעַם אַחֶרֶת אַחַר כָּךְ בְּעֹמֶק הַחשֶׁךְ. עֲזַ"ל - הוּא גְּלוּי עֵינַיִם, שֶׁהֲרֵי לֹא נִזְרָק חשֶׁךְ עָלָיו, שֶׁלֹּא הִתְחַזֵּק וְלֹא הִרְגִּיז לְמַעְלָה כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וּבִלְעָם קָרָא לָהֶם מַחֲזֵה שַׁדַּי, שֶׁהֵם נִפֵּל וּגְלוּי עֵינַיִם.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, לָא אִשְׁתְּאַר בְּעָלְמָא, דְּיִשְׁתְּכַח גַּבַּיְיהוּ, בַּר אִיהוּ. וּבְכָל יוֹמָא, הֲוָה אַסְתִּים בְּאִינּוּן טוּרֵי עִמְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קֶדֶם. מֵהַרְרֵי קֶדֶם וַדַּאי, וְלָא מֵאֲרַע בְּנֵי קֶדֶם.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן לֹא נִשְׁאַר בָּעוֹלָם מִי שֶׁיִּמְצָא לִפְנֵיהֶם, פָּרַט לוֹ. וּבְכָל יוֹם הָיָה נִסְתָּר בְּאוֹתָם הָרִים עִמָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יַנְחֵנִי בְלֹק מֶלֶךְ מוֹאָב מֵהָרְרֵי קֶדֶם. מֵהָרְרֵי קֶדֶם בְּוַדַּאי, וְלֹא מֵאֶרֶץ בְּנֵי קֶדֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה זְמָנִין אֲמַינָא מִלָּה דָּא, וְלָא מִסְתַּכְּלֵי חַבְרַיָּיא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא, אֶלָּא בַּאֲתַר קַדִּישָׁא, בַּאֲתַר דְּאִתְחֲזֵי לְשַׁרְיָא עֲלוֹי. וְכֵן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַכְרִיז וְאָמַר, (דברים יח) לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וְגוֹ'. וְהוּא דְּאָתֵי (ס"א אתי) לְאִתְעָרְבָא בַּהֲדַיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה פְּעָמִים אֲמַרְתִּי לְךָ דָּבָר זֶה, וְלֹא מִסְתַּכְּלִים הַחֲבֵרִים, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ, רַק בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, בְּמָקוֹם שֶׁרָאוּי לְהַשְׁרוֹת עָלָיו. וְכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכְרִיז וְאוֹמֵר, (דברים יח) לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וְגוֹ', וְהוּא שֶׁבָּא (בא) לְהִתְעָרֵב אִתָּם.

אֶלָּא זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַדִּישׁ לוֹן לְשַׁרְיָא בֵּינַיְיהוּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (דברים כג) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ וְגוֹ'. וּבְגִין דְּהוּא מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ, כְּתִיב וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְגוֹ'. וּכְתִיב (ויקרא כ) וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים וְגוֹ'. וּכְתִיב (ויקרא יח) אַל תִּטַּמְּאוּ בְּכָל אֵלֶּה וְגוֹ'. וּכְתִיב (ויקרא כ) וָאַקְץ בָּם וְגוֹ'. דְּלָא יָכִילְנָא לְקָרְבָא גַּבַּייְהוּ, וְשָׁרוּ לִי לְבַר. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּנָבְיאֵי מְהֵימְנֵי קַדִּישֵׁי, דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין, וְאִית לוֹן חוּלָקָא לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בִּקְדוּשָּׁה עִלָּאָה. (במדבר כ"ב) וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת מַלְאַךְ יְיָ נִצָּב בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, (ס"א בדרך), בְּהַהוּא אָרְחָא דְּהֲוָה אִשְׁתְּקַע (ס"א אשתכח) בְּגַוָּוהּ. וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, וְכִי אִי אִיהוּ נָפִיק לְקֶבֶל הַאי אָתוֹן, מַאי בָּעֵי חַרְבָּא. וְאִי אִיהוּ נָפִיק לְקֶבְלֵיהּ דְּבִלְעָם, אֲמַאי חָמָאת אֲתָנֵיהּ, וְאִיהוּ לָא חָמָא. אֶלָּא כֹּלָּא אִזְדַּמַּן. הַהוּא מַלְאָכָא מִזְדַּמַּן לְקֶבְלֵיהּ דְּאָתוֹן, לְאַפָּקָא לֵיהּ מִן הַהוּא אָרְחָא דְּאִתְטָעַן בֵּהּ. וּבְמָה. בְּרַחֲמֵי. וְאִזְדַּמַּן לְקֶבְלֵיהּ דְּבִלְעָם, לְאַעְנָשָׁא לֵיהּ, עַל דְּאִיהוּ הֲוָה בָּעֵי לְמֵיהַךְ בְּרָשׁוּתֵיהּ, וְלָא בִּרְשׁוּתָא אַחֲרָא (ס"א דלעילא).

אֶלָּא אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קִדְּשָׁם לִשְׁרוֹת בֵּינֵיהֶם. וְהַיְינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב, (שם כג) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ וְגוֹ'. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ, כָּתוּב וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְגוֹ'. וְכָתוּב (ויקרא כ) וְהִיִּיתֶם קְדֹשִׁים וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם יח) אַל תִּטַּמְּאוּ בְּכָל אֵלֶּה וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם כ) וָאָקֵץ בָּם וְגוֹ'. שֶׁלֹּא יָכוֹלְתִּי לִקְרַב אֲלֵיהֶם, וְהִשְׁרוּ אוֹתִי בַּחוּץ. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁרֵי חֵלֶק הַנְּבִיאִים הַנֶּאֱמָנִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים, וְיֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּקְּדֻשָּׁה הָעֶלְיוֹנָה. וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת מַלְאַךְ ה' נִצָּב בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ. (בדרך,) בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁהָיָה שׁוֹקֵעַ (נמצא) בְּתוֹכָהּ. וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, וְכִי אִם הוּא יָצָא מוּל הָאָתוֹן הַזּוֹ, לְשֵׁם מָה צָרִיךְ חֶרֶב? וְאִם הוּא יוֹצֵא מוּל בִּלְעָם, לָמָּה רָאֲתָה הָאָתוֹן שֶׁלּוֹ, וְהוּא לֹא רָאָה? אֶלָּא הַכֹּל הִזְדַּמֵּן. אוֹתוֹ מַלְאָךְ מִזְדַּמֵּן מוּל הָאָתוֹן לְהוֹצִיאָהּ מֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁנִּטְעָן בָּהּ. וּבַמָּה? בְּרַחֲמִים. וְהִזְדַּמֵּן מוּל בִּלְעָם, לְהַעֲנִישׁוֹ עַל שֶׁרָצָה לָלֶכֶת בִּרְשׁוּתוֹ וְלֹא בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת (שלמעלה).

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַשְׁתָּא אִית לְשָׁאֲלָא, אִי מִלּוֹי הֲווֹ אַתְיָין מִסִּטְרָא דְּכִתְרִין תַּתָּאִין, וְלָא מֵאֲתָר אַחֲרָא, אֲמַאי כְּתִיב וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם וְגוֹ', וְאַף אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק (בגיניהון דישראל אתהדר מלאכא למללא עמיה. דאי תימא דקודשא בריך הוא מליל עמיה והוא אמר אך את הדבר וגו'. חס ושלום דהא ההוא מלאכא אמר ליה ואפס את הדבר וגו', דאי תימא ויאמר אלהים אל בלעם וגו'.) הָכִי אוֹלִיפְנָא. דְּהַאי אֱלֹהִים דְּהָכָא כֻּלְּהוּ מַלְאָכָא הֲוָה. וְהַהוּא אִיהוּ אֲתָר דְּאָתֵי מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, דְּבֵיהּ אָחִידָן חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּאִינּוּן כִּתְרִין תַּתָּאִין, דְּהָוָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ בִּלְעָם. וּבְגִין כָּךְ, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. דִּלְזַמְנִין אִתְקְרֵי מַלְאָכָא בִּשְׁמָא עִלָּאָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּעֵת יֵשׁ לִשְׁאֹל: אִם דְּבָרָיו הָיוּ בָאִים מִצַּד כְּתָרִים הַמַּחְתּוֹנִים וְלֹא מִמָּקוֹם אַחֵר, לָמָּה כָּתוּב וַיָּבֹא הָאֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם וְגוֹ', וְאַף אֶת הַדָּבָר וְגוֹ'? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, (בשביל ישראל חזר המלאך לדבר אתו. שאם תאמר שהקדוש ברוך הוא דבר אתו, והוא אמר אך את הדבר וגו' חס ושלום, שהרי אותו מלאך אמר לו, ואפס את הדבר וגו'. שאם תאמר, ויאמר אלהים אלבלעם וגו') כָּךְ לָמַדְתִּי, שֶׁהֲרֵי אֱלֹהִים שֶׁל כָּאן, כֻּלָּם מַלְאָךְ הָיָה. וְאוֹתוֹ הוּא מָקוֹם שֶׁבָּא מִצַּד דִּין הַקָּשֶׁה שֶׁבּוֹ אֲחוּזִים כֹּחַ וְתֹקֶף אוֹתָם כִּתְרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁבִּלְעָם הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. וּמִשּׁוּם כָּךְ, וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. שֶׁלִּפְעָמִים נִקְרָא מַלְאָךְ בְּשֵׁם עֶלְיוֹן.

וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ, סָטָאת מִן הַהוּא אָרְחָא, דַּהֲוֹת טָעִינָא מִסִּטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא, לְקֻבְלֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וּבְמָה חָמָא בִּלְעָם, דְּהִיא סָטָאת מֵהַהוּא אָרְחָא. אֶלָּא הָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאַפִּילּוּ בְּאָרְחָא, בָּעָא לְאַבָּאשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּחֵילָא דְּאֲתָנֵיהּ. וְכֵיוָן דְּלָא סָלִיק בִּידּוֹי, מַה כְּתִיב, וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל. אַטְעֶן לָהּ, וְאַלְבֶּשׁ לָהּ, בְּזַרוּזֵי דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בַּמַּקֵּל. בַּמַּקֵּל דַּיְיקָא. דְּאִיהוּ דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא. בְּמַקְלוֹ לָא כְתִיב, אֶלָּא בַּמַּקֵּל.

וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ, סָטְתָה מֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, שֶׁהָיְתָה טְעוּנָה מִצַּד דִּין הַקָּשֶׁה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל. וּבַמָּה רָאָה בִּלְעָם שֶׁהִיא סָטְתָה מֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ? אֶלָּא כָּךְ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאַפִּלּוּ בַּדֶּרֶךְ רָצָה לְהַזִּיק לְיִשְׂרָאֵל בְּכֹחַ אֲתוֹנוֹ. וְכֵיוָן שֶׁלֹּא עָלְתָה בְיָדוֹ, מַה כְּתוּב? וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל. הִטְעִין אוֹתָהּ וְהִלְבִּישׁ אוֹתָהּ בְּזֻרוּזֵי דִּין קָשֶׁה וְחָזָק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּמַּקֵּל, בַּמַּקֵּל דַּוְקָא, שֶׁהוּא דִּין קָשֶׁה תַּקִּיף. בְּמַקְלוֹ לֹא כָתוּב, אֶלָּא בַּמַּקֵּל.

פּוּק חֲמֵי, כַּמָּה תַּקִּיפָא חָכְמְתָא דְּהַהוּא רָשָׁע, וְתִיאוּבְתָּא דִּילֵיהּ לְאַבָּאשָׁא לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ אַשְׁגַּח לְנָפְקָא מֵרְשׁוּתָא דִּלְעֵילָּא, בְּגִין דְּתִיאוּבְתֵּיהּ לְאִתְיַיקָּרָא, וּלְאַבָּאשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. (במדבר כ"ב) וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים וְגוֹ'. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה, וַתֵּלֶךְ בְּאֹרַח מֵישָׁר, מִסִּטְרָא דְּשָׂדֶה, (אתער) וְאִרְכִּינַת מִמַּה דְּהָוָה בָּהּ. וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת הָאָתוֹן לְהַטּוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ לְאַסְטָאָה לָהּ מֵהַהוּא

אַרְחָא דְּשָׁדֶה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בֵּין מַלְאָכָא וּבֵין בִּלְעָם הֲוָת אֲתָנָא בְּעָאקוּ. לְבָתַר כַּד חָמָא בִּלְעָם, דְּלָא הֲוָה יָכִיל, כְּדֵין וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל. כְּמָה דְּאִתְּמַר.

צֵא וּרְאֵה כַּמָּה תַּקִּיפָה חָכְמַת אוֹתוֹ רָשָׁע וְתַאֲוָתוֹ לְהַזִּיק לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא הִשְׂגִּיחַ לָצֵאת מֵרְשׁוּת שֶׁלְּמַעְלָה בִּגְלַל תַּאֲוָתוֹ לְהִתְכַּבֵּד וּלְהַזִּיק לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים וְגוֹ'. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? בַּהַתְחָלָה כָּתוּב וַתֵּט הָאָתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה. וַתֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר, מִצַּד הַשָּׂדֶה, (התעוררה) וְנָטְתָה מִמֶּה שֶׁהָיְתָה בָּהּ. וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת הָאָתוֹן לְהַטּוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ, לְהַסְטוֹתָהּ מֵאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁל הַשָּׂדֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בֵּין הַמַּלְאָךְ וּבֵין בִּלְעָם הָיְתָה הָאָתוֹן בְּמְצוּקָה. אַחַר כָּךְ רָאָה בִּלְעָם שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל, אָז וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

דף רט.

וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּמָּה אִית לָן לְאִסְתַּכְּלָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, הָנֵי קְרָאֵי דְּרְמִיזֵי (דף ר"ט ע"א) בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה. וְכִי לְמָנָא נָפַק הַאי מַלְאָכָא, לְאִתְחָזָאָה לְחַד אֲתָנָא. אוֹ לְמֵיקָם בֵּין כַּרְמַיָּיא לְקֳבָלָהּ, זִמְנָא הָכָא וְזִמְנָא הָכָא. אֶלָּא כֹּלָּא רָזָא עִלָּאָה הוּא, וְכֹלָּא בְּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְאַנָּנָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יִשְׁלְטוּ בָּהוּ זִינִין בִּישִׁין, בְּגִין דְּאִינּוּן חוּלָּקֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ ה' וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהִסְתַּכֵּל בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה. פְּסוּקִים אֵלּוּ רְמוּזִים בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. וְכִי לְחִנָּם יָצָא מַלְאָךְ זֶה לְהֵרָאוֹת לְאָתוֹן אַחַת, אוֹ לַעֲמֹד מוּלָהּ בֵּין הַכְּרָמִים פַּעַם כָּאן וּפַעַם כָּאן? אֶלָּא הַכֹּל סוֹד עֶלְיוֹן הוּא, וְהַכֹּל רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּדֵי לְהָגֵן עַל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִשְׁלְטוּ בָּהֶם מִינִים רָעִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵם חֶלְקוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. תָּאנָא, מִסְטָרָא דְּאִמָּא, כַּד אִיהִי מִתְעַטָּרָא, נָפְקִין בְּעִטָּרָהָא אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה סִטְרֵי גְּלִיפִין בְּתַכְשִׁיטָהָא. וְכַד בָּעָאת לְאִזְדַּוְּגָא בְּמַלְכָּא, מִתְעַטָּרָא בְּחַד עַטָּרָא דְּאַרְבַּע גְּוָונִין. (גוונין) אִינּוּן גְּוָונִין מִתְלַהֲטָן בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, כָּל גְּוָונָא וּגְוָונָא מִתְלַהֲטָא תְּלַת זִמְנִין בְּהַהוּא סִטְרָא. דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר תְּחוּמֵי גְּלִיפִין. וְעָאלִין וְאִתְכְּלִילוּ בְּתְרֵיסַר אַחֲרָנִין.

וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ ה' וְגוֹ'. לְמַדְנוּ, מִצַּד הָאִמָּא, כְּשֶׁהִיא מִתְעַטֶּרֶת, יוֹצְאִים בְּעַטָּרוֹתֶיהָ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת צְדָדִים חֲקוּקִים בְּתַכְשִׁיטֶיהָ. וּכְשֶׁרוֹצָה לְהִזְדַּוֵּג בַּמֶּלֶךְ, מִתְעַטֶּרֶת בַּעֲטָרָה אַחַת שֶׁל אַרְבָּעָה גְּוָנִים. אוֹתָם גְּוָנִים לוֹהֲטִים בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, כָּל גֶּוֶן וְגֶוֶן לוֹהֵט שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּאוֹתוֹ צַד, שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר תְּחוּמִים חֲקוּקִים, וְנִכְנָסִים וְנִכְלָלִים בִּשְׁנֵים עָשָׂר אֲחֵרִים.

בְּרִישָׁא דְּעַטָּרָא, אִית ד' שׁוּרִין לְד' סִטְרִין, וְאִינּוּן מִגְדָּלוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה) מִגְדָּלוֹת מָרְקָחִים. מַהוּ מָרְקָחִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג) מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל. וְעַל כָּל מַגְדְּלָא וּמַגְדְּלָא ג' פִּתְחִין, קְבִיעִין בְּאַבְנִין טָבָן, מִכָּל סִטְרָא וְסִטְרָא. הַאי עַטָּרָא,

נָהִירָא (ס"א טהירא) (ס"א טמירא) בְּדִלּוּגִין דְּאוֹפִיר, בְּגִין יְקָרָא דְּמַלְכָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה יג) אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְגוֹ'.

בְּרֹאשׁ הָעֲטָרָה יֵשׁ אַרְבַּע חוֹמוֹת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהֵם מִגְדָּלוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה) מִגְדָּלוֹת מָרְקָחִים. מַה זֶּה מָרְקָחִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל. וְעַל כָּל מִגְדָּל וּמִגְדָּל שְׁלֹשָׁה פְּתָחִים קְבוּעִים בַּאֲבָנִים טוֹבוֹת מִכָּל צַד וְצַד. עֲטָרָה זוֹ מְאִירָה (טהורה) (טמירה) בְּדִלּוּגִים שֶׁל אוֹפִיר בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יג) אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְגוֹ'.

תְּחוֹת עֲטָרָא, תַּלְיָין זְגֵי דְּדַהֲבָא בְּסָחֲרָנָהָא, זָגָא דְּדַהֲבָא מִסְטָרָא דָּא, וְזָגָא דְּדַהֲבָא מִסְטָרָא דָּא, וְחַד רְמוֹנָא. (ס"א בגו) כְּגָוְונָא הַהוּא רְמוֹנָא, אִית בֵּהּ אֶלֶף זָגִין, וְכָל זָגָא מְנַיְּיהוּ, מִתְלַהֲטָא בְּסוּמְקָא בְּחִוָּורָא. הַהוּא רְמוֹנָא אִתְפְּלַג בְּפִלּוּגִין אַרְבַּע, וְקַיְּימָא פְּתִיחָא, לְאִתְחַזְאָה זָגָהָא. תְּלַת מְאָה וְעָשְׂרִין וַחֲמֵשׁ זָגִין לְסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא, עַד דְּמִתְלַהֲטָן אַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, מֵחֵיזוּ דְּכָל פִּלְכָא וּפִלְכָא, וְאִינּוּן אִקְרוּן פֶּלַח הָרִמּוֹן. כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ד) כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ.

תַּחַת הָעֲטָרָה תְּלוּיִים זַגֵּי זָהָב סְבִיבוֹתֶיהָ, זג זָהָב מִצַּד זֶה, וְזַג זָהָב מִצַּד זֶה, וְרִמּוֹן אֶחָד. (בתוך) כְּגוֹן אוֹתוֹ רִמּוֹן יֵשׁ אֶלֶף זַגִּים, וְכָל זַג מֵהֶם לוֹהֵט בְּאֵדֶם וְלָבָן. אוֹתוֹ רִמּוֹן נֶחֱלָק לְאַרְבָּעָה חֲלָקִים, וְיֵשׁ פֶּתַח לְרָאוֹת זַגָּיו. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה זַגִּים לְצַד זֶה, וְכֵן לְכָל צַד וְצַד, עַד שֶׁלּוֹהֲטִים אַרְבָּעָה צִדֵּי הָעוֹלָם מִמַּרְאֵה כָּל פֶּלַח וּפֶלַח, וְהֵם נִקְרָאִים פֶּלַח הָרִמּוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ד) כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ.

אַרְבַּע גַּלְגַּלִּין בְּפִלְכֵי אַרְבַּע זְוָיִן, נַטְלִין בְּגַלְגּוּלָא לְהַהוּא עֲטָרָא, וְכַד נַטְלֵי לֵהּ, אִזְדַּקְּפָן לְעֵילָּא. עַד דְּמָטוּ לְגַלְגּוּלָא דְּפִלְכָא עִלָּאָה, דָּנְהִים יְמָמָא וְלֵילְיָא, מִתְחַבְּרָן כָּל אִינּוּן פִּלְכִין, וְנַטְלִין לְעֲטָרָא, וְזַקְפָן לֵהּ. וְקַלָּא דְּאִינּוּן גַּלְגַּלִּין, אִשְׁתְּמַע בְּכֻלְּהוּ רְקִיעִין. לְקַל נְעִימוּתָא מִתְרַעֲשִׁין כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, וְכֻלְּהוּ שָׁאֲלִין דָּא לְדָא, עַד דְּכֻלְּהוּ אַמְרֵי (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

אַרְבָּעָה גַּלְגַּלִּים בְּפִלְחֵי אַרְבַּע הַזָּוִיוֹת לוֹקְחִים בְּגַלְגּוּל אֶת אוֹתָהּ עֲטָרָה, וּכְשֶׁלּוֹקְחִים אוֹתָהּ, מִזְדַּקְּפִים לְמַעְלָה. עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְגַלְגּוּל פֶּלַח הָעֶלְיוֹן, שֶׁנּוֹהֵם יוֹמָם וָלַיְלָה, מִתְחַבְּרִים כָּל אוֹתָם פְּלָחִים, וְלוֹקְחִים הָעֲטָרָה וְזוֹקְפִים אוֹתָהּ. וְקוֹל אוֹתָם הַגַּלְגַּלִּים נִשְׁמָע בְּכָל הָרְקִיעִים. לְקוֹל נְעִימוּתָם רוֹעֲשִׁים כָּל כֹּחוֹת הַשָּׁמַיִם, וְכֻלָּם שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה, עַד שֶׁכֻּלָּם אוֹמְרִים: (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

כַּד מִזְדַּוְּוֹג מַלְכָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא, סַלְקָא עֲטָרָא דָּא, וְאִתְיְשָׁבַת בְּרֵישָׁא דְּמַטְרוֹנִיתָא. כְּדֵין נָחִית חַד עֲטָרָא עִלָּאָה, קְבִיעָא דְּכָל אֶבֶן טָבָא, וְחֵיזוּר וְשׁוּשָׁן, בְּסָחֲרָנָהָא. בְּשִׁית גַּלְגַּלִּין אַתְיָא, לְשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא, שִׁית גַּדְפִּין דְּנָשֶׁר נַטְלִין לָהּ. בְּפִלְכוֹי חַמְשִׁין (ס"א פלכין) עָנָבִין סַחֲרָנָהָא, דְּגָלִיף בָּהּ אִימָּא עִלָּאָה. קְבִיעָאן בְּאֶבֶן טָבָא, חִוָּור וְסוּמָק יָרוֹק וְאוּכָם תְּכֵלָּא וְאַרְגְּוָונָא. שִׁית מְאָה וּתְלַת עֲשַׂר זְוִויִן, לְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא.

כְּשֶׁמְּזַדְּוֵג הַמֶּלֶךְ בַּמַּלְכָּה, עוֹלָה עֲטָרָה זוֹ וּמִתְיַשֶּׁבֶת בְּרֹאשׁ הַמַּלְכָּה, וְאָז יוֹרֶדֶת עֲטָרָה אַחַת עֶלְיוֹנָה קְבוּעָה שֶׁל כָּל אֶבֶן טוֹבָה, וְכִפְתּוֹר וָפֶרַח סְבִיבָהּ. בְּשִׁשָּׁה גַּלְגַּלִּים בָּאָה לְשִׁשָּׁה צִדְדֵי הָעוֹלָם, שֵׁשׁ כַּנְפֵי נֶשֶׁר לוֹקְחִים אוֹתָהּ. בִּפְלֻחֵיהּ חֲמִשִּׁים (פלחי) עֲנָבִים סְבִיבָהּ שֶׁחֲקָקָה בָּהּ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, קְבוּעִים בְּאֶבֶן טוֹבָה, לְבָן וְאָדֹם, יָרֹק וְשָׁחֹר, תְּכֶלֶת וְאַרְגָּמָן. שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה זְוִיּוֹת לְכָל צַד וְצַד.

אֶלֶף וְשֵׁשׁ מְאָה מִגְדָּלִין, לְכֹל סְטָרָא וְסִטְרָא. וְכָל מַגְדְּלָא וּמַגְדְּלָא, טוּרִין קְבִיעִין. פַּרְחִין לְעֵילָּא, אִשְׁתַּאֲבָן בְּכִיתוּנָא (ס"א בפתורא) דְּאִימָּא עִלָּאָה, בִּמְשַׁח רְבוּת דִּילָהּ. כְּדֵין אִימָּא, בְּלִחִישׁוּ, נָגִיד מַתְנָן עִלָּאִין, וְשָׁדַר וְקָבַע לוֹן בְּהַהוּא עֲטָרָא. לְבָתַר אַנְגִּיד נַחֲלֵי דְּמְשַׁח רְבוּת קַדִּישָׁא, עַל רֵישָׁא דְּמַלְכָּא. וּמֵרֵישֵׁיהּ, נָחִית הַהוּא מִשְׁחָא טָבָא עִלָּאָה, עַל דִּיקְנֵיהּ יַקִּירָא. וּמִתַּמָּן נָגִיד עַל אִינּוּן לְבוּשֵׁי מַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן וְגוֹ'.

אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת מִגְדָּלִים לְכָל צַד וְצַד, וְכָל מִגְדָּל וּמִגְדָּל הֲרִים קְבוּעִים. פּוֹרְחִים לְמַעְלָה, נִשְׁאָבִים בִּכְתֹנֶת (בשלחן) הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה בְּשֶׁמֶן מִשְׁחָה שֶׁלָּהּ. אָז הָאִמָּא בְּלַחַשׁ מַשְׁפִּיעָה מַתָּנוֹת עֶלְיוֹנוֹת, וְשׁוֹלַחַת וְקוֹבַעַת אוֹתָם בְּאוֹתָהּ הָעֲטָרָה. אַחַר כָּךְ מַשְׁפִּיעָה נַחֲלֵי שֶׁמֶן מִשְׁחַת קוֹדֶשׁ עַל רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, וּמֵהָרֹאשׁ יוֹרֵד אוֹתוֹ שֶׁמֶן טוֹב עֶלְיוֹן עַל זְקָנוֹ הַמְכֻבָּד, וּמִשָּׁם שׁוֹפֵעַ עַל אוֹתָם לְבוּשֵׁי הַמֶּלֶךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל הַזָּקָן וְגוֹ'.

לְבָתַר אִתְהַדַּר עֲטָרָא, וּמְעַטְּרָא לֵיהּ אִימָּא עִלָּאָה בְּהַהוּא עֲטָרָא, וּפָרִישָׁא עֲלֵיהּ, וְעַל מַטְרוֹנִיתָא, לְבוּשֵׁי יְקָר בְּהַהוּא עֲטָרָא. כְּדֵין קָלָא אִשְׁתְּמַע בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, (שיר השירים ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה וְגוֹ'. כְּדֵין חֶדְוָותָא הוּא בְּכָל אִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא. וּמַאן אִינּוּן. כָּל אִינּוּן דְּאָתוּ מִסְּטָרַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. דְּהָא לָא מִזְדַּוְּוגֵי בְּהוּ, וְלָא קַיְימִין עִמְּהוֹן, בַּר אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן בְּנֵי בֵּיתָא, וּמְשַׁמְּשֵׁי לֵהּ. כְּדֵין בִּרְכָאן דִּנְפִיקֵי מִנַּיְיהוּ, דְּיִשְׂרָאֵל הוּא.

אַחַר כָּךְ חוֹזֶרֶת הָעֲטָרָה, וּמְעַטֶּרֶת אוֹתָהּ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה בְּאוֹתָהּ עֲטָרָה, וּפוֹרֶשֶׂת אוֹתָהּ עָלָיו וְעַל הַמַּלְכָּה, לְבוּשֵׁי כָבוֹד בְּאוֹתָהּ עֲטָרָה. וְאָז נִשְׁמַע קוֹל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, (שיר השירים ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה וְגוֹ'. אָז חֶדְוָה הֵיא בְּכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ. וּמִי הֵם? כָּל אוֹתָם שֶׁבָּאוּ מִצַּד יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֲרֵי לֹא מִזְדַּוְּגִים בָּהֶם וְלֹא עוֹמְדִים עִמָּהֶם, פְּרַט לְאוֹתָם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הַבַּיִת וּמְשַׁמְּשִׁים אוֹתָם. וְאָז בְּרָכוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת מֵהֶם, שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵן.

דף רט:

וְיִשְׂרָאֵל נַטְלִין כֻּלָּא, וּמְשַׁדְּרֵי חוּלָקָא מִנַּיְיהוּ לִשְׁאַר עַמִּין, וּמֵהַהוּא חוּלָקָא אִתְּזָנוּ כָּל אִינּוּן שְׁאַר עַמִּין. וְתָאנָא, מִבֵּין סִטְרֵי חוּלָקֵיהוֹן דְּמָמָנָן עַל שְׁאַר עַמִּין, נָפִיק (דף ר"ט ע"ב) חַד שְׁבִיל דָּקִיק, דְּמִתַּמָּן, אִתְּנְגִיד חוּלָקָא לְאִינּוּן תַּתָּאֵי, וּמִתַּמָּן מִתְפָּרֵשׁ לְכַמָּה סִטְרִין. וְדָא קָרֵינָן לֵיהּ תַּמְצִית, דְּנָפִיק מִסִּטְרָא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא.

וְיִשְׂרָאֵל לוֹקְחִים חֵלֶק מִמֶּנּוּ לִשְׁאָר הָעַמִּים, וּמֵאוֹתוֹ חֵלֶק נִזּוֹנִים כָּל אוֹתָם הָעַמִּים. וְלָמָּדְנוּ, מִבֵּין צְדָדֵי חֶלְקָם שֶׁל הַמְמֻנִּים עַל שְׁאָר הָעַמִּים יוֹצֵא שְׁבִיל דַּקִּיק אֶחָד שֶׁמִּמֶּשֶׁם נִשְׁפָּע חֵלֶק לְאוֹתָם תַּחְתּוֹנִים, וּמִשָּׁם נִפְרָד לְכַמָּה צְדָדִים. וְלָזֶה קוֹרְאִים תַּמְצִית, שֶׁיּוֹצֵאת מִצַּד הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

וְעַל דָּא עָלְמָא כּוּלֵיהּ מִתַּמְצִית דְּאַרְעָא יִשְׂרָאֵל קָא שָׁתֵי. מַאן אַרְעָא יִשְׂרָאֵל. הָא אוֹקִימְנָא. וּבֵין לְעֵילָּא, וּבֵין לְתַתָּא, כָּל אִינּוּן שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, לָא אִתְּזָנוּ אֶלָּא מֵהַהוּא תַּמְצִית. וְלָא תֵּימָא דְּאִינּוּן בְּלְחוֹדוֹי, אֶלָּא אֲפִילּוּ אִינּוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין, מֵהַהוּא תַּמְצִית שַׁתְיָין. וְדָא הוּא בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, שְׁבִיל מֵרַבְרְבֵי שְׁאַר עַמִּין דְּמִתְבָּרְכָן מִנַּיהּ.

וְעַל זֶה כָּל הָעוֹלָם שׁוֹתֶה מִתַּמְצִית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִי זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? הֲרֵי בֵּאַרְנוּ. וּבֵין לְמַעְלָה וּבֵין לְמַטָּה, כָּל אוֹתָם שְׁאָר עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לֹא נִזּוֹנִים אֶלָּא מֵאוֹתָהּ תַּמְצִית. וְאַל תֹּאמַר שֶׁהֵם בִּלְבַדָּם, אֶלָּא אֲפִלּוּ אוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שׁוֹתִים מֵאוֹתָהּ תַּמְצִית. וְזֶהוּ בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, שְׁבִיל מִגְּדוֹלֵי שְׁאַר הָעַמִּים שֶׁמִּתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.

כַּד חָמָא הַהוּא מַלְאָכָא, דְּהָא בִּלְעָם אַסְטֵי לְאָתוֹן לְהַהוּא שְׁבִילָא, דְּכְתִיב לְהַטּוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ, מִיַּד וַיַּעֲמוֹד מַלְאַךְ יְיָ בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, לְאַסְתְּמָא שְׁבִילָא, דְּלָא יִסְתַּיְיעוּן בֵּיהּ אִינּוּן שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְאִינּוּן כְּתָרִין תַּתָּאִין. וְאָזְלָא הָא, כְּהָא דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (שיר השירים א) שָׁמוּנִי נוֹטֵרָה וְגוֹ', לְנַטָּרָא וּלְבָרְכָא לִשְׁאַר עַמִּין בְּגָלוּתָא. וְיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן כַּרְמִי שֶׁלִּי, לֹא נָטַרְתִּי, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא, וְלָא מִתְבָּרְכִין כַּדְּקָא חָזֵי.

כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מַלְאַךְ שֶׁבִּלְעָם מַסְטֶה אֶת הָאָתוֹן לְאוֹתוֹ שְׁבִיל, שֶׁכָּתוּב לְהַ תַּהּ הַדֶּרֶךְ, מִיָּד - וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, לְהַסְתִּיר הַשְּׁבִיל, שֶׁלֹּא יִסְתַּיְעוּ בּוֹ שְׁאָר עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְאוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים. וְהָלְכָה זוֹ, כְּזוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק. כָּתוּב (שיר השירים א) שָׁמֻנִי נֹטֵרָה וְגוֹ', לִשְׁמֹר וּלְבָרֵךְ אֶת שְׁאָר הָעַמִּים בַּגָּלוּת. וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כַּרְמִי שֶׁלִּי - לֹא נָטָרְתִּי, מִשּׁוּם שֶׁהֵם בַּגָּלוּת וְלֹא מִתְבָּרְכִים כָּרָאוּי.

גָּדַר מִזֶּה וְגָדַר מִזֶּה. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הֵיךְ יָכִיל הַהוּא מַלְאָכָא לְאַסְתְּמָא הַהוּא שְׁבִילָא. אֶלָּא בְּגִין דְּסִיּוּעָא אַחֲרָא הֲוָה לֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אוֹרַיְיתָא מְסַיְּיעָא לֵיהּ, דִּכְתִיב, (שמות לב) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים.

גָּדַר מִזֶּה וְגָדַר מִזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֵיךְ יָכוֹל אוֹתוֹ מַלְאָךְ לְהַסְתִּיר אוֹתוֹ הַשְּׁבִיל? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁסִּיּוּעַ אַחֵר הָיָה לוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַתּוֹרָה סִיְּעָה לוֹ, שֶׁכָּתוּב (שמות לב) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא מַה כְּתִיב. וַתֵּרֶא הָאָתוֹן וְגוֹ', וַתִּלָּחֵץ אֶל הַקִּיר, מַאי וַתִּלָּחֵץ אֶל הַקִּיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה כב) מְקַרְקַר קִיר קִיר וְגוֹ'. קִיר: פַּטְרוֹנָא, הַהוּא דְּשַׁלְטָא עֲלַיְיהוּ. וַתִּלָּחֵץ אֶת רֶגֶל בִּלְעָם אֶל הַקִּיר, הֵיא לָא יָהֲבָא לֵיהּ סִיּוּעָא כְּלָל. וּבְעָקוּתָא, (ס"א אשדת) אַשְׁרַת (ס"א אשדרת) לֵיהּ לְהַהוּא קִיר. וְרַמְזָא לֵיהּ הַאי, כְּדֵין וַיּוֹסֶף לְהַכּוֹתָהּ בְּהַאי סְטָרָא.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַה כָּתוּב? וַתֵּרֶא הָאָתוֹן וְגוֹ', וַתִּלְחַץ אֶל הַקִּיר. מַה זֶּה וַתִּלְחַץ אֶל הַקִּיר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כב) מְקֻרְקָר קר וְגוֹ'. קִיר - פַּטְרוֹן, אוֹתוֹ שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. וַתִּלְחַץ אֶת רֶגֶל בִּלְעָם אֶל הַקִּיר, הִיא לֹא נָתְנָה לוֹ כְּלָל סִיּוּעַ. וּבַמְצוּקָה (זרקה) הִנִּיחָה (שלחה) אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ קִיר וְרָמְזָה לוֹ זֶה. אָז וַיֹּסֶף לְהַכֹּתָהּ, בַּצַּד הַזֶּה.

וַיּוֹסֶף מַלְאַךְ יְיָ עֲבוֹר וַיַּעֲמוֹד בְּמָקוֹם צָר וְגוֹ'. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אַסְתִּים לָהּ כָּל אֹרְחִין, וְכָל סִיּוּעִין, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ מִכָּל סִטְרָא דְּעָלְמָא סִיּוּעָא. כְּדֵין וַתִּרְבֵּץ תַּחַת בִּלְעָם. כַּד חָמָא בִּלְעָם דְּלָא הֲוָה יָכִיל, מַה כְּתִיב. וַיִּחַר אַף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל, כְּמָה דְּאִתְמַר, דְּאַטְעַן לָהּ, וְאַלְבֵּשׁ לָהּ, בְּזִירוּזֵי דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיפָא. (במדבר כ"ב) וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָתוֹן וְגוֹ'. הַיְינוּ חַד מֵאִינּוּן מִלִּין, דְּאִתְבְּרִיאוּ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי סַגִּי הַאי לְבִלְעָם, אוֹ לָאָתוֹן, אוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בְּהָנֵי מִלִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, דְּחַיְיכִין בֵּיהּ אִינּוּן רַבְרְבִין דַּהֲווֹ עִמֵּיהּ, וְכַד מָטוּ לְבָלָק, אָמְרוּ לֵיהּ, וְכִי לְהַאי שַׁטְיָא שַׁדַּרְתָּ לְיָקָרָא, לָא תִּשְׁכַּח בֵּיהּ מַמָּשׁוּת, וְלָא בְּמִלּוֹי. וּבְאִינּוּן מִלָּה דַּאֲתָנָא, אִתְבְּזָא מִן יְקָרֵיהּ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר אִלְמָלֵי לָא אֲמָרַת אֲתָנָא הַאי, לָא שָׁבִיק בִּלְעָם הַהוּא דִּילֵיהּ, וּבְמִלֵּי דַּאֲתָנָא יָדַע דְּאִתְבַּר חֵילֵיהּ.

וַיּוֹסֶף מַלְאַךְ ה' עֲבוֹר וַיַּעֲמֹד בְּמָקוֹם צָר וְגוֹ'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִסְתִּיר לָהּ כָּל הַדְּרָכִים וְכָל הַסִּיּוּעִים, שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּהּ סִיּוּעַ מִכָּל צַד שֶׁבָּעוֹלָם. אָז וַתִּרְבַּץ תַּחַת בִּלְעָם. כְּשֶׁרָאָה בִּלְעָם שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל, מַה כָּתוּב? וַיִּחַר אַף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁהִתְקִינָהּ וְהִלְבִּישָׁהּ בְּזֵרוּזֵי דִּין קָשֶׁה וְתַקִּיף. וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאָתוֹן וְגוֹ'. זֶה אֶחָד מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָה הַגְּדֻלָּה הַזּוֹ לְבִלְעָם אוֹ לָאָתוֹן אוֹ לְיִשְׂרָאֵל בַּדְּבָרִים הַלָּלוּ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁצָּחֲקוּ עָלָיו אוֹתָם גְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ עִמּוֹ, וּכְשֶׁהִגִּיעוּ לְבָלָק, אָמְרוּ לוֹ: וְכִי לַשּׁוֹטֶה הַזֶּה שָׁלַחְתָּ לְכַבֵּד?! לֹא תִמְצָא בּוֹ מַמָּשׁ וְלֹא בְּדָבָרָיו. וּבְאוֹתוֹ דִּבּוּר שֶׁל הָאָתוֹן הִתְבַּזָּה מִכְּבוֹדוֹ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אִלְמָלֵא לֹא אָמְרָה הָאָתוֹן אֶת זֶה, לֹא הִשְׁאִיר בִּלְעָם אוֹתוֹ שֶׁלּוֹ, וּבְדִבְרֵי הָאָתוֹן יָדַע שֶׁנִּשְׁבָּר כֹּחוֹ.

רַבִּי אַבָּא רָמֵי, כְּתִיב (במדבר טז) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ וְגוֹ'. וּכְתִיב וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי וְגוֹ'. מַאי שְׁנָא אֶרֶץ מֵאָתוֹן, דְּלָא כְּתִיב בָּהּ וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָרֶץ. אֶלָּא, הָתָם מֹשֶׁה גָּזַר עַל פּוּמָא, וּפַתְחַת, וְעַבְדַת אַרְעָא פְּקוּדָא דְּמֹשֶׁה, וְלָא יַאוּת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעְבֹּר פְּקוּדֵיהּ, דְּהָא מֹשֶׁה גָּזַר וּפָקִיד, (במדבר טז) וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ. וְעַל דָּא הִיא עַבְדַת פְּקוּדוֹ'. דִּכְתִיב וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. אֲבָל הָכָא, לָא אִשְׁתְּכַח מַאן דְּגָזַר, אֶלָּא רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה, וְהוֹאִיל וּרְעוּתֵיהּ הֲוָה בְּכָךְ, כְּתִיב וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָתוֹן. מִנַּיְיהּ אָתָא מִלָּה, וּמִנַּיְיהּ אִשְׁתְּכַח.

רַבִּי אַבָּא שַׁאֵל, כָּתוּב (במדבר טז) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ וְגוֹ', וְכָתוּב וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי וְגוֹ'. מַה שּׁוֹנֶה אֶרֶץ מֵאָתוֹן שֶׁלֹּא כָּתוּב בָּהּ וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאָרֶץ? אֶלָּא שָׁם מֹשֶׁה גָּזַר עַל הַפֶּה, וּפָתְחָה וְעָשְׂתָה הָאָרֶץ אֶת מִצְוַת מֹשֶׁה, וְלֹא נָאֶה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲבֹר מִצְוָתוֹ, שֶׁהָרֵי מֹשֶׁה גָּזַר וְצִוָּה, וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ. וְלָכֵן

הִיא עֻשְׁתָּה מִצְוָתוֹ, שֶׁכָּתוּב וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ. אֲבָל כָּאן לֹא נִמְצָא מִי שֶׁגָּזַר, אֶלָּא רְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה, וְהוֹאִיל וּרְצוֹנוֹ הָיָה בְּכָךְ, כָּתוּב וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאָתוֹן. מִמֶּנּוּ בָּא הַדָּבָר, וּמִמֶּנּוּ נִמְצָא.

רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִסְתַּכַּלְנָא בְּפָרָשְׁתָא דָּא, וּבְאִלֵּין מִלִּין, וְאִתְחַזְיָין דְּלָאו מִלִּין דְּצָרִיכִין אִינּוּן. וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת פִּי הָאָתוֹן, בַּעְיָין לְמֶהֱוֵי אִינּוּן מִלִּין מִלֵּי מְעַלְיָיתָא, מִלֵּי דְחָכְמְתָא, וְאִי כְּמָה דְּאִתְעָרוּ חַבְרָנָא, דְּאִיהוּ מְשַׁבַּח דְּסוּסְיָא דִּילֵיהּ רָעֵי בְּרִטְיָבָא, וְהִיא תָּבַת וְאָמְרַת, הֲלֹא אָנֹכִי אֲתוֹנָךְ. מֵהָכָא הֲוָה לֵיהּ לְמִפְתַּח, וְהִיא לָא פָּתְחָה אֶלָּא מֶה עָשִׂיתִי לָךְ. וְאִי הָכִי, אֲמַאי קָא טָרַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִפְתַּח פּוּמָהּ לְהָנֵי מִלִּין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הִסְתַּכַּלְתִּי בְּפָרָשָׁה זוֹ וּבַדְּבָרִים הַלָּלוּ, וְנִרְאֶה שֶׁאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא צְרִיכִים. וְכִי מֵאַחַר שֶׁכָּתוּב וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאָתוֹן, צָרִיךְ לִהְיוֹת דְּבָרִים הַלָּלוּ דְּבָרִים מְעֻלִּים, דִּבְרֵי חָכְמָה?! וְאִם כְּמוֹ שֶׁהִתְעוֹרְרוּ חֲבֵרֵינוּ, שֶׁהוּא מְשַׁתֵּבֵחַ שֶׁסּוּסְתּוֹ רוֹעָה בָּאָחוּ, וְהִיא שָׁבָה וְאוֹמֶרֶת: הֲלוֹא אָנֹכִי אֲתֹנֶךָ - מִכָּאן הָיָה לוֹ לִפְתֹּחַ! וְהִיא לֹא פָּתְחָה, אֶלָּא - מֶה עָשִׂיתִי לָךְ. וְאִם כֵּן, לָמָּה טָרַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִפְתֹּחַ אֶת פִּיהָ בְּדִבְרִים הַלָּלוּ?

דף רי.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי בְּאִלֵּין מִלִּין אוֹלִיפְנָא דַּעְתָּא דִּבְלָעָם, דְּלָאו כְּדַאי הוּא לְמִשְׁרֵי עָלֵיהּ רוּחַ קוּדְשָׁא, וְאוֹלִיפְנָא, דְּהָא לֵית יָכִילוּ בְּאַתְנֵיהּ, לְאַבָאשָׁא אוֹ (דף ר"י ע"א) לְאוֹטָבָא. וְאוֹלִיפְנָא מֵהַאי אָתוֹן, דְּהָא לֵית חֵילָא בִּבְעִירֵי לְאַשְׁרָאָה עֲלַיְיהוּ דַּעְתָּא שְׁלִים. תָּא חֲזֵי, בִּלְעָם, בְּהַהִיא מִלָּה דַּאֲתָנֵיהּ, וּבְהַהוּא דַּעְתָּא טִפְּשָׁא לָא יָכִיל לְמֵיקָם. בְּדַעְתָּא עִלָּאָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. (במדבר כ"ב) וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מֶה עָשִׂיתִי לָךְ. וְכִי בִּרְשׁוּתִי הֲוָה לְמֶעְבַּד טַב וּבִישׁ. לָאו. דְּהָא בְּעִירֵי לָא מִתְנַהֲגָן, אֶלָּא בְּמָה דְּנַהֲגוּ לוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּהַהִיא אֲתָנָא בְּעֲמִיקְתָא (ס"א בעקתא) יַתִּיר, לָאו בִּרְשׁוּתֵהּ הִיא, דְּהָא הוּא אַטְעִין לָהּ בְּחַרְשׁוֹי, וּבִרְשׁוּתֵיהּ קַיְימָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וַדַּאי בַּדְּבָרִים הַלָּלוּ לְמַדְנוּ עַל דַּעַת בִּלְעָם שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי לִשְׁרוֹת עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְלָמַדְנוּ שֶׁהֲרֵי אֵין בַּאֲתוֹנוֹ יְכֹלֶת לְהַזִּיק אוֹ לְהֵיטִיב. וְלָמַדְנוּ מֵאָתוֹן זוֹ שֶׁהֲרֵי אֵין כֹּחַ בַּבְּהֵמוֹת לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶן דַּעַת שְׁלֵמָה. בֹּא תִּרְאֶה, בִּלְעָם, בְּאוֹתוֹ דִּבּוּר שֶׁל אֲתוֹנוֹ וּבְאוֹתָהּ דַּעַת טִפְּשָׁה לֹא יָכוֹל לַעֲמֹד. בְּדַעַת עֶלְיוֹנָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מֶה עָשִׂיתִי לָךְ. וְכִי בִּרְשׁוּתִי הָיָה לַעֲשׂוֹת טוֹב וָרָע? לֹא. שֶׁהֲרֵי בְּהֵמוֹת לֹא מִתְנַהֲגוֹת אֶלָּא בְּמַה שֶׁמַּנְהִיגִים אוֹתָן. וְאַף עַל גַּב שֶׁאוֹתָהּ אָתוֹן בְּעֹמֶק (במצוקה) יוֹתֵר, זֶה לֹא בִּרְשׁוּתָהּ, שֶׁהֲרֵי הוּא הִטְעִינָהּ בִּכְשָׁפָיו, וְעוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּתוֹ.

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאָתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי. הֲוָה לֵיהּ לְחַיְיכָא מִנָּהּ, וְהוּא אִתְיַב לָקְבָלָא טִפְּשׁוּתָא דְּמִלָּהָא, כְּדֵין חַיְיכוּ מִנֵּיהּ, וְאִתְקְלִיל בְּעֵינֵיהוּ, וְיָדְעוּ דְּאִיהוּ שַׁטְיָא. וּמָה אָמַר. כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי לוּ יֶשׁ חֶרֶב בְּיָדִי. אָמְרוּ, שַׁטְיָא דָּא אִיהוּ יָכִיל לְשֵׁיצָאָה עַמִּין בְּפוּמֵיהּ, הֵיךְ לָא יָכִיל לְשֵׁיצָאָה לְאַתְנֵיהּ, וְהוּא בָּעֵי חַרְבָּא. וְאוֹלִיפְנָא, דְּלֵית חֵילָא בִּבְעִירֵי לְאַשְׁרָאָה עֲלַיְיהוּ

רוּחָא אַחֲרָא, דְּאִי יֵימְרוּן בְּנֵי נָשָׁא, אִי יְמַלְּלוּן בְּעִירֵי, כַּמָּה דַּעְתָּא שְׁלִים יִפְקוּן לְעָלְמָא, פּוּק וְאוֹלִיף מֵהַאי אָתָנָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפְתַּח פּוּמָהּ, חָמֵי מִלּוֹי. (מצאתי כתוב בהעתקות, חסר כאן)

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאָתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי. הֲיָה לוֹ לִצְחֹק מִמֶּנָּה, וְהוּא הֵשִׁיב כְּטִפְּשׁוּת דְּבָרֶיהָ לְעֻמָּתָהּ. אָז צָחֲקוּ מִמֶּנּוּ, וְנִהְיָה קַל בְּעֵינֵיהֶם, וְיָדְעוּ שֶׁהוּא שׁוֹטֶה. וּמָה אָמַר? כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי לוּ יֶשׁ חֶרֶב בְּיָדִי. אָמְרוּ: שׁוֹטֶה זֶה יָכוֹל לְהַשְׁמִיד עַמִּים בְּפִיו, אֵיךְ לֹא יָכוֹל לְהַשְׁמִיד אֶת אֲתוֹנוֹ וְהוּא צָרִיךְ חֶרֶב?! וְלִמְּדָנוּ שֶׁאֵין כֹּחַ בַּבְּהֵמוֹת לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶן רוּחַ אַחֶרֶת. שֶׁאִם יֹאמְרוּ בְּנֵי אָדָם, אִם יְדַבְּרוּ הַבְּהֵמוֹת כַּמָּה דַּעַת שָׁלֵם יוֹצִיאוּ לָעוֹלָם - צֵא וּלְמַד מֵאָתוֹן זוֹ, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פָּתַח פִּיהָ, רְאֵה דְּבָרֶיהָ.

וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בִּלְעָם וְגוֹ'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בָּלָק חַכִּים הֲוָה בְּחַרְשִׁין, יַתִּיר מִבִּלְעָם, בַּר דְּלָא הֲוָה מְכַוְּון שַׁעֲתָא לְלַטְיָיא. מָשָׁל וְכוּ'. בְּגִין כָּךְ וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בִּלְעָם וְגוֹ'. הוּא הֲוָה אִתְקִין לֵיהּ וְאָחִיד לֵיהּ לְכֹלָּא.

וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בִּלְעָם וְגוֹ'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בָּלָק הָיָה חָכָם בְּכִשָּׁפִים יוֹתֵר מִבִּלְעָם, פֵּרֵט שֶׁלֹּא הָיָה מְכַוֵּן הַשָּׁעָה לְקַלֵּל. מָשָׁל וְכוּ'. מִשּׁוּם כָּךְ, וַיִּקַּח בָּלָק אֶת בִּלְעָם וְגוֹ'. הוּא הָיָה מַתְקִין אוֹתוֹ וְאוֹחֵזוֹ לַכֹּל.

וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל. מַאי וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל. אֶלָּא אַשְׁגַּח בְּחַרְשׁוֹי, בְּמַאי סְטָרָא יִתְאַחִיד בְּהוּ, וְאַשְׁכַּח דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד בָּמוֹת, וּלְמִפְלַח לַבַּעַל. כְּמָה דִּכְתִיב, וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַבַּעַל. וַיַּרְא מִשָּׁם קְצֵה הָעָם, חָמָא רַבְרְבֵי דְּעַמָּא, וּמַלְכָּא דִּלְהוֹן, דְּפָלְחִין לֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב (מלכים א יח) וְיִקְרְאוּ בְשֵׁם הַבַּעַל, וּכְתִיב (מלכים א יח) אִם יְיָ הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם, דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְהַאי, מִיַּד וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל בָּלָק בְּנֵה לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת. (חסר כתיב)

וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל. מַה זֶּה וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל? אֶלָּא הִשְׁגִּיחַ בִּכְשָׁפָיו בְּאֵיזֶה צַד יֵאָחֵז בָּהֶם, וּמָצָא שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בָּמוֹת וְלַעֲבֹד לַבַּעַל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַבַּעַל. וַיַּרְא מִשָּׁם קְצֵה הָעָם, רָאָה אֶת גְּדוֹלֵי הָעָם וּמַלְכָּם שֶׁעוֹבְדִים לוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מלכים א יח) וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁם הַבַּעַל, וְכָתוּב (שם) אִם ה' הָאֱלֹהִים וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁרָאָה בִּלְעָם שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לָזֶה, מִיָּד - וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל בָּלָק בְּנֵה לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה, חַד אָמַר לָקֳבֵלֵי מַדְבְּחָן דְּקַדְמָאֵי, אַקְרִיב אִינּוּן שִׁבְעָה מַדְבְּחָן. וְחַד אָמַר, בְּחָכְמְתָא עֲבֵד כֹּלָּא, וְאַשְׁכַּח דְּחוּלְקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעָה דַּרְגִּין אִתְקְשָׁרוּ. בְּגִין כַּךְ אַסְדַּר שִׁבְעָה מַדְבְּחָן.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה. אֶחָד אָמַר, כְּנֶגֶד מִזְבְּחוֹת שֶׁל הָרִאשׁוֹנִים הִקְרִיב אוֹתָם שִׁבְעָה מִזְבְּחוֹת. וְאֶחָד אָמַר, בְּחָכְמָה עָשָׂה הַכֹּל, וּמָצָא שֶׁחֵלֶק יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁבַע דְּרָגוֹת נִקְשָׁרוּ. וּמִשּׁוּם זֶה סִדֵּר שִׁבְעָה מִזְבְּחוֹת.

לְבַר נָשׁ דְּהָווֹה לֵיהּ רְחִימָא חַד, דְּשָׁבַק לֵיהּ אֲבוֹי. וּבְנֵי נָשָׁא מִסְתָּפְיִן לְקַטָּטָה בַּהֲדֵיהּ, בְּגִין הַהוּא רְחִימָא. לְיוֹמִין, אָתָא בַּר נָשׁ חַד, וּבָעָא לְאַתְעָרָא קְטָטוּ בַּהֲדֵיהּ. אָמַר, מַה אַעְבֵּיד, אִי אַתְעַר בֵּיהּ קְטָטָא, הָא הַהוּא רְחִימָא דְּאִתְקְשַׁר בַּהֲדֵיהּ, וְלָא יָכִילְנָא, אָמַר מָה עָבַד, שָׁדַר לֵיהּ דּוֹרוֹן לְהַהוּא רְחִימָא. אָמַר הַהוּא רְחִימָא, וְכִי מָה אִית לֵיהּ לְהַאי בַּר נָשׁ גַּבָּאי, יְדָעְנָא דְּבְגִין הַהוּא בַּר רְחִימָאי הוּא. אָמַר, הַאי דּוֹרוֹן לָא יְיעוּל קַמָּאי, זְמִינוּ לֵיהּ לְכַלְבֵּי וְיַכְלוּנֵיהּ.

לְאָדָם שֶׁהָיָה לוֹ אָהוּב אֶחָד שֶׁהִשְׁאִיר לוֹ אָבִיו, וּבְנֵי אָדָם פָּחֲדוּ לְהִתְקוֹטֵט עִמּוֹ בִּגְלַל אוֹתוֹ אוֹהֵב. לְיָמִים בָּא אָדָם אֶחָד וְרָצָה לְעוֹרֵר קְטָטָה עִמּוֹ. אָמַר: מָה אֶעֱשֶׂה? אִם אָעִיר קְטָטָה עִמּוֹ, הֲרֵי אוֹתוֹ אוֹהֵב שֶׁקָּשׁוּר אִתּוֹ, וַאֲנִי לֹא אוּכַל. אָמַר: מָה אֶעֱשֶׂה? שָׁלַח דּוֹרוֹן לְאוֹתוֹ אוֹהֵב. אָמַר אוֹתוֹ אוֹהֵב: וְכִי מַה יֵּשׁ לְאִישׁ הַזֶּה אִתִּי?! יָדַעְתִּי שֶׁזֶּה בִּגְלַל אוֹתוֹ בֶּן אֲהוּבִי. אָמַר: דּוֹרוֹן זֶה לֹא יִכָּנֵס לְפָנַי. זִרְקוּ אוֹתוֹ לַכְּלָבִים שֶׁיֹּאכְלוּהוּ.

כַּךְ בִּלְעָם, אָתָא לְאַתְעָרָא קְטָטוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְחָמָא דְּלָא יָכִיל בְּגִין הַהוּא רְחִימָא עִלָּאָה דִּלְהוֹן, (כמה דאת אמר (משלי כז) רעך ורע אביך אל תעזוב.) שָׁאֲרֵי לְתַקָּנָא קַמֵּיהּ דּוֹרוֹן. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע וּמַה אִית לָךְ גַּבָּאי, אַתְּ בָּעֵי לְאָזְדַּוְּוגָא בְּבָנַי, הֲרֵי דּוֹרוֹנָךְ זַמִּין לְכַלְבֵּי. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָשׁוֹן קֶרִי וְטוּמְאָה. דּוֹרוֹנָךְ לְאִלֵּין אִתְמְסַר וְלָא יְיעוּל קַמָּאי.

כְּךָ בִּלְעָם בָּא לְעוֹרֵר קְטָטָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְרָאָה שֶׁלֹּא יָכוֹל, בִּגְלַל אוֹתוֹ אוֹהֵב עֶלְיוֹן שֶׁלָּהֶם. (כמו שנאמר (משלי כז) רעך ורע אביך אל תעזב) הִתְחִיל לְתַקֵּן לְפָנָיו דּוֹרוֹן. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רָשָׁע! וּמַה יֵּשׁ לְךָ אֵלַי?! אַתָּה רוֹצֶה לְהִזְדַּוֵּג אִתִּי? הֲרֵי דּוֹרוֹנְךָ מְזֻמָּן לַכְּלָבִים. בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָשׁוֹן קֶרִי וְטֻמְאָה. דּוֹרוֹנְךָ יִמָּסֵר לְאֵלֶּה וְלֹא יִכָּנֵס לְפָנַי.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיִּקַּר: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים קמז) לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמוֹד. הוּא הֲוָה זַמִּין, דְּבְהַהוּא דּוֹרוֹן, יָכִיל בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. מַה כְּתִיב. וַיִּקַּר אֱלֹהִים. קָרִיר גַּרְמֵיהּ מִן דָּא דְּהֲוָה חָשִׁיב. וַיִּקַּר אֱלֹהִים, כְּמָה דְּאִתְּמַר, דְּאִתְעַר עָלֵיהּ מִסִּטְרָא דִּמְסָאֲבוּתָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיִּקַּר - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קמז) לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד. הוּא הָיָה עָתִיד שֶׁבְּאוֹתוֹ דּוֹרוֹן יוּכַל לְיִשְׂרָאֵל. מַה כָּתוּב? וַיִּקַּר אֱלֹהִים. קֵרֵר עַצְמוֹ מִמַּה שֶׁהָיָה חוֹשֵׁב. וַיִּקַּר אֱלֹהִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁהִתְעוֹרֵר עָלָיו מִצַּד הַטֻּמְאָה.

דף רי:

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיִּקַּר, בִּלְעָם חָשִׁיב דְּבְהַהוּא דּוֹרוֹן יֵיעוּל לְאַבְאָשָׁא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְקַר לֵיהּ מִקַּמֵּיהּ לְהַהוּא דּוֹרוֹן. וְאַעְקַר לֵיהּ לְבִלְעָם, מִמַּה דְּהֲוָה חָשִׁיב. וְאַעְקַר (ס"א ליה מההוא דרגא), לְהַהוּא דַּרְגָּא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקַּר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (משלי לו) יִקְּרוּהָ עוֹרְבֵי נַחַל. אָמַר לֵיהּ, רָשָׁע, לֵית אַנְתְּ כְּדַאי לְאִתְקַשְּׁרָא בַּהֲדַאי (דף ר"י ע"ב) וּלְמֵיעַל קַמָּאי. דּוֹרוֹנָךְ לְכַלְבֵּי אִתְמְסַר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיִּקַּר - בִּלְעָם חָשַׁב שֶׁבְּאוֹתוֹ דּוֹרוֹן יִכָּנֵס לְהַזִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָקַר אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו אוֹתוֹ דּוֹרוֹן. וְעָקַר אֶת בִּלְעָם מִמַּה שֶׁחָשַׁב, וְעָקַר (אותו מאותה דרגה) אֶת אוֹתָהּ דַּרְגָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקַּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ל) יִקְּרוּהָ עֹרְבֵי נָחַל. אָמַר לוֹ: רָשָׁע! אֵינְךָ כְּדַאי לְהִתְקַשֵּׁר אֲלֵי וּלְהִכָּנֵס לְפָנַי. דּוֹרוֹנְךָ נִמְסַר לַכְּלָבִים.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי, הַאי רָשָׁע, גַּעֲלָא דְּכֹלָּא הֲוָה. דְּלָא תִּשְׁכַּח בְּכָל פָּרָשָׁתָא דָּא, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל בִּלְעָם, אוֹ וַיְדַבֵּר יְיָ, חַס וְשָׁלוֹם. מַה כְּתִיב. וַיָּשֶׂם יְיָ דָּבָר בְּפִי בִּלְעָם וְגוֹ', כְּמַאן דְּשַׁוִּי חִסְמָא בְּפוּם חֲמָרָא, דְּלָא יִסְטֵי הָכָא אוֹ הָכָא, כַּךְ וַיָּשֶׂם יְיָ דָּבָר בְּפִי וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא רְאֵה, רָשָׁע זֶה הָיָה גֹּעַל הַכֹּל, שֶׁלֹּא תִּמְצָא בְּכָל הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ וַיֹּאמֶר ה' אֶל בִּלְעָם, אוֹ וַיְדַבֵּר ה', חַס וְשָׁלוֹם. מַה כָּתוּב? וַיָּשֶׂם ה' דָּבָר בְּפִי בִּלְעָם וְגוֹ', כְּמִי שֶׁשָּׂם מַחְסוֹם בְּפִי הַחֲמוֹר שֶׁלֹּא יִסְטֶה כָּאן אוֹ כָּאן. כָּךְ - וַיָּשֶׂם ה' דָּבָר בְּפִי וְגוֹ'.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַתְּ חָשִׁיב דְּעַל יָדָךְ יֵהֵא וְיִתְקַיֵּים בָּרְכָה בְּבָנַי, אוֹ אִפְּכָא. לָא צָרִיכִין אִינּוּן לָךְ, כְּמָה דְּאָמְרִין לַצַּרְעָה וְכוּ'. אֶלָּא אַתְּ שׁוּב אֶל בִּלְקָ, וְכַד תִּפְתַּח פּוּמָךְ, לָא יֵהֵא בִּרְשׁוּתָךְ. וְלָא בְּפוּמָךְ תַּלְיָיא מִלּוֹלָא, אֶלָּא וְכֹה תְדַבֵּר. הֲרֵי כ"ה, דְּזִמְינָא לְבָרְכָא לוֹן. כֹּה, תְּמַלֵּל בְּרָכָה דִּבְנַי, דְּכַד תִּפְתַּח פּוּמָךְ, הֵיא תְּמַלֵּל מִלִּין, לְאִתְקַיְּימָא עַל בְּנַי, דְּלָא אֶשְׁבּוֹק מִלִּין לָךְ.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רָשָׁע! אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁעַל יָדְךָ תִּהְיֶה וְתִתְקַיֵּם בְּרָכָה בְּבָנַי אוֹ הַהֶפֶךְ - לֹא צְרִיכִים הֵם לְךָ, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים לַצַּרְעָה וְכוּ'. אֶלָּא אַתָּה שׁוּב אֶל בָּלָק, וּכְשֶׁתִּפְתַּח פִּיךָ, לֹא יִהְיֶה בִּרְשׁוּתְךָ. וְלֹא בְּפִיךָ תָּלוּי הַדִּבּוּר, אֶלָּא וְכֹה תְדַבֵּר. הֲרֵי כֹּה, שֶׁעָתִיד לְבָרְכָם כֹּה, תְּדַבֵּר בִּרְכַּת בָּנַי, שֶׁכְּשֶׁתִּפְתַּח פִּיךָ הִיא תְּדַבֵּר מִלִּים לְהִתְקַיֵּם עַל בָּנַי, שֶׁלֹּא אַשְׁאִיר דְּבָרִים לְךָ.

תָּא חֲזֵי, דְּכַךְ הוּא, כֵּיוָן דְּאָתָא לְבָלָק, וּבָלָק שָׁמַע כָּל אִינּוּן מִלִּין, הֲוָה חָשִׁיב דְּהָא מִפּוּמֵיהּ דְּבִלְעָם נָפְקִין, אָמַר, לָקוֹב אוֹיְבִי לְקַחְתִּיךָ. אָמַר בִּלְעָם. סַב אִלֵּין חַרְשִׁין בִּידָךְ, בְּגִין לְאַעְכָּבָא הָכָא לְהַאי כֹּה, וְאִי אַתְּ תֵּיכוֹל לְאַעְכָּבָא (ס"א לאעקרא) לֵיהּ בְּהַאי חַרְשִׁין, אֲנָא אֶעְקַר לֵיהּ מֵאִינּוּן מִלִּין דְּהֵיא אָמְרָה.

בֹּא וּרְאֵה שֶׁכְּךָ הוּא. כֵּיוָן שֶׁבָּא בָּלָק, וּבָלָק שָׁמַע כָּל אוֹתָם דְּבָרִים, הָיָה חוֹשֵׁב שֶׁמִּפִּי בִּלְעָם יֵצְאוּ, וְאָמַר: לְקֹב אֹיְבִי לְקַחְתִּיךָ. אָמַר בִּלְעָם: קַח כְּשָׁפִים אֵלּוּ בְּיָדְךָ, כְּדֵי לְעַכֵּב כָּאן אֶת הַכֹּה הַזֹּאת. וְאִם תּוּכַל לְעַכְּבָהּ (לעקרה) בַּכְּשָׁפִים הַלָּלוּ, אֲנִי אֶעֱקֹר אוֹתָהּ מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁהִיא אָמְרָה.

מַה כְּתִיב, הִתְיַצֵּב כֹּה עַל עוֹלָתֶךָ, בְּהַאי, וּבְאִלֵּין חַרְשִׁין, תְּעַכֵּב לָהּ, וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כ"ה, כְּלוֹמַר, אֶעְקַר לָהּ מֵאִלֵּין מִלִּין. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אֲנָא אֶעְקַר לָךְ. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ. וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וְהַהוּא דְּבָר אָרִים קָלָא, בִּמְלוּלֵי דְּכ"ה. וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר, כ"ה תְּדַבֵּר וַדַּאי.

מַה כָּתוּב? הִתְיַצֵּב כֹּה עַל עֹלָתֶךָ. בֶּזֶה וּבַכְּשָׁפִים הַלָּלוּ תְּעַכֵּב אוֹתָהּ, וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה. כְּלוֹמַר, אֶעֱקֹר אוֹתָהּ מֵהַדְּבָרִים הַלָּלוּ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רָשָׁע! אֲנִי אֶעֱקֹר אוֹתָךְ! מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם. וְאוֹתוֹ דָּבָר הֵרִים קוֹל בְּדִבּוּרִים שֶׁל כֹּה. וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר. כֹּה תְדַבֵּר בְּוַדַּאי.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא לָא כְתִיב הִתְיַצֵּב כֹּה עַל עוֹלָתֶךָ, אֶלָּא הִתְיַצֵּב עַל עוֹלָתֶךָ וְאֵלְכָה אוּלַי יִקָּרֶה יְיָ לִקְרָאתִי. כֵּיוָן דְּחָמָא דְּכ"ה אָמַר אִינּוּן בִּרְכָאן, כְּדֵין אָמַר הִתְיַצֵּב כ"ה עַל עוֹלָתֶךָ, וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כ"ה.

בֹּא וּרְאֵה, בַּתְּחִלָּה לֹא כָתוּב הִתְיַצֵּב כֹּה עַל עֹלָתֶךָ, אֶלָּא הִתְיַצֵּב עַל עֹלָתֶךָ וְאֵלְכָה אוּלַי יִקָּרֶה ה' לִקְרָאתִי. כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁכֹּה אָמְרָה אוֹתָן בְּרָכוֹת, אָז אָמַר, הִתְיַצֵּב כֹּה עַל עֹלָתֶךָ וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה.

לְכָה אָרָה לִּי יַעֲקֹב, כְּלוֹמַר, לְקוֹט. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, אַשְׁדֵּי לוֹן מַהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִינּוּן קַיְימֵי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א כ) צַדָּהּ אוֹרֶה. אָמַר, אִי תֵּיכוֹל לְמִשְׁדֵּי (ס"א לון מההוא דרגא) לְהַהוּא דַּרְגָּא דִּלְהוֹן, הָא כֻּלְּהוּ אִתְעֲקָרוּ מֵעָלְמָא. וּלְכָה זוֹעֲמָה יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא, דְּיִשְׁתְּכַח רוּגְזָא קַמַּיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים ז) וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. (במדבר כ"ג) כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֵרֹאשׁ צוּרִים, אִלֵּין אִינּוּן אֲבָהָתָא. דִּכְתִיב (ישעיה נא) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֻצַבְתֶּם. וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ, אִלֵּין אִמָּהָן, בֵּין מֵהַאי סִטְרָא וּבֵין מֵהַאי סִטְרָא, לָא יָכְלִין לְאִתְלַטָּיָיא.

לְכָה אָרָה לִּי יַעֲקֹב, כְּלוֹמַר לְקֹט. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, זְרֹק אוֹתָם מֵאוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁהֵם עוֹמְדִים בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א כ) צַדָּהּ אוֹרֶה. אָמַר, אִם תּוּכַל לִזְרֹק (אותם מאותה דרגה) אֶת אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁלָּהֶם, הֲרֵי כֻּלָּם יֵעָקְרוּ מֵהָעוֹלָם. וּלְכָה זֹּעֲמָה יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁיִּמָּצֵא רֹגֶז לְפָנָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם. כִּי מֵרֹאשׁ צֻרִים וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵרֹאשׁ צֻרִים - אֵלּוּ הֵם הָאָבוֹת, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נא) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֻצַבְתֶּם. וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ - אֵלּוּ הָאִמָּהוֹת. בֵּין מִצַּד זֶה בֵּין מִצַּד זֶה לֹא יְכוֹלִים לְהִתְקַלֵּל.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים, מַאן יָכִיל לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, דְּהָא הוּא אֲחִיד מֵרֵישָׁא דְּכָל צוּרִים נָפְקִין (שמות ס"ד), וּמַאן אִינּוּן צוּרִים. גְּבוּרָן. דְּהָא כָּל דִּינִין דְּעָלְמָא מֵאִינּוּן גְּבוּרָן נָפְקִי, וְאִינּוּן אִתְאַחֲדָן בְּהוּ. וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ, אִלֵּין שְׁאַר מַשְׂרְיָין (ס"א כתרין) דְּאִתְאַחֲדָן בְּהוּ. הֵן עָם לְבָדָד וְגוֹ'. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לב) ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כִּי מֵרֹאשׁ צֻרִים - מִי יָכוֹל לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֲרֵי הוּא אָחוּז מֵרֹאשׁ שֶׁכָּל הַצּוּרִים יוֹצְאִים. וּמִי אֵלּוּ צֻרִים? גְּבוּרוֹת, שֶׁהֲרֵי כָּל דִּינֵי הָעוֹלָם יוֹצְאִים מֵאוֹתָן גְּבוּרוֹת, וְהֵם נֶאֱחָזִים בָּהֶן. וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ - אֵלּוּ שְׁאָר הַמַּחֲנוֹת (כתרים) שֶׁאֲחוּזִים בָּהֶם. הֵן עָם לְבָדָד וְגוֹ', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ.

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וְגוֹ', הָא אוּקְמוּהָ. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּקַדְמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל. וְאַף עַל גַּב דְּכוּלָּא חַד, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, דְּהָא דַּרְגָּא עִלָּאָה יִשְׂרָאֵל הוּא.

מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב וְגוֹ', הֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׁתֵּי דְּרָגוֹת הֵן - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בַּתְּחִלָּה יַעֲקֹב, וְאַחַר כָּךְ יִשְׂרָאֵל. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל אֶחָד - שְׁתֵּי דְּרָגוֹת הֵן, שֶׁהֲרֵי דַּרְגָּה עֶלְיוֹנָה הִיא יִשְׂרָאֵל.

מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב וְגוֹ'. לְתַתָּא, מַאן הוּא עָפָר. רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַאי דִּכְתִיב בֵּיהּ (ישעיה מא) יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ וְגוֹ'. מַאן חַרְבּוֹ. הָא יְדִיעָא, דִּכְתִיב (ישעיה לד) חֶרֶב לַיְיָ מָלְאָה דָם. עָפָר, הַהוּא אֲתָר דְּאִתְבְּרֵי מִנֵּיהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן, דִּכְתִיב (בראשית ב) וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר וְגוֹ'. וּמֵהַהוּא עָפָר, כַּמָּה חַיָּילִין, וְכַמָּה מַשְׁרְיָין נָפְקוּ, כַּמָּה טַפְסִין, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין, כַּמָּה גִּירִין, כַּמָּה בַּלִּיסְטְרָאוֹת, כַּמָּה רוּמְחִין, וְסַיְיפִין, וְזַיְינִין, אִשְׁתְּכָחוּ מֵהַהוּא עָפָר. (מי מנה) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב כה) הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו.

מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב וְגוֹ'. לְמַטָּה, מַה זֶּה עָפָר? רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, זֶה שֶׁכָּתוּב בּוֹ (ישעיה מא) יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ וְגוֹ'. מִי חַרְבּוֹ? הֲרֵי יָדוּעַ, שֶׁכָּתוּב (שם לד) חֶרֶב לַה' מָלְאָה דָם. עָפָר, אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר וְגוֹ'. וּמֵאוֹתוֹ עָפָר כַּמָּה חֲיָלוֹת וְכַמָּה מַחֲנוֹת יָצְאוּ, כַּמָּה שַׁלְהֲבוֹת, כַּמָּה שׁוֹמְרֵי חֹק וּמְנַהֲגִים, כַּמָּה חִצִּים, כַּמָּה בַּלִּיסְטְרָאוֹת, כַּמָּה רְמָחִים וַחֲרָבוֹת וּכְלֵי זַיִן נִמְצְאוּ מֵאוֹתוֹ עָפָר. מִי מָנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כה) הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו.

וּמִסְפַּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל. רֹבַע יִשְׂרָאֵל הֵיא ה"א, וְחַד מִלָּה הִיא. רוֹבַע יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות כג) רוֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ, רְבִיעַ הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג) מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה. דָּבָר אַחֵר רֹבַע, כְּמוֹ רְבִיעִית מִיִּשְׂרָאֵל לְתַתָּא, רֹבַע אִתְקְרֵי לְפוּם כִּתְרִין מַשְׁמַע דָּוִד, דְּאִיהוּ רַגְלָא רְבִיעָאָה דְּכוּרְסְיָיא.

וּמִסְפַּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל. רֹבַע יִשְׂרָאֵל הֵיא ה"א, וְדָבָר אֶחָד הֵיא. רֹבַע יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ, רְבִיעַ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ג) מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה. דָּבָר אַחֵר רֹבַע - כְּמוֹ רְבִיעִית מִיִּשְׂרָאֵל לְמַטָּה, רֹבַע נִקְרָא לְפִי הַכִּתְרִים מַשְׁמַע דָּוִד, שֶׁהוּא רֶגֶל רְבִיעִית שֶׁל הַכִּסֵּא.

דף ריא.

דָּבָר אַחֵר מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב וְגוֹ', כָּל אִינּוּן דַּחֲשִׁיבִין עַפְרָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּמִסְפַּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו. רֹבַע יִשְׂרָאֵל כְּמָה (דף ריא ע"א) דְּאוֹקִימְנָא. דָּבָר אַחֵר מִי מָנָה עָפָר, אִינּוּן פִּקּוּדִין דְּאִינּוּן בְּעַפְרָא, בִּזְרִיעָה, בְּנָטִיעָה, בְּחַצָּדָא, וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. וּמִסְפַּר אֶת רֹבַע, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא יט) בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ. (אמר רבי אבא, בלק חכים הוה בחרשוי כבלעם. בר דלא ידע לכוון שעתא ללטיא). (במדבר כ"ג) וְיִשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר. וַיְדַבֵּר לָא כְּתִיב, מַאי וְיִשָּׂא מְשָׁלוֹ. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, הוּא הֲוָה זָקִיף קָלָא לְגַבֵּי הַהוּא מְמַלֵּל, וְיִשָּׂא מְשָׁלוֹ בְּלָעֲם. וַיֹּאמַר הַאי כֹּה כְּמָה דִּכְתִיב וְכֹה תְדַבֵּר, וְאָמִירָה מִנָּהּ הֲוָה.

דָּבָר אַחֵר מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב וְגוֹ' - כָּל אִלּוּ שֶׁחָשׁוּבִים עָפָר, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וּמִסְפַּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו. רֹבַע יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. דָּבָר אַחֵר מִי מָנָה עָפָר - אֲלוּ מִצְווֹת שֶׁהֵם בָּעָפָר, בִּזְרִיעָה, בִּנְטִיעָה, בְּקָצִירָה, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים. וּמִסְפַּר אֶת רֹבַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא) בְּהֶמְתְּךָ

לֹא תַרְבִּיעַ. (אמר רבי אבא, בלק חכם היה בכשפיו כבלעם, פרט שלא ידע לכון השעה לקלל). וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר. וְיִדַּבֵּר לֹא כְתוּב. מַה זֶּה וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ? רַבִּי חִיָּיא אָמַר, הוּא הָיָה מֵרִים קוֹל לְאוֹתוֹ מְדַבֵּר, וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ בִּלְעָם. וַיֹּאמַר הַכֹּה תֵּאָמֵת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְכֹה תְדַבֵּר, וַאֲמִירָה הִיא מְמֻנָּה.

תָּא חֲזֵי, כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם דְּבְכָל חֲרָשׁוֹי וּבְכָל הַהוּא דּוֹרוֹן, לָא יָכִיל לְאַעְקָרָא הַהוּא כֹּה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וְאָנֹכִי אֶקָּרֶה כֹּה, אַעְקַר לְהַאי כֹּה. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, אַנְתְּ סָבוּר לְאַעְקָרָא לָהּ, אֲנָא אַעְקַר לָךְ מִשָּׁלְשׁוּלָךְ, מַה כְּתִיב. וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, כְּמָה דְּאִתְּמַר. לְבָתַר, כֵּיוָן דְּחָמָא דְּלָא יָכִיל, הָדָר וְאָמַר, וּבֵרְךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה, וְלֹא אֲשִׁיבֶנּוּ מִבְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה וּדַאי, לְהַהִיא דִּכְתִיב כֹּה, וְכֹה תְדַבֵּר. לֵית אֲנָא יָכִיל לְאַהַדָּרָא לָהּ.

בֹּא וּרְאֵה, כֵּיוָן שֶׁרָאָה בִּלְעָם שֶׁבְּכָל כְּשָׁפָיו וּבְכָל אוֹתוֹ דּוֹרוֹן לֹא יָכֹל לַעֲקֹר אֶת אוֹתָהּ כֹּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאָנֹכִי אֶקָּרֶה כֹּה, אֶעְקֹר אֶת הַכֹּה הַזֹּאת - אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רָשָׁע! אַתָּה סָבוּר לַעֲקֹר אוֹתָהּ?! אֲנִי אֶעְקֹר אוֹתְךָ מִשָּׁלְשׁוֹתֶיךָ. מַה כְּתוּב? וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. אַחַר כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁלֹּא יָכֹל, חָזַר וְאָמַר, וּבֵרְךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה. וְלֹא אֲשִׁיבֶנּוּ הָיָה צָרִיךְ לוֹ לוֹמַר! אֶלָּא וַדַּאי וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה לְאוֹתָהּ שֶׁכָּתוּב עָלֶיהָ כ"ה, וְכֹה תְדַבֵּר. אֵינִי יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ.

אָמַר בִּלְעָם, בִּתְרִין דַּרְגִּין בָּעֵינָא לְאַעָלָא בְּהוּ. בָּעֵינָא לְאַעָלָא בְּהוּ מִדַּרְגָּא דְיַעֲקֹב, וְלָא יָכִילְנָא. בָּעֵינָא לְאַעָלָא בְּהוּ מִסִּטְרָא אַחֲרָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יָכִילְנָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּשָׁמָא דָּא אוֹ דָּא, לָא אִתְקְשַׁר בְּזִינִין בִּישִׁין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'.

אָמַר בִּלְעָם: בִּשְׁתֵּי דַּרְגּוֹת רָצִיתִי לְהִכָּנֵס בָּהֶם; רָצִיתִי לְהִכָּנֵס בָּהֶם מִדַּרְגַּת יַעֲקֹב וְלֹא יָכֹלְתִּי. רָצִיתִי לְהִכָּנֵס בָּהֶם מִצַּד אַחֵר שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָכֹלְתִּי. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁם זֶה אוֹ זֶה לֹא נִקְשָׁר בְּמִינִים רָעִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'.

תָּאנָא, תְּרִין דַּרְגִּין אִינּוּן: נַחַשׁ, וְקֶסֶם. לְקֶבְלֵיהוֹן: עָמָל, וָאָוֶן. אָמַר בִּלְעָם, הָא וַדַּאי אַשְׁכַּחְנָא לְקֶבְלֵי דְּהָנֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. אָוֶן, לְקֶבְלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ קְטִיר בְּנַחַשׁ. עָמָל, לְקֶבְלֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ קְטִיר בְּקֶסֶם. כֵּיוָן דְּחָמָא דְּלָא יָכִיל, אָמַר, וַדַּאי לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דַּיְיָ אֱלָהֵיו עִמּוֹ וְגוֹ'.

לְמַדְנוּ, שְׁתֵּי דַּרְגּוֹת הֵן: נַחַשׁ וְקֶסֶם. כְּנֶגְדָּן - עָמָל וְאָוֶן. אָמַר בִּלְעָם: הֲרֵי וַדַּאי נִמְצֵאתִי כְּנֶגֶד אֵלֶּה - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. אָוֶן כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּנַחַשׁ. עָמָל כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, שֶׁקָּשׁוּר בְּקֶסֶם. כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁלֹּא יָכֹל, אָמַר, וַדַּאי לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְגוֹ'.

וְאִי תֵּימָא, בְּהָנֵי לָא יָכִילְנָא. בְּקֶסֶם וְנַחַשׁ יָכִילְנָא. כְּתִיב כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּכָל חֵילִין דְּלֵילְיָא, וְכָל מַשְׂרְיָין כֻּלְּהוּ, לָא יַדְעֵי וְלָא מִסְתַּכְּלֵי בְּנִמּוּסָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, עַד דְּשָׁאֲלֵי לְהָנֵי תְּרֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. וּמַאי אֲמָרֵי. מַה פָּעַל אֵל. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָנֵי מִלִּין, כֹּה אָמַר, וְהוּא אָרִים קָלָא לְקֶבְלֵהּ, וְלָא יָדַע מַאי הוּא, וְלָא אִשְׁתְּמַע בַּר קָלֵיהּ.

וְאִם תֹּאמַר, בְּאֵלֶּה לֹא יְכֹלְתִּי, בְּקֶסֶם וְנַחַשׁ יְכֹלְתִּי - כְּתוּב כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְגוֹ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁכָּל הַכּוֹחוֹת שֶׁלְּמַעְלָה וְכָל מַחֲנוֹתֵיהֶם כָּלָם, לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בִּנְימוּסֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן עַד שֶׁשּׁוֹאֲלִים לִשְׁנַיִם הַלָּלוּ - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. וּמָה אוֹמְרִים? מַה פָּעַל אֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ, כֹּה אָמַר. וְהוּא הֵרִים קוֹל כְּנֶגְדּוֹ וְלֹא יָדַע מַהוּ, וְלֹא נִשְׁמַע פֶּרֶט לְקוֹלוֹ.

הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְגוֹ', מַאן עַמָּא תַּקִּיפָא כְּיִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְנְהִיר צַפְרָא, קָם וּמִתְגַּבַּר כְּאַרְיָא, לְפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, בְּכַמָּה שִׁירִין, בְּכַמָּה תּוּשְׁבְּחָן. מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל יוֹמָא, וּבַלֵּילְיָה לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ'. כַּד בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִשְׁכַּב עַל עַרְסֵיהּ, מְקַדֵּשׁ שְׁמָא עִלָּאָה, אֲמִלֵּיךְ לֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. כַּמָּה גַּרְדִּינֵי נְמוּסִין מִתְקַשְּׁרָן קַמַּיְיהוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּפַתְחִין פּוּמְהוֹן עַל עָרְסֵיְיהוּ, בִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וּבָעָאן רַחֲמֵי קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּכַמָּה קְרָאֵי דְּרַחֲמֵי.

הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְגוֹ'. מִי עַם תַּקִּיף כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל. בְּשָׁעָה שֶׁמַּאִיר הַבֹּקֶר, קָם וּמִתְגַּבֵּר כַּאֲרִי לַעֲבוֹדַת רִבּוֹנָם בְּכַמָּה שִׁירִים, בְּכַמָּה תִּשְׁבְּחוֹת. מְשִׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה כָּל הַיּוֹם, וּבַלַּיְלָה לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ'. כְּשֶׁרוֹצֶה הָאָדָם לִשְׁכַּב עַל מִטָּתוֹ, מְקַדֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן, מַמְלִיכוֹ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. כַּמָּה שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים מִתְקַשְּׁרִים לְפָנָיו בְּשָׁעָה שֶׁפּוֹתְחִים פִּיהֶם עַל מִטָּתָם בִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וּמְבַקְּשִׁים רַחֲמִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ בְּכַמָּה פְּסוּקֵי רַחֲמִים.

רִבִּי אַבָּא אָמַר, הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם. זִמְנִין הַאי עַמָּא, לְמֵיקַם עַל כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כְּאַרְיֵה גִּיבָּר וְתַקִּיף, וְיִתְרְמֵי עֲלַיְיהוּ. אָרְחַיְיהוּ דְּכָל אַרְיָיוָותָא לְמִשְׁכַּב עַל טַרְפַּיְיהוּ, אֲבָל עַמָּא דָּא לָא יִשְׁכַּב, עַד יֹאכַל טֶרֶף.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם - עֲתִידִים הָעַם הַזֶּה לָקוּם עַל כָּל עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת כְּאַרְיֵה גִּבּוֹר וְתַקִּיף, וְיִתְנַפְּלוּ עֲלֵיהֶם. דֶּרֶךְ כָּל הָאֲרָיוֹת לִשְׁכַּב עַל טַרְפָּם, אֲבָל עַם זֶה לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף.

דָּבָר אַחֵר הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם, לְקָרְבָּא קָרְבְּנִין וְעִלְוָון קַמֵּי מַלְכְּהוֹן, עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא. וְתָאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּקוּרְבְּנָא אִתּוֹקַד עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, הֲווֹ חָמָן דִּיוּקְנָא דְּחַד אַרְיֵה רְבִיעַ עַל הַהוּא קָרְבְּנָא, וְאָכִיל לֵיהּ.

דָּבָר אַחֵר הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם - לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת לִפְנֵי מַלְכָּם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְלָמַדְנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּרְבָּן הָיָה נִשְׂרָף עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, הָיוּ רוֹאִים דְּמוּת אַרְיֵה אֶחָד רָבוּץ עַל אוֹתוֹ קָרְבָּן וְאוֹכֵל אוֹתוֹ.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, אוּרִיאֵ"ל מַלְאָכָא עִלָּאָה הֲוָה, וְחָמָאן לֵיהּ בְּדִיוּקְנָא דְּאַרְיָא תַּקִּיפָא, רְבִיעַ עַל מַדְבְּחָא, וְאָכִיל לוֹן לְקָרְבָּנִין. וְכַד יִשְׂרָאֵל לָא הֲווֹ זַכָּאִין כָּל כַּךְ, הֲווֹ חָמָאן דִּיוּקְנָא דְּחַד כַּלְבָּא חֲצִיפָא רְבִיעַ עֲלֵיהּ, כְּדֵין הֲווֹ יַדְעֵי יִשְׂרָאֵל דִּבְעָיִין תְּשׁוּבָה, וּכְדֵין תַּיְיבִן. לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ', אִלֵּין קָרְבְּנִין דְּלֵילְיָא כְּגוֹן עַלְוָון. וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָגַח קְרָבָא דִּלְהוֹן עַל שַׂנְאֵיהוֹן.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּא, אוּרִיאֵ"ל מַלְאָךְ עֶלְיוֹן הָיָה, וְרָאוּ אוֹתוֹ בִּדְמוּת אַרְיֵה תַּקִּיף רוֹבֵץ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאוֹכֵל אֶת הַקָּרְבָּנוֹת. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ זַכָּאִים כָּל כָּךְ, הָיוּ רוֹאִים דְּמוּת כֶּלֶב אֶחָד חָצוּף רוֹבֵץ עָלָיו, אָז הָיוּ יִשְׂרָאֵל

יוֹדְעִים שֶׁצְּרִיכִים תְּשׁוּבָה, וְאָז שָׁבִים. לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ' - אֵלּוּ קְרֻבְּנוֹת הַלַּיְלָה, כְּמוֹ עוֹלוֹת. וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹרֵךְ קְרָב שֶׁלָּהֶם עַל שׂוֹנְאֵיהֶם.

דף ריא:

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא יִשְׁכַּב, מַהוּ לֹא יִשְׁכַּב. אֶלָּא בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, כַּד בַּר נָשׁ אִיהוּ אָזִיל בְּפִקּוּדֵי דְּמָארֵיהּ, לָא (דף ריא ע"ב) שָׁכִיב עַל עַרְסֵיהּ, עַד דְּקָטִיל אֶלֶף וּמְאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמֵשׁ, מֵאִינּוּן זַיְינִין בִּישִׁין, דְּשַׁרְיָין עִמֵּיהּ. רִבִּי אַבָּא אָמַר, אֶלֶף אִינּוּן דְּסָטָר שְׂמָאלָא, דְּכְתִיב, (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף. כְּמָה דְּכְתִיב, (תהלים קמט) יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד וְגוֹ', (תהלים קמט) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְגוֹ', לַעֲשׂוֹת נְקָמָה וְגוֹ', הָדָא הוּא דִּכְתִיב לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ' וְדָא הוּא לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט וְגוֹ'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא יִשְׁכַּב, מַהוּ לֹא יִשְׁכַּב? אֶלָּא בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה כְּשֶׁבֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּמִצְוֹות רַבּוֹנוֹ, לֹא שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ עַד שֶׁהוֹרֵג אֶלֶף וּמֵאָה וְעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹתָם מִינִים רָעִים שֶׁשּׁוֹרִים עִמּוֹ. רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֶלֶף הֵם מִצַּד שְׂמֹאל, שֶׁכָּתוּב (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קמט) יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד וְגוֹ', רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְגוֹ', לַעֲשׂוֹת נְקָמָה וְגוֹ'. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לֹא יִשְׁכַּב וְגוֹ', וְזֶהוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, לָקֳבְלֵי תְּלַת זִמְנִין דְּהוּא מָחֵא לְאַתְנֵיהּ, וְאַטְעִין לָהּ בְּחַרְשׁוֹי, אִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל תְּלַת זִמְנִין. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, לָקֳבְלֵיהּ אִתְבָּרְכוּן יִשְׂרָאֵל תְּלַת זִמְנִין, דְּסַלְקִין יִשְׂרָאֵל לְאִתְחֲזָאָה קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. (במדבר כ"ג) וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ וְגוֹ', וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים וְגוֹ'. מַאי לִקְרַאת נְחָשִׁים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דְּהָנֵי תְּרֵין זִמְנִין קַדְמָאֵי, הֲוָה אָזִיל בְּכָל חֲרָשׁוֹי, וּבָעָא לְמֵילְט לְיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּחָמָא רְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאָמַר שׁוּב אֶל בָּלָק, דְּהָא מִלּוּלָא לָא בַּעְיִין בָּנַי. מִלּוּלָא אוֹחֲרָא זַמִּין מֵהַאי כֹּה, כְּמָה דִּכְתִיב וְכֹה תְּדַבֵּר. כֹּה תְּדַבֵּר, וְלָא אַנְתְּ. כֹּה תְּדַבֵּר, דְּשַׁלְטָא עַל כָּל שַׁלִּיטִין חַרְשִׁין וְקָסְמִין וְזַיְינִין בִּישִׁין, דְּלָא יַכְלִין לְאַבְאָשָׁא לִבָּנַי. כְּדֵין בָּעָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ, בְּעֵינָא בִּישָׁא.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, כְּנֶגֶד שִׁלֹּשׁ הַפְּעָמִים שֶׁהִכָּה אֶת אֲתוֹנוֹ וְהִטְעִינָהּ בְּכִשְׁפָּיו, הִתְבָּרְכוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּנֶגְדּוֹ הִתְבָּרְכוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, שֶׁעוֹלִים יִשְׂרָאֵל לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' וְגוֹ', וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים וְגוֹ'. מַה זֶּה לִקְרַאת נְחָשִׁים? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁהַפְּעָמִים הָרִאשׁוֹנוֹת הַלְּלוּ הָיָה הוֹלֵךְ בְּכָל כְּשָׁפָיו וְרָצָה לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן שֶׁרָאָה רְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאָמַר שׁוּב אֶל בָּלָק, שֶׁהֲרֵי דִּבּוּרֶיךָ לֹא רוֹצִים בָּנַי - דִּבּוּר אַחֵר מְזֻמָּן מֵהַכֹּה הַזֹּאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְכֹה תְּדַבֵּר. כֹּה תְּדַבֵּר - וְלֹא אַתָּה. כֹּה תְּדַבֵּר - שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל כָּל הַשַּׁלִּיטִים, מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים וּמִינִים רָעִים שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לְהָרַע לִבָּנַי. וְאָז רָצָה לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעַיִן רָעָה.

תָּא חֲזֵי, הַאי רָשָׁע כַּד אִסְתָּכַל בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֲוָה מִסְתַּכַּל בְּאִלֵּין תְּרֵין דַּרְגִּין יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, לְאַבָאשָׁא לוֹן, אוֹ בְּהַאי אוֹ בְּהַאי בְּחַרְשׁוֹי, בְּגִין כַּךְ כָּל בִּרְכָן וּבִרְכָן יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל

אִתְבָּרִיכוּ. וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב וְגוֹ'. בַּמֶּה חָמָא חָמָא דִּי בְּשַׁעֲתָא דְּאַנְפֵּי מַלְכָּא נְהִירִין, זִינִין בִּישִׁין לָא קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְכָל חַרְשִׁין וְכָל קִסְמִין לָא סַלְקָאן בְּחַרְשַׁיְיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, רָשָׁע זֶה כְּשֶׁהִסְתַּכֵּל בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה מִסְתַּכֵּל בְּשִׁתֵּי דְּרָגוֹת אֵלּוּ - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל - לְהָרַע לָהֶם, אוֹ בָּזֶה אוֹ בָּזֶה בְּכִשָּׁפָיו. בְּגַלַּל כָּךְ כָּל בְּרָכוֹת וּבְרָכוֹת, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל הִתְבָּרְכוּ. וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב וְגוֹ'. בַּמֶּה רָאָה? רָאָה שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁפְּנֵי הַמֶּלֶךְ מְאִירוֹת, מֵינִים רָעִים לֹא עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם, וְכָל הַכְּשָׁפִים וְכָל הַקְּסָמִים לֹא עוֹלִים בְּכִשְׁפֵיהֶם.

תָּא חֲזֵי, בְּהָנֵי תְּרֵי זְמַנֵּי כְּתִיב וַיִּקַּר. וַיֵּקַר אֱלֹהִים. וַיִּקַּר יְיָ אֶל בִּלְעָם וְגוֹ'. וּכְתִיב וְכֹה תְדַבֵּר. וְהַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּחָמָא דְּהָא לָא אִשְׁתְּכַח רוּגְזָא, וְחַרְשׁוֹי לָא סַלְקִין, כְּדֵין וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאַפְּרִישׁ וְאִסְתַּלָּק גַּרְמֵיהּ מֵחַרְשׁוֹי, שָׁאֲרֵי (ברוחא אחרא) בְּאִתְעָרוּתָא אַחֲרָא לְשַׁבְּחָא לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי אִתְעָרוּתָא הָכָא. אָמַר לֵיהּ, (רוח אלהים ולא רוח יי אלא) אִתְעָרוּתָא דְּרוּחָא חֲדָא מִסְּטָרָא דִּשְׂמָאלָא, הַהוּא דְּאִתְקְשָׁרוּ תְּחוֹתוֹי אִינּוּן זִינִין וְחַרְשִׁין דִּילֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, בִּשְׁתֵּי הַפְּעָמִים הָאֱלֹהָ כָּתוּב וַיִּקַּר.. וַיִּקַּר אֱלֹהִים. וַיִּקַּר ה' אֶל בִּלְעָם וְגוֹ'. וְכָתוּב וְכֹה תְדַבֵּר. וְעַכְשָׁו, כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁהֲרֵי לֹא נִמְצָא רֹגֶז וּכְשָׁפָיו לֹא עָלוּ, אָז - וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁהִפְרִיד וְהֶעֱלָה עַצְמוֹ מִכְּשָׁפָיו, הִתְחִיל (ברוח אחרת) בְּהִתְעוֹרְרוּת אַחֶרֶת - לְשַׁבֵּחַ אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵיזוֹ הִתְעוֹרְרוּת כָּאן? אָמַר לוֹ, (רוח אלהים ולא רוח ה', אלא) הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל רוּחַ אַחַת מִצַּד שְׂמֹאל, אוֹתוֹ שֶׁהִתְקַשְּׁרוּ תַּחְתָּיו אוֹתָם מִינִים וְכִשּׁוּפִים שֶׁלּוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּאַפִּילּוּ הַאי זִמְנָא לָא שַׁרְיָא בֵּיהּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים, וּבְכָל אִינּוּן זִמְנִין אָחֳרָנִין לָא כְּתִיב בְּהוּ הָכִי. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, וְהָא אוּקְמוּהָ אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ. אֶלָּא יְבָרֵךְ. וּבִלְעָם הָוָה רַע עַיִן, דְּלָא אִשְׁתְּכַח רַע עַיִן בְּעָלְמָא כְּוָותֵיהּ, דְּבְכָל אֲתָר דְּהָוָה מִסְתַּכֵּל בְּעֵינוֹי, הָוָה מִתְלַטְּיָיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּךְ לְמַדָּנוּ, שֶׁאֲפִלּוּ בַּזְּמַן הַזֶּה לֹא שָׁרְתָה בּוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אִם כָּךְ, הֲרֵי כָּתוּב וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים, וּבְכָל אוֹתָן פְּעָמִים אֲחֵרוֹת לֹא כָּתוּב בָּהֶן כָּךְ. אָמַר לוֹ, כָּךְ זֶה. בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, וַהֲרֵי כְּתִיב אַל תִּקְרֵי יְבוֹרָךְ אֶלָּא יְבָרֵךְ. וּבִלְעָם הָיָה רַע עַיִן, שֶׁלֹּא נִמְצָא רַע עַיִן בָּעוֹלָם כְּמוֹתוֹ, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּעֵינָיו, הָיָה מִתְקַלֵּל.

וְעַל דָּא אָמְרוּ, הַאי מַאן דְּאַעְבַּר בְּרֵיהּ בְּשׁוּקָא, וּמְסַתַּפֵּי מֵעֵינָא בִּישָׁא, יֶחֱפֵּי סוּדְרָא עַל רֵישֵׁיהּ, בְּגִין דְּלָא יְכִיל עֵינָא בִּישָׁא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ. אוּף הָכָא, כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם, דְּלָא יְכִיל בְּחַרְשׁוֹי וְקִסְמוֹי לְאַבְאָשָׁא לְיִשְׂרָאֵל, בָּעָא לְאִסְתַּכָּל בְּהוּ בְּעֵינָא בִּישָׁא, בְּגִין דִּבְכָל אֲתָר דְּהָוָה מִסְתַּכֵּל בְּעֵינוֹי בִּישִׁין, הָוָה מִתְלַטְּיָיא.

וְעַל זֶה אָמְרוּ, מִי שֶׁמַּעֲבִיר בְּנוֹ בַּשּׁוּק וּפוֹתֵחַ מֵעַיִן רָעָה, יָשִׂים סוּדָר עַל רֹאשׁוֹ כְּדֵי שֶׁעַיִן רָעָה לֹא תּוּכַל לִשְׁלֹט בּוֹ. גַּם כָּאן, כֵּיוָן שֶׁרָאָה בִּלְעָם שֶׁלֹּא יָכוֹל בִּכְשָׁפָיו וּבְקִסְמָיו לְהַזִּיק לְיִשְׂרָאֵל, רָצָה לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעֵין רָעָה, בְּגַלַּל שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּעֵינָיו הָרָעוֹת, הָיָה מִתְקַלֵּל.

תָּא חֲזֵי מַה רְעוּתֵיהּ דְּיִלֵּיהּ לְקָבֵלֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּתִיב וַיָּשֶׁת אֶל הַמִּדְבָּר פָּנָיו, כְּתַרְגּוּמוֹ, (ושוי (ס"א לקבל עגלא) לעגלא די עבדו ישראל במדברא אפוהי), בְּגִין דְּיִהֵא לֵיהּ סְטַר סִיּוּעָא, לְאַבְאָשָׁא לְהוּ.

בֹּא וּרְאֵה מָה רָצוֹנוֹ כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל. כָּתוּב וַיָּשֶׁת אֶל הַמִּדְבָּר פָּנָיו, כְּתַרְגּוּמוֹ: (ושם פניו (כנגד העגל) לעגל שעשו ישראל במדבר), כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ צַד סִיּוּעַ לְהָרַע לָהֶם.

הַשְׁתָּא חָמֵי מַה כְּתִיב, וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל. בָּעָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּהוּ בְּעֵינָא בִּישָׁא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, אִלְמָלֵא דְּאַקְדִּים לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַסְוָותָא, הֲוָה מְאַבֵּד לוֹן בְּאִסְתַּכְּלוּתָא דְּעֵינוֹי. וּמַאי אַסְוָותָא יָהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. דָּא הוּא דִּכְתִיב וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים. וַתְּהִי עָלָיו, עַל יִשְׂרָאֵל קָאָמַר. כְּמַאן דְּפָרִישׁ סוּדָרָא עַל רֵישֵׁיהּ דְּיַנּוּקָא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בֵּהּ עֵינוֹי.

כָּעֵת רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל. רָצָה לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעַיִן רָעָה. בְּשָׁעָה זוֹ אִלְמָלֵא הַקְּדוֹשִׁים הַקְּדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא רְפוּאָה, הָיָה מְאַבֵּד אוֹתָם בְּהִסְתַּכְּלוּת עֵינָיו. וְאֵיזוֹ רְפוּאָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים. וַתְּהִי עָלָיו, עַל יִשְׂרָאֵל הוּא אוֹמֵר. כְּמִי שֶׁפּוֹרֵשׂ סוּדָר עַל רֹאשׁ הַתִּינוֹק כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁלֹט בּוֹ עֵינוֹ.

דף ריב.

כְּדֵין שְׂאֵרֵי וְאָמַר, מַה טֹּבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב. תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּכְּלָא בְּעֵינָא בִּישָׁא, לָא יָכִיל, אֶלָּא כַּד מְשַׁבַּח וְאוֹקִיר לְהַהוּא מִלָּה, דְּבָעֵי לְאַלְטָיָיא בְּעֵינָא בִּישָׁא. וּמַה אָרְחֵיהּ. אָמַר, חָמוּ כַּמָּה טָבָא דְּא. כַּמָּה יָאָה דְּא. בְּגִין דְּיִשְׁלוֹט בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא. אוּף הָכָא אָמַר, מַה טֹּבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב, כַּמָּה אינוּן יָאָן, כַּמָּה (דף ריב ע"א) אינוּן שַׁפִּירָן, כַּמָּה נְטִיעָן שַׁפִּירָן דְּאִתְנְטָעָן מְנַייְהוּ, דְּמָיְין לְאִינוּן נְטִיעִין דְּנָטַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן יָאָיְין. מַאן יִתֵּן, וְאִלֵּין (נ"א דאלין) נְטִיעָן אִשְׁתְּכָחוּ מֵאִינוּן מִשְׁכְּנֵי, דְּבָהוּ. (במדבר כ"ד) יָזַל מַיִם מִדְּלָיו וְגוֹ'. לְבַר נָשׁ דַּהֲווֹ לֵיהּ יְדָן שַׁפִּירָן, יָאָן לְמֶחֱזֵי. אַעְבָּר חַד בַּר נָשׁ דְּעֵינָא בִּישָׁא, אִסְתַּכַּל בְּאִינוּן יְדִין, נָקִיט בְּהוּ, שָׁאֲרֵי לְשַׁבְּחָא, אָמַר, כַּמָּה אִינוּן שַׁפִּירָן, כַּמָּה אִינוּן יָאָן, חָמוּ אֲצִבְעָן מְגֻזָּרָה דְּשַׁפִּירוּ עִלָּאָה. לְבָתַר אָמַר, מַאן יִתֵּן יְדִין אִלֵּין דְּשַׁרְיָין בֵּין אֲבָנִין יַקִּירִין, וּבִלְבוּשֵׁי יְקָר דְּאַרְגְּוָונָא (ס"א בביתאי וכו' בתיבותא דיליה) בְּבֵיתֵיהּ לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בְּהוּ, וְיֵהוֹן גְּנִיזִין בְּתֵיבוּתָא דִּילֵיהּ.

אָז הִתְחִיל וְאָמַר, מַה טֹּבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב. בֹּא וּרְאֵה, כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל בְּעַיִן רָעָה, לֹא יָכוֹל, אֶלָּא כְּשֶׁמְּשַׁבֵּחַ וּמְכַבֵּד אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁרוֹצֶה לְקַלֵּל בְּעַיִן רָעָה. וּמַה דַּרְכּוֹ? אָמַר, רְאוּ כַּמָּה טוֹב זֶה, כַּמָּה

נָאֶה זֶהוּ! כְּדֵי שֶׁתִּשְׁלֹט בּוֹ עַיִן רָעָה. גַּם כָּאן אָמַר, מַה בּוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב, כַּמָּה יְפִים הֵם, כַּמָּה נָאִים הֵם, כַּמָּה נְטִיעוֹת יָפוֹת שֶׁנִּנְטְעוּ מֵהֶם, דּוֹמִים לְאוֹתָן נְטִיעוֹת שֶׁנָּטַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן נָאוֹת. מִי יִתֵּן וְאֵלּוּ (שאלו) הַנְּטִיעוֹת נִמְצְאוּ מְאוֹתָם עֲנִיִּים שֶׁבָּהֶם. יֵזֵל מַיִם מִדְּלָיו וְגוֹ'. לְאָדָם שֶׁהָיוּ לוֹ יְדִים יָפוֹת נָאוֹת לְמַרְאֶה. עָבַר אָדָם אֶחָד בַּעַל עַיִן הָרָע, הִסְתַּכֵּל בְּאוֹתָן יְדִים, וְהִתְחִיל לְשַׁבֵּחַ. אָמַר: כַּמָּה יָפוֹת הֵן, כַּמָּה נָאוֹת הֵן, רְאוּ אֲצְבָּעוֹת שֶׁנִּגְזְרוּ מִיפֵי עֶלְיוֹן! אַחַר כָּךְ אָמַר: מִי יִתֵּן יָדַיִם אֵלּוּ שֶׁשְּׁוּרוֹת בֵּין אֲבָנִים יְקָרוֹת וּבִלְבּוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁל אַרְגָּמָן (בביתנו וכו' בתבה שלו) בְּבֵיתוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, וְיִהְיוּ גְנוּזוֹת בַּתֵּבָה שֶׁלּוֹ.

כַּךְ בִּלְעָם, שָׂרֵי לְשַׁבְּחָא, מַה טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ, חָמוּ כַּמָּה שְׁפִירָן, כַּמָּה יָאֶן וְכוּ', לְבָתַר אָמַר יֵזֵל מַיִם מִדְּלָיו, לָא יִשְׁתְּכַח נְטִיעָא שַׁפִּירָא דָּא, נְטִיעָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְבַר מֵאִינּוּן מִסְכָּנִין (דליו, כלומר מסכנין) (נ"א משכנין), וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים, דְּלָא יִסְגֵּי וְלָא יַרְבֵּי רוּחָא דְּקוּדְשָׁא.

כָּךְ בִּלְעָם, הִתְחִיל לְשַׁבֵּחַ: מַה טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ, רְאוּ כַּמָּה יָפִים, כַּמָּה נָאִים וְכוּ'. אַחַר כָּךְ אָמַר, יֵזֵל מַיִם מִדְּלָיו, לֹא תִמְצָא נְטִיעָה יָפָה זוֹ, נְטִיעַת הַתּוֹרָה, מִחוּץ לְאוֹתָם עֲנִיִּים (דליו, כלומר מסכנים) (משכנות). וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים, שֶׁלֹּא יִגְדַּל וְלֹא יִרְבֶּה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רָשָׁע, לָא יַכְלִין עֵינַיִךְ לְאַבָּאשָׁא, הָא פְּרִיסוּ דְּקוּדְשָׁא עָלַיְיהוּ, כְּדֵין אָמַר, אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם וְגוֹ', הָא לָא יַכְלִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא לְאַבָּאשָׁא לוֹן, דְּהָא חֵילָא תַּקִּיפָא עִלָּאָה אָחִיד בְּהוּ, וּמַאי אִיהוּ. אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כְּתוֹעָפוֹת רְאֵם לוֹ, דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ עֲלֵיהּ, מִגּוֹ רוּמַיְיהוּ. וּמִדְּאִשְׁתְּכַח בְּזִקִּיפוּ עִלָּאָה הָכִי, יֹאכַל גּוֹיִם צָרָיו וְגוֹ'. וְלֵית מַאן דְּיָכִיל לְאַבָּאשָׁא לוֹן.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רָשָׁע! לֹא יוּכְלוּ עֵינֶיךָ לְהַזִּיק, הֲרֵי פְּרִישַׂת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם. וְאָז אָמַר: אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם וְגוֹ', הֲרֵי לֹא יְכוֹלִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לְהַזִּיק לָהֶם, שֶׁהֲרֵי כֹּחַ תַּקִּיף עֶלְיוֹן אָחוּז בָּהֶם, וּמִיהוּ? אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כְּתוֹעָפֹת רְאֵם לוֹ, שֶׁלֹּא יָכוֹל בֶּן אָדָם לְהוֹשִׁיט יָדָיו עָלָיו מִתּוֹךְ גְּבָהוֹ. וּמִשֶּׁנִּמְצָא בִּזְקִיפוּת עֶלְיוֹנָה כָּךְ, יֹאכַל גּוֹיִם צָרָיו וְגוֹ', וְאֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לְהַזִּיק לָהֶם.

וַאֲפִילּוּ בְּזִמְנָא דְּלָא זָקִיף, לָא יַכְלִין, הָדָא הוּא דִכְתִיב כָּרַע שָׁכַב. לָא דָּחִיל, בְּגִין דְּאִשְׁתְּכַח גִּיבָּר כַּאֲרִי וּכְלָבִיא, אֲפִילּוּ כַּד אִינּוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא, וְכָרַע וְשָׁכַב בֵּינַיְיהוּ, כַּאֲרִי הוּא יִשְׁתְּכַח בְּנִמּוּסֵי אוֹרַיְיתָא, בְּאוֹרְחֵי אוֹרַיְיתָא. (ואף על פי כן) שׁוּלְטָנוּתָא אִית לְהוּ בְּמַאֲרֵיהוֹן, דַּאֲפִילּוּ כָּל מַלְכַיָּא דְּעָלְמָא, לָא יַעְקְרוּן לְהוּ. כְּאַרְיָא דָּא כַּד שָׁכִיב עַל טָרְפֵּיהּ, לָא יַכְלִין לְאַקָּמָא לֵיהּ מִנַּיְיהוּ, הָדָא הוּא דִכְתִיב כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וְגוֹ'.

וַאֲפִלּוּ בְּזִמָּן שֶׁלֹּא זָקוּף, לֹא יְכוֹלִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כָּרַע שָׁכַב. לֹא פּוֹחֵד, בְּגַלַל שֶׁנִּמְצָא גִּבּוֹר כַּאֲרִי וּכְלָבִיא, אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵם בֵּין הָעַמִּים, וְכָרַע וְשָׁכַב בֵּינֵיהֶם, כַּאֲרִי הוּא יִמָּצֵא בְּנִימּוּסֵי הַתּוֹרָה, בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה. (ואף על פי כן) יֵשׁ לָהֶם שִׁלְטוֹן בְּרִבּוֹנָם שֶׁאֲפִלּוּ כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם לֹא יַעֲקְרוּ אוֹתוֹ, כְּאַרְיֵה זֶה כְּשֶׁשּׁוֹכֵב עַל טַרְפּוֹ לֹא יְכוֹלִים לְהָקִימוֹ מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לָא אִשְׁתְּכַח בְּעָלְמָא חַכִּים לְאַבְאָשָׁא, כְּבִלְעָם רְשִׁיעָא, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא הֲוָה אִשְׁתְּכַח בְּמִצְרַיִם, וְעַל יְדוֹי, קְשִׁירוּ מִצְרָאֵי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל קְשׁוּרָא, דְּלָא יִפְקוּן מֵעַבְדוּתְהוֹן לְעָלְמִין. וְדָא הוּא דְּאָמַר, מָה אֵיכוֹל לְאַבְאָשָׁא לְהוּ, דְּהָא אֲנָא עֲבִידְנָא דְּלָא יִפְקוּן מֵעֲבִידְתָּא דְּמִצְרָאֵי לְעָלְמִין, אֲבָל אֵל מוֹצִיאוֹ, מִמִּצְרַיִם וּלְקֻבְלֵיהוֹן (נ"א ולקבליה) לָא יַכְלִין חַכְמִין וַחֲרָשִׁין דְּעָלְמָא. (במדבר כ"ד) וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי וְגוֹ' רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (דברים כג) לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו וְגוֹ' עִמָּךְ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ. כַּמָּה חֲבִיבִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. כַּמָּה חֲבִיבָה אוֹרַיְיתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כַּמָּה חֲבִיבָה אוֹרַיְיתָא, דְּאוֹרִית לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכִנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דִּי נָפְקוּ מִמִּצְרַיִם. שְׁמַע בִּלְעָם דְּהָא חֲרָשׁוֹי וְקִסְמוֹי, וְכָל אִינּוּן קִשְׁרִין, לָא סְלִיקוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, שָׁאֲרֵי לְגַרְרָא גַּרְמֵיהּ, וּלְמֵירַט רֵישֵׁיהּ. אָזַל לְאִינּוּן טוּרֵי חֶשׁוֹכָא, וּמָטָא לְגַבֵּי אִינּוּן שַׁלְשְׁלָאֵי דְּפַרְזְלָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא נִמְצָא בָּעוֹלָם חָכָם לְהַזִּיק כְּמוֹ בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁהֲרֵי בַּתְּחִלָּה הָיָה נִמְצָא בְּמִצְרַיִם, וְעַל יָדוֹ קָשְׁרוּ הַמִּצְרִים קֶשֶׁר עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵעֲבוֹדָתָם לְעוֹלָמִים. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר, מָה אוּכַל לְהַזִּיק לָהֶם? שֶׁהֲרֵי אֲנִי עָשִׂיתִי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵעֲבוֹדוֹת הַמִּצְרִים לְעוֹלָמִים, אֲבָל אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם, וְנֶגְדָּם (ונגדו) לֹא יְכוֹלִים חֲכָמִים וּמְכַשְּׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (דברים כג) לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו וְגוֹ' עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ. כַּמָּה חֲבִיבִים דִּבְרֵי הַתּוֹרָה. כַּמָּה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כַּמָּה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה שֶׁהוֹרִישׁ אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכִנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, שָׁמַע בִּלְעָם שֶׁהֲרֵי כִּשָּׁפָיו וּקְסָמָיו וְכָל אוֹתָם קְשָׁרִים לֹא עָלוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הִתְחִיל לָגֶרֶד עַצְמוֹ וְלִמְרֹט רֹאשׁוֹ. הָלַךְ לְאוֹתָם הָרֵי הַחֹשֶׁךְ, וְהִגִּיעַ לִפְנֵי אוֹתָם שַׁלְשְׁלָאוֹת בַּרְזֶל.

וְכַךְ הוּא אָרְחָא דְּמַאן דְּמָטֵי גַּבַּייהוּ, כַּיְון דְּעָאל בַּר נָשׁ בְּרֵישֵׁי טוּרַיָּא, חָמֵי לֵיהּ עָזָאל"ל, הַהוּא דְּאִקְרֵי גְּלוּי עֵינַיִם. מֵיָּד אָמַר לֵעָזָ"א, כְּדֵין יָהֲבִין קָלָא, וּמִתְכַּנְּשִׁין גַּבַּייהוּ חִוְיִין רַבְרְבֵי דְּמָתוֹקְדָן, וְסַחֲרִין לוֹן. מִשְׁדְּרֵי אוֹנִימְתָּא זְעִירְתָּא לְקֻבְלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְתָנָא, כְּמִין שׁוּנְרָא, הִיא, וְרֵישֵׁהּ כְּרֵישָׁא דְּחִוְיָיא, וּתְרֵין זַנְבִין בָּהּ, וִידָהָא וְרַגְלָהָא זְעִירִין. בַּר נָשׁ דְּחָמֵי לָהּ, חָפֵי אַנְפּוֹי, וְהוּא מַיְיתֵי חַד קַטוּרְתָּא, מֵאוֹקִידוּ דְּתַרְנְגוֹלָא חִוָּורָא, שָׁדֵי בְּאַנְפָּהָא וְהִיא אִתְיָת עַמֵּיהּ.

וְכָךְ הוּא דֶּרֶךְ מִי שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנָס הָאָדָם בְּרֹאשׁ הֶהָרִים, רוֹאֶה אוֹתוֹ עֻזָּאֵ"ל, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא גְּלוּי עֵינַיִם, מִיָּד אוֹמֵר לַעֻזָּ"א. אָז נוֹתְנִים קוֹל, וּמִתְכַּנְּסִים אֲלֵיהֶם נְחָשִׁים גְּדוֹלִים שֶׁבּוֹעֲרִים וְסוֹבְבִים אוֹתָם. שׁוֹלְחִים חַיָּה קְטַנָּה מוּל הָאָדָם, וְלִמַּדְנוּ, כְּמִין חָתוּל הִיא, וְרֹאשׁהּ כְּרֹאשׁ הַנָּחָשׁ, וּשְׁנֵי זְנָבוֹת לָהּ, וְיָדֶיהָ וְרַגְלֶיהָ קְטַנּוֹת. בֶּן אָדָם שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ, מְכַסֶּה פָּנָיו, וְהוּא מֵבִיא קְטֹרֶת אַחַת מִשְּׁרֹפַת תַּרְנְגוֹל לָבָן, זוֹרֵק בְּפָנֶיהָ, וְהִיא בָּאָה עִמּוֹ.

עַד דְּמָטֵי לְגַבֵּי רֵישָׁא דְּשַׁלְשְׁלָאֵי, וְהַהִיא רֵישָׁא דְּשַׁלְשְׁלָאֵי, נָעִיץ בְּאַרְעָא, וּמָטֵי עַד תְּהוֹמָא. וְתַמָּן בְּתְהוֹמָא. חַד סָמִיךְ, וְהוּא נָעִיץ בִּתְהוֹמָא תַּתָּאָה, וּבְהַהוּא סָמִיךְ אִתְקְשַׁר רֵישָׁא

דְּשַׁלְשְׁלָאֵי. כַּד מָטֵי בַּר נָשׁ לֶרִישָׁא דְּשַׁלְשְׁלָאָה, בָּטַשׁ בָּהּ ג' זִמְנִין, וְאִינּוּן קָרָאן לֵיהּ, כְּדֵין כָּרַע וְסָגִיד עַל בִּרְכּוֹי, וְאָזִיל וְאָטִים עֵינוֹי, עַד דְּמָטֵי גַּבַּייְהוּ. כְּדֵין יָתִיב קַמַּייְהוּ, וְכָל אִינּוּן חִוְיִין סָחֲרִין לֵיהּ מֵהַאי סִטְרָא וּמֵהַאי סִטְרָא. פָּתַח עֵינוֹי, וְחָמֵי לוֹן, אִזְדַּעְזָע, וְנָפַל עַל אַנְפּוֹי, וְסָגִיד לָקֳבְלַייְהוּ.

עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְרֹאשׁ הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת, וְאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת נָעוּץ בַּקַּרְקַע וּמַגִּיעַ עַד הַתְּהוֹם. וְשָׁם בַּתְּהוֹם עַמּוּד אֶחָד שֶׁנָּעוּץ בַּתְּהוֹם הַתַּחְתּוֹנָה, וּבְאוֹתוֹ עַמּוּד קָשׁוּר רֹאשׁ הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת. כְּשֶׁמַּגִּיעַ הָאָדָם לְרֹאשׁ הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת, מַכֶּה בָּהּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְהֵם קוֹרְאִים לוֹ, וְאָז כּוֹרֵעַ וּמִשְׁתַּחֲוֶה עַל בִּרְכָּיו, וְהוֹלֵךְ וְאוֹטֵם עֵינָיו עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם. אָז יוֹשֵׁב לִפְנֵיהֶם, וְכָל אוֹתָם נְחָשִׁים סוֹבְבִים אוֹתוֹ מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. פּוֹתֵחַ עֵינָיו וְרוֹאֶה אוֹתָם, מִזְדַּעְזֵעַ וְנוֹפֵל עַל פָּנָיו וּמִשְׁתַּחֲוֶה כְּנֶגְדָּם.

דף ריב:

לְבָתַר אוֹלִיפִין לֵיהּ חָרָשִׁין וְקִסְמִין, וְיָתִיב גַּבַּייְהוּ (דף רי"ב ע"ב) נ' יוֹמִין. כַּד מָטָא זִמְנָא לְמֵיהַךְ לְאַרְחֵיהּ, הַהִיא אוֹנְיְמְתָא, וְכָל אִינּוּן חִוְיִין, אַזְלִין קַמֵּיהּ, עַד דְּנָפְקִין מִן טוּרַיָּיא, בֵּין הַהוּא חָשׁוֹכָא תַּקִּיפָא.

אַחַר כָּךְ מְלַמְּדִים אוֹתוֹ כְּשָׁפִים וּקְסָמִים, וְיוֹשֵׁב לִפְנֵיהֶם חֲמִשִּׁים יוֹם. כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ, אוֹתָהּ הַחַיָּה וְכָל אוֹתָם נְחָשִׁים הוֹלְכִים לְפָנָיו עַד שֶׁיּוֹצֵא מֵהֶהָרִים בֵּין אוֹתוֹ חשֶׁךְ תַּקִּיף.

וּבְלָעָם כַּד מָטָא גַּבַּייְהוּ, אוֹדַע לוֹן מִלָּה, וְאַסְגַּר גַּרְמֵיהּ בְּטוּרַיָּיא עִמְּהוֹן. וּבָעָא לְקַטְרָגָא לוֹן, לְאָתָבָא לוֹן לְמִצְרַיִם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְבֵּל וְקִלְקֵל כָּל חָכְמְתָא דְּעָלְמָא, וְכָל חַרְשִׁין דְּעָלְמָא, דְּלָא יְכִילוּ לְקָרְבָא בַּהֲדַייְהוּ.

וּבִלְעָם, כְּשֶׁהִגִּיעַ לִפְנֵיהֶם, הוֹדִיעַ לָהֶם דָּבָר, וְהִסְגִּיר עַצְמוֹ בָּהֶרִים עִמָּם. וְרָצָה לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם לְהַשִּׁיב אוֹתָם לְמִצְרַיִם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבֵּל וְקִלְקֵל כָּל חָכְמַת הָעוֹלָם וְכָל כִּשּׁוּפֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִקְרֹב אֲלֵיהֶם.

תָּא חֲזֵי, הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם דְּלָא יָכִיל לְאַבָאָשָׁא לְיִשְׂרָאֵל, אַהְדָּר גַּרְמֵיהּ, וְאַמְלִיךְ לֵיהּ לְבָלָק, מַה דְּלָא בָּעָא מִנֵּיהּ, בְּגִין לְאַבָאָשָׁא לוֹן. וְעֵיטָא דִּילֵיהּ הֲוָה בְּאִינּוּן נוּקְבֵי דְּמִדְיָן דְּאִינּוּן שָׁפִירָן, וְאִלְמָלֵא דְּאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, לָא הֲוִינָא יָדַע, דִּכְתִיב, (במדבר לא) הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם.

בֹּא וּרְאֵה, כָּעֵת, כֵּיוָן שֶׁרָאָה בִּלְעָם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַזִּיק לְיִשְׂרָאֵל, הֶחֱזִיר עַצְמוֹ, וְהִמְלִיךְ אֶת בָּלָק, מַה שֶּׁלֹּא רָצָה מִמֶּנּוּ כְּדֵי לְהַזִּיק לָהֶם. וְעֵצָתוֹ הָיְתָה בְּאוֹתָן נְקֵבוֹת מִדְיָן שֶׁהֵן יָפוֹת, וְאִלְמָלֵא שֶׁאָמַר לוֹ מֹשֶׁה, לֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ, שֶׁכָּתוּב הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם.

כֵּיוָן דְּחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵיטָא דִּילֵיהּ, אָמַר, הָא וַדַּאי גַּרְמָךְ בְּעֵיטֵךְ יִפּוֹל. מַה עָבַד, הַהוּא חֵילָא דְּשָׁלַט עַל כָּל חָרָשִׁין, אַחְמֵי לֵיהּ סוֹפָא דְּכֹלָּא. וְכִי אִית לְהוּ רְשׁוּתָא לְזַמָּן רָחִיק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֵינָא חָמָא, וּמִלִּין אִתְמָרוּ מֵהַהוּא דְּקָאִים עָלַיְיהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר. מַאן דְּאִית לֵיהּ לְמֵימַר. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּלָא יִתְקַיְּימוּן מִלִּין דְּגָעְלָא, בְּרָעוּתָא עִלָּאָה, (ס"א ובגין דיתקיימון מלין דלעילא) בְּדַעְתָּא עִלָּאָה בְּאוֹרַיְיתָא. (במדבר כ"ד) אֲרָאנּוּ וְלֹא עַתָּה, דְּהָא מִלִּין אִלֵּין מְנַיְּיהוּ אִתְקָיְּימוּ בְּהַהוּא זִמְנָא, וּמְנַיְּיהוּ לְבָתַר, וּמְנַיְּיהוּ בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. (מה שחסר כאן תמצא בזוהר חדש דף ס"ח ע"א עי"ש) תְּנַן, זִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי יְרוּשְׁלַם, וּלְאַחְזָאָה חַד כֻּרְכָּא קְבִיעָא, מְנַצְּצָא בְּע' רָהֲטִין, וּבְע' זִיקִין נַהֲרִין מִנֵּיהּ בְּאֶמְצָעוּת רְקִיעַ, וְיִשְׁתָּאֲלוּן בֵּיהּ ע' כֻּכְבִין אַחֲרָנִין, וְיהֵא נָהִיר וְלָהִיט ע' יוֹמִין. כְּיָון שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲצָתוֹ, אָמַר: הֲרֵי וַדַּאי יִפֹּל בַּעֲצָתְךָ. מֶה עָשָׂה? אוֹתוֹ כּוֹס שֶׁשּׁוֹלֶט עַל כָּל הַכּּשָׁפִים, הֶרְאָה לוֹ סוֹף הַכֹּל, וְכִי יֵשׁ לָהֶם רְשׁוּת לִזְמַן רָחוֹק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַיִן רָאָה, וּדְבָרִים נֶאֱמְרוּ מֵאוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד עָלָיו, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לוֹמַר. מָה הַטַּעַם? בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִתְקַיְּמוּ דִּבְרֵי גַּעַל בְּרָצוֹן עֶלְיוֹן, (ובשביל שיתקימו דברים שלמעלה) בְּדַעַת עֶלְיוֹנָה בַּתּוֹרָה. אֲרָאנּוּ וְלֹא עַתָּה, שֶׁהֲרֵי דִּבְרִים אֵלּוּ - מֵהֶם הִתְקַיְּמוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּמֵהֶם לְאַחַר זְמַן, וּמֵהֶם בִּזְמַן מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. שְׁנֵינוּ, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנוֹת אֶת יְרוּשָׁלַיִם וּלְהַרְאוֹת כּוֹכָב אֶחָד קָבוּעַ נוֹצֵץ בְּשִׁבְעָה רָצִים, וּבְשִׁבְעִים רוּחוֹת מְאִירוֹת מִמֶּנּוּ בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ, וְיִבָּלְעוּ בּוֹ שִׁבְעִים כּוֹכָבִים אֲחֵרִים, וְיִהְא מֵאִיר וְלוֹהֵט שִׁבְעִים יוֹם. וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה, יִתְחֲזֵי בְּכ"ה יוֹמִין לְיַרְחָא שְׁתִיתָאָה, וְיִתְכְּנִישׁ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה, לְסוֹף ע' יוֹמִין, יוֹמָא קַדְמָאָה יִתְחֲזֵי בְּקַרְתָּא (חדא) דְּרוֹמָא. וַהֲהוּא יוֹמָא יִנְפְּלוּן ג' שׁוּרִין עִלָּאִין מֵהַהִיא קַרְתָּא דְּרוֹמִי, וְהֵיכָלָא רַבְרְבָא יִנְפּוֹל, וְשַׁלִּיטָא דְּהַהִיא קַרְתָּא יָמוּת. כְּדֵין יִתְפַּשַּׁט הַהוּא כֻּכְבָא לְאִתְחֲזָאָה בְּעָלְמָא. וּבַהַהוּא זִמְנָא יִתְעָרוּן קְרֵבִין תַּקִּיפִין בְּעָלְמָא, לְכָל ד' סִטְרִין, וּמְהֵימְנוּתָא לָא יִשְׁתַּכַּח בֵּינַיְיהוּ.

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי יֵרָאֶה בְּכ"ה לַחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי, וְיִתְכַּנֵּס בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְסוֹף שִׁבְעִים יוֹם. יוֹם רִאשׁוֹן יֵרָאֶה בְּעִיר (אחת) שֶׁל רוֹמָא, וְאוֹתוֹ יוֹם יִפָּלוּ שֶׁלֹּשׁ חוֹמוֹת עֶלְיוֹנוֹת מֵאוֹתָהּ עִיר שֶׁל רוֹמִי, וְהֵיכָל גָּדוֹל יִפֹּל, וְשַׁלִּיט אוֹתָהּ הָעִיר יָמוּת. אָז יִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ כּוֹכָב לְהֵרָאוֹת בָּעוֹלָם, וּבְאוֹתוֹ זְמַן יִתְעוֹרְרוּ קְרָבוֹת חֲזָקִים בָּעוֹלָם לְכָל אַרְבָּעָה צְדָדִים, וֶאֱמוּנָה לֹא תִמָּצֵא בֵּינֵיהֶם.

וּבְאֶמְצָעוּת עָלְמָא, כַּד יִתְנְהִיר הַהוּא כֻּכְבָא, בְּאֶמְצָעוּת רְקִיעָא. יְקוּם מַלְכָּא חַד רַב וְשָׁלִיט בְּעָלְמָא, וְיִתְגָּאֶה רוּחֵיהּ עַל כָּל מַלְכִין, וְיִתְעַר קְרָבִין בִּתְרִין סִטְרִין, וְיִתְגַּבַּר עָלַיְיהוּ. וּבְאֶמְצַע הָעוֹלָם, כְּשֶׁיֵּאִיר אוֹתוֹ כּוֹכָב בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ, יָקוּם מֶלֶךְ אֶחָד גָּדוֹל וְשׁוֹלֵט בָּעוֹלָם, וְתִתְגָּאֶה רוּחוֹ עַל כָּל שְׁאָר הַמְּלָכִים, וְיעוֹרֵר קְרָבוֹת בִּשְׁנֵי צְדָדִים וְיִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם.

וּבְיוֹמָא דְּיִתְבָּרֵי (ס"א דיתכסי) כֻּכְבָא, יְזַדְּעָזַע אַרְעָא קַדִּישָׁא מ"ה מִילִּין, סַחֲרָנֵיהּ אֲתַר דְּהַוָּה בֵּי מַקְדְּשָׁא. וּמְעַרְתָּא חֲדָא מִן תְּחוֹת אַרְעָא יִתְגְּלֵי. וּמַהַהִיא מְעַרְתָּא יִפּוֹק אֵשָׁא תַּקִּיפָא לְאוֹקָדָא עָלְמָא. וּמֵהַהִיא מְעַרְתָּא יִסְגֵּי חַד עוֹפָא (ס"א ענפא), רַבְרְבָא עִלָּאָה, דְּיִשְׁלוֹט בְּכָל עָלְמָא, וְלֵיהּ אִתְיְהִיב מַלְכוּתָא. וְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יִתְכַּנְּשׁוּן גַּבֵּיהּ. וּכְדֵין יִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּכָל עָלְמָא, וְלֵיהּ אִתְיְהִיב מַלְכוּתָא.

וּבְיוֹם שֵׁבִיעָאָה (שיתכסה) הַכּוֹכָב, תִּזְדַּעֲזַע הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה אַרְבַּעִים וַחֲמִשָּׁה מִילִים סְבִיב הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ הָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְתִתְגַּלֶּה מְעָרָה אַחַת מִתַּחַת הַקַּרְקַע. וּמֵאוֹתָהּ מְעָרָה תֵּצֵא אֵשׁ חֲזָקָה לִשְׂרֹף אֶת הָעוֹלָם. וּמֵאוֹתָהּ מְעָרָה יִגְדַּל עוֹף (ענף) אֶחָד גָּדוֹל עֶלְיוֹן שֶׁיִּשְׁלֹט בְּכָל הָעוֹלָם, וְלוֹ תִּנָּתֵן הַמַּלְכוּת. וּקְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים יִתְכַּנְּסוּ אֵלָיו, וְאֵז יִתְגַּלֶּה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּכָל הָעוֹלָם, וְלוֹ תִּנָּתֵן הַמַּלְכוּת.

וּבְנֵי עֻלְמָא בְּשַׁעֲתָא דְּיִתְגְּלֵי, יְהוֹן מִשְׁתַּכְחִין בְּעַקְתָּא בְּתַר עַקְתָּא. וְשַׁנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יִתְגַּבְּרוּן, כְּדֵין יִתְעַר רוּחָא דִּמְשִׁיחָא עֲלַיְיהוּ, וְיִשֵּׁיצֵי לֶאֱדוֹם חַיְיבָא, וְכָל אַרְעָא דְּשֵׂעִיר יוֹקִיד בְּנוּרָא. כְּדֵין כְּתִיב, וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חָיִל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְהָיָה אֲדוֹם יְרֻשָּׁה וְהָיָה יְרֻשָּׁה שֵׂעִיר אוֹיְבָיו. אוֹיְבָיו דְּיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חָיִל. וּבְהַהוּא זִמְנָא, יָקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַתַּיָּיא דְּעַמֵּיהּ, וְיִתְנַשֵּׂי מִנְּהוֹן מִיתָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קיח) יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל. לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה. וּכְתִיב (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים וְגוֹ'. וּכְדֵין (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ.

וּבְנֵי הָעוֹלָם, בְּשָׁעָה שֶׁיִּתְגַּלֶּה, יִהְיוּ נִמְצָאִים בְּצָרָה אַחַר צָרָה, וְשׂוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יִתְגַּבְּרוּ, אָז יִתְעוֹרֵר רוּחַ הַמָּשִׁיחַ עֲלֵיהֶם וַיַּכְרִית לֶאֱדוֹם הָרִשָּׁעָה, וְכָל אֶרֶץ שֵׂעִיר יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ. אָז כָּתוּב, וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חָיִל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, וְהָיָה אֲדוֹם יְרֻשָּׁה וְהָיָה יְרֻשָּׁה שֵׂעִיר אֹיְבָיו. אוֹיְבָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאָז - וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חָיִל. וּבַזְּמַן הַהוּא יָקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמֵּתִים שֶׁל עַמּוֹ וְיִשְׁתַּכַּח מֵהֶם הַמָּוֶת. זֶה שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) יְמִין ה' עֹשָׂה חָיִל. לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה. וְכָתוּב (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים וְגוֹ'. וְאָז (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיה נה) כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וְגוֹ'. אֶלָּא כַּד יִפְּקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, שְׁכִינְתָּא נָפְקָא עִמְּהוֹן, וְעִמָּהּ יִפְּקוּן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נה) כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ. שָׁשׂוֹן דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר דָּא צַדִּיק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נה) שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נה) כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וְגוֹ'? אֶלָּא כַּאֲשֶׁר יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת, שְׁכִינָה יוֹצֵאת עִמָּהֶם וְעִמָּהּ יֵצְאוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ. שָׂשׂוֹן - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר - זֶה צַדִּיק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם נא) שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, צַדִּיק שָׂשׂוֹן אִקְרֵי. וּמִן יוֹמָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נַפְלַת בְּגָלוּתָא. אִתְמְנָעוּ בִּרְכָן מִלְּנַחְתָּא לְעָלְמָא מֵהַאי צַדִּיק. בְּהַהוּא זִמְנָא מַה כְּתִיב, (ישעיה יב) וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן, דָּא צַדִּיק. מִמַּעְיְינֵי הַיְשׁוּעָה, אִלֵּין אַבָּא וְאִמָּא. דָּבָר אַחֵר, אִלֵּין נֶצַ"ח וְהוֹ"ד. וְכֹלָּא מִמַּבּוּעֵי נְבִיעִין עֲמִיקִין. כְּדֵין (ישעיה יב) וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְיָ וְגוֹ', (ישעיה יב) צַהֲלִי וְרֹנִּי יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְגוֹ'. בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, צַדִּיק נִקְרָא שָׂשׂוֹן, וּמִיּוֹם שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נָפְלָה בַּגָּלוּת, נִמְנְעוּ בְּרָכוֹת מִלֶּרֶדֶת לָעוֹלָם מִזֶּה הַצַּדִּיק. בַּזְּמַן הַהוּא מַה כָּתוּב? (ישעיה יב) וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן, זֶה צַדִּיק. מִמַּעְיְינֵי הַיְשׁוּעָה - אֵלּוּ

אַבָּא וְאִמָּא. דְּבָר אַחֵר, אֵלּוּ נֵצַ"ח וְהוֹ"ד, וְהַכֹּל מִמְּקוֹרוֹת עֲמֻקִּים הַנּוֹבְעִים. וְאָז, (שם) וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ ה' וְגוֹ', צַהֲלִי וְרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְגוֹ'. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת פנחס

(במדבר כ"ה) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹ', רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי א) שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. (יתרו פ"ה ע"א) שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאַל תִּטּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַאי מוּסַר אָבִיךָ, מוּסַר, דָּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִית בָּהּ כַּמָּה תּוֹכָחִין, כַּמָּה עוֹנָשִׁין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ג) מוּסַר יְיָ בְּנִי אַל תִּמְאָס וְאַל תָּקוֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹ'. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי א) שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ. שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאַל תִּטּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מַה זֶּה מוּסַר אָבִיךָ? מוּסָר זוֹ הַתּוֹרָה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כַּמָּה תּוֹכָחוֹת, כַּמָּה עֳנָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) מוּסַר ה' בְּנִי אַל תִּמְאָס וְאַל תָּקֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ.

וּבְגִין דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי עָלְמָא, זָכֵי דְּיִפְתְּחוּן לֵיהּ כַּמָּה תַּרְעִין לְהַהוּא עָלְמָא, כַּמָּה נְהוֹרִין. בְּשַׁעֲתָא דְּיִנְפּוֹק מֵהַאי עָלְמָא, הֵיא אַקְדִּימַת קַמַּיהּ, וְאָזְלָא לְכָל נְטוּרֵי תַּרְעִין, מַכְרָזָת וְאוֹמָרֶת, (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק. אַתְקִינוּ כָּרְסְיִין לִפְלָנְיָא עַבְדָּא דְּמַלְכָּא. דְּלֵית חֲדוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל שֶׁכֵּן בַּר נָשׁ דְּמִתְעַר בְּלֵילְיָא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא כָּל צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, צַיְיתִין לְקָלֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִינִי.

ומִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה זוֹכֶה שֶׁיִּפָּתְחוּ לוֹ כַּמָּה שְׁעָרִים לָעוֹלָם הַהוּא, כַּמָּה אוֹרוֹת - בְּשָׁעָה שֶׁיֵּצֵא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה הִיא מַקְדִּימָה לְפָנָיו, וְהוֹלֶכֶת לְכָל שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, מַכְרִיזָה וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק! הִתְקִינוּ כִּסְאוֹת לְפְלוֹנִי עֶבֶד הַמֶּלֶךְ! שֶׁאֵין שִׂמְחָה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶלָּא בְּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, כָּל שֶׁכֵּן אָדָם שֶׁמִּתְעוֹרֵר בַּלַּיְלָה לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן מַקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הַאי קְרָא רָזָא דְּחָכְמְתָא אִית בֵּיהּ. הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל, וְאָזְלָא עִמְּהוֹן בְּעַקְתַיְיהוּ. חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ, מַשְׁרְיָין עִלָּאִין. כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לְקוֹלֵךְ, לְקוֹל תּוּשְׁבַּחְתֵּךְ בְּגָלוּתָא. הַשְׁמִיעִינִי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ב) הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעִינִי אֶת קוֹלֵךְ. הַשְׁמִיעִינִי, קָלָא דְּאִינּוּן חַבְרַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא לֵית תּוּשְׁבַּחְתָּא קַמָּאי, כְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, פָּסוּק זֶה יֵשׁ בּוֹ סוֹד חָכְמָה. הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בַּגָּלוּת עִם יִשְׂרָאֵל וְהוֹלֶכֶת עִמָּם בְּצָרָתָם. חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ - מַחֲנוֹת עֶלְיוֹנִים כֻּלָּם מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ, לְקוֹל תִּשְׁבְּחָתֵךְ בַּגָּלוּת. הַשְׁמִיעֵנִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ב) הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלֵךְ. הַשְׁמִיעִינִי קוֹל אוֹתָם הַחֲבֵרִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי אֵין תִּשְׁבַּחַת לְפָנַי כְּאוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּבָיְכוֹל, כָּל אִינּוּן דְּזַכָּאן לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, וּמַכַּד פָּלִיג לֵיהּ לְיִלְיָא, וְאַתְיָין בְּמַטְרוֹנִיתָא כַּד נָהִיר יְמָמָא, לְקַבְלָא אַנְפֵּי מַלְכָּא, אִתְקְיַף וְאַחֲסִין בִּשְׁכִינְתָּא. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ חוּט שֶׁל חֶסֶד, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּבָיְכוֹל כָּל אוֹתָם שֶׁזּוֹכִים לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וּמִכְּשֶׁנֶּחֱצָה הַלַּיְלָה וּבָאִים עִם הַמַּלְכָּה כְּשֶׁמַּאִיר הַיּוֹם לְקַבֵּל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, מִתְחַזֵּק וְיוֹרֵשׁ בַּשְּׁכִינָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁשּׁוֹרֶה בּוֹ חוּט שֶׁל חֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

תָּא חֲזֵי, כָּל מַאן דְּזָכֵי לְאִתְתַּקְפָּא בִּשְׁכִינְתָּא, יִסְתְּמַר גַּרְמוֹהִי מֵאִנּוּן מִלִּין דַּאֲחִידָן לְקֻבְלָהּ. כְּגוֹן מַאן. אִינּוּן דְּלָא מִשְׁקְרֵי בְּאָת קַדִּישָׁא, כְּגוֹן בַּת אֵל נֵכָר. וְכָל מַאן דְּנָטִיר גַּרְמֵיהּ, כְּבָיְכוֹל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחִידָא בֵּיהּ, וְנַטְרָא לֵיהּ, וְהִיא אַקְדִּימַת לֵיהּ שְׁלָם. וְכָל שֶׁכֵּן אִי זָכֵי וְקָנֵי לְהַאי.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְחַזֵּק בַּשְּׁכִינָה, יִשְׁמֹר עַצְמוֹ מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁאֲחוּזִים מוּלָהּ, כְּמוֹ מִי? אוֹתָם שֶׁלֹּא מְשַׁקְּרִים בְּאוֹת הַקָּדוֹשׁ, כְּגוֹן בַּת אֵל נֵכָר. וְכָל מִי שֶׁשּׁוֹמֵר עַצְמוֹ, כְּבָיְכוֹל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲחוּזָה בּוֹ וְשׁוֹמֶרֶת אוֹתוֹ וְהִיא מַקְדִּימָה לוֹ שָׁלוֹם, וְכָל שֶׁכֵּן אִם זוֹכֶה וְקוֹנֶה אֶת זֶה.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִתְחַזְיַין יִשְׂרָאֵל לְאִשְׁתַּצָּאָה בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, בַּר דְּאַקְדִּים פִּנְחָס לְהַאי עוֹבָדָא, וְשָׁכִיךְ רוּגְזָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב וְגוֹ'. דָּבָר אַחֵר, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֶּן בֶּן תֵּרֵי זִמְנֵי, לְאַשְׁלְמָא אוֹבָדָא (נ"א עובדא) קָא אָתֵי.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת מְשָׁמְדִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, פָּרַט לָזֶה שֶׁהִקְדִּים פִּנְחָס לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְשָׁכַךְ אֶת הָרוֹגֶז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב וְגוֹ'. דָּבָר אַחֵר פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹ' - אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֶּן בֶּן פְּעָמִים, בָּא לְהַשְׁלִים הָאֲבֵדָה (המעשה).

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי בַּר נָשׁ דְּנָטִיל גַּלְגּוֹלָא דְּנִשְׁמְתָא, וְלָא זָכֵי דְּיִתְתַּקַּן בֵּיהּ, כְּאִילּוּ מְשַׁקֵּר בְּקוּשְׁטָא דְּמַלְכָּא. וַאֲנָא קָרֵינָא עֲלֵיהּ הַאי קְרָא (ויקרא ה) אוֹ מָצָא אֲבֵידָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר. וְכִחֵשׁ בָּהּ, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָדָם זֶה שֶׁנּוֹטֵל גִּלְגּוּל הַנְּשָׁמָה וְלֹא זָכָה לְהִתְתַּקֵּן בּוֹ, כְּאִלּוּ מְשַׁקֵּר בָּאֱמֶת הַמֶּלֶךְ, וַאֲנִי קוֹרֵא עָלָיו פָּסוּק זֶה, (ויקרא ה) אוֹ מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר. וְכִחֵשׁ בָּהּ, טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא.

תָּנֵינָן צַדִּיק גָּמוּר, אֵינוֹ נִדְחֶה. וְצַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, נִדְחֶה. מַאן הוּא צַדִּיק גָּמוּר, וּמַאן הוּא צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, וְכִי מַאן דְּלָא שְׁלִים בְּמִלּוֹי, צַדִּיק אִקְרֵי. אֶלָּא, צַדִּיק גָּמוּר, יְדִיעַ, דְּהָא לָא נָטִיל גְּלִגּוּלִין עַקִּימִין, וּבְאַסָּנְתֵּיהּ בָּנֵי בִנְיָנִין, וְאַתְקִין שׁוּרִין, וְחָצַב בֵּירִין, וְנָטַע אִילָנִין.

שְׁנֵינוּ, צַדִּיק גָּמוּר אֵינוֹ נִדְחֶה, וְצַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר נִדְחֶה. מֵיהוּ צַדִּיק גָּמוּר וּמֵיהוּ צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר? וְכִי מִי שֶׁלֹּא שָׁלַם בִּדְבָרָיו נִקְרָא צַדִּיק? אֶלָּא צַדִּיק גָּמוּר, יָדוּעַ שֶׁהֲרֵי לֹא לוֹקֵחַ גִּלְגּוּלִים עֲקֻמִּים, וּבֵירַשָּׁתוֹ בּוֹנֶה בְּנָיָן, וּמַתְקִין חוֹמוֹת, וְחוֹצֵב בּוֹרוֹת וְנוֹטֵעַ אִילָנוֹת.

צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, דְּבָנֵי בְּנָיִין בְּאַסָּנְתָּא אָחֳרָא, חָפַר בָּהּ בֵּירִין, וְאַעְדֵּר, הָא אַתְקִין אַבְנֵי יְסוֹדָא כְּמִלְקַדְמִין, וְאַעְמַל בָּהּ, וְלָא יָדַע אִי אִשְׁתְּאַר דִּילֵיהּ. מִסְטָרָא דִּילֵיהּ, טַב וְצַדִּיק אִקְרֵי. וּמִסְטָרָא דְּהַהוּא אַחֲסָנְתָּא, לָאו הָכִי.

צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר בּוֹנֶה בְּנָיִן בִּירֻשָּׁה אַחֶרֶת, חוֹפֵר בָּהּ בוֹרוֹת וְעוֹדֵר, הֲרֵי הִתְקִין אַבְנֵי יְסוֹד כְּמוֹ מִקֶּדֶם וְעָמֵל בָּהּ, וְלֹא יוֹדֵעַ אִם נִשְׁאַר שָׁלוֹ. מִצַּדּוֹ הוּא נִקְרָא טוֹב וְצַדִּיק, וּמִצַּד אוֹתָהּ יְרֻשָּׁה לֹא כָּךְ.

דף ריג:

לְבַר נָשׁ דְּבָנֵי בְּנָיִין שְׁפִירָן, יָאֶן לְמֵחֱזֵי, אִסְתַּכַּל בִּיסוֹדָא, וְחָמֵי לֵיהּ שְׁקִיעַ עֲקִימָא מִכָּל סִטְרִין. הָא בְּנָיְינָא לָא שְׁלִים, עַד דְּסָתַר לֵיהּ, וְאַתְקִין לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין. מִסְטָרָא דְּהַהוּא בְּנָיְינָא דִּילֵיהּ, אִשְׁתְּכַח טַב וְשַׁפִּיר. (דף ריי"ג ע"ב) מִסְטָרָא דִּיסוֹדָא, בִּישׁ וְעָקִים. וּבְגִין כַּךְ, לָא אִקְרֵי עוֹבָדָא שְׁלִים, לָא אִקְרֵי בְּנָיְינָא שְׁלִים. בְּגִין כְּךְ צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר אִקְרֵי, וְנִדְחֶה. וְעַל דָּא (חבקוק א) כְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ.

לְאָדָם שֶׁבּוֹנֶה בִּנְיָן יָפֶה, נָאֶה לְמַרְאֶה, הִסְתַּכֵּל בַּיְסוֹד וְרָאָה אוֹתוֹ שׁוֹקֵעַ עָקֹם מִכָּל הַצְּדָדִים. הֲרֵי הַבִּנְיָן לֹא שָׁלֵם עַד שֶׁסּוֹתֵר אוֹתוֹ וּמַתְקִין אוֹתוֹ כְּמִקֹּדֶם. מִצַּד אוֹתוֹ בִּנְיָן שָׁלוֹ נִמְצָא טוֹב וְיָפֶה - מִצַּד הַיְסוֹד רַע וְעָקֹם, וְלָכֵן לֹא נִקְרָא מַעֲשֶׂה שָׁלֵם, לֹא נִקְרָא בִּנְיָן שָׁלֵם. בִּגְלַל כָּךְ נִקְרָא צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר, וְנִדְחֶה. וְעַל זֶה (חבקוק א) כְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּמְקַנֵּא לִשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאַפִּילוּ לָא יִזְכֵּי לַגְּדוּלָה, וְלָא אִתְחֲזֵי לָהּ, (ס"א דירית לה) רָווח לָהּ וְנָטִיל לָהּ. וְדָא יָרִית לָהּ וְעָיֵיל לָהּ. פִּנְחָס לָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ בְּהַהוּא זִמְנָא, וּבְגִין דְּקַנֵּא לִשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, רָווח לְכוּלָּא, וְסָלִיק לְכוּלָּא, וְאִתְתַּקַּן בֵּיהּ כּוּלָּא וְזָכָה לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בִּכְהוּנָה עִלָּאָה. מַהֲהִיא שַׁעֲתָא, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, דְּאִשְׁתְּלִים לְתָרִין דַּרְגִּין, בְּגִין דְּקַנֵּא לִשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, דְּאִתְתַּקַּן מַה דְּאִתְעֲקַם.

בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁמְּקַנֵּא לְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֲפִלּוּ לֹא יִזְכֶּה לְגֻדְלָּה וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי לָהּ, (שיורש אותה) יְרוּחַ אוֹתָהּ וְיִקַּח אוֹתָהּ. פִּנְחָס לֹא הָיָה רָאוּי לָהּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּמִשּׁוּם שֶׁקִּנֵּא לְשֵׁם רִבּוֹנוֹ הִרְוִיחַ אֶת הַכֹּל, וְעָלָה לַכֹּל וְהִתְתַּקֵּן בּוֹ הַכֹּל, וְזָכָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְהֻנָּה עֶלְיוֹנָה. מֵאוֹתָהּ שָׁעָה - פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, שֶׁהִשְׁלִים לִשְׁתֵּי דְּרָגוֹת מִשּׁוּם שֶׁקִּנֵּא לְשֵׁם רִבּוֹנוֹ, שֶׁתִּקֵּן מַה שֶׁהִתְעַקֵּם.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ וְגוֹ'. סוֹפֵיהּ דִּקְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, וּלְבָתַר קְרָא כֻּלָּא, סוֹפֵיהּ דִּקְרָא כְּתִיב, הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ, הַבּוֹטֵחַ בָּךְ מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ. אֶלָּא כְּבָיְכוֹל דָּוִד מַבְטַח לֵיהּ, דְּלָא יַעֲבַר לֵיהּ פַּלְגוּת לֵילְיָא בְּשִׁנְתָּא, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. קַמְתִּי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, אָקוּם, וְאֶתְקַשַּׁר בָּךְ לְעָלְמִין.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ וְגוֹ'. יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בְּסוֹף הַפָּסוּק, וְאַחַר כָּךְ עַל כָּל הַפָּסוּק. בְּסוֹף הַפָּסוּק כָּתוּב הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ, צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת הַבּוֹטֵחַ בָּךְ! מַה זֶּה הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ? אֶלָּא כִּבְיָכוֹל דָּוִד מַבְטִיחַ לוֹ שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו חֲצוֹת הַלַּיְלָה בִּשֵׁנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. קַמְתִּי הָיָה לוֹ לִהְיוֹת! אֶלָּא אָקוּם, וְאֶתְקַשֵּׁר בְּךָ לְעוֹלָמִים.

שָׁמְרָה נַפְשִׁי, שְׁמוֹר מִבָּעֵי לֵיהּ. וְהָא תָּנֵינָן דְּלֵית אַת בְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא אִית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. שָׁמְרָה. לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, שָׁמְרָה לְהַהוּא חוּלָקָא, דְּאִתְאַחַד בֵּיהּ נֶפֶשׁ. דְּכַד נַפְשָׁא נָפְקַאת מֵהַאי עָלְמָא, אַתְיָא לְמֵירַת עָלְמָא (דאתי). אִי זָכֵי, כַּמָּה חֵילִין עִלָּאִין נָפְקִין לְקָבְלָא, וּלְנַטְרָא לָהּ, וּלְאַעֲלָא לָהּ בְּמַדּוֹרָא דְּדוּכְתָּהָא, וְהַאי ה' נָטִיל לָהּ, לְאִתְאַחָדָא עִמָּהּ בְּרֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי.

שָׁמְרָה נַפְשִׁי, שְׁמֹר הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת! וְהֲרֵי לָמַדְנוּ שֶׁאֵין אוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין בָּהּ סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים וְנִכְבָּדִים. שָׁמְרָה - לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא הוּא אָמַר, שָׁמְרָה אֶת אוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁנֶּאֱחָזֶת בּוֹ נֶפֶשׁ. שֶׁכְּשֶׁיּוֹצֵאת הַנֶּפֶשׁ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, בָּאָה לָרֶשֶׁת עוֹלָם (הבא). אִם זוֹכֶה, כַּמָּה חֲיָלוֹת עֶלְיוֹנִים יוֹצְאִים לְקַבְּלָהּ וְלִשְׁמֹר אוֹתָהּ וּלְהַכְנִיסָהּ לִמְדוֹר מְקוֹמָהּ. וְהַה' הַזֶּה לְקָחָתָהּ לְהִתְאַחֵד עִמָּהּ בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת.

וְאִי לָא זָכֵי, כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טְהִירִין אִזְדַּמְּנָן לְקָבְלָהּ, וְדָחוּ לָהּ לְבַר. וַוי לְהַהִיא נַפְשָׁא, דְּמִתְגַּלְגְּלָא בְּרֵיקָנְיָא, כְּאַבְנָא בְּקוּסְפִּיתָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל א כה) וְאֶת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע. וְדָוִד בָּעֵי בָּעוּתֵיהּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר, שָׁמְרָה נַפְשִׁי, דְּלָא יִדְחוּן לָהּ לְבַר. וְכַד מָטֵי (ס"א לקבלך, יפתחון לך) לְקָבְלָהּ, יִפְתְּחוּן לָהּ פִּתְחִין, וּתְקַבֵּל לָהּ קַמָּךְ. כִּי חָסִיד אָנִי, וְכִי חָסִיד אִקְרֵי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִין. דִּכְתִיב, (ישעיה נה) חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים. בְּגִין כַּךְ שָׁמְרָה נַפְשִׁי, דְּלָא תִּשְׁבּוֹק לָהּ לְמֵהַךְ לְבַר.

וְאִם לֹא זוֹכֶה, כַּמָּה שׁוֹמְרֵי חֹק בַּעֲלֵי דִינִים מְזַדְּמָנִים מוּלָהּ וְדוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה. אוֹי לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ שֶׁמִּתְגַּלְגֶּלֶת בְּרֵיקנוּת, כְּמוֹ אֶבֶן בְּכַף הַקֶּלַע. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל א כה) וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע. וְדָוִד בִּקֵּשׁ בַּקָּשָׁתוֹ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר שָׁמְרָה נַפְשִׁי, שֶׁלֹּא יִדְחוּ אוֹתָהּ הַחוּצָה. וּכְשֶׁיַּגִּיעַ (למולך, יפתחו לך) מוּלָהּ, יִפְתְּחוּ לָהּ פְּתָחִים, וּתְקַבֵּל אוֹתָהּ לְפָנֶיךָ. כִּי חָסִיד אָנִי, וְכִי חָסִיד נִקְרָא? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּן, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נה) חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים. בִּגְלַל כָּךְ שָׁמְרָה נַפְשִׁי, שֶׁלֹּא תַּעֲזֹב אוֹתָהּ לְלֶכֶת הַחוּצָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל בַּר נָשׁ דְּאִית לֵיהּ חוּלָקָא בְּצַדִּיק, יָרִית לְהַאי אֶרֶץ, כְּמָה דְּכְתִיב, (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. וְהַאי צַדִּיק חָסִיד אִקְרֵי. אָמַר דָּוִד בָּתַר דְּבָהַאי אָתַר אֲחִידְנָא, חָסִיד אֲנִי, וּבְגִין כָּךְ שָׁמְרָה נַפְשִׁי, לְאִתְקַשָּׁרָא בָּךְ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בְּצַדִּיק, יוֹרֵשׁ אֶרֶץ זוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. וְצַדִּיק זֶה נִקְרָא חָסִיד. אָמַר דָּוִד, אַחַר שֶׁבְּמָקוֹם זֶה נֶאֱחַזְתִּי, חָסִיד אֲנִי, וְלָכֵן שָׁמְרָה נַפְשִׁי לְהִתְקַשֵּׁר בְּךָ.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים פא) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ וְגוֹ'. הָא אוֹקְמוּהָ, דְּאוֹלִיף שִׁבְעִין פִּתְקִין, וְלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יַתִּיר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים פא) שִׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע. אֲבָל מַאי עֵדוּת. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְּתֵיהּ דְּפוֹטִיפַר הֲוַת אֲחִידָא בֵּיהּ לְהַהִיא מִלָּה, הֲוָה יוֹסֵף עָבִיד גַּרְמֵיהּ כְּמַאן דְּלָא יָדַע לֵישָׁנָא דִּילָהּ, וְכֵן בְּכָל יוֹמָא עַד הַהִיא שַׁעֲתָא בַּתְרַיְיתָא, דִּכְתִיב (בראשית לט) וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדּוֹ. מַאי וַתִּתְפְּשֵׂהוּ. אֶלָּא בְּגִין דְּעָבִיד גַּרְמֵיהּ כְּמַאן דְּלָא יָדַע לֵישָׁנָא. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צַוּוח לָקֳבָלֵיהּ, (משלי ז) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֵיהָ הֶחֱלִיקָה. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. אֶלָּא כָּל מַאן דְּנָטִיר גַּרְמֵיהּ מֵהַאי, אִתְקְשַׁר בָּהּ בִּשְׁכִינְתָּא, וְאִחִיד בְּהַהוּא עֵדוּת. וּמַאי הוּא. ה' דְּאִתּוֹסַף בֵּיהּ. דִּכְתִיב, עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. אוּף הָכָא י' אִתּוֹסַף בְּפִנְחָס, עַל דְּקַנֵּי בְּהַאי.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים פא) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ וְגוֹ'. הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁלְּמַד שִׁבְעִים לָשׁוֹן, וּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יוֹתֵר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) שִׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע. אֲבָל מַה זּוֹ עֵדוּת? בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁאֵשֶׁת פּוֹטִיפַר אָחֲזָה בּוֹ לְאוֹתוֹ הַדָּבָר, עָשָׂה יוֹסֵף עַצְמוֹ כְּמִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְשׁוֹנָהּ, וְכֵן בְּכָל יוֹם עַד אוֹתָהּ שָׁעָה אַחֲרוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית לט) וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדּוֹ. מַה זֶּה וַתִּתְפְּשֵׂהוּ? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁעָשָׂה עַצְמוֹ כְּמִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְשׁוֹנָהּ, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹוַחַת כְּנֶגְדּוֹ: (משלי ז) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה. מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? אֶלָּא כָּל מִי שֶׁשּׁוֹמֵר עַצְמוֹ מִזֶּה, מִתְקַשֵּׁר לַשְּׁכִינָה וְאָחוּז בְּאוֹתָהּ עֵדוּת. וּמַהִי? ה' שֶׁנִּתּוֹסָפָה בּוֹ, שֶׁכָּתוּב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. גַּם כָּאן הִתּוֹסָפָה י' בְּפִינְחָס עַל שֶׁקִּנֵּא בָּזֶה.

רַבִּי יֵיסָא פָּתַח, (תהלים קלז) עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן. אֶת יְרוּשָׁלַם מִבָּעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְּכְתִיב, (תהלים קלז) אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, מַאי בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן. לְבַר נָשׁ דְּהֲוָה לֵיהּ הֵיכְלָא יַקִּירָא, יָאֶה וְשַׁפִּירָא, אָתוּ לְסָטִין וְאוֹקִידוּ לֵיהּ. צַעֲרָא דְּמַאן הוּא, לָאו דְּמָארֵיהּ דְּהֵיכְלָא. אוּף הָכָא שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא שַׁרְיָא, צַעֲרָא דְּמַאן הוּא, לָאו דְּצַדִּיק. וְאַזְלָא הָא כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דִּכְתִיב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד, אָבַד מַמָּשׁ. אוּף הָכָא בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן, בְּזָכְרֵנוּ הַהוּא צַעֲרָא דִּילֵיהּ עַל זִוּוּגָהָא, צַעֲרָא דִּילֵיהּ הוּא.

רַבִּי יֵיסָא פָּתַח, (תהלים קלז) עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן. אֶת יְרוּשָׁלַיִם הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי! מַה זֶּה בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן? לְאָדָם שֶׁהָיָה לוֹ הֵיכָל נִכְבָּד, נָאֶה וְיָפֶה, בָּאוּ לִסְטִים וְשָׂרְפוּ אוֹתוֹ. צַעֲרוֹ שֶׁל מִי הוּא? לֹא שֶׁל בַּעַל הַהֵיכָל?! גַּם כָּאן

הַשְׁכִּינָה שְׁרוּיָה בַּגָּלוּת, צַעַר שֶׁל מִי הוּא? לֹא שֶׁל הַצַּדִּיק?! וְזֶה הוֹלֵךְ כְּפִי שֶׁבֵּאֲרוּהָ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבָד, אָבָד מַמָּשׁ. גַּם כָּאן בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן, בְּזָכְרֵנוּ אֶת אוֹתוֹ צַעַר שֶׁלּוֹ עַל זוּגָתוֹ, צַעַר שֶׁלּוֹ הוּא.

דף ריד.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא, מַאן דְּאוֹקִיר שְׁמָא דְּמָארֵיהּ בְּהַאי, וְנָטִיר הַאי, זָכָה דְּיוֹקִיר לֵיהּ מָארֵיהּ עַל כֹּלָּא. מְנָלָן. מִיּוֹסֵף. דִּכְתִיב, (בראשית מא) וַיַּרְכֵּב אוֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ, וּכְתִיב וְנָתַן אוֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם (דף רי"ד ע"א) וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא, אָרוֹנָא דְּיוֹסֵף עָאל בְּגוֹ בְּקַדְמֵיתָא, וְלָא הֲווֹ מַיָּא קַיְימִין עַל קְיוּמַיְיהוּ קַמַּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קיד) הַיָּם רָאָה וַיָּנוֹס. מַאי וַיָּנוֹס. אֶלָּא רָאָה הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית לט) וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא, מִי שֶׁמּוֹקִיר שֵׁם רִבּוֹנוֹ בָּזֶה וְשׁוֹמֵר זֶה, זוֹכֶה שֶׁיּוֹקִיר אוֹתוֹ רִבּוֹנוֹ עַל הַכֹּל. מִנַּיִן לָנוּ? מִיּוֹסֵף, שֶׁכָּתוּב (בראשית מא) וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ, וְכָתוּב וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כְּשֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם, אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף נִכְנַס בְּפָנִים בַּהַתְחָלָה, וְלֹא הָיוּ הַמַּיִם עוֹמְדִים עַל עָמְדָם לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיד) הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס. מַה זֶּה וַיָּנֹס? אֶלָּא רָאָה אוֹתוֹ שֶׁכָּתוּב בּוֹ (בראשית לט) וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

תָּא חֲזֵי, זַכֵּי לִיקָרָא בְּחַיָּיוֹי וְזַכֵּי לִיקָרָא בְּמִיתָתֵיהּ. בְּחַיָּיו אֲמַאי. בְּגִין הַהוּא זְמַן דְּלָא בָּעָא לְאִתְדַּבְּקָא בָּהּ, דִּכְתִיב, (בראשית לט) וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו. וּכְתִיב וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ. בְּגִין כַּךְ זָכָה בְּהַאי עָלְמָא. כֵּיוָן דִּכְתִיב וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ, וּכְתִיב וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה, זָכָה דְּעָאל לְגוֹ פָּרוֹכְתָּא עִלָּאָה, וְהָכִי אִתְחֲזֵי לֵיהּ, דִּידֵיהּ נָטַל בְּהַאי עָלְמָא, וְדִידֵיהּ נָטַל בְּעָלְמָא אָחֳרָא.

בֹּא וּרְאֵה, זוֹכֶה לְכָבוֹד בְּחַיָּיו וְזוֹכֶה לְכָבוֹד בְּמִיתָתוֹ. בְּחַיָּיו מַדּוּעַ? בִּגְלַל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁלֹּא רָצָה לְהִתְדַּבֵּק בָּהּ, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו. וְכָתוּב, וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ. בִּגְלַל זֶה זָכָה בָּזֶה הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ, וְכָתוּב וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה, זָכָה לְבַסּוֹף שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ מְחִצָּה עֶלְיוֹנָה, וְכָךְ רָאוּי לוֹ - אֶת שֶׁלּוֹ לָקַח בָּזֶה הָעוֹלָם, וְאֶת שֶׁלּוֹ לָקַח בָּעוֹלָם הָאַחֵר.

פִּנְחָס זָכֵי בְּהַאי עָלְמָא, וְזָכָה בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזָכָה לְקַיָּימָא יַתִּיר מִכָּל אִינּוּן דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם, וְזָכָה לְכַהֲנָא עִלָּאָה, הוּא וְכָל בְּנוֹי אֲבַתְרֵיהּ. וְאִי תֵּימָא דְּלָא (נ"א דהא) זָכָה לְכַהֲנָא עַד לָא עָבֵד עוֹבָדָא דְּא. אִין (ס"א לא). דְּהָא אִינּוּן דְּאַמְרֵי (דלא) דְּזָכָה קוֹדֶם. לָאו הָכִי אֶלָּא בְּמַאי אוֹקִימְנָא תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו, דְּמַשְׁמַע דִּבְגִין עוֹבָדָא דְּא רָווח כְּהוּנָתָא, מַה דְּלָא הֲוָה קוֹדֶם.

פִּנְחָס זָכָה בָּזֶה הָעוֹלָם, וְזָכָה בָּעוֹלָם הַבָּא, וְזָכָה לְהִתְקַיֵּם יוֹתֵר מִכָּל אֵלּוּ שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְזָכָה לִכְהֻנָּה גְּדוֹלָה, הוּא וְכָל בָּנָיו אַחֲרָיו. וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא (שהרי) זָכָה לִכְהֻנָּה עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה זֶה - נָכוֹן (לֹא).

שֶׁהֲרֵי אוֹתָם שֶׁאוֹמְרִים (שלא) זָכָה קוֹדֶם - לֹא כָּךְ. אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ - תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו, שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁבִּגְלַל מַעֲשֶׂה זֶה הִרְוִיחַ הַכְּהֻנָּה, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מְקֻדָּם.

תָּא חֲזֵי, כָּל כֹּהֵן דְּקָטִיל נָפֶשׁ, פָּסִיל לֵיהּ כְּהוּנְתֵיהּ לְעָלְמִין. דְּהָא וַדַּאי פָּסִיל הַהוּא דַּרְגָּא דִּילֵיהּ לְגַבֵּיהּ. וּפִנְחָס מִן דִּינָא פָּסִיל לְכַהֲנָא הֲוָה, וּבְגִין דְּקַנָּא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִצְטְרִיךְ לְיַחֲסָא לֵיהּ כְּהוּנַת עָלְמִין, לֵיהּ, וְלִבְנוֹי אֲבַתְרֵיהּ, לְדָרֵי דָרִין. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, רָשִׁים הוּא פִּנְחָס לְעֵילָּא, וְרָשִׁים הוּא לְתַתָּא, עַד לָא יִפּוֹק לְעָלְמָא דְּהָא עִם אִינּוּן דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם אִתְמְנֵי.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל כֹּהֵן שֶׁהוֹרֵג נֶפֶשׁ, נִפְסָלָה כְהֻנָּתוֹ לְעוֹלָמִים, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי פָּסַל אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁלּוֹ אֵלָיו. וּפִנְחָס מֵהַדִּין הָיָה פָּסוּל לִכְהֻנָּה, וּבִגְלַל שֶׁקִּנֵּא לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, הִצְטָרַךְ לְיַחֵס לוֹ כְּהֻנַּת עוֹלָמִים, לוֹ וּלְבָנָיו אַחֲרָיו לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, פִּנְחָס רָשׁוּם הוּא לְמַעְלָה, וְרָשׁוּם הוּא לְמַטָּה, עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא לָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי עִם אוֹתָם שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם נִמְנָה.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא, הֲווֹ אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא דְּכְתִיב בְּפִנְחָס הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. שָׁלוֹם מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּלָא שַׁלִּיט בֵּיהּ לְעָלְמִין, וְלָא אִתְדַּן בְּדִינוֹ. וְאִי תֵּימָא דְּלָא מִית. וַדַּאי לָא מִית כְּשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, וְאוֹרִיךְ יוֹמִין עַל כָּל בְּנֵי דָּרָא, בְּגִין דְּבָהַאי בְּרִית עִלָּאָה אָחִיד, וְכַד אִסְתְּלַק מֵעָלְמָא, בְּתִיאוּבְתָא עִלָּאָה וּבְדְבִיקוּתֵיהּ שַׁפִּירָא אִסְתַּלָּק מִשְּׁאַר בְּנֵי עָלְמָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא הָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זֶה שֶׁכָּתוּב בְּפִנְחָס הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. שָׁלוֹם מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁלֹּא שׁוֹלֵט בּוֹ לְעוֹלָמִים וְלֹא נִדּוֹן בְּדִינָיו. וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא מֵת - וַדַּאי לֹא מֵת כְּשְׁאַר בְּנֵי הָעוֹלָם, וְהֶאֱרִיךְ יָמִים עַל כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהִתְאַחֵז בַּבְּרִית הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ. וּכְשֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, בְּתַאֲוָה עֶלְיוֹנָה וּבִדְבֵקוּת נָאֶה הִסְתַּלֵּק מִשְּׁאַר בְּנֵי הָעוֹלָם.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְיָ וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, וַוי לְאִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא, דְּלָא מִסְתַּכְּלָאן בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כָּרְוָזָא קָארֵי עֲלַיְיהוּ, וְלָא מַשְׁגִּיחִין. אָתָא בַּר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, כַּמָּה סַנֵּיגוֹרִין קַיְימִין לְאַדְכָּרָא עֲלֵיהּ לְטָב. אָתָא בַּר נָשׁ וְאַעְבַּר עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, אִינּוּן עוֹבָדִין קַטֵּיגוֹרִין עֲלֵיהּ לְבִישׁ, קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל הֲוָה, וְאוֹקְמוּהָ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. וְהַשָּׂטָן עוֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. וּמַה בְּהַאי כַּךְ, בְּשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא דְּלָא מִסְתַּכְּלֵי בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ ה' וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, אוֹי לְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלִים בִּכְבוֹד רִבּוֹנָם, וְכָל יוֹם וְיוֹם הַכָּרוֹז קוֹרֵא עֲלֵיהֶם, וְלֹא מַשְׁגִּיחִים. בָּא אָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה - כַּמָּה סָנֵגוֹרִים עוֹמְדִים לְהַזְכִּירוֹ לְטוֹב. בָּא אָדָם וְעוֹבֵר עַל מִצְווֹת הַתּוֹרָה - אוֹתָם מַעֲשִׂים מְקַטְרְגִים עָלָיו לְרַע לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל הָיָה, וּפְרָשׁוּהָ, מַה

כְּתוּב בּוֹ? וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. וּמַה בָּזֶה כָּךְ, בִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלִים בִּכְבוֹד רִבּוֹנָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

חֲמֵי מַה כְּתִיב, וַיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים, וְאוֹקְמוּהָ. אֲבָל בְּגָדִים צוֹאִים, וַדַּאי אִינּוּן לְבוּשִׁין דְּאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ רוּחָא בְּהַהוּא עָלְמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּלְבוּשׁוֹי מִתְתַּקְנִין וּשְׁלֵמִין בְּהַהוּא עָלְמָא. וְהָא אִתְּמַר, כָּל מַאן דְּבַעְיָין לְאַעֲלָא לַגֵּיהִנָּם, אִינּוּן לְבוּשִׁין דְּמַלְבְּשִׁין לֵיהּ, הֵיךְ אִינּוּן. מַה כְּתִיב הָכָא, וַיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ. מַאן מַלְאָךְ. דָּא מַלְאָךְ דְּמָמָנָא עַל גֵּיהִנָּם, וּמָמָנָא עַל מַאן דְּחָמֵי בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין. עַד דְּאָתֵיב קְרָא וְאָמַר, הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצוֹאִים מֵעָלָיו.

רְאֵה מַה כְּתוּב, וַיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבֻשׁ בְּגָדִים צוֹאִים, וּפֵרְשׁוּהָ. אֲבָל בְּגָדִים צוֹאִים, וַדַּאי אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁהֲרוּחַ הִתְלַבְּשָׁה בָהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁלְּבוּשָׁיו מְתֻקָּנִים וּשְׁלֵמִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר, כָּל מִי שֶׁצָּרִיכִים לְהַכְנִיסוֹ לַגֵּיהִנֹּם, אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁמַּלְבִּישִׁים אוֹתוֹ אֵיךְ הֵם? מַה כְּתוּב כָּאן? וַיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבֻשׁ בְּגָדִים צוֹאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ. אֵיזֶה מַלְאָךְ? זֶה הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל גֵּיהִנֹּם וּמְמֻנֶּה עַל מִי שֶׁרָאֶה בְּאוֹתָם לְבוּשִׁים. עַד שֶׁבָּא קוֹל וְאָמַר: הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו.

מֵהָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, דְּעוֹבָדִין בִּישִׁין דְּבַר נָשׁ, עַבְדִין לֵיהּ אִינּוּן לְבוּשִׁים צוֹאִים. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶךָ וְהַלְבֵּשׁ אוֹתְךָ מַחֲלָצוֹת. אַלְבִּישִׁינֵיהּ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין מְתֻקָּנִין, דִּבְהוּ אִסְתַּכַּל בַּר נָשׁ בְּזִיו יְקָרָא דְּמָארֵיהּ.

מִכָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שֶׁמַּעֲשִׂים רָעִים שֶׁל אָדָם עוֹשִׂים לוֹ בְּגָדִים צוֹאִים. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶךָ וְהַלְבֵּשׁ אוֹתְךָ מַחֲלָצוֹת. הִלְבִּישׁוּהוּ לְבוּשִׁים אֲחֵרִים מְתֻקָּנִים שֶׁבָּהֶם מִסְתַּכֵּל אָדָם בְּזִיו כְּבוֹד רִבּוֹנוֹ.

דף ריד:

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא דָּא פִּנְחָס, דְּלָא אִסְתַּלָּק מֵעָלְמָא, עַד דְּאִתְתְּקָנוּ קַמֵּיהּ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין, דִּרוּחָא אִתְהֲנֵי בְּהוּ, לְעָלְמָא (דף ריי"ד ע"ב) דְּאָתֵי. בְּשַׁעֲתָא חֲדָא אִתְפְּשַׁט מֵאִלֵּין. וְאִתְלְבָּשׁ בְּאִלֵּין, לְקַיְּימָא דִּכְתִיב הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. עַד דַּהֲווֹ אָזְלִי, שְׁמְשָׁא הֲוָה תַּקִּיפָא, וְיָתְבוּ תְּחוֹת צִלָּא דְּחַד טִנָּרָא דְּמַדְבְּרָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי צִלָּא חֲדָוותָא דְּנַפְשָׁא הוּא.

בֹּא וּרְאֵה, כְּמוֹ זֶה פִּנְחָס, שֶׁלֹּא הִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם עַד שֶׁהִתְקִינוּ לְפָנָיו לְבוּשִׁים אֲחֵרִים שֶׁהֲרוּחַ נֶהֱנֵית בָּהֶם לָעוֹלָם הַבָּא. בְּשָׁעָה אַחַת הִתְפַּשֵּׁט מֵאֵלֶּה וְהִתְלַבֵּשׁ בְּאֵלֶּה, לְקַיֵּם אֶת הַכָּתוּב הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הַשֶּׁמֶשׁ הָיְתָה חֲזָקָה, וְיָשְׁבוּ תַּחַת צֵל שֶׁל סֶלַע אֶחָד שֶׁל הַמִּדְבָּר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי צֵל חֶדְוַת הַנֶּפֶשׁ הוּא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אִלֵּין יוֹמִין, מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹמָא בַּתְרָאָה דְּחַג, בָּעֵינָא לְמֵיקָם עֲלַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הָא אִתְּמַר וְחַבְרַיָּיא אִתְעָרוּ בְּהוּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדַּאי הָכִי הוּא, אֲבָל אָנָא שְׁמַעְנָא לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה מִלָּה בְּהוּ. אָמַר לֵיהּ, אֵימָא הַהוּא מִלָּה. אָמַר

לֵיהּ עַד לָא קָאִימְנָא בֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב דְּחַבְרַיָּיא אוֹקְמוּ מִלָּה, וְשַׁפִּיר הוּא, אֲבָל סִדּוּרָא דְּהָנֵי יוֹמֵי, רָזָא דְּחָכְמְתָא הוּא, בֵּין מְחַצְּדֵי חַקְלָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, יְמִים אֵלּוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג בִּרְצוֹנִי לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה נֶאֱמַר, וְהַחֲבֵרִים הִתְעוֹרְרוּ בָזֶה. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וַדַּאי כָּךְ הוּא, אֲבָל אֲנִי שָׁמַעְתִּי מֵהַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה דָּבָר בְּהֶם. אָמַר לוֹ, אֱמֹר אוֹתוֹ דָּבָר. אָמַר לוֹ, עֲדַיִן לֹא עָמַדְתִּי בּוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב שֶׁהַחֲבֵרִים בֵּאֲרוּ דָּבָר וְיָפֶה הוּא, אֲבָל סִדּוּר הַיָּמִים הַלָּלוּ הוּא סוֹד חָכְמָה בֵּין קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה.

תָּא חֲזֵי, הָא אִתְּמַר סִדּוּרָא דְּיִחוּדָא כֻּלָּא בְּחַד הֵיךְ הֲוֵי. וְהָא אִתְּמַר, פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה נב) חָשַׁף יְיָ אֶת זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ, דָּא דְּרוֹעָא חָדָא, דְּבֵיהּ תַּלְיָא יְשׁוּעָה, דְּבֵיהּ תַּלְיָא נוּקְמָא, דְּבֵיהּ תַּלְיָא פּוּרְקָנָא. וְלָמָּה, לְמֵיקַם לֵיהּ לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וּלְקַבְּלָא לֵיהּ לְבֵיהּ, לְאִזְדַּוְּגָא כַּחֲדָא. וְכַד הַאי אִתְעַר לְקַבְּלָהּ, כַּמָּה דְּחִילוּ שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, עַד דְּיָנַח הַהוּא דְּרוֹעָא תְּחוֹת רֵישָׁהָא לְאִתְחַבְּרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹ', וּכְדֵין נַיְיחָא דִּילָא, וּמְכַפֵּר חוֹבִין.

בֹּא וּרְאֵה, הֲרֵי נֶאֱמַר סִדּוּר שֶׁל יִחוּד הַכֹּל בְּאֶחָד אֵיךְ הָיָה, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה נב) חָשַׁף ה' אֶת זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ - זוֹ זְרוֹעַ אַחַת שֶׁבָּהּ תְּלוּיָה הַיְשׁוּעָה, שֶׁבָּהּ תְּלוּיָה הַנְּקָמָה, שֶׁבָּהּ תְּלוּיָה הַגְּאֻלָּה. וְלָמָּה? לְהָקִים אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵהֶעָפָר וּלְקַבְּלָהּ אֵלָיו לְהִזְדַּוֵּג כֶּחָד. וּכְשֶׁזֶּה מִתְעוֹרֵר לְקַבְּלָהּ, כַּמָּה פַּחַד שָׁרוּי בָּעוֹלָם, עַד שֶׁיָּנִיחַ אוֹתָהּ זְרוֹעַ תַּחַת רֹאשָׁהּ לְהִתְחַבֵּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹ'. וְאָז נָח הַדִּין וּמְכַפֵּר עַל חֲטָאִים.

לְבָתַר אָתֵי יְמִינָא לְחַבְּקָא, כְּדֵין חֶדְוָותָא שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין. לְבָתַר אִזְדַּוְּגַת בְּגוּפָא, וּכְדֵין כֻּלָּא אִקָּרֵי אֶחָד, בְּלָא פְּרוּדָא, כְּדֵין הוּא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא, וְחֶדְוָותָא דְּכֻלָּא, וְאָחִידוּ וּדַאי, מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח הָכִי בְּשָׁאַר זִמְנֵי.

אַחַר כָּךְ בָּאָה הַיְמִין לְחַבֵּק, וְאָז חֶדְוָה שְׁרוּיָה בָּעוֹלָם וְכָל הַפָּנִים מְאִירוֹת. אַחַר כָּךְ מִזְדַּוֶּגֶת בְּגוּף, וְאָז הַכֹּל נִקְרָא אֶחָד, בְּלִי פֵּרוּד, וְאָז הוּא שְׁלֵמוּת וְחֶדְוַת הַכֹּל, וַאֲחוּזִים בְּוַדַּאי מַה שֶּׁלֹּא נִמְצָא כָּךְ בְּיֶתֶר הַזְּמַנִּים.

כְּגַוְונָא דְּהַאי, סִדּוּרָא דְּהָנֵי יוֹמִין, מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹמָא בַּתְרָאָה דְּחַג. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִתְעַר דְּרוֹעָא דִּשְׂמָאלָא, לְקַבְּלָא לֵיהּ לְמַטְרוֹנִיתָא, וּכְדֵין כָּל עָלְמָא בְּדְחִילוּ בְּדִינָא, וּבָעֵי הַהוּא זִמְנָא בְּתִיּוּבְתָא שְׁלִים, לְאִשְׁתַּכְחָא עָלְמָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְבָתַר אָתְיָא מַטְרוֹנִיתָא, וּבָעְיָין בְּנֵי הֵיכָלָא בְּתִשְׁעָה לְיַרְחָא, לְמֶעְבַּד חֶדְוָותָא, וּלְמִטְבַּל בְּנַהֲרָא, לְדַכְאָה גַּרְמַיְיהוּ בְּזִווּגָא דְּמַטְרוֹנִיתָא, בְּיוֹמָא אַחֲרָא, הוּא זִווּגָא דִּילֵהּ לְשַׁוָּואָה שְׂמָאלָא תְּחוֹת רֵישָׁהָא, (נ"א רישא דמלכא) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי.

כְּמוֹ שֶׁל זֶה, סִדּוּר הַיָּמִים הַלָּלוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְעוֹרֶרֶת זְרוֹעַ שְׂמֹאל לְקַבֵּל אֶת הַמַּלְכָּה, וְאָז כָּל הָעוֹלָם בְּפַחַד בַּדִּין, וְצָרִיךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה שֶׁיִּמָּצֵא הָעוֹלָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אַחַר כָּךְ בָּאָה הַמַּלְכָּה, וּמִתְבַּקְּשִׁים בְּנֵי הַהֵיכָל בַּתְּשִׁיעִי לַחֹדֶשׁ לַעֲשׂוֹת חֶדְוָה

וְלִטְבֹּל בְּנָהָר, לְטַהֵר עַצְמָם בְּזִוּוּג הַמַּלְכָּה בַּיּוֹם הָאַחֵר, הוּא זִוּוּג שֶׁלֹּשִׁים שְׁמֹאל תַּחַת רֹאשֹׁה (ראש המלך), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי.

וּכְדֵין יִשְׂרָאֵל בְּתַעֲנִיתָא עַל חוֹבַיְיהוּ, וּמְכַפְּרָא לְהוּ. דְּהָא אִימָּא עִלָּאָה אַנְהִירַת אַנְפָּהָא לְמַטְרוֹנִיתָא בְּזִוּוּגָהָא, וּמִתְכַּפְּרִין כָּל בְּנֵי הֵיכָלָא. כֵּיוָן דְּשַׁמְאלָא מְקַבְּלָה לָהּ בְּהַאי יוֹמָא, דְּרִישָׁא דְּמַטְרוֹנִיתָא שַׂרְיָיא עַל שְׂמָאלָא.

וְאָז יִשְׂרָאֵל בְּתַעֲנִית עַל חֲטָאֵיהֶם, וּמְכֻפָּרֶת לָהֶם. שֶׁהֲרֵי הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה מְאִירָה פָּנֶיהָ לַמַּלְכָּה בְּזִוּוּגָהּ, וּמִתְכַּפְּרִים כָּל בְּנֵי הַהֵיכָל, כֵּיוָן שֶׁהַשְּׂמֹאל מְקַבֵּל אוֹתָהּ בַּיּוֹם הַזֶּה, שֶׁרֹאשׁ הַמַּלְכָּה עַל הַשְּׂמֹאל.

בְּיוֹמָא קַדְמָאָה דְּחַג, יִתְעַר יְמִינָא לְקַבְּלָה, בְּגִין לְחַבְּקָה וּכְדֵין כָּל חֶדְוָוא וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, וְחֶדְוָותָא דְּמַיִם צְלִילָן, לְנַסְּכָא עַל מַדְבְּחָא. וּבַעְיָין בְּנֵי נָשָׁא לְמֶחֱדֵי בְּכָל זִינִין דְּחֶדְוָה, דְּהָא יְמִינָא גָּרִים. בְּכָל אֲתָר דְּשַׂארֵי יְמִינָא, חֶדְוָותָא אִצְטְרִיךְ בְּכֹלָּא, כְּדֵין חֶדְוָותָא הִיא לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא.

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הֶחָג יִתְעוֹרֵר הַיְמִין לְקַבְּלָהּ בִּשְׂבִיל לְחַבְּקָהּ, וְאָז כָּל הַחֶדְוָה וְכָל הַפָּנִים מְאִירוֹת, וְחֶדְוַת הַמַּיִם הַצְּלוּלִים לְנַסֵּךְ עַל הַמִּזְבֵּחַ, וּצְרִיכִים בְּנֵי אָדָם לְשַׂמֵּחַ בְּכָל מִינֵי חֶדְוָה, שֶׁהֲרֵי הַיְמִין גּוֹרֵם. בְּכָל מָקוֹם שֶׁשָּׂרוּי יָמִין, חֶדְוָה צְרִיכָה בַּכֹּל, וְאָז חֶדְוָה הִיא לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ.

דף רטו.

לְבָתַר בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה, חֶדְוָותָא דְּאוֹרַיְיתָא הוּא, דְּהָא כְּדֵין זִוּוּגָא דְּגוּפָא, הוּא זִוּוּגָא דְּכֹלָּא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד, וְדָא הוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא, וְדָא יוֹמָא דְּיִשְׂרָאֵל אִיהוּ וַדַּאי, וְעַדְבָא דִּידְהוּ בִּלְחוֹדַיְיהוּ, דְּלֵית בֵּיהּ חוּלָקָא לְאַחֲרָא. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (דברים יד) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. (במדבר כ"ה) פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (איוב ד) זָכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבַד וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ, תַּמָּן תְּנִינָן, מַאן דְּחָמֵי קֶשֶׁת בֶּעָנָנוֹ (ס"א נהרין), אִצְטְרִיךְ לְבָרְכָא בָּרוּךְ זוֹכֵר הַבְּרִית. בְּגִין דְּדָא אִיהוּ בְּרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא, דְּשַׁוִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דף רט"ו ע"א) בְּאַרְעָא דְּלָא יֵיתֵי עָלָהּ מֵי טוֹפָנָא. בְּגִין דְּכַד סְגִיאוּ חַיָּיבִין בְּעָלְמָא, בְּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוֹבָדָא לוֹן, וּכְדֵין דָּכִיר לוֹן הַאי אוֹמָאָה דְּאוֹמֵי לְאַרְעָא, דְּכְתִיב תְּרֵי זְמָנֵי לֹא לֹא. (בראשית ח) לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל, וְלֹא אוֹסִיף עוֹד לְהַכּוֹת, דָּא אִיהוּ אוֹמָאָה. כְּמָה דְּכְתִיב, (ישעיה נד) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעָבוֹר מֵי נֹחַ. (קשור עם הרעיא מהימנא)

אַחַר כָּךְ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי חֶדְוַת הַתּוֹרָה הִיא, שֶׁהֲרֵי אָז זִוּוּג הַגּוּף הוּא, זִוּוּג הַכֹּל, לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְזֶהוּ שְׁלֵמוּת הַכֹּל, וְזֶהוּ יוֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וַדַּאי וְחֵלֶק שֶׁלָּהֶם לְבַדָּם, שֶׁאֵין בּוֹ חֵלֶק לְאַחֵר. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (דברים יד) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (איוב ד) זָכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבַד וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ. שָׁם שָׁנִינוּ, מִי שֶׁרוֹאֶה קֶשֶׁת בְּגַנָּיָהּ (מאירים), צָרִיךְ לְבָרֵךְ בָּרוּךְ זוֹכֵר הַבְּרִית,

מִשּׁוּם שֶׁזֶּהוּ בְּרִית הַקַּיָּם הַקָּדוֹשׁ שֶׁשָּׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא עָלֶיהָ מֵי הַמַּבּוּל. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁמִּתְרַבִּים רְשָׁעִים בָּעוֹלָם, רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַאֲבִיד אוֹתָם, וְאָז זוֹכֵר לָהֶם שְׁבוּעָה זוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב פַּעֲמַיִם לֹא לֹא: (בראשית ח) לֹא אֹסֵף לְקַלֵּל, וְלֹא אֹסֵף עוֹד לְהַכּוֹת. זוֹהִי הַשְּׁבוּעָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נד) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי נֹחַ.

רִבִּי יוֹסֵי אָמַר, קָשֶׁת אַתָּא לְאַנָּנָא עַל עָלְמָא. לְמַלְכָּא, דְּכָל זְמַנִין דִּבְרֵיהּ חָב לָקֳבֵלֵיהּ, אַתָּא מַלְכָּא לְאַלְקָאָה לֵיהּ, אִתְגַּלְיָא עִלֵּיהּ מַטְרוֹנִיתָא בְּלְבוּשֵׁי יְקָר דְּמַלְכוּ, מַלְכָּא חָמֵי לָהּ סָלִיק רוּגְזָא דִּבְרֵיהּ, וְחַדֵי בָּהּ, דִּכְתִיב, (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וְעַל דָּא, לָא אִתְחֲזֵי קָשֶׁת בְּעָלְמָא, אֶלָּא בִּלְבוּשֵׁי יְקָר דְּמַלְכוּ. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִית צַדִּיק בְּעָלְמָא, אִיהוּ בְּרִית, לְמֵיקַם בְּרִית, וְאָגִין עַל עָלְמָא. לָא הֲוֵי צַדִּיק, הָא קָשֶׁת, לְאִתְחֲזָאָה דְּהָא עָלְמָא אִיהוּ קַיְימָא לְאוֹבָדָא, אֶלָּא בְּגִין קֶשֶׁת דָּא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַקֶּשֶׁת בָּאָה לְהָגֵן עַל הָעוֹלָם. לְמֶלֶךְ שֶׁכָּל הַפְּעָמִים שֶׁבָּנוֹ חָטָא כְּנֶגְדּוֹ, בָּא הַמֶּלֶךְ לְהַלְקוֹתוֹ - הִתְגַּלְּתָה עָלָיו הַמַּלְכָּה בִּלְבוּשֵׁי כָבוֹד שֶׁל מַלְכוּת. כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ רוֹאֶה אוֹתָהּ, מִסְתַּלֵּק הָרוֹגֶז שֶׁל בָּנוֹ, וְשָׂמֵחַ בָּהּ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וְעַל כֵּךְ לֹא נִרְאֵית הַקֶּשֶׁת בָּעוֹלָם אֶלָּא בִּלְבוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁל מַלְכוּת. וּבְשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ צַדִּיק בָּעוֹלָם, הוּא בְּרִית לְהַעֲמִיד בְּרִית וּמָגֵן עַל הָעוֹלָם. אִם אֵין צַדִּיק, הֲרֵי הַקֶּשֶׁת, לְהַרְאוֹת שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד לְהֵאָבֵד, אֶלָּא בִּגְלַל קֶשֶׁת זוֹ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לְעוֹלָם לֹא אִתְלַבַּשׁ קֶשֶׁת דָּא, אֶלָּא בִּלְבוּשָׁא דַּאֲבָהָן קַדְמָאֵי. יְרוֹק וְסוּמָק וְחִיוָּור. יְרוֹקָא, דָּא לְבוּשָׁא דְּאַבְרָהָם, אִצְטְבַּע לְבוּשָׁא (ס"א גוון) דָּא, כַּד נָפַק מִנֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל. סוּמָקָא, דָּא גְּוֹון יִצְחָק. דְּאַתְיָא סוּמָקָא וְאִצְטְבַּע, כַּד נָפִיק מִנֵּיהּ עֵשָׂו. וְאִתְמְשַׁךְ הַהוּא סוּמָקָא לְתַתָּא, עַד כְּכָבָא דְּמַאְדִּים, דְּאִתְאֲחִיד בֵּיהּ עֵשָׂו. חִוָּורָא, דָּא אִיהוּ לְבוּשָׁא טָבָא דְּיַעֲקֹב, דְּהָא לָא אִשְׁתַּנּוּ אַנְפּוֹהִי לְעָלְמִין.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לְעוֹלָם לֹא מִתְלַבֶּשֶׁת קֶשֶׁת זוֹ, אֶלָּא בִּלְבוּשׁ הָאָבוֹת הָרִאשׁוֹנִים, יְרֹק אֹדֶם וְלָבָן. יְרֹק, זֶה לְבוּשׁ אַבְרָהָם, נִצְבַּע לְבוּשׁ (גון) זֶה כְּשֶׁיִּצָּא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל. אֹדֶם זֶה הַגָּוֶן שֶׁל יִצְחָק, שֶׁבָּא אָדֹם וְנִצְבַּע כְּשֶׁיִּצָּא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו, וְנִמְשַׁךְ אוֹתוֹ הָאֹדֶם לְמַטָּה עַד כּוֹכָב מַאְדִּים, שֶׁנֶּאֱחַז בּוֹ עֵשָׂו. לָבָן זֶהוּ לְבוּשׁ טוֹב שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהֲרֵי לֹא הִשְׁתַּנּוּ פָּנָיו לְעוֹלָמִים.

דף רטו:

רִבִּי אַבָּא אָמַר יָאוּת הוּא, אֲבָל הָכִי אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, חִוָּור, דָּא אַבְרָהָם. דְּאִתְלַבַּן בְּחִוָּורָא דְּנוּרָא. סוּמָקָא, דָּא יִצְחָק וְדָאי. יְרוֹק, דָּא הוּא יַעֲקֹב, דְּקַיְימָא בֵּין תְּרֵין גַּוְונִין, וּכְתִיב בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, (ישעיה כט) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחְוָרוּ דְּהָא כָּל עַרְסֵיהּ שְׁלִים הֲוָה. וְהָכִי הוּא לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב, לְאִתְחֲזָאָה בְּגַוְונָא סוּמָק, כְּיִצְחָק דְּנָפַק מִנֵּיהּ עֵשָׂו. וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחְוָרוּ, כְּאַבְרָהָם לְאִתְחֲזָאָה בְּגַוְונָא חִוָּור, דְּנָפַק מִנֵּיהּ יִשְׁמָעֵאל. אֶלָּא

נָטַל גַּוְונִין, לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ, עַל אֲבָהָן דִּילֵיהּ, (דף רט"ו ע"ב) וּבְאִלֵּין לְבוּשִׁין מִתְלַבְּשַׁת קֻשְׁטָ, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְחֲזֵי קַמֵּי מַלְכָּא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, יָפֶה הוּא, אֲבָל כְּךָ אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, לָבָן זֶה אַבְרָהָם, שֶׁהִתְלַבֵּן בְּלֹבֶן הָאֵשׁ. אָדם זֶה וַדַּאי יִצְחָק. יִרֹק זֶהוּ יַעֲקֹב, שֶׁעוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי גְוָנִים, וְכָתוּב בּוֹ בְּיַעֲקֹב, (ישעיה כט) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ, שֶׁהָרֵי כָּל מִטָּתוֹ הָיְתָה שְׁלֵמָה. וְכָךְ הוּא לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב - לְהֵרָאוֹת בְּגֶוֶן אָדם כְּיִצְחָק שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו, וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ - כְּמוֹ אַבְרָהָם, לְהֵרָאוֹת בְּגֶוֶן לָבָן, שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל. אֶלָּא לְקַח גְּוָנִים לְהִתְעַטֵּר בָּהֶם עַל הָאֻבּוֹת שֶׁלּוֹ. וּבַלְּבוּשִׁים הַלָּלוּ מִתְלַבֶּשֶׁת הַקֻּשְׁטָ בְּשָׁעָה שֶׁנִּרְאֵית לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

תָּא חֲזֵי, רָזָא דְּבְרִית קַדִּישָׁא, הִיא אָת יו"ד, דְּמִתְעַטְּרָא בְּרֵישִׁימוּ עִלָּאָה, וְהָא (ס"א ודא) אִיהוּ דְּאִתְרְשִׁים בִּבְרִית תָּדִיר לְעִלְמִין, וּבְגִין דְּקַנֵּי פְּנָחָס עַל בְּרִית, אִתְרְשִׁים בִּשְׁמֵיהּ הָכָא אָת דָּא, פִּנְחָס יו"ד זְעֵירָא, אִיהוּ יו"ד דְּאִיהוּ בְּרִית וַדַּאי, דְּנָפִיק מִגּוֹ יו"ד עִלָּאָה קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא, אִיהוּ קָאִים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּלָא אִתְאֲבִיד מִגּוֹ עָלְמָא. וְהָכִי הוּא נָקִי מֵהַהוּא חוֹבָא דִּפְעוֹר, וְלָא אִתְאֲבִיד תָּדִיר מִגּוֹ קַדִּישָׁא דְּעָלְמָא. (ס"א ולא אתאביד מגו עלמא) (איוב ד) וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ, אִלֵּין נָדָב וַאֲבִיהוּא, דְּלָא אִשְׁתְּצִיאוּ מִן הַהוּא עָלְמָא בְּגִינֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, סוֹד הַבְּרִית הַקְּדוֹשָׁה הִיא אוֹת יו"ד שֶׁמִּתְעַטֶּרֶת בְּרֹשֶׁם עֶלְיוֹן, וְהָרֵי (וזה) הוּא שֶׁנִּרְשָׁם בַּבְּרִית תָּמִיד לְעוֹלָמִים, וּמְשׁוּם שֶׁקִּנֵּא פִּנְחָס עַל הַבְּרִית, נִרְשְׁמָה בְּשְׁמוֹ הָאוֹת הַזּוֹ כָּאן, פִּינְחָס, יו"ד קָטַנְתָּ, הִיא יו"ד שֶׁהִיא בְּרִית וַדַּאי, שֶׁיּוֹצֵאת מִתּוֹךְ יו"ד עֶלְיוֹנָה קְדוֹשָׁה. וְלָכֵן הוּא עוֹמֵד בְּקִיּוּם שָׁלֵם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁלֹּא נֶאֱבַד מִתּוֹךְ הָעוֹלָם. וְכָךְ הוּא נָקִי מֵאוֹתוֹ חֵטְא שֶׁל פְּעוֹר, וְלֹא נֶאֱבַד תָּמִיד בְּתוֹךְ קְדֻשַּׁ הָעוֹלָם (ולא נאבד מתוך העולם). (איוב ד) וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ - אֵלּוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא שֶׁלֹּא נִשְׁמְדוּ מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּגָלָלוֹ.

רעיא מהימנא אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, שַׁפִּיר קַאֲמַרְתְּ, אֲבָל בְּגִין דְּאִלֵּיהוּ דְּאִיהוּ פִּנְחָס, קַנֵּי עַל בְּרִית, צָרִיךְ לְחַדָּתָא מִלִּין סַגִּיאִין בֵּיהּ, דְּהַאי פַּרְשְׁתָא כְּתִיבָא בְּאוֹרַיְיתָא עַל שְׁמֵיהּ, דְּעָלֵיהּ אִתְּמַר (מלכים א יט) קַנֹּא קִנֵּאתִי, תְּרֵי קְנָאוֹת, חַד בְּשַׁדַּ"י דְּלְעֵילָּא, וְתִנְיָינָא בְּשַׁדַּ"י דְּלְתַתָּא, וּבְגִין דָּא עָבִיד תְּרֵין שְׁבוּעוֹת (נ"א בתרין לא לא) (ס"א בתרין זמנין) בְּתַרְוַוְיְיהוּ, וּתְרֵין זִמְנִין לֹא לֹא.

אָמַר לוֹ הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, יָפֶה אָמַרְתָּ, אֲבָל מִשּׁוּם שֶׁאֵלְיָהוּ, שֶׁהוּא פִּנְחָס, קִנֵּא עַל הַבְּרִית, צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים רַבִּים בָּהּ, שֶׁהֲרֵי הַפָּרָשָׁה כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה עַל שְׁמוֹ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (מלכים איט) קַנֹּא קִנֵּאתִי, שְׁתֵּי קְנָאוֹת. אַחַת בְּשַׁדַּ"י שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַשֵּׁנִית בְּשַׁדַּ"י שֶׁלְּמַטָּה. וְלָכֵן עָשָׂה שְׁתֵּי שְׁבוּעוֹת (בשני לא לא) (בפעמים) בִּשְׁתֵּיהֶן, וּפְעָמַיִם לֹא לֹא.

אֲבָל רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מַאן דְּחָמֵי קֻשְׁטָ בְּגַוְונוֹי נְהִירִין, צָרִיךְ לְבָרְכָא בָּרוּךְ זוֹכֵר הַבְּרִית. וּבְגַלּוּתָא דִּלְאו אִיהוּ נְהִיר בְּגַוְונוֹי כְּדְקָא יָאוֹת, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דִּלְזִמְנִין נְהִיר זְעֵיר, וְזִמְנִין לָא נְהִיר כְּלָל, זִמְנִין אִתְחֲזֵי בְּשְׁלִימוּ, וְזִמְנִין לָאו. דְּקֻשְׁטָ קָא רָמִיז גְּוונוֹי, לְזַכָּוון דְּכֹהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, כַּד אִינּוּן שַׁפִּירִין, דְּנְהִיר קֻשְׁטָ בְּגַוְונוֹי דְּאִינּוּן תְּלַת.

אֲבָל רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִי שֶׁרוֹאֶה קֶשֶׁת בְּגְוָנִים מְאִירִים, צָרִיךְ לְבָרֵךְ בָּרוּךְ זוֹכֵר הַבְּרִית. וּבַגְּלוּת, שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה בְּגְוָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁלִּפְעָמִים מְאִירָה מְעַט וְלִפְעָמִים לֹא מְאִירָה בִּכְלָל, לִפְעָמִים נִרְאֵית בִּשְׁלֵמוּת וְלִפְעָמִים לֹא. שֶׁקֶשֶׁת רוֹמֶזֶת גְּוָנֶיהָ לִזְכֵיוֹת הַכֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים כְּשֶׁהֵם יָפִים, שֶׁהַקֶּשֶׁת מְאִירָה בְּגְוָנֶיהָ שֶׁהֵם שְׁלֵמִים.

קוּם אַנְתְּ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וְאֵימָא, דְּהָא מִלִּין שְׁפִירִין קָאֲמַרַת בְּחִבּוּרָה קַדְמָאָה, דְּקֶשֶׁת לָא אַתְיָא אֶלָּא לְאַנָּנָא עַל עָלְמָא. לְמַלְכָּא, דְּבָכָל זִמְנָא דִּבְרִיהּ חָב, וּמַלְכָּא חֲזֵי לְמַטְרוֹנִיתָא, סָלִיק רוּגְזָא דִּבְרִיהּ, דְּכְתִיב, (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וְעַל דָּא לָא אִתְחֲזֵי קֶשֶׁת, אֶלָּא לְאַנָּנָא עַל עָלְמָא. וְלָא אִתְגַּלְיָא, אֶלָּא בִּלְבוּשׁ יְקָר דְּמַלְכוּ, וּבְשַׁעֲתָא דְּאִית צַדִּיק בְּאַרְעָא, אִיהוּ בְּרִית. לְמֵיקַם בְּרִית.

קוּם אַתָּה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וֶאֱמֹר, שֶׁהֲרֵי דְּבָרִים יְפִים אָמַרְתָּ בַּחִבּוּר הָרִאשׁוֹן, שֶׁקֶשֶׁת לֹא בָאָה אֶלָּא לְהָגֵן עַל הָעוֹלָם. לְמֶלֶךְ, שֶׁבְּכָל זְמַן שֶׁבְּנוֹ חוֹטֵא וְהַמֶּלֶךְ רוֹאֶה אֶת הַמַּלְכָּה, מִסְתַּלֵּק רוֹגֶז בְּנוֹ, שֶׁכְּתוּב (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וְלָכֵן לֹא נִרְאֵית קֶשֶׁת אֶלָּא לְהָגֵן עַל הָעוֹלָם. וְלֹא נִגְלֵית אֶלָּא בִּלְבוּשׁ נִכְבָּד שֶׁל מַלְכוּת, וּבְשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ צַדִּיק בָּאָרֶץ, הוּא הַבְּרִית, לְהַעֲמִיד בְּרִית.

וְכִי בְּגְלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְחַק מִמַּטְרוֹנִיתָא, וְאֵיךְ מַטְרוֹנִיתָא לְבוּשֵׁי מַלְכוּתָא בְּגְלוּתָא (ס"א ל"ג לא) לֹא. אֲבָל בְּגְלוּתָא, לְבוּשָׁהּ דְּקִדְרוּת, וְאִיהוּ אָמְרַת (שיר השירים א) אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. אֶלָּא וַדַּאי שְׁחַרְחֹרֶת. אֶלָּא קֶשֶׁת שֶׁנִּגְלֵית בַּגְּלוּת אֵינָהּ אֶלָּא מְטַטְרוֹ"ן, שֶׁנִּקְרָא שַׁדַּ"י, וְהוּא עַבְדּוֹ וְקַן בֵּיתוֹ שֶׁשּׁוֹלֵט בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ (בגלות), וּבָנָיו נִקְרָאִים עַבְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּבְנֵי הַמַּלְכָּה בָּנִים, וּמִשּׁוּם זֶה אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים. וּבִזְמַנָּא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אוּקְמוּהָ דַּעֲבָדִים חָפוּ רֹאשָׁם, וְנִתְדַּלְדְּלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. וַדַּאי אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה אִתְקְרִיאוּ, עַל שֵׁם מַטְרוֹנִיתָא, דְּאִתְמַר עָלָהּ (משלי לא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. אֲבָל אִי אִית לֵיהּ צַדִּיק, דְּזָכְווֹי וְעוֹבָדוֹי לְאַנְהָרָא, בְּהוֹן מַטְרוֹנִיתָא, וּלְמִפְשַׁט מִנַּהּ לְבוּשֵׁי קִדְרוּתָא דְּפִשְׁטִין וּלְקַשְׁטָא לָהּ בִּלְבוּשִׁין דִּגְוָונִין נְהִירִין דְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וּרְאִיתִיהָ, בְּרָזִין נְהִירִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאוֹר רָ"ז אִתְקְרֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ו) כִּי נֵר מִצְוָה תוֹרָה אוֹר. וּבְאִלֵּין רָזִין אִתְמַר וּרְאִיתִיהָ.

וּכְשֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, פֵּרְשׁוּהָ שֶׁעֲבָדִים חָפוּ רֹאשָׁם וְנִדַּלְדְּלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. וַדַּאי אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה נִקְרְאוּ עַל שֵׁם הַמַּלְכָּה, שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ (משלי לא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. אֲבָל אִם יֵשׁ צַדִּיק שֶׁזְּכִיּוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לְהָאִיר בָּהֶם אֶת הַמַּלְכָּה, וּלְקַשֵּׁט מֻמָּנָה לִבוּשֵׁי קִדְרוּת הַפְּשׁוּטִים וּלְקַשֵּׁט אוֹתָהּ בִּלְבוּשִׁים שֶׁל גְּוָנִים מְאִירִים שֶׁל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, מַה כָּתוּב בּוֹ? וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וּרְאִיתִיהָ,

בְּסוֹדוֹת מְאִירִים שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁאוֹ"ר נִקְרָא רָ"ז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ו) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר. וּבְסוֹדוֹת הַלִּלּוּ נֶאֱמַר וּרְאִיתִיהָ.

וּבְהַהוּא זִמְנָא סָלִיק מִנַּיהּ רוּגְזָא דִּבְרִיהּ, (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, וַיֵּימָא לָהּ מַלְכָּא בִּצְלוֹתָא דַּעֲמִידָה קַמַּיהּ, (אסתר ה) מַה שְׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ. בְּהַהוּא זִמְנָא, שְׁאֵלְתָּא עַל פּוּרְקָנָא דִּילָהּ, וּבְנָהָא עַמַּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (אסתר ז) תִּנָּתֶן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי. אֲבָל קֻשְׁיָת דְּאִתְחֲזְיָא בְּעָלְמָא בְּגָלוּתָא, זְמִנִין דְּנָפִיק בִּשְׁלִימוּ, כַּד בְּנוֹי מַכְשְׁרִין עוֹבָדוֹי, וּלְזִמְנִין לָא אִשְׁתְּכַח בִּשְׁלִימוּ, כַּד בְּנוֹי לָא מַכְשְׁרִין עוֹבָדוֹי (כאן חסר).

וּבְאוֹתוֹ זְמַן עוֹלָה מִמֶּנּוּ רֹגֶז בְּנוֹ, (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, וְיֹאמַר לָהּ הַמֶּלֶךְ בִּתְפִלַּת הָעֲמִידָה לְפָנָיו, (שם ה) מַה שְׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה בַּקָּשָׁתֵךְ. בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹאֶלֶת עַל גְּאֻלָּתָהּ וּבָנֶיהָ עִמָּהּ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ז) תִּנָּתֶן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי. אֲבָל קֻשְׁיָת שֶׁנִּרְאֵית בָּעוֹלָם בַּגָּלוּת, שֶׁעֻבָּד הוּא, לִפְעָמִים יוֹצֵא בִּשְׁלֹמוּת, כְּשֶׁבָּנָיו מַכְשִׁירִים מַעֲשֵׂיהֶם, וְלִפְעָמִים לֹא נִמְצָא בִּשְׁלֹמוּת, כְּשֶׁבָּנָיו לֹא מַכְשִׁירִים מַעֲשֵׂיהֶם.

וְאִי לָאו בְּגִין אוֹת יו"ד דְּשַׁדַּ"י דְּקַנִּי עָלְהּ פִּנְחָס דְּאַגִּין לֵיהּ מִשְׁבְּטָא דְּשִׁמְעוֹן הֲווּ קַטְלִין לֵיהּ וְאוֹבְדִין לֵיהּ מֵעָלְמָא. וּבְגִין דָּא (איוב ד) זְכוֹר נָא מִי הוּא נָקִי אֲבַד דָּא פִּנְחָס וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ, אִלֵּין דִּמְכַשְּׁרִין עוֹבָדַיהוֹן קַמֵּי מַלְכָּא, וּמְקַנְּאִין עַל שְׁמֵיהּ, וּמַקְדִּישִׁין לֵיהּ בְּרַבִּים. הָכִי מִקַּדְּשִׁין לֵיהּ לְעֵילָּא, בֵּין מִמָּנָּן דְּשִׁאַר עַמִּין, וְאִשְׁתְּמוֹדְעִין לֵיהּ כָּל מְמָנָא בְּכִנּוּיֵיהּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּמוֹדְעִין לְעֵילָּא כֻּלָּא בְּשֵׁם יְדוֹ"ד, דְּאִיהוּ חַיֵּי כָּל כִּנּוּיִין.

וְאִם לֹא בְּגָלָל אוֹת יו"ד שֶׁל שַׁדַּ"י שֶׁקִּנֵּא עָלֶיהָ פִּנְחָס שֶׁהֵגֵנָּה עָלָיו מִשְׁבָּטוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן, הָיוּ הוֹרְגִים אוֹתוֹ וּמְאַבְּדִים אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. וּמְשׁוּם זֶה, (איוב ד) זְכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד - זֶה פִּנְחָס. וְאֵיפֹה רְשָׁעִים נִכְחָדוּ - אֵלּוּ שֶׁמְּעַשֵּׂיהֶם כְּשֵׁרִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּמְקַנְּאִים עַל שְׁמוֹ וּמְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ בָּרַבִּים, כָּךְ מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ לְמַעְלָה בֵּין מְמֻנֵּי שְׁאָר הָעַמִּים, וְנוֹדָעִים לוֹ כָּל מְמֻנֶּה בְּכִנּוּיוֹ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל נוֹדָעִים לְמַעְלָה הַכֹּל בְּשֵׁם יְהוֹ"ה, שֶׁהוּא מְחַיֶּה כָּל הַכִּנּוּיִים.

וְכָל שֵׁם וְכִנּוּי סָהִיד עָלֶיהָ, אֵ"ל סָהִיד עָלֶיהָ, דְּאִית לֵיהּ יְכוֹלֶת עַל כָּל אֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב ה) אֲנִי אֶדְרוֹשׁ אֶל אֵל. אֵל, מָארֵי דְּאֵל. אֱלֹהִים סָהִיד עָלֶיהָ, דְּאִיהוּ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים. אֲדֹנָ"י סָהִיד עָלֶיהָ, דְּאִיהוּ אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים. אוּף הָכִי כָּל שֵׁם. דְּכָל (ספירה ומלאך) מַלְאָךְ אִית לְכָל חַד שֵׁם יְדִיעַ, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא לְכָל כַּת בְּהַהוּא שֵׁם דְּמַלְכָּא דִּילֵיהּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, אִשְׁתְּמוֹדְעָן לֵיהּ בִּיהוֹ"ה.

וְכָל שֵׁם וְכִנּוּי מֵעִיד עָלָיו. אֵ"ל מֵעִיד עָלָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְכוֹלֶת עַל כָּל אֵל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲנִי אֶדְרוֹשׁ אֶל אֵל. אֵל - בַּעַל הָאֵל. אֱלֹהִים מֵעִיד עָלָיו שֶׁהוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים. אֲדֹנָ"י מֵעִיד עָלָיו שֶׁהוּא אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים. גַּם כָּךְ כָּל שֵׁם. שֶׁלְּכָל (ספירה ומלאך) מַלְאָךְ יֵשׁ שֵׁם יְדוּעַ, לְהוֹדִיעַ לְכָל כַּת בְּאוֹתוֹ שֵׁם שֶׁל מַלְכוֹ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל נוֹדָעִים לוֹ בְּיהוֹ"ה.

וְרָזָא דְּמִלָּה, בַּר נָשׁ חַד יָכִיל לְמֶהֱוֵי לֵיהּ כְּמָה סוּסְוִון, אוּף הָכִי כָּל יִשְׂרָאֵל אִינּוּן בְּנוֹי דְּאָדָם, וְכָל בְּרָא צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לַאֲבוּי כַּסּוּס וְכַחֲמוֹר לְמָשׁוּי, וּלְמֶהֱוֵי כְּפִיף תְּחוֹתּוֹי, וְהַאי אִיהוּ רָזָא (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ. דְּאִיהוּ בְּרָא דְּאָדָם, וְעָבִיד גַּרְמֵיהּ כַּבְהֵמָה תְּחוֹתּוֹי.

וְסוֹד הַדָּבָר - לְבָנָן אָדָם אֶחָד יְכוֹלִים לִהְיוֹת כַּמָּה סוּסִים, גַּם כָּךְ כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם בָּנָיו שֶׁל אָדָם, וְכָל בֵּן צָרִיךְ לִהְיוֹת לוֹ לְאָבִיו כְּסוּס וְכַחֲמוֹר לְמַשָּׂא וְלִהְיוֹת כָּפוּף תַּחְתָּיו, וְזֶהוּ סוֹד (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'. שֶׁהוּא בֵּן שֶׁל אָדָם, וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כִּבְהֵמָה תַּחְתָּיו.

וּבְגִין דָּא אִיהוּ פִּקּוּדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי אִח מְיַבֵּם לְאִתְּתֵיהּ דְּאָח, לְמֶעְבַּד בְּרָא לַאֲחוּי, בְּגִין דְּלָא יִתְאֲבִיד מֵהַהוּא עָלְמָא. וְהַאי אִיהוּ כְּגוֹן רָזָא דְּכֹלְאַיִם בְּצִיצִית. דְּאָמְרוּ, מַה שָּׁאַסַרְתִּי לְךָ כָּאן, הֵתַּרְתִּי לְךָ כָּאן. אֲסַרְתִּי לְךָ כִּלְאַיִם דְּעָלְמָא, הֵתַּרְתִּי לְךָ כִּלְאַיִם דְּצִיצִית. אֲסַרְתִּי לְךָ אֵשֶׁת אָח, הֵתַּרְתִּי לְךָ יְבָמָה. כְּגוֹן מַרְכִּיבִים תַּפּוּחִים אוֹ דְקָלִים מִן בְּמִינוֹ. וְאָסוּר לְאַרְכָּבָא מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וְאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וּבִיבָמָה מַרְכִּיבִין מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, (תיקונים י"ט ע"א ע"ש) בְּגִין דְּלָא לְתְאֲבִיד (להאביד) נֶפֶשׁ הַמֵּת. (דברים כה) וְלֹא יִמְחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן זוֹהִי מִצְוַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה לִהְיוֹת אָח מְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו לַעֲשׂוֹת בֵּן לְאָחִיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבַד מֵאוֹתוֹ עוֹלָם. וְזֶהוּ כְּמוֹ סוֹד כִּלְאַיִם בְּצִיצִית. שֶׁאָמְרוּ, מַה שֶּׁאֲסַרְתִּי לְךָ כָּאן - הִתַּרְתִּי לְךָ כָּאן. אֲסַרְתִּי לְךָ כִּלְאַיִם שֶׁל הָעוֹלָם - הִתַּרְתִּי לְךָ כִּלְאַיִם שֶׁל צִיצִית. אָסַרְתִּי לְךָ אֵשֶׁת אָח - הִתַּרְתִּי לְךָ יְבָמָה. כְּגוֹן מַרְכִּיבִים תַּפּוּחִים אוֹ דְקָלִים מִין בְּמִינוֹ, וְאָסוּר לְהַרְכִּיב מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וְנֶאֱמַר בּוֹ (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וּבִיבָמָה מַרְכִּיבִים מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תֹאבַד (להאביד) נֶפֶשׁ הַמֵּת, (שם כה) וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּגַלְגּוּל. גַּלְגַּל לֵית לֵיהּ תְּנוּעָה בְּלָא אֲמַת הַמַּיִם, אוּף הָכִי, אֲמַת הַמַּיִם רָזָא דְּאָת ו', בֵּיהּ אִתְעֲבִיד גַּלְגַּל גֻּלְגּוּל. וְרָזָא דְּמִלָּה, מַה גַּלְגַּל אֵין לוֹ תְּנוּעָה בְּלָא אֲמַת הַמַּיִם, אוּף הָכִי, גַּלְגַּל אִיהוּ י', וְלֵית לֵיהּ תְּנוּעָה בְּלָא אֲמַת הַמַּיִם דְּאִיהוּ ו'. יְבָמָה ה'. לְהַאי אִיהוּ בִּינָ"ה בֵּ"ן יָ"ה. בְּאוֹת י' בָּרָא עָלְמָא דְּאָתֵי, עוֹלָם אָרוֹךְ, דְּאִיהוּ ו'.

וְזֶהוּ סוֹד הַגַּלְגּוּל. לַגַּלְגַּל אֵין תְּנוּעָה בְּלִי אֲמַת הַמַּיִם, גַּם כָּךְ אֲמַת הַמַּיִם סוֹד שֶׁל אוֹת ו', בָּהּ נַעֲשָׂה הַגַּלְגַּל גֻּלְגּוּל. וְסוֹד הַדָּבָר - מַה גַּלְגַּל אֵין לוֹ תְּנוּעָה בְּלֹא אֲמַת הַמַּיִם - גַּם כָּךְ גַּלְגַּל הוּא י' וְאֵין לוֹ תְּנוּעָה בְּלִי אֲמַת מַיִם, שֶׁהִיא ו'. יְבָמָה ה'. לְזֶה הוּא בִּינָ"ה בֵּ"ן יָ"ה. בְּאוֹת י' בָּרָא אֶת הָעוֹלָם הַבָּא, עוֹלָם אָרֹךְ, שֶׁהוּא ו'.

בְּגִין דָּא, מַאן דְּלֵית לֵיהּ בֵּן, לָאו אִיהוּ מִבְּנֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּיַמָּא לְקַבְלֵיהּ, וּמְנִיהּ נָפִיק, מְבַיְנַיְיהוּ (תיקונים ע"ב ע"א) ו', וּמְנֵיהּ מִתְפַּלְגִין כַּמָּה נַחֲלֵי, דְּאִינּוּן מְסַבְּבִין עָלְמָא, עַד דְּחָזְרוּ לְיַמָּא דְּנָפְקוּ מִתַּמָּן, וּבְגִין דָּא אָמַר קְרָא, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים וְגוֹ'. עַד דְּאָהֲדְרוּ כְּגַוְונָא דְּנָפְקוּ.

בְּגַלָּל זֶה מִי שֶׁאֵין לוֹ בֵּן אֵינוֹ מִבְּנֵי הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַיָּם לְמוּלוֹ, וּמִמֶּנּוּ יָצָא, מִבֵּינֵיהֶם ו', וּמִמֶּנּוּ נֶחֱלָקִים כַּמָּה נְחָלִים שֶׁמְּסוֹבְבִים אֶת הָעוֹלָם, עַד שֶׁחוֹזְרִים לַיָּם שֶׁיָּצְאוּ מִשָּׁם, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר הַפָּסוּק (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים וְגוֹ'. עַד שֶׁחוֹזְרִים כְּמוֹ שֶׁיָּצְאוּ.

אוּף הָכִי, (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. כְּגַוְונָא דְּיֵהִיב לָהּ (דף רט"ז ע"א) שְׁלִימָתָא. אִם תָּשׁוּב בִּתְיוּבְתָא, דְּאִיהוּ בִּינָ"ה בֵּ"ן יָ"ה, עִלָּאָה. אֶת ה' סִלִּיקַת בְּאֶת י' לְחַמְשִׁין, עֲשָׂר זְמָנִין חֲמֵשׁ. הָא אִיהוּ יָ"ם, יָ"ה. בֵּ"ן, נַחַל דְּנָפַק מִן יַמָּא, וְאִתְפְּלִיג לְכַמָּה נַחֲלִין, כְּגַוְונָא דְּאִילְנָא דְּאִתְפְּשַׁט לְכַמָּה עַנְפִּין.

גַּם כָּךְ - (שם יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. כְּמוֹ שֶׁנִּתַּן אוֹתָהּ שְׁלֵמָה אִם תָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, שֶׁהֵיא בִּינָ"ה, בָּ"ן יָ"ה, עֶלְיוֹן. אוֹת ה' עוֹלֶה בְּאוֹת י' לַחֲמִשִּׁים, עֶשֶׂר פְּעָמִים חֲמִשָּׁה. הֲרֵי הִיא י"ם, יָ"ה. בָּ"ן, נַחַל שֶׁיּוֹצֵא מֵהַיָּם וְנֶחֱלָק לְכַמָּה נְחָלִים, כְּמוֹ אַיָּלָן שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט לְכַמָּה עֲנָפִים.

וְאִי לָא חֲזַר נִשְׁמְתָא שְׁלֵימָתָא, כְּגַוְונָא דְּאִשְׁתְּלַמַת. אִתְמַר בָּהּ, שָׁם הֵם שָׁבִים לְלָכֶת, אִיהִי וְכָל נִשְׁמָתִין אַחֲרָנִין. אוּף הָכִי לָאו אִיהוּ שְׁלִים בְּבֶן, אִי לֵית לֵיהּ בַּת, דְּאִיהוּ עָלְמָא דֵּין, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּהַאי עָלְמָא דְּאִתְבְּרֵי בָּהּ', הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. (אלא)

וְאִם לֹא חֲזָרָה נְשָׁמָה שְׁלֵמָה כְּמוֹ שֶׁהִשְׁתַּלְּמָה, נֶאֱמַר בָּהּ (שם א) שָׁם הֵם שָׁבִים לָלָכֶת, הִיא וְכָל הַנְּשָׁמוֹת הָאֲחֵרוֹת. גַּם כָּךְ אֵינָנּוּ שָׁלֵם בְּבֵן אִם אֵין לוֹ בַּת, שֶׁהִיא הָעוֹלָם הַזֶּה, לִהְיוֹת שָׁלֵם בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנִּבְרָא בָּהּ'. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. (אלא)

יְה"וִ, (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. וְרַשְׁיְיָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (קהלת ח) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וָבָאוּ, גָּרְמוּ אֱלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְמַר עֲלֵיהוּ, (עמוס ב) עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל. בְּתַר דְּקִלְקְלוּ גַּרְמַיְיהוּ תְּלַת זִמְנִין, וְלָא זָכֵי בֵּיהּ"וִ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (קהלת יא) מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יִהְוֶא. עַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ, דְּהַיְינוּ ה'. וְאִתְדָּנוּ בַּגֵּיהִנֹּם, בְּמַשְׁחִית אַף וְחֵימָה.

יְה"וִ, (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. וְהָרְשָׁעִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (קהלת ח) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבֻרִים וָבָאוּ, גָּרְמוּ (שמות לב) אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (עמוס ב) עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל. אַחֲרֵי שֶׁקִּלְקְלוּ עַצְמָם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְלֹא זָכוּ בִּיהּ"וִ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (קהלת יא) מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יִהְוֶא. [ו] עַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ, דְּהַיְינוּ ה'. וְנִדּוֹנוּ בְּגֵיהִנֹּם בְּמַשְׁחִית אַף וְחֵמָה.

וּלְבוּשִׁין דְּתַלַת אַתְוָון אִלֵּין, אִשְׁתְּמוֹדְעִין בַּקֶּשֶׁת, דְּאִינּוּן חִיּוּר סוּמָק וְיָרוֹק. מַאן דְּיֵיתֵי בְּזִמְנָא חֲדָא, אִיהוּ חִיּוּר. בְּתִנְיָינָא, סוּמָק. בְּתִלְיתָאָה, יָרוֹק. וּבְגִין דְּבִיעָקֹב אִתְכְּלִילוּ אַתְוָון, וְאִשְׁתְּרַשׁ אִילָנָא וְאִתְנְטַע וְאִתְרַבָּא, וְאִתְעֲבִיד אִיבָּא טָבָא, (ישעיה כט) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ, לְמֶהֱוֵי מֶרְכַּבְתֵּיהּ בְּיִצֶּר הָרַע, דְּאִיהוּ נָחָשׁ, וְכָל מִינֵי חַיָּה בִּישָׁא. וּבְגִין דָּא, (הושע יב) וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ וַיּוּכָל. וּבְגִין דְּאִתְקְרֵי אָדָם אִילָנָא, אִיהוּ רָזָא דָּא, לְאִילָנָא דְּאִתְנְטַע בַּאֲתָר דְּלָא עָבִיד אִיבָּא. מָה עָבֵד. עָקַר לֵיהּ וּנְטָעֵיהּ בַּאֲתַר אָחֳרָא. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מִכָּל מָקוֹם דְּלָא הֲוֵי מוּחְזָק לְמֶהֱוֵי עָקַר, עַד דְּאָזִיל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְנְטַע תַּמָּן בְּאִתְתָא.

וּלְבוּשִׁים שֶׁל שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ נוֹדָעִים בַּקֶּשֶׁת, שֶׁהֵם לָבָן, אָדֹם וְיָרֹק. מִי שֶׁיָּבֹא בִּזְמַן אֶחָד הוּא לָבָן, בַּשֵּׁנִי אָדֹם, בַּשְּׁלִישִׁי יָרֹק. וּמִשּׁוּם שֶׁבְּיַעֲקֹב נִכְלְלוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְנִשְׁתָּרֵשׁ הָאִילָן וְנִטַּע וְהִתְגַּדֵּל וְנַעֲשָׂה פְּרִי טוֹב - (ישעיה כט) לֹא עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ, לִהְיוֹת מֶרְכַּבְתּוֹ בְּיֵצֶר הָרַע, שֶׁהוּא נָחָשׁ וְכָל מִינֵי חַיָּה רָעָה, וּמִשּׁוּם זֶה - (הושע יב) וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ וַיּוּכָל. וּמִשּׁוּם שֶׁאָדָם נִקְרָא אִילָן, הוּא סוֹד זֶה לְאִילָן שֶׁנִּטַּע בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה פְּרִי, מָה עָשָׂה? עָקַר אוֹתוֹ וּנְטָעוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, שֶׁלֹּא הָיָה מֻחְזָק לִהְיוֹת עָקַר, עַד שֶׁהָלַךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִטַּע שָׁם בְּאִשָּׁה.

אוּף הָכִי צַדִּיק, דְּאִיהוּ מְטַלְטֵל מֵאֲתַר לְאֲתַר, מִבַּיִת לְבַיִת, כְּאִילּוּ יֵיתֵי בְּגִלְגּוּלָא זִמְנִין סַגִּיאִין. וְהַיְינוּ (שמות כ) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאוֹהֲבָיו, עַד דְּיִזְכֶּה לְעָלְמָא (דאתי) שְׁלִים. אֲבָל לְחַיָּיבַיָּא, לָא אַיְיתֵי

לֵיהּ יַתִּיר מִתְּלַת זִמְנִין. וְאִי חֲזַר בְּתִיּוּבְתָּא, אִתְמַר בֵּיהּ גָּלוּת מְכַפֶּרֶת עָוֹן. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מִכָּל מָקוֹם, צַדִּיקִים שׁוּב אֵינָן חוֹזְרִים לַעֲפָרָם.

גַּם כְּךָ צַדִּיק, שֶׁהוּא מִטַּלְטֵל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, מִבַּיִת לְבַיִת, כְּאִלּוּ יָבֹא בְּגִלְגּוּל פְּעָמִים רַבּוֹת, וְהֵינוּ (שמות כ) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי [ו], עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְעוֹלָם (הבא) שָׁלֵם. אֲבָל לְרִשָּׁעִים לֹא מְבִיאִים יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ פְּעָמִים. וְאִם חָזַר בִּתְשׁוּבָה, נֶאֱמַר בּוֹ גָּלוּת מְכַפֶּרֶת עָוֹן. וּמְשׁוּם זֶה פֶּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, צַדִּיקִים שׁוּב אֵינָן חוֹזְרִים לַעֲפָרָם.

אֶלָּא קָא רָמִיז, (ויקרא יד) וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבָּיִת. (איוב לד) וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב. (קהלת יב) וְיָשׁוֹב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה. בְּגִין דְּהוּא מְנוּגָע, וְלֵית בֵּיהּ אֶלָּא אִשָּׁה רָעָה, יֵצֶר הָרַע, דְּאִתְמַר בָּהּ אִשָּׁה רָעָה צָרַעַת לְבַעְלָהּ. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ. יִגָּרְשֶׁנָּה וְיִתְרַפֵּא. דְּאִיהִי גַּרְמַת (בראשית ג) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם הָאָדָם, דָּא נִשְׁמְתָא. אֶ"ת, בַּת זוּגוֹ דְּאָדָם. (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

אֶלָּא רוֹמֵז, (ויקרא יד) וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבָּיִת. (איוב לד) וְאָדָם עַל עָפָר יָשׁוּב. (קהלת יב) וְיָשׁוֹב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְנֻגָּע, וְאֵין בּוֹ אֶלָּא אִשָּׁה רָעָה, יֵצֶר הָרַע, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ אִשָּׁה רָעָה צָרַעַת לְבַעְלָהּ. מַה תַּקָּנְתּוֹ? יְגָרְשֶׁנָּה וְיִתְרַפֵּא, שֶׁהִיא גּוֹרֶמֶת (בראשית כג) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. הָאָדָם - זוֹ הַנִּשְׁמָה. אֶ"ת - בַּת זוּג הָאָדָם. (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

וּבְגִין דָּא, (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, הֵיינוּ יְבָמָה. וּדְרוֹר קֵן לָהּ, הֵיינוּ גּוֹאֵל, אֲשֶׁר שָׂתָה אֶפְרֹחֶיהָ, בֵּן וּבַת. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּעָבַד (לון) קִינָא, (ויקרא כה) וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו. דְּאִיהוּ מָכוּר בַּעֲבוּר דְּלָאו דִּילֵיהּ.

וּמְשׁוּם זֶה, (תהלים פד) גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת, הֵינוּ יְבָמָה. וּדְרוֹר קֵן לָהּ, הֵינוּ גּוֹאֵל. אֲשֶׁר שָׂתָה אֶפְרֹחֶיהָ, בֵּן וּבַת. אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹשֶׂה (להם) קֵן, (ויקרא כה) וְגָאַל אֶת מִמְכַּר אָחִיו, שֶׁהוּא מָכוּר בַּעֲבוּר מַה שֶּׁלֹּא שֶׁלּוֹ.

וּבְגִין דָּא אָמַר מֹשֶׁה, (דברים ג) וַיִּתְעַבֵּר יְיָ בִּי לְמַעַנְכֶם. הָכָא הוּא סוֹד הָעִבּוּר. רַעְיָא מְהֵימְנָא, שַׁזִּיב שְׁתִּין רִבּוֹא, כַּמָּה זִמְנִין דְּאִתֵּי בְּגִלְגּוּלָא, וּבְגִין דָּא זְכוּת כָּלְהוּ תַּלְיָיא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, אִשָּׁה אַחַת יָלְדָה בְּמִצְרַיִם שִׁשִּׁים רִבּוֹא בְּכֶרֶס אֶחָד. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן בְּמִלִּין אַחֲרָנִין, שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה.

וּמְשׁוּם זֶה אָמַר מֹשֶׁה, (דברים ג) וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם. כָּאן הוּא סוֹד הָעִבּוּר. רוֹעֶה נֶאֱמָן הִשְׁאִיר שִׁשִּׁים רִבּוֹא, כַּמָּה פְּעָמִים שָׁבָא בְּגִלְגּוּל, וּמְשׁוּם זֶה זְכוּת כֻּלָּם תְּלוּיָה בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמְשׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ חֲכָמִים, אִשָּׁה אַחַת יָלְדָה בְּמִצְרַיִם שִׁשִּׁים רִבּוֹא בְּכֶרֶס אֶחָד. וְאַף עַל גַּב שֶׁחֲכָמִים פֵּרְשׁוּהָ בְּדְבָרִים אֲחֵרִים - שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה.

דְּהַכִי אַרַח דְּמַארֵי רַזִין, אֲמִרִין מַרְגָּלִית לְתַלְמִידֵיהוֹן, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּן בֵּיהּ בִּרְמִיזָא, אַהְדַּר לוֹן הַהוּא מִלָּה בְּמִלֵּי שְׁחוֹק, כְּגַוְונָא דְּהַהוּא דְּאָמַר, דְּבֵיצָה אַחַת, אַפִּילַת שִׁתִּין כְּרָכִין. וְאַתָּא בֵּיצָה וְנַפְלַת מִן עוֹפָא דְּהָוָה פָּרַח בַּאֲוִירָא, וּמָחָאת אִלֵּין שִׁתִּין כְּרָכִין, וּמָארֵי דְּלֵיצָנוּתָא אָמְרוּ, דְּלָא אָמַר הוּא אֶלָּא דְּבַר נָשׁ כָּתַב

שִׁשִּׁים כְּרָכִין, וְאַתָּא בֵּיצָה דְּנַפְקַת מִן עוֹפָא וּמְחָקַת שִׁתִּין כְּרָכִין דִּכְתִיבָה. וְחַס וְשָׁלוֹם דְּמָארֵי אוֹרַיְיתָא אֲמְרִין מִלִּין דְּשָׁחוֹק, וּדְבָרִים בְּטֵלִים בְּאוֹרַיְיתָא.

שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעֲלֵי הַסּוֹדוֹת: אוֹמְרִים מַרְגָּלִית לְתַלְמִידֵיהֶם, וְלֹא נוֹדְעוּ בּוֹ בְּרַמְיָזָה, חוֹזֵר לָהֶם אוֹתוֹ דָּבָר בִּדְבַר שְׂחוֹק, כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁאָמַר, בֵּיצָה אַחַת הִפִּילָה שִׁשִּׁים כְּרָכִים. וּבָאָה בֵּיצָה וְנָפְלָה מֵעוֹף שֶׁהָיָה פּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר וְהִכְּתָה שִׁשִּׁים כְּרָכִים אֵלּוּ. וּבַעֲלֵי לֵיצָנוּת אָמְרוּ שֶׁלֹּא אָמַר הוּא, רַק שֶׁבֶּן אָדָם כָּתַב שִׁשִּׁים כְּרָכִים, וּבָאָה בֵּיצָה שֶׁיָּצְאָה מֵעוֹף וּמָחֲקָה שִׁשִּׁים כְּרָכִים שֶׁל כְּתִיבָה. וְחַס וְשָׁלוֹם שֶׁבַּעֲלֵי הַתּוֹרָה אוֹמְרִים דִּבְרֵי שְׂחוֹק וּדְבָרִים בְּטֵלִים בַּתּוֹרָה.

אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ, (דברים כב) אֶפְרוֹחִים, אִלֵּין מָארֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים, אִלֵּין מָארֵי מִקְרָא. וּכְגַוְונָא דְּנָפַל מֵהַהוּא נְפוֹל, דְּאִיהוּ בַּר נָפְלֵי, נְפִילַת בֵּיצָה דְּאִיהוּ אֶתְרוֹג שֶׁיּוֹרֵא בְּכַבֵּיצָה. וּבְגִינָהּ אִתְּמַר (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפָלֶת. וְנָפְלוּ עִמָּהּ (שיר השירים ו) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, דְּאִינּוּן כְּרֵיכִין בָּהּ, כְּגוֹן כֵּיצַד כּוֹרְכִין אֶת שְׁמַע. וְאִינּוּן לְקֻבֵּל שִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת. וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, אִלֵּין (תהלים מה) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ, דְּאִינּוּן הֲלָכוֹת, דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּן.

אֶלָּא כָּךְ פֵּרוּשׁוֹ, (דברים כב) אֶפְרוֹחִים - אִלּוּ בַּעֲלֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים - אִלּוּ בַּעֲלֵי מִקְרָא. וּכְמוֹ שֶׁנָּפַל מֵאוֹתוֹ אֶפְרוֹחַ, שֶׁהוּא בַּר נָפְלֵי, נְפִילַת בֵּיצָה שֶׁהוּא אֶתְרוֹג שֶׁעוּר שֶׁכַּבֵּיצָה, וּבִגְלָלָהּ נֶאֱמַר (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת. וְנָפְלוּ עִמָּהּ (שיר ו) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, שֶׁהֵם כְּרוּכִים בָּהּ, כְּגוֹן כֵּיצַד כּוֹרְכִים אֶת שְׁמַע. וְהֵם כְּנֶגֶד שִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת. וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, אֵלּוּ (תהלים מה) בְּתוּלוֹת אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ, שֶׁהֵן הֲלָכוֹת שֶׁאֵין לָהֶן חֶשְׁבּוֹן.

וְהַהוּא נִיפּוֹל אִיהוּ בֶּן יְ"ה אִיהוּ בְּתוֹךְ נ' תַּרְעִין דְּבִינָ"ה, דְּהַיְינוּ יְ"ה חֲמֵשׁ זְמָנִין עֶשֶׂר ו' אִיהוּ נִיפּוֹל, דְּנָפַל בָּתַר הַהִיא דְּאִתְּמַר, (ישעיה יד) אֵיךְ נָפַלְתָּ מִשָּׁמַיִם הֵילֵל בֶּן שָׁחַר וְאִקְרֵי נִיפּוֹל, וְלֹא נָפַל, וְלֹא נוֹפֵל. בְּגִין דְּבֵיהּ נִיפּוֹל י"ו וְנָחִית בָּהוֹן לְגַבֵּי ה' ה', דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (רות א) וַתַּלְכְנָה שְׁתֵּיהֶן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח חַד מִבֵּית רֹאשׁוֹן וְתָנֶיְינָא מִבֵּית שֵׁנִי, לְאַקָּמָא לוֹן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דף רט"ז ע"ב) (תהלים צו) יְ"שְׁמְחוּ הַ"שָּׁמַיִם וְ"תָגֶל הָ"אָרֶץ.

וְאוֹתוֹ אֶפְרוֹחַ הוּא בֶּן יְ"ה, הוּא בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָ"ה, דְּהַיְינוּ יְ"ה חֲמֵשׁ פְּעָמִים עֶשֶׂר, ו' הוּא נִיפּוֹל, שֶׁנָּפַל אַחַר אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה יד) אֵיךְ נָפַלְתָּ מִשָּׁמַיִם הֵילֵל בֶּן שָׁחַר. וְנִקְרָא נִיפּוֹל, וְלֹא נָפַל, וְלֹא נוֹפֵל. מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ נִיפּוֹל יֵשׁ י"ו, וְיוֹרֵד בָּהֶם לְגַבֵּי ה' ה', שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (רות א) וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח. אֶחָד מִבֵּית רִאשׁוֹן, וְהַשֵּׁנִי מִבֵּית שֵׁנִי, לְהָקִימָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צו) יְ"שְׁמְחוּ הַ"שָּׁמַיִם וְ"תָגֶל הָ"אָרֶץ.

תָּא חֲזִי, הַאי שִׁמְשָׁא אִתְגַּלְיָא בִּימָמָא, וְאִתְכַּסְיָא בְּלֵילְיָא. וְנָהִיר בְּשִׁתִּין רִבּוֹא כּוֹכְבַיָּא. אוּף הָכִי רַעְיָא מְהֵימְנָא, בָּתַר דְּאִתְכְּנִישׁ מַעֲלָמָא, נָהִיר בְּשִׁתִּין רִבּוֹא נְשָׁמָתִין דְּיִשְׂרָאֵל, אִי דָּרָא כַּדְקָא יְאוּת. וַהַאי אִיהוּ רָזָא דְּגִלְגּוּלָא, דְּאָמַר עֲלֵיהּ קֹהֶלֶת, (קהלת א) דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וְאוֹקְמוּהָ דְּלֵית דּוֹר פָּחוּת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא. וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֶדֶת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הַהִיא דְּאִתְּמַר בָּהּ, (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי, (בראשית כח) וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ.

בֹּא וּרְאֵה, הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה מִתְגַּלֶּה בַּיּוֹם, וּמִתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה, וּמֵאִיר בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא כּוֹכָבִים. גַּם כָּךְ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, כְּשֶׁהִתְכַּנֵּס מֵהָעוֹלָם, מֵאִיר בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אִם הַדּוֹר כָּרָאוּי. וְזֶה סוֹד הַגִּלְגּוּל שֶׁאָמַר עָלָיו קֹהֶלֶת (קהלת א) דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וּפָרְשׁוּהָ שֶׁאֵין דּוֹר פָּחוֹת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא. וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמֶדֶת - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדם רַגְלָי, (בראשית כח) וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ. וְעוֹד רָזָא אַחֲרָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, הַדּוֹר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא הַדּוֹר שֶׁבָּא, הָלַךְ חִגֵּר בָּא חִגֵּר, הֹלֵךְ סוּמָא בָּא סוּמָא. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּעָתִיד הֱוָה מֹשֶׁה לְקַבְּלָא אוֹרַיְיתָא בְּדָרָא דְּטוֹפָנָא, אֶלָּא בְּגִין דַּהֲווֹ רַשִׁיעַיָּיא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ו) בְּשַׁגַּ"ם הוּא בָּשָׂר. בְּשַׁגַּ"ם זֶה מֹשֶׁ"ה. וַאֲמַאי קָרֵי לֵיהּ בְּשַׁגַּם. אֶלָּא קֹהֶלֶת חִסֵּר ב' מִן בְּשַׁגַּ"ם לְכַסָּאָה מִלָּה. אָמַר (קהלת ח) אֲמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הֶבֶל. וְאוֹקְמוּהָ עַל יִתְרוֹ, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ קֵינִי, שֶׁנִּפְרַד מִקַּיִן. קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, עַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ד) קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְדוָ"ד. דְּחָזְאַת לֵיהּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, דַּעֲתִידִין בְּנוֹי לְמֵיתַב בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית.

וְעוֹד סוֹד אַחֵר בֵּאֲרוּ הַחָכְמִים, הַדּוֹר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא הַדּוֹר שֶׁבָּא. הֹלֵךְ חִגֵּר בָּא חִגֵּר, הֹלֵךְ סוּמָא בָּא סוּמָא. וְעוֹד פֵּרְשׁוּהָ חֲכָמִים, שֶׁעָתִיד הָיָה מֹשֶׁה לְקַבֵּל תּוֹרָה בְּדוֹר הַמַּבּוּל, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ו) בְּשַׁגַּ"ם הוּא בָּשָׂר. בְּשַׁגַּ"ם זֶה מֹשֶׁ"ה. וְלָמָּה קָרֵא לוֹ בְּשַׁגַּ"ם? אֶלָּא קֹהֶלֶת חִסֵּר ב' מִבְּשַׁגַּ"ם לְכַסּוֹת הַדִּבּוּר. אָמַר, (קהלת ח) אֲמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הֶבֶל. וּפָרְשׁוּהָ עַל יִתְרוֹ, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ קֵינִי? שֶׁנִּפְרַד מִקַּיִן. קָם מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, עַל זֶה כָּתוּב (בראשית ד) קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָ"ה. שֶׁרָאֲתָה אוֹתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעֲתִידִים בָּנָיו לָשֶׁבֶת בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית.

וְאוֹף הָכִי רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, דְּהֲוָה דְּחִיקָא לֵיהּ שַׁעֲתָא, דְּלָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא קַב חֲרוּבִין מְעֻרָב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת, כְּמוֹ לְרִבִּי חֲנִינָא. אֲמַאי הַאי, בְּתַר דַּהֲוַת בַּת קוֹל נַפְקַת וְאוֹמֶרֶת, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ נִיזּוֹן אֶלָּא בִּשְׁבִיל חֲנִינָא בְּנִי.

וְגַם כָּךְ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, שֶׁהָיְתָה דְּחוּקָה לוֹ הַשָּׁעָה, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶלָּא קַב חֲרוּבִים מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת, כְּמוֹ לְרִבִּי חֲנִינָא. לָמָּה זֶה? לְאַחַר שֶׁיָּצְאָה בַּת קוֹל וְאוֹמֶרֶת: כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ נִזּוֹן אֶלָּא בִּשְׁבִיל חֲנִינָא בְּנִי.

אֶלָּא אִיהוּ גָּרִים קוֹדֶם, דְּחָרֵב ק"ב מִן י', דְּאִיהוּ יַבּ"ק. אוֹף הָכִי לָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא קַב חֲרוּבִין. דְּאַת י' אִיהוּ יְחוּד, וּמִנַּיְהּ אַתְיָא נְבִיעוּ לְאַת ב', דְּאִיהִי בְּרָכָה, וְאִיהִי קֹדֶשׁ, וּמִנַּיְהּ אִתְקַדַּשׁ ק', דְּאִיהִי קְדוּשִׁיה. וְרִבִּי פְּדָת גָּרִים לְמֶהֱוֵי חֲרוּבִין דִּילֵיהּ ק"ב, דְּאִינּוּן ק"דוּשָׁה בְּ"רָכָה, אוֹף הָכִי לָא הֲוָה לֵיהּ אֶלָּא קַב חֲרוּבִין, אוֹף הָכִי אִיּוֹב בֶּן יָבְמָה הֲוָה, וּבְגִין דָּא אִתְעַנַּשׁ, עַל מַה דְּאִירַע לוֹ כְּבָר.

אֶלָּא הוּא גָּרַם קֹדֶם שֶׁהֶחֱרִיב קַ"ב מִן י', שֶׁהוּא יַבּ"ק. גַּם כָּךְ לֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא קַב חֲרוּבִים, שֶׁאוֹת י' הִיא יְחוּד, וּמִמֶּנָּה בָּאָה נְבִיעָה לְאוֹת ב', שֶׁהִיא בְּרָכָה, וְהִיא קֹדֶשׁ, וּמִמֶּנָּה מִתְקַדֵּשׁ ק, שֶׁהִיא קְדֻשָּׁה. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת גָּרַם לִהְיוֹת חֲרוּבִים שֶׁלּוֹ קַ"ב, שֶׁהֵם קְ"דֻשָּׁה בְּ"רָכָה. גַּם כָּךְ לֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא קַב חֲרוּבִים. גַּם כָּךְ אִיּוֹב בֶּן יָבְמָה הָיָה, וּמִשּׁוּם זֶה נֶעֱנַשׁ עַל מַה שֶּׁכְּבָר אֵרַע לוֹ.

וְאִינּוּן דְּלָא יָדְעֵי רָזָא דָּא, אָמְרֵי בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי לְאוּ בְּזִכּוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא, אֶלָּא בְּמַזָּלָא תַּלְיָא מִלְּתָא. וְהָא חֲזִינָא לְאַבְרָהָם דְּחָזָא בְּמַזָּלֵיהּ, דְּלָא הֲוָה עָתִיד לְמֶהֱוֵי לֵיהּ בָּרָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפֵּיק לֵיהּ לְבָרָא,

כְּדִכְתִיב (בראשית טו) וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט נָא וגו'. וְאַקְמוּהָ, דְּאָמַר לֵיהּ צֵא מֵאִצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ, וְהֶעֱלָהוּ לְמַעְלָה מֵהַכּוֹכָבִים, וְאָמַר לוֹ הַבֶּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפוֹר הַכּוֹכָבִים. עַד הֵכָא מִלִּין דְּרַבָּנָן, וְצָרִיךְ לְפָרְשָׁא לוֹן בְּדָרָךְ נִסְתָּר.

וְהֵם שֶׁלֹּא יָדְעוּ סוֹד זֶה, אָמְרוּ, בָּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת לֹא בִּזְכוּת תָּלוּי הַדָּבָר, אֶלָּא בְּמַזָּל תָּלוּי הַדָּבָר. הֲרֵי רָאִינוּ אֶת אַבְרָהָם שֶׁרָאָה בְּמַזָּלוֹ שֶׁלֹּא הָיָה עָתִיד לִהְיוֹת לוֹ בֵּן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹצִיאוֹ הַחוּצָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם טו) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט נָא וגו'. וּפֵרְשׁוּהָ שֶׁאָמַר לוֹ: צֵא מֵאִצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ. וְהֶעֱלָהוּ לְמַעְלָה מֵהַכּוֹכָבִים, וְאָמַר לוֹ: הַבֶּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים. עַד כָּאן דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ אוֹתָם בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר.

תָּא חֲזֵי, כָּל בְּרִיָּין דְּעָלְמָא, קוּדָם דְּאִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, הֲווֹ תַּלְיָין בְּמַזָּלָא, וְאַפִּילּוּ בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי. אֲבָל בָּתַר דְּאִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, אַפִּיק לוֹן מֵחִיּוּבָא דְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. וְדָא אוּלִיפְנָא מֵאַבְרָהָם. בְּגִין דַּהֲווֹ עָתִידִין בְּנוֹי לְקַבְּלָא ה' מֵאַבְרָהָם, דְּאִיהִי חָמְשָׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. דְּאִתְּמַר בָּהּ (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בְּרָאָם. אָמַר לְאַבְרָהָם, בְּגִין הַאי ה' דְּאִתּוֹסַף בִּשְׁמָךְ, הַשָּׁמַיִם תַּחְתָּךְ, וְכָל כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי דִּנְהִירִין בָּהּ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִתְּמַר בָּהּ (בראשית מז) הֵ"א לָכֶם זֶרַע, וּזְרַעְתֶּם בָּהֵ"א. (בראשית כא) כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל בְּרִיּוֹת הָעוֹלָם, קֹדֶם שֶׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל הָיוּ תְּלוּיִים בְּמַזָּל, וַאֲפִלּוּ בָּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת. אֲבָל אַחַר שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הוֹצִיא אוֹתָם מֵחִיּוּב כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְזֶה לָמַדְנוּ מֵאַבְרָהָם, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ בָּנָיו עֲתִידִים לְקַבֵּל ה' מֵאַבְרָהָם, שֶׁהִיא חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בְּרָאָם. אָמַר לְאַבְרָהָם: בִּגְלַל הַה' הַזּוֹ שֶׁנּוֹסְפָה לְשִׁמְךָ, הַשָּׁמַיִם תַּחְתֶּיךָ וְכָל הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת שֶׁמְּאִירִים בָּהּ'. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם מז) הֵ"א לָכֶם זֶרַע. וּזְרַעְתֶּם בָּהֵ"א. (שם כא) כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע.

וּבְגִין דָּא, כָּל הַמִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא, בָּטֵל מִנֵּיהּ חִיּוּבָא דְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. אִי אוֹלִיף לֵיהּ כְּדֵי לְקַיְּימָא פִּקּוּדֵהָא. וְאִם לָאו, כְּאִלּוּ לָא אִשְׁתַּדַּל בָּהּ, וְלָא בָּטֵיל מִנֵּיהּ חִיּוּבָא דְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. כָּל שֶׁכֵּן עַמֵּי הָאָרֶץ דְּאִינּוּן אִתְמַתְלָן לְבָעִירָן. דְּאוֹקְמוּהָ עָלַיְיהוּ (דברים כז) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה, דְּלָא אִתְבַּטְלוּן מִנְּהוֹן חִיּוּבָא דְּכֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי.

וּמִשּׁוּם זֶה, כָּל הַמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּטֵל מִמֶּנּוּ חִיּוּב כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אִם לוֹמֵד אוֹתָהּ כְּדֵי לְקַיְּמָהּ מִצְוֹתֶיהָ. וְאִם לֹא - כְּאִלּוּ לֹא הִשְׁתַּדֵּל בָּהּ, וְלֹא בְּטֵל מִמֶּנּוּ חִיּוּב כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. כָּל שֶׁכֵּן עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁנִּמְשָׁלוּ לִבְהֵמוֹת, שֶׁבֵּאֲרוּ עֲלֵיהֶם (דברים כז) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה, שֶׁלֹּא הִתְבַּטְלוּ מֵהֶם חִיּוּב שֶׁל כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

(תהלים קג) אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ, וְאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהלים לז) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. לְבָתַר (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו. דְּאִילְנָא דְּאִתְקְצִיצוּ עַנְפִּין עַתִּיקִין דִּילֵיהּ, וְצָמְחוּ כְּמִלְּקַדְמִין בְּשָׁרְשׁוֹי, אֲהַדְרוּ בְּעָלְמָא כְּמִלְּקַדְמִין. מֵיתוּ סָבִין, וְאִתְהַדְרוּ לְהַאי עָלְמָא עוֹלִימִין. וְהַיְינוּ רָזָא דְּמַחֲדֵשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. דְּמִתִּין אֶלֶף בְּכָל יוֹמָא וּמִתְחַדְּשִׁין אֶלֶף בְּכָל יוֹמָא.

אֱנוֹשׁ כָּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ (תהלים קג). וְנֶאֱמַר בּוֹ (שם לז) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. אַחַר כָּךְ (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו. שֶׁאִילְן שֶׁנִּקְצְצוּ עֲנָפִים עַתִּיקִים שֶׁלּוֹ וְצָמְחוּ כְּמוֹ מִקֹּדֶם בְּשָׁרְשָׁיו, חָזְרוּ בָעוֹלָם כְּמִקֹּדֶם. מֵתוּ זְקֵנִים, וְחָזְרוּ לָעוֹלָם הַזֶּה עֲלָמִים. וְזֶהוּ סוֹד שֶׁמְּחַדֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁמַּתִּים אֶלֶף בְּכָל יוֹם, וּמַתְחַדְּשִׁים אֶלֶף בְּכָל יוֹם.

(תהלים קד) וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, דָּא יִינָא דְּאוֹרַיְיתָא. דְּהָכִי סָלִיק יַיִן, כְּחוּשְׁבַּן סו"ד. וּמַה יַּי"ן צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי סָתִים וְחָתִים, דְּלָא יִתְנְסֵךְ לְעַבּוֹדָה זָרָה. אוּף הָכִי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי סָתִים וְחָתִים סוֹד דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל רָזִין דִּילָהּ, וְלָא אִשְׁתַּקְיָין אֶלָּא לְיַרְאָיו. וְלָאו לְמַגְנָא עַבְדִין כַּמָּה פְּקוּדִין בְּיַיִן, וּמְבָרְכִין בֵּיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיַיִן אִית לֵיהּ תְּרֵי גַּוְונִין, חִיוָּר וְסוּמָק, דִּינָא וְרַחֲמֵי, וְהַיְינוּ ב' תּוֹסֶפְתָּ בַּיַּיִן. כְּגַוְונָא דְּשׁוֹשַׁנָּה חִיוָּרָא וְסוּמָקָא. חִוָּור מִסְטְרָא דִּימִינָא, סוּמָק מִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא.

וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ (תהלים קד) - זֶה יַיִן הַתּוֹרָה. שֶׁכָּךְ עוֹלֶה יַיִן, כְּחֶשְׁבּוֹן סו"ד. וּמַה יַּי"ן צָרִיךְ לִהְיוֹת סָתוּם וְחָתוּם שֶׁלֹּא יִתְנַסֵּךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה, גַּם כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת סָתוּם וְחָתוּם סוֹד הַתּוֹרָה, וְכָל סוֹדוֹתֶיהָ, וְלֹא מַשְׁקִים אוֹתָם, רַק לִירֵאָיו. וְלֹא לְחִנָּם עוֹשִׂים כַּמָּה מִצְווֹת בַּיַּיִן וּמְבָרְכִים בּוֹ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְלַיַּיִן יֵשׁ שְׁנֵי גְוָונִים - לָבָן וְאָדֹם, דִּין וְרַחֲמִים, וְהֵינוּ ב' תּוֹסֶפְתָּ בַּיַּיִן. כְּמוֹ שׁוֹשַׁנָּה לְבָנָה וַאֲדָמָה. לָבָן מִצַּד יָמִין, אָדֹם מִצַּד שְׂמֹאל.

וּמַאי לְבַב אֱנוֹשׁ, לֵב הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר. אֶלָּא אִית לֵב מָסוֹר לַלֵּב. וְאִינּוּן ל"ב אֱלֹהִים דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, ב' מִן בְּרֵאשִׁית, ל' מִן לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, אִיהוּ ל"ב תְּנָיְינָא. דָּא לֵ"ב (ס"א אינון) שְׁנַיִם סַלְקָא דַּעְתָּךְ, חֲסַר תְּמַנְיָא לְע"ב, דְּאִיהוּ וַיְכֻלּוּ. אִינּוּן שִׁבְעָה יְמֵי בְּרֵאשִׁית. תְּמִינָאָה מַאי הִיא. ז' יְמֵי בְּרֵאשִׁית, עִם (בראשית ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. זֶה ע"ב, בְּחוּשְׁבָּן בְּיַיִן.

וּמַה זֶּה לְבַב אֱנוֹשׁ? לֵב הָיָה לוֹ לוֹמַר! אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לֵב מָסוּר לַלֵּב, וְהֵם ל"ב אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, ב' מִבְּרֵאשִׁית, ל' מִלְּעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ ל"ב שֵׁנִי. זֶה ל"ב ל"ב (הם) שְׁנַיִם - ס"ד, חֲסַר שְׁמוֹנָה לְע"ב, שֶׁהוּא וַיְכֻלּוּ. הֵם שִׁבְעָה יְמֵי בְּרֵאשִׁית. שְׁמִינִי מַהוּ? שִׁבְעָה יְמֵי בְּרֵאשִׁית עִם (בראשית ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם. זֶה ע"ב בְּחֶשְׁבּוֹן בְּיַיִן.

מַאי לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן. אִינּוּן י"ב פָּנִים, ד' דְּאַרְיֵה, ד' דְּשׁוֹר, ד' דְּנֶשֶׁר, (דף רי"ז ע"א) דְּאִינּוּן מִיכָאֵל אַרְיֵה, אַרְבַּע אַנְפִּין דִּילֵיהּ יְהוָ"ה. אַרְבַּע אַנְפִּין דְּשׁוֹר, וְאִיהוּ גַּבְרִיאֵל, וְאִינּוּן יַהוַ"ה. ד' אַנְפִּין דְּנֶשֶׁר, וְאִיהוּ נוּרִיאֵל, וְאִינּוּן יְהוָ"ה. וְאִינּוּן מְמַנָּן, תְּחוֹת חֶסֶ"ד פַּחַ"ד אֶמֶ"ת, דַּרְגִּין דִּתְלַת אֲבָהָן. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, הָאָבוֹת הֵן הַן הַמֶּרְכָּבָה. וְסַלְקִין (ס"א נקודין) נְהוֹרִין לְחֶשְׁבָּן יַבַ"ק. וְאִינּוּן מֶלֶךְ מַלַּךְ יִמְלוֹךְ, יְהוָ"ה אֶהְיֶ"ה אֲדֹנָ"י. סַךְ הַכֹּל יַבַ"ק (רבי אבא ורבי יוסי שבע"ב שייך כאן).

מַה זֶּה לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן? אֵלּוּ שְׁנֵים עָשָׂר פָּנִים - אַרְבָּעָה שֶׁל אַרְיֵה, אַרְבָּעָה שֶׁל שׁוֹר אַרְבָּעָה שֶׁל נֶשֶׁר, שֶׁהֵם: מִיכָאֵל אַרְיֵה, אַרְבַּע פָּנִים שֶׁלּוֹ יְהוָ"ה. אַרְבַּע פְּנֵי שׁוֹר, וְהוּא גַּבְרִיאֵל, וְהֵם יַהוַ"ה. אַרְבַּע פְּנֵי נֶשֶׁר, וְהוּא נוּרִיאֵל, וְהֵם יְהוָ"ה. וְהֵם מְמֻנִּים תַּחַת חֶסֶ"ד פַּחַ"ד אֶמֶ"ת, דַּרְגּוֹת שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת. וּפֵרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, הָאָבוֹת הֵן הַן הַמֶּרְכָּבָה. וְעוֹלִים (נקודים) הָאוֹרוֹת לְחֶשְׁבּוֹן יַבַ"ק. וְהֵם מֶלֶךְ מַלַּךְ יִמְלֹךְ, יְהוָ"ה אֶהְיֶ"ה אֲדֹנָ"י. סַךְ הַכֹּל - יַבַ"ק.

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּפָרְשָׁתָא דָּא, אָתָא לְקַמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, נָדָב וַאֲבִיהוּא מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ בְּפִנְחָס. אִי לָא הֲוָה פִּנְחָס בְּעָלְמָא כַּד מִיתוּ, וּבָתַר אָתָא לְעָלְמָא וְאַשְׁלִים דּוּכְתַּיְיהוּ שַׁפִּיר. אֲבָל פִּנְחָס בְּעָלְמָא הֲוָה, (ס"א וסגן קאי) וְנִשְׁמָתֵיהּ בֵּיהּ בְּקִיּוּמָא קַאֵי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּפָרָשָׁה זוֹ, בָּא לְפָנָיו רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. אָמַר לוֹ, נָדָב וַאֲבִיהוּא מָה עוֹשִׂים בְּפִנְחָס? אִם פִּנְחָס לֹא הָיָה בָּעוֹלָם כְּשֶׁמֵּתוּ, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָעוֹלָם וְהִשְׁלִים מְקוֹמָם - אֲז יָפֶה. אֲבָל פִּנְחָס הָיָה בָּעוֹלָם, (וסגן היה) וְנִשְׁמָתוֹ בּוֹ בְּקִיּוּם עוֹמֶדֶת.

אָמַר לֵיהּ בְּרִי, רָזָא עִלָּאָה הָכָא, וְהָכִי הוּא. דִּבְשַׁעֲתָא דְּאִסְתַּלָּקוּ מִן עָלְמָא, לָא הֲווֹ מִתְטַמְּרָן תְּחוֹת גַּדְפֵּי טַנָּרָא קַדִּישָׁא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכְתִיב, (במדבר ג) וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם, דְּאַזְעִירוּ דִּיוּקְנָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא אִינּוּן לָא אִתְחָזוּן לְשַׁמְּשָׁא בִּכְהוּנָה רַבָּה.

אָמַר לוֹ, בְּנִי, סוֹד עֶלְיוֹן כָּאן, וְכָךְ הוּא. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם, לֹא הָיוּ נִסְתָּרִים תַּחַת כַּנְפֵי הַסֶּלַע הַקָּדוֹשׁ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (במדבר ג) וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם. שֶׁהִקְטִינוּ דְּמוּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֲרֵי הֵם לֹא רְאוּיִים לְשַׁמֵּשׁ בִּכְהֻנָּה גְּדוֹלָה.

בְּשַׁעֲתָא דְּקַנֵּי פִּנְחָס עַל בְּרִית קַדִּישָׁא, וְעָאל בְּגוֹ כַּמָּה אוּכְלוֹסִין, וְסָלִיק לוֹן, לְגַייפִין עַל רוּמְחָא, לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל. כַּד חָמָא שִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן בְּכַמָּה אֻכְלוּסִין דְּאָתוּ לְגַבֵּיהּ, פַּרְחָא נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ, וּתְרִין נִשְׁמָתִין דַּהֲווֹ עַרְטִילָאִין בְּלָא דּוּכְתָא, אִתְקְרִיבוּ בֵּהּ, וְאִתְכְּלִילוּ כַּחֲדָא, וְאִתְהַדְּרַת נִשְׁמָתֵיהּ, כְּלִילָא רוּחָא, דְּאִתְכְּלִיל בְּתְרֵין רוּחִין, וְאִתְתַּקְפוּ בֵּיהּ, כְּדֵין רַוּוח דּוּכְתַּיְיהוּ, לְמֵיהֱוֵי כַּהֲנָא (רבא) מַה דְּלָא (אתחזי) מִן קַדְמַת דְּנָא.

בְּשָׁעָה שֶׁקִּנֵּא פִּנְחָס עַל הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ וְנִכְנַס בְּתוֹךְ כַּמָּה אוּכְלוֹסִין וֶהֱרִימָם עַל הָרֹמַח לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁרָאָה שֶׁבֶּט שִׁמְעוֹן, בָּאוּ אֵלָיו בְּכַמָּה אוּכְלוֹסִין. פָּרְחָה מֵהֶם נִשְׁמָתוֹ, וּשְׁתֵּי נְשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ מְעֹרָטָלוֹת בְּלִי מָקוֹם קָרְבוּ אֵלָיו, וְנִכְלְלוּ כְּאַחַת, וְחָזְרָה נִשְׁמָתוֹ כְּלוּלַת רוּחַ, שֶׁנִּכְלְלָה בִּשְׁתֵּי רוּחוֹת, וְהִתְחַזְּקוּ בָּהּ, וְאָז הִרְוִיחַ מְקוֹמָם לִהְיוֹת כֹּהֵן (גדול), מַה שֶּׁלֹּא (היה ראוי) מִקֶּדֶם.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב ד) זְכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד, דְּלָא אִתְאֲבִיד בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְלָא אָבִיד רוּחֵיהּ כַּד פִּרְחָה מִנֵּיהּ. וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ. אִלֵּין בְּנֵי אַהֲרֹן, דְּאִתְהַדְּרוּ לְעָלְמָא, מַה דְּאָבַד בְּחַיֵּיהוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב בֵּיהּ בְּפִנְחָס בֶּן בֶּן, תֵּרֵי זִמְנֵי. פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן.

וְלָכֵן כָּתוּב, (איוב ד) זְכָר-נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד, שֶׁלֹּא אָבַד בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְלֹא אָבְדָה רוּחַ כְּשֶׁפָּרְחָה מִמֶּנּוּ. וְאֵיפֹה יְשָׁרִים נִכְחָדוּ - אֵלּוּ בְּנֵי אַהֲרֹן שֶׁחָזְרוּ לָעוֹלָם, מַה שֶּׁאָבַד בְּחַיֵּיהֶם. וְלָכֵן כָּתוּב בּוֹ בְּפִנְחָס בֶּן בֶּן פַּעֲמַיִם, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן.

מַה כְּתִיב לְעֵילָּא מִפָּרְשָׁתָא דָּא. (במדבר כה) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיְיָ נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ. וְכִי עַל דְּקַטְלִין בְּלֵילְיָא, אוֹ עַל דְּקַטְלִין בִּיוֹמָא דְּעִיבְדָא, כְּתִיב נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דְּתָהֵא מִיתָתְהוֹן בְּאִתְגַּלְיָיא, כְּמָה דְּחָבוּ בְּאִתְגַּלְיָיא.

מַה כָּתוּב לְמַעְלָה מִפָּרָשָׁה זוֹ? (במדבר כה) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַה' נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ. וְכִי עַל שֶׁהֶרְגוּ בַלַּיְלָה, אוֹ עַל שֶׁהֶרְגוּ בַיּוֹם, בְּיוֹם מְעֻנָּן, כָּתוּב נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁתְּהֵיֶה מִיתָתָם בְּגָלוּי כְּמוֹ שֶׁחָטְאוּ בְּגָלוּי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָאו בְּגִין כַּךְ אִתְּמַר. אֶלָּא מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, בְּדַרְגָּא דְּחָב בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהַהוּא אֲתַר אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד תִּקּוּנְתָּא לְנַפְשֵׁיהּ. אִינּוּן חָבוּ בִּבְרִית קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי שֶׁמֶשׁ. בְּגִין כַּךְ דִּינָא וְתִקּוּנָא דִּילְהוֹן אִיהוּ כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, וְלָאו בַּאֲתַר אַחֲרָא. מִכָּאן דְּלָא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְתַקָּנָא נַפְשֵׁיהּ, אֶלָּא בְּהַהוּא אֲתַר דְּחָב לְגַבֵּיהּ וּמַאן דְּלָא יַעְבִּיד הָכִי, לֵית לֵיהּ תִּקּוּנָא לְעָלְמִין כַּדְקָא יָאוּת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא בְּגִלַּל זֶה נֶאֱמַר, אֶלָּא מִכָּאן לָמַדְנוּ, בְּדַרְגָּא שֶׁחָטָא אָדָם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, לְאוֹתוֹ מָקוֹם יֵשׁ לַעֲשׂוֹת תַּקָּנָה לְנַפְשׁוֹ. הֵם חָטְאוּ בִּבְרִית קֹדֶשׁ שֶׁנִּקְרֵאת שֶׁמֶשׁ, בְּגִלַּל כָּךְ דִּין וְתִקּוּן שֶׁלָּהֶם הוּא כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. מִכָּאן שֶׁלֹּא צָרִיךְ אָדָם לְתַקֵּן נַפְשׁוֹ אֶלָּא בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁחָטָא אֵלָיו, וּמִי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כָּךְ, אֵין לוֹ תִּקּוּן לְעוֹלָמִים כְּרָאוּי.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים קד) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְיָ אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא, וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ וְגוֹ'. וְכִי מַאי הַאי לְהַאי. אֶלָּא הָכִי אוֹלִיפְנָא, דִּכְתִיב, (תהלים קד) (בראשית י"ח ע"ב) מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְגוֹ'. וְכִי שִׂבְחָא דִּבְהֵמָה דְּאִית לָהּ חָצִיר אִתָּא דָּוִד לְמֵימַר בְּרוּחַ קוּדְשָׁא. אֶלָּא מַצְמִיחַ חָצִיר, אִלֵּין אִינּוּן שִׁתִּין אֶלֶף רִבּוֹא דְּמַלְאָכִין, שְׁלִיחָן, דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא דִּבְרֵאשִׁית, וְכֻלְּהוּ אֶשָּׁא מְלַהֲטָא. אִלֵּין אִינּוּן חָצִיר. אֲמַאי חָצִיר. בְּגִין דְּצַמְחִין כֻּלְּהוּ דָּא בְּעָלְמָא, דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אִתְקְצִירוּ הַשְׁתָּא, וּלְבָתַר צַמְחִין וּמְהַדְּרִין כְּמִלְקַדְמִין.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים קד) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ וְגוֹ'. וְכִי מַה זֶּה לָזֶה? אֶלָּא כָּךְ לָמַדְנוּ, שֶׁכָּתוּב מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְגוֹ' - וְכִי שֶׁבַח לַבְּהֵמָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ חָצִיר, בָּא דָּוִד לוֹמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ? אֶלָּא מַצְמִיחַ חָצִיר - אֵלֶּה הֵם שִׁשִּׁים אֶלֶף רִבּוֹא שֶׁל מַלְאָכִים, שְׁלִיחִים, שֶׁנִּבְרְאוּ בְּיוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וְכֻלָּם אֵשׁ לוֹהֶטֶת. אֵלֶּה הֵם חָצִיר. לָמָּה חָצִיר? מִשּׁוּם שֶׁצּוֹמְחִים כְּחָצִיר זֶה בָּעוֹלָם, שֶׁכָּל יוֹם וְיוֹם נִקְצָרוּ כְּעֵת, וְאַחַר כָּךְ צוֹמְחִים וְחוֹזְרִים כְּמִקֶּדֶם.

וְעַל דָּא כְּתִיב מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי יב) יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ, וְתַנְיָינָן, אֶלֶף טוּרִין סַלְקִין לָהּ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. וְכָל טוּרָא וְטוּרָא שִׁתִּין רִבּוֹא הֲווֹ, וְהִיא אוֹכְלָה.

וְלָכֵן כָּתוּב מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יב) יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ. וְשָׁנִינוּ, אֶלֶף הָרִים מַעֲלִים לָהּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּבְכָל הַר וְהַר יֵשׁ שִׁשִּׁים רִבּוֹא, וְהִיא אוֹכֶלֶת.

וְעֵשֶׂב לַעֲבוֹדַת הָאָדָם, אִלֵּין אִינּוּן נִשְׁמָתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּהַהוּא אָדָם דְּרָכִיב וְשָׁלִיט עַל בְּהֵמָה דָּא אָכִיל, וְאָעִיל לוֹן בְּגַוּויהּ, וּבְזִכּוּתֵהוֹן אִתְּזַן כָּל עָלְמָא מֵהַהוּא אָדָם, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם וְגוֹ'. וְעַל דָּא כְּתִיב הָאָדָם, הַהוּא דְּאִשְׁתְּמוֹדָע, בְּגִין לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ, לְאַפָּקָא מְזוֹנָא לְעָלְמָא מִן הָאָרֶץ קַדִּישָׁא.

וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם - אִלּוּ אוֹתָם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, שֶׁאוֹתוֹ אָדָם שֶׁרוֹכֵב וְשׁוֹלֵט עַל בְּהֵמָה זוֹ אוֹכֵל וּמַכְנִיסָם בְּתוֹכוֹ, וּבִזְכוּתָם נִזּוֹן כָּל הָעוֹלָם מֵאוֹתוֹ אָדָם, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת

כְּמַרְאֵה אָדָם וְגוֹ'. וְעַל זֶה כָּתוּב הָאָדָם, אוֹתוֹ שֶׁנּוֹדָע, כְּדֵי לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ, לְהוֹצִיא מָזוֹן לָעוֹלָם מֵהָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

וְיַיִן, דָּא חַמְרָא עַתִּיקָא דְּנָגִיד מִלְּעֵילָּא. יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, אֱנוֹשׁ: דָּא רָזָא דְּהַהוּא נַעֲר, (דף רי"ז ע"ב) דְּסָלִיק לְסִיבוּ, וְאִתְהַדַּר כְּמִלְקַדְמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קג) אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו.

וְיַיִן - זֶה יַיִן עַתִּיק שֶׁשּׁוֹפֵעַ מִלְמַעְלָה. יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ - אֱנוֹשׁ זֶה סוֹד שֶׁל אוֹתוֹ נַעַר שֶׁעָלָה לְשֵׂיבָה וְחָזַר כְּמִקֶּדֶם. וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קג) אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו.

לְהַצְהִיל פָּנִים: אִלֵּין אִינּוּן פָּנִים, דְּאִקְרוּן אַנְפֵּי רַבְרְבֵי, וְאַנְפֵּי זוּטְרֵי. מִשֻּׁמָּן: מִנְּגִידוּ דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מְשַׁח וּרְבוּ קַדִּישָׁא עִלָּאָה. וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד, הַהוּא לֶחֶם דְּאָזִילוּ שְׁחָקִים, וְטַחֲנָן מִנַּיה לְמַיכְלָא דְּצַדִּיקַיָּיא סְתָמָא, וּמִתַּמָּן אִתְנְגִיד לְכַמָּה חַיָּילִין, דְּאִקְרוּן לְבַב אֱנוֹשׁ. וְכוֹלָּא אִתָּא מִנְּגִידוּ עִלָּאָה.

לְהַצְהִיל פָּנִים - אֵלּוּ אוֹתָם פָּנִים שֶׁנִּקְרָאִים פָּנִים גְּדוֹלוֹת וּפָנִים קְטַנּוֹת. מִשֶּׁמֶן, מִשֶּׁפַע הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁמֶן וּמִשְׁחָה קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן. וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד - אוֹתוֹ לֶחֶם שֶׁמְּזִילִים הַשְּׁחָקִים, וְטוֹחֲנִים מָן לְמַאֲכָל שֶׁל צַדִּיקִים סְתָם, וּמִשָּׁם שׁוֹפֵעַ לְכַמָּה חֲיָילוֹת שֶׁנִּקְרָאִים לְבַב אֱנוֹשׁ, וְהַכֹּל בָּא מִשֶּׁפַע עֶלְיוֹן.

יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְיָ, אִלֵּין אִינּוּן אִילָנִין עִלָּאִין פְּנִימָאִין. אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע, הָא אִתְעֲקָרוּ וְנָטַע לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַאי בֵּין עֲצֵי יְיָ, לְאַרְזֵי לְבָנוֹן. עֲצֵי יְיָ, אִלֵּין עֵץ הַחַיִּים, וְעֵץ הַדַּעַת וְטוֹב וָרָע. אַרְזֵי לְבָנוֹן, אִלֵּין חַמְשִׁין תַּרְעִין, דְּאִקְרוּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה.

יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' - אֵלּוּ אוֹתָם עֲצִים עֶלְיוֹנִים פְּנִימִיִּים. אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע, שֶׁהֲרֵי נֶעֱקְרוּ וּנְטָעָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מַה בֵּין עֲצֵי ה' לְאַרְזֵי לְבָנוֹן? עֲצֵי ה' - אֵלּוּ עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. אַרְזֵי לְבָנוֹן - אֵלּוּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים שֶׁנִּקְרָאִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה.

אֲשֶׁר נָטָע. אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנְּנוּ, בְּטוּלְיְהוֹן, (רצ"ו) מְקַנְּנָן נְשָׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְכָל חַיָּילִין קַדִּישִׁין אִתְּזָנוּ מִתַּמָּן. חֲסִידָה, בְּרָתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ, דְּאִקְרֵי חֲסִיד, וְעָבִיד חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי עָלְמָא, בְּגִין כָּךְ אִקְרֵי (שמות צ"ה ע"ב) חֲסִידָה. בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ. בֵּין דְּרוֹעֵי עָלְמָא יָתְבָא. (ע"כ רעיא מהימנא)

אֲשֶׁר נָטָע. אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ, בְּצַלָּם מְקַנְּנוֹת נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, וְכָל חֵילוֹת הַקֹּדֶשׁ נִזּוֹנִים מִשָּׁם. חֲסִידָה - בִּתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁנִּקְרָא חָסִיד, וְעָשָׂה חֶסֶד עִם כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, בִּגְלַל זֶה נִקְרֵאת חֲסִידָה. בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ, בֵּין זְרוֹעוֹת עוֹלָם יוֹשֶׁבֶת.

רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יוֹסֵי, קָמוּ לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי וְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו שַׁפִּיר קָאָמַר. אֲבָל בְּמַאי אוֹקִימְנָא סוֹפֵיהּ דִּקְרָא, כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי, אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּמָה דְּאָמַר, כְּצִיץ הַשָּׂדֶה הַהוּא שָׂדֶה דְּאִשְׁתְּמוֹדַע. כֵּן יָצִיץ דְּאִתְחַדָּשׁ וְאִתְהַדָּר כְּמִלְקַדְמִין. (הכי יציץ וסליק, מאי טעמא בגין)

רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסֵי קָמוּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. עַד שֶׁיָּשְׁבוּ וְעָסְקוּ בַּתּוֹרָה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא (תהלים קג) אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו - יָפֶה אָמַר. אֲבָל בַּמֶּה בֵּאֲרנוּ סוֹף הַפָּסוּק - כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ

וְאֵינָנּוּ וְלֹא יַכִּירֻנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. אָמַר לוֹ, כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי, אֱנוֹשׁ כָּחָצִיר יָמָיו כְּמוֹ שֶׁאָמַר. כְּצִיץ הַשָּׂדֶה - כְּצִיץ אוֹתוֹ שָׂדֶה הַנּוֹדָע - כֵּן יָצִיץ, שֶׁהִתְחַדֵּשׁ וְחָזַר כְּמִקֶּדֶם. (כך יציץ ועולה. מה הטעם, ' משום)

כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ, דָּא הוּא רוּחָא עִלָּאָה טְמִירָא קַדִּישָׁא גְּנִיזָא מִכֹּלָּא, דְּכָלִיל לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. וּכְדֵין וְאֵינֶנּוּ. וְדָא הוּא רָזָא דַּחֲנוֹךְ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית ה) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים, דָּא אֱלֹהִים עִלָּאָה. רוּחַ עִלָּאָה, רוּחַ גְּנִיזָא טְמִירָא. וְלֹא יַכִּירֻנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. דְּהָא אִתְכְּלִיל רוּחָא זְעֵירָא, בְּרוּחָא עִלָּאָה. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם וְעָאל לֵיהּ כַּהֲנָא רַבָּא לְגוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. וְנָטִיל לֵיהּ, וְאוֹלִיד לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין, וְאִתְחַדָּשׁ כְּנֶשֶׁר עוּלְמִין. וְאִתְהַדָּר אִיהוּ נַעַר.

כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ - זֶה רוּחַ עֶלְיוֹן טָמִיר קָדוֹשׁ גְּנוּז מֻהֲכָל, שֶׁכּוֹלֵל אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ, וְאָז אֵינֶנּוּ. וְזֶהוּ סוֹד שֶׁל חֲנוֹךְ, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (בראשית ה) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים, זֶה אֱלֹהִים עֶלְיוֹן. רוּחַ עֶלְיוֹנָה, רוּחַ גְּנוּזָה וּטְמִירָה. וְלֹא יַכִּירֻנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ, שֶׁהֲרֵי נִכְלֶלֶת רוּחַ קְטַנָּה בְּרוּחַ עֶלְיוֹנָה. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם. וְנִכְנָס לוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל לְתוֹךְ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְלוֹקְחוֹ וּמוֹלִידוֹ כְּמִקֶּדֶם, וּמִתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר עֲלוּמָיו, וְחוֹזֵר הוּא נַעַר.

דף ריח.

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, חָמוּ חַד טוּלָא דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ, אַזְלָא וְאַתְיָא, אַזְלָא וְאַתְיָא, בְּגוֹ בֵּיתָא. תַּוְוהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, יוֹסֵי בְּנִי, אֵימָא לָךְ מַה דְּהָווֹ לִי עִם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא. יוֹמָא חַד הֲוֵינָן אַזְלִינָן בְּבִקְעָתָא דְּאוֹנוֹ, וַהֲוֵינָן לָעֲאן בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל הַהוּא (דף רי"ח ע"א) יוֹמָא, וּמִגּוֹ תּוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא אוֹתְבָנַיִן גַּבֵּי חַד טִינָרָא, בְּגוֹ נוּקְבָּא חֲדָא.

עַד שֶׁיָּשְׁבוּ, רָאוּ צֵל שֶׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם, הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹלֵךְ וּבָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. תָּמְהוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹסֵי בְּנִי, אֹמַר לְךָ מֶה הָיָה לִי עִם הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. יוֹם אֶחָד הָיִינוּ הוֹלְכִים בְּבִקְעַת אוֹנוֹ, וְהָיִינוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כָּל אוֹתוֹ יוֹם, וּמִתּוֹךְ חֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ יָשַׁבְנוּ לְיַד סֶלַע אֶחָד בְּתוֹךְ נָקֵב אֶחָד.

אֲמֵינָא לֵיהּ, מַאי הַאי, דִּבְכָל שַׁעֲתָא דְּחַיָּיבִין אַסְגִּיאוּ בְּעָלְמָא, וְדִינָא שַׁרְיָיא בְּעָלְמָא, זַכָּאִין דְּבָהוֹן לָקָאן עֲלַיְיהוּ. דְּהָכִי תָּנֵינָן, בְּחוֹבָא דְּדָרָא, קַדִּישַׁיָּיא וְצַדִּיקַיָּיא יִתְפְּסוּן. אֲמַאי, אִי בְּגִין דְּאִינּוּן דְּלָא מוֹכִיחִין לְעָלְמָא עַל עוֹבָדַיְיהוּ, כַּמָּה אִינּוּן דְּמוֹכִיחִין, וְלָא מְקַבְּלֵי מִנַּיְיהוּ, וְצַדִּיקַיָּיא אִתְכַּפְיָין קַמַּיְיהוּ. וְאִי בְּגִין דְּלָא הֲווֹ מַאן דְּיָגְנִין עַל עָלְמָא, לָא יֵהוֹן מֵתִין, וְלָא יִתְפְּסוּן בְּחוֹבַיְיהוּ, דְּהָא חֲדָווה אִיהוּ לְצַדִּיקַיָּיא בְּאַבּוּדָא דְּלָהוֹן.

אֲמַרְתִּי לוֹ, מַה זֶּה שֶׁבְּכָל שָׁעָה שֶׁמִּתְרַבִּים הָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם וְהַדִּין שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם, צַדִּיקִים שֶׁבָּהֶם לוֹקִים עֲלֵיהֶם?! שֶׁכְּךָ שָׁנִינוּ, בְּחֵטְא הַדּוֹר, קְדוֹשִׁים וְצַדִּיקִים יִתְפְּסוּ. לָמָּה? אִם מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא מוֹכִיחִים אֶת הָעוֹלָם עַל מַעֲשֵׂיהֶם - כַּמָּה הֵם שֶׁמּוֹכִיחִים וְלֹא מְקַבְּלִים מֵהֶם, וְהַצַּדִּיקִים כְּפוּפִים לִפְנֵיהֶם. וְאִם מִשּׁוּם שֶׁאֵין מִי שֶׁיָּגֵן עַל הָעוֹלָם - לֹא יָמוּתוּ וְלֹא יִתְפְּסוּ בַּחֲטָאֵיהֶם, שֶׁהֲרֵי חֶדְוָה הִיא לַצַּדִּיקִים בְּאִבּוּדָם.

אָמַר לֵיהּ, בְּחוֹבָה דְּדָרָא וַדַּאי מִתְפָּסִין צַדִּיקַיָּיא, וְהָא אוֹקִימְנָא הָנֵי מִילֵי. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּיִתְפָּסוּן צַדִּיקַיָּיא בְּמַרְעִין, אוֹ בְּמַכְתְּשִׁין, בְּגִין לְכַפָּרָא עַל עָלְמָא הֲוֹי, כְּדֵין יִתְכַּפְּרוּן כָּל חוֹבֵי דָּרָא, מִנָּלָן. מִכָּל שַׁייְפֵי גּוּפָא, בְּשַׁעֲתָא דְּכָל שַׁיְיפִין בָּעָאקוּ, וּמָרָע סַגֵּי שַׁרְיָיא עֲלַיְיהוּ, שַׁיְיפָא חָדָא אִצְטְרִיךְ לְאַלָּקָאָה, בְּגִין דְּיִתְסוּן כֻּלְּהוּ, וּמַנּוּ. דְּרוֹעָא. דְּרוֹעָא אַלָּקֵי וְאַפִּיקוּ מִינֵּיהּ דָּמָא, כְּדֵין הָא אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא.

אָמַר לוֹ, בְּוַדַּאי בְּחֵטְא הַדּוֹר נִתְפָּסִים הַצַּדִּיקִים, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ דְּבָרִים אֵלּוּ. אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְפָּסִים הַצַּדִּיקִים בֻּחֳלָאִים אוֹ בְּמַכּוֹת, זֶה בִּשְׁבִיל לְכַפֵּר עַל הָעוֹלָם, וְאָז יִתְכַּפְּרוּ כָּל חֲטָאֵי הַדּוֹר. מִנַּיִן לָנוּ? מִכָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף. בְּשָׁעָה שֶׁכָּל הָאֵיבָרִים בִּמְצוּקָה וְחֹלִי גָּדוֹל שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, אֵיבָר אֶחָד צָרִיךְ לִלְקוֹת כְּדֵי שֶׁיִּתְרַפְּאוּ כֻּלָּם. וּמִיהוּ? הַזְּרוֹעַ. הַזְּרוֹעַ לוֹקָה וּמוֹצִיאִים מִמֶּנָּה דָּם, וְאָז הֲרֵי רְפוּאָה לְכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף.

אוֹף הָכִי בְּנֵי עָלְמָא אִינּוּן שַׁיְיפִין דָּא עִם דָּא. בְּשַׁעֲתָא דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְעָלְמָא, אַלָּקֵי לְחַד צַדִּיקָא בֵּינַיְיהוּ, בְּמַרְעִין וּבְמַכְתְּשִׁין, וּבְגִינֵיהּ יָהִיב אַסְוָותָא לְכֹלָּא. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדוּכָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וְגוֹ'. וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. וּבַחֲבוּרָתוֹ, אֲקָזוּתָא דְּדָמָא, כְּמַאן דְּאָקְיִז דְּרוֹעָא, וּבְהַהוּא חַבּוּרָא נִרְפָּא לָנוּ, אַסְוָותָא הוּא לָנָא לְכָל שַׁיְיפִין דְּגוּפָא.

גַּם כֵּן בְּנֵי הָעוֹלָם הֵם אֵיבָרִים זֶה עִם זֶה. בְּשָׁעָה שֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת רְפוּאָה לָעוֹלָם, מַלְקֶה צַדִּיק אֶחָד בֵּינֵיהֶם בְּמַחֲלוֹת וּמַכּוֹת, וּבְגָלְלוֹ נוֹתֵן רְפוּאָה לַכֹּל. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדֻכָּא מֵעֲוֹנֹתֵינוּ וְגוֹ', וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. וּבַחֲבֻרָתוֹ - הַקָּזַת דָּם, כְּמוֹ מִי שֶׁמַּקִּיז זְרוֹעַ, וּבְאוֹתָהּ חֲבוּרָה נִרְפָּא לָנוּ, רְפוּאָה הוּא לָנוּ לְכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף.

דף ריח:

וּלְעוֹלָם לָא אַלָּקֵי צַדִּיקָא, אֶלָּא לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְדָרָא, וּלְכַפָּרָא עָלַיְיהוּ. (ורזא דא צדיק ורע לו) דְּהָא נִיחָא לְסִטְרָא אַחֲרָא דְּדִינָא שַׁלְטָא (לשלטאה) עַל זַכָּאָה יַתִּיר מִכֹּלָּא, דְּלָא חַיִּישׁ כְּדֵין לְכָל עָלְמָא, וְלָא אִשְׁגַּח בְּהוּ, מֵחֲדָוָה דְּשַׁלִּיט עֲלֵיהּ. וְהַהוּא זַכָּאָה זָכֵי לְשׁוּלְטָנָא עִלָּאָה, בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. צַדִּיק (דף רי"ח ע"ב) וְטוֹב לוֹ, דְּלָא חַיִּישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכַפָּרָא עַל עָלְמָא.

וּלְעוֹלָם לֹא מַלְקֶה צַדִּיק, אֶלָּא כְּדֵי לְתֵת רְפוּאָה לַדּוֹר וּלְכַפֵּר עֲלֵיהֶם, (וסוד זה צדיק ורע לו) שֶׁזֶּה נוֹחַ לַצַּד הָאַחֵר שֶׁהַדִּין שׁוֹלֵט (לשלט) עַל הַצַּדִּיק יוֹתֵר מֵהַכֹּל, שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ אָז לְכָל הָעוֹלָם וְלֹא מַשְׁגִּיחַ בָּהֶם מֵהַשִּׂמְחָה שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עָלָיו. וְאוֹתוֹ צַדִּיק זוֹכֶה לְשִׁלְטוֹן עֶלְיוֹן בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. צַדִּיק וְטוֹב לוֹ, שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכַפֵּר עַל הָעוֹלָם.

אָמֵינָא לֵיהּ, אִלּוּ לָא הֲווֹ בְּחַד זִמְנָא, יָאוּת. אֲבָל אִית צַדִּיק הָכָא, וְאִית צַדִּיק הָכָא, לְדָא אִית מַרְעִין וּמַכְתְּשִׁין, וּלְדָא אִית כָּל טִיבוּ דְּעָלְמָא. אֲמַר לֵי, בְּחַד מִנַּיְיהוּ אוֹ תְּרֵין סַגֵּי, דְּלָא

בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְקָאָה כֹּלָּא, (ס"א כל דמה) כְּמָה דְּלָא אִצְטְרִיךְ אֶלָּא דְּרוֹעָא חָדָא, לְאַלְקָאָה וּלְאָקְזָאָה לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְיפִּין. אוּף הָכָא, בְּחַד צַדִּיקָא סַגֵּי.

אָמַרְתִּי לוֹ, אִלּוּ לֹא הָיוּ בְּזִמַּן אֶחָד - יָפֶה. אֲבָל כָּאן יֵשׁ צַדִּיק, וְכָאן יֵשׁ צַדִּיק. לָזֶה יֵשׁ מַחֲלוֹת, וְלָזֶה יֵשׁ אֶת כָּל טוּב הָעוֹלָם. אָמַר לִי, בְּאֶחָד מֵהֶם אוֹ בִּשְׁנַיִם מַסְפִּיק, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֶה לְהַלְקוֹת הַכֹּל, (ס"א כל עוד) כְּמוֹ שֶׁלֹּא צָרִיךְ אֶלָּא זְרוֹעַ אַחַת לְהַלְקוֹת וּלְהַקִּיז לְתֵת רְפוּאָה לְכָל הָאֵיבָרִים. גַּם כָּאן, בְּצַדִּיק אֶחָד מַסְפִּיק.

וְאִי אִתְּקַף (ס"א אתייקר) בֵּיהּ מָרָע, עַל כָּל שַׁיְיפִּין, כְּדֵין אִצְטְרִיךְ תְּרֵין דְּרוֹעִין לְאַקְזָאָה. אוּף הָכִי, אִי אַסְגִּיאוּ חוֹבִין יַקִּירִין עַל עָלְמָא, כְּדֵין כָּל זַכָּאִין אַלְקוּן, לְמֵיהַב אַסְוָותָא עַל כָּל דָּרָא. אֲבָל בִּזְמַן דְּלָא אַסְגִּיאוּ כָּל כַּךְ, כְּדֵין חַד זַכָּאָה אַלְקֵי, וּשְׁאַר צַדִּיקַיָּיא בְּשָׁלָם, דְּהָא לָא אִצְטְרִיךְ עָלְמָא דְּיִלְקוּן כֻּלְּהוּ. אִתְסִיאוּ עַמָּא. אִתְסִיאוּ צַדִּיקַיָּיא. וּלְזִמְנִין דְּכָל יוֹמֵיהוֹן קַיְימִין בְּמַרְעִין, לְאַגָּנָא עַל דָּרָא. מִיתוּ, הָא אַתְּסֵי כֹּלָּא, וְאִתְכְּפַּר. לְזִמְנִין דְּחוֹבִין אִינּוּן יַקִּירִין יַתִּיר.

וְאִם מִתְחַזְּקֶת (מכבידה) הַמַּחֲלָה עַל כָּל הָאֵיבָרִים, אֵז צָרִיךְ לְהַקִּיז מִשְּׁתֵּי זְרוֹעוֹת. גַּם כָּךְ, אִם הִתְרַבּוּ הַחֲטָאִים וּכְבֵדִים עַל הָעוֹלָם, אָז כָּל הַצַּדִּיקִים לוֹקִים, לְתֵת רְפוּאָה עַל כָּל הַדּוֹר. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְרַבּוּ כָּל כָּךְ, אֵז רַק צַדִּיק אֶחָד לוֹקֶה, וּשְׁאָר הַצַּדִּיקִים בְּשָׁלוֹם, שֶׁהֲרֵי לֹא צָרִיךְ הָעוֹלָם שֶׁכֻּלָּם יִלְקוּ. נִרְפָּא הָעָם - נִרְפְּאוּ הַצַּדִּיקִים. וְלִפְעָמִים שֶׁכָּל יְמֵיהֶם עוֹמְדִים בְּמַחֲלוֹת לְהָגֵן עַל הַדּוֹר. אִם מֵתוּ - הֲרֵי נִרְפָּא הַכֹּל וְנִתְכַּפֵּר, לִפְעָמִים כְּשֶׁהַחֲטָאִים הֵם נִכְבָּדִים יוֹתֵר.

קַמְנָא וְאָזַלְנָא. וְתוּקְפָּא דְּשִׁמְשָׁא הֲוָה יַתִּיר, וְדָחִיק לָן בְּאוֹרְחָא. חֲמֵינָן אֵילָנִין בְּמַדְבְּרָא, וּמַיִין תְּחוֹתַיְיהוּ. יָתִיבְנָא תְּחוֹת חַד טוּלָא דְּאֵילָנָא דְמַדְבְּרָא. שָׁאֵילְנָא לֵיהּ, מַאי הַאי דְּכָל עַמִּין דְּעָלְמָא לָא עַבְדִּין נְעָנוּעָא, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדַיְיהוּ, דְּכַד לָעֲאן בְּאוֹרַיְיתָא, מִתְנַעְנְעָן הָכָא וְהָכָא, בְּלָא לְמוּדָא דְּבַר נָשׁ בְּעָלְמָא, וְלָא יָכְלִין לְמֵיקָם בְּקִיּוּמַיְיהוּ.

קַמְנוּ וְהָלַכְנוּ, וְחָזָק הַשֶּׁמֶשׁ הָיָה יוֹתֵר, וְהַדֶּרֶךְ הָיְתָה דְּחוּקָה לָנוּ. רָאִינוּ אִילָנוֹת בַּמִּדְבָּר וּמַיִם תַּחְתֵּיהֶם. יָשַׁבְנוּ תַּחַת צֵל שֶׁל אִילָן אֶחָד שֶׁל הַמִּדְבָּר. שְׁאַלְנוּהוּ, מַה זֶּה שֶׁכָּל עַמֵּי עוֹלָם לֹא עוֹשִׂים נְעָנוּעַ, רַק יִשְׂרָאֵל לְבַדָּם? שֶׁכְּשֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה מִתְנַעְנְעִים לְכָאן וּלְכָאן בְּלִי לְמוּד שֶׁל אָדָם בָּעוֹלָם, וְלֹא יְכוֹלִים לַעֲמֹד בְּעַצְמָם?

דף ריט.

אָמַר לִי, אַדְכַּרְתָּן מִלְּתָא עִלָּאָה, וּבְנֵי עָלְמָא לָא יַדְעִין, וְלָא מַשְׁגִּיחִין. יָתִיב שַׁעֲתָא וּבָכָה, אָמַר, וַוי לִבְנֵי נָשָׁא דְּאַזְלִין כִּבְעִירֵי חַקְלָא, בְּלָא סוּכְלְתָנוּ. בְּמִלָּה דָּא בִּלְחוֹדוֹי אִשְׁתְּמוֹדָעָן נִשְׁמָתְהוֹן קַדִּישִׁין דְּיִשְׂרָאֵל, בֵּין נִשְׁמָתְהוֹן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נִשְׁמָתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אִתְגְּזָרוּ, מִגּוֹ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא דְּדָלִיק, דִּכְתִיב, (משלי כ) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם. וְהַאי נֵר בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְאַחַד (נ"א דאתדליק) (דף ריט ע"א) מִגּוֹ אוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא, לָא שָׁכִיךְ נְהוֹרָא

עָלֶיהָ אֲפִילוּ רִגְעָא. וְרָזָא דָּא, (תהלים פג) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ. כְּגַוְונָא דָּא כְּתִיב, (ישעיה סב) הַמַּזְכִּירִים אֶת יְיָ אַל דֳּמִי לָכֶם, לָא שְׁכִיכוּ לְכוֹן. נְהוֹרָא דְּשַׁרְנָּא כְּיָון דְּאִתְאַחֲדָא גּוֹ פְּתִילָה, הַהוּא נְהוֹרָא לָא שָׁכִיךְ לְעָלְמִין, אֶלָּא מִתְנַעְנָעָא נְהוֹרָא לְכָאן וּלְכָאן, וְלָא מִשְׁתְּכִיךְ לְעָלְמִין.

אָמַר לִי, הִזְכַּרְתַּנִי דָּבָר עֶלְיוֹן, וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מַשְׂגִּיחִים. יָשַׁב שָׁעָה וּבָכָה. אָמַר, אוֹי לִבְנֵי הָאָדָם שֶׁהוֹלְכִים כְּבַהֲמוֹת הַשָּׁדֶה בְּלִי שֵׂכֶל. בַּדָּבָר הַזֶּה לְבַדּוֹ נוֹדָעוֹת נְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין נְשָׁמוֹת עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִגְזְרוּ מִתּוֹךְ נֵר קָדוֹשׁ שֶׁדּוֹלֵק, שֶׁכָּתוּב (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. וְנֵר זֶה, בְּשָׁעָה שֶׁנֶּאֱחָז (שנדלק) מִתּוֹךְ תּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה, לֹא שׁוֹכֵךְ הָאוֹר עָלָיו אֲפִלּוּ רֶגַע. וְסוֹד זֶה - (תהלים פז) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לְךָ. כְּמוֹ זֶה כָּתוּב - (ישעיה סב) הַמַּזְכִּירִים אֶת ה' אַל דֳּמִי לָכֶם. אֵין שִׁכּוּךְ לָכֶם. אוֹר הַנֵּר, כְּיָון שֶׁנֶּאֱחָז תּוֹךְ הַפְּתִילָה, אוֹתוֹ הָאוֹר לֹא שׁוֹכֵךְ לְעוֹלָמִים, אֶלָּא מִתְנַעְנֵעַ הָאוֹר לְכָאן וּלְכָאן וְלֹא שׁוֹכֵךְ לְעוֹלָמִים.

כְּגַוְונָא דָּא, יִשְׂרָאֵל, דְּנִשְׁמָתַיְיהוּ מִגּוֹ הַהוּא נְהוֹרָא דְּשַׁרְנָּא, כְּיָון דְּאָמַר מִלָּה חֲדָא דְּאוֹרַיְיתָא, הָא נְהוֹרָא דָּלִיק, וְלָא יַכְלוּן אינּוּן לְאִשְׁתַּכְּכָא, וּמִתְנַעְנְעָן לְכָאן וּלְכָאן, וּלְכָל סְטָרִין. כְּנָהוֹרָא דְּשַׁרְנָּא, דְּהָא (משלי כ) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם כְּתִיב.

כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּשְׁמוֹתֵיהֶם מִתּוֹךְ אוֹתוֹ אוֹר הַנֵּר - כְּיָון שֶׁאָמַר דָּבָר אֶחָד שֶׁל הַתּוֹרָה, הֲרֵי הָאוֹר דּוֹלֵק, וְלֹא יְכוֹלִים הֵם לִשְׁכּךְ, וּמִתְנַעְנְעִים לְכָאן וּלְכָאן וּלְכָל הַצְּדָדִים כְּאוֹר הַנֵּר, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם.

וּכְתִיב, (יחזקאל לד) אָדָם אַתֶּם, אַתֶּם קְרוּיִין אָדָם, וְלָא אוּמִין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נִשְׁמָתִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, מִדְּעִיכוּ דְּקִשׁ, בְּלָא נְהוֹרָא דְּשָׁרֵי עֲלַיְיהוּ. וְעַל דָּא מִשְׁתַּכְּכִין, וְלָא מִתְנַעְנְעָן, דְּהָא לֵית לוֹן אוֹרַיְיתָא, וְלָא דָּלְקִין בָּהּ, וְלָאו נְהוֹרָא שַׁרְיָיא בְּהוֹן, אינּוּן קַיְימִין כְּעֻצִּים בְּגוֹ נוּרָא דְּדָלִיק, בְּלָא נְהוֹרָא דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, וְעַל דָּא מִשְׁתַּכְּכִין בְּלָא נְהוֹרָא כְּלָל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, דָּא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּמִלָּה, זַכָּאָה חוּלְקֵי דְּזָכֵינָא לְהַאי, לְמִשְׁמַע דָּא.

וְכָתוּב (יחזקאל לד) אָדָם אַתֶּם. אַתֶּם קְרוּיִים אָדָם וְלֹא אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. נִשְׁמוֹת עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת מִדְּעִיכַת הַקֶּשׁ, בְּלֹא אוֹר שֶׁשּׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם, וְלָכֵן שׁוֹכְכִים וְלֹא מִתְנַעֲנְעִים, שֶׁהֲרֵי אֵין לָהֶם תּוֹרָה וְלֹא דּוֹלְקִים בָּהּ, וְאֵין אוֹר שׁוֹרֶה בָּהֶם. הֵם עוֹמְדִים כְּמוֹ עֵצִים בְּתוֹךְ אֵשׁ שֶׁדּוֹלֵק בְּלִי אוֹר שֶׁשּׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם, וְעַל זֶה שׁוֹכְכִים בְּלִי אוֹר כְּלָל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זֶהוּ בֵּרוּר הַדָּבָר! אַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁזָּכִיתִי לָזֶה לִשְׁמֹעַ אֶת זֶה.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, שַׁפִּיר אָמְרוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי, אֲבָל (תהלים קג) כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ, הָכָא צָרִיךְ לְמִפְתַּח מִלִּין, מַאי עָבְרָה בּוֹ. דָּא עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה. חַד מֵאִינּוּן מַלְאָכִין רָעִים.

וּבְחִבּוּר רֵאשׁוֹן אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, יָפֶה אָמְרוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי, אֲבָל (תהלים קג) כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ - כָּאן צָרִיךְ לִפְתֹּחַ בִּדְבָרִים, מַה זֶּה עָבְרָה בּוֹ? זוֹ עֶבְרָה וְזַעַם וְצָרָה, אֶחָד מֵאוֹתָם מַלְאָכִים רָעִים.

דִּבְגִין דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעוּ בֵּיהּ אִינּוּן מָארֵי חוֹבִין, צָרִיךְ לְמֶעְבַּד לֵיהּ שִׁנּוּי מִקּוֹם, וְשִׁנּוּי הַשֵּׁם, וְשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. כְּגַוְונָא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, הֲרֵי שִׁנּוּי מָקוֹם. (בראשית יז) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד שִׁמְךָ אַבְרָם, וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם, הֲרֵי שִׁנּוּי הַשֵּׁם. שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה דְּאִשְׁתְּנֵי מֵעוֹבָדִין בִּישִׁין דְּעָבַד בְּקַדְמִיתָא, לְעוֹבָדִין טָבִין. אִיהוּ מְתַלָּא. לְרוּחַ דְּהַהוּא דְּמִית בְּלָא בְּנִין. כְּגַוְונָא דָּא עֲבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, כַּךְ תְּרִיךְ לֵיהּ מֵהַהוּא עָלְמָא, וַאֲיִיתֵי לֵיהּ לְהַאי עָלְמָא. וְהָא אִתְּמַר לְעֵיל.

שֶׁמַּשּׁוּם שֶׁלֹּא יְדָעוּ בּוֹ אוֹתָם בַּעֲלֵי חֲטָאִים, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ שִׁנּוּי מָקוֹם וְשִׁנּוּי הַשֵּׁם וְשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, כְּמוֹ אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ - הֲרֵי שִׁנּוּי מָקוֹם. (שם יז) וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם - הֲרֵי שִׁנּוּי הַשֵּׁם. שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה - שֶׁהִשְׁתַּנָּה מִמַּעֲשִׂים רָעִים שֶׁעָשָׂה בְּתְחִלָּה לְמַעֲשִׂים טוֹבִים. הוּא מָשָׁל לְרוּחַ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים. כְּמוֹ זֶה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם כְּשֶׁגֵּרֵשׁ אוֹתוֹ מֵאוֹתוֹ עוֹלָם, וֶהֱבִיאוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר לְמַעְלָה.

(איוב יד) מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ, וּבְגִין דָּא כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ, חַד מֵאִינּוּן מַלְאָכִין רָעִים, כַּד חָזֵי לֵיהּ מְשׁוּנֶּה, בְּזִמְנָא דְּאִעְרַע (ס"א ביה) עִמֵּיהּ, שְׁאַלִין לֵיהּ שְׁאַר מַשְׁחִיתִין עָלֵיהּ, דָּא הוּא מָארֵי חוֹבָךְ. אִיהוּ עָנֵי לוֹן וְאָמַר, וְאֵינֶנּוּ.

מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ (איוב יד). וּמִשּׁוּם זֶה כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ. אֶחָד מֵאוֹתָם מַלְאָכִים רָעִים, כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ מְשֻׁנֶּה בִּזְמַן שֶׁנִּפְגָּשׁ (בו) עִמּוֹ, שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ שְׁאָר הַמַּשְׁחִיתִים עָלָיו: זֶהוּ בַּעַל חוֹבְךָ? הוּא עוֹנֶה לָהֶם וְאוֹמֵר: אֵינֶנּוּ.

כַּד אִתְתָּרַךְ מֵאַתְרֵיהּ, וְאִתְנְטָע בְּאָתָר אַחֲרָא, אִתְּמַר בֵּיהּ וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. בְּגִין (ויקרא יד) דְּעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבַּיִת. וְדָא אִיהוּ רָזָא, וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו, אִינּוּן גַּרְמִין וְגִידִין וּבְשָׂרָא דְּהַהוּא חָזֵר עָפָרָא. מַה כְּתִיב בֵּיהּ (ישעיה סה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ. בְּגִין דְּהַהוּא מְנוּגָע. וּלְבָתַר וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבַּיִת, וּבְנֵי לֵיהּ גַּרְמִין וְגִידִין. וְאִתְחַדַּשׁ, כְּבַיִת יְשָׁנָה דְּעַבְדִין לֵיהּ חֲדָשָׁה. וַדַּאי אִיהוּ דְּאִתְחַדַּשׁ.

כְּשֶׁמִּתְגַּרֵשׁ מִמְּקוֹמוֹ וְנִטָּע בְּמָקוֹם אַחֵר, נֶאֱמַר בּוֹ וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ, בְּגַלַל (ויקרא יד) שֶׁעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבָּיִת. וְזֶהוּ סוֹד (ישעיה סה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה מְנֻגָּע. וְאַחַר כָּךְ, וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח לְעָפָר. מַה כְּתִיב בּוֹ? (ישעיה סה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה מְנֻגָּע. וְאַחַר כָּךְ, וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבַּיִת, וּבוֹנֶה לוֹ עֲצָמוֹת וְגִידִים וּמִתְחַדֵּשׁ, כְּמוֹ בַּיִת יָשָׁן שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ חָדָשׁ, וַדַּאי שֶׁהוּא מִתְחַדֵּשׁ.

וּמַאי דְּאָמַר וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. עַל רוּחַ, דְּאִתְכְּלִיל רוּחָא זְעִירָא, בְּרוּחָא עִלָּאָה. הַאי אִיהוּ מְתַלָּא, לְאִילָן דְּלָא עָבִיד אֲבִיזִין, נָטְלִין עַנְפִין דִּילֵיהּ, וּמַרְכִּיבִין לֵיהּ בְּעַנְפָּא דְּאִילָנָא אַחֲרָא עִלָּאָה, (דא בדא) דְּעָבִיד פֵּירִין, וְאִתְכְּלִיל דָּא בְּדָא, וְעָבִיד פֵּירִין. בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְּמַר בֵּיהּ, וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ.

וּמַה שֶּׁאָמַר וְלֹא יַכִּירֻנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ - עַל רוּחַ, שֶׁנִּכְלְלָה רוּחַ קְטַנָּה בְּרוּחַ עֶלְיוֹנָה. וְזֶהוּ מָשָׁל לְאֵילָן שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה פֵּרוֹת, לוֹקְחִים עֲנָפִים שֶׁלּוֹ וּמַרְכִּיבִים אוֹתוֹ בְּעֲנַף שֶׁל עֵץ אַחֵר עֶלְיוֹן (זהבזה) שֶׁעוֹשֶׂה פֵּרוֹת, וְנִכְלָל זֶה בָּזֶה וְעוֹשֶׂה פֵּרוֹת. בְּאוֹתוֹ זְמַן נֶאֱמַר בּוֹ, וְלֹא יַכִּירֻנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ.

אוּף הָכִי בַּר נָשׁ דְּיִתְיב בְּקָרְתָּא דְּיַתְבִין בָּהּ אֲנָשִׁין בִּישִׁין, וְלָא יָכִיל לְקַיְימָא פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אַצְלַח בְּאוֹרַיְיתָא, עָבִיד שִׁנּוּי מָקוֹם, וְאִתְעֲקַר מִתַּמָּן, וְאִשְׁתְּרֵשׁ בַּאֲתַר דְּדַיְירִין בֵּיהּ גּוּבְרִין טָבִין, מָארֵי תּוֹרָה, מָארֵי פִּקּוּדִין, דְּאוֹרַיְיתָא אִקְרֵי עֵץ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וּבַר נָשׁ הוּא עֵץ, דִּכְתִיב, (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וּפִקּוּדִין דְּבָהּ, דַּמְיָין לְאִיבָא, וּמַה כְּתִיב בֵּיהּ, (דברים כ) רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אוֹתוֹ תַּשְׁחִית וְכָרַתָּ. אוֹתוֹ תַּשְׁחִית מֵעָלְמָא דֵּין, וְכָרַתָּ מֵעָלְמָא דְּאָתֵי. וּבְגִין דָּא צָרִיךְ לְאַעְקָרָא (ליה מההוא) מַהַהוּא אֲתָר, וְיִתְנַטַע בַּאֲתָר בֵּין צַדִּיקַיָּיא.

גַּם כָּךְ בֶּן אָדָם שֶׁיּוֹשֵׁב בְּעִיר שֶׁיּוֹשְׁבִים בָּהּ אֲנָשִׁים רָעִים, וְלֹא יָכוֹל לְקַיֵּם מִצְווֹת הַתּוֹרָה וְלֹא מַצְלִיחַ בַּתּוֹרָה - עוֹשֶׂה שִׁנּוּי מָקוֹם וְנֶעֱקָר מִשָּׁם, וְנִשְׁרָשׁ בְּמָקוֹם שֶׁגָּרִים בּוֹ אֲנָשִׁים טוֹבִים, בַּעֲלֵי תוֹרָה, בַּעֲלֵי מִצְווֹת. שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרֵאת עֵץ, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וְהָאָדָם הוּא עֵץ, שֶׁכָּתוּב (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וְהַמִּצְווֹת שֶׁבָּהּ דּוֹמוֹת לְפֵרִי. וּמַה כָּתוּב בּוֹ? רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אוֹתוֹ תַּשְׁחִית וְכָרַתָּ. אוֹתוֹ תַּשְׁחִית - מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. וְכָרַתָּ - מֵהָעוֹלָם הַבָּא. וְלָכֵן צָרִיךְ לַעֲקֹר (אותו מאותו) מֵאוֹתוֹ מָקוֹם, וְיִנָּטַע בְּמָקוֹם אַחֵר בֵּין צַדִּיקִים.

מַה בַּר נָשׁ בְּלָא בְּנִין, אִתְקְרֵי עָקָר, וְאִתְּתֵיהּ עֲקָרָה. אוּף הָכִי אוֹרַיְיתָא בְּלָא פִּקּוּדִין, אִתְקְרִיאַת עֲקָרָה, וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ, לֹא הַמַּדְרֵשׁ הוּא הָעִיקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. אָתוּ חַבְרַיָּיא וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ, וְאָמְרוּ וַדַּאי כָּעֵן אוֹלִיפְנָא חִדּוּשָׁא, אֵיךְ אִתְכְּלִיל רוּחַ בְּרוּחַ, כְּמַאן דְּחָזֵי מִלָּה בְּעֵינָא וְאִתְבְּרִיר לֵיהּ. בְּקַדְמֵיתָא הֲוָה לַן קַבְּלָה, וּכְעַן בְּרִירוּ דְּמִלָּה.

מָה אָדָם בְּלִי בָּנִים נִקְרָא עָקָר וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה, גַּם כָּךְ תּוֹרָה בְּלִי מִצְווֹת נִקְרֵאת עֲקָרָה. וְלָכֵן פֵּרְשׁוּהָ, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. בָּאוּ הַחֲבֵרִים וְהִשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, כְּעֵת לָמַדְנוּ חִדּוּשׁ אֵיךְ נִכְלֶלֶת רוּחַ בְּרוּחַ, כְּמִי שֶׁרָאָה דָּבָר בְּעַיִן וְהֻבְרַר לוֹ. מִקֶּדֶם זֶה הָיְתָה קַבָּלָה לָנוּ, וְכָעֵת בֵּרוּר הַדָּבָר.

וְתוּ אִתְמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, דְּהָא נִיחָא לֵיהּ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה עַל זַכָּאָה, יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְלָא חָיִישׁ כְּדֵין לְכָל עָלְמָא. אַדְּהָכִי, הָא טוֹלָא אוֹזְדַּמַן לְגַבַּיְיהוּ, וְאָמַר לֵיהּ מְנָלָן. מֵאִיּוֹב. דִּתְנָזָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּדָרָא הֲוֹוֹ מְחוּיָבִין כְּלַיְיהּ, וְאָתָא שָׂטָן לְקַטְרְנָא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (איוב א) הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמוֹהוּ בָּכָל הָאָרֶץ, לְאִשְׁתְּזָבָא בֵּיהּ דָּרָא. וְאִיהוּ מְתַלָּא לְרַעְיָא דְּאָתָא זְאֵב לְמִטְרַף עָאנֵיהּ, וּלְמֵיבַד לֵיהּ. מַה עָבֵד הַהוּא רַעְיָא דְּהֲוָה חַכִּימָא, יָהִיב לֵיהּ אִמְרָא תַּקִּיפָא וּשְׁמֵנָה וְרַבְרְבָא מִכֻּלְּהוּ, הַהוּא דַּהֲווֹ מִתְנַהֲגִין אֲבַתְרֵיהּ כֻּלְּהוּ. וּבְרַעוּ לְשַׁלְטָאָה עַל הַהוּא אִמְרָא טָבָא, שְׁכַח (נ"א שבק) לְכֻלְּהוּ. מַה עָבֵד הַהוּא רַעְיָא, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה זְאֵב אִשְׁתְּדַל בְּהַהוּא אִמְרָא, בָּרַח רַעְיָא עִם עָאנָא וְשַׁוִּי לוֹן בְּאַתְרֵיהוֹן. וּלְבָתַר תָּב לְאִמְרָא, וְשֵׁזִיב לֵיהּ מִזְּאֵב.

וְעוֹד נֶאֱמַר בְּחִבּוּר רִאשׁוֹן, שֶׁהָרֵי נוֹחַ לוֹ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשָׁלְטֹ עַל הַצַּדִּיק יוֹתֵר מֵהַכֹּל, וְלֹא חוֹשֵׁשׁ אָז לְכָל הָעוֹלָם. בֵּין כָּךְ הָרֵי צֵל הִזְדַּמֵּן לְפָנֵיהֶם, וְאָמַר לוֹ, מִנַּיִן? מֵאִיּוֹב. שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהַדּוֹר

מְחַיְּבִים כְּלָיָה, וּבָא שָׂטָן לְקַטְרֵג, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (איוב ב) הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּ [בכל ה] אָרֶץ, לְהַצִּיל אֶת הַדּוֹר. וְהוּא מָשָׁל לְרוֹעֶה שֶׁבָּא הַזְּאֵב לִטְרֹף אֶת צֹאנוֹ וּלְהָאֲבִידוֹ. מֶה עָשָׂה אוֹתוֹ רוֹעֶה שֶׁהָיָה חָכָם? נָתַן לוֹ תַּיִשׁ חָזָק וְשָׁמֵן וְגָדוֹל מִכֻּלָּם, אוֹתוֹ שֶׁכֻּלָּם נוֹהֲגִים אַחֲרָיו, וּבָרְצוֹן לִשְׁלֹט עַל אוֹתוֹ תַּיִשׁ טוֹב, שְׂכַח (השאיר) אֶת כֻּלָּם. מֶה עָשָׂה אוֹתוֹ רוֹעֶה? בְּשָׁעָה שֶׁהַזְּאֵב הָיָה מִתְעַסֵּק עִם אוֹתוֹ תַּיִשׁ, בָּרַח הָרוֹעֶה עִם הַצֹּאן וְשָׂם אוֹתָם בִּמְקוֹמָם, וְאַחַר כָּךְ שָׁב לַתַּיִשׁ וְהִצִּילוֹ מֵהַזְּאֵב.

הָכִי עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּרָא, יְהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַצַּדִּיק, בִּרְשׁוּ מִקַּטְרְגָא, לְשַׁזָּבָא לְדָרָא בְּגִינֵיהּ. וְאִם הוּא תַּקִּיף כְּיַעֲקֹב, אִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית לב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דְּנָצַח לֵיהּ, עַד דְּאָמַר שַׁלְּחֵנִי. אָמַר טוּלָא טוּלָא, הָכִי הוּא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא צַדִּיק, דְּאִיהוּ תַּקִּיף לְמִסְבַּל יִסּוּרִין, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּנָצַח בְּהוֹן לְמִקַּטְרְגָא דִּילֵיהּ. דְּאִיהוּ שׁוּלְטָנוּתֵיהּ עַל כָּל דָּרָא, וְאִתְחֲשִׁיב לֵיהּ כְּאִילּוּ הוּא שְׁזִיב לוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לֵיהּ רַעְיָא עֲלַיְּיהוּ בְּאַתְרֵיהּ, וּבְגִין דְּא זָכָה רַעְיָא מְהֵימְנָא. לְמֶהֱוֵי רוֹעֶה עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהָכֵי אַשְׁלִיט לֵיהּ עֲלַיְּיהוּ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּשֵׁזִיב לוֹן דְּלָא אִתְאֲבִידוּ מֵהַתָּם, דְּאַנְהִיג לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא וּבְעוֹבָדִין טָבִין.

כְּךָ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר. נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַצַּדִּיק בִּרְשׁוּת הַמְקַטְרֵג לְהַצִּיל אֶת הַדּוֹר בְּגָלָלוֹ. וְאִם הוּא חָזָק כְּיַעֲקֹב, נֶאֱמַר בּוֹ (בראשית לב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ. כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁנִּצַּח אוֹתוֹ, עַד שֶׁאָמַר שַׁלְּחֵנִי. אָמַר, צַל צַל, כָּךְ הוּא. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁהוּא חָזָק לִסְבֹּל יִסּוּרִים. כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמְּנַצֵּחַ בָּהֶם אֶת הַמְקַטְרֵג שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עַל כָּל דּוֹר, וְנֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ הוּא הִצִּיל אוֹתָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ רוֹעֶה עֲלֵיהֶם בִּמְקוֹמוֹ, וְלָכֵן זָכָה רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן לִהְיוֹת רוֹעֶה עַל יִשְׂרָאֵל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁכָּךְ מַשְׁלִיטוֹ עֲלֵיהֶם בָּעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שֶׁהִצִּיל אוֹתָם שֶׁלֹּא נֶאֶבְדוּ מִשָּׁם, שֶׁהִנְהִיגָם בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים.

אַדְּהָכִי הָא רַעְיָא מְהֵימְנָא, אָמַר לוֹן, וַאֲמַאי לֶקֵּי דְּרוֹעָא יְמִינָא. דְּאוֹרַח כָּל מָארֵי אַסְוָותָא דַּאֲקִיזִין בְּקַדְמֵיתָא דְּרוֹעָא יְמִינָא, וְהָא דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא אִיהוּ קָרִיב לְלִבָּא, אֲמַאי לָא אֲקִיזִין לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי לְאַלְקָאָה יַתִּיר, דְּהָא בְּהַאי סַגֵּי, וְאִי אִתְיְקַר מַרְעָא עַל שַׁיְּיפִין דְּגוּפָא, אֲקִיז דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא.

בֵּין כְּךָ בָּא רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אָמַר לָהֶם, וְלָמָּה לוֹקֶה זְרוֹעַ יָמִין? שֶׁדֶּרֶךְ כָּל בַּעֲלֵי הַרְפּוּאָה שֶׁמַּקִּיזִים בַּהַתְחָלָה זְרוֹעַ יָמִין, וַהֲרֵי זְרוֹעַ שְׂמֹאל קְרוֹבָה לַלֵּב, וּמַדּוּעַ לֹא מַקִּיזִים אוֹתָהּ? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֶה לְהַלְקוֹת יוֹתֵר, שֶׁהֲרֵי בָּזֶה מַסְפִּיק, וְאִם כְּבֵדָה הַמַּהֲלָה עַל אֵיבְרֵי הַגּוּף, מַקִּיז מִזְּרוֹעַ שְׂמֹאל.

אָמַר לֵיהּ, אִי לָא הֲווֹ תַּרְוַוּיְיהוּ בְּחַד זִמְנָא, יָאוּת אֲבָל אִית צַדִּיק הָכָא, וְאִית צַדִּיק הָכָא, לְדָא אִית מַרְעִין וּמַכְתְּשִׁין, וּלְדָא אִית טִיבוּ. אֲמַאי. אִי אִתְיְקַר בֵּיהּ מַרְעָא יִקֵּי לְתַרְוַוּיְיהוּ, דְּאִינּוּן תְּרִין דְּרוֹעִין, לְמֵיהַב אַסְוָותָא לְכָל שַׁיְּיפִין, וְאִי לָא אִתְיְקַר בֵּיהּ מַרְעָא עַל כָּל שַׁיְּיפִין, אֲמַאי אֲקִיז לְדְרוֹעָא יְמִינָא, יַתִּיר מִשְּׂמֹאלָא. אֶלָּא (נ"א אמר ליה) אֵימָא אַנְתְּ.

אָמַר לוֹ, אִם לֹא הָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּזִמַּן אֶחָד - יָפֶה, אֲבָל כָּאן יֵשׁ צַדִּיק, וְכָאן יֵשׁ צַדִּיק. לָזֶה יֵשׁ חֲלָאִים וּמַכּוֹת, וְלָזֶה יֵשׁ טוֹב. לָמָּה? אִם יִכְבֹּד הַחֹלִי - יַקִּיז לִשְׁנֵיהֶם, שֶׁהֵם שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, לָתֵת רְפוּאָה לְכָל הָאֵיבָרִים. וְאִם לֹא יִכְבֹּד בּוֹ הַחֹלִי עַל כָּל הָאֵיבָרִים, לָמָּה מַקִּיז לִזְרוֹעַ יָמִין יוֹתֵר מֵהַשְּׂמֹאל? אֶלָּא (אמר לו), אֲמֹר אַתָּה. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי גּוּפָא וּתְרֵין דְּרוֹעִין, אִינּוּן לְקֳבֵל אֲבָהָן. רֵישָׁא, לְקֳבֵל אָדָם קַדְמָאָה. דְּרוֹעָא יְמִינָא, לְקֳבֵל אַבְרָהָם. דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, לְקֳבֵל יִצְחָק. גּוּפָא, לְקֳבֵל יַעֲקֹב. וּמִלְּגוֹ לְגוּפָא, כְּבֵד לִימִינָא. טְחוֹל לִשְׂמָאלָא. עֶשֶׂו וְיִשְׁמָעֵאל. לִבָּא יַעֲקֹב, בְּאֶמְצָעִיתָא. כַּנְפֵי רֵיאָה וְכוּלְיָין, לְקֳבֵל אַבְרָהָם וְיִצְחָק. רֵיאָה מַיִם. דְּאִינּוּן (ס"א כנפי ריאה שואבין) שׁוֹאֲבִין כָּל מֵינֵי מַשְׁקִין. כּוּלְיָין אֶשָּׁא, דְּבָשִׁיל זַרְע דְּנָחִית מִמּוֹחָא.

אָמַר לוֹ, וַדַּאי גּוּפָּא וּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת הֵם כְּנֶגֶד הָאָבוֹת. רֹאשׁ כְּנֶגֶד אָדָם הָרִאשׁוֹן, זְרוֹעַ יָמִין כְּנֶגֶד אַבְרָהָם, זְרוֹעַ שְׂמֹאל כְּנֶגֶד יִצְחָק, גּוּף כְּנֶגֶד יַעֲקֹב. וּמִתּוֹךְ לַגּוּף - כָּבֵד לְיָמִין, טְחוֹל לִשְׂמֹאל - עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל. לֵב יַעֲקֹב, בֶּאֶמְצַע. כַּנְפֵי רֵאָה וְכוּלְיוֹת כְּנֶגֶד אַבְרָהָם וְיִצְחָק. רֵאָה מַיִם, שֶׁהֵם (כנפי ראה שואבים) שׁוֹאֲבִים כָּל מֵינֵי מַשְׁקִים. כְּלָיוֹת אֵשׁ, שֶׁמְּבַשְּׁלוֹת זֶרַע שֶׁיּוֹרֵד מֵהַמּוֹחַ.

וּבְגִין דְּאַבְרָהָם אִיהוּ מַיִם, שַׁוִּי זַרְעֵיהּ בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם וּבְגִין דְּא כָּבֵד לִימִינָא דְּאַבְרָהָם, וּמָרָה, דְּכָבֵד חָרֵב דִּילֵיהּ, אִיהִי מָרָה, אִתְּמַר בָּהּ (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַּלַּעֲנָה. וְאִי חוֹבִין מִתְרַבְּיִן בִּבְנוֹי דְּאַבְרָהָם דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם, אִתְיְקַר בֵּיהּ מָרַע עֲלַיְיהוּ מִסִּטְרָא דְּכָבֵד, דְּרוֹעָא יְמִינָא צָרִיךְ לְאַלְקָאָה לְאַקָּזָא דָּמֵיהּ מִנַּיְיהוּ, דְּמַאן דְּנָטְלִין מִנַּיְיהוּ מָמוֹנַיְיהוּ, כְּאִילּוּ שְׁפִיכוּ דָּמֵיהּ, וְאִשְׁתְּאַר עָנִי, דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת.

וּמְשׁוּם שֶׁאַבְרָהָם הוּא מַיִם, שָׁם זַרְעוֹ בְּגָלוּת אֱדוֹם, וּמִשּׁוּם זֶה כָּבֵד לִימִין אַבְרָהָם. וּמָרָה, שֶׁהַכָּבֵד הוּא חָרֵב שֶׁלָּהּ, הֵיא מָרָה, נֶאֱמַר בָּהּ (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַּלַּעֲנָה. וְאִם מִתְרַבִּים הַחֲטָאִים בִּבְנֵי אַבְרָהָם, שֶׁהֵם בְּגָלוּת אֱדוֹם, נִכְבָּד בּוֹ הַחֹלִי עֲלֵיהֶם מִצַּד הַכָּבֵד. זְרוֹעַ יָמִין צָרִיךְ לְהַלְקוֹת, לְהַקִּיז מִמֶּנּוּ דָּם. שֶׁמִּי שֶׁלָּקוּחַ מִמֶּנּוּ מָמוֹנוֹ כְּאִלּוּ שְׁפָכוּ דָּמוֹ, וְנִשְׁאַר עָנִי, שֶׁעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת.

וְאִי חוֹבִין מִתְרַבְּיִן מִסִּטְרָא דִּבְנֵי יִצְחָק, דְּאִינּוּן (ס"א בגלותא) בֵּין יִשְׁמָעֵאל, בֵּי מַרְעֵיהּ יִתְיְקַר מִסִּטְרָא דִּטְחוֹל לִשְׂמָאלָא, וְצָרִיךְ לְאַקָּזָא דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, וְלָא יַתִּיר.

וְאִם הַחֲטָאִים מִתְרַבִּים מִצַּד בְּנֵי יִצְחָק, שֶׁהֵם (בגלות) בֵּין יִשְׁמָעֵאל, בֵּית חֻלְיוֹ יִכְבַּד מִצַּד טְחוֹל שֶׁבִּשְׂמֹאל, וְצָרִיךְ לְהַקִּיז זְרוֹעַ שְׂמֹאל, וְלֹא יוֹתֵר.

וְאִי חוֹבִין מִתְרַבְּיִן בִּבְנֵי יַעֲקֹב, דְּאִינּוּן אֲחִידָן לְתַרְיִן סִטְרִין, דְּאִינּוּן מְפוּזָּרִים בִּבְנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, הָא מָרָא אִתְיְקַר עַל גּוּפָא, וּבָעֵי לְאַקָּזָא ב' דְּרוֹעִין. וְאִי כֻּלְּהוּ תְּלַת בְּמָרְעִין כַּחֲדָא. הָא מָרָא סָלִיק לָרֵישָׁא, וּבָעֵי לְאַקָּזָא וְרִידִין דְּרֵישָׁא, וְאִלֵּין תְּלַת אִתְעֲבִידוּ מֶרְכָּבָה לְאָדָם קַדְמָאָה וְלַאֲבָהָן, וּבְהוֹן אִתְתַּקְפוּ לְמִסְבַּל יִסּוּרִין, לְאַגָּנָא עַל דָּרָא לְאַרְבַּע סִטְרֵי דְּעָלְמָא.

וְאִם מִתְרַבִּים הַחֲטָאִים בִּבְנֵי יַעֲקֹב, שֶׁהֵם אֲחוּזִים לִשְׁנֵי צְדָדִים, שֶׁהֵם מְפֻזָּרִים בִּבְנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, הֲרֵי הַחֹלִי נִכְבָּד עַל הַגּוּף, וְצָרִיךְ לְהַקִּיז מִשְּׁתֵּי זְרוֹעוֹת. וְאִם כָּל הַשְּׁלֹשָׁה בְּמַחֲלוֹת בְּאֶחָד, הֲרֵי הַחֹלִי עָלֶה לְרֹאשׁ, וְצָרִיךְ לְהַקִּיז וְרִידֵי הָרֹאשׁ, וּשְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה נַעֲשׂוּ מֶרְכָּבָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן וְלָאָבוֹת, וּבָהֶם הִתְחַזְּקוּ לִסְבֹּל יִסּוּרִים, לְהָגֵן עַל הַדּוֹר לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם.

וַוי לֵיהּ לְדָרָא, דְּגַרְמִין דְּיִלְקוּן אֲבָהָן וְאִמָּהָן, וְאִלֵּין צַדִּיקַיָּיא דְּבֵינַיְיהוּ, דְּלֵית אַפְרָשׁוּתָא בֵּין אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא, לַאֲבָהָן וְאִמָּהָן, דְּאִינוּן נִשְׁמָתִין דִּלְהוֹן, וְדוֹחֲקָא וְצַעֲרָא וְיִגוֹנָא דִּלְהוֹן, מָטֵי לַאֲבָהָן וְאִמָּהָן. כְּגַוְונָא דְּיַמָּא, אִלֵּין נַחֲלִין דְּנָפְקִין מִתַּמָּן, אִי חוֹזְרִין עֲכוּרִין וּמְלוּכְלְכִין לְיַמָּא, הָא יַמָּא נָטִיל מִן עֲכִירוּ וְלִכְלוּכָא דִּלְהוֹן. וּבְחֵילָא דְּיַמָּא דְּאִיהִי תַּקִּיפָא, לָא סָבִילַת לְכָלוּכָא דִּלְהוֹן, וּזְרִיקַת לֵיהּ לְבַר, וְאִשְׁתְּאָרוּ נַחֲלִין צָלִילִין וְדַכְיָין מֵהַהוּא לְכָלוּךְ.

אוֹי לָהֶם לַדּוֹר שֶׁגּוֹרְמִים שֶׁיִּלְקוּ הָאָבוֹת וְאֵדֶם הָרִאשׁוֹן וְאֵלֶּה הַצַּדִּיקִים שֶׁבֵּינֵיהֶם, שֶׁאֵין הַפְּרָדָה בֵּין צַדִּיקִים אֵלּוּ לָאָבוֹת וְאָדָם, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת שֶׁלָּהֶם, וְהַדְּחַק וְהַצַּעַר וְהַיָּגוֹן שֶׁלָּהֶם מַגִּיעִים לָאָבוֹת וּלְאָדָם. כְּמוֹ שֶׁהַיָּם, נְחָלִים אֵלּוּ שֶׁיּוֹצְאִים מִשָּׁם, אִם חוֹזְרִים עֲכוּרִים וּמְלֻכְלָכִים לַיָּם, הֲרֵי הַיָּם נוֹטֵל מֵעֲכִירוּת וְלִכְלוּךְ שֶׁלָּהֶם. וּבְכֹחַ הַיָּם שֶׁהוּא תַּקִּיף, לֹא סוֹבֵל לְכִלּוּךְ שֶׁלָּהֶם וְזוֹרֵק אוֹתוֹ הַחוּצָה, וְנִשְׁאָרוּ הַנְּחָלִים צְלוּלִים וְזַכִּים מֵאוֹתוֹ לְכָלוּךְ.

כְּגַוְונָא דְּאִימָּא, דְּדָכְיָאת לְכָלוּכִין דִּבְנָהָא זְעִירִין, הָכִי אֲבָהָן מְדַכְּאִין חוֹבִין וְלִכְלוּכִין דִּבְנֵיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, כַּד אִשְׁתְּכָחוּ בְּהוֹן צַדִּיקַיָּיא בְּעוֹבָדַיְיהוֹן, תַּקִּיפִין לְמִסְבַּל יְסוּרִין עַל דָּרַיְיהוֹן. בְּהַהוּא זִמְנָא לֵית אַפְרָשָׁא בְּהוֹן. אָתוּ כֻּלְהוּ וּבְרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ לֵיהּ סִינַ"י סִינַ"י, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מַלִּיל בְּפוּמוֹי, מֵאן יָכִיל לְקַיְּימָא קַמֵּיהּ בְּכֹלָּא. זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּזָכֵינָא לְחַדָּשָׁא חִבּוּרָא קַדְמָאָה דָּא בָּךְ, לְאַנְהָרָא שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא. כְּמוֹ שֶׁאִמָּא מְנַקָּה לְכִלּוּכֵי בָּנֶיהָ הַקְּטַנִּים, כָּךְ הָאָבוֹת מְטַהֲרִים חֲטָאִים וְלִכְלוּכִים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁנִּמְצָאִים בָּהֶם צַדִּיקִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, חֲזָקִים לִסְבֹּל יִסּוּרִים עַל דּוֹרָם. בְּאוֹתוֹ זְמַן אֵין הַפְּרָדָה בָּהֶם. בָּאוּ כֻּלָּם וּבֵרְכוּהוּ, וְאָמְרוּ לוֹ, סִינַי סִינַי, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ מְדַבֶּרֶת בְּפִיו, מִי יָכוֹל לַעֲמֹד לְפָנָיו בַּכֹּל? אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְחַדֵּשׁ חִבּוּר רִאשׁוֹן זֶה בְּךָ לְהָאִיר שְׁכִינָה בַּגָּלוּת.

אָמַר לוֹן, רַבָּנָן דְּכָל דָּרָא הֲוֵיתוּ בְּזַמַּנֵּיהוֹן, כָּל שֶׁכֵּן בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּנָהִיר חָכְמָתֵיהּ בְּכָל דָּרִין דַּהֲווֹ אֲבַתָּרֵיהּ, אַל תִּתְּנוּ דֳּמִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרַיְיתָא, עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ קָדְשָׁא (לגבי שכינתיה) דְּהָא לָא אִית רְשׁוּ לְאִשְׁתַּמְּשָׁא בְּמָטַטְרוֹ"ן שַׂר הַפָּנִים אֶלָּא לֵךְ, דְּאִתְּוון דִּילֵיהּ רְמִיזִין בִּשְׁמָךְ.

אָמַר לָהֶם, רַבָּנִים שֶׁל כָּל דּוֹר הֱיִיתֶם בִּזְמַנְּכֶם, כָּל שֶׁכֵּן מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁחָכְמָתוֹ מְאִירָה בְּכָל הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיוּ אַחֲרָיו, אַל תִּתְּנוּ דָּמִי לְקָדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בַּתּוֹרָה עַד יֵעָרֶה עָלֶיךָ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ (אל שכינתו), שֶׁהֲרֵי אֵין רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָטַטְרוֹ"ן שַׂר הַפָּנִים רַק לְךָ, שֶׁאוֹתִיּוֹת שֶׁלּוֹ רְמוּזִים בִּשְׁמְךָ.

וּכְעַן צָרִיךְ אַסְיָא, לְמִנְדַּע בְּכַמָּה דַּרְגִּין אִסְתַּלַּק דְּפִיקוּ דְּהַהוּא חוֹלֶה בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם, דְּאִתְּמַר עָלֵיהּ (שיר השירים ה) שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי. דְּהָא כַּמָּה אַסְיָין אִתְכְּנָשׁוּ עָלֵיהּ, לְמִנְדַּע קֵץ דְּמַרְעָא דִּילֵיהּ, בְּאִלֵּין דְּפִיקִין, וְלָא הֲוָה חַד מִנַּיְיהוּ דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בָּהוֹן, דִּדְפִיקוּ דְּהַהוּא חוֹלֶה, לָא כָּל אַסְיָא בָּקֵי לְאִשְׁתְּמוֹדַע בֵּיהּ, דְּאִית דְּפִיקִין דִּקְשׁר"ק קְשׁ"ק קר"ק, דְּאָמַר נָבִיא עֲלַיְיהוּ (ישעיה כו) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ.

וְכָעֵת צָרִיךְ רוֹפֵא לְדַעַת בְּכַמָּה מַעֲלוֹת עֶלְיוֹן דְּפָק אוֹתוֹ הַחוֹלֶה בְּגָלוּת אֱדוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו שָׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי. שֶׁהֲרֵי כַּמָּה רוֹפְאִים הִתְכַּנְּסוּ עָלָיו לְדַעַת סוֹף הַחֹלִי שֶׁלּוֹ בַּדְּפִיקוֹת הַלָּלוּ, וְלֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶם שֶׁיּוֹדֵעַ

בְּהֶם שֶׁדִּפְקָ אוֹתוֹ חוֹלֶה לֹא כָּל רוֹפֵא בָּקִי לָדַעַת בּוֹ, שֶׁיֵּשׁ דְּפִיקוֹת שֶׁל קשר"ק קש"ק קר"ק, שֶׁהַנָּבִיא אָמַר עֲלֵיהֶם (ישעיה כו) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לְלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ.

וְכֻלָּהוּ עֶשֶׂר שׁוֹפָרוֹת, כְּלִילָן בְּתִלַּת, דְּאִינּוּן סִימַן קש"ר, דְּאִיהוּ תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. וּתְקִיעָה אַחְזִי אֲרִיכוּ דְּגָלוּתָא, שְׁבָרִים קְרִיבוּ דְּגָלוּתָא. תְּרוּעָה בֵּיהּ יֵיתֵי פּוּרְקָנָא, דְּאַחְזִי דּוֹחֲקָא בָּתַר דּוֹחֲקָא, וְלֵית רְוָוחָא בֵּין דָּא לְדָא, דְּוַדַּאי כֵּיוָן דְּשָׁאַר עַמִּין מְעַכְּבִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, דּוֹחֲקָא דִּלְהוֹן מְקָרֵב לוֹן פּוּרְקָנָא. אוּף הָכִי מְהִירוּ דְּדָפְקוּ דָּא בָּתַר דָּא, בֵּיהּ נָפִיק נַפְשָׁא דְּבַר נָשׁ, בָּתַר דְּלֵית רֵיוַח בֵּין דָּא לְדָא.

וְכֻלָּם עֶשְׂרָה שׁוֹפָרוֹת, כְּלוּלִים בִּשְׁלֹשָׁה, שֶׁהֵם סִימַן קש"ר, שֶׁהוּא תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. וּתְקִיעָה נִרְאֵית אֹרֶךְ הַגָּלוּת, שְׁבָרִים הִתְקָרְבוּת הַגָּלוּת. בְּתְרוּעָה תָּבֹא הַגְּאֻלָּה, שֶׁנִּרְאֶה דּוֹחַק אַחַר דּוֹחַק, וְאֵין רֶוַח בֵּין זֶה לָזֶה, שֶׁוַּדַּאי כֵּיוָן שֶׁשְּׁאָר עַמִּים מְעַכְּבִים אֶת יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, דֻּחָקָם מְקָרֵב לָהֶם הַגְּאֻלָּה. גַּם כָּךְ מְהִירוּת הַדֹּפֶק זֶה אַחַר זֶה, בּוֹ יוֹצֵאת נֶפֶשׁ הָאָדָם, אַחַר שֶׁאֵין רֶוַח בֵּין זֶה לָזֶה.

קשר"ק קש"ק קר"ק, אִיהוּ דְּשַׁוִּי קש"ר, תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. דְּאִתְעַבַּר בֵּיהּ שֶׁקֶר מִן עָלְמָא, (דף רי"ט ע"ב) דְּבֵיהּ אוֹמְאָה, (שמות יז) מְלְחֲמָה לַיְיָ בַּעֲמָלֵק. יִתְעַר בְּעָלְמָא. שִׁיר פְּשׁוּט, וְכָפוּל, וּמְשׁוּלָּשׁ, וּמְרוּבָּע. דְּאִיהוּ סְלִיק אַתְוָון דִּילֵיהּ, י', י"ה, יה"ו, יהו"ה, ע"ב. בְּהַהוּא זִמְנָא, וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמְחוּ וְיִשְׁרִים יַעֲלוֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. ו' תּוֹסֶפֶת, אֶלֶף שְׁתִיתְאָה. קוֹדֶם דִּילֵיהּ עֶקֶ"ב, חֲרֵב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּלְבָתַר דִּילֵיהּ, עַד תִּשְׁלוּם רָעָב, יִהְיֶה עֶרֶב. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טז) עֶרֶב וידַעְתֶּם כִּי יְיָ הוֹצִיא אֶתְכֶם וְגוֹ'. (בראשית מד) כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר וְגוֹ'. (ע"כ רעיא מהימנא)

קשר"ק קש"ק קר"ק, הוּא שֶׁשָּׁם קש"ר, תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה, שֶׁיֵּעָבֵר בּוֹ שֶׁקֶר מִן הָעוֹלָם, שֶׁבּוֹ שְׁבוּעָה - (שמות יז) מִלְחָמָה לַה' בַּעֲמָלֵק. יִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם שִׁיר פָּשׁוּט, וְכָפוּל, וּמְשֻׁלָּשׁ, וּמְרֻבָּע, שֶׁהוּא עוֹלֶה אוֹתִיּוֹת שֶׁלּוֹ: י', י"ה, יה"ו, יהו"ה - ע"ב. בְּאוֹתוֹ זְמַן - וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמְחוּ וְיִשָּׁרִים יַעֲלוֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. ו' תּוֹסֶפֶת - אֶלֶף הַשִּׁשִּׁי. קֹדֶם שֶׁלּוֹ עֶק"ב, חֻרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּלְאַחֲרָיו עַד תִּשְׁלוּם רָעָ"ב יִהְיֶה עֶרֶ"ב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם טז) עֶרֶב וידַעְתֶּם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם וְגוֹ'. (בראשית מד) כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר וְגוֹ'.

קוּם רַבִּי אַבָּא, לְחַדְּשָׁא מִילִּין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאַמְרַת בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה. פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (ישעיה מב) שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּחֶדְוָה דִּלְהוֹן וְתוּשְׁבַּחְתָּא דִּלְהוֹן, לָאו אִיהוּ אֶלָּא (ס"א לשתפא לקודשא בריך הוא ושכינתיה בההוא דהכי וכו') בֵּיהּ. דְּהָכִי תָּנֵינָן, כָּל חֶדְוָה דְּיִשְׂרָאֵל דְּלָא מִשְׁתַּתְּפֵי בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ושכינתיה), לָאו אִיהוּ חֶדְוָה. וְזַמִּין אִיהוּ סָמָאֵל וְכָל סַיְיעְתָּא דִּילֵיהּ לְקַטְרָגָא לְהַהוּא חֶדְוָה, (ס"א ואתחזר) וְאִשְׁתְּאַר בְּצַעֲרָא וּבִכְיָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִשְׁתְּתַף בְּהַהוּא צַעֲרָא.

קוּם רַבִּי אַבָּא לְחַדֵּשׁ דִּבְרֵי תוֹרָה שֶׁאָמַרְתָּ בְּחִבּוּר רִאשׁוֹן. פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (ישעיה מב) שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְגוֹ'. כַּמָּה חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁחֶדְוָה שֶׁלָּהֶם וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁלָּהֶם אֵינָהּ אֶלָּא (לשתף את הקדוש ברוך הוא ושכינתו באותו שכך וכו') בּוֹ. שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ, כָּל חֶדְוָה

שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא מִשְׁתַּתְּפִים בָּהּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (ושכינתו), אֵינָהּ חֶדְוָה. וְעַתִּיד הוּא סָמְאֵל וְכָל סִיעָתוֹ לְקַטְרֵג לְאוֹתָהּ חֶדְוָה, (ויחזר) וְיִשָּׂאֵר בְּצַעַר וּבְכִי, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מִשְׁתַּתֵּף בְּאוֹתוֹ הַצַּעַר. אֲבָל מַאן דְּשָׁתִיף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּחֶדְוָה דִּילֵיהּ, אִם יֵיתֵי מְקַטְרְגָא לְקַטְרְגָא בְּהַהִיא חֶדְוָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מִשְׁתַּתְּפִי בְּהַהוּא צַעֲרָא. מַה כְּתִיב בֵּיהּ (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. וּבְמַאי. בְּגִין (תהלים צא) דְּעִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה.

אֲבָל מִי שֶׁמִּשְׁתַּתֵּף אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּחֶדְוָתוֹ, אִם יָבֹא מְקַטְרֵג לְקַטְרֵג בְּאוֹתָהּ חֶדְוָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ מִשְׁתַּתְּפִי בְּאוֹתוֹ צַעַר. מַה כָּתוּב בּוֹ? (שם סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר. וּבַמֶּה? מִשּׁוּם שֶׁעִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה.

וּמְנָלָן, דְּאִית לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְשַׁתְּפָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּחֶדְוָה דִּלְהוֹן. (בגין דלאו איהו חדוה, אלא בשותפות דיליה מאלין) דִּכְתִיב, (שם קמט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו. הַהוּא חֶדְוָה דְּיִשְׂרָאֵל לָאו אִיהוּ, אֶלָּא בְּעוֹשָׂיו. בְּעוֹשָׂיו, בְּעוֹשׂוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אִלֵּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְאָבִיו וְאִמּוֹ, דְּאַף עַל גַּב דְּמִיתוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְקַר לוֹן מִגַּן עֵדֶן, וַאֲיִיתֵי לוֹן עִמֵּיהּ לְהַהוּא חֶדְוָה, לְנַטְלָא חוּלָקָא דְּחֶדְוָה עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב מ) הָעוֹשׂוֹ יַגֵּשׁ חַרְבּוֹ.

וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לְשַׁתֵּף אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּחֶדְוָתָם? (משום שאינה שמחה, אלא בשתפות שלו מאלו) שֶׁכָּתוּב (תהלים קמט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו. אוֹתָהּ חֶדְוָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ, אֶלָּא בְּעֹשָׂיו. בְּעֹשָׂיו?! בְּעוֹשׂוֹ צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב! אֶלָּא אֵלּוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, וְאָבִיו וְאִמּוֹ. שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁמֵּתוּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹקְרָם מִגַּן עֵדֶן וּמְבִיאָם עִמּוֹ לְאוֹתָהּ חֶדְוָה, לְקַחַת חֵלֶק שֶׁל חֶדְוָה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב מ) הָעֹשׂוֹ יַגֵּשׁ חַרְבּוֹ.

דָּבָר אַחֵר בְּעוֹשָׂיו, בְּגִין דְּבַר נָשׁ אִתְעֲבִיד בְּשׁוּתָפוּת, גַּבְרָא וְאִתְּתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (בראשית א) נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּשׁוּתָפוּ. דְּתָנֵינָן, תְּלַת אוּמָנִין עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַפָּקָא מִנְּהוֹן עָלְמָא, וְאִלֵּין אִינּוּן: שְׁמַיָּא, וְאַרְעָא, וּמַיָּא. וְכָל חַד שְׁמֵשׁ חַד יוֹמָא, וְאַהֲדָרוּ כְּמִלְקַדְמִין.

דָּבָר אַחֵר בְּעֹשָׂיו - מִשּׁוּם שֶׁבֶּן אָדָם נַעֲשָׂה בְּשֻׁתָּפוּת אִישׁ וְאִשָּׁה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל סוֹד זֶה כָּתוּב (בראשית א) נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּשֻׁתָּפוּת. שֶׁשָּׁנִינוּ, שְׁלֹשָׁה אֻמָּנִים עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא מֵהֶם עוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵם: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. וְכָל אֶחָד שִׁמֵּשׁ יוֹם אֶחָד, וְחָזְרוּ כְּמִקֶּדֶם.

יוֹמָא קַדְמָאָה, אַפִּיק שְׁמַיָּא אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יוֹמָא תִּנְיָינָא, אַפִּיקוּ מַיָּא אוּמָנוּתָא לַעֲבִידְתָּא, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגוֹ'. אִסְתְּלָקוּ פַּלְגָא מַיָּא לְעֵילָּא, וּפַלְגָא מַיָּא לְתַתָּא אִשְׁתָּאֲרוּ. וְאִלְמָלֵא כַּךְ דַּמָּיָא אִתְפָּרְשׁוּ, עָלְמָא לָא הֲוָה קָאִים. יוֹמָא תְּלִיתָאָה, עֲבִידַת אַרְעָא וְאַפִּיקַת כְּמָה דְּאִתְפַּקְּדַת, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב, וּכְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא וְגוֹ'.

יוֹם רִאשׁוֹן הוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם אֲמָנוּת שֶׁלָּהֶם, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יוֹם שֵׁנִי הוֹצִיאוּ הַמַּיִם אֲמָנוּת לְמַעֲשֶׂה, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגוֹ'. עֲלוּ חֲצִי מַיִם לְמַעְלָה, וַחֲצִי מַיִם נִשְׁאֲרוּ לְמַטָּה. וְאִלְמָלֵא כֵּךְ שֶׁהַמַּיִם נִפְרְדוּ, הָעוֹלָם לֹא הָיָה עוֹמֵד. יוֹם שְׁלִישִׁי עָשְׂתָה הָאָרֶץ וְהוֹצִיאָה כְּמוֹ שֶׁצִּוְּתָה, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב, וְכָתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא וְגוֹ'.

עַד הֲכָא כָּל אוּמָנָא מֵאִלֵּין תְּלָתָא, אַפִּיק אוּמָנוּתָא דִּילֵיהּ, וְעַבָדוּ מַה דְּאִתְפְּקָדוּ. אִשְׁתָּאֲרוּ תְּלַת יוֹמִין אַחֲרָנִין. יוֹמָא ד', אִתְפְּקַד אוּמָנָא קַדְמָאָה לְמֶעְבַּד אוּמָנָא דִּילֵיהּ, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת וְגוֹ', וְהַיְינוּ שָׁמַיִם. בְּיוֹמָא חֲמִשָּׁאָה, אַפִּיקוּ מַיָּיא דְּאִיהוּ אוּמָנָא אָחֳרָא, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וְגוֹ'. בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה, עַבָדַת אַרְעָא אוּמָנוּתָא דִּילָהּ, דִּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגוֹ'.

עַד כָּאן כָּל אֻמָּנוּת מְשֻׁלֶּשֶׁת אֵלֶּה הוֹצִיא אֻמָּנוּתוֹ, וְעָשׂוּ מַה שֶּׁהִצְטַוּוּ. נִשְׁאֲרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים אֲחֵרוֹנִים. יוֹם רְבִיעִי הִצְטַוּוּ אֻמָּן רִאשׁוֹן לַעֲשׂוֹת אֻמָּנוּתוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת וְגוֹ', וְהַיְינוּ שָׁמַיִם. בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי הוֹצִיאוּ הַמַּיִם, שֶׁהוּא אֻמָּנוּת אַחֶרֶת, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וגו', בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי עָשְׂתָה הָאָרֶץ אֻמָּנוּתָהּ, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגוֹ'.

כֵּיוָן דִּתְלַת אוּמָנִין אִלֵּין אַשְׁלִימוּ עוֹבָדַיְיהוּ. אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוּמָנוּתָא חֲדָא אִית לִי לְמֶעְבַּד, וְאִיהוּ אָדָם. אִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא, וְאָנָא עִמְכוֹן, נַעֲשֶׂה אָדָם, גּוּפָא דִּלְכוֹן, וְאָנָא אֱהֵא שׁוּתָפוּ עִמְכוֹן, וְנַעֲשֶׂה אָדָם. כְּמָה דִּבְקַדְמֵיתָא הֲוָה בְּשׁוּתָפוּ, הָכִי נָמֵי לְבָתַר. אַבָּא, דְּבֵיהּ עָבִיד עֲבִידְתָּא דִּשְׁמַיָּא, וְעָבִידְתָּא דְמַיָּא. וְאִתְתָּא, דְּאִיהִי אוּמָנָא תְּלִיתָאָה, כָּגַוְונָא דְּאַרְעָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִשְׁתְּתַף בַּהֲדַיְיהוּ. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב בְּעוֹשָׂיו.

כֵּיוָן שֶׁשְּׁלֹשֶׁת הָאֻמָּנִים הָאֵלֶּה הִשְׁלִימוּ מַעֲשֵׂיהֶם, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֻמָּנוּת אַחַת יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת, וְהוּא אָדָם. הִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד, וַאֲנִי עִמָּכֶם, נַעֲשֶׂה אָדָם. גּוּף שֶׁלָּכֶם, וַאֲנִי אֶהְיֶה שֻׁתָּף עִמָּכֶם וְנַעֲשֶׂה אָדָם. כְּמוֹ שֶׁבַּתְּחִלָּה הָיָה בְּשֻׁתָּפוּת, גַּם אַחַר כָּךְ כֵּן. אַבָּא - שֶׁבּוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם וּמַעֲשֵׂה הַמַּיִם, וְהָאִשָּׁה - שֶׁהִיא אֻמָּן שְׁלִישִׁי כְּמוֹ הָאָרֶץ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהִשְׁתַּתֵּף יַחַד אִתָּם. וְעַל סוֹד זֶה כָּתוּב בְּעֹשָׂיו.

וְאַף עַל גַּב דְּאַבָּא וְאִמָּא אִתְפָּרְשׁוּ מֵהַאי עָלְמָא, חֶדְוָה בְּכָל שׁוּתָפוּתָא הֲוִי. דְּתָנֵינָן, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ (דף ר"כ ע"א) שָׁתִיף לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחֶדְוָה דִּילֵיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְגַנְּתָא דְּעֵדֶן, וְאַעְקַר מִתַּמָּן (ס"א דאודע תמן) לַאֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ, דְּאִינּוּן שׁוּתָפִין בַּהֲדֵיהּ, וְאַיְיתֵי לוֹן עִמֵּיהּ לְהַהוּא חֶדְוָה, וְכֻלְּהוּ זְמִינִין תַּמָּן, וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעִין. אֲבָל בְּעָקוּ דְּבַר נָשׁ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְגַבֵּיהּ בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא אוֹדַע לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים יח) בַּצַּר לִי אֶקְרָא יְיָ וְאֶל אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ וְגוֹ'.

וְאַף עַל גַּב שֶׁאַבָּא וְאִמָּא נִפְרְדוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, יֵשׁ חֶדְוָה בְּכָל שֻׁתָּפוּת. שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם מְשַׁתֵּף אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּחֶדְוָה שֶׁלּוֹ, בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֶן וְעוֹקֵר מִשָּׁם אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ, שֶׁהֵם

שֶׁתִּפְּים אֹתוֹ, וּמֵבִיא אוֹתָם עִמּוֹ לְאוֹתָהּ חֶדְוָה, וְכֻלָּם מְזַמָּנִים שָׁם, וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים. אֲבָל בְּצַרַת הָאָדָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן אֵלָיו לְבַדּוֹ, וְלֹא מוֹדִיעַ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים יח) בַּצַּר לִי אֶקְרָא ה' וְאֶל אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ וְגוֹ'.

רעיא מהימנא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּשְׁכִינְתִּי אֲנָא שׁוּתְּפוּתָא דְּנִשְׁמָתָא, וַאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ שׁוּתְּפוּתָא דְּגוּפָא, דַּאֲבוֹי מַזְרִיעַ לוֹבָן, דְּעַיְינִין, וּדְגַרְמִין, וְגִידִין, וּמוֹחָא. וְאִתְתָּא שְׁחוֹר דְּעַיְינִין, וְשַׂעֲרָא, וּבְשָׂרָא, וּמְשָׁכָא. וְאוֹף הָכִי שְׁמַיָּיא וְאַרְעָא. וְכָל חַיָּילִין דִּלְהוֹן, אִשְׁתְּתָּפוּ בִּיצִירָתֵיהּ. מַלְאָכִין, מִנְּהוֹן יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרָע לְמֶהֱוֵי מְצוּיָיר מִתַּרְוַויְיהוּ. שְׁמָשָׁא וְסִיהֲרָא, לְאַנְהָרָא לֵיהּ בִּימָמָא וְלֵילְיָא. חֵיוָן וּבְעִירָן וְעוֹפִין וְנוּנִין, לְאִתְפַּרְנָסָא מִנְּהוֹן. כָּל אִילָנִין וְזַרְעִין דְּאַרְעָא, לְאִתְפַּרְנָסָא מִנְּהוֹן.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי וּשְׁכִינָתִי שֻׁתָּפוּת הַנְּשָׁמָה, וְאָבִיו וְאִמּוֹ שֻׁתָּפוּת הַגּוּף. שֶׁאָבִיו מַזְרִיעַ לֹבֶן שֶׁל הָעֵינַיִם וְשֶׁל הָעֲצָמוֹת וְשֶׁל הַגִּידִים וְהַמֹּחַ, וְהָאִשָּׁה שְׁחֹר שֶׁבָּעֵינַיִם וְשֵׂעָר וּבָשָׂר וְעוֹר. וְגַם כָּךְ שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל חֵילֵיהֶם הִשְׁתַּתְּפוּ בִּיצִירָתוֹ: מַלְאָכִים, מֵהֶם יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרָע לִהְיוֹת מְצֻיָּר מִשְּׁנֵיהֶם. שֶׁמֶשׁ וּלְבָנָה לְהָאִיר לוֹ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְעוֹפוֹת וְדָגִים לְהִתְפַּרְנֵס מֵהֶם, וְכָל עֵצִים וְזַרְעֵי הָאָרֶץ לְהִתְפָּרְנֵס מֵהֶם.

מַה עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַעְקַר לַאֲבוּי וּלְאִמֵּיהּ מִגַּוָּתָא דְּעֶדֶן, וְאַיְיתֵי לְהוּ עִמֵּיהּ, לְמֶהֱוֵי עִמֵּיהּ בְּחֶדְוָה דִּבְנוֹי, וְלֵית חֶדְוָה כְּחֶדְוָה דְּפוּרְקָנָא, דִּכְתִיב בָּהּ, (דברי הימים א טז) יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ. (דברי הימים א טז) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ. (ע"כ רעיא מהימנא)

מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? עָקַר אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ מִגַּן עֵדֶן וֶהֱבִיאָם עִמּוֹ, לִהְיוֹת עִמּוֹ בְּחֶדְוַת בְּנוֹ, וְאֵין חֶדְוָה כְּחֶדְוַת הַגְּאֻלָּה, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (דברי הימים א טז) יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם ה' מָלָךְ. אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי ה' כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ.

אַהֲדָר הַהוּא טוּלָא דְּמַלְקַדְמִין, וְאַזְלָא גּוֹ בֵּיתָא, כְּמוֹ דְּיוּקְנָא דְּבַר נָשׁ. נָפַל עַל אַנְפּוֹי רִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אַדְכַּרְנָא דְּבַהַאי אַתְרָא חֲמֵינָא לֵיהּ לְרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, יוֹמָא חַד הֲוָה קָאֵים בְּהַאי דּוּכְתָּא, וַהֲוָה אָמַר הָכִי, (במדבר כ"ב) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, בְּאֹת י' זְעֵירָא.

חָזַר אוֹתוֹ צֵל שֶׁל קֶדֶם וְהָלַךְ לְתוֹךְ הַבַּיִת כְּמוֹ דְּמוּת אָדָם. נָפַל עַל פָּנָיו רַבִּי אַבָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נִזְכַּרְתִּי שֶׁבְּמָקוֹם זֶה רָאִיתִי אֶת רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, יוֹם אֶחָד הָיָה עוֹמֵד בְּמָקוֹם זֶה וְהָיָה אוֹמֵר כָּךְ: פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, בְּאוֹת י' קְטַנָּה.

בְּגִין דְּתָרִין אַלְפִין בֵּיתִין רְשִׁימִין, אַלְפָא בֵּיתָא דְּאַתְוָון רַבְרְבָן, וְאַלְפָא בֵּיתָא דְּאַתְוָון זְעִירָן. אַתְוָון רַבְרְבָן, אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַתְוָון זְעִירָן, אִינּוּן בְּעָלְמָא תַּתָּאָה. י' זְעֵירָא, בְּרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא. כְּיוָן דְּקַנֵּי פִּנְחָס עַל בְּרִית דָּא, אִתּוֹסַף בֵּיהּ י' זְעֵירָא, רָזָא דִּבְרִית דָּא.

מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁנִי א"ב רִשּׁוּמִים - אַלְפָּא בֵּיתָא שֶׁל אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת, וְאַלְפָּא בֵּיתָא שֶׁל אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת. אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת הֵן בָּעוֹלָם הַבָּא, וְאוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת הֵן בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. י' קְטַנָּה, אוֹת בְּרִית הַקָּדוֹשׁ. כֵּיוָן שֶׁפְּנְחָס קִנֵּא עַל בְּרִית זוֹ, נִתּוֹסְפָה לוֹ י' קְטַנָּה, סוֹד בְּרִית זוֹ.

בְּהַהוּא שַׁעֲתָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָה אַעְבִּיד עִם מֹשֶׁה, בְּרִית דָּא מִמֹּשֶׁה הֲוִי, וְכֻלָּה דִּילֵיהּ הֲוִי. גְּנַאי הוּא לְמֵיהַב לֵיהּ לְאַחֲרָא, בְּלָא דַּעְתָּא וּרְעוּתָא דְּמֹשֶׁה, לְאוּ יָאוּת הוּא. שָׁאֲרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, פִּנְחָס בָּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. אָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, אַנְתְּ הוּא דְּמַסְרַת נַפְשָׁךְ עַל יִשְׂרָאֵל דְּלָא יִשְׁתֵּצוּן מִן עָלְמָא בְּכַמָּה זִמְנִין, וְאִיהוּ הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אָמַר מֹשֶׁה מַה אַתְּ בָּעֵי מִנִּי, הָא כֹּלָּא דִּידָךְ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מָה אֶעֱשֶׂה עִם מֹשֶׁה? בְּרִית זוֹ מִמֹּשֶׁה הָיְתָה, וְכֻלָּהּ הָיְתָה, גְּנַאי הוּא לָתֵת אוֹתָהּ לְאַחֵר בְּלִי דַּעַת וּרְצוֹן מֹשֶׁה. לֹא נָאֶה זֶה. הִתְחִיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מַהוּ? אָמַר לוֹ, אַתָּה הוּא שֶׁמָּסַרְתָּ נַפְשְׁךָ עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ מִן הָעוֹלָם בְּכַמָּה פְּעָמִים, וְהוּא הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אָמַר מֹשֶׁה: מָה אַתָּה רוֹצֶה מִמֶּנִּי? הֲרֵי הַכֹּל שֶׁלְּךָ!

אָמַר לֵיהּ, הָא כֹּלָּא דִּידָךְ הִיא, אֵימָא לֵיהּ דְּתִשְׁרֵי בְּגַוּיהּ. אָמַר מֹשֶׁה, הָא בְּלִבָּא שְׁלִים תְּהֵא לְגַבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ אֵימָא אַנְתְּ בְּפוּמָךְ, וְאַרִים קָלָךְ, דְּאַנְתְּ מָסַר לֵיהּ בִּרְעוּתָא, בְּלִבָּא שְׁלִים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, לָכֵן אֱמוֹר, אַתְּ אֵימָא בִּרְעוּתָא, הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. מֹשֶׁה הֲוָה אָמַר הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ וְגוֹ', דְּאִילּוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר לָכֵן אֱמוֹר לוֹ הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, אֲבָל לָא כְּתִיב אֶלָּא לָכֵן אֱמוֹר. וְאִי תֵּימָא, דְּאִתְעַבְּרַת מִן מֹשֶׁה. לָא. אֶלָּא כְּבוּצִינָא דָּא דְּאַדְלִיקוּ מִינָהּ, דָּא יָהִיב וְאַהֲנֵי, וְדָא לָא אִתְגְּרַע מִנָּהּ.

אָמַר לוֹ: הֲרֵי הַכֹּל שֶׁלְּךָ הִיא, אֱמֹר לוֹ שֶׁתִּשְׁרֶה בְתוֹכוֹ. אָמַר מֹשֶׁה: הֲרֵי בְּלֵב שָׁלֵם תִּהְיֶה אֵלָיו. אָמַר לוֹ: אֱמֹר אַתָּה בְּפִיךָ וְהָרֵם קוֹלְךָ, שֶׁאַתָּה מָסַרְתָּ אוֹתָהּ בְּרָצוֹן וּבְלֵב שָׁלֵם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב לָכֵן אֱמֹר. אַתָּה אֱמֹר בְּרָצוֹן: הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. שֶׁאִלּוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיָה לוֹ לוֹמַר: לָכֵן אֱמֹר לוֹ הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. אֲבָל לֹא כָּתוּב אֶלָּא לָכֵן אֱמֹר. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהֶעְבִּירָה מִמֹּשֶׁה - לֹא. אֶלָּא כְּנֵר זֶה שֶׁמַּדְלִיקִים מִמֶּנּוּ - זֶה נוֹתֵן וּמְהַנֶּה, וְזֶה לֹא נִגְרָע מִמֶּנּוּ.

אָתָא הַהוּא טוּלָא, וְיָתִיב, וְנָשִׁיק לֵיהּ. שָׁמְעוּ חַד קָלָא דְּהַוָּה אָמַר, פִּנְוֹן אֲתָר, פִּנְוֹן אֲתָר, פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, דְּאִיהוּ גַּבְיְיכוּ. דְּתָנֵינָן, דְּכָל אֲתָר דְּצַדִּיקָא אִתְחַדַּשׁ בֵּיהּ מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, כַּד אִיהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא, פָּקִיד לְהַהוּא אֲתָר, וְאָתֵי לֵיהּ לְגַבֵּיהּ. וְכָל שֶׁכֵּן כַּד שָׁרָאן בְּגַוּיהּ צַדִּיקַיָּיא אָחֳרָנִין. לְחָדָתָא בְּהַהוּא אֲתָר, דְּאָמְרִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. כְּגַוְונָא דָּא דְּהַוָּה אָתֵי רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר לְמִפְקַד לְאַתְרֵיהּ, וְאַשְׁכַּח אִלֵּין צַדִּיקַיָּיא מְחַדְּתִין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְחַדַּשׁ כְּמִלְקַדְמִין, הַהוּא מִלָּה דְּרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר קַמֵּיהּ.

בָּא אוֹתוֹ הַצַּל, וְיָשַׁב, וּנְשָׁקוֹ. שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: פַּנּוּ מָקוֹם, פַּנּוּ מָקוֹם לְרַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, שֶׁהוּא אִתְּכֶם. שֶׁשָּׁנִינוּ, שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁצַּדִּיק חִדֵּשׁ בּוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּשֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם פּוֹקֵד אֶת אוֹתוֹ מָקוֹם וּבָא אֵלָיו, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁשְּׁרוּיִים בּוֹ צַדִּיקִים אֲחֵרִים לְחַדֵּשׁ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁאוֹמְרִים דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּמוֹ זֶה שֶׁהָיָה בָּא רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר לִפְקֹד אֶת מְקוֹמוֹ וּמָצָא צַדִּיקִים אֵלּוּ מְחַדְּשִׁים דִּבְרֵי תוֹרָה, וְהִתְחַדֵּשׁ כְּמִקֶּדֶם אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, יָאוּת מִלָּה דְּרַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, דְּהָא לָא כְּתִיב לָכֵן הִנְנִי נוֹתֵן, אֶלָּא לָכֵן אֱמוֹר הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ. וְכִי מִלָּה דָּא הֲוָה גְּנִיזָא מֵחַסִידָא דָּא תְּחוֹת יְדָךְ, וְלָא הֲוִית אָמַר. זַכָּאָה חוּלָקָנָא, דְּזָכֵינָא לְמֶהֱוֵי בְּסִיעְתָּא דְּטוּלָא קַדִּישָׁא הָכָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, נָאֶה הַדָּבָר שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, שֶׁהֲרֵי לֹא כְתוּב לָכֵן הִנְנִי נוֹתֵן, אֶלָּא לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ. וְכִי דָּבָר זֶה הָיָה גָּנוּז מֵחָסִיד זֶה תַּחַת יָדְךָ וְלֹא הָיִיתָ אוֹמֵר?! אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בַּסִּיּוּעַ שֶׁל הַצַּל הַקָּדוֹשׁ כָּאן.

אוֹף הוּא פָּתַח וְאָמַר, מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי פִּנְחָס (קהלת ט) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה וְגוֹ', כַּמָּה יָאוּת לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּעוֹד דְּבוּצִינָא דָּלִיק וְשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהּ, לְאִשְׁתַּדְּלָא וּלְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּמָארֵיהּ. בְּגִין דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּבוּצִינָא, אִיהִי כ"ח דְּשַׁרְיָא עֲלֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר יד) יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ, דָּא הוּא כֹּחַ, דְּשַׁרְיָא עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְכֹל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן. וְעַל דָּא תְּנֵינָן, כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל כֹּחוֹ. (דא איהו כחו)

גַּם הוּא פָּתַח וְאָמַר מִשְּׁמוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס, (קהלת ט) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה וְגוֹ' - כַּמָּה נָאֶה לוֹ לְאָדָם בְּעוֹד שֶׁהַנֵּר דּוֹלֵק וְשָׁרוּי עַל רֹאשׁוֹ לְהִשְׁתַּדֵּל וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן רִבּוֹנוֹ, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַנֵּר הוּא כ"ח שֶׁשָּׁרוּי עָלָיו, וְלָכֵן כָּתוּב (במדבר יד) יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ, זֶהוּ כֹּחַ שֶׁשּׁוֹרֶה עַל רֹאשׁ הַצַּדִּיקִים וְכָל אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בִּרְצוֹן רִבּוֹנָם. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל כֹּחוֹ. (זהו כחו)

דף רכ:

וְדַאי אִצְטְרִיךְ לְאִתְעָרָא כָּל שַׁייפּוּי בְּחֵילָא תַּקִּיף בְּגִין דִּבְאִתְעָרוּתָא תַּקִּיף דְּאִתְקָף, אִתְעַר הַהוּא כֹּחַ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאִסְתַּלָּק גּוֹ קוּדְשָׁא וְאִתְּבַר חֵילָא וְתוּקְפָּא דְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא (דף ר"כ ע"ב) בְּכֹחֲךָ, אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דְּמָארָךְ.

וַדַּאי צָרִיךְ לְעוֹרֵר כָּל אֵיבָרָיו בְּכֹחַ חָזָק, מִשּׁוּם שֶׁבְּהִתְעוֹרְרוּת חֲזָקָה שֶׁהִתְחַזֵּק, הִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ כֹּחַ קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן וְעָלָה לְתוֹךְ הַקֹּדֶשׁ, וְנִשְׁבַּר כֹּחַ וְחֹזֶק הַצַּד הָאַחֵר. וְלָכֵן בְּכֹחֲךָ, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן רִבּוֹנְךָ.

כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְגוֹ', בְּגִין דִּבְהַהוּא כֹּחַ אִית מַעֲשֶׂה, אִשְׁתַּדְּלוּתָא לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּהַאי עָלְמָא דְּאִקְרֵי מַעֲשֶׂה, עָלְמָא דְּעוֹבָדָא, לְמִשְׁלַם סוֹפָא דְּמַחֲשָׁבָה. וְחֶשְׁבּוֹן, דָּא הוּא עָלְמָא, דְּתַלְיָא בְּדִבּוּרָא, דְּהָא חֶשְׁבּוֹן בְּדִבּוּרָא תַּלְיָיא. וְעַל דָּא, כָּל גִּימַטְרִיאוֹת, וּתְקוּפִין, וְעִבּוּרִין

דְּעָלְמָא, בְּסִיהֲרָא הֲוֹוֹ. וְדַעַת, דָּא אִיהוּ רָזָא דְּשִׁית סְטָרִין, דְּתַלְיָין בְּמַחֲשָׁבָה, וְאִקְרוּן עָלְמָא דְּהַהוּא מַחֲשָׁבָה. וְחָכְמָה, דְּכוֹלָּא תַּלְיָיא מִנֵּיהּ.

כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְגוֹ', מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתוֹ כֹּחַ יֵשׁ מַעֲשֶׂה הִשְׁתַּדְּלוּת לְהִשְׁתַּדֵּל בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא מַעֲשֶׂה, עוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה, לְהַשְׂלִים סוֹף הַמַּחֲשָׁבָה. וְחֶשְׁבּוֹן - זֶהוּ עוֹלָם שֶׁתְּלוּי בַּדִּבּוּר, שֶׁהֲרֵי הֶחֶשְׁבּוֹן בַּדִּבּוּר תָּלוּי. וְלָכֵן כָּל הַגִּימַטְרִיָּאוֹת וּתְקוּפוֹת הָעִבּוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם בַּלְּבָנָה. וְדַעַת - זֶהוּ סוֹד שִׁשָּׁה צְדָדִים שֶׁתְּלוּיִים בְּמַחֲשָׁבָה, וְנִקְרָאִים עוֹלָם שֶׁל אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה. וְחָכְמָה - שֶׁהַכֹּל תָּלוּי מִמֶּנָּה.

וְכָל אִלֵּין כְּלִילָן בְּהַהוּא כֹּחַ, מַה דְּלָאו הָכִי בְּסִטְרָא דְּשְׁאוֹל, דַּרְגָּא דְּגֵיהִנֹּם. דְּהָא כָּל בַּר נָשׁ דְּלָא אִשְׁתַּדַּל בְּהַאי כ"ח, בְּהַאי עָלְמָא, לְאַעְלָאָה בֵּיהּ, בְּמַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה, סוֹפֵי הּ לְאַעְלָאָה בַּשְׁאוֹל, דְּלֵית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה. דְּהָא סִטְרָא אָחֳרָא, אַרַח שְׁאוֹל אִיהִי, דִּכְתִיב, (משלי ז) דַּרְכֵי שְׁאוֹל בֵּיתָהּ. מַאן דְּאִתְרַפֵּי מֵהַאי כ"ח קַדִּישָׁא, אַתְקַף בֵּיהּ סִטְרָא אַחֳרָא, דִּשְׁאוֹל בֵּיתָהּ.

וְכָל אֵלּוּ כְּלוּלִים בְּאוֹתוֹ כֹּחַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּצַד הַשְּׁאוֹל, דַּרְגַּת הַגֵּיהִנֹּם. שֶׁהֲרֵי כָּל אָדָם שֶׁלֹּא מִשְׁתַּדֵּל בְּכ"ח זֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה לְהִכָּנֵס בּוֹ בְּמַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה, סוֹפוֹ לְהִכָּנֵס בַּשְּׁאוֹל, שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה. שֶׁהֲרֵי הַצַּד הָאַחֵר הוּא דֶּרֶךְ שְׁאוֹל, שֶׁכָּתוּב (משלי ז) דַּרְכֵי שְׁאוֹל בֵּיתָהּ. מִי שֶׁיִּתְרַפֶּה מִכ"ח הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, מִתְחַזֵּק בּוֹ צַד הָאַחֵר, שֶׁשְּׁאוֹל בֵּיתָהּ.

אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שָׁמָּה, וְכִי כָּל בְּנֵי עָלְמָא אָזְלֵי לִשְׁאוֹל. אִין. אֲבָל סַלְקִין מִיַּד, דִּכְתִיב, (שמואל א ב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. בַּר אִינּוּן חַיָּיבִין, דְּלָא הִרְהֲרוּ תְּשׁוּבָה לְעָלְמִין, דְּנַחְתִּין וְלָא סַלְקִין. וַאֲפִילּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים נַחְתִּין תַּמָּן. אָמַאי נַחְתִּין. בְּגִין דְּנַטְלִין כַּמָּה חַיָּיבִין מִתַּמָּן, וְסַלְקִין לוֹן לְעֵילָּא. (ותמן עבדין לון להרהר בתשובה) וּמַאן אִינּוּן. אִינּוּן דְּהִרְהֲרוּ בִּתְשׁוּבָה בְּהַאי עָלְמָא, וְלָא יָכִילוּ, וְאִסְתַּלָּקוּ מִן עָלְמָא. וְצַדִּיקַיָּיא נַחְתִּין בְּגִינֵיהוֹן דְּחַיָּיבִין גּוֹ שְׁאוֹל, וְנַטְלִין לוֹן, וְסַלְקִין לוֹן מִן תַּמָּן.

אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שָׁמָּה. וְכִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים לַשְּׁאוֹל? כֵּן, אֲבָל עוֹלִים מִיָּד, שֶׁכָּתוּב (שמואל א ב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. פֵּרֵט לְאוֹתָם רְשָׁעִים שֶׁלֹּא הִרְהֲרוּ תְּשׁוּבָה לְעוֹלָמִים, שֶׁיּוֹרְדִים וְלֹא עוֹלִים. וַאֲפִלּוּ צַדִּיקִים גְּמוּרִים יוֹרְדִים לְשָׁם. לָמָּה יוֹרְדִים? מִשּׁוּם שֶׁלּוֹקְחִים כַּמָּה רְשָׁעִים מִשָּׁם, וּמַעֲלִים אוֹתָם לְמַעְלָה. (ושם גורמים להם להרהר בתשובה) וּמִי הֵם? אוֹתָם שֶׁהִרְהֲרוּ תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יָכְלוּ, וְהִסְתַּלְּקוּ מֵהָעוֹלָם. וְצַדִּיקִים יוֹרְדִים בְּגַלַּל הָרְשָׁעִים לְתוֹךְ הַשְּׁאוֹל, וְלוֹקְחִים אוֹתָם, וּמַעֲלִים אוֹתָם מִשָּׁם.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב (קהלת ז) אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן. חֶשְׁבּוֹן דְּגִימַטְרִייאוֹת דְּקַיְימָן בְּסִיהֲרָא, בְּאָן דַּרְגָּא דִּילָהּ אִינּוּן. לָא אָתִיב לֵיהּ. אָמַר, שְׁמַעְנָא, וְלָא אִדְכַּרְנָא מִלָּה. קָם הַהוּא טוֹלָא, וּבָטַשׁ בְּעֵינוֹי דִּרְבִּי אַבָּא, נָפַל עַל אַנְפּוֹי מִגּוֹ דְּחִילוּ. עַד דְּהָווֹ נָפַל עַל אַנְפּוֹי, נָפַל קָרָא בְּפוּמֵיהּ, דִּכְתִיב, (שיר השירים ז) עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים. וְאִלֵּין עַיְינִין דִּילָהּ, פַּרְפְּרָאוֹת לְגוֹ חָכְמָה עִלָּאָה, דְּאִתְמַשְׁכָא מִלְּעֵילָּא, וּמִגּוֹ חֶשְׁבּוֹן

וּתְקוּפִין וְעִבּוּרִין אִתְמַלְיָין, וְאִתְעֲבִידוּ בְּרֵיכוֹת, דְּנַפְקוּ מִיָּמִין, לְכָל סְטָרִין, (נ"א אינון עיינין) עַד דְּאִתְפָּקְדָן לְכָל חוּשְׁבָּנָן וְעִבּוּרִין דְּסִיהֲרָא בִּלְבַד (ס"א דלבר), וְכֹכָבִין וּמַזָּלֵי לְמֶעְבַּד חֶשְׁבּוֹן, וְדָא אִיהוּ עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים, דָּא אִיהִי סִיהֲרָא דִּלְבַר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב (קהלת ז) אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן. חֶשְׁבּוֹן שֶׁל גִּימַטְרִיָּאוֹת שֶׁעוֹמְדִים בַּלְּבָנָה, בְּאֵיזוֹ דַּרְגָּה שֶׁלֹּה הֵם? לֹא הֵשִׁיב לוֹ. אָמַר, שֶׁמַּעְתִּי וְלֹא נִזְכַּרְתִּי בַּדָּבָר. קָם אוֹתוֹ הַצַּד וְהִכָּה בְּעֵינָיו שֶׁל רַבִּי אַבָּא. נָפַל עַל פָּנָיו מִתּוֹךְ פַּחַד. עַד שֶׁהָיָה נוֹפֵל עַל פָּנָיו, נָפַל פָּסוּק בְּפִיו, שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ז) עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים. וְאֵלּוּ הַעֵינַיִם שֶׁלֹּה: פַּרְפְּרָאוֹת לְתוֹךְ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה שֶׁנִּמְשְׁכָה מִלְּמַעְלָה, וּמִתּוֹךְ חֶשְׁבּוֹן וּתְקוּפוֹת וְעִבּוּרִים מִתְמַלְּאִים, וְנַעֲשׂוּ בְּרֵכוֹת, שֶׁיָּצְאוּ מֵיָּמִין לְכָל הַצְּדָדִים, (אותן עינים) עַד שֶׁנִּפְקְדוּ לְכָל חֶשְׁבּוֹן וְעִבּוּרֵי הַלְּבָנָה בִּלְבַד (שבחוץ) וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן, וְזֶהוּ שַׁעַר בַּת רַבִּים, זוֹהִי הַלְּבָנָה שֶׁבַּחוּץ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא לְרִבִּי יוֹסֵי, הַהוּא מַרְגְּלָא קַדִּישָׁא דְּהַוָה תְּחוֹת יָדָךְ, מִגּוֹ סִיְּעְתָּא דְּחַסִידָא קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ גַּבָּן, כַּמָּה שַׁפִּיר אִיהוּ, וְאָהֲדַרְנָא בֵּיהּ. דְּהָא וַדַּאי לָא אִצְטְרִיךְ לְאַפָּקָא אִתְּתָא, לְמִשְׁרֵי בַּאֲתַר אַחֲרָא, עַד דְּבַעְלָהּ יַפְקֵד לָהּ וְיָהִיב לָהּ רְשׁוּ לְמֵהַךְ. וְאוֹדְעִין לְבַעְלָהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּמְפַיְּיסִין לֵיהּ, דְּהוּא יַפְקֵד לָהּ, וְיָהִיב לָהּ רְשׁוּ לְמֵיהַךְ לְהַהוּא אֲתַר. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּיֵיס לְמֹשֶׁה, וְעַד דְּיָהַב לֵיהּ רְשׁוּ, וְאָמַר לֵיהּ אֵימָא אַנְתְּ, הֵנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, לְמִשְׁרֵי בְּגַוּוּיהּ, וְעַד דְּיָהַב לָהּ רְשׁוּ לְמֵהַךְ תַּמָּן, לָא אַזְלַת.

אָמַר רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי יוֹסֵי, אוֹתָהּ מַרְגָּלִית קְדוֹשָׁה שֶׁהָיְתָה תַּחַת יָדְךָ, מִתּוֹךְ סִיּוּעַ שֶׁל הֶחָסִיד הַקָּדוֹשׁ שֶׁהוּא אֶצְלֵנוּ, כַּמָּה יָפֶה הוּא, וְחָזַרְנוּ בּוֹ. שֶׁהֲרֵי וַדַּאי לֹא צָרִיךְ לְהוֹצִיא אִשָּׁה לְהַשְׁרוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר, עַד שֶׁבַּעְלָהּ יְצַוֶּה וְיִתֵּן לָהּ רְשׁוּת לָלֶכֶת, וּמוֹדִיעִים לְבַעְלָהּ בַּהַתְחָלָה, וּמְפַיְּסִים אוֹתוֹ שֶׁהוּא יְצַוֶּה אוֹתָהּ וְיִתֵּן לָהּ רְשׁוּת לָלֶכֶת לְאוֹתוֹ מָקוֹם. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פִּיֵּס אֶת מֹשֶׁה, וְעַד שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת וְאָמַר לוֹ: אֱמֹר אַתָּה, הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִית שָׁלוֹם, לִשְׁרוֹת בְּתוֹכוֹ. וְעַד שֶׁנָּתַן לָהּ רְשׁוּת לָלֶכֶת לְשָׁם, לֹא הָלְכָה.

מְנָלָן. מִצַּדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, דְּיָהִיב לָהּ רְשׁוּ, לְמִשְׁרֵי גּוֹ צַדִּיקֵי בְּהַאי עָלְמָא. וְיִתְבָּא עִמְּהוֹן, כְּכֻלָּה גּוֹ קִשׁוּטָהָא. וְצַדִּיקָא דְּעָלְמָא חָמֵי, וְחַדֵּי בְּהַאי. אֲבָל בֵּין דְּרוֹעֵי דְּבַעְלָהּ שְׁכִיבַת, וְאִתְהַדְּרַת לְמֶהֱוֵי בַּהֲדַיְיהוּ, וְתָבַת לְבַעְלָהּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (אסתר ב) בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה. בָּעֶרֶב הִיא בָאָה, לְגַבֵּי בַּעְלָהּ. וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה, לְגַבֵּי צַדִּיקַיָּיא דְּעָלְמָא. וְכֹלָּא בִּרְשׁוּתָא דְּבַעְלָהּ. (הדא הוא דכתיב, תהלים לז) וצדיק חונן ונותן).

מְנַיִן לָנוּ? מִצַּדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁנָּתַן לָהּ רְשׁוּת לִשְׁרוֹת בְּתוֹךְ צַדִּיקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְיִשְׁבָּה עִמָּם כְּמוֹ כֻלָּהּ בְּתוֹךְ הַקְּשׁוּטִים שֶׁלָּהּ. וְצַדִּיק הָעוֹלָם רוֹאֶה וְשָׂמֵחַ בָּזֶה. אֲבָל בֵּין זְרוֹעוֹת בַּעְלָהּ שׁוֹכֶבֶת, וְחוֹזֶרֶת לִהְיוֹת אִתָּם, וְשָׁבָה לְבַעְלָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה. בָּעֶרֶב הִיא בָאָה לְבַעְלָהּ, וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה לְצַדִּיקֵי הָעוֹלָם, וְהַכֹּל בִּרְשׁוּת בַּעְלָהּ. (זהו שכתוב (תהלים לז) וצדיק חונן ונותן).

וּמֹשֶׁה כַּךְ אָמַר, הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי, כְּמָה דְּצַדִּיק דִּלְעֵילָּא נוֹתֵן, אוּף אֲנָא הִנְנִי נוֹתֵן, מַתָּנָה לְמֶהֱוֵי מַתָּנָה אִיהִי. וּבְגִין בְּרִית דָּא, רָוַוח כְּהוּנָה עִלָּאָה. וְאִי לָא תְּהֵא בַּהֲדֵיהּ, לָא אִתְקְשַׁר פִּנְחָס בְּדַרְגָּא דִּכְהוּנָה עִלָּאָה, דְּהָא בְּרִית דַּבְקָא אִיהוּ תְּדִיר בִּימִינָא עִלָּאָה. וִימִינָא עִלָּאָה דָּא, זַמִּין לְמִבְנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, דְּאִיהוּ בְּרִית.

וּמֹשֶׁה כָּךְ אָמַר, הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי. כְּמוֹ שֶׁצַּדִּיק שֶׁלְּמַעְלָה נוֹתֵן, גַּם אֲנִי הִנְנִי נוֹתֵן, מַתָּנָה לְהַחֲזִיר מַתָּנָה הִיא, וּבִשְׁבִיל בְּרִית זוֹ הִרְוִיחַ כְּהֻנָּה עֶלְיוֹנָה. וְאִם לֹא תִּהְיֶה אִתּוֹ, לֹא יִתְקַשֵּׁר פִּנְחָס בְּדַרְגַּת כְּהֻנָּה עֶלְיוֹנָה, שֶׁהֲרֵי בְּרִית דְּבֵקָה תָּמִיד בִּימִין עֶלְיוֹן. וְיָמִין עֶלְיוֹן זֶה עָתִיד לִבְנוֹת בֵּית מִקְדָּשׁ, שֶׁהוּא בְּרִית.

דף רכא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, אִדְכַּרְנָא מִלָּה חֲדָא, דְּשָׁמַעְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּשָׁמַע מִשְּׁמֵיהּ דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר. יוֹמָא חַד, אָתָא לְקַמֵּיהּ חַד חַכִּים גּוֹי, אָמַר לֵיהּ סָבָא סָבָא, תְּלַת בַּעְיָין (דף רכ"א ע"א) בָּעֵינָא לְמִתְבַּע מִנָּךְ. חַד, דְּאִתּוּן אֲמְרִין דְּיִתְבְּנֵי לְכוּ בֵּי מַקְדְּשָׁא אָחֳרָא, וְהָא לָא הֲווֹ לְמִבְנֵי אֶלָּא תְּרֵי זִמְנִין, בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי, בַּיִת שְׁלִישִׁי (ובית רביעי) לָא תִּשְׁכַּח בְּאוֹרַיְיתָא, וְהָא מַה דְּהֲוָה לֵיהּ לְמִבְנֵי, כְּבַר אִתְבְּנוּן, וּלְעוֹלָם לֵית בֵּיהּ יַתִּיר, דְּהָא תְּרֵי בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל קָרָא לוֹן קְרָא. וּכְתִיב, (חגי ב) גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, נִזְכַּרְתִּי בְּדָבָר אֶחָד שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵהַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁשָּׁמַע מִשְּׁמוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. יוֹם אֶחָד בָּא לְפָנָיו גּוֹי אֶחָד וְאָמַר לוֹ: זָקֵן זָקֵן, שְׁלֹשׁ בְּעָיוֹת אֲנִי רוֹצֶה לִתְבֹּעַ מִמְּךָ. אַחַת, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁיִּבָּנֶה לָכֶם בֵּית מִקְדָּשׁ אַחֵר, וְהֲרֵי לֹא הָיוּ לְהַבְּנוֹת אֶלָּא רַק פַּעֲמַיִם - בַּיִת רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי. בַּיִת שְׁלִישִׁי (ובית רביעי) לֹא תִמְצָא בַּתּוֹרָה, וַהֲרֵי מַה שֶּׁהָיָה לוֹ לְהִבָּנוֹת כְּבָר נִבְנוּ, וּלְעוֹלָם אֵין בּוֹ יוֹתֵר, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵי בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל קָרָא לָהֶם הַפָּסוּק, וְכָתוּב (חגי ב) גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן.

וְתוּ, דְּאִתּוּן אֲמְרִין, דְּאִתּוּן קְרֵבִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין, מַאן דְּמִתְקְרִיב לְמַלְכָּא, אִיהוּ חַדֵּי (יתיר) תָּדִיר, בְּלָא צַעֲרָא, בְּלָא דְּחִילוּ, וּבְלָא דְּחִיקוּ. וְהָא אִתּוּן בְּצַעֲרָא וּבְדָחֳקָא וּבִיגוֹנָא תָּדִיר, יַתִּיר מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא. וַאֲנָן לָא אִתְקְרִיב לָן צַעֲרָא וְדָחֳקָא וְיגוֹנָא כְּלָל. אֲנָן קְרִיבִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה, וְאִתּוּן רְחִיקִין מִנֵּיהּ, וְעַל דָּא אִית לְכוּ צַעֲרָא וְדָחֳקָא אֲבָלָא וְיגוֹנָא, מַה דְּלָא אִית לָן.

וְעוֹד, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁאֹתָם קְרוֹבִים לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים. מִי שֶׁקָּרוֹב לַמֶּלֶךְ הוּא שֶׁמֵּחַ (יותר) תָּמִיד, בְּלִי צַעַר, בְּלִי דַּחַק, בְּלִי דֹחַק, וַהֲרֵי אַתֶּם בְּצַעַר וּבְדֹחַק וּבְיָגוֹן תָּמִיד יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְלָנוּ לֹא הִתְקָרֵב צַעַר וְדַחַק וְיָגוֹן כְּלָל. אֲנוּ קְרוֹבִים לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְאַתֶּם רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, וְלָכֵן יֵשׁ לָכֶם צַעַר וְדַחַק, אֲבָל וְיָגוֹן, מַה שֶּׁאֵין לָנוּ.

וְתוּ, דְּאִתּוּן לָא אָכְלֵי נְבֵלָה וּטְרֵפָה, בְּגִין דִּתְהֲווֹן בְּרִיאִין, וְגוּפָא דִּלְכוֹן לְהֱוֵי בִּבְרִיאוּתָא. אֲנָן אָכְלֵינָן כָּל מַה דְּבָעֵינָן, וַאֲנָן תַּקִּיפִין בְּחֵילָא בִּבְרִיאוּתָא, וְכָל שַׁיְיפוּן דִּילָן בְּקִיּוּמַיְיהוּ. וְאִתּוּן דְּלָא אָכְלִין, חַלְּשִׁין כֻּלְכוּ בְּמַרְעִין בִּישִׁין, וּבְתִבִירוּ יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין. עַמָּא דְּסָנֵי

לְכוֹן אֱלָהֲכוֹן בְּכֹלָּא. סָבָא סָבָא, לָא תֵימָא לִי מִדִּי, דְּלָא אַשְׁמְעִינָךְ, וְלָא אֲקַבֵּל מִנָּךְ. זַקִּיף עֵינוֹי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַאֲשְׁגַּח בֵּיהּ, וְאִתְעֲבִיד תִּלָּא דְּגַרְמֵי.

וְעוֹד, שֶׁאַתֶּם לֹא אוֹכְלִים נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת כְּדֵי שֶׁתִּהְיוּ בְּרִיאִים וּגוּפְכֶם יִהְיֶה בִּבְרִיאוּת. אֲנוּ אוֹכְלִים כָּל מַה שֶּׁרוֹצִים, וְאָנוּ חֲזָקִים בְּכֹחַ בִּבְרִיאוּת, וְכָל אֵיבָרֵינוּ בְּעֶמְדָם. וְאַתֶּם שֶׁלֹּא אוֹכְלִים, חַלָּשִׁים כֻּלְּכֶם בֶּחֳלָאִים רָעִים וּבְשֶׁבֶר יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים. עַם שֶׁשּׁוֹנֵא אֶתְכֶם אֱלֹהֵיכֶם בַּכֹּל. זַקֵן זָקֵן, אַל תֹּאמַר לִי דָּבָר, שֶׁלֹּא אֶשְׁמַע אוֹתְךָ וְלֹא אֲקַבֵּל מִמְּךָ. הֵרִים רִבִּי אֶלְעָזָר עֵינָיו וְהִשְׁגִּיחַ בּוֹ, וְנַעֲשָׂה גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת.

כֵּיוָן דְּנָח רוּגְזֵיהּ, אַהְדַּר רֵישֵׁיהּ וּבָכָה, וְאָמַר, (תהלים ח) יְיָ אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. כַּמָּה תַּקִּיף חֵילָא דְּשִׁמָּא קַדִּישָׁא, תַּקִּיפָא בְּכָל אַרְעָא, וְכַמָּה חֲבִיבִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּלֵית לָךְ מִלָּה זְעֵירָא דְּלָא תִּשְׁכַּח לָהּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְלֵית מִלָּה זְעֵירָא דְּאַתְיָא בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא נָפְקַת מִפּוּמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִלִּין אִלֵּין דְּשָׁאַל הַהוּא רָשָׁע, אֲנָא שָׁאֲלָנָא יוֹמָא חַד לְאֵלְיָהוּ, וְאָמַר דְּהָא בִּמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, אִתְסָדָּרוּ קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָכִי הוּא.

כֵּיוָן שֶׁנַּח רֻגְזוֹ, הֶחֱזִיר רֹאשׁוֹ וּבָכָה, וְאָמַר, (תהלים ח) ה' אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. כַּמָּה חָזָק כֹּחַ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, חָזָק בְּכָל הָאָרֶץ, וְכַמָּה חֲבִיבִים דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר קָטָן שֶׁלֹּא תִמְצָא בַּתּוֹרָה, וְאֵין לְךָ דָּבָר קָטָן שֶׁבָּא בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא יָצָא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁשָּׁאַל אוֹתוֹ רָשָׁע, אֲנִי שְׁאַלְתִּי יוֹם אֶחָד אֶת אֵלִיָּהוּ, וְאָמַר שֶׁהֲרֵי בִּישִׁיבַת הָרָקִיעַ הִסְתַּדְּרוּ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכָךְ הוּא:

דְּכַד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לוֹן בְּאַרְעָא, כְּמַלְאָכִין קַדִּישִׁין לְעֵילָּא, וּבָעָא לְמִבְנֵי לוֹן בֵּיתָא קַדִּישָׁא, וּלְנַחְתָּא לֵיהּ מִגּוֹ שְׁמֵי רְקִיעִין, וּלְנַטָּעָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, נְצִיבָא קַדִּישָׁא, כְּגַוְונָא דְּדִיוּקְנָא דִּלְעֵילָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) תְּבִיאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ. בְּאָן אֶתָּה בְּמָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ. בְּהַהוּא דְּפָעַלְתָּ אַנְתְּ יְיָ, וְלָא אַחֲרָא. מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ, דָּא בַּיִת רִאשׁוֹן. מִקְדָּשׁ יְיָ כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ, דָּא בַּיִת שֵׁנִי. וְתַרְוַוֵיהוּ, אוּמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִינּוּן.

שֶׁכְּשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹתָם בָּאָרֶץ כְּמַלְאָכִים קְדוֹשִׁים שֶׁל מַעְלָה, וְרָצָה לִבְנוֹת לָהֶם בַּיִת קָדוֹשׁ וּלְהוֹרִידוֹ מִתּוֹךְ שְׁמֵי הָרְקִיעִים וְלִנְטֹעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, נְצִיב קָדוֹשׁ, כְּמוֹ הַדְּמוּת שֶׁלְּמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ. בְּאֵיזֶה מָקוֹם. בְּמָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה'. בְּאוֹתוֹ שֶׁפָּעַלְתָּ אַתָּה ה', וְלֹא אַחֵר. מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה' - זֶה בַּיִת רִאשׁוֹן. מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ - זֶה בַּיִת שֵׁנִי. וּשְׁנֵיהֶם אֻמָּנוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם.

וּמְדָאַרְגִּיזוּ קַמֵּיהּ בְּמַדְבְּרָא, מִיתוּ, וְאַכְנָס לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִבְנַיְיהוּ בְּאַרְעָא. (אוליפו עובדיהון) וּבֵיתָא אִתְבְּנֵי עַל יְדָא דְּבַר נָשׁ, וּבְגִין כַּךְ לָא אִתְקְיָים. וּשְׁלֹמֹה הֲוָה יָדַע, דִּבְגִין דְּהַאי עוֹבָדָא דְּבַר נָשׁ לָא יִתְקָיֵים, וְעַל דָּא אָמַר, (תהלים קכז) אִם יְיָ לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, דְּהָא לֵית לֵיהּ בֵּיהּ קִיּוּמָא. בְּיוֹמוֹי דְּעֶזְרָא, גָּרַם חֲטָאָה, וְאִצְטָרְכוּן אִינּוּן לְמִבְנֵי, וְלָא הֲוָה בֵּיהּ קִיּוּמָא. וְעַד כְּעַן, בִּנְיָינָא קַדְמָאָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא הֲוָה

בְּעָלְמָא, וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְיָ, אִיהוּ וְלָא אָחֳרָא. וּבְנְיָינָא דָּא אֲנָן מְחַכָּאן, וְלָא בְּנְיָינָא דְּבַר נָשׁ, דְּלֵית בֵּיהּ קְיוּמָא כְּלָל.

וּמִשֶּׁהִרְגִּיזוּ לְפָנָיו בַּמִּדְבָּר - מֵתוּ, וְהִכְנִיס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵיהֶם לָאָרֶץ, (למדו מעשיהם) וְהַבַּיִת נִבְנָה עַל יְדֵי אָדָם, וְלָכֵן לֹא עָמַד. וּשְׁלֹמֹה הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁמִּשּׁוּם שֶׁמַּעֲשֶׂה זֶה שֶׁל אָדָם לֹא יַעֲמֹד, וְעַל זֶה אָמַר, (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ בּוֹ עֲמִידָה. בִּימֵי עֶזְרָא גָּרַם הַחֵטְא, וְהִצְטָרְכוּ הֵם לִבְנוֹת, וְלֹא הָיְתָה בּוֹ עֲמִידָה. וְעַד עַכְשָׁו בְּנְיַן הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, וֶעָתִיד לָבֹא כָּתוּב (שם קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה'. הוּא וְלֹא אַחֵר. וּלְבִנְיָן זֶה אֲנוּ מְחַכִּים, וְלֹא בְּנְיַן אָדָם, שֶׁאֵין לוֹ עֲמִידָה כְּלָל.

בַּיִת רִאשׁוֹן, וּבַיִת שֵׁנִי, יָחִית לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּחֲדָא מִלְעֵילָּא. בַּיִת רִאשׁוֹן בְּאִתְכַּסְיָא, וּבַיִת שֵׁנִי בְּאִתְגַּלְיָא. הַהוּא בַּיִת לֶהֱוֵי בְּאִתְגַּלְיָא, דְּאִתְקְרֵי בַּיִת שֵׁנִי, דְּיִתְחֲזֵי לְכָל עָלְמָא אוּמְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חֶדְוָה שְׁלִים, וּרְעוּתָא דִּלְבָּא בְּכָל קְיוּמָא.

בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי יוֹרִיד אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּאֶחָד מִלְמַעְלָה. בַּיִת רִאשׁוֹן בְּכִסּוּי, וּבַיִת שֵׁנִי בְּגִלּוּי. אוֹתוֹ בַּיִת יִהְיֶה בְּגִלּוּי, שֶׁנִּקְרָא בַּיִת שֵׁנִי, שֶׁיֵּרָאֶה לְכָל הָעוֹלָם אֱמְנוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, חֶדְוָה שְׁלֵמָה וּרְצוֹן הַלֵּב בְּכָל עֲמִידָה.

הַהוּא בַּיִת רִאשׁוֹן בְּאִתְכַּסְיָא, אִסְתְּלַק לְעֵילָּא, עַל גַּבּוֹי דְּהַהוּא דְּאִתְגַּלְיָא. וְכָל עָלְמָא יֶחְמוּן, עֲנָנֵי יְקָר דְּסָחֲרָן עַל גַּבֵּי דְּהַהוּא דְּאִתְגַּלְיָיא, וּבְגוֹ דְּאִינּוּן עֲנָנִין, הֲוֵי בַּיִת רִאשׁוֹן, בְּעוֹבָדָא טְמִירָא, דְּסָלִיק עַד רוּם יְקָר שְׁמַיָּיא, וּבְנְיָינָא דָּא אֲנָן מְחַכָּאן.

אוֹתוֹ בַּיִת רִאשׁוֹן בְּכִסּוּי עָלָה לְמַעְלָה, עַל גַּב אוֹתוֹ שֶׁבְּגִלּוּי. וְכָל הָעוֹלָם יִרְאוּ עֲנָנֵי כָבוֹד שֶׁסּוֹבְבִים עַל גַּב אוֹתוֹ שֶׁבְּגִלּוּי. וּבְתוֹךְ אוֹתָם עֲנָנִים יִהְיֶה בַּיִת רִאשׁוֹן בְּמַעֲשֶׂה טְמִיר שֶׁעוֹלֶה עַד רוּם כְּבוֹד הַשָּׁמַיִם, וּלְבִנְיָן זֶה אֲנוּ מְחַכִּים.

דף רכא:

וְעַד כְּעַן, לָא הֲוָה בְּעָלְמָא, דְּאֲפִילּוּ קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַם לָא לִיהֱוֵי אוּמְנוּתָא דְּבַר נָשׁ, דְּהָא כְּתִיב, (זכריה ב) וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם יְיָ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וְגוֹ'. אִי לְקַרְתָּא כְּתִיב הָכִי, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיתָא, דְּאִיהוּ דִּיוּרָא דִּילֵיהּ. וְעוֹבָדָא דָּא, הֲוֵי אִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי בְּרֵישָׁא, כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְאִסְתְּלַק עַד לְסוֹף יוֹמִין, בְּפוּרְקָנָא (דף רכ"א ע"ב) בַּתְרָאָה.

וְעַד עַכְשָׁו לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, שֶׁאֲפִלּוּ עִיר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם לֹא תִּהְיֶה אֱמְנוּת אָדָם, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (זכריה ב) וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וְגוֹ'. אִם לְעִיר כָּתוּב כָּךְ - כָּל שֶׁכֵּן הַבַּיִת, שֶׁהוּא דִּיּוּר שֶׁלּוֹ. וּמַעֲשֶׂה זֶה הֲרֵי רָאוּי לִהְיוֹת בְּרֹאשׁ כְּשֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְהִסְתַּלֵּק עַד לְסוֹף הַיָּמִים בַּגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

שְׁאֶלְתָּא אַחֲרָא, דְּוַדַּאי אֲנָן קָרֵבִין לְמַלְכָּא עִלָּאָה, יַתִּיר מִכָּל שְׁאַר עַמִּין. וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּיִשְׂרָאֵל עֲבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָא דְּכָל עָלְמָא. וְהָכִי אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׁאַר עַמִּין, כְּלִבָּא בֵּין שַׁייְפִין, כְּמָה דְּשַׁייְפִין לָא יְכְלֵי לְמֵיקַם בְּעָלְמָא אֲפִילּוּ רִגְעָא חָדָא בְּלָא לִבָּא, הָכִי

עַמִּין כֻּלְּהוּ, לָא יַכְלִין לְמֵיקַם בְּעָלְמָא, בְּלָא יִשְׂרָאֵל. וְאוֹף הָכִי יְרוּשָׁלַם בְּגוֹ שְׁאַר אַרְעָאן, כְּלְבָּא בְּגוֹ שַׁיְיפִין. וְעַל דָּא אִיהִי בְּאֶמְצָעִיתָא דְּכוּלֵי עָלְמָא. כְּלְבָּא גּוֹ שַׁיְיפִין.

שְׁאֵלָה אַחֶרֶת, שֶׁנִּדְאֵי אָנוּ קְרוֹבִים לְמֶלֶךְ הָעֶלְיוֹן יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים - וַדַּאי כָּךְ זֶה, שֶׁיִּשְׂרָאֵל עֲשָׂה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֵב כָּל הָעוֹלָם. וְכָךְ הֵם יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׁאָר הָעַמִּים, כְּמוֹ לֵב בֵּין הָאֵיבָרִים. כְּמוֹ שֶׁהָאֵיבָרִים לֹא יְכוֹלִים לַעֲמֹד בָּעוֹלָם אֶפִלּוּ רֶגַע אֶחָד בְּלִי לֵב, כָּךְ הָעַמִּים כֻּלָּם לֹא יְכוֹלִים לַעֲמֹד בָּעוֹלָם בְּלִי יִשְׂרָאֵל. וְכָךְ גַּם יְרוּשָׁלַיִם בְּתוֹךְ שְׁאָר הָאֲרָצוֹת כְּמוֹ לֵב בְּתוֹךְ הָאֵיבָרִים, וְעַל כָּךְ הִיא בְּאֶמְצַע כָּל הָעוֹלָם, כְּמוֹ לֵב בְּתוֹךְ הָאֵיבָרִים.

וְיִשְׂרָאֵל מִתְנַהֲגָן גּוֹ שְׁאַר עַמִּין, כְּגַוְונָא דְּלִבָּא גּוֹ שַׁיְיפִין. לִבָּא אִיהִי רָכִיךְ וְחַלָּשׁ, וְאִיהוּ קִיּוּמָא דְּכָל שַׁיְיפִין, לָא יָדַע מַצַּעֲרָא וְעָקָא וִיגוֹנָא כְּלָל אֶלָּא לִבָּא, דְּבֵיהּ קִיּוּמָא, דְּבֵיהּ סוֹכְלְתָנוּ, שְׁאַר שַׁיְיפִין לָא אִתְקְרִיב בְּהוּ כְּלָל, דְּהָא לֵית בְּהוּ קִיּוּמָא, וְלָא יַדְעִין מִדִּי. כָּל שְׁאַר שַׁיְיפִין לָא קְרִיבִין לְמַלְכָּא, דְּאִיהוּ חָכְמְתָא וְסוֹכְלְתָנוּ, דְּשַׁרְיָא בְּמוֹחָא, אֶלָּא לִבָּא. וּשְׁאַר שַׁיְיפִין, רְחִיקִין מִנֵּיהּ, וְלָא יַדְעִין מִנֵּיהּ כְּלָל. כַּךְ יִשְׂרָאֵל, לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא קְרִיבִין, וּשְׁאַר עַמִּין רְחִיקִין מִנֵּיהּ.

וְיִשְׂרָאֵל מִתְנַהֲגִים בְּתוֹךְ שְׁאָר הָעַמִּים כְּמוֹ הַלֵּב בְּתוֹךְ הָאֵיבָרִים. הַלֵּב הוּא רַךְ וְחַלָּשׁ, וְהוּא קִיּוּם כָּל הָאֵיבָרִים. לֹא יוֹדֵעַ מַצַּעַר וְצָרָה וְיָגוֹן כְּלָל, רַק הַלֵּב, שֶׁבּוֹ הַקִּיּוּם, שֶׁבּוֹ הַשֵּׂכֶל. שְׁאָר הָאֵיבָרִים לֹא הִתְקָרֵב בָּהֶם כְּלָל, שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהֶם קִיּוּם וְלֹא יוֹדְעִים דָּבָר. כָּל שְׁאָר הָאֵיבָרִים לֹא קְרוֹבִים לַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא חָכְמָה וְשֵׂכֶל, שֶׁשָּׁרוּי בַּמֹּחַ, אֶלָּא רַק הַלֵּב. וּשְׁאָר הָאֵיבָרִים רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ וְלֹא יוֹדְעִים כְּלָל. כָּךְ יִשְׂרָאֵל קְרוֹבִים לַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וּשְׁאָר הָעַמִּים רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ.

שְׁאֶלְתָּא אַחֲרָא, דְּיִשְׂרָאֵל לָא אָכְלֵי נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, וְטִנּוּפָא וְלִכְלוּכָא דִּשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים כִּשְׁאָר עַמִּין, הָכִי הוּא, דְּהָא לִבָּא דְּאִיהוּ רָכִיךְ וְחַלָּשׁ, וּמַלְכָּא וְקִיּוּמָא דְּכָל שְׁאַר שַׁיְיפִין, לָא נָטִיל לְמָזוֹנֵיהּ, אֶלָּא בְּרִירוּ וְצַחוּתָא דְּכָל דָּמָא, וּמְזוֹנֵיהּ נָקִי וּבְרִירָא, וְאִיהוּ רָכִיךְ וְחַלָּשׁ מִכֹּלָּא, וּשְׁאַר פְּסוֹלֶת אֲנָח לְכָל שַׁיְיפִין, וְכָל שְׁאַר שַׁיְיפִין לָא מַשְׁגְּחִין בְּהַאי, אֶלָּא כָּל פְּסוֹלֶת וּבִישׁ דְּכֹלָּא נַטְלִין, וְאִינּוּן בְּתַקִּיפוּ כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לוֹן.

שְׁאֵלָה אַחֶרֶת, שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא אוֹכְלִים נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת וְטִנּוּף וְלִכְלוּךְ וּשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים כִּשְׁאָר הָעַמִּים - כָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי הַלֵּב הוּא רַךְ וְחַלָּשׁ, וּמֶלֶךְ וַעֲמִידַת כָּל שְׁאָר הָאֵיבָרִים. לֹא לוֹקֵחַ לְמָזוֹנוֹ, רַק בְּרוּר וְצַחוּת כָּל הַדָּם, וּמְזוֹנוֹ נָקִי וּבָרוּר, וְהוּא רַךְ וְחַלָּשׁ מִכֹּל, וּשְׁאָר הַפְּסֹלֶת מֻנָּחַ לְכָל הָאֵיבָרִים, וְכָל שְׁאָר הָאֵיבָרִים לֹא מַשְׁגִּיחִים בְּזֶה, אֶלָּא כָּל פְּסֹלֶת וְרַע שֶׁל הַכֹּל לוֹקְחִים, וְהֵם בְּחֹזֶק כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לָהֶם.

וְעַל דָּא בְּכָל שְׁאַר שַׁיְיפִין אִית אֲבַעְבּוּעִין, שְׁאֵת אוֹ סַפַּחַת, סְגִירוּ דְּצָרַעַת. לְלִבָּא, לָאו מִכָּל הָנֵי כְּלוּם, אֶלָּא אִיהוּ נָקִי בְּרִירָא מִכֹּלָּא, לֵית בֵּיהּ מוּמָא כְּלָל. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ נָקִי וּבְרִירוּ דְּלֵית בֵּיהּ מוּמָא עַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. אָתָא רִבִּי יוֹסֵי, נָשִׁיק יְדוֹי, אָמַר, אִילּוּ לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא, אֶלָּא

לְמִשְׁמַע דָּא, דַּיְיִ. (במדבר כ"ב) וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי קְרָא הָכִי הֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב, וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִכָּה פִּנְחָס, וְלֹא הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה, לָא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּאַרְח סָתִים.

וְעַל זֶה בְּכָל שְׁאָר הָאֵיבָרִים יֵשׁ אֲבַעְבּוּעוֹת, שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת, סְגִירוּת הַצָּרַעַת. לַלֵּב אֵין כְּלוּם מִכָּל אֵלֶּה, אֶלָּא הוּא נָקִי וּבָרוּר מֵהַכֹּל, אֵין בּוֹ מוּם כְּלָל. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָקַח אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא נָקִי וּבָרוּר שֶׁאֵין בּוֹ מוּם, וְעָלָיו כָּתוּב (שיר השירים ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. בָּא רִבִּי יוֹסֵי, נָשַׁק יָדוֹ וְאָמַר, אִלּוּ לֹא בָאתִי לְעוֹלָם רַק כְּדֵי לִשְׁמֹעַ אֶת זֶה - דַּי לִי. וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּק זֶה הָיָה צָרִיךְ לְהִכָּתֵב: וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִכָּה פִּנְחָס, וְלֹא הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה. לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר.

אֶלָּא הָכִי אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר (נ"א (רצ"ה ע"ב) רבי שמעון), כֵּיוָן דְּסַלְקִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפִנְחָס לְכַהֲנָא רַבָּא, לָא בָּעָא לְאַדְכָּרָא לֵיהּ לְפִנְחָס בְּקַטְלָנוּתָא דְּבַר נָשׁ. דְּהָא לָא אִתְחֲזֵי לְכַהֲנָא רַבָּא. עַד לָא סַלְקִיהּ לְכַהֲנָא רַבָּא, אַדְכַּר לֵיהּ, וְאָמַר וַיַּרְא פִּנְחָס וַיִּקַּח רֹמַח וְגוֹ', וַיְדַקְּרוֹר אֶת שְׁנֵיהֶם וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּסַלְקִיהּ לְכַהֲנָא רַבָּא לָא אַדְכַּר שְׁמֵיהּ בְּקַטְלָנוּתָא, דְּלָא אִתְחֲזֵי לֵיהּ, וְחָס עָלֵיהּ יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַהֲנָא רַבָּא לָא אִתְחֲזֵי לְאַדְכָּרָא בְּקַטְלָנוּתָא. וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה, אוּף הָכִי.

אֶלָּא כָּךְ אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר (רבי שמעון), כֵּיוָן שֶׁהֶעֱלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת פִּנְחָס לְכְהֻנָּה גְּדוֹלָה, לֹא רָצָה לְהַזְכִּיר לְפִנְחָס אֶת הֶרֶג הָאֲדָם, שֶׁהֲרֵי לֹא רָאוּי לְכֹהֵן גָּדוֹל. טֶרֶם הֶעֱלָהוּ לְכְהֻנָּה גְּדוֹלָה הִזְכִּיר לוֹ, וְאָמַר, וַיַּרְא פִּינְחָס [וגו'] וַיִּקַּח רֹמַח וְגוֹ', וַיְדַקֵּר אֶת שְׁנֵיהֶם וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁהֶעֱלָהוּ לְכְהֻנָּה גְּדוֹלָה, לֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ בַּהֶרֶג, שֶׁלֹּא רָאוּי לוֹ, וְחָס עָלָיו כְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל לֹא רָאוּי לְהַזְכִּיר בְּהֶרֶג. וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה, גַּם כָּךְ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה אָזִיל מְקַפּוּטְקִיָּא לְלוּד, וּרְבִּי יְהוּדָה אָזִיל עִמֵּיהּ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי פָּגַע בְּהוּ רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, וּתְרֵין גּוּבְרִין טוֹעָנִין אֲבַתְרֵיהּ. שָׁכִיךְ חֲמָרֵיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס. טָעִינוּ לֵיהּ, וְלָא אָזִיל. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, שְׁבִיקוּ לֵיהּ, דְּהָא רֵיחָא דְּאַנְפִּין חַדְתִּין קָא אָרַח, אוֹ נָסָא אִתְעֲבִיד לָן הַשְׁתָּא. עַד דְּאִינּוּן תַּמָּן, נָפַק רִבִּי שִׁמְעוֹן מִבָּתַר חַד טַנָּרָא. נָטַל חֲמָרָא וְאָזִיל, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וְלָא אֲמָרִית לְכוּ, דְּהָא רֵיחָא דְּאַנְפִּין חַדְתִּין קָא אָרַח.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה הוֹלֵךְ מִקַּפּוּטְקִיָּא לְלוֹד, וְרַבִּי יְהוּדָה הָלַךְ עִמּוֹ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, פָּגַע בָּהֶם רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים מְחַמְּרִים אַחֲרָיו. עָמַד חֲמוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס. טָעֲנוּ אוֹתוֹ, וְלֹא הָלַךְ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, הַשְׁאִירוּ אוֹתוֹ, שֶׁהֲרֵי רֵיחַ שֶׁל פָּנִים חֲדָשׁוֹת הֵרִיחַ, אוֹ שֶׁנַּס יֵעָשֶׂה לָנוּ כָּאן. עַד שֶׁהֵם שָׁם, יָצָא רַבִּי שִׁמְעוֹן מֵאַחֲרֵי סֶלַע אֶחָד, נָטַל חֲמוֹר וְהָלַךְ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וְלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שֶׁהֲרֵי רֵיחַ שֶׁל פָּנִים חֲדָשׁוֹת הֵרִיחַ?!

נָחַת וְנָפִיחַ לֵיהּ רִבִּי פִּנְחָס, וּבָכָה, אָמַר לֵיהּ, חֲמֵינָא בְּחֶלְמִי, דְּאַתְיָא שְׁכִינְתָּא לְגַבִּי, וְיָהֲבַת לִי נְבִזְבָּן רַבְרָבָן, וְחַדִּינָא בָּהּ. הַשְׁתָּא כְּמָה דַּחֲמֵינָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִקָּל פַּרְסֵי דַּחֲמָרָךְ, יְדַעְנָא דְּאַנְתְּ הוּא. הַשְׁתָּא חֶדְוָה שְׁלִים. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, נֵתִיב בְּדוּף חַד, דְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא אִצְטְרִיךְ צָחוּתָא. אַשְׁכָּחוּ עֵינָא דְּמַיָּא, וְאִילָנָא, יָתְבוּ.

יָרַד וְגִפֵּף אוֹתוֹ רַבִּי פִּנְחָס וּבָכָה. אָמַר לוֹ, רָאִיתִי בַּחֲלוֹמִי שֶׁבָּאָה שְׁכִינָה אֵלַי וְנָתְנָה לִי אוֹצָרוֹת גְּדוֹלִים, וְשָׂמַחְתִּי בָהּ. וְעַכְשָׁו כְּפִי שֶׁרָאִיתִי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִקּוֹל פַּרְסוֹת חֲמוֹרְךָ יָדַעְתִּי שֶׁזֶּה אַתָּה. כָּעֵת חֶדְוָה שְׁלֵמָה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, נֵשֵׁב בְּמָקוֹם אֶחָד, שֶׁדִּבְרֵי הַתּוֹרָה צְרִיכִים צַחוּת. מָצְאוּ מַעְיַן מַיִם וְעֵץ, וְיָשְׁבוּ.

דף רכב.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מִסְתַּכֵּל הֲוִינָא דְּהָא לִתְחִיַּית הַמֵּתִים, בְּאָרְחָא אָחֳרָא יַעְבִּיד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַה דְּהָוָה הַשְׁתָּא קַדְמָאָה, לֵיהֱוֵי כְּדֵין בַּתְרָאָה. מְנָלָן. מֵאִינּוּן עֲצָמוֹת, הַנָּהוּ גַּרְמִין דְּאַחֲיָא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל, דִּכְתִיב, (יחזקאל לז) וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר כְּתִיב (דף רכ"ב ע"א) וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גִּידִים וּבָשָׂר עָלָה וגו'. וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם. דְּהָא מַה דְּאַפְּשִׁיט בְּקַדְמֵיתָא, לֵיהֱוֵי בַּתְרָאָה. בְּקַדְמֵיתָא (אפשיט מרוחא, ולבתר) עוֹר, וּלְבָתַר בָּשָׂר, בְּקַדְמֵיתָא אַפְּשִׁיט מֵרוּחָא, וּלְבָתַר עוֹר, וּלְבָתַר בָּשָׂר, וּלְבָתַר עֲצָמוֹת.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִסְתַּכֵּל הֲיִיתִי שֶׁזֶּה לִתְחִיַּית הַמֵּתִים בְּדֶרֶךְ אַחֵר יַעֲשֶׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמַה שֶּׁהָיָה בְּעֵת רִאשׁוֹן, יִהְיֶה אָז אַחֲרוֹן. מִנַּיִן לָנוּ? מֵאוֹתָן עֲצָמוֹת, אוֹתָן עֲצָמוֹת שֶׁהֶחֱיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) וַתִּקְרְבוּ הָעֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ - בְּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ כְּתוּב, וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גִּידִים וּבָשָׂר עָלָה וגו'. וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם - שֶׁהָרֵי מַה שֶּׁהִפְשִׁיט בַּתְּחִלָּה, יִהְיֶה אַחֲרוֹן. בַּתְּחִלָּה (הפשיט מרוח, ואחר כך) עוֹר, וְאַחַר כָּךְ בָּשָׂר. בַּתְּחִלָּה הִפְשִׁיט מֵרוּחַ, וְאַחַר כָּךְ עוֹר, וְאַחַר כָּךְ בָּשָׂר, וְאַחַר כָּךְ עֲצָמוֹת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּדָא אַקְשָׁן קַדְמָאֵי, אֲבָל גַּרְמִין אִלֵּין דְּאַחֲיָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נְסִין וְאָתִין מְשַׁנְיָין, עֲבַד בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב, (איוב י) זְכָר נָא כִּי כַחוֹמֶר עֲשִׂיתָנִי וְאֶל עָפָר תְּשִׁיבֵנִי. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ, הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי, עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבְעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסוֹכְכֵנִי. זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבָתַר דְּיִתְבְּלֵי בַּר נָשׁ בְּעַפְרָא, וּמְטֵי זִמְנָא דִּתְחַיַּית הַמֵּתִים, דְּהַהוּא גַּרְמָא דְּיִשְׁתְּאַר. לְמֶעְבַּד לֵיהּ כְּעִסָּה דָּא, וְכַגְּבִינָה דְּחָלָב, וּנְבִיעַ כְּחָלָב, דְּהוּא נְבִיעוּ נָקֵי מְצוּחְצָח בְּצָחוּתָא הַהוּא גַּרְמָא. כַּד יִתְעָרַב הַהוּא גַּרְמָא וְיִתְמְחֵי כְּחָלָבָא, וּלְבָתַר יַקְפִּיא לֵיהּ, וְיִתְצַיֵּיר בְּצִיּוּרָא כַּגְּבִינָה בְּקִפְּיאוּתָא, וּלְבָתַר יִתְמַשַּׁךְ עָלֵיהּ עוֹר וּבָשָׂר וַעֲצָמוֹת וְגִידִים.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בָּזֶה הִתְקַשּׁוּ הָאַחֲרוֹנִים, אֲבָל עֲצָמוֹת אֵלֶּה שֶׁהֶחֱיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, נִסִּים וְאוֹתוֹת מְשֻׁנִּים עָשָׂה בָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, (איוב י) זְכָר נָא כִּי כַחוֹמֶר עֲשִׂיתָנִי וְאֶל עָפָר

תְּשִׁיבֵנִי. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? הֲלֹא כֶחָלְב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבְעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּשֻׂכְּכֵנִי. עִתִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְאַחַר שֶׁיִּבָּלֶה הָאָדָם בָּעָפָר וְיִגִּיעַ זְמַן שֶׁל תְּחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁאוֹתָהּ עֵצֶם שֶׁתִּשָּׁאֵר, לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּמוֹ עִסָּה זוֹ, וּכְמוֹ גְּבִינָה שֶׁל חָלָב וּבְעִיעַת הֶחָלָב, שֶׁאוֹתָהּ נְבִיעָה נְקִיָּה וּמְצֻחְצַחַת בְּצַחוּת אוֹתָהּ עֵצֶם. תִּתְעָרֵב אוֹתָהּ הָעֵצֶם וְתִתְמַחֶה כְּמוֹ חָלָב, וְאַחַר כָּךְ יַקְפִּיא אוֹתָהּ, וְתִצְטַיֵּר בְּצִיּוּר כְּמוֹ גְּבִינָה בְּקִפָּאוֹן, וְאַחַר כָּךְ יִמַּשֵּׁךְ עָלֶיהָ עוֹר וּבָשָׂר וַעֲצָמוֹת וְגִידִים.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב הֲלֹא כֶחָלְב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. הִתַּכְתַּנִי לָא כְתִיב, אֶלָּא תַּתִּיכֵנִי. הַקְפִּיתָנִי לָא כְתִיב, אֶלָּא תַּקְפִּיאֵנִי. הִלְבַּשְׁתָּנִי לָא כְתִיב, אֶלָּא תַּלְבִּישֵׁנִי. סוֹכַכְתָּנִי לָא כְתִיב, אֶלָּא תְּסוֹכְכֵנִי. כֻּלְּהוּ לְבָתַר זִמְנָא מַשְׁמַע.

וְהוּ שֶׁכָּתוּב הֲלֹא כֶחָלְב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. הִתַּכְתַּנִי לֹא כְתוּב, אֶלָּא תַּתִּיכֵנִי. הַקְפִּיתַנִי לֹא כָתוּב, אֶלָּא תַּקְפִּיאֵנִי. הִלְבַּשְׁתַּנִי לֹא כָתוּב, אֶלָּא תַּלְבִּישֵׁנִי. סוֹכַכְתַּנִי לֹא כָתוּב, אֶלָּא תְּסוֹכְכֵנִי. כֻּלְּם מַשְׁמַע שֶׁלְּאַחַר זְמַן.

וּלְבָתַר מַה כְּתִיב, חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי, דָּא רוּחָא דְּחַיֵּי. (ס"א ואי תימא) עָשִׂיתָ עִמָּדִי כְּתִיב, וְלָא כְּתִיב תַּעֲשֶׂה. אֶלָּא הָכִי אָמַר, חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי. בְּהַהוּא עָלְמָא שְׁדִית בֵּי רוּחָא דְּחַיִּים, אֲבָל וּפְקוּדָתְךָ, דְּמַטְרוֹנִיתָא דְּמַלְכָּא, שְׁמָרָה רוּחִי, אִיהִי נַטְרַת לְרוּחִי, בְּהַהוּא עָלְמָא. מַאי וּפְקוּדָתְךָ, דְּאִתְּ זַמִּין לְפַקָּדָא לָהּ בְּקַדְמֵיתָא. (שמרה רוחי) וְרָזָא דְּמִלָּה דָּא, כָּל נַפְשִׁין דְּצַדִּיקַיָּיא, גְּנִיזִין וּטְמִירִין תְּחוֹת כָּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, וְאִיהִי נַטְרָא לוֹן, לְאָתָבָא לוֹן לְדוּכְתַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וּפְקוּדָתְךָ שָׁמְרָה רוּחִי. מַאי וּפְקוּדָתְךָ. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (תהלים קט) פְּקוּדָתוֹ יִקַּח אַחֵר. פְּקוּדָתְךָ, דָּא מַטְרוֹנִיתָא דְּמַלְכָּא, דְּכָל רוּחִין אִינּוּן פִּקְדוֹנִין בִּידָהָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי וְגוֹ', וְאִיהִי נַטְרָא לוֹן, בְּגִין דָּא שָׁמְרָה רוּחִי, וְאִיהִי נַטְרַת לָהּ.

וְאַחַר כָּךְ מַה כְּתוּב? חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי - זוֹ רוּחַ הַחַיִּים. (ואם תאמר), הֲרֵי כָּתוּב עָשִׂיתָ עִמָּדִי, וְלֹא כְתוּב תַּעֲשֶׂה! אֶלָּא כָּךְ אָמַר, חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי. בְּאוֹתוֹ עוֹלָם זָרַקְתָּ בִּי רוּחַ חַיִּים, אֲבָל וּפְקֻדָּתְךָ - שֶׁמַּלְכַּת הַמֶּלֶךְ - שָׁמְרָה רוּחִי, הִיא שָׁמְרָה אֶת רוּחִי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. מַה זֶּה וּפְקֻדָּתְךָ? שֶׁאַתָּה עָתִיד לִפְקֹד אוֹתָהּ בְּתְחִלָּה. (שמרה רוחי) וְסוֹד דָּבָר זֶה - כָּל נַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים גְּנוּזוֹת וּטְמִירוֹת תַּחַת כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ, וְהִיא שׁוֹמֶרֶת אוֹתָם לַהֲשִׁיבָן לִמְקוֹמוֹתֵיהֶן. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וּפְקֻדָּתְךָ שָׁמְרָה רוּחִי. מַה זֶּה וּפְקֻדָּתְךָ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קט) פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר - זוֹהִי מַלְכַּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּל הָרוּחוֹת הֵם פִּקְדוֹנוֹת בְּיָדֶיהָ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי וְגוֹ', וְהִיא שׁוֹמֶרֶת אוֹתָם, בְּגִלַּל זֶה שָׁמְרָה רוּחִי, וְהִיא שׁוֹמֶרֶת אוֹתָהּ.

כְּגַוְונָא דָּא אָמַר דָּוִד, (תהלים פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. שָׁמְרָה: דָּא מַטְרוֹנִיתָא דְּמַלְכָּא. דְּאִיהִי נַטְרָא נַפְשִׁי, בְּגִין כִּי חָסִיד אָנִי. וּבְכָל אָתָר דִּכְתִיב סְתָם, דָּא מַטְרוֹנִיתָא. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (שמות כד) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. (שמות טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ.

כְּמוֹ זֶה אָמַר דָּוִד, (שם פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. שָׁמְרָה - זוֹ מַלְכַּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהִיא שָׁמְרָה נַפְשִׁי, בְּגִלַּל כִּי חָסִיד אָנִי. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב סְתָם - זוֹ הַמַּלְכָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, (שמות טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ.

בָּכָה רִבִּי פִּנְחָס, וְאָמַר, וְלָאו אֲמָרִית לָךְ דִּשְׁכִינְתָּא יָהֲבַת לִי נְבִזְבְּזָן וּמַתְנָן, זַכָּאָה חוּלְקִי דְּזָכֵינָא לְמֵחמֵי לָךְ, וְשָׁמַעְנָא דָּא. אָמַר לֵיהּ, בְּהַהוּא זִמְנָא, תִּינַח הַהוּא גַּרְמָא, שְׁאַר גַּרְמִין דְּיִשְׁתַּכְחוּן מַה יִתְעֲבִיד מִנָּהוֹן. אָמַר לֵיהּ, כֻּלְּהוּ יִתְכְּלִילוּ בְּהַהוּא נְבִיעוּ דְּהַאי גַּרְמָא, וְיִתְכְּלִילוּ בַּהֲדֵיהּ, וְיִתְעֲבִיד כֹּלָּא עִסָּה חָדָא, וְתַמָּן יִתְצַיֵּיר צִיּוּרָא, כְּמָה דְּאִתְמַר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה נח) וְעַצְמוֹתַיִךְ יַחֲלִיץ. מַאי יַחֲלִיץ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (הושע ה) חָלַץ מֶהֶם. כֻּלְּהוּ יִתְעַבְּרוּן מִקִּיּוּמַיְיהוּ, וְיִתְכְּלִילוּ בְּהַאי גַּרְמָא, לְמֶהֱוֵי עִסָּה חָדָא. וּכְדֵין (ישעיה נח) וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם וְגוֹ'. (אמר רעיא מהימנא)

בָּכָה רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, וְלֹא אָמַרְתִּי לָךְ שֶׁהַשְּׁכִינָה נָתְנָה לִי אוֹצָרוֹת וּמַתָּנוֹת?! אַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁזָּכִיתִי לִרְאוֹתָךְ וְשָׁמַעְתִּי אֶת זֶה. אָמַר לוֹ, בְּאוֹתוֹ זְמַן מֵילָא אוֹתָהּ עֶצֶם, מַה יַּעֲשֶׂה מִשְּׁאָר הָעֲצָמוֹת שֶׁיִּמָּצְאוּ? אָמַר לוֹ, כֻּלָּן יִכָּלְלוּ בְּאוֹתָהּ נְבִיעָה שֶׁל עֶצֶם זוֹ, וְיִכָּלְלוּ יַחַד אִתָּהּ, וְהַכֹּל יֵעָשֶׂה עִסָּה אַחַת, וְשָׁם יִצְטַיֵּר צִיּוּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נח) וְעַצְמוֹתַיִךְ יַחֲלִיץ. מַה זֶּה יַחֲלִיץ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ה) חָלַץ מֶהֶם. כֻּלָּם יֵעָבְרוּ מִקִּיּוּמָם וְיִכָּלְלוּ בָּעֶצֶם הַזֹּאת לִהְיוֹת עִסָּה אַחַת, וְאָז (ישעיה שם) וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם וְגוֹ'. (אמר הרועה הנאמן)

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן אֲטִימִין לִבָּא, סְתִימִין עַיְינִין, דְּלָא יַדְעִין דְּכַד אֲתֵי לֵילְיָא, תַּרְעִין דְּגַיהִנֹּם אִתְפְּתְחוּ, דְּאִיהִי מָרָה. וְעַשְׂנִין דִּילָהּ דְּמִתְפַּשְׁטִין, סַלְקִין עַד מוֹחָא. וְכַמָּה חַיְילִין דְּיֵצֶר הָרָע, מִתְפַּשְׁטִין בְּכָל אֲבָרִין דְּגוּפָא. וְתַרְעִין דְּגַן עֵדֶן, דְּאִיהוּ עַיְינִין דְּלִבָּא, מִסְתַּתְּמִין וְלָא מִתְפַּתְּחִין. דְּכָל נְהוֹרִין דְּעַיְינִין, מִלִּבָּא נָפְקִין.

אָמַר רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אוֹי לָהֶם לִבְנֵי אָדָם שֶׁהֵם אֲטוּמֵי לֵב, סְתוּמֵי עֵינַיִם, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים שֶׁכְּשֶׁבָּא הַלַּיְלָה שַׁעֲרֵי הַגֵּיהִנֹּם נִפְתָּחִים, שֶׁהִיא מָרָה. וַעֲשָׁנִים שֶׁלָּהּ שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים עוֹלִים עַד לַמֹּחַ. וְכַמָּה חֵילוֹת יֵצֶר הָרָע מִתְפַּשְׁטִים בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף, וְשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן, שֶׁהוּא עֵינֵי הַלֵּב, נִסְתָּמִים וְלֹא נִפְתָּחִים. שֶׁכָּל אוֹרוֹת הָעֵינַיִם יוֹצְאִים מֵהַלֵּב.

וְתַרְעִין דְּלִבָּא, אִינּוּן עַיְינִין מִסְתַּתְּמִין, בְּגִין דְּלָא מִסְתַּכְּלִין בְּאִלֵּין מַזִּיקִין, דְּאִינּוּן לִילִית. וְלָא שַׁלְטִין בְּנָהוֹרִין דְּלִבָּא, אִינּוּן מַלְאָכִים דְּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל אֲבָרִים, כְּעַנְפִּין דְּאִילָנָא לְכָל סִטְרָא. בְּהַהוּא זִמְנָא אִינּוּן כֻּלְּהוּ נָהוֹרִין סְתִימִין בְּלִבָּא, וּמִתְכַּנְּשִׁין לְגַבֵּיהּ, (ישעיה סא) כְּיוֹנִים אֶל אֲרֻבּוֹתֵיהֶם. כְּנֹחַ וְאִתְּתֵיהּ, וְכָל מִין וּמִין, דְּאָעֲלוּ עִמֵּיהּ בַּתֵּיבָה.

וְשַׁעֲרֵי הַלֵּב, אוֹתָם עֵינַיִם נִסְתָּמוֹת, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלוֹת בַּמַּזִּיקִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם לִילִית, וְלֹא שׁוֹלְטִים בְּאוֹרוֹת הַלֵּב, שֶׁהֵם מַלְאָכִים שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים בְּכָל הָאֵיבָרִים כְּעַנְפֵי הָעֵץ לְכָל צַד. בְּאוֹתוֹ זְמַן הֵם כָּלָם אוֹרוֹת נִסְתָּרִים בַּלֵּב, וּמִתְכַּנְּסִים אֵלָיו כְּמוֹ יוֹנִים לַאֲרֻבּוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ נֹחַ וְאִשְׁתּוֹ וְכָל מִין וּמִין שֶׁנִּכְנְסוּ עִמּוֹ לַתֵּבָה.

דף רכב:

וּמַזִּיקִין דְּמִתְגַּבְּרִין עַל כָּל אִבְרִים דְּגוּפָא, כְּמֵי טוֹפָנָא דְּגָבְרוּ עֲלֵיהּ ט"ו אַמָּה, בְּגִין דְּחָב בְּיָ"ה, וְאִסְתַּלָּק יָ"ה מִן גּוּפָא, וְאִשְׁתְּאַר אִלֵּם, בְּלָא רְאִיָה וּשְׁמִיעָה וְרֵיחָא וְדִבּוּר. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהלים לט) נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה (החשיתי מטוב וכאבי נעכר), דּוּמְיָ"ה: דּוֹ"ם יָ"ה. כְּהַהוּא זִמְנָא, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, גָּבְרוּ מַזִּיקִין עַל גּוּפָא. וְאִינּוּן כְּכֻלָּא לְעוּגְיָא. (דף רכ"ב ע"ב) .

וּמַזִּיקִים שֶׁמִּתְגַּבְּרִים עַל כָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף, כְּמוֹ מֵי הַמַּבּוּל שֶׁגָּבְרוּ עָלָיו ט"ו אַמָּה, מִשּׁוּם שֶׁחָטָא בְּיָ"ה, וְהִסְתַּלֵּק יָ"ה מֵהַגּוּף וְנִשְׁאַר אִלֵּ"ם, בְּלִי רְאִיָּה וּשְׁמִיעָה וְרֵיחַ וְדִבּוּר. וְסוֹד הַדָּבָר - (תהלים לט) נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה (החשיתי מטוב וכאבי נעכר). דּוּמְיָ"ה - דּוֹ"ם יָ"ה. כְּאוֹתוֹ זְמַן, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה גָּבְרוּ הַמַּזִּיקִים עַל הַגּוּף, וְהֵם כְּמוֹ תֶּלֶם לַעֲרוּגָה.

וּכְגַוְונָא דְּנֹחַ, שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ. אוּף הָכִי שְׁלַח נִשְׁמְתָא בָּאָדָם. רוּחֵיהּ בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ. וּבְגִין דָּא צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְפַקְּדָא לֵהּ בְּמַטְרוֹנִיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי. וְאִם הִיא אֲסִירָא בְּחוֹבוֹי דְּגוּפָא, בִּידָא דְּחַיָּילִין דְּיֵצֶר הָרָע, מַה כְּתִיב, בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת. וּכְמוֹ שֶׁנֹּחַ שָׁלַח אֶת הַיּוֹנָה בִּשְׁלִיחוּתוֹ, גַּם כָּךְ שָׁלַח נְשָׁמָה בָּאָדָם, רוּחוֹ בִּשְׁלִיחוּתוֹ, וְלָכֵן צָרִיךְ אָדָם לְהַפְקִיד אוֹתָהּ בַּמַּלְכָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים לא) בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי. וְאִם הִיא אֲסוּרָה בַּחֲטָאֵי הַגּוּף וּבְיֵדֵי חֵילוֹת יֵצֶר הָרָע, מַה כְּתוּב? בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת.

וְעוֹד בִּזְמָנָא דְּאִיהִי חַיֶּיבֶת, מַה כְּתִיב בְּרוּחֵיהּ, (משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. דְּאָזִיל מִיָּד לְיָד, בְּמַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הָרָע, דְּשַׁרְיָין עֲלֵיהּ בְּחוֹבִין דִּילֵיהּ, וְזָרְקִין לֵיהּ מָאֲתָן לַאֲתָר. וְהַאי אִיהוּ דְּאַחְזֵי גַּרְמֵיהּ בִּמְדִינָה אַחֲרָת, אוֹ בְּמַלְכוּ אַחֲרָא, וּלְזִמְנִין בָּאַשְׁפָּה, כְּפוּם חוֹבוֹי. וְאֵי אִיהוּ זַכָּאָה, כָּל מַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר טוֹב כָּלְהוּ, (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, לְקַבְּלָהּ רוּחֵיהּ, וְסַלְקִין לֵיהּ לְעֵילָּא, לַאֲתָר דְּחַיִּין דְּכַרְסְיָיא, וְתַמָּן חֲזֵי, כַּמָּה חֶזְיוֹנוֹת, דְּמְיוֹנוֹת, וּמַרְאוֹת דְּנְבוּאָה. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּחֲלוֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּנְבוּאָה.

וְעוֹד, בִּזְמַן שֶׁהִיא חַיֶּבֶת, מַה כָּתוּב בְּרוּחוֹ? (משלי יא) יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה רָע. שֶׁהוֹלֵךְ מִיָּד לְיָד בְּמַחֲנוֹת הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁשּׁוֹרִים עָלָיו בַּחֲטָאָיו, וְזוֹרְקִים אוֹתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְזֶהוּ שֶׁמַּרְאֶה עַצְמוֹ בִּמְדִינָה אַחֶרֶת אוֹ בְּמַלְכוּת אַחֶרֶת, וְלִפְעָמִים בָּאַשְׁפָּה, כְּפִי עֲוֹנוֹתָיו. וְאִם הוּא צַדִּיק, כָּל מַחֲנוֹת הַיֵּצֶר הַטּוֹב כֻּלָּם, וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת לְקַבֵּל רוּחַ, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמַעְלוֹת, לִמְקוֹם חַיּוֹת הַכִּסֵּא, וְשָׁם רוֹאֶה כַּמָּה חֶזְיוֹנוֹת, דְּמְיוֹנוֹת וּמַרְאוֹת נְבוּאָה. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁחֲלוֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים שֶׁל נְבוּאָה.

וְעוֹד (תהלים פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי, אַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ בַּגְּמָרָא וְלֹא חָסִיד אֲנִי שֶׁכָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב יְשֵׁנִים עַד ד' שָׁעוֹת וַאֲנִי (תהלים קי"ט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב וכו' וַאֲנִי יְדֵי מְלוּכְלוֹת בְּדָם שִׁפִּיר וְשִׁלְיָא כְּדֵי לְטַהֵר אִשָּׁה לְבַעְלָהּ. מִיָּד אִזְדַּמַּן לֵיהּ צְפַרְדֵּעַ וְאָמַר לֵיהּ לָמָּה אַתְּ מְשַׁבַּחַת גַּרְמָךְ לְמֵימָר חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ וַאֲנָא כָּל לֵילְיָא לָא שְׁכִיבְנָא לְשַׁבָּחָא לֵיהּ וּלְנַנְנָא קַמֵּיהּ. אֲמַר דָּוִד וַוי לְמָאנָא דְּהַהוּא צְפַרְדֵּעַ דְּלָא יָדַע מַאי דְּאָנָא אֲמֵינָא דְּלָא אֲמֵינָא כִּי חָסִיד אֲנִי.

וְעוֹד, (תהלים פו) שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי - אַף עַל גַּב שֶׁפְּרִישׁוּתָה בַּגְּמָרָא, וְלֹא חָסִיד אָנִי, שֶׁכָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב יְשֵׁנִים עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת, וַאֲנִי (שם קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁכָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב וְכוּ', וַאֲנִי יְדֵי מְלַכְלְכוֹת בְּדַם שְׁפִיר וְשִׁלְיָה כְּדֵי לְטַהֵר אִשָּׁה לְבַעְלָהּ. מַיִם נִזְדַּמְּנָה לוֹ צְפַרְדֵּעַ אַחַת וְאָמְרָה לוֹ, לָמָּה אַתָּה מְשַׁבֵּחַ עַצְמְךָ לוֹמַר חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ? וַאֲנִי כָּל לַיְלָה לֹא יְשֵׁנָה לְשַׁבֵּחַ לוֹ וּלְנַגֵּן לְפָנָיו! אָמַר דָּוִד, אוֹי לַמְמָנֶּה שֶׁל אוֹתָהּ צְפַרְדֵּעַ שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר, שֶׁלֹּא אָמַרְתִּי כִּי חָסִיד אָנִי.

אֶלָּא בְּגִין דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן. וְלֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד. דְּאוֹרַיְיתָא אִתְיְהִיבַת מִימִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ חֶסֶד. וּבְגִין דָּא, מַאן דְּאִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְקְרֵי חָסִיד. בְּגִין דָּא, אֲמִינָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שָׁמְרָה נַפְשִׁי, וְלָא תִּדְוֹן לָהּ כְּעוֹבְדֵי אֵלִּין עַמֵּי הָאֲרָצוֹת, דְּאִתְמַר בְּהוּ וְלֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד. וְאִי תֵּימָא, כַּמָּה עַמֵּי הָאֲרָצוֹת אִינּוּן דְּעָבְדוּ חֶסֶד. אֶלָּא הָכִי אוּקְמוּהָ, אֵי זֶהוּ חָסִיד, זֶה הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ. כְּגוֹן דָּוִד דְּהַוָה מְחַבֵּר. וּמַאי הַוָה מְחַבֵּר, אוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא הַוָה מְחַבֵּר עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין דָּא, שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי.

אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁפְּרִישׁוּתוֹ חֲכָמִים, וְלֹא עַם הָאָרֶץ הָאָרֶץ חָסִיד, שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה מִימִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא חֶסֶד. וּמִשּׁוּם זֶה מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה נִקְרָא חָסִיד. בִּגְלַל זֶה אָמַרְתִּי לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמְרָה נַפְשִׁי, וְלֹא תָּדוֹן אוֹתָהּ כְּמַעֲשֵׂה אֵלּוּ עַמֵּי הָאֲרָצוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד. וְאִם תֹּאמַר, כַּמָּה עַמֵּי הָאֲרָצוֹת הֵם שֶׁעָשׂוּ חֶסֶד - אֶלָּא כָּךְ פֵּרְשׁוּהוּ: אֵיזֶהוּ חָסִיד? זֶה הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ. כְּמוֹ דָּוִד שֶׁהָיָה מְחַבֵּר. וּמֶה הָיָה מְחַבֵּר? תּוֹרָה שֶׁל לְמַעְלָה הָיָה מְחַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמִשּׁוּם זֶה, שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי.

וְכַד בַּר נָשׁ מִית, מַה כְּתִיב בֵּהּ בְּהַאי נָפֶשׁ (משלי ו) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ לְתַחַיֵּית הַמֵּתִים, הֵיא תְּשִׂיחֶךָ. דָּא לְתַחַיֵּית הַמֵּתִים שַׁפִּיר, דְּיוֹקִים לֵיהּ לְבַר נָשׁ, אֲבָל לְאַגָּרָא לְנִשְׁמְתָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מַאי הָוֵי.

וּכְשֶׁאָדָם מֵת, מַה כָּתוּב בַּנֶּפֶשׁ הַזּוֹ? (משלי ו) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ - לְתַחֲיַית הַמֵּתִים - הֵיא תְּשִׂיחֶךָ. זֶה לְתַחֲיַית הַמֵּתִים יָפֶה, שֶׁיַּעֲמִיד אֶת הָאָדָם, אֲבָל לִשְׂכַר הַנְּשָׁמָה בָּעוֹלָם הַבָּא מַה יִּהְיֶה?

אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלְבִּישׁ לָהּ כְּקַדְמֵיתָא בַּעֲנָנֵי כָּבוֹד. כְּקַדְמֵיתָא תֵּיעוּל בְּמַרְאָה, דְּאִיהוּ כְּנַוּנָא דְּגוּפָא, כְּלִיל בְּרמ"ח אֵיבָרִים. אוּף הָכִי תֵּיעוּל בַּמַּרְאָה, כְּלִיל בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה פִּיקוּדִין וּבְרמ"ח. נְהִירִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מֵהַהוּא מַרְאָה. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (במדבר יב) וַיֹּאמֶר אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְיָ בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וּבִלְבוּשִׁין דַּעֲנָנֵי כָּבוֹד (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם, דָּא אַסְפַּקְלַרְיָאָה הַמְאִירָה. (במדבר יב) בְּחָלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ, דָּא אַסְפַּקְלַרְיָאָה דְּלָא נָהֲרָא. כְּלִיל מִשּׁ"ה נְהִירִין, כְּחֶשְׁבַּן יְשֵׁנָה. וְהַיְינוּ (שיר השירים ה) אֲנִי יְשֵׁנָה. חַד בְּעָלְמָא דֵּין. וְחַד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאִינּוּן בְּעוֹבְדֵי יְדוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְבִּישׁ אוֹתָהּ כְּמוֹ בַּתְּחִלָּה בְּעֲנָנֵי כָבוֹד. כְּמוֹ בַּתְּחִלָּה תִּכָּנֵס בְּמַרְאָה, שֶׁהוּא כְּמוֹ הַגּוּף, כְּלוּלָה בְּרמ"ח אֵיבָרִים. גַּם כָּךְ תִּכָּנֵס בַּמַּרְאָה כְּלוּלָה בְּמָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מִצְווֹת, וּבְמָאתַיִם

אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אוֹרוֹת שֶׁנִּפְרָדִים מֵאוֹתָהּ מַרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר יב) וַיֹּאמֶר אִם יִהְיֶה נְבִיאָכֶם ה' בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וּבְלְבוּשֵׁי עָנְנֵי כָבוֹד - (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם, זוֹ אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה. (במדבר יב) בַּחֲלוֹם אֵדַבֶּר בּוֹ - זוֹ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, כְּלוּלָה מִשָּׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה אוֹרוֹת, כְּחֶשְׁבּוֹן יְשֵׁנָה, וְהֵינוּ (שיר השירים ה) אֲנִי יְשֵׁנָה. אֶחָד בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאֶחָד בָּעוֹלָם הַבָּא. וְהֵם בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְרָזָא דִּלְהוֹן, (שמות ג) זֶה שְׁמִי לְעֹלָם. יְ"ה עִם שְׁמִי, שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים. ו"ה עִם זִכְרִי, מָאתַיִם וּשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים. וְכָרוֹזִין נַחְתִּין וְסַלְקִין קַמַּיְהּ, הֲבוּ יְקָר (ס"א לדיוקנא) לִיקָרָא דְּמַלְכָּא.

וְסוֹד שֶׁלָּהֶם - (שמות ג) זֶה שְׁמִי לְעֹלָם. יְ"ה עִם שְׁמִי - שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים. ו"ה עִם זִכְרִי - מָאתַיִם וּשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים. וְכָרוֹזִים יוֹרְדִים וְעוֹלִים לְפָנָיו: תְּנוּ כָבוֹד (לדמות) לִכְבוֹד הַמֶּלֶךְ.

וְהֵיינוּ (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. וְהוּא דְּעֶבֶד לֵיהּ בְּתַרְיִן דִּיוּקְנִין, בְּתַרְיִן גַּנִּים (נ"א פנים) דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ (שיר השירים ה) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים אֵיהוּ עִילַּת עַל כֹּלָּא דְּאִתְמַר עָלָּהּ (דברים ד) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. וְעַל שְׁאַר דִּיוּקְנִין כְּתִיב, תְּמוּנַת כָּל וְגוֹ'. (במדבר יב) וּתְמוּנַת יְיָ יַבִּיט. וְתַרְיִ"ג מַלְאָכִין סַלְקִין לָהּ לְנִשְׁמְתָא. בְּאִלֵּין דִּיוּקְנִין, כֻּלְּהוּ וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, לְקַיֵּים קְרָא דִּכְתִיב בְּהוֹן (שמות יט) וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי.

וְהֵינוּ (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. וְהוּא שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ בְּשִׁתֵּי דְּמָיוֹת, בְּשָׁנֵי גַּנִּים (פנים), שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (שיר השירים ה) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים. הִיא עִלַּת עַל הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ (דברים ד) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. וְעַל שְׁאָר הַדְּמָיוֹת כָּתוּב, תְּמוּנַת כָּל וְגוֹ'. (במדבר יב) וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט. וְתַרְיִ"ג מַלְאָכִים מַעֲלִים אֶת הַנְּשָׁמָה בִּדְמָיוֹת אֵלּוּ, כֻּלָּם וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת, לְקַיֵּים אֶת הַפָּסוּק שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (שמות יט) וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וַאֲבִא אֶתְכֶם אֵלָי.

כְּגַוְונָא דְּנַפְקוּ מִמַּצְרַיִם, וְאָזְלוּ בַּעֲנָנֵי כָבוֹד, וּבְכָל הַהוּא יְקָר, כְּהַהוּא גַּוְונָא תְּהֵא מַפְקָנוּתָא דִּנְשְׁמְתָא, מְגוּפָא דְּטִפָּה סְרוּחָה, לְמֵיזַל לְתַרְיִן גַּנִּים, דְּאִתְבְּרֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא דִּלְהוֹן בְּשֵׁם יְיָ. וּבְגִינֵיהּ אִתְמַר, (תהלים צו) יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ. בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּבַר נָשׁ (ישעיה ל) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְלַגַּבֶּיךָ, (ישעיה ו) בְּשִׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו, אֶלָּא וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ. וּמִסְטָרָא דְּאִלֵּין מִרְאוֹת, זָכָה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, רַבָּן שֶׁל נְבִיאִים וַחֲכָמִים. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אַנְתְּ הוּא דְּזָכִית בְּחַיָּיךְ, לְמֶהֱוֵי דְּיָזְכוּן צַדִּיקַיָּא בָּתַר חַיֵּיהוֹן, זַכָּאָה חוּלְקָךְ.

כְּמוֹ שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְהָלְכוּ בְּעַנְנֵי כָבוֹד, וּבְכָל אוֹתוֹ כָּבוֹד כְּמוֹ זֶה תִּהְיֶה יְצִיאַת הַנְּשָׁמָה מִגּוּף שֶׁל טִפָּה סְרוּחָה לָלֶכֶת לִשְׁנֵי גַּנִּים, שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ שֶׁלָּהֶם בְּשֵׁם ה', וּבְגָלְלוֹ נֶאֱמַר (תהלים צו) יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ. בְּאוֹתוֹ זְמַן יִתְקַיֵּים בָּאָדָם (ישעיה ל) וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ, לְגַבֶּיךָ, (שם ו) בְּשִׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו, אֶלָּא - וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ. וּמִצַּד הַמַּרְאוֹת הַלָּלוּ זָכָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, רַבָּן שֶׁל נְבִיאִים וַחֲכָמִים. אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אַתָּה הוּא שֶׁזָּכִיתָ בְּחַיֶּיךָ לְמֶהֱוֵי שֶׁיִּזְכּוּ צַדִּיקִים אַחַר חַיֵּיהֶם, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ!

דף רכג.

דָּבָר אַחֵר שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי, אָמַאי. כְּדֵי שֶׁאֶתְחַסֵּד עִם אָנ"י. דְּאִתְמַר בֵּיהּ אָנ"י וְה"ו. וַוי לֵיהּ לְמַאן דְּאַפְרִישׁ (דף רכ"ג ע"א) אָנִי מִן הוּא. דְּאִתְמַר (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. דְּכֹלָּא חַד בְּלָא פְּרוּדָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים לב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא אֲנִי אֲמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל. אֲנִי יְדוֹ"ד, אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר. וְדָא אֲנִי מִן אֲדֹנָ"י. יְדוֹד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

דָּבָר אַחֵר, שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי - לָמָּה? כְּדֵי שֶׁאֶתְחַסֵּד עִם אָנ"י, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אֲנ"י וְה"ו. אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁמַּפְרִיד אֲנִי מֵהוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ק) הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. שֶׁהַכֹּל אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים לב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא [וגו'], אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל. אֲנִי יְהוֹ"ה, אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר. וְזֶה אֲנִי מִן אֲדֹנָ"י. ה' - עַמּוּד הָאֶמְצָעִי.

וּבְגִין דְּיִדְוֹ"ד אִיהוּ לִימִינָא דְּאִיהִי חֶסֶד, אָמַר, שָׁמְרָה נַפְשִׁי דְּאֶתְחַסֵּד בָּךְ עִם אֲנִי, וְאִיהוּ אֲדֹנָ"י לַגְּבוּרָה. וּבְתִפְאֶרֶת, אִתְחַבְּרָן תְּרִין שְׁמָהָן יאהדונה"י. וְרָזָא דְּמִלָּה בְּחֶסֶד וּבִגְבוּרָה, (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמַעְלָה וּבְתִפְאֶרֶת, דְּאִתְקְרֵי (שמות טו) יְדוֹ"ד אִישׁ מִלְחָמָה, מַה כְּתִיב (יחזקאל א) שְׁתַּיִם חוֹבְרוֹת אִישׁ, תַּרְתֵּין שְׁמָהָן מִתְחַבְּרָן בֵּיהּ כַּחֲדָא. וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת גְּוִיּוֹתֵיהֶנָה. תִּפְאֶרֶת אִתְקְרֵי גּוּפָא, (דניאל י) וּגְוִיָּתוֹ כַּתַרְשִׁישׁ יאהוויה"ה. (תהלים פו) הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ תְּנָה עָזְךָ לְעַבְדֶּךָ. תְּלַת זְמִנִין אִתְעֲבִיד דָּוִד עֶבֶד בִּתְהִלָּה דָּא, לְקֶבֶל ג' זְמַנִין, דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֶהֱוֵי עַבְדָּא בִּצְלוֹתָא. בְּבִרְכָאן קַדְמָאִין, כְּעֶבֶד דְּמִסַּדֵּר שְׁבָחוֹי קַמֵּי רַבֵּיהּ. בְּאֶמְצָעִיוֹת, כְּעַבְדָּא דְּבָעֵי פְּרַס מֵרַבֵּיהּ. בַּאֲחָרוֹנוֹת, כְּעֶבֶד דְּמוֹדֶה קֳדָם רַבֵּיהּ, בַּפְּרַס דְּקַבִּיל מִינֵיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ.

וּמִשּׁוּם שֶׁיְּהוֹ"ה הוּא לִימִין, שֶׁהוּא חֶסֶד, אָמַר, שָׁמְרָה נַפְשִׁי שֶׁאֶתְחַסֵּד בְּךָ עִם אָנ"י, וְהוּא אֲדֹנָ"י לַגְּבוּרָה. וּבְתִפְאֶרֶת מִתְחַבְּרִים שְׁנֵי שֵׁמוֹת - יאהדונה"י. וְסוֹד הַדָּבָר בְּחֶסֶד וּבִגְבוּרָה (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמַעְלָה. וּבְתִפְאֶרֶת שֶׁנִּקְרָא (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה, מַה כָּתוּב? (יחזקאל א) שְׁתַּיִם חֹבְרוֹת אִישׁ, שְׁנֵי שֵׁמוֹת מִתְחַבְּרִים בּוֹ כְּאֶחָד. וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת גְּוִיּוֹתֵיהֶנָה. תִּפְאֶרֶת נִקְרָא גּוּף, (דניאל י) וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ, יאהוויה"ה. הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי. שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ. תְּנָה עָזְךָ לְעַבְדֶּךָ (תהלים פו). שָׁלֹשׁ פְּעָמִים נַעֲשָׂה דָוִד עֶבֶד בַּתְּהִלָּה הַזּוֹ, כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים שֶׁהֶעֱמִידוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לִהְיוֹת עֶבֶד בַּתְּפִלָּה: בַּבְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, כְּמוֹ עֶבֶד שֶׁמְּסַדֵּר שִׁבְחוֹ לִפְנֵי רַבּוֹ. בָּאֶמְצָעִיוֹת, כְּמוֹ עֶבֶד שֶׁמְּבַקֵּשׁ פְּרַס מֵרַבּוֹ. וּבָאַחֲרוֹנוֹת, כְּמוֹ עֶבֶד שֶׁמּוֹדֶה לִפְנֵי רַבּוֹ בַּפְּרַס שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ וְהוֹלֵךְ לוֹ.

וּתְלַת זְמִנִין דְּבָעֵי לְמֶעְבַּד עֶבֶד, מִסְטָרָא דְּעֲבוֹדָה. דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּלֵית עֲבוֹדָה אֶלָּא תְּפִלָּה. וּתְלַת אֲבָהָן, אִתְקְרִיאוּ עֲבָדִים מִסְּטָרָא, עַל שֵׁם שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי עֲבוֹדַת יְיָ. וְאוֹף הָכִי מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ. וּבְגִין דָּא, (ויקרא כה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. אֲבָל לְגַבֵּי אַחֲרָנִין, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם, מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת. וְאִיהִי אֲמַאי אִתְקְרִיאַת עֲבוֹדָה. כְּאוֹרַח דְּאִתְתָּא לְמִיפְלַח לְבַעְלָהּ, וְאוֹרַח בְּנִין, לְמִפְלַח לַאֲבוּהוֹן. וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים שֶׁעֶבֶד צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מִצַּד הָעֲבוֹדָה, שֶׁפֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁאֵין עֲבוֹדָה אֶלָּא תְּפִלָּה, וּשְׁלֹשָׁה אָבוֹת נִקְרְאוּ עֲבָדִים מִצַּדָּהּ, עַל שֵׁם הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא עֲבוֹדַת ה'. וְגַם כָּךְ מֹשֶׁה עֶבֶד ה'. וְלָכֵן

(ויקרא כה) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. אֲבָל לְגַבֵּי אֲחֲרִים - כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם, מִצַּד הַמַּלְכוּת. וְהֵיאַ לָמָּה נִקְרֵאת עֲבוֹדָה? כְּדֶרֶךְ אִשָּׁה לְעָבֹד לְבַעְלָהּ, וְדֶרֶךְ בָּנִים לַעֲבֹד אֶת אֲבִיהֶם.

וְדָוִד, אִתְעָבִיד עָנְיִ, חָסִיד, וְעֶבֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים פו) תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי עָנְיִ וְאֶבְיוֹן אָנִי. שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ. אִתְעָבִיד עָנְיִ לְתַרְעָא דְמַלְכָּא, דְאִתְמַר בָּהּ, (תהלים נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. אֲדֹנָי"י הֵיכַ"ל, אִתְעָבִיד עָנְיִ לְתַרְעָא דְהֵיכָלָא דְמַלְכָּא. וּמַה כְּתִיב. הַטֵּה אֲדֹנָי אָזְנְךָ עֲנֵנִי וְדָא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. דְאִיהוּ אֹזֶן לְקַבְּלָא צְלוֹתִין וּלְמִשְׁמַע לוֹן. כְּדִכְתִיב, (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנְיִ וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ.

וְדָוִד נַעֲשָׂה עָנְיִ, חָסִיד וְעֶבֶד. וְהוּ שֶׁכָּתוּב, (תהלים פו) תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה אֲדֹנָי אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי עָנְיִ וְאֶבְיוֹן אָנִי. שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי. הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ. נַעֲשָׂה עָנְיִ לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. אֲדֹנָי"י הֵיכַ"ל, נַעֲשָׂה עָנְיִ לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ. וּמַה כְּתִיב? הַטֵּה אֲדֹנָי אָזְנְךָ עֲנֵנִי, וְזוֹהִי שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה, שֶׁהִיא אֹזֶן לְקַבֵּל תְּפִלּוֹת וְלִשְׁמֹעַ אוֹתָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנְיִ וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ.

דְאִיהוּ אִתְעָבִיד עָנְיִ וְדַל, מִסִּטְרָא דְאֵת ד' מִן אֶחָד, לְמִשְׁאַל מִן א"ח, דְאִיהוּ עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא. לְקַיְימָא בֵּיהּ, (תהלים קטז) דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ, דְּלָא יְמוּת מַשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם. וְשָׁאִיל מִנֵּיהּ בְּהַהוּא תַּרְעָא, בְּגִין יִשְׂרָאֵל הַעֲנִיִּים, לְקַיֵּים בְּהוּ (שמואל ב כב) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ.

שֶׁהוּא נַעֲשָׂה עָנְיִ וָדַל מִצַּד אוֹת ד' מִן אֶחָד, לִשְׁאֹל מִן א"ח, שֶׁהוּא עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, לְקַיֵּם בּוֹ (שם קטז) דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ, שֶׁלֹּא יָמוּת מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם. וְשָׁאַל מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ הַשַּׁעַר בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל הָעֲנִיִּים, לְקַיֵּם בָּהֶם (שמואל ב כב) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ.

וּלְבָתַר שְׁאִיל בְּגִין כַּהֲנַיָּיא, דְּיִחֲזוֹר עֲבוֹדָה לְמְקוֹמָהּ, וְאִתְעָבִיד עֶבֶד. וּלְבָתַר דְּיָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, לְמֶעְבַּד גְּמוּל עִם דְּלֵי"ת מִן אוֹרַיְיתָא, וּבְגִין דָּא אִתְעָבִיד חָסִיד. כַּךְ מְטָא לְגַ' סְפִירָאן עִלָּאִין, פָּתַח וְאָמַר (תהלים קלא) יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדוֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי.

וְאַחַר כַּךְ שְׁאַל בִּשְׁבִיל הַכֹּהֲנִים, שֶׁתַּחֲזוֹר עֲבוֹדָה לִמְקוֹמָהּ, וְנַעֲשָׂה עֶבֶד. לְאַחַר שֶׁנָּתַן לָהֶם תּוֹרָה מִצַּד הַחֶסֶד, לַעֲשׂוֹת גְּמוּל עִם דְּלֵי"ת מֵהַתּוֹרָה, וְלָכֵן נַעֲשָׂה חָסִיד. כַּךְ הִגִּיעַ לְשִׁשׁ סְפִירוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת. פָּתַח וְאָמַר, (שם קלא) ה' לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי.

שְׁלֹמֹה אָמַר, הָא בִּינָה אִיהִי דְּמֹשֶׁה, אֶשְׁאַל בְּחָכְמָה עִלָּאָה, דְּאִיהִי לְעֵיל מַדְרֵגְיָה. מַה כְּתִיב, (קהלת ז) אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי. וְהָא כְּתִיב (מלכים א ה) וַיִּתֵּן נָתָן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. חָכְמָה זְעֵירָא. וּבָעָא לְסַלָּקָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, דְּאִתְרְחִיקַת מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּאֲפִילּוּ לַבִּינָה לֵית בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא דְּיָכִיל לְסַלָּקָא, בַּר מִמֹּשֶׁה, כָּל שֶׁכֵּן לְעֵילָּא מִנֵּיהּ, דְּאִיהוּ חָכְמָה עִלָּאָה, מִסִּטְרָא דִּילֵהּ חָכָם עָדִיף מִנְּבִיא. וְאַף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ בְּאַרַח דְּרָשָׁא, עַל פְּרָה אֲדוּמָה. שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה.

שְׁלֹמֹה אָמַר, הֲרֵי בִּינָה הִיא שֶׁל מֹשֶׁה, אֶשְׁאַל בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא מַעַל דַּרְגָּתוֹ. מַה כָּתוּב? (קהלת ז) אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי. וַהֲרֵי כָּתוּב (מלכים א ה) וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה! חָכְמָה קְטַנָּה. וְרָצָה לְהַעֲלוֹתָהּ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה שֶׁהִתְרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁאֲפִלּוּ לַבִּינָה אֵין אָדָם בָּעוֹלָם יָכוֹל לַעֲלוֹת

פְּרַט לְמֹשֶׁה, כָּל שֶׁכֵּן לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, שֶׁהִיא חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, שֶׁמִּצַּדָּהּ חָכָם עָדִיף מִנְּבִיא. וְאַף עַל גַּב שֶׁפַּרְשׁוּהָ בְּדֶרֶךְ דְּרֹשׁ עַל פְּרָה אֲדֻמָּה, שִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה.

רִבִּי אֶלְעָזָר, קוּם לְחַדְּשָׁא מִלִּין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא, דִּי תְּהֵא עֻזָּר לְאָבִיךְ, דִּשְׁמָא גָּרִים, עֻזָּר אֶל, אֵל מִימִינָא, עֻזָּר מִשְּׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב) אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ עֻזָּר כְּנֶגְדּוֹ. בְּמַאי. בְּזָרַע שַׁפִּיר, דְּאִיהוּ הֶפְךְ עֻזָּר. וְיֵקוּם רִבִּי יוֹסֵי עִמָּךְ, דְּאִיהוּ כָּרְסַיָּא שְׁלֵימְתָא לְמַארֵיהּ, דְּהָכִי סָלִיק יוֹסֵי, לְחֻשְׁבּוֹן הַכֹּסֶ"א, אֱלֹהִים בְּחוּשְׁבָּן.

רַבִּי אֶלְעָזָר, קוּם לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁתִּהְיֶה עֻזָּר לְאָבִיךָ, שֶׁהַשֵּׁם גּוֹרֵם - עֻזָּר אֵל. אֵל מִיָּמִין, עֻזָּר מִשְּׂמֹאל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשת ב) אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ עֻזָּר כְּנֶגְדּוֹ. בַּמֶּה? בְּזֶרַע יָפֶה, שֶׁהוּא הֵפֶךְ עֻזָּר. וְיָקוּם רַבִּי יוֹסֵי עִמָּךְ, שֶׁהוּא כִּסֵּא שָׁלֵם לְרִבּוֹנוֹ, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה יוֹסֵי לְחֶשְׁבּוֹן כִּסֵּ"א, אֱלֹהִים בְּחֶשְׁבּוֹן.

וְיֵקוּם עִמֵּיהּ רִבִּי יְהוּדָה, דְּבֵיהּ הוֹ"ד, וּבֵיהּ יְ"ה, וּבֵיהּ יְדֹוָד ד', ד' חַיִּין. (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, כֻּלְּהוּ, לְקַבְּלָא לֵיהּ. וּמִנֵּיהּ דָּוִד, דְּהוֹדָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּרָגָא בְּהוֹדָאוֹת דְּאִיהוּ מִצַּד הוֹד.

וְיֵקוּם עִמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָאי, בְּגִימַטְרִיָא יַב"ק, בָּקִי בְּהִלְכָתָא.

וְיָקוּם עִמּוֹ רִבִּי יְהוּדָה, שֶׁבּוֹ הוֹ"ד, וּבוֹ יְ"ה, וּבוֹ יְהוֹ"ה ד', אַרְבַּע חַיּוֹת. וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת, כֻּלָּם לְקַבֵּל אוֹתוֹ. וּמִמֶּנּוּ דָּוִד, שֶׁהוֹדָה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, דַּרְגָּה בְּהוֹדָאוֹת, שֶׁהוּא מִצַּד הוֹד. וְיָקוּם עִמּוֹ רַבִּי אֶלְעָאי, בְּגִימַטְרִיָא יַב"ק, בָּקִי בַּהֲלָכָה.

דף רכג:

וְיֵקוּם עִמֵּיהּ רִבִּי יוּדַאי, דְּחוּשְׁבָּנֵיהּ אֵ"ל. כְּגוֹן מִיכָאֵל, מַלְאָכִין רְשִׁימִין בְּאֵל. כְּגוֹן (בראשית לא) יֵשׁ לְאֵל יָדִי. וְרָזָא דְּאֵל, א' דְּמוּת אָדָם. ל' תְּלַת חֵיוָן, דְּאִינּוּן ד' אַנְפִּין לְכָל חַד, דִּרְמִיזִין (ס"א בה) בָּהּ' בְּחוּשְׁבָּן ל' תְּלַת יוֹדִין, (נ"א עולים ל'). וְאִינּוּן בְּרֵאשֵׁי תְּלַת אַזְכָּרוֹת, דְּאִינּוּן יְ מֶלֶךְ, יְ מַלַּךְ, יְ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְיֵקוּם רִבִּי אַבָּא עִמְּהוֹן, דְּאִיהוּ חוּשְׁבָּנֵיהּ ד', ד' חַיִּין. (דף רכ"ג ע"ב) .

וְיָקוּם עִמּוֹ רַבִּי יוּדַאי, שֶׁחֶשְׁבּוֹנוֹ אֵ"ל. כְּמוֹ מִיכָאֵל, מַלְאָכִים רְשׁוּמִים בְּאֵל, כְּמוֹ (שם לא) יֵשׁ לְאֵל יָדִי. וְסוֹד שֶׁל אֵל - א' דְּמוּת אָדָם, ל' שְׁלֹשׁ חַיּוֹת, שֶׁהֵם אַרְבַּע פָּנִים לְכָל אֶחָד, שֶׁרְמוּזִים (בה) בָּהּ' בְּחֶשְׁבּוֹן ל', שְׁלֹשׁ יוֹדִי"ן (עולות ל'). וְהֵם בְּרֵאשֵׁי שְׁלֹשׁ אַזְכָּרוֹת, שֶׁהֵם ה' מֶלֶךְ, ה' מָלַךְ, ה' יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וְיָקוּם עִמָּם רַבִּי אַבָּא, שֶׁהוּא חֶשְׁבּוֹנוֹ ד', אַרְבַּע חַיּוֹת.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אִיהוּ כְּאֵילָנָא, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְחַבְרוֹי, דְּאִינּוּן חֲמִשָּׁה דְּאַדְכָּרְנָא, כַּעֲנָפִין דְּאִילָנָא רַבְרְבִין דְּדַמְיָין לְדְרוֹעִין וְשׁוֹקִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הוּא כְּאִילָן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַחֲבֵרָיו, שֶׁהֵם הַחֲמִשָּׁה שֶׁהִזְכַּרְנוּ, כַּעֲנָפִים גְּדוֹלִים שֶׁל הָאִילָן שֶׁדּוֹמִים לִזְרוֹעוֹת וְשׁוֹקַיִם.

קוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְיִתְחַדְּשׁוּן מִלִּין מִפּוּמָךְ, בְּהַאי קְרָא דְּמִלְקַדְּמִין. לַמְנַצֵּחַ, תַּמָּן נָצַח, נְגוּן צַח. וּבֵיהּ אִתְקְרֵי יְדוֹד מָאנֵי נְצָחָן קָרְבִין, לְגַבֵּי אוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, וְרַחֲמִין וְדִינָא לְיִשְׂרָאֵל. וְרָזָא דְּמִלָּה, (משלי יא) וּבַאֲבוֹד רְשָׁעִים רִנָּה. מ"ל, שִׁבְעִין שְׁמָהָן אִית לֵיהּ, וְעִם נָצַח וְהוֹד, ע"ב, כְּחוּשְׁבָּן חָסָ"ד, וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהלים טז) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נָצַח.

קוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְיִתְחַדְּשׁוּ דְּבָרִים מִפִּיךָ בְּפָסוּק זֶה שָׁמְקֹדָם. לַמְנַצֵּחַ - שָׁם נֶצַח, נִגּוּן צַח. וּבוֹ נִקְרָא ה' בַּעַל נִצָּחוֹן קְרֵבוֹת לְאֻמּוֹת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וְרַחֲמִים וְדִין לְיִשְׂרָאֵל. וְסוֹד הַדָּבָר - (משלי יא) וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. מ"ל - שִׁבְעִים שֵׁמוֹת יֵשׁ לוֹ, וְעִם נֶצַח וְהוֹד ע"ב, כְּחֶשְׁבּוֹן חֶסֶ"ד, וְסוֹד הַדָּבָר - (תהלים טז) נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

הוֹד, בֵּיהּ (דברי הימים א טז) הוֹדוּ לַיְיָ. צַדִּיק, בֵּיהּ (תהלים לג) רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ הוֹד. וּבֵיהּ (ירמיה לא) רַנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. תִּפְאֶרֶת, בֵּיהּ הַלְלוּהָ, הַלְלוּ אֵל. הַלְלוּהָ, דְּתַמָּן יְדוֹ"ד. בְּנִגּוּן וּבְזֶמֶר, חֶסֶד וּגְבוּרָה. בְּשִׁיר וּבְבָרָכָה, חָכְמָה וּבִינָה. בְּאַשְׁרֵי, כֶּתֶר. בִּתְהִלָּה, מַלְכוּת.

הוֹד - בּוֹ הוֹדוּ לַהּ'. צַדִּיק - בּוֹ (תהלים לג) רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּהּ', וּבוֹ (ירמיה לא) רַנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. תִּפְאֶרֶת - בּוֹ (תהלים קנ) הַלְלוּהָ אֵל. הַלְלוּהָ, הַלְלוּ יָהּ, שֶׁשָּׁם יְהוֹ"ה. בְּנִגּוּן וּבְזֶמֶר - חֶסֶד וּגְבוּרָה. בְּשִׁיר וּבְבָרָכָה - חָכְמָה וּבִינָה. בְּאַשְׁרֵי - כֶּתֶר. בִּתְהִלָּה - מַלְכוּת.

מִזְמוֹר, בֵּיהּ ר"ז, וּבֵיהּ מו"ם. מִסְטְרָא דְּזֶמֶר דְּאוֹרַיְיתָא וְזֶמֶר דִּצְלוֹתָא. זֶמֶר מִסְטְרָא אָחֳרָא, אִיהִי מו"ם ז"ר. זִמְרָא בְּבֵיתָא, חָרְבָּא בְּבֵיתָא. נְדָה שְׁפָחָה בַּת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת זוֹנָה. וְדָא אַתְוָון מִזְמוֹ"ר. נְגוּ"ן, תַּמָּן גּ"ן. הָכִי שְׁפִירוּ דְּנִגּוּנָא, בֵּיהּ הַלֵּל. כְּגוֹן (שמות יב) לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לַיְיָ לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. אַשְׁרֵי דְּבֵיהּ שְׁרֵי עָלְמָא מְשַׁבְּחִין, (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ. בְּבָרְכָה, (תהלים לד) אֲבָרְכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת. בַּתְּהִלָּה, תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי. (תהלים ס) עַל שׁוּשַׁן עֵדוּת, דָּא הוֹד. דְּאִיהוּ שׁוּשַׁן, סוּמָק שַׁלִּיט עַל חִוָּור, דְּנָצַח שַׁלִּיט אִיהוּ חִוָּור עַל סוּמָק. מַאי עֵדוּת. דָּא צַדִּיק. אִיהוּ בְּרִית, דְּאִיהוּ אָחִיד לְשִׁמַּיָּא וְאַרְעָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ד) הֲעִידוֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מַאי מִכְתָּם. מָ"ךְ תָּ"ם מָךְ, אִיהוּ צַדִּיק. תָּם, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דַּרְגָּא דְּיַעֲקֹב. אִישׁ תָּם. גּוּף וּבְרִית חַשְׁבֵינָן חַד. לְלַמֵּד, חֶסֶד וּגְבוּרָה, דְּמַתַּמָּן אוֹרַיְיתָא אִתְיְהִיבַת, לְלָמוֹד וּלְלַמֵּד.

מִזְמוֹר - בּוֹ רָ"ז וּבוֹ מו"ם. מִצַּד הַזֶּמֶר שֶׁל תּוֹרָה וְזֶמֶר שֶׁל תְּפִלָּה. זֶמֶר מִצַּד אַחֵר הוּא מו"ם ז"ר. זֶמֶר בַּבַּיִת - חֶרֶב בַּבַּיִת. נִדָּה שְׁפָחָה בַּת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת זוֹנָה. וְזֶה אוֹתִיּוֹת מִזְמוֹ"ר. נְגוּ"ן - שָׁם גּ"ן. כָּךְ יְפֵי הַנִּגּוּן, בּוֹ הַלֵּל, כְּמוֹ (שמות יב) לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַהּ' לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. אַשְׁרֵי שֶׁבּוֹ שִׁרְוֵי הָעוֹלָם מְשַׁבְּחִים. (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ. בִּבְרָכָה - (שם לד) אֲבָרְכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת. בִּתְהִלָּה - תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי. עַל שׁוּשַׁן עֵדוּת (שם ס) - זֶה הוֹד, שֶׁהוּא שׁוּשַׁן, אָדֹם שׁוֹלֵט עַל לָבָן, שֶׁהַנֶּצַח שׁוֹלֵט הוּא לָבָן עַל אָדֹם. מַה זֶּה עֵדוּת? זֶה צַדִּיק. הוּא בְּרִית, שֶׁהוּא אוֹחֵז אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ד) הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מַה זֶּה מִכְתָּם? מָ"ךְ תָּ"ם. מָךְ הוּא צַדִּיק, תָּם עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, דַּרְגַּת יַעֲקֹב, (בראשית כה) אִישׁ תָּם. גּוּף וּבְרִית נֶחְשָׁבִים לְאֶחָד. לְלַמֵּד - חֶסֶד וּגְבוּרָה, שֶׁמִּשָּׁם נִתְּנָה תּוֹרָה לִלְמֹד וּלְלַמֵּד.

אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, אֲבָל (תהלים יב) לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית, דְּלָא תְּזוּז נֶצַח מִן הוֹד, דְּאִיהִי סְפִירָה ח', אָמַר לְמַנַּצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אִי הָכִי, בִּינָה דַּרְגָּא דִּילְךָ, וַאֲמַאי אוֹקְמוּהָ וְנִתַּן הַהוֹד לְמִשֶּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כז) וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו.

אָמַר לוֹ, יָפֶה אֲמַרְתָּ, אֲבָל (תהלים יב) לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית, שֶׁלֹּא תָּזוּז נֵצַח מֵהוֹד, שֶׁהִיא סְפִירָה שְׁמִינִית, אָמַר לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית. אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אִם כָּךְ, בִּינָה דְּרִגְתָּךְ, וְלָמָּה פָּרַשׁוּהָ וְנָתַן הַהוֹד לְמֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כז) וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו?

אָמַר לֵיהּ, שַׁפִּיר קָא שָׁאַלְתָּ. ה' סַלְקָא בְּאַת י', חֲמֵשׁ זְמָנִין עֶשֶׂר, לְחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה, וְאִתְפַּשְׁטוּתָא דִּלְהוֹן מֵחֶסֶד עַד הוֹד, הֵן חֲמֵשׁ עֲשָׂרָה בְּכָל סְפִירָה, אינוּן חַמְשִׁין. וּבְגִין דָּא, מִבִּינָה עַד הוֹד, כֹּלָּא אִתְפַּשְׁטוּתָא חֲדָא. לְבָתַר אִתָּא צַדִּיק, וְנָטִיל כָּל חַמְשִׁין תַּרְעִין בִּלְחוֹדוֹי, לְמֶהֱוֵי שְׁקִיל לְכָל חֲמֵשׁ, וְאִתְקְרֵי כָּל, דְּנָטִיל כָּל חַמְשִׁין תַּרְעִין. וְאוֹף הָכִי כַּלָּה, נְטִילַת לְהוּ כֻּלְּהוּ. אָמַר, כְּעַן וַדַּאי אִתְיַישַׁב מִלָּה עַל בּוֹרְיֵיהּ.

אָמַר לוֹ, יָפֶה שְׁאַלְתָּ. ה' עוֹלָה בְּאוֹת י', חֲמֵשׁ פְּעָמִים עֶשֶׂר, לַחֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה. וְהִתְפַּשְׁטוּתָם מֵחֶסֶד וְעַד הוֹד הֵן חֲמֵשׁ, עֶשֶׂר בְּכָל סְפִירָה, הֵם חֲמִשִּׁים. וּמִשּׁוּם זֶה מִבִּינָה עַד הוֹד, הַכֹּל הִתְפַּשְׁטוּת אַחַת. אַחַר כָּךְ בָּא צַדִּיק, וְלָקַח כָּל הַחֲמִשִּׁים שְׁעָרִים לְבַדּוֹ, לִהְיוֹת שָׁקוּל לְכָל הֶחָמֵשׁ, וְנִקְרָא כֹּל, שֶׁנּוֹטֵל כָּל חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים. וְגַם כָּךְ כַּלָּה לְקָחָה אֶת כֻּלָּם. אָמַר, כְּעֵת הִתְיַשֵּׁב דָּבָר זֶה עַל בָּרְיוֹ.

וְעוֹד לַמְנַצֵּחַ, תָּמַן מ"ל עִם נֵצַח. וְדָא מ"ל מִן חַשְׁמַ"ל. מִן ח"ש, הוֹד וְנֵצַח, אינוּן לְקֶבֶל תְּרֵין שִׁפְוָון. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ שִׁפְוָון, חֵיוָן אֶשָּׁא מִמַּלְּאָ. וּבַחֲגִינָה עַד הֵיכָן מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה, וְאוֹקְמוּהָ מִן וַאֲרָא עַד חַשְׁמַל. דְּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה אִתְקְרִיאוּ חֵיוָן אֶשָּׁא. וְנָהֲר דְּנָפִיק מִזַּיְעָן דִּלְהוֹן, יְסוֹד. כֻּלְּהוּ תְּלַת אינוּן מֶרְכָּבָה לְתִפְאֶרֶת, אָדָם.

וְעוֹד לַמְנַצֵּחַ - שָׁם מ"ל עִם נֵצַח. וְזֶה מ"ל מַחַשְׁמַ"ל. מִן ח"ש - הוֹד וְנֵצַח, הֵם כְּנֶגֶד שְׁתֵּי הַשְּׁפָתַיִם. וְלָכֵן נִקְרְאוּ שְׁפָתַיִם, חֵיוֹת אֵשׁ מְדַבְּרוֹת. וּבַחֲגִינָה, עַד הֵיכָן מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה? וּפֵרְשׁוּהָ מִן וַאֲרָא, עַד חַשְׁמַל. שֶׁמִּצַּד הַגְּבוּרָה נִקְרְאוּ חַיּוֹת אֵשׁ. וְנָהָר שֶׁיּוֹצֵא מֵהַזַּעָה שֶׁלָּהֶם - יְסוֹד. כָּל שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה מֶרְכָּבָה לְתִפְאֶרֶת, אָדָם.

מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה, דָּא מַלְכוּת. וּבְתִלַּת אִלֵּין, אִיהוּ חָכְמָה וּבִינָה וְדַעַת. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאֵין דּוֹרְשִׁין בְּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא חָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ.

מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה זוֹ מַלְכוּת. וּבִשְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ, הוּא חָכְמָה וּבִינָה וְדַעַת. וְלָכֵן פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁאֵין דּוֹרְשִׁים בְּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא חָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ.

וְאִית מֶרְכָּבָה לְתַתָּא מִזְּעֵיר אַנְפִּין, דְּאִיהוּ מְטַ"טְרוֹן. אָדָם הַקָּטָן. דְּבַמֶּרְכָּבָה דִּילֵיהּ דְּאִיהוּ פַּרְדֵּס, רְדִיפֵי מַיָּא דְּאוֹרָיְיתָא, דְּנָפִיק מִגּוֹ פַּרְדֵּס דִּילֵיהּ, לְתִלַּת מַאֲרַבַּע, דְּאִתְמַר עָלָיְיהוּ, אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לַפַּרְדֵּס. וְהָא אִתְּמַר.

וְיֵשׁ מֶרְכָּבָה לְמַטָּה מִזְּעֵיר אַנְפִּין, שֶׁהוּא מְטַטְרוֹ"ן, אָדָם הַקָּטָן. שֶׁבְּמֶרְכַּבְתּוֹ, שֶׁהִיא פַּרְדֵּס, זוֹרְמִים בְּמְהֵירוּת מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ פַּרְדֵּס שֶׁלּוֹ לִשְׁלֹשׁ מֵאַרְבַּע, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לַפַּרְדֵּס, וְהָרֵי נִתְבָּאֵר.

דְּאִיהוּ צִפְּרָא דְּחֶזְוָא רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, לְכֵיף יַמָּא דְּאוֹרָיְיתָא, דְּיַמָּא מָטֵי עַד קוֹרְסוּלּוֹי. וְרֵישֵׁיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא, וְלָא אַכְשִׁילוּ תְּלַת בֵּיהּ, מִשּׁוּם דְּנָפִישֵׁי מַיָּא דִּילֵיהּ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרִדְיפֵי מַיָּא וְאוֹקְמוּהָ.

שֶׁהוּא צִפּוֹר שֶׁרְאָה רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה לְחוֹף יָם הַתּוֹרָה, שֶׁהַיָּם הִגִּיעַ עַד קַרְסֻלָּיו, וְרֹאשׁוֹ הִגִּיעַ עַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם, וְלֹא נִכְשְׁלוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה מִשּׁוּם שֶׁהַמַּיִם שָׁלוּ רַבִּים, אֶלָּא מִשּׁוּם זְרִמַת הַמַּיִם, וּפָרְשׁוּהָ.

אבג כְּלִיל לוֹן דְּסַלְקִין לְשִׁית, לְקֶבֶל אַתְוָון מְטַטְרוֹ"ן. רְבִיעָאָה ד', (מלכים א יט) קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, דְּתַמָּן אִתֵּי מַלְכָּא. וְאִיהוּ אָדָם לְשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא.

אבג כּוֹלֵל אוֹתָם שֶׁעוֹלִים לְשֵׁשׁ, כְּנֶגֶד אוֹתִיּוֹת מְטַטְרוֹ"ן. רְבִיעִי ד', (מלכים א יט) קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, שֶׁשָּׁם בָּא הַמֶּלֶךְ, וְהוּא אָדָם לְשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא.

אי"י, מַיִם עֶלְיוֹנִים, וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים. דְּלֵית בֵּינַיְיהוּ אֶלָּא כְּמִלְּא נִימָא, דְּאִיהוּ ו', נָטוּי בֵּינַיְיהוּ, בָּרָקִיעַ דְּאִיהוּ מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמַיִם, דְּיָהֲא הַבְדָּלָה בֵּין נוּקְבָא לְדָכוּרָא. בְּגִין דָּא (בראשית א) וַיְהִי מַבְדִּיל וְרָזָא דְּמִלָּה, יאהדונהי. מַיִם עֶלְיוֹנִים זְכָרִים י' עִלָּאָה, מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֵבוֹת, י' תַּתָּאָה. שֵׁית אַתְוָון בֵּינַיְיהוּ, כְּחוּשְׁבַּן ו', דָּא מְטַטְרוֹן, דְּאִיהוּ בֵּין א.

א י"י - מַיִם עֶלְיוֹנִים וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים, שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶם אֶלָּא כִּמְלֹא נִימָה, שֶׁהוּא ו' נָטוּי בֵּינֵיהֶם בָּרָקִיעַ שֶׁהוּא מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמַיִם, שֶׁתְּהֵא הַבְדָּלָה בֵּין נְקֵבָה לְזָכָר. לָכֵן, (בראשית א) וַיְהִי מַבְדִּיל. וְסוֹד הַדָּבָר - יאהדונה"י. מַיִם עֶלְיוֹנִים זְכָרִים - י' עֶלְיוֹנָה. מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֵבוֹת - י' תַּחְתּוֹנָה. שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת בֵּינֵיהֶם, כְּחֶשְׁבּוֹן ו', זֶה מְטַטְרוֹן, שֶׁהוּא בֵּין א.

דף רכד.

וְעוֹד, יוֹד נְקוּדָה. ו' גַּלְגַּל. וְלֵית תְּנוּעָה בְּגַלְגַּל בְּשִׁית סְטָרִין כְּחוּשְׁבַּן ו', אֶלָּא בְּהַהִיא נְקוּדָה. וְהַהוּא נְקוּדָה אִיהוּ יְחוּדָא דְּכוֹלָּא, וְאַסְהִידַת עַל הַהוּא יְחִיד, דְּלֵית לֵיהּ שֵׁנִי, דְּאוֹקְמוּהָ עַלְיהּ רַבָּנָן, שֶׁצָּרִיךְ לְיַחֲדוֹ כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכֵהוּ עַל (דף רכ"ד ע"א) הַשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ, וְעַל ד' רוּחוֹת עָלְמָא. ב', שָׁמַיִם וָאָרֶץ. ג', עַמּוּדָא סָבִיל לוֹן. ד', אַרְבַּע חַיָּון. ה' כָּרְסְיָיא. ו', שִׁית דַּרְגִּין לְכָרְסְיָיא. וְעוֹד, א ב ג ד ה ו ז ח ט: אָדָם. י' יְחוּד דִּילֵיהּ, מַלְכוּת, עֶשְׂרָאָה דְּאָדָם. תֵּשַׁע, אִיהוּ לָקֶבֶל תֵּשַׁע אַתְוָון. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּיַדְּעִין רָזָא דְּמָארֵיהוֹן.

וְעוֹד, יוֹד נְקֻדָּה. ו' גַּלְגַּל. וְאֵין תְּנוּעָה בַּגַּלְגַּל בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים כְּחֶשְׁבּוֹן ו', אֶלָּא בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה. וְאוֹתָהּ נְקֻדָּה הִיא יְחוּד הַכֹּל, וּמְעִידָה עַל אוֹתוֹ יְחִיד שֶׁאֵין לוֹ שֵׁנִי, שֶׁפֵּרְשׁוּ עָלֶיהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁצָּרִיךְ לְיַחֵד אוֹתָהּ כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכֵהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ, וְעַל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. ב' - שָׁמַיִם וָאָרֶץ. ג' - עַמּוּד שֶׁסּוֹבֵל אוֹתָם. ד' - אַרְבַּע חַיּוֹת. ה'- הַכִּסֵּא. ו' - שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא. וְעוֹד, א ב ג ד ה ו ז ח ט - אָדָם. י' יְחוּד שֶׁלּוֹ, מַלְכוּת, עֶשְׂירִי שֶׁל אָדָם. תֵּשַׁע הוּא כְּנֶגֶד תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁיּוֹדְעִים סוֹד רִבּוֹנָם.

דָּבָר אַחֵר, צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחוֹחִי. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּקָרְבָּנָא אִית עָשָׂן, וְאִית רֵיחַ, וְאִית רֵיחַ נִיחוֹחַ, עָשָׂן אִיהוּ מִסִּטְרָא דְּדִינָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים כט) כִּי אֵשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵכְלָה הוּא. עָשָׂן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל. רֵיחַ נִיחוֹחִי, רַחֲמֵי. (שיר השירים נ) וְרֵיחַ אַפֶּיךָ כַּתַּפּוּחִים.

דָּבָר אַחֵר צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִחוֹחִי - רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בַּקָּרְבָּן יֵשׁ עָשָׂן, וְיֵשׁ רֵיחַ, וְיֵשׁ רֵיחַ נִיחוֹחַ. עָשָׂן הוּא מִצַּד הַדִּין, וְהוּא שֶׁכָּתוּב (דברים כט) כִּי אֵשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵכְלָה הוּא. (תהלים יח) עָלָה עָשָׂן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל. רֵיחַ נִיחוֹחִי, רַחֲמִים. (שיר השירים ז) וְרֵיחַ אַפֶּיךָ כַּתַּפּוּחִים.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְהָא תַּרְוַויְיהוּ עָשָׁן וְרֵיחַ, אִינּוּן בְּאַף, וּקְרָאִין סַהֲדִין. חַד, עֹלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ. וְתִנְיָינָא, וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים. וַאֲמַאי אִתְקְרֵי חַד עָשָׁן דִּינָא וְתִנְיָינָא רַחֲמֵי. אֶלָּא, בְּחוֹטָמָא אִית תְּרִין חַלּוֹנִין, וְאִתְמַר בִּשְׁמָאלָא, עֹלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, מַאי עֹלָה. אֶלָּא מִלְּבָא דְּאִיהוּ בִּשְׁמָאלָא, לְקָבֵל גְּבוּר. מִימִינָא נָחִית רוּחָא לְגַבֵּיהּ, לְקָרְרָא לֵיהּ, וּלְשַׁכְּכָא רוּגְזֵיהּ, מִסְטְרָא דְּחֶסֶד, דְּתַמָּן מוֹחָא. חָכְמָה לִימִינָא, הֲרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. בִּינָה בִּלְבָּא, כְּלַפֵּי שְׂמָאלָא, הֲרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. וּבְגִין דָּא עֹלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, מִן בִּינָה לְגַבֵּי חָכְמָה, דְּאִיהִי לִימִינָא, וּמְקַבֵּל לֵיהּ בְּחֶדְוָה, בְּנִגּוּנָא דְּלֵיוָאֵי.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וַהֲרֵי שְׁנֵיהֶם - עָשָׁן וְרֵיחַ - הֵם בָּאַף, וְהַפְּסוּקִים מְעִידִים. אֶחָד, עֹלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ. וְהַשֵּׁנִי, וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים. וְלָמָּה נִקְרָא אֶחָד עָשָׁן דִּין, וְהַשֵּׁנִי רַחֲמִים? אֶלָּא, בַּחֹטֶם יֵשׁ שְׁנֵי חַלּוֹנוֹת, וְנֶאֱמַר בַּשְּׂמֹאל, עֹלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ. מָה עֹלָה? אֶלָּא מַהַלֵּב שֶׁהוּא בִּשְׂמֹאל, כְּנֶגֶד גְּבוּר. מִיָּמִין יוֹרֶדֶת אֵלָיו רוּחַ לְקָרְרוֹ וּלְשַׁכֵּךְ רֻגְזוֹ, מִצַּד הַחֶסֶד, שֶׁשָּׁם הַמּוֹחַ. חָכְמָה לְיָמִין - הֲרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. בִּינָה בַּלֵּב, כְּלַפֵּי שְׂמֹאל - הֲרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. וְלָכֵן עֹלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, מִבִּינָה לְחָכְמָה, שֶׁהִיא לְיָמִין, וּמְקַבְּלוֹ בְּחֶדְוָה, בְּנִגּוּן הַלְוִיִּם.

וְהַאי עָשָׁן לָא סָלִיק, אֶלָּא עַל יְדֵי אֵשׁ, דְּאַדְלִיק בְּעֵצִים, דְּאִינּוּן אִבְרִים מַלְיָין פִּקּוּדִין, עֲצֵי עוֹלָה. מָארֵי תּוֹרָה, אוֹרַיְיתָא דְּאִיהִי אַדְלִיקַת בְּהוֹן, אֵשׁ בְּתוּקְפָּא דְּגְבוּרָה, וְעָלָה עָשָׁן בְּהוֹן. בַּבִּינָה עָשָׁן הַמַּעֲרָכָה. וְעָשָׁן זֶה לֹא עוֹלֶה, אֶלָּא עַל יְדֵי אֵשׁ שֶׁדּוֹלֵק בָּעֵצִים, שֶׁהֵם אֵיבָרִים מְלֵאִים מִצְווֹת, עֲצֵי עוֹלָה. בַּעֲלֵי תּוֹרָה, תּוֹרָה שֶׁהִיא נִדְלֶקֶת בָּהֶם, אֵשׁ בְּחֹזֶק הַגְּבוּרָה, וְעָלָה עָשָׁן בָּהֶם. בַּבִּינָה עָשָׁן הַמַּעֲרָכָה.

וּמִדְּסָלִיקַת לְאַף, אִתְקְרֵי קְטֹרֶת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים לג) יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ. וְלֵית דְּבָטִיל מִלְּתָא בְּעָלְמָא, כַּקְטֹרֶת, דְּאִיהוּ קְשׁוּרָא דְּדִינָא בְּרַחֲמֵי, עִם רֵיחַ נִיחוֹחַ בְּאַף. תַּרְגּוּם דְּקֻשָּׁר קְטִירוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה חוּלָקָנָא דְּרַוַוחְנָא מִלִּין סְתִימִין בְּאִתְגַּלְיָיא. עוֹד אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּבָתַר דְּצָלוֹתָא אִיהִי כְּקָרְבָּנָא, מַאן דְּיֵימָא פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, בָּתַר תְּהִלָּה לְדָוִד, בָּטִיל מִלְּתָא מִבֵּיתָא.

וּמִשֶּׁעוֹלֶה לְאַף, נִקְרָא קְטֹרֶת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים לג) יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ. וְאֵין הַמְבַטֵּל מָוֶת בָּעוֹלָם כְּמוֹ קְטֹרֶת, שֶׁהִיא קְשׁוּר הַדִּין בְּרַחֲמִים עִם רֵיחַ נִיחוֹחַ בְּאַף. תַּרְגּוּם שֶׁל קֶשֶׁר - קְטִירוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁהִרְוַוחְנוּ דְּבָרִים נִסְתָּרִים בַּגָּלוּי. עוֹד אָמַר מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁאַחַר הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא כְּמוֹ קָרְבָּן, מִי שֶׁיֹּאמַר פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת אַחַר תְּהִלָּה לְדָוִד, מְבַטֵּל מָוֶת מִן הַבַּיִת.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, כְּעַן בָּעֵי לְמִנְדַּע, אֵיךְ אַתְקִינוּ צְלוֹתִין לְקָבֵל קָרְבְּנִין. אֶלָּא תְּלַת צְלוֹתִין, לְקָבֵל אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר, דְּא צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית, דְּאִתְמַר בָּהּ, (בראשית יט) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פְּנֵי יְיָ. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּלֵית עָמִידָה אֶלָּא צְלוֹתָא. וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם, לְקָבֵל צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, דְּתַקִּין לָהּ יִצְחָק. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב. וְלֵית שִׂיחָה, אֶלָּא צְלוֹתָא. צְלוֹתָא דְּעַרְבִית, לְקָבֵל אֱמוּרִין וּפְדָרִין דְּמִתְאַכְּלִין כָּל הַלַּיְלָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. וְלֵית פְּגִיעָה, אֶלָּא צְלוֹתָא. אָמַר רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, כְּעֵת צָרִיךְ לְדַעַת אֵיךְ הִתְקִינוּ תְּפִלּוֹת כְּנֶגֶד קָרְבָּנוֹת. אֶלָּא שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת, כְּנֶגֶד אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר - זוֹ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בראשית יט) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל

הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פְּנֵי ה'. וּפֵרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁאֵין עֲמִידָה אֶלָּא תְּפִלָּה. וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם - כְּנֶגֶד תְּפִלַּת מִנְחָה שֶׁתִּקֵּן אוֹתָהּ יִצְחָק. וָהוּ שָׁכְתוּב (שם כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב, וְאֵין שִׂיחָה אֶלָּא תְּפִלָּה. תְּפִלַּת עַרְבִית כְּנֶגֶד אֲמוּרִים וּפְדָרִים שֶׁמִּתְאַכְּלִים כָּל הַלַּיְלָה, וָהוּ שָׁכְתוּב (שם כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֵין פְּגִיעָה אֶלָּא תְּפִלָּה.

אַדְּהָכִי דַּאֲתָן בַּאֲתָר דָּא, אֲמַאי כְּתִיב וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, וְכִי לָא הֲווֹ לֵיהּ כָּרִים וּכְסָתוֹת לְמִשְׁכַּב. אֶלָּא הוֹאִיל וְאִתָּא חָתָן לְגַבֵּי כַּלָּה, אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוָה אַרְחוֹי לְמִשְׁכַּב אֶלָּא בְּכָרִים וּכְסָתוֹת, וְאִיהִי יְהִיבַת לֵיהּ אֲבָנִים לְמִשְׁכַּב, יְקַבֵּל כֹּלָּא בִּרְעוּתָא דְּלִבָּא, וְהָא אִתְּמַר. וְאוֹף הָכִי אִתְּמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה. מַהוּ דִכְתִיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תִּיב. וְאֵימָא קְרָא, (ע"כ רעיא מהימנא) (ככתוב דף רכ"ה ע"ב אלא פגיעה בר"מ שם)

בֵּין כָּךְ שֶׁאָנוּ בְּמָקוֹם זֶה, לָמָּה כָּתוּב וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא? וְכִי לֹא הָיוּ לוֹ כָּרִים וּכְסָתוֹת לִשְׁכַּב? אֶלָּא הוֹאִיל וּבָא חָתָן לַכַּלָּה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה דַּרְכּוֹ לִשְׁכַּב אֶלָּא בְּכָרִים וּכְסָתוֹת, וְהִיא נָתְנָה לוֹ אֲבָנִים לִשְׁכַּב - יְקַבֵּל הַכֹּל בִּרְצוֹן הַלֵּב, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְגַם כָּךְ נֶאֱמַר בַּחִבּוּר הָרִאשׁוֹן. מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֵׁב וֶאֱמֹר הַפְסוּק.

דף רכד:

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִסְתָּכֵל הָוֵינָא, שְׁמִירָה בַּלֵּב אִיהוּ וַדַּאי, (דחמא בלב) (ס"א ולב דוגמא דלב עילאה) וְעַל דָּא שָׁמוֹר בַּלֵּב, וְלָאו בַּאֲתָר אַחֲרָא. זְכִירָה בַּזָּכָר, בְּמוֹחָא, דְּרָכִיב וְשָׁלִיט עַל הַלֵּב. וְלֵית זְכִירָה אֶלָּא בְּמוֹחָא. וְעַל דָּא זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְנֻקְבָה. מוֹחָא דְּאִיהוּ דְּכוּרָא, רָכִיב וְשָׁלִיט עַל הַלֵּב. לֵב שַׁלִּיט וְרָכִיב עַל הַכָּבֵד. כָּבֵד סָמְאֵל וְנָחָשׁ דָּא בְּדָא, וְאִיהוּ חַד. (ס"א ואינון דכר ונוקבא) (דף רכ"ד ע"ב) יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְכָבֵד. וְעַל דָּא בְּקוֹרְבָּנָא, יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, דָּא נָחָשׁ. כָּבֵד מֵיכְלָא דְּדִכּוּרָא, רָזָא דְּסָמְאֵ"ל.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, הֱיִיתִי מִסְתַּכֵּל, הַשְּׁמִירָה הִיא וַדַּאי בַּלֵּב, (שראה בלב) (והלבדגמתהלבהעליון) וְלָכֵן שָׁמוֹר בַּלֵּב וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. זְכִירָה בְּזָכָר, בַּמֹּחַ, שֶׁרוֹכֵב וְשׁוֹלֵט עַל הַלֵּב. וְאֵין זְכִירָה אֶלָּא בַּמֹּחַ. וְעַל זֶה זָכוֹר לְזָכָר, וְשָׁמוֹר לִנְקֵבָה. הַמֹּחַ שֶׁהוּא זָכָר, רוֹכֵב וְשׁוֹלֵט עַל הַלֵּב. הַלֵּב שׁוֹלֵט וְרוֹכֵב עַל הַכָּבֵד. הַכָּבֵד, סָמְאֵל וְנָחָשׁ זֶה בָּזֶה, וְהוּא אֶחָד. (והם זכר ונקבה) יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְכָבֵד. וְלָכֵן בַּקָּרְבָּן, יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד זֶה נָחָשׁ. כָּבֵד מַאֲכַל זָכָר, סוֹד שֶׁל סָמְאֵ"ל.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי כַּךְ הוּא, וְיָאוּת הוּא. וּבְרִירָא דְּמִלָּה, וְרָזָא וְסִתְרִין דְּקָרְבָּן, הָכִי הוּא. כָּבֵד נָטִיל בְּקַדְמֵיתָא, הוּא וְיוֹתֶרֶת דִּילֵיהּ, (ס"א ולבתר יותרת דיליה) סָמְאֵל וּבַת זוּגוֹ. (ס"א ולבתר כל וכו' דאינון חיילין) וְכָל אִינּוּן עַרְקִין דְּכַבְדָּא. חֵיילִין וּמַשְׁרְיָין דְּלְהוֹן, וּנְטִילוּ דְּלְהוֹן, דְּאַכְלִין חֶלְבִין שַׁמְנִינוּ דְּקָרְבָּנָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כט) וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם. וּכְדֵין קָרִיב כֹּלָּא לְגַבֵּי לֵב.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי כָּךְ זֶה, וְיָפֶה הוּא. וּבְרוּר הַדָּבָר וְסוֹד וְנִסְתָּרוֹת הַקָּרְבָּן כָּךְ הוּא. כְּבֵד לוֹקֵחַ בַּהַתְחָלָה, הוּא וְהִיוֹתֶרֶת שֶׁלּוֹ, (ואחר כך היותרת שלו) סְמָאלְ וּבַת זוּגוֹ. (ואחר כך כל וכו' שאותם חילות) וְכָל אוֹתָם עוֹרְקֵי הַכְּבֵד חֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹת שֶׁלָּהֶם, וְלוֹקְחִים אֶת שֶׁלָּהֶם, שֶׁאוֹכְלִים חֶלְבִים וְשַׁמְנוּנֵי הַקָּרְבָּן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם. וְאָז נִקְרָב הַכֹּל לַלֶּבֶ.

וְלֵב לָא נָטִיל מִכֹּלָּא. אֶלָּא וְדוּי דְּאִתְעֲבִיד בֵּיהּ, וְסָלִיק בְּהַהוּא תְּנָנָא וּצְלוֹתָא דְּאִתְעֲבִיד עֲלֵיהּ דְּקָרְבְּנָא. לֵב קָרִיב לְגַבֵּי מוֹחָא, רְעוּתָא דְּיִחוּדָא דְּכַהֲנָא בֵּיהּ, וְחֶדְוָותָא דְּלֵיוָאֵי. מוֹחָא דָּא, נְהוֹרָא דְּאַתְיָא מִמּוֹחָא עִלָּאָה. מוֹחָא קָרִיב לְגַבֵּיהּ טָמִיר מִכֹּלָּא, דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל. (ס"א לגביה, מכלל דלא אתפרע כלל) וְכֹלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא. וּמוֹחָא קָרִיב נַחַת רוּחַ דְּכֹלָּא.

וְהַלֵּב לֹא לוֹקֵחַ מֵהַכֹּל, אֶלָּא וִדּוּי שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ וְעוֹלָה בְּאוֹתוֹ עָשָׁן וּתְפִלָּה שֶׁנַּעֲשָׂה עָלָיו הַקָּרְבָּן. הַלֵּב מַקְרִיב לְמֹחַ, רָצוֹן שֶׁל הַיִּחוּד שֶׁהַכֹּהֵן בּוֹ וְחֶדְוַת הַלְוִיִּם. הַמֹּחַ הַזֶּה אוֹר שֶׁבָּא מִמֹּחַ עֶלְיוֹן. הַמֹּחַ מַקְרִיב לַטָּמִיר מֵהַכֹּל, שֶׁלֹּא נוֹדַע כְּלָל, (אליו, מכלל שלא נפרע כלל) וְהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בָּזֶה, וְהַמֹּחַ מַקְרִיב נַחַת רוּחַ שֶׁל הַכֹּל.

עַרְקִין דְּכַבְדָּא, אִלֵּין אִישִׁים, וְכָל אִינּוּן חַיָּילֵיהוֹן. כָּבֵד, כְּמָה דְּאִתְּמַר. יוֹתֶרֶת נָקְבָה, נוּקְבָּא דִּילֵיהּ. אֲמַאי יוֹתֶרֶת. דְּלָא אִתְחַבְּרַת בְּדִכּוּרָא אֶלָּא כַּד אַשְׁאַרַת לֵהּ שַׁעֲתָא, לְבָתַר דְּעַבְדַּת נָאוּפָהָא, וְשַׁבְקָא לֵיהּ. תּוּ, יוֹתֶרֶת נָקְבָה, דְּכַד בַּעְיָא לְאִתְחַבְּרָא בְּבַר נָשׁ, אִתְעֲבִידַת לְגַבֵּיהּ שִׁיּוּרִין, דְּלָא אִתְחֲשַׁבַת כְּלַל. לְבָתַר אִיהִי אִתְקְרַבַת זְעֵיר זְעֵיר לְגַבֵּיהּ, עַד דְּאִתְעֲבִידָא לֵיהּ חִבּוּרָא חָדָא. וּמֵאִלֵּין עַרְקִין דְּכַבְדָּא, מִתְפַּשְׁטָן אָחֳרָן זְעִירִין, לְכַמָּה זַיְינִין, וְכֹלָּא נַטְלִין אֻמּוּרִין וּפִדְרִין. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בַּכָּבֵד.

עוֹרְקֵי הַכָּבֵד, אֵלּוּ אֲשִׁים וְכָל אוֹתָם חֵילוֹתֵיהֶם. כָּבֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. יוֹתֶרֶת נָקְבָה, נְקֵבָה שֶׁלּוֹ. לָמָּה יוֹתֶרֶת? שֶׁלֹּא מִתְחַבֶּרֶת בְּזָכָר, אֶלָּא רַק כְּשֶׁנִּשְׁאֶרֶת לָהּ שָׁעָה לְאַחַר שֶׁעָשְׂתָה נאוּפֶיהָ וְעָזְבָה אוֹתוֹ. עוֹד יוֹתֶרֶת נְקֵבָה - שֶׁכְּשֶׁרוֹצֶה לְהִתְחַבֵּר בְּאָדָם, נַעֲשֵׂית אֵלָיו שִׁירִים, שֶׁלֹּא נֶחְשֶׁבֶת כְּלָל. לְאַחַר מִכֵּן מִתְקָרֶבֶת לְאַט לְאַט אֵלָיו, עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית אֵלָיו חִבּוּר אֶחָד. וּמֵעוֹרְקֵי הַכָּבֵד הַלָּלוּ מִתְפַּשְׁטִים אֲחֵרִים קְטַנִּים לְכַמָּה מִינִים, וְהַכֹּל לוֹקְחִים אֻמּוּרִים וּפִדְרִים, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בַּכָּבֵד.

דף רכה.

לֵב דְּאִיהוּ עִקָּרָא בְּקִדּוּשָׁה, נָטִיל וּמַקְרִיב לְמוֹחָא כְּמָה דְּאִתְּמַר. לֵב שַׁרְיָא עַל תְּרֵין כּוּלְיָין, וְאִינּוּן תְּרֵין כְּרוּבִין. יָהֲבִין עֵיטָא. וְאִינּוּן רְחִיקִין קְרִיבִין, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוּ נַטְלִין וְאָכְלִין כָּל חַד כַּדְקָא יָאוּת, עַד דְּאִתְקְשַׁר כֹּלָּא כַּחֲדָא. (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה, דָּא מִתְקָרִיב לַלֵּב, רוּחַ נִשְׁבָּרָה, וּדּוּי וּצְלוֹתָא. דְּהָא וַדַּאי (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל (דף רכ"ה ע"א) הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. וְכָבֵד מַקְרִיב לֵיהּ לְגַבֵּיהּ לֵב, דְּאִיהוּ סַנֵּיגוֹרָא עֲלֵיהּ, וְכֹלָּא קְשׁוּרָא כַּחֲדָא בְּקִוּרְבְּנָא.

הַלֵּב שֶׁהוּא עִקַּר בְּקֻרְבָּשָׁה, לוֹקֵחַ וּמַקְרִיב לַמִּזְבֵּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַלֵּב שָׁרוּי עַל שְׁתֵּי כְלָיוֹת, וְהֵם שְׁנֵי כְרוּבִים, נוֹתְנִים עֻצָּה, וְהֵם רְחוֹקִים קְרוֹבִים, יָמִין וּשְׂמֹאל, וְכֻלָּם נוֹטְלִים וְאוֹכְלִים כָּל אֶחָד כָּרָאוּי, עַד שֶׁהַכֹּל נִקְשָׁר כְּאֶחָד. זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. זֶה נָקָרֵב לַלֵּב, רוּחַ נִשְׁבָּרָה, וְדוּי וּתְפִלָּה. שֶׁהֲרֵי וַדַּאי (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. וְהַכָּבֵד מַקְרִיב אוֹתוֹ לְגַבֵּי הַלֵּב, שֶׁהוּא סַנְגּוֹר עָלָיו, וְהַכֹּל קָשׁוּר אֶחָד בַּקָּרְבָּן.

מִן כָּבֵד, נָפְקִין כָּל מַרְעִין, וְכָל מַכְתְּשִׁין, לְכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, וּבֵיהּ שַׁרְיָין. לֵב, אִיהוּ זָכִיךְ מִכֹּלָּא. מִנַּיְהּ נָפְקִין כָּל טַב, וְכָל בְּרִיאוּתָא דְּשַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ, וְכָל תּוּקְפָּא, וְכָל חֶדְוָה, וְכָל שְׁלִימוּ דְּאִצְטְרִיךְ לְכָל שַׁיְיפִין.

מֵהַכָּבֵד יוֹצְאִים כָּל הֶחֱלָאִים וְכָל הַמַּכּוֹת לְכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף, וּבוֹ שְׁרוּיִים. הַלֵּב הוּא זֶה מֵהַכֹּל, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא כָּל טוּב, וְכָל בְּרִיאוּת הָאֵיבָרִים כֻּלָּם, וְכָל חֹזֶק, וְכָל חֶדְוָה, וְכָל הַשְׁלֵמוּת שֶׁצְּרִיכִים לְכָל הָאֵיבָרִים.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, לֵית קָרְבְּנִין, אֶלָּא לְרַחֲקָא סִטְרִין מִסְאֲבִין, וּלְקָרְבָא דַּרְגִּין קַדִּישִׁין. וְאִתְּמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, דִּלְהוֹן, (ערקין דכבדא, אלין אישים וכל אינון חיילין ואתמר) עֲרָקִין דְּכַבְדָּא אִית מִנְּהוֹן רַבְרְבִין, אִית מִנְּהוֹן רַבְרְבִין וּזְעִירִין, וּמִתְפַּשְׁטִין מִנְּהוֹן לְכַמָּה סִטְרִין. וְאִלֵּין נַטְלִין אֵבְרִין וְאֻמּוּרִין וּפִדְרִין דְּמִתְאַכְלִין כָּל הַלַּיְלָה, דְּהָא קָרְבָּן כֻּלּוֹ לַיְיָ.

אָמַר רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אֵין קָרְבָּנוֹת אֶלָּא לְהַרְחִיק צְדָדִים טְמֵאִים וּלְקָרֵב דַּרְגּוֹת קְדוֹשׁוֹת. וְנֶאֱמַר בַּחִבּוּר הָרִאשׁוֹן שֶׁלָּהֶם: (עורקיהכבד אלו אשים וכל אותם חילות, ונתבאר) עוֹרְקֵי הַכָּבֵד, יֵשׁ מֵהֶם גְּדוֹלִים, יֵשׁ מֵהֶם גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וּמִתְפַּשְׁטִים מֵהֶם לְכַמָּה צְדָדִים. וְאֵלּוּ לוֹקְחִים אֵיבָרִים וְאֻמּוּרִים וּפִדְרִים שֶׁמִּתְאַכְּלִים כָּל הַלַּיְלָה, שֶׁהֲרֵי קָרְבָּן כֻּלּוֹ לָהּ'.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַהֲלֹא אֲמָרַתְּ לְעֵיל דְּקָרְבָּנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו אִינּוּן אֶלָּא לְקָרְבָא י' בְּהּ' ו' בְּהּ'. אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּכָל קָרְבָּנִין צְרִיכִין לְקָרֵב קָמֵיהּ, אִיהוּ פָּלִיג לְכָל מַשְׁרְיָין, מַאֲכָלִין דְּקָרְבָּנִין, לְכָל חַד כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, לְשִׁכְלִיִּים, מְזוֹנֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִשְׁתְיָיא דְּיֵינָא וּמַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא. לְטִבְעִיִּים, דְּאִינּוּן שֵׁדִים דְּאִינּוּן כִּבְנֵי אָדָם, יְהִיב לוֹן אִלֵּין מַאֲכָלִין טִבְעִיִּים, דְּנָחִית אֶשָּׁא דִּלְהוֹן, לְמֵיכַל לוֹן.

אָמַר מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הֲלֹא אָמַרְתָּ לְעֵיל שֶׁקָּרְבָּנוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינָם אֶלָּא לְקָרֵב י' לָהּ', ו' לָהּ'. אֶלָּא שֶׁאַף עַל גַּב דְּכָל קָרְבָּנִין יֵשׁ לְהַקְרִיב לְפָנָיו, הוּא מְחַלֵּק לְכָל הַמַּחֲנוֹת מַאֲכָלֵי הַקָּרְבָּנוֹת, לְכָל אֶחָד כָּרָאוּי לוֹ. לַשִּׁכְלִיִּים מְזוֹנוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן וּמַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה. לַטִּבְעִיִּים, שֶׁהֵם שֵׁדִים, שֶׁהֵם כִּבְנֵי אָדָם, נוֹתֵן לָהֶם מַאֲכָלִים טִבְעִיִּים אֵלּוּ, שֶׁיּוֹרֵד אֵשׁ שֶׁלָּהֶם לָאֳכֹל אוֹתָם.

כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, אִי זָכוּ, הָוָה נָחִית כְּמוֹ אַרְיֵה דְּאֶשָּׁא לְמֵיכַל קָרְבְּנִין. וְאִי לָא, הָוָה נָחִית תַּמָּן כְּמִין כַּלְבָּא דְּאֶשָּׁא. וְאוֹף הָכִי כַּד מִית בַּר נָשׁ, אִי זָכֵי, נָחִית בִּדְמוּת אַרְיֵה, לְקַבְלָא נַפְשֵׁיהּ. וְאִי לָאו בִּדְמוּת כֶּלֶב, דְּאָמַר דָּוִד עֲלֵיהּ, (תהלים כב) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי.

כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, אִם זָכוּ - הָיָה יוֹרֵד כְּאַרְיֵה שֶׁל אֵשׁ לֶאֱכֹל הַקָּרְבָּנוֹת, וְאִם לֹא - הָיָה יוֹרֵד שָׁם כְּמִין כֶּלֶב שֶׁל אֵשׁ. וְגַם כָּךְ כְּשֶׁמֶת אָדָם, אִם זוֹכֶה - יוֹרֵד בִּדְמוּת אַרְיֵה לְקַבֵּל אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְאִם לֹא - כִּדְמוּת כֶּלֶב, שֶׁאָמַר עָלָיו דָּוִד, (תהלים כב) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי.

וּבְגִין לְשֵׁיזָבָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוּפַיְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִנְּהוֹן וְנַפְשָׁהוֹן. מַנִּי, לְקָרֵב קָרְבְּנִין דְּבְעִירָן וְגוּפָן בְּאַתְרַיְיהוּ, לְקַיֵּים (משלי כה) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. אֶבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא נָטִיל אֶלָּא רְעוּתָא דִּלְבָּא, וּתְבִירוּ דִּילֵיהּ (דאיהו ישראל). הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. כְּגַוְונָא דִּכְלֵי חֶרֶס, דְּאִתְמַר בְּהוֹן נִשְׁבָּרוּ נִטְהָרוּ. וּכְדֵי לְהַצִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת גּוּפַיְהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֵהֶם וְאֶת נַפְשׁוֹתָם, מִנָּה לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת שֶׁל בְּהֵמוֹת וְגוּפִים בִּמְקוֹמָם, לְקַיֵּם (משלי כה) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא לוֹקֵחַ כִּי אִם אֶת רְצוֹן הַלֵּב וְשִׁבְרוֹנוֹ (שהוא ישראל). וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. כְּמוֹ כְּלֵי חֶרֶס שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם נִשְׁבְּרוּ נִטְהָרוּ.

כַּהֲנָא מוֹחָא. לֵוִי לַבָּא. גּוּפָא יִשְׂרָאֵל. וְאִתְמַר בְּהוֹן, כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם, וּלְוִיִּם בְּדוּכְנָם, וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם. וְאִי כְּבַד בְּעֵי לְקָרְבָא לְגַבֵּי דִּלְבָּא, חֶלְבֵּיהּ דְּאִינּוּן מְסָאֲבִין, אִינּוּן לָא נָטִיל. אֶלָּא שַׁמְנוּנוֹ דְּחֶלְבָּ טָהוֹר. כְּגַוְונָא דְּאִית בְּגוּפָא, חֶלֶב טָהוֹר וְחֶלֶב טָמֵא, דָּם צָלִיל בְּלָא פְּסוֹלֶת, וְדָם עָכוּר בַּפְּסוֹלֶת. וְעַרְקִין דְּלִבָּא, חַיְילִין קַדִּישִׁין. וְעַרְקִין דְּכָבֵד, חַיְילִין מְסָאֲבִין. אוּף הָכִי אִינּוּן מְשַׁרְיָין דְּיֵצֶר הָרָע, וּמַשְׁרְיָין דְּיֵצֶר הַטּוֹב, אִלֵּין מְמָנָן עַל עַרְקִין דְּלִבָּא, וְאִלֵּין מְמָנָן עַל עַרְקִין דְּכַבְדָּא. אוּף הָכִי תְּרֵי אוֹמֵי, יִשְׂרָאֵל, וְאוּמִין דְּעָלְמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

כֹּהֵן מֹחַ. לֵוִי לֵב. יִשְׂרָאֵל גּוּף. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם בְּדוּכָנָם וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם. וְאִם צָרִיךְ לְהַקְרִיב כֶּבֶד לַלֵּב, חֶלְבּוֹ שֶׁל אוֹתָם טְמֵאִים, הוּא לֹא לוֹקֵחַ. אֶלָּא שַׁמְנוּנוֹ שֶׁל חֶלֶב טָהוֹר. כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בַּגּוּף חֶלֶב טָהוֹר וְחֶלֶב טָמֵא, דָּם צָלוּל בְּלִי פְּסֹלֶת וְדָם עָכוּר בִּפְסֹלֶת. וְעוֹרְקֵי הַלֵּב חַיָּלוֹת קְדוֹשִׁים, וְעוֹרְקֵי הַכָּבֵד חַיָּלוֹת טְמֵאִים. גַּם כָּךְ הֵם מַחֲנוֹת הַיֵּצֶר הָרָע וּמַחֲנוֹת הַיֵּצֶר הַטּוֹב. אֵלּוּ מְמֻנִּים עַל עוֹרְקֵי הַלֵּב, וְאֵלּוּ מְמֻנִּים עַל עוֹרְקֵי הַכָּבֵד. גַּם כָּךְ שְׁתֵּי אֻמּוֹת, יִשְׂרָאֵל וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, שַׁפִּיר קָא אָמְרַת בְּכֹלָּא, אֲבָל אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל לָאו כֻּלְּהוּ שָׁוִין, דְּאִית בְּהוֹן בְּנֵי מַלְכוּת, מִסְטְרָא דְּמַלְכוּת קַדִּישָׁא, כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן, וּמִכָּל הֲוָויָין וְכִנּוּיִין. וְאִית מִנְּהוֹן עַבְדִין, מִסְטְרָא דְּעֶבֶד, דְּאִיהוּ (בראשית כד) עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ. וְאִית מִנְּהוֹן כִּבְעִירָן, וְאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וְאִינּוּן דְּדַמְיָין לְעָנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנֵי לְקָרְבָּא בְּעִירָן בְּאַתְרַיְיהוּ, לְכַפָּרָא עֲלַיְיהוּ. וְאִינּוּן דְּדַמְיָין לְמַלְאָכִין, קָרְבְּנִין דִּלְהוֹן אִינּוּן עוֹבָדִין טָבִין, דְּמָמָנָן עֲלַיְיהוּ מַלְאָכִים, דְּמַקְרִיבִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַתְרַיְיהוּ.

אָמַר לוֹ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, יָפָה אָמַרְתָּ בַּכֹּל, אֲבָל אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל לֹא כֻּלָּם שָׁוִים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בְּנֵי מַלְכוּת מִצַּד מַלְכוּת הַקְּדוּשָׁה, כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת וּמִכָּל הֲוָיוֹת וְכִנּוּיִים. וְיֵשׁ מֵהֶם עֲבָדִים מִצַּד שֶׁל עֶבֶד, שֶׁהוּא (בראשית כד) עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ. וְיֵשׁ מֵהֶם כַּבְּהֵמוֹת, וְנֶאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וְאוֹתָם שֶׁדּוֹמִים לְצֹאן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צִוָּה לְהַקְרִיב בְּהֵמוֹת בִּמְקוֹמָם לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם.

וְאוֹתָם שֶׁדּוֹמִים לְמַלְאָכִים, קָרְבָּנוֹת שֶׁלָּהֶם הֵם מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁמְּמֻנִּים עֲלֵיהֶם מַלְאָכִים שֶׁמַּקְרִיבִים לְקֻדּוּשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בִּמְקוֹמָם.

וְאִינּוּן דַּהֲווֹ בְּנִין לַיְדוֹד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. בְּחוֹבִין דִּלְהוֹן מִתְפָּרְדֵי אַתְוָון, וְתִקּוּנָא (ס"א דלהון הוא אורייתא), הוּא דְּלֶהֱוֵי אוֹרַיְיתָא דְּאִיהוּ שֵׁם יְדוֹד, לְקָרְבָא אַתְוָון, י' בְּה', ו' בְּה', בְּקָרְבָּנָא דִּלְהוֹן.

וְאוֹתָם שֶׁהָיוּ בָּנִים לַה', זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים י) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם, בַּחֲטָאֵיהֶם מִתְפָּרְדוֹת הָאוֹתִיּוֹת, וְהַתִּקּוּן (שלהם הוא התורה) הוּא שֶׁתִּהְיֶה תּוֹרָה, שֶׁהוּא שֵׁם יְהוֹ"ה, לְקָרֵב אֶת הָאוֹתִיּוֹת, י' בְּה', ו' בְּה', בְּקָרְבָּנוֹתֵיהֶם.

הֲרֵי בְּכָל קָרְבָּנִין, בֵּין דְּבָעִירִי, בֵּין דְּמַלְאָכִין דְּמָמָנָן עַל פִּקּוּדִין, בֵּין בְּמַלְכוּתָא, בֵּין בִּשְׁמֵיהּ. כֻּלָּא צָרִיךְ לְקָרְבָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דאוריתא דילי'ה) בְּאַתְוָון קַדִּישִׁין. וְאִיהוּ רָכִיב בְּאַרְבַּע חֵיוִין דְּמַלְאָכִים. וְאִיהוּ רָכִיב בְּאַרְבַּע יְסוֹדִין, דְּמִנְּהוֹן אִתְבְּרִיאוּ אַרְבַּע חֵיוִין טָבְעִיִּים. וְאִיהוּ הוּא דְּמָקְרֵב מַיָּא בְּאֶשָּׁא, וְרוּחָא בְּעַפְרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כה) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. וְאוֹף הָכִי הוּא מְקָרֵב מִיכָאֵל דְּאִיהוּ מַיִם שִׂכְלִיִּים, עִם גַּבְרִיאֵל. דְּהוּא אֵשׁ שִׂכְלִי. וְאִיהוּ מְקָרֵב אוּרִיאֵל, דְּאִיהוּ אֲוִיר. דְּהַיְינוּ רוּחַ שִׂכְלִי. עִם רְפָאֵל, דְּאִיהוּ אֶפֶר, דְּהַיְינוּ עָפָר שִׂכְלִית. דְּמֵיד דְּאִסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִבֵּינַיְיהוּ, לֵית בְּהוֹן חַיְלָא.

הֲרֵי בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת - בֵּין שֶׁל בְּהֵמוֹת, בֵּין שֶׁל מַלְאָכִים שֶׁמְּמֻנִּים עַל מַצָּוֹות, בֵּין בְּמַלְכוּת, בֵּין בִּשְׁמוֹ - הַכֹּל צָרִיךְ לְהַקְרִיב לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא (שתורתו) בְּאוֹתִיּוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְהוּא רוֹכֵב בְּאַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁל הַמַּלְאָכִים, וְהוּא רוֹכֵב בְּאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, שֶׁמֵּהֶם נִבְרְאוּ אַרְבַּע חַיּוֹת טִבְעִיּוֹת. וְהוּא הוּא שֶׁמְּקָרֵב מַיִם לְאֵשׁ, וְרוּחַ לֶעָפָר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כח) עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. וְגַם כָּךְ הוּא מְקָרֵב אֶת מִיכָאֵל, שֶׁהוּא מַיִם שִׂכְלִיִּים, עִם גַּבְרִיאֵל, שֶׁהוּא אֵשׁ שִׂכְלִי. וְהוּא מְקָרֵב אֶת אוּרִיאֵל, שֶׁהוּא אֲוִיר, שֶׁהַיְינוּ רוּחַ שִׂכְלִי, עִם רְפָאֵל, שֶׁהוּא אֶפֶר, שֶׁהַיְינוּ עָפָר שִׂכְלִית. שֶׁמֵּיד שֶׁמִּסְתַּלֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבֵינֵיהֶם, אֵין בָּהֶם כֹּחַ.

וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב בְּכָל קָרְבְּנִין לַיְדוֹ"ד, וְאֵיךְ אָמַרְנָא דְּאִית פְּרוּדָא בַּאֲתְוָון. אֶלָּא הַאי אִתְמַר, בְּדַרְגִּין דְּאִתְבְּרִיאוּ וְאִתְקְרִיאוּ בִּשְׁמֵיהּ. וְלָא דְּאִינּוּן אִיהוּ מַמָּשׁ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו אַף עֲשִׂיתִיו. שֶׁיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל יְהוֹ"ה בָּאֲצִילוּת, שֶׁאֵין בָּהֶן פְּרוּד וְהַפְסָקָה, שֶׁהֵן כְּמוֹ מַבּוּעִין אֲלֵיהֶם שֶׁמַּשְׁקִים אֶת הָאִילָנוֹת. וּמִשּׁוּם אֵלֶּה שֶׁנִּבְרְאוּ מִתְדַּמִּים י' לְרֹאשׁ, ו' לַגּוּף, ה' ה' לְעָשֶׂר אֲצְבָּעוֹת. אֲבָל עֶלְוֹת הָעֲלוֹת עַל כֻּלָּא, דְּאִתְקְרֵי יְדוֹ"ד, אִתְמַר בֵּיהּ, (ישעיה מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קְדוֹשׁ. (ישעיה מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּן אֵל וּמָה דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ. (מלאכי ג) אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי. לָא מָטֵי בֵּיהּ חוֹבִין לְאַפְרְשָׁא אַתְוָוי, י' מֵה', ו' מֵה', דְּלֵית בֵּיהּ פְּרוּדָא. וְעַלֵּיהּ אִתְמַר, (תהלים ה) לֹא יְגוּרְךָ רָע. אִיהוּ שַׁלִּיט

עַל כֹּלָּא, וְלֵית מַאן דְּשָׁלִיט בֵּיהּ. אִיהוּ תָּפִיס בְּכֹלָּא, וְלֵית מַאן דְּתָפִיס בֵּיהּ. וְאִיהוּ לָא אִתְקְרֵי יְדוֹ"ד, וּבְכָל שְׁמָהָן, אֶלָּא בְּאִתְפַּשְׁטוּת נְהוֹרֵיהּ עִלָּיְיהוּ. וְכַד אִסְתְּלִיק מִנַּיְיהוּ, לֵית לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ שֵׁם כְּלָל מִנְּהוֹן. (קהלת ז) עָמוֹק עָמוֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ.

אֲבָל עִלַּת הָעִלּוֹת עַל הַכֹּל, שֶׁנִּקְרָא יְהוֹ"ה, נֶאֱמַר בּוֹ (שם מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קְדוֹשׁ. (שם) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּן אֵל וּמָה דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ. (מלאכי ג) אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי. לֹא מַגִּיעַ אֵלָיו חֶטְאֵים לְהַפְרִיד אוֹתְיוֹתָיו - י' מֵה', ו' מֵה'. שֶׁאֵין בָּהֶם פֵּרוּד. וְעָלָיו נֶאֱמַר (תהלים ה) לֹא יְגָרְךָ רָע. הוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וְאֵין מִי שֶׁשּׁוֹלֵט בּוֹ. הוּא תּוֹפֵס אֶת הַכֹּל, וְאֵין מִי שֶׁתּוֹפֵס בּוֹ. וְהוּא לֹא נִקְרָא יְהוֹ"ה, וּבְכָל הַשֵּׁמוֹת, אֶלָּא בְּהִתְפַּשְׁטוּת אוֹרוֹ עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁמִּסְתַּלֵּק מֵהֶם, אֵין לוֹ מֵעַצְמוֹ שֵׁם כְּלָל מֵהֶם. עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ.

לֵית נְהוֹרָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, דְּלָא אִתְחַשְׁכַת. אֲפִילּוּ כֶּתֶר עֶלְיוֹן, דְּאִיהוּ נְהוֹרֵיהּ תַּקִּיף עַל כָּל דַּרְגִּין, וְעַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִתְמַר עֲלֵיהּ, (תהלים יח) יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ. וְעַל חָכְמָה וּבִינָה, (תהלים צז) עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו. כָּל שֶׁכֵּן שְׁאַר סְפִירָאן. כָּל שֶׁכֵּן חֵיוָן. כָּל שֶׁכֵּן יְסוֹדִין, דְּאִינּוּן מַתִּים. אִיהוּ סוֹבֵב עַל כָּל עָלְמִין, וְלֵית סוֹבֵב לוֹן לְכָל סִטְרָא, עִילָּא וְתַתָּא, וּלְאַרְבַּע סִטְרִין, בַּר מִנַּיְיהוּ. וְלֵית מַאן דְּנָפִיק מֵרְשׁוּתֵיהּ לְבַר. אִיהוּ מְמַלֵּא כָּל עָלְמִין. וְלֵית (ס"א אלהא וכו' לון בר מיניה) אוֹחֲרָא מְמַלֵּא לוֹן.

אֵין אוֹר יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, שֶׁלֹּא נֶחְשַׁךְ. אֲפִלּוּ כֶּתֶר עֶלְיוֹן, שֶׁאוֹרוֹ חָזָק עַל כָּל הַדְּרָגוֹת וְעַל כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם, עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, נֶאֱמַר עָלָיו (שם יח) יָשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ. וְעַל חָכְמָה וּבִינָה - (שם צז) עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו. כָּל שֶׁכֵּן שְׁאָר הַסְּפִירוֹת, כָּל שֶׁכֵּן הַחַיּוֹת, כָּל שֶׁכֵּן יְסוֹדוֹת, שֶׁהֵם מֵתִים. הוּא סוֹבֵב עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאֵין סוֹבֵב אוֹתָם לְכָל צַד, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבָּעָה צְדָדִים, פָּרֻט לוֹ. וְאֵין מִי שֶׁיּוֹצֵא מֵרְשׁוּתוֹ הַחוּצָה. הוּא מְמַלֵּא כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאֵין (אלוה וכו' להם חוץ ממנו) אַחֵר שֶׁמְּמַלֵּא אוֹתָם.

אִיהוּ מְחַיֶּה לוֹן וְלֵית עָלֵיהּ אֱלָהָא אָחֳרָא, לְמֵיהַב לֵיהּ חַיִּין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (נחמיה ט) וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם. וּבְגִלְלוֹ אָמַר דָּנִיֵּאל, (דניאל ד) וְכָל דַּיְרֵי הָאָרֶץ כְּאַיְנִם חֲשִׁיבִים, וְכִרְצוֹנוֹ עוֹשֶׂה בְּחֵיל הַשָּׁמַיִם. הוּא מְקַשֵּׁר וּמְיַחֵד מִין לְמִינוֹ, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְאֵין קְרָבָה לָהֶם בְּאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁהוּא בֵּינֵיהֶם.

מִיַּד דְּחָבוּ, אִלֵּין דְּאִתְקְרִיאוּ בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹקֵיכֶם, אִסְתְּלַק מִן אַתְוָון, אִשְׁתְּאַרוּ בְּפֵרוּדָא. וּמַאי תְּקוּנֵיהּ, לְקָרְבָא אַתְוָון בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, י' בְּה', ו' בָּה'. אוֹף הָכִי אִינּוּן עַבְדִּין דִּילֵיהּ, מִסְטָרָא דְּחַיִּין. בְּחוֹבִין דִּלְהוֹן גָּרְמוּ לֵיהּ, לְאִסְתַּלְּקָא מִנְּהוֹן. מַאי תַּקָּנְתָּא דִּלְהוֹן. לְנַחְתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלַיְיהוּ, לְקָרְבָא לוֹן. אוֹף הָכִי אִינּוּן דַּהֲווֹ מַאֲרַבַּע יְסוֹדִין, דְּאִינּוּן עָאנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּגָרְמוּ לְסַלְּקָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִינַּיְיהוּ. מַאי תַּקָּנָה. לְקָרְבָא לוֹן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מִיָּד שֶׁחָטְאוּ, אֵלּוּ שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם, הִסְתַּלֵּק מִן הָאוֹתִיּוֹת, וְנִשְׁאֲרוּ בְּפֵרוּד. וּמַה תִּקּוּנוֹ? לְקָרֵב אוֹתִיּוֹת בַּקְּדוּשׁ- בָּרוּךְ-הוּא - י' בְּה', ו' בְּה'. גַּם כָּךְ הֵם עֲבָדִים שֶׁלּוֹ מִצַּד הַחַיּוֹת, בַּחֲטָאֵיהֶם גָּרְמוּ לוֹ לְהִסְתַּלֵּק מֵהֶם. מַה תַּקָּנָתָם? לְהוֹרִיד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם לְקָרֵב אוֹתָם. גַּם כָּךְ אֵלּוּ שֶׁהָיוּ מֵאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, שֶׁהֵם צאנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁגָּרְמוּ לְסַלֵּק אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהֶם, מָה הַתַּקָּנָה? לְקָרְבָם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא.

וּבְגִין דָּא בְּכָלְהוּ מָנֵי, קָרְבַּן לִידוֹד, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. אוּף אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. וּכְתִיב (ולקחת) (ויקרא ה) שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה, כָּל זִינָא אָזִיל לְזִינֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקָרֵב כֹּלָּא בַּאֲתַר דָּא, אִיהוּ עִלַּת עַל כֹּלָּא, דְּלֵית אֱלָהָא בַּר מִנֵּיהּ. וְלֵית מַאן דְּיָכִיל לְקָרְבָא חֵילִין, בַּר מִנֵּיהּ.

וְלֶכֶ בְּכָלָם צִוּוּה: קָרְבַּן לַה', אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. גַּם, אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. וְכתוּב (ולקחת) שְׁתֵּי תרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה. כָּל מִין הוֹלֵךְ לְמִינוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקָרֵב הַכֹּל בְּמָקוֹם זֶה, הוּא עִלַּת הַכֹּל, שֶׁאֵין אֱלוֹהַּ פְּרָט לוֹ, וְאֵין מִי שֶׁיְּכוֹל לְקָרֵב חֵילוֹת פְּרָט לוֹ. אֲבָל חֵילִין דְּאוּמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אִינּוּן מִסְטְרָא דְּפֵרוּדָא. וַוי לְמַאן דְּגָרִים בְּחוֹבוֹי, לְאַעֲלָא אַתְוון וְחַיְון וְיסוֹדִין. דְּמִיָּד אִסְתַּלָּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל. וְיִיעֲלוּן אוּמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בֵּינַיְיהוּ. לֵית לוֹן קְרִיבוּת בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֵית קוֹרְבָּנִין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאָמַר מִלִּין אִלֵּין, נַחְתּוּ כָּל אַתְוון קַדִּישִׁין, וְחַיְון קַדִּישִׁין, וְד' יְסוֹדִין, לְגַבֵּיהּ, וּבָרִיכוּ לֵיהּ וְאָמְרוּ, עַל יָדָךְ רַעְיָא מְהֵימְנָא, נַחְית עָלָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְקָרְבִין זִינָא (דף רכ"ה ע"ב) לְזִינֵיהּ, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאַרְבַּע יְסוֹדִין. כְּעַן אִתְבְּרִיר כֹּלָּא עַל בּוּרְיֵיהּ. (ע"כ רעיא מהימנא) (ובחבורא קדמאה קיבה רל"ד ע"ב)

אֲבָל חֵילוֹת אֻמּוֹת עוֹבְדֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, הֵם מִצַּד הַפֵּרוּד. אוֹי לְמִי שֶׁגּוֹרֵם בַּחֲטָאָיו לְהַעֲלוֹת אוֹתִיּוֹת וְחַיּוֹת וְיסוֹדוֹת, שֶׁמִּיָּד מִסְתַּלֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל, וְיִכָּנְסוּ בֵּינֵיהֶם אֻמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, שֶׁאֵין לָהֶם קָרְבָּה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא, שֶׁאֵין קָרְבָּנוֹת בְּחוּץ לָאָרֶץ. וְלָכֵן פָּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, הַדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁאָמַר דְּבָרִים הַלָּלוּ, יָרְדוּ כָּל הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְחַיּוֹת קְדוֹשׁוֹת וְאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת אֵלּוּ, וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ: עַל יָדְךָ, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, יָרַד עָלֵינוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִתְקָרְבִים מִין לְמִינוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בְּאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת. כְּעֵת הִתְבָּרֵר הַכֹּל עַל בָּרְיוֹ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לא) בְּטַח בַּיְיָ וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה. בְּטַח בַּיְיָ, כַּדְקָא יָאוּת. וַעֲשֵׂה טוֹב, תִּקּוּנָא דִּבְרִית קַדִּישָׁא. דְּתִתְהֲא מְתַקֵּן לֵיהּ, וְנָטִיר לֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת. וְאִי תַּעֲבִיד דָּא, אַנְתְּ תְּהֲא הָכָא בְּאַרְעָא, וְיִתְּזֵן מִנָּךְ, וְיִתְפַּרְנַס מִנָּךְ, הַהִיא אֱמוּנָה דִּלְעֵילָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לז) בְּטַח בַּה' וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה. בְּטַח בַּה', כְּרָאוּי. וַעֲשֵׂה טוֹב, תִּקּוּן שֶׁל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, שֶׁתִּתְתַּקֵּן אוֹתָהּ וְתִשְׁמר אוֹתָהּ כָּרָאוּי. וְאִם תַּעֲשֶׂה אֶת זֶה, אַתָּה תִּהְיֶה כָּאן בָּאָרֶץ, וְאוֹתָהּ הָאֱמוּנָה שֶׁלְּמַעְלָה תִּזּוֹן מִמְּךָ וְתִתְפַּרְנֵס מִמְּךָ.

וְתוּ, (ס"א מתקן ליה ונטיר ליה. שכן ארץ ארץ קדישא עילאה ארץ החיים דההיא ארץ תשרי בההוא טוב. ורעה אמונה ההיא אמונה דלעילא יתזן ויתפרנס מניה על ידך. ואי תעביד דא) תִּתְעַנַּג עַל יְיָ וְיִתֵּן לְךָ מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ. כָּל דָּא אִתְתַּקַּנַת בְּתִקּוּנָא דִּבְרִית. כֵּיוָן דְּאִתַּקַּנַת בְּרִית, אִתְתַּקַּן כֹּלָּא. פִּנְחָס בְּגִין דְּקַנֵּי עַל בְּרִית דָּא, זָכָה לְכֹלָּא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאָגִין עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבֵיהּ אִתְקַיָּים וְהִתְעַנַּג עַל יְיָ. דְּהָא סָלִיק וְאִתְקְשַׁר לְעֵילָּא, (ואנהיר) בְּאוֹר קַדְמָאָה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָנִיז לֵיהּ. בְּהַהוּא אוֹר דְּאִתְהֲנֵי אַבְרָהָם מִנֵּיהּ, וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא אִתְקְשַׁר בֵּיהּ.

וְעוֹד, (מתקן אותו ושומר עָלָיו. שכן ארץ ארץ קדושה עליונה, ארץ החיים, שהָאָרץ ההיא תשרה בטוב ההוא. ורעה אמונָה אותָהּ הָאמונָה שלמעלָה תהיה נזונית ומתפרנסת ממנו עַל יָדךָ. ואם תעשה זה) תתענג על ה' ויתן לך משאלת לבך - כל זה מתתקן בתקון הברית. כיון שהתקנה הברית, התתקן הכל. פנחס, משום שקנא על ברית זו, זכה לכל. ולא עוד, אלא שהגן על כל ישראל, ובו התקים והתענג על ה'. שהרי עלה והתקשר למעלה (והאיר) באור הראשון שברא הקדוש ברוך הוא וגנז אותו. באותו אור שנהנה ממנו אברהם, ואהרן הכהן נקשר בו.

לְבָתַר דְּאִסְתַּלָּק לְכַהֲנָא רַבָּא, לָא אַדְכַּר לֵיהּ קַטְלָנוּתָא דְּזִמְרִי, וְלָא יָאוּת בְּגִין דְּלָא יִתְאָחֵד כְּלַל בְּעַנְפּוֹי דְּסִטְרָא אַחֲרָא, וְלָא אִתְחֲזֵי לְאַדְכָּרָא עָלֵיהּ. דְּכָל מַאן דְּקָטִיל, עַנְפִּין דְּסִטְרָא אָחֳרָא אִית בֵּיהּ. וּפִנְחָס הָא מִתְאֲחִיד בִּימִינָא, וְלֵית לֵיהּ חוּלָק בְּסִטְרָא אָחֳרָא כְּלָל, וְעַל דָּא לָא אַדְכַּר הָכָא. מַה דְּאִתְחֲזֵי שְׁבָחָא, אִיהוּ גְּנַאי לֵיהּ, וּנְחִיתוּ מִדַּרְגָּא עִלָּאָה דְּאִתְאֲחִיד בֵּיהּ.

וְעַל דָּא כְּתִיב הַמּוּכֶּה אֲשֶׁר הוּכָּה סְתָם, וְשָׁם הָאִשָּׁה הַמּוּכָּה, וְלֹא אַדְכַּר עַל יְדָא דְּמַאן.

אַחַר שֶׁעָלָה לְכַהֲנָה גְּדוֹלָה, לֹא הִזְכִּיר לוֹ הֶרֶג זִמְרִי, וְלֹא רָאוּי, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יֹאחַז כְּלָל בַּעֲנָפָיו שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר, וְלֹא רָאוּי לְהַזְכִּיר עָלָיו. שֶׁכָּל מִי שֶׁהוֹרֵג, עֲנָפִים שֶׁל צַד הָאַחֵר יֵשׁ בּוֹ. וּפִנְחָס הֲרֵי נֶאֱחַז בַּיְמִין, וְאֵין לוֹ חֵלֶק בַּצַּד הָאַחֵר כְּלָל, וְלָכֵן לֹא נִזְכַּר כָּאן. מַה שֶּׁנִּרְאֶה שֶׁבַח - גְּנַאי הוּא לוֹ, וּנְחִיתוּת מִמַּעְלָה עֶלְיוֹנָה שֶׁנֶּאֱחַז בָּהּ. וְלָכֵן כְּתוּב הַמֻּכָּה אֲשֶׁר הֻכָּה סְתָם, וְשָׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה, וְלֹא נִזְכַּר עַל יְדֵי מִי.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, זַכָּאָה דָּרָא דְּשַׁמְעִין מֵילָךְ בְּאוֹרַיְיתָא, וְזַכָּאָה חוּלָקִי דְּזָכֵינָא לְכַךְ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאָה דָּרָא, דְּאַנְתְּ וַחֲסִידוּתָךְ אִשְׁתְּכַח בְּגַוּוּיהּ. עַד דַּהֲווֹ יַתְבִין וּמְפַיְיסִין דָּא לְדָא, אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְאַשְׁכַּח לוֹן תַּמָּן. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי דְּכְתִיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֶה אֱלֹהִים זֶה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, תִּיב בְּרִי, וְאֵימָא קְרָא. יָתִיב רִבִּי אֶלְעָזָר.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁשּׁוֹמְעִים דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁלְּךָ, וְאַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁזָּכִיתִי לְכָךְ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁאַתָּה וַחֲסִידוּת שֶׁלְּךָ נִמְצָא בְתוֹכוֹ. עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים וּמְפַיְּסִים זֶה אֶת זֶה, בָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן וּמָצָא אוֹתָם שָׁם. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי שֶׁכָּתוּב (בראשית לב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי, שֵׁב בְּנִי וֶאֱמֹר הַפָּסוּק. יָשַׁב רַבִּי אֶלְעָזָר.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית לב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. מַאי וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ. אֶלָּא אִית פְּגִיעָה לְטָב. וְאִית פְּגִיעָה לְבִישׁ. וְאִית פְּגִיעָה לְצָלוֹתָא. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּהַוָה אָזִיל לְחָרָן, מַה כְּתִיב. (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, צְלוֹתָא דְּעַרְבִית הֲוָה דְּצַלֵּי בְּהַהוּא מָקוֹם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות לג) הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי. וּצְלוֹתָא דְּעַרְבִית בְּהַהוּא אֲתָר אִתְחֲזֵי.

פָּתַח וְאָמַר, (שם) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. מַה זֶּה וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ? אֶלָּא יֵשׁ פְּגִיעָה לְטוֹב וְיֵשׁ פְּגִיעָה לְרַע וְיֵשׁ פְּגִיעָה לִתְפִלָּה. אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְחָרָן מַה כָּתוּב? (שם כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם. תְּפִלַּת עַרְבִית הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לג) הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי. וּתְפִלַּת עַרְבִית בְּאוֹתוֹ מָקוֹם נִרְאֲתָה.

תּוּ וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, מִלֵּי פִּיּוּסִין אִיהוּ. דְּאָתָא שִׁמְשָׁא קַדִּישָׁא לְגַבֵּי סִיהֲרָא, בַּעְלָהּ לְגַבֵּי אִתְּתָא. מִכָּאן דְּלָא יֵאוֹת לַבַּעַל לְמֵיתֵי לְגַבֵּי אִתְּתָא, אִי לָא הֲוֵי בְּמִלֵּי פִּיּוּסִין לְפַיְּיסָא לָהּ. דִּכְתִיב וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, וּלְבָתַר וַיָּלֶן שָׁם. כַּד הֲוָה אָתֵי יַעֲקֹב מֵחָרָן, מַה כְּתִיב, וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ, שַׁדְרַת הִיא לְפַיְּיסָא לֵיהּ, לְמֵיתֵי לְגַבָּהּ.

עוֹד וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם - דִּבְרֵי פִּיּוּסִים הֵם. שֶׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ הַקָּדוֹשׁ אֶל הַלְּבָנָה, בַּעְלָהּ אֶל אִשְׁתּוֹ. מִכָּאן שֶׁלֹּא רָאוּי לַבַּעַל לָבֹא לְאִשָּׁה אִם לֹא הָיָה בְּדִבְרֵי פִּיּוּסִים לְפַיְּסָהּ, שֶׁכָּתוּב וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, וְאַחַר כָּךְ וַיָּלֶן שָׁם. כְּשֶׁהָיָה בָּא יַעֲקֹב מֵחָרָן, מַה כָּתוּב? וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ. שָׁלְחָה הִיא לְפַיֵּס אוֹתוֹ לָבֹא אֵלֶיהָ.

דף רכו.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם. מַאי כַּאֲשֶׁר רָאָם. אִלֵּין מַלְאָכִין דְּיוֹם, וּמַלְאָכִין דְּלֵילְיָה הֲווֹ, וְאִתְכְּסִיאוּ מִנֵּיהּ, וּלְבָתַר אִתְגַּלְיָין לֵיהּ. וְעַל דָּא כַּאֲשֶׁר רָאָם, כְּתִיב מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. מֵהָכָא דַּהֲווֹ אִלֵּין דִּימָמָא, וְאִלֵּין דְּלֵילְיָא. אִינּוּן דְּלֵילְיָא כְּתִיב בְּהוּ, (דף רכ"ו ע"א) מַחֲנֵה אֱלֹהִים, וְאִינּוּן דִּימָמָא, כְּתִיב בְּהוּ, זֶה. וְעַל דָּא וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם. תְּרֵין מַשְׁרְיָין. וְהַשְׁתָּא מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין חֲמֵינָא הָכָא. זַכָּאָה אַרְחִי דַּאֲתֵינָא הָכָא. (דף רכ"ו ע"א)

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם. מַהוּ כַּאֲשֶׁר רָאָם? אֵלּוּ מַלְאֲכֵי הַיּוֹם. וּמַלְאֲכֵי הַלַּיְלָה הָיוּ, וְנִתְכַּסּוּ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּלּוּ לוֹ. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר רָאָם, כָּתוּב מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. מִכָּאן שֶׁהָיוּ אֵלּוּ שֶׁל הַיּוֹם, וְאֵלּוּ שֶׁל הַלַּיְלָה. בְּאֵלּוּ שֶׁל הַלַּיְלָה כָּתוּב מַחֲנֵה אֱלֹהִים, וּבְאֵלּוּ שֶׁל הַיּוֹם כָּתוּב בָּהֶם זֶה. וְלָכֵן וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם, שְׁתֵּי מַחֲנוֹת. וְעַכְשָׁו מַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים רְאִיתִי כָּאן. אַשְׁרֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּאתִי לְכָאן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאן דְּפָתַח פִּתְחָא יֵימָא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, תָּנֵינָן, כָּל מַאן דְּאָמַר תְּהִלָּה לְדָוִד בְּכָל יוֹם תְּלַת זִמְנִין, אִיהוּ בַּר עָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָא אִתְּמַר טַעֲמָא. אִי בְּנִין פַּרְנָסָה וּמְזוֹנָא דְּכָל עָלְמִין, תְּרֵין זִמְנִין אִינּוּן בְּכָל יוֹמָא בְּצַפְרָא וּבְפַנְיָיא, דִּכְתִיב, (שמות טו) בְּתַת יְיָ לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר וְגוֹ', אֲמַאי תְּלַת זִמְנִין בְּכָל יוֹמָא. אֶלָּא תְּרֵין לְמִזוֹנָא דִּבְנֵי אִינָשֵׁי וּדְכָל עָלְמָא. וְחַד לְמֵיהַב תּוּקְפָּא לְהַהוּא אֲתָר דִּפְתִיחוּ יְדוֹי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִי שֶׁפּוֹתֵחַ פֶּתַח יֹאמַר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁנֵינוּ, כָּל מִי שֶׁאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד בְּכָל יוֹם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, הוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר הַטַּעַם. אִם בְּגִלְגֹּל פַּרְנָסָה וּמָזוֹן שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת - פְּעָמַיִם הֵם בְּכָל יוֹם, בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, שֶׁכָּתוּב (שמות טז) בְּתֵת ה' לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר וְגוֹ'. לְמָה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם? אֶלָּא שְׁנַיִם לְמָזוֹן בְּנֵי אָדָם וְשֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאֶחָד לְתֵת חִזּוּק לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁיְּדָיו פְּתוּחוֹת.

וּתְרֵין מְזוֹנִין אִלֵּין מְשַׁנְיָין דָּא מִן דָּא, וְכֻלְּהוּ תְּלַת מְזוֹנֵי כְּתִיבֵי הָכָא, (תהלים קמה) וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ, דָּא מְזוֹנָא דַּעֲתִירֵי, דְּיָהִיב מַיכְלָא סַגִּי בְּעִתּוֹ, הָא חַד. תְּרֵין, דְּכְתִיב וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן, דָּא מְזוֹנָא דְּמִסְכְּנֵי, דְּאִינּוּן שְׂבֵעִין מֵרָצוֹן, וְלָא מִגּוֹ מַיכְלָא סַגִּי. תְּלַת דְּכְתִיב פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ, דָּא תּוּקְפָּא לְהַהוּא אֲתָר, וְבִפְתִיחוּ דְּיָדוֹי, נַפְקָא רָצוֹן וְשַׂבְעָא לְכֹלָּא.

וּשְׁנֵי מְזוֹנוֹת אֵלּוּ מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה, וְכֻלָּם שְׁלֹשָׁה מְזוֹנוֹת כְּתוּבִים כָּאן: (תהלים קמה) וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ - זֶה מְזוֹן הָעֲשִׁירִים, שֶׁנּוֹתֵן אֹכֶל רַב בְּעִתּוֹ. הֲרֵי אֶחָד. שְׁנַיִם - שֶׁכָּתוּב וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן, זֶה מְזוֹן הָעֲנִיִּים, שֶׁהֵם שְׂבֵעִים מֵרָצוֹן וְלֹא מִתּוֹךְ אֹכֶל רַב. שְׁלֹשָׁה - שֶׁכָּתוּב פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ, זֶהוּ חִזּוּק לְאוֹתוֹ מָקוֹם, וּבִפְתִיחַת יָדָיו יוֹצֵא רָצוֹן וְשָׂבֵעַ לַכֹּל.

תּוּ הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּלָא אִיהוּ אֶלָּא תְּרֵי זִמְנֵי, בְּגִין מְזוֹנָא וּפַרְנָסָה בְּכָל יוֹמָא. דְּאִלֵּין חִיּוּבָא עַל בַּר נָשׁ. וְאִי אֲמַר יַתִּיר, לָאו בְּגִין חוֹבָה אִיהוּ, אֶלָּא בְּגִין שְׁבָחָא גּוֹ תּוּשְׁבְּחָן דְּזִמְירוֹת דְּדָוִד מַלְכָּא. (ס"א דנפיק ידוי דקודשא בריך הוא ובריך לשבעה מרצון ועל דא לאו חיובא הוא אלא תרי זמני ביומא ושבחא איהו לקודשא בריך הוא לתת לו זמירות דדוד מלכא) מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּפַרְנָסָה לָא חָזֵי לְמִשְׁאַל אֶלָּא בָּתַר צְלוֹתָא וּפַרְנָסָה דְּמָארֵיהּ. מַלְכָּא יֵיכוּל בְּקַדְמִיתָא וּלְבָתַר יֵיכְלוּן עַבְדּוֹי.

עוֹד כָּךְ לְמַדְנוּ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא פַּעֲמַיִם בְּשִׁבְיל מָזוֹן וּפַרְנָסָה בְּכָל יוֹם, שֶׁאֵלּוּ חִיּוּב עַל הָאָדָם. וְאִם אָמַר יוֹתֵר, לֹא בְּגִלְגֹּל חוֹבָה הוּא, אֶלָּא בְּשִׁבְיל שֶׁבַח תּוֹךְ תִּשְׁבָּחוֹת שֶׁל זְמִירוֹת דָּוִד הַמֶּלֶךְ. (שיוצא ידיו של הקדוש ברוך הוא ומברך ושבעים מרצון, ועל זה אין חיוב הוא אלא פעמים ביום, ושבח הוא לקדוש ברוך הוא לתת לו זמירות של דוד המלך) מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁפַּרְנָסָה לֹא רָאוּי לְשָׁאֹל, רַק לְאַחַר הַתְּפִלָּה וּפַרְנָסָת רִבּוֹנוֹ. הַמֶּלֶךְ יֹאכַל בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ יֹאכְלוּ עֲבָדָיו.

דף רכו:

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, לְבָתַר אִכְלוּ רֵעִים. אָכַלְתִּי יַעְרִי, דָּא צְלוֹתָא דְּמִיּוּשָׁב. עִם דִּבְשִׁי דָּא קְרִיאַת שְׁמַע. אָכַלְתִּי יַעְרִי דָּא צְלוֹתָא דְּמִיּוּשָׁב, הַהוּא יַעַר (דף רכ"ו ע"ב) לְבָנוֹן, יוֹצֵר אוֹר (ס"א משרתים) וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, (כולם קדושים) כָּל הָנֵי אִקְרוּן יַעַר אִילָנִין וּנְצִיבִין דְּבֵיהּ. עִם דִּבְשִׁי דָּא קְרִיאַת שְׁמַע, דְּאִיהוּ מְתִיקוּ דְּכֹלָּא, בְּכַמָּה צוּפִּין וּמְתִיקִין.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, (שיר השירים ה) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה [וגו'] אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, אַחַר כָּךְ אִכְלוּ רֵעִים. אָכַלְתִּי יַעְרִי - זוֹ תְּפִלַּת מִישָׁב. עִם דִּבְשִׁי - זוֹ קְרִיאַת שְׁמַע. אָכַלְתִּי יַעְרִי - זוֹ תְּפִלַּת מִישָׁב, אוֹתוֹ יַעַר לְבָנוֹן, יוֹצֵר אוֹר (משרתים) וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ (כלם קדושים), כָּל אֵלֶּה נִקְרָאִים יַעַר עֲצִים וְנִצָּבִים שָׁבוֹ. עִם דִּבְשִׁי - זוֹ קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהִיא מְתִיקוּת הַכֹּל, בְּכַמָּה צוּפִים וּמְתוּקִים.

שָׁתִיתִי יֵינִי, דָּא צְלוֹתָא, דִּמְעוּמָד, מְטִיבוּ (ס"א משיכו) דְּיֵינָא עִלָּאָה דְּאִתְנְטַר. וְדָא בְּשַׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת. עִם חֲלָבִי, אִלֵּין אִינּוּן שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְאִתְכְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. עַד כָּעַן מֵיכְלָא דְּמַלְכָּא. לְבָתַר דְּאָכַל מַלְכָּא, אִכְלוּ רֵעִים לְעֵילָּא, שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים לְתַתָּא.

שָׁתִיתִי יֵינִי - זוֹ תְּפִלַּת מַעֲמָד, מַהַטּוּב (משיכה) שֶׁל יֵין עֶלְיוֹן הַמְשֻׁמָּר, וְזֶה בְּשֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת. עִם חֲלָבִי - אֵלֶּה אוֹתָן שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וּכְלוּלִים אֵלּוּ בְאֵלּוּ. עַד כָּאן מַאֲכַל הַמֶּלֶךְ. לְאַחַר שֶׁאָכַל הַמֶּלֶךְ - אִכְלוּ רֵעִים לְמַעְלָה, שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים לְמַטָּה.

וְעַל דָּא לֵית חִיּוּבָא דְּמָזוֹנָא אֶלָּא לְבָתַר צְלוֹתָא. בְּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה (בערב) קוֹדֶם צְלוֹתָא מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּעַד לָא אִשְׁתְּכַח דִּינָא קַשְׁיָא, בְּעוֹד דְּאַנְפִּין דְּמַלְכָּא נְהִירִין, יֵימָא תְּהִלָּה לְדָוִד, בְּהַאי סִדּוּרָא דְּמָזוֹנָא. דִּלְבָתַר דְּדִינָא שַׁרְיָא וְתָלֵי עַל עָלְמָא, לָאו שַׁעֲתָא אִיהוּ. אָתָא רִבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקֵיהּ.

וְלָכֵן אֵין חִיּוּב שֶׁל מָזוֹן אֶלָּא לְאַחַר הַתְּפִלָּה. בִּתְפִלַּת מִנְחָה (בערב) לִפְנֵי הַתְּפִלָּה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמְצָא דִּין קָשֶׁה בָּעוֹלָם, בְּעוֹד שֶׁפְּנֵי הַמֶּלֶךְ מְאִירוֹת, יֹאמַר תְּהִלָּה לְדָוִד בְּסִדּוּר זֶה שֶׁל הַמָּזוֹן. שֶׁלְּאַחַר שֶׁהַדִּין שָׁרוּי וְתָלוּי עַל הָעוֹלָם, זוֹ אֵינָהּ הַשָּׁעָה. בָּא רַבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקוֹ.

רעיא מהימנא אֶלָּא פְּגִיעָה אִיהִי פִּיּוּסָא, דְּכַד יִתֵּי חָתָן לְגַבֵּי כַלָּה, לֵית אִנּוּן לְחָתָן לְיִתְחַדָּא בְּכַלָּה, אֶלָּא בְּפִיּוּסָא. וּלְבָתַר יַעְבֵּד עִמָּהּ לֵילְיָא. וְהַיְינוּ (ד"א וילן שם) כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ.

אֶלָּא פְּגִיעָה הִיא פִּיּוּס. שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹא הֶחָתָן לַכַּלָּה, אֵין דֶּרֶךְ לֶחָתָן לְהִתְיַחֵד עִם הַכַּלָּה אֶלָּא בְּפִיּוּס, וְאַחַר כָּךְ יַעֲשֶׂה עִמָּהּ לֵילְיָא. וְהַיְינוּ כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, אִי הָכִי מַאי נִיהוּ כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ דְּהָא אַרַח דְּרָשָׁא אוּקְמוּהָ, לְשׁוֹן כְּבִיָּיה, וְהַיְינוּ כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. אֶלָּא מַהָכָא אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּמְיַיחֵד בְּאִתְּתֵיהּ, צָרִיךְ בְּלֵילְיָא לְמִכְבֵּי שְׁרָגָא, וּבִימָמָא לָאו אַרַח דְּרַבָּנָן לְשַׁמָּשׁ מִטָּתָן, אֶלָּא בַּלַּיְלָה, אַרַח צִנְעָא. וּבְגִין דָּא, מָתַי אִתְעֲבִיד לֵינָה. כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, דְּאִתְפְּנֵי שִׁמְשָׁא מֵעָלְמָא.

אָמַר רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אִם כָּךְ, מַהוּ כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהֲרֵי דֶּרֶךְ דְּרִישׁ פֶּרְשׁוּהָ לְשׁוֹן כִּבּוּי, וְהַיְינוּ כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ? אֶלָּא מִכָּאן לְמַדְנוּ, מִי שֶׁמִּתְיַחֵד עִם אִשְׁתּוֹ צָרִיךְ בַּלַּיְלָה לְכַבּוֹת אֶת הַנֵּר, וּבַיּוֹם אֵין דֶּרֶךְ רַבּוֹתֵינוּ לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתָם, רַק בַּלַּיְלָה, דֶּרֶךְ צִנְעָה. וְלָכֵן מָתַי נַעֲשָׂה לֵינָה? כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהִתְפַּנָּה הַשֶּׁמֶשׁ מֵהָעוֹלָם.

וּבְגִין דָּא, אוּף הָכִי דְּצָרִיךְ לְאִתְכַּסָּיָא מִן שִׁמְשָׁא, וְהָכִי צָרִיךְ לְאִתְכַּסָּיָא מֵאִלֵּין מַלְאָכִין, דְּאִינּוּן מִיְּצֶר הַטּוֹב מִימִינָא, בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין. וּמִיְּצֶר הָרָע, דְּאָזִיל לִשְׂמָאלָא בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין. וּבְגִין דָּא, בָּתַר דְּאָתָא צַפְרָא, אָמַר כַּאֲשֶׁר רָאָם. וּמִסִּטְרָא דְּיַעֲקֹב דְּהָוָה אִישׁ תָּם, לָא הֲוָה עִמֵּיהּ אֶלָּא חַיָּילִין דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וּבְגִין

דְּא וַיִּקְרָא שָׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם. אִינּוּן מַלְאָכִין דִּימָמָא כְּתִיב. כַּאֲשֶׁר רָאִם מַחֲנֶה אֱלֹהִים זֶה. וְכַד אִתּוּ מַלְאָכִים דְּלֵילְיָא, דְּאִתְכְּנָשׁוּ בַּהֲדֵיהּ, לְנַטָּרָא לֵיהּ אָמַר וַיִּקְרָא שָׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם.

וְלָכֵן גַּם כֵּן צָרִיךְ לְהִתְכַּסּוֹת מֵהַשֶּׁמֶשׁ, וְכָךְ צָרִיךְ לְהִתְכַּסּוֹת מֵאֵלּוּ הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם מִיָּצֶר הַטּוֹב מִיָּמִין בְּכַמָּה מַחֲנוֹת, וּמִיָּצֶר הָרַע שֶׁהוֹלֵךְ לִשְׂמֹאל בְּכַמָּה מַחֲנוֹת. וְלָכֵן אַחַר שֶׁבָּא הַבּוֹקֶר אָמַר כַּאֲשֶׁר רָאָם. וּמִצַּד יַעֲקֹב שֶׁהָיָה אִישׁ תָּם, לֹא הָיָה עִמּוֹ, רַק חֵילוֹת הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְלָכֵן וַיִּקְרָא שָׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם. אוֹתָם מַלְאֲכֵי הַיּוֹם כָּתוּב, כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. וּכְשֶׁבָּאוּ מַלְאֲכֵי הַלַּיְלָה, שֶׁהִתְכַּנְּסוּ אִתּוֹ לִשְׁמֹר אוֹתוֹ, אָמַר וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם.

בְּגִין דְּצַלּוֹתָא אִיהִי כְּלָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ד) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי וְגוֹ'. אִתְקְרֵי הָכָא אִתִּי. וּבְאוֹרַיְיתָא דְּכְתָב אִתְמַר עָלָהּ, (שמות לג) הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי. וּבְגִין דְּאִיהִי אִתְקְרִיאַת מָקוֹם בְּעָלְמָא דֵּיין, אִתְּמַר בָּהּ וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם.

מִשּׁוּם שֶׁהַתְּפִלָּה הִיא כְּלָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ד) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי וְגוֹ'. נִקְרָא כָּאן "אִתִּי", וּבַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב נֶאֱמַר עָלֶיהָ, (שמות לג) הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא נִקְרֵאת מָקוֹם בָּעוֹלָם הַזֶּה, נֶאֱמַר בָּהּ וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם.

וּבְגִין דָּא אִיהִי אַמְרַת, (ירמיה ט) מִי יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. דַּהֲוַת רְשׁוּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְלָאו עִם אִינּוּן דְּקַבְעִין לָהּ חוֹבָה עִמְּהוֹן, בְּלָא חָתָן דִּילָהּ. וּבְכָל שַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ מְצַלֵּי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים וְנָטַר לֵיהּ. וְרָזָא דְּמִלָּה, (בראשית כד) וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֶה לָהּ. וְלֵית אִישׁ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טו) יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹוצֵאת, כְּגוֹן (זכריה ט) וְיָצָא כַּבָּרָק חִצּוֹ.

וְלָכֵן הִיא אָמְרָה, (ירמיה ט) מִי יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. שֶׁהָיְתָה רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְלֹא עִם אוֹתָם שֶׁקּוֹבְעִים אוֹתָהּ חוֹבָה עִמָּם, בְּלִי הֶחָתָן שֶׁלָּהּ. וּבְכָל שָׁעָה שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַקְדִּים וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ. וְסוֹד הַדָּבָר - (בראשית כד) וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֶה לָהּ. וְאֵין אִישׁ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, כְּמוֹ (זכריה ט) וְיָצָא כַּבָּרָק חִצּוֹ.

וְאִי תֵּימְרוּן, דְּהָא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, לְעֶשְׂרָה קַדְמָא שְׁכִינְתָּא וְאַתְיָא, לְאֶחָד עַד דְּיִתְיב. לְעֶשְׂרָה דְּהֵיא י' קַדְמָה ה'. לְאֶחָד דְּאִיהוּ ו', עַד דְּיֵתְיב, לָא אַתְיָא לְגַבֵּיהּ ה' תִּנְיָינָא. וְרָזָא דְּמִלָּה, דְּבַאֲתַר דְּלֵית תַּמָּן יָ"ה, לָא אַתְיָא תַּמָּן ה'. לְאֶחָד דְּאִיהוּ ו', עַד דְּיֵתְיב, לָא אַתְיָא לְגַבֵּיהּ ה' תִּנְיָינָא. וְרָזָא דְּמִלָּה, דְּבַאֲתַר דְּלֵית תַּמָּן יָ"ה, לָא אַתְיָא תַּמָּן ה'. וּמַאן דְּבָעֵי לְיַחֲדָא אַתְוָון, צָרִיךְ בִּתְחִנָּה וּבְתַחֲנוּנִי. וּבְגִין דָּא, (דברים ג) וָאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ, בַּאדנ"י לִשְׁכְּ ינְתָּא בְּתַחֲנוּנִים. וּלְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵי, עַד הָכָא.

וְאִם תֹּאמְרוּ שֶׁהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, לַעֲשָׂרָה מַקְדִּימָה הַשְּׁכִינָה וּבָאָה, לְאֶחָד עַד שֶׁיּוֹשֵׁב. לַעֲשָׂרָה שֶׁהִיא י' קַדְמָה ה'. לְאֶחָד שֶׁהוּא ו', עַד שֶׁיּוֹשֵׁב לֹא בָּאָה אֵלָיו ה' שֵׁנִית. וְסוֹד הַדָּבָר - שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם יָ"ה, לֹא בָּאָה שָׁם ה'. וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְיַחֵד אוֹתִיּוֹת, צָרִיךְ בִּתְחִנָּה וּבְתַחֲנוּנִים. וְלָכֵן (דברים ג) וָאֶתְחַנַּן אֶל ה', בַּאדנ"י לִשְׁכִּינָה בְּתַחֲנוּנִים, וְלַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בְּרַחֲמִים. עַד כָּאן.

אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. דְּאִיהוּ רָזָא דְּכַבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא, דְּאוֹקְמוּהָ עִלָּיֵיהוּ רַבָּנָן, גַּבֵּי כַּבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא לְמָה לָךְ. אֶלָּא מִלִּין דְּיהוֹן תְּחוֹת כְּבְשׁוֹנֵי דְּעָלְמָא, יְהוֹן מְכוּסִין תְּחוֹת לְבוּשָׁךְ. מַה לְבוּשׁ אִיהוּ מְכַסֶּה עַל גּוּפָא, אוּף הָכִי צָרִיךְ לְכַסָּאָה רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. כָּל שֶׁכֵּן רָזִין דְּקָרְבְּנִין, דְּאִינּוּן כְּנֶגְדָּא דְּקָרִיבוּ דְּאִתְתָּא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ.

אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם. שֶׁהוּא סוֹד שֶׁל סִתְרֵי הָרַחֲמָן, שֶׁבֵּארוּ עֲלֵיהֶם רַבּוֹתֵינוּ, גַּבֵּי סִתְרֵי הָרַחֲמָן לְמָה לָךְ? אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיִּהְיוּ תַּחַת סִתְרֵי הָעוֹלָם, יִהְיוּ מְכֻסִּים תַּחַת לְבוּשְׁךָ. מַה לְּבוּשׁ מְכַסֶּה עַל הַגּוּף, גַּם כָּךְ צָרִיךְ לְכַסּוֹת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. כָּל שֶׁכֵּן סוֹדוֹת הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁהֵם כְּמוֹ קָרֵבַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ.

וּמַה קָּרִיבוּ דְּתַרְוַויְיהוּ צָרִיךְ בְּאִתְכַּסְיָא. אוּף הָכִי צָרִיךְ קָרְבָּן לְכַסָּאָה לוֹן, מִבְּנֵי עַרְיָין רַשִׁיעַיָּיא חֲצוּפִין, דְּלֵית לוֹן בֹּשֶׁת פָּנִים וְלָא עָנְוָה. וְכַמָּה מִינֵי מְמָזְרִין אִינּוּן, בְּנֵי עֲרָיוֹת, בְּנֵי נִדָּה, דְּנָד ה' מְנָּה, וְאִשְׁתְּכַח בְּאַתְרָהּ. שִׁפְחָה בַּת אַל נֵכָר זוֹנָה. וְהַאי אִיהוּ רָזָא, (משלי ל) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגוֹ', תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לֶחֶם וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. דְּנָד ה' מֵאַתְרָאָה, דְּאִיהִי מַטְרוֹנִיתָא, יְצָר הַטּוֹב. וְעָאלָא בְּאַתְרָהּ שִׁפְחָה יְצָר הָרַע.

וּמַה קָּרְבָּתָם צְרִיכָה בִּמְכֻסָּה, גַּם כָּךְ צָרִיךְ קָרְבָּן לְכַסּוֹת אוֹתָם מִבְּנֵי עֲרָיוֹת רְשָׁעִים חֲצוּפִים, שֶׁעֵין לָהֶם לֹא בֹּשֶׁת פָּנִים וְלֹא עֲנָוָה. וְכַמָּה מִינֵי מַמְזֵרִים הֵם: בְּנֵי עֲרָיוֹת, בְּנֵי נִדָּה, שֶׁנָּד ה' מִמֶּנָּה וְנִמְצֵאת בִּמְקוֹמָהּ, שִׁפְחָה בַּת אֵל נֵכָר זוֹנָה. וְזֶהוּ סוֹד (משלי ל) תַּחַת שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְגוֹ', תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי יִשְׂבַּע לֶחֶם וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. שֶׁנָּדָה ה' מִמְּקוֹמָהּ, שֶׁהִיא הַמַּלְכָּה, יֵצֶר הַטּוֹב, וְנִכְנְסָה בִּמְקוֹמָהּ שִׁפְחָה, יֵצֶר הָרַע.

וְרָזָא דְּמִלָּה, (ויקרא יד) כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, הַיְינוּ דָּם טֻמְאַ דְּנִדָּה. וּמַה הָתָם וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים. אוּף הָכִי (ויקרא טו) שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ. (ולית מצורע וכו' עד לה' אלהיכם נדפס בפרשת צו דף ל"ג ע"ב) זַכָּאִין אִינּוּן אֲבְרִים דְּמִתְקַדְּשִׁי בְּשָׁעָת תַּשְׁמִישׁ, דְּאִינּוּן עֲצֵי הָעוֹלָה, דַּאֲחִידָן בְּהוֹן אֶשִׁין קַדִּישִׁין, שֶׁם יְדוֹד דְּאִחִיד בְּאֶשִׁין דִּלְהוֹן. וּבְגִין דָּא (ישעיה כד) בָּאוּרִים כַּבְּדוּ יְיָ עַל כֵּן בִּכְבִשֵׁי דְּרַחֲמָנָא, הַיְינוּ אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם.

וְסוֹד הַדָּבָר - (ויקרא יד) כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת, הַיְינוּ דָּם טֻמְאַ שֶׁל נִדָּה. וּמַה שָּׁם (שם יג) וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים - אַף כָּךְ (שם טו) שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ. אַשְׁרֵי אוֹתָם אֵיבָרִים שֶׁמִּתְקַדְּשִׁים בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ, שֶׁהֵם עֲצֵי הָעוֹלָה שֶׁאוֹחֲזִים בָּהֶם אִשִּׁים קְדוֹשׁוֹת, שֵׁם יְהֹוָ"ה שֶׁאָחוּז בָּאִשִּׁים שֶׁלָּהֶם, וְלָכֵן (ישעיה כד) בָּאוּרִים כַּבְּדוּ ה'. עַל זֶה נִסְתְּרוֹת ה', הַיְינוּ אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם.

שְׁלִימוּ דְּקָרָא, וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאַנְגִּיד מִמּוֹחֵיהּ, טִפָּה סֹלֶת נְקִיָּה בְּלָא פְּסוֹלֶת. וְאִיהִי רְמִיזָא בְּאֵת י' מִן אֲדֹנָ"י, כְּלִילָא בְּעֶשֶׂר סְפִירָאן. דְּאִיהִי בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִית הַהִין. וְאִיהִי בְּלוּלָה, בַּמִּקְרָא, בַּמִּשְׁנָה, בַּתַּלְמוּד, בְּקַבָּלָה. (כאן שייך מה שכתוב בדף רמ"ד ע"א אמר רעיא מהימנא ועשירית האיפה)

שְׁלֵמוּת הַכָּתוּב - וְעָשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת. אַשְׁרֵי מִי שֶׁמַּשְׁפִּיעַ מִמֹּחוֹ טִפָּה סֹלֶת נְקִיָּה בְּלִי פְּסֹלֶת. וְהִיא רְמוּזָה בָּאוֹת י' שֶׁל אֲדנָ"י, כְּלוּלָה בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁהִיא בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִית הַהִין. וְהִיא בְּלוּלָה בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בַּתַּלְמוּד, בַּקַּבָּלָה.

יְחֶזְקֵאל כַּד חֲמָא שְׁכִינְתָּא מִגּוֹ קְלִיפִין, חֲזָא עִמָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָאן. בְּלָא פֵּרוּדָא כְּלָל. וְאִלֵּין אִינּוּן מוֹחָא, מִלְּגוֹ, כֻּלְּהוּ חֲזָא לוֹן מִגּוֹ נְהַר כְּבָר דְּלָתְתָּא, אִיהִי (תהלים סח) רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם, כָּל רִבּוֹא עֶשֶׂר אַלְפִין, רִבּוֹתַיִם כ' אֶלֶף, אַפִּיק תְּרֵי שְׁאֵינָן, אִשְׁתַּאֲרוּ תְּמָנֵי סָר, בְּחוּשְׁבָּן ח"י עָלְמִין. דְּכָלִיל עֶשֶׂר סְפִירָאן, דְּאִתְלַבַּשׁ בְּטֵ"ת מִן מְטַטְרוֹן. טֵ"ת מִן טֹטָפֹת, וְאִתְמַר בֵּיהּ (דברים ו) וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. מַאן עֵינִין. אִלֵּין לְעֵילָּא, דְּאִתְמַר בֵּהּ (יחזקאל א) נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. מַאן מַרְאוֹת. אִלֵּין אִינּוּן עֶשְׂרָה מַרְאוֹת דִּמְטַטְרוֹן, דְּחֶזְיָא כִּשְׁרָגָא בְּגוֹ עֶשְׂרִין וְחַד סְתִים.

כְּשֶׁרָאָה יְחֶזְקֵאל אֶת הַשְּׁכִינָה מִתּוֹךְ הַקְּלִפּוֹת, רָאָה עִמָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִי פֵּרוּד כְּלָל, וְאֵלֶּה הֵם מֹחַ, מִבִּפְנִים, אֶת כֻּלָּם רָאָה מִתּוֹךְ נְהַר כְּבָר שֶׁלְּמַטָּה, הֵיא (תהלים סח) רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּתַיִם. כָּל רִבּוֹא עֶשְׂרָה אֲלָפִים, רִבּוֹתַיִם עֶשְׂרִים אֶלֶף. תּוֹצִיא שְׁנַיִם שֶׁאֵינָם, נִשְׁאֲרוּ שְׁמוֹנָה עָשָׂר, בְּחֶשְׁבּוֹן שְׁמוֹנָה עָשָׂר עוֹלָמוֹת, שֶׁכּוֹלְלִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁהִתְלַבֵּשׁ טֵ"ת מִמְּטַטְרוֹן. טֵ"ת מִטֹּטָפֹת, וְנֶאֱמַר בּוֹ (דברים ו) וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. מִי הֲעֵינַיִם? אֵלּוּ לְמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (יחזקאל א) נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים. אֵילּוּ מַרְאוֹת? אֵלּוּ עֶשְׂרָה מַרְאוֹת שֶׁל מְטַטְרוֹן שֶׁנִּרְאָה כְּמוֹ נֵר בַּעֲשָׁשִׁית, תִּשְׁעָה בְּנִגְלוּי וְאֶחָד בְּנִסְתָּר.

מַרְאָה חֲדָא דְּאִיהוּ חֲזוּ קַדְמָאָה מֵאִלּוּ עֲשָׂרָה, דָּא אִיהוּ דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (יחזקאל א) וּמְמַעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְפְּרַשׁ לְעֵילָּא, צָרִיךְ לְחַדְּתָא עֲלֵיהּ מִלִּין דְּחַדּוּשִׁין. מַרְאָה אֶחָד, שֶׁהוּא מַרְאֶה רִאשׁוֹן מֵאִלּוּ הָעֲשָׂרָה, וְהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ, וּמְמַעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. וְאַף עַל גַּב שֶׁנִּפְרָד לְמַעְלָה, צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ עָלָיו חִדּוּשִׁים.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמַשְׁרְיָין דִּלְעֵילָּא, מֵאן דְּמָצְלֵי, בֵּין יְהֹוָה חָכָם, בֵּין יְהֹוָה עָשִׁיר. בְּזָכְוָון גְּבוֹר. חָכָם בַּתּוֹרָה. וְעָשִׁיר בַּמִּצְוֹת. לָא יִיעוּל בְּהֵיכְלָא דָּא צְלוֹתֵיהּ, עַד דְּתִתְחַזּוּן בֵּיהּ סִימָנִין אִלֵּין, דְּיָהֲב גַּרְמֵיהּ בֵּיהּ תְּקוּנִין דִּילֵי. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, אִם הָרֵב דּוֹמֶה לְמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת תּוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. לְמַאן דְּיֵהֵא רָשִׁים בְּאִלֵּין סִימָנִין בִּלְבוּשֵׁיהּ, תְּקַבְּלוּן צְלוֹתֵיהּ. סִימָנָא חָדָא דְּיֵהֵא רָשִׁים בִּצְלוֹתֵיהּ, בִּתְכֵלֶת, בְּכַנְפֵי מִצְוָה צִיצִית. דְּאִיהוּ דְּמֵי לְרָקִיעַ, דְּאִיהוּ מְטַטְרוֹן. דִּיוּקְנָא דִּילֵיהּ, תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּחֲנוֹת שֶׁלְּמַעְלָה: מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל, בֵּין שֶׁיִּהְיֶה גִּבּוֹר, בֵּין שֶׁיִּהְיֶה חָכָם, בֵּין שֶׁיִּהְיֶה עָשִׁיר; בִּזְכֻיּוֹת גִּבּוֹר, חָכָם בַּתּוֹרָה, וְעָשִׁיר בְּמִצְוֹת - לֹא תִכָּנֵס תְּפִלָּתוֹ בְּהֵיכָל זֶה עַד שֶׁיֵּרָאוּ בּוֹ סִימָנִים אֵלּוּ, שֶׁנָּתַן עַצְמוֹ בּוֹ תִּקּוּנִים שֶׁלִּי. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אִם הָרֵב דּוֹמֶה לְמַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת, תּוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ. לְמִי שֶׁיִּהְיֶה רָשׁוּם בַּסִּימָנִים הַלָּלוּ בִּלְבוּשָׁיו, תִּקַּבְּלוּ תְּפִלָּתוֹ. סִימָן אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה רָשׁוּם בִּתְפִלָּתוֹ, בִּתְכֵלֶת בְּכַנְפֵי מִצְוָה צִיצִית, שֶׁהוּא דּוֹמֶה לָרָקִיעַ, שֶׁהוּא מְטַטְרוֹן. דְּמוּתוֹ תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית.

וּבְגִין דָּא, שִׁיעוּר הַצִּיצִית אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, טַלִּית שֶׁהַקָּטָן מִתְכַּסֶּה בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ. וְהַאי אִיהוּ דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (ישעיה יא) וְנַעַר קָטֹן נוֹהֵג בָּם. וְהַאי אִיהוּ נוֹהֵג בְּד' חֵיוָן, דְּאִינּוּן ד', וְאִיהוּ כְּלִיל (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת

לַכַּסֵּא, דְּאִינּוּן ו'. וּבְגִין דְּאִיהוּ כְּלִיל עֶשֶׂר, מִתְלַבְּשִׁין בֵּיהּ עֶשֶׂר סְפִירָאן, י'. וּבֵיהּ הֲוָה אִתְחֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָאן, לְנְבִיאֵי. וּמִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה, תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית, אִיהוּ תְּכֵלֶת דְּכָל גַּוְונִין.

וּמִשּׁוּם זֶה שִׁעוּר הַצִּיצִית פְּרָשׁוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ, טַלִּית שֶׁהַקָּטָן מִתְכַּסֶּה בָּהּ רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ישעיה יא) וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם. וְזֶהוּ נוֹהֵג בְּאַרְבַּע חַיּוֹת, שֶׁהֵם אַרְבַּע, וְהוּא כּוֹלֵל (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכַּסֵּא, שֶׁהֵם ו'. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא כָּלוּל עֶשֶׂר, מִתְלַבְּשִׁים בּוֹ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, י'. וּבוֹ נִרְאֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁכִינָתוֹ, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת - לִנְבִיאִים. וּמִצַּד הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, תְּכֵלֶת שֶׁבַּצִּיצִית, הִיא תְּכֵלֶת שֶׁל כָּל הַגַּוְונִים.

דְּאִיהִי תַּכְלִית דְּי' סְפִירָאן. וּבֵיהּ (שמות לט) וַתֵּכֶל כָּל עֲבוֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד. וְאִיהִי לָשׁוֹן כַּלָּה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר ז) וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כַּלַּת כְּתִיב, וְאִיהוּ תְּכֵלֶת דְּשָׁרָגָא, דְּאָכִיל תְּרֵבִין וְעִלָּוִון.

שֶׁהִיא תַּכְלִית שֶׁל עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּבוֹ (שמות לט) וַתֵּכֶל כָּל עֲבֹדַת [משכן] אֹהֶל מוֹעֵד, וְהִיא לְשׁוֹן כַּלָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר ז) וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן. וּפֵרְשׁוּהָ רַבָּנָן, כַּלַּת כָּתוּב, וְהִיא תְּכֵלֶת הַנֵּר, שֶׁאוֹכֶלֶת חֶלְבִים וְעוֹלוֹת.

וְעָלֶיהָ אָמַר יְחֶזְקֵאל (יחזקאל א) דְּמוּת כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. סְגוּלָה דְּהַאי אֶבֶן, מַאן דְּיָרֵית לָהּ, לָא שַׁלְטָא נוּרָא דְּגֵיהִנֹּם עָלֵיהּ. לֵית נוּרָא בְּעָלְמָא מְקַלְקֵל לָהּ, וְלָא כָּל מִינֵי מַתְּכוֹת. כָּל שֶׁכֵּן מַיָּא, דְּלָא מַזִּיקוּ לָהּ. מַאן דְּיָרֵית לָהּ, אִתְקְיָים בֵּיהּ (ישעיה מג) כִּי תַּעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ'. וְכָל עֻלְּאִין וְתַתָּאִין דְּסִטְרָא אַחֲרָא דַּחֲלִין מִנַּיהּ. תְּכֵלֶת דְּיַמָּא בְּגִינֵיהּ אִתְּמַר, כִּי תַּעֲבוֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי. דִּבְסִגּוּלָה דָּא, (שמות טו) סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם, דָּא מְמָנָא דְּמַצְרַיִם.

וְעָלָיו אָמַר יְחֶזְקֵאל, דְּמוּת כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. סְגֻלַּת הָאֶבֶן הַזֹּאת, שְׁמִי שֶׁיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ לֹא שׁוֹלֶטֶת בּוֹ אֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם. אֵין אֵשׁ שֶׁמְּקַלְקֶלֶת אוֹתָהּ וְלֹא כָּל מִינֵי מַתְּכוֹת, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַמַּיִם לֹא מַזִּיקִים אוֹתָהּ. מִי שֶׁיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ, מִתְקַיֵּם בּוֹ (ישעיה מג) כִּי תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ'. וְכָל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים שֶׁל צַד הָאַחֵר פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ. תְּכֵלֶת הַיָּם, בִּשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר כִּי תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי. שֶׁבִּסְגֻלָּה זוֹ (שמות טו) סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם, זֶה מְמֻנֶּה שֶׁל מִצְרַיִם.

מְגֻוָּון דָּא, דַּחֲלִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. מַשְׁרְיָין דְּיַמָּא דַּחֲלִין מִנַּיהּ. וּמַשְׁרְיָין דְּרָקִיעָא דְּאִיהוּ תְּכֵלֶת, מִנַּיהּ דַּחֲלִין. מַשְׁרְיָין דְּתְכֵלֶת (ס"א ומשריין דרקיעין ומשריין) דְּנוּרָא דְּגֵיהִנֹּם דַּחֲלִין מִנַּיהּ. וְהַאי תְּכֵלֶת (דף רכ"ז ע"א) אִיהוּ דִּין. דִּינָא אָדָנ"י. דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא וּתְרֵין גַּוְונִין רְשִׁימִין בְּטַלִּית, חַד חִוָּור, וְחַד תְּכֵלֶת. וְעַל תְּרֵין גַּוְונִין אִלֵּין אִתְּמַר, (שמות כד) וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר. לִבְנַת, לוֹבָן דְּסַפִּיר. דְּאִיהוּ כְּלִיל בִּתְרֵין גַּוְונִין, רַחֲמֵי וְדִינָא, חִוָּור וְאוּכָם. אוּכְמוּ דְּתְכֵלֶת. וְעַל תְּרֵין גַּוְונִין, רְמִיזוּ רַבָּנָן, מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. לְמֶהֱוֵי בְּרָתָא דְּמַלְכָּא, קְרִיאַת שְׁמַע, יְחוּדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּלִיל מִתְּרֵין גַּוְונִין אִלֵּין, דְּאִינּוּן יְדוֹ"ד אָדנ"י, רַחֲמֵי וְדִינָא. כְּגַוְונָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלִיל ב' גַּוְונִין, יְהוֹ"ה אָדנ"י לְמֶהֱוֵי רַחֲמֵי וְדִינָא, כִּסֵּא דִּין וְכִסֵּא רַחֲמִים. (מטטרון)

מִגַּוָּן זֶה פּוֹחֲדִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. מַחֲנוֹת הַיָּם פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ. וּמַחֲנוֹת הָרָקִיעַ, שֶׁהוּא תְּכֵלֶת, מִמֶּנּוּ פּוֹחֲדִים. מַחֲנוֹת הַתְּכֵלֶת (ומחנות הרקיעים ומחנות) שֶׁאֹשֵׁי הַגֵּיהִנֹּם פּוֹחֲדִים מִמֶּנָּה. וּתְכֵלֶת זוֹ הִיא דִּין, דִּינָא - אֲדֹנָ"י. דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא, וּשְׁנֵי גְוָנִים רְשׁוּמִים בַּסַּלְיָת, אֶחָד לָבָן וְאֶחָד תְּכֵלֶת. וְעַל שְׁנֵי גְוָנִים אֵלּוּ נֶאֱמַר, (שמות כד) וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר. לִבְנַת - לְבָן הַסַּפִּיר, שֶׁהוּא כָּלוּל בִּשְׁנֵי גְוָנִים, רַחֲמִים וְדִין, לָבָן וְשָׁחֹר. שָׁחֹר הַתְּכֵלֶת. וְעַל שְׁנֵי גְוָנִים רָמְזוּ רַבּוֹתֵינוּ, מֵאֵימָתַי קוֹרְאִים אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית? מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. לְהָיוֹת בַּת הַמֶּלֶךְ, קְרִיאַת שְׁמַע, יְחוּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּלוּל מִשְּׁנֵי גְוָנִים אֵלּוּ, שֶׁהֵם יְהוֹ"ה אֲדֹנָ"י, רַחֲמִים וְדִין. כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כּוֹלֵל שְׁנֵי גְוָנִים - יְהוֹ"ה אֲדֹנָ"י, לִהְיוֹת רַחֲמִים וְדִין, כֵּן דִּין וְכֵן רַחֲמִים. (מטטרון).

(יחזקאל א) כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. מַאי דְּמוּת כִּסֵּא. אֶלָּא לְקַבֵּל כָּרְסָיָיא, דְּאִית לֵיהּ ע"ב גְּשָׁרִים. דְּיָהֵא בַּר נָשׁ רָשִׁים בְּע"ב קְשָׁרִים, וְחוּלְיָין דְּצִיצִית, לְקַבֵּל ע"ב גְּשָׁרִים דְּכָרְסָיָיא. דְּאִינּוּן ח"י קְשָׁרִים, וְחוּלְיָין לְכָל סִטְרָא. דְּכָרְסָיָיא דְּאִיהוּ ה', לְכָל סִטְרָא בְּד' חֵיוָן דְּכָרְסָיָיא, דְּאִינּוּן ד'.

כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. מַה זֶּה דְּמוּת כִּסֵּא? אֶלָּא כְּנֶגֶד הַכִּסֵּא, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם גְּשָׁרִים. שֶׁיִּהְיֶה אָדָם רָשׁוּם בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם קְשָׁרִים, וְחֻלְיוֹת הַצִּיצִית, כְּנֶגֶד שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם גְּשָׁרִים שֶׁל הַכִּסֵּא, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה עָשָׂר קְשָׁרִים, וְחֻלְיוֹת לְכָל צַד. שֶׁהַכִּסֵּא שֶׁהוּא ה', לְכָל צַד בְּאַרְבַּע חַיּוֹת הַכִּסֵּא, שֶׁהֵם ד'.

וְשִׁית דַּרְגִּין דְּכָרְסָיָיא, דְּאִינּוּן ו', וְדָא מְטַטְרוֹן, אִיהוּ כְּלִיל ד' חֵיוָון. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה יא) וְנֵעֵר קָטֹן נוֹהֵג בָּם. וְאִינּוּן מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל נוּרִיאֵל רְפָאֵל. מְטַטְרוֹן (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא, דְּסַלְקִין שִׁית מְאָה, צִיצִית בְּתָרִין יוֹדִי"ן. וְאִי חָסֵר יוֹד, הָא חִירִק בַּאֲתָרֵיהּ, הָכִי סַלְקָא. בְּכָל סִטְרָא בְּד' כַּנְפֵי, צִיצִית וּתְלַת עֲשַׂר חֻלְיִין דְּצִיצִית, אִינּוּן תרי"ג.

וְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת הַכִּסֵּא, שֶׁהֵם ו', וְזֶה מְטַטְרוֹן, הוּא כּוֹלֵל אַרְבַּע חַיּוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא) וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם, וְהֵם: מִיכָאֵל, גַּבְרִיאֵל, נוּרִיאֵל, רְפָאֵל. מְטַטְרוֹן, (מלכים א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא, שֶׁעוֹלִים שֵׁשׁ מֵאוֹת, צִיצִית בִּשְׁתֵּי יוֹדֵי"ן. וְאִם חָסֵר יוֹ"ד, הֲרֵי חִירִק בִּמְקוֹמָהּ, כָּךְ עוֹלֶה. בְּכָל צַד בְּאַרְבַּע כְּנָפוֹת, צִיצִית וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת הַצִּיצִית - הֵם תרי"ג.

וְעוֹד. שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא, בְּרָזָא דְּא וְא"ו, סְלִיק לְחַשְׁבָּן י"ג, דְּאִתְרְמִיז בְּתֹרַת תֵּיבִין, וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט. דְּאִינּוּן וָהוּ אֲנִי וָהוּ. חֲמֵשׁ קְשָׁרִין, ה' לְכָל סִטְרָא. א' טַלִּית חַד לְכֻלְּהוּ. וּבְאַת ה' אִשְׁתְּלִים ח"י. דְּאִינּוּן ט"ט. לְמֶהֱוֵי חַיָּה לְכָל סִטְרָא. כְּלִיל ד' חַיּוֹת. וּלְכָל חַיָּה, אַרְבַּע אַנְפִּין, וְאַרְבַּע גַּדְפִּין, אִינּוּן ל"ב אַנְפִּין וְגַדְפִּין. וְאִינּוּן תַּלְיָין מֵחַיָּה דְּאִיהוּ אָדָם.

וְעוֹד שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא - בְּסוֹד זֶה וָא"ו, עוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן י"ג, שֶׁנִּרְמָז בְּשֶׁלֹּשׁ תֵּבוֹת (שמות יד) וַיִּסַּע, וַיָּבֹא, וַיֵּט. שֶׁהֵם וָהוּ אֲנִי וָהוּ. חֲמִשָּׁה קְשָׁרִים, ה' לְכָל צַד. א' טַלִּית אַחַת לְכֻלָּם. וּבְאוֹת ה' נִשְׁלָם ח"י, שֶׁהֵם ט"ט, לִהְיוֹת חַיָּה לְכָל צַד, כּוֹלֵל אַרְבַּע חַיּוֹת. וּלְכָל חַיָּה אַרְבַּע פָּנִים וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם, הֵם ל"ב פָּנִים וּכְנָפַיִם, וְהֵם תְּלוּיִים מֵחַיָּה שֶׁהוּא אָדָם.

וְאִינּוּן ל"ב, כְּחוּשְׁבַּן יוֹ"ד הֵ"א הֵ"א. שְׁלִימוּ דְּלְהוֹן, וְא"ו. תְּלֵיסַר חוּלְיָין בְּכָל ד' כַּנְפֵי, וְהַוְא"ו מִתְיַיחֵד עִם כָּל אַרְבַּע חַיּוֹת, וְאַשְׁלִים לְעֵילָּא, אַשְׁלִים לְתַתָּא. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ מְטַטְרוֹן, לְאַשְׁלְמָא לְעֵילָּא,

כְּגַוְונָא דְּתִתְפָּאֲרַת, שְׁמֵיהּ כְּשֵׁם רַבֵּיהּ. בְּצַלְמוֹ כִּדְמוּתוֹ אִתְבְּרִי. דְּאִיהוּ כְּלִיל כָּל דַּרְגִּין, מַעֲילָא לְתַתָּא, וּמַתָּא לְעֵילָא. וְאִיהוּ אֶחָיד בְּאֶמְצָעִיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

וְהֵם ל"ב, כְּחֶשְׁבּוֹן יו"ד הֵ"א הֵ"א. שְׁלֵמוּת שֶׁלָּהֶם וְא"ו. שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה חֲלִיוֹת בְּכָל אַרְבַּע הַכְּנָפַיִם. וְהַוְא"ו מִתְיַחֵד עִם כָּל אַרְבַּע חַיּוֹת, וּמַשְׁלִים לְמַטָּה, מַשְׁלִים לְמַטָּה. עַמּוּד הָאֶמְצָעִי הוּא מְטַטְרוֹן, לְהַשְׁלִים לְמַעְלָה, כְּמוֹ הַתִּפְאֶרֶת. שְׁמוֹ כְּשֵׁם רַבּוֹ. בְּצַלְמוֹ כִּדְמוּתוֹ נִבְרָא. שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַדַּרְגּוֹת, מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וּמִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאָחוּז הוּא בָּאֶמְצַע. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרִחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה.

וְאִיהוּ כְּלִיל ד' אַנְפִּין, וְאַרְבַּע גַּדְפִּין דְּכָל חַיָּה וְחַיָּה דִּלְעֵילָּא, דְּאִינּוּן, יְאֲדַדוֹנָהִי. אִז יָשִׁיר מֹשֶׁה. בְּכָל חַיָּה אַרְבַּע אַנְפִּין, וְאַרְבַּע גַּדְפִּין, כְּגַוְונָא דָּא. א"ז בְּאַרְיֵה. א"ז בְּשׁוֹר. א"ז בַּנֶּשֶׁר. א"ז בָּאָדָם. דְּאִינּוּן ל"ב אַנְפִּין וְגַדְפִּין, בְּחוּשְׁבַּן א"ז ד' זְמָנִין.

וְהוּא כּוֹלֵל אַרְבַּע פָּנִים וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְכָל חַיָּה וְחַיָּה שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהֵם יְאֲהַדוֹנָהִי. אִז יָשִׁיר מֹשֶׁה. בְּכָל חַיָּה אַרְבַּע פָּנִים וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם כְּמוֹ זֶה. א"ז בְּאַרְיֵה. א"ז בַּשּׁוֹר. א"ז בַּנֶּשֶׁר. א"ז בָּאָדָם. שֶׁהֵם ל"ב פָּנִים וּכְנָפַיִם, בְּחֶשְׁבּוֹן א"ז אַרְבַּע פְּעָמִים.

וְאִינּוּן ד' אַנְפִּין: יְדוֹ"ד. אַרְבַּע גַּדְפִּין: אֲדֹנָי. לְקֶבֶל ד' בְּגְדֵי זָהָב, וְאַרְבַּע בִּגְדֵי לָבָן, דְּלָבִישׁ כַּהֲנָא לְכַפָּרָא עַל יִשְׂרָאֵל. לְקֶבֶל, (תהלים נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. וּצְלוֹתָא. דִּתְפִלָּה יְדוֹ"ד, בַּחֲתִימָה ח"י בְּרָכָאן דִּצְלוֹתָא. וְתִמְנֵי סָרֵי זְמִנִין יְדוֹ"ד, אִית בְּהוֹן ע"ב אַתְוָון, בְּחוּשְׁבַּן וְיָכֻלּוּ, דִּכְלִילָן בְּצַדִּיק חַ"י עָלְמִין.

וְהֵם אַרְבַּע פָּנִים: יְהוֹ"ה. אַרְבַּע כְּנָפַיִם: אֲדֹנָי. כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בִּגְדֵי זָהָב וְאַרְבָּעָה בִּגְדֵי לָבָן שֶׁלּוֹבֵשׁ הַכֹּהֵן לְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל. כְּנֶגֶד (תהלים נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח. וּתְפִלָּה, שֶׁל תְּפִלָּה יְהוֹ"ה, בַּחֲתִימָה י"ח בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה. וּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה פְּעָמִים יְהוֹ"ה, יֵשׁ בָּהֶם ע"ב אוֹתִיּוֹת, בְּחֶשְׁבּוֹן (בראשית ב) וַיְכֻלּוּ, שֶׁכְּלוּלִים בְּצַדִּיק חַ"י הָעוֹלָמִים.

וּבְאַרְבַּע חִיּוֹן, יְדוֹ"ד אֲדֹנָי. תִּמְנֵי לְכָל סִטְרָא, אִינּוּן ל"ב אַתְוָון, וי"ג אַתְוָון, דְּאִשְׁתְּכָחוּ מִן וְה"וּ אֲנִי וָה"וּ, הָא תְּלַת עֲשַׂר, דִּכְלִילָן עֵילָּא וְתַתָּא. בָּהוֹן אִשְׁתְּלִים אָדָם, דְּאִיהוּ מ"ה, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

וּבְאַרְבַּע חַיּוֹת, יְהוֹ"ה אֲדֹנָי. שְׁמוֹנָה לְכָל צַד - הֵם ל"ב אוֹתִיּוֹת, וי"ג אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ מִן וְה"וּ אֲנִי וָה"וּ. הֲרֵי שִׁלֹּשָׁה עָשָׂר שֶׁכְּלוּלִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, בָּהֶם הִשְׁתַּלֵּם אָדָם, שֶׁהוּא מ"ה, עַמּוּד הָאֶמְצָעִי.

לְעֵילָּא בְּאֵילָנָא דְּחַיֵּי, לֵית, קְלִיפִּין. (אסתר ד) כִּי אֵין לְבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק. לְתַתָּא אִית קְלִיפִּין בְּמְטַטְרוֹן, דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דִּבְזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר מִמַּלְכוּתֵיהּ, אִתְכַּסֵּי בְּגַדְפִּין וְאַנְפִּין דְּעֻבָּד דִּילֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל ב כב) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעֹף.

לְמַעְלָה בְּעֵץ הַחַיִּים אֵין קְלִפּוֹת, (אסתר ד) כִּי אֵין לְבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק. לְמַטָּה יֵשׁ קְלִפּוֹת בְּמְטַטְרוֹן, שֶׁהוּא בִּדְמוּת הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. שֶׁבִּזְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחוּץ לְמַלְכוּתוֹ, מִתְכַּסֶּה בְּכַנְפֵי וּפְנֵי הָעֻבָּד שֶׁלּוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כב) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעֹף.

וְאִינּוּן קְלִיפִּין דְּסָחֲרִין לְד' חֵיוָן דְּמַטָּטְרוֹן, אִינּוּן: תֹּהוּ, (מלכים א יט) וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לֹא בָרוּחַ יְיָ. בֹּהוּ, וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ יְיָ, הָא תְּרֵין קְלִיפִין, יְרוֹק וְחִוָּור, דִּקְלִיפִין דֶּאֱגוֹזָא, חַד תֹּהוּ, קַו יְרוֹק, תְּנִינָא בֹּהוּ, אֲבָנִין מְפוּלָמִין, קְלִיפָא תַּקִּיפָא, כְּאַבָנָא מְפוּלָמָא. לְקֶבֶל תְּרֵין קְלִיפִין אִלֵּין, מוֹץ וְתֶבֶן דְּחִטָּה.

וְאוֹתָן קְלִפּוֹת שֶׁסּוֹבְבוֹת לְאַרְבַּע חַיּוֹת מְטַטְרוֹן הֵן: תֹּהוּ - (מלכים א יט) וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לֹא בָרוּחַ ה'. בֹּהוּ - וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ ה'. הֲרֵי שְׁתֵּי קְלִפּוֹת, יְרֹק וְלָבָן. שֶׁקְּלִפּוֹת הָאֱגוֹז - אֶחָד תֹּהוּ, קַו יְרֹק. שֵׁנִי בֹּהוּ, אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת, קְלִפָּה חֲזָקָה כְּאֶבֶן מְפֻלֶּמֶת. כְּנֶגֶד שְׁתֵּי קְלִפּוֹת אֵלּוּ, מוֹץ וְתֶבֶן שֶׁל חִטָּה.

קְלִיפָא תְּלִיתָאָה, דְּקִיקָא. לְקֶבֶל סוּבִּין דְּחִטָּה, דְּהָכָא אִיהוּ מִתְדַּבֵּק בְּחִטָּה, וְלָא יָכִיל לְאִתְפָּרְשָׁא מִתַּמָּן, עַד דְּטָחֲנִין לֵיהּ בְּרֵיחַיָּיא, דְּאִינּוּן לְקֶבֶל טוֹחֲנוֹת דְּפוּמָא דְּבַר נָשׁ, דְּצָרִיךְ לְמִטְחַן בְּהוֹן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, עַד דִּיהוֹן כְּקֶמַח סֹלֶת נָקִיָּה, וּבְנָפָה דְּאִיהִי שְׁפָה, אִתְבְּרִיר פְּסוֹלֶת דְּאִיהִי סוּבִּין (דאורייתא) עַד דִּישְׁתָּכַח הֲלָכָה סֹלֶת נְקִיָּה. בְּהַהוּא זִמְנָא, נָטִיל לָהּ לְבָּא וּמוֹחָא, "וְכָל אֲבָרִין דְּגוּפָא דְּאִתְפְּשַׁט בְּהוֹן נְשָׁמְתָא, וְאִתְפַּרְנָסַת בֵּהּ נְשָׁמְתָא, כְּגַוְונָא דְּגוּפָא אִתְפַּרְנָסַת בְּמִלִּין דְּעָלְמָא, (קהלת ז) דָּזֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה אֱלֹהִים, נָהֲמָא דְּגוּפָא, וְנָהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי.

קְלִפָּה שְׁלִישִׁית, דְּקִיקָה - כְּנֶגֶד סָבִין שֶׁל חִטָּה, שֶׁכָּאן הוּא נִדְבָּק בַּחִטָּה וְלֹא יָכוֹל לְהִפָּרֵד מִשָּׁם עַד שֶׁטּוֹחֲנִים אוֹתוֹ בָּרֵחַיִם, שֶׁהֵן כְּנֶגֶד טוֹחֲנוֹת הַפֶּה שֶׁל הָאִישׁ, שֶׁצָּרִיךְ לִטְחֹן בָּהֶן דִּבְרֵי תוֹרָה עַד שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹ קֶמַח סֹלֶת נְקִיָּה. וּבְנָפָה, שֶׁהִיא הַשְּׂפָה, מִתְבָּרֶרֶת הַפְּסֹלֶת, שֶׁהוּא סָבִין (של התורה), עַד שֶׁתִּמָּצֵא הֲלָכָה סֹלֶת נְקִיָּה. בְּאוֹתוֹ זְמַן נוֹטֵל אוֹתָהּ הַלֵּב וְהַמֹּחַ, וְכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף שֶׁהַנְּשָׁמָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בָּהֶם, וְהַנְּשָׁמָה מִתְפָּרְנֶסֶת מִמֶּנָּה כְּמוֹ שֶׁהַגּוּף מִתְפַּרְנֵס מִדִּבְרֵי הָעוֹלָם. שֶׁזֶּה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה אֱלֹהִים - לֶחֶם הַגּוּף, וְלֶחֶם הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי.

וְהַאי קְלִיפָא, אִיהוּ כְּקִלְיפָא דְּמִתְדַּבְקָא בְּמוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא, וּבְזִמְנָא דֶּאֱגוֹזָא אִיהִי רְכִיכָא, אִתְפְּרַשׁ הַהִיא קְלִיפָא מִמּוֹחָא דֶּאֱגוֹזָא, בְּלָא קוּשְׁיָא. וּבְזִמְנָא דֶּאֱגוֹזָא אִיהִי (דף רכ"ז ע"ב) יְבֵשָׁה, קָשֶׁה לִבְּר נָשׁ לְאַעְבְּרָא לֵיהּ מִתַּמָּן, כִּי עֲדַיִין הַקּוּשְׁיָא בְּמָקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. וּבְגִין דְּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, לְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָּא בְּבַחֲרוּתֵיהּ, קוֹדֶם דְּיִזְקַן בֵּיהּ יֵצֶר הָרָע. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא יט) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, קוֹדֶם שֵׂיבָה דִּילָךְ. וְהַאי קְלִיפָא אִיהִי אֵשׁ, וְאִתְמַר בָּהּ וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְיָ. רְבִיעָאָה, תְּהוֹם. חָלָל דֶּאֱגוֹזָא, בֵּיהּ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, תַּמָּן קָא אָתֵי מַלְכָּא, (יחזקאל א) וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

וּקְלִפָּה זוֹ הִיא כְּמוֹ קְלִפָּה שֶׁנִּדְבֶּקֶת לְמֹחַ הָאֱגוֹז, וּכְשֶׁהָאֱגוֹז רַךְ, נִפְרֶדֶת אוֹתָהּ קְלִפָּה מִמֹּחַ הָאֱגוֹז בְּלִי קֹשִׁי. וּכְשֶׁהָאֱגוֹז יָבֵשׁ, קָשֶׁה לְאָדָם לְהַעֲבִירָהּ מִשָּׁם, כִּי עֲדַיִן הַקֹּשִׁיָא בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. וְלָכֵן צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה בִּבְחָרוּתוֹ, לִפְנֵי שֶׁיַּזְקִין בּוֹ יֵצֶר הָרַע. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא יט) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, קוֹדֶם שֵׂיבָה שֶׁלְּךָ. וּקְלִפָּה זוֹ הִיא אֵשׁ, וְנֶאֱמַר בָּהּ, וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ ה'. רְבִיעִית - תְּהוֹם, חֲלַל הָאֱגוֹז, קוֹל דְּמָמָה דַקָּה, שָׁם בָּא הַמֶּלֶךְ, (יחזקאל א) וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

וְאִינּוּן קְלִיפִּין, אִינּוּן רְשִׁימִין בְּד' אַבְרִים דְּגוּפָא. בְּרֵיאָה, תַּמָּן לֵיחָא, דְּמִינָהּ אִשְׁתְּכָחוּ סִרְכוֹת דְּרֵיאָה, (משלי ה) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ. וְתַמָּן רוּחַ חָזָק מְפָרֵק, דְּדָפִיק בְּכַנְפֵי רֵיאָה דְּבַר נָשׁ, וְהַאי אִיהוּ רוּחָא דְּאַסְעִיר גּוּפֵיהּ דְּבַר נָשׁ, מַה דְּכָפַף לֵיהּ אֲלִיָּהוּ תְּחוֹתוֹי, וְסָלִיק לְעֵילָּא בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים ב ב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיְמָה. וְהַאי דָּפִיק עַל רֵיאָה, דְּשׁוֹתָה כָּל מַשְׁקִין. וּבְהוֹן, (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, הַאי אִיהוּ קְלִיפָּה לְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא. לְשָׁמְאלָא, רוּחַ סְעָרָה, עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר, (קהלת י) לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ.

וְאוֹתָן קְלִפּוֹת רְשׁוּמוֹת בְּאַרְבָּעָה אֵיבָרִים שֶׁל הַגּוּף. בָּרֵאָה, שָׁם לֵחָה, שֶׁמִּמֶּנָּה יוֹצְאוֹת סִרְחוֹת הָרֵאָה, (משלי ה) רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ. וְשָׁם רוּחַ חָזָק מְפָרֵק, שֶׁדּוֹפֵק בְּכַנְפֵי הָרֵאָה שֶׁל הָאָדָם, וְזֶהוּ רוּחַ שֶׁמַּסְעִיר אֶת גּוּף הָאָדָם, מַה שֶּׁכּוֹפֵף לוֹ אֵלִיָּהוּ תַּחְתָּיו וְעוֹלֶה בּוֹ לְמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים ב ב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיְמָה [השמים]. וְזֶהוּ דּוֹפֵק עַל הָרֵאָה, שֶׁשּׁוֹתָה כָּל מַשְׁקִים, וּבָהֶם (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, זוֹהִי קְלִפָּה לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. לִשְׂמֹאל, רוּחַ סְעָרָה, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (קהלת י) לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ.

דָּוִד אַעֲבֵר לֵיהּ מִלְּבוֹי, וְקָטִיל לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קט) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי וּבְגִין דָּא זָכָה, לְנַשָּׁבָא רוּחַ צָפוֹנִית, בְּכִנּוֹר דִּילֵיהּ. וְאִתְּמַר בֵּיהּ, (יחזקאל לז) כֹּה אָמַר יְיָ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, וַהֲוָה מְנַגֵּן בֵּיהּ בַּכִּנּוֹר, בְּד' מִינֵי נְגוּנִין, בְּשִׁיר פָּשׁוּט, דְּאִיהוּ י'. וּבְשִׁיר כָּפוּל, דְּאִיהוּ י"ד. וּבְשִׁיר מְשׁוּלָּשׁ, דְּאִיהוּ יד"ו. וּבְשִׁיר מְרוּבָּע, דְּאִיהוּ יְדוֹ"ד. הָא אִינּוּן עֶשֶׂר אַתְוָון. דְּעָבַד דָּוִד לְקֻבְלַיְיהוּ, י' מִינֵי תְּלִים. וְסַלְקִין לְע"ב אַנְפִּין, כְּחוּשְׁבַּן י' אַתְוָון אִלֵּין.

דָּוִד הֶעֱבִיר מִלְּבּוֹ וְהָרַג אוֹתוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קט) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי, וְלָכֵן זָכָה לְנַשּׁוּב רוּחַ צְפוֹנִית בְּכִנּוֹרוֹ, וְנֶאֱמַר בּוֹ (יחזקאל לז) כֹּה אָמַר ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, וְהָיָה מְנַגֵּן בּוֹ בַּכִּנּוֹר בְּאַרְבָּעָה מִינֵי נְגוּנִים: בְּשִׁיר פָּשׁוּט, שֶׁהוּא י'. וּבְשִׁיר כָּפוּל, שֶׁהוּא י"ד. וּבְשִׁיר מְשֻׁלָּשׁ, שֶׁהוּא יה"ו. וּבְשִׁיר מְרֻבָּע, שֶׁהוּא יְהוֹ"ה. הֲרֵי הֵן עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁעָשָׂה דָּוִד כְּנֶגְדָּן עֲשָׂרָה מִינֵי תְּלִים, וְעוֹלִים לְע"ב פָּנִים, כְּחֶשְׁבּוֹן עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ.

וּמְתֵי סָלְקוּ בְּע"ב מִינֵי נְגוּנָא. כַּד אִתְעֲבַר שׁוּלְטָנוּתָא דְּעָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה. דִּבְהוֹן דָּפִיק רוּחַ סְעָרָה. בְּאַרְבַּע סִטְרִין, דְּסַלְקִין לִ"י' כִּתְרִין לְע"ב אוּמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי יא) וּבַאֲבוֹד רְשָׁעִים רִנָּה.

וּמְתֵי עָלוּ בְע"ב מִינֵי נְגוּן? כְּשֶׁעָבַר שִׁלְטוֹן עָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, שֶׁבָּהֶם דּוֹפֶקֶת רוּחַ סְעָרָה בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁעוֹלִים לַעֲשָׂרָה כְּתָרִים לְע"ב אֲמוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יא) וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה.

דְּמִיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל נוּרִיאֵ"ל רְפָאֵ"ל, שַׁלְטִין עַל ד' סִטְרִין (ס"א יסודין) טָבִין דְּבַר נָשׁ, דְּאִינּוּן מַיָּא וְאֶשָּׁא וְרוּחָא וְעַפְרָא, וְכָל חַד אִית לֵיהּ ד' אַנְפִּין. עָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה, תַּלְיָין (ס"א שלטין) עַל מָרָה לְבָנָה, דְּרֵיאָה דְּעָבִיד סַרְכָא. וּבְמָרָה סוּמָקָא דְּכָבֵד, דְּאִתְאַדַּם בְּמַאֲדִים. וּבְמָרָה יְרוֹקָא דַּאֲחִידָא בְּכַבְדָא, דְּאִיהוּ חַרְבָא דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאִתְּמַר בֵּהּ (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת. וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, לֵילִית, שַׁבְּתַי, שׁוּלְטָנוּתָא בַּטְחוֹל, דְּאִיהוּ עָצִיבוּ, שְׁאוֹל תַּחְתִּית, עֲנִיוּתָא וְחֶשׁוֹכָא בִּכְיָה וְהֶסְפֵּדָא וְוַיְעָבוֹן.

שֶׁמִּיכָאֵ"ל גַּבְרִיאֵ"ל נוּרִיאֵ"ל רְפָאֵ"ל שׁוֹלְטִים עַל אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים (היסודות) הַטּוֹבִים שֶׁל הָאָדָם, שֶׁהֵם מַיִם וְאֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר, וּלְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ אַרְבַּע פָּנִים: עֵון מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, תְּלוּיִים (שולטים) עַל מָרָה לְבָנָה, שֶׁרָאָה עוֹשֶׂה סַרְכָה. וּבְמָרָה הָאָדם שֶׁל הַכָּבֵד שֶׁהִתְאַדֵּם בְּמַאְדִּים. וּבְמָרָה יֶרֶקָה שֶׁאָחוּזָה בַּכָּבֵד, שֶׁהוּא חֶרֶב מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת. וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, לִילִית, שַׁבְתַּי, שִׁלְטוֹן בַּטָּחוֹל, שֶׁהוּא עַצְבוּת, שְׁאוֹל תַּחְתִּית, עֲנִיוּת וְחֹשֶׁךְ, בְּכִיָּה וְהֶסְפֵּד וּרְעָבוֹן.

מִיַּד דְּמִתְעָבְרִין אִלֵּין קְלִיפִּין מִבַּר נָשׁ, שַׁלְטָא עֲלֵיהּ אִילְנָא דְּחַיֵּי, בְּע"ב אַנְפִּין, דְּאִינּוּן י' יָ"ד יְ"ו יְדְוָ"ד, דְּאִשְׁתְּכָחוּ עֲשָׂרָה תַּלְיָין מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, דְּאִינּוּן יְדְוָד, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, כֹּה אָמַר יְדְוָד מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ, דָּא הוּא רוּחוֹ דְּמַשִּׁיחַ. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ, כַּד אִיהוּ מְנַשֵּׁב בְּאֻזָּן יְמִינָא דְּלִבָּא, דְּתַמָּן חָכְמָה מִסְטְרָא דְּחֶסֶד, דְּבֵיהּ הַרְווֹצָה לְהַחְכִּים יַדְרִים בְּחָכְמָה. וְחֶסֶ"ד נָשַׁב בַּבִּינָה, דְּבַחָכְמָה י'. בַּבִּינָה ה'. בְּתִפְאֶרֶת ו'. בְּמַלְכוּת ה'. יְדְוָד דָּפִיק בְּכָלְהוּ אַרְבַּע. דְּסַלְקִין לְעֶשֶׂר. ולע"ב מַחֲשָׁבָה דְּלִבָּא. מִיַּד כְּשֶׁעוֹבְרוֹת קְלִפּוֹת אֵלּוּ מֵהָאָדָם, שׁוֹלֵט עֲלֵיו עֵץ הַחַיִּים בְּע"ב פָּנִים, שֶׁהֵם י' י"ה יה"ו יְהוֹ"ה, שֶׁנִּמְצְאוּ עֶשְׂרָה תְּלוּיִים מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, שֶׁהֵם יְהוֹ"ה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם, כֹּה אָמַר ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. זֶהוּ רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה', כְּשֶׁהוּא מְנַשֵּׁב בְּאֹזֶן יָמִין שֶׁל הַלֵּב, שֶׁשָּׁם חָכְמָה מִצַּד הַחֶסֶד, שֶׁבּוֹ הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים בְּחָכְמָה. וְחֶסֶ"ד נוֹשֵׁב בְּבִינָה. שֶׁבְּחָכְמָה י', בְּבִינָה ה', בְּתִפְאֶרֶת ו', בְּמַלְכוּת ה'. יְהוֹ"ה דּוֹפֵק בְּכָל הָאַרְבָּעָה, שֶׁעוֹלִים לַעֲשָׂרָה, וּלְע"ב מַחֲשֶׁבֶת הַלֵּב.

דָּא יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, יְמִינָא אִיהוּ מַיִם. וְאִיהוּ יַד הַגְּדוֹלָה. מִשְּׁמָאלָא אֵשׁ. וְאִיהִי יַד הַחֲזָקָה. בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, יְ"ד רָמָה. דְּאִיהִי רוּחָא דְּקֻדְשָׁא. וְכֹלָּא בֶּן י"ד. (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ. בֵּיהּ מִתְנַהֲגִים מַיָּא וְאֶשָּׁא. דְּאַחִיד בְּתַרְוַיְיהוּ, וְדָפִיק בְּעַרְקִין דְּמוֹחָא, דְּאִיהוּ מַיִם. וּבְעַרְקִין דְּלִבָּא, דְּאִיהוּ אֵשׁ. וְרוּחַ בְּכַנְפֵי רֵיאָה.

זֶה יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. יָמִין הוּא מַיִם, וְהוּא יַד הַגְּדוֹלָה. מִשְּׂמֹאלָא אֵשׁ, וְהִיא יַד הַחֲזָקָה. בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי יְ"ד רָמָה, שֶׁהִיא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְהַכֹּל בֶּן י"ד. כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים. אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ (יחזקאל א). בּוֹ מִתְנַהֲגִים מַיִם וְאֵשׁ. שֶׁאוֹחֵז בִּשְׁנֵיהֶם, וְדוֹפֵק בְּעוֹרְקֵי הַמֹּחַ, שֶׁהוּא מַיִם. וּבְעוֹרְקֵי הַלֵּב, שֶׁהוּא אֵשׁ. וְרוּחַ בְּכַנְפֵי רֵאָה.

בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר דְּגוּפָא, אִשְׁתְּכַח גַּלְגַּלֵּי יַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא, וְגַלְגַּלֵּי רְקִיעָא, דְּאִינּוּן אֶשָּׁא. כֻּלְּהוּ סַלְקִין וְנָחְתִּין בֵּיהּ. וְאִיהוּ אַתְרֵיהּ בֵּין רְקִיעָא וְיַמָּא, מָאנָא דִּילֵיהּ אַרְעָא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁל הַגּוּף נִמְצָאִים גַּלְגַּלֵּי יָם הַתּוֹרָה וְגַלְגַּלֵּי הָרָקִיעַ, שֶׁהֵם אֵשׁ. כֻּלָּם עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, וְהוּא מְקוֹמוֹ בֵּין רָקִיעַ וְיָם. כְּלִי שֶׁלּוֹ אֶרֶץ, שֶׁהִיא שְׁכִינָה.

וּכְגַוְונָא דְּעוֹפִין, פְּתִיחוּ גַּדְפַּיְיהוּ, לְקַבְלָא רוּחָא לְכַפְרָחָא בֵּיהּ. הָכִי כָּל אֲבָרִים דְּגוּפָא, פְּתִיחָן בְּכַמָּה מְקוֹרִין, בְּכַמָּה פְּרָקִין, בְּכַמָּה עֲרָקִין, בְּכַמָּה אִדְרִין דְּלִבָּא, אִדְרִין דְּמוֹחָא, לְקַבְלָא לֵיהּ. דְּאִי לָאו דְּנָשֵׁיב בִּבְתִּין דְּלִבָּא, הֲוָה נוּרָא דְּלִבָּא, אוֹקִיד כָּל גּוּפָא. וְכַמָּה סוּלְמִין, וְאִדְרִין, דְּעַרְקִין דְּקָנָה דְּלִבָּא, וְקָנָה דְּרֵיאָה, כֻּלְּהוּ מִתַּתְקְנִין לְגַבֵּיהּ.

וּכְמוֹ עוֹפוֹת, פּוֹתְחִים כַּנְפֵיהֶם לְקַבֵּל רוּחַ לִפְרֹחַ בּוֹ - כָּךְ כָּל הָאֵיבָרִים אֵיבְרֵי הַגּוּף פְּתוּחִים בְּכַמָּה מְקוֹרוֹת, בְּכַמָּה פְּרָקִים, בְּכַמָּה עוֹרְקִים, בְּכַמָּה חַדְרֵי הַלֵּב, חַדְרֵי הַמֹּחַ, לְקַבֵּל אוֹתוֹ. שֶׁאִם לֹא יִנָּשֵׁב בְּבִתֵּי הַלֵּב, הָיָה אֵשׁ הַלֵּב שׁוֹרֵף כָּל הַגּוּף. וְכַמָּה סַלְמוֹת וַחֲדָרִים שֶׁל עוֹרְקֵי קָנֶה הַלֵּב וּקְנֵה הָרֵאָה, כֻּלָּם מִתְתַּקְנִים אֲלֵיו.

כַּד סָלִיק דְּבוּרָא, עַל כַּנְפֵי דְּרֵיאָה, אִתְעֲבִיד קוֹל. בְּהַהוּא זִמְנָא (קהלת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל. (תהלים כט) קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם. מִסְטָרָא דְּמַיָּא, דְּאִיהוּ מוֹחָא, דְּתַמָּן סָלִיק בְּכַנְפֵי רֵיאָה. קוֹל יְיָ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ, מִסְטָרָא דְּלִבָּא, כַּד נָפִיק מִפּוּמָא, אִתְקְרֵי דִּבּוּר.

כְּשֶׁעוֹלֶה הַדִּבּוּר עַל כַּנְפֵי הָרֵאָה, נַעֲשֶׂה קוֹל. בְּאוֹתוֹ זְמַן, (קהלת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל. (תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמָּיִם - מִצַּד הַמַּיִם, שֶׁהוּא מֹחַ, שֶׁשָּׁם עוֹלֶה בְּכַנְפֵי רֵאָה. קוֹל ה' חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ - מִצַּד הַלֵּב, כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהַפֶּה, נִקְרָא דִּבּוּר.

וְלָקֵבֶל תְּרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, דְּפָתְחִין גַּדְפִּין לְקַבְּלָא לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמָעְלָה. הָכִי שְׁפָוון נָטְלִין לֵיהּ לְדִיבּוּר, וּפָרְחִין לֵיהּ לְעֵילָּא.

וּכְנֶגֶד שְׁתֵּי כַּנְפֵי רֵאָה שֶׁפּוֹתְחוֹת כְּנָפַיִם לְקַבְּלוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה - כָּךְ שְׁפָתַיִם לוֹקְחוֹת הַדִּבּוּר וּמַפְרִיחוֹת אוֹתוֹ לְמַעְלָה.

וּכְגַוְונָא דְּאִינּוּן חֲמִשָּׁה כַּנְפֵי (ס"א ענפי) רֵיאָה, כֻּלְּהוּ פְּתִיחָן בְּלָא סִרְכָא, לְקַבְּלָא הַאי קוֹל, הָכִי נָמֵי צְרִיכִין לְמֶהֱוֵי חַמְשָׁא תְּקוּנִין דְּפוּמָא, כֻּלְּהוּ פְּתִיחָן בְּלָא סִירְכָא, בְּחָמֵשׁ תְּקוּנִין דְּאִינּוּן: (דף רכ"ח ע"א) אחהע בַּגְרוֹן. בומף בְּשִׂפְוָון. גיכק בַּחֵיךְ. דטלנת בְּלִישָׁנָא. זסשרץ בַּשִּׁינַיִם.

וּכְמוֹ שֶׁאוֹתָן חֲמֵשׁ כַּנְפֵי (ענפי) רֵאָה, כֻּלָּן פְּתוּחוֹת בְּלֹא סְרָכָה לְקַבֵּל קוֹל זֶה - כָּךְ גַּם צְרִיכִים לִהְיוֹת חֲמִשָּׁה תְּקוּנֵי הַפֶּה, כֻּלָּם פְּתוּחִים בְּלִי סְרָכָה בַּחֲמִשָּׁה תְּקוּנִים, שֶׁהֵם: אחה"ע בַּגְּרוֹן. בומ"ף בִּשְׂפָתַיִם. גיכ"ק בְּחֵךְ. דטלנ"ת בַּלָּשׁוֹן. זסשר"ץ בַּשִּׁנַּיִם.

וְדִבּוּר דְּיִהֵא בְּהוֹן, בְּלָא סִרְכָא וְעִכּוּבָא כְּלָל. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת. דָּא צְלוֹתָא, דְּאִיהוּ דִּבּוּר. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר, אִם שְׁגִגָּה תְּפִלָּתִי בְּפִי יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁמְּקוּבָּל.

וְאִי אִית סִרְכָא וְנָפְקָא בְּעִכּוּבָא, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁמְּטוּרָף. בְּגִין (ס"א כגון) סִרְכָא בְּרֵיאָה דְּאִיהִי טְרֵפָה.

וְדִבּוּר שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם בְּלִי סִרְכָה וְעִכּוּב כְּלָל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, זוֹ תְּפִלָּה, שֶׁהוּא דִּבּוּר, וּבְגִלָּלָהּ נֶאֱמַר, אִם שְׁגִגָּה תְּפִלָּתִי בְּפִי, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁמְּקֻבָּל. וְאִם יֵשׁ סִרְכָה וְיוֹצֵא בְּעִכּוּב, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁמְּטֹרָף, בִּגְלַל (כגון) סִרְכָה בָּרֵאָה שֶׁהִיא טְרֵפָה.

וְקוֹל דָּא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דִּבְיהּ (יחזקאל א) וַאֲשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. וְדָא יְדָוֹ"ד דְּאִיהוּ קוֹל, כַּד נָפִיק לְקַבְּלָא שְׁכִינְתָּא בְּצְלוֹתָא בַּחֲשָׁאי, דְּאִיהוּ דִּבּוּר, דִּבְיהּ אֲדֹנָ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח, כָּל אֵבָרִין פְּתִיחָן כֻּלְּהוּ גַּדְפַיְיהוּ, בְּרמ"ח תִּיבִין, דְּאִינּוּן בְּד' פָּרְשַׁיְין דִּקְרִיאַת שְׁמַע, דִּבְהוֹן נָחִית קָלָא.

וְקוֹל זֶה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁבּוֹ (יחזקאל א) וַאֲשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. וְזֶה יְהוֹ"ה שֶׁהוּא קוֹל, כְּשֶׁיּוֹצֵא לְקַבֵּל שְׁכִינָה בִּתְפִלָּה בַּחֲשָׁאי, שֶׁהוּא דִּבּוּר, שֶׁבּוֹ אֲדֹנָ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח, כָּל הָאֵיבָרִים פּוֹתְחִים כֻּלָּם אֶת כַּנְפֵיהֶם בְּרמ"ח תֵּבוֹת, שֶׁהֵם בְּאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁבָּהֶן יוֹרֵד הַקּוֹל.

וְכַד נָחִית, כַּמָּה צִפָּרִין מְצַפְצְפִין לְגַבֵּיהּ, בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּן, כֻּלְּהוּ עַל אֲבָרִין דְּגוּפָא, דְּאִינּוּן עַנְפֵי אִילְנָא. וּבְכָל גַּדְפִּין דְּכָל אֲבָר, דְּתַמָּן דְּיוּרָא דְּצִפּוֹרָא, דְּאִיהִי אֲדנ"י, בְּכָל עַנְפָא וְעַנְפָא, אִשְׁתְּכַח פִּתְיחָא לְגַבֵּי דְּבַעְלָהּ. אֲדנ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח, אִיהוּ פִּתְחָא לְגַבֵּיהּ, בְּצִלּוֹתָא דְּעַמִּידָה. לֵית אֲבָר מרמ"ח אֲבָרִים דִּשְׁכִינְתָּא, דְּלָאו אִיהִי פִּתְיחָא לְקַבְּלָא לֵיהּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. אִיהוּ צַפְצוּף עוֹפוֹת, דְּאִינּוּן נְשָׁמָתִין דְּשַׁרְיָין בְּאִבָּרִים. אִיהִי שִׂיחַת דְּקַלִּים, דְּאִינּוּן עַנְפִין דְּאִילְנָא.

וּכְשֶׁיּוֹרֵד, כַּמָּה צִפָּרִים מְצַפְצְפוֹת לוֹ בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּן, כֻּלָּם עַל אֵיבְרֵי הַגּוּף, שֶׁהֵם עַנְפֵי הָאִילָן. וּבְכָל כַּנְפֵי כָּל אֵיבָר, שֶׁשָּׁם דְּיוּר הַצִּפּוֹר, שֶׁהִיא אֲדנ"י, בְּכָל עָנָף וְעָנָף נִמְצָאָה פְּתוּחָה לְבַעְלָהּ. אֲדנ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח, הוּא פֶּתַח אֵלָיו בִּתְפִלַּת הָעֲמִידָה - אֵין אֵיבָר מִמַּאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבְרֵי הַשְּׁכִינָה שֶׁלֹּא פָּתוּחַ לְקַבְּלוֹ, וְלָכֵן נִקְרֵאת שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. הוּא צַפְצוּף עוֹפוֹת, שֶׁהֵם נְשָׁמוֹת שֶׁשּׁוֹרוֹת בָּאֵיבָרִים. הִיא שִׂיחַת דְּקַלִּים, שֶׁהֵם עַנְפֵי הָאִילָן.

וּבְהַהוּא זִמְנָא, דְּנָחִית יְדוֹ"ד לְגַבֵּי אֲדנ"י בְּכָל אֲבָר, אִתְּמַר בֵּהּ, (יחזקאל א) בְּעָמְדָם תִּרְפֶּינָה כַּנְפֵיהֶם. וְהַאי רָזָא דְּחַשְׁמַל. חַיּוֹת אֵשׁ, עִתִּים חָשׁוֹת, וְעִתִּים מְמַלְּלוֹת. וְאָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, בְּמַתְנִיתָא תָּנָא, כְּשֶׁהַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, חָשׁוֹת, וּכְשֶׁאֵין הַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְמַלְּלוֹת. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְיַיחֲדִין קוֹל וְדִבּוּר כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן יְאֲהדוֹנָהי, חָשׁוֹת. אֲבָל בְּזִמְנָא דִּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, יְדוֹ"ד מִן אֲדנ"י בְּפֵרוּדָא, אִיהוּ אִשְׁתְּכַח בְּאַרְבַּע אַנְפֵּי חַיָּון, כֻּלְּהוּ פִּתְיחָן, לְקַבְּלֵיהּ מְמַלְּלוֹת, לְמִשְׁאַל מְזוֹנָא, בְּגִין (דניאל ד) דְּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. אֲדנ"י אִשְׁתְּכַח בְּכַנְפֵי הַחַיּוֹת, כֻּלְּהוּ פִּתְיחָן לְגַבֵּי חַיָּון. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁיּוֹרֵד יְהוֹ"ה אֶל אֲדנ"י בְּכָל אֵיבָר, נֶאֱמַר בָּהֶם, בְּעָמְדָם תִּרְפֶּינָה כַּנְפֵיהֶם. וְזֶה סוֹד הַחַשְׁמַ"ל, חַיּוֹת אֵשׁ, עִתִּים חָשׁוֹת, וְעִתִּים מְמַלְּלוֹת. וְאָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּמַתְנִיתָא לְמַדְנוּ, כְּשֶׁהַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - הֵן חָשׁוֹת. וּכְשֶׁאֵין הַדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - הֵן מְמַלְּלוֹת. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁמִּתְיַחֲדִים קוֹל וְדִבּוּר כְּאֶחָד, שֶׁהֵם יְאֲהדוֹנָהי - חָשׁוֹת. אֲבָל בְּזִמַּן שֶׁפְּנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, יְהוֹ"ה מֵאֲדנ"י - בְּפֵרוּד - הוּא נִמְצָא בְּאַרְבַּע פְּנֵי הַחַיּוֹת, כֻּלָּם פְּתוּחִים, לְעָמָתָן מְמַלְּלוֹת לִשְׁאֹל מָזוֹן מִשּׁוּם שֶׁמָּזוֹן לַכֹּל בּוֹ. אֲדנ"י נִמְצָא בְּכַנְפֵי הַחַיּוֹת, כֻּלָּם פְּתוּחִים לַחַיּוֹת.

שְׁאָגִין בְּקוֹל דְּאִיהוּ יְדוֹ"ד, כֻּלְּהוּ בִּימִינָא. אוֹפַנִּים מְצַפְצְפָן בְּדִבּוּר, דְּאִיהוּ אֲדנ"י בִּשְׂמָאלָא. בִּשְׂרָפִים מִתְחַבְּרִים קוֹל וְדִבּוּר בְּאֶמְצָעִיתָא. יְאֲהדוֹנָהי. בְּהוֹן (בראשית א) וְעוֹף יְעוֹפֵף. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה ו) וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. וְאִתְּמַר בְּהוֹן, (קהלת י) וְעוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר. וּשְׂרָפִים שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. מִסִּטְרָא דְּאֵת ו', דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כְּלִיל יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְאִיהוּ כְּלִיל שִׁית תֵּיבִין, (ישעיה ו) בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף סִימָן.

שׁוֹאֲגִים בְּקוֹל, שֶׁהוּא יְהוֹ"ה, כֻּלָּם בִּימִין. אוֹפַנִּים מְצַפְצְפִים בְּדִבּוּר, שֶׁהוּא אֲדנ"י, בִּשְׂמֹאל. בִּשְׂרָפִים מִתְחַבְּרִים קוֹל וְדִבּוּר בְּאֶמְצַע. יְאֲהדוֹנָהי. בָּהֶם (בראשית א) וְעוֹף יְעוֹפֵף. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ו) וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, (קהלת י) וְעוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר. וּשְׂרָפִים - שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד (ישעיה ו), מִצַּד הָאוֹת ו', שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, כּוֹלֵל יָמִין וּשְׂמֹאל. וְהוּא כּוֹלֵל שֵׁשׁ תֵּבוֹת - בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף סִימָן.

תְּקוּנָא תְּנְיָינָא, (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. רְשִׁימוּ דְּסֵפֶר תּוֹרָה, וְאִיהוּ (ישעיה מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לְשָׁבֶת בָּיִת.

תִּקּוּן שֵׁנִי - וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. רֹשֶׁם שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה, וְהוּא (שם מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת.

וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וְשַׁחֲרִית, כְּאִילּוּ מְקַיֵּים (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. דְּטַלִּית לְבָנָה, אִיהוּ לִימִינָא מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. וְאִתְּמַר, אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. (ישעיה טז) וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא. חֶסֶד סָלִיק ע"ב חוּלְיִין וְקִשְׁרִין דְּטַלִּית.

וּפָרְשׁוּהָ רַבָּנָן, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וְשַׁחֲרִית כְּאִלּוּ מְקַיֵּם (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. שֶׁטַּלִּית לְבָנָה הִיא לִימִין, מִצַּד חֶסֶד, וְנֶאֱמַר אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. (ישעיה טז) וְהוּכַן בְּחֶסֶד כִּסֵּא. חֶסֶד עוֹלֶה ע"ב חֻלְיוֹת וְקִשְׁרֵי הַטַּלִּית.

וְאִית טַלִּית מִסְטָרָא דְּמָטַטְרוֹ"ן, דְּאִיהוּ טֵ"ט, כְּלִיל ח"י, בֵּין קְשָׁרִין וְחוּלְיִין לְכָל סִטְרָא. ה' קְשָׁרִין לְקֶבֶל ה' חוֹמְשֵׁי תּוֹרָה. וּתְלֵיסַר חוּלְיִין, לְקֶבֶל תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְּאוֹרַיְיתָא. דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, בי"ג מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת.

וְיֵשׁ טַלִּית מִצַּד מְטַטְרוֹ"ן, שֶׁהוּא טֵ"ט, כּוֹלֵל ח"י, בֵּין קְשָׁרִים וְחֻלְיוֹת לְכָל צַד. חֲמִשָּׁה קְשָׁרִים כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תּוֹרָה. וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן, בְּשָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת.

וּבְגִינָהּ אִתְּמַר, כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. בְּדִיוּקְנָא דִּתְפְאֶרֶת, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. וְאִתְקְרֵי בִּשְׁמֵיהּ, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. וּלְעֵילָּא כְּמַרְאֵה אָדָם, דָּא שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי כְּחֵיזוּ דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בְּד' אַנְפִּין, וּבְעֶשֶׂר סְפִירָאן, דְּאִינּוּן אָדָם. וְאַרְבַּע אַנְפִּין דְּאָדָם, אַרְבַּע אַתְוָון. וְאִינּוּן י"ד אַתְוָון, וּבְהוֹן (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה.

וּבְגִלְלָהּ נֶאֱמַר, כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. בְּצוּרַת הַתִּפְאֶרֶת, שֶׁהוּא תִּפְאֶרֶת אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה. וְנִקְרָא בִשְׁמוֹ, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. וּלְמַעְלָה כְּמַרְאֵה אָדָם - זוֹ שְׁכִינָה, שֶׁהִיא כְּמַרְאֶה שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי בְּאַרְבָּעָה פָּנִים וּבְעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁהֵם אָדָם. וְאַרְבָּעָה פָּנִים שֶׁל אָדָם - אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. וְהֵם י"ד אוֹתִיּוֹת, וּבָהֶן (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה.

וְעוֹד אִתְקְרֵי חַ"י, מִסְטָרָא דְּצַדִּיק, וּבֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ אִתְקְרֵי אָז אָדָם, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, טַ"ל, וּשְׁכִינְתֵּיהּ ה'. וּבָהּ' אִיהוּ אָדָם. בְּגִין דְּטַ"ל הָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבַּן יו"ד ה"א וא"ו. וְהַאי אִיהוּ מוֹרִיד הַטַ"ל, לְגַבֵּי אוֹת ה"א. קֶשֶׁר דְּטַלִּית, חַ"י עָלְמִין, דְּקֶשִׁיר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל סִטְרִין, בְּאַרְבַּע כְּנָפוֹת דְּטַלִּית.

וְעוֹד נִקְרָא חַ"י מִצַּד שֶׁל צַדִּיק, וּבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ נִקְרָא אָז אָדָם, שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, טַ"ל, וְהַשְׁכִינָה ה'. וּבָהּ' הוּא אָדָם, מְשׁוּם שֶׁטַ"ל כְּךְ עוֹלֶה בְּחֶשְׁבּוֹן - יו"ד ה"א וא"ו. וְזֶהוּ מוֹרִיד הַטַ"ל, לְגַבֵּי אוֹת ה"א. קֶשֶׁר הַטַּלִּית - חַ"י הָעוֹלָמִים, שֶׁקּוֹשֵׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּכָל הַצְּדָדִים בְּאַרְבַּע כְּנָפוֹת הַטַּלִּית.

תְּפִלִּין מְשַׁמְאלָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סב) נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ. בִּימִינוֹ, זוֹ תוֹרָה. וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ, אֵלּוּ תְּפִלִּין. יְהוֹ"ה בְּד' פָּרְשִׁיָּין. אֲדנָ"י הֵיכְלָא לְד' אַתְוָון, בְּד' בָּתֵּי דִתְפִלִּין. קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין דְּיַד, דָּא צַדִּיק חַ"י עָלְמִין, דְּאִיהוּ קִשּׁוּרָא דְתַרְוַויְיהוּ. בְּזִרוֹעַ שְׁמָאלָא. קֶשֶׁר דְּרֵישָׁא, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאָחִיד בֵּיהּ יְדוֹ"ד אֶהְיֶ"ה לְעֵילָּא, דְּאִינּוּן (כת"ר) חָכְמָ"ה וּבִינָ"ה.

תְּפִלִּין מְשַׁמְאלוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ. בִּימִינוֹ - זוֹ תוֹרָה. וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ - אֵלּוּ תְּפִלִּין. יְהוֹ"ה בְּאַרְבַּע פָּרְשִׁיּוֹת. אֲדנָ"י - הֵיכָל לְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת בְּאַרְבָּעָה בָּתֵּי הַתְּפִלִּין. קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד זֶה צַדִּיק חַ"י הָעוֹלָמִים, שֶׁהוּא קֶשֶׁר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, בִּזְרוֹעַ שְׂמֹאל. קֶשֶׁר שֶׁל רֹאשׁ זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁאָחוּז בּוֹ יְהוֹ"ה אֶהְיֶ"ה לְמַעְלָה, שֶׁהֵם (כת"ר) חָכְמָ"ה וּבִינָ"ה.

קְרִיאַת שְׁמַע דְּאִיהוּ יְחוּדָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִיהוּ אֶחָיד בֵּין צִיצִית וּתְפִלִּין, דְּכֻלְּהוּ פָּרְשִׁיָּין דְּצִיצִית וּתְפִלִּין, אִינּוּן כְּלִילָן בְּיִחוּדָא דְקְרִיאַת שְׁמַע. וּמִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ טַלִּית וּתְפִלִּין, דְּאִתְּמַר בְּהוּ, (שמות יג) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטָפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ. (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית.

קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהִיא הַיִּחוּד בָּאֶמְצַע, וְהִיא אֲחוּזָה בֵּין צִיצִית וּתְפִלִּין, שֶׁכָּל הַפָּרְשִׁיּוֹת שֶׁל צִיצִית וּתְפִלִּין הֵן כְּלוּלוֹת בַּיִּחוּד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וּמִצַּד שֶׁל עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא טַלִּית וּתְפִלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שמות יג) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. (במדבר טו) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת.

(דף רכ"ח ע"ב) ש' שֶׁל תְּפִלִּין, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ. אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ. ש' שֶׁל תְּפִלִּין. תְּרִין שִׁינִין שִׁית מְאָה. שִׁית דַּרְגִּין. וְשֶׁבַע עַנְפִּין דְּתְרִין שִׁינִין, הָא תְּלַת עֲשַׂר, וְכוֹלָּא תרי"ג. וְלֵית פִּקּוּדָא דְּלָאו אִיהִי שְׁקִילָא לְכָל אוֹרַיְיתָא.

ש' שֶׁל תְּפִלִּין, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. (דברים כח) וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ. וּבֵאֲרוּהוּ - מַהוּ שֵׁם ה'? אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ. ש' שֶׁל תְּפִלִּין. שְׁתֵּי שִׁינִין - שֵׁשׁ מֵאוֹת. שֵׁשׁ מִדְרֵגוֹת וְשִׁבְעָה עֲנָפִים שֶׁל שְׁתֵּי שִׁינַיִם - הֲרֵי שִׁלְשָׁה עָשָׂר, וְהַכֹּל תרי"ג. וְאֵין מִצְוָה שֶׁאֵינָהּ שְׁקוּלָה לְכָל הַתּוֹרָה.

כְּגַוְונָא דָּא, כָּל מִצְוָה אִיהִי יְהוֹ"ה. יְ"ה עִם שְׁמ"י שס"ה. ו"ה עִם זְכָרִי רמ"ח. וּבְגִין דָּא כָּל מִצְוָה אִיהִי שְׁקִילָא לְתרי"ג. וְהָא אוּקְמוּהָ, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל כְּלִיל תרי"ג, מִסְטָרָא דְּצִיצִית. וְתרי"ג מִסְטָרָא דִּתְפִלִּין אִיהוּ בְּכָל אֲתַר.

כְּגוֹן זֶה, כָּל מִצְוָה הִיא יְהוֹ"ה. י"ה עִם שְׁמ"י - שס"ה. ו"ה עִם זְכָרִי - רמ"ח. וּמִשּׁוּם זֶה כָּל מִצְוָה הִיא שְׁקוּלָה לְתרי"ג. וַהֲרֵי פֵּרוּשׁוֹהוּ, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל - כְּלוּל תרי"ג מִצַּד שֶׁל צִיצִית. וְתרי"ג מִצַּד שֶׁל תְּפִלִּין הוּא בְּכָל מָקוֹם.

וְהָיוּ לְטוֹטָפוֹת, טֹטָפֹת: טט, ח"י עָלְמִין, צַדִּיק, לְקַבְּלֵיהּ מְטַטְרוֹן. פֵּת, תִּפְאֶרֶת. מְטַטְרוֹן סוֹס דְּתִפְאֶרֶת, דְּבֵיהּ כָּל סְפִירָאן מִתְלַבְּשִׁין. וְהָכִי אִיהוּ כְּגוּפָא לְנִשְׁמְתָא. וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ, אִשְׁתְּאַר אִלֵּם, לֵית לֵיהּ קוֹל וְלָא דִבּוּר. אִשְׁתְּכַח, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ אִיהוּ קוֹל וְדִבּוּר. דְּכָל מַלְאָךְ וּמַלְאָךְ. וּבְכָל קָלָא וְדִבּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְכָל קָלָא דְּצִלּוֹתָא. וּבְכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא. בְּכָל אֲתַר שׁוּלְטָנוּתֵיהּ בְּעָלְאִין וְתַתָּאִין, אִיהוּ חַיִּים דְּכֹלָּא, אִיהוּ סָבִיל כֹּלָּא.

וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת. טֹטָפֹת - ט"ט, חַ"י עוֹלָמִים, צַדִּיק, כְּנֶגְדּוֹ שֶׁל מְטַטְרוֹן. פֵּ"ת, תִּפְאֶרֶת. מְטַטְרוֹן סוּס שֶׁל תִּפְאֶרֶת, שֶׁבּוֹ כָּל הַסְּפִירוֹת מִתְלַבְּשׁוֹת. וְכָךְ הוּא כְּנֶגֶד לַנְּשָׁמָה. וְכַאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ, נִשְׁאָר אֹלֶם, אֵין לוֹ קוֹל וְלֹא דִבּוּר. נִמְצָא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהַשְּׁכִינָה הֵם קוֹל וְדִבּוּר שֶׁל כָּל מַלְאָךְ וּמַלְאָךְ, וּבְכָל קוֹל וְדִבּוּר שֶׁל תּוֹרָה, וּבְכָל קוֹל שֶׁל תְּפִלָּה וּבְכָל מְצָוָה וּמִצְוָה. בְּכָל מָקוֹם שְׁלִיטָתוֹ בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים, הוּא חַיִּים שֶׁל הַכֹּל וְהוּא סוֹבֵל הַכֹּל.

וְלֵית אֲדֹנָי בְּלָא יְדָוִד, כְּגַוְונָא דְּלֵית דִּבּוּר בְּלָא קוֹל. וְלֵית קוֹל בְּלָא דִּבּוּר. וְהַאי אִיהוּ קְשׁוֹט, בְּעָלְמָא דַּאֲצִילוּת. אֲבָל בְּעָלְמָא דְּפֵרוּדָא, אִית קוֹל בְּלָא דִּבּוּר. קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שַׁדַּי, אָחִיד בֵּיהּ עֵילָּא וְתַתָּא. וְדָא צַדִּיק חַי עָלְמִין, אָחִיד (ס"א ביה) בֵּין קוֹל וְדִבּוּר.

וְאֵין אֲדֹנָי בְּלֹא יְהוָֹה, כְּמוֹ שֶׁאֵין דִּבּוּר בְּלֹא קוֹל. וְאֵין קוֹל בְּלֹא דִּבּוּר. וְזֶהוּ אֱמֶת בְּעוֹלַם הָאֲצִילוּת. אֲבָל בְּעוֹלַם הַפֵּרוּד יֵשׁ קוֹל בְּלֹא דִּבּוּר. קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שַׁדַּי, אָחוּז בּוֹ הָעֶלְיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן. וְזֶה צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, אָחוּז (בו) בֵּין קוֹל וְדִבּוּר.

אַדְהָכִי, הָא רַעְיָא מְהֵימְנָא אִזְדְּמַן לְגַבֵּי סָבָא, וְאָמַר סָבָא סָבָא, תְּפִלִּין וְצִיצִית וּפָרָשַׁת מְזוּזָה, אִינּוּן ג' פְּקוּדִין, כְּלִילָן בְּקְרִיאַת שְׁמַע. וְקְרִיאַת שְׁמַע פְּקוּדָא רְבִיעָאָה. וְצִיצִית אַדְכַּר ג' זִמְנִין. וּבִתְפִלִּין אַדְכַּר בְּהוּ תְּרִין זִמְנִין אוֹת. וּבַצִּיצִית ז' שֶׁל תִּזְכְּרוּ דְּצָרִיךְ לְהַתִּיז בָּהּ. וּבִמְזוּזָה, שַׁדַּי מִלְבַר, יְדוֹ"ד מִלְגוֹ.

בְּתוֹךְ כָּךְ הֲרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן נִזְדַּמֵּן אֵצֶל הַזָּקֵן וְאָמַר, זָקֵן זָקֵן, תְּפִלִּין וְצִיצִית וּפָרָשַׁת מְזוּזָה הֵן שָׁלֹשׁ מִצְווֹת כְּלוּלוֹת בַּקְּרִיאַת שְׁמַע, וּקְרִיאַת שְׁמַע הִיא מִצְוָה רְבִיעִית. וְצִיצִית מֻזְכֶּרֶת שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. וּבַתְּפִלִּין נִזְכֶּרֶת בָּהֶן שְׁתֵּי פְּעָמִים אוֹת. וּבַצִּיצִית, הָאוֹת ז' שֶׁל תִּזְכְּרוּ שֶׁצָּרִיךְ לְהַתִּיז בָּהּ. וּבִמְזוּזָה, שַׁדַּי"ו מִבַּחוּץ, יְהוָֹה מִבְּפָנִים.

וּפָרָשַׁיִן סְתִימִין וּפְתִיחָן אֲמַאי. וְשִׁיעוּר אַרְכָּהּ דְּצִיצִית וְרוֹחְבָּהּ, דְּתַקִּינוּ אוֹרֶךְ כָּל הַצִּיצִית תְּרֵין עֲשַׂר אֲצְבְּעָן בְּגוּדָל. מִצְוַת תְּכֵלֶת, שְׁלִישׁ גְּדִיל, וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עָנָף. וּבֵין קֶשֶׁר לְקֶשֶׁר כְּמִלֹּא גוּדָל. וְכָל חוּלְיָא וְחוּלְיָא תִּהְיֶה מְשׁוּלֶּשֶׁת. וְהָכִי תְּפִלִּין אֲמַאי בְּמוֹחָא. וְלְקַבֵּל לִבָּא. וְשִׁיעוּר רְצוּעָתְהוֹן אֲמַאי אִינּוּן עַד לִבָּא לִשְׁמֹאלָא. וְעַד טַבּוּרָא לִימִינָא. וּרְצוּעָא דְּיַד עַד דְּיִכְרוֹךְ וִישַׁלֵּשׁ תִּלַת זִמְנִין בְּאֶצְבַּע צְרָדָא.

וּפָרָשִׁיוֹת סְתוּמוֹת וּפְתוּחוֹת מַדּוּעַ? וְשִׁעוּר אָרְכָּהּ שֶׁל צִיצִית וְרָחְבָּהּ, שֶׁתְּקָנוּ אוֹרֶךְ כָּל הַצִּיצִית שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֶצְבָּעוֹת בְּגוּדָל. מִצְוַת תְּכֵלֶת שְׁלִישׁ גְּדִיל, וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עָנָף, וּבֵין קֶשֶׁר לְקֶשֶׁר כְּמִלֹּא גוּדָל. וְכָל חֻלְיָה וְחֻלְיָה תִּהְיֶה מְשֻׁלֶּשֶׁת. וְכָךְ תְּפִלִּין מַדּוּעַ בַּמֹּחַ? וּכְנֶגֶד הַלֵּב, וְשִׁעוּר הָרְצוּעוֹת, מַדּוּעַ הֵן עַד הַלֵּב לִשְׂמֹאל וְעַד הַטַּבּוּר לְיָמִין? וּרְצוּעָה שֶׁל יָד עַד שֶׁיִּכְרֹךְ, וִישַׁלֵּשׁ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בָּאֶצְבַּע הָאֲרֻכָּה?

אֶלָּא, וַדַּאי בֶּגֶד חָשׁוּב לְאוֹ אִיהוּ, אֶלָּא שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לְכָל סְטָרָא. אִינּוּן תְּרֵיסָר, לְקַבֵּל ד' בִּגְדֵי לָבָן, וְד' בִּגְדֵי זָהֳב, וְד' בִּגְדֵי דְּכֻהֲן הֶדְיוֹט. וּמִסְטָרָא דִּבְרָכַת כֹּהֲן הֶדְיוֹט קָא רָמִיז, אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. שְׁלִישׁ גְּדִיל, וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עָנָף, דְּאִיהוּ תְּכֵלֶת.

אֶלָּא וַדַּאי בֶּגֶד חָשׁוּב אֵין הוּא, אֶלָּא שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לְכָל צַד. וְהֵם שְׁנֵים עָשָׂר, כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בִּגְדֵי לָבָן וְאַרְבָּעָה בִּגְדֵי זָהֳב וְאַרְבָּעָה בִּגְדֵי כֹּהֲן הֶדְיוֹט. וּמִצַּד שֶׁל בִּרְכַּת כֹּהֲן הֶדְיוֹט הוּא רוֹמֵז: אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. שְׁלִישׁ גְּדִיל וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עָנָף, שֶׁהוּא תְּכֵלֶת.

וְכָל חוּלְיָא מְשׁוּלֶּשֶׁת, כָּל מְשׁוּלָּשׁ מִסְטָרָא דִּקְדוּשָׁה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְיִשְׂרָאֵל שְׁלִישַׁיָּה, בְּגִין (שמות יד) דְּוִשְׁלִישִׁים עַל כֻּלּוֹ. דְּצִיצִית מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ תְּלִיתָאָה לְאֲבָהָן, וְכָל דָּבָר מְשׁוּלָּשׁ, וה"ו יל"י, כָּל תֵּיבָה מְשׁוּלֶּשֶׁת מִסְטְרוֹי. חוּלְיָא כְּלִילָא מִתְּלַת כְּרִיכוֹת מְשֻׁלָּשִׁין, דָּא שְׁכִינְתָּא. קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְאִיהִי מְשׁוּלֶּשֶׁת בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כְּלִיל תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן, דְּאִינּוּן ש' מִן שַׁבָּת, שְׁכִינְתָּא בַּת יְחִידָה. (ס"א מליא מן) חֻלְיָא, תְּכֻלָּת שֶׁבַּצִּיצִית.

וְכָל חֻלְיָה מְשֻׁלֶּשֶׁת, כָּל מְשֻׁלָּשׁ מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְיִשְׂרָאֵל שְׁלִישַׁיָּה, מִשּׁוּם (שמות יד) שֶׁוִּשְׁלִשִׁם עַל כֻּלּוֹ. שֶׁצִּיצִית מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי לָאָבוֹת, וְכָל דָּבָר מְשֻׁלָּשׁ, וה"ו יל"י, כָּל תֵּבָה מְשֻׁלֶּשֶׁת מִצַּדּוֹ. חֻלְיָה כְּלוּלָה מִשְּׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת מְשֻׁלָּשׁוֹת, זוֹ הַשְּׁכִינָה. קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְהִיא מְשֻׁלֶּשֶׁת בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, כָּלוּל מִשְּׁלֹשָׁה עַנְפֵּי הָאָבוֹת, שֶׁהֵם אוֹת ש' מִשַּׁבָּת, שְׁכִינָה בַּת יְחִידָה. (מלאה מן) חֻלְיָה, תְּכֻלָּת שֶׁבַּצִּיצִית.

זַכָּאָה גּוּפָא, דְּהָכִי אִיהוּ רָשִׁים, בִּשְׁכִינְתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כַּנְפֵּי דְמַצָּוָה. רָשִׁים בִּרְצוּעָא דְּאִיהוּ תְּפִלָּה דְּיָד, בְּתַלַת כְּרִיכוֹת בְּאֶצְבַּע צְרָדָא. דְּאִיהִי כְּנָוֹונָא דְּחוּלְיָא, כְּרִיכָא בְּתַלַת כְּרִיכוֹת בְּאֶצְבְּעָא. רָשִׁים בְּקֶשֶׁר דְּתְפִלִּין, כְּלִיל בְּתַרִין קִשְׁרִין, סַלְקִין חֲמִשָּׁה עָשָׂר מְשׁוּלְשִׁין, תְּרִין בְּקִשְׁרָא חַד.

אַשְׁרֵי הַגּוּף שֶׁכָּךְ הוּא רָשׁוּם בַּשְּׁכִינָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כַּנְפֵּי הַמִּצְוָה. רָשׁוּם בָּרְצוּעָה שֶׁהִיא תְּפִלָּה שֶׁל יָד בְּשָׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת בָּאֶצְבַּע הָאֲרֻכָּה, שֶׁהִיא כְּדֶגֶמֶת הַחֻלְיָה, כְּרוּכָה בְּשָׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת בָּאֶצְבַּע. רָשׁוּם בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, כָּלוּל בִּשְׁנֵי קְשָׁרִים, עוֹלִים חֲמִשָּׁה עָשָׂר מְשֻׁלָּשִׁים, שְׁנַיִם בְּקֶשֶׁר אֶחָד.

שְׁלֹשָׁה עֲשָׂר חוּלְיָין, אִית בְּהוֹן תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים כְּרִיכָן, כְּחוּשְׁבַּן ט"ל. וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂר חֻלְיָין, כְּחוּשְׁבַּן אֶחָד. סַלְקִין בֵּ"ן. וְהַאי אִיהוּ בֶּן יְ"ה. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת יֵשׁ בָּהֶן תֵּשַׁע וּשְׁלֹשִׁים כְּרִיכוֹת כְּחֶשְׁבּוֹן ט"ל, וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת כְּחֶשְׁבּוֹן אֶחָד - עוֹלִים בֵּ"ן. וְזֶהוּ בֶּן יְ"ה, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי.

כָּל קֶשֶׁר בְּדִיוּקְנָא דְּכַף יְמִינָא, כָּל חוּלְיָא בְּדִיוּקְנָא דְּאֶצְבַּע, דְּאִית בֵּיהּ תְּלַת פִּרְקִין, לָקֳבֵל תְּלַת כְּרִיכוֹת. וְהָכִי בְּכָל אֶצְבַּע תְּלַת פִּרְקִין, לְבַר מְגוּדָל. דְּאִיהוּ שִׁיעוּר בֵּין קֶשֶׁר לְקֶשֶׁר דְּצִיצִית, כְּמִלְּא גוּדָל. אִיהִי מִדָּה דְּחוֹטָמָא. וּמִדָּה דְּעַיִן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְאִיהוּ מִדָּה בֵּין עַיִן לְעַיִן. וּמִדָּה דְּאוֹזֶן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וּמִדָּה דְּכָל שָׂפָה וְשָׂפָה. וּמִדָּה דְּלִישָׁנָא. (שמות כו) מִדָּה אַחַת לְכָל הַיְרִיעוֹת.

כָּל קֶשֶׁר בַּצּוּרָה שֶׁל כַּף יָמִין, כָּל חֻלְיָה בַּצּוּרָה שֶׁל אֶצְבַּע, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת. וְכָךְ בְּכָל אֶצְבַּע שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים, חוּץ מִגּוּדָל, שֶׁהוּא שִׁעוּר בֵּין קֶשֶׁר לְקֶשֶׁר שֶׁל הַצִּיצִית כְּמִלֹּא גוּדָל. הִיא מִדַּת הַחֹטֶם, וּמִדָּה שֶׁל עַיִן יָמִין וּשְׂמֹאל, וְהִיא מִדָּה בֵּין עַיִן לָעַיִן, וּמִדָּה שֶׁל אֹזֶן יָמִין וּשְׂמֹאל, וּמִדָּה שֶׁל כָּל שָׂפָה וְשָׂפָה, וּמִדַּת הַלָּשׁוֹן. (שמות כו) מִדָּה אַחַת לְכָל הַיְרִיעֹת.

אַמָּה שִׁיעוּר דְּגוּפָא, לְאַרְבַּע סְטָרִין וְעֵילָא וְתַתָּא. דְּאִינּוּן שִׁית אַמּוֹת. וּבְכָל אַמָּה וְאַמָּה שְׁלֹשָׁה פִּרְקִין, ח"י פִּרְקִין בְּשִׁית אַמִּין. וְאִינּוּן רָזָא דח"י נְעָנּוּעִין דְּלוּלָב. לְשִׁית סְטָרִין. תְּלַת נְעָנּוּעִין לְכָל סִטְרָא. וְעֵלַיְיהוּ אִתְּמַר, (שיר השירים ז) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר. וְדָא שִׁיעוּר קוֹמָה, מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל בִּשְׁכִינְתָּא, אִיהוּ ח"י אַרְבַּע זְמָנִין, דְּאִינּוּן אַרְבַּע סַלְקִין שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם.

הָאַמָּה הִיא שְׁעוּר הַגּוּף, לְאַרְבָּעָה צְדָדִים וּמַעְלָה וּמַטָּה, שֶׁהֵם שֵׁשׁ אַמּוֹת. וּבְכָל אַמָּה וְאַמָּה שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים. ח"י פְּרָקִים בְּשֵׁשׁ אַמּוֹת. וְהֵם סוֹד שֶׁל ח"י נְעָנוּעִים שֶׁל הַלּוּלָב לְשִׁשָּׁה צְדָדִים, שְׁלֹשָׁה נְעָנוּעִים לְכָל צַד, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שיר השירים ז) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר. וְזֶה שִׁעוּר קוֹמָה, מְקֻוֶה יִשְׂרָאֵל בַּשְּׁכִינָה, הוּא ח"י אַרְבַּע פְּעָמִים, שֶׁאֵלּוּ הָאַרְבַּע עוֹלִים לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם.

וְרָזָא דְּחֵיוָן, קוֹמָה דִּלְהוֹן (דף רכ"ט ע"א) (יחזקאל א) וְגַבֵּיהֶם וְגוֹבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם וְגַבּוֹתָם וְגוֹ', וְגַבֵּיהֶם, אַרְבַּע חֵיוָן דְּמֶרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה. וְגוֹבַהּ לָהֶם, ד' חֵיוָן דְּמֶרְכַּבְתָּא מְצִיעָתָא. וְגַבּוֹתָם, אַרְבַּע חֵיוָן דְּמֶרְכַּבְתָּא תְּלִיתָאָה. וְכֻלְּהוּ י"ב. וְאִינּוּן מְלַאוֹת עֵינַיִם, כְּגַוְונָא דָּא סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן, יְדוָד יְדוָד יְדוָד.

וְסוֹד שֶׁל הַחַיּוֹת, הַקּוֹמָה שֶׁלָּהֶן - (יחזקאל א) וְגַבֵּיהֶן וְגוֹבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם וְגַבּוֹתָם וְגוֹ'. וְגַבֵּיהֶן - אַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְגוֹבַהּ לָהֶם - אַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הָאֶמְצָעִית. וְגַבּוֹתָם - אַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הַשְּׁלִישִׁית. וְכֻלָּן שִׁתִּים עֶשְׂרֵה. וְהֵן מְלֵאוֹת עֵינַיִם. כְּדֶגְמָא זוֹ (ראה ציור למעלה) סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן - יְהוָה יְהוָה יְהוָה.

וּמְאֵרֵי דְּקוֹמָה רְשִׁימִין בְּהוֹן בְּצִלּוֹתָא, בְּאֵן אֲתַר. אֶלָּא כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ. וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם. זְקִיפוֹת אַרְבָּעָה. וּכְרִיעוֹת ד'. הָא הָכָא קָא רָמִיז בְּאִלֵּין זְקִיפוֹת וּכְרִיעוֹת, מוֹלִיךְ וּמֵבִיא לְמִי שֶׁד' רוּחוֹת הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד לְמִי שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ שֶׁלּוֹ. וְאִינּוּן שֵׁית סְטָרִין, שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְד' רוּחוֹת. לְקֶבֶל תְּלַת בִּרְכָאן קַדְמָאִין, וּתְלַת בַּתְרָאִין, בְּעוּשָּׁה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו ד', כְּרִיעָה וּזְקִיפָא לְשִׂמְאלָא, וּכְרִיעָה וּזְקִיפָא לִימִינָא. וְהַאי אִיהוּ נוֹתֵן שָׁלוֹם לְשִׂמְאלוֹ וִימִינוֹ, לְשִׂמְאל רַבּוֹ, וְלִימִין רַבּוֹ.

וּבַעֲלֵי הַקּוֹמָה רְשׁוּמִים בָּהֶם בַּתְּפִלָּה בְּאֵיזֶה מָקוֹם. אֶלָּא כָּל הַכּוֹרֵעַ - כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְכָל הַזּוֹקֵף - זוֹקֵף בַּשֵּׁם. זְקִיפוֹת אַרְבַּע וּכְרִיכוֹת אַרְבַּע. הֲרֵי כָּאן רוֹמֵז בְּאֵלּוּ הַזְּקִיפוֹת וְהַכְּרִיעוֹת, מוֹלִיךְ וּמֵבִיא לְמִי שֶׁאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד לְמִי שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ שֶׁלּוֹ. וְאֵלּוּ הֵם שִׁשָּׁה צְדָדִים - שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְאַרְבַּע רוּחוֹת. כְּנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְשֶׁלֹּשׁ אַחֲרוֹנוֹת. בְּעֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו - אַרְבַּע, כְּרִיעָה וּזְקִיפָה לִשְׂמֹאל, וּכְרִיעָה וּזְקִיפָה לִימִין. וְזֶה הוּא נוֹתֵן שָׁלוֹם לִשְׂמֹאלוֹ וִימִינוֹ. לִשְׂמֹאל רַבּוֹ, וְלִימִין רַבּוֹ. הָא אִינּוּן תְּרֵיסָר, בֵּין (כריכות) (כריעות) וּכְרִיעוֹת וּזְקִיפוֹת. וּבְהוֹן ע"ב עֵינִין. ו' כְּרִיעוֹת בְּהוֹן ח"י נְעָנוּעִין, ג' בְּכָל פַּעַם, רֹאשׁ וְגוּף וְזָנָב, דְּצָרִיךְ לְמִכְרַע. בְּח"י חוּלְיִין סַלְקִין ע"ב. בְּאִלֵּין ע"ב עַיְינִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נַהֲרִין ע"ב גַּדְפִּין דִּשְׁכִינְתָּא, וְקָמַת עֲלַיְיהוּ, וְאִתְקְרִיאַת עֲמִידָה. דִּבְקַדְמֵיתָא נְפִילָה אִיהִי, וְצָרִיךְ לְאַקְמָא לָהּ בְּשֵׁם יְדוָד, בְּחַ"י עָלְמִין, וּבְאַרְבַּע זְקִיפוֹת בְּשִׁית בִּרְכָאן, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת, כָּלִיל תְּלַת בִּרְכָאן קַדְמָאִין, וּתְלַת בִּרְכָאן בַּתְרָאִין.

הֲרֵי הֵן שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה בֵּין (כריכות) (כריעות) וּכְרִיעוֹת וּזְקִיפוֹת, וּבָהֶן ע"ב עֵינַיִם. שֵׁשׁ כְּרִיעוֹת בָּהֶן שְׁמוֹנָה עָשָׂר נְעָנוּעִים, שֶׁלֹּשׁ בְּכָל פַּעַם, רֹאשׁ וְגוּף וְזָנָב, שֶׁצָּרִיךְ לִכְרֹעַ בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת שֶׁעוֹלוֹת שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם. בְּאֵלּוּ הַשִּׁבְעִים וּשְׁתַּיִם עֵינַיִם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְאִירִים שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וְעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם, וְנִקְרֵאת עֲמִידָה. שֶׁבַּתְּחִלָּה הָיְתָה נְפִילָה, וְצָרִיךְ לְזַקְפָהּ בְּשֵׁם יְהוָה, בְּחַ"י עוֹלָמוֹת, וּבְאַרְבַּע זְקִיפוֹת בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת, שֶׁהוּא תִּפְאֶרֶת, כָּלוּל בְּשֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְשֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת.

וּלְמִכְרַע בְּחַ"י עָלְמִין, וְהַאי אִיהוּ ו"ו ו'. כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם יְהוָֹה. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְצַדִּיק ו"ו ו'. עִלָּאָה בִּינָה בֵּן י"ה וְאִינּוּן רְמִיזִין בַּוַּיֵּסַע וַיָּבֹא וַיֵּט ו' עִלָּאָה. בֵּן י"ה אָחִיד בְּזִקִיפָה וּכְרִיעָה, וְכֻלְּהוּ סַלְקִין ח"י בְּרָכָאן דְּצִלּוֹתָא.

וְלִכְרֹעַ בְּחַ"י עוֹלְמוֹת, וְזֶהוּ ו' ו' ו'. כָּל הַכּוֹרֵעַ - כּוֹרֵע בְּבָרוּךְ, וְכָל הַזּוֹקֵף - זוֹקֵף בְּשֵׁם יְהוָֹה. הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְצַדִּיק ו"ו. ו' עֶלְיוֹנָה בִּינָה, בֵּן יָ"ה, וְאִלּוּ רְמוּזִים בְּוַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט. ו' עֶלְיוֹנָה בֵּן יָ"ה אָחוּז בִּזְקִיפָה וּכְרִיעָה, וְכֻלָּם עוֹלִים ח"י בְּרָכוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה.

ד' כְּרִיעוֹת בַּאֲדנָ"י, ד' זְקִיפוֹת בְּיִדּוֹד, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּשְׁכִינְתָּא חַי עָלְמִין, קָשִׁיר לוֹן, וְדָא יְאֲהַדוֹנָהּ"י, אָמֵן, בְּכָל בְּרָכָתָא מח"י בְּרָכָאן, ח"י זְמִנִין יְדוֹד אִינּוּן ע"ב עַיְינִין, דְּנָהֲרִין בְּע"ב גַּדְפִּין, דְּאִינּוּן ח"י זְמִנִין אֲדנָ"י.

אַרְבַּע כְּרִיעוֹת בְּשֵׁם אֲדנָ"י, אַרְבַּע זְקִיפוֹת בְּשֵׁם יְהוָֹה, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְהַשְּׁכִינָה - חַ"י הָעוֹלָמִים, קוֹשֵׁר אוֹתָם, וְזֶה יְאֲהַדוֹנָהּ"י, אָמֵן. בְּכָל בְּרָכָה מֵח"י בְּרָכוֹת, ח"י פְּעָמִים יְהוָֹה שֶׁהֵם ע"ב עֵינַיִם שֶׁמְּאִירִים בְּע"ב כְּנָפַיִם, שֶׁהֵם ח"י פְּעָמִים אֲדנָ"י.

וְרָזָא דְּמִלָּה, וְגַבֵּיהֶן, וְגוֹבַהּ לָהֶם, וְגַבּוֹתָם. וְגַבֵּיהֶן: גַּדְפִּין. וְגוֹבַהּ לָהֶם: אַנְפִּין. וְגַבּוֹתָם: דְּאִינּוּן עַלַּיְיהוּ. מְלַאוֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן, כֵּלְהוּ מְרוּבָּעוֹת. וְכֻלָּא קְשׁוֹט, ע' עַנְפִּין (נ"א אנפין) לְאוֹרַיְיתָא. גַּדְפִּין, אֲדנָ"י. אַנְפִּין, יְהוָֹה. עֵיְינִין, אֶהְיֶה. וְסַלְקִין יַב"ק בְּחוּשְׁבַּן, אֲדנָ"י, בְּמַעֲשֶׂה. יְדוֹד, בְּדִבּוּר. אֶהְיֶה, בְּמַחֲשָׁבָה. וְסוֹד הַדָּבָר - וְגַבֵּיהֶן, וְגוֹבַהּ לָהֶם, וְגַבּוֹתָם. וְגַבֵּיהֶן - כְּנָפַיִם. וְגוֹבַהּ לָהֶם - פָּנִים. וְגַבּוֹתָם - שֶׁהֵם עֲלֵיהֶם. מְלֵאוֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן - כֻּלָּם מְרֻבָּעוֹת. וְהַכֹּל אֱמֶת. שִׁבְעִים עֲנָפִים (פנים) לַתּוֹרָה. כְּנָפַיִם - אֲדנָ"י. פָּנִים - יְהוָֹה. עֵינַיִם - אֶהְיֶה. וְעוֹלִים יב"ק בְּחֶשְׁבּוֹן, אֲדנָ"י, בְּמַעֲשֶׂה. יְהוָֹה בְּדִבּוּר. אֶהְיֶה בְּמַחֲשָׁבָה.

בְּכָל עַיִן וְעַיִן, שִׁיעוּר גּוּדֶל. וְדָא ו' בֵּינונִי. וב' פְּרָקִין בְּגוּדֶל, אינון י' י'. לְקֻבֵּל חוֹטָמָא ו'. לְקֻבֵּל ב' נְקָבֵי חוֹטָמָא, י' י'. וְסַלְקִין יוֹד הֵא. וְדָא וַיֵּיצֵר. שִׁיעוּר דְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, יוֹד הֵא, בְּכָל אֲתַר שְׁלִטָנוּתֵיהּ, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר. כָּל אֵבֶר, כְּגוֹן (דברים לב) יִפְרוֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ.

בְּכָל עַיִן וְעַיִן שִׁעוּר גּוּדֶל. וְזֶה אוֹת ו' בֵּינונִית. וּשְׁנֵי פְּרָקִים בַּגּוּדֶל הֵם י' י'. כְּנֶגֶד הַחֹטֶם אוֹת ו'. כְּנֶגֶד שְׁנֵי נְקָבִים שֶׁל הַחֹטֶם שְׁתֵּי י' י', וְעוֹלוֹת יוֹד הֵא. וְזֶה וַיֵּיצֵר. שִׁעוּר שֶׁל כָּל מִדָּה וּמִדָּה - יוֹד הֵא, בְּכָל מָקוֹם שְׁלִיטָתוֹ, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר. כָּל אֵבֶר, כְּגוֹן (דברים לב) יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ.

לֵית אֵבֶר בְּכָל מָרְכַּבְתּוֹ, דְּלָאו אִיהוּ כָּל אֵבֶר בְּדִיוּקְנֵיהּ. וּבְכָל אֲתַר אִשְׁתְּכַח, (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמָעְלָה. לְקֻבֵּל פְּרָשִׁיָּין פְּתִיחָן דִּתְפִלִּין. לְקֻבֵּל תּוֹרָה. וְכַד לְתַתָּא, אִינּוּן סְתִימִין פָּרָשִׁיָּין, לְקֻבֵּל יְאֲהַדוֹנָהּ"י עַלַּיְיהוּ. בְּאַנְפּוֹי וְגַדְפּוֹי.

אֵין אֵבֶר בְּכָל מֶרְכַּבְתּוֹ שֶׁאֵין הוּא כָּל אֵבֶר בְּצוּרָתוֹ. וּבְכָל מָקוֹם נִמְצָא. (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה. כְּנֶגֶד הַפָּרָשִׁיּוֹת הַפְּתוּחוֹת שֶׁל הַתְּפִלִּין. כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה. וְכַאֲשֶׁר הֵן לְמַטָּה הֵן סְתוּמוֹת הַפָּרָשִׁיּוֹת, כְּנֶגֶד יְאֲהַדוֹנָהּי עֲלֵיהֶם, בְּפָנָיו וּבְכַנְפָיו.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל לְקַבְּלַיְיהוּ, בְּצִלּוֹתָא לְמֶהֱוֵי חֲבֵרִים בַּהֲדַיְיהוּ, לְמִכְרַע בְּכָל גּוּפַיְיהוּ, בְּתִמְנֵי סְרֵי בִּרְכָאן דְּצִלּוֹתָא, לְאַמְלָכָא עֲלַיְיהוּ אָמֵן, וְאִיהוּ יְאֲהַדוֹנָהּי, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּלְהוֹן, וְאָמַר קוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא, מַאן דְּלָא חָוֵי רְשִׁים קֲדָמַיְיכוּ, לְמֶחֱוֵי כּוֹרַע בְּבָרוּךְ, וְזוֹקֵף בַּיְיהוָֹה, בְּקוֹמָה דְּגוּפָא, לָא יֵיעוּל צְלוֹתֵיהּ בְּהֵיכְלָא דִּילִי, דְּאִיהוּ אֲדֹנָי. לָא תְּקַבְּלוּן מִלִּין דִּילֵיהּ, עַל גַּבְּפַיְיכוּ וְאַנְפַּיְיכוּ, דְּכָל מַאן דְּמַצְלֵי בַּאֲדֹנָי, וּמְצָרֵף לְיָדוֹד אֲנְפִּין (ס"א ענפין) דְּמַלְאָכִין, וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת לְעֵילָא, (ס"א לנטלא) יְאֲהַדּוֹנָה"י, בְּמִלִּין דְּצָלוֹתָא דְּנָפְקִין מִפּוּמּוֹי דְּבַר נָשׁ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָשַׁם בְּיִשְׂרָאֵל כְּנֶגְדָּם בַּתְּפִלָּה לִהְיוֹת חֲבֵרִים עִמָּהֶם, לִכְרֹעַ בְּכָל גּוּפָם, בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה, לְהַמְלִיךְ עֲלֵיהֶם אָמֵן, וְהוּא יַאֲהַדּוֹנָהי, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר שֶׁלָּהֶם. וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רָשׁוּם לְפָנַיכֶם לִהְיוֹת כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ וְזוֹקֵף בַּיהוָֹה בְּקוֹמַת הַגּוּף, לֹא תִכָּנֵס תְּפִלָּתוֹ בַּהֵיכָל שֶׁלִּי, שֶׁהוּא אֲדֹנָי. לֹא תְקַבְּלוּ דִבּוּרִים שֶׁלּוֹ עַל כַּנְפֵיכֶם וּפְנֵיכֶם. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בַּאדֹנָי, וּמְצָרֵף לַיהוָֹה פָּנִים (ענפים) שֶׁל הַמַּלְאָכִים, וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֵדוֹת לְמַעְלָה, (לטל) יְאַהֲדוֹנָהי, בְּדִבְרֵי הַתְּפִלָּה שֶׁיּוֹצְאִים מִפִּיו שֶׁל הָאָדָם.

וְגָדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. דִּלְגַבֵּי אֲדֹנָי יְהוָֹה בִּצְלוֹתָא, וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת. לְקֶבֶל יְהוָֹה בְּאַנְפִּין, אֲדֹנָי בְּגַדְפִּין, (שמות כה) כְּרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה. אֲבָל כַּד חָזַר שְׁלִיחַ צִבּוּר צְלוֹתָא, וְעוֹנֶה אָמֵן, אִיהוּ בְּמַחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית, מִתְחַבְּרִין תְּרֵין שְׁמָהָן בְּמַחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית. בְּקַדְמֵיתָא, (שמות כו) מַקְבִּילוֹת הַלּוּלָאוֹת אַחַת אֶל אַחַת בַּקְרָשִׁים, דְּאִינּוּן קֶשֶׁר אֶצְבְּעָאן. אֲבָל בְּאָמֵן, (שמות כו) וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד, דְּבֵיהּ חוֹבְרוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ.

וְגָדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. שֶׁלְּגַבֵּי אֲדֹנָי יְהוָֹה בַּתְּפִלָּה נֶאֱמַר וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֵדוֹת. כְּנֶגֶד יְהוָֹה בַּפָּנִים, אֲדֹנָי בַּכְּנָפַיִם, (שמות כה) כְּרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה. אֲבָל כַּאֲשֶׁר חוֹזֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה וְעוֹנֶה אָמֵן, הוּא בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית, מִתְחַבְּרִים שְׁנֵי שֵׁמוֹת בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית. בַּתְּחִלָּה - (שמות לו) מַקְבִּילוֹת הַלֻּלָאוֹת אַחַת אֶל אַחַת וְגוֹ' בַּקְּרָסִים, שֶׁהֵם קִשְׁרֵי הָאֶצְבָּעוֹת. אֲבָל בְּאָמֵן - (שם כו) וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד, שֶׁבּוֹ חוֹבְרוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ.

תִּקּוּנָא תְּלִיתָאָה סָדֵר דִּבּוּרָא (ס"א חדר דדבורא) דִּצְלוֹתָא, דְּבֵיהּ חֵיוִן אֶשָּׁא מְמַלְלָן. וְהַאי הִיא (יחזקאל א) וַאֲרֵא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לֵהּ סָבִיב. הַאי אִיהוּ רָזָא דְּחַשְׁמַל. דְּאִינּוּן חֵיוִן אֶשָּׁא, עִתִּים חֲשׁוֹת עִתִּים מְמַלְלוֹת. וְאִינּוּן דְּחֲשׁוֹת לְסֵפֶר תּוֹרָה, בְּזִמְנָא דְּדִבּוּר נָפִיק מִפֵּי הַקּוֹרֵא, אִיהוּ חֲשִׁיב לְגַבַּיְיהוּ, כְּאִלּוּ מְקַבְּלִים אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי. וּבְזִמְנָא דְּאָמַר אִיהוּ אָנֹכִי, לֹא אִשְׁתְּמַע קָלָא, וְלָא דִּבּוּרָא אַחֲרָא דְּחֵיוִן, אֶלָּא דִּילֵיהּ.

הַתִּקּוּן הַשְּׁלִישִׁי סֵדֶר הַדִּבּוּר (חדר של הדבור) שֶׁל הַתְּפִלָּה, שֶׁבּוֹ חַיּוֹת אֵשׁ מְמַלְלוֹת. וְזֶהוּ (יחזקאל א) וַאֲרֵא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לֵהּ סָבִיב. זֶהוּ סוֹד הַחַשְׁמַל, שֶׁהֵן חַיּוֹת אֵשׁ, עִתִּים שׁוֹתְקוֹת עִתִּים מְדַבְּרוֹת. וְהֵן שׁוֹתְקוֹת לַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּזִמַּן שֶׁדִּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקּוֹרֵא. הוּא נֶחְשָׁב לָהֶן כְּאִלּוּ מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי. וּבְזִמַּן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָנֹכִי - לֹא נִשְׁמַע קוֹל וְלֹא דִבּוּר אַחֵר שֶׁל הַחַיּוֹת אֶלָּא שֶׁלּוֹ.

כְּגַוְונָא דָּא, כַּד דִּבּוּרָא דָּא נָפִיק מִפּוּמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַיּוֹת אֵשׁ חְשׁוֹת. וּבְזִמְנָא דְּשַׁתִּיק חַיּוֹת אֵשׁ מְמַלְלוֹת. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כ) וְכָל הָעָם רוֹאִים (דף רכ"ט ע"ב) אֶת הַקּוֹלוֹת, קָלִין דְּחֵיוִן, דַּהֲווֹ

שְׁאָגִין. וְאֶת הַלַּפִּידִים, דַּהֲווֹ נָפְקִין בְּדִבּוּר דְּחֵיוָן, בְּכַמָּה מִינֵי נְגוּן קֳדָם מַלְכָּא. וְאִלֵּין דְּאִינּוּן דְּחָשׁוֹת לְסַפָּר תּוֹרָה, אִינּוּן בְּדִיוּקְנֵיהוּ דְּחֵיוָן. וּמַנֵּי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַעֲלָא לוֹן, בְּחֶדֶר דְּמַרְאֶה אֵשׁ בֵּית לֵהּ. כְּגוֹן זֶה, כַּאֲשֶׁר דִּבּוּר זֶה יוֹצֵא מִפִּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, חַיּוֹת אֵשׁ שׁוֹתְקוֹת. וּבְזִמָּן שֶׁשּׁוֹתֵק - חַיּוֹת אֵשׁ מְדַבְּרוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כ) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת, קוֹלוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹאֲגוֹת. וְאֶת הַלַּפִּידִם - שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים בַּדִּבּוּר שֶׁל הַחַיּוֹת בְּכַמָּה מִינֵי נְגוּנִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאִלּוּ שֶׁהֵן שׁוֹתְקוֹת לַסֵּפֶר תּוֹרָה, הֵן בַּצּוּרָה שֶׁל הַחַיּוֹת. וּמְמַנֶּה לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַעֲלוֹת אוֹתָן בְּחֶדֶר שֶׁל מַרְאֶה אֵשׁ בֵּית לֵהּ. וְעוֹד אִינּוּן דְּחָשׁוֹת (ס"א ועוד אינון דנפיק מנייהו דבורא בצלותא דביה חיון אשא ממללן ואינון דחשות) בְּצֻלּוֹתָא בח"י בְּרָכָאן, יְיַעֲלוּן בְּחֶדֶר דְּמַרְאֶה דְּא. וְעוֹד אִינּוּן דְּחָשׁוֹת לְהֶלְכָה, דְּאִתְמַר בָּהּ, אַגָּרָא דִּשְׁמַעְתְּתָא סָבְרָא, יְיַעֲלוּן בְּחֶדֶר דְּאִיהוּ הֵיכָל דְּמַרְאֶה דְּא, דְּאוֹרַיְיתָא, עֲלָה אִתְמַר (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סָלַע. וְדָא סָלַע דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר כ) וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו. אִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בֵּהּ לִשְׁמָהּ, נָפִיק לוֹן מַיָּא דְּאוֹרַיְיתָא מְתִיקָן, וְאִתְמַר בְּהוֹן, (במדבר כ) וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם. וְאִלֵּין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בֵּהּ לִשְׁמָהּ, נָפִיק לוֹן מַיִם מְרִירִין, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (שמות א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה: דְּא קוּשְׁיָא. בְּחוֹמֶר: דְּא קַל וְחוֹמֶר. וּבִלְבֵנִים: בְּלִבּוּן הֲלָכָה.

וְעוֹד, שֶׁאֵלּוּ שֶׁשּׁוֹתְקוֹת (ועוד אלו שיוצא מהם דבורבתפלה שבו חיות אש מדברות והן שותקות) בַּתְּפִלָּה בָּח"י בְּרָכוֹת, יִכָּנְסוּ בְּחֶדֶר שֶׁל מַרְאֶה זֶה. וְעוֹד, אֵלּוּ שֶׁשּׁוֹתְקִים לַהֲלָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ שִׂכַר הַשְׁמוּעָה הֲבָנָה, יִכָּנְסוּ בְּחֶדֶר שֶׁהוּא הֵיכָל שֶׁל מַרְאֶה זֶה, שֶׁהַתּוֹרָה, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה' וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע. וְזֶה הַסֶּלַע שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר כ) וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו. אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בָּהּ לִשְׁמָהּ, יוֹצֵא לָהֶם מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה מְתוּקִים, וְנֶאֱמַר בָּהֶם (שם) וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם. וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא מִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ לִשְׁמָהּ, יוֹצֵא לָהֶם מַיִם מָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שמות א) וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה - זֶה קָשְׁיָה. בְּחֹמֶר - זֶה קַל וָחֹמֶר. וּבִלְבֵנִים - בְּלִבּוּן הֲלָכָה.

תִּקּוּנָא רְבִיעָאָה וַחֲמִשָּׁאָה, (יחזקאל א) מִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמָעְלָה וּמִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַטָּה. דִּבְהוֹן שׁוֹקֵי הַחַיּוֹת כְּנֶגֶד כֻּלָּן, וּבִסְפִירִין נָצַח וְהוֹד. מְטַטְרוֹן אוֹת בְּצַבָּא דִּילֵיהּ, וְאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּצַדִּיק. דְּצַדִּיק אוֹת בְּצַבָּא דִּלְעֵילָּא, וּמְטַטְרוֹן אִיהוּ אוֹת בְּצַבָּא דִּלְתַתָּא. מְטַטְרוֹן שַׁדַּי בֵּיהּ, (יחזקאל א) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּמַרְאֵה הַבָּזָק.

תִּקּוּן רְבִיעִי וַחֲמִישִׁי - (יחזקאל א) מִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמָעְלָה וּמִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַטָּה. שֶׁבָּהֶם שׁוֹקֵי הַחַיּוֹת כְּנֶגֶד כֻּלָּם, וּבִסְפִירוֹת נֵצַח וְהוֹד. מְטַטְרוֹן הוּא אוֹת בְּצַבָּא שֶׁלּוֹ, וְהוּא צוּרַת הַצַּדִּיק. שֶׁהַצַּדִּיק הוּא אוֹת בְּצַבָּא שֶׁל מַעְלָה, וּמְטַטְרוֹן הוּא אוֹת בְּצַבָּא שֶׁל מַטָּה. מְטַטְרוֹן שַׁדַּי בּוֹ נֶאֱמַר, (שם) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּמַרְאֵה הַבָּזָק.

וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, דְּרַגְלִין דְּמַזִּיקִין כֻּלְּהוּ עֲקַלְקַלְתּוֹן. וְרַגְלֵיהֶן, וְרַגְלִין דְּחֵיוָן, קַדִּישִׁין, אִתְמַר בְּהוֹן וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, מִצַּד חַיָּה דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל כְּלִיל תְּלַת חֵיוָן, דְּאִתְמַר בְּהוֹן הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה.

וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יִשְׂרָה - שֶׁרַגְלֵיהֶם שֶׁל הַמַּזִּיקִים כֻּלָּם עֲקֻלְתּוֹן. וְרַגְלֵיהֶם - וְהָרַגְלַיִם שֶׁל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, נֶאֱמַר בָּהֶן וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יִשְׂרָה, מִצַּד חַיָּה שֶׁהִיא יִשְׂרְאֵל, יִשְׂרְאֵל כְּלוּל בְּשֶׁלֹּשׁ חַיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם, הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה.

(יחזקאל א) וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, מִסִּטְרָא דְּחַיָּה דְּאִיהוּ שׁוֹר. וְנֹגְצִים כְּעֵין נְחוֹשֶׁת קָלָל, מִסִּטְרָא דְּנָחָשׁ בָּרִיחַ דְּיַמָּא. דְּאִיהוּ סָלִיק לְגַבֵּיהּ בְּיִבֻּשְׁתָּא. רָצוֹא, מִסִּטְרָא דְּנוּרְיאֵל, דְּסָלִיק רָצוֹא. וְשׁוֹב, מִסִּטְרָא דְּשַׂדְּי. דְּהָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבָּן. וְאִיהוּ סָלִיק מְטַטְרוֹן.

וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל (שם) - מִצַּד הַחַיָּה שֶׁהִיא שׁוֹר. וְנֹגְצִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל - מִצַּד הַנָּחָשׁ בָּרִיחַ שֶׁל הַיָּם, שֶׁהוּא עוֹלֶה אֵצֶל זֶה שֶׁבַּיַּבָּשָׁה. רָצוֹא - מִצַּדּוֹ שֶׁל נוּרִיאֵל שֶׁעוֹלֶה גִּימַטְרִיָּא רָצוֹ"א. וְשׁוֹב - מִצַּד שֵׁם שַׁדַּ"י, שֶׁכֻּלּוֹ עוֹלֶה בְּחֶשְׁבּוֹן. וְהוּא עוֹלֶה מְטַטְרוֹן.

וְכָד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל שַׁמְעִין קָלָא מִמִּזְרָח, הֲווֹ רָצִין תַּמָּן. וְלִמַּעֲרָב הָכִי, וְכֵן לַדָּרוֹם וְלִצָּפוֹן. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, אִלֵּין דְּרָהֲטִין לְקַלּוֹתָא דְּמִצְוָה, וְרָהֲטִין לְפַרְקָא בְּשַׁבְּתָא, וְרָהֲטִין לְמֶעְבַּד רְעוּתָא דִּילִי, וְתַיְּיבִין בְּתִיּוּבְתָּא. קַבִּילוּ לוֹן בְּהֵיכָלָא דְּהַאי מַרְאָה, דְּבְאִלֵּין סִימָנִין, אִינּוּן חֲבֵרִים בַּהֲדַיְיכוּ, אִינּוּן דְּרָצִין וְשָׁבִין בְּאוֹרַיְיתָא, בְּדִבּוּרָא דַּהֲלָכָה, אִינּוּן רְשִׁימִין בַּהֲדַיְיכוּ, וְאַעֲילוּ לוֹן בְּהַאי הֵיכָלָא.

וְכַאֲשֶׁר הָיוּ יִשְׂרָאֵל שׁוֹמְעִים קוֹל מִמִּזְרָח, הָיוּ רָצִים שָׁם. וְלִמַּעֲרָב כָּךְ, וְכֵן לַדָּרוֹם וְלַצָּפוֹן. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת: אֵלּוּ שֶׁרָצִים לִתְפִלָּה שֶׁל מִצְוָה, וְרָצִים לִדְרֹשָׁה בְּשַׁבָּת, וְרָצִים לַעֲשׂוֹת רָצוֹן שֶׁלִּי וְשָׁבִים בְּתִשׁוּבָה - קַבְּלוּ אוֹתָם בַּהֵיכָל שֶׁל זֶה הַמַּרְאָה, שֶׁבְּאֵלּוּ הַסִּימָנִים הֵם חֲבֵרִים אִתְּכֶם. אֵלּוּ שֶׁרָצִים וְשָׁבִים בַּתּוֹרָה, בְּדִבּוּר שֶׁל הֲלָכָה, הֵם רְשׁוּמִים אִתְּכֶם, וְתַכְנִיסוּ אוֹתָם בַּהֵיכָל הַזֶּה.

הָכִי כַּד מְצַלִּין יִשְׂרָאֵל, מִיכָאֵ"ל טָאס עִלְּמָא בְּטִיסָא חָדָא. וְגַבְרִיאֵ"ל טָאס בְּתֶרִין טָאסִין. וְכַד נָפִיק דִּבּוּרָא מִיִּשְׂרָאֵל, בַּהֲלָכָה, בְּצִלּוֹתָא, וּבְכָל פִּקּוּדָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּמָּן. אִינּוּן רָצִין לְגַבֵּהּ, וְשָׁבִין בֵּהּ בִּשְׁלִיחוּת מְאָרֵיהוֹן. וּבְכָל אֲתָר דִּשְׁמָעִין קָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּתַמָּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינּוּן רָצִין לְגַבֵּי הַהוּא קָלָא, וְתַיְּיבִין בֵּהּ בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהוֹן. דִּבְכָל קָלָא דְּשָׁם יְדוֹ"ד לֵית תַּמָּן, בְּדִבּוּרָא דִּלֵית תַּמָּן אֲדֹנָי, לָא רָצִין וְשָׁבִין תַּמָּן. וּבְגִין דָּא, וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יִשְׂרָה, (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְדוֹ"ד, בַּאֲתַר דַּיְדוֹ"ד תַּמָּן, אִיהוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה. וְאִי לֵית תַּמָּן יְדוֹ"ד, לָאו אִיהוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה.

כָּךְ כַּאֲשֶׁר מִתְפַּלְּלִים יִשְׂרָאֵל, מִיכָאֵ"ל עָף הָעוֹלָם בְּמָעוֹף אֶחָד. וְגַבְרִיאֵ"ל עָף בִּשְׁתֵּי עֲפִיפוֹת. וְכַאֲשֶׁר יוֹצֵא דִּבּוּר מִיִּשְׂרָאֵל בַּהֲלָכָה, בִּתְפִלָּה וּבְכָל מִצְוָה שֶׁהִשְׁכִּינָה שָׁם - הֵם רָצִים אֵצְלָהּ וְשָׁבִים בָּהּ בִּשְׁלִיחוּת קוֹנָם. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁשּׁוֹמְעִים קוֹל הַתּוֹרָה, שֶׁשָּׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵם רָצִים אֵצֶל הַקּוֹל הַהוּא, וְשָׁבִים בָּהּ בִּשְׁלִיחוּת קוֹנָם. שֶׁבְּכָל קוֹל שֶׁשָּׁם יְהוֹ"ה אֵינוֹ שָׁם, וּבְדִבּוּר שֶׁאֵין שָׁם אֲדֹנָי, לֹא רָצִים וְשָׁבִים שָׁם. וּמִשּׁוּם זֶה, וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'. בְּמָקוֹם שֶׁשָּׁם יְהוֹ"ה שָׁם, הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה. וְאִם אֵין שָׁם יְהוֹ"ה, אֵין הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה.

וְעוֹד רַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה, אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּמַאן דְּמְצַלֵּי, בָּעֵי לְתַקָּנָא רַגְלוֹי בִּצְלוֹתֵיהּ, כְּמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת. כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, לְמֶהֱוֵי רָשִׁים בַּהֲדַיְיהוּ. וּבְגִין דָּא, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְכַוֵּון אֶת רַגְלָיו,

שֶׁנֶּאֱמַר וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל. וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִלֵּין דְּאִינּוּן רְשִׁימִין בְּצִלּוֹתַיְיהוּ הָכִי, לְכַוְּוֹן רַגְלוֹי כְּוָוֹתַיְיכוּ, אַפְתְּחוּ לוֹן תַּרְעֵי הֵיכְלָא, לְאַעְלָא בְּמַרְאָה דָּא.

וְעוֹד רַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה - אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמִּי שֶׁמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְתַקֵּן רַגְלָיו בִּתְפִלָּתוֹ כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל, לִהְיוֹת רָשׁוּם עִמָּהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים, הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְכַוֵּן אֶת רַגְלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל. וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֵלּוּ שֶׁהֵם רְשׁוּמִים בַּתְּפִלָּה כָּךְ, לְכַוֵּן רַגְלָיו כְּמוֹתָכֶם - פִּתְחוּ לוֹ שַׁעֲרֵי הַהֵיכָל לְהַכְנִיס בְּמַרְאָה זוֹ.

תִּקּוּנָא שְׁתִּיתָאָה, (יחזקאל א) רָאִיתִי כְּמַרְאֵה אֵשׁ, הָכָא רְאִיָּיה מַמָּשׁ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּיֵיעוּל בְּחֵיזוּ דָּא, וְיֵהֵא בְּצִלּוֹתֵיהּ לְבֵיהּ לְעֵילָא, לְשֵׁם יְדוֹ"ד, וְעֵינוֹי לְתַתָּא בִּשְׁמָא דַּאֲדֹנָ"י, תֵּיעָלּוּן בְּהֵיכְלָא דָּא, כְּגַוְונָא דְּמַלְאָכִין, וְגַבֵּיהֶן לְעֵילָא, וְיִרְאֶה לָהֶם לְתַתָּא, לְקֶבֶל שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי יִרְאַת יְדוֹ"ד.

תִּקּוּן שִׁשִּׁי - (יחזקאל א) רָאִיתִי כְּמַרְאֵה אֵשׁ. כְּאן רְאִיָּיה מַמָּשׁ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִי שֶׁיִּכָּנֵס בְּמַרְאֶה זֶה, וְיִהְיֶה בִּתְפִלָּתוֹ לִבּוֹ לְמַעְלָה לְשֵׁם יְהוֹ"ה, וְעֵינָיו לְמַטָּה בְּשֵׁם שֶׁל אֲדנָ"י, תִּכָּנְסוּהוּ בַּהֵיכָל הַזֶּה כְּמוֹ הַמַּלְאָכִים, וְגַבֵּיהֶן - לְמַעְלָה, וְיִרְאֶה לָהֶם - לְמַטָּה, כְּנֶגֶד הַשְׁכִינָה שֶׁהִיא יִרְאַת יְהוֹ"ה.

וּבְרְאִיָּיה וּשְׁמִיעָה וְרֵיחָא וּדְבוּר, שַׁרְיָא יְדוֹ"ד. בַּעֲשִׂיָּיה, בְּמִשּׁוּשׁ, שְׁמוּשׁ, הִלּוּךְ, שַׁרְיָא אֲדנָי. וְדָא רְאִיָּה, דְּאוֹר וְנֵר (ס"א דאורייתא), דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר. רֵיחָא דְּקָרְבְּנִין, דְּאִינּוּן צְלוֹתִין, דְּבוּר בְּאוֹרַיְיתָא, דְּבוּר בְּצְלוֹתָא. וַעֲשִׂיָּיה דְּמָצְוָה, וְשְׁמוּשׁ דִּילָהּ, וּמְשׁוּשׁ דִּילָהּ, וְהִלּוּךְ דִּילָהּ. וּרְאִיָּיה וּשְׁמִיעָה, דְּלֵית תַּמָּן אוֹרַיְיתָא וּמְצְוָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ לָא שַׁרְיָא תַּמָּן. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁרְיָא בְּרְאִיָּיה, וְכֵן שְׁכִינְתֵּיהּ, דְּאוֹרַיְיתָא וְתוֹרָה אוֹר, שְׁכִינְתֵּיהּ רְאִיָּה דִּילֵיהּ יְדוֹד (במדבר יב) בְּמַרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, (קודשא בריך הוא במראה אליו אתודע שכינתיה).

וּבְרְאִיָּה וּשְׁמִיעָה וְרֵיחַ וְדִבּוּר שׁוֹרֶה שָׁם יְהוֹ"ה. בַּעֲשִׂיָּה, בְּמִשּׁוּשׁ, שְׁמוּשׁ, הִלּוּךְ, שׁוֹרֶה שָׁם אֲדנָי. וְזוֹ רְאִיָּה שֶׁל אוֹר וְנֵר (של התורה), שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר. רֵיחַ הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁהֵם תְּפִלּוֹת, דִּבּוּר - בַּתּוֹרָה, דִּבּוּר בִּתְפִלָּה. וַעֲשִׂיָּה שֶׁל מִצְוָה, וְשִׁמּוּשׁ שֶׁלָּהּ, וּמְשׁוּשׁ שֶׁלָּהּ, וְהִלּוּךְ שֶׁלָּהּ. וּרְאִיָּה וּשְׁמִיעָה שֶׁאֵין שָׁם תּוֹרָה וּמִצְוָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ אֵינָהּ שׁוֹרָה שָׁם. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹרֶה בְּרְאִיָּה, וְכֵן הַשְׁכִינָה, שֶׁהַתּוֹרָה - וְתוֹרָה אוֹר, וְהַשְׁכִינָה הִיא רְאִיָּה שֶׁלּוֹ, (במדבר יב) ה' בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע (הקדוש ברוך הוא במראה אליו אתודע שכינתו).

בְּמַחֲשָׁבָה מִלְּגוֹ בִּינָה, בֵּן יָהּ. יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. הִרְהוּר חָכְמָה, לְחַכִּימָא בִּרְמִיזָא. חָכְמָה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ בִּינָה, מַחֲשָׁבָה וְהִרְהוּר כֹּלָּא חַד. חָכְמָה לָא אִשְׁתְּמוֹדַע אֶלָּא בְּבִינָה, וּבִינָה בְּלֵב. וּבְגִין דָּא, מַחֲשָׁבָה בַּלֵּב, הִרְהוּר בַּלֵּב. וְכֵן אוֹרַיְיתָא סֵפֶר תּוֹרָה. מִצְוָה (דף ר"ל ע"א) לִשְׁמוֹעַ. וְכֵן בְּחוֹטָמָא, רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוֹ"ה. שְׁכִינְתָּא אִיהִי קָרְבָּן דִּילֵיהּ, עוֹלָה דִּילֵיהּ, וּצְלוֹתָא אִיהִי כְּקָרְבָּן, וּכְרֵיחַ נִיחוֹחַ סְלִיקַת לְגַבֵּיהּ, וְאִתְקְרִיבַת לְגַבֵּיהּ בְּצְלוֹתָא, וְהָכִי בְּדִבּוּר, (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְדוֹ"ד. ה' שְׁכִינְתָּא, דִּבּוּר דִּילֵיהּ.

בַּמַּחֲשָׁבָה מִבְּפָנִים בִּינָה - בֵּן יְ"הּ. יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. הִרְהוּר חָכְמָה, לְחָכָם בְּרֶמֶז. חָכְמָה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה, שֶׁהוּא בִּינָה. מַחֲשָׁבָה וְהִרְהוּר הַכֹּל אֶחָד. הַחָכְמָה לֹא נוֹדַעַת אֶלָּא בְּבִינָה, וְהַבִּינָה בַּלֵּב.

וּמְשׁוּם זֶה הַמַּחֲשָׁבָה בַּלֵּב, הַהִרְהוּר בַּלֵּב. וְכֵן הַתּוֹרָה - סֵפֶר תּוֹרָה, מִצְוָה לִשְׁמֹעַ. וְכֵן בַּחֹטֶם, רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. הַשְׁכִּינָה הִיא קָרְבָּן שֶׁלּוֹ, עוֹלָה שֶׁלּוֹ, וְהַתְּפִלָּה הִיא כְּמוֹ קָרְבָּן, וְעוֹלָה כְּרֵיחַ נִיחוֹחַ אֶצְלוֹ וּמִתְקָרֶבֶת אֶצְלוֹ בִּתְפִלָּה. וְכֵן בְּדִבּוּר - (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'. אוֹת ה' - שְׁכִינָה, דִּבּוּר שֶׁלּוֹ.

כְּגַוְונָא דְּשְׁכִינְתָּא, אִיהִי מַרְאָה דִּילֵיהּ, שְׁמִיעָה דִּילֵיהּ, רֵיחַ נִיחוֹחַ דִּילֵיהּ, דִּבּוּר דִּילֵיהּ, בְּרֵישָׁא. הָכִי אִיהוּ בְּיִדִּין, עֲשִׂיַּית מִצְוָה דִּילֵיהּ, בְּגוּפָא כְּרִיעָא דִּילֵיהּ. בְּצָלוֹתָא זְקִיפָא דִּילֵיהּ, בְּצָלוֹתָא עֲמִידָה דִּילֵיהּ, (דאיהי מזליה) דְּאִיהוּ דְּקַיְימָא קַמֵּיהּ בְּכָל אֲתַר, וּכְרֵעַת לְגַבֵּיהּ, וְאִתְנַפְּלַת לְרַגְלוֹי בִּנְפִילַת אַפַּיִם, לְמִשְׁאַל מִנֵּיהּ רַחֲמִים עַל בָּנָהָ.

הֵיא עֲנָוָה לְגַבָּיו, וְיֵשׁ לָהּ בֹּשֶׁת פָּנִים מִמֶּנּוּ.

וְלָא כְּשַׁפְחָה בִּישָׁא, לִילִית, חֲצוּפָה בְּלָא עֲנָוָה, לֵית לָהּ בֹּשֶׁת פָּנִים, אִימָא דְּעֶרֶב רַב, וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי יב) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וּכְרָקָב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה. דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי מַטְרוֹנִיתָא, שִׁפְחָה דִּילֵהּ לִילִית, לֵית לָהּ עֲנָוָה, וְלָא בֹּשֶׁת אַנְפִּין מִקּוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָכִי בְּנָהָא עֶרֶב רַב, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָתִיד לְאַעְבָּרָא לָהּ וְלִבְנָהָא מֵעָלְמָא, דְּמַמְזֵרִים אִינּוּן מִבְּנֵי ט' מִדּוֹת, אסנ"ת משגח"ת, (ר"ת אנוס"ה, שנוא"ה, נידוי, תמורה, מורדת, שכורה, גרושת הלב, חצופה, תערובת) מַמְזֵרֵי דְּרַבָּנָן.

וְלֹא כְּמוֹ שִׁפְחָה רָעָה, לִילִית, חֲצוּפָה בְּלִי עֲנָוָה, אֵין לָהּ בֹּשֶׁת פָּנִים, אִמָּם שֶׁל הָעֶרֶב רַב, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי יב) אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וּכְרָקָב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה. שֶׁהַשְׁכִּינָה הִיא מַלְכָּה. הַשִּׁפְחָה שֶׁלָּהּ לִילִית, אֵין לָהּ עֲנָוָה וְלֹא בֹּשֶׁת פָּנִים מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכָךְ בָּנֶיהָ עֶרֶב רַב. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהַעֲבִיר אוֹתָהּ וְאֶת בָּנֶיהָ מֵהָעוֹלָם, שֶׁמַּמְזֵרִים הֵם מִבְּנֵי ט' מִדּוֹת - אסנ"ת משגח"ת (ראשי תבות', אנוס"ה, שנוא"ה, נדוי, תמורה, מורדת, שכורה, גרושת הלב, חצופה, תערבת), מַמְזֵרִים מִדְּרַבָּנָן.

וְכֵן שְׁכִינָה אִיהִי שִׁמּוּשׁ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְחוּד דִּילֵיהּ בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין. וְאִיהִי הֲלִיכָה דִּילֵיהּ, (תהלים פה) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת, רְהִיטַת לְגַבֵּיהּ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. בְּרֵאשִׁית, בִּשְׁמִיעָה, בְּרֵיחַ, בְּדִבּוּר, בַּעֲשִׂיָּה, בְּגוּפָא, בִּשְׁמוּשׁ, בְּהִלּוּךְ, בְּכָל אֲבָר, אִיהִי מְצַוָּה לְשַׁמְּשָׁא לֵיהּ, וּלְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ.

וְכֵן שְׁכִינָה הִיא שִׁמּוּשׁ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יִחוּד הַיִּחוּד שֶׁלּוֹ עַל יְדֵי הַצַּדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהִיא הֲלִיכָה שֶׁלּוֹ, (תהלים פה) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, רָצָה לִקְרָאתוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. בִּרְאֵיָה, בִּשְׁמִיעָה, בְּרֵיחַ, בְּדִבּוּר, בַּעֲשִׂיָּה, בְּגוּף, בְּשִׁמּוּשׁ, בְּהִלּוּךְ, בְּכָל אֵבֶר הִיא מְצַוָּה לְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ.

וּבְנָהָא, הָכִי אִינּוּן בְּדִיוּקְנָהָא, בְּנֵי עֲנָוָה, בְּנֵי בֹּשֶׁת אַנְפִּין, כֻּלְּהוּ כְּמִדּוֹת דִּילֵהּ. וּבְגִין דָּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, (שמות יח) וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שׂוֹנְאֵי בָצַע. אַנְשֵׁי חַיִל, מִסְטְרָא דִּימִינָא דְּאַבְרָהָם, דְּתַמָּן רְאִיָּיה דְּאוֹרַיְיתָא, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. יִרְאֵי אֱלֹהִים,

מִסְטָרָא דְיִצְחָק, דְתַמָן שְׁמִיעָה, דְאָמַר חֲבַקּוּק נְבִיאָה (חבקוק ג) יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. אַנְשֵׁי אֱמֶת, מִסְטָרָא דְיַעֲקֹב, דְתַמָן רֵיחַ נִיחוֹחַ לְיְדוֹד, בְּחוֹטָמָא. שׁוֹנְאֵי בָצַע, מִסְטָרָא דְדִבּוּר, סַמְכָא רְבִיעָאָה, דְאָדָם הָרִאשׁוֹן, דְאִתְחַבָּר בַּאֲבָהָן. תְּלַת חֵיזוֹן אִינּוּן, אֲרֵיֵה שׁוֹר נֶשֶׁר, בְּרְאֵיֵה שְׁמִיעָה רֵיחָא, אָדָם בְּדִבּוּר.

וּבְנֶיהָ, כָּךְ הֵם בְּצוּרָתָהּ; בְּנֵי עֲנָוָה, בְּנֵי בּשֶׁת פָּנִים. כֻּלָּם כְּמוֹ הַמִּדּוֹת שֶׁלָּהּ. וּמִשּׁוּם זֶה צִוּוּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, (שמות יח) וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע. אַנְשֵׁי חַיִל - מִצַּד שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁשָּׁם רְאִיָה שֶׁל הַתּוֹרָה, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. יִרְאֵי אֱלֹהִים - מִצַּד שֶׁל יִצְחָק, שֶׁשָּׁם שְׁמִיעָה, שֶׁאָמַר חֲבַקּוּק הַנָּבִיא, (חבקוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי. אַנְשֵׁי אֱמֶת - מִצַּד שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁשָּׁם רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה', בַּחֹטֶם. שׂוֹנְאֵי בָצַע - מִצַּד שֶׁל הַדִּבּוּר, רֶגֶל רְבִיעִית שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהִתְחַבֵּר בָּאֲבוֹת. שָׁלֹשׁ חַיּוֹת הֵן: אַרְיֵה שׁוֹר נֶשֶׁר, בִּרְאִיָה שְׁמִיעָה רֵיחַ. אָדָם - בְּדִבּוּר.

וְשַׁמְתִּי עֲלֵיהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים, מִסִּטְרָא דְאֶת א'. וְשָׂרֵי מֵאוֹת, מִסִּטְרָא דְאֶת ד', ד' מֵאוֹת שָׁנָה דְאִשְׁתַּעְבִּידוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. (בדלות דאורייתא) שָׂרֵי חֲמִשִּׁים נ'. וְשָׂרֵי עֲשָׂרוֹת י'.

וְשַׁמְתִּי עֲלֵיהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים - מִצַּד הָאוֹת א'. וְשָׂרֵי מֵאוֹת - מִצַּד הָאוֹת ד', אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם (בעניות של תורה). שָׂרֵי חֲמִשִּׁים - אוֹת נ'. וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת - אוֹת י'.

יִשְׂרָאֵל בְּאִינּוּן מִדּוֹת אִשְׁתְּמוֹדְעוּן, דְּאִינּוּן בְּנוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. לְמֶהֱוֵי בְּהוֹן אַנְשֵׁי חַיִל, כְּגוֹן אֲשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, מָארֵי דְחֶסֶד. יִרְאֵי אֱלֹהִים. אַנְשֵׁי אֱמֶת, וְלָא אַנְשֵׁי שֶׁקֶר, דְּבָנֵי (צפניה ג) יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית. וְשׂוֹנְאֵי בָצַע, כְּבַר נָשׂ שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. וְלָא כְּעֶרֶב רַב בְּנוֹי דְּשִׁפְחָה בִּישָׁא, דְּאִינּוּן כְּחִוְיָא דְּכָל אַרְעָא קֳדָמֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סה) וְנָחַשׁ עָפָר לַחְמוֹ, וְדַחִיל לְמִשְׁבַּע מַעַפְרָא, דְּדַחִיל דְּתֶחְסַר לֵיהּ. וְהָכִי מָארֵי בָצַע. דְּלָא שְׂבֵעִין מִכָּל מָמוֹן דְּעָלְמָא.

יִשְׂרָאֵל - בְּאִלּוּ הַמִּדּוֹת נִכָּרִים, שֶׁהֵם בָּנִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ לִהְיוֹת בָּהֶם אַנְשֵׁי חַיִל, כְּגוֹן אֲשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, בַּעֲלֵי חֶסֶד. יִרְאֵי אֱלֹהִים. אַנְשֵׁי אֱמֶת, וְלֹא אַנְשֵׁי שֶׁקֶר, שֶׁבְּנֵי (צפניה ג) יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית. וְשׂוֹנְאֵי בָצַע - כְּאָדָם הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. וְלֹא כְּעֶרֶב רַב בְּנֵי הַשִּׁפְחָה הָרָעָה, שֶׁהֵם כְּנָחָשׁ שֶׁכָּל הָאָרֶץ לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ, וּמְפַחֵד לִשְׂבֹּעַ מֵהֶעָפָר, שֶׁמְּפַחֵד שֶׁיֶּחְסַר לוֹ. וְכָךְ בַּעֲלֵי בָצַע, שֶׁלֹּא שְׂבֵעִים מִכָּל מָמוֹן שֶׁבָּעוֹלָם.

וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִיקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. בְּגִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ סָתִים בְּסִתְרֵי הַתּוֹרָה, בְּמַאי אִשְׁתְּמוֹדַע. בְּמַצְוֹת, דְּאִיהִי שְׁכִינְתֵּיהּ, דְּאִיהִי דִּיוּקְנֵיהּ. כְּגַוְונָא דְּאִיהוּ עָנָו, שְׁכִינְתֵּיהּ עֲנָוָה. אִיהוּ חָסִיד, וְאִיהִי חֲסִידָה. אִיהוּ גִּבּוֹר, וְאִיהִי גְּבֶרֶת עַל כָּל אוּמִין דְּעָלְמָא. אִיהוּ אֱמֶת, וְאִיהִי אֱמוּנָה. אִיהוּ נָבִיא, וְאִיהִי נְבִיאָה. אִיהוּ צַדִּיק וְאִיהִי צַדֶּקֶת. אִיהוּ מֶלֶךְ, וְאִיהִי מַלְכוּת. אִיהוּ חָכָם, וְאִיהִי חָכְמָתָא. אִיהוּ מֵבִין, וְאִיהִי תְּבוּנָה דִּילֵיהּ. אִיהוּ כֶּתֶר, וְאִיהִי עֲטָרָה דִּילֵיהּ, עֶטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כָּל מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אַל יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. כְּדִיוּקְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ תּוֹכוֹ וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּרוֹ, אִיהוּ תּוֹכוֹ מִלְּגוֹ, וְאִיהִי בָּרוֹ מִלְּבַר. וְלָא אִשְׁתְּנְיָאת אִיהִי דִּלְבַר, מֵהַהוּא דִּלְגוֹ, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא דְּהִיא אֲצִילוּתֵיהּ, וְלֵית אַפְרָשׁוּתָא תַּמָּן כְּלָל, (שמות כה) דְּמַבְּיתָ וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ.

וּמְשׁוּם זֶה פֶּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. מְשׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא סָתוּם בְּסִתְרֵי הַתּוֹרָה, בַּמֶּה מִתְגַּלֶּה? בְּמִצְוֹת, שֶׁהֵיא שְׁכִינָה, שֶׁהֵיא צוּרָתוֹ. כְּמוֹ שֶׁהוּא עָנִי - שְׁכִינָתוֹ עֲנָוָה. הוּא חָסִיד - וְהֵיא חֲסִידָה. הוּא גִּבּוֹר - וְהֵיא גְּבֶרֶת עַל כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. שֶׁהוּא אֱמֶת - וְהֵיא אֱמוּנָה. הוּא נָבִיא - וְהֵיא נְבִיאָה. הוּא צַדִּיק - וְהֵיא צַדֶּקֶת. הוּא מֶלֶךְ - וְהֵיא מַלְכוּת. הוּא חָכָם - וְהֵיא חָכְמָה. הוּא מֵבִין - וְהֵיא הַתְבוּנָה שֶׁלּוֹ. הוּא כֶּתֶר - וְהֵיא עֲטָרָה שֶׁלּוֹ, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. וּמְשׁוּם זֶה פֶּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים, כָּל מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אַל יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. כִּדְמוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא תּוֹכוֹ, וְהַשְּׁכִינָה הִיא בָּרוֹ. הוּא תּוֹכוֹ מְבֻפְנִים - וְהִיא בָּרוֹ מְבֻחוּץ. וְלֹא מִשְׁתַּנִּית הִיא שֶׁבַּחוּץ מֵאוֹתוֹ שֶׁבְּפְנִים לִהְיוֹת יָדוּעַ שֶׁהִיא אֲצִילוּתוֹ, וְאֵין פֵּרוּד שָׁם כְּלָל, (שמות כה) שֶׁמְּבַיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ.

וּבְגִין דְּאִיהוּ יְדִיד, סָתִים מִלְּגָיו, לָא אִתְקְרֵי אֶלָּא בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, אֲדֹנָי. וּבְגִין דָּא אָמְרוּ רַבָּנָן, לֹא כְּשֶׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא, בָּעוֹלָם הַזֶּה, נִכְתָּב אֲנִי בַּיְדוֹ"ד, וְנִקְרָא אֲנִי בַּאֲדֹנָ"י. אֲבָל בָּעוֹלָם הַבָּא, נִכְתָּב בַּיְדוֹ"ד, וְנִקְרָא בַּיְדוֹ"ד. לְמֶהֱוֵי רַחֲמֵי מִכָּל סִטְרָא וּבְגִין דָּא מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, מַאן דְּלָא יְהֵא תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, בְּכָל אֲבָרִין פְּנִימָאִין וְחִצוֹנִין, לָא יֵיעוּל בְּהֵיכְלָא דָּא. וּבְגִין דָּא אָמַר קְרָא, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ. (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ.

וּמְשׁוּם שֶׁהוּא יְהוָֹה, סָתוּם מִבְּפְנִים, וְלֹא נִקְרָא אֶלָּא בִּשְׁכִינָתוֹ, אֲדֹנָי. וּמְשׁוּם זֶה אָמְרוּ חֲכָמִים, לֹא כְּשֶׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא. בָּעוֹלָם הַזֶּה נִכְתָּב אֲנִי בַּיהוֹ"ה, וְנִקְרָא אֲנִי בַּאדֹנָ"י. אֲבָל בָּעוֹלָם הַבָּא נִכְתָּב בַּיהוֹ"ה, וְנִקְרָא בַּיהוֹ"ה, לִהְיוֹת רַחֲמִים מִכָּל צַד. וּמְשׁוּם זֶה צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת: מִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ בְּכָל אֵיבָרִים פְּנִימִיִּים וְחִיצוֹנִיִּים - לֹא יִכָּנֵס בְּהֵיכָל זֶה. וּמְשׁוּם זֶה אָמַר הַפָּסוּק, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ. (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ.

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה, (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם. אָמְרוּ רַבָּנָן, מִן (יחזקאל א) וָאֵרֶא עַד כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת הֵן הֵן מַעֲשֵׂה הַמֶּרְכָּבָה. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, כְּשֶׁהָיָה רִבִּי עֲקִיבָא דּוֹרֵשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, יָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְסִבְּבָה הָאִילָנוֹת, וְהָיוּ מִתְקַבְּצִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת כִּבְמִזְמוּטֵי (דף ר"ל ע"ב) חָתָן וְכַלָּה. בְּגִין דְּלֵית יְחוּדָא וְקִשּׁוּרָא וּמֶרְכָּבָה, לְשֵׁם יְדוֹ"ד בַּאדֹנָ"י, אֶלָּא בְּצַדִּיק. דְּאִיהוּ קֶשֶׁת, דְּאִיהִי (ד"א דביה) מֶרְכָּבְתָּא שְׁלֵימְתָא דִּלְעֵילָּא, יְאֲהַדּוֹנָה"י. שְׁכִינְתָּא אִיהִי מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְאוֹקְמוּהָ, אֵין דּוֹרְשִׁין בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בִּשְׁנַיִם. בְּגִין דְּעַנְפִּין דְּאִילָנָא, אִינּוּן פְּרוּדוֹת מִלְּמַעְלָה בְּכַנְפֵי חַיּוֹן, יְדוֹ"ד לִימִינָא, אֲדֹנָ"י לִשְׂמָאלָא. חָתָן לִימִינָא, כַּלָּה לִשְׂמָאלָא. כַּד אַתְיָין לָהּ לַחוּפָּה, בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּנָא, הָא קָא אַתְיָין לַחוּפָּה. יִשְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא לוֹן לְתַתָּא, בְּשִׁירוֹת וְתֻשְׁבְּחוֹת, בְּכָל מִינֵי נִגּוּנָא בְּצִלּוֹתָא, הָא קָא אַתְיָין לַחוּפָּה.

הַתִּקּוּן הַשְּׁבִיעִי - (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם. אָמְרוּ חֲכָמִים, מִן וָאֵרֶא עַד כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת, הֵן הֵן מַעֲשֵׂה הַמֶּרְכָּבָה. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, כְּשֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא דּוֹרֵשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, יָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְסִבְּבָה הָאִילָנוֹת, וְהָיוּ מִתְקַבְּצִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת כִּבְשׁוּמְחַת חָתָן וְכַלָּה, בְּגִלַּל שֶׁאֵין יְחוּד וְקִשּׁוּר וּמֶרְכָּבָה לְשֵׁם יְהוֹ"ה בַּאדֹנָ"י אֶלָּא עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. שֶׁהוּא קֶשֶׁת, שֶׁהִיא (שבו) מֶרְכָּבָה שְׁלֵמָה שֶׁלְּמַעְלָה - יְאֲהַדּוֹנָה"י. שְׁכִינָה הִיא מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וּבְאָרוּהוּ, אֵין דּוֹרְשִׁין בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בִּשְׁנַיִם. מְשׁוּם שֶׁעַנְפֵי הָאִילָן הֵם פְּרוּדִים מִלְּמַעְלָה בְּכַנְפֵי הַחַיּוֹת - יְהוֹ"ה לְיָמִין, אֲדֹנָ"י לִשְׂמֹאל. חָתָן לְיָמִין, כַּלָּה

לְשִׁמְאל. כַּאֲשֶׁר מְבִיאִים אוֹתָהּ לַחֻפָּה, בְּכַמָּה מִינֵי נִגּוּנִים צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְעוֹרֵר אוֹתָם לְמַטָּה, בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, בְּכָל מִינֵי נִגּוּן, בְּתִפְלָה הִנֵּה הֵם בָּאִים לַחֻפָּה.

וּצְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְמַיהַב קִדּוּשִׁין לַכַּלָּה. מֵהֲתָנָא, בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלָּה דְּיָיד, לְמֶהֱוֵי קְשִׁירָא לֵיהּ, וּלְעַטָרָא לוֹן בִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא, דְּאִיהוּ פְּאֵר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל כד) פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ. וּתְלַת כְּרִיכִין דְּרְצוּעָה, לְקֶבֶל ג' קְדוּשׁוֹת, דְּאִינּוּן קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, (רצועה) קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֶּשׁוּ. וְצָרִיךְ לְבָרְכָא לוֹן בְּשֶׁבַע בִּרְכָאן, דְּאִינּוּן שֶׁבַע בְּרָכוֹת דִּקְרִיאַת שְׁמַע. בַּשַּׁחַר שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ. וּבָעֶרֶב שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ.

וּצְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לָתֵת קִדּוּשִׁין לַכַּלָּה מֵהֶחָתָן בְּקִשִּׁירַת תְּפִלָּה שֶׁל יָד, לִהְיוֹתָהּ קְשׁוּרָה לוֹ, וּלְעַטֵּר אוֹתָם בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהִיא פְּאֵר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל כד) פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ. וְשָׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת שֶׁל רְצוּעָה כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת, שֶׁהֵן קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, (רצועה) קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֶּשׁוּ. וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ אוֹתָן בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, שֶׁהֵן שֶׁבַע בְּרָכוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע - בַּשַּׁחַר שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחַ רֶיהָ.

וְכַלָּה בְּחוּפָּה, דְּאִיהִי בְּדִיוּקְנָא דְּכְנֶסֶת מִצְוָה, בְּצִיצִיּוֹת מוּזְהָבוֹת, וּתְכֵלֶת וְלָבָן, כְּסָא דִּין וְכִסֵּא רַחֲמִים, כְּלִיל דָּא בְּדָא. וְכַמָּה קְשָׁרִים וְחֻלְיָין, סַחֲרָנֵיהּ. בְּכַמָּה מַרְגָּלָאן וַאֲבָנִין יַקִּירִין, מַלְיָין סְגוּלוֹת, סַחֲרִין לְגַבֵּיהּ, כְּדִיוּקְנָא דְּזָנִין וְרִמּוֹנִין, דִּלְבוּשֵׁי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִינּוּן ד' בִּגְדֵי לָבָן, וְד' בִּגְדֵי זָהָב, מִסְטָרָא דִּתְרִין שְׁמָהָן, יְדוֹ"ד אֲדנָ"י, כְּשְׁמוֹ כֵּן כִּסְאוֹ, כֵּן חוּפָּתוֹ, כֵּן לְבוּשׁוֹ. רָשִׁים שְׁמֵיהּ בְּכֹלָּא, כַּד בָּעֵי לְאַעֲלָא בְּהֵיכָלֵיהּ, לְמֶהֱוֵי תַּמָּן חָתָן בְּכַלָּתֵיהּ, בְּח"י בְּרָכָאן דְּצִלּוֹתָא, דְּאִיהִי (נ"א בהיכלא ליחדא תמן בצלותא בח"י ברכאן דצדיק דאיהו) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת.

וְכַלָּה בְּחֻפָּה, שֶׁהִיא בְּצוּרַת כְּנָפֵי מִצְוָה, בְּצִיצִיּוֹת מֻזְהָבוֹת, וּתְכֵלֶת וְלָבָן, כִּסֵּא דִין וְכִסֵּא רַחֲמִים, כָּלוּל זֶה בָּזֶה. וְכַמָּה קְשָׁרִים וְחֻלְיוֹת סְבִיבָהּ, בְּכַמָּה מַרְגָּלִיּוֹת וַאֲבָנִים יְקָרוֹת מְלֵאוֹת סְגֻלּוֹת, סוֹבְבִים אֶצְלוֹ כִּדְמוּת פְּעָמוֹנִים וְרִמּוֹנִים שֶׁל לְבוּשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, שֶׁהֵם אַרְבָּעָה בִּגְדֵי לָבָן וְאַרְבָּעָה בִּגְדֵי זָהָב, מִצַּד שֶׁל שְׁנֵי שֵׁמוֹת - יְהוֹ"ה אֲדנָ"י. כְּשְׁמוֹ כֵּן כִּסְאוֹ, כֵּן חֻפָּתוֹ, כֵּן לְבוּשׁוֹ. רָשׁוּם שְׁמוֹ בַּכֹּל כַּאֲשֶׁר רוֹצֶה לַעֲלוֹת בַּהֵיכָל לִהְיוֹת שָׁם חָתָן בְּכַלָּתוֹ בְּח"י בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה, שֶׁהִיא (בהיכל להתיחד שם בתפלה בח"י ברכות של הצדיק שהוא) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת.

אֵין דּוֹרְשִׁין בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, בִּגְין דְּהַדּוֹרֵשׁ לְיָחִיד, עִמֵּיהּ הָא אִינּוּן שְׁנַיִם בַּדָּרָשָׁא. וְלָא צָרִיךְ תַּמָּן לְמִשְׁמַע קַלָּא בְּצִלּוֹתֵיהּ. אֶלָּא (שמואל א א) רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ, וּבְהַאי רָזָא (במדבר ג) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. וְהָכִי בַּאֲצִילוּת (ד"א בצלותא) כָּל חַד מְצַלֵּי בַּחֲשַׁאי, דְּלָא אִשְׁתְּמַע צְלוֹתֵיהּ לְגַבֵּי חַבְרֵיהּ. כְּגוֹן מַאן דְּדָרִישׁ לְחַבְרֵיהּ, וְיַשְׁתִּיק דִּבּוּר לְגַבֵּיהּ, לָא צָרִיךְ לְמֶעְבַּד אֶלָּא דִּבּוּר בַּחֲשַׁאי, דְּלָא יִשְׁמַע חַבְרֵיהּ. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, כָּל הַמַּשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בִּתְפִלָּתוֹ, ה"ז מִקְטַנֵּי אֲמָנָה.

אֵין דּוֹרְשִׁין בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, מִשּׁוּם שֶׁהַדּוֹרֵשׁ - יָחִיד עִמּוֹ, וַהֲרֵי הֵם שְׁנַיִם בַּדָּרָשָׁה. וְלֹא צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעַ קוֹל בִּתְפִלָּתוֹ, אֶלָּא (שמואל א א) רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ. וּבְסוֹד זֶה (במדבר ג) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. וְכָךְ בַּאֲצִילוּת (בתפלה) כָּל אֶחָד מִתְפַּלֵּל בַּחֲשַׁאי, שֶׁלֹּא תִשָּׁמַע תְּפִלָּתוֹ לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ. כְּמוֹ מִי שֶׁדּוֹרֵשׁ

לְחַבְּרוֹ, וְיַשְׁתִּיק הַדִּבּוּר לַחֲבְרוֹ, לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן אֶלָּא לְדַבֵּר בַּחֲשַׁאי, שֶׁלֹּא יִשְׁמַע חֲבֵרוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים, כָּל הַמַּשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בִּתְפִלָּתוֹ הֲרֵי זֶה מְקַטְנֵי אֲמָנָה.

וּבְגִין כָּךְ חֵיוָון אֶשָּׁא לְעֵילָּא, מְמַלְלָן כְּעַנְפִּין דְּאִילְנָא, דַּהֲווֹ מִתְקַבְּצִין תַּמָּן, בְּמִזְמוּטֵי חָתָן וְכַלָּה. בְּאֵן אָתָר. בְּקָרִיאַת שְׁמַע, דְּתַמָּן וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. דְּאִינּוּן ס"ד לְד' גַּדְפִּין, ד' זְמִנִין ס"ד, סַלְקִין רנ"ו. וְהַאי אִיהוּ, (ירמיה לא) רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. אֵימָתַי. לְבָתַר דְּנָטִיל נוּקְמָא מִשַּׂנְאוֹי, וְיוֹקִיד טַעֲוָון דִּלְהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי יא) וּבַאֲבוֹד רְשָׁעִים רִנָּה. אִיהוּ הַנֵּר (ס"א מ' שנין) לְאַשְׁלְמָא ע"ב ע"ב, ע"ב. וְתַלְיָין ס"ד.

וּמִשּׁוּם זֶה חַיּוֹת אֵשׁ לְמַעְלָה, מְדַבְּרוֹת כְּעַנְפֵי הָאִילָן, שֶׁהָיוּ מִתְקַבְּצוֹת שָׁם כְּמוֹ בְּשִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה. בְּאֵיזֶה מָקוֹם? בִּקְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁשָּׁם וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם, שֶׁהֵם ס"ד לְאַרְבַּע כְּנָפִים, אַרְבַּע פְּעָמִים ס"ד עוֹלִים רנ"ו. וְזֶהוּ (ירמיה לא) רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. מָתַי? לְאַחַר שֶׁנּוֹטֵל נְקָמָה מִשּׂוֹנְאָיו וְיִשְׂרַף הָאֱלִילִים שֶׁלָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יא) וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. שֶׁהוּא הַנֵּר (מ, שנים) לְהַשְׁלִים ע"ב ע"ב ע"ב. וּתְלוּיִים ס"ד.

וְתַלְיָין ס"ד, מִן תְּמַנְיָא א"ז. וְהָכִי ס"ד מִתְמַנְיָא א"ז לְד' סְטָרִין, רנ"ו. וְכַד מָטֵי לל"ב, דְּאִינּוּן א"ז א"ז א"ז א"ז, דְּאִינּוּן ח' ח' ח', אִתְחַבָּר י' לְכָל סְטָר, לְמֶהֱוֵי ח"י יְהוֹ"ה, בְּח"י בִּרְכָאן דְּצָלוֹתָא, דְּאִית בְּהוֹן ח"י זִמְנִין יְדוֹ"ד, דְּסַלְקִין ע"ב. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְחַבְּרָא יְהוֹ"ה בַּאֲדֹנָ"י בְּח"י עָלְמִין יַאֲהדוֹנָהי, מִיָּד חֵיוָון דְּאֵשׁ חֲשׁוּת. מַה כְּתִיב בְּהוֹן. (יחזקאל א) בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶם, בְּעָמְדָם יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא (נ"א בצלותא), תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶם, דְּלָא יִשְׁתְּמוֹדְעוּן עַד הַהִיא שַׁעֲתָא.

וּתְלוּיִים ס"ד מְשֻׁמּוֹנָה א"ז. וְכַךְ ס"ד מִשְׁמוֹנָה א"ז לְאַרְבָּעָה צְדָדִים - רנ"ו. וְכַאֲשֶׁר מַגִּיעַ לְל"ב, שֶׁהֵם א"ז א"ז א"ז א"ז, שֶׁהֵם ח' ח' ח' ח', מִתְחַבֶּרֶת אוֹת י' לְכָל צַד, לְהֱיוֹת ח"י יְהוֹ"ה, בְּח"י בִּרְכוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן ח"י פְּעָמִים יְהוֹ"ה, שֶׁעוֹלִים ע"ב. בַּזְּמַן הַהוּא שֶׁמִּתְחַבֵּר יְהוֹ"ה בַּאדֹנָ"י עַל יְדֵי ח"י הָעוֹלָמִים יַאֲהדוֹנָהי, מִיָּד חַיּוֹת שֶׁל אֵשׁ שׁוֹתְקוֹת. מַה כְּתוּב בָּהֶן? (יחזקאל א) בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן. בַּעֲמִידָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת (בתפלה), תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִוָּדְעוּ עַד הַשָּׁעָה הַהִיא.

וְהַאי אִיהוּ רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת. דְּאִינּוּן כַּנְפֵי הַחַיּוֹת, וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמַע. מַה דְּהַוֵי חַשְׁמַל, חֵיוָון אֶשָּׁא מְמַלְלָן, אִינּוּן חָשׁוֹת. וּבְגִין דְּא תַּקִּינוּ צְלוֹתָא בַּחֲשַׁאי, וְהָכִי מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה בַּחֲשַׁאי, לְמַלְלָא תַּמָּן בַּחֲשַׁאי, בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ. ג' צְלוֹתִין תַּקִּינוּ, וּבְכֻלְּהוּ ח"י יְהוֹ"ה, דְּאִינּוּן ע"ב אַתְוָון, בְּכָל צְלוֹתָא, בְּתַמְנֵי סְרֵי בִּרְכָאן, דְּאִינּוּן רי"ו, וּכְלִילָן בְּחֶסֶד, בְּע"ב, עִם ל"ב נְתִיבוֹת, וְהֵיכְלוֹ ר"ן חֲסָרִין ב'. דִּכְלִילָן בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

וְזֶהוּ הוּא רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת. שֶׁהֵן כַּנְפֵי הַחַיּוֹת, וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמַע. וּמַה שֶּׁהָיָה חַשְׁמַל, חַיּוֹת אֵשׁ מְדַבְּרוֹת, הֵן עַתָּה שׁוֹתְקוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְנוּ תְּפִלָּה בְּלַחַשׁ, וְכֵן מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה בְּלַחַשׁ, לְדַבֵּר שָׁם בְּלַחַשׁ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ. שֶׁלֹּשׁ תְּפִלּוֹת תִּקְנוּ, וּבְכֻלָּן ח"י יְהוֹ"ה, שֶׁהֵן ע"ב אוֹתִיּוֹת, בְּכָל תְּפִלָּה בְּשִׁמּוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, שֶׁהֵן רי"ו, וּכְלוּלוֹת בְּחֶסֶד, בְּע"ב, וְעִם ל"ב נְתִיבוֹת, וַהֲרֵי הֵן ר"ן חֲסֵר שְׁתַּיִם שֶׁכְּלוּלוֹת בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי.

דְּמִקַּרְבָנָא אִשְׁתְּמַע צְלוֹתָא, צְלוֹתָא מִקַּרְבָנָא. כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. הָכִי בְּכָרוּבִים, (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָיו. כְּגַוְונָא דְּכֻלָּא סַלְקִין וְנַחְתִּין בֵּיהּ קַרְבָּנִין וְעִלָּוון.

הָכִי בְּצַלּוֹתָא, מַלְאָכִין סַלְּקִין תְּרֵי וְנַחְתֵּי תְּרֵי. וּכְגַוְונָא דְּסִינַי, דִּבֵּיהּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן סַלְּקִין וְנַחְתִּין, סַלְּקִין תְּרֵין וְנַחְתִּין ב'. וּבְפִקּוּדָא דָּא, אִתְרְמִיזוּ כָּל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

וּמֵהַקְרָבָנוֹת נִשְׁמַע עַל הַתְּפִלָּה, וּמֵהַתְּפִלָּה - לַקָּרְבָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם, (יחזקאל א) וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם. כְּךָ בַּכְּרוּבִים, (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו. כְּמוֹ הַכֶּבֶשׂ שֶׁעוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ קָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת - כָּךְ בַּתְּפִלָּה, מַלְאָכִים עוֹלִים שְׁנַיִם וְיוֹרְדִים שְׁנַיִם. וּכְמוֹ סִינַי, שֶׁבּוֹ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עוֹלִים וְיוֹרְדִים, עוֹלִים שְׁנַיִם וְיוֹרְדִים שְׁנַיִם. וּבְמִצְוָה זוֹ נִרְמְזוּ כָּל מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה.

וְהָכִי כַּד הֲוָה פָּתַח רִבִּי עֲקִיבָא בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, פּוּמֵיהּ הֲוָה סִינַי, וְקַלֵּיהּ הֲוָה סָלָם, דִּבֵּיהּ מַלְאָכִין סַלְּקִין וְנַחְתִּין. בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר דִּילֵיהּ, הֲוָה רָכִיב עֲלֵיהּ מַלְאָךְ מְטַטְרוֹ"ן. אִיהוּ רֶכֶב לִשְׁכִינְתָּא, דִּכְלִילָא בֵּיהּ סְפִירָן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א מִלְּגוֹ. דִּשְׁכִינְתָּא כְּלִילָא מִי' סְפִירָן, דִּלְבַר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, רֶכֶב וּמֶרְכָּבָה. (עלות העלות) עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, רֶכֶב לְעֵלַּת הָעֲלוֹת. וּשְׁכִינְתֵּיהּ, רֶכֶב לְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְעֵלַּת הָעֲלוֹת אִיהוּ דְּמְיַחֵד לְכֹלָּא, וּמְסַדֵּר לְכֹלָּא, וְנָהִיר בְּכֹלָּא. נְהוֹרֵיהּ אַעְבַּר בְּנִשְׁמָתָא וְגוּפָא וּלְבוּשָׁא. וְלֵית בֵּיהּ שְׁנוּי וְשׁוּתָּפוּ וְחוּשְׁבָּן וּתְמוּנָה וְדָמְיוֹן מִכָּל מֶרְכַּבְתָּא, וּמַרְאֶה וְדָמְיוֹן דְּאִתְחֲזֵיָיא בְּעֵין הַשֵּׂכֶל. דְּרִגְיָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִינּוּן רֶכֶב וּמֶרְכַּבְתָּא לְגַבֵּיהּ, וְעֵלַּיהּ לֵית מַאן דְּרָכִיב.

וְכָךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה פּוֹתֵחַ רַבִּי עֲקִיבָא בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, פִּיו הָיָה סִינַי, וְקוֹלוֹ הָיָה סֻלָּם, שֶׁבּוֹ מַלְאָכִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים. בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁלּוֹ הָיָה רוֹכֵב עָלָיו מַלְאָךְ מְטַטְרוֹ"ן. הוּא רֶכֶב לַשְּׁכִינָה שֶׁכְּלוּלָה בּוֹ סְפִירוֹת, עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא שֵׁם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א מִבִּפְנִים. וְהַשְּׁכִינָה שֶׁכְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, מִבַּחוּץ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ הֵם רֶכֶב וּמֶרְכָּבָה. (עלות העלות) הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי הוּא רֶכֶב לְעֵלַּת הָעֲלוֹת. וְהַשְּׁכִינָה הִיא רֶכֶב לָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְעֵלַּת הָעֲלוֹת הוּא הַמְיַחֵד לַכֹּל, וּמְסַדֵּר לַכֹּל, וּמֵאִיר בַּכֹּל. אוֹרוֹ עוֹבֵר בִּנְשָׁמָה וּבְגוּף וּבַלְּבוּשׁ, וְאֵין בּוֹ שִׁנּוּי וְשִׁתָּפוּת וְחֶשְׁבּוֹן וּתְמוּנָה וְדִמְיוֹן מִכָּל הַמֶּרְכָּבוֹת וּמַרְאֶה וְדִמְיוֹן שֶׁנִּרְאֶה בְּעֵין הַשֵּׂכֶל. מַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת הֵן רֶכֶב וּמֶרְכָּבָה אֲצִלּוֹ, וְעָלָיו אֵין מִי שֶׁרוֹכֵב.

קֶשֶׁת, סִימָן תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. וְאִינּוּן סִימָן מֶרְכָּבָה דַּאֲבָהָן. תְּקִיעָה, דְּאַבְרָהָם. שְׁבָרִים, דְּיִצְחָק. תְּרוּעָה, דְּיַעֲקֹב. דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר כג) וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ. וְג' גַּוְונִין אִתְחַזְיָין בֵּיהּ, חִוּוּר סוּמָק וְיָרוֹק. וּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, אִתְקְרֵי (דף רל"א ע"א) (שמואל א ב) קֶשֶׁת גִּבּוֹרִים חַתִּים. וּמִסְטָרָא דִּימִינָא, (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם. כַּד אִתְחֲזִי בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם, אַחְזֵי רַחֲמֵי. וְכַד אִתְחֲזֵי בְּלָא מִטְרָא, אַחְזֵי דִּינָא. מְעוּרָב בֵּין מִטְרָא וְשִׁמְשָׁא, אַחְזֵי דִּינָא וְרַחֲמֵי כְּלִיל. וְהַאי אִיהוּ ש' מִן שַׁדַּי, תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן, דְּאִינּוּן יְדֹ"ד אֱלֹהֵי"נוּ יְדֹ"ד, תְּלַת שְׁמָהָן לָקֵבֵל תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן. וּבְהוֹן י"ד אַתְוָון, בְּחוּשְׁבַּן ד"י מִן שַׁדַּי. וּלְבוּשׁ דְּשַׁדַּי, מְטַטְרוֹן, דְּהָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבַּן שַׁדַּי. (ע"כ רעיא מהימנא) (ובחבורא קדמאה תמן תנינן דחזי קשת רי"ד ע"ב אמר רעיא מהימנא שפיר קאמר שם רט"ו ע"א).

קֶשֶׁת - סִימָן תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה. וְהֵם סִימָן הַמֶּרְכָּבָה שֶׁל הָאָבוֹת. תְּקִיעָה - שֶׁל אַבְרָהָם. שְׁבָרִים - שֶׁל יִצְחָק. תְּרוּעָה - שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר כג) וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ. וּשְׁלֹשָׁה צְבָעִים נִרְאִים בּוֹ, לָבָן אָדֹם וְיָרֹק. וּמִצַּד הַגְּבוּרָה נִקְרָא (שמואל א ב) קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים. וּמִצַּד הַיְמִין - (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם. כַּאֲשֶׁר נִרְאֶה בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם - מַרְאֶה רַחֲמִים. וְכַאֲשֶׁר נִרְאֶה בְּלִי

מָטָר - מַרְאֵה דִין. וְכַאֲשֶׁר מִעֲרָב בֵּין גֶּשֶׁם וְשֶׁמֶשׁ - מַרְאֵה דִין וְרַחֲמִים כְּלוּלִים. וְזוֹהִי אוֹת שׁ' מִשַּׁדַּי, שְׁלֹשָׁה עָנְפֵי הָאָבוֹת, שֶׁהֵם יְהוֹ"ה אֱלֹהֵינ"וּ יְהוֹ"ה. שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עָנְפֵי הָאָבוֹת, וּבָהֶם י"ד אוֹתִיּוֹת, בְּחֶשְׁבּוֹן אוֹתִיּוֹת ד"י מִשַּׁדַּי. וּמַלְבּוּשׁ שֵׁם שַׁדַּי הוּא מְטַטְרוֹן, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה בְּחֶשְׁבּוֹן שַׁדַּי. (ע"כ רעיא מהימנא).

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לֵימָא לָן מֹר, (ס"א מאלין) מִלִּין מְעַלְיָתָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (מלכים ב ד) וַיְהִי הַיּוֹם. בְּכָל אֲתַר דִּכְתִיב וַיְהִי, אִיהוּ צַעַר, וַיְהִי בִּימֵי צַעַר. וַדַּאי, וַיְהִי הַיּוֹם, יוֹמָא דְּאִית בֵּיהּ צַעַר, וְדָא הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹמָא דְּאִית בֵּיהּ דִּינָא קַשְׁיָא עַל עָלְמָא. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע אֶל שׁוּנֶם, יוֹמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה. וּבְכָל אֲתַר וַיְהִי הַיּוֹם, דָּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה. (איוב א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, יוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הֲוָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יֹאמַר לָנוּ הָרַב, (מאלו) דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (מלכים ב ד) וַיְהִי הַיּוֹם. בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב וַיְהִי - הוּא צַעַר. וַיְהִי בִּימֵי - צַעַר וַדַּאי. וַיְהִי הַיּוֹם - יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צַעַר, וְזֶהוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּין קָשֶׁה עַל הָעוֹלָם. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע אֶל שׁוּנֶם - יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה. וּבְכָל מָקוֹם וַיְהִי הַיּוֹם - זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה. (איוב א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים - יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה.

בְּכָל זִמְנָא תְּרִין יוֹמִין אִינּוּן, מַאי טַעֲמָא. בְּגִין, דִּלְהֶוֵי יִצְחָק כְּלִיל דִּינָא וְרַחֲמֵי, תְּרִין יוֹמִין וְלָא חַד. דְּאִלְמָלֵא יִשְׁתְּכַח יְחִידָאי, יַחֲרִיב עָלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב תְּרִין זִמְנִין, וַיְהִי הַיּוֹם וַיְהִי הַיּוֹם.

בְּכָל פַּעַם שְׁנֵי יָמִים הֵם. מָה הַטַּעַם? כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה יִצְחָק כָּלוּל מִדִּין וְרַחֲמִים, שְׁנֵי יָמִים וְלֹא אֶחָד. שֶׁאִם יִמָּצֵא יְחִידִי, יַחֲרִיב הָעוֹלָם. וְעַל זֶה כָּתוּב שְׁתֵּי פְּעָמִים וַיְהִי הַיּוֹם וַיְהִי הַיּוֹם.

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, אִלֵּין בֵּית דִּין רַבְרְבָא. בְּנֵי הָאֱלֹהִים וַדַּאי, בְּנוֹי דְּמַלְכָּא קְרִיבִין לְגַבֵּיהּ. וְאִינּוּן שִׁבְעִין מָמָנָן, דְּסָחֲרִין תְּדִירָא לְמַלְכָּא. וְאִינּוּן חַתְכִין דִּינָא עַל עָלְמָא. לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ, וְכִי עַל יְיָ קַיְימִי. אֶלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִלֵּין קַיְימִי עַל דִּינָא, דִּינָא קַדְמָאָה דְּכֹלָּא בֵּיהּ, מַאן הוּא. דְּלָא יוֹקִיר לִשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּדְלָא יוֹקִיר לְאוֹרַיְיתָא וּלְעַבְדּוֹי. אוּף הָכִי, מַאן הוּא דְּלָא חָיִישׁ עַל יְקָרָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּלָא יִתְחַלֵּל בְּאַרְעָא. מַאן הוּא דְּלָא חָיִישׁ לִיקָרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן הוּא דְּלָא שַׁוִּי יְקָר לִשְׁמָא דָּא. וַיָּבֹא גַּם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם, גַּם, לְרַבּוֹת הַהִיא נוּקְבָא דִּילֵיהּ. אוּף הָכִי לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ, דְּאִיהוּ חָיִישׁ נָמֵי לִיקָרָא דִּשְׁמָא דָּא.

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים - אִלּוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל. בְּנֵי הָאֱלֹהִים - וַדַּאי בָּנָיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ קְרֵבִים אֵלָיו. וְהֵם שִׁבְעִים מְמֻנִּים שֶׁסּוֹבְבִים תָּמִיד אֶת הַמֶּלֶךְ, וְהֵם חוֹתְכִים דִּין עַל הָעוֹלָם. לְהִתְיַצֵּב עַל ה', וְכִי מֵעַל ה' עוֹמְדִים? אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁאֵלּוּ עוֹמְדִים בְּדִין, דִּין הָרִאשׁוֹן שֶׁהַכֹּל בּוֹ מֵהוּ? מִי שֶׁלֹּא מְכַבֵּד לְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשֶׁלֹּא מְכַבֵּד לַתּוֹרָה וְלַעֲבָדָיו. אַף כָּךְ - מִי הוּא שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ עַל כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל בָּאָרֶץ. מִי הוּא שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ לִכְבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִי הוּא שֶׁלֹּא נוֹתֵן כָּבוֹד לְשֵׁם זֶה. וַיָּבוֹא גַּם

הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם, גַּם - לְרַבּוֹת אוֹתָהּ הַנְּקֵבָה שֶׁלּוֹ. אַף כָּךְ לְהִתְיַצֵּב עַל ה', שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ גַּם לִכְבוֹדוֹ שֶׁל שָׁם וָזֶה.

הָכָא אַפְלִיגוּ עַמּוּדִין קַדְמָאִין דְּעָלְמָא. חַד אָמַר, אִיּוֹב מֵחָסִידֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם הָוָה. וְחַד אָמַר, מֵחָסִידֵי יִשְׂרָאֵל הָוָה. וְאִלֵּקֵי, לְכַפְּרָא עַל עָלְמָא. דְּהָא יוֹמָא חַד אַשְׁכְּחֵיהּ רַב הַמְנוּנָא לְאֵלְיָהוּ. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי תְּנֵינָן דְּאִית צַדִּיק וְרַע לוֹ, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. אָמַר, צַדִּיק, כָּל שֶׁמְּמוּעָטִין לוֹ חוֹבוֹתָיו נוֹתְנִין לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה חוֹבוֹ, וְעַל כֵּן צַדִּיק וְרַע לוֹ. וְכָל שֶׁמְּרוּבִּין עֲוֹונוֹתָיו, וּמְמוּעָטִין זְכִיוֹתָיו, נוֹתְנִין לוֹ שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. אָמַר לֵיהּ, דִּינוֹי דְּמָארֵי עָלְמָא עֲתִיקִין (ס"א עמיקין) אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְּבָעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכַפְּרָא חוֹבִין דְּעָלְמָא, אַלֵּקֵי בְּדִרוֹעָא דִּלְהוֹן, וְאָסֵי לְכוּלְהוּ. מְתַל לְאַסְיָיא, דְּאַלֵּקֵי לִדְרוֹעָא, לְשֵׁזְבָא לְכָל שַׁיְיפִין. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ וְגוֹ'. (רי"ח)

כָּאן נֶחְלְקוּ עַמּוּדֵי עוֹלָם הָרִאשׁוֹנִים. אֶחָד אָמַר, אִיּוֹב מֵחָסִידֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם הָיָה. וְאֶחָד אָמַר, מֵחָסִידֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה. וְלָקָה לְכַפֵּר עַל הָעוֹלָם. שֶׁהֲרֵי יוֹם אֶחָד מָצָאוֹ רַב הַמְנוּנָא לְאֵלְיָהוּ. אָמַר לוֹ, וַדַּאי לָמַדְנוּ שֶׁיֵּשׁ צַדִּיק וְרַע לוֹ, רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. אָמַר, צַדִּיק - כָּל שֶׁמְּמֻעָטִין לוֹ חוֹבוֹתָיו, נוֹתְנִים לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה חוֹבוֹ, וְעַל כֵּן צַדִּיק וְרַע לוֹ. וְכָל שֶׁמְּרֻבִּים עֲוֹונוֹתָיו וּמְמֻעָטִים זְכִיוֹתָיו, נוֹתְנִים לוֹ שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה - רָשָׁע וְטוֹב לוֹ. אָמַר לוֹ, דִּינָיו שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם עֲתִיקִים (עמקים), אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכַפֵּר חוֹבוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, מַלְקֶה בִּזְרוֹעַ שֶׁלָּהֶם וּמְרַפֵּא לְכֻלָּם. מָשָׁל לְרוֹפֵא שֶׁהִלְקָה לַזְּרוֹעַ לְהַצִּיל כָּל הָאֵיבָרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נג) וְהוּא מְחֹלָל מִפְּשָׁעֵנוּ וְגוֹ'.

כְּמָה דְּאִתְמַר, בְּהַהוּא יוֹמָא שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּקַיְימִין שִׁבְעִין קַתֶּדְרָאִין לְמֵידָן דִּינָא לְעָלְמָא, כַּמָּה אִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין, קַטֵּיגּוֹרִין, דְּקַיְימֵי לְעֵילָּא. אִלֵּין מַיְימִינִין לִזְכוּ וְאִלֵּין מַשְׂמְאִלִין לְחוֹבָא, לְאַדְכָּרָא חוֹבִין דְּעָלְמָא, חוֹבִין דְּכָל חַד וְחַד. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְבַר נָשׁ, לְפָרְשָׁא חוֹבוֹי, כָּל חַד וְחַד כְּמָה דְּאִיהוּ, בְּגִין דְּמַאן דְּמְפָרֵשׁ חֶטְאוֹי, לָא אִתְמְסַר דִּינֵיהּ, אֶלָּא בִּידָא דְּמַלְכָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וּמַאן דְּדָאִין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ לְטָב. וְעַל דָּא בָּעָא דָּוִד מַלְכָּא, (ואמר) (תהלים מג) שָׁפְטֵנִי אֱלֹקִים, אַנְתְּ, וְלָא אַחֲרָא. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא, וְלָא אַחֲרָא, וְכָל בֵּית דִּין בְּדֵילִין מִמֶּנּוּ.

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁעוֹמְדִים שִׁבְעִים כִּסְאוֹת לְדִין דִּין הָעוֹלָם, כַּמָּה הֵם בַּעֲלֵי מְגִנִּים, קַטֵּגוֹרִים, שֶׁעוֹמְדִים לְמַעְלָה. אֵלּוּ מִיְמִינִים לִזְכוּת, וְאֵלּוּ מַשְׂמְאִלִים לְחוֹבָה לְהַזְכִּיר חוֹבוֹת הָעוֹלָם, חוֹבוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְעַל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְפָרֵשׁ חוֹבוֹתָיו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שֶׁהוּא. מִשּׁוּם שֶׁמִּי שֶׁמְּפָרֵשׁ חֶטְאוֹ, לֹא נִמְסָר דִּינוֹ אֶלָּא בִּידֵי הַמֶּלֶךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבַדּוֹ. וּמִי שֶׁדָּן אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - הוּא לְטוֹב. וְעַל זֶה בִּקֵּשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ (ואמר), (תהלים מג) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים. אַתָּה, וְלֹא אַחֵר. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ. הוּא, וְלֹא אַחֵר. וְכָל בֵּית דִּין מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לוֹן לְפָרְשָׁא חוֹבִין דְּכָל שַׁיְיפָא וְשַׁיְיפָא, וְכָל מַה דְּעָבִיד בִּפְרָט. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים לב) חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וְגוֹ'. לְבָתַר וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חָטָאתִי סֶלָה. מְנָלָן. מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב (שמות לב) אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיב, (שמואל א יב) חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת יְיָ, דְּאִי תֵּימָא הַאי בְּיָחִיד, אֲבָל בְּצִבּוּר לָא. הָא כְּתִיב קְרָא דָּא. וְאִי תֵּימָא הָא בְּצִבּוּר, אֲבָל שְׁלִיחָא דִּלְהוֹן לָא, הָא כְּתִיב (שמות לב) וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל יְיָ וְגוֹ'. וּכְתִיב (שמות לב) וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא. מַאן דְּמִפָּרֵשׁ חוֹבֵיהּ, בֵּי דִּינָא בְּדַיְילִין מִינֵּיהּ, בְּגִין דְּבַר נָשׁ קָרִיב לְגַרְמֵיהּ, וְלָא אִתְדַּן עַל פּוּמֵיהּ.

וְעַל זֶה צָרִיךְ לָנוּ לְפָרֵט הָעֲבֵרוֹת שֶׁל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, וְכָל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה בִּפְרָט. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים לב) חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וְגוֹ'. וּלְבַסּוֹף - וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה. מִנַּיִן לָנוּ? מִמֹּשֶׁה, שֶׁכָּתוּב (שמות לב) אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. בְּיִשְׂרָאֵל כָּתוּב, (שמואל איב) חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת ה'. שֶׁאִם תֹּאמַר זֶה בְּיָחִיד, אֲבָל בְּצִבּוּר לֹא - הֲרֵי כָּתוּב פָּסוּק זֶה. וְאִם תֹּאמַר זֶה בְּצִבּוּר, אֲבָל שְׁלִיחַ שֶׁלָּהֶם לֹא - הֲרֵי כָּתוּב (שמות לב) וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם) וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם? מִי שֶׁמְּפָרֵשׁ חוֹבוֹתָיו, בֵּית דִּין מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁבֶּן אָדָם קָרוֹב לְעַצְמוֹ וְלֹא נִדּוֹן עַל פִּיו.

דף רלא:

וְתוּ, לָא שְׁבִיק לְמָקַטְרְגָא לְאוֹלְפָא עֲלֵיהּ חוֹבָא מוּמָא. דְּבַר נָשׁ יַקְדִּים (דף רל"א ע"ב) וְיֵימָא, וְלָא יְהִיב דּוּכְתָא לְאַחֲרָא לְמֵימַר. כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחִיל לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כח) וּמוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרוּחָם.

וְעוֹד, לֹא עוֹזֵב לַמְקַטְרֵג לְלַמֵּד עָלָיו חוֹב וּמוּם. שֶׁבֶּן אָדָם יַקְדִּים וְיֹאמַר, וְלֹא יִתֵּן מָקוֹם לְאַחֵר לוֹמַר, וְאָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כח) וּמוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרוּחָם.

בְּיוֹמֵי דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִתַּקְנִין בֵּי דִּינָא כּוּרְסְיָיא לְמַלְכָּא, לְמֵידָן כָּל עָלְמָא. וְיִשְׂרָאֵל עָאלִין בְּקַדְמֵיתָא בְּדִינָא קַמֵּיהּ, דְּלֵיפּוּשׁ רַחֲמֵי. (ס"א קמיה דליפוש רוגזא) תְּנַן וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ, יוֹם בְּיוֹמוֹ מַאי הוּא. אֶלָּא הָנֵי תְּרֵי יוֹמִין דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֲמַאי תְּרֵי יוֹמִין. בְּגִין דְּאִינּוּן תְּרֵי בֵּי דִּינָא, דְּמִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא. דִּינָא עִלָּאָה, דְּאִיהוּ קַשְׁיָא, בְּדִינָא תַּתָּאָה, דְּאִיהוּ רַפְיָא, וְתַרְוַוּיְיהוּ מִשְׁתַּכְחֵי.

בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתַּקְנִים בֵּית דִּין כִּסֵּא לַמֶּלֶךְ לָדוּן אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְיִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים בָּרִאשׁוֹנָה בַּדִּין לְפָנָיו, שֶׁיִּרְבּוּ הָרַחֲמִים. (לפני שירבה הרגז). לָמַדְנוּ, וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם בְּיוֹמוֹ מַה הוּא? אֶלָּא אֵלּוּ שְׁנֵי יָמִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מַדּוּעַ שְׁנֵי יָמִים? מִשּׁוּם שֶׁהֵם שְׁנֵי בָּתֵּי דִּין שֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד. דִּין עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא קָשֶׁה, בְּדִין תַּחְתּוֹן, שֶׁהוּא רָפֶה, וּשְׁנֵיהֶם נִמְצָאִים.

וְעַל דָּא לָא יָדְעֵי הָנֵי בַּבְלָאֵי, רָזָא דִּיבָבָא וִילָלוּתָא, וְלָא יָדְעֵי דְּתַרְוַוּיְיהוּ אִצְטְרִיכוּ, יְלָלוּתָא דְּאִיהוּ דִּינָא תַּקִּיפָא. תִּלַּת תְּבִירִין דְּאִיהוּ דִּינָא רַפְיָא, גְּנוּחֵי גָּנַח רַפְיָא. אִינּוּן לָא יָדְעֵי,

וְעַבְדִין תַּרְוַוְיִיהוּ. וַאֲנָן יְדַעֵינָן, וְעַבְדִינָן תַּרְוַוְיִיהוּ. (ס"א ועל דא רזא דיבבא ויללה ותרווייהו אצטריכו, הני בבלאי, אינון לא ידעי, ועבדין תרווייהו.) וְכֹלָּא נָפְקִין לְאַרַח קְשׁוֹט.

וְעַל זֶה לֹא יוֹדְעִים אֵלּוּ הַבַּבְלִים סוֹד שֶׁל הַיְבָבָה וְהַיְלָלָה, וְלֹא יוֹדְעִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם צְרִיכִים, יְלָלָה שֶׁהוּא דִּין תַּקִּיף. שְׁלֹשָׁה שְׁבָרִים שֶׁהוּא דִּין רָפֶה, גְּנִיחוֹת שֶׁגּוֹנֵחַ בְּרִפְיוֹן. הֵם לֹא יוֹדְעִים, וְעוֹשִׂים שְׁנֵיהֶם. וַאֲנוּ יוֹדְעִים וְעוֹשִׂים שְׁנֵיהֶם. (ועל זה סוד היבבהוהיללה, ושניהם צריכים. אלו הבבלים אינם יודעים, ועושים שניהם.) וְהַכֹּל יוֹצֵא לְדֶרֶךְ אֱמֶת.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר, מַאי בַחֹדֶשׁ. דָּא בֵּי דִּינָא רַפְיָא, דְּאִקְרֵי חֹדֶשׁ. בַּכֶּסֶה: (כס דעלמא עילאה, כ"ס ה' דא פחד יצחק דאיהו כס למלכא עילאה, תו בכסה) דָּא דִּינָא קַשְׁיָא, פַּחַד יִצְחָק. דִּינָא דְּאִתְכַּסְיָא תָּדִיר, דְּלָאו אִיהוּ דִּינָא בְּאִתְגַּלְיָיא. כִּי חֹק, דָּא דִּינָא רַפְיָא. וּמִשְׁפָּט, (דא דינא קשיא) דָּא דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְתַרְוַוְיִיהוּ אינוּן כַּחֲדָא. בְּגִין כָּךְ תְּרֵין יוֹמִין, וְתַרְוַוְיִיהוּ בְּרָזָא חֲדָא. (תהלים פט) אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה וְגוֹ', לָא כְּתִיב שׁוֹמְעֵי, אוֹ תּוֹקְעֵי תְרוּעָה, אֶלָּא יוֹדְעֵי תְרוּעָה. בְּגִין (ס"א כגון) חַכִּימִין דְּדַיְירִין בַּאֲוִירָא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, אינון יְדַעֵי תְרוּעָה. רָזָא דְּתְרוּעָה, כְּמָה דְּכְתִיב, (תהלים ב) תְּרוֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל. מַאן עַמָּא כְּיִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִין רָזִין עִלָּאִין דְּמָארֵיהוֹן, לְמֵיעַל קַמֵּיהּ, וּלְאִתְקַשָּׁרָא בֵּיהּ. וְכָל אינוּן דְּיַדְעֵי רָזָא דִּתְרוּעָה, יִתְקָרְבוּן לְמֵיהַךְ בְּאוֹר פָּנָיו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְדָא אוֹר קַדְמָאָה דְּגָנִיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּיא. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְמֵנְדַּע לֵיהּ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר, מַהוּ בַחֹדֶשׁ? זֶה בֵּית דִּין רָפֶה, שֶׁנִּקְרָא חֹדֶשׁ. בַּכֶּסֶה - (כסא של העולם העליון, כסא של אות ה', זה פחד יצחק שהוא כסא למלך העליון. עוד בכסה) זֶה דִּין קָשֶׁה, פַּחַד יִצְחָק. דִּין שֶׁמִּתְכַּסֶּה תָּמִיד, שֶׁאֵין הוּא דִּין בְּגָלוּי. כִּי חֹק - זֶה דִּין רָפֶה. וּמִשְׁפָּט - זֶה דִּין (קשה). וּשְׁנֵיהֶם הֵם כְּאֶחָד. בִּגְלַל זֶה שְׁנֵי יָמִים, וּשְׁנֵיהֶם בְּסוֹד אֶחָד. אַשְׁרֵי הָעָם יֹדְעֵי תְרוּעָה וְגוֹ' (תהלים פט). לֹא כָתוּב שׁוֹמְעֵי, אוֹ תוֹקְעֵי תְרוּעָה, אֶלָּא יֹדְעֵי תְרוּעָה. בִּגְלַל (כגון) הַחֲכָמִים שֶׁדָּרִים בָּאֲוִיר שֶׁל הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, אֵלּוּ יֹדְעֵי תְרוּעָה. סוֹד שֶׁל הַתְּרוּעָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ב) תְּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל. מִי עַם כְּיִשְׂרָאֵל שֶׁיּוֹדְעִים סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁל רִבּוֹנָם, לַעֲלוֹת לְפָנָיו וּלְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ. וְכָל אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים סוֹד הַתְּרוּעָה, יִתְקָרְבוּ לָלֶכֶת בְּאוֹר פָּנָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְזֶה הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁגָּנַז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים. וְעַל זֶה צָרִיךְ לְדַעַת אוֹתָהּ.

כְּתִיב (ויקרא ט) הַיּוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד. וּכְתִיב (ויקרא ג) וְאֶת הַיּוֹתֶרֶת עַל הַכָּבֵד. (בתר דעבידת ניאופא, אסתליק עליה.) יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד, דָּא אֵשֶׁת זְנוּנִים, דְּאַזְלָא וְנָפְקָא מִן הַכָּבֵד, לְאַסְטָאָה בְּנֵי עָלְמָא, וּלְאַסְטָנָא עָלַיְיהוּ. וְשַׁבְקַת לִדְכוּרָא, לְמֶעְבַּד זְנוּנִים. וּבְגִין דָּא הַיּוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד, יוֹתֶרֶת עַל הַכָּבֵד. בָּתַר דְּעַבְדַת נִיאוּפָא, אִסְתַּלְקַת עָלֵיהּ. מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה. אִתְגַּבְּרַת עַל

בַּעְלָה דְּאִיהוּ כְּבֵד, בְּכַעַס דְּמָרָה, אֵשֶׁת מְדָנִים, וָכַעַס, דְּשַׁלְטָא אִיהִי עַל דְּכוּרָא דִּילָהּ. מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה שַׁלְטָא עַל הַכָּבֵד, אֵשֶׁת מְדָנִים וָכַעַס.

כְּתוּב (ויקרא ט) הַיֹּתֶרֶת מִן הַכָּבֵד. וְכְתוּב (שם ג) וְאֶת הַיֹּתֶרֶת עַל הַכָּבֵד. (אחר שעשתה נאוף, עולה עליו.) יֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד - זוֹ אֵשֶׁת זְנוּנִים שֶׁהוֹלֶכֶת וְיוֹצֵאת מִן הַכָּבֵד לְהַחֲטִיא בְּנֵי הָעוֹלָם וּלְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, וְעוֹזֶבֶת אֶת הַזָּכָר לְעָשׂוֹת זְנוּנִים, וּמְשׁוּם זֶה הַיֹּתֶרֶת, שֶׁנִּפְרֶדֶת מִן הַכָּבֵד. יֹתֶרֶת עַל הַכָּבֵד - אַחַר שֶׁעָשְׂתָה נְאוּף, עוֹלָה עָלָיו. מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה. מִתְגַּבֶּרֶת עַל בַּעְלָהּ, שֶׁהוּא כָּבֵד, בְּכַעַס שֶׁל הַמָּרָה. אֵשֶׁת מְדָנִים וָכַעַס, שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל הַזָּכָר שֶׁלָּהּ. מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה שׁוֹלֶטֶת עַל הַכָּבֵד, אֵשֶׁת מְדָנִים וָכַעַס.

יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד, מִן הַכָּבֵד נִפְקָא לְאַבָאשָׁא לְכָל עָלְמָא, וּלְמֶעְבַּד נִיאוּפִין עִם כֹּלָּא. לְבָתַר אִיהִי סַלְקָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא, מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה, בְּעַזּוּתָא דְּאַנְפִּין, וּכְדֵין אִיהִי עַל הַכָּבֵד. וְעוֹד, יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד אִתְקְרִיאַת מִסְטְרָא אַחֲרָא, בָּתַר דְּנַפְקַת לְנַאֲפָא עִם כֹּלָּא, יְהִיבַת שִׁיּוּרִין לְבַעְלָהּ, וְהַאי אִיהִי יוֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד.

יֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד - מִן הַכָּבֵד יוֹצֵאת לְהַבְאִישׁ לְכָל הָעוֹלָם וְלַעֲשׂוֹת נְאוּפִים עִם הַכֹּל. לְבַסּוֹף הִיא עוֹלָה לְגַבֵּי הַזָּכָר, מֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה, בְּעַזּוּת שֶׁל פָּנִים, וְאָז הִיא עַל הַכָּבֵד. וְעוֹד, יֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד נִקְרֵאת מֵהַצַּד הָאַחֵר. אַחַר שֶׁיּוֹצֵאת לְנָאֵף עִם כֻּלָּם, נוֹתֶנֶת שִׁיּוּרִים לְבַעְלָהּ, וְזוֹהִי יֹתֶרֶת מִן הַכָּבֵד.

מִגּוֹ כָּבֵד, וְיוֹתֶרֶת דִּילָהּ, נַפְקַת מָרָה, וְאִיהִי חַרְבָּא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּנַפְקוּ מִנָּהּ טִפִּין מְרִירָן לְקַטְלָא בְּנֵי נָשָׁא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה. וְאִיהִי תְּלִיָּא בַּכָּבֵד, כָּל מַרְעִין וּמוֹתָא בֵּיהּ תַּלְיָין. וְהַהוּא יוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (משטנא) מְשַׁטְּטָא בְּעָלְמָא, לְמִכְנַשׁ כָּל חוֹבֵי עָלְמָא וּכְדֵין כָּל אֲבָרִין דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל, אִינּוּן בְּעָאקוּ, דְּאִינּוּן אֲבָרֵי דְּמַטְרוֹנִיתָא, (משלי כ) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם, שְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא. וּכְדֵין כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעָאקוּ, וְנַטְלֵי שׁוֹפָר לְאַתְעָרָא בֵּיהּ הַהוּא תְּקִיעָה וּשְׁבָרִים וּתְרוּעָה.

מִתּוֹךְ הַכָּבֵד וְהַיּוֹתֶרֶת שֶׁלּוֹ יוֹצֵאת מָרָה, וְהִיא חֶרֶב שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁיּוֹצְאוֹת מִמֶּנָּה טִפּוֹת מָרוֹת לַהֲרֹג לִבְנֵי אָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה. וְהִיא תְּלוּיָה בַּכָּבֵד, וְכָל הֶחֳלָאִים וְהַמִּיתוֹת תְּלוּיוֹת בּוֹ. וְאוֹתוֹ יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה (המשטין) מְשׁוֹטֵט בָּעוֹלָם לֶאֱסֹף אֶת כָּל חוֹבוֹת הָעוֹלָם, וְאָז כָּל הָאֵיבָרִים, שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, הֵם בְּצָרָה, שֶׁהֵם אֵיבָרִים שֶׁל הַמַּלְכָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה. וְאָז כָּל יִשְׂרָאֵל בְּצָרָה, וְלוֹקְחִים שׁוֹפָר לְעוֹרֵר בּוֹ אוֹתָהּ תְּקִיעָה וּשְׁבָרִים וּתְרוּעָה.

דף רלב.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וּדְאִי בָּתַר דְּאִבָּרִים וְעַרְקִין דִּלְבָּא, דְּדַמְיָין לְיִשְׂרָאֵל, אִינּוּן בְּעָאקוּ. צָרִיכִין לְאַתְעָרָא בְּקָנָה, דְּאִיהוּ שׁוֹפָר. וְדָא קָנֶה דְּרִיאָה. בָּתַר דְּכַנְפֵי רֵיאָה לָא יַכְלִין לְשַׁכְּכָא (דף רל"ב ע"א) רוּגְזָא דְּמָרָה דְּאִתְגַּבַּרְתְּ עַל עַרְקִין דִּלְבָּא, וְעַל כָּל עַרְקִין דְּאִבָּרִים דְּגוּפָא. הַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב בְּהוֹן, סָלִיק בְּקָנֶה, דְּאִיהוּ שׁוֹפָר, עָלְמָא דְּאָתֵי. דְּהָכֵי אוֹקְמוּהָ, וְשָׁט, דּוֹמֶה לְעָלְמָא דִּין, דְּבֵיהּ אָכִילָה וּשְׁתִיָּה. קָנֶה, דּוֹמֶה לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלֵית בֵּיהּ אָכִילָה וּשְׁתִיָּה.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וַדַּאי אַחַר שֶׁהָאֵיבָרִים וְהָעוֹרְקִים שֶׁל הַלֵּב, שֶׁדּוֹמִים לְיִשְׂרָאֵל, הֵם בְּצָרָה. צָרִיכִים לְעוֹרֶרם בְּקִנָּה, שֶׁהוּא שׁוֹפָר. וְזֶה קִנָּה שֶׁל רַאֲה. אַחַר שֶׁכְּנָפַי רַאֲה לֹא יְכוֹלוֹת לְהַשְׁקִיט רַגְז הַמָּרָה שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עַל עוֹרְקֵי הַלֵּב, וְעַל כָּל הָעוֹרְקִים שֶׁל הָאֵיבָרִים שֶׁל הַגּוּף. אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת בָּהֶם עוֹלָה בְּקִנָּה, שֶׁהוּא שׁוֹפָר, עוֹלָם הַבָּא. שֶׁכָּךְ פֵּרְשׁוּהוּ, וְשֶׁט דּוֹמֶה לָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁבּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה. קָנֶה דּוֹמֶה לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁאֵין בּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה.

וּלְבָתַר דְּשָׁט ו' מִן וְשֶׁט, בְּרִבּוּי אֲכִילָה דְּגֻזָּל אִתְאֲרַךְ וְאִתְעֲבִיד שָׂטָן. וּמַאן גָּרִים דָּא. (במדבר יא) שָׂטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, שָׂטוּתָא דִּלְהוֹן דְּאִתְעָרְבוּ בְּעֵרֶב רַב שַׂטָנִין, דְּתַאֲוָה דִּלְהוֹן אֲכִילָה וּשְׁתִיָה דְּגֻזָּל וְחָמָס, (תהלים יב) דְּשׁוֹד עֲנִיִּים וְאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים. בְּנוּן כְּפוּפָה שַׂטְנִין, דְּאַכְלִין בְּלָא טְחִינָה. מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף יְיָ חָרָה בָעָם. אִתְפְּשַׁט ו' דְּשָׂטוּ, אִיהוּ דְּרוּחֵיהּ כְּפוּף, וְאִיהוּ נ'. וְדָא גָּרַם דְּאִתְפְּשַׁט שָׂטָן בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה, וְאִתְגַּבַּר עַל כָּל אֲבָרִין וְעַרְקִין בְּשס"ה לֹא תַּעֲשֶׂה. כְּחוּשְׁבָּן הַשָּׂטָ"ן חָסֵר חַד, דָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּלֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה.

וְאַחַר שָׂשָׂט אוֹת ו' מִן וַיָּשֶׂט, בְּרִבּוּי אֲכִילָה שֶׁל גְּזֵל, נִתְאָרֵךְ וְנַעֲשָׂה שָׂטָן. וּמִי גָּרַם אֶת זֶה? שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יא) שָׂטוּ הָעָם וְלָקְטוּ. הַשָּׂטוּת שֶׁלָּהֶם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּעֵרֶב רַב הַשּׂוֹטִים, שֶׁהַתַּאֲוָה שֶׁלָּהֶם הִיא אֲכִילָה וּשְׁתִיָה שֶׁל גְּזֵל וְחָמָס שֶׁל (תהלים יב) שׁוֹד עֲנִיִּים וְאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים. בְּאוֹת נו"ן כְּפוּפָה, הַשּׂוֹטִים, שֶׁאוֹכְלִים וּבְלִי לְטָחוֹן. מַה כְּתוּב בָּהֶם? (במדבר יא) הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף ה' חָרָה בָעָם. נִתְפַּשְּׁטָה אוֹת ו' שֶׁל שָׂטוּ, אוֹתוֹ שֶׁרוּחוֹ כְּפוּף, וְהוּא אוֹת נ'. וְזֶה גָּרַם שֶׁהִתְפַּשֵּׂט הַשָּׂטָן בָּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה, וּמִתְגַּבֵּר עַל כָּל אֵיבָרִים וְעוֹרְקִים בְּשֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ מִצְוֹות לֹא תַּעֲשֶׂה. כְּחֶשְׁבּוֹן הַשָּׂטָ"ן חָסֵר אֶחָד, זֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁאֵין בּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה.

וְאִיהוּ כְּגַוְונָא דְּקִנָּה, וְאִיהוּ ו' בֵּן יְ"ה, מִן בִּינָה. וּבְגִינֵיהּ אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הָרוֹאֶה קָנֶה בַּחֲלוֹם, זוֹכֶה לַחָכְמָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ד) קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה. דְּלֵית קָנֶה דְּאִיהוּ פָּחוּת מִתַּרְוַויְיהוּ, דְּאִינּוּן י' חָכְמָה, ה' בִּינָה. וּבְגִין דָּא, צָרִיךְ לְאִתְעָרָא בַּשּׁוֹפָר, דְּאִיהוּ קָנֶה, עָלְמָא דְּאָתֵי, עוֹלָם אָרוֹךְ, אֲרֵךְ אַפַּיִם, דְּמִשְׁתַּכְחֵי מִינֵּיהּ י"ג מְכִילִין דְּרַחֲמֵי, כְּחוּשְׁבָּן וָא"ו, א' אֲרֵךְ, ו' ו' אַפַּיִם.

וְהוּא כְּדַּגְמַת הַקָּנֶה, וְהוּא אוֹת ו' בֶּן יְ"ה מִבִּינָה. וְלָכֵן בָּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הָרוֹאֶה קָנֶה בַּחֲלוֹם זוֹכֶה לְחָכְמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ד) קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה. שֶׁאֵין קָנֶה שֶׁהוּא פָּחוּת מִשְּׁנֵיהֶם, שֶׁהֵם י' חָכְמָה, ה' בִּינָה. וּמִשּׁוּם זֶה צָרִיךְ לְעוֹרֵר בַּשּׁוֹפָר, שֶׁהוּא קָנֶה, עוֹלָם הַבָּא, עוֹלָם אָרוֹךְ, אֲרֵךְ אַפַּיִם, שֶׁנִּמְצָאִים מִמֶּנּוּ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים, כְּחֶשְׁבּוֹן וָא"ו. אוֹת א' - אֲרֵךְ, שְׁתֵּי וָווֹ"ם - אַפַּיִם.

וְאִימָּא עִלָּאָה אִיהִי תִּקְיעָה, מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם. שְׁבָרִים, מִסְטָרָא דְּיִצְחָק. תְּרוּעָה, מִסְטָרָא דְּיַעֲקֹב. שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, קֶשֶׁר דְּכֻלְּהוּ. דְּהַיְינוּ: ק' תִּקְיעָה. ש' שְׁבָרִים. ר' תְּרוּעָה. וְכֻלְּהוּ מְשַׁלְּשִׁין לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. דְּלֵית קָלָא יָכִיל לְנַפְקָא לְבַר, אֶלָּא מִן הַפֶּה. אוּף הָכִי, לֵית לְאִפְרְשָׁא שְׁכִינְתָּא מִן קוּדְשָׁה בְּרִיךְ הוּא. דִּקְוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְמַר בֵּיהּ, (תהלים כט) קוֹל יְיָ חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. וּשְׁכִינְתָּא תְּפִלַּת כָּל פֶּה. וְאִינּוּן סִימָנִין, קשר"ק קש"ק קר"ק. (עד כאן).

וְאִמָּא עִלָּיוֹנָה הִיא תְּקִיעָה, מִצַּדּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. שְׁבָרִים מִצַּדּוֹ שֶׁל יִצְחָק. תְּרוּעָה מִצַּדּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה קָשֶׁר שֶׁל כֻּלָּם. כְּלוֹמַר, אוֹת ק' - תְּקִיעָה. אוֹת ש' - שְׁבָרִים. אוֹת ר' - תְּרוּעָה. וְכֻלָּם מְשֻׁלָּשִׁים לְגַבֵּי הַשְׁכִינָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב קְדֻשָּׁה לְךָ יְשֻׁלָּשׁוּ. שֶׁאֵין קוֹל יָכוֹל לָצֵאת הַחוּצָה אֶלָּא מִן הַפֶּה. אַף כָּךְ אֵין לְהַפְרִיד הַשְׁכִינָה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נֶאֱמַר בּוֹ, (תהלים כט) קוֹל ה' חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. וְהַשְׁכִינָה - תְּפִלַּת כָּל פֶּה. וְאֵלּוּ סִימָנִים: קשר"ק, קש"ק, קר"ק. וּבַחִבּוּר הַקַּדְמוֹן. (עד כאן).

נַטְלִין שׁוֹפָר, לְאִתְעָרָא בֵּיהּ, תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, דִּינָא קַשְׁיָא בְּרַחֲמֵי, וּשְׁבָרִים דִּינָא קַשְׁיָא בְּלָא רַחֲמֵי (ס"א דינא רפיא ברחמי) **וּכְדֵין הָכִי יִתְעָרוּ לְעֵילָּא לְאִתְעָרְבָא דָּא בְּדָא.**

לוֹקְחִים שׁוֹפָר לְעוֹרֵר בּוֹ תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, דִּין קָשֶׁה בְּרַחֲמִים, וּשְׁבָרִים - דִּין קָשֶׁה בְּלִי רַחֲמִים (דין רפה ברחמים), וְאָז כָּךְ יְעוֹרְרוּ לְמַעְלָה לְהִתְעָרֵב זֶה בָּזֶה.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּהַאי אִתְבַּסַּם שָׂטָן, וְקָמִית נוּ"ן מִן וְשָׁט, מַה דְּהָוָה שָׂטָן לְפָנִים, תֵּב לַאֲחוֹרָא, וְאִתְהַדַּר וְשָׁט, כִּדְבָקְדְמֵיתָא. בְּגִין דְּהַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. יִשְׂרָאֵל לֵית חֵילֵיהוֹן בְּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה, כִּשְׁאַר עַמִּין, דִּירַתִין עָלְמָא דֵּין, דְּחֵילֵיהוֹן בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה. אֶלָּא חֵילֵיהוֹן בְּקוֹל דָּא, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, עוֹלָם אָרוֹךְ, דְּאִתְבְּרֵי בְּאָת יו"ד, וּבְגִין דְּקוֹל שׁוֹפָר מְנַיֵּהּ נָפִיק, אָמְרוּ רַבָּנָן אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וּבְאוֹת י' וַדַּאי, אִתְעֲבִיד עוֹלָם אָרוֹךְ, דְּאִיהוּ ו' עָלְמָא דְּאָתֵי וּבְאָת ה', בָּרָא עָלְמָא דֵּין, דְּאִיהִי ה' וְעִירָא, דְּבָהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה דְּאוֹרַיְיתָא.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, בָּזֶה מִתְמַתֵּק הַשָּׂטָן וּמִתְקַצֶּרֶת אוֹת נוּ"ן מִן וֵשָׁט. מַה שֶּׁהָיָה שָׂטָן מִקֹּדֶם, שָׁב לַאֲחוֹרָיו, וְחָזַר לִהְיוֹת וֵשָׁט כְּבָרִאשׁוֹנָה. מִשּׁוּם שֶׁהַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב. יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין כֹּחָם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה כִּשְׁאָר הָאֻמּוֹת, שֶׁיּוֹרְשִׁים עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁכֹּחָם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה. אֶלָּא כֹּחָם בְּקוֹל זֶה, שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא, עוֹלָם אָרֹךְ, שֶׁנִּבְרָא בְּאוֹת יו"ד. וּמִשּׁוּם שֶׁקּוֹל שׁוֹפָר מִמֶּנּוּ יוֹצֵא, אָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וּבְאוֹת י' וַדַּאי נַעֲשָׂה עוֹלָם אָרֹךְ, שֶׁהוּא אוֹת ו', עוֹלָם הַבָּא. וּבְאוֹת ה' בָּרָא עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהִיא אוֹת ה' קְטַנָּה, שֶׁבָּהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָה שֶׁל הַתּוֹרָה.

וְעוֹד רָזָא אַחֲרָא, בָּתַר דְּאִתְגְּזַר גְּזָרָה בִּתְרֵין אַתְוָון, דְּאִינּוּן ה', תְּרֵין בָּתֵּי דִּינִין, מַאן יָכִיל לְבַטָּלָא גְּזֵרָה דְּתַרְוַוייְהוּ. י"ו. דְּאַת הֵ"א אִימָּא עִלָּאָה. י' אָב. וּמַה כְּתִיב, (במדבר ל) כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבוּעַת אִסָּר לְעַנּוֹת נָפֶשׁ, דְּאִיהִי ה', אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ. וּבְגִין דָּא, צָרִיךְ לְאִתְעָרָא קַלָּא דְּאִיהוּ ו', בַּעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, דְּאִינּוּן י'. וְעִקָּרָא דִּלְהוֹן בִּנְשִׁימָה אַחַת, כָּל סִימָן וְסִימָן, בַּפֶּה, דְּאִיהִי י' מֵעֲשָׂרָה.

וְעוֹד סוֹד אֶחָד, אֶחָד שֶׁנִּגְזָרָה גְּזֵרָה בְּשׁוֹתֵי אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם שְׁתֵּי ה', שְׁנֵי בָּתֵּי דִינִים - מִי יָכוֹל לְבַטֵּל גְּזֵרָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם? י' ו', שֶׁאוֹת הֵ"א הִיא אִמָּא עִלָּיוֹנָה. י' - אָב. וּמַה כְּתוּב? (במדבר ל) כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבוּעַת אִסָּר לְעַנּוֹת נָפֶשׁ, שֶׁהִיא אוֹת ה', אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ. וּמִשּׁוּם זֶה צָרִיךְ לְעוֹרֵר הַקּוֹל, שֶׁהוּא אוֹת ו', בַּעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, שֶׁהֵם אוֹת י'. וְהָעִקָּר שֶׁלָּהֶם בִּנְשִׁימָה אַחַת, כָּל סִימָן וְסִימָן, בַּפֶּה, שֶׁהִיא אוֹת י' - מֵעֲשָׂרָה.

מֵיד דְּשַׁמְעוּ מִלִּין רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל חַבְרַיָּיא, אָמְרוּ, בְּרִיךְ אֱלָהָא דְּזַכֵּינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין, מֵהַהוּא דְּאִתְקְרֵי רַבָּן שֶׁל נְבִיאִים, רַבָּן דַּחֲכְמִים, רַבָּן דְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מְדַבֵּר עַל פּוּמוֹי, וְכָתַב עַל יְדוֹי רָזִין אִלֵּין, דְּלָא אִשְׁתְּמַעוּ כְּוָותַיְיהוּ מִמַּתָּן תּוֹרָה, וְעַד כְּעַן.

מִיד שֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרִים אֵלּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל הַחֲבֵרִים, אָמְרוּ, בָּרוּךְ ה' שֶׁזִּכִּינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים אֵלּוּ מֵאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַבָּם שֶׁל נְבִיאִים, רַבָּם שֶׁל חֲכָמִים, רַבָּם שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ מְדַבֵּר עַל פִּיו, וְכָתַב עַל יָדָיו סוֹדוֹת אֵלּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ כְּמוֹתָם מִמַּתַּן תּוֹרָה וְעַד כָּאן.

דף רלב:

אָמַר לֵיהּ, בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, אַשְׁלִים מִלּוֹלֵי דְּרַזִּין דְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, לְפָרְשָׁא לוֹן, דְּהָא כָּל מָארֵי מְתִיבְתָּאן דִּלְעֵילָּא, וּמָארֵי מְתִיבְתָּאן דִּלְתַתָּא, כֻּלְּהוּ מְזוּמָנִין לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמָךְ, וּפִירוּשִׁין דִּילָךְ. דְּהָא חֶדְוָה וּפוּרְקָנָא, יִתְעַר בְּהוֹן לְעֵילָּא וְתַתָּא. אַל תִּתְּנוּ דָּמִי, לֹא אָנַתְּ, וְכָל סִיעָתָא דִּילָךְ. (ע"כ רעיא מהימנא).

אָמַר לוֹ, מְנוֹרָה קְדוֹשָׁה, הַשְׁלֵם דִּבְרֵי הַסּוֹדוֹת שֶׁל הַחִבּוּר הַקַּדְמוֹן לְפָרֵשׁ אוֹתָם, שֶׁהֲרֵי כָּל בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבוֹת שֶׁל מַעְלָה, וּבַעֲלֵי הַיְשִׁיבוֹת שֶׁל מַטָּה, כֻּלָּם מְזֻמָּנִים לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים אֵלּוּ מִפִּיךָ וּפֵרוּשִׁים שֶׁלְּךָ, שֶׁהֲרֵי שִׂמְחָה וּפִדְיוֹן יִתְעוֹרֵר בָּהֶם לְמַעְלָה וּמַטָּה. אַל תִּתְּנוּ דָּמִי לוֹ, אַתָּה וְכָל הַחֲבוּרָה שֶׁלְּךָ. עוֹד נֶאֱמַר בַּחִבּוּר הַקַּדְמוֹן. (ע"כ רעיא מהימנא).

בְּתְרוּעָה וּתְקִיעָה וּשְׁבָרִים, אִתְבְּסַם כֹּלָּא דְּא בְּדָא. וְכָל מַה דְּהַהוּא כְּבֵד נָקִיט, אַקְרִיב לְגַבֵּי לֵב, דְּאִיהוּ מַלְכָּא, לְזַיְּינָא (לדינא). וְהַהוּא לֵב, לָאו אוֹרְחֵיהּ, וְלָאו תִּיאוּבְתֵּיהּ, בַּעֲכִירוּ דְּעוֹבָדִין דְּעַמֵּיהּ. אֶלָּא נָקִיט כָּל בְּרִירוּ, וְכָל צָחוּתָא, (דף רל"ב ע"ב) וְכָל זַכְיָין, וְכָל עוֹבָדִין טָבִין. וְכָל הַהוּא עָכִירוּ וְטִנּוּפִין וְלִכְלוּכָא דְּאִינּוּן עוֹבָדִין בִּישִׁין, (ס"א ליתא) (זריק לון לשאר עמין עובדי כוכבים ומזלות ההוא כבד) אֲנַח לְכָבֵד. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (בראשית כז) עֲשָׂו אִישׁ שָׂעִיר. וְכָל עַרְקִין דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם. מַאי עֲוֹנוֹתָם. עֲוֹנוֹת תָּם. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. וְחוֹבִין דְּעַמּוּדָא (ס"א דעמיה) דְּאִינּוּן עַרְקִין וְדַפְקִין דְּלָבָא.

בְּתְרוּעָה וּתְקִיעָה וּשְׁבָרִים נִמְתָּק הַכֹּל זֶה בָּזֶה. וְכָל מַה שֶּׁאוֹתוֹ כָּבֵד לוֹקֵחַ - מַקְרִיב אֶל הַלֵּב, שֶׁהוּא מֶלֶךְ, לְזוּן (לדון). וְאוֹתוֹ הַלֵּב אֵין דַּרְכּוֹ וְאֵין חִשְׁקוֹ בְּמַעֲשִׂים הָעֲכוּרִים שֶׁל עַמּוֹ, אֶלָּא לוֹקֵחַ כָּל הַמְבֹרָר וְכָל הַצַּח וְכָל הַזַּכָּיוֹת וְכָל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים. וְכָל אוֹתָהּ הָעֲכִירוּת וְהַטִּנּוּף וְהַלִּכְלוּךְ, שֶׁהֵם מַעֲשִׂים רָעִים, (אין) (זורק אותם לשאר עמים עובדי כוכבים ומזלות אותו כבד) מַשְׁאִיר לַכָּבֵד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית כז) עֲשָׂו [אחי] אִישׁ שָׂעִר. וְכָל הָעוֹרְקִים שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם שְׁאָר אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹתָם. מַהוּ עֲוֹנֹתָם? עֲוֹנוֹת תָּם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית כה) וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. וְהַחוֹבוֹת שֶׁל הָעַמּוּד (שלעמו) שֶׁהֵם עוֹרְקִים וּדְפָקִים שֶׁל הַלֵּב.

וּבְגִין דָּא, שְׂחִין וְצָרַעַת וְסַפַּחַת, לְכָל אִינּוּן אֲבָרִין, מִכָּבֵד אִשְׁתְּכָחוּ, מֵאִילֵּין לְכְלוּכִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ בֵּיהּ. מִלְּבָּא אָתֵי כָּל בְּרִיאוּתָא, לְכָל אֲבָרִין. דְּהָכִי הוּא, כֵּיוָן דְּלִבָּא נָטִיל כָּל

זְכִיכוּ וּבְרִירָא וְצָחוּתָא. כָּבֵד נָטִיל כָּל מַה דְּאִשְׁתְּכַח וְאִשְׁתְּאַר מִן לְכְלוּכָא וְטִנּוּפָא. וְזָרִיק לְכָל שְׁאַר שַׁיְיפִין, דְּאִינּוּן שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אַחֲרָנִין, בַּעַל כָּרְחַיְיהוּ. וּמִפְּסוֹלוֹת דְּפְסוֹלֶת דְּכָבֵד, נָטַל טָחוֹל, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת (משלי ג) מְאֵרַת יְיָ בְּבֵית רָשָׁע.

וּמִשּׁוּם זֶה, שְׁחִין וְצָרַעַת וְסַפַּחַת שֶׁבְּכָל אוֹתָם אֵיבָרִים, מוֹצָאָם מֵהַכָּבֵד, מֵאוֹתָם לִכְלוּכִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בּוֹ. וּמֵהַלֵּב בָּאָה כָּל הַבְּרִיאוּת לְכָל הָאֵיבָרִים. שֶׁכָּךְ הוּא, כֵּיוָן שֶׁהַלֵּב נוֹטֵל כָּל הַזּוֹךְ וְהַמְבֹרָר וְהַצַּח. הַכָּבֵד נוֹטֵל כָּל מַה שֶּׁנִּמְצָא וְנִשְׁאָר מֵהַלִּכְלוּךְ וְהַטִּנּוֹפֶת, וְזוֹרֵק לְכָל שְׁאָר הָאֵיבָרִים, שֶׁהֵם שְׁאָר אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֲחֵרִים, בְּעַל כָּרְחָם. וּמִפְּסֹלֶת שֶׁל פְּסֹלֶת הַכָּבֵד נוֹטֵל הַטְּחוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת. (משלי ג) מְאֵרַת ה' בְּבֵית רָשָׁע.

רעיא מהימנא עוֹד אָמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְהָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן עִלָּיאִין, טְחוֹל שׂוֹחֵק. וְאֵיהוּ (קהלת ז) שְׂחוֹק הַכְּסִיל. וּבְגִין דְּאִ, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁהַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ. וְקֹהֶלֶת אָמַר (קהלת ז) טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק. טוֹב כַּעַס שֶׁל הַכָּבֵד, שֶׁהִיא מָרָה, רְצוּעָה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רְצוּעָה לְהַלְקוֹת בָּהּ הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה בָּחֳלָאִים רָעִים, בְּנָגָעִים, מִשְּׂחוֹק שֶׁשּׂוֹחֵק לָהֶם בַּטְּחוֹל, בַּלִּכְלוּךְ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁשּׂוֹחֶקֶת לָהֶם הַשָּׁעָה בְּעֹשֶׁר. וְעוֹד, אֶרֶס הַטְּחוֹל שֶׁהוּא הַזּוֹחֵל בָּעָפָר, וְהוּא חָזָק יוֹתֵר מֵאֶרֶס הַמָּרָה.

וּבְגִין דְּעֶרֶב רַב אִינּוּן שְׁאוֹר שֶׁבַּעִיסָה, וְאִינּוּן אוּמִּין דְּעָלְמָא דָּמְיָין לְמוֹץ, יַתִּיר מְעַכְּבִין בְּגָלוּתָא עֶרֶב רַב לְיִשְׂרָאֵל, מֵאוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, מִי מְעַכֵּב. שְׁאוֹר שֶׁבָּעִיסָה מְעַכֵּב. דְּאִינּוּן דְּבַקִּין בְּיִשְׂרָאֵל כִּשְׁאוֹר בָּעִסָּה. אֲבָל אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֵינָם כֵּן, אֶלָּא (תהלים א) כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ.

וּמִשּׁוּם שֶׁעֶרֶב רַב הֵם שְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה, וְאֵלּוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם דּוֹמִים לְמֹץ, יוֹתֵר מְעַכְּבִים בַּגָּלוּת הָעֶרֶב רַב אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֻמּוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים, מִי מְעַכֵּב? שְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב. שֶׁהֵם דְּבַקִּים בְּיִשְׂרָאֵל כִּשְׁאוֹר בָּעִסָּה. אֲבָל אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֵינָם כֵּן, אֶלָּא (תהלים א) כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ.

וְעוֹד (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו, כַּד רְעוּתֵיהּ לְמֶעְבַּד קוּרְצָיָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ נָשָׂא כָּל חוֹבִין דְּיִכְיל לְמִסְבַּל לוֹן, עַד דְּאִתְעֲבִיד כְּבֵד, (תהלים לח) כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי, חוֹבִין עַל גַּדְפּוֹי. מָה עָבִיד, סָלִיק לְטוּרָא עִלָּאָה, כַּחֲמָרָא כַּד אִיהוּ בָּעֵי לְסַלָּקָא לְטוּר גְּבוֹהַּ, כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבַּד עָלָיהּ. כַּד אִיהוּ לָעֵילָא, וּבָעֵי לְסַלָּקָא לְפִי מְעוּט דְּאִשְׁתְּאַר לֵיהּ, אִתְיְקַר עָלֵיהּ מָטוּלָא, וְנָפִיל, וְאַפֵּיל גַּרְמֵיהּ

לְתַתָּא, וּבְכֹּבֶד מַשָּׂא דְּאִתְתְּקַף עֲלֵיהּ, אִתְעֲבִידוּ כָּל אֲבָרִין דִּילֵיהּ פֻּסְקוֹת, דְּלָא אִשְׁתְּאַר אֶבֶר שְׁלִים. אוּף הָכָא אִירַע לְסַמָּאֵל וְנָחָשׁ, כְּבֵד וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, יֵצֶר הָרַע וּבַת זוּגֵיהּ זוֹנָה. מִתַּמָּן כָּל בַּת אֵל נֵכָר זוֹנָה. (ע"כ רעיא מהימנא) (ובחבורא קדמאה אמר ר' פנחס רכ"ד ע"א שייך רל"א ע"ב)

וְעוֹד, (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו, כַּאֲשֶׁר רְצוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת קְטָרוּג לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, וְהוּא נוֹשֵׂא כָּל הַחוֹבוֹת שֶׁיָּכוֹל לְשֵׂאת אוֹתָם עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כָּבֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לח) כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי, חוֹבוֹת עַל כְּנָפָיו. מָה עוֹשֶׂה? עוֹלֶה לְהַר עֶלְיוֹן, כַּהֲמוֹר כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹצֶה לַעֲלוֹת לְהַר גְּבוֹהַּ, כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבַּד עָלָיו. כַּאֲשֶׁר הוּא לְמַעְלָה וְרוֹצֶה לַעֲלוֹת עוֹד לְפִי הַמַּעַט שֶׁנִּשְׁאָר לוֹ, כָּבֵד עָלָיו מַשָּׂאוֹ, וְנוֹפֵל, וּמַפִּיל עַצְמוֹ לְמַטָּה. וּבְכֹּבֶד הַמַּשָּׂא שֶׁהֶכְבֵּד עָלָיו, נַעֲשׂוּ כָּל הָאֵיבָרִים שֶׁלּוֹ חֲתִיכוֹת, שֶׁלֹּא נִשְׁאַר אֵיבָר שָׁלֵם. גַּם כָּךְ נַעֲשָׂה לְסַמָּאֵל וְנָחָשׁ, הַכָּבֵד וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, יֵצֶר הָרַע וּבַת זוּגוֹ זוֹנָה. מִשָּׁם כָּל בַּת אֵל נֵכָר זוֹנָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אוֹרְחָא דָּא הֲוָה מְתַקְּנָא לִי, לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מֵעַתִּיק יוֹמִין, זַכָּאָה עָלְמָא דְּאִנְתְּ שָׁארֵי בְּגַוֵּיהּ. וַוי לְעָלְמָא, דְּיִשְׁתַּאֲרוּן יַתְמִין, וְלָא יַדְעִין מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא כַּדְקָא יָאוּת. וּדְאי הָכִי הוּא, דְּכָבֵד נָטִיל כֹּלָּא טַב וּבִישׁ. וְאַף עַל גַּב דְּמִשַּׁטְּטָא וְלָקִיט כָּל חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, הָכִי נָמֵי זַכְיָין דִּלְהוֹן לָקִיט, בְּגִין לְקַיְּימָא קוּרְצֵיהּ. וְכֹלָּא הַאי וְהַאי מַקְרִיב לְגַבֵּי לֵב. וְאוֹרְחוֹי דְּלֵב, לָא נָטִיל אֶלָּא זְכִיכוּ וּבְרִירוּ וְצָחוּתָא דְּכֹלָּא, כְּמָה דְּאָמְרַת. וּשְׁאַר טִנּוּפָא וְלִכְלוּכָא, אַהֲדָר לְכָבֵד, וְנָטִיל כֹּלָּא בְּעַל כָּרְחֵיהּ, דִּכְתִיב וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו וְגוֹ'. מִלָּה דָּא אַהֲדְרָנָא, בְּגִין דְּיִתְבְּסַם לְפוּמֵי כְּמִתְקָא דְּדוּבְשָׁא, זַכָּאָה חוּלָקִי דְּזָכֵינָא לְהַאי, לְמֵחמֵי דָּא בְּעֵינַי.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, דֶּרֶךְ זוֹ הָיְתָה מְתֻקֶּנֶת לִי לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים אֵלּוּ מֵעַתִּיק הַיָּמִים, אַשְׁרֵי הָעוֹלָם שֶׁאַתָּה נִמְצָא בְּתוֹכוֹ. אוֹי לָעוֹלָם שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ יְתוֹמִים וְלֹא יוֹדְעִים דִּבְרֵי תוֹרָה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. וַדַּאי כָּךְ הוּא, שֶׁהַכָּבֵד נוֹטֵל הַכֹּל - טוֹב וָרָע. וְאַף עַל גַּב שֶׁמְּשׁוֹטֵט וְאוֹסֵף כָּל חוֹבוֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל - כָּךְ גַּם זְכֻיּוֹתֵיהֶם אוֹסֵף כְּדֵי לְהַעֲמִיד קְטָרוּגוֹ. וְהַכֹּל, זֶה וָזֶה מַקְרִיב לְגַבֵּי הַלֵּב. וְדֶרֶךְ הַלֵּב שֶׁלֹּא נוֹטֵל אֶלָּא הַזַּךְ וְהַמְבֹאָר וְהַצַּח שֶׁל הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ. וּשְׁאָר הַטִּנּוֹפֶת וְהַלִּכְלוּךְ מַחֲזִיר לַכָּבֵד, וְלוֹקֵחַ הַכֹּל בְּעַל כָּרְחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו וְגוֹ'. דָּבָר זֶה חָזַרְתִּי כְּדֵי שֶׁיִּתְמַתֵּק לְפִי כְּמִתְקוּת הַדְּבַשׁ. אַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁזָּכִיתִי לָזֶה, לִרְאוֹת זֶה בְּעֵינַי.

אוּף הוּא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קלא) יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגוֹ', הַאי קְרָא אָמַר דָּוִד, בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה אָזִיל עַל כֵּיף נַהֲרָא, (והוה אמר) רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם הֲוָה בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא, דְּאוֹדֵי וּמְשַׁבַּח לְמָארֵיהּ כְּוָותִי. אִזְדַּמְנַת לֵיהּ צְפַרְדֵּעַ, אָמַר לֵיהּ, דָּוִד, לֹא תִתְגָּאֶה, דַּאֲנָא עָבְדִית יַתִּיר מִנָּךְ, דְּמִסְרִית גּוּפָאי עַל מֵימְרָא דְּמָארִי, דִּכְתִיב (שמות ז) וְשָׁרַץ הַיְאוֹר צְפַרְדְּעִים, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְתוּ דַּאֲנָא מְשַׁבַּח וּמְזַמֵּר לֵילְיָא וְיוֹמָא, בְּלָא שְׁכִיכוּ. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָמַר דָּוִד, יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי. יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי. (כאן חסר)

אַף הוּא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קלא) ה' לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגוֹ'. פָּסוּק זֶה אָמַר דָּוִד בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עַל שְׂפַת הַנָּהָר, (והיה אומר) רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם הָיָה בֶּן אָדָם שֶׁהוֹדָה וְשִׁבַּח לְאֲדוֹנוֹ כָּמוֹנִי?! הַזְדַּמְּנָה לוֹ צְפַרְדֵּעַ, אָמְרָה לוֹ: דָּוִד, לֹא תִתְגָּאֶה, שֶׁאֲנִי עָשִׂיתִי יוֹתֵר מִמְּךָ, שֶׁמְּסַרְתִּי גּוּפִי עַל דְּבַר קוֹנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ז) וְשֶׁרֶץ הַיְאֹר צְפַרְדְּעִים, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ. וְעוֹד, שֶׁאֲנִי מְשַׁבַּחַת וּמְזַמֶּרֶת לַיְלָה וְיוֹם בְּלִי הַפְסָקָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר דָּוִד, ה' לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי. ה' לֹא גָבַהּ לִבִּי.

דף רלג.

דָּא הוּא קָרְבָּנָא, דִּבְכָל יוֹמָא, וּבְכָל זְמַן וּזְמַן, לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאִתְכְּלִילַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּיהּ, בֵּין כָּל שְׁאַר אֻכְלוּסִין, וְכָל אִילֵּין פּוּלְחָנִין, אַפִּיקוּ לָהּ מִבֵּין גּוּבִין, וּמִבֵּין (דף רל"ג ע"א) שְׁאַר עַמִּין. כַּךְ יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן דְּאִינּוּן אֲטִימֵי לִבָּא, וְלָא פַּתְחִין בְּתִיּוּבְתָא, לָא סַלְקִין רֵיחָא, וְלָא אַפִּיק לוֹן מִגּוֹ גּוּבִין. אֲבָל כַּד פַּתְחִין בְּתִיּוּבְתָא, מִיַּד סַלְקִין רֵיחָא, וְיַפִּיק לוֹן מִבֵּין גּוּבִין, וְיִתְהֲנֵי בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. דְּכָל זְמַן דְּשׁוֹשַׁנָּה אֲטִימָא, לֵית לָהּ רֵיחָא, וְלָא סָלִיקָא מִבֵּין גּוּבִין, וְדִיּוּרָהָא בֵּינַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁדַר לָן לְמֶהֱוֵי אוֹרְחָא דָּא, אֶלָּא לְאוֹלִיף מִלִּין אִלֵּין.

זֶהוּ קָרְבָּן שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל זְמַן וּזְמַן אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּכְלֶלֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בּוֹ בֵּין כָּל שְׁאָר חֵילוֹתֶיהָ, וְכָל אוֹתָן הָעֲבוֹדוֹת מוֹצִיאִים אוֹתָהּ מִבֵּין הַקּוֹצִים וּמִבֵּין שְׁאָר הָאֻמּוֹת. כָּךְ יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁהֵם אֲטוּמֵי לֵב וְלֹא פּוֹתְחִים בִּתְשׁוּבָה, לֹא מַעֲלִים רֵיחַ וְלֹא מוֹצִיא אוֹתָם מִבֵּין הַקּוֹצִים. אֲבָל כַּאֲשֶׁר פּוֹתְחִים בִּתְשׁוּבָה, מִיָּד מַעֲלִים רֵיחַ, וְיוֹצִיא אוֹתָם מִבֵּין הַקּוֹצִים, וְתִהְנֶה בָהֶם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַשּׁוֹשַׁנָּה אֲטוּמָה, אֵין לָהּ רֵיחַ וְלֹא עוֹלָה מִבֵּין הַקּוֹצִים, וְדֵירָתָהּ בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא שָׁלַח אוֹתָנוּ לְלֶכֶת דֶּרֶךְ זוֹ אֶלָּא לִלְמֹד דְּבָרִים אֵלּוּ.

עַד דַּהֲווֹ יָתְבֵי, אָתָא נְשְׁרָא, וּמָאִיךְ, וְנָטַיל חַד שׁוֹשַׁנָּה מִבֵּינַיְיהוּ, וְאַזְלַת. אָמְרוּ, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, נְהַךְ לְאוֹרְחִין. קָמוּ וְאָזְלוּ. עַד הָכָא אוֹרְחָא דְּרִבִּי פִּנְחָס, וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אָזַל לֵיהּ, אִיהוּ וְרִבִּי אֶלְעָזָר, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, וְרִבִּי פִּנְחָס וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, בָּא נָשֶׁר וְיָרַד, וְנָטַל שׁוֹשַׁנָּה אַחַת מִבֵּינֵיהֶם וְהָלַךְ. אָמְרוּ, מִכָּאן וָהָלְאָה נֵלֵךְ לְדַרְכֵּנוּ. קָמוּ וְהָלְכוּ. עַד כָּאן דַּרְכּוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הָלַךְ לוֹ, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים, וְרַבִּי פִּנְחָס וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים.

פָּתַח וְאָמַר רִבִּי פִּנְחָס עַל זֶה, (תהלים ס) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוּשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד, מַאי לְלַמֵּד. לְאוֹלְפָא לִבְנֵי עָלְמָא חָכְמְתָא. וְהָא אוֹקְמוּהָ, שׁוּשַׁן עֵדוּת, אִלֵּין סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה. דִּכְתִיב בָּהּ, (שיר השירים ז) סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. מִכְתָּם לְדָוִד סִימָנָא דְּאַחְזִיאוּ לֵיהּ לְדָוִד, כַּד שָׁדַר לְיוֹאָב לַאֲרַם נַהֲרַיִם וּלְאֲרַם צוֹבָא, לְאַגָּחָא בְּהוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, דָּא אִיהוּ שׁוּשַׁן עֵדוּת דְּקַיְימָא הָכָא, הָא כֹּכָבַיָּא בִּשְׁמַיָּא, שְׁכִינְתָּא עֲלָן, וְדַרְגִּין עִלָּאִין בַּהֲדָהּ, וְסַיְיעָתָא קַדִּישָׁא

לְתוּשְׁבַּחְתָּא, דָּא אִיהוּ שׁוּשָׁן בִּשְׁלִימוּ כְּדְקָא יֵאוֹת. קָמוּ וְאָזְלוּ. אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא. אָזַל לֵיהּ רִבִּי פִּנְחָס, וּבַת בְּכְפַּר עַקְּימִין, וְרִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי חִיָּיא בַּהֲדֵיהּ.

פְּתַח וְאָמַר רִבִּי פִּנְחָס עַל זֶה, (תהלים ס) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוּשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד. מַהוּ לְלַמֵּד? לְלַמֵּד לִבְנֵי הָעוֹלָם חָכְמָה. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ, שׁוּשַׁן עֵדוּת - אֵלּוּ סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (שיר השירים ז) סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. מִכְתָּם לְדָוִד - סִימָן שֶׁהָרְאוּ לוֹ, לְדָוִד, כַּאֲשֶׁר שָׁלַח לְיוֹאָב לַאֲרַם נַהֲרַיִם וְלַאֲרַם צוֹבָה לְהִלָּחֵם בָּהֶם. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, זֶהוּ שׁוּשַׁן עֵדוּת שֶׁקָּיִם כָּאן. הֲרֵי הַכּוֹכָבִים בַּשָּׁמַיִם, שְׁכִינָה עֲלֵינוּ, וּמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת עִמָּהּ, וְעֶזְרָה קְדוֹשָׁה לְשָׁבַח. זֶהוּ שׁוּשַׁן בִּשְׁלֵמוּת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. קָמוּ וְהָלְכוּ אֵלּוּ לְכָאן וְאֵלּוּ לְכָאן. הָלַךְ לוֹ רִבִּי פִּנְחָס וְלָן בִּכְפַר עַקְּימִין, וְרִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי חִיָּיא עִמּוֹ.

עַד דְּאַקְדִּימוּ לְמֵיזַל, יָתְבוּ וּמְחַכּוּ לְנְהוֹרָא דְּצַפְרָא, זָקִיף עֵינוֹי רִבִּי חִיָּיא, וְחָמָא אִלֵּין כּוֹכָבַיָּיא דְּשַׁרְבִיטָא, דְּקָא מְרַהֲטָן וְאָזְלָן. אָמַר, וַדַּאי בְּכַמָּה זְמָנִין שְׁאֵלְנָא עַל אִלֵּין כּוֹכָבַיָּיא.

עַד שֶׁהִקְדִּימוּ לָלֶכֶת, יָשְׁבוּ וְחִכּוּ לְאוֹר הַבֹּקֶר. זָקַף עֵינָיו רַבִּי חִיָּיא וְרָאָה אֵלּוּ כּוֹכָבִים שֶׁל שַׁרְבִיט שֶׁרָצִים וְהוֹלְכִים. אָמַר, וַדַּאי בְּכַמָּה פְּעָמִים שְׁאַלְתִּי עַל אֵלּוּ הַכּוֹכָבִים.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, אִלֵּין כּוֹכָבַיָּיא דְּשַׁרְבִיטָא יְדִיעָן בְּסוּכְלְתָנוּ דְּחַבְרַיָּיא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא כָּל אִינּוּן כּוֹכְבֵי רְקִיעָא, רַבְרְבִין וְזְעֵירִין. וְכֻלְּהוּ אוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (דכתיב, (תהלים קמז) מונה מספר לכוכבים) וְכַד מָטָא זְמַנַּיְיהוּ לְשַׁבָּחָא, קָרָא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁמָא, דְּכְתִיב, (ישעיה מ) לְכוּלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וּכְדֵין רַהֲטֵי, וְאוֹשִׁיטוּ שַׁרְבִיטָא דְּנְהוֹרָא, לְמֵהַךְ לְשַׁבָּחָא לְמָארֵיהוֹן, בְּהַהוּא אֲתָר דְּאִתְפָּקְדָן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מ) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. וְגוֹ'. אַדְּהָכִי אָתָא נְהוֹרָא, קָמוּ וְאָזְלוּ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אֵלּוּ הַכּוֹכָבִים שֶׁל שַׁרְבִיט יְדוּעִים בַּהֲבָנָה שֶׁל הַחֲבֵרִים, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת כָּל אוֹתָם כּוֹכְבֵי הָרְקִיעַ, גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְכֻלָּם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שכתוב (תהלים קמז) מונה מספר לכוכבים). וְכַאֲשֶׁר מַגִּיעַ זְמַנָּם לְשַׁבֵּחַ, קוֹרֵא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשֵׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וְאָז רָצִים וּמוֹשִׁיטִים שַׁרְבִיט שֶׁל אוֹר לָלֶכֶת לְשַׁבֵּחַ לְקוֹנָם, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּצְטַוּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה וגו'. תּוֹךְ כְּדֵי כָּךְ עָלָה הָאוֹר. קָמוּ וְהָלְכוּ.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָתָא נְשָׁרָא רַבְרְבָא, אַסְחַר עַל רֵישֵׁיהוּ, וְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי עִידָן רְעוּתָא הוּא הַשְׁתָּא, בְּהּ שַׁעֲתָא, אִתְפְּתָחוּ תַּרְעֵי דְּרַחֲמֵי, לְכָל אִינּוּן בֵּי מַרְעֵי, וְהוּא זְמָנָא לְאַסְוָותָא לוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן אֲסִירִין לְמַלְכָּא (ס"א דמלכא). דְּהָא נְשָׁרָא דָּא סִימָנָא דְּרַחֲמֵי אִיהוּ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, בָּא הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל, הִקִּיף עַל רָאשֵׁיהֶם וְעָמַד עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וַדַּאי זְמַן רָצוֹן הוּא עַתָּה. אוֹתָהּ שָׁעָה נִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים לְכָל אוֹתָם שֶׁבְּבֵית חֻלְיָם, וְהוּא זְמַן לְרִפּוּאָה שֶׁלָּהֶם. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֵם אֲסוּרֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֲרֵי נֶשֶׁר זֶה סִימָן שֶׁל רַחֲמִים הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים לב) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף וְגוֹ'. לֵיכָּא בְּעָלְמָא מַאן דְּאִיהוּ בְּרַחֲמֵי עַל בְּנוֹי כְּנִשְׁרָא, וְהָא אוּקְמוּהָ דְּכְתִיב, (משלי ל) וְיֹאכְלוּהָ בְנֵי נֶשֶׁר, דְּאִיהוּ רַחֲמָנָא עַל בְּנוֹי. וּמִגּוֹ דְּהַשְׁתָּא עִידָּן דְּרַחֲמֵי, אָתָא נִשְׁרָא דָּא וְאַסְחַר עָלָנָא. בְּשַׁעֲתָא דָּא אִיהוּ רַחֲמֵי, לְכָל אִינּוּן בֵּי מַרְעֵי. וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (תהלים ה) יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. וְדָא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, וְאִתְעָרוּתָא דִּילֵיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים לב) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף וְגוֹ'. אֵין בָּעוֹלָם מִי שֶׁהוּא בַּעַל רַחֲמִים עַל בָּנָיו כְּנֶשֶׁר, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּ הַפָּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ל) וְיֹאכְלוּהָ בְנֵי נֶשֶׁר, שֶׁהוּא מְרַחֵם עַל בָּנָיו. וּמִתּוֹךְ שֶׁעַתָּה זְמַן שֶׁל רַחֲמִים, בָּא נֶשֶׁר זֶה וְסוֹבֵב עָלֵינוּ. בְּשָׁעָה זוֹ הִיא רַחֲמִים לְכָל אוֹתָם שֶׁבְּבֵית חַיָּלִים. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ה) ה' בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי. וְזֶה בֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם וְהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלּוֹ.

אַדְּהָכִי, אַסְחַר נִשְׁרָא וְאַעְבַּר לְקָמַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, נִשְׁרָא נִשְׁרָא, מָה אַנְתְּ לְגַבָּן, אִי בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָרָךְ אָתִית, הָא אֲנָן הָכָא. אִי בְּגִין מִלָּה (ס"א סימנא) אַחֲרָא אָתִיתָא, הָא אֲנָן הָכָא זְמִינִין. אִתְרָם נִשְׁרָא לְעֵילָּא, וְאִתְכַּסֵּי מִנַּיְיהוּ, וְאִינּוּן יָתְבוּ.

תּוֹךְ כְּדֵי כָּךְ סָבַב הַנֶּשֶׁר וְעָבַר לִפְנֵיהֶם. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, נֶשֶׁר נֶשֶׁר, מָה אַתָּה אֶצְלֵנוּ? אִם בִּשְׁלִיחוּת קוֹנְךָ בָּאתָ - הֲרֵי אָנוּ כָּאן. אִם בִּגְלַל דָּבָר (סימן) אַחֵר בָּאתָ - הֲרֵי אָנוּ כָּאן מְזֻמָּנִים לִשְׁמֹעַ. הִתְרוֹמֵם הַנֶּשֶׁר לְמַעְלָה וְנִתְכַּסָּה מֵהֶם, וְהֵם יָשְׁבוּ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא זוּטַרְתִּי (ס"א תיוהא) הוּא, דְּתָנֵינָן, נִשְׁרָא רַבְרְבָא הֲוָה אָתֵי לְגַבֵּיהּ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וַהֲוָה שְׁלֹמֹה מַלְכָּא רָכִיב עַל גַּדְפָּהָא, וְאוֹבִיל לֵיהּ ד' מְאָה פַּרְסֵי בְּשַׁעֲתָא חָדָא. לְאָן אוֹבִיל לֵיהּ לְתַרְמוֹ"ד בַּמִּדְבָּר בֶּהָרִים. אֲתָר כַּד אִיהוּ, לְגַבֵּי טוּרֵי דַּחֲשׁוֹכָא, דְּאִקְרֵי (מלכים א ט) תַּרְמוֹד בַּמִּדְבָּר וְלָאו אִיהוּ אֲתָר דְּתַרְמוֹדָאֵי, אֶלָּא תַּרְמוֹד דְּאִיהוּ בַּמִּדְבָּר בֶּהָרִים, וְתַמָּן מִתְכַּנְּשֵׁי כָּל רוּחִין וְסִטְרִין אַחֲרָנִין. וְהַהוּא נִשְׁרָא הֲוָה טָאס לְתַמָּן, בְּשַׁעֲתָא חָדָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, זֶה שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ קָטָן (תמוה) הוּא, שֶׁלְּמַדְנוּ, הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל הָיָה בָּא אֵצֶל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְהָיָה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ רוֹכֵב עַל כְּנָפָיו, וּמוֹבִיל אוֹתוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָאוֹת בְּשָׁעָה אַחַת. לְאָן הוֹבִיל אוֹתוֹ? לְתַרְמוֹד בַּמִּדְבָּר בֶּהָרִים. מָקוֹם אֶחָד יֵשׁ אֵצֶל הָרֵי הַחֹשֶׁךְ שֶׁנִּקְרָא תַּרְמוֹד בַּמִּדְבָּר, וְאֵין הוּא מָקוֹם שֶׁל אַנְשֵׁי תַּרְמוֹד, אֶלָּא תַּרְמוֹד שֶׁהוּא בַּמִּדְבָּר בֶּהָרִים, וְשָׁם מִתְאַסְפִים כָּל הָרוּחוֹת וְהַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים. וְאוֹתוֹ נֶשֶׁר הָיָה טָס לְשָׁם בְּשָׁעָה אַחַת.

דף רלג:

כֵּיוָן דְּקָאִים עַל הַהוּא דּוּכְתָּא, אַגְבַּהּ נִשְׁרָא, וּשְׁלֹמֹה כָּתַב פִּתְקָא, וְאַרְמֵי תַּמָּן, וְאִשְׁתְּזִיב מֵאִינּוּן רוּחִין. וְנִשְׁרָא הֲוָה מִסְתַּכַּל גּוֹ חֲשׁוֹכָא דְּטוּרִין, לַאֲתָר דְּתַמָּן עֻזָּא וְעַזָּאזֵל, דְּאִינּוּן תַּמָּן אֲסִירִין בְּשַׁלְשְׁלָאֵי דְּפַרְזְלָא, נְעִיצָן גּוֹ תְּהוֹמֵי. וְלֵית יָכִילוּ (ס"א רשו) לְבַר נָשׁ בְּעָלְמָא (דף רל"ג ע"ב) לְמֵיעַל תַּמָּן, וַאֲפִילּוּ עוֹפֵי שְׁמַיָּא, בַּר בְּלָעָם.

כֵּיוָן שֶׁהָיָה עוֹמֵד עַל הַמָּקוֹם הַהוּא, הִגְבִּיהַּ הַנֵּשֶׁר, וּשְׁלֹמֹה כָּתַב פֶּתֶק וְהִשְׁלִיכוֹ לְשָׁם, וְנִצּוֹל מֵאֵלּוּ הָרוּחוֹת. וְהַנֵּשֶׁר הָיָה מִסְתַּכֵּל תּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ שֶׁל הֶהָרִים לַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם נִמְצָאִים עֻזָּא וַעֲזָאֵל, שֶׁהֵם שָׁם אֲסוּרִים בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל קְבוּעוֹת תּוֹךְ הַתְּהוֹם, וְאֵין יְכֹלֶת (רשות) לְאָדָם בָּעוֹלָם לְהִכָּנֵס לְשָׁם, וַאֲפִלּוּ עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, חוּץ מִבִּלְעָם.

וְכֵיוָן דְּנִשְׁרָא מִסְתַּכַּל גּוֹ חֲשׁוֹכָא רַבְרְבָא, מָאִיךְ לְתַתָּא, וְנָטִיל לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא תְּחוֹת גַּדְפָּהָא שְׁמָאלָא, וּמְכַסְיָיא לֵיהּ. וְקַיְימָא עַל אִלֵּין שַׁלְשְׁלָאֵי, וְאַזְלָא וּמְקָרְבָא לְגַבַּייְהוּ, וּשְׁלֹמֹה כְּדֵין אַפִּיק עִזְקָא, (שורט״גא) דְּחָקִיק עֲלֵיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְשַׁוִּי בְּפוּמָא דְּנִשְׁרָא. וּמִיַּד, אִינּוּן הֲווֹ אָמְרֵי, כָּל מַה דְּבָעֵי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, וּמִתַּמָּן הֲוָה יָדַע שְׁלֹמֹה חָכְמְתָא (עילאה). הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים א ט) וַיִּבֶן וְגוֹ' אֶת תַּדְמוֹד בַּמִּדְבָּר בָּאָרֶץ. וְכִי בְּנָיְינָא הֲוָה עָבִיד בָּאָרֶץ. אֶלָּא מַהוּ וַיִּבֶן. אִסְתְּכַל בְּסָכְלְתָנוּ, וְיָדַע לְהַהוּא דּוּכְתָא, לְמִנְדַּע בֵּיהּ חָכְמְתָא. (עילאה כמה דאת אמר (נחמיה ח) ויבינו במקרא).

וְכֵיוָן שֶׁהַנֵּשֶׁר מִסְתַּכֵּל תּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ הַגָּדוֹל, יוֹרֵד לְמַטָּה וְלוֹקֵחַ אֶת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ תַּחַת כְּנַף הַשְּׂמָאלִי, וּמְכַסֶּה אוֹתוֹ, וְעוֹמֵד עַל אֵלּוּ הַשַּׁלְשְׁלָאוֹת, וְהוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, וּשְׁלֹמֹה אָז מוֹצִיא טַבַּעַת (שורט״גא) שֶׁחָקוּק עָלֶיהָ שֵׁם קָדוֹשׁ, וְשָׂם בְּפִי הַנֶּשֶׁר, וּמִיָּד הֵם הָיוּ אוֹמְרִים כָּל מַה שֶּׁרוֹצֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, וּמִשָּׁם הָיָה יוֹדֵעַ שְׁלֹמֹה חָכְמָה עֶלְיוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים א ט) וַיִּבֶן וְגוֹ' אֶת תַּדְמֹר [תרמוד] בָּאָרֶץ. וְכִי בְּנְיָנִים הָיָה עוֹשֶׂה בָּאָרֶץ? אֶלָּא מַהוּ וַיִּבֶן? הִסְתַּכֵּל בְּשִׂכְלוֹ וְיָדַע לְאוֹתוֹ מָקוֹם לָדַעַת בּוֹ חָכְמָה (עליונה. כמו שנאמר (נחמיה ח) ויבינו במקרא).

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, הָא נְשָׁרָא אַתְיָא לְגַבַּייְהוּ, וְשׁוֹשַׁנָּה חֲדָא בְּפוּמֵהּ, וְשַׁדֵּי קַמַּייְהוּ, וְאַזְלַת לָהּ, חָמוּ וְחַדוּ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וְלָאו אֲמַיְנָא לְכוּ, דְּנִשְׁרָא דָּא בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵהּ, אַזְלָא וְאַתְיָא. שׁוֹשַׁנָּה דָּא, אִיהִי שׁוּשַׁן עֵדוּת דְּקָאֲמִינָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁדַר לֵיהּ לְגַבָּן.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, אוֹתוֹ נֶשֶׁר חָזַר אֲלֵיהֶם וְשׁוֹשַׁנָּה אַחַת בְּפִיו, וְהִשְׁלִיךְ לִפְנֵיהֶם וְהָלַךְ לוֹ. רָאוּ וְשָׂמְחוּ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וְלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שֶׁנֶּשֶׁר זֶה בִּשְׁלִיחוּת שֶׁל קוֹנוֹ הוֹלֵךְ וּבָא? שׁוֹשַׁנָּה זוֹ הִיא שׁוּשַׁן עֵדוּת שֶׁאָמַרְתִּי, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתָהּ אֵצְלֵנוּ.

פִּתַּח כְּמִלְקַדְּמִין וְאָמַר, (תהלים ס) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוֹשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד. וְכִי שׁוֹשַׁן עֵדוּת מַאי סַהֲדוּתָא סָהִיד. אֶלָּא שׁוֹשַׁן דָּא אִיהִי סַהֲדוּתָא לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְאִיהִי סַהֲדוּתָא לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. סַהֲדוּתָא לְיִחוּדָא עִלָּאָה, וְדָא אִיהוּ. בְּגִין דְּשׁוֹשַׁנָּה דָּא אִית בָּהּ תְּלֵיסַר עָלִין, וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּעִקָּרָא חָדָא, וְאִית בָּהּ חֲמֵשׁ עָלִין לְבַר תַּקִּיפִין, דְּחַפְיָין לְדָא שׁוֹשַׁנָּה וְאַגִּינוּ עָלָהּ.

פִּתַּח כְּמִקֹּדֶם וְאָמַר, (תהלים ס) לַמְנַצֵּחַ עַל שׁוֹשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד. וְכִי שׁוֹשַׁן עֵדוּת אֵיזוֹ עֵדוּת מֵעִיד? אֶלָּא שׁוֹשַׁן זֶה הִיא עֵדוּת לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְהִיא עֵדוּת לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עֵדוּת לַיִּחוּד הָעֶלְיוֹן, וְזֶהוּ

בְּגִלַּל שְׁשׁוֹשַׁנָּה זוֹ יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר עֲלִים, וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּשׁוֹרֶשׁ אֶחָד, וְיֵשׁ בָּהּ חֲמִשָּׁה עֲלִים מְבַחוּץ חֲזָקִים שְׁמְחַפִּים לְשׁוֹשַׁנָּה זוֹ וּמְגִנִּים עָלֶיהָ.

וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא הוּא, תְּלֵיסַר עָלִין, אִלֵּין תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּיָרְתָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִלְּעֵילָּא, וְכֻלְּהוּ אֲחִידָן בְּעִקָּרָא חֲדָא, (ד"א דאינון י"ג תיקונין דדיקנא תתאה דאריך אנפין, דאינון י"ג תיקונין עלאין דזעיר אנפין) וְאִיהוּ בְּרִית חֲדָא וְדוּגְמָא דִּבְרִית (ס"א יחודא) יְסוֹדָא דְּכֹלָּא. חֲמֵשׁ תַּקִּיפִין דְּסַחֲרָן עָלֶיהּ, אִלֵּין חַמְשִׁין תַּרְעִין, חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין (דיסודא, יסודא (נ"א בבי מקדשא) ברית קדישא) דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אַזְלָא בָּהּ.

וְהַכֹּל בְּסוֹד הַחָכְמָה הוּא. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר עֲלִים אֵלּוּ הֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים שֶׁיּוֹרְשֶׁת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְלָה, וְכֻלָּם אֲחוּזִים בְּשֹׁרֶשׁ אֶחָד. (שהם י"ג תקונים של הזקן התחתון של אריך אנפין, שהם י"ג תקונים עליונים של זעיר אנפין) וְהוּא בְּרִית אַחַת וְדֻגְמַת בְּרִית הַיְסוֹד (היחוד) שֶׁל הַכֹּל. חֲמִשָּׁה חֲזָקִים שֶׁסּוֹבְבִים עָלֶיהָ אֵלּוּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה (שלהיסוד, יסוד (בביתהמקדש) ברית קדש) שֶׁעֵץ הַחַיִּים הוֹלֵךְ בָּהֶם.

סַהֲדוּתָא לְעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. כָּל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, כְּלִהוּ (ס"א חמש מאה שנין דיסודא ברית קדישא כלהו עובדא דבראשית תייבין וכו') תֵּיבִין יְדִיעָן בְּסוּכְלְתָנוּ, וְקַיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא אֱלֹהִים דְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. אַחְזֵי לְעֵילָּא, וְאַחְזֵי לְתַתָּא. אַחְזֵי לְעֵילָּא, בְּרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַחְזֵי לְתַתָּא, בָּרָזָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

עֲדוּת לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כֻּלָּם (חמש מאות שנה של היסוד ברית קדש, כלם מעשה של בראשית יושבים וכו') תֵּבוֹת יְדוּעוֹת בַּהֲבָנָה, וְעוֹמְדִים בְּחֶשְׁבּוֹן, וְשֵׁם אֱלֹהִים שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, מֵרֵאָה לְמַעְלָה וּמַרְאָה לְמַטָּה. מַרְאֶה לְמַעְלָה בְּסוֹד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, וּמַרְאֶה לְמַטָּה בְּסוֹד שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

שׁוֹשַׁנָּה סַהֲדוּתָא לְעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, דְּקַיְימָא בְּכָל הָנֵי סִימָנִין, דִּכְתִיב (ס"א דא) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, דָּא שׁוֹשַׁנָּה. תְּלֵיסַר עָלִין, (נ"א אינון) תְּלֵיסַר תֵּיבִין עַד אֱלֹהִים תְּנֵינָא. וְאִינּוּן: אֵת, הַשָּׁמַיִם, וְאֵת, הָאָרֶץ, וְהָאָרֶץ, הָיְתָה, תֹּהוּ, וָבֹהוּ, וְחֹשֶׁךְ, עַל, פְּנֵי, תְּהוֹם, וְרוּחַ. הָא תְּלֵיסַר עָלִין דְּשׁוֹשַׁנָּה. חֲמֵשׁ תַּקִּיפִין דְּסַחֲרָן לְאִלֵּין, אִינּוּן: מְרַחֶפֶת, עַל, פְּנֵי, הַמָּיִם, וַיֹּאמֶר. הָא חֲמֵשׁ אַחֲרָנִין. לְבָתַר יְהֵי אוֹר, הָא עִיקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּשׁוֹשַׁנָּה דְּכֹלָּא וַאֲחִידָן בָּהּ.

שׁוֹשַׁנָּה - עֲדוּת לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁעוֹמֶדֶת בְּכָל אֵלּוּ הַסִּימָנִים, שֶׁכָּתוּב (זה) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. זוֹ שׁוֹשַׁנָּה. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר עָלִים (הם) שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת עַד שֵׁם אֱלֹהִים הַשֵּׁנִי. וְאֵלּוּ הֵם: א - אֵת, ב - הַשָּׁמַיִם, ג - וְאֵת, ד - הָאָרֶץ, ה - וְהָאָרֶץ, ו - הָיְתָה, ז - תֹּהוּ, ח - וָבֹהוּ, ט - וְחֹשֶׁךְ, י - עַל, יא - פְּנֵי, יב - תְּהוֹם, יג - וְרוּחַ. הֲרֵי שְׁלֹשָׁה עָשָׂר עָלִים שֶׁל הַשּׁוֹשַׁנָּה. חֲמִשָּׁה חֲזָקִים שֶׁסּוֹבְבִים לְאֵלּוּ הֵם: א - מְרַחֶפֶת, ב - עַל, ג - פְּנֵי, ד - הַמָּיִם, ה - וַיֹּאמֶר. הֲרֵי חֲמִשָּׁה אֲחֵרִים. אַחַר כָּךְ נֶאֱמַר יְהִי אוֹר, הֲרֵי עִקָּר וְשֹׁרֶשׁ שֶׁל הַשּׁוֹשַׁנָּה שֶׁהַכֹּל אָחוּז בָּהּ.

סַהֲדוּתָא לְיִחוּדָא. חֲמֵשׁ עָלִין תַּקִּיפִין, שָׁרְשָׁא וְיִחוּדָא, דַּאֲחִידָן בֵּיהּ תְּלֵיסַר עָלִין אִלֵּין. (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ, הָא חֲמֵשׁ עָלִין דְּשׁוֹשַׁנָּה. אֶחָד, דָּא הִיא עִיקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּכֻלְּהוּ אֲחִידָן בֵּיהּ. רָזָא (ס"א סהדותא ליחודא. חמש תיבין שמע ישראל יי אלהינו יי, אינון חמש עלין תקיפין דשושנה. שרשא ויסודא אחידן ביה דא הוא אחד, ואיהו עיקרא ושרשא דכלהו אחידן ביה. תליסר עלין אלין רזא) דִּתְלֵיסַר בְּחוּשְׁבָּנָא, גּוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא.

עֲדוּת לַיְחוּד. חֲמִשָּׁה עָלִים חֲזָקִים, הַשֹּׁרֶשׁ וְהַיְחוּד שֶׁאֲחוּזִים בּוֹ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר עָלִים אֵלּוּ. (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' - הֲרֵי חֲמִשָּׁה עָלִים שֶׁל הַשּׁוֹשַׁנָּה. אֶחָד - זֶהוּ הָעִקָּר וְהַשֹּׁרֶשׁ שֶׁהַכֹּל אָחוּז בּוֹ. סוֹד (עדות ליחוד. חמש תבות שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, אלו חמשה עלים חזקים של השושנה. שרש ויסוד אחוזים בו. זהו אחד. והוא עקר ושרש שהכל אחוזים בו. שלשה עשר עלים אלו סוד) שֶׁל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּחֶשְׁבּוֹן, חוֹתָם הַמֶּלֶךְ.

תָּא חֲזֵי, כְּגַוְונָא (שיר השירים ב) דְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, הָכִי אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בֵּין עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְהָכִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בֵּין שְׁאַר אֻכְלוּסִין רַבְרְבָן מְמַנָּן. כָּל זְמַן דְּשׁוֹשַׁנָּה קַיְימָא אֲטִימָא, דְּלָא פְּתִיחָא, לֵית בָּהּ רֵיחָא, וְלָא סַלְקִין לָהּ, וְלָא מַפְקִין לָהּ מִגּוֹ גּוּבְיָן, בְּשַׁעֲתָא דְּשׁוֹשַׁנָּה פְּתִיחָא, סַלְקָא רֵיחָא, כְּדֵין אַפִּיקוּ לָהּ מִגּוֹ גּוּבְיָן. וְיִתְהֲנֵי בָּהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שַׁדְרָהּ לָן אֶלָּא לְמֵיהַךְ לְאוֹרְחָן.

בֹּא וּרְאֵה, כְּדֶגְמַת הַשּׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, (שיר השירים ב) כָּךְ הֵם יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְכָךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׁאָר הֲמוֹנֵי הַשָּׂרִים הַמְמֻנִּים. כָּל זְמַן שֶׁהַשּׁוֹשַׁנָּה עוֹמֶדֶת סְגוּרָה וְאֵינָהּ פְּתוּחָה, אֵין בָּהּ רֵיחַ, וְלֹא מַעֲלִים אוֹתָהּ וְלֹא מוֹצִיאִים אוֹתָהּ מִתּוֹךְ הַקּוֹצִים. אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁהַשּׁוֹשַׁנָּה פְּתוּחָה, מַעֲלָה רֵיחַ, וְאָז מוֹצִיאִים אוֹתָהּ מִתּוֹךְ הַקּוֹצִים, וְנֶהֱנֵית מֵהֶם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא שָׁלַח אוֹתָהּ לָנוּ אֶלָּא לֵילֶךְ לְדַרְכֵּנוּ.

דף רלד.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לַאֲבוּהִי, הָא שְׁמַעְנָא אִלֵּין שַׁיְיפִין אֲטִימִין, בְּרָזָא דִּקְרִבְּנִין. שַׁיְיפִין אַחֲרָנִין, רָזָא דִּלְהוֹן מַאי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי (דף רל"ד ע"א) שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר, אֶלְעָזָר בְּרִי, כָּל שְׁאַר שַׁיְיפִין דִּלְגוֹ, רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ.

וּבְחִבּוּר קַדְמוֹן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאָבִיו, הֲרֵי שָׁמַעְתִּי עַל אֵלּוּ הָאֵיבָרִים הָאֲטוּמִים בְּסוֹד הַקָּרְבָּנוֹת. אֵיבָרִים אֲחֵרִים, הַסּוֹד שֶׁלָּהֶם מַהוּ? אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֶלְעָזָר בְּנִי, כָּל שְׁאָר אֵיבָרִים שֶׁמִּבִּפְנִים, סוֹד עֶלְיוֹן הוּא.

תָּא חֲזֵי, לִבָּא הָא אִתְמַר, אֲבָל לֵב דָּא אִיהוּ נוּרָא דְּדָלִיק, וְאִלְמָלֵא דְּזַמִּין לְגַבֵּיהּ מַלְכָּא עִלָּאָה כַּנְפֵי רֵיאָה, דְּאַתְיָין לְקַמֵּיהּ רוּחָא, מֵרוּחָא דְּנָשִׁיב מִגּוֹ בּוּסְמִין עִלָּאִין, הֲוָה אוֹקִיד לְעָלְמָא בְּרִנְעָא חָדָא.

בֹּא וּרְאֵה, הַלֵּב חֲרֵי נָאֲמַר, אֲבָל לֵב זֶה הוּא אֵשׁ שֶׁשּׁוֹרֵף, וְאִם לֹא שֶׁהִזְמִין אֵלָיו הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן אֶת כַּנְפֵי הָרֵאָה, שֶׁמְּבִיאִים לְפָנָיו הָרוּחַ מֵרוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת מִתּוֹךְ בְּשָׂמִים עֶלְיוֹנִים, הָיָה שׂוֹרֵף אֶת הָעוֹלָם בְּרֶגַע אֶחָד. פָּתַח וְאָמַר, (בראשית יט) וַיְיָ הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וְאֵשׁ, אֲמַאי אוֹקִיד לוֹן. בְּגִין דְּכַנְפֵי רֵיאָה לָא נְשִׁיבוּ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. וְסִתְרָא דְּכַנְפֵי רֵיאָה, דָּא (תהלים סח) כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף וְאֵינוּן רְפָאֵל, וְצַדְקִיאֵל. וְעֶלְיֵיהוּ אִתְמַר, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, לְנַשְּׁבָא תְּדִיר קַמֵּי מַלְכָּא (ס"א לבא).

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית יט) וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ. מַדּוּעַ שָׂרַף אוֹתָם? מִשּׁוּם שֶׁכַּנְפֵי רֵאָה לֹא נָשְׁבוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וְהַסּוֹד שֶׁל כַּנְפֵי הָרֵאָה, זֶה שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סח) כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפֶּה בַכֶּסֶף. וְאֵלּוּ הֵם רְפָאֵל וְצִדְקִיאֵל. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, לְנַשֵּׁב תָּמִיד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ (הלב).

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, כָּל מַה דְּאָמְרַת שַׁפִּיר, אֲבָל מוֹחָא אִיהוּ מִיָּם, לֵב אִיהוּ אֵשׁ, וְתַרְוַויְיהוּ אִיהוּ רַחֲמֵי וְדִינָא, דָּא כְּסָא רַחֲמֵי, וְדָא כְּסָא דִּינָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ, עוֹמֵד מִכִּסָּא דִּין, דְּאִיהוּ לֵב. וְיוֹשֵׁב עַל כִּסָּא רַחֲמִים, דְּאִיהוּ מוֹחָא.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כָּל מַה שֶּׁאָמַרְתָּ - נָכוֹן, אֲבָל הַמֹּחַ הוּא מַיִם, וְהַלֵּב הוּא אֵשׁ, וּשְׁנֵיהֶם הֵם רַחֲמִים וְדִין. זֶה כִּסֵּא רַחֲמִים, וְזֶה כִּסֵּא דִין. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֶלֶךְ, עוֹמֵד מִכִּסֵּא דִין, שֶׁהוּא הַלֵּב, וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים, שֶׁהוּא הַמֹּחַ.

וְכַד חוֹבִין מִתְרַבְּין עַל אֲבָרִים, וְעַל עַרְקִין דְּלִבָּא, דְּאִיהוּ כֻּרְסְיָיא דְּדִינָא. אִתְמַר בְּלִבָּא, (אסתר ז) וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיָּיִן, דְּאִיהוּ יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא. וּבְזִמְנָא דְּכַנְפֵי רֵיאָה נָשְׁבִין עַל לִבָּא, (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה. דְּתֵרִין כַּנְפֵי רֵיאָה, (שמות כח) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סוֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת, דָּא כַּפּוֹרְתָא דְּלִבָּא.

וְכַאֲשֶׁר הַחוֹבוֹת מִתְרַבִּים עַל הָאֵיבָרִים וְעַל הָעוֹרְקִים שֶׁל הַלֵּב, שֶׁהוּא כִּסֵּא שֶׁל דִּין, נֶאֱמַר בַּלֵּב, (אסתר ז) וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיָּיִן, שֶׁהוּא יֵינָהּ שֶׁל תּוֹרָה. וּבְזִמַן שֶׁכַּנְפֵי רֵאָה נוֹשְׁבוֹת עַל הַלֵּב, נֶאֱמַר (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה. שֶׁעַל שְׁתֵּי כַּנְפֵי רֵאָה נֶאֱמַר, (שמות כה) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת, זוֹ הַכַּפֹּרֶת שֶׁל הַלֵּב.

וּבְמַאי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה. בְּגִין דְּוָאֲשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל, דָּא קוֹל תּוֹרָה, קוֹל דְּקְרִיאַת שְׁמַע. וְיָדַבֵּר אֵלָיו, בְּצַלּוֹתָא דְּפוּמָא, דְּאִיהוּ (תהלים נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. וּבַמָּה חֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה? בְּגִלַּל (שואשמע את קול כנפיהם) (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל - זֶה קוֹל הַתּוֹרָה, קוֹל שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וְיָדַבֵּר אֵלָיו - בִּתְפִלּוֹת הַפֶּה, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (תהלים נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ.

וְהַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב בְּכַנְפֵי רֵיאָה, אִיהוּ אַפִּיק קַלָּא בְּקַנָּה, דְּאִיהוּ קָנֶה חָכְמָה קָנֶה בִּינָה. וְאִתְמַר בָּהּ, (יחזקאל לז) כֹּה אָמַר יְיָ מַאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. דְּאִינּוּן אַרְבַּע אַתְוָון יְהוָ"ה, וְהַאי אִיהוּ רוּחַ דְּדָפִיק בְּכָל עַרְקִין דְּלִבָּא, דְּאִתְמַר בָּהוֹן, (יחזקאל א) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ.

וְאוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת בְּכַנְפֵי הֲרָאָה, הִיא מוֹצִיאָה קוֹל בְּקִנָּהּ, שֶׁהוּא קִנֵּה חָכְמָה קִנֵּה בִינָה. וְנֶאֱמַר בָּהּ, (יחזקאל לז) כֹּה אָמַר ה' מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. שֶׁהֵן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהוֹ"ה, וְזוֹהִי רוּחַ שֶׁדּוֹפֶקֶת בְּכָל עוֹרְקֵי הַלֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יחזקאל א) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָּׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי רַעְיָא מְהֵימְנָא, דְּרָגָא דִּילְךָ אִיהִי, דְּבֵיהּ וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שְׁכָכָה. (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה"ה, בְּגִימַטְרִיָּא מֹשֶׁה. אָמַר לֵיהּ, בְּרִיךְ אַנְתְּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בּוּצִינָא דְּדָלִיק קַמֵּי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. יָר יְ, אִיהִי נְשָׁמָה דִּילָךְ.

אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וַדַּאי רוֹעֶה נֶאֱמָן, מַדְרֵגָה שָׁלְךָ הִיא, שֶׁבָּהּ נֶאֱמַר וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שְׁכָכָה. (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה"ה, בְּגִימַטְרִיָּא מֹשֶׁה. אָמַר לוֹ, בָּרוּךְ אַתָּה הַמְּאוֹר הַקָּדוֹשׁ, יָר שָׁדּוֹלֵק לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. יָר ה' - הִיא נְשָׁמָה שֶׁלְּךָ.

אָמַר לֵיהּ, הָא אֲמָרַת מוֹחָא וְלִבָּא וְכַנְפֵי רֵיאָה, תְּרֵי כּוּלְיִין מַאי נִיהוּ. אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, הָא אוֹקִימְנָא בְּכַנְפֵי רֵיאָה, עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, כּוּלְיִין מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. וְאִינּוּן תְּרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, וּתְרֵין כּוּלְיִין, לְקָבֵל ד' חֵיוָן דְּכָרְסְיֵיא. כָּרְסְיֵיא, אִיהוּ לִבָּא בְּאֶמְצָעִיתָא.

אָמַר לוֹ, הֲרֵי אֲמַרְתָּ מֹחַ וְלֵב וְכַנְפֵי רֵאָה, שְׁתֵּי כְלָיוֹת מֶהֵן? אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הֲרֵי בֵּאַרְנוּ בְּכַנְפֵי רֵאָה אֶת הַפְּסוּק עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת. וְהַכְלָיוֹת - מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. וְהֵן שְׁתֵּי כַנְפֵי רֵאָה וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת, כְּנֶגֶד אַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁל הַכִּסֵּא. הַכִּסֵּא הוּא הַלֵּב בָּאֶמְצַע.

וְכֵן מוֹחָא, אִית לֵיהּ אַרְבַּע חֵיוָן, דְּאִיהוּ כָּרְסְיֵיא דְּרַחֲמֵי. וּמַאי נִיהוּ. רְאִיָּיה שְׁמִיעָה רֵיחָא דִּבּוּר. רְאִיָּיה: אַרְיֵה. שְׁמִיעָה: שׁוֹר. רֵיחָא: נְשָׁר. וְד' אַנְפִּין וְד' כַּנְפִּין לְכָל חַד. דִּבּוּר: אָדָם אִיהוּ. אָחִיד עֵילָּא וְתַתָּא, דְּרוֹעִין דִּבְהוֹן וְיַדֵּינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמַיִם. גּוּף אַרְיֵה, וְשׁוֹקִים, (יחזקאל א) וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל. וְעַל גּוּפָא אִתְּמַר, (בראשית מא) מָרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה. מִשְׁנָה כְּתִיב, לִישָׁנָא דְּמַתְנִיתִין. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְכֵן הַמֹּחַ יֵשׁ לוֹ אַרְבַּע חַיּוֹת, שֶׁהוּא כִּסֵּא שֶׁל רַחֲמִים. וּמֶהֶן? רְאִיָּה שְׁמִיעָה רֵיחַ דִּבּוּר. רְאִיָּה - אַרְיֵה. שְׁמִיעָה - שׁוֹר. רֵיחַ - נֶשֶׁר. וְאַרְבַּע פָּנִים וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְכָל אֶחָד. דִּבּוּר - הוּא אָדָם. אָחוּז לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, זְרוֹעוֹת, שֶׁבָּהֶן נֶאֱמַר וְיָדֵינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמַיִם. גּוּף - אַרְיֵה, וְשׁוֹקִים, עֲלֵיהֶן נֶאֱמַר (יחזקאל א) וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל. וְעַל הַגּוּף נֶאֱמַר (בראשית א) מֶרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה. מִשְׁנָה כָּתוּב, לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה. וּבְחִבּוּר קַדְמוֹן. (ע"כ רעיא מהימנא).

טָחוֹל, פָּתַח בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, (קהלת ד) וָאֶרְאֶה אֶת כָּל הֲעָשׁוּקִים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשׁוּקִים. מַאן אִינּוּן עֲשׁוּקִים. אִלֵּין יַנּוּקִין דְּאִינּוּן בְּתוּקְפָּא דְּאִמְּהוֹן. דְּסַלְקִין מֵעָלְמָא, עַל יְדֵי מַלְאָךְ הַמָּוֶת. וְכִי מַלְאָךְ הַמָּוֶת קָטִיל לוֹן, דְּאִיהוּ עוֹשֵׂק. אֶלָּא הָדַר וְאָמַר, וּמֵיָּד עוֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם. מַאן הַהוּא כֹּחַ. דָּא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א) יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְדָא הוּא מְאוֹרֹת חַסַר וָאו, וְדָא לְיָלִית, דְּאִיהִי מְמָנָא דְּהַהוּא עוֹשֵׂק.

טָחוֹל, פָּתַח הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, (קהלת ד) וָאֶרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשֻׁקִים [שנעשו] אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשֻׁקִים. מִי אֵלּוּ הָעֲשׁוּקִים? אֵלּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁהֵם בְּחֵיק אִמּוֹתָם, שֶׁמִּסְתַּלְּקִים מֵהָעוֹלָם עַל יְדֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְכִי מַלְאַךְ הַמָּוֶת הוֹרֵג אוֹתָם שֶׁהוּא עוֹשֵׂק? אֶלָּא חָזַר וְאָמַר, וּמֵיָּד עֹשְׁקֵיהֶם

כֹּחַ וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם. מִי הוּא אוֹתוֹ כֹּחַ? זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְזֶהוּ מְאֹרֹת חָסֵר וא"ו, וְזוֹ לִילִית, שֶׁהִיא מְמַנָּה עַל אוֹתוֹ הָעוֹשֵׁק.

וְאִיהִי אִקְרֵי טְחוֹל, וְאִיהִי אַזְלַת (משפטים קי"ד) וְחַיְיכָא בְּיַנּוּקֵי, וּבָתַר עָבְדַת בְּהוּ רוּגְזָא וְדִמְעָה, לְמִבְכֵּי עָלַיְיהוּ. טְחוֹל לְזִינָא דְּכָבֵד אַזְלָא. דָּא אִבְרֵי בַּשֵּׁנִי, וְדָא בָּרְבִיעִי בְּעוֹבָדָא דִּבְרָאשִׁית. וּבְגִין דָּא, לֵית סִימָנָא טָבָא בַּשֵּׁנִי וּבָרְבִיעִי. כָּבֵד מוֹתָא דְּרָבְרֵבֵי, טְחוֹל מוֹתָא דְּזוּטְרֵי.

וְהִיא נָקְרֵאת טְחוֹל, וְהִיא הוֹלֶכֶת וּמְצַחֶקֶת בַּתִּינוֹקוֹת, וְאַחַר כָּךְ עוֹשָׂה בָּהֶם רֹגֶז וּדְמָעוֹת, לִבְכּוֹת עֲלֵיהֶם. הַטְּחוֹל הוֹלֵךְ אַחַר הַכָּבֵד, שֶׁהוּא מִינוֹ. זֶה נִבְרָא בַּשֵּׁנִי, וְזֶה בָּרְבִיעִי בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וּמִשּׁוּם זֶה אֵין סִימָן טוֹב בַּשֵּׁנִי וּבָרְבִיעִי. כָּבֵד - מִיתָה שֶׁל הַגְּדוֹלִים, טְחוֹל - מִיתָה שֶׁל הַקְּטַנִּים.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וּדְאִי הָכִי הוּא, דְּכָבֵד אִיהוּ דַּרְגָּא דְּעֵשָׂו. עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם. הוּא כְּנִישׁ כָּל דְּמִין, בֵּין צְלוּלִין, בֵּין עֲכוּרִין. וְלֹא אַבְחִין בֵּין טַב לְבִישׁ. לָא עָבִיד אַפְרָשׁוּתָא בֵּינַיְיהוּ. לְבָא אִיהוּ יִשְׂרָאֵל, דְּאַבְחִין בֵּין טַב לְבִישׁ, בֵּין דָּם טָמֵא לְדָם טָהוֹר, וְלָא נָטִיל אֶלָּא בְּרִירוּ וְנַקְיוּ דְּהַהוּא דָּמָא, כְּבוֹרֵר אוֹכֶל מִגּוֹ פְּסוֹלֶת.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וַדַּאי כָּךְ הוּא, שֶׁהַכָּבֵד הוּא מַדְרֵגָה שֶׁל עֵשָׂו. עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם. הוּא כּוֹנֵס אֶת כָּל הַדָּמִים, בֵּין הַצְּלוּלִים בֵּין הָעֲכוּרִים. וְלֹא מַבְחִין בֵּין טוֹב לְרַע. לֹא עוֹשֶׂה הַבְדָּלָה בֵּינֵיהֶם. הַלֵּב הוּא יִשְׂרָאֵל, שֶׁמַּבְדִּיל בֵּין טוֹב לְרַע, בֵּין דָּם טָמֵא לְדָם טָהוֹר, וְלֹא לוֹקֵחַ אֶלָּא הַמְבֹרָר וְהַנָּקִי שֶׁל אוֹתוֹ דָּם, כְּבוֹרֵר אֹכֶל מִתּוֹךְ פְּסֹלֶת.

דף רלד:

וּלְבָתַר דְּנָטִיל לִבָּא, דְּאִיהוּ יַעֲקֹב, בְּרִירוּתָא דְּדָמִים, דְּאִיהוּ לְעֵילָּא. וְאִשְׁתְּאַר כָּבֵד דְּאִיהוּ (דף רל"ד ע"ב) עֵשָׂו בִּפְסוֹלֶת. אִיהוּ כָּעִיס עֲלֵיהּ בְּמָרָה, דְּאִיהִי גֵּיהִנֹּם, דְּאִתְבְּרִיאַת בְּיוֹמָא תִּנְיָינָא, מוֹתָא דְּרַבְרְבֵי, וְאִיהִי נוּקְבָא בִּישָׁא, אֵשׁ זָרָה, עֲבוֹדָה קָשָׁה, עֲבוֹדָה זָרָה קָרֵינָן לָהּ.

וְאַחַר שֶׁנּוֹטֵל הַלֵּב, שֶׁהוּא יַעֲקֹב, הַמְבֹרָר שֶׁבַּדָּמִים, שֶׁהוּא לְמַעְלָה, וְנִשְׁאָר כָּבֵד, שֶׁהוּא עֵשָׂו, עִם הַפְּסֹלֶת - הוּא כּוֹעֵס עָלָיו בַּמָּרָה, שֶׁהִיא גֵּיהִנֹּם, שֶׁנִּבְרְאָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, מִיתַת הַגְּדוֹלִים, וְהִיא נְקֵבָה הָרָעָה, אֵשׁ זָרָה, עֲבוֹדָה קָשָׁה, עֲבוֹדָה זָרָה קוֹרְאִים לָהּ.

וּבְגִין דְּמִינַהּ אִתְעַר כַּעַס לְכָבֵד, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן בְּמַתְנִיתִין, כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִילּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּלֵית שְׂרִיפָה וַחֲמִימוּת בְּכָל מַרְעִין דְּאִבְרִין דְּגוּפָא, אֶלָּא מִמָּרָה. דְּאִיהִי אַדְלִיקַת בְּשַׁלְהוֹבִין עַל עַרְקִין דְּכָבֵד, וּבְעֵי לְאוֹקָדָא כָּל גּוּפָא. וְאִיהוּ כְּבָנְוֹנָא דְּיַמָּא, כַּד אִיהוּ כָּעִיס, דְּגַלֵּי יַמָּא סַלְקִין עַד רְקִיעָא, וּבָעוּ לְנָפְקָא מִגְּבוּלַיְיהוּ, לְתַבְרָא (ס"א לחרבא) עָלְמָא. אִי לָאו שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי לַחוֹלָה כְּחוֹל דְּאַסְחַר לְיַמָּא, דְּלָא נָפְקַת מִפּוּמָהָא, אוּף הָכִי שְׁכִינְתָּא אַסְחַרַת לְגוּפָא, וְסָמִיךְ לֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים מא) יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דָּוִי.

וּמִשּׁוּם שֶׁמַּמָּנָה מִתְעוֹרֵר כַּעַס לַכָּבֵד, פֵּרְשׁוּהָ חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאֵין שְׂרֵפָה וַחֲמִימוּת בְּכָל הַמַּחֲלוֹת שֶׁל אֶבְרֵי הַגּוּף אֶלָּא מִמָּרָה. שֶׁהִיא מַדְלִיקָה בְּשַׁלְהֶבוֹת

עַל הָעוֹרְקִים שֶׁל הַכָּבֵד וְרוֹצֶה לִשְׁרֹף אֶת כָּל הַגּוּף. וְהִיא כְּדֶגֶמֶת הַיָּם כַּאֲשֶׁר הוּא כּוֹעֵס, שֶׁגַּלֵּי הַיָּם עוֹלִים עַד לָרָקִיעַ וְרוֹצִים לְצֵאת מִגְּבוּלָם לְשַׁבֵּר (להחריב) הָעוֹלָם. אִם לֹא הַשְׁכִּינָה, שֶׁהִיא לַחוֹלָה כַּחוֹל הַמַּקִּיף אֶת הַיָּם שֶׁלֹּא יוֹצֵא מִשְּׁפָתוֹ - אַף כָּךְ הַשְׁכִּינָה סוֹבֶבֶת לַגּוּף וְסוֹמֶכֶת אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מא) ה' יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי.

וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הַמְּבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה, לָא לֵיתִיב לְמַרְאֲשׁוֹתָיו, מִשּׁוּם דְּשְׁכִינְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ. וְלָא לְרַגְלוֹי דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת לְרַגְלוֹי. הַאי לָאו לְכָל בַּר נָשׁ, אֶלָּא לַבֵּינוֹנִי. אֲבָל לַצַּדִּיק נָמוּר, יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי, עַל רֵישֵׁיהּ. וּשְׁכִינְתָּא אַסְחַר גּוּפֵיהּ, עַד רַגְלוֹי. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּיַעֲקֹב, (בראשית מט) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, וְדָא שְׁכִינְתָּא דְּאִתְּמַר בֵּהּ, (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. לְרָשָׁע נָמוּר, מַלְאָךְ הַמָּוֶת אַסְחַר לֵיהּ בְּכָל סִטְרָא. וְדָא יֵצֶר הָרַע, דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת אַסְחַר לֵיהּ בְּכָל סִטְרָא, חַרְבָא דְּיִלְיֵהּ, דְּפָנָיו מוֹרִיקוֹת, בְּטִפָּה חֲדָא מֵאִינּוּן ג' טִפִּין, דְּזַרִיק בֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלְעָנָה. כָּבֵד דָּא דְּכוּרָא. יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד נוּקְבָא. (עד כאן).

וּמִשּׁוּם זֶה בְּאָרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הַמְּבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה לֹא יֵשֵׁב לְמַרְאֲשׁוֹתָיו, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁכִינָה עַל רֹאשׁוֹ. וְלֹא לְמַרְגְּלוֹתָיו, כֵּיוָן שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת לְמַרְגְּלוֹתָיו. וְזֶה לֹא לְכָל בֶּן אָדָם, אֶלָּא לְבֵינוֹנִי. אֲבָל לְצַדִּיק נָמוּר - ה' יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי, עַל רֹאשׁוֹ. וְהַשְׁכִינָה מַקֶּפָה אֶת גּוּפוֹ עַד רַגְלָיו. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בְּיַעֲקֹב, (בראשית מט) וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמִּטָּה, וְזוֹ הַשְׁכִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בֵּהּ, (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדם רַגְלָי. וּלְרָשָׁע נָמוּר, מַלְאַךְ הַמָּוֶת מַקִּיף אוֹתוֹ בְּכָל צְדָדָיו. וְזֶה יֵצֶר הָרַע, שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת מַקִּיף אוֹתוֹ בְּכָל צְדָדָיו, חַרְבּ שֶׁלּוֹ, שֶׁפָּנָיו מוֹרִיקוֹת בְּטִפָּה אַחַת מֵאוֹתָן שָׁלֹשׁ טִפּוֹת שֶׁזּוֹרֵק בּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלְעָנָה. הַכָּבֵד זֶה הַזָּכָר. יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד - נְקֵבָה. (עד כאן).

קֵיבָה, אִיהוּ דְּרָגָא חַד מִשְׁתִּין דְּמוֹתָא. וְדָא אִתְקְרֵי תַּרְדֵּמָה. עֲסַטִּירְאָה (נ"א עסירטא), דַּרְגָּא שְׁתִיתָאָה דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת. וּמְגוֹ דְּאִתֵּי מֵרָחִיק, אִיהוּ מִסְטָרָא דְּמוֹתָא. וְלָאו מוֹתָא. רַמְזָא, חַד מִשְׁתִּין דְּמוֹתָא.

הַקֵּבָה הִיא דַּרְגָּה אַחַת מִשִּׁשִּׁים מִמִּיתָה, וְזֶה נִקְרָא תַּרְדֵּמָה. מַלְאָךְ עַסְטִירְאָה (עסירטא), דַּרְגָּה שִׁשִּׁית שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וּמִתּוֹךְ שֶׁבָּא מֵרָחוֹק, הוּא מִצַּד הַמָּוֶת, וְלֹא מָוֶת מַמָּשׁ. וְנִרְמָז - אֶחָד מִשִּׁשִּׁים מִמִּיתָה.

רַעְיָא מְהֵימָנָא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּתַר דְּנוּפָּא אִיהוּ מֵאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, לֵית אֵבֶר בְּגוּפָא, דְּלָא אִית בֵּיהּ יֵצֶר הָרַע וְיֵצֶר טוֹב, לַבֵּינוֹנִיִּים. וְלַצַּדִּיקִים גְּמוּרִים, תְּרֵין יְצִירוֹת, דִּדְכַר וְנוּקְבָא, תַּרְוַויְיהוּ טוֹבִים. כְּגַוְונָא דְּחָתָן וְכַלָּה. לָרְשָׁעִים גְּמוּרִים, תְּרֵין יְצִירוֹת בִּישִׁין, דִּכַר וְנוּקְבָא, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר, מִסִּטְרָא דְּסָמָאֵל וְנָחָשׁ.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, מֵאַחַר שֶׁהַגּוּף הוּא מֵעֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע, אֵין אֵיבָר בַּגּוּף שֶׁאֵין בּוֹ יֵצֶר הָרַע וְיֵצֶר הַטּוֹב לַבֵּינוֹנִים. וּלְצַדִּיקִים גְּמוּרִים שְׁתֵּי יְצִירוֹת, שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה, וּשְׁנֵיהֶם טוֹבִים, כְּדֶגֶמֶת חָתָן וְכַלָּה. וְלָרְשָׁעִים גְּמוּרִים שְׁתֵּי יְצִירוֹת רָעוֹת, זָכָר וּנְקֵבָה, בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר, מִצַּד שֶׁל סָמָאֵ"ל וְנָחָשׁ.

וּבְגִין דָּא מִסִּטְרָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, קֵיבָה אִית בָּהּ תְּרֵין דַּרְגִּין. דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, קֵיבָה יָשֵׁן. וְאִית שֵׁינָה, אַחַת מִשְׁתִּין בְּמוֹתָא. וְשֵׁינָה, אַחַת מִשְׁתִּין בִּנְבוּאָה. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן מָארֵי מְתִיבְתָּא,

(זכריה י) הַחֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבֵּרוּ, וְהָכְתִיב (במדבר יב) בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ. לָא קַשְׁיָא, כָּאן עַל יְדֵי שֵׁד. כָּאן עַל יְדֵי מַלְאָךְ. חֲלוֹם עַל יְדֵי מַלְאָךְ, חַד מִשְׁתִּין בְּנְבוּאָה. חֲלוֹם עַל יְדֵי שֵׁד, אִיהוּ שָׁוְא, מִסְטְרָא דְמוֹתָא. וְאִיהוּ תֶּבֶן, דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ, כְּשֵׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבַר בְּלָא תֶּבֶן, כַּךְ אִי אֶפְשָׁר לַחֲלוֹם בְּלָא דְבָרִים בְּטֵלִים. וּמִשּׁוּם זֶה מִצַּד שֶׁל עֵץ טוֹב וָרָע, הִיא הַקְּבָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁתֵּי דְרָגוֹת. שֶׁכָּךְ בְּאֲרוּהוּ חֲכָמִים, קֶבָה - יֶשׁ. וְיֵשׁ שֶׁנָּה אַחַת מִשִּׁשִּׁים בְּמִיתָה. וְשֶׁנָּה, אַחַת מִשִּׁשִּׁים בִּנְבוּאָה. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, כְּתוּב (זכריה י) וַחֲלֹמוֹת הַשָּׁוְא יְדַבֵּרוּ, וַהֲרֵי כָּתוּב (במדבר יב) בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ? לֹא קַשָּׁה. כָּאן עַל יְדֵי שֵׁד - כָּאן עַל יְדֵי מַלְאָךְ. חֲלוֹם עַל יְדֵי מַלְאָךְ - אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בִּנְבוּאָה. חֲלוֹם עַל יְדֵי שֵׁד הוּא שָׁוְא, מִצַּד שֶׁל הַמָּוֶת. וְהוּא תֶּבֶן. שֶׁכָּךְ בֵּאֲרוּהוּ, כְּשֵׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבַר בְּלָא תֶּבֶן, כַּךְ אִי אֶפְשָׁר לַחֲלוֹם בְּלָא דְבָרִים בְּטֵלִים.

אִצְטְרִיכְא דְּא קַרְקְבָן נְקִלְף. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, קוּרְקְבָן טוֹחֵן, דְּאִיהוּ נָטִיל כֹּלָּא, וְשׁוֹחֵק, וּמְשַׁדַּר לְכָל אֲבָרִין. אִי אֲבָרִין בְּלָא חוֹבִין, כְּגַוְונָא דְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּאִית מִלִּין דְּמִעַכְּבִין יַת קָרְבְּנָא, דְּלָא נָחִית לְקִבְלָא לֵיהּ, הַהוּא דְּשַׁדַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַבְלָא דּוֹרוֹנָא דִּילֵיהּ. דְּאִית דְּמְקַבֵּל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְדֵי אַרְיֵה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָכִיב עֲלֵיהּ, וְנָחִית בֵּיהּ, לְקַבְלָא הַהוּא דּוֹרוֹנָא.

הָאִצְטְרִיכָה זֶה קַרְקְבָן נִקְלָף. וּבֵאֲרוּ חֲכָמִים, קַרְקְבָן טוֹחֵן, שֶׁהוּא לוֹקֵחַ הַכֹּל וְשׁוֹחֵק, וְשׁוֹלֵחַ לְכָל הָאֵיבָרִים. אִם הָאֵיבָרִים בְּלִי עֲוונוֹת, כְּגוֹן מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמִים, שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים הַמְעַכְּבִים אֶת הַקָּרְבָּן, שֶׁלֹּא יוֹרֵד לְקַבֵּל אוֹתוֹ הַהוּא שֶׁשָּׁלַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְקַבֵּל הַמַּתָּנָה שֶׁלּוֹ. שֶׁיֵּשׁ שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי אַרְיֵה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹכֵב עָלָיו, וְיוֹרֵד בּוֹ לְקַבֵּל אוֹתוֹ דּוֹרוֹן.

וְאִית דּוֹרוֹנָא דְּמְקַבֵּל לֵיהּ עַל יְדֵי שׁוֹר, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן. וְאִית דּוֹרוֹנָא, דְּמְקַבֵּל עַל יְדֵי דְּנָשֶׁר, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (יחזקאל א) וּפְנֵי נָשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. דְּאִינּוּן שְׁתֵּי תּוֹרִים, אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה. וְאִית דּוֹרוֹנָא, דְּמְקַבֵּל לֵיהּ עַל יְדֵי דְּאָדָם דְּכְתִיב בֵּיהּ, (ויקרא א) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ. בְּדִיוּקְנָא דְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ. (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. יְדָ"ו נָחִית עֲלַיְיהוּ, לְקַבְלָא דּוֹרוֹנָא. וְיֵשׁ דּוֹרוֹן שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתוֹ עַל יְדֵי שׁוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאול לְאַרְבַּעְתָּן. וְיֵשׁ דּוֹרוֹן שֶׁמְּקַבֵּל עַל יְדֵי נֶשֶׁר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם) וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. שֶׁהֵם שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה. וְיֵשׁ דּוֹרוֹן שֶׁמְּקַבֵּל אוֹתוֹ עַל יְדֵי אָדָם שֶׁכָּתוּב בּוֹ (ויקרא א) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה'. בַּדְּמוּת שֶׁל זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. שֵׁם יְהוָ"ה יוֹרֵד עֲלֵיהֶם לְקַבֵּל הַקָּרְבָּן.

דף רלה.

וְאִית חֵיוָן טַבְעִיוֹת, מְמַנָּן עַל גּוּפִין, דְּאִינּוּן מֵאַרְבַּע יְסוֹדִין, וְאִינּוּן דַּכְיִין. וְלָקֳבְלַיְיהוּ אַרְבַּע חֵיוָן דּוֹרְסִין, מִסְאֲבִין, (נ"א מלאכין ממנן) עַל ד' מְרִירָן, דְּאִינּוּן: מָרָה חִוָּורָא, מָרָה סוּמָקָא, מָרָה יְרוֹקָא, מָרָה אוּכְמָא. וְאִית חֵיוָן שִׁכְלִיוֹת, דְּסָחֲרִין לְכָרְסַיָּיא. וְאִית לְעֵילָּא מִנַּיְיהוּ, וּגְבוֹהִים עֲלֵיהֶם, וְאִינּוּן חֵיוָן אֱלָהִיוֹת, מִסְטְרָא דִּקְדוּשָׁה. וְאִית חֵיוָן דְּסִטְרָא אָחֳרָא. וְאִתְקְרִיאוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאֱלָהִיוֹת דְּקוּדְשָׁא, אֱלֹהִים חַיִּים.

וְאִלֵּין אֱלָהַיָּוֹת דִּקְדוּשָׁה, אִתְקְרִיאוּ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהַיּוֹת, וְעִלַּת עַל כּוֹלָא, אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְכָל זִינָא אָזִיל לְזִינֵיהּ. וּבְגִין דְּאִית אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֲמַר עֲלַיְיהוּ, (שמות כב) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרַם בִּלְתִּי לַיְיָ"ד לְבַדּוֹ. בְּגִין דְּלָא יִתְעָרֵב אֱלֹהִים חַיִּים עִם אֱלֹהִים אֲחֵרִים. (ס"א ובחבורא קדמאה) (עד כאן)

וְיֵשׁ חַיּוֹת טַבְעִיּוֹת מְמֻנּוֹת עַל הַגּוּפִים, שֶׁהֵם מַאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, וְהֵן טְהוֹרוֹת. וּלְעֻמָּתָן יֵשׁ אַרְבַּע חַיּוֹת דְּוֹרְסוֹת, טְמֵאוֹת, (מלאכים ממנים) עַל אַרְבַּע מְרוֹת, שֶׁהֵן: מָרָה לְבָנָה, מָרָה אֲדָמָה, מָרָה יְרַקָּה, מָרָה שְׁחוֹרָה. וְיֵשׁ חַיּוֹת שִׁכְלִיּוֹת שֶׁסּוֹבְבוֹת הַכִּסֵּא. וְיֵשׁ לְמַעְלָה מֵהֶן וּגְבוֹהוֹת עֲלֵיהֶן, וְהֵן חַיּוֹת אֱלֹהִיּוֹת, מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה. וְיֵשׁ חַיּוֹת מֵהַצַּד הָאַחֵר, וְנִקְרָאוֹת אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְהַחַיּוֹת הָאֱלֹהִיּוֹת מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה נִקְרָאוֹת אֱלֹהִים חַיִּים. וְאִלּוּ הָאֱלֹהִיּוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה נִקְרָאוֹת אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִיּוֹת, וְעִלַּת עַל הַכֹּל, אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְכָל מִין הוֹלֵךְ לְמִינוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אָמַר עֲלֵיהֶם, (שמות כב) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרַם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב אֱלֹהִים חַיִּים עִם אֱלֹהִים אֲחֵרִים. (ובחבור קדמון). (עד כאן).

(דף רל"ה ע"א) אִצְטְרִיכְנָא דָּא, נְטִיל וְשָׁחִיק, וּמְשַׁדַּר לְכָל סִטְרִין דִּלְתַתָּא, וּמְנַיְיהוּ אִתְזְנוּ תַּתָּאֵי. מֵאִינּוּן שָׁתִין שְׁמָרִים לְתַתָּא, כָּל אִינּוּן רוּחִין וְסִטְרִין אַחֲרָנִין דְּאִיתְזְנוּ בְּלֵילְיָא, מֵאִינּוּן אֲבָרִים וּפָּרָרִים. וּשְׁאַר נַטְלִין כָּל שַׁיְיפִין, וְנָטִיל כּוֹלָא כָּבֵד, וְקָרִיב לַלֵּב, כַּמָּה דְּאִתְּמַר. וְדָא אִיהוּ דִּכְתִיב, (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין. וְעַל דָּא אִתְחֲזֵי עַל מַדְבְּחָא, כְּגַוְונָא דְּאַרְיֵה אָכִיל קָרְבְּנִין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה כָּל שְׁאַר שַׁיְיפִין, בְּרָזָא דְּגוּפָא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא.

אִצְטְרִיכָה זוֹ לוֹקַחַת וְשׁוֹחֶקֶת, וְשׁוֹלַחַת לְכָל הַצְּדָדִים שֶׁל מַטָּה, וּמִמֶּנָּה נִזּוֹנִים הַתַּחְתּוֹנִים. וּמֵאֵלּוּ שׁוֹתִים הַשְּׁמָרִים לְמַטָּה כָּל אוֹתָן רוּחוֹת וּצְדָדִים אֲחֵרִים שֶׁנִּזּוֹנִים בַּלַּיְלָה מֵאוֹתָם אֵיבָרִים וּפְדָרִים. וְהַשְּׁאָר נוֹטְלִים כָּל הָאֵיבָרִים, וְנוֹטֵל הַכֹּל הַכָּבֵד, וּמַקְרִיב לַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְעֵיל. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין. וְעַל זֶה מִתְרָאֶה עַל הַמִּזְבֵּחַ דְּגִמַת אַרְיֵה שֶׁאוֹכֵל קָרְבָּנוֹת. מִכָּאן וּלְהָלְאָה כָּל שְׁאָר הָאֵיבָרִים בְּסוֹד שֶׁל הַגּוּף כְּדֶגְמָא שֶׁל מַעְלָה.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי אִצְטְרִיכָא בְּקַדְמֵיתָא נְטִיל כּוֹלָא, עַד שִׁית שַׁעְתִין, וְאוֹפֶה. קָרְקְבָן, אִיהוּ אוֹפֶה. וְרֵיאָה, אִיהִי מַשְׁקֶה. לְבָא מַלְכָא. וְאִינּוּן תְּרִין, אִינּוּן וַדַּאי אוֹפֶה וּמַשְׁקֶה, לְמֵיהַב לְמַלְכָּא, מִשְׁפִּירוּ דְּכָל מַאֲכָלִין וּמַשְׁקִין, רֵישָׁא דְּכֻלְּהוּ, מִבְחַר לְכֻלְּהוּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי שְׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי. לְבָתַר, אִכְלוּ רֵעִים, שְׁאָר אֲבָרִים, דְּאִינּוּן חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דְּמַלְכָּא, דְּפָלִיג לוֹן מְזוֹנָא, עַל יְדֵי שַׂר הָאוֹפִים. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, עַל יְדֵי שַׂר הַמַּשְׁקִים.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, מָאוֹר הַקָּדוֹשׁ, וַדַּאי אִצְטְרִיכָה בְּרֵאשׁוֹנָה לוֹקַחַת הַכֹּל עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת, וְאוֹפֶה. קָרְקְבָן הוּא אוֹפֶה. וְהָרֵאָה הִיא מַשְׁקֶה. הַלֵּב הוּא הַמֶּלֶךְ. וְאִלּוּ הַשְּׁנַיִם הֵם וַדַּאי אוֹפֶה וּמַשְׁקֶה לָתֵת לַמֶּלֶךְ מֵהַטּוֹב שֶׁל כָּל מַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים, מֵרֹאשׁ שֶׁל כֻּלָּם, מֵהַמִּבְחָר שֶׁל כֻּלָּם, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי שְׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי. אַחַר כָּךְ נֶאֱמַר אִכְלוּ רֵעִים, שֶׁהֵם שְׁאָר הָאֵיבָרִים, שֶׁהֵם חֵילוֹת וּמַחֲנוֹת הַמֶּלֶךְ, שֶׁמְּחַלֵּק לָהֶם מָזוֹן עַל יְדֵי שַׂר הָאוֹפִים. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, עַל יְדֵי שַׂר הַמַּשְׁקִים.

וְכָבֵד אִיהוּ לִימִינָא דְּבַר נָשׁ. וּבְגִין דָּא, וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן לִימִינָא דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ לְבָא. טְחוֹל, לְשְׂמָאלָא. אֶלְיָן אִינּוּן מִסְטְרָא אַחֲרָא, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְׂמֹאל. מַשְׁקֶה חַמְרָא מָזוּג בְּמַיָּא לְמַלְכָּא. וְאַרְיֵה אָכִיל, דָּא כָּבֵד, כְּנִישׁ מְזוֹנָא קָמֵי מַלְכָּא, דְּאִיהוּ לְבָא.

וְהַכָּבֵד הוּא לִימִין הַבֶּן אָדָם. וּמְשׁוּם זֶה, וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם, לִימִין הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַלֵּב. הַטְּחוֹל לִשְׂמֹאל. אֵלּוּ הֵם מֵהַצַּד הָאַחֵר, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאול. מַשְׁקֶה יַיִן מָזוּג בְּמַיִם לַמֶּלֶךְ. וְאַרְיֵה אוֹכֵל, זֶה כָּבֵד, שֶׁאוֹסֵף מָזוֹן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַלֵּב.

וְאִית לְאַקְשׁוּיֵי עַל הַאי. אִי כָּבֵד אִיהוּ עֻשָּׁו, אֵיךְ הוּא מְתַקֵּן מָזוֹנָא לְלֵבָא. אֶלָּא וַדַּאי לְבָא אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּיִצְחָק. כָּבֵד עֻשָּׁו, דְּאִיהוּ הַצַּד צַיִד. וְיַעֲקֹב לֵיהּ, (בראשית יז) יָקוּם אָבִי וְיֹאכַל מְצֵיד בְּנוֹ. אִלֵּין אִינּוּן צְלוֹתִין, דְּאַזְלִין וּמִתְתָּרְכִין מֵעֲנִיִּים, וְיִצְחָק בְּצַעֲרָא וּבִיגוֹנָא, דְּלָא יָכְלִין לְכַוְונָא לְצְלוֹתָא. וּבְגִין דָּא לָא אָמַר וְיֹאכַל מְצֵידִי, אֶלָּא וְיֹאכַל מְצֵיד בְּנוֹ. (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. כְּגַוְונָא דָּא, לֵית לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מְזוֹנָא בְּגַלּוּתָא, אֶלָּא עַל יְדֵי אוּמִין דְּעָלְמָא.

וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה: אִם כָּבֵד הוּא עֻשָּׁו, אֵיךְ הוּא מְתַקֵּן מָזוֹן לַלֵּב? אֶלָּא וַדַּאי הַלֵּב הוּא כְּדֶגְמָתוֹ שֶׁל יִצְחָק. כָּבֵד - עֻשָּׁו, שֶׁהוּא הַצַּד צַיִד. וְיֹאמַר לוֹ, (בראשית יז) יָקוּם אָבִי וְיֹאכַל מְצֵיד בְּנוֹ. אֵלּוּ הֵן הַתְּפִלּוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת וּמִתְרַחֲקוֹת מֵעֲנִיִּים, וְיִצְחָק בְּצַעַר וּבְיָגוֹן, שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לְכַוֵּן לַתְּפִלָּה. וּמִשּׁוּם זֶה לֹא אָמַר וְיֹאכַל מְצֵידִי, אֶלָּא וְיֹאכַל מְצֵיד בְּנוֹ, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ זֶה אֵין לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מָזוֹן בַּגָּלוּת אֶלָּא עַל יְדֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם.

אֲבָל כַּד אִינּוּן בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, מְזוֹנֵיהוֹן עַל יְדֵי שְׁכִינְתָּא. וַיהוֹן תְּרִין כַּנְפֵי רֵיאָה מַשְׁקִין אוּמָה, שֹׁר הַמַּשְׁקִים. וּתְרֵין כּוּלְיָין הָאוֹפִים, דְּמִבַּשְׁלִין הַזֶּרַע דְּנָחִית מִן מוֹחָא, וּמְבַשְּׁלִין מַיָּא דְּמִקַּבְּלִין מִכַּנְפֵי רֵיאָה. וּלְבָתַר דְּיֵיכוֹל מַלְכָּא, דְּאִיהוּ לְבָא, אִתְמַר בִּתְרֵין כֶּלְיָין דִּילֵיהּ, אִכְלוּ רֵעִים. וְלִתְרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים.

אֲבָל כַּאֲשֶׁר הֵם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְזוֹנוֹתָם עַל יְדֵי הַשְּׁכִינָה. וְיִהְיוּ שְׁתֵּי כַּנְפֵי הָרֵאָה מַשְׁקוֹת אֻמָּה, שֹׂר הַמַּשְׁקִים. וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת - הָאוֹפִים, שֶׁמְּבַשְּׁלוֹת הַזֶּרַע הַיּוֹרֵד מִן הַמֹּחַ, וּמְבַשְּׁלוֹת מַיִם שֶׁמְּקַבְּלוֹת מִכַּנְפֵי הָרֵאָה. וּלְבַסּוֹף שֶׁיֹּאכַל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַלֵּב, נֶאֱמַר בִּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת שֶׁלּוֹ אָכְלוּ רֵעִים. וְלִשְׁתֵּי כַּנְפֵי הָרֵאָה - שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים.

דְּלְבָא אִיהוּ כְּסָא דִּין, אַרְבַּע חֵיוָן שְׁלִיחָן דִּילֵיהּ. תְּרֵין כַּנְפֵי רֵיאָה, וּתְרֵין כֶּלְיָין, דְּכַנְפֵי רֵיאָה וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמַעְלָה, לְקַבְּלָא עֲלַיְיהוּ מַלְכָּא, דְּאִיהוּ (ישעיה יא) רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. דְּיָתִיב עַל כָּרְסְיָיא, דְּאִיהוּ לְבָא, דְּכָל אִינּוּן דְּפִיקִין מִתְנַהֲגִין אֲבַתְרֵיהּ, כְּחַיָּילִין בָּתַר מַלְכֵיהוֹן.

הַלֵּב הוּא כִּסֵּא דִּין, אַרְבַּע חַיּוֹת שְׁלוּחִים שֶׁלּוֹ. שְׁתֵּי כַּנְפֵי רֵאָה וּשְׁתֵּי כְּלָיוֹת. שֶׁעַל כַּנְפֵי רֵאָה נֶאֱמַר וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמַעְלָה, לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא (ישעיה יא) רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'. שֶׁיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא, שֶׁהוּא הַלֵּב, שֶׁכָּל אוֹתָם דְּפָקִים מִתְנַהֲגִים אַחֲרָיו כְּחַיָּלִים אַחַר מַלְכָּם.

וְרוּחָא דְּנָשִׁיב מִכַּנְפֵי רֵיאָה, נָשִׁיב עַל תְּרֵי נוּקְבֵי חוֹטָמָא. וְאִיהוּ קָרִיר וּצְנִינָא מִשְּׁמָאלָא. וְחָם מִימִינָא. וּמִסְטָרָא דְּמוֹחָא דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי, אִיהוּ רוּחַ קַר לִימִינָא, דְּחֶסֶד. וְחָם מִשְּׂמָאלָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן לְבָּא. וּמוֹחָא מָזִיג בֵּיהּ, בְּאֶמְצָעִיתָא דְּתַרְוַויְיהוּ. אוּף הָכִי לִבָּא מָזִיג, מְקוֹר וָחוֹם. וּמוֹחָא אוּף הָכִי, דְּמָקְבְּלִין דִּין מִדִּין.

וְהָרוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת מִכַּנְפֵי הָרֵאָה, נוֹשֶׁבֶת עַל שְׁנֵי נִקְבֵי הַחוֹטֶם, וְהִיא קְרִירָה וְצוֹנֶנֶת מֵהַשְּׂמֹאל, וְחַמָּה מִיָּמִין. וּמִצַּד הַמֹּחַ, שֶׁהוּא כִּסֵּא שֶׁל רַחֲמִים, הִיא רוּחַ קָרָה לִימִין הַחֶסֶד, וְחַמָּה מִשְּׂמֹאל הַגְּבוּרָה, שֶׁשָּׁם הַלֵּב וְהַמֹּחַ מָזוּג בּוֹ, בֶּאֱמְצַע שֶׁל שְׁנֵיהֶם. אַף כָּךְ הַלֵּב מְמֻזָּג מִקֹּר וָחֹם. וְהַמֹּחַ גַּם כָּךְ, שֶׁמְּקַבְּלִים זֶה מִזֶּה.

וּשְׁמָרִים דִּכְלָא, נָטִיל טְחוֹל, וּמַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, דְּאָמַר עֲלַיְיהוּ שְׁלֹמֹה, (קהלת ב) קָנִיתִי לִי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת. תְּרֵין כּוּלְיָין אִתְקְרִיאוּ אִשִּׁים, עַל שֵׁם אִשִּׁים דִּלְעֵילָּא, דְּאִתְּמַר בְּהוּ (דברים יח) אִשֵּׁי יְיָ וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן.

וְאֶת הַשְּׁמָרִים שֶׁל הַכֹּל נוֹטֵל הַטְּחוֹל וְהַמַּחֲנוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, שֶׁאָמַר עֲלֵיהֶם שְׁלֹמֹה, (קהלת ב) קָנִיתִי לִי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת. שְׁתֵּי כְלָיוֹת נִקְרָאוֹת אִשִּׁים, עַל שֵׁם אִשִּׁים שֶׁל מַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים יח) אִשֵּׁי ה' וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן.

וּבַקָּנֶה שִׁית עִזְקָאן, דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (תהלים כט) הָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים. דִּבְהוֹן סָלִיק קָלָא, דְּאִתְפְּלִיג לְוֹ' קָלִין דִּשְׁכִינְתָּא. וּשְׁבִיעָאָה סָלִיק לְפוּמָא, דְּאִיהוּ כָּרְסְיָיא. וְשִׁית עִזְקָאן דְּקָנֶה, אִינּוּן כְּנָוְונָא דְּשִׁית דַּרְגִּין דְּכָרְסְיָיא דְּמַלְכָּא. וְקָנֶה אִיהוּ סָלָּם, דְּבֵיהּ (בראשית כח) מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, דְּאִינּוּן הֲבָלִים סַלְּקִין בֵּיהּ מַלְכָּא (נ"א מלבא), וְרוּחִין דַּאֲוִירָא (חורין נפקין) נַחְתִּין בֵּיהּ בְּלִבָּא, לְקָרְרָא חֲמִימוּתָא, דְּלָא לוֹקִיד גּוּפָא.

וּבַקָּנֶה יֵשׁ שֵׁשׁ טַבָּעוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶן נֶאֱמַר (תהלים כט) הָבוּ לַהּ' בְּנֵי אֵלִים. שֶׁבָּהֶן עוֹלֶה הַקּוֹל שֶׁנֶּחְלָק לְשִׁשָּׁה קוֹלוֹת שֶׁל הַשְּׁכִינָה. וְהַשְּׁבִיעִי עוֹלֶה לַפֶּה, שֶׁהוּא כִּסֵּא. וְשֵׁשׁ טַבָּעוֹת שֶׁל קָנֶה, שֶׁהֵם כְּדֶגֶמֶת שֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת שֶׁל כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ. וְקָנֶה הוּא סֻלָּם, שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר (בראשית כח) מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, שֶׁאוֹתָם הֲבָלִים עוֹלִים בּוֹ הַמֶּלֶךְ (מהלב), וְהָרוּחוֹת שֶׁבָּאֲוִיר (חורים יוצאים) יוֹרְדוֹת בּוֹ בַּלֵּב לְקָרֵר חֲמִימוּתוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׂרֹף הַגּוּף.

וְכַד רוּחָא נָחִית, נָחִית בְּכַמָּה רוּחִין, כְּמַלְכָּא עִם חֵילֵיהּ. וְכַנְפֵי רֵיאָה מְקַבְּלִין לְרוּחָא, דְּאִיהוּ מַלְכָּא עֲלַיְיהוּ, כְּמָה דַּאֲמִינָא. (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת, (שמות כה) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה.

וְכַאֲשֶׁר הָרוּחַ יוֹרֶדֶת, יוֹרֶדֶת בְּכַמָּה רוּחוֹת, כְּמֶלֶךְ עִם חֵילוֹתָיו. וְכַנְפֵי הָרֵאָה מְקַבְּלוֹת לָרוּחַ, שֶׁהוּא מֶלֶךְ עֲלֵיהֶן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת, (שמות כה) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה.

דף רלה:

אִי זַכָּאן אַבְרִין דְּבַר נָשׁ בְּפִקּוּדִין דַּעֲשֵׂה דְּמַלְכָּא עִלָּאָה דְּאִיהוּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, נָחִית בְּסֻלָּם, דְּאִיהוּ גָּרוֹן, בְּכַמָּה רוּחִין קַדִּישִׁין, דְּאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְסַלְּקִין לְקֶבֶל אִלֵּין הֲבָלִים

דְּלִבָּא, דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר (תהלים כט) קוֹל יְדוָ"ד חוֹצֵב (דף רל"ה ע"ב) לְהָבוֹת אֵשׁ. בְּגִין דְּלִיבָּא אָדְנָי, דְּמִנֵּיהּ סָלְקִין לְהָבוֹת אֵשׁ בְּפוּמָא דְּאִיהוּ יְדוָ"ד, דְּנַחְתִּין עַמֵּיהּ כַּמָּה רוּחִין דְּקִדּוּשָׁה, מַאַרְבַּע אַתְוָון יְהוָ"ה. דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, (יחזקאל לז) כֹּה אָמַר יְדוָ"ד מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. אִם זַכָּאִים הָאֲבָרִים שֶׁל הָאָדָם בְּמִצְוֹות עֲשֵׂה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, יוֹרֵד בְּסֵלֶם, שֶׁהוּא הַגָּרוֹן, בְּכַמָּה רוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶן (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, וְעוֹלִים לְעֲמַת אֵלּוּ הַהֲבָלִים שֶׁל הַלֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. וְעָלַיְיהֶם נֶאֱמַר (תהלים כט) קוֹל יְהוָ"ה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ. מִשּׁוּם שֶׁהַלֵּב - אָדָנִי, שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹלִים לַהֲבוֹת אֵשׁ בַּפֶּה, שֶׁהוּא יְהוָ"ה, שֶׁיּוֹרְדוֹת עִמּוֹ כַּמָּה רוּחוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהוָ"ה, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶן (יחזקאל לז) כֹּה אָמַר יְהוָ"ה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ. קָנָ"ה, אֵיהוּ קָנֶה חָכְמָה קָנֶה בִינָה, דְּאִינּוּן לִימִינָא דְּחֶסֶד, וְלִשְׂמָאלָא דִּגְבוּרָה. תִּפְאֶרֶת, סֵלֶם בְּאֶמְצָעִיתָא, בְּגוּפָא כָּלִיל תְּרֵין דְּרוֹעִין, וְגוּף וּבְרִית, וּתְרֵין (סטרין) שׁוֹקִין. לְקֶבֶל שִׁית עִזְקָאן דְּקָנֶה.

קָנָ"ה - הוּא קָנֶה חָכְמָה קָנֶה בִינָה. שֶׁהֵם לִימִין הַחֶסֶד, וּלְשִׂמְאל הַגְּבוּרָה. תִּפְאֶרֶת, סֵלֶם בְּאֶמְצַע, בַּגּוּף, כְּלוּל מִשְּׁתֵּי זְרוֹעוֹת וְגוּף וּבְרִית וּשְׁתֵּי (צדדים) שׁוֹקַיִם, כְּנֶגֶד שֵׁשׁ הַטַּבָּעוֹת שֶׁל הַקָּנֶה.

וְכַד נָחִית יְדוָ"ד לְלִבָּא, לְגַבֵּי אָדָנָ"י, מִתְחַבְּרִין דֵּינָא בְּרַחֲמֵי בְּלִבָּא. דְּאִיהוּ יְאֲהדוֹנָהי. וְכַד סָלִיק אָדָנָי לְפוּמָא, דַּאֲדָנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, לְקַבְּלָא יְהוָה בְּפוּמָא, לְאִתְחַבְּרָא תַּמָּן תְּרֵין שְׁמָהָן בְּחִבּוּרָא חֲדָא, יְאֲדדוֹנָדִי, כְּגַוְונָא דְּמִתְחַבְּרָאן בְּלִבָּא. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אַל יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, אִי לֵית לוֹן פּוּמָא וְלִבָּא שָׁוִין. (עד כאן).

וְכַאֲשֶׁר יוֹרֵד יְהוָ"ה לַלֵּב לְגַבֵּי אֲדָנָ"י, מִתְחַבְּרִים הַדִּין בְּרַחֲמִים בַּלֵּב, שֶׁהוּא יְאֲהדוֹנָהי. וְכַאֲשֶׁר עוֹלֶה שָׁם אֲדָנָי לַפֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר אֲדָנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, לְקַבֵּל שָׁם יְהוָה בַּפֶּה, וּלְהִתְחַבֵּר שָׁם שְׁנֵי שֵׁמוֹת בְּחִבּוּר אֶחָד - יְאֲהדוֹנָהי, כְּמוֹ שֶׁמִּתְחַבְּרִים בַּלֵּב. וּמִשּׁוּם זֶה בָּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אַל יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, אִם אֵין לְהֶם פֶּה וְלֵב שָׁוִים. (עד כאן).

קָנֶה שִׁית עִזְקָאן בְּקָנֶה, מִתְחַבְּרָאן כַּחֲדָא, וְאִינּוּן אִקְרוּן בְּנֵי אֵלִים, מַפְקֵי רוּחָא לְנַשְׁבָא עַל עָלְמָא. וְאַתְיָין מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וְכַד אִינּוּן מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִינּוּן כְּגַוְונָא דְּשׁוֹפָר. וְאִלֵּין אִקְרוּ שׁוֹפָר, שׁוֹפָר שֶׁל אַיִל שֶׁל יִצְחָק. אֵלִים בְּנֵי בָּשָׁן, הָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים. אֵלִים דְּיִצְחָק, וּמַפְקִין רוּחָא וְקָלָא. וְהַהוּא קָלָא נָפִיק, וְאִעֲרַע בְּעָבֵי מִטָּרָא, וְאִשְׁתְּמַע לְבַרְיְיתָא לְבַר. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב כו) וַרְעַם גְּבוּרֹתָיו מִי יִתְבּוֹנָן. דְּוַדַּאי מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה קָא אַתְיָין. וּבְגִין דָּא (ס"א ומה אמר ההוא קלא, קול יי על המים אל הכבוד וגו') אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ עַל מַיִם רַבִּים. אֵל הַכָּבוֹד רוֹעֵם לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים, עַל יְדָא דִּבְנֵי אֵלִים. וְלֵית מַאן דְּיַדַּע בְּשַׁבְחָא דְּהַאי קָלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב מִי יִתְבּוֹנָן.

קָנֶה - שֵׁשׁ טַבָּעוֹת בַּקָּנֶה שֶׁמִּתְחַבְּרוֹת כְּאַחַת, וְהֵן נִקְרָאוֹת בְּנֵי אֵלִים. מוֹצִיאוֹת רוּחַ לָנְשֹׁב עַל הָעוֹלָם, וּבָאוֹת מִצַּד הַגְּבוּרָה. וְכַאֲשֶׁר הֵן מִתְחַבְּרוֹת כְּאַחַת, הֵן כְּדֶגֶמֶת הַשּׁוֹפָר. וְאֵלּוּ נִקְרָאִים שׁוֹפָר, שׁוֹפָר שֶׁל אַיִל שֶׁל יִצְחָק. אֵלִים - בְּנֵי בָּשָׁן, הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים. אֵלִים שֶׁל יִצְחָק. וּמוֹצִיאוֹת רוּחַ וְקוֹל. וְאוֹתוֹ קוֹל יוֹצֵא וּפוֹגֵעַ בַּעֲנָנֵי גֶּשֶׁם, וְנִשְׁמָע לִבְרִיּוֹת שֶׁבַּחוּץ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר, (איוב כו) וַרְעַם גְּבוּרֹתָיו מִי יִתְבּוֹנָן.

שֶׁוַּדַּאי מִצַּד הַגְּבוּרָה הֵם בָּאִים. וּמִשּׁוּם זֶה (ומה אומר הקול ההוא, ' קול ה' על המים אל הכבוד וגו') אֶל הַכָּבוֹד הִרְעִים ה' עַל מַיִם רַבִּים. אֵל הַכָּבוֹד רוֹעֵם לֹא כָתוּב, אֶלָּא אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים, עַל יְדֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי אֱלִים. וְאֵין מִי שֶׁמַּכִּיר בַּשֶּׁבַח שֶׁל הַקּוֹל הַזֶּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מִי יִתְּבוֹנָן.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, פְּתַח רַעְיָא מְהֵימְנָא וְאָמַר, וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, דְּאִינּוּן אָטִימִין לִבָּא, סְתִימִין עַיְינִין, דְּלָא יַדְעִין אַבְרִים דְּגוּפַיְיהוֹן עַל מָה אִינּוּן מִתְתַּקְנִין, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נ"א קנ"ה) תְּלַת חֵילִין כְּלִילָן בֵּיהּ, חַד הֶבֶל, דְּאִיהוּ לַהַב אֵשׁ, דְּנָפִיק מִן לִבָּא וְאִתְפְּלַג לְז' הֲבָלִים, דְּאָמַר קֹהֶלֶת. תְּנָיְינָא, אַוִּיר דְּעָאל לְגַבֵּיהּ מִלְּבַר. תְּלִיתָאָה, מַיִם דְּכַנְפֵי רֵיאָה, דְּאִינּוּן דְּבוּקִים בְּקָנֶה. וּמִתְּלַת אִלֵּין אִתְעֲבִיד קוֹל, מַיִם וְרוּחַ וְאֵשׁ, וּמִתְפְּלֵג כָּל חַד לְז', וְאִינּוּן ז' לְהָבִים, ז' אֲוִירוֹת, ז' נְחָלִים.

פָּתַח הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, אוֹי לָהֶם לִבְנֵי אָדָם, שֶׁהֵם אֲטוּמֵי לֵב, סְתוּמֵי עֵינַיִם, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים אֲבָרֵי הַגּוּף שֶׁלָּהֶם עַל מָה הֵם מִתְקָנִים, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (הקנ"ה), שִׁלְשָׁה חֲיָלוֹת כְּלוּלִים בּוֹ: אֶחָד - הֶבֶל, שֶׁהוּא לַהַב אֵשׁ, שֶׁיּוֹצֵא מִן הַלֵּב וְנֶחֱלָק לְשִׁבְעָה הֲבָלִים שֶׁאָמַר קֹהֶלֶת. שֵׁנִי - אֲוִיר שֶׁנִּכְנָס בְּתוֹכוֹ מְבַחוּץ. שְׁלִישִׁי - מַיִם שֶׁל כַּנְפֵי רֵאָה, שֶׁהֵם דְּבוּקִים בַּקָּנֶה. וּמִשְּׁלשָׁת אֵלּוּ נַעֲשָׂה קוֹל - מַיִם וְרוּחַ וְאֵשׁ. וּמִתְחַלֵּק כָּל אֶחָד לְשִׁבְעָה, וְהֵם שֶׁבַע לֶהָבוֹת, שִׁבְעָה אֲוִירִים, שִׁבְעָה נְחָלִים.

וְכַד אַעְרְעוּ לְהָבִים דְּלֵבָא, בְּעֲבֵי מְטָרָא, דְּאִינּוּן כַּנְפֵי רֵיאָה, אַרַח קָנֶה דְּרֵיאָה. הַאי אִיהוּ וְרִיעָם גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְּבוֹנָן. דְּבֵיהּ לֵב מֵבִין בַּבִּינָה, דְּאִיהִי בְּלִבָּא לִשְׁמָאלָא, גְּבוּרָה. וְחֶסֶד לִימִינָא, מַיִם דְּכַנְפֵי רֵיאָה. וְתַמָּן חָכְמָה מוֹחָא, וּמְנִיהּ, (שיר השירים ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. דְּאִיהוּ לְבוּשָׁא דְּמוֹחָא, נוֹזְלִים עַל קָנֶה דְּרֵיאָה. בְּתַר דְּאִסְתְּלָקוּ עֲנָנִים דְּבִינָה לְגַבֵּי מוֹחָא.

וְכַאֲשֶׁר פּוֹגְעוֹת לְהָבוֹת הַלֵּב בְּעַנְנֵי גֶּשֶׁם, שֶׁהֵם כַּנְפֵי רֵאָה, דֶּרֶךְ קָנֶה הָרֵאָה - זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר וְרִעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְּבוֹנָן. שֶׁבְּהּ הַלֵּב מֵבִין בַּבִּינָה, שֶׁהִיא בַּלֵּב לִשְׂמֹאלוֹ, גְּבוּרָה. וְחֶסֶד לִימִינָא, מַיִם שֶׁל כַּנְפֵי רֵאָה. וְשָׁם חָכְמָה, הַמֹּחַ, וּמִמֶּנּוּ (שיר השירים ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, שֶׁהוּא לְבֻשׁ הַמֹּחַ, נוֹזְלִים עַל הַקָּנֶה שֶׁל הָרֵאָה, אַחַר שֶׁעָלוּ עֲנָנֵי הַבִּינָה לְגַבֵּי הַמֹּחַ.

וְרָזָא דְּמִלָּה (שיר השירים ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן. וְדָא עָשָׁן הַמַּעֲרָכָה, דְּסָלִיק מִן לִבָּא לְמוֹחָא. דְּכָל רוּחִין דְּעָלְמָא, לָא זָזִין לֵיהּ מֵאַתְרֵיהּ. חָכְמָה: כח מ"ה. כֹּחַ: בְּלִבָּא. מָה: בְּמוֹחָא. קָנֶה: תִּפְאֶרֶת, כְּלִיל ו' סְפִירָאן. ו' דַּרְגִּין אִינּוּן לְכָרְסְיֵיא, דְּאִיהִי אִימָא. לְנַחְתָּא חָכְמָה לְגַבָּהּ, מִן מוֹחָא לְלִבָּא, דְּבֵהּ לֵב מֵבִין. וּבְגִין דָּא, (משלי ד) קָנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה. בֵּיהּ אַבָּא נָחִית. בֵּיהּ אַבָּא סָלִיק. וְהַאי אִיהוּ סֻלָּם דְּבֵיהּ (ס"א עולים ויורדים בו) עוֹלִים תְּרֵי, וְיוֹרְדִים תְּרֵי. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְסוֹד הַדָּבָר - (שם ג) מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן. וְזֶה עָשָׁן הַמַּעֲרָכָה שֶׁעוֹלֶה מִן הַלֵּב לַמֹּחַ, שֶׁכָּל הָרוּחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם לֹא מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ. חָכְמָה - כ"ח מ"ה. כֹּ"חַ - בַּלֵּב. מָ"ה - בַּמֹּחַ. קָנֶה - תִּפְאֶרֶת, כָּלוּל שֵׁשׁ סְפִירוֹת. שֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת הֵן לַכִּסֵּא, שֶׁהִיא אִמָּא. שֶׁתֵּרֵד הַחָכְמָה אֶצְלָהּ מִן הַמֹּחַ לַלֵּב, שֶׁבְּהּ הַלֵּב מֵבִין. וּמִשּׁוּם זֶה, (משלי ד) קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה. בּוֹ אַבָּא יוֹרֵד, בּוֹ אַבָּא עוֹלֶה. וְזֶהוּ סֻלָּם שֶׁבּוֹ (עלים וירדים בו) עֹלִים - שְׁנַיִם, וְיֹרְדִים - שְׁנַיִם. וּבַחִבּוּר הַקַּדְמוֹן. (ע"כ)

וְשֵׁט דְּבָלַע מֵיכְלָא, וּמִתַּמָּן עָאל לְכֻלְּהוּ שַׁיְיפִין, דְּאִיהִי (ס"א דא איהו רזא) בְּדַרְגָּא דְּאִשִּׁים. אִשִּׁים אינון קָרְבִין מִיָּד, וּבַלְעֵי וְנַטְלֵי כַּלִּיל (ס"א כלא) מִגּוֹ אֶשָּׁא עִלָּאָה, דְּכָלִיל לָאִשִּׁים. וְרָזָא דָּא, (דברים יח) אִשֵּׁי יְיָ וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן. אִלֵּין אַכְלִין וּבַלְעִין, וּשְׁאָר לָא אַכְלִין הָכִי.

וְשֵׁט - שֶׁבַּלַּע מַאֲכָל, וּמִשָּׁם נִכְנָס לְכָל הָאֵיבָרִים, שֶׁהִיא (זה הוא סוד) בְּמַדְרֵגָה שֶׁל אִשִּׁים. אִשִּׁים הֵם קָרְבִים מִיָּד, וּבוֹלְעִים וְנוֹטְלִים כְּלִיל (הכל) מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכְּלִיל לָאִשִּׁים. וְסוֹד זֶה - (דברים יח) אִשֵּׁי ה' וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן. אֵלּוּ אוֹכְלִים וּבוֹלְעִים, וְהַשְּׁאָר לֹא אוֹכְלִים כָּךְ.

וְכָל בְּנֵי עָלְמָא (ס"א לבר) לְבַד, לָא יַדְעִין אֵיךְ אַכְלִין, וְלָאו רָזָא דִּלְהוֹן, אֶלָּא דַּרְגִּין דִּלְגוֹ אינון יַדְעִין, וְנַטְלִין מִנַּיְיהוּ. וְשֵׁט לֵית לֵיהּ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ, דְּלָא יַדְעֵי, אֶלָּא מִבִּפְנִים יַדְעֵי וְנַטְלֵי עַד דְּעָאל לְבֵי טוֹחָנָא, וְאִשְׁתְּחִיק וְאִתְבַּשַׁל. וְנָטִיל כֹּלָּא כְּבַד כְּמָה דְּאִתְמַר. מֵאִלֵּין אֻשִּׁים נַפְקֵי דַּרְגִּין, דְּאַקְדְּמֵי וְנַטְלֵי מִכָּבֵד בְּקַדְמִיתָא, (ומאן אינון, אלין) הַטּוֹחֲנוֹת, אַכְלֵי קָרְבָּנִין וְטַחֲנֵי. וְעַל דָּא מִדְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא כְּתִיב, (קהלת יב) וּבָטְלוּ הַטּוֹחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ. אִלֵּין טַחֲנִין בְּקַדְמִיתָא.

וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם (שבחוץ) לְבַד, לֹא יוֹדְעִים אֵיךְ אוֹכְלִים וְלֹא הַסּוֹד שֶׁלָּהֶם, אֶלָּא מַדְרֵגוֹת שֶׁבִּפְנִים הֵם יוֹדְעִים, וְלוֹקְחִים מֵהֶם. וְשֵׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים, אֶלָּא מִבִּפְנִים יוֹדְעִים וְנוֹטְלִים עַד שֶׁנִּכְנָסִים לְבֵית הַטְּחִינָה, וְנִשְׁחָק וּמִתְבַּשֵּׁל. וְלוֹקֵחַ הַכֹּל הַכָּבֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. מֵאֵלּוּ הָאֻשִּׁים יוֹצְאוֹת מַדְרֵגוֹת שֶׁמַּקְדִּימוֹת וְנוֹטְלוֹת מֵהַכָּבֵד בָּרִאשׁוֹנָה (ומהן, ' אלו) הַטּוֹחֲנוֹת, שֶׁאוֹכְלִים הַקָּרְבָּנוֹת וְטוֹחֲנִים אוֹתָם. וְעַל זֶה מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כָּתוּב, (קהלת יב) וּבָטְלוּ הַ חֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ. אֵלּוּ הַטּוֹחֲנוֹת בַּתְּחִלָּה.

דף רלו.

כֵּיוָן דְּאִתְטַחֲנָן, אינון דְּשַׁלְטֵי עֲלַיְיהוּ, בַּלְעֵי וְנַטְלֵי, וְאִקְרוּן וְשֵׁ"ט. אֲמַאי. אֶלָּא וְשֵׁט, דִּיוּקְנָא דְּוָא"ו, (דף רל"ו ע"א) אִיהוּ וְשֵׁט כָּפוּף. וּלְבָתַר, שָׁט לְמֵיכַל מִשְׁתְּיָא, חַמְרָא וּמַיָּא. דִּכְתִיב, (במדבר יא) שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ. מֵיכְלָא לְמֵיכַל, מִשְׁתְּיָא חַמְרָא וּמַיָּא, נְסוּכָא דְּיַיִן, וְנִסּוּכָא דְּמַיִם.

כֵּיוָן שֶׁנִּטְחָן, הֵם שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, בּוֹלְעִים וְנוֹטְלִים, וְנִקְרָאִים וְשֵׁ"ט. מַדּוּעַ? אֶלָּא וְשֵׁט, צוּרָה שֶׁל אוֹת וָא"ו, הוּא וְשֵׁט כָּפוּף. וּלְאַחַר מִכֵּן מְשׁוֹטֵט לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת יַיִן וּמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יא) שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ. אֹכֶל לֶאֱכֹל, וּשְׁתִיָּה שֶׁל יַיִן וּמַיִם, נִסּוּךְ הַיַּיִן וְנִסּוּךְ הַמַּיִם.

בְּהַאי וְשֵׁט עָאל וְאִשְׁתְּאִיב בָּרִיאָה, אִלֵּין שְׂרָפִים, (ס"א שייפין) בְּשַׁלְהוֹבִיתָא דִּלְהוֹן נַטְלֵי מִשְׁתְּיָא, וְאִקְרוּן רֵיאָה, בְּחִבּוּרָא חָדָא, וְאִשְׁתְּאִיב כֻּלָּא בְּהוֹן. וְכָל אִלֵּין, נַטְלִין כָּל חַד וְחַד, כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ. וּמִדְּחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, (קהלת יב) וּבָטְלוּ הַטּוֹחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ כֻּלְּהוּ. דְּאִזְעִירוּ דִּיוּקְנַיְיהוּ וּמְזוֹנַיְיהוּ, וְלֵית יוֹמָא דְּלֵית בֵּיהּ מְאָרָה, אֲרִים קָלֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַוי יְרוּשָׁלַם קַדִּישָׁא, וַוי לְעַמָּא, דְּכָל טָבָאן אִלֵּין אַבְדִין, רַבְרְבָן גִּיבָּרִין מָמָנָן אִזְעִירוּ דִּיוּקְנַיְיהוּ, עַל דָּא בָּכוּ חַבְרַיָּיא. אָמְרוּ, וַוי רִבִּי, כַּד תִּסְתַּלַּק מִן עָלְמָא, מַאן יְגַלֵּה רָזִין

סְתִימִין עֲמִיקִין כְּאִלֵּין, דְּלָא אִשְׁתְּמָעוּ מִן יוֹמָא דְּשְׁלֵמוֹ מַלְכָּא, וְעַד הַשְׁתָּא. זַכָּאָה דָּרָא דְּשַׁמְעִין מִלִּין אִלֵּין, וְזַכָּאָה דָּרָא דְּאַנְתְּ בְּגַוּויהּ, וַוי לְדָרָא דְּיִשְׁתַּאֲרוּן יַתְמִין מִנָּךְ.

בְּזָוֵהּ הַוּשָׁט נִכְנָס, וְנִשְׁאָב בָּרֵאשׁ עַל יְדֵי אֵלּוּ הַשְׁרָפִים (האיברים), בַּשַׁלְהֶבֶת שֶׁלָּהֶם לוֹקְחִים הַמַּשְׁקֶה, וְנִקְרָאִים רֵאשׁ בְּחִבּוּר אֶחָד, וְנִשְׁאָב הַכֹּל בָּהֶם. וְכָל אֵלּוּ לוֹקְחִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לָהֶם. וּמְשֻׁתָּרב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נֶאֱמַר, (קהלת יב) וּבָטְלוּ הַטּוֹחֲנוֹת כִּי מִעֲטוּ, כֻּלָּם. שֶׁהִמְעִיטוּ דְּמוּתָם וּמְזוֹנָם, וְאֵין יוֹם שֶׁאֵין בּוֹ קְלָלָה. הֲרִים קוֹלוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אוֹי יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדוֹשָׁה! אוֹי לְעַם שֶׁכָּל טוֹבוֹת אֵלּוּ אָבְדוּ! שָׂרִים גְּבוֹרִים מְמֻנִּים הִקְטִינוּ דְּמוּתָם. עַל זֶה בּוֹכִים הַחֲבֵרִים. אָמְרוּ, אוֹי רַבִּי! כַּאֲשֶׁר תִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, מִי יְגַלֶּה סוֹדוֹת סְתוּמִים עֲמֻקִּים כְּאֵלּוּ, שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מִימֵיו שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וְעַד עַתָּה? אַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁשּׁוֹמְעִים מִלִּים אֵלּוּ, וְאַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁאַתָּה בְּתוֹכוֹ! אוֹי לַדּוֹר שֶׁיִּשְׁאֲרוּ יְתוֹמִים מִמְּךָ!

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה פָּתַח רַעְיָא מְהֵימְנָא וְאָמַר, וְהָא כְּתִיב, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שָׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְשֶׁבַע רְקִיעִין אינון: וילון. רָקִיעַ. שְׁחָקִים. זְבוּל. מָעוֹן. מָכוֹן. עֲרָבוֹת. שְׁחָקִים. דִּבְהוֹן רַיחַיִם דְּטוֹחֲנִים מָן לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְאִינּוּן אִקָּרוּן שְׁחָקִים, עַל שֵׁם (שמות ל) וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק, וְאִינּוּן נָצַח וְהוֹד, עֲלַיְיהוּ אִתְמַר (ישעיה מה) וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ צֶדֶק, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה.

פָּתַח הֲרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, וַהֲרֵי כָּתוּב וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שָׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְשִׁבְעָה רְקִיעִים הֵם: וילון, רָקִיעַ. שְׁחָקִים, זְבוּל. מָעוֹן. מָכוֹן. עֲרָבוֹת. שְׁבָהֶם רַחַיִם שֶׁטּוֹחֲנִים מָן לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְאֵלּוּ נִקְרָאִים שְׁחָקִים, עַל שֵׁם (שמות ל) וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק. וְאֵלּוּ נָצַח וְהוֹד, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה מה) וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ צֶדֶק, שֶׁהִיא שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה.

וילון, דְּבֵיהּ מַכְנִיס עֶרְבִית וּמוֹצִיא שַׁחֲרִית. רָקִיעַ, אִיהוּ יְסוֹד. דְּבֵיהּ נַהֲרִין שְׁמָשָׁא וְסַהֲרָא, דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. וְצַדִּיק אוֹת, בֵּין נָצַח וְהוֹד. וְעֵדוּת, בֵּין תִּפְאֶרֶת וּמַלְכוּת.

וילון, שֶׁבּוֹ מַכְנִיס עֶרְבִית וּמוֹצִיא שַׁחֲרִית. רָקִיעַ הוּא יְסוֹד, שֶׁבּוֹ מְאִירִים הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, שֶׁהוּא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וּשְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. וְצַדִּיק הוּא אוֹת בֵּין נָצַח וְהוֹד, וְעֵדוּת בֵּין תִּפְאֶרֶת וּמַלְכוּת.

נָצַח וְהוֹד תְּרֵין פַּלְגֵי גּוּפָא אינון, כְּגַוְונָא דִּתְרֵין תְּאוֹמִים. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ שְׁחָקִים. תַּרְוַוייְהוּ כַּחֲדָא ו"ו אינון, מִן וְשָׁט, מִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא. וְאינּוּן תְּרֵין טוֹחֲנוֹת, מִסִּטְרָא דִּימִינָא. (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. עַצְמוֹת צַדִּיק יְסוֹד עָלְמִין, דְּרָגָא דְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק. וְעֲלַיְיהוּ אִתְמַר, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. וְלִית לְחֶם, אֶלָּא אוֹרַיְיתָא, (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי. וְאינּוּן: אַשְׁכְּלוֹת דְּצַדִּיק. וְצַדִּיק, עֵץ פְּרִי. וּבְגִינֵיהּ אִתְמַר, (במדבר יג) וַיִּשְׂאוּהוּ בַמּוֹט בְּשְׁנַיִם. וַאֲמַאי בַמּוֹט. בְּגִין דְּלָא הֲוָה תַּמָּן צַדִּיק.

נָצַח וְהוֹד - שְׁנֵי חֲצָאֵי גּוּף הֵם, כְּדָגְמַת שְׁנֵי תְּאוֹמִים. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָאִים שְׁחָקִים. שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד אוֹת וְ"ו הֵם, מִן וְשֶׁט, מִצַּד הַשְּׂמֹאל. וְהֵם שְׁתֵּי הַטּוֹחֲנוֹת, מִצַּד הַיָּמִין. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. עַצְמוֹת צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, מַדְרֵגַת שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. וְאֵין לֶחֶם אֶלָּא תּוֹרָה,

שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט) לְכוּ לַחֲמִי בְלַחְמִי. וְהֵם אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק. וְצַדִּיק עֵץ פְּרִי. וּבְגִלְלוֹ נֶאֱמַר (במדבר יג) וַיִּשְׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם. וּמַדּוּעַ בַּמּוֹט? בְּגִלַּל שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם צַדִּיק.

וּבְגִינַיְיהוּ אִתְמַר בֵּיהּ, (תהלים נה) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק, דְּאִיהוּ עֵץ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (במדבר יג) הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן. אַעְקִרוּ עֵץ דְּאִיהוּ צַדִּיק, אִלֵּין דְּאַפֵּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא, וְגָרְמוּ, וַיִּשְׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, ו' ו'.

וּבְגִלְלָם נֶאֱמַר בּוֹ, (תהלים נה) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק, שֶׁהוּא עֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר יג) הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אָיִן. עֲקָרוּ עֵץ שֶׁהוּא צַדִּיק, אֲלוּ שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רַע עַל הָאָרֶץ, וְגָרְמוּ לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם, ו' ו'.

עָלְיֵיהוּ אִתְמַר, סָחֲטָה עֲנָבִים. צַדִּיק יְסוֹד, בֵּיהּ סוֹד, דְּאִיהוּ יֵיִן הַמְשׁוּמָּר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. דְּאִינּוּן ו' דַּרְגִּין דְּאָת ו'. וְאִינּוּן שְׁרָפִים, ו' ו', (ישעיה ו) שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. מִשְּׁמָאלָא. וְאִינּוּן אַפֵּיקוּ מַיִם מִימִינָא. וְצָחִין בְּשִׂלְהוֹבִיתָא דִלְהוֹן מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, וְשׁוֹאֲבִין מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד.

וְעַל הַמַּרְגְּלִים נֶאֱמַר, סָחֲטָה עֲנָבִים. צַדִּיק שֶׁהוּא יְסוֹד, בּוֹ סוֹד, שֶׁהוּא יֵיִן הַמְשֻׁמָּר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. שֶׁהֵם שֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת שֶׁל הָאוֹת ו'. וְהֵם שְׁרָפִים, אוֹתִיּוֹת ו' ו', שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ו) שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד. מֵהַשְּׂמֹאל. וְאֵלּוּ הַמּוֹצִיאִים מַיִם - מֵהַיָּמִין. וּצְמֵאִים בַּשַּׂלְהֶבֶת שֶׁלָּהֶם מִצַּד הַגְּבוּרָה וְשׁוֹאֲבִים מִצַּד הַחֶסֶד.

וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּנַשְׁבִין עַל לְבָא, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא עֶשִׂירָאָה בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא, דְּאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ. וְאִיהוּ ו', אוֹת בְּצַבָּא דִּילֵיהּ, כָּלִיל ו' פְּרָקִין דְּתֶרִין שׁוֹקִין, דְּכְתִיב בֵּהּ (שיר השירים ה) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ, וְדָא צַדִּיק אוֹת בְּרִית.

וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁנּוֹשְׁבִים עַל הַלֵּב, שֶׁהוּא מַדְרֵגָה עֶשְׂירִית בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בֵּינֵיהֶם. וְהוּא אוֹת ו', אוֹת בַּצַּבָּא שֶׁלּוֹ, כָּלוּל ו' פְּרָקִים שֶׁל שְׁתֵּי שׁוֹקַיִם, שֶׁכָּתוּב בָּהֶן (שיר השירים ה) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ, וְזֶה צַדִּיק אוֹת בְּרִית.

ו' עִלָּאָה, תִּפְאֶרֶת. בֵּין שִׁית פִּרְקִין דְּתֶרֵין דְּרוֹעִין. וּבְגִין דָּא, ו' ו', גּוּף וּבְרִית חַשְׁבִינָן חַד. וְאִינּוּן (שמות כה) פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה, לְקַבֵּל ו' עִלָּאָה עֲלַיְיהוּ. וּמִסִּטְרֵיהּ, אִתְקְרִיאוּ נְבִיאֵי הָאֱמֶת. סוֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל בְּרִית, דְּאִיהוּ ו' תִּנְיָינָא, (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וּבְגִין דָּא, נָצַח וְהוֹד, טוֹחֲנִים מָן לְצַדִּיקַיָּיא, דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּאִיהוּ בֵּינַיְיהוּ. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ טוֹחֲנוֹת.

ו' עֶלְיוֹנָה - תִּפְאֶרֶת. בֵּין שִׁשָּׁה פְּרָקִים שֶׁל שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה ו' ו', גּוּף וּבְרִית שֶׁנֶּחְשָׁבִים כְּאֶחָד. וְהֵם (שמות כה) פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה, כְּנֶגֶד ו' עֶלְיוֹנָה שֶׁעֲלֵיהֶם. וּמִצַּדֵּהּ נִקְרָאִים נְבִיאֵי אֱמֶת. סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַבְּרִית, שֶׁהִיא אוֹת ו' שְׁנִיָּה, (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וּמִשּׁוּם זֶה נָצַח וְהוֹד טוֹחֲנִים מָן לַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם מִצַּד שֶׁל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, שֶׁהוּא בֵּיניֵיהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָאִים טוֹחֲנוֹת.

וּמִסִּטְרָא דְּוֹשֶׁט, (במדבר יא) שִׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, אִינּוּן לְקוּטוֹת דְּמַתְנִיתָא. וְטָחֲנוּ בָּרֵיחַיִם, מֵהָכָא, מַאן דְּאַפֵּיק מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, צָרִיךְ לְמִטְחַן לוֹן בִּשְׁנַיִים, וּלְאַפָּקָא מִלִּין שְׁלֵימִין, וְאִינּוּן מִלִּין אִתְקְרִיאוּ שְׁלָמִים. וְאוֹחֲרָנִין, דְּאִינּוּן שַׁטְיָין, דְּאִכְלִין מִלִּין בְּהַלְעָטָה, וְלָא טוֹחֲנִין לוֹן בַּטּוֹחֲנוֹת דִּלְהוֹן וּבְשִׁינֵּיהוֹן, מַה

כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם וְאַף יְיָ חָרָה בָּעָם, דְּאִינּוּן, מִגִּזְעָא דְּמַאן דְּאָמַר (בראשית כה) הַלְעִיטֵנִי נָא. וְנֶצַח וְהוֹד אִתְקְרִיאוּ כְּרוּבִים.

וּמִצַּד שֶׁל הַוּשְׁט נֶאֱמַר, (במדבר יא) שְׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, אוֹתָם הַמְלַקְּטִים פְּסָקִים שֶׁל הַמִּשְׁנָה. וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם - מִכָּאן, מִי שֶׁמּוֹצִיא דִּבּוּרִים שֶׁל תּוֹרָה, צָרִיךְ לְטָחֲנָם בַּשִּׁנַּיִם וּלְהוֹצִיא דִּבּוּרִים שְׁלֵמִים, וְאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים נִקְרָאִים שְׁלֵמִים. וַאֲחֵרִים, אוֹתָם שֶׁהֵם שׁוֹטִים, שֶׁאוֹכְלִים דִּבּוּרִים בְּהַלְעָטָה וְלֹא טוֹחֲנִים אוֹתָם בַּטּוֹחֲנוֹת שֶׁלָּהֶם וּבַשִּׁנַּיִם, מַה כָּתוּב בָּהֶם? (שם) הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם [וגו'] וְאַף ה' חָרָה בָּעָם. שֶׁהֵם מִשֹּׁרֶשׁ שֶׁל מִי שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו (בראשית כה) הַלְעִיטֵנִי נָא. וְנֶצַח וְהוֹד נִקְרָאִים כְּרוּבִים.

דף רלו:

וּתְמַנְיָא אִינּוּן: חָכְמָה, בִּינָה, גְּדוּלָה, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, מַלְכוּת, נֶצַח, הוֹד, צַדִּיק, עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ. דְּאִיהוּ לֵית לֵיהּ זוּג. וּמַאי עֲטָרָה דִּילֵיהּ. כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וּבְגִינֵיהּ (דף רל"ו ע"ב) אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם. וְהַיְינוּ דְּאוֹקְמוּהָ, אֲמָרָה שַׁבָּת לְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכֻלְּהוּ יוֹמֵי נָתַתְּ בֶּן זוּג וְלִי לֹא נָתַתְּ בֶּן זוּג. (ע"כ רעיא מהימנא) (רעיא מהימנא רי"ג ע"א)

וּשְׁמוֹנָה הֵם: חָכְמָה, בִּינָה, גְּדֻלָּה, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, מַלְכוּת, נֶצַח, הוֹד. צַדִּיק עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁהוּא אֵין לוֹ זוּג. וּמָה הָעֲטָרָה שֶׁלּוֹ? כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וּבִגְלָלוֹ פֵּרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וַעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם. וְזֶהוּ שֶׁבָּאֲרוּ, אָמְרָה שַׁבָּת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְכָל הַיָּמִים נָתַתְּ בֶּן זוּג וְלִי לֹא נָתַתְּ בֶּן זוּג. (ע"כ רעיא מהימנא).

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. ע' רַבְרְבָא, ד' אוּף הָכִי. וְסִימָנָא דְּא עֵד. הַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמואל א יב) עֵד יְיָ בָּכֶם. אִשְׁתַּאֲרוּן אַתְוָון ש"מ, מ' פְּתוּחָה. מַאי טַעֲמָא לָא סְתִימָא, בְּגִין דְּמ' סְתִימָא, מַלְכָּא (ס"א עלמא) עִלָּאָה. מ' פְּתִיחָא, מַלְכָּא (ס"א עלמא) תַּתָּאָה. אַתְוָון אַחֲרָנִין, אִשְׁתְּאָרוּ א"ח, (משלי כה) כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר כְּתִיב.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. אוֹת ע' גְּדוֹלָה, וְאוֹת ד' גַּם כֵּן. וְסִימָן זֶה - עֵד. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל א יב) עֵד ה' בָּכֶם. נִשְׁאֲרוּ אוֹתִיּוֹת ש"מ. מ' פְּתוּחָה. מָה הַטַּעַם לֹא סְתוּמָה? מְשׁוּם שֶׁם' סְתוּמָה הִיא מֶלֶךְ (עולם) עֶלְיוֹן. מ' פְּתוּחָה הִיא מֶלֶךְ (עולם) תַּחְתּוֹן. אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת נִשְׁאֲרוּ א' ח', עֲלֵיהֶן כָּתוּב (משלי כה) כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, כָּל מַאן דְּמְיַיחֵד יְחוּדָא דָּא בְּכָל יוֹמָא, חֶדְוָה זְמִינָא לֵיהּ מִלְעֵילָּא, מֵרָזָא דְּאַתְוָון אִלֵּין, ש"מ מֵהַאי סִטְרָא. א"ח, מֵהַאי סִטְרָא. וּמְצָרֵף אַתְוָון, לְמַפְרַע (שדי) שַׁרֵי, וּבְמֵישָׁר (חיים) סְיֵים. וְסִימָן אֶשְׁמַח. דִּכְתִיב, (תהלים קד) אָנכִי אֶשְׂמַח בַּיְיָ. מַמָּשׁ. דָּא יְחוּדָא קַדִּישָׁא. וְשַׁפִּיר אִיהוּ. וְהָכִי הוּא בְּסִפְרָא דְּחַנּוֹךְ, דְּאָמַר כִּי הַאי גַּוְונָא, דְּמַאן דְּמְיַיחֵד יְחוּדָא דָּא בְּכָל יוֹמָא, חֶדְוָה זְמִינָא לֵיהּ מִלְעֵילָּא.

מָצָאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, כָּל מִי שֶׁמְּיַחֵד יִחוּד זֶה בְּכָל יוֹם, שִׂמְחָה מְזֻמֶּנֶת לוֹ מִלְּמַעְלָה מִסּוֹד אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ - ש"מ מִצַּד זֶה, א"ח מִצַּד זֶה. וּמְצָרֵף הָאוֹתִיּוֹת - לְמַפְרַע (שדי) מַתְחִיל, וּבְיָשָׁר (חיים) מְסַיֵּם.

וְסִימָנָם: אֶשְׁמַ"ח, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּה'. מַמָּשׁ. זֶה יִחוּד הַקָּדוֹשׁ. וְיָפֶה הוּא. וְכָךְ הוּא בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ, שֶׁאָמַר כְּמוֹ זֶה, שֶׁמִּי שֶׁמְּיַחֵד יִחוּד זֶה בְּכָל יוֹם, שִׂמְחָה מְזֻמֶּנֶת לוֹ מִלְמַעְלָה.

תּוּ אִית בֵּיהּ ש"מ, דְּאִתְכְּלִיל מִן ע' רַבְרְבָא. אִלֵּין שִׁבְעִין שְׁמָהָן בְּרָזָא דַּאֲבָהָן קַדִּישִׁין, וְדָא הוּא שְׁמַע: שֵׁם ע'. יִשְׂרָאֵל, יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, יְיָ, אִלֵּין אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִלִּין, דְּאִתְיְהִיד לוֹן א"ח. הַהוּא דְּאָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. ד': דָּא קֻשְׁיָא שֶׁל תְּפִלִּין, דְּהִיא אֲחִידָת בְּהוּ. רָזָא לְחַכִּימִין אִתְמְסַר, דְּלָא לְגַלָּאָה. שָׁתִיק רִבִּי שִׁמְעוֹן. בָּכָה וְחַייֵךְ, אָמַר, אֵימָא, דְּהָא וַדַּאי רָעֲוָא אִשְׁתְּכַח, וְלֵית כְּדָרָא דָּא עַד דְּייֵתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּיֵהֵא רְשׁוּ לוֹן לְגַלָּאָה.

עוֹד יֵשׁ בּוֹ אוֹתִיּוֹת ש"מ, שֶׁנִּכְלָל מִן ע' גְּדוֹלָה. אֵלּוּ שִׁבְעִים שֵׁמוֹת בְּסוֹד הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, וְזֶהוּ שְׁמַע - שֵׁם ע'. יִשְׂרָאֵל, ה', אֱלֹהֵינוּ, ה' - אֵלּוּ אַרְבָּעָה בָּתֵּי הַתְּפִלִּין שֶׁמְּאֻחָד אוֹתָם א"ח. אוֹתוֹ שֶׁאָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי. אוֹת ד' - זֶה קֻשְׁיָא שֶׁל תְּפִלִּין, שֶׁהִיא אֲחוּזָה בָּהֶם. סוֹד לַחֲכָמִים נֶאֱמַר, שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת. שָׁתַק רַבִּי שִׁמְעוֹן. בָּכָה וְחִייֵךְ. אָמַר, אֹמַר, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי עֵת רָצוֹן נִמְצָא, וְאֵין כְּדוֹר זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם רְשׁוּת לְגַלּוֹת.

תְּרֵין רְצוּעִין נָפְקִין, מִסְּטָרָא דָּא וּמִסְּטָרָא דָּא, רָזָא דִּתְרֵין יַרְכִין דִּלְתַתָּא דְּהַאי א"ח, דִּנְבִיאֵי קְשׁוֹט אֲחִידָן בְּהוּ. דְּהָא מִלְעֵילָּא נָפְקִין תְּרֵין רְצוּעִין, רָזָא דִּתְרֵין דְּרוֹעִין, מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא, וְדָלֶ"ת אִתְאֲחִידַת בְּהוּ. לְבָתַר נַחְתָּא, וְאִתְפְּשָׁטוּ יַרְכִין לְתַתָּא. כֵּיוָן דְּהִיא אִתְאֲחִידַת לְעֵילָּא כַּדְקָא יָאוּת, נַחְתָּא לְתַתָּא, לְאִתְאַחָדָא בְּאֶכְלוּסָהָא. וְכַד אִיהִי אִתְאַחָדַת, אֲחִידָא בְּשִׁפּוּלֵי יַרְכִין, וּרְשִׁימוּ דְּיוֹד בְּרִית קַדִּישָׁא עָלָהּ מִלְעֵילָּא, כְּדֵין אִיהִי אִתְאַחָדַת בְּיִחוּדָא חַד.

שְׁתֵּי רְצוּעוֹת יוֹצְאוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, סוֹד שֶׁל שְׁתֵּי יְרֵכַיִם שֶׁלְּמַטָּה שֶׁל זֶה הָא"ח, שֶׁנִּבְיאֵי הָאֱמֶת אֲחוּזִים בּוֹ. שֶׁהֲרֵי מִלְמַעְלָה יוֹצְאִים שְׁתֵּי רְצוּעוֹת, סוֹד שֶׁל שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, מִיָּמִין וּמִשְּׂמֹאל. וְאוֹת דָּלֶ"ת אֲחוּזָה בָּהֶן. לְבַסּוֹף יוֹרֶדֶת, וְנִתְפַּשְּׁטוּ שְׁתֵּי הַיְּרֵכַיִם לְמַטָּה. כֵּיוָן שֶׁהִיא אֲחוּזָה לְמַעְלָה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, יוֹרֶדֶת לְמַטָּה לְהִתְאַחֵד עִם עַמָּהּ. וְכַאֲשֶׁר הִיא מִתְאַחֶדֶת, נֶאֱחֶזֶת בְּסוֹף הַיְּרֵכַיִם, וְסִימָן שֶׁל אוֹת יו"ד בְּרִית קֹדֶשׁ עָלֶיהָ מִלְמַעְלָה. אָז הִיא אֲחוּזָה בְּיִחוּד אֶחָד.

יו"ד דָּא אִיהִי רָזָא דִּבְרִית, (ועל דא) כָּל מַאן דְּנָטַר בְּרִית דָּא, אִיהוּ אִשְׁתְּזִיב לְעֵילָּא, וְאִשְׁתְּזִיב לְתַתָּא. (מנא לן) פִּנְחָס, בְּגִין דְּאִיהוּ קַנֵּי עַל בְּרִית דָּא, אִשְׁתְּזִיב מִן דִּינָא עִלָּאָה, וּמִן דִּינָא דִּלְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ אִתְרְשַׁם יו"ד דָּא בְּגַוְויהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְגוֹ'.

יו"ד זֶהוּ סוֹד הַבְּרִית, (ועל זה) כָּל מִי שֶׁשּׁוֹמֵר בְּרִית זוֹ, הוּא נִשְׁמָר לְמַעְלָה, וְנִשְׁמָר לְמַטָּה. (מנין לנו, ') מִפִּנְחָס, מִשּׁוּם שֶׁהוּא קִנֵּא עַל בְּרִית זוֹ, נִצּוֹל מִן הַדִּין הָעֶלְיוֹן וּמִן הַדִּין שֶׁלְּמַטָּה, וּמִשּׁוּם זֶה נִרְשְׁמָה אוֹת יו"ד זוֹ בְּתוֹכוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְגוֹ'.

יו"ד דָּא, אִצְטְרִיךְ דְּלָא יִתְעֲדֵי כְּלָל מִגּוֹ תְּפִלָּה דְּיַד, דְּלָא יַעְבִּיד פְּרוּדָא. וְכָל חֻדְוָה דִּילָהּ, בְּהַאי י'. אִיהוּ יו"ד דָּא בְּדָכוּרָא אִיהִי, וְלָא בְּנוּקְבָא, אִיהוּ צַדִּיק, וְאִיהִי צַדֶּקֶת. וּבְגִין כַּךְ, אִתְקְרִיבַת בַּהֲדָהּ, וּמַאן דְּרָחִיק לֵיהּ מֵאָתָר דָּא, רָחִיק הוּא מֵעִדּוּנָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

יו"ד זוֹ צָרִיךְ שֶׁלֹּא תֵּפָּרֵד כְּלָל מִתּוֹךְ תְּפִלָּה שֶׁל יָד, שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה פֵּרוּד. וְכָל שִׂמְחָה שֶׁלָּהּ הִיא בְּזוֹ הָאוֹת יו"ד. יו"ד זוֹ הִיא בְּזָכָר, וְלֹא בִּנְקֵבָה. הוּא צַדִּיק, וְהִיא צֶדֶק. וּמִשּׁוּם זֶה מִתְקָרֶבֶת אֲצָלָהּ, וּמִי שֶׁמִּתְרַחִיק אוֹתוֹ מִמָּקוֹם זֶה, רָחוֹק הוּא מֵהָעֹנֶג שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא.

בְּדָכוּרָא אִיהוּ צַדִּיק, וְאִיהִי צֶדֶק בְּלָא יו"ד. אִיהוּ אִישׁ. וְאִיהִי אִשָּׁה, בְּלָא יו"ד. וּבְגִין כָּךְ חֻדְוָה (נ"א תיובתא) דִּילָהּ, לְאִתְקָרְבָא בָּהּ, וּלְאִתְעַדְּנָא בַּהֲדָהּ. מַאן דְּרָחִיק עִדּוּנָא דָּא, יְרַחֲקוּן לֵיהּ מֵעִדּוּנָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וְגוֹ'.

בָּזָכָר הוּא צַדִּיק, וְהִיא צֶדֶק בְּלִי אוֹת יו"ד. הוּא אִישׁ, וְהִיא אִשָּׁה, בְּלִי יו"ד. וּמִשּׁוּם זֶה שִׂמְחָה (תשובה) שֶׁלָּהּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וּלְהִתְעַנֵּג עִמּוֹ. מִי שֶׁמִּתְרַחֵק עֹנֶג זֶה, יַרְחִיקוּ אוֹתוֹ מֵעֹנֶג שֶׁל מַעְלָה. וְעַל זֶה כָּתוּב, (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, פִּנְחָס קָאִים קַמֵּי דִּינָא תַּקִּיפָא דְּיִצְחָק, וְסָתִים פִּרְצָה, בְּגִין כַּךְ אַשְׁלִים לְגַבֵּי פִּנְחָס רָזָא דְּיִצְחָק. קָם קַמֵּי פִּרְצָה דִּכְתִיב, (תהלים קו) וַיַּעֲמוֹד פִּנְחָס וַיְפַלֵּל. קָם בְּפִרְצָה קַמֵּי דִּינָא דְּיִצְחָק, בְּגִין לְאַגָּנָא עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. (ס"א פנחס קאים קמי דינא תקיפא דיצחק לאגנא עלייהו דישראל. דכתיב, (תהלים קו) ויעמוד פנחס ויפלל. מאי ויעמוד, דקם בפרצה קמי דינא דיצחק, בגין כך אשלים לגבי פנחס רזא דיצחק.) וְעַל דָּא כָּלִיל דָּא בְּדָא בְּחוּשְׁבָּנָא.

בֹּא וּרְאֵה, פִּנְחָס עָמַד בִּפְנֵי דִּין תַּקִּיף שֶׁל יִצְחָק, וְסָתַם פִּרְצָה, בִּגְלַל זֶה הִשְׁלִים לְגַבֵּי פִּנְחָס סוֹד שֶׁל יִצְחָק. עָמַד בִּפְנֵי פִּרְצָה, שֶׁכָּתוּב (תהלים קו) וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל. עָמַד בִּפְרָצָה לִפְנֵי דִּין שֶׁל יִצְחָק כְּדֵי לְהָגֵן עַל יִשְׂרָאֵל. (פנחס עמד בפני דין התקיף של יצחק להגן עליהם על ישראל, שכתוב (תהלים קו) ויעמד פינחס ויפלל. מהו ויעמד, ' שעמד בפרץ בפני דין של יצחק, בגלל זה השלים לפנחס סוד של יצחק). וְעַל זֶה כָּלוּל זֶה בָּזֶה בְּחֶשְׁבּוֹן.

וְאִי תֵּימָא, הָא חוּשְׁבָּנָא לָא תַּלְיָיא אֶלָּא בְּעַיְינִין דִּילָהּ, וְהָכָא חוּשְׁבָּנָא לְעֵילָּא בְּיִצְחָק. אֶלָּא וַדַּאי הָכִי הוּא, בְּגִין דְּיִצְחָק תַּלְיָא וְאִשְׁתַּמְּשָׁא (ס"א ואתמשך) בְּהַהוּא אָתָר דְּאִינּוּן עַיְינִין, דְּתַמָּן דַּיְינִין דִּינִין דְּכָל עָלְמָא, דְּהָא עַיְינִין דִּילָהּ, אִינּוּן שִׁבְעִין קַטֲרָאִין, אָתָר דְּדִינִין דְּעָלְמָא, וְאִקְרוֹן סַנְהֶדְרִין. וְעַל דָּא כֹּלָּא חַד, בְּגִין דְּיִצְחָק וְאִינּוּן כַּחֲדָא אַזְלִין, וְכֹלָּא שַׁפִּיר.

וְאִם תֹּאמַר, חֶשְׁבּוֹן זֶה לֹא תְלוּי אֶלָּא בְּעֵינַיִם שֶׁלָּהּ, וְכָאן הַחֶשְׁבּוֹן לְמַעְלָה בְּיִצְחָק - אֶלָּא וַדַּאי כָּךְ הוּא, מִשּׁוּם שְׁיִצְחָק תָּלוּי וּמִשְׁתַּמֵּשׁ (ונמשך) בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהֵם עֵינַיִם, שֶׁשָּׁם דָּנִים דִּינִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהֵרֵי הָעֵינַיִם שֶׁלָּהּ הֵם שִׁבְעִים כִּסְאוֹת, מְקוֹם דִּינֵי הָעוֹלָם, וְנִקְרָאִים סַנְהֶדְרִין. וְעַל כֵּן הַכֹּל אֶחָד, מִשּׁוּם שְׁיִצְחָק וְאֵלּוּ הוֹלְכִים כְּאֶחָד, וְהַכֹּל יָפֶה.

דף רלז.

פִּנְחָס דָּא יִצְחָק, וְקָם פִּנְחָס וְדָאִין דִּינָא, וּמִתְלַבָּשׁ בִּגְבוּרָה תַּקִּיפָא דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא. וּבְגִין כְּךָ זָכָה לִימִינָא. הָכָא אִתְכְּלִיל שְׂמָאלָא בִּימִינָא. הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי, מַאי הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. אֶלָּא אִלֵּין אִינּוּן ג' מְמוּנִים דְּגֵיהִנָּם: מַשְׁחִית, אַף, וְחֵימָה. (ד"א חד על שפיכות דמים, חד על גילוי עריות, וחד על עבודה זרה.) בְּגִין דְּחֲמָא הַהוּא חֵמָה, דְּהַוָה פָּשֵׁיט וְאִתְמְשַׁךְ מִסְטָרָא דְּיִצְחָק, מָה עָבַד, אִתְלַבַּשׁ אִיהוּ בְּיִצְחָק, וְאָחִיד בְּהַהוּא חֵימָה, כְּמַאן (דף רל"ז ע"א) דְּאָחִיד בְּחַבְרֵיהּ, וְאָתִיב לֵיהּ לַאֲחוֹרָא.

פִּנְחָס זֶה יִצְחָק, וְעָמַד פִּנְחָס וְדָן דִּין, וּמִתְלַבֵּשׁ בִּגְבוּרָה חֲזָקָה, שֶׁהוּא שְׂמֹאל. וּמִשּׁוּם זֶה זָכָה לְיָמִין. כָּאן נִכְלַל שְׂמֹאל בְּיָמִין. הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי, מַהוּ הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי? אֶלָּא אֵלּוּ הֵם שְׁלֹשָׁה מְמֻנִּים שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם: מַשְׁחִית, אַף, וְחֵמָה. (אחד על שפיכות דמים, אחד על גלוי עריות, ואחד על עבודה זרה). מִשּׁוּם שֶׁרָאָה אוֹתוֹ חֵמָה שֶׁהָיָה מִתְפַּשֵּׁט וְנִמְשָׁךְ מִצִּדּוֹ שֶׁל יִצְחָק, מָה עָשָׂה? הִתְלַבֵּשׁ הוּא בְּיִצְחָק, וְאָחַז בְּאוֹתָהּ חֵמָה כְּמִי שֶׁאוֹחֵז בַּחֲבֵרוֹ וְהֵשִׁיב אוֹתוֹ לַאֲחוֹרָיו.

וּכְדֵין דָּן דִּינָא, וְעָבִיד דִּינָא. דָּן דִּינָא, דְּכָל בּוֹעֵל אֲרַמִּית קַנָּאִין פּוֹגְעִין בּוֹ. וְעָבִיד דִּינָא, דְּכְתִיב וַיִּדְקוֹר אֶת שְׁנֵיהֶם. וְעַל דָּא כְּתִיב הָכָא, הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. וּכְתִיב הָתָם, (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב, מַה לְהַלָּן לַאֲחוֹרָא, הָכִי נָמֵי לַאֲחוֹרָא. וְעַל דָּא יו"ד דְּפִינְחָס הָכָא, יו"ד דְּיִצְחָק. וְכֹלָּא הוּא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּכַד חָמָא הַהוּא חֵמָה, חָמָא לֵיהּ דְּהַוָה נָחִית עַל רַיִּשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

וְאָז דָּן דִּין, וְעָשָׂה דִּין. דָּן דִּין - שֶׁכָּל בּוֹעֵל אֲרַמִּית קַנָּאִים פּוֹגְעִים בּוֹ. וְעָשָׂה דִּין - שֶׁכָּתוּב וַיִּדְקֹר אֶת שְׁנֵיהֶם. וְעַל זֶה כָּתוּב כָּאן, הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. וְכָתוּב שָׁם (איכה ב) הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב. מַה שָּׁם לַאֲחוֹרָיו, כָּךְ גַּם כָּאן לַאֲחוֹרָיו. וְעַל זֶה אוֹת יו"ד שֶׁל פִּינְחָס כָּאן, יו"ד שֶׁל יִצְחָק. וְהַכֹּל הוּא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁכַּאֲשֶׁר רָאָה אוֹתוֹ חֵמָה, רָאָה אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹרֵד עַל רָאשֵׁיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

מַאי חֲמָא. חָמָא מ', אֶת דְּא דְּהַוָה טָאס בְּרָקִיעָא, וְדָא הוּא סִימָנָא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּבַעְיָא לְאִתְבָּנָאָה בְּאֶת וָא"ו וְאֶת ת'. מָה עָבַד פִּנְחָס. דְּהַוָה מִתְלַבֵּשׁ בְּיִצְחָק, כְּדֵין נָטִיל הַהוּא אֶת מ', וְחָטַף לֵיהּ, וְחַבֵּר לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא מַלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּפִנְחָס חָטַף לֵיהּ לְהַהוּא מ' בַּהֲדֵיהּ, מִיַּד תָּב לַאֲחוֹרָא.

מָה רָאָה? רָאָה אוֹת מ', אוֹת זוֹ שֶׁהָיְתָה טָסָה בָּרָקִיעַ, וְזֶהוּ סִימָן שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁרוֹצֶה לְהִבָּנוֹת בָּאוֹת וָא"ו וְאוֹת ת'. מָה עָשָׂה פִּנְחָס? שֶׁהָיָה מִתְלַבֵּשׁ בְּיִצְחָק, אָז נָטַל מ' הַהִיא, וְחָטַף אוֹתוֹ, וְחִבֵּר אוֹתָהּ עִמּוֹ. כֵּיוָן שֶׁרָאָה מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁפִּנְחָס חָטַף לוֹ אוֹת מ' הַהִיא עִמּוֹ, מִיָּד שָׁב לַאֲחוֹרָיו.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכַד קַנָּאֵי בְּלִבֵּיהּ פִּינְחָס, אִתְלַבַּשׁ בְּיִצְחָק, וְאִסְתַּלָּק לְמֶהֱוֵי בְּחוּשְׁבָּנָא ר"ח, וְהָכִי סְלִיק שְׁמֵיהּ ר"ח, וְהָכִי סָלִיק יִצְחָק. כֵּיוָן דְּחָמָא לְאֶת מ' טָאס בְּרָקִיעָא, חָטַף לֵיהּ, וְחִבֵּר לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ וְאִתְעָבִיד מִיַּד רמ"ח, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר קִנֵּא פִּנְחָס בְּלִבּוֹ, הִתְלַבֵּשׁ בְּיִצְחָק, וְהִתְעַלָּה לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן מָאתַיִם וּשְׁמוֹנָה, וְכָךְ עוֹלֶה שְׁמוֹ בְּמָאתַיִם וּשְׁמוֹנָה, וְכָךְ עוֹלֶה יִצְחָק. כֵּיוָן שֶׁרָאָה לְאוֹת מ' עָפָה בָּרְקִיעַ, חָטַף אוֹתָהּ וְחִבֵּר אוֹתָהּ עִמּוֹ, וְנַעֲשָׂה מִיָּד מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ.

בְּגִין דְּאוֹת מ' הֲוָה סִימָנָא קַדְמָאָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, לְמִבְנֵי מָוֶת עַל עָלְמָא, בְּגִין דְּאָת דָּא הֲוָה טָאס עַל רֵישֵׁיהּ דְּאָדָם, בְּשַׁעֲתָא דְּכְתִיב, (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ, מ' פִּרְיוֹ. וַהֲוָה מְחַכָּא ו"ת, בְּזִמְנָא דְּכְתִיב, (הקדמת בראשית י"ב ע"ב) וַתֹּאכַל, וַתִּתֵּן, וַתִּפָּקַחְנָה. כְּדֵין אִתְבְּנֵי מָוֶת עַל עָלְמָא.

מִשּׁוּם שֶׁאוֹת מ' הָיְתָה סִימָן רִאשׁוֹן לְאָדָם הָרִאשׁוֹן לִבְנוֹת מָוֶת עַל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁאוֹת זוֹ הָיְתָה טָסָה עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם, בְּשָׁעָה שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ, מ' פִּרְיוֹ. וְהָיוּ מְחַכּוֹת אוֹתִיּוֹת ו"ת בְּזִמַּן שֶׁכָּתוּב וַתֹּאכַל, וַתִּתֵּן, וַתִּפָּקַחְנָה. אָז נִבְנָה מָוֶת עַל הָעוֹלָם.

פִּנְחָס הֲוָה חָמֵי לֵיהּ הַשְׁתָּא הַהוּא אֶת מ', טָאִיס עַל רֵישֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְהֵיאַךְ חָמָא לֵיהּ. חָמָא דְּיוֹקְנָא דְּמ' פְּתוּחָה, מַלְיָא דְּמָא. כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ, אָמַר הָא וַדַּאי סִימָנָא דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת, מִיַּד חָטַף לָהּ, אַדְכַּר עָלָהּ שְׁמָא מְפָרַשׁ, וְנַחִית לְהַאי אֶת לְגַבֵּיהּ. וּמַה דְּהֲוָה ר"ח, אִתְצְרִיף רמ"ח. כְּדֵין וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי, דְּקִנְּיֵי לִשְׁמָא קַדִּישָׁא, דַּהֲווֹ מְחַבְּרִין לֵיהּ בִּרְשׁוּ אַחֲרָא. בְּתוֹכָם, מַאי בְּתוֹכָם. בְּגִין דְּהֲוָה אָזִל וְעָאל בְּגוֹ כַּמָּה אוּכְלוּסִין, כַּמָּה רַבְרְבָן, וּמָסַר גַּרְמֵיהּ לְמוֹתָא בֵּינַיְיהוּ. אֲבָל בְּתוֹכָם, בְּתוֹךְ מ', בְּתוֹךְ מ' הֲוָה הַהוּא קִנְאָה דְּקִנְּיֵי.

פִּנְחָס הָיָה נִרְאֶה לוֹ עַכְשָׁו אוֹתָהּ אוֹת מ', עֹף עַל רָאשֵׁיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאֵיךְ רָאָה אוֹתוֹ? רָאָה צוּרַת אוֹת מ' פְּתוּחָה, מְלֵאָה דָּם. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ, אָמַר: זֶה וַדַּאי סִימָן שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת. מִיָּד חָטַף אוֹתָהּ, הִזְכִּיר עָלֶיהָ שֵׁם הַמְפֹרָשׁ, וְהוֹרִיד לְאוֹתָהּ הָאוֹת אֶצְלוֹ. וּמַה שֶּׁהָיָה בְּגִימַטְרִיָּא מָאתַיִם וּשְׁמוֹנָה, הִצְטָרֵף לִהְיוֹת מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. וְאָז נֶאֱמַר וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי. שֶׁקִּנֵּא לַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהָיוּ מְחַבְּרִים לוֹ בְּרֵשׁוּת אַחֶרֶת. בְּתוֹכָם, מַהוּ בְּתוֹכָם? מִשּׁוּם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא בְּתוֹךְ כַּמָּה הֲמוֹנִים וְכַמָּה חֲשׁוּבִים, וּמָסַר עַצְמוֹ לְמִיתָה בֵּינֵיהֶם. אֲבָל בְּתוֹכָם, בְּתוֹךְ מ', בְּתוֹךְ מ' הָיָה אוֹתָהּ קִנְאָה שֶׁקִּנֵּא.

מַאי טַעְמָא מ'. בְּגִין דְּאִיהִי סִימָנָא דְּמָוֶת, אִיהִי סִימָנָא דְּמ' מַלְקִיּוֹת. אִיהִי סִימָנָא דְּד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִתַּמָּן סָלִיק וְנָחִית, נָחִית וְסָלִיק, סָלִיק לְמ', וְנָחִית לְד'. נָחִית מְד', אִינּוּן ד' רוּחִין, דְּמִתְפָּרְשָׁן מִגּוֹ דְּכַר וְנוּקְבָא מִמְּסָאֲבוּתָא, וּבְגִינַיְיהוּ ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִתַּמָּן סָלְקִין לְמ'. וְהַיְינוּ מ' סִימָנָא וּמָאנִין דְּמַלְאָךְ הַמָּוֶת. וְדָא נָטִיל פִּנְחָס, וְקָם בְּתוֹךְ מ', וְעַל דָּא וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי.

מַה טַּעַם אוֹת מ'? מִשּׁוּם שֶׁהִיא סִימָן שֶׁל מָוֶת, הִיא סִימָן שֶׁל מ' מַלְקִיּוֹת. הִיא סִימָן שֶׁל ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִשָּׁם עָלָה וְיָרַד, וְיָרַד וְעָלָה. עָלָה לְמ', וְיָרַד לְד'. יָרַד מִד', שֶׁהֵם ד' רוּחוֹת שֶׁנִּפְרָדוֹת מִתּוֹךְ זָכָר

וּנְקֵבָה מֵהַטָּמְאָה, וּבְגִלְגֵּל ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִשּׁם עוֹלִים לְמ'. כְּלוֹמַר, מ' סִימָנִים וְכֵלִים שֶׁל מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְזֶה לְקַח פִּנְחָס וְעָמַד בְּתוֹךְ מ', וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי.

וְכִי הַאי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָכְתִיב וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה וְגוֹ', אִי לָא מִית חַד מִנַּיְיהוּ, הֲוָה אָמֵינָא הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי, אֲבָל כֵּיוָן דְּכָל הָנֵי מִיתוּ, מַאי טַעְמָא הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא וַדַּאי בְּרִירָא דְּמִלָּה, וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּפָגִים זַרְעֵיהּ, וַוי לֵיהּ לְמַאן דְּלָא נָטִיר זַרְעֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת, חַס וְשָׁלוֹם דְּאַפִּילּוּ חַד מִיִּשְׂרָאֵל מִית, אֶלָּא שִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן, כַּד אָתֵי אינוּן עֵרֶב רַב, אִתְעָרְבוּ בְּנָשִׁין דְּשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן, בָּתַר דְּאִתְגְּיָירוּ, וְאוֹלִידוּ בְּנִין, מִנְּהוֹן מִיתוּ בַּעֲגֶל, וּמִנְּהוֹן מִיתוּ בְּמוֹתָנָא, וְאַחֲרָנִין מִיתוּ הָכָא, אינוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה, אֲשֶׁר מֵתוּ לֹא כְּתִיב, אֶלָּא הַמֵּתִים, מֵתִים דְּמֵעִיקָּרָא הֲווֹ.

וְכִי אֵיךְ הֵשִׁיב פִּנְחָס אֶת חֲמָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַהֲרֵי כָּתוּב וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה וְגוֹ'? אִם לֹא מֵת אֶחָד מֵהֶם, הָיִיתִי אוֹמֵר הֵשִׁיב חֲמָתִי, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁכָּל אֵלּוּ מֵתוּ, מָה הַטַּעַם הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? אֶלָּא וַדַּאי בֵּרוּר הַדָּבָר: אוֹי לוֹ לְבֶן אָדָם שֶׁפּוֹגֵם זַרְעוֹ! אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁלֹּא שׁוֹמֵר זַרְעוֹ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ! חַס וְשָׁלוֹם שֶׁאֲפִלּוּ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מֵת, אֶלָּא שֵׁבֶט שִׁמְעוֹן, כַּאֲשֶׁר בָּאוּ אוֹתָם עֵרֶב רַב, הִתְעָרְבוּ בִּנְשִׁים שֶׁל שֵׁבֶט שִׁמְעוֹן לְאַחַר שֶׁהִתְגַּיְּרוּ, וְהוֹלִידוּ בָּנִים - מֵהֶם מֵתוּ בָּעֶגֶל, וּמֵהֶם מֵתוּ בַּמַּגֵּפָה, וַאֲחֵרִים מֵתוּ כָּאן, אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁאֲרוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה. אֲשֶׁר מֵתוּ לֹא כָתוּב, אֶלָּא הַמֵּתִים, מֵתִים שֶׁכְּבָר הָיוּ.

וּבְגִין דְּאִסְתָּמְרוּ יִשְׂרָאֵל, וְכָל אינוּן זַרְעָא קַדִּישָׁא, אִתְמְנוּן כֻּלְּהוּ, בְּגִין דְּלָא חָסֵר אֲפִילּוּ חַד מִנַּיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִכְּלָל דְּאַחֲרָנִין כָּלוּ. וְכֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב, אֲבָל מֵעַל אַחֲרָנִין דַּהֲווֹ עֵרֶב רַב, לָא הֵשִׁיב. וְעַל דָּא רָשִׁים קָרֵא וְאָמַר, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא אִתְמְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמִלְקַדְמִין, וְחִבֵּר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא בְּעוֹבָדָא דְּעֶגֶל, דִּכְתִיב, (שמות לב) וַיִּפּוֹל מִן הָעָם וְגוֹ'. כָּל אינוּן מֵעֵרֶב רַב הֲווֹ. וּלְאַחְזָאָה דְּלָא הֲווֹ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב לְבַתַּר, (שמות לה) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וּמִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל וְכָל אוֹתָם זֶרַע קָדוֹשׁ, נִמְנוּ כֻּלָּם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא חָסַר אֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶם. וְעַל זֶה כָּתוּב וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מִכְּלָל שֶׁאַחֵרִים כָּלוּ. וְכֵן מַה שֶּׁנֶּאֱמַר הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב, אֲבָל מֵעַל אֲחֵרִים שֶׁהָיוּ עֵרֶב רַב לֹא הֵשִׁיב. וְעַל זֶה כָּתַב הַפָּסוּק וְאָמַר מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִשּׁוּם זֶה נִמְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמִקֹּדֶם, וְחִבֵּר אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמּוֹ. כְּדֻגְמַת זֶה בְּמַעֲשֵׂה הָעֶגֶל, שֶׁכָּתוּב (שמות לב) וַיִּפֹּל מִן הָעָם וְגוֹ'. כָּל אֵלּוּ מֵעֵרֶב רַב הָיוּ. וּלְהַרְאוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מַה כְּתוּב אַחַר כָּךְ? (שמות לה) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

דף רלז:

(דף רל"ז ע"ב) (שמות לה) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה. תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (שמות כה) מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ. כֹּלָּא בִּכְלָל. כְּיָון דְּאִינּוּן עֲרֶב רַב עַבְדוּ דָּא, וּמִיתוּ מִנַּיְיהוּ אִינּוּן דְּמִיתוּ, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפַּיְיסָא בַּהֲדַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹן, אִתְחַבְּרוּ כֻּלְּכוּ לְסָטַר חַד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות לה) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלְחוֹדַיְיהוּ, אָמַר לוֹן, בָּנַי, בְּכוֹן אֲנָא בָּעֵי לְמִשְׁרֵי, עִמְּכוֹן תְּהֵא דִּיוּרָא דִּילִי.

קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה (שמות לה). בֹּא וּרְאֵה, בָּרִאשׁוֹנָה כָּתוּב (שמות כה) מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ. הַכֹּל בִּכְלָל. כֵּיוָן שֶׁאֵלּוּ הָעֶרֶב רַב עָשׂוּ זֹאת וּמֵתוּ מֵהֶם אוֹתָם שֶׁמֵּתוּ, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִתְפַּיֵּס עִמָּהֶם עִם יִשְׂרָאֵל. אָמַר לָהֶם: הִתְחַבְּרוּ כֻּלְּכֶם לְצַד אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לה) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - לְבַדָּם. אָמַר לָהֶם: בָּנַי, בָּכֶם אֲנִי רוֹצֶה לִשְׁכֹּן, עִמָּכֶם תִּהְיֶה הַדִּירָה שֶׁלִּי.

וְעַל דָּא, (שמות כה) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, מֵאִתְּכֶם, וְלָא מֵאַחֲרָא, לָא בָּעֵינָא דִּתְהֵא שִׁתּוּפָא לְאַחֲרָנִין בַּהֲדֵי, וְלָא בַּהֲדַיְיכוּ, וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ אִשְׁתְּצִיאוּ. אוּף הָכָא הָא אִינּוּן מֵאִינּוּן גִּזְעָא בִּישָׁא הֲווֹ, וַיְהִיוּ הַמֵּתִים. הַמֵּתִים, וַדַּאי מֵתִים, וְלָא מִיְשָׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ מָנָה לוֹן, דִּכְתִיב שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָרִימוּ רֵישַׁיְיהוּ.

וְעַל זֶה, (שם כה) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה. מֵאִתְּכֶם, וְלֹא מֵאֲחֵרִים. לֹא רוֹצֶה שֶׁתִּהְיֶה שֻׁתָּפוּת לַאֲחֵרִים עִמִּי, וְלֹא עִמָּכֶם, וּמִשּׁוּם זֶה כֻּלָּם נִכְרְתוּ. אַף כָּאן הֲרֵי הֵם מֵאֵלּוּ שֹׂרֶשׁ הָרַע הָיוּ, וַיְהִיוּ הַמֵּתִים. הַמֵּתִים - וַדַּאי מֵתִים, וְלֹא מִיִּשְׂרָאֵל. וּמִשּׁוּם זֶה מָנָה אוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֲרִימוּ רָאשֵׁיהֶם.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲבָא, כַּמָּה יָאוּת הוּא, אִי לָא אַשְׁכַּחְנָא פְּלוּגְתָּא עַל דָּא. אָמַר לֵיהּ בְּרִי אִימָּא. אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב (במדבר כה) וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, וְתָנֵינָן דְּאִתְחַבְּרוּ יִשְׂרָאֵל בַּהֲדֵיהּ, כִּצְמִידָא דָּא דְּאִתְחַבָּר בְּבַר נָשׁ בְּקִשּׁוּטוֹי, הָכִי אִתְחַבְּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּבַעַל פְּעוֹר. אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, הָכִי הוּא, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, אֶלָּא אֲנָא לָא אֲמָרִית דְּאִתְדְּבִקוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַהוּא חוֹבָה, אֶלָּא דְּאִתְדְּבִקוּ מִמּוֹתָא, דְּלָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ מוֹתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲבָא, כַּמָּה נָכוֹן הוּא, אִם לֹא מָצָאתִי חוֹלְקִים עַל זֶה. אָמַר לוֹ, בְּנִי אֱמֹר. אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי כָּתוּב (במדבר כה) וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, וְלָמַדְנוּ שֶׁהִתְחַבְּרוּ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ. כְּצִמִּיד זֶה שֶׁמִּתְחַבֵּר בְּאָדָם בְּקִשּׁוּטָיו, כָּךְ הִתְחַבְּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּבַעַל פְּעוֹר. אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר, כָּךְ הוּא - וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. אֶלָּא אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי שֶׁנִּטְהֲרוּ יִשְׂרָאֵל מֵאוֹתוֹ חוֹב, אֶלָּא שֶׁנִּטְהֲרוּ מִמָּוֶת, שֶׁלֹּא שָׁרָה עֲלֵיהֶם מָוֶת.

דף רלח.

אָמַר לֵיהּ וְהָא כְּתִיב, (במדבר כה) קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם. אָמַר לֵיהּ רָאשֵׁי הָעָם וַדַּאי, וְלָא רָאשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִן הָעָם אִית לָן לְמֵילַף, כְּתִיב הָכָא הָעָם, וּכְתִיב הָתָם (שמות לב) וַיַּרְא הָעָם. (שמות לב) וַיִּקָּהֵל הָעָם. (שמות לב) וַיִּפְרְעוּ מִן הָעָם. אֲבָל תָּא חֲזֵי, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, וְלָא פָּלְחוּ לֵיהּ, אֲבָל מִן סִיפֵּיהּ דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב וַיֹּאכַל

הָעָם וְיִשְׂתַּחֲווּ, וְלָא כְּתִיב וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתַּחוּ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא הָעָם, כֵּיוָן דִּכְתִיב וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל, מַאי וַיֹּאכַל הָעָם. אֶלָּא הַהוּא זַרְעָא בִּישָׁא, הֲווֹ חוֹבָה דְּיִשְׂרָאֵל. (דף רל"ח ע"א)

אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי כְּתוּב (במדבר כה) קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם. אָמַר לוֹ, רָאשֵׁי הָעָם וַדַּאי, וְלֹא רָאשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִן הָעָם יֵשׁ לָנוּ לִלְמֹד. כְּתוּב כָּאן הָעָם, וְכָתוּב שָׁם (שמות לב) וַיַּרְא הָעָם. (שם) וַיִּקָּהֵל הָעָם. (שם) וַיִּפֹּל מִן הָעָם. אֲבָל בֹּא וּרְאֵה, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר, וְלֹא עָבְדוּ לוֹ. אֲבָל מִסּוֹף הַפָּסוּק מוּכָח, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׂתַּחֲווּ, וְלֹא כְתוּב וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתַּחוּ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא הָעָם, כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל, מַהוּ וַיֹּאכַל הָעָם? אֶלָּא אוֹתוֹ זֶרַע רַע הָיוּ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל.

מַהוּ דִּכְתִיב, (במדבר כה) וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר. תָּא חֲזֵי, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל בְּבַעַל פְּעוֹר לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְבַעַל פְּעוֹר. קִשּׁוּטִין וְתוּקְפָּא יָהֲבוּ לְבַעַל פְּעוֹר, בְּלָא דַּעְתָּא, בְּגִין דְּפוּלְחָנָא דְּפְעוֹר הוּא, לְמִפְרַע גַּרְמֵיהּ, וּלְאַפָּקָא קַמֵּיהּ צוֹאָה רוֹתַחַת. וְהַהוּא עֵיבִידְתָּא אַהֲנֵי לֵיהּ, וְאִתְתָּקַף מִנֵּיהּ. וְיִשְׂרָאֵל כֵּיוָן דְּחָמוּ דָּא, חֲשִׁיבָא דְּזִלְזוּלָא דִּילֵיהּ אִיהוּ, וְקָלְקוּלָא דִּילֵיהּ, דְּהָא בְּעָבוֹדָה זָרָה כְּתִיב, (ישעיה ל) צֵא תֹּאמַר לוֹ. וְאִינּוּן בְּגִין זִלְזוּלָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, פַּרְעוּ גַּרְמַיְיהוּ בְּלָא יְדִיעָה, וְעַל הָנֵי כִּפֵּר פִּנְחָס, וּבְטֵל מוֹתָנָא, דִּכְתִיב וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (ומה כתיב)

מַהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כה) וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר? בֹּא וּרְאֵה, וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל בְּבַעַל פְּעוֹר לֹא כָתוּב, אֶלָּא לְבַעַל פְּעוֹר. קִשּׁוּטִים וְתֹקֶף נָתְנוּ לְבַעַל פְּעוֹר בְּלִי דַעַת, מִשּׁוּם שֶׁעֲבוֹדַת פְּעוֹר הוּא לְפָרֵעַ עַצְמוֹ וּלְהוֹצִיא לְפָנָיו צוֹאָה רוֹתַחַת. וְאוֹתָהּ עֲבוֹדָה מוֹעִילָה לוֹ וּמִתְחַזֵּק מִמֶּנָּה. וְיִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁרָאוּ זֹאת, חָשְׁבוּ שֶׁזֶּה זִלְזוּל שֶׁלָּהּ הוּא וְקִלְקוּל שֶׁלָּהּ, שֶׁהֲרֵי בַּעֲבוֹדָה זָרָה כָּתוּב, (ישעיה ל) צֵא תֹּאמַר לוֹ. וְהֵם בִּגְלַל הַזִּלְזוּל שֶׁל הָעֲבוֹדָה זָרָה פָּרְעוּ עַצְמָם בְּלִי יְדִיעָה, וְעַל זֶה כִּפֵּר פִּנְחָס וּבִטֵּל הַמַּגֵּפָה, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי, מַאי הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. אֶלָּא ג' מְמוּנִים דְּגֵיהִנָּם, חַד עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְחַד עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְחַד עַל עֲבוֹדָה זָרָה. וְאִינּוּן: מַשְׁחִית, אַף, וְחֵימָה. הוּא (חמא דהוה) (ס"א חימה דהוה) טָאס בְּעָלְמָא. אָמַר הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אָמַר מֵעַל הָעָם, דְּאִינּוּן עֵרֶב רַב, דְּאִתְמַר וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ, דְּהָכִי אוֹקִימְנָא וְשֶׁאִילוּ לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא. (ע"כ)

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי. מַהוּ הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי? אֶלָּא שְׁלֹשָׁה מְמֻנִּים שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם: אֶחָד עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְאֶחָד עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְאֶחָד עַל עֲבוֹדָה זָרָה. וְהֵם: מַשְׁחִית, אַף, וְחֵמָה. הוּא (ראה שיהו"ה) (חמה שהיה) עָף בָּעוֹלָם. אָמַר הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אָמַר מֵעַל הָעָם, שֶׁהֵם עֵרֶב רַב, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ, שֶׁכָּךְ בֵּאַרְנוּ וְשָׁאֲלוּ לַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה (עד כאן).

וּמַה כְּתִיב, קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיְיָ, וְלָא מֵעֲרֶב רַב, דְּלָא אִתְקְרִיאוּ קָהִלָּה וְחִבּוּר, עַד דְּאִתְעֲבַר מִנְּהוֹן עֲרֶב רַב, כְּבֵיכוֹל בְּזִמְנָא דְּמִתְעָרְבִין בֵּינַיְיהוּ, כְּאִילּוּ לָא הֲווֹ גּוֹי אֶחָד. וּבְגִין דָּא קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, וְלָא מְשׁוּתָּפוּ אַחֲרָא, דְּלָא בָּעֵינָא לְשַׁתְּפָא אַחֲרָנִין בֵּינִי וּבֵינַיְיכוּ.

וּמַה כְּתוּב? קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַה', וְלָא מֵעֲרֶב רַב. שֶׁלֹּא נִקְרָאִים קָהִלָּה וְחִבּוּר עַד שֶׁעָבַר מֵהֶם עֲרֶב רַב. כְּבֵיכוֹל בִּזְמַן שֶׁמִּתְעָרְבִים בֵּינֵיהֶם, כְּאִלּוּ לֹא הָיוּ גּוֹי אֶחָד. וּמְשׁוּם זֶה קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, וְלֹא מְשֻׁתָּפוּת אַחֶרֶת, שֶׁאֵינִי רוֹצֶה לְשַׁתֵּף אֲחֵרִים בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד עֲרֶב רַב מְעוּרְבִין אִינּוּן בְּיִשְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. וְיִשְׂרָאֵל בָּתַר דְּמִתְעַבְּרֵי מִנַּיְיהוּ אִלֵּין מַה כְּתִיב, שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא בְּעֵי לְדַיְירָא עִמְּכוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּאֲשֶׁר עֲרֶב רַב הֵם מְעֹרָבִים בְּיִשְׂרָאֵל, מַה כָּתוּב? (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. וְיִשְׂרָאֵל, אַחַר שֶׁעוֹבְרִים מֵהֶם אֵלּוּ, מַה כְּתוּב? שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי רוֹצֶה לָדוּר עִמָּכֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר מִי מְעַכֵּב שְׁאוֹר שֶׁבַּעִסָּה, וְהָא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, בְּזִמְנָא דְּעֲרֶב רַב אִינּוּן רָאשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל, כְּבֵיכוֹל כְּאִילּוּ (ס"א עברין שולטני דקודשא בריך הוא), עַבְדִין שׁוּלְטָנוּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִיעָלּוּן בְּמִשְׁפְּטֵי כֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי. וּבְגִין דָּא צַוּוחִין וְאָמְרִין, (ישעיה כו) יְיָ אֱלָהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדוֹנִים זוּלָתֶךָ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּאֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, מִי מְעַכֵּב? שְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה. וַהֲרֵי בֵּאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּזֶמַן שֶׁעֲרֶב רַב הֵם רָאשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל, כְּבֵיכוֹל כְּאִלּוּ (מעבירים שלטון של הקדוש ברוך הוא) עוֹשִׂים שִׁלְטוֹן בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִכְנָסִים בְּמִשְׁפְּטֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּמְשׁוּם זֶה צוֹעֲקִים וְאוֹמְרִים, (ישעיה כו) ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ.

דָּבָר אַחֵר, פִּנְחָס וְכוּ'. קוּם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאַפְתַּח מִלֵּי קַמֵּי שְׁכִינְתָּא. קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר, בְּחִבּוּרָה קַדְמָאָה אִתְּמַר הָכִי. תָּא חֲזֵי, פִּינְחָס קָאִים קַמֵּי דִּינָא תַּקִּיפָא דְּיִצְחָק, וְקָם קַמֵּי פִּרְצָה, דִּכְתִיב, (תהלים קו) וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה, בְּגִין לְאַגָּנָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּבְגִין דָּא כָּלִיל דָּא וְדָא בְּחוּשְׁבָּנָא, פִּינְחָס כְּמִנְיַן יִצְחָק, וְהָכָא צָרִיךְ לְחַדְּתָא מִלִּין.

דָּבָר אַחֵר, פִּינְחָס וְכוּ'. קוּם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּפְתַח בְּדָבָרִים לִפְנֵי הַשְּׁכִינָה. קָם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, בַּחִבּוּר הַקַּדְמוֹן נֶאֱמַר כָּךְ. בֹּא וּרְאֵה, פִּינְחָס עָמַד לִפְנֵי הַדִּין הַתַּקִּיף שֶׁל יִצְחָק, וְעָמַד לִפְנֵי פִּרְצָה, שֶׁכָּתוּב (תהלים קו) וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה, כְּדֵי לְהָגֵן עֲלֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמְשׁוּם זֶה כְּלוּלִים זֶה וְזֶה בְּחֶשְׁבּוֹן, פִּינְחָס כְּחֶשְׁבּוֹן יִצְחָק, וְכָאן צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים.

פְּתַח וְאָמַר, אֵלִיָּהוּ רְחִימָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, חָזָא מ"ם מִן מָוֶת טָאס מִן בַּאֲוִירָא, חָטַף לֵהּ, וְשָׁתַף לֵהּ עִם ר"ח, דְּאִיהוּ יִצְחָק, וְאִיהוּ בְּחוּשְׁבָּן פִּינְחָס, וְאִשְׁתְּלִים בֵּהּ רמ"ח. לְבָתַר חָזָא ו' מִן מָוֶ"ת טָס בְּרָקִיעָא, וְחָטַף לֵיהּ, וְשַׁוִּי לֵיהּ בְּרַמ"ח, וְאִשְׁתְּלִים רוֹמַ"ח. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּקַּח רוֹמַח בְּיָדוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, אֱלִיָּהוּ אֱהוּבוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן רָאָה מ' מִן מָוֶת, עָף בָּאֲוִיר, חָטַף אוֹתָהּ וְשִׁתֵּף אוֹתָהּ עִם ר"ח, שֶׁהוּא יִצְחָק, וְהוּא בְּחֶשְׁבּוֹן פִּינְחָס, וְנִשְׁלַם עַל יָדָהּ לְרמ"ח. אַחַר כָּךְ רָאָה אוֹת ו' מִן מָוֶ"ת, עָף בָּרָקִיעַ וְחָטַף אוֹתָהּ, וְשָׂם אוֹתָהּ בְּרַמַ"ח, וְנִשְׁלַם לְרמ"ח. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקַּח רַמַּח בְּיָדוֹ.

וְאִיהוּ, בְּמָה יָכִיל לַחֲטוֹף תְּרֵין אַתְוָון אִלֵּין. בְּתְרֵין רוּחִין דְּאִשְׁתְּמָרוּ (ס"א דאתטמרן) לְעֵילָּא, דְּאִשְׁתְּתַּפוּ בְּפִנְחָס. פְּנֵ"י ח"ס. בִּתְרֵין פָּנִים אִלֵּין, חָס עַל יִשְׂרָאֵל דִּלְּא אִתְאֲבִידוּ, בְּחֵילָא דְּתַרְוַויְיהוּ, וַיִּדְקוֹר אֶת שְׁנֵיהֶם, בִּתְרֵין אַתְוָון מ"ו. וַהֲיינוּ בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם.

וְהוּא, בַּמָּה יָכוֹל לַחֲטֹף שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ? בִּשְׁתֵּי רוּחוֹת שֶׁנִּשְׁמְרוּ (שהסתתרו) לְמַעְלָה, שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בְּפִנְחָס. פְּנֵ"י ח"ס. בִּשְׁנֵי פָּנִים אֵלּוּ חָס עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא נֶאֱבְדוּ, בַּכֹּחַ שֶׁל שְׁנֵיהֶם, וַיִּדְקֹר אֶת שְׁנֵיהֶם, בִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת - מ"ו. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם.

וַאֲמַאי אִשְׁתְּתַּף בְּיִצְחָק. בְּגִין דְּיִצְחָק מְסַר גַּרְמֵיהּ לְמִיתָה. וּבְגִין דָּא אִשְׁתְּתַּף לֵיהּ לְיִצְחָק, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ עֶזֶר. דְּמִסְטָרָא דְּתְרֵין עִיְילִי דְּאַיְילְתָּא, אִשְׁתַּתְּפֵי בֵּיהּ אַבְרָהָם וְיַעֲקֹב, דְּאַבְרָהָם דַּרְגֵּיהּ חֶסֶד אִשְׁתַּתַּף בח"ס דְּפִנְחָ"ס. יַעֲקֹב אִיהוּ פְּנֵ"י א"ל (ס"א יעקב איהו פנ"י דפנחס) דְּפִנְחָס בְּגִין דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית לב) כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל, (ס"א שם המקום פנ"י) פְּנֵ"י אֵ"ל. בְּגִין דְּכַד עָלְמָא אִיהוּ בְּדוּחֲקָא, וְאִית צַדִּיק בְּעָלְמָא מְקַנֵּי עַל בְּרִית, אֲבָהָן אִשְׁתְּתַּפוּ בֵּיהּ, וּבְגִינַיְיהוּ אָמַר מֹשֶׁה בְּדוּחֲקָא דְּיִשְׂרָאֵל, (שמות לב) זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. וּבְתֵלַת אַתְוָון יה"ו מִן אֱלֹיָהוּ, זָכָה לֵהּ' מִן הַנָּבִיא, וְדָא אִיהוּ אֱלִיָּהוּ, ה' נָבִיא, (ס"א ודא רזא אל יהו נביא) וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ יְדָוִ"ד.

וּמַדּוּעַ הִשְׁתַּתֵּף בְּיִצְחָק? מִשּׁוּם שֶׁיִּצְחָק מָסַר עַצְמוֹ לְמִיתָה, וּמִשּׁוּם זֶה שִׁתֵּף אֶת יִצְחָק לִהְיוֹת לוֹ לְעֵזֶר. שֶׁמִּצַּד שֶׁל שְׁנֵי עִפְּרֵי הָאַיָּלִים הִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ אַבְרָהָם וְיַעֲקֹב, שֶׁאַבְרָהָם שֶׁדַּרְגָתוֹ חֶסֶד הִשְׁתַּתֵּף בְּח"ס שֶׁל פִּנְחָ"ס. וְיַעֲקֹב שֶׁהוּא פְּנֵ"י אֵ"ל (יעקב הוא פנ"י של פינחס). שֶׁפִּנְחָס, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית לב) כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל (שם המקום פנ"י), פְּנֵ"י אֵ"ל. וּמִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר הָעוֹלָם הוּא בְּצַעַר וְיֵשׁ צַדִּיק בָּעוֹלָם הַמְקַנֵּא עַל הַבְּרִית, הָאָבוֹת מִשְׁתַּתְּפִים עִמּוֹ, וּבְגָלָלָם אָמַר מֹשֶׁה בְּצַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, (שמות לב) זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. וּבִשְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת יה"ו מֵאֱלִיָּהוּ זָכָה לְאוֹת ה' מִן הַנָּבִיא, וְזֶהוּ אֱלִיָּהוּ, ה' נָבִיא (וזה סוד אל יהוה נביא), וְנִשְׁלָם בּוֹ יְהוֹ"ה.

י' דְּזָכָה פִּנְחָס בֵּיהּ, בְּגִין דְּקַנֵּי עַל בְּרִית, זָכָה לִבְרִית. וּתְרֵין יוֹדִין אִינּוּן, יוֹד עִלָּאָה מִן יְדָוִ"ד, דְּכָרַת בָּהּ לְאַבְרָהָם, בֵּין י' אֶצְבָּעוֹת דְּיָדִין. יוֹ"ד זְעֵירָא אִיהִי מִן אֲדֹנָ"י, דְּכָרַת בָּהּ בֵּין י' אֶצְבְּעָאן דְּרַגְלִין וְאִיהִי אַת קַדִּישָׁא, דְּמִתְעַטְּרָא בִּרְשִׁימוּ עִלָּאָה.

אוֹת י' שֶׁזָּכָה בָּהּ פִּנְחָס מִשּׁוּם שֶׁקִּנֵּא עַל הַבְּרִית - זָכָה לִבְרִית. וּשְׁתֵּי יוֹדִי"ן הֵן, י' עֶלְיוֹנָה מִן יְהוֹ"ה, שֶׁכָּרַת בָּהּ לְאַבְרָהָם בֵּין עֶשֶׂר אֶצְבְּעוֹת יָדָיו. יוֹ"ד קְטַנָּה הִיא מִן אֲדֹנָי, שֶׁכָּרַת בָּהּ בֵּין עֶשֶׂר אֶצְבְּעוֹת רַגְלָיו, וְהִיא אוֹת קְדוֹשָׁה שֶׁמִּתְעַטֶּרֶת בְּרֹאשָׁם הָעֶלְיוֹן.

וְדָא אִתְרְשִׁים תָּמִיד לְעֵלְמִין, אִיהִי אוֹת דְּשַׁבָּת, אוֹת דִּתְפִלִּין, אוֹת דִּיוֹמִין טָבִין, אוֹת דְּשַׁדֵּי דְּרְשִׁים (דברים ו) עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ. לְמֶהֱוֵי בָּהּ רְשִׁימִין יִשְׂרָאֵל בִּרְצוּעֲיִיהוּ, בִּבְרִית דִּלְהוֹן, דְּאִינּוּן בְּנוֹי

דְּמַטְרוֹנִיתָא, בְּנוֹי דְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּבְאוֹרַיְיתָא, אִינּוּן רְשִׁימִין בְּאָת י' עִלָּאָה, דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. וְהָא אִתְּמַר (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם.

וְזֶהוּ רָשׁוּם תָּמִיד לְעוֹלָמִים, וְהִיא אוֹת הַשַּׁבָּת, אוֹת הַתְּפִלִּין, אוֹת שֶׁל יָמִים טוֹבִים, אוֹת שֵׁם שַׁדַּי שֶׁרָשׁוּם (דברים יא) עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ, לִהְיוֹת בָּהּ רְשׁוּמִים יִשְׂרָאֵל בָּרְצוּעוֹת, בַּבְּרִית שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי הַמַּלְכָּה, בְּנֵי הַהֵיכָל שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. וּבַתּוֹרָה הֵם רְשׁוּמִים בְּאוֹת י' עֶלְיוֹנָה שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהוּ. וְכֵן נֶאֱמַר (דברים יא) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם.

וְאוֹת יוֹד דְּשַׁדַּי, אִיהוּ חוּלְיָא דְּשַׁלְשֶׁלֶת, עַל קוּדְלָא דְּשֵׁד יְצֶר הָרָע, דְּלָא לִנְזִיק לֵיהּ לְבַר נָשׁ. דְּעַלֵּיהּ אָמַר דָּוִד, (תהלים כב) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי. אִיהוּ נָחָשׁ, אִיהוּ כֶּלֶב, אִיהוּ אַרְיֵה. דְּעַלֵּיהּ אָמַר דָּוִד, יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר כְּאַרְיֵה בְסֻכָּה. וְהַנְּבִיא קָרָא לֵיהּ דּוֹב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איכה ג) דּוֹב אוֹרֵב הוּא לִי אֲרִי בְּמִסְתָּרִים. (תהלים מט) נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת, נִמְשַׁל לְכָל חַיִּין מִסְאֲבִן, דְּאִינּוּן דּוֹרְסִין, אִתְּמְתִיל לְכָל בַּר נָשׁ, כְּפוּם חוֹבוֹי, וְהָא אִתְּמַר.

וְאוֹת י' שֶׁל שַׁדַּי הִיא חֻלְיָה שֶׁל שַׁלְשֶׁלֶת עַל צַוָּארוֹ שֶׁל שֵׁד יֵצֶר הָרָע שֶׁלֹּא יַזִּיק לוֹ לָבָן אָדָם. שֶׁעָלָיו אָמַר דָּוִד, (תהלים כב) הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי. הוּא נָחָשׁ, הוּא כֶּלֶב, הוּא אַרְיֵה. שֶׁעָלָיו אָמַר דָּוִד, (שם י) יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר כְּאַרְיֵה בְסֻכָּה. וְהַנְּבִיא

וְהַאי אִיהוּ כֶּלֶב וְנָחָשׁ וַחֲמוֹר נוֹעֵר, דְּמַרְכִּיבִין עֲלֵיהּ נַפְשָׁא. וּמִיַּד דְּאִשְׁתְּמוֹדַע הַהוּא דְּרָכִיב עֲלֵיהּ דְּאִיהוּ חַיְיבָא, עֲלֵיהּ כְּתִיב, (בראשית מט) וַיִּפֹּל רוֹכְבוֹ אָחוֹר. וְרָזָא דְּמִלָּה, (דברים כב) כִּי יִפּוֹל הַנּוֹפֵל מִמֶּנּוּ. וּבְגִין דָּא אָמַר אִיּוֹב, (איוב יב) לֹא נוֹפֵל אֲנֹכִי מִכֶּם. וְצַדִּיק דְּרָכִיב עֲלֵיהּ, קָשִׁיר לֵיהּ בְּקִשְׁיוּרוּ דִּרְצוּעִין דִּתְפִלִּין. אוֹת תְּפִלִּין דְּאִיהוּ אוֹת יוֹד. דְּשַׁדַּי, חוּלְיָא עַל קָדָלֵיהּ. ש דְּתְפִלִּין, שַׁלְשֶׁלֶת עַל קָדָלֵיהּ.

קָרָא לוֹ דֹּב. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ג) דֹּב אוֹרֵב הוּא לִי אֲרִי בְּמִסְתָּרִים. (תהלים מט) נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת. נִמְשַׁל לְכָל חַיּוֹת טְמֵאוֹת, שֶׁהֵן דּוֹרְסוֹת. נִמְשַׁל לְכָל אָדָם כְּפִי חוֹבוֹתָיו, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְזֶהוּ כֶּלֶב וְנָחָשׁ וַחֲמוֹר נוֹעֵר, שֶׁמַּרְכִּיבִים עָלָיו נָפֶשׁ. וּמִיָּד שֶׁנּוֹדָע זֶה שֶׁרוֹכֵב עָלָיו שֶׁהוּא הַחוֹטֵא, עָלָיו כָּתוּב (בראשית מט) וַיִּפֹּל רוֹכְבוֹ אָחוֹר. וְסוֹד הַדָּבָר - (דברים כב) כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר אִיּוֹב, (אביו יב) לֹא נֹפֵל אֲנֹכִי מִכֶּם. וְצַדִּיק שֶׁרוֹכֵב עָלָיו, קוֹשֵׁר אוֹתוֹ בְּקִשְׁיָרָה שֶׁל רְצוּעוֹת הַתְּפִלִּין. אוֹת תְּפִלִּין שֶׁהִיא אוֹת יו"ד שֶׁל שַׁדַּי, טַבַּעַת עַל צַוָּארוֹ. ש' שֶׁל הַתְּפִלִּין הִיא שַׁלְשֶׁלֶת עַל צַוָּארוֹ.

וּבֵיהּ רָכִיב אֱלִיָּהוּ, וְסָלִיק לִשְׁמַיָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלכים ב ב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם. וּבֵיהּ (איוב לח) וַיַּעַן יְהוָ"ה אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה. וּבְגִין דָּא, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתָא עֲלֵיהּ, אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ. וְאִית לְמֵאן דְּמִתְהַדַּר לֵיהּ חֲמוֹר, דְּלָאו אִיהוּ מִצַּטְעֵר רוֹכְבוֹ. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּמַשְׁתַּדְּלִין בְּקַל וָחוֹמֶר. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּאַבְרָהָם, (בראשית כב) וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמוֹרוֹ. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר עַל מָשִׁיחַ, (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר.

וּבוֹ רָכַב אֱלִיָּהוּ וְעָלָה הַשָּׁמַיְמָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים בב) וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם. וּבוֹ (איוב לח) וַיַּעַן יְהוָ"ה אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה. וּמִשּׁוּם זֶה בְּאֲרוּהוּ חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה עָלָיו, אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ.

וְיֵשׁ מִי שֶׁנֶּהְפַּךְ לוֹ לַחֲמוֹר, שֶׁאֵינוֹ מִצְטַעֵר רוֹכְבוֹ. וְאֵלּוּ הֵם הַמִּשְׁתַּדְּלִים בְּקַל וָחֹמֶר. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר בְּאַבְרָהָם, (בראשית כב) וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ. וּבְגִלְגֹּל נֶאֱמַר עַל הַמַּשִּׂיחַ, (זכריה ט) עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר.

וּבְגִין דָּא י' מִן שַׁדַּ"י, דְּאִיהוּ חוּלְיָיא דְּשַׁלְשֶׁלֶת, מִינָהּ (ס"א מפחדין) מְפוּזָרִים כָּל שֵׁדִין וּמַזִּיקִין, וּמִיָּד דְּחַזְיָין לֵיהּ בַּמְּזוּזוֹת דְּתַרְעִין, בַּרְחִין, דְּבָהּ אִתְּמַר, (תהלים קמט) לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִיקִים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל. כָּל שֶׁכֵּן כַּד חָזְיָין לָהּ בְּאוֹת תְּפִלִּין עַל דְּרוֹעִין, וּרְשִׁימִין בָּהּ בְּאוֹת בְּרִית בְּבְשָׂרֵיהוֹן, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, לֵית זָר, אֶלָּא יֵצֶר הָרָע, דְּדָמְיָא לְכָל חֵיוָן וְעוֹפִין דּוֹרְסִין.

וּמְשׁוּם זֶה י' מִן שַׁדַּ"י, שֶׁהִיא חֵלְיָה שֶׁל הַשַּׁלְשֶׁלֶת, מִמֶּנָּה (מפחדים) מְפֻזָּרִים כָּל שֵׁדִים וּמַזִּיקִים, וּמִיָּד שֶׁרוֹאִים אוֹתוֹ בַּמְּזוּזוֹת שֶׁל הַפְּתָחִים, בּוֹרְחִים, שֶׁבָּהּ נֶאֱמַר (תהלים קמט) לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל. כָּל שֶׁכֵּן כַּאֲשֶׁר רוֹאִים אוֹתוֹ בְּאוֹת שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁעַל הַזְּרוֹעַ, וּרְשׁוּמִים בָּהּ בְּאוֹת בְּרִית בְּבְשָׂרָם, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. אֵין זָר אֶלָּא יֵצֶר הָרָע, שֶׁדּוֹמֶה לְכָל חַיּוֹת וְעוֹפוֹת דּוֹרְסִים.

וּבְגִין דָּא, (איוב ד) זְכוֹר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד, דָּא פִּנְחָס, דִּקְנֵי עַל בְּרִית, וְאִתְרְשִׁים בֵּיהּ, דְּאִיהוּ בְּרָא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. קַנֵּי בְּמַחֲשָׁבָה, וְזָכֵי לְאַת י' מִן יְהוֹ"ה. וְקַנֵּי בְּעוֹבָדוֹי, וְזָכָה לְאוֹת י' מִן אֲדֹנָ'. וְהַאי אִיהוּ חָכְמָה בְּרֹאשׁ. וְחָכְמָה בְּסוֹף. וּבְגִין דְּאָדָם קַדְמָאָה הֲוָה רֹאשׁוּם בְּתַרְוַויְיהוּ, אוֹקְמוּהָ עָלֵיהּ רַבָּנָן, דְּאִיהוּ רֹאשׁוֹן לְמַחֲשָׁבָה, אַחֲרוֹן לְמַעֲשֶׂה. אַדְּהָכִי דְּאָמַר מִלִּין אִלֵּין אִתְכַּסֵּי מִנַּיְיהוּ. אָמַר (דף רל"ח ע"ב) רִבִּי אֶלְעָזָר, (לחברויו) זַכְאָה חוּלָקָנָא, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין מִבְּנֵי עָלְמָא דְּאָתֵי.

וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (איוב ד) זְכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד - זֶה פִּנְחָס שֶׁקִּנֵּא עַל הַבְּרִית, וְנִרְשַׁם בּוֹ שֶׁהוּא בְּנָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. קִנֵּא בְּמַחֲשָׁבָה, וְזָכָה לְאוֹת י' מִן יְהוֹ"ה. וְקִנֵּא בְּמַעֲשָׂיו, וְזָכָה לְאוֹת י' מִן אֲדֹנָ'. וְזוֹהִי חָכְמָה בְּרֹאשׁ, וְחָכְמָה בַּסּוֹף. וּמְשׁוּם שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה רֹאשׁוּם בִּשְׁנֵיהֶם, בֵּאֲרוּהוּ חֲכָמִים שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לְמַחֲשָׁבָה וְאַחֲרוֹן לְמַעֲשֶׂה. תּוֹךְ כְּדֵי שֶׁאָמַר דְּבָרִים אֵלּוּ, נִכְסָה מֵהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר (לחבריו), אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים מִבְּנֵי הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן.

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה. לָכֵן אֱמֹר, בְּאוֹמָאָה עָלָךְ, אִם הוּא בְּרִעוּתָךְ, וְאִי לָאו, אִימָא. רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר. הַהוּא טוּלָּא בָּטֵשׁ בְּעֵינוֹי דְּרִבִּי אַבָּא, וְכִי לָא הֲוָה יָדַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי הֲוָה בְּרִעוּתֵיהּ, אִם לָאו. אָמַר לֵיהּ, אִם לֵיהּ גָּלוּי, מִי גָּלוּי לְאַחֲרִינֵי, וּבְגִין דָּא לָכֵן אֱמוֹר.

וּבַחִבּוּר הַקְּדְמוֹן. לָכֵן אֱמֹר. בִּשְׁבוּעָה עָלֶיךָ, אִם הוּא בְּרָצוֹנְךָ וְאִם לֹא - אֱמֹר רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר. אוֹתוֹ הַצַּד הִכָּה בְּעֵינָיו שֶׁל רַבִּי אַבָּא. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִם הָיָה בְּרָצוֹנוֹ אִם לָאו? אָמַר לוֹ, אִם לוֹ גָּלוּי - הַאִם גָּלוּי לַאֲחֵרִים? וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר לָכֵן אֱמֹר.

וְתוּ אִתְּמַר בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה, (תהלים ס) מִכְתָּם לְדָוִד, סִימָנָא דְּאַחְזִיאוּ לֵיהּ לְדָוִד, כַּד שַׁדָּר לְיוֹאָב לַאֲרַם נַהֲרַיִם וּלְאֲרַם צוֹבָה לְאַגָּחָא בְּהוּ קְרָבָא. אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, שׁוּשַׁן עֵדוּת: דָּא סַהֲדוּתָא דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהוּ שׁוּשַׁן עֵדוּת. דְּאִיהִי סַהֲדוּתָא דְּקַיְימָא עָלָן, וְסָהִידַת עָלָן קַמֵּי מַלְכָּא, וְדָרְגִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין בַּהֲדָהּ, וְסַיְיעָתָא קַדִּישָׁא לְתוּשְׁבַּחְתָּא.

וְעוֹד נֶאֱמַר בַּחִבּוּר הַקְּדְמוֹן, (תהלים ס) מִכְתָּם לְדָוִד - סִימָן שֶׁהֶרְאוּ לוֹ לְדָוִד כַּאֲשֶׁר שִׁלַּח לְיוֹאָב לַאֲרַם נַהֲרַיִם וְלַאֲרַם צוֹבָה לַעֲשׂוֹת בָּהֶם קְרָב. אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, שׁוּשַׁן עֵדוּת - זוֹ עֵדוּת שֶׁל הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא

שׁוּשַׁן עֵדוּת. שֶׁהִיא עֵדוּת שֶׁעוֹמֶדֶת עָלֵינוּ וּמְעִידָה עָלֵינוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וּמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת עִמָּהּ, וְסִיּוּעַ קָדוֹשׁ לְשָׁבַח.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, שׁוּשַׁן עֵדוּת דְּאִינּוּן סָהֲדִין עַל יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן אֲבָרִים, וְאִיהִי נְשָׁמְתָא עֲלַיְיהוּ. אִיהוּ סַיְיעְתָּא דִּשְׁמַיָּא. דְּאִתְּמַר בָּהּ, (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. אִיהִי סַיְיעְתָּא קַדִּישְׁתָּא, (ומנה תלייא) דְּאִתְּמַר עָלָהּ תַּנְיָא דְּמִסַּיְיעַ לָךְ.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, שׁוּשַׁן עֵדוּת - שֶׁהֵם מְעִידִים עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם אֵיבָרִים, וְהִיא נְשָׁמָה עֲלֵיהֶם, וְהִיא סִיּוּעַ מִשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. הִיא סִיּוּעַ קָדוֹשׁ (וממנה תלוי), שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ, תַּנְיָא הַמְסַיַּעַת לָךְ.

(במדבר כד) אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. אֵית"ן: תַּנְיָ"א. תַּמָּן קָנָא דְּנִשְׂרָא עִלָּאָה, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וְעָלָהּ אִתְּמַר, (דברים לב) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף, דְּאִינּוּן שׁוֹנֵי הֲלָכוֹת וּמַשְׁנָיוֹת. וְכָל דְּבוּר וְדִבּוּר דְּנָפִיק מִפּוּמוֹי דְּהַהוּא תַּנְיָ"א, דְּאַפִּיק בֵּין לִשְׁמָא דִּידֵיהּ, בֵּין בְּאוֹרַיְיתָא, בֵּין בִּצְלוֹתָא, בֵּין בִּבְרָכָה, בֵּין בְּכָל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. יִפְרוֹשׂ כְּנָפָיו, הַהוּא נִשְׂרָא דְּהוּא דְּבוּר, דְּבֵיהּ יְהוֹ"ה.

אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ (במדבר כד). אֵית"ן - תַּנְיָ"א. שָׁם הַקֵּן שֶׁל הַנֶּשֶׁר הָעֶלְיוֹן, וְהִיא הַשְּׁכִינָה, וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר (דברים לב) כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף, שֶׁהֵם שׁוֹנֵי הֲלָכוֹת וּמַשְׁנָיוֹת. וְכָל דְּבוּר וְדִבּוּר שֶׁיּוֹצֵא מִפִּיו שֶׁל זֶה הַתַּנְיָ"א, שֶׁמּוֹצִיא אוֹתוֹ לְשֵׁם הַשֵּׁם - בֵּין בְּתוֹרָה, בֵּין בִּתְפִלָּה, בֵּין בִּבְרָכָה, בֵּין בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה - מַה כָּתוּב בּוֹ? יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו, אוֹתוֹ הַנֶּשֶׁר, שֶׁהוּא דְּבוּר שֶׁבּוֹ יְהוֹ"ה.

יְקֻחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ, מַאי עַל אֶבְרָתוֹ. עַל הַהוּא אֵבֶר דְּבַר נָשׁ, (ס"א על ההוא נשרא) דְּבֵיהּ מְצְוָה יְדוֹ"ד, אִתְקְרֵי אֵבֶר דִּשְׁכִינְתָּא. וּבְגִין דְּא יִשְׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ. יִשְׂאֵהוּ: כְּגוֹן (במדבר ו) יִשָּׂא יְדוֹ"ד פָּנָיו אֵלֶיךָ. יְקֻחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ. מַהוּ עַל אֶבְרָתוֹ? עַל אוֹתוֹ אֵיבָר שֶׁל בֶּן הָאָדָם (של אותו נשר) שֶׁבּוֹ מְצְוָה יְהוֹ"ה, וְנִקְרָא אֵיבָר שֶׁל הַשְּׁכִינָה. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר יִשְׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ. יִשְׂאֵהוּ, כְּמוֹ (במדבר ו) יִשָּׂא יְהוֹ"ה פָּנָיו אֵלֶיךָ.

וּמַאי וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. אֶלָּא אָמַר דָּוִד עָלֶיהָ, (שמואל ב כב) יְיָ סַלְעִי וּמְצוּדָתִי. אוּף הָכִי תָּנָא, דְּאִיהוּ בֵּיהּ הֲלָכָה תַּקִּיפָא כַּסֶּלַע, דְּלֵית פַּטִּישׁ יָכִיל לְפַצָּצָא יָתָהּ בְּכָל קוּשְׁיָין דְּעָלְמָא. בְּהַאי אִיהוּ מְקַנְּנָא נִשְׂרָא, וְכָל תַּנָּאִים אִתְקְרִיאוּ קִנִּים דִּילָהּ. וּבְגִין דָּא, (דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ, בְּאִלֵּין מְקָרֵה, זִמְנָא חָדָא כְּאוּשְׁפִּיזָא וְאַכְסָנַאי, דְּאִזְדַּמַּן לְפוּם שַׁעֲתָא בְּבֵי אוּשְׁפִּיזָיָה.

וּמַהוּ שָׂכָתוּב וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ? אֶלָּא אָמַר דָּוִד עָלֶיהָ, (שמואל ב כב) ה' סַלְעִי וּמְצָדָתִי. כָּךְ גַּם הַשּׁוֹנֶה הֲלָכָה שֶׁבּוֹ הֲלָכָה תַּקִּיפָה כַּסֶּלַע, שֶׁאֵין פַּטִּישׁ יָכוֹל לְפוֹצֵץ אוֹתָהּ בְּכָל קֻשְׁיוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. בָּזֶה הוּא מְקַנֵּן הַנֶּשֶׁר, וְכָל הַתַּנָּאִים נִקְרָאִים קִנִּים שֶׁלָּהּ. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ, בְּדָרֶךְ מִקָּרֶה, פַּעַם אַחַת, כְּאוֹרֵחַ וְאַכְסָנַאי שֶׁמִּזְדַּמֵּן לְפִי שָׁעָה לְבֵית מְלוֹנוֹ.

וְאִית דְּאִינּוּן בְּמַתְנִיתָא דִּלְהוֹן דִּירָה לִשְׁכִינְתָּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות לא) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת וְגוֹ', לְדוֹרוֹתָם, לְדוֹרֹתָם חָסֵר, לָשׁוֹן דִּירָה. וְאִית מָארֵי מַשְׁנָה דְּתוֹרָתָם אוּמָנוּתָם, דְּלָא זָזַת שְׁכִינְתָּא

מְנָהוֹן כָּל יוֹמֵיהוֹן. אֲבָל אִלֵּין, כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ, בְּהוֹן שְׁכִינְתָּא בְּאַרַח מִקְרֶה, זִמְנִין שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ וְאִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן, וְזִמְנִין לָא אִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן.

וְיֵשׁ שֶׁהֵם בַּלְמוּד שֶׁלָּהֶם נַעֲשִׂים דִּירָה לַשְּׁכִינָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לא) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת וְגוֹ', לְדֹרֹתָם, לְדוֹרוֹתָם חָסֵר, לְשׁוֹן דִּירָה. וְיֵשׁ בַּעֲלֵי מִשְׁנָה שֶׁתּוֹרָתָם אֱמוּנוּתָם, שֶׁלֹּא זָזָה הַשְּׁכִינָה מֵהֶם כָּל יְמֵיהֶם. אֲבָל עַל אֵלּוּ נֶאֱמַר, כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ. בָּהֶם הַשְּׁכִינָה נִמְצֵאת בְּדֶרֶךְ מִקְרֶה. פְּעָמִים שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם וְנִמְצֵאת עִמָּהֶם, וּפְעָמִים לֹא נִמְצֵאת עִמָּהֶם.

וְרָזָא דְמִלָּה, זִמְנִין דְּאִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן, לֹא תִקַּח הָאֵם. וְזִמְנִין דְּלָא אִשְׁתְּכַחַת עִמְּהוֹן, שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. אֶפְרוֹחִים אִלֵּין מָארֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים, מָארֵי מִקְרֶא בְּאִלֵּין דְּלָא קַבְעִין לְמִוּדַיְיהוּ, שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. אֲבָל בְּאִלֵּין דְּקַבְעִין לְמִוּדַיְיהוּ, לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וְאִית מָארֵי הֲלָכוֹת, דְּדַמְיָין לְכַרְבְּיָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דניאל יב) וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. לָאו כַּכּוֹכָבִים, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (נחמיה ט) וְכָל צְבָאָם יְבוֹל. אֶלָּא כְּאִינּוּן כַּרְבְּיָא דְּעָלְמָא דְאָתֵי, דְּאִינּוּן לְעוֹלָם וָעֶד קַיְימֵי תְּדִיר.

וסוֹד הַדָּבָר - פְּעָמִים שֶׁנִּמְצֵאת עִמָּהֶם, נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם לֹא תִקַּח הָאֵם. וּפְעָמִים שֶׁלֹּא נִמְצֵאת עִמָּהֶם - שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. אֶפְרוֹחִים - אֵלּוּ בַּעֲלֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים - אֵלּוּ בַּעֲלֵי מִקְרָא. וּבְאֵלּוּ שֶׁלֹּא קוֹבְעִים אֶת לְמוּדָם - שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. אֲבָל בְּאֵלּוּ שֶׁקּוֹבְעִים לְמוּדָם - לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וְיֵשׁ בַּעֲלֵי הֲלָכוֹת שֶׁדּוֹמִים לַכּוֹכָבִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. לֹא כַּכּוֹכָבִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ישעיה לד) וְכָל צְבָאָם יִבּוֹל, אֶלָּא כְּאוֹתָם כּוֹכָבִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהֵם לְעוֹלָם וָעֶד קַיָּמִים תָּדִיר.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּתַר דְּאַשְׁלִימוּ לַעֲבִידְתַּיְיהוּ כָּל אוּמָן וְאוּמָן, אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוּמָנוּתָא חָדָא אִית לִי לְמֶעְבַּד, דְּיֵהֵא שׁוּתְפָא דְּכֻלָּנָא. אִתְחַבָּרוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, לְמֶעְבַד בֵּיהּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵחוּלָקֵא דִּילֵיהּ, וַאֲנָא אֶשְׁתְּתַף עִמְּכוֹן, לְמֵיהַב לֵיהּ מֵחוּלָקָא דִּילִי. וְהַיְינוּ נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּלִית אָדָם אֶלָּא יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל לד) וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם. אַתֶּם אָדָם, וְלֹא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וּבְגִין דָּא (תהלים קמט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו.

וּמֵאֵי אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם (בראשית א). אַחַר שֶׁהִשְׁלִימוּ אֶת עֲבוֹדָתָם כָּל אֶמֶן וְאֶמֶן, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מַעֲשֶׂה אֱמוּנוּת אֶחָד יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁתוּף לְכֻלְּנוּ. הִתְחַבְּרוּ כֻּלְּכֶם כְּאֶחָד לַעֲשׂוֹת בּוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵחֶלְקוֹ, וַאֲנִי אֶשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם לָתֵת לוֹ מֵחֶלְקִי. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. וּבֵאֲרוּהוּ חֲכָמִים, שֶׁאֵין אָדָם אֶלָּא יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אתם אדם, ולא עובדי כוכבים מזלות. ומשום זה (תהלים קמט) ישמח ישראל בעשיו.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי הַהוּא תִּנְיָא דְּאִתְטְמַר בְּסֵתֶר דְּחִוְיָא אָמַר דָּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. דְּתֵלַת אָבָהָן נְקְרָאוּ אֵיתָנִים, וּרְבִיעָאָה אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ. דְּבֵיהּ מִתְיַשְּׁבָא הֲלָכָה, דְּאִתְמַר בָּהּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. דְּאִיהוּ אִתְפְּשַׁט עַל שִׁתִּין רִבּוֹא דְּיִשְׂרָאֵל, וְנָהִיר לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא, כְּשִׁמְשָׁא (לסיהרא) דְּאִתְכַּסֵּי בְּלֵילְיָא, וְנָהִיר לְכָל כַּרְבְּיָא וּמַזָּלֵי. וְלֵית לֵילְיָא אֶלָּא גְּלוּתָא, וְאִיהִי (ישעיה כא) שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיל. וְאִתְגַּלְיָא בִּימָמָא, דְּאִתְמַר (בראשית מד) הַבֹּקֶר אוֹר, בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות טז) וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְיָ. (רות ג) חַי יְיָ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְדַאי אוֹתוֹ תִּנְּא שֶׁנֶּעְלַם בַּסֶּלַע שֶׁל הַנָּחָשׁ אָמַר זֹאת, שֶׁכָּתוּב בּוֹ אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. שֶׁשְּׁלֹשָׁה אָבוֹת נִקְרְאוּ אֵיתָנִים, וְהֶרְבֵּיעִי - אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ. שֶׁבּוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת הַהֲלָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינָי. שֶׁהוּא מִתְפַּשֵּׁט עַל שִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמֵאִיר לָהֶם בַּתּוֹרָה כַּשֶּׁמֶשׁ (לירח) שֶׁמִּתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה וּמֵאִיר לְכָל כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְאֵין לַיְלָה אֶלָּא גָּלוּת, וְהֵיא (ישעיה כא) שמר מה מלילה שמר מה מליל. ומתגלה ביום, שנאמר (בראשית מד) הבקר אור. הבקר של אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות טז) וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד ה'. (רות ג) חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

אַדְּהָכִי, הָא רַעְיָא מְהֵימָנָא נָפִיק מַהַהוּא סֶלַע, וְאָמַר, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, מַה מוֹעִיל לִי לְאִתְטַמָּרָא מִקַּמָּךְ, דְּהָא לָא שָׁבַקְנָא אֲתַר דְּלָא עָאלִית לְאִתְטַמָּרָא מִנָּךְ, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא, אִי הָכִי לֵית לִי לְאִתְכַּסְיָיא מִנָּךְ.

בְּתוֹךְ כָּךְ אוֹתוֹ הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן יָצָא מֵאוֹתוֹ סֶלַע וְאָמַר, הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, מַה מוֹעִיל לִי לְהִסְתַּתֵּר מִפָּנֶיךָ, שֶׁהֲרֵי לֹא הִשְׁאַרְתִּי מָקוֹם שֶׁלֹּא נִכְנַסְתִּי לְהִסְתַּתֵּר מִמְּךָ וְלֹא מָצָאתִי. אִם כֵּן, אֵין לִי לְהִתְכַּסּוֹת מִמֶּךָּ.

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בְּתַר דְּאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, מַאי נִיהוּ דְּאָמַר לְבָתַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֶלֶם. אָמַר לֵיהּ, מַה דְּאוֹקְמוּהָ עַל דָּא מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּמִנְהוֹן הָווּ אַמְרִין יִבְרָא, וּמִנְהוֹן אַמְרִין לָא יִבְרָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ, דִּכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי (דף רל"ט ע"א) אִיהוּ, לָא יְהֵיב חוּלָקָא בֵּיהּ חַד מִנַּיְיהוּ, וְלָא אִתְעֲבִיד בְּדִיוּקְנָא דִּלְהוֹן, אֶלָּא בְּאִיקוֹנִין דְּמַלְכָּא בְּצַלְמוֹתוֹ כִּדְמוּתוֹ, דְּאִיהוּ צֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ. אָמַר הָכִי אִשְׁתְּמוֹדַע. אָמַר חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא אֲנָא אֲמֵינָא לָךְ, דְּאִתְבְּרֵי בְּכֹלָּא, וְאִשְׁלְטֵיהּ עַל כֹּלָּא. וְאִי הֲוָה יְהֵיב כָּל חַד בֵּיהּ חוּלָקֵיהּ, בְּזִמְנֵיהּ דְּהֲוָה כַּעְסֵיהּ עֲלֵיהּ, כָּל חַד, הֲוָה נָטִיל חוּלָקֵיהּ מִנֵּיהּ, (ישעיה ב) כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא.

אָמַר לוֹ הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, לְאַחַר שֶׁאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, מַהוּ שֶׁאָמַר לְבַסּוֹף, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ? אָמַר לוֹ, מַה שֶּׁבֵּארוּ עַל זֶה בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמֵּהֶם אָמְרוּ יִבְרָא, וּמֵהֶם אָמְרוּ לֹא יִבְרָא - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן הוּא, לֹא נָתַן חֵלֶק בּוֹ אַף אֶחָד מֵהֶם, וְלֹא נַעֲשָׂה בַּצּוּרָה שֶׁלָּהֶם, אֶלָּא בְּצוּרַת הַמֶּלֶךְ, בְּצַלְמוֹ כִּדְמוּתוֹ, שֶׁהוּא צֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ. אָמַר, כָּךְ מַשְׁמַע מֵהַכְּתוּב. אָמַר, חַס וְשָׁלוֹם! אֶלָּא אֲנִי אֹמֵרְתִּי לְךָ, שֶׁנִּבְרָא בַּכֹּל וְהִשְׁלִיטוֹ עַל הַכֹּל. וְאִם הָיָה נוֹתֵן כָּל אֶחָד בּוֹ חֶלְקוֹ בִּזְמַן שֶׁהָיָה כּוֹעֵס עָלָיו, כָּל אֶחָד הָיָה נוֹטֵל חֶלְקוֹ מִמֶּנּוּ, (ישעיה ב) כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא.

אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא לֵיהּ (כל חד וחד) בְּדִיוּקְנֵיהּ, דְּא מַלְכוּת קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי תְּמוּנַת כֹּל. דְּבָהּ אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָרָא עָלְמָא, וְכָל בְּרִיְיין דְּבָרָא בְּעָלְמָא, וְכָלַל בָּהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל, וְכָלַל בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָן, וְכָל שְׁמָהָן וְכִנּוּיִין וְהַוָיָין. וְעָלַת עַל כֹּלָּא, דְּאִיהוּ אֲדוֹן עַל כֹּלָּא, וְלֵית אֱלָהָא בַּר מִנֵּיהּ, וְלָא יִשְׁתְּכַח בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין פָּחוּת מִינָּהּ. בְּגִין דְּאִיהִי קֶשֶׁר דְּכֻלְּהוּ, שְׁלִימוּ דְּכֻלְּהוּ, לְקַיְּימָא בֵּיהּ (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. וּבְגִין דְּלָא אִשְׁתְּכַח עִלַּת עַל כֹּלָּא בְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין פָּחוּת מִנָּהּ, אֲפִילּוּ בְּחַד מִנַּיְיהוּ, אִתְקְרִיאַת אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל. וּמִסְטָרָא דְּעִלַּת עַל כֹּלָּא, אִתְּמַר בָּהּ, (דברים ד) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, אֲבָל מִסְטָרָא דִּשְׁאָר בְּרְיִין. אִתְּמַר בָּהּ, (במדבר יב) וּתְמוּנַת יְיָ יַבִּיט.

אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אוֹתוֹ (כל אחד ואחד) בְּצוּרָתוֹ, זוֹ הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא תְּמוּנַת כֹּל, שֶׁבָּהּ הִסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם וְכָל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָא בָּעוֹלָם, וְכֻלֵּל בָּהּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּלִי פָּרוּד כְּלָל, וְכֻלֵּל בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת וְכָל שְׁמוֹת וְכִנּוּיִים וְהֶוְיוֹת. וְהֶעְלְיוֹן עַל הַכֹּל, שֶׁהוּא אָדוֹן עַל הַכֹּל, וְאֵין אֱלוֹהַּ חוּץ מִמֶּנּוּ, וְאֵין נִמְצָא בָּעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים פְּחוֹת מִמֶּנּוּ. מִשּׁוּם שֶׁהוּא קֶשֶׁר שֶׁל כֻּלָּם, שְׁלֵמוּת שֶׁל כֻּלָּם, לְקַיֵּם בּוֹ (תהלים קנ) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא עֶלְיוֹן עַל הַכֹּל בָּעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים פְּחוֹת מִמֶּנּוּ, אֲפִלּוּ בְּאֶחָד מֵהֶם, נִקְרֵאת אֻמּוּנַת יִשְׂרָאֵל. וּמִצַּדּוֹ שֶׁל הָעֶלְיוֹן עַל הַכֹּל נֶאֱמַר בָּהּ (דברים ד) כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אֲבָל מִצַּד שֶׁל שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת נֶאֱמַר בָּהּ (במדבר יב) וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט.

אָתָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ, וְאָמְרוּ, וַדַּאי כְּעַן לֵית מַאן דְּיָכִיל לְמֵיטַל מִנֵּיהּ חוּלָקֵיהּ, דְּלָא יָהִיב בֵּיהּ חוּלָקָא חַד בְּעָלְמָא, אֶלָּא בּוֹרֵא עָלְמִין, עִלַּת עַל כֹּלָּא, וּבֵיהּ תַּלְיָא עָנְשֵׁיהּ, אוֹ אַגְרֵיהּ, וְלָא בְּמַלְאָךְ וְשָׂרָף, וְלָא בְּשׁוּם בְּרִיָּה דְּעָלְמָא. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, הַמְּשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם וְדָבָר אַחֵר, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. מֵיד דְּשָׁמַע מִלִּין דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בּוּצִינָא קַדִּישָׁא חַדָּא רַעְיָא מְהֵימְנָא. (ס"א דאמר רעיא מהימנא בוצינא קדישא חדא) וְכָל חַבְרַיָּיא בָּרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימְנָא, אִי לָא הֲוָה אָתֵי בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיִּי.

בָּא הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּשְׁאַר הַחֲבֵרִים, וְהִשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, וַדַּאי עַתָּה אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לְקַחַת מִמֶּנּוּ חֶלְקוֹ, שֶׁלֹּא נָתַן בּוֹ חֶלְקוֹ אֶחָד בָּעוֹלָם אֶלָּא בּוֹרֵא הָעוֹלָם, עֶלְיוֹן עַל הַכֹּל, וּבוֹ תָּלוּי עָנְשׁוֹ אוֹ שְׂכָרוֹ, וְלֹא בְּמַלְאָךְ וְשָׂרָף וְלֹא בְּשׁוּם בְּרִיָּה בָּעוֹלָם. וּמִשּׁוּם זֶה בֵּאֲרוּ חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה, הַמְּשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם וְדָבָר אַחֵר, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. מִיָּד שֶׁשָּׁמַע דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שָׂמַח הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן. (שאמרהרועההנאמן, שמחהמנורה הקדושה) וְכָל הַחֲבֵרִים בֵּרְכוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ, רוֹעֶה נֶאֱמָן, אִם לֹא הָיָה בָּא אָדָם בָּעוֹלָם אֶלָּא לִשְׁמֹעַ זֶה - דַּי.

זַכָּאָה אִיהוּ, מַאן דְּאִשְׁתְּדֵל בְּגַלּוּיָא בַּתְרָאָה, לְמִנְדַּע לִשְׁכִינְתָּא, לְאוֹקִיר לָהּ בְּכָל פִּקּוּדִין, וּלְמִסְבַּל בְּגִינָהּ כַּמָּה דוֹחָקִין. כְּמָה דְּאִתְּמַר, אַגְרָא דְּכַלָּה דּוֹחָקָא. (בראשית כח) וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, אִם יֵשׁ כ"ב אוֹתִיּוֹת דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהִי שְׁכִיבַת עַמֵּיהּ.

אַשְׁרֵיו מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּגְּלוּיוֹת הָאַחֲרוֹנָה לְדַעַת הַשְּׁכִינָה, לְכַבֵּד אוֹתָהּ בְּכָל הַמִּצְווֹת וְלִסְבֹּל בִּגְלָלָהּ כַּמָּה צָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, הַשָּׁכָר עֲבוּר שִׁמְחַת חָתָן וְכַלָּה הוּא הַדִּחַק. וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא (בראשית כח) - אִם יֵשׁ כ"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, הַשְּׁכִינָה שׁוֹכֶבֶת עִמּוֹ.

מַאן יְ"שׁ. חָכְמָה מֵאַיִן. דִּבְאַתַר דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה תַּמָּן, חָכְמָה תַּמָּן. וּבְגִינָהּ אִתְּמַר, (משלי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. וְהַיְינוּ (שמות כ) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאוֹהֲבָי. מִסִּטְרָא דְּאַהֲבַת חֶסֶד. וְיֵשׁ דְּאִיהִי חָכְמָה לְיִמְינָא, דְּהָכִי אוּקְמוּהָ הְרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. וּבְגִין דָּא, לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ.

מַהוּ יְ"שׁ? חָכְמָה מֵאַיִן. שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁהַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה שָׁם, חָכְמָה שָׁם. וּבִגְלָלָהּ נֶאֱמַר, (משלי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. וְזֶהוּ (שמות כ) וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאוֹהֲבַי - מִצַּד שֶׁל אַהֲבַת חֶסֶד. וְיֵשׁ - שֶׁהִיא חָכְמָה - לְיִמְין. שֶׁכָּךְ בֵּאֲרוּהוּ, הְרוֹצֶה לְהַחְכִּים - יַדְרִים. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ.

תָּא חֲזֵי בְּרַזִין סְתִימִין, בְּמִדּוֹת דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהִיא מִדָּה דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ, וְדַכְרִין בָּהּ, עִלָּהּ אִתְּמַר, בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ. וְשִׁבְעִין אַנְפִּין לְאוֹרַיְיתָא, וְהַאי אִיהוּ (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, תַּזְכִּיר אֶת שְׁמִי מְבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּהַהִיא מִדָּה דְּאַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, בְּהַהִיא מִדָּה אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. (ע"כ רע"מ).

בֹּא וּרְאֵה, בַּסּוֹדוֹת הַסְּתוּמִים, בְּמִדּוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אוֹתָהּ מִדָּה שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בָּהּ וְזוֹכְרִים אוֹתָהּ, עָלֶיהָ נֶאֱמַר, בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ. וְשִׁבְעִים פָּנִים לַתּוֹרָה, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי. תַּזְכִּיר אֶת שְׁמִי צָרִיךְ לְהִיוֹת! אֶלָּא בְּאוֹתָהּ מִדָּה שֶׁאַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, בְּאוֹתָהּ מִדָּה אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. (ע"כ רעיא מהימנא).

(במדבר כ"ו) עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לְמְעָט. רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ג) יָדַעְתִּי כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרוֹעַ וְגוֹ'. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, דְּחָכְמְתֵיהּ יַתִּיר עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, לָא יְדַעְנָא כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם, וְאִיהוּ אָמַר יָדַעְתִּי, מַה דְּלָא יָדַע בַּר נָשׁ אַחֲרָא.

זֹהַר עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לְמְעָט (במדבר כו). רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר (קהלת ג) יָדַעְתִּי כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ וְגוֹ'. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁחָכְמָתוֹ יְתֵרָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, לֹא יָדַעְנוּ כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם, וְהוּא אָמַר יָדַעְתִּי, מַה שֶּׁלֹּא יָדַע בֶּן אָדָם אַחֵר?!

אֶלָּא וַדַּאי שְׁלֹמֹה מַלְכָּא חָכְמְתֵיהּ סַלְקָא עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא, וּמַה דְּאִיהוּ יָדַע לָא יָדְעֵי כָּל שְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא. תָּא חֲזֵי, שְׁאַר אוּמָנֵי דְּעָלְמָא, כַּד אִיהוּ עָבִיד עֲבִידְתָּא, אַשְׁגַּח בֵּיהּ, וְאִסְתַּכַּל זִמְנָא וּתְרֵין זִמְנִין וְעָבִיד לֵיהּ, וּלְבָתַר אוֹסִיף עָלֵיהּ, אוֹ גָּרַע מִנֵּיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו הָכִי, אַפִּיק עֲבִידְתָּא לַאֲמִתּוֹ מִתְּהוּ, דְּלֵית בָּהּ מַמָּשׁוּת כְּלָל, וְאִיהוּ מַמָּשׁ אִתְתַּקַּן כַּדְקָא יָאוּת, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְאוֹסָפָא וּלְאַגְרָעָא מִנֵּיהּ. בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד.

אֶלָּא וַדַּאי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ חָכְמָתוֹ עוֹלָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וּמַה שֶּׁהוּא יָדַע, לֹא יוֹדְעִים כָּל שְׁאַר בְּנֵי הָעוֹלָם. בֹּא וּרְאֵה, שְׁאַר בַּעֲלֵי אֻמָּנוּת שֶׁבָּעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, מַשְׁגִּיחַ בּוֹ וּמְסַתֵּכֵל פַּעַם וּשְׁתֵּי פְּעָמִים וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ, וּלְבַסּוֹף מוֹסִיף עָלָיו אוֹ גּוֹרֵעַ מִמֶּנּוּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא כָּךְ - מוֹצִיא מַעֲשֶׂה לַאֲמִתּוֹ מִתְּהוּ, שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁוּת כְּלָל, וְהוּא מַמָּשׁ נִתְקַן כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, וְלֹא צָרִיךְ לְהוֹסִיף וְלִגְרֹעַ מִמֶּנּוּ. בִּגְלַל זֶה כָּתוּב, (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד.

תּוּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים, לְתַקּוּנָא דְּעָלְמָא, וַדַּאי הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, אִי הָכִי מַהוּ וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּירְאוּ מִלְּפָנָיו. אֶלָּא הַאי קְרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא, וְהוּא רָזָא עִלָּאָה בֵּין חַבְרָנָא, הַאי קְרָא הָכִי מְבָּעֵי לֵיהּ, כִּי כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם, מַהוּ

כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, וְהָא כְּתִיב מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה.

וְעוֹד, כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים, לְתִקּוּן הָעוֹלָם, וַדַּאי הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִם כֵּן, מַהוּ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו? אֶלָּא זֶה הַפָּסוּק כְּדֵךְ לָמַדְנוּ, וְהוּא סוֹד עֶלְיוֹן בֵּין חֲבֵרֵינוּ. פָּסוּק זֶה כְּדֵךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת: כִּי כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. מַהוּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה? וַהֲרֵי כָּתוּב, מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה, וְאַתְּה אָמַרְתְּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה?!

דף רלט:

אֶלָּא מִקְרָא אַחֲרָא אִשְׁתְּמַע, כְּתִיב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. יַעֲשֶׂה, עֲשִׂיתָ מִבָּעֵי לֵיהּ. לִמְחַכֵּה לוֹ, לָךְ מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אָתָר אִתְעֲבִיד הוּא, דְּנָגִיד וְנָפִיק וְאַדְלִיק בּוֹצִינִין כֻּלְּהוּ לְכָל עִיבָר, וְאִקְרֵי עוֹלָם הַבָּא. וּמִנַּיְהוּ נָפִיק חַד אִילָנָא, (דף רל"ט ע"ב) לְאִתְשַׁקְיָא וּלְאִתְתַּקְנָא. וְהַאי אִילָנָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא הוּא עַל כָּל שְׁאַר אִילָנִין, וְהָא אוֹקְמוּהָ. וְהַהוּא עוֹלָם הַבָּא דְּנָגִיד וְנָפִיק, אַתְקִין לֵיהּ לְהַאי אִילָנָא תָּדִיר, אַשְׁקֵי לֵיהּ, וּמְתַקֵּן לֵיהּ בַּעֲבִידָתֵיהּ, מְעַטָּר לֵיהּ בְּעִטָּרִין, לָא פָּסִיק מַבּוּעֵי מַנַּיְהוּ לְעָלַם לְעָלְמֵי עָלְמִין.

אֶלָּא מִפְּסוּק אַחֵר נִשְׁמַע. כָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. יַעֲשֶׂה?! עָשִׂיתָ לְהָיוֹת! לִמְחַכֵּה לוֹ?! לְךָ צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֶלָּא מָקוֹם עֶלְיוֹן הוּא, שֶׁנִּמְשָׁךְ וְיוֹצֵא וּמַדְלִיק נֵרוֹת כֻּלָּם לְכָל כִּוּוּן, וְנִקְרָא עוֹלָם הַבָּא. וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא אִילָן אֶחָד לְהַשְׁקוֹתוֹ וּלְתַקְּנוֹ. וְזֶה הָאִילָן עֶלְיוֹן וּמְכֻבָּד הוּא עַל כָּל שְׁאָר הָאִילָנוֹת, וּכְבָר בֵּאֲרוּהוּ. וְאוֹתוֹ עוֹלָם הַבָּא שֶׁנִּמְשָׁךְ וְיוֹצֵא, מְתַקֵּן לוֹ לְזֶה הָאִילָן תָּמִיד, מַשְׁקֶה אוֹתוֹ וּמְתַקֵּן אוֹתוֹ בְּמַעֲשָׂיו, מְעַטֵּר אוֹתוֹ בַּעֲטָרוֹת, וְלֹא מַפְסִיק מְקוֹרוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

בְּהַהוּא אִילָנָא תַּלְיָא מְהֵימְנוּתָא, בֵּיהּ שַׁרְיָא מִכָּל שְׁאַר אִילָנִין, קִיּוּמָא דְּכֹלָּא בֵּיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. וַדַּאי הוּא הָיָה הוּא הֹוֶה וְהוּא יִהְיֶה. עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף, וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרוֹעַ. וְעַל דָּא בְּאוֹרַיְיתָא כְּתִיב, (דברים יג) לֹא תוֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ. דְּאִילָנָא דָּא, דְּאוֹרַיְיתָא הוּא. וַאֲתַר דָּא אַתְקִין הָאֱלֹהִים תָּדִיר. הָאֱלֹהִים סְתָם, דָּא גְּבוּרָה מַאַיִן סוֹף וּמַאַיִן חֵקֶר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה מ) אַיִן חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ, הָאֱלֹהִים, וְלָא אֱלֹהִים. וְעַל דָּא עָשָׂה, יַעֲשֶׂה תָּדִיר, כְּמַבּוּעַ דְּלָא פַּסְקָן מֵימוֹי לְדָרֵי דָּרִין.

בְּאוֹתוֹ אִילָן תְּלוּיָה הֶאֱמוּנָה, בּוֹ שׁוֹרֶה מִכֹּל שְׁאָר הָאִילָנוֹת, קִיּוּם הַכֹּל בּוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב, כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. וַדַּאי הוּא הָיָה, הוּא הֹוֶה, וְהוּא יִהְיֶה. עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ. וְעַל זֶה בַּתּוֹרָה כָּתוּב, (דברים יג) לֹא תוֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ. שֶׁאִילָן זֶה תּוֹרָה הוּא. וּמָקוֹם זֶה מְתַקֵּן הָאֱלֹהִים תָּמִיד. הָאֱלֹהִים סְתָם, זוֹ גְּבוּרָה מַאַיִן סוֹף וּמַאַיִן חֵקֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ) אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ. הָאֱלֹהִים, וְלֹא אֱלֹהִים. וְעַל זֶה עָשָׂה, יַעֲשֶׂה תָּמִיד, כִּנְבִיעָה שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים מֵימֶיהָ לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

בְּגִין כַּךְ כְּתִיב, וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו. אַתְקִין לֵיהּ לְהַאי אִילָנָא, בְּתִקוּנָא שְׁלִים, דְּאִחִיד לְכָל סְטָר עִילָּא וְתַתָּא, בְּגִין דְּיִרְאוּ מִלְּפָנָיו. וְלָא יַחְלְפוּן לֵיהּ בְּחִלּוּפָא אַחֲרָא לְדָרֵי דָּרִין.

בְּגַלַל זֶה כָּתוּב, וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו. תִּקֵּן לוֹ לָזֶה הָאִילָן בְּתִקּוּן שָׁלֵם שֶׁאֲחוּז לְכָל צַד, עֶלְיוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו, וְלֹא יַחֲלִיפוּ אוֹתוֹ בְּחִלּוּף אַחֵר לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמְרַת, אֲבָל תּוּ אִית לְאִסְתַּכְּלָא, בְּקַדְמִיתָא יַעֲשֶׂה, וּלְבָתַר וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה, מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא (תדיר) וַדַּאי יַעֲשֶׂה וְאַתְקִין לְהַאי אִילָנָא, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי לְדָרֵי דָּרִין. וּלְבָתַר עָשָׂה, מַהוּ עָשָׂה. אֶלָּא עָשָׂה הָאֱלֹהִים אִילָנָא אַחֲרָא לְתַתָּא מִנֵּיהּ. וְלָא יַעֲשֶׂה כְּהַאי. דְּהַאי אִילָנָא תַּתָּאָה, עָבִיד לֵיהּ וְאַתְקִין לֵיהּ, בְּגִין דְּמַאן דְּיֵיעוּל לְאִילָנָא עִלָּאָה, יֵיעוּל בְּרִשׁוּ, וְיִשְׁכַּח לְאִילָנָא תַּתָּאָה, וְיִדְחַל לְמֵיעָאל, אֶלָּא כְּדְקָא חָזֵי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וַדַּאי יָפֶה אָתָה אוֹמֵר, אֲבָל שׁוּב יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל: בַּתְּחִלָּה יַעֲשֶׂה, וּלְבַסּוֹף - וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא (תמיד) וַדַּאי יַעֲשֶׂה וְיִתַּקֵּן לָזֶה הָאִילָן שֶׁלֹּא יִפָּסְקוּ מֵימָיו לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. וּלְבַסּוֹף עָשָׂה. מַהוּ עָשָׂה? אֶלָּא עָשָׂה הָאֱלֹהִים אִילָן אַחֵר לְמַטָּה מִמֶּנּוּ. וְלֹא יַעֲשֶׂה כְּמוֹ זֶה. שֶׁזֶּה הָאִילָן הַתַּחְתּוֹן עָשָׂה אוֹתוֹ וְהִתְקִין אוֹתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁמִּי שֶׁיִּכָּנֵס לְאִילָן הָעֶלְיוֹן, יִכָּנֵס בִּרְשׁוּת, וְיִמְצָא לְאִילָן הַתַּחְתּוֹן, וְיִירָא לְהִכָּנֵס, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁרָאוּי.

תָּא חֲזֵי, דְּהַאי, נָטִיר פִּתְחָא הוּא. וְעַל דָּא אִקְרֵי (תהלים קכא) שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל וְדָא אִילָנָא תַּתָּאָה עָשָׂה, אִתְשַׁקְיָא וּמִתְזָן מֵאִילָנָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב יַעֲשֶׂה, אֶלָּא עָשָׂה. מַאי טַעְמָא. שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו בְּנֵי עָלְמָא, וְלָא יִקָּרְבוּן לֵיהּ, אֶלָּא אִינּוּן דְּיִתְחַזּוּן לְקָרְבָא, וְלָא אַחֲרָא, וְיִסְתַּמְרוּן בְּנֵי נָשָׁא אָרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִסְטוּן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

בֹּא וּרְאֵה שֶׁזֶּה, שׁוֹמֵר הַפֶּתַח הוּא, וְעַל זֶה נִקְרָא (תהלים קכא) שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הָאִילָן הַתַּחְתּוֹן עָשָׂה, וּמַשְׁקֶה וְנִזּוֹן מֵהָאִילָן הָעֶלְיוֹן. וְעַל זֶה לֹא כָּתוּב יַעֲשֶׂה, אֶלָּא עָשָׂה. מָה הַטַּעַם? שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו בְּנֵי הָעוֹלָם וְלֹא יִתְקָרְבוּ אֲלֵיו אֶלָּא אֵלּוּ שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִים לְהִתְקָרֵב, וְלֹא אֲחֵרִים, וְיִשְׁמְרוּ בְּנֵי הָאָדָם דַּרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִסְטוּ לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל.

תָּא חֲזֵי, עַל הַאי אִילָנָא דְּכָל חֵילוֹי בֵּיהּ שַׁרְיָא, אָמַר דָּוִד, (תהלים טז) אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי. מַהוּ גּוֹרָלִי. דָּא עַדְבָּא דְּאָחִיד בֵּיהּ דָּוִד מַלְכָּא. וְעַל דָּא, עַל פִּי הַגּוֹרָל (ס"א כן ביה על פי) כְּתִיב. וְכֵן הוּא עַל פִּי יְיָ. וַיָּמָת שָׁם עַל פִּי יְיָ. הַגּוֹרָל כְּתִיב. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא יָמָּא וְלֵילֵי, וְיַדְעֵי אָרְחוֹי. וְאִינּוּן אַכְלֵי בְּכָל יוֹמָא מְזוֹנָא עִלָּאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (קהלת ז) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. דְּהָא אוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא מֵאָתָר דָּא אִתְּזָן, וְהָא אִתְּמַר עֲלַיְיהוּ, (ישעיה סה) הִנֵּה עֲבָדַי יֹאכֵלוּ.

בֹּא וּרְאֵה, עַל זֶה הָאִילָן שֶׁכָּל חֵילָיו בּוֹ נִמְצָאִים, אָמַר דָּוִד, (תהלים טז) אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי. מַהוּ גּוֹרָלִי? זֶה הַגּוֹרָל שֶׁאוֹחֵז בּוֹ דָּוִד הַמֶּלֶךְ. וְעַל זֶה כָּתוּב עַל פִּי הַגּוֹרָל. וְכֵן הוּא עַל פִּי ה'. וַיָּמָת שָׁם עַל פִּי ה'.

כְּתוּב הַגּוֹרָל (כן בו על פי). אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה וְיוֹדְעִים דְּרָכָיו, וְהֵם אוֹכְלִים בְּכָל יוֹם מָזוֹן עֶלְיוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ז) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה שֶׁל מַעְלָה מִמָּקוֹם זֶה נִזּוֹנִית, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר עֲלֵיהֶם, (ישעיה סה) הִנֵּה עֲבָדַי יֹאכֵלוּ.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ. דָּא קוֹל דְּאָחִיד לְהַאי רָקִיעַ, וְאִשְׁתְּתַף בַּהֲדֵיהּ. וְדָא הוּא (תהלים קיא) זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו. וְהַהוּא רְקִיעָא קָאִים עִלַּיְיהוּ, עַל אִינּוּן חֵיוָון. וְדָא הוּא דְּאִבְדֵי בַּשֵּׁנִי, (בראשית א) לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָּיִם.

רַבִּי אַבָּא פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל הָרָקִיעַ. זֶה הַקּוֹל שֶׁאָחוּז לָזֶה הָרָקִיעַ וּמִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיא) זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו. וְאוֹתוֹ רָקִיעַ עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, עַל אוֹתָן חַיּוֹת. וְזֶה הוּא שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי, לְהַבְדִּיל (בראשית א) בֵּין מַיִם לָמָּיִם.

וְהָא אוֹקְמוּהָ, דְּשִׁבְעָה רְקִיעִין לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וַדַּאי וִילוֹן אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ, דְּהָא לֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ, אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לֵיהּ. וּמִסְכְּנֵי בֵּיהּ אִתְאֲחָדוּ, דָּא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (דברי הימים ב כב) וּבְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית אֱלֹהָי. וְדָא מַכְנִיס שַׁחֲרִית וּמוֹצִיא עַרְבִית. דְּהָא בְּלֵילְיָא, אַפִּיק חֵילוּי לְכָל סִטְרִין, וְשַׁלְטָא עַל אִינּוּן חֵילִין וְאָכְלוֹסִין. וּבְשַׁחֲרִית כָּנִישׁ לְכֻלְּהוּ, וְאַעִיל לְגַוָּאֵיהוּ, וְלָא שַׁלְטִין. דְּהָא בְּקָר כָּלִיל כֻּלְּהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים צב) לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת. וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וַהֲרֵי בֵּאֲרוּהָ, שֶׁשִּׁבְעָה רְקִיעִים לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וַדַּאי וִילוֹן אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ מִשֶּׁלּוֹ, אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ. וְהָעֲנִיִּים בּוֹ אֲחוּזִים. זֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב, (דברי הימים אכב) (ו) בְּעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית אֱלֹהָי, וְזֶה מַכְנִיס שַׁחֲרִית וּמוֹצִיא עַרְבִית. שֶׁהֲרֵי בַּלַּיְלָה מוֹצִיא חֵילוֹתָיו לְכָל הַצְּדָדִים, וְשׁוֹלֵט עַל אוֹתָם חֵילוֹת וַהֲמוֹנִים. וּבַשַּׁחֲרִית מְכַנֵּס לְכֻלָּם, וּמַכְנִיסָם לְנִקְבָּם וְלֹא שׁוֹלְטִים. שֶׁהֲרֵי הַבֹּקֶר כּוֹלֵל אֶת כֻּלָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צב) לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת. וַהֲרֵי בֵּאֲרוּהוּ.

וְקוֹל אִית עַל הַאי רָקִיעַ, מִנַּיְהּ אִתְּזַן הַאי רָקִיעַ, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי קוֹל אִתְעַר, כֻּלְּהוּ אֶכְלוּסִין לָא נָטְלִין, וְלֵית בְּהוּ רְשׁוּ, אֶלָּא לְמֵיקַם בְּדוּכְתַּיְיהוּ, וְאַקְרְבֵי חֵילֵיהוֹן וּמְחַכָּאן, לְהַהוּא טִיבוּ דְּנָגִיד לְהַהוּא רָקִיעַ, וְיִתְבָּרְכָן בְּגִינַיְיהּ, וְעַל דָּא אִיהוּ מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם.

וְיֵשׁ קוֹל עַל זֶה הָרָקִיעַ, מִמֶּנּוּ נִזּוֹן זֶה הָרָקִיעַ. בְּשָׁעָה שֶׁקּוֹל זֶה מִתְעוֹרֵר, כָּל הַהֲמוֹנִים לֹא נוֹסְעִים, וְאֵין לָהֶם רְשׁוּת אֶלָּא לַעֲמֹד בִּמְקוֹמָם, וּמְקָרְבִים אֶת חֵילוֹתֵיהֶם וּמְחַכִּים לְאוֹתוֹ טוּב שֶׁנִּמְשָׁךְ לְאוֹתוֹ רָקִיעַ וְיִתְבָּרְכוּ בְּגָלְלוֹ, וְעַל זֶה הוּא מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם.

דף רמ.

תָּא חֲזֵי וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר, דָּא אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (בראשית כט) וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן וְגוֹ'. חַד אֶבֶן נַחְתָּא מִלְּעֵילָּא, כַּד בָּעוּ יִשְׂרָאֵל לְמֵירַת אַרְעָא, וּכְתִיב בֵּיהּ גּוֹרָל. וְאִיהוּ אָמַר, דָּא לְפַלְגָנָיָא, וְדָא

לְפָלַנְיָא. וְדָא אֶבֶן הוּא מִתְּחוֹת (דף ר"מ ע"א) כֻּרְסְיָיא דְמַלְכָּא נַחְתָּא. וַדַּאי (בראשית מט) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל כְּתִיב. וּבְגִינֵי כַּךְ עַל פִּי הַגּוֹרָל וַדַּאי תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, רָקִיעַ רָקִיעַ אֲשֶׁר עַל אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא, מַה שֶּׁכָּתֻב כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר - זוֹ אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב, (בראשית כט) וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן וְגוֹ'. אֶבֶן אַחַת יָרְדָה מִלְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר רָצוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶשֶׁת אֶת הָאָרֶץ, וְכָתוּב בָּהּ גּוֹרָל. וְהִיא אָמְרָה: זֶה לִפְלוֹנִי, וְזֶה לִפְלוֹנִי. וְזוֹ הָאֶבֶן הִיא מִתַּחַת כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ יוֹרֶדֶת. וַדַּאי (שם מט) מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל כָּתוּב. וּמִשּׁוּם זֶה עַל פִּי הַגּוֹרָל וַדַּאי תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אָזְלֵי מֵאוּשָׁא לְלוּד, פָּגַע בְּהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר, רַהֲטוּ אֲבַתְרֵיהּ. אָמְרוּ, וַדַּאי נָרְהִיט אֲבַתְרֵיהּ דִּשְׁכִינְתָּא. עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּיהּ, אָמְרוּ וַדַּאי נִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדָךְ, וְנִשְׁמַע מִלָּה חַדְתָּא.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוּשָׁא לְלוֹד. פָּגַע בָּהֶם רַבִּי אֶלְעָזָר. רָצוּ אַחֲרָיו. אָמְרוּ, וַדַּאי נָרוּץ אַחֲרֵי הַשְּׁכִינָה. עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֵצְלוֹ, אָמְרוּ, וַדַּאי נִשְׁתַּתֵּף אִתְּךָ וְנִשְׁמַע דָּבָר חָדוּשׁ.

פְּתַח וְאֱמַר, (ישעיה נא) שִׁמְעוּ אֵלַי רוֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי וְגוֹ'. שִׁמְעוּ אֵלַי רוֹדְפֵי צֶדֶק, אֵינוֹן דְּאָזְלִין בָּתַר מְהֵימְנוּתָא, רוֹדְפֵי צֶדֶק, וַדַּאי אֵינוֹן מְבַקְשֵׁי ה'. אִי בָּעֵיתוּ לְמִנְדַּע מְהֵימְנוּתָא, וּלְאַחָדָא לְהַאי צֶדֶק, לָא תִּסְתַּכְּלוּן בָּהּ בִּלְחוֹדָהא כִּשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא, דְּגַרְמוּ מִיתָה לְגַרְמַיְיהוּ עַל דָּא. אֲבָל (ישעיה נא) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חוֹצַבְתֶּם וְאֶל מַקֶּבֶת בּוֹר נוּקַרְתֶּם.

פְּתַח וְאֱמַר, (ישעיה נא) שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי וְגוֹ'. שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק - אֵלּוּ שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הָאֱמוּנָה, רֹדְפֵי צֶדֶק, וַדַּאי אֵלּוּ מְבַקְשֵׁי ה'. אִם רְצִיתֶם לְדַעַת הָאֱמוּנָה וְלֶאֱחֹז בָּזֶה הַצֶּדֶק, לֹא תִסְתַּכְּלוּ בָּהּ לְבַדָּהּ כְּשְׁאַר בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁגָּרְמוּ מִיתָה לְעַצְמָם עַל זֶה. אֲבָל (שם) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצַבְתֶּם וְאֶל מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם.

(רבי חייא הוה אזיל למחמי לר' אלעזר וכו' עד אשרי אדם עוז לו בך. תוספתא היא וכבר נדפסה בפרשת לך לך דף פ"ט ע"א שורה ל"ה. ואלו החילופים מצאתי בין הכתוב בהעתק אשר לפני לבין הכתוב שם. ע"ב שורה כ"ה צ"ל ואמר אמאי אחסין דוד מלכא מלכותא דאיהו. שם שורה כ"ט במקום בדוד צ"ל שלמה, דף צ' שורה י"א צ"ל קלא דהוה אמר אי קדישא הביאני המלך חדריו בכל אינון אידרין דסבא דאנפין עולימא קדישא אתמסרו בידיה כל מפתחן דבגינך ובחייך קדישא כל חילי שמיא נגילה ונשמחה בך, ודחילו שורה ט"ז במקום אזלו צ"ל יתבו תמן).

צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי וְגוֹ'. כָּתוּב (שמואל א טו) הֲחֵפֶץ לַה' בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל ה' וְגוֹ'. אֵין רְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּתְחַיֵּב בֶּן אָדָם וְעַל חוֹבוֹ יַקְרִיב קָרְבָּן. אֶלָּא קָרְבָּן שֶׁהוּא בְּלִי חוֹבָה, זֶהוּ קָרְבָּן שֶׁלָּם, וְנִקְרָא שְׁלָמִים. וְקָרְבָּן תָּמִיד גַּם כָּךְ, וְאַף עַל גַּב שֶׁמְּכַפֵּר עַל חוֹבוֹת.

(במדבר כ"ח) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי וְגוֹ'. כְּתִיב (שמואל א טו) הֲחֵפֶץ לַיְיָ בְּעוֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמוֹעַ בְּקוֹל יְיָ וְגוֹ'. לֵית רְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיֵיחוּב

בַּר נָשׁ, וְעַל חוֹבֵיהּ יַקְרִיב קָרְבָּן. אֶלָּא קָרְבָּן דְּאִיהוּ בְּלִי חוֹבָה, דָּא אִיהוּ קָרְבָּן שְׁלִים, וְאִקְרֵי שְׁלָמִים, וְקָרְבָּן תָּמִיד אוּף הָכִי, וְאַף עַל גַּב דְּמִכַּפֵּר עַל חוֹבִין.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, דְּרְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אִתְרְעֵי בְּקָרְבָּן דְּבַר נָשׁ עַל חוֹבוֹי, אֶלָּא רוּחַ נִשְׁבָּרָה. וּבְנֵי נָשָׁא לָא יַדְעֵי מַאי קָאָמְרֵי, וְהָכִי שְׁמַעְנָא מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּכַד אָתֵי בַּר נָשׁ לְאִסְתַּאֲבָא בְּחוֹבוֹי, אַמְשִׁיךְ עָלֵיהּ רוּחַ, מִסִּטְרָא דְּמִסְאֲבָא, וְאִתְגְּאֵי עַל בַּר נָשׁ, וְשָׁלִיט עָלֵיהּ לְכָל רְעוּתָא. וְהַהוּא סִטְרָא מִסְאֲבָא, אִתְגַּבַּר בְּחֵילֵיהּ וְאִתְתַּקַּף, וְשָׁלִיט עָלֵיהּ לְרְעוּתֵיהּ. אָתֵי בַּר נָשׁ וְשָׁלִיט עָלֵיהּ לְאִתְדַּכְּאָה, מְדַכְּאִין לֵיהּ.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה פֵּרְשׁוּהוּ, שֶׁרְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵין רְצוֹנוֹ בְּקָרְבָּן שֶׁל אָדָם עַל חֲטָאָיו, אֶלָּא רוּחַ נִשְׁבָּרָה. וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים מָה אוֹמְרִים. וְכָךְ שָׁמַעְנוּ מֵהַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּא אָדָם לְהִטַּמֵּא בַּחֲטָאָיו, מַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ מִצַּד הַטֻּמְאָה, וּמִתְגָּאֶה עַל הָאָדָם וְשׁוֹלֵט עָלָיו לְכָל רְצוֹנוֹ. וְאוֹתוֹ צַד הַטֻּמְאָה מִתְגַּבֵּר בְּכֹחוֹ וּמִתְחַזֵּק, וְשׁוֹלֵט עָלָיו שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ. בָּא אָדָם וְשׁוֹלֵט עָלָיו לְהִטַּהֵר - מְטַהֲרִים אוֹתוֹ.

בְּזִמְנָא דְּהֲוָה בֵּי מַקְדְּשָׁא קַיָּים, אַקְרִיב קָרְבָּנֵיהּ, כָּל כַּפָּרָה דִּילֵיהּ תַּלְיָיא עָלֵיהּ, עַד דְּאִתְחֲרָט, וְתָבַר לְהַהוּא רוּחַ מִגּוֹ גַּאוּתָא דִּילֵיהּ, וּמָאִיךְ לֵיהּ. וְדָא הוּא תְּבִירוּ, דְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּמִסְאֲבָא. וְכַד אִתְבַּר הַהוּא רוּחַ מִסְאֲבָא, וְקָרִיב קָרְבָּנֵיהּ, דָּא אִיהוּ דְּאִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא כַּדְקָא יָאוּת.

בִּזְמַן שֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, הִקְרִיב קָרְבָּנוֹ - כָּל כַּפָּרָה שֶׁלּוֹ תְּלוּיָה עָלָיו, עַד שֶׁהִתְחָרַט וְשָׁבַר לְאוֹתָהּ הָרוּחַ מִתּוֹךְ גַּאֲוָתוֹ וְהִשְׁפִּיל אוֹתָהּ. וְזוֹהִי הַשְׁבִּירָה שֶׁל אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁל טֻמְאָה. וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבֶּרֶת אוֹתָהּ רוּחַ הַטֻּמְאָה וּמַקְרִיב קָרְבָּנוֹ, זֶהוּ שֶׁמִּתְקַבֵּל בְּרָצוֹן כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ.

וְאִי לָא אִתְבַּר הַהוּא רוּחַ, לָאו קָרְבָּנֵיהּ כְּלוּם, וּלְכַלְבֵּי אִתְמְסַר, דְּהָא קָרְבָּנָא דָּא לָאו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא מִכַּלְבֵּי. וּבְגִין כָּךְ זִבְחֵי אֱלֹהִים כַּדְקָא יָאוּת, הוּא רוּחַ נִשְׁבָּרָה, דְּיִתְבַּר הַהוּא רוּחָא מִסְאֲבָא, וְלָא יִשְׁלוֹט. וְעַל דָּא מַאן דְּיִתְבַּר לֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת, עָלֵיהּ כְּתִיב, (תהלים עח) רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. לֵיהֱוֵי הַהוּא גַּבְרָא בְּאַבְטָחוּתָא, דְּלָא יְתוּב לְגַבֵּיהּ לְעָלְמִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְלֹא יָשׁוּב. לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה, הַהוּא גַּבְרָא דְּלָא אִתְגָּאֵי, וְלָא אִתְעַנַּג בְּעִנּוּגִין דְּעָלְמָא, אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה, בִּיקָרָא אִיהוּ לְגַבֵּיהּ. (במדבר כ"ח) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מַאי צַו. דָּא עֲבוֹדָה זָרָה. בְּגִין דְּלָא ייעוּל גַּרְמֵיהּ לְאִסְתַּאֲבָא בְּרוּחַ מִסְאֲבָא, דְּאִיהוּ עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ.

וְאִם לֹא נִשְׁבֶּרֶת אוֹתָהּ רוּחַ, אֵין קָרְבָּנוֹ כְּלוּם, וְנִמְסָר לַכְּלָבִים, שֶׁהֲרֵי קָרְבָּן זֶה אֵינוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֶלָּא מֵהַכְּלָבִים. וּמְשׁוּם זֶה וּבְחֵי אֱלֹהִים כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ הוּא רוּחַ נִשְׁבָּרָה, שֶׁיְּשַׁבֵּר אוֹתָהּ רוּחַ טֻמְאָה וְלֹא תִשְׁלֹט. וְעַל זֶה מִי שֶׁיְּשַׁבֵּר אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, עָלָיו כָּתוּב, (תהלים עח) רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. שֶׁיִּהְיֶה

אוֹתוֹ אָדָם בְּהַבְטָחָה שֶׁלֹּא יָשׁוּב אֶצְלוֹ לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְלֹא יָשׁוּב. לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה - אוֹתוֹ אָדָם שֶׁלֹּא הִתְגָּאָה וְלֹא הִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם - אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה, בְּכָבוֹד הוּא אֶצְלוֹ. צִו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (במדבר כח). מַהוּ צִו? זֶה עֲבוֹדָה זָרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכְנִיס עַצְמוֹ לְהִטַּמֵּא בְּרוּחַ טֻמְאָה, שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ.

דף רמ:

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח. (שיר השירים ה) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, אֲבָל אִית סְתָרִים בְּקָרְבָּנָא (ס"א שית סדרין דקרבנא) הָכָא, וְכֹלָּא אִתְמַר. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת הוּא, דְּשָׁרִית מִלָּה, וְסַתָּמַת, אֵימָא. (ס"א נסתמת אמאי) אָמַר, בְּגִין דַּחֲמֵינָא בְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ מִלָּה, וְאוֹלִיפְנָא. אָמַר, אֵימָא הַהִיא מִלָּה דְּחָמִית (דף ר"מ ע"ב) וְשָׁמַעַת.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (שיר השירים ה) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה בֵּאֲרוּהוּ, אֲבָל יֵשׁ דְּבָרִים נִסְתָּרִים בַּקָּרְבָּן (ששה סדרים בקרבן) כָּאן, וְהַכֹּל נִתְבָּאֵר. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָפֶה הוּא שֶׁהִתְחַלְתָּ הַדָּבָר, וְסַתַּמְתָּ, תֹּאמַר. (סתמתמדוע, ') אָמַר, מִשּׁוּם שֶׁרָאִיתִי בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ דָּבָר וְלָמַדְתִּי. אָמַר, תֹּאמַר אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁרָאִיתָ וְשָׁמַעְתָּ.

אָמַר כֹּלָּא חַד מִלָּה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר דָּא, בָּאתִי לְגַנִּי, בְּגִין דְּכָל קָרְבְּנִין דְּעָלְמָא כַּד סַלְקִין, כֻּלְּהוּ עַיְילִין לְגוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן בְּקַדְמֵיתָא, רָזָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהֵיאַךְ בְּקַדְמֵיתָא וְשִׁירוּתָא דְּקָרְבָּנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אוֹדֵי חֶטָאוֹי עָלָהּ, וּנְכִיסוּ וּזְרִיקוּ דְּדָמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא. אָמַר, הַכֹּל דָּבָר אֶחָד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר אֶת זֶה, בָּאתִי לְגַנִּי, בְּגַלַּל שֶׁכָּל קָרְבְּנוֹת הָעוֹלָם כַּאֲשֶׁר עוֹלִים, כֻּלָּם עוֹלִים לְתוֹךְ גַּן עֵדֶן בַּתְּחִלָּה, סוֹד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכֵיצַד? בְּרֹאשׁוֹנָה וּבְהַתְחָלַת הַקָּרְבָּן, בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם מוֹדֶה עַל חֲטָאָיו, וּשְׁחִיטָתוֹ וּזְרִיקַת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, הֵיאַךְ אִינּוּן רוּחִין קַדִּישִׁין אִתְּהֲנוּן מֵהַאי. וּמַאי טַעְמָא דְּקָרְבָּנָא דִּבְהֵמָה, וְהָא יַתִּיר הֲוָה סַגְיָא, לְתַבְרָא בַּר נָשׁ הַהוּא רוּחָא, וּלְאַתְבָא בְּתִיּוּבְתָּא מַאי טַעְמָא נָכְיסוּ דִּבְהֵמָה, וּלְאוֹקְדָא לֵיהּ בְּנוּרָא דְּמַדְבְּחָא.

עַתָּה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, אֵיךְ אוֹתָן רוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת נֶהֱנוֹת מִזֶּה, וּמַה טַּעַם שֶׁל קָרְבַּן בְּהֵמָה, וַהֲרֵי יוֹתֵר הָיָה רָאוּי לְאָדָם לִשְׁבֹּר אוֹתָהּ הָרוּחַ וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וּמָה הַטַּעַם שֶׁל שְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה וּלְשָׂרְפָהּ בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ?

אֶלָּא רָזָא הוּא, בְּגִין דְּאִית בְּהֵמָה דִּרְבִיעָא עַל אֶלֶף טוּרִין, וְאֶלֶף טוּרִין אֲכָלַת בְּכָל יוֹמָא, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן (תהלים נ) בְּהֵמוֹת בְּהָרֵי אֶלֶף. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, דְּאִית בְּעִירָא אָכִיל בְּעֵירֵי. וּמִמַּה דָּוִד. מֵאֶשָּׁא. וְכֻלְּהוּ לָחִיךְ לוֹן הַהִיא בְּהֵמָה בִּלְחִיכָא חָדָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים ד) כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא. וְכָל מַיָּא דְּיַרְדֵּן, דְּאַמְלָא בְּשִׁית שְׁנִין, הִיא עַבְדַת לֵיהּ גְּמִיעָה חָדָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב מ) יִבְטַח כִּי יַגִיחַ יַרְדֵּן אֶל פִּיהוּ.

אֶלָּא סוֹד הוּא, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּהֵמָה שֶׁרוֹבֶצֶת עַל אֶלֶף הָרִים, וְאֶלֶף הָרִים אוֹכֶלֶת בְּכָל יוֹם, וְכֻלָּם נִקְרָאִים (תהלים נ) בְּהֵמוֹת בְּהָרֵי אֶלֶף. וְעַל זֶה לְמָדְנוּ שֶׁיֵּשׁ בְּהֵמָה שֶׁאוֹכֶלֶת בְּהֵמָה. וּמִמָּה נַעֲשׂוּ? מֵאֵשׁ. וְאֶת כֻּלָּם לוֹחֶכֶת אוֹתָם אוֹתָהּ בְּהֵמָה בִּלְחִיכָה אַחַת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל

קַנָּא. וְכָל מֵי הַיַּרְדֵּן שֶׁנִּתְמַלֵּא בְּשֵׁשׁ שָׁנִים, הֵיא שׁוֹתָה אוֹתָם בִּגְמִיעָה אַחַת. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב מ) יִבְטַח כִּי יָגִיחַ יַרְדֵּן אֶל פִּיהוּ.

סִתְרָא דְּמִלָּה, חֲמִירָא דְּכָל הָנֵי, עִקָּרָא וְיסוֹדָא לְהָנֵי בְּעִירֵי דְּלִתַּתָּא. בְּגִין דְּרוּחָא מְנַיְּיהוּ מִתְפַּשְׁטָא (ס"א דרוחי דבעירי מנייהו אתפשטו) לְתַתָּא, וְאִתְצַיָּיר הַהוּא רוּחָא לְתַתָּא בִּבְעִירֵי. וְכַד חָב בַּר נָשׁ, אַיְיתֵי בְּעִירָא לְקָרְבָּנָא, וְהַהוּא רוּחָא דִּבְעִירָא דָּא, סַלְקָא וְתָב לְאַתְרֵיהּ, וּמִתְפַּשַּׁט הַהוּא רוּחָא בְּכֻלְּהוּ. וְכָל אִינּוּן דְּזִינָא דָּא, מִתְקָרְבִין וְאַתְיָין וְאִתְהַנָּיִין מֵהַהוּא חֶלְבָּא וְדָמָא, דְּהַהוּא לְבוּשָׁא דְּרוּחָא דָּא, דְּהָא מִסְטָרָא דִּלְהוֹן הֲוָה (בגין) הַהוּא רוּחָא (דלהון). וְכֻלְּהוֹן אִתְהַנּוּ וְאִתְזָנוּ, וְאִתְעַבְּדוּן סַנֵּיגוֹרִין עַל הַהוּא בַּר נָשׁ. וְעָאל דֶּרֶךְ וְשֻׁט, כְּמָה דְּאִתְמַר. וּבְגִין כָּךְ קָרְבָּנָא מִן הַבְּהֵמָה.

סוֹד הַדָּבָר, הַחֲמוּרָה שֶׁל כָּל אֵלּוּ, עִקָּר וְיסוֹד לְאֵלּוּ הַבְּהֵמוֹת שֶׁלְּמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהָרוּחַ מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵהֶן (שרוחות הבהמות מתפשטות מהן) לְמַטָּה, וּמִצְטַיֶּרֶת אוֹתָהּ הָרוּחַ לְמַטָּה בַּבְּהֵמוֹת. וְכַאֲשֶׁר חָטָא הָאָדָם, מֵבִיא בְּהֵמָה לְקָרְבָּן, וְאוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁל בְּהֵמָה זוֹ עוֹלָה וְחוֹזֶרֶת לִמְקוֹמָהּ, וּמִתְפַּשֶּׁטֶת אוֹתָהּ הָרוּחַ בְּכֻלָּם. וְכָל אֵלּוּ מִסּוּג זֶה מִתְקָרְבִים וּבָאִים וְנֶהֱנִים מֵאוֹתוֹ חֵלֶב וְדָם שֶׁהָיָה לְבוּשׁ שֶׁל רוּחַ זוֹ, שֶׁהֲרֵי מִצַּד שֶׁלָּהֶם הָיְתָה (בגלל) אוֹתָהּ הָרוּחַ (שלהם). וְכֻלָּם נֶהֱנוּ וְנִזּוֹנוּ וְנֶעֱשׂוּ סָנֵגוֹרִים עַל אוֹתוֹ הָאָדָם. וְנִכְנָס דֶּרֶךְ הַוֶּשֶׁט, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וּמִשּׁוּם זֶה הַקָּרְבָּן מִן הַבְּהֵמָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִיךְ בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלָךְ אִתְמַר (משלי כג) יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. יִשְׂמַח אָבִיךְ, דְּלְעֵילָּא. וְאִמֶּךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ, דָּא בְּרָתֵיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר חֲסִידָא. אֶלְעָזָר בְּרֵי אֵימָא, הָא קוּרְבָּנָא דִּבְהֵמָה, קָרְבָּנָא דְּעוֹפֵי מַאי. דִּכְתִיב, (ויקרא א) וְאִם מִן הָעוֹף עוֹלָה קָרְבָּנוֹ. אָמַר לֵיהּ, לָא חֲמֵינָא, אֲבָל אִסְתַּכַּלְנָא מֵהַאי מִלָּה דִּבְהֵמָה, מִלָּה דְּעוֹפֵי. וְלָא אֵימָא, בְּגִין דְּלָא חֲמֵינָא, וְעַד כְּעַן לָא שְׁמַעְנָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בָּרוּךְ בְּנֵי לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עָלֶיךָ נֶאֱמַר (משלי כג) יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. יִשְׂמַח אָבִיךָ - שֶׁלְּמַעְלָה. וְאִמֶּךָ - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ - זוֹ בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס שֶׁל יָאִיר הֶחָסִיד. אֶלְעָזָר בְּנִי, אֱמֹר, זֶה קָרְבַּן בְּהֵמָה, קָרְבַּן הָעוֹף מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא א) וְאִם מִן הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ? אָמַר לוֹ, לֹא רָאִיתִי, אֲבָל הִסְתַּכַּלְתִּי מִדָּבָר זֶה שֶׁל הַבְּהֵמָה, דָּבָר שֶׁל עוֹפוֹת. וְלֹא אַחֵר, וְלֹא אֹמַר, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רָאִיתִי, וְעַד כָּאן לֹא שָׁמַעְתִּי.

אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, יָאוּת אֲמָרְתְּ. אֲבָל רָזָא דְּקָרְבְּנִין סִתְרִין סַגִּיאִין תַּמָּן, וְלָא אִתְמְסָרוּ לְגַלָּאָה, בַּר לְזַכָּאֵי קִשׁוֹט, דְּרָזָא דְּמָארֵיהוֹן לָא אִתְכַּסֵּי מִנַּיְיהוּ. סִתְרָא דְּקָרְבְּנִין, דָּא אִיהוּ סִתְרָא, לְאִינּוּן מָאנִין (ס"א חיון) קַדִּישִׁין. ד' דִּיוּקְנִין חָקוּקִין בְּכִסֵּא, וְדָא אִיהוּ כּוּרְסְיָיא וּפָרְנָסָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. פְּנֵי שׁוֹר. פְּנֵי נָשֶׁר. פְּנֵי אַרְיֵה. פְּנֵי אָדָם. פְּנֵי אָדָם דְּכָלִיל לְכֻלְּהוּ. וְכָל אַנְפִּין מִסְתַּכְּלִין אִלֵּין לְאִלֵּין, וְאִתְכְּלִילָן אִלֵּין בְּאִלֵּין, וּמִנַּיְיהוּ מִתְפַּשְׁטָן לְכַמָּה סִטְרִין וְרִבְוָון, עֵילָּא וְתַתָּא, דְּלֵית לוֹן שִׁיעוּרָא וּמִנְיָינָא וְחֶשְׁבּוֹן.

אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר, יָפֶה אָמַרְתָּ. אֲבָל סוֹד הַקָּרְבָּנוֹת סְתָרִים רַבִּים שָׁם, וְלֹא נִמְסְרוּ לְגַלּוֹת חוּץ מִצַּדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁסּוֹד שֶׁל אֲדוֹנָם לֹא נִכְסֶה מֵהֶם. סִתְרֵי הַקָּרְבָּנוֹת זֶהוּ סוֹד לְאוֹתָם כֵּלִים (חיות) הַקְּדוֹשִׁים. אַרְבַּע דְּמְיוֹת חֲקוּקוֹת בַּכִּסֵּא, וְזֶהוּ כִּסֵּא וּפַרְנָסָ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ: פְּנֵי שׁוֹר, פְּנֵי נָשֶׁר, פְּנֵי אַרְיֵה, פְּנֵי אָדָם. פְּנֵי אָדָם שֶׁכּוֹלֵל לְכֻלָּם. וְכָל הַפָּנִים מִסְתַּכְּלִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וְנִכְלָלִים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וּמֵהֶם מִתְפַּשְּׁטִים לְכַמָּה צְדָדִים וּרְבָבוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר וּמִנְיָן וְחֶשְׁבּוֹן.

פְּנֵי שׁוֹר, אִתְפַּשָּׁט לְבָעִירֵי רוּחָא מִנַּיְהּ, לְאַרְבְּעָה זִיְינִין, וְאִתְכְּלִילָן בְּחַד, וְאִלֵּין אִינּוּן: פָּרִים, וּכְבָשִׂים, וְעַתּוּדִים, וְעִזִּים. וְאִלֵּין קַיְימִין לְקָרְבָּנָא. וּבְגִין דְּמִנְהוֹן הֲווֹ, אִינּוּן חַיָּילִין קַדִּישִׁין דְּמִתְפַּשְּׁטֵי מֵהַהוּא פְּנֵי שׁוֹר, מִתְקָרְבִין לְיסוֹדָא דִּלְהוֹן, וְאִתְהֲנוּן מֵהַהוּא יְסוֹדָא וּלְבוּשָׁא דִּלְהוֹן. וְאִי לָא דַּהֲווּ לְהוּ יְסוֹדָא דְּהַאי עָלְמָא, לָא מִתְקָרְבִין תַּמָּן.

מִפְּנֵי הַשּׁוֹר מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבְּהֵמוֹת רוּחַ מִמֶּנּוּ לְאַרְבָּעָה מִינִים, וְנִכְלָלִים בְּאֶחָד. וְאֵלּוּ הֵם: פָּרִים, וּכְבָשִׂים, וְעַתּוּדִים, וְעִזִּים. וְהֵם עוֹמְדִים לְקָרְבָּן. וּמִשּׁוּם שֶׁמֵּהֶם הָיוּ, אֵלּוּ חֲיָלוֹת קְדוֹשִׁים שֶׁמִּתְפַּשְּׁטִים מֵאוֹתוֹ פְּנֵי שׁוֹר, מִתְקָרְבִים לְיִסּוֹד שֶׁלָּהֶם, וְנֶהֱנִים מֵאוֹתוֹ יְסוֹד וּמַלְבּוּשׁ שֶׁלָּהֶם. וְאִם לֹא שֶׁהָיוּ לָהֶם יְסוֹדוֹת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, לֹא הָיוּ נִקְרָבִים שָׁם.

כְּגַוְונָא דַּהֲווּ נַיְיחָא לִשְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא, מֵרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְאִתְקְרִיבַת לְקַבְּלָא רוּחָא דְּהַהוּא זַכָּאָה, וְאִתְהֲנָאַת מִנַּיְהּ, בְּגִין דְּמִנָּהּ הֲוָה הַהוּא רוּחַ. כַּךְ אִלֵּין אִתְהֲנוּן מִסִּטְרָא דְּיִסּוֹדָא דִּלְהוֹן, וְאִתְהֲנָאַת מֵהַהוּא לְבוּשָׁא דְּמִתְקָרְבֵי לֵיהּ, (ס"א דהא) רוּחַ מַלְבּוּשָׁא (ס"א כך אלין מתהנון מההוא לבושא דמתקרבו מסטרא דיסודא דלהון, דהא חלבא ודמא לבושא) דְּרוּחָא דִּלְהוֹן הֲוָה. וּבְגִין כָּךְ אִתְהֲנוּן מִנַּיְיהוּ.

כְּדֶגְמַת שֶׁיֵּשׁ נַחַת לִשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה מֵרוּחוֹת הַצַּדִּיקִים, וּמִתְקָרֶבֶת לְקַבֵּל רוּחַ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק וְנֶהֱנֵית מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁמִּמֶּנָּה הָיְתָה אוֹתָהּ רוּחַ - כָּךְ אֵלּוּ נֶהֱנִים מִצַּד הַיְסוֹד שֶׁלָּהֶם, וְנֶהֱנִים מֵאוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ שֶׁמִּתְקָרְבִים אֵלָיו, (שהרי) רוּחַ הַמַּלְבּוּשׁ (כך אלו נהנים מאותו הלבוש שמקריבים שמצד היסוד שלהם, שהרי חלב ודם מלבוש) שֶׁל רוּחַ שֶׁלָּהֶם הָיְתָה, וּמִשּׁוּם זֶה נֶהֱנִים מֵהֶם.

פְּנֵי נֶשֶׁר אִתְפַּשָּׁט לְעוֹפָא רוּחַ מִנַּיְהּ. וְנֶשֶׁר בִּתְרִין סְטָרִין אִיהוּ. וְרָזָא דָּא (בראשית א) וְעוֹף יְעוֹפֵף, תְּרֵין רוּחִין. וּבְגִין כַּךְ אִתְפַּשָּׁט וְנַחְתָּא (ס"א ונשר בתרין סטרין איהו. ימינא ושמאלא ורזא דא (בראשית א) ועוף יעופף, ובגין כך תרין רוחי מתפשטו מניה ונחתו) מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא קָרְבְּנָא דְּעוֹפֵי.

פְּנֵי נֶשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט לָעוֹפוֹת רוּחַ מִמֶּנּוּ. וְנֶשֶׁר בִּשְׁנֵי צְדָדִים הוּא. וְסוֹד זֶה (בראשית א) וְעוֹף יְעוֹפֵף, שְׁתֵּי רוּחוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה מִתְפַּשֵּׁט וְיוֹרֵד (ונשר בשני צדדים הוא, ימין ושמאל. וסוד זה (שם) ועוף יעופף, ומשום זה שתי רוחות מתפשטות ממנו ויורדות) מימין ומשמאל קרבן העוף.

דף רמא.

מִכָּל סְטָר דַּכְיָא, לָא אִתְקְרִיב אֶלָּא יוֹנָה וְתוֹרִים, דְּאִינּוּן בְּקִשּׁוֹט לְזַוּוּגַיְיהוּ, (דף רמ"א ע"א) מִכָּל שְׁאַר עוֹפִין. וְהֵם נִרְדָּפִין, וְלֹא רוֹדְפִין. וּמְהֵימָנָא דָּא לְדָא, נוּקְבָא לְבַר זוּגוֹ. וְעַל דָּא קָרְבָּנָא מְנַיְיהוּ. וְנַחְתֵּי וּמִתְקָרְבֵי אִינּוּן רוּחִין קַדִּישִׁין, וְאִתְהַנְיָין מִיְּסוֹדָא וְעִקָּרָא דִּלְהוֹן.

מִכָּל הַצַּד הַטָּהוֹר לֹא מַקְרִיבִים אֶלָּא יוֹנָה וְתוֹרִים, שֶׁהֵם נֶאֱמָנִים לִבְנֵי זוּגָם מִכָּל שְׁאַר הָעוֹפוֹת. וְהֵם נִרְדָּפִים וְלֹא רוֹדְפִים, וְנֶאֱמָנִים זֶה לָזֶה, הַנְּקֵבָה לְבֶן זוּגָהּ, וְעַל זֶה הַקָּרְבָּן מֵהֶם. וְיוֹרְדוֹת וּמִתְקָרְבוֹת אֵלּוּ הָרוּחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וְנֶהֱנוֹת מִיסוֹד וְעִקַּר שָׁלְהֶם.

וְאִי תֵּימָא, הֵיךְ אִתְפַּשַּׁט זְעִיר מֵהַאי יוֹנָה, אוֹ מִשַּׁפְנִינָא דָּא, לְכַמָּה סְטָרִין חַיָּילִין דְּלֵית לוֹן שִׁיעוּרָא. אוֹ מִן בְּעִירָא חָדָא אוֹף הָכִי. תָּא חֲזֵי. חַד שְׁרָגָא דָּקִיק דְּלִיק, אִתְמַלְיָיא מִנַּיהּ כָּל עָלְמָא. תּוּ אַעְצָא דָּקִיק, אַדְלִיק לְרַבְרְבָא.

וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ מִתְפַּשֵּׁט מִמְּעַט שֶׁל יוֹנָה זוֹ אוֹ מִתּוֹר זֶה לְכַמָּה צְדָדִים וַחֲיָלוֹת שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר? אוֹ מִן בְּהֵמָה אַחַת אַף כָּךְ? בֹּא רְאֵה, נֵר אֶחָד דַּק דּוֹלֵק, וּמִתְמַלֵּא מִמֶּנּוּ כָּל הָעוֹלָם. עוֹד, עֵץ קָטָן מַדְלִיק לַגָּדוֹל.

עַד הָכָא קָרְבָּנָא מִתְרֵין סְטָרִין דְּחָקִיקִין בְּכַסָּא. הַשְׁתָּא אִית לְמִשְׁאַל, ד' דִּיוּקְנִין אִינּוּן, דְּחָקוּקִין בְּכַסָּא, מַאי טַעְמָא לֵית קָרְבָּנִין מֵאַחֲרָנִין. אֶלָּא וַדַּאי מִכֻּלְּהוּ אִית קָרְבָּנָא. אַרְיֵה חָקוּק בְּכוּרְסְיָיא, בְּשַׁעֲתָא דְּקָרְבָּנָא שְׁלִים, אַרְיֵה נָחִית וְעָאל בְּאֶשָּׁא, וְאָכִיל וְאִתְנַהֵי מִתַּמָּן. אָדָם חָקוּק בְּכוּרְסְיָיא, אָדָם עִקָּרָא דְּכֹלָּא, וּמַקְרִיב תַּמָּן רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ, וְאָדָם עִלָּאָה אִתְהֲנֵי מֵאָדָם תַּתָּאָה, וְכָל זִינָא אִתְקְרִיב לְזִינֵיהּ, וְאִתְהֲנֵי מִנַּיהּ מִדִּילֵיהּ מַמָּשׁ, וּמִיסוֹדָא דִּילֵיהּ.

עַד כָּאן קָרְבָּן מִשְּׁנֵי צְדָדִים שֶׁחָקוּקִים בַּכַּסָּא. וְעַתָּה יֵשׁ לִשְׁאֹל, אַרְבַּע דְּמָיוֹת הֵן שֶׁחָקוּקוֹת בַּכַּסָּא. מַה טַּעַם אֵין קָרְבָּנוֹת מִשְּׁנֵי צְדָדִים אֲחֵרִים? אֶלָּא וַדַּאי מִכֻּלָּם יֵשׁ קָרְבָּן. אַרְיֵה חָקוּק בַּכַּסָּא, וּבְשָׁעָה שֶׁקָּרְבָּן שָׁלֵם, אַרְיֵה יוֹרֵד וְעוֹלֶה בָּאֵשׁ, וְאוֹכֵל וְנֶהֱנֶה מִשָּׁם. אָדָם חָקוּק בַּכַּסָּא, אָדָם עִקַּר הַכֹּל, וּמַקְרִיב שָׁם רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ. וְהָאָדָם הָעֶלְיוֹן נֶהֱנֶה מֵהָאָדָם הַתַּחְתּוֹן, וְכָל מִין מִתְקָרֵב לְמִינוֹ וְנֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ מִשֶּׁלּוֹ מַמָּשׁ וּמֵהַיְסוֹד שֶׁלּוֹ.

וְאִי תֵּימָא, הָא אַרְיֵה דְּלֵית לֵיהּ יְסוֹדָא לְתַתָּא בְּהַהוּא קָרְבָּנָא. אַרְיֵה כְּלִיל בְּכֻלְּהוּ, דְּהָא לִימִינָא הֲוֵי, וּבְגִין כָּךְ אָכִיל בְּכֻלְּהוּ, וְכָל שְׁאַר לָא אָכְלִין (ס"א מניה) מִזִּינֵיהּ, בְּגִין דִּימִינָא הוּא. הָא כָּל ד' דִּיוּקְנִין דְּחָקוּקִין בַּכַּסָּא, מִתְקָרְבִין לְקָרְבָּנָא, וּבְגִין כָּךְ הֲוֵי קָרְבָּנָא שְׁלִים. וְכַד אִתְהֲנוּן מַעְקָרָא וְיסוֹדָא דִּלְהוֹן, כְּדֵין נַחַת רוּחַ לְאַדְלָקָא בּוּצִינִין עִלָּאִין.

וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי אַרְיֵה שֶׁאֵין לוֹ יְסוֹד לְמַטָּה בְּאוֹתוֹ קָרְבָּן - אַרְיֵה כְּלוּל בְּכֻלָּם, שֶׁהֲרֵי לְיִמִּין הוּא, וּמְשׁוּם זֶה אוֹכֵל בְּכֻלָּם, וְכָל הַשְּׁאָר לֹא אוֹכְלִים (ממנו) מִמִּינוֹ, מְשׁוּם שְׁיְמִין הוּא. הֲרֵי כָּל אַרְבַּע הַדְּמָיוֹת הַחֲקוּקוֹת בַּכַּסָּא נִקְרָבוֹת לְקָרְבָּן, וּמְשׁוּם זֶה הוּא קָרְבָּן שָׁלֵם. וְכַאֲשֶׁר נֶהֱנִים מֵעִקָּר וִיסוֹד שֶׁלָּהֶם, אָז נַחַת רוּחַ לְהַדְלִיק נֵרוֹת הָעֶלְיוֹנִים.

כַּהֲנֵי וְלֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵלֵי, יָהֲבֵי (ס"א אינון) יְסוֹדָא וְעִקָּרָא לְאִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין דִּלְהוֹן. וְכָל דַּרְגָּא יָהִיב לִיסוֹדֵיהּ ד' דִּיוּקְנִין דְּכוּרְסְיָיא בְּקַדְמֵיתָא. כִּדְאַמָּרָן זִינָא לָקֳבֵל זִינֵיהּ, וּמִתְקָרֵבֵי אִינּוּן בְּקַדְמֵיתָא זִינָא לְזִינֵיהּ. פְּנֵי שׁוֹר כֻּלְּהוּ פָּנִים דְּמִתְפַּשְׁטָן לְאִינּוּן זִינִין כְּדְקָאַמָּרָן, כֻּלְּהוּ מִתְקָרְבֵי לְעִקָּרָא וְיסוֹדָא דִּלְהוֹן. פְּנֵי נֶשֶׁר, כִּדְאַמָּרָן. פְּנֵי אַרְיֵה, כִּדְאַמָּרָן. פְּנֵי אָדָם, דְּמַקְרִיב רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ מִתְקָרִיב לְגַבֵּי אָדָם עִלָּאָה.

כַּהֲנֵי וּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים נוֹתְנִים (הם) יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ לְאֵלּוּ הַמַּדְרֵגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם. וְכָל מַדְרֵגָה נוֹתֶנֶת לִיסוֹדָהּ אַרְבַּע דְּמְיוֹת שֶׁל הַכִּסֵּא בָּרִאשׁוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ מִין כְּנֶגֶד מִינוֹ, וּמִתְקָרְבִים אֵלּוּ בָּרִאשׁוֹנָה מִין לְמִינוֹ. פְּנֵי הַשּׁוֹר, כֻּלָּם פָּנִים שֶׁמִּתְפַּשְּׁטִים לְאוֹתָם מִינִים כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, כֻּלָּם מִתְקָרְבִים לַשֹּׁרֶשׁ וְלִיסוֹד שֶׁלָּהֶם. פְּנֵי נֶשֶׁר, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. פְּנֵי אַרְיֵה, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. פְּנֵי אָדָם, שֶׁמַּקְרִיב רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ מִתְקָרֵב אֵצֶל הָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

כַּהֲנָא דְּמְיַחֵד שְׁמָא קַדִּישָׁא, מִתְקָרֵיב לְגַבֵּי כַּהֲנָא עִלָּאָה. הַהוּא דְּעָאל לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. וְאִתְקְרִיב דָּא, וְאִדְלִיק בְּתִקּוּנֵיהּ בִּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין (ס"א דאתוון), לְקַדְמוּת כַּהֲנָא דִּלְתַתָּא. לֵיוָאֵי דִּי מְנַגְּנֵי בְּחֶדְוָה, הַהוּא סִטְרָא דִּלְהוֹן חַדֵּי, וְאַנְהִיר אַנְפִּין. יִשְׂרָאֵל דְּקָרִיב, (ס"א דקיימו) עַל קָרְבָּנָא בִּצְלוֹתָא, דְּהָא צְלוֹתָא עַל כֹּלָּא הֲוָה. אִתְּעַר לְגַבַּייהוּ יִשְׂרָאֵל סָבָא (ס"א עילאה), סָתָמָא (ס"א חוטמא) קַדִּישָׁא, וְאַנְהִיר אַנְפִּין.

כֹּהֵן שֶׁמְּיַחֵד שֵׁם הַקָּדוֹשׁ, נִקְרָב לְגַבֵּי הַכֹּהֵן הָעֶלְיוֹן. אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנָס לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. וְנִקְרָב זֶה, וּמַדְלִיק בְּתִקּוּנוֹ בְּהֶאָרַת הַפָּנִים (של האותיות) לִקְרַאת הַכֹּהֵן שֶׁלְּמַטָּה. לְוִיִּם שֶׁמְּנַגְּנִים בְּשִׂמְחָה, אוֹתוֹ צַד שֶׁלָּהֶם שָׂמֵחַ וּמֵאִיר פָּנִים. יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּקְרִיב, (שעומדים) עַל הַקָּרְבָּנוֹת בִּתְפִלָּה, שֶׁהֲרֵי תְּפִלָּה עַל הַכֹּל הָיְתָה. הִתְעוֹרֵר לְעֻמָּתָם יִשְׂרָאֵל סָבָא (העליון), סָתוּם (חטם) הַקָּדוֹשׁ, וּמֵאִיר פָּנִים.

כָּל זִינָא לְזִינֵיהּ, וְכָל מִלָּה בָּתַר יְסוֹדָא דִּילֵיהּ אַזְלָא וְאַתְּעָרוּ דַּרְגִּין תַּתָּאִין לְדַרְגִּין עִלָּאִין, וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ מִתְעָרִין, וְאַתְּעָרוּ דַּרְגִּין דְּחָקְיקִין בַּכִּסֵּא, לְגַבֵּי דַּרְגִּין דְּאַרְעָא, יְסוֹדָא דִּלְהוֹן. וְאִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּמִטַּמָּרָן, כֻּלְּהוּ מִתְעָרֵי וּמִתְקָרְבֵי לְסְעוּדָתָא, וּמִתְעַדְּנֵי. אֲבָל לֵית רְשׁוּ לְחַד מִנַּייהוּ לְמֵיכַל, לָא לְדַרְגֵּי עִלָּאֵי, וְלָא לְדַרְגֵּי תַּתָּאֵי, וּלְמִתְהֲנֵי שׁוּם הֲנָאָה, וְלָא לְאוֹשִׁיט יָדָא בְּקָרְבָּנָא, עַד דְּמַלְכָּא עִלָּאָה אָכִיל וְאִתְהֲנֵי, וְיָהִיב לוֹן רְשׁוּ.

כָּל מִין לְמִינוֹ, וְכָל דִּבּוּר אֶחָד יְסוֹד שֶׁלּוֹ הוֹלֵךְ, וּמְעוֹרְרוֹת מַדְרֵגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת לְמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, וְאַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם מִתְעוֹרְרוֹת, וּמִתְעוֹרְרוֹת מַדְרֵגוֹת שֶׁחָקוּקוֹת בַּכִּסֵּא לְגַבֵּי מַדְרֵגוֹת שֶׁל הָאָרֶץ, יְסוֹד שֶׁלָּהֶן. וְהֵן מַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁנִּסְתָּרוֹת, כֻּלָּן מִתְעוֹרְרוֹת וּמִתְקָרְבוֹת לְסְעוּדָה, וּמִתְעַדְּנוֹת. אֲבָל אֵין רְשׁוּת לְאַחַת מֵהֶן לֶאֱכֹל, לֹא לְמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת וְלֹא לְמַדְרֵגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת, וְלֶהֱנוֹת שׁוּם הֲנָאָה, וְלֹא לְהוֹשִׁיט יָדָהּ לְקָרְבָּן, עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן אוֹכֵל וְנוֹתֵן לָהֶן רְשׁוּת.

לְבָתַר דְּיָהֵב לוֹן רְשׁוּ, כָּל חַד וְחַד אִתְהֲנֵי וְאָכִיל (כדקא יאות). וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, אֵלֵּין אִינּוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין. מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, אַכְלֵי וְאִתְהֲנֵי כַּדְקָא

יָאוּת. (ס"א דא דרועא ימינא, בירכא שמאלא). אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי, דָּא יַעֲקֹב בְּרָחֵל, דָּא אֲכִילָה כַּדְקָא יָאוּת. שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, דָּא דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, בְּיַרְכָא יְמִינָא. הָא כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין (ס"א קרבנין) עִלָּאִין, דְּאִתְהֲנֵי בְּהוּ מַלְכָּא קַדִּישָׁא בְּקַדְמִיתָא. וְדָא מֵיכְלָא דִּילֵיהּ וַהֲנָאָה דִּילֵיהּ. עַד הָכָא מֵיכְלָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה בְּקַדְמִיתָא.

וְאַחַר שֶׁנּוֹתַן לָהֶן רְשׁוּת, כָּל אַחַת וְאַחַת נֶהֱנֵית וְאוֹכֶלֶת (כמו שצריך). וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי - אֵלּוּ הֵן מְדֻרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת. מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, אוֹכְלִים וְנֶהֱנִים כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. (זו זרוע ימין בירך שמאל). אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי - זֶה יַעֲקֹב בְּרָחֵל, זוֹ אֲכִילָה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי - זוֹ זְרוֹעַ שְׂמֹאל בְּיֶרֶךְ יָמִין. הֲרֵי כֻּלָּן מַדְרֵגוֹת (קרבנות) עֶלְיוֹנוֹת שֶׁנֶּהֱנָה מֵהֶן הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרִאשׁוֹנָה, וְזוֹ הָאֲכִילָה שֶׁלּוֹ וְהַהֲנָאָה שֶׁלּוֹ. עַד כָּאן אֲכִילַת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן בָּרִאשׁוֹנָה.

דף רמא:

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, יְהִיב רְשׁוּ לְד' דִּיוּקְנִין דְּחָקִיקִין בְּכוּרְסְיָיא, וּלְכָל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטָן מִנַּיְיהוּ, לְאִתְהֲנֵי וּלְמֵיכַל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אִכְלוּ רֵעִים, אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע דִּיוּקְנִין דְּאַמַרְן. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים, כָּל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ אַכְלֵי וּמִתְפַּשְׁטֵי, וְאִתְהֲנוּן כַּדְקָא יָאוּת, וְאַנְהִירוּ אַנְפִּין, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֶדְוָה, (דף רמ"א ע"ב) וְכָל חַד וְחַד, בֵּין דַּרְגִּין עִלָּאִין, וּבֵין דַּרְגִּין תַּתָּאִין, בִּיסוֹדָא דִּלְהוֹן מִתְקָרְבִין וּמִתְהֲנִין. דָּא אִיהוּ רָזָא וְסִתְרָא דְּקָרְבָּנָא כַּדְקָא חָזֵי.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה נָתַן רְשׁוּת לְאַרְבַּע דְּמֻיּוֹת שֶׁחֲקוּקוֹת בַּכִּסֵּא, וּלְכָל אוֹתָם שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ, לְהֵנּוֹת וְלֶאֱכֹל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אִכְלוּ רֵעִים - אֵלּוּ הֵן אַרְבַּע דְּמֻיּוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים - כָּל אוֹתָם שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים מֵהֶן, וְכֻלָּם אוֹכְלִים וּמִתְפַּשְׁטִים וְנֶהֱנִים כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, וּמְאִירִים הַפָּנִים, וְהָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם בְּשִׂמְחָה. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד, בֵּין מַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת וּבֵין מַדְרֵגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת, בַּשֹּׁרֶשׁ שֶׁלָּהֶם מִתְקָרְבִים וְנֶהֱנִים. זֶהוּ סוֹד וְסֵתֶר הַקָּרְבָּן כְּמוֹ שֶׁרָאוּי.

אָתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, אִלְמָלֵא לָא אִתְמְסַר אוֹרַיְיתָא בְּטוּרָא דְּסִינַי, אֶלָּא דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא בַר יוֹחַאי אוֹרַיְיתָא וְסִתְרִין דִּילִי, דַּיֵּי לְעָלְמָא. וַוי כַּד תִּסְתַּלֵּק מִן עָלְמָא. מַן יַנְהִיר בּוּצִינִין דְּאוֹרַיְיתָא, כְּלָא יִתְחַשַּׁךְ מֵהַהוּא יוֹמָא. דְּהָא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לָא לִייֵהֲוֵי דָּרָא כְּדָרָא דָּא, דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן שָׁרֵי בְּגַוֵּיהּ.

בָּאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים וְהִשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אִם לֹא נִמְסְרָה הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, אֶלָּא שֶׁהָיָה אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֲרֵי בֶּן יוֹחַאי הוּא הַתּוֹרָה וְהַסְּתָרִים שֶׁלִּי - דַּי לָעוֹלָם. אוֹי כַּאֲשֶׁר תִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם. מִי יָאִיר אוֹרוֹת הַתּוֹרָה. הַכֹּל יֶחֱשַׁךְ מֵאוֹתוֹ יוֹם. שֶׁהֲרֵי עַד שֶׁיָּבֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לֹא יִהְיֶה דוֹר כְּדוֹר זֶה שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן נִמְצָא בְּתוֹכוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל רָזָא דָּא, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְטָעוֹם כְּלוּם, עַד דְּייכוּל מַלְכָּא עִלָּאָה, וּמַה אִיהוּ. צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ, כְּגַוְונָא דָּא, בְּקַדְמֵיתָא, מְזַמְנִין לְדִיוּקְנִין דְּחָקִיקִין בְּכוּרְסְיָיא, עַל אִינּוּן בְּרְיָין, דְּמִתְפַּשְׁטֵי רוּחִין דִּלְהוֹן, עַל עוֹבְדֵי וּבְעִירֵי, לְקָרְבָּנָא בְּרְיָין דְּרוּחָא דִּלְהוֹן יְסוֹדָא בְּהַאי עָלְמָא מְנַיְיהוּ, וְהַיְינוּ (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, דְּהָא בְּרְיָין דְּאִתְחַזְיָין לְקָרְבָּנָא רוּחָא דִּילְהוֹן, מִתְפַּשְׁטָא עֲלַיְיהוּ אַרְבַּע דִּיוּקְנִין, מְזַמְנָן עַל קָרְבְּנִין אִלֵּין. וְהַיְינוּ דְּקָאמַרְן, וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכָל אִינּוּן חַיָּילִין אַחֲרָנִין דְּקָא מִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל סוֹד זֶה אָסוּר לוֹ לְבֶן אָדָם לִטְעֹם כְּלוּם עַד שֶׁיֹּאכַל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. וּמַה הוּא? תְּפִלָּה. תְּפִלָּה שֶׁל בֶּן אָדָם, כְּדֶגֶמֶת זֶה בַּתְּחִלָּה מְזַמְּנִים לַדְּמָיוֹת שֶׁחֲקוּקוֹת בַּכִּסֵּא עַל אוֹתָן הַבְּרִיּוֹת שֶׁמִּתְפַּשְּׁטוֹת רוּחוֹת שֶׁלָּהֶן עַל עוֹפוֹת וּבְהֵמוֹת לְקָרְבָּן, בְּרִיּוֹת שֶׁהֲרוּחַ שֶׁלָּהֶן יְסוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה מֵהֶן, וְזֶהוּ (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה', שֶׁהֲרֵי בְּרִיּוֹת שֶׁרְאוּיוֹת לְהַקְרִיב, רוּחַ שֶׁלָּהֶן מִתְפַּשֶּׁטֶת עֲלֵיהֶן, אַרְבַּע דְּמָיוֹת מְזַמָּנוֹת עַל קָרְבָּנוֹת אֵלּוּ. וְזֶהוּ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים, וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכָל אוֹתָם חֲיָלוֹת אֲחֵרִים שֶׁמִּתְפַּשְּׁטִים מֵהֶם.

וּלְבָתַר כַּהֲנָא רַבָּא דְּקָא מְיַיחֵד שְׁמָא קַדִּישָׁא, הַיְינוּ אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבָתָנוּ וְכוּ'. יְחוּדָא דְּקָא מְיַיחֵד, הַיְינוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. וּלְבָתַר לֵיוָאֵי, דְּקָא מִתְעָרֵי לְנַגּוּנָא, הַיְינוּ (דברים יא) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ וְגוֹ', הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה וְגוֹ'. דָּא נִגּוּנָא דְּלֵיוָאֵי, בְּגִין לְאַסְתָּרָא סִתְרָא (ס"א לאתערא סטרא) דָּא, בְּקוֹרְבָּנָא דָּא. וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל, דָּא אֶמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן, יִשְׂרָאֵל סָבָא דְּקַיְימָא עַל קָרְבָּנָא, (קרבנא עילאה הא דרגין) דְּאִיהִי י' דַּרְגִּין עִלָּאִין פְּנִימָאִין דְּכֹלָּא, קַיְימָא עַל פָּתוֹרָא.

וּלְבַסּוֹף הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁהוּא מְיַיחֵד אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְזֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבַתָּנוּ וְכוּ'. וְהַיְיחוּד שְׁמְיַיחֵד, זֶהוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וּלְבַסּוֹף הַלְוִיִּם שֶׁמִּתְעוֹרְרִים לְנַגּוּן, זֶהוּ (שם יא) וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ וְגוֹ', הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה וְגוֹ'. זֶה נִגּוּן הַלְוִיִּם, כְּדֵי לְהַסְתִּיר סִתְרָא (לעורר צד) זֶה בְּקָרְבָּן זֶה. וְאַחַר כָּךְ יִשְׂרָאֵל, זֶה אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן, יִשְׂרָאֵל סָבָא שֶׁעוֹמֵד עַל הַקָּרְבָּן, (קרבן עליון אלו המדרגות) שֶׁהִיא עֶשֶׂר מַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת פְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַכֹּל, עוֹמְדוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן.

אֲבָל לֵית רְשׁוּ לְחַד מִנַּיְיהוּ לְמֵיכַל, וּלְאוֹשִׁיט יָדָא לְקָרְבָּנָא, עַד דְּמַלְכָּא עִלָּאָה אָכִיל. וְהַיְינוּ ג' רֹאשׁוֹנוֹת, וְג' אַחֲרוֹנוֹת. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אָכִיל, יָהִיב רְשׁוּ לְד' דִּיוּקְנִין, וּלְכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מִנַּיְיהוּ, לְמֵיכַל.

אֲבָל אֵין רְשׁוּת לְאֶחָד מֵהֶם לֶאֱכֹל וּלְהוֹשִׁיט יָדוֹ לַקָּרְבָּן עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן אוֹכֵל. וְזֶהוּ ג' רֹאשׁוֹנוֹת וְג' אַחֲרוֹנוֹת. כֵּיוָן שֶׁהוּא אָכַל, נָתַן רְשׁוּת לְאַרְבַּע דְּמָיוֹת, וּלְכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים שֶׁנִּפְרָדִים מֵהֶן, לֶאֱכֹל.

כְּדֵין אָדָם, דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאַר דִּיוּקְנִין, מָאִיךְ וְנָפִיל עַל אַנְפּוֹי, וּמְסִיר גַּרְמֵיהּ וְרוּחֵיהּ לְגַבֵּי אָדָם דִּלְעֵילָּא, דְּקַיְימָא עַל אִינּוּן דִּיוּקְנִין, דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין, לְאִתְעָרָא לֵיהּ עֲלֵיהּ כַּדְקָא חֲזֵי, וְהַיְינוּ (תהלים כה) אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא, לְאִתְעָרָא (תלת) דִּיוּקְנִין אַחֲרָנִין,

וְכָל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ. (תהלה לדוד) וְהַיְינוּ (תהלים קמה) יַבִּיעוּ. יְרַנְּנוּ. יֹאמְרוּ. יְדַבְּרוּ. וְכֻלְּהוּ אַכְלִין וְאִתְהַנְיָין כָּל חַד וְחַד כַּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ.

וְאָז אָדָם, שֶׁהוּא דְּמוּת שֶׁכּוֹלֶלֶת אֶת כָּל שְׁאָר הַדְּמָיוֹת, יוֹרֵד וְנוֹפֵל עַל פָּנָיו, וּמוֹסֵר עַצְמוֹ וְרוּחוֹ לְגַבֵּי הָאָדָם הָעֶלְיוֹן שֶׁעוֹמֵד עַל אוֹתָן הַדְּמָיוֹת, שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַדְּמָיוֹת, לְעוֹרֵר אוֹתוֹ עָלָיו כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כה) אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא, לְעוֹרֵר (שלש) דְּמָיוֹת אֲחֵרוֹת וְכָל אֵלּוּ שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים מֵהֶן. (תהלה לדוד) וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קמה) יַבִּיעוּ. יְרַנְּנוּ. יֹאמְרוּ. יְדַבְּרוּ. וְכֻלָּם אוֹכְלִים וְנֶהֱנִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה לֵימָא בַּר נָשׁ עָאקוּ דִּילֵיהּ בֵּיהּ (ס"א דלביה), הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים כ) יַעַנְךָ יְיָ בְּיוֹם צָרָה. (עאקו) כְּעוּבַּדְרְתָּא דְּיַתְבָא בְּעָאקוּ, לְאִתְהַפְּכָא כֻּלְּהוֹן סַנֵּיגּוֹרִין עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ וְגוֹ'.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה יֹאמַר אָדָם צָרוֹת שֶׁלּוֹ בּוֹ (של לבו), זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כ) יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה. (צרה) כְּעֻבְּדָרָה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּצָרָה, כְּדֵי לְהַפֵּךְ אֶת כֻּלָּם לִהְיוֹת סָנֵגוֹרִים עַל הָאָדָם. וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ וְגוֹ'.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל לְטִבֶּרְיָא, פָּגַע בֵּיהּ אֵלְיָהוּ, אָמַר לֵיהּ שְׁלָמָא עָלֵיהּ דְּמֹר. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמַאי קָא עָסִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְקִיעָא. אָמַר לֵיהּ בְּקָרְבָּנוֹת עָסִיק, וְאָמַר מִלִּין חַדְתִּין מִשְּׁמָךְ, זַכָּאָה אַנְתְּ, וַאֲתֵינָא לְאַקְדָּמָא לָךְ שְׁלָם, וּמִלָּה חֲדָא בְּעֵינָא לְמִשְׁאַל מִנָּךְ, לְאַסְכָּמָא. בְּמִתְיִבְתָּא דִּרְקִיעָא שְׁאֶלְתָּא שָׁאֵילוּ, עָלְמָא דְּאָתֵי לֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְהָא כְּתִיב (שיר השירים ה) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ', אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי וְגוֹ'. מַאן דְּלֵית בֵּיהּ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, אֵיהוּ אָמַר אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה הוֹלֵךְ לְטִבֶּרְיָה. פָּגַע בּוֹ אֵלִיָּהוּ, אָמַר לוֹ, שָׁלוֹם עָלֶיךָ מוֹרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בַּמֶּה עוֹסֵק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָקִיעַ? אָמַר לוֹ, בְּקָרְבָּנוֹת עוֹסֵק, וְאוֹמֵר דְּבָרִים חֲדָשִׁים מִשְּׁמְךָ. אַשְׁרֶיךָ! וּבָאתִי לְהַקְדִּים לְךָ שָׁלוֹם, וְדָבָר אֶחָד רוֹצֶה אֲנִי לִשְׁאֹל מִמְּךָ לְהַסְכִּים.. בְּיִשִׁיבָה שֶׁל הָרָקִיעַ שְׁאֲלוּ שְׁאֵלוֹת: הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְהֲרֵי כָּתוּב (שיר השירים ה) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ', אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי וְגוֹ'. מִי שֶׁאֵין בּוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, הוּא אוֹמֵר אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי?!

דף רמב.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי קָא אָתִיב לוֹן. אָמַר לֵיהּ, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא בַּר יוֹחָאי יֵימָא. וַאֲתֵינָא לְמִשְׁאַל מִנָּךְ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה חֲבִיבוּ חִבִּיבֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּמִסְּגִיאוּ דְּרָחִימוּ דְּרָחִים לָהּ, שָׁנֵי עוֹבָדוֹי מִמַּה דְּהוּא עָבִיד. דְּאַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחוֹי בְּמֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָיא, בְּגִין רְחִימוּתָא, אָכִיל וְשָׁתֵה. הוֹאִיל וְאָתֵי לְגַבָּהּ, עָבִיד רְעוּתָהּ. כַּלָּה עַיֶּילֶת לַחוּפָּה, וּבָעֵת לְמֵיכַל, לֵית דִּין דְּייֵכוּל חֲתָנָהּ בַּהֲדָהּ, אַף

עַל גַּב דְּלָאו אָרְחֵיהּ לְמֶעְבַּד הָכִי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה. הוֹאִיל וַאֲתֵינָא לְגַבָּהּ, וּלְמֵיעַל בַּהֲדָהּ לַחוּפָּה, (דף רמ"ב ע"א) אָכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָה הַשִּׁיב לָהֶם? אָמַר לוֹ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֲרֵי בַּר יוֹחַאי יֹאמַר, וּבָאתִי לִשְׁאֹל מִמְּךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה חֲבִיבוּת חִבֵּב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּמַרְבּוּי הָאַהֲבָה שֶׁאוֹהֵב אוֹתָהּ, שִׁנָּה מַעֲשָׂיו מִמָּה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁאֵין דְּרָכָיו בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָה - בְּגִלַּל הָאַהֲבָה אָכַל וְשָׁתָה. הוֹאִיל וּבָא אֶצְלָהּ, עָשָׂה רְצוֹנָהּ. כַּלָּה נִכְנֶסֶת לַחֻפָּה וְרוֹצָה לֶאֱכֹל, אֵין זֶה דִּין שֶׁיֹּאכַל חֲתָנָהּ עִמָּהּ אַף עַל גַּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת כָּךְ?! זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בָּאתִי לְגַנִּי אֲחוֹתִי כַלָּה. הוֹאִיל וּבָאתִי אֶצְלָהּ וְלַעֲלוֹת עִמָּהּ לַחֻפָּה, אָכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי וְגוֹ'.

וַיַּלְפֵּינָן מִדָּוִד, דְּזִמִּין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְשָׁנֵי עוֹבָדוֹי מִמַּה דְּאָרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל וְעָבִיד רְעוּתֵיהּ. זַמִּין לְמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא בַּהֲדֵיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ. מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא כַּחֲדָא, בְּגִין דְּלָא לְאַפְרָשָׁא לוֹן, שָׁנֵי מָאנִין, וְשָׁנֵי עוֹבָדִין דְּמַלְכָּא.

וְלַמַּדְנוּ מִדָּוִד, שֶׁהִזְמִין לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשִׁנָּה מַעֲשָׂיו מִמָּה שֶׁדַּרְכָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קִבֵּל וְעָשָׂה רְצוֹנוֹ. זִמֵּן לַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה עִמּוֹ - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלב) קוּמָה ה' לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ. מֶלֶךְ וּמַלְכָּה כְּאֶחָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְרִיד אוֹתָם, שִׁנָּה כֵּלִים וְשִׁנָּה מַעֲשִׂים שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים לב) כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ בַּעֲבוּר דָּוִד וְגוֹ', כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק, לְוָיֶיךָ מִבְּעֵי לֵיהּ, דְּהָא צֶדֶק מִסִּטְרָא דִּלְיָואֵי אִיהוּ. וַחֲסִידֶיךָ יְרַנְּנוּ, לְוָיֶיךָ יְרַנְּנוּ מִבְּעֵי לֵיהּ, דְּהָא רִנָּה וְזִמְרָה בְּלֵיוָואֵי נִינְהוּ, וְאִיהוּ שָׁנֵי וְאָמַר, כֹּהֲנֶיךָ וַחֲסִידֶיךָ, דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דִּימִינָא.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנְּנוּ בַּעֲבוּר דָּוִד וְגוֹ'. כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק?! לְוָיֶיךָ צָרִיךְ לִכְתֹּב! שֶׁהֲרֵי צֶדֶק מִצַּד הַלְוִיִּם הוּא. וַחֲסִידֶיךָ יְרַנְּנוּ?! לְוָיֶיךָ יְרַנְּנוּ צָרִיךְ לִכְתֹּב! שֶׁהֲרֵי רִנָּה וְזִמְרָה הִיא בַּלְוִיִּם. וְהוּא שִׁנָּה וְאָמַר כֹּהֲנֶיךָ וַחֲסִידֶיךָ, שֶׁהֵם מִצַּד הַיְמִין.

אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דָּוִד לָאו אוֹרַח דִּילִי הָכִי. אָמַר דָּוִד, בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ. תְּקוֹנָא דַּאֲנָא תַּקִּינַת, לָא תְּשַׁנֵּהּ לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, דָּוִד, הוֹאִיל וְזַמִּינַת לִי, אֵית לִי לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ, וְלָאו רְעוּתִי. וַיַּלְפֵּינָן מֵהַאי, אוֹרְחָא דְּעָלְמָא, דְּמַאן דְּמְזַמֵּן לְאַחֲרָא, הַהוּא דְּאָתֵי לְגַבֵּיהּ, אֵית לֵיהּ לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ בְּכָךְ.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דָּוִד, אֵין דַּרְכִּי כָּךְ. אָמַר דָּוִד, בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ. תְּקוֹן שֶׁאֲנִי תִּקַּנְתִּי, אַל תְּשַׁנֶּה אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, דָּוִד, הוֹאִיל וְזִמַּנְתָּ אוֹתִי, יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, וְלֹא רְצוֹנִי. וּלְמֵדִים מִכָּאן דֶּרֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁמִּי שֶׁמְּזַמֵּן לַאֲחֵר, אוֹתוֹ שֶׁבָּא אֶצְלוֹ יֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ אַף עַל גַּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ.

כַּךְ (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וְגוֹ', הוֹאִיל וְאָתָא חָתָן לְגַבֵּי כַּלָּה, אַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ לְמִשְׁכַּב. אֶלָּא בְּכָרִים וּכְסָתוֹת, וְאֵיהִי יָהֲבָה לֵיהּ אֲבָנִין לְמִשְׁכַּב, כֹּלָּא יְקַבֵּל

בְּרַעוּתָא דִּלְבָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, עַל אִינּוּן אֲבָנִין, אַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ בְּכָךְ.

כָּךְ (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וגו'. הוֹאִיל וּבָא חָתָן אֵצֶל הַכַּלָּה, אַף עַל גַּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִשְׁכַּב אֶלָּא בְּכָרִים וּכְסָתוֹת, וְהִיא נָתְנָה לוֹ אֲבָנִים לִשְׁכַּב - הַכֹּל יְקַבֵּל בִּרְצוֹן הַלֵּב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, עַל אוֹתָם אֲבָנִים, אַף עַל גַּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ.

אוּף נָמֵי הָכָא, אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי אַף עַל גַּב דְּלָאו אָרְחוֹי בְּכָךְ, בְּגִין רְחִימוּ דְּכַלָּה. וְעִם כָּל דָּא בְּבֵיתָא דְּכַלָּה וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא. בְּאַתְרֵיהּ לָא אָכִיל וְלָא שָׁתֵי, בַּאֲתַר דִּילָהּ אָכִיל וְשָׁתֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בָּאתִי לְגַנִּי. מַלְאֲכִין דְּשָׁדַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, לָא אָכְלוּ וְלָא שָׁתוּ בְּאַתְרַיְיהוּ, בְּגִין אַבְרָהָם אָכְלוּ וְשָׁתוּ. אָמַר לֵיהּ, רִבִּי. חַיֶּיךָ, מִלָּה דָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵימַר, וּבְגִין דְּלָא לְמֶחְזַק טִיבוּ לְגַרְמַיְיהוּ, קַמֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, סָלִיק מִלָּה לְגַרְמָךְ, זַכָּאָה אַנְתְּ בְּעָלְמָא, דְּמָארָךְ מִשְׁתַּבַּח בָּךְ לְעֵילָּא. וְעָלָךְ כְּתִיב, (שמואל ב כג) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. (במדבר כ"ח) אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי וגו', רִבִּי יוּדָאי אָמַר, בְּקָרְבָּנָא אִית עָשָׁן, וְאִית רֵיחַ, וְאִית נִיחוֹחַ. עָשָׁן: אִינּוּן מָארֵי דְּרוּגְזָא. דִּכְתִיב, (דברים כט) כִּי אֵז יֶעְשַׁן אַף יְיָ. אִינּוּן אִתְהֲנוּן מֵעָשָׁן. וְעָשָׁן רוּגְזָא, בְּחוֹטָמָא אִיהוּ. רֵיחַ: אִינּוּן דְּאִקְרוּן תַּפּוּחִין. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּתַּפּוּחִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ז) וְרֵיחַ אַפֵּיךְ כַּתַּפּוּחִים. (במדבר כ"ח) אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר. מַאי בַבֹּקֶר. דָּא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם. דִּכְתִיב, (בראשית כב) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. מְנָלָן דְּהַאי בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם הוּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מֵהָכָא, (בראשית מד) הַבֹּקֶר אוֹר. בֹּקֶר אוֹר לָא כְּתִיב, אֶלָּא הַבֹּקֶר אוֹר, וְדָא אוֹר קַדְמָאָה, דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וְעַל דָּא תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר, בַּבֹּקֶר דְּאִשְׁתְּמוֹדָעָא. וְלִקָּבֵל בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, אִתְקְרִיב קָרְבָּנָא דָּא. קָרְבָּן דְּבֵין הָעַרְבַּיִם, דָּא יִצְחָק, וְלִקָּבֵל עֶרֶב דִּיצְחָק אִתְקְרִיב. מְנָלָן. דִּכְתִיב, (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב. וְעֶרֶב דִּיצְחָק הוּא, וְהָא אוֹקִימְנָא.

אַף גַּם כָּאן, אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי - אַף עַל גַּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ, בִּגְלַל אַהֲבָה שֶׁל הַכַּלָּה. וְעִם כָּל זֶה בְּבֵיתָהּ שֶׁל הַכַּלָּה, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. בִּמְקוֹמוֹ לֹא אוֹכֵל וְלֹא שׁוֹתֶה - בַּמָּקוֹם שֶׁלָּהּ אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בָּאתִי לְגַנִּי. מַלְאָכִים שֶׁשִּׁלַּח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם לֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ בִּמְקוֹמָם - בִּשְׁבִיל אַבְרָהָם אָכְלוּ וְשָׁתוּ. אָמַר לוֹ, רַבִּי, חַיֶּיךָ דָּבָר זֶה רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לוֹמַר, וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ לִפְנֵי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הֵבִיא הַדָּבָר לְפָנֶיךָ. אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם, שֶׁאֲדוֹנְךָ מִשְׁתַּבֵּחַ בְּךָ לְמַעְלָה, וְעָלֶיךָ כָּתוּב (שמואל ב כג) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי וגו' (במדבר כח). רַבִּי יוּדָאי אָמַר, בַּקָּרְבָּן יֵשׁ עָשָׁן, וְיֵשׁ רֵיחַ, וְיֵשׁ נִיחוֹחַ. עָשָׁן - אֵלּוּ בַּעֲלֵי הָרֹגֶז, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט) כִּי אֵז יֶעְשַׁן אַף ה'. אֵלּוּ נֶהֱנִים מֵהֶעָשָׁן, וַעֲשַׁן רֹגֶז בַּחֹטֶם הוּא. רֵיחַ - אֵלּוּ שֶׁנִּקְרָאִים תַּפּוּחִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כַּתַּפּוּחִים - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ז) וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים. אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר (במדבר

כח). מַהוּ בַבֹּקֶר? זֶה בֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כב) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. מִנַּיִן לָנוּ שֶׁזֶּה הַבֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִכָּאן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם מד) הַבֹּקֶר אוֹר. בֹּקֶר אוֹר לֹא כָתוּב, אֶלָּא הַבֹּקֶר אוֹר, וְזֶה אוֹר רִאשׁוֹן שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְעַל זֶה נֶאֱמַר תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר, בַּבֹּקֶר הַיְדוּעַ. וּכְנֶגֶד בֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם מַקְרִיבִים קָרְבָּן זֶה. קָרְבָּן שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם זֶה יִצְחָק, וּכְנֶגֶד עֶרֶב שֶׁל יִצְחָק נִקְרָב. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב. וְעֶרֶב הוּא שֶׁל יִצְחָק, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא לְהַקְרִיב מִנְחָה בְּכָל יוֹם, וּלְהַקְרִיב קָרְבָּן מוּסַף שַׁבָּת. וַאֲבַתְרֵיהּ לְהַסְדִּיר לֶחֶם הַפָּנִים וּלְבוֹנָה. וְקָרְבָּן מוּסַף בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בְּכָל יוֹמָא צָרִיךְ לְשַׁדּוּרֵי דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא בִּידָא דְמַטְרוֹנִיתָא. אִי אִיהִי בִּרְשׁוּ בַּעְלָהּ, צָרִיךְ תּוֹסֶפֶת, כְּגוֹן מוּסַף בְּשַׁבָּת וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּמוּסַף דְּכָל יוֹמִין טָבִין.

מִצְוָה זוֹ לְהַקְרִיב מִנְחָה בְּכָל יוֹם וּלְהַקְרִיב קָרְבַּן מוּסַף שַׁבָּת. וְאַחֲרָיו לְסַדֵּר לֶחֶם הַפָּנִים וּלְבוֹנָה, וְקָרְבַּן מוּסַף בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, בְּכָל יוֹם צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ דּוֹרוֹן לַמֶּלֶךְ בִּידֵי הַמַּלְכָּה. אִם הִיא בִּרְשׁוּת בַּעְלָהּ, צָרִיךְ תּוֹסֶפֶת, כְּמוֹ מוּסַף בְּשַׁבָּת וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּמוּסַף שֶׁל כָּל יָמִים טוֹבִים.

דְּאִיהִי רְשׁוּת הַיָּחִיד דִּילֵיהּ וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ בַּעְלָהּ דְּהַאי רְשׁוּת. וְיַעֲקֹב דְּתִקֵּן צְלוֹתָא דְּעַרְבִית, אִיהוּ דַּרְגָּא דִּילֵיהּ דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. בְּגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת, דְּאַף עַל גַּב דִּבְגְלוּתָא דְּדוֹמָה לְלֵילָה, דְּשַׁלְטִין תַּמָּן סָמָאֵל וְנָחָשׁ, וְכָל מָמָנָן דְּאָכְלוּסִין דִּילֵיהּ, וּשְׁכִינְתָא נְחָתַת בְּגָלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל, אִיהִי בִּרְשׁוּ דְּבַעְלָהּ אִשְׁתַּכְּחַת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מב) אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן.

שֶׁהִיא רְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁלּוֹ, וְהָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי הוּא בַּעְלָהּ שֶׁל רְשׁוּת זוֹ. וְיַעֲקֹב שֶׁתִּקֵּן תְּפִלַּת עַרְבִית, הוּא מַדְרֵגָה שֶׁלּוֹ שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. בִּגְלַל זֶה בַּאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת. שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁבַּגָּלוּת, הַדּוֹמֶה לְלֵילָה, שֶׁשּׁוֹלְטִים שָׁם סָמָאֵל וְנָחָשׁ וְכָל הַמְמֻנִּים שֶׁל הַהֲמוֹנִים שֶׁלּוֹ, וּשְׁכִינָה יוֹרֶדֶת בַּגָּלוּת עִם יִשְׂרָאֵל - הִיא נִמְצֵאת בִּרְשׁוּת בַּעְלָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן.

דף רמב:

וּבְגִין דָּא (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם, לֵית פְּגִיעָה, אֶלָּא פִּיּוּסָא. כְּגוֹן (רות א) אַל תִּפְגְּעִי בִי. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל פַּיְּסַת לֵיהּ, דְּלָא יָזוּז מִינָּהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם. מַאי עוֹלָם. דָּא (דף רמ"ב ע"ב) שְׁכִינְתָּא. תַּרְגּוּם עוֹלָם, עָלְמָא, לִישָׁנָא דְּעוּלֵימָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, הָעַלְמָה. וּמַה כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כח) וַיָּלֶן שָׁם, אִתְפַּיֵּיס עִמָּהּ, לְמֵיבַת תַּמָּן בְּגָלוּתָא עִם שְׁכִינְתָּא. וְאִי תֵּימָא דְּיַעֲקֹב פַּיֵּיס לָהּ, שַׁפִּיר. וּבְגִין דְּאִיהִי בְּכָל לֵילְיָא, דְּאִיהוּ גָּלוּתָא, בִּרְשׁוּ בַּעְלָהּ, אוֹקְמוּהָ תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת. וּפִירוּשָׁא אַחֲרִינָא, אִיהוּ תֻּבָּן לְמֵיכַל לְבָעִירַן חוֹמְרַיִּם בְּקַל וְחוֹמֶר. נַחְתּוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, וְאִשְׁתְּטָחוּ קַמֵּיהּ, וְחַדֵּי בְּהַאי מִלָּה, וְקַשְׁרוּ לֵהּ בְּכַמָּה קִשְׁרִין דְּרָזִין סְתִימִין. וַאֲעִטְרוּ לֵהּ, וּסְלִיקוּ לֵהּ לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא דְּאִשְׁתְּאֲרוּ תַּמָּן.

וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם. אֵין פְּגִיעָה אֶלָּא פִּיּוּס, כְּמוֹ (רות א) אַל תִּפְגְּעִי בִי. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְפַיֶּסֶת לוֹ שֶׁלֹּא יָזוּז מִמֶּנָּה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֵיזֶה עוֹלָם? זוֹ הַשְּׁכִינָה.

תְּרגוּם עוֹלָם הוּא עָלְמָא, לְשׁוֹן נַעֲרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ב) הָעַלְמָה. וּמַה כָּתוּב בּוֹ? (בראשית כח) וַיָּלֶן שָׁם. הִתְפַּיֵּס עִמּהּ לָלוּן שָׁם בַּגְּלוּת עִם הַשְּׁכִינָה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁיַּעֲקֹב פִּיֵּס אוֹתָהּ - נָכוֹן. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא בְּכָל לֵילָה, שֶׁהוּא הַגְּלוּת, בְּרִשּׁוּת בַּעֲלָהּ, פֶּרֶשׁ תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת. וּפֶרוּשׁ אֶחָד, הוּא תֶּבֶן לֶאֱכֹל לַבְּהֵמוֹת חֲמֹרִיּוּת בְּקַל וָחֹמֶר. יָרְדוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה וְהִשְׁתַּטְּחוּ לְפָנָיו, וְשָׁמַח בְּדָבָר זֶה, וְקִשְּׁרוּ אוֹתָהּ בְּכַמָּה קְשָׁרִים שֶׁל סוֹדוֹת סְתוּמִים וְעִטְּרוּ אוֹתָהּ, וְהֶעֱלוּ אוֹתָהּ אֵצֶל הַחֲבֵרִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ שָׁם.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּא בִּשְׁאַר צְלוֹתִין אִיהוּ חוֹבָה, דִּשְׁטַר חוֹב עָלַיְיהוּ, לְסַמְכָא לָהּ בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין, דְּבֵיהּ כָּל הַסּוֹמֵךְ גְּאוּלָה לַתְּפִלָּה, אֵינוֹ נִזּוֹק בְּכָל אוֹתוֹ יוֹם. וּבְמַאי סְמִיכַת עַל יְסוֹד. בְּדְרוֹעָא יְמִינָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (רות ג) חַי יְיָ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, בִּגְלַל זֶה בִּשְׁאָר הַתְּפִלּוֹת הוּא חוֹבָה, כִּשְׁטַר חוֹב שֶׁעָלָיו, לְסָמְךָ אוֹתָהּ בְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, שֶׁבּוֹ כָּל הַסּוֹמֵךְ גְּאֻלָּה לְתְפִלָּה אֵינוֹ נִזּוֹק בְּכָל אוֹתוֹ יוֹם. וּבַמֶּה נִסְמֶכֶת עַל יְסוֹד? בִּזְרוֹעַ יְמִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (רות ג) חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר.

כַּד מָטֵי זְמַן צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, בְּעֶרֶב הִיא בָּאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ח) וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב. בְּגִין דְּמִנְחָה שְׁלוּחָה הִיא לַאֲדוֹנָי, (אדני מבעי ליה) בְּגָלוּתָא דְּעֵשָׂו, (שם לב) וְהִנֵּה גַּם הוּא אַחֲרֵינוּ. וְעוֹד לַאֲדוֹנָי (אדוני לאדוני), דְּא אִיהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְדָא צַדִּיק, מִתַּמָּן יוֹסֵף הַצַּדִּיק, (דברים לג) בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. דְּעֵתִיד לְנָפְקָא מִנֵּיהּ מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר (בראשית לז) וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסוּבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לַאֲלוּמָתִי. וּבַצַּדִּיק, כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ.

כְּאֲשֶׁר מַגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת מִנְחָה, (אסתר ב) בָּעֶרֶב הִיא בָּאָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב. מִשּׁוּם שֶׁמִּנְחָה שְׁלוּחָה הִיא לַאדוֹנָי, (אדני צריך להיות) בַּגָּלוּת שֶׁל עֵשָׂו, (שם לב) וְהִנֵּה גַּם הוּא אַחֲרֵינוּ. וְעוֹד לַאדוֹנָי (אדוני לאדוני), זֶהוּ אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְזֶה צַדִּיק, מִשָּׁם יוֹסֵף הַצַּדִּיק, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, שֶׁעֲתִיד לָצֵאת מִמֶּנּוּ מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם. וּבְגָלְלוֹ נֶאֱמַר (בראשית לז) וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶין לַאֲלֻמָּתִי. וּבְצַדִּיק נֶאֱמַר, כָּל הַכּוֹרֵעַ - כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ.

אָמַר בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימָנָא, בַּךְ אִתְּמַר (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף. בְּגִין דְּגוּפָא וּבְרִית חַשְׁבֵינָן חַד. וּבְגִין דְּא עָלָךְ אִתְּמַר, וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה. דְּכַךְ תְּפִלָּה מַעוּמָד. וְכֵן כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם. וּבַצַּדִּיק, כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְהַיְינוּ וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לַאֲלֻמָּתִי. דְּאַנְתְּ אְחִיד בִּימִינָא וּבְשִׂמְאלָא, בְּגוּפָא וּבְרִית. וּלְבָתַר תִּסְתַּלֵּק עֲלַיְיהוּ לְבֵינָה, לְמִפְתַּח בָּהּ חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ לְיִשְׂרָאֵל. לְקַיְימָא, (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. וּבְגִין דְּא צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית חוֹבָה, דְּעַרְבִית רְשׁוּת.

אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, רוֹעֶה נֶאֱמָן, בְּךְ נֶאֱמַר (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף. מִשּׁוּם שֶׁגּוּף וּבְרִית נֶחְשָׁבִים כְּאֶחָד. וּמִשּׁוּם זֶה עָלֶיךָ נֶאֱמַר, וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה. שֶׁכָּךְ תְּפִלָּה בַּעֲמִידָה. וְכֵן כָּל הַזּוֹקֵף - זוֹקֵף בַּשֵּׁם. וּבְצַדִּיק, כָּל הַכּוֹרֵעַ - כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְזֶהוּ וַתִּשְׁתַּחֲוֶין לַאֲלֻמָּתִי. שֶׁאַתָּה אָחוּז בִּימִין וּבִשְׂמֹאל, בְּגוּף וּבְרִית. וְאַחַר כָּךְ תַּעֲלֶה עֲלֵיהֶם לְבֵינָה, לְפִתּוֹחַ בָּהּ חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים שֶׁל חֵרוּת לְיִשְׂרָאֵל, לְקַיֵּם (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה תְּפִלַּת שַׁחֲרִית חוֹבָה, וּתְפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת.

בְּעַרְבִית אִיהוּ הַשְׁכִּיבֵנוּ, דְּשְׁכִיבַת בֵּין דְּרוֹעֵי מַלְכָּא בְּגָלוּתָא. כַּד יֵיתֵי צַפְרָא, פֶּסַח אָחִיד בֵּיהּ בִּימִינָא. אֲבָל בִּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא דְּיִצְחָק, תִּשְׁרֵי. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת, מִן גָּלוּתָא. וּבְגִין דְּלָא נַפְקֵי מִסְּטָרָא דְּדִינָא, יַעֲקֹב (בראשית מח) שִׁכַּל אֶת יָדָיו, וְשָׂוִי שׂוֹר בִּימִינָא, אַרְיֵה בִּשְׂמָאלָא. וּבְגִין דָּא (תהלים קי) נְאֻם יְיָ לַאדוֹנִי שֵׁב לִימִינִי, דָּא צַדִּיק, לְקֻבְלֵיהּ מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, וְאָמַר לֵיהּ שֵׁב לִימִינִי, דְּרוֹעָא דְּאַבְרָהָם, בְּגָלוּתָא דְּיִשְׁמָעֵאל, עַד אָשִׁית אוֹיְבֶיךָ הֲדוֹם לְרַגְלֶיךָ.

בְּעַרְבִית הוּא בִּרְכַּת הַשְׁכִּיבֵנוּ, שֶׁשּׁוֹכֶבֶת בֵּין זְרוֹעֵי הַמֶּלֶךְ בַּגָּלוּת. כַּאֲשֶׁר יָבֹא הַבֹּקֶר, פֶּסַח אָחוּז בּוֹ בִּימִין. אֲבָל בִּזְרוֹעַ שְׂמֹאל שֶׁל יִצְחָק - חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, מִן הַגָּלוּת. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא יוֹצֵאת מִצַּד הַדִּין, יַעֲקֹב שִׁכַּב אֶת יָדָיו, וְשָׂם שׁוֹר בִּימִין, אַרְיֵה בִּשְׂמֹאל. וּמִשּׁוּם זֶה (תהלים קי) נְאֻם ה' לַאדוֹנִי שֵׁב לִימִינִי - זֶה צַדִּיק, כְּנֶגְדּוֹ מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְאָמַר לוֹ שֵׁב לִימִינִי, זְרוֹעַ שֶׁל אַבְרָהָם, בַּגָּלוּת שֶׁל יִשְׁמָעֵאל, עַד אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדוֹם לְרַגְלֶיךָ.

בְּהַהוּא זִמְנָא, יִתְעַר רוּחַ יְתֵירָה תּוֹסֶפֶת עַל יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יואל ג) אֶשְׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר, וְיֶהֱוֵי נַיְיחָא לְיִשְׂרָאֵל מֵאוּמִין דְּעַלְמָא, (אסתר ט) וְנוֹחַ מֵאוֹיְבֵיהֶם. כְּגַוְונָא דְּשַׁבָּת, דְּאִתּוֹסָף בְּבֹר נָשׁ נֶפֶשׁ יְתֵירָה בְּשַׁבָּת, וְאִית לוֹן בְּהּ נַיְיחָא, אִי בְּנֶפֶשׁ יְתֵירָה אִית לוֹן נַיְיחָא, דְּאִיהִי נוּקְבָא, כָּל שֶׁכֵּן בְּרוּחָא דְּאִיהוּ דְּכוּרָא.

בְּאוֹתוֹ זְמַן תִּתְעוֹרֵר רוּחַ יְתֵרָה תּוֹסֶפֶת עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יואל ג) אֶשְׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר. וְיִהְיֶה מְנוּחָה לְיִשְׂרָאֵל מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם, (אסתר ט) וְנוֹחַ מֵאוֹיְבֵיהֶם. כְּדֶגְמַת הַשַּׁבָּת, שֶׁנּוֹסֶפֶת בָּאָדָם נֶפֶשׁ יְתֵרָה בְּשַׁבָּת וְיֵשׁ לָהֶם בָּהּ נַחַת - אִם בְּנֶפֶשׁ יְתֵרָה יֵשׁ לָהֶם נַחַת, שֶׁהִיא נְקֵבָה, כָּל שֶׁכֵּן בְּרוּחַ, שֶׁהוּא זָכָר. וְתַנָּאִים וְאֲמוֹרָאִים, נֶפֶשׁ יְתֵירָה בְּשַׁבָּת לְכָל יִשְׂרָאֵל כַּחֲדָא, חַד אִיהִי. אֲבָל לְכָל בַּר נָשׁ, אִיהוּ כְּפוּם עוֹבָדוֹי. וְאִלֵּיפְנָא מִקַּל וָחוֹמֶר דְּתִיוּבְתָּא, דְּכָל יִשְׂרָאֵל כַּחֲדָא, בְּכָל זִמְנָא דְּחַזְרִין כֻּלְּהוּ, מִתְקַבְּלֵי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ד) כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו, דְּשֵׁם יְיָ מוּכְתָּר עֲלַיְיהוּ בְּכִתְרֵיהּ, דְּאִיהוּ כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְהַאי אִיהוּ נְשָׁמָה יְתֵירָה דְּכָל יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁבָּת וְיוֹמִין טָבִין. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ בְּכָל יוֹמִין, לְמִחְתַּם בְּשֵׁם יְדוֹד, דְּאִיהוּ חוֹתָם דְּכָל בִּרְכָאן דִּצְלוֹתִין, וְלָא אַמְרִין מוּסַף בְּלָא כֶּתֶר. וּבְשַׁבָּת, תַּקִּינוּ לְמֵימַר בְּמוּסַף, כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

וְתַנָּאִים וְאֲמוֹרָאִים, נֶפֶשׁ יְתֵרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּאֶחָד - אַחַת הִיא, אֲבָל לְכָל אָדָם הוּא כְּפִי מַעֲשָׂיו. וְלִמְדְנוּ מִקַּל וָחוֹמֶר שֶׁל הִתְשׁוּבָה, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל כְּאֶחָד, בְּכָל זְמַן שֶׁחוֹזְרִים כֻּלָּם - מִתְקַבְּלִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ד) כַּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו. שֶׁשֵּׁם ה' מֻכְתָּר עֲלֵיהֶם בִּכְתָרוֹ, שֶׁהוּא כֶּתֶר עֶלְיוֹן. וְזוֹהִי נְשָׁמָה יְתֵרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת וְיָמִים טוֹבִים. וּמִשּׁוּם זֶה תִּקְּנוּ בְּכָל יוֹם לַחְתֹּם בְּשֵׁם יְהוָה, שֶׁהוּא חוֹתָם שֶׁל כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁל הַתְּפִלּוֹת, וְלֹא אוֹמְרִים מוּסָף בְּלִי כֶּתֶר. וּבְשַׁבָּת תִּקְּנוּ לוֹמַר בְּמוּסָף, כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ.

אֲבָל לְכָל חַד מִיִּשְׂרָאֵל, הָכִי נָחִית לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ. אִי הוּא חָסִיד, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה מִמִּדַּת חֶסֶד, כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ. אִי אִיהוּ גִּבּוֹר, יָרֵא חֲטָא, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, מִמִּדַּת גְּבוּרָה. וְאִי אִיהוּ אִישׁ תֹּם, יָהֲבִין לֵיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, מִמִּדַּת אֱמֶת. וְנֶפֶשׁ יְתֵירָה דָּא מַלְכוּת, דְּאִיהִי כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָאן, וּכְפוּם מִדָּה דְּבַר נָשׁ. אִם נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל, אוֹ חָכָם, אוֹ מֵבִין בְּחָכְמָה, אוֹ בַּתּוֹרָה, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ,

(משלי א) לְהָבִין מָשָׁל וּמְלִיצָה. אוֹ בַּנְּבִיאִים, אוֹ בַּכְּתוּבִים. הָכִי יָהֲבִין לֵיהּ נָפֶשׁ יְתֵירָה, דְּאִתְקְרֵיאַת כֶּתֶר מַלְכוּת.

אֲבָל לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כָּךְ יוֹרֶדֶת לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה כְּפִי מַדְרֵגָתוֹ. אִם הוּא חָסִיד - נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה מִמִּדַּת חֶסֶד כְּפִי מַדְרֵגָתוֹ; אִם הוּא גִּבּוֹר, יְרֵא חֵטְא - נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה.. וְאִם הוּא אִישׁ תֹּם - נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה מִמִּדַּת אֱמֶת. וְנָפֶשׁ יְתֵרָה זוֹ מַלְכוּת, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּכְפִי מִדָּה שֶׁל בֶּן אָדָם. אִם נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל, אוֹ חָכָם, אוֹ מֵבִין בְּחָכְמָה, אוֹ בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (משלי א) לְהָבִין מָשָׁל וּמְלִיצָה, אוֹ בַּנְּבִיאִים, אוֹ בַּכְּתוּבִים - כָּךְ נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה שֶׁנִּקְרֵאת כֶּתֶר מַלְכוּת.

וְאִי חָכָם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא הַמַּחְכִּים לְכָל אָדָם, דְּאִתְּמַר (תהלים קד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, יָהֲבִין לֵיהּ נָפֶשׁ יְתֵירָה מִתָּמָן. וְאִם הוּא מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר בְּאוֹרַיְיתָא, יָהֲבִין לֵיהּ נָפֶשׁ יְתֵירָה מִבִּינָה. וְאִם הוּא חָכָם בַּנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים, יָהֲבִין לֵיהּ נָפֶשׁ יְתֵירָה מִנֻּצַח וְהוֹד. וְאִי אִיהוּ צַדִּיק גָּמוּר דְּנָטַר אוֹת בְּרִית, אוֹת שַׁבָּת, אוֹת יוֹמִין טָבִין, אוֹת תְּפִלִּין, יָהֲבִין לֵיהּ נָפֶשׁ יְתֵירָה מִצַּדִּיק, וּבְכָל אֲתַר, נָפֶשׁ יְתֵירָה מִמַּלְכוּת.

וְאִם חָכָם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, הַמַּחְכִּים לְכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ - נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה מִשָּׁם. וְאִם הוּא מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר בַּתּוֹרָה - נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה מִבִּינָה. וְאִם הוּא חָכָם בַּנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים - נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה מִנֻּצַח וְהוֹד. וְאִם הוּא צַדִּיק גָּמוּר שֶׁשּׁוֹמֵר אוֹת בְּרִית, אוֹת שַׁבָּת, אוֹת יָמִים טוֹבִים, אוֹת תְּפִלִּין - נוֹתְנִים לוֹ נָפֶשׁ יְתֵרָה מִצַּדִּיק. וּבְכָל מָקוֹם, נָפֶשׁ יְתֵרָה מִמַּלְכוּת.

דף רמג.

וְאִי אִיהוּ בַּר נָשׁ מִכָּל מִדּוֹת אִלֵּין, יָהֲבִין לֵיהּ כֶּתֶר בְּשֵׁם יְדוֹד, כֵּידוֹד (דף רמ"ג ע"א) אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֲנוּ אֵלָיו. אֵין קָדוֹשׁ כֵּידוֹד. מֵעַלְמָא דְּדִכּוּרָא, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת, מֶלֶךְ מוּכְתָּר בְּכֶתֶר עִלָּאָה, דְּבָהּ יִמְלוֹךְ בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, דְּאִיהִי נָפֶשׁ יְתֵירָה. וְכֶתֶר נְשָׁמָה יְתֵירָה, יְהוֹ"ה, רוּחַ, דְּאִתְּמַר (יואל ג) אֶשְׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר, וְאִיהוּ כָּלִיל י' סְפִירָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דָּא: י' חָכְמָה. ה' בִּינָה. ו' כָּלִיל שִׁית סְפִירָאן, מֵחֶסֶד עַד יְסוֹד. ה' מַלְכוּת. כ' מִן כֵּידוֹד אֱלֹהֵינוּ, כֶּתֶר עַל יִשַּׁיהּ. וְהַאי אִיהוּ נְשָׁמָה דְּאִתּוֹסְפָא בְּיוֹם שַׁבָּת. וְאִם הוּא אָדָם מִכָּל מִדּוֹת אֵלּוּ - נוֹתְנִים לוֹ כֶּתֶר בְּשֵׁם יְהוָה, כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו. אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָה. מֵעוֹלָם הַזָּכָר, שֶׁהוּא תִּפְאֶרֶת, מֶלֶךְ מֻכְתָּר בְּכֶתֶר עֶלְיוֹן, שֶׁבָּהּ יִמְלֹךְ בִּשְׁכִינָה, שֶׁהִיא נָפֶשׁ יְתֵרָה. וְכֶתֶר נְשָׁמָה יְתֵרָה, יְהוֹ"ה, רוּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (יואל ג) אֶשְׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר, וְהוּא כָּלִיל עֶשֶׂר סְפִירוֹת מִמַּעְלָה לְמַטָּה, כְּדֶרֶךְ זֶה: י' חָכְמָה. ה' בִּינָה. ו' כּוֹלֵל שֵׁשׁ סְפִירוֹת מֵחֶסֶד עַד יְסוֹד. ה' מַלְכוּת. כ' מִן כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ, כֶּתֶר עַל רֹאשׁוֹ. וְזוֹהִי נְשָׁמָה שֶׁנּוֹסֶפֶת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

וּבְגִין דְּעִלַּת הָעִלּוֹת, מוּפְלָא וּמְכוּסֶּה בְּהַאי כֶּתֶר, וְאִתְפְּשַׁט בְּשֵׁם יְהוָה בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, לֵית שׁוּלְטָנוּתָא לְסָמָאֵל וּלְנָחָשׁ וּלְכָל מְמַנָּן דִּילֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ שָׁלְטָנוּתָא לְגַיְיהִנָּם, נוּקְבָא בִּישָׁא דְּסָמָאֵל, וְלָא לְמַשְׁרְיָין דִּילֵיהּ, כֻּלְּהוּ מִתְטַמְּרִין מִן קֳדָם מַשְׁרְיָיתָא דְּמַלְכָּא, כְּגַוְונָא דְּיִתְטַמְּרָן אוּמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, כַּד יִתְגְּלֵי מְשִׁיחָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צוּרִים (ישעיה ז) וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים.

וּמְשׁוּם שֶׁעִלַּת הָעֲלוֹת מֻפְלָא וּמְכֻסֶּה בְּכָתָר זֶה, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּשֵׁם יְהוָֹה בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אֵין שִׁלְטוֹן לְסַמְאֵל וּלְנָחָשׁ וּלְכָל הַמְמֻנִּים שָׁלוֹ, וְאֵין לוֹ שִׁלְטוֹן לְגַיְהִנֹּם, נְקֵבָה רָעָה שֶׁל סַמְאֵל, וְלֹא לַמַּחֲנוֹת שֶׁלּוֹ. כֻּלָּם נִסְתָּרִים מִלְּפָנֵי מַחֲנֵה הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁיִּסְתַּתְּרוּ אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם כַּאֲשֶׁר יִתְגַּלֶּה הַמַּשִׁיחַ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ב) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צֻרִים (שם ז) וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים.

קָמוּ תַּנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין, וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימְנָא, אַנְתְּ הוּא שְׁקִיל לְכָל יִשְׂרָאֵל, מְמוּלֵא מִכָּל מִדּוֹת טָבִין, וַדַּאי בָּךְ שַׁרְיָא, הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (שמואל א ב) אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. אַנְתְּ כֻּתָּר עַל כָּל חַד וְחַד מִישְׂרָאֵל, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ בַּר נָשׁ, דְּיֶהֱא כֻּתָּר עָלָךְ, לָא נָשִׁיא, וְלָא חָכָם, וְלָא מֵבִין, וְלָא חָסִיד, וְלָא גִּבּוֹר, וְלָא תָּם, וְלָא נָבִיא, וְלָא צַדִּיק, וְלָא מֶלֶךְ. אַנְתְּ הוּא בְּדִיוּקָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָא בְּדִיוּקָנָא דַּאֲבוּהִי, כְּגַוְונָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם. אַשְׁלִים פִּקּוּדִין דְּמַארָךְ, דְּלֵית פִּקּוּדִין מַאלַּיִן דִּילָךְ, דְּלָא יִתְעַטַּר בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ עֵילָּא וְתַתָּא, בְּכֻתָּר עִלָּאָה, בְּכָל מַדָּה וּמַדָּה.

קָמוּ תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְאָמְרוּ, רוֹעֶה נֶאֱמָן, אַתָּה הוּא שֶׁשִּׁקּוּל לְכָל יִשְׂרָאֵל, מְמֻלָּא מִכָּל מִדּוֹת טוֹבוֹת, וַדַּאי בְּךָ שׁוֹרֶה זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמואל א ב) אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה כֶּתֶר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי אֵין בִּלְתְּךָ בֶּן אָדָם שֶׁיִּהְיֶה כֶּתֶר עָלֶיךָ, לֹא נָשִׂיא, וְלֹא חָכָם, וְלֹא מֵבִין, וְלֹא חָסִיד, וְלֹא גִּבּוֹר, וְלֹא תָם, וְלֹא נָבִיא, וְלֹא צַדִּיק, וְלֹא מֶלֶךְ. אַתָּה הוּא בִּדְמוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בֵּן בִּדְמוּת אָבִיו, כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. הַשְׁלֵם מִצְווֹת שֶׁל אֲדוֹנְךָ, שֶׁאֵין מִצְווֹת מֵאֵלּוּ שֶׁלְּךָ שֶׁלֹּא יִתְעַטֵּר בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ מַעְלָה וּמַטָּה בְּכֶתֶר עֶלְיוֹן בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה.

פָּתַח וְאָמַר, תַּנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין, דְּכַד הֲווֹ קָרֵי לְכֶלְהוּ, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכֻלָּל עִמְּהוֹן בְּכָל זִמְנָא, אָמַר לוֹן, אֲנָא מְשַׁבַּחְנָא לְכוּ, כְּפוּם נְדִיבוּת דִּלְכוֹן, דְּאַתּוּן בְּנֵי נְדִיבִים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. לֵית מַאן דְּיָכִיל לְשַׁבָּחָא לְכוֹן, אֶלָּא מָרֵי עָלְמָא, דְּאִפֵּילוּ אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ עַד אֵין סוֹף, בְּכוּ הִיא תְּלָיָא. כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּאוֹרַיְיתָא, (איוב יא) אֲרוּכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה וּרְחָבָה מִנִּי יָם, הֲכִי שַׁבָּח דִּילְכוּ. אֲבָל יִתְקַיֵּים בְּכוּ, מַה דְּאִתְקַיַּים בִּי, דַּחֲדֵינָא בִּיקָרָא דְּאַהֲרֹן אָחִי, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, הַלֵּב שָׁשְׂמַח בְּגְדוּלַּת אָחִיו, יִלְבַּשׁ אוּרִים וְתוּמִּים.

פָּתַח וְאָמַר, תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, שֶׁכָּאֲשֶׁר הָיָה קוֹרֵא לְכֻלָּם, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכֻלָּל עִמָּהֶם בְּכָל זְמַן, אֲמֹר לָהֶם, אֲנִי מְשַׁבֵּחַ לָכֶם כְּפִי נְדִיבוּת שֶׁלָּכֶם, שֶׁאַתֶּם בְּנֵי נְדִיבִים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לְשַׁבֵּחַ לָכֶם אֶלָּא אֲדוֹן הָעוֹלָם, שֶׁאֲפִלּוּ הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַד אֵין סוֹף בָּכֶם הִיא תְּלוּיָה, כְּמוֹ מַה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה, (איוב יא) אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי יָם. כָּךְ הַשֶּׁבַח שֶׁלָּכֶם. אֲבָל יִתְקַיֵּים בָּכֶם מַה שֶׁהִתְקַיֵּם בִּי, שֶׁשָּׂמַחְתִּי בִּכְבוֹדוֹ שֶׁל אַהֲרֹן אָחִי, כְּמוֹ שֶׁבֵּארוּהוּ, הַלֵּב שָׂשְׂמַח בְּגָדְלַת אָחִיו, יִלְבַּשׁ אוּרִים וְתֻמִּים.

וְתַנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין, כָּל מוּסָּפִין דְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, כָּל מוּסַף דְּאַמְרִינָן בֵּיהּ כֻּתָּר, מֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדְעִין. וְכָל צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל, רֵיחָא דִּלְהוֹן, כְּרֵיחָא (שיר השירים ג) דְּמֹר וּלְבוֹנָה וְכָל אַבְקַת רוֹכֵל, בִּשְׂאַר יוֹמִין. אֲבָל בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, חָשִׁיב עֲלֵיהּ מִכָּל מִינֵי בְּשָׂמִים.

וְתַנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, כָּל מוּסָּפִים שֶׁל שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, כָּל מוּסַף שֶׁאוֹמְרִים בּוֹ כֶּתֶר - מִכָּאן נוֹדָעִים. וְכָל תְּפִלּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, רֵיחָן כְּרֵיחַ שֶׁל (שיר השירים ג) מוֹר וּלְבוֹנָה וְכֹל אַבְקַת רוֹכֵל, בִּשְׂאָר יָמִים. אֲבָל בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים חָשׁוּב עָלָיו מִינֵי בְּשָׂמִים.

בְּגִין דִּבְיוֹמִין טָבִין, סַלְקִין מִכָּל אַבְקַת רוֹכֶל, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית לב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ. דְּצָלוֹתָא דְּאִיהִי פְּגִימָה, אִתְאֲבָק עִמָּהּ סָמָאֵל, לְאַגָּחָא עִמָּהּ בְּהַהוּא פְּגִימוּ דַּעֲבֵירָה, בְּהַהוּא אָבָק דְּדָא, וְדָא סָלִיק עַד שְׁמַיָּא.

מִשּׁוּם שֶׁבְּיָמִים טוֹבִים עוֹלִים מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֶל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית לב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ. שֶׁתְּפִלָּה שֶׁהִיא פְּגוּמָה, נֶאֱבָק עִמָּהּ סָמָאֵל, לְהַלְחֵם עִמָּהּ בְּאוֹתוֹ פְּגָם שֶׁל עֲבֵרָה שֶׁבְּאוֹתוֹ אָבָק, שֶׁזֶּה וְזֶה עוֹלֶה עַד הַשָּׁמַיִם.

אֲבָל דְּיַעֲקֹב, לְאוֹלְפָא זְכוּתָא עַל צְלוֹתָא, בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין דְּחוֹבִין (ד"א דזכוון) דְּאִינּוּן (ס"א חילין) חֲבִילִין וּמַשְׁרְיָין, דְּמִתְכַּנְּשִׁין עִמֵּיהּ, לְאוֹלְפָא זְכוּ עֲלֵהּ. וְאֲבָל דְּרִגְנָא דְּסָמָאֵל, סָלִיק בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין דְּחוֹבִין, לְאוֹלְפָא חוֹבִין עֲלֵהּ, וְדָא צְלוֹתָא דְּעַרְבִית, דְּאִקְרֵי סֻלָּם דְּיַעֲקֹב, דְּבֵהּ (בראשית כח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ. אִלֵּין דְּסַלְקִין חוֹבִין, וְנָחֲתֵי זַכְוָון תְּחוֹתַיְיהוּ, וְאִלֵּין סַלְקִין זַכְוָון, וְנָחְתִין חוֹבִין תְּחוֹתַיְיהוּ. וּמַשְׁפִּילִין לוֹן בְּכַמָּה קְרֵבִין.

אֲבָל שֶׁל יַעֲקֹב, לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַתְּפִלָּה בְּכַמָּה מַחֲנוֹת שֶׁל חוֹבוֹת (זכיות) שֶׁהֵם (חילות) קְבוּצוֹת וּמַחֲנוֹת, שֶׁמִּתְאַסְפִים עִמּוֹ לְלַמֵּד זְכוּת עָלֶיהָ. וְהָאֲבָק בְּמַדְרֵגָה שֶׁל סָמָאֵל עוֹלֶה בְּכַמָּה מַחֲנוֹת שֶׁל חוֹבוֹת לְלַמֵּד חוֹבוֹת עָלֶיהָ, וְזוֹ תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁנִּקְרֵאת סֻלָּם יַעֲקֹב, שֶׁבָּהּ (בראשית כח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. אֵלּוּ שֶׁמַּעֲלִים חוֹבוֹת וּמוֹרִידִים זְכֻיּוֹת תַּחְתֵּיהֶם, וְאֵלּוּ מַעֲלִים זְכֻיּוֹת, וְיוֹרְדִים חוֹבוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וּמַשְׁפִּילִים לָהֶם בְּכַמָּה קְרֻבוֹת.

דְּאִינּוּן מָארֵי תְּרֵיסִין, בְּמִלְחֲמְתָהּ שֶׁל תּוֹרָה, עַד דְּיִשְׁתְּמַע קָרְבָא לְטוּרִין רַבְרְבִין, דְּאִינּוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מיכה ו) שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ. רִיב דְּצָלוֹתָא. רִיב דְּאוֹרַיְיתָא. וְהַאי קְרָבָא דְּצָלוֹתָא דְּעַרְבִית, עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹקְמָהּ, עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. דְּתְפִלַּת עַרְבִית זְמַנָּהּ כָּל הַלַּיְלָה, אֶלָּא דְּחָכְמִים עָבְדוּ גָּדֵר עַד חֲצוֹת.

שֶׁהֵם בַּעֲלֵי מַגִּנִּים בְּמִלְחֲמְתָהּ שֶׁל תּוֹרָה, עַד שֶׁנִּשְׁמַעַת הַמִּלְחָמָה לֶהָרִים הַגְּבוֹהִים, שֶׁהֵם אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מיכה ו) שִׁמְעוּ הָרִים אֶת רִיב ה'. רִיב הַתְּפִלָּה, וְרִיב הַתּוֹרָה. וְזֶה הַקְּרָב שֶׁל תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁנִּמְשָׁךְ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל הֶעֱמִיד אוֹתָהּ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, שֶׁתְּפִלַּת עַרְבִית זְמַנָּהּ כָּל הַלַּיְלָה, אֶלָּא שֶׁחָכְמִים עָשׂוּ גָּדֵר עַד חֲצוֹת.

וּבְגִין דָּא וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. מַאן שַׁחַר. צְלוֹתָא דְּעַרְבִית. דְּשִׁיעוּרָהּ עַד בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, דְּאִיהִי אַרְבַּע שָׁעוֹת (בראשית כב) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. בְּרִישׁ שַׁעֲתָא קַדְמָאָה, בְּסוֹף הַשַּׁחַר, (דאיהו) נָצַח יַעֲקֹב, דְּתַמָּן (תהלים כב) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, לְנַטְלָא נוּקְמָא מִסְּמָאֵל, דְּנָגַע בְּיֶרֶךְ שְׁמָאלָא דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ הוֹד, דְּבֵיהּ אִתְמַר (איכה א) נָתַנִּי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה, הוֹד, מִסְּטָרָא דְּהוֹד, אֶלֶף חֲמִישָׁאָה, אִשְׁתְּאַרַת בֵּי מַקְדְּשָׁא חֲרָבָה וִיבֵשָׁה.

וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. מַהוּ הַשַּׁחַר? תְּפִלַּת עַרְבִית, שֶׁשִּׁעוּרָהּ עַד בֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁהוּא אַרְבַּע שָׁעוֹת. (בראשית כב) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר. בְּתְחִלַּת שָׁעָה רִאשׁוֹנָה בְּסוֹף הַשַּׁחַר, (שהוא) נָצַח יַעֲקֹב, שֶׁשָּׁם (תהלים כב) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, לְקַחַת נְקָמָה מִסְּמָאֵל, שֶׁנָּגַע בְּיֶרֶךְ

שְׂמֹאל שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הוֹד, שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר (איכה א) נְתָנַנִי שֹׁמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה, הוֹד, מִצַּד הַהוֹד, אֶלָּף חֲמִשִּׁי, נִשְׁאָר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב וְיָבֵשׁ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא הוֹד דִּילְךָ רַעְיָא מְהֵימָנָא, דְּבֵיהּ אַנְתְּ חָרֵב, מִנְּבוּאָה דִּילְךָ מִשְּׁמָאלָא, וּבְגִין דְּאַנְתְּ (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה דְּאִיהוּ נֶצַח, רִישָׁא דְּשַׂחְרִין, (משלי ה) אַיֶּלֶת אֲהֲבִים, פַּתַּח דָּוִד לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, דְּבֵיהּ יֵיתֵי מָארֵי נַצָּחָן קְרָבַיָּיא. וּבְגִין דְּנֶצַח וְהוֹד תְּרֵין שַׂחְרִין, אוּקְמוּהָ בְּמַתְנִיתִין מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׂחְרִין, וְלָא אָמַר בַּשַּׁחַר. אֶלָּא בְּשַׂחְרִין תְּרֵין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זֶה הוֹד שֶׁלְּךָ, רוֹעֶה נֶאֱמָן, שֶׁבּוֹ אַתָּה חָרֵב מִנְּבוּאָתְךָ מִשְּׁמֹאל, וּמִשּׁוּם שֶׁאַתָּה (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה, שֶׁהוּא נֶצַח, רֹאשׁ שֶׁל הַשַּׁחַר, וְנֶאֱמַר (משלי ה) אַיֶּלֶת אֲהֲבִים, לָכֵן פֶּתַח דָּוִד וְאָמַר לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, שֶׁבּוֹ יָבֹא בַּעַל נוֹצַחַ הַקָּרָב. וּמִשּׁוּם שֶׁנֶּצַח וְהוֹד הֵם שְׁנֵי מִינֵי שַׂחַר, בֶּאֱרוּ בַּמִּשְׁנָה מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׂחֲרִין, וְלֹא אָמַר בַּשַּׁחַר, אֶלָּא בְּשַׂחֲרִין - לְשׁוֹן רַבִּים, שְׁנַיִם.

דף רמג:

וּתְרֵין מְשִׁיחִין יִתְעָרוּן לְגַבַּיְיהוּ, מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, לְקֶבֶל נֶצַח, וְאִתְקְשַׁר בַּבֹּקֶר דְּאַבְרָהָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים טז) נְעִימוֹת (דף רמ"ג ע"ב) בִּימִינְךָ נֶצַח. הוֹד בִּגְבוּרָה, דְּבֵיהּ מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם אָחִיד. אַנְתְּ בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּדַרְגָּא דִּילְךָ תִּפְאֶרֶת, דְּאִתְקְשַׁר בָּךְ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְיסוֹד חַי עָלְמִין בְּדַרְגָּא דִּילְךָ. וְחָכְמָה בַּיְמִין, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יִדְרִים. וּבִינָה לִשְׂמֹאל, הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין.

וּשְׁנֵי מְשִׁיחִים יִתְעוֹרְרוּ לְגַבַּיְיהוּ - מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד כְּנֶגֶד הַנֵּצַח, וְנִקְשָׁר בַּבֹּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים טז) נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח. הוֹד קָשׁוּר בִּגְבוּרָה, שֶׁבּוֹ מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם אָחוּז. אַתָּה בָּאֶמְצַע, שֶׁמַּדְרֵגָה שֶׁלְּךָ תִּפְאֶרֶת, שֶׁנִּקְשָׁר בְּךָ הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְיסוֹד חַי הָעוֹלָמִים בְּמַדְרֵגָה שֶׁלְּךָ. וְחָכְמָה בְּיָמִין, כַּנֶּאֱמַר הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים - יִדְרִים. וּבִינָה לִשְׂמֹאל, הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר - יַצְפִּין.

אִיהִי הַקֶּשֶׁת גַּבָּךְ, וְהַאי אִיהוּ לְבוּשָׁא דִּשְׁכִינְתָּא. לְבוּשָׁא דְּצַדִּיק, דְּאִתְקְרֵי בְּרִית הַקֶּשֶׁת. וְאִיהוּ אוֹת שַׁבָּת, וְאוֹת יוֹם טוֹב, וְאוֹת תְּפִלִּין, וְאוֹת בְּרִית מִילָה. וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַאן דְּלָאו אִיהוּ רְשִׁים בְּהַאי אוֹת, לָא יֵיעוּל בְּמַרְאָה דָּא, בְּחֵדֶר דָּא. וְהַאי אִיהוּ מַטֶּה, דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מַטֶּה בֵּיהּ כְּלַפֵּי חֶסֶד לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים, לְמֵיהַב לוֹן זַכְוָון, בְּח"י בִּרְכָאן דְּצְלוֹתָא. וּמַטֶּה כְּלַפֵּי חוֹבָה לְרִשְׁיעַיָּיא, לְמֵידַן לוֹן בְּגְבוּרָה לְדִינָא, כְּפוּם עוֹבָדֵיהוֹן. וּבְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מַאֲרִיךְ עַל בֵּינוֹנִים. וְהַאי אִיהוּ ש'.

הִיא הַקֶּשֶׁת אֶצְלָהּ, וְזֶהוּ לְבוּשׁ הַשְּׁכִינָה, לְבוּשׁ הַצַּדִּיק, שֶׁנִּקְרָא בְּרִית הַקֶּשֶׁת. וְהִיא אוֹת שַׁבָּת, וְאוֹת יוֹם טוֹב, וְאוֹת תְּפִלִּין, וְאוֹת בְּרִית מִילָה. וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִי שֶׁאֵינוֹ רָשׁוּם בְּאוֹת זוֹ, לֹא יִכָּנֵס בְּמַרְאָה זוֹ בְּחֶדֶר זֶה. וְזֶהוּ מַטֶּה, שֶׁהָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי מַטֶּה בּוֹ כְּלַפֵּי חֶסֶד לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים לָתֵת לָהֶם זְכִיּוֹת בְּשִׁמּוֹנָה עֶשְׂרֵה בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה. וּמַטֶּה כְּלַפֵּי חוֹבָה לָרְשָׁעִים, לְדוֹן אוֹתָם בִּגְבוּרָה לְדִין כְּפִי מַעֲשֵׂיהֶם. וּבָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי מַאֲרִיךְ עַל הַבֵּינוֹנִיִּים. וְזוֹהִי אוֹת ש'.

תְּלַת גַּוְונִין דְּקֶשֶׁת, אוֹת בְּרִית הַקֶּשֶׁת, בַּת יְחִידָה, שַׁבָּת מַלְכְּתָא. וְאִית לָהּ שִׁית דַּרְגִּין, תְּחוֹת שׁוּלְטָנוּתָא, דְּאִינּוּן שִׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, דִּכְלִילָן בִּמְטַטְרוֹן. דְּעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (שמות כג) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ. אֲבָל בַּת יְחִידָה, שַׁבָּת לַיְיָ, הָעוֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה יוּמָת.

שְׁלֹשָׁה גּוֹנֵי הַקֶּשֶׁת - אוֹת בְּרִית הַקֶּשֶׁת, בַּת יְחִידָה, שַׁבַּת הַמַּלְכָּה. וְיֵשׁ לָהּ שֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת תַּחַת שִׁלְטוֹנָהּ, שֶׁהֵם שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁכְּלוּלִים בְּמִטַּטְרוֹן, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, (שמות כג) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ. אֲבָל בַּת יְחִידָה הִיא שַׁבָּת לַה', הָעוֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה יוּמָת.

יְהוֹ"ה אִתְקְרֵי בְּאוֹת ה'. וּמִסְטָרָא דְּא, יד"ו לִימִינָא. דְּאִיהוּ ה' שְׁלִימוּ דִּילֵיהּ. וְהָכִי לְכָל סִטְרָא בְּשִׁית סִטְרִין, ידו, דוי, ויד, יוד, דיו, ודי. אִינּוּן ח"י אַתְוָון, דְּכְלִילָן בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין. וְאִיהִי רְבִיעִית הַהִין בְּכָל סִטְרָא.

יְהוֹ"ה נְקְרָא בְּצֵרוּף אוֹת ה' אַחֲרוֹנָה, וּמִצַּד זֶה יה"ו לְיַמִּין, שֶׁהִיא ה' שְׁלֵמוּת שֶׁלּוֹ. וְכָךְ לְכָל צַד מִשִּׁשָּׁה צְדָדִים: יהו, הוי, ויה, יוה, היו, והי. שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת שֶׁכְּלוּלוֹת בְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהִיא רְבִיעִית הַהִין בְּכָל צַד.

וְאִיהִי ה"א, מִסִּטְרָא דִּשְׁמָא מְפֹרָשׁ, יו"ד ה"א וא"ו. יו"ד בְּחֶסֶד, ה"א בִּגְבוּרָה, וא"ו בְּתִפְאֶרֶת. כַּד שַׁלְטָא הַאי ט"ל, אָסְרוּ חֲכָמִים אַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר אַחַת. וְאִתְקְרִיאוּ אָבוֹת מְלָאכוֹת, עַל שֵׁם דְּאִינּוּן לָקֳבֵל אֲבָהָן, דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ ט"ל, דְּאִיהוּ אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת.

וְהִיא אוֹת ה"א, מִצַּד שֶׁל שֵׁם הַמְפֹרָשׁ, יו"ד ה"א וא"ו. יו"ד בְּחֶסֶד, ה"א בִּגְבוּרָה, וא"ו בְּתִפְאֶרֶת. כְּשֶׁשּׁוֹלֵט הַט"ל הַזֶּה, אָסְרוּ חֲכָמִים אַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר אַחַת. וְנִקְרָאוֹת אָבוֹת מְלָאכוֹת, עַל שֵׁם שֶׁהֵם כְּנֶגֶד אָבוֹת שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם ט"ל, שֶׁהוּא אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת.

וּבְאֵלֶּיךָ אַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר חַד, לָקָה עָשְׂרָה מַלְקִיוֹת לָאָדָם. וַעֲשָׂרָה לְחַוָּה. וַעֲשָׂרָה לַנָּחָשׁ. וְתִשְׁעָה לְאַרְעָא. וּבְגִין דְּט"ל שַׁלְטָא בְּשַׁבָּת דְּאִיהוּ ה', אֵין לוֹקִין בְּשַׁבָּת. וְהַאי ט"ל לָאו אִיהוּ כְּט"ל דְּחוֹל, מִסִּטְרָא דְּעֶבֶד מְטַטְרוֹן. וְאַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר אַחַת, הֵם הַזּוֹרֵעַ וְהַחוֹרֵשׁ וְכוּ'.

וּבְאֵלּוּ אַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר אַחַת, הִכָּה עָשָׂר מַלְקִיוֹת לָאָדָם, וְעָשָׂר לְחַוָּה, וְעָשָׂר לַנָּחָשׁ, וְתֵשַׁע לָאָרֶץ. וּמִשּׁוּם שֶׁט"ל שׁוֹלֵט בְּשַׁבָּת, שֶׁהִיא אוֹת ה', לָכֵן אֵין לוֹקִין בְּשַׁבָּת. וְזֶה הַט"ל אֵינוֹ כְּמוֹ הַט"ל שֶׁל יוֹם חֹל, מִצַּד שֶׁל עֶבֶד מְטַטְרוֹן, שֶׁהֵן אַרְבָּעִים מְלָאכוֹת חָסֵר אַחַת: הַזּוֹרֵעַ וְהַחוֹרֵשׁ וְכוּ'.

סָבָא סָבָא, שְׁכִינְתָּא אִתְקְרֵי אֶ"ץ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד אִתְקְרִיאַת מַיִם. וּמִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה אִתְקְרִיאַת אֵשׁ. וּמִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אֲוִיר. וְאִיהִי אֶרֶץ, קַרְקַע לְכֻלְּהוּ.

זַקֵן וְזָקֵן, הַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת אֶרֶץ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדם רַגְלָי. מִצַּד הַחֶסֶד נִקְרֵאת מַיִם, וּמִצַּד הַגְּבוּרָה נִקְרֵאת אֵשׁ, וּמִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי - אֲוִיר. וְהִיא אֶרֶץ, קַרְקַע לְכֻלָּם.

וּבְגִין דִּנְשָׁמְתָא יְתֵירָה אִתְפַּשְׁטָא בִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי שַׁבָּת מַלְכְּתָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, מִשָּׁם אִיהִי מַלְכוּת, דְּשַׁלְטָנוּתָהּ עַל אַרְעָא, וְעַל אִילָנִין וּזְרָעִין. (וטורין ואבנין) וּבְגִין דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּהִיא נִשְׁמְתָא יְתֵירָה דִּבְשַׁבָּת, בָּהּ תּוֹלְדִין דִּילָהּ, אִית נַיְיחָא לְאַרְעָא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

וּמִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמָה יְתֵרָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בַּשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא שַׁבַּת הַמַּלְכָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה - מִשָּׁם הִיא נַעֲשֵׂית מַלְכוּת, שֶׁשִּׁלְּטָתָה עַל הָאָרֶץ וְעַל אִילָנוֹת וּזְרָעִים (והרים ואבנים). וּמִשּׁוּם שֶׁאִילַן הַחַיִּים, שֶׁהִיא נִשְׁמָה יְתֵרָה בְּשַׁבָּת, בָּהּ תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהּ - יֵשׁ בָּהּ מְנוּחָה לָאָרֶץ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה.

וּבְגִין דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִתְפַּשְׁטַת בְּאַרְעָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (במדבר יט) פָּרָה אֲדוּמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל, אָסוּר לַחֲרוֹשׁ בְּשַׁבָּת חֲרִישָׁה בַּשּׁוֹר. דְּאִתְּמַר (תהלים קכט) עַל גַּבֵּי חָרְשׁוּ

חוֹרְשִׁים. וּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִיהִי פָּרָה אָדוּמָה מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה. תְּמִימָה, מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם, מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל, מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה דְּאִיהִי חֵירוּ, בַּאֲתַר דְּאִיהִי שַׁלְטָא (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, לֵית רְשׁוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה, לֹא שָׂטָן, וְלֹא מַשְׂחִית, וְלֹא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּגֵיהִנָּם.

וּמִשּׁוּם שֶׁהַשְׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה הִתְפַּשְׁטָה בָּאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ (במדבר יט) פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל, לָכֵן אָסוּר לַחֲרֹשׁ בְּשַׁבָּת. וַחֲרִישָׁה בְּשׁוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכט) עַל גַּבִּי חָרְשׁוּ חֹרְשִׁים. וְהַשְׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא פָּרָה אֲדֻמָּה מִצַּד הַגְּבוּרָה. תְּמִימָה - מִצַּד הַחֶסֶד, שֶׁהִיא מִדַּרְגָּה שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם - מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל - מִצַּד הַשְׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא חֵרוּת הַכֹּל, בַּמָּקוֹם שֶׁהִיא שׁוֹלֶטֶת, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, אֵין רְשׁוּת לַצַּד הָאַחֵר לְשָׁלְט, לֹא שָׂטָן, וְלֹא מַשְׂחִית, וְלֹא מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁהֵם מִצַּד הַגֵּיהִנֹּם.

וּבְגִין דָּא, בְּיוֹמִין דְּחוֹל, אַמְרִין יִשְׂרָאֵל, (תהלים עח) וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְגוֹ'. בְּגִין דִּבְיוֹמִין דְּחוֹל, שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה אִתְלַבְּשַׁת בְּאִלֵּין קְלִיפִּין דְּמִיתָה דְּדִינָא. וּבְשַׁבָּת אִתְפַּשְׁטַת מִנַּיְיהוּ, בְּגִין דְּאִילְנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ בֵּן י"ד, יד"ו, אִתְחַבָּר בְּהֵ"א. בְּהַהוּא זִמְנָא נַיְיחָא אִשְׁתְּכַחַת לְהֵ"א, וְכָל מַה דְּאִיהוּ תְּחוֹתָהּ, וְלָא צָרִיךְ לְמֵימַר בֵּיהּ וְהוּא רַחוּם. וּמַאן אִינּוּן (ס"א תחותה). תְּחוֹת י' יִשְׂרָאֵל. וְכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּכְּחִין, נְטִירוּ אִשְׁתְּכַח וְנַיְיחָא.

וּמִשּׁוּם זֶה בִּימֵי הַחֹל אוֹמְרִים יִשְׂרָאֵל, (תהלים עח) וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְגוֹ'. מִשּׁוּם שֶׁבִּימֵי הַחֹל הַשְׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה הִתְלַבָּשֶׁת בְּאֵלּוּ הַקְּלִפּוֹת שֶׁל מִיתָה וְדִין. וּבְשַׁבָּת מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵהֶם, בְּגַלַּל שֶׁעַץ הַחַיִּים שֶׁהוּא בֵּן י"ה, יה"ו, מִתְחַבֵּר בְּאוֹת ה"א. בְּזֶמֶן הַהוּא מְנוּחָה נִמְצֵאת לְאוֹת ה"א, וְכָל מַה שֶּׁהוּא מִתַּחְתֶּיהָ, וְלֹא צָרִיךְ לוֹמַר בָּהּ וְהוּא רַחוּם. וּמִי אֵלּוּ (שתחתיה) ? תַּחַת י' יִשְׂרָאֵל. וְכָל מָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִמְצָאִים, שְׁמִירָה נִמְצֵאת וּמְנוּחָה.

וּבְגִין דָּא, אָסוּר לְמֶחֱרֹשׁ בָּאָרְעָא, וּלְמֶעְבַּד בָּהּ גּוּמּוֹת, דַּהֲווֹי כְּאִילּוּ עָבִיד פְּגִימוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. וְאָסוּר לְאַשְׁתַּמְּשָׁא בְּכֵלִים דְּאַרְעָא בְּשַׁבָּת. וַאֲפִילּוּ לְטַלְטֵל אֲבָן. וְלָא כָּלִי בְּעָלְמָא. דִּיהֲווֹי נַיְיחָא לוֹן בִּזְכוּ דִּשְׁכִינְתָּא דְּאִתְקְרִיאַת אַבְנָא, דִּכְתִיב בָּהּ (בראשית כח) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה, בְּצָלּוֹתָא. עֲמִידָה אִיהִי לְיִשְׂרָאֵל, דִּבְגִינָהּ אִית לוֹן קִיּוּמָא בְּעָלְמָא. וְעָלֶיהָ אִתְּמַר, (בראשית מט) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם, (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים.

וּמִשּׁוּם זֶה אָסוּר לַחֲרֹשׁ בָּאָרֶץ וְלַעֲשׂוֹת בָּהּ גְּמּוֹת, שֶׁנַּעֲשָׂה כְּאִלּוּ עָשָׂה פְּגָם בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהִיא שְׁכִינָה. וְאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּכֵּלִים שֶׁל הָאָרֶץ בְּשַׁבָּת, וַאֲפִלּוּ לְטַלְטֵל אֶבֶן וְלֹא דָּבָר, אֶלָּא כְּלִי סְתָם, שֶׁיִּהְיֶה מְנוּחָה לְהֶם בִּזְכוּת הַשְׁכִינָה שֶׁנִּקְרֵאת אֶבֶן, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (בראשית כח) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה - בִּתְפִלָּה, עֲמִידָה הִיא לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁבִּגְלָלָהּ יֵשׁ לָהֶם קִיּוּם בָּעוֹלָם, וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר (שם מט) מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם. (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים.

דף רמד.

וּבְגִין דָּא (שמות לא) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם. צָרִיךְ לְנַטְרָא לָהּ בְּדִירְתָם, דְּלָא יִפְקוּן מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְהַאי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן (דף רמ"ד ע"א) אַרְבַּע, הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, וְהַכְנָסָה נָמֵי יְצִיאָה קָרֵי לָהּ. וְאִינּוּן סָמְאֵל וְנָחָשׁ, צָרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְנַטְרָא לוֹן, דְּלָא יֵיעְלוּן לְדִירָה דִּשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי רְשׁוּת הַיָּחִיד. מַאן רְשׁוּת הָרַבִּים. חֲלָלָה שִׁפְחָה זוֹנָה נִדָּה גּוֹיָה, רְשׁוּת דְּסָמְאֵל וְנָחָשׁ, וְשִׁבְעִין מְמָנָן דְּעַמִּין. (ע"כ רעיא מהימנא)

וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (שמות לא) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם. צָרִיךְ לִשְׁמֹר אוֹתָהּ בְּדִירָתָם, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְזֶהוּ שֶׁבֵּאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, וְהַכְנָסָה גַּם כֵּן יְצִיאָה קוֹרֵא לָהּ. וְאֵלּוּ הֵם סָמְאֵל וְנָחָשׁ, צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לַדִּירָה שֶׁל הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא רְשׁוּת הַיָּחִיד. מִי רְשׁוּת הָרַבִּים? חֲלָלָה שִׁפְחָה זוֹנָה נִדָּה גּוֹיָה, רְשׁוּת שֶׁל סָמְאֵל וְנָחָשׁ, וְשִׁבְעִים מְמֻנִּים שֶׁל הָעַמִּים.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ה) בָּאתִי לְגַנִּי וְכוּ', עַד חִלְבִּי חָסַר. נִדְפַּס בְּפָרָשַׁת וַיִּקְרָא דף ג' ע"ב. וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, (בדף רמ"א ע"א) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי, דְּרוֹעָא יְמִינָא בְּיַרְכָּא שְׂמָאלָא. אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי, יַעֲקֹב בָּרְחֵל. שְׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא בְּיַרְכָּא יְמִינָא. דְּרוֹעָא יְמִינָא בְּיַרְכָּא שְׂמָאלָא, אִינּוּן חֶסֶד עִם הוֹד. יַעֲקֹב בָּרְחֵל, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בַּמַּלְכוּת. דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא בְּיַרְכָּא יְמִינָא גְּבוּרָה בְּנֶצַח.

וּבַחִבּוּר הַקַּדְמוֹן, אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי - זְרוֹעַ יָמִין בְּיֶרֶךְ שְׂמֹאל. אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבְשִׁי - יַעֲקֹב בָּרְחֵל. שְׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי - זְרוֹעַ שְׂמֹאל בְּיֶרֶךְ יָמִין. זְרוֹעַ יָמִין בְּיֶרֶךְ שְׂמֹאל, הֵם חֶסֶד עִם הוֹד. יַעֲקֹב בָּרְחֵל - הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי בְּמַלְכוּת. זְרוֹעַ שְׂמֹאל בְּיֶרֶךְ יָמִין - גְּבוּרָה בְּנֶצַח.

וַאֲמַאי שְׁנֵי מִדּוֹת דִּילֵיהּ הָכִי. אֶלָּא רָזָא דְּנַיְמָא הָכָא, דָּוִד אָמַר הָכָא, (תהלים קלב) כֹּהֲנָיִךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ. וְאִתְמַר הָתָם, וּלְוָיֶיךָ מְבָעֲי לֵיהּ לְמֵימַר. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָאו אוֹרַח לְשַׁנּוֹת מִדּוֹתַי, אֶלָּא בָּתַר דְּזַמִּינָת לִי, אִית לִי לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ. וּמֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּבַעַל הַבַּיִת דְּמְזַמִּין אֲפִילּוּ לְמַלְכָּא, אִית לֵיהּ לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ, כָּל מַה שֶּׁאוֹמֵר לְךָ בַּעַל הַבַּיִת עֲשֵׂה חוּץ מִצֵּא. וְעִם כָּל דָּא דְּרָזָא דָּא שַׁפִּיר אִיהוּ, הָא כְּתִיב (מלאכי ג) אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי, וּבְכָל קָרְבְּנִין לָא כְּתִיב בְּהוֹן אֶלָּא לַיְדוָֹד, אֵיךְ יָכִיל לְמֶהֱוֵי דְּיִשַּׁנֵּי דַּרְגִּין דִּשְׁמֵיהּ בְּקָרְבְּנָא.

וּמַדּוּעַ שְׁתֵּי מִדּוֹת שֶׁלּוֹ כָּךְ? אֶלָּא הַסּוֹד שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן, דָּוִד אָמַר כָּאן, (תהלים קלב) כֹּהֲנָיִךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ. וְנֶאֱמַר שָׁם, וּלְוָיֶיךָ צָרִיךְ הָיָה לוֹ לוֹמַר! אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵין דֶּרֶךְ לְשַׁנּוֹת מִדּוֹתַי, אֶלָּא אַחַר שֶׁהִזְמִנְתִּי אוֹתִי, יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ. וּמִכָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁבַּעַל הַבַּיִת שֶׁמַּזְמִין אֲפִלּוּ לְמֶלֶךְ, יֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה בָּאֲרוּהוּ, כָּל מַה שֶּׁאוֹמֵר לְךָ בַּעַל הַבַּיִת עֲשֵׂה, חוּץ מִצֵּא. וְעִם כָּל זֶה שָׁפוֹד זֶה יָפֶה הוּא, הֲרֵי כָּתוּב (מלאכי ג) אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי, וּבְכָל הַקָּרְבָּנוֹת לֹא כָתוּב בָּהֶם אֶלָּא לַיהוָֹה, וְאֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיְּשַׁנֶּה מַדְרֵגוֹת שֶׁל שְׁמוֹ בַּקָּרְבָּנוֹת?

אֶלָּא, אֲרִיתִי מוֹרִי: יוֹצֵר אוֹר. עִם בְּשָׂמִי: אַהֲבַת עוֹלָם. אָכַלְתִּי יַעְרִי: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. עִם דְּבְשִׁי: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. שָׁתִיתִי יֵינִי: וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, עַד וַיֹּאמֶר. עִם חֲלָבִי: מִן וַיֹּאמֶר, עַד אֱמֶת. אִכְלוּ רֵעִים: ג' רְאשׁוֹנוֹת, וְג' אַחֲרוֹנוֹת. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים: שְׁאַר בְּרָכָן דְּצָלוֹתָא.

אֶלָּא, אֲרִיתִי מוֹרִי - יוֹצֵר אוֹר. עִם בְּשָׂמִי - אַהֲבַת עוֹלָם. אָכַלְתִּי יַעְרִי - שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. עִם דְּבְשִׁי - בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. שָׁתִיתִי יֵינִי - וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, עַד וַיֹּאמֶר. עִם חֲלָבִי - מִן וַיֹּאמֶר עַד אֱמֶת. אִכְלוּ רֵעִים - ג' רְאשׁוֹנוֹת, וְג' אַחֲרוֹנוֹת. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים - שְׁאַר בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה.

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, סְתָרָא דְּקַרְבְּנָא, פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים וְעִזִּים, אִינּוּן ד', פְּנֵי נָשֶׁר וְגוֹ', שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וְצָרִיךְ לְפָרְשָׁא. אַרְיֵה נָחִית לְגַבֵּי שׁוֹר, דְּאִיהוּ שְׁמָאלָא, לְאִתְקַשְׁרָא חֶסֶד בִּגְבוּרָה. אָדָם נָחִית לְגַבֵּי נָשֶׁר. דְּרָגָא דְיַעֲקֹב. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, שׁוּפְרֵיהּ דְיַעֲקֹב שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה הֲוָה. וּמַאן גָּרִים לְאִסְתַּלְּקָא לְאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (בראשית לב) לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, דִּיהֲוִי יִשְׂרָאֵל עִקָּר לְאַפְרָשָׁא בֵּינַיְיהוּ. (ע"כ רעיא מהימנא) (רמ"ז ע"א ובחבורא קדמאה סולת למנחה וכו').

וּבַחִבּוּר הַקַּדְמוֹן, סֵתֶר הַקָּרְבָּנוֹת - פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים וְעִזִּים, הֵם אַרְבָּעָה, פְּנֵי שׁוֹר, פְּנֵי נָשֶׁר וְגוֹ', שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה. וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ. אַרְיֵה יוֹרֵד לְגַבֵּי שׁוֹר, שֶׁהוּא שְׂמֹאל, לְקַשֵּׁר חֶסֶד בִּגְבוּרָה. אָדָם יוֹרֵד לְגַבֵּי נָשֶׁר, דַּרְגָּה שֶׁל יַעֲקֹב. וּמִשּׁוּם זֶה בְּאַרְווּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תֹּאַר פָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה תֹּאַר פָּנָיו שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן. וּמִי גָּרַם שֶׁיַּעֲלֶה וְיִקָּרֵא יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (בראשית לב) לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ? שֶׁיִּהְיֶה יִשְׂרָאֵל עִקָּר לְהַבְדִּיל בֵּיניֵיהֶם. (ע"כ רעיא מהימנא).

(במדבר כ"ח) וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה, אֲמַאי. אֶלָּא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה, לָקֳבֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה דְּדַרְגִּין, וְאִצְטְרִיכָא לְאִתְיַהֲבָא בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין, וְאִיהִי סֹלֶת נָהֳמָא, וְאִיהִי נָהֳמָא. וּבְגִין דְּאִיהִי נָהֳמָא, לָא אִתְפְּקַד עַל נָהֳמָא דַּחֲמֵשֶׁת מִינִין, דְּאִיהִי חִטָּה, וּשְׂעוֹרָה, וְשִׁיפּוֹן וְכוּ', מְמָנָא דְּעָלְמָא. וְלָא שַׁוִּי מְמָנָא עֲלַיְיהוּ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלִחוֹדוֹי.

וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה (במדבר כח), מַדּוּעַ? אֶלָּא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה, כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הָעֲשִׂירִית שֶׁבַּמַּדְרֵגוֹת, וּצְרִיכָה לְהִנָּתֵן בֵּין שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, וְהִיא סֹלֶת הַלֶּחֶם, וְהִיא לֶחֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא לֶחֶם, לֹא הֻפְקַד עַל לֶחֶם שֶׁל חֲמֵשֶׁת הַמִּינִים, שֶׁהֵם חִטָּה, וּשְׂעוֹרָה, וְשִׁיפּוֹן וְכוּ', מְמֻנֶּה שֶׁל הָעוֹלָם. וְלֹא שָׂם מְמֻנֶּה עֲלֵיהֶם, אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ.

דף רמד:

וּבְגִין דָּא, מַאן דִּמְזַלְזֵל בְּנַהֲמָא, וְזָרִיק לֵיהּ בְּאַרְעָא, עָנְיוּתָא רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ. וְחַד מְמָנָא אִתְפְּקַד עַל דָּא, וְאִיהוּ רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ, לְמֵיהַב לֵיהּ עָנְיוּתָא, וְלָא יְפוּק מִן עָלְמָא, עַד דְּיִצְטְרִיךְ לְבָרְיָין. וְעָלְיהּ כְּתִיב, (איוב טו) נוֹדֵד הוּא לַלֶּחֶם אַיֵּה. נוֹדֵד הוּא, וְיֵהָדּ מְטַלְטֵל, וְגַלֵּי מֵאָתָר לַאֲתָר, לַלֶּחֶם אַיֵּה הוּא. וְלֵית (דף רמ"ד ע"ב) מַאן דְּיַשְׁגַּח עָלֵיהּ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב אַיֵּה. מַאן דְּיָרְחֵם עָלֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִשְׁכַּח. (ובחבורא קדמאה אמר רעיא מהימנא מאן דמזלזלא)

וּמִשּׁוּם זֶה מִי שֶׁמְּזַלְזֵל בְּלֶחֶם וְזוֹרֵק אוֹתוֹ בָּאָרֶץ, עֲנִיּוּת רוֹדֶפֶת אַחֲרָיו. וּמְמַנֶּה אֶחָד הַפְקֵד עַל זֶה, וְהוּא רוֹדֵף אַחֲרָיו לְתֵת לוֹ עֲנִיּוּת, וְלֹא יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁיִּצְטָרֵךְ לִבְרִיּוֹת. וְעָלָיו כָּתוּב, (איוב טו) נֹדֵד הוּא לַלֶּחֶם אַיֵּה. נֹדֵד הוּא, וְיֵלֵךְ מִטַּלְטֵל, וְגוֹלֶה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, לַלֶּחֶם אַיֵּה הוּא. וְאֵין מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ עָלָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַיֵּה מִי שֶׁיְּרַחֵם עָלָיו, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִמְצָא.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּפִרוּרִין דְּנַהֲמָא, וְזָרִיק לוֹן בַּאֲתָר דְּלָא אִצְטְרִיךְ. הַאי כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּפִירוּרִין דְּמוֹחָא, דְּאִינּוּן טִפִּין דְּזֵרַע, דְּזָרִיק לוֹן בְּאַרְעָא, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (בראשית ו) כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ. אוֹ דְּזָרִיק לוֹן בְּנִדָּה, אוֹ בְּבַת אֵל נֵכָר, אוֹ בְּשִׁפְחָה אוֹ בְּזוֹנָה. וְכָל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מַאן דְּמְזַלְזֵל בְּפִירוּרִין דְּנַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִינּוּן קוֹצֵי אַתְוָון, וְתַגֵּי אַתְוָון, דְּאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלָף.

וּבַחִבּוּר הַקְּדָמוֹן, אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וּמַה מִּי שֶׁמְּזַלְזֵל בַּפֵּרוּרִים שֶׁל הַלֶּחֶם וְזוֹרֵק אוֹתָם בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָרִיךְ כָּךְ - כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמְּזַלְזֵל בַּפֵּרוּרִים שֶׁל הַמֹּחַ, שֶׁהֵם טִפּוֹת הַזֶּרַע, שֶׁזּוֹרֵק אוֹתָם בָּאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (בראשית ו) כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ. אוֹ שֶׁזּוֹרֵק אוֹתָם בְּנִדָּה, אוֹ בְּבַת אֵל נֵכָר, אוֹ בְּשִׁפְחָה אוֹ בְּזוֹנָה. וְכָל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמְּזַלְזֵל בְּפֵרוּרִים שֶׁל הַלֶּחֶם שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם קוֹצֵי הָאוֹתִיּוֹת וְתַגֵּי הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר - יַחֲלֹף.

כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּמָסַר רְזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְסִתְרֵי קַבָּלָה, וְסִתְרֵי מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, אוֹ סִתְרֵי אַתְוָון דִּשְׁמָא מְפָרַשׁ, לַאֲנָשִׁים דְּלָאו אִינּוּן הֲגוּנִים, דְּשָׁלִיט עֲלַיְיהוּ יֵצֶר הָרָע, אִשָּׁה זוֹנָה, דְּאִתְּמַר עָלָהּ, (משלי ו) כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לָחֶם. וְלֵית לֶחֶם אֶלָּא כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. וְלֵית כִּכָּר, אֶלָּא אֲפִילּוּ הֲלָכָה אַחַת. (ועוד רעיא מהימנא)

וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמּוֹסֵר סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וְסִתְרֵי קַבָּלָה, וְסוֹדוֹת מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, אוֹ סִתְרֵי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ לַאֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים, שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם יֵצֶר הָרָע, אִשָּׁה זוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ (משלי ו) כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לָחֶם. וְאֵין לֶחֶם אֶלָּא כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְאֵין כִּכָּר אֶלָּא אֲפִלּוּ הֲלָכָה אַחַת. (ועוד רעיא מהימנא).

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, לָא גַּלֵּי רָזָא בְּאִלֵּין פִּרוּרִין, אֶלָּא בְּאוֹרַח פְּשָׁט, וְלָא יְהִיב בְּהוֹן שִׁיעוּרָא. אֲבָל אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּשִׁיעוּרָא דְּפֵירוּרִין כַּזַּיִת לְפָחוֹת, כָּל שֶׁכֵּן אִי אִינּוּן כַּבֵּיצָה. דְּמָארֵי מַתְנִיתִין דִּקְדְּקוּ עֲלַיְיהוּ, עַד כַּזַּיִת עַד כַּבֵּיצָה לְבָרְכָא עֲלַיְיהוּ.

וּבַחִבּוּר הַקְּדָמוֹן לֹא גִּלָּה סוֹד בְּאוֹתָם פֵּרוּרִים אֶלָּא בְּדֶרֶךְ פְּשָׁט, וְלֹא נָתַן בָּהֶם שִׁעוּר. אֲבָל בְּאָרוּחוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁשִּׁעוּר שֶׁל פֵּרוּרִים כַּזַּיִת לְפָחוֹת, כָּל שֶׁכֵּן אִם הֵם כַּבֵּיצָה. שֶׁבַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה דִּקְדְּקוּ עֲלֵיהֶם, עַד כַּזַּיִת עַד כַּבֵּיצָה לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם.

וְאוֹרַח רָזָא, א"ח הוּא ט' פִּרוּרִין, שֶׁלֹּשׁ לְכָל סְטָר, תְּלַת מִן ד', תְּרִין עֲשַׂר. רְבִיעִית אִיהוּ שְׁלִימוּ, לְאַשְׁלְמָא בֵּיהּ עֶשֶׂר. וּלְאַשְׁלְמָא ד', דְּאִינּוּן יְדוֹד. מַאי עֶשֶׂר. אִינּוּן: יו"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. קוֹצָא דְּאַת ד' מִן אֶחָד, שִׁיעוּרָא כַּזַּיִת. י' מִן יְדוֹד, שִׁיעוּרָא דִּילֵיהּ כַּבֵּיצָה.

וְדָרֵךְ סוֹד, א"ח - הוּא תִּשְׁעָה פְּרוּרִים, שְׁלֹשָׁה לְכָל כִּוּוּן, שְׁלֹשָׁה מִן אַרְבָּעָה - שְׁנַיִם עָשָׂר. ד' הֵיא הַשְׁלֵמוּת, לְהַשְׁלִים בָּהּ עֲשָׂרָה, וּלְהַשְׁלִים אַרְבָּעָה, שֶׁהֵם יְהוֹ"ה. מֵהֶם עֲשָׂרָה? אֵלּוּ יו"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. קוֹץ שֶׁל אוֹת ד' מֵאֶחָד, שִׁעוּרָהּ בְּכַזַּיִת. י' מֵהֲוֵי"ה, שִׁעוּרָהּ כַּבֵּיצָה.

אִיהִי ד', שְׁלִימוּ דְּמֶרְכַּבְתָּא דְּאָדָם, וּשְׁלִימוּ דְּאַרְבַּע אַנְפִּין דְּאָדָם. וּבְגִין דָּא, (במדבר ו) יִשָּׂא יְדוֹד פָּנָיו אֵלֶיךָ. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, וְהָכְתִיב (דברים י) אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים. אֶלָּא אֲמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא אֲמַרְתִּי לָהֶם (דברים יא) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ, וְהֵם דְּקָדְקוּ עֲלֵיהֶם, עַד כַּזַּיִת אוֹ עַד כַּבֵּיצָה, וְאֵיךְ לֹא אֶשָּׂא לָהֶם פָּנִים. וְרָבָנָן דְּמַתְנִיתִין וַאֲמוֹרָאִין, כָּל תַּלְמוּדָא דִּלְהוֹן, עַל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא סְדִרוּ לֵיהּ.

הִיא ד', שְׁלֵמוּת הַמֶּרְכָּבָה שֶׁל אָדָם וּשְׁלֵמוּת שֶׁל אַרְבַּע פָּנִים שֶׁל אָדָם. וּמִשּׁוּם זֶה (במדבר ו) יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ. וּבֵאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, וַהֲרֵי כָּתוּב (דברים י) אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים. אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא אָמַרְתִּי לָהֶם (שם יא) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ? וְהֵם דִּקְדְּקוּ עֲלֵיהֶם, עַד כַּזַּיִת אוֹ עַד כַּבֵּיצָה, וְאֵיךְ לֹא אֶשָּׂא לָהֶם פָּנִים?! וְחַכְמֵי הַמִּשְׁנָה וְהָאֱמוֹרָאִים, כָּל הַתַּלְמוּד שֶׁלָּהֶם עַל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה סִדְּרוּ אוֹתוֹ.

קָם רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְסָלִיק יְדוֹי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְאָמַר הָכִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ, לְמֵיהַב לוֹן מְזוֹנָא שְׁלִימְתָא, לְתַקָּנָא לְגַבָּךְ, וּלְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא עִלָּאָה עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִתְמַר עָלָהּ, (תהלים כב) כִּי לַיְיָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם. וּלְגַבֵּי מַטְרוֹנִיתָא תִּנְיָינָא, דְּאִתְמַר בָּהּ זִמְנָא תִּנְיָינָא, (עובדיה א) וְהָיְתָה לַיְיָ הַמְּלוּכָה. לְתַקָּנָא פָּתוֹרָא שְׁלִימְתָא, מִכָּל עִדּוּנִין, וּמִכָּל מַאֲכָלִין.

קָם הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וְהֵרִים יָדָיו לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, וְכָךְ אָמַר: קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְהִי רָצוֹן שֶׁלְּךָ לָתֵת לָנוּ מָזוֹן שָׁלֵם, לְתַקֵּן אֶצְלְךָ וְאֵצֶל הַמַּלְכָּה הָעֶלְיוֹנָה, עוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ (תהלים כב) כִּי לה' הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם. וּלְגַבֵּי הַמַּלְכָּה הַשְּׁנִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ פַּעַם שְׁנִיָּה, (עובדיה א) וְהָיְתָה לַה' הַמְּלוּכָה. לְתַקֵּן שֻׁלְחָן שָׁלֵם מִכָּל מַעֲדָנִים וּמִכָּל מַאֲכָלִים.

וַאֲנָא מְזַמֵּן עִמָּךְ, לְכָל מָארֵי מַתְנִיתִין, וּלְמָארֵי מִקְרָא, וּלְמָארֵי תַּלְמוּד, וְכָל שֶׁכֵּן לְמָארֵי סִתְרֵי תּוֹרָה דִּילָךְ, כְּלָּה דִּילָךְ, מַטְרוֹנִיתָא קַדִּישָׁא דִּילָךְ, עִלָּאָה וְתַתָּאָה, וְכוּלָּא בִּרְשׁוּת דְּעִלַּת כָּל עִלָּאִין, אֲדוֹן כָּל הָאֲדוֹנִים, מֶלֶךְ עַל כָּל הַמְּלָכִים דְּעֵילָא וְתַתָּא, דְּאִיהוּ יָחִיד בְּלָא תִּנְיָינָא, וְלֵית אַת וּנְקוּדָה דְּמִשְׁתַּתֵּף בַּהֲדֵיהּ, וְלָא שְׁנוּי גַּוְונִין דְּאֵינָשָׁא. דְּאִיהוּ מָארֵי כָּל מַפְתְּחָאן, דְּרָזִין דְּהַוְויוֹת, וּשְׁמָהָן וְכִנּוּיִין, וְכָל רָזִין גְּנִיזִין דְּחָכְמְתָא, דְּתִפְתַּח לוֹן כֻּלְּהוּ לְיקָרָא דִּילָךְ, עִלַּת עַל כָּל עִלּוֹת. אֲנָא מִתְחַנֵּן קֳדָמָךְ, דְּתִפְתַּח לוֹן לְיקָרָא דִּילָךְ, דִּיקָרָא דִּילָךְ אִיהוּ מֵאֲבִי וְאִמִּי דִּשְׁמַיָּא, וְאַב דְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְאֵם דִּלְהוֹן, דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי א) וְאַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ, וְעִמָּךְ לֵית שׁוּתָפוּ דְּאֵם בְּעָלְמָא.

וַאֲנִי מְזַמֵּן עִמְּךָ לְכָל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, וּלְבַעֲלֵי הַמִּקְרָא, וּלְבַעֲלֵי הַתַּלְמוּד, וְכָל שֶׁכֵּן לְבַעֲלֵי סוֹדוֹת הַתּוֹרָה שֶׁלְּךָ, כְּלָּה שֶׁלְּךָ, מַלְכָּה קְדוֹשָׁה שֶׁלְּךָ, עֶלְיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה, וְהַכֹּל בִּרְשׁוּת שֶׁל עֶלְיוֹן כָּל עֶלְיוֹנִים, אֲדוֹן כָּל הָאֲדוֹנִים, מֶלֶךְ עַל כָּל הַמְּלָכִים שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה, שֶׁהוּא יָחִיד בְּלִי שֵׁנִי, וְאֵין אוֹת וּנְקֻדָּה שֶׁמִּשְׁתַּתֶּפֶת עִמּוֹ, וְלֹא שִׁנּוּי גְּוָנִים שֶׁל אֲנָשִׁים. שֶׁהוּא בַּעַל כָּל הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל סוֹדוֹת הַהֲוָיוֹת, וְשֵׁמוֹת וְכִנּוּיִים, וְכָל סוֹדוֹת הַגְּנוּזִים שֶׁל הַחָכְמָה, שֶׁתִּפְתַּח אוֹתָם כֻּלָּם לִכְבוֹדְךָ, עֶלְיוֹן עַל כָּל הָעֶלּוֹת. אֲנִי מִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ שֶׁתִּפְתַּח

אוֹתָם לְכִבּוֹדְךָ, שֶׁכְּבוֹדְךָ הוּא מֵאֲבִי וְאִמִּי שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְאָב שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִם שֶׁלָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי א) וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ, וְעִמְּךָ אֵין שֻׁתָּף שֶׁל אֵם בָּעוֹלָם.

קָם זְמַנָּא תְּנָיְינָא, וְאָמַר מָארֵי מַתְנִיתִין, נְשָׁמָתִין וְרוּחִין וְנַפְשִׁין דְּלְכוֹן, אִתְעֲרוּ כְּעַן כּוּלְהוּ, וְאִתְעַבְּרוּ שֵׁינָתָא מִנְּכוֹן, דְּאִיהִי וַדַּאי מִשְׁנָה, אוֹרַח פִּשְׁט דְּהַאי עָלְמָא. דַּאֲנָא לָא אִתְעַרְנָא בְּכוּ, אֶלָּא בְּרָזִין עִלָּאִין דְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִתְּוִון בְּהוֹן (תהלים קכא) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן.

קָם זְמַן שֵׁנִי וְאָמַר, בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, נְשָׁמוֹת וְרוּחוֹת וּנְפָשׁוֹת שֶׁלָּכֶם, הִתְעוֹרְרוּ כָּעֵת כֻּלְּכֶם וְהַעֲבִירוּ שֵׁנָה מִכֶּם, שֶׁהִיא וַדַּאי מִשְׁנָה, דֶּרֶךְ פְּשָׁט שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה. שֶׁאֲנִי לֹא עוֹרַרְתִּי בָּכֶם אֶלָּא בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁאַתֶּם בָּהֶם (תהלים קכא) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן.

פָּתַח וְאָמַר, הָא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בָּהּ' מִן הַמּוֹצִיא. וּתְרֵין הֵהֵין אִינּוּן, לָקֳבֵל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת דְּשַׁבָּת. י', אִיהִי כַּבֵּיצָה לְכָל חַד וְחַד. וּמַאן אִיהוּ בַּעַל הַבַּיִת דְּבוֹצֵעַ. דָּא ו'.

פָּתַח וְאָמַר, הֲרֵי בֵּאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ. וְעוֹד בֵּאֲרוּהוּ, צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בָּהּ' מִן הַמּוֹצִיא. וּשְׁתֵּי ה' הֵן כְּנֶגֶד שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת שֶׁל הַשַּׁבָּת. אוֹת י' הִיא כַּבֵּיצָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּמֵיהוּ בַּעַל הַבַּיִת שֶׁבּוֹצֵעַ? זוֹ אוֹת ו'.

אַדְּהָכִי, הָא סָבָא דְּסָבְרִין קָא נָחִית לְגַבֵּיהּ, וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא חֲזוֹר בָּךְ. דְּהָא לֶחֶם אִיהוּ ו', שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת דִּילֵיהּ, כְּמָה דְּאָמְרַת אִינּוּן ה' ה'. וַדַּאי ו' אִיהוּ לָקֳבֵל יַעֲקֹב. ה' ה' לָקֳבֵל לֵאָה וְרָחֵל. י', כַּבֵּיצָה לְכָל חַד. בֵּין כָּךְ הִנֵּה זְקֵנִים הָיָה יוֹרֵד אֶצְלוֹ וְאָמַר, רוֹעֶה נֶאֱמָן, חֲזוֹר בְּךָ, שֶׁהֲרֵי לֶחֶם הוּא אוֹת ו', שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת שֶׁלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ הֵן אוֹתִיּוֹת ה' ה'. וַדַּאי אוֹת ו' הִיא כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, ה' ה' כְּנֶגֶד לֵאָה וְרָחֵל. י' כַּבֵּיצָה לְכָל אֶחָד.

אָמַר לֵיהּ, סָבָא סָבָא, וְהָא בְּכַמָּה אַתְרִין אוּקְמוּהָ, דְּיַעֲקֹב אִיהוּ בַּעַל הַבַּיִת, וְיוֹסֵף אוֹרֵחַ, דְּדַרְגֵּיהּ יְסוֹד חַי עָלְמִין, כְּלִיל ח"י בִּרְכָאן דְּצַלּוֹתָא, וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ עֲלֵיהּ, (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא, וְכֹלָּא קְשׁוֹט. כָּל רָזָא בְּאַתְרֵיהּ, מַה דַּאֲנָא אֲמַרִית, וּמַה דְּאִתְּ אֲמָרַת. אֲבָל הַהוּא דְּפָלִיג נָהֲמָא מַאן הוּא.

אָמַר לוֹ, זָקֵן זָקֵן, וְהֲרֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בֵּאֲרוּהוּ, שֶׁיַּעֲקֹב הוּא בַּעַל הַבַּיִת, וְיוֹסֵף אוֹרֵחַ, שֶׁמַּדְרֵגְתּוֹ יְסוֹד חַי הָעוֹלָמִים, כּוֹלֵל ח"י בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה, וּמִשּׁוּם זֶה אָמְרוּ עָלָיו, (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. אָמַר לוֹ, כָּךְ הוּא, וְהַכֹּל אֱמֶת. כָּל סוֹד בִּמְקוֹמוֹ, מַה שֶּׁאֲנִי אָמַרְתִּי וּמַה שֶּׁאַתָּה אָמַרְתָּ. אֲבָל זֶה שֶׁבּוֹצֵעַ אֶת הַלֶּחֶם מֵיהוּ?

אָמַר לֵיהּ, סָבָא אַנְתְּ בְּדִיוּקָנֵיהּ, וְדָא יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, וְדָא אָדָם דְּמֻרְכָּבְתָּא עִלָּאָה, דְּאַנְפִּין דִּילֵיהּ יְהוֹוָה. וּבְגִין דָּא, ו' לֶחֶם, דְּאִינּוּן ה' ה'. וְשִׁיעוּרָא דְּאוּקְמוּהָ כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה, הָא אוּקְמוּהָ כַּזַּיִת בְּאֵין שִׁמְא מְשַׁעֲרִין, דְּהָא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן דְּאֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת, אוּף הָכִי, לָא יַהֲבִינָן תְּרֵין שִׁיעוּרִין בְּאַת י', לְמֶהֱוֵי כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה. אֶלָּא תְּרֵי אַלְפָּא בֵּיתוֹת אִינּוּן, אִית י' עִלָּאָה, וְאִית י' זְעֵירָא, י' מִן יְדוֹד, עִלָּאָה. י' מִן אֲדֹנָי, זְעֵירָא. וְאִלֵּין תְּרֵין, חַד בְּכַזַּיִת, וְחַד בְּכַבֵּיצָה, בָּרְזָא דָּא יָאֲהַדוֹנָהי. אָתָא סָבָא וְנָשִׁיק לֵיהּ.

אָמַר לוֹ, זָקֵן, אַתָּה בְּדָמוּתוֹ, וְזֶה שֵׁם יו"ד הֵ"א וא"ו הֵ"א, וְזֶה אָדָם שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהַפָּנִים שֶׁלּוֹ יְהוָֹה. וּמְשׁוּם זֶה ו' - לֶחֶם, שֶׁהֵן ה' ה'. וְשָׁעוּר שֶׁקִּבְּעוּ כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה, הֲרֵי נִתְבָּאֵר כַּזַּיִת בְּאֵיזֶה שֵׁם מְשֻׁעָרִים, שֶׁהֲרֵי בָּאֲרוּ חֲכָמִים שֶׁאֵין עוֹשִׂים מִצְווֹת חֲבִילוֹת, אַף כָּאן לֹא נוֹתְנִים שְׁנֵי שִׁעוּרִים בָּאוֹת י', לִהְיוֹת כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה. אֶלָּא שְׁתֵּי אַלְפָּא בֵּיתוֹת הֵן, יֵשׁ י' עֶלְיוֹנָה, וְיֵשׁ י' קְטַנָּה. י' מִן יְהוָֹה - עֶלְיוֹנָה. י' מִן אֲדֹנָי - קְטַנָּה. וְאֵלּוּ הַשְּׁתַּיִם, אַחַת בְּכַזַּיִת וְאַחַת בְּכַבֵּיצָה, בְּסוֹד זֶה הַשִּׁלּוּב יְאָהדוֹנָהי. בָּא הַזָּקֵן וְנִשַּׁק לוֹ. אִדְּהָכִי קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, פָּתַח וְאָמַר, וַדַּאי כְּעַן מִתְחַבְּרִין (משלי ל) מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵׁם בְּנוֹ, חֲדוּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ, זַכָּאָה הוּא מַאן דְּזָכֵי לְמֵיכַל מֵהַאי נְהָמָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי. וְזַכָּאָה נַפְשָׁא, דְּאִתְמַר בָּהּ (ויקרא כב) מִלֶּחֶם אֱבִיהָ תֹּאכַל. (ויקרא כב) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ אִתְמַר, (מלאכי ב) הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ. וְנַפְשָׁא דְּאִתְעַסְקַת בְּאוֹרַיְיתָא, מִלֶּחֶם אֱבִיהָ תֹּאכַל.

בֵּין כָּךְ קָם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, פָּתַח וְאָמַר, וַדַּאי כְּעֵת מִתְחַבְּרִים (משלי ל) מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵׁם בְּנוֹ. שְׁמְחוּ הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ, אַשְׁרָיו מִי שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱכֹל מֵהַלֶּחֶם הַזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי, וְאַשְׁרֵי הַנֶּפֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא כב) מִלֶּחֶם אֱבִיהָ תֹּאכַל. (שם) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹ נֶאֱמַר, (מלאכי ב) הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ. וְהַנֶּפֶשׁ שֶׁעוֹסֶקֶת בַּתּוֹרָה - מִלֶּחֶם אֱבִיהָ תֹּאכַל.

וּמַאן גָּרִים לָהּ דְּאַכְלַת מִלֶּחֶם אֱבִיהָ. בְּגִין דְּתַבַת בְּתִיּוּבְתָּא (דף רמ"ה ע"א) וְאִתְאַחֲדַת (נ"א ואתחדת) כְּנִעוּרֶיהָ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כב) וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, כְּגוֹן (איוב לג) וְיָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו. כְּגַוְונָא דְּאִילָנָא דְּקָצִיצוּ לֵיהּ, וְאִתְחַדָּשׁ בְּשָׁרְשׁוֹי. וְהַאי אִיהוּ רָזָא, דְּמַאן דְּמִית בְּלָא זַרְע.

וּמִי גָּרַם לָהּ שֶׁאוֹכֶלֶת מִלֶּחֶם אֲבִיהָ? מִשּׁוּם שֶׁחָזְרָה בִּתְשׁוּבָה וְנֶאֱחֶזֶת (ומתחדשת) כִּנְעוּרֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כב) וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, כְּמוֹ (איוב לג) [ו] יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו. כְּמוֹ הַאִילָן שֶׁקִּצְצוּ אוֹתוֹ וּמִתְחַדֵּשׁ בְּשָׁרְשָׁיו. וְזֶהוּ סוֹד שֶׁל מִי שֶׁמֵּת בְּלִי זֶרַע.

וְעוֹד אִית רָזָא אַחֲרָא, דִּלְבָתַר יֵיתֵי בְּגַלְגּוּלָא, וְיִתְחַדֵּשׁ כְּמִלְקַדְמִין. וְהַיְינוּ אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, דְּאִתְתְּרָכַת מִגַּוַּתָא דְּעֲדָן, וּבְגִין דְּא אִתְקְרִיאַת גְּרוּשָׁה, כְּגוֹן (בראשית ג) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. וּמַאן גָּרִים לָהּ. בְּגִין דְּזָרַע אֵין לָהּ, דְּמִית בְּלָא בָּנִין. וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, דְּתַבַת בְּהַאי עָלְמָא בְּהַהוּא נַעַר בֶּן יָבָם, וְהַיְינוּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ. וּלְבָתַר דְּזָכַת לְזַרְע מִלֶּחֶם אֲבִיהָ תֹּאכַל. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ וְגוֹ'. (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה, לְאִישׁ זָר.

וְעוֹד יֵשׁ סוֹד אַחֵר, שֶׁלְּבַסּוֹף יָבוֹא בְּגִלְגּוּל וְיִתְחַדֵּשׁ כְּמִזְּמַן קַדְמוֹן. וְזֶהוּ אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, שֶׁהִתְגָּרְשָׁה מִגַּן עֵדֶן, וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרֵאת גְּרוּשָׁה, כְּמוֹ (בראשית ג) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם. וּמַה גָּרַם לָהּ? מִשּׁוּם שֶׁזֶּרַע אֵין לָהּ, שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים. וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, שֶׁשָּׁבָה בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּאוֹתוֹ נַעַר בֶּן הַיָּבָם, וְזֶהוּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ. וּלְבַסּוֹף שֶׁזָּכְתָה לְזֶרַע - מִלֶּחֶם אֲבִיהָ תֹּאכַל. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ וְגוֹ'. (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה - לְאִישׁ זָר.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, הִלֵּל וְשַׁמַּאי, דְּאָתוּן, חַד מִסִּטְרָא דְּרַחֲמֵי, וְחַד מִסִּטְרָא דְּדִינָא, דְּאִינּוּן חֶסֶד וּגְבוּרָה, דַּרְגִּין דְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק. וְאִתּוּן מִגַּוַּיְיהוּ, אִתְכְּנָשׁוּ הָכָא, אִתּוּן וּתְמַנְיָן תַּלְמִידִים דַּהֲווֹ לֵיהּ לְהִלֵּל. וְאוֹף הָכִי תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי, לְסָעוּדְתָא דְּמַלְכָּא.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הִלֵּל וְשַׁמַּאי, שְׁאַתֶּם אֶחָד מִצַּד הָרַחֲמִים וְאֶחָד מִצַּד הַדִּין, שֶׁהֵם חֶסֶד וּגְבוּרָה, מַדְרֵגוֹת שֶׁל אַבְרָהָם וְיִצְחָק. וְאַתֶּם מֵהַגַּוַּע שֶׁלָּהֶם, הֵאָסְפוּ לְכָאן אַתֶּם וּשְׁמוֹנִים תַּלְמִידִים שֶׁהָיוּ לוֹ לְהִלֵּל, וְאַף כָּךְ תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי, לִסְעוּדַת הַמֶּלֶךְ.

הָא אוֹקְמוּתוּן, אַתּוּן וְחַבְרַיָּיא דְּעַמְכוֹן, מָארֵי דְּהוֹרָאוֹת, דְּאוֹקְמוּתוּן, אֵין הַבּוֹצֵעַ רַשָּׁאי לְמֵיכַל, עַד שֶׁיַּעֲנוּ אָמֵן מָארֵי סְעוּדְתָא, וְלֵית מָארֵי סְעוּדְתָא רַשָּׁאין לְמֵיכַל, עַד שֶׁיֵּאכַל הַבּוֹצֵעַ. וַדַּאי כַּד בָּצַע בַּעַל הַבַּיִת, וּבָצַע לְאִינּוּן מָארֵי סְעוּדְתָא, לָאו לְכֻלְּהוּ מִשַּׁעַר שְׁעוּרָא חָדָא, דְּלָאו אוֹרַח אִלֵּין בּוֹצְעִין, לְבָצוֹעַ בְּשָׁוֶה, דִּלְזַמְנִין יָהִיב לְדָא כַּבְיָצָה, וּלְדָא כַּזַּיִת.

הֲרֵי בֵּאַרְתֶּם, אַתֶּם וְהַחֲבֵרִים שֶׁעִמָּכֶם, בַּעֲלֵי הוֹרָאוֹת, שֶׁבֵּאַרְתֶּם אֵין הַבּוֹצֵעַ רַשָּׁאי לֶאֱכֹל עַד שֶׁיַּעֲנוּ אָמֵן בַּעֲלֵי הַסְּעוּדָה, וְאֵין בַּעֲלֵי הַסְּעוּדָה רַשָּׁאִים לֶאֱכֹל עַד שֶׁיֵּאכַל הַבּוֹצֵעַ. וַדַּאי כֵּאֲשֶׁר בּוֹצֵעַ בַּעַל הַבַּיִת, וּבוֹצֵעַ לְאוֹתָם בַּעֲלֵי הַסְּעוּדָה, לֹא לְכֻלָּם מִשַּׁעַר שְׁעוּר אֶחָד, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֵלּוּ הַבּוֹצְעִים לִבְצֹעַ בְּשָׁוֶה, שֶׁלִּפְעָמִים נוֹתֵן לָזֶה כַּבֵּיצָה, וְלָזֶה כַּזַּיִת.

וְכַד עוֹנִין אָמֵן עַל הָאי בְּצִיעָא, קֻדָּם דְּייכוּל בַּעַל הַבַּיִת, מְחַבְּרִין תְּרֵין שִׁיעוּרִין כַּחֲדָא, בְּכַזַּיִת וְכַבֵּיצָה, יְאֲהַדּוֹנָהִי, אָמֵן, דְּא לָאו אִיהוּ עַל הָאֲכִילָה, אֶלָּא עַל הַבְּצִיעָה, לְבָתַר דְּאִינּוּן שִׁיעוּרִין מִצְטָרְפִין בְּאָמֵן, יִיכוּל בַּעַל הַבַּיִת. וְהַיְינוּ (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבָשִׁי, וּלְבָתַר אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אִכְלוּ רֵעִים, מָארֵי סְעוּדְתָא. דִּיהוֹן בְּנִין בְּדִיוּקְנָא דְּאָבוּהוֹן.

וְכַאֲשֶׁר עוֹנִים אָמֵן עַל בְּצִיעָה זוֹ, קֻדָּם שֶׁיֹּאכַל בַּעַל הַבַּיִת, מְחַבְּרִים שְׁנֵי שִׁעוּרִים כְּאֶחָד בְּכַזַּיִת וְכַבֵּיצָה, שְׁלוּב יְאֲהַדּוֹנָהִי - אָמֵן זֶה אֵינוֹ עַל הָאֲכִילָה, אֶלָּא עַל הַבְּצִיעָה. לְאַחַר שֶׁאֵלּוּ הַשִּׁעוּרִים מִצְטָרְפִים בְּאָמֵן, יֹאכַל בַּעַל הַבַּיִת. וְזֶהוּ (שיר השירים ה) אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דְּבָשִׁי. וְאַחַר כָּךְ - אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אִכְלוּ רֵעִים - בַּעֲלֵי הַסְּעוּדָה. שֶׁיִּהְיוּ הַבָּנִים בִּדְמוּת אֲבוֹתָם.

הָא הָכָא לֶחֶם בִּשְׁתֵּי כִּכָּרוֹת, וְשִׁיעוּרוֹ כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה. מַאי נִיהוּ לֶחֶם הַפָּנִים דְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא. אֶלָּא זֶה פֵּרְשׁוּהוּ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה פָּנִים. וּמַהֶן? אֶלָּא הֵן אַרְבַּע פָּנִים שֶׁל אַרְיֵה, אַרְבַּע פְּנֵי שׁוֹר, אַרְבַּע פְּנֵי נֶשֶׁר. וְהֵם (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְהוָה. יָאֵר יְהוָה. יִשָּׂא יְהוָה.

הֲרֵי כָּאן לֶחֶם בִּשְׁתֵּי כִכָּרוֹת, וְשִׁעוּרוֹ - כַּזַּיִת וְכַבֵּיצָה. מַהוּ לֶחֶם הַפָּנִים שֶׁל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ? אֶלָּא זֶה פֵּרְשׁוּהוּ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה פָּנִים. וּמַהֶן? אֶלָּא הֵן אַרְבַּע פָּנִים שֶׁל אַרְיֵה, אַרְבַּע פְּנֵי שׁוֹר, אַרְבַּע פְּנֵי נֶשֶׁר. וְהֵם (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְהוָה. יָאֵר יְהוָה. יִשָּׂא יְהוָה.

וּמְנַיָּן לְלֶחֶם הַפָּנִים אֵיהוּ מִפְּתוֹרָא דְּמַלְכָּא. דִּכְתִיב, (יחזקאל מא) וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה. ז"ה: י"ב אַנְפִּין. וְאוֹף הָכִי, מַאן דְּאִית לֵיהּ, בָּעֵי לְתַקָּנָא וּלְסַדְּרָא עַל פָּתוֹרֵיהּ, אַרְבַּע כִּכָּרוֹת בְּכֹל סְעוּדְתָא דְּשַׁבָּת, לְתִלַּת סְעוּדָתֵי תְּרֵיסַר אַנְפִּין.

וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁלֶּחֶם הַפָּנִים הוּא מִשֻּׁלְחַן הַמֶּלֶךְ? שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מא) וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה. ז"ה - גִּימַטְרִיָּא שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה פָּנִים. וְאַף כָּךְ, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ, צָרִיךְ לְתַקֵּן וּלְסַדֵּר עַל שֻׁלְחָן אַרְבַּע כִּכָּרוֹת בְּכָל סְעוּדָה שֶׁל שַׁבָּת, לְשָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת - שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה פָּנִים.

וְאִי תֵּימָא לָאו אִינּוּן אֶלָּא שִׁית מִדְּאוֹרַיְיתָא, מִשּׁוּם לֶחֶם מִשְׁנֶה. אֶלָּא לָא נַיְיכוּל לְמִדְכַּר ו', בְּלָא חַבְרַיָּיה, ו' ו', שִׁית מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא, וְשִׁית מִלְּתַתָּא לְעֵילָּא. לְקָבֵל שִׁית דַּרְגִּין דְּכָרְסְיָיא עִלָּאָה. וְשִׁית דַּרְגִּין דְּכָרְסְיָיא תַּתָּאָה. שִׁית בְּאִתְכַּסְיָיא. וְשִׁית בְּאִתְגַּלְיָיא. (דברים כט) הַנִּסְתָּרוֹת לַיְיהוָ"ד אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם.

וְאִם תֹּאמַר שֵׁאֵינָם אֶלָּא שֵׁשׁ מַהַתּוֹרָה, מִשּׁוּם לֶחֶם מִשְׁנֶה - אֶלָּא לֹא נוּכַל לְהַזְכִּיר שֵׁשׁ בְּלִי חֲבֵרוֹ. ו' ו', שֵׁשׁ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְשֵׁשׁ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, כְּנֶגֶד שֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת שֶׁל הַכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן וְשֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת שֶׁל הַכִּסֵּא הַתַּחְתּוֹן. שֵׁשׁ בְּהֶסְתֵּר, וְשֵׁשׁ בְּגִלּוּי. (דברים כט) הַנִּסְתָּרֹת לַיְיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם.

וְלַחְמֵי תוֹדָה אִינּוּן מ' חַלּוֹת, י' רְקִיקִין. י' רְבוּכִין. י' (קרח קע"ט ע"א) שֶׁל חָמֵץ. י' שֶׁל מַצָּה. הָא אִינּוּן מ'. לְקָבֵל י' מִן יְדוֹ"ד. ד' אַנְפֵּי אָדָם. י' מִן יְדוֹ"ד, ד' אַנְפֵּי אַרְיֵה. י' מִן יְדוֹ"ד, ד' אַנְפֵּי שׁוֹר. י' מִן יְדוֹ"ד, ד' אַנְפֵּי נָשֶׁר. הַאי אִיהוּ תִּקּוּנָא קַדְמָאָה דְּפָתְורָא דְּמַלְכָּא, דְּאִינּוּן י' דְּבָרִים דְּצָרִיךְ בַּר נָשׁ לְאַנְהָגָא בְּפָתְורָא דְּשַׁבָּת. וְלַחְמֵי תוֹדָה הֵם אַרְבָּעִים חַלּוֹת. עֲשָׂרָה רְקִיקִין, עֲשָׂרָה רְבוּכִין, עֲשָׂרָה שֶׁל חָמֵץ, עֲשָׂרָה שֶׁל מַצָּה. הֲרֵי הֵם אַרְבָּעִים. כְּנֶגֶד אוֹת י' מִן יְהוֹ"ה, ד' פְּנֵי אָדָם. י' מִן יְהוֹ"ה, ד' פְּנֵי אַרְיֵה. י' מִן יְהוֹ"ה, ד' פְּנֵי שׁוֹר. י' מִן יְהוֹ"ה, ד' פְּנֵי נָשֶׁר. וְהוּ תִּקּוּן רֹאשׁוֹן שֶׁל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֵם עֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהַנְהִיג בְּשֻׁלְחַן הַשַּׁבָּת.

חַד, לְתַקָּנָא פָּתוֹרָא כְּמַאן דְּאָכִיל קַמֵּי מַלְכָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָ"ד. תִּנְיָינָא, נְטִילַת יָדַיִם, עַד שִׁעוּרָא דְּגָזְרוּ רַבָּנָן, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ קְשָׁרִין, דִּבְהוֹן יָ"ד פְּרָקִין. וְאוֹף הָכִי יָ"ד פְּרָקִין אִינּוּן, דְּיָד שְׁמָאלָא. וְאִינּוּן כ"ח פְּרָקִין. לְקָבֵלַיְיהוּ כ"ח יְדוֹ"ד, דְּאִינּוּן כ"ח אַתְוָון דִּקְרָא קַדְמָאָה דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. דְּאִתְּמַר בְּהוֹן, (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְדוֹד.

אֶחָד - לְתַקֵּן שֻׁלְחָן כְּמִי שֶׁאוֹכֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְזֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָ"ה. שֵׁנִי - נְטִילַת יָדַיִם עַד שִׁעוּר שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים, שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה קְשָׁרִים שֶׁבְּהֶם אַרְבָּעָה עָשָׂר פְּרָקִים. וְאַף כָּךְ אַרְבָּעָה עָשָׂר פְּרָקִים הֵם שֶׁל יַד שְׂמֹאל. וְהֵם שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים פְּרָקִים. כְּנֶגְדָּם נֶאֱמַר כ"ח יְהוָ"ה, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים אוֹתִיּוֹת שֶׁל פָּסוּק רִאשׁוֹן שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְהוָה.

וְעֶשֶׂר אֶצְבָּעָן, רְמִיזִי לְעֶשֶׂר אֲמִירָן דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מַאן דְּמָזְלֵג בִּנְטִילַת יָדַיִם, נֶעֱקַר מִן הָעוֹלָם. אֲמַאי. בְּגִין דְּאִית בְּהוֹן רָזָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן, וכ"ח אַתְוָון, דִּבְהוֹן אִתְבְּרֵי עָלְמָא.

וְעֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת רוֹמְזוֹת לַעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וּמִשּׁוּם זֶה בָּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מִי שֶׁמְּזָלְזֵל בִּנְטִילַת יָדַיִם, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. מַדּוּעַ? מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם סוֹד שֶׁל עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וּשְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.

תְּלִיתָאָה, כּוֹס דִּבְרָכָה, דְּתַקִּינוּ בֵּיהּ עֲשָׂרָה דְּבָרִים. הַדְּחָה. שְׁטִיפָה. עִטּוּר. עִטּוּף. חֵי. מָלֵא. מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בַּיָּמִין. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ. וּמַגְבִּיהוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח. וּמְשַׁגְּרוֹ בְּמַתָּנָה לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ.

שְׁלִישִׁי - כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה שֶׁתִּקְּנוּ בּוֹ עֲשָׂרָה דְּבָרִים: הֲדָחָה וּשְׁטִיפָה. עִטּוּר. חֲי. מָלֵא. מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בַּיָּמִין. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ. וּמַבְּיטוֹ מִן הַקַּרְקַע טָפַח. וּמְשַׁגְּרוֹ בְּמַתָּנָה לְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ.

וְאוֹרַח רָזָא, כּוֹס (דברים לג) מָלֵא בִּרְכַּת יְיָ. כּוֹס בגי' אֱלֹהִי"ם. וּמִתַּמָּן נִשְׁמְתָא, דְּאִיהִי עַל שְׁמַיּהּ כּוֹס. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא. מַאן יְשׁוּעוֹת. ה' אֲצְבָּעָן. דְּאִינּוּן לְקַבֵּל ה' סְפִירָן דְּכוֹס. דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים בִּינָה (דף רמ"ה ע"ב) מִתְפַּשְׁטָא בְּהוֹן, לְחַמְשִׁין תַּרְעִין. ה' זְמִנִין עֶשֶׂר. בְּאַת י', דְּאִיהוּ י' דְּבָרִים דְּתַקִּינוּ רַבָּנָן בְּכוֹס, דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים, ה' אַתְוָון, בְּחֶשְׁבַּן ה'.

וּבְדֶרֶךְ סוֹד, כּוֹס (דברים לג) מָלֵא בִּרְכַּת ה'. כּוֹס בְּגִימַטְרִיָא אֱלֹהִי"ם, וּמִשָּׁם הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא עַל שְׁמוֹ - כּוֹס. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא. מִי נִקְרָא יְשׁוּעוֹת? חָמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת, שֶׁהֵן כְּנֶגֶד חָמֵשׁ סְפִירוֹת שֶׁל כּוֹס, שֶׁהוּא שֵׁם אֱלֹהִים חַיִּים שֶׁהַבִּינָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בָּהֶם לַחֲמִשִּׁים שְׁעָרִים. ה' פְּעָמִים עֶשֶׂר, בְּאוֹת י', שֶׁהוּא עֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים בְּכוֹס, שֶׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים, חָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן ה'.

וְאוּקְמוּהָ בְּכוֹס, שְׁצָרִיךְ הַדָּחָה וּשְׁטִיפָה. הַדָּחָה מִבַּחוּץ, וּשְׁטִיפָה מִבִּפְנִים. וְרָזָא דְּמִלָּה, שֶׁיְּהֵא תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ. מַאן דְּזָכֵי לְנִשְׁמְתָא מֵהַאי כּוֹס, לְמֶהֱוֵי נִשְׁמְתָא דְּכִיָּא מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ויקרא טז) וְטָהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ, טָהֳרָה מִבִּפְנִים, וּקְדוּשָׁה מִבַּחוּץ. וּמַה כּוֹס לְאו טַהֲרָתִיהּ וּקְדוּשָׁתֵיהּ מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר בְּלָא מַיָּא. אוּף הָכִי נִשְׁמְתָא, לְאו טַהֲרָתָהּ וּקְדוּשָׁתָהּ מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר בְּלָא אוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דְּא אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ לֹא יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. בְּגִין דְּלָאו אִיהוּ מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, אֶלָּא מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

וּבֵאָרוּ, בְּכוֹס שֶׁצָּרִיךְ הֲדָחָה וּשְׁטִיפָה. הֲדָחָה מִבַּחוּץ, וּשְׁטִיפָה מִבִּפְנִים. וְסוֹד הַדָּבָר - שֶׁיְּהֵא תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ. מִי שֶׁזָּכָה לַנְּשָׁמָה מִכּוֹס זֶה, לִהְיוֹת נְשָׁמָה טְהוֹרָה מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ. וְסוֹד הַדָּבָר - (ויקרא טז) וְטָהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ. טָהֳרָה מִבִּפְנִים, וּקְדֻשָּׁה מִבַּחוּץ. וּמַה כּוֹס אֵין טָהֳרָתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ בְּלִי מַיִם - אַף כָּךְ הַנְּשָׁמָה אֵין טָהֳרָתָהּ וּקְדֻשָּׁתָהּ מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ בְּלִי תּוֹרָה. וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ לֹא יִכָּנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. בְּגַלַּל שֶׁאֵין הוּא מִצַּד עֵץ הַחַיִּים, אֶלָּא מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

עִטּוּר, אוּקְמוּהָ מֵעֲטָרוֹ בְּתַלְמִידִים. וְאוֹרַח רָזָא, ה' אִיהוּ כּוֹס, מְעַטְּרוֹ בְּתַלְמִידִים בְּאַת י', דְּאִיהוּ עֲטֶרֶת עַל ה'. עִטּוּף, צָרִיךְ לַאֲעָטָפָא רֵישֵׁיהּ בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ. דְּהָכִי אוּקְמוּהָ מַארֵי מַתְנִיתִין, אָסוּר לְתַלְמִיד חָכָם לְמֵיהַךְ ד' אַמּוֹת בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ. מִשּׁוּם (ישעיה ו) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. כָּל שֶׁכֵּן בִּבְרָכָה, וּבְאַדְּכָרַת שְׁמָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ.

עִטּוּר - פֵּרוּשׁוּהוּ מְעַטְּרוֹ בְּתַלְמִידִים. וְדֶרֶךְ סוֹד - ה' הִיא כּוֹס, מְעַטְּרוֹ בְּתַלְמִידִים בְּאוֹת י', שֶׁהִיא עֲטָרָה עַל ה'. עִטּוּף - צָרִיךְ לַעֲטֹף רֹאשׁוֹ בְּגַלַּל שֶׁהַשְּׁכִינָה עַל רֹאשׁוֹ. שֶׁכָּךְ פֵּרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אָסוּר לְתַלְמִיד חָכָם לְהַלֵּךְ ד' אַמּוֹת בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ, מִשּׁוּם (ישעיה ו) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. כָּל שֶׁכֵּן בִּבְרָכָה וּבְהַזְכָּרַת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָסוּר לִהְיוֹת בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ.

דְּאַת י' מִן יְדֹוָד, אִיהִי אִתְעַטָּף בָּאוֹר, וְאִתְעֲבִיד אֲוִיר. (והיינו אוירא דארץ ישראל מחכים) בְּגִין דְּאַת י' דְּאִיהִי חָכְמָה בַּאֲוִיר, וְהַיְינוּ אוֹר דְּאִתְעַטָּף בֵּיהּ כַּד בָּרָא עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה. וְהַאי אִיהוּ (בראשית א) יְהִי אוֹר יְהִי אֲוִיר. וְאוּקְמוּהָ מָארֵי סִתְרֵי תּוֹרָה, בְּטֶרֶם נִתְהַוּוה כָּל דְּבָר, נִתְהַוּוּ הַהַוָיוֹת. וּבְגִין דְּא יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר, דְּהַוּה מְקַדְּמַת דְּנָא.

שֶׁאוֹת י' מִן יְהוֹ"ה הִיא שֶׁהִתְעַטְּפָה בָּאוֹר, וְנַעֲשְׂתָה אֲוִיר. (וזהו אויר של ארץ ישראל מחכים) מִשּׁוּם שֶׁאוֹת י', שֶׁהִיא חָכְמָה, בְּאֲוִיר, וְזֶהוּ אוֹר שֶׁהִתְעַטֵּף בּוֹ כְּשֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה. וְזֶהוּ (בראשית א) יְהִי אוֹר - יְהִי אֲוִיר. וּפֵרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, בְּטֶרֶם שֶׁנִּתְהַוָּה כָּל דָּבָר, נִתְהַוּוּ הַהַוָיוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר, שֶׁהָיָה מִזְּמַן קַדְמוֹן.

ח"י אוּקְמוּהָ, חַי מִן הֶחָבִית. וְאוֹרַח רָזָא, שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה אִיהִי תְּמִינָאָה דְּסְפִירָאן מְתַתָּא לְעֵילָּא, וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת ח', וְאִתְמַר בָּהּ (משלי כד) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת. וְהַיְינוּ חָבִית: ח' בַּי"ת. וּבְגִין דְּאִיהִי חַיִּים, דִּכְתִיב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, יַיִן מִתַּמָּן אִיהוּ ח"י. וְדָא אִיהוּ יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא. מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ, אִקְרֵי חַ"י. וְעוֹד, צַדִּיק חַ"י. אִיהוּ חַי מִן הֶחָבִית.

חַי - פֻּרְשׁוּהוּ חַי מִן הֶחָבִית. וְדֶרֶךְ סוֹד - שְׁכִינָה עֶלְיוֹנָה הִיא שְׁמִינִית לַסְּפִירוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרֵאת אוֹת ח', וְנֶאֱמַר בָּהּ (משלי כד) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת. וְזֶהוּ חָבִית: ח' בַּי"ת. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא חַיִּים, שֶׁכָּתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, הַיַּיִן מִשָּׁם הוּא חַי. וְזֶהוּ יֵינָהּ שֶׁל תּוֹרָה. מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ נִקְרָא חַי. וְעוֹד, צַדִּיק חַי, שֶׁהוּא חַי מִן הֶחָבִית. יַיִן יֵשׁ מִמְּנוּ שְׁנֵי גְוָונִים - לְבָן

יַיִן אִית מִנַּיְהּ תְּרֵין גַּוְונִין, חִוָּור וְסוּמָק. יַיִן, ע' אַנְפִּין. הָא ע"ב. וְלָקֵבֵל תְּרֵין גַּוְונִין דְּיַיִן, אִיהִי זְכוֹר וְשָׁמוֹר דְּשַׁבָּת, וְע' תֵּיבִין דְּקִדּוּשׁ וַיְכֻלּ"ו, הָא ע"ב.

וְאָדֹם. יַיִן גִּימַטְרִיָּא שִׁבְעִים פָּנִים. חֲרֵי ע"ב. וּכְנֶגֶד שְׁנֵי גְוָונִים שֶׁל הַיַּיִן, הוּא זָכוֹר וְשָׁמוֹר שֶׁל שַׁבָּת, וְשִׁבְעִים תֵּבוֹת שֶׁל קִדּוּשׁ וַיְכֻלּ"ו - חֲרֵי ע"ב.

מָלֵא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כּוֹס (דברים לג) מָלֵא בִּרְכַּת יְיָ. וְאוֹף דְּאִיהוּ מָלֵא מִיֵּינָא דְּאוֹרַיְיתָא. בַּר נָשׁ הָכִי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי שְׂלֵים, כְּמָה דְּאָמַר (בראשית כה) אִישׁ תָּם: גְּבַר שְׂלֵים. כְּמוֹ (בראשית לג) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם, הָכִי צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי נִשְׁמָתָא שְׂלֵימָתָא, וְלָא יְהֵיהָ בָּהּ פְּגָם, (ויקרא כא) דְּכָל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב. אוֹף הָכִי אִלֵּם עִם יְ"ה, הוּא אֱלֹהִים, כְּחוֹשְׁבַּן כּוֹס. (שם י"ה) אִיהוּ מָלֵא, וְהָפוֹךְ אִלֵּם וְתִמְצָא מָלֵא. אֵימָתַי. כַּד אִית תַּמָּן יְ"ה. הוּא אֱלֹהִים, כְּחוֹשְׁבַּן כּוֹס. (שמות יז) כִּי יָד עַל כֵּס יְ"ה. אֲדנָ"י חוֹשְׁבָּנֵיהּ ו"ה. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא מָלֵא מִן (תקונים ע' ע"א) תַּרְוַויְיהוּ. וּבְגִין דָּא שַׁרְיָא עֲלֵיהּ אָדָם, דְּהוּא שְׁמָא מְפָרַשׁ.

מָלֵא - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כּוֹס (דברים לג) מָלֵא בִּרְכַּת ה'. וְאַף שֶׁהוּא מָלֵא מִיֵּינָהּ שֶׁל תּוֹרָה. אָדָם כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁלֵם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כה) אִישׁ תָּם - גֶּבֶר שָׁלֵם, כְּמוֹ (שם לג) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם. כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת נִשְׁמָה שְׁלֵמָה, וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ פְּגָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא) שֶׁכָּל (איש) אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב. אַף כָּךְ אוֹתִיּוֹת אִלֵּם עִם יְ"ה - הוּא אֱלֹהִים, כְּחֶשְׁבּוֹן כּוֹס. (שם י"ה) הוּא מָלֵא, וַהֲפוֹךְ אוֹתִיּוֹת אִלֵּם וְתִמְצָא מָלֵא. מָתַי? כַּאֲשֶׁר יֵשׁ שָׁם אוֹתִיּוֹת יְ"ה. וְהַיְנוּ (שמות יז) כִּי יָד עַל כֵּס יְ"ה. אֲדנָ"י חֶשְׁבּוֹנוֹ ו"ה. הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי מָלֵא מִשְּׁנֵיהֶם, וּמִשּׁוּם זֶה שׁוֹרֶה עָלָיו אָדָם, שֶׁהוּא שָׁם מְפֹרָשׁ.

מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו, כְּנָוֹונָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהֲוָה בִּתְרֵין לוּחִין, ה' דִּבְרָן בְּלוּחָא חֲדָא, לְקָבֵל ה' אָצְבְּעָאן דְּיַד יְמִינָא. וְהָ' בְּלוּחָא תִּנְיָינָא, לְקָבֵל ה' אָצְבְּעָן דְּיַד שְׂמָאלָא. וְאִתְיְהִיבוּ בִּימִינָא דְּהַיְינוּ בְּיַד יָמִין. וּבְגִין דָּא, שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ, וְלֹא בְּיָדָיו. וְהַאי אִיהוּ דְּאִסְתְּיִד קְרָא, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ.

מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו - כְּמוֹ הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה בִּשְׁנֵי לוּחוֹת, חֲמִשָּׁה דִּבְּרוֹת בְּלוּחַ אֶחָד כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת שֶׁל יַד יָמִין, וַחֲמִשָּׁה בְּלוּחַ שֵׁנִי כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת שֶׁל יַד שְׂמֹאל. וְנִתְּנוּ בִּימִין, כְּלוֹמַר בְּיַד יָמִין. וּמְשׁוּם זֶה, שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים בְּיָדוֹ, וְלֹא בְּיָדָיו. וְזֶהוּ שֶׁמַּעִיד הַפָּסוּק, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ.

וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ, בְּגִין דְּהַאי כּוֹס, דְּאִיהוּ לְקֶבֶל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְמַר בָּהּ, (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בָּהּ. וְעֵיינִין דִּלְעֵילָּא, אינּוּן שִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין, וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עִלָּיִהוּ. תְּרֵין עֵיינִין עִלָּאִין. חַד עַיִן יָמִין, וְחַד עַיִן שְׂמָאלָא, וְאינּוּן ע"ב, כְּמִנְיָן בַּיַּיִן. וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּנוֹתֵן בַּכּוֹס עֵינוֹ.

וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ - מִשּׁוּם שֶׁכּוֹס זֶה הוּא כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ. וְעֵינַיִם שֶׁל מַעְלָה הֵם שִׁבְעִים סַנְהֶדְרִין, וַעֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. שְׁתֵּי עֵינַיִם עֶלְיוֹנוֹת. אַחַת עַיִן יָמִין, וְאַחַת עַיִן שְׂמֹאל. וְהֵם ע"ב, כְּמִנְיָן "בַּיַּיִן". וְזֶהוּ סוֹד נוֹתֵן בַּכּוֹס עֵינוֹ.

וּמַגְבִּיהוֹ מִן הַקַּרְקַע טָפַח, בְּגִין דְּאָת ה' אִיהִי כּוֹס, בָּעֵי לְסַלְקָא לַהּ בְּאָת י', דְּאִיהִי טָפַח, דְּבֵיהּ אִתְפַּתְּחַת ה' בָּהּ' אֶצְבְּעָאן. וּמְשַׁגְּרוֹ לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ בְּמַתָּנָה, בְּגִין דְּיִתְבָּרְךְ דְּבִיתְהוּ, דְּאִיהִי נֶפֶשׁ, דְּאִתְמַר בָּהּ (במדבר יא) נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל, וְאִתְבָּרְכַת וְאִתְעֲבִידַת פָּרִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית א) תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. וּמַגְבִּיהוֹ מִן הַקַּרְקַע טָפַח - מִשּׁוּם שֶׁאוֹת ה' הִיא כּוֹס, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אוֹתָהּ בְּאוֹת י', שֶׁהִיא טָפַח, שֶׁבּוֹ נִפְתַּחַת אוֹת ה' בְּחָמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת. וּמְשַׁגְּרוֹ לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ בְּמַתָּנָה - מִשּׁוּם שֶׁתִּתְבָּרֵךְ אִשְׁתּוֹ, שֶׁהִיא נֶפֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר יא) נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל. וּמִתְבָּרֶכֶת וְעוֹשָׂה פֵּרוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא.

רַבִּיעָאָה, לְמֶהֱוֵי עַל פָּתוֹרֵיהּ דִּבְרֵי תוֹרָה, דְּלָא יִתְקַיֵּים בֵּיהּ כְּגַוְונָא דְּעַמֵּי הָאָרֶץ, דְּאִתְמַר עָלַיְיהוּ (ישעיה כח) כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צוֹאָה. אֲבָל בְּסִתְרֵי תוֹרָה אוֹקְמוּהָ, הֲרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין, יִתֵּן שֻׁלְחָן לַצָּפוֹן, הֲרֵי שֻׁלְחָן לִשְׂמָאלָא, דְּאִיהוּ דִּין, בָּעֵי לְקַשְּׁרָא בֵּיהּ יְמִינָא, דְּאִיהוּ אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְהִיבַת מֵחֶסֶד, דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, יְמִין ה'.

רְבִיעִי - לִהְיוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁלֹּא יִתְקַיְּם בּוֹ כְּדֶגְמַת עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (ישעיה כח) כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה. אֲבָל בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה פֵּרְשׁוּהוּ, הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר - יַצְפִּין, יִתֵּן שֻׁלְחָן לַצָּפוֹן. הֲרֵי שֻׁלְחָן לִשְׂמֹאל, שֶׁהוּא דִּין, צָרִיךְ לְקַשֵּׁר בּוֹ הַיְמִין, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, שֶׁנִּתְּנָה מֵחֶסֶד, שֶׁהוּא רַחֲמִים, יְמִין ה'.

חֲמִישָׁאָה, אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּצָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ עַל פָּתוֹרֵיהּ, בְּגִין עֲנִיִּים. וְרָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דִּצְדָקָה יַאֲרִיךְ יוֹמוֹי, דְּלָא יִתְקַצְּרוּן. כְּגַוְונָא דְּאוֹרַיְיתָא אִיהוּ אֲרִיכוּת יוֹמִין, בְּתַרִין עָלְמִין, בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי לְנִשְׁמְתָא. אוּף הָכִי צְדָקָה, אִיהִי אֲרִיכוּת יוֹמִין לְגוּפָא, בְּתַרִין עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ל) כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ. כִּי הוּא חַיֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ בָּעוֹלָם הַבָּא. דְּעָלְמָא דְּאָתֵי לְגוּפָא (דף רמ"ו ע"א) לְתְחַיֵּית הַמֵּתִים, דְּלָבָתַר דְּייקוּם לָא יָמוּת. וּכְגַוְונָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי יְהֵא קַיָּים, הָכִי עָלְמָא דֵּין יְהֵא קַיָּים.

חֲמִישִׁי - פָּרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהַאֲרִיךְ עַל הַשֻּׁלְחָן בְּגִלַּל עֲנִיִּים. וְסוֹד הַדָּבָר - בְּגִלַּל הַצְּדָקָה יַאֲרִיךְ יָמָיו, שֶׁלֹּא יִתְקַצְּרוּ. כְּמוֹ הַתּוֹרָה שֶׁהִיא אֲרִיכוּת יָמִים בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא

לְנְשָׁמוֹת - אַף כָּךְ הַצְּדָקָה הִיא אֲרִיכוּת יָמִים לַגּוּף בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ל) כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ. כִּי הוּא חַיֶּיךָ - בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ - בָּעוֹלָם הַבָּא. שֶׁעוֹלָם הַבָּא לַגּוּף לְתְחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁאַחַר שֶׁיָּקוּם לֹא יָמוּת. וּכְמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הַבָּא יִהְיֶה עוֹמֵד, כָּךְ הָעוֹלָם הַזֶּה יִהְיֶה עוֹמֵד.

שְׁתִּיתָאָה, שֶׁלֹּא יְהֵא גַּרְגֶּרֶן וּבַלְעָן עַל פִּתּוֹרֵיהּ דְּמַלְכָּא, כְּגַוְונָא דְּעָשָׂו דְּאָמַר (בראשית כה) הַלְעִיטֵנִי, אַרַח הַלְעָטָה, אֶלָּא בְּאַרַח טְחִינָה. אוּף הָכִי, מַאן דְּאַפִּיק מִלִּין דְּצִלּוֹתִין אוֹ דְּאוֹרַיְיתָא מִפּוּמוֹי, בָּעֵי לְאַפָּקָא לוֹן בְּהַטְחָנָה שְׁלֵמִים, וְלָא בְּהַלְעָטָה חֲסֵרִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּגִין סַכָּנָה דְּשָׁמָא יִקְדִּים קָנֶה לְוֵשֶׁט.

שִׁשִּׁי - שֶׁלֹּא יְהֵא גַּרְגֶּרֶן וּבַלְעָן עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ עֵשָׂו שֶׁאָמַר (בראשית כה) הַלְעִיטֵנִי, דֶּרֶךְ הַלְעָטָה, אֶלָּא דֶּרֶךְ טְחִינָה. אַף כָּךְ מִי שֶׁמּוֹצִיא דִּבּוּרִים שֶׁל תְּפִלָּה אוֹ תּוֹרָה מִפִּיו, צָרִיךְ לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּדֶרֶךְ טְחִינָה - שְׁלֵמִים, וְלֹא בְּהַלְעָטָה - חֲסֵרִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בִּגְלַל סַכָּנָה שֶׁמָּא יִקְדִּים קָנֶה לְוֵשֶׁט.

שְׁבִיעָאָה, מַיִם אֲחֲרוֹנִים, וְאוֹקְמוּהָ, מַיִם רִאשׁוֹנִים מִצָּוָה. וְאַחֲרוֹנִים חוֹבָה. וְאֲמָצְעִיִּים רְשׁוּת. מַיִם רִאשׁוֹנִים צָרִיךְ לְסַלְקָא אָצְבְּעָן, בְּגִין דְּלָא יְהַדְּרוּן מַשְׁקִין וִיטַמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם. וְאִית מַרְבָּנָן דְּאָמְרֵי, דְּאַחֲרוֹנִים מְשׁוּם מֶלַח סְדוֹמִית, שֶׁלֹּא תְּסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם. וְאִי הָכִי אַפְקִין לוֹן מֵחוֹבָא. וְסָתְרֵי מִילִּין, אִלֵּין דְּאָמְרוּ עֲלַיְיהוּ חוֹבָה, וְלָאו אֹרַח אַרְעָא לְסַתְרָא גְּאוֹנִים מִלִּין, (ס"א מאלין דאמרי עלייהו) אֶלָּא דְּאִתְקְרֵי עֲלַיְיהוּ, (דברים יז) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ.

שְׁבִיעִי - מַיִם אַחֲרוֹנִים. וּפֵרְשׁוּהוּ, מַיִם רִאשׁוֹנִים מִצָּוָה, וְאַחֲרוֹנִים חוֹבָה, וְאֶמְצָעִיִּים רְשׁוּת. מַיִם רִאשׁוֹנִים צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ הָאֶצְבָּעוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ מַשְׁקִים וִיטַמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם. וְיֵשׁ מֵהֶחָכָמִים שֶׁאָמְרוּ, שֶׁאַחֲרוֹנִים מְשׁוּם מֶלַח סְדוֹמִית, שֶׁלֹּא יְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם. אֲפִלּוּ כָּךְ הוֹצִיא אוֹתָם מֵחוֹבָה. וְסוֹתְרִים הַדְּבָרִים אֶת אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ עֲלֵיהֶם חוֹבָה, וְאֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְסְתֹּר דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים, (מאלו שאמרו עליהם) אֶלָּא שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, (דברים יז) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאָמְרוּ עֲלֵיהוּ ג' קְדוּשׁוֹת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים. וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים אֵלּוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים. כִּי קָדוֹשׁ, זֶה שֶׁמָּן עֶרֶב. אֲנִי יְיָ, זוֹ בְּרָכָה. וְאֶמְצָעִיִּים, בֵּין גְּבִינָה לְבָשָׂר. וּבְגִין דָּא, וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ. זַכַּאִין עַמָּא, דְּמָארֵיהוֹן יְשַׁוִּי לוֹן לְגַבֵּיהּ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאָמְרוּ עֲלֵיהֶם שָׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדשים. והתקדשתם - אלו מים ראשונים. והייתם קדשים - אלו מים אחרונים. כי קדוש - זה שמן ערב. אני ה' - זו ברכה. ואמצעיים, בין גבינה לבשר, ומשום זה והתקדשתם והייתם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה'. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁאֲדוֹנָם יְשִׁים אוֹתָם אָצְלוֹ.

אוּף הָכִי וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם, בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ. מַיִם רִאשׁוֹנִים דְּזַרַע בַּר נָשׁ, מְצָוָה. אַחֲרוֹנִים דְּנוּקְבָא, חוֹבָא. וְאֶמְצָעִיִּים קָא רָמְיִז, וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב י) הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. וְהַאי אִיהוּ דְּקָא רָמְיִז, בֵּין גְּבִינָה לְבָשָׂר, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי.

אַף כָּךְ וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם - בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ. מַיִם רִאשׁוֹנִים שֶׁזּוֹרֵעַ אָדָם - מְצָוָה. אַחֲרוֹנִים, שֶׁל הַנְּקֵבָה - חוֹבָה. וְאָמְצָעִיִּים - הֲרֵי רוֹמֵז, וְכַגְּבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב י) הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכֵנִי וְכִגְבִינָה תַּקְפִּיאֵנִי. וְזֶהוּ שֶׁבָּא הָרֶמֶז בֵּין גְּבִינָה לְבָשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי.

תְּמִינָאָה, לִשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס. אֲמַאי. בִּינָה אִיהִי תְּלִיתָאָה מַעֲשֶׂה סְפִירָאן, מַעֲיִלָּא לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא פָּחוּת מִשְּׁלֹשָׁה לָא צָרִיךְ כּוֹס. (ד"א) לִשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס, קָא רָמִיז קִדּוּשָׁה לָךְ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאוֹרַיְיתָא לָא נַחְתָּא פָּחוּת מִג', כֹּהֲנִים, לְוִיִּם, יִשְׂרְאֵלִים. תּוֹרָה, נְבִיאִים, וּכְתוּבִים. בְּיֵרַח תְּלִיתָאי, בְּיוֹם תְּלִיתָאי. וְדָא בִּינָה, יְד"ו. וּבְגִינָהּ אִתְּמַר, שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הֲוֹו"י הַלַּיְלָה. מַלְכוּת ה' רְבִיעִית, עָלָהּ אִתְּמַר אַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת הֲוֹו הַלַּיְלָה. וְש' דְּתִלַת עַנְפִין לְקֶבֶל תְּלַת מִשְׁמָרוֹת. וְ דְּאַרְבַּע עַנְפִין, לְקֶבֶל אַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת.

שְׁמִינִי - לִשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס. מַדּוּעַ? בִּינָה הִיא הַשְּׁלִישִׁית מַעֲשֶׂה סְפִירוֹת, מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם זֶה פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לֹא צָרִיךְ כּוֹס (ד"א). לִשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס. וּבָא בָּרְמָז - קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה לֹא יוֹרֶדֶת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה - כֹּהֲנִים, לְוִיִּם, יִשְׂרְאֵלִים. תּוֹרָה, נְבִיאִים, וּכְתוּבִים. בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וְזוֹ בִּינָה, יְה"ו. וּבְגִלְלָהּ נֶאֱמַר, שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הֲוֹו"י הַלַּיְלָה. מַלְכוּת, אוֹת ה' רְבִיעִית, עָלֶיהָ נֶאֱמַר מִשְׁמָרוֹת הֲוֵי הַלַּיְלָה. וְאוֹת ש' שֶׁל שְׁלֹשָׁה עֲנָפִים כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת. וְאוֹת שֶׁל אַרְבַּע פָּנִים כְּנֶגֶד אַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת.

תְּשִׁיעָאָה, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, רְבִיעִית לוֹג, וּשְׁיעוּרָא דִּילֵיהּ, לְקֶבֶל ה', רְבִיעָאָה דִּשְׁם יְדִוֶ"ד. עֲשִׂירָאָה, בְּעֲשָׂרָה אוֹמֵר נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ. וּשְׁכִינְתָּא תַּתְּאָה, אִיהִי רְבִיעִית, וַעֲשִׂירִית. רְבִיעִית לְשֵׁם יְדִוֶ"ד. עֲשִׂירִית לְעָשָׂר סְפִירִין. דְּאִינּוּן יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְכַמָּה צָרִיךְ בַּר נָשׁ לְנַטְרָא גַּרְמֵיהּ, דְּלָא לְזַרּוֹק מִלִּין אֲלַיִן בַּאֲתַר דְּלָא אִצְטְרִיךְ. כְּמוֹ מַאן דְּזָרִיק נָהֲמָא. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּזָרִיק נָהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, לְבַר מִפְּתוֹרֵיהּ, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא. דְּאִתְּמַר בָּהּ, (יחזקאל מא) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ. (ע"כ רעיא מהימנא).

תְּשִׁיעִי - כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, רְבִיעִית הַלּוֹג. וְשִׁעוּר שֶׁלּוֹ לְעֻמַּת אוֹת ה', רְבִיעִית שֶׁל שֵׁם יְהוֹ"ה. עֲשִׂירִי - בַּעֲשָׂרָה אוֹמֵר נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ. וּשְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה הִיא רְבִיעִית וַעֲשִׂירִית. רְבִיעִית לְשֵׁם יְהוֹ"ה. עֲשִׂירִית לְעָשָׂר סְפִירוֹת, שֶׁהֵן יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְכַמָּה צָרִיךְ אָדָם לִשְׁמֹר עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לִזְרֹק דְּבָרִים אֵלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָרִיךְ כְּמוֹ מִי שֶׁזּוֹרֵק לֶחֶם. כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁזּוֹרֵק לֶחֶם שֶׁל הַתּוֹרָה הַחוּצָה מִשֻּׁלְחָנוֹ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (יחזקאל מא) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, תְּלַת אִינּוּן דְּגַרְמַיְיהוּ בִּישׁ לְגַרְמַיְיהוּ. תְּרֵין בְּהַאי עָלְמָא, וְחַד בְּעָלְמָא אָחֳרָא, וְאִלֵּין אִינּוּן: מַאן דְּלִיְיט גַּרְמֵיהּ, דְּתָנֵינָן חַד מָמָנָא אִתְפְּקַד קַמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, וּבְשַׁעֲתָא דְּלִיְיט גַּרְמֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, הַאי מָמָנָא, וְשִׁבְעִין אָחֳרָנִין דְּמָמָנָן תְּחוֹתֵיהּ, נַטְלִין הַהִיא מִלָּה, וְאַמְרֵי אָמֵן, וְסָלְקֵי לָהּ לְעֵילָּא, וְדַיְינִין לָהּ, וְאִיהוּ רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ, עַד דְּעָבִיד לֵיהּ, וְאַשְׁלִים לֵיהּ הַהוּא מִלָּה.

וּבַחִבּוּר הַקְּדָמוֹן, שְׁלֹשָׁה הֵם שֶׁגּוֹרְמִים רָעָה לְעַצְמָם - שְׁנַיִם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֶחָד בְּעוֹלָם אַחֵר. וְאֵלּוּ הֵם: מִי שֶׁמְּקַלֵּל עַצְמוֹ, שֶׁלְּמַדְנוּ, מְמֻנֶּה אֶחָד מֻפְקָד לִפְנֵי הָאָדָם, וּבְשָׁעָה שֶׁמְּקַלֵּל עַצְמוֹ אוֹתוֹ הָאָדָם, מְמֻנֶּה

זֶה, וְשִׁבְעִים אֲחֵרִים שֶׁמְּמַנִּים תַּחְתָּיו, נוֹטְלִים אוֹתוֹ דִּבּוּר וְאוֹמְרִים אָמֵן, וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה וְדָנִים אוֹתָהּ, וְהוּא רוֹדֵף אַחֲרָיו עַד שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ וּמְשַׁלֵּם לוֹ אוֹתוֹ דִּבּוּר.

מַאן לָךְ רַב מִמֹּשֶׁה, דְּאָמַר (שמות לב) וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ, וְאָמַר לְצוֹרֶךָ, וְאַף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד רְעוּתֵיהּ, עִם כָּל דָּא לָא אִשְׁתְּזִיב מֵעוֹנְשָׁא, וְהָא אִתְּמַר דְּלָא אִדְכַּר בְּפָרָשַׁת וְאַתָּה תְּצַוֶּה, וְאִתְמְחֵי מִתַּמָּן. וְהָא אוֹקְמוּהָ. מַאן לָן רַב מִדָּוִד מַלְכָּא, דְּאָמַר (תהלים לט) אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי, מַאי בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי. הַהוּא מְמָנָא דְּאִתְפְּקַד עַל דָּא, וְנָטִיל הַהִיא מִלָּה לְאַבָּאָשָׁא לֵיהּ לְבַר נָשׁ.

מִי לָנוּ גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה, שֶׁאָמַר (שמות לב) וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ, וְאָמַר לְצֹרֶךָ, וְאַף עַל גַּב שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה רְצוֹנוֹ, עִם כָּל זֶה לֹא נִצּוֹל מֵעֹנֶשׁ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּפָרָשַׁת וְאַתָּה תְּצַוֶּה, וְנִמְחָה מִשָּׁם. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ. מִי לָנוּ גָּדוֹל מִדָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁאָמַר (תהלים לט) אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי. מַהוּ בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי? הַמְמֻנֶּה הַהוּא הַמֻּפְקָד עַל זֶה, וְלוֹקֵחַ הַדִּבּוּר הַהוּא לְקַלְקֵל לוֹ לָאָדָם.

דף רמו:

וְחַד מַאן דְּזָרִיק נָהֲמָא, אוֹ פִּירוּרִין דְּנַהֲמָא בְּאַרְעָא, וְקָא עָבִיד בֵּיהּ זִלְזוּלָא, כְּמָה דְּאִתְּמַר. הָנֵי תְּרֵי בְּהַאי עָלְמָא. וְחַד בְּהַהוּא עָלְמָא, מַאן דְּאוֹקִיד שְׁרָגָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, עַד לָא מָטוּ יִשְׂרָאֵל לְקִדּוּשָׁא דְּסִדְרָא, בְּגִין דְּקָא מְחַלֵּל שַׁבְּתָא, וְגָרִים לְנוּרָא דְּגֵיהִנָּם לְאִתּוֹקְדָא, עַד לָא מָטָא (דף רמ"ו ע"ב) זְמַנֵּיהּ.

וְאֶחָד מִי שֶׁזּוֹרֵק לֶחֶם אוֹ פֵּרוּרִים שֶׁל לֶחֶם בַּקֶּרְקַע וְעוֹשֶׂה בּוֹ זִלְזוּל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. אֵלּוּ הַשְּׁנַיִם בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֶחָד בָּעוֹלָם הַהוּא - מִי שֶׁמַּדְלִיק נֵר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת טֶרֶם מַגִּיעִים יִשְׂרָאֵל לִקְדֻשָּׁא דְסִדְרָא, מִשּׁוּם שֶׁמְּחַלֵּל שַׁבָּת, וְגוֹרֵם לָאֵשׁ שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם לִדְלֹק טֶרֶם הִגִּיעַ זְמַנּוֹ.

חַד דּוֹכְתָּא אִית בְּגֵיהִנָּם, לְאִינּוּן דְּקָא מְחַלְּלֵי שַׁבְּתָא. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אוֹקִיד שְׁרָגָא עַד לָא מָטָא זְמַנֵּיהּ, חַד מְמָנָא אִית בְּגֵיהִנָּם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאוֹקִיד בְּקַדְמֵיתָא לְהַהוּא דּוֹכְתָּא, וְאָמַר הַאי דּוֹכְתָּא דְּפָלַנְיָא. וְכָל חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם, מְסַיְּיעֵי לְאוֹקְדָא הַהוּא דּוֹכְתָּא. הַהוּא מְמָנָא קָארֵי וְאָמַר, (ישעיה כב) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר וְעֹטֶף עָטֹה. חַיָּיבִין דְּגֵיהִנָּם אָמְרֵי, (ישעיה כב) כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם שָׁמָּה תָמוּת וגו'. בְּגִין דְּאִיהוּ גָּרִים לוֹן לְאִתּוֹקְדָא, עַד לָא מָטָא זְמַנַּיְיהוּ. הָא לָן תְּלָתָא, דְּגַרְמֵי בִּישׁ לְגַרְמַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְּמַר.

מְקוֹם אֶחָד יֵשׁ בַּגֵּיהִנֹּם לְאוֹתָם שֶׁמְּחַלְּלִים שַׁבָּת. כֵּיוָן שֶׁהוּא הִדְלִיק נֵר טֶרֶם הִגִּיעַ זְמַנּוֹ, יֵשׁ מְמֻנֶּה אֶחָד בַּגֵּיהִנֹּם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וּמַבְעִיר בָּרִאשׁוֹנָה לְאוֹתוֹ מָקוֹם וְאוֹמֵר: זֶה מְקוֹם שֶׁל פְּלוֹנִי. וְכָל חַיָּבֵי הַגֵּיהִנֹּם מְסַיְּעִים לְהַבְעִיר אֶת אוֹתוֹ מָקוֹם. אוֹתוֹ מְמֻנֶּה קוֹרֵא וְאוֹמֵר: (ישעיה כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר

וְעִטְּךָ עֶטֹה. חַיָּבֵי הַגֵּיהִנֹּם אוֹמְרִים: (שם) כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם שָׁמָּה תָּמוּת וְגוֹ'. מְשׁוּם שֶׁהוּא גָּרַם לָהֶם לְהִשָּׁרֵף טֶרֶם הִגִּיעַ זְמַנָּם. הֲרֵי לָנוּ שִׁלְשָׁה שָׁגוֹרְמִים רַע לְעַצְמָם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

השלמה מההשמטות (סימן יב)

(בראשית כ"ח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סוּלָם, דָּא צְלוֹתָא. מֻצָּב אַרְצָה, דְּמִצַּלִּין בְּנֵי נָשָׁא לְהּ בְּאַרְעָא דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא וּמָטַאת לְשָׁמַיָּא דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְמַר (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְרֹאשׁ דְּמִלָּה (תהלים ח) ה' אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם.

וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם (בראשית כח) - זוֹ הַתְּפִלָּה. מֻצָּב אַרְצָה, שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּנֵי אָדָם אוֹתָהּ בָּאָרֶץ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, וּמַגִּיעָה לַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְסוֹד הַדָּבָר - (תהלים ח) ה' אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם.

וּבְזִמְנָא דְּמוֹדָע לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁכִינְתָּא דְּסָלְקָא בְּהַהִיא צְלוֹתָא. מַיָּד (בראשית כ"ח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, בְּהַהוּא בַּר נָשׁ. כּוּלְהוּ פַּתְחִין גַּדְפַּיְיהוּ לְקַבֵּל שְׁכִינְתָּא (בההיא) בְּהַהוּא צְלוֹתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מִלְמַעְלָה. וְהַאי אִיהוּ עוֹלִים שְׁכִינְתָּא עַל גַּדְפַּיְיהוּ. וְיוֹרְדִים בּוֹ, מַאי בּוֹ, בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבְזִמַּן שֶׁמּוֹדִיעַ לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַשְּׁכִינָה שֶׁעוֹלָה בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה, מִיָּד - (בראשית כח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, בְּאוֹתוֹ אָדָם. כֻּלָּם פּוֹתְחִים כַּנְפֵיהֶם לְעֻמַּת הַשְּׁכִינָה בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמַעְלָה. וְזֶהוּ עֹלִים - שְׁכִינָה עַל כַּנְפֵיהֶם. וְיֹרְדִים בּוֹ, מַהוּ בּוֹ? בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית עֲלַיְיהוּ לְקַבְּלָא שְׁכִינְתָּא, וּמִתְיַיחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוֹ (בההיא) בְּהַהוּא צְלוֹתָא. דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי מִצְוָה כְּלִילָא מִשֵּׁם הַוַי"ה, יהו"ה אִיהִי חַיָּה דִּילֵיהּ, וּמִצְוָה בְּלָא מַחֲשָׁבָה לֵית לְהּ סְלִיקוּ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹרֵד עֲלֵיהֶם לְעֻמַּת הַשְּׁכִינָה, וּמִתְיַחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹ בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה. שֶׁהַשְּׁכִינָה הִיא מִצְוָה כְּלוּלָה מִשֵּׁם הַוַי"ה, יְהוֹ"ה הִיא חַיָּה שֶׁלּוֹ, וּמִצְוָה בְּלֹא מַחֲשָׁבָה אֵין לְהּ עֲלִיָּה.

וּמַחֲשָׁבָה אִיהוּ אָדָם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, תִּפְאֶרֶת מִצְוָה, מַלְכוּת כְּלִילָא מֵאַרְבַּע חֵיוָון דְּמֶרְכַּבְתָּא כְּלִילָא מֵאַרְבַּע אַתְוָון אִיהִי נוּקְבָא דִּילֵיהּ אֲנַפִּין דִּילֵיהּ, אַנְפֵּי רַחֲמֵי. בְּגִינָהּ אֲמֵינָא, (שמות ל"ג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה.

וּמַחֲשָׁבָה הִיא אָדָם - שֵׁם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, תִּפְאֶרֶת, מִצְוָה, הִיא מַלְכוּת כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, הִיא נְקֵבָה שֶׁלּוֹ, פָּנִים שֶׁלּוֹ, פָּנִים שֶׁל רַחֲמִים. בִּגְלָלָהּ נֶאֱמַר, (שמות לג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה.

וּמִסְטָרָא דְצַדִּיק אִתְקְרֵי אֲחוֹרוֹי, חַיָּה כְּלִילָא ח"י חוּלְיָין דְּאֵינוּן מֵאֲחוֹר דְּבַר נָשׁ לְקֶבֶל ח"י נְעָנוּעִין דְּלוּלָב דְּדוֹמָה לְשִׁדְרָה דְּבֵיהּ ח"י חוּלְיָין. אִיהוּ אָחוֹר לְעוֹבָדָא דְּבִּרְאשִׁית, וְקֶדֶם לְמַחֲשָׁבָה דְּאִתְמַר בָּהּ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. מָה לָאו הָכִי בַּאָדָם, דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע דְּאִיהוּ אָחוֹר לְמַעֲשֶׂה וְקֶדֶם לְפִּרְעָנוּת.

וּמִצַּד הַצַּדִּיק נִקְרָא אֲחוֹרָיו, חַיָּה כְּלוּלָה שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת, שֶׁהֵן מֵאֲחוֹרָיו שֶׁל הָאָדָם לְעֲמַת שְׁמוֹנָה עָשָׂר נְעָנוּעִים שֶׁל הַלּוּלָב שֶׁדּוֹמֶה לַשִּׁדְרָה, שֶׁבּוֹ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת, שֶׁהוּא אָחוֹר לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְקֶדֶם לְמַחֲשָׁבָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּאָדָם, שֶׁעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע שֶׁהוּא אָחוֹר לְמַעֲשֶׂה, וְקֶדֶם לְפֻרְעָנוּת.

קָמוּ תַּנָּאִים וְאֱמוֹרָאִים וְאָמְרוּ, רַעְיָא מְהֵימָנָא, יִתְקַיֵּים בָּךְ הַאי קְרָא (ישעיה ס"ב) אַל תִּתְּנוּ דְּמִי לוֹ. דְּהָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין מְקַנְּנִין בְּצוּלְמָא דִּידָךְ. מַשְׁיְרִיָּין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאֵינוּן מְמַתִּיבְתָּא עִילָּאָה וּמַשְׁיְרִיָּין דְּמַטְרוֹנִיתָא דְּאֵינוּן מְמַתִּיבְתָּא תַּתָּאָה, עָלָךְ אִתְּמַר (בראשית כ"ח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים וְגוֹ'. בָּךְ סָלְקִין מַשְׁיְרִיָּין דִּשְׁכִינְתָּא בְּצִלּוֹתָא דִּילָךְ, וְנָחֲתִין מַשְׁיְרִיָּין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא בְּכַמָּה שִׁירִין וְנִיגּוּנִין בְּצִלּוֹתָא. וְאַנְתְּ הוּא קְרִיבוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצִלּוֹתָא דִּילָךְ דְּאִיהִי קָרְבְּנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ. (במדבר כ"ח) בְּצַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי דְּתַקִּינוּ מָארֵי מַתְנִיתִין קָרְבְּנִין בְּצִלּוֹתָא מִסְטָרָא דִּימִינָא, דְּתַמָּן אִישׁ חֶסֶד כֹּהֵן. וְתַקִּינוּ זְמִירוֹת דְּאִינוּן שִׁיר דְּלְוִיִּם אַבַּתְרַיְיהוּ מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וְהוֹד דַּרְגָּא דְּדָוִד מַלְכָּא אִתְקַשַּׁר בְּשִׁמְאלָא. וְאַהֲרֹן דַּרְגָּא דִּילֵיהּ נָצַ"ח אִתְקַשַּׁר בְּחֶסֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים ט"ז) נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

קָמוּ תַּנָּאִים וְאֱמוֹרָאִים וְאָמְרוּ, רוֹעֶה נֶאֱמָן, יִתְקַיֵּים בְּךָ זֶה הַפָּסוּק, (ישעיה סב) אַל תִּתְּנוּ דָּמִי לוֹ. שֶׁהֲרֵי עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מְקַנְּנִים בְּצֶלֶם שֶׁלְּךָ. מַחֲנוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם מִישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה, וּמַחֲנוֹת שֶׁל הַמִּלְכָּה שֶׁהֵם מִישִׁיבָה שֶׁל מַטָּה, עָלֶיךָ נֶאֱמַר (בראשית כח) וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים וְגוֹ'. בְּךָ עוֹלִים מַחֲנוֹת שֶׁל הַשְּׁכִינָה בַּתְּפִלָּה שֶׁלְּךָ, וְיוֹרְדִים מַחֲנוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵצֶל הַשְּׁכִינָה בְּכַמָּה שִׁירִים וְנִגּוּנִים בַּתְּפִלָּה. וְאַתָּה הוּא הַקָּרוֹב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתְּפִלָּה שֶׁלְּךָ, שֶׁהִיא קָרְבָּן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ. בְּפָרָשַׁת (במדבר כח) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי, שֶׁתִּתְקְנוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה קָרְבָּנוֹת בַּתְּפִלָּה מִצַּד הַיְמִין, שֶׁשָּׁם אִישׁ חֶסֶד - כֹּהֵן. וְתִתְקְנוּ אֲמִירַת הַזְּמִירוֹת שֶׁהֵם שִׁיר הַלְוִיִּם אַחֲרֵיהֶם - מִצַּד הַגְּבוּרָה. וְהוֹד, דַּרְגָּה שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, נִקְשָׁר בִּשְׂמֹאל. וְאַהֲרֹן, שֶׁדַּרְגָּתוֹ נֵצַ"ח, נִקְשָׁר בְּחֶסֶד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים טז) נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

לְבָתַר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דְּיִחוּדָא, כַּלִּיל בָּרְכוּ וּקְדוּשָׁה, אִיהוּ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, וּבְרָכָה מִסְטָרָא דִּימִינָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (במדבר ו) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אַחַר כָּךְ יִחוּד בְּפָסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וְכוֹלֵל בְּרָכָה וּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, וּבְרָכָה מִצַּד הַיְמִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר ו) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וּקְדוּשָּׁה מִסְטָרָא דִּלְוִיִּם עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא קִשׁוּר יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאִיהוּ קִשׁוּרָא דִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא דְּאִיהִי אִימָא עִילָּאָה תְּפִילִין עַל רֵישֵׁיהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהַ מָארֵי מַתְנִיתִין בִּתְפִילֵי דְּמָארֵי עַלְמָא, מָה כְּתִיב בְּהוּ. וְאִיהוּ קִשׁוּרָא דִּתְפִלִּין דְּיָד דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה וְהַאי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהַ מָארֵי מַתְנִיתִין, הֵרָאהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין. ש שֶׁל תְּפִילִין מֹשֶׁה, כַּלִּיל תְּלַת עַנְפִּין דְּאַבָּהָן לְעֵילָּא, דְּתַקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין דְּאִינּוּן סִימָן שמ"ע, דְּאִיהִי שַׁחֲרִי"ת מִנְחָ"ה עַרְבִי"ת, מ"ה דִּילָךְ צְלוֹתָא דְּשַׁבָּת דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א) וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'.

וּקְדֻשָּׁה מִצַּד הַלְוִיִּם, הֲעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, קִשׁוּר יָמִין וּשְׂמֹאל, וְהוּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁהִיא אִמָּא עֶלְיוֹנָה, תְּפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה בִּתְפִלִּין שֶׁל אֲדוֹן הָעוֹלָם מַה כָּתוּב בָּהֶן. וְהוּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד, שֶׁהִיא שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה, וְזֶהוּ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, הֵרָאהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין. ש שֶׁל תְּפִלִּין מֹשֶׁה, כְּלוּל מִשְּׁלֹשָׁה עֲנָפִים שֶׁל הָאָבוֹת לְמַעְלָה, שֶׁתִּקְנוּ שְׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת שֶׁהֵן סִימָן שמ"ע, שֶׁהִיא שַׁחֲרִי"ת מִנְחָ"ה עַרְבִי"ת, מ"ה שֶׁלְּךָ - תְּפִלַּת הַשַּׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בראשית א) וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'.

וְאַנְתְּ כַּלִּיל מָרְכָּבָה תַּתָּאָה דְּאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם קַדְמָאָה לְעֵילָּא וּבַת זוּגֵיהּ לְתַתָּא, אֵם כָּל חַ"י דְּאִיהוּ צַדִּיק חַי עָלְמִין. וּבְגִין דָּא אַהֲרֹן אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ יְמִינָא אוּקְמוּהָ רַבָּנָן בֵּיהּ, אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא.

וְאַתָּה כּוֹלֵל מָרְכָּבָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁל אַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם הָרִאשׁוֹן לְמַעְלָה, וּבַת זוּגוֹ לְמַטָּה, אֵם כָּל חַ"י, שֶׁהוּא צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וּמִשּׁוּם זֶה אַהֲרֹן, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא יָמִין, פֵּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים בּוֹ, אַהֲרֹן שׁוֹשְׁבִין שֶׁל הַמַּלְכָּה.

יַעֲקֹב אִיהוּ כַּלִּיל תְּלַת אֲבָהָן דְּבֵיהּ רָכִיב אָדָם קַדְמָאָה, דְּלָאו לְמַגְנָא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב כְּשׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם קַדְמָאָה.

יַעֲקֹב הוּא כְּלוּל מִשְּׁלֹשָׁה אָבוֹת, שֶׁבּוֹ רוֹכֵב אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁלֹּא לְחִנָּם פֵּרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, יָפְיוֹ שֶׁל יַעֲקֹב כְּיָפְיוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן.

אָמַר בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, רַעְיָא מְהֵימְנָא חֲזִינָן דְּכַפָּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמָךְ. וְאָמַר, מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְאַכְלְלָא לָךְ בְּמֶרְכַּבְתָּא עִילָּאָה וּבְמֶרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה, לְאַכְלְלָא בָּךְ אָדָם קַדְמָאָה מְסִטְרָא דְּאַבָּהָן, וּלְאַכְלְלָא בָּךְ חַוָּה מְסִטְרָא דְּאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה. לָמָּה לֹא כָּפַל שֵׁם יַעֲקֹב הָכִי.

אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, רוֹעֶה נֶאֱמָן, רוֹאֶה אֲנִי שֶׁכְּפֵל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שִׁמְךָ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְכָלֹל אוֹתְךָ בְּמֶרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה וּבַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְכָלֹל בְּךָ אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן מִצַּד הָאָבוֹת, וְלִכְלֹל בְּךָ אֶת חַוָּה מִצַּד אַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה. לְמָה לֹא כְּפֵל שֵׁם יַעֲקֹב כָּךְ?

אָמַר לֵיהּ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא בְּנֵין, דִּקְרָא לֵיהּ יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְעִקְּבָא דְהַיְינוּ נוּקְבָא. דְּאִתְמַר, עֻקְּבוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה מַכֶּהָה גַּלְגַּל חַמָּה. וְאִתְקְרֵי יִשְׂרָאֵל דְּתַמָּן רֹאשׁ דְּכוּרָא, רֵישָׁא לְנוּקְבָא דְהַיְינוּ עָקֵב. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחִוְיָא, (בראשית ג) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. וְדָא גָּרַם שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא דְּאִתְמַר בָּהּ, (משלי כ"ב) עֵקֶב עָנָוָה יִרְאַת ה'.

אָמַר לוֹ הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁקָּרָא לוֹ יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לְשׁוֹן עָקֵב, כְּלוֹמַר נְקֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַר עֻקְּבוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה מַכֶּהָה גַּלְגַּל חַמָּה. וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁשָּׁם רֹאשׁ הַזָּכָר, רֹאשׁ לְנְקֵבָה, כְּלוֹמַר הָעָקֵב. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַנָּחָשׁ, (בראשית ג) הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. וְזֶה גָּרַם שְׁכִינָה בַּגָּלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי כב) עֵקֶב עָנָוָה יִרְאַת ה'.

חֲדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַדּוּ מָארֵי מַתְנִיתִין וְאָמְרוּ, פּוּמָא דִּשְׁכִינְתָּא סִינַי, מַאן יָכִיל לְמֵיקָם (קמי) פּוּמָךְ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ מְמַלְלִין בֵּיהּ וְשִׁתִּין רִבּוֹא דְּמְתִיבְתָּא עִילָּאָה וְשִׁתִּין רִבּוֹא דְּמְתִיבְתָּא תַּתָּאָה מְמַלְלִין בֵּיהּ עַל פּוּמָךְ. וְעָלָךְ אִתְמַר, וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ.

שְׂמַח רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְשָׂמְחוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה וְאָמְרוּ, פֶּה שֶׁל הַשְּׁכִינָה, סִינַי, מִי יָכוֹל לַעֲמֹד (לפני) פִּיךָ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ מְדַבְּרִים בּוֹ, וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל יְשִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל יְשִׁיבָה שֶׁל מַטָּה מְדַבְּרִים בּוֹ עַל פִּיךָ. וְעָלֶיךָ נֶאֱמַר וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ.

דָּבָר אַחֵר וְהִנֵּה סוּלָם, פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, סִינַי דָּא סוּלָם וְאִיהוּ קַל וְרָזָא דְּמִלָּה הִנֵּה ה' רוֹכֵב עַל ע"ב קַ"ל ע"ב, יו"ד הֵ"י וָי"ו ה"י. וְעוֹד ע"ב י', י"ה, יה"ו, יְהוָ"ה. קַ"ל יו"ד, יו"ד הֵ"א, יו"ד הֵ"א וא"ו, יו"ד הֵ"א וא"ו ה"א. אַתָּוון קַדְמָאִין סָלְקִין לְע"ב אַתָּוון, וְאִינוּן תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סָלְקִין קַ"ל. ע"ב קַ"ל סָלְקִין (שז ע"א) מָאתָן וּתְרֵין כְּחוּשְׁבָּן ב"ר. וְאִנְתְּ הוּא רַעְיָא מְהֵימָנָא, עֲלָךְ אִתְמַר (תהלים ב) נַשְּׁקוּ בַר. וְאִנְתְּ רַב לְתַתָּא רַבָּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל רַבָּן שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, בֵּן לְמַעְלָה, בֵּן לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ.

אִתְמַר לְגַבֵּי דָּוִד (שמואל ב י"ד) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת, בְּהַאי גַּם אִתְכַּפַּר דָּוִד. וְהַאי אִיהוּ שִׁיעוּרָא דְּחָלָה, מ"ג בֵּיצִים וְתוֹסֶפֶת חוֹמֶשׁ בֵּיצָה, רָמִיז (ויקרא ה) וַחֲמִישִׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו.

נֶאֱמַר אֵצֶל דָּוִד, (שמואל ב יב) גַּם ה' הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. בְּזֶה הַגַּם הִתְכַּפֵּר דָּוִד. וְזֶהוּ שִׁעוּר שֶׁל חַלָּה, שְׁלֹשׁ וְאַרְבָּעִים בֵּיצִים וְתוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ בֵּיצָה, רָמוּז בַּנֶּאֱמַר (ויקרא ה) וַחֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו.

זַכָּאָה צְלוֹתָא דְּנָפְקָא מִפּוּמָךְ, כְּגַוְונָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית עַל טוּרָא דְסִינָי וְאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כ"ט) כִּי אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹ'. הָכִי בָּר (כד) אֲנָתְ תִּשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּנִישׁ עִלָּאִין וְתַתָּאִין וְכָל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דַּהֲווּ וְכָל דְּעָתִידִין לְמֶהֱוֵי וְכָל מַשִּׁירָיִין דְּמַלְאָכִים וְנָחִית בְּצוּלְמָא דִּילָךְ לְקַבְּלָא צְלוֹתָא דִּילָךְ וְאוֹרַיְיתָא דִּילָךְ. בְּגִין דְּמַחֲשָׁבְתָּא דִּילָךְ לְיַחֲדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל מָשְׁרְיָין דִּילֵיהּ עֵילָא וְתַתָּא בְּאוֹרַיְיתָךְ וּבְצְלוֹתָךְ.

אַשְׁרֵי הַתְּפִלָּה שֶׁיְּצְאָה מִפִּיךָ, כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָרַד עַל הַר סִינַי וְנֶאֱמַר בּוֹ (דברים כט) כִּי אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹ'. כָּךְ בֵּן (כאשר) אַתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֶאֱסֹף עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכָל אוֹתָן נְשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ וְכָל הָעֲתִידִים לִהְיוֹת וְכָל מַחֲנוֹת הַמַּלְאָכִים וְיָרַד בְּצֶלֶם שֶׁלְּךָ לְקַבֵּל הַתְּפִלָּה שֶׁלְּךָ וְהַתּוֹרָה שֶׁלְּךָ. מִשּׁוּם שֶׁמַּחֲשָׁבָה שֶׁלְּךָ לְיַחֵד לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּכָל מַחֲנוֹת שֶׁלּוֹ לְמַעְלָה וּמַטָּה בְּתוֹרָתְךָ וּבִתְפִלָּתְךָ.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַחֲשָׁבָה טוֹבָה מְצָרְפָה לְמַעֲשֶׂה. וּכְגַוְונָא דְּאִיהוּ אָמַר אָנֹכִי, וְכֻלְּהוּ אָמְרוּ (שמות כ"ד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְכָל מַשִּׁירָיִין דִּילֵיהּ דְּכֻלְּהוּ שָׁתְקִין וְשָׁמְעִין לְמִלּוֹלָךְ, בְּגִין דִּרְעוּתָךְ בְּהוֹן לְיַחֲדָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּכָל מַשִּׁירָיִן דִּילֵיהּ.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַחֲשָׁבָה טוֹבָה מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. וּכְמוֹ שֶׁהוּא אָמַר אָנֹכִי, וְכֻלָּם אָמְרוּ (שמות כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע - כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה לְכָל הַמַּחֲנוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁכֻּלָּם שׁוֹתְקוּ וְשָׁמְעוּ לְדִבּוּרָךְ, מִשּׁוּם שֶׁרְצוֹנְךָ בָּהֶם לְיַחֵד לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּכָל הַמַּחֲנוֹת שֶׁלּוֹ.

וְכָל מָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַבְטַח לָךְ כַּמָּה טָבִין דְּלֵית לוֹן סוֹף, כֻּלְּהוּ אָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וּבְגִין דָּא (תהלים ק"ג) בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, וְאִתְתַּקַּף בָּךְ. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ וְכָל מַשִּׁירָיִן דִּילֵיהּ אִסְתַּכְּמוּ לְמֶעְבַּד כָּל רְעוּתָךְ וַיִּתֵּיר, מָה דְּאִיהוּ כָּתוּב עַל יָדָךְ. וְלָא נָפִיל מִלָּה זְעִירָא מִכְּתִיבַת יָדָךְ דִּלָא אִתְקַיַּים.

וְכָל מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִבְטִיחַ לַעֲשׂוֹת לְךָ כַּמָּה טוֹבוֹת שֶׁאֵין לָהֶן סוֹף, כֻּלָּם אָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (תהלים קג) בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, וְהִתְחַזֵּק בְּךָ. שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ וְכָל הַמַּחֲנוֹת שֶׁלּוֹ הִסְכִּימוּ לַעֲשׂוֹת כָּל רְצוֹנְךָ וְיוֹתֵר, מַה שֶּׁהוּא כָּתוּב עַל יָדָךְ, וְלֹא נָפַל דָּבָר קָטָן מִכְּתִיבַת יָדְךָ שֶׁלֹּא הִתְקַיֵּם.

זַכָּאָה בַּר נָשׁ דְּמָארֵיהּ חָשִׁיב לֵיהּ כְּגוּפֵיהּ וְעָבִיד לֵיהּ יְקָרָא כְּדְיוּקְנֵיהּ לְמֶהֱוֵי שָׁקִיל מִילוּלִין דְּפוּמוֹי בְּאוֹרַיְיתָא וּצְלוֹתָא כְּמִלּוֹי בְּטוּרָא דְסִינָי. וְלֵית חַד דְּפָתַח פּוּמוֹי לְקַטְרָגָא לֵיהּ אֶלָּא כֻּלְּהוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּאַסְכָּמוּתָא חָדָא וּבְרַעוּתָא חָדָא: (עד כאן מההשמטות)

אַשְׁרֵי הָאָדָם שֶׁאֲדוֹנוֹ חוֹשֵׁב אוֹתוֹ כְּגוּפוֹ וְעוֹשֶׂה לוֹ כָּבוֹד כְּצוּרָתוֹ לִהְיוֹת לוֹקֵחַ דְּבָרִים שֶׁל פִּיו בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כִּדְבָרָיו בְּהַר סִינַי. וְאֵין אֶחָד שֶׁפָּתַח פִּיו לְקַטְרֵג לוֹ אֶלָּא כֻּלָּם, עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, בְּהַסְכָּמָה אַחַת וּבְרָצוֹן אֶחָד.

רעיא מהימנא אמר רעיא מהימנא דוכתין וכו' עד על אתוון (נדפס בספר ויקרא דף ט"ז ע"ב)

דָּבָר אַחֵר (בראשית כח) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם, רוֹעֶה נֶאֱמָן, מָה ל' עוֹלֶה עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, כָּךְ אַתָּה עָתִיד לְהִתְעַלּוֹת עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, מְשׁוּם שֶׁעָלָה לַשֵּׁם שֶׁל יו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י, שֶׁבּוֹ שְׁלֹשׁ י' י' י', שֶׁחֻשְׁבּוֹנָן שְׁלֹשִׁים. שֶׁבַּהַתְחָלָה הָיִיתָ בְּשֵׁם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, שֶׁהוּא יאא"ה, בְּי"ג מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁהֵן גִּימַטְרִיָּא אֶחָד. כְּעֵת תִּתְעַלֶּה בְּאֵל, שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת ייא"י. שֶׁשְּׁנֵי שֵׁמוֹת הֵם עַדִים הֲלֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלאכי ב) הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ.

דָּבָר אַחֵר (בראשית כח) וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה סֻלָּם, רַעְיָא מְהֵימְנָא, מַה ל' אִסְתַּלָּק עַל כָּל אַתְוָון, הָכִי אַתְּ עָתִיד לְאִסְתַּלָּקָא עַל כָּל בְּרִיְין. בְּגִין דְּאִסְתַּלָּק לְשִׁמָּא דְיו"ד הֵ"י וָא"ו הֵ"י. דְּבֵיהּ יי"י, דְּחוּשְׁבָּנֵיהּ ל'. דְּבָקְדְמֵיתָא הֲוֵית בְּשֵׁם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, דְּאִיהוּ יאא"ה, בְּי"ג מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דְּאִינּוּן אֶחָד. כְּעַן תִּסְתַּלַּק בְּאֵל, דְּאִיהוּ ייא"י. דְּתַרְוַיְיהוּ שְׁמָהָן סַהֲדִין, הֲלֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי ב) הֲלֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ.

וּבְגִ' יוֹדִין אִלֵּין, יִתְקְיְימוּ בְּךָ, (ישעיה נב) יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד, בְּמ"ה. דְּהָכִי סָלִיק מְאֹ"ד, לְחֻשְׁבָּן אַדְ"ם. וּבְהִפּוּכוֹ אַתְוָון, מְאֹד הוּא אָדָם. יָרוּם: בְּאַרְבַּע אַנְפִּין דְּאַרְיֵה, דְּאִינּוּן (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְהוָ"ה. וְנִשָּׂא: בְּאַרְבַּע אַנְפִּין דְּשׁוֹר, דְּאִינּוּן יִשָּׂא יְהוָ"ה בְּשִׂמְאלָא. וְגָבַהּ מְאֹד: יָאֵר יְהוָ"ה, בְּאֶמְצָעִיתָא. וְדָא יוֹד הֵי וָאו הֵי, יִשָּׂא יְהוָ"ה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם. רְבִיעָאָה יְהוָ"ה, וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם.

וּבְשֶׁלֹּשׁ יוֹדִין אֵלּוּ יִתְקַיֵּים בְּךָ, (ישעיה נב) יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד בְּשֵׁם מ"ה. שֶׁכָּךְ עוֹלֶה מְאֹ"ד לְחֻשְׁבּוֹן אַדְ"ם. וּבְהִפּוּכוֹ אוֹתִיּוֹת - מְאֹד הוּא אָדָם. יָרוּם - בְּאַרְבַּע פָּנִים שֶׁל אַרְיֵה, שֶׁהֵם (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְהוָ"ה. וְנִשָּׂא - בְּאַרְבַּע פְּנֵי שׁוֹר, שֶׁהֵם יִשָּׂא יְהוָ"ה, בִּשְׂמֹאל. וְגָבַהּ מְאֹד - יָאֵר יְהוָ"ה, בְּאֶמְצָעִיתוֹ. וְזֶה שֵׁם יוֹד הֵי וָאו הֵי, יִשָּׂא יְהוָ"ה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם. רְבִיעִי - יְהוָ"ה, וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם. מִסְטָרָא דִימִינָא, אִתְקְרִיאַת אֶבֶן. וְכַמָּה אֲבָנִין מְפוּלָּמִין יַקִּירִין אִשְׁתְּכָחוּ מִנָּהּ, דְּמִנַּיְיהוּ מַיָּא דְאוֹרַיְיתָא נָפְקִין. וּבְגִינַיְיהוֹן אִתְמַר, אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא לְתַלְמִידָיו כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר אַל תֹּאמְרוּ מַיִם מַיִם שֶׁמָּא תִּסְתַּכְּנוּ בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם. לָא תֵּימְרוּן דְּאִינּוּן מַיִם, מַיִם מַמָּשׁ. מְשׁוּם (תהלים קא) דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. דְּאִלֵּין מַיִם, דְּא אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר. וּבְגִין דְּהַאי נְהוֹרָא נָבְיעַ בְּמַבּוּעָא דְּמַיָּא, (ישעיה נח) אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו, אִתְקְרֵי מַיִם.

מִצַּד הַיָּמִין נִקְרֵאת אֶבֶן. וְכַמָּה אֲבָנִים לַחוֹת יְקָרוֹת נִמְצְאוּ מִמֶּנָּה, שֶׁמִּמֶּנָּה מֵי הַתּוֹרָה יוֹצְאִים. וּבְגִלְלָם נֶאֱמַר, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא לְתַלְמִידָיו: כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר אַל תֹּאמְרוּ מַיִם מַיִם, שֶׁמָּא תִּסְתַּכְּנוּ

בְּנַפְשְׁכֶם. אַל תֹּאמְרוּ שֶׁהֵם מַיִם, מַיִם מַמָּשׁ, מְשׁוּם (תהלים קא) דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי. שֶׁאֵלּוּ הַמַּיִם זוֹ הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר. וּמְשׁוּם שֶׁזֶּה הָאוֹר נוֹבֵעַ בְּמָקוֹר הַמַּיִם (ישעיה נח) אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו, נִקְרָא מַיִם.

וּמִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא, הַאי אֶבֶן דְּאִיהִי י', אִתְקְרֵי גַּחֶלֶת. וּמִתַּמָּן עֶשֶׂר סְפִירָן כְּשַׁלְהֶבֶת קְשׁוּרָה בַּגַּחֶלֶת. וְאִית לָהּ ד' גְּוונִין, (ועשרה) אינוּן, יוֹד הֵא וָאו הֵא. יְדוֹ"ד. וְאִיהִי יַד הַגְּדוֹלָה בִּימִינָא, יַד הַחֲזָקָה בְּשִׂמְאלָא, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, מִתַּמָּן אִיהִי יַד רָמָה, כְּלִילָ מִמ"ב גְּוונִין.

וּמִצַּד הַשְּׂמֹאל, זוֹ הָאֶבֶן שֶׁהִיא אוֹת י' - נִקְרֵאת גַּחֶלֶת. וּמִשָּׁם עֶשֶׂר סְפִירוֹת, כְּשַׁלְהֶבֶת קְשׁוּרָה בְּגַחֶלֶת. וְיֵשׁ לָהּ אַרְבָּעָה גְוָנִים, (ועשרה) וְהֵם: יוֹד הֵא וָאו הֵא. יְהוֹ"ה. וְהִיא יַד הַגְּדוֹלָה בְּיָמִין, יַד הַחֲזָקָה בִּשְׂמֹאל, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, מִשָּׁם הִיא יַד רָמָה, כְּלוּלָה מֵאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם גְּוָנִים.

וּבְגִין דְּאִיהִי מִסִּטְרָא דִּימִינָא אֶבֶן, וּמִסִּטְרָא דְּשִׂמְאלָא גַּחֶלֶת, בָּהּ נָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמָא, מִשְּׂמָאל וְאֱדוֹם, דְּאִינּוּן אִישִׁין נוּכְרָאִין, וּמַיִם הַזֵּדוֹנִים. וּמִמֶּנָּן דִּלְהוֹן סָמָאל וְנָחָשׁ. סָמָאל אֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם, מְמוּנֶּה עַל אוּמָה דְּעֵשָׂו. נָחָשׁ מְמוּנֶּה עַל אוּמָה דְּיִשְׂמָעֵאל, וְאִיהוּ רָהָב דְּמָנָא עַל מַיָּא.

וּמְשׁוּם שֶׁהִיא מִצַּד הַיָּמִין - אֶבֶן. וּמִצַּד הַשְּׂמֹאל - גַּחֶלֶת. בָּהּ לוֹקֵחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְקָמָה מִיִּשְׂמָעֵאל וֵאדוֹם, שֶׁהֵם אִשִּׁים נָכְרִיִּים וּמַיִם הַזֵּדוֹנִים. וְהַמְמֻנִּים שֶׁלָּהֶם - סָמָאל וְנָחָשׁ. סָמָאל אֵשׁ הַגֵּיהִנָּם, מְמֻנֶּה עַל הָאֻמָּה שֶׁל עֵשָׂו. נָחָשׁ מְמֻנֶּה עַל הָאֻמָּה שֶׁל יִשְׁמָעֵאל, וְהוּא רַהַב הַמְמֻנֶּה עַל הַמַּיִם.

בִּימִינָא דְּאַבְרָהָם, דְּדַרְגֵּיהּ חֶסֶד, נָטִיל נוּקְמָא מִיִּשְׂמָעֵאל, וּמְמַנָּא דִּילֵיהּ. וּבִשְׂמָאלָא דְּיִצְחָק, דְּדַרְגֵּיהּ פַּחַד, נָטִיל נוּקְמָא מֵעֵשָׂו, וּמְמַנָּא דִּילֵיהּ. בְּתַרִין מְשִׁיחִין, דְּאִינּוּן חַד מִימִינָא, מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְחַד מִשְּׂמָאלָא, מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וּבְדַרְגָּא דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהִי לְקֻבְלֵיהּ, בְּרָזָא (בראשית מח) דְּשַׁכֵּל אֶת יָדָיו (כי מנשה הבכור). אַרְיֵה לְשִׂמְאלָא. שׁוֹר לִימִינָא, דְּיִשְׂמָעֵאל. בְּגִין דְּיהוּדָה גָּלָה בְּעֵשָׂו, אִשְׁתְּכַח יְמִינָא דְּקוּדְשָׁה, עִם שְׂמָאלָא דְּעֵשָׂו. וּשְׂמָאלָא דְּקוּדְשָׁה עִם יְמִינָא מִסְאֲבָא דְּיִשְׂמָעֵאל, (בראשית מט) עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה, רַעְיָא מְהֵימְנָא, בְּדַרְגֵּיהּ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, נָטִיל נוּקְמָא מֵעֲרֶב רַב.

בִּימִין אַבְרָהָם, שֶׁדַּרְגָּתוֹ חֶסֶד, נוֹטֵל נְקָמָה מִיִּשְׂמָעֵאל וּמַהַמְמֻנֶּה שֶׁלּוֹ. וּבְשִׂמאל יִצְחָק, שֶׁדַּרְגָּתוֹ פַּחַד, נוֹטֵל נְקָמָה מֵעֵשָׂו וּמֵהַמְמֻנֶּה שֶׁלּוֹ. בִּשְׁנֵי מְשִׁיחִים, שֶׁהֵם אֶחָד מִיָּמִין - מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל - מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וּבְדַרְגָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהִיא כְּנֶגְדּוֹ, בְּסוֹד שֶׁל (בראשית מח) שִׂכֵּל אֶת יָדָיו (כי מנשה הבכור). אַרְיֵה לְשִׂמאל. שׁוֹר לְיָמִין, שֶׁל יִשְׁמָעֵאל. בְּגַלַל שֶׁיְּהוּדָה גָּלָה בְּעֵשָׂו, נִמְצָא יְמִין הַקְּדֻשָּׁה עִם הַשְּׂמאל שֶׁל עֵשָׂו. וּשְׂמאל הַקְּדֻשָּׁה עִם יָמִין טֻמְאָה שֶׁל יִשְׁמָעֵאל, (שם מט) עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה, רוֹעֶה נֶאֱמָן, בְּדַרְגָּה שֶׁל תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, נוֹטֵל נְקָמָה מֵעֵרֶב רַב.

בְּתִלַּת דַּרְגִּין אִלֵּין, יִפְקוֹד (נ"א יפקון) כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, מִן גְּלוּתָא. וּבְהוֹן נָטִיל נוּקְמָא, מֵעֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל וְעֵרֶב רַב. כְּגַוְונָא דְּעֵרֶב רַב מְעוּרְבִין בְּעֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, הָכִי יַעֲקֹב מְעוּרֵב בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק, עָרוּב דְּתַרְוַויְיהוּ. וְהָכִי מִתְעָרֵב שִׁילֹה, עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, וְיֵהָא שַׁלְשֶׁלֶת דְּתַרְוַויְיהוּ, כְּהַהוּא זִמְנָא דְּחָזָא בִּלְעָם בַּנְּבוּאָה דִּילֵיהּ, דְּהָכִי מִתְקַשְּׁרֵי תְּרֵין מְשִׁיחִין בְּרַעֲיָא מְהֵימְנָא, בְּתִלַּת אָבָהָן, בְּגַלּוּתָא בַּתְרָאָה.

בְּשָׁלֹשׁ דְּרָגוֹת אֵלּוּ יִפְקֹד (יצאו) כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים מִן הַגָּלוּת, וּבָהֶן יִקַּח נְקָמָה מֵעֲשָׂו וְיִשְׁמְעֵאל וְעֲרָב רַב. כְּדֻגְמָא שֶׁל עֲרָב רַב מְעֹרָבִים בְּעֲשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, כָּךְ יַעֲקֹב מְעֹרָב בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק, עֵרוּב שֶׁל שְׁנֵיהֶם. וְכָךְ מִתְעָרֵב שִׁילֹה עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, וּתְהֵא שִׁלְשֶׁלֶת שֶׁל שְׁנֵיהֶם כְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁרָאָה בִּלְעָם בִּנְבוּאָתוֹ, שֶׁכָּךְ מִתְקַשְּׁרִים שְׁנֵי מְשִׁיחִים בָּרוּעָה הַנֶּאֱמָן בִּשְׁלֹשָׁה אָבוֹת בַּגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה.

דף רמז.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ. וְכֹלָּא לְקַיְּמָא קְרָא, (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ. בְּהַהוּא זִמְנָא מְתַבְּרִין קְלִיפּוֹת, דַּהֲווֹ מְסַחֲרִין לִשְׁכִינְתָּא. מִיַּד אִתְגַּלְיָיא אַבָּנָא חֲדָא מִתְּלַת אֲבָנִין, דְּאִינּוּן סְגוֹלְתָא. דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר, (יחזקאל א) וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְאִינּוּן יְיָ בָּרְבִיעִי, אַבָּנָא רְבִיעָאָה. (דף רמ"ז ע"א) בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ, אַבָּנָא חֲמִשָּׁאָה. לְקֻבְלַיְיהוּ, (שמואל א יז) וַיִּקַּח דָּוִד חֲמִשָּׁה חַלּוּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. וְאִינּוּן לְקֻבְלַיְיהוּ חֲמֵשׁ תֵּיבִין, דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְדוָ"ד אֱלֹהֵינוּ יְדוָ"ד. (יחזקאל א) וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה, דָּא שְׁכִינְתָּא, בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶחָד. ו' בְּתוֹסֶפֶת וַאֲנִי, הוּא נָהָר, צַדִּיק חַי עָלְמִין. (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, מַאי עֵדֶן. דָּא בִּינָה, נָהָר דְּנָפִיק מִנָּהּ, דָּא ו', בֶּן יָ"ה, דַּרְגָּא דְּרַעְיָא מְהֵימָנָא, וְרַעְיָא מְהֵימָנָא, נָפִיק מֵאִימָּא עִלָּאָה, וְאִתְפַּשַּׁט בְּשֵׁית סְפִירָאן עַד צַדִּיק, וּמַגִּיהּ אַשְׁקֵי לְגִנְתָּא (דעדן), דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ. וְהַכֹּל לְקַיֵּם הַפָּסוּק (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים אֲקַבְּצֵךְ. בְּאוֹתוֹ זְמַן נִשְׁבָּרוֹת הַקְּלִפּוֹת שֶׁהָיוּ מְסוֹבְבוֹת לַשְּׁכִינָה. מִיָּד מִתְגַּלִּית אֶבֶן אַחַת מִשֶּׁלֹשׁ אֲבָנִים, שֶׁהֵן סְגוֹלָתָא, שֶׁעֲלֵיהֶן נֶאֱמַר (יחזקאל א) וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְהֵן יייִ. בָּרְבִיעִי - אֶבֶן רְבִיעִית. בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ - אֶבֶן חֲמִישִׁית. כְּנֶגְדָּן וַיִּקַּח דָּוִד (שמואל א יז) חֲמִשָּׁה חַלְקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. וְאֵלּוּ לְעֻמָּתָם חֲמֵשׁ תֵּבוֹת, שֶׁהֵן: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָ"ה אֱלֹהֵינוּ יְהוָ"ה. וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה (יחזקאל א) - זוֹ שְׁכִינָה, בָּהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶחָד. אוֹת ו' בְּתוֹסֶפֶת וַאֲנִי - הוּא נָהָר, צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. מַהוּ עֵדֶן? זוֹ בִּינָה. נָהָר שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנָּה זוֹ ו', בֶּן יָ"ה, דַּרְגָּה שֶׁל הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וְהָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן יוֹצֵא מֵאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת עַד צַדִּיק, וּמִמֶּנּוּ מַשְׁקֶה לַגָּן (של עדן), שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה.

מַאי כְּבָ"ר. כ', כְּתָר. ב', בִּינָה. ר', רֵאשִׁית חָכְמָה. כְּתָר בִּימִינָא, חָכְמָה בִּשְׂמָאלָא, בִּינָה בְּאֶמְצָעִיתָא. וְרָכָב לְעֵילָּא לְעִלַּת הָעִלּוֹת. י' סְפִירָאן כֻּלְּהוּ, אִתְכְּלָלוּ בְּנָהָר, דְּאִיהוּ אִתְפַּשָּׁט עַד צַדִּיק, דְּאִיהוּ כָּל, כָּלִיל כֹּלָּא. וּבְגִינֵיהּ אוֹקְמוּהָ, (דניאל ד) אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף, וּמְזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. מִנֵּיהּ תַּלְיָא כֹּלָּא. כַּד חָמָא שְׁכִינְתָּא מְגוֹ קְלִיפִּין, חָזָא עַמָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָן. (ע"כ רעיא מהימנא) (עיין רכ"ו ע"ב) (ס"א ובחבורא קדמאה)

מַהוּ כְּבָר? כ' - כֶּתֶר. ב' - בִּינָה. ר' - רֵאשִׁית חָכְמָה. כֶּתֶר בִּימִין, חָכְמָה בִּשְׂמֹאל, בִּינָה בָּאֶמְצַע. וְרָכַב לָעֶלְיוֹן, לְעִלַּת הָעִלּוֹת. עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת כֻּלָּן נִכְלְלוּ בְּנָהָר, שֶׁהוּא מִתְפַּשֵּׁט עַד צַדִּיק שֶׁנִּקְרָא כֹּל, כּוֹלֵל הַכֹּל. וּבְגִלְלוֹ פֵּרְשׁוּהוּ (דניאל ד) אִילָן גָּדוֹל וְתַקִּיף, וּמָזוֹן לְכֻלָּם בּוֹ. מִמֶּנּוּ תְּלוּי הַכֹּל. כַּאֲשֶׁר רָאָה הַשְּׁכִינָה מִתּוֹךְ הַקְּלִפּוֹת, רָאָה עִמָּהּ עֶשֶׂר סְפִירוֹת. (ע"כ רעיא מהימנא).

סֹלֶת לְמִנְחָה, לְאַעְלָאָה לְהַאי סֹלֶת, קֻמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה לְמִנְחָה. בֵּין תְּרֵין דְּרוֹעִין.

סֹלֶת לְמִנְחָה, לְהַעֲלוֹת לְאוֹת הַסֹּלֶת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן לְמִנְחָה בֵּין שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, מַהַאי אִשְׁתְּמוֹדַע, הָנֵי מִילִּין סְתִימִין אִינּוּן, וְצָרִיךְ לְמִפְתַּח לוֹן קַמֵּי חַבְרַיָּיא, אַבְרָהָם יִצְחָק וְתָקִינוּ שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, אִתְּמַר עֲלַיְיהוּ, (ישעיה מח) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ, דָּא יִצְחָק. וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם, דָּא אַבְרָהָם. דְּדַרְגִּין דִּלְהוֹן חֶסֶד וַפַּחַד. דְּאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ (ישעיה סב) נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ, וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ, אִינּוּן תְּרֵין דְּרוֹעִין דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ יְדוֹ"ד, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. סֹלֶת דִּילֵיהּ, דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, נְהוֹרָא דִילֵיהּ, סֹלֶת נְקַיָּיה מִסְּטָרוֹי בְּלָא פְּגִימוּ דַּחֲשׁוֹכָא, וּבְלָא תַּעֲרוֹבָת חֲשׁוֹכָא כְּלָל. דְּהָכִי אִינּוּן חֲשׁוֹכִין עִם נְהוֹרִין, כְּבַר קֶדֶם מוֹץ וְתֶבֶן.

בַּחֲבוּר הַקְּדָמוֹן, אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, מִכָּאן נוֹדָע אֵלּוּ דְּבָרִים סְתוּמִים הֵם, וְצָרִיךְ לְפָתְחָם אוֹתָם לִפְנֵי הַחֲבֵרִים. אַבְרָהָם וְיִצְחָק שֶׁתִּקְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם, (ישעיה מח) אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ - זֶה יִצְחָק. וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם - זֶה אַבְרָהָם. שֶׁהַדַּרְגּוֹת שֶׁלָּהֶם חֶסֶד וַפַּחַד, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (שם סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ. אֵלּוּ שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא יְהוֹ"ה, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. הַסֹּלֶת שֶׁלּוֹ זוֹ הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, הָאוֹר שֶׁלּוֹ, סֹלֶת נְקִיָּה מִצִּדּוֹ בְּלִי פְּגָם שֶׁל חֹשֶׁךְ וּבְלִי תַּעֲרֹבֶת חֹשֶׁךְ כְּלָל. שֶׁכָּךְ הֵם חֹשֶׁךְ עִם אוֹר, כְּמוֹ דָּגָן בִּפְנֵי מוֹץ וְתֶבֶן.

וּבְחוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, מִתְעָרְבִין חֲשׁוֹכִין בִּנְהוֹרִין, וּכְגַוְונָא דְּדֵשׁ בַּר נָשׁ תְּבוּאָה, וּלְבָתַר אִיהוּ בּוֹרֵר לָהּ, כְּבוֹרֵר אוֹכֶל מִתּוֹךְ פְּסוֹלֶת. כַּךְ יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לְמֶעְבַּד בְּרוּחֵיהוֹן, כַּד אִתְעָרַב בְּהוֹן חֲשׁוֹכִין. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. דְּבַהְכִי אִתְבַּר חֲשׁוֹכָא, דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, דְּמָכַסֵּי עַל רוּחָא, כְּמוֹץ דְּמָכַסֶּה עַל חִטָּה. אוֹ כְּעָנָן, דְּמָכַסֶּה עַל שִׁמְשָׁא, וְלָא מָנַח לֵיהּ לְאַנְהָרָא.

וּבַחֲטָאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִתְעָרְבִים חֹשֶׁךְ וְאוֹר, וּכְמוֹ שֶׁאָדָם דָּשׁ תְּבוּאָה וּלְבַסּוֹף הוּא בּוֹרֵר אוֹתָהּ כְּבוֹרֵר אֹכֶל מִתּוֹךְ פְּסֹלֶת - כָּךְ יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּרוּחָם כַּאֲשֶׁר מִתְעָרֵב בָּהֶם חֹשֶׁךְ. וְסוֹד הַדָּבָר - (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה וְגוֹ'. שֶׁבְּכָךְ נִשְׁבָּר הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא יֵצֶר הָרָע, שֶׁמְּכַסֶּה עַל הָרוּחַ כְּמוֹ מוֹץ שֶׁמְּכַסֶּה עַל הַחִטָּה, אוֹ כְּמוֹ עָנָן שֶׁמְּכַסֶּה עַל הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא מַנִּיחַ לוֹ לְהָאִיר.

וּבְזִמְנִין דְּחֹשֶׁךְ, דְּאִיהוּ יֵצֶר הָרָע, מְכַסֶּה עַל יֵצֶר הַטּוֹב, דְּאִיהוּ אוֹר. אִיהוּ כְּמַאן דְּתָפִיס בְּבֵית הָאֲסוּרִין דְּיֵצֶר הָרָע. וְאוֹף הָכִי, כַּד יֵצֶר הַטּוֹב אִיהוּ תָּפִיס בְּרֵשׁוּ דְּיֵצֶר הָרָע, הָכִי אִינּוּן תְּפִיסִין חַיָּילִין דְּיֵצֶר הַטּוֹב, בְּרֵשׁוּ דְּחַיָּילִין דְּיֵצֶר הָרָע. וּבְזִמְנָא דְּיִתְבַּר בַּר נָשׁ רוּחֵיהּ, בְּכָל אֲתָרִין דִּילֵיהּ, קֶדֶם יְדוֹ"ד, מַה כְּתִיב. (ישעיה מט) לֵאמֹר לָאֲסוּרִים צְאוּ וְלָאֲשֶׁר בַּחֹשֶׁךְ הִגָּלוּ.

וּבְזִמַּן שֶׁחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא יֵצֶר הָרָע, מְכַסֶּה עַל יֵצֶר הַטּוֹב, שֶׁהוּא אוֹר, הוּא כְּמוֹ שֶׁאָסוּר בְּבֵית הָאֲסוּרִים שֶׁל יֵצֶר הָרָע. וְאַף כָּךְ, כַּאֲשֶׁר יֵצֶר הַטּוֹב הוּא אָסוּר בְּרֵשׁוּת יֵצֶר הָרָע, כָּךְ הֵם אֲסוּרִים הַחַיָּלִים שֶׁל יֵצֶר הַטּוֹב בְּרֵשׁוּת הַחַיָּלִים שֶׁל יֵצֶר הָרָע. וּבְזִמַּן שֶׁיִּשְׁבּוֹר רוּחוֹ בְּכָל אֵיבָרָיו לִפְנֵי יְהוֹ"ה, מַה כָּתוּב? (ישעיה מט) לֵאמֹר לָאֲסוּרִים צְאוּ וְלָאֲשֶׁר בַּחֹשֶׁךְ הִגָּלוּ.

אֲבָל שְׁכִינְתָּא אִיהִי סֹלֶת נְקִיָּיה, דְּלֵית חֲשׁוֹכָא וְקַבָּלָא יָכִיל לְאִתְעָרְבָא בָּהּ. אִיהִי כַּגָּפָן, דְּלָא מְקַבְּלָא הָרְכָּבָה מִמִּין אַחֵרָא, דְּלָאו אִיהִי מִינָהּ. וְהַאי סֹלֶת בֵּין דְּרוֹעֵי מַלְכָּא אִיהִי יָתְבָא, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית. (ע"כ רעיא מהימנא).

אֲבָל הַשְׁכִּינָה הִיא סֹלֶת נְקִיָּה, שֶׁאֵין חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה יְכוֹל לְהִתְעָרֵב בָּהּ. הִיא כְּמוֹ גֶּפֶן שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת הַרְכָּבָה מִמִּין אַחֵר שֶׁאֵינוֹ מִינָהּ. וְזוֹ הַסֹּלֶת בֵּין זְרוֹעוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא יוֹשֶׁבֶת, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית. (ע"כ רעיא מהימנא).

(ובחבורא קדמאה) בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, בְּשֶׁמֶן, בְּהַהוּא שֶׁמֶן דְּנָגִיד וְנָפִיק מִלְּעֵילָּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָאוּת אַמְרַת. אֲבָל מַאי כָּתִית. אֶלָּא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ. דְּכִיוָן דְּאִיהוּ שֶׁמֶן, מַאי כָּתִית. אֶלָּא רָמָז הוּא דְּקָא רָמִיז לְשַׁמְּשָׁא בְּנוּקְבָא, לְאַנְגָּדָא לְגַבֵּהּ שֶׁמֶן כָּתִית כַּדְקָא יָאוּת לָהּ, לָא הֲוֵי אֶלָּא כָּתִית (ס"א אלא רזא עלאה הוא, דקא רמיז לאנגדא לגבה שמן כתית כדקא יאות לה), לְאַפָּקָא מִזֵּיתִים, דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָּא, וּלְאַמְשָׁכָא הַהוּא נְגִידוּ מִלְּעֵילָּא, בְּכָל שַׁיְיפָּא וְשַׁיְיפָּא. (לא הוי אלא כתית)

זֹהַר (ובחבור קדמון) בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, בְּשֶׁמֶן - בְּאוֹתוֹ שֶׁמֶן שֶׁנִּמְשַׁךְ וְיוֹצֵא מִלְּמַעְלָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָפָה אָמַרְתָּ. אֲבָל מַהוּ כָּתִית? אֶלָּא סוֹד עֶלְיוֹן הוּא. שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁמֶן, מַהוּ כָּתִית? אֶלָּא רָמָז הוּא שֶׁהוּא רוֹמֵז לְשַׁמֵּשׁ בַּנְּקֵבָה, לְהַמְשִׁיךְ אֲצִלָּהּ שֶׁמֶן כָּתִית כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לָהּ, לֹא הָיְתָה אֶלָּא כָּתִית (אלא סוד עליון הוא, שהוא רומז להמשיך אצלה שמן כתית כמו שראוי לה), לְהוֹצִיא מִזֵּיתִים, שֶׁהֵם אֲבָרֵי הַגּוּף, וּלְהַמְשִׁיךְ אוֹתָהּ הַמְּשָׁכָה מִלְּמַעְלָה בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר. (לא היה אלא כתית).

דף רמז:

וְצַדִּיק אִיהוּ דְּכָתִישׁ (דף רמ"ז ע"ב) כְּתִישִׁין, וְאַפִּיק מִכָּל אִינּוּן שַׁיְיפִין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן זֵיתִין קַדִּישִׁין, מְשַׁח רְבוּ בְּתִיאוּבְתָא שְׁלִים, לְגַבֵּי נוּקְבֵיהּ. וְאִי לָא כָּתִישׁ, לָא יִפּוּק הַהוּא מִשְׁחָא, אֶלָּא בְּלָא תִּיאוּבְתָא דְּשַׁיְיפִין, וְהַהוּא נְגִידוּ, לָא אִתְהֲנֵי מִנֵּיהּ נוּקְבָא, וְלָא הֲוֵי כַּדְקָא יָאוּת, עַד דְּתֵהֵא בְּלוּלָה מִנֵּיהּ מִכָּל שַׁיְיפִין. וְעַל דָּא בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, לְאִתְהֲנָאָה וּלְאִתְזָנָא מִנֵּיהּ. (אמר רעיא מהימנא)

וְהַצַּדִּיק הוּא שֶׁכּוֹתֵשׁ כְּתִישׁוֹת, וּמוֹצִיא מִכָּל אוֹתָם אֵיבָרִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁהֵם זֵיתִים קְדוֹשִׁים, שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, בִּתְשׁוּקָה שְׁלֵמָה לְגַבֵּי הַנְּקֵבָה. וְאִם לֹא יִכְתֹּשׁ, לֹא יֵצֵא אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶן, אֶלָּא בְּלִי תְּשׁוּקַת הָאֵיבָרִים. וְאוֹתוֹ שֶׁפַע לֹא תֵהָנֶה מִמֶּנּוּ הַנְּקֵבָה, וְלֹא יִהְיֶה כְּמוֹ שֶׁרָאוּי עַד שֶׁתִּהְיֶה בְּלוּלָה מִמֶּנּוּ מִכָּל הָאֵיבָרִים. וְעַל זֶה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, לֵהָנוֹת וְלִהְיוֹת נִזּוֹנָה מִמֶּנּוּ.

רעיא מהימנא (שייך לקמן סוף ע"ג (נ"ל דצ"ל ע"ב)) אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, כַּמָּה מְתִיקִין מִילָּךְ, וְדַאי אִתְּמַר הָכָא, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית. וְאִתְּמַר הָתָם, בְּאוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה, בְּלוּלָה בַּמִּקְרָא, בַּמִּשְׁנָה, בַּתַּלְמוּד. וְעוֹד אִית רָזָא תְּנַיְינָא, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית. וַדַּאי לָאו אוֹרַיְיתָא אִיהִי בְּלוּלָה. אֶלָּא לְמַאן דְּסָבִיל כַּמָּה מַכְתְּשִׁין בְּגִינָהּ. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּלֵית אוֹרַיְיתָא מִתְקַיֶּימֶת, אֶלָּא בְּמִי שְׁמֵמִית גַּרְמֵיהּ עָלָהּ. וְעוֹד אָמְרוּ, בִּזְמַן שֶׁאַתָּה מְכַתֵּת רַגְלֶיךָ מִמְּדִינָה לַמְּדִינָה, תּוֹרָה לִרְאוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה. אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כַּמָּה מְתוּקִים דְּבָרֶיךָ. וַדַּאי נֶאֱמַר כָּאן בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, וְנֶאֱמַר שָׁם בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, בְּלוּלָה בַּמִּקְרָא, בַּמִּשְׁנָה, בַּתַּלְמוּד. וְעוֹד יֵשׁ סוֹד שֵׁנִי, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית - וַדַּאי

אֵין הַתּוֹרָה הִיא בְּלוּלָה אֶלָּא לְמִי שֶׁסּוֹבֵל כַּמָּה יִסּוּרִים בִּשְׁבִילָהּ, כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁאֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ. וְעוֹד אָמְרוּ, בְּזְמַן שֶׁאַתָּה מְכַתֵּת רַגְלֶיךָ מִמְּדִינָה לִמְדִינָה, תְּזְכֶּה לִרְאוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה.

וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, דָּא הוּא דִּמְקַיֵּים פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל, (יחזקאל ד') וּמַיִם בַּמְשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדוּכָא מֵעֲוֹנֹתֵינוּ. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית, דָּא צַדִּיק חַי עָלְמִין, דְּנָגִיד טִפִּין קַדִּישִׁין, דְּאִינּוּן פֵּירוּרִין כַּזֵּיתִים, מִמּוֹחָא עִלָּאָה, דְּאִינּוּן חַד עִשָּׂרוֹן לָקֶבֶל י'. וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, י' י'. וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר, י' י' י'. וְאִינּוּן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ, וב' עֶשְׂרוֹנִים לָאַיִל, וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר.

וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית - זֶהוּ שֶׁמְּקַיֵּם פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל (יחזקאל ד) וּמַיִם בִּמְשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵנוּ מְדֻכָּא מֵעֲוֹנֹתֵינוּ. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית - זֶה צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים שֶׁמּוֹשֵׁךְ טִפּוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁהֵן פֵּרוּרִים כַּזֵּיתִים, מֵהַמּוֹחַ הָעֶלְיוֹן, שֶׁהֵם עִשָּׂרוֹן אֶחָד כְּנֶגֶד י'. וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים - י' י'. וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר - י' י' י'. וְהֵם - עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ, וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לָאַיִל, וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר.

וְרָזָא דְּמִלָּה אָמְרוּ בְּתַעֲנִיּוֹת, אֵין טִפָּה יוֹרֶדֶת מִלְּמַעְלָה, שֶׁאֵין עוֹלִין כְּנֶגְדָּהּ טִפַּיִם. וְאִינּוּן בְּרָזָא דָּא ג' וּרְמִיזוּ דִּילְהוֹן לְקַבֵּל תְּלָת מוֹחִין. חַד מוֹחַ הַזִּכָּרוֹן. תִּנְיָנָא מוֹחַ הַמַּחֲשָׁבָה. תְּלִיתָאָה מוֹחַ הַדִּמְיוֹן. הַדִּמְיוֹן וְהַזִּכָּרוֹן סָלְקִין מִן לִבָּא הַמַּחְשָׁבִית נַחְתָּא עַל לִבָּא וּמְקַבְּלִין לָהּ עִלַּיְיהוּ כְּמַלְכָּא בְּגִין דְּהָאי אָדָם דְּאִיהוּ מַחֲשָׁבָה דְּרָכִיב וְשָׁלִיט עַל חֵיוָא תְּלִיתָאָה וְנָחִית עָלָהּ לְגַבֵּי תֵּרֵין חֵיוִון וּפָתְחִין נַדְפַיְיהוּ לְקַבְּלָא לָהּ כְּגוֹן חוֹלֶם עַל צֵירֵי אִתְעֲבִיד סָגוֹלְתָּא וְדָא כֶּתֶר עֶלְיוֹן עַל חָכְמָה וּבִינָה.

וְסוֹד הַדָּבָר אָמְרוּ בְּתַעֲנִיּוֹת, אֵין טִפָּה יוֹרֶדֶת מִלְּמַעְלָה שֶׁאֵין עוֹלוֹת כְּנֶגְדָּהּ טִפַּיִם. וְהֵם בְּסוֹד זֶה: וְהָרֶמֶז שֶׁלָּהֶן כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה מוֹחִין. אֶחָד - מֹחַ הַזִּכָּרוֹן. שֵׁנִי - מֹחַ הַמַּחֲשָׁבָה. שְׁלִישִׁי - מֹחַ הַדִּמְיוֹן. הַדִּמְיוֹן וְהַזִּכָּרוֹן עוֹלִים מִן הַלֵּב. הַמַּחֲשָׁבָה יוֹרֶדֶת עַל הַלֵּב, וּמְקַבְּלִים אוֹתָהּ עֲלֵיהֶם כְּמֶלֶךְ, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה הָאָדָם, שֶׁהוּא מַחֲשָׁבָה, שֶׁרוֹכֵב וְשׁוֹלֵט עַל חַיָּה שְׁלִישִׁית, וְיוֹרֶדֶת עָלֶיהָ אֲצֶל שְׁתֵּי הַחַיּוֹת, וּפוֹתְחִים כַּנְפֵּיהֶם לְקַבֵּל אוֹתָהּ כְּמוֹ נָקוּד חוֹלֶם עַל צֵירֵי - נַעֲשֶׂה סָגוֹלְתָּא, וְזֶה כֶּתֶר עֶלְיוֹן עַל חָכְמָה וּבִינָה.

עִשָּׂרוֹן וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, רְמִיזִין לְתִלַּת חֵיוִן דְּמֶרְכַּבְתָּא עִלָּאָה. דְּאִינּוּן: גְּדוּלָה, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִין, רְמִיזִין: לְנֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. מֶרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנָה. רְבִיעִית הַהִין: דָּא מַלְכוּת קַדִּישָׁא, ה' רְבִיעָאָה מִן שֵׁם יְדוֹ"ד. דְּאִיהוּ אַרְבַּע אַנְפֵּי אָדָם. (ע"כ רעיא מהימנא).

עִשָּׂרוֹן וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים רוֹמְזִים לְשָׁלֹשׁ חַיּוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהֵן: גְּדֻלָּה, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים רוֹמְזִים לְנֶצַח, הוֹד, יְסוֹד. מֶרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנָה. רְבִיעִית הַהִין - זוֹ מַלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה, ה' רְבִיעִית מִשֵּׁם יְהוָ"ה, שֶׁהוּא אַרְבַּע פְּנֵי אָדָם. (ע"כ רעיא מהימנא). (ובחבור קדמון).

רְבִיעִית הַהִין, רַגְלָא רְבִיעָאָה לְכַרְסְיָא עִלָּאָה, וְאִיהוּ עוֹלָה תָּמִיד לְגַבֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, עַד מַחֲשַׁבְתָּא עִלָּאָה, דְּלֵית לָהּ סוֹף. וּבְגִין דָּא, עוֹלָה קָא אַתְיָא עַל הִרְהוּר הַלֵּב.

רְבִיעִית הַהִין, רֶגֶל רְבִיעִית לַכֶּסֶא הָעֶלְיוֹן, וְהִיא עוֹלָה תָּמִיד אֶצְלוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַד מַחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה שֶׁאֵין לָהּ סוֹף, וּמְשׁוּם זֶה הָעוֹלָה בָּאָה עַל הָרְהוּר הַלֵּב.

רעיא מהימנא וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה אָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הַהִיא תַּגָּא דְּזַרְקָא, אִיהִי יוֹד, רְבִיעִית. אוּף הָכִי בַּחַיָּה דִּשְׁמָהּ אָדָם, דְּאַרְבַּע אַנְפִּין דִּילֵיהּ דְּאִינּוּן יְדוֹ"ד, מַקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא. תְּלַת חֵיוִין, דְּאִינּוּן תְּרֵיסַר שְׁבָטִין. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבַחִבּוּר הַקַּדְמוֹן אָמַר, רוֹעֶה נֶאֱמָן, אוֹתוֹ טַעַם שֶׁל זַרְקָא הִיא אוֹת יוֹ"ד, רְבִיעִית. אַף כָּךְ בַּחַיָּה שֶׁשְּׁמָהּ אָדָם, שֶׁאַרְבַּע פָּנִים שֶׁלָּהּ שֶׁהֵם יְהוֹ"ה, מַקָּף שׁוֹפָר הוֹלֵךְ סְגוֹלְתָּא. שְׁלֹשׁ חַיּוֹת שֶׁהֵן שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה, עוֹלַת תָּמִיד, אִיהִי רֶגֶל רְבִיעָאָה לְכֻרְסְיָיא עִלָּאָה, דָּא עוֹלָה תָּמִיד בְּכָל יוֹם, מֵאִינּוּן יוֹמִין שִׁית דִּבְרֵאשִׁית. בְּשַׁבָּת עַל חַד תְּרֵין, בְּגִין דְּיִתּוֹסַף בָּהּ נְהִירוּ וּשְׁלֵימָא כַּדְקָא יָאוּת, וְהָא אִתְמַר.

וּבְחִבּוּר קַדְמוֹן, עוֹלַת תָּמִיד הִיא רֶגֶל רְבִיעִית לַכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן. זוֹ עוֹלָה תָּמִיד בְּכָל יוֹם מֵאֵלּוּ הַיָּמִים שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. בְּשַׁבָּת - עַל אֶחָד שְׁנַיִם, כְּדֵי שֶׁיִּתּוֹסֵף בָּהּ אוֹר וּשְׁלֵמוּת כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, מַלְכוּ. בְּשִׁית סְפִירָן אִיהִי עוֹלָה תָּמִיד לְגַבֵּי ו', דְּאַחִיד בְּהוֹן. בֵּן יְ"הֹ, גְּנִיז בְּגִינָה. וּבְאֵן סְפִירָה מֵאִינּוּן שִׁית סְלִיקַת לְגַבֵּיהּ. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּאִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. דִּבְיוֹם הַשַּׁבָּת אִתּוֹסַף עִמֵּיהּ נֶפֶשׁ יְתֵירָה, דְּאִיהִי בִּינָה. ה' עִלָּאָה. י' אוֹת בְּשַׁבָּת, חָכְמָה עִלָּאָה. מֶלֶךְ מְעוּטָר בְּכֶתֶר, וּבְגִין דָּא, בְּתִפְלַת מוּסַף כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הַמַּלְכוּת בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת הִיא עוֹלָה תָּמִיד אֵצֶל אוֹת ו' שֶׁאֲחוּזָה בָּהֶן. בֵּן יְ"הֹ, גְּנוּז בְּבִינָה. וּבְאֵילּוּ סְפִירוֹת מֵאֵלּוּ הַשֵּׁשׁ עוֹלָה אֶצְלוֹ? בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, הַנִּקְרָא תִּפְאֶרֶת. שֶׁבְּיוֹם הַשַּׁבָּת נוֹסֶפֶת עִמּוֹ נֶפֶשׁ יְתֵרָה, שֶׁהִיא בִּינָה, ה' עֶלְיוֹנָה. י' - אוֹת בְּשַׁבָּת, חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, מֶלֶךְ מְעֻטָּר בְּכֶתֶר, וּמִשּׁוּם זֶה בִּתְפִלַּת מוּסַף כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ.

וּבְרֵאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם, וְכִי כַּמָּה רֵישִׁין אִית לֵהּ לְסִיהֲרָא. אֶלָּא אִינּוּן תְּרֵין נְקוּדִין, כְּגַוְונָא דָּא נְקוּדָה תַּתְאָה סִיהֲרָא, תְּרֵין רֵישִׁין דִּילֵהּ, תְּרֵין נְקוּדִין דְּאִינּוּן עַלָּהּ, סָגוֹל. בְּקַדְמִיתָא הֲוָה כֶּתֶר עֲלֵי תְּרֵי מַלְכִין כְּגַוְונָא דָּא, וַהֲוָת סְגוֹלְתָּא. וּלְבַתַר דְּאַמְרַת אִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד, אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ. וּנְחִיתַת לְרַגְלוֹי דִּתְרֵין מְלָכִים, כְּגַוְונָא דָּא וְהַיְינוּ סֶגוֹל, מַה דַּהֲוַת סְגוֹלְתָּא, אִתְהַדְּרַת סֶגוֹל.

וּבְרֵאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם - וְכִי כַּמָּה רָאשִׁים יֵשׁ לָהּ לַלְּבָנָה? אֶלָּא הֵם שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת כְּדֶגֶמֶת זֶה נְקֻדָּה תַּחְתּוֹנָה - הַלְּבָנָה, שְׁנֵי רָאשִׁים שֶׁלָּהּ אֵלּוּ שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת שֶׁהֵן עֲלֶיהָ סָגוֹל. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה כֶּתֶר עַל שְׁנֵי מְלָכִים כְּדֶגֶמֶת זֶה, וְהָיְתָה סְגוֹלְתָּא. וּלְבַסּוֹף שֶׁאָמְרָה אִי אֶפְשִׁי לִשְׁנֵי מְלָכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד, אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ. וְיָרְדָה לְרַגְלֵיהֶם שֶׁל שְׁנֵי מְלָכִים כְּמוֹ זֶה, וְזֶהוּ נְקוּד סָגוֹל. מַה שֶּׁהָיְתָה סְגוֹלְתָּא, חֲזָרָה לִהְיוֹת סָגוֹל.

וְרָזָא דְּמִלָּה, לְקָבֵל תְּרֵין נְקוּדִין, דְּאִינּוּן תְּרֵין מְלָכִים, קָא רָמִיז פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, וְלְקָבֵל נְקוּדָה עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהוּ, אָמַר, וְאַיִל אֶחָד, כְּמוֹ כֻּלָּא אֶחָד. בְּתַר דְּאַמְרַת אִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּכֶתֶר אֶחָד, אַזְעִירַת גַּרְמָהּ אוֹף הָכִי, וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת. אַיִל דְּיִצְחָק, אִתְהַדַּר שָׂעִיר. אִתְהַפַּךְ מֵרַחֲמֵי לְדִינָא, וְאִתְזְעִיר.

וְסוֹד הַדָּבָר - כְּנֶגֶד שְׁתֵּי נְקֻדּוֹת שֶׁהֵן שְׁנֵי מְלָכִים, רוֹמֵז בְּפָסוּק פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם. וּכְנֶגֶד נְקֻדָּה שֶׁהִיא עֲטָרָה עַל רֵאשֵׁיהֶם, אָמַר וְאַיִל אֶחָד, כְּמוֹ כֻּלָּא אֶחָד. אַחַר שֶׁאָמְרָה אִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּכֶתֶר אֶחָד, הִקְטִינָה עַצְמָהּ. אַף כָּךְ, וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת. אַיִל שֶׁל יִצְחָק חָזַר לִהְיוֹת שָׂעִיר. הִתְהַפֵּךְ מֵרַחֲמִים לְדִין, וְנִקְטַן.

וּבְגִין דָּא שָׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, וְלֹא אָמַר לְעוֹלָה, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא. וּמִנַּיְן דְּאִית יְרִידָה בַּחַטָּאת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ט) וַיֵּרֶד מֵעֲשׂוֹת הַחַטָּאת. וַאֲמַאי שָׁתַף עוֹלָה עִם חַטָּאת בִּיְרִידָה. אֶלָּא לְאוֹלְפָא, דְּעוֹלָה הֲוַת בְּקַדְמִיתָא מִדַּת הָרַחֲמִים, וּלְבָתַר אִתְהַפְּכַת לְדִינָא בִּיְרִידָה, וְאִתְקְרִיאַת חַטָּאת, וְכֻלָּא חַד.

וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, וְלֹא אָמַר לְעוֹלָה, לִהְיוֹת כָּתֶר. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁיֵּשׁ יְרִידָה בְּחַטָּאת? שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ט) וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת. וּמַדּוּעַ שִׁתֵּף עוֹלָה עִם חַטָּאת בִּיְרִידָה? אֶלָּא לְלַמֵּד, שֶׁעוֹלָה הָיְתָה בַּהַתְחָלָה מִדַּת הָרַחֲמִים, וּלְבַסּוֹף הִתְהַפְּכָה לְמִדַּת הַדִּין בִּיְרִידָה, וְנִקְרֵאת חַטָּאת, וְהַכֹּל אֶחָד.

דף רמח.

וּבְגִין דָּא, הָבִיאוּ עָלַי (דף רמ"ח ע"א) כִּפָּרָה, עָלַי הֲוֹת סִיהֲרָא כֻּתָּר וַדַּאי, כְּנַוְונָא דָּא וּלְבָתַר אִתְמְעִיטַת, וְנַחְתַּת לְרַגְלִין דִּילֵיהּ, כְּנַוְונָא דָּא וּבְנַוְונָא דָּא הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה, אִיתְּמַר בָּהּ, (ויקרא ו) הִיא הָעוֹלָה, סְלִיקַת מַרְגְּלוֹי. דְּאִתְּמַר בָּהּ, (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. לְמֵימַר בָּהּ, הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי. וְהַאי אִיהוּ רָזָא, (שמואל ב כג) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. דְּמַהֲפַּךְ דִּינָא לְרַחֲמֵי. וְרָזָא דְּמִלָּה, (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. כְּגַוְונָא דָּא, דוד"י. יְדוֹד.

וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה. עָלַי - הָיְתָה הַלְּבָנָה כֶּתֶר וַדַּאי, כְּדֶרֶךְ זֶה, וּלְבַסּוֹף הִתְמַעֶטָה וְיָרְדָה לְרַגְלָיו כְּדֶרֶךְ זֶה וּבִזְמַן זֶה נֶאֱמַר הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם ו) הִיא הָעֹלָה, עוֹלָה מֵרַגְלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדם רַגְלָי, לוֹמַר בָּהּ הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי. וְזֶהוּ סוֹד (שמואל ב כג) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. שֶׁמְּהַפֵּךְ דִּין לְרַחֲמִים. וְסוֹד הַדָּבָר - (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. כְּדֶרֶךְ זֶה הוה"י, יְהוֹוָה.

וְעוֹד, כֶּבֶשׂ א' וּשְׁנֵי כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים, לְקָבֵל תְּלַת סְפִירָן. שִׁבְעָה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה, לְקָבֵל שִׁבְעַ סְפִירָן. שִׁבְעָה כְּבָשִׂים, אִינּוּן ז' יוֹמִין דְּסִיהֲרָא. בְּנֵי שָׁנָה, בְּנוֹי דְּסִיהֲרָא, דְּאִקְרֵי שָׁנָה. דְּאִיהִי חָדָא מֵאִינּוּן שְׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְעוֹד, כֶּבֶשׂ אֶחָד וּשְׁנֵי כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים - כְּנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ סְפִירוֹת. שִׁבְעָה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה - כְּנֶגֶד שִׁבְעַ סְפִירוֹת. שִׁבְעָה כְּבָשִׂים - הֵם שִׁבְעָה יָמִים שֶׁל הַלְּבָנָה. בְּנֵי שָׁנָה - בְּנֵי הַלְּבָנָה שֶׁנִּקְרֵאת שָׁנָה, שֶׁהִיא אַחַת מֵאוֹתָן שְׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבָרֵאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וְגוֹ'. וְכִי כַּמָּה רָאשִׁין אִינּוּן לְסִיהֲרָא. וְהָא לֵית רֵישָׁא לְסִיהֲרָא, אֶלָּא שִׁמְשָׁא, דְּאִיהוּ רֵישָׁא לְגַבָּהּ. אֶלָּא רָאשֵׁי תְּרִין בְּכָל יַרְחָא וְיַרְחָא. וְאִינּוּן יַעֲקֹב וְיוֹסֵף, דְּמִתְחַדְּתֵי עַל סִיהֲרָא. וְעַל דָּא בָּעוּ לְחַדְּתָא לָהּ.

וּבְרֵאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וְגוֹ'. וְכִי כַּמָּה רָאשִׁים יֵשׁ לַלְּבָנָה? וַהֲרֵי אֵין רֹאשׁ לַלְּבָנָה אֶלָּא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא רֹאשׁ בִּשְׁבִילָהּ. אֶלָּא רָאשֵׁי - שְׁנַיִם, בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, וְהֵם יַעֲקֹב וְיוֹסֵף שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים עַל הַלְּבָנָה, וְעַל זֶה רָצוּ לְחַדֵּשׁ אוֹתָהּ.

פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, אֵלֵּין אִינּוּן דְּאָמְרָה סִיהֲרָא, דְּהֵיךְ יִשְׁתַּמְּשׁוּן בָּהּ כַּחֲדָא, וְאַזְעִירַת גַּרְמָהּ תְּחוֹתַיְיהוּ. וְאַיִל אֶחָד, דָּא אַיִל דְּיִצְחָק. וְכִי אַבְרָהָם לְאָן אָזִיל. אֶלָּא בְּגִין דְּאִתְעַר תַּמָּן עֶשָׂו, אִתְכְּנִישׁ אַבְרָהָם, דְּלָא יֶחֱמֵי לֵיהּ, וּמַאן אִיהוּ שָׂעִיר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. (תרי נוסחי)

וּבְגִין דְּזַמִּין לְאִתְעָרָא תַּמָּן עֶשָׂו דְּאִיהוּ שָׂעִיר אִתְכְּנִישׁ אַבְרָהָם, וְלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, יִצְחָק, אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, דְּרַחִימוּ דִּילֵיהּ לְגַבֵּיהּ, כַּחֲמָרָא עַל דּוּרְדְּיֵיהּ. יַעֲקֹב אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, לְתַבְרָא אַנְפּוֹי. יוֹסֵף דְּאִיהוּ שׁוֹר (ס"א שטן) דִּילֵיהּ, לְגַבֵּי רָחֵל.

פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם - אִלּוּ הֵם שֶׁאָמְרָה הַלְּבָנָה אֵיךְ יִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ כְּאֶחָד, וְהִמְעִיטָה עַצְמָהּ תַּחְתֵּיהֶם. אַיִל אֶחָד - זֶה אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק. וְכִי אַבְרָהָם לְהֵיכָן הָלַךְ? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהִתְעוֹרֵר שָׁם עֵשָׂו, נֶאֱסַף אַבְרָהָם, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אוֹתוֹ. וּמִי הוּא? שָׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ. (שתי נסחאות) וּמִשּׁוּם שֶׁמְּזַמֵּן לְהִתְעוֹרֵר שָׁם עֵשָׂו, שֶׁהוּא שָׂעִיר - נֶאֱסַף אַבְרָהָם וְלֹא נִמְצָא שָׁם. יִצְחָק נִמְצָא שָׁם, שֶׁהָאַהֲבָה שֶׁלּוֹ אֶצְלוֹ כְּיַיִן עַל שְׁמָרָיו. יַעֲקֹב מְצָא שָׁם לִשְׁבֹּר פָּנָיו. יוֹסֵף הוּא הַשּׁוֹר (שטן) שֶׁלּוֹ אֲצֶל רָחֵל.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וַדַּאי בְּנֵי שָׁנָה אִתְקְרִיאוּ עַל שֵׁם חַמָּה, (נ"א מלכות) אִימָּא קַדִּישָׁא, דְּאִתְמַר בָּהּ פְּנֵי מֹשֶׁה כִּכְפְנֵי חַמָּה. (ס"א סיהרא דאקרי שנה דאית בה שנ"ה יומין, כחושבן) שָׁנָה אִית בָּהּ שס"ה יוֹמִין, כְּחוּשְׁבַּן שס"ה לֹא תַּעֲשֶׂה. וְאִיהוּ עַל דָּא לִשְׁמָאלָא. אִימָּא עִלָּאָה, סִיהֲרָא בִּימִינָא. אֲסוּרָה בְּרַתָּא לְאַבָּא דְּאִיהוּ לִימִינָא חֶסֶד. וְאִיהִי כְּלִילָא מרמ"ח פְּקוּדִין. אִשְׁתְּכַח ו' עִם אִימָּא לִשְׁמָאלָא. בְּרַתָּא עִם אַבָּא לִימִינָא דְּחֶסֶד. (ואיהי כלילא מרמ"ח פקודין. אשתכח ו' עם אימא, ברתא עם אבא לימינא) וְרָזָא דְּמִלָּה, (משלי ג) בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. חָכְמָה אַבָּא. אָרֶץ בְּרַתָּא. כּוֹנֵן שָׁמַיִם דְּאִיהוּ בְּרָא, עִם אִימָּא דְּאִיהוּ תְּבוּנָה, וְהַאי אִיהוּ יחוד"ו, הֲוָיוֹת בְּאֶמְצַע.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וַדַּאי בְּנֵי שָׁנָה קְרָאִים עַל שֵׁם הַחַמָּה (מלכות), הָאֵם הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ פְּנֵי מֹשֶׁה כִּכְפְנֵי חַמָּה. (הלבנהשנקראתשנה, שישבה שנ"ה ימים חשבון) שָׁנָה יֵשׁ בָּהּ שס"ה יָמִים, כְּחֶשְׁבּוֹן שס"ה מִצְווֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, לָכֵן הוּא לִשְׁמֹאל. אִמָּא עֶלְיוֹנָה - הַלְּבָנָה בִּימִין. אֲסוּרָה הַבַּת לָאָב, שֶׁהוּא לִימִין, חֶסֶד. וְהִיא כְּלוּלָה מִרמ"ח מִצְווֹת. נִמְצֵאת ו' עִם אִמָּא לִשְׁמֹאל. הַבַּת עִם הָאָב לִימִין הַחֶסֶד. (והיא כלולה מרמ"ח מצוות. נמצאת ו' עם אמא, והבת עם האב לימין). וְסוֹד הַדָּבָר (משלי ג) בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. חָכְמָה אַבָּא - בַּת. כּוֹנֵן שָׁמַיִם - שֶׁהוּא בֵּן, עִם אִמָּא, שֶׁהִיא תְּבוּנָה. וְזֶהוּ צָרוּף יהוה"ו, הֲוָיוֹת בְּאֶמְצַע.

וְעוֹד וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד, תְּרֵין שְׂעִירִין אִינּוּן, דְּאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ (ויקרא טז) וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים וְגוֹ' גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל. שָׂעִיר לַיְיָ, בְּגִין מִיעוּט סִיהֲרָא, וְאִיהוּ שָׂעִיר אֶחָד לַיְדָוֹ"ד לְחַטָּאת. אֶחָד:

מִסְטָרָא דְּיִחוּדָא. אֲבָל שָׂעִיר דַּעֲזָאזֵל, לָא כְּתִיב בֵּיהּ אֶחָד, לָא קָרְבָּן, וְלָא אִשֶּׁה, וְלָא עוֹלָה. אֶלָּא וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה. וְשִׁלַּח, כִּדְאָמַר יַעֲקֹב (בראשית לב) מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו. אוּף הָכִי שׁוֹחַד, לְתַבְרָא רוּגְזָא דְּסָמָאֵ"ל, דְּלָא יִתְקָרִיב לְמַקְדְּשָׁא לְקַטְרְגָא.

עוֹד, וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד - שְׁנֵי שְׂעִירִים הֵם, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (ויקרא טז) וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים וְגוֹ' גּוֹרָל אֶחָד לַה' וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל. שָׂעִיר לה', בְּגִלַּל מְעוּט הַלְּבָנָה, וְהוּא שָׂעִיר אֶחָד לַיהוֹ"ה לְחַטָּאת. אֶחָד - מִצַּד הַיִּחוּד. אֲבָל שָׂעִיר שֶׁל עֲזָאזֵל לֹא כָּתוּב בּוֹ אֶחָד, לָא קָרְבָּן, וְלֹא אִשֶּׁה, וְלֹא עוֹלָה. אֶלָּא - וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה. וְשִׁלַּח, כְּמוֹ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב, (בראשית לב) מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו. אַף כָּךְ שׁוֹחַד, לִשְׁבּוֹר הָרוֹגֶז שֶׁל סָמָאֵ"ל שֶׁלֹּא יִתְקָרֵב לַמִּקְדָּשׁ לְקַטְרֵג.

לְכַלְבָּא דְּאִיהוּ רָעֵב, וּמַאן דְּבָעֵי דְּלָא נָשִׁיךְ לֵיהּ, יְהִיב לֵיהּ בִּשְׂרָא לְמֵיכַל, אוֹ נָהֲמָא, וְיַשְׁקֵי לֵיהּ מַיָּא. וְרָזָא דְּמִלָּה, (משלי כה) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְגוֹ'. וּבְדָא יִתְהַדַּר רְחִימוּ דְּבַר נָשׁ, דְּלָא דַּיֵּי דְּלָא נָשִׁיךְ לֵיהּ בְּכַמָּה יְסוּרִין, אֶלָּא אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי לֵיהּ סַנֵּיגּוֹרָא, וְאִתְהַדַּר רְחִימוּ'.

מָשָׁל לְכֶלֶב שֶׁהוּא רָעֵב, וּמִי שֶׁרוֹצֶה שֶׁלֹּא יִנְשֹׁךְ אוֹתוֹ, נוֹתֵן לוֹ בָּשָׂר לֶאֱכֹל אוֹ לֶחֶם, וְיַשְׁקֶה אוֹתוֹ מַיִם. וְסוֹד הַדָּבָר - (משלי כה) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְגוֹ'. וּבָזֶה יַחֲזֹר לְאַהֲבָתוֹ שֶׁל הָאָדָם. שֶׁלֹּא דַּי שֶׁלֹּא יִנְשֹׁךְ אוֹתוֹ בְּכַמָּה יְסוּרִים, אֶלָּא יַחֲזֹר לִהְיוֹת עָלָיו סָנֵגוֹר, וְיַחֲזֹר לִהְיוֹת אוֹהֲבוֹ.

דף רמח:

וַאֲמַאי הֲווֹ שַׁלְחִין לֵיהּ בְּיַד אִישׁ עִתִּי, פֻּגִים. בְּגִין דְּסִטְרִין אַחֲרָנִין כֻּלְּהוּ מָארֵי מוּמִין, וְאִתְקְרִיאוּ שְׂעִירִים, דִּכְתִיב, (ישעיה יג) וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ שָׁם. וְאִתְמַר בְּהוֹן, (ויקרא יז) וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִים. דְּעָלַייהוּ אִתְמַר, (דברים לב) יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלוֹהַּ. וּבְשָׂעִיר דָּא, אִתְפָּרַשׁ מִכֹּלָּא, וְנוֹשֵׂא כָּל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל עֲלֵיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם. וְעוֹד, בְּתַר דְּנָטִיל אִיהוּ וְנָשָׂא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוֹשֵׂא עָוֹן. (שמות לד) מַאי בֵּין נוֹשֵׂא לְנָשָׂא. נָשָׂא: מָטוּלָא. נוֹשֵׂא: סְלִיקוּ דְּמָטוּלָא. (ובחבורא קדמאה) (ע"כ רע"מ)

וּמַדּוּעַ הָיוּ שׁוֹלְחִים אוֹתוֹ בְּיַד אִישׁ עִתִּי, פְּגוּם? מִשּׁוּם שֶׁהַצַּדִּים הָאֲחֵרִים כֻּלָּם בַּעֲלֵי מוּמִים, וְנִקְרְאוּ שְׂעִירִים, שֶׁכָּתוּב (ישעיה יג) וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ שָׁם. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, (ויקרא יז) וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִים. שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דברים לב) יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַּ. וּבְשָׂעִיר זֶה נִפְרָשׁ מֵהַכֹּל, וְנוֹשֵׂא אֶת כָּל חוֹבוֹת יִשְׂרָאֵל עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז) וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹתָם. וְעוֹד, אַחַר שֶׁנּוֹטֵל הוּא - וְנָשָׂא. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שמות לד) נוֹשֵׂא עָוֹן. מַה בֵּין נוֹשֵׂא לְנָשָׂא? נָשָׂא - מַשְׁאוֹי. נוֹשֵׂא - הֲרָמַת הַמַּשְׁאוֹי. (ובחבור קדמון) (ע"כ רעיא מהימנא).

וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, תְּלַת דַּרְגִּין קַדְמָאִין דִּילֵהּ, דְּכָל חַד וְחַד עֶשֶׂר, כְּנֶגְוָונָא דִּלְעֵילָּא עֶשְׂרוֹנִים, חַד מֵעֲשָׂרָה. וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד, אֲמַאי אִקְרֵי חַטָּאת. בְּגִין דְּאִיהוּ חַטָּאת, וּמִסְטְרָא דְּחַטָּאת הוּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְהָא כְּתִיב לְיָיָ. (דף רמ"ח ע"ב) אֶלָּא לַיָּיָ אִתְקְרִיב וַדַּאי, דִּכְתִיב לְכַפֵּר. לְתַבְרָא אַנְפִּין, וְכֹלָּא יִתְקָרִיב לְמַקְדְּשָׁא, אֶלָּא יְהֵבֵי חוּלָקָא חָדָא לְסָמָאֵל,

וְאָכִיל לֵיהּ, וְלָא אִחִיד בִּשְׁאַר קָרְבְּנִין. וְדָא אִיהוּ לְחוֹדֵיהּ, דְּלָא אִשְׁתְּתַף אַחֲרָא עִמֵּיהּ לְמֵיכַל בֵּיהּ.

וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים - שְׁלֹשׁ מַדְרֵגוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁלָּהּ, שֶׁכָּל אַחַת וְאַחַת - עֶשֶׂר, כְּדֶגְמָא שֶׁל מַעְלָה - עֶשְׂרִים, אֶחָד מֵעֲשָׂרָה. וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד, מַדּוּעַ נִקְרָא חַטָּאת? מִשּׁוּם שֶׁהוּא חַטָּאת, וּמִצַּד הַחַטָּאת הוּא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַהֲרֵי כָּתוּב לַה'. אֶלָּא לְשֵׁם ה' מְקֻרָב בְּוַדַּאי, שֶׁכָּתוּב לְכַפֵּר. לְשַׁבֵּר פָּנִים, וְהַכֹּל יִתְקָרֵב לְמַקְדֵּשׁ, אֶלָּא נוֹתְנִים חֵלֶק אֶחָד לְסָמָאֵל, וְאוֹכֵל אוֹתוֹ, וְלֹא אוֹחֵז בִּשְׁאַר הַקָּרְבָּנוֹת. וְזֶהוּ לְבַדּוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁתַּתֵּף אַחֵר עִמּוֹ לֶאֱכֹל בּוֹ.

אִיהוּ אִתְהֲנֵי בְּגוֹ סְעוּדְתָא דְּמַלְכָּא בְּחוּלְקָא דָּא, וְעַל דָּא חַדֵּי, וְאִתְפְּרַשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְלָא מְקַטְרְגָא עֲלַיְיהוּ. וְאִי לָאו דְּהַוָה מִיעוּטָא דְּסִיהֲרָא, לָא הֲווֹ יָהֲבֵי לֵיהּ בְּסָעוּדְתָא דְּמַלְכָּא כְּלוּם. וְכִי בְּמִיעוּטָא דְּסִיהֲרָא מַאי קָא עָבִיד. אֶלָּא בְּגִין דְּקָרִיב וְיָנִיק, וְנָטִיל חֵילָא לְעַמֵּיהּ, מִגּוֹ סְטָר שְׂמָאלָא דְּסִיהֲרָא, וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ. וּבְשָׂעִיר דָּא אִתְפְּרַשׁ מִכֹּלָּא, וְאִתְהֲנֵי בְּהַאי. וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְעִיר לָהּ לְסִיהֲרָא, מְקָרְבִין לֵיהּ לְהַאי שָׂעִיר, בְּגִין דְּיִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ, וְלָא יִתְקָרִיב לְמַקְדְּשָׁא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה. עָלַי: בְּגִינִי, דְּאַזְעִירַת לָהּ, בְּגִין סַבְּת דִּילִי אַתּוּן צָרִיכִין דָּא.

הוּא נֶהֱנָה בְּתוֹךְ סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ בְּחֶלֶק זֶה, וְעַל זֶה שָׂמֵחַ, וְנִפְרָד מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא מְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם. וְאִם לֹא שֶׁהָיָה מִעוּט הַלְּבָנָה, לֹא הָיוּ נוֹתְנִים לוֹ בְּסָעוּדַת הַמֶּלֶךְ כְּלוּם. וְכִי בְּמִעוּט הַלְּבָנָה מֶה הָיָה עוֹשֶׂה? אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתְקָרֵב וְיִינַק וְיִקַּח כֹּחַ לְעַמּוֹ מִתּוֹךְ צַד שְׂמֹאל שֶׁל הַלְּבָנָה, וְיִתְחַזֵּק בּוֹ. וּבְשָׂעִיר זֶה נִפְרָד מֵהַכֹּל וְנֶהֱנֶה בָּזֶה. וּמִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִמְעִיט לָהּ לַלְּבָנָה, מַקְרִיבִים לוֹ לָזֶה הַשָּׂעִיר, כְּדֵי שֶׁיִּפָּרֵד מִמֶּנּוּ וְלֹא יִתְקָרֵב לְמַקְדָּשׁ. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, הָבִיאוּ עָלַי כַּפָּרָה. עָלַי - בְּגָלָלִי, שֶׁהִמְעַטְתִּי אוֹתָהּ. בִּגְלַל סִבָּה שֶׁלִּי אַתֶּם צְרִיכִים זֶה.

רעיא מהימנא (במדבר כ"ח) וּבְרֵאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם, אִינּוּן יַעֲקֹב וְיוֹסֵף. (בראשית לז) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, דְּמַחְדְּתֵי עַל סִיהֲרָא. אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּחֲנוֹךְ דְּאָמַר, כְּמָה דִּבְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, דְּאִתְדַּכְיָאת סִיהֲרָא לְאִתְקָרְבָא בְּבַעְלָהּ, אִצְטְרִיךְ לְמֵיהַב לְסִטְרָא אַחֲרָא חוּלְקָא חֲדָא, בְּהַהוּא זִינָא דִּילָהּ. אוּף הָכִי נָמֵי אִצְטְרִיכַת לְאִתְּתָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְדַּכְיָאת לְאִתְקָרְבָא בְּבַעְלָהּ, לְמֵיהַב חוּלְקָא חֲדָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, בְּהַהוּא זִינָא דִּילֵיהּ.

וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם (במדבר כח) - הֵם יַעֲקֹב וְיוֹסֵף. (בראשית לז) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, שֶׁמִּתְחַדְּשִׁים עַל הַלְּבָנָה. מָצִינוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ שֶׁאָמַר, כְּמוֹ שֶׁבְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁנִּטְהֶרֶת הַלְּבָנָה לְהִתְקָרֵב בְּבַעְלָהּ, צָרִיךְ לָתֵת לְצַד הָאַחֵר חֵלֶק אֶחָד בְּאוֹתוֹ מִין שֶׁלָּהּ - אַף כָּךְ גַּם כֵּן צְרִיכָה הָאִשָּׁה בְּשָׁעָה שֶׁנִּטְהֶרֶת לְהִתְקָרֵב בְּבַעְלָהּ לָתֵת חֵלֶק אֶחָד לְצַד הָאַחֵר בְּאוֹתוֹ מִין שֶׁלּוֹ.

וּמַאן אִיהוּ. הַהוּא חוּלְקָא טוּפְרָהָא בְּטַנּוּפָא דִּלְהוֹן. וּזְעִיר מֵרֵישׁ דְּשַׂעֲרָא, בְּגִין דְּבָעֵי לְאַסְרְקָא רֵישָׁא, וּלְאַכְרְכָא לוֹן דָּא בְּדָא, וְלָא יֵזִיל אֲבַתְרָהּ הַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא, לְאַבְאָשָׁא לָהּ, וְאִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ בְּכָל סִטְרִין.

וּמַה תַּעֲבִיד, מֵהַהוּא שַׁעֲרָא וְטוּפְרִין. לְבָתַר דְּתִכְרִיךְ לוֹן כַּחֲדָא, אִצְטְרִיךְ לְאַנָחָא לוֹן בַּאֲתָר דְּלָא עַבְרִין תַּמָן בְּנֵי נָשָׁא, אוֹ בְּגוֹ חוֹרִין תַּתָּאִין דְּחֲצָרָא, וְתַנְּיֵנִיז לוֹן תַּמָּן. (ועוד וברא"ש חדשיכם אמרו, שייך כאן) וּמַהוּ, ? אוֹתוֹ חֵלֶק הַצִּפָּרְנַיִם בַּלְּכְלוּךְ שֶׁלָּהֶם. וּמְעַט מִשַּׁעֲרוֹת הָרֹאשׁ, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לִסְרֹק רֹאשָׁהּ, וְלִכְרֹךְ אוֹתָם זֶה בָּזֶה, וְלֹא יֵלֵךְ אַחֲרֶיהָ אוֹתוֹ צַד הָרַע לְהָרַע לָהּ, וְיִפָּרֵד מִמֶּנָּה בְּכָל הַצְּדָדִים. וּמַה תַּעֲשֶׂה מֵאוֹתוֹ שֵׂעָר וְצִפָּרְנַיִם? לְאַחַר שֶׁתִּכְרֹךְ אוֹתָם כְּאֶחָד, צָרִיךְ לְהַנִּיחַ אוֹתָם בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא עוֹבְרִים שָׁם בְּנֵי אָדָם, אוֹ בְּתוֹךְ חוֹרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁל הֶחָצֵר, וְיִגְנֹז אוֹתָם שָׁם.

וְעוֹד וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם אָמְרוּ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, דְּכַד הֲווֹ מְקַדְּשִׁין יַרְחִין עַל פִּי בֵּית דִּין, הֲווֹ מַשְׁיְאִין מַשּׁוּאוֹת בְּרֹאשֵׁי הֶהָרִים, וַהֲווּ אָמְרִין כָּזֶה רְאֵה וְקַדֵּשׁ. לְזִמְנִין סָהֲרָא הֲוָת כְּגַוְונָא דְּא הֲוָה מִסְתַּכְּלָא לְעֵילָּא בְּקַרְנָא. וּלְזִמְנִין מִסְתַּכְּלָא לְתַתָּא כְּגוֹנָא דְּא לְזִמְנִין מִסְתַּכְּלָא לְמִזְרָח כְּגוֹנָא דְּא כ לְזִמְנִין לְמַעֲרָב כְּגוֹנָא דְּא לְזִמְנִין לְדָרוֹם וּלְזִמְנִין לַצָּפוֹן וְהַאי אִיהוּ כ אִסְתַּכְּלוּתָהּ דִּילָהּ לְשֵׁית סִטְרִין דְּכָלִיל לוֹן תִּפְאֶרֶת דְּאִיהוּ ו' גְּדוּלָּה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת. נָצַח הוֹד יְסוֹד.

וְעוֹד וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם - אָמְרוּ חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיוּ מְקַדְּשִׁים חֳדָשִׁים עַל פִּי בֵּית דִּין, הָיוּ מַשִּׂיאִין מַשּׂוּאוֹת בְּרֹאשֵׁי הֶהָרִים, וְהָיוּ אוֹמְרִים: כָּזֶה רְאֵה וְקַדֵּשׁ. לִפְעָמִים הָיְתָה הַלְּבָנָה כְּדֶגֶמָא זוֹ (ציור) הָיְתָה מִסְתַּכֶּלֶת לְמַעְלָה בְּקַרְנֶיהָ. וְלִפְעָמִים מִסְתַּכֶּלֶת לְמַטָּה כְּדֶגֶמָא זוֹ (ציור) לִפְעָמִים מִסְתַּכֶּלֶת לַמִּזְרָח כְּדֶגֶמָא זוֹ (ציור) לִפְעָמִים מִסְתַּכֶּלֶת לְמַעֲרָב כְּדֶגֶמָא זוֹ - כ. לִפְעָמִים לַדָּרוֹם, וְלִפְעָמִים לַצָּפוֹן, וְזוֹהִי אוֹת כ, הַהִסְתַּכְּלוּת שֶׁלָּהּ לְשִׁשָּׁה צְדָדִים שֶׁכּוֹלֶלֶת אוֹתָם הַתִּפְאֶרֶת, שֶׁהִיא אוֹת ו', גְּדֻלָּה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת נֶצַח הוֹד יְסוֹד.

נְקוּדָא דְּנָגִיד עֲלֵיהּ מִלְּגוֹ, הִיא חָכְמָה. וְהַהִיא חוּט דְּאִסְתַּחַר עָלָהּ, אִיהוּ כֶּתֶר. וְהַהִיא נְקוּדָא אִיהוּ לְזִמְנִין עֲטָרָה, וּלְזִמְנִין כֹּסֶא, לְמֵיתַב עֲלֵיהּ, לְזִמְנִין שְׁרַפְרָף לַהֲדוֹם רַגְלָיו.

נְקֻדָּה שֶׁמּוֹשֶׁכֶת עָלֶיהָ מִבִּפְנִים הִיא חָכְמָה. וְאוֹתוֹ הַחוּט הַסּוֹבֵב עָלֶיהָ הוּא כֶּתֶר. וְאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה הַהִיא לִפְעָמִים עֲטָרָה, וְלִפְעָמִים כִּסֵּא לְשֶׁבֶת עָלֶיהָ, לִפְעָמִים שְׁרַפְרַף לַהֲדוֹם רַגְלֶיהָ.

וַאֲמַאי אִתְקְרִיאַת לְבָנָה. עַל שֵׁם לִבּוּן הַהֲלָכָה, דְּאִיהִי מִלְּגוֹ, (תהלים מה) כָּל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וּבְאֵשָׁא דְּבִינָה דְּנָחִית עָלָה אִיהִי מִתְלַבְּנַת. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וּמַאי דַּהֲוֹת אָדְנֵי דִּינָא, סוּמָקָא בִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן בִּינָה. אִתְלַבְּנַת מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, דְּתַמָּן חָכְמָה, וְאִתְהַדְּרַת יְדוֹד.

וּמַדּוּעַ נִקְרֵאת לְבָנָה? עַל שֵׁם לִבּוּן הַהֲלָכָה, שֶׁהִיא מִבִּפְנִים, (תהלים מה) כָּל כְּבוּדָּה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה. וּבְאֵשׁ הַבִּינָה שֶׁיּוֹרֵד עָלֶיהָ הִיא מִתְלַבֶּנֶת. וְסוֹד הַדָּבָר - (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וּמַה שֶּׁהָיְתָה אוֹתִיּוֹת אָדנָי דִּין, אֲדָמָה בִּגְבוּרָה, שֶׁשָּׁם הַבִּינָה - הִתְלַבְּנָה מִצַּד הַחֶסֶד, שֶׁשָּׁם חָכְמָה, וְחָזְרָה אוֹתִיּוֹת יְהוָה.

וּמַה גָּרִים לְאִתְהַפְּכָא מִדִּינָא לְרַחֲמֵי צַדִּיקִים גְּמוּרִים דְּסִיהֲרָא מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, אִיהִי קְלִיפָּא דִּילֵיהּ חֲשׁוּכָא, אִם בַּהֶרֶת שְׂחוֹרָה, הִיא יֵצֶר הָרַע, שִׂפְחָה. (ויקרא יג) וּשְׂפָלָה אֵינֶנָּה וְהִיא כֵּהָה, וְלֵית לָהּ מִדִּילָהּ, אֶלָּא הַהוּא חוּט דְּנָהִיר בָּהּ, דְּאִיהוּ לְוָה בְּלֵילְיָא, דְּאִיהִי גָּלוּתָא. וְאִתְעָבַר מִנָּהּ בִּימָמָא, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּבֵיהּ (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

וּמַה גָּרַם לְהִתְהַפֵּךְ מִדִּין לְרַחֲמִים? צַדִּיקִים גְּמוּרִים, שֶׁהַלְּבָנָה מִצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, הַקְּלִפָּה שֶׁלָּהּ הִיא חֹשֶׁךְ, אִם בַּהֶרֶת שְׂחוֹרָה, הִיא יֵצֶר הָרַע, שִׂפְחָה. (ויקרא יג) וּשְׂפָלָה אַיְּנָהּ, וְהִיא כֵּהָה. וְאֵין לָהּ מִשֶּׁלָּהּ אֶלָּא אוֹתוֹ חוּט שֶׁמֵּאִיר בָּהּ, שֶׁהוּא לוֹוֶה אוֹתָהּ בַּלַּיְלָה, שֶׁהִיא גְּלוּת. וְעוֹבֵר מִמֶּנָּה בַּיּוֹם, שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא, שֶׁבּוֹ (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

דף רמט.

אֲבָל סִיהֲרָא דְּעֵץ הַחַיִּים, הַהִיא נְקוּדָה דִּלְגָו מִנָּהּ, אִיהִי כְּמַבּוּעָא דִּלְיֵת לֵיהּ פְּסָק, דְּכְתִיב בָּהּ, (ישעיה נח) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וְאִתְקְרִיאַת אַיֶּלֶת אֲהָבִים מִסִּטְרָא דְּחֶסֶד, דְּהַיְינוּ (ירמיה לא) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהֵבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד. וּתְרֵין קַרְנַיִן אִית לָהּ מִן נְהוֹרָא, כְּגַוְונָא דָּא לְזִמְנִין הָאַחַת גְּבוֹהָה מִן הַשֵּׁנִית כְּגוֹנָא דָּא: לְזִמְנִין קַרְנִין אִינּוּן שָׁוִין. (ע"כ רעיא מהימנא).

אֲבָל הַלְּבָנָה שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, אוֹתָהּ נְקֻדָּה שֶׁבְּפְנִים מִמֶּנָּה, הִיא כְּמִקּוֹר הַמַּעְיָן שֶׁאֵין לוֹ הֶפְסֵק, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (ישעיה נח) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וְנִקְרֵאת אַיֶּלֶת אֲהָבִים מִצַּד הַחֶסֶד, כְּלוֹמַר (ירמיה לא) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהֵבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד. וּשְׁתֵּי קְרָנַיִם יֵשׁ לָהּ מִן הָאוֹר, כְּדֶגְמָא זוֹ (ציור) לִפְעָמִים הָאַחַת גְּבוֹהָה מִן הַשֵּׁנִיָּה כְּדֶגְמָא זוֹ (ציור) לִפְעָמִים הַקְּרָנַיִם הֵן שָׁווֹת. (ציור) (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים מב) כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, כְּתִיב הָכָא אַיָּל וּכְתִיב הָתָם אַיֶּלֶת בְּגִין דְּאִית דְּכַר וְאִית נוּקְבָא (ואף על גב דאית דכר ונוקבא, כולא חד. האי איל, איהו אקרי דכר. ואיהו אקרי נוקבא. הדא הוא דכתיב כאיל תערוג ולא כתיב יערוג. וכלא חד. אילת השחר).

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (תהלים מב) כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. פָּסוּק זֶה פֵּרְשׁוּהוּ, כָּתוּב כָּאן אַיָּל, וְכָתוּב שָׁם אַיֶּלֶת. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ זָכָר וְיֵשׁ נְקֵבָה (ואף על גב שיש זכרונקבה, הכלאחד. האילהזה, הואנקראזכר, והוא נקרא נקבה. זהו שכתוב כאיל תערג, ולא כתוב יערג. והכל אחד. אילת השחר).

מַאי אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. אֶלָּא דָּא אִיהִי חַיָּה חָדָא רַחֲמָנִית, דְּלֵית בְּכָל חֵיוָן דְּעָלְמָא רַחֲמָנִית כְּוָותָהּ. בְּגִין דִּבְשַׁעֲתָא דְּדָחִיקַת לָהּ שַׁעֲתָא, וְאִצְטְרִיכַת לְמְזוֹנָא לָהּ וּלְכָל חֵיוָן. אִיהִי אָזְלַת לְמַרְחִיק לְאַרַח רְחִיקָא. וְאָתְיָאת וְאוֹבִילַת מְזוֹנָא. וְלָא בָּעָאת לְמֵיכַל, עַד דְּתֵיתֵי וְתִתְהַדָּר לְאַתְרָהָא. אֲמַאי. בְּגִין דְּיִתְכַּנְשׁוּן לְגַבָּהּ שְׁאַר חֵיוָן, וּתְחֻלֵּק לוֹן מֵהַהוּא מְזוֹנָא. וְכַד אָתַת, מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבָּהּ כָּל שְׁאַר חֵיוָן, וְהִיא קַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וּפַלְגַת לְכָל חַד וְחַד. וְסִימָן, (משלי לא) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגוֹ'. וּמַמָּה דִּפְלִיגַת לוֹן, אִיהִי שַׂבְעָה, כְּאִלּוּ אָכְלָה יַתִּיר מֵיכְלָא מִכֹּלָּא. (אימתי פליגת לון).

מַהִי אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר? אֶלָּא זוֹהִי חַיָּה אַחַת רַחֲמָנִית שֶׁאֵין בְּכָל חַיּוֹת הָעוֹלָם רַחֲמָנִית כְּמוֹתָהּ. מִשּׁוּם שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁדְּחוּקָה לָהּ הַשָּׁעָה וּצְרִיכָה לְמָזוֹן לָהּ וּלְכָל הַחַיּוֹת, הִיא הוֹלֶכֶת לְמֵרָחוֹק לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, וּמְבִיאָה וּמוֹבִילָה מָזוֹן, וְלֹא רוֹצָה לֶאֱכֹל עַד שֶׁתָּבֹא וְתַחֲזֹר לִמְקוֹמָהּ. מַדּוּעַ? כְּדֵי שֶׁיִּתְאַסְּפוּ אֶצְלָהּ שְׁאָר

הַחַיּוֹת וּתְחַלֵּק לָהֶן מֵאוֹתוֹ מָזוֹן. וְכַאֲשֶׁר מַגִּיעָה, מִתְאַסְפוֹת אֶצְלָהּ כָּל שְׁאָר הַחַיּוֹת, וְהִיא עוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע וּמְחַלֶּקֶת לְכָל אַחַת וְאַחַת. וְסִימָן לַדָּבָר - (משלי לא) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגוֹ'. וּמַמָּה שֶׁמְּחַלֶּקֶת לָהֶן הִיא שְׂבֵעָה, כְּאִלּוּ אָכְלָה יוֹתֵר אֹכֶל מִכֻּלָּן. (מתי מחלקת להן, ').

וְכַד יֵיתֵי צַפְרָא דְּאִתְקְרֵי שַׁחַר. יֵיתֵי לָהּ חֲבָלִים דְּגָלוּתָא. וּבְגִין דָּא, אִתְקְרֵיאַת אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. עַל שֵׁם קַדְּרוּתָא דְּצַפְרָא. דַּחֲבָלִים לָהּ כְּיוֹלֵדָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה כו) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לְלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ וְגוֹ'. (אמר רעיא מהימנא בההוא זמנא שייך אחרי זה)

וְכַאֲשֶׁר יַגִּיעַ הַבֹּקֶר שֶׁנִּקְרָא שַׁחַר, יַגִּיעַ לָהּ חֲבָלֵי גָּלוּת. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרֵאת אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, עַל שֵׁם שַׁחֲרוּת הַבֹּקֶר. שֶׁיֵּשׁ לָהּ כְּאֵבִים כְּמוֹ הַיּוֹלֶדֶת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כו) כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לְלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ וְגוֹ'.

אֵימָתַי פַּלְגַּת לָהוֹן. כַּד צַפְרָא בָּעֵי לְמֵיתֵי. בְּעוֹד דְּאִיהִי לֵילְיָא, וְקַדְּרוּתָא סְלִיקַת לְאַנְהָרָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּאַנְהִיר צַפְרָא, כֻּלְּהוּ שַׁבְעִין בְּמִזוֹנָא דִּילָהּ.

מְתַי מְחַלֶּקֶת לָהֶן? כַּאֲשֶׁר הַבֹּקֶר רוֹצֶה לָבֹא, בְּעוֹד שֶׁהוּא לַיְלָה וְהַשַּׁחֲרוּת עוֹלָה לְהָאִיר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁהֵאִיר הַבֹּקֶר, כֻּלָּם שְׂבֵעִים בְּמָזוֹן שֶׁלָּהּ.

כְּדֵין, קָלָא חֲדָא אִתְעַר בְּאֶמְצָעִיתָא דִּרְקִיעַ, קָאֲרֵי בְּחַיִל וְאָמַר, קְרִיבִין עוּלוּ לְדוּכְתַּיְיכוּ. רְחִיקִין. פּוּקוּ. כָּל חַד וְחַד לִיכְנֵשׁ לְאַתְרֵיהּ דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. כֵּיוָן דְּאַנְהִיר שִׁמְשָׁא, כָּל חַד וְחַד אִתְכְּנִישׁ לְאַתְרֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד) תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְגוֹ'. וְאִיהִי אַיֶּלֶת בֵּימָמָא, וְאִתְגַּלְיָא בְּלֵילְיָא. וּפַלְגָא בְּצַפְרָא. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי, אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר.

אָז קוֹל אֶחָד מִתְעוֹרֵר בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ, קוֹרֵא בְּכֹחַ וְאוֹמֵר: קְרוֹבִים הִכָּנְסוּ לִמְקוֹמְכֶם! רְחוֹקִים צְאוּ! כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵאָסֵף לִמְקוֹמוֹ הָרָאוּי לוֹ. כֵּיוָן שֶׁהֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נֶאֱסָף לִמְקוֹמוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְגוֹ'. וְהִיא הוֹלֶכֶת בַּיּוֹם, וּמִתְגַּלֵּית בַּלַּיְלָה, וּמְחַלֶּקֶת בַּבֹּקֶר. וְלָכֵן נִקְרֵאת אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר.

דף רמט:

לְבָתַר אִתַּתְקְפַת כְּגִיבָּר וְאַזְלַת, וְאִקְרֵי אַיָּל. לְאָן אֲתָר אַזְלַת. אַזְלַת שִׁתִּין פַּרְסֵי מַהֲהוּא (דף רמ"ט ע"ב) אֲתָר דְּנָפְקָא, וְעָאלַת לְגוֹ טוּרָא דַּחֲשׁוֹכָא. (ומתמן ארחת מזונא) אַזְלַת בְּגוֹ הַהוּא טוּרָא דַּחֲשׁוֹכָא, אָרַח לְרַגְלָהּ חִוְיָא חָדָא עֲקִימָא, וְאָזִיל לְרַגְלָהּ. וְאִיהִי סַלְקָא מִתַּמָּן, לְגַבֵּי טוּרָא דִּנְהוֹרָא. כֵּיוָן דְּמָטַת תַּמָּן, זַמִּין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חִוְיָא אַחֲרָא, וְנָפִיק וּמְקַטְרְגָא דָּא בְּדָא, וְאִיהִי אִשְׁתְּזִיבַת. וּמִתַּמָּן נָטְלַת מְזוֹנָא, וְתָבַת לְאַתְרָהּ, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא. וּמִפַּלְגוּ לֵילְיָא, שָׁרְיָא לְפַלְגָא, עַד דְּסָלְקַת קַדְּרוּתָא דְּצַפְרָא. כֵּיוָן דְּאַנְהִיר יְמָמָא, אַזְלַת, וְלָא אִתְחֲזְיַאת, כְּמָה דְּאוּקְמַר.

לְבַסּוֹף מִתְגַּבֶּרֶת כְּגִבּוֹר וְהוֹלֶכֶת, וְנִקְרֵאת אַיָּל. לְאֵיזֶה מָקוֹם הוֹלֶכֶת? הוֹלֶכֶת שִׁשִּׁים פַּרְסָאוֹת מֵאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁיְּצָאָה, וְנִכְנֶסֶת לְתוֹךְ הַר שֶׁל חֹשֶׁךְ. (ומשם מריחה מזון) הוֹלֶכֶת בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַר שֶׁל חֹשֶׁךְ, וּמֵרִיחַ אֶת רַגְלֶיהָ נָחָשׁ אֶחָד עֲקַלְתּוֹן, וְהוֹלֵךְ לְמַרְגְּלוֹתֶיהָ. וְהִיא עוֹלָה מִשָּׁם אֶצֶל הַר שֶׁל אוֹר. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעָה שָׁם, מְזֻמָּן לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָחָשׁ אֶחָד, וְיוֹצֵא וְנִלְחָם זֶה בָּזֶה, וְהִיא נִצּוֹלֶת. וּמִשָּׁם נוֹטֶלֶת מָזוֹן וְשָׂבָה לְמָקוֹמָהּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. וּמֵחֲצוֹת לַיְלָה מַתְחִילָה לְחַלֵּק, עַד שֶׁעוֹלָה שַׁחֲרוּת הַבֹּקֶר. כֵּיוָן שֶׁמֵּאִיר הַיּוֹם, הוֹלֶכֶת וְלֹא מִתְרָאָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וּבְשַׁעֲתָא דְּעָלְמָא אִצְטְרִיךְ לְמִטְרָא, מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבָּהּ כָּל שְׁאַר חֵינָן, וְהִיא סְלִיקַת לְרֵישׁ טוּרָא רַמָּאָה, וְאִתְעַטְּפַת רֵישָׁהָא בֵּין בִּרְכָהָא, וְנָעֲשַׂת גּוֹעָה בָּתַר גּוֹעָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַע קָלָהּ, וְאִתְמְלֵי רַחֲמִין, וְחָס עַל עָלְמָא. וְהִיא נַחְתַּת מֵרֵישׁ טוּרָא, וְרַהֲטַת, וּטְמִירַת גַּרְמָהָא. וְכָל שְׁאַר חֵיוָתָא אָבַתְרָהָא רָהֲטִין, וְלָא מַשְׁכְּחִין לָהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים מב) כְּאַיָּל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם. מַאי עַל אֲפִיקֵי מָיִם. עַל אֲפִיקֵי מָיִם מֵהַנְהוּ דְּאִתְיְבָּשׁוּ, וְעָלְמָא צָחֵי עַל מַיָּיא, כְּדֵין תַּעֲרוֹג.

וּבְשָׁעָה שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ לְמָטָר, מִתְאַסְּפוֹת אֶצְלָהּ כָּל שְׁאָר הַחַיּוֹת, וְהִיא עוֹלָה לְרֹאשׁ הַר גָּבוֹהַּ, וּמַכְנִיסָה רֹאשָׁהּ בֵּין בִּרְכֶּיהָ, וּבוֹכָה בְּכִיָּה אַחַר בְּכִיָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ קוֹלָהּ וּמִתְמַלֵּא רַחֲמִים וְחָס עַל הָעוֹלָם. וְהִיא יוֹרֶדֶת מֵרֹאשׁ הָהָר, וְרָצָה, וּמִסְתִּירָה עַצְמָהּ, וְכָל שְׁאָר הַחַיּוֹת רוֹדְפוֹת אַחֲרֶיהָ וְלֹא מוֹצְאוֹת אוֹתָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מב) כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם. מַהוּ עַל אֲפִיקֵי מָיִם? עַל אֲפִיקֵי מַיִם - מֵאֵלּוּ שֶׁהִתְיַבְּשׁוּ, וְהָעוֹלָם צָמֵא לְמַיִם, וְאָז תַּעֲרֹג.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְעַבְּרַת, אַסְתִּימַת, כֵּיוָן דְּמָטָא זְמַנָּא לְמֵילַד, גָּעֲאַת וְרַמְאַת קָלִין, קָלָא בָּתַר קָלָא, עַד שִׁבְעִין קָלִין, כְּחוּשְׁבַּן תֵּיבִין (תהלים כ) דְּיַעַנְךָ יְיָ בְּיוֹם צָרָה, דְּאִיהִי שִׁירְתָא דְּעוּבַּרְתָּא דָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַע לָהּ, וְזַמִּין לְגַבָּהּ. כְּדֵין אַפִּיק חַד חִוְיָא רַבְרְבָא, מִגּוֹ טוּרֵי חָשׁוּךְ וְאָתֵי בֵּין טוּרִין, פּוּמֵיהּ מְלַחֲכָא בְּעַפְרָא, מָטֵי עַד הַאי אַיָּל, וְאָתֵי וְנָשִׁיךְ לָהּ בְּהַהוּא אֲתָר, תְּרֵי זִמְנֵי.

בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת, נִסְתֶּמֶת. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ זְמַנָּהּ לְיֹלֶד, בּוֹכָה וּמְרִימָה קוֹלוֹת, קוֹל אַחַר קוֹל, עַד שִׁבְעִים קוֹלוֹת כְּחֶשְׁבּוֹן תֵּבוֹת שֶׁל מִזְמוֹר (תהלים כ) יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה, שֶׁהִיא שִׁירָה שֶׁל הַמְעֻבֶּרֶת הַזֹּאת. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ לָהּ וּמְצוּי אֶצְלָהּ. וְאָז מוֹצִיא נָחָשׁ אֶחָד גָּדוֹל מִתּוֹךְ הָרֵי הַחֹשֶׁךְ, וּבָא בֵּין הֶהָרִים, פִּיו מְלַחֵךְ בֶּעָפָר, מַגִּיעַ עַד אַיָּל זֶה, וּבָא וְנוֹשֵׁךְ לָהּ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם פַּעֲמַיִם.

זְמָנָא קַדְמָאָה נָפִיק דָּמָא, וְאִיהִי לָחִיךְ. זְמָנָא תִּנְיָינָא, נָפִיק מַיָּיא וְשָׁתוּ כָּל אִינּוּן בְּעִירָן דִּי בְטוּרַיָּיא, וְאִתְפַּתְּחַת וְאוֹלִידַת. וְסִימָנָךְ (במדבר כ) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. וּכְתִיב וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם.

פַּעַם רִאשׁוֹנָה יוֹצֵא דָּם, וְהִיא לוֹחֶכֶת. פַּעַם שְׁנִיָּה יוֹצֵא מַיִם, וְשָׁתוּ כָּל אוֹתָן הַחַיּוֹת שֶׁבֶּהָרִים, וְנִפְתַּחַת וְיוֹלֶדֶת. וְסִימָנְךָ - (במדבר כ) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. וְכָתוּב וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלָהּ עַל (ס"א עובדא) עוּבְּרָתָא דְנָחָשׁ (ס"א דחיה) דָּא. מַה כְּתִיב, (תהלים כט) קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשׂוֹף יְעָרוֹת וְגוֹ', קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת, אֵינוּן חֲבָלִין וְצִירִין, לְאַתְעָרָא אינוּן שִׁבְעִין קַלִּין. מִיַּד וַיֶּחֱשׂוֹף יְעָרוֹת, לְאַעְבָּרָא (נ"א לאתערא) הַהוּא נָחָשׁ, וּלְאִתְגַּלְיָיא הַהִיא חַוָּה בֵּינַיְיהוּ לְמֵיהַךְ. וּבְהֵיכָלוֹ, מַאי וּבְהֵיכָלוֹ. בְּהֵיכָלוֹ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל אינוּן אָכְלוּסִין, פַּתְחִין וְאַמְרִין כָּבוֹד. מַאי כָּבוֹד. (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עָלֶיהָ עַל (מעשה) עִבּוּר שֶׁל נָחָשׁ (של חיה) זֶה, מַה כָּתוּב? (תהלים כט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשׂף יְעָרוֹת וְגוֹ'. קוֹל ה' יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת - אֵלּוּ חֲבָלִים וְצִירִים, לְעוֹרֵר אֵלּוּ הַשִּׁבְעִים קוֹלוֹת. מִיָּד - וַיֶּחֱשׂף יְעָרוֹת, לְהַעֲבִיר (לעורר) אוֹתוֹ נָחָשׁ וּלְהִתְגַּלּוֹת אוֹתָהּ חַוָּה בֵּינֵיהֶם לָלֶכֶת. וּבְהֵיכָלוֹ, מַהוּ וּבְהֵיכָלוֹ? בְּהֵיכָלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל אֵלּוּ הַהֲמוֹנִים פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים כָּבוֹד. מַהוּ כָּבוֹד? (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

רעיא מהימנא וְאִי תֵּימָא דִּלְעֵ' תָּחִיל וּלְבֵ' שְׁנִין אוֹלִידַת, בָּתַר אֶלֶף וּמְאָתַן, כְּחוּשְׁבַּן רע"ב. הָא כְּתִיב (ישעיה סו) בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלְדָה. וְרָזָא דְמִלָּה, (ישעיה סה) וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד וְגוֹ'. וּמַאי (ס"א יומא) בְּטֶרֶם. אֶלָּא קֹדֶם דְּיִשְׁתְּלִימוּ, שִׁבְעִין וּתְרֵין שְׁנִין, בָּתַר אֶלֶף וּמְאָתַן, אינוּן חֲבָלִים דְּיוֹלֵדָה, יְתְגַּלְיָין ב' מְשִׁיחִין בְּעָלְמָא. וּבְהַהוּא זִמְנָא (תהלים כט) וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד, וְהָא אוֹקְמוּהָ (משלי ג) כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁלִּשְׁבָּעִים שָׁנָה תָּחִיל וְלִשְׁתֵּי שָׁנִים יוֹלֶדֶת, אַחַר אֶלֶף וּמָאתַיִם, כְּחֶשְׁבּוֹן רע"ב - הֲרֵי כָּתוּב (ישעיה סו) בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלְדָה. וְסוֹד הַדָּבָר - (שם סה) וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד וְגוֹ'. וּמַהוּ (היום) בְּטֶרֶם? אֶלָּא קֹדֶם שֶׁיִּשְׁלְמוּ שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים אַחַר אֶלֶף וּמָאתַיִם אֵלּוּ חֶבְלֵי הַיּוֹלֶדֶת, יִתְגַּלּוּ שְׁנֵי מְשִׁיחִים בָּעוֹלָם. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן נֶאֱמַר, (תהלים כט) וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד, וּכְבָר פֵּרְשׁוּהוּ, (משלי ג) כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ.

בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, אִלֵּין מָארֵי תּוֹרָה יְהוֹן נִכְבָּדִים. אִלֵּין דְּסָבִילוּ כַּמָּה חֲבָלִים וְצִירִין כַּיּוֹלֶדָה, וַהֲווּ מְבוּזִין בֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ, יְהוֹן נִכְבָּדִים. וּמִיַּד (תהלים כט) יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב, לְרַשִּׁיעָיָא. אֵין מַבּוּל, אֶלָּא דִּינִין דְּמַבּוּל. כְּגַוְונָא דְּנִפְתָּחוּ (בראשית ז) מַעְיְינוֹת תְּהוֹם וַאֲרוּבּוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ בְּיוֹמֵי טוּפָנָא, אוּף הָכָא יִתְעָרוּן דִּינִין לְגַבַּייְהוּ עֵילָא וְתַתָּא, עַד דְּלֵית סוֹף וְתַכְלִית, וְכָל בְּזוּיִין וּקְלָנָא, דְּעָבְדוּ אומִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, לְשֵׁם יְהוָֹה וּלְעַמֵּיהּ, וְכַמָּה חֲרוּפִין דְּסָבִילוּ יִשְׂרָאֵל מִנַּייְהוּ עַל שֵׁם יְיָ, מִכֻּלְּהוּ נָטִיל נוּקְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אִתְקְרִי, (נחום א) נוֹקֵם יְיָ וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵמָה לְגַבַּייְהוּ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֵלּוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹרָה יִהְיוּ נִכְבָּדִים. אֵלּוּ שֶׁסָּבְלוּ כַּמָּה חֲבָלִים וְצִירִים כְּמוֹ הַיּוֹלֶדֶת, וְהָיוּ מְבֻזִּים בֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ - יִהְיוּ נִכְבָּדִים. וּמִיָּד - (תהלים כט) ה' לַמַּבּוּל יָשָׁב - לְרְשָׁעִים. אֵין מַבּוּל, אֶלָּא דִּינִים שֶׁל מַבּוּל. כְּמוֹ שֶׁנִּפְתְּחוּ מַעְיְינוֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ בִּימֵי הַמַּבּוּל, אַף כָּאן יִתְעוֹרְרוּ דִּינִים עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, עַד שֶׁאֵין סוֹף וְתַכְלִית. וְכָל הַבְּזוּיִים וְהַבּוּשָׁה שֶׁעָשׂוּ אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁל

הָעוֹלָם לְשֵׁם ה' וּלְעַמּוֹ, וְכַמָּה חֲרָפוֹת שֶׁסָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל מֵהֶם עַל שֵׁם ה' - מִכֻּלָּם יִקַּח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָקָמָה, וְעַל זֶה נִקְרָא אֶצְלָם, (נחום א) נֹקֵם ה' וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵמָה.

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, מַאן רִאשׁוֹן. דָּא נִיסָן. תַּמָּן אוֹלִידַת הַהִיא חַיָּה, לְקַיֵּים מַה דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל. וּבְי"ד דִּילֵיהּ, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ, תַּמָּן אוֹמֵי לְאַעְבָּרָא מֵעָלְמָא זַרְעָא דְּעֲשָׂו עֲמָלֵקִיים, בְּהַהוּא זִמְנָא (שמות יב) מְשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפָּסַח. מִשְׁכוּ: (הושע ז) מָשַׁךְ יָדוֹ אֶת לוֹצְצִים.

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, מִי הוּא רִאשׁוֹן? זֶה נִיסָן. שָׁם הוֹלִידָה אוֹתָהּ חַיָּה, לְקַיֵּם מַה שֶּׁפֵּרְשׁוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִים לְהִגָּאֵל. וּבְי"ד שֶׁלּוֹ, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ. שָׁם נִשְׁבַּע לְהַעֲבִיר מֵהָעוֹלָם זַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו עֲמָלֵקִיים. בְּאוֹתוֹ זְמַן נֶאֱמַר, (שם יב) משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח. משכו - (הושע ז) משך ידו את לצצים.

בְּהַהוּא זִמְנָא, כֹּה אָמַר יְיָ לְרוֹעִים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. וְאוֹמֵר, (יחזקאל יג) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ. וְאִלֵּין אִינּוּן רוֹעִים דְּעָנָא, פַּרְנָסֵי דְּרָא. וּבְגִין דָּא אִתְמַר עֲלַיְיהוּ, (הושע ב) הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּרָה. (יחזקאל כ) וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתְּכֶם וְגוֹ', כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּטְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם דְּקַטִּיל לוֹן בְּמַכַּת חֶשֶׁךְ. (ע"כ רעיא מהימנא)

בְּאוֹתוֹ זְמַן, כֹּה אָמַר ה' לָרוֹעִים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. וְאוֹמֵר, (יחזקאל יג) וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ. וְאֵלּוּ הֵם רוֹעֵי הַצֹּאן, פַּרְנְסֵי הַדּוֹר. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם, (הושע ב) הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר. (יחזקאל כ) וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתְּכֶם וְגוֹ', כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּטְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם. שֶׁהָרַג אוֹתָם בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ. (ע"כ רעיא מהימנא).

(במדבר כ"ח) וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, מַאן חֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן. דָּא אִיהוּ חֹדֶשׁ, דְּהַאי חַיָּה אִתְגַּלְיָיא בֵּיהּ וְאִתַּתְקְפַת בֵּיהּ, וְנָפְקָא לְעָלְמָא בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם. בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אִלֵּין שְׁאַר חֵיוָתָא, דְּאִינּוּן י' י' לְכָל סְטָר, בְּד' סְטָרִין דְּעָלְמָא. וּבְסִפְרֵי קַדְמָאֵי, אִיהוּ י', וְחַד לְכָל סְטָר לְאַרְבַּע סְטָרִין, וְאִינּוּן אַרְבַּע עָשָׂר. כֵּיוָן דְּאִינּוּן אַרְבַּע, מִתְחַבְּרָאן וּמִתְתַּקְנָן עִם אִינּוּן עֶשֶׂר דְּבִסְטָרָא דִּימִינָא, כְּדֵין י"ד, בְּחֶדְוָה לְאִתְתַּקְנָא חַיָּה דָּא (ס"א לאתקנא סיהרא חיה דא) בְּתִקּוּנָהָא.

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן (במדבר כח), מֵיהוּ הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן? זֶהוּ חֹדֶשׁ שֶׁזּוֹ הַחַיָּה מִתְגַּלֵּית בּוֹ וּמִתְחַזֶּקֶת בּוֹ, וְיוֹצֵאת לָעוֹלָם בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם. בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - אֵלּוּ שְׁאָר הַחַיּוֹת שֶׁהֵן י' י' לְכָל צַד, בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם. וּבְסִפְרֵי הָרִאשׁוֹנִים, הוּא י', וְאַחַת לְכָל צַד לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהֵן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה. כֵּיוָן שֶׁהֵן אַרְבַּע, מִתְחַבְּרוֹת וְנִתְקָנוֹת עִם אֵלּוּ הָעֶשֶׂר שֶׁבְּצַד יָמִין, וְאָז י"ד בְּשִׂמְחָה לְתַקֵּן חַיָּה זוֹ (לתקן הלבנה חיה זו) בְּתִקּוּנֶיהָ.

דף רנ.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַדַּאי הָכִי הוּא. וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות יב) מִשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן וְגוֹ', מְשָׁכוּ, (בחבורא קדמאה) מַאי מְשָׁכוּ. כְּמַאן דְּמָשִׁיךְ מֵאֲתַר אַחֲרָא, לַאֲתַר דָּא. מְשָׁכוּ יוֹמִין עִלָּאִין לְגַבֵּי יוֹמִין תַּתָּאִין. יוֹמִין עִלָּאִין אִינּוּן שס"ו, (דף ר"נ ע"א) כְּחוּשְׁבַּן מְשָׁכוּ. יוֹמִין

תַּתְאִין, זִמְנִין דְּאִינּוּן שנ"ה, וּבְזִמְנָא, דְּאִתְנַהֲרָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, סְלִיקוּ לְמֶהֱוֵי אִינּוּן יוֹמִין שס"ה, כְּחוּשְׁבַּן מִשְׁכּוּ חָסֵר חַד.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַדַּאי כָּךְ הוּא. וּבֹא רְאֵה, כְּתוּב (שמות יב) מִשְׁכּוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן וְגוֹ'. מִשְׁכּוּ, (בחבור הקדמון) מַהוּ מִשְׁכּוּ? כְּמוֹ שֶׁמּוֹשֵׁךְ מִמָּקוֹם אַחֵר לְמָקוֹם זֶה. מִשְׁכּוּ יָמִים עֶלְיוֹנִים לְגַבֵּי יָמִים תַּתָּאִין. יָמִים עֶלְיוֹנִים הֵם שס"ו, כְּחֶשְׁבּוֹן מִשְׁכּוּ. יָמִים תַּתָּאִין, פְּעָמִים שֶׁהֵם שנ"ה. וּבִזְמַן שֶׁמְּאִירָה הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּתָהּ, עוֹלִים לִהְיוֹת אֵלּוּ הַיָּמִים שס"ה, כְּחֶשְׁבּוֹן "מִשְׁכּוּ" חָסֵר אֶחָד.

מִשְׁכּוּ יוֹמִין עִלָּאִין לְגַבֵּי יוֹמִין תַּתָּאִין, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא בְּחִבּוּרָא חֲדָא. וּמַאן מָשִׁיךְ לוֹן. אִינּוּן עֶשֶׂר דְּלִסְטָר יְמִינָא, דְּכְתִיב בֶּעָשׂוֹר. בֶּעָשׂוֹר, בַּעֲשָׂרָה מִבַּעֲלֵי לֵיהּ, מַאי בֶּעָשׂוֹר. אֶלָּא (תצוה ק"פ ע"א) ט' אִינּוּן לְכָל סְטָר, וּנְקוּדָה חֲדָא דְּאַזְלָא בְּאֶמְצָעִיתָא. כְּנָוֹנָא דָּא, וְהַהִיא נְקוּדָה אֶשְׁלִימַת לְעֶשֶׂר וְעַל דָּא בְּעָשׂוֹר כְּמָה דְּאִתְמַר זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְשִׁמּוֹשָׁא בַּעֲשָׂרָה אִינּוּן יוֹמִין תֵּשַׁע בְּהַהוּא נְקוּדָה. לַחֲדֶשׁ הַזֶּה יוֹמִין דְּלִסְטָר יְמִינָא בְּגִין לְאִתְחַבְּרָא זֹאת בָּזֶה לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

מִשְׁכּוּ יָמִים עֶלְיוֹנִים אֵצֶל יָמִים תַּתָּחוֹנִים לִהְיוֹת כֻּלָּם כְּאֶחָד בְּחִבּוּר אֶחָד. וּמִיהוּ שֶׁמּוֹשֵׁךְ אוֹתָם? אֵלּוּ עֶשֶׂר שֶׁלְּצַד יָמִין, שֶׁכָּתוּב בֶּעָשׂוֹר. בֶּעָשׂוֹר?! בַּעֲשָׂרָה הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב! מַהוּ בֶּעָשׂוֹר? אֶלָּא תֵּשַׁע הֵם לְכָל צַד, וּנְקֻדָּה אַחַת שֶׁהוֹלֶכֶת בָּאֶמְצַע כְּדֶגְמַת זֶה: (ציור למעלה), וְאוֹתָהּ נְקֻדָּה מַשְׁלִימָה לְעֶשֶׂר, וְעַל זֶה נֶאֱמַר בֶּעָשׂוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר זָכוֹר וְשָׁמוֹר, לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּעֲשָׂרָה אֵלּוּ הַתִּשְׁעָה יָמִים בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה. לַחֹדֶשׁ הַזֶּה - יָמִים שֶׁלְּצַד יָמִין כְּדֵי לְהִתְחַבֵּר זֹאת בָּזֶה, לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד.

וּבְזִמְנָא דְּאִינּוּן ד' אִתְקְשָׁרוּ לְד' סְטָרִין (מתחברן) בַּהֲדַיְיהוּ. כְּדֵין אוֹלִידַת הַהוּא חַיָּה וְחַוְיָא אָזִיל לֵיהּ וּבַהַהוּא זִמְנָא מְקַדְּשִׁין לְעֵילָּא לְהַאי חַיָּה וְקָרְאִין לָהּ כָּבוֹד. וּכְדֵין אִתְקַדַּשׁ מוֹעֲדָא. מַה דְּלָא הֲוָה עַד הַשְׁתָּא, וּכְעַן קָרְאִין לָהּ כָּבוֹד, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים כט) וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד. (אמר רעיא מהימנא מילין אלין שייך כאן)

וּבִזְמַן שֶׁאֵלּוּ הָאַרְבָּעָה נִקְשָׁרִים לְאַרְבָּעָה צְדָדִים (ומתחברים) עִמָּהֶם, אָז יוֹלֶדֶת אוֹתָהּ הַחַיָּה, וְהַנָּחָשׁ הוֹלֵךְ לוֹ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן מְקַדְּשִׁים לְמַעְלָה לְאוֹתָהּ חַיָּה וְקוֹרְאִים לָהּ כָּבוֹד. וְאָז מִתְקַדֵּשׁ הַמּוֹעֵד, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה עַד עַתָּה, וְעַתָּה קוֹרְאִים לָהּ כָּבוֹד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים כט) וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, מִלִּין אִלֵּין סְתִימִין, וְצָרִיךְ לְמִפְתַּח לוֹן לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא, דְּמַאן דְּסָתִים לוֹן גְּנִיזִין דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ מְצַעַר לוֹן. דִּלְרַשַׁיְיעֵי נְהוֹרִין דְּרָזִין, אִתְחַזָּרָן לוֹן חֲשׁוֹכִין. וְאִיהוּ מִתְלָא לְמִמּוֹנָא דְּאִיהוּ גָּנִיז, מַאן דְּחָפַר לֵיהּ, עַד דְּגַלֵּי לֵיהּ, וְלָאו אִיהוּ דִּילֵיהּ, אִתְהַדַּר בְּסוּכְלְתָנוּתֵיהּ בַּחֲשׁוֹכָא וְקַבְלָא. וּלְמַאן דְּאִיהוּ דִּילֵיהּ, נְהִיר לֵיהּ. וּבְגִין דָּא, אִית לְבַר נָשׁ לְגַלָּאָה רָזִין סְתִימִין דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, דְּבָרִים אֵלּוּ סְתוּמִים, וְצָרִיךְ לִפְתֹּחַ אוֹתָם אֵצֶל הַחֲבֵרִים. שְׁמִי שֶׁסּוֹתֵם לָהֶם סִתְרֵי הַתּוֹרָה, הוּא מְצַעֵר אוֹתָם. שֶׁלְּרַשְׁעִים, אוֹרוֹת שֶׁל הַסּוֹדוֹת חוֹזְרִים לִהְיוֹת לָהֶם חֹשֶׁךְ. וְהוּא מָשָׁל לְמָמוֹן

שֶׁהוּא גָּנוּז - מִי שֶׁחוֹפֵר אוֹתוֹ עַד שֶׁמּוֹצֵא אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ שָׁלוֹ, חוֹזֵר בְּשִׂכְלוֹ לְחֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה. וּלְמִי שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ, מֵאִיר לוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ לַבֶּן אָדָם לְגַלּוֹת סוֹדוֹת סְתוּמִים שֶׁבַּתּוֹרָה.

בֶּעְשׁוֹר: ט' אִינּוּן לְכָל סְטָר, לְקֶבֶל ט' יַרְחִין דְּיוֹלְדָה, כְּחוּשְׁבַּן א"ח. מַאן יוֹלֶדֶת. ד' מִן אֶחָד. א"ח, אִיהוּ ט', לְד' סְטָרִין דְּאַת ד', וְאִינּוּן אַרְבָּעִים. א"ח זָכוֹר, ד' שָׁמוֹר. הָא אַרְבְּעִין וּתְרֵין.

בֶּעְשׁוֹר - תִּשְׁעָה הֵם לְכָל כִּוּוּן, כְּנֶגֶד תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים שֶׁל הַיּוֹלֶדֶת, כְּחֶשְׁבּוֹן א"ח. מַהִי יוֹלֶדֶת? אוֹת ד' מֵאֶחָד. א"ח, הֵיא ט', לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל אוֹת ד', וְהֵם אַרְבָּעִים. א"ח - זָכוֹר. ד' - שָׁמוֹר. הֲרֵי אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם.

אִשְׁתְּאַר כְּבוֹד, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְאִיהוּ כְּבוֹד ל"ב, ד' זְמִנִין לְכָל סְטָר דְּאַת ד', הֲרֵי ס"ד לְד' סְטָרִין, רנ"ו. וְאוֹקְמוּהָ, כְּבוֹד לְעֵילָּא, ל"ב לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא מְיַיחֲדִין בְּכָל יוֹמָא תְּרֵין זִמְנִין, דְּאַמְרַן בְּהוּ תְּרֵין זִמְנִין כְּבוֹד, דְּאִיהוּ ס"ד. וּתְרֵין זִמְנִין ד' ד' מִן אֶחָ"ד, הֲרֵי ע"ב. הֲרֵי ד' דְּאֶחָ"ד, שְׁלִימוּ דְּמ"ב שְׁמָהָן. וּשְׁלִימוּ דְּע"ב שְׁמָהָן. וּבְגִין דָּא אֲמָרִין בְּמִזְמוֹר לְדָוִד (תהלים כד) מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר. וּבְזִמְנָא תְּנָיְינָא מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. (ע"כ רעיא מהימנא) (אמר רעיא מהימנא מילין אלין שייך כאן).

נִשְׁאָר כָּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְהוּא כָּבוֹד ל"ב, אַרְבַּע פְּעָמִים לְכָל צַד שֶׁל אוֹת ד', הֲרֵי ס"ד לְאַרְבָּעָה צְדָדִים - רנ"ו. וּפֵרְשׁוּהוּ - כָּבוֹד לְמַעְלָה, ל"ב לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם זֶה מְיַחֲדִים בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם, שֶׁאוֹמְרִים בָּהֶם פַּעֲמַיִם כָּבוֹד, שֶׁהֵם ס"ד. וּפַעֲמַיִם ד' ד' מֵאֶחָד - הֲרֵי ע"ב. הֲרֵי ד' שֶׁל אֶחָ"ד הֵיא שְׁלֵמוּת שֶׁל מ"ב שֵׁמוֹת, וּשְׁלֵמוּת שֶׁל ע"ב שֵׁמוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה אוֹמְרִים בְּמִזְמוֹר לְדָוִד, (תהלים כד) מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד ה' עִזּוּז וְגִבּוֹר. וּבְפַעַם שְׁנִיָּה אוֹמְרִים, מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. (ע"כ רעיא מהימנא).

מַאן הֵיכְלוֹ. דָּא הֵיכָל עִלָּאָה פְּנִימָאָה, דְּתַמָּן מִתְקַדְּשָׁא כֻּלָּא. תַּמָּן מְקַדְּשִׁין לְמַאן דְּחָזֵי לְאִתְקַדְּשָׁא. הֵיךְ מְקַדְּשִׁין לֵיהּ בְּהַהוּא הֵיכָלָא. בְּקַדְמֵיתָא אִתְפְּתָחוּ תַּרְעִין, וְחַד מַפְתְּחָא סְתִימָא, אַתְקִין וּפָתַח תַּרְעָא חַד, לְסִטַר דָּרוֹם, כְּדֵין עָאל כַּהֲנָא רַבָּא בְּהַהוּא פְּתְחָא, וְאִזְדָּרָז בְּהֵימְיֶינוֹי, וְתִקּוּנוֹי. וְאִתְעַטָּר בְּעִטָּרָא דִּקְדוּשָׁה וּלְבִישׁ חוֹשְׁנָא וְאֶפוֹדָא, וּמְעִילָּא דְּשִׁבְעִין זָגִין וְרִמּוֹנִין, דְּאִינּוּן (שמות כח) פַּעֲמוֹן זָהָב וְרִמּוֹן. וְצִיץ נְזָרָא דְּקוּדְשָׁא עַל מִצְחֵיהּ, דְּאִתְקְרֵי צִיץ נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ, וְאִתְקְשַׁט בְּד' בְּגָדֵי זָהָב, וּבְד' בְּגָדֵי לָבָן. וְעַל הַהוּא צִיץ מ"ב אַתְוָון מְלַהֲטָן בֵּיהּ, וּמְנַצְּצָן עֲלֵיהּ, וְנָהִיר כָּל הַהוּא הֵיכָלָא בְּנְהוֹרִין עִלָּאִין. (רעיא מהימנא אסתחר ההוא היכלא לקמן וכו')

זהר: מֵיהוּ הֵיכָלוֹ? זֶה הַהֵיכָל הָעֶלְיוֹן הַפְּנִימִי שֶׁשָּׁם מִתְקַדֵּשׁ הַכֹּל. שָׁם מְקַדְּשִׁים לְמִי שֶׁרָאוּי לְהִתְקַדֵּשׁ. אֵיךְ מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הֵיכָל? בָּרִאשׁוֹנָה נִפְתָּחִים שְׁעָרִים, וּמַפְתֵּחַ אֶחָד סָתוּם מְתֻקָּן וּפוֹתֵחַ שַׁעַר אֶחָד, לְצַד דָּרוֹם, וְאָז נִכְנָס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּאוֹתוֹ פֶּתַח וּמִזְדָּרֵז לַחְגֹּר אֲבָנָטוֹ וּמַלְבּוּשָׁיו, וּמִתְעַטֵּר בַּעֲטָרָה שֶׁל קְדֻשָּׁה, וְלוֹבֵשׁ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד, וּמְעִיל שֶׁל שִׁבְעִים פַּעֲמוֹנִים וְרִמּוֹנִים, שֶׁהֵם (שמות כח) פַּעֲמוֹן זָהָב וְרִמּוֹן. וְצִיץ נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל מִצְחוֹ, וְנִקְרָא צִיץ נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ, וּמִתְקַשֵּׁט בְּאַרְבָּעָה בִּגְדֵי זָהָב וּבְאַרְבָּעָה בִּגְדֵי לָבָן. וְעַל אוֹתוֹ צִיץ יֵשׁ מ"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁלּוֹהֲטוֹת בּוֹ וְנוֹצְצוֹת עָלָיו, וּמֵאִיר כָּל אוֹתוֹ הֵיכָל בְּאוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים.

דף רנ:

אִסְתְּחַר הַהוּא מַפְתְּחָא, וּפָתַח סִטְרָא אַחֲרָא דְּבִסְטַר צָפוֹן, כְּדֵין עָאל לֵוִי, מַעְשֵׂרָא דְּיַעֲקֹב, דְּאַפְרִישׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכִנּוֹר דְּעָשָׂר נִימִין עִמֵּיהּ, וְאִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי, וּכְדֵין אִסְתְּחַר מַפְתְּחָא, וּפָתַח בְּהַהוּא הֵיכָלָא חַד תַּרְעָא, הַהוּא תַּרְעָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, עַמּוּדָא דְּלִסְטַר מִזְרָח (דף ר"נ ע"ב) עָאל וְאִתְעַטָּר בְּשִׁבְעִין עִטְרִין, וְאִתְעַטָּר בְּאַרְבַּע אַתְוָון, דְּאִינּוּן תְּרֵיסָר. וְאִתְעַטָּר בְּגַלּוּפִין דְּמָאתָן וְע' אֶלֶף עָלְמִין, וְאִתְעַטָּר בְּעִטְרִין דְּסַיְיפֵי עָלְמָא עַד סַיְיפֵי עָלְמָא, בְּכַמָּה לְבוּשֵׁי יְקָר, בְּכַמָּה עִטְרִין קַדִּישִׁין.

מִסְתּוֹבֵב אוֹתוֹ מַפְתֵּחַ וּפוֹתֵחַ צַד אַחַר שֶׁבְּצַד צָפוֹן, וְאָז נִכְנָס לֵוִי, מַעֲשֵׂר שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁהִפְרִישׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכִנּוֹר שֶׁל עֲשָׂרָה נִימִים עִמּוֹ, וּמִתְקַשֵּׁט בְּקִשּׁוּטָיו, וְאָז סוֹבֵב הַמַּפְתֵּחַ, וּפוֹתֵחַ הֵיכָל שַׁעַר אֶחָד, אוֹתוֹ שַׁעַר שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע. עַמּוּד שֶׁלִּצַּד מִזְרָח עוֹלֶה וּמִתְקַשֵּׁט בְּשִׁבְעִים עִטּוּרִים, וּמִתְקַשֵּׁט בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם שִׁתִּים עֶשְׂרֵה. וּמִתְקַשֵּׁט בַּחֲקִיקוֹת שֶׁל מָאתַיִם וְשִׁבְעִים אֶלֶף עוֹלָמוֹת, וּמִתְקַשֵּׁט בְּקִשּׁוּטִים שֶׁל סוֹף הָעוֹלָם עַד סוֹף הָעוֹלָם בְּכַמָּה מַלְבּוּשֵׁי כָבוֹד, בְּכַמָּה קִשּׁוּטִים קְדוֹשִׁים.

אִסְתְּחַר הַהוּא מַפְתְּחָא, וּפָתַח לֵיהּ כָּל תַּרְעִין גְּנִיזִין, וְכָל תַּרְעִין דְּקֻדּוּשִׁין טְמִירִין, וְאִתְקַדַּשׁ בְּהוּ, וְקַיְימָא תַּמָּן כְּמַלְכָּא. מִתְבָּרֵךְ בְּכַמָּה בִּרְכָאן, מִתְעַטַּר בְּכַמָּה עִטְרִין. כְּדֵין נַפְקֵי כָּלְהוּ בְּחִבּוּרָא חָדָא, מִתְעַטָּרָן בְּעִטָּרַיְיהוּ כַּדְקָא יָאוּת. כֵּיוָן דְּנַפְקֵי אִתְעַר לֵיהּ בְּקִשּׁוּטוֹי.

וּמִסְתּוֹבֵב אוֹתוֹ מַפְתֵּחַ, וּפוֹתֵחַ לוֹ כָּל הַשְּׁעָרִים הַגְּנוּזִים, וְכָל הַשְּׁעָרִים הַקְּדוֹשִׁים הַנִּסְתָּרִים, וּמִתְקַדֵּשׁ בָּהֶם, וְעוֹמֵד שָׁם כְּמֶלֶךְ. וּמִתְבָּרֵךְ בְּכַמָּה בְּרָכוֹת, וּמִתְקַשֵּׁט בְּכַמָּה קִשּׁוּטִים. אָז יוֹצְאִים כֻּלָּם בְּחִבּוּר אֶחָד, מִתְקַשְּׁטִים בְּקִשּׁוּטִים כְּמוֹ שָׁרָאוּי. כֵּיוָן שֶׁיּוֹצְאִים, מְעוֹרֵר אוֹתוֹ בְּקִשּׁוּטָיו.

וְהַאי חַיָּה אִתְעָרָא, וְאַזְעִירַת גַּרְמָהּ, מִגּוֹ רְחִימוּ דְּשִׁירָתָא, הֵיךְ אַזְעָרַת גַּרְמָהּ מִגּוֹ רְחִימוּ דְּשִׁירָתָא, אַזְעָרַת גַּרְמָהּ זְעִיר זְעִיר, עַד דְּאִתְעֲבִידַת נְקוּדָּה חָדָא. כֵּיוָן דְּאִיהִי אַזְעִירַת גַּרְמָהּ, (בשירתא) כְּדֵין כְּתִיב, (שמות ב) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. בַּת לֵוִי וַדַּאי, מִסִּטְרָא דְּשָׁמְאלָא. הֵיאַךְ אָחִיד לָהּ. אוֹשִׁיט שְׂמָאלָא תְּחוֹת רֵישַׁהּ מִגּוֹ חֲבִיבוּ.

אֵיךְ מְמַעֲטָת עַצְמָהּ מִתּוֹךְ אַהֲבָה שֶׁל הַשִּׁירָה? הִמְעִיטָה עַצְמָהּ מְעַט מְעַט, עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית נְקֻדָּה אַחַת. כֵּיוָן שֶׁהִיא הִקְטִינָה עַצְמָהּ (בשירה), אָז כְּתוּב (שמות ב) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי. בַּת לֵוִי וַדַּאי, מִצַּד הַשְּׂמֹאל. אֵיךְ אוֹחֵז אוֹתָהּ? מוֹשִׁיט שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשָׁהּ מִתּוֹךְ חִבָּה.

וְאִי תֵּימָא, כֵּיוָן דְּאִיהִי נְקוּדָּה חָדָא, אֵיךְ יָכִיל לְאַחָדָא בְּנְקוּדָּה זְעִירָא. אֶלָּא לְגַבֵּי עֵילָּא, כָּל מַה דְּהוּא מִלָּה זְעִירָא, דָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא, וְדָא עִלּוּיָיא וְרַב בְּרִבּוּ עִלָּאָה. מֵיַד כַּהֲנָא רַבָּא אִתְעַר לָהּ, וְאַחִיד לָהּ, וְחָבִיק לָהּ, דְּאִלּוּ הֲווֹת רַבְרְבָא, לָא יָכְלִין לְאַחָדָא כְּלַל. אֲבָל כֵּיוָן דְּאַזְעִירַת גַּרְמָהּ, וְאִיהִי נְקוּדָּה חָדָא, כְּדֵין אָחִדִין בָּהּ, וְסַלְקִין לָהּ לְעֵילָּא, כֵּיוָן דְּסַלְקִין לָהּ, וְיַתְבָא בֵּין תְּרֵין סִטְרִין אִלֵּין, כְּדֵין הַהוּא עַמּוּדָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְחַבָּר בַּהֲדָהּ בְּחִבּוּרוּ

דִּנְשִׁיקִין, בִּרְחִימוּ דְּחִבּוּרָא חֲדָא. כְּדֵין (בראשית כט) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל, בִּרְחִימוּ דְּנְשִׁיקִין מִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא, בְּלָא פְּרוּדָא, עַד דְּנַקְטָא נַפְשָׁא דְּעִנּוּגִין כַּדְקָא יָאוּת.

וְאִם תֹּאמַר, כֵּיוָן שֶׁהִיא נְקֵבָה אַחַת, אֵיךְ יְכוֹל לֶאֱחֹז בִּנְקֵבָה קְטַנָּה? אֶלָּא אֵצֶל הָעֶלְיוֹן, כָּל מַה שֶּׁהוּא דָּבָר קָטָן, זֶה שֶׁבַח וְזוֹ מַעֲלָה וּגְדֻלָּה בַּגְּדֻלָּה הָעֶלְיוֹן. מִיָּד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מְעוֹרֵר אוֹתָהּ, וְאוֹחֵז בָּהּ וּמְחַבֵּק אוֹתָהּ. שֶׁאִלּוּ הָיְתָה גְּדוֹלָה, לֹא יְכוֹלִים לְהִתְאַחֵד כְּלָל. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁמַּקְטִינָה עַצְמָהּ, וְהִיא נְקֵבָה אַחַת, אָז אוֹחֲזִים בָּהּ וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה. וְכֵיוָן שֶׁמַּעֲלִים אוֹתָהּ וְיוֹשֶׁבֶת בֵּין שְׁנֵי צְדָדִים אֵלּוּ, אָז אוֹתוֹ עַמּוּד שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע מִתְחַבֵּר עִמָּהּ בְּחִבָּה שֶׁל נְשִׁיקוֹת, בְּאַהֲבָה שֶׁל חִבּוּר אֶחָד. אָז נֶאֱמַר (בראשית כט) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל, בְּאַהֲבָה שֶׁל הַנְּשִׁיקוֹת שֶׁמִּתְחַבְּרִים זֶה בָּזֶה בְּלִי פֵּרוּד, עַד שֶׁלּוֹקַחַת אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָעִנּוּגִים כְּמוֹ שֶׁרָאוּי.

בְּשַׁעֲתָא דְּנַקְטָא נַפְשָׁא דְּעִנּוּגִין כַּדְקָא יָאוּת, וּבָעְיָא לְפַקְדָּא לְחֵילָהָא, מִתְכַּנְּשִׁין כֻּלְהוּ, וְקָרְיִין לָהּ מִגּוֹ הֵיכְלָא קַדִּישָׁא, כְּבוֹד כְּבוֹד כְּבוֹד. בְּהֵיכְלָא קַדִּישָׁא אַבָּא וְאִמָּא, פַּתְחֵי וְאַמְרֵי מְקוּדָּשׁ מְקוּדָּשׁ. כְּדֵין יַרְחָא אִתְקַדַּשׁ כַּדְקָא יָאוּת. וּכְדֵין כְּתִיב, וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, רִאשׁוֹן וַדַּאי, וְעַל דָּא מִשְׁכּוּ וְגוֹ'. וְעַל דָּא בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, דְּאִתְחַבָּר סִיהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא, וּמַה דַּהֲוָת (נקטא) נְקוּדָּה חֲדָא, כַּד נָחְתָּא אִתְפְּשָׁט זְעֵיר זְעֵיר, וְאִתְמַלְיָיא, וְאִתְעֲבִידַת ה', מַלְיָיא מִכָּל סִטְרִין, מִתְקַדְּשָׁא כַּדְקָא יָאוּת.

בְּשַׁעָה שֶׁלּוֹקַחַת אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָעִנּוּגִים כְּמוֹ שֶׁרָאוּי וְרוֹצָה לְצַוּוֹת לְחֵילוֹתֶיהָ, מִתְאַסְּפִים כֻּלָּם, וְקוֹרְאִים לָהּ מִתּוֹךְ הַהֵיכָל הַקָּדוֹשׁ: כָּבוֹד כָּבוֹד כָּבוֹד. בַּהֵיכָל הַקָּדוֹשׁ אַבָּא וְאִמָּא פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ. וְאָז הַלְּבָנָה מִתְקַדֶּשֶׁת כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. וְאָז כָּתוּב וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן. רִאשׁוֹן וַדַּאי. וְעַל זֶה נֶאֱמַר מִשְׁכּוּ וְגוֹ'. וְעַל זֶה נֶאֱמַר בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה. שֶׁמִּתְחַבֶּרֶת הַלְּבָנָה בַּשֶּׁמֶשׁ, וּמַה שֶּׁהָיְתָה לוֹקַחַת נְקֻדָּה אַחַת, כַּאֲשֶׁר יוֹרֶדֶת, מִתְפַּשֶּׁטֶת מְעַט מְעַט וּמִתְמַלֵּאת, וְנַעֲשֵׂית אוֹת ה' מְלֵאָה מִכָּל הַצְּדָדִים, מִתְקַדֶּשֶׁת כְּמוֹ שֶׁרָאוּי.

דף רנ.

רעיא מהימנא (דף ר"נ ע"א) אִסְתְּחַר הַהוּא הֵיכָלָא, וּפְתַח תַּרְעָא אַחֲרָא דְּסִטְרָא דְּרוֹם (ד"א צפון) בְּשִׁבְעִין וּתְרִין עִטְרִין. לְבָתַר אַפְּתַח תַּרְעָא תְּלִיתָאָה, לְסִטְרָא מִזְרָח, בְּחַמְשִׁין (ותרין) נְהוֹרִין, דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין דִּבְינָה. לְבָתַר אַפְּתַח תַּרְעָא אַחֲרָא דִּלְסִטְרָא צָפוֹן (ד"א מערב), בְּע"ב עִטְרִין, וְכֻלְּהוּ רמ"ח בְּחוּשְׁבַּן תֵּיבִין דְּפָרְשַׁיְין דִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּמַה דִּבְקַדְמֵיתָא הַהִיא חַיָּה הֲוַת זְעֵירָא, בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְרְבִיאַת, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה ו) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דְּאִיהוּ כְּבוֹד עִלָּאָה וְתַתְּאָה.

מְסְתּוֹבֵב אוֹתוֹ הֵיכָל, וּפוֹתֵחַ שַׁעַר אַחֵר שֶׁל צַד דְּרוֹם (צפון) בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם עֲטָרוֹת. וְאַחַר כָּךְ פּוֹתֵחַ שַׁעַר שִׁלִּישִׁי לְצַד מִזְרָח בַּחֲמִשִּׁים (ושנים) אוֹרוֹת שֶׁל חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה. לְבַסּוֹף פּוֹתֵחַ שַׁעַר אַחֵר שֶׁל צַד צָפוֹן (מערב) בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם עֲטָרוֹת, וְכֻלָּם בְּחֶשְׁבּוֹן רמ"ח תֵּבוֹת שֶׁל פָּרָשִׁיּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע. וּמַה שֶּׁבַּהַתְחָלָה הָיְתָה אוֹתָהּ חַיָּה קְטַנָּה, בְּאוֹתוֹ זְמַן נִגְדֶּלֶת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ו) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, שֶׁהוּא כָּבוֹד עֶלְיוֹן וְתַחְתּוֹן.

כַּד מָטֵי לְחַ"י עָלְמִין, דְּבֵיהּ ח"י בְּרָכָאן דְּצְלוֹתָא, וּפָתַח בֵּיהּ (תהלים נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. כְּדֵין עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְחַבָּר בַּהֲדֵהּ בְּחֲבִיבוּ דְּנְשִׁיקִין דְּשִׁפְוָון, וְאִינּוּן נֶצַח וְהוֹד, דְּלְשׁוֹן אִיהוּ צַדִּיק בֵּינַיְיהוּ. לְשׁוֹן לְמוּדִים בְּהַהוּא זִמְנָא, (בראשית כט) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל, כְּדֵין קָרָאן לְהַהִיא חַיָּה כְּבוֹד כְּבוֹד אַבָּא וְאִימָּא, מְקוּדָּשׁ מְקוּדָּשׁ. כְּדֵין יַרְחָא אִתְקַדְּשָׁא כַּדְקָא יָאוּת, כְּדֵין וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וַדַּאי.

כַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ לְחַ"י עוֹלָמוֹת, שֶׁבּוֹ ח"י בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה, וּפָתַח בּוֹ פָּסוּק (תהלים נא) אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. אָז הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי מִתְחַבֵּר עִמּוֹ בַּחֲבִיבוּת שֶׁל נְשִׁיקוֹת הַשְּׂפָתַיִם, שֶׁהֵם נֵצַח וְהוֹד, וְהַלָּשׁוֹן הוּא צַדִּיק בֵּינֵיהֶם. לְשׁוֹן לְמוּדִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן נֶאֱמַר, (בראשית כט) וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל. וְאָז קוֹרְאִים לְאוֹתָהּ חַיָּה כְּבוֹד כְּבוֹד, אַבָּא וְאִמָּא, מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ. אָז הַיָּרֵחַ מִתְקַדֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, וְאָז נֶאֱמַר וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, רִאשׁוֹן וַדַּאי.

דף רנ:

וּכְדֵין מִשְׁכּוּ. וְעַל דָּא בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, דְּאִתְחַבָּר סִיהֲרָא קַדִּישָׁא בְּשִׁמְשָׁא. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ אֱלֹהִים (צבאות). וּמַה דַּהֲוֹת נְקוּדָה זְעִירָא, (ס"א כגוונא דא) אִתְמַלְּאַת בְּסִיהֲרָא, וּכְדֵין אִיהִי הַחֹדֶשׁ מָלֵא. (דף ר"נ ע"ב) וְסִיהֲרָא אִתְמַלְּיָיא כְּגַוְונָא דָּא. מָלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּקַדְמִיתָא חָסֵר, וּכְעַן בִּשְׁלִימוּ. (ע"כ רעיא מהימנא) (ר' חייא פתח וכו')

וְאָז מִשְׁכּוּ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, שֶׁמִּתְחַבֶּרֶת הַלְּבָנָה הַקְּדוֹשָׁה בַּשֶּׁמֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן ה' אֱלֹהִים (צבאות). וּמַה שֶּׁהָיְתָה נְקֻדָּה קְטַנָּה, (כמו זה) (ציור) מִתְמַלֵּאת בַּלְּבָנָה, וְאָז הוּא חֹדֶשׁ מָלֵא. וְהַלְּבָנָה מִתְמַלֵּאת כְּמוֹ זֶה (ציור), מָלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בַּהַתְחָלָה חֲסֵרָה, וְכָעֵת בִּשְׁלֵמוּת. (ע"כ רעיא מהימנא).

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח וְגוֹ'. אִימָרָא דְּאִיהוּ פִּסְחָא אֲמַאי. אֶלָּא דַּחֲלָא דְּמַצְרָאֵי, וְאֱלָהָא דִּילְהוֹן, הֲוָה אִמְרָא. בְּגִין דְּמַצְרָאֵי פַּלְחִין לְמַזָּל טָלֶה, וּבְגִין כָּךְ פַּלְחִין לְאִימְרָא. תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות ח) הֲן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. מַאי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. וְכִי עַל דְּשַׁנְאִין לֵיהּ, כְּתִיב תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. אֶלָּא דַּחֲלָא דְּמַצְרָאֵי, וְאֱלָהָא דִּילְהוֹן, אִקְרֵי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. כְּמָה דִּכְתִיב, (דברים יח) כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם, דַּחֲלָא דְּשָׁאַר עַמִּין.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח וְגוֹ'. שֶׁה שֶׁהוּא פֶּסַח, מַדּוּעַ? אֶלָּא יִרְאָתָם שֶׁל הַמִּצְרִים וֵאלוֹהַּ שֶׁלָּהֶם הָיָה שֶׁה. מִשּׁוּם שֶׁהַמִּצְרִים עוֹבְדִים לְמַזָּל טָלֶה, וּמִשּׁוּם זֶה עוֹבְדִים לַשֶּׂה. בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (שמות ח) הֲן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם. מַהוּ תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם? וְכִי עַל שֶׁשּׂוֹנְאִים אוֹתוֹ כָּתוּב תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם? אֶלָּא יִרְאָתָם שֶׁל הַמִּצְרִים וְהָאֱלוֹהַּ שֶׁלָּהֶם נִקְרָא תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים יח) כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם, יִרְאָתָם שֶׁל שְׁאָר הָאֻמּוֹת.

דף רנא.

תָּא חֲזֵי חָכְמָתָא דְּיוֹסֵף, דְּכְתִיב, (בראשית מז) וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים, וְאוֹלִיף לוֹן לְמֵימַר, אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ. וְכִי מַלְכָּא דְּהַוָה שַׁלִּיט עַל כָּל אַרְעָא, וְאַבָּא לְמַלְכָּא, עְבִיד כְּדָא, וְעָבִיד לַאֲחוֹי דְּיִשְׁנָאוּן (דף רנ"א ע"א) לְהוֹן, וְלָא יַחְשְׁבוּן לְהוֹן. (למעבד להון רועי צאן) אֶלָּא וַדַּאי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם, דַּחֲלָא וֶאֱלָהָא דִּילְהוֹן אִקְרֵי הָכִי, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ח) הֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם.

בֹּא וּרְאֵה חָכְמָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁכָּתוּב (בראשית מז) וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים, וּמְלַמֵּד אוֹתָם לוֹמַר, אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ. וְכִי יוֹסֵף שֶׁהָיָה מֶלֶךְ שֶׁהָיָה שׁוֹלֵט עַל כָּל הָאָרֶץ, וְאָב לְמַלְכוּת, עָשָׂה כָּךְ, וְעָשָׂה לְאֶחָיו שֶׁיִּשְׁנָאוּ אוֹתָם וְלֹא יַחְשִׁיבוּ אוֹתָם (שיעשו מהם רועי צאן) ?! אֶלָּא וַדַּאי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם, יִרְאָה וֵאלוֹהַּ שֶׁלָּהֶם נִקְרָא כָּךְ, וְעַל זֶה כָּתוּב (שמות ח) הֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרָיִם.

אָמַר יוֹסֵף, כָּל (בראשית מז) מֵיטַב מִצְרַיִם הִיא אֶרֶץ רַעְמְסֵס, וְהַהִיא אַרְעָא אַפְרִישׁוּ לְדַחֲלָא דִּילְהוֹן, לְרַעְיָא וּלְמֵיהַךְ בְּכָל עִנּוּגִין דְּעָלְמָא. וְכָל מִצְרָאֵי חְשִׁיבוּ לְאִינּוּן דְּרָעָאן לְדַחֲלֵיהוֹן, כְּדַחֲלֵיהוֹן. אַעֲבִיד לְאַחַי דְּיַרְתּוּן הַהִיא אַרְעָא, וְיִסְגְּדוּן לוֹן מִצְרָאֵי, וְיַחְשְׁבוּן לוֹן כַּדְקָא יָאוּת. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (בראשית מז) כִּי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל רוֹעֵה צֹאן, מְחַשְּׁבִין לוֹן כְּדַחֲלֵיהוֹן.

אָמַר יוֹסֵף, כָּל מֵיטַב מִצְרַיִם הִיא אֶרֶץ רַעְמְסֵס, וְאוֹתָהּ אֶרֶץ הִפְרִישׁוּ לִיְרֹאָתָם, לִרְעוֹת וְלָלֶכֶת בְּכָל תַּעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם. וְכָל הַמִּצְרִים יַחְשִׁיבוּ לְאֵלֶּה שָׁרוֹעִים לִיְרֹאָתָם, כִּיְרֹאָתָם. אֶעֱשֶׂה לְאַחַי שֶׁיִּירְשׁוּ אוֹתָהּ אֶרֶץ, וְיִשְׁתַּחֲווּ לָהֶם הַמִּצְרִים, וְיַחְשִׁיבוּ אוֹתָם כְּמוֹ שָׁרָאוּי. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מו) כִּי תוֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל רֹעֵה צֹאן. מַחֲשִׁיבִים אוֹתָם כִּיְרֹאָתָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְהָא תְּנַיְנָן כַּמָּה דְּאִתְפָּרַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן דְּפַלְחֵי לְעָבוֹדָה זָרָה, הָכִי אִתְפָּרַע מֵעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְכִי יוֹסֵף עָבִיד לַאֲחוֹי עֲבוֹדָה זָרָה. אָמַר לֵיהּ, לָא עָבִיד יוֹסֵף לַאֲחוֹי עֲבוֹדָה זָרָה, אֶלָּא עָבִיד לוֹן לְשַׁלְטָאָה עַל עֲבוֹדָה זָרָה דִּילְהוֹן, וּלְאַכְפְּיָא עֲבוֹדָה זָרָה דִּילְהוֹן תְּחוֹת יְדֵיהוּ, וּלְרַדָּאָה לוֹן בַּמַּקֵּל. (אמר רעיא מהימנא כגון, בסוף דף שקודם זה) אָמַר יוֹסֵף, אִי יִשְׁלְטוּן אַחַי עַל עֲבוֹדָה זָרָה דִּילְהוֹן, כָּל שֶׁכֵּן דְּיִשְׁלְטוּן עַל גַּרְמַיְיהוּ, וּבְגִין כָּךְ אוֹתִיב לוֹן בְּמֵיטַב אַרְעָא, וְאַשְׁלִיט לוֹן עַל כָּל אַרְעָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי לָמַדְנוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּפְרַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאֵלּוּ שֶׁעוֹבְדִים לַעֲבוֹדָה זָרָה - כָּךְ נִפְרַע מֵעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ. וְכִי יוֹסֵף עָשָׂה לְאֶחָיו עֲבוֹדָה זָרָה?! אָמַר לוֹ, לֹא עָשָׂה יוֹסֵף לְאֶחָיו עֲבוֹדָה זָרָה, אֶלָּא עָשָׂה לָהֶם שֶׁיִּשְׁלְטוּ עַל הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, וְלִכְפּוֹת הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם תַּחַת יְדֵיהֶם וְלִרְדּוֹתָם בְּמַקֵּל. אָמַר יוֹסֵף, אִם יִשְׁלְטוּ אַחַי עַל הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּשְׁלְטוּ עַל עַצְמָם, וּמְשׁוּם זֶה הוֹשִׁיב אוֹתָם בְּמֵיטַב הָאָרֶץ וְהִשְׁלִיט אוֹתָם עַל כָּל הָאָרֶץ.

וְעַל דָּא אִתְּמַר דְּאִיהוּ פֶּסַח אֲמַאי. אֶלָּא דַּחֲלָא דְּמִצְרָאֵי, וֶאֱלָהָא דִּילְהוֹן הֲוָה אִימְרָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִבָּעְשׁוֹר לַחֹדֶשׁ סִיבוּ דַּחֲלָא דִּילְהוֹן דְּמִצְרָאֵי, וְתִפְשׁוּ לֵיהּ, וְיֵהֵא אָסוּר

וְתָפִישׁ בְּתָפִישָׁה דִּילְכוֹן, יוֹמָא חַד וּתְרֵין וְג', וּבְיוֹמָא ד', אַפִּיקוּ לֵיהּ לְדִינָא, וְאִתְכְּנָשׁוּ עָלֵיהּ.

וְעַל זֶה שֶׁה שֶׁהוּא פֶּסַח - מַדּוּעַ? אֶלָּא יִרְאַתָם שֶׁל הַמִּצְרִים וְאֱלוֹהַּ שֶׁלָּהֶם הָיָה הַשֶּׁה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מְבָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ קְחוּ אֶת יִרְאַתָם שֶׁל הַמִּצְרִים, וְתִפְשׂוּ אוֹתוֹ, וְיִהְיֶה קָשׁוּר וְתָפוּס בְּתָפִיסָה שֶׁלָּכֶם יוֹם אֶחָד וּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה, וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לְדִין וְהֶאֱסִפוּ עָלָיו.

וּבְשַׁעֲתָא דְּמִצְרָאֵי חֲווֹ שַׁמְעִין קָל דַּחֲלָא דִּילְהוֹן, דְּתָפִישׁ בְּתָפִישָׁה דְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא יַכְלִין לְשַׁזְבָא לֵיהּ, הֲווֹ בָּכָאן, וַהֲוָה קַשְׁיָא עָלַיְיהוּ, כְּאִילּוּ גַּרְמַיְיהוּ אִתְעֲקִידוּ לְקָטְלָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְהֶיה תָּפִישׁ בִּרְשׁוּתַיְיכוּ, יוֹמָא בָּתַר יוֹמָא, אַרְבָּעָה יוֹמִין, בְּגִין דְּיֶחְמוּן יָתֵיהּ תָּפִישׁ, וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה אַפִּיקוּ לֵיהּ לְקָטְלָא, וְיֶחְמוּן לֵיהּ מִצְרָאֵי הֵיךְ אַתּוּן עַבְדִּין בֵּיהּ דִּינָא, וְדָא קַשְׁיָא לְהוּ מִן כָּל מַכְתְּשֵׁי דְּעָבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינּוּן דִּינִין דְּיַעַבְדוּן בְּדַחֲלֵיהוֹן.

וּבְשָׁעָה שֶׁהַמִּצְרִים הָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל יִרְאַתָם שֶׁתְּפוּס בְּתָפִיסָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהַצִּיל אוֹתוֹ, הָיוּ בוֹכִים, וְהָיָה קָשֶׁה עֲלֵיהֶם כְּאִלּוּ אֶת עַצְמָם קְשׁוּרוֹ לַהֲרִיגָה. וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יִהְיֶה תָּפוּס בִּרְשׁוּתְכֶם יוֹם אֶחָד - אַרְבָּעָה יָמִים, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ אוֹתוֹ תָּפוּס, וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לַהֲרִיגָה, וְיִרְאוּ אוֹתוֹ הַמִּצְרִים אֵיךְ אַתֶּם עוֹשִׂים בּוֹ דִּין, וְזֶה קָשֶׁה לָהֶם מִכָּל הַמַּכּוֹת שֶׁעָשָׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵלּוּ הַדִּינִים שֶׁיַּעֲשׂוּ בְיִרְאַתָם.

דף רנא:

לְבָתַר דַּיְינִין לֵיהּ (דף רנ"א ע"ב) בְּנוּרָא, דִּכְתִיב, (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא. דִּלְא יֵימְרוּן בְּרַעוּתָא וּבְתִיאוּבְתָא דְּדַחֲלָנָא, אֲכִלִין לֵיהּ הָכִי. אֶלָּא אַתְקִינוּ לֵיהּ צָלִי, וְלֹא מְבוּשָׁל, דְּאִלּוּ מְבוּשָׁל יְהֵא טָמִיר, וְלָא יֶחְמוּן לֵיהּ, אֶלָּא תְּקוּנָא דִּילֵיהּ דְּיֶחֱמוּן לֵיהּ הָכִי מוֹקְדָא בְּנוּרָא, בְּגִין דְּרֵיחֵיהּ נוֹדֵף.

לְבַסּוֹף דָּנִים אוֹתוֹ בָּאֵשׁ, שֶׁכָּתוּב (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא. שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁבְּרָצוֹן וּבְתַאֲוָה שֶׁל יִרְאַתֵנוּ אָכְלוּ אוֹתוֹ כָּךְ. אֶלָּא תַּקְנוּ אוֹתוֹ צָלִי, וְלֹא מְבֻשָּׁל, שֶׁאִם יִהְיֶה מְבֻשָּׁל, יִהְיֶה מֻסְתָּר וְלֹא יִרְאוּ אוֹתוֹ, אֶלָּא תִּקּוּנוֹ שֶׁיִּרְאוּ אוֹתוֹ כָּךְ שָׂרוּף בָּאֵשׁ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רֵיחוֹ נוֹדֵף.

וְתוּ רֵישֵׁיהּ עָלֵיהּ כָּפוּף עַל קַרְסוּלּוֹי, דְּלָא יֵימְרוּן דְּחַיָּה, אוֹ מַלָּה אַחֲרָא הוּא, אֶלָּא דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, דְּאִיהוּ דַּחֲלָא דִּלְהוֹן. וְתוּ, דְּלָא יֵיכְלוּן לֵיהּ. בְּתִיאוּבְתָא, אֶלָּא עַל שַׂבְעָא, אֹרַח קָלָנָא וּבְזָיוֹן. וְתוּ, עֻצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ, אֶלָּא דְּיֶחֱמוּן גַּרְמוֹי רָמָאן בְּשׁוּקָא, וְלָא יֵיכְלוּן לְשַׁזְבָא לֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר לג) וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. דִּינִין סַגִּיאִין. תּוּ וּמַקֶּלְכֶם בְּיָדְכֶם, וְלָא חַרְבָּא וְרוֹמְחָא וּשְׁאַר מָאנֵי קְרָבָא.

וְעוֹד, רֹאשׁוֹ עָלָיו כָּפוּף עַל קָרְסָלָיו, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁחַיָּה אוֹ דָּבָר אַחֵר הוּא, אֶלָּא שֶׁיַּכִּירוּ אוֹתוֹ שֶׁהוּא יִרְאַתְם. וְעוֹד, שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ אוֹתוֹ בְּתַאֲבוֹן, אֶלָּא עַל הַשֹּׂבַע, דֶּרֶךְ קְלוֹן וּבְזָיוֹן וְעוֹד, עֶצֶם לֹא תִּשְׁבְּרוּ בוֹ, אֶלָּא שֶׁיִּרְאוּ עַצְמוֹתָיו מֻשְׁלָכוֹת בַּשּׁוּק, וְלֹא יִהְיוּ יְכוֹלִים לְהַצִּיל אוֹתוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב, (במדבר לג) וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. דִּינִים רַבִּים. וְעוֹד נֶאֱמַר, וּמַקֶּלְכֶם בְּיֶדְכֶם, וְלֹא חֶרֶב וְרֹמַח וּשְׁאֵר כְּלֵי מִלְחָמָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא אוֹקְמוּהָ, דְּמִצְרָאֵי פַּלְחֵי לְמַזָּל טָלֶה, וּבְגִין כָּךְ פַּלְחִין לְאִימְרָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִי הָכִי, טָלֶה יִפְלְחוּן, וְלָא אִימְרָא. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא פַּלְחִין, אֶלָּא מַזָּל טָלֶה נָחִית וְסָלִיק בְּטָלֶה וְאִימְרָא, וּבְגִין כָּךְ פַּלְחִין לְכֹלָּא. אָמַר לֵיהּ הָכִי שְׁמַעְנָא, דְּכָל בְּעִירָא רַבָּא (ס"א דצאן) דַּחֲלָא דִּלְהוֹן הֲוָה, וְעַל דָּא קְטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל בְּכוֹר בְּהֲמָה. וְהָא אִתְּמַר דְּאִלֵּין אִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרוּן הָכִי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּבָר פֵּרְשׁוּהוּ שֶׁהַמִּצְרִים עוֹבְדִים לְמַזַּל טָלֶה, וּמִשּׁוּם כָּךְ עוֹבְדִים לְשֶׂה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן, יַעַבְדוּ טָלֶה וְלֹא שֶׂה. אָמַר לוֹ, הַכֹּל עוֹבְדִים, אֶלָּא שֶׁמַּזַּל טָלֶה יוֹרֵד וְעוֹלֶה בְּטָלֶה וְשֶׂה, וּמִשּׁוּם זֶה עוֹבְדִים לְכֻלָּם. אָמַר לוֹ, כְּךָ שָׁמַעְתִּי, שֶׁכָּל בְּהֵמָה גְּדוֹלָה (של צאן), יִרְאָה שֶׁלָּהֶם הָיְתָה, וְעַל זֶה הָרַג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁאֵלּוּ הֵן מַדְרֵגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁנִּקְרָאוֹת כָּךְ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (שמות יב) כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ, וּכְתִיב (שמות יג) לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ. אֶלָּא דָּא דְּכַר, וְדָא נוּקְבָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, בְּדָא (זה שייך ברעיא מהימנא אחר קרבנא) כְּתִיב לֹא תֹאכֵלוּ, וּבְדָא כְּתִיב לֹא יֵאָכֵל, אֲמַאי לָא כְּתִיב לֹא תֹאכְלוּ. אֶלָּא, נוּקְבָא דְּאִיהִי אַסְטִיאַת אָרְחָהָא, בְּאַזְהָרָה וּדַאי, דְּכַר דְּאִיהוּ אָחִיד בְּחוּטָא דְּדַכְיוּ יַתִּיר, בְּבַקָּשָׁה. וְעַל דָּא כְּתִיב, לֹא יֵאָכֵל, לֹא תֹאכְלוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב (שמות יב) כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ, וְכָתוּב (שם יג) לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ. אֶלָּא זֶה זָכָר, וְזוֹ נְקֵבָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי, בָּזֶה כָּתוּב לֹא תֹאכֵלוּ, וּבָזֶה כָּתוּב לֹא יֵאָכֵל. מִדּוּעַ לֹא כָתוּב לֹא תֹאכְלוּ? אֶלָּא נְקֵבָה שֶׁהִיא נוֹטָה מִדַּרְכָּהּ - וַדַּאי בְּאַזְהָרָה. זָכָר שֶׁהוּא אָחוּז בְּחוּט שֶׁל טָהֳרָה יוֹתֵר - בְּבַקָּשָׁה. וְעַל זֶה כָּתוּב לֹא יֵאָכֵל, לֹא תֹאכְלוּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּא, וְהָא כְּתִיב (דברים טז) לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ. אָמַר לֵיהּ, אַסְגֵּי תְּבִין יְתֵירִין לְיִקָּרָא לְקָרְבָּנָא. אֲבָל בְּקַדְמֵיתָא בְּבַקָּשָׁה לֹא יֵאָכֵל. אֲבָל לְבָתַר בְּאַזְהָרָה, לֹא תֹאכְלוּ, דְּהוּא קַשְׁיָא מִתַּרְוַיְיהוּ. מַחְמֶצֶת מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּרֵיחָא דְּמוֹתָא אִית תַּמָּן. חָמֵץ, דְּכַר. מַחְמֶצֶת, נוּקְבָא. (משלי ה) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת, בְּרִישָׁא וְסֵיפָא דְּתֵיבָה, תִּשְׁכַּח לָהּ. וּבְגִין דָּא מַאן דְּאָכִיל חָמֵץ בַּפֶּסַח, אִיהוּ אַקְדִּימַת לֵיהּ מוֹתָא, וְלִינְדַע דְּמִית הוּא בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, כְּתִיב (שמות יב) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

אָמַר לוֹ, אַבָּא, וַהֲרֵי כָּתוּב (דברים טז) לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ. אָמַר לוֹ, הַרְבֵּה תֵּבוֹת יְתֵרוֹת לִכְבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּרְבָּן. אֲבָל בַּתְּחִלָּה בַּקָּשָׁה - לֹא יֵאָכֵל, אֲבָל לְבַסּוֹף בְּאַזְהָרָה - לֹא תֹאכְלוּ, שֶׁהוּא קָשֶׁה מִשְּׁנֵיהֶם. מַחְמֶצֶת, מַה טַּעֲמָהּ? מִשּׁוּם שֶׁרִיחַ שֶׁל מָוֶת יֵשׁ שָׁם. חָמֵץ - זָכָר, מַחְמֶצֶת - נְקֵבָה. (משלי ה) רַגְלֶיהָ

יְרֻדוֹת מָוֶת, בְּרֹאשׁ וּבְסוֹף הַתֵּבָה תִּמְצָא אוֹתָהּ. וּמְשׁוּם זֶה מִי שֶׁאוֹכֵל חָמֵץ בְּפֶסַח הוּא מַקְדִּים לְעַצְמוֹ הַמָּוֶת, וְשֶׁיֵּדַע שֶׁהוּא מֵת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּתוּב (שמות יב) וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

מַצָּה, אֲמַאי (ס"א אתקריאת מצה). אֶלָּא הָכִי תְּנַיְנָן, שַׁדַּי: בְּגִין דְּאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי, דְּיֹאמַר לְצָרוֹתַינוּ דַּי. אוּף הָכִי מַצָּה, בְּגִין דְּקָא מְשַׁדֵּד דַּמַּבְרֵחַת לְכָל סִטְרִין בִּישִׁין, וְעָבִיד קְטָטָה בְּהוּ, כְּגַוְונָא דְּשַׁדַּי דְּמָזוֹזָה, דְּמַבְרֵיחַ לְשֵׁדִים וּמַזִּיקִים דְּתַרְעָא, אוּף הָכִי אִיהִי מַבְרַחַת לוֹן מִכָּל מְשָׁכְנֵי קְדוּשָׁה, וְעָבִיד מְרִיבָה וּקְטָטָה בְּהוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (שמות יז) מַסָּה וּמְרִיבָה. עַל דָּא כְּתִיב מַצָּה. וְהָא מַסָּה בְּסָמֶךְ אִיהוּ. אֶלָּא תַּרְגּוּמוֹ דְּמַסָּה, אִיהוּ מָצוּתָא.

מַצָּה, מַדּוּעַ (נקראת מצה) ? אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ, שַׁדַּי - מִשּׁוּם שֶׁאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי, שֶׁיֹּאמַר לְצָרוֹתֵינוּ דַּי. אַף כָּךְ מַצָּה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מְשַׁדֶּדֶת וּמַבְרִיחָה לְכָל צְדָדִים רָעִים וְעוֹשָׂה קְטָטָה בֵּינֵיהֶם כְּדֶגֶמֶת שֵׁם שַׁדַּי שֶׁמַּבְרִיחַ לְשֵׁדִים וּמַזִּיקִים שֶׁבַּשַּׁעַר - אַף כָּךְ הִיא מַבְרִיחָה אוֹתָם מִכָּל מִשְׁכְּנֵי הַקְּדֻשָּׁה, וְעוֹשָׂה מְרִיבָה וּקְטָטוֹת בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יז) מַסָּה וּמְרִיבָה. וְעַל זֶה כָּתוּב מַצָּה, וַהֲרֵי מַסָּה נִכְתֶּבֶת בְּאוֹת סָמֶ"ךְ? אֶלָּא תִּרְגּוּם שֶׁל מַסָּה הוּא מַצּוּתָא.

דף רנב.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, כְּגוֹן לִישָׁנָא דְּאִיהוּ מַקֵּל לְכָל אַנְשֵׁי בֵּיתֵיהּ, וְאִיהוּ לִישָׁנָא דְּאַת ו', וְאִיהוּ מַטֵּה דְּבֵיהּ עֻשָּׁר אוֹתְיוֹת, וּבֵיהּ מָחָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְדוֹי י' מָחָאן. וּבְגִין דְּכָל מָחָאן הֲווֹ מִסְטָרָא דְּה' ה', רִבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִנַּיִן שֶׁכָּל מַכָּה וּמַכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה שֶׁל חֲמֵשׁ מַכּוֹת וְכוּ', אֱמוֹר מֵעַתָּה וְכוּ'. וְאַת ה' סַלְּקָא בְּאַת י' לְחַמְשִׁין מָחָאן, חֲמֵשׁ זְמָנִין חַמְשִׁין, אִינּוּן ר"ן. וּבְגִין דָּא, וְעַל הַיָּם לְקוּ ר"ן מַכּוֹת.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, כְּמוֹ לְשׁוֹן שֶׁהוּא מַקֵּל לְכָל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ, וְהוּא לְשׁוֹן צוּרַת אוֹת ו', וְהוּא מַטֶּה שֶׁבּוֹ עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת, וּבוֹ הִכָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יָדוֹ עֶשֶׂר מַכּוֹת. וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל הַמַּכּוֹת הָיוּ מִצַּד שֶׁל ה' ה', אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִנַּיִן שֶׁכָּל מַכָּה וּמַכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה שֶׁל חֲמֵשׁ מַכּוֹת וְכוּ', אֱמֹר מֵעַתָּה וְכוּ'. וְאוֹת ה' עוֹלֶה בְּאוֹת י' לַחֲמִשִּׁים מַכּוֹת. חֲמֵשׁ פְּעָמִים חֲמִשִּׁים הֵם מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר, וְעַל הַיָּם לָקוּ מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים מַכּוֹת.

אמר יוסף, כל מיטב ארץ מצרים רעמסס היא, וההיא ארעא אפרישו לדחלן דלהון, לרעיא ולמיהך בכל ענוגין דעלמא. וכל מצראי חשיבון לאינון דרען לדחליהון, כדחליהון. ודא שאיל יוסף מפרעה, לשלטאה אחוי על דחלן דמצראי, דאתכפיין תחות ידיה, כעבדים בתר מלכיהון, למהוי כלהו מתכפיין תחות שם יי מסטריהון, ולא שליט בעלמא אלא שם יהוה. ואתכפיין כל ממנן תחות ידיה.

אָמַר יוֹסֵף, כָּל טוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא רַעְמְסֵס, וְאוֹתָהּ אֶרֶץ הִפְרִישׁוּ לְיִרְאָתָם, לִרְעוֹת וּלְהַלֵּךְ בְּכָל תַּעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם. וְכָל הַמִּצְרִים הֶחְשִׁיבוּ לְאוֹתָם שֶׁרוֹעִים לְיִרְאָתָם - כְּיִרְאָתָם. וְזֶה מַה שֶּׁשָּׁאַל יוֹסֵף מִפַּרְעֹה, שֶׁיִּשְׁלְטוּ אֶחָיו עַל יִרְאָתָם שֶׁל הַמִּצְרִים, שֶׁכְּפוּיִים תַּחַת יָדָיו כַּעֲבָדִים אַחַר מַלְכֵיהֶם, לִהְיוֹת כֻּלָּם נִכְפִּים תַּחַת שֵׁם יְהוָה מִצַּדָּם, וְלֹא יִשְׁלֹט בָּעוֹלָם אֶלָּא שֵׁם יְהוָה, וְיִכָּנְעוּ כָּל מְמֻנִּים תַּחַת יָדָיו.

ולאחזאה לון, דאיהו עתיד לאיתפרעא מנהון, הדא הוא דכתיב, (שמות יב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה. כד מטעיין לבריין ועבדין גרמייהו אלוהות. ובגין דטלה ממנא דיליה, איהו רב על כל ממנן דאלהים אחרים, מני קדשא בריך הוא לישראל, (שמות יב) ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, ואשליט לון עליה, ותפשי ליה, תפיש בתפישה דלהון יומא ותרין ותלת. ולבתר דא אפיקו ליה לדינא לעיני כל מצראי, לאחזאה דאלהא דלהון ברשו דישראל למעבד ביה דינא.

וּלְהַרְאוֹת לָהֶם שֶׁהוּא עָתִיד לְהִפָּרַע מֵהֶם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יב) וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָֹה. כֵּיוָן שֶׁהִטְעוּ לַבְּרִיּוֹת וְעָשׂוּ עַצְמָם אֱלוֹהוּת, וּמִשּׁוּם שֶׁטָּלָה, מְמֻנֶּה שֶׁלּוֹ, הוּא גָּדוֹל עַל כָּל הַמְמֻנִּים שֶׁל אֱלֹהִים אֲחֵרִים, צָוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, (שמות יב) וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבוֹת שֶׂה לַבָּיִת, וְהִשְׁלִיט אוֹתָם עָלָיו, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ תְּפוּס בַּתְּפִיסָה שֶׁלָּהֶם יוֹם וּשְׁנַיִם וְשָׁלֹשׁ, וּלְאַחַר זֶה הוֹצִיאוּ לוֹ לְדִין לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם, לְהַרְאוֹת שֶׁהָאֱלוֹהַּ שֶׁלָּהֶם בְּרֹאשׁ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִּין.

בגין דא, (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו, למהוי דן באש צלי, ומני לזרקא לגרמיה דיליה בשוקא בבזוי. ובגין דא, (שמות יב) ועצם לא תשברו בו. ומני ליומא רביעאה, בתר דהוה תפיש ג' יומין קשור, למעבד ביה דינא. ודא קשיא לון מכל מכתשין דמחא לון קדשא בריך הוא, על ידא דרעיא מהימנא. ולא עוד, אלא דמני דלא למיכל ליה בתיאובתא. ומיד דחמאן גרמוי בשוקא, ולא יכלין לשזבא ליה, דא קשיא לון מכלא. ולא עוד, אלא דאתמר בהו, (שמות יב) ומקלכם בידכם, לאתכפייא כל דחלן דמצראי, תחות ידייהו. ובגין דאינהו בכורות ממנן, כתיב (שמות יב) ויי הכה כל בכור.

בִּגְלַל זֶה נֶאֱמַר, (שם) אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמַּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ, לִהְיוֹת נִדּוֹן בְּאֵשׁ צָלִי, וְצָוָה לִזְרֹק לְעַצְמוֹתָיו בַּשּׁוּק בְּבִזָּיוֹן. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (שם) וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ. וְצָוָה לַיּוֹם הָרְבִיעִי, אַחַר שֶׁהָיָה תָּפוּס שְׁלֹשָׁה יָמִים קָשׁוּר, לֵעָשׂוֹת בּוֹ דִּין. וְזֶה קָשֶׁה לָהֶם מִכָּל נְגָעִים שֶׁהֵכָּה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁצִּוָּה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אוֹתוֹ בְּתַאֲוָה. וּמִיָּד שֶׁרָאוּ עַצְמוֹתָיו בַּשּׁוּק וְלֹא יָכְלוּ לְהַצִּילוֹ, זֶה קָשֶׁה לָהֶם מֵהַכֹּל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם) וּמַקֶּלְכֶם בְּיֶדְכֶם, לִכְפּוֹת כָּל יִרְאָתָם שֶׁל הַמִּצְרִים תַּחַת יְדֵיהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁהֵם בְּכוֹרוֹת מְמֻנִּים, כָּתוּב (שם) וַה' הִכָּה כָל בְּכוֹר.

בָּתַר כָּל דָּא כְּתִיב, (דברים טז) לֹא יַאֲכַל חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עוֹנִי. וּכְתִיב (שמות יב) כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ. אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, אֲמַאי מָנֵי דְּלָא לְמֵיכַל חָמֵץ שִׁבְעַת יוֹמִין, וּלְמֵיכַל בְּהוֹן מַצָּה. וַאֲמַאי לֹא יֵאָכֵל, וַאֲמַאי לֹא תֹּאכֵלוּ. אֶלָּא ז' כֹּכְבֵי לֶכֶת וְאִינּוּן: שצ"ם חנכ"ל. וְאִינּוּן מִסִּטְרָא דְּטוֹב וָרָע, נְהוֹרָא דִּלְגוֹ מַצָּה. קְלִיפָּה דִּלְבַר חָמֵץ. וְאִינּוּן חָמֵץ דְּכַר מַחְמֶצֶת נוּקְבָא.

אַחַר כָּל זֶה, כָּתוּב (שם יג) לֹא יֵרָאֶה חָמֵץ, (דברים טז) שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי. וְכָתוּב (שמות יב) כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ. אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, מַדּוּעַ צָוָה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים וְלֶאֱכֹל בָּהֶם מַצָּה? וּמַדּוּעַ לֹא יֵאָכֵל, וּמַדּוּעַ נֶאֱמַר לֹא תֹאכְלוּ? אֶלָּא שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, וְהֵם: שצ"ם חנכ"ל. וְהֵם מִצַּד שֶׁל טוֹב וָרָע, אוֹר הַפְּנִימִי, מַצָּה. קְלִפָּה שֶׁבַּחוּץ - חָמֵץ. וְהֵם, חָמֵץ - זָכָר. מַחְמֶצֶת - נְקֵבָה.

מַצָּה דִּלְגוֹ שְׁמוּרָה. וְאִינּוּן, (אסתר ב) שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֶת לַהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְאִתְּמַר עֲלַיְיהוּ, (שמות יב) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת. מַצָּה אִיהִי שְׁמוּרָה לְבַעְלָהּ, דְּאִיהוּ ו'. וּבֵיהּ אִתְעֲבִיד מִצְוָה.

מַצָּה שֶׁבְּפָנִים - שְׁמוּרָה. וְהֵם (אסתר ב) שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאֻיוֹת לָתֶת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם (שמות יב) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת. מַצָּה הִיא שְׁמוּרָה לְבַעְלָהּ, שֶׁהוּא אוֹת ו', וּבוֹ נַעֲשֵׂית מִצְוָה.

וּמַאן דְּנָטִיר לָהּ לְגַבֵּי יָהּ, דְּגָנִיזִין בְּמ"ץ מִן מַצָּה, וְאִינּוּן. י"ם ה"ץ. וּמָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָרֵךְ לָהּ שֶׁבַע בְּרָכוֹת לֵיל פֶּסַח, דְּאִינּוּן שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת דִּילָהּ, שצ"ם חנכ"ל. וּמָנֵי לַאֲעָבְרָא מִנְּהוֹן חָמֵץ וּמַחְמֶצֶת, דְּאִינּוּן עֲנָנִים חֲשׁוּכִין דִּמְכַסְּיִין עַל נְהוֹרִין, דְּשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (בראשית מא) וַתִּבֶּאנָה אֶל קִרְבָּנָּה וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבָּנָּה וּמַרְאֵיהֶן רַע, חֲשׁוּךְ כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה. דְּכָל כַּךְ חֲשׁוֹכָא דַּעֲנָנִין דִּילְהוֹן, דִּלְא יַכְלִין נְהוֹרִין לְאַנְהָרָא לְהוֹן, וּבְגִין דְּא וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבָּנָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּמִי שֶׁשּׁוֹמֵר לָהּ בִּשְׁבִיל יְ"הֹ הַגְּנוּזִים בְּאוֹתִיּוֹת מ"ץ מִמַּצָּה, וְהֵם י"ם ה"ץ. וְצִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת לֵיל פֶּסַח, שֶׁהֵן שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת שֶׁלָּהּ, שֶׁהֵן שצ"ם חנכ"ל. וְצִוָּה לְהַעֲבִיר מֵהֶן חָמֵץ וּמַחְמֶצֶת, שֶׁהֵם עֲנָנִים חֲשׁוּכִים שֶׁמְּכַסִּים עַל אוֹרוֹת שֶׁל שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (בראשית מא) וַתִּבֶּאנָה אֶל קִרְבָּנָה וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבָּנָה וּמַרְאֵיהֶן רַע. חֲשׁוּךְ כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה. שֶׁכָּל כַּךְ הַחֲשֵׁךְ שֶׁל הָעֲנָנִים שֶׁלָּהֶם, שֶׁלֹּא יְכוֹלִים אוֹרוֹת לְהָאִיר לָהֶם, וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קִרְבָּנָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהלים סח) גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אֲבִירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים. גְּעַר חַיַּת, דָּא חַיָּה דְּאִתְאֲחַד בָּהּ עֵשָׂו. קָנֶה: תָּנֵינָן, דִּבְיוֹמָא דְּנָסַב שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בַּת פַּרְעֹה, בָּא גַּבְרִיאֵל, נָעַץ קָנֶה בְּיַמָּא רַבָּא, וְעָלֶיהָ אִתְבְּנֵי קַרְתָּא דְּרוֹמִי. מַאי קָנֶה. דָּא דְּכוּרְא דְּהַאי חַיָּה (דף רנ"ב ע"א) בִּישָׁא, דְּאִית לֵיהּ סִטְרָא זְעִירָא בְּאַחֲדוּתָא דִּקְדוּשָׁה. וְדָא אִיהוּ קָנֶה, דְּנָעִיץ בְּיַמָּא רַבָּא. וּבְגִין כָּךְ אִיהִי שַׁלְטָא עַל עָלְמָא, וְעַל שׁוּלְטָנוּ דָּא כְּתִיב, (ישעיה יט) קָנֶה וָסוּף קָמְלוּ. קָנֶה, שׁוּלְטָנוּתָא וְרֵאשׁ לְכָל מַלְכְּוָון. תּוּ קָנֶה, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַבְרָא לֵיהּ כְּקָנֶה דָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהלים סח) גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אֲבִירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים. גְּעַר חַיַּת - זוֹ הַחַיָּה שֶׁאָחוּז בָּהּ עֵשָׂו. קָנֶה - לְמַדְנוּ, שֶׁבְּיוֹם שֶׁנִּשָּׂא שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אֶת בַּת פַּרְעֹה, בָּא גַּבְרִיאֵל, נָעַץ קָנֶה בַּיָּם הַגָּדוֹל, וְעָלָיו נִבְנֵית עִיר שֶׁל רוֹמִי. מַהוּ קָנֶה? זֶה הַזָּכָר שֶׁל זוֹ הַחַיָּה רָעָה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַד קָטָן בַּאֲחִיזָתוֹ בַּקְּדֻשָּׁה. וְזֶהוּ קָנֶה שֶׁנָּעוּץ בַּיָּם הַגָּדוֹל, וּמְשׁוּם זֶה הִיא שׁוֹלֶטֶת עַל הָעוֹלָם, וְעַל שִׁלְטוֹן זֶה כָּתוּב, (ישעיה יט) קָנֶה וָסוּף קָמְלוּ. קָנֶה, שִׁלְטוֹן וְרֹאשׁ לְכָל הַמַּלְכוּת. וְעוֹד קָנֶה, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ כְּקָנֶה זֶה.

תָּא חֲזֵי, בְּמִצְרַיִם אִיהִי שַׁלְטָא, וּמִנָּהּ נַפְקוּ כַּמָּה שֻׁלְטָנִין לְזַנְיֵיהוּ, וְכֹלָּא בְּרָזָא דְּחָמֵץ, כֵּיוָן דְּתָבַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַפִּיק חָמֵץ וְאָעִיל מַצָּה. בְּמָה. בְּחוּטָא זְעִירָא מִכֹּלָּא, תָּבַר ח' חָמֵץ, וְאִתְעֲבִיד מַצָּה. אִינּוּן אַתְוָון. אֶלָּא דְּתָבַר ח' דְּהַאי חַיָּה, דְּאִקְרֵי חָמֵץ. וְעַל דָּא אִקְרֵי חַיַּת קָנֶה, דְּנוֹחַ לְאִתְבְּרָא כְּקָנֶה דָּא. בְּמָה אִתְּבַּר. בְּחוּטָא זְעִירָא כְּנִימָא, תָּבַר ח' וְאִתְעֲבַר מֵאִיתָנָהּ, וְהָוָה מַצָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, גְּעַר חַיַּת קָנֶה, גְּעַר בָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתְּבַּר ח' חָמֵץ, וְאִתְעֲבִיד ה'. (ס"א ואתעבר ח' חמץ ואתאביד)

בֹּא וּרְאֵה, בְּמִצְרַיִם הָיָה שׁוֹלֵט, וּמִמֶּנּוּ יוֹצְאִים כַּמָּה שִׁלְטוֹנִים לְמִינֵיהֶם, וְהַכֹּל בְּסוֹד שֶׁל חָמֵץ. כֵּיוָן שֶׁשָּׁבַר אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוֹצִיא חָמֵץ וּמַכְנִיס מַצָּה. בַּמֶּה? בְּחוּט קָטָן מֵהַכֹּל שָׁבַר אוֹת ח' שֶׁל חָמֵץ, וְנַעֲשָׂה מַצָּה. אֲבָל אוֹתִיּוֹת, אֶלָּא שֶׁשָּׁבַר ח' שֶׁל חַיָּה זוֹ, שֶׁנִּקְרָא חָמֵץ. וְעַל זֶה נִקְרָא חַיַּת קָנֶה, שֶׁנּוֹחַ לִשְׁבֹּרוֹ כְּמוֹ קָנֶה זֶה. בַּמֶּה נִשְׁבָּר? בְּחוּט קָטָן כְּמוֹ שַׁעֲרָה שָׁבַר ח' וְעָבַר מֵאֵיתָנָהּ, וְהָיָה מַצָּה. וְעַל זֶה כָּתוּב גְּעַר בַּחַיַּת קָנֶה. גְּעַר בָּהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִשְׁבַּר ח' שֶׁל חָמֵץ וְנַעֲשָׂה ה'. (ועובר ח' של חמץ ונעשה).

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְתַבְרָא לֵיהּ לְהַהוּא קָנֶה, כְּגַוְונָא דָּא, יַתְבָּר רַגְלֵיהּ דְּק' מִקָּנֶה, וְיִשְׁתְּאַר הִנֵּה. (ישעיה מ) הִנֵּה יְיָ אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא וּזְרוֹעוֹ מוֹשְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו. מַאי וּפְעֻלָּתוֹ. דָּא פֹּעַל דְּהַהִיא ק' (ס"א פעולה דההוא חמץ) דְּיַתְבַּר לָהּ, וְאִיהִי פְּעוּלָה לְפָנָיו, אֵיהוּ יַעְבַּר רַגְלֵיהּ, וְיֶהֱא הִנֵּה (ישעיה מא) רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְגוֹ'.

וְעִתִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשָׁבֵר לוֹ לְאוֹתוֹ קָנֶה כְּמוֹ זֶה, יִשְׁבֹּר רֶגֶל ק' מִקָּנֶה, וְיִשָּׁאֵר הִנֵּה. (ישעיה מ) הִנֵּה ה' אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבוֹא וּזְרֹעוֹ מֹשְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו. מַהוּ וּפְעֻלָּתוֹ? זֶה פֹּעַל שֶׁל אוֹתָהּ ק' (פעלה של אותו חמץ) שֶׁיִּשְׁבֹּר אוֹתָהּ, וְהִיא פְּעֻלָּה שֶׁלְּפָנָיו, וְהוּא יַעֲבִיר רַגְלוֹ וְיִהְיֶה הִנֵּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם מא) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְגוֹ'.

רעיא מהימנא רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים. גְּעַר חַיַּת קָנֶה, דָּא קָנֶה דְּאִתְאֲחַד בֵּיהּ עֵשָׂו, דְּאִיהִי קַרְתָּא דְּרוֹמֵי רַבְּתָא, דְּנָעַץ גַּבְרִיאֵל קָנֶה בְּיַמָּא רַבָּא, וּבָנוּ עָלֶיהָ כְּרַךְ גָּדוֹל דְּרוֹמִי. קָנֶה דְּחָמֵץ. וְכַד יִיתֵי פּוּרְקָנָא לְיִשְׂרָאֵל, יִתְבַּר לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת. וּמִתַּעֲבַר מִיַּד חָמֵץ מֵעֶלְמָא. מַחְמֶצֶת דִּילֵיהּ רוֹמִי. וְיִתְגַּלְיָא מַצָּה בָּעֶלְמָא, דְּאִיהִי בֵּי מַקְדְּשָׁא דְּבֵית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים. גְּעַר חַיַּת קָנֶה - זֶה קָנֶה שֶׁאָחוּז בּוֹ עֵשָׂו, שֶׁהִיא עִיר רוֹמִי הַגְּדוֹלָה, שֶׁנָּעַץ גַּבְרִיאֵל קָנֶה בַּיָּם הַגָּדוֹל, וּבָנוּ עָלֶיהָ כְּרַךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי. קָנֶה שֶׁל חָמֵץ. וְכַאֲשֶׁר תָּבֹא גְּאֻלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יִשְׁבְּרוּ אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת. וּמִיָּד עוֹבֵר חָמֵץ מֵהָעוֹלָם. הַמַּחְמֶצֶת שֶׁלּוֹ הִיא רוֹמִי. וְתִתְגַּלֶּה מַצָּה בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא (ס"א רעיא מהימנא), דְּאִינּוּן לְקֶבֶל בַּת עַיִן יָמִין, וּבַת עַיִן שְׂמֹאל. וְאִינּוּן לְקֶבֶל (לחם משנה) רוֹמִי רַבְּתִי, רוֹמִי זְעֵירָא. לְקֶבֶל תְּרִין עֲנָנִין, דְּמִכַּסְיָין עַל בַּת עֵינָא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְאִינּוּן לְקֶבֶל שְׂאוֹר וְחָמֵץ. וְעַד דְּאִלֵּין יִתְבַּעֲרוּן מֵעֶלְמָא בַּל יִרְאֶה וּבַל יִמָּצֵא חַד מִנַּיְיהוּ, בֵּית רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לָא יִתְגַּלְיָין בְּעֶלְמָא.

אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה (הרועה הנאמן), שֶׁהֵם כְּנֶגֶד בַּת עַיִן יָמִין, וּבַת עַיִן שְׂמֹאל. וְהֵם כְּנֶגֶד (לחם משנה) רוֹמִי הַגְּדוֹלָה וְרוֹמִי הַקְּטַנָּה, וּכְנֶגֶד שְׁנֵי עֲנָנִים שֶׁמְּכַסִּים עַל בַּת עַיִן יָמִין וּשְׂמֹאל. וְהֵם כְּנֶגֶד שְׂאוֹר וְחָמֵץ. וְעַד שֶׁאֵלּוּ יִתְבַּעֲרוּ מֵהָעוֹלָם, בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא אֶחָד מֵהֶם, בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי לֹא יִתְגַּלּוּ בָּעוֹלָם.

וְאַסְוְותָא דַּעֲנָנָא עֵינָא, דְּאַחֲשִׁיךְ לְבַת עֵינָא יְמִין וּשְׂמֹאל, מַה יְהֵא אַסְוְותָא דִּלְהוֹן. מָרָה דְּעָגְלָא. וְהַיְינוּ (ישעיה כז) שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ. שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דברים לג) בְּכוֹר

שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וְשָׁם יִרְבָּץ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. חַד אַעְבָּר רוֹמִי רַבָּתִי. וְחַד אַעְבָּר רוֹמִי זְעֵירְתָּא. וְגַבְרִיאֵ"ל דְּמִיכָאֵל לְקָבְלַיְיהוּ אִינּוּן.

וְהָרְפּוּאָה שֶׁל עַנְנֵי הָעַיִן שֶׁהֶחְשִׁיכוּ לְבַת עַיִן יָמִין וּשְׂמֹאל, מַה תִּהְיֶה רְפוּאָתָם? הַמְּרִירוּת שֶׁל הָעֶגֶל. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כז) שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ. שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל - זֶה מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וְשָׁם יִרְבָּץ - זֶה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. אֶחָד לְהַעֲבִיר אֶת רוֹמִי הַגְּדוֹלָה, וְאֶחָד לְהַעֲבִיר אֶת רוֹמִי הַקְּטַנָּה. וּמִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל כְּנֶגְדָּם הֵם.

וּבְגִין דָּא ח', דְּאִיהוּ חוּטָא זְעֵירָא, תֵּבֵר לָהּ, וְיֵיעוּל ה' בְּאַתְרָהָא. דִּבְקַדְמֵיתָא קָנָה וְסוּף קָמֵלוּ. קָנָה שֶׁלְּטָנוּתָא דְּרוֹמִי, וְסוּף לְכָל מַלְכִין, דְּעָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַבְּרָא לֵיהּ. גְּעַר חַיַּת קָנָה, גְּעַר חַיָּה בִּישָׁא, ח' מִן חָמֵץ, וְאִתְבַּר רַגְלֵיהּ מִן מַחְמָצֶת, דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי ה) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת. וְעוֹד גְּעַר חַיַּת קָנָה, יַתְבַּר רֶגֶל קוֹף מִן קָנָה, וְיִשְׁתְּאַר הַנָּה. מִיָּד הַנָּה יְיָ אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא, (ישעיה מא) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן. הִנֵּה: ס' בְּתַר אֶלֶף וּמְאתָן.

וּמִשּׁוּם זֶה ח', שֶׁהוּא חוּט קָטָן, תִּשְׁבּוֹר אוֹתָהּ, וְתִכָּנֵס אוֹת ה' בְּמְקוֹמָהּ. שֶׁבַּתְּחִלָּה נֶאֱמַר קָנָה וְסוּף קָמֵלוּ. קָנָה - שִׁלְטָנוּתָן שֶׁל רוֹמִי. וְסוּף - לְכָל הַמַּלְכִיּוֹת, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁבּוֹר אוֹתוֹ. גְּעַר חַיַּת קָנָה - גְּעַר חַיָּה רָעָה, שֶׁהִיא אוֹת ח' מֵחָמֵץ, וּשְׁבוֹר רַגְלֶיהָ מִן הַמַּחְמֶצֶת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי ה) רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת. וְעוֹד גְּעַר חַיַּת קָנָה - שְׁבוֹר רֶגֶל הַקּוֹ"ף מִקָּנָה, וְיִשָּׁאֵר הַנֵּה. מִיָּד - (ישעיה מ) הִנֵּה ה' אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא, (שם מא) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן. הִנֵּה - ס', אַחַר אֶלֶף וּמְאתַיִם.

וְאָמַר (שמות מט) בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, (בראשית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ. שִׁשִּׁים, לְאַתְעָרוּתָא דְּמַשִּׁיחַ רִאשׁוֹן. וְשֵׁשׁ, לְאַתְעָרוּתָא דְּמַשִּׁיחַ שֵׁנִי. אִשְׁתָּאֲרוּ ו' שְׁנִים לְע"ב, לְקַיֵּים בָּהוּ, (ויקרא כה) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ, דְּאִתְמַר (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה.

וְאָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, נֶאֱמַר (בראשית מו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ. שִׁשִּׁים, לְהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מַשִּׁיחַ רִאשׁוֹן. וְשֵׁשׁ, לְהִתְעוֹרְרוּת מָשִׁיחַ שֵׁנִי. נִשְׁאֲרוּ שֵׁשׁ שָׁנִים לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם, לְקַיֵּים בָּהֶם (ויקרא כה) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה.

אִם כֵּן, מַה כְּתִיב לְעֵיל (ירמיה לא) רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה. אֶלָּא אַרְבַּע גְּאוּלּוֹת עֲתִידִין לְמֶהֱוֵי, לְקַבֵּל אַרְבַּע כּוֹסוֹת דְּפִסְחָא. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל מְפוּזָּרִין בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת עָלְמָא, וְאִינּוּן דִּיהוֹן רְחוֹקִין מֵאוּמִּין, אַקְדִּימוּ לְרָנּוּ. וְתַנְיְינִין, לְשׁוֹתִין. וּתְלִיתָאִין, לְשׁוֹתִין וְשִׂית. וּרְבִיעָאִין לְע"ב.

אִם כֵּן, מַה כָּתוּב לְמַעְלָה (שם לא) רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה? אֶלָּא אַרְבַּע גְּאֻלּוֹת עֲתִידוֹת לִהְיוֹת כְּנֶגֶד אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל פֶּסַח. מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְפֻזָּרִים בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ שֶׁיִּהְיוּ רְחוֹקִים מֵהָאֻמּוֹת, יַקְדִּימוּ לְרָנּוּ. וְהַשְּׁנַיִים - לְשִׁשִּׁים. וְהַשְּׁלִישִׁיִּים - לְשִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ. וְהָרְבִיעִיִּים - לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם.

וּפוּרְקָנִין אִלֵּין, יְהוֹן בְּאַרְבַּע חֵיוָן, בְּשֵׁם יְדוֹד דְּרָכִיב עֲלַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה. דְּלְקָבְלַיְיהוּ, יִתְעַר לְתַתָּא אַרְבַּע דְּגָלִין, וּתְרֵיסָר שְׁבָטִין. בְּרָזָא דַּיְדוֹד מֶלֶךְ, יְדוֹד

מָלְךְ, (שמות טו) יְדוֹד יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. תְּרֵיסָר אַתְוָון אינוּן, לְקֵבֶל תְּרֵיסָר שְׁבָטִין, וְי"ב אִנְפִּין דְּתִתְלַת אֲבָהָן, דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה. וְאינוּן עֶשֶׂר שְׁבָטִין, אֶלֶף שְׁנִין. תְּרֵין שְׁבָטִין, מְאתָן שְׁנִין. וּמִי"ב אַתְוָון, תְּלָיִין ע"ב שְׁמָהָן, דְּאינוּן ע"ב שְׁנִין, בְּתַר אֶלֶף וּמְאתָן.

וּגְאֻלּוֹת אֵלּוּ יִהְיוּ בְּאַרְבַּע חַיּוֹת, בְּשֵׁם יְהוֹ"ה שָׁרוֹכֵב עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבֹתֶיךָ יְשׁוּעָה. שֶׁכְּנֶגְדָּם יְעוֹרֵר לְמַטָּה אַרְבָּעָה דְגָלִים וּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, בְּסוֹד שֵׁל יְהוָה מֶלֶךְ, יְהוָה מָלָךְ, (שמות טו) יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד. שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת הֵן, כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, וּשְׁנֵים עָשָׂר פָּנִים שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה. וְהֵם עֲשָׂרָה שְׁבָטִים, אֶלֶף שָׁנִים. שְׁנֵי שְׁבָטִים - מְאתַיִם שָׁנָה. וּמִי"ב אוֹתִיּוֹת תְּלוּיִים ע"ב שֵׁמוֹת, שֶׁהֵם ע"ב אַחַר הָאֶלֶף וּמְאתַיִם.

וְאִינוּן כ"ד, לְכָל חַיָּה מִתְּלַת חֵיוָן. כ"ד רָזָא דִּילֵיהּ, (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. וְאִינוּן תְּלַת כְּתוֹת, מִן כ"ד צוּרוֹת. כַּת אַחַת אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת תִּנְיָינָא אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת תְּלִיתָאָה אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ. מִיַּד אִתְעַר שְׁמָאלָא בְּמ"ב אַתְוָון, דְּעָבֵד דִּינָא בַּעֲמָלֵק.

וְהֵם כ"ד, לְכָל חַיָּה מִשָּׁלֹשׁ חַיּוֹת. כ"ד הַסּוֹד שֶׁלּוֹ, (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. וְהֵם שָׁלֹשׁ כְּתוֹת מִכ"ד צוּרוֹת. כַּת אַחַת אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת שְׁנִיָּה אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת שְׁלִישִׁית אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ. מִיַּד מִתְעוֹרֵר הַשְּׂמְאל בְּמ"ב אוֹתִיּוֹת, וְעוֹשֶׂה דִּין בַּעֲמָלֵק.

(דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ מְאֹרֵי מִקְרָא. בְּכָל עֵץ, מְאֹרֵי מִשְׁנָה. דְּאינוּן כָּאֲפִרוֹחִים, דִּמְקַנְּנִין בְּעַנְפֵי אִילָנָא. אִית דְּאַמְרֵי, בְּכָל עֵץ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. (דף רנ"ב ע"ב) דְּאִתְמַר בְּהוּ, (ישעיה סה) כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי. אוֹ עַל הָאָרֶץ, אִלֵּין מְאֹרֵי תּוֹרָה (ד"א משנה), דְּאִתְמַר בְּהוּ, עַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל. אֶפְרוֹחִים: אִלֵּין פְּרִחֵי כְּהוּנָה. אוֹ בֵּיצִים: אִלֵּין דְּזַן לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִקַּרְנֵי רְאֵמִים וְעַד בֵּיצֵי כֻּנִּים. וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים, בְּזִמְנָא דַּהֲווֹ קָרֵבִין קָרְבָּנִין. מַה כְּתִיב לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים.

(דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ - בַּעֲלֵי מִקְרָא. בְּכָל עֵץ - בַּעֲלֵי מִשְׁנָה, שֶׁהֵם כְּאֶפְרוֹחִים הַמְקַנְּנִים בְּעַנְפֵי הָאִילָן. יֵשׁ שֶׁאוֹמְרִים, בְּכָל עֵץ - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ישעיה סה) כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי. אוֹ עַל הָאָרֶץ - אֵלּוּ בַּעֲלֵי תוֹרָה (משנה), שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם, עַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל. אֶפְרוֹחִים - אֵלּוּ פִּרְחֵי כְהֻנָּה. אוֹ בֵּיצִים - אֵלּוּ שֶׁזָּן אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִקַּרְנֵי רְאֵמִים וְעַד בֵּיצֵי כִנִּים. וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים - בִּזְמַן שֶׁהֵיוּ מַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת. מַה כָּתוּב? לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים.

חָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבְטָלוּ קָרְבָּנִין, מַה כְּתִיב, שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. וְגָלוּ הַבָּנִים, וְהַיְינוּ וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, מִסְטְרָא דְּא' דְּאַת ו', דְּאִיהוּ עוֹלָם אָרוֹךְ דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כב) לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ אָרוֹךְ.

חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבְטָלוּ הַקָּרְבָּנוֹת, מַה כְּתוּב? שַׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. וְגָלוּ הַבָּנִים. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, מִצַּד זֶה שֶׁל הָאוֹת ו', שֶׁהוּא עוֹלָם אָרֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים כב) לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים, לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ אָרֹךְ.

וּבַאֲתָר דְּקָרְבָּנִין, תַּקִּינוּ צְלוֹתִין, וּמְצַפְּצְפִין בְּקָלִין דְּשִׁירִין. בְּקוֹל דְּקָרִיאַת שְׁמַע, לְגַבֵּי עַמּוּדָא דְּאָמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ לְעֵילָּא. דְּהָא אִימָא וּבְרָתָא בְּגַלּוּתָא, וּמַיָּד דְּנָחִית, קַשְׁרִין לֵהּ בִּבְרָתָא, דְּאִיהִי יַד כֹּהָה, לְמֶהֱוֵי קָשִׁיר ו' עִם ה', בְּשִׁית סְפִירָאן. מַיָּד מִלְּחַשִּׁין לְגַבֵּי חָכְמָה, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

בְּמָקוֹם הַקָּרְבָּנוֹת תִּקְּנוּ תְּפִלּוֹת, וּמְצַפְּצְפִים בְּקוֹלוֹת שֶׁל שִׁירִים, בְּקוֹל שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, לִקְרַאת הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה. שֶׁהֲרֵי אִמָּא וּבַת בַּגָּלוּת, וּמִיָּד שֶׁיּוֹרֵד, קוֹשְׁרִים אוֹתוֹ בַּבַּת, שֶׁהִיא יַד כֹּהָה, לְהְיוֹת קָשׁוּרָה ו' עִם ה' בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת. מִיָּד לוֹחֲשִׁים לְעֻמַּת הַחָכְמָה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

אֶחָ"ד כְּבוֹ"ד, גִימַטְרִיָא מ"ה מִן חָכְמָה. דְּנָחִית לֵיהּ לְגַבֵּי אִמָּהּ, וּמִיָּד דְּנָחִית, קַשְׁרִין לֵיהּ עַמָּא בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִילִּין דְּרֵישָׁא. וּבְגִין דָּא בְּאַרְבַּע פָּרָשַׁיָּין דִּתְפִילִּין, קַדֵּשׁ לִי, חָכְמָה. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, בִּינָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל תִּפְאֶרֶת, כָּלִיל ו' סְפִירָן, בְּשִׁית תֵּיבִין. וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, מַלְכוּת, יַד כֹּהָה. צְלוֹתָא כֻּלָּהוּ כְּתָרָא כ' עַל רֵישֵׁיהּ, אֵין קְדוֹשׁ כַּיהוָ"ה, דְּסַנְדְּלְפוֹן קוֹשֵׁר כָּל צְלוֹתִין, וְעָבִיד לוֹן כֻּלָּהוּ.

אֶחָד וְכָבוֹד גִּימַטְרִיָא מ"ה מַחְכָמָה. שֶׁמּוֹרִיד אוֹתוֹ אֵצֶל אִמָּא, וּמִיָּד שֶׁיּוֹרֵד, קוֹשְׁרִים אוֹתוֹ עִמָּהּ בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וּמְשׁוּם זֶה בְּאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁל הַתְּפִלִּין, שֶׁהֵם: קַדֵּשׁ לִי - חָכְמָה. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ - בִּינָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל - תִּפְאֶרֶת שֶׁכּוֹלֶלֶת שֵׁשׁ סְפִירוֹת בְּשֵׁשׁ תֵּבוֹת. וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ - מַלְכוּת, יַד כֹּהָה. תְּפִלָּה כֻּלָּהּ כְּתָר, כ' עַל רֹאשׁוֹ, אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָ"ה, שֶׁסַּנְדְּלְפוֹן קוֹשֵׁר כָּל הַתְּפִלּוֹת וְעוֹשֶׂה מֵהֶן כֶּתֶר.

בְּהַהוּא זִמְנָא צָרִיךְ לְסַדְּרָא מְנוֹרָא (ס"א פתורא) לְסָעוּדְתָּא דְּמַלְכָּא, וּמַשְׁכָּנָא וּמְנַרְתָּא וְאָרוֹנָא וּמִדְבְּחָא, וְכָל מִינֵי שְׁמוּשָׁא דְּבֵיתָא דְּמַלְכָּא. וְלָאו בָּתַר פָּתוֹרָא אַזְלֵינַן דְּלָאו עוֹבָדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא אַזְלֵינַן אֶלָּא בָּתַר פָּתוֹרָא דְּאִיהוּ עוֹבָדֵי יְדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ שְׁכִינְתֵּיהּ. מִשְׁכָּן דִּילֵיהּ, פָּתוֹרָא דִּילֵיהּ, מְנַרְתָּא דִּילֵיהּ, אָרוֹנָא דִּילֵיהּ, מַדְבְּחָא דִּילֵיהּ, אִיהִי כְּלִילָא מִכָּל מָאנֵי שְׁמוּשָׁא לְמַלְכָּא עִלָּאָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן צָרִיךְ לְסַדֵּר מְנוֹרָה (שלחן) לִסְעוּדָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּמִשְׁכָּן וּמְנוֹרָה וְאָרוֹן וּמִזְבֵּחַ, וְכָל מִינֵי שְׁמוּשׁ שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. וְלֹא אַחַר שֻׁלְחָן אָנוּ הוֹלְכִים שֶׁאֵינוֹ עֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵין אָנוּ הוֹלְכִים אֶלָּא אַחַר שֻׁלְחָן שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא הַשְּׁכִינָה, מִשְׁכָּן שֶׁלּוֹ, שֻׁלְחָן שֶׁלּוֹ, מְנוֹרָה שֶׁלּוֹ, אָרוֹן שֶׁלּוֹ, מִזְבֵּחַ שֶׁלּוֹ. הִיא כְּלוּלָה מִכָּל כְּלֵי שְׁמוּשׁ לַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן.

אֵינָהוּ אֵינוּן דְּמַתְקְנֵי חַמְרָא וְנַהֲמָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, דְּאִתְּמַר בָּהוּ אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי, דִּלֵּית לְקָרְבָּא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ אֶלָּא אִלֵּין דְּאִתְקְרִיאוּ אִשַּׁי יְיָ. וּבְגִין דָּא אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. דְּעָלֵיהּ אִתְּמַר, (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי. וְאִתְקְרֵי לֶחֶם הַפָּנִים, דְּאִינוּן י"ב אַנְפִּין, (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְהוָה, יָאֵר יְהוָה, יִשָּׂא יְהוָה, תְּרֵיסָר אַנְפִּין דְּתַלְתַּל חַיְוָן.

הֵם אֵלּוּ שֶׁמְּתַקְּנִים יַיִן וְלֶחֶם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי, שֶׁאֵין לְהַקְרִיב לוֹ אֶצְלוֹ אֶלָּא אֵלּוּ שֶׁנִּקְרָאִים אִשֵּׁי ה'. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי. וְנִקְרָא לֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁהֵם י"ב פָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְהוָה, יָאֵר יְהוָה, יִשָּׂא יְהוָה. שְׁנֵים עָשָׂר פָּנִים שֶׁל שֵׁשׁ חִיּוֹת.

מַאי לֶחֶם דְּאִלֵּין פָּנִים. דָּא נַהֲמָא דְּאָדָם, דְּאִיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְאִית לֵיהּ נַהֲמָא בְּאַרְבַּע אַנְפִּין, דְּאִינוּן אַרְבַּע אַתְוָון יְדוֹד. הַאי נַהֲמָא דְּפָתוֹרָא דְּמַלְכָּא, אִיהוּ סֹלֶת נְקִיָּה.

מַהוּ הַלֶּחֶם שֶׁל אֵלּוּ הַפָּנִים? זֶה לֶחֶם שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. וְיֵשׁ לוֹ לֶחֶם בְּאַרְבָּעָה פָּנִים, שֶׁהֵם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהוֹ"ה. זֶה הַלֶּחֶם שֶׁל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ, הוּא סֹלֶת נְקִיָּה.

כְּבְשָׁן דִּילֵיהּ, דְּאוֹפֶה בֵּיהּ נַהֲמָא, שְׁכִינְתָּא. תַּמָּן אִתְבַּשֵּׁל וְאִשְׁתְּלִים. וּבְגִין דָּא, אֵין בּוֹצְעִין אֶלָּא מֵאֲתַר דְּנָמַר בִּשּׁוּלָא. כְּגַוְונָא דִּשְׁלִימוּ דְּפָרִי, אִיהוּ גְּמַר בִּישּׁוּלוֹ. וְהַאי אִיהוּ אָדָנָי, גְּמַר וּשְׁלִימוּ דִּיהֲוָד, דְּאִיהוּ לֶחֶם הַפָּנִים. אָדָנָי, כְּבְשָׁן דִּילֵיהּ. דְּאִיהִי כְּבוּשָׁה תְּחוֹת בַּעְלָהּ. וּבְגִינָהּ אִתְמַר, (שמות יט) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן. וְלֹא כְּכִבְשָׁן דְּאֵשׁ דְּהֲדְיוֹט, אֶלָּא כְּכִבְשָׁן, דְּבֵיהּ כָּבֵשׁ רַחֲמָיו לְעַמֵּיהּ, כַּד מְצַלִּין וּבָעוּן בָּעוּתִין, כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ. וּבֵיהּ כִּבְשֵׁי דְּרַחֲמָנָא לְמֶה לָךְ.

הַכִּבְשָׁן שֶׁלּוֹ שֶׁאוֹפֶה בּוֹ לֶחֶם הִיא הַשְּׁכִינָה, שֶׁשָּׁם מִתְבַּשֵּׁל וְנִשְׁלָם. וּמִשּׁוּם זֶה אֵין בּוֹצְעִים אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁנִּגְמַר בִּשּׁוּלוֹ. כְּדֶגְמַת שְׁלֵמוּת הַפְּרִי, שֶׁהוּא גְּמַר בִּשּׁוּלוֹ. וְזֶהוּ שֵׁם אָדָנָי, גְּמַר וּשְׁלֵמוּת שֵׁם יְהוָה, שֶׁהוּא לֶחֶם הַפָּנִים. אָדָנָי הוּא הַכִּבְשָׁן שֶׁלּוֹ. שֶׁהִיא כְּבוּשָׁה תַּחַת בַּעְלָהּ. וּבְגִלְלָהּ נֶאֱמַר, (שמות יט) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן. וְלֹא כְּמוֹ כִּבְשָׁן שֶׁל אֵשׁ הֲדְיוֹט, אֶלָּא כְּמוֹ כִּבְשָׁן שֶׁבּוֹ כּוֹבֵשׁ רַחֲמָיו עַל עַמּוֹ כַּאֲשֶׁר מִתְפַּלְלִים וּמְבַקְּשִׁים בַּקָּשׁוֹת, כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ. וּבוֹ, דְּבָרִים הַכְּבוּשִׁים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לָמָּה לְךָ לַחְקֹר?

וּבְנַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, אִית סֹלֶת דְּיָהֵב לֵיהּ מַלְכָּא, לְאִינּוּן דְּאִתְמַר עֲלֵיהוּ, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. מֵיכָלָא דְּצַדִּיקַיָּיא. וְאִית נַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ פְּסוֹלֶת, לְאִינּוּן עַבְדִּין וּשְׁפָחוֹת, דְּבֵי מַלְכָּא. וּבְגִין דָּא בְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְמַר (משלי לא) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, דְּאִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּמֵיכָלָא דְּמַלְכָּא, וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת וַדַּאי, וְדָא יו"ד מִן אָדָנָי, אִיהִי עֲשִׂירִית. וְדָא סֹלֶת דְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא אַשְׁבְּחַת (ד"א דמיכלא דמלכא אשתכחת).

וּבְלֶחֶם הַתּוֹרָה יֵשׁ סֹלֶת שֶׁנָּתַן לוֹ הַמֶּלֶךְ לְאוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. מַאֲכַל הַצַּדִּיקִים. וְיֵשׁ לֶחֶם שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהוּא פְּסֹלֶת לְאוֹתָם עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. וּמִשּׁוּם זֶה בְּמַלְכָּה נֶאֱמַר, (משלי לא) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, שֶׁהֵם בַּעֲלֵי מִשְׁנָה. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בְּמַאֲכַל שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת, וַדַּאי. וְזוֹ יו"ד מֵאָדָנָי, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית. וְזֶה סֹלֶת שֶׁל הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, וּמִשְׁתַּבַּחַת (של מאכל המלך נמצאת).

קוּם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אַנְתְּ וְרִבֵּי אֶלְעָזָר בְּרָךְ, וְרִבֵּי אַבָּא, וְרִבֵּי יְהוּדָה, וְרִבֵּי יוֹסֵי, וְרִבֵּי חִיָּיא, וְרִבֵּי יוּדָאי, לְתַקְּנָא דּוֹרוֹנָא לְמַלְכָּא, וּלְקָרְבָא כָּל אֲבָרִין, דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל, קָרְבְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִתְקְרֵי נְשָׁמָה, לְגַבֵּי אֲבָרִים שְׁכִינְתָּא קַדִּישְׁתָּא, אֵשׁ שֶׁל גְּבוֹהַּ. דְּאַחִיד בְּעֵצִים, דְּאִתְקְרִיאוּ עֲצֵי הָעוֹלָה, דְּאִינּוּן עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ אִתְקְרִיאוּ, אִינּוּן מָארֵי תּוֹרָה, דְּאִתְאֲחִידַת בְּהוֹן אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְמַר בָּהּ (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ.

קוּם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אַתָּה וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּנָךְ, וְרִבִּי אַבָּא, וְרִבִּי יְהוּדָה, וְרִבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי חִיָּיא, וְרַבִּי יוּדָאי, לְתַקֵּן מַתָּנָה לַמֶּלֶךְ, וּלְהַקְרִיב כָּל אֵיבָרִים, שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, קָרְבָּנוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זֶה שֶׁנִּקְרָא נְשָׁמָה שֶׁל הָאֵיבָרִים, שְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, אֵשׁ שֶׁל גְּבוֹהַּ. שֶׁאֲחוּז בְּעֵצִים שֶׁנִּקְרָאִים עֲצֵי הָעוֹלָה, שֶׁהֵם עֵץ הַחַיִּים

וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ נִקְרָאִים אֵלּוּ בַּעֲלֵי תוֹרָה, שֶׁמִּתְאַחֶדֶת בָּהֶם הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה'.

וְאִתְמַר בָּהּ, עוֹלָה לַיְיָ, קָרְבָּן לַיְיָ, אִשֶּׁה לַיְיָ, וְאִתְמַר אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. וְהָא כְּתִיב דְּלֵית לְקָרְבָּא קָרְבָּן אֶלָּא לַיְיָ, מַאי נִיהוּ, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. אֶלָּא אַרְחָא, דְּמַאן דְּקָרִיב דּוֹרוֹנָא, לְמַקְרַב לֵיהּ לְמַלְכָּא, וּלְבָתַר אִיהוּ פָּלִיג לֵיהּ, לְמַאן דְּבָעֵי. אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל, מַקְרִיבִין אוֹרַיְיתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (דף רנ"ג ע"א) דְּאִיהוּ לַחְמוֹ, וְאִיהוּ יֵינוֹ, וְאִיהוּ בָּשָׂר דִּילֵיהּ, וְאִתְמַר בָּהּ, (בראשית ב) עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי. בְּשַׂר קֹדֶשׁ, דְּאוֹקְמוּהָ עָלָה מְאֵרֵי מְתִיבְתָּאן, בְּבָשָׂר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם עָסְקֵינָן.

וְנֶאֱמַר בָּהּ עֹלָה לַה', קָרְבָּן לַה', אִשֶּׁה לַה'. וְנֶאֱמַר אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי. וַהֲרֵי כָּתוּב שֶׁאֵין לְהַקְרִיב קָרְבָּן אֶלָּא לְשֵׁם ה', מַהוּ אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי? אֶלָּא הַדֶּרֶךְ, שֶׁמִּי שֶׁמַּקְרִיב דּוֹרוֹן לְהַקְרִיב אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ וְאַחַר כָּךְ הוּא מְחַלֵּק אוֹתוֹ לְמִי שֶׁרוֹצֶה, אַף כָּךְ יִשְׂרָאֵל מַקְרִיבִים תּוֹרָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא לַחְמוֹ, וְהוּא יֵינוֹ, וְהוּא בְּשָׂרוֹ, וְנֶאֱמַר בָּהּ (בראשית ב) עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי. בְּשַׂר קֹדֶשׁ, שֶׁפֵּרְשׁוּ עָלֶיהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּבָשָׂר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם אָנוּ עֲסוּקִים.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַאי עֲבִיד מֵהַהוּא דּוֹרוֹנָא. לְמַלְכָּא דְּאָכִיל עַל פָּתוֹרָא. דְּקָרְבִין עַל פָּתוֹרֵיהּ מִכָּל מִין וָמִין, סֹלֶת, וּבֵינוֹנִי, וּפְסוֹלֶת. וְאִיהוּ פָּלִיג מִפָּתוֹרֵיהּ, לְכָל מָארֵי סְעוּדְתָּא, לְכָל חַד כַּדְּקָא יָאוּת, עַל יְדֵי מְמַנָּן דִּילֵיהּ. וּמֵהַהוּא נַהֲמָא, דְּאִיהוּ סֹלֶת, דְּמַלְכָּא אָכִיל, אִיהוּ מָנֵי לְמֵיהַב לְאִינּוּן דְּרַחֲמִין גַּבֵּיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִחוֹחִי. דְּהַיְינוּ (דברים יח) אִשֵּׁי יְיָ וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן (ודא הוא ההוא דאתמר ביה (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי.) הַאי אִיהוּ מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי. אֲבָל מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מָנֵי לְמֵיהַב בֵּינוֹנִי, לְמַלְאָכִים. וּפְסוֹלֶת לַשֵּׁדִין וּמַזִּיקִין, דְּאִינּוּן מְשַׁמְּשִׁין לְסוּסְוָון וּלְפָרָשָׁיָיו דְּמַלְכָּא.

מָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתוֹ דּוֹרוֹן? מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁאָכַל עַל שֻׁלְחָן, וּמַקְרִיבִים עַל שֻׁלְחָנוֹ מִכָּל מִין וָמִין - סֹלֶת, וּבֵינוֹנִי, וּפְסֹלֶת. וְהוּא מְחַלֵּק מִשֻּׁלְחָנוֹ לְכָל בַּעֲלֵי הַסְּעוּדָה, לְכָל אֶחָד כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, עַל יְדֵי הַמְמֻנִּים שֶׁלּוֹ. וּמֵאוֹתוֹ לֶחֶם שֶׁהוּא סֹלֶת, שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹכֵל, הוּא מְצַוֶּה לְתֵת לְאֵלּוּ שֶׁאֲהוּבִים אֶצְלוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחוֹחִי. כְּלוֹמַר, (דברים יח) אִשֵּׁי ה' וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן (וזהו אותו שנאמר בו (משלי ט) לכו לחמובלחמי ושתו ביין מסכתי) -זֶהוּ מִצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. אֲבָל מִצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מְצַוֶּה לְתֵת בֵּינוֹנִי לַמַּלְאָכִים, וּפְסֹלֶת לַשֵּׁדִים וּמַזִּיקִים, שֶׁהֵם מְשַׁמְּשִׁים לַסּוּסִים וְלַפָּרָשִׁים שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

וְאוֹף הָכִי דְּפָרָשִׁין דְּמַלְכָּא, הֲווֹ מָארֵי מִשְׁנָה, דְּאִינּוּן כְּמַלְאָכִים. מְשַׁמְּשִׁין לוֹן שֵׁדִים יְהוּדָאֵי, דְּאִינּוּן רְשִׁימִין בְּאוֹת שַׁדַּי, (ס"א באות י') וְאִית שֵׁדִין וּמַזִּיקִין מִסִּטְרָא דְּמָסָאֲבוּ, דְּאִתְקְרִיאוּ שֵׁדִים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. (קהלת ז) וְזֶה לְעוּמַת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וְאַף כָּךְ שֶׁפָּרָשֵׁי הַמֶּלֶךְ הֵיוּ בַּעֲלֵי מִשְׁנָה, שֶׁהֵם כְּמַלְאָכִים - מְשַׁמְּשִׁים לָהֶם שֵׁדִים יְהוּדִיִּים, שֶׁהֵם רְשׁוּמִים בְּאוֹת שַׁדַּי (באות י'). וְיֵשׁ שֵׁדִים וּמַזִּיקִים מִצַּד הַטֻּמְאָה, שֶׁנִּקְרָאִים שֵׁדִים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. (קהלת ז) וְזֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וּבְגִין דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִינּוּן ג' מִינִין מִינַּייהוּ, חַד מִן דִּלְהוֹן כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וּמִן תְּנְיֵינָא, כִּבְנֵי אָדָם. וּמִן תְּלִיתָאי, כִּבְעִירָן. וְאִית בְּהוֹן חַכִּימִין בְּאוֹרַיְיתָא דְּבִכְתָב וְדִבְעַל פֶּה. אִתְקְרֵי יוֹסֵף שִׁידָא, עַל שֵׁם דְּאוֹלִיד לֵיהּ שֵׁד. וְלָאו לְמַגְנָא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין, אִם הָרַב דּוֹמֶה לְמַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת תּוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאַשְׁמְדַאי מַלְכָּא, הוּא וְכָל מִשְׁפָּחְתֵּיהּ, הָא אוֹקִימְנָא דְּאִינּוּן שֵׁדִין יְהוּדָאִין, דְּאִתְכַּפְיָין בְּאוֹרַיְיתָא, וּבִשְׁמָהָן דְּאוֹרַיְיתָא.

וּמִשּׁוּם זֶה אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁהֵם ג' מִינִים מֵהֶם: אֶחָד מִן שֶׁלָּהֶם כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמִן שֵׁנִי כִּבְנֵי אָדָם, וּמִן שְׁלִישִׁי כַּבְּהֵמוֹת. וְיֵשׁ בָּהֶם חֲכָמִים בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה. נִקְרָא יוֹסֵף הַשֵּׁד, עַל שֵׁם שֶׁהוֹלִיד אוֹתוֹ שֵׁד. וְלֹא לְחִנָּם אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אִם הָרַב דּוֹמֶה לְמַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת, תּוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאַשְׁמְדַאי הַמֶּלֶךְ, הוּא וְכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ, כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהֵם שֵׁדִים יְהוּדִיִּים, שֶׁנִּכְנָעִים בַּתּוֹרָה וּבִשְׁמוֹת הַתּוֹרָה.

וּבְנֵי אַהֲרֹן, בְּגִין דַּעֲרִיכוּ קָרְבָּנֵהוֹן, בְּגִין דָּא אִתְעָנָשׁוּ, דְּכֻלְּהוּ קָרְבְּנִין אַף עַל גַּב דְּאִתְקְרִיבוּ לְגַבֵּי מַלְכָּא, אִיהוּ פְּלִיג לוֹן לְכָל חַד כְּדְקָא חָזֵי. וְנָטַל לְחוּלְקֵיהּ מֵה דְּאִתְחֲזִי לֵיהּ. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבְנֵי אַהֲרֹן, מִשּׁוּם שֶׁעָרְכוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם, בִּגְלַל זֶה נֶעֱנָשׁוּ. שֶׁכָּל הַקָּרְבָּנוֹת, אַף עַל גַּב שֶׁנִּקְרָבִים בִּשְׁבִיל הַמֶּלֶךְ, הוּא מְחַלֵּק לָהֶם לְכָל אֶחָד כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, וְנוֹטֵל לְחֶלְקוֹ מַה שֶּׁרָאוּי לוֹ. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּבְחֹדְשֵׁיכֶם קָרְבָּנָה (במדבר כ"ח) **וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹם הַבִּכּוּרִים, מַאן יוֹם. דָּא נָהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, דְּאִיהוּ יוֹמָא מֵאִינּוּן בְּכוֹרִין עִלָּאִין. וְדָא אִיהוּ דְּאוֹרַיְיתָא תַּלְיָא בֵּיהּ, וְאִיהוּ אַפִּיק כָּל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, פְּרֵי אִילָנִין אִצְטְרִיכוּ לְאַיְיתָאָה.**

זהר: וּבְחֹדְשֵׁיכֶם הַקְרֵבְתֶּם (במדבר כח) וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹם הַבִּכּוּרִים, מֵיהוּ הַיּוֹם? זֶה נָהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁהוּא יוֹם מֵאוֹתָם בִּכּוּרִים עֶלְיוֹנִים. וְזֶהוּ שֶׁהַתּוֹרָה תְּלוּיָה בּוֹ, וְהוּא מוֹצִיא כָּל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, צְרִיכִים לְהָבִיא פֵּרוֹת הָאִילָן.

רעיא מהימנא (במדבר כ"ח) וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא אָמַר, יוֹם הַבִּכּוּרִים אִינּוּן בִּכּוּרִים עִלָּאִין דְּאוֹרַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כג) רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא וְגוֹ'. אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, כְּגַוְונָא דִּבְכוֹרִים לְאִמְּהוֹן, אוּף הָכִי אִתְקְרִיאוּ פֵּרוֹת בִּכּוּרִים, דְּפֵּירוֹת דְּאִילָנִין, (הושע ט) כְּבִכּוּרָה בַּתְּאֵנָה, הָכִי יִשְׂרָאֵל קַדְמוֹנִים וּבִכּוּרִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִכָּל אוּמִין דְּעָלְמָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ"ד וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא אִתְּמַר בְּהוֹן, (שמות כג) תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. וּבְגִין דָּא אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (ישעיה ט) וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה. יֶאֱשָׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם.

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגוֹ' (במדבר כח). רַבִּי אַבָּא אָמַר, יוֹם הַבִּכּוּרִים הֵם בִּכּוּרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כג) רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא וְגוֹ'. אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, כְּמוֹ הַבְּכוֹרוֹת לְאִמּוֹתֵיהֶם, אַף כָּךְ נִקְרְאוּ הַפֵּרוֹת בִּכּוּרִים, שֶׁל פֵּרוֹת הָאִילָנוֹת. (הושע ט) כְּבִכּוּרָה בְתְאֵנָה, כָּךְ יִשְׂרָאֵל קַדְמוֹנִים וּבִכּוּרִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל

לַיהוָה וְגוֹ'. וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בָּהֶם, (שמות כג) תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ. וּמִשּׁוּם זֶה אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ישעיה ט) וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה - יֶאֱשְׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם.

אוּף הָכִי ו' דְּכָלִיל שִׁית סְפִירָאן, וְאִיהוּ בֶּן י"ד, אִתְקְרֵי בְּכ"ר. וְכָל עַנְפִּין דְּנָפְקִין מִנֵּיהּ דִּבְהוֹן רָאשִׁין, כְּגַוְונָא דָּא אִתְקְרִיאוּ בְּכוּרִים. ו' אִיהוּ נָהָר, מַאִינּוּן בְּכוּרִים עִלָּאִין, וְהַהוּא נָהָר נָפִיק מֵעֵדֶן. וְדָא אִיהוּ דְּאוֹרַיְיתָא תַּלְיָיא בֵּיהּ. וְכַד נָפִיק נַפֵּיק כָּל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וּבְגִין דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי אוֹרַיְיתָא, הֲדָא הוּא (נ"א חדא היא) דִּכְתִיב, (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וּפִקּוּדִין דִּילֵהּ דַּמְיָין לְאִיבָּא פְּרִי דְּאִילָנִין, אִצְטְרִיכוּ לְאַיְיתָאָה.

אַף כָּךְ ו' שֶׁכְּלוּלָה מֵשֵׁשׁ סְפִירוֹת, וְהוּא בֶּן יְ"ה, שֶׁנִּקְרָא בְּכ"ר. וְכָל עֲנָפִים שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ שֶׁבָּהֶם רָאשִׁים, כְּמוֹ זֶה (ציור למעלה) נִקְרָאִים בְּכוּרִים. אוֹת ו' הִיא נָהָר מֵאֵלּוּ בְּכוּרִים עֶלְיוֹנִים, וְאוֹתוֹ נָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְזֶהוּ שֶׁהַתּוֹרָה תְּלוּיָה בּוֹ. וְכַאֲשֶׁר יוֹצֵא, יוֹצְאִים כָּל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים שֶׁל הַתּוֹרָה, זֶהוּ (אחת היא) שֶׁכָּתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. וְהַמִּצְווֹת שֶׁלָּהּ דּוֹמוֹת לַפְּרִי שֶׁל הָאִילָנוֹת, צְרִיכִים לַהֲבִיאָן.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאִי תֵּימְרוּן אֲמַאי בִּכּוּרִים, דִּלְהוֹן אִתְקְרִיאוּ מִנְחָה חֲדָשָׁה, מִשִּׁית יַרְחִין לְשִׁית יַרְחִין. וּמִבַּר נָשׁ דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְתִשַּׁע יַרְחִין, אוֹ לְשִׁבְעָה. וּבְעִירָא אוּף הָכִי, (ויקרא כב) שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה, לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ. וְעוֹד סְפִירָאן, בְּהוֹן שֵׁם יְהוָה, וְכָל כְּנוּיִין דִּילֵיהּ, אֲמַאי אִתְקְרִיאוּ בְּשֵׁם חֵינָן.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וְאִם תֹּאמְרוּ מַדּוּעַ הַבִּכּוּרִים שֶׁלָּהֶם נִקְרָאִים מִנְחָה חֲדָשָׁה, מִשִּׁשָּׁה חֲדָשִׁים לְשִׁשָּׁה חֲדָשִׁים, וּמֵאָדָם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה - לְתִשְׁעָה חֲדָשִׁים אוֹ לְשִׁבְעָה. וּבְהֵמוֹת אַף כָּךְ - שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה (ויקרא כב) תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַה', לְהַקְרִיב קָרְבָּן לִפְנֵי ה'. וְעוֹד, הַסְּפִירוֹת, בָּהֶן שֵׁם יְהוָה, וְכָל הַכִּנּוּיִים שֶׁלּוֹ, מַדּוּעַ נִקְרָאוֹת בְּשֵׁם חִיּוֹת?

אֶלָּא מִנְחָה חֲדָשָׁה בְּאֹרַח רָזָא, דָּא שְׁכִינְתָּא. מִשִּׁית יַרְחִין לְשִׁית יַרְחִין, אִינּוּן שִׁית סְפִירָאן, דְּאִתְקְרִיאוּ שְׁנַיִם קַדְמוֹנִיּוֹת לִבְרִיאַת עָלְמָא, דְּאִינּוּן שִׁיתָּא אַלְפֵי שְׁנִין הֲוֵי עָלְמָא, מִסִּטְרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה. וּמִסִּטְרָא דְּאִימָּא תַּתָּאָה, אִתְקְרִיאוּ יַרְחִין. וּבְגִין דְּקַדְמוּ לְעָלְמָא, וְכָל בְּרִיָּין, אִתְקְרִיאוּ בְּכוּרִים.

אֶלָּא מִנְחָה חֲדָשָׁה בְּדֶרֶךְ סוֹד זוֹ הַשְּׁכִינָה. מִשִּׁשָּׁה חֳדָשִׁים לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים אֵלּוּ שֵׁשׁ סְפִירוֹת, שֶׁנִּקְרָאוֹת שְׁנַיִם קַדְמוֹנִיּוֹת לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, שֶׁהֵן שֵׁשׁ אֲלָף שְׁנִים שֶׁקָּיְמִים הָעוֹלָם, מִצַּד שֶׁל אִמָּא עֶלְיוֹנָה. וּמִצַּד שֶׁל אִמָּא תַּחְתּוֹנָה נִקְרָאִים חֳדָשִׁים. וּמִשּׁוּם שֶׁקָּדְמוּ לְעוֹלָם וּלְכָל הַבְּרִיוֹת, נִקְרָאִים בְּכוּרִים.

דף רנג:

וּשְׁכִינְתָּא מִנְחָה חֲדָשָׁה, מִסִּטְרָא דְּחַיָּה, דְּאִתְמַר בָּהּ (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וְאִיהוּ תְּשַׁע לְחֶשְׁבּוֹן זְעֵיר דְּחֶנּוֹךְ. אִיהוּ בַּר נָשׁ (דף רנ"ג ע"ב) דְּאִתְיְילִיד לְתִשַּׁע יַרְחִין דְּעוּבָּרָא, דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה. וּבְדָא כְּלִיל מִכֻּלְּהוּ, וְאִתְקְרֵי בֵּן בּוּכְרָא, עַל שֵׁם אוֹת בְּרִית, דְּאִיהוּ י', טִפָּה קַדְמָאָה דְּאִתְמְשַׁךְ מִנֵּיהּ זֶרַע יוֹרֶה כַּחֵץ. דְּאִיהוּ ו', וְאִיהוּ י', סָלִיק עַל ו', כְּאִיבָּא דְּסָלִיק עַל עַנְפָּא דְּאִילָנָא.

וְהַשְׁכִּינָה, מְנָחָה חֲדָשָׁה, מִצַּד שֶׁל חַיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וְהוּא תֵּשַׁע לְחֶשְׁבּוֹן קָטָן שֶׁל חָנוֹךְ. הוּא אָדָם שֶׁנּוֹלָד לְתִשְׁעָה חֳדָשִׁים שֶׁל הַמַּעֲבֶרֶת, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית. וּבָזֶה כָּלוּל מִכֻּלָּם, וְנִקְרָא בֵּן בְּכוֹר, עַל שֵׁם אוֹת בְּרִית, שֶׁהִיא י', טִפָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁנִּמְשָׁךְ מִמֶּנָּה זֶרַע יוֹרֶה כַּחֵץ, שֶׁהִיא ו', וְהִיא י' שֶׁעוֹלָה עַל ו' כִּפְרִי שֶׁעוֹלֶה עַל עָנַף הָאִילָן.

וְאַף עַל גַּב דְּכַמָּה עַנְפִּין אִית בְּאִילָנָא, וְכַמָּה תְּאֵנִים עֲלַיְיהוּ, אִינּוּן דְּאַקְדִּימוּ בְּקַדְמֵיתָא, אִתְקְרִיאוּ בִּכּוּרִים. אִלֵּין אִינּוּן רֵישִׁין דְּכֻלְּהוּ. כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן אִתְּמַר (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. (ישעיה מ) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. (במדבר א) שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאַף עַל גַּב שֶׁכַּמָּה עֲנָפִים יֵשׁ בָּאִילָן וְכַמָּה תְּאֵנִים עֲלֵיהֶם - אֵלּוּ שֶׁהִקְדִּימוּ בָּרִאשׁוֹנָה נִקְרָאִים בִּכּוּרִים. אֵלּוּ הֵם רָאשִׁים שֶׁל כֻּלָּם. כְּדֶגְמָא שֶׁלָּהֶם נֶאֱמַר (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. (ישעיה מ) שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה. (במדבר א) שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. שְׁעָרִים אִלֵּין, אִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה. דְּאִיהִי מְתִיבְתָּא דִּלְעֵילָּא. וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם, דְּמִתִּיבְתָּא תַּתָּאָה, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא לְסוֹף מִתְנַשֵּׂא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ל) אִם נָבַלְתָּ בְּהִתְנַשֵּׂא. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַמְנַבֵּל עַצְמוֹ עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, לְסוֹף מִתְנַשֵּׂא, וְיִבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, וְלֵית כָּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה.

שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם. שְׁעָרִים אֵלּוּ הֵם חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים שֶׁל בִּינָה, שֶׁהִיא יְשִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה. וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם - שֶׁל יְשִׁיבָה שֶׁל מַטָּה. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לְבַסּוֹף מִתְנַשֵּׂא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ל) אִם נָבַלְתָּ בְּהִתְנַשֵּׂא. וּבֵאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַמְנַבֵּל עַצְמוֹ עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, לַסּוֹף מִתְנַשֵּׂא, וְיִבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה.

מֵהָכָא, מַאן דְּיָלִיף אוֹרַיְיתָא דְּאִתְקְרִיאַת כָּבוֹד, אִקְרֵי מֶלֶךְ. וְלָא תֵּימָא בְּהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא מֶלֶךְ בִּתְרֵין עָלְמִין, בְּדִיוּקָנָא דְּמַארֵיהּ. וּבְגִין דָּא כְּפוּל פְּסוּקָא תְּרֵין זִמְנִין, חַד מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. תְּנֵינָא מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, מַאי רָאשֵׁיכֶם תְּרֵין זִמְנִין. אִינּוּן חֵיוִין דְּמֶרְכַּבְתָּא עִלָּאָה, וְחֵיוִין דְּמֶרְכַּבְתָּא תַּתָּאָה. וּבְחִבּוּרָא קַדְמָאָה (ע"כ רעיא מהימנא).

מִכָּאן, מִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת כָּבוֹד, נִקְרָא מֶלֶךְ. וְלֹא תֹּאמַר בְּאוֹתוֹ עוֹלָם הַבָּא וְלֹא יוֹתֵר - אֶלָּא מֶלֶךְ בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּדִמּוּת רִבּוֹנוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה כְּפוּל הַפָּסוּק פַּעֲמַיִם. אַחַת - מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. שְׁתַּיִם - מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד. שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, מַהוּ רָאשֵׁיכֶם? פַּעֲמַיִם. אֵלּוּ חַיּוֹת הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, וְחַיּוֹת הַמֶּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבחבּוּר הקדמון. (ע"כ רעיא מהימנא).

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח קְרָא וְאָמַר, שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ וְאִתְּמַר. אֲבָל שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, אִלֵּין אִינּוּן תַּרְעִין עִלָּאִין, תַּרְעִין דְּסָכְלְתָנוּ עִלָּאָה. וְאִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין. רָאשֵׁיכֶם, אִינּוּן רָאשִׁים מַאן אִינּוּן. אֶלָּא, כָּל חַד וְחַד, אִית לֵיהּ רֵישָׁא לְאִתְפַּשְׁטָא וּלְמֵיעַל דָּא בְּדָא, וּלְאַכְלְלָא דָּא בְּדָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח פְּסוּק וְאָמַר, שְׂאוּ שְׂעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה בֵּאֲרוּהוּ וְנִתְבָּאֵר. אֲבָל שְׂאוּ שְׂעָרִים רָאשֵׁיכֶם - אֵלּוּ הֵם שְׂעָרִים עֶלְיוֹנִים, שְׂעָרִים שֶׁל שֵׂכֶל עֶלְיוֹן, וְאֵלּוּ חֲמִשִּׁים שְׂעָרִים. רָאשֵׁיכֶם - אֵלּוּ הָרָאשִׁים מִי הֵם? אֶלָּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ רֹאשׁ לְהִתְפַּשֵּׁט וְלַעֲלוֹת זֶה בָּזֶה וּלְהִכָּלֵל זֶה בָּזֶה.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּחֶנּוֹךְ, שְׂאוּ שְׂעָרִים, אִלֵּין אִינּוּן תַּרְעִין דְּלְתַתָּא מַאֲבָהָן, וְאִינּוּן תְּלָתָא בַּתְרָאִין. רָאשֵׁיכֶם: אִלֵּין אִינּוּן רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִינּוּן אֲבָהָן עִלָּאֵי, וְאִינּוּן רָאשִׁין דְּאִינּוּן תַּרְעִין. וּבְגִין אִלֵּין דְּאִינּוּן אוֹפַנִּים, דְּסָחֲרָן וְנָטְלִין לוֹן עַל כַּתְפַּיְיהוּ, אֲמָרֵי שְׂאוּ שְׂעָרִים רָאשֵׁיכֶם, שְׂאוּ לְמַאן. לְרָאשֵׁיכֶם. דְּאִינּוּן רָאשִׁין עֲלַיְיכוּ, וְשָׁלְטָנִין עֲלַיְיכוּ. וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. אִלֵּין אִמָּהָן וְאַרְבַּע אִינּוּן דִּלְתַתָּא.

מְצָאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ: שְׂאוּ שְׂעָרִים - אֵלּוּ הֵם שְׂעָרִים שֶׁלְּמַטָּה מֵהָאָבוֹת, וְאֵלּוּ שְׁלֹשָׁה אַחֲרוֹנִים. רָאשֵׁיכֶם - אֵלּוּ הֵם רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֵלּוּ הָאָבוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְאֵלּוּ רָאשִׁים שֶׁל אוֹתָם שְׂעָרִים. וּמִשּׁוּם אֵלּוּ שֶׁהֵם אוֹפַנִּים, שֶׁסּוֹבְבִים וְנוֹטְלִים אוֹתָם עַל כִּתְפֵּיהֶם, אוֹמְרִים שְׂאוּ שְׂעָרִים רָאשֵׁיכֶם. שְׂאוּ, לְמִי? לְרָאשֵׁיכֶם. שֶׁהֵם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם וְשׁוֹלְטִים עֲלֵיכֶם. וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם - אֵלּוּ הָאִמָּהוֹת, וְאַרְבַּע הֵן שֶׁלְּמַטָּה.

דף רנד.

וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה דְּכֹלָּא, דְּאִיהוּ מֶלֶךְ מַהֲהוּא כָּבוֹד, דְּנָהִיר לְסִיהֲרָא, וּמַאן אִיהוּ: יְיָ צְבָאוֹת. וַיָּבֹא, לְאָן אֲתָר. לְמֵיעַל אוֹרַיְיתָא בַּאֲרוֹנָא, בְּחִבּוּרָא חָדָא, כַּדְקָא יָאוּת. וְכֵיוָן דְּהַאי עָאל לְאַתְרֵיהּ, כַּדַּיִן אוֹרַיְיתָא עָאל בַּאֲרוֹנָא. וְאִתְחַבָּר חִבּוּרָא חָדָא, אוֹרַיְיתָא עִלָּאָה, בְּאוֹרַיְיתָא (דף רנ"ד ע"א) דְּבַעַל פֶּה, מִתְחַבְּרוּ לְפָרְשָׁא מִילִּין סְתִימִין.

וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד - זֶה הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל, שֶׁהוּא מֶלֶךְ מֵאוֹתוֹ כָּבוֹד, שֶׁמַּאִיר לַלְּבָנָה. וּמִי הוּא? ה' צְבָאוֹת. וְיָבוֹא, לְאֵיזֶה מָקוֹם? לְהַכְנִיס הַתּוֹרָה בָּאָרוֹן, בְּחִבּוּר אֶחָד כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. וְכֵיוָן שֶׁזֶּה נִכְנָס לִמְקוֹמוֹ, אָז הַתּוֹרָה נִכְנֶסֶת בָּאָרוֹן, וּמִתְחַבֵּר חִבּוּר אֶחָד, תּוֹרָה עֶלְיוֹנָה בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, מִתְחַבְּרוֹת לְפָרֵשׁ דְּבָרִים סְתוּמִים.

אֵימָתַי. בְּשָׁבוּעוֹתֵיכֶם. לְמִנְיָינָא דְּאַתּוּן מוֹנִין. דִּבְכָל שַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדִּין חוּשְׁבָּנִין לְיַרְחִין וְזִמְנִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְקִין תֵּיבָה גּוֹ אִינּוּן רְקִיעִין, וְאַעְבַּר כָּרוֹזָא, הָא בָּנֵי לְתַתָּא, קַדְּשׁוּ יַרְחָא, קַדְּשׁוּ זִמְנָא, אִתְקַדָּשׁוּ כֻּלְכוּ לְעֵילָּא. וְעָבִיד לְכָל חֵילֵי דִּבְשְׁמַיָּא, דְּמִתְקַדְּשִׁין כַּחֲדָא בְּעַמָּא קַדִּישָׁא, וְכֻלְּהוּ נַטְרֵי כַּחֲדָא, נְטִירָא חָדָא, וְעַל דָּא בְּשָׁבוּעוֹתֵיכֶם, לְמִנְיָינָא דְּאַתּוּן מוֹנִין אִינּוּן שָׁבַע שַׁבָּתוֹת.

מָתַי, ? בְּשָׁבַעְתֵּיכֶם, לְמִנְיַן שֶׁאַתֶּם מוֹנִים. שֶׁבְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים חֶשְׁבּוֹן לֶחֳדָשִׁים וּזְמַנִּים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְתַקֵּן תֵּבָה תּוֹךְ אוֹתָם רְקִיעִים, וּמַעֲבִיר כָּרוֹז: הִנֵּה בָּנַי לְמַטָּה, קַדְּשׁוּ הַחֹדֶשׁ, קַדְּשׁוּ זְמַן, הִתְקַדְּשׁוּ כֻּלְּכֶם לְמַעְלָה! וְעוֹשֶׂה לְכָל הַחֲיָלוֹת שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁמִּתְקַדְּשִׁים כְּאֶחָד בָּעָם הַקָּדוֹשׁ, וְכֻלָּם שׁוֹמְרִים כְּאֶחָד שְׁמִירָה אַחַת, וְעַל זֶה נֶאֱמַר בְּשָׁבְעוֹתֵיכֶם, לַמִּנְיָן שֶׁאַתֶּם מוֹנִים אוֹתָם שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת.

וּכְדֵין מָשִׁיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְשִׁיכוּ דְּשָׁבַע דַּרְגִּין לְתַתָּא, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְאַחַד בָּהוּ, בְּאִינּוּן שָׁבַע שַׁבָּתוֹת. (ס"א באינון שבע שבתות. וכדין משיך קודשא בריך הוא, משיכו דשבע דרגין דלעילא, בההוא דרגא לתתא דאתאחד באינון שבע שבתות). וְאִי תֵּימָא, וְהָא שִׁיתָּא אִינּוּן וְלָא יַתִּיר. אֶלָּא כְּדֵין אִימָּא יָתְבָא עַל אֶפְרוֹחִין, וְאִשְׁתְּכַחַת רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ. וַאֲנָן מְפָרְחִין לָהּ, וְנַטְלִין אִינּוּן שִׁית בְּנִין. בְּהַאי דַּרְגָּא דִּלְתַתָּא, לְקַיְּימָא דִּכְתִיב, (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים וְגוֹ'.

וְאָז מוֹשֵׁךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמְשָׁכָה שֶׁל שֶׁבַע מַדְרֵגוֹת לְמַטָּה בְּאוֹתָהּ מַדְרֵגָה שֶׁמִּתְאַחֶדֶת בָּהֶן, בְּאֵלּוּ שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת. (באותן שבע שבתות. ואז מושך הקדוש ברוך הוא המשכה של שבע מדרגות שלמעלה באותה מדרגה שלמטה שמתאחדת באלו שבעשבתות). וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי שֵׁשׁ הֵן וְלֹא יוֹתֵר - אֶלָּא כַּאֲשֶׁר אִמָּא יוֹשֶׁבֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים וְנִמְצֵאת רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם, וְאָנוּ מְשַׁלְּחִים אוֹתָהּ וְלוֹקְחִים אֵלּוּ הַשִּׁשָּׁה בָּנִים בְּזוֹ הַמַּדְרֵגָה שֶׁלְּמַטָּה, לְקַיֵּים שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים וְגוֹ'.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, בְּהַאי יוֹמָא, לָא נַטְלִין יִשְׂרָאֵל אֶלָּא חָמֵשׁ בְּנִין, וְאִינּוּן חֲמִשָּׁה חוּמָשֵׁי תוֹרָה. וְאִי תֵּימָא שִׁית אִינּוּן. אֶלָּא שֶׁבַע אִינּוּן, בְּחַד צִפּוֹרָא דְּאִשְׁכְּחַת בֵּין גַּדְפָּהָא דְּאִימָּא. וְיִשְׂרָאֵל, יַדְעֵי לְמֵיצַד צֵידָא טָבָא, רַבָּא וְיַקִּירָא. מַה עָבְדֵי. מַפְקֵי מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא דְּאִמָּהָא, הַהוּא צִפּוֹרָא, בְּלִחִישׁוּ דְּפוּמָא מְלַחֲשׁוּ לְגַבָּהּ, לְחִישׁוּ בָּתַר לְחִישׁוּ.

רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, בְּיוֹם זֶה לֹא לוֹקְחִים יִשְׂרָאֵל אֶלָּא חֲמִשָּׁה בָּנִים, וְאֵלּוּ הֵם חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה. וְאִם תֹּאמַר שִׁשָּׁה הֵם - אֶלָּא שִׁבְעָה הֵם בְּצִפּוֹר אַחַת שֶׁנִּמְצֵאת בֵּין כְּנָפֶיהָ שֶׁל אִמָּא. וְיִשְׂרָאֵל יוֹדְעִים לָצוּד צַיִד טוֹב, גָּדוֹל וְחָשׁוּב. מָה עוֹשִׂים? מוֹצִיאִים מִתַּחַת כְּנָפֶיהָ שֶׁל אִמָּא אוֹתָהּ הַצִּפּוֹר, בְּלִחִישַׁת הַפֶּה מְלַחֲשִׁים לָהּ, לְחִישָׁה אַחַר לְחִישָׁה.

וַהֲהוּא צִפּוֹרָא דְּחָיִישׁ (ס"א דרחים) לְאִינּוּן לְחִישִׁין, וּלְאִינּוּן קָלִין, דְּקָא מְלַחֲשֵׁי לְגַבָּהּ. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי תְּחוֹת גַּדְפֵּי אִמָּהָא, זָקִיף רֵישָׁא וְאִסְתַּכְלַת לְגַבֵּי הַהוּא לְחִישׁוּ דְּקָלָא, וּפַרְחַת לְגַבַּייהוּ, וְנָפְקַת מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא דְּאִימָּא. כֵּיוָן דְּיִשְׂרָאֵל נָטְלֵי לָהּ, אַתְקִיפוּ בָּהּ, וְלַחֲשִׁין לָהּ, וְקַשְׁרִין לָהּ בְּקִשּׁוּרָא דְּלָא תִּפְרַח וְתֵזִיל. מִיַּד נָטְלֵי לָהּ יִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא קִשּׁוּרָא, וְאִיהִי בָּעָאת לְמִפְרַח וּלְמֵיזַל, וְלָא יָכִילַת לְמֵיזַל לָהּ.

וְאוֹתָהּ צִפּוֹר שֶׁחוֹשְׁשֶׁת (שאוהבת) לְאוֹתָן הַלְּחִישׁוֹת וּלְאוֹתָם קוֹלוֹת שֶׁמְּלַחֲשִׁים לָהּ, וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיא תַּחַת כַּנְפֵי אִמָּהּ, זוֹקֶפֶת רֹאשָׁהּ וּמִסְתַּכֶּלֶת אֵצֶל אוֹתָהּ לְחִישַׁת הַקּוֹל, וּפוֹרַחַת אֲלֵיהֶם, וְיוֹצֵאת מִתַּחַת כְּנָפֶיהָ שֶׁל אִמָּהּ. וְכֵיוָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל לוֹקְחִים אוֹתָהּ, מַחֲזִיקִים בָּהּ וְלוֹחֲשִׁים אֶצְלָהּ, וְקוֹשְׁרִים אוֹתָהּ בְּקֶשֶׁר שֶׁלֹּא תָּעוּף וְתֵלֵךְ. מִיָּד לוֹקְחִים אוֹתָהּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ קֶשֶׁר, וְהִיא מְבַקֶּשֶׁת לָעוּף וְלָלֶכֶת, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָלֶכֶת לָהּ.

דף רנד:

וּבְעוֹד דְּהִיא קְשִׁירָא בִּידַיְיהוּ, אִינּוּן מְלַחֲשֵׁי בְּקַלֵּיהוֹן, וְאִיהִי מְצַפְצְפָא בַּהֲדַיְיהוּ, (דף רנ"ד ע"ב) וּפָרְחַת לְעֵילָא, וְנָחְתַת. וְכָל אִינּוּן בְּנִין דְּתָחוֹת גַּדְפֵּי אִמְּהוֹן, כֵּיוָן דְּשַׁמְעֵי הַהוּא צְפְצָפָא דְּאַחֲתְהוֹן, וּלְחִישׁוּ דְּהַהוּא קָלָא, מִיַּד נַפְקֵי מִתְּחוֹת גַּדְפָהָא דְּאִמְּהוֹן, וּפָרְחֵי לְגַבֵּי הַהוּא צִפּוֹרָא, וְיִשְׁרָאֵל נַטְלֵי לוֹן, וְאַחֲדֵי בָּהוּ. וְאִלְמָלֵא הַהוּא צִפּוֹרָא דְּקָא אַחֲדֵי בְּקַדְמִיתָא, אִינּוּן לָא פָּרְחֵי לְגַבַּיְיהוּ לְעָלְמִין, וְלָא יַכְלִין לְאַחֲדָא בָּהוּ.

וּבְעוֹד שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בִּידֵיהֶם, הֵם לוֹחֲשִׁים בְּקוֹלָם, וְהִיא מְצַפְצֶפֶת עִמָּהֶם, וּמְעוֹפֶפֶת לְמַעְלָה וְיוֹרֶדֶת. וְכָל אוֹתָם בָּנִים שֶׁתַּחַת כַּנְפֵי אִמּוֹתֵיהֶם, כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹמְעִים אוֹתוֹ הַצִּפְצוּף שֶׁל אֲחוֹתָם וּלְחִישַׁת אוֹתוֹ הַקּוֹל, מִיָּד יוֹצְאִים תַּחַת כַּנְפֵי אִמּוֹתֵיהֶם וּמְעוֹפְפִים אֶצֶל אוֹתָהּ הַצִּפּוֹר. וְיִשְׂרָאֵל לוֹקְחִים אוֹתָם וְאוֹחֲזִים בָּהֶם. וְאִם לֹא אוֹתָהּ צִפּוֹר שֶׁאוֹחֲזִים בָּהּ בַּתְּחִלָּה, לֹא הָיוּ אֵלּוּ מְעוֹפְפִים אֶצְלָם לְעוֹלָמִים, וְלֹא יְכוֹלִים לֶאֱחֹז בָּהֶם.

הֵיךְ צָדִין צַיָּדָה דְּהַאי צִפָּרָא קַדִּישָׁא. מְתַקְּנִין לְקָמָא מֵיכְלָא יַקִּירָא בְּחֶדְוָוה, וְכָל עִנּוּגִין, וְעָאלִין לְבֵי כְּנִשְׁתָּא וּלְבֵי מִדְרָשָׁא, וּמְצַפְצְפָן לְגַבָּהּ בְּקַל לְחִישׁוּ כַּדְקָא יָאוּת. וְאִיהִי דְּמְטַמְּרָא תְּחוֹת גַּדְפָהָא דְּאִימָא, זַקְפַת רֵישָׁא, וְחָמָאת פָּתוֹרִין מְתַקְּנָן, וְצַפְצוּפִין לְגַבָּהּ כַּדְקָא יָאוּת. נָפְקַת וּפָרְחַת לְגַבַּיְיהוּ כְּמָה דְּאִתְּמַר, וּבָה אֲחִדִין כָּל אִינּוּן בְּנִין.

אֵיךְ צָדִים צִיָּדָה שֶׁל צִפּוֹר קְדוֹשָׁה זוֹ? מְתַקְּנִים לְפָנֶיהָ מַאֲכָל מְכֻבָּד בְּשִׂמְחָה וְכָל תַּעֲנוּגִים, וְנִכְנָסִים לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּמְצַפְצְפִים אֵלֶיהָ בְּקוֹל לַחַשׁ כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. וְהִיא נִסְתֶּרֶת תַּחַת כְּנָפֶיהָ שֶׁל אִמָּא, וְזוֹקֶפֶת רֹאשָׁהּ, וְרוֹאָה שֻׁלְחָנוֹת מְתֻקָּנִים וְצִפְצוּפִים אֵלֶיהָ כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. יוֹצֵאת וּמְעוֹפֶפֶת אֶצְלָם כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּבָהּ אֲחוּזִים כָּל אוֹתָם בָּנִים.

וּמְשַׁלְּחִין לְהַהוּא דְּרְבִיעָא עֲלַיְיהוּ וְאַזְלַת. בְּגִין דְּהַא מִן רְקִיעָא שְׁבִיעָאָה וּלְעֵילָא, בַּמְכוּסֶּה מִמֶּךָּ אַל תִּדְרוֹשׁ. שְׁלַח לֵיהּ, דְּלָא תֵּיכוֹל לְאַדְבְּקָה וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח וְגוֹ'.

וּמְשַׁלְּחִים לְאוֹתָהּ שֶׁרוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם, וְהוֹלֶכֶת. מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי מֵהָרְקִיעַ הַשְּׁבִיעִי וּלְמַעְלָה, בַּמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תִּדְרֹשׁ. שְׁלַח אוֹתָהּ, שֶׁלֹּא תּוּכַל לְהַשִּׂיגָהּ, וְעַל זֶה כָּתוּב (דברים כב) שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח וְגוֹ'.

מִקְרָא קֹדֶשׁ, דָּא קְרִיאָה וְצִפְצוּפָא, דְּעַבְדִּין לְהַהוּא צִפָּרָא קַדִּישָׁא בְּקַדְמֵיתָא. וְכֵיוָן דְּאַחְדִּין בָּהּ שְׁאַר יוֹמִין, אִקְרוּן מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. הַאי צִפָּרָא אִקְרֵי קֹדֶשׁ, דִּכְתִיב, כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם. וּבְגִין דְּאִיהִי קֹדֶשׁ, אִיהִי קְרִיאָה לְכוּלְהוּ וְאַתְיָין לְגַבָּהּ. וּבְגִין כַּךְ אִקְרוּן מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ.

מִקְרָא קֹדֶשׁ - זוֹהִי הַקְּרִיאָה וְהַצְּפְצוּף שֶׁעוֹשִׂים לְאוֹתָהּ צִפּוֹר קְדוֹשָׁה בָּרִאשׁוֹנָה. וְכֵיוָן שֶׁאֲחוּזִים בָּהּ שְׁאָר הַיָּמִים, נִקְרָאִים מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. צִפּוֹר זוֹ נִקְרֵאת קֹדֶשׁ, שֶׁכָּתוּב כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא קֹדֶשׁ, הִיא קוֹרֵאת לְכֻלָּם וּבָאִים אֶצְלָהּ, וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָאִים מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ.

אִיהִי קָרְאָה, וְיִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפָן בַּהֲדָהּ, וּקְרָאָן אוּף הָכִי. וְעַל דָּא אִינּוּן אַתְיָין לְגַבַּייהוּ, וְאַחְדֵי בְּהוּ. בְּגִין כַּךְ (ויקרא כג) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם. מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, בְּצַפְצוּפָא דִּלְהוֹן, וּבְהַהוּא צִפָּרָא קַדִּישָׁא קֹדֶשׁ, דְּקָרָא לוֹן.

הִיא קוֹרֵאת, וְיִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִים עִמָּהּ וְקוֹרְאִים גַּם כָּךְ. וְעַל זֶה הֵם בָּאִים אֲצָלָם וְאוֹחֲזִים בָּהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה (ויקרא כג) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם. מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ - בַּצִּפְצוּפִים שֶׁלָּהֶם, וּבְאוֹתָהּ צִפּוֹר קְדוֹשָׁה. קֹדֶשׁ - שֶׁקּוֹרֵאת לָהֶם.

רעיא מהימנא אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, מִלִּין אִלֵּין, כַּמָּה סְתִימִין אִינּוּן, לְמַאן דְּלָא יָדַע, וְגַלְיָין לְמַאן דְּיָדַע בְּהוּ. וַדַּאי הַהוּא צִפּוֹרָא אִיהוּ שְׁכִינְתָּא. קֵן דִּילָהּ, דָּא בֵּי מַקְדְּשָׁא. וְיִשְׂרָאֵל אִינּוּן אֶפְרוֹחִין, דְּאִימָּא יָתְבָא עֲלַייהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים כב) וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים, וְאִינּוּן מָארֵי מִשְׁנָה, דְּפָרְחִין בְּפִקּוּדִין דִּילָהּ. אוֹ בֵּיצִים, אִינּוּן מָארֵי מִקְרָא. וּבְזִמְנָא דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, מַה כְּתִיב. שַׁלֵּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְאִינּוּן מָארֵי שִׁיתָּא סִדְרֵי מִשְׁנָה כְּתִיב בְּהוּ, וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. דְּאִינּוּן שִׁית, מִסְטָרָא דְּשִׁית בְּנִין דִּתְחוֹת אִימָּא עִלָּאָה, דְּאִינּוּן בְּשִׁית תֵּיבִין דִּקְרִיאַת שְׁמַע. אוֹ בְּשִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה, אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וּבְלָבַד שֶׁיְּכַוִּין לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם. וְקַשְׁרִין לוֹן בְּקִשְׁרִין דִּתְפִלִּין, עַל רֵישָׁא וְעַל דְּרוֹעָא. וּבְמַאי נַטְלִין בְּנִין בְּכַמָּה צִפְצוּפִין דְּקָלִין דִּקְרִיאַת שְׁמַע. וּלְבָתַר לַחֲשִׁין בִּלְחִישׁוּ בְּצִלּוֹתָא דַּחֲשַׁאי, לְגַבֵּי אִימָּא וּבְרַתָּא, וְאִינּוּן ה' ה', וְנַחְתִּין לְגַבֵּייהּ ו', בְּקֶשֶׁר דִּילֵיהּ דְּאִיהוּ יו"ד. וְשַׁרְיָא ה' עִלָּאָה, עַל ו', תְּפִלִּין עַל רֵישֵׁיהּ. ה' זְעֵירָא, נָחַת לְגַבֵּי י', דְּאִיהוּ קֶשֶׁר דְּה' עִלָּאָה, עַל רֹאשׁ ו', וְאִיהוּ ו', קֶשֶׁר עִמָּהּ בָּהּ' דְּיָד כֵּהָה.

אָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, דְּבָרִים אֵלּוּ כַּמָּה סְתוּמִים הֵם לְמִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ, וְנִגְלִים לְמִי שֶׁיּוֹדֵעַ בָּהֶם. וַדַּאי אוֹתָהּ צִפּוֹר הִיא הַשְּׁכִינָה. הַקֵּן שֶׁלָּהּ זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְיִשְׂרָאֵל הֵם הָאֶפְרוֹחִים, שֶׁאִמָּא יוֹשֶׁבֶת עֲלֵיהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים לב) וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים, וְהֵם בַּעֲלֵי מִשְׁנָה שֶׁמְּעוֹפְפִים בַּמִּצְווֹת שֶׁלָּהּ. אוֹ בֵּיצִים - אֵלּוּ בַּעֲלֵי מִקְרָא. וּבִזְמַן שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְנֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מַה כָּתוּב? שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם. וְאֵלּוּ בַּעֲלֵי שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה כְּתוּב בָּהֶם, וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. שֶׁהֵם שִׁשָּׁה מִצַּד שֶׁל שִׁשָּׁה בָּנִים שֶׁתַּחַת הָאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהֵם בְּשֵׁשׁ תֵּבוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, אוֹ בְּשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וּבְלִבָּד שֶׁיְּכַוֵּן לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם. וְקוֹשְׁרִים אוֹתָם בְּקִשְׁרֵי הַתְּפִלִּין, עַל הָרֹאשׁ וְעַל הַזְּרוֹעַ. וּבַמֶּה לוֹקְחִים הַבָּנִים? בְּכַמָּה צִפְצוּפִים שֶׁל קוֹלוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וּבַסּוֹף לוֹחֲשִׁים בִּלְחִישַׁת הַתְּפִלָּה שֶׁבַּחֲשַׁאי אֵצֶל אִמָּא וּבִתָּהּ, וְאֵלּוּ ה' ה', וְיוֹרְדִים אֵצֶל ו' בְּקֶשֶׁר שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא יו"ד. וְשׁוֹרָה ה' עֶלְיוֹנָה עַל ו', תְּפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ. ה' קְטַנָּה יוֹרֶדֶת אֵצֶל י', שֶׁהִיא קֶשֶׁר שֶׁל ה' עֶלְיוֹנָה, עַל רֹאשׁ ו', וְהִיא ו', קֶשֶׁר עִמָּהּ בָּהּ' שֶׁל יָד כֵּהָה.

וּבְגִין דָּא, אֶפְרוֹחִים מִסְטָרָא דְּאִמָּא ו', כְּלִיל ו' סִדְרֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים, אִלֵּין. מָארֵי מִקְרָא, דְּאִתְמַר עֲלַייהוּ, בָּן ה' שָׁנִים לְמִקְרָא, וְדָא ה'. בְּנִין מִסְטָרָא דְּבֶן יְ"ה, אִלֵּין מָארֵי קַבָּלָה. עֲלַייהוּ אִתְמַר (דברים כב) לֹא תַקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וּמָארֵי קַבָּלָה, אִינּוּן מָארֵי תַּלְמוּד. וְאִתְמַר עֲלַייהוּ, (דברים ו) וְשִׁנַּנְתָּם. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מָתְנִיתִין, אַל תִּקְרֵי וְשִׁנַּנְתָּם, אֶלָּא וְשִׁלַּשְׁתָּם, דְּאִינּוּן שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא, שְׁלִישׁ בַּמִּשְׁנָה, שְׁלִישׁ בַּתַּלְמוּד.

וּמְשׁוּם זֶה אֶפְרוֹחִים, מִצַּד שֶׁל אוֹת ו', כּוֹלֵל שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. אוֹ בֵּיצִים - אֵלּוּ בַּעֲלֵי מִקְרָא שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים לְמִקְרָא, וְזוֹ ה'. בָּנִים מִצַּד שֶׁל בֶּן י"ה, אֵלּוּ בַּעֲלֵי קַבָּלָה. עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דברים כב) לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וּבַעֲלֵי קַבָּלָה אֵלּוּ בַּעֲלֵי תַּלְמוּד, וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם (שם ו) וְשִׁנַּנְתָּם. וּבָאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אַל תִּקְרֵי וְשִׁנַּנְתָּם אֶלָּא וְשִׁלַּשְׁתָּם. שֶׁהֵם שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא, שְׁלִישׁ בַּמִּשְׁנָה, שְׁלִישׁ בַּתַּלְמוּד.

וְרָזָא דְּמִלָּה, (דברים כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ, בְּמַאֲרֵי מִקְרָא. (שמות כה) וְעָשִׂיתָ מְנוֹרַת זָהָב טָהוֹר. הָא אוֹקְמוּהָ, וְעָשִׂיתָ מְנוֹרַת, כְּלֹל. זָהָב, פְּרָט. מִקְשָׁה, כְּלֹל. וְכַמָּה מִקְרָאִין מָארֵי מַתְנִיתִין, אִינּוּן מָרְבִּין וּמְמַעֲטִין, כְּגוֹן רִיבָּה וּמִיעֵט. אוּף הָכִי, מַרְבִּין, אַל תִּקְרֵי מַה. אֶלָּא מֵאָה. אוּף הָכִי, אַל תִּקְרֵי וְשִׁנַּנְתָּם, וְשִׁלַּשְׁתָּם. אֶלָּא וְדִרְשֵׁינָן מִנַּיְהוּ, שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא, שְׁלִישׁ בַּמִּשְׁנָה, שְׁלִישׁ בַּתַּלְמוּד. כְּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין. אוּף הָכִי, (במדבר ז) בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, כַּלַּת דְּרָשִׁינָן בֵּיהּ. אִי תֵּימָא דְּדַרְשִׁינָן לוֹן מִנְּהוֹן. כֵּיצַד מַאֲלָפָא בֵּיתָא, וְלָא מַצְּמָן דְּאִינּוּן לֵית לוֹן רְשׁוּ, לְאוֹסָפָא, וְלָא לְמִגְרַע אוֹת מִנַּיְהוּ, (דהיא ו') אוֹ לְאַחְלָפָא אֶת דָּא בְּאָת אַחֶרֶת. הָא כְּתִיב כַּלּוֹת מָלֵא בְּאוֹרַיְיתָא. מַאן יָהִיב לוֹן רְשׁוּת לְמִגְרַע אוֹת מִנַּיְהוּ, דְּהוּא ו', הָא לָא אִית הָכָא מִלָּה דְּאִתְחַלִּיף בְּאַלְפָא בֵּיתָא. אֶלָּא עַל אִלֵּין תֵּיבִין חָסֵרִין, דְּאִינּוּן מְלֵאִים. וּמְלֵאִים, דְּאִינּוּן חֲסֵרִים. וְעַל כָּל פֵּירוּשִׁין דְּיַכְלִין לְמֶעְבַּד לְקַשְׁטָא כֻּלָּה בְּתַכְשִׁיטִין דִּילָהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָנֵי לְמֶעְבַּד, כְּמָה דְּיֵימְרוּן, וּלְמֶהֱוֵי מַאֲמִין לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים יז) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ. לְאוּמָן דְּחָתַךְ מָאנֵי לְבוּשִׁין דְּמַלְכוּתָא, וְעָבִיד מִנְּהוֹן חָתִיכָן סַגִּיאִין, אִינּוּן דְּיַדְעִין אַתְרִין דְּחָסְרִין אִלֵּין חָתִיכוֹת, אוֹ אִלֵּין דְּמִשְׁתַּאֲרִין, אִינּוּן מְתַקְנִין אִינּוּן לְבוּשִׁין, וְשָׁוְין אִינּוּן חָתִיכוֹת דְּאִתּוֹסָפָן, בַּאֲתַר דְּמַעוּטִין, וַחֲתִיכוֹת דְּאִינּוּן מְעַטִין, מוֹסִיפִין עֲלַיְיהוּ, וְהַאי אִיהוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ.

וְסוֹד הַדָּבָר - (שם כב) כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ, בְּבַעֲלֵי מִקְרָא. (שמות כה) וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר. הֲרֵי בֵּאֲרוּהוּ, מְנֹרַת - כְּלֹל. זָהָב - פְּרָט. מִקְשָׁה - כְּלֹל. וְכַמָּה פְּסוּקִים בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵלּוּ מַרְבִּים וּמְמַעֲטִים, כְּגוֹן רִבָּה וּמִעֵט. אַף כָּךְ מַרְבִּים, אַל תִּקְרֵא מַה אֶלָּא מֵאָה. אַף כָּךְ אַל תִּקְרֵא וְשִׁנַּנְתָּם אֶלָּא וְשִׁלַּשְׁתָּם. וְדוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ, שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא, שְׁלִישׁ בַּמִּשְׁנָה, שְׁלִישׁ בַּתַּלְמוּד. כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּקִדּוּשִׁין. אַף כָּךְ (במדבר ז) בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, וְדוֹרְשִׁים בּוֹ כַּלַּת. אִם תֹּאמַר שֶׁדּוֹרְשִׁים לָהֶם מֵהֶם - כֵּיצַד מַאֲלָף בֵּית וְלֹא מַעֲצָמָם, שֶׁהֵם אֵין לָהֶם רְשׁוּת לְהוֹסִיף וְלֹא לִגְרֹעַ אוֹת מִמֶּנּוּ, (שהיא ו') אוֹ לְהַחֲלִיף אוֹת זוֹ בְּאוֹת אַחֶרֶת. הֲרֵי כְּתוּב כַּלּוֹת מָלֵא בַּתּוֹרָה, וּמִי נוֹתֵן לָהֶם רְשׁוּת לִגְרֹעַ אוֹת מֶמֶּנָּה, שֶׁהֲיא ו'? הֲרֵי אֵין כָּאן דָּבָר שֶׁמִּתְחַלֵּף בְּאָלֶף בֵּית. אֶלָּא עַל אֵלּוּ תֵּבוֹת חֲסֵרוֹת שֶׁהֵן מְלֵאוֹת, וּמְלֵאוֹת שֶׁהֵן חֲסֵרוֹת, וְעַל כָּל פֵּרוּשִׁים שֶׁיְּכוֹלִים לֵעָשׂוֹת לְקַשֵּׁט כְּלָּה בְּתַכְשִׁיטֶיהָ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצַוֶּה לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁיֹּאמְרוּ, וּלְהֵיוֹת מַאֲמִין לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יז) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ. לְאָמָן שֶׁחָתַךְ כְּלֵי לְבוּשִׁים שֶׁל הַמַּלְכוּת וְעָשָׂה מֵהֶם חֲתִיכוֹת רַבּוֹת - אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים הַמְּקוֹמוֹת שֶׁחֲסֵרִים אֵלּוּ הַחֲתִיכוֹת אוֹ אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁאָרִים, אֵלּוּ מְתַקְּנִים אוֹתָם הַלְּבוּשִׁים, וְשָׁמִים אֵלּוּ הַחֲתִיכוֹת שֶׁנּוֹסָפוֹת בִּמְקוֹם הַחֲסֵרוֹת, וַחֲתִיכוֹת שֶׁהֵן מוּעָטוֹת, מוֹסִיפִים עֲלֵיהֶן, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ.

וְאִי תֵּימָא, אִי כַּךְ הוּא, מַאי אִיהוּ דִּלְזַמְנִין טָעֵי חַד מִנַּיְהוּ, וְיֵימָא הַדְּרֵי בִּי. אֶלָּא עַד דְּיִעְבְּדֵי הוֹרָאָה מֵהַהִיא מִלָּה דְּחוֹלְקִין עָלָהּ, יָכִיל הַהוּא דְּאַקְשֵׁי עָלָהּ, לְמֵימַר הַדְּרֵי בִּי. דְּלָא כָּל מְפָרְקֵי תַּכְשִׁיטִין דְּכַלָּה,

יַדְעִין בַּחָתִיכוֹת לְאַן אָזְלָן, עַד דְּיֵהֵא פְּסָק עַל בּוּרְיֵיהוּ, פְּרוּקִין דַּהֲלָכוֹת עַל בּוּרְיֵיהוֹן. מְנוֹרָה, שֶׁבַע בּוֹצִינִין דִּילָהּ, (אסתר ב) אֵת שֶׁבַע הַנַּעֲרוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֶת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. לְקָבֵל שִׁי"ן דְּתֹרַת רְאשִׁין ש. וְשִׁי"ן דְּאַרְבַּע רְאשִׁין דִּתְפִילִין. וְאִינּוּן לְקָבֵל ז' בִּרְכָאן דִּקְרִיאַת שְׁמַע, דְּאִינּוּן בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ. לְבָתַר, כַּהֲנָא רַבָּא בַּעֲבוֹדָה, דְּמִשְׁמַשׁ בְּכַנְפֵי מִצְוָה, פַּעֲמוֹנִים וְרִמּוֹנִים, אִינּוּן קִשְׁרִין וְחוּלְיִין וְצִיץ תְּפִילִין, מִתַּמָּן וְאֵילָךְ (שמות ל) וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת. וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ הוּא, מַהוּ שֶׁלִּפְעָמִים טוֹעֶה אֶחָד מֵהֶם וְיֹאמַר חוֹזְרַנִי בִּי? אֶלָּא עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ הוֹרָאָה מֵאוֹתוֹ דִּבּוּר שֶׁחוֹלְקִים עָלָיו, יָכוֹל אוֹתוֹ שֶׁהִקְשָׁה עָלָיו לוֹמַר חוֹזְרַנִי בִּי. שֶׁלֹּא כָּל אֵלּוּ שֶׁמְּפָרְקִים תַּכְשִׁיטֵי הַכַּלָּה יוֹדְעִים בַּחָתִיכוֹת לְאַן הוֹלְכוֹת, עַד שֶׁיְּהֵא הַפְּסָק עַל בֶּרְיוֹ, תֵּרוּצֵי הֲהַלָכוֹת עַל בָּרִים. הַמְּנוֹרָה, שִׁבְעַת נֵרוֹתֶיהָ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר, (אסתר ב) אֵת שֶׁבַע הַנַּעֲרוֹת הָרְאֻיוֹת לָתֶת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. כְּנֶגֶד שִׁי"ן שֶׁל שְׁלֹשָׁה רְאשִׁים ש, וְאוֹת שִׁי"ן שֶׁל אַרְבָּעָה רְאשִׁים שֶׁבִּתְפִלִּין, וְהֵם כְּנֶגֶד שֶׁבַע בְּרָכוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהֵן: בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ. וְאַחַר כָּךְ כֹּהֵן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדָה, שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ בְּכַנְפֵי מִצְוָה. פַּעֲמוֹנִים וְרִמּוֹנִים - אֵלּוּ הַקְּשָׁרִים וְהַחֲלִיּוֹת. וְצִיץ - תְּפִלִּין. מִשָּׁם וְאֵילָךְ, (שמות ל) וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת.

פְּתַח רַעְיָא מְהֵימְנָא, (ד"א רבי שמעון) וְאָמַר, כְּתִיב בְּפַרְשְׁתָּא דָּא, וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עוֹלָה לַיְיָ. וְאוֹקְמוּהָ, דְּעוֹלָה לְאִשִּׁים. וּבְגִין כָּךְ סָמְכָהּ עוֹלָה לְאִשֶּׁה. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, דְּלֵית עוֹלָה אַתְיָא אֶלָּא עַל הִרְהוּר הַלֵּב. וַדַּאי, כָּל קָרְבָּנִין לָא אַתְיָין, אֶלָּא לְכַפָּרָא. כָּל קָרְבָּנָא וְקָרְבָּנָא, עַל כָּל אֲבָרִין דְּבַר נָשׁ, כְּפוּם הַהוּא חֵטְא דְּהַהוּא אֵבֶר. עַל טִפִּין דְּמוֹחָא, (שמות יב) עוּגוֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ. אִי זָרִיק טִפִּין קַדְמָאִין, קֹדֶם דְּאַחְמִיצוּ, בַּאֲתַר דְּלָאו דִּילֵיהּ. וְעַל אִלֵּין דְּאַחְמִיצוּ, וְזָרִיק לוֹן בַּאֲתַר דְּלָא אִצְטְרִיךְ, צָרִיךְ לְאַיְתָאָה עֲלַיְיהוּ לֶחֶם חָמֵץ, וְאִינּוּן לַחְמֵי תּוֹדָה הָכִי הֲווֹ, מִנְּהוֹן חָמֵץ, וּמִנְּהוֹן מַצָּה. פָּרִים מִסְטָרָא דְּדִינָא, כְּבָשִׂים וְאֵילִים וְעַתּוּדִים וְעִזִּים. בְּגִין דְּאִינּוּן אַנְפֵּי דְּשׁוֹר, כֻּלְּהוּ שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן.

פְּתַח הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן (רבי שמעון) וְאָמַר, כְּתוּב בְּפָרָשָׁה זוֹ, וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַה'. וּפֵרְשׁוּהָ, שֶׁעוֹלָה לְאִשִּׁים. וְלָכֵן סָמְכָהּ עוֹלָה לְאִשֶּׁה. וְעוֹד פֵּרְשׁוּהוּ, שֶׁאֵין עוֹלָה בָּאָה אֶלָּא עַל הִרְהוּר הַלֵּב. וַדַּאי, כָּל הַקָּרְבָּנוֹת לֹא בָאִים אֶלָּא לְכַפָּרָה. כָּל קָרְבָּן וְקָרְבָּן עַל כָּל אֵיבָרִים שֶׁל אָדָם כְּפִי אוֹתוֹ חֵטְא שֶׁל אוֹתוֹ אֵיבָר. עַל טִפּוֹת הַמּוֹחַ נֶאֱמַר, (שמות יב) עֻגֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ. אִם זוֹרֵק טִפּוֹת רִאשׁוֹנוֹת קֹדֶם שֶׁהֶחְמִיצוּ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא שֶׁלּוֹ. וְעַל אֵלּוּ שֶׁהֶחְמִיצוּ וְזָרַק אוֹתָן בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָרִיךְ, צָרִיךְ לְהָבִיא עֲלֵיהֶן לֶחֶם חָמֵץ, וְאוֹתָם לַחְמֵי תּוֹדָה כָּךְ הֵם - מֵהֶם חָמֵץ וּמֵהֶם מַצָּה. פָּרִים - מִצַּד הַדִּין, וְכֵן כְּבָשִׂים וְאֵילִים וְעַתּוּדִים וְעִזִּים. מִשּׁוּם שֶׁהֵם פְּנֵי שׁוֹר, כֻּלָּם שְׁחִיטָתָם בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָם בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן.

שְׁחִיטָה וְקַבָּלָה וְזָרִיקָה כֻּלָּם בַּצָּפוֹן. לְבַסְמָא מִדַּת הַדִּין, דְּאִתֵּי לְבֵית דִּין מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה. בֵּית דִּין הַגָּדוֹל מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, דְּתַמָּן בִּינָה. בֵּית דִּין הַקָּטָן, מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת. וְכָל אִינּוּן שׁוֹפְכֵי דָּמִים לְמִצְוָה, אִינּוּן מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וּמַה דְּאוֹקְמוּהָ, עוֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתָּהּ וְלֹא בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת, בְּגִין דְּעָבַר יוֹמוֹ בָּטֵל קָרְבָּנוֹ. דְּקָרְבָּן דּוֹחֶה שַׁבָּת, וְאַדְלִיק אֵשׁ בְּשַׁבָּת, בְּגִין דְּאִיהוּ אֶשָּׁא קְדוֹשָׁה. דְּכָל אֵשׁ דְּקָרְבָּנִין אִיהוּ קֹדֶשׁ, וְשַׁבָּת קֹדֶשׁ, אֲחִידָן דָּא בְּדָא. אֲבָל אֵשׁ דְּחוֹל, אָסִיר לְאַחֲדָא לֵיהּ בַּקֹּדֶשׁ, וּבְגִין דָּא מָנֵי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, (שמות לה)

לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. דְּהַאי אִיהוּ כְּלָאִים דְּטוֹב וְרָע. וּבְשַׁבָּת דְּשַׁלְטָא אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלֵית בֵּיהּ תַּעֲרוֹבְתָּא, (אסיר לאבערא ביה דחולין, דהאי אש דחולין דטומאה ולא דחולין דטהרה) וְחוּלִין דְּטָהֳרָה אָסִיר לְעָרְבָא בְּאֵשׁ דְּקִדּוּשָׁה. כָּל שֶׁכֵּן חוּלִין דְּטוּמְאָה, דְּאָסִיר לְעָרְבָא לוֹן בְּקִדּוּשָׁה. אוּף הָכִי כָּל קָרְבְּנִין, אִתְקְרִיאוּ בְּשַׁר קֹדֶשׁ. וְכָל קָרְבְּנִין דְּכָל מִין, אִית בְּהוֹן חוּלִין דְּטָהֳרָה, וְאִית בְּהוֹן (דף רנ"ה ע"א) קֹדֶשׁ וְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.

שְׁחִיטָה וְקַבָּלָה וּזְרִיקָה כֻּלָּם בַּצָּפוֹן, לְבַסֵּם מִדַּת הַדִּין שֶׁבָּאָה לְבֵית דִּין מִצַּד הַגְּבוּרָה. בֵּית דִּין הַגָּדוֹל מִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁשָּׁם בֵּינָה. בֵּית דִּין הַקָּטָן מִצַּד הַמַּלְכוּת. וְכָל אוֹתָם שׁוֹפְכֵי דָמִים לְמָצָוָה הֵם מִצַּד הַגְּבוּרָה. וּמַה שֶּׁאֲרוּהָ עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ - וְלֹא בְּשַׁבַּת אַחֶרֶת, מִשּׁוּם שֶׁעָבַר יוֹמוֹ בָּטֵל קָרְבָּנוֹ. שֶׁקָּרְבָּן דּוֹחֶה שַׁבָּת, וּמַדְלִיק אֵשׁ בְּשַׁבָּת, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אֵשׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה. שֶׁכָּל אֵשׁ שֶׁל קָרְבָּנוֹת הוּא קֹדֶשׁ, וְשַׁבָּת קֹדֶשׁ, אֲחוּזִים זֶה בָּזֶה. אֲבָל אֵשׁ שֶׁל חֹל אָסוּר לָתֵת לוֹ אֲחִיזָה בַּקֹּדֶשׁ, וּמִשּׁוּם זֶה צִוָּה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, (שמות לה) לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. שֶׁזֶּהוּ כְּלָאִים שֶׁל טוֹב וְרָע. וּבְשַׁבָּת שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עֵץ הַחַיִּים, שֶׁאֵין בּוֹ תַּעֲרֹבֶת, (אסור להבעיר בו חלין, שזה האש של חלין של טמאה, ולא של חלין של טהרה) וְחִלִּין שֶׁל טָהֳרָה אָסוּר לְעָרֵב בְּאֵשׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה. כָּל שֶׁכֵּן חִלִּין שֶׁל טֻמְאָה שֶׁאָסוּר לְעָרֵב אוֹתָם בְּקִדֻּשָּׁה. אַף כָּךְ כָּל קָרְבָּנוֹת נִקְרָאִים בְּשַׂר קֹדֶשׁ, וְכָל קָרְבָּנוֹת שֶׁל כָּל מִין יֵשׁ בָּהֶם חֻלִּין שֶׁל טָהֳרָה, וְיֵשׁ בָּהֶם קֹדֶשׁ וְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.

וְרָזָא, דְּאִית הֶפְרֵשׁ בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כו) וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. אוּף הָכָא אֶשׁוֹת דְּקָרְבָּנִין, לָאו אִינּוּן שָׁוִין. דְּאֵשׁ שֶׁל גְּבוֹהַּ מְקוּדָּשׁ מֵאֵשׁ דְּקֹדֶשׁ דִּלְתַתָּא. דְּאִתְקְרֵי אֵשׁ עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ, אוֹ אֵשׁ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ. וְאֶשָּׁא דְּקוּדְשָׁא, אִית בֵּיהּ הַפְרָשָׁה לְבֵין אֵשׁ הֶדְיוֹט. אַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ עֲלֵיהּ, דְּמַצָּוָה לְהָבִיא מִן הַהֶדְיוֹט, אַף עַל גַּב דְּאִית אֵשׁ דְּקוּדְשָׁא, דָּכָל חַד צָרִיךְ לְאַתָּרֵיהּ. וּמַתְלָא אִמְתִּילוּ יִשְׂרָאֵל קַדְמָאֵי לְהַאי רָזָא יִשְׂרָאֵל. (נ"א ישראל אמתילו להאי. דהא ישראל בכלל) אִתְקְרִיאוּ מַלְכִים כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. אֲבָל כַּד הֲווֹ עָאלִין לְבֵי מַקְדְּשָׁא, כָּל חַד שַׁרְיֵיא בְּאַתָּרֵיהּ, כַּדְּקָא יָאוּת לֵיהּ. אוּף הָכִי כָּל קָרְבְּנִין לָאו אִינּוּן שָׁוִין, דְּאַף עַל גַּב דְּבָכוֹלְהוּ כְּתִיב קָרְבָּן לַיְיָ, אִיהוּ פְּלִיג כֹּלָּא כָּל חַד וְחַד כַּדְּקָא יָאוּת. וְרָזָא דָּא, אִשְׁתְּמוֹדַע בְּפָרֵי הֶחָג, דַּהֲווֹ קְרִיבִין לוֹן יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ.

וְהַסּוֹד שֶׁיֵּשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כו) וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים. אַף כָּךְ אִשֵּׁי הַקָּרְבָּנוֹת אֵינָם שָׁוִים. שֶׁאֵשׁ שֶׁל גָּבוֹהַּ מְקֻדָּשׁ מֵאֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁ שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁנִּקְרָא אֵשׁ עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ, אוֹ אֵשׁ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ. וְאֵשׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה יֵשׁ בּוֹ הַבְדָּלָה בֵּינוֹ לְבֵין אֵשׁ שֶׁל הֶדְיוֹט. אַף עַל גַּב שֶׁשִּׁבְּחוּ עָלָיו שֶׁמְּצָוָה לְהָבִיא מִן הַהֶדְיוֹט אַף עַל גַּב שֶׁיֵּשׁ אֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁ, שֶׁכָּל אֶחָד צָרִיךְ לִמְקוֹמוֹ. וּמָשָׁל נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל הָרִאשׁוֹנִים לְסוּד זֶה יִשְׂרָאֵל. (ישראל נמשלו לזה. שהרי ישראל בכלל) נִקְרָאִים מְלָכִים, כְּמוֹ שֶׁשִּׁבְּחוּהוּ, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הָיוּ עוֹלִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כָּל אֶחָד שׁוֹרֶה בְּמְקוֹמוֹ כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ. אַף כָּךְ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת אֵינָם שָׁוִים, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל כְּתוּב קָרְבַּן לַה', הוּא מְחֻלָּק הַכֹּל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. וְסוֹד זֶה נוֹדָע בְּפָרֵי הֶחָג, שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִים לָהֶם יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי ה'.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, קוּם רַעְיָא מְהֵימְנָא מִשְׁנָתָךְ, דְּאִנְתְּ וַאֲבָהָן יְשֵׁנֵי עָפָר אִתְקְרוּן, דְּעַד כְּעַן הָווּ מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, בְּאִינּוּן יְשֵׁנִים בַּמִּשְׁנָה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן עַל הָאָרֶץ תִּישֵׁן. וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָֹה. אַתּוּן אִינּוּן (בני) בִּכּוּרִים דִּשְׁכִינְתָּא, וּבְעוֹבָדִין דִּלְכוֹן, אִיהִי אִתְחַדְּשַׁת בִּצְלוֹתִין דַּאֲבָהָן בְּכָל יוֹמָא. דְּאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, תְּפִלּוֹת כְּנֶגֶד אָבוֹת תִּקְנוּם. וּבְקְרִיאַת שְׁמַע דְּאָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וְאוֹקְמוּהָ כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל יוֹם, כְּאִלּוּ הוּא מְקַיֵּים (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה.

אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, קוּם רוֹעֶה נֶאֱמָן מִשְׁנָתָךְ, שֶׁאַתָּה וְהָאָבוֹת נִקְרָאִים יְשֵׁנֵי עָפָר, שֶׁעַד כָּאן הָיִיתֶם מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה בְּאוֹתָם יְשֵׁנִים בַּמִּשְׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם עַל הָאָרֶץ תִּישֵׁן. וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'. אַתֶּם הֵם (בני) בִּכּוּרִים שֶׁל הַשְׁכִינָה, וּבַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּכֶם הִיא מִתְחַדֶּשֶׁת בַּתְּפִלּוֹת שֶׁל הָאָבוֹת בְּכָל יוֹם. שֶׁבֵּארוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תְּפִלּוֹת כְּנֶגֶד אָבוֹת תִּקְנוּם. וּבְקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁאָמַר הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וּפֵרְשׁוּהָ כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הוּא מְקַיֵּם (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה.

וּדְאִי בִּצְלוֹתִין דִּלְכוֹן, בִּקְרִיאַת שְׁמַע דִּלְכוֹן, שְׁכִינְתָּא אִיהִי אִתְחַדְּשַׁת קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין דָּא, וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָֹה. בִּצְלוֹתִין דְּאִינּוּן בַּאֲתַר דְּקָרְבָּנִין. בְּאַן קָרְבָּנִין דִּצְלוֹתִין אִיהִי מִתְחַדֶּשֶׁת. בְּשָׁבוּעוֹתֵיכֶם. דְּהַיְינוּ שָׁבוּעוֹת, דְּבֵיהּ מַתַּן תּוֹרָה, וְאִתְקְרֵי חֲמִשִּׁים יוֹם לְעוֹמֶר. וּבֵיהּ שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת, מִסְטָרָא דְּהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ, וְאִיהִי מַלְכוּת כַּלָּה. כְּלִילָא מִשְׁבַּע סְפִירָן, כְּלִילָא בַּבִּינָה, דְּאִיהִי אִתְפַּשְׁטַת בָּהּ' סְפִירָאן לְחַמְשִׁין.

וַדַּאי בַּתְּפִלּוֹת שֶׁלָּהֶם, בַּקְּרִיאַת שְׁמַע שֶׁלָּכֶם, הַשְׁכִינָה הִיא מִתְחַדֶּשֶׁת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'. בַּתְּפִלּוֹת שֶׁהֵן בְּמָקוֹם הַקָּרְבָּנוֹת. בְּאֵילוּ קָרְבָּנוֹת שֶׁל הַתְּפִלּוֹת הִיא מִתְחַדֶּשֶׁת? בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם. כְּלוֹמַר שְׁבוּעוֹת, שֶׁבּוֹ מַתַּן תּוֹרָה, וְנִקְרָא חֲמִשִּׁים יוֹם לָעֹמֶר. וּבוֹ שִׁבְעָה שְׁבוּעוֹת, מִצַּד אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. וְהִיא מַלְכוּת, כַּלָּה, כְּלוּלָה מִשֶּׁבַע סְפִירוֹת, כְּלוּלָה בְּבִינָה, שֶׁהִיא מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּחָמֵשׁ סְפִירוֹת לַחֲמִשִּׁים.

יְסוֹד כָּל, כָּלוּל מֵאֵלֶּיךָ חֲמִשִּׁין. כַּלָ"ה: כ"ל ה'. כְּלִילָא מֵחֲמִשִּׁים, כֻּלְּהוּ נִבְלָעִים בְּגוֹ חֲמִשִּׁים, חָכְמָה דְּאִיהִי, י' עִלָּאָה, מוּבְלַעַת בְּגוֹ חַמְשִׁין. ה' זְמִנִין עֶשֶׂר. ה' בִּינָה. י' חָכְמָה. עֶשֶׂר זְמִנִין ה' הַיְינוּ חַמְשִׁין וּבְחוּשְׁבָּן כָּ"ל. וּבְחוּשְׁבָּן יָ"ם. וְאִיהוּ יַם הַתּוֹרָה. מְקוֹרָא דִּילֵיהּ כְּתָרָ, דְּלֵית לֵיהּ סוֹף. שְׁאַר סְפִירָאן, אִתְקְרִיאוּ עַל שְׁמֵהּ שִׁבְעַת יַמִּים. וּמַלְכוּת יַם סוּף, סוֹף דְּכָל יַמִּים.

יְסוֹד כֹּל, כָּלוּל מֵאֵלּוּ הַחֲמִשִּׁים. כַּלָ"ה - כ"ל ה'. כְּלוּלָה מֵחֲמִשִּׁים, כֻּלָּם נִבְלָעִים בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים, חָכְמָה שֶׁהִיא י' עֶלְיוֹנָה מֻבְלַעַת בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים. ה' פְּעָמִים עֶשֶׂר. ה' - בִּינָה. י' - חָכְמָה. עֶשֶׂר פְּעָמִים ה', כְּלוֹמַר חֲמִשִּׁים בְּחֶשְׁבּוֹן כ"ל, וּבְחֶשְׁבּוֹן יָ"ם, וְהוּא יַם הַתּוֹרָה. הַמָּקוֹר שֶׁלּוֹ כֶּתֶר, שֶׁאֵין לוֹ סוֹף. שְׁאָר הַסְּפִירוֹת נִקְרָאוֹת עַל שְׁמוֹ שִׁבְעַת יַמִּים. וְהַמַּלְכוּת יַם סוּף, שֶׁהִיא סוֹף כָּל הַיַּמִּים.

וּבְגִין דָּא דְּאִינּוּן חַמְשִׁין, שֶׁבַע שְׁבוּעוֹת, מִנְחָתָם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים. חֲמֵשׁ, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ זְמִנִין עֶשֶׂר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים

לְאַיִל הָאֶחָד עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים. וְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים, לְקָבֵל (ויקרא כג) שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה. כָּל חַד עִם שִׁית יוֹמִין דִּילֵיהּ. (במדבר כט) וּבָעָשׂוֹר לַחוֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, דְּאִיהוּ תִּשְׁרֵי. מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם, דָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים. דְּאִיהוּ עֲשִׂירִי י', כְּלִיל מַעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה. וְתַקִּינוּ בֵּיהּ ה' צְלוֹתִין, לְחַבָּרָא לְהּ עִם ה'. (מאי מקרא קדש. יהיה לכם דא יום הכפורים דאיהי עשירי י', כליל מעשרת ימי תשובה. ותקינו ביה ה' צלותין, לחברא עם ה') מַאי מִקְרָא קֹדֶשׁ. לְאַפְרָשָׁא לֵיהּ מִשְׁאַר יוֹמִין, דְּאִית בְּהוּ פּוּלְחָנָא דְּחוֹל. וּבְגִין דָּא, כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ.

וּמִשּׁוּם זֶה שֶׁהֵם חֲמִשִּׁים, שִׁבְעָה שַׁבּוּעוֹת, מִנְחָתָם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, חֲמֵשׁ, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ פְּעָמִים עֶשֶׂר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כח) וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד (ו) שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד, עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים. וְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים כְּנֶגֶד (ויקרא כג) שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה. כָּל אֶחָד עִם שִׁשָּׁה הַיָּמִים שֶׁלּוֹ. וּבָעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי (במדבר כט) - שֶׁהוּא תִּשְׁרֵי. מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם - זֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁהוּא עֲשִׂירִי, י', כְּלוּל מֵעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה. וְתַקְּנוּ בּוֹ חֲמֵשׁ תְּפִלּוֹת, לְחַבֵּר אוֹתוֹ עִם ה'. (מהו מקרא קדש יהיה לכם, ' זה יום הכפורים שהוא עשירי, י', כלול מעשרת ימי תשובה. ותקנו בו חמש תפלות, לחברו עם ה') מַהוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ? לְהַבְדִּילוֹ מִשְּׁאָר יָמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עֲבוֹדָה שֶׁל חֹל. וּמִשּׁוּם זֶה, כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ.

דְּיוֹמִין דְּאִית בְּהוֹן מְלֶאכְתָּ חוֹל, אִינּוּן מִסְטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. דְּאִתְהַפַּךְ מִמַּטָּה לְנַחַשׁ, וּמִנַּחַשׁ לְמַטָּה. לְכָל חַד כְּפוּם עוֹבָדוֹי, וְדָא מִטַּטְרוֹן מַטָּה, נָחָשׁ, סַמָאֵל. אֲבָל בְּהַאי יוֹמָא דְּאִיהוּ יוֹם הַכִּפּוּרִים דְּאִתְקְרֵי קֹדֶשׁ, שַׁלְטָא אִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּלָא אִשְׁתְּתַף עִמֵּיהּ שַׂטָן וּפֶגַע רָע. וּמִסִּטְרֵיהּ (תהלים ה) לֹא יְגוּרְךָ רָע. וּבְגִין דָּא, בֵּיהּ נַיְיחִין עַבְדִּין בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, (נ"א ואשתתפן גביה) וּבֵיהּ נַפְקָן לְחֵירוּת, בֵּיהּ נַפְקֵי מִשִּׁלְשְׁלֵיהוֹן.

שֶׁיְּמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מְלֶאכָה שֶׁל חֹל, הֵם מִצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. שֶׁהִתְהַפֵּךְ מִמַּטָּה לְנָחָשׁ, וּמִנָּחָשׁ לְמַטָּה, לְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲשָׂיו. וְזֶה מִטַּטְרוֹן מַטָּה, נָחָשׁ, סַמָאֵל. אֲבָל בְּיוֹם זֶה, שֶׁהוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁנִּקְרָא קֹדֶשׁ, שׁוֹלֵט עֵץ הַחַיִּים, שֶׁלֹּא מִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ שָׂטָן וּפֶגַע רָע. וּמִצִּדּוֹ (תהלים ה) לֹא יְגֻרְךָ רָע. וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ בּוֹ מְנוּחָה לַעֲבָדִים בְּעֵץ הַחַיִּים, (ומשתתפים אצלו) וּבוֹ יוֹצְאִים לַחֵרוּת, בּוֹ יוֹצְאִים מִשִּׁלְשׁוֹלֹתֵיהֶם.

אִינּוּן דְּאִית עֲלַיְיהוּ גְּזַר דִּין, בְּנֶדֶר וּבִשְׁבוּעָה, וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לְמֵימַר בֵּיהּ, כָּל נִדְרֵי וְאֵיסָרֵי וְכוּ', כּוּלְהוֹן יְהוֹן שְׁבִיתִין וּשְׁבִיקִין לָא שְׁרִירִין וְלָא קַיְימִין. וּבְגִין דָּא נֶדֶר דִּידְוָ"ד, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת. וּשְׁבוּעָה דַּאדֹנָי, דְּאִיהוּ מַלְכוּת. דְּעַבְדוּ עַל גָּלוּתָא דִּילְהוֹן, בְּחָכְמָה וּבִינָה יְהוֹן שְׁבִיקִין וּשְׁבִיתִין לָא שְׁרִירִן וְלָא קַיְימִין, (במדבר טו) וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּחֶסֶד אִיהוּ מַיִם. גְּבוּרָה אֵשׁ. תִּפְאֶרֶת אֲוִיר. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הֲתֵר נְדָרִים פּוֹרְחִים בַּאֲוִיר.

אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם גְּזַר דִּין בְּנֶדֶר וּבִשְׁבוּעָה, וּמִשּׁוּם זֶה הִתְקִינוּ לוֹמַר בּוֹ: כָּל נְדָרִים וְאִסּוּרִים וְכוּ', כֻּלָּם יִהְיוּ מְשֻׁבָּתִים וַעֲזוּבִים בְּלִי תֹּקֶף וְלֹא קַיָּמִים. וּמִשּׁוּם זֶה נֶדֶר שֶׁל שֵׁם יְהוָ"ה, שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת. וּשְׁבוּעָה - שֶׁל אֲדנָי, שֶׁהִיא מַלְכוּת. שֶׁעָשׂוּ עַל גָּלוּת שֶׁלָּהֶם, בְּחָכְמָה וּבִינָה יִהְיוּ נֶעֱזָבִים וּמְשֻׁבָּתִים לְלֹא תֹּקֶף וּבְלִי

קיוּם, (במדבר טו) וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁחָסָד הוּא מַיִם, וּגְבוּרָה אֵשׁ, וְתִפְאֶרֶת אֲוִיר. וּמְשׁוּם זֶה בָּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הֶתֵּר נְדָרִים פּוֹרְחִים בָּאֲוִיר.

וּבְגִין דִּשְׁבוּעָה מִמַּלְכוּת, דְּאִיהִי לְתַתָּא מִינַּיְיהוּ. אוֹקְמוּהָ, נְדָרִים עַל גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת עוֹלִים. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, כָּל הַנִּשְׁבָּע כְּאִילּוּ נִשְׁבַּע בַּמֶּלֶךְ עַצְמוֹ. וְכָל הַנּוֹדֵר כְּאִילּוּ נוֹדֵר בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ. הַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ, אֲדֹנָי. חַיֵּי הַמֶּלֶךְ, יְדוֹנָ"ד. וּבְגִין דָּא (במדבר ל) כִּי יִדּוֹר נֶדֶר לַיְדוֹנָ"ד.

וּמְשׁוּם שֶׁשְּׁבוּעָה מִמַּלְכוּת, שֶׁהִיא לְמַטָּה מִמֶּנּוּ, פֵּרְשׁוּהוּ, נְדָרִים עַל גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת עוֹלִים. וְעוֹד פֵּרְשׁוּ, כָּל הַנִּשְׁבָּע כְּאִלּוּ נִשְׁבָּע בַּמֶּלֶךְ עַצְמוֹ, וְכָל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ נוֹדֵר בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ. הַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ - אֲדֹנָי. חַיֵּי הַמֶּלֶךְ - יְהוֹ"ה. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר (במדבר ל) כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיְהוֹ"ה.

דף רנה:

וְאוֹף הָכִי אִית רָזָא אַחֲרָא, חַיֵּי (דף רנ"ה ע"ב) הַמֶּלֶךְ, חָכְמָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (קהלת ז) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. כָּל הַנּוֹדֵר בַּיְהוָֹה, דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת. כְּאִילּוּ נוֹדֵר בַּחָכְמָה, דְּאִיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, חַיֵּי הַמֶּלֶךְ. וְכָל הַנִּשְׁבָּע בַּאדנָי, כְּאִילּוּ נִשְׁבַּע בַּמֶּלֶךְ עַצְמוֹ. עַצְמוֹ דָּא אִימָא עִלָּאָה, כְּאִילּוּ נִשְׁבַּע בָּהּ, דְּאִיהִי (שמות כד) עֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטוֹהַר. מִסְטָרָא דְּחֶסֶד, (בראשית ב) עֶצֶם מֵעֲצָמַי. וּבְשַׂר מִבְּשָׂרִי, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, דָּא מַלְכוּת. וּבְחָכְמָה דְּאִיהִי חַיֵּי תִּפְאֶרֶת, אִיהוּ סָלִיק לְאִתְקְרֵי אָדָם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם.

וְאַף כְּךָ יֵשׁ סוֹד אַחֵר, חַיֵּי הַמֶּלֶךְ - חָכְמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (קהלת ז) הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ. כָּל הַנּוֹדֵר בַּיהוָֹה, שֶׁהוּא תִּפְאֶרֶת, כְּאִלּוּ נוֹדֵר בַּחָכְמָה, שֶׁהוּא שֵׁם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, חַיֵּי הַמֶּלֶךְ. וְכָל הַנִּשְׁבָּע בַּאדנָי, כְּאִלּוּ נִשְׁבַּע בַּמֶּלֶךְ עַצְמוֹ. עַצְמוֹ, זוֹ אִמָּא עִלָּיוֹנָה, כְּאִלּוּ נִשְׁבַּע בָּהּ, שֶׁהִיא (שמות כד) עֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְ הַר. מִצַּד הַחֶסֶד - (בראשית ב) עֶצֶם מֵעֲצָמַי. וּבְשַׂר מִבְּשָׂרִי - מִצַּד הַגְּבוּרָה, זוֹ מַלְכוּת. וּבַחָכְמָה, שֶׁהִיא חַיֵּי תִּפְאֶרֶת, הוּא עוֹלֶה לִקָּרֵאת אָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם.

וְאִתְּמַר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. (ויקרא טז) וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. תַּקִּינוּ בֵּיהּ ה' עִנּוּיִים, בְּגִין דְּתִתְלַבֵּן ה' זְעֵירָא בְּהּ' עִלָּאָה, דְּאִיהוּ ה' צְלוֹתִין. לְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל, (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וְהַאי אִיהוּ רָזָא דִּלְשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית, בְּגִין דְּכָל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל מָטוּן לְגַבֵּי מַלְכוּת. וּתְשׁוּבָה דְּאִיהִי בִּינָה, מְלַבֶּנֶת לוֹן. בְּגִין דְּאִתְּמַר בְּהּ, (ויקרא טז) הַשּׁוֹכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאוֹתָם. וְד' בְּגִדֵי לָבָן, וְד' בִּגְדֵי זָהָב לְמִלְבַּשׁ, יְאֲהדוֹנָהי.

וְנֶאֱמַר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, (ויקרא טז) וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. תִּקְנוּ בוֹ חֲמִשָּׁה עִנּוּיִים, כְּדֵי שֶׁתִּתְלַבֵּן ה' קְטַנְּה בְּהּ' עֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא חֲמֵשׁ תְּפִלּוֹת. לְקַיֵּם בְּיִשְׂרָאֵל, (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ. וְזֶהוּ סוֹד שֶׁל לְשׁוֹן זְהוֹרִית, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַחוֹבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל מַגִּיעִים אֵצֶל הַמַּלְכוּת, וּתְשׁוּבָה, שֶׁהִיא בִּינָה, מְלַבֶּנֶת אוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא טז) הַשּׁוֹכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאוֹתָם. וְאַרְבָּעָה בִּגְדֵי לָבָן, וְאַרְבָּעָה בִּגְדֵי זָהָב לְהַלְבִּישׁ - יְאֲהדוֹנָהי.

וְתַקִּינוּ לְתָקוֹעַ שׁוֹפָר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לְסַלְּקָא קוֹל דְּאִיהוּ ו', לְחֵרוּת. דְּאִתְּמַר בָּהּ, (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר, בְּא', וּבְו', קֳרֵי וּכְתִיב. וַעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים אִיהִי בַּאֲרִיכוּת, וְאִיהִי כְּלִילָא מִתְּלַת דַּרְגִּין, בְּמַחֲשָׁבָה

דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה. (ויקרא כג) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', דְּאִיהִי תִּשְׁרֵי, מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ חַג לַיְיָ שִׁבְעַת יָמִים וְגוֹ'. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, מִסִּטְרָא דְיִ"ה. וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ, דָּא אוֹת ו', עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. (ח"ג חסד גבורה) שִׁבְעַת יָמִים, מִסִּטְרָא דְּבַת שֶׁבַע, דְּאִיהִי מַלְכוּת. אָבְהָן, וְרָעְיָא מְהֵימְנָא, וְאַהֲרֹן, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, הָא אִינּוּן שֶׁבַע, לְקָבֵל שֶׁבַע סְפִירָאן. אֲנָא בָּעֵינָא לְתַקָּנָא לְכוֹן סֻכָּה, דְּאִיהִי אִימָּא עִלָּאָה, לְסָכְכָא עֲלַיְיהוּ, כְּאִמָּא עַל בְּנִין.

וְתִקְּנוּ לְתִקַּע שׁוֹפָר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לְהַעֲלוֹת קוֹל, שֶׁהוּא אוֹת ו', לְחֵרוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר - בְּא' וּבְו', קְרִי וּכְתִיב. וַעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים הִיא בַּאֲרִיכוּת, וְהִיא כְּלוּלָה מִשָּׁלֹשׁ מַדְרֵגוֹת - בְּמַחֲשָׁבָה, דְּבּוּר וּמַעֲשֶׂה. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ' (ויקרא כג), שֶׁהוּא תִּשְׁרֵי, מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם. כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ. וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ חַג לַה' שִׁבְעַת יָמִים וְגוֹ'. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר - מִצַּד שֶׁל יְ"ה. וְחַגּוֹתֶם אוֹתוֹ - זוֹ אוֹת ו', הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. (ח"ג חסד גבורה) שִׁבְעַת יָמִים - מִצַּד שֶׁל בַּת שֶׁבַע, שֶׁהִיא מַלְכוּת. הָאָבוֹת, וְהָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וְאַהֲרֹן, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה - הֲרֵי הֵם שִׁבְעָה, כְּנֶגֶד שֶׁבַע סְפִירוֹת. אֲנִי רוֹצֶה לְתַקֵּן לָכֶם סֻכָּה, שֶׁהִיא אִמָּא עִלָּיוֹנָה, לְסַכֵּךְ עֲלֵיהֶם כְּאִמָּא עַל בָּנִים.

וּבְגִין ז' סְפִירָאן אָמַר קְרָא, (ויקרא כג) כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּמַפְקָנוּתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, בְּז' עֲנָנֵי כָּבוֹד. סוּכָּה (אית באת ו', בסוכות חסר ו', דאתמר בה בסכת תשבו שבעת ימים, איהי אימא אבל סוכה) בְּאָת ו', אִיהוּ בְּרָזָא (דתיבין) דְּתַרִּין בְּנִין, יְדוֹד אֲדֹנָי. וְהָכִי סְלִיק סוּכָּ"ה בְּחוּשְׁבַּן יְאֲהדוֹנָהי. תְּרִין כְּרוּבִים, דְּהֵם (שמות כה) סוֹכְכִים בְּכַנְפֵּיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו.

וּמִשּׁוּם שֶׁבַע סְפִירוֹת אָמַר הַפָּסוּק, (ויקרא כג) כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּשִׁבְעָה עֲנָנֵי כָּבוֹד. סֻכָּה (יש שכתובה באות ו', בסכת חסר ו', שנאמר בה בסכת תשבו שבעת ימים, היא אמא. אבל סכה) בְּאוֹת ו' הִיא בְּסוֹד (התבות) שֶׁל שְׁנֵי בָנִים - יְהוָה אֲדֹנָי. וְכָךְ עוֹלָה סוּכָּ"ה בְּחֶשְׁבּוֹן יְאֲהדוֹנָהי. שְׁנֵי כְּרוּבִים, שֶׁהֵם (שמות כה) סֹכְכִים בְּכַנְפֵּיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו.

וְאִית עַשְׂרָה טְפָחִים בְּכְרוּבִים מִתַּתָּא לְעֵילָּא, מַרְגְּלֵיהוֹן עַד רֵישֵׁיהוֹן, וּמֵרֵישֵׁיהוֹן וְעַד רַגְלֵיהוֹן, וְשַׁרְיִין עַל טֶפַח דְּאִיהוּ י'. וְעַשְׂרָה עַשְׂרָה מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא, הֲיָינוּ יוֹ"ד. וּבְגִין כָּךְ, שִׁיעוּרָא דְּסֻכָּה אָמְרוּ רַבָּנָן, לֹא פָּחוּת מֵעֲשָׂרָה, וְלֹא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים. סֻכָּה הַעֲשׂוּיָה כְּכִבְשָׁן מִסִּטְרָא דְּאִמָּא, עִלָּאָה אִתְמַר, (שמות יט) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְיָ בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן. (ואוקמוה מאי (יחזקאל א) והחיות רצוא ושוב, כאור היוצא מפי הכבשן) וְכֹלָּא חַד. (ישעיה ד) וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם, דְּסָכֵךְ בָּעֵינָן. וּסְכַךְ אִתְעֲבִיד לַצֵּל. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (תהלים צא) בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן. וְלֹא בְּצֵל סֻכַּת הֶדְיוֹט, דְּאָגִין עַל גּוּפָא מִשְּׁמָשָׁא. אֶלָּא צֵל לְאַגָּנָא עַל נִשְׁמָתָא. (שיר השירים ב) בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי. (איכה ד) אֲשֶׁר אָמַרְנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיֶה בַגּוֹיִם. צַל עִם ס', אִיהִי צֶלֶם. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (תהלים לט) אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. ס' סְתוּמָה אִית לָהּ אַרְבָּעָה דְּפָנוֹת.

וְיֵשׁ עֲשָׂרָה טְפָחִים בַּכְּרוּבִים מִמַּטָּה לְמַעְלָה, מַרְגְּלֵיהֶם עַד רֹאשֵׁיהֶם, וּמֵרֹאשֵׁיהֶם עַד רַגְלֵיהֶם, וְשׁוֹרִים עַל טֶפַח שֶׁהוּא י'. וַעֲשָׂרָה עֲשָׂרָה מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וּמִמַּטָּה לְמַעְלָה, כְּלוֹמַר יוֹ"ד. וּמִשּׁוּם זֶה שִׁעוּר סֻכָּה אָמְרוּ חֲכָמִים, לֹא פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וְלֹא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים. סֻכָּה הָעֲשׂוּיָה כְּכִבְשָׁן מִצַּד שֶׁל אִמָּא, עִלָּיהּ

נֶאֱמַר (שמות יט) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן. (ופרשוהו, מהו (יחזקאל א) והחיות רצוא ושוב, ' כאור היוצא מפי הכבשן) וְהַכֹּל אֶחָד. וְסָכָה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם (ישעיה ד), שֶׁמֵּגֵן עַל הַגּוּף מִשֶּׁמֶשׁ. אֶלָּא צֵל לְהָגֵן עַל הַנְּשָׁמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ב) בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי. (איכה ד) אֲשֶׁר אָמַרְנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיֶה בַגּוֹיִם. צֵל עִם ס' הוּא צֶלֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים לט) אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. ס' סְתוּמָה יֵשׁ לָהּ אַרְבַּע דְּפָנוֹת.

וּמַה דְּאוּקְמוּהָ שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן וּשְׁלִישִׁית אֲפִילּוּ טֶפַח. וּלְמַאן דְּאָמַר שְׁלֹשָׁה כְּהִלְכָתָן וּרְבִיעִית אֲפִילּוּ טֶפַח. וְאִינּוּן בְּגִין דָּא, תְּרִין, תְּלַת, אַרְבַּע, הָא תֵּשַׁע, טֶפַח אִיהִי עֲשִׂירָאָה, לְאַשְׁלְמָא כָּל חֻסְרוֹן. וּבְגִין דָּא, שִׁיעוּר סָכָּה לֹא פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר, דְּאִיהִי מַלְכוּת, עֲשִׂירָאָה דְּכָל דַּרְגִּין. וְלָא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִין, דְּאִיהִי כ', כֶּתֶר עֶלְיוֹן, דְּלָא שַׁלְטָא בֵּיהּ עַיְנָא. כְּבוֹד עִלָּאָה, עָלַיהּ אָמַר מֹשֶׁה, (שמות לג) הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ. וְאָתִיב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי. וְלֵית כְּבוֹד, בְּלָא כ'.

וּמַה שֶּׁפֵּרְשׁוּהוּ שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן וּשְׁלִישִׁית אֲפִילּוּ טֶפַח, וּלְמַאי שֶׁאָמַר שְׁלֹשָׁה כְּהִלְכָתָן וּרְבִיעִית אֲפִילּוּ טֶפַח, וְהֵם בִּגְלַל זֶה, שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ, אַרְבַּע - הֲרֵי תֵּשַׁע. וְטֶפַח הוּא עֲשִׂירִי, לְהַשְׁלִים כָּל חִסָּרוֹן. וּמִשּׁוּם זֶה שִׁעוּר סֻכָּה לֹא פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר, שֶׁהִיא מַלְכוּת, עֲשִׂירִית שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת. וְלֹא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים, שֶׁהִיא אוֹת כ', כֶּתֶר עֶלְיוֹן, שֶׁלֹּא שׁוֹלֶטֶת בּוֹ עַיִן. כְּבוֹד עֶלְיוֹן, עָלָיו אָמַר מֹשֶׁה, (שמות לג) הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ. וְהֵשִׁיב לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי. וְאֵין כָּבוֹד בְּלִי אוֹת כ'.

וּבְגִין דָּא שִׁעוּרוֹ מֵאֲרֵי מַתְנִיתִין לָקֳבְלַיְיהוּ, סֻכָּה הַעֲשׂוּיָה כְּמָבוֹי, מִסְטָרָא דְּאַת ב', כְּמִין גא"ם, מִסְטָרָא דְּאַת ג'. כְּמִין צְרִיף, מִסְטָרָא דְּאַת ד'. וְשֶׁבַע אַתָּוון אִינּוּן, בְּגִין דָּא כפר"ת. כ', כִּבְשָׁן. ב', בּוּרְגָנִין. וּשְׁאַר סֻכּוֹת. וְכֻלְּהוּ רְמִיזֵי לְגַבֵּי מֵאֲרֵי מַתְנִיתִין. וְלֵית לְאַרָכָא בְּהוֹן.

וּמִשּׁוּם זֶה שִׁעוּרוֹ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה כְּנֶגְדָּם, סֻכָּה הָעֲשׂוּיָה כְּמָבוֹי, מִצַּד אוֹת ב', כְּמִין גא"ם, מִצַּד אוֹת ג'. כְּמִין צְרִיף, מִצַּד אוֹת ד'. וְשֶׁבַע אוֹתִיּוֹת הֵן, בְּגִלַּל זֶה כפר"ת: כ' - כִּבְשָׁן. ב' - בּוּרְגָנִין. וּשְׁאָר סֻכּוֹת. וְכֻלָּם רְמָזִים אֲצֶל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּהֶם.

וְאִינּוּן לָקֳבְלַיְיהוּ שִׁבְעָה כִּסְאֵי לֶקֶט, וְאִינּוּן דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ ז' כְּפוּלוֹת. כְּגוֹן שִׁבְעָה שַׁרְגִּין דְּמִנְרָתָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. הָכִי (זכריה ד) שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת. הָכִי שִׁבְעָה סְפִירָאן כְּפוּלוֹת. וְשִׁבְעָה יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית לְתַתָּא, שִׁבְעָה לְעֵילָּא, (קהלת א) אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

וְאֵלּוּ לְעֻמָּתָם שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, וְהֵם זָכָר וּנְקֵבָה. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָאִים שֶׁבַע כְּפוּלוֹת, כְּמוֹ שִׁבְעָה קָנִים שֶׁל הַמְּנוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. כָּךְ (זכריה ד) שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת. כָּךְ שֶׁבַע סְפִירוֹת כְּפוּלוֹת. וְשִׁבְעָה יְמֵי בְרֵאשִׁית לְמַטָּה, שִׁבְעָה לְמַעְלָה, (קהלת א) אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

לוּלְב דָּא צַדִּיק. דְּדָמֵי לְחוּט הַשִּׁדְרָה, דְּבֵיהּ ח"י חוּלְיִין, לָקֳבֵל ח"י נְעָנוּעִין דְּלוּלְב. וְאִינּוּן לָקֳבֵל ח"י בִּרְכָאן דְּצַלּוֹתָא. לָקֳבֵל שְׁמֹנָה עָשָׂר אַזְכָּרוֹת, (תהלים כט) דְּהָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים. לָקֳבֵל שְׁמֹנָה עָשָׂר אַזְכָּרוֹת דְּקָרִיאַת שְׁמַע. וְנַעֲנוּעַ לְשִׁית סִיטְרִין, בְּחוּשְׁבַּן ו'. תְּלַת נְעָנוּעִין בְּכָל סִטְרָא, אִינּוּן ח"י.

לוּלָב זֶה צַדִּיק, שֶׁהוּא לְחוּט הַשִּׁדְרָה, שֶׁבּוֹ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת, כְּנֶגֶד שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה נְעָנוּעִים שֶׁל הַלּוּלָב. וְהֵם כְּנֶגֶד שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה, כְּנֶגֶד שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה שְׁמוֹת שֶׁל (תהלים כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים, כְּנֶגֶד שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה שְׁמוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וְנַעֲנוּעַ לְשִׁשָּׁה צְדָדִים, בְּחֶשְׁבּוֹן ו'. וּשְׁלִשָּׁה נְעָנוּעִים בְּכָל צַד, הֵם שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה.

דף רנו.

לוּלָב בַּיָּמִין, כְּלִיל שִׁשָּׁה מִינִין (דאינון) ג' (דף רנ"ו ע"א) הֲדַסִּין, גְּדוּלָּה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת. וְדָמְיִין לְתִלַּת גְּוונֵי עֵינָא. ב' בַּדֵּי עֲרָבוֹת, נֶצַח וְהוֹד. וְדָמְיִין לְתַרֵין שִׁפְוָון. לוּלָב, יְסוֹד, דּוֹמֶה לַשִּׁדְרָה. דְּבֵיהּ קְיוּם דְּכָל גַּרְמִין. וְעָלֵיהּ אָמַר דָּוִד, (תהלים לה) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ. אֶתְרוֹג, מַלְכוּת. דּוֹמֶה לְלִבָּא. דְּבֵיהּ הִרְהוּרִין.

לוּלָב בְּיָמִין, כּוֹלֵל שִׁשָּׁה מִינִים (שהם) שְׁלִשָּׁה הֲדַסִּים - גְּדֻלָּה גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת. וְדוֹמִים לִשְׁלִשָּׁת גְּוונֵי הָעַיִן. שְׁנֵי בַּדֵּי עֲרָבוֹת - נֶצַח וְהוֹד, וְדוֹמִים לִשְׁתֵּי שְׂפָתַיִם. לוּלָב - יְסוֹד, דּוֹמֶה לַשִּׁדְרָה, שֶׁבּוֹ קְיוּם שֶׁל כָּל הָעֲצָמוֹת, וְעָלָיו אָמַר דָּוִד, (תהלים לה) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה ה' מִי כָמוֹךָ. אֶתְרוֹג - מַלְכוּת, דּוֹמֶה לַלֵּב, שֶׁבּוֹ הַהִ רְהוּרִים.

וְנַעֲנוּעִין דְּהַלֵּל, אִינּוּן מְשׁוּתָּפִין בְּנַעֲנוּעִין דְּנְטִילַת לוּלָב, וְאִינּוּן ח"י בְּאָנָא. ח"י ח"י, בְּהוֹדוּ תְּחִלָּה וָסוֹף. ח"י דְּנְטִילַת לוּלָב, הֲרֵי ע"ב. וּבְגִין דָּא לוּלָב בְּחוּשְׁבַּן ח"ס, וְד' מִינִין דְּלוּלָב, הָא חָסֵד, דְּרוֹעָא יְמִינָא. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לוּלָב בְּיָמִין, לְסִטְרָא דְּחֶסֶד. אֶתְרוֹג לְסִטְרָא דִּגְבוּרָה, לְשְׂמָאלָא לְבָּא. וּבְגִין דָּא אֶתְרוֹג הַדּוֹמֶה לְלֵב, תַּקִּינוּ לְמֶהֱוֵי בְּיַד שְׂמֹאל. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, לוּלָב בַּיָּמִין, וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאלוֹ. אִינּוּן לָקֳבֵל זְכוֹר וְשָׁמוֹר. וּמַאן נָטִיל תַּרְוַויְיהוּ. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. לוּלָב בִּימִינֵיהּ, וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמָאלֵיהּ.

וְנַעֲנוּעֵי הַהַלֵּל הֵם מְשֻׁתָּפִים בַּנַּעֲנוּעִים שֶׁל נְטִילַת לוּלָב, וְהֵם שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּ"אָנָּא". שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה בְּהוֹדוּ תְּחִלָּה וְסוֹף, שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה שֶׁל נְטִילַת לוּלָב - הֲרֵי ע"ב. וּמִפְּנֵי זֶה לוּלָב בְּחֶשְׁבּוֹן ח"ס, וְאַרְבָּעָה מִינֵי הַלּוּלָב - הֲרֵי חֶסֶד, זְרוֹעַ יָמִין. וּמִפְּנֵי זֶה תִּקְּנוּ לוּלָב בְּיָמִין, לְצַד הַחֶסֶד. אֶתְרוֹג לְצַד הַגְּבוּרָה, לִשְׂמֹאל הַלֵּב. וּמִפְּנֵי זֶה אֶתְרוֹג הַדּוֹמֶה לַלֵּב, תִּקְּנוּ לִהְיוֹת בְּיַד שְׂמֹאל. כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהוּ, לוּלָב בְּיָמִין, וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאלוֹ. וְהֵם כְּנֶגֶד זָכוֹר וְשָׁמוֹר. וּמִי נָטַל שְׁנֵיהֶם? הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. לוּלָב בִּימִינוֹ, וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאלוֹ.

אָתוּ אֲבָהָן, וְרָעְיָא מְהֵימְנָא, וְאַהֲרֹן וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה, וּבָרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ לֵיהּ, אַנְתְּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְחַבְרַיָּיא דִּילְךָ דְּאִינּוּן שִׁית, לְקָבֵל אִינּוּן ז'. וְאַנְתְּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא נַר מַעֲרָבִי בְּאֶמְצַע, דְּכָל שִׁית נְהוֹרִין מִנָּךְ. בְּכָל חַד אִתְמַר בֵּיהּ, (משלי כ) נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם. וְרָעְיָא מְהֵימְנָא נָהִיר בָּךְ, וְאַנְתְּ בְּחַבְרַיָּיא דִּילְךָ, וְכֻלָּא חַד, בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל. וּמִתַּמָּן וְאֵילָךְ מִתְפַּשְׁטִין עַנְפִּין לְכָל מָארֵי חָכְמְתָא, אַשְׁלִים מִלִּין דַּחֲבוּרָא קַדְמָאָה דִּילְךָ לְאַעְטָרָא לוֹן.

בָּאוּ הָאָבוֹת, וְהָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וְאַהֲרֹן וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה, וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ, אַתָּה הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהַחֲבֵרִים שֶׁלְּךָ שֶׁהֵם שִׁשָּׁה, כְּנֶגֶד אֵלּוּ שֶׁהֵם שִׁבְעָה. וְאַתָּה הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, נֵר מַעֲרָבִי בָּאֶמְצַע, שֶׁכָּל שִׁשָּׁה נֵרוֹת מְאִירִים מִמְּךָ. בְּכָל אֶחָד נֶאֱמַר בּוֹ, (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. וְהָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן מֵאִיר בְּךָ,

וְאַתָּה בַּחֲבֵרִים שָׁלְךָ, וְהַכֹּל אֶחָד בְּלִי פֵרוּד כְּלָל. וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ מִתְפַּשְּׁטִים עֲנָפִים לְכָל בַּעֲלֵי הַחָכְמָה, הַשָּׁלֵם דְּבָרֵי הַחֲבוּרָה הָרִאשׁוֹנָה שָׁלְךָ לְעַטֵּר אוֹתָם.

פָּתַח בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, בְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה אִתְמַר (שיר השירים ח) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְגוֹ'. מַאי בּוֹז. יוֹמָא תְּנָיְינָא, וְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה, וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְּסוּכּוֹת. דְּבָהוֹן הָווֹ מְנַסְּכִים מַיִם וְיַיִן.

פָּתַח הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, בַּחִבּוּר הָרִאשׁוֹן נֶאֱמַר, (שיר השירים ח) מַיִם לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְגוֹ'. מַהוּ בּוֹז? יוֹם שֵׁנִי וְיוֹם שִׁשִּׁי וְיוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל סֻכּוֹת, שֶׁבָּהֶם הָיוּ מְנַסְּכִים מַיִם וְיַיִן.

דְּשָׁבַע יוֹמִין דְּסוּכּוֹת, בְּהוֹן הָיוּ מַקְרִיבִין יִשְׂרָאֵל שִׁבְעִים פָּרִים, לְכַפָּרָא עַל שִׁבְעִין מְמָנָן, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּאַר עָלְמָא חָרוּב מִנַּיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם וְהַקְרַבְתֶּם עוֹלָה אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר תְּמִימִם. וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים י"ב. וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי י"א. וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי עֲשָׂרָה. וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה. וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה. וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבְעָה. וְכֻלְּהוּ שִׁבְעִין. וּבְכָל יוֹמָא הָווֹ חָסְרִים. אֲמַאי חָסְרִים.

שִׁבְעָה יְמֵי סֻכּוֹת בָּהֶם הָיוּ מַקְרִיבִים יִשְׂרָאֵל שִׁבְעִים פָּרִים לְכַפֵּר עַל שִׁבְעִים מְמֻנִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר הָעוֹלָם חָרוּב מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַה' פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר תְּמִימִם. וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים שְׁנֵים עָשָׂר. וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי אַחַד עָשָׂר. וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי עֲשָׂרָה. וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה. וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמוֹנָה. וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבְעָה. וְכֻלָּם שִׁבְעִים. וּבְכָל יוֹם הָיוּ חֲסֵרִים. מַדּוּעַ חֲסֵרִים?

אֶלָּא הָכָא קָא רָמִיז, (בראשית ח) וַתְּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. וּמַה הָתָם בְּיֵמֵי טוֹפָנָא, (בראשית ח) וְהַמַּיִם הָלְכוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר. אוּף הָכִי בְּתִשְׁרֵי, דְּאִיהוּ יְרֵחָא שְׁבִיעָאָה, דְּבֵיהּ כְּמָה פִּקּוּדִין, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, סֻכָּה וְלוּלָב אֶתְרוֹג, מִינִין דְּלוּלָב שׁוֹפָר. שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה שַׁרְיָא עַל יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי תְּשׁוּבָה, סוּכָּה. אֶתְרוֹג, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ לוּלָב. מַיִם וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, מִתְמַעֲטִין חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, אוּף הָכִי מִתְמַעֲטִין מְמָנָן דְּאִינּוּן מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, דִּמְמָנָן עֲלַיְיהוּ, דַּדְמָיִין לְמֵי טוֹפָנָא. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, עֲשָׂה עֲבֵרָה אַחַת קָנָה לוֹ קֵטֵיגוֹר אֶחָד. בְּהַהוּא זִמְנָא דְּמִתְמַעֲטִין חוֹבִין, מִתְמַעֲטִין פָּרִים דְּלָהוֹן, מִתְמַעֲטִין מְמָנָן דְּע' אוּמִין, מִתְמַעֲטִין ע' אוּמִין, מִתְמַעֲט טוּבָא דְּלָהוֹן.

אֶלָּא כָּאן הוּא רָמוּז, (בראשית ח) וַתְּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. וּמַה שָּׁם בִּימֵי הַמַּבּוּל (שם) וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר - אַף כָּךְ בְּתִשְׁרֵי, שֶׁהוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, שֶׁבּוֹ כַּמָּה מִצְווֹת: רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, סֻכָּה וְלוּלָב, אֶתְרוֹג, מִינִים שֶׁל הַלּוּלָב, שׁוֹפָר - הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה שׁוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא תְּשׁוּבָה, סֻכָּה, אֶתְרוֹג, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא לוּלָב. מַיִם - וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר. מִתְמַעֲטִים הַחֲטָאִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אַף כָּךְ מִתְמַעֲטִים הַמְמֻנִּים, שֶׁהֵם מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה שֶׁמְּמֻנִּים עֲלֵיהֶם שֶׁדּוֹמִים לְמֵי הַמַּבּוּל. כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהוּ, עָשָׂה עֲבֵרָה אַחַת, קָנָה לוֹ קֵטֵגוֹר אֶחָד. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁמִּתְמַעֲטִים הַחֲטָאִים, מִתְמַעֲטִים הַפָּרִים שֶׁלָּהֶם, מִתְמַעֲטִים הַמְמֻנִּים שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת, מִתְמַעֲטִים שִׁבְעִים אֻמּוֹת, מִתְמַעֵט הַטּוֹב שֶׁלָּהֶם.

תֵּיבַת נֹחַ, מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַעֲלָא עִמֵּיהּ (בראשית ז) שְׁנַיִם שְׁנַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה, לְקָרְבָּנָא, לְאַגָּנָא עַל נֹחַ, וְעַל כָּל אִינּוּן דְּעָאלִין עִמֵּיהּ לְתֵּיבָה. אוּף הָכִי אִלֵּין דְּמָנְטְרִין חַגִּין וּזְמַנִּין, דְּאִינּוּן יָמִים טוֹבִים, שְׁנַיִם שְׁנַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה, שְׁנַיִם שְׁנַיִם תְּרֵין יוֹמִין דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּתְרֵין יוֹמִין דְּשָׁבוּעוֹת, וּבְגִין דְּאִינּוּן תְּרֵין מִנַּיְיהוּ בְּסֵפֶק, הָא אִית שְׁנֵי יְמֵי הַפּוּרִים בְּאַתְרַיְיהוּ. שִׁבְעָה שִׁבְעָה, ז' יוֹמִין דְּסֻכּוֹת. נֹחַ לָקֶבֵל יוֹם הַשַּׁבָּת, וְהַאי אִיהוּ מִכָּל הַחַי.

תֵּבַת נֹחַ, צַוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַכְנִיס עִמּוֹ שְׁנַיִם שְׁנַיִם (בראשית ז) שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה, לְקָרְבָּן, לְהֶגֵן עַל נֹחַ וְעַל כָּל אֵלּוּ שֶׁנִּכְנָסִים עִמּוֹ לַתֵּבָה. אַף כָּךְ אֵלּוּ שֶׁשּׁוֹמְרִים חַגִּים וּזְמַנִּים, שֶׁהֵם יָמִים טוֹבִים, שְׁנַיִם שְׁנַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה. שְׁנַיִם שְׁנַיִם - שְׁנֵי יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּשְׁנֵי יָמִים שֶׁל שָׁבוּעוֹת. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵלּוּ שְׁנַיִם מֵהֶם בְּסָפֵק, הֲרֵי שְׁנֵי יְמֵי הַפּוּרִים בִּמְקוֹמָם. שִׁבְעָה שִׁבְעָה - שִׁבְעַת יְמֵי הַפֶּסַח, שִׁבְעַת יְמֵי הַסֻּכּוֹת. נֹחַ כְּנֶגֶד יוֹם הַשַּׁבָּת, וְזֶהוּ (שם ו) מִכָּל הַחַי.

סֻכָּה קָא אָגִינַת עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה ד) וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב. סֻכָּה קָא אָגִינַת. מַה תֵּיבַת נֹחַ לְאַגָּנָא, אוּף הָכִי סֻכָּה לְאַגָּנָא. (תיקונין ב ע"א) וְעוֹד מִכָּל הַחַי, ח"י בִּרְכָאן דְּצָלוֹתָא, מְאִינּוּן ט' ט', בְּרָכָתָא דְּמִינַיְיהוּ בָּהּ אִשְׁתְּלִימוּ י' סְפִירָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְאִיהוּ לָקֶבֵל נֹחַ.

הַסֻּכָּה מְגִנָּה עַל יִשְׂרָאֵל, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ד) וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב. הַסֻּכָּה הִיא מְגִנָּה. מַה תֵּבַת נֹחַ לְהָגֵן, אַף כָּךְ סֻכָּה לְהָגֵן. וְעוֹד מִכָּל הַחַי - ח"י בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה, וְהֵן תֵּשַׁע תֵּשַׁע. בִּרְכַּת הַמִּינִים בָּהּ נִשְׁלָמוֹת עֶשֶׂר סְפִירוֹת מִמַּעְלָה לְמַטָּה וּמִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְהִיא כְּנֶגֶד נֹחַ.

וְעוֹד מִכָּל הַחַי, שְׁכִינְתָּא אָגִינַת עַל אִלֵּין דְּנַטְרִין י', אוֹת שַׁבָּת בִּתְחוּמָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ ח' אֲלָפִים, תְּרֵין אַלְפִּין לְכָל צַד. וְעוֹד, מִכָּל הַחַי, אִלֵּין דְּנַטְרִין י' אוֹת בְּרִית, דְּאִיהוּ בְּח' יוֹמִין, דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, (ויקרא יב) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ. וְעוֹד, מִכָּל הַחַי, אִלֵּין דְּנַטְרִין אוֹת י', תְּפִלִּין בִּתְמַנְיָא פַּרְשָׁיָן.

וְעוֹד מִכָּל הַחַי - הַשְׁכִּינָה מְגִנָּה עַל אֵלּוּ שֶׁשּׁוֹמְרִים י', אוֹת שַׁבָּת בַּתְּחוּם שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא שְׁמוֹנַת אֲלָפִים, אַלְפַּיִם לְכָל צַד. וְעוֹד מִכָּל הַחַי - אֵלּוּ שֶׁשּׁוֹמְרִים י', אוֹת בְּרִית, שֶׁהוּא בִּשְׁמוֹנָה יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, (ויקרא יב) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ. וְעוֹד מִכָּל הַחַי - אֵלּוּ שֶׁשּׁוֹמְרִים אוֹת י', תְּפִלִּין בִּשְׁמוֹנָה פָּרָשִׁיּוֹת.

דף רנו:

שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי סוּכָּה, אָגִינַת עֲלַיְיהוּ, וּפְרִישַׂת גַּדְפָּאָה עֲלַיְיהוּ, כְּאִמָּא עַל בְּנִין, וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ לְבָרְכָא, הַפּוֹרֵס סוּכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ. וּבְגִין דָּא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה, דְּבֵיהּ כָּל פִּקּוּדִין אִלֵּין, (שיר השירים ח) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. עַם יִשְׂרָאֵל בַּאֲבוּהוֹן שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְלֵית מַיִם רַבִּים, אֶלָּא כָּל אוּמִּין וּמְמָנָן דְּלְהוֹן. אִם יִתֵּן אִישׁ, דְּאִיהוּ סַמָאֵל, כָּל מַה דְּאִית לֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין, בְּגִין (דף רנ"ו ע"ב) דְּיִשְׁתְּתֵף בְּאִלֵּין פִּקּוּדִין עִם יִשְׂרָאֵל, בּוּז יָבוּזוּ לוֹ.

הַשְׁכִינָה, שֶׁהִיא סֻכָּה, מְגִנָּה עֲלֵיהֶם, וּפוֹרֶשֶׂת כְּנָפָהּ עֲלֵיהֶם כְּאִמָּא עַל בָּנִים, וּמִפְּנֵי זֶה תִּקְּנוּ לְבָרֵךְ הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ. וּמִפְּנֵי זֶה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, שֶׁבּוֹ כָּל מִצְווֹת אֵלּוּ, (שיר השירים ח) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, עַם יִשְׂרָאֵל בַּאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְאֵין מַיִם רַבִּים אֶלָּא כָּל הָאֻמּוֹת וְהַמְמֻנִּים שֶׁלָּהֶם.

אִם יִתֵּן אִישׁ, שֶׁהוּא סָמְאֵל, כָּל מַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּתֵּף בְּאֵלּוּ הַמִּצְווֹת עִם יִשְׂרָאֵל - בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ.

וּבְיוֹם הַשִּׁמִינִי עֲצֶרֶת פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד, הָא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לְמַלְכָּא דְּזַמִּין אוּשְׁפִּיזִין, לְבָתַר דְּשָׁלַח לוֹן, אֲמַר לְאִלֵּין בְּנֵי בֵּיתָא דִּילֵיהּ, אֲנָא וְאַתּוּן נְעָבִיד סְעוּדָה קְטַנָּה. וּמַאי עֲצֶרֶת. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל א ט) וְזֶה יַעְצוֹר בָּעַמִּי, וְלֵית עָצָר אֶלָּא מַלְכוּת. מִסְטְרָא דְּשָׁכִינְתָּא עִלָּאָה, עָבִיד סְעוּדְתָּא רַבְרְבָא, וּמִסְטְרָא דְּמַלְכוּתָא, סְעוּדְתָּא זְעִירָא. וְנוֹהֲגִין לְמֶעְבַּד יִשְׂרָאֵל עִמֵּהּ חֶדְוָה, וְאִתְקְרִיאַת שְׂמְחַת תּוֹרָה. וּמַעֲטָרָן לְסֵפֶר תּוֹרָה בְּכֶתֶר דִּילֵיהּ, רָמְזוּ סֵפֶר תּוֹרָה לְתִפְאֶרֶת, שָׁכִינְתָּא עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת.

וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת, פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד. הֲרֵי פֵּרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, לְמֶלֶךְ שֶׁזִּמֵּן אוֹרְחִים, לְאַחַר שֶׁשָּׁלַח אוֹתָם, אָמַר לְאֵלּוּ בְּנֵי בֵיתוֹ: אֲנִי וְאַתֶּם נַעֲשֶׂה סְעוּדָה קְטַנָּה. וּמַה עֲצֶרֶת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל אט) זֶה יַעְצֹר בְּעַמִּי, וְאֵין עָצָר אֶלָּא מַלְכוּת. מִצַּד הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה עוֹשֶׂה סְעוּדָה גְּדוֹלָה, וּמִצַּד הַמַּלְכוּת סְעוּדָה קְטַנָּה. וְנוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת יִשְׂרָאֵל עִמָּהּ שִׂמְחָה, וְנִקְרֵאת שִׂמְחַת תּוֹרָה. וּמְעַטְּרִים לַסֵּפֶר תּוֹרָה בַּכֶּתֶר שֶׁלּוֹ, רָמְזוּ סֵפֶר תּוֹרָה לְתִפְאֶרֶת, הַשְּׁכִינָה - עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, אֲמַאי מִסְטְרָא דְּאִמָּא עִלָּאָה, זַמִּין לְכָל מְמָנָן דְּכָל אוּמִּין, וּמִסְטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, לָא זַמִּין אֶלָּא לְאוּמָּה יְחִידָה, לְקֵבֵל פַּר יְחִידָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַבָּא, מַדּוּעַ מִצַּד הָאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה מְזַמֵּן כָּל הַמְמֻנִּים שֶׁל כָּל הָאֻמּוֹת, וּמִצַּד הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה לֹא מְזַמֵּן אֶלָּא אֻמָּה יְחִידָה, כְּנֶגֶד פַּר יָחִיד?

אָמַר לֵיהּ בְּרִי, שִׁפְיר שְׁאֵילַת. בְּגִין דְּמַלְכוּת אִיהִי רְמִיזָא לְבָרְתָּא, דְּאִיהִי צְנוּעָה בְּבֵית אָבִיהָ וְאִמָּהּ. וְאִיהִי אֲרוּסָה וְלָא נְשׂוּאָה. לָאו אוֹרַח אַרְעָא, לְמֵיכַל עִם אוּשְׁפִּיזִין. אֲבָל אִימָּא דְּהִיא נְשׂוּאָה, אוֹרַח אַרְעָא אִיהוּ (למיכל עם אורחי) בְּתַר דְּמַזְמִין בַּעְלָהּ אוּשְׁפִּיזִין, לְמֵיכַל עַל פָּתוֹרָא עִם בַּעְלָהּ. וְאִי אִינּוּן אוּשְׁפִּיזִין נָכְרָאִין, לָא אֲכָלֵי עִמְּהוֹן, לָא אַבָּא, וְלָא אִמָּא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּרָתָא. וּבְגִין כַּךְ בִּסְעוּדְתָּא דְּשַׁבְּעִין מְמָנָן, לָא אִשְׁתְּתַּף לְמֵיכַל עִמְּהוֹן, חַד מִן מָארֵי מַלְכָּא, בְּגִין דְּאִינּוּן נוּכְרָאִין. אָמַר לֵיהּ וּדַאי כְּעַן אִתְיְישְׁבַת מִלָּה בְּלִבָּאי, עַל בּוּרְיֵיהּ.

אָמַר לוֹ, בְּנִי, טוֹב שְׁאֵלְתָּ. מִפְּנֵי שֶׁמַּלְכוּת הִיא רוֹמֶזֶת לְבַת, שֶׁהִיא צְנוּעָה בְּבֵית אָבִיהָ וְאִמָּהּ. וְהִיא אֲרוּסָה וְלֹא נְשׂוּאָה. אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ לֶאֱכֹל עִם אוֹרְחִים. אֲבָל אִמָּא שֶׁהִיא נְשׂוּאָה, דֶּרֶךְ אֶרֶץ הוּא (לאכל עם האורחים) אַחַר שֶׁמַּזְמִין בַּעְלָהּ אוֹרְחִים לֶאֱכֹל עַל הַשֻּׁלְחָן עִם בַּעְלָהּ. וְאִם הֵם אוֹרְחִים נָכְרִים, לֹא אוֹכְלִים עִמָּהֶם לֹא אַבָּא וְלֹא אִמָּא, וְכָל שֶׁכֵּן הַבַּת. וּמִשּׁוּם כָּךְ בַּסְּעוּדָה שֶׁל שִׁבְעִים הַמְמֻנִּים לֹא מִשְׁתַּתֵּף לֶאֱכֹל עִמָּהֶם אֶחָד מִבַּעֲלֵי הַמֶּלֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם נָכְרִים. אָמַר לוֹ, וַדַּאי עַתָּה יִתְיַשֵּׁב הַדָּבָר בְּלִבִּי עַל בֻּרְיוֹ.

עוֹלַת תָּמִיד, דְּא שְׁכִינְתָּא, דְּסִלְּיקַת לְעֵילָּא בְּהַהוּא דַּרְגָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ עֶרֶב וְבוֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד, וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְאִיהִי סְלִיקַת בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ תְּדִיר עִמֵּהּ בְּלָא פְּרוּדָא כְּלָל.

עֹלַת תָּמִיד - זוֹ הַשְּׁכִינָה, שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה בְּאוֹתָהּ דַּרְגָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ עֶרֶב וְבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד אוֹמְרִים פַּעֲמַיִם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְהִיא עוֹלָה בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא תָּדִיר עִמּוֹ בְּלִי פֵּרוּד כְּלָל.

וּלְאָן סְלִיקַת. לְאָתָר דְּאִתְגְּזַרַת מִתַּמָּן, דְּאִיהוּ אֵין סוֹף, וְאִיהוּ גְּבוֹהַּ מִכָּל סְפִירָאן. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ. עוֹלָה כֻּלָּהּ לַגְּבוֹהַּ סַלְקָא. וְכַד אִיהִי סְלִיקַת, אֲחִידָן בָּהּ כָּל סְפִירָן, וְאִינּוּן סַלְקִין עִמָּהּ. וּמַאי סְלִיקוּ דִּילָהּ. לְרֵיחַ נִיחוֹחַ, לְמֵיהַב רֵיחָא טָבָא קֳדָם יְיָ, וּלְבָתַר אִתְמַר בָּהּ, (ויקרא ט) וַיֵּרֶד מֵעֲשׂוֹת הַחַטָּאת וְהָעוֹלָה. נְחִתַת מַלְיָא כַּפָּרָה מִכָּל חוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל.

וּלְאָן עוֹלָה? לְמָקוֹם שֶׁנִּגְזְרָה מִשָּׁם, שֶׁהוּא אֵין סוֹף, וְהוּא גְּבוֹהַּ מִכָּל הַסְּפִירוֹת. וּמִפְּנֵי זֶה פָּרְשׁוּהָ, עוֹלָה - כֻּלָּהּ לְגְּבוֹהַּ עוֹלָה. וְכֵאֵשׁ הִא עוֹלָה, אוֹחֲזוֹת בָּהּ כָּל הַסְּפִירוֹת, וְהֵן עוֹלוֹת עִמָּהּ. וּמָה הָעֲלָיָה שֶׁלָּהּ? לְרֵיחַ נִיחוֹחַ, לְתֵת רֵיחַ טוֹב לִפְנֵי ה', וְאַחַר כָּךְ נֶאֱמַר בָּהּ, (ויקרא ט) וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה. יָרְדָה מְלֵאָה כַּפָּרָה מִכָּל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל.

וְהָא סְלִיקוּ דִּילָהּ אִיהוּ, בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. אוּף הָכִי נְחִיתוּ דִּילָהּ אִיהוּ בֵּיהּ, וְכָל חַיָּילִין דִּילָהּ, וּבְגִין דָּא אִקְרֵי סֶלֶם, דְּבֵיהּ כָּל הַוָּויִן (נ"א כנויין) סַלְקִין וְנָחְתִּין, דְּאִינּוּן תַּלְיָין מִן יְדָוִד. וּבְגִין דָּא, כָּל קָרְבְּנִין וְעֹלָוִן אִינּוּן לְיְדָוִד. וְאִתְקְרִיאַת קָרְבָּן, עַל שֵׁם דְּאִתְקָרְיבוּ בָּהּ כָּל כְּנוּיִין לְיְדָוִד.

וַהֲרֵי הָעֲלִיָּה שֶׁלָּהּ הִיא בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וּמִפְּנֵי כָּךְ הַיְרִידָה שֶׁלָּהּ הִיא בּוֹ, וְכָל הַצְּבָאוֹת שֶׁלָּהּ. וּמִפְּנֵי זֶה נִקְרָא סֶלֶם, שֶׁבּוֹ כָּל הַהֲוָיוֹת (הכנויים) עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, שֶׁהֵן תְּלוּיוֹת מִן יְהוָה. וּמִפְּנֵי זֶה כָּל הַקָּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת הֵם לַיהוָה. וְנִקְרֵאת קָרְבָּן עַל שֵׁם שֶׁמִּתְקָרְבִים בָּהּ כָּל הַכִּנּוּיִים לַיהוָה.

וּבְגִין דָּא אִתְמַר עָלָהּ, (במדבר ז) קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת. לֵית דַּרְגָּא דְּאִתְקָרִיב לְגַבֵּי יְדָוִד, פָּחוּת מִנָּהּ. וְלֵית צְלוֹתָא וּפִקּוּדָא מִכָּל פִּקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל קָרְבְּנִין וְעֹלָוִן, דְּאִינּוּן לְבַר מִנָּהּ. בְּכָל דַּרְגִּין דִּסְפִירָאן לָא מִתְקַבְּלָן קֳדָם יְדָוִד, לְבַר מִנָּהּ. וּבְגִין דָּא אִתְמַר עָלָהּ, (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּבְגִין דָּא אָמַר נָבִיא, (ירמיה ט) כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל.

וּמִפְּנֵי זֶה נֶאֱמַר עָלֶיהָ, (במדבר ז) קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת. אֵין דַּרְגָּה נְקֵרֶבֶת לְגַבֵּי יְהוָה פָּחוּתָה מִמֶּנָּה. וְאֵין תְּפִלָּה וּמִצְוָה מִכָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְכָל קָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת, שֶׁהֵם לְחוּץ מִמֶּנָּה. בְּכָל דַּרְגּוֹת הַסְּפִירוֹת לֹא מִתְקַבְּלוֹת לִפְנֵי יְהוָה חוּץ מִמֶּנָּה. וּמִפְּנֵי זֶה נֶאֱמַר עָלֶיהָ, (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וּמִפְּנֵי זֶה אָמַר הַנָּבִיא, (ירמיה ט) כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל.

אִיהִי שְׁלֵמִים, שְׁלִימוּ דְּשְׁמָא דַּיְדָוִד, בְּכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא. אִיהִי ה'. אֲדנָי. י' דַּיְדָוִד. אִיהִי ה' מִן אֱלֹהִים. אִיהִי ה' מִן אֶהְיֶה. י' מִן שַׁדַּי. סוֹף דְּכָל הֲוָיָה וְכִנּוּי. וּבְגִין דָּא אִתְמַר בָּהּ, (קהלת יב) סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר. אִיהִי סוֹף מַעֲשֶׂה סְפִירָאן, יַם סוּף. שְׁלִימוּ דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין. אִיהוּ תַּרְעָא לְאַעְלָא לְכָל חָכְמְתָא, לְכָל כִּנּוּי וַהֲוָיָה, וּלְאַעְלָא בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, יְדִיעָה דְּכֻלָּא. וּפְחוּת מִינָהּ, לֵית רְשׁוּ לְשׁוּם בְּרִיָה, לְאַשְׁגָּחָא לְשׁוּם יְדִיעָה בָּעוֹלָם. עָלָהּ אִתְמַר, (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

הִיא שְׁלֵמִים, שְׁלֵמוּת הַשֵּׁם שֶׁל יְהוָה, בְּכָל דַּרְגָּה וְדַרְגָּה. הִיא ה'. אֲדנָי. י' שֶׁל יְהוָה. הִיא ה' מֵאֱלֹהִים. הִיא ה' מֶאֶהְיֶה. י' מִשַּׁדַּי. סוֹף כָּל הֲוָיָה וְכִנּוּי. וּמִפְּנֵי זֶה נֶאֱמַר בָּהּ, (קהלת יב) סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר. הִיא סוֹף מַעֲשֶׂה סְפִירוֹת, יַם סוּף. שְׁלֵמוּת עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. הִיא שַׁעַר לְהִכָּנֵס לְכָל חָכְמָה, לְכָל כִּנּוּי וַהֲוָיָה, וּלְהִכָּנֵס בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, יְדִיעָה שֶׁל הַכֹּל. וּפָחוֹת מִמֶּנָּה

אֵין רְשׁוּת לְשׁוּם בְּרִיָה לְהַשְׁגִיחַ לְשׁוּם יְדִיעָה בָּעוֹלָם. עֲלֵיהֶ נֶאֱמַר, (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

אִיהוּ שֵׁם מ"ב אַתְוָון, דְּבָהוֹן אִתְבְּרִיאוּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין. (ואלין אינון אתוון כנויין לאתוון דהוויין דבהון אתבריאו עלאין) אִיהִי אִתְקְרִיאַת עַיִן מִסְטָרָא דִּימִינָא, (תהלים לג) הִנֵּה עֵין יְהוָֹה אֶל יְרֵאָיו. וְאִתְקְרִיאַת אֹזֶן מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא, (דניאל ט) הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע. וְאִתְקְרִיאַת רֵיחַ מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִתְקְרִיאַת פֶּה, מִגַּוָּוהָ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ.

הֵיא שֵׁם שֶׁל מ"ב אוֹתִיוֹת, שֶׁבָּהֶן נִבְרְאוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. (ואלו הן אותיות כנויים לאותיות ההויות שבהן נבראו עליונים). הֵיא נִקְרֵאת עַיִן מִצַּד הַיְמִין, (תהלים לג) הִנֵּה עֵין יְהוָֹה אֶל יְרֵאָיו. וְנִקְרֵאת אֹזֶן מִצַּד הַשְּׂמֹאל, (דניאל ט) הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע. וְנִקְרֵאת רֵיחַ מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְנִקְרֵאת פֶּה מֵעֲצָמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ.

אִתְקְרִיאַת פְּקוּדָא קַדְמָאָה אָנֹכִי, מִסְטָרָא דְּכֶתֶר, דְּאִיהוּ אֵי"ן מֵאֱלֹהֵינוּ. אָנֹכִי בֵּיהּ כ', כֶּתֶר. וּבֵיהּ אַיִן. וְכֶתֶר אִתְקְרֵי מִסְטָרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה. דְּאַדְכַּר לְגַבֵּהּ חַמְשִׁין זִמְנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִיהִי בַּ"ת מִן בְּרֵאשִׁית, דִּכְלִילָא עֶשֶׂר אֲמִירָן, מִסְטָרָא דְּחָכְמָה בַּת י', (משלי ג) בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ. בְּאַבָּא יָסַד בְּרָתָא. וְאִיהוּ (איוב כח) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט, דְּכִלִיל ל"ב נְתִיבוֹת, דְּאִינּוּן ל"ב אֱלֹהִים מִסְטָרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה, דְּאִתְקְרֵי כָּבוֹד. וְכַד אִתְכְּלִילָן בִּבְרָתָא, אִתְקְרֵי ל"ב. וּבְגִין דָּא כָּבוֹד לְעֵילָא, ל"ב לְתַתָּא.

נִקְרֵאת מְצֻוָה רִאשׁוֹנָה אָנֹכִי, מִצַּד הַכֶּתֶר, שֶׁהוּא אַיִ"ן מֵאֱלֹהֵינוּ. אָנֹכִי - בּוֹ כ', כֶּתֶר. וּבוֹ אַיִן. וְכֶתֶר נִקְרָא מִצַּד הָאִמָּא דְּעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִזְכִּיר אֶצְלָהּ חֲמִשִּׁים פְּעָמִים יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּתּוֹרָה. וְהִיא בַּ"ת מִבְּרֵאשִׁית, שֶׁכּוֹלֶלֶת עֶשֶׂר אֲמִירוֹת מִצַּד הַחָכְמָה, בַּת י', (משלי ג) בְּחָכְמָה יָסַד אֶרֶץ. בְּאַבָּא יָסַד הַבַּת. וְהוּא (איוב כח) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט, שֶׁכּוֹלֵל ל"ב נְתִיבוֹת, שֶׁהֵם ל"ב אֱלֹהִים מִצַּד הָאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁנִּקְרֵאת כָּבוֹד. וְכַאֲשֶׁר נִכְלָלִים בַּבַּת, נִקְרָא ל"ב. וּמִפְּנֵי זֶה כָּבוֹד לְמַעְלָה, ל"ב לְמַטָּה.

דף רנז.

וְי' דִּבְּרָן אִתְיְהִיבוּ. חֲמֵשׁ בְּלוּחָא חָדָא, וַחֲמֵשׁ בְּלוּחָא תִּנְיָינָא. אִיהִי כְּלִיל לוֹן, ה' מִכֶּתֶר עַד גְּבוּרָה. וְה' מֵעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, עַד (דף רנ"ז ע"א) בְּרָתָא. וְאִינּוּן ה' ה'. וְכִי אִית לְמַלְּלָא בַּעֲשַׂרָה פִּיוֹת. אֶלָּא כְּלִיל לוֹן בְּבַת יְחִידָה י' וְאִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ חָדָא. אוֹף הָכִי ו', אִתְקְרֵי קוֹל, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעִין בֵּיהּ, עַד דְּאִשְׁתַּתַּף עַד (ס"א עם) דִּבּוּר. וּבְגִין דָּא, (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים.

וַעֲשָׂרָה דִּבְּרוֹת נִתְּנוּ. חֲמִשָּׁה בְּלוּחַ אֶחָד, וַחֲמִשָּׁה בְּלוּחַ שֵׁנִי. הִיא כּוֹלֶלֶת אוֹתוֹ, חֲמִשָּׁה מִכֶּתֶר עַד גְּבוּרָה, וַחֲמִשָּׁה מֵהָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי עַד הַבַּת. וְהֵם חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה. וְכִי יֵשׁ לְדַבֵּר בַּעֲשָׂרָה פִּיוֹת? אֶלָּא כּוֹלֵל אוֹתָם בְּבַת יְחִידָה י', וְנַעֲשׂוּ כֻּלָּם אֶחָד. אַף כָּךְ ו' נִקְרָא קוֹל, וְלֹא מַכִּירִים בּוֹ עַד שֶׁמִּשְׁתַּתֵּף עַד (עם) דִּבּוּר. וּמִפְּנֵי זֶה, (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁמְעִים.

אִיהִי פְּקוּדָא תִּנְיָנָא מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, יִרְאָה בְּחוּשְׁבָּן. וּרְמִיזָא בְּמִלַּת בְּרֵאשִׁית, יַרֵא בֹּשֶׁת. וְאוֹקְמוּהָ, מַאן דְּלֵית לֵיהּ בֹּשֶׁת פָּנִים, וַדַּאי דְּלָא עָמְדוּ אֲבָהָתוֹי עַל טוּרָא דְּסִינַי.

הִיא מִצְוָה שְׁנִיָּה מִצַּד הַגְּבוּרָה, יִרְאָה בְּחֶשְׁבּוֹן. וּרְמוּזָה בְּמִלַּת בְּרֵאשִׁית, יֵרֵא בשֵׁת. וּפְרָשׁוּהָ, מִי שֶׁאֵין לוֹ בשֵׁת פָּנִים, וַדַּאי שֶׁלֹּא עָמְדוּ אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי.

אִיהִי פִּקּוּדָא תְּלִיתָאָה, דְּאִתְקְרֵי אַהֲבַת חֶסֶד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה לא) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד. אַהֲבָה כְּלִילָא מֵאֲבָהָן, דְּאִתְקְרֵי בְּהוֹן בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ירמיה ב) זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלוֹתָיִךְ.

הִיא מִצְוָה שְׁלִישִׁית, שֶׁנִּקְרֵאת אַהֲבַת חֶסֶד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ עַל כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד. אַהֲבָה כְּלוּלָה מֵהָאָבוֹת, שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל. וְסוֹד הַדָּבָר - (שם ב) זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ.

וְאִיהִי פִּקּוּדָא רְבִיעָאָה, יְחוּד, מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְאִיהִי כ"ה כ"ה אַתְוָון, עִמַּיהּ בְּשִׁית תֵּיבִין, דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וּבְגִינָהּ אָמַר אַבְרָהָם (בראשית כב) נַעֲלֶה עַד כ"ה וְנִשְׁתַּחֲוֶה. (שמות יט) כ"ה תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב.

וְהִיא מִצְוָה רְבִיעִית, יְחוּד, מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְהִיא כ"ה כ"ה אוֹתִיּוֹת עִמּוֹ בְּשֵׁשׁ תֵּבוֹת, שֶׁהֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (וכו'). וּבְגִלְגֻלָּהּ אָמַר אַבְרָהָם, (בראשית כב) נַעֲלֶה עַד כ"ה וְנִשְׁתַּחֲוֶה. (שמות יט) כ"ה תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב.

אִיהוּ א"ח, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִיהִי ד', שְׁלִימוּ דְּיִחוּדָא דִּילֵיהּ, לְאַשְׁלְמָא בֵּיהּ אֶחָד. א"ח, כָּלִיל ט' סְפִירָאן, דְּאִינּוּן א' אֵין סוֹף. ח' תְּמַנְיָא סְפִירָאן, מַחְכְמָה עַד יְסוֹד. ד' מַלְכוּת, קוֹצָא דִּילָהּ, בָּהּ אִשְׁתְּלִימוּ לְעֻשָּׂרָה, דְּאִינּוּן יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. ד' כְּלִילָא מְד' אַתְוָון יְדוֹנָ.

הוּא א"ח, עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְהִיא ד', שְׁלֵמוּת הַיִּחוּד שֶׁלּוֹ לְהַשְׁלִים בּוֹ אֶחָד. א"ח כּוֹלֵל תֵּשַׁע סְפִירוֹת, שֶׁהֵן א' - אֵין סוֹף, ח' - שְׁמוֹנָה סְפִירוֹת, מֵחָכְמָה עַד יְסוֹד. ד' - מַלְכוּת, הַקּוֹץ שֶׁלָּהּ, בָּהּ נִשְׁלְמוֹת לְעֶשֶׂר, שֶׁהֵם יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. ד' כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהוָה.

פִּקּוּדָא חֲמִישָׁאָה, (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. אִיהִי אוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב מִסְטָרָא דְּחֶסֶד. וְאוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. דִּבְהוֹן חָכְמָה וּבִינָה. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים. לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין. וְעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא כָּלִיל תַּרְוַויְיהוּ, וּבְגִין דָּא אִתְקְרֵי שְׁמַיִם, כָּלִיל אֵשׁ וּמַיִם, אֵשׁ דִּגְבוּרָה, וּמַיִם דְּחֶסֶד.

מִצְוָה חֲמִישִׁית, (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. הִיא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב מִצַּד הַחֶסֶד, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁבָּהֶן חָכְמָה וּבִינָה. כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים - יַדְרִים. לְהַעֲשִׁיר - יַצְפִּין. וְהָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי כּוֹלֵל אֶת שְׁנֵיהֶם, וּמִפְּנֵי זֶה נִקְרָא שָׁמַיִם, כּוֹלֵל אֵשׁ וּמַיִם, אֵשׁ שֶׁל גְּבוּרָה וּמַיִם שֶׁל חֶסֶד.

וּבְגִין דָּא כְּתֶר, (תיקונין קל"ד) דְּאִיהִי כַּף, (במדבר ז) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. דְּאִינּוּן יה"ה, תְּלַת אַתְוָון, אִתְעֲבִידוּ כַּף, עַל ו'. וְהַיְינוּ כְּנֶגֶד כֶּתֶר תּוֹרָה, ו' הַיְינוּ סֵפֶר תּוֹרָה, כַּף עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ. וְכֹלָּא יְדוֹנָ"ד, כ"ו בְּחוּשְׁבָּן.

וּמִפְּנֵי זֶה כָּתֻר, שְׁהֵיא כַּף, (במדבר ז) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. שֶׁהֵם יה"ה, שֶׁלֹּשׁ אוֹתִיּוֹת, נַעֲשׂוֹת כַּף עַל ו'. וְזֶהוּ כְּנֶגֶד כֶּתֶר תּוֹרָה. ו' זֶה סֵפֶר תּוֹרָה. כַּף עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ. וְהַכֹּל יְהוֹ"ה, עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ בְּחֶשְׁבּוֹן.

פְּקוּדָא שְׁתִיתָאָה, אִיהִי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, בְּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא. וּמִסְטָרָא דִּגְבוּרָה ה' דְּיַד כֵּהָה, מִכֶּתֶר וְעַד גְּבוּרָה, ה' סְפִירָאן, וְאִינּוּן תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְאִיהִי קֶשֶׁר תְּלַת רְצוּעוֹת, דְּאִינּוּן נָצַח הוֹד יְסוֹד. מִצְוָה שִׁשִּׁית הִיא תְּפִלָּה שֶׁל יָד בִּזְרוֹעַ שְׂמֹאל. וּמִצַּד הַגְּבוּרָה ה' שֶׁל יָד כֵּהָה, מִכֶּתֶר וְעַד גְּבוּרָה, חָמֵשׁ סְפִירוֹת, וְהֵן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְהִיא קֶשֶׁר שֶׁלֹּשׁ רְצוּעוֹת, שֶׁהֵן נָצַח הוֹד יְסוֹד.

וְאִיהִי פְּקוּדָא שְׁבִיעָאָה, מִצְוַת צִיצִית, כְּלִיל תְּכֵלֶת וְלָבָן, דִּינָא וְרַחֲמֵי. בְּנוּרָא, אֶשָּׁא חִוָּורָא לָא אָכִיל. תְּכֵלָא, אָכִיל וְשָׁצֵי, (מלכים א יח) וַתֹּאכַל אֶת הָעוֹלָה. חִוָּור מִימִינָא, תְּכֵלֶת מִשְּׂמָאלָא, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, יחוּד בֵּין תַּרְוַוְיְיהוּ, יְרוֹק. בְּגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, מַאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית? מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. וּמִפְּנֵי זֶה תִּקְנוּ פָּרָשַׁת צִיצִית לִקְרֹא אוֹתָהּ בְּיִחוּד.

וְאִיהִי פְּקוּדָא תְּמִינָאָה, מְזוּזָה. שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת מְזוּזָה, מִסִּטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאַתְוָון דַּיְדְוָ"ד. וּמִסִּטְרָא דְּצַדִּיק, רָזָא דִּבְרִית, אִתְקְרֵי שַׁדַּי. שַׁדַּי חוֹתָמָא דְּמַלְכָּא, דְּאִיהוּ יְדָוָד.

וְהִיא מִצְוָה שְׁמִינִית, מְזוּזָה. הַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת מְזוּזָה מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁל אוֹתִיּוֹת יְהוֹ"ה. וּמִצַּד שֶׁל צַדִּיק, סוֹד הַבְּרִית, נִקְרֵאת שַׁדַּי. שַׁדַּי חוֹתָמַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא יְהוָֹה.

פְּקוּדָא תְּשִׁיעָאָה, שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת אוֹת בְּרִית, מִסִּטְרָא דְּצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. (בראשית ט) זֹאת אוֹת הַבְּרִית. (שמות לא) בֵּינִי, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נָצַח הוֹד. אוֹת, דָּא צַדִּיק. הִיא, דָּא שְׁכִינְתָּא. כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם, מִכֶּתֶר עַד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. דְּלֵית שִׁית בְּכָל אֲתָר, אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּאָת ו'. וְלֵית שְׁבִיעִי, אֶלָּא מִסִּטְרָא דְּאָת י', עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ חָכְמָה עִלָּאָה. אוֹת הוּא. חָכְמָה תַּתָּאָה, אוֹת הִיא.

מִצְוָה תְּשִׁיעִית, הַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת אוֹת בְּרִית מִצַּד שֶׁל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. (בראשית ט) זֹאת אוֹת הַבְּרִית. (שמות לא) בֵּינִי, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נָצַח וְהוֹד. אוֹת - זֶה צַדִּיק. הִיא - זוֹ הַשְּׁכִינָה. כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם - מִכֶּתֶר עַד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. שֶׁאֵין שִׁשָּׁה בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא מִצַּד הָאוֹת ו'. וְאֵין שְׁבִיעִי אֶלָּא מִצַּד הָאוֹת י', עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, אוֹת הוּא. חָכְמָה תַּתָּאָה, אוֹת הִיא. וְתַקִּינוּ לְמִגְזַר לְתַמְנְיָא, דְּאִינּוּן ח', מִן חָכְמָה עַד יְסוֹד. לְקַבְּלָא בְּהוֹן י' זְעִירָא, לְסַלְּקָא לָהּ עַד כֶּתֶר, לְמֶהֱוֵי עֲטָרָה עַל רֵאשֵׁיהוֹן. וְתַקִּינוּ לְשַׁוּוְיָא לַעֲרְלָה בְּמָנָא דְּעַפְרָא, לְקַיֵּים (ישעיה סה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ.

וְתִקְּנוּ לְמִוֹל לְשׁוֹמְנָה, שֶׁהֵם ח', מֵחָכְמָה עַד יְסוֹד. לְקַבֵּל בָּהֶם י' קְטַנָּה, לְהַעֲלוֹת אוֹתָהּ עַד כֶּתֶר, לִהְיוֹת עֲטָרָה עַל רֹאשָׁם. וְתִקְּנוּ לָשִׂים הָעֲרְלָה בִּכְלִי עָפָר, לְקַיֵּם (ישעיה סה) וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ.

פְּקוּדָא עֲשִׂירָאָה, (שמות לא) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת. שְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאַת שַׁבָּת, מִסִּטְרָא דִּתְלַת דַּרְגִּין עִלָּאִין דְּאִינּוּן ש', ג' כְּתָרִין: כֶּתֶר, חָכְמָה, וּבִינָה. וְאִיהִי בַּת, רְבִיעָאָה לוֹן. שִׁית יוֹמִין, מֵחֶסֶד עַד יְסוֹד, בְּהוֹן תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, בְּגִין דְּבִנְיָנָא מַתְחִיל מֵחֶסֶד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים פט) עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. אֲבָל מִבִּינָה וּלְעֵילָּא, אִיהִי מְנוּחָה וְעֹנֶג וּשְׁבִיתָה לְכָל עוֹבָדָא.

מִצְוָה עֲשִׂירִית, (שמות לא) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת. הַשְׁכִינָה נִקְרֵאת שַׁבָּת מִצַּד שֶׁלֹּשׁ דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁהֵן ש', שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים: כֶּתֶר, חָכְמָה, בִּינָה. וְהִיא בַּת, רְבִיעִית לָהֶם. שִׁשָּׁה יָמִים, מֵחֶסֶד עַד יְסוֹד, בָּהֶם תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, מִפְּנֵי שֶׁהַבִּנְיָן מַתְחִיל מֵחֶסֶד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פט) עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. אֲבָל מִבִּינָה וּלְמַעְלָה הִיא מְנוּחָה וְעֹנֶג וּשְׁבִיתָה לְכָל מַעֲשֶׂה.

פְּקוּדָא חַד סָר, אִיהִי אִתְקְרִיאַת צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית מִנְחָה עַרְבִית, מִסִּטְרָא דִּתְלַת אֲבָהָן, וְאִיהִי תְּפִלַּת כָּ"ל פָּ"ה, לֵית כָּל, אֶלָּא צַדִּיק דִּכְתִיב, (דברי הימים א כט) כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְתַרְגֵּם יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל, דְּאִחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא. פָּ"ה כְּחִשְׁבּוֹן מִילָה. וּמַה בְּרִית בֵּיהּ מִתְיַחֲדִין דְּכַר וּנְקֵבָא דִּלְתַתָּא, אוּף בְּיָסוֹד, מִתְיַיחֵד חָתָן וְכַלָּה דִּלְעֵילָּא, הוּא חַי עָלְמִין כְּלִיל חַ"י בְּרָכָאן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק.

מִצְוָה אַחַת עֶשְׂרֵה הִיא נִקְרֵאת תְּפִלָּה שֶׁל שַׁחֲרִית, מִנְחָה וְעַרְבִית, מִצַּד שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת, וְהִיא תְּפִלַּת כָּ"ל פָּ"ה. אֵין כֹּל אֶלָּא צַדִּיק, שֶׁכָּתוּב (דברי הימים א כט) כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְתַרְגֵּם יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל, שֶׁאוֹחֵז בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. פָּ"ה כְּחֶשְׁבּוֹן מִילָה. וּמַה בְּרִית בָּהּ מִתְיַחֲדִים זָכָר וּנְקֵבָה שֶׁלְּמַטָּה - אַף בַּיְסוֹד מִתְיַחֵד חָתָן וְכַלָּה שֶׁלְּמַעְלָה, הוּא חַי הָעוֹלָמִים כּוֹלֵל חַ"י בְּרָכוֹת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק.

דף רנז:

וּבְגִין דָּא, כָּל הַכּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בַּשֵּׁם. דָּא שְׁכִינְתָּא, בְּשֵׁם דַּיְדְוֹ"ד, בֵּיהּ צָרִיךְ לְזַקְפָּא שְׁכִינְתָּא. הַהִיא דְּאִתְמַר בָּהּ, (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף (דף רנ"ז ע"ב) קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי דַּרְגָּא אַחֲרָא, וּבְגִין דָּא (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפֶלֶת. הַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (תהלים קמו) יְדְוֹ"ד זוֹקֵף כְּפוּפִים.

וּמִפְּנֵי זֶה, כָּל הַכּוֹרֵע - כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְכָל הַזּוֹקֵף - זוֹקֵף בַּשֵּׁם. זוֹ הַשְׁכִינָה. בְּשֵׁם יְהוֹ"ה, בּוֹ צָרִיךְ לְזַקֵּף הַשְׁכִינָה, הַהִיא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי דַּרְגָּה אַחֶרֶת. וּמִפְּנֵי זֶה, (שם ט) בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת. אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ, (תהלים קמו) יְהוֹ"ה זוֹקֵף כְּפוּפִים.

פְּקוּדָא תְּרֵיסָר, אִיהִי אִתְקְרִיאַת חַג הַמַּצּוֹת, וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְחַג הַסֻּכּוֹת, מִסִּטְרָא דְּג' אָבָהָן. וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִסִּטְרָא דִּילָהּ, דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא. וְאִית דְּיֵימָא, פֶּסַח דְּרוֹעָא יְמִינָא. שָׁבוּעוֹת, מַתַּן תּוֹרָה, דְּאִתְיְהִיבַת בְּמַדְבְּרָא, דְּאִיהוּ מְמַנָּא עֲלֵיהּ שׁוֹר, מִסִּטְרָא דִּבְּוּרָה. סֻכּוֹת (בראשית לג) וַיִּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה.

מִצְוָה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, הִיא נִקְרֵאת חַג הַמַּצּוֹת וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְחַג הַסֻּכּוֹת, מִצַּד שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת. וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵהֲצַד שֶׁלָּהּ, דִּין הַמַּלְכוּת - דִּין. וְיֵשׁ שֶׁיֹּאמַר, פֶּסַח זְרוֹעַ יָמִין. שָׁבוּעוֹת, מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁנִּתְּנָה בַּמִּדְבָּר, שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עָלָיו שׁוֹר, מִצַּד הַגְּבוּרָה. סֻכּוֹת, (בראשית לג) וַיִּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה.

פְּקוּדָא תְּלִיסָר, קְרִיאַת שְׁמַע. וְאִית לְמִנְדַּע, דְּאִיהוּ אִתְקְרֵי חָכָם בְּכָל מִינֵי חָכְמוֹת. וּמֵבִין, בְּכָל מִינֵי תְּבוּנוֹת. וְחָסִיד, בְּכָל מִינֵי חֲסָדִים. וְגִבּוֹר, בְּכָל מִינֵי גְּבוּרוֹת. וְיוֹעֵץ, בְּכָל מִינֵי עֵצוֹת. וְצַדִּיק, בְּכָל מִינֵי צְדָקוֹת. וּמֶלֶךְ, בְּכָל מִינֵי מַלְכוּת. עַד אַין סוֹף. עַד (ס"א כתר) אַין חֵקֶר. וּבְכָל אִלֵּין דַּרְגִּין, בְּחַד אִקְרֵי רַחֲמָן. וּבְחַד אִקְרֵי דַּיָּין. וְהָכִי בְּכַמָּה דַּרְגִּין, עַד אַין סוֹף. אִי הָכִי שִׁנּוּי אִית, בֵּין רַחֲמָן לְדַיָּין. אֶלָּא קוּדְשָׁא דְּבָרָא עָלְמָא, אִתְקְרֵי הוּא בְּכָל אִלֵּין דַּרְגִּין, עַל שֵׁם בְּרִיָּין דַּהֲווֹ עֲתִידִין לְהִבָּרְאוֹת, דְּאִי לָאו בְּרִיָּין דְּעָלְמָא, אֲמַאי אִתְקְרֵי רַחוּם דַּיָּין, אֶלָּא עַל שֵׁם בְּרִיָּין דַּעֲתִידִין.

מִצְוָה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, קְרִיאַת שְׁמַע. וְיֵשׁ לָדַעַת שֶׁהוּא נִקְרָא חָכָם בְּכָל מִינֵי חָכְמוֹת, וּמֵבִין בְּכָל מִינֵי תְּבוּנוֹת, וְחָסִיד בְּכָל מִינֵי חֲסָדִים, וְגִבּוֹר בְּכָל מִינֵי גְּבוּרוֹת, וְיוֹעֵץ בְּכָל מִינֵי עֵצוֹת, וְצַדִּיק בְּכָל מִינֵי צְדָקוֹת, וּמֶלֶךְ בְּכָל מִינֵי מַלְכוּת, עַד אֵין סוֹף. עַד (כתר) אֵין חֵקֶר. וּבְכָל אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת, בְּאַחַת נִקְרָא רַחֲמָן, וּבְאַחַת נִקְרָא דַּיָּן. וְכָךְ בְּכַמָּה דְּרָגוֹת עַד אֵין סוֹף. אִם כָּךְ, שִׁנּוּי יֵשׁ בֵּין רַחֲמָן לְדַיָּן. אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם נִקְרָא רַחוּם, דַּיָּן? אֶלָּא עַל שֵׁם הַבְּרִיּוֹת הָעֲתִידוֹת.

וּבְגִין דָּא, כָּל שְׁמָהָן, אִינּוּן כִּנּוּיִין דִּילֵיהּ. עַל שֵׁם עוֹבְדִין דִּילֵיהּ. כְּגַוְונָא דָּא, בָּרָא נַשְׁמְתָא, בְּדִיּוּקְנָא דִּילֵיהּ, דְּאִתְקְרִיאַת עַל שֵׁם פְּעוּלּוֹת דִּילֵהּ, בְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר דְּגוּפָא, דְּאִתְקְרֵי עָלְמָא זְעִירָא. כְּגַוְונָא דְּמַארֵי עָלְמָא, אִתְנְהִיג בְּכָל בְּרִיָּין. וּבְכָל דָּרָא, כְּפוּם עוֹבְדּוֹי. כַּךְ נַשְׁמְתָא, כְּפוּם עוֹבְדּוֹי דְּכָל אֵבֶר וְאֵבֶר. הַהוּא אֵבֶר דְּעָבִיד בֵּיהּ פִּקּוּדָא, אִתְקְרֵי נַשְׁמְתָא, לְגַבֵּי חֶמְלָה וְחִסְדָּא חִנָּא וְרַחֲמֵי. וּבַהֲהוּא אֵבֶר דְּעָבִיד בֵּיהּ עֲבֵירָה, אִתְקְרֵי נַשְׁמְתָא לְגַבֵּי, דִּינָא וְחֵימָה וְכַעַס. אֲבָל לְבַר מִן גּוּפָא, לְמַאן תְּהֵא חֶמְלָה, אוֹ אַכְזְרִיּוּת.

וּמִפְּנֵי זֶה כָּל הַשֵּׁמוֹת הֵם כִּנּוּיִים שֶׁלּוֹ, עַל שֵׁם הַמַּעֲשִׂים שֶׁלּוֹ. כְּמוֹ כֵן בָּרָא הַנְּשָׁמָה בְּדִמּוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁנִּקְרֵאת עַל שֵׁם פְּעֻלּוֹת שֶׁלָּהּ בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁל הַגּוּף, שֶׁנִּקְרָא עוֹלָם קָטָן. כְּמוֹ שֶׁאָדוֹן הָעוֹלָם נוֹהֵג בְּכָל הַבְּרִיּוֹת וּבְכָל דּוֹר כְּפִי מַעֲשָׂיו, כָּךְ הַנְּשָׁמָה כְּפִי מַעֲשָׂיו שֶׁל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר. אוֹתוֹ אֵיבָר שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מִצְוָה, נִקְרֵאת הַנְּשָׁמָה לְגַבָּיו חֶמְלָה וְחֶסֶד וְחֵן וְרַחֲמִים. וּבְאוֹתוֹ אֵיבָר שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ עֲבֵרָה, נִקְרֵאת הַנְּשָׁמָה לְגַבָּיו דִּין וְחֵמָה וְכַעַס. אֲבָל לַחוּץ מִן הַגּוּף, לְמִי תִּהְיֶה חֶמְלָה אוֹ אַכְזְרִיּוּת?

אוֹף הָכִי מַארֵי עָלְמָא, קֻדְּשָׁא דְּבָרָא עָלְמָא, וּבָרָא בְּרִיָּין דִּילֵיהּ, לְמַאן אִתְקְרֵי רַחוּם וְחַנּוּן אוֹ דַּיָּין. אֶלָּא כָּל שְׁמָהָן דִּילֵיהּ, אִינּוּן כִּנּוּיִין, וְלָא אִתְקְרֵי בְּהוֹן, אֶלָּא עַל שֵׁם בְּרִיָּין דְּעָלְמָא, וּבְגִין דָּא, כַּד מַארֵי דָּרָא אִינּוּן טָבִין, אִיהוּ אִתְקְרֵי לְגַבַּייהוּ, יְהוֹ"ה בְּמִדַּת רַחֲמִים. וְכַד מַארֵי דָּרָא אִינּוּן חַיָּיבִין, אִתְקְרֵי אֲדֹנָ"י בְּמִדַּת הַדִּין. לְכָל דָּרָא, וּלְכָל בַּר נָשׁ, כְּפוּם מִדָּה דִּילֵיהּ. אֲבָל לָאו דְּאִית לֵיהּ מִדָּה וְלָא שֵׁם יְדִיעַ.

אַף כָּךְ אֲדוֹן הָעוֹלָם, קֹדֶם שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם וּבָרָא בְּרִיּוֹתָיו, לְמִי נִקְרָא רַחוּם וְחַנּוּן אוֹ דַּיָּן? אֶלָּא כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁלּוֹ הֵם כִּנּוּיִים, וְלֹא נִקְרָא בָּהֶם אֶלָּא עַל שֵׁם בְּרִיּוֹת הָעוֹלָם. וּמִפְּנֵי זֶה, כְּאֲשֶׁר בַּעֲלֵי הַדּוֹר הֵם טוֹבִים, הוּא נִקְרָא אֱמֶת יְהוֹ"ה, בְּמִדַּת הָרַחֲמִים. וְכַאֲשֶׁר בַּעֲלֵי הַדּוֹר הֵם רְשָׁעִים, נִקְרָא אֲדנָ"י, בְּמִדַּת הַדִּין. לְכָל דּוֹר וּלְכָל בֶּן אָדָם כְּפִי מִדָּתוֹ. אֲבָל לֹא שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִדָּה וְלֹא שֵׁם יָדוּעַ.

כְּגַוְונָא דְּסִפְּרָאן, דְּכָל סְפִירָה אִית לָהּ שֵׁם יְדִיעַ, וּמִדָּה, וּגְבוּל, וּתְחוּם. וּבְאִלֵּין שְׁמָהָן מָארֵי עָלְמָא אִיהוּ אִתְפְּשַׁט, וְאַמְלִיךְ בְּהוֹן, וְאִתְקְרֵי בְּהוֹן, וְאִתְכַּסֵּי בְּהוֹן, וְדָר בְּהוֹן, כְּנִשְׁמְתָא לְגַבֵּי אֵבָרִים דְּגוּפָא. וּמַה רִבּוֹן

עָלְמִין, לֵית לֵיהּ שֵׁם יְדִיעַ וְלָא אֲתַר יְדִיעַ, אֶלָּא בְּכָל סִטְרָא שׁוּלְטָנוּתֵיהּ. אוּף הָכִי לֵית לֵהּ לְנִשְׁמְתָא שֵׁם יְדִיעַ, וְלָא אֲתַר יְדִיעַ, בְּכָל גּוּפָא אֶלָּא בְּכָל סִטְרָא שׁוּלְטָנוּתֵיהּ, וְלֵית אַבָּר פְּנוּי מִנָּהּ.

כְּמוֹ הַסְּפִירוֹת, שֶׁכָּל סְפִירָה יֵשׁ לָהּ שֵׁם יָדוּעַ וּמַדָּה וּגְבוּל וּתְחוּם. וּבְאֵלּוּ הַשֵּׁמוֹת אֲדוֹן הָעוֹלָם הוּא מִתְפַּשֵּׁט, וּמוֹלִךְ בָּהֶם, וְנִקְרָא בָּהֶם, וְנִתְכַּסֶּה בָּהֶם, וְגַר בָּהֶם, כַּנִּשְׁמָה אֲצֶל אֶבְרֵי הַגּוּף. וּמָה רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אֵין לוֹ שֵׁם יָדוּעַ, וְלֹא מָקוֹם יָדוּעַ, אֶלָּא בְּכָל צַד שִׁלְטוֹנוֹ - אַף כָּךְ אֵין לָהּ לַנִּשְׁמָה שֵׁם יָדוּעַ, וְלֹא מָקוֹם יָדוּעַ בְּכָל הַגּוּף, אֶלָּא בְּכָל צַד שִׁלְטוֹנָהּ, וְאֵין אֵיבָר פָּנוּי מִמֶּנָּה.

וּבְגִין דָּא, לֵית לְרַשְׁמָא לָהּ בְּחַד אֲתַר, דְּאִי לָאו הָא חָסֵר שׁוּלְטָנוּתָא בִּשְׁאַר אֵבָרִים. וְלָא לְאִתְקָרֵי לָהּ בִּשְׁמָא חַד, אוֹ בְּתַרִין, אוֹ בְּג'. לְמֵימַר דְּאִיהִי חָכְמָה מִבִּינָה, וְאִית לָהּ דַּעַת, וְלָא יַתִּיר. דְּאִי עָבִיד הָכִי, הָא חָסֵר לָהּ מִשְׁאַר דַּרְגִּין.

וּמִפְּנֵי זֶה אֵין לְצַיֵּר אוֹתָהּ בְּמָקוֹם אֶחָד, שֶׁאִם לֹא הֲרֵי חָסֵר הַשִּׁלְטוֹן בִּשְׁאָר הָאֵיבָרִים. וְלֹא לִקְרֹא לָהּ בְּשֵׁם אֶחָד, אוֹ בִּשְׁנַיִם, אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה, לוֹמַר שֶׁהִיא חָכְמָה מִבִּינָה וְיֵשׁ לָהּ דַּעַת, וְלֹא יוֹתֵר. שֶׁאִם עוֹשֶׂה כָּךְ, הֲרֵי חָסֵר לָהּ מִשְּׁאָר דַּרְגּוֹת.

כָּל שֶׁכֵּן לְמַארֵי עָלְמָא, דְּלֵית לְרַשְׁמָא לֵיהּ בַּאֲתַר יְדִיעַ, אוֹ לְאִתְקָרֵי לֵיהּ בִּשְׁמָהָן, אוֹ לְשַׁנָּאָה לֵיהּ בְּהוֹן, אוֹ (ס"א לשלשא) לְשַׁלְטָאָה לֵיהּ כְּגוֹן דַּרְגָּא דְּמֶרְכַּבְתָּא, דְּאִתְמַר בָּהּ קְדוּשָׁה לְךְ יְשַׁלֵּשׁוּ, דְּכָל דַּרְגִּין דְּכָל מַרְכְּבוֹת דִּילֵיהּ, אִינּוּן מְשׁוּלָּשִׁים, כְּגוֹן הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה, דְּאִינּוּן דְּמוּת אַרְיֵה שׁוֹר נֶשֶׁר, דְּאִינּוּן מֶרְכָּבָה לְאָדָם. דְּאִתְמַר עָלֵיהּ, (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וּמִסִּטְרָא דְנוּקְבָא, אִינּוּן שַׁלְטִין עַל אָדָם, וְנוּקְבָא אִיהִי מֶרְכָּבָה לְגַבַּיְיהוּ. וּבְגִין דָּא אִתְמַר עָלָּהּ, קְדוּשָׁה לְךְ יְשַׁלֵּשׁוּ.

כָּל שֶׁכֵּן לָאֲדוֹן הָעוֹלָם שֶׁאֵין לְצַיֵּר אוֹתוֹ בְּמָקוֹם יָדוּעַ, אוֹ לִקְרֹא לוֹ בְּשֵׁמוֹת, אוֹ לְשַׁנּוֹת לוֹ בָּהֶם, אוֹ (לשלש) לְהַשְׁלִיט לוֹ כְּמוֹ דְּרַגַּת הַמֶּרְכָּבָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ קְדֻשָּׁה לְךְ יְשַׁלֵּשׁוּ. שֶׁכָּל הַדְּרָגוֹת שֶׁל הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלּוֹ הֵן מְשֻׁלָּשׁוֹת, כְּמוֹ הָאָבוֹת הֵן הֵן הַמֶּרְכָּבָה, שֶׁהֵם דְּמוּת אַרְיֵה שׁוֹר נֶשֶׁר, שֶׁהֵם מֶרְכָּבָה לְאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וּמִצַּד הַנְּקֵבָה הֵם שׁוֹלְטִים עַל אָדָם, וְהַנְּקֵבָה הִיא מֶרְכָּבָה לְגַבֵּיהֶם. וּמִפְּנֵי זֶה נֶאֱמַר עָלֶיהָ, קְדֻשָּׁה לְךְ יְשַׁלֵּשׁוּ.

וְאוֹף הָכִי אַתָּוון, דְּאִינּוּן אַנְפִּין דְּחִיוָן, מְשׁוּלָּשִׁין, כְּגַוְונָא דָּא: יד"ו. הו"י. וה"י. ה' רְבִיעָאָה, קְדוּשָׁה לְךְ יְשַׁלֵּשׁוּ. אִיהִי שְׁלֵמִים דְּכֻלְּהוּ, לְאַשְׁלְמָא בְּכֻלְּהוּ שֵׁם יְדִוֹ"ד. אֲבָל לְמַארֵיהּ דְּכֹלָּא, לֵית לְשַׁלְּשָׁא בֵּיהּ בִּשְׁמָהָן, וְלָא בְּאַתָּוון, אֶלָּא אִיהוּ אִתְקְרֵי בְּכָל שְׁמָהָן, וְלֵית לֵיהּ שֵׁם יְדִיעַ. וְכָל שֵׁם וְשֵׁם אַסְהִיד עָלֵיהּ, דְּאִיהוּ אֲדוֹן כָּל עָלְמִין. אַסְהִיד עָלֵיהּ אֲדֹנָי.

וְאַף כָּךְ הָאוֹתִיוֹת, שֶׁהֵן פְּנֵי הַחַיּוֹת, מְשֻׁלָּשׁוֹת, כְּמוֹ זֶה: יה"ו. הו"י. וה"י. ה' רְבִיעִית - קְדֻשָּׁה לְךְ יְשַׁלֵּשׁוּ. הִיא שְׁלֵמִים שֶׁל כֻּלָּם, לְהַשְׁלִים בְּכֻלָּם שֵׁם יְהוֹ"ה. אֲבָל לַאֲדוֹן הַכֹּל אֵין לְשַׁלֵּשׁ בּוֹ בְּשֵׁמוֹת וְלֹא בְּאוֹתִיוֹת, אֶלָּא הוּא נִקְרָא בְּכָל הַשֵּׁמוֹת, וְאֵין לוֹ שֵׁם יָדוּעַ, וְכָל שֵׁם וְשֵׁם מֵעִיד עָלָיו שֶׁהוּא אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמוֹת. מֵעִיד עָלָיו אֲדֹנָי.

וְלֵית דְּיַדְעִין דְּאִית בַּר נָשׁ, דְּיָרִית ג' מַאָה וְעֶשֶׂר עָלְמִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, דְּאִתְקְרֵי יֵשׁ מֵאַיִן. וְדָא חָכְמָה עִלָּאָה. וְאִית בַּר נָשׁ דְּלָא יָרִית אֶלָּא עָלְמָא חַד,

כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְהָכִי יְרִית עָלְמִין כָּל בַּר נָשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵיהּ לְעֵילָּא. אֲבָל לְמָארֵי עָלְמָא, לֵית לְרַשְׁמָא לֵיהּ עָלְמִין בְּחוּשְׁבָּן, אֶלָּא אֲדוֹן כָּל עָלְמִין, וְאָדְנ"י קָא סָהִיד עָלֵיהּ.

וְאֵין שְׁיוֹדְעִים שֵׁישׁ בֶּן אָדָם שֶׁיּוֹרֵשׁ שִׁלּשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ. כְּפִי הַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ, שֶׁנִּקְרֵאת יֵשׁ מֵאַיִן. וְזוֹ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה. וְיֵשׁ בֶּן אָדָם שֶׁלֹּא יוֹרֵשׁ אֶלָּא עוֹלָם אֶחָד, כְּפִי הַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְכָךְ יוֹרֵשׁ עוֹלָמוֹת כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל כְּפִי הַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ לְמַעְלָה. אֲבָל לַאֲדוֹן הָעוֹלָם אֵין לְצַיֵּר לוֹ עוֹלָמוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן, אֶלָּא אֲדוֹן כָּל הָעוֹלָמוֹת, וַאדנ"י הוּא מֵעִיד עָלָיו.

אוּף הָכִי יְהוֹ"ה, מְנַיֵּהּ תַּלְיָיא כָּל הֲוָיִין, וְאִיהוּ וְכָל הֲוָיִין דִּילֵיהּ, סָהֲדִין עַל מָארֵי עָלְמָא, דְּאִיהוּ הֲוָה קֹדֶם כָּל הֲוָיִין. וְאִיהוּ בְּתוֹךְ כָּל הֲוָיָה. וְאִיהוּ לְאַחַר כָּל הֲוָיָה. וְדָא רָזָא, דְּסָהֲדִין הַוְיִין עָלֵיהּ, הָיָה, הֹוֶה, וְיִהְיֶה. אַף כָּךְ יְהוֹ"ה, מְמֻנּוּ תְּלוּיוֹת כָּל הַהֲוָיוֹת, וְהוּא וְכָל הַהֲוָיוֹת שֶׁלּוֹ מְעִידִים עַל אֲדוֹן הָעוֹלָם, שֶׁהוּא הָיָה קֹדֶם כָּל הַהֲוָיוֹת, וְהוּא בְּתוֹךְ כָּל הֲוָיָה, וְהוּא לְאַחַר כָּל הֲוָיָה. וְזֶה סוֹד שֶׁמְּעִידוֹת הַהֲוָיוֹת עָלָיו - הָיָה, הֹוֶה, וְיִהְיֶה.

דף רנח.

דִּינָא, בְּהִפּוּדָּךְ אַתְוָון אָדְנָ"י. וּבְגִין דָּא אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. שָׁם אֵ"ל סָהִיד עַל מָארֵי דְּכֹלָּא, דְּלֵית יְכוֹלֶת לְכָל שֵׁם, וַהֲוָיָה וְדַרְגָּא. כָּל שֶׁכֵּן לִשְׁאַר בְּרִיִּין, פְּחוּת מִנַּיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ד) כְּלָא (דף רנ"ח ע"א) חֶשִׁיבִין וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבֵיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וּגוֹ'. אֱלֹהִי"ם, סָעִיד עַל אֱלָהוּת דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ אֱלֹהִי"ם וְאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, וְאִיהוּ אֱלוֹהַּ עַל כֹּלָּא, וְלֵית אֱלוֹהַּ עָלֵיהּ. צְבָאוֹ"ת, סָהִיד עָלֵיהּ כְּדְכְתִיב, וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבִיד בְּחֵיל שְׁמַיָּא. שַׁדַּ"י, סָהִיד עָלֵיהּ, דְּכַד אִיהוּ אָמַר לְעוֹלָם דַּי עָמַד בְּתְחוּמַיהּ, וְלָא אִתְפְּשָׁט יַתִּיר. וְאוּף לְמַיָּא וְרוּחָא וְאֶשָׁא.

דִּינָא בְּהִפּוּדָּךְ אוֹתִיּוֹת - אָדְנָ"י. וּמִפְּנֵי זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, דִּין הַמַּלְכוּת - דִּין. שֵׁם אֵ"ל מֵעִיד עַל אֲדוֹן הַכֹּל, שֶׁאֵין יְכֹלֶת לְכָל שֵׁם וַהֲוָיָה וְדַרְגָּה. כָּל שֶׁכֵּן לִשְׁאָר בְּרִיּוֹת פָּחוֹת מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד) כְּלָא נֶחְשָׁבִים וְכִרְצוֹנוֹ עוֹשֶׂה בְּצְבָא הַשָּׁמַיִם וּגוֹ'. אֱלֹהִי"ם מֵעִיד עַל אֱלָהוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא אֱלֹהִי"ם וֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, וְהוּא אֱלוֹהַּ עַל הַכֹּל, וְאֵין אֱלוֹהַּ עָלָיו. צְבָאוֹ"ת מֵעִיד עָלָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם) וְכִרְצוֹנוֹ עוֹשֶׂה בְּצְבָא הַשָּׁמַיִם. שַׁדַּ"י מֵעִיד עָלָיו, שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא אָמַר לְעוֹלָם דַּי, עָמַד בְּתְחוּמוֹ וְלֹא הִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר. וְגַם לַמַּיִם, וְרוּחַ וְאֵשׁ.

וְאוֹף הָכִי, כָּל הֲוָיָה, וְשֵׁם, סָהֲדִין עָלֵיהּ. דְּכַד הֲוָה אִיהוּ יְחִיד קוֹדֶם דְּבָרָא עָלְמָא, אֲמַאי הֲוָה אִיהוּ צָרִיךְ לְאִתְקְרֵי בְּשְׁמָהָן אִלֵּין, אוֹ בִּשְׁאָר כִּנּוּיִין, כְּגוֹן (שמות לד) רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגוֹ', דַּיָּין אֲמִיץ חָזָק. וְסַגִּיאִין בְּכָל אִינּוּן שְׁמָהָן וְכִנּוּיִין, אִתְקְרֵי עַל שֵׁם כָּל עָלְמִין וּבְרִיִּין דִּלְהוֹן, לְאַחֲזָאָה שׁוּלְטָנוּתֵיהּ עֲלַיְיהוּ. וְאַף כָּךְ, כָּל הֲוָיָה וְשֵׁם מְעִידִים עָלָיו. שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיָה הוּא יָחִיד קֹדֶם שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם, מַדּוּעַ הָיָה הוּא צָרִיךְ לְהִקָּרֵא בְּשֵׁמוֹת אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁאָר כִּנּוּיִים, כְּגוֹן (שמות לד) רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגוֹ', דַּיָּן, אַמִּיץ, חָזָק. וְרַבִּים בְּכָל אֵלּוּ שֵׁמוֹת וְכִנּוּיִים. אֶלָּא נִקְרָא עַל שֵׁם כָּל עוֹלָמוֹת וּבְרִיּוֹת שֶׁלָּהֶם, לְהַרְאוֹת שִׁלְטוֹנוֹ עֲלֵיהֶם.

אוף הָכִי נְשָׁמְתָא, (תיקונין כ"ד ע"א) עַל שׁוּלְטָנוּתָא דְּכָל אֲבָרִים דְּגוּפָא, אַמְתִּיל לְהּ לְגַבֵּיהּ. לָאו דְּאִיהִי אַדְמְיָא לֵיהּ אִיהִי בְּעַצְמָה, דְּהוּא בָּרָא לְהּ, וְלֵית לֵיהּ אֱלוֹהּ עִלֵּיהּ דְּבָרָא לֵיהּ. וְעוֹד, נְשָׁמְתָא אִית לְהּ כַּמָּה שְׁנוּיִים וּמִקְרִים וְסִבּוֹת, דְּאִתְקְרִיאוּ לְהּ. מַה דְּלָאו הָכִי לְמַארֵי כֹּלָּא. וּבְגִין דְּא הִיא אַדְמְיָא בְּשׁוּלְטָנוּתָא דִּילְהּ עַל כָּל אֲבָרֵי גּוּפָא, אֲבָל לָא בְּמִלָּה אַחֲרָא.

אַף כָּךְ הַנְּשָׁמָה, עַל שִׁלְטוֹן כָּל אֵבְרֵי הַגּוּף הִמְשִׁיל אוֹתָהּ אֶצְלוֹ. לֹא שֶׁהִיא דּוֹמָה לוֹ הִיא בְּעַצְמָהּ, שֶׁהוּא בָּרָא אוֹתָהּ, וְאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ עָלָיו שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ. וְעוֹד, הַנְּשָׁמָה יֵשׁ לָהּ כַּמָּה שִׁנּוּיִים וּמִקְרִים וְסִבּוֹת שֶׁקּוֹרִים לָהּ, מַה שֶּׁאֵין כָּךְ לַאֲדוֹן הַכֹּל. וּמִפְּנֵי זֶה הִיא דּוֹמָה בַּשִּׁלְטוֹן שֶׁלָּהּ עַל כָּל אֵבְרֵי הַגּוּף, אֲבָל לֹא בְּדָבָר אַחֵר.

וְעוֹד, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֵׁם ע' רַבְּתִי, ד' מִן אָחָ"ד רַבְּתִי, הַיְינוּ עֵ"ד, בֵּין שֵׁ"ם מִן שְׁמַע, א"ח מִן אָחָ"ד. (שמואל א יב) עֵד יְיָ בָּכֶם. וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד דְּמְיַחֵד אוֹתוֹ בָּעוֹלָם. וְעַל כֵּן אָמַר דָּוִד, (תהלים קד) אָנְכִי אֶשְׂמַח בַּייָ, (עיין לעיל רל"ו ע"ב) ש"מ מִן שְׁמַע, א"ח מִן אָחָ"ד, הֲרֵי אֶשְׂמַח.

וְעוֹד, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל - שֵׁם ע' רַבְּתִי, ד' מִן אָחָ"ד רַבְּתִי, וְהוּ עֵ"ד, בֵּין שֵׁ"ם מִן שְׁמַע, א"ח מִן אָחָ"ד. (שמואל א יב) עֵד ה' בָּכֶם. וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁמְּיַחֵד אוֹתוֹ בָּעוֹלָם. וְעַל כֵּן אָמַר דָּוִד, (תהלים קד) אָנְכִי אֶשְׂמַח בַּייָ. ש"מ מִן שְׁמַע, א"ח מִן אָחָ"ד, הֲרֵי אֶשְׂמַח.

וְעוֹד. ד' רַבְּתִי, ד' בַּתֵּי תְּפִילִין, דְּמַנַּח לְהוֹן א"ח, וְאִתְעֲטַר בְּהוּ, וְאִינּוּן פְּאֵר עַל רֵישֵׁיהּ. וְאִינּוּן יהו"ה (ס"א יהה"ו), י' עֲטָרָא עַל ה', דְּאִיהִי בְּרַתָּא, וְהַיְינוּ (משלי ג) יְדוֹ"ד בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ, אַבָּא יָסַד בְּרַתָּא. ה', אִמָּא עִלָּאָה, עֲטָרָה עַל ו', דְּאִיהוּ בְּרָא, וְהַיְינוּ (משלי ג) כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה. בְּאִמָּא כּוֹנֵן בְּרָא. וְהַאי אִיהוּ דְּעוֹלָם הַבָּא אִין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָה, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם.

וְעוֹד, ד' רַבְּתִי - אַרְבָּעָה בָּתֵּי תְּפִלִּין, שֶׁמַּנִּיחַ אוֹתָם א"ח וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם, וְהֵם פְּאֵר עַל רֹאשׁוֹ. וְהֵם יְהוֹ"ה (יהה"ו), י' עֲטָרָה עַל ה', וְוֹהִי בַּת, וְוָהוּ (משלי ג) יְהוֹ"ה בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. אַבָּא יָסַד בַּת. ה', אִמָּא עֶלְיוֹנָה, עֲטָרָה עַל ו', שֶׁהוּא בֵּן, וְוָהוּ (משלי ג) כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה. בְּאִמָּא כּוֹנֵן בֵּן. וְוָהוּ שֶׁעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָה, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם.

וּבְרַתָּא אִיהִי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, כַּהַ"ה. י' קֶשֶׁר דִּילֵיהּ. ה' עִלָּאָה אִימָא, תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא עַל רֹאשׁ תִּפְאֶרֶת. תְּפִלִּין דִּילֵיהּ, כְּסֵדֶר יְדוֹ"ד, דְּאִיהוּ קַדֵּשׁ לִי. וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ. שְׁמַע. וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. אֲבָל בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲוָיוֹת בְּאֶמְצַע, דְּאִינּוּן ה' ה'. וּבְגִין דָּא אָמַר הַנָּבִיא, (ירמיה ט) בְּזֹאת יִ"תְהַלֵּל הַ"מִּתְהַלֵּל הַ"שְׂכֵּל וְ"יָדוֹעַ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְדוֹ"ד. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִית בְּרִישָׁא אֲתָר, לְאָנָחָא תְּרֵי זוּגֵי דִּתְפִלֵּי. וְדָא זַכֵּי לְתְרֵין פַּקּוּדִין, דְּאוֹקְמוּהָ עֲלַיְיהוּ, לֹא כָּל אָדָם זוֹכֶה לִשְׁתֵּי שׁוּלְחָנוֹת. י' חָכְמָה. ה' בִּינָה. ו' עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. ה' מַלְכוּת קַדִּישָׁא. רֵישָׁא דְּאִתְעַטָּר בְּאַרְבַּע אַתְוָון, דְּא כֶּתֶר רִיהֲטָא דְּרֵישָׁא דְּאַסְחַר לוֹן, וְכַסֵּי לוֹן. אַהֲבָה חֶסֶד קְרִיאַת שְׁמַע, דְּשָׁקִילָא לְאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְיהִיבַת מִימִינָא. תְּפִלִּין עֹז, מִשְׁמָאלָא דְּגְבוּרָה. עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, כְּלִיל כֹּלָּא, כְּנָפֵי דְּמַצְוָה, נָצַח וְהוֹד, תְּכֶלֶת וְלָבָן. מְזוּזָה רָשִׁים שַׁדַּי, צַדִּיק. וּשְׁכִינְתָּא תְּרֵעָא דְּמְזוּזָה, זֶה הַשַּׁעַר לַיְדוֹ"ד.

וּבַת הִיא תְּפִלָּה שֶׁל יָד כַּהַ"ה. י' קֶשֶׁר שֶׁלָּהּ. ה' עֶלְיוֹנָה אִמָּא, תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ עַל רֹאשׁ תִּפְאֶרֶת. תְּפִלִּין שֶׁלּוֹ כְּסֵדֶר יְהוֹ"ה, שֶׁהוּא: קַדֵּשׁ לִי. וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ. שְׁמַע. וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. אֲבָל בָּעוֹלָם הַבָּא הֲוָיוֹ"ת

בָּאֶמְצַע, שֶׁהֵם ה' ה'. וּמִפְּנֵי זֶה אָמַר הַנָּבִיא, (ירמיה ט) בְּזֹאת יִ"תְהַלֵּל הַ"מִּתְהַלֵּל הַ"שְׂכֵּל וְ"יָדֹעַ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָ"ה. וּמִפְּנֵי זֶה פָּרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁ מָקוֹם לְהָנִיחַ שְׁנֵי זוגוֹת תְּפִלִּין. וְזֶה זוֹכֶה לִשְׁתֵּי מִצְווֹת שֶׁפֵּרְשׁוּ עֲלֵיהֶן, לֹא כָּל אָדָם זוֹכֶה לִשְׁנֵי שִׁלְחָנוֹת. י' -חָכְמָה, ה' -בִּינָה. ו' -הַעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. ה' - מַלְכוּת קָדוֹשָׁה. הָרֹאשׁ שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת זֶה כֶּתֶר הֶקֵּף הָרֹאשׁ שֶׁמְּסוֹבֵב אוֹתָם וּמְכַסֶּה אוֹתָם. אַהֲבָה חֶסֶד קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁשְּׁקוּלָה לַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה מִיָּמִין. תְּפִלִּין עֹז, מִשְּׂמֹאל שֶׁל גְּבוּרָה. הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי כּוֹלֵל הַכֹּל, כַּנְפֵי הַמִּצְוָה, נֵצַח וְהוֹד, תִּכְלֶת וְלָבָן. בַּמְּזוּזָה רֹאשׁוּם שַׁדַּי, צַדִּיק. וְהַשְּׁכִינָה שַׁעַר הַמְּזוּזָה, זֶה הַשַּׁעַר לַה'.

וְעוֹד ש' תְּלַת רְצוּעוֹת. ד' קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִּין מֵאֲחוֹרוֹי. י' קֶשֶׁר דִּתְפִלִּין דְּיָד. וּבְגִין דָּא שַׁדַּ"י מִלְּבַר, יְדוָ"ד מִלְּגוֹ, דְּאִיהִי ד' פְּרָשַׁיָּין. דד' רָאשִׁין רָמָז לד' בָּתֵּי דִּתְפִלִּין, שַׁדַּ"י אוֹת דִּילֵיהּ עוֹלֶה מטטרו"ן.

וְעוֹד, ש' - שְׁלֹשׁ רְצוּעוֹת. ד' - קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין מֵאֲחוֹרָיו. י' - קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד. וּמִפְּנֵי זֶה שַׁדַּ"י מְבַחוּץ, יְהוָ"ה מִבִּפְנִים, שֶׁהִיא אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת. שֶׁל אַרְבָּעָה רָאשִׁים רָמָז לְאַרְבָּעָה בָּתֵּי הַתְּפִלִּין. שַׁדַּ"י, אוֹת שֶׁלּוֹ עוֹלֶה מ טַטְרוֹ"ן.

וְעוֹד. י' חָכְמָה קַדֵּשׁ לִי. ה' בִּינָה, וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ. ו' שְׁמַע, שִׁית תֵּיבִין, רְמִיזָא לְשִׁית סְפִירָן, שִׁית עַנְפִּין דְּאִילָנָא, דְּכָלַל לוֹן תִּפְאֶרֶת. ה' וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ מַלְכוּת. אִלֵּין אִינּוּן דְּרִישָׁא, דְּאִיהוּ כֶּתֶר, כ', (שמואל א ב) אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ.

וְעוֹד, י' חָכְמָה, קַדֵּשׁ לִי. ה' בִּינָה - וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ. ו' - שְׁמַע, שֵׁשׁ תֵּבוֹת, רוֹמֵז לְשֵׁשׁ סְפִירוֹת, שֶׁשָּׁה עַנְפֵי הָאִילָן, שֶׁכּוֹלֶלֶת אוֹתָם תִּפְאֶרֶת. ה' - וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, מַלְכוּת. אֵלּוּ הֵם שֶׁל הָרֹאשׁ, שֶׁהוּא כֶּתֶר, כ', (שמואל א ב) אֵין קָדוֹשׁ כַּה' כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ.

שַׁדַּי, רָמִיז רְצוּעֵי וּבָתֵּי וְקִשְׁרֵי דִּתְפִלִּין מִלְּבַר. אוּף הָכִי בַּמְּזוּזָה, יְדוָ"ד מִלְּגוֹ, שַׁדַּ"י מִלְּבַר, דְּאַרְבַּע רָאשִׁין עִם ד' רָמִיז לד' בָּתֵּי וּלְקֶשֶׁר תְּפִלִּין מֵאֲחוֹר ד' כְּפוּלָה אוּף הָכִי ש' כְּפוּלָה, י' קֶשֶׁר דְּיָד כַּהָה דְּאִיהוּ בֵּיתָא חֲמִישָׁאָה ד' (ס"א י') דְּשַׁדַּ"י אִיהוּ מוֹחָא דְּאוּקְמוּהָ עֲלֵיהּ בַּמָּקוֹם שְׁמוֹחוֹ שֶׁל תִּינוֹק רוֹפֵס בּוֹ, וְדָא תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמּוֹ שַׁדַּ"י.

שַׁדַּ"י, רָמוּז רְצוּעוֹת וּבָתֵּי וְקִשְׁרֵי הַתְּפִלִּין מִבַּחוּץ. אַף כָּךְ בַּמְּזוּזָה, יְהוָ"ה מִבִּפְנִים, שַׁדַּ"י מִבַּחוּץ, שֶׁל אַרְבָּעָה רָאשִׁים עִם ד', רָמֵז לְאַרְבָּעָה בָּתִּים וּלְקֶשֶׁר תְּפִלִּין מֵאָחוֹר. ד' כְּפוּלָה, אַף כָּךְ ש' כְּפוּלָה, י' קֶשֶׁר שֶׁל יָד כֵּהָה, שֶׁהוּא בַּיִת חֲמִישִׁי. ד' (י') שֶׁל שַׁדַּ"י הוּא מֹחַ, שֶׁפֵּרְשׁוּהוּ עָלָיו, בְּמָקוֹם שֶׁמֹּחוֹ שֶׁל תִּינוֹק רוֹפֵס בּוֹ, וְהוּא תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמּוֹ, שַׁדַּ "י.

תְּפִלִּין דְּמָארֵי עָלְמָא, כְּתָר. וּמַאי נִיהוּ כֶּתֶר דְּמָארֵי עָלְמָא. יְדוָ"ד. דְּאִיהוּ: י' חָכְמָה. ה' בִּינָה. ו' תִּפְאֶרֶת. כְּלִיל שִׁית סְפִירִין. ה' מַלְכוּת. וּבְגִין דָּא (שמואל ב ז) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל (דברים ד) כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו, כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו. אַרְבַּע קְרָאֵי, כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בְּכ', רָזָא דְּאַת כ': י' י'. דְּאִיהִי י' י' מִן יְאֲהדוֹנָהי, (במדבר ז) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, כ' מִן כֶּתֶר, כְּלִילָא מַעֲשֶׂר סְפִירָאן, כְּלִילָן מַעֲלָא לְתַתָּא, וּמַעֲשֶׂר סְפִירָאן מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

תְּפִלִּין שֶׁל אֲדוֹן הָעוֹלָם - כָּתֻב. וּמַהוּ הַכָּתֻב שֶׁל אֲדוֹן הָעוֹלָם? שֵׁם יְהוָ"ה, שֶׁהוּא: י' - חָכְמָה. ה' - בִּינָה. ו' - תִּפְאֶרֶת, כּוֹלֶלֶת שֵׁשׁ סְפִירוֹת. ה' - מַלְכוּת. וּמִפְּנֵי זֶה, (שמואל בז) וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל. (דברים ד) כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו. אַרְבָּעָה פְּסוּקִים, כֻּלָּם רְשׁוּמִים בְּכָ'. סוֹד הָאוֹת כ' - י' י'. שֶׁהוּא י' י' מִן יְאֲהדוֹנָהי, (במדבר ז) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. כ' מִן כֶּתֶר, כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, כְּלוּלוֹת מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וּמֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה.

דף רנח:

וְאִלֵּין אִינּוּן, (תהלים קמח) וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם, מַיִם עֶלְיוֹנִים זְכָרִים, מַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקֵבוֹת. וְעַלַיְיהוּ אָמַר רִבִּי עֲקִיבָא לְתַלְמִידָיו, כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר, אַל תֹּאמְרוּ מַיִם מַיִם, שֶׁמָּא תִּסְתַּכְּנוּ בְּנַפְשְׁכֶם. דְּלָאו אִינּוּן מַיִם כְּמַשְׁמָעָן. אֶלָּא אִיהוּ אוֹר נוֹבֵעַ. וּבְגִין דָּא, אִדְּמוּ לְמַיִם נוֹבְעִים. וְהַאי נְהוֹרָא לֵית לֵיהּ פְּסָק, וְלָא קְצוּץ, וּפְרוּד. וּבְגִין דְּאִינּוּן מִכֶּתֶר, אִתְקְרִיאָן שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, דְּכֶתֶר אֵין סוֹף אִתְקְרֵי. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְאֵלּוּ הֵם: (תהלים קמח) וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם, מַיִם עֶלְיוֹנִים - זְכָרִים, מַיִם תַּחְתּוֹנִים - נְקֵבוֹת. וַעֲלֵיהֶם אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא לְתַלְמִידָיו: כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ טָהוֹר, אַל תֹּאמְרוּ מַיִם מַיִם, שֶׁמָּא תִּסְתַּכְּנוּ בְּנַפְשְׁכֶם. שֶׁאֵינָם מַיִם כְּמַשְׁמָעָם, אֶלָּא הוּא אוֹר נוֹבֵעַ, וּמִפְּנֵי זֶה נִדְמוּ לְמַיִם נוֹבְעִים, וְזֶה הָאוֹר אֵין לוֹ הֶפְסֵק, וְלֹא קִצּוּץ וּפָרוּד. וּמִפְּנֵי שֶׁהֵם מִכֶּתֶר, נִקְרְאוּ שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, שֶׁכֶּתֶר נִקְרָא אֵין סוֹף.

(דף רנ"ח ע"ב) (במדבר כ"ח) וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לֶרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ. תָּא חֲזֵי, בְּפֶסַח כְּתִיב, וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עוֹלָה לַיְיָ. וְהָכָא לָא כְּתִיב אִשֶּׁה, (דהא ביומא דא אשה לא כתיב ביה) אֶלָּא וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה. מַאי טַעְמָא. יוֹמָא דָּא, יוֹמָא דְּעַיְילַת כַּלָּה לְחוּפָּה אִיהוּ. וְיִשְׂרָאֵל מָנוּ יוֹמִין דְּדַכְיוּ. יוֹמִין וְשָׁבוּעִין, וְאִתְכְּלִילוּ וְעָאלוּ בְּיוֹמִין דְּדַכְיוּ. וְהִיא נַפְקַת מִכָּל סִטְרָא בִּישָׁא, וְנָטְרַת יוֹמֵי דַּכְיוּ כְּדְקָא חָזֵי. וְרָזָא דָּא, מַלְכָּא טַעַם בְּתוּלָה טָעִים. בְּגִין כָּךְ לָא כְּתִיב בֵּיהּ אִשֶּׁה, דְּהָא אַחֲרָא לָא קָרִיב לְמַשְׁכְּנָא, וְהָא אִתְרְחַק מִתַּמָּן. וְעַל דָּא אִשִּׁים לָאו הָכָא, וְלָאו אִצְטְרִיכוּ לְהָכָא, וְיִשְׂרָאֵל מְרַחֲקָן אִינּוּן מִן סִטְרָא בִּישָׁא. (ומנן יומין דדכיו, יומין ושבועין, ואתכלילו ועאלו ביומין דדכיו). אָמַר רִבִּי אַבָּא, עֲדַיִין צְרִיכִין אֲנָן לְפִתְחָא דָּא לְמִפְתַּח.

וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לֶרֵיחַ נִיחֹחַ לַה' (במדבר כח). בֹּא וּרְאֵה, בְּפֶסַח כָּתוּב וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַה'. וְכָאן לֹא כָתוּב אִשֶּׁה (שהרי ביום זה אשה לא כתובבו), אֶלָּא וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה. מָה הַטַּעַם? יוֹם זֶה, יוֹם שֶׁנִּכְנֶסֶת כַּלָּה לְחֻפָּה הוּא, וְיִשְׂרָאֵל מוֹנִים יְמֵי טָהֳרָה, יָמִים וְשָׁבוּעוֹת, וְנִכְלָלִים וְנִכְנָסִים בִּימֵי הַטָּהֳרָה. וְהִיא יוֹצֵאת מִכָּל צַד רַע, וְשׁוֹמֶרֶת יְמֵי טָהֳרָה כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. וְסוֹד זֶה, הַמֶּלֶךְ טַעַם בְּתוּלָה טוֹעֵם. מִשּׁוּם כָּךְ לֹא כָתוּב בּוֹ אִשֶּׁה, שֶׁהֲרֵי אַחֵר לֹא קָרֵב לַמִּשְׁכָּן, וַהֲרֵי מִתְרַחֵק מִשָּׁם. וְעַל כֵּן אִשִּׁים לֹא כָאן, וְלֹא צְרִיכִים לְכָאן, וְיִשְׂרָאֵל מְרֻחָקִים הֵם מִצַּד רַע (ומונים ימי טהרה, ימים ושבועות, ונכללים ונכנסים בימי הטהרה). אָמַר רַבִּי אַבָּא, עֲדַיִן צְרִיכִים אֲנַחְנוּ לְפָתַח זֶה לְפִתּוֹחַ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲרִימִית יְדֵי בְּצַלּוּ לְמַאן דְּבָרָא עָלְמָא, וְרָזָא דָּא, אַשְׁכְּחָן בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, אִשִּׁים אִינּוּן בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאַתְיָין בְּסִטְרָא דָּא וּבְסִטְרָא דָּא, אִדַּבְּקוּ בְּאִילָנָא דְּדַעַת טוֹב וָרָע, אִדַּבְּקָן בְּרָע, וְאִדַּבְּקָן בְּטוֹב. וּבְגִין כָּךְ, בִּשְׁאַר יוֹמִין כְּתִיב בְּהוּ אִשֶּׁה עוֹלָה. אֲבָל בְּהָנֵי יוֹמָא, דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי קַיְימָא, וְלָא אַחֲרָא, לֵית אֲנָן צְרִיכִין לְאִשֶּׁה, וְלָא אִצְטְרִיךְ לְמֶהֱוֵי תַּמָּן. וְיוֹמָא דָּא, יוֹמָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי אִיהוּ, וְלָא דְּדַעַת טוֹב וָרָע. וּבְגִין דָּא, וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ, וְלָא אִשֶּׁה לַיְיָ עוֹלָה. וְעוֹלָה, לְשׁוֹן (נ"א לשם) עוֹלֶה, כְּמָה דְּאִתְמַר, וְהָא אִתְעַרְנָא מִלֵּי דְּפָרִים בְּנֵי בָקָר, וְכָל הַהוּא קָרְבָּן. (במדבר כ"ט) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, כְּמָה דְּאִתְמַר, יוֹמָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דִּינָא דְּכָל עָלְמָא, דִּינָא תַּקִּיפָא, וְדִינָא רַפְיָא. וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה, וְהִקְרַבְתֶּם מִבָּעֵי לֵיהּ, כִּשְׁאַר כָּל יוֹמִין, מַאי וַעֲשִׂיתֶם. אֶלָּא בְּיוֹמָא דָּא, (בראשית כז) וַעֲשֵׂה לִי מַטְעַמִּים כְּתִיב. כַּמָּה מַטְעַמִּים וְתַבְשִׁילִים עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהָנֵי יוֹמֵי, בְּעוֹד דְּמַקְטְרָנָא אָזִיל לְפַשְׁפְּשָׁא בְּחוֹבִין דְּעָלְמָא. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב וְהִקְרַבְתֶּם, אֶלָּא וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה. וְלָא אִשֶּׁה עוֹלָה. וְכֵן בְּכָל שְׁאַר יוֹמִין, (ס"א בקרבנין) לָא כְּתִיב אִשֶּׁה, דְּלֵית לוֹן חוּלָקָא בְּכָל הָנֵי יוֹמֵי. כָּל שֶׁכֵּן בְּהַאי יוֹמָא, דַּאֲנָן עַבְדִּין מַטְעַמִּים וְתַבְשִׁילִים בְּלָא דַּעְתָּא דְּסִטְרָא אַחֲרָא, דְּהָא יִצְחָק מְשַׁדֵּר לֵיהּ לְצוּד צֵידָה דְּחוֹבִין דִּבְנֵי עָלְמָא, וּלְאֵייתָאָה לְגַבֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲרַמְתִּי יָדַי בִּתְפִלָּה לְמִי שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם, וְסוֹד זֶה מָצָאנוּ בְּסִפְרֵי הָרִאשׁוֹנִים. אִשִּׁים הֵם בָּאֶמְצַע, וּבָאִים בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה, נִדְבָּקִים בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. נִדְבָּקִים בָּרָע וְנִדְבָּקִים בַּטּוֹב. וּמִשּׁוּם כָּךְ בִּשְׁאָר הַיָּמִים כָּתוּב בָּהֶם אִשֶּׁה עוֹלָה, אֲבָל בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שֶׁעֵץ הַחַיִּים קַיָּם וְלֹא אַחֵר, אֵין אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְאִשֶּׁה, וְלֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁם. וְיוֹם זֶה יוֹם שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הוּא, וְלֹא שֶׁל דַּעַת טוֹב וָרָע. וּמִפְּנֵי זֶה, וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַה', וְלֹא אִשֶּׁה לַה' עוֹלָה. וְעוֹלָה לְשׁוֹן (לשם) עוֹלֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וַהֲרֵי הֵעַרְנוּ דְּבָרִים שֶׁל פָּרִים בְּנֵי בָקָר, וְכָל אוֹתוֹ קָרְבָּן. וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי (במדבר כט), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּין שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, דִּין חָזָק וְדִין רָפֶה. וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה?! וְהִקְרַבְתֶּם הָיָה צָרִיךְ לוֹ, כִּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים! מַהוּ וַעֲשִׂיתֶם? אֶלָּא בְּיוֹם זֶה כָּתוּב (בראשית כז) וַעֲשֵׂה לִי מַטְעַמִּים. כַּמָּה מַטְעַמִּים וְתַבְשִׁילִים עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל בְּאֵלּוּ הַיָּמִים, בְּעוֹד שֶׁהַמַּקְטֵרֶג הוֹלֵךְ לְפַשְׁפֵּשׁ בַּחֲטָאֵי הָעוֹלָם. וְעַל כֵּן לֹא כָּתוּב וְהִקְרַבְתֶּם, אֶלָּא וַעֲשִׂיתֶם עוֹלָה, וְלֹא אִשֶּׁה עֹלָה. וְכֵן בְּכָל שְׁאַר הַיָּמִים (בקרבנות) לֹא כָּתוּב אִשֶּׁה, שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בְּכָל אֵלּוּ הַיָּמִים. כָּל שֶׁכֵּן בָּזֶה הַיּוֹם, שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹשִׂים מַטְעַמִּים וְתַבְשִׁילִים בְּלִי דַּעַת הַצַּד הָאַחֵר, שֶׁהֲרֵי יִצְחָק שׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ לָצוּד צֵידָה שֶׁל חֲטָאֵי בְּנֵי הָעוֹלָם וּלְהָבִיא אֵצְלוֹ.

וּבְעוֹד דְּאִיהוּ אָזִיל, יִשְׂרָאֵל נַטְלֵי עֵיטָא בְּרִבְקָה, וְעַבְדִין כָּל אִינּוּן פּוּלְחָנִין, כָּל אִינּוּן צְלוֹתִין, מְזַמְּנֵי שׁוֹפָר וְתַקְעִין לֵיהּ, בְּגִין לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי. וְהָא אוֹקִימְנָא, (בראשית כז) וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ, דְּאָתֵי (ס"א דאכל) מֵרָחוֹק, מִגּוֹ אֲתַר דְּחַמְרָא עַתִּיקָא, וְשָׁתֵי. וְאַטְעִים לֵיהּ, וְחַדֵּי. וְאַחַר כַּךְ מְבָרֵךְ לֵיהּ בְּכַמָּה בִּרְכָאן, וְאַעְבַּר עַל חוֹבוֹי. מַה כְּתִיב, (בראשית כז) וַיְהִי אַךְ יָצוֹא יָצָא יַעֲקֹב וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּדוֹ, טָעִין מִכַּמָּה טוֹעֲנֵי כְּמָה דְּאִתְמַר, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה.

וּבְעוֹד שֶׁהוּא הוֹלֵךְ, יִשְׂרָאֵל לוֹקְחִים עֵצָה מֵרִבְקָה וְעוֹשִׂים כָּל אֵלּוּ הָעֲבוֹדוֹת, כָּל אֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת, מְזַמְּנִים שׁוֹפָר וְתוֹקְעִים בּוֹ כְּדֵי לְעוֹרֵר רַחֲמִים. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ, (שם) וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ, שָׁבָא (שאכל) מֵרָחוֹק, מִתּוֹךְ מְקוֹם הַיַּיִן הָעַתִּיק, וְשׁוֹתֶה. וְטוֹעֵם אוֹתוֹ, וְשָׂמֵחַ. וְאַחַר כְּךָ מְבָרֵךְ אוֹתוֹ בְּכַמָּה בְּרָכוֹת, וּמַעֲבִיר עַל חֶטְאָיו. מַה כְּתוּב? (שם) וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב, וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּידוֹ. טָעוּן מִכַּמָּה מַשְׂאוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ הַדָּבָר.

וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ יוֹמָא דִּיבָבָא, וְקָרְבָּנָא אִיהוּ עוֹלָה. אַיִל אֶחָד, כְּמָה דְּאִתְמַר, בְּגִין אֵילוֹ דְּיִצְחָק. וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, שׁוֹחַד לְסַמָּאֵל לְכַפָּרָה (לתברא) אַנְפּוֹי, בְּהַהוּא בְּכְיָה דְּאִיהוּ בָּכֵי בְּהַאי יוֹמָא, כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלָא אִתְעֲבִיד רְעוּתֵיהּ, וְהָא לְמַגָּנָא צַד צֵידָה. כְּמָה דְּאִתְמַר. כְּגַוְונָא דָּא יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, וְהָא כְּתִיב בְּפָרָשַׁת אֱמוֹר. (במדבר כ"ט) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם וְגוֹ'. רִבִּי אַבָּא פָּתַח, (בראשית ח) וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ', תָּא חֲזֵי, כָּל הָנֵי יוֹמִין, אִזְלַת אִימָּא עַל בְּנַיָּיא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט סִטְרָא אַחֲרָא עֲלַיְיהוּ, וּבְגִין לְשַׁזָּבָא לוֹן. כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּזִיבוּ בְּנָהָא, וְהָא יַתְבִין בַּסֻּכּוֹת, מִתְנַטְּרִין בִּנְטוּרָא. יוֹמָא קַדְמָאָה, וְיוֹמָא תִּנְיָנָא, פַּקְדַת לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, לְמֶעְבַּד סְעוּדְתָא לְמָנָן דְּשָׁאַר עַמִּין, וְאִיהִי לָא שַׁרְיָא תַּמָּן. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּאִיהוּ י"ז לַחֹדֶשׁ, שְׁרִיאַת לְמִשְׁרֵי עֲלַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט, טוּרִין דְּכָל לְוָוטִין וּמְרָדִין שָׁרָאן בְּגַוַוייהוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ הוּא יוֹם שֶׁל יְבָבָה, וְהַקָּרְבָּן הוּא עוֹלָה. אַיִל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, מִפְּנֵי אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק. וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת, שׁוֹחַד לְסַמָּאֵל לְכַפֵּר (לשבר) פָּנָיו בְּאוֹתָהּ בְּכִיָּה שֶׁהוּא בּוֹכֶה בָּזֶה הַיּוֹם כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה רְצוֹנוֹ וַהֲרֵי לְחִנָּם צַד צֵידָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. כְּמוֹ כֵן יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַהֲרֵי כָּתוּב בְּפָרָשַׁת אֱמֹר. וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם וְגוֹ' (במדבר כט). רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (בראשית ח) וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, כָּל אֵלּוּ הַיָּמִים הוֹלֶכֶת אִמָּא עַל הַבָּנִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט הַצַּד הָאַחֵר עֲלֵיהֶם וּבְכְדֵי לְהַצִּיל אוֹתָם. כֵּיוָן שֶׁנִּצְּלוּ בָּנֶיהָ וַהֲרֵי יוֹשְׁבִים בַּסֻּכּוֹת, שְׁמוּרִים בִּשְׁמִירָה, יוֹם רִאשׁוֹן וְיוֹם שֵׁנִי צִוְּתָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְמְמֻנֵּי שְׁאָר הָעַמִּים, וְהִיא לֹא שׁוֹרָה שָׁם. בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, שֶׁהוּא י"ז לַחֹדֶשׁ, מַתְחִילָה לִשְׁרוֹת עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַתָּנַח הַתֵּיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט. הָרִים שֶׁכָּל קְלָלוֹת וְיִסּוּרִים שְׁרוּיִים בְּתוֹכָם.

דף רנט.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, יוֹמָא קַדְמָאָה דְּחַג, לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, וְלָא יוֹמָא תִּנְיָינָא, אֶלָּא יוֹמָא תְּלִיתָאָה, דְּאוֹסִיף וְגָרַע שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, אוֹסִיף אַתְוָון, וְגָרַע קָרְבָּנִין. דִּכְתִיב עַשְׂתִּי עָשָׂר וְגוֹ'. וְהָכִי אִתְחֲזֵי לְרַע עַיִן, בְּגִין דְּיוֹמָא קַדְמָאָה וְיוֹמָא תִּנְיָינָא חֶדְוָה דִּבְנָהָא, וְאִינּוּן מְפַלְגֵי עִדָּאן לוֹן. מִיּוֹמָא תְּלִיתָאָה וּלְהָלְאָה, דְּאִיהִי שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ, מַה כְּתִיב. (בראשית ח) וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים (דף רנ"ט ע"א)

וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, אִלֵּין קָרְבָּנִין, דְּאִזְלִין וּמִתְמַעֲטִין. וּכְמָה דְּאִינּוּן מִתְמַעֲטִין, הָכִי נָמֵי אִתְמַעַט טוּבָא דִּלְהוֹן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל חַג לֹא שׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם, וְלֹא יוֹם שֵׁנִי, אֶלָּא יוֹם שְׁלִישִׁי, שֶׁמּוֹסִיף וְגוֹרֵעַ שׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם. מוֹסִיף אוֹתִיּוֹת וְגוֹרֵעַ קָרְבָּנוֹת, שֶׁכָּתוּב עַשְׂתֵּי עָשָׂר וְגוֹ'. וְכָךְ רָאוּי לְרֵעַ עַיִן, מִפְּנֵי שֶׁיּוֹם רִאשׁוֹן וְיוֹם שֵׁנִי שִׂמְחַת בָּנֶיהָ, וְהֵם מְחַלְּקִים שְׁלֻמִּים לָהֶם. מִיּוֹם שְׁלִישִׁי וְהָלְאָה, שֶׁהִיא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, מַה כָּתוּב? (שם) וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים. וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר - אֵלּוּ הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְמַעֲטִים. וּכְמוֹ שֶׁהֵם מִתְמַעֲטִים, כָּךְ גַּם מִתְמַעֵט הַטּוּב שֶׁלָּהֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, תָּא חֲזֵי, מִיּוֹמָא תְּנִינָא שְׂרִיאוּ מַיָּיא לְאִתְחַזָּאָה, כְּיָון דְּשָׂרִיאוּ מַיִם, מִיּוֹמָא תְּלִיתָאָה אִיהִי שָׂרַת עֲלַיְיהוּ, וְאִינּוּן מַיִם לָא הֲווֹ יַדְעֵי בַּבְלָאֵי (ס"א בכולא), אֲמַאי רְשִׁימִין הָכָא, דְּהָא טוּבָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא הֲוֵי בַּאֲתַר דְּמַעוּטָא, אֶלָּא בַּאֲתַר דְּרִבּוּיָיא. וּבְגִין דְּאִלֵּין מַיִין דְּרִשִׁימִין הָכָא אִתְמַעֲטָן, אָתֵי קְרָא לְאַשְׁמְעִינָן דִּכְתִיב, וְהַמַּיִם אִינּוּן דִּידְיָעָן בְּיוֹמֵי דְּחַג, אִינּוּן דְּרִשִׁימִין גּוֹ קָרְבָּנִין, דְּאִינּוּן טוּרֵי לָוְטִין, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר טוּבָא דִּלְהוֹן, וּנְגִידוּ דְּאַנְגִּיד עֲלַיְיהוּ, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, וּבְגִין דְּאִינּוּן מַיִם דִּלְהוֹן הוּא, לָא אִתְחַבָּרָן אַתְוָון, דְּלָא יִתְחַבָּר טוּבָא דִּלְהוֹן, אֶלָּא זְעִיר זְעִיר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלְעָזָר, בֹּא וּרְאֵה, מִיּוֹם שֵׁנִי מַתְחִילִים הַמַּיִם לְהֵרָאוֹת. כֵּיוָן שֶׁהִתְחִילוּ הַמַּיִם - מִיּוֹם שְׁלִישִׁי הִיא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וְאֵלּוּ הַמַּיִם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים הַבַּבְלִים (בכל) מַדּוּעַ רְשׁוּמִים כָּאן, שֶׁהֲרֵי הַטּוֹב שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ בִּמְקוֹם הַמְּעוּט, אֶלָּא בִּמְקוֹם הִרְבּוּי. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁרְשׁוּמִים כָּאן מִתְמַעֲטִים, בָּא הַפָּסוּק לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁכָּתוּב וְהַמַּיִם, אֵלּוּ שֶׁיְּדוּעִים בִּימֵי הֶחָג, אֵלּוּ שֶׁרְשׁוּמִים תּוֹךְ הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁהֵם הָרֵי קְלָלוֹת, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר הַטּוֹב שֶׁלָּהֶם. וּמִשֶּׁיִּכָּה שֶׁנִּמְשֶׁכֶת עֲלֵיהֶם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁלָּהֶם הוּא, לֹא מִתְחַבְּרוֹת אוֹתִיּוֹת, שֶׁלֹּא יִתְחַבֵּר הַטּוֹב שֶׁלָּהֶם אֶלָּא מְעַט מְעַט.

אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מְקוּדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה כְּתִיב. (תהלים לד) וְדוֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב. רֵישֵׁיהּ דִּקְרָא, כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ, אִלֵּין מְמָנָן דִּשְׁאַר עַמִּין. וְדוֹרְשֵׁי יְיָ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב, אִלֵּין אַזְלִין וְאִסְתַּלָּקוּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וּבְגִין כָּךְ, טוּבָא דִּלְהוֹן דְּאִינּוּן מַיִם, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר. עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי. דְּהָא טֵבֵת, דְּהָא כְּדֵין יָמֵי הָרָעָה הֲווֹ, וְאִתְעֲרַת הַהִיא רָעָה וְאִתְתַּקְפַּת, וְכַלָּה קַדִּישָׁא לָא אַנְהִירַת מִגּוֹ שִׁמְשָׁא, כְּדֵין נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים, אִלֵּין אִינּוּן הֲרֵי חֶשׁוֹכָא, טוּרִין דְּלָוְוטִין אִתְחָזוֹן וְאִתְתְּקִפוּ, וְעַבְדִין בִּישִׁין בְּעָלְמָא.

אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַה כָּתוּב? (תהלים לד) וְדוֹרְשֵׁי ה' לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב. רֵאשׁ הַפָּסוּק - כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ - אֵלּוּ הַמְמֻנִּים שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים. וְדוֹרְשֵׁי ה' - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל - לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב. אֵלּוּ הוֹלְכִים וְעוֹלִים לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ הַטּוֹב שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם מַיִם, הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר, עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי, זֶה טֵבֵת, שֶׁהֲרֵי אָז יְמֵי הָרָעָה הֵם, וּמִתְעוֹרֶרֶת אוֹתָהּ רָעָה וּמִתְחַזֶּקֶת, וְהַכַּלָּה הַקְּדוֹשָׁה

לֹא מְאִירָה מִתּוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ. אָז נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים, אֵלּוּ הֵם הָרֵי הַחשֶׁךְ, הָרֵי הַקְּלָלוֹת נִרְאִים וּמִתְחַזְּקִים וְעוֹשִׂים רָעוֹת בָּעוֹלָם.

בְּיוֹמִין אִלֵּין, אִשֶּׁה בְּהַאי עוֹלָה, דְּהָא כְּדֵין הָנֵי אִשִּׁים אָכְלֵי חוּלְקֵיהוֹן. שִׁבְעִים פָּרִים אִלֵּין, אִינּוּן לְקֶבֶל שִׁבְעִים מְמָנָן, דְּשַׁלְטוּ עַל שִׁבְעִין עַמִּין. וְסַלְּקִין בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, וְנַחְתֵּי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאִקְרוּן פָּרִים מְנַגְּחִין בְּיוֹמִין דִּלְהוֹן. אֵילִם, (חסר) אַרְבִּיסָר, תְּרִין בְּכָל יוֹמָא אִינּוּן יְ"ד יְהוָ"ה. יָדָא דְּשַׁלִּיטָא עָלַיְיהוּ תָּדִיר, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא. אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָה, מִנַּיְינָא דִּלְהוֹן חֵ"ן.

בְּיָמִים אֵלּוּ אִשֶּׁה בְּזוֹ הָעוֹלָה, שֶׁהֲרֵי אָז אֵלּוּ הָאִשִּׁים אוֹכְלִים חֶלְקָם. שִׁבְעִים פָּרִים אֵלּוּ הֵם כְּנֶגֶד שִׁבְעִים מְמֻנִּים שֶׁשּׁוֹלְטִים עַל שִׁבְעִים עַמִּים, וְעוֹלִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְיוֹרְדִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְנִקְרָאִים פָּרִים מְנַגְּחִים בְּיָמִים שֶׁלָּהֶם. אֵילִם אַרְבָּעָה עָשָׂר, שְׁנַיִם בְּכָל יוֹם הֵם י"ד יְהוָ"ה. יָד שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶם תְּדִיר, בְּכָל יוֹם וְיוֹם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה, הַמִּנְיָן שֶׁלָּהֶם חֵ"ן.

וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי, רַע עַיִן הָוֵינָן לְגַבַּייהוּ. אִין, דְּהָא כְּתִיב, (משלי כה) כִּי גֶחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ. אֲבָל אֲנָן לָא יַהֲבִינָן אֶלָּא בְּחֶדְוָותָא, דְּלֵית בְּיוֹמֵי שַׁתָּא, חֶדְוָותָא, כְּאִלֵּין יוֹמִין. וּבְגִין דַּאֲנָן יָהֲבִין בְּטוּב לִבָּא, וּבְחֶדְוָותָא דִּרְעוּתָא, אִתְהַפָּךְ עָלַיְיהוּ גֶּחָלִים עַל רֵישֵׁיהוֹן, גּוּמְרִין מְלַהֲטָן, דְּחֶדְוָותָא דִּילָן, עֲבָדֵי לוֹן בִּישׁ. י"ד, (ס"א ה') ע', וחץ. כַּךְ סַלְּקִין בְּחוּשְׁבָּנָא דִּילְהוֹן.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ, רַע עַיִן אֲנוּ אֶצְלָם - כֵּן, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (משלי כה) כִּי גֶחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ. אֲבָל אֲנַחְנוּ לֹא נוֹתְנִים אֶלָּא בְּשִׂמְחָה, שֶׁאֵין בִּימֵי הַשָּׁנָה שִׂמְחָה כְּאֵלּוּ הַיָּמִים. וּמִפְּנֵי שֶׁאֲנַחְנוּ נוֹתְנִים בְּטוּב לֵב וּבְשִׂמְחָה שֶׁל רָצוֹן - מִתְהַפֵּךְ עֲלֵיהֶם גֶּחָלִים עַל רֹאשֵׁיהֶם, גֶּחָלִים לוֹהֲטוֹת שֶׁל הַשִּׂמְחָה שֶׁלָּנוּ עוֹשׂוֹת לָהֶם רָע. י"ד (ה'), ע', וח"ץ, כְּךָ עוֹלִים בַּחֶשְׁבּוֹן שֶׁלָּהֶם.

וְכָל דָּא אִיתֵּימָא מַאן יָהִיב לָן לְאַקְרָבָא עָלַיְיהוּ, דִּלְמָא אִינּוּן לָא בָּעָאן כָּל דָּא. אֶלָּא לֵית חֶדְוָה לְכָל אִינּוּן מְמָנָן, בְּכָל אִינּוּן תּוֹרִים אֵילִים וְאִמְרִין כְּהָנֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל יַהֲבֵי לוֹן סְעוּדְתִּין אִלֵּין. וְעִם כָּל דָּא לָא מִתְקָרְבוּ כֹּלָּא, אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְאִינּוּן מִתְקָרְבֵי תַּמָּן, וְאִיהוּ פָּלִיג לוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כה) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם, אִלֵּין אִינּוּן קָרְבְּנִין דְּחָגּ. וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם, אִלֵּין מַיִם דְּרִשִׁימִין הָכָא בְּיוֹמֵי דְּחָגּ. וּבְיוֹמָא תְּנִיְינָא, וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה וּשְׁבִיעָאָה, וְסִימָן (שיר השירים ח) בּוֹ"ז יָבוּזוּ לוֹ.

וְכָל זֶה אִם תֹּאמַר מִי נָתַן לָנוּ לְהַקְרִיב עֲלֵיהֶם, אוּלַי הֵם לֹא רוֹצִים אֶת כָּל זֶה? אֶלָּא אֵין שִׂמְחָה לְכָל אֵלּוּ הַמְמֻנִּים בְּכָל אֵלּוּ הַתּוֹרִים, הָאֵילִים, וְהַכְּבָשִׂים כְּאֵלּוּ, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל נָתְנוּ לָהֶם סְעוּדוֹת אֵלּוּ. וְעִם כָּל זֶה לֹא קָרֵב הַכֹּל אֶלָּא לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבַדּוֹ, וְהֵם מִתְקָרְבִים שָׁם וְהוּא מְחַלֵּק לָהֶם. וְעַל זֶה כָּתוּב, (שם) אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם - אֵלּוּ הֵם קָרְבְּנוֹת הֶחָגּ. וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם - אֵלּוּ מַיִם שֶׁרְשׁוּמִים כָּאן בִּימֵי הֶחָגּ, וּבְיוֹם שֵׁנִי, וּבְיוֹם שִׁשִּׁי וּשְׁבִיעִי, וְסִימָן - (שיר השירים ח) בּוֹ"ז יָבוּזוּ לוֹ.

מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, אִלֵּין אִינּוּן מַיִם, דִּי מְנַסְּכֵי יִשְׂרָאֵל, בְּחֶדְוָה וּבְרַחֵימוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּכְתִיב, (ישעיה יב) וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן. וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, אִלֵּין אִינּוּן נַהֲרֵי דְּאַפַּרְסְמוֹנָא דַכְיָא, דְּכֻלְּהוּ דַּבְקֵי וּמִתְקַשְּׁרֵי בְּרַחֵימוּ דָּא. אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ, דָּא סַמָאֵל, בְּאַהֲבָה דְּיִשְׂרָאֵל, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חוּלְקָא בַּהֲדַיְיהוּ, בְּאִינּוּן מַיִם דְּרִשְׁימִין הָכָא בְּפַרְשְׁתָּא, דִּכְתִיב אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ, סִימָנָא דְּאִינּוּן מַיִם בּוֹ"ז, יָבוּזוּ לוֹ וַדַּאי, דְּהָא כֻּלְּהוּ אִתְחֲשִׁיבוּ לְגַבָּן, חֶרֶשׁ נִשְׁבָּר, דְּלֵית לֵיהּ תְּקָנָה לְעָלְמִין.

מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה - אֵלּוּ הֵם מַיִם אֲשֶׁר מְנַסְּכִים יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (ישעיה יב) וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן. וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ - אֵלּוּ הֵם נַהֲרוֹת אַפַּרְסְמוֹן טָהוֹר, שֶׁכֻּלָּם דְּבוּקִים וּמִתְקַשְּׁרִים בְּאַהֲבָה זוֹ. אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ - זֶה סָמָאֵל, בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, לִהְיוֹת לוֹ חֵלֶק אִתָּם בְּאֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁרְשׁוּמִים כָּאן בַּפָּרָשָׁה, שֶׁכָּתוּב אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ, סִימָן שֶׁל אֵלּוּ הַמַּיִם בּוֹ"ז - יָבוּזוּ לוֹ וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם נֶחְשָׁבִים אֶצְלֵנוּ חֶרֶשׁ נִשְׁבָּר, שֶׁאֵין לוֹ תַּקָּנָה לְעוֹלָמִים.

מַיִם דְּלְהוֹן אִתְפְּלִיגוּ בְּיוֹמִין בּוֹ"ז, אִשְׁתָּאֲרוּ שְׁאַר יוֹמִין, דְּאִינּוּן ג' ד' ה' (נוטריקון) חֲמִישֵׁי רְבִיעֵי שְׁלִישֵׁי, וְסִימָן, (ישעיה מה) חֶרֶ"שׁ אֶת חַרְשֵׁי הָאֲדָמָה, וְלֵית לוֹן תִּקּוּנָא בַּהֲדָן, וְלָא לְעָלְמִין. וְאִי תֵּימָא בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ כְּתִיב. הָתָם (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת.

הַמַּיִם שֶׁלָּהֶם נֶחֱלָקִים בִּימֵי בּוֹ"ז. נִשְׁאֲרוּ שְׁאָר יָמִים, שֶׁהֵם ג' ד' ה' (נוטריקון) חֲמִישֵׁי רְבִיעֵי שְׁלִישֵׁי, וְסִימָן - (ישעיה מה) חֶרֶ"שׁ אֶת חַרְשֵׁי [ה] אֲדָמָה, וְאֵין לָהֶם תִּקּוּן אִתָּנוּ וְלֹא לְעוֹלָמִים. וְאִם תֹּאמַר, בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ כָּתוּב שָׁם, (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת.

יוֹמָא קַדְמָאָה מַאי עָבִיד לֵיהּ. אֶלָּא לָא אִקְרֵי רִאשׁוֹן, וְלָא אִקְרֵי אֶחָד, אֶלָּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר סָתָם, בְּלָא רִשׁוּמָא כְּלָל. אֲבָל שֵׁירוּתָא דְּרִשְׁימוּ דְּמַיִין, מִיּוֹם שֵׁנִי הָוֵי. וְהָכִי אִתְחֲזֵי, בְּגִין דְּלֵית טוֹב בַּשֵּׁנִי, וּבְגִין כָּךְ, לָא רְשִׁים רִאשׁוֹן וְלָא אֶחָד כְּלָל, וַהֲוֵי בְּסָתָם, וְשָׁרֵי רְשִׁימוּ דְּיוֹמִין, בְּיוֹם שֵׁנִי. וְאִתְפְּלָגוּ מַיִם בְּבוּ"ז, וְאִשְׁתָּאֲרוּ בְּיוֹמִין חֶרֶ"שׁ, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְכֹלָּא כַּדְקָא יָאוֹת.

יוֹם רִאשׁוֹן מָה עוֹשֶׂה לוֹ? אֶלָּא לֹא נִקְרָא רִאשׁוֹן וְלֹא נִקְרָא אֶחָד, אֶלָּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר סָתָם, בְּלִי רְשׁוּם כְּלָל. אֲבָל הַתְחָלַת רְשׁוּם הַמַּיִם מִיּוֹם שֵׁנִי הוּא. וְכָךְ רָאוּי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין טוֹב בַּשֵּׁנִי, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא רָשׁוּם רִאשׁוֹן וְלֹא אֶחָד כְּלָל, וְהוּא בְּסָתָם, וּמַתְחִיל רְשׁוּם הַיָּמִים בְּיוֹם שֵׁנִי. וְנֶחְלְקוּ מַיִם בְּבוּ"ז, וְנִשְׁאֲרוּ בִּימֵי חֶרֶ"שׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ.

דף רנט:

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעֵי (דף רנ"ט ע"ב) לְאַעְלָאָה לְגוֹ מוֹחָא דֵּאֱגוֹזָא. וּבְגִין לְמֵיעָאל לְגוֹ מוֹחָא, מְתַבְּרִין קְלִיפִין אִלֵּין, וְעָאלִין. מַה כְּתִיב לְבָתַר כָּל הַאי. בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת

תִּהְיֶה לָכֶם. לְבָתַר דְּתַבְרוּ כָּל הָנֵי קְלִיפִין, וְתַבְרוּ כַּמָּה גְּזִיזִין, וְכַמָּה נְחָשִׁים קַטְלוּ, וְכַמָּה עַקְרַבִּים דַּהֲווֹ לוֹן בְּאִינּוּן טוּרֵי דַּחֲשׁוֹכָא, עַד דְּאַשְׁכָּחוּ אֲתָר דִּישׁוּבָא, וְקָרְתָּא קַדִּישָׁא, מַקְּפָא שׁוּרִין סְחוֹר סְחוֹר, כְּדֵין עָאלוּ לְגַבָּהּ, לְמֶעְבַּד נַיְיחָא תַּמָּן, וּלְמֵחֲדֵי בָּהּ. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה.

אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיּוֹדְעִים לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ מֹחַ הָאֱגוֹז, וּכְדֵי לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הַמֹּחַ מְשַׁבְּרִים קְלִפּוֹת אֵלּוּ וְנִכְנָסִים. מַה כָּתוּב לְאַחַר כָּל זֶה? בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. לְאַחַר שֶׁשִּׁבְּרוּ כָּל אֵלּוּ הַקְּלִפּוֹת, וְשָׁבְרוּ כַּמָּה חֲתִיכוֹת, וְכַמָּה נְחָשִׁים הָרְגוּ, וְכַמָּה עַקְרַבִּים שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּאֵלּוּ הֲרֵי הַחֹשֶׁךְ, עַד שֶׁמָּצְאוּ מָקוֹם יְשׁוּב וְעִיר קְדוֹשָׁה מֻקֶּפֶת חוֹמוֹת סָבִיב סָבִיב - אָז נִכְנָסִים אֶצְלָהּ, לַעֲשׂוֹת מְנוּחָה שָׁם וְלִשְׂמֹחַ בָּהּ. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ הַדָּבָר.

וְדָא אִיהוּ עֲצֶרֶת, כְּנִישׁוּ. אֲתָר דְּמִתְכְּנַשׁ כֹּלָּא לְגַבָּהּ. תִּהְיֶה לָכֶם, וְלָא לְאַחֲרָא, לְמֶחְדֵּי אַתּוּן בְּמָארֵיכוֹן, וְאִיהוּ בַּהֲדַיְיכוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים לב) שִׂמְחוּ בַיְיָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב. אמר ר' שמעון כל מאן דחדי וכו' עד שלא עשו חסד עם העניים (נדפס בהקדמת בראשית דף י' ע"ב)

וְזֶהוּ עֲצֶרֶת, אֲסִיפָה, מָקוֹם שֶׁנֶּאֱסָף הַכֹּל אֶצְלָהּ. תִּהְיֶה לָכֶם, וְלֹא לְאַחֵר, לְשִׂמֹּחַ אִתָּם בַּאֲדוֹנָכֶם, וְהוּא אִתְּכֶם. וְעַל כֵּן כָּתוּב, (תהלים לב) שִׂמְחוּ בַה' וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב.

פרשת מטות

(במדבר לא) וְכָל הַטֶּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר. תַּמָּן תְּנֵינָן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵין הָעוֹלָם מִתְנַהֵג אֶלָּא בִּתְרֵי גַּוְונִין, דְּאָתוּ מִסְטָר אִתְּתָא דְּאִשְׁתְּכָחַת חַכִּימַת לִבָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות לה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן. וּמַאי מַתְנֵיָין. אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן, גַּוְונִין דִּכְלִילָן בְּגוֹ גַּוְונֵי.

וְכֹל הַטֶּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר. שָׁם שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין הָעוֹלָם מִתְנַהֵג אֶלָּא בִּשְׁנֵי גְוָנִים שֶׁבְּאוּ מִצַּד אִשָּׁה שֶׁנִּמְצְאָה חֲכָמַת לֵב. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן. וּמַה הֵבִיאוּ? אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן, גְּוָנִים שֶׁכְּלוּלִים בְּתוֹךְ גְּוָנִים.

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי לא) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ. וּכְתִיב בְּיָדֶיהָ טָווּ, מַאי טָווּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, טָווּ בְּדִינָא, טָווּ בְּרַחֲמֵי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֲמַאי אִתְקְרִיָא אִשָּׁה. אָמַר לֵיהּ דְּכְלִילָא בְּדִינָא, וּכְלִילָא בְּרַחֲמֵי.

זְהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי לא) דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ. וְכָתוּב בְּיָדֶיהָ טָווּ, מַה זֶּה טָווּ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, טָווּ בְּדִין, טָווּ בְּרַחֲמִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמָה נִקְרְאָה אִשָּׁה? אָמַר לוֹ, שֶׁכְּלוּלָה בְּדִין, וּכְלוּלָה בְּרַחֲמִים.

תָּא חֲזֵי, דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אִתְּתָא בְּדִינָא אִתְקְרְיָא, עַד דְּאַטְעָמָא טַעֲמָא דְּרַחֲמֵי. דְּתַנְיָא, מִסְטָרָא דְּבַר נָשׁ, אָתֵי חִוָּורָא. וּמִסְטָרָא דְּאִתְּתָא, אָתֵי סוּמָקָא. טַעֲמָא (ס"א אתתא) דְּאִתְּתָא מֵחִוָּורָא, וְחִוָּורָא עָדִיף.

בֹּא וּרְאֵה, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אִשָּׁה נִקְרֵאת בְּדִין עַד שֶׁטּוֹעֶמֶת טַעַם הָרַחֲמִים. שֶׁלָּמַדְנוּ, מִצַּד הָאִישׁ בָּא הַלֹּבָן, וּמִצַּד הָאִשָּׁה בָּא הָאֹדֶם. טַעַם אִשָּׁה מִלֹּבָן, וְלֹבָן עָדִיף.

וְתָא חֲזֵי אֲמַאי אֶסְירָן נְשֵׁי שְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּיַדְעֵי מִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא. מִשּׁוּם דְּתָנֵינָן, אִית יְמִינָא, וְאִית שְׂמָאלָא. יִשְׂרָאֵל, וּשְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְגַן עֵדֶן, וְגֵיהִנָּם. עָלְמָא דָּא, וְעָלְמָא דְּאָתֵי. יִשְׂרָאֵל לָקְבֵלֵי דְּרַחֲמֵי, וּשְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת לָקְבֵלֵי דְּדִינָא. וּתְנַן, אִתְּתָא דְּאַטְעָמָא טַעֲמָא דְּרַחֲמֵי, רַחֲמֵי נַצְחָא. אִתְּתָא דְּטַעֲמָא טַעֲמָא דְּדִינָא, דִּינָא בְּדִינָא אִתְדַּבְקַת, וְעָלַיְיהוּ אִתְקְרֵי (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה.

ובֹא וּרְאֵה, לָמָּה נְשׁוֹת שְׁאָר עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁיֹּדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר אֲסוּרוֹת? מִשּׁוּם שֶׁשָּׁנִינוּ, יֵשׁ יָמִין וְיֵשׁ שְׂמֹאל, יִשְׂרָאֵל וּשְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְגַן עֵדֶן וְגֵיהִנֹּם, עוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלָם הַבָּא. יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הָרַחֲמִים, וּשְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת כְּנֶגֶד הַדִּין. וְשָׁנִינוּ, אִשָּׁה שֶׁטַּעֲמָה טַעַם הָרַחֲמִים - הָרַחֲמִים מְנַצְּחִים. וְאִשָּׁה שֶׁטַּעֲמָה טַעַם הַדִּין - דִּין בְּדִין נִדְבָּק, וַעֲלֵיהֶם קָרְאוּ, (ישעיה נו) וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה.

וְעַל דָּא תָּנֵינָן, הַנִּבְעֶלֶת לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת קְשׁוּרָה בּוֹ כַּכֶּלֶב. מַה כַּלְבָּא תַּקִּיפָא בְּרוּחֵיהּ חֲצִיפָא. אוּף הָכָא דִּינָא בְּדִינָא, חֲצִיפָא בְּכֹלָּא. הַנִּבְעֶלֶת לְיִשְׂרָאֵל, תָּנֵינָן, כְּתִיב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּנִשְׁמְתָא דְּיִשְׂרָאֵל, אַתְיָיא מֵרוּחָא דֶּאֱלֹהִים חַיִּים. דִּכְתִיב (ישעיה נז) כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף, מַשְׁמַע דִּכְתִיב מִלְּפָנַי. וּבְגִין כָּךְ, אִתְּתָא דְּהִיא בְּתוּלְתָא, וְלָא אִתְדַּבְקַת בְּדִינָא קַשְׁיָא דִּשְׁאַר עַמִּין, וְאִתְדַּבְקַת בְּיִשְׂרָאֵל, רַחֲמֵי נַצְחָא וְאִתְכְּשָׁרַת.

וְעַל זֶה לְמַדְנוּ, הַנִּבְעֶלֶת לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת קְשׁוּרָה בּוֹ כְּכֶלֶב. מָה הַכֶּלֶב תַּקִּיף בְּרוּחוֹ, חָצוּף - גַּם כָּאן דִּין בְּדִין, חֲצוּפָה בַּכֹּל. הַנִּבְעֶלֶת לְיִשְׂרָאֵל, שָׁנִינוּ, כָּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמַת יִשְׂרָאֵל בָּאָה מֵרוּחַ אֱלֹהִים חַיִּים, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז) כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף. מַשְׁמָע שֶׁכָּתוּב מִלְּפָנַי. וּמִשּׁוּם זֶה, אִשָּׁה שֶׁהִיא בְּתוּלָה, וְלֹא נִדְבְּקָה בַּדִּין הַקָּשֶׁה שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, וְנִדְבֶּקֶת בְּיִשְׂרָאֵל - הָרַחֲמִים מְנַצְּחִים, וְנִכְשֶׁרֶת.

וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. מַאי חֶסֶד. הוּא חַד מִכְּתָרֵי עִלָּאֵי דְּמַלְכָּא, דְּנִשְׁמְתָא דְּיִשְׂרָאֵל קָרָא לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֶסֶד. עַל תְּנַאי דְּיִתְבְּנֵי, וְלָא יִשְׁתַּיצֵי חֶסֶד מֵעָלְמָא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב יִבָּנֶה. בְּגִין כָּךְ תָּנֵינָן, מַאן דְּשַׁצֵּי חֶסֶד מֵעָלְמָא, אִשְׁתַּיצֵי הוּא

לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה, בְּגִין לְמֶעְבַּד חֶסֶד עִם מֵיתָא. וְאִתְעָבִיד בִּנְיָינָא, דִּכְתִיב, (תהלים פט) עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה. מַה זֶּה חֶסֶד? הוּא אֶחָד מִכְּתָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁנִּשְׁמַת יִשְׂרָאֵל קָרָא לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶסֶד, עַל תְּנַאי שֶׁיִּבָּנֶה, וְלֹא יֵשְׁמַד חֶסֶד מֵהָעוֹלָם, מַשְׁמָע שֶׁכָּתוּב יִבָּנֶה. וּמְשׁוּם כָּךְ שָׁנִינוּ, מִי שֶׁמַּשְׁמִיד חֶסֶד מֵהָעוֹלָם, יֵשְׁמַר הוּא לָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל זֶה כָּתוּב, (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה, בִּשְׁבִיל לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַמֵּת. וְיֵעָשֶׂה הַבִּנְיָן, שֶׁכָּתוּב עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה.